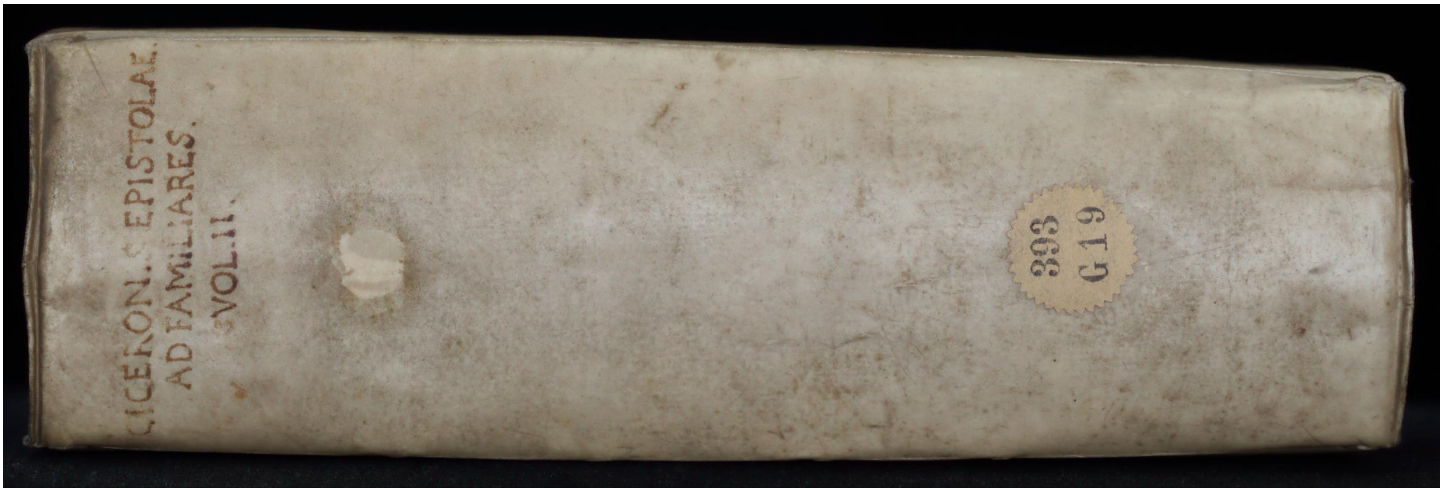
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

KW
393 G19

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM

LIBER

IX. X. XI. XII. XIII. XIV. XV. XVI.

TOMVS II.

AMSTELODAMI & LVGD. BAT.

Apud { DANIELEM ELSEVIRIVM, P. J. & CORN. HACKIOS.

CIↃ IↃ C LXXVI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM

LIBER IX.

AD M. TERENTIVM VARRONEM

EPISTOLA I.

ARGVMENTVM.

Varronis adventum expetit; quod in ejus potiſsimum conſuetudine & ſermone ſpem doloris leniendi, quem capiebat e rerum publicarum interitu, aliquam repoſuerit. Scripta Caeſare *tertium & Lepido cos.*

M. T. CICERO M. TERENTIO VARRONI, S. D.

EX his litteris quas Atticus a te miſſas mihi legit, quid ageres, & ubi eſſes cognovi: quando autem te viſuri eſſemus nihil ſane ex iiſdem litteris potui ſuſpicari. In ſpem tamen venio appropinquare tuum adventum, qui mihi utinam ſolatio ſit: etſi tot tantiſque rebus urgemur, ut nullam allevationem quiſquam non ſtultiſſimus ſperare debeat: ſed tamen aut tu potes

QUas *Atticus a te miſſas mihi legit*] Quidam pro *Ad te*, *ad ſe*, legunt. Antiquus codex *ad te* corrupte: & ex quo utraque lectio, ſi aliquantulum eam adjuves, confirmari poteſt. Ego non aſpernor *ad ſe*. Quin enim Varronis eſſent literæ, ex iis, quæ ſubjungit, dubium eſſe non poteſt: conſuetudo autem eſt dicere ad quem literæ miſſæ ſint. *Victorius.*

Ut nullam allevationem] Pal. ſextus, quem librum ſicut & Tuſculanum Quartum, in Germania ſcriptum eſſe, diverſitas a libris Italicis indicat, præfert *ut nullam alleviationem.* ſicut & alibi verbum *Allevio* ex aliis libris notavimus. Gloſſæ: *Adleviant* κουφίζουσι. Principio quoque epiſtolæ legit; *Quas Atticus ad ſe miſsas mihi legit:* unde Lambinus forte ex ſimili ſcriptura alicujus libri, *quas Atticus a te ad ſe miſſ.* quod ego non ſequor. *Gebh.* Amſterodam. ſubſcribit vulgatis. *Alleviatio* vero & *allevio* ſunt librariorum ſphalmata, aut barbarorum ſæculorum impuriſſimæ fæces.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tes me, aut ego te fortaſſe aliqua re juvare. Scito enim me, poſteaquam in urbem venerim, rediſſe cum veteribus amicis, id eſt, cum libris noſtris in gratiam. etſi non idcirco eorum uſum dimiſeram, quod iis ſuccenſerem: ſed quod eorum me ſuppudebat. Videbar enim mihi, cum me in res turbulentiſſimas infideliſſimis ſociis demiſiſſem, praeceptis illorum non ſatis paruiſſe. Ignoſcunt mihi, revocant in conſuetudinem priſtinam, teque, quod in eo permanſeris, ſapientiorem quam me dicunt fuiſſe. Quamobrem quum placatis his utor, videor ſperare debere, ſi te viderim, & ea quae premant, & ea quae impendeant me facile tranſiturum. Quamobrem ſive in Tuſculano, ſive in Cumano ad te placebit, ſive (quod minime velim) Romae: dummodo ſimul ſimus, perficiam profecto, ut id utrique noſtrum commodiſſimum eſſe dijudicetur.

EPI-

In urbem venerim] Pompeio in acie Pharſalica ſuperato. *Corrad.*

Infideliſsimis ſociis] Mihi, qui apud illos niſi cum capitis periculo libere loqui non poteram. *Idem.*

Et ea quæ impendeant, me facile tranſiturum] Locus non genuinus; unus ex Gulielmianis, *me facile ſciturum*: unde ille conjicit, *ſubiturum*. Palatinus ſextus: *quæ impediant, me facile laturum*. Gebh. Recte ſe habet vulgata lectio, quam etiam firmat Amſterodam.

Sive in Tuſculano, ſive in Cumano ad te placebit] Alii emendarunt *Adeſſe tibi placebit*, locum explanare cupientes: nos veterem ſcripturam (ut arbitror) ſinceram & incontaminatam repoſuimus *Ad te*, id eſt, apud te, & in tua villa: habuit enim & M. Varro villam in Cumano, quod ex prooemio Academicorum ad ipſum miſſorum colligitur. *Victor.* *Ad te placebit*] Ita Pal. primus, Vaticani, Peckio excerpta: Stewech. [nec non Amſterod.] editio Victorii ac prima; Pal. tamen ſextus: *adire placebit*. vulgo excudebatur: *ſive in Cumano adeſſe tibi placebit*. Gebhard.

Ut id utriq; noſtrum commodiſsimum eſſe dijudicetur] Extrema dictio hujus epiſtolæ in impreſſis anceps eſt. & *videatur* enim, & *d judicetur* legitur. Quod ortum eſt ab incerta vetere ſcriptura. In antiquiſſimis enim *dividetur* eo loco legitur. Quæ vox cum aliquantum perverſa ſit, quidam duabus litteris interjectis *dijudicetur* reſtituunt. Sæpe enim aliqua ſyllaba truncatæ & diminutæ aliquæ dictiones reperiuntur incuria librariorum. Alii melius legi credunt *videatur*. Nos priorem opinionem ſecuti ſumus, quia non nimis ab antiqua lectione diſcedit. *Victorius.* Vulgatum erat: *videatur*. ſed quam lectionem introduximus, habemus ac debemus Palatino ſexto; Vaticano, unique ex Gulielmianis, Victorii denique editioni. Pal. primus *dividetur*. quatuor Gulielmio conſulta, & editio princeps *videbitur*. [ſic & Amſterodam.] *Gebhard.*

Cani-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA II.

ARGUMENTUM.

Diutius retentae epiſtolae cauſſam exponit: ſuadet, quod ſibi quoque ſtatutum affirmat, ut hominum frequentiam vitet, dum gratulatio, quae propter Africanae victoriae nuncium fiebat, deferveſcat: cauſſam affert, cur in urbe maneat: ſuumque juvandae quoquo modo reip. deſiderium declarat. Scripta eodem anno.

CICERO VARRONI.

CAninius idem tuus & idem noſter, cum ad me perveſperi veniſſet, & ſe poſtridie mane ad te iturum eſſe dixiſſet, dixi ei me daturum aliquid mane; ut peteret rogavi. Conſcripſi epiſtolam noctu: nec ille ad me rediit. oblitum credidi. Attamen eam ipſam tibi epiſtolam miſiſſem per meos, niſi audiſſem ex eodem, poſtridie te mane e Tuſculano exiturum. At tibi repente paucis poſt diebus, cum minime exſpectarem, venit ad me Caninius mane: proficiſci ad te ſtatim dixit. etſi erat ἕωλος illa epiſtola, praeſertim tantis poſtea novis rebus allatis, tamen perire lucubrationem meam nolui, & eam ipſam Caninio dedi. ſed cum eo, & homine docto,

Caninius idem tuus & idem noſter] Nulli antiqui codices habent *tuus*, quare nos quoque prætermiſimus, elegantius ſine ea voce locum & legi & intelligi putantes. Nam quod paulo poſt, pro *nuper veſperi*, *perveſperi* ſcripſimus, vetuſtorum id quoque exemplarium auctoritati tribuimus. Auget autem *per*, ut ſero admodum dicat eum veniſſe. Et cum ſe mane poſtridie dixiſſet proficiſci velle, docet ſe vix tempus habuiſſe ad ſcribendam epiſtolam. *Vict.* *Idem & noſter*] Hæc eſt Medicei codicis cum aliis, quos vidi, manu ſcriptis lectio, jam tunc a nobis reſtituta: quam veriorem credimus, quia eadem eſt in indice ante librum illum poſito, unde facile exiſtimari non poteſt, culpa librarii hoc commiſſum eſſe, cum duobus locis nulla varietate eadem verba ſcripta ſint. Nam quomodo locus ille de divinatione ſimilis priſtinæ hujus loci lectioni dici poſſit, cogitent doctiores. *Idem.* Utramque lectionem firmat Pal. primus & Amſterod. In priore tamen ne recedamus a vulgata ſenſus exigit. *Gravius.*

At tibi repente] *Tibi* abundat elegantiæ cauſſa ut ſæpe. vide Manut.

Proficiſci ad te ſtatim] Forte: *proficiſci ſe ad te ſtatim.* Lambin.

Sed cum eo & homine docto] Mss. nonnulli *ſed cum eo & cum homine docto.* ſed eſt hic librariorum error, qui perperam *cum* repetierunt, quem non contra Latinæ linguæ conſuetudinem debuiſſent ſequi viri docti, & id *cum* ſuis inſercire

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

docto, & tui amantiſſimo locutus ea ſum, quae pertuliſſe illum ad te exiſtimo. Tibi autem idem conſilii do, quod mihimetipſi, ut vitemus oculos hominum, ſi linguas minus facile poſſimus. Qui enim victoria ſe efferunt quaſi victos nos intuentur. Qui autem victos noſtros moleſte ferunt, nos dolent vivere. Quaeres fortaſſe, cur, cum haec in urbe ſint, non abſim, quemadmodum tu. Tu enim ipſe, qui & me, & alios prudentia vincis, omnia, credo, vidiſti: nihil te omnino fefellit. Quis eſt tam lynceus, qui tantis tenebris nihil offendat, nuſquam incurrat? Ac mihi quidem jam pridem venit in mentem, bellum eſſe aliquo exire, ut ea, quae agebantur hic, quaeque dicebantur, nec viderem, nec audirem. Sed calumniabar ipſe. putabam, qui obviam mihi veniſſet, ut cuique commodum eſſet; ſuſpicaturum, aut dicturum, etiam ſi non ſuſpicaretur, hic aut metuit, & ea re fugit, aut aliquid cogitat, & habet navem paratam. Denique, leviſſime qui ſuſpicaretur, & qui fortaſſe me optime noviſſet, putaret me idcirco diſcedere, quod quoſdam homines oculi mei ferre non poſſent. Haec ego ſuſpicans adhuc Romae maneo: & tamen λεληθότως conſuetudo diurna callum jam obduxit ſtomacho meo. Habes rationem mei conſilii. Tibi igitur hoc cenſeo: latendum tantiſper ibidem, dum defervescit haec

inſercire editionibus. aut legend. *ut cum homine docto*, aut *cum* expungendum cum editionibus antiquioribus Manutii, Lambini, & aliorum. *Græviuſ.*

Quis eſt tam lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat] Quis eſt tam prudens, qui in tanta rerum perturbatione non peccet interdum. *Lynceus* eſt per ἀντονομασίαν qui acerrimo oculorum eſt ſenſu prædıtus, qui longe providet, ſive id oculis faciat, ſive mente. *Nihil offendere* eſt non offendere. Cic. IV. Tuſc. *Æmulatio autem dupliciter quidem illa dicitur, ſed eo nihil hoc loco utimur.* Superius lib. v ep. 20. *Moleſte tuli, non illa beneficia tuæ potius ambitioni reſervata eſſe, quam meæ, qui ambitione nihil uterer.* & ſæpe in locis aliis.

Sed calumniabar ipſe] Videtur deſiderari *me*, ut ſit calumniabar ipſe me. *Lambin.* Ipſe falſa hac ſuſpicione me morabar, impedimentum mihi objiciebam. Sic *calumnia* ſuperius l. I. ep. I. & lib. VI. ep. 7.

Conſuetudo diurna callum jam obduxit ſtomacho meo] Hoc eſt, jam longa malorum patientia didici omnia ferre, omnes indignitates concoquere: nulla re moveor amplius. ſup. lib. IV. ep. 5.

Dum effervescit hæc gratulatio] Stabilitur hæc Victorianæ editionis lectio Pal. ſexto, Hittorpiano, editione principe. Inclinat Palatinus primus; *dum hæc fervescit gratulatio.* erit autem *effervescere* ſicut *exſævire* Livio, aliis *eludere, expatrare*, ubi ſemper præpoſitio finem

haec gratulatio, & ſimul dum audiamus, quemadmodum negotium confectum ſit. confectum enim eſſe exiſtimo. Magni autem intererit, qui fuerit victoris animus, qui exitus rerum. quamquam quo me conjectura ducat habeo: ſed exſpecto tamen. Te vero nolo, niſi ipſe rumor jam raucus erit factus, ad Bajas venire. Erit enim nobis honeſtius, etiam cum hinc diſceſſerimus, videri veniſſe in illa loca ploratum potius quam natatum. Sed haec tu melius: modo nobis ſtet illud, una vivere in ſtudiis noſtris: a quibus antea delectationem modo petebamus, nunc vero etiam ſalutem: non deeſſe,

nem ferre intelligitur. alias: *dum deferveſcit hæc gratulatio.* Gebhardus. *Efferveſcit* habet etiam Amſterodam. Sed cum *efferveſcere* plane contrarium ſit τῷ *deferveſcere*, nec uſquam ita poſitum reperiatur, ut *exſævire, eludere: Efferveſcere* enim ut *excandeſcere*, eſt vehementer incipere fervere; cumque Ciceroni in illa notione pro imminui *deferveſcere* frequens ſit, nullus dubito quin oſcitantia ſcribarum perierit primo *d*, dein ex *eferveſcit* exſtiterit *efferveſcit*. Recepi itaque lectionem, quam Manutius, Lambinus, aliique fere omnes ante Victorium præ ſe ferunt, & ipſa ratio linguæ Latinæ nobis probat. *Grævius.*

Hæc gratulatio] De bello Africano, ex Cæſaris ſententia confecto. *Corrad.*

Niſi ipſe rumor jam raucus erit factus] Niſi rumor de victoria Cæſariana jam cœperit imminui, evaneſcere, ſive, ut Tacitus loquitur, ſeneſcere.

Modo nobis ſtet illud] Hoc modo nobis fixum ſit; hac ſententia nunquam nos patiamur demoveri. Sic & *ſedere*. Florus: *Cum bellum ſederet*. Virg. v. Æn. *Idque pio ſedet Æneæ, probat auctor Aceſtes.*

A quibus antea delectationem, modo ſolatium petebamus, &c.] Sic ante in cunctis vulgatis legebatur. Miror olim qui ab antiquis codicibus deſcripſerunt, apertum elegantemque admodum locum non intellexiſſe, & maluiſſe nonnullis additis dictionibus ſententiam totam contaminare & labefactare, quam planam & genuinam ſequi. Noſtram lectionem tam lucidam eſſe arbitramur, ut nihil eam opus ſit amplius confirmare. Illi tres voces inculcaverant, punctum ſuo loco moverant, & ubi minime conveniebat, collocarant, ordinem duarum dictionum mutaverant, adeoque totum hunc locum corruperant, ut ægre ferendum ſit tantam eſſe imperitorum audaciam, quæ omnia perturbet & evertat. Nam quam frigida ſit ſententia, quam ex illis verbis eliciebant, vix dici poteſt. Optima eruditorum ingenia facile cognoſcent. Nos hic nullum alium laborem ſuſtinuimus, niſi dum accurate unius tantum literæ perverſio in antiquo codice cogitamus quomodo corrigenda ſit. inſederat autem quicquid erat vitii in hoc vocabulo *potius*: *patius* enim in Mediceo, & in melioribus legebatur, atque hoc eo libentius admonere placuit, ut videant eruditi lectores tam parva perverſio in antiquis codicibus quam magnos errores pariat. Nacti enim eam occaſionem ſiniſtri quidam correctores, dum parvam maculam delere volunt, totas ſententias lacerant, & divellunt. Per ea autem verba, *Et potius libenter accurrere*, quaſi reprehendit ſeipſum, & quaſi caſtigat ſegnitiem verborum ſuperiorum *non deeſſe ſi quis, &c.* Dicit enim non eſſe expectandum dum vocentur, imo ſi par-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſe, ſi quis adhibere volet, non modo ut architectos, verum etiam ut fabros, ad ædificandum rempub. & potius libenter accurrere: ſi nemo utetur opera, tamen & ſcribere, & legere πολιτείας: & ſi minus in curia atque in foro, at in litteris & libris, ut doctiſſimi veteres fecerunt, navare rempub. & de

ſi parvam aliquam inclinationem Cæſaris ad meliorem civitatis ſtatum conſtituendum viderint, debere ultro ſe offerre, & libenter accurrere. Qui autem vulgatam lectionem ſequebantur, illud *modo* pro *nunc* poſitum credebant, ut illi adverbio *ante* reſponderet: nos pro *tantummodo* intelligimus. Eſt autem eadem ſententia iiſdem pene verbis pronunciata in extrema epiſt. ad Ampium. *Sed eſt unum perfugium doctrina, ac literæ, quibus ſemper uſi ſumus, quæ ſecundis rebus delectationem modo habere videbantur, nunc vero etiam ſalutem.* Sed ut hæc certa, & firma putamus, ſic locum paulo infra illum *navare Reip.* corruptum eſſe arbitramur. *Victor.*

Ad ædificandam remp.] Stewech. & Amſterodam. *ad ædificandum rempublicam.* quod procul dubio ſcioli mutarunt, qui tritiſſimum hoc loquendi genus ignorarunt, de quo non nihil notavimus etiam ad Juſtinum. *Grævius.*

Navare Reip.] Antiqui libri mendoſi ſunt hac parte, nullo enim ſenſu habent *Gravare remp.* Verbo autem illi *gravare* qui locus hic eſſe poteſt? Nos nihil cui acquieſcamus excogitare potuimus: ingenioſiores videbunt attentius, an ex his veſtigiis poſſint ſinceram lectionem indagare. Nos communem lectionem ſuſpectam habemus, melioremque omnino quærendam exiſtimamus. Poſtquam hæc adnotavi, ſcripſit ad me Mar. Cervinus (de cujus eruditione & amore in me paulo ante locutus ſum) ſe vidiſſe librum manu ſcriptum Bernardini Maphæi nobiliſſimi, & ſtudioſiſſimi juvenis, qui *juvaret remp.* ſcriptum haberet. Quam lectionem non contemno, nec valde probo; quomodo enim poteſt aliquis in literis & libris prodeſſe Reip.? agendum profecto eſt aliquid ab eo, qui velit Reip. afflictæ ac perditæ utilitatem & opem adferre. Poſtquam ut conſtitueram ſilere non potui, ecce quomodo hunc locum legi non inepte poſſe putem: conjecturam autem ex antiquis veſtigiis duco, *At in literis & libris (ut doctiſſimi veteres fecerunt) gubernare Remp.* Cum inquit curia & foro excludamur, ut nullo pacto poſſimus aliquid in Repub. agere, & ejus quemadmodum conſueveramus, clavum tenere, poterimus in literis & libris Remp. gerere, eam ſc. quam nos fingemus, & ingenio noſtro ad optimum ſtatum conformabimus. *Victor.* Priſcam hujus loci ſcripturam jam pridem notam fecimus, & quid turbatum in ea eſſet docuimus, ac pene inviti ac coacti: tamen quandam ſuſpicionem noſtram expoſuimus, cui nihil nunc addimus, niſi quod locus eſt in procemio ſecundi libri de Divinatione, qui huic ſimilem, vel eandem potius ſententiam habet: illum igitur adſcribam, videtur autem mirifice hanc ſententiam adjuvare. *In libris enim ſententiam dicebamus, concionabamur, Philoſophiam nobis pro Reip. procuratione ſubſtitutam putabamus.* In communi lectione manifeſtum vitium. quomodo enim recte *navare Reip.* dictum eſſe poſſit, niſi intelligatur opus, aut ſtudium, non video: hoc autem nimis durum. *Idem.* Alii aliter: ego ſic hunc locum reſtituendum cenſeo. nam quod in libris manuſcriptis pleriſque legitur, *navare remp.* erratum eſt librarii ſcriptoris; qui cum ſcribere deberet, *navare operam reip.* ſcripſerit, *navare ram reip.* vel, *navaram reip.* Lambinus.

Navare remp.] Ita legi duobus in libris ſuis

& de moribus, ac legibus quaerere. Mihi haec videntur. Tu quid ſis acturus, & quid tibi placeat, pergratum erit ſi ad me ſcripſeris.

ſuis teſtatur Manutius; quamvis ille mendoſum putet. Ego in pluribus libris ſic ſcriptum fuiſſe reor, aut *gnavare*, unde in Pall. duobus atque etiam Victorii libris *gravare* deſcriptum fuerat. certe, quin *navare remp.* probum ſit, non dubito. nam (ut docti dudum notarunt) & apud Tacitum *bellum alicui navare*, & apud A. Gellium *navare Philoſophiam* in v. c. legitur. *Gebhardus.* Aliud eſt *navare bellum alicui*, aliud *navare rempublicam.* Illud Gellii *navare philoſophiam*, æque corruptum eſt, ut hic Ciceronis locus. Novi apud Ciceronem legi *navare ſuam benevolentiam, ſtudium*, ſed longe hæc abſunt ab hoc: *navare rempublicam.* Nihil autem nunc mihi occurrit rectius, quam, quod in Maphæi libro legitur, & Manutio quoque probatur, *juvare rempublicam.* Qui enim non juvet rempublicam, hoc eſt utilem reipublicę præſtet operam, qui ſalutaribus præceptis cives inſtruit de bene gubernanda republica. *Quod enim munus reipublicæ afferre majus meliuſve poſſumus, quam ſi docemus atque erudimus juventutem? his præſertim moribus, atque temporibus, quibus ita prolapſa eſt, ut omnium opibus refrenanda atque coërcenda ſit*, ut ipſe ait II. de divin. Amſterodam. *gravare rempublicam.* Grævius.

EPISTOLA III.

ARGVMENTVM.

Iturum ſe ad Varronem ſignificat: quamquam fore videat, ut ab hominibus uterque reprehendatur: quaſi turpe ſit, miſerrima civitate, villarum amoenitatem quaerere. ſe tamen contemnere ait ſermones hominum indoctorum, & in ſtudiis omnino cum Varrone victurum.

CICERO VARRONI.

ETſi quid ſcriberem non habebam, tamen Caninio ad te eunti non potui nihil dare. Quid ergo potiſſimum ſcribam?

ETſi quid ſcriberem non habebam, tamen Caninio ad te eunti*] Ita olim emendavimus, & auctoritate veterum codicum moti, qui hujus lectionis non parva veſtigia retinent, & elegantiore hoc ſermone delectati. Mediceus igitur liber, ut alios taceam, *Tamen animo ad te eunti.* Quod ſi primam literam hujus nominis illi voci addas, & ex penultima duas facias, qui error proclivis eſt, prorſus *Caninio* effeceris. Quod ſi cui audax meum incœptum videtur, cogitet eundem librarium eodem pacto non multo poſt in eodem nomine ſcribendo peccaſſe: ubi enim in impreſſis omnibus *Caninius* legitur, *Sed plus facio, quam* Caninius *mandavit*, in Mediceo, *Animus mandavit.* Quemadmodum olim feci de hac tenui animadverſione, nunc verbum non feciſſem, niſi Manutii vulgarem lectionem meæ, non inſipienter excogitatæ, præpoſuiſſent. *Victorius.* Omnes fere libri veteres, & aliquot vulgati, habent, *tamen amico*

ſcribam? quod velle te puto, cito me ad te eſſe venturum. Etſi vide, quaeſo, ſatiſne rectum ſit, nos hoc tanto incendio civitatis in iſtis locis eſſe. Dabimus ſermonem iis, qui neſciunt nobis, quocumque in loco ſimus, eundem cultum, eundem victum eſſe. Quid refert? tamen in ſermonem incidemus. Valde id, credo, laborandum eſt, ne, cum omnes in omni genere & ſcelerum & flagitiorum volutentur, noſtra nobiſcum, aut inter nos ceſſatio vituperetur. Ego vero neglecta barbarorum inſcitia, te perſequar. Quamvis enim haec ſint miſera, quae ſunt miſerrima, tamen artes noſtrae neſcio quo modo nunc uberiores fructus ferre videntur, quam olim ferebant: ſive quia nulla nunc in re alia acquieſcimus, ſive quod gravitas morbi facit, ut medicinae egeamus, eaque nunc appareat, cujus vim non ſentiebamus, cum valebamus. Sed quid ego nunc haec ad te, cujus domi naſcuntur? γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας. nihil ſcilicet, niſi ut reſcriberes aliquid, me exſpectares. ſic igitur facies.

ad te eunti, &c. quomodo olim edidimus. Sed nunc P. Victorii conjecturam ſequimur, *tamen Caninio ad te eunti, &c.* Lambin.

Valde id credo laborandum] Ironia, qua corrigit ſuperiorem proximam ſententiam.

Barbarorum] Indoctorum. & fortaſſe Cæſarem mordet, qui Barbaris etiam civitatem dediſſet. *Corrad.*

Quia nulla nunc in re alia acquieſcimus] Vid. lib. IV. ep. 3. & hujus libri 2.

Ut medicina egeamus, &c.] Sic olim edidi: quamvis non negem me in pleriſque libris manuſcriptis ſcriptum reperiſſe, *medicinæ egeamus.* Sed nunc malueram veterem ſcripturam ſervari. *Lambin.*

EPISTOLA IV.

ARGVMENTVM.

De Varronis adventu, ex Diodoti dialectici ſententia, jocatur. nam in libro de Fato, Diodoti opinionem improbans, Chryſippo aſſentitur. Eodem anno.

CICERO VARRONI, S.

Περὶ δυνατῶν me ſcito κατὰ Διόδωρον κρίνειν. Quapropter, ſi venturus es, ſcito neceſſe eſſe te venire. ſin autem non es,

Περὶ δυνατῶν *me ſcito* κατὰ Διόδωρον κρίνειν] Cum ad Varronem virum eruditiſſimum ſcribat, quæſtionem illam obſcuram tangit, quam περὶ δυνατῶν appellant: de qua magna erat inter Philoſophos contentio, præcipue inter

es, τῶν ἀδυνάτων eſt te venire. Nunc vide, utra te κρίσις magis delectet, Χρυσιππεία ne an haec, quam noſter Diodotus non concoquebat. Sed de his etiam rebus, otioſi cum erimus, loquemur. hoc etiam κατὰ Χρύσιππον δυνατὸν eſt. De Coctio mihi

inter Diodorum Dialecticum, & Chryſippum Stoicum. Quam autem varie hæc illi acciperent, oſtendit Cicero in libro de Fato, cum inquit: *At hoc, Chryſippe, minime vis, maximeque tibi de hoc ipſo cum Diodoro certamen eſt: ille enim id ſolum fieri poſſe dicit, quod aut ſit verum, aut verum futurum ſit: & quicquid futurum ſit, id dicit fieri neceſſe eſſe: & quicquid non ſit futurum, id negat fieri poſſe. Tu & quæ non ſint futura, poſſe fieri dicis, ut frangi hanc gemmam, etiamſi id nunquam futurum ſit.* De eadem hac re alibi etiam in paucis illis, quæ remanſerunt ejus libri paginis loquitur. Rationem Diodori diligenter Alexander Aphrodiſienſis explicat in commentariis in primum τῶν προτέρων ἀναλυτικῶν his verbis: Δύναται λέγειν καὶ περὶ τῶν δυνατῶν τοῦτο ὃ Διοδώρῳ λέγεται, ἤγουν ὃ ἔστιν ἢ ἔσται· τὸ γὰρ ἢ ὂν ἢ ἐσόμενον πάντως δυνατὸν μόνον ἐκεῖνος ἐτίθετο· τὸ γὰρ ἐμὲ ἐν Κορίνθῳ γενέσθαι, δυνατὸν κατ' αὐτὸν εἰ ἦν ἐν Κορίνθῳ, ἢ πάντως μέλλοιμι ἔσεσθαι, εἰ δὲ μὴ γενοίμην, οὐδὲ δυνατὸν ἦν· καὶ τὸ παιδίον γενέσθαι γραμματικὸν, εἰ ἔσοιτο. Chryſippi vero Plutarchus in lib. quem adverſus Stoicos edidit inſcriptum Στωικῶν ἐναντιωμάτων. Ubi etiam idem de Diodoro confirmat: ea nos, ne longiores ſimus, omittemus. Jocatur hic Cic. cum docto & gravi viro, docte & graviter: nec enim unquam poſſunt ab artificio ſuo recedere, qui literis & ingenuis diſciplinis delectantur. Cognitis diverſis eorum ſententiis de hac re quid Cic. nunc dicat manifeſtum eſt. *P. Victor.*

Χρυσιππεία *ne, an hæc, quam noſter Diodorus, &c.*] A recepta lectione diſcrepat Medic. cod. hoc loco. Sic enim habet, *Chryſippi as hæc quam noſter, &c.* Et vereor ne ex majori parte hoc non ſine culpa librarii acciderit. Eruditiores hoc cenſebunt. Quæ certe ſupra dixit, ex opinione Diodori dixit. Chryſippi rationem non exponit. In eo quod conſequitur nomine integrior eſt idem codex: *Diodotus* enim recte habet, cum omnes ante noſtrum mendoſe *Diodorus* haberent. nec enim de Diodoro, de quo ſupra, ſermo nunc eſt, nec eum intelligere poteſt, ſed de Diodoto Philoſopho, qui domi Ciceronis multos annos vixit: ob id enim ſuum illum dicit. De quo cum multis locis agat (ut manifeſto percipiatur alium eſſe a Diodoro Dialectico) fere ſemper id nomen in impreſſis codicibus inquinatum eſt, & in Diodorum imperite immutatum. Neſcio an ſemel tantum illud recte in excuſis libris ſcriptum invenerim, cum antiqua exemplaria contra ſemper incontaminatum conſervarint. Is eſt in ſecundo libro epiſtolarum ad Atticum, *Diodotus mortuus eſt, reliquit nobis* HS *fortaſſe centies.* De eodem lib. 5. Tuſc. il. longius agit. *Victor.* Alii: *an Chryſippea hæc*, ut legendum putem: *Hæc an Chryſippea*, quæ omnino difficilior ſit: & propterea Diodotus eam aſſequi non poterat. *Corr.* Χρυσιππεία] Nam Chryſippus etiam quæ non eſſent futura, poſſe fieri dicebat; Diodorus vero, quicquid futurum eſſet, id dicebat fieri neceſſe eſſe. *Id.*

Quam noſter Diodotus non concoquebat] Diodotus Stoicus, qui nuper eſt domi meæ mortuus: a quo cum in aliis rebus, tum ſtudioſiſſime in dialectica exercebar. *Corradus.* Miror Gebhardum vulgatam lectionem immutaſſe & pro *concoquebat* ex primo Palatino reſcripſiſſe *coquebat*, cum & ſenſus & alii libri flagitent *concoquebat.* in re pervulgata nolumus verba perdere. *Græv.*

De Coctio] Quid ſi *Coccejo*, qui cum neſcio quid negotii Cicero habebat, legatur? *Corrad.*

Conſi-

hi gratum eſt. Nam id etiam Attico mandaram. Tu, ſi minus ad nos; accurremus ad te. ſi hortum in bibliotheca habes, deerit nihil.

EPISTOLA V.

ARGVMENTVM.

Probat & diem, quo conventuri ſint, & ſuum Varroniſque conſilium, quod ſemel a Caeſare victi ab armis diſceſſerint. Eodem anno.

CICERO VARRONI.

MIhi vero ad Non. bene maturum videtur fore, neque ſolum propter reipub. ſed etiam propter anni tempus. Quare diem iſtum probo. itaque eundem ipſe ſequar. Conſilii noſtri, ne ſi eos quidem, qui id ſequuti non ſunt, non poeniteret, nobis poenitendum putarem. Sequuti enim ſumus non ſpem, ſed officium. Reliquimus autem non officium, ſed deſperationem. Ita verecundiores fuimus, quam qui ſe domo non commoverunt: ſaniores, quam qui, amiſſis opibus, domum non reverterunt. Sed nihil minus fero, quam ſeveritatem otioſorum: &, quoquo modo ſe res haberet, magis illos vereor, qui in bello occiderunt, quam hos curo, quibus non ſatisfacimus, quia vivimus. Mihi ſi ſpatium fuerit in Tuſculanum ante Nonas veniendi, iſtic te videbo. ſin minus, perſequar in Cumanum: & ante te certiorem faciam, ut lavatio parata ſit.

EPI-

COnſilii noſtri, ne ſi eos quidem, qui id ſecuti non ſunt, non pœniteret, nobis pœnitendum putarem] Hieronymi Ferrarii, magni ingenii ac multarum literarum juvenis, animadverſionem laudo, cjuſque ſententiam, & ut amici hominis, & veritatis defenſoris, libenter ſequor. Sane in Mediceo ita legitur, *Conſilii noſtri, niſi eos, quid id ſecuti non ſunt non pœniteret n. p. p.* Quare minus a vetere lectione diſcedit, qui eam, quam Hieronymus excogitavit lectionem ſequitur, quam qui vulgatam lectionem retinere vellet: ex illa enim & *non* tollendum eſſet, quod fecerant, & fortaſſe etiam plura: nam illud *quidem* non parum mihi quoque ipſam turbare videtur. In nova igitur (novam appello, quæ nuper exorta eſt) & elegantior ſenſus eſt, & plura priſcæ ſcripturæ veſtigia. *Victorius.* De ſententia hujus loci vide Manut.

Non ſpem, ſed officium] Lib. VII. ep. 3.

Amiſſis opibus] Cum fractæ vires eſſent Pompejanorum Pharſalico in prælio.

Ut lavatio parata ſit] Ita in editione prima ac Victorii, ita in Pall. & omnibus

EPISTOLA VI.

ARGVMENTVM.

Caeſaris ex Africano bello revertentis adventum ſignificat: belli civilis culpam Pompeio potius, quam Caeſari, tribuit: Varronem laudat, quod ſe ab armis ad ſtudia, quaſi a tempeſtate in portum, contulerit. Eodem anno.

CICERO VARRONI.

CAninius noſter me tuis verbis admonuit ut ſcriberem ad te, ſi quid eſſet quod putarem te ſcire oportere. Eſt igitur adventus Caeſaris, ſcilicet, in exſpectatione: neque tu id ignoras. Sed tamen, cum ille ſcripſiſſet, ut opinor, ſe in Alſienſe venturum, ſcripſerunt ad eum ſui, ne id faceret: multos ei mole-

bus Gulielmianis. Quia tamen in quibuſdam aliis codicibus exſtabat, *lautio parata*, faciendum putabat Schoppius l. II. Suſp. ep. 22. *ut lautia parata ſint*, id eſt, αἱ ἐνδομενίαι, ſive ſupellex; ut exponit Soſipater. quod etiam Jacobus Lectius probabat. *Gebhardus.*

E*ST igitur adventus Cæſaris in expectatione*] Nos arbitrati ſumus hanc dictionem *Cæſaris* vacare, propter modum illum dicendi conciſum & compendioſum, quo ſæpe utitur, & quem nos antea notavimus. Manifeſtius autem ſupervacaneam eſſe docent vetuſtiores codices, in quibus eſt *ſcilicet Cæſaris*, ut plane perſpiciatur fuiſſe olim expoſitionem, declarationemque verbi illius *adventus* ſuperne poſitam, poſteaque temere a librariis in ordinem verborum Ciceronis conlatam. Sic etiam ad Atticum loquitur pluribus locis, ut lib. 10: *Cum quid ſcriberem, plane nihil haberem: hæc autem reliqua eſſent, quæ ſcire cuperem, profectusne eſſet, quo in ſtatu urbem reliquiſſet.* Loquitur enim de Cæſare proficiſcente in Hiſpanias, nec tamen nominat: notiſſimum enim erat quem intelligeret. Ita autem de Principibus viris, Regibuſque loqui mos eſt. *Victor.* Omittunt recte nomen *Cæſaris* Victorius ac Lambinus, & ſic in melioribus codicibus; in Pall. tamen comparet & fuerat ex margine tranſſumptum: ut ex Pal. ſexto vel cæcus viderit: nam ille [ut & Amſterod.] *eſt igitur adventus Cæſaris ſcilicet in exſpectatione.* Gebhardus. Non ejiciendæ ſunt voces *Cæſaris, ſcilicet*, quæ in omnibus MSS. integris ſunt, ut perſuaſit editoribus Victorius. Nimirum acceperunt particulam, ut nunc vulgo uſitatur explicandi cauſſa. At mens Ciceronis erat: Hoc igitur ſcito, vel hoc ſcias licet, adventus Cæſaris in expectatione eſt. Atque ideo lepidius additur: *neque tu id ignoras.* Confirmat quod præcedit: *ſi quid eſſet quod putarem te ſcire oportere.* Sic eodem libro ep. 21. *Privatas cauſſas & eas tenues, agimus ſubtilius, capitis, aut famæ, ſcilicet, ornatius.* Gronovius lib. III. obſerv. 9. ubi vide plura de hac voce *ſcilicet.*

Adventus] Cæſaris ex Africa.

Se in Alſinienſe venturum] Ubi fuerit Alſium didicimus nuper ex vetuſti lapidis fragmento, quod in *Alexandri Farneſii Card.* Palo, villa amœniſſima ad mare, non longe a Cære oppido erutum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

moleſtos fore, ipſumque multis. Oſtiae videri commodius eum exire poſſe. Id ego non intelligebam quid intereſſet. Sed tamen Hirtius mihi dixit, & ſe ad eum, & Balbum, & Oppium ſcripſiſſe ut ita faceret, homines, ut cognovi, amantes tui. Hoc ego idcirco noſſe te volui, ut ſcires, hoſpitium tibi ubi parares, vel potius ubi utrique; quid enim ille facturus ſit

tum eſt cum hac inſcriptione:

IMP. II. COS. III. PROCOS
IMP. CAES. L. SEPTIMI. SEVERI. PII
PERTINACIS. AVG. ARAB. ADIAB
PARTH. MAX. BRIT. MAX. FORTISSIMI
FELICISSIMI. PONT. MAX. P. P. FILIO
DIVI. M. ANTONINI. PII. GERM. SARM.
NEPOT. DIVI. ANTONINI. PII. PRON.
DIVI. HADRIANI. ABN. DIVI. TRAIANI
PARTH. ET. DIVI. NERVAE. ADNEPOT.
OB. INSIGNES. VIRTVTES. EIVS
DECVR. COLON. ALSIENSIS. D. D.

Recte itaque recentiores Geographi Alſium eſſe dixerunt, quod nunc Cære appellatur, his etiam Plinii verbis adducti ex cap. v. lib. III. *Graviſcæ, Caſtrum novum, Pyrgi, Cæretanus amnis, & ipſum Cære intus millia paſſuum quattuor Agylla à Pelaſgis conditoribus dictum, Alſium, Fregenæ.* F. Urſinus.

In Pomptinum videri commodius eum exire poſſe] Nos *Oſtiæ*, ut in antiquis invenimus, ſcripſimus, etſi ſatis negligenter noſtri librarii hunc locum impreſſerunt. Punctis enim a ſuperioribus hoc verbum diſtinguere debebant, majoreque prima litera ſcribere, ut oppidi nomen. Sed nos petimus a ſtudioſis veniam horum errorum, cum enim adeſſe impreſſioni nobis non licuerit, hæc illorum vitio commiſſa peccata corrigere nequivimus. Dicitur autem *Exire* ſæpe nulla mentione habita loci unde diſceditur: ſed illius tantum in quem venimus, aut ubi conſiſtimus: ut *exire in provinciam*: & in epiſtola ad Cæſarem: *C. Trebatium cogitaram quocunque exirem, &c.* Eſt hic *Exire*, de navi deſcendere, ut ad Attic. lib. VI. *in Piræea cum exiſſem.* Et in II. Rhetoricorum Ciceronis de nautis qui tempeſtate in alto jactati fuiſſent: *Imprudentes legis cum exiſſent, vitulum immolaverunt.* Quanquam exemplum ad Atticum, quod protulimus, ad locum eſt: dixit enim *in Piræea.* Hic autem in loco hoc verbum poſitum eſſe videtur, & hanc ſignificationem habere, quia locum tantum conſideret ubi terminus erat navigationis, & ubi de navi exeundum erat: nec ſpectet unde diſcedebatur, nec quo pervenire oportebat. Roma enim ultimum ejus itineris erat, cujus non fit mentio. Nam *exire* etiam ſic dici poſſe, poſteriore exemplo declaratum eſt, quamvis hic adjungat *Oſtiæ* in loco, ut res (ni fallor) exigebat: nam ut dictum eſt, notare tantum voluit ubi finis navigationis fieri debebat. Sermo enim eſt de Cæſare navibus ex Hiſpania redeunte, & variæ ſententiæ erant ubi ille commodius poſſet finem imponere navigationi. Sic arbitror antiquam & omnium fere manu ſcriptorum codicum lectionem defendi & conſtitui poſſe. *Victor.*

Oſtiæ videri commodius eum exire poſſe.] Ita olim ex vetuſtis libris ſcripſimus. Mediceus certe *Optiæ* habet: quare mendum omnino in vulgata, & communi lectione eſſe arbitramur, cum tantopere a vetere diſſentiat. Qui noſtram non probat, ipſe meliorem ex antiquis veſtigiis eruat. *Idem.* Sic & *egredi* pro e navi egredi: Virg. I. Æn.

Egreſſi optata potiuntur Troës arena.

Sic ἔκβασις Græcis deſcenſus e navi, ut notavit Gisbert. Cuperus lib. III. Obſerv. cap. 3. quem vide.

Ubi utrique] Alii, *ut ubique.* Et ſane cum incertum eſſet, quid facturus eſſet Cæſar, oportebat Varronem non uno in loco

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſit incertum eſt: & ſimul oſtentavi tibi, me iſtis eſſe familiarem, & conſiliis eorum intereſſe. Quod ego cur nolim nihil video. Non enim eſt idem, ferre ſi quid ferendum eſt, & probare ſi quid probandum non eſt. Etſi quid non probem? quid enim jam ſcio præter initia rerum. Nam haec in voluntate fuerunt. Vidi enim (nam tu aberas) noſtros amicos cupere bellum: hunc autem non tam cupere, quam non timere. Ergo haec conſilii fuerunt: reliqua neceſſaria. Vincere autem aut hos, aut illos neceſſe eſſe. Scio te ſemper mecum in luctu fuiſſe, cum videremus, quam illud ingens malum alterius utrius exercitus & ducum interitu: tum vero extremum malorum omnium eſſe civilis belli victoriam: quam quidem ego etiam illorum timebam, ad quos veneramus. Crudeliter enim otioſis minabantur: eratque iis & tua

in loco hoſpitium parare. *Corr.* *Ubi utrique*] Recte editiones pleræque. Mss. variant. Alii, ut Amſterd. Grut. Hittendorp. *utar ubique*. Peck. *Uter ubique*. alius: *uterque ubi*. nonnulli *utrobique*, quam lectionem male Gebhardus amplectitur. Quis enim ejus hic ſenſus? Videtur & Cicero Cæſari voluiſſe officii cauſſa obviam ire. quod ſatis ſequens epiſtola oſtendit: *Volebam prope alicubi eſſe, ſi quid bonæ ſalutis, σύν τε δύ' ἐρχομένω*. vide & finem illius epiſtolæ. *Græv.*

Simul oſtentavi tibi] Cum ſcripſerim tibi quid mihi Hirtius dixerit, quæ fuit quaſi oſtentatio quædam familiaritatis cum Hirtio.

Ferre ſi quid ferendum] Videtur legendum, *ſi quid ferendum non eſt*. Verumtamen nihil muto. hanc enim puto eſſe hujus loci ſententiam, Intereſt utrum feras, quod velis nolis ferendum eſt: an probes quod probandum non eſt. nam ferre quod ferendum eſt, (verbi gratia, quod fit a potentioribus, aut tyrannis, eorumque amicis, injuſte quidem, & contra inſtituta majorum, non tamen ignominioſe, aut contumelioſe,) prudentis eſt: probare vero quod probandum non eſt, improbi hominis eſt. Porro autem ferre quod ferendum non eſt, ignavi & turpis hominis eſt. *Lambin.*

Etſi quid non probem? quid enim jam ſcio præter initia rerum] Ita hic locus concipitur in Palatinis duobus, Gruteriano, editione prima ac Victorii. Gulielmius ex conjectura volebat; *etſi ne quid non probem quidem jam ſcio.* quod non opus eſt exhibita noſtra. vulgo; *etſi, quid non probem quidem. neſcio, præter initia rerum.* Paullo poſt itidem edidi ex duobus Palatinis Vaticano, Hittorpiano, editione Victorii: *quam illud ingens malum alterius utrius exercitus & ducum interitu.* cum vulgetur alias, *ingens malum alterutrius exercitus ex ducum interitu.* Paullo iterum poſt Pal. ſextus & Hittorp. ſcribunt: *crudeliter enim otioſiſſimi minabantur.* Palatinus vero primus, Grut. Stewech. *otioſis ſi minabantur.* Gebhardus.

Nam tu aberas] In Hiſpania legatus. *Corr.*

Noſtros amicos] Pompeianos. *Idem.*

Hunc autem] Cæſarem. *Idem.*

Ergo hæc] Initia. *Idem.*

Crudeliter enim otioſis minabantur] Lib. VII. ep. 3. & lib. IV. ep. 9. & 14.

Nunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tua inviſa voluntas, & mea oratio. Nunc vero, ſi eſſent noſtri potiti, valde intemperantes fuiſſent. Erant enim nobis perirati, quaſi quidquam de noſtra ſalute decreviſſemus, quod non idem illis cenſuiſſemus: aut quaſi utilius reipub. fuerit, eos etiam ad beſtiarum auxilium confugere, quam vel emori, vel cum ſpe, ſi non optima, at aliqua tamen vivere. At in perturbata repub. vivimus. Quis negat? Sed hoc viderint ii, qui nulla ſibi ſubſidia ad omnes vitae ſtatus paraverunt. huc enim ut venirem, ſuperior longius, quam volui, fluxit oratio. Cum enim te ſemper magnum hominem duxi: tum quod his tempeſtatibus es prope ſolus in portu, fructuſque doctrinae percipis eos, qui maximi ſunt, ut ea conſideres, eaque tractes, quorum & uſus, & delectatio eſt omnibus iſtorum & actis, & voluptatibus anteponenda. Equidem hos tuos Tuſculanenſes dies inſtar eſſe vitae puto: libenterque omnibus omnes opes conceſſerim, ut mihi liceat, vi nulla interpellante, iſto modo vivere. Quod nos quoque imitamur, ut poſſumus, & in noſtris ſtudiis libentiſſime conquie-

Nunc vero] In hoc bello Africano. *Corr.*

Quod non idem illis cenſuiſſemus] Idem quod illi ſentiremus, præcipue Dyrrachii, quando me ducem eligere voluerunt. Lucret.

Eadem aliis ſopitus quiete eſt.

Ad beſtiarum auxilium] Elephantorum Jubæ.

Quam vel emori] Ita edidit Victorius, ita Vaticani excerpta: libri noſtri fere omnes, ſicut & priſca editio, *velle mori.* vulgo, *quam vel mori.* Gebh.

Qui nulla ſibi ſubſidia ad omnes vitæ ſtatus paraverunt] Qui animum non munierunt ad omnem fortunam tam proſperam quam adverſam fortiter ferendam. Guilielm. malit: *ad omnes vitæ caſus.*

Omnibus iſtorum & actis & voluptatibus anteponenda] Locus mihi ſuſpectus, tum per ſe, tum propterea quod aliquot ex noſtris libris veteribus non habent hoc totum, *& actis, & voluptatibus.* Lamb. *Iſtorum actis & voluptatibus*] Cæſarianorum, qui ob victoriam lætiſſimi erant. *Actis* Gulielmius exponit *littorali ſeceſſui*, quod Cæſar erat futurus in littore. quod ſane non improbem. Nam *actæ*, ſunt amœna littora, in quæ ſe recipiebant cum genio vellent indulgere, partim ob amœnum in mare proſpectum, partim propter piſcium delicias. Gloſſæ veteres P. Danielis à Turnebo in Adverſariis laudatæ: *Actæ littora amœna.* Et Servius ad v. Æn.

At procul in ſola ſecretæ Troades acta. Actas interpretatur *ſecreta & amœna littorum.* Hinc ἀκτάζειν eſt proprie in littore amœno verſari, ſed uſu obtinuit ut accipiatur pro epulari; unde natum iſtud loquendi genus, ut pridem viri docti annotarunt, σήμερον ἀκτάσομεν, hoc eſt, hodie epulabimur. vide Plutarch. IV. Sympoſ. prob. IV. *Grævius.*

Multi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

quieſcimus. Quis enim hoc non dederit nobis, ut cum opera noſtra patria ſive non poſſit uti, ſive nolit, ad eam vitam revertamur quam multi docti homines, fortaſſe non recte, ſed tamen multi etiam reip. praeponendam putaverunt? Quae igitur ſtudia magnorum hominum ſententia vacationem habent etiam publici muneris, iis concedente rep. cur non abutamur? Sed plus facio quam Caninius mandavit. Is enim ſi quid ego ſcirem rogarat quod tu neſcires. ego tibi ea narro quae tu melius ſcis quam ipſe qui narro. Faciam ergo illud quod rogatus ſum, ut eorum quae temporis hujus ſint, quaeve audiero, ne quid ignores.

Multi docti homines.] Epicurus, & Philoſophi veteres fere omnes ante Phalareum Demetrium, qui doctrinam ex umbraculis & otio, in ſolem & pulverem perduxit. *Corr.*

Etiam publici muneris] Sic bene Manutius, Lambinus, aliique. Victorius & Gebhardus ſine ſenſu ediderunt: *eadem publici muneris.* quod quid ſit ne ipſos quidem intelligere credo. Mſſ. habent, *eandem*, ſed mendoſe. Dicit Cicero Platonem, Epicurum, alioſque viros doctos in hac fuiſſe ſententia, propter præclarorum horum ſtudiorum excellentiam abſtinendum eſſe a reipublicæ gubernatione, ut eorum meditationi poſſimus toti vacare, etiamſi reſpublica noſtram operam deſideret: nunc igitur ſe recte iis incumbere, quia in republica a Cæſarianis oppreſſa non adhibeantur. *Grævius.*

Quæve audiero] Sic recte Victorius. Mſſ. *quæ tua audivero.* Corrupte. vetuſtiores editiones, *quæ tua intereſſe audiero.*

EPISTOLA VII.

ARGVMENTVM.

Maturum jam eſſe ait ut ab urbe diſcedat: & de Caeſaris, ex Africano bello redeuntis, itinere rumores diverſos nunciat. Eodem anno.

CICERO VARRONI.

COenabam apud Seium, cum utrique noſtrum redditae ſunt a te litterae. Mihi vero jam maturum videtur. Nam quod antea calumniatus ſum, indicabo malitiam meam.

COenabam apud Seium] Mſſ. *Coenabam apud Sevium.* leg. *Servium.* *Seii* tamen meminit ad Att. 12. *Guilielm.*

Nam quod antea te calumniatus ſum] Recte Manutius obſervavit *te* inculcatum eſſe negligentia deſcriptorum: ſed

meam. Volebam prope alicubi eſſe, ſi quid bonae ſalutis, σύν τε δύ' ἐρχομένω. nunc, quum confecta ſunt omnia, dubitandum non eſt quin equis viris. Nam ut audivi de L. Caeſare

quaſi hic pannus nimis eſſet parvus ad fœdandum Ciceronem, alii quoque intruſerunt *a*, edideruntque *a te calumniatus*. In pleriſque Mſſ. eſt, *ante a te*; ſed quis non videt iſtud *a te* ex præcedente *ante* ortum eſſe? Quid enim eſt *ab aliquo calumniari*? Male conſulunt rei litterariæ, qui antiquorum codicum ſcripturam ſine ratione & judicio approbant, librariorum errores manifeſtos, rejectis melioribus, nobis obtrudunt. *Calumniari* hic eſt falſo prætextu uti, ut in epiſtola ſecunda hujus libri: *ſed calumniabar ipſe; putabam, qui obviam mihi veniſſet, ut cuique commodum eſſet, ſuſpicaturum.* Grævius.

Volebam prope alicubi eſſe] Legendum fortaſſe eſt *eſſes*. Lamb. *Alicubi eſſe*] Sic unus Manutii, alii fere omnes *eſſet*. perperam. *Eſſe* ſcilicet me. ideoque nolebam te longius a me abire, ut ſimul occurreremus Cæſari. hoc enim innuit illud Poëtæ, σύν τε δύ' ἐρχομένω. Lambinus malit *eſſes*: Manut. *eſſe te*. Græv.

Quin æquis viris] Communem lectionem cum liber editus eſt, ſecuti ſumus: nam in omnibus impreſſis (exceptis Manutianis, in quorum priore ac poſteriore editione mendoſius adhuc *equis velis* ſcriptum eſt) *æquis viris* perperam legebatur: animadvertimus tamen non multo poſt in Mediceo codice *equis viris* ſcriptum eſſe, longe diverſo prioris vocis ſignificatu: & de tota re accuratius diſſeruimus in fine noſtri libelli, ubi errata impreſſorum correximus. Quare in ea ſententia perduramus, & hic omnino *equis viris* legendum eſſe putamus, quemadmodum ad Quintum Fratrem etiam & in oratione VIII contra Antonium. Locus etiam ille in extremo III libri de Officiis, qui mendoſe in cunctis impreſſis legitur, in manu ſcriptis nonnullis integer eſt: *Cum his viris equiſque, ut dicitur*, &c. Quare hoc exemplis, quæ hanc lectionem confirmant, addere nunc libuit, quum olim relictum eſſet. Quod ſi ullus mihi ſcrupulus reſtabat, ſtatim evulſus eſt, quod vidi Jacobum Sadoletum ſanctiſſimum atque integerrimum virum (quem honoris & amplitudinis cauſſa nomino) ita ſcripſiſſe, cum hoc proverbium in ſuis illis elegantiſſimis libris uſurparet, quibus deſiderium nobis lenire voluit, quo conficiebamur libri Ciceronis Hortenſii appellati, & quod cupiit mirifice conſecutus eſt. Quis enim nunc librum Ciceronis magnopere deſiderat? Cur autem auctoritatem & judicium illius viri in purgandis Ciceronis ſcriptis non ſequar? qui non tantum menda tollere conſuevit, ſed totos etiam libros vetuſtate amiſſos nobis reſtituit. *Victor.* Quæ in calce ſuarum annotationum Victorius de hoc loco diſputavit, vide in Notis ad lib. II ad Q. Fratrem. Veriſſima autem hæc eſt veterum librorum ſcriptura; ſignificans omni contentione hoc eſſe faciendum. Eſt translatum hoc loquendi genus a copiis militaribus, quæ conſtant equitatu & peditatu. *Viros* ſæpe dici pedites nemo ignorat. Liv. lib. VII: *Quicunque ibant equis viriſque longe ac late fuſo agmine immenſum obtinentes loci. Equis velis.*] Secutus ſum libros vulgatos. nam manuſcripti habent *equis viris*. Ego puto M. Tullium ſignificare, jam fugiendum eſſe omni contentione, terra, marique. *Lambinus.* *Equis viris.*] Hanc lectionem præ ſe ferunt ſeptem Mſſ. [quibus accedit Amſtelodamenſis] prima editio, quam notat quoque ex ſuis Lambinus. Palatinus primus: *quin æquis viris*, neſcio quo ſenſu. vulgo; *equis velis*. Gebhard.

Lucio Cæſare filio.] Al. *L. Cæſaris filio*. utroque modo legi poteſt, & idem ſignifi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſare F. mecum ipſe, quid hic mihi faciet patri? Itaque non deſino apud iſtos qui nunc dominantur coenitare. Quid faciam? tempori ſerviendum eſt. Sed ridicula miſſa; praeſertim cum ſit nihil quod rideamus.

Africa terribili tremit horrida terra tumultu.

Itaque nullum eſt ἀποπροηγμένον quod non verear. Sed quod quaeris, quando, qua, quo, nihil adhuc ſcimus. Iſtuc ipſum de Baiis, nonnulli dubitant, an per Sardiniam veniat. Illud enim adhuc praedium ſuum non inſpexit: nec ullum habet deterius, ſed tamen non contemnit. Ego omnino magis arbitror per Siciliam: vel jam ſciemus. adventat enim Dolabella. eum puto magiſtrum fore.

Πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων.

Sed tamen, ſi ſciam, quid tu conſtitueris, meum conſilium accommodabo potiſſimum ad tuum. Quare exſpecto tuas litteras.

ſignificatur. Lucius Cæſar Lucii Cæſaris filius fuit: cui Proquæſtori in Africa, Catone interfecto, Cæſar vitam conceſſit, quamvis non ita multo poſt illum clam interficiendum curarit. *Corr.*

Sed ridicula miſſa faciamus] Verbum *faciamus*, ne quis putet a nobis de noſtro adjectum, reperimus in duobus libris manuſcr. *Lamb.* Intruſit Lambinus, *faciamus*. quod quidem verbum in nullo noſtrorum invenimus: elegantiorque eſt tota oratio, ſi ablegetur; certe non eſt in Pall. duobus, Grut. Stewech. Hittorp. Vatic. editione prima, aut Victorii. *Gebhard.* His quoque ſuffragatur Amſtelodam.

Itaque nullum eſt ἀποπροηγμένον] Rejectum: quæ enim ſecundum naturam ſumenda ſunt, ſed minoris æſtimanda, ea ἀποπροηγμένα Zeno appellabat. *Corr.*

Nihil adhuc ſcimus] Pal. ſext. & Hittorp. *Soſmus*, unde Guilielm. ὀσμὸς vel σεισμὸς. Nolo excutere ulterius; nam video nihil eſſe. Paullo item poſt quoque ex conjectura legit, *per Siciliam, Veliam.* Gebh.

An per Sardiniam veniat] Venit autem poſtea. *Corrad.*

Illud enim adhuc prædium ſuum] Sic *Sardiniam* jocoſe vocat. vid. Manut.

Nec ullum habet deterius] Nam peſtilens eſt. lib. VII, ep. 25. *Corrad.*

Eum puto magiſtrum fore] In libro manuſcripto rectius (ut opinor) ob ea quæ ſequuntur πολλοὶ μαθηταὶ, ſcriptum eſt, *ei me puto magiſtrum fore.* F. Urſin.

EPISTOLA VIII.

ARGVMENTVM.

Promiſerat Varro quoſdam libros Ciceroni ſe eſſe dicaturum: Cicero eum promiſſi admonet, miſſis quaſi admonitoribus quattuor libris Academicis. Caeſare quartum conſule, ſine collega.

CICERO VARRONI.

ETſi munus flagitare, quamvis quis oſtenderit, ne populus quidem ſolet niſi concitatus: tamen ego exſpectatione promiſſi tui moveor ut admoneam te, non ut flagitem. Miſi autem ad te quattuor admonitores non nimis verecundos. Noſti enim profecto os illius adoleſcentioris Academiae. Ex ea igitur media excitatos miſi, qui metuo ne te forte flagitent: ego autem mandavi ut rogarent. Exſpectabam omnino jamdiu, meque ſuſtinebam, ne ad te prius ipſe quid ſcriberem quam aliquid accepiſſem, ut poſſem te remunerari quam ſimillimo munere. Sed cum tu tardius faceres, id eſt, ut ego interpretor, diligentius, teneri non potui quin conjunctionem ſtudiorum amoriſque noſtri quo poſſem litterarum genere declararem. Feci igitur ſermonem inter nos habitum in Cumano, cum eſſet una Pomponius: tibi dedi partes Antiochinas, quas a te probari in-

E*Xpectatione promiſſi tui*] Librorum de Latina lingua. *Corr.*

Quattuor admonitores] Academicarum quæſtionum libros. *Idem.* Nunc duo extant.

Noſti enim profecto os ejus adoleſcentioris Academiæ] Ab Arceſila novatæ. *Corrad.* *Ejus* non extat in Amſtelod. quod rectius abeſt, quamvis mendoſe in illo libro ſcriptum ſit: *noſti enim profecto hos adoleſcentiores Academiæ.* aut pro *ejus* ſcribendum ex Hittorpiano & ſexto Pal. *illius.* Noſti, inquit, impudentiam Academicorum novorum. vide Manutium. *Grævius.*

Sed cum tu tardius faceres] Ita ſcribit ad Atticum: *Varro mihi denuntiaverat magnam ſane & gravem προσφώνησιν: biennium præteriit, quum ille καλλιπίδης aſſiduo curſu cubitum nullum proceſſit.* Corr.

Tibi dedi partes Antiochianas] Nos veterem ſcripturam ſecuti ſumus, *Antiochinas*; nec enim erratum librarii putavimus, quod in multis hujuſmodi nominibus animadvertimus, ut in primo ad Atticum: *Noſti enim Marinas*, pro

intellexiſſe mihi videbar: mihi ſumſi Philonis. Puto fore, ut, cum legeris, mirere, nos id locutos eſſe inter nos, quod nunquam locuti ſumus. ſed noſti morem dialogorum. Poſt haec autem, mi Varro, quam plurima, ſi videtur, & de nobis inter nos: ſero fortaſſe: ſed ſuperiorum temporum fortuna reip. cauſſam ſuſtineat. Haec ipſi praeſtare debemus. Atque utinam quietis temporibus, atque aliquo, ſi non bono, at ſaltem certo ſtatu civitatis, haec inter nos ſtudia exercere poſſemus. Quamquam tum quidem vel aliae quaepiam rationes honeſtas nobis & curas & actiones darent: nunc autem quid eſt, ſine his cur vivere velimus? Mihi vero cum his ipſis vix: his autem detractis, ne vix quidem. Sed haec coram, & ſaepius. Migrationem & emtionem feliciter evenire volo, tuumque in ea re conſilium probo. Cura ut valeas.

pro *Marianas.* & XIV: *De hæreſi Vſtoriana*, pro *Veſtoriana.* Item in cunctis vetuſtioribus codicibus & maxime in Mediceo. In epiſtola Pollionis, *Hirtino prœlio.* & in literis Caſſii, *ſpectra Catina*, pro *Catiana*, & *Hirtiano.* Hoc idem videtur obſervaſſe Priſcianus non indiligens Grammaticus, cujus lib. II hæc ſunt verba: *Inveniuntur tamen auctoritate veterum, vel euphoniæ cauſa maxime in propriis quædam non ſervantia ſupra dictas regulas, ut Ligus Liguris, Ligurinus, non Ligurianus; Cenſor Cenſoris, Cenſorinus, non Cenſorianus.* Victor. Stant pro hac lectione Vatic. Pal. prim. Amſtelod. ed. pr. Pal. ſext. *Antiochenas.*

Antiochinas] Antiochus Academiam veterem ſe jactabat revocare, dicebatque novam Academiam correptionem veteris Academiæ potius, quam aliquam novam diſciplinam putandam. *Corr.*

Philonis] Quo vivo patrocinium Academiæ non defuit. Epiſt. I lib. XIII. *Idem.*

De nobis inter nos] Al. *de nobis inter nos colloquemur* Corr. Ex Pall. duobus, Vatican. Stewech. Hittorp. editione primaria ac Victoriana ſcripſi *Poſthac autem, mi Varro, quam plurima, ſi videtur, & de nobis inter nos: ſero fortaſſe.* Gebh.

Feliciter evenire.] Leg. *feliciter evenire tibi.* Lambin.

EPISTOLA IX.

ARGVMENTVM.

Suadet Ciceroni gener ejus Dolabella ut ſe vel cum Caeſare conjungat, vel in otium referat. quod idem Coelius quoque ſcripſerat ep. 16 lib. 8. Caeſare iterum & Servilio coſſ.

DOLABELLA CICERONI S. D.

S. V. G. V. & Tullia noſtra recte V. Terentia minus belle habuit: ſed certum ſcio jam convaluiſſe eam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Praeterea rectiſſime ſunt apud te omnia. Etſi nullo tempore in ſuſpicionem tibi debui venire, partium cauſſa potius, quam tua tibi ſuadere, ut te aut cum Caeſare nobiſcumque conjungeres, aut certe in otium referres: praecipue nunc jam inclinata victoria, ne poſſum quidem in ullam aliam incidere opinionem, niſi in eam, in qua ſcilicet tibi ſuadere videar quod pie tacere non poſſum. Tu autem, mi Cicero, ſic haec accipies, ut, ſive probabuntur tibi, ſive non probabuntur, ab optimo certe animo ac deditiſſimo tibi & cogitata & ſcripta eſſe judices. Animadvertis, Cn. Pompeium nec nominis ſui, nec rerum geſtarum gloria, neque etiam regum ac nationum clientelis, quas oſtentare crebro ſolebat, eſſe tutum: & hoc etiam, quod infimo cuique contigit, illi non poſſe contingere ut honeſte effugere poſſit, pulſo Italia, amiſſis Hiſpaniis, capto exercitu veterano, circumvallato nunc denique: quod neſcio an ulli unquam noſtro acciderit imperatori. Quamobrem, quid aut ille ſperare poſſit, aut tu, animum adverte pro tua prudentia. Sic enim facillime quod tibi utiliſſimum erit conſilii capies. Illud autem te peto, ut, ſi jam ille evitaverit hoc periculum & ſe abdiderit in claſſem, tu tuis rebus conſulas: & aliquando tibi potius quam cuivis ſis amicus. Satisfactum eſt jam a te vel officio, vel familiaritati: ſatisfactum

PArtium cauſſa potius] Forte, *me partium cauſſa potius*. Lamb.

In qua ſcilicet tibi ſuadere videar] Ita Pal. ſextus ac Victorii editio: prima vero & Palatinus primus, [nec non Amſtelod.] Peckio excerpta, *in qua ſcilicet te tibi ſuadere*. vulgo, *ſcilicet tua de re tibi ſuadere videar*. ſtatim verſu altero inferiore legit ex conjectura Guilielmius, *nec nominis vi*. ut in Piſonem. *Gebhard.*

Quod infimo cuique contigit] Melius Stewechianus, *contingit*.

Capto exercitu] In Hiſpania. *Corr.*

Circumvallato nunc denique] Legendum fortaſſe eſt, *circumvallato nunc undique*. Lambin. Circumvallatus autem fuit ad Petram prope Dyrrachium. Vide Flor. lib. IV, cap. 2. & Lipſium V de Mil. 13.

An ulli unquam] Leg. *an nulli unquam*. Lamb.

Illud autem te peto] Puſilla quidem emendatio, ſed ne quis inſolentiam miretur locutionis, monendum duxi, ita exſtare in Pall. duobus, Vaticano, Stewech. Peck. [& Amſtelod.] editione prima atque Victorii. excuſum eſt, *Illud autem a te peto*. Gebhard.

Evitaverit hoc periculum] Leg. *vitaverit*. Lamb.

Ubi

factum etiam partibus & ei reip. quam tu probabas. reliquum eſt, ubi nunc eſt reſp. ibi ſimus potius, quam, dum illam veterem ſequamur, ſimus in nulla. Quare velim, mi jucundiſſime Cicero, ſi forte Pompeius pulſus his quoque locis, rurſus alias regiones petere cogatur, ut tu te vel Athenas, vel in quamvis quietam recipias civitatem. Quod ſi eris facturus, velim mihi ſcribas, ut ego, ſi ullo modo potero, ad te advolem. Quaecumque de tua dignitate ab imperatore erunt impetranda, qua eſt humanitate Caeſar, facillimum erit ab eo tibi ipſi impetrare: & meas tamen preces apud eum non minimum auctoritatis habituras puto. Erit tuae quoque fidei & humanitatis curare, ut is tabellarius quem ad te miſi, reverti poſſit ad me, & a te mihi litteras referat.

Ubi nunc eſt reſpublica] Scrib. *ut, ubi nunc eſt reſpublica.* Idem.

EPISTOLA X.

ARGVMENTVM.

Quaſi per jocum ſcribit, inter Niciam & Vidium ſe judicem eſſe conſtitutum: & item per jocum P. Sullae mortem ſignificat. Caeſare quartum conſule, ſine co ega.

M. CICERO P. DOLABELLAE, S. D.

NON ſum auſus Salvio noſtro nihil ad te litterarum dare. nec mehercule habebam quid ſcriberem, niſi te a me mirabiliter amari; de quo, etiam nihil ſcribente me, te non dubitare certo ſcio. Omnino mihi magis litterae ſunt exſpectandæ a te, quam a me tibi. Nihil enim Romae geritur quod te putem ſcire curare: niſi forte ſcire vis, me inter Niciam noſtrum & Vidium judicem eſſe. Profert alter (ut opinor) duobus verſiculis expenſum Niciae: alter Ariſtar-

QUod te putem ſcire curare] Non male Pal. ſext. *quod te ſcire putem cupere.* *Niciam*] Curtium Niciam Grammaticum. *Corr.*

Alter Ariſtarchus] Nicias Grammaticus, ut Ariſtarchus. *Corr.* *Alter Ariſtarchus*] Forte, *Alter tanquam Ariſtarchus.* Lamb.

ſtarchus hos ὀβελίζει. Ego, tamquam criticus antiquus, judicaturus ſum, utrum ſint τοῦ ποιητοῦ, an παρεμβεβλημένοι. Puto nunc dicere: oblituſne es igitur fungorum illorum quos apud Niciam? & ingentium culinarum cum Sophia Septimiae? Quid ergo? tu adeo mihi excuſſam ſeveritatem veterem putas, ut ne in foro quidem reliquiae priſtinae frontis appareant? ſed tamen ſuaviſſimum συμβιώτην noſtrum praeſtabo integellum, nec committam ut ſi ego eum condemnaro tu reſtituas, ne habeat Burſa Plancus apud quem litteras diſcat. Sed quid ago? cum mihi ſit incertum, tranquillone ſis animo, an, ut in bello, in aliqua majuſcula cura negotiove verſere, labor longius. Cum igitur mihi erit exploratum te libenter eſſe riſurum, ſcribam ad te pluribus. Te tamen hoc ſcire volo, vehementer populum ſollicitum fuiſſe de P. Sullae morte, antequam certum ſcierit.

Ὀβελίζει] Tollit, expungit, ut Ariſtarchus Homeri verſus, quos νόθους vocat. *Corr.*

Τοῦ ποιητοῦ] Poëtæ. *Idem.*

Παρεμβεβλημένοι] Interjecti, ſuppoſititii. *Idem.*

Et ingentium culinarum cum Sophia ſeptimæ] Nos hunc locum valde ſuſpectum habemus: quidam corrigunt, *cochlearum*; nos nihil immutare voluimus, cum nihil certi haberemus: nec tamen locum ſilentio præterire rectum putavimus, præſertim cum antiquus codex hac parte luxatus ſit, non ſine nota illa in margine, quam mendoſis locis apponit. Eſt autem in illo, ut nihil prætermittamus, *Ingentium gularum*; ut appareat unde verbum illud, quod nunc omnes impreſſi habent, *Culinarum*, deductum ſit. *Victor.* *Et ingentium gallinarum*] Codices vulgati, (quibuſcum tamen conſentiunt nonnulli manuſcr. quos & P. Victorius ſecutus eſt) habent, *& ingentium culinarum*: alii, partim, *integriuſcularum*: partim, *ingentium gularum:* partim, *ingentium cochlearum:* partim, *ingentium ferculorum:* partim, *ingentium gallinarum*: quam ſcripturam probavi. *Lambin.* *Cum Sophia Septimia*] Pantagathus legebat *Septimiæ* gignendi caſu. *Urſinus.* *Ingentium culinarum*] Nihil a vulgata demutare voluimus, præſertim nihil adjuvantibus libris. Pal. pr. [& Amſtelod.] *ingentium cularum cum Sophia ſeptime.* Sextus vero, *& ingenti vincularum cum Sophia ſeptmne.* Varie autem excarnificatus locus: alii, *integriuſcularum:* alii, *ingentium gularum*, vel, *ingentium cochlearum:* partim, *ingentium ferculorum.* Lambinus probavit, *ingentium gallinarum.* Gebhard.

Reliquiæ priſtinæ frontis] Priſtinæ gravitatis. Manil. lib. III.

> *Et populo nudantem condita jura*
> *Atque expenſa ſua ſolventem jurgia fronte.*

Συμβιώτην noſtrum] Convivam Niciam. *Corr.*

Burſa Plancus] Lib. VII, ep. 2. *Corr.*

Ut in bello] Contra Pompeii filios tunc Cæſar bellum in Hiſpania gerebat, ubi Dolabella etiam vulnus accepit. *Corr.*

De P. Syllæ morte] Tribus locis Sullæ hujus ſectoris a Cicerone mentio facta eſt, quamvis ſemper diverſis prænominibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

rit. Nunc quaerere deſierunt, quomodo perierit. ſatis putant ſe ſcire, quod ſciunt. Ego ceteroqui animo aequo fero:

nibus ille diſtinctus ſit, quod culpa librariorum factum puto: eundem omnino hominem in iis omnibus locis affirmarim: nam quin in epiſtolis ad Caſſium idem de quo nunc ſermo eſt intelligatur dubium eſſe non poteſt: tempora enim conveniunt, & iiſdem pene verbis tota res narratur: jam jocatus eſt de morte illius Cicero cum Caſſio, quemadmodum nunc cum Dolabella facit. Tertius locus eſt, ubi avaritia illius accuſatur, in II libro de Officiis, ſic enim inquit: de *haſta* autem agebat: *quam L. Sulla cum vibraſſet, dictatore propinquo ſuo: Idem ſexto & tricesimo anno poſt a ſceleratiore haſta non receſſit.* Nihil mirum igitur, ſi magno in odio erat apud omnes, cum calamitatibus aliorum civium patrimonium ſuum conſtituere ſoleret, & in eodem nefario quæſtu avide poſt tot annos iterum verſaretur. *Victor.* *P. Sullæ*] Qui Cæſaris haſtæ præfuit, ut in Quæſtura a nobis dictum eſt, ep. XVII & XIX lib. XV. *Corr.*

Ante quam certum ſcierit] Ant. Auguſtinus, *ſciret*, emendat pro, *ſcierit.* quod recepit Lambinus. Veteres tamen codd. Pall. Amſt. Vict. ed. pro vulgata ſtant.

Ego cetera qui animo æquo fero] Hæc erat vulgaris lectio, quæ nihil a vetuſta diſcrepabat, nec tamen eam veriti ſumus damnare & explodere: exiſtimamus enim aliquantum mendi illam occupaſſe legique debere, *Ego ceteroqui animo æquo fero:* eſt enim dura admodum ſtructura, ſi illo modo legas: nec videtur de ullis aliis rebus loqui voluiſſe, ut verbum illud, *cetera*, locum hic habere poſſit: tantum de *morte Sullæ* jocoſe (ut opinor) narravit: hoc autem adverbio duobus locis uſus eſt in epiſtolis ad Atticum, quemadmodum in optimis exemplaribus invenimus, ut l. XII. *Ne vivam, mi Attice, ſi mihi non modo Tuſculanum, ubi ceteroqui ſum libenter, ſed μακάρων νῆσοι tanti ſunt, ut ſine te ſim totos dies.* Et lib. XIV. *O loca ceteroqui valde expetenda, interpellantium autem multitudine pene fugienda.* Sed & in Oratore etiam in vulgatis codicibus, *Illam autem concinnitatem, quæ verborum collocationem illuminat his luminibus, quæ Græci (quaſi aliquos geſtus orationis) σχήματα appellant, quod idem verbum ab iis etiam in ſententiarum ornamenta transfertur. Adhibet quidem hic ſubtilis, quem niſi quod ſolum, ceteroqui recte quidam vocant Atticum, ſed paulo parcius.* Et in epiſtola etiam poſteriore ad Leptam, *Si modo tecti ſatis eſt ad comitatum noſtrum recipiendum, ceteroqui is mihi locus non diſplicet.* Credimus autem formatum eſſe hoc adverbium, quemadmodum, *alioqui*, quod magis in uſu eſt, & eundem pene ſignificatum habet, ut hic oſtendat ſe mortem Sullæ non moleſte laturum fuiſſe, niſi vereretur unum incommodum tantum, quod ex ejus obitu conſequi videbatur: id autem erat, *ne haſta Cæſaris refrixiſſet:* ut taxet illum tanquam ſectorem & emptorem bonorum civium, quæ a Cæſare vendebantur. Eſt autem facete dictum. Eundem etiam jocum movet iiſdem pene verbis in eadem perſona in epiſtola ad Caſſium, *Nos hic D. Sullam patrem mortuum habebamus, alii a latronibus, alii cruditate dicebant: populus non curabat, combuſtum enim eſſe conſtabat: hoc tu pro ſapientia tua feres æquo animo, quanquam προσωπον πόλεως amiſimus. Cæſarem putabant moleſte laturum, verentem ne haſta refrixiſſet:* ut accuratius videndum ſit, cum de eodem agi ambobus his locis manifeſtum ſit, cum priore *P.* appelletur, poſteriore vero *D.* in utro mendum ſit. Vulgata ſane lectio frigida erat & inepta meo judicio: unius autem literæ correctione arbitror illam valde illuſtratam eſſe: nec mirum eſt in voce parum frequenti antiquiores etiam librarios deceptos eſſe. *Victorius.*

ſero: unum vereor, ne haſta Caeſaris refrixerit.

Ne haſta Cæſaris refrixerit] Ne minus care & cupide vendantur bona Pompeianorum, quæ a Cæſare confiſcata ſub haſta vendebantur, mortuo P. Sulla ſectore, qui cum Sullanam vibraſſet haſtam, a Cæſariana non receſſit. *Corr.*

EPISTOLA XI.

ARGUMENTUM.

Tulliolae filiae ſuae mortem, Dolabellae, qui jam antea cum ea divortium fecerat, dolenter ſignificans, ait ſibi plurimum ſolatii in illius conſuetudine & ſermonibus futurum. ſuos obtrectatores ab eo refutari vult: ſed amorem in ſe ex eo patefieri magis gaudet. Excuſat brevitatem litterarum ſuarum. Caeſare quartum conſule, ſine collega.

CICERO DOLABELLAE.

VEL meo ipſius interitu mallem litteras meas deſiderares, quam eo caſu quo ſum graviſſime afflictus: quem ferrem certe moderatius ſi te haberem. Nam & oratio tua prudens, & amor erga me ſingularis, multum levaret. Sed quum brevi tempore, ut opinio noſtra eſt, te ſum viſurus, ita me affectum offendes ut multum a te poſſim juvari: non quo ita ſim fractus ut aut hominem me eſſe oblitus ſim, aut fortunae ſuccumbendum putem: ſed tamen hilaritas illa noſtra & ſuavitas, quae te praeter ceteros delectabat, erepta mihi omnis eſt. Firmitatem tamen & conſtantiam, ſi modo fuit aliquando in nobis, eandem cognoſces quam reliquiſti. Quod ſcribis proelia te mea cauſſa ſuſtinere, non tam id laboro, ut ſi qui mihi obtrectent a te refutentur, quam intelligi cupio, quod certe intelligitur, me a te amari. quod ut facias te etiam atque etiam rogo, ignoſcaſque brevitati litterarum mearum. nam & celeriter una futuros nos arbitror, & nondum ſatis confirmatus ſum ad ſcribendum.

QUam eo caſu] Morte Tulliæ. *Corr.*

Erepta mihi omnis eſt] Eleganter ſic Pall. duo, Vatic. Peck. Victorii editio atque omnium prim. inepta eſt vulgata lectio *erepta nihil omnino eſt*. paucis verſibus poſt Pal. primus *ſi qui me obtrectent* ſcribit. *Gebh.*

Prœlia te mea cauſa ſuſtinere] Contra eos, qui me putant non tam filiam quam reipublicæ tempora lugere. *Idem.*

EPI-

EPISTOLA XII.

ARGVMENTVM.

Gratulatur Dolabellae de repentina Baiarum ſalubritate: orationem pro Deiotaro rege ad Caeſarem habitam mittit. Caeſare quartum conſule, ſine collega.

CICERO DOLABELLAE.

GRatulor Baiis noſtris, ſiquidem, ut ſcribis, ſalubres repente factae ſunt: niſi forte te amant & tibi aſſentantur & tamdiu dum tu ades ſunt oblitae ſui. Quod quidem ſi ita eſt, minime miror, coelum etiam & terras vim ſuam, ſi tibi ita conveniat, dimittere. Oratiunculam pro Deiotaro, quam requirebas, habebam mecum, quod non putaram. Itaque eam tibi miſi. quam velim ſic legas ut cauſſam tenuem & inopem, nec ſcriptione magno opere dignam. Sed ego hoſpiti veteri & amico munuſculum mittere

SAlubres] Jocatur Cicero, quia ſic Dolabella ſcripſerat. Nam *Baiis* alioqui, auctore Strabone, ſunt aquæ calidæ ad ſanandos morbos optimæ. *Corr.*

Vim ſuam dimittere] Leg. *remittere.* Lamb. inepte.

Munuſculum mittere volui levidenſe] Nos verbum illud, *volui*, in nullis antiquioribus codicibus invenimus, nec tamen delere voluimus, cum aliquid omnino, ſi non ſit illud, deſideretur, ut perfecta ſit ſententia: niſi fortaſſe (quod ſuſpicor) verba illa ſint ex aliquo Poeta: quæ ſi tota haberemus, locum hunc per ſe illuſtrem, & planum facerent: nunc ignorata non parvas tenebras eidem offundunt. Nos ut in re incerta, nihil quod certi proferamus, habemus. *Victor.* Officii mei quondam eſſe putavi, veterem hujus loci ſcripturam notam facere: quod nunc repeto, quia alii in pluribus antiquiſſimis vocem, quam tunc diximus in noſtris melioribus non inveniri, inveniſſe ſe affirmant: quibus fidem deeſſe non credimus, quemadmodum nos etiam hæc non fingimus. Mediceus certe codex ita legit. Nihil tamen ne nunc quidem immutamus. Eruditiſſimi illi atque humaniſſimi viri, de quibus antea locutus ſum, qui plura manu ſcripta exemplaria hujus mei laboris adjuvandi cauſa accurate inſpexerunt, affirmant ſe in nullo, *volui*, inveniſſe. *Idem.* in poſt.

Levidenſe] Secutus ſum libb. manuſcriptos, non damnata Octavii Pantagathi, viri doctiſſ. conjectura, exiſtimantis legendum, *levi dente*: quam adjuvat vetus codex Memm. in quo eſt, *levi denſe*, disjunctim ſcriptum, & *denſe*, ſine diphthongo. *Levi dente* autem, id eſt, levi pectine. Jam vero Iſidorus docet, *levidenſem* veſtem dictam, raro filo leviterque denſatam: contra, *pavidenſem*, ſeu, *pavitenſem*, quaſi graviter preſſam. *Lambin.* Vox *levidenſe* mihi quidem ſuſpecta eſt, atque eo magis, quod

tere volui levidenſe, craſſo filo, cujuſmodi ipſius ſolent eſſe munera. Tu velim animo ſapienti fortique ſis: ut tua moderatio & gravitas aliorum infamet injuriam.

quod a nullo, præterquam ab Iſidoro, veterum Grammaticorum citatur: a quibus nullo pacto fuiſſet prætерita, ſi ea vel ſemel Ciceronem uſum animadvertiſſent. Ego autem puto ita primum a Cicerone ſcriptum fuiſſe, *& amico munuſculum mittere volui leve craſſo filo,* deinde inductam ab aliquo gloſſam *denſo* ſuper verbum *craſſo*, & ab indocto librario in ſeriem receptam, ex duabus vocibus *leve denſo* unam factam eſſe *levidenſe*. Octavius Pantagathus ſine verbo, *volui*, quod abeſt a quibuſdam libris, ita legebat: *Sed ego hoſpiti veteri & amico munuſculum mittere levi dente craſſo filo, cujuſmodi ipſius ſolent eſſe munera.* F. Urſin. *Munuſc. mitt. volui levidenſe*] Non eſt ut ab omnium codicum ſcriptura recedamus. *Levidenſe* enim munus eſt non valde excultum & pretioſum, quales ſolent eſſe veſtes levidenſes craſſioris fili. Iſidor. Orig. XIX, 22. *Levidenſis veſtis, quod raro filo ſit, leviterque denſata.*

EPISTOLA XIII.

ARGUMENTUM.

Rogat Dolabellam, ut Suberino & Planio reditum in patriam a Caeſare impetret; eoſque ita excuſat, ut oſtendat, caſu quodam & neceſſitate coactos Pompeii partes in Hiſpania ſecutos eſſe. Caeſare quartum conſule, ſine collega: Hiſpanienſi bello confecto, cum nondum tamen Caeſar in Italiam revertiſſet. nam praeſenti Dolabellae commendaticias litteras Cicero non miſiſſet. Commendationis capita quinque: unum, quod familiares ſui ſint Suberinus & Calenus; alterum, quod Leptae familiariſſimi ſui perneceſſarii; tertium, quod cum Pompeii filio, non conſilio & voluntate, ſed caſu potius & neceſſitate quadam, contra Caeſarem pugnaverint; quartum, quod redacti fere ad inopiam ſint; quintum, quod jam Caeſar iis vitam conceſſerit, ex quo non difficile videtur ab eodem iis reditum impetrare.

CICERO DOLABELLAE S.

CAius Suberinus Calenus & meus eſt familiaris & Leptae noſtri familiariſſimi perneceſſarius, is cum vitandi belli cauſſa profectus eſſet in Hiſpaniam cum M. Varrone

Cum M. Varrone] Tunc Pompeii legato. *Corr.*

Ante

rone ante bellum, ut in ea provincia eſſet, in qua nemo noſtrum poſt Afranium ſuperatum bellum ullum fore putarat: incidit in ea ipſa mala quae ſummo ſtudio vitaverat. Oppreſſus eſt enim bello repentino: quod bellum commotum a Scapula ita poſtea confirmatum eſt a Pompeio, ut nulla ratione ſe ab illa miſeria eripere poſſet. Eadem cauſſa fere eſt M. Planii heredis, qui eſt item ut Calenus Leptae noſtri familiariſſimus. Hoſce igitur ambo tibi ſic commendo ut majore cura, ſtudio, ſollicitudine animi commendare non poſſim. Volo ipſorum cauſſa: meque in eo vehementer & amicitia movet & humanitas. Lepta vero cum ita laboret ut ejus fortunae videantur in diſcrimen venire, non poſſum ego non aut proxime atque ille aut etiam aeque laborare. Quapropter etſi ſaepe expertus ſum quantum me amares, tamen ſic velim tibi perſuadeas, id me in hac re maxime judicaturum. Peto igitur a te vel, ſi pateris, oro, ut homines miſeros, & fortuna, quam vitare nemo poteſt, magis quam culpa calamitoſos conſerves incolumes: veliſque per te me hoc muneris cum ipſis amicis hominibus, tum municipio Caleno, quo cum mihi magna neceſſitudo eſt, tum Leptae, quem omnibus antepono, dare. Quod dicturus ſum, puto equidem non valde ad rem pertinere, ſed tamen nihil obeſt dicere. res familiaris alteri eorum valde exigua eſt, alteri vix equeſtris. Quapropter quum his Caeſar vitam ſua liberalitate conceſſit, nec eſt quod iis praeterea magnopere poſſit adimi: reditum, ſi me tantum amas, quantum certe amas, hominibus confice. In quo nihil eſt praeter viam lon-

Ante bellum] Civile. *Idem.*

In ea provincia eſſet] Etiam poſt Varronis deditionem. Nam eodem tempore Varro & Afranius in Hiſpania fuerunt, hic in citeriore, ille in ulteriore. *Idem.*

Scapulæ] Quem Oppius quoque ſeditionis caput appellat. *Idem.*

Pompeio] Cn. Pompeio Cn. F. *Corr.*

Qui eſt item Calenus] Hæc plane inſulſa ſunt, & nullius ſenſus. Reſcripſi ex Hittorpiano: *qui eſt item ut Calenus.* Non male etiam ſext. Pal. *qui eſt item uti Calenus Leptæ noſtri familiariſſimus.* Grævius.

Volo ipſorum cauſſa] Vehementer ipſis faveo, ipſis bene cupio. Sup. lib. 1, ep. 1.

Vix equeſtris] Quadringenta millia ſeſtertium. Noſtra pecunia decem millia Philippeum, ſeu Scutatorum.

longam: quam idcirco non fugiunt ut & vivant cum ſuis, & moriantur domi. Quod ut enitare contendaſque, vel potius ut perficias (poſſe enim te mihi perſuaſi), vehementer te etiam atque etiam rogo.

EPISTOLA XIV.

ARGUMENTUM.

Dolabellam effert laudibus, quia columnam & aram Caeſari mortuo, tamquam deo, erectam everterat, homineſque peſſime contra civitatem & libertatem animatos ſupplicio affecerat. Scripta paullo poſt Caeſaris necem, M. Antonio & ipſo Dolabella coſſ.

CICERO DOLABELLAE CONSULI S.

ETſi contentus eram, mi Dolabella, tua gloria, ſatiſque ex ea magnam laetitiam voluptatemque capiebam, tamen non poſſum non confiteri, cumulari me maximo gaudio, quod vulgo hominum opinio ſocium me adſcribat tuis laudibus. Neminem conveni (convenio autem quotidie plurimos: ſunt enim permulti optimi viri qui valitudinis cauſſa in haec loca veniant, praeterea ex municipiis frequentes neceſſarii mei) quin omnes, cum te ſummis laudibus ad coelum extulerunt, mihi continuo maximas gratias agant. Negant enim ſe dubitare, quin tu meis praeceptis & conſiliis obtemperans praeſtantiſſimum te civem & ſingularem conſulem præbeas. Quibus ego quamquam veriſſime poſſum reſpondere, te quae facias tuo judicio & tua ſponte facere, nec cujuſquam egere conſilio: tamen neque plane aſſentior,

TUa gloria] Quam adeptus es tollenda columna Cæſari erecta, locoque ſternendo, propoſita iis cruce & ſaxo, qui id amplius tentarent. *Corr.*

In hæc loca] Pompeianum, Puteolanum & Cumanum. *Corr.* *Qui valitudinis cauſſa in hæc loca veniant*] Etſi non damnem vulgatam lectionem; tamen adhærendum Victorio duxi ac Pall. duobus. (quibus accedit Amſtelod.) alii *conveniant*, ut editio princeps. *Gebhard.*

Quin omnes] P. Victor. & eum ſecutus Gebhardus ediderunt, *qui omnes.* nec nego in Amſtelod. Vatic. Med. Peck. Stewech. ſic legi: ſententia tamen loci non fert hanc lectionem. nihil enim eſt unde pendeat præcedens, *conveni neminem*, &, quod potiſſimum eſt, ſequens *agant*. Hinc neceſſario cum aliis libris ſcribendum, *quin omnes*. Grævius.

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſentior, ne imminuam tuam laudem, ſi omnis a meis conſiliis profecta videatur: neque valde nego. Sum enim avidior etiam, quam ſatis eſt, gloriae. Et tamen non alienum dignitate tua, quod ipſi Agamemnoni, regum regi, fuit honeſtum, habere aliquem in conſiliis capiundis Neſtorem: mihi vero glorioſum, te juvenem conſulem florere laudibus, quaſi alumnum diſciplinae meae. L. quidem Caeſar, cum ad eum aegrotum Neapolim veniſſem, quamquam erat oppreſſus totius corporis doloribus, tamen antequam me plane ſalutavit, o mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cum tantum vales apud Dolabellam, quantum, ſi ego apud ſororis filium valerem, jam ſalvi eſſe poſſemus. Dolabellae vero tuo & gratulor & gratias ago: quem quidem poſt te conſulem, ſolum poſſumus vere conſulem dicere. Deinde multa de facto ac de re geſta: tum nihil magnificentius, nihil praeclarius actum unquam, nihil reip. ſalutarius. Atque haec una vox omnium eſt. A te autem peto, ut me hanc quaſi falſam

Et tamen non alienum dignitate tua] Peckio quidem excerpta, & prima edit. *alienum dignitati tuæ*; quod mihi magis quamvis probatur, tamen ob raritatem teſtium non auſus ſum inducere fundo ac rei Tullianæ. Sic Attico l. 1, ep. 1. *non aliena rationi noſtræ fuit illius hæc præpropera prenſatio.* ſed, ut edidi, inveni in Pall. duobus, Vatic. duobus Guilielmianis, editione Victorii. [quibus adſtipulatur Amſtelod.] vulgatum erat, *eſt tamen non alienum a dignitate*, &c. *Gebh.*

L. quidem Cæſar] Qui coſ. fuit cum C. Figulo: vel, ut alii volunt, cum Q. Martio Thermo. *Corr.*

Apud ſororis filium] M. Antonium, collegam Dolabellæ.

Deinde multa de facto, ac de re geſta] Interpretatur Græcam vocem πρᾶξιν, qua in epiſtolis ad Atticum in hac re exponenda non ſemel uſus eſt: multis etiam aliis in locis eodem Latino verbo Græcum expreſſit. In Philippica prima, *Erectus enim maximi & pulcherrimi facti conſcientia.* Ad Atticum, ὦ πρᾶξεως καλῆς μὲν, ἀτελοῦς δέ. Etſi cum commode facere poteſt, Græco potius utitur. Recentiores interpretes Ariſtotelis in libris quos confecit de vita & moribus, *actionem* potius appellarent: putant enim diſtingui oportere apud Latinos diverſas res diverſis nominibus, quemadmodum apud Græcos fit: illi enim habent ποίησιν & πρᾶξιν, poſterioremque ſemper ſervarunt, ut actionem redderent: quod Cicero, quemadmodum apparet, neglexit: nam hic non de manuum opere, ſed de civili facinore agitur. *Victor.*

Nihil reip. ſalutarius] In vett. libris & l. XIIII. ad Att. ſic legitur, *Salutarius teſtatus eſt.* Etſi verbum illud ibi quoque nonnulli tollunt. *Corr.*

Ut me hanc quaſi falſam hereditatem alienæ gloriæ ſinas cernere] Pervenuſta tranſlatione, pro, ut me ſinas partem alienæ laudis & gloriæ in me derivare, tanquam qui alienam hereditatem adit. *Cernere* enim *hereditatem* eſt adire hereditatem.

Ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

falſam hereditatem alienae gloriae ſinas cernere: meque aliqua ex parte in ſocietatem tuarum laudum venire patiare. quamquam, mi Dolabella, (haec enim jocatus ſum) libentius omnis meas ſi modo ſunt aliquae meae laudes, ad te transfuderim, quam aliquam partem exhauſerim ex tuis. Nam cum te ſemper tantum dilexerim, quantum tu intellige-re potuiſti: tum his tuis factis ſic incenſus ſum, ut nihil unquam in amore fuerit ardentius. nihil eſt enim (mihi crede) virtute formoſius, nihil pulcrius, nihil amabilius. Semper amavi (ut ſcis) M. Brutum, propter ejus ſummum ingenium, ſuaviſſimos mores, ſingularem probitatem, atque conſtantiam. tamen idibus Martiis tantum acceſſit ad amorem, ut mirarer locum fuiſſe augendi in eo quod mihi jampridem cumulatum etiam videbatur. Quis erat qui putaret ad eum amorem quem erga te habebam, poſſe aliquid accedere? tantum acceſſit, ut mihi nunc denique amare videar, antea dilexiſſe. Quare quid eſt quod ego te horter, ut dignitati & gloriae ſervias? proponam tibi claros viros, quod facere ſolent qui hortantur? neminem habeo clariorem quam teipſum. te imitere oportet: tecum ipſe certes. ne licet quidem tibi jam, tantis rebus geſtis, non tui ſimilem eſſe. Quod cum ita ſit, hortatio non eſt neceſſaria, gratulatione magis utendum eſt. Contigit enim tibi, quod haud ſcio an nemini, ut ſumma ſeveritas animadverſionis non modo non invidioſa, ſed etiam popularis eſſet, & cum bonis omnibus tum infimo cuique gratiſſima. Hoc ſi tibi fortuna quadam contigiſſet, gratularer felicitati tuae: ſed contigit magnitudine cum animi tum etiam ingenii atque conſilii. Legi enim concionem tuam. nihil illa ſapientius. ita pedetentim & gra-

Ut nihil unquam in amore fuerit ardentius] Pal. primus: *in amore mi fuerit ard.* Peck. vero ac Stewech. [nec non Amſtelod.] *in amore mihi fuerit ard.* quemadmodum excuſum eſt in editionum antiquiſſima. Palatinus vero ſextus, & unus ex Guilielmio conſultis: *in amorem fuerit ard.* unde ille: *in amore me fuerit ardentius.* Gebhard.

Idibus Martiis] Quibus ille & reliqui Cæſarem interfecerunt. *Corr.*

Severitas animadverſionis] Cum in audaces ſceleratoſque ſervos, tum in impuros & nefarios liberos, qui columnam erexerant. *Idem.*

Urbem

& gradatim tum acceſſus a te ad cauſam facti, tum receſſus, ut res ipſa maturitatem tibi animadvertendi omnium conceſſu daret. Liberaſti igitur & urbem periculo, & civitatem metu: neque ſolum ad tempus maximam utilitatem attuliſti, ſed etiam ad exemplum facti. Intelligere debes in te poſitam eſſe remp. tibique non modo tuendos, ſed etiam ornandos eſſe illos viros a quibus initium libertatis profectum eſt. Sed his de rebus coram plura propediem, ut ſpero. Tu quum remp. noſque conſervas, fac ut diligentiſſime te ipſum, mi Dolabella, cuſtodias.

Urbem periculo] Incendii. *Corrad.*
Civitatem metu] Seditionis. *Idem.*
Etiam ad exemplum facti] Scrib. *etiam ad exemplum. quo facto intelligere.* Lambin. perperam *ad exemplum facti* eſt ut alii hoc factum in talibus caſibus imitentur.
Illos viros] Brutum, Caſſium, & reliquos. *Corrad.*

EPISTOLA XV.

ARGUMENTUM.

Duabus Paeti epiſtolis reſpondet; priori, jure ſe ejus valetudine perturbatum, cujus & amorem in ſe, & ingenii feſtivitatem plurimi faciat; poſteriori, nihil referre utrum Romae ſit an Neapoli; cum Romae unius nutu regantur omnia: itaque ſe manere in ſententia de domo Neapoli emenda. Caeſare tertium & Lepido coss. confecto Africano bello, antequam Caeſar iret in Hiſpaniam contra Pompeii liberos.

CICERO PAETO S.

DUabus tuis epiſtolis reſpondebo, uni, quam triduo ante acceperam a Zetho, alteri, quam attulerat Phileros tabellarius. Ex prioribus tuis litteris intellexi pergratam tibi

P*Ergratam tibi eſſe ſententiam meam*] Nos maluimus hunc locum ut in vetuſtioribus reperimus tradere mendoſum & lacerum, quam ut a quibuſdam (ut opinor) ſuppletus erat. Quod ſi attentius verba illa odoraberis, ſenties profecto ſuppoſita eſſe: tam male inter ſe cohærent, & tam parum reliquis conveniunt. Si noſtrum conſilium probabitur gaudebimus: ſcimus autem eruditorum multorum conſenſum in repudiandis, expungendiſque dictionibus ſententiiſque omnibus, quæ temere intra bonorum auctorum fines irrupe-

tibi * perſpectum eſſe gaudeo. Sed, mihi crede, non perinde, ut eſt reapſe, ex litteris perſpicere potuiſti. Nam cum a ſatis multis (non enim poſſum aliter dicere) & coli me videam & diligi, nemo eſt illorum omnium mihi te jucundior. Nam quod me amas, quod id & jampridem & conſtanter facis, eſt id quidem magnum, atque haud ſcio an maximum: ſed tibi commune cum multis. quod tu ipſe tam amandus es, tamque dulcis, tamque in omni genere jucundus, id eſt proprie tuum. Accedunt non Attici, ſed ſalſiores quam illi Atticorum, Romani veteres atque urbani ſales. Ego autem (exiſtimes licet quod lubet) mirifice capior facetiis, maxime noſtratibus, praeſertim cum eas videam primum oblitas Latio, tum cum in urbem noſtram eſt infuſa peregrinitas, nunc vero etiam braccatis & tranſalpinis nationibus, ut nullum veteris leporis veſtigium

rant. *P. Victor.* Locum quem in optimis ac vetuſtis codicibus lacerum comminutumque eſſe docuimus, alii, qui nullos locos jacere ac deſperatos eſſe patiuntur, quoquo modo potuerunt reſtituere: de quorum lectione ſollicitus non fui, compertum habens, illam novam commentitiamque eſſe. *Idem.* Pantagathus totum hunc locum ita legebat, *Pergratam tibi meam de perturbatione valetudinis tuæ examinationem fuiſſe: amorem erga te meum tibi perſpectum eſſe gaudeo.* F. Urſin. Locum hiantem ac lacerum ex Pal. primo ac Victorio malui retinere, quam aliorum ingenio ſuppletum. Lambinus ſtrenuum ſe hic dedit legendo: *pergratam tibi eſſe ſententiam meam & curam valitudinis tuæ, animumque erga te meum: quem tibi perſp.* Pal. tamen ſextus & priſca editio: *pergratam tibi curam meam valitudinis.* Gebhardus. Iſta lacuna extat etiam in Amſtelod. Corradus tamen teſtatur ſe in quatuor ſuis libris reperiſſe: *pergratam tibi eſſe curam meam valetudinis tuæ, quam tibi perſpectam eſſe gaudeo.*

Non perinde ut eſt re abſens literis, &c.] Veteres codices, *ut eſt reapſe ex literis.* Sic enim non ſolum pro re ipſa priſci illi dicebant, ut Pacuvius, *Si non eſt ingratum reapſe quod feci,* ſed poſteriores, & politiores etiam ut Cicero, cujus in v. de finibus hæc ſunt verba. *Quamobrem ordiamur ab eo quod modo poſui, quod idem reapſe primum eſt.* Nonnulli autem ſunt qui omnia in quæ non paſſim incidunt, ut obſoleta & rudia faſtidiant. *P. Victor. Ut eſt reapſe, ex litteris perſpicere potuiſti.*] Hæc lectio corrupta in Palatino primo & editionum primaria anſam dedit; *ut eſt re abſens litteris.* [ſic etiam exaratum eſt in Amſtelod.] Pal. ſextus, *ut eſt reipſa ex litteris.* Vulgatum vero eſt, *ut eſt reipſa, abſens ex litteris perſpicere potuiſti.* Gebhard.

Oblitas Latio] Infectas, & deturpatas ab hominibus Latinis, qui non erant Romani.

Nunc vero etiam braccatis & tranſalpinis nationibus] Nam Cæſar civitate donatos quoſdam e ſemibarbaris Gallorum in curiam recepit. *Corrad.* In Peck. *nunc vero placet etiam bracatis,* unde Guilielm. *nunc vero jacet etiam braccatis.*

Omnes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

giium appareat. Itaque te cum video, omnis mihi Granios, omnis Lucilios, (vere ut dicam) Craſſos quoque, & Laelios videre videor. Moriar ſi praeter te quemquam reliquum habeo, in quo poſſim imaginem antiquae & vernaculae feſtivitatis agnoſcere. Ad hos lepores cum amor erga me tantus accedat, miraris, me tanta perturbatione valitudinis tuae tam graviter exanimatum fuiſſe? Quod autem altera epiſtola purgas te, non diſſuaſorem mihi emtionis Neapolitanae fuiſſe, ſed auctorem moderationis urbanae, neque ego aliter accepi. intellexi tamen idem quod his intelligo litteris, non exiſtimaſſe te mihi licere, id quod ego arbitrabar, res has non omnino quidem, ſed magnam partem relinquere. Catulum mihi narras, & illa tempora. Quid ſimile? ne mi quidem ipſi tunc placebat diutius abeſſe ab reip. cuſtodia. ſedebamus enim

Omnes mihi Gracchos, omnes Lucilios] Veteres omnes codices *Granios* habent, quæ vera eſt hujus loci lectio. Fuit enim *Granius* quidam valde facetus, ſed amaris quandoque ſalibus dicax. *Lucilius* item ſatyras ſuas multis ſalibus jocíſque reſperſit. De Granio meminit Cicero lib. II de Oratore. *Qui igitur diſtinguemus a Craſſo, a Catulo, a cæteris, familiarem noſtrum Granium, aut Vargulam amicum meum, non mehercule in mentem mihi quidem venit: ſunt enim dicaces, Granio quidem nemo dicacior.* Aliis etiam locis de Granio meminit ut faceto. Nam Granium, Luciliumque & dicaciores, & humilioris fortunæ homines conjungit: *Craſſum* autem, & *Lælium*, qui & nobiliores, urbanioreſque erant, ab illis ſeparat. *Victor.*

Vernaculæ feſtivitatis] Genuinæ, inter Romana pomœria natæ. Cic. Bruto: *Tincam, non minus multa ridicule dicentem, Granius obruerat neſcio quo ſapore vernaculo.* in epiſtolis ad Att. lib. VII. ep. II. αὐτόχθων dicitur. *Me hercule eſt, quam facile diligas, αὐτόχθων in homine urbanitas.* C. Nep. Attico: *Tanta autem ſuavitas erat ſermonis Latini, ut appareret in eo nativum quendam leporem eſſe, non adſcitum.* Petron. *O hominem acutum, atque urbanitatis vernaculæ fontem.* Tacit. II Hiſt. c. 88. *Incurioſos milites, vernacula, ut rebantur, urbanitate quidam ſpoliavere, abſciſſis furtim baltheis, an accincti forent, rogitantes.* Gronov. IV de pec. vet. cap. 10.

Auctorem moderationis urbanæ] Sic MSS. forte: *auctorem demorationis urbanæ.* Guilielm. quod ſane non improbem. Nam quamvis hæc vox non legitur apud Ciceronem, *demorari* tamen bis in ejus ſcriptis extat. & cum a *commorari* ſit *commoratio*, cur non a *demorari* ſit *demoratio*? Editur vulgo *commorationis.* Sequentia ſane talem vocem deſiderant. *Grævius.*

Catulum mihi narras] Qu. Catulum Qu. Fratrem, quem Cæſare & Bibulo Coſſ. vixiſſe oſtendit alibi Cicero: ut hæc epiſtola Cæſare non Coſ. ſed Dictatore ſcripta videri debeat. Quod magis etiam probat mentio de Siliana domo, de qua ad Atticum eo tempore ſæpe ſcripſit. *Catulus* autem is fuit, quem neque periculi tempeſtas, neque honoris aura potuit unquam de ſuo curſu vitæ aut ſpe, aut metu dimovere. *Corrad.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

enim in puppi & clavum tenebamus. nunc autem vix eſt in ſentina locus. An minus multa ſenatuſconſulta futura putas ſi ego ſim Neapoli? Romae cum ſum, & urgeo forum, ſenatuſconſulta ſcribuntur apud amatorem tuum, familiarem meum. Et quidem cum in mentem venit, ponor ad ſcribendum: & ante audio ſenatuſconſultum in Armeniam & Syriam eſſe perlatum, quod in meam ſententiam factum eſſe dicatur, quam omnino mentionem ullam de ea re eſſe factam. Atque hoc nolim me jocari putes. Nam mihi ſcito jam a regibus ultimis allatas eſſe litteras, quibus mihi gratias agant quod ſe mea ſententia reges appellaverim: quos ego non modo reges appellatos, ſed omnino natos neſciebam. Quid ergo eſt? tamen quam diu hic erit noſter hic praefectus moribus, parebo auctoritati tuae. cum vero aberit, ad fungos me tuos conferam. Domum ſi habebo, in denos dies ſingulos ſumtuariae legis dies conferam. Sin autem minus invenero, quod placeat, decrevi habitare apud te. Scio enim me nihil tibi gratius facere poſſe. Domum Sullanam deſperabam jam, ut tibi proxime ſcripſi: ſed tamen non abjeci. Tu velim, ut ſcribis, cum fabris eam perſpicias. Si enim nihil eſt in parietibus aut in tecto vitii, cetera mihi probabuntur.

Apud amatorem tuum] Cæſarem: etſi non deſunt qui hæc omnia ad M. Antonium Coſ. referant, ut in Epiſt. 1 lib. XII. nos de Cæſare dicta accipimus. *Idem.*

Ponor ad ſcribendum] Legendum eſt libris omnibus invitis: *ponor affuiſſe ſcribendo.* Lambin. *Ponor* a Cæſare, tanquam ſcribendo affuerim. *Corrad.* Vid. ad lib. VIII, ep. 8.

Præfectus moribus] Cæſar: qui, auctore Dione, non Cenſor, ſed præfectus moribus fuit ante quam contra Pompeji filios in Hiſpaniam proficiſceretur. *Corrad.*

In denos dies, ſingulos ſumptuariæ legis dies conferam. ſin autem] Miror cur correctores offenderit iteratum τὸ *dies.* Sic eſt in Palat. ſexto, (nam primus totum hunc complexum omittit) duobus Guiſielmianis, Vaticano, editione priſca & Victoriana: Vulgo: *ſingulos ſumtuariæ legis conferam. ſin minus.* Gebhard. Vulgatæ ſubſcribit Amſtelodamenſis codex.

EPI-

EPISTOLA XVI.

ARGUMENTUM.

Oſtendit nihil a ſe praetermiſſum ut Caeſarianorum benevolentiam ſibi conciliaret: deinde, neque boni civis, neque ſapientis hominis officium in ſe deſiderari poſſe: poſtremo ad Papirii jocationes reſpondet. Caeſare tertium, & Lepido coss. poſt bellum Africanum.

CICERO PAPIRIO PAETO S.

DElectarunt me tuae litterae: in quibus primum amavi amorem tuum, qui te ad ſcribendum incitavit, verentem, ne Silius ſuo nuntio aliquid mihi ſollicitudinis attuliſſet: de quo & tu mihi antea ſcripſeras, bis quidem eodem exemplo, facile ut intelligerem te eſſe commotum: & ego tibi accurate reſcripſeram, ut quoquo modo in tali re atque tempore aut liberarem te iſta cura, aut certe levarem. Sed quum proximis quoque litteris oſtendis, quantae tibi curae ſit ea res, ſic, mi Paete, habeto: quidquid arte fieri poterit (non enim jam ſatis eſt conſilio pugnare: artificium quoddam excogitandum eſt,) ſed tamen quidquid elaborari aut effici

DElectaverunt me tuæ litteræ*] Hæc epiſtola ut in omnibus divulgatis libris eſt videre XVI. loco aliarum legitur, ſubſequiturque eam quæ incipit, *Duabus tuis epiſtolis.* In manuſcripto codice noſtro, & antiquiori, & fide digno, poſt eam ſubſequuntur complures aliæ, quæ VIII. in libro leguntur, ut ſunt: *Eſtne? vici? Invideo tibi: tam multa quotidie. Qua tu cura ſis. Non dubito quid perlatum ad te ſit. Quam cito tu iſthinc. Etſi de Repub. quæ tibi ſcribam. Quod M. Marcellus Coſ. filius. Sic tu, inquis, Hirrum tractaſti?* Et has quidem omneis poſt, *Delectaverunt me tuæ literæ*, accedit. Sed de ordine neque tantopere inſudandum, cum præſertim non adeo continuæ ſint ut ordine quodam certo legi debeant. Sunt enim, ut caſus puto obtulerat, eo in corpus congeſtæ. Nunc vero ad varietatem verborum accedamus, cum cætera dixiſſe volo, ut lectores admoneam, quanta ſit temporum incuria varietas bonis in libris. *N. Scælſ.* Amſtelodamenſis codex eundem ordinem ſervat.

Ne Silius ſuo nuntio] A quo Cicero villam emere volebat, ut ad Atticum lib. XII. ſæpe ſcribit, ubi neſcio quo modo illum cum tabellariis etiam miſcet. *Corrad.*

Quum proximis quoque litteris oſtendis] Verebatur Pætus, ne quem ex Cæſarianis Cicero offenderet.

effici potuerit, ad iſtorum benevolentiam conciliandum, & colligendum, ſummo ſtudio me conſecutum eſſe: nec fruſtra, ut arbitror. ſic enim color, ſic obſervor ab omnibus his qui a Caeſare diliguntur, ut ab his me amari putem. Nam etſi non facile dijudicatur amor verus, & fictus, niſi aliquod incidat ejuſmodi tempus, ut, quaſi aurum igni, ſic benevolentia fidelis periculo aliquo perſpici poſſit: cetera ſunt ſigna communia: ſed ego uno utor argumento, quamobrem me ex animo vereque arbitrer diligi, quia & noſtra fortuna ea eſt, & illorum ut ſimulandi cauſſa non ſit. De illo autem quem penes eſt omnis poteſtas nihil video quod timeam: niſi quod omnia ſunt incerta, cum a jure diſceſſum eſt: nec praeſtari quidquam poteſt, quale futurum ſit, quod poſitum eſt in alterius voluntate, ne dicam libidine. Sed tamen ejus ipſius nulla re a me offenſus eſt animus. Eſt enim adhibita in ea re ipſa ſumma a nobis moderatio. Ut enim olim arbitrabar eſſe meum libere loqui, cujus opera eſſet in civitate libertas: ſic, ea nunc amiſſa, nihil loqui quod offendat aut illius, aut eorum qui ab illo diliguntur, voluntatem. Effugere autem ſi velim nonnullorum acute, aut facete dictorum of-

fen-

Cum a jure diſceſſum eſt] Hoc eſt, cum quis ad tantam potentiam evectus eſt, ut ſupra leges ſit, ut neglectis legibus omnia poſſit agere & moderari pro arbitrio. In bene conſtitutis rebuspublicis leges ſunt ſupra ſummos magiſtratus: hinc in legibus conſiſtit libertas. inde & *leges* ſæpe pro libertate ponuntur. *reddere civitatem legibus* apud Juſtin. eſt reſtituere civitati libertatem. Phædrus, *Athenæ cum florerent æquis legibus*: cum eſſet libera reſpublica. Tyranni vero leges opprimunt, ut Cæſar tum fecerat: A cujus voluntate cum omnia penderent; voluntas autem hominis mutabilis valde ſit & inconſtans, jure dixit Cicero omnia incerta eſſe, nec quicquam de futuris rebus nos nobis, aut aliis poſſe certo polliceri & affirmare, quoniam variis rationibus illius voluntas qui ſolus rerum potitur, & omnia pro ſuo temperat arbitrio, poſſit immutari. Hinc in ſequente epiſtola dixit, ſe de lucro prope jam quadriennium vivere, hoc eſt, ſic vivere ut ſua vita pendeat ab alterius voluntate & nutu, ut omnis dies, quem vivas, pro lucro deputandus tibi ſit. ſic Livius loquitur lib. XL. *Cum pater, ſatin ſalvæ? &c quænam ea mœſtitia eſſet, interrogaret eum: de lucro, pater, inquit, vivere me ſcito: jam non occultis a fratre petimur inſidiis.* Terent. Phorm. Act. II. Scen. I. *Quicquid præter ſpem evenit, omne id deputato in lucro eſſe.* Grævius.

Effugere autem ſi velim nonnullorum acute, aut facete dictorum offenſionem] Hic in parvo negotio dicere poſſum,

quod

fenſionem, fama ingenii mihi eſt abjicienda: quod ſi id poſſem, non recuſarem. Sed tamen ipſe Caeſar habet peracre judicium: &, ut Servius, frater tuus, quem litteratiſſimum fuiſſe judico, facile diceret, hic verſus Plauti non eſt, hic eſt, quod tritas aures haberet notandis generibus poetarum,

quod fo[illegible]ſſimus vir Braſidas Lacedæmonius multo majore in re dixit: cum enim trajecto clypeo ſpiculo transfixus in prœlio fuiſſet, interrogatus poſtea, quomodo id factum eſſet, reſpondit, Clypeus me prodidit: idem ego dicere poſſum. optimum ac fideliſſimum Mediceum librum me prodidiſſe: cujus enim ope tanquam ſcuto me tegere conſueveram, id mihi vitio fuit. Cum *offenſionem* non inveniſſem in eo, cogitavi non incommode *famam* legi poſſe: quæ res diu me ſollicitum habuit: tamen multis in locis inveniens Ciceronem ita locutum eſſe, cognovi erratum librarii me quoque in errorem induxiſſe. In Verr. III. XCII. *offenſionem negligentiæ vitare, atque effugere non poſſum.* In Epiſt. ad Sulpitium XLVIII. *Sed tamen quoniam effugi ejus offenſionem*, &c. Hæc exempla, quanquam alia quoque ſunt, me in margine mei exemplaris damnata lectione, quam repoſueram, adnotaſſe, teſtis erit mihi Proſperus Pacetus, doctus & officioſus juvenis, qui mihi Ciceronis epiſtolarum volumen nuper a Paulo impreſſum in Decimanum meum attulit, nonnullaſque horas mecum conſumpſit, quibus & quid de hoc, & de nonnullis Ciceronis locis ſentirem, narravi. *Victor.* Priorem annotationem, qua *famam* legi juſſit quære inter Manutianas notas. Mirum autem Gebhardum recepiſſe lectionem hanc a Victorio ipſo poſtea improbatam, & exagitare Manutium quod eam repudiet. ut videas quid poſſit præconcepta opinio, en tibi ejus notam: *Facete dictorum famam*] Ita edidit Victorius, cui licet repugnet Manutius, moneo tamen lectorem, ne attendat: nam ille bonus vir non ſatis ingenii ad emendationem Tullii attulit, neque, libere loquor, ſatis judicii. ſoleoque P. Victorii operam multis paraſangis præferre. eruit hanc quoque lectionem ex v. c. vir doctus, qui addit: ſic v. c. recte, invito quamvis Manutio. ait ſe, ut maxime velit, famam illam acute dictorum effugere non poſſe, cum ſubito animadvertat Cæſar, quid vere a Cicerone profectum ſit. Palat. ſextus, *facete dictorum opinionem.* vulgo *facete dictorum offenſionem.* Gebhard. Quantum ingenii judiciique Gebhardus attulerit ad Ciceronem emendandum hic locus argumento eſt. Fert hercule pretium ſuæ maledicentiæ, qui doctiſſimum Manutium, quo nemo, ſi a Victorio diſceſſerimus, melius de Cicerone meritus eſt, hic exagitat iniquiſſime, cum pro Manutio ſtent non ſolum plurimi libri antiqui, inter quos & Amſtelod. ſed & ipſe Victorius. a quo ubi diſcedit Gebhardus, raro vel nunquam ſani aliquid affert. Poſſet etiam ferri *facete dictorum opinionem*, quod in nonnullis codicibus eſt. *Opinio* enim frequenter eſt fama. Sed præſtat altera lectio. *Effugere autem offenſionem facete dictorum*, non eſt effugere dicta, in quæ imprudentes incurrimus & offendimus, ut vult Manutius, ſed effugere dicta ſalſa, quæ alios offendunt. Dicit Cicero ſe nihil loqui, quod jure offendere poſſit Cæſarem, aut ejus familiares: ſi tamen offendatur facetis quibusdam dictis, quæ ſibi tribuantur, ſe non poſſe impedire niſi ſimul velit abjicere famam ingenii. *Græv*ius.

Servius frater tuus] Servius Claudius, qui Metello & Afranio Coſſ. obiit: cujus libros Pætus Ciceroni donavit. *Corr.*

Quod tritas haberet aures notandis generibus poetarum, & conſuetudine legendi]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tarum, & conſuetudine legendi: ſic audio Caeſarem, cum volumina jam confecerit ἀποφθεγμάτων, ſi quod afferatur ad eum pro meo, quod meum non ſit, rejicere ſolere: quod eo nunc magis facit, quia vivunt mecum fere quotidie illius familiares. Incidunt autem in ſermone vario multa, quæ fortaſſe illis, cum dixi, nec illiterata, nec inſulſa eſſe videantur. hæc ad illum cum reliquis actis perferuntur: ita enim ipſe mandavit. Sic fit, ut, ſi quid praeterea de me audiat, non audiendum putet. Quamobrem Oenomao tuo nihil utor: etſi poſuiſti loco verſus Accianos. Sed quæ eſt invidia?

di] Et quia attente legerat, & quia multum.

Cum volumina jam confecerit ἀποφθεγμάτων, ſi quod afferatur] Scribi nolumus in noſtris libris tres dictiones has *vel per ſe* quas antea cuncti impreſſi habebant, quia in antiquis libris non erant, nec idoneam ſententiam habere videbantur: quod ſi quis illas amat, hunc intellectum ex illis eliciat neceſſe eſt, Cæſarem *per ſe*, & a nullo admonitum diſtinguere poſſe veras facetias Ciceronis a falſis. Si autem recordabimur quod paulo ante de admirabili ipſius ingenio Cicero dixit, nullo pacto hæc neceſſaria exiſtimabimus, ſed potius omnem ſententiam illa conturbare judicabimus. Non laudamus igitur illos, qui has voces in ſedem ab ipſis improbe occupatam reſtituerunt: cum in ſermone de Amicitia Cicero inquit, *Multa breviter & commode dicta*: intellexit ἀποφθέγματα: nam primo de Officiis Græcam etiam vocem adponens, iiſdem pene verbis eam expreſſit. *Victorius*. Hanc lectionem afferunt Pall. Vatic. duo Guilielm. [Amſtelod.] ac prim. editio, quæ tamen ſicut Peckio excerpta *deferatur*. Intrudunt alias, *vel per ſe ſi quid aff.* Gebhard.

Quæ fortaſſe illis cum dixi] Legendum eſſe, *quæ fortaſſe illis, quos dixi*, contendit H. Steph. II. Schediaſm. lib.

Oenomao] De quo Accius tragœdiam ſcripſit. *Corr.*

Tuo] Cujus tu exemplum ex Accio ſumptum, mihi ad vitandam invidiam proponis. *Idem.*

Etſi poſuiſti loco verſus Accianos] Ita olim emendavimus, cum in omnibus impreſſis libris depravate *poſuiſti joco* legeretur: neque tamen ullum poſtea de hac caſtigatione verbum fecimus. Quia tamen videmus aliquos depravatam potius lectionem, quam integram ſequi velle, ideo nunc ipſam coacti veram eſſe docebimus, ab auctoritateque veterum codicum initium ſumemus: nam in Mediceo, & in aliis vetuſtioribus *loco* legitur: præterea ſententia elegantior eſt, & modus hic loquendi crebro a Cicerone uſurpatus *poſuiſti loco*, ubi congruebant, & mirifice quadrabant: in epiſtolis ad Qu. Fratrem. ccxc. *Quod & ampla erant, & loco poſita.* Top. cccxliii. *Concedunt tamen aliquid emptori, quod ornandi cauſa apte, & loco poſitum videatur.* Varro de re Ruſtica lib. i. *Quod quæ ſuo quidque loco ſunt poſita, ea minus loci occupant.* Cum idem ſignificare vellet Cicero ii. Tuſcula. inquit *adjungere loco: Philo, & proprium numerum, & electa poemata & loco adjungebat.* Quod exemplum mirifice huic loco aptum eſt, quamvis verbum in eo diverſum ſit. *Vict.*

Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

dia? aut quid mihi nunc invideri poteſt? Verum fac eſſe omnia. Sic video philoſophis placuiſſe iis, qui mihi ſoli videntur vim virtutis tenere, Nihil eſſe ſapientis praeſtare niſi culpam: qua mihi videor dupliciter carere: & quod ea ſenſerim quae rectiſſima fuerunt: & quia, cum viderem praeſidii non ſatis eſſe ad ea obtinenda, viribus certandum cum valentioribus non putarim. Ergo in officio boni civis certe non ſum reprehendendus. Reliquum eſt, ne quid ſtulte, ne quid temere dicam aut faciam contra potentes: id quoque puto eſſe ſapientis. cetera vero, quid quiſque me dixiſſe dicat, aut quomodo ille accipiat, aut qua fide mecum vivant ii qui me aſſidue colunt & obſervant, praeſtare non poſſum. Ita fit ut & conſiliorum ſuperiorum conſcientia, & praeſentis temporis moderatione me conſoler, & illam Accii ſimilitudinem non modo jam ad invidiam, ſed ad fortunam transferam: quam exiſtimo levem & imbecillam, ab animo firmo & gravi, tanquam fluctum a ſaxo, frangi oportere. Etenim cum plena ſint monumenta Graecorum, quemadmodum ſapientiſſimi viri regna tulerint vel Athenis, vel Syracuſis, cum, ſervientibus ſuis civitatibus, fuerint ipſi quodammodo liberi: ego me non putem tueri meum ſtatum ſic poſſe, ut neque offendam animum cujuſquam, nec frangam dignitatem meam? Nunc venio ad jocationes tuas, quum tu ſecundum Oenomaum Accii, non, ut olim ſolebat, Atellanum, ſed, ut nunc fit, mimum introduxiſti. Quem tu mihi Popilium, quem

Qui mihi ſoli videntur vim virtutis tenere] Leg. *qui mihi ſoli videntur viam virtutis tenere*. Steph. III. Schediaſm.

Nihil eſſe ſapientis præſtare niſi culpam] Efficere ut ne peccetur. Nam culpa ut vitetur in nobis eſt.

Non, ut olim ſolebat, Atellanum, ſed, ut nunc fit, mimum introduxiſti] Non modeſte, ut Atellanarum actores, ſed valde libere & dicaciter mecum jocatus es, in iis, quæ poſt Accii verſus ex Oenomao in tuis poſuiſti litteris. vid. Manut. Anton. Auguſtin. legit: *Atellanam.*

Quem tu mihi Pompilium] Piſcem, de quo Plinius, cum alibi, tum lib. XXXII. cap. ultimo meminit. Alii *Popilium* legunt. Nos in vetere libro etiam *Polypum* vidimus, ut commodius paulo poſt repetat. *Corr.* Lambinus *Pompilium*. alii *Popilium:* ſed in manuſcripto eſt *Polypum*, multo, ut videtur, melius. *F. Urſin.*

Quem tu mihi Pompilium, quem Denarium

quem Denarium narras? quam Tyrotarichi patinam? facilitate mea iſta ferebantur antea, nunc mutata res eſt. Hirtium ego, & Dolabellam dicendi diſcipulos habeo, coenandi

rium narras? Vide num ita legi forte placeat. *Quem, Thynnarium narras?* Ut eo verbo confectum ex thynnis edulium accipias. Plin. enim ſic ſcribit de thynnis: *Hi membratim caeſi cervice & abdomine commendantur, atque edulio recenti duntaxat, & tum quoque gravi ructu*: & reliqua, lib. IX, cap. 15. ſi quis forte plura deſideret. Nam & ibidem *pompilum* piſcem nominat. *Iidem ſæpe*, inquit de thynnis, *navigia velis euntia comitantes, mira quadam dulcedine per aliquot horarum ſpatia & paſſuum millia a gubernaculis non ſeparantur, ne tridente quidem in eos ſæpius jacto territi. Quidam eos, qui hoc e thynnis faciunt, Pompilos vocant.* Ita erit & *Pompilium*, e Pompilo edulium. Bern. Rutil. *Quem denarium narras*] Multi locum hunc mendoſum eſſe exiſtimaverunt, variiſque modis corrigere adgreſſi ſunt, ut poſtremo Veneti, *Quem Oenomaum narras* ſcribere auſi ſint, cum illi dictioni nullus hic locus (niſi fallimur) eſſe poſſit: quamvis ſupra de *Oenomao Accii* ſermo ſit. Erat enim Oenomaus tragœdiæ nomen, ut putamus, ab Accio ſcriptæ. Nam & Nonius Accium Oenomao ſæpe citat. Qui aliquid hic mutandum cenſuerunt, omnes videntur conjecturas aliquas non ſatis firmas ſecuti eſſe: nos nullius induſtriam inſectamur, nec tamen fuit cur eos imitaremur: animadvertimus enim in cunctis manu ſcriptis *denarium* legi. Quare contra tot librorum conſenſum aliquid decernere nimis audax, & periculoſum viſum eſt. Quamvis autem hujus lectionis certam aliquam rationem reddere nequeamus, noluimus tamen eam rejicere: multa enim eſſe ſcimus, vel infinita potius, quæ a nobis ignorantur. & multis etiam quamvis eruditis obſcura ſunt, non tamen ob id depravata ſunt exiſtimanda, & explodenda, ut putamus. Eandem hanc vocem invenies in tertia ab hac epiſtola, quo loco edulium quoddam ſignificare videtur, quod magni apud me momenti fuit, nequid hic temere mutaremus, *Neque ollam*, inquit, *denariorum implere.* Nam quamvis theſaurus in ollis a ſenibus maxime condi ſoleat, unde argumentum & titulum ſuæ comœdiæ Plautus accepit: arbitror tamen argutiorem quempiam eſſe ſenſum horum verborum, voluiſſeque Ciceronem hoc loco ludere, & materiam joci ex ambiguitate illius dictionis traxiſſe: quod tamen non affirmo: nec enim ullo teſtimonio aliorum auctorum confirmare poſſum. Id autem quod ſuſpicati ſumus non inepte ut puto, conſideratis diligenter ambobus his locis notum facere voluimus. Quod ſi recipitur, probaturque edulium illic ſignificare, non video cur hic quoque idem ſignificare non poſſit, neque cur hinc vocem hanc delere tentent, cum illic eam manere ſinant: eandem enim ejus utroque loco rationem eſſe puto. Eruditiores hoc diligentius conſiderare poterunt, quorum ego judicio ſemper libenter acquieſcam. Satis hic nobis fuit conſilii noſtri rationem oſtendere, quod non ut cuncti fere alii fecerunt, dictionem hanc delere voluimus. *Vict.* *Denarium*] Edulium eſſe volunt aliqui: alii *Thynnarium*: alii aliter reponunt: quaſi intelligi non poſſit *denarius*, quo ſe *polypum* empturum ſcripſiſſet Pætus, quem Cicero, ut pretium minimum, ſe fingat ſpernere. *Corrad.*

Quam Tyrotarichi patinam] Sic ad Atticum: *Eo die in Pæti noſtri tyrotarichum imminebam.* Idem.

Dicendi diſcipulos habeo, cœnandi magiſtros] Ego eos erudio in Rhetoricis, præcepta eloquentiæ eis trado, ſed apud eos cœno. *Magiſtri* enim, *Reges*, *Domini* dicebantur ſplendidi convivatores, qui amicos frequenter excipiebant conviviis. ut pridem notavit Lipſius III.

anti-

nandi magiſtros. Puto enim te audiſſe (ſi forte ad vos omnia perferuntur,) illos apud me declamitare, me apud eos coenitare. Tu autem quod mihi bonam copiam ejures, nihil eſt. tum enim cum rem habebas, quaeſticulis te faciebam

antiqu. lect. Catull. *Inferni calices amariores, ut lex Poſtumiæ jubet magiſtræ.* Varroni ſunt *modimperatores* apud Non. *in conviviis inſtituti, potandi modimperatores.* In eodem ſenſu capio ſequente epiſt. 19. *Cum reges tam ſint continentes.* hoc eſt, cum illi etiam lauti convivatores tam frugali cœna ſint contenti, quamvis aliter ſentiant viri docti. Martial. *Qui me reſpiciet dominum regemque vocabo.* Græv.

Illos apud me declamitare, me apud eos cœnitare] Locus hic quoque in omnibus antiquioribus, & in multis etiam, quos vidi manu ſcriptis parentum noſtrorum ætate, luxatus eſt & mancus; multa enim verba deſunt Librariorum incuria in deſcribendo omiſſa. Nos nihil immutavimus, etſi locum ſuppletum exiſtimemus, quia non incommoda omnino verba reſtituta ſunt: ſententiam autem hanc ipſam prorſus deſiderari arbitramur: conſilii tamen noſtri memores rem ſilentio præterire non potuimus. Sic autem quos vidimus, manu ſcripti codices omnes habent, *Puto enim te audiſſe (ſi forte ad vos omnia perferuntur) Illos cœnitare*, &c. Victorius. Vide tamen Manut.

Quod mihi bonam copiam ejures] Probo Ferrarii declarationem, diligentiamque ipſius valde amo, qui ex laceris, decurtatiſque Terentii Varronis Commentariis hujus loci interpretationem ſedulo eruerit: & ne ullus alicui ſcrupulus relinquatur, affirmo infinitis locis in Mediceo ubi I, eſſe debebat *ei* ſcriptum eſſe: ut in epiſtola D. Bruti *fine eiumentis*, ad Lentulum, *lei declarant.* paucis poſt verſibus, *eidem ille Plato.* & ad Quintum Valerium, *Municipibus volaterraneeis.* Id etiam Latini librarii in Græcis vocibus faciebant, ut ſæpe non ſuis locis hanc diphthongum ponerent, ad Gallum, *Quæ videtur* λειτότητα *attuliſſe.* ad Trebatium. *Si tu ſtatueris* πολειτεύεσθαι *non oportere.* Quod in priſcis etiam lapidibus non ſemel obſervavi. Quibus omnibus exemplis, & ſexcentis aliis, ſi opus eſſet, planum fit, perverſionem hanc nullam vim habere ad labefactandam veram lectionem. *Vict.* Sed verum hujus loci ſenſum vide apud Manutium.

Tum enim cum rem habebas quæſticulis te faciebam attentiorem] Pervetus ille codex Mediceus ſolus rectam lectionem ſervat: nam qui ab eo deſcriptus videtur, quem ajunt Franciſci Petrarchæ manu exaratum, ut fit, ab illa integritate degenerat. *Sic omnia fatis in pejus ruere*, ut inquit prudentiſſimus poeta. *Quæſtiunculis* enim legit, e quo vulgatam lectionem perfluxiſſe arbitramur. Ille incorruptior *quæſticulis* adhuc retinet, quæ vox huic ſententiæ mire quadrat. Olim enim cum rem habebat, dicit conſueviſſe ſe illum attentiorem parvis quibuſdam lucris facere. Utitur autem hac ipſa hujus verbi diminutione Cicero lib. II. de divinatione, *Aut fiſſum jecoris cum lucello meo, aut meis quæſticulis cum cœlo, terra, rerumque natura.* Victorius. *Cum rem habebas, quæſticulis te faciebam attentiorem*] Hæc eſt Medicei codicis lectio, quam vehementer probo: deque ipſa olim accuratius diſputavi. *cum rem habebas*, cum dives eras: *quæſticulis* & lucellis *te attentiorem faciebam.* ut enim a lucro lucellum, ita a quæſtu quæſticulus ὑποκοριστικῶς. Verbum præterea *attentiorem*, quod quaſi patrimonii augendi rationem docet, & quo in hac re exprimenda optimi auctores paſſim utuntur, valde veterem ſcripturam confirmat. Terentius Adelphis: *Attentiores ſumus ad rem omnes, quam ſat eſt.* Cicero ipſe

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

bam attentiorem. nunc, cum tam aequo animo bona perdas, non eo ſis conſilio, ut, cum me hoſpitio recipias, aeſtimationem te aliquam putes accipere. etiam haec levior eſt plaga ab amico, quam a debitore. Nec tamen eas coenas quaero ut magnae reliquiae fiant: quod erit, magnificum ſit & lautum. Memini te mihi Phameae coenam narrare. temperius fiat: cetera eodem modo. Quod ſi perſeveras me ad matris tuae coenam revocare, feram id quoque. Volo enim videre animum qui mihi audeat iſta, quae ſcribis, apponere, aut etiam polypum Miniani Jovis ſimilem. Mihi crede: non audebis. Ante meum adventum fama ad te de mea nova lautitia veniet: eam extimeſces. Neque eſt quod in promulſide ſpei ponas aliquid: quam totam ſuſtuli. Solebam enim

in Verrem: *Qui in re adventitia, & hæreditaria tam diligens, & attentus fuiſſet.* Idem. *Cum rem habebas quæſtic. t. f. a.*] Lambinus ut videretur inventor hujus rei eſſe, mutata nonnihil facie produxit: *cum rem augebas:* ſed hoc nullo auctore fecit. Vulgatum eſt ante *quæſtiunculis*, ſed, ut verum erat, emendavit accuratiſſimus Victorius, exſtatque hæc lectio in excerptis Vaticani. *Gebhard.*

Æſtimationem te aliquam putes accipere] Ne putes te ab aliquo debitore, qui ſolvendo non eſt, accipere ejus bona æſtimata pro debito. quæ æſtimatio patrimonio tuo eſſet valde damnoſa, quia majoris æſtimata ſunt prædia, quam vendi poſſint. Vid. Manut.

Etiam hæc levior plaga eſt] Etiam hoc damnum levius eſt, quod ab amico, quam a debitore infligitur. ſic *vapulat peculium* apud Plaut. Stich. hoc eſt, damnoſo ſumtu deminuitur. *Græv.*

Temperius fiat] Hoc eſt, maturius. vid. Manut.

Quod ſi perſeveras me ad matris tuæ cœnam revocare] Amſtelodamenſis codex ſic totum hunc locum legit & diſtinguit: *Quod ſi perſeveras, me ad matris tuæ cœnam revoca. Referam id quoque.* Mihi ſane Cicero ſic videtur ſcripſiſſe: *quod ſi perſeveras, me ad matris tuæ cœnam revoca. Feram id quoque.* quod ſi perſeveras, inquit, bonam copiam ejurare, nec te ferendis eſſe ſumptibus tam lautæ & magnificæ cœnæ aſſeveras, invita me iterum ut ſolebas antea, ad parcam & frugalem cœnulam tuæ matris, quæ diligens & attenta mater familias eſt, id etiam feram æquo animo. *Grævius.*

Miniani Jovis] Qui a Cenſoribus *miniandus* locatur. *Corr.* Ant. Auguſt. malit *miniati Jovis.*

Similem] Igne, ubi coctus ſit, rubentem. *Idem.* Sed rectius Manut. rubro jure conditum exponit.

In promulſide] In antecœna. *Promulſis* eſt guſtatio, vel guſtus, quod & *antecœnium* dicebatur & *antecœna*, ſic dicta quia veteres initio cœnæ fere *mulſum* apponebant; & ea cœna dabatur ante mulſum. vid. Lipſ. III. antiq.

Solebam enim antea delectari oleis, & lucanicis tuis] Petrarcha, ſeu quis fuit qui de Mediceo deſcripſit, hic etiam deceptus eſt: cum enim pervetus ille *delibiari* haberet, ſcripſit ipſe *debilitari.* quæ cum vana eſſet lectio, & nihil ſignificans, alii *delectari*, quod nunc in vulgatis omnibus, ſententiam ſequentes, ſuppleverunt: non tamen antiqua lectio

enim antea delectari oleis, & lucanicis tuis. Sed quid haec loquimur? liceat modo iſto venire. Tu vero (volo enim abſtergere animi tui metum) ad Tyrotarichum antiquum redi. Ego tibi unum ſumptum afferam quod balneum calfacias oportebit: cetera more noſtro; ſuperiora illa luſimus. De villa Seliciana & curaſti diligenter, & ſcripſiſti facetiſſime. itaque puto me praetermiſſurum: ſalis enim ſatis eſt, ſannionum parum. Vale.

illis h.e. Hillis Nic. Heinſius emendat v. Claror. Belgar. Epiſtol ad Magliabecchium T. 1. p. 166. Hillae inquiens, Lucanicarum ſpecies

lectio uno nobis, quod ſciam, adhuc codice immobiliter manens amplius negligenda eſt. *Victor.* *Delectari*] Aliquid ulceris ineſt in hoc loco. nam librorum veterum alii habent *delibitari*, alii *debilitari*, alii *delimitari*: pauci, *delectari*, ut vulgati. ego ἐπέχω. Supra autem non longe, legendum *miniati Jovis*, non ut vulgo, *miniani Jovis*: quamvis hanc lectionem tueatur Turnebus. *Lamb.* *Solebam enim antea debilitari o. & l. t.*] Ita in omnibus noſtris libris, niſi quod in Pal. ſexto *delibitari* in textu; ad marginem tamen appoſita noſtra: quod cur cum Lambino non recipiamus non video, præſertim Victorio præeunte. alii *delimitari*. Vulgo, *delectari*. Vide Turneb. libro VI. cap. I. *Gebhardus.* Sed cum Amſtelodam. & quinque Manutii & duo Sigonii legant: *delectari*, illaque lectio longe commodiorem ſenſum hic pariat, non dubitavimus priſtinam ei voci ſedem, de qua deturbata erat a viris doctis, reddere. Dicit Cicero ſe olim delectatum eſſe *oleis* & *lucanicis*, quæ ſolebant in *promulſide* apponi, uti conſtat ex lautiſſima promulſide Trimalcionis apud Petron. His cum olim avidius Cicero uteretur, & pœne promulſide ſe conficeret, ut in ſequente loquitur epiſtola, nunc non amplius ſe ſolere guſtare ait, ſed integram famem ad ipſam cœnam afferre. *Grævius.*

Salis enim ſatis eſt, ſannionum parum] In nonnullis libris ſcriptum eſt, *ſannonum parum.* Lamb. Hoc autem videtur dicere, amœnus quidem locus eſt; ſed ſolitarius. *Satis ſalis*, id eſt, elegantiæ eſt in illa villa: hominum autem ridiculorum, in quos uti ſalibus poſſimus, parum, ut in loco parum celebri. *Ego vero*, ſcribit ad Atticum, *ſequor celebritatem.* Corrad.

EPISTOLA XVII.

ARGUMENTUM.

Manaverat rumor, velle Caeſarem ſuis militibus municipia quaedam agroſque dividere, ea diviſio, veritus erat Paetus, ne ad ſuos agros perveniret, id quaerenti Cicero reſpondet. Eodem anno, poſt bellum Africanum.

CICERO L. PAPIRIO PAETO, S.

NON tu homo ridiculus es, qui, cum Balbus noſter apud te fuerit, ex me quaeras, quid de iſtis municipiis

& agris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

& agris futurum putem? quaſi aut ego quidquam ſciam quod iſte neſciat; aut, ſi quid aliquando ſcio, non ex iſto ſoleam ſcire. Immo vero, ſi me amas, tu fac ut ſciam quid de nobis futurum ſit. Habuiſti enim in tua poteſtate, ex quo vel ex ſobrio vel certe ex ebrio ſcire poſſes. Sed ego iſta, mi Paete, non quæro: primum quia de lucro prope jam quadriennium vivimus, ſi aut hoc lucrum eſt, aut haec vita, ſuperſtitem reip. vivere: deinde, quod ſcire quoque mihi videor quid futurum ſit. fiet enim quodcunque volent, qui valebunt: valebunt autem ſemper arma. Satis igitur nobis eſſe debet quidquid conceditur. hoc ſi qui pati non potuit, mori debuit. Veientem quidem agrum, & Capenatem metiuntur. hoc non longe abeſt a Tuſculano. Nihil tamen timeo; fruor dum licet, opto ut ſemper liceat. Si id minus contigerit; tamen, quum ego vir fortis, idemque philoſophus, vivere pulcherrimum duxi, non poſſum eum non diligere cujus beneficio id conſecutus ſum. qui ſi cupiat eſſe remp. qualem fortaſſe & ille vult, & omnes optare debemus, quid faciat tamen non habet, ita ſe cum multis colligavit. Sed longius progredior. ſcribo enim ad te.

Hoc

A*Gris futurum putem*] An Cæſaris militibus dividendi ſint. *Corrad.*

De lucro prope jam quadriennium vivimus] Vid not. 4. ad præcedentem epiſtolam.

Cum ego vir fortis, idemque philoſophus] Antiqua lectio meo judicio melior, ingenioſiorque. *Quum ego vir fortis, idem quod philoſophus.* jocatur enim fere ſemper in his epiſtolis. Si non contigerit, inquit, ut poſſim agros conſervare, quod eos militibus dividere velit Cæſar, licet hoc magnum fortunis meis detrimentum adferat, non tamen poſſum Cæſarem non amare, a quo vitam ſalutemque impetravi, quum ego vir fortis tantopere vivere pulcherrimum duxerim, quod non debebam poſt tot patriæ calamitates. Eratque honeſtius philoſopho quam mihi: quod enim viro forti turpe eſt, id nullam philoſopho reprehenſionem adfert. Feci igitur, dicit, *vir fortis* (ſibi enim vir fortis videbatur Cicero propter res a ſe fortiter in conſulatu geſtas) quod *philoſophus* agere debebat. Vir enim fortis amiſſa ſua dignitate amplius in vita manere velle non debet: Philoſophus autem humanas omnes res, fortunæque injurias, & injuſtos patriæ dominatus adeo contemnit, ut Socrates etiam, cum Athenis xxx. Tyranni eſſent, pedem porta non extulerit. *Victorius.* Sed præſtat hic aliorum librorum antiquorum, inter quos & Amſtelodamenſis eſt, ſcriptura, quæ cum vulgatis ante Victorium conſentit. Senſus etiam hanc lectionem flagitat, quum Victoriana, neſcio quid ſcabri & duri præ ſe ferat. vid. Manutium.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Hoc tamen ſcito, non modo me, qui conſiliis non interſum, ſed ne ipſum quidem principem ſcire, quid futurum ſit. Nos enim illi ſervimus, ipſe temporibus. ita nec ille, quid tempora poſtulatura ſint, nec nos quid ille cogitet ſcire poſſumus. Haec tibi antea non reſcripſi, non quo ceſſator eſſe ſolerem, praeſertim in litteris, ſed cum explorati nihil haberem, nec tibi ſollicitudinem ex dubitatione mea, nec ſpem ex affirmatione afferre volui. Illud tamen adſcribam, quod eſt veriſſimum, me his temporibus adhuc de iſto periculo nihil audiſſe. Tu tamen pro tua ſapientia debebis optare optima, cogitare difficillima, ferre quaecunque erunt.

Non modo me] Hic quoque locus a me ope Medicei codicis jam tum purgatus fuit: cum in cunctis antea impreſſis mendoſe, *non modo non me* legeretur. *Victorius.*

EPISTOLA XVIII.

ARGVMENTVM.

Exponit, quibus cauſſis adductus familiares ſuos, quaſi aperto ludo, in eloquentia coeperit exercere. Addit nonnulla per jocum de coenarum lauticia. Eodem anno, revertente ex Africa Caeſare: quod ipſa indicat epiſtola: itaque ſuperioribus praeponi debuit, quae reverſo jam in urbem Caeſare, conſcriptae videntur.

CICERO L. PAPIRIO PAETO S. D.

CUM eſſem otioſus in Tuſculano, propterea quod diſcipulos obviam miſeram, ut iidem me quam maxime conciliarent familiari ſuo, accepi tuas litteras, pleniſſimas ſuavitatis: ex quibus intellexi probari tibi meum conſilium, quod, ut Dionyſius tyrannus, cum Syracuſis pulſus eſſet, Corinthi dicitur ludum aperuiſſe: ſic ego, ſublatis judiciis, amiſſo

QUod *diſcipulos obviam miſeram*] Et hic excluſimus ex Pall. duobus, Peck. editione prima ac Victorii, vocem *Cæſaris.* ſolet enim illud nomen ſubticeri Tullio noſtro, ut ſuperius notavimus binis in locis. Paullo poſt ex Palat. ſexto, Vaticano, editione Victorii ſcripſi, *cum Syracuſis pulſus eſſet* melius, quam vulgo, *expulſus eſſet.* Gebh. *Diſcipulos obviam miſeram.*] Hirtium & Dolabellam Cæſari obviam miſeram, qui ei erant familiariſſimi.

Amiſſo

amiſſo regno forenſi, ludum quaſi habere coeperim. Quid quaeris? me quoque delectat conſilium. multa enim conſequor: primum id, quod maxime nunc opus eſt, munio me ad haec tempora. Id cujuſmodi ſit neſcio: tantum video nullius adhuc conſilia me huic anteponere: niſi forte mori melius fuit in lectulo. fateor: ſed non accidit. in acie non fui. Ceteri quidem, Pompeius, Lentulus tuus, Scipio, Afranius, foede perierunt. At Cato praeclare. Jam iſtuc quidem cum volemus licebit. demus modo operam, ne tam neceſſe nobis ſit, quam illi fuit: id quod agimus. Ergo hoc primum. Sequitur illud, Ipſe melior fio, primum valitudine, quam intermiſſis exercitationibus amiſeram: deinde ipſa illa, ſi qua fuit in me, facultas orationis, niſi me ad has exercitationes retuliſſem, exaruiſſet. Extremum illud eſt, quod tu neſcio an primum putes: pluris jam pavones confeci quam tu pullos columbinos. Tu iſtic te Atheriano jure delectato: ego me hic Hirtiano. Veni igitur, ſi vir es, & diſce jam προλεγομένας,

Amiſſo regno forenſi] Cum non amplius poſſim cauſſas orare in foro, in quo videbar propter eloquentiam regnare & princeps patronorum eſſe. Reges enim dicuntur, qui in arte, quam promittunt, valde excellunt: & *regnum* de excellentia. Manil. lib. IV de natis ſub Virgine:

Illa decus linguæ faciet, regnumque
loquendi.

Propert. IV, el. 7.

Et longa in libris regna fuere tuis.

Ovid. XIII Metam.

At tu, ſive aliquod regnum eſt in carmine, carmen
Ore move ſacro. Græviuѕ.

Niſi forte mori melius fuit in lectulo. fateor: ſed non accidit. In acie non fui] Diſtingue: *niſi forte mori melius fuit. in lectulo? fateor; ſed non accidit. in acie? non fui.* Guilielm. *In acie* autem *non fuit* nimirum Pharſalica, impeditus valetudine Dyrrachii ſubſtitit.

Pompeius] Ab Achilla, & L. Septimio interfectus. *Corrad.*

Lentulus] L. Lentulus a Rege Ægyptio comprehenſus, & in cuſtodia necatus. *Idem.*

Scipio] A P. Sitio apud Hipponem circumventus. *Idem.*

Afranius] A P. Sitio captus. *Idem.*

Cato] Qui ſe ipſe Uticæ interfecit. *Idem.*

Atheriano jure] Alii: *Hateriano jure.* puto vere ab Haterio JCto. Guilielm.

Et diſce jam προλεγομένας quas quæris] Vereor ne hic locus aliquid mendi contineat, quod tamen ubi ſit indicare non poſſum: in tantis anguſtiis temporis, nihil melius mihi facere poſſe videor, quam veterem ſcripturam notam facere: majoris ingenii, ac doctrinæ viri totum hoc diligentius conſiderabunt. In Græcis autem, & Latinis verbis varietates aliquæ cernuntur: nam ſunt etiam qui Græca verba commutent, & neutro genere προλεγόμενα ſcribant, qui etiam conſequens Latinum verbum, ita conformant, ut

Græco

μυθύας, quas quaeris: etſi ſus Minervam. Sed quando, ut video, aeſtimationes tuas vendere non potes, neque ollam denariorum implere, Romam tibi remigrandum eſt. Satius eſt hic cruditate, quam iſtic fame. Video te bona perdidiſſe: ſpero idem iſtuc familiares tuos. Actum igitur de te eſt, niſi provides. Potes mulo iſto, quem tibi reliquum dicis eſſe, quum cantherium comediſti, Romam pervehi. Sella tibi erit in Ludo, tanquam hypodidaſcalo proxima. eam pulvinus ſequetur.

Græco reſpondeat. Mediceus codex, *& diſceam, ϖερολεγομυθύας quas quaris, & ſi ſus Minervam, ſed quomodo videro, ſi aſtimationes tuas.* & quæ ſequuntur. *Victorius.* In Amſtelodam. omiſſa eſt vox Græca, ut omnia Græca, ſed verſionem in margine appoſitam habet *pradictas*, quamvis corrupte *pradictus* ſcribatur.

Etſi ſus Minervam] Peck. *& ſi vis Minervam.* ſcrib. *etſi ſuis Minervam*, ut venuſte etiam Cic. 11 de Orat. *ſuis ἀρχαϊκῶς* pro ſus. *Guilielm.*

EPISTOLA XIX.

ARGUMENTUM.

Cum ſcripſiſſet Paetus, Balbum, qui apud Caeſarem gratioſus in primis erat, perquam tenui apparatu fuiſſe contentum; joci materiam inde arripit Cicero; idque eum arguit malitioſe ſcripſiſſe, ut ipſe apparatu eodem, vel etiam minore contentus eſſet. Eodem anno.

CICERO L. PAPIRIO PAETO S.D.

TAmen malitia non diſcedis. tenuiculo apparatu ſignificas Balbum fuiſſe contentum. hoc videris dicere, cum reges tam ſint continentes, multo magis conſulares eſſe

T*Amen a malitia non diſcedis*] Prim. & ſext. Pal. Peck. duo Guilielmii [& Amſtelodam.] legunt, *tamen malitia non diſcedis.* ſic & prima editio. Guilielmius legendum judicat, *tamen malitia non Dis cedis.* illudque Virgilii huc trahit,

Cede Deo, dixitque & prœlia voce diremit.

qua conjectura nihil poteſt eſſe inanius. *Gebhardus.*

Tenuiculo apparatu ſignificas,&c.] Nonnulli libri manuſcr. habent *tenuiſſimo.* P. Victorius edidit *tenuiculo.* quomodò habent & pleraque exempla vulgata: quæ ſequimur. Idem tamen admonet, in libro Mediceo ſcriptum eſſe *tenuculo.* Lambinus.

Cum reges] Ut Balbus, qui Cæſaris amicus eſt. *Corrad.* Sed vide ad ep. 16 hujus libri.

Conſulares] Ut ego ſum. *Corradus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

eſſe oportere. neſcis me ab illo omnia expiſcatum. recta enim a porta domum meam veniſſe. neque hoc admiror, quod non ad tuam potius, ſed illud, quod non ad ſuam. Ego autem primis tribus verbis, Quid noſter Paetus? at ille adjurans, Nuſquam ſe unquam libentius. Hoc ſi verbis aſſecutus es, auris ad te afferam non minus elegantes. ſin autem obſonio, peto a te, ne pluris eſſe balbos, quam diſertos putes. Me quotidie aliud ex alio impedit. Sed, ſi me expediero ut in iſta loca venire poſſim, non committam ut te ſero a me certiorem factum putes.

Recta enim a porta domum meam veniſſe] Alii legunt, *domum meam venit*. Idem. Malim cum illo codice vetere qui in Lambinianæ margine dicitur ſic ſcripſiſſe, *recta eum a porta domum veniſſe*. Græv.

Nuſquam ſe unquam libentius] Hoc eſt, nuſquam ſe *hilarius avidiuſque*, ut Suetonius loquitur Calig. 18. cœnaſſe. hoc enim Latinis proprie eſt *libenter* edere. Cato de Re Ruſtica 156. *Si voles in convivio multum bibere, cœnareque libenter*. vide Donat. in illud Eunuch. v, 8, 57. *Bene, libenter victitas*. Sic & Cic. loquitur III de Finib. *Idem*.

Ne pluris eſſe Balbos quam diſertos putes] Jocus. *Corrad.*

EPISTOLA XX.

ARGVMENTVM.

Voluptatem ſe tum Paeti cauſſa, tum ſua, legendis ejus litteris, cepiſſe dicit: Epicureum factum, abjecta reip. & curiae forique cura: mediocri cibo, ut antea, jam contentum non eſſe. ſuam deinde vitam exponens, ait ſe matutinas horas ſalutationi tribuere, deinde litteris uti, reliquum tempus in reficiendo corpore conſumere. Eodem anno.

CICERO PAETO.

DVpliciter delectatus ſum tuis litteris, & quod ipſe riſi, & quod te intellexi jam poſſe ridere. Me autem a te ut ſcurram velitem malis oneratum eſſe, non moleſte tuli. Illud doleo, in iſta loca venire me, ut conſtitueram, non

Malis oneratum eſſe] A Papirio donatis.

Quem

non potuiſſe. habuiſſes enim non hoſpitem, ſed contubernalem. At quem virum? non eum quem tu es ſolitus promulſide conficere. Integram famem ad ovum affero. Itaque uſque ad aſſum vitulinum opera perducitur. Illa mea, quae ſolebas antea laudare, O hominem facilem! o hoſpitem non gravem! abierunt. Nam omnem noſtram de rep. curam, cogitationem de dicenda in ſenatu ſententia, commendationem cauſſarum, abjecimus. In Epicuri nos adverſarii noſtri caſtra conjecimus: nec tamen ad hanc inſolentiam: ſed ad illam tuam lautitiam, veterem dico, cum in fumtum habebas. etſi nunquam plura praedia habuiſti.

Quem tu es ſolitus promulſide conficere] Amicus quidam meus legendum cenſet *confercire*. Lambin. Perperam. *Conficere* hoc loco eſt ſaturare, ut nihil amplius poſſit comedere. Sic *confici ſenio, macie, lacrymis*. C. Nep. Lyſand. cap. I. *Athenienſes in Peloponneſios ſexto & viceſimo anno bellum gerentes confeciſſe apparet.* Cic. de Invent. *Licinius hoſtes confecit.* Græviuſ.

Ad ovum affero] Ad initium cœnæ.

Ad aſſum vitulinum] Aſſam vitulinam carnem, quæ hodie quoque inter ultima fercula in cœnis apponitur. *Corradus.*

Opera perducitur] Hoc eſt, ad finem uſque cœnæ non ceſſabo veſci: aſſiduus ero in comedendo.

In Epicuri nos adverſarii noſtri caſtra conjecimus] Aſſentior Victorio, exiſtimanti mendum ſubeſſe in voce *caſtra*. pro qua nonnulli codices manuſcr. habent *caſſatra*. Lambinus. Mirum doctos viros hanc planiſſimam lectionem in dubium vocare. Egregie Seneca eam vindicat, qui in epiſtolam ſecundam tranſtulit, *Hodiernum hoc eſt, quod apud Epictetum nactus ſum. Soleo enim & in alia caſtra tranſire non tanquam transfuga; ſed tanquam explorator.* Græviuſ.

Nec tam. ad hanc inſolentiam] Non quod tantos fieri ſumtus in cœnas velim, quantos hoc tempore ſolent facere. Vide Manut.

Ad illam tuam] Qui Epicureus es. *Corrad.*

Cum mecum ſumptum habebas] Nos veterem ſcripturam etſi parum planam, & fortaſſe mendoſam repoſuimus: quod enim aliud faceremus in tantis tenebris non habuimus. Quod ſi illam non ſatis integram eſſe eruditiores judicabunt, nos tamen confidimus, ut minus inquinatam, viciniorem eſſe veræ lectioni. Hanc rem in arbitrio optimorum ingeniorum relinquimus. Eſt ſane & aliis locis (ni fallimur) in antiquis codicibus negligenter ſcripta hæc epiſtola: *Caſſatra* enim pro *caſtra* illi habent, quod corruptum arbitror: & infra *Artolagini* pro *Artolagani*, quæ vox etiam apud Athenæum eſt lib. III. ubi etiam ejus confecturam docet his verbis, εἰς ὃ τὸ καλούμενον ἀρτολάγανον ἐμβάλλεται οἰνάριον ὀλίγον καὶ πέπερι γάλατε καὶ ἔλαιον ὀλίγον ἢ στέαρ. Præterea locus ille, *nec tamen ad hanc inſolentiam* parum mihi certus videtur, quem tamen ſic invenimus in cunctis melioribus, non mutavimus: etſi ſciamus nonnullos conjectura ductos legere *indolentiam*, quod parum nobis probatum eſt, quamvis meliorem vocem reponere neſciamus. Atque omnia hæc in medium propo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

buiſti. Proinde te para, cum homine & edaci tibi res eſt, & qui jam aliquid intelligat. ὀψιμαθεῖς autem homines ſcis quam inſolentes ſint. dediſcendae tibi ſunt ſportellae & artolagani tui. Nos autem artis tantum habemus ut Verrium tuum,

fuiſſe non inutile exiſtimamus: & ut omnes videant quantis in tenebris verſemur circa bonorum auctorum integritatem, & ut poſſit unuſquiſque in tam dubia & incerta re judicium ſuum ſequi. *Victorius.* *Cum in ſumptus hab.*] Qui mendoſiſſimus antea erat, hunc locum reſtituimus, quod ita in noſtris priſcis exemplaribus ſcriptum offendimus, quem tamen leviter ſuſpectum immerito habuimus. Non ægre ferimus, ſi aliquos hujus laudis ſocios habemus: qui ſaltem nos amare deberent, quod induſtriæ ipſorum locum invenimus. Mediceus codex (illum autem ante oculos habemus, quo fidelius hoc opus navemus) ut nunc animadvertimus *in ſumptum* unitatis numero habet. *Idem.* *Cum in ſumtum habebas*] *In ſumtum habere* eſt ſic abundare fortunis ut ſumtibus ferendis par ſis. Sic *in ſumtum dare* apud Terent. Adelph. act. III, ſc. 2. *Argentum adnumeravit illico, dedit præterea in ſumtum dimidium minæ.* Vid. Manut.

Ὀψιμαθεῖς *autem homines*] Expreſſit, ut opinor, Græcam vocem Horatius Satyr. x prioris Sermonum libri, cum inquit, *O ſeri ſtudiorum.* Multa autem Græca verba Horatius elegantiſſime expreſſit: cum enim plures ſententias ab ejus nationis philoſophis, ac poetis acciperet, conſuetudinem quoque ſermonis ſtudioſe imitatus eſt. *Victorius.* Leg. Gell. XV, cap. 30. Noct. Att. *Corradus.*

Nos jam ex areis tantum habemus] Vetuſtiores codices *artis* loco *areis* habent, ſed tamen *ex* præpoſitionem retinent. Alii aliis modis locum reſtituerunt, ut quidam etiam auſi ſint *ex arte coci* legere, contra veterum exemplariorum auctoritatem. Ego inſtitutum meum ab antiqua ſcriptura modice declinandi tenens, *& artis* legi: alibi enim in antiquis codicibus, nec ſemel, *ex* pro *&* ſcriptum obſervavi: ſententia autem, & verborum ſtructura egregie reſpondent. Nam & paullo ante dixit ſe jam aliquid intelligere, & quamvis ſero, tamen aliquid didiciſſe: nunc autem explicat quantum in ea arte progreſſus ſit. Quod ſi quis veterem ſcripturam tueri velit, videat an *ex artis* dictum eſſe poſſit, quemadmodum in epiſtolis ad Atticum *ex Apollodori*, ut intelligatur, ratione aut præceptis: ſitque hæc una earum locutionum quæ conciſæ ſunt, & ad imitationem Græci ſermonis prolatæ, ut *ad Opis*, per *Locuſtæ & Varronis ducere: magna eſt in Scapulæ celebritas:* de quibus longius accuratiuſque alibi loquar. *Victorius.* *Nos jam & artis t. h.*] Mediceus codex *nos jam ex artis.* Quare ſuſpicati olim ſumus legi poſſe *& artis:* quam caſtigationem aut ſequemur, aut abjiciemus, prout illam ab eruditis aut laudari, aut damnari acceperimus. Hunc autem ſenſum eliciebamus: (dixerat enim antea ſé rationem vitæ mutaſſe, & cui valde prius adverſatus erat, Epicuro in diſciplinam ſe tradidiſſe) tantum in hoc ſtudio profecimus: non enim uſum tantum & exercitationem habemus, ſed jam tantum artis, ut: & quæ ſequuntur. nec tamen huic valde confidimus. Non latet autem nos genus quoddam poſſeſſionum *areas* eſſe, ex quo certi quæſtus capiebantur, & quibus minime noceri poſſet, ut Cicero quoque in admirabilibus illis diſputationibus oſtendit. Quod ſi quis communem lectionem amabit *ex areis habemus* opinor interpretabitur, ex areis tantos fructus capimus, ut nos impenſa non deterreat, ſed poſſimus cœnas ſumptuoſas facere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tuum, & Camillum, qua munditia homines? qua elegantia? vocare ſaepius audeamus. Sed vide audaciam. etiam Hirtio coenam dedi ſine pavone, tamen in ea coena cocus meus praeter jus fervens nihil potuit imitari. Haec igitur eſt nunc vita noſtra. Mane ſalutamus domi & bonos viros multos, ſed triſtes, & hos laetos victores: qui me quidem perofficioſe & peramanter obſervant. Vbi ſalutatio defluxit, litteris me involvo, aut ſcribo, aut lego. Veniunt etiam qui me audiunt, quaſi doctum hominem, quia paullo ſum quam ipſi doctior. Inde corpori omne tempus datur. Patriam eluxi jam & gravius & diutius quam ulla mater unicum filium. Sed cura, ſi me amas, ut valeas: ne ego, te jacente, bona tua

re. *Idem.* *Ex areis*] Al. *ex artis*, *ex arcis*, *& artis*. Nos, *ex te artis*, alibi legimus. *Corradus.* Adr. Turnebus legendum cenſet, *ex arcis*: alii *ex areis*, alii *tantum ex te artis*. Lambin. *Nos jam ex artis tantum habemus*] Ne erret quis, antiquam ſcripturam & in omnibus MSS. notabilem prætulimus aliorum conjectationibus. neque ignoramus Victorium legere & emendaſſe, *nos jam & artis tantum habemus*. ac Turnebum lib. VI, cap. I Adverſ. *ex arcis*, quod ſequutus eſt Scaliger ad Catullum. Quidam tamen auſi ſunt reſtituere, *ex arte coci*, contra veterum librorum auctoritatem. nonnulli *ex te artis*. vulgo *ex areis*, quod tuetur Douſa Præcidaneis ad Catullum; adducto loco epiſtolæ ad Gallum libro VII. *Gebhard.* Mihi Menteliani libri ſcriptura viſa eſt omnium commodiſſima, & maxime huic loco apta: ea autem hæc eſt, *nos autem areis tantum habemus*. Pro *areis* ex aliis libris legendum *artis*. Græv.

Bona tua comedam] Non. Marcellus adnotavit *comedim* hic eſſe legendum, pro *comedam*, quomodo Plautus quoque in Bacch. *Quod dem ſcortis, quodque in luſtris comedim, congreget pater.* Neque vero mihi diſplicet illud *comedim*, verbum antiquum, nam veriſimile eſt hunc locum, *ne ego te jacente bona tua comedim*, ſicuti alios pleroſque ex vetere aliquo eſſe poeta ſumptum. Quod quidam, credo, parum advertentes, cum inſolentia verbi offenderentur, locum depravarunt. *Joa. Riv.* *Bona tua comedam*] Antiquiores codices priſcam & obſoletam hac ætate vocem retinent: *comedim* enim & Mediceus, & Petrarchæ liber pro *comedam* habent. Quam lectionem agnoſcit & Nonius Marcellus de proprietate ſermonis. Poſtquam enim Plautum in Bacchidibus uſum eſſe hac voce docuit, addit, Cicero ad Varronem epiſtola *Petiſſet*, *Cura ſi me amas* &c. Ubi animadvertendum eſt locum eſſe corruptum, legique debere pro *Petiſſet*, *Pati*, *ſet cura* &c. facili, & frequenti errore eandem litteram inutiliter repetendi, & duas dictiones coagmentandi & conjungendi. Et hoc maxime loco confirmatur, quomodo has epiſtolas, quæ Familiares falſo & inepte noſtris temporibus appellatæ ſint, vocare & citare debeamus: concordant enim cum vetere ipſarum inſcriptione verba Marcelli. Totus enim liber ad Varronem inſcribitur & cæteros. Cum igitur dixit *Cicero ad Varronem* librum hunc deſignavit, in quo etiam ſunt epiſtolæ ad Pætum: cum autem

tua comedim. Statui enim tibi ne aegroto quidem parcere.

epiſtola Pæti, id eſt, ad Pætum miſſa, certius declaravit ubi hæc ſint verba. nam quin ita locus ille legi debeat, neminem arbitror dubitaturum nunc re aperta & indicata. Quid enim vox illa *petiſſet* eo loco faciat? nam periocha illa Ciceronis a voce hac *ſed* non a *cura* incipit: quam, ſi attente locum leges, videbis Marcellum nullo modo omittere debuiſſe. Peccarunt autem in deſcribendo codice Nonii, etſi plurimis illis mendis ſcatet, quia legitimum titulum harum epiſtolarum ignorabant, pariterque rationem hanc non tenebant qua utebantur antiqui in citandis locis harum epiſtolarum: quibus diligenter obſervatis non amplius de harum epiſtolarum inſcriptione dubitandum eſt. Et locus Nonii antea corruptus, & multa offuſa caligine obſcuratus, omni modo purgatus luci claritatique ſuæ reſtitutus eſt. *Vict.*

Comedam] Al. *comedim* ex Nonio. *Corr.*

Bona tua Comedam] Ita Victorius ex Nonio & Mediceo, quem æmulatus eſt Lambinus cum Manutio. Vulgo *comedam*. Gebhardus.

EPISTOLA XXI.

ARGUMENTUM.

Irriſerat ſe ipſum Paetus, qui fulmina verborum Ciceronis imitaretur, cum ea conſequi minime poſſet. deinde negaverat Papirium quemquam fuiſſe patricium. utrumque Cicero refutat. Incertus epiſtolae annus: omnes tamen ad Paetum, poſt pugnam Pharſalicam ſcriptae videntur, pleraeque poſt Africanam Caeſaris victoriam.

CICERO PAETO S.

AIn' tandem? inſanire tibi videris, quod imitere verborum meorum, ut ſcribis, fulmina? tum inſanires, ſi conſequi non poſſes. cum vero etiam vincas, me prius irrideas quam te oporteet. Quare nihil tibi opus eſt illud a Trabea,

TRabea] *Trabea* fuit brevior toga, paludamento ſimilis & chlamydi, purpurei & coccinei coloris, qua inprimis utebantur equites in ſollemni tranſvectione. Vide Ruben. de lato clavo lib. 1, cap. 5. Tunicam palmatam eſſe latum clavum perperam tradit Manutius. Tunica enim palmata fuit tunica purpurea aureo clavo inſignita palmi latitudine: tunica vero laticlavia fuit tunica alba purpurea lato clavo ornata, ut pridem viri docti oſtenderunt, vide in primis Ruben. lib. 1 de Lato clavo, c. 5 & 21. uti & de *trabea* accuratiſſime differentem. De his hic diſputatur tyronum in gratiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

bea, ſed potius ἀπότευγμα meum. Verumtamen quid tibi ego in epiſtolis videor? nonne plebeio ſermone agere tecum? nec enim ſemper eodem modo. Quid enim ſimile habet epiſtola aut judicio, aut concioni? quin ipſa judicia non ſolemus omnia tractare uno modo. Privatas cauſſas & eas tenuis agimus ſubtilius: capitis, aut famae, ſcilicet ornatius. epiſtolas vero quotidianis verbis texere ſolemus. Sed tamen, mi Paete, quid tibi venit in mentem negare, Papirium quemquam unquam, niſi plebeium fuiſſe? fuerunt enim patricii minorum gentium, quorum princeps L. Papirius

tiam, ne Manutii Notas legendo decipiantur, quamvis alioquin ſatis aliena ſint ab hoc loco. *Trabea* autem fuit poeta Comicus, vid. Gell. XV, 24.

Sed prius meum ἀπόφθεγμα] Nos ut in vetere illo Mediceo invenimus ἀπότευγμα ſcripſimus. Mirum autem eſt quam compoſite, & recte in eo exemplari Græcæ dictiones perſcriptæ ſint: ut raro admodum in illis aliquid deſideretur. Eſt autem hæc vox & alibi a Cicerone uſurpata in epiſtolis ad Atticum lib. XIII. *Ubi enim* ἐπίτευγμα *magnum nullum fieri poſſit,* ἀπότευγμα *vel non magnum moleſtum futurum ſit. Quid opus eſt* παρακινδυνεύειν; cum enim Latinam vocem non habet quæ poſſit rem quam vult exacte exprimere, Græca utitur ad familiares ſcribens. Quod enim ſupra dixerat, *ſi conſequi non poſſes*, nunc brevius una voce exponit. Tunc autem ἀπότευγμα facit aliquis cum rem quam adgreſſus eſt, non conſequitur & nanciſcitur. Quod igitur conatus erat Pætus ſtylum Ciceronis imitari, nec ei ex animi ſententia ſucceſſerat, dixerat fortaſſe prius ipſe ſe ἀπότευγμα feciſſe. quod autem eſſet ἀπότευγμα, a Trabea vix nunc ſciri poteſt tam minuta res poſt tot ſecula. *Victor.* *Sed potius* ἀπότευγμα *meum*] Mediceus liber ΝΑΠΟΤΕΥΓΜΑ. quare jam tunc ἀπότευγμα cenſuimus eſſe legendum: ita autem veterem hanc lectionem confirmavimus, ut miremur aliquos deteriorem meritoque ejectam ſequi maluiſſe. *Idem* in poſter. Ἀπόφθεγμα] Dictum. al. ἀπότευγμα, quaſi repulſa quædam. in vetere libro ſic erat ſcriptum, *Quare nihil tibi opus eſt illud a Trabea. ſed potius non potiri meum.* ut ſint Trabeæ verba. *Corradus.* *Non potiri* non ſunt verba Trabeæ, ſed potius explicatio magiſtri, qui ἀπότευγμα voluit exprimere. Nam in Amſtelodamenſi, in quo Græca verba omiſſa ſunt, interjecto tamen ſpatio, cui inſcribi poſſint, Latina Græcorum verborum interpretatio margini eſt adſcripta: in qua hic iſta verba reperiuntur, *non potito optari non potui.* *Meum* ἀπόφθεγμα] Sic prorſus legendum ἀπόφθεγμα, ut in Syntagmate noſtro jampridem docuimus. Cum enim Papirius in ſe convenire verſum Trabeæ dixiſſet,

Ego voluptatem animi nimiam ſummum
errorem eſſe puto.

Cicero contra non hoc illi, ſed ἀπόφθεγμα ſuum convenire reſpondet. Id autem quale fuerit, ut in epiſtola reticetur. Apophtegmata quidem Ciceronis obſcura non ſunt, deque iis ipſe altera ad Pætum epiſtola ſatis aperte ſcripſerat. *G. Canter.*

Qui tibi venit in mentem] Vatic. pr. Pal. Amſtelod. Mentel. Stewech. *quid tibi venit in mentem.* ſic & Manutiani omnes, quod merito probavit. mox quinque libri *cum ante.*

Patritii minorum gentium] Tarquinius Priſcus centum in patres legit, qui deinde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

pirius Mugillanus, qui conſul cum L. Sempronio Atratino fuit, cum ante cenſor cum eodem fuiſſet, annis poſt Romam conditam CCCXII. Sed tum Papiſii dicebamini. Poſt hunc, XIII fuerunt ſella curuli ante L. Papirium Craſſum, qui primum Papiſius eſt vocari deſitus. Is dictator cum L. Papirio Curſore, magiſtro equitum, factus eſt, annis poſt Romam conditam CCCCXV & quadriennio poſt conſul cum C. Duilio. Hunc ſecutus eſt Curſor, homo valde honoratus: deinde L. Maſſo, aedilitius: inde multi Maſſones: quorum quidem tu omnium patriciorum imagines habeas volo. Deinde Carbones, & Turdi inſequuntur. Hi plebeii fuerunt, quos contemnas cenſeo. Nam praeter hunc C. Carbonem, quem Damaſippus occidit, civis e rep. Carbonum nemo fuit. Cognovimus C. Carbonem, & ejus fratrem ſcurram. quid his improbius? de hoc amico meo, Rubriae filio, nihil dico. Tres illi fratres fuere, C. Cn. M. Carbones. Marcus P. Flacco accuſante, condemnatus, fur

deinde *minorum gentium* ſunt appellati. *Corradus.*

Ante cenſor] Livius lib. IV. prius Coss. quam Ceſſ. facit. *Idem.* Hic locus ſic legendus eſt, *quorum princeps L. Papirius Mugillanus, qui Cenſor cum L. Sempronio Atratino fuit, cum antea Conſul cum eod. fuiſſet.* Ita corrigendum eſſe hunc locum Livius & hiſtoriæ ratio ſatis oſtendit. Errorem natum ex librariorum imperitia non dubito, qui vetuſtas notandi formulas CONS. & CENS. perperam interpretantes inverterunt. Steph. Pighius annal. Tom. I. ad annum U. C. CCCX.

Papiſii] Ut Valeſii, ut Fuſii. Quintil. lib. I, cap. 10. *Corrad.*

XIII *fuerunt ſella curuli*] In qua ſedebant non niſi magiſtratus majores, qui tum erant patritii. vid. Manut.

Is dictator] A T. Manlio Torquato dictus. *Corradus.*

Cum C. Duillio] C. Cæſone Duillio Helva. *Idem.* Scribendum K. Duilio. Urſin.

Curſor] L. Papyrius Curſor, qui annis poſt R.C. CCCCXXX. Dictator fuit. *Corrad.*

C. Carbonem] Qui Arvina dictus eſt. *Idem.*

Damaſippus] L. Damaſippus, tunc prætor, qui eum occidit in curia Hoſtilia. *Idem.*

Civis e rep.] Ex optimatum partibus. *Idem.* *Civis e rep.* eſt utilis reipublicæ.

Tres illi fratres fuere, P. C. M. Carbones. Publius Flacco accuſante condemnatus. Fugit Marcus ex Sicilia] Al. *C. Cn. M. Carbones. M. P. Flacco accuſante condemnatus fur magnus ex Sicilia.* Corradus. *Marcus P. Flacco accuſante condemnatus, fur magnus ex Sicilia*] Ita Pall. duo, Vaticanus [nec non Amſtelod.], editio princeps, Victorius quoque. alii vulgo, *Publius, Flacco accuſante condemnatus: fugit Marcus ex Sicilia.* Gebhardus.

L. Craſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

fur magnus ex Sicilia: Caius, accuſante L. Craſſo, cantharidas ſumſiſſe dicitur. is & tribunus pleb. ſeditioſus, & P. Africano vim attuliſſe exiſtimatus eſt. Hoc vero, qui Lilybei a Pompeio noſtro eſt interfectus, improbior nemo, meo judicio, fuit. Iam pater ejus accuſatus a M. Antonio, ſutorio atramento abſolutus putatur. Quare ad patres cenſeo revertare. plebeii quam fuerint importuni vides.

L. Craſſo] Oratore. *Corrad.*

Cantharidas ſumſiſſe] Veneno ſe interfeciſſe. vid. Manut.

Hoc vero] Cn. Carbone ter Conſule. *Corrad.*

Lilybei] Eſt promontorium Siciliæ Libyam reſpiciens, ubi & urbs ejuſdem nominis.

Atramento ſutorio] Corruptis judicum tabellis. *Corradus.*

Quam fuerint importuni] Improbi, nequam, violenti, omnibus incommodi. In lib. XII, ep. 12. *Importuniſſimi latrones.* Liv. *crudeliſſimi & importuniſſimi tyranni.* Salluſt. Jugurth. III. *Vi quidem regere patriam ac parentes, quanquam & delicta corrigas, tamen importunum eſt.* Juſtin. XLII, I. *Multas alias civitates importune vexavit.* Græv.

EPISTOLA XXII.

ARGVMENTVM.

Ita familiariter & libere jocatus erat Paetus in epiſtola ſua, ut obſcoenum verbum non vitaret. unde ſumpſit occaſionem Cicero exponendae Stoicorum ſententiae de licentia loquendi. quo facto, ſcholam Stoicam damnat: a ſe ait ſervari Platonis in loquendo verecundiam. Incertus annus.

CICERO PAETO.

AMo verecundiam, vel potius libertatem loquendi. atqui hoc Zenoni placuit, homini mehercule acuto, etſi Aca-

AMo verecundiam] Quæſtio quæ hac epiſtola lepide ſimul & erudite explicatur, ab aliis etiam agitata eſt. Docet enim cum de pulchritudine & turpitudine nominum lib. III Rhetorices Ariſtoteles diſſereret, rationem hanc quam poſtea, ut patet, Stoici arripuerunt (quod turpitudo ſcilicet non eſſet in verbis) ſophiſticam eſſe, ejuſque fallaciæ auctorem Bryſonem fuiſſe, & quemadmodum ea ſolvi debeat, accurate ſubtiliterque his verbis diſputat: *Eſt enim* (inquit) *aliud alio magis proprium nomen & magis ſimile rei, magiſque aptum & accommodatum ad conſtituendam rem ante oculos. Præterea non eodem pacto ſe habens ſignificat hanc rem & illam; quapropter ob hoc etiam aliud alio turpius*

Academiae noſtrae cum eo magna rixa eſt. Sed, ut dico, placet Stoicis, ſuo quamque rem nomine appellare. Sic enim diſſerunt, Nihil eſſe obſcenum, nihil turpe dictu. Nam ſi quod ſit in obſcenitate flagitium, id aut in re eſſe, aut in verbo: nihil eſſe tertium. In re non eſt. Itaque non modo in comoediis res ipſa narratur: ut ille in Demiurgo modo, (forte noſti canticum: meminiſti Roſcium) Ita me deſtituit nudum. Totus eſt ſermo verbis tectus, re impudentior:

turpius aut honeſtius judicandum eſt: ambo enim ſane & honeſtum, & turpe ſignificant, non tamen quatenus honeſtum aut turpe: an hæc quidem? verum magis aut minus. Expoſitis autem Cicero diligenter Stoicorum argumentis, quamvis ad ea non reſpondeat, ſe tamen Platonis verecundiam ſequi malle oſtendit, qui obſcœnas res tectis verbis ſolitus eſt ſignificare. Hoc igitur a doctore ſuo Ariſtoteles accepit: ſed non ſolum ipſe ut pudorem ſervaret, ab ea ſententia quæ tunc (ut videtur) valde celebris erat, alienus fuit, ſed rationes quaſdam, & argumenta excogitavit, quæ eam inanem & falſam eſſe docerent. Nunc poſtquam quod propoſitum fuit hac epiſtola Ciceroni declaratum eſt, ad quaſdam ejus partes purgandas, quæ fœdis maculis inquinatæ ſunt, veniamus: facilius enim judicari & ſtatui poterit de probitate & pravitate illarum, tota totius epiſtolæ ſententia percepta & cognita. Explicat etiam Cicero hanc eandem diſputationem contra verecundiam lib. primo Officiorum, ſed brevius. *Victorius.*

Amo verecundiam, tu potius libertatem] Sic eſt legendum, reclament omnes libri licet, qui habent *vel potius libertatem*, &c. *Lambin.* Sic etiam cenſuit ante Lambinum Bernh. Rutilius.

Placet Stoicis] Quos in primo de Officiis libro hac in parte audiendos negat. *Corradus.*

Ut ille in Trinummo virgo modo] Antiqua cuncta exemplaria, quæ vidimus, etiam margines Germani libri, ubi illi quaſdam diverſas a vulgatis lectiones ex antiquo, ut teſtati ſunt, & mihi ſane perſuadent, codice poſuerunt, habent *ut ille in demiurgo modo*: intelligit autem Turpilium comicum. qui fabulam docuit hoc titulo. Non. Marcellus Turpilium citat in Demiurgo in dictione *quæſti*, item in dictione *porti*, item alibi hunc Turpilii verſum adducit in Demiurgo, *Apertæ ſuræ, brachia autem errorem mihi corde exſuſcitabant.* Nam vox illa *modo* ſignificat hanc comœdiam paullo ante recitatam fuiſſe. Quod verba etiam illa *noſti canticum, meminiſti Roſcium* confirmant. Locum autem hunc in Trinummo apud Plautum non inveniri, omne dubium tollit, coarguitque vulgatam lectionem falſam & depravatam eſſe. *Victorius.* *Trinummo virgo*] Al. *Demiurgo*, quæ fuit Turpilii fabula. Al. *Ditrijurgo*, vel *Detrivirgo.* Corrad.

Noſti canticum] Uno in ſcena loquente *canticum* dicitur: duobus vel tribus *diverbium* Latine, *dialogus* Græce. Liv. lib. VII.

Ita me deſtituit nudum. Totus eſt ſermo] Et ſenſus hujus loci obſcurus eſt, & vitiis, ut puto, non caret. Valde friget hic τὸ *totus.* Stewech. legit, *ita me deſtituit nudum. bacchus et. ſermo*, &c. Amſtelodam. *ita me deſtituit nudum, bachus eſt, ſermo.* Alii codices, teſte Corrado, *ita me deſtituit nudam Baccus.* forte ſcripſit poeta vetus, ex quo Cicero, *ita me deſtituit nudam Bacchus. Eſt ſermo verbis tectus, re impudentior. Deſtituere* hic eſt defigere, deponere, ut apud Plaut. Rud. III, 5.

Ita duo deſtituit ſigna his cum clavis ſenex.

hoc

dentior: ſed etiam in tragoediis. quid eſt enim illud? Quae mulier una? quid, inquam, eſt? Vſurpata duplex cubile? Quid? hujus Pherei hic cubile inire eſt auſus. Quid eſt, Virginem me quondam invitam per vim violat? Iupiter bone, violat? atqui idem ſignificat: ſed alterum nemo tuliſſet. Vides igitur cum eadem res ſit, quia verba non ſint, nihil videri turpe. Ergo in re non eſt, multo minus in verbis. Si enim quod verbo ſignificatur, id turpe non eſt, verbum, quod ſignificat, turpe eſſe non poteſt. Anum appellas alieno nomine: cur non ſuo potius? Si turpe eſt, ne alieno quidem: ſi non eſt, ſuo potius. Caudam antiqui penem vocabant: ex quo eſt propter ſimilitudinem penicillus. At hodie penis eſt in obſcenis. At vero Piſo ille frugi in Annalibus ſuis queritur, adoleſcentes peni deditos eſſe. Quod tu in epiſtola appellas ſuo nomine, ille tectius penem. Sed quia multi, factum eſt tam obſcenum quam id verbum quo tu uſus es. Quid, quod vulgo dicitur,

Cum

hoc eſt, infigit. Liv. lib. VII. *duo armati in medio deſtituuntur.* hoc eſt, collocantur. *Deſtituere*, hic eſt, comprimere. Sane ſi alio ſenſu capiatur nihil video obſcænitatis tectæ in hoc ſermone. Sed ſub τῷ *bacchus*, aut *baccus* puto adhuc aliud quid latere, quod acutioribus eruendum relinquo. Nam de Ariadne ut cogitemus non eſt, cum fuerit Comœdia. *Græv.*

Quæ mulier una] Attii verſus eſt, qui ſcripſerat,

Quæ mulier una duum virum,

ut ex Oratore Cic. colligo. Sequentis igitur verſus hoc erit initium,

Vſurpat, a, duplex cubile.

Sic enim ſcribendum alibi monuimus. Sicut enim *pro* non *proh*, ſic *A* pro *Ah* veteres ponebant. *G. Canter.*

Vſurpata duplex cubile] MS. tres, *uſurpat duplex cubile.* & ſic legi vult F. Urſinus ex veteri codice. alii ſex, inter quos Amſtelod. & prim. Pal. *uſurpato duplex cubile.* Meliores tamen editiones *uſurpata*, forte *uſurparat.* Græv.

Sed jam multis factum eſt tam obſcænum] Nos antiquam lectionem in noſtro libro repoſuimus ſinceram, ut arbitror. & incorruptam, planam certe, & claram, Quod tu in epiſtola ſuo nomine appellas, Piſo ille frugi tectius, & minus aperto vocabulo appellabat penem. *Sed quia multi*, poſt eum, ſcilicet ſic appellaverunt, ut ipſe antea appellarat, cum amplius non tectum eſſet, & obſcurum, *factum eſt tam obſcænum* quam id verbum quo uſus eſt Pætus. Poſtquam enim non latuit, nec clam fuit quid ea voce ſignificaretur, ſtatim factum eſt turpe & obſcœnum: non enim intelligi ab omnibus quid ea denotaretur, ipſum verecundiorem faciebat. Ideoque infinitis pæne nominibus apud Græcos, nec paucis etiam apud Romanos, hæ hominis partes quæ honeſte nominari non poſſunt, indicantur: unuſquiſque reconditam vocem ſectatur, vulgatam, & nimis apertam propter turpitudinem fugit & aſpernatur. *Victor.*

Cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Cum nos te voluimus convenire, num obſcenum eſt? Memini, in ſenatu diſertum conſularem ita eloqui. Hanc culpam majorem, an illam dicam? potuit obſcenius? non, inquis. non enim ita ſenſit. Non ergo in verbo eſt. docui autem in re non eſſe. nuſquam igitur eſt. Liberis dare operam, quam honeſte dicitur? etiam patres rogant filios. ejus operae nomen non audent dicere. Socratem fidibus docuit nobiliſſimus fidicen. Is Connus vocitatus eſt. num id obſcenum putas? Cum loquimur terni, nihil flagitii dicimus, at cum bini, obſcenum eſt. Graecis quidem, inquies. nihil eſt ergo in verbo, quum & ego Graece ſcio: & tamen tibi dico, bini: idque tu facis, quaſi ego Graece non Latine dixerim. Ruta, & menta, recte utrumque. Volo mentam puſillam ita appellare, ut rutulam: non licet. Bella tectoriola: dic ergo etiam pavimenta iſto modo. non potes. Viden' igitur nihil eſſe niſi ineptias: turpitudinem nec in verbo eſſe, nec in re: itaque nuſquam eſſe. Igitur in verbis honeſtis obſcena ponimus. Quid enim? non honeſtum verbum eſt diviſio? At ineſt obſcenum, cui reſpondet intercapedo.

Cum nos te voluimus convenire —— *Memini in ſenatu diſertum conſularem ita eloqui. Hanc culpam maj. an illam dicam*] *Cum nos* enim cunnos proferimus. *Corradus.* Huc pertinet quod in monumentis quibuſdam antiquis reperitur *con quo vixit.* Nam ita *cum* pronunciarunt, ut hodie quidam faciunt Itali, vetereſque junctis verbis fecere. manifeſta fuit turpitudo. At in dicto Viri conſularis *culpæ* vocabulum vel mendoſum eſt, vel aliam olim vim habuit. Nam qui in aliis obſcœnitatem ponunt mihi certe non probant. *G. Canter.* Politianus in cod. MS. pro *culpam* videtur legere voluiſſe *pulpam*, quia *pulpa* & *pulpamentum* clunium eſt. Dein etiam Donatus in obſcœnum traxit Terentii illud, *Tute lepus es & pulpamentum quæris.* Gruter. *An illam*] Ani profertur. *Corrad.*

Cum bini obſcenum] Βινεῖ enim apud Græcos a βινέω coëo.

Pavimenta] Ex diminutione enim naſceretur, *pavimentula.* Corr.

Non honeſt. verb. eſt diviſor] Hinc Plautinus coquus in Aul. *me non divides.* Corradus. *Quid enim, non honeſtum verbum eſt diviſor?*] Vaticani excerpta, *quid enim hoc honeſtum verbum eſt diviſor.* ſed noſtram lectionem accepimus ex Palatino ſexto, Gruteriano, Stewech. editione prima & Victorii: & ſic ferme Palatinus primus, niſi quod ille, ſicut unus ex Guilielmianis, *diviſior.* Vulgo, *quid enim? num honeſtum verbum eſt diviſio?* quod interpretatur Joſephus Scaliger emendationibus ad Catullum; Epigrammate, *Othonis caput* &c. *Gebhardus.* *Non honeſtum verbum eſt diviſio? At ineſt obſcenum, cui reſpondet intercapedo*] Optime

ſe

capedo. num haec ergo obſcena ſunt? Nos autem ridicule. Si dicimus, ille patrem ſtrangulavit, honorem non praefamur. ſin de Aurelia aliquid, aut Lollia, honos praefandus eſt. Et quidem jam non etiam obſcena verba pro obſcenis ſunt. Batuit, inquit, impudenter, depſit multo impudentius.

ſe habet hæc lectio ex optimis codicibus hauſta. Male Victorius, & eum ſecutus Gebhardus, *diviſor* ediderunt. Senſum vero non cepit Manutius. Obſcœnitas hic conſiſtit in κακεμφάτῳ, ut recte monuit Scaliger ad Catullum. Nam ſi in *diviſio* exteratur prima ſyllaba, remanet *viſio*; quod Latinis ſignificat fœdum corporis ſtrepitum edo. Propter eandem cauſſam Acron Horatii interpres ad hunc locum, de Arte poetica, *quamvis eſt monitus* notat, *pro eo quod eſt quamvis ſit propter* κακέμφατον, *ut Maro, quamvis eſt ruſtica Muſa.* Nec aliud ſignificat, quod illi reſpondet, *intercapedo.* Nimirum poſtremæ duæ ſyllabæ hujus vocis in nominandi caſu, non in obliquis. Ac de iſto poſteriore ne dubitemus Quintilianus facit in lib. VIII Inſtit. Orat. c. 3. *Diviſio quoque vocum*, inquit, *affert eandem injuriam pudori, ut ſi intercapedinis nominativo caſu quis utatur.* Si enim vox intercapedinis Manutianum illud prius ſonaret, non jam rectus id caſus ſolum ſonaret, ſed cæteri quoque caſus omnes idem valerent, ut pulchre notavit vir diſertiſſimus, & ſummi ingenii ac doctrinæ Franciſcus Favaſſor lib. de Epigrammate cap. XI, cui ſtudioſi humanitatis hanc debent obſervationem.

Battuit inquit impudenter] Eſt & hoc verbum ex illis quæ turpem rem ſignificabant, cum alium etiam haberent non obſcœnum ſignificatum: nam pro *verberare* frequenter accipiebatur. Habemus & nos huic ſimile verbum & nomine & ſignificatu, id eſt, quod ab hoc deductum videtur, & ipſum quoque verberare & flagello cædere ſignificat, quod flagitioſam & nefandam rem alio ſignificatu innuit, & eandem (ut puto) quam apud Romanos *Battuere.* Quamvis enim Cicero impudentius adhuc eſſe tradat *depſere* quam *battuere:* dicit hoc fortaſſe, quia tunc non tantopere deteſtabantur eas libidines quæ priore verbo ſignificantur, quam nos nunc merito facimus: ſed licenter illis amoribus utebantur: ſed non noſtrum eſt, neque ad hoc inſtitutum pertinet, quod gravius aut levius peccatum ſcelusque ſit, minute perquirere: illo certe quod verbo *depſere* innuitur, nihil ſpurcius fœdiuſque fieri poteſt. Veniam mihi datum iri ſpero, qui ut hujus epiſtolæ ſenſum aperirem declararemque, breviter & tecte de obſcœnis rebus aliquantulum diſputavi. *Victor.*

Depreſſit multo impudentius] Vetuſti codices *dempſit.* Nos litteram *m* vacare putavimus, ac *depſit* ſcripſimus. Non. Marcellus Varronem Myſteriis hac voce uſum docet hoc verſu, *Sed tibi fortaſſe alius molit, & depſit.* A Græco autem (ut ejus verba ſunt) magis ſignificantiam & originem trahit. Quod autem verſus Homeri in Odyſſea, quem Nonius citarat, nullum veſtigium ibi eſt: ut inane illud ſpatium repleatur, videndum eſt an reponi hic debeat,

Κηρὸν δεψήσας μελιηδέα, μή τις ἀκούσῃ.

qui eſt in XII lib. cum ſermo eſſet de Ulyſſe, qui mollita cera aures ſociorum obturabat, ne cantus illi Sirenum audirent. Quid vero δέψεσθαι apud Græcos ſit, notiſſimum eſt. Tanta erat priſcorum comicorum licentia, ut nedum puduerit Ariſtophanem obſcœno nomine in comœdia uti, totam hanc rem ſcurriliter deſignet & pingat;

tius. Atqui neutrum eſt obſcenum: Stultorum plena ſunt omnia. Teſtes, verbum honeſtiſſimum in judicio, alio loco non nimis. at honeſti colei Lanuvini, Cliternini non honeſti. Quid? ipſa res modo honeſta, modo turpis? ſuppedit, flagitium eſt. jam erit nudus in balneo, non reprehendes. Habes ſcholam Stoicam, ὁ σοφὸς ἀθυῤῥήμων ἐστι.

Quam

pingat: quod mirum eſt, ea tempora tantam verborum obſcœnitatem ferre in theatro potuiſſe, & tantopere riſu jociſque inſanire homines illos ſolitos, ut paterentur ſiniſtre facetos poetas tam turpiter, ſceleſteque bonis moribus inludere. *Victorius.* *Depſit multo impudentius*] Sic legendum eſſe, non *clepſit*, ab aliis jam indicatum eſt. Fuit hoc verbum etiam apud Catullum depravatum. nam ex *perdepſuit*, factum eſt *perdeſpuit*. Sic igitur legendum carmen illud in Gellium, *Gellius audierat*, &c. *Hoc ne ipſi accideret, patrui perdepſuit ipſam Uxorem*, &c. Quod a Joſ. Scaligero noſtro nuper animadverſum eſt. Sed redeo ad Ciceronem: *batuere* paullo ante ponitur a Cicerone etiam in obſcœnis, vel per tranſlationem, quia batuere, eſt ferulis verberare: vel quod βατέεσθαι, ſeu βαλβύεσθαι apud Siculos, idem valet quod iniri a mare. Theocr.

Οὐκ' ἐσορῇ τὰς μηκάδας, οἷα βαλβεῦντι.

Lambinus.

Stultorum plena ſunt omnia] Vel totum hoc plane tollendum eſt, ut a ſcriptore aliquo, nimio Ciceronis acumine ſuboffenſo, primum in margine poſitum, deinde ab alio pro vero agnitum: vel pro *ſtultorum*, aut *ſed iſtorum*, aut ſimile quid reponendum. *G. Canter.* Sic & H. Stephanus quatuor illas voces habet pro ſpuriis, auctoritate veteris codicis. Vide lib. I Schediaſm. cap. 66.

Lanuvini] A Lanuvio oppido. *Corradus.*

Cliternini] A Cliterna. *Idem.*

Supplere flagitium eſt] Nos parva admodum immutatione ab antiquis exemplaribus *ſuppedit* legimus: nam ſic etiam ſupra *battuit*, *depſit* tertia perſona ſingularis numeri. Res autem clara eſt. Non ſolum, inquit, verba, quæ rem ſignificant, ſed res ipſa etiam quæ verbis illis declaratur, pro loci ratione modo turpis eſt & culpatur, modo ſi non honeſta, tamen conceſſa & non reprehenſa. Quod enim in balneis vitio nulli datur, id alibi committere flagitium eſt. Manifeſtum eſt autem quid intelligat. *Victorius.* *Suppedit fl. e.*] Nolui nec potui a Victorio diſcedere accedentibus proxime libris noſtris, ille enim *ſuppendet*, ut & duo Guilielmii: cujus & unus *ſuſpendet*. vulgo *ſuppellere flagitium eſt*. quod per me licet defendere Carrioni lib. I, cap. 12 antiquarum lection. Paullo poſt pro *ſcholam* Palatinus ſextus ad oram notat legi quoque *ſtolam*. Gebhardus.

Habes ſcholam Stoicam] Hoc eſt, diſputationem ſeu diſſertationem Stoicam. Cic. III Tuſc. 34. *Separatim autem certæ ſcholæ ſunt de exitio, de interitu patriæ*, hoc eſt, exercitationes, diatribæ, diſputationes. Ibid. *Hæc Græcia in ſingulas ſcholas diſpertivit.* hoc eſt, in ſingulos libros, diſſertationes. Sic *ſcholas habere* eſt diſſerere de virtute aliqua, aut alia re. Cic. I Tuſc. 4. *Ut jam etiam ſcholas Græcorum more haberemus.* Poſterioris ſæculi ſcriptores dixerunt *tractatum habere*. *Tractatus* enim dicebantur epiſcoporum Homiliæ, ſeu Conciones. Victor. Uticenſis de perſecutione Vandalica de Auguſtino, *Ducentos jam & triginta & duos confecerat libros, exceptis innumerabilibus epiſtolis, vel expoſitione totius Pſalterii & Euangeliorum, atque tracta-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Quam multa ex uno verbo tuo? Te adverſus me omnia audere gratum eſt. Ego ſervo, & ſervabo (ſic enim aſſuevi) Platonis verecundiam. Itaque tectis verbis ea ad te ſcripſi, quae apertiſſimis agunt Stoici. Sed illi etiam crepitus ajunt aeque liberos ac ructus eſſe oportere. Honorem igitur Kalendis Mart. Tu me diliges, & valebis.

tractatibus popularibus, quas Graci homilias vocant, quorum numerum comprehendere ſatis impoſſibile eſt. Hinc *tractator* eſt interpres ſacrarum litterarum. Auguſtin. Serm. 22, eorum, quos Sirmondus edidit, *Homines enim hominibus loquimur, & recte ſcripturarum tractatores dicimur, non noſtrarum opinionum affirmatores.* Sic *tractare* ſcriptoribus Eccleſiaſticis ſæpe eſt ſacras litteras interpretari. Servius etiam uſurpavit de philoſophis, oſtenditque idem eſſe quod *ſcholam habere* ad VII Æn. *Xenocrates primus philoſophiæ ſcholam aperuit, cum antea in porticibus philoſophi tractarent.* Græвius.

Εὐθυῤῥήμων] Ep. 16 lib. XII. *Corradus.*

EPISTOLA XXIII.

ARGVMENTVM.

Praenunciat Paeto adventum ſuum: quanquam enim audierit eum pedibus laborare, ſe tamen putare ait, cocum illius articulari morbo non impediri, quo minus coenam poſſit apparare. Caeſare tertium & Lepido Coss.

CICERO PAPIRIO PAETO.

HEri veni in Cumanum, cras ad te fortaſſe. Sed cum certum ſciam, faciam te paullo ante certiorem. Etſi M. Ceparius, cum mihi in ſilva Gallinaria obviam veniſſet, quaeſiſſemque quid ageres, dixit te in lecto eſſe, quod ex pedibus laborares. Tuli ſcilicet moleſte ut debui: ſed tamen conſtitui ad te venire, ut & viderem te & viſerem & coenarem etiam. Non enim arbitror cocum etiam te arthriti-

S*Ilva Gallinaria*] Lege Strabonem libro quinto. *Corradus.* Eſt inter oſtia Vulturni & Literni juxta littus in Campania. Colum. lib. VIII, cap. 2.

Conſtitui ad te venire] Amſtelodam. & Stewech. non male *inſtitui ad te venire.* Sup. lib. I, epiſt. 2. *Quod inſtituit referre de religione, & ſæpe jam retulit, ab eo deduci non poteſt.* & in lib. III ad Attic. *Cum inſtituiſſem ad te ſcribere, calamumque ſumpſiſſem.* Et ſic ſæpius Cicero. *Grævius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

thriticum habere. Exſpecta igitur hoſpitem cum minime edacem, tum inimicum coenis ſumptuoſis.

EPISTOLA XXIV.

ARGVMENTVM.

Ruſum a Paeto commendatum ait ſibi curae etiam atque etiam fore: deinde monet ut omnino ad coenas & convictum amicorum redeat: concludit, rep. ſibi nihil eſſe carius. Poſt Caeſaris necem, Hirtio & Panſa Coss.

CICERO PAETO.

RVſum iſtum, amicum tuum, de quo iterum jam ad me ſcribis, adjuvarem quantum poſſem, etiam ſi ab eo laeſus eſſem, cum te tantopere viderem ejus cauſſa laborare. cum vero & ex tuis litteris, & ex illius ad me miſſis intelligam, & judicem magnae curae ei ſalutem meam fuiſſe, non poſſum ei non amicus eſſe, neque ſolum tua commendatione, quae apud me, ut debet, valet plurimum: ſed etiam voluntate ac judicio meo. volo enim te ſcire, mi Paete, initium mihi ſuſpicionis & cautionis & diligentiae fuiſſe litteras tuas: quibus litteris congruentes fuerunt aliae poſtea multorum. Nam & Aquini & Fabrateriae conſilia ſunt inita de me, quae te video inaudiſſe: &, quaſi divinarent quam his moleſtus eſſem futurus, nihil aliud egerunt niſi me ut opprimerent. Quod ego non ſuſpicans incautior fuiſſem, niſi a te admonitus eſſem. Quamobrem iſte tuus amicus apud me non eget commendatione. Vtinam

RVſum iſtum amicum tuum*] Hanc epiſtolam (niſi fallor) ſcripſit Cic. poſt Cæſ. necem: quod verba quoque hæc, quæ in ipſa poſita ſunt, declarant, *Nam & Aquini, & Fabrateriæ conſilia ſunt inita de me.* De eadem enim re Cicero in Philipp. egit. *Victor.*

Adjuvarem quantum poſſem] Amicitiæ noſtræ illius injurias condonarem.

Aquini] Aquinum Volſcorum oppidum, incolæ *Aquinates.* hac ætate vocatur *Aquino.*

Fabrateriæ] Fuit oppidum Volſcorum, nunc dicitur *Falvatera.*

Vti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

nam ea fortuna reip. ſit, ut ille me quam gratiſſimum poſſit cognoſcere. Sed haec hactenus. Te ad coenas itare deſiſſe, moleſte fero. Magna enim te delectatione & voluptate privaſti. Deinde etiam vereor (licet enim verum dicere,) ne neſcio quid illud, quod ſolebas, dediſcas, & obliviſcare coenulas facere. Nam ſi tum cum habebas quos imitarere, non multum proficiebas: quid nunc te facturum putem? Spurinna quidem, cum ei rem demonſtraſſem & vitam tuam ſuperiorem expoſuiſſem, magnum periculum ſummae reip. demonſtrabat, niſi ad ſuperiorem conſuetudinem tum cum Favonius flaret revertiſſes: hoc tempore ferri poſſe, ſi forte tu frigus ferre non poſſes. Sed mehercule mi Paete, extra jocum, moneo te, quod pertinere ad beate vivendum arbitror, ut cum viris bonis, jucundis, amantibus tui vivas. Nihil aptius vitae, nihil ad beate vivendum accommodatius. Nec id ad voluptatem refero, ſed ad communitatem vitae atque victus, remiſſionemque animorum: quae maxime ſermone efficitur familiari, qui eſt in conviviis dulciſſimus: ut ſapientius noſtri, quam Graeci: illi συμπόσια, aut σωύδειπνα, id eſt, compotationes, aut concoenationes: nos convivia, quod tum maxime ſimul vivitur. Vides ut te philoſophando revocare coner ad coenas? Cura ut valeas. id foris coenitando facillime conſequere. Sed cave, ſi me amas, exiſtimes, me, quod jocoſius ſcribam, abjeciſſe curam reip. Sic tibi, mi Paete, perſuade, me dies

Utinam ea fortuna reipublicæ ſit] Quia reſp. bellis civilibus afflicta ſuas vires amiſerat.

Cum habebas quos imitarere] Cum eorum cœnas videres.

Spurina] Augur. *Corrad.*

Magnum periculum ſummæ reip. demonſtrabat] Hæc non ſerio, ſed per jocum dicta.

Hoc tempore fieri poſſe] Vetuſti codices *ferri*, nam quod alii pro *tempore*, *tepore* legunt, in nullo inveni antiquo codice. Idem dicimus de voce illa *ſervitutem*, quam alii in *ſeveritatem* commutarunt. Nos enim omnibus vetuſtis exemplaribus concordes vulgatos codices nunquam damnare auſi ſumus, ideoque & hic & aliis locis hæc argute ab aliis excogitata non recepimus. *Victorius.*

Illi συμπόσια aut σωύδειπνα, id eſt, compotationes aut concœnationes] Hoc totum, *id eſt, compotationes aut concœnationes*, delendum puto, ut foris profectum & alienum, minimeque Ciceronis. *Lambin.*

dies & noctes nihil aliud agere, nihil curare, niſi ut mei cives ſalvi liberique ſint. Nullum locum praetermitto monendi, agendi, providendi. Hoc denique animo ſum, ut, ſi in hac cura atque adminiſtratione vita mihi ponenda ſit, praeclare actum mecum putem. Etiam atque etiam vale.

Nullum locum prætermitto monendi] Hittorp. & Stewech. *nullum locum prætermitto movendi.* Terent. *Ego iſthæc curo aut moveo?* Et mox x, ep.4. *Quantum viribus eniti, conſilio providere, auctoritate movere potuero.* Guilielm.

Agendi] H.Steph. Schediaſm. lib.11 contendit legendum eſſe *urgendi.*

Ut ſi in hac cura] Scrib. *cauſſa.* Guilielm.

EPISTOLA XXV.

ARGUMENTUM.

Hanc epiſtolam ſcripſit ante bellum civile, cum Ciliciam proconſul adminiſtraret. Iocans in eo cavillatur, quia ſibi Papirius praecepta de re militari litteris tradiderat. Commendat M. Fabium, eum quem Coelio epiſt. 4 lib. 11 commendavit. L. Paullo, C. Marcello Coss.

CICERO IMP. PAETO.

SUmmum me ducem litterae tuae reddidere. plane neſciebam te tam peritum eſſe rei militaris. Pyrrhi te libros & Cineae video lectitaſſe. Itaque obtemperare cogito praeceptis tuis: hoc amplius, navicularum habere aliquid in ora maritima, contra equitem Parthum negant ullam armaturam meliorem inveniri poſſe. Sed quid ludimus? neſcis quocum imperatore tibi negotium ſit. παιδείαν Κύρȣ, quam contrieram legendo, totam in hoc imperio explicavi.

C*Ontra equitem Parthum negant ullam armaturam meliorem inveniri*] Quia ſcilicet effugere navibus poſſumus.

Παιδ. Κύρȣ] Cyri inſtitutionem, a Xenophonte conſcriptam. *Corradus.*

Quam contrieram legendo] Vulgo *contriveram:* ſed illud habent Pall. duo, totidem Guilielmiani, Victorii editio. Paullo poſt ſcripſi, *ſed jocabimur alias coram, ut ſpero, brevi tempore*, ex Pall. duobus, Peckio excerptis ac Vaticani, editione primaria ac Victorii. cum

editum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

vi. Sed jocabimur alias coram, ut ſpero, brevi tempore. Nunc ades ad imperandum, vel ad parendum potius: ſic enim antiqui loquebantur. Cum M. Fabio (quod ſcire te arbitror) mihi ſummus uſus eſt: valdeque eum diligo, cum propter ſummam probitatem ejus ac ſingularem modeſtiam, tum quod in his controverſiis, quas habeo cum tuis combibonibus Epicureis, optima opera ejus uti ſoleo. Is cum ad me Laodiceam veniſſet, mecumque ego eum eſſe vellem, repente percuſſus eſt atrociſſimis litteris, in quibus ſcriptum erat, fundum Herculanenſem a Q. Fabio fratre proſcriptum eſſe, qui fundus cum eo communis eſſet. Id M. Fabius pergraviter tulit, exiſtimavitque, fratrem ſuum, hominem non ſapientem, impulſu inimicorum ſuorum eo progreſſum eſſe. Nunc ſi me amas, mi Paete, negotium totum ſuſcipe & moleſtia Fabium libera. Auctoritate tua nobis opus eſt & conſilio & etiam gratia. Noli pati litigare fratres, & judiciis turpibus conflictari. Matonem & Pollionem inimicos habet Fabius. Quid multa? non mehercule tam perſcribere poſſum quam mihi gratum feceris, ſi otioſum Fabium reddideris. Id ille in te poſitum eſſe putat, mihique perſuadet.

EPI-

editum ſit, *coram*, *&*, *ut ſpero*, *brevi. Nunc* Porro ad ſequentium verborum *ades ad imperandum* marginem Guilielmius adſcripſerat emendationem Cæſaris lib. VI bell. Gall. *Senones ad imperandum non venire.* Vulgo *imperatum.* Horat. invitans ad cœnam:

Sin melius quid habes accerſe vel imperium fer. Gebhardus.

In hoc imperio] In Ciliciæ adminiſtratione.

Ad imperandum] Hoc eſt, ut imperium feras. ſeu, ut tibi imperetur. *Lambin.* Vid. P. Manut. not.

Cum M. Fabio] Lib. II, ep. 14. *Corradus.*

In his controverſiis, quas habeo cum tuis combibonibus] In diſputationibus contra Epicureos.

Proſcriptum eſſe] Venalem propoſitum. ſic *proſcribere ædes* & multa alia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XXVI.

ARGVMENTVM.

Deſcriptio & excuſatio coenae hilarioris, praeſertim accumbente Cytheride meretrice. Iiſdem conſulibus.

CICERO PAETO S.D.

ACcubueram hora nona, cum ad te harum exemplum in codicillis exaravi. Dices, ubi? apud Volumnium Eutrapelum, & quidem ſupra me Atticus, infra Verrius, familiaris tui. Miraris tam exhilaratam eſſe ſervitutem noſtram? Quid ergo faciam? te conſulo, qui Philoſophum audis. Angar? excruciemne me? quid aſſequar? Deinde quem ad finem? Vivas, inquis, in litteris. An quidquam me aliud agere cenſes? aut poſſem vivere, niſi in litteris viverem? Sed eſt earum etiam non ſatietas, ſed quidam modus. A quibus cum diſceſſi, etſi minimum mihi eſt in coena: quod tu unum ζήτημα Dioni philoſopho poſuiſti: tamen quid potius faciam, prius quam me dor-

A *Pud Volumnium*] Epiſt. 33 lib. VII. *Corrad.*

Miraris tam exhilaratam eſſe ſeveritatem noſtram?] Codices Memm. aliquot habent *ſervitutem noſtram?* Clericanus *ſenectutem noſtram?* ego *ſervitutem* legendum eſſe puto. ſignificat enim dominatum Cæſaris. *Lambinus.*

Mir. tam exh. e. ſervitutem n.] Nullo modo hanc lectionem ſollicitandam eſſe ante Lambinum admonuit P. Victor. quam quoque tuentur Pall. duo, [nec non Amſtelod. & Mentel.] priſca editio. Ex Clericano profert Lambin. *ſenectutem noſtram*, ſed æque gloſſa eſt. ut vulgata *ſeveritatem*. poſt ſtatim ſcripſi ex Pall. itidem duobus, totidem Guilielmii, Vaticano, editioneque adeo Victoriana; *aut poſſem vivere, niſi in litteris viverem?* cum languidiſſime excuſum feratur, *haud poſſem vivere, niſi in litteris viverem.* Gebhardus.

Etſi minimum mihi eſt in cœna] Academici negant in rebus quicquam reperiri poſſe tam exigua magnitudine & augmine, quod non dividi porro queat. hoc conſtanter negant Epicurei. concideret enim omnis illorum doctrina de atomis, quas illi minimas eſſe in rerum natura voluerunt, dividi aut ſecari amplius non poſſe, æternas ac ſolidas. *Minimum* ergo admittebat Pætus. *Dio* fortaſſe Peripateticus. *Giſfanius.*

Quod tu unum ζήτημα Dioni philoſopho poſuiſti] *Ponere quæſtionem* Cicero dixit frequenter pro *proponere quæſtionem.* Cicer.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

dormitum conferam, non reperio. audi reliqua. Infra Eutrapelum Cytheris accubuit. In eo igitur, inquis, convivio Cicero ille? *quem adſpectabant? cujus ob os Graii ora obvertebant ſua?* Non mehercule ſuſpicatus ſum illam affore: ſed tamen ne Ariſtippus quidem ille Socraticus erubuit, cum eſſet objectum, habere eum Laida: *Habeo*, inquit, *non habeor a Laide*. Graece hoc melius. tu,

cer. 1 de Orat. *Mihi vos tanquam alicui Græculo otioſo & loquaci, & fortaſſe docto atque erudito, quæſtiunculam de qua meo arbitratu loquar, ponitis.* Senec. ep. 49. *Sederem otioſus ejuſmodi quæſtiunculas ponens.* Sic & ſimpliciter *ponere*. Cic. 1 Tuſc. 6. *Ponere jubebam de quo quis audire vellet.* Senec. Suaſor. VI. *Solent enim Scholaſtici declamatores ponere, an promittente ſalutem Antonio orationes ſuas* (Cicero) *comburat*. Græv.

Quem adſpectabant, &c.] Carmen Ennianum in Telamone. *Corradus.*

Sed tamen Ariſtippus quidem ille Socraticus non erubuit, —— *Habeo, inquit*, &c.] Nulli veteres habent particulam illam negativam, quare nos cum Germanico codice, *ne Ariſtippus quidem ille Socraticus erubuit* ſcripſimus. fere autem ſemper *quidem* ante ſe habet *ne*. Græca autem verba Ariſtippi quæ melius viſa ſunt Ciceroni dictum illud exprimere, nos adferemus, ut poſſint ſtudioſi facile cum interpretatione Ciceronis conferre: ſunt autem apud Athenæum δειπνοσοφιστῶν lib. XII. ὁ δ᾽ Ἀρίστιππος ἐπὶ τῆς Λαΐδος ἔφη, Ἔχω καὶ οὐκ ἔχομαι. *Victorius.* *Habeo, inquit, non habeor a Laide*] Sic omnes veteres libri, non ut Manutii iterum jam impreſſerunt. *Habeo, inquit, Laida, non habeor a Laide.* Suſpicari potius aliquis poſſet, ne ſemel quidem Laidis nomen ponendum eſſe, nedum bis collocetur: nam in Græco Ariſtippi dicto, quod a nobis apud Athenæum inventum eſt, nuſquam eſt, & hæ voces, quanto magis breves, conciſæque ſunt, tanto magis elegantes, & acutæ videntur. Quod ex plurimis veterum apophthegmatibus facile intelligi poteſt: ſunt enim illa pronuntiata mira brevitate. Demetrius etiam ille Phalereus hoc aperte docet: ipſius enim verba ſunt in commentario, περὶ ἑρμηνείας, Ἔστι δὲ ἀποφθεγματικὸν ἡ βραχύτης. præterea Cicero in Lælio, cum naturam apophthegmatis exprimeret, inquit: *Multa breviter & commode dicta memoriæ mandabam.* Et hæc fortaſſe cauſſa eſt, cur Cicero exiſtimarit, melius hanc ſententiam Græce dici poſſe, quam Latine, quod brevius, conciſiuſque eo ſermone enuntietur: niſi potius quia non eandem vim apud Latinos homines habet *habeo* quam apud Græcos ἔχω, & *habeor* quam ἔχομαι· doctiores hoc judicabunt. Clemens etiam ipſe in II Stromate vocem hanc Ariſtippi, non tam preſſe tamen concinneque eam protulit: hæc ipſius verba ſunt, ταύτῃ δῆλον οὖν τῇ δόξῃ καὶ Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος προσέβαλλεν τὴν ἀλήθειαν αὐχοῦντος σοφιστοῦ· ὀνειδιζόμενος οὖν ἐπὶ τῷ συνεχῶς ὁμιλεῖν τῇ ἑταίρᾳ τῇ Κορινθίᾳ, ἔχω τὴν ἔλεγεν Λαΐδα καὶ οὐκ ἔχομαι ὑπ᾽ αὐτῆς. Sententia igitur hic contentus fuit, verba non valde eleganter compoſuit. *Idem* in poſterior. Recidi illud *Laida* ex duobus Pall. Guilielmianis quatuor, editione primaria & Victorii. Vaticani excerpta plura decurtant, *habeo, inquit: non habeor. Græce:* quod mihi majorem in modum placet; eo magis, quum præceſſerit, *habere eum Laida:* quæ verba alias haberi jubebat pro gloſſa Gruterus noſter. *Gebhardus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tu, ſi voles, interpretabere. Me vero nihil iſtorum ne juvenem quidem movit unquam, ne nunc ſenem. convivio delector. ibi loquor, quod in ſolum, ut dicitur, & gemitum, & in riſus maximos transfero. An tu id melius, qui etiam philoſophum irriſeris? Cum ille, ſi quis quicquam quaereret, dixiſſet, coenam te quaerere a mane

Ne nunc ſenem] Sic Pall. Gruterian. tres Guilielm. [Amſtelod.] edit. prima & Victor. vulgo *nedum ſenem*. Gebhard. *Ne* autem ponitur pro *nedum*, ut multis docuit exemplis Rivius ad Salluſtium.

Ibi loquor aliquid, quod in ſolum, ut dicitur, &c.] Locus obſcurus, & multis ſuſpectus: vetuſtioribus omnibus exemplaribus cum vulgata lectione convenit: verbum tantum *aliquid* non habent antiqua, quare neque nos recepimus. Ut fit, alii aliis modis dum corrigere volunt, locum hunc magis depravarunt. Quidam pro *ſolum*, *ſolatium* reponunt, conjectura ducti, & ea inani & falſa: utinam autem tam certa eſſet ſententia quam verba ſunt incorrupta: proverbium enim eſt, ſed rarum admodum, qua de cauſſa parum perſpicitur unde dictum ſit: a Cicerone tamen lib. I de Natura deorum iterum uſurpatum eſt, *Abuteris ad omnia atomorum regno & licentia: Hinc quodcunque in ſolum venit (ut dicitur) effingis atque efficis.* Nos nihil aliud poſſumus: tantum non temere evertendam eſſe hanc receptam cum antiqua conſentientem lectionem, admonemus, locumque alium indicavimus, quo Cicero hoc eodem proverbio uſus eſt. Quod autem iidem *genium* pro *gemitum* emendare voluerunt, a fide etiam in hoc antiquorum codicum diſceſſere. *Victor.* *Quod in ſolum venit*] Vide Quæſturam. *Corrad.* *Quod in ſolum venit*, eſt ut aliter dicitur, quod in buccam venit. Vid. Manut.

Et gemitum, & in riſus maximos transfero] Hæc noſtra eſt in cunctis a nobis antiquis codicibus inventa lectio: alii *& gemitum etiam* emendant, quos nec reprehendo, nec laudo. locus ſane obſcurus eſt. Quare cum ante de omni hac parte accurate diſſeruerim, verbum de ea amplius non faciam. *Victorius.* Lectionem antiquorum codicum invitus ſollicito, niſi ſenſus flagitet. mihi videtur abundare copula, & ſcripſiſſe Cicero, *& gemitum in riſus maximos transfero.* hoc eſt, in conviviis a gemitibus & luctu propter perditam rempublicam & tempora mala, ad riſum & lætitiam me transfero. In Amſtelodamenſi ſane ter repetitur copula, *& gemitum & in riſus & maximos transfero.* ſicut hic bis in τὸ *&* repetendo peccarunt librarii, ſic in aliis codicibus ſemel. *Grævius.*

Qui etiam in philoſophum irriſeris] Eleganter quam non uſitate. ita Pall. Vaticanus, Victorii editio. quod, ut dixi, erat rarius, ſtatim homines perfrictæ & imperitæ frontis, præpoſitionem ſuſtulerunt *in*. Gebhardus. Fateor etiam in Amſtelodamenſi ſic ſcriptum eſſe, ut ediderunt Victorius & Gebhard. In Menteliano vero, *in philoſophiam irriſerunt*. Sed quid eſt *irridere in aliquem*? ſtultum eſt velle librariorum errores defendere. Ex repetita ultima littera præcedentis vocis nata eſt hæc vocula, quam merito ignorant multi antiqui libri & editiones. *Grævius.*

Cænam te quærere a me dixeris] Mediceus ille pervetus codex *a mane* una cum Petrarchæ libro: quare nos quoque eos ſecuti ita legimus. Sic etiam loquitur Plautus in Amphitryone:

Hæc illis pugnata eſt pugna uſque a mane ad veſperum.

Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

mane dixeris. Ille baro te putabat quaeſiturum, unum coelum eſſet, an innumerabilia. Quid ad te? At hercule coena

Sic itidem Lucillius apud Firmianum libro x.

Nunc vero a mane ad noctem, feſto atque profeſto,
Totus idem pariterque dies populuſque patreſque
Jactare, &c.

Nec mihi difficile eſt credere, ſic etiam Ciceronem referentem familiarem Pæti ſermonem dixiſſe. *Victorius.*
A mane dixeris] Ita ſane olim imprimi juſſimus, quam lectionem alii poſtea probarunt ac receperunt. verumtamen cum accuratius de hac re cogitaremus, animadvertimus omnibus in locis ubi *a mane* eſt, ſequi ſtatim *ad noctem* aut *ad veſperum*, quemadmodum Plautus ſæpe locutus eſt. quod ſcrupulum mihi injecit, an cum id ſervatum hic non ſit, mendum inſit: & num prior lectio accommodatior ſit. Hirtius tamen dixit, *præſertim cum milites a mane diei jejuni ſub armis ſtetiſſent defatigati.* Idem *in poſter.* *Si quis quicquam quæreret, dixiſſet, coenam te quærere a mane dixeris*] Sic ſingulis apicibus optimus codex Palatinus ſextus, quemadmodum ex ſuis eruit P. Victorius: cujus adductis exemplis addas Hirtium de bello Alexandrino, *præſertim cum milites a mane diei jejuni ſub armis ſtetiſſent.* Palat. vero primus, *a me ne dixeris.* Doctus vir, cum eandem ſcripturam in veteri codice reperiſſet, conjicit *amare*, id eſt, ſalſe. Editum eſt, *cum ille, ſi quis quid quæreret, dixiſſet, cœnam te quærere a me dixeris.* Gebhardus. Sed recte ſe habet codicum vetuſtorum lectio. non vero hoc ſignificat, quod Manutius putat, ſe quærere cœnam quæ a mane inciperet. ſed ſe a mane quærere, qui illum invitaret ad cœnam hora ſolita inſtituendam, aut ſaltem *de die:* ſicut illi ſodales Catulliani qui in triviis quærebant vocationes. *Grævius.*

Ille vero te putabat] Nos *ille Baro* ut in iiſdem probatiſſimis codicibus invenimus. quæ ſi rara eſt vox, non ideo repudianda & delenda. Quantum autem de hac re judicare poſſumus, *ille* fatuus ſignificat & ſtultus. ſic enim & alibi hanc vocem acceptam vidimus, etſi fere ab omnibus ſua ſede mota & indigne dejecta eſt. Lib. II de Divinatione ante Venetam editionem ita in cunctis impreſſis locus hic legebatur, *huic equidem Antichobaro inquit, victum te eſſe non vides?* mendoſe procul dubio. ſic etiam in multis manuſcriptis, & nonnullis antiquioribus vidimus. Illi quam gratiam in prima voce corrigenda a ſtudioſis omnibus merito inire debebant, amiſerunt, dum parum conſiderate poſteriorem, quæ integra erat, corrumpunt. nam quod pro *Anticho*, *Antipho* ſcripſerunt, laudem meruerunt. Fuit enim Antipho, Athenienſis, quem nunc intelligit, conjector ſomniorum, & ut Græci dicunt ὀνειροκρίτης. ſcripſit autem quomodo debeant judicari ſomnia, de quo etiam Artemidorus lib. II. ὀνειροκριτικῶν cap. de Sepia loquitur, μέμνηται τοῦ ὀνείρου τούτου καὶ Ἀντιφῶν ὁ Ἀθηναῖος. Quod autem pro *Baro, tu vero* repoſuerunt, culpam deprecari non poſſunt. Eſt autem valde ſimilis locus in Divinatione, de quo nunc locuti ſumus, huic quem in manibus habemus. Hanc eandem vocem (ut opinor) in cunctis manu ſcriptis codicibus invenies lib. II de Finibus hoc loco, *Hæc cum loqueris, nos barones ſtupemus, tu videlicet tecum ipſe rides.* etſi in impreſſis *Varrones* male & mendoſe. Stolidos autem quoſdam videtur & hic innuere. Nam quod in epiſtolis ad Atticum incontaminata manet hæc vox, locum illum ſatis celebrem citare non neceſſe judicavimus: tot autem locis inventam, etſi raram, & obſoletam vocem errare amplius ſua regione pulſam paſſi non ſumus, doctiores conabuntur eam certius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

coena nunquid ad te ? ibi praeſertim. Sic igitur vivitur : quotidie aliquid legitur, aut ſcribitur : dein, ne amicis nihil tribuamus, epulamur una non modo non contra legem, ſi ulla nunc lex eſt : ſed etiam intra legem, & quidem aliquanto. quare nihil eſt quod adventum noſtrum extimeſcas. Non multi cibi hoſpitem accipies, ſed multi joci. Vale.

M. TVL-

tius explicare : nos quod opera noſtra potuimus, non indiligenter fecimus. *Victor.* *Ille Varo*] Omnes fere libri manuſcr. habent *vero*. Unde Andr. Turnebus, collega & amicus noſter, legendum eſſe exiſtimat, *ille varo*. de quo loco lege ejus Adverſaria. Alii *Baro* repoſuerunt. *Lambin.* *Ille baro te putabat quæſiturum*] Et hic hunc locum incorruptum cuſtodivit laudatiſſimus codex Palatinus ſextus [nec non Amſtelod.] : eruit primus P. Victorius. Ad hunc vero locum notat vir doctus : Recte Epicureos vocat Barones Cicero, & hic & ad Atticum. nam in veteri Gloſſario, *Baro* exponitur βάκηλος, id eſt, interpretibus Suida & Heſychio, fatuus ſimul & effœminatus. quare fruſtra ſunt, qui hic *Varro* malunt. hæc ille. peſſime editum eſt *ille vero*. Gebhard. Recte *baro*. hominem enim fatuum, ſtultum ſignificat. vide P. Pithœi 1 Adverſ. cap. 8.

Ibi præſertim] Quidam libri habent *tibi præſertim*. Lambinus.

Sed etiam intra legem] Legendum *infra legem*, ut recte judicat Johan. Paſſeratius. *Legem* autem, ſumtuariam ſcilicet. *Idem.* Hic Paſſeratius dormitavit. *Intra legem* eſt parcius & minus quam lex permittit. Superius lib. IV, ep. 4. *Modice hoc faciam aut etiam intra modum.* alia exempla complura in promtu ſunt. *Græv.*

Non multi cibi hoſpitem accipies, multi joci] *Sed* quod in multis interſeritur editionibus non agnoſcunt veteres libri tres Guilielm. nec Peckii excerpta, nec Gruterianus, nec Amſtelod. nec Mentel. nec editio Veneta ; ſenſus tamen poſtulat ut ex aliis editionibus & libris inſeratur.

CN.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M. TVLLII CICERONIS
EPISTOLARVM
AD
CN. PLANCVM,
ET CETEROS
LIBER X.

EPISTOLA I.

ARGVMENTVM.

INvehitur in Antonii immoderatam potentiam. Plancum, tranſalpinam Galliam adminiſtrantem, hortatur ut in remp. omni cogitatione ſtudioque incumbat; agit gratias de Furnio honorifice tractato. Antonio & Dolabella Coss.

CICERO PLANCO.

ET aſui proficiſcens in Graeciam: & poſteaquam de meo curſu reip. ſum voce revocatus, nunquam per M. Antonium quietus fui: cujus tanta eſt, non inſolentia (nam id quidem vulgare

CN. *PLANCO IMP. COS. deſ.*] Cum D. Bruto. *Corrad.*

Et abſui proficiſcens in Græciam] Unum eſt, quod quamvis parvi omnino ponderis fortaſſe multis videatur, cum plurimis in locis invenerim, hic potiſſimum adnotare volui. In Mediceo codice *aſui* ſcriptum eſt: quod ſemper ille ſervat: cum *f* ſequitur, ut poſteriorem præpoſitionis litteram abjiciat: cujus rei Grammatici, ſi cum cauſſa factum eſt, rationem invenient: ego tamen hanc animadverſionem ſpernere nolui. Ad Appium, *Ut cum tam longe afuturus eſſem.* Ad Trebatium, *Sin fruſtra diutius afueris.* Ad eundem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

gare vitium eſt) ſed immanitas, non modo ut vocem, ſed ne vultum quidem liberum poſſit ferre cujuſquam. Itaque mihi maximae curae eſt, non de mea quidem vita, cui ſatisfeci vel aetate, vel factis, vel (ſi quid etiam hoc ad rem pertinet) gloria: ſed me patria ſollicitat, in primiſque, mi Plance, exſpectatio conſulatus tui, quae ita longa eſt ut optandum ſit ut poſſimus ad id tempus reip. ſpiritum ducere. Quae poteſt enim ſpes eſſe in ea rep. in qua hominis impotentiſſimi atque intemperatiſſimi armis oppreſſa ſunt omnia? & in qua nec ſenatus, nec populus vim habet ullam? nec leges ullae ſunt, nec judicia, nec omnino ſimulacrum aliquod ac veſtigium civitatis? Sed quum acta omnia mitti ad te arbitrabar, nihil erat quod ſingulis de rebus ſcriberem. Illud autem erat amoris mei, quem a tua pue-

Eram enim afuturus menſe Decembri. Ad Cornificium, *ſi culpa a quibuſdam afuiſſet.* in epiſtola Lentuli, *tantum enim afuit.* & aliis omnibus in locis. In Pandectis etiam Florentinis idem ſemper obſervatum eſt, quo libro nullus nec antiquior nec integrior eſſe exiſtimatur. Hoc tantum variatum eſt hac parte, in antiquis quos vidi. nam non multo poſt vulgatam lectionem habent. *Victorius.* *Proficiſcens in Græc.*] Jure legationis libero. *Corradus.*

De meo curſu] Alii legunt, *de medio curſu.* qui fuit ultra Leucopetram. *Idem.*

Reip. ſum voce revocatus] Accepta M. Antonii concione, allato Bruti & Caſſii edicto, audita fama, ſenatum Kal. Sext. frequentem fore, & Antonium ad auctoritatem Senatus rediturum, & me deſiderari & ſubaccuſari. *Idem.*

Nunquam quietus fui] Id oſtendunt Philippicæ. *Idem.*

Ut poſſimus ad id, reip. ſpiritum ducere] Vulgo *ad id tempus.* ſed τὸ *tempus* ut gloſſam ejeci, ſollicitatus auctoritate optimi codicis Palatini ſexti, quicum facit unus ex Guilielmianis. nemo mihi puto inde iraſcetur. Paullo poſt quoque ſcripſi, *ſed quum acta omnia mitti ad te arbitrabar:* quandoquidem eſſet in Pal. ſexto *quia*, in codicibus aliis *quoniam* ſollemni mutatione. Illud miror, Victorium edidiſſe, *ſed quum quoniam acta omnia mitti.* vulgo *quando.* Gebhardus. Minime expungendum fuit τὸ *tempus*, contra tot aliorum codicum & optimarum editionum auctoritatem, quibus cum & mei aſſentiantur, repoſui eam vocem ſuum in locum. *Grævius.*

Hominis impudentiſſimi] Antiqua omnia exemplaria *impotentiſſimi. Impotens* autem ſæpe, ut a veteribus etiam Grammaticis notatum eſt, dicitur valde potens: plerumque tamen in malam partem: ut Impotens Sylla. Cicero Tuſculanarum lib. v. *Qui nihil metuant, nihil agant, nihil concupiſcant, nulla impotentia efferantur.* Eadem ratione appellavit elegantiſſimus poeta, *Freta impotentia.* Cicero in epiſtola ad Lepidum, *Sin iſta pax perditum hominem in poſſeſſionem impotentiſſimi dominatus reſtitutura, hoc animo ſcito omnes ſanos, ut mortem ſervituti anteponant.* Victorius.

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

pueritia ſuſceptum non ſervavi ſolum, ſed etiam auxi, monere te atque hortari ut in remp. omni cogitatione curaque incumberes. Quae ſi ad tuum tempus perducitur, facilis gubernatio eſt. ut perducatur autem, magnae cum diligentiae eſt, tum etiam fortunae. Sed & te aliquanto ante (ut ſpero) habebimus, &, praeterquam quod reip. conſulere debemus, tamen tuae dignitati ita favemus ut omne noſtrum conſilium, ſtudium, officium, operam, laborem, diligentiam, ad amplitudinem tuam conferamus. Ita facillime & reip. quae mihi cariſſima eſt, & amicitiae noſtrae, quam ſanctiſſime nobis colendam puto, me intelligo ſatisfacturum. Furnium noſtrum tanti a te fieri, quantum ipſius & humanitas & dignitas poſtulat, nec miror, & gaudeo: teque hoc exiſtimare volo, quidquid in eum judicii officiique contuleris, id ita me accipere ut in meipſum te putem contuliſſe.

Ad tuum tempus perducitur] Tui conſulatus tempus. *Corradus.*

Furnium] C. Furnium legatum. *Idem.*

EPISTOLA II.

ARGVMENTVM.

Excuſat ſe, quod in ſenatum, augendi illius honoris gratia, non venerit: officium autem ſuum pollicetur in iis rebus quae ſuam praeſentiam requirere videbuntur. Iiſdem conſulibus.

CICERO PLANCO S.

MEum ſtudium honori tuo pro neceſſitudine noſtra non defuiſſet, ſi aut tuto in ſenatum aut honeſte venire potuiſſem. Sed nec ſine periculo quiſquam libere de rep. ſentiens verſari poteſt in ſumma impunitate gladiorum: nec noſtrae dignitatis videtur eſſe, ibi ſententiam de rep. dicere, ubi me & melius & propius audiant armati, quam ſena-

VEnire potuiſſem] Per Antonium. Epiſt. 2 lib. XII. *Corradus.*

Armati] Ab Antonio. *Idem.*

Quam

ſenatores. Quapropter in privatis rebus nullum neque officium neque ſtudium meum deſiderabis. ne in publicis quidem, ſi quid erit in quo me intereſſe neceſſe ſit, unquam deero, ne cum periculo quidem meo, dignitati tuae. In iis autem rebus quae nihilominus, ut ego abſim, confici poſſunt, peto a te ut me rationem habere velis & ſalutis & dignitatis meae.

EPISTOLA III.

ARGUMENTUM.

Veritus Cicero, id quod accidit, ne Plancus, relictis reipub. partibus, cum Antonio ſe conjungeret, crebro illum ad tuendam remp. hortatur. & quoniam, ut eſt in epiſt. ult. lib. XV, *plurimum valet ſi laudes eum quem cohortere, utitur hoc artificio, eumque ornat laudibus, & veterem neceſſitudinem commemorat. Hirtio & Panſa Coss. ut ex Planci, quae ſequitur, epiſtola intelligitur.*

CICERO PLANCO S.D.

CUm ipſum Furnium per ſe vidi libentiſſime, tum hoc libentius, quod illum audiens te videbar audire. Nam & in re militari virtutem, & in adminiſtranda provincia juſtitiam, & in omni genere prudentiam mihi tuam expoſuit, & praeterea mihi non ignotam in conſuetudine & familiaritate ſuavitatem tuam adjunxit: praeterea ſummam erga ſe liberalitatem. Quae omnia mihi jucunda, hoc extremum etiam gratum fuit. Ego, Plance, neceſſitudinem conſtitutam habui cum domo veſtra ante aliquanto quam tu natus es: amorem autem erga te ab ineunte pueritia tua: confirmata jam aetate familiaritatem cum ſtudio meo tum judicio tuo conſtitutam. His de cauſſis mirabiliter faveo dignitati tuae, quam mihi tecum ſtatuo eſſe communem. Omnia ſum-

QUam mihi tecum ſtatuo eſſe communem] Mediceus liber *ſtatuo habere eſſe communem.* Ut arbitror legendum eſt *debere eſſe communem:* elegantius omnino, quod tamen doctiores judicabunt. Nunquam fere tam depravatum

ſumma conſecutus es, Virtute duce, comite fortuna, eaque es adeptus adoleſcens, multis invidentibus, quos ingenio induſtriaque fregiſti. Nunc me amantiſſimum tui, nemini concedentem qui tibi vetuſtate neceſſitudinis potior poſſit eſſe, ſi audies, omnem tibi reliquae vitae dignitatem ex optimo reip. ſtatu acquires. Scis profecto (nihil enim te fugere potuit,) fuiſſe quoddam tempus, cum homines exiſtimarent te nimis ſervire temporibus: quod ego quoque exiſtimarem, te ſi ea, quae patiebare, probare etiam arbitrarer. Sed cum intelligerem quid ſentires, te arbitrabar videre quid poſſes. Nunc alia ratio eſt. omnium rerum tuum judicium eſt, idque liberum. Conſul es deſignatus, optima aetate, ſumma eloquentia, maxima orbitate reip. virorum talium. Incumbe, per deos immortales, in eam curam & cogitationem, quae tibi ſummam dignitatem & gloriam afferat. Vnus autem eſt, hoc praeſertim tempore, per tot annos rep. devexata, reip. bene gerendae curſus ad gloriam. Haec amore magis inpulſus ſcribenda ad te putavi, quam quo arbitrarer te monitis & praeceptis egere. Sciebam enim ex iiſdem te haec haurire fontibus ex quibus ipſe hauſeram. Quare modum faciam. Nunc tantum ſignificandum putavi, ut

tum hunc codicem inveni, quin aliquid commodi ex eo capi poſſit, ad reſtituendos locos illos qui integri falſo exiſtimantur. *Victorius.* Pal. ſext. & Hittentorp. *quam mihi tecum ſtatuo habere & eſſe communem.* Amſtelod. Pal. prim. & Græv. ſec. *quam mihi tecum ſtatuo habere communem.* quæ lectio non eſt contemnenda: eam corruperunt inſerto τῷ *eſſe*, qui non viderunt *mihi* pendere a τῷ *communem.* hic enim ordo, *quam mihi communem tecum ſtatuo habere.* Græv. *Statuo eſſe communem*] Al. *ſtatuo habere communem.* Corrad.

Quoddam tempus] Sub Cæſare. *Idem.*

Nimis ſervire temporibus] Quia fuerat C. Cæſaris amicus ep. 23, & legatus.

Te ſi ea, quæ patiebare, probare etiam arbitrarer] Recte ſic Pall. Hittorpianus, editio priſca ac Victorii. Intricatius editiones, *ſi te ea, quæ patiebare, probaſſe etiam arbitrarer.* Mox ſcripſi, *per tot annos rep. devexata:* quæ ſcriptura eſt in Palat. ſexto, editione Victorii. Palat. vero primus, editio vetuſta, ſextus ad exteriorem oram, duo Guilielmiani *dejecta.* Editiones *divexata.* Iterum poſt ex duobus Palatinis, Hittorpiano, editione Victorii atque antiqua [quibus aſſentiuntur Amſtelod. Mentel. Græv. ſecund.] excudendum juſſi; *quam quo te arbitrarer monitis & præceptis egere.* Gebhard.

Nunc tantum ſignificand.] Al. *Hoc tantum.* Corrad.

Quod

vi, ut potius amorem tibi oſtenderem meum, quam oſtentarem prudentiam. Interea, quae ad dignitatem tuam pertinere arbitrabor, ſtudioſe diligenterque curabo.

EPISTOLA IV.

ARGVMENTVM.

Gratias agit Ciceroni quod eum ad veriſſimae gloriae ſtudium ſit adhortatus; & in reip. poteſtate ſe fore totum pollicetur. Hirtio & Panſa Coſs.

PLANCVS CICERONI.

GRatiſſimae mihi tuae litterae fuerunt, quas ex Furnii ſermone te ſcripſiſſe animadverto. Ego autem praeteriti temporis excuſationem affero, quod te profectum audieram: nec multo ante rediſſe ſcivi quam ex epiſtola tua cognovi. Nullum enim in te officium, ne minimum quidem, ſine maxima culpa videor poſſe praeterire. in quo tuendo habeo cauſſas plurimas, vel paternae neceſſitudinis, vel meae a pueritia obſervantiae, vel tui erga me mutui amoris. Quare, mi Cicero, quod mea tuaque patitur aetas, perſuade tibi, te unum eſſe in quo ego colendo patriam mihi conſtituerim ſanctitatem. Omnia igitur tua conſilia mihi non magis prudentiae plena, quae ſumma eſt, videntur, quam fidelitatis, quam ego ex mea conſcientia metior. Quare ſi aut aliter ſentirem, certe admonitio tua me reprimere, aut, ſi dubitarem, hortatio impellere poſſet, ut id ſequerer quod tu optimum putares. Nunc vero quid eſt quod me in aliam partem trahere poſſit? Quaecunque in me bona ſunt, aut fortunae beneficio tributa, aut meo labore parta, etſi a te propter amorem carius ſunt aeſtimata: tamen vel inimiciſſimi judicio tanta ſunt, ut praeter bonam famam

Quod te profectum audieram] Ut in Græciam ires. *Corradus.*

Quam ego ex mea conſcientia metior] De tuo animo ex meo judico, ex animo meo tuum ſpecto.

Præter bonam famam] Quam adeptus for-

mam nihil deſiderare videantur. Quare hoc unum tibi perſuade: quantum viribus eniti, conſilio providere, auctoritate movere potuero, hoc omne reip. ſemper futurum. Non eſt ignotus mihi ſenſus tuus: neque, ſi facultas, optabilis mihi quidem, tui praeſentis eſſet, unquam a tuis conſiliis diſcreparem: nec nunc committam ut ullum meum factum reprehendere jure poſſis. Sum in exſpectatione omnium rerum, quid in Gallia citeriore, quid in urbe menſe Ianuario geratur, ut ſciam. Interim maximam hic ſollicitudinem curamque ſuſtineo, ne inter aliena vitia hae gentes noſtra mala ſuam putent occaſionem. Quod ſi proinde, ut ipſe mereor, mihi ſucceſſerit, certe & tibi, cui maxime cupio, & omnibus viris bonis ſatisfaciam. Fac valeas meque mutuo diligas.

fortaſſe non ſum, cum ea geſſerim Cæſare dominante.

Movere potuero] Al. *monere potero*. Corrad.

In Gallia citeriore] Mutinæ in Gallia Togata, cui præerat D. Brutus.

Menſe Januario] Novis Conſulibus Hirtio & Panſa, qui Kal. Jan. magiſtratum inibant.

EPISTOLA V.

ARGVMENTVM.

Hic quoque Plancum ad ſuſcipiendam tuendamque remp. gloriae ſtimulis incitat. Eodem anno.

CICERO PLANCO S.

BInas a te accepi litteras eodem exemplo: quod ipſum argumento mihi fuit diligentiae tuae. Intellexi enim te laborare ut ad me mihi expectatiſſimae litterae perferrentur. Ex quibus cepi fructum duplicem, mihique in comparatione difficilem ad judicandum, amoremne erga me tuum,

UT ad me mihi expectatiſſimæ litteræ perferrentur] Ita Palatinus primus, Hittorpianus [nec non Amſtelod. & Mentel.], editio primaria ac Victorii; quibus tamen omnibus præpono ſcripturam Palatini ſexti, *ut ad me exſpectatiſſimæ litteræ ferrentur*. vulgo, *ad me tuæ exſpectatiſſimæ*. Gebhardus.

Incre-

tuum, an animum in remp. pluris aeſtimandum putarem. Eſt omnino patriae caritas, meo quidem judicio, maxima: ſed amor voluntatiſque conjunctio plus certe habet ſuavitatis. Itaque commemoratio tua paternae neceſſitudinis, benevolentiaeque ejus quam erga me a pueritia contuliſſes, ceterarumque rerum, quae ad eam ſententiam pertinebant, incredibilem mihi laetitiam attulerunt. Rurſus declaratio animi tui quem haberes de rep. quemque habiturus eſſes, mihi erat jucundiſſima. eoque major erat haec laetitia, quod ad illa ſuperiora accedebat. Itaque te non hortor ſolum, mi Plance, ſed plane etiam oro, quod feci his litteris quibus tu humaniſſime reſpondiſti, ut tota mente omnique animi impetu in remp. incumbas. Nihil eſt quod tibi majori fructui gloriaeque eſſe poſſit: Nec quidquam ex omnibus rebus humanis eſt praeclarius, aut praeſtantius, quam de rep. bene mereri. Adhuc enim patitur tua ſumma humanitas, & ſapientia, me quōd ſentiam libere dicere. Fortuna ſuffragante videris res maximas conſecutus: quod quanquam ſine virtute non potuiſſes, tamen ex maxima parte, ea, quae es adeptus, fortunae temporibuſque tribuuntur. His temporibus difficillimis reip. quidquid ſubveneris, id erit totum & proprium tuum. Incredibile eſt omnium civium, latronibus exceptis, odium in Antonium. Magna ſpes in te, & in tuo exercitu magna exſpectatio. Cujus

Incredibilem mihi lætitiam attulerunt] Ita Palat. primus, Stewech. Hittorpianus, editio prima, Victorii. Palatinus ſextus, *protulerunt*, quod non negligendum eſſe judico. Lambin. legit *attulerat*. vulgo *attulit*. Lineis aliquot interjacentibus, Palatinus primus, Stewech. atque impreſſio prima ſcribunt, *quod tibi majoris fructus gloriæque eſſe poſſit*. In fine epiſtolæ, Palatinus primus, tres Guilielmio conſulti MSS. *ſic hortor, ut & proprium & amiciſſimum*. quemadmodum quoque eſt in editionum primaria: ad cujus oram hanc lectionem adpinxit Egnatius, *Sic hortor & pro patria propinquum & amiciſſimum*. Gebhardus.

Id erit totum & proprium tuum] Optime priſcus codex, quem Lambinus conſuluit, *id erit totum proprium & tuum*. vulgata nullius eſt pretii: copula ſane ſuo loco poſita non eſt. Venuſte autem, ut & apud alios ſcriptores, *proprium & tuum* tanquam συνώνυμα conjunguntur. Lambinus conjicit, *id erit totum proprie tuum*. Mox mallem cum Amſtelodamenſi *ſic hortor ut pro patria*, omiſſa copula. *Græv.*

jus, per deos, gratiae gloriaeque cave tempus amittas. Sic moneo ut filium, ſic faveo ut mihi, ſic hortor ut & pro patria, & amiciſſimum.

EPISTOLA VI.

ARGVMENTVM.

Cum Plancus, litteris ad ſenatum ſcriptis, pacem cum Antonio faciendam ſuaſiſſet; conſilium illud Cicero improbat, pacemque armis, non pactione, quaerendam ait: ipſum autem Plancum, ut ſe a ſocietate malorum civium aliquando ſejungens, totum ad remp. transferat, propoſito conſulis officio cohortatur. Eodem anno.

CICERO PLANCO.

QVae locutus eſt Furnius noſter de animo tuo in remp. ea gratiſſima fuerunt ſenatui, populoque Rom. probatiſſima. quae autem recitatae litterae ſunt in ſenatu, nequaquam conſentire cum Furnii oratione viſae ſunt. Pacis enim auctor eras, cum collega tuus, vir clariſſimus, a foediſſimis latronibus obſideretur: qui aut poſitis armis pacem petere debent, aut, ſi pugnantes eam poſtulant, victoria pax, non pactione parienda eſt. Sed de pace litterae vel Lepidi, vel tuae, quam in partem acceptae ſint, ex viro optimo, fratre tuo, & ex C. Furnio poteris cognoſcere. Me autem impulit tui caritas, ut, quanquam nec tibi ipſi conſilium deeſſet, & fratris Furniique benevolentia fideliſque prudentia tibi praeſto eſſet futura, vellem tamen meae quoque auctoritatis, pro plurimis noſtris neceſſitudinibus, praeceptum ad te aliquod pervenire. Crede igitur mihi, Plance,

Q*Væ locutus eſt Furnius noſter*] Planci legatus, Ciceronis ſtudioſiſſimus ep. 9 lib. VI. & I & 8 hujus libri.

Populoque Romano probatiſſima] In pleriſque MSS. deeſt *que*. Hinc facile crediderim Ciceronem ſcripſiſſe, ut præ ſe fert primus Palatinus, *Senatui, populo plebique Romanæ probatiſſima.* Græv.

Cum collega tuus] D. Brutus tecum Cos. deſ. *Corradus.*

Cum a fœdiſſimis latronibus] M. Antonio & ejus amicis, *obſideretur*] Mutinæ. *Idem.*

Fratre tuo] Planco Plotio. *Idem.*

ce, omnis quos adhuc gradus dignitatis conſecutus ſis (es autem adeptus ampliſſimos,) eos honorum vocabula habituros, non dignitatis inſignia, niſi te cum libertate populi Rom. & cum ſenatus auctoritate conjunxeris. Sejunge te, quaeſo, aliquando ab iis cum quibus te non tuum judicium, ſed temporum vincla conjunxerunt. Complures in perturbatione reipub. conſules dicti quorum nemo conſularis habitus, niſi qui animo exſtitit in remp. conſularis. Talem igitur te eſſe oportet, qui primum te ab impiorum civium, tui diſſimillimorum, ſocietate ſejungas: deinde & ſenatui boniſque omnibus auctorem, principem, ducem praebeas: poſtremo, ut pacem eſſe judices non in armis poſitis, ſed in abjecto armorum & ſervitutis metu. Haec ſi & ages & ſenties, tum eris non modo conſul & conſularis, ſed magnus etiam & conſul & conſularis. ſin aliter, tua in iſtis ampliſſimis nominibus honorum non modo dignitas nulla erit, ſed erit ſumma deformitas. Haec, impulſus benevolentia, ſcripſi paullo ſeverius, quae tu in experiendo in ea ratione quae te digna eſt, vera eſſe cognoſces. D. XIII Kal. Aprilis.

EPI-

Sejunze te, quaſo, aliquando ab iis] Cæſarianis. *Idem.*

Qui animo extitit in remp. conſularis] Sic prim. & ſext. Pal. duo Guielm. Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. pluresque alii. vulgo, *qui animo extitit in remp. conſulari.* mox iidem codd. *deinde & ſenatui.* cum vulgati præ ſe ferant *deinde te ſenatui.*

Quæ tu in experiendo in ea ratione, quæ te digna eſt, vera eſſe cognoſces] *In*, abundat: ut ſit, *Quæ tu in experiendo ea ratione, quæ te digna eſt, vera eſſe cognoſces.* Hæc vero tametſi levia ſunt, non omittimus tamen, quia quam politiſſimum habere atque omni menda perpurgatum hoc epiſtolarum opus cupimus. Itaque non tam docendi (quis enim hæc neſcit, qui modo aliquid ſapit?) quam colligendi & nihil prætereundi gratia adnotamus. Eſt vero *ratione* hoc loco, pro negotio ac re: quomodo Cicero, aliique receptæ auctoritatis auctores perſæpe uſi. Hujuſmodi eſt & quod initio litterarum, *gratiſſima probatiſſima*, ſine copula legitur. Ut vel, *mihi gratiſſima, S. P. Q. R. probatiſſima*, ſcribi debuerit: vel, *& probatiſſima.* Bernh. Rutil.

Publi-

EPISTOLA VII.

ARGVMENTVM.

Exponit cur brevior ſit haec epiſtola, & cur ſuum in rempub. ſtudium ſerius patefecerit: in extremo commendat dignitatem ſuam. Eodem anno.

PLANCVS CICERONI.

PLura tibi de meis conſiliis ſcriberem, rationemque omnium redderem verboſius, quo magis judicares, omnia me reip. praeſtitiſſe quae & tua exhortatione excepi, & mea affirmatione tibi recepi (non minus enim a te probari quam diligi ſemper volui; nec te magis in culpa defenſorem mihi paravi, quam praedicatorem meritorum meorum eſſe volui): ſed breviorem me duae res faciunt, una, quod publicis litteris omnia ſum perſecutus, altera, quod M. Variſidium, equitem Roman. familiarem meum, ipſum ad te tranſire juſſi, ex quo omnia cognoſcere poſſes. Non, mediusfidius, mediocri dolore afficiebar, cum alii occupare poſſeſſionem laudis viderentur: ſed uſque mihi temperavi dum perducerem eo rem ut dignum aliquid & conſulatu meo, & veſtra exſpectatione efficerem. Quod ſpero, ſi me fortuna non fefellerit, me conſecuturum, ut maximo praeſidio reipub. nos fuiſſe & nunc ſentiant homines, & in poſterum memoria teneant. A te peto ut dignitati meae ſuffrageris, &, quarum rerum ſpe ad laudem me vocaſti, harum fructu in reliquum facias alacriorem. Non minus poſſe te quam velle exploratum mihi eſt. Fac valeas, meque mutuo diligas.

EPI-

Publicis litteris] Quæ ſequuntur. *Corr.* *Cum alii occupare poſſeſſionem laudis viderentur*] Qui ante me bonam voluntatem in Remp. ſunt profeſſi. *Idem.*

Temperavi] Lege ſequentem epiſt. *Idem.* *Sed uſque mihi temperavi*] Forte, *ſed uſque eo mihi temperavi.* Lambin.

EPISTOLA VIII.

ARGVMENTVM.

Cauſſas affert quibus adductus non ita mature, ut homines exſpectabant, defenſorem ſe libertatis publicae ſit profeſſus: deque exercitu ſuo & provinciae ſtatu ſignificat. Eodem anno.

PLANCVS IMP. COS. DES. COSS. PR. TRIB. PLEB. SEN. POP. PL. Q. R. S. D.

SI cui forte videor diutius & hominum exſpectationem & ſpem reipub. de mea voluntate tenuiſſe ſuſpenſam, huic prius excuſandum me eſſe arbitror, quam de inſequenti officio quidquam ulli pollicendum. Non enim praeteritam culpam videri volo redemiſſe, ſed optimae mentis cogitata jampridem, maturo tempore enuntiare. Non me praeteribat, in tanta ſollicitudine hominum, & tam perturbato ſtatu civitatis, fructuoſiſſimam eſſe profeſſionem bonae voluntatis, magnoſque honores ex ea re compluris conſecutos videbam. Sed, cum in eum caſum me fortuna demiſiſſet, ut aut celeriter pollicendo magna in ſpe ad proficiendum impedimenta opponerem: aut, ſi in eo mihi temperaviſſem, majores occaſiones ad opitulandum haberem, expeditius iter communis ſalutis quam meae laudis eſſe volui. Nam quis in ea fortuna quae mea eſt, & ab ea vita quam in me cognitam hominibus arbitror, & cum ea ſpe quam in manibus habeo, aut ſordidum quidquam pati, aut pernicioſum concupiſcere poteſt? Sed aliquantum nobis

SPem reip. de mea voluntate tenuiſſe ſuſpenſam] *Plancus*, inquit Paterculus, *dubia fide, quarum eſſet partium, diu ſecum luctatus, ſenatuique ſe litteris venditans, mox D. Bruti proditor fuit.* Corradus. Vid. Vell. Paterc. II, 63.

Magna in ſpe ad proficiendum impedimenta opponerem] Etſi non inconcinna lectio, ego tamen vereor ne ſcriptum reliquerit Plancus, *magna mihi ipſe ad proficiendum.* Bern. Rutil. *Magna mihi ipſe ad proficiendum*] Sic videtur legendum potius, quam, quo modo alii libri habent, *magna in ſpe ad perficiendum.* ſeu, *ad proficiendum*, &c. *Lambinus.* Et ſic Faernum legiſſe teſtatur F. Urſinus. Sed a vulgata lectione ſtant omnes veteres codices. Vide Manut.

Sed aliquantum nobis temporis, & magni laboris, & multae impenſae opus fuerunt] Legendum videtur non *aliquantum* ſed *aliquanti*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

bis temporis, & magni laboris, & multae impenſae opus fuerunt, ut quae reip. boniſque omnibus polliceremur, exitu praeſtaremus: neque ad auxilium patriae nudi cum bona voluntate, ſed cum facultatibus accederemus. Confirmandus erat exercitus nobis, magnis ſaepe praemiis ſollicitatus, ut ab repub. potius moderata quam ab uno infinita ſperaret. Confirmandae complures civitates, quae ſuperiore anno largitionibus conceſſionibuſque praemiorum erant obligatae, ut & illa vana putarent, & eadem a melioribus auctoribus petenda exiſtimarent. Eliciendae etiam voluntates reliquorum qui finitimis provinciis exercitibuſque praefuerunt, ut potius cum pluribus ſocietatem defendendae libertatis iniremus, quam cum paucioribus funeſtam

quanti, &c. *Lambin.* Vulgo correxerunt *opus fuit*: puto quia eos non obvia ſtatim offendunt & ad temere mutandum præcipites agunt. Ita habet Palat. primus, ſextus, Vaticanus, tres Guilielmiani, & Hittorpianus. Lambinus quoque hic tacere potuiſſet. *Gebhardus.* Sic præter laudatos a Gebhardo Victorii quoque editio; vulgatæ editiones & Amſtelodam. Mentel. Græv. ſecund. *opus fuit.*

Præmiis ſollicitatus] A M. Antonio. *Corradus.*

Largitionibus] Epiſt. I lib. XII. *Idem.*

Eliciendæ etiam voluntates] Sic quatuor Guilielm. omnes Pall. Amſtelodam. Mentel. Græv. ſecund. prima & Vict. edd. vulgo *alliciendæ etiam voluntates.* Cic. pro Cornel. Balbo, *Si Imperatoribus noſtris, ſi Senatui, ſi populo Romano non licebit, propoſitis præmiis elicere ex civitatibus ſociorum, atque amicorum, fortiſſimum atque optimum quemque ad ſubeunda pro ſalute noſtra pericula: ſumma utilitate, ac maximo ſæpe præſidio in periculis, atque aſperis temporibus carendum erit.* Sic & aliis in locis *elicere* pro *allicere.*

Quam cum paucioribus funeſtam orbi terrarum victoriam pateremur] Sic omnes impreſſi; nos *partiremur* cum vetuſtis fere exemplaribus. Illi enim unius litteræ defectu *patiremur*. *Partiri* autem *cauſſas* habes apud hunc auctorem. Nam quod Germani in ſuo codice emendarunt *pararemus*, minus mihi ſatisfacit ea lectio. parare enim nobis potius dicimus rem cupitam & optatam. Nulli præterea codices antiquiores vocem eam habent: *partiri* autem *cum paucioribus* recte dictum eſt. Malui, inquit, plures ſocios habere, indeque minorem laudem adipiſci ejus victoriæ, quam cum paucis, ut majorem gloriam, ſi recte res ceſſiſſet, conſequerer, partiri & dividere victoriam. jacturam enim potius æquo animo laudis facere volui (defendendæ reipub. ſocios quærens, cum pluribuſque victoriam communicans) quam cum paucioribus periculoſe nimis & temerarie eam dividere. etſi enim eam adeptus cum paucioribus, majorem gloriam acquirerem: nimis magno tamen reipublicæ damno id feciſſem, funeſta enim victoria fuiſſet. *Victor.* *Victoriam partiremur*] Cum docuiſſem in Mediceo, & aliis vetuſtis *patiremur* ſcriptum eſſe, non video cur nonnulli me ex ingenio *partiremur* legere dicant: nam quod iidem rationes, quibus uſus ſum, parum firmas appellant, non ſunt fortaſſe tam

 inanes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſtam orbi terrarum victoriam partiremur. Muniendi vero noſmetipſi fuimus, aucto exercitu auxiliiſque multiplicatis, ut, cum praeferremus ſenſus aperte, tum etiam, invitis quibuſdam, ſciri quid defenſuri eſſemus non eſſet periculoſum. Ita nunquam diffitebor, multa me, ut ad effectum horum conſiliorum pervenirem, & ſimulaſſe invitum, & diſſimulaſſe cum dolore: quod praematura denuntiatio boni civis imparati quam periculoſa eſſet ex caſu collegae videbam. Quo nomine etiam C. Furnio legato, viro forti atque ſtrenuo, plura etiam verbo quam ſcriptura mandata dedimus: ut & tectius ad vos perferrentur, & nos eſſemus tutiores: quibuſque rebus & communem ſalutem muniri, & nos armari conveniret, praecepimus. Ex quo intelligi poteſt, curam reip. ſummae defendundae jampridem apud nos excubare. Nunc, cum deum benignitate ab omni re ſumus paratiores, non ſolum bene ſperare de nobis homines, ſed explorate judicare volumus. Legiones habeo v ſub ſignis, & ſua fide virtuteque reipub. conjunctiſſimas, &

inanes, quam putant: non poſſunt autem hæc oſtendi γεωμετρικῶς, etſi argumentis (ut illi dicunt) uſus non ſum, ſed potius auctoritate priſcorum codicum. Addam exemplum Ciceronis, quod aliquam vim habet ad hoc confirmandum in Philipp. *Partirenturque inter ſe, qui Capitolium, qui Hoſtia, qui urbis portas occuparent.* Idem *in poſter.*

Victor. pararemus] Al. *pateremur.* Rectius alii legunt *partiremur.* Corradus.

Victor. partiremur] Secutus ſum P. Victorii conjecturam, qui ex *pateremur* & *patiremur*, fecit *partiremur.* Nonnulli tamen cod. manuſcr. habent *pararemus.* quo modo & aliquot vulgati. Alii quidam *parerremus:* quod poſtremum magis probo. *Lambinus.* *Partiremur*] Ita Palatinus ſextus, Hittorpianus, Victorii editio. Palatinus vero primus, Stewechianus [nec non Amſtelodam. Mentel. & Græv. ſecund.], editio princeps *pateremur*, unde Guilielmius, forte *potiremur:* ſed nihil opus ad hanc noſtram. vulgo *pararemus* ex gloſſa, alii *parerremus.* Gebhardus.

Ex caſu collegæ] D. Bruti in Mutinenſi obſidione. *Corradus.*

Curam reip. ſummæ defendendæ] Sic recte Manutianæ. Mirum Gebhardum vulgatas ſequi, quæ præ ſe ferunt *curam reipublicæ ſumme defendendæ.* Quid eſt *ſumme defendere? Cura reip. ſummæ defendendæ* eſt cura defendendi ſummam rempublicam. *Summa reſpublica* eſt quæ pertinet ad univerſam rempublicam, in qua ſalus reipublicæ vertitur. Cic. 1 ad Att. *Rogatus ego ſententiam multa dixi de ſumma republica.* Sueton. Cæſ. cap. 28. *M. Claudius Marcellus Cos. edicto præfatus de ſumma ſe republica acturum.* vide quæ de iſto loquendi genere ad hunc locum Suetonii notavit Torrentius, & inprimis Gronovium ad Liv. XXVI, 10.

Pro-

& noſtra liberalitate nobis obſequentes. Provinciam omnium civitatum conſenſu paratiſſimam, & ſumma contentione ad officia certantem: equitatus auxiliorumque tantas copias, quantas hae gentes ad defendendam ſuam ſalutem libertatemque conficere poſſunt. Ipſe ita ſum animo paratus, ut vel provinciam tueri, vel ire quo reſpub. vocet, vel tradere exercitum, auxilia, provinciamque, vel omnem impetum belli in me convertere non recuſem, ſi modo meo caſu aut confirmare patriae ſalutem, aut periculum poſſim morari. Haec ſi jam expeditis omnibus rebus, tranquilloque ſtatu civitatis polliceor, in damno meae laudis, reip. commodo laetabor. ſin ad ſocietatem integerrimorum & maximorum periculorum accedam, conſilia mea aequis judicibus ab obtrectatione invidorum defendenda commendo. Mihi quidem ipſi fructus meritorum meorum in reip. incolumitate ſatis magnus eſt paratus. Eos vero qui meam auctoritatem & multo magis veſtram fidem ſecuti, nec ulla ſpe decipi nec ullo metu terreri potuerunt, ut commendatos vobis habeatis, petendum videtur.

EPI-

Provinciam] Re & nomine. *Corradus.*

Ipſe ita ſum animo paratus, vel provinciam tueri, &c. *ut vel omnem impetum belli in me convertere non recuſem*] Hiulca eſt hæc periodus, & ſenſus ejus abſurdus, ſi animum advertas. Duo MSS. Hittorp. & ſext. Palat. *Ipſe ſum animo paratus, ut vel provinciam tueri*, &c. *vel omnem impetum belli in me convertere non recuſem. ut* hic etiam non agnoſcit pr. Pal. nec Amſtelodam. nec Mentel. & ſane non ſuo loco poſitum eſt. Sic enim hic locus ſcribendus, *ipſe ita ſum animo paratus, ut vel provinciam tueri*, &c. *vel omnem impetum belli in me convertere non recuſem.* In Stewech. deſunt *non recuſem.* Vereor ne ſit cento aſſutus ab imperito aut ex interpretatione adſcripta margini irrepſiſſe in ipſa Ciceronis verba. Videtur Plancus ſcripſiſſe, *Ipſe ſum animo paratus vel provinciam tueri*, &c. *vel omnem impetum belli in me convertere, ſi modo meo caſu aut confirmare patriæ ſalutem, aut periculum poſſim morari.* Vides quam omnia ſint rotunda. ſed ſine ſuffragatione vetuſtioris libri non auſus ſum hæc reſcindere. *Grævius.*

Eos vero] Milites. *Corrad.*

Nec ulla ſpe decipi] Ab Antonio. *Idem.*

F 4 Nihil

EPISTOLA IX.

ARGUMENTUM.

Suum ſtudium erga remp. prae ſe fert: modeſte dignitatem ſuam commendat: quid egerit, acturuſve ſit, qualemque ducat exercitum, ſignificat. Eodem anno.

PLANCUS CICERONI S.

NIhil me tibi temere, aut te ceteris de me fruſtra recepiſſe laetor. Certe hoc majus habes teſtimonium amoris mei, quo maturius tibi, quam ceteris, conſilia mea volui eſſe nota. In dies vero meritorum meorum fieri acceſſiones praevidere te ſpero, cogniturum magis recipio. Quod ad me attinet, mi Cicero, ita ab imminentibus malis reſpub. me adjuvante liberetur, ſic honores praemiaque veſtra ſuſpicio, conferenda certe cum immortalitate, ut ſine his nihil de meo ſtudio perſeverantiaque ſim remiſſurus. Niſi

N*Ihil me tibi temere, aut te ceteris de me fruſtra recepiſſe lætor*] Verbum *ſcripſiſſe*, quod fuerat interjectum inter *temere* & disjunct. *aut*, ego fretus manuſcr. librorum auctoritate, delevi. Nam verbum *recepiſſe*, etiam huc pertinet, & eſt commune. quod non intelligentes indocti, verbum *ſcripſiſſe* adjecerant de ſuo. ſic enim habent libri vulg. *nihil me tibi temere ſcripſiſſe, aut te ceteris*, &c. *Lambin.* Firmant hanc lectionem Amſtelod. & Mentel. pluresque alii.

Prævidere te ſpero] Non video quid hic agat vulgatum *pervidere:* noſtram & res & quatuor MSS. Palatinus primus, ſextus, Hittorpianus, Stewechianus, priſca editio. [his accedunt Amſtelodam. Mentel. & Græv. ſecund.] Initio epiſtolæ delevi verbum *ſcripſiſſe* inficiantibus illud Palatinis, Stewechiano, Hittorpiano, Vaticano & Victoriana editione. *Gebhardus.*

Ita ab imminentibus malis reſpublica me adjuvante liberetur] Eſt hoc jurandi & affirmandi genus non invenuſtum. Auguſtus in epiſt. ad Tiberium apud Sueton. *Jucundiſſime, & ita ſim felix, vir fortiſſime, & dux νομιμώτατε.* Cicer. IV Catilin. *Ita mihi ſalva republica vobiſcum perfrui liceat, ut ego, quod in hac cauſſa vehementior ſum, non atrocitate animi moveor.* Id. XVI ad Att. epiſt. 15. de Octavio, *Jurat, ita ſibi parentis honores conſequi liceat.* Idem epiſt. 12 hujus libri, *Ita te victorem complectar rep. recuperata, ut magnam partem mihi lætitiæ tua dignitas affert.* Sic enim recte iſte locus ex antiquis codd. a Manutio & Victorio reſtitutus eſt. Miror glandibus hic veſci Gebhardum, qui *afferat* retinuit, quod nullius eſt ſenſus. *Grævius.*

Sic honores] Quos tu mihi tua ſententia decreviſti, *Corrad.*

Contra

Niſi in multitudine optimorum civium impetus animi mei fuerit ſingularis, & opera praecipua, nihil ad meam dignitatem accedere volo ſuffragatione veſtra. Concupiſco autem nihil mihi, contra quod ipſe pugno, & temporis & rei te moderatorem facile patior eſſe. Nihil aut ſero aut exigue a patria civi tributum poteſt videri. Exercitum ad ſextum Kal. Maias Rhodanum trajeci, magnis itineribus. Vienna equites mille via breviore praemiſi. Ipſe, ſi ab Lepido non impediar, celeritate ſatisfaciam: ſi autem itineri meo ſe oppoſuerit, ad tempus conſilium capiam. Copias adduco & numero & genere & fidelitate firmiſſimas. Te ut diligas me, ſi mutuo me facturum ſcis, rogo. Vale.

Contra quod ipſe pugno] Quid ſi? *contraque me ipſe pugno.* vel *contraque ipſe pugno.* Atque his verbis verecunde præmia poſtulat. Inſequentium litterarum aut mendoſa dies, aut non ſuo loco poſita. ait enim ſuperioribus Plancus, *exercitum ad ſextum Kalend. Maias Rhodanum trajeci.* Bern. Rutil.

Si a Lepido non impediar] Ep. 35 hujus libri. *Corrad.*

Si autem itineri meo ſe oppoſuerit] Elegantiſſima lectio uſurpata Victorio, & ex Vaticano codice eruta. Vulgo, *ſin autem in itinere meo ſe oppoſuerit.* in fine epiſtolæ edidi, *ſi mutuo te facturum ſcis* ex Palatinis, Vaticani excerptis, editione principe ac Victoriana. Alias viſitur, *ſi mutuo me facturum id ſcis.* Gebhard. Sed vellem explicaſſent, quid ſibi velint hoc loco, *ſi mutuo te facturum ſcis.* Ego ſane ſenſum commodum nullum ex iis elicio. præſtat igitur ſcribere cum vulgatis, *ſi mutuo me facturum ſcis.* hoc eſt, ſi mutuo me te diligere credis. *Grævius.*

EPISTOLA X.

ARGVMENTVM.

Laudat Plancum de optima voluntate ſtudioque adjuvandae reip. praemiaque illum a ſenatu ſperare jubet honorificentiſſima: in quo ſuam operam pollicetur. clauſula eſt, cohortatio ad opem reip. ferendam. Eodem anno.

CICERO PLANCO.

ETſi ſatis ex Furnio noſtro cognoram quae tua voluntas, quod conſilium de repub. eſſet, tamen, tuis litteris lectis, liquidius de toto ſenſu tuo judicavi. Quam-

 obrem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

obrem, quanquam in uno proelio omnis fortuna reipub. diſceptat, quod quidem, cum haec legeres, jam decretum arbitrabar fore, tamen ipſa fama, quae de tua voluntate percrebruit, magnam es laudem conſecutus. Itaque ſi conſulem Romae habuiſſemus, declaratum eſſet ab ſenatu cum tuis magnis honoribus, quam gratus eſſet conatus & apparatus tuus. Cujus rei non modo non praeteriit tempus, ſed ne maturum quidem etiamnunc, meo quidem judicio, fuit. Is enim denique honos mihi videri ſolet, qui non propter ſpem futuri beneficii, ſed propter magna merita claris viris defertur & datur. Quare, ſit modo aliqua reſpub. in qua honos elucere poſſit, omnibus, mihi crede, ampliſſimis honoribus abundabis. Is autem, qui vere appellari poteſt honos, non invitamentum ad tempus, ſed perpetuae vir-

IN *tuo prælio omnis fortuna reip. diſceptat*] *In uno prælio* alii habent codices, quod ego ſequor potius. illo ſcilicet quod Hirtius Panſaque & Octavius ad Mutinam cum M. Antonio habuerunt. *Bern. Rutil.*

Jam decretum] Hirtio & Panſa Coss. & Octavio Cæſare Propræt. contra M. Antonium. *Corrad.* *Quod quidem cum hæc legeres jam decretum fore arbitrabar*] Hoc eſt, jam depugnatum eſſe; ac conſtare, cui fortuna adjudicaverit victoriam. *Decernere* enim & *cernere*, eſt prœlio certare. Cœlius ſuperius VIII, epiſt. 14. *quamdiu civiliter ſine armis certetur.* Salluſt. Catilin. *Se contra latrones inermes pro patria, pro liberis, pro aris atque focis ſuis cernere.* Cic. VII ad Att. epiſt. 3. *Hic omnia facere omnes, ne armis decernatur.* Liv. *Itaque haut magna vis certaminis fuit: primus clamor atque impetus rem decrevit.* rem incertam dijudicavit, & oſtendit penes quem ſit victoria. Hinc & *judicare* in eadem notione ponitur. Cic. Philipp. XI, 13. *Quid omnino rectius fuerit, dicere non eſt neceſſe: præſertim cum contra, ac Deiotarus ſenſit, victoria belli judicarit.* Cæſar II de Bell. τῷ *incerta fortunæ* opponit *dijudicatam jam belli fortunam.* Tacit. III Hiſt. 70. *Dum inter Veſpaſianum ac Vitellium prœliis legionum, captivitate urbium, deditionibus cohortium judicatur.* Grævius.

Si Cos. Romæ habuiſſemus] Ambo enim jam contra M. Antonium exierant: ſine quorum altero ea res agi non poterat. *Corradus.*

Ne maturum quidem etiamnum] In veteribus libris hic & alibi fere ſemper legitur *etiam nunc.* Idem.

Is enim denique] *Denique* eleganter eſt, ut uno verbo dicam, ſive paucis dicam, ex quibus reliqua colligi poſſint. Auctor belli Alexand. *Interim legati a Pharnace reſponſa referunt, Cappadocia ſe deceſſiſſe, Armeniam minorem recepiſſe, quam paterno nomine jure obtinere deberet, denique ejus regni cauſſa integra Cæſari ſervaretur.* Flor. I, 16. *Nihil mollius cœlo, denique bis floribus vernat.* vide quæ de hoc loquendi genere notavit J. Schulting. ad declam. XI Calpurn.

Si modo aliq. reſp.] Al. *ſi modo erit a. r.* Corrad.

Non invitamentum ad tempus] Videtur reſpexiſſe ad illud Thucydidis in prooemio hiſtoriæ, κτῆμά τε ἐς ἀεὶ μᾶλλον, ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ξύγκειται. Urſinus.

Ut

virtutis eſt praemium. Quamobrem, mi Plance, incumbe toto pectore ad laudem, ſubveni patriae, opitulare collegae, omnium gentium conſenſum & incredibilem conſpirationem adjuva. Me tuorum conſiliorum adjutorem, dignitatis fautorem omnibus in rebus tibi amiciſſimum, fideliſſimumque cognoſces. Ad eas enim cauſſas quibus inter nos amore ſumus, officiis, vetuſtate conjuncti, patriae caritas acceſſit, eaque effecit ut tuam vitam anteferrem meae. III Kalendas Aprilis.

EPISTOLA XI.

ARGVMENTVM.

Gratias agit pro Ciceronis erga ſe officiis; omniaque de ſuo in remp. ſtudio pollicetur. Eodem anno.

PLANCVS CICERONI.

IMmortalis ago tibi gratias, agamque dum vivam. nam relaturum me affirmare non poſſum. Tantis enim tuis officiis non videor mi reſpondere poſſe: niſi forte (ut tu graviſſime diſertiſſimeque ſcripſiſti) ita ſenſurus es, ut me referre gratiam putes cum memoria tenebo. Si de filii tui dignitate eſſet actum, amabilius certe nihil facere potuiſſes. Primae tuae ſententiae infinitis cum muneribus, poſteriores ad tempus arbitriumque amicorum meorum compoſitae, oratio aſſidua & perpetua de me jurgia cum obtrectatoribus propter me notiſſima mihi ſunt. non mediocris adhibenda mihi eſt cura, ut reipub. me civem dignum tuis laudibus praeſtem, in amicitia tua memorem atque gratum. Quod reliquum eſt, tuum munus tuere, & me, ſi, quem eſſe voluiſti, cum exitu rebuſque cognoſcis, defende

UT *me referre gratiam putes*] Forte, *ut tum me referre.* Lamb.

Eum exitu rebuſque cognoſcis] Hoc eſt, ſi ipſis factis me talem præſtem, qualem tu me eſſe omnibus teſtatus es. Ovid. III Metam.

Vana diu viſa eſt vox auguris: exitus illam
Réſque probat.

Cic. I Tuſc. *His & talibus auctoribus uſi,* con-

de ac ſuſcipe. Cum Rhodanum copias trajeciſſem, fratremque cum tribus millibus equitum praemiſiſſem, ipſe iter ad Mutinam dirigerem, in itinere de proelio facto, Brutoque & Mutina obſidione liberatis, audivi. Animadverti nullum alium receptum Antonium reliquiaſque quae cum eo eſſent habere niſi in his partibus, duaſque ei ſpes eſſe propoſitas, unam Lepidi ipſius, alteram exercitus. Quod quaedam pars exercitus non minus furioſa eſt quam qui cum Antonio fuerunt, equitatum revocavi. Ipſe in Allobrogibus conſtiti, ut proinde ad omnia paratus eſſem ac res moneret. Si nudus huc ſe Antonius conferet, facile mi videor per me ſuſtinere poſſe, remque publicam ex veſtra ſententia adminiſtrare, quamvis ab exercitu Lepidi recipiatur. ſi vero copiarum aliquid ſecum adducet, &, ſi decima legio veterana, quae noſtra opera revocata cum reliquis eſt, ad eundem furorem redierit, tamen, ne quid detrimenti fiat, dabitur opera a me: idque me praeſtaturum ſpero, dum iſtinc copiae trajiciantur, conjunctaeque nobiſcum facilius perditos opprimant. Hoc tibi ſpondeo, mi Cicero, neque animum nec diligentiam mihi defuturum. Cupio meher-

confirmant cauſſam rebus a diis immortalibus judicatam. hoc eſt, ipſo facto dii declararunt. Ovid. II Faſt.

Nil opus eſt verbis, credite rebus, ait.

De prælio facto] Ab Hirtio & Panſa Coss. & Octavio Cæſare Propræt. *Corrad.*

Unam Lepidi, ipſius alteram exercitus] Ita puto legi debere, *unam Lepidi ipſius, alteram exercitus*: nam elegantior multo hæc eſt lectio, & nullo periculo corrigi poteſt: nulla enim depravatio in verbis, in diſtinctione tantum peccatum fuerat. *Victorius.* Hanc diſtinctionem liquido firmat Amſtelodamenſis, in quo ſcribitur, *duaſque ei ſpes eſſe propoſitas: unam Lepidi ipſius: alteram exercitus.*

Quod quædam pars exercitus] Ep. 35 hujus libri. *Corrad.*

Ut proinde ad omnia paratus eſſem] Sic MSS. vulgo *perinde*. Sed *proinde* ſæpe idem ſignificat. Inferius lib. XII, epiſt. 28. *Proinde ac ſi jam vicerint obitum ejus reip. eſſe utilem.* ſic ex MSS. Victor. & Manut. ediderunt. vulgati *perinde ac ſi jam vicerint.* Terent. Heaut.

proinde quaſi nemo ſiet,
Ita tute attente illorum officia fungere.

Sic & Plautus frequenter.

Ex veſtra ſententia] Al. *ex noſtra ſententia.* Corrad.

Si decima legio] Quæ olim ab Antonio regi ſolita, tunc erat in exercitu Lepidi. *Idem.*

Dum iſtinc] Ex Gallia Ciſalpina. *Idem.*

Neque animum nec diligentiam mihi defuturam] Sic Pall. prim. & ſext. quam lectionem & in ſuo codice priſco ſe repe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

hercules nullam reſiduam ſollicitudinem eſſe. Sed ſi fuerit, nec animo, nec benevolentiae, nec patientiae cujuſquam pro vobis cedam. Do quidem ego operam ut etiam Lepidum ad hujus rei ſocietatem incitem, omniaq; ei obſequia polliceor, ſi modo remp. reſpicere volet. Vtor in hac re adjutoribus, interpretibuſque, fratre meo, & Laterenſe, & Furnio noſtro. Non me impedient privatae offenſiones, quo minus pro reip. ſalute etiam cum inimiciſſimo conſentiam. Quod ſi nihil profecero, nihilominus maximo ſum animo, & majore fortaſſe cum mea gloria vobis ſatisfaciam. Fac valeas, meque mutuo diligas.

reperiſſe Rivius teſtatur in caſtigationibus ad Adelphos Terent. Act. IV, ſc. 4.

Ut neque quid me faciam, nec quid agam certum ſit.

Cic. III Verr. *Tametſi de abſolutione iſtius, neque ipſe jam ſperat, nec populus Romanus metuit.* Idem in Bruto, *Sed neque laboris multi, nec ſatis verſatus in cauſſis.* Sic alias ſæpe. Tacitus, *Quæ nec in virtutibus, neque in vitiis numerantur.* Joan. Rivius. Reſtitui hanc quoque elegantiam ex codice Hittorp. Pal. ſex. & Amſtelod. epiſt. 27 hujus libri, *quæ neque ſenatui, nec populo, neque cuiquam bono probatur.* Cic. Philipp. 2. *Nec enim te de cœlo ſervaſſe dixiſti, neque hodie dicis.* ſic vett. codd. Repoſui quoque hoc loco ex vetere codice Stewechiano *deſuturum.* vide ad epiſt. 21 hujus libri. *Grævius.*

Interpretibuſque] *Interpretes* frequenter ſunt internuntii, qui quæ alios ſcire volumus ad eos perferunt, & viciſſim eorum reſponſa & ſententiam nobis renuntiant. Inferius ep. 17. *Studium in ea re mihi ſuum Lucius Gellius probavit, quo ego interprete noviſſime ad Lepidum uſus ſum.*

Laterenſe] M. Juventio Laterenſe Lepidi legato. *Corrad.*

EPISTOLA XII.

ARGVMENTVM.

Quam gratae ſenatui fuerint ejus litterae de apparatu ſtudioque defendendae reip. quidque ex ejus litteris actum ſit, exponit. poſtrema eſt ad recuperandam libertatem accurata cohortatio. Eodem anno.

CICERO PLANCO.

ETſi reipub. cauſſa maxime gaudere debeo, tantum ei te praeſidii, tantum opis attuliſſe extremis paene tempori-

ETſi reip. cauſſa maxime gaudere debeo] Hanc epiſtolam arbitror illi, quæ eſt ad ſenatum populumque Rom. a Planco ſcripta, ſubjungi debere: tum huic

poribus; tamen ita te victorem complectar rep. recuperata, ut magnam partem mihi laetitiae tua dignitas affert, quam & eſſe jam & futuram ampliſſimam intelligo. Cave enim putes ullas unquam litteras graviores quam tuas in ſenatu eſſe recitatas. Idque contigit cum meritorum tuorum in rempub. eximia quadam magnitudine, tum verborum ſententiarumque gravitate. Quod mihi quidem minime novum, qui & te noſſem, & tuarum litterarum ad me miſſarum

huic eo loco ſitæ eam quæ incipit, *Nihil me tibi:* poſt eam vero addi ſuperiorem, cujus initium *Immortaleis ago tibi gratias.* Nam eam quidem quæ incipit, *Etſi ſatis ex Furnio*, vel omnibus hiſce quas modo nominavimus, atque adeo illi ipſi quæ ſic inchoatur, *Plura tibi*, puto præponendam, ut ſit numero ſeptima. Hoc arbitror ad ſententiam litterarum conſequendam percipiendamque pertinere; in quo jam vel Tyronis culpa eſſe poteſt. Quod ſi quis etiam eam quæ ſequitur, præponat huic Planci, quam ultimam hactenus fecimus, cujus initium, *Immortales ago*, non inepte meo judicio fecerit: atque etiam eas quæ incipiunt, *O gratam famam:* nam ne interpres quidem abſurde eſt, quantum intelligo, ratiocinatus de conjungendis duabus iſtis Planci epiſtolis. *Bernh. Rutil.*

Tua dignitas adferat] In Mediceo *adfert* ſcriptum eſt, *affert* igitur legi debet: contaminata ab imperito vera lectio fuit, qui dum credidit ſe emendare, corrupit, quod Paullus etiam animadvertit. *Victorius.* Vide ſuperius ad epiſt. 9.

Quam tuas] Octavas hujus lib. *Corrad.*

Et tuarum litterarum ad me miſſarum promiſſa] Sic omnes veteres & novi codices, quos vidi, habent. Cœlius tamen quidam Rhodiginus, homo multæ lectionis, *præmiſſa* corrigit ex antiquis (ut ipſe ait) exemplaribus, intelligitque *præmiſſa* primitias quaſdam. Sic etiam legit locum Plinii contra Hermolai emendationem, *Oleique, ac vini præmiſſa remeans ſecum tuliſſet.* quod non reprehendo. nimis tamen mihi durum videtur, & epiſtolarum claritate alienum hic *præmiſſa* legere, eſſet enim obſcurior, & non parum violenta tranſlatio. Nam quantum ad antiquorum codicum fidem, habuimus nos miræ vetuſtatis Mediceum. Vellem autem eos, qui antiquis exemplaribus nituntur, ubi ſint hæc egregia vetuſtatis monimenta, notum facere. Quamvis enim nullius eruditi viri fidem condemnemus, nihil tamen nobis non ſuſpectum eſſe debet, cum homines plerumque omnia tentent, ut ſuis opinionibus fidem acquirant. *promiſſa* autem intelligit ea quæ in ſuis litteris Plancus facturum ſe eſſe promiſerat. *Victorius.* *Promiſſa meminiſſem*] Epiſt. 4 hujus lib. Quidam tamen legunt *præmiſſa:* exponuntque, primitias quaſdam. Ita ſane in manuſcriptis libris ſæpius leges. *Corradus.* *Litt. ad me miſſ. promiſſa meminiſſem*] Tuentur hanc contra Rhodiginum & Victorius, & duo Palatini, optimi codices. Et mihi nullo modo videtur aliquid mutandum. Primogenita tamen editio *præmiſſa.* & Stewechianus codex *præmiſſa meminerim:* quæ addidimus, non ut Rhodiginum, quem novimus mirificum emendationum & explicationum cocum omnia jura confundentem, adjuvemus: ſed ut diverſitatem hanc a libris eſſe conſtaret, quam in ſuis non invenerat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

rum promiſſa meminiſſem, & haberem a Furnio noſtro tua penitus conſilia cognita. ſed ſenatui majora viſa ſunt quam erant exſpectata, non quo unquam de tua voluntate dubitaſſet; ſed nec quantum facere poſſes, nec quo progredi velles, exploratum ſatis habebat. Itaque cum a. d. VII Idus April. mane mihi tuas litteras M. Variſidius reddidiſſet eaſque legiſſem, incredibili gaudio ſum elatus: cumque magna multitudo optimorum virorum & civium me domo deduceret, feci continuo omnes participes meae voluptatis. Interim ad me venit Munatius noſter, ut conſuerat: at ego ei litteras tuas: nihil dum enim ſciebat. nam ad me primum Variſidius, idque ſibi a te mandatum eſſe dicebat. Paullo poſt idem mihi Munatius eas litteras legendas dedit quas ipſi miſeras, & eas quas publice. Placuit nobis ut ſtatim ad Cornutum praetorem urb. litteras deferremus, qui, quod conſules aberant, conſulare munus ſuſtinebat more majorum. Senatus eſt continuo convocatus, frequenſque convenit propter famam, atque exſpectationem tuarum litterarum.

venerat poſt Politianum doctiſſimus Hetruriæ ſuæ. *Gebhard.* *Præmiſſa meminerim* Grævii ſecundus cum Stewech. codice. Amſtelodam. *premiſſa meminiſſem.* perperam tamen & corrupte. recte *promiſſa* tuetur Victorius aliique, quod & in Menteliano reperitur.

Quam erant exſpectata] Duo Palatini, prima editio, Peckio excerpta, Stewech. *ſenatui majora viſa ſunt, quam erant ſpectata.* ut epiſtola 14. Pall. duo Guilielmii, *equidem ſpectabam jam tuas litteras.* Gebhardus.

Ut conſuerat: at ego ei litteras tuas: nihil dum &c.] Ita Pall. Stewech. Hittorpian. priſca editio [ſic & Amſtelodam.]. Vulgo, *ut conſueverat, & ego ei litteras tuas dedi.* paullo item poſt ex Palatino ſexto & Hittorpiano edidi, *quas ipſi miſeras, quas publice.* licet publicetur, *& eas quas publice.* Delevi itidem ex eiſdem libris τὸ *nobis.* Iterum mox libentius legerem ex duobus Guilielmianis, *ſenatus continuo convocatus, frequens convenit* reciſis voculis nihili. *Idem.*

Et eas, quas publice] Sic Amſtelod. Grævii ſecundus aliique fere omnes tam editi typis quam calamo. perperam Gebhardus ex duobus codicibus, quibus & Mentelianus adſtipulatur, expunxit *& eas*, cum voculas has poſtulet ratio, etſi in vetuſtis libris non extarent. nec delendum fuit ex iiſdem duobus codicibus non optimis, *nobis*, quod Mediceus & omnes, quos ego vidi, libri agnoſcunt. *Grævius.*

Ad Cornutum Prætorem] M. Cornutum. *Corrad.* *CÆCILII CORNUTI* Prætoris Urbani mentio eſt in vetere apud me inſcriptione, cujus alibi meminimus. *Urſinus.*

Continuo convocatus] Ut ad rem novam. Epiſt. 28 lib. XII. *Corrad.*

Oblata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

rarum. Recitatis litteris, oblata religio Cornuto eſt, pullariorum admonitu, non ſatis diligenter eum auſpiciis operam dediſſe. idque a noſtro collegio comprobatum eſt. Itaque res dilata eſt in poſterum. Eo autem die magna mihi pro tua dignitate contentio cum Servilio; qui cum gratia effeciſſet ut ſua ſententia prima pronuntiaretur, frequens eum ſenatus reliquit, & in alia omnia diſceſſit, meaeque ſententiae, quae ſecunda pronuntiata erat, cum frequenter aſſentiretur ſenatus, rogatu Servilii P. Titius interceſſit. Res in poſterum dilata. Venit paratus Servilius, Iovi ipſi iniquus, cujus in templo res agebatur. Hunc quemadmodum fregerim, quantaque contentione Titium interceſſorem abjecerim, ex aliorum te litteris malo cognoſcere. Vnum hoc ex meis: ſenatus gravior, conſtantior, amicior tuis laudibus eſſe non potuit quam tum fuit. Nec vero tibi ſenatus amicior quam cuncta civitas. Mirabiliter enim populus R. univerſus, & omnium generum ordinumque conſenſus ad liberandam remp. conſpiravit. Perge igitur, ut agis, nomenque tuum commenda immortalitati: Atque haec omnia quae habent ſpeciem gloriae, collecta inaniſſimis ſplendoris inſignibus, contemne, brevia, fugacia, caduca

Oblata religio Cornuto eſt] Hoc eſt, religione, auſpiciis impeditus fuit ne in ſenatu quicquam ageretur. *Religio* eſt metus deorum, qui inhibet facere quæ velis. Plaut. Mercator, V, 2.

Religionem illic objecit: recipiam me illuc. hoc eſt, ex obſervatione ominis δεισιδαιμονίαν incuſſit. Chriſtiani dicerent *ſcrupulum conſcientiæ injecit* ne hoc vel illud faciat.

A noſtro collegio] Augurum. *Corrad.*

Cum Servilio] De quo ad M. Brutum in epiſtolis, quæ ſunt a Germanis nuper inventæ, ſic ſcribit, *In Planci cauſſa Servilius exarſit, mecumque per biduum contendit.* Item, *Acerbiſſime tulit Servilius, aſſenſum eſſe mihi de Planco.* Idem.

P. Titius] Tribunus plebis. *Idem.*

Quæ habent ſpeciem gloriæ, collectam ex inaniſſimis ſplendoris inſignibus] Sic habent duo codices Memmiani: neque video cur hanc ſcripturam rejicere debeamus, cum ſit longe, meo quidem judicio, vulgatæ anteponenda. *Lambinus.* Sed vide ſequentem notam Gebhardi.

Brevia, fugacia & caduca exiſtima] Antiquiores codices, Mediceus inquam, & qui Petrarchæ fuit, hac parte luxati ſunt & manci: ſic enim habent *brevia fugato caduca exiſtima:* quam rem propter librorum dignitatem & probitatem, nullo modo ſilentio prætererire potui, quanquam receptam lectionem rectam & veram eſſe judico: nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

duca exiſtima. Verum decus in virtute poſitum eſt, quae maxime illuſtratur magnis in remp. meritis. Eam facultatem habes maximam, quam quando complexus es, tene, perfice, ut ne minus reſp. tibi quam tu reip. debeas. Me tuae dignitatis non modo fautorem ſed etiam amplificatorem cognoſces. Id cum reip. quae mihi vita eſt mea carior, tum noſtrae neceſſitudini debere me judico. Atque in his curis, quas contuli ad dignitatem tuam, cepi magnam voluptatem, quod bene cognitam mihi T. Munatii prudentiam, & fidem, magis etiam perſpexi in ejus incredibili erga te benevolentia & diligentia. III Idus Apriles.

ÆPI-

nec video quomodo veterem tueri ſi velim poſſim: credendum igitur eſt hoc erratum fuiſſe librarii. Cum raro autem accidere ſoleat ut peccet, non alienum mihi viſum eſt hoc etiam teſtari. Præter deformatam illam dictionem *fugacia* conjunctio non eſt in antiquioribus. *Victorius.* *Brevia, fugacia, caduca*] Receptam jampridem lectionem retinendam cenſeo, etſi fuit cum & ipſe *fucata* legi poſſe exiſtimarim, quod tamen nunc non valde probo: hæc enim ſententia eſt (ut opinor) hujus loci, ut oſtendat inanem gloriam ὀλιγοχρόνιον eſſe & parvo tempore perdurare: cum enim ſupra inquit, *atque hæc omnia quæ habent ſpeciem gloriæ:* intellexit res fucatas, & quæ ſplendidæ, ac honeſtæ videntur, non tamen habent veram ac ſolidam gloriam, neque veram dignitatem, quas omnes imbecillas recte dixit, & facile evolare e manibus. Si enim hic *fucata* legeretur, cum verba illa, *quæ habent* inanem *ſpeciem gloriæ*, nihil ſignificent niſi quæ fucata ſunt (ſi quis μεἰαγορικῶς loqui vult), dixiſſet Cicero quæ fucata ſunt, fucata ſunt, quod probari nullo pacto poteſt. *Idem* in poſter. *Brevia, fugacia, caduca*] Sic habent omnes fere libri vulgati: ſed videtur P. Victorio legendum *fucata*: & item Manutio: cum neuter, ut arbitror, de alterius ſententia quidquam audiſſet. Teſtatur autem P. Victorius, in optimo illo quo uſus eſt codice, ſcriptum fuiſſe, quanquam litteris obſcurioribus, *fugata. fugacia* tamen, quod eſt in libris vulgatis, non videtur rejiciendum. *Lambin.* *Brevia, fucata, caduca exiſtima*] Elegantiores mihi gratias agent ob reſtitutum hunc ex Palatino ſexto locum: ſic enim exſertis litteris, ſyllabis, conceptum habet. Hittorpii quoque liber *fucata* agnoſcit. Palatinus vero primus *fugatoria.* vulgo, *brevia, fugacia & caduca exiſtima.* ſuperius ſtatim edidi ex Pall. duobus Guilielmianis, editione Victorii, *quæ habent ſpeciem gloriæ collecta inaniſſimis ſplendoris inſignibus.* ut arguam lectionem Lambini aſſerentis, ex binis, ut ait, Memmianis *collectam ex inaniſſimis.* Gebhardus. Rationes quibus vulgatam tuetur Victorius, graviores ſunt, quam ut contra eas valeant duo codices non optimi, præſertim cum pleræque omnes aliæ membranæ etiam Amſtelodamenſes, Mentelianæ & Græviana ſtent pro vulgata.

EPISTOLA XIII.

ARGUMENTUM.

Scribit de SC. in ſuam ſententiam facto, ad augendam Planci dignitatem, hortaturque ut Antoniani belli reliquias conficiat.

CICERO PLANCO.

VT primum poteſtas data eſt augendae dignitatis tuae, nihil praetermiſi in te ornando quod poſitum eſt aut in praemio virtutis, aut in honore verborum. Id ex ipſo ſenatuſconſulto poteris cognoſcere. ita enim eſt perſcriptum ut a me de ſcripto dicta ſententia eſt: quam ſenatus frequens ſequutus eſt ſummo ſtudio, magnoque conſenſu. Ego quanquam ex tuis litteris, quas mihi miſiſti, perſpexeram te magis judicio bonorum quam inſignibus gloriae delectari: tamen conſiderandum exiſtimavi, etiam ſi tu nihil poſtulares, quantum tibi a repub. deberetur. Tu contexes extrema cum primis. Qui enim M. Antonium oppreſſerit, is bellum confecerit. Itaque Homerus non Aiacem, nec Achillem, ſed Vlyſſem appellavit πτολίπορθον.

EPI-

EX *tuis litteris*] Octavis hujus lib. *Corradus.*

Vlyſſem appellavit πτολίπορθον] *Semper*, inquit, Strabo. Nam Achillem interdum etiam appellavit. *Vlyſſes* vero apud Ovidium etiam quæ ab Achille ſunt geſta, ſibi, quod illum a ſe inventum ad bellum perduxerit, quaſi ſuo jure accepta referri poſtulat. Vide præterea, quæ libro 11 Iliad. ſcribit interpres Homeri: ne dicam finem reſpici oportere. *Idem.* Quidam libri manuſcr. habent πτολιπόρθιον· atque ita edidit P. Victorius. *Lambinus.*

EPISTOLA XIV.

ARGVMENTVM.

Laudat Plancum de ſtudio reip. defendendae, & ea celeritate qua uſus erat ut collegae ſuo Bruto auxilia ferret. Hortatur ut belli reliquias exſtinguat. Eodem anno.

CICERO PLANCO S.

O gratam famam biduo ante victoriam, de ſubſidio tuo, de ſtudio, de celeritate, de copiis. Atque etiam hoſtibus fuſis, ſpes omnis in te eſt. Fugiſſe enim ex proelio Mutinenſi dicuntur notiſſimi latronum duces. Eſt autem non minus gratum extrema delere, quam prima depellere. Equidem exſpectabam jam tuas litteras, idque cum multis. Sperabamque etiam Lepidum, reipub. temporibus admonitum, tecum & reipub. ſatis eſſe facturum. In illam igitur curam incumbe, mi Plance, ut ne quae ſcintilla teterrimi belli relinquatur. Quod ſi erit factum: & remp. divino beneficio affeceris, & ipſe aeternam gloriam conſequere. D. III Non. Mai.

EPI-

A*Nte victoriam*] Apud Mutinam. *Corradus.*

Latronum duces] M. Antonius & ejus amici. *Idem.*

Exſpectabam jam tuas litteras] Sic recte vulgatæ, & Mentelian. ac meus ſecundus. Mirum Gebhardum recepiſſe ex Hittorpiano & Stewech. quibus & conſentit Amſtelodamenſis, *ſpectabam jam tuas litteras*, invitis Muſis & Gratiis. *Grav.*

Lepidum reip. temporibus admonitum, tecum & reip. ſatis eſſe facturum] Sic edidit ex quatuor MSS. & Victoriana Gebhardus. Sed non poſſum mihi perſuadere *reip.* bis paucis interjectis verbis incommodiſſime a Cicerone iteratum. *Satis* non extat in Hittorp. & Pal. ſext. *& reip.* ex ſuperiore verſu huc irrepſit. Nam in Mentel. & aliis nonnullis codd. ſcribitur *Lepidum et. reip. temporibus.* Itaque hunc locum ſic repurgandum cenſeo, *Lepidum reip. temporibus admonitum tecum eſſe facturum:* præſenti periculo, quo boni cives ad opem patriæ ferendam impelluntur, a tuis partibus ſtabit, tecum conſentiet in tuenda republica. *Gravius.*

EPISTOLA XV.

ARGVMENTVM.

Quid egerit, quidque paret, ut opprimatur Antonius, exponit. Eodem anno.

PLANCVS CICERONI.

HIs litteris ſcriptis, quae poſtea accidiſſent, ſcire te, ad rempub. putavi pertinere. Sedulitas mea (ut ſpero) & mihi & reipub. tulit fructum. Namque aſſiduis internuntiis cum Lepido egi, ut, omiſſa omni contentione, reconciliataque voluntate noſtra, communi conſilio reipub. ſuccurreret: ſe, liberos, urbemque pluris quam unum perditum abjectumque latronem putaret: obſequioque meo, ſi ita faceret, ad omnis res abuteretur. Profeci itaque per Laterenſem internuntium. fidem mihi dedit, ſe Antonium, ſi prohibere provincia ſua non potuiſſet, bello perſecuturum: me, ut venirem copiaſque conjungerem, rogavit: eoque magis, quod & Antonius ab equitatu firmus eſſe dicebatur, & Lepidus ne mediocrem quidem equitatum habebat. Nam etiam ex paucitate ejus, non multis ante diebus, decem, qui optimi fuerant, ad me tranſierunt. Quibus rebus ego cognitis cunctatus non ſum, in curſu

HIs litteris ſcriptis] Undecimis hujus libri. *Corradus.*

Abjectumque latronem] Quia jam prœlio Mutinenſi fractus erat M. Antonius.

Cunctatus non ſum in curſu bonorum conſiliorum: Lepidum adjuvandum putavi] Interpunctiones non ſuo loco collocatæ, ut puto, corrumpunt elegantiſſimam ſententiam: ipſe enim prorſus ita legendum exiſtimo, *Quibus rebus ego cognitis, cunctatus non ſum: in curſu bonorum conſiliorum Lepidum adjuvandum putavi.* Quamvis omnia nunc plana & aperta eſſe opiner, præclareque intelligi, ac probari etiam judicium meum, tamen ſenſum meæ lectionis breviter exponam: quibus rebus cognitis, ſummam celeritatem adhibui, putavique officium meum eſſe Lepidum adjuvare, dum bona ac Reip. utilia conſilia animo verſaret: quod non ſæpe ille faciebat. Nam ſi legemus quemadmodum ante in cunctis impreſſis erat, *Cunctatus non ſum in curſu bonorum conſiliorum.* aut nullus aut durus & inſulſus prorſus ex hac lectione ſenſus elicietur. *Victorius.* Sic hic

curſu bonorum conſiliorum Lepidum adjuvandum putavi. Adventus meus quid profecturus eſſet vidi: vel quod equitatu meo perſequi atque opprimere equitatum ejus poſſem: vel quod exercitus Lepidi eam partem quae corrupta eſt & ab repub. alienata, & corrigere & coercere praeſentia mei exercitus poſſem. Itaquë in Iſara, flumine maximo, quod in finibus eſt Allobrogum, ponte, uno die facto, exercitum a. d. quartum Idus Maii traduxi. Cum vero mihi nuntiatum eſſet, L. Antonium praemiſſum cum equitibus & cohortibus ad Forum Iulii veniſſe: fratrem cum equitum quattuor millibus, ut occurreret ei, miſi a. d. v Idus Maii. Ipſe maximis itineribus cum quattuor legionibus expeditis, & reliquo equitatu ſubſequar. Si nos mediocris modo fortuna reipub. adjuverit, & audaciae perditorum & noſtrae ſollicitudinis hic finem reperiemus. Quod ſi latro, praecognito noſtro adventu, rurſus in Italiam ſe recipere coeperit, Bruti erit officium, occurrere ei, cui ſcio nec conſilium nec animum defuturum. Ego tamen, ſi id acciderit, fratrem cum equitatu mittam, qui ſequatur, Italiam a vaſtatione defendat. Fac valeas, meque mutuo diligas.

hic locus etiam interpungitur, ut interpungendum recte vidit Victorius, in Menteliano.

L. Antonium] M. Antonii fratrem. *Corradus.*

Forum Julii] Oppidum Narbonenſis provinciæ. lege Plin. lib. III, c. 4.

EPISTOLA XVI.

ARGVMENTVM.

Gratiſſimas ſenatui fuiſſe Planci litteras, & eam a ſe dictam ſententiam cui plane omnes aſſenſerint, factumque SC. *ſignificat: deinde ſuadet ut in ſubitis rebus conſilium ſenatus ne exſpectet, ipſe a ſeſe conſilium capiat. Eodem anno.*

CICERO PLANCO.

NIhil poſt hominum memoriam glorioſius, nihil gratius, ne tempore quidem ipſo opportunius accidere

vidi, quam tuas, Plance, litteras. Redditae ſunt enim frequenti ſenatu Cornuto, cum is frigidas ſane & inconſtantis recitaſſet litteras Lepidi. ſub eas ſtatim recitatae ſunt tuae, non ſine magnis quidem clamoribus. Cum rebus enim ipſis eſſent & ſtudiis beneficiiſque in rempub. gratiſſimae, tum erant graviſſimis verbis & ſententiis. Flagitare ſenatus inſtitit Cornutum ut referret ſtatim de tuis litteris. Ille ſe conſiderare velle. Cum ei magnum convicium fieret cuncto a ſenatu, quinque tribuni plebei retulerunt. Servilius roga-

Tum erant graviſſimis verbis ac ſententiis] Ita hunc locum emendavimus, cum in omnibus impreſſis *ſententiis plenæ* legeretur: id autem fecimus, ſecuti fidem priſcorum codicum, in quibus poſtremæ vocis veſtigium nullum reperitur: & Quintiliani auctoritatem, qui affirmat, Ciceronem ita ſemper hoc verbo uſum eſſe, ut diceret *plenum vini*, & non *vino*, ut poſteriores fecerunt: non dixiſſet igitur *plenæ verbis ac ſententiis* Cicero. Quemadmodum autem ſine ea voce ſenſus manere poſſit, obſcurum non eſt. Quod in Catone majore Cicero inquit, *Haud magna cum re, ſed fide plenus*, non eſt ſeptimus caſus *fide*, neque contra teſtimonium Quintiliani hoc facit: ſed ita ab eo dictum eſt, ut in epiſtola quæ hanc ſequitur a Planco dictum fuit, *quo obſide fide illius ac ſocietatis*. Quod nos olim accurate adnotavimus, nullam hujus loci mentionem feciſſemus, niſi Manutii in poſteriore, quemadmodum in priore ſua editione fecerant, *verbis, ac ſententiis plenæ* legerent. *Victorius*. *Sententiis plenæ. flagitare*] Al. *ſententiis graviſſimæ. flagitare*. al. *ſententiis. flagitare*. Corrad. *Tum c. gr. v. & ſentent. perſcriptæ*] Cum antea vulgo legeretur *& ſententiis plenæ*: Victorius ex auctoritate quorundam librorum vocem *plenæ* delevit: & recte. Ego autem cum in uno atque altero reperiſſem vocem *perſcriptæ*, quamvis non auſim aſſeverare Ciceronis eſſe, ſed ſuſpicer eſſe ſubdititiam, tamen non putavi mihi negligendam, aut rejiciendam. *Lamb.* *Et ſententiis. Flagitare*] Alii *ſententiis plenæ*. Lambinus *perſcriptæ*, pro *plenæ*. ſed illud vocabuli ſubdititium & Ciceronis non eſſe fatetur; rejiciendum tamen aut negligendum non arbitratur. Quid non Tulliana in Tullio? ſtuporem hominis; abdicant id certe Pall. Stewech. Hittorp. Vatic. atque dudum Victorius. ſicut & illud *ait* vel *dicit* ſtatim poſt. *Gebhardus*. Victorii quoque ſcripturam firmat Amſtelodam.

Flagitare ſenatus inſtitit Cornutum] Hoc eſt, cœpit flagitare. Liv. lib. XXIV. *Pro ſe precibus, puellis ſaltem ut parcerent, orare inſtitit*. Terent. Hecyr. III, 3.

Hanc habere orationem mecum principio inſtitit.

Reſtituenda eſt hæc vox Gellio, lib. XII, cap. I. *Ubi percunctatus eſt, quam diutinum puerperium, & quam laborioſi nixus fuiſſent: puellamque defeſſam labore ac vigilia ſomnum capere cognovit, fabulari inſtituit prolixius*. leg. *fabulari inſtitit prolixius*. Sicut autem eleganti periphraſi *cœpi hoc facere* pro feci Græcis Latiniſque dicitur, ut apud Phædrum I, 2.

Quoniam grave

Omnino inſuetis onus, & cœpiſſent queri,

hoc eſt, quererentur, & ſic ille aliique frequenter: vide & Lucam Act. Apoſtol. I, I. ſic & *flagitare inſtitit*, eſt flagitavit. *habere orationem inſtitit* eſt orationem habuit. *Grævius*.

Ven-

rogatus rem diſtulit. ego eam ſententiam dixi, cui ſunt aſſenſi ad unum. ea quae fuerit, ex ſenatuſconſulto cognoſces. Tu, quanquam conſilio non eges, vel abundas potius, tamen hoc animo eſſe debes, ut nihil huc rejicias: neve in rebus tam ſubitis, tamque anguſtis a ſenatu conſilium petendum putes. Ipſe tibi ſis ſenatus. quocunque te ratio reip. ducet, ſequare. Cures ut ante factum aliquod a te egregium audiamus, quam futurum putarimus. Illud tibi promitto, quidquid a te erit factum, id ſenatum non modo ut fideliter, ſed etiam ut ſapienter factum, comprobaturum.

EPISTOLA XVII.

ARGVMENTVM.

Praeſentem belli ſtatum deſcribit, cum excuſatione fratris a ſe dimiſſi, & commendatione ſuae dignitatis. Eodem anno.

PLANCVS CICERONI.

ANtonius Id. Maii ad Forum Iulii cum primis copiis venit. Ventidius bidui ſpatio abeſt ab eo. Lepidus ad Forum Voconii caſtra habet, qui locus a Foro Iulii quattuor & viginti millia paſſuum abeſt, ibique me exſpectare conſtituit, quemadmodum ipſe mihi ſcripſit. Quod ſi omnia mihi integra & ipſe & fortuna ſervarit, recipio vobis celeriter me negotium ex ſententia confecturum. Fratrem meum aſſiduis laboribus concurſationibuſque confectum gravi-

V*Entidius*] Tres legiones habens. *Corradus*. Vid. ep. 18, 33 & 34. & ep. 10 lib. XI.

Viginti millia paſſuum] Mirum recepiſſe Victorium & Gebhardum, *viginti millia paſſus*. MSS. quidem plurimi, non nego, habent *viginti millia paſſus*. ſic Amſtelodam. & meus ſecundus, & duo Pall. & duo Guilielm. Sed cum vetuſti libri Latinæ linguæ candorem infuſcant, non eſt ut iis obtemperemus. *Millia* ſemper ſecundum caſum deſiderare dupondii norunt. Idem error in antiquos libros irrepſit inferius in epiſtola 30 hujus libri, quem merito Manutius & Corradus emendarunt. *Gravius*.

Quod ſi omnia mihi integra & ipſe ſervarit] Quod ſi nihil ab ipſo peccatum ſit.

graviter ſe habuiſſe, antea tibi ſcripſi: ſed tamen cum primum poſſe ingredi coepit, non magis ſibi quam reipub. ſe convaluiſſe exiſtimans, ad omnia pericula princeps eſſe non recuſabat. Sed ego eum non ſolum hortatus ſum, verum etiam coegi iſto proficiſci: quod & illa valetudine magis conficere ſe quam me juvare poſſet in caſtris: & quod acerbiſſimo interitu conſulum rempub. nudatam, tali cive praetore in urbanis officiis indigere exiſtimabam. Quod ſi qui veſtrum non probabit, mihi prudentiam in conſilio defuiſſe ſciat, non illi erga patriam fidelitatem. Lepidus tamen, quod ego deſiderabam, fecit ut Apellam ad me mitteret, quo obſide fide illius & ſocietatis in repub. adminiſtranda uterer. Studium mihi ſuum L. Gellius, de tribus fratribus Sex.

Iſto proficiſci] Romam. *Corradus.*

Quod illa valetud.] Al. *quod ex illa*, al. *quod etiam illa*. Idem.

Quam me tueri poſſet in caſtris] Nos *juvare* ex antiquo codice, quod etiam Germani adnotarunt. Decepit hoc loco (ut opinor) eos, qui ab antiquis deſcripſerunt, quod hoc verbum per unum tantum *u*, in illis eſt, aliter ac nunc ſcribimus. Nam ſi *juvare* legiſſent, nunquam commiſiſſent ut ejus loco *tueri* ſcriberent. *Victor.* *Me juvare poſſet*] Non receperunt hanc a me reſtitutam lectionem Manutii, quæ mihi valde probatur; aperui antea unde mendum, quod impreſſos codices occupaverat, ortum eſſe poſſet: in antiquis enim libris *juare* ſemper ſcriptum eſt: ut in loco, de quo paullo ante egimus, *In curſu bonorum conſiliorum Lepidum adjuvandum putavi.* Idem in poſterior.

Interitu conſulum] Hirtii & Panſæ. *Corradus.*

Quo obſide fide illius, & ſocietate in rep. adm. ut.] Nonnulli genitivo caſu recte *fidei illius, & ſocietatis* emendarunt: uno tamen diſſentiunt ab antiquis codicibus, quod in illis *fide* eſt, non *fidei*, ut fortaſſe eadem ratione dictum ſit qua Verg. *Libra die, ſomnique* dixit. Et in Roſis, *Ad primi radios interitura die.* Quam lectionem confirmat, quod in vulgatis omnibus *fide* etiam legebatur, etſi illi ablativo caſu intelligebant, ideoque pro *ſocietatis*, *ſocietate* emendarant improbe omnino, & imperite, quia ſinceram lectionem non intellexerunt. *Victorius.* Jampridem mihi viſus erat hic locus legendus *quo obſide fidei illius*: aliquot autem poſt annis cognovi Errico Stephano, viro doctiſſ. idem videri. Alii retinent lectionem vulgatam *fide illius*, &c. & tamen *fide* pro *fidei* poſitum eſſe volunt, ut ſit antiquus generandi caſus. *Lambinus.* *Quo obſide fide illius & ſocietatis*] Ita Palatinus primus. Sextus tantum *fidei*, ſed cum nota expunctionis elementi *i*. Miror Lambinum hoc loco Victorii emendationem veriſſimam & eruditiſſimam, quum omnia alia ejuſdem abſtulerit, ignoraſſe. Quid multis? Ita quoque Vaticani excerpta. vulgus, imperitiæ ſuæ velificans obliquavit; *fide illius & ſocietate*, &c. *Gebhard.*

Studium mihi ſuum L. Gell. de trib. fratribus Segaviano probavit] Vereor ſane ne aliqua macula hunc locum fœdaverit: ſed cum ita in cunctis MSS legatur, & negotium de quo agitur obſcurum ſit, periculoſum eſſe puto aliquid immutare.

Sex. Gaviano probavit, quo ego interprete noviſſime ad Lepidum ſum uſus. Amicum eum reip. cognoſſe videor, libenterque ei ſum teſtimonio, & omnibus ero qui bene merentur. Fac valeas, meque mutuo diligas, dignitatemque meam, ſi mereor, tuearis, ſicut adhuc ſingulari cum benevolentia feciſti.

tare. *Victorius.* Leg. *Sex. Gaviano.* Hunc commemorat in oratione pro Sextio M. Tullius. *Lambin.* Lego ex Victorii editione & Palatino primo, *ſtudium mihi ſuum L. Gellius, de tribus fratribus Segaviano probavit*: cum ſextus habeat, *In ea re ſtudium mihi ſuum L. Gellius d. t. fr. eganiano.* Vaticanus, *ſtudium mihi L. Gellius.* editiones vero, *ſtudium in ea re ſuum mihi L. Gellius de tribus fratribus Segavianis.* Gebhardus. Sane in Grævii ſecundo & Amſtelod. eſt *ſe Gaviano.* ut recte Manutius & Lambinus emendarint *Sex. Gaviano.*

EPISTOLA XVIII.

ARGVMENTVM.

Narrat, quibus cauſſis ad Lepidum proficiſcatur. Eodem anno.

PLANCVS CICERONI.

QVid in animo habuerim cum Laevus Nervaque diſceſſerunt a me, & ex litteris quas eis dedi, & ex ipſis cognoſcere potuiſti, qui omnibus rebus conſiliiſque meis interfuerunt. Accidit mihi, quod homini pudenti & cupido ſatisfaciendi reipub. boniſque omnibus accidere ſolet, ut conſilium ſequerer periculoſum magis, dum me probarem, quam tutum, quod habere poſſet obtrectationem. Itaque poſt diſceſſum legatorum, cum binis continuis litteris & Lepidus me ut venirem rogaret, & Laterenſis multo etiam magis prope implorans obteſtaretur, non ullam rem aliam extimeſcens quam eandem quae mihi quoque facit timorem, varietatem atque infidelitatem exercitus ejus: non dubi-

Q*Vid in animo habuerim, cum Lævius*] Quidam legunt *Lernus*, vel *Lerinus*, nos vetuſtam ſcripturam repoſuimus *Lævus*: eundemque credimus eſſe hunc & illum de quo ſic non multo poſt, *Lævo Ciſpio dabo perferenda.* Victorius.

Poſt diſceſſum legatorum] Lævi Ciſpii & Nervæ. *Corradus.*

dubitandum putavi quin ſuccurrerem, meque communi periculo offerrem. Sciebam enim, & cautius illud erat conſilium, exſpectare me ad Iſaram, dum Brutus trajiceret exercitum, & cum collega conſentiente, ſicut milites faciunt, hoſtibus obviam ire: tamen ſi quid Lepidus bene ſentiens detrimenti cepiſſet, hoc omne aſſignatum iri aut pertinaciae meae, aut timori videbam, ſi aut hominem offenſum mihi, conjunctum cum repub. non ſublevaſſem, aut ipſe a certamine belli tam neceſſarii me removiſſem. Itaque potius periclitari volui, ſi poſſet mea praeſentia & Lepidum tueri, & exercitum facere meliorem, quam nimis cautus videri. Sollicitiorem certe hominem non ſuis contractis neminem puto fuiſſe. Nam, quae res nullam habebat dubitationem, ſi exercitus Lepidi abſit, ea nunc magnam affert ſollicitudinem, magnumque habet caſum. Mihi enim ſi con-

Sciebam enim, etſi cautius illud erat conſilium, &c.] Multa hic immutata ſunt, partim conjectura, partim ex auctoritate codicum MS. Primum *etſi cautius*, &c. pro *& cautius*, ex vetere codice edendum curavi: deinde totum illud *ſicut milites faciunt*, pro meo jure delevi: quia clamat ſe non eſſe Ciceronis: poſtremo illa, *exercitu concordi, & bene de rep. ſentiente*, ſunt item a vetere codice. Jam verbum *videbam*, tametſi ſupervacaneum videatur, cum verbum *ſciebam* ſatis ſuperque ſit, tamen non ſuſtuli: quia credibile eſt a M. Tullio eſſe poſitum, propterea quod multa ſunt interpoſita inter verbum *ſciebam*, & illud *hoc omne aſſignatum iri*, propter hyperbatum ſcilicet. Ita poſuit verbum *videbam*, quaſi verbum *ſciebam* non ſit initio poſitum, ut conſulat memoriæ lectoris. Si quis tamen delere volet, per me licebit, neque repugnabo. *Lambinus* ſed adde Var. Lect. *Sciebam en. & caut.*] Manutius probavit Lambinianam emendationem hujus loci, & ſic eum edendum curavit. Cui hercle & nos ſubſcriberemus, ſi priſci codices eſſent ſubſidio. Sed nec Medic. nec Vatican. nec Pall. nec Guilielm. nec Amſtelodam. nec meus ſecund. hic a vulgatis abeunt editionibus. N. Scelſi tamen vetus liber, *dum Brutus trajiceret exercitu concordi, & bene ſentiente*. Hinc non auſi ſumus Lambinum hæc interpolantem, ut nunc eſt, ſequi. Sed nec illud nobis perſuadere poſſumus, *conſentiente, bene ſentiente, bene ſentiens* in tam paucis verſibus Plancum repetiiſſe. Hujus enim epiſtola eſt, non Tullii. *Græv.*

Trajiceret exercitum] Alpes vel Iſaram. *Corradus.*

Sicut milites] Bruti & mei. *Idem.*

Faciunt] Conſentiunt. *Idem.*

Si quid Lepidus bene ſentiens] Nunc, vel fingens ſe bene ſentire. *Idem.*

Si poſſem mea præſentia] Optime Vat. & Amſtel. *ſi poſſet mea præſentia.* Græv.

Non ſuis contractis] Nulla ſua culpa, ex iis quæ ipſe non contraxit. Et ſic ad Q. Fr. lib. 1, ep. 1.

Si exercitus Lepidi abſit] Nulla enim tunc infidelitas mihi timorem faciat. *Corradus.*

Ven-

ſi contigiſſet ut prior occurrerem Antonio, non mehercules horam conſtitiſſet: tantum ego & mihi confido, & ſic perculſas illius copias Ventidiique Mulionis caſtra deſpicio. Sed

Ventidiique Mulionis caſtra deſpicio] De admirabili hujus fortuna plurimi veteres auctores locuti ſunt: nota ſunt omnibus quæ Gellius, quæ Dion, quæ alii quoque tradidere: cum infimo loco natus eſſet, conſecutum fuiſſe ſummos honores: & gentem, cui nulli antea Romani Imper. pares fuerant, ipſum profligaſſe, ac tribus maximis prœliis viciſſe. quemadmodum neceſſe erat, hæc res inuſitata ac nova invidiam illi faciebat: & non ſine ſtomacho, quibus cognita erat obſcuritas parentum ipſius, videbant eum in maximis honoris ac dignitatis gradibus collocatum. Plures in illum verſus facti ſunt, quorum nonnullos etiam A. Gellius adponit, qui graviter eum perſtringerent. Puto etiam elegantiſſimum epigramma, quod poſt luſus in Priapum Vergilii nomine ſcribitur, eundem accuſare: quamvis enim nomen ejus in quem factum eſt, poſitum non ſit, ſi quis tamen acute perſpiciet, videbit omnia illa mirifice Ventidio huic convenire. intelligo epigramma cujus initium eſt, *Sabinus ille.* quod imitatione nobiliſſimi illius Iambi Catulli factum eſt,

Phaſelus ille, quem videtis hoſpites.

elegantis enim ingenii vir, quicunque ille fuit, verbis pæne Catulli & ignobilitatem generis, & ſordidiſſimam artem objecit. Quod Sabinum ipſum appellat, exiſtimo a regione, in qua ortus erat, ita appellatum fuiſſe. nam Gellius Picentem illum tradit, qui populi vicini Sabinis ſunt. Neque repugnat, ut arbitror, quod teſtes adducit, qui epigramma confecit, Galliæ Ciſalpinæ civitates ſordium iſtius, & viliſſimæ artis quam tractaverat: quamvis enim in Sabinis ortus eſſet, in Gallia Ciſalpina artem *mulionicam* exercere potuit: aut ſi non in illis locis exercere, illac ſaltem ſæpe iter facere, ut incolæ eorum locorum ipſum hunc quæſtum facientem videre potuerint. Gellius tradit, ipſum curandis *mulis* victitaſſe: nam quæ in fine epigrammatis exponuntur, de altiſſimo dignitatis gradu ab ipſo occupato, reſpondent felicitati iſtius, & mire quadrant iis quæ ab aliis de ipſo tradita ſunt. Sunt maculæ plures in epigrammate, quarum nonnullæ facile tolli poſſunt, aliæ ægre, ut puto, ſed omnia doctiores acutioreſque viri accuratius conſiderabunt. Poſtquam autem mentio ſemel elegantiſſimi carminis facta eſt, non malum erit locum in eo depravatum reſtituere: omnem enim occaſionem ſtudioſos adjuvandi arripiendam puto. In Iambo igitur cujus initium eſt, *Quid hoc negotii eſt:* ita hic verſiculus legitur,

Vvæque quales flava non legit Crete.

legi autem debet,

Vvæque quales flava legit Arete.

Hanc veriorem eſſe lectionem dicimus, nam in MSS libris eam invenimus, & habemus etiam non parva argumenta quibus confirmetur: quemadmodum enim ſi ita legamus, omnia conveniunt, ita ſi modo repoſitam ſequamur, nonnulla parum reſpondent. nomen in primis quod ad *Crete* adjunctum eſt, non bene quadrat provinciæ, mulieri autem aptiſſimum eſt: neque, quamvis nunc Cretenſe vinum in honore ſit, quæ optimum vinum fundunt vites, eædem uvas τρωξίμους, ita enim appellant Græci edules, gignunt. Sed iis argumentationibus relictis, concinnior eſt hæc ſententia, & poetæ familiarior. *Arete* enim uxor Alcinoi Phæacum regis fuit, cujus horti nobiles erant, & ab omnibus poetis decantati. nam in iiſdem his luſibus duo illi verſiculi leguntur,

Si quot habes verſus, tot haberes poma,
Priape,

Eſſes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Sed non poſſum non exhorreſcere, ſi quid intra cutem ſubeſt vulneris, quod prius nocere poteſt, quam ſciri curarique poſſit. Sed certe niſi uno loco me tenerem, magnum periculum ipſe Lepidus, magnum ea pars exercitus adiret quae bene de rep. ſentit. Magnam etiam perditi hoſtes acceſſionem ſibi feciſſent, ſi quas copias a Lepido abſtraxiſſent. Quae ſi adventus meus repreſſerit, agam gratias fortunae, conſtantiaeque meae, quae ad hanc experientiam excitavit. Itaque a. d. XII Kalend. Iun. ab Iſara caſtra movi: pontem tamen, quem in Iſara feceram, caſtellis duobus ad capita poſitis, reliqui praeſidiaque ibi firma poſui, ut venienti Bruto exercituique ejus ſine mora tranſitus eſſet paratus. Ipſe, ut ſpero, diebus octo, quibus has litteras dabam, cum Lepidi copiis me conjungam.

Eſſes antiquo ditior Alcinoo. Acuti ingenii ac politæ eruditionis vir, hæc olim epigrammata caſtigavit, ac multa ex ipſis menda ſuſtulit: hunc tamen locum dum corrigere voluit, niſi fallor, depravavit. *Victorius.* *Ventid. Mulionis*] Plinius lib. VII, c. 43. *Corradus.*

Si quid intra cutem ſubeſt vulneris] Delicium quondam ſuæ Galliæ Cl. Puteanus, malebat *ulceris*; jureque præterea carpit Lambinum, paullo ante reponentem, *hominem rationibus ſuis male contractis*, plane contra Planci ſententiam. *Gebhardus.*

Niſi uno loco me tenerem] Quid ſi? *niſi uno loco metaremur.* Bern. Rutil. *Me tener.*] Ut exercitum Lepidi in officio continerem, quamvis cum Lepido nondum me conjunxerim. epiſt. 23 hujus libri. *Corradus.*

Ad XII *Kal. Junii*] Medic. codex *A. D.* X. II. *K. Junii.* quemadmodum in lapide Colotiano legi ante oſtendimus, EX A. D. V. K. DEC. Id eſt, ante diem XII K. Jun. Quam interpretationem harum litterarum Paullus quoque probat. Ex his locis intelligi facile poteſt integritas ac fides Medicei codicis. *Victorius.*

EPISTOLA XIX.

ARGVMENTVM.

Officium Planci in gratiarum actione, quanquam a ſe minime exſpectatum, gratiſſimum tamen ſibi fuiſſe non negat: litteris ejus mirabiliter ſenatum eſſe delectatum ſignificat: poſtremo loco, ut ad exſtinguendas belli reliquias incumbat omni ſtudio, cohortatur. Eodem anno.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

CICERO PLANCO.

QVanquam gratiarum actionem a te non deſiderabam, cum te re ipſa atque animo ſcirem eſſe gratiſſimum: tamen (fatendum eſt enim) fuit ea mihi perjucunda. ſic enim vidi, quaſi ea quae oculis cernuntur, me a te amari. Dices, quid antea? Semper equidem, ſed nunquam illuſtrius. Litterae tuae mirabiliter gratae ſunt ſenatui, cum rebus ipſis, quae erant graviſſimae & maximae, fortiſſimi animi ſummique conſilii: tum etiam gravitate ſententiarum atque verborum. Sed, mi Plance, incumbe ut belli extrema perficias. in hoc erit ſumma & gratia & gloria. Cupio omnia reipub. cauſſa: ſed, mehercules, in ea conſervanda jam defatigatus, non multo plus patriae faveo quam tuae gloriae: cujus maximam facultatem tibi dii immortales, ut ſpero, dedere: quam complectere, obſecro. Qui enim Antonium oppreſſerit, is hoc bellum teterrimum periculoſiſſimumque confecerit.

G*Ratiarum actionem*] Epiſt. 11 hujus libri. *Corradus.*

Quæ erant graviſſima & maximæ] Sic omnino ſcribendum eſſe ipſa ratio jubet etſi omnes libri repugnarent: quod & Lambinus & Manutius præceperunt, a poſterioribus editoribus non auditi, ſed in Menteliano ſic etiam legitur. Amſtelodam. autem & meus ſecund. *graviſſime* & *maxime*. qui error ſæpe in priſcis codicibus manu deſcriptis occurrit. *Græv.*

Confecerit] Ep. 13 hujus libri. *Corradus.*

EPISTOLA XX.

ARGVMENTVM.

Incertam eſſe de Lepidi fide ac voluntate opinionem ſignificat: quod autem Plancus affirmaverit, id certum fore. Hortatur ut Antonium opprimat: quod ſi effecerit, majora in illum ſtudia & graviora pollicetur. Eodem anno.

CICERO PLANCO.

ITa erant omnia quae iſtinc afferebantur, incerta, ut quid ad te ſcriberem, non occurreret. Modo enim quae vellemus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

lemus de Lepido, modo contra nuntiabantur. De te tamen famȧ conſtans, nec decipi poſſe, nec vinci: quorum alterius fortuna partem habet quandam: alterum, proprium eſt prudentiae tuae. Sed accepi litteras a collega tuo, datas Idibus Maiis: in quibus erat, te ad ſe ſcripſiſſe, a Lepido non recipi Antonium. Quod erit certius, ſi tu ad nos idem ſcripſeris. ſed minus audes fortaſſe propter inanem laetitiam litterarum ſuperiorum. Verum, ut errare id Plance voluiſti, (quis enim id effugerit?) ſic decipi te non potuiſſe, quis non videt? Nunc vero etiam jam erroris cauſſa ſublata eſt. Culpa enim illa, *Bis ad eundem*, vulgari reprehenſa proverbio eſt. Sin, ut ſcripſiſti ad collegam, ita ſe res habet, omni cura liberati ſumus: nec tamen erimus prius

QUorum *alterius*] Nec vinci. *Corradus.*

Alterum] Nec decipi. *Idem.*

Accepi litteras] Ep. 14 lib. XI. *Idem.*

Te ad ſe ſcripſiſſe] Pal. prim. Amſtelod. & Vict. ed. *te adſcripſiſſe.* Mentel. & meus ſecund. *te ſcripſiſſe.* ſed retinenda vulgata lectio. *ſe* enim ſequens ſyllaba in *ſcripſiſſe* abſorpſit. *Grævius.*

Litterarum] Epiſt. 17, & 28 hujus libri, quibus ſcripſiſti Lepidum (ita enim credebas) bene ſentire, teque brevi cum illo conjuncturum. *Corrad.*

Verum ut errare, mi Plance, potuiſti &c.] Negare non poſſum, eam eſſe ſcripturam antiquam, quam defendit P. Victorius, *Verum ut errarem, id Plance voluiſti.* ſic enim habent & Memmiani codices. Verumtamen vulgatam lectionem amplector, ut valde probabilem, & cum iis quæ ſequuntur congruentem & conſentaneam. *Lambinus.*

Verum ut errarem, id Plance noluiſti] *Voluiſti* arbitror melius: *Quis enim id effugerit? ſic decipi te non potuiſſe, quis non videt?*] Arbitror rectius, *quis enim id fugerit, ſic decipi te non potuiſſe? quis non videt?* Eſt enim, puto, ſenſus: Voluiſti me ſuperioribus illis litteris quaſi per jocum in errorem inducere. non enim tu deceptus es. Jam vero alteris litteris noluiſti errorem meum confirmare, quod tibi turpe fuiſſet. Siquidem bis amicum fallere, etiam vulgari proverbio vetamur. Id enim puto dici potius quam quod ait interpres. *Volui* etiam Clericus videtur habuiſſe in ſuo exemplari. *Bern. Rutil.*

Verum, ut errarem, id Plance voluiſti] Defendat vulgatam & amplectatur Lambinus, *verum ut errare, mi Plance, potuiſti*, mihi illa potior eſt, quam reperi in Palatino primo (nam in ſexto aliquot harum epiſtolarum deſunt) & Vaticani excerptis: quam, cum ſic in Mediceo incidiſſet, Egnatius legebat, *Verum ut errans id Plance voluiſti, qui enim id te fugeret, aut ſic decipi te non potuiſſe quis non videt.* additque ſenſum eſſe ironicum & a contrario. *Gebhardus.* Sed velim qui hanc veterem ſcripturam tuentur, ejus ſententiam expoſuiſſent, quæ abſurda eſt & ab hoc loco aliena. Tutiſſimum eſt Manutium ſequi, quem vide.

Erroris cauſſa ſublata eſt] Cognito Lepidi conſilio. *Corrad.*

Bis ad eundem] *lapidem offendere, turpe eſt.* Idem.

Sin ita ſe res habet] A Lepido non recipi Antonium. *Idem.*

Scri-

prius quam ita eſſe tu nos feceris certiores. Mea quidem, ut ad te ſaepius ſcripſi, haec ſententia eſt: Qui reliquias hujus belli oppreſſerit, eum totius belli confectorem fore: quem te & opto eſſe, & confido futurum. Studia mea erga te, quibus certe nulla eſſe majora potuerunt, tibi tam grata eſſe quam ego putavi fore, minime miror, vehementerque laetor. Quae quidem tu ſi recte iſtic erit, majora & graviora cognoſces. IIII K. IVN.

EPISTOLA XXI.

ARGVMENTVM.

Perſidiam Lepidi, conjunctionemque cum Antonio nunciat: novarum copiarum ſubſidium poſtulat: dignitatem ſuam commendat. Eodem anno.

PLANCVS CICERONI.

PVderet me inconſtantiae mearum litterarum, ſi non haec ex aliena levitate penderent. Omnia feci, quare Lepido conjuncto ad remp. defendendam, minore ſollicitudine veſtra, perditis reſiſterem. Omnia ei petenti recepi, & ultro pollicitus ſum, ſcripſique tibi biduo ante, confidere me, bono Lepido eſſe uſurum, communique conſilio bellum adminiſtraturum. Credidi chirographis ejus, affirmationi praeſentis Laterenſis, qui tum apud me erat, reconciliaremque me Lepido, fidemque haberem, orabat. Non licuit diutius bene de eo ſperare. Illud certe cavi, & cavebo, ne mea credulitate reip. ſumma fallatur. Cum in Iſara flumine uno die ponte effecto, exercitum traduxiſ-

S*cripſique tibi*] Epiſtola 18 hujus lib. *Corradus.*

Reip. ſumma fallatur] Leg. *reſp. ſumma fallatur.* Lambin.

Cum Iſaram flumen, uno die ponte effecto, exercitum traduxiſſem] Amſtelod. *Cum Iſara flumine uno die ponte effecto exercitum traduxiſſem.* Mentel. *Cum Iſara flumen.* Alius codex, quem Corrad. vidit, *ſin quum Iſara flumine uno d. p. e. e. t.* Hinc plane probo emendationem Corradi, *Cum in Iſara flumine uno die ponte effecto, exercitum traduxiſſem.* Sup. epiſt. praecedente 15. *Itaque in Iſara, flumine*

duxiſſem, pro magnitudine rei celeritatem adhibens, quod petierat per litteras ipſe, ut maturarem venire, praeſto mihi fuit ſtator ejus cum litteris, quibus ne venirem denuntiabat, ſe poſſe per ſe conficere negotium, interea ad Iſaram exſpectarem. Indicabo temerarium meum conſilium tibi, nihilominus ire decreram, exiſtimans eum ſocium gloriae vitare. Putabam poſſe me nec de laude jejuni hominis delibare quidquam, & ſubeſſe tamen propinquis locis, ut, ſi durius aliquid eſſet, ſuccurrere celeriter poſſem. Ego non malus homo hoc ſuſpicabar. At Laterenſis, vir ſanctiſſimus, ſuo chirographo mittit mihi litteras, in eiſque deſperans de ſe, de exercitu, de Lepidi fide, querenſque ſe deſtitutum: in quibus aperte denuntiat, videam ne fallar: ſuam fidem ſolutam eſſe, reipub. ne deſim. Exemplar ejus chirogra-

flumine maximo, quod in finibus Allobrogum, ponte facto, exercitum ad quartum Idus Maias traduxi. Fallor aut *flumine* hic ex gloſſâ, ut loquuntur, irrepſit. Nam cum *in Iſara* legeretur adſcriptum fuit interpretationis cauſſâ *flumen*, quod in multis exſtat libris, quæ vox cum ab imperitis librariis poſtea inſerta eſſet ipſis Planci verbis, deletum eſt *in* & ex *Iſara* factum *Iſaram*. In multis libris antiquis ſcribitur *Tſara* & *Hyſara*. Græv.

Nec de laude jejuni hominis delibare quidquam] Si noſtri omnes codices manuſcr. habent *deliberare*, ut habent: ſi ſemper ubicunque vulgati libri habent *delibare*, in manuſcriptis ſcriptum eſt *deliberare*, aut *delimare*, (quod admonui in commentariis Lucretianis,) nunquamne intelligent homines, in omnibus libris, talibus locis eſſe reponendum *delibrare*, pro *delibare*? ut *delibrare* intelligamus poſitum, pro *detrahere* & *deminuere*: Lambin. *Nec de laude jejuni hominis delibare*] Sic edidit Victorius; extatque hæc lectio in Palatino primo. vulgo *deliberare*, unde Lambinus *delibrare* magno applauſu fecit, exponitque *delibrare* pro detrahere & deminuere. *Gebhardus*. Recte ediſſe Victorium etiam Mentelianus liber teſtatur, in quo ſcriptum eſt *delibare*. Cic. II de Divinat. *Nonne de ſua gloria, cum pari præmio tales homines affici videant, delibari putent.* Utitur Cicero hoc verbo pro detrahere, minuere ſæpius.

Jejuni hominis] Non eſt laudem appetentis, ſed maligni, qui quicquid in alium laudis & gloriæ confertur, ſibi decedere exiſtimat. Sic ſupra lib. II, epiſt. 17. *Illud vero puſilli animi & ipſa malevolentia jejuni atque inanis, quod Ariobarzanem, quia ſenatus per me regem appellavit, mihique commendavit, iſte in litteris non regem, ſed regis Ariobarzanis filium appellat.* Sic alibi dicit *animum nimis anguſtum & jejunum.*

Mittit litteras mihi, in iiſque deſperans] Al. *litteras mihi, meiſque deſperans.* Quod mihi placet, ne verbum, vel potius Latinam locutionem deſideres. *Corradus.* *Mittit mihi litteras, meiſque deſperans de ſe*] Sic Amſtelodam. meus ſecund. Victor. & Gebhard. edd. ſed recte Mentelianus codex & Manutius, *in eiſque deſperans.* duæ litteræ *in* coaluerant in *m* inde hæc labes, quæ non erat adſpergenda editionibus. *Græv.*

Levo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

rographi Titio miſi. Ipſa chirographa omnia, & quibus credidi, & ea quibus fidem non habendam putavi, Laevo Ciſpio dabo perferenda, qui omnibus his interfuit rebus. Acceſſit eo, ut milites ejus, cum Lepidus concionaretur, improbi per ſe, corrupti etiam per eos qui praeſunt Canidios, Rufrenoſque, & ceteros, quos cum opus erit ſcietis, conclamarint viri boni, pacem ſe velle, neque eſſe cum ullis pugnaturos, duobus jam conſulibus ſingularibus occiſis, tot civibus pro patria amiſſis, hoſtibus denique omnibus judicatis, boniſque publicatis. neque hoc aut vindicarat Lepidus, aut ſanarat. Hoc me venire, & duobus exercitibus conjunctis objicere exercitum fideliſſimum, auxilia maxima, principes Galliae, provinciam cunctam, ſummae dementiae & temeritatis eſſe vidi: mihique, ſi ita oppreſſus eſſem remque publicam mecum prodidiſſem, mortuo non modo honorem, ſed miſericordiam quoque defuturum. Itaque

Levociſpio dabo perferenda] Alii legunt *Lævo Ciſpio*. forte legendum eſt *L. Ciſpio*. de quo in commentariis Oppius meminit. *Corrad.*

Duobus jam Conſulibus ſingularibus occiſis] *Singularibus* Hittorpianus non agnoſcit, & vereor ne ex *conſulibus* ſit corruptum. Nec enim video quem hic locum commode poſſit habere, & cur milites illos conſules appellarint ſingulares. Lambinus mallet *ſingularibus viris*. ſed præſtat *ſingularibus* recidere. *Grævius.*

Hoſtibus denique omnibus judicatis] Marco Antonio, Ventidio & eorum militibus. *Corr.*

Hoc me venire] Sic Hittorp. Pal. pr. Amſtelodam. pro vulgato *huc*. Sic & paullo poſt Hittorp. & prim. ac ſext. Pall. *hoc ſubmittatis*. veteres enim *hoc* pro *huc* dixiſſe docet Servius ad VIII Æn. v. 114.

Hoc tunc ignipotens cælo deſcendit ab alto.

vide & quæ Joannes Rivius, & Georgius Fabricius notarunt ad Terent. Adelph. Act. I, ſcen. ſec. Hic ibi tradit in hac eadem epiſtola in veteri codice legi, *exercitum hoc trajiciendum quam primum cures*. & ſic in eod. libro ſcribi inferius in epiſt. 10 lib. XI. (cui accedit Palatinus primus & Hittorpianus,) *hoc acceſſit manus Ventidii*. Plancus videtur hoc Archaiſmo delectatus eſſe. Ex iiſdem duobus codicibus repoſui hanc vocem in epiſtola Lentuli lib. XII, 14. *Nam quod hoc properent in magiſtratu venire*. Ejus ignoratio cauſſam præbuit deſcriptori Menteliani in hoc loco graviter hallucinandi, qui eum ſic expreſſit, *nam ex hoc properent in magiſtratum venire*. Græv.

Miſericordiam quoque defuturum] Hoc loquendi genus dudum A. Gellius, eleganter & erudite hic quoque Victorii ſagacitas aſſeruit, invenioque ſic in excerptis. Quod moneo, ne quis in talia noſtræ editionis incidens, σφάλματα typothetarum exiſtimet. vulgo *defuturam*. ſicut epiſtola ſequenti, *Tantum eſſe apud omnes bonos tui caritatem* ex Vaticani excerptis & editione Victorii reſtitui. vulgo *tantam*, Gebhardus.

Itaque rediturus ſum, nec tanta munera perditis hominibus dari poſſe ſinam. Vt exercitum locis habeam opportunis, provinciam tuear, etiam ſi ille exercitus deſcierit, omniaque integra ſervem, dabo operam, quoad exercitus huc ſummittatis, parique felicitate remp. hic vindicetis. Nec depugnare, ſi occaſio tulerit, nec obſideri, ſi neceſſe fuerit, nec mori, ſi caſus inciderit, pro vobis, paratior fuit quiſquam. Quare hortor te, mi Cicero, exercitum huc trajiciendum quam primum cures, & matures prius quam hoſtes magis corroborentur & noſtri perturbentur. In quo ſi celeritas erit adhibita, reſpublica in poſſeſſione victoriae, deletis ſceleratis, permanebit. Fac valeas, meque diligas. Fratrem meum tibi, fortiſſimum civem & ad omnia paratiſſimum, excuſem litteris, qui ex labore in febriculam incidit aſſiduam & ſatis moleſtam. Cum primum poterit iſtuc recurrere, non dubitabit, ne quo loco reip. deſit. Meam dignitatem commendatam habeas, rogo. Concupiſcere me nihil oportet. habeo te & amantiſſimum mei, &, quod optavi, ſummae auctoritatis. Tu videris, quantum & quando tuum munus apud me velis eſſe. Tantum te rogo in Hirtii locum me ſubdas, & ad tuum amorem & ad meam obſervantiam.

EPI-

hardus. In epiſtola quoque 11 hujus libri in Stewechiano legitur, *nec diligentiam mihi defuturum*. nec dubito ſic Plancum ſcripſiſſe. Unde enim hæc librariis in mentem potuiſſent venire? Plancus autem archaiſmorum eſt ſtudioſiſſimus: ſic *hoc* pro *huc* ſæpe ſcripſit, *impetu* pro *impetui*, & talia multa. vid. Gell. 1, cap. 7. & Sanctii Minerv. lib. III, cap. 11. *Grævius.*

Ille exercitus] Lepidi. *Corrad.*

Hic vindicetis] Ut Mutinæ & alibi. *Idem.*

Excuſem litteris] Leg. *excuſem litteris, qui ex labore in febriculam incidit aſſiduam & ſatis moleſtam?* Lambin.

In Hirtii locum] Tui alumni cariſſimi. *Corrad.*

Ad meam obſervantiam] Forte, *ad meam in te obſervantiam.* Lambin.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XXII.

ARGVMENTVM.

Agris dividendis praeſici Plancus cupiebat. ea de re Cicero reſpondet. Eodem anno.

CICERO PLANCO.

IN te & in collega omnis ſpes eſt, diis approbantibus. Concordia veſtra, quae ſenatui declarata litteris veſtris eſt, mirifice & ſenatus & cuncta civitas delectata eſt. Quod ad me ſcripſeras de re agraria: ſi conſultus ſenatus eſſet, ut quiſque honorificentiſſimam de te ſententiam dixiſſet, eam ſecutus eſſem: qui certe ego fuiſſem. Sed propter tarditatem ſententiarum moramque rerum, cum ea, quae conſulebantur, ad exitum non pervenirent, commodiſſimum mihi Plancoque fratri viſum eſt uti eo, quod ne noſtro arbitratu componeretur, quis fuerit impedimento, arbitror te ex Planci litteris cognoviſſe. Sed ſive in ſenatuſconſulto, ſive in ceteris rebus deſideras aliquid, ſic tibi perſuade, tantam eſſe apud omnes bonos tui caritatem, ut nullum genus ampliſſimae dignitatis excogitari poſſit, quod tibi non paratum ſit. Litteras tuas vehementer exſpecto, & quidem talis qualis maxime opto. Vale.

EPI-

IN *te & in collega*] Epiſt. 8, 18, 20 hujus libri.

De re agraria] Epiſt. 23 hujus libri, & lib. XI, ep. 20.

Quis fuerit impedimento] Fortaſſe Servilius, epiſt. 12 hujus lib. *Corradus.*

Tantam eſſe apud omnes bonos tui caritatem] Victorius & eum ſecutus Gebh. ediderunt, *tantum eſſe apud omnes bonos tui caritatem.* quam ſcripturam tuentur præſidio Vaticani, Medicei & Palatini primi. Sed profecto librorum auctoritas, quæ apud me valet plurimum, non poteſt contra rationem & Latinæ linguæ integritatem valere. repoſui itaque lectionem vulgatam, quam & ii quos ego vidi libri aſſerunt. Sic & epiſt. 24. ex Vatican. cui ſuffragantur Hittorp. recepit Victorius, *quod ſi, quantum debeo, habuero apud eum auctoritatem.* Sed Amſtelod. Mentel. meus ſecund. Manut. ed. aliæque vulgatæ recte, *quod ſi, quantam debeo, habuero apud eum auctoritatem.*

EPISTOLA XXIII.

ARGVMENTVM.

Excuſat ſe quod Lepido crediderit: ſuam diligentiam declarat in copiis tuto reducendis, audita Lepidi & Antonii conjunctione: quo in periculo ſubſidium poſtulat exercitus Octavii. Eodem anno.

PLANCVS CICERONI.

NVnquam mehercules, mi Cicero, me poenitebit maxima pericula pro patria ſubire, dum, ſi quid acciderit mihi, a reprehenſione temeritatis abſim. Confiterer imprudentia me lapſum, ſi unquam Lepido ex animo crediſſem. Credulitas enim error eſt magis quam culpa, & quidem in optimi cujuſque mentem facillime irrepit. Sed ego non hoc vitio paene ſum deceptus. Lepidum enim pulchre noram. Quid ergo eſt? Pudor me, qui in bello maxime eſt periculoſus, hunc caſum coegit ſubire. Nam ſi uno loco eſſem verebar ne cui obtrectatorum viderer & nimium pertinaciter Lepido offenſus, & mea patientia etiam alere bellum. Itaque copias prope in conſpectum Lepidi Antoniique adduxi, quadragintaque millium paſſuum ſpatio relicto conſedi, eo conſilio ut vel celeriter accedere, vel ſalutariter recipere me poſſem. Adjunxi haec, in loco eligendo,

HOc vitio] Credulitate. *Corradus.*

Lepidum pulchre noram] Hoc loquendi genere ſæpius veteres utuntur. Phædrus lib. III.

Quæ genus utrumque noſſet cum pulcherrime.

Idem,

Quid judicare cogitet livor modo,
Licet diſſimulet, pulchre tamen intelligo.

Mea patientia] *Mea pertinacia*, aliis magis placet. *Corradus.*

Conſedi] Hoc eſt, caſtra metatus ſum. Cæſar III de Bell. Gall. cap. 17. *Cum Viridorix contra eum duum millium ſpatio conſediſſet.* & in lib. V, cap. 9. *Ubi ex captivis cognovit, quo in loco hoſtium copiæ conſediſſent.* A. Buchnerus.

Vel cum ſalute recipere me poſſem] Aliquantum mendi hoc loco habent antiquiores codices, *ſalutari* enim legunt pro *ſalutariter*, ni fallimur: eſt autem Planco familiare adverbium. Sequenti enim epiſtola in vulgatis etiam, nedum veteribus & melioribus libris, *nihil enim me non ſalutariter cogitare ſcio.* Et nos igitur *ſalutariter* ſcripſimus. Uſurpavit etiam Cicero hoc adverbium. *Victorius.*

Voco*n*-

gendo, flumen oppoſitum ut haberem, in quo mora tranſitus eſſet: Vocontii ſub manu ut eſſent, per quorum loca mihi fideliter pateret iter. Lepidus, deſperato adventu meo, quem non mediocriter captabat, ſe cum Antonio conjunxit a. d. IV Kal. Iunias: eodemque die ad me caſtra moverunt, viginti millia paſſuum cum abeſſent, res mihi nuntiata eſt. Dedi operam deum benignitate, ut & celeriter me reciperem, & hic diſceſſus nihil fugae ſimile haberet: non miles ullus, non eques, non quidquam impedimentorum omitteretur, aut ab illis ferventibus latronibus interciperetur. Itaque pridie Nonas Iunias omnes copias Iſaram trajeci, ponteſque, quos feceram, interrupi, ut ſpatium ad colligendum ſe homines haberent, & ego me interea cum collega conjungerem, quem triduo, cum has dabam litteras, exſpectabam. Laterenſis noſtri & fidem & animum ſingularem in remp. ſemper fatebor. Sed certe nimia ejus indulgentia in Lepidum ad haec pericula perſpicienda facit eum minus ſagacem. Qui quidem cum in fraudem ſe deductum videret, manus, quas juſtius in Lepidi per-

Vocontii] Plin. lib. III, cap. 4. *Corradus.*

Sub manu eſſent] Hoc eſt, ad manum, parati. Sueton. Auguſt. cap. 49. *Et quo celerius ac ſub manum annunciari, cognoſcique poſſet, quid in provincia quaque gereretur.*

Per quorum loca mihi fideliter pateret iter] Nihil hic mutandum: licet Palatinus ſextus initio tenuerit, *mihi pater & frater*, quemadmodum fuiſſe in Hittorpiano adnotavit Guilielmius, & inde legit, *Per quorum loca mihi fidelia iter pateret; & frater.* Utinam adjunxiſſet rationes, nam parati eramus eas cernere. In Medio ferme epiſtolæ quoque conjectat, *in quo auſu tamen interpellatus.* Gebhardus.

Quem non mediocriter captabat] Quamvis ante denuntiaſſet, ne venirem, epiſt. 21 hujus libri. *Corradus.*

Aut ab illis ferventibus latronibus interciperetur] Mediceus codex & Petrarchæ liber, Germanicus item impreſſus, qui ſæpe antiquam lectionem in margine adpoſitam habet, omnes conveniunt, & pro *furentibus*, *ferventibus* legunt. Nos igitur hunc conſenſum probatiſſimorum codicum aſpernari non potuimus: nam quod paullo ſupra hac ipſa epiſtola Lepido *offenſus*, cum antea *infenſus* legeretur, ſcripſimus, veterum in hoc etiam codicum auctoritatem ſecuti ſumus. *Victorius.* *Aut ab illis ferventibus latron.*] Sic habent fere omnes libri manuſcripti: *furentibus* tamen non damno, quod eſt in vulgatis: præſertim cum ſequatur non longo poſt intervallo, *veniebant enim eodem furore in me, quo in patriam, incitati.* Lambin.

Homines haberent] Provinciales. *Corradus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

perniciem armaſſet, ſibi afferre conatus eſt. In quo caſu tamen interpellatus & adhuc vivit & dicitur victurus. Sed tamen de hoc mihi parum certum eſt. Magno cum dolore parricidarum elapſus ſum his. veniebant enim eodem furore in me, quo in patriam, incitati. Iracundias autem harum rerum recentis habebant: quod Lepidum caſtigare non deſtiteram, ut exſtingueret bellum: quod colloquia facta improbabam: quod legatos fide Lepidi miſſos ad me in conſpectum venire vetaveram: quod C. Catium Veſtinum, tribunum militum, miſſum ab Antonio ad me cum litteris, exceperam. In quo hanc capio voluptatem, quod certe, quo magis me petiverunt, tanto majorem his fruſtratio dolorem attulit. Tu, mi Cicero, quod adhuc feciſti idem praeſta ut vigilanter nervoſeque nos, qui ſtamus in acie, ſubornes. Veniat Caeſar cum copiis quas habet firmiſſi-

Adhuc vivit, & dicitur victurus] Non vixit tamen. *Idem.*

Magno cum dolore parricidarum elapſus ſum his] Paullus Manutius legit *elapſ. ſum bis*, quanquam libri omnes habent *elapſus ſum iis*, aut certe *his*. Lambin. Friget hic *iis*, ut bene olim Manutius vidit in Scholiis (quanquam in Commentario *iis* retineat & explicet) aliique. Forte Plancus ſcripſit, *Magno cum dolore parricidarum elapſus ſum. ii veniebant enim eodem furore in me, quo in patriam incitati.* Sed ſine vetuſtis libris nihil affirmo. *Grævius.*

Quod colloquia facta improbabam] *Improbaram*, fortaſſe melius. *Corrad.*

Quod legatos fide Lepidi miſſos ad me in conſpectum venire vetaveram] Antea *Lepidi dimiſſos.* Quis non videat, qui attente legat, ita ſcribendum eſſe, mendumque ortum, quod negligenter librarius poſtremam ſyllabam *Lepidi* bis ſcripſerit. Exponit Plancus, cur tantopere ſibi Antonius ac Lepidus infenſi ſint, & in aliis rebus narrat ſibi illos valde iratos, quod Antonii legatos ad ſe miſſos Lepidi fide, nedum audire voluerit, in conſpectum ſuum venire prohibuit. *Lepidi* autem *fide:* quia fidem ſuam Lepidus interpoſuerat, a Planco illos violatum non iri. *Legatos miſſos*, ut paullo poſt inquit, *C. Catienum miſſum ab Antonio ad eum cum litteris.* Victor. Ut edidit Victorius ita & Palatinus primus. nam quod vulgo *Lepidi dimiſſos* vitioſum eſt, præcedentiſque vocabuli extrema ſyllaba adhæſit poſteriori. Vulgo excuſum eſt, *dimiſſos, ad me in conſpectum venire vetueram.* Paullo poſt, ex Palatino primo, ex editione Victoriana (nam ex Mediceo hanc lectionem attulit, quam ad primam quoque impreſſionem notat Egnatius,) ex Hittorpiano lego, *miſſum ab Antonio ad me cum litteris exceperam*, quanquam in Palatino ſexto, primo erat, *acceperam.* ſed *exceperam* rectius. Videatur Cæſar libro 1 Bell. civilis. idem lib. III. Virgil. Buc. II.

Nonne ego te vidi Damonis peſſime caprum
Excipere inſidiis.

Vulgatum eſt, *miſſum ab Antonio ad eum cum litteris interceperam.* Gebhardus.

Cæſar] C. Octavius Cæſar. *Corrad.*

Cujus

miſſimas: aut, ſi ipſum aliqua res impedit, exercitus mittatur: cujus ipſius magnum agitur periculum. Quidquid aliquando futurum fuit in caſtris perditorum contra patriam, hoc omne jam convenit. Pro urbis vero ſalute cur non omnibus facultatibus, quas habemus, utamur? Quod ſi vos iſtic non defueritis, profecto, quod ad me attinet, omnibus rebus abunde reipub. ſatisfaciam. Te quidem, mi Cicero, in dies, mehercules, habeo cariorem: ſollicitudineſque meas quotidie magis tua merita exacuunt, ne quid aut ex amore, aut ex judicio tuo perdam. Opto ut mihi liceat jam, praeſenti pietate meorum officiorum tua beneficia tibi facere jucundiora. Octavo Idus Iun. Cularone, ex finibus Allobrogum.

Cujus ipſius magnum agitur periculum] Ut qui Antonium fugarit. *Idem.*

Civarone, ex finib. Allobrog.] Alii legunt *Avenione*. *Civarum* in ea regione ſcriptores agnoſcunt. *Idem.* *Cuvarone*] Scaliger conjicit *Curalone*; idemque monuit Gruterum per epiſtolam Lindebrogius, alluduntque MSS. in quibus *Cujarone*. Gebhardus. *Cularo* nominatur in Tabula Itineraria Peutingeri, & in Notitia Imperii, quæ Tribunum cohortis primæ Flaviæ *Cularone* in Sapaudia ſtationem habuiſſe docet. Unde muri *Cularonenſes* hodieque leguntur in antiqua inſcriptione portæ civitatis. Poſtea ab Imperatore Gratiano dicta Gratianopolis. In epiſtola L. Planci ad Ciceronem, quæ eſt 23 libri x ad Famil. legendum jam olim cenſuimus in ultimis verbis *Cularone* in finibus Allobrogum, non *Civarone* ut vulgo edi ſolet. *Fines Allobrogum* facit Gratianopolim, quia ad Iſaram poſita eſt, qui Allobroges claudit, ſeparatque a Vocontiis. Sirmondus. Certiſſima emendatio in hanc editionem recepta eſt, Muſis applaudentibus.

EPISTOLA XXIV.

ARGUMENTUM.

Pollicetur ſe memorem beneficiorum; ſuas copias narrat; ſubſidium aut Octaviani Caeſaris copiarum, aut Africani exercitus poſtulat: Octavianum quaſi parum reipub. amantem carpit. Eodem anno.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

PLANCVS IMP. COS. DESIGN. CICERONI S.D.

FAcere non poſſum quin in ſingulas res meritaque tua tibi gratias agam. Sed mehercules facio cum pudore. Neque enim tanta neceſſitudo, quantam tu mihi tecum eſſe voluiſti, deſiderare videtur gratiarum actionem. Neque ego lubenter pro maximis tuis beneficiis tam vili munere defungor orationis: & malo praeſens obſervantia, indulgentia, aſſiduitate, memorem me tibi probare. Quod ſi mihi vita contigerit, omnes gratas amicitias, atque etiam pias propinquitates, in tua obſervantia, indulgentia, aſſiduitate vincam. Amor enim tuus, ac judicium de me, utrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an voluptatis quotidie ſit allaturus, non facile dixerim. De militum commodis fuit tibi curae: quos ego non potentiae meae cauſſa (nihil enim me non ſalutariter cogitare ſcio) ornari volui a ſenatu, ſed primum, quod ita meritos judicabam: deinde, quod ad omnes caſus conjunctiores reip. eſſe volebam: noviſſime, ut ab omni omnium ſollicitatione averſos eos, tales vobis praeſtare poſſem quales adhuc fuerunt. Nos adhuc hic omnia integra ſuſtinuimus. Quod conſilium noſtrum, etſi quanta ſit aviditas hominum, non ſine cauſſa, talis victoriae, ſcio, tamen vobis probari ſpero. Non enim, ſi quid in his exercitibus ſit offenſum, magna ſubſidia reſp. habet expedita, quibus ſubito impetu ac latrocinio parricida-

PIas propinquitates in tua obſervantia*] Al. *in tui obſervantia.* Corrad. Leg. *pias propinquitates tui obſervantia.* Lamb. Sed refragantur omnes veteres libri.

Quotidie ſit allaturus] De hac locutione in Quæſtura leges: etſi ſuſpicamur, *ſit allaturum*, legi debere. *Corradus.*

De militum commodis] Per Decemviros dandis, ep. 20 lib. 11. *Idem.* *Commoda* proprie dicuntur in re militari dona & præmia, quæ militibus præter ſtipendium tribuuntur. Ovid. 1 de Arte am.

Romule militibus ſciſti dare commoda ſolus.

Omnia integra ſuſtinuimus] Non pugnavimus. *Corradus.*

Quibus ſubito impetui, ac latrocinio parricidarum reſiſtat] Nos ut in veterrimo Mediceo codice invenimus *impetu* ſcripſimus, ut etiam in epiſtola ad P. Servilium, *ut intelligat hanc commendationem ſibi magno uſu atque adjumento fuiſſe.*

Sæpe

cidarum reſiſtat. Copias vero noſtras notas tibi eſſe arbitror. In caſtris meis legiones ſunt veteranae tres, tironum vel luculentiſſima ex omnibus una: in caſtris Bruti una veterana legio, altera bima, octo tironum. Ita univerſus exercitus numero ampliſſimus eſt, firmitate exiguus. Quantum autem in acie tironi ſit committendum, nimium ſaepe expertum habemus. Ad hoc robur noſtrorum exercituum, ſive Africanus exercitus, qui eſt veteranus, ſive Caeſaris acceſſiſſet, aequo animo ſummam remp. in diſcrimen deduceremus. Aliquanto autem propius eſſe, quod ad Caeſarem attinet, videbamus. Nihil deſtiti eum litteris hor-

Sæpe autem ſic protuliſſe hujuſcemodi nomina tertio caſu Virgilium, notiſſimum eſt. ut in IV Georgico, *Quod nec concubitu indulgent.* &, *Teque aſpectu ne ſubtrahe noſtro*, & aliis locis. Quod diligentiſſimus vir Joannes Pierius in ſuis Virgilianis caſtigationibus adnotat. Nam quod hunc locum ut Ciceronis citat, cum ſit ex epiſtola L. Planci, μνημονικὸν ἁμάρτημα· vel potius ſequitur nonnullorum morem qui cunctas epiſtolas quæ his voluminibus continentur, quia non valde ſtylo inter ſe diverſæ ſunt, ut ſi Ciceronis eſſent, adducunt. Ne minimum probi & eruditi hominis erratum cum maxima ejuſdem laude conjungam: docetque ille Cæſarem tantum tam minutarum rerum auctorem in hujuſcemodi nominibus *i*, litteram cenſuiſſe abjiciendam: *dominatuque* & *ornatu*, & reliqua hujuſmodi & ſcribendum & proferendum eſſe. *Victor.* *Impetui*] Al. *impetu*, eodem caſu: quod ego tamen in poetis potius, quam in oratoribus probarim. *Corrad.* *Quibus ſubito impetu ac latrocinio parricidarum reſiſtat*] Ita elegantiſſime ac probiſſime Palatinus ſextus, Hittorpianus, Stewechianus [nec non Amſtelodam. Græv. ſecund.] ut ex Mediceo adnotat quoque P. Victorius. Propertius libro II.

Tantaleæ poterit tradere poma manu:

& plura apud Paſſeratium, Pierium, alioſque. ſic Virgilius *curru* pro *currui*. vulgo *impetui*. Gebhardus.

Octo tyronum] Quidam legunt, *octo millia tyronum*. Epiſt. enim 33 hujus lib. videmus legiones duas nec frequentes agnoſci, licet Appianus X ſcribat. *Corradus.*

Africanus exercitus] Cui T. Sextus & Q. Cornificius præerant. *Idem.*

Sive Cæſaris] Octavii. *Idem.*

Aliquanto autem propius eſſe, quod ad Cæſarem attinet, videbamus] *Aliquanto illum propius eſſe e rep. eſſe videbamus.* Sic mihi viſus eſt hic locus eſſe reſtituendus, cum eſſet corruptiſſimus. Nam primum hoc totum, *quod ad Cæſarem attinet*, quod reperitur in omnibus libris vulgatis, fuerat fruſtra & temere inculcatum. quod conjeci ex unius codicis antiqui ſcriptura, quæ eſt talis, *aliquanto illum propius eſſe.* Nam pronomen *illum*, ſatis demonſtrat & ſignificat Cæſarem ſine illa acceſſione: deinde verbum *videbamus* facile indicat aliquid deeſſe. Quid autem aliud deeſſe dici poſſit, quam quod repoſuimus? quod ſcilicet ejectum fuerat, receptis illis verbis, *quod ad Cæſarem attinet:* quæ nata fortaſſe ſunt vel ex iis quæ ſequuntur, *quod ad Cæſaris amorem attinet:* vel ex eo quod pronomen *il-*

hortari, neque ille intermiſit affirmare, ſe ſine mora venire: cum interim averſum illum ab hac cogitatione ad alia conſilia video ſe contuliſſe. Ego tamen ad eum Furnium noſtrum cum mandatis litteriſque miſi, ſi quid forte proficere poſſet. Scis tu, mi Cicero, quod ad Caeſaris amorem attinet, ſocietatem mihi eſſe tecum: vel quod in familiaritate Caeſaris, vivo illo, jam tueri eum & diligere fuit mihi neceſſe: vel quod ipſe, quoad ego noſſe potui, moderatiſſimi atque humaniſſimi fuit ſenſus: vel quod ex tam inſigni amicitia mea atque Caeſaris, hunc filii loco & illius & veſtro judicio ſubſtitutum, non proinde habere turpe mihi videtur. Sed quidquid tibi ſcribo, dolenter mehercule magis quam inimice facio. Quod vivit Antonius hodie, quod Lepidus una eſt, quod exercitus habent non contemnendos, quod ſperant, quod audent, omne Caeſari ac-

lum (quod reperimus in duobus codicibus antiquis,) ſublatum eſſet: vel ex annotatione ad vocem *illum* adſcripta: cum lector aliquis adſcripſiſſet *Cæſarem*. Doctus quidam tamen ſic hunc locum legendum exiſtimat, *aliquanto autem propius eſſe Cæſarem volebamus*. Lambin. Emendationi Lambini haut inviti ſubſcriberemus, niſi omnes veteres libri quos Guilielmius, Gruterus aliique evolverunt, adverſarentur.

Ad alia conſilia] Triumphi & Conſulatus petitionem. *Corrad.*

Ad Cæſaris amorem] Octavii. *Idem.*

Societatem mihi eſſe tecum] In hoc Octavii amore. *Idem.*

In familiaritate Cæſaris] Julii Cæſaris. *Idem.*

Atque Cæſaris] Julii Cæſaris. *Idem.*

Hunc] Octavium. *Idem.*

Et illius] Julii Cæſaris in teſtamento. *Idem.*

Veſtro judicio] Teſtimonio adoptionis publicæ a Prætoribus ex more deſcripto, & illo *Cæſaris* nomine, & tot honoribus ornato. *Idem.*

Non proinde habere] Sic recte reſtituit Victorius, adſtipulantibus Pall. Vatic. Amſtelodam. vulgo *perinde*. ut & in ep. 31 hujus libri ex antiquis codd. quibus noſtri ſubſcribunt, emendatum eſt a Victorio, *quem tametſi nemo eſt, qui videre velit, tamen nequaquam proinde ac dignus eſt, oderunt homines*. vulgati *perinde*, ſed *proinde* ſæpe hoc ſenſu capitur, quod ignorarunt ſcioli. Cic. pro Milon. *Proinde quaſi Appius ille Cæcus viam munierit*. Inferius epiſt. 34 hujus libri, *Etſi omni tempore ſumma ſtudia officii mutuo inter nos certatim conſtiterunt, pro noſtra inter nos familiaritate, & proinde diligenter ab utroque conſervata ſunt*. hoc eſt, perinde diligenter. Terent. Heaut. I, 1.

Proinde quaſi nemo ſiet
Ita tute attente illorum officia fungere.

Plaut. Amph. II, 2.

eo fit, quia mihi
Plurimum credo, & ſcio iſta hac facta
proinde ut proloquor.

ſic frequenter Comici. *Grævius.*

Quod vivit Antonius hodie] Similis ſententia aliis verbis exprimitur lib. VII, ep. 29. & lib. I ad Att. ep. 12.

Id omne Cæſari acceptum referre poſſunt] Octa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

[m]i acceptum referre poſſunt. Neque ego ſuperiora repetam. Sed ex eo tempore quo ipſe mihi profeſſus eſt ſe venire, ſi venire voluiſſet, aut oppreſſum jam bellum eſſet, aut in adverſiſſimam illi Hiſpaniam cum detrimento eorum maximo detruſum. Quae mens eum, aut quorum conſilia a tanta gloria, ſibi vero etiam neceſſaria ac ſalutari, avocarint, & ad cogitationem conſulatus bimeſtris, ſummo cum terrore hominum, & inſulſa cum efflagitatione tranſtulerint, exputare non poſſum. Multum in hac re mihi videntur neceſſarii ejus, & reip. & ipſius cauſſa proficere poſſe, plurimum, ut puto, tu quoque, cujus ille tanta merita habet, quanta

Octavio, qui nec D. Bruto reconciliari voluit, nec Antonium fugientem perſequi. *Corrad.*

In adverſiſſimam illi Hiſpaniam] Lepido ante decretam: *adverſiſſimam* propter Aſinium Pollionem, qui ibi habet exercitum. *Idem.* *Adverſ. illi*] Sic Amſtelodam. aliique veteres codices. Alii, *adverſiſſimam illis*, alii *averſiſſimam*. perperam.

Cum detrimento eorum maximo detruſum] MSS. plerique *cum detrimento eorum maximo & rurſus*, ſive *& rurſum*. quæ argumento ſunt legendum eſſe, uti in Palatino ſexto & Hittorpiano legitur: *extruſum* ex Italia ſcilicet & Galliis in Hiſpanias. vidit & Manutius. *Grævius.*

Conſulatus bimeſtris] Poſt Hirtii & Panſæ mortem. *Corradus.* Poteſt id quidem per extenuationem eſſe dictum. Quid tamen ſi *quimeſtris* legas? quod tot eſſent ad Januarium ab initio Sextilis menſes. Hæc enim ad v Kal. Sext. ſcripta apparet. Illud addo, æſtimari oportere, quæ ſunt libro quarto ad Cn. Plancum litteræ, huicne ſcriptæ fuerint, atque ita in hunc librum ſuo ſcilicet loco ex temporum ratione retrahendas. Tres certe in volumine ad Atticum legimus ad hunc Plancum: quas qui libri hujus initio adſcripſerit, belle & rerum cognitioni, & neſcio cui elegantiæ conſuluerit. Quis enim dubitat quin & in his colligendis nonnihil Tyro peccarit, & multum ſit de illius diligentia temporum injuria derogatum atque detractum? Quis enim credat, quæ eſt paullo poſt ad Appium, ab illo in tam alienum locum collocatam, tamque ab aliis quæ juſtum volumen confecere, disjunctam? Itaque & ea apud alias ad eundem ponenda eſt, meo judicio. Cæterum, quo minus idem Plancus hic atque ille exiſtimetur, impedimento eſſe poteſt, quod ille inimicus Julii Cæſaris fuiſſe videtur ex illis epiſtolis. At hic ſupra, *Scis tu, mi Cicero, quod ad Cæſaris amorem attinet, ſocietatem mihi eſſe tecum: vel quod in familiaritate Cæſaris, vivo illo, jam tueri eum & diligere mihi fuit neceſſe: vel quod ipſe, quoad ego noſſe potui, moderatiſſimi atque humaniſſimi fuit ſenſus: vel quod ex tam inſigni amicitia mea atque Cæſaris hunc filii loco & illius & noſtro judicio ſubſtitutum non perinde habere, mihi turpe videtur.* Sed & Cicero idcirco nimis eum ſerviſſe temporibus ſcribit: ut tamen mutari potuerit, & ex Pompeiano ad Cæſarem cum fortuna ſimul inclinare. Itaque æſtimandum relinquimus. *Bern. Rutil.*

Cujus ille tanta merita habet] In Philippicis leges. *Corrad.* Ut etiam Ciceronem M. Brutus ob eam cauſſam in epiſtola quadam graviter increpet.

Ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

quanta nemo, praeter me. nunquam enim obliviſcar, maxima ac plurima me tibi debere. De his rebus, ut exigeret cum eo, Furnio mandavi. Quod ſi quantam debeo habuero apud eum auctoritatem, plurimum ipſum juvero. Nos interea duriore conditione bellum ſuſtinemus, quod neque expeditiſſimam dimicationem putamus, neque tamen refugiendo commiſſuri ſumus ut majus detrimentum reſp. accipere poſſit. Quod ſi aut Caeſar ſe reſpexerit, aut Africanae legiones celeriter venerint, ſecuros vos ab hac parte reddemus. Tu, ut inſtituiſti, me diligas rogo, proprieque tuum eſſe, tibi perſuadeas. v Kal. Sextil. ex caſtris.

Ut exigeret cum eo] Fruſtra Lambinus *ut ageret cum eo*. Atqui hoc ipſum eſt *exigeret cum eo*. Senec. epiſt. 28. *Sic itaque me audi, tanquam mecum loquar; in ſecretum te meum admitto, & te adhibito mecum exigo.* Plin. lib. v, epiſt. 12. *Ex illis enim vel præcipue ſentio, quantopere me diligas, cum ſic exegeris mecum, ut ſolitus cum tuo filio.* lib. IX, ep. 28. *Sed confodias licet, dummodo jam nunc deſtines diem, quo & de illis & de his coram exigere poſſimus.* Liv. XXII, cap. 49. *Hæc exigentes prius turba fugientium civium, deinde hoſtes oppreſſere.* Gronovius.

Plurimum ipſum juvero] Hittorp. *tueor.* in quo veſtigia veræ lectionis ſunt, quam præ ſe fert Palat. ſex: *plurimum ipſum juero.* Notum illud Poetæ,

O Tite, ſi quid ego adjuero, curamve levaſſo
Ecquid erit præmi?

Sed & alia exempla in promtu ſunt. *Grævius.*

Quod ſi aut Cæſar ſe reſpexerit] Si ſibi conſuluerit, ſuæque ſalutis rationem habuerit. Terent. Heaut. I, I.

—— denique
Nullum remittis tempus, neque te reſpicis.

Grævius.

Africanæ legiones] Quæ erant in Africa.

v *Kal. Sex. ex caſtris*] Prim. Pal. Amſtelod. & nonnulli alii, quos vidit Corradus, ſcribunt v *Kal. ex caſtris.* probavit Lambinus. Sane hæc ſubſcriptio non convenit cum *bimeſtri conſulatu*, cujus ſuperius meminit, ut pridem docti monuerunt.

EPISTOLA XXV.

ARGUMENTUM.

Modeſte reprehendit in Furnio praeproperam adipiſcendae praeturae feſtinationem.

CICERO FURNIO S. D.

SI intereſt, id quod homines arbitrantur, reip. te, ut inſtituiſti atque feciſti, navare operam, rebuſque maximis,

FURNIO] Planci legato. *Corradus.*

Cele

mis, quae ad exſtinguendas reliquias belli pertinent, intereſſe, nihil videris melius, neque laudabilius, neque honeſtius facere poſſe. Iſtamque operam tuam, navitatem, animum in remp. celeritati praeturae anteponendam cenſeo. Nolo enim te ignorare, quantam laudem conſecutus ſis, mihi crede, proximam Planco, idque ipſius Planci teſtimonio, praeterea fama, ſcientiaque omnium. Quamobrem ſi quid operis tibi etiam nunc reſtat, id maximo opere cenſeo perſequendum. Quid enim honeſtius, aut quid honeſto anteponendum? Sin autem ſatisfactum reip. putas, celeriter ad comitia, quando mature futura ſunt, veniendum cenſeo: dummodo ne haec ambitioſa feſtinatio aliquid imminuat ejus gloriae quam conſecuti ſumus. Multi clariſſimi viri, cum reipub. darent operam, annum petitionis ſuae non obierunt. Quod eo facilius nobis eſt, quod non eſt annus hic tibi deſtinatus, ut, ſi aedilis fuiſſes, poſt biennium tuus annus eſſet. Nunc nihil praetermittere videbere uſitati, & quaſi legitimi temporis ad petendum. Video autem, Planco conſule, etſi etiam ſine eo rationes expeditas haberes, tamen ſplendidiorem petitionem tuam, ſi modo iſta ex ſententia confecta eſſent. Omnino plura me ſcribere, cum tuum tantum conſilium judiciumque ſit, arbi-

Celeritati præturæ anteponendam] Sic veteres libri plerique omnes. nonnulli *anteponendum.* meus ſecundus *anteponendo.* lege *anteponenda.* Grævius. Furnius autem ad petendam præturam contendere cupiebat, cum nondum ipſius annus eſſet.

Sin autem ſatisfactum reip. putas] Non fruſtra in Hittorp. & ſex. Pal. legitur, *ſin autem ſatisfactum officio, reip. ſatisfactum putas.* Ciceronem exiſtimo ſcripſiſſe: *ſin autem ſatisfactum officio, ſatisfactum reip. putas.* Græv.

Quando mature futura ſunt] Sic omn. MSS. quos Guilielmius, Gruterus, Grævius viderunt. Victorius ſolus, *quam mature futura ſunt*, quem ſequitur Gebhardus. Comitia autem non fuerunt oppreſſa a III viris.

Dummodo ne quid hæc ambitioſa feſtinatio aliquid imminuat ejus gloriæ] Sic Victorius ex MSS. Sane in omnibus fere hæc extat ſcriptura, quam tamen mendoſam eſſe facile vident omnes. Manutius aliique omiſerunt *aliquid.* ſed rectius Hittorp. & ſext. Pal. *ne hæc ambitioſa feſtinatio aliquid imminuat ejus gloriæ.* Græv.

Si ædilis fuiſſes] Atqui non fuiſti, ſed Trib. pleb. tantum, L. Paullo & C. Marcello Coss. *Corradus.*

Nihil prætermittere videbere] Etiamſi petitionem Præturæ in ſequentem annum differes. *Idem.*

Planco Conſule] In ſequentem annum jam nunc deſignato. *Idem.*

Illud

arbitrabar non ita neceſſe: ſed tamen ſententiam meam tibi ignotam eſſe nolebam. Cujus eſt haec ſumma, ut omnia te metiri dignitate malim, quam ambitione: majoremque fructum ponere in perpetuitate laudis, quam in celeritate praeturae. Haec eadem locutus ſum domi meae, adhibito Q. fratre meo, & Caecina, & Calviſio, ſtudioſiſſimis tui, cum Dardanus, libertus tuus, intereſſet. omnibus probari videbatur oratio mea. ſed tu optime judicabis.

EPISTOLA XXVI.

ARGVMENTVM.

Et de periculo vitato, quod ex Narbonenſi pugna impendere ſcripſerat Furnius, & de Planci Brutique concordia gratulatur. Diſſuadet, ne ad petendam praeturam eat: comitia tamen, non tam ejus quam reipub. cauſſa, protrahi a ſe, quantum in ipſo ſit, in Ianuarium menſem, ſignificat. Eodem anno.

M. CICERO FVRNIO S.D.

LEctis tuis litteris, quibus declarabas, aut omittendos Narbonenſes, aut cum periculo dimicandum, illud magis timui: quod vitatum non moleſte fero. Quod de Planci & Bruti concordia ſcribis, in eo vel maximam ſpem pono victoriae. De Gallorum ſtudio nos aliquando noſcemus, ut ſcribis, cujus id opera maxime excitatum ſit. Sed jam (mihi crede) cognovimus. Itaque jucundiſſimis tuis litteris ſtomachatus ſum in extremo. Scribis enim, ſi in Sextilem comitia, cito te: ſin jam confecta, citius, ne diutius cum periculo fatuus ſis. O mi Furni, quam tu cauſſam tuam

ILlud magis timui] Dimicare cum periculo. *Corrad.*

Cognovimus] Tua opera excitatum. *Idem.*

Stomachatus ſum in extremo] Stewech. *in extremis*, ut conjecerat Lambinus.

Quam tu cauſſam tuam non noſti, qui alienas tam facile diſcis] *Docere cauſſam* dicitur, qui pro ſe acturum patronum inſtruit, *diſcere*, qui defenſurus eſt. Cicer. II de Orat. *Nihil eſt negotii hujuſmodi cauſſam cognoſcere. Recte igitur de cauſſa diſcenda nihil præcipitur.* Et rurſum, *Niſi forte exiſtimatis a Manio Curio cauſſam didiciſſe L. Craſſum.* Sic & *docere.* Auguſtinus VI de Civit. Dei, cap. 10. *Sunt qui ad vadimonia ſua deos advocent: ſunt qui libellos offerant, & illos cauſſam ſuam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tuam non noſti, qui alienas tam facile diſcas! Tu nunc candidatum te putas, & id cogitas, ut aut ad comitia curras: aut, ſi jam confecta, domi tuae ſis: ſcilicet ne cum maximo periculo, ut ſcribis, ſtultiſſimus ſis. Non arbitror te ita ſentire. omnis enim tuos ad laudem impetus novi. Quod ſi ut ſcribis, ita ſentis, non magis te, quam de te judicium reprehendo meum. Te adipiſcendi magiſtratus leviſſimi & divulgatiſſimi, ſi ita adipiſcare, ut plerique, praepropera feſtinatio abducet a tantis laudibus, quibus te omnes in coelum jure & vere ferunt? Scilicet id agitur, utrum hac petitione, an proxima praetor fias, non ut ita de repub. mereare, omni honore ut digniſſimus judicere? Vtrum neſcis quam alte aſcenderis? an pro nihilo id putas? Si neſcis, tibi ignoſco, nos in culpa ſumus. Sin intelligis, ulla tibi eſt praetura, vel officio, quod pauci, vel gloria, quam omnes ſequuntur, dulcior? Hac de re & ego, & Calviſius, homo magni judicii tuique amantiſſimus, te accuſamus quotidie. Comitia tamen, quum ex his pendes, quantum facere poſſumus, quod multis de cauſſis reipub. arbitramur conducere, in Ianuar. menſem protrudimus. Vince igitur, & vale.

EPI-

ſuam doceant. Plin. lib. III, ep. 9. *Legatos interrogabam, docuiſſentne me aliquid, quod re probari poſſe confiderent*. Gronovius.

Domi tuæ ſis, ne cum maximo periculo] Ita hunc locum Victorius edidit, exturbato vocabulo *ſcilicet* quod poſt *ſis* & ante *ne* injectum hæſerat. At Stewech. & Palatinus primus τὸ *ſis* jugulant. [ut & Amſtelodam. & Mentel.] Mihi, ut facit Palatinus ſextus, hæc verba omnia unco contrahenda videntur, *ſcilicet ne cum maximo periculo, ut ſcribis, ſtultiſſimus ſis*. nam ex ſuperioribus ab aliquo ſciolo confecta, & huc invecta ſunt. *Gebhardus*. *Scilicet*, quod tot libri agnoſcunt vetuſti, non erat extrudendum. Si in quibuſdam non extat culpa librariorum factum, qui hoc vocabulum hac nota *ſ*. exprimunt, ut Mentelianus. Denique non incommode meus ſecundus, *domi tuæ ſis. ſcilicet ne cum maximo periculo ſtultiſſimus ſis*. Iſta particula *ſcilicet* ironiæ ſervit imprimis, qua hic Tullius utitur. *Grævius*.

Si ita adipiſcare] Ambitioſe, & reip. incommodo. *Corradus*.

Nos in culpa ſumus] Qui id tibi non ſignificavimus. *Idem*.

In Januar. menſem protrudimus] Coactus ſum cedere majori conſenſui in hac lectione admittenda, videlicet Palatino primo, Stewechiano, Vaticani excerptis, editioni Victorianæ: [his accedit Amſtelodam. & Mentel.] & revera aptius eſt quam vulgatarum editionum *protendimus*, retinente tamen illud Palatino ſexto, & Hittorpiano profitente *producimus*. Gebhardus.

Cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XXVII.

ARGVMENTVM.

Lepidum quaſi molli brachio objurgat, quia, ſummis honoribus a ſenatu ornatus, gratiarum agendarum officium neglexerat: deinde, pacem inter Antonium, bonoſque cives conciliare cupientem hortatur, ne ſe interponat. Eodem anno.

CICERO LEPIDO S.

QVod mihi, pro ſumma erga te benevolentia, magnae curae eſt, ut quam ampliſſima dignitate ſis, moleſte tuli, te ſenatui gratias non egiſſe, cum eſſes ab eo ordine ornatus ſummis honoribus. Pacis inter civis conciliandae te cupi-

CVm eſſes ab eo ordine ornatus ſummis honoribus] Statua equeſtri inaurata in roſtris inter alia donatus. *Corradus.* Ejus Senatuſconſulti quinta Philipp. verba hæc ſunt, *Cum a M. Lepido Imper. Max. Pont. ſæpenumero reſp. & bene feliciter geſta ſit, populuſque Ro. intellexerit ei dominatum regium maxime diſplicere: cumque ejus opera, virtute, conſilio, ſingularique clementia & manſuetudine bellum acerbiſſimum civile ſit reſtinctum, Sextuſque Pompeius Cn. F. Magnus hujus ordinis auctoritate ab armis diſceſſerit, & a M. Lepido Imp. Max. Pont. ſumma ſenatus populique Ro. voluntate civitati reſtitutus ſit: Senatum populumque Rom. pro maximis plurimiſque in remp. M. Lepidi meritis, magnam ſpem in ejus virtute, auctoritate, felicitate reponere, otii, pacis, concordiæ, libertatis: ejuſque in remp. meritorum ſenatum populumque Rom. memorem fore, eique ſtatuam equeſtrem inauratam in roſtris, aut quo alio loco in foro vellet, ex hujus ordinis ſententia ſtatui placere. Qui honos P. C. mihi maximus videtur primum, quia juſtus eſt: non enim ſolum datur propter ſpem temporum reliquorum, ſed pro ampliſſimis meritis redditur. nec vero cuiquam poſſumus commemorare hunc honorem a ſenatu tributum judicio Senatus ſoluto, & libero.* Et decimatertia de eodem, *Itaque ei & honores decrevi, quos potui ampliſſimos, in quibus vos mihi eſtis aſſenſi, nec unquam de illo*, &c. Interpres vero neſcio quid garrit imperite, ſcilicet de imperio ei, contraque Antonium bello deſtinato. Idem ad Marcum Brutum, *At in Lepido reprehendimur, cui quum ſtatuam in roſtris ſtatuiſſemus, iidem illam evertimus. Nos illum honore ſtuduimus a furore revocare, vicit amentia leviſſimi hominis noſtram prudentiam: nec tamen tantum in ſtatuenda Lepidi ſtatua factum eſt mali, quantum in evertenda boni.* Litteras vero, quibus ſignificatum ſenatui eſt a M. Lepido pacem inter cives quæri, id eſt, Antonio cum republica, non arbitror eas eſſe, quæ hoc libro paullo poſt leguntur, de quibus quid ſentiam, ſuo loco dicemus: ſed eas potius, de quibus Cicero Philippica XIII. longiſſime; & ad Plancum, *Sed de pace litteræ vel Lepidi, vel tuæ, quam in partem acceptæ ſint, ex viro optimo fratre tuo, & ex C. Furnio poteris cognoſcere.* Bern. Rutil.

Pacis inter civis] Epiſt. 6 hujus libri. *Corrad.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

cupidum eſſe laetor. eam ſi a ſervitute ſejungis, conſules & reipub. & dignitati tuae. Sin iſta pax perditum hominem in poſſeſſionem impotentiſſimi dominatus reſtitutura eſt, hoc animo ſcito omnes ſanos, ut mortem ſervituti anteponant. Itaque ſapientius, meo quidem judicio, facies, ſi te in iſtam pacificationem non interpones, quae neque ſenatui, nec populo, neque cuiquam bono probatur. Sed haec audies ex aliis, aut certior fies litteris. Tu pro tua prudentia, quid optimum factu ſit videbis.

Perditum hominem] M. Antonium. *Idem.*

Itaque ſapientius facies, ſi te in iſtam pacificationem non interpones] Hittorp. & Pal. ſex. *faceres.* Hittorp. Stewech. Pal. prim. & ſex. Amſtelodam. *interponeres.* Scripſit credo Cicero, *itaque ſapientius faceres, ſi te in iſtam pacificationem non interponeres.* quamvis & vulgata non ſit repudianda. *Graevius.*

EPISTOLA XXVIII.

ARGUMENTUM.

Dolet, ſe participem non fuiſſe conjurationis in Caeſarem, quia ſuperſtes Antonius exitium reip. moliatur; deinde ſuum libertatis recuperandae ſtudium declarat. Eodem anno.

CICERO TREBONIO S.

QVam vellem ad illas pulcherrimas epulas me Idibus Martiis invitaſſes! reliquiarum nihil haberemus. At nunc cum his tantum negotii eſt ut veſtrum illud divinum in rempub. beneficium nonnullam habeat querelam. Quod vero a te, viro optimo ſeductus eſt, tuoque beneficio adhuc

TREBONIO] Aſiam conſulari imperio obtinenti, qui paullo poſt Smyrnæ a Dolabella eſt interfectus. Hujus epiſtola eſt 16 lib. XII. *Corradus.*

Ad illas pulcherrimas epulas] Cæſaris cædem: cœnam vocat ep. 14 lib. XII. *Idem.*

Reliquiarum nihil haberemus] Quoniam Antonium interfeciſſemus, ut vos etiam primo conſtituiſtis, ſed M. Brutus prohibuit. *Idem.*

Quod a te, viro optimo ſeductus eſt] Sic Philip. 2. *Te Cæſaris interficiendi Narbonæ conſilium cum C. Trebonio cepiſſe notiſſimum eſt: & ob ejus conſilii ſocietatem, quum interficeretur Cæſar, tum te a Trebonio vidimus ſevocari.* Idem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

huc vivit haec peſtis: interdum, quod mihi vix fas eſt, tibi ſubiraſcor. Mihi enim negotii plus reliquiſti uni, quam praeter me omnibus. Vt enim primum poſt Antonii foediſſimum diſceſſum ſenatus haberi libere potuit, ad illum animum meum reverti priſtinum, quem tu cum civi acerrimo, patre tuo, in ore & amore ſemper habuiſti. Nam cum ſenatum a. d. XIII Kalendas Ianuarias tribuni pleb. vocaviſſent deque alia re referrent, totam remp. ſum complexus, egique acerrime, ſenatumque jam languentem & defeſſum ad priſtinam virtutem conſuetudinemque revocavi, magis animi quam ingenii viribus. Hic dies, meaque contentio atque actio, ſpem primum populo R. attulit libertatis recuperandae. Nec vero ipſe poſtea tempus ullum intermiſi de repub. non cogitandi ſolum, ſed etiam agendi. Quod niſi res urbanas actaque omnia ad te perferri arbitrarer, ipſe perſcriberem, quanquam eram maximis occupationibus impeditus. Sed illa cognoſces ex aliis, a me pauca, & ea ſummatim. Habemus fortem ſenatum, conſulares partim timidos, partim male ſentientes. Magnum damnum factum eſt in Servio. L. Caeſar optime ſentit: ſed, quod avunculus eſt, non acerrimas dicit ſententias. Conſules egregii: praeclarus D. Brutus: puer egregius Caeſar, de quo ſpero equidem reliqua. Hoc vero certum habeto, niſi ille veteranos celeriter conſcripſiſſet, legioneſque duae de exer-

Fœdiſſimum diſceſſum] Ex urbe in Galliam Ciſalpinam. *Idem.*

Deque alia re referrent] De præſidio Coss. deſignatorum, epiſt. 6 lib. XI. *Idem.*

Conſulares partim] Epiſt. 5 lib. XII. *Idem.*

In Servio] Servius Sulpitius perierat. vid. Philip. IX.

Quod avunculus eſt] M. Antonii. *Corradus.*

Conſules egregii] Hirtius & Panſa. *Idem.*

Puer egregius Cæſar] Indigniſſime tulit Octavius, ſe *puerum* appellari, & inter præcipuos prætextus bellorum civilium hic fuit, teſte Dione lib. XLVI. Hinc ſenatus decrevit, ne Octavius vocaretur *puer*, ut notavit Servius ad Virgil. Eclog. I, v. 44. vid. Caſaub. ad Sueton. Auguſt. c. 12. & Cic. Philip. XIII, cap. 11. Novendecim annorum erat Octavius cum hoc bellum ſuſciperet contra Antonium.

Veteranos celeriter conſcripſiſſet] In Campania, Antonio Brunduſium tum profecto. *Corrad.* Cic. Philip. V, c. & 16. Sueton. Aug. c. 10. Hæc legi

Ev·

exercitu Antonii ad ejus ſe auctoritatem contuliſſent, atque is oppoſitus eſſet terror Antonio, nihil Antonium ſceleris, nihil crudelitatis praeteriturum fuiſſe. Haec tibi etſi audita eſſe arbitrabar, volui tamen notiora eſſe. Plura ſcribam, ſi plus otii habuero.

Evocatorum fuit appellata, quod miſſi facti a militia rurſus ad eam convocarentur. Dion lib. XLV.

Legioneſque duæ] Martia & quarta. *Idem.* Vid. Vell. Paterc. II, 61. Cic. Philip. V, 11. & XI, 8.

Contuliſſent] Relicto M. Antonio, Brunduſium revertente. *Corradus.*

EPISTOLA XXIX.

ARGVMENTVM.

Scribit de ſuo ſtudio erga ſalutem Ampii exſulantis; bonamque ſpem habere illum jubet. Non conſtat de anno: ſed, cum ſit is ad quem lib. VI *ſcribitur epiſtola, quae incipit,* Gratulor, *eodem haec anno, quo illa, videtur eſſe conſcripta, id eſt, Caeſare tertium, & Lepido Coss. In MSS. haec epiſtola Appio inſcribitur vid. not. Corradi.*

CICERO APPIO SAL.

DE meo ſtudio erga ſalutem & incolumitatem tuam, credo te cognoſſe ex litteris tuorum: quibus me cumulatiſſime ſatisfeciſſe certo ſcio: nec his concedo, quanquam

CICERO *APPIO*] Exiſtimant docti eundem eſſe *Appium* ad quem epiſtolæ lib. III ſunt ſcriptæ: a quibus cur in præſentia diſſentiam, nihil habeo. quin dies adſcripta id magis verum oſtendit. ſiquidem hæc data eſt epiſtola pr. No. Quint. Cicero vero ad No. Sext. ex provincia deceſſit. *Corr. In poſterioribus notis ſic commentatur:* Vide, ne ſit alius ab illo conſulari, qui provinciam Ciliciam ante Ciceronem Proconſul obtinuerit, paterque ejus forte, de quo libro proximo ad D. Brutum Cicero, *Cum Appio Claudio C. F. ſumma mihi neceſſitudo eſt, multis ejus officiis & meis mutuis conſtituta.* Et infra, *Magno tibi erit ornamento, nobiliſſimum adoleſcentem beneficio tuo eſſe ſalvum, cujus quidem cauſſâ hoc nobilior debet eſſe, quod pietate adductus propter patris reſtitutionem, me cum Antonio conjunxit.* *APPIO*] De hoc Appio Claudio nihil admodum comperti habemus, niſi quod exſulem fuiſſe, & ejus cauſſam D. Bruto diligenter a Cic. commendatam libro ſequenti legimus. Nam interpretes, qui volunt hunc eſſe App. Claudium Pulchrum, ad quem ſunt epiſtolæ lib. III ſcriptæ, hoc ipſo convincuntur erroris, quod ipſe in bello civili ante pugnam Pharſalicam mortem obiit, quomodo videre eſt apud Lucanum.

quam ſunt ſingulari in te benevolentia, ut te ſalvum malint quam ego. Illi mihi neceſſe eſt concedant, ut tibi plus, quam ipſi, hoc tempore prodeſſe poſſim: quod quidem nec deſtiti facere, nec deſiſtam: & jam in maxima re feci, & fundamenta jeci ſalutis tuae. Tu fac bono animo magnoque ſis, meque tibi nulla re defuturum eſſe confidas. Pridie Nonas Quintiles.

Hunc autem tempore belli Mutinenſis ſuperſtitem fuiſſe, ac epiſtolam hanc tum datam conſtat. *Glandorp.*

Prodeſſe poſſim] Ut Procos. in mea provincia. Quid autem id eſſet, dictum eſt lib. III. Si quis tamen aliter ſentiat, non adverſor, ne ſi velit quidem eum eſſe, qui in epiſt. 22 lib. XI. *Corrad.*

EPISTOLA XXX.

ARGUMENTUM.

Galba proelium exponit ad Mutinam factum, victoriamque de Antonio relatam. Hirtio & Panſa Coss.

GALBA CICERONI SAL.

XVII Kalend. Maii, quo die Panſa in caſtris Hirtii erat futurus, cum quo ego eram (nam ei obviam proceſſeram

SERGIUS GALBA M. CIC.] Hic Cæſaris in Gallia fuit legatus & poſtea in eum cum reliquis conjuravit. *Corradus.* SER. GALBA] Sic legendum, non, *Sergius Galba.* *Ser.* autem valet Servius: quod eſt prænomen. Galbæ enim erant Sulpiciæ gentis, non Sergiæ. Itaque hic dicebatur *Ser. Sulpicius Galba* prænomine, nomine, cognomine. *Lambinus.* GALBA CICERONI SAL.] Hanc inſcriptionem ſic invenimus in optimis codicibus noſtris, neque aliter edidit Petrus Victorius. Alii *Sergius Galba* ſcribunt. Lambinus, *Ser. Galba.* Nos nihil neque a libris neque a Victorio [cui adſtipulatur Amſtelod. & Mentel.] decedere voluimus. *Gebhard.*

Decimo ſeptimo Kal. Maii] Mediceus codex in hoc loco, *Galba Ciceroni Sal.* XVII K. Mai. in indice, *Galba Ciceroni Sal. ad* XVII *K. Mai.* parvo omnino diſcrimine, ſed quod adnotari debuit. *Victor.* Sane Galbam, ſi non uſus eſt notis, ſcripſiſſe *ſeptimo decimo*, non *decimo ſeptimo*, nemo Latinæ linguæ mediocriter peritus poteſt ignorare.

Quo die Panſa in caſtris Hirtii] Qui poſt habitum delectum Roma veniebat, Hirtio multo ante profecto. *Corradus.* Vatic. *in caſtris & Hirtii.* Mentel, *in caſtris Hirtius.* Stewech. & Græv. ſec.

ram millia paſſuum centum, quo maturius veniret) Antonius legiones eduxit duas, ſecundam, & quintam & triceſimam, & cohortes praetorias duas, unam ſuam, alteram Silani, evocatorum partem. Ita obviam venit nobis, quod nos quattuor legiones tironum habere ſolum arbitrabatur. Sed noctu, quo tutius venire in caſtra poſſemus, legionem Martiam, cui ego praeeſſe ſolebam, & duas cohortes praetorias miſerat Hirtius nobis. Cum equites Antonii apparuiſſent, contineri neque legio Martia neque cohortes praetoriae potuerunt, quas ſequi coepimus coacti, quum eas retinere non poteramus. Antonius ad Forum Gallorum ſuas copias continebat, neque ſciri volebat, ſe legiones habere, tantum equitatum & levem armaturam oſtendebat. Poſteaquam vidit ſe invito legionem ire Panſa, ſequi ſe duas legiones juſſit tironum. poſtea quam anguſtias paludis, & ſilvarum tranſivimus, acies eſt inſtructa a nobis duodecim

ſec. *in caſtris & Hirtius*. quod non temere ſpernendum. præſtat tamen vulgata.

Millia paſſus centum] *Millia paſſuum*, ex veteribus libris, & Latina locutione leges. *Corradus*.

Cohort. prætorias] Erant grandes & edecumatæ, quæ circa Imperatorem erant, inſtitutæ primo a P. Scipione. vide Feſtum *Prætoria cohors*. Olim autem tantum unam habebat Imperator, ſed per bella civilia auctæ ſunt hæ cohortes, & unus plures habebat. vide J. Lipſ. lib. II de Milit. Rom. dialog. 4.

Duas cohortes] Unam ſuam, alteram Cæſaris Octavii. *Corradus*.

Alteram Syllani, evocatorum partem] Qui in Italiam ſine mandatis a Lepido miſſus, ad Antonium venerat, arbitratus id eſſe Lepidi conſilium. Sunt tamen libri veteres, in quibus ſcriptum ſic eſt, *S. illam evocatorum partem*. Et ſane, ſi Dioni credimus hæc pugna ante facta eſt, quam M. Syllanus ſe cum Antonio conjungeret. *Id*. *Evocati*, ſunt veterani, qui expletis ſtipendiis ſponte in gratiam Conſulum aut Ducum militiam ſumebant, & precibus, litteris, ac nunciis evocabantur, non in dilectu ſcribebantur, ideo dicti ſunt *evocati*. vid. Lipſ. I de Milit. Rom. Dial. VIII.

Quattuor legiones] Pro *quattuor* Ant. Auguſtinus putat legendum *duas*. *legionum* autem Antonii, quæ in hac & ſequentibus epiſtolis nominantur, mentio eſt in antiquis ejus denariis a prima uſque XXXIV. *Cohortium* item *Prætoriarum*, & *Speculatorum*. Urſin.

Cui ego præeſſe ſolebam] Cæſaris (ſic enim arbitror) legatus. *Corrad*.

Forum Gallorum] Cujus veſtigia eſſe ea volunt docti, quæ ſunt prope caſtrum Francum in Æmylia via: a quibus nec Blondus diſſentit. *Idem*. Immo id ipſum caſtellum, quod nunc vocatur *Caſtel Franco*, eſſe *Forum Gallorum*, vicum olim, quem celebrem reddiderint bella civilia, oſtendit Cluverius lib. I, cap. 28.

Legionem ire] Martiam. *Corradus*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

decim cohortium. Nondum venerant legiones duae. Repente Antonius in aciem ſuas copias de vico produxit, & ſine mora concurrit. Primo ita pugnatum eſt, ut acrius non poſſet ex utraque parte pugnari: etſi dexterius cornu, in quo eram cum Martiae legionis cohortibus octo, impetu primo fugaverat legionem triceſimam quintam Antonii, ut amplius paſſus * ultra aciem, quo loco ſteterat, proceſſerit. Itaque cum equites noſtrum cornu circuire vellent, recipere me coepi & levem armaturam opponere Maurorum equitibus, ne averſos noſtros aggrederentur. Interim video me eſſe inter Antonianos, Antoniumque poſt me eſſe aliquanto. repente equum immiſi ad eam legionem tironum quae veniebat ex caſtris, ſcuto rejecto. Antoniani me inſequi, noſtri pila conjicere velle. Ita neſcio quo fato ſum ſervatus, quod ſum cito a noſtris cognitus. In ipſa AEmilia, ubi cohors Caeſaris praetoria erat, diu pugnatum eſt. Cornu ſiniſterius, quod erat infirmius, ubi Martiae legionis duae cohortes erant, & cohors praetoria, pedem refer-

Duodecim cohortium] *Decem*, quæ legionem faciebant, & *duarum*, quæ erant prætoriæ. *Idem.*

Legiones duæ] Tyronum. *Idem.*

Ut amplius paſſus centum ultra aciem, &c.] Nos *paſſuum* numerum in nullis manuſcriptis invenimus: notam igitur mendi appoſuimus, quæ ſignificet numerum deſiderari. *Victorius.* In Mediceo, & in aliis vetuſtis libris numerus defecit: alii repoſuerunt *quingentos*, qui nullum locum lacerum videri volunt: nobis diverſum ſtudium atque illis eſſe, jam omnibus manifeſtum eſſe potuit: magnopere nos laboramus, nequid commentitium ac novum in his epiſtolis legatur: illi non ſine cauſſa omnia integra videri volunt, quaſi non multis in locis & apud Græcos, & apud Latinos auctores, & numeri & notæ ponderum defecerint: melius autem nobiſcum ageretur, ſi ut ſunt manci illi & laceri, a typographis traderentur. In apophthegmatibus Plutarchi, quis non videt, qui ſubtiliter illum locum animadvertit, notas defeciſſe, quæ pondus ſignificarent? verba ſunt ex epiſtola Alexandri Magni ad Leonidam pædagogum, ἀπέσταλκά σοι τάλαντα λιβανωτοῦ καὶ κασίας. hic enim prorſus pondus eſſe debebat; in ipſius vita idem auctor cum pondus ponere nollet, aliter locutus eſt, ἀπέσταλκα μὲν σοι λιβανωτὸν ἄφθονον καὶ σμύρναν· *miſimus*, inquit, *tibi magnam vim & uberem copiam thuris & myrrhæ.* Sexcenta alia exempla hujus erroris afferre poſſemus. *Idem.* Corradus etiam teſtatur ſe in manuſcriptis libris numerum paſſuum non inveniſſe. nec extat in Pall. nec in Amſtelod. nec Græv. ſecundo. Mentelianus tamen codex ſubſcribit duobus, quos Manutius evolvit. In eo enim legitur *paſſus quingentos.*

Cohors prætoria] Hirtii. *Corradus.*

C. ASI-

referre coeperunt, quod ab equitatu circuibantur, quo vel plurimum valet Antonius. Cùm omnes ſe recepiſſent noſtri ordines, recipere me noviſſimus coepi ad caſtra. Antonius, tanquam victor, caſtra putavit ſe poſſe capere. Quo cum venit, complures ibi amiſit, nec egit quidquam. Audita re, Hirtius cum cohortibus viginti veteranis redeunti Antonio in ſua caſtra occurrit, copiaſque ejus omnes delevit, fugavit, eodemque loco ubi erat pugnatum ad Forum Gallorum. Antonius cum equitibus hora noctis quarta ſe in caſtra ſua ad Mutinam recepit. Hirtius in ea caſtra rediit unde Panſa exierat, ubi duas legiones reliquerat, quae ab Antonio erant oppugnatae. Sic partem majorem ſuarum copiarum Antonius amiſit veteranarum. Nec id tamen ſine aliqua jactura cohortium praetorianarum noſtrarum, & legionis Martiae fieri potuit. Aquilae duae, ſigna ſexaginta ſunt relata Antonii. Res bene geſta eſt. A. D. XII Kalendas Maii, ex caſtris.

EPISTOLA XXXI.

ARGVMENTVM.

Excuſationem affert praeteriti temporis, quod ſtudium erga remp. ſuum litteris nondum declaraverit; ſeque libertatis cupidum oſtendit. Eodem anno.

C. ASINIVS POLLIO CICERONI S. D.

MInime mirum tibi debet videri, nihil me ſcripſiſſe de rep. poſtea quam itum eſt ad arma. Nam ſaltus Caſtulonenſis, qui ſemper tenuit noſtros tabellarios, etſi nunc frequen-

C. *ASINIVS POLLIO*] Hiſpaniæ a Julio Cæſare adhuc vivo præfectus. *Corradus.*

Itum eſt ad arma] Poſt Cæſaris mortem. *Idem.*

Saltus Caſtulonenſis] Plin. lib. III, cap. III. & Cæſar lib. I de Bello Civili. *Idem.* *Caſtulo* fuit Oretanorum urbs maxima, Bæticæ finis verſus Orientem, ſita ad Bætis ripas, hodie *Caſlona*, de qua vide Ludovici Nonii Hiſpan. antiq. cap. 64. & Sam. Bochardi, Geograph. ſacræ partem ſecund. lib. I, cap. 34. Hæc urbs *Saltui*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

frequentioribus latrociniis infeſtior factus eſt, tamen nequaquam tanta in mora eſt, quanta qui locis omnibus diſpoſiti ab utraque parte ſcrutantur tabellarios, & retinent. Itaque niſi nave perlatae litterae eſſent, omnino neſcirem quid iſtic fieret. Nunc vero nactus occaſionem, poſteaquam navigari coeptum eſt, cupidiſſime, & quam creberrime potero, ſcribam ad te. Ne moveare ejus ſermonibus, quem tametſi nemo eſt qui videre velit, tamen nequaquam proinde ac dignus eſt, oderunt homines, periculum non eſt. Adeo eſt enim inviſus mihi, ut nihil non acerbum putem quod commune cum illo ſit. Natura autem mea & ſtudia trahunt me ad pacis & libertatis cupiditatem. Itaque illud initium civilis belli ſaepe deflevi. Cum vero non liceret mihi nullius partis eſſe: quia utrobique magnos inimicos habebam, ea caſtra fugi in quibus plane tutum me ab inſidiis inimici ſciebam non futurum. compulſus eo quo minime volebam, ne in extremis eſſem, plane pericula non dubitanter adii. Caeſarem vero, quod me in tanta fortuna, modo cognitum, vetuſtiſſimorum familiarium loco habuit, dilexi ſumma cum pietate & fide. Quae mea ſententia gerere mihi licuit, ita feci, ut optimus quiſque maxime probarit. quod juſſus ſum eo tempore, atque ita feci, ut appareret invito imperatum eſſe. Cujus facti injuſtiſſima invidia erudire me potuit, quam jucunda libertas, & quam miſera ſub dominatione vita eſſet. Ita, ſi id agitur, ut rurſus in poteſtate omnia unius ſint, quicunque is eſt, ei me profiteor inimi-

Caſtulonenſi nomen dedit. Cæſar 1 de Bell. Civ. ſcribit. M. Terentium Varronem Pompeii legatum, Hiſpaniæ Bæticæ regiones tenuiſſe a Saltu Caſtulonenſi ad Anam. hodie vocatur *Portus S. Stephani* ut docet Hieron. Surita ad Itinerar. Auguſt. p. 552, quem vide.

Ne moveare ejus ſermonibus] Balbi Quæſtoris. Vel Antonii, aut Lepidi, ſi *movear* legas, ut quidam. *Corrad.*

Civilis belli] Inter Cæſarem & Pompeium. *Idem.*

Ea caſtra fugi] Pompeii. *Idem.*

Inſidiis inimici] Fortaſſe Catonis, quem altero & viceſimo ætatis ſuæ anno accuſavit. *Idem.*

Compulſus eo] In Cæſaris caſtra. *Idem.*

Injuſtiſſima invidia] Odium adverſus me injuſte concitatum.

Ei me profiteor inimicum] Mox tamen ſe

inimicum. Nec periculum eſt ullum, quod pro libertate aut refugiam aut deprecer. Sed conſules neque ſenatuſconſulto, neque litteris praeceperant mihi quid facerem. Vnas enim poſt Idus Martias demum a Panſa litteras accepi, in quibus hortatur me, ut ſenatui ſcribam, me & exercitum in poteſtate ejus futurum. Quod, cum Lepidus concionaretur, atque omnibus ſcriberet, ſe conſentire cum Antonio, maxime contrarium fuit. Nam quibus commeatibus, invito illo, per illius provinciam legiones ducerem? aut, ſi cetera tranſiſſem, num etiam Alpis poteram tranſvolare, quae praeſidio illius tenentur? Adde huc, quod perferri litterae nulla conditione potuerunt. Sexcentis enim locis excutiuntur, deinde etiam retinentur a Lepido tabellarii. Illud me Cordubae pro concione dixiſſe, nemo vocabit in dubium, provinciam me nulli, niſi qui ab ſenatu miſſus veniſſet, traditurum. Nam de legione trigeſima tradenda quantas habuerim conciones, quid ego ſcribam? Qua tradita, quanto pro rep. infirmior futurus fuerim, quis ignorat?

ſe cum Antonio conjunxit. Vell. Paterc. II, 63.

Quod pro libertate aut refugiam aut deprecer] Vet. cod. Lambini, *quod pro libertate aut fugiam aut deprecer.* Forte, *quod pro libertate ac rep. fugiam aut deprecer.* Guilielm.

Conſules] Hirtius & Panſa. *Corrad.* Sed vide Manutium, qui docet Antonium & Dolabellam intelligi.

Poſt Idus Martias] Poſt Cæſaris mortem. *Corrad.*

In poteſtate futurum] Facturum quæcunque mihi imperarent, quæcunque vellent. Cic. I ad Att. ep. II. *Ac ne illud mirere, cum ego antea ſignificarem tibi per litteras, me ſperare, illum in noſtra poteſtate fore.* hoc eſt, illum facturum quæ vellemus. Ep. 2 lib. XI. *Cum ipſi in tua poteſtate fuerimus.*

Maxime contrarium fuit] Scribere, *me & exercitum in Senatus poteſtate futurum,* ut volebat Panſa. Sed potius tegendum fuit conſilium, ut Antonium & Lepidum fallerem. *Corradus.* *Quod cum Lepidus concion. a. o. ſcr. ſe c. c. Ant. max. contrar. f.*] Si hoc ſignificat Aſinius, hoc ſibi maxime obfuiſſe, maximeque adverſarium fuiſſe, nempe, ſcribere ſenatui, *me & exercitum in poteſtate ejus futurum,* inſolens locutio eſt: ſin aliud, quæro quid? Ego putabam locum eſſe mendoſum, & ita legendum, *cui quod Lep. conc. a. o. ſ. ſ. c. c. A. m. c. f.* Lamb.

Per illius provinciam] Narbonenſem in qua tunc erat Lepidus. *Corradus.*

De legione trigeſima tradenda] Sequenti epiſt. *Idem.*

Quantas habuerim conciones] P. Manutius emendavit, *quantas habuerim contentiones.* Cui aſſentior. nam vulgo legitur *contiones.* Lambinus. MSS. tamen omnes, quos Victorius, Guilielm. Gebhard. Græv. viderunt, *conciones* ſcribunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

rat? Hac enim legione, noli acrius aut pugnacius quidquam putare. Quare eum me exiſtima eſſe, qui primum pacis cupidiſſimus ſim (omnes enim cives plane ſtudeo eſſe ſalvos): deinde, qui & me, & remp. vindicare in libertate paratus ſim. Quod familiarem meum tuorum numero habes, opinione tua mihi gratius eſt. Invideo illi tamen quod ambulat & jocatur tecum. Quaeres quanti aeſtimem: ſi unquam licuerit vivere in otio, experieris. Nullum enim veſtigium abs te receſſurus ſum. Illud vehementer admiror, non ſcripſiſſe te mihi, manendo in provincia, an ducendo exercitum in Italiam, reip. magis ſatisfacere poſſim. Ego quidem, etſi mihi tutius ac minus laborioſum eſt manere, tamen quia video tali tempore multo magis legionibus opus eſſe, quam provinciis, quae praeſertim recuperari nullo negotio poſſunt, conſtitui, ut nunc eſt, cum exercitu proficiſci. Deinde ex litteris, quas Panſae miſi, cognoſces omnia. nam tibi earum exemplar miſi. XVII Kal. April. Cordubae. Vale.

EPI-

Quidquam putare] Delevi auctoritate codicis Amſtelodamenſis *eſſe*. quanquam mallem cum Stewechiano, *noli acrius aut pugnacius quicquam exiſtimare*. Grævius.

Familiarem meum] Cornelium Gallum. *Corradus*. *Quod f. meum tuorum numero habes*] Sic duo Pall. duo Guilielmii, tres, quos ego conſului. vulgo *in tuorum numero*. Grævius.

Qua res quanti æſtimem] Culpa librariorum primæ voces disjunctæ in noſtris ſunt, quod niſi *quæres* legi debere vidiſſem, nunquam receptam lectionem, quæ commodum habet ſenſum, rejeciſſem, ut hanc non bene ſibi hærentem reponerem. Eadem locutio eſt in epiſt. ad Catonem, *Quæres fortaſſe quid ſit quod ego hoc, neſcio quid gratulationis & honoris, a Senatu, tanti æſtimem*. Victor. *Quod quanti æſtimem*] Alias *quas res qu. æſt*. Corrad.

Balbus.

EPISTOLA XXXII.

ARGVMENTVM.

Exponit primum Balbi, quaeſtoris ſui, flagitia: deinde ſubjungit de ſuo in remp. ſtudio. Eodem anno.

C. ASINIVS POLLIO CICERONI.

BAlbus quaeſtor, magna numerata pecunia, magno pondere auri, majore argenti coacto de publicis exactionibus, ne ſtipendio quidem militibus reddito, duxit ſe a Gadibus, & triduum tempeſtate retentus ad Calpen, Kal. Iuniis trajecit ſeſe in regnum Bogudis, plane bene peculiatus. His rumoribus utrum Gadis referatur, an Romam (ad ſingulos enim nuntios turpiſſime conſilia mutat,) nondum ſcio. ſed praeter furta, & rapinas, & virgis caeſos ſocios, haec quoque fecit, ut ipſe gloriari ſolet, eadem quae C. Caeſar: Ludis, quos Gadibus fecit, Herennium Gallum, hiſtrionem, ſummo ludorum die anulo aureo donatum, in XIIII ſeſſum deduxit. tot enim fecerat ordines equeſtris loci.

B*Albus Quæſtor*] Cornelius Balbus minor, niſi prorſus nos conjectura fallit. *Corrad.*

Ad Calpen] Eſt mons præaltus Hiſpano littori freti Gaditani adjacens, cui opponitur in Africa *Abyla*, qui crediti ſunt eſſe Herculis Columnæ. vid. Pomp. Mel. II, 6. & Bochardi Geograph. ſacræ Tom. II, lib. I, c. 34.

Bogudis] Regis Mauritaniæ Tingitanæ, quæ *Bogudiana* olim eſt dicta, quam diu in ea rerum potiebatur Bogud. Illo autem pulſo a Boccho, Tingitanæ Provinciæ nomen accepit. Extenditur a fluvio Mulucha, qui perperam Chylemath dicitur, uſque ad Oceanum. vid. Iſaac. Voſſ. ad Pomp. Mel. I, 5.

His rumoribus] De bello contra Antonium. *Corrad.*

Utrum Gadis] Inſula Hiſpaniæ extra fretum, quod ab ea *Gaditanum*, & a Columnis Herculis Herculeum dicitur, nunc *Eſtrecho di Gibraltar.* Inſula vero *Gades* hodie appellatur *Cadix.*

Eadem quæ C. Cæſar. Ludis Herennium hiſtrionem, &c.] Cæſar Laberium, cum mimum ſuum egiſſet, annulo aureo donavit & quingentis ſeſtertiis. vid. Sueton. Jul. cap. 39.

Quos Gadibus fecit] Quaſi in patria. Nam Balbus major *Gadibus* natus fuerat. *Corrad.* Vid. Manut. qui oſtendit hunc Balbum minorem Gadibus fuiſſe natum.

Annulo aureo] Equeſtris ordinis inſigni. *Corrad.*

In quartumdecimum ſeſſum deduxit] Melius *quatuordecim* ex veteribus libris & loquendi more. *Corrad.* *In* XIIII] Sic veteres libri. hoc eſt, in equeſtria ſub-

loci. Quattuorviratum ſibi prorogavit, comitia biennii biduo habuit, hoc eſt, renuntiavit quos ei viſum eſt: exſules reduxit, non horum temporum, ſed illorum quibus a ſeditioſis ſenatus trucidatus aut expulſus eſt, Sex. Varo proconſule. Illa vero jam ne Caeſaris quidem exemplo: quod ludis praetextam de ſuo itinere ad L. Lentulum proconſulem ſollicitandum poſuit. Et quidem cum ageretur, flevit, memoria rerum geſtarum commotus. Gladiatoribus autem Fadium

ſubſellia theathri, hoc eſt, equeſtri dignitate donavit. Ordines quatuordecim ſubſelliorum in theatro aſſignati erant equeſtri ordini, quæ & *equeſtria* dicebantur. vid. Suet. Jul. 39. vid. & Torrent. ad iſtum locum.

Quatuorviratum] In multis municipiis quatuorviri ſummum gerebant magiſtratum ut Romæ Conſules, alii vero dicebantur *decuriones*, qui Romæ *Senatores*. Interdum tamen erant *duumviri*, interdum *ſeviri*. vid. Thom. Reineſ. epiſt. XXXI ad Rupert.

Sibi prorogavit] Sicut Cæſar dictaturam, & alios magiſtratus. *Corrad.*

Comitia biennii biduo habuit] Ut Cæſar ordinaverat in quinquennium teſte Appiano II Bell. Civ. quod imitari voluit Gallus apud Tac. II Ann. 36.

Renuntiavit] Magiſtratus Gaditanos declaravit. *Corradus.*

Exſules reduxit] Ut Cæſar, qui omnes fere præter Milonem reſtituit. *Idem.*

Senatus] Gaditanus. *Idem.*

Varo Proconſ.] In Mediceo ſunt hæc verba, & in cunctis quos vidi manuſcriptis: hoc autem adnotavi, quia nonnulli tradunt ſe vetuſtiſſimum codicem habere, in quo non legantur. *Victor.* *Sex. Varo Procos.*] An is *Accius Varus* ſit, qui, quo tempore Pompeii filii bellum inſtaurabant, circum caſtella, ut ſcripſit Oppius, in Hiſpania præfuit: vel *Sext. Quintilius Varus*, qui contra Curionem in Africa pugnaverat, videant doctiores. *Corrad.* Vid. Plin. II, c. 45.

Prætextam] Fabulam, in qua induceretur Lentulus *prætextatus*, quod Procos. eſſet. *Corrad.*

De ſuo itinere ad L. Lentulum] Cornelius Balbus minor, quum L. Lentulum Cos. in principio belli civilis convenire in Italia non potuiſſet, ſequenti anno ad Dyrrhachium hoſtium caſtra clam ingreſſus, illum jam Procos. ut cum Cæſare ſentiret, ſollicitavit. Si vero iter Italicum intelligas *Cos.* legas oportet. hac de re tota fabulam edidit. *Idem.*

Cum ageretur] Illa fabula. *Idem.*

Gladiatoribus autem Fadium quendam militem Pompeianum, quia cum depreſſus —— auctore ſeſe, &c.] Sic omnes vulgati *gladiatorib. autem*, uno excepto, qui nuper Venetiis impreſſus eſt, *gladiatoriis* enim habet, proculdubio male. Nec enim (ut puto) invenies dici *ludis gladiatoriis*. *gladiatoribus* autem in uſu erat, id eſt, die illo, quo munera gladiatorum dabantur: ut *ludis* etiam dicebatur, quo die ludi committebantur. Cicero ad Atticum multis locis hoc oſtendit, maxime lib. II. de Clodio loquens, *Quinetiam cum candidatum deducerem, is quærit ex me, num conſueſſem Siculis locum gladiatoribus dare.* Id eſt, eo die quo pugnarent gladiatores. In IX etiam Philippica circa finem, *Circumque eam ſtatuam locum gladiatoribus, ludiſque liberos, poſteroſque ejus, quaque verſus pedes V habere.* Item pro P. Seſtio, *Etenim tribus locis ſignificari maxime populi Rom. judicium ac voluntas poteſt: concione, comitiis, ludorum, gladiatorumque conſeſſu.* Quod autem paullo

poſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Fadium quendam, militem Pompeianum, quia, cum depreſſus in ludum bis gratis depugnaſſet, auctore ſeſe nolebat, & ad populum confugerat: primum Gallos equites immiſit in populum: (collecti enim lapides ſunt in eum, cum abriperetur Fadius) deinde abſtractum defodit in ludo, & vivum conbuſſit: cum quidem pranſus, nudis pedibus, tunica ſoluta, manibus ad tergum rejectis, inambularet, & illi miſero quiritanti, C. R. natus ſum, reſponderet:

poſt *auctorari ſeſe nolebat* legunt iidem, repudiantes receptam & eandem veterem lectionem, quæ eſt *auctore ſeſe nolebat*, in hoc quoque judicium eorum non probo. ægre enim tulit Balbus, quod cum ante bis ille gratis pugnaſſet, poſtea auctore ſeſe noluit, ideoque eum multis modis excruciatum necavit. Quod ſi dictio illa *depreſſus* mutanda ſit, *deprehenſus* malim quam aliter: vetuſti tamen codices vulgatam lectionem retinent. *Victor.* *Gladiatoribus*] Quo die *gladiatores* ſunt commiſſi. *Corrad.* *Gladiatoribus aut. Fad.*] Sic legendum eſſe, multi jam docti viri admonuerunt, non *gladiatoriis.* ſignificatur dies quo die gladiatores commiſſi ſunt. *Lamb.* *Pompeianum, quia*] Alii, *Pompeianum abjecit, quia.* Corrad. Legendum, *Gladiatoribus autem ob Fadium quendam, militem Pompeianum, (quia, cum depreſſus in ludum bis gratis depugnaſſet, auctore ſeſe nolebat, & ad populum confugerat) primum Gallos equites immiſit in populum.* Optimæ vulgatæ male expunctum habent τὸ *ob*, ſine quo non conſtat ſenſus. Peſſime autem cum ſuo vet. cod. Titus Popma, *Gladiatoribus autem Fadium quendam, militem Pompeianum, objecit.* Homines quod non intelligerent τὸ *gladiatoribus* (Titus a Victorio diſcere potuiſſet) intruſo verbo alieno Pollionem neſcio quid faciunt barbariſantem. Neque enim ut *beſtiis objici* ita & *gladiatoribus objici* dicebant. Gronovius IV de Pec. Vet. cap. I. *Cum depreſſus in ludum*] Bene codices antiqui *depreſſus.* pro quo Sueton. in Aug. c. 32. *ſupprimi* dicit, *Rapti per agros viatores ſine diſcrimine, liberi ſervique, ergaſtulis poſſeſſorum ſupprimebantur.* *Auctore ſeſe*] Hoc eſt, jubente ipſo Balbo ut depugnaret. *Corradus.* *Nolebat*] Depugnare, quum bis ante gratis depugnaſſet. *Idem.*

Collecti enim lapides ſunt in eum] Antiquiores nonnulli *collecti.* Quod tamen erratum puto librarii, communemque lectionem *conjecti* potiorem eſſe judico: nam & ad Atticum, lib. IV. *Q. Fratris domus primo fracta conjectu lapidum ex area mea.* Niſi aliquis intelligere velit multitudinem lapides collegiſſe, ut in illum conjiceret, non tamen conjeciſſe. *Victorius.* Veteres tamen codices omnes habent *collecti.*

C. R. natus ſum] Ita in Mediceo hic locus ſcriptus eſt. Ingenioſus & eruditus juvenis Hieronymus Corrigienſis ſuſpectum hunc locum, ut audio, habet, neque, ut ego arbitror, ſine cauſſa: cum aliis in locis, in quibus Cicero induxit aliquos quiritantes, & hanc vocem edentes, *natus* non ediderit. cum tamen in noſtris, ut omnes videre jam poſſunt, non contemnendis, ut in impreſſis legatur, videndum eſt an ideo ſe *natum* Fadius *civem Roman.* diceret, ut magis Galbam abſterreret: quod majore ſcelere, ei qui civis Ro. natus eſſet, manus afferretur, quam illi qui factus: nam plurimis, variiſque de cauſſis cives Ro. fiebant, ut omnibus planum eſt: & in oratione pro L. Balbo diligentius de hac re diſputatur. Domitius etiam Cos. No-

voco-

ret: Abi nunc, populi fidem implora. Beſtiis vero civis Romanos, etiam in his circulatorem quendam auctionum, notiſſimum hominem Hiſpali, quia deformis erat, objecit. Cum hujuſcemodi portento res mihi fuit. Sed de illo plura coram. Nunc, quod praeſtat, quid me velitis facere, conſtituite. Tres legiones firmas habeo, quarum unam viceſimam octavam cum ad ſe initio belli arceſſiſſet Antonius hac pollicitatione, quo die in caſtra veniſſet, denarios quingenos ſingulis militibus daturum: in victoria vero eadem praemia quae ſuis legionibus (quorum quis ullam finem, aut

vocomenſem pulſavit, beneficio C. Cæſaris civem Roma. factum, ut oſtenderet, quod a malo auctore factus eſſet, illum civem Ro. non eſſe, & in beneficiis Cæſaris nullam vim eſſe. *Idem.* P. Victorius edidit *civis Ro. natus ſum:* quo modo & aliquot Memm. codices habent. ſed Manutium & Ferrarium ſequor, qui delent vocem *natus.* Lambinus. Sed veteres omnes, præter illum unicum, quo Manutius eſt uſus, habent *natus.*

Circulatorem quendam auctionum] Pro *auctionum* alii *Anthionum*, ut ſit viri nomen. *Corradus.* *Aventronum* eſt in manuſcripto, pro *auctionum*; ut ſit proprium nomen, quo appellaretur *circulator*, de quo ſcribit. *Urſin.* *Circulat. qu. auction.*] Ita Pall. & vulgatæ editiones. Victorius edidit *actionum*, nec video ab eo reddi rationem. At Urſinus nobis ex aliquo libro protrudit *Aventronum*, videturque ei nomen proprium fuiſſe ejus de quo loquitur. utinam libri noſtri adſentirentur. *Gebhardus.* Mentelian. *circulatorem quendam Antonium.* quæ lectio hercle non contemnenda. Alii *Anthionum*, quæ proxime ei accedit. *Circulator auctionum* quid ſit non video. Quamvis enim in circulis auctiones habeantur, tamen ii qui eas habent, Latine non dicuntur *circulatores.* Credo itaque nomen hic proprium latere, ſive illud ſit quod eſt in Fulv. Urſini libro, ſive quod in Menteliano legitur, ſive aliud denique. *Circulator* vero hoc loco eſt *homo concionalis* ut Ciceroni dicitur, qui in circulis & concionibus omnes rumorum auras captat; & turbas dat. *Grævius.*

Hiſpali] *Hiſpalis* Bæticæ urbs, hodie *Sevilla*, de qua vide Bochard. Geograph. ſacræ Tom. II, lib. I, cap. 34. & Ludov. Non. Hiſpan. veter. c. 16.

Nunc, quod præſtat] Libri aliquot veteres habent *quod præſtat*, & item multa exempla vulgata. ego *quod reſtat*, teneo. *Lambin.* Hittorp. Pal. prim. & ſec. Amſtelod. & Victor. ed. *præſtat.*

Arceſſiſſet] Sic jampridem emendavi, cum in omnibus libris vulgatis legeretur partim *acceſſiſſet*, partim *accerſiſſet.* Lambinus.

Denarios quingenos] Codex vetuſtus qui *quingentos* habet, mendoſus eſt, & conjectura, quam nonnulli ſequuntur, inanis: quamvis enim grandis illa pecunia ſit, tamen non ſine magna mercede legiones a Senatu defeciſſent, & imperatorem ſuum prodidiſſent. Quam aperte autem decepti ſint, hic locus e libro XVI ad Att. oſtendit, de Octaviano puero ſermo eſt, *Veteranos quiqui Caſilini, & Calatiæ, perduxit ad ſuam ſententiam, nec mirum, quingenos denarios dat.* Victorius.

Ullum finem -- putavit] *Ullam* veteres codices: eſt enim & poetis, & iis qui proſa oratione ſcripſerunt, incerti gene-

aut modum futurum putavit?) incitatiſſimam retinui, aegre mehercules: nec retinuiſſem, ſi uno loco habuiſſem, utpote cum ſingulae quaedam cohortes ſeditionem fecerint. Reliquas quoque legiones non deſtitit litteris, atque infinitis pollicitationibus incitare. Nec vero minus Lepidus urſit me & ſuis & Antonii litteris, ut legionem trigeſimam mitterem ſibi. Itaque quem exercitum neque vendere ullis praemiis volui, nec eorum periculorum metu, quae victoribus illis portendebantur, diminuere, debetis exiſtimare retentum & conſervatum reip. eſſe: atque ita credere, quodcunque imperaſſetis, facturum fuiſſe, ſi, quod juſſiſtis, feci. Nam & provinciam in otio, & exercitum in mea poteſtate tenui, finibus meae provinciae nuſquam exceſſi. Militem non modo legionarium, ſed ne auxiliarium quidem ullum quoquam miſi: &, ſi quos equites decedentes nactus ſum, ſupplicio affeci. Quarum rerum fructum ſatis magnum republica ſalva tuliſſe me putabo. Sed reſpubl. ſi me ſatis noviſſet, & major pars ſenatus: majores ex me fructus tuliſſet. Epiſtolam quam Balbo, cum etiamnunc in provincia eſſet, ſcripſi, legendam tibi miſi: etiam Praetextam, ſi voles legere, Gallum Cornelium, familiarem meum, poſcito. VI Idus Iunias, Corduba.

generis hæc vox. Lucretius lib. II.

Et latere ex utroque ſuperque, infraque per omne
Nulla eſt finis.

Cicero in principio ſtatim libri ad Caſſium in melioribus codicibus, *Finem nullam facio mihi crede Caſſi de te, & de Bruto noſtro, id eſt, de tota Rep. cogitandi.* Victorius. Cum quidam libri pro *putavit* ſcribant *putaret*. Balbum exiſtimo ſcripſiſſe, *quis ullam finem aut modum futurum putarit*. Guilielmius mallet *putabit?* Græv.

Singulæ quadam cohortes] Al. *ſingulas quandam coh.* Corrad.

EPISTOLA XXXIII.

ARGVMENTVM.

Deplorat acceptam proelio Mutinenſi reip. calamitatem: venturum ſe in Italiam, ut communi ſuccurrat incendio, ſignificat. Eodem anno.

POLLIO CICERONI S.P.

S. V. B. E. E. Q. V. Quo tardius certior fierem de proeliis apud Mutinam factis Lepidus effecit, qui meos tabellarios, novem dies retinuit: tametſi tantam calamitatem reip. quam tardiſſime audire optandum eſt, ſed illis, qui prodeſſe nihil poſſunt neque mederi. Atque utinam eodem ſenatuſconſulto quo Plancum & Lepidum in Italiam arceſſiſtis, me quoque juſſiſſetis venire. profecto non accepiſſet reſp. hoc vulnus. quo ſi qui laetantur in praeſentia, quia videntur & duces & veterani Caeſaris partium interiiſſe, tamen poſtmodum neceſſe eſt doleant, cum vaſtitatem Italiae reſpexerint. Nam & robur, & ſuboles militum interiit, ſi quidem quae nuntiantur ulla ex parte vera ſunt. Neque ego non videbam, quanto uſui reipub. eſſem futurus, ſi ad Lepidum veniſſem: omnem enim cunctationem ejus diſcuſſiſſem, praeſertim adjutore Planco. Sed ſcribenti ad me ejuſmodi litteras, quas leges, & concionibus, videlicet quas Narbone habuiſſe dicitur, ſimilis, palpa-

Apud Mutinam] *Mutina* civitas eſt Galliæ togatæ; hodie *Modena*.

Sed illis quidem prodeſſe nihil poſſum, neque mederi] Al. *ſed illis, qui prodeſſe nihil poſſunt, nequeo mederi.* Corradus.

In Italiam arceſſiſtis] Sic habent noſtri libri veteres omnes. quod eo adſcripſi, ut deſinant tandem hoc opinari viri docti (nam de indoctis non laboro,) verbum *arceſſo*, ſignificare accuſo: *Accerſo* vero, advoco, aut venire jubeo. Nam hoc certiſſimum eſt, *accerſo* non eſſe verbum Latinum: & *arceſſo*, duo illa ſignificare. *Lambinus.*

Nam & robur & ſuboles militum interiit] Quamvis jampridem admonuerim ſcribendum eſſe *ſuboles*, non *ſoboles*: admoneo tamen iterum hoc loco, tum quia ita ſcriptum eſt in quinque libris manuſcr. tum quia ita edidit P. Victorius. *Idem.*

Narbone] *Narbo Martius* caput provinciæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ılparer plane neceſſe erat, ſi vellem commeatus, per pro-
ınciam ejus iter faciens, habere. Praeterea verebar, ne ſi
ıte quam ego incoepta perficerem proelium confectum eſ-
t, pium meum conſilium raperent in contrariam partem
ob-

nciæ Galliæ Tranſalpinæ, quæ & *ırbona* dicitur, & etiamnunc eodem ·pellatur nomine.

Simularem plane neceſſe erat] Miror ıllos hunc locum, ut mendoſum, ıimadvertiſſe, atque notaſſe. præter ıim antiquam ſcripturam, quæ o-nino diverſiſſima eſt; unde, ſi ita le-ıs, dictio illa *ſcribenti* pendet, quo-odo autem altera *concionibus* regitur? tinam tam facile poſſemus locum ıæ integritati reſtituere, quam facile ›ſſumus plurimis argumentis corru-um eum eſſe convincere. Quamvis ıtem non confidamus locum nos ane illuſtraturos, non pœnitebit ta-ıen, neque ingratum fortaſſe erit ſtu-oſis viris, receptam lectionem ina-em præſertim, & nove ſuppletam ›arguiſſe & damnaſſe: alii fortaſſe, ıod nobis non licuit, præſtabunt: ›erta enim purgataque plaga, facilius ›teſt medicus artem ſuam explicare : remedia adhibere. Non parvam ıic claritatem adfert locus in prima ›llionis epiſtola, eandem rem tra-ans. quare qui eum cum hoc con-ılerit, non parvum habebit aditum l hujus loci reſtitutionem. eſt au-:m hic, *Unas enim poſt Idus Martias de-ıum a Panſa litteras accepi, in quibus ›rtatur me ut ſenatui ſcribam, me & ·ercitum in poteſtate ejus futurum. Quod ım Lepidus concionaretur, atque omnibus ribetet ſe conſentire cum Antonio, con-arium fuit. Nam quibus commeatibus,* ·c. Purgat ſe quod non Panſæ litteris aruerit, ſenatuique ſcripſerit: con-lium enim ejus non ſapiens eſſe vult, eipublicæque inutile, & maxime ›ntrarium rationibus ejus, qui ſe ıuæ pollicerctur ſenatui, poſſe præſta-e, & ad exitum perducere vellet. cum nim reſpublica ſuo exercitu in Italia indigeret, Lepiduſque cum Antonio conſentiret, ſi ipſe Pollio tam aperte ſenatui ſcripſiſſet ſe in ejus fore poteſtate, auctoritatemque ejus velle defendere, non potuiſſet ſuas copias in Italiam per Lepidi provinciam trajicere: nec enim commeatus ſuppeditaſſet Lepidus ei, qui contrariis partibus palam auxilio veniret. Cum igitur quod Panſa ſuadebat, contrarium eſſe velit, docet ſe recte texiſſe conſilium ſuum bonaque mente ſemper Lepido oſtendiſſe, ſe Antonii ſalutis rationem habiturum, ut rempublicam juvare poſſet, & ut Lepidum falleret. His argumentis & teſtimoniis veterum codicum ductus vulgatam lectionem improbavi & ejeci, veteremque quamvis inquinatam, reſtitui. Quod autem poſtea mihi in mentem venit, & tantopere mihi ſe ex omni parte probavit, ut niſi jam liber excuſus eſſet, ſic ut ſcriberent mandaturus fuerim, nunc exponam. Suſpicor pro *palmarer* in quo tantum verbo mendoſi ſunt priſci codices, *palparer* legi debere: parva omnino licentia opus eſt, unius enim tantum litteræ immutatione totus locus illuſtratur. Quod autem *palpare*, & *palpari* indifferenter pro adulari & ſubblandiri μαλακοεικῶς dicitur, planum eſt, & a diligentiſſimis grammaticis animadverſum & notatum, tertioque caſui *ſcribenti* pulchre reſpondet. Sic enim & Horatius libro ſecundo Sermonum, Satyra prima de Cæſare Auguſto loquens, hoc ipſo verbo utitur,

Cui male ſi palpere, recalcitrat undique tutus.

Et Plautus in Amphitryone,

Obſervatote quam blande mulieri palpabitur.

Nam quin *ſimilis* legendum ſit, nullus

obtrectatores mei, propter amicitiam quae mihi cum Antonio, non major tamen quam Planco, fuit. Itaque a Gadibus menſe Aprili binis tabellariis in duas naves impoſitis, & tibi, & conſulibus, & Octaviano ſcripſi, ut me faceretis certiorem, quonam modo plurimum poſſem prodeſſe reip. Sed, ut rationem ineo, quo die proelium Panſa commiſit, eodem a Gadibus naves profectae ſunt. Nulla enim poſt hiemem fuit ante eam diem navigatio. Et hercules longe remotus ab omni ſuſpicione futuri civilis tumultus, penitus in Luſitania legiones in hibernis collocaram. Ita porro feſtinavit uterque confligere, tanquam nihil pejus timerent, quam ne ſine maximo reip. detrimento bellum componeretur. ſed, ſi properandum fuit, nihil non ſummi ducis conſilio geſſiſſe Hirtium video. Nunc haec mihi ſcribuntur ex Gallia Lepidi, & nuntiantur, Panſae exercitum conciſum eſſe, Panſam ex vulneribus mortuum, eodem proe-

(niſi fallor) revocabit in dubium. Dicit autem litteras ſimiles, & conſentientes concionibus, quas habebat, ut loco ſupra citato inquit, *cum Lepidus concionaretur, atque omnibus ſcriberet ſe conſentire cum Antonio.* nec enim aliud Pollioni Lepidus ſcribebat, aliud in concionibus loquebatur, ſed ſemper in eadem mente ſe eſſe oſtendebat, ſibi convenire ſocietatemque eſſe cum Antonio. Quo magis cum tam aperte id omnibus & ſcriberet, & loqueretur, dicit ſibi opus fuiſſe Pollio, ut poſſet reipublicæ opitulari, ſe a Lepido non alienum eſſe oſtendere, ſed illi ſubblandiri & adulari, ut poſſet ad finem optimas ſuas cogitationes perducere. *Victorius.* Recte meo judicio Victorius legit *ſimileis, palparer:* quum in veteribus libris omnibus legatur *palmarer.* Corrad. *Similis, palmarer plane neceſſe erat*] Exſtat hæc ſcriptura in Palatino primo ac Gruteriano, quam ex ſuis quoque indicavit Victorius: quem miror, alias tam librorum & antiquitatis religioſum, hic ſibi tantum licentiæ ſumpſiſſe, ut illegitimum, quia rarum eſt, putaret; iretque obtruſum nobis *palparer*, quod illico Lambinus, in textum recipit. Adhæreo ergo hic Manutio. Vulgatum eſt, *ſimileis: ſimularem plane neceſſe erat.* Stewechianus quoque & Palat. ſext. *palma rer.* priſca editio *palma rerum.* Gebhard. Rationes Manutii nihili ſunt, neque enim ut *palpus* ſic *palma* uſquam ponitur pro adulatione, itaque aut legendum eſt cum Victorio *palparer*, aut ex Menteliano codice *parere ei neceſſe eſt.* hoc eſt, omnia quæ vult, & ſcribit jubetve, facere, ita tamen ut *ei* deleatur. Sed præſtat Victoriana emendatio. *Græv.*

Prælium Panſa commiſit] Ep. 30 hujus libri. *Corrad.*

In Luſitania] Nunc vulgo *Portugallia*, quamvis Luſitaniæ veteris & Portugalliæ non iidem ſint fines & termini.

Ex Gallia Lepidi] Eſt ea Gallia, quam tum Lepidus tenebat. Non audiendus hic Manutius.

L. Fa-

roelio Martiam legionem interiſſe, & L. Fabatum, & C. Peducaeum, & D. Carſulenum. Hirtino autem proelio k quartam legionem, & omnes peraeque Antonii caeſas: tem Hirtii. Quartam vero, cum caſtra quoque Antonii epiſſet, a quinta legione conciſam eſſe. Ibi Hirtium quoque periiſſe, & Pontium Aquilam: dici etiam Octavianum cecidiſſe. Quae ſi (quod dii prohibeant) vera ſunt, non mediocriter doleo: Antonium turpiter Mutinae obeſſionem reliquiſſe, ſed habere equitum * legiones ſub ſignis armatas tres, & P. Bagienni unam, inermes bene multos. Ventidium quoque ſe cum Legione ſeptima, octava, nona

L. Fabatum] *Fabatus* Roſciæ gentis cognomen Lanuvio municipio oriundæ. *L.* autem hic FABATVS deſcriptus eſt in argenteo quodam denario. *Urſinus.*

Carſulenum] Qui cohortem prætoriam Cæſaris Octavii, & Martiam legionem ad Panſam venientem deduxerat. *Corradus.*

Omnes peræque] Al. *omnes præter equites.* al. *omnes per equites.* Urſinus.

Pontium Aquilam] Hic unus eſt ex interfectoribus Cæſaris: quem D. Bruti legatum hoc prœlio cecidiſſe his verbis narrat Dion, hiſtoriarum Romanarum libro XLVI. Ὡς οὖν ταῦτ' ἐγένετο, καὶ Πόντιος Ἀκύλας, εἷς τε τῶν σφαγέων ὤν, καὶ τῷ Δεκίμῳ ὑποστρατηγῶν, Τῖτον Μουνάτιον Πλάγκον ἀντιπολεμοῦντα αὐτῷ μάχαις ἐνίκησε, &c. paulloque infra de decretis propter hanc victoriam Romæ loquens inquit, Καὶ τὸν Ἀκύλαν ἀποθανόντα, ἐν τῇ μάχῃ εἰκόνι ἐτίμησαν. τά τε χρήματα ἃ ἐς τὴν παρασκευὴν τῶν τοῦ Δεκίμου στρατιωτῶν οἴκοθεν ἀναλώκει, τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἀπέδωκαν. Victorius. *Pontium Aquilam*] D. Bruti legatum, cui poſtea ſenatus ſtatuam decrevit. *Corrad.*

*Sed habere equitum * legiones*] Antiqua exemplaria *equitum:* deeſt autem nota numeri equitum: nam *equitatum* omnino male in excuſis legitur. recenſet enim hic numerum copiarum: quem cum in nullo veteri exemplari invenerimus, notam quæ deeſſe ſignificet, adpoſuimus. *Victorius.* Nihil addimus ad ea, quæ olim hoc in loco a nobis diſputata ſunt, præſertim cum non multo ante de ſimili loco diligenter diſſeruerimus. *Idem* in poſterior. *Sed hab. equitatum ac legiones*] Al. *equitum legiones:* ut *equites* per *legiones* numeret. & ſane unam tantum legionem habuiſſe peditum, teſtis eſt Lepidus epiſt. ſequenti. *Corradus.* Recte legitur in manuſcripto, *ſed habere equitum* CCIƆƆ. CCIƆƆ. CCIƆƆ. *ac legiones.* Urſinus.

Et pupilli Bagienni unam] Nos emendavimus *P. Bagienni:* etſi veteres etiam codices *pupilli* habent. Sed mirum eſt quam ſint fœde corrupti omnes quos vidimus in his compendii notis: ut locus ille in ſecunda epiſtola ad Lentulum, *Cui Lupus Trib. pleb. quod ipſe de Pompeio retuliſſet,* &c. in Mediceo etiam cæteris probatiore, legitur *Cui lupus tyrannus Publio Lentulo quid ipſe,* &c. Et ſic quotieſcunque imperitus ille & audax quiſquis fuerit notas illas compendii interpretari voluit: quemadmodum ſæpe *C.* Conſul interpretatur, ut eo loco ad Appium, *Ego C. Pomptinum legatum meum Brunduſii expectabam.* habent enim antiqui, *Ego Conſul Pomptinum.* & ſic in Mediceo titulus epiſtolarum ad C. Curionem eſt, *Incipit*

K 2 *ejuſdem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

nona conjunxiſſe: ſi nihil in Lepido ſpei ſit, deſcenſurum ad extrema, & non modo nationes, ſed etiam ſervitia concitaturum: Parmam direptam: L. Antonium Alpes occupaſſe. Quae ſi vera ſunt, nemini noſtrum ceſſandum eſt, nec exſpectandum quid decernat ſenatus. Res enim cogit huic tanto incendio ſuccurrere omnes, qui aut imperium, aut nomen denique pop. Rom. ſalvum volunt eſſe. Brutum enim cohortes XVII. & duas non frequentes tironum legiones, quas conſcripſerat Antonius, habere audio. Neque tamen dubito quin omnes, qui ſuperſint de Hirtii exercitu, confluant ad eum. Nam in delectu non multum ſpei puto eſſe: praeſertim cum nihil ſit periculoſius quam ſpatium confirmandi ſeſe Antonio dari. Anni autem tempus libertatem majorem mihi dat, propterea quia frumenta aut in agris, aut in villis ſunt. Itaque proximis litteris conſilium meum expedietur. Nam neque deeſſe, neque ſupereſſe reipub. volo. Maxime tamen doleo adeo & longo & infeſto itinere ad me veniri, ut die quadrageſimo poſt, aut ultra etiam, quam facta ſunt, omnia nuntientur.

EPI-

ejuſdem ad Conſulem Curionem. item in ultima epiſtola ejuſdem libri C. Cœlio ſcripta locus ille, *quod item C. Virginius propinquus tuus* &c. ſic in eodem legitur, *quod item Conſul Virginius*, &c. Quod tamen mendum turpiter omnes fere vulgatos codices occupaverat. quis enim ea tempeſtate *Conſul* hoc nomine extitit? Sed quantum ad *pupillum*, alibi etiam in eo codice pro *P. pupillus* depravate legitur, ut in epiſtola qua commendat Bruto L. Titium Strabonem his verbis, *Huic in tua provincia pecuniam debet pupillus Cornelius.* cum tamen vulgati omnes eo loco *P. Cornelius* habeant. quare nos tuto viſi ſumus receptum licet errorem rejicere & aſpernari. Rem autem pluribus verbis explicavimus, ut intelligant ſtudioſi unde hæc in prænominibus errata, quæ ſæpe mirifice lectorem perturbant, orta ſint. *Victorius.*

Parmam direptam] A L. Antonio. *Corrad.*

L E-

EPISTOLA XXXIV.

ARGVMENTVM.

Narrat, adveniente Antonio quid egerit: & agit gratias, quod iniquis de ſe rumoribus fidem non habuerit. Eodem anno.

M. LEPIDVS IMP. ITER. PONT. MAX. M.T.C. S.P.D.

S. V. B. E. E. V. Cum audiſſem Antonium cum ſuis copiis, praemiſſo L. Antonio cum parte equitatus, in provinciam meam venire: cum exercitu meo ab confluente Rhodano caſtra movi, ac contra eos venire inſtitui. Itaque continuis itineribus ad Forum Vocontium veni,

LEPIDVS IMP. ITEM PONT.] Nos antiquam ſcripturam in Mediceo vix conſervatam reſtituimus: erat enim etiam in illo prima littera ejus dictionis *iter* contaminata in omnibus his Lepidi titulis, ſed rubrica tantum circumducta, ut prior Lectio evidenter appareret. Petrarca vero, ſive quis alius, qui ab eo exemplari librum qui eſt in Divi Marci bibliotheca deſcripſit, majorem quam debuit importunæ illi caſtigationi fidem habuit, *ter* enim ſemper habet: nos vetuſtiorem illam recepimus, & ſinceram putamus. *Iter* autem ut in antiquis omnibus monumentis pro *iterum* ſcriptum eſſe credimus: conjungitur autem cum priore dictione *Imperator*. Nam quoties felici aliquo prœlio facto Imperatores ab exercitu appellati eſſent, toties in memoriis tituliſque notabant. Quod ex numiſmatibus, & lapidibus antiquis tam clarum & teſtatum eſt, ut non neceſſe ſit id magis confirmare: nam ad ſequentem dignitatem nullo modo pertinet. non enim acceptum ſemel id ſacerdotium aliquis niſi morte amittebat. Quod in Lepido hoc manifeſtum eſt: cum enim eum provincia, exercitu, omnique dignitate ſpoliaſſet Auguſtus, nunquam auſus eſt pontificatum ei eripere, quem illo mortuo ſibi ſtatim aſſumpſit. *Victorius.* *M. LEPIDVS IMP. ITERVM*] Inſcriptio hujus epiſtolæ & ſequentis, in manuſcripto aliter legitur, *M. Lepidus Imperator Pont. Max.* In denariis certe quos ipſi vidimus, *M. Lepidus Imp. iterum* nunquam appellatur. *Vrſinus.*

PONT. MAX.] In Cæſaris locum furto creatus. *Corrad.*

Ab confluente Rhodano] Ubi Araris incidit in Rhodanum. Ad illum confluentem ſita Lugdunum, nunc *Lion.*

Ad Forum Vocontium] Al. *Vocontii.* nonnulli vero legunt *Vocontiorum.* fortaſſe legendum *Voconii*, ut in epiſt. 17 hujus libri. *Corradus.* *Forum Vocontium* eſt *Vaſio*, caput Vocontiorum, hodie *Vaiſon.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

veni, & ultra, caſtra ad flumen Argenteum contra Antonianos feci. P. Ventidius ſuas legiones tres conjunxit cum eo, & ultra me caſtra poſuit. habebat antea legionem ſecundam, & ex reliquis legionibus magnam multitudinem, ſed inermorum. Equitatum habet magnum. Nam omnis ex proelio integer deceſſit, ita ut ſint amplius equitum *. Itaque ad me complures milites, & equites ab eo tranſierunt, & in dies ſingulos ejus copiae minuuntur. Silanus & Culleo ab eo diſceſſerunt. Nos etſi graviter ab his laeſi eramus, quod contra noſtram voluntatem ad Antonium ierant, tamen noſtrae humanitatis & neceſſitudinis cauſſa, eorum ſalutis rationem habuimus. Nec tamen eorum opera utimur, neque in caſtris habemus, neque ulli negotio praefecimus. Quod ad bellum hoc attinet, nec ſenatui, nec reip. deerimus. quae poſtea egerimus, faciam te certiorem. Etſi omni tem-

Ad flumen argenteum] Fluvius Galliæ Narbonenſis, in mare Mediterraneum exiens, nunc *Argieus*; ad cujus oſtium ſita *Forum Julii* nunc *Friul.*

Contra Antoninos feci] Lectionem hanc, utpote veriſſimam, debemus excerptis Vaticani: cum Victorius ediderit *Antonios*, exſtetque vulgo *Antonianos*. Sic epiſtola præcedente *Hirtino prælio*, præ quo vulgatum *Hirtiano*. Sic libro XII, ep. 14. ut videbimus. *Gebhardus.* Amſtelod. *Antonios.* Mentel. *Antonianos*, quod præſtat.

P. Ventidius] Sup. ep. 17 & 33.

Legiones tres] Ep. præced. 33. *Corrad.*

Sed inermium] *Inermorum* habent omnes vetuſti codices, ut etiam in Ciceronis epiſtola ad D. Brutum eo loco, *Cum paucis inermis, perterritis metu, fracto animo fugiſſe Antonium:* etſi eo etiam loco vulgati codices *inermibus* habeant contra omnium veterum fidem. *Victor.* Sic & præced epiſt. quidam veteres codices, *inermos bene multos.*

Ita ut ſint amplius equitum triginta millia] In nullis manuſcriptis paullo antiquioribus hunc numerum, aut alium equitum Antonii invenire potui. Quapropter notam quæ illum ſignificaret, a librariis negligenter omiſſam, arbitratus ſum: eam autem ego, quæ defectum indicaret, adpoſui, quam etiam Mediceus codex omnibus his locis, quibus numerus deſideratur, etſi non ſimilem noſtræ, ſuam tamen quandam, & ſemper eandem habet. *Victor.* *Equit. trig. mill.*] Al. legunt *tria millia:* ſed in antiquis libris nullus eſt hic numerus, etſi deſcriptus cum eo melius convenit, quem ſupra ſcripſit Aſinius, ſi modo ibi tres equitum legiones dici probamus. *Corrad.* *Equitum* XXX] Manuſcriptus habet ccIↃↃ. ccIↃↃ. ccIↃↃ. *Urſinus.*

Syllanus] Ep. 30 hujus libri. *Corrad.* M. hic *Silanus* in argenteis M. Antonii denariis frequens eſt, *Urſin.*

Culleo] Qui a me ad Alpes cuſtodiendas miſſus, ad Antonium transfugerat. *Corrad.*

Ita

tempore ſumma ſtudia officii, mutuo inter nos certatim conſtiterunt, pro noſtra inter nos familiaritate, & proinde diligenter ab utroque conſervata ſunt, tamen non dubito, in tanto & tam repentino reipub. motu quin nonnulla de me falſis rumoribus a meis obtrectatoribus, me indigna, ad te delata ſint, quae tuum animum magno opere moverunt, pro tuo amore in remp. Ea te moderate accepiſſe, neque temere credendum judicaſſe, a meis procuratoribus certior ſum factus: quae mihi, ut debent, gratiſſima ſunt. Memini enim & illa ſuperiora, quae abs tua voluntate profecta ſunt ad meam dignitatem augendam & ornandam: quae perpetuo animo meo fixa manebunt. Abs te, mi Cicero, magnopere peto, ſi meam vitam, & ſtudium diligentiſſime ſuperioribus temporibus in rep. adminiſtranda, quae Lepido digna ſunt, perſpecta habes, ut paria aut eo ampliora reliquo tempore exſpectes: & proinde tua auctoritate me tuendum exiſtimes, quo tibi plura tuo merito debeo. Vale. D. XI Kalendas Iunias, ex caſtris, ex Ponte Argenteo.

Illa ſuperiora] Ut ſtatuam equeſtrem inauratam, mihi tua ſententia decretam. *Idem.*

Ex Ponte Argenteo] Ab aliis legitur *Argentei*: fluvius enim, in quo pons erat, *Argenteus* dicebatur. *Idem.*

EPISTOLA XXXV.

ARGVMENTVM.

Recepti Antonii cauſſam in ſuos milites confert, diſſenſionem civium inique ferentes. Eodem anno.

LEPIDVS IMP. ITER. PONT. MAX. SENAT. POP. PL. Q. R. S. D.

S. V. liberique veſtri V. B. E. E. Q. V. Deos, homineſque teſtor, patres conſcripti, qua mente & quo animo ſemper in remp. fuerim, & quam nihil antiquius communi ſalute ac libertate judicarim: quod vobis brevi probaſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

brobaſſem niſi mihi fortuna proprium conſilium extorſiſſet. Nam exercitus cunctus conſuetudinem ſuam in civibus obſervandis communique pace, ſeditione facta, retinuit: meque tantae multitudinis civium Romanorum ſalutis atque incolumitatis cauſſam ſuſcipere, ut vere dicam, coegit. In qua re ego vos, patres conſcripti, oro atque obſecro, ut privatis offenſionibus omiſſis, ſummae reip. conſulatis, neve miſericordiam noſtram, exercituſque noſtri, in civili diſſenſione, ſceleris loco ponatis. Quod ſi ſalutis omnium ac dignitatis rationem habueritis, melius & vobis & reip. conſuletis. Data III Kal. a Ponte Argenteo. Valete.

M. TVL-

IN *civibus conſervandis*] Nos quam in cunctis reperimus antiquioribus exemplaribus dictionem, non neglеximus. non enim temere omnes uno conſenſu *obſervandis* legunt, nec ſemper oportet cunctas rariores & infrequentiores voces condemnare & explodere: nimis enim anguſte latos Latinæ linguæ terminos contraheremus, quos majores noſtri eruditiores, & meliore judicio præditi, ſemper ſummo ſtudio proferebant. *Victorius.* *Obſervandis* etiam legitur in Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. Hittorp. Gruter. Alius vet. cod. quo Lambinus uſus *ſervandis.* Sed *obſervare* videtur hic poſitum pro ſimplici *ſervare.*

Seditione facta retinuit] Lælio quodam, & Clodio meretricio habitu emiſſis, qui juberent Antonium mea caſtra oppugnare, niſi reciperetur; quoniam intus multi eſſent parati illum recipere, & me, ſi ille juberet, trucidare: ſic enim fere ſcribit Plutarchus in Antonio. *Corrad.*

Ut vere dicam coegit] Non enim exercitui ita volenti repugnare potui. *Idem.* Hoc & Dio & Velleius & alii prodiderunt. Hoſtis tamen Lepidus eſt judicatus.

D. Bru-

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD BRVTVM; ET BRVTI AD CIC. &c.

LIBER XI.

EPISTOLA I.

ARGVMENTVM.

D. Brutus habitum cum Hirtio, conſule deſignato, ſermonem exponit; poſtulatam a ſe liberam legationem ſignificat: ſuum conſilium oſtendit, tutam in urbe manſionem non eſſe, migrandum ex Italia; vel poſtulandum, ut ipſi, & M. Bruto, & Caſſio liceat eſſe in urbe publico praeſidio. Antonio & Dolabella Coſs.

D. BRVTVS BRVTO SVO ET C. CASSIO S.

QVo in ſtatu ſimus cognoſcite. Heri veſperi apud me Hirtius fuit: qua mente eſſet Antonius, demonſtravit, peſſima ſcilicet & infideliſſima. Nam ſe neque mihi provinciam dare poſſe ajebat,

D. *Brutus*] Decimus Brutus Albinus. *Corrad.*

Hirtius] Conſul cum Panſa deſignatus in annum ſequentem.

Neque mihi provinciam dare poſſe] Galliam Ciſalpinam. *Corrad.*

bat, neque arbitrari, tuto in urbe eſſe quenquam noſtrum, adeo eſſe militum concitatos animos & plebis. Quorum utrumque eſſe falſum, puto vos animadvertere: atque illud eſſe verum, quod Hirtius demonſtrabat, timere eum, ne, ſi mediocre auxilium dignitatis noſtrae habuiſſemus, nullae partes iis in repub. relinquerentur. Cum in his anguſtiis verſarer, placitum eſt mihi, ut poſtularem legationem liberam mihi reliquiſque noſtris, ut aliqua cauſſa proficiſcendi honeſta quaereretur. Haec ſe impetraturum pollicitus eſt: nec tamen impetraturum confido: tanta eſt hominum inſolentia & noſtri inſectatio. Ac ſi dederint quod petimus, tamen paullo poſt futurum puto ut hoſtes judicemur, aut aqua & igni interdicamur. Quid ergo eſt, inquis, tui conſilii? dandus eſt locus fortunae, cedendum ex Italia, migrandum Rhodum, aut aliquo terrarum arbitror. Si melior caſus fuerit, revertemur Romam: ſi mediocris, in exſilio vivemus: ſi peſſimus, ad noviſſima auxilia deſcendemus. Succurret fortaſſe hoc loco alicui veſtrum, cur noviſſimum tempus exſpectemus potius, quam nunc aliquid moliamur? Quia ubi conſiſtamus non habemus, praeter Sex. Pompeium, & Baſſum Caecilium, qui mihi videntur, hoc nuntio de Caeſare allato, firmiores futuri.

Quod utrumque eſſe falſum] Amſtelodam. Pal. prim. Mentel. meus ſecundus, *quorum utrumque eſſe falſum*. Horum ſequor conſenſum. *Grav.*

Timere eum] Antonium. *Corradus.*

Nullæ partes iis in rep.] Cæſarianis, vel Antonio & Antonianis. *Idem.* Legendum videtur, *nullæ partes ſibi in rep.* Lambin.

Ut poſtularem legationem liberam mihi] Ut cum aliqua dignitate exire quolibet poſſem. Ob id enim liberæ legationes petebantur. *Corradus.* Vide de legatione libera Samoſc. lib. 1 de Senatu Romano, & h. l. Manut.

Reliquiſque noſtris] Cæſaris interfectoribus. *Corradus.*

Pollicitus eſt] Hirtius. *Idem.*

Tanta eſt hominum inſolentia] Fort. *omnium.* Lambin.

Ac ſi dederint quod petimus] Scribendum *aut ſi dederint.* Urſinus.

Aut aqua & igni interdicamur] Non potui non hanc lectionem probare injicientibus eam nobis tribus MSS. Palatino tertio, Gruteriano, Stewechiano. Editum eſt, *aut aqua & igni nobis interdicatur.* Gebhardus. Pal. accedit Amſtelodamenſis.

Præter Sex. Pompeium] Magni F. in Iberia. *Corradus.*

Baſſum Cæcilium] In Syria, epiſt. 11 lib. XII. *Idem.*

De Cæſare] De Cæſaris morte. *Idem.*

Satis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

turi. Satis tempore ad eos accedemus, ubi quid valeant ſcierimus. Pro Caſſio, & te, ſi quid me velitis recipere, recipiam. Poſtulat enim hoc Hirtius, ut faciam. Rogo vos, quam primum mihi reſcribatis. nam non dubito quin his de rebus ante horam quartam Hirtius certiorem me ſit facturus, quem in locum convenire poſſimus. Quo me velitis venire reſcribite. Poſt noviſſimum Hirtii ſermonem, placitum eſt mihi poſtulare, ut liceret nobis eſſe Romae publico praeſidio: quod illos nobis conceſſuros non puto. magnam enim invidiam iis faciemus. Nihil tamen non poſtulandum putavi, quod aequum eſſe ſtatuerem.

Satis tempore] Sic Amſtelodam. duo Pall. duo Guilielm. Vict. editio. vulgo *ſatis in tempore*. Sed hæc ellipſis frequens eſt præſertim apud Comicos. Plaut. Aſin. *Ut tempore opportuneque obtulit is.* pro quo & *tempori* (quod malebat F. Urſinus) dicunt, hoc eſt, tempeſtive. *Gravius.*

EPISTOLA II.

ARGVMENTVM.

Petunt ab Antonio conſule Brutus & Caſſius praetores, an ipſos putet in urbe, magna veteranorum militum frequentia, tutos fore. Eodem anno.

BRVTVS ET CASSIVS PRAETT. M. ANTONIO COS.

De tua fide & benevolentia in nos niſi perſuaſum eſſet nobis, non ſcripſiſſemus haec tibi: quae profecto, quum iſtum animum habes, in optimam partem accipies. Scribitur nobis magnam veteranorum multitudinem Romam conveniſſe jam, & a. d. Kalendas Iunias futuram multo majorem. De te ſi dubitemus aut vereamur, ſimus noſtri

Non *conſcripſiſſemus hæc tibi*] Nullus dubito quin in Mentelian. & Hittorp. recte ſcribatur, *non ſcripſiſſemus hæc tibi.* illudque *con* natum ſit ex præcedente vocula *non*, cujus prima littera, ut ſæpe fit, omiſſa, iſtud *conſcripſiſſemus* peperit. præterea *non* ex alio codice fuit additum, ſententia poſtulante. *Grav.*

ſtri diſſimiles. Sed certe, cum ipſi in tua poteſtate fuerimus, tuoque adducti conſilio dimiſerimus ex municipiis noſtros neceſſarios, neque ſolum edicto, ſed etiam litteris id fecerimus, digni ſumus quos habeas tui conſilii participes, in ea praeſertim re quae ad nos pertinet. Quare petimus a te, facias nos certiores tuae voluntatis in nos: puteſne nos tutos fore in tanta frequentia militum veteranorum, quos etiam de reponenda ara cogitare audimus: quod velle & probare vix quiſquam poſſe videtur, qui nos ſalvos & honeſtos velit. Nos ab initio ſpectaſſe otium, nec quidquam aliud libertate communi quaeſiſſe, exitus declarat. Fallere nemo nos poteſt niſi tu, quod certe abeſt a tua virtute & fide: ſed alius nemo facultatem habet decipiendi nos. tibi enim uni credidimus, & credituri ſumus. Maximo timore de nobis afficiuntur amici noſtri: quibus etſi tua fides explorata eſt, tamen illud in mentem venit, multitudinem veteranorum facilius impelli ab aliis quolibet, quam a te retineri poſſe. Reſcribas nobis ad omnia rogamus. Nam illud valde leve eſt ac nugatorium, ea re denuntiatum eſſe vete-

In tua poteſtate fuerimus] A te, & a Lepido hoſpitio accepti poſtquam e Capitolio deſcendimus. *Corrad.* Immo *in tua poteſtate fuerimus*, eſt cum fecerimus, quæ tibi placebant, quæ ſuadebas; ut ad libri x, ep. 31 notatum. *Græv.*

De reponenda ara] Cæſari. *Corradus.* Vid. Manut.

Quod velle te probare vix quiſquam poſſe videtur] Al. *velle probare.* Alii tamen legunt, *velle & probare.* Sed quum hic & mox varie ſcribatur, fortaſſe locus hic ita eſt legendus, *quod velle probare vix quiſquam credi poteſt, qui nos ſalvos & honeſtos velit.* Corradus. *Qu. v. te prob. v. qu. poſſ. vid.*] Repræſentavi ſcripturam editionis Victorianæ. Palatinus vero tertius ac Stewechianus, *quod velle probare vix quis poſſe credere videtur.* Lambinus, cum quo facit codex Hittorpianus, *quod velle & probare vix quiſquam poſſe videtur.* In Mediceo codice erat, ut notat Egnatius, *quod vellet & probare vix quiſquam poſſe videtur.* Vulgo, *quod velle te probare vix quiſquam credere poſſe v.* Gebhardus. Hittorpiani codicis lectio, aliis melior eſt & efficacior.

Aliud libertate] Phædrus præfat. lib. III.

Quod ſi accuſator alius Seiano foret.

Impelli ab aliis quolibet] Quantivis pretii hæc lectio eſt, præ vulgata, *impelli ab alio quolibet*, licet exigua mutatione converſa. Habemus eam ex Hittorpiano codice, Vaticani excerptis, atque editione Victoriana. *Gebhardus.*

Ea de re denuntiatum eſſe veteranis, quod de, &c.] Videtur aliquid deeſſe poſt vocem *veteranis*: nempe tale quiddam *ut venirent.* Lambin. Imo nihil deſideratur. *denuntiare* enim Latinis eleganter eſt arceſſere, jubere, rogare præſto

veteranis, quod de commodis eorum menſe Iunio laturus eſſes. Quem enim impedimento futurum putas, cum de nobis certum ſit nos quieturos? Non debemus cuiquam videri nimium cupidi vitae, cum accidere nobis nihil poſſit ſine pernicie & confuſione omnium rerum.

ſto eſſe. Lib. XIII, ep. 77. *Vt hoc tui neceſſarii ſciant, hoc me animo erga te eſſe, velim facias eos certiores, ut ſi quid tibi opus ſit, ne dubitent mihi jure ſuo denuntiare.* Id. in Verr. *Domino denuntiatum eſt, cauſſa dicta damnati ſunt.* Lib. II ad Att. epiſt. 22. *Volitat, furit, nihil habet certi, multis denuntiat: quod fors obtulerit acturus videtur.* Sic hoc loco *denuntiare veteranis* eſt eos accire in urbem.

EPISTOLA III.

ARGVMENTVM.

Expoſtulatio ad contumelioſas & minaces Antonii litteras. Eodem anno.

BRVTVS ET CASSIVS PRAETT. ANTONIO COS. S.D.

S.V.B.E. litteras tuas legimus, ſimillimas edicti tui, contumelioſas, minaces, minime dignas quae a te nobis mitterentur. Nos, Antoni, te nulla laceſſiimus injuria, neque miraturum credidimus, ſi praetores & ea dignitate homines aliquid edicto poſtulaſſemus a conſule. Quod ſi indignaris auſos eſſe id facere, concede nobis ut doleamus, ne hoc quidem abs te Bruto & Caſſio tribui. Nam de dilectibus habitis, & pecuniis imperatis, exercitibus ſollicitatis, & nuntiis trans mare miſſis, quod te queſtum eſſe negas,

S*imillimas edicti tui*] Quo idem ſupplicium minabatur optimis civibus, quod Cicero de ſceleratiſſimis ſumpſiſſet, ut in Philippica tertia legitur. *Corradus.*

Edicto poſtulaſſemus] Quo teſtati ſumus, nos in exilio libenter victuros, dum R. P. conſtaret concordia. *Idem.*

Nam de delectib. habitis] A noſtris. *Id. De dilectibus* eſt antiqua ſcriptura, atque ita ſine dubio legendum. Mendoſe autem hic operæ fecerant *delictibus.* Lambin.

Nuntiis trans mare miſſis] Præſertim in Aſiam ad Trebonium, & in Bithyniam ad Tullium Cimbrum. *Corradus.*

Cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

negas, nos quidem tibi credimus optimo animo te feciſſe, ſed tamen neque agnoſcimus quidquam eorum, & te miramur, cum haec reticueris, non potuiſſe continere iracundiam tuam, quin nobis de morte Caeſaris objiceres. Illud vero quemadmodum ferendum ſit tute cogita, non licere praetoribus concordiae ac libertatis cauſſa per edictum de ſuo jure decedere, quin conſul arma minetur. Quorum fiducia nihil eſt quod nos terreas. Neque enim decet, aut convenit nobis, periculo ulli ſubmittere animum noſtrum. Neque eſt Antonio poſtulandum, ut iis imperet quorum opera liber eſt. Nos ſi alia hortarentur, ut bellum civile ſuſcitare vellemus, litterae tuae nihil proficerent. Nulla enim minantis auctoritas apud liberos eſt. Sed pulchre intelligis non poſſe nos quoquam impelli: & fortaſſis ea re minaciter agis, ut judicium noſtrum metus videatur. Nos in hac ſententia ſumus, ut te cupiamus in libera rep. magnum atque honeſtum eſſe, vocemus te ad nullas inimicitias, ſed tamen pluris noſtram libertatem quam tuam amicitiam aeſtimemus. Tu etiam atque etiam vide quid ſuſcipias, quid ſuſtinere poſſis: neque quam diu vixerit Caeſar, ſed quam non diu regnarit fac cogites. Deos quaeſumus, conſilia tua reipub. ſalutaria ſint, ac tibi. ſi minus, ut ſalva atque honeſta repub. tibi quam minimum noceant optamus. Pridie Nonas Sext.

EPI-

Cum hæc reticueris] Nihil queſtus fueris. *Idem.*

De ſuo jure decedere] Quod nos a te, prætores a Cos. noſtro edicto petebamus, ut vitandæ ſeditionis cauſſa abeſſemus. *Idem.* *Decedere*] *Decernere* vetus liber. *Urſinus.* Non decedebant de ſuo jure, ſed edicto illo petebant ut illis liceret cum ſenatu de ſuo jure *decidere*, & ſic legendum, hoc eſt, transigere, paciſci, ut legibus ſolverentur, & concordiæ cauſſa illis liceret abeſſe. Nam hoc eſt *decidere*, ut apud Juſtin. lib. XXXI. *Quod ad bellum pacemque pertineat, nihil neque gratiæ dari, neque de jure patriæ decidi poſſe.* Cic. in Orat. pro Q. Roſcio, *de re tota decidiſti. Ergo huc univerſa cauſſa deducitur, utrum Roſcius cum Flavio de ſua parte, an de tota ſocietate fecerit pactionem.* de hoc loquendi genere Gronovius in Obſervat. lib. 11, c. 6. pluribus egit. *Grævius.*

Judicium noſtrum] Fugiendi belli. *Corradus.*

Non diu regnarit] Quatuor annos. *Idem.*

Cos,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA IV.

ARGVMENTVM.

Res a ſe geſtas exponit: pro quibus, Ciceronem rogat, ut ſibi ſua ſententia ſupplicationes decernat. Eodem anno.

D. BRVTVS IMP. COS. DESIGN. CICERONI S.D.

SI de tua in me voluntate dubitarem, multis a te verbis peterem ut dignitatem meam tuerere. ſed profecto eſt ita, ut mihi perſuaſi, me tibi eſſe curae. Progreſſus ſum ad Inalpinos cum exercitu, non tam nomen imperatorium captans, quam cupiens militibus ſatisfacere, firmoſque eos ad tuendas noſtras res efficere, quod mihi videor conſecutus. Nam & liberalitatem noſtram & animum ſunt experti. cum omnium bellicoſiſſimis bellum geſſi, multa caſtella cepi, multa vaſtavi. Non ſine cauſſa ad ſenatum litteras miſi. Adjuva nos tua ſententia: quod cum facies, ex magna parte communi commodo inſervieris.

EPI-

COs. *deſign.*] Cum L. Planco. *Corradus.*

Progreſſus ſum ad tranſalpinos] Veteres omnes codices, præterea Germanicus *inalpinos*. Nos etiam longe meliorem hanc lectionem putantes *inalpinos* legimus: non enim alpes tranſiit Brutus, ut cum gentibus trans alpes ſitis bellum gereret, ſed cum feris populis alpes colentibus pugnavit, eorumque caſtella expugnavit. In vetuſtis etiam codicibus ſic ſcriptus eſt hic locus Suetonii in Auguſto, *Item Rhetiam & Vindelicos, ac Salaſſos gentes inalpinas coercuit.* Nec deſunt qui ita quoque verſum hunc Tibulli legant,

Teſtis inalpinis Epas pernatus in armis.

quamvis in impreſſis codicibus longe aliter legatur. *Victorius.* *Tranſalpinos*] Al. *inalpinos*: ut in Quæſtura diximus. Sed quid ſi hæc epiſtola multo ante Cæſaris mortem ſit ſcripta, ut *tranſalpinos* retineamus, quibus olim Cæſar hunc Brutum præfecerat? nam & in hujus epiſtolæ præſcriptione in aliis libris *Cos. Deſ.* non legitur. Hoc tamen ex conjectura ſit dictum. *Corradus.* *Progreſſus ſum ad Inalpinos*] Quod haberi in ſuis Victorius, id quoque ego de Palatinis primo ac tertio, Stewechiano ac Hittorpiano, Vaticano. *Inalpini* ſunt qui alpibus inhabitant. Vulgo *tranſalpinos*, male, &, ut Victorius recte adnotavit, contra hiſtoriæ fidem. Mox in Palatino primo ac Vaticani excerptis reperi, *cum omnium bellicoſis bellum.* Gebhard.

Ego

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA V.

ARGVMENTVM.

Excuſat ſe, quod Bruti litteris non reſponderit: hortatur ad libertatem recuperandam: ſua ſtudia officiaque pollicetur. Eodem anno.

M. CICERO D. BRVTO IMP. COS. DES. S.

LVpus familiaris noſter cum a te veniſſet, cumque Romae quoſdam dies commoraretur, ego eram in iis locis in quibus maxime me tuto eſſe arbitrabar. Eo factum eſt ut ad te Lupus ſine meis litteris rediret, cum tamen curaſſet tuas ad me perferendas. Romam autem veni a. d. v Idus Decembris, nec habui quidquam antiquius quam ut Panſam ſtatim convenirem, ex quo ea de te cognovi quae maxime optabam. Quare hortatione tu quidem non eges, ſi ne illa quidem in re, quae a te geſta eſt poſt hominum memoriam maxima, hortatorem deſideraſti. Illud tamen breviter ſignificandum videtur, populum Rom. omnia a te exſpectare, atque in te aliquando recuperandae libertatis omnem ſpem ponere. Tu, ſi dies noctesque memineris (quod te facere certo ſcio) quantam rem geſſeris: non oblivíſcere profecto, quantae tibi etiam nunc gerendae ſint. Si enim iſte provinciam nactus erit, cui quidem ego ſemper amicus fui ante quam illum intellexi non modo aperte, ſed etiam libenter cum rep. bellum gerere, ſpem reliquam nullam

EGo eram in iis locis] Epiſt. 1 lib. x. *Corrad.*

Romam autem veni] Ex Leucopetra rediens. *Idem.*

In illa quidem re] In Cæſaris morte. *Idem.*

Illud tamen breviter] Forte, *tibi breviter.* Lambinus.

Si enim iſte] M. Antonius, qui Bruto provinciam conabatur eripere.

Provinciam nactus] Galliam citeriorem, cui tu præfectus es. *Corrad.*

Cui quidem ego ſemper amicus fui] Idque nonnullo ejus officio debere eſſe, præ me ſemper tuli. id vero illi in petitione quæſturæ maxime oſtendi. *Idem.*

Spem reliquam nullam video ſalutis] Hit-

lam video ſalutis. Quamobrem te obſecro iiſdem precibus quibus S. P. Q. R. ut in perpetuum remp. dominatu regio liberes, ut principiis conſentiant exitus. Tuum eſt hoc munus, tuae partes, a te hoc civitas vel omnes potius gentes non exſpectant ſolum, ſed etiam poſtulant. quanquam cum hortatione non egeas, ut ſupra ſcripſi, non utar ea pluribus verbis: faciam illud quod meum eſt, ut tibi omnia mea officia, ſtudia, curas, cogitationes pollicear, quae ad tuam laudem & gloriam pertinebunt. Quamobrem velim tibi ita perſuadeas, me cum reip. cauſſa, quae mihi vita mea eſt carior, tum quod tibi ipſe faveam tuamque dignitatem amplificari velim, tuis optimis conſiliis, amplitudini, gloriae, nullo loco defuturum. Vale.

Hittorpianus codex optimus, ut in duobus hiſce libris expertum, *bellum gerere; reliquiam nullam video ſalutis*, erudite ac priſce, ſi plures codices accederent. Palatinus vero tertius *ſpem nullam video ſalutis*: ut pateat, locum, ut vulgo legitur, non ſic a Cicerone eſſe profectum. *Gebhard.*

Pollicear quae ad tuam laudem] Forte, *pollicear in iis, quae ad tuam laudem.* Lambin.

Quod tibi ipſe faveam] Sic optime Amſtelodam. duo Pall. & Stewech. vulgati *tibi ipſi faveam.* Sæpiſſime hoc loquendi genus corruptum eſt, ut pridem docti viri monuerunt, & nos alibi. *Grævius.*

EPISTOLA VI.

ARGVMENTVM.

Suam dignitatem Brutus commendaverat. reſpondet Cicero, ſibi eam etiam atque etiam curae fore, idque jam in ſenatu declaratum. Eodem anno.

M. CICERO D. BRVTO IMP. COS. DES. S.

LVpus noſter cum Romam ſexto die Mutina veniſſet, poſtridie me mane convenit; tua mihi mandata diligentiſſime expoſuit, & litteras reddidit. Quod mihi tuam digni-

Lupus noſter] Epiſt. 1 lib. 1. ſi modo idem ſit. *Corradus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

dignitatem commendas, eodem tempore exiſtimo te mihi meam dignitatem commendare, quam mehercule non habeo tua cariorem. Quare mihi gratiſſimum facies, ſi exploratum habebis, tuis laudibus nullo loco nec conſilium, nec ſtudium meum defuturum. Cum tribuni plebis edixiſſent, ſenatus adeſſet a. d. XIII Kal. Ian. haberentque in animo de praeſidio conſulum deſignatorum referre: quanquam ſtatueram in ſenatum ante Kal. Ian. non venire: tamen, cum eo die ipſo edictum tuum propoſitum eſſet, neſas eſſe duxi aut ita haberi ſenatum ut de tuis divinis in remp. meritis ſileretur (quod factum eſſet, niſi ego veniſſem), aut, etiam ſi quid de te honorifice diceretur, me non adeſſe. Itaque in ſenatum veni mane: quod cum eſſet animadverſum, frequentiſſimi ſenatores convenerunt. Quae de te in ſenatu egerim, quae in concione maxima dixerim, aliorum te litteris malo cognoſcere. Illud tibi perſuadeas velim, me omnia quae ad tuam dignitatem augendam pertinebunt, quae eſt per ſe ampliſſima, ſummo ſemper ſtudio ſuſcepturum & defenſurum: quod quanquam intelligo me cum multis eſſe facturum, tamen appetam hujus rei principatum.

Coss. deſignatorum] Hirtii & Panſæ. *Corrad.*

Edictum tuum propoſitum eſſet] Quo pollicebaris te provinciam Galliam retenturum in S. P. Q. R. poteſtate. *Idem.*

Quæ de te in ſenatu egerim] Philippiea tertia. *Idem.*

In concione maxima] Ad Quirites Philippica quarta. *Idem.*

EPISTOLA VII.

ARGVMENTVM.

Suadet Bruto, ne in ſalute populi R. conſervanda ſenatus auctoritatem exſpectet, ſed voluntatem ſenatus pro ejus auctoritate habeat. Eodem anno.

M.CI-

M. CICERO D. BRVTO IMP. CONS. DES. S. D.

CVm adhibuiſſet domi meae Lupus me & Libonem & Servium, conſobrinum tuum, quae mea fuerit ſententia, cognoſſe te ex M. Seio arbitror, qui noſtro ſermoni interfuit. Reliqua, quanquam ſtatim Seium Graeceius eſt ſubſecutus, tamen ex Graeceio poteris cognoſcere. Caput autem eſt hoc, quod te diligentiſſime percipere & meminiſſe volam, ut ne in libertate & ſalute pop. R. conſervanda auctoritatem ſenatus exſpectes nondum liberi, ne & tuum factum condemnes (nullo enim publico conſilio remp. liberaſti, quo etiam eſt res illa major & clarior) & adoleſcentem, vel puerum potius, Caeſarem judices temere feciſſe, qui tantam cauſſam publicam privato conſilio ſuſce-

CVm adhibuiſſet domi meæ Lupus me] Omnes hic vulgati codices cum veteribus concordant, quare locum ſilentio præteriiſſem, niſi quidam attentare auſi eſſent, & puram lectionem inquinare, *adiiſſet* legendo, pro *adhibuiſſet*, ut noſtra fert opinio, male. hic enim *adhibere* ſignificat quod alibi plenius *in conſilium adhibere*. Coegerat autem familiaris D. Bruti Lupus Ciceronis domi conſilium amicorum Decimi, ut illorum ſententias de re Bruti exquireret, in quod etiam Ciceronem adhibuerat, id eſt, admiſerat & receperat. ſic ad Atticum lib. 11. *De muro imperavi Philotimo, ne impediret quo minus id fieret quod tibi videretur; ut cenſeo tamen adhibeas Vectium.* id eſt, in conſilium voces, rem cum ipſo deliberes: erat enim Vectius Cyri architecti libertus, ut quicquid de ædificando ſtatuendum eſſet, optime reſpondere poſſet. In prima epiſtola ad A. Torquatum plenius, *De te autem ipſo Torquate tuum eſt ſic agitare animo, ut non adhibeas in conſilium cogitationum tuarum deſperationem aut timorem.* Victor.

Percipere & meminiſſe volam] Ita Palatinus primus, Hittorpianus, Vaticani excerpta: Mediceus, ut notat Egnatius, atque ex eo Victorius in editione ſua. vulgo *meminiſſe velim:* plebeie, ut ſolet ubi antiquitati honor non tribuitur. *Gebhardus.* Mentelianus, *meminiſſe volumus.* quam ſcripturam non improbem. Facile enim ſequens *ut* ultimam *us* potuit abſorbere, indeque *u* in *a* mutari, qui in MSS. ſæpiſſime occurrit error. Amſtelod. cum vulgatis *velim*, neque tamen improbo Medicei codicis aliorumque librorum ſcripturam. Nam ſic & Cic. ad Attic. *Volam illum ſcire ex te, me id feciſſe.* Grævius.

Nondum liberi] Propter Conſulares, ep. 5 lib. 1. *Corrad.*

Ne tuum factum condemnes] Nunc demum ſenatus auctoritatem expectans. *Idem.*

Vel puerum potius] Nondum annorum 19. *Idem.*

Tantam cauſſam publicam privato conſilio ſuſceperit] Veteranis contra M. Antonium conſcriptis. *Idem.*

ſuſceperit: denique homines ruſticos, ſed fortiſſimos viros, civiſque optimos, dementes fuiſſe judices, primum milites veteranos, commilitones tuos, deinde legionem Martiam, legionem quartam, quae ſuum conſulem hoſtem judicaverunt, ſeque ad ſalutem reip. defendendam contulerunt. Voluntas ſenatus pro auctoritate haberi debet, cum auctoritas impeditur metu. Poſtremo ſuſcepta tibi cauſſa jam bis eſt, ut non ſit integrum; primum Idibus Martiis, deinde proxime exercitu novo & copiis comparatis. Quamobrem ad omnia ita paratus ſeu animatus debes eſſe, non ut nihil facias niſi juſſus, ſed ut ea geras quae ab omnibus ſumma cum admiratione laudentur.

Commilitones tuos] Olim ſub Cæſare. *Idem.*

Legionem quartam] In Hittorp. deeſt *quartam.* forte leg. *quartamque quæ.* Guilielm.

Suum Conſulem] M. Antonium. *Corrad.*

Hoſtem judicaverunt] Illum relinquentes & Octavium ſequentes, ep. 28 lib. x. *Idem.*

Primum Id. Mart.] In Cæſaris cæde. *Idem.*

Deinde proxime] In Galliam citeriorem profecto. *Idem.*

EPISTOLA VIII.

ARGUMENTUM.

Scribit de legatis ad Antonium de pace miſſis, quaeque ſit omnium de Bruto exſpectatio, conſenſioque ad libertatem recuperandam. Hirtio & Panſa Coss.

M. CICERO D. BRVTO IMP. COS. DES. S.

EO tempore Polla tua miſit ut ad te ſi quid vellem darem litterarum, cum quid ſcriberem non habebam. Omnia

POlla tua] Id eſt, Valeria Paulla, uxor tua. *Polla* autem & Paulla dicebant veteres *ἀδιαφόρως*, ut Caupo, Copo: Olla, Aula: Ploſtrum, Plauſtrum, &c. *Lambinus.*

Eo tempore Polla tua miſit ad me, ut ad te, &c.] Nulli veteres codices *ad me* habent, quare nos eorum auctoritatem ſecuti eam partem neglexims. Sæpe autem *miſit* notum fecit, certiorem reddidit, ſignificat. Cicero ad Tironem, *Curio miſi, ut medico honos haberetur.*

Omnia enim erant ſuſpenſa propter exſpectationem legatorum, qui quid egiſſent nihil dum nuntiabatur. Haec tamen ſcribenda exiſtimavi: primum, S. P. Q. R. de te laborare, non ſolum ſalutis ſuae cauſſa, ſed etiam dignitatis tuae. admirabilis enim eſt quaedam tui nominis caritas, amorque in te ſingularis omnium civium. Ita enim ſperant atque confidunt, ut antea rege, ſic hoc tempore regno te remp. liberaturum. Romae dilectus habetur, totaque Italia, ſi hic dilectus appellandus eſt, cum ultro ſe offerunt omnes: tantus ardor occupavit animos hominum deſiderio libertatis, odioque diutinae ſervitutis. De reliquis rebus a te jam exſpectare litteras debemus, quid ipſe agas, quid noſter Hirtius, quid Caeſar meus: quos ſpero brevi tempore ſocietate victoriae tecum copulatos fore. Reliquum eſt, ut de me id ſcribam, quod te ex tuorum litteris & ſpero & malo cognoſcere, me neque deeſſe ulla in re, neque unquam defuturum dignitati tuae.

beretur. Ad Atticum lib. XIII. *Miſi equidem ei nuntiari te quoad potuiſſes exſpectaſſe ejus adventum.* etſi hoc eodem libro inquit, *Mitte ad Lupum noſtrum, ut is nobis eas centurias conficiat.* Et ad Att. lib. IV. *Id cujuſmodi ſit, aut nunc ſi ſcies, aut cum is Romam venerit, ad me mittas velim.* Victor.

Expectationem legatorum] L. Piſonis, L. Philippi & Servii Sulpitii, qui ad Antonium erant profecti. *Corrad.*

Dilectus habetur] A Panſa Cos. *Id.*

EPISTOLA IX.

ARGVMENTVM.

Rogat Ciceronem, proſpiciat, ne, utroque conſule ad Mutinam amiſſo, hoſtes reip. convaleſcant, monetque quid agendum judicet. Eodem anno.

D. BRVTVS M. CICERONI S. D.

PAnſa amiſſo, quantum detrimenti reſp. acceperit, non te praeterit. nunc auctoritate & prudentia tua proſpicias oportet, ne inimici noſtri, Coss. ſublatis, ſperent ſe convale-

I*Nimici noſtri*] Antoniani. *Corr.*

Coss. ſublatis] Hirtio & Panſa in Mutinenſi prœlio. *Idem.*

valeſcere poſſe. Ego, ne conſiſtere poſſit in Italia Antonius, dabo operam: ſequar eum confeſtim. utrumque me praeſtaturum ſpero, ne aut Ventidius elabatur, aut Antonius in Italia moretur. In primis rogo te, ad hominem ventoſiſſimum Lepidum mittas, ne bellum nobis redintegrare poſſit, Antonio ſibi conjuncto. Nam de Pollione Aſinio puto te perſpicere quid facturus ſit. multae & bonae & firmae ſunt legiones Lepidi & Aſinii. Neque haec idcirco tibi ſcribo quod te non eadem advertere ſciam, ſed quod mihi perſuaſiſſimum eſt, Lepidum recte facturum nunquam, ſi forte vobis id de hoc dubium eſt. Plancum quoque confirmetis oro, quem ſpero, pulſo Antonio, reip. non defuturum. Si ſe Alpes Antonius trajecerit, conſtitui praeſidium in Alpibus collocare, & te de omni re facere certiorem. III Kal. Maii, ex caſtris Regii.

Ventidius elabatur] Ex Piceno treis legiones ducens. *Corradus.*

Redintegrare] Sic legendum, non *reintegrare*. Idem.

Pollione Aſinio] Qui præerat Hiſpaniæ Citeriori. vid. præced. lib. ep. 31, 32 & 33.

Mihi perſuaſiſſimum eſt, Lepidum] In vett. libris legimus, *m. perſuaſi Aſinium & Lepidum.* Corradus.

Si ſe Alpes Antonius trajecerit] Videtur ſcribendum, *ſi non Alpes Antonius trajecerit.* Urſinus.

Ex caſtris Regii] Sic optime MSS. & Victorii edit. male vulgo *Rhegii*, aut ut nonnulli codices ſcribunt *Regiis*. *Regium* cognomento *Lepidum*, ante *forum Lepidi* appellatum, unde etiam Ciceroni *regium Lepidi* dicitur, eſt oppidum Galliæ Ciſpadanæ in via Æmilia, etiamnunc clarum, hodie *Reggio*. Scribendum autem eſſe *Regium* docet Feſtus, *Rhegium ſignificare oportet, ait Verrius, id municipium, quod in freto e regione Siciliæ eſt: quoniam id dictum eſt a rumpendo, quod eſt Græce ῥαγῆναι, eo quidem magis, quia in Gallia Ciſalpina, ubi Forum Lepidi fuerat, Regium vocatur.* vide pluribus de hoc oppido diſputantem Ph. Cluver. Ital. antiq. lib. 1, c. 27.

EPISTOLA X.

ARGUMENTUM.

Queritur de quorundam malevolentia, & reip. periculum exponit. Eodem anno.

D. BRVTVS M. CICERONI S.D.

NOn mihi remp. plus debere arbitror, quam me tibi. gratiorem me eſſe in te poſſe, quam iſti perverſi

Iſti perverſi] De iis ad M. Brutum ſic ſcribit, *Quo die decrevi, ut D. Bruti nomen in faſtis adſcriberetur, cognovi paullo plures in Senatu malevolos eſſe, quam gratos.* Corrad.

Si

verſi ſint in me, exploratum habes: Si tamen hoc temporis videatur dici cauſſa, malle me tuum judicium, quam ex altera parte omnium iſtorum. Tu enim a certo ſenſu

Si autem hoc tempore ab his videatur dici cauſſa ſimulationis, &c.] Nos hunc locum mendoſum exiſtimamus: ſed tamen quia in veteribus nonnihil ſcrupuli erat, receptam lectionem non delevimus: adpoſita tamen nota quaſi damnavimus, & non ſine præjudicio quodam huc ad cauſſam dicendam rejecimus. Semel jam auditis utriuſque rationibus, in alteram partem magis propenſi ſumus. Impreſſa lectio omnibus expoſita & aperta eſt: vetus ut eſt, huc transferetur, *ſit an hoc tempore is videantur dici cauſſa malle me*, &c. Nos, ſi paullum eam adjuves, ſinceriorem veterem judicamus: arbitramur autem ex duabus illis dictionibus, *tempore is*, unam faciendam ſecundo caſu ab hoc recto, tempus, antiqua nec infrequenti ſcriptura in hoc codice, ut ad Tyronem, *Dei bonei quanto mihi illud erit amabilius.* Et ad Plancum, *Qui aut armis poſiteis pacem petere debent.* retinet enim Mediceus codex veterem ſcripturam: ut hac etiam epiſtola, quod in infinitis marmoribus notatum eſt, *libore* pro *livore* poſitum eſt. Hoc autem conceſſo, vel ut *hæc* pro *hoc* legas, vel contra ſingulariter, quod eſt in antiquo numero multitudinis *videantur*, omnem hunc locum (ut arbitror) non incommode reſtitueris. Dictiones autem quædam in vulgatis ſuppletæ, niſi fallor, abundant. Quod ſi duriuſculus eſt hujus loci ſenſus, conciſiorque verborum ſtructura, hujus viri ſcriptioni attribues, qui imitabatur λακωνισμόν. Victorius. Qui dum liber ederetur purgari non potuit locus, quomodo reſtitui deberet in caſtigationibus noſtris perſcriptum eſt: quem tamen nonnulli videri volunt ope ſe aliorum librorum caſtigaſſe, cum puſilla tantum in re, ac fortaſſe ſine cauſſa, a me diſſentiant. *temporis cauſſa* ſæpe etiam Cicero dixit, ut ad Q. Fratrem 270. *Si temporis cauſſa conſtituerentur*, *levis.* Et in Verrem, 102. *Fingi a me totum temporis cauſſa putatote.* Idem *in poſter. Si autem hoc* &c.] Ut omittam, quicquid ab aliis hoc loco dicitur, ſic mihi ex vetere libro, & ſenſu videtur legendum, *Si tamen hoc temporis non videatur dici cauſſa, mallem mehercule*, &c. *Corrad.* *Malim me hercule tuum judicium*, &c.] Hoc loco ſecutus ſum libros vulg. nam manuſcr. aliquot habent, *malle me tuum judicium*, *quam ex*, &c. Et ſic reſtituit Paull. Manutius multos abhinc annos, ſive conjectura ductus, ſive codicis alicujus veteris auctoritate fretus. Sic poſtea edidit & P. Victorius, optimum illum codicem & antiquiſſimum Florentinum ſecutus. ego tamen ſcripturam vulgatam probo: quam & nonnulli veteres confirmant. Quod ad ſuperiora attinet, P. Victorii & Paulli Manutii conjecturam ſecutus ſum. *Lambinus.* Sed vide notas Manut. *Si tamen hæc temporis videantur dici cauſſa malle me tuum judicium*] Anton. Auguſtinus ita legit hunc locum, *ſi tamen hoc tempore videatur dicis cauſſa mallem tuum judicium.* & paullo poſt, *vacivitas* pro *vacuitas*. Urſinus. *Si autem hoc tempore ab his videatur dici cauſſa ſimulationis, mallem mehercule tuum judicium*] Nihil diſceſſi a vulgata lectione, quam & in ſua editione exhibuit P. Victorius. Palatinus primus ita hunc locum concipit, *Sit an hoc tempore is videantur dici cauſſa malle me tuum judicium quam ex alt.* Tertius vero, *Si tamen hoc tempore ab iis videantur dici ea mallem me hercule.* Lambinus ex conſenſu Manutii imo ductu (nam hic præiit) legit, *Si tamen hæc temporis videantur dici cauſſa, malim meh.* Guilielmianus, puto, Stewechianum reſpiciens, qui ferme Palatino tertio reſpondet, legendum ducit, *Sit, an hoc temporis videatur, dicis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſenſu & vero judicas de nobis, quod iſti ne faciant, ſumma malevolentia & livore impediuntur. Interpellent me quo minus honoratus ſim, dum ne interpellent quo minus reſp. a me commode adminiſtrari poſſit. Quae quanto ſit in periculo quam potero breviſſime exponam. Primum omnium, quantam perturbationem rerum urbanarum afferat obitus conſulum, quantamque cupiditatem hominibus injiciat vacivitas non te fugit. Satis me multa ſcripſiſſe, quae litteris commendari poſſint, arbitror. Scio enim cui ſcribam. Revertor nunc ad Antonium: qui ex fuga cum parvulam manum militum haberet inermium, ergaſtula ſolvendo, omneque genus hominum arripiendo, ſatis magnum numerum videtur effeciſſe. Hoc acceſſit manus Ventidii, quae trans Apenninum itinere facto difficillimo ad Vada pervenit,

cauſſa. Antonius Auguſtinus, teſtante Urſino, malebat, *Si tamen hoc tempore videatur dicis cauſſa mallem tuum judicium.* Hæc collegi, ut ſtudioſus lector ad ſuum guſtum eligeret quod lubet: nos temerarii in mutando non potuimus eſſe. *Gebhardus.* Miror ego Victorii emendationem ſpretam fuiſſe a Gebhardo, quia Victorius non inſeruit ſuæ editioni, quod ſe invito factum eſſe teſtatur. Approbarunt autem emendationem Victorii Manutius & Lambinus. *Grævius.*

Obitus conſulum] Hirtii & Panſæ. *Corradus.*

Injiciat novitas] Omnes veteres codices *vacuitas*, omnino melius, id eſt, ſpoliatam eſſe remp. Conſulibus: nondum enim *novi* creati erant. *Victorius.* *Cupiditatem hominibus injiciat vacuitas*] Sic eſt in Vaticani excerptis, item Mediceo, ut ex eo edidit Victorius. Palatinus tamen primus, Stewechianus, Hittorpianus, *iniciat* (vel *initiat*) *vacivitas:* ut Plautus dixit *vacivas ædes aurium* pro *vacuas.* Palatinus tertius hic totus mendis adopertus eſt, *hominibus incitat novitas.* ſicut prima editio, *iniciat tua rerum novitas.* Vulgo *injiciat novitas.* Gebhardus. Ad hanc lectionem *injiciat vacivitas* ducunt nos veſtigia fere omnium librorum, qui aut *civitas*, aut *novitas* præ ſe ferunt. Quem conſenſum librorum cur repudiemus non eſt; Plautus Curcul.

Ita cibi vacivitate venio laxis lactibus.

ſic *ædes vacivæ* & *aures vacivæ.* Græv.

Litteris commendari] Eſt litteris mandari, credi. Suſpicionem autem de Octaviano ſignificat: qui conſulatum petiit, non adeptus patriæ bellum intulit.

Cum parvulam manum militum haberet] Sic ex Palatino primo & tertio, ac meo ſecundo reſcripſi, vulgo *peditum.* Sed *milites* ſæpe pedites per excellentiam notant. Superius lib. x, ep. 34. *Itaque ad me complures milites & equites ab eo tranſierunt.* Et epiſt. 23. *Non miles ullus, non eques, non quidquam impedimentorum omitteretur.* Cæſar, *Tripartito milites equiteſque in expeditionem miſit.* Sed de hac ſignificatione τȣ̃ *miles* pridem pluribus egit exemplis Gronovius ad Livium. In Menteliano legitur, *cum parvulam manum haberet inermium.* Grævius.

Hoc acceſſit manus] Sic MSS. vide quæ notavi ſuperius ad lib. x, ep. 21.

Ad Vada] Epiſt. 13 hujus libri. &

Stra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

nit, atque ibi ſe cum Antonio conjunxit. Eſt numerus veteranorum & armatorum ſatis frequens cum Ventidio. Conſilia Antonii haec ſint neceſſe eſt: aut ad Lepidum ut ſe conferat, ſi recipitur, aut Apennino Alpibuſque ſe teneat, & decurſionibus per equites, quos habet multos, vaſtet ea loca in quae incurrerit, aut rurſus ſe in Etruriam referat, quod ea pars Italiae ſine exercitu eſt. Quod ſi me Caeſar audiſſet atque Apenninum tranſiſſet, in tantas anguſtias Antonium compuliſſem, ut inopia potius quam ferro conficeretur. Sed neque Caeſari imperari poteſt, nec Caeſar exercitui ſuo. quod utrumque peſſimum eſt. Cum haec talia ſint: quo minus, quod ad me pertinebit, homines interpellent, ut ſupra ſcripſi, non impedio. Haec quemadmodum explicari poſſint, aut, a te cum explicabuntur, ne impediantur, timeo. Alere jam milites non poſſum. Cum ad remp. liberandam acceſſi, HS mihi fuit pecuniae CCCC amplius. Tantum abeſt ut meae rei familiaris liberum ſit quidquam, ut omnes jam meos amicos aere alieno obſtrinxerim. Septenum numerum nunc legionum alo, qua difficultate,

Strabo lib. IV. *Corrad.* *Ad vada pervenit* ſcilicet *Sabatia*, ſeu *Sabatorum*. Sabata erat oppidum maritimum in ora Genuenſi præcipuum non longe Savona diſtans, cui adjacent campi paluſtres, qui *Vada* dicuntur & *Vada Sabatorum*, ſeu *Sabatia*, quæ deſcribit Lucan. lib. I.

Quaque jacet littus dubium, quod terra fretumque
Vindicat alternis vicibus, cum funditur (ingens
Oceanus, vel cum refugis ſe fluctibus aufert.

Ibi etiam *portus* fuit *Vadorum Sabatiorum*, cujus meminit Plin. III, 5. is hodie dicitur *Vadi*, ſive contracte *Vai*, vulgo *Ve*. vid. Cluver. Ital. antiq. lib. I, cap. 8.

Decurſionibus per equites] Forte, *excurſionibus*. Lambinus.

Neque Cæſari imperari poteſt] Qui ne mecum quidem colloqui voluerit. *Corrad.*

Nec Cæſar exercitui ſuo] Immo poterat imperare etiam cupienti, ſi vera ſcribunt hiſtorici. Quare vel hoc in Cæſaris Octavii contemptionem eſt dictum, vel quia veterani interfectores Cæſaris oderant, nec poterant adduci ut cum his eſſe vellent. *Corrad.*

Mihi fuit HS *quattuor millibus amplius*] Al. *pecuniæ* CCCC. unde mendoſum eſſe locum quidam ſuſpicantur. *Idem.* HS CCCC] Seſtertium quadringenties, hoc eſt, decies centies mille coronati ſeu Philippæi, decem tonnæ, ut vulgo loquuntur, ſeu millio coronatorum.

Septenum numerum nunc legionum alo] Multi legunt *ſeptem*. Corradus. *Nec ſeptenæ legiones*, nec *ſeptenus numerus* hic priſci Quirites agnoſcerent. Hittorp.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

cultate, tu arbitrare. Non, ſi Varronis theſauros haberem, ſubſiſtere ſumtui poſſem. Cum primum de Antonio exploratum habuero, faciam te certiorem. Tu me amabis ita, ſi hoc idem me in te facere ſenſeris. III Non. Maii, ex caſtris Dertona.

EPI-

Septem nunc numerum legionum alo. Sane τὸ *nunc* in nullo meo, in nullo Palatino, in nullo Guilielmiano poſt numerum ponitur. legendum itaque cenſeo, *ſeptem nunc numeros legionum. Numeri* ſunt cohortes, uti ſæpe apud Tacit. Sic & legend. in epiſtola Caſſii in lib. XII, ep. 13. *Ex quibus utriſque civitatibus, Græcorum militum numeros, ſpeciem exercitus effecit.* vulgo, *Græcorum militum numero.* ſed hoc etiam Guilielmius vidit. Nicolaus Heinſius quoque reſtituit Ovidio in epiſtola Hermiones,

Nec tu mille rates ſinuoſaque vela pararis;
Nec numeros Danai militis: ipſe veni.

vide quæ ibi vir ſummi ingenii notavit. Extat apud me inſcriptio antiqua, in vicino agro Wiltenburgenſi eruta,

D. M. VALENTI
BITI TRALI
EX. N. ALÆ I
...ACHVM H. M. P.

hoc eſt, Numero alæ primæ Thracum, pro quo ſcribitur *Trachum*, ut *Trachia* pro Thracia in codice Juſtinianeo. *Grævius.*

Si Varronis theſauros haberem] De quibus fortaſſe loqueretur Varro in eo libro quem περὶ πλούτου inſcripſerit: nam M. Varro inter divites non eſt numeratus. niſi aliter fuerit. *Corrad.*

Suſtinere ſumptum] Veteres omnes *ſubſiſtere ſumptui* habent. Quam lectionem & recepimus & probavimus. intelligimus enim, *ſubſiſtere ſumptui*, pares eſſe ſumptui, poſſe in ſumptibus qui fiunt manere & perdurare: ita quaſi me fortem præbere his ſumptibus, ut eos regam, nec eorum preſſu corruam. *Victorius. Subſiſtere ſumptui poſſem*] Elegantiſſime ſic Palatini duo, pr. tert. Vaticani excerpta, Stewechianus, Hittorpianus; idque ex Medic. in ſua impreſſione ſecutus eſt Victorius. Ex gloſſa in editionibus ſequius legitur, *ſuſtinere ſumptum poſſum.* Gebhardus.

Ex caſtris Dertona] Plinius ſane lib. III, cap. 5. *Dertonam coloniam* his locis memorat, cujus eadem & una eſt (ut putamus) quæ Decimi *Derthoma.* nam quantum ad ejus verum nomen *Dertona*ne, an *Derthoma* fuerit, maluimus nos hac parte antiquorum codicum fidem ſequi, quos admirandæ vetuſtatis habuimus, quam vulgatos Plinii codices. Quod ſi Strabonis orthographiæ fidem habeamus, recte vetera exemplaria aſpirationem retinent: melius tamen impreſſi codices *Dertona* non *Dertomam* habent: ab eo enim *Derthon* appellatur, ἔστι δὲ ὁ Δερθὼν πόλις ἀξιόλογος κειμένη κατὰ μέσην τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ Γενούας εἰς Πλακεντίαν, ἑκατέρας διέχουσα σταδίους υ΄. Nam quod nonnulli: *de Rhotonia*, rem claram confundunt. *Victorius. Derthona*] Urbe inter Genuam & Placentiam a ſcriptoribus poſita. Strabo lib. V. *Corradus.* Scribendum *Dertona*, quæ urbs Liguriæ fuit inter Genuam & Placentiam ſita, Colonia Romanorum. In inſcriptione antiqua dicitur *Julia Dertona.* hodie *Tortona.* vide Cluver. Ital. antiq. lib. I, cap. 10. qui ibi hunc locum laudans, ſcripſit *Ex caſtris Dertonæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XI.

ARGVMENTVM.

Merita Ciceronis erga ſe attingit: Antonii profectionem ad Lepidum, dubiam Planci fidem, ſuum in remp. ſtudium ſignificat. Eodem anno.

D. BRVTVS IMP. COS. DES. M. CICERONI S.D.

EOdem exemplo a te mi litterae redditae ſunt quo pueri mei attulerunt. Tantum me tibi debere exiſtimo quantum perſolvere difficile eſt. Scripſi tibi quae hic gererentur. in itinere eſt Antonius ad Lepidum proficiſcitur, ne de Planco quidem ſpem adhuc abjecit, ut ex libellis ſuis animadverti, qui in me inciderunt. In quibus quos ad Aſinium, quos ad Lepidum, quos ad Plancum mitteret, ſcribebat. Ego tamen non habui ambiguum, & ſtatim ad Plancum miſi: & biduo ab Allobrogibus & totius Galliae legatos exſpecto, quos confirmatos domum remittam. Tu quae iſtic opus erunt adminiſtrari proſpicies, ut ex tua voluntate, reique publicae commodo fiant. Malevolentiae hominum in me, ſi poteris, occurres. ſi non poteris, hoc conſolabere, quod me de ſtatu meo nullis contumeliis deterrere poſſunt. Pridie Nonas Maii, ex caſtris, finibus Statiellenſium.

EPI-

UT *ex libellis ejus animadverti*] Palat. prim. & tert. Stewech. Amſtelodam. Mentel. meus ſecund. *ut ex libellis ſuis animadverti.* quod procul dubio ſciolus, deceptus vulgarium Grammatiſtarum præceptiunculis immutavit. Sed jam pridem docti viri & rationibus & exemplis oſtenderunt promiſcue *ſuus* & *ejus* poni, ſi ambiguitas non obſtet. de quo præcipue Sanctius in Minervæ lib. II, cap. 12 videndus. *Grævius.*

Ab Allobrogibus] Allobroges hodie Genevenſes & pars Sabaudorum.

Statiellenſium] Plin. lib. III, cap. 5. & lib. XXXI, cap. 2. *Corrad.* *Finibus Statiellenſium*] Hoc eſt, in agro, ſeu, ut barbari loquuntur, ditione Statiellenſium. *Aquæ Statiellæ*, ſeu *Aquæ Statiellonum* urbs Liguriæ, inter Dertonam, & Vada Sabatia, hodie vulgari vocabulo appellatur *Acqui*, & ab incolis *Aich.* Cives hujus urbis *Statiellenſes*, tota vero gens *Statiellates*, poſterioribus ſcriptoribus *Aquenſes.* vid. Cluver. lib. I de Ital. antiq. cap. 10.

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XII.

ARGVMENTVM.

Ita queritur bellum ab Antonio renovatum, ut in eo nonnullam Bruti culpam videatur agnoſcere.

M. CICERO D. BRVTO IMP. COS. DES. S.

TRis uno die a te accepi epiſtolas, unam brevem, quam Flacco Volumnio dederas, duas pleniores: quarum alteram tabellarius T. Vibii attulit, alteram ad me miſit Lupus. Ex tuis litteris, & ex Graeceii oratione, non modo non reſtinctum bellum, ſed etiam inflammatum videtur. Non dubito autem pro tua ſingulari prudentia quin perſpicias, ſi aliquid firmitatis nactus ſit Antonius, omnia tua illa praeclara in remp. merita, ad nihilum eſſe ventura. Ita enim Romam erat nuntiatum, ita perſuaſum omnibus, cum paucis inermis, perterritis metu, fracto animo fugiſſe Antonium. Qui ſi ita ſe habet, ut, quemadmodum audiebam de Graeceio, confligi cum eo ſine periculo non poſſit, non ille mihi fugiſſe a Mutina videtur, ſed locum belli gerendi mutaſſe. Itaque homines alii facti ſunt, nonnulli etiam queruntur, quod perſecuti non ſitis. opprimi potuiſſe, ſi celeritas adhibita eſſet, exiſtimant. Omnino eſt hoc populi, maximeque noſtri, in eo potiſſimum abuti libertate, per quem eam conſecutus ſit. Sed tamen providendum ſit, ne quae juſta querela eſſe poſſit. Res ſe ſic habet: Is bellum confecerit, qui Antonium oppreſſerit. Hoc quam

SEd *locum belli gerendi mutaſſe*] Guilielm. Veriſimil. lib. III, cap. 2. ex Stewechii libro legit, *ſed ſolum belli gerendi mutaſſe.* ut & paullo poſt, *homines alii fatiſcunt:* pro quo in libris manuſcr. *alii facti ſunt.* in editionibus *alii fracti ſunt.* Nos noſtram fidem unius codicis auctoritate fundare noluimus. *Gebhardus.* Non inepte Stewech. *ſolum belli gerendi mutaſſe.* Cic. pro Quint. *Quo vertendi, hoc eſt, mutandi ſoli cauſſa venerant.* Utitur hoc loquendi genere in aliis etiam locis, Tullius. *Græv.*

In eo potiſſimum abuti libertate] Id eſt, in eum liberrime loqui.

Jam

quam vim habeat, te exiſtimare malo, quam me apertius ſcribere.

EPISTOLA XIII.

ARGVMENTVM.

Tarditatem ſuam excuſat in Antonio perſequendo: quo res in ſtatu ſit, exponit. Eodem anno.

D. BRVTVS M.T.C. S.D.

IAm non ago tibi gratias. Cui enim re vix referre poſſum, huic verbis non patitur res ſatisfieri. Attendere te volo, quae in manibus ſunt. Qua enim prudentia es, nihil te fugiet, ſi meas litteras diligenter legeris. Sequi confeſtim Antonium his de cauſis, Cicero, non potui. eram ſine equitibus, ſine jumentis: Hirtium periſſe neſciebam: Caeſari non credebam prius quam conveniſſem & collocutus eſſem.

IAm non ago tibi gratias] Poſt hanc D. Bruti epiſtolam alia ejuſdem erat, quæ vetuſtate, aut negligentia librariorum periit. Ejus autem initium fuit, *Parmenſes miſerrimos.* Cognovimus hoc ex indice libri, de quo ſæpe antea mentionem fecimus: poſt titulum enim & initium hujus, *Jam non ago tibi gratias*, ita in eo ſcriptum eſt, *D. Brutus Cos. deſig. M. Ciceroni S. D. Parmenſes miſerrimos.* In libro autem ipſo, ubi eſſe debuit, nullum veſtigium illius apparet. Credimus omnino hanc D. Bruti epiſtolam amiſſam eſſe, neque temere initium illius in indice Medicei libri ſcriptum fuiſſe. Id etiam res ipſa declarat: ſcimus enim Parmenſes ab Antoniis his temporibus magnis incommodis affectos eſſe. In Philip. XII. *Quæque eſſet facturus in hac urbe, niſi eum hinc ipſe Jupiter ab his mœnibus repuliſſet, declaravit in Parmenſium calamitate.* Et non multo poſt, *refugit animus P. C. atque reformidat dicere, qua L. Antonius in Parmenſium liberis, & conjugibus effecerit.* Sed etiam Aſinius in epiſt. ad Ciceronem ſcripſit, ſe audiſſe Parmam direptam: quod tamen potuit falſum eſſe, quemadmodum nonnulla alia, quæ rumor ad illum pertulerat. *Victor.*

Sine jumentis] Hoc eſt, equis. Sic per excellentiam ſæpe dicuntur.

Hirtium periſſe neſciebam: Cæſari non credebam] Non inepte Hittorpianus, quem Guilielmius olim evolvit, *Hirtium periſſe neſciebam, Aquilam periſſe neſciebam, Cæſari non credebam.* Pontius Aquila fuit inter eos, qui in Cæſarem conjurarunt. In Mutinenſi prœlio periit. Videtur autem repetitio τῦ *periſſe neſciebam* hic miram habere ἐνέργειαν. *Græv.*

Cæſari non credebam] Ut inimico, propter patris, id eſt, Cæſaris mortem. *Corrad.*

Collocutus eſſem] Quod fortaſſe ſtatim fecit, ſed paullo poſt victoriam Octavius colloquium fugit. *Idem.*

Hic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

eſſem. Hic dies hoc modo abiit. Poſtero die mane a Panſa ſum arceſſitus Bononiam. Cum in itinere eſſem, nuntiatum mihi eſt eum mortuum eſſe. Recurri ad meas copiolas. ſic enim vere eas appellare poſſum. Sunt extenuatiſſimae, & inopia omnium rerum peſſime acceptae. Biduo me Antonius anteceſſit, itinera fecit multo majora fugiens, quam ego ſequens. Ille enim iit paſſim, ego ordinatim. Quacunque iit, ergaſtula ſolvit, homines arripuit, conſtitit nuſquam prius quam ad Vada venit. Quem locum volo tibi eſſe notum. Iacet inter Apenninum & Alpes, impeditiſſimus ad iter faciendum. Cum abeſſem ab eo millia paſſuum triginta, & ſe jam Ventidius conjunxiſſet, concio ejus ad me eſt allata, in qua petere coepit a militibus, ut ſe trans Alpes ſequerentur, ſibi cum M. Lepido convenire. Succlamatum eſt, & frequenter a militibus Ventidianis (nam ſuos valde quam paucos habet), ſibi aut in Italia pereundum eſſe, aut vincendum. Et orare coeperunt, ut Pollentiam iter facerent. Cum ſuſtinere eos non poſſet, in poſterum diem iter ſuum contulit. Hac re mihi nuntiata: ſtatim

Hic dies] Quo fugit Antonius. *Id.*

Itinera multo majora fugiens, quam ego ſequens] *Ire viam* Latine dicitur, ſed *fugere viam* ſeu *iter* in hac quidem motione, pro *fugere in itinere*, ut Manutius vult, ſeu *per viam*, quis credat Latinos unquam dixiſſe? & merito improbatur Manutio. Præterea ſi attendas, nihil videbis unde pendeat *ſequens*. Non poſſum itaque non utraque manu amplecti ſcripturam Hittorpiani & Menteliani codicis, *itinera fecit multo majora fugiens, quam ego ſequens.* Græv.

Iit paſſim] Huic opponitur *pilatim ire*. Sempronius, *Quartum ſignum accedebat, ſive pilatim, ſive paſſim iter facere volebat.* Paſſim eſt expanſo in latum agmine, *pilatim* denſato & ſtricto. Pilatum enim agmen eſt, quod fronte anguſtiore oblongum, &, ut Varro ait, inter ſe denſum eſt. vid. Hermanni Rhabodi Scheelii cap. 11 de Itinere, inter additiones ad notas in Hyginum & Polybium de Caſtris Romanorum.

Impeditiſſimus ad iter faciendum] Quia cœnoſus eſt & paluſtris. Strabo lib. IV. Ἄρχονται δ' αἱ Ἄλπεις οὐκ ἀπὸ Μονοίκου λιμένος, ὥς εἰρήκασί τινες, ἀλλ' ἀπὸ τῶν αὐτῶν χωρίων ἀφ' ὧνπερ καὶ τὰ Ἀπέννια ὄρη κατὰ Γένουαν, καὶ τὰ καλούμενα Σαβάτων Οὔαδα, ἅπερ ἐστὶ τενάγη. *Incipiunt Alpes non a Monœci portu, ut quidam tradiderunt; ſed ab iiſdem locis a quibus & Apenninus mons, circa Genuam, & quæ vocantur Sabatorum Vada, quæ ſunt loca cœnoſa & paluſtria.*

Pollentia] Plin. lib. III, cap. 5. *Corrad.* Oppidum Liguriæ ſupra Albam, haut procul Tanari ac Sturæ confluentibus, nunc exiguus vicus, vulgo *Polenza*.

Tre

tim quinque cohortes Pollentiam praemiſi, meumque iter eo contuli. hora ante praeſidium meum Pollentiam venit quam Trebellius cum equitibus. ſane quam ſum gaviſus. in hoc enim victoriam puto conſiſtere. In ſpem venerant, quod neque Planci quatuor legiones omnibus ſuis copiis pares arbitrabantur, neque ex Italia tam celeriter exercitum trajici poſſe credebant. quos ipſi adhuc ſatis arroganter Allobroges, equitatuſque omnis, qui eo praemiſſus erat a nobis, ſuſtinebant; noſtroque adventu ſuſtineri facilius poſſe confidimus. Tamen ſi quo etiam caſu Iſaram ſe trajecerint, ne quod detrimentum reip. injungant, ſumma a nobis dabitur opera. vos magnum animum optimamque ſpem de ſumma repub. habere volumus, cum & nos & exercitus noſtros ſingulari concordia conjunctos, ad omnia pro vobis videatis paratos. Sed tamen nihil de diligentia remittere debetis, dareque operam, ut quam paratiſſimi & ab exercitu reliquiſque rebus pro veſtra ſalute contra ſceleratiſſimam conſpirationem hoſtium confligamus. qui quidem eas copias, quas diu ſimulatione reip. comparabant, ſubito ad patriae periculum converterunt.

EPI-

Trebellius] Quem fraudatorem creditorum Cicero in Philippicis vocat. *Corrad.*

Sane quam ſum gaviſus] Vehementer, ſummopere ſum gaviſus. Lib. VIII, epiſt. I. *Sane quam eos ſermones repreſſit, qui de eo tum fuerant.*

In ſpem venerant] Trajiciendi in Galliam ulteriorem, poſtquam Pollentiam capere non potuerant. *Corrad.*

Si Iſaram ſe trajecerint] Ubi erat Plancus, ep. 22 lib. X. *Idem.*

Ne quod detrimentum reip. injungant] Hoc eſt, inferant. Sic *injuriam*, *contumeliam injungere* apud Livium.

Cum & nos] Me & Plancum. *Corradus.*

EPISTOLA XIV.

ARGVMENTVM.

Reſpondet Bruti litteris de decemviris creandis, de Octaviano ornando, de legionibus Martia & Quarta, de pecunia. Addit hominum admirationem propter bellum renatum: cujus exitus ne timeatur, ad ipſum Brutum pertinere dicit. Eodem anno.

M. T. C. D. BRVTO IMP. COS. DES. S. P. D.

MIrabiliter, mi Brute, laetor, mea conſilia, meaſque ſententias a te probari de decemviris, de ornando adoleſcente. Sed quid refert? mihi crede homini non glorioſo, plane jam, Brute, frigeo. ὄργανον enim erat meum ſenatus. id eſt jam diſſolutum. Tantam ſpem attulerat exploratae victoriae tua praeclara Mutina eruptio, fuga Antonii, conciſo exercitu, ut omnium animi relaxati ſint, meaeque illae vehementes contentiones tanquam σκιαμαχίαι eſſe videantur. Sed, ut ad rem redeam, legionem Martiam & quar-

DE *decemviris*] Ep. 20 hujus libri. *Corrad.*

De ornando adoleſcente] Octavio. *Idem.*

Meæque illæ vehementes conciones] Nos *cont ntiones* ſcripſimus, ut invenimus in duobus illis maxime mihi probatis codicibus, quorum ope olim Politianus hac ipſa in epiſtola Græcas voces abolitas reſtituit: eoſdem enim habuimus, accurateque ſummo otio pertractavimus. Loca autem ab Angelo reſtituta, ab omnibus nunc recepta, nos quoc e mirabiliter probamus. *Victorius.*

Tanquam σκιαμαχίαι eſſe videantur] Ruſticum nimis & illepidum ſordidumque adeo plane vocabulum Ciceronis epiſtolam hanc occupavit. Sic enim in ea legimus, *Meæque illæ vehementes contentiones tanquam ſcientia adnihilatæ eſſe videantur.* Quod quidam tamen hactenus corrigunt, ut dicant, *tanquam ſi jam adnihilatæ eſſe videantur.* Conſulant, quæſo, eruditi peritique idoneorum verborum veterumque lectionum, conſulant ſuum quiſque judicium ſenſumque, ac tum demum credere audeant, *adnihilatas contentiones* ſcriptum fuiſſe a Cicerone. Nos in codicibus duobus Mediceæ familiæ, quorum ſupra quoque fidem allegamus, mendoſe id etiam: ſed tamen ut erroris adhuc veſtigium non ſit obolitum, ſic reperimus, *tanquam Sciamachalaæ eſſe videantur.* Quare ſuſpicamur legendum *Sciamachiæ.* Sunt enim *Sciamachiæ* nihil ſane aliud quam umbratiles pugnæ. Sentit enim Cicero hoc utique, frigere jam ſe plane in ſenatu, non ſuccedentibus Bruto rebus,

uartam negant, qui illas norunt, ulla conditione ad te oſſe perduci. Pecuniae, quam deſideras, ratio poteſt ha- eri; eaque habebitur. De Bruto arceſſendo, Caeſareque l Italiae praeſidium tenendo, valde tibi aſſentior. Sed, ut ribis, habes obtrectatores: quos equidem facillime ſuſti- eo, ſed impediunt tamen. Ex Africa legiones exſpectan- ır. ſed bellum iſtic renatum mirantur homines. Nihil ım praeter ſpem unquam. Nam die tuo natali victoria untiata, in multa ſecula videbamus remp. liberatam. No- i timores retexunt ſuperiora. Scripſiſti autem ad me iis uas Idibus Maiis dediſti, modo te accepiſſe a Planco litte- as, non recipi a Lepido Antonium. Id ſi ita eſt, omnia ıciliora. ſin aliter, magnum negotium: cujus exitum non xtimeſco: tuae partes ſunt. Ego plus quam feci facere non poſſum.

us, ſuaſque illas vehementeis con- ntiones, *ſciamachias* videri. Vocabu- ım ipſum perquam eſt elegans apud ræcos & magnopere uſitatum. Quin ialenus quoque medicus lib. II. γιεινῶν ſic ait: μεταβαίνειν δὲ καιρὸς ἐπὶ ὰ ταχέα χωρὶς εὐτονίας κ. βίας. δρόμοι ὲ εἰσὶ ταῦτα, καὶ σκιαμαχίαι. Inter ce- eres exercitationes quæ tamen atten- æ, violentæque non ſunt, etiam cur- ıs numerat & ſciamachias. Denique el Euſthathius in Odyſſeæ commen- ario Rhapſodiæ tertiæ, de verbo eo ic meminit, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὴ μαχέ- σασθαι φαῦλον δηλοῖ οὐδέν· οὐ μήν τοι τὸ συμ- πετὸν σκιαμαχεῖν. Et M. Varro ſatyram ınam e ſuis illis Menippeis *Sciama- chiam* inſcripſit. Hæc enim eſt apud Gellium vera ex antiquis exemplari- ous lectio: non ut quidam etiam ſcri- bunt *Criomachia*. Quin paullo etiam upra in epiſtola eadem Ciceronis, vo- abulum alterum quod eſt ὄργανον, de Græca ſcriptura depravatum, mi- gravit in Latinam. Nam pro eo quod erat ὄργανον factum jam *optanum*: ne- que autem hoc quoque ab ullo hacte- nus animadvertitur. Quare ſic legeris, *Plane jam Brute, frigeo: organon enim erat meum Senatus*: ut quo pro orga- no Cicero inſtrumentoque utebatur. *Ang. Politian.*

Σκιαμαχίαι eſſe videan- tur] Non ſuccedentibus tibi rebus: ut exponit Politianus. vel potius: il- lo priore animi mei impetu atque ardore hac victoriæ ſpe remiſſo. *Cor- radus.*

Negant ulla conditione ad te poſſe perdu- ci] Eæ enim legiones, & milites vete- rani fere omnes, interfectores Cæſa- ris oderant. *Idem.*

De Bruto arceſſendo] De M. Bruto, qui erat in Macedonia. *Idem.*

Ex Africa legiones] Epiſt. 24 lib. x. *Idem.*

Retexunt ſuperiora] Al. *retexunt ſupe- riores.* Idem. *Retex. ſuperiora*] Irrita faciunt, & vana. Cic. II in Verr. *O- mnia erant Metelli ejuſmodi, ut totam il- lius præturam retexere videretur.* hoc eſt, illius acta reſcindere. Non male Hit- torp. & Stewech. *Hi novi timores rete- xunt ſuperiora.* Græv.

Cujus exitum non extimeſco, tuæ partes ſunt] Sic quidem Vatic. duo Pall. Am- ſtelod. Mentel. Græv. ſecund. Vict. & Gebh. ed. Sed quorſum illud abru- ptum *tuæ partes ſunt*? Siccine ſolet Ci-

poſſum. Te tamen, id quod ſpero, omnium maximum & clariſſimum videre cupio.

cero loqui? Vulgata itaque, *cujus exitum ne extimeſcam tuæ partes ſunt*, ferenda, donec melior lectio fuerit eruta.

EPISTOLA XV.

ARGVMENTVM.

Laudat officium & diligentiam Bruti; magnamque ex illius & Planci conjunctione laetitiam ſenatus & populi R. ſignificat: hortatur, ut in tuenda rep. ſe ipſum vincat. Eodem anno.

M. T. C. D. BRVTO IMP. COS. DES. S.P.D.

ETſi mihi tuae litterae jucundiſſimae ſunt, tamen jucundius fuit, quod in ſumma occupatione tua Planco collegae mandaſti, ut te mihi per litteras excuſaret quod fecit ille diligenter. mihi autem nihil amabilius officio tuo & diligentia. Conjunctio tua cum collega, concordiaque veſtra, quae litteris communibus declarata eſt, S. P. Q. R. gratiſſima accidit. Quod ſupereſt, perge, mi Brute, & jam non cum aliis, ſed tecum ipſe certa. Plura ſcribere non debeo, praeſertim ad te: quo magiſtro brevitatis uti cogito. Litteras tuas vehementer exſpecto, & quidem tales quales maxime opto.

C*Vm collega*] Planco. *Corradus.* *Magiſtro brevitatis*] Ep. 25 hujus libri. *Idem.*

EPISTOLA XVI.

ARGVMENTVM.

Commendat L. AElium Lamiam in petitione praeturae. Antonio & Dolabella Coss.

M. T. C. D. BRVTO IMP. COS. DES. S. P. D.

PErmagni intereſt quo tibi haec tempore epiſtola reddita ſit, utrum cum ſollicitudinis aliquid haberes, an cum

im ab omni moleſtia vacuus eſſes. Itaque ei praecepi quem d te miſi, ut tempus obſervaret epiſtolae tibi reddendae. Nam quemadmodum coram qui ad nos intempeſtive adunt, moleſti ſaepe ſunt: ſic epiſtolae offendunt non loco edditae. Si autem, ut ſpero, nihil te perturbat, nihil impedit: & ille, cui mandavi, ſatis ſcite & commode temus ad te cepit adeundi, confido me, quod velim, facile a e impetraturum. L. Lamia praeturam petit. hoc ego utor ıno omnium plurimum. Magna vetuſtas, magna conſueudo intercedit, quodque plurimum valet, nihil mihi ejus ſt familiaritate jucundius. Magno praeterea beneficio ejus nagnoque merito ſum obligatus. Nam Clodianis temporibus, cum equeſtris ordinis princeps eſſet, proque mea alute acerrime propugnaret, a Gabinio conſule relegatus ſt: quod ante id tempus civi Romano contigit nemini. Hoc cum pop. Rom. meminit, me ipſum non meminiſſe urpiſſimum eſt. Quapropter perſuade tibi, mi Brute, me etere praeturam. Quanquam enim Lamia ſummo ſplendore, ſumma gratia eſt, magnificentiſſimo munere aedilitio; tamen, quaſi ea ita non eſſent, ego ſuſcepi totum negotium. Nunc, ſi me tanti facis, quanti certe facis, quum equitum centurias tenes, in queis regnas, mitte ad Lupum noſtrum

NOn loco reddita*] Hoc eſt, non opportuno tempore. Vid. Manut.

Hoc ego utor uno omnium plurimum] Hoc eſt, *hoc ego utor uno omnium familiariſſime.* quo loquendi genere Cicero ſæpius uſus eſt in aliis locis.

Acerrime propugnaret] Ne ego mitterer in exilium. *Corrad.*

A Gabinio Conſule relegatus eſt] Hanc rem tangit hiſtoriarum Romanarum lib. XXXVIII. Dion, non tamen *Lamiam* nominat. Sunt autem hæc ejus verba, Ἀλλ' ἦν τὰ τῶν ἀντιστασιωτῶν δυνατώτερα, οὔτε ὁ Κλώδιος χρηματίζεσθαί τι ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ Νοννίῳ ἐπέτρεψε, οὔτε Γαβίνιος τὴν πρόσοδον τοῖς ἱππεῦσιν ἐς τὴν βουλὴν ἔδωκε, ἀλλὰ καὶ ἕνα τινὰ αὐτῶν ὃς πολὺς ἐνέκειτο ἐκ τῆς πολιτείας ἐξήλατο. *Victor.* *Relegatus eſt*] Cum L. Piſone. In Orat. pro Seſtio ſic ſcribit, *Equitem Romanum in concione Cos. lege relegavit, edixitque, ut ab urbe abeſſet* M *paſſus.* Corradus.

Quod ante id tempus civi Romano Romæ contigit nemini] Malim cum Amſtelod. & Pal. tert. aliiſque nonnullis codicibus, *quod ante id tempus civi Romano contigit nemini.* Illud *Romæ* videtur ex præcedente *Romano* natum eſſe. *Grævius.*

Mitte ad Lupum] Hoc eſt, ſcribe Lupo. vid. Manut.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

noſtrum ut is nobis eas centurias conficiat. Non tenebo te pluribus. Ponam in extremo quod ſentio: Nihil eſt, Brute, omnia cum a te exſpectem, quod mihi gratius facere poſſis.

Vt is nobis eas centurias conficiat] Ad ſuffragia. *Corrad.* Hoc eſt, impetret ut nobis ſuffragentur, ſive ſuis ſuffragiis Lamiam prætorem deſignent. Cic. in libello de petit. Conſulatus, *Magiſtratus; ex quibus maxime Conſules, deinde tribuni plebis ad conficiendas centurias, homines excellenti gratia.*

EPISTOLA XVII.

ARGVMENTVM.

Commendat eundem Lamiam. Et videtur hanc epiſtolam aliquanto poſt ſuperiorem ſcripſiſſe. Eodem anno.

M. T. C. D. BRVTO IMP. S. D.

LAmia uno omnium familiariſſime utor. Magna ejus in me non dico officia ſed merita, eaque ſunt pop. Rom. notiſſima. Is magnificentiſſimo munere aedilitatis perfunctus petit praeturam, omneſque intelligunt nec dignitatem ei deeſſe, nec gratiam. Sed is ambitus exſtare videtur, ut ego omnia pertimeſcam, totamque petitionem Lamiae mihi ſuſtinendam putem. In ea re quantum me poſſis adjuvare, facile perſpicio: nec vero quantum mea cauſſa velis dubito. Velim igitur, mi Brute, tibi perſuadeas, nihil me majore ſtudio a te petere, nihil te mihi gratius facere poſſe, quam ſi omnibus tuis opibus, omni ſtudio, Lamiam in petitione juveris, quod ut facias vehementer te rogo.

EPI-

P*Erfunctus*] Sub Cæſaris victoriam, contra Pompeii filios. *Corrad.*

Is ambitus exſtare] Libri tres antiqui, quos ego conſului, & Pal. tert. ſuffragantur Manutii membranis quinque, in quibus ſcriptum fuit *is ambitus extare.* non ut Victorius ex nonnullis codicibus, *ambitus excitare.* unde poſtea natum in vulgatis, *excitari.* Græv.

Galbæ

EPISTOLA XVIII.

ARGVMENTVM.

Reprehendit in Decimo nonnullam timoris ſignificationem. Scripta eſt poſt interfectos Hirtium & Panſam conſules.

M. T. C. D. BRVTO IMP. COS. DES. S. D.

ETſi ex mandatis quae Galbae Volumnioque ad ſenatum dediſti, quid timendum ſuſpicandumque putares ſuſpicabamur, tamen timidiora mandata videbantur, quam erat dignum tua populique Rom. victoria. Senatus autem, mi Brute, fortis eſt, & habet fortes duces. Itaque moleſte ferebat ſe a te, quem omnium quicunque fuiſſent fortiſſimum judicaret, timidum atque ignavum judicari. Etenim cum te incluſo ſpem maximam omnes habuiſſent in tua virtute florente Antonio, quis erat qui quidquam timeret profligato illo, te liberato? Nec vero Lepidum timebamus. Quis enim eſſet qui illum tam furioſum arbitraretur, ut qui in maximo bello pacem velle ſe dixiſſet, is in optatiſſima pace bellum reip. indiceret? Nec dubito quin tu plus provideas. Sed tamen tam recenti gratulatione, quam tuo nomine

G*Albæ*] Sergio Galbæ, ep. 30 lib. x. *Corradus.*

Volumnioque] Volumnio Flacco. *Idem.*

Te incluſo] Mutinæ. *Idem.*

Pacem velle ſe dixiſſet] Lib. x, ep. 27. *Idem.*

Plus provideas] Forte *videas.* Lambin.

Tam recenti gratulatione] Hoc eſt, gratiarum actione. Eſt proprium in hac re verbum, cum in ſupplicationibus diis gratias agunt. Cic. Philip. XIV. *Supplicationes decernitis, hoſtem non appellatis. Gratæ vero veſtræ diis immortalibus gratulationes erunt, gratæ victimæ, cum interfecta ſit civium multitudo?* Id. Orat. de provinc. Conſul. *Supplicationem quindecim dierum decrevi ſententia mea; reipublicæ ſatis eſt tot dierum quot C. Mario: diis immortalibus non erit exigua eadem gratulatio.* Liv. lib. VIII. *Quam conveniens eſſe propter Q. Fabii victoriam, civitatem in lætitia, in ſupplicationibus, in gratulationibus eſſe, eum propter quem deum delubra patent, ac ſacrificiis fumant, honore, donis, cumulentur, nudatum virgis lacerari.* Sic & *gratulari* pro diis gratias agere Cic. in V in Verrem dixit, pro quo male Lipſius II Elect. cap. 6. *gratari* ſubſtituit. *Grav.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

mine ad omnia deorum templa fecimus, renovatio timoris magnam moleſtiam afferebat. Quare velim equidem, id quod ſpero, ut plane abjectus & fractus ſit Antonius. Sin aliquid virium forte collegerit, ſentiet nec ſenatui conſilium, nec populo R. virtutem deeſſe, nec reip. te vivo imperatorem. XIIII Kal. Iun.

Ad omnia deorum templa fecimus] Propter victoriam Mutinenſem. *Corrad.*

EPISTOLA XIX.

ARGVMENTVM.

Reip. vicem timet: Vicetinos commendat. Eodem anno.

D. BRVTVS M.T.C. S.P.D.

AD ſenatum quas litteras miſi velim prius perlegas, & ſi qua tibi videbuntur commutes. Neceſſario me ſcripſiſſe ipſe animadvertes. nam cum putarem, Quartam & Martiam legiones mecum futuras, ut Druſo Paulloque placuerat, vobis aſſentientibus, minus de reliquis rebus laborandum exiſtimavi. Nunc vero cum ſim cum tironibus egentiſſimis, valde & meam & veſtram vicem timeam neceſſe eſt. Vicetini me & M. Brutum praecipue obſervant. His ne quam patiare injuriam fieri in ſenatu vernarum cauſſa a te peto. Cauſſam habent optimam, officium in rempub. ſummum, genus hominum adverſariorum ſedi-

NUnc vero] Quando legiones illæ ad me perduci noluerunt, ep. 14 hujus libri. *Corrad.*

Vicetini] *Vincentia* oppidum mediterraneum in Venetorum finibus, hodie *Vicenza*. incolæ in monumentis antiquis modo *Vicetini*, modo *Vincentini* dicuntur. Vid. Cluv. Ital. antiq. lib. 1, cap. 18.

Genus hominum adverſariorum ſeditioſum & inertiſſimum] Libentius deleverim, de ſententia Palatini tertii, τὸ *hominum*; quod injectum mihi ab aliquo luxurioſo videtur. Idem codex habet *ſeditioſum & ineptiſſimum*: cum Palatinus primus, itemque Hittorpianus ſcribant *incertiſſimum*. ſed male omnes. *Gebhard.* Immo valde blanditur quod in his duobus optimis libris, Hittorpiano & Palatino legitur *incertiſſimum*. hoc eſt, infidum, inconſtans. ut contra *amicus certus*, ut in illo trito, *Amicus certus in re incerta cernitur*, & *homo certus*, cui fidere poſſis tuto. Cic. II in Verr. *Propter virtutem & fidem cum Androne homine honeſtiſſimo & certiſſimo electus eſt.* Lib. V ad Attic. ep. ult. *Quintum Voluſium, tui Tiberii gene-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſeditioſum, & inertiſſimum. XII Kalend. Iun. Vercellis.

...nerum, certum hominem & mirifice abſ-... entem. Græyius.

Vercellis] Plin. lib. III, c. 17. *Cor-rad.* *Vercellæ* oppidum Galliæ Tranſpadanæ, caput Libiciorum, municipium Romanorum, hodie *Vercelli.*

EPISTOLA XX.

ARGVMENTVM.

Timere ſe ait Ciceronis cauſſa; eumque monet, ut veteranorum animos ſibi reconciliet. Eodem anno.

D. BRVTVS IMP. COS. DES. M.T.C. S.P.D.

QVod pro me non facio, id pro te facere meus in te amor tuaque officia cogunt, ut timeam. Saepe enim mihi cum eſſet dictum, neque a me contemtum, noviſſime Labeo Segulius, homo ſibi ſimillimus, narrat mihi apud Caeſarem ſe fuiſſe, multumque ſermonem de te habitum eſſe: ipſum Caeſarem nihil ſane de te queſtum, niſi dictum, quod diceret te dixiſſe, laudandum adoleſcentem, ornandum, tollendum: ſe non eſſe commiſſurum ut tolli poſſit. Hoc ego Labeonem credo illi retuliſſe, aut finxiſſe dictum, non ab adoleſcente prolatum. Veteranos vero peſſime loqui volebat Labeo me credere, & tibi ab iis inſtare periculum, maximeque indignari quod in decemviris neque Caeſar, neque ego habiti eſſemus, atque omnia ad veſtrum arbitrium eſſent collata. Haec cum audiſſem, & jam in itinere eſſem, committendum nondum putavi, prius ut Alpes tranſgrederer, quam quid iſtic ageretur ſcirem. Nam de tuo periculo, crede mihi, jactatione verborum, & denun-

NIſi dictum] Niſi verbum. *Corradus.* *Dictum*, hoc eſt, dicterium. Phædrus lib. II Præf. *Sed ſi libuerit interponere aliquid dictorum.* Suet. Jul. 45. *Vnde emanaſſe Sullæ dictum, optimates ſæpe admonentis, ut male præcinctum puerum caverent.*

Tollendum] Ex ambiguo dictum. *Corradus.*

In decemviris] Creatis. ut quæ ſenatus legionibus exercitibuſque pollicitus erat, perſolverent, diſtribuerentque. *Idem.* Aliter Manut. quem vide.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

nuntiatione periculi, ſperare eos, te pertimefacto, adoleſcente impulſo, poſſe magna conſequi praemia: & totam iſtam cantilenam ex hoc pendere, ut quam plurimum lucri faciant. Neque tamen non te cautum eſſe volo & inſidias vitantem. Nihil enim tua mihi vita poteſt eſſe jucundius, neque carius. Illud vide, ne timendo magis timere cogare. Et quibus rebus poteſt occurri veteranis occurras. Primum quod deſiderant de decemviris facias, deinde de prae-

Sperare eos] Veteranos. *Corrad.*

Te perterrefacto] Vetera omnia exemplaria *pertimefacto*, quæ vox, quia rara eſt, cum eam fortaſſe pro Latina non haberent, non hinc tantum indigniſſime dejecta eſt, ſed aliis etiam ſuis ſedibus deturbata. Invenimus nos in multis manuſcriptis Lucretii codicibus in prooemio ſecundi libri hanc vocem iterum eandem pœnam immerito paſſam, eo ſcilicet verſu,

His tibi cum rebus timefactæ religiones:

ejus enim loco in vulgatis *tumefacto* repoſitum eſt, priore dictione importune deleta, cujus criminis culpam putamus nos Marullum Byzantium ſuſtinere: vidimus enim ejus librum, qui cum *timefactæ* ante ſcriptum habuiſſet, in *tumefacto* eam dictionem converſam habebat. Fuit autem Marullus admirabilis ingenii vir, & elegantiſſimus poeta: Lucretiique in primis ita ſtudioſus & admirator, ut fere nunquam e manibus dimitteret. magnam præterea operam in eo cum fœdiſſimis mendis ſcateret, purgando collocavit, multaque feliciter reſtituit. Quandoque tamen cum nimis ingenio ſuo indulgeret, nonnulla quæ corrigere voluit, depravavit: parum enim manuſcriptos codices, cum tam corruptos paſſim inveniret, ſequebatur: quæque ſuo judicio probaſſet, ea recta judicans, multis locis deceptus eſt. Quæ longius percurri, ægre ferens tam bonum poetam tot vulneribus conciſum jacere: cumque ab omnibus ametur & colatur, nullum tamen ei tam miſere temporum injuria manco & detrunco opem ferre, remediumve ullum adhibere. Quam rectius autem ibi *timefactæ* legatur, planum credo futurum omnibus qui accurate totum locum conſiderarint: cum enim ſupra docuerit, opes, nobilitatem, regna, non poſſe morbos e corpore tollere, neque perturbationes ex animo poſſe demere, vult: tollit tamen omnem, qua adverſarius uti potuiſſet, rationem, niſi forte inquiens metus mortis, ſuperſtitioneſque, quæ animi morbi ſunt, perterritæ aſpectu armorum militumque in umbratilibus pugnis concurſu fugiunt, animumque cura, ſollicitudinibuſque vacuum relinquunt. Si enim hoc accideret, tum magnum adferrent adjumentum divitiæ & imperia. verum hoc credere ridiculum & ſtultum eſt: nam metus mortis, aliæque animi perturbationes non metuunt vim militum, contemnuntque majeſtatem regum & imperatorum, audacterque inter eos verſantur, nec ſpecioſas veſtes reverentur, id eſt, nulla res eſt quæ illis timorem incutiat. Quæ omnia lectionem illam *timefactæ* confirmant. nam *tibi* quam vim hic habeat, puto manifeſtum eſſe, eandem ſcil. quam habet eo Ciceronis loco ad Atticum, *At ille tibi* πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ *dicens pergit Brunduſium*: & aliis multis locis, ne longiores ſimus in re clara exempla adducendo. *Victorius.*

Primum quod deſiderant de decemviris facias]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

praemiis. Si tibi videtur, agros eorum militum qui cum Antonio veterani fuerunt, his dandos cenſeas ab utriſque nobis. De nummis, lente, ac ratione habita pecuniae: ſenatum de ea re conſtituturum: quattuor legionibus iis quibus agros dandos cenſuiſtis, video facultatem fore ex agris Silani & agro Campano. AEqualiter, aut ſorte agros legionibus aſſignari puto oportere. Haec me tibi ſcribere non prudentia mea hortatur, ſed amor in te & cupiditas otii, quod ſine te conſiſtere non poteſt. Ego, niſi valde neceſſe fuerit, ex Italia non excedam. legiones armo, paro: ſpero me non peſſimum exercitum habiturum ad omnes caſus, & impetus hominum. De exercitu quem Panſa habuit, legionem mihi Caeſar non remittit. Ad has litteras ſtatim mihi reſcribe, tuorumque aliquem mitte, ſi quid reconditum magis erit, meque ſcire opus eſſe putaris. Vale. IIX Kal. Ian. Eporedia.

EPI-

facias] Ut ego & Cæſar in Decemviris ſimus. *Corradus.*

Video facultatem fore ex agris Silani & agro Campano] Hæc eſt Medicei codicis & aliorum etiam manuſcriptorum lectio. nam in impreſſis *ex agris Syllanis* legitur. Accurate animadvertendum, utra lectio melior ſit. Non me fugit, de agris Syllanis in Senatu ſæpe actum eſſe, & qui eos poſſidebant, magna invidia eos tenuiſſe: neſcio tamen, an his temporibus cogitaverint eos veteribus poſſeſſoribus eripere: & quicquid de illis agendum fuit, veriſimile eſt multo ante conſtitutum fuiſſe. Quare cum meliores libri *Silani* habeant, videndum eſt, an intelligat Brutus Silanum illum Lepidi legatum: qui cum ab eo cum legionibus in Italiam miſſus eſſet, & ipſe & Culleo alter legatus, ad Antonium ierant, de quo in epiſtola ſua ad Ciceronem Lepidus queritur, *Silanus & Culleo ab eo diſceſſerunt*: nam ita eo loco ſcriptum eſt, non *Syllanus*, ut in impreſſis codicibus: veriſimile enim eſt, ob id factum hoſtem illum appellatum, & bonis multatum. Privati autem homines nonnulli magnas ſæpe poſſeſſiones habebant: dabat enim ſenatus agros eorum qui Antonium ſecuti eſſent, & a Repub. deſciviſſent, iis qui rempublicam & ſenatus auctoritatem defendiſſent. Res tamen obſcura, & de qua nihil certi tradi poſſit. *Victorius.*

IIX *Kal. Jan.*] Al. IX *Kal.* & ita legendum, ex epiſtola vigeſimatertia hujus libri cognoſcitur. *Corradus.*

Eporædia] Plin lib. III, c. 17. *Idem.*

Eporedia] Colonia Romanorum in Tranſpadana Gallia, Sibyllinis libris a populo Romano condi juſſa in faucibus Salaſſorum vallis. inter duo altiſſima juga in edito vertice, munimentum contra Salaſſos, hodie *Ivrea* & *Invrea*, nonnullis *Lampo reggio*. Luithprando dicitur *Eporegia*. Sic & hoc loco ſcriptum eſt in Hittorpiano codice. In Palatino vero tertio & Amſtelod. Victor. ed. *Eporedia*. ſic & in aliis antiquis manumentis ſcribitur. Alii vero ſcribunt *Eporædia*. vid. Cluv. Ital. antiq. lib. I, c. 13.

EPISTOLA XXI.

ARGVMENTVM.

Reſpondet ſuperiori epiſtolae.

M.T.C. D. BRVTO IMP. S.P.D.

DIi iſti Segulio malefaciant, homini nequiſſimo omnium qui ſunt, qui fuerunt, qui futuri ſunt. Quid? tu illum tecum ſolum, aut cum Caeſare, qui neminem praetermiſerit, quicum loqui potuerit, cui non eadem iſta dixerit? Te tamen, mi Brute, ſic amo, ut debeo, quod iſtud quidquid eſſet nugarum, me ſcire voluiſti. Signum enim magnum amoris dediſti. Nam quod idem Segulius, veteranos queri, quod tu & Caeſar in decemviris non eſſetis, utinam ne ego quidem eſſem. Quid enim moleſtius? Sed tamen cum ego ſenſiſſem, de iis qui exercitus haberent, ſententiam ferri oportere, iidem illi, qui ſolent, reclamarunt. Itaque excepti etiam eſtis, me vehementer repugnante. Quocirca Segulium negligamus, qui res novas quaerit: non quo veterem comederit, nullam enim habuit, ſed hanc ipſam recentem novam devoravit. Quod autem ſcribis, te, quod pro te ipſo non facias, id pro me, ut de me timeas aliquid, omni te, vir optime mihique cariſſime Brute, de me metu libero. Ego enim, quae provideri poterunt, non fallar in iis; quae cautionem non habebunt, de his non ita valde laboro. Sim enim impudens, ſi plus poſtulem quam homini

SEntentiam ferri oportere*] Ut ſcilicet hi demum, vel ex his quidam decemviri crearentur.

Iidem illi] Epiſt. 10 hujus lib. *Corradus.*

Qui res] Ex ambiguo dictum. *Idem.*

Hanc ipſam recentem novam] Videtur abundare vox *novam*, quæ abeſt a vetere etiam libro, tanquam gloſſema verbi *recentem*. Urſinus. *Recentem novam*, nova hereditate acceptam.

Id pro me, ut de me timeas aliquid] Editum eſt, *id pro me facere ut de me t. al.* ſed verbum *facere*, neque exſtat in Palatino primo, tertio, [nec in Amſtelod.] neque adeo editione primaria aut Victoriana. *Gebhardus.*

Culpa

homini a rerum natura tribui poteſt. Quod mihi praecipis ut caveam, ne timendo magis timere cogar, & ſapienter & amiciſſime praecipis. Sed velim tibi perſuadeas, cum te conſtet excellere hoc genere virtutis, ut nunquam extimeſcas, nunquam perturbere, me huic tuae virtuti proxime accedere. Quamobrem neque metuam quidquam, & cavebo omnia. Sed vide, ne tua jam, mi Brute, culpa futura ſit, ſi ego quidquam timeam. tuis enim opibus, & conſulatu tuo, etiam ſi timidi eſſemus, tamen omnem timorem abjiceremus, praeſertim cum perſuaſum omnibus eſſet, mihique maxime, a te nos unice diligi. Conſiliis tuis, quae ſcribis de quattuor legionibus, deque agris aſſignandis ab utriſque veſtrum, vehementer aſſentior. Itaque cum quidam de collegis noſtris agrariam curationem ligurrirent, diſturbavi rem, totamque vobis integram reſervavi. Si quid erit occultius, & (ut ſcribis) reconditum, meorum aliquem mittam, quo fidelius ad te litterae perferantur. Pridie Nonas Iunii.

Culpa futura ſit] Qui in reliquum anni tempus loco Panſæ, vel Hirtii conſulatum non petas, quamvis in futurum annum ſis deſignatus. *Corrad.* Sed rectius Manutius exponit, quod Antonium non ſis perſecutus; quem vide.

Unice diligi] Singulariter, mirifice. Suet. *unicus Imperator* eſt ſummus, maximus, præſtantiſſimus omnium.

Agrariam curationem ligurirent] Ambirent. *Corradus.* *Agrariam curationem ligurrirent*] Sic habent omnes libri veteres. Quidam tamen legendum cenſent *agrariam rogationem.* Præterea *ligurrirent*, duplici *r r* reſcribendum, ut habent iidem libri veteres. *Lambinus.*

EPISTOLA XXII.

ARGVMENTVM.

Commendat Ap. Claudium. Eodem anno.

M.T.C. D. BRVTO IMP. S.P.D.

CVm Appio Claudio, C.F. ſumma mihi neceſſitudo eſt, multis ejus officiis & meis mutuis conſtituta. Peto a te majorem in modum, vel humanitatis tuae vel mea cauſſa,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

cauſſa, ut eum auctoritate tua, quae plurimum valet, conſervatum velis. Volo te, cum fortiſſimus vir cognitus ſis, etiam clementiſſimum exiſtimari. Magno tibi erit ornamento nobiliſſimum adoleſcentem beneficio tuo eſſe ſalvum. Cujus quidem cauſſa hoc melior debet eſſe, quod pietate adductus, propter patris reſtitutionem, ſe cum Antonio conjunxit. Quare etſi minus veram cauſſam habebis, tamen vel probabilem aliquam poteris inducere. Nutus tuus poteſt hominem, ſummo loco natum, ſummo ingenio, ſumma virtute, officioſiſſimum praeterea & gratiſſimum, incolumem in civitate retinere. Quod ut facias, ita a te peto, ut majore ſtudio magiſve ex animo petere non poſſim.

QVæ plurimum valet*] Quidam legi volunt *qua plurimum vales.* Lambinus.

Me cum Antonio conjunxit] Non habebant illud vulgare *ſe* Palatini, editio Victorii, omniumque princeps: quod dico, ne quis, ut vulgo, interpretetur, & præterea ignarus meam fidem flagitet. *Gebhardus.* *Me* quoque præ ſe ferunt codices Amſtelod. Mentel. meus ſec. ſed quis ejus ſenſus? quæ illa Ciceronis cum Antonio conjunctio? Sane vulgatorum librorum ſcripturam *ſe cum Antonio* conjunxit totius epiſtolæ argumentum flagitare videtur, quæ & merito a Manutio, Lambino, aliiſque recepta eſt. Forte autem in uno, ex quo reliqui derivati ſunt, antiquiſſimo codice *ſ* fuit in *ſe* omiſſum, inde *m* ex præcedente vocula illi adhæſit, hinc hæc labes in alios libros fuit propagata. *Grævius.*

EPISTOLA XXIII.

ARGVMENTVM.

Hortatur Ciceronem ad bene de rep. ſperandum: & ſe litteras ejus exſpectare dicit. Eodem anno.

D. BRVTVS M.T.C. S.P.D.

NOs hic valemus recte, & quo melius valeamus operam dabimus. Lepidus commode de nobis ſentire videtur. Omni timore depoſito, debemus libere reipub. conſulere. Quod ſi omnia eſſent aliena, tamen tribus tantis exer-

QVod ſi omnia eſſent aliena*] Apud Lepidum. *Corradus.* Si ſcilicet cum Antonio ſentiret.

Tamen tribus tantis exercitibus propriis] Cæſaris, Planci & meo. Videndum eſt tamen, an potius ſic exponi debeat. *Alie-*

exercitibus propriis reipub. valentibus, magnum animum habere debebas, quem & ſemper habuiſti, & nunc fortuna adjuvante augere potes. Quae tibi ſuperioribus litteris mea manu ſcripſi, terrendi tui cauſſa homines loquuntur. Si frenum momorderis, peream, ſi te omnes, quot ſunt, conantem loqui ferre poterint. Ego, tibi ut antea ſcripſi, dum mihi a te litterae veniant, in Italia morabor. IIX Kal. Iun. Eporedia.

Aliena, apud Cæſarem & veteranos, *Tribus*, meo, Planci, & Lepidi, qui tunc commode ſentire videbatur. quærit enim Ciceronem illo metu liberare, de quo ſcripſerat epiſtola 20 hujus libri. *Corrad.* Sed prior explicatio vera eſt.

Homines loquuntur] Ut Labeo Segulius. *Corradus.*

Si frenum momorderis] Te ferocem oſtenderis: ut, *Equus fræna ferox ſpumantia mandit.* Idem.

EPISTOLA XXIV.

ARGVMENTVM.

Si quid antea timoris fuerat, ademptum ait ſuperioribus Bruti litteris. addit, quid agendum ei ſit, & de pecunia decreta. Eodem anno.

CICERO D. BRVTO, S.P.D.

NArro tibi, antea ſubiraſcebar brevitati tuarum litterarum: nunc mihi loquax eſſe videor. te igitur imitabor. Quam multa quam paucis? Te recte valere, operamque dare ut quotidie melius: Lepidum commode ſentire: tribus exercitibus quidvis nos oportere confidere. Si timidus eſſem, tamen iſta epiſtola mi omnem metum abſterſiſſes. Sed, ut mones, frenum momordi. etenim qui te in-

N*Arro tibi, antea ſubiraſcebar*] Eadem complexione non ſemel ad Atticum uſus, lib. XV. *Narro tibi*, inquit, *hæc loca venuſta ſunt.* & ſecundo, *Narro tibi, plane relegatus mihi videor, poſteaquam in Formiano ſum.* & alibi: ſuavi ſane initio. *Bern. Rutil.*

Quam multa, quam paucis] Scilicet ſcribis ſuperiore epiſtola. *Corradus.* Id eſt, quam multas res quam paucis verbis complecteris ſcribendo. quum omnia hæc ſubjecta uno duobuſve verſiculis explicueris. *Bernh. Rutil.*

Habes

te incluſo omnem ſpem habuerim in te, quid nunc putas? Cupio jam vigiliam meam, Brute, tibi tradere; ſed ita ut ne deſim conſtantiae meae. Quod ſcribis in Italia te moraturum dum tibi litterae meae veniant, ſi per hoſtem licet, non erraris: multa enim Romae. ſin adventu tuo bellum confici poteſt, nihil ſit antiquius. Pecunia expeditiſſima quae erat, tibi decreta eſt. Habes amantiſſimum Servium. nos non deſumus. IIX Idus Iunias.

Habes amantiſſimum Servium] Sic Pall. ut & Hittorp. Stewech. Victor. ed. *Se. ..um*] De *Servio* epiſt. 7 hujus libri. Alii legunt *Servilium*, qui Ciceronis actionibus eo tempore adverſabatur: etſi alter eſſe poterat. *Corradus.* Forte autem legend. *amantiſſimum tui.* Lambin.

EPISTOLA XXV.

ARGVMENTVM.

Exſpectari a ſe Bruti litteras ait: ſibi nihil eſſe quod ſcriberet: reip. ſpem in ipſo & in ejus collega Planco omnem eſſe: De M. Bruto nihil certi. Eodem anno.

M.T.C. D. BRVTO S.P.D.

EXſpectanti mihi tuas quotidie litteras, Lupus noſter ſubito denuntiavit, ut ad te ſcriberem ſi quid vellem. Ego autem, etſi quid ſcriberem non habebam (acta enim ad te mitti ſciebam, inanem autem ſermonem litterarum tibi injucundum eſſe audiebam) brevitatem ſecutus ſum, te magiſtro. Scito igitur in te & in collega ſpem omnem eſſe. De Bruto autem nihil adhuc certi: quem ego, quemadmodum praecipis, privatis litteris ad bellum commune vocare non deſino. qui utinam jam adeſſet: inteſtinum urbis malum, quod eſt non mediocre, minus timeremus. Sed quid ago? non imitor λακωνισμὸν tuum? altera jam pagella procedit. Vince, & vale. XIV Kal. Quintiles.

EPI-

IN *Collega*] Planco. *Corradus.* *De Bruto*] De M. Bruto. *Idem.* *Privatis litteris*] Quæ extant. *Idem.*

Inteſtinum urbis malum] Senatorum diſſenſionem. *Idem.* Sed vide Manut.

Me

EPISTOLA XXVI.

ARGVMENTVM.

Sollicitus ob Antonii cum Lepido conjunctionem, poſtulat ut legiones quamprimum ſibi ſtipendiumque mittatur. Eodem anno.

D. B. IMP. M. T. C. S. P. D.

MAximo meo dolore hoc ſolatio utor, quod intelligunt homines, non ſine cauſſa me timuiſſe iſta quae acciderunt Deliberent, utrum trajiciant legiones ex Africa, necne: & ex Sardinia: & Brutum arceſſant, necne: & mihi ſtipendium dent, an non decernant. Ad ſenatum litteras miſi. Crede mihi, niſi iſta omnia ita fiunt quemadmodum ſcribo, magnum nos omnes adituros periculum. Rogo te, videte quibus hominibus negotium detis qui ad me legiones adducant. & fide opus eſt & celeritate. III Non. Iun. ex caſtris.

M*E timuiſſe iſta*] Conjunctionem Lepidi cum M. Antonio. *Corrad.* *Brutum arceſſant*] Ex Macedonia. *Id.* *An non decernant*] Recte ſic ſcribitur in Amſtelod. Mentel. Pall. meo ſecundo: ſic & Manutius & Lambinus, poſtulante ſenſu. pro *nec ne*, quod bis repetierat, nunc dicit *an non decernant*. Victorius & Gebhardus, delerunt negandi particulam ſecuti fidem quorundam codicum priſcorum, inter quos ſunt Hittorpianus & Stewechianus. Sed ſi *non* expungatur, legendum eſt *ac decernant*. Cogitent eruditi. Equidem *an decernant*, quid ſibi velit ego non video. *Grævius.*

EPISTOLA XXVII.

ARGVMENTVM.

Queſtus erat Matius, accuſari ſe a Cicerone, tum quod in lege quadam Caeſaris ſuffragium tuliſſet, tum etiam quod ludos, Caeſari mortuo ab Octaviano datos, curaſſet. Cicero ita ſe purgat, ut alterum negari a ſe dicat, alterum defendi. Eſt autem purgatio in primis accurata, & ab exquiſito quodam artificio deprompta. nam voluntatis in Matium ſuae argumenta Cicero ſumit a vetuſtate, a mu-

mutua benevolentia, a veteribus Matii beneficiis, a familiaritate; a recentibus officiis, praeterea ab ejuſdem fide, conſilio, gravitate; conſtantia, lepore, humanitate, litteris: deinde ad Matii querelam reſpondet. Antonio & Dolabella Coss.

M. CICERO MATIO S.

NOndum ſatis conſtitui, moleſtiane plus an voluptatis attulerit mihi Trebatius noſter, homo cum plenus officii, tum utriuſque noſtrum amantiſſimus. Nam cum in Tuſculanum veſperi veniſſem, poſtridie ille ad me, nondum ſatis firmo corpore cum eſſet, mane venit. Quem cum objurgarem, quod parum valitudini parceret: tum ille, nihil ſibi longius fuiſſe quam ut me videret. Num quidnam, inquam, novi? Detulit ad me querelam tuam: de qua prius quam reſpondeo pauca praeponam. Quantum memoria repetere praeterita poſſum, nemo eſt mihi te amicus antiquior: Sed vetuſtas habet aliquid commune cum multis, amor non habet. Dilexi te quo die cognovi, meque a te diligi judicavi. Tuus deinde diſceſſus, iſque diuturnus, ambitio noſtra, & vitae diſſimilitudo non eſt paſſa voluntates noſtras conſuetudine conglutinari. Tuum tamen erga me animum agnovi multis annis ante bellum civile, cum Caeſar eſſet in Gallia. Quod enim vehementer mihi utile eſſe putabas, nec inutile ipſi Caeſari, perfeciſti, ut ille me diligeret, coleret, haberet in ſuis. Multa praetereo, quae temporibus illis inter nos familiariſſime dicta, ſcripta, communicata ſunt. graviora enim conſecuta ſunt. Et initio belli civilis cum Brundiſium verſus ires ad Caeſarem, veniſti ad me in For-mia-

T*Rebatius noſter*] Epiſt. 15 lib. VII. *Corrad.*

Tuus deinde diſceſſus] In Galliam cum Julio Cæſare. *Idem.*

Iſque diuturnus] Plus novem annis. *Idem.*

Veniſti ad me in Formianum] Sic ad Atticum ſcribit, *Venit ad me Matius quinquatribus, homo, ut mihi viſus eſt, temperatus & prudens. Exiſtimatus eſt quidem ſemper auctor otii.* Idem. *Formianum* eſt villa Ciceronis, in medio oppidorum Formiæ & Caietæ in littore poſita, unde etiam *Caieta* dicta eſt, & *villa Caietana*, in qua Cic. poſtea fuit cæſus. Etiamnunc hodie viſuntur ejus reliquiæ & rudera, diciturque *la villa di Cicerone.* Cluver.

Lit-

nianum. Primum hoc ipſum quanti, praeſertim tempori-
ous illis? Deinde oblitum me putas conſilii, ſermonis, hu-
nanitatis tuae? quibus rebus intereſſe memini Trebatium.
Nec vero ſum oblitus litterarum tuarum, quas ad me miſi-
ti, cum Caeſari obviam veniſſes in agro, ut arbitror, Tre-
oulano. Secutum illud tempus eſt, cum me ad Pompeium
oroficiſci ſive pudor meus coegit, ſive officium, ſive fortu-
na. Quod officium tuum, quod ſtudium vel in abſentem
ne vel in praeſentes meos defuit? quem porro omnes mei
& mihi & ſibi te amiciorem judicaverunt? Veni Brundi-
ium. oblitumne me putas, qua celeritate, ut primum au-
lieris, ad me Tarento advolaris? quae tua fuerit aſſeſſio,
oratio, confirmatio animi mei fracti communium miſeria-
um metu? Tandem aliquando Romae eſſe coepimus. quid
lefuit noſtrae familiaritati in maximis rebus? Quonam mo-
lo me gererem adverſus Caeſarem, uſus tuo conſilio ſum.
n reliquis officiis, cui tu tribuiſti, excepto Caeſare, praeter
ne, ut domum ventitares, horaſque multas ſaepe ſuaviſſimo
ermone conſumeres? tum, cum etiam, ſi meminiſti, ut haec
φιλοσοφούμενα ſcriberem, tu me impuliſti. Poſt Caeſaris
reditum, quid tibi majori curae fuit quam ut eſſem ego illi
quam familiariſſimus? quod effeceras. Quorſum igitur
haec

Litterarum tuarum] Sunt illæ fortaſ-
e lib. IX ad Att. *Corrad.*

Cum Cæſari obviam veniſſem] Al. *ob-
viam veniſſes:* idque fortaſſe melius.
nam Matius, cum Capua exiſſet ut
ret ad Cæſarem, ex itinere ad Cicero-
nem ſcripſit. Cicero præterea non du-
bitaſſet de loco, ſi eo veniſſet ipſe.
Idem.

In agro ut arbitror Trebulano] *Trebula*
eſt oppidum in agro Sabino, hodie
dicitur *Mons Lionis Sabinorum*; *Monte
Lione della Sabina*, prope podium S.
Laurentii non longe extra viam Sala-
riam: Eſt & aliud hujus nominis op-
pidum inter Reate & Caſſiam, quod
vulgo vocatur *Monte Lione della Lioneſ-
ſa*, quod perperam pro Trebula habet
Cluverius lib. II Ital. antiq. c. 9. ut
recte in animadverſionibus eruditis ad
iſtos libros docuit L. Holſteinius.

*Vel in abſentem me, vel in præſentes meos
defuit?*] Sic editio omnium vetuſtiſſi-
ma ac Victoriana, Palatini duo primus
ac tertius. [nec non Amſtelod.] Ni-
hili eſt vulgata, *vel in abſentem me vel in
præſentem defuit.* Gebhardus.

Veni Brunduſium] Victo Pompeio.
Corrad.

*Quid defuit noſtræ familiaritati in ma-
ximis rebus? Quonam modo me gererem
adverſus Cæſarem*] Forte legend. *quid
defuit noſtræ familiaritati? In maximis re-
bus quonam modo me gererem adverſus Cæ-
ſarem.* Lambinus.

Poſt Cæſaris reditum] Poſt victum Phar-
nacem.

haec oratio longior quam putaram? quia ſum admiratus, te, qui haec noſſe deberes, quidquam a me commiſſum, quod eſſet alienum noſtra amicitia, credidiſſe. Nam praeter haec quae commemoravi, quae teſtata ſunt & illuſtria, habeo multo occultiora, quae vix verbis exſequi poſſum. Omnia me tua delectant: ſed maxime maxima cum fides in amicitia, conſilium, gravitas, conſtantia, tum lepos, humanitas, litterae. Quapropter redeo nunc ad querelam. Ego te ſuffragium tuliſſe in illa lege primum non credidi: deinde ſi crediſſem, nunquam id ſine aliqua juſta cauſſa exiſtimarem te feciſſe. Dignitas tua facit ut animadvertatur quidquid facias: malevolentia autem hominum, ut nonnulla durius, quam a te facta ſint, proferantur. Ea tu ſi non audis, quid dicam neſcio. equidem, ſi quando audio, tam defendo quam me ſcio a te contra iniquos meos ſolere defendi. Defenſio autem eſt duplex. Alia ſunt, quae liquido negare ſoleam, ut de iſto ipſo ſuffragio. alia, quae defendam a te pie fieri & humane, ut de curatione ludorum. Sed te, hominem doctiſſimum, non fugit, ſi Caeſar rex fuerit, quod mihi quidem videtur, in utramque partem de tuo officio diſputari poſſe: vel in eam, qua ego uti ſoleo, laudandam eſſe fidem & humanitatem tuam, qui amicum etiam mortuum diligas: vel in eam, qua nonnulli utuntur, Libertatem patriae, vitae amici anteponendam. Ex his ſermonibus utinam eſſent delatae ad te diſputationes meae.

nacem. Etſi poſt victos Pompeii filios, exponere commode poſſimus. *Corrad.*

Contra iniquos meos ſolere defendi] Quamvis ſciam P. Victorium edidiſſe *iniquos meos*, ut eſt in vulgatis, ego tamen ſecutus libros manuſcr. Memm. *inimicos* repoſui. Neque tamen aut nego aut neſcio *iniquos* interdum uſurpatum eſſe a Cicerone pro inimicis. qua de re nos alibi plura. *Lambinus.* Sane *inimicos* extat etiam in Amſtelod. Mentel. Sed Hittorp. Stew. & Græv. ſec. *contra iniquos.*

Quæ liquido negare ſoleam] Cum in Mediceo fuiſſet *aliquando*, recte Egnatius emendavit *liquido:* idque Victorius in ſua editione eſt ſecutus, tum Manutius ac denique Lambinus. Ego non accedam tot ac tantis? præſertim tanta inconſtantia noſtrorum codicum, & præcipientibus Excerptis Vaticani, in quibus quoque *liquido.* pro eo editur *aliquando.* Gebhardus.

De curatione ludorum] Epiſtola ſequenti. *Corrad.*

Cauſſam

ıeae. Illa vero duo, quae maxima ſunt laudum tuarum, uis aut libentius quam ego commemorat aut ſaepius: & non ſuſcipiendi belli civilis graviſſimum auctorem fuiſ-, & moderandae victoriae: in quo qui mihi non aſſenti-tur inveni neminem. Quare habeo gratiam Trebatio, fa-iliari noſtro, qui mihi dedit cauſſam harum litterarum: uibus niſi credideris, me omnis officii & humanitatis ex-ertem judicaris: quo nec mihi gravius quidquam poteſt ſe, nec te alienius.

Cauſſam harum litterarum] Forte, *anſam harum litterarum*. Lambin.

EPISTOLA XXVIII.

ARGVMENTVM.

Reſpondet Matius egregia ſane epiſtola litteris Ciceronis, purgat-ue ſe adverſus vituperatores ſuos.

MATIVS CICERONI S.

MAgnam voluptatem ex tuis litteris cepi, quod, quam ſperaram atque optaram, habere te de me opi-ionem cognovi. De qua etſi non dubitabam, tamen, quia ıaximi aeſtimabam, ut incorrupta maneret laborabam. ʼonſcius autem mihi eram nihil a me commiſſum eſſe quod oni cujuſquam offenderet animum. Eo minus credebam, lurimis atque optimis artibus ornato tibi temere quidquam erſuaderi potuiſſe, praeſertim in quem mea propenſa & erpetua fuiſſet atque eſſet benevolentia. Quod quum, t volui, ſcio eſſe, reſpondebo criminibus quibus tu pro ıe, ut par erat, tua ſingulari bonitate & amicitia no-ra, ſaepe reſtitiſti. Nota enim mihi ſunt quae in me poſt ʼaeſaris mortem contulerint. Vitio mihi dant, quod mor-em hominis neceſſarii graviter fero, atque eum, quem di-xi, periiſſe indignor. Ajunt enim, Patriae amicitiam prae-ponen-

Junt enim patriam amicitiæ præponendam eſſe] Nos veterem lectionem, quæ multos primo aſpectu falleret, ob idque fortaſſe repudiata quondam eſt,

 ſua

ponendam eſſe: proinde ac ſi jam vicerint, obitum ejus reipub. fuiſſe utilem. Sed non agam aſtute. Fateor me ad iſtum gradum ſapientiae non perveniſſe. Neque enim Caeſarem in diſſenſione civili ſum ſecutus: ſed amicum, re quanquam offendebar, tamen non deſerui: neque bellum unquam civile, aut etiam cauſſam diſſenſionis probavi: quam etiam naſcentem exſtingui ſumme ſtudui. Itaque in victoria hominis neceſſarii, neque honoris, neque pecuniae dulcedine ſum captus: quibus praemiis reliqui, minus apud eum quam ego cum poſſent, immoderate ſunt abuſi. Atque etiam res familiaris mea, lege Caeſaris diminuta eſt: cujus beneficio plerique, qui Caeſaris morte laetantur;

ſua ſede repoſuimus *patriæ amicitiam.* cum enim poſſumus antiquorum exemplariorum dignitatem auctoritatemque tueri, libenter facimus: ſæpius enim qui ea parvi fecerunt, deceptos vidimus: hancque eorum verborum ſententiam credimus eſſe. *Ajunt enim patriæ amicitiam præponendam eſſe*, ſcilicet amicitiæ neceſſariorum. Duo enim ſunt quæ quivis amare ſummo ardore debet, patria, & neceſſarii. fatetur hic ſe diſſentire ab illis, qui præponendum eſſe amorem patriæ dicebant, amori neceſſariorum & familiarium: cum enim nemo ſit qui non patriam diligat, & amicos ſalvos velit potius, uter amor præponendus ſit, diſputandum eſt. *Victor.* *Patriæ amicitiam*] Si *amicitiam* appellavit amorem, ut nos credimus, Matius (nam Græci quoque φιλίαν ſæpe τὴν φίλησιν vocant), non video cur priſca lectio rejici debeat. Quod ita olim ſcripſimus, dedimus id vetuſtati ac fidelitati librorum, cum quibus poſtea minoris auctoritatis codices conſentire cognovimus, vel potius in nullo aliter reperimus. Sed magnum negotium eſt receptam aliquam opinionem niſi prorſus abſurda ſit, ex animis hominum evellere. *Idem* in poſter. *Patriam amicitiæ*] Al. *patriæ amicitiam*, hoc eſt, erga patriam amorem. *Corrad.* *Ajunt enim patriam amicitiæ præponendam eſſe*] Secutus ſum libros vulg. cum præſertim cum eis conſentiant nonnulli manuſcripti: atque ita locutus ſit oration pro Rab. perduell. reo: ibi, *ut amicitiam patriæ præponeret*. Nam quod P. Victorius ex antiquis codicibus reponi *ajunt enim, patriæ amicitiam præponendam eſſe:* hac ſententia, Ajunt, amicitiam patriæ, præponendam eſſe amicitiæ amicorum, probare non poſſum. Sic potius exiſtimarim eſſe legendum, quid ſit mutandum, *ajunt enim, patr libertatem amicitiæ præponendam eſſe.* ſic nim fere in ſuperiore epiſtola Cicer *libertatem patriæ, vitæ amici præponendam* Lambinus. *Patriæ amicitiam præponedam eſſe*] Adhæreſcimus MSS. qui pe e quibus duo Palatini, Vaticani excerpta, editio omnium prima, ha lectionem tuentur. *Gebhardus.* H accedunt Amſtelod. Mentel. & Gr vii ſecundus.

Lege Cæſaris] Hanc legem quære dam relinquimus. Niſi fortaſſe ea quam Cæſar iterum Cos. tulit, de æſ mationibus per arbitros creditorib tradendis, deque judiciis damnat rum lege Pompeia in integrum reſ tuendis. *Corradus.*

A.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ur, remanſerunt in civitate. Civibus victis ut parceretur, eque ac pro mea ſalute laboravi. Poſſum igitur qui omnes oluerim incolumes, eum a quo id impetratum eſt, perſe non indignari, cum praeſertim iidem homines illi, invidiae & exitio fuerint? Plecteris ergo, inquiunt, uum factum noſtrum improbare audes. O ſuperbiam inuditam! alios in facinore gloriari, aliis ne dolere quidem npunite licere! At haec etiam ſervis ſemper libera fuerunt, merent, gauderent, dolerent, ſuo potius quam alterius rbitrio: quae nunc, ut quidem iſti dictitant, libertatis uctores, metu nobis extorquere conantur. Sed nihil aunt. Nullius unquam periculi terroribus ab officio aut humanitate deſciſcam: Nunquam enim honeſtam morem fugiendam, ſaepe etiam oppetendam putavi. Sed uid mihi ſuccenſent, ſi id opto ut poeniteat eos ſui fati? Cupio enim Caeſaris mortem omnibus eſſe aceram. At debeo pro civili parte remp. velle ſalvam. Id uidem me cupere, niſi & ante acta vita & reliqua mea es, tacente me, probat, dicendo vincere non poſtulo. Quare majorem in modum te rogo, ut rem potiorem ratione ducas: mihique, ſi ſentis expedire recte fieri, redas nullam communionem cum improbis eſſe poſſe. n quod adoleſcens praeſtiti, cum etiam errare cum xcuſatione poſſem, id nunc aetate praecipitata commuem, ac me ipſe retexam? Non faciam, neque quod iſpliceat committam, praeterquam quod hominis mihi onjunctiſſimi ac viri ampliſſimi doleo gravem caſum. Quod

Aliis ne dolere quidem impunite licere] ic elegantius *impunite* quam vulgo *npune*. Gebhardus. Adde Var. Lect.

At debeo pro civili parte] Quidam punt legendum *pro virili parte*. ſed ego ihil mutandum cenſeo. nam quemdmodum dicimus *pro virili parte*, ita *pro civili parte*. Lambinus.

Mihique, ſi ſentis expedire recte fieri] Alii legunt, *mihique, ſi ſentis expedire, & recte fieri*. Corrad. *Mihique, ſi ſentis expedire, recte fieri credas, nullam communionem*, &c.] Diſtingue melius, *mihique, ſi ſentis expedire recte fieri, credas communionem*, &c. Eſt autem *recte fieri*, in pace eſſe atque vivi ab omnibus. *Bern. Rutil.*

Quod ſi aliter eſſem animatus, nunquam quod facerem negarem: ne & in peccando improbus, & in diſſimulando timidus ac vanus exiſtimarer. At ludos, quos Caeſaris victoriae Caeſar adoleſcens fecit, curavi. At id ad privatum officium, non ad ſtatum reipubl. pertinet. Quod tamen munus & hominis amiciſſimi memoriae, ac honoribus praeſtare etiam mortui debui, & optimae ſpei adoleſcenti, ac digniſſimo Caeſare, petenti negare non potui.

At ludos quos Cæſaris victoriæ Cæſar adoleſcens fecit, curavi] *Ludos* anniverſarios, qui VI Id. April. celebrabantur. *Cæſaris victoriæ* contra Jubam. *Adoleſc. fecit* ut Apollonia rediit. *Corrad.* *At ludos, &c.*] De his Suet. Octav. c. 10. *Ludos autem victoriæ Cæſaris non audentibus facere, quibus obtigerat id munus, ipſe edidit.* Varii ludi in memoriam victoriarum Cæſaris fuerunt celebrati, ut docet Dio & Appian. II Bell. civ. Sed hi inſtituti ſunt in memoriam victoriæ, quam Cæſar in Hiſpaniis, cæſis Pompeii liberis, eſt adeptus. Celebrati ſunt ex Sc. Palilibus in circo, quo die & ſacra fiebant, ut recte Torrentius vidit. Cui fruſtra Caſaubonus objicit, diem Paliliorum fuiſſe XI Kal. Maii, hos vero ludos adhuc paraſſe Matium XV Kal. Jun. nec niſi aliquanto tempore poſt fuiſſe editos. Cur enim ordinario Paliliorum die non fuerint editi, ſed aliquantum dilati, cum ex loco ſuperiore Suetonii, tum ex illo Dionis apparet lib. XLV. *Dein ludos ob perfectam Veneris genitricis ædem inſtitutos, quos vivo adhuc Cæſare ſe celebraturos receperant, ſed tum, ſicut & equeſtre certamen Palilibus, negligebant, ipſe ſuis ſumptibus, tanquam ad ſe ratione generis pertinentes, ad captandam populi gratiam fecit.* nimirum Octavius, cum Apollonia Romam veniſſet. Meminit horum ludorum etiam Plin. 11, 25. & Suet. Jul. Cæſ. 88. *Berneccerus.*

Curavi] Sic ad Atticum hac de re ſcribit, *Matius & Poſthumius mihi procuratores non placent: Saſerna collega dignus.* Corrad.

Quod tamen munus & hominis amiciſſimi memoriæ, ac honoribus præſtare etiam mortui debui] Amſtelodamenſis cum pluribus aliis manuſcriptis, *Quod tamen munus & hominis amiciſſimi memoriæ, ac honoribus præſtare, etiam mortuo debui.*

Digniſſimo Cæſari petenti] Mediceus liber, *Cæſare repetenti.* quod Paulli lectionem adjuvat, ut tantum in librario peccatum ſit, quod extremam prioris vocis ſyllabam iterum ſcripſit: multæ hujuſcemodi maculæ in antiquis & in impreſſis libris inveniuntur. Simile huic erratum erat, de quo antea locuti ſumus, quod in cunctis libris *fide Lepidi dimiſſos* legebatur: cum *Lepidi miſſos* legi debeat. Apud Tacit. lib. IV. (volo enim a me quoque aliquid opis capere ſtudioſos litterarum) eodem modo peccatum fuit, *Circumgredi terga hoſtium jubet, qui jam acie compoſiti pelluntur: turmas ſociales, equiteſque ſubſidio miſſos:* Legi enim debet *pellunt turmas ſociales.* Ut Matius inquit, *digniſſimo Cæſare, adoleſcenti:* ita etiam Cicero ad Allienum Procos. ejus filios *digniſſimos illo patre* dixit. *Victorius.* *Digniſſimo Cæſari*] Digniſſimo qui Cæſar appelletur. Etſi quidam *digniſſimo Cæſare* legunt. *Corrad.* Videtur legendum *Cæſare* pro *Cæſari*, & ita eſt in manuſcripto. *Urſin.* Veſtigia Medicei codicis legit. Mentelianus liber, *digniſſimo Cæſari repetenti.* quæ ſcriptura reperitur etiam in Stewech. Pal. primo & tert.

potui. Veni etiam conſulis Antonii domum ſaepe, ſalutandi cauſſa: ad quem, qui me parum patriae amantem eſſe exiſtimant, rogandi quidem aliquid, aut auferendi cauſſa, frequentis ventitare reperies. Sed quae haec eſt arrogantia, quod Caeſar nunquam interpellavit, quin quibus vellem atque etiam quos ipſe non diligebat, tamen iis uterer, eos, qui mihi amicum eripuerunt, carpendo me efficere conari, ne quos velim diligam? Sed non vereor, ne aut meae vitae modeſtia parum valitura ſit in poſterum contra falſos rumores: aut ne etiam ii qui me non amant, propter meam in Caeſarem conſtantiam, non malint mei, quam ſui ſimiles amicos habere. Mihi quidem ſi optata contingent, quod reliquum eſt vitae, in otio Rhodi degam: ſin caſus aliquis interpellarit, ita ero Romae ut recte fieri ſemper cupiam. Trebatio noſtro magnas ago gratias, quod tuum erga me animum ſimplicem atque amicum aperuit: & quod eum, quem ſemper lubenter dilexi, quo magis jure colere atque obſervare deberem, fecit. Bene vale, & me dilige.

EPISTOLA XXIX.

ARGVMENTVM.

Proficiſcens in Graeciam poſt Caeſaris obitum, res ſuas Oppio commendat, commemoratis ante beneficiis ab ipſo acceptis. Antonio & Dolabella Coss.

CICERO APPIO S.

DVbitanti mihi (quod ſcit Atticus noſter) de hoc toto conſilio profectionis, quod in utramque partem

CICERO APPIO S.] Vulgo *Oppio.* ſed nos illam inſcriptionem accepimus ex Palatino tertio, Stewechiano, ac editione Victorii. *Gebhard.* His adſentitur Mentelianus. Alii qui *Oppium* tuentur dicunt hanc epiſtolam ad C. Oppium ſcriptam eſſe, qui Cæſaris fuerit amicus: M. vero Oppium

tem in mentem multa veniebant, magnum pondus acceſſit ad tollendam dubitationem judicium & conſilium tuum. Nam & ſcripſiſti aperte, quid tibi videretur, & Atticus ad me ſermonem tuum pertulit. Semper judicavi in te & in capiendo conſilio prudentiam ſummam eſſe, & in dando fidem: maximeque ſum expertus, cum initio civilis belli per litteras te conſuluiſſem, quid mihi faciendum eſſe cenſeres, eundumne ad Pompeium, an manendum in Italia. Suaſiſti ut conſulerem dignitati meae, ex quo quid ſentires intellexi, & ſum admiratus fidem tuam, & in conſilio dando religionem: quod, cum aliud malle amiciſſimum tuum putares, antiquius tibi officium meum, quam illius voluntas fuit. Equidem & ante hoc tempus te dilexi, & ſemper me a te diligi ſenſi: & cum abeſſem, atque in magnis periculis eſſem, & me abſentem & meos praeſentes a te cultos & defenſos eſſe memini. Et poſt meum reditum, quam familiariter mecum vixeris, quaeque ego de te & ſenſerim, & praedicarim, omnis, qui ſolent haec animadvertere, teſtes habemus. Graviſſimum vero judicium de mea fide & de conſtantia feciſti, cum poſt mortem Caeſaris & totum te ad amicitiam meam contuliſti. Quod tuum judicium, niſi mea ſumma benevolentia erga te, omnibuſque meritis comprobaro, ipſe me hominem non putabo. Tu, mi Appi, conſervabis amorem tuum (etſi more magis hoc quidem ſcribo, quam quo te admonen-

Pompeianum potius fuiſſe, quam Cæſarianum. *Corradus.*

Profectionis] Epiſt. 1 lib. x. *Idem.*

Suaſiſti] Seorſum a Balbo. nam cum illo ſcripſeras, non videri eam meam eſſe dignitatem, ut contra alterutrum arma ferrem. *Idem.*

Quid ſentires] Eundum ad Pompeium. *Idem.*

Et ſum admiratus fidem tuam, & in conſilio dando religionem] Videtur legendum quibuſdam, *ſumque admiratus & fidem tuam in conſilio dando & religionem.* Lambin.

Amiciſſimum] Cæſarem. *Corrad.*

In magnis periculis] Ne a Pompeianis, qui me veluti etiamnum Imp. reliquiis exercitus præficere volebant, interficerer. *Idem.*

Eſſem] Dyrrhachii. *Idem.*

Poſt meum reditum] Victo Pompeio. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

mendum putem) meaque omnia tuebere : quae tibi ne ignota eſſent , Attico mandavi : a me autem , cum paullum otii nacti erimus , uberiores litteras exſpectato. Da operam ut valeas. hoc mihi gratius facere nihil potes.

M. TVL-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD C. CASSIVM, ET ALIOS,

LIBER XII.

EPISTOLA I.

ARGVMENTVM.

Dolabellae conſulis praeclarum facinus laudat : queritur, tyranno occiſo, tyrannidem tamen ſublatam non eſſe : Caſſium hortatur, ut una cum M. Bruto remp. omni perturbatione liberet. Antonio & Dolabella Coſs.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

Finem nullam facio, mihi crede, Caſſi, de te & de Bruto noſtro, id eſt, de tota repub. cogitandi, cujus omnis ſpes in vobis eſt, & in D. Bruto. Quam quidem jam habeo ipſe meliorem, repub. a Dolabella meo praeclariſſime geſta. Manabat enim illud malum urbanum, & ita corroborabatur quotidie, ut ego

F*inem nullam facio*] Non habet illud vulgo receptum *nullum*, Palatinus prim. Grut. Stewech. Medic. ut notat Baptiſta Egnatius. [his accedit Mentelian.] ſic ſupra lib. x, ep. 32. emendavi, ex Hittorp. Stewech. editione Victorii, *Quorum quis ullam finem aut modum futurum putavit.* Gebhard.

Præclariſſime geſta] Epiſt. 14 lib. IX. *Corradus.*

Illud malum] Tumultus, a ſceleratis & ſervis de Cæſaris ſepultura & columna

ego quidem & urbi, & otio diffiderem urbano. Sed ita compreſſa eſt, ut mihi videamur omne jam ad tempus ab illo duntaxat ſordidiſſimo periculo tuti futuri. Reliqua magna ſunt ac multa: ſed poſita omnia in vobis. quanquam primum quidque explicemus. Nam, ut adhuc quidem actum eſt, non regno, ſed rege liberati videmur. Interfecto enim rege, regios omnis nutus tuemur. Neque vero id ſolum, ſed etiam, quae ipſe ille, ſi viveret, non faceret, ea nos, quaſi cogitata ab illo, probamus. Nec ejus quidem rei finem video. Tabulae figuntur, immunitates dantur, pecuniae maxi-

lumna excitatus. *Idem.* Vid. Suet. Jul. c. 85.

Sed ita compreſſa eſt] Ita Victorius edidit, & ſic Palatinus prim. atque adeo editio princeps, Grut. vero *comprehenſa eſt* ſollemni mutatione. *Gebh.* Amſtelodamenſis quoque & meus ſecundus *compreſſa eſt.* Primus hanc lectionem ex Riccii codice, cui conſentit Mentelii liber, immutavit Manutius, & ſuppoſuit *compreſſum.* ſed *compreſſa* ſenſum reſpicit, non præcedentem vocem. Compreſſa eſt turba, & ſeditio hominum perditorum, qui tectis & templis & bonis viris minabantur. Hoc enim erat illud malum, quod ſerpebat in dies & gliſcebat. Sic in 1 ad fam. ep. 9. *Primum illa furia muliebrium religionum, qui non pluris fecerat Bonam Deam, quam tres ſorores.* ut bene reſtituit Victorius. *Grævius.*

Ab illo duntaxat ſordidiſſimo periculo tuti] Quidam legi volunt, *fœdiſſimo periculo.* quod malim, ſi libri veteres adjuvent. *Lambinus.* Sed recte *ſordidiſſimo* exponit Corradus, ut a ſervis imminente.

Regios omnis nutus tuemur] Ea enim, quæ ex commentariis ſe dicit referre Antonius, veluti acta Cæſaris probamus. *Corradus.* Qui non ceperunt elegantiam hujus dicti legerunt *intuemur.* ſed hoc magis vitreis fractis frivolum eſt. Gruterianus, *Regios omnes nutu tuemur:* neſcio quo ſenſu. mihi ſinceriſſima vulgata eſt. *Gebhardus.*

Ipſe ille] C. Julius Cæſar. *Corradus.*

Tabulæ figuntur] Legum, de quibus & his item rebus quæ ſequuntur, in prima Philip. leges. *Corrad.*

Pecuniæ maximæ diſtribuuntur] Nos, ut in veteribus libris invenimus, contrario ſenſu *deſcribuntur* legimus. eſt autem *deſcribere pecunias*, frequens apud M. Tullium, id eſt, hanc huic, hanc illi pecuniæ ſummam, quam ſolvere debeas, definire. In oratione pro L. Flacco, *Deſcripſit autem pecuniam ad Pompeii rationem, quæ fuit accommodata L. Syllæ deſcriptioni.* Item in epiſtola magna ad Q. Fratrem, *Nomen autem publicani aſpernari non poſſunt, qui pendere ipſi vectigal ſine publicano non potuerint, quod iis inæqualiter Sylla deſcripſerat.* Victorius. *Pecuniæ maximæ diſcribuntur*] Sic legendum, non *deſcribuntur*, neque *diſtribuuntur.* Lambin. *Diſcribuntur*] Hanc lectionem ex Mediceo notat Egnatius, licet Victorius ſe *deſcribuntur* reperiſſe affirmet. ſecutus quoque eſt Manut. & Lambin. Pal prim. Hittorp. *deſcribuntur.* vulgati *diſtribuuntur.* Gebhardus. Sed audiendus hic eſt Victorius qui repoſuit *deſcribere*, quod hoc ſenſu frequentiſſimum Ciceroni aliiſque. In Orat. de leg. agrar. *duodena deſcribit in ſingulos homines jugera.* Cæſ. III de Bell. civ. 42. *Vecturaſque frumenti finitimis civitatibus deſcripſit.*

maximae deſcribuntur, exſules reducuntur, ſenatuſconſulta falſa referuntur, ut tantummodo odium illud hominis impuri, & ſervitutis dolor depulſus eſſe videatur, reſpub. jaceat in his perturbationibus, in quas eam ille conjecit. Haec omnia vobis ſunt expedienda. nec hoc cogitandum, ſatis jam habere rempub. a vobis. Habet illa quidem tantum, quantum nunquam mihi in mentem venit optare, ſed contenta non eſt, &, pro magnitudine & animi & beneficii veſtri, a vobis magna deſiderat. Adhuc ulta ſuas injurias eſt per vos interitu tyranni: nihil amplius. Ornamenta vero ſua quae recuperavit? an quod ei mortuo paret, quem vivum ferre non poterat? cujus aera refigere debebamus, ejus etiam chirographa defendimus? at enim ita decrevimus. Fecimus id quidem, temporibus cedentes, quae valent in repub. plurimum: ſed immoderate quidam & ingrate noſtra facilitate abutuntur. Verum haec propediem & multa alia coram. Interim velim ſic tibi perſuadeas, mihi cum reipub. quam ſemper habui cariſſimam, tum amoris noſtri cauſſa, maximae curae eſſe tuam dignitatem. Da operam ut valeas.

EPI-

Exules reducuntur] Ut Sex. Clodius P. F. *Corradus.*

Quod ei mortuo paret] Mortui commentariis. *Idem.*

Æra] Leges. *Idem.* *Cujus æra refigere debebamus*] Hæc ſcriptura ſolum eſt in Palatino tertio integra & Hittorpiano: nam primus, quartus, *ejus* pro *cujus*, in ceteris cum tertio facientes. ſecundus, *cujus æra refugere:* quint. *ejus era refugere.* Gruter. *ea era refrigere:* Guilielmius ex duobus ſibi inſpectis, *eram reſtringere*, unde conjicit, *aram refringere:* quod tamen eidem non placet. Nos uſitatam ſcripturam non temere ſollicitandam exiſtimamus: propoſuimus autem librorum noſtrorum varietatem, ut ſi forte cui minus vulgata ſatisfacit, ulterius ſuam indaginem explicet. *Gebhard.* *Æra refigere*] Leges antiquare, abrogare. Cic. Philip. 12. *Nunc figentur rurſus eæ tabulæ, quas vos decretis veſtris refixiſtis?* Virgil.

Fixit leges pretio atque refixit.

Æra ſunt leges æneis tabulis inciſæ, proprie ipſæ tabulæ, quibus leges inſcriptæ. Tacit. IV Hiſt. *Qui æra legum vetuſtate dilapſa reficerent, figerentque.* Ovid. I Metam.

—— Non verba minantia fixo
Ære legebantur.

Ita decrevimus] Acta Cæſaris ſervanda. *Corradus.*

Temporibus cedentes] Ne ſeditio major naſceretur. *Idem.*

Immoderate quidam] Ut Antonius. *Idem.*

Ora-

EPISTOLA II.

ARGVMENTVM.

Invehitur in Antonii immoderatam potentiam: reip. ſtatum deſcribit. Eodem anno.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

VEhementer laetor, tibi probari ſententiam & orationem meam, qua ſi ſaepius uti liceret, nihil eſſet negotii, libertatem & remp. reciperare. Sed homo amens & perditus, multoque nequior quam ille ipſe quem tu nequiſſimum occiſum eſſe dixiſti, caedis initium quaerit: nullamque aliam ob cauſſam me auctorem fuiſſe Caeſaris interficiendi criminatur, niſi ut in me veterani incitentur. Quod ego periculum non extimeſco, modo veſtri facti gloriam cum mea laude communicet. Ita nec Piſoni, qui in eum primus invectus eſt, nullo aſſentiente, nec mihi, qui idem triceſimo poſt die feci, nec P. Servilio, qui me eſt conſecutus, tuto in ſenatum venire licet. Caedem enim gladiator quaerit, ejuſque initium a. d. XIII Kalend. Octobr. a me ſe facturum putavit. At quam paratus venerat, cum in

ORationem meam] Philippicam ſecundam. *Corradus.*

Homo amens] Antonius. *Idem.*

Primus invectus eſt] Kal. Sext. *Idem.*

Ad quem paratus venerat] Ita in manuſcriptis legimus: arbitramur tamen *at quam* legendum eſſe, unius tantum litteræ immutatione: nam *d* pro *t*, in antiquis libris frequenter ponitur, ut in C. Matii epiſtola hæc ipſa dictio bis eodem pacto ſcripta eſt, *Ad ludos, quos Cæſaris victoriæ Cæſar adoleſcens fecit, curavi, ad id.* & quæ ſequuntur, cum utroque in loco *at* intelligi debeat. nam quod nonnulli putant per *quam* cædem intelligi, hanc ipſorum interpretationem non probamus. in villa enim Metelli Antonius orationem commentatus erat, non cædem, & in dicendo ſe exercuerat, ut qui cogitaret Ciceronem accuſare, & contra eum in Senatu accurate dicere. Hoc aperte oſtendit Cicero in ſecunda Philip. cum inquit, *Hæc ut colligeres, homo amentiſſime, tot dies in aliena villa declamaſti.* Ideo autem nunc inquit illum paratum veniſſe, quia commentatus erat: addit igitur, *Itaque omnibus eſt viſus vomere ſuo more, non dicere.* Huic ſimilis eſt locus ille ad Attic. *At quam iratus venit?* Nec non ille in ſecunda Philip. *At quam multos dies in ea villa turpiſſime es perbacchatus?* Victorius. *Ad quam paratus venerat*] Sic eſt legendum, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

in villa Metelli complures dies commentatus eſſet. Quae in luſtris & in vino commentatio potuit eſſe? Itaque omnibus eſt viſus, ut ad te antea ſcripſi, vomere ſuo more, non dicere. Quare quod ſcribis te confidere auctoritate

& ita habent duo codices manuſcripti. Unde tamen quidam legendum putant *at quam*, &c. nam *ad* valet *at*. Ego puto *ad quam*, rectam eſſe ſcripturam, ut ſubintelligamus cædem. Vulgati libri autem, qui habent *ad quem*, corrupti ſunt. *Lambin.* Sed merito hæc exploſerunt viri docti, & Victorii emendationem receperunt. *At quam par.*] Qui de ſcriptura dubitet, eum ego ſenſu communi carere putem. Nihil illa liquidius, nihil elegantius. Habetur illa in editione Victorii, Vatic. excerptis, probaturque Manutio. at Lambinus, ut cauſſam adnotandi & diſſentiendi haberet, poſuit *ad quam*. Libri alias *ad quem* ſicut Palatinus primus, Hittorpianus, Stewech. editio priſca. *Gebhard.*

In villa Metelli] In Tyburtino Q. Metelli Scipionis. *Corradus.*

Commentatus eſſ.] Cum Sexto Clodio, ſuo rhetore. *Idem.*

Vomere ſuo more, non dicere] Multa a Cicerone dicta ſunt in Antonii ebrietatem, quæ omnibus nota & manifeſta ſunt: ſed nihil acerbius, quodque eum magis multis modis vulneraret, quam quod in XII Philippica de illo loquens, inquit, *Cujus acerbitas morum, immanitaſque naturæ, ne vino quidem permiſta temperari ſolet: ut cum multis detrimentis illum affecerit vinum, quemadmodum omnes facit, qui copioſius bibant: quod bonum in ſe illud habet, propter ſæviſſimum ingenium Antonii nullum ei commodum afferre potuerit: vicit enim diritas illius & feritas morum vini ipſius vim.* Omnes autem auctores tradunt quod Cicero hic ſignificat vinum lenire mores, & omnem ingenii aſperitatem tollere. unde ſapiens vir Zeno, ille ſectæ Stoicæ princeps, ajebat vinum in ſe efficere, quod aqua in lupinis: quæ cum amara ſint, macerata dulcia redduntur. Hoc intellexit Vergilius, cum inquit *mitem Bacchum, mitem vindemiam*: & Catullus *mitem uvam.* accepta autem omnia ſunt ab Homero, qui primus vitem ἡμερίδα appellavit, ut gratiſſimam ſtirpem quemadmodum dignitas illius poſcebat ornaret. animadverſum enim hoc eſt a doctiſſimis hominibus, qui affirmant, Homerum amore fructus illius captum, ſummis laudibus eam extuliſſe. Plutarchus in elegantiſſimo ſermone, quem appellavit Ἐρωτικὸν, inquit, οὐ δ' ἦν Ὅμηρος ἡμερίδα σεμνύνων προσεῖπεν. Ita autem ipſam appellavit quinto libro Odyſſeæ, ubi agit de Antro Calypſonis,

Ἡ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῖο
Ἡμερὶς ἡβώωσα, τεθήλει δὲ σταφυλῆσι.

Sed alio etiam in loco de hac voce Homeri Plutarchus egerat: verum ille ita depravatus eſt, ut omnes lateat. In commentario igitur, quo præparat adoleſcentes ad lectionem poetarum, cum docuiſſet Lycurgum ſtulte feciſſe, qui cum videret vinum lædere, vites inciderat, cum potius fontes admovere debuiſſet: temperamentum enim hoc pellere omne detrimentum poterat, & multas utilitates ejus retinere, inquit, Neque igitur nos poeticam amputemus ἡμερίδα Μουσῶν, neque ipſam penitus extinguamus, ſed ea remedia adhibeamus, quibus incommoda quæ afferre ſolet iis, qui imparati ad eam accedunt, evitemus, & fructus ipſius retineamus. Vocavit autem poeticam doctiſſimus vir, Muſarum vitem, propter ſuavitatem: pendet enim totus ſermo a ſuperiore illo exemplo Lycurgi, qui peſſimo conſilio vites ſuſtulerat. Multi autem erant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ritate & eloquentia noſtra aliquid profici poſſe, nonnihil, ut in tantis malis, eſt profectum. Intelligit enim pop. Rom. tris eſſe conſulares, qui, quia de rep. bene ſenſerint, libere locuti ſunt, tuto in ſenatum venire non poſſint. Nec eſt praeterea quod quidquam exſpectes. Tuus enim neceſſarius affinitate nova delectatur. Itaque jam non eſt ſtudioſus ludorum, infinitoque fratris tui plauſu dirumpitur. Alter item affinis novis commentariis Caeſaris delinitus eſt. Sed haec tolerabilia: illud non ferendum, quod eſt, qui veſtro anno filium ſuum conſulem futurum putet, ob eamque cauſſam ſe huic latroni deſervire prae ſe ferat. Nam L. Cotta familiaris meus, fatali quadam deſperatione, ut ait, minus in ſenatum venit. L. Caeſar, optimus & fortiſſimus civis, valetudine impeditur. Ser. Sulpicius & ſumma auctoritate, & optime ſentiens, non adeſt. Reliquos exceptis deſignatis, ignoſce mihi, ſi non numero conſulares.

Habes

erant, qui Lycurgum imitati, poeticam omnem ejicerent atque delerent: quos non minus quam Lycurgum ſtolide facere oſtendit Plutarchus. In impreſſis codicibus μερίδα legitur, quaſi particulam, cum manuſcripti, qui melioris notæ ſunt, ἢ μερίδα retineant. dictio autem hæc depravata corrumpit omnem ſententiam, quæ elegantiſſima eſt, & ſummo artificio expreſſa. *Victorius.* *Suo more*] Nam in hoſpitum menſas Narbonæ olim etiam vomuit. *Corrad.* Pal. ſec. aut quint. *vomere non dicere* expuncta illa biga vocularum *ſuo more.* Gruter. *itaque omnibus eſt viſus. ut ad te antea ſcripſi, vomere vomere, non dicere*, quæ mihi ſcriptura non vana omnino videtur, quandoquidem Palatini reliqui, pr. tert. quart. *ſcripſi, vomeres vomere, non dicere* repræſentant. Illud quoque monendus eſt lector, ubicunque verbum eſt *recuperare*, Mediceum, ut annotat Egnatius, ſcribere *reciperare*, quod mihi rectius omnino videtur. ſi non ſemper immutavi vereeundiæ meæ tribuendum eſt. ſupra recte, *libertatem & rempub. reciperare.* Gebhardus.

Quod quidquam expectes] A Conſularibus. *Corrad.* Vide Manut.

Tuus enim neceſſarius] Lepidus. nam Lepidus & Caſſius duas M. Bruti ſorores habebant uxores. *Corrad.*

Affinitate nova] Antonii filia ſuo filio uxore data. *Idem.*

Ludorum] M. Brutus & Caſſius Prætt. ludos Apollinares abſentes fecerunt, ut hos nunc intelligat. *Idem.* Vide Manut.

Fratris tui plauſu dirumpitur] L. Caſſii ludorum curatoris. *Corrad.*

Alter item affinis] Etſi ſæpe ſuſpicatus ſum, hunc eſſe C. Marcellum, nihil tamen habeo certi, non plus quam de Caleno. *Idem.*

Veſtro anno] Quo vos Conſulatum ambire per leges licet, biennio nimirum poſt præturam. Vid. Manut.

Exceptis deſignatis] Hirtio & Panſa. *Corradus.*

Si non numero Conſulares] Id eſt, ſi non exiſtimo dignos, qui inter conſu-

lares

Habes auctores conſilii publici. qui numerus etiam bonis rebus, exiguus eſſet, quid cenſes perditis? Quare ſpes eſt omnis in vobis: qui ſi idcirco abeſtis ut ſitis in tuto, ne in vobis quidem. ſin aliquid dignum veſtra gloria cogitatis, velim ſalvis nobis. ſin id minus, res tamen publica per vos brevi tempore jus ſuum reciperabit. Ego tuis neque deſum, neque deero. qui ſi ne ad me referent, mea tibi tamen benevolentia fideſque praeſtabitur.

lares referantur. Habet vim *conſularium* nomen. Cicero ad Plancum, *Complures in perturbatione reipublicæ Conſules dicti, quorum nemo conſularis habitus, niſi qui animo extitit in rempublicam conſularis.* Bernhard. Rutil. Cic. 1 ad Fam. ep. 9. *Itaque tota jam ſapientium civium, qualem me & eſſe & numerari volo, & ſententia & voluntas mutata eſſe debet.* Liv. 11, cap. 1. *Ut haut immerito omnes conditores numerentur.*

Qui ſive ad me referent, ſive non, mea tibi tamen benevolentia fideſque præſtabitur] Nos contra hæc verba mendi notam collocavimus, quæ huc rejecto lectore diligentius hunc locum animadvertendum eſſe admoneret. eſt enim in antiquioribus codicibus diminutus luxatuſque, ut quemadmodum nunc in vulgatis legitur, a recentioribus ſuppletum putem: alii de hoc ſuo unuſquiſque arbitrio judicabunt: nos antiquam ſcripturam in medium proponemus, *qui ſive ad me referent, mea tibi tamen in benevolentia, fideſque præſtabitur*, ut membrum alterum defeciſſe exiſtimandum ſit. quem fortaſſe defectum in ſuis etiam codicibus cum haberent Germani, nec aliquid deſiderari putarent, verbis his aliquantum immutatis, ſic perverſionem hanc ſe poſſe corrigere opinati ſunt, *ſi quæ ad me deferunt, mea tibi*, &c. ut in impreſſis. Omnino eſt locus corruptus. *Victor.*

Qui ſive ad me &c.] Al. *qui ſi ne ad me quidem referent, mea tibi t. b. f. p.* Corradus. Amſtelodam. *qui ſe ne ad me referrent.* quod & in tribus invenit Paullus. in aliis tribus, *qui ſi non ad me referent.* Illud *ſive non* in nullo comparet, niſi unico Manutiano. Scribendum omnino, *qui ſi ne ad me referent, mea tibi tamen benevolentia fideſque præſtabitur.* Id eſt, etſi ne ad me referent. Sic plane meus ſecundus, niſi quod pro *referent* ſcribat *referrent.* Nunc etiam liquet unde cento ille, *ſive non* irrepſerit. *Si ne* coaluit, & *n* in *v*, ut ſæpe, corruptum, ut in Menteliano. quod cum ſine ſenſu eſſet, alii intruſerunt *ſive non.* Abeat ergo in malam rem. *Si* pro *etſi* priſcis in uſu eſſe jam pridem monuerunt docti, nec eſt ut hic exempla congeramus. *Grævius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA III.

ARGVMENTVM.

In Antonium ejuſque ſectam invehitur. Eodem anno.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

AVget tuus amicus furorem in dies, primum in ſtatua, quam poſuit in Roſtris, inſcripſit *PARENTI O-*
TIME MERITO; ut non modo ſicarii, ſed jam etiam
rricidae judicemini. quid dico, judicemini? judicemur
tius. Veſtri enim pulcherrimi facti ille furioſus me prin-
em dicit fuiſſe. Vtinam quidem fuiſſem, moleſtus no-
non eſſet. Sed hoc veſtrum eſt: quod quum praeteriit,
inam haberem quid vobis darem conſilii. Sed ne mihi qui-
m ipſi reperio quid faciendum ſit. Quid enim eſt quod
ntra vim ſine vi fieri poſſit? Conſilium omne autem hoc
t illorum, ut mortem Caeſaris perſequantur. Itaque a. d.
xt. Non. Octob. productus in concionem a Canutio, tur-
ſſime ille quidem diſceſſit: ſed tamen ea dixit de conſer-
toribus patriae, quae dici deberent de proditoribus. De
e quidem non dubitanter quin omnia de meo conſilio &

vos

Vus amicus] Antonius, qui hoſpitio te etiam accepit, quum e Ca-
tolio deſcendiſſes. *Corrad.*

Quam poſuit] Cæſari. *Idem.*

PARENTI OPTIME ME-ITO] Placet Guilielmio, quod in-
nit in codice Hittorpiano, *optimo me-o*. ſi quidem eſt apud Plinium VII,
. *votum merito Minervæ*. Nos nihil a
ſtris codicibus degenerare volui-
us. Paullo ſtatim prima editio, co-
x Hittorpianus, *patricidæ* quod aſ-
mſit Lambinus, neque mihi non
obatur. Gruterianus tamen & Vati-
ni excerpta *paricida*: vulgo *parricidæ*.
ebhard.

Non eſſet] Sequenti epiſt. *Corradus.*

Sed hoc veſtrum fuit] Interficere Antonium. *Idem.*

Conſil. hoc eſt illorum] Antonii & amicorum. *Idem.*

A. d. VI *Nonas Octob.*] Pighius in Faſtis ad annum U. C. DCCIX. conjicit, *Nonas Octavius*. Gebhardus.

A Canutio] T. Canutio Trib. pleb. etſi in Philip. III. *Tyberinum Canutium* ſcriptum videmus. *Corradus.*

De me quidem non dubitanter] Al. *dubitant*, ſcilicet Antoniàni. *Idem.* *Non dubitanter*] Recte ſic Palatinus prim. Gruterianus, Vaticani excerpta, atque Victorii editio ex Mediceo, quam ſcripturam quoque notat ad oram primæ impreſſionis Egnatius. Vulgo *non dubitant*. Gebhardus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

vos feciſſetis, & Canutius faceret. Cetera cujuſmodi ſint, ex hoc judica, quod legato tuo viaticum eripuerunt. Quid eos interpretari putas, cum hoc faciunt? Ad hoſtem ſcilicet portari. O rem miſeram? dominum ferre non potuimus, conſervo ſervimus. Et tamen me quidem favente magis quam ſperante etiam nunc reſidet ſpes in virtute tua. Sed ubi ſunt copiae? De reliquo, malo te ipſum loqui tecum, quam noſtra dicta cognoſcere. Vale.

EPISTOLA IV.

ARGVMENTVM.

Varia complectitur haec epiſtola, de Antonii nequitia, de ſenatu, de populo, de legatis ad Antonium miſſis, de ipſo Caſſio. Hirtio & Panſa Coſs.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

VEllem Idibus Martiis me ad coenam invitaſſes: reliquiarum nihil fuiſſet. Nunc me reliquiae veſtrae exercent, & quidem praeter ceteros me. quanquam egregios conſules habemus, ſed turpiſſimos conſulares: ſenatum fortem, ſed infimo quemque honore fortiſſimum. Populo vero nihil fortius, nihil melius, Italiaque univerſa. Nihil autem foedius Philippo & Piſone legatis, nihil flagitioſius: qui cum eſſent miſſi, ut Antonio ex ſenatus ſententia certas res nuntiarent: cum ille earum rerum nulli paruiſſet, ultro ab illo ad nos intolerabilia poſtulata retulerunt. Itaque ad nos concurritur: factique jam in re ſalutari

ME *ad cœnam invitaſſes*] Ad cædem Cæſaris. lib. x, ep. 28. *Corrad.*

Egregios Conſules] Hirtium & Panſam. *Idem.*

Infimo quemque honore fortiſſimum] Qui gerunt minores magiſtratus, ut ædiles, quæſtores. *Idem.* Non ſpernenda eſt ſcriptura primi Palatini, Gruteri & Stewech. *in infimo quemque honore fortiſſimum.* Flor. III, 20. *In honore virium gladiator.* Græv.

Certas res nuntiarent] Præſertim, ut Antonius e Gallia diſcederet. *Corrad.*

Poſtulata retulerunt] Ea ſunt in Philippica VIII. *Idem.*

ari populares ſumus. Sed tu quid ageres, quid acturus, bi denique eſſes, neſciebam. Fama nuntiabat te iſſe in Syiam: auctor erat nemo. De Bruto, quo propius eſt, eo rmiora videntur eſſe quae nuntiantur. Dolabella valde ituperabatur ab hominibus non inſulſis, quod tibi tam cio ſuccederet, cum tu vix dum triginta dies in Syria fuiſſes. taque conſtabat, eum recipi in Syriam non oportere. Summa laus & tua & Bruti eſt, quod exercitum praeter ſpem xiſtimamini comparaſſe. Scriberem plura, ſi rem cauſſamque noſſem. Nunc quae ſcribo, ſcribo ex opinione hominum atque fama. Tuas litteras avide exſpecto. Vale.

Te eſſe in Syria] Al. *iſſe in Syriam*, quæ olabellæ data fuerat, Libya vero ipſi aſſio. *Idem.* *Te iſſe in Syriam*] Sic eſcripſi ex Hittorp. Stewech. & Mendl. Grut. *te eſſe in Syriam.* ſic & Amelodam. ſed *i* poſitum erat ſuper *e* oc modo *eſſe*. Grut. *te iſſe in Syria.* de ectione quam dedimus quam & nonnullæ priſcæ præ ſe ferunt editiones, nemo hercle, quin vera ſit, dubitare poteſt. *Grævius.*

De Bruto] M. Bruto. *Corradus.*

Quo propius eſt] In Macedonia. *Idem.*

Quod tibi tam cito ſuccederet] Lepidus jocus. Vide Manut.

EPISTOLA V.

ARGVMENTVM.

M. Brutum laudat, ut ad ejus imitationem Caſſium accendat: addit de Mutinenſi bello, de ſtatu reip. Eodem anno.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

HIemem credo adhuc prohibuiſſe, quo minus de te certum haberemus, quid ageres, maximeque ubi eſſes. Loquebantur omnes tamen, credo, quod volebant, in Syria te eſſe, habere copias. Id autem eo facilius credebatur, quia ſimile vero videbatur. Brutus quidem noſter egregiam laudem eſt conſecutus. Res enim tantas geſſit, tam-

BRutus] M. Brutus. *Corrad.*

Res enim tantas geſſit] Macedoniam, Illyricum, Græciam, legiones, exercitus, equitatum in Coſs. S. P. Q. R. poteſtate retinuit. lege Philippicam x. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tamque inopinatas, ut eae cum per ſe gratae eſſent, tum ornatiores propter celeritatem. Quod ſi tu ea tenes, quae putamus, magnis ſubſidiis fulta reſp. eſt. A prima enim ora Graeciae uſque ad AEgyptum optimorum civium imperiis muniti erimus & copiis. Quanquam, niſi me fallebat, res ſe ſic habebat, ut totius belli omne diſcrimen in D. Bruto poſitum videretur: qui ſi, ut ſperabamus, erupiſſet Mutina, nihil belli reliqui fore videbatur. Parvis omnino jam copiis obſidebatur, quod magno praeſidio Bononiam tenebat Antonius. Erat autem Claternae noſter Hirtius, ad Forum Cornelium Caeſar, uterque cum firmo exercitu, magnaſque Romae Panſa copias ex dilectu Italiae comparat. Hiems adhuc rem geri prohibuerat. Hirtius nihil niſi conſiderate, ut mihi crebris litteris ſignificat, acturus videbatur. Praeter Bononiam, Regium Lepidi, Parmam, totam Galliam tenebamus ſtudioſiſſimam reip. Tuos etiam clien-

Tum ornatiores propter celeritatem] Nugæ hominum, qui quod præcederet *gratæ*, *gratiores* hic quoque reformarunt. ſed *ornatiores* in Pall. Grut. Vaticani excerptis, editionum primaria; habetque Victorius. [his accedunt Amſtelodam. Mentel. Græv. ſecund.] Paullo poſt ſcripſi, *copias ex dilectu Italiæ comparat*. quod *comparat* habet editio Victorii, Palatinus primus, ac Vaticani excerpta. *Dilectus* vero ſemper ſcribendum eſt, quod ita præeunt MSS. & vetuſti libri, tum quod Lambinus ex ſuis quoque ita contendit. *Gebhardus.*

Claternæ] Plinio *Cliternæ* & Strab. vel *Claterna* in illis legendum videtur. *Corradus.* *Claterna*] Oppidum Lingonum in Gallia Ciſpadana nunc *Quaderna*, juxta amnem ejuſdem nominis. corrupte ſcribitur *Cliterna*. Tenuia ſuperſunt nunc veſtigia. quia Ambroſius lib. 11, ep. 8. jam ſuo tempore in ruinis jacuiſſe teſtatur.

Ad Forum Cornelium] *Forum Cornelii* cæteri ſcriptores habent. Hanc urbem Clephis Longobardorum rex *Imolam* appellavit. *Corradus.* *For. Cornelii*] Et hoc oppidum Lingonum eſt ad viam Flaminiam, aliter *Forum Cornelium*, ſic dictum a L. Cornelio Sulla. Unde in ſcriptis Chriſtianorum *Forum Sullæ* appellatur. hodie *Imola* ab ejus caſtro, quod P. Diaconus rerum Longobard. lib. 11, 18, ait *Imolam* fuiſſe nominatum.

Ex dilectu Italiæ comparat] Legendum *compararat*: & ita habent omnes codices, non *comparat*. quod eo adſcripſi quod olim editum eſt *comparat*, culpa operarum. Jam *dilectu*, legendum eſſe, non *delectu*, nemo eſt qui neſciat, indocilibus exceptis. *Lambin.* *Comparat* tuentur Vatic. prim. Pal. Victorii editio.

Regium Lepidi] Tacitus & alii *Regium Lepidum* vocant. *Corrad.* Oppidum Boiorum in Gallia Ciſpadana, quod & *Forum Regii* dicitur. nunc *Rezzo* & *Reggio*.

Totam Galliam] Ciſalpinam. *Corradus.*

Servii

clientes Tranſpadanos mirifice conjunctos cum cauſſa habebamus. Erat firmiſſimus ſenatus, exceptis conſularibus: ex quibus unus L. Caeſar firmus eſt & rectus. Ser. Sulpicii morte magnum praeſidium amiſimus. Reliqui partim inertes, partim improbi: nonnulli invident eorum laudi quos in rep. probari vident. Populi vero R. totiuſque Italiae mira conſenſio eſt. Haec erant fere quae tibi nota eſſe vellem. Nunc autem opto ut ab iſtis Orientis partibus virtutis tuae lumen eluceat. Vale.

Servij Sulpitii] In legatione ad Antonium vi morbi oppreſſi. *Idem.*

EPISTOLA VI.

ARGVMENTVM.

Strabonem ita commendat ut quaſi aliud agere videatur. in Caſſio & M. Bruto, ſi res ad Mutinam male geratur, ſpem omnem reip. ſitam eſſe dicit. Eodem anno.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

QVi ſtatus rerum fuerit tum cum has litteras dedi, ſcire poteris ex C. Tidio Srabone, viro bono & optime de rep. ſentiente. nam quid dicam, cupidiſſimo tui, qui, domo & fortunis relictis, ad te potiſſimum profectus ſit? Itaque eum tibi ne commendo quidem. adventus ipſius ad te ſatis eum commendabit. Tu velim ſic exiſtimes, tibique perſuadeas, omne perfugium bonorum in te & Bruto eſſe poſitum, ſi, quod nolim, adverſi quid evenerit. Res, cum haec ſcribebam, erat in extremum adducta diſcrimen. Brutus enim Mutinae vix jam ſuſtinebat. Qui ſi conſervatus erit, vicimus: ſin (quod dii omen avertant,) omnis

omnium

IN *te & Bruto*] M. Bruto. *Corrad.*

Brutus Mutinæ] D. Brutus. *Idem.*

Sin, quod dii omen avertant, oppreſſus ibi erit] Tria ultima verba in antiquis exemplaribus non leguntur, nec (ut opinor) legi debent, eſt enim figura ἀποσιώπησις· intelliguntur enim ea quæ reſtituta erant verba, aut quæpiam alia quæ parem vim habeant. Frequens autem eſt hæc figura apud

hunc

omnium curſus ad vos. Proinde fac animum tantum habeas, tantumque apparatum, quanto opus eſt ad univerſam remp. reciperandam. Vale.

hunc auctorem, ſed multis locis contaminata: in epiſtola tamen ad Terentiam incorrupta eſt, *Si perficitis* (inquit) *quod agitis, me ad vos venire oportet: ſin autem: ſed nihil*, &c. *Victorius*. *Dii omen*] Al. *Dii omnes*. Corrad. *Oppreſſus ibi erit*] Hæc verba non ſunt in antiquis libris, ut quæ refugiat dicere, ſed ſignificet tamen. *Idem*.

EPISTOLA VII.

ARGVMENTVM.

Sententiam ab ſe in ſenatu ex Caſſii dignitate dictam, eamque a ſe in concione defenſam, oſtendit. Eodem anno.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

QVanto ſtudio dignitatem tuam, & in ſenatu & ad populum defenderim, ex tuis te malo quam ex me cognoſcere. Quae mea ſententia in ſenatu facile valuiſſet, niſi Panſa vehementer obſtitiſſet. Ea ſententia dicta productus ſum in concionem a tribuno plebis M. Servilio. Dixi de te quae potui, tanta contentione, quantum forum eſt: tanto clamore, conſenſuque populi, ut nihil unquam ſimile viderim. Id velim mihi ignoſcas, quod invita ſocru tua fecerim. Mulier timida verebatur ne Panſae animus offenderetur. In concione quidem Panſa dixit, matrem quoque tuam, & fratrem, illam a me ſententiam noluiſſe dici. Sed haec non movebant, alia malebam. Favebam & reip. cui ſemper favi, & dignitati ac gloriae tuae. Quod autem & in ſe-

IN *ſenatu*] Philippica XI. *Corrad*.

Niſi Panſa vehementer obſtitiſſet] Illa ſententia captus, quæ dicta fuerat, & poſtea etiam in Senatu valuit, ut Coss. Dolabellæ perſequendi cauſſa Aſiam & Syriam ſortirentur. *Idem*.

Ea ſententia dicta] Mea, ut tu Syriam obtineres, & Dolabellam perſequereris: quæ quidem ſententia pluribus verbis in Philippica XI dicitur. *Idem*.

Invita ſocru tua] Servilia, M. Bruti & tuæ uxoris matre. *Idem*.

Ne Panſæ animus offenderetur] Mea ſententia, quæ provinciam illi eriperet, & tibi daret. *Idem*.

Te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

enatu pluribus verbis diſſerui, & dixi in concione, in eo vem fidem meam liberes. Promiſi enim, & prope confirmai, te non exſpectaſſe nec exſpectaturum decreta noſtra, ed te ipſum tuo more rempub. defenſurum. & quanquam ihil dum audieramus, nec ubi eſſes, nec quas copias habees: tamen ſic ſtatuebam, omnes quae in iſtis partibus eſſent pes copiaeque, tuas eſſe: per teque Aſiam provinciam onfidebam jam reipub. reciperatam. Tu fac in augenda loria te ipſum vincas. Vale.

Te non expectaſſe] Sed multis jam in rebus tibi ſenatum fuiſſe. *Idem.*

EPISTOLA VIII.

ARGVMENTVM.

Renovatum eſſe Lepidi ſcelere bellum queritur: Caſſium hortaur ad remp. liberandam. Eodem anno.

M.T.C. C. CASSIO S.P.D.

SCelus affinis tui, Lepidi, ſummamque levitatem & inconſtantiam ex actis, quae ad te mitti certo ſcio, cognoſſe arbitror. Itaque nos, confecto bello, ut arbitrabamur, enovatum bellum gerimus, ſpemque omnem in D. Bruto & Planco habemus: ſi verum quaeris, in te, & in meo Bruo, non ſolum ad praeſens perfugium, ſi (quod nolim) adverſi quid acciderit, ſed etiam ad confirmationem perpetuae libertatis. Nos hic de Dolabella audiebamus quae vellemus: ſed certos auctores non habebamus. Te quidem magnum hominem, & praeſenti judicio, & reliqui temporis exſpectatione ſcito eſſe. Hoc tibi propoſito, fac ut ad ſumma contendas. Nihil eſt tantum quod non populus Rom. a te perfici atque obtineri poſſe judicet. Vale.

EPI-

SCelus affinis tui] Conjunctionem cum M. Antonio. *Corrad.*
Affinis tui] Ep. 2 hujus lib. *Idem.*
Confecto bello] Victoria Mutinenſi. *Id.*

Ad præſens] Hoc eſt, in præſentia, ut alibi loquitur, hoc tempore; pro quo barbare dicitur *in præſentiarum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA IX.

ARGVMENTVM.

Ejuſdem argumenti cum ſuperiore: hoc amplius, quod in Italiam Caſſium vocat. Eodem anno.

M.T.C. C. CASSIO S.P.D.

BRevitas tuarum litterarum me quoque breviorem in ſcribendo facit: &, vere ut dicam, non ſatis occurrit quid ſcribam. Noſtras enim res in actis perferri ad te certo ſcio, tuas autem ignoramus. Tanquam enim clauſa ſit Aſia, ſic nihil perfertur ad nos, praeter rumores de oppreſſo Dolabella, ſatis illos quidem conſtantes, ſed adhuc ſine auctore. Nos, confectum bellum cum putaremus, repente a Lepido tuo in ſummam ſollicitudinem adducti ſumus. Itaque perſuade tibi, maximam reip. ſpem in te & in copiis eſſe tuis. Firmos omnino exercitus habemus: ſed tamen, ut omnia (ut ſpero) proſpere procedant, multum intereſt te venire. Exigua enim ſpes eſt reipub. nam nullam non libet dicere: ſed quaecunque eſt, ea deſpondetur anno conſulatus tui. Vale.

TE *venire*] In Italiam. *Corrad.* *Anno conſulatus tui*] Qui ſolet ſequi præturam. *Idem.*

EPISTOLA X.

ARGVMENTVM.

Et Lepidum hoſtem a ſenatu judicatum ſcribit, & omnino rem poſcere ut Caſſius cum exercitu in Italiam veniat. Eodem anno.

M.T.C. C. CASSIO S.P.D.

LEpidus, tuus affinis, meus familiaris, pridie Kal. Quintiles ſententiis omnibus hoſtis a ſenatu judicatus eſt, ceterique qui una cum illo a rep. defecerunt: quibus tamen ad

d ſanitatem redeundi ante Kal. Septemb. poteſtas facta eſt. ortis ſane ſenatus, ſed maxime ſpe ſubſidii tui. Bellum uidem, cum haec ſcribebam, ſane magnum erat, ſcelere levitate Lepidi. Nos de Dolabella quotidie quae volunus audimus; ſed adhuc ſine capite, ſine auctore, rumore iuntio. Quod cum ita eſſet, tamen litteris tuis, quas Nonis Maii ex caſtris datas acceperamus, ita perſuaſum erat civitati, ut illum jam oppreſſum omnes arbitrarentur, te autem in Italiam venire cum exercitu: ut, ſi haec ex ſententia confecta eſſent, conſilio atque auctoritate tua, ſin quid forte titubatum, ut fit in bello, exercitu tuo niteremur. Quem quidem ego exercitum quibuſcunque potuero rebus ornabo, cujus rei tum tempus erit, cum, quid opis reip. laturus

AD *ſanitatem redeundi*] Ad ſana conſilia, ad obſequium & fidem. Cæſar 1 de Bell. Gall. *Non reſpuit conditionem Cæſar, jamque eum ad ſanitatem reverti arbitrabatur.* Hirt. de Bello Africano, *Ut ſibi daret facultatem cum Conſulibus agendi, ſi poſſet aliqua ratione deduci ad ſanitatem.* Idem de Bello Alexandrino, *Parceret præclariſſimæ patriæ, quæ turpiſſimis incendiis & ruinis eſſet deformata, cives ſuos primum ad ſanitatem revocaret.*

Sed maxime ſpe ſubſidii tui] Vatic. *ſed maxima ſpe ſubſidii tui.* Pal. pr. & Mentel. *ſed maxime ſpes.* Grut. Amſtelod. & Græv. ſec. *ſed maxima ſpes ſubſidii tui.* quæ ſcriptura mihi præ aliis probatūr. Quamvis ſenatus fortis ſit, inquit Cicero, tamen plus ſpei nobis eſt in tuo ſubſidio, quam fortitudine ſenatus. Poteſt tamen & vulgata lectio defendi commode. *Grævius.*

Sane magnum erat] Forte leg. *inſane magnum erat.* Guilielm.

Litteris tuis] Duodecimis hujus libri. *Corrad.*

Si hæc ex ſententia confecta eſſent, conſilio atque auctoritate tua roboraremur] In nullis paullo antiquioribus libris *roboraremur* legi: & ſane vacat, omnis enim periodi ſenſus ab extremo ejus verbo bis repetito pendet & regitur. Ut ſi hæc, inquit, ex ſententia confecta eſſent, conſilio atque auctoritate tua niteremur: ſin quid forte titubatum (ut fit in bello) exercitu tuo niteremur. Ipſe ſententiam, ſtructuramque verborum ſine ea voce pulcherrime poſſe ſtare exiſtimo. Quod autem inculcaverant verbum, etſi non malum eſt, non fortaſſe hic valde aptum, certe non neceſſarium. Alii poſtea caſtigarunt *roborarentur* de rebus intelligentes, quæ quamvis ex ſententia confectæ eſſent, ejus conſilio & auctoritate indigere videbantur, ut firmius conſtituerentur. Ego in eadem ſententia permaneo, ut melior elegantiorque ſit vetus lectio: nam hæc poſterior meo judicio durior, cum a rebus ad homines, & a tertia perſona ad primam importune tranſeat. *Victorius.* *Roborarentur*] Sive *roboraremur*, verbum eſt additum. *niteremur* enim bis repetendum eſt. *Corradus.*

Cum quid opis reip. laturus ſit, &c.] Veterum hoc loco aliquot codicum ſcripturam lectori proponam, hoc tantum, *cum quid opis reip. laturus ſit, aut quis exercitus ſit, aut quid jam tulerit, notum eſſe cœperit.* Lambinus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

turus is exercitus ſit, aut quid jam tulerit, notum eſſe coeperit. Nam adhuc tantum conatus audiuntur, optimi illi quidem & praeclariſſimi, ſed geſta res exſpectatur: quam quidem aut jam eſſe aliquam, aut appropinquare confido. Tua virtute & magnitudine animi nihil eſt nobilius. Itaque optamus, ut quam primum te in Italia videamus. remp. nos habere arbitrabimur, ſi vos habebimus. Praeclare viceramus, niſi ſpoliatum, inermem, fugientem Lepidus recepiſſet Antonium. Itaque nunquam tanto odio civitati Antonius fuit, quanto eſt Lepidus. Ille enim ex turbulenta rep. hic ex pace & victoria bellum excitavit. Huic oppoſitos conſules deſignatos habemus: in quibus eſt magna illa quidem ſpes, ſed anceps cura propter incertos exitus proeliorum. Perſuade tibi igitur, in te & in Bruto tuo eſſe omnia, vos exſpectari, Brutum quidem jam jamque. Quod ſi, ut ſpero, victis hoſtibus noſtris veneritis, tamen auctoritate veſtra reſpub. exſurget, & in aliquo ſtatu tolerabili conſiſtet. Sunt enim permulta quibus erit medendum, etiam ſi reſp. ſatis eſſe videbitur ſceleribus hoſtium liberata. Vale.

Conſules deſ.] D. Brutum & L. Plancum. *Corradus.*

EPISTOLA XI.

ARGVMENTVM.

Scribit, a quibus copias acceperit: ſeque & remp. commendat. Eodem anno, ante Mutinenſem victoriam, ut adſcripta dies docet.

C. CASSIVS PROCOS. M.T.C. S.P.D.

S. V. B. E. E. Q. V. In Syriam me profectum eſſe ſcito ad L. Murcum, & Q. Criſpum, imperatores. Viri fortes,

C. *CASSIVS PROCOS.*] *Procos.* etiam vocat Cicero in Philippica XI. quoniam provincia, quam obtinebat, conſularis erat: ut nullo modo hic *Proprǣt.* legi debeat. *Corrad.*

L. Murcum & Q. Criſpum imperatores] L. Statium Murcum, & Q. Martium Criſpum viros Prætorios, tunc in Syria Procoss. & Impp. etſi Criſpus Bithyniæ præfectus fuerat. *Idem.*

Q. Ca-

ortes, optimique cives, poſtea quam audierunt, quae Romae gererentur, exercitus mihi tradiderunt: ipſique meum una fortiſſimo animo rempub. adminiſtrant. Item legionem, quam Q. Caecilius Baſſus habuit, ad me veniſſe ſcito: Quattuorque legiones, quas A. Allienus ex AEgypto eduxit, traditas ab eo mihi eſſe ſcito. Nunc te cohortatione non puto indigere, ut nos abſentes, remque publicam, quantum eſt in te, defendas. Scire te volo, firma praeſidia vobis ſenatuique non deeſſe, ut optima ſpe & maximo animo rempub. defendas. Reliqua tecum aget L. Carteius, familiaris meus. Vale. Data Nonis Martiis, ex caſtris Taricheis.

Q. Cæcilius Baſſus] Qui cum Pompeianus eſſet, ſibi in Syria, interfecto Sexto Julii Cæſaris affine, magnas vires privato conſilio compararat. *Idem.*

A. Allienus] Dolabellæ legatus, qui ab Appiano *Albinus* dicitur. *Idem.*

Data Nonis Martiis] Si non falſa dies, hæ litteræ nonæ libri hujus numerandæ fuerunt, ut illis præferantur, quarum initium, *brevitas tuarum litterarum.* has enim accipio. *Bernhard. Rutil.*

Taricheis] Plin. lib. v, cap. 15. *Corradus.* *Tarichea* oppidum Judææ muniтiſſimum, vid. Joſeph. belli Judaic. lib. II, c. 25 & ſeq.

EPISTOLA XII.

ARGVMENTVM.

Facta mentione benevolentiae Ciceronis erga ſe, commendat ſuam dignitatem, ſuoſque duces ac milites. in extremo, iturum ſe in Ciliciam contra Dolabellam, ſignificat. Eodem anno.

CASSIVS PROCOS. M. CICERONI SVO. S.D.

S. V. B. E. E. Q. V. Legi tuas litteras, in quibus mirificum tuum erga me amorem recognovi. Videbaris enim non ſolum favere nobis, id quod & noſtri & reip. cauſſa ſemper feciſti: ſed etiam gravem curam ſuſcepiſſe, vehementerque eſſe de nobis ſollicitus. Itaque, quod te primum exiſtimare putabam, nos oppreſſa repub. quieſcere non poſſe: deinde, cum ſuſpicarere nos moliri, quod te ſolli-

ſollicitum eſſe & de ſalute noſtra, & de rerum eventu putabam, ſimul ac legiones accepi quas A. Allienus eduxerat ex AEgypto, ſcripſi ad te, tabellarioſque complures Romam miſi. Scripſi etiam ad ſenatum litteras, quas reddi vetui prius quam tibi recitatae eſſent: ſi forte mei obtemperare mihi voluerint. Quod ſi litterae perlatae non ſunt, non dubito quin Dolabella, qui, nefarie Trebonio occiſo, Aſiam occupavit, tabellarios meos deprenderit, litteraſque interceperit. Exercitus omnes, qui in Syria fuere, teneo. Habeo paullulum morae, dum promiſſa militibus perſolvo. Nunc jam ſum expeditus. A te peto, ut dignitatem meam commendatam tibi habeas, ſi me intelligis, nullum neque periculum neque laborem patriae denegaſſe: ſi contra importuniſſimos latrones arma cepi te hortante & auctore: ſi non ſolum exercitus ad rempub. libertatemque defendendam comparavi, ſed etiam crudeliſſimis tyrannis eripui. Quos ſi occupaſſet Dolabella, non ſolum adventu, ſed etiam opinione, & exſpectatione exercitus ſui Antonium confirmaſſet. Quas ob res milites tuere, ſi eos mirifice de rep. meritos eſſe animadvertis, & effice, ne quem poeniteat rempub. quam ſpem praedae & rapinarum ſequi maluiſſe. Item Murci & Criſpi imperatorum dignitatem, quantum eſt in te,

L*Egi tuas litteras*] Fortaſſe ſeptimam hujus libri. *Corradus.*

Nos moliri] Nos moliri aliquid pro republica.

Scripſi ad te] Superiore epiſtola. *Corradus.*

Trebonio occiſo] Smyrnæ a Dolabella. *Idem.*

Habeo paullulum moræ] Mediceus liber, *Habui pollulum moræ. Pollulum* autem pro *paullulum*: in quo duo animadvertenda ſunt, & *o* pro *au* poſitum, & *paullum* per duo *ll*, ſcribi ſæpe ſolitum. Nam idem liber in epiſtolarum titulis, quæ ſunt ad Paullum Cos. *Paullo* ſcriptum habet, quod in aliis etiam priſcis monimentis adnotatum eſt. Quibus argumentis confirmari poteſt, *Pollam* in epiſtola Ciceronis ad D. Brutum non aliam eſſe a *Paulla Valeria* de qua Cœlius in epiſtola ſua locutus eſt, ut ab aliis accurate animadverſum eſt. *Victorius.* *Habui paullulum moræ*] Ita Victorius & Palatinus primus. reliqui *habeo.* Ceterum e ſuis MSS. *pollulum* legit Guilielm. ſicque corrigit Tibullum lib. II, El. 5.

At qua velabri regio; prius ire ſolebat
Exiguus polla per vada linter aqua.

Legit inquam *polla.* Gebhard.

Contra importuniſſimos latrones] Antonium & Dolabellam. *Corr.* *Importuniſſimus* & ſceleſtiſſimus. ſic ſuperius lib. IV, ep. 5. & lib. IX, ep. 21.

Noluit

e, tuere. Nam Baſſus miſere noluit mihi legionem trade-e. Quod niſi milites invito eo legatos ad me miſiſſent, lauſam Apameam tenuiſſet quoad vi eſſet expugnata. Haec te peto, non ſolum reipub. quae tibi ſemper fuit cariſſima, ed etiam amicitiae noſtrae nomine, quam confido apud te lurimum poſſe. Crede mihi, hunc exercitum, quem ha-eo, ſenatus atque optimi cujuſque eſſe, maximeque tuum. De cujus voluntate aſſidue audiendo, mirifice te diligit ca-umque habet. Qui ſi intellexerit, commoda ſua curae ti-i eſſe, debere etiam ſe tibi omnia putabit. Litteris ſcriptis udii Dolabellam in Ciliciam veniſſe cum ſuis copiis. profi-iſcar in Ciliciam. quid egerim celeriter ut ſcias dabo ope-am. Ac velim, ut meremur de rep. ſic felices ſimus. Fac aleas, meque ames. Nonis Maii, ex caſtris.

Noluit mihi legionem tradere] Al. *mihi egiones.* Nam etſi in ſuperiore etiam piſtola *legionem* ſcribit, hiſtoria tamen habet, legioni, quæ Baſſum nortuo Sexto Julio ſecuta eſt, alteram provincialem fuiſſe additam: ut ſupra primam, hic ambas intelligat. *Corrad.*

Apameam] Quam ipſe Baſſus multo ante munierat. *Idem.*

EPISTOLA XIII.

ARGVMENTVM.

Gratulatur de Mutinenſi victoria, & res a ſe geſtas exponit. Eodem anno.

CASSIVS Q. M. CICERONI S.D.

S. V. B. E. E. Q. V. Cum reipub. vel ſalute vel victoria gaudemus, tum inſtauratione tuarum laudum, quod maximus conſularis maximum conſulem te ipſe viciſti, & lacta-

C. *CASSIVS*] Al. *Q. Caſſius*, qui C. Caſſi frater fuit, ſi modo hunc eum eſſe credimus. *Corrad.* Sed in MS. Amſtelodamenſi extat, ut publicatum a Manutio: *CASSIVS Q.* hoc eſt, Caſſius Quæſtor. vid. Manut.

Vel victoria] Apud Mutinam. *Corradus.*

Tum inſtauratione tuarum laudum] XII Kalend. Maii, quo die a toto pene populo in Capitolium eſt deductus, maximoque clamore & plauſu in roſtris collocatus. *Idem.*

Idquo

laetamur, & mirari ſatis non poſſumus. Fatale neſcio quid tuae virtuti datum, idque ſaepe jam experti ſumus. Eſt enim tua toga omnium armis felicior, quae nunc quoque nobis paene victam rempub. ex manibus hoſtium eripuit ac reddidit. Nunc ergo vivemus liberi: nunc te, omnium maxime civis & mi cariſſime, id quod maxime reipub. tenebris comperiſti, nunc te habebimus teſtem noſtri & in te & in conjunctiſſimam tibi remp. amoris: &, quae ſaepe pollicitus es te & taciturum dum ſerviremus, & dicturum de me tum cum mihi profutura eſſent, nunc illa non ego quidem dici tantopere deſiderabo, quam ſentiri a te ipſo. Neque enim omnium judicio malim me a te commendari, quam ipſe tuo judicio digne, ac mereor, commendatus eſſe: ut haec noviſſima noſtra facta, non ſubita, nec inconvenientia, ſed ſimilia illis cogitationibus, quarum tu teſtis es, fuiſſe judices, meque ad optimam ſpem patriae non minimum tibi ipſi producendum putes. Sunt tibi, M. Tulli, liberi, pro-

Idque ſæpe jam experti ſumus] Hæc eſt ſcriptura Amſtelodamenſis, primi Palat. Gruter. mei ſecundi & Menteliani, niſi quod hic *jam* non agnoſcat, quam vulgatæ prætuli, quæ eſt, *id quod jam ſæpe experti ſumus.* Vatican. & Victor. *id quod jam experti ſumus.* Grævius.

Ex manibus hoſtium] Antonii & aliorum. *Corradus.*

Eripuit] Excitans Senatum ad perſequendum Antonium. *Idem.*

Reddidit] Hoc eſt, reſtituit. Ovid. I Metam.

Redditus orbis erat.

hoc eſt, reſtitutus poſt diluvium ſuæ formæ & ſtatui. Juſt. XVIII, 7. *Atque ita decem Senatoribus interfectis, urbem legibus ſuis reddidit.* hoc eſt, urbi libertatem reſtituit. *Grævius.*

Id quod maxime reip. tenebris comparaſti] *Tenebris.* nimirum ſub Cæſare. *Corradus.* Plerique MSS. *tenebaris.* videtur Caſſius ſcripſiſſe, *id quod maximis reipublica tenebris comperiſti.* Illud *tenebaris* alterius mendæ cauſſa fuit & origo. *Græv.*

Non ſubita, nec inconvenientia] Si Latine dicatur, cum iis facile ſentiam, qui non negant hoc loco legi poſſe *convenientia*, & συμβεβηκότα ſignificari. *Corradus.* P. Victorius aſſeverat eſſe in optimo illo libro ſcriptum, *nec convenientia:* & vult, *nec convenientia,* accipi pro non convenientia. quaſi dictum ſit, non ſubita & non convenientia. Manutius contra teſtatur in nonnullis libris veteribus legi, *nec inconvenientia:* in uno, *nec diſconvenientia.* Noſtri quoque omnes habent, *nec inconvenientia.* quare lectionem receptam & Manutii ſententiam ſequor. *Lambinus.* *Ut hæc noviſſima noſtra facta non ſubita, obvenientia*] Ita quidam legunt pro *nec inconvenientia:* quod non ſatis placet. *Urſinus.*

Tibi ipſi producendum putes] *Produci* dicuntur, qui evehuntur ad dignitates, commendantur. Senec. præf. Controv. lib. IV. *Niſi illum magnitudo patris* non

ropinquique, digni quidem te, & merito tibi cariſſimi. eſſe tiam debent in rep. proxime hos cari, qui ſtudiorum tuorum ſunt aemuli, quorum eſſe cupio tibi copiam. Sed tamen non maxima me turba puto excludi, quo minus tibi vacet me excipere, & ad omnia, quae velis & probes, producere. Animum tibi noſtrum fortaſſe probavimus, ingenium diutina ſervitus certe, qualecunque eſt, minus tamen, quam erat, paſſa eſt videri. Nos ex ora maritima Aſiae provinciae, & ex inſulis, quas potuimus naves deduximus. Dilectum remigum magna contumacia civitatum, tamen ſatis celeriter habuimus. Secuti ſumus claſſem Dolabellae, cui Lucilius praeerat: qui ſpem ſaepe tranſitionis praebendo, neque unquam non decedendo, noviſſime Corycum ſe con-

non produceret, ſed *abjiceret*. Auguſtus apud Sueton. Claud. c. 4. *Quid eſt quod dubitemus, quin per eoſdem articulos & gradus producendus ſit, per quos frater ejus productus fuit?* vid. ibi Caſaub.

Proxime hos cari] Al. *prox. ii.* Corradus.

Qui ſtudiorum tuorum ſunt æmuli] Id eſt, ſunt ſectatores tuorum ſtudiorum. ut apud Liv. I, 18. *æmulantium ſtudia cœtus*, ubi vide Gronovium.

Animum tibi noſtrum fortaſſe probavimus] Victorius & Gebhardus ediderunt ex MSS. *probabimus*, quod etiam in noſtris codicibus extat. Sed cum ſententia requirat *probavimus*, & nihil frequentius ſit in veteribus libris quam has *b* & *v*. invicem permutari, non dubitavi cum Manutio aliiſque vulgatæ lectioni ſuffragari. *Græv.*

Naves deduximus] Naves deduci dicuntur cum ex portibus in altum provehuntur. Ovid. VI Metam.

> —— *jubet illa carinas*
> *In freta deduci.*

Contrarium eſt *ſubducere*. Virgil. I Æneid.

> *Urbem quam ſtatuo veſtra eſt, ſubducite naves.*

Cui Lucilius præerat] Dion hujus præfecti claſſis Dolabellæ non meminit. Appianus lib. IV. τῶν ἐμφυλίων. L. Figuli mentionem fecit, qui mercede claſſem conducebat Dolabellæ: inquit enim, καὶ ναυτικὸν ἀγείρων ἐπὶ μισθῷ διὰ Λευκίου Φίγλου παρά τε Ῥοδίων καὶ Παμφυλίων, καὶ ἐκ Κιλικίας. Videndum igitur accurate, an L. Lucilius Figulus appellatus ſit: non facile enim credo in cunctis, & impreſſis & manuſcriptis Ciceronis libris mendum eſſe, neque ſatis mihi videtur ille pronomine tantum ſignificari potuiſſe. *Victorius.* *Lucilius*] L. Figulum claſſi Dolabellæ præfectum fuiſſe ſcribit Appianus. *Corradus.*

Spem ſæpe tranſitionis] Ad nos. *Idem.*

Neque unquam non decedendo] Nihil quidem auſim contra tot veterum librorum conſenſum, qui hanc lectionem tuetur, niſi quod in Menteliano, omnia hæc verba omiſſa ſint: tamen non abeſt, quin in animum inducam ſcripſiſſe Caſſium, quod nonnullæ editiones præ ſe ferunt *deducendo*, ſcilicet ex portu & ſtatione: aut *recedendo*, quod ſolebant facere pugnam detrectantes, aut ex prœlio fugam molientes, ut Iones apud Juſtinum lib. II, cap. 12. quod proprie vocabant *inhibere remis*. Veteres enim ex prœlio marino fugientes, non vertebant navem, ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſe contulit, & clauſo portu ſe tenerę coepit. Nos illa relicta, quod & in caſtra pervenire ſatius eſſe putabamus, & ſequebatur claſſis altera, quam anno priore in Bithynia Tullius Cimber compararat, cui Turulius quaeſtor praeerat, Cyprum petivimus. Ibi, quae cognovimus, ſcribere ad vos quam celerrime voluimus. Dolabellam ut Tarſenſes, peſſimi ſocii, ita Laudiceni, multo amentiores, ultro arceſſierunt: ex quibus utriſque civitatibus, Graecorum militum numero, ſpeciem exercitus effecit. Caſtra habet ante oppidum Laudiceam poſita: & partem muri demolitus eſt, & caſtra oppido conjunxit. Caſſius noſter cum decem legionibus, & cohortibus viginti auxiliariis, & quattuor millium equitatu a millibus paſſuum viginti, caſtra habet

ut puppibus quaſi tergis inhærere victores poſſint; ſed proram ſemper obverſam habebant hoſti, ac ſic ceſſim remigabant ac retro, donec paullatim ex hoſtium conſpectu ſe ſubducere poſſent, ut pridem Viri doctiſſimi præceperunt. Dicit itaque Caſſius Lucilium deducta claſſe ſæpe ſpem tranſitionis feciſſe, ejuſque rei dediſſe ſigna, ſed ſemper (hoc enim eſt *neque unquam non*, pro quo vulgatius dicitur *& nunquam non*) ſimul ac propius illius claſſem veniſſet Caſſius, receſſiſſe, nec voluiſſe naves tradere. *Decedere* autem hoc ſenſu non accipitur. Novi *decedere* præfectos provinciis, præſidia de locis, quæ tenebant, homines *de via, ſententia, jure, moribus*, ſed claſſem decedere ponto, in adventu hoſtium Latinis, ſi recte memini, non dicitur. *Grævius.*

Corycum] Plin. & Strab. Al. *Corinthum.* Sunt etiam qui legunt *circum.* Corrad. *Corycum*] Non hic mons intelligitur, ut docti interpretes exiſtimant, ſed oppidum Ciliciæ Corycus, *quod portu ſaloque incingitur, anguſto tergore continenti annexum* ut Mela ait lib. 1, 15. In iſtius oppidi portu tenuit ſe Lucilius. *Grævius.*

In Bithynia] Cui ipſe Cimber poſt Cæſaris mortem præfuit. *Corradus.*

Turulius] Qui poſtea ſecutus Antonium contra Octavium, tandem contemptæ religionis, Valerio auctore, Æſculapio pœnas dedit. *Idem.*

Tarſenſes] *Tarſus* civitas Metropolis, inſignis, patria D. Paulli, & multorum Philoſophorum inſignium.

Laodiceni] Optime Amſtelod. & Hittorp. *Laudiceni*, ut paullo poſt Hittorp. & Grut. *Laudiceam.* Sic & in optimo libro apud Plin. lib. XXI, c. 5. & procem. lib. XXIII reperit Gronovius *Laudicea* pro *Laodicea.* ut apud Juſtinum XIV, 4. *Laudice* pro *Laodice*; & in XIII, 4. *Laumedon* pro *Laomedon.* & inferius, *navibus Laudicenorum* Amſtelod. *Grævius.* Eſt Laodicea Cœle-Syriæ urbs.

Græcorum militum numero] Guilielmius legi volebat *numeros*, nos contra libros nihil molimur. In fine epiſtolæ ex Palatino primo & Gruteriano, excerptis Vaticani, editione Victorii atque adeo omnium principe ſcripſi, *& volo bene ſperare:* cum edatur, *volo igitur vos bene ſperare.* Gebhard.

Caſſius noſter] C. Caſſius Cæſaris interfector. *Corrad.*

Caſtra habet poſita cum vallo] Hæc ſunt tam

[illegible] poſita πάλτῳ, & exiſtimat ſe ſine proelio poſſe vincere. [illegible]m jam ternis tetradrachmis triticum apud Dolabellam [illegible]. niſi quid navibus Laudicenorum ſupportarit, cito fa[illegible] pereat neceſſe eſt. Ne ſupportare poſſit, & Caſſii claſſis [illegible]ne magna, cui praeeſt Sextilius Rufus, & tres, quas nos [illegible]duximus, ego, Turulius, Patiſcus, facile praeſtabunt. Et

[illegible] inepta verba ut nullus labor ſit [illegible]uinata ea oſtendere: quæ enim [illegible]ra vere appellari poſſunt ſine val[illegible] cum autem *caſtra* dixiſſet, nihil [illegible]nebat addere *cum vallo*. Veteres co[illegible]es, *caſtra habet poſita πάλτῳ*, quæ le[illegible] ſincera noſtro judicio eſt. Etenim [illegible]*tos* teſte Strabon. lib. XVI. τ̃ γεωγρα[illegible]φων, Syriæ oppidum, Laodiceæ vi[illegible]um. hæc autem ejus verba, τῇ γδ [illegible]οδικείᾳ πλησιάζει πολίχνια τό, τε Πο[illegible]διον καὶ τὸ Ἡράκλειον καὶ τὰ Γάβαλα, [illegible]εἶτα ἤδη ἡ τῶν Ἀραδίων παραλία Πάλτος [illegible]Βαλαναία, καὶ Κάρανος τὸ ἐπίνειον τῆς [illegible]άδου. Plin. etiam lib. V, c. 20. ſic de [illegible]meminit, *Hic rurſus Syria deſinente [illegible]ænice: oppida, Carne, Balanæa, Paltos, [illegible]bale. Palto* autem adverbialiter, ut [illegible]epiſtola ad Senatum, *Pacorem Orodi [illegible]ris Parthorum filium cum permagno [illegible]itatu Parthico tranſiſſe Euphratem, & [illegible]ra poſuiſſe Tybæ*, ut omnia jam con[illegible]niant. Quomodo autem πάλτῳ hic [illegible]tio caſu dixerit, conſiderandum eſt. [illegible]m ſi Latinam conſuetudinem ſecu[illegible] eſſet, Palti ſecundum formam ge[illegible]tivi dixiſſet: an quia Græce id no[illegible]en poſuit, Latinorum uſum non [illegible]vavit? quamvis Græci quoque a[illegible]m quandam rationem habere vi[illegible]ntur. Quod vero Laodiceæ obſeſſus [illegible]olabella perierit magno urbis illius [illegible]trimento, docet Strabo lib. XVI de [illegible]odicea loquens, ἐλύπησε δ' οὐ με[illegible]ίως Δολοβέλλας καταφυγὼν εἰς αὐτὴν, καὶ πολιορκηθεὶς ὑπὸ Κασσίου μέχρι θανά[illegible]σου διαφθείρας ἑαυτὸν καὶ τ̃ πόλεως πολ[illegible]ὰ μέρη. Victorius. *Caſtra habet poſita [illegible]λτῳ*] Locum hunc, qui multis ſe[illegible]lis jacuerat, ope meliorum codi[illegible]m reſtitui: qui non veſtigium ali- quod ſinceræ lectionis ut ſæpe retinebant, ſed ipſam incorruptam integramque conſervarant, ΠΑΛΤΩΙ enim in illis eſt. Sunt tamen qui παλτοῖ malint. qua autem ratione hic πάλτῳ dictum eſſet, expoſui. Quantum ego exiſtimo cum ι, quod nunc ſubſcribunt, in illo exemplari, ut in Mediceo codice, ultimum eſſet Græcæ vocis, & a librariis in penultima littera peccatum eſſet, quod parvam illam pro magna feciſſent, crediderunt nonnulli παλτοῖ ſcriptum fuiſſe: in Mediceo tamen nihil maculæ. *Idem* in poſterior. *Cum vallo*] Al. πάλτῳ, quod eſt oppidum prope Laodiceam. ſed arbitror ſcriptum hic fuiſſe παλτόθι. *Corradus.*

Ternis tetradrachmis] Hoc eſt, duodecim drachmis, ſeu denariis, qui ſchellingis Batavorum reſpondent, venditur medimnus tritici. Nam apud Livium pro *trium fere denariorum in ſingulis tetradrachmis argenti eſt pondus*, legendum *quatuor fere denariorum*, ut recte animadvertit Budæus de Aſſe, & Gronovius de Seſtertiis.

Triticum apud Dolabellam eſt] Hoc eſt *venit. Eſſe* eſt venalem eſſe. Cic. III in Verr. *Quum in Sicilia ſeſtertiis binis tritici modius eſt.* Et mox, *Ut ſibi pro frumento, quanti frumentum eſſet, dare liceret.* Rurſumque, *quanti Epheſi ſit frumentum.* Liv. XXIX. *Sextante ſal & Romæ & per totam Italiam erat.* Gronov.

Sextilius Rufus] Lib. XIII, ep. 48. *Corrad.* Hittorp. *Sexulius Rufus.* unde Guilielm. legit, *Sex. Julius Rufus.*

Patiſcus] Epiſt. 25 hujus libri. *Corradus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Et volo bene ſperare, & rempub. ut & vos iſtic expediiſtis ita pro noſtra parte celeriter nobis expediri poſſe confide re. Vale. Data Idibus Iun. Cypro, a Crommyu-acride.

Et volo bene ſperare] Arbitror legendum eſſe *te volo*, non ut alii, qui cum antea in impreſſis libris, *& volo vos bene ſperare* legeretur, maluerunt hanc delere, quæ pæne in antiquis libris conſervatur, & illam retinere, cujus in eiſdem exemplaribus veſtigium nullum: qui etiam *igitur* addiderunt. *Victorius.*

Ita pro noſtra parte celeriter iter nobis expediri poſſe confidere] Sic omnes, quos vidimus, & vulgati & antiqui codices habent. Quis tamen non videat abundare vocem eam *iter*, inutiliterque a librariis quatuor litteras antecedentis dictionis repetitas eſſe? agitur enim de expedienda repub. & de victoria paranda, non de itineris expeditione, quod ridiculum eſt. jubet bonam ſpem habere Ciceronem, confidereque etiam ipſos poſſe bene rem gerere, qui in Aſia reipub. partes defenderent, ut illi in Italia geſſerant. Videbant, ut illi in Italia gesserant. Videndum potius (quod puto) an in illis verbis, *& volo bene ſperare*, pro *&*, *te* legi debeat. nam quod ante *& vos* legebatur, nos antiquis codicibus auctoribus delevimus. *Victor.* In duobus MSS. Amſtelodam. & meo ſecundo legitur, *ita pro noſtra parte celerite iter vobis expediri poſſe confidere.* Quæ lectio non videtur ſpernenda, niſi quo *iter* in utroque male interſeratur. *Vo bis expediri* eſt in veſtrum commodum ut apud Juſtin. lib. II. *Piſiſtratus qua ſibi, non patriæ viciſſet tyrannidem p dolum occupat.* Ubique magna ſeges ta lium locutionum. Poteſt tamen alic rum librorum lectio ferri, ut *nobis ex pediri*, ſit *a nobis expediri*, ut apud Ta cit. Ann. I. *claris ſcriptoribus commem rata*, pro *a claris ſcriptoribus.* & Sue ton. Jul. *Campum Stellatem majoribi conſecratum*, pro *a majoribus.* Græv.

A Crommyu acride] *Acromani Iacr de, Acromania clide, a Crommiania clid a Troniana clide, a Crommyu acride*, al atque alii legunt. nos in vetere libi legimus *Acomantide*, unde *Acama tide* legendum credimus: quo nom ne & promontorium Cypri, & C prum ipſam appellatam, ſcripſit T moſthenes. *Corrad.* Sed recte legit *a Crommyu acride.* Crommyu acris e promontorium Cypri. vid. Victorii a h. l. notam, quam Manutianis ann tationibus ſubjecimus.

EPISTOLA XIV.

ARGVMENTVM.

Exponit res a ſe geſtas: Rhodios accuſat: procurationem Aſiæ petit: merita ſua in remp. commemorat. Eodem anno.

LENTVLVS CICERONI SVO S.P.D.

CVm Brutum noſtrum conveniſſem, eumque tardiu in Aſiam venturum animadverterem, in Aſiam redi

l

LENTVLVS] Epiſtola ſeq. *Corradus.*

Conveniſſem] In Macedonia. *Idem*

Rel

: reliquias mei laboris colligerem, & pecuniam quam pri- um Romam mitterem. Interim cognovi in Lycia eſſe aſſem Dolabellae, ampliuſque centum naves onerarias, in uas exercitus ejus imponi poſſet: idque Dolabellam ea iente comparaſſe, ut, ſi Syriae ſpes eum fruſtrata eſſet, onſcenderet in naves, & Italiam peteret, ſeque cum An- oniis, & reliquis latronibus conjungeret. Cujus rei tanto timore fui, ut, omnibus rebus relictis, cum paucioribus minoribus navibus ad illas ire conatus ſim. Quae res, ſi Rhodiis non eſſem interpellatus, fortaſſe tota ſublata eſ- t, tamen magna ex parte profligata eſt. Quum quidem aſſis diſſipata eſt, adventus noſtri timore milites duceſque fugerunt, onerariae omnes ad unam a nobis ſunt exceptae. erte (quod maxime timui) videor etiam conſecutus, ut on poſſit Dolabella in Italiam pervenire, nec ſociis ſuis rmatis durius vobis efficere negotium. Rhodii nos & mpub. quam valde deſperaverint, ex litteris, quas publi- e miſi, cognoſces. Et quidem multo parcius ſcripſi. mi- rari

Reliquias mei laboris] Quæſturæ. *Idem.*

Cum Antoniis] M. & L. Antoniis. ım C. Antonius tertius frater in Ma- donia a M. Bruto captus fuerat. *Idem.*

Ut non poſſit Dolabella in Italiam per- enire] Delevi vocem interjectitiam *aſſe*, poſt *poſſit*, ex Palatino primo, iruteriano, Hittorpiano ac Stewech. atic. [quibus conſentiunt Amſtelo- am. Mentel. Græv. ſec.] ex iiſdem c editione principe edidi, *& quidem ulto parcius ſcripſi. mirari noli. mira eſt rum amentia:* ejectis illis, quæ nùſ- uam comparent, *quam revera furere s inveni. quod vero aliquid de his ſcripſi.* quibus aſſentiuntur quoque Amſte- odam. Mentelian. & Græv. ſecund.] icut ſtatim ex iiſdem omnibus quo- ue, *nec me meæ ullæ privatim injuriæ un- uam.* nam nullus eorum agnoſcit ver- um *moverunt*; quod, aliena manu dditum, poſt τὸ *injuriæ*, margini Me- licei, notat Egnatius. Relegemus & ıos, nam cur aliena toleremus, ac ſpuriis inter legitima locum demus: cum frugi agricolæ malas herbas fru- ticare in hortis, & ſolum ab illis fati- gari nolint, felicioribus plantis pin- gue factum? *Gebhardus.*

Et quidem multo parcius ſcripſi. mirari noli] Nonnulli hic plura verba incul- cant, quæ tradunt in manuſcripto co- dice ſe inveniſſe. de quorum fide non dubito: videndum tamen eſt, an no- væ ſint, & ab aliquo adpoſitæ, quod quidem ego facile credo, nam du- riuſculus in illis ſermo eſt, neque ſa- tis concinnus. Exiſtimarunt fortaſſe imperiti aliqui homines elegantem locutionem, *mirari noli* ſine illis man- cam eſſe, ideoque quod deeſſe credi- derunt, reſtituere. *Mirari* autem *noli* arbitror hic dictum, ut in epiſtola ad Sulpitium, *noli quærere.* Nihil tamen de hac re ſtatuimus. Quid ſuſpicare- mur ſolum enuntiare voluimus: mul- tæ hujuſmodi maculæ ſunt in impreſ- ſis libris, quorum major pars ab ali-

rari noli. mira eſt eorum amentia: nec me meae ullae privatim injuriae unquam. malus animus eorum in noſtram ſalutem, cupiditas partium aliarum, perſeverantia in contemtione optimi cujuſque, ferenda mihi non fuit. nec tamen omnes perditos eſſe puto. Sed iidem illi, qui tum fugientem patrem meum, qui L. Lentulum, qui Pompeium, qui ceteros viros clariſſimos non receperunt, iidem, tanquam aliquo fato, & nunc aut magiſtratum gerunt, aut eos, qui ſunt in magiſtratu, in ſua habent poteſtate. Itaque eadem ſuperbia in pravitate utuntur. Quorum improbitatem aliquando retundi, & non pati impunitate augeri, non ſolum utile eſt reipub. noſtrae, ſed etiam neceſſarium. De noſtra dignitate velim tibi ut ſemper curae ſit: &, quocunque tempore occaſionem habueris, & in ſenatu & in ceteris rebus laudi noſtrae ſuffragere. Quum conſulibus decreta eſt Aſia, & permiſſum eſt iis, ut, dum ipſi venirent, darent negotium qui Aſiam obtineant, rogo te, petas ab iis, ut hanc dignitatem potiſſimum nobis tribuant, & mihi dent negotium, ut Aſiam obtineam dum ipſorum alter-

quo manuſcripto fluxit. Accepi poſtea a doctis viris, qui ſummo ſtudio has epiſtolas cum manuſcriptis ſex ſeptemve exemplaribus contulerunt, in nullo eorum aliter atque in Mediceo legi. *Victorius.* Cum Mediceo faciunt Amſtelod. Mentelian. Grævii ſecund. & Pall. *Parcius ſcripſi*, &c.] Cum hunc locum diligenter cum libris noſtris MSS. contuliſſem, ſic eum reperi ſcriptum, *Et quidem multo parcius ſcripſi. mirari noli. mira eſt*, &c. cetera autem quæ ſunt in vulgatis, ab illis vocibus, *quam re vera*, &c. uſque ad, *aliquid de his ſcripſi*, non reperiuntur in manuſcriptis. Ego tamen ea non ſuſtuli, neque tollenda puto. *Lambin.*

Nec me meæ ullæ privatim injuriæ moverunt unquam] *Moverunt* neceſſarium verbum, etſi in antiquis libris non legitur. *Corrad.*

Tum fugientem] Ex Pharſalico prœlio. *Idem.*

Patrem meum] P. Lentulum Spinterem. *Idem.*

L. Lentulum] Qui cum C. Marcello ſuperiore anno Cos. fuerat. *Idem.*

Non receperunt] Eadem ſcribit Cæſar lib. III de Bello civili. *Idem.*

Magiſtratum gerunt] Rhodi. *Idem.*

Eadem ſuperbia in pravitate utuntur] Nihil equidem hic varietatis in libris MSS. reperi: ſed tamen quidam legi volunt, *eadem ſuperbia & pravitate*: alii, *eadem ſuperbiæ importunitate*, &c. alii, *eadem ſuperbia & importunitate*. Lambin.

Quum Conſulibus] Hirtio & Panſæ. *Corrad.*

Decreta eſt Aſia] Cui, mortuo Trebonio, nullus præfectus fuerat. *Idem.*

Quod

teruter venit. Nam, quod hoc properent in magiſtratu enire, aut exercitum mittere, cauſſam non habent. Dobella enim in Syria eſt, &, ut tu divina tua mente proſpeſti, & praedicaſti, dum iſti veniunt, Caſſius eum oppriet. Excluſus enim ab Antiochia Dolabella, & in oppuiando male acceptus, nulla alia confiſus urbe, Laodiceam, uae eſt in Syria ad mare, ſe contulit. ibi ſpero celeriter im poenas daturum. Nam neque quo refugiat habet, neue diutius ibi poterit tantum exercitum Caſſii ſuſtinere. ero etiam confectum eſſe jam, & oppreſſum Dolabellam. uare non puto Panſam & Hirtium in conſulatu properaros in provincias exire, ſed Romae acturos conſulatum. aque ſi ab his petieris, ut interea nobis procurationem Aie dent, ſpero te poſſe impetrare. praeterea mihi promirunt Panſa & Hirtius coram, & abſenti mihi ſcripſerunt: errioque noſtro Panſa affirmavit, ſe daturum operam ne ſuo conſulatu mihi ſuccedatur. Ego porro non, medius dius, cupiditate provinciae produci longius ſpatium mihi olo. nam mihi fuit iſta provincia plena laboris, periculi, etrimenti. Quae ego ne fruſtra ſubierim, neve prius quam liquias meae diligentiae conſequar decedere cogar, valde boro. Nam ſi potuiſſem, quam exegeram pecuniam, unierſam mittere, poſtularem ut mihi ſuccederetur. Nunc, uod Caſſio dedi, quod Trebonii morte amiſimus, quod iam crudelitate Dolabellae, aut perfidia eorum qui mihi dem reique publicae non praeſtiterunt, id conſequi & recere volo. Quod aliter non poteſt fieri, niſi ſpatium hauero. id ut per te conſequar, velim ut ſolet tibi curae ſit. go me de rep. puto eſſe meritum, ut non provinciae iſtius bene-

Quod hoc properent] Sic reſcripſi ex iobus MSS. vide ſuperius ad lib. x,). 21. *Grævius.*

In magiſtratu] In conſulatu, quo efuncti alii ſolent in provincias Pross. ire. *Corradus.*

Et prædicaſti] Philip. XI. *Idem.*

Male acceptus] Ab iis, qui cuſtodiebant urbem, quamvis Caſſius abeſſet, epiſt. ſeq. *Idem.*

Mihi promiſerunt Panſa & Hirtius coram, & abſenti mihi ſcripſerunt] Forte, *mihi Panſa & Hirtius, & promiſerunt coram & abſenti.* Lambinus.

Ego me de rep. puto eſſe meritum] Sic habent omnes noſtri libri veteres, cum vul-

beneficium exſpectare debeam, ſed tantum quantum Caſſius & Bruti, non ſolum illius facti, periculique ſocietate, ſed etiam hujus temporis ſtudio, & virtute. Primus enim ego leges Antonias fregi: primus equitatum Dolabellae ad remp. traduxi, Caſſioque tradidi: primus dilectus habui pro ſalute omnium contra conjurationem ſceleratiſſimam: ſolus Caſſio & reip. Syriam, exercituſque, qui ibi erant, conjunxi. Nam niſi ego tantam pecuniam, tantaque praeſidia, & tam celeriter Caſſio dediſſem, ne auſus quidem eſſet ire in Syriam: & nunc non minora pericula reip. a Dolabella inſtarent quam ab Antonio. Atque haec omnia is feci, qui ſodalis & familiariſſimus Dolabellae eram, conjunctiſſimus ſanguine Antoniis, provinciam quoque illorum beneficio habebam: ſed πατρίδα ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν, omnibus meis bellum primus indixi. Haec etſi adhuc non magnopere mihi tuliſſe fructum animadverto, tamen non deſpero: nec defatigabor permanere non ſolum in ſtudio libertatis, ſed etiam in labore & periculis. Attamen, ſi etiam aliqua gloria juſta & merita provocabimur, ſenatus & optimi

vulgati habeant, *de rep. ita puto eſſe m.* Omnino particula *ita* ab aliquo ſciolo attexta eſt. inanis enim eſt. *Lambinus.*

Illius facti] Cæſaris cædis, in qua hic Lentulus falſo ſe Bruti & Caſſii ſocium fuiſſe gloriabatur. *Corrad.*

Leges Anton. fr.] Alii reponunt *legiones.* Idem.

Sed πατρίδ' ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν] Non ſunt hæc Græca verba a Lentulo ipſo compoſita, ſed ſumpta e Tragœdia: priſcis autem temporibus illa propter ſententiæ gravitatem valde celebrabantur, nam a Plutarcho etiam in commentario, quo præcepta dat ad Remp. adminiſtrandam utilia, recitantur, εἰ γὰρ εὐγενὲς καὶ φρόνημα μεγάλου τὸ ἀναφωνῆσαι, Φιλῶ τέκν' ἀλλὰ πατρίδ' ἐμὴν μᾶλλον φιλῶ, πῶς οὐκ, &c. Nec tamen auctor eorum adducitur. Ego ſane verſiculos ipſos in his, quæ conſervatæ ſunt, Tragœdiis me legiſſe non memini. Hujuſmodi ſane multas grandes, generoſaſque ſententias pronuntiari facit Euripides a Praxithea Erechthei regis uxore, quæ libens volenſque filiam ſuam pro ſalute Athenarum morti obtulit. Cum autem Tragœdia ipſa, in qua erant, perierit, leguntur apud Lycurgum acerbum illum accuſatorem in oratione quam ſcripſit contra Leocratem, quamvis in verſiculis ipſis, qui plurimi ſunt, Praxithea oſtendat, ſe unam tantum filiam ad ſupplicium tradere. Cicero autem in prima quæſtione Tuſculana, & in oratione quoque pro P. Seſtio narrat plures Erechthei regis filias cupide mortem pro vita civium oppetiſſe. *Victorius.*

Omnibus meis] Dolabellæ & Antoniis. *Corradus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ptimi cujuſque officiis, majore cum auctoritate apud ce-
eros erimus, & eo plus prodeſſe reip. poterimus. Filium uum, ad Brutum cum veni, videre non potui, ideo quod m in hiberna cum equitibus erat profectus. Sed, medius dius, ea eſſe eum opinione, & tua & ipſius & in primis ea cauſſa gaudeo. Fratris enim loco mihi eſt, qui ex te na-
us, teque dignus eſt. Vale. D. IIII Kalend. Iun. Pergae.

Filium tuum] Epiſt. 21 lib. XVI. *em.*

Pergæ] *Perga* oppidum Pamphyliæ. vid. Plin. v, 27. & Mel. I, 14.

EPISTOLA XV.

ARGVMENTVM.

Et hic res a ſe geſtas commemorat: in Rhodios invehitur: de olabella optabilia ſignificat. Eodem anno.

P. LENTVLVS P. F. PROQVAEST. PROPR. COSS. PRAETT. TRIBB. PL. SEN. P.Q.R. S.P.D.

S. V.L.V.V.B.E.E.V. Scelere Dolabellae oppreſſa Aſia, in proximam provinciam Macedoniam, praeſiiaque reip. quae M. Brutus, V.C. tenebat, me contuli: & l egi, ut, per quos celerrime poſſent, Aſia provincia vectialiaque in veſtram poteſtatem redigerentur. Quod cum ertimuiſſet Dolabella, vaſtata provincia, correptis vectialibus, praecipue civibus Romanis omnibus crudeliſſime lenudatis ac divenditis, celeriuſque Aſia exceſſiſſet quam o praeſidium adduci potuiſſet, diutius morari, aut exſpectare praeſidium non neceſſe habui: & quam primum ad neum officium revertendum mihi eſſe exiſtimavi, ut & reliqua

LENTVLVS P. F.] P. Lentuli Spinteris, qui Ciceronem reſtituit, lius. *Corradus.*

Brutus V.C.] Brutus vir clariſſimus. *dem.*

Civibus Romanis omnibus crudeliſſime *denudatis*] Præſtat abeſſe *omnibus*, uti in Hittorpiano codice merito non legitur hæc vox. *Græv.*

Crudeliſſime denudatis ac divenditis] *Ac divexatis*, magis placet, ſi modo fideliter a nonnullis reponitur. *Corrad.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

liqua vectigalia exigerem, &, quam depoſui pecuniam, colligerem: quidquid ex ea correptum eſſet, aut quorum id culpa accidiſſet, cognoſcerem quam primum, & vos de omni re facerem certiores. Interim cum per inſulas in Aſiam naviganti mihi nuntiatum eſſet, claſſem Dolabellae in Lycia eſſe, Rhodioſque navis compluris inſtructas & paratas in aqua habere: cum his navibus, quas aut mecum adduxeram, aut comparaverat Patiſcus proquaeſtor, homo mihi cum familiaritate tum etiam ſenſibus in rep. conjunctiſſimus, Rhodum reverti, confiſus auctoritate veſtra, ſenatuſque conſulto, quo hoſtem Dolabellam judicaratis: foedere quoque, quod cum his, M. Marcello, Ser. Sulpicio renovatum erat: quo juraverant Rhodii, eoſdem hoſtes ſe habituros, quos S. P. Q. R. Quae res nos vehementer fefellit. Tantum enim afuit ut illorum praeſidio noſtram firmaremus claſſem, ut etiam a Rhodiis urbe, portu, ſtatione, quae extra urbem eſt, commeatu, aqua denique prohiberentur noſtri milites, nos vix ipſi ſingulis cum navigiolis reciperemur. Quam indignitatem, diminutionemque majeſtatis, non ſolum juris noſtri, ſed etiam imperii populique R. idcirco tulimus, quod interceptis litteris cognoramus, Dolabellam, ſi deſperaſſet de Syria AEgyptoque, quod neceſſe erat fieri, in navis cum omnibus ſuis latronibus atque omni pecunia conſcendere eſſe paratum, Italiamque petere: idcirco etiam navis onerarias, quarum minor nulla erat duum millium amphorum, contractas in Lycia a claſſe ejus obſideri. Hujus rei timore, patres conſcripti, percitus, injurias perpeti & cum contumelia etiam noſtra

Patiſcus] Qui & ipſe gloriabatur, ſe unum ex Cæſaris interfectoribus fuiſſe. *Idem.*

Judicaratis] Poſt C. Trebonii cædem. *Idem.*

Tantum enim afuit] Sic Hittorp. ut fere ſemper antiquiſſimi libri ſcribunt pro vulg. *abfuit.*

Ægyptoque] Epiſt. 2 hujus libri. *Corrad.*

Duum millium amphorarum] Nos ut habent priſca exemplaria *amphorum* ſcripſimus. Græco autem more a recto ἀμφορεῦς, ſecundo multitudinis caſu *amphorum* inclinavit. *Victor.*

Tant

ra omnia prius experiri malui. Itaque ad illorum voluntaem introductus in urbem & in ſenatum eorum, quam digentiſſime potui, cauſſam reip. egi: periculumque omne, uod inſtaret, ſi ille latro cum omnibus ſuis naves conſcendiſſet, expoſui. Rhodios autem tanta in pravitate animadverti, ut omnes firmiores putarent, quam bonos: ut hanc oncordiam, & conſpirationem omnium ordinum ad defendendam libertatem, propenſe non crederent eſſe factam: ut patientiam ſenatus & optimi cujuſque manere etiam nunc confiderent, nec potuiſſe audere quenquam Dolabellam hoſtem judicare: ut denique omnia, quae improbi fingebant, magis vera exiſtimarent, quam quae vere facta erant, & a nobis docebantur. Qua mente etiam ante noſtrum adventum poſt Trebonii indigniſſimam caedem, ceteraque tot tamque nefaria facinora, binae profectae erant ad Dolabellam legationes eorum, & quidem novo exemplo, contra leges ipſorum, prohibentibus iis qui tum magiſtratus gerebant. Haec, ſive timore, ut dictitant, de agris, quos in continenti habent, ſive furore, ſive potentia paucorum, qui & antea pari contumelia viros clariſſimos affecerant,

Tanta pravitate eſſe animadverti] Quidam libri veteres, & item vulgati, habent *tanta importunitate*, &c. ego *tanta pravitate*, probo; & ita habent cod. vet. emendatiores. *Lambinus*. *Rhodios autem tanta in pravitate animadverti*] Non dubito de veritate hujus lectionis: quum ſuperiore epiſtola dixerit, *eadem ſuperbia in pravitate utuntur*. Certe agnoſcunt illam Vaticani excerpta, prima editio, neque ſecus Gruterianus & Stewechianus, niſi quod præpoſitionem *in* omiſerint. Palatinus primus, ſicut vulgatæ *tanta importunitate*. Paullo poſt malebat Guilielmius *Pop. Rom. penſe non crederent*. Gebhardus.

Hæc ſive timore —— *ſive furore*, *ſive potentia paucorum*, &c.] Al. *hæc ſive timor eſt*: & mox, *ſive furor eſt*. Sed niſi legas, *Nec ſive timore*, & in fine periodi, *voluerunt*, Latinam elegantiam deſideres neceſſe eſt. *Corrad*. *Sive furore ſive patientia paucorum*] Ita codex Mediceus, ut notat Egnatius, nihilo tamen minus ille emendarat *potentia*, ut poſtea in omnes editiones irrepſit. Sed *patientia* agnoſcunt Pall. Gruterianus, & recte ex illo laudatiſſimo codice illam lectionem in ſua editione Victorius, habetque eandem editio veterrima. *Gebhardus*. Mihi maxime probatur Menteliani codicis ſcriptura, *Hæc ſive timor eſt*, *ut dictitant de agris*, *quos in continenti habent*, *ſive furor*, *ſive potentia paucorum*. Sane *potentia* recepi, ut ante Manutius aliique fecerunt, quamvis ex ingenio profectum eſſe exiſtimarent. *Patientia* enim ſine ſenſu ullo in aliis codicibus legitur. *Græv*.

Affecerant] Superiore epiſtola. *Corr*.

cerant, & nunc maximos magiſtratus gerentes, nullo exemplo, neque noſtra ex parte, neque noſtro praeſentium, neque imminenti Italiae urbique noſtrae periculo, ſi ille parricida cum ſuis latronibus, navibus ex Aſia Syriaque expulſus Italiam petiſſet, mederi cum facile poſſent, noluerunt. Nonnullis etiam ipſi magiſtratus veniebant in ſuſpicionem, detinuiſſe nos, & demorati eſſe, dum claſſis Dolabellae certior fieret de adventu noſtro. Quam ſuſpicionem conſecutae res aliquot auxerunt: maxime quod ſubito ex Lycia Sex. Marius, & C. Titius, legati Dolabellae, a claſſe diſceſſerunt, navique longa profugerunt, onerariis relictis, in quibus colligendis non minimum temporis laboriſque conſumſerunt. Itaque cum ab Rhodo cum iis quas habueramus navibus in Lyciam veniſſemus, navis onerarias recepimus, dominiſque reſtituimus: idemque, quod maxime verebamur, ne poſſet Dolabella cum ſuis latronibus in Italiam venire, timere deſiimus. claſſem fugientem perſecuti ſumus uſque Sidam, quae extrema regio eſt provinciae meae. Ibi cognovi, partem navium Dolabellae diffugiſſe, reliquas Syriam Cyprumque petiiſſe. Quibus disjectis, cum ſcirem, C. Caſſii, ſingularis civis & ducis claſſem maximam fore praeſto in Syriam, ad meum officium reverti: daboque ope-

Magiſtratus gerentes] Ut nos. *Idem.*

Nullo exemplo, neque veſtra ex parte] Quidam legi volunt, *neque ulla ex parte:* & interpretantur, ne ulla quidem ex parte. Ego ex antiquæ ſcripturæ veſtigiis repono, *neque noſtræ partis:* ſubintellige, periculo, ſeu repete ἀπὸ κοινοῦ. *Lambin.* Sed præſtat lectio Hittorpiani, Stewechiani, Gruter. Amſtelod. & mei ſecundi, *neque noſtra ex parte.* hoc eſt, quod noſtris partibus non erat proficuum. alii dicerent *neque e re noſtra.* Grævius.

Neq. veſtr. ex p. neque noſtro præſentium] Al. N. *n. præcepto.* Corradus.

Ille parricida] Dolabella. *Idem.*

Demorati eſſe] Amſtelodam. *demorari eſſe.* Mallem, *detinuiſſe nos, & demorari, dum claſſis.* non modo nos detinuiſſe, ſed etiamnunc demorari. *Grævius.*

Uſque Sidam] Pamphyliæ urbem. Superius lib. III, ep. 5.

Claſſem maximam fore præſto in Syria] Sic nos correximus in Quæſtura. *Corradus.* *Cl. m. f. pr. in Syriam*] Hanc lectionem reſtituo ex Gruteriano, editione principe; quam cum in Mediceo reperiſſet æque Victorius, diſtinctione peccavit; edidit enim; *fore præſto, in Syriam ad meum officium reverti.* Sed quid ad illud diceret, cum Gruterianus codex ſupra habet epiſtola præcedente, *aut eos qui ſunt in magiſtratu, ſuam in habent poteſtatem?* Sic ſupra

peram, ut meum ſtudium, diligentiam vobis, P.C. reique p. praeſtem: pecuniamque, quam maximam potero, quam celerrime cogam, omnibuſque cum rationibus ad os mittam. Si percurrero provinciam, & cognovero, qui obis & reip. fidem praeſtiterunt in conſervanda pecunia a ne depoſita, quique ſcelere ultro deferentes pecuniam pulicam, hoc munere ſocietatem facinorum cum Dolabella nierunt, faciam vos certiores. De quibus, ſi vobis videbiur, ſi, ut meriti ſunt, graviter conſtitueritis, noſque vetra auctoritate firmaveritis, facilius & reliqua exigere vetigalia, & exacta ſervare poterimus. Interea quo commolius vectigalia tueri, provinciamque ab injuria defendere oſſim, praeſidium neceſſarium voluntariumque comparavi. His litteris ſcriptis, milites circiter XXX quos Dolaella ex Aſia conſcripſerat, e Syria fugientes in Pamphyiam venerunt. hi nuntiaverunt, Dolabellam Antiocheam quae in Syria eſt, veniſſe, non receptum: conatum eſſe aliquoties vi introire, repulſum ſemper eſſe cum magno ſuo detrimento. Itaque centum circiter amiſſis, aegris relictis, noctu Antiochea profugiſſe Laodiceam verſus: ea nocte omnes fere Aſiaticos milites ab eo diſceſſiſſe: ex his ad octingentos Antiocheam rediiſſe, & ſe iis tradidiſſe, qui a Caſſio relicti, urbi illi praeerant, ceteros per Amanum in Ciliciam deſcendiſſe: quo ex numero, ſe quoque eſſe dicebant: Caſſium autem cum ſuis omnibus copiis nuntiatum eſſe quatridui iter Laudicea afuiſſe, tum cum Dolabella eo

pra ſæpius tacitus ex libris ac MSS. inſinuavi hanc priſcam lectionem. Vulgatum eſt, *fore præſto in Syria.* Gebhardus.

Antiocheam quæ in Syria eſt] Plures enim fuerunt hujus nominis urbes in illa Orientali plaga.

Centum circiter amiſſis, &c.] Quid vulgatarum editionum cymbala tibi reſpondeant, prius adverte, *C. circiter amicis, ægriſque compluribus relictis noctu Antiochia.* quid ergo reſtituerimus, quid amiſerimus, quid emendaverimus vides. Idque præſtitimus ex Pall. Gruteriano, Stewechiano, Hittorpiano, Vaticani excerptis, atque editione prima, ſimulque Victoriana. Mox habet Stewechianus codex, *omnes fere Aſiaticos milites ab eo diſceſſe.* quod rectum puto; etiamſi Grammaticas tribus mihi ob id iratas habeam, & neſcio quos, quibus nihil placet, niſi ſui ſimile, hoc eſt, obvium, vile, ſordidum. *Gebhard.*

Tre-

la eo tenderet. Quamobrem opinione celerius confido ſceleratiſſimum latronem poenas daturum. Quarto Nonas Iunias, Pergae.

EPISTOLA XVI.

ARGVMENTVM.

Gratulatur de filii Ciceronis indole ad virtutem: verſus mittit, in civem improbum a ſe conſcriptos: petit ut includatur in ſcripta Ciceronis de Caeſaris interitu. Antonio & Dolabella Coſs.

TREBONIVS CICERONI S.

S. V. B. E. Athenas veni a. d. XI Kal. Iun. atque ibi, quod maxime optabam, vidi filium tuum, deditum optimis ſtudiis, ſummaque modeſtiae fama. Qua ex re quantam voluptatem ceperim, ſcire potes etiam me tacente. Non enim neſcis quanti te faciam, & quam, pro noſtro veterrimo veriſſimoque amore, omnibus tuis etiam minimis commodis, non modo tanto bono, gaudeam. Noli putare, mi Cicero, me hoc auribus tuis dare: nihil adoleſcente tuo atque adeo noſtro, (nihil enim mihi a te poteſt eſſe ſejunctum) aut amabilius omnibus iis, qui Athenis ſunt, eſt: aut ſtudioſius earum artium quas tu maxime amas, hoc eſt, optimarum. Itaque tibi, quod vere facere poſſum, libenter quoque gratulor, nec minus etiam nobis: quod eum quem neceſſe erat diligere, qualiſcunque eſſet, talem habemus ut libenter quoque diligamus. Qui cum mihi in ſermone injeciſſet, ſe velle Aſiam viſere, non modo invitatus, ſed etiam rogatus eſt a me, ut id potiſſimum nobis obtinentibus provinciam faceret. Cui nos & caritate & amore tuum officium praeſtaturos non debes dubitare. Illud quoque erit nobis

TREBONIVS] Ep. 28 lib. x. *Corrad.*

Athenas veni] Poſt Cæſ. mortem. *Idem.*

Me hoc auribus tuis dare] Me hoc dicere quod te libenter auditurum credam: me tibi blandiri, aſſentari, ſecundas facere.

obis curae, ut Cratippus una cum eo ſit, ne putes, in Aſia eriatum illum ab iis ſtudiis, in quae tua cohortatione inciatur, futurum. Nam illum paratum, ut video, & ingreſum pleno gradu, cohortari non intermittemus, quo in dies ongius diſcendo exercendoque ſe procedat. Vos quid ageretis in rep. cum has litteras dabam non ſciebam. Audiebam quaedam turbulenta, quae ſcilicet cupio eſſe falſa ut liquando otioſa libertate fruamur: quod vel minime adhuc nihi contigit. Ego tamen nactus in navigatione noſtra puillum laxamenti, concinnavi tibi munuſculum ex inſtituo meo: & dictum, cum magno noſtro honore a te dictum, concluſi, & tibi infra ſubſcripſi. In quibus verſiculis ſi tibi quibuſdam verbis εὐθυῤῥημονέστερος videbor: turpitudo perſonae ejus, in quam liberius invehimur, nos vindicabit. Ignoſces etiam iracundiae noſtrae: quae juſta eſt in ejuſmodi & homines, & civis. Deinde, qui magis hoc Lucilio licuerit aſſumere libertatis, quam nobis? cum etiam ſi odio par fuerit in eos quos laeſit, tamen certe non magis dignos habuerit, in quos tanta libertate verborum incurreret. Tu, ſicut mihi pollicitus es, adjunges me quam primum ad tuos ſermones. Namque illud non dubito, quin, ſi quid de interitu Caeſaris ſcribas, non patiaris me minimam partem & rei, & amoris tui ferre. Vale, & matrem meoſque tibi commendatos habe. D. VIII Kalendas Iunias, Athenis.

EPI-

Cratippus] Illius præceptor: quem philoſophorum illius ætatis principem, lib. I de Offic. Cic. appellavit. ep. 21 lib. XVI. *Corrad.*

Ἀσχημονέστερος] Cuncti veteres libri εὐθυρημονέστερος, a verbo, quo ad Pætum ſcribens utitur, εὐθυρήμων ſecunda collatione, id eſt, aliquantulum in verbis liberior, & rem ipſam nulla circumſcriptione quaſi tectis verbis deſcribens. Quod cum licentiam quandam primo præ ſe ferat, nonnullis reprehendendum videtur, etſi Stoicorum erat præceptum, ut eorum ſapiens ſic loqueretur. ἀσχημονέστερος enim, id eſt, deformior & turpior, fœdam potius corporis effigiem declarat. *Victor.* Vera lectio eſt εὐθυῤῥημονέστερος, rectiloquentior, hoc eſt, liberior in loquendo, ut ep. 22. lib. VIII. Cicero diſputavit. *Corrad.*

Turpitudo perſonæ ejus] Fortaſſe Antonii, qui Cæſaris interfectores, atque adeo ipſum Trebonium, cujus beneficio viveret, perſequebatur. Hinc iracundiæ juſtæ ignoſcendum eſſe dixit. *Idem.*

Lucilio] Poetæ. *Idem.*

In eos] Tubulum, Mutium, Lupum, Carbonem & Lapathum. *Idem.*

COR-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XVII.

ARGVMENTVM.

Cornificio, Africam regenti, vivo adhuc Caeſare, varia ſcribit, de rumoribus e Syria allatis, de otio civitatis, de Oratore a ſe ſcripto, de ſuo erga illum ſtudio. Q. Fabio Maximo, C. Trebonio Coſs.

CICERO CORNIFICIO COLLEGAE S. D.

GRata mihi vehementer eſt memoria noſtri tua, quam ſignificaſti litteris: quam ut conſerves, non quo de tua conſtantia dubitem, ſed quia mos eſt ita rogandi, rogo. Ex Syria nobis tumultuoſiora quaedam nuntiata ſunt. quae, quia tibi ſunt propiora quam nobis, tua me cauſſa magis movent quam mea. Romae ſummum otium eſt: ſed ita, ut malis ſalubre aliquod & honeſtum negotium: quod ſpero fore. video id curae eſſe Caeſari. Me ſcito, dum tu abſis, quaſi occaſionem quandam & licentiam nactum ſcribere audacius: & cetera quidem fortaſſe, quae etiam tu conce-deres: ſed proxime ſcripſi de optimo genere dicendi: in quo

C*ORNIFICIO*] Q. Cornificio Africæ Prætori a Cæſare præfecto. *Corradus.*

COLLEGÆ] In auguratu, ep. 22 hujus libri. *Idem.*

Tumultuoſiora quædam nuntiata ſunt] De Q. Cæcilio Baſſo, & Sext. Julio inter ſe diſſidentibus, & bello ex ea re excitato. Niſi famam de bello Parthico intelligere malimus. *Idem.*

Quod ſpero fore; video id curæ eſſe Cæſari] Omnes hic hiare orationem credebant, ideo ſuffulciebant hoc tibicine, *quia video id curæ.* ſed ejeci hunc centonem, Palatini primi, ſexti, Vaticani, editioniſque Victorianæ auctoritate. ſtatim principio ex Palatino ſexto, Hittorpiano, Vaticano, *non quo de tua conſtantia dubitem* idque infinitis modis feci, ubi ſemper edebatur *quod.* Paullo ante finem, legendum eſt *ſolitudine* non *ſollicitudine* ex Palatino ſexto, Vaticano, Medic. editione Victorii. Illud quoque admonendum eſt, in Palatino ſexto, Hittorpiano, Stewechiano, in umbilico Epiſtolæ ita concipi totum ferme orationis complexum, *te judicio noſtro, ſic ſcilicet, ut doctum hominem ab indocto paullum diſſidere.* Gebhardus.

Et cetera quidem] Ut Philoſophica. *Corradus.*

De optimo genere dicendi] De optimo genere Oratorum. niſi forte magis placet

quo ſaepe ſuſpicatus ſum, te a judicio noſtro, ſic ſcilicet, ut doctum hominem a non indocto, paullulum diſſidere. Huic tu libro, maxime velim ex animo, ſi minus, gratiae cauſſa ſuffragere. Dicam tuis ut eum, ſi velint, deſcribant, ad teque mittant. Puto enim, etiam ſi rem minus probabis tamen in iſta ſolitudine, quidquid a me profectum ſit, jucundum tibi fore. Quod mihi exiſtimationem tuam dignitatemque commendas, facis tu quidem omnium more: ſed velim ſic exiſtimes, me, cum amori, quem inter nos mutuum eſſe intelligam, plurimum tribuam, tum de ſummo ingenio, & de ſtudiis tuis optimis, & de ſpe ampliſſimae dignitatis ita judicare, ut neminem tibi anteponam, comparem paucos.

placet Oratorem intelligere. *Idem.*
In iſta ſolitudine] Ita jam pridem caſtigavimus, in noſtriſque libris ſcribi juſſimus, ſecuti Medicei codicis & aliorum manu ſcriptorum auctoritatem, nec non rationem ipſam: nihil enim certius hac lectione, nihil clarius eſſe poteſt: & hoc eſt cur in explicationibus noſtris eam ſilentio præteriimus: neque enim confirmatione egebat, quam tamen alii ſibi poſtea vendicarunt. *Victorius.*

EPISTOLA XVIII.

ARGVMENTVM.

Purgat ſe de infrequentia litterarum: prudentiam Cornificii gravitatemque laudat: praeſentem reip. ſtatum, cum excuſatione Caeſaris, accuſat. Eodem anno.

CICERO CORNIFICIO COLLEGAE S. D.

QVod extremum fuit in ea epiſtola, quam a te proxime accepi, ad id primum reſpondebo. Animum advorti enim,

A*Nimum advorti en. hoc vos magn. orat.*] Sic elegantiſſimus & accuratiſſimus Victorius edidit, quicum facit Palatinus ſextus, Vaticanus. Vulgatum erat *animadverti*: ſed illud melius & antiquius. Paullo poſt ex Feſto Guilielmius malebat, *cum mihi renuntiatum eſſet.* Paullo iterum poſt, ex editione primaria, Victoriana, Palatino ſexto (nam in primo hæc epiſtola deſideratur) Hittorpiano, Stewechiano, Vaticani excerptis [quibus adſtipulatur

enim, hoc vos magnos oratores facere nonnunquam. Epiſtolas requiris meas. ego autem nunquam, cum mihi denuntiatum eſſet a tuis, ire aliquem, non dedi. Quod mihi videor ex tuis litteris intelligere, te nihil commiſſurum eſſe temere, nec ante quam ſciſſes quo iſte neſcio qui Caecilius Baſſus erumperet, quidquam certi conſtituturum: id ego & ſperaram prudentia tua fretus, & ut confiderem fecerunt tuae gratiſſimae mihi litterae. idque ut facias quam ſaepiſſime, ut & quid tu agas, & quid agatur, ſcire poſſim, & etiam quid acturus ſis, valde te rogo. Etſi periniquo patiebar animo te a me digredi, tamen eo tempore me conſolabar, quod & in ſummum otium te ire arbitrabar, & ab impendentibus magnis negotiis diſcedere. Vtrumque contra accidit. iſtic enim bellum eſt exortum, hic pax conſecuta: ſed tamen ejuſmodi pax, in qua, ſi adeſſes, multa te non delectarent: ea tamen, quae ne ipſum Caeſarem quidem delectent. Bellorum enim civilium hi ſemper exitus ſunt, ut non ea ſolum fiant quae velit victor, ſed etiam ut iis mos gerendus ſit, quibus adjutoribus ſit parta victoria. Equidem ſic tam obdurui, ut ludis Caeſaris noſtri aequiſſimo animo viderem T. Plancum, audirem Laberii & Publii poemata. Nihil mihi tam deeſſe ſcito, quam qui-cum haec familiariter docteque rideam. Is tu eris, ſi quam primum veneris. quod ut facias non mea ſolum ſed etiam tua intereſſe arbitror.

EPI-

latur Amſtelodam.] edidi, *fecerunt tuæ gratiſſimæ mihi litteræ*, cum deterius vulgatum ſit, *fecerunt tuæ graviſſimæ litteræ. Idque.* Gebhard.

Hoc vos magnos oratores facere nonnunquam] Ut poſtremis criminibus atque objectionibus primo reſpondeatis. *Bernh. Rutil.*

Cæcilius Baſſus] Epiſt. ſuperiore, & XI hujus lib. *Corrad.*

T. Plancum] Qui in eam urbem rediit armis Cæſaris, ex qua exceſſerat legibus damnatus: Epiſtola ſecunda libro ſeptimo. *Idem.*

Laberii & Publii] Lege Macrobium. *Idem.*

Vere-

EPISTOLA XIX.

ARGVMENTVM.

Gratulatur de Syriae adminiſtratione illi a Caeſare mandata: ...mque optat a Parthico bello vacuam: quod ſi bellum ſit, exem...um ei proponit M. Bibuli, qui ſe opido munitiſſimo tenuerat quam...u Parthi in provincia fuerunt. Eodem anno.

M. T. C. CORNIFICIO S. D.

...Ibentiſſime legi tuas litteras, in quibus jucundiſſimum mihi fuit quod cognovi meas tibi redditas eſſe. Non ...nim dubitabam quin eas lubenter lecturus eſſes. verebar ut ...edderentur. Bellum quod eſt in Syria, Syriamque pro...inciam tibi tributam eſſe a Caeſare, ex tuis litteris cogno...i. Eandem rem tibi volo bene & feliciter evenire. Quod ...a fore confido, fretus & induſtria & prudentia tua. Sed ...e Parthici belli ſuſpicione quod ſcribis, ſane me commo...it. Quantum copiarum haberes, cum ipſe conjectura con...equi poteram, tum ex tuis litteris cognovi. Itaque opto ne ... illa gens moveat hoc tempore, dum ad te legiones eae ...erducantur quas audio duci. Quod ſi pares copias ad con...ligendum non habebis, non te fugiet uti conſilio M. Bibuli. ...qui ſe oppido munitiſſimo & copioſiſſimo tamdiu tenuit, ...quamdiu in provincia Parthi fuerunt. Sed haec melius ex re ...& ex tempore conſtitues. Mihi quidem uſque curae erit ...quid agas, dum quid egeris ſciero. Litteras ad te nunquam habuī

V*Erebar ut redderentur*] Id eſt, verebar ne non redderentur. Sic au...em legendum eſt, non, ut vulgo, *ne* ...*edderentur*. Et vero ut ſic legatur, præ...er veteres codices, qui ſic habent, ra...io poſtulat. *Lambinus*. Hanc lectio...nem profitentur omnes libri Palatini, ...Vaticani excerpta, Stewech. Hittor...pianus. Et ſic ante Lambinum editum erat in impreſſione prima, atque Florentina. Vulgo male, *ne redderentur*. Gebhard.

Bellum quod eſt in Syria] A Cæcilio Baſſo commotum. *Corrad.*

Oppido munitiſſimo] Antiochiæ. *Idem*.

Tenuit] Quo tempore ego Ciliciæ præeram. *Idem*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

habui cui darem quin dederim. A te ut idem facias peto: in primiſque ut ita ad tuos ſcribas, ut me tuum ſciant eſſe.

EPISTOLA XX.

ARGVMENTVM.

Iocatur, quia Sinueſſanae villae hoſpitio Cornificius uti noluerat; & crebras ab eo litteras petit. Scripta videtur haec epiſtola eo tempore cum in Africam provinciam Cornificius iret.

CICERO CORNIFICIO.

GRatae mihi tuae litterae, niſi quod Sinueſſanum diverſoriolum contemſiſti. Quam quidem contumeliam villa puſilla iniquo animo feret, niſi in Cumano & Pompeiano reddideris πάντα περὶ πάντων. Sic igitur facies, meque amabis, & ſcripto aliquo laceſſes. Ego enim reſpondere facilius poſſum quam provocare. Quod ſi, ut es, ceſſabis, laceſſam. nec tua ignavia etiam inertiam afferat. Plura otioſus. Haec, cum eſſem in ſenatu, exaravi.

G*Ratæ mihi tuæ litteræ*] Hæc epiſtola ſcripta videtur, quo tempore Cornificius per hæc loca in Africam proficiſceretur, ut ſuperioribus præponenda ſit. *Corrad.*

Diverſoriolum contemſiſti] Plerique libri veteres, *diverſiolum* vel *deverſiolum.*

Quod ſi, ut es, ceſſabis; laceſſam] Palatinus ſextus lectionem nobis oggerit, quæ mihi non indigna viſa adnotatu, *Quod ſi, ut es delicatus, ceſſabis; laceſſam.* De qua alii ſtatuant; ego nihil decerno, neque vacat. poſt, quia Lambinus legit, *tua ignavia etiam mihi inertiam aff.* Putat Guilielmius fuiſſe, *etiam mi inertiam*, a quo non diſſentio. *Gebhardus.*

EPISTOLA XXI.

ARGVMENTVM.

Anicium ſenatorem, ejuſque negotia & dignitatem commendat. Incertus annus.

M.T.C. CORNIFICIO S.D.

CAius Anicius, familiaris meus, vir omnibus rebus ornatus, negotiorum ſuorum cauſſa legatus eſt in Africam

m legatione libera. Eum velim rebus omnibus adjuves, peramque des ut quam commodiſſime ſua negotia conciat. in primiſque, quod ei cariſſimum eſt, dignitatem us tibi commendo: idque a te peto, quod ipſe in proncia facere ſum ſolitus, non rogatus, ut omnibus ſenatobus lictores darem: quod idem acceperam & cognovem a ſummis viris factitatum. Hoc igitur, mi Cornifici, cies: ceteriſque rebus omnibus ejus dignitati, reique, ſi e amas, conſules. id erit mihi gratiſſimum. Da operam t valeas.

Egatione libera] Quæ honoris fere cauſſa a ſenatu concedebatur, ne natores in provinciis prorſus privati ſent. *Corrad.*

Quod idem acceperam, & cognoveram a mmis viris factitatum] Amſtelodam. iique duo libri, *quod id cognoveram a mmis viris factitatum.* quod non imobem. Duas rationes affert, quibus npulſus ſenatoribus qui in ſuam provinciam venerant, etiam non rogantibus dederit lictores: & quod ipſe cum ſenator eſſet & in aliorum provincias ſe contuliſſet, acceperit lictores cum faſcibus a præfectis; & quod hoc ſummi viri facere ſint ſoliti. Mentelianus liber legit, *quod id acceperam & cognoveram a ſummis viris factitatum.* quod & ipſum pervulgatæ lectioni præferendum. *Gravius.*

EPISTOLA XXII.

ARGVMENTVM.

Narrat de ſtatu reip. poſt Caeſaris interitum: hortatur ut provinciam retineat in poteſtate reip. Antonio & Dolabella Coss.

M. T. C. CORNIFICIO S. P. D.

NOs hic cum homine gladiatore, omnium nequiſſimo, collega veſtro, Antonio, bellum gerimus: ſed non

O*Mnium nequiſſimo, collega noſtro*] In auguratu. *Corradus.* P. Victorius didit, *collega veſtro*, ſed *collega noſtro*, robo. Fuit enim collega Ciceronis Antonius in auguratu. *Lambin.* *Collega noſtro Anton.*] In argenteis denaiis *Antonius Augur* deſcriptus eſt, & Cornuficius item, *Cornuficius Augur Imp.* Urſin. *Omn. neq. collega veſtro*] Sic Palatinus primus, ſextus, Vaticani excerpta, Hittorpianus, Stewechianus, [nec non Amſtelod.] Victoriana editio. probat tamen Lambinus *noſtro*, ut & ante illum Egnatius Manutiuſque, quod erat collega Ciceronis in Auguratu. Nos potiori conſenſui aurem & obſequelam dedimus. *Gebhardus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

non pari conditione, contra arma verbis. At etiam de te concionatur: nec impune. nam ſentiet quos laceſſierit. Ego autem acta ad te omnia arbitror perſcribi ab aliis, a me futura debes cognoſcere, quorum quidem non eſt difficilis conjectura. Oppreſſa omnia ſunt: nec habent ducem boni, noſtrique τυραννοκτόνοι longe gentium abſunt. Panſa & ſentit bene, & loquitur fortiter: Hirtius noſter tardius convaleſcit. Quid futurum ſit plane neſcio. Spes tamen una eſt, aliquando populum R. majorum ſimilem fore. Ego certe reip. non deero, &, quidquid acciderit, a quo mea culpa abſit, animo forti feram. Illud profecto, quoad potero, tuam famam & dignitatem tuebor. A. d. XIII Kalendas Ianuar. ſenatus frequens mihi eſt aſſenſus, cum de ceteris rebus magnis & neceſſariis, tum de provinciis, ab iis qui obtinerent, retinendis, neque cuiquam tradendis, niſi qui ex ſenatuſconſulto ſucceſſiſſet. Hoc ego cum reip. cauſſa cenſui, tum, mehercule, in primis retinendae dignitatis tuae. Quamobrem te amoris noſtri cauſſa rogo, reip. cauſſa hortor, ut ne cui quidquam juris in tua provincia eſſe patiare: atque ut omnia referas ad dignitatem, qua nihil poteſt eſſe praeſtantius. Vere tecum agam, ut neceſſitudo noſtra poſtulat. in Sempronio, ſi meis litteris obtemperaſſes, maximam ab omnibus laudem adeptus eſſes. Sed illud & praeteriit, & levius eſt. Haec magna res eſt. Fac ut provinciam retineas in poteſtate reip. Plura ſcripſiſſem, niſi tui feſtinarent. Itaque Cherippo noſtro me velim excuſes.

EPI-

Noſtrique τυραννοκτόνοι] Tyrannicidæ, ut Brutus & Caſſius. *Corrad.*

Hirt. tardius convaleſcit] Ægrotabat enim, pro cujus ſalute P. R. etiam vota fecit. *Idem.*

Mihi eſt aſſenſus] Philippica 3. *Idem.*

Retinendis] Ex lege Julia. *Idem.*

Retinendæ dignitatis tuæ] Contra C. Calviſium tuam provinciam petentem. *Idem.*

Cherippo noſtro me velim excuſes] Ep. 30 hujus libri. hic olim cum Q. Cicerone in Aſia fuerat. *Idem.*

Qua

EPISTOLA XXIII.

ARGVMENTVM.

Primum reſpondet ad ea quae de provincia Cornificii a Stratorio ognoverat: deinde quaſi formam reip. mittit: poſtremo Philoſohiam & Stratorium laudat. Antonio & Dolabella Coss.

M. T. C. P. CORNIFICIO S. D.

OMnem conditionem imperii tui, ſtatumque provinciae mihi demonſtravit Stratorius. O multa intolerabilia locis omnibus! Sed quo tua major dignitas, eo, quae tibi acciderunt, minus ferenda. Neque enim, quae tu propter magnitudinem & animi & ingenii moderate fers, a te non ulciſcenda ſunt, etiam ſi non ſunt dolenda. Sed haec poſterius. Rerum urbanarum acta tibi mitti certo ſcio. quod ni ita putarem, ipſe perſcriberem, in primiſque Caeſaris Octaviani conatum: de quo multitudini fictum ab Antonio crimen videtur, ut in pecuniam adoleſcentis impetum faceret. Prudentes autem & boni viri & credunt factum, & probant. Quid quaeris? magna ſpes eſt in eo. Nihil eſt quod non exiſtimetur laudis & gloriae cauſſa facturus. Antonius autem, noſter familiaris, tanto ſe odio eſſe intelligit, ut, cum interfectores ſuos domi comprenderit, rem proferre non audeat. A. d. VII Idus Octobr. Brundiſium erat profectus obviam legionibus Macedonicis IIII. quas ſibi conciliare pecunia cogitabat, eaſque ad urbem adducere, & in cervicibus noſtris collocare. Habes formam reip. ſi in caſtris poteſt eſſe reſp. in qua tuam vicem ſaepe doleo,

QVæ tibi acciderunt*] A T. Sexto altero Africæ Prætore, qui poſtea etiam bellum cum illo geſſit. *Corrad.*

Cæſaris Octaviani conatum] Epiſt. 28 libro x. *Idem.*

Fictum ab Antonio crimen videtur] Inſidias a Cæſare Antonio ipſi factas. *Id.*

Eſt in eo] Cæſare. *Idem.*

Noſter familiaris] Epiſt. 5. lib. XI. *Idem.*

Interfectores ſuos] A Cæſare immiſſos. *Idem.*

Conciliare pecunia cogitabat] Niſi Cæſar illi terror eſſet oppoſitus. *Idem.*

doleo, quod nullam partem per aetatem ſanae & ſalvae reip. guſtare potuiſti. Atque antehac quidem ſperare ſaltem licebat, nunc etiam id ereptum eſt. Quae enim eſt ſpes, cum in concione dicere auſus ſit Antonius, Cannutium apud eos ſibi locum quaerere, quibus, ſe ſalvo, locus in civitate eſſe non poſſet? Equidem & haec, & omnia quae homini accidere poſſunt, ſic fero, ut philoſophiae magnam habeam gratiam, quae me non modo ab ſollicitudine abducit, ſed etiam contra omnis fortunae impetus armat: tibique idem cenſeo faciundum, nec, a quo culpa abſit, quidquam in malis numerandum. Sed haec tu melius. Stratorium noſtrum cum ſemper probaſſem, tum maxime in tuis rebus ſummam ejus fidem, diligentiam, prudentiamque cognovi. Da operam ut valeas. hoc mihi gratius facere nihil potes.

Canutium] Ep. 3 hujus libri. *Corrad.*

EPISTOLA XXIV.

ARGVMENTVM.

Cornificium hortatur ut omni cura in remp. incumbat: ſcribit de legatis ad Antonium a ſenatu miſſis: Pinarium commendat. Hirtio & Panſa Coſs.

M. T. C. CORNIFICIO S. P. D.

EGo nullum locum praetermitto (nec enim debeo) non modo laudandi tui, ſed ne ornandi quidem. Sed mea ſtudia erga te & officia malo tibi ex tuorum litteris, quam ex meis eſſe nota. Te tamen hortor, ut omni cura in remp. incumbas. hoc eſt animi, hoc eſt ingenii tui, hoc ejus ſpei, quam habere debes, amplificandae dignitatis tuae. Sed hac de re alias, ad te pluribus. cum enim haec ſcribebam, in exſpectatione erant omnia, nondum legati redierant, quos ſenatus

Nondum legati] Epiſtola quarta hujus libri. *Corrad.*

natus non ad pacem deprecandam, ſed ad denuntiandum bellum miſerat, niſi legatorum nuntio paruiſſet. Ego tamen, ut primum occaſio data eſt, meo priſtino more remp. defendi: me principem ſenatui populoque R. profeſſus ſum: nec poſtea quam ſuſcepi cauſſam libertatis, minimum tempus amiſi tuendae ſalutis libertatiſque communis. Sed haec quoque te ex aliis malo. T. Pinarium, familiariſſimum meum, tanto tibi ſtudio commendo ut majore non poſſim. Cui cum propter omnes virtutes, tum etiam propter ſtudia communia, ſum amiciſſimus. Is procurat rationes negotiaque Dionyſii noſtri, quem & tu multum amas & ego omnium plurimum. Ea tibi ego non debeo commendare: ſed commendo tamen. Facies igitur ut ex Pinarii, gratiſſimi hominis litteris tuum & erga illum, & erga Dionyſium ſtudium perſpiciamus.

T. Pinarium] Hunc olim Q. Fratri commendavit, cum eſſet in Gallia. *Idem.*

Dionyſii noſtri] Ep. 30 hujus libri. *Idem.*

Ea tibi ego non debeo commendare: ſed commendo tamen] Hittorpianus codex, *ea tibi commendo tamen ſed non debeo commendare:* unde Guilielmius conjectabat, *commendo, tamen etſi non debeo commendare.* Gebhard.

EPISTOLA XXV.

ARGVMENTVM.

Scribit, S. C. eſſe factum ex litteris Cornificii: hortatur ut reip. cauſſam defendat: Lucceio ſe nulla re defuturum pollicetur. Eodem anno, conſulibus interfectis.

M. T. C. CORNIFICIO S. P. D.

Liberalibus litteras accepi tuas, quas mihi Cornificius altero viceſimo die, ut dicebat, reddidit. Eo die non fuit ſenatus, neque poſtero. Quinquatribus frequenti ſenatu

Liberalibus] XV Kal. Apr. *Corrad.*

Altero viceſimo die] Id eſt, viceſimo ſecundo. vid. Manut.

Neque poſtero] XIIII Kal. Apr. *Corradus.*

Quinquatribus] XIII Kal. Apr. *Idem.*

natu cauſſam tuam egi non invita Minerva. Etenim eo ipſo die ſenatus decrevit, ut Minerva noſtra, cuſtos urbis, quam turbo dejecerat, reſtitueretur. Panſa tuas litteras recitavit. Magna ſenatus approbatio conſecuta eſt cum ſummo gaudio, & offenſione Minotauri, id eſt, Calviſii & Tauri. Factum de te ſenatuſconſultum honorificum. Poſtulabatur ut etiam illi notarentur: ſed Panſa clementior. Ego, mi Cornifici, quo die primum in ſpem libertatis ingreſſus ſum, & cunctantibus ceteris a. d. XIII Kal. Ian. fundamenta jeci reip. eo ipſo die providi multum, atque habui rationem digni-

Vt Minerva noſtra cuſtos urbis] Nullus eſt (ut exiſtimo) qui neſciat Ciceronem antequam Roma exiret expulſus a Clodio, ſimulacrum Minervæ, quod domi ſuæ longo tempore religioſiſſime coluerat, in Capitolium detuliſſe, ibique dedicaſſe, cum in baſi inſcripſiſſet *Minervæ cuſtodi urbis*. Non tamen viſum eſt ſilendum, quod Dion lib. XLV. rem quam nunc Cicero tangit, prodigii loco notat, necemque ipſi præſignificaſſe confirmat. magnam autem vim ventorum extitiſſe docet, multaque loca urbis ea tempeſtate deformata, *καὶ πνεῦμα μέγα ἐπιγενόμενον τάς τε στήλας περὶ τὸ Κρόνιον καὶ περὶ τὸν τῆς Πίστεως νεὼν προσπεπηγυίας ἐπέρρηξε καὶ διεσκέδασε. καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς φυλακίδος ὃ πρὸ τῆς φυγῆς ὁ Κικέρων ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀνετεθείκει, κατέβαλε καὶ κατέθραυσε· καὶ τοῦτο μὲν καὶ αὐτῷ τῷ Κικέρωνι τὸν ὄλεθρον προεδήλωσεν· τοὺς δὲ ἄλλους ἐκεῖνά τε ἐτάραττε, καὶ σεισμὸς μέγας γενόμενος.* *Victorius.* Quæ in notis poſterioribus ad hunc locum ſcripſit idem Victorius vide poſt annotationes Manut. ad hanc epiſtolam. *Minerva noſtra*] Quam olim, ereptis rebus noſtris, violari ab impiis paſſi non ſumus, eamque ex noſtra domo in ipſius Patris domum detulimus, & Urbis Cuſtodem, in exilium euntes, inſcripſimus. *Corradus.*

Quam turbo dejecerat] Non multo poſt Cæſaris cædem, quod portendiſſe Ciceronis mortem creditum eſt. *Idem.*

Panſa] Conſul. *Idem.*

Summo gaudio, & approbatione Minotauri, id eſt, clavis & tauri] Sic omnes recepti & vulgati codices: quam etiam lectionem in cunctis vetuſtioribus invenimus. Quia tamen locus obſcurus eſt, nihil certi de eo proferre poſſum: Germani pro *clavis & tauri*, *Calviſii Tauri* emendarunt: nos nec probamus, nec damnamus. Verumtamen quia ſæpe cognovimus illos, antiquos codices ſequi, eorum lectionem non ſprevimus: nec tamen illi valde confidimus, res enim penitus nobis incerta eſt. Quod ſi eam ſequare donec vel meliorem invenias, vel hæc comprobetur: melius fortaſſe, ut unum hominem tantum intelligat & deſcribat, conjunctio illa e medio duorum illorum nominum tolleretur. quamvis nullibi legimus quempiam Calviſium Taurum appellatum. *Victorius.* *Minotauri, id eſt, Calviſii & Tauri*] Ut *Minotaurus* ex homine & bove conſtat, ſic iſta conjunctio ex *Calviſio* & *Tauro*, qui provinciam Africam petebant. *Corrad.*

Illi notarentur] C. *Calviſius* & *Taurus*. de his etiam in Quæſtura dictum eſt. *Idem.*

Fundamenta jeci reip.] Philippica tertia. *Idem.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ignitatis tuae. Mihi enim eſt aſſenſus ſenatus de obtinen-
is provinciis. Nec vero poſtea deſtiti labefactare eum qui
umma cum tua injuria, contumeliaque reip. provinciam
bſens obtinebat. Itaque crebras vel potius quotidianas com-
ellationes meas non tulit, ſeque in urbem recepit invitus:
eque ſolum ſpe, ſed certa re jam & poſſeſſione deturbatus
ſt. Meo juſtiſſimo honeſtiſſimoque convicio te tuam di-
nitatem ſumma tua virtute tenuiſſe, provinciaeque hono-
ibus ampliſſimis affectum, vehementer gaudeo. Quod te
nihi de Sempronio purgas, accipio excuſationem. fuit e-
nim illud quoddam caecum tempus ſervitutis. Ego tuo-
um conſiliorum auctor, dignitatiſque fautor, iratus tem-
pori-

De obtinendis provinciis] Epiſt. XXII hujus libri. *Corrad.*

Labefactare eum] Calviſium. *Idem.*

Provinciam abſens obtinebat] Duobus legatis Uticæ relictis, ipſe ad urbem profectus. *Idem.*

Seque in urbem recepit] Depoſito tandem imperio. *Idem.*

Fuit enim illud quoddam cæcum tempus ſervitutis] Omnes impreſſi codices, *fuit enim illud quoddam Græcum tempus ſervitutis.* ſed nec vetuſti meliorem, aut diverſam ſaltem lectionem habent. Germani *cæcum tempus* legunt, ut nos arbitramur, conjectura ducti in hanc lectionem: alii *grave tempus.* Nos in tot diverſis ſententiis quid ſentiremus, tacere & occulere noluimus. *Egregium* igitur repoſuimus, non nimis omnino, longe a vetuſtis veſtigiis, & ſententia valde congruente: illis tamen quæ nullius antiqui codicis auctoritate freti caſtigamus, non firmiter nitimur. Quod ſi hanc noſtram emendationem diſplicere ſenſerimus, nos quoque facile illam deſeremus: ſi tamen meliorem quiſpiam vel invenerit, vel excogitarit. verum antiquiorum codicum auxilio deſtituti, quod induſtria noſtra huic loco opis adferre potuimus, libenter fecimus. *Victor.* *Quoddam Græcum tempus ſervit.*] Al. *gratum*, *cæcum*, *grave*, *egregium* legi etiam videbis. *Corrad.* *Fuit en. quodd. neceſſarium temp. ſ.*] Sic reſtituit Paullus Manutius, Ubaldini Bandinelli conjecturam ſecutus: cum antea vulgo legeretur, *Græcum tempus*: plane inepte. Paullo poſt, ubi omnes libri habent *vinolentum furorem*, legendum videtur quibuſdam, *violentum furorem.* *Vinolentum* tamen retinendum videtur propter ea quæ ſequuntur, *quem ego ructantem & nauſeantem*, &c. *Lambinus.* *Fuit en. ill. q. cæcum t. ſ.*] Non aliter eſt in Palatino ſexto, & Hittorp. niſi quod, *cæcum tempus quoddam.* in primo *græcum*, unde alii *grave*: Victorius *egregium* fecerat. Lambinus tamen ait ſe ſequi Ubaldini Bandinelli conjecturam; laudatam ac probatam Manutio, *fuit enim quoddam neceſſarium tempus* quod tamen in illius commentariis non invenio. Ego quod viſum erat veteribus codicibus, exturbare temperavi. *Gebhardus.* Mentel. *fuit enim id cecum tempus ſervitutis.* omnia erant obſcura. Hoc paullo poſt his verbis explicat, *neque enim ſtatuti quid in tanta perturbatione habere potuiſti.* vide Manut.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

poribus in Graeciam deſperata libertate rapiebar: cum me Eteſiae, quaſi boni cives, relinquentem remp. proſequi noluerunt: Auſterque adverſus maximo flatu me ad tribules tuos Regium retulit: atque inde ventis, remis in patriam omni feſtinatione properavi, poſtridieque in ſumma reliquorum ſervitute liber unus fui. Sic ſum in Antonium invectus, ut ille non ferret, omnemque ſuum vinolentum furorem in me unum effunderet: meque cum elicere vellet ad caedis cauſſam, tum tentaret inſidiis: quem ego ructantem & nauſeantem conjeci in Caeſaris Octaviani plagas.

In Græciam rapiebar] Lib. x, epiſt. I. *Corradus.*

Ad tribules tuos Regium retulit] Stewechianus *tribullos ſuos*; quod quid ſit ignoro. ceterum pro *retulit* infert Palatinus ſextus, Hittorpianus *attulit*, unde volebat Guilielmius *appulit*. idem τὰ *omni feſtinatione* gloſſema ducit. Poſt; Palatinus primus, ſextus, Hittorpianus, Stewechianus, editionum primaria, ſcribunt, *quem ego ructantem & nauſeantem confeci in Cæſ. oct. plagas.* Mihi videtur ex ignorantia ſcribarum ortum. *Gebhard.* *Regium*] Hodie *Reggio* ad fretum Siculum. Sic recte ſcribunt antiqui codices, vulgo male *Rhegium*, uti conſtat ex antiquiſſima inſcriptione apud Cluver. lib. IV Ital. antiq. pag. 1297. quæ perperam inepta dicitur.

In ſumma ſervitute reliquorum] Præſertim conſularium. *Corradus.*

Liber unus fui] Philippica prima. *Idem.*

Omnemque ſuum vinolentum furorem] Locus hic confirmat Ant. Auguſtini emendationem, qui Philip. lib. VI. *novi vinolentiam* legendum putat, pro *violentiam*: quamvis videatur *violentia* in caſtris poſſe magis objici M. Antonio, quam domi. *Urſinus.*

Elicere vellet] Epiſt. 2 hujus libri. *Corrad.*

Quem ego ructantem & nauſeantem conjeci in Cæſaris Octaviani plagas] Quamvis ex recepta hac lectione commodus ſenſus eliciatur, conſilium tamen non fuit veterem præterire, quæ diverſa eſt: *confeci* enim in Mediceo legitur, & in alio quoque ſatis probato, non *conjeci*: quod niſi poſtrema dictio eo caſu poſita impediret, hanc veriorem putarem. doctiores videbunt an tolerari poſſit, & num aliis etiam in locis probi auctores ita locuti ſint: nam vis illius verbi *confeci* præclare hic convenit, niſi fallor, ut de Aruſpicum reſponſis inquit: *Haud poteſt gravioribus a me verbis vulnerari, quam eſt ſtatim in facto ipſo a P. Servilio confectus.* Sed infinita exempla hujus locutionis eſſe poſſent. Illud autem *conficere in plagas* dictum videtur, ut inſuere in culleum, & ut in epiſtola Aſinii *deprenſus in ludum*: ita enim arbitror locum illum legi debere, non *depreſſus* quemadmodum alias oſtendimus: nam ſic fere in Mediceo, & verbum ipſum *deprendo* & quæ ab eo derivantur, ſcribuntur. Quintilianus quoque libro IX oſtendit, utroque modo ſine culpa dici poſſe cum inquit, *Utrum volet, ſumat compoſitio, Vitaviſſe, vel vitaſſe: Deprehendere, vel deprendere: ut Vementer quoque, & aliæ etiam hujuſcemodi dictiones.* eruditiores de tota re nunc ſtatuent. Senſus autem hujus loci facit ut recorder alium item depravatum in Epitome primi libri δειπνοσοφιστῶν Athenæi: ille tamen quemadmodum puto,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

g. Puer enim egregius praeſidium ſibi primum, & nobis, dinde ſummae reip. comparavit: qui niſi fuiſſet, Antonii ditus a Brundiſio, peſtis patriae fuiſſet. Quae deinceps ta ſint ſcire te arbitror. Sed redeamus ad illud unde di-rtimus. Accipio excuſationem tuam de Sempronio. ne-e enim ſtatuti quid in tanta perturbatione habere potui-. *Nunc hic dies aliam vitam defert, alios mores poſtulat*, ut t Terentius. Quamobrem, mi Quinte, conſcende nobiſ-m, & quidem ad puppim. Vna navis eſt jam bonorum nnium: quam quidem nos damus operam, ut rectam te-amus. utinam proſpero curſu. Sed quicunque venti unt, ars noſtra certe non aberit. Quid enim praeſtare iud virtus poteſt? Tu fac magno animo ſis & excelſo: co-teſque, omnem dignitatem tuam cum rep. conjunctam ſe debere. P. Lucceium mihi meum commendas: quem, qui-

ito, ſatis tuto emendari poteſt. Pri-um autem quendam Macedonum norem exponit: qui, ut ad fortitudi-em juvenes excitarent, non patieban-ur in conviviis accumbere, qui extra lagas aprum non confeciſſet: ſed in nenſa, donec hoc præſtaſſent, ſedere olebant: id enim multo minus in ſe ignitatis habebat. Quam depravata utem apud eum auctorem verba ſint, uæ hanc ſententiam exprimere debe-ant, facile animadverti poteſt, ut non ine cauſſa in impreſſis libris ad locum ot maculis inquinatum mendi nota dpoſita fuerit: ita autem totus legi lebet, Ἡγήσανδρος δέ φησιν οὔ τε ἔθος εἶ) ἐν Μακεδονίᾳ κατακλίνεσθαί τινα ἐν δεί-πνῳ εἰ μήτις ἔξω λίνων ὗν κεντήσειεν. ἕως δὲ τότε καθήμενοι ἐδείπνουν. Addit idem quemadmodum Caſſander annorum triginta quinque adhuc juxta patrem ipſe ſederet, quod nunquam certa-men conficere potuiſſet, quamvis & vir fortis, & bonus venator eſſet. *Victorius.*

Reip. comparavit] Ep. 13 lib. x. *Corradus.*

Peſtis patriæ fuiſſet] Putarim legen-dum *peſti.* Sic enim dicimus, *ea res fuit patriæ ſaluti, fuit exitio, fuit calamitati,* &c. *Lambinus.*

Nunc hic dies aliam vitam defert] In codicibus Terentianis legitur, *affert* quod ſequuntur hic alii, tum Manu-tius. ſed quia hanc lectionem reperi in Palatino primo, ſexto, Vaticani ex-cerptis, Stewechiano, [quibus adſen-titur Amſtelodam.] editionum pri-maria, retinetque Victorius, non du-bitandum amplius fuit, quin Cicero ita ſcripſiſſet, & ſuo arbitratu ex me-moria laudaſſet. Hittorpianus non longe quoque abit, legit enim *differt.* Gebhardus.

Quam quidem nos damus operam, ut rectam teneamus] Alludit ad ſententiam illam Græci poetæ, quam ad Q. Fra-trem ſcribens tetigit, ejuſque quam hic Latinis verbis exprimit, Græca verba poſuit, vel potius initium ipſius ὀρθὰν τὰν ναῦν. De illa autem nos in eo loco copioſius diſſeruimus. *Victor.*

P. Lucceium] Epiſt. 30. hujus libri. Sed vel hic eſt principium epiſtolæ, vel hæc multo poſt, quam facta ſunt, a Cicerone ſunt ſcripta. nam Panſa vi-vus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

quibuſcunque rebus potero, diligenter tuebor. Hirtium quidem & Panſam, collegas noſtros, homines in conſulatu reip. ſalutaris, alieno ſane tempore amiſimus, rep. Antoniano quidem latrocinio liberata, ſed nondum omnino explicata: quam nos, ſi licebit, more noſtro tuebimur: quanquam admodum ſumus jam defatigati. ſed Nulla laſſitudo impedire officium & fidem debet. Verum haec hactenus. Ab aliis te de me, quam a me ipſo, malo cognoſcere. De te audiebamus ea quae maxime vellemus. De Cn. Minucio, quem tu quibuſdam litteris ad coelum laudibus extuliſti, rumores duriores erant. Id quale ſit, omninoque quid iſtic agatur, facias me velim certiorem.

vus & mortuus eodem tempore eſſe non potuit, ut in hac epiſtola eſſe videtur. Illud quidem affirmare poſſumus in pervetere libro hanc epiſtolam, & ſequentes ita conjunctas, atque adeo confuſas fuiſſe, ut nullius principium appareret. unde liberum unicuique fuit, ad ſuum arbitrium eas deſcribere & dividere. *Corradus.* Eadem confuſio in Amſtelodamenſi codice deprehenditur.

Hirtium quidem & Panſam collegas noſtros] In auguratu. *Corrad.* Hirtii auguratus in aureo ejus nummo expreſſus eſt. *Urſinus.*

Latrocinio liberata] Victo Antonio apud Mutinam. *Corrad.*

EPISTOLA XXVI.

ARGVMENTVM.

Heredes Turii commendat. Incertus annus.

CICERO CORNIFICIO S.D.

Q. Turius, qui in Africa negotiatus eſt, vir bonus & honeſtus, heredes fecit ſimiles ſui, C. Saturninum, Sex. Aufidium, C. Anneium, Q. Conſidium Gallum, L. Servilium Poſtumum, C. Rubellium. ex eorum oratione

Q. *Turius*] Alias hæc epiſtola cum ſuperiore conjungitur, quod parvi admodum refert. *Corradus.* Hæc epiſtola ordine eſt viceſima ſexta. Itaque ſeparanda a ſuperiore eſt. *Lambinus.* Cohæret ſane priori in Pal. prim. Amſtelodam. Mentel. Græv. ſecund.

Q. Turius] In libris veteribus eſt *Q. Curius*, & ita opinor legendum cum hic, tum infra *Erotem Curium*, & *hereditatem Curianam.* Urſin. Sic ſane duo Guilielmii libri, & Mentelianus.

C. Rubellinum] Non dubito quin *C. Rubellium* legendum ſit; eſt enim *Ru-*

intellexi, gratiarum actione eos magis egere quam commendatione. Tanta enim liberalitate ſe tua uſos praedicabant, ut iis plus a te tributum intelligerem, quam ego te audebam rogare. audebo tamen. ſcio enim quantum ponderis mea commendatio ſit habitura. Quare a te peto ut ad eam liberalitatem qua ſine meis litteris uſus es, quam maximus his litteris cumulus accedat. Caput autem eſt meae commendationis, ne patiare Erotem Turium, Q. Turii libertum, ut adhuc fecit, hereditatem Turianam avertere, ceteriſque omnibus rebus habeas eos commendatiſſimos. Magnam ex eorum ſplendore & obſervantia capies voluptatem. Quod ut velis te vehementer etiam atque etiam rogo.

Rubellius familiæ nomen in veteribus monumentis frequens. *Urſinus.* Non dubitavi reponere *Rubellium*, cum ſic hoc nomen ſcribatur in Veneto & Menteliano, in Palatinis autem duobus corrupte *Rubelium.* Grævius.

EPISTOLA XXVII.

ARGUMENTUM.

Auſidii, equitis Romani, Africana negotia commendat. Incertus annus.

M. T. C. Q. CORNIFICIO S. P. D.

SEx. Aufidius & obſervantia, qua me colit, accedit ad proximos: & ſplendore, equiti R. nemini cedit. Eſt autem ita temperatis moderatiſque moribus, ut ſumma ſeveritas, ſumma cum humanitate jungatur. Cujus tibi negotia, quae ſunt in Africa, ita commendo, ut majore ſtudio magiſve ex animo commendare non poſſim. Pergratum mihi feceris, ſi dederis operam ut is intelligat meas apud te litteras maximum pondus habuiſſe. Hoc te vehementer, mi Cornifici, rogo.

EPI-

Cujus tibi negotia] Præſertim Turianam hæreditatem. *Corrad.*

Lily-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XXVIII.

ARGVMENTVM.

Cornificii conſilium non probat, quia non animadverterat in quoſdam Lilybaeo minantes: ſtudium ejus in remp. laudat: de omittenda gratiarum actione aſſentitur: addit de pecunia & de republica. Hirtio & Panſa Coss.

M.T.C. Q. CORNIFICIO S.P.D.

ASſentior tibi, eos, quos ſcribis Lilybaeo minari, iſtic poenas dare debuiſſe: ſed metuiſti, ut ais, ne minus liber in ulciſcendo viderere. Metuiſti igitur, ne gravis civis, ne minus fortis, ne minus te dignus viderere. Quod ſocietatem reip. conſervandae tibi mecum a patre acceptam renovas, gratum eſt: quae ſocietas inter nos ſemper, mi Cornifici, manebit. Gratum etiam illud, quod mihi tuo nomine gratias agendas non putas. nec enim id inter nos facere debemus. Senatus ſaepius pro dignitate tua appellaret, ſi, abſen-

L*ilybæo*] Promontorium Siciliæ Africæ obverſum. hodie *Capo di Marſella*, & *Capo Bœo*, quod antiquum illius promontorii nomen eſt corruptum & detruncatum, & oppidum in illo ſitum hodie *Marſella*.

Ne nimis liber in ulciſcendo] Amſtelodam. meus ſecund. Stewech. Pal. pr. *ne minus liber in ulciſcendo viderere.* & ſic in ſequentibus Amſtelodam. Hittorp. Stewech. Pal. ſex. Mentel. meus ſecundus, *Metuiſti igitur ne gravis civis, ne minus fortis, ne minus te dignus viderere.* quæ lectio omnino melior eſt vulgata. ſententia eſt, ſe metuiſſe, ne ſi pœnas ſumſiſſet de iis qui Lilybæo inſidiati ſint, feciſſe hoc magis alterius, cui obnoxius erat, cauſſa, quam reipublicæ, neve aliter feciſſet quam gravem civem, & virum fortem deceret, quodque ſe eſſet indignum. Quid eſt *nimis ſe dignus?* Græv.

Senatus ſæpius pro dignitate tua appellaretur ſi &c.] Nos communem lectionem ſecuti ſumus: nec tamen tacere voluimus in veteribus *appellaret* legi: ut ſenatum fortaſſe intelligat commotum gloria rerum a Cornificio geſtarum, & ſtudio in omnibus rebus illi commodandi appellaturum fuiſſe, & per ſe a nullo etiam excitatum de rebus Cornificii acturum ſi cogeretur: ſed cum abſentibus conſulibus raro, aut nunquam niſi ad rem novam cogatur, non poteſt quæ ſentit de ejus dignitate conficere. *Victor.* In poſterioribus hæc notavit: Diximus olim Mediceum, & alios manuſcriptos habere *appellaret*, quam lectionem ſi tunc non contempſimus, nunc multo magis probamus: videtur enim hic Cicero dixiſſe, *Senatus appellaret:* ut in epiſtola ad Tironem, *nobis inter has turbas Senatus tamen frequens flagitavit trium-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſentibus conſulibus, unquam, niſi ad rem novam, cogeur. Itaque nec de HS XX. nec de HS IƆCC. quidquam i nunc per ſenatum poteſt. Tibi autem ex ſenatuſconſul- imperandum, mutuumque ſumendum cenſeo. In rep. id agatur, credo te ex eorum litteris cognoſcere, qui ad acta debent perſcribere. Ego ſum ſpe bona: conſilio, cu- labore non deſum: omnibus inimicis reip. eſſe me acer- num hoſtem prae me fero. Res neque nunc difficili loco ihi videtur eſſe: & fuiſſet facillimo, ſi culpa a quibuſdam uiſſet.

umphum. Statuant nunc eruditi. *m.* Recte: *appellaret* ſcilicet Con-es, ut de tua dignitate referrent, ac ea aliquid decerneretur.

Niſi ad rem novam cogeretur] A Præt. b. ep. 12 lib. x. *Corrad.*

HS XX.] Vicies ſeſtertium, hoc eſt, ſcutatorum quinquaginta millia.

HS DCC] Septingenties ſeſtertium, hoc eſt, decies ſepties centum & quinquaginta millia ſcutatorum.

Si culpa a quibuſd. afuiſſet] Ut a Lepido. *Corrad.*

EPISTOLA XXIX.

ARGVMENTVM.

Commendat ſtudioſe L. Lamiae negotia, eum ſuſpectum Cornicio, quaſi cuidam S. C. contra dignitatem ejus facto affuiſſet, excuit. Hirtio & Panſa Coss. vel eodem anno poſt eorum interitum.

M. T. C. Q. CORNIFICIO S. P. D.

NOn modo tibi, cui omnia noſtra notiſſima ſunt, ſed neminem in populo R. arbitror eſſe cui ſit ignota ea amiliaritas quae mihi cum L. Lamia eſt. Etenim magno heatro ſpectata eſt tum cum eſt ab A. Gabinio conſule reegatus, quod libere & fortiter ſalutem meam defendiſſet. Nec ex eo amor inter nos natus eſt: ſed quod erat vetus & ma-

L. *Lamia*] Epiſt. 16 lib. XI. *Corradus.*

Magno theatro ſpectata] Hoc eſt, declarata & probata in oculis omnium, ut nulli poſſit eſſe ignota. Ovid. III de Pont. El. I.

Quicquid ages igitur ſcena ſpectabere magna.

Qui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

magnus, propterea nullum periculum pro me adire dubitavit. Ad haec officia, vel merita potius, jucundiſſima conſuetudo accedit, ut nullo prorſus plus homine delecter. Non puto te jam exſpectare, quibus eum tibi verbis commendarem. cauſſas enim tanti amoris intelligis: quae verba deſideret, iis me omnibus uſum putato. Tantum velim exiſtimes, ſi negotia Lamiae, procuratores, libertos, familiam, quibuſcunque rebus opus erit, defenderis, gratius mihi futurum quam ſi ea tua liberalitas pertinuiſſet ad rem familiarem meam. Nec dubito quin ſine mea commendatione, quod tuum eſt judicium de hominibus, ipſius Lamiae cauſſa ſtudioſe omnia facturus ſis: quanquam erat nobis dictum, te exiſtimare, alicui ſenatuſconſulto, quod contra dignitatem tuam fieret, ſcribendo Lamiam affuiſſe: qui omnino conſulibus illis nunquam fuit ad ſcribendum: deinde omnia tum falſa ſenatuſconſulta deferebantur. Niſi forte etiam illi Semproniano ſenatuſconſulto me cenſes affuiſſe: qui ne Romae quidem tum fui, deque eo ad te ſcripſi, re recenti. Sed haec hactenus. Te, mi Cornifici, etiam atque etiam rogo, ut omnia Lamiae negotia, mea putes eſſe: cureſque, ut intelligat hanc commendationem maximo ſibi uſui fuiſſe. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Cura ut valeas.

EPI-

Quibus eum tibi verbis commendem] Hittorp. *quibus eum tibi verbis commendaverim.* Pal. prim. ſext. Stewech. *quibus eum tibi verbis commendarim.* Omnino legend. ex Amſtelod. *quibus eum tibi verbis commendarem.* Græv.

Qui ne Romæ quidem tum fui, deque eo ad te ſcripſi, re recenti] Hæc lectio debetur Victorio, quam Vaticanus & Hittorpianus firmat. Melius Amſtelod. Pal. prim. & ſext. *qui ne Romæ quidem fui, ut tum de eo ad te ſcripſi.*

EPISTOLA XXX.

ARGVMENTVM.

Purgat ſe Cornificio, officium litterarum requirenti: ſcribit de lo Antoniano renovato, de ſuo ſtudio in amicitia colenda, de antiis pecuniae publicae, de Dionyſio, Lucceio, & Calviſii legatis. ſt obitum Hirtii & Panſae.

M. T. C. CORNIFICIO S. P. D.

Tane praeter litigatores, nemo ad te meas litteras? multae iſtae quidem. tu enim perfeciſti ut nemo ſi- litteris meis tibi ſe commendatum putaret. ſed quis ıquam tuorum mihi dixit eſſe cui darem quin dedem? aut quid mi jucundius, quam, cum coram tecum qui non poſſim, aut ſcribere ad te, aut tuas legere teras? Illud magis mihi ſolet eſſe moleſtum, tantis me ıpediri occupationibus, ut ad te ſcribendi meo arbiıtu facultas nulla detur. Non enim te epiſtolis ſed voIminibus laceſſerem: quibus quidem me a te provoca- oportebat. Quamvis enim occupatus ſis, otii tamen ius habes. Aut, ſi ne tu quidem vacas, noli impudens ſe, nec mihi moleſtiam exhibere, & a me litteras creiores, cum tu mihi raro mittas, flagitare. Nam cum ıtea diſtinebar maximis occupationibus, propterea quod mnibus curis remp. mihi tuendam putabam: tum hoc mpore multo diſtineor vehementius. Vt enim gravius grotant ii, qui cum levati morbo videntur, in eum integro inciderunt: ſic vehementius nos laboramus, ui, profligato bello, ac paene ſublato, renovatum belım gerere conamur. Sed haec hactenus. Tu tibi, mi Cor-

Renovatum bellum] A Lepido. *Corradus.*

Cornifici, fac ut perſuadeas: non eſſe me tam imbecillo animo, ne dicam inhumano, ut a te vinci poſſim aut officiis, aut amore. Non dubitabam equidem: verumtamen multo mihi notiorem amorem tuum effecit Cherippus. O hominem ſemper illum quidem mihi aptum, nunc vero etiam ſuavem! Vultus mehercule tuos mihi expreſſit omnis, non ſolum animum ac verba pertulit. Itaque noli vereri, ne tibi ſuccenſuerim, quod eodem exemplo ad me quo ad ceteros. Requiſivi equidem proprias ad me unum litteras: ſed neque vehementer, & amanter. De ſumtu, quem te in rem militarem facere & feciſſe dicis, nihil ſane poſſum tibi opitulari, propterea quod & orbus ſenatus, conſulibus amiſſis, & incredibiles anguſtiae pecuniae publicae: quaę conquiritur undique, ut optime meritis militibus promiſſa ſolvantur: quod quidem fieri ſine tributo poſſe non arbitror. De Attio Dionyſio nihil puto eſſe: quoniam mihi nihil dixit Stratorius. De P. Lucceio nihil tibi concedo quo ſtudioſior ejus ſis quam ego ſum. eſt enim nobis neceſſarius. Sed a magiſtris cum contenderem de proferendo die, probaverunt mihi, ſeſe, quo minus id facerent, & compromiſſo, & jurejurando impediri. Quare veniendum arbitror Lucceio. quanquam, ſi meis litteris obtemperavit, cum tu haec leges, illum Romae eſſe oportebit. Ceteris de rebus, maximeque de pecunia, cum Panſae mortem ignorares, ſcripſiſti, quae per nos ab eo conſequi te poſſe arbitrarere. quae te non fefelliſſent, ſi viveret. nam te diligebat. Poſt mortem autem ejus quid fieri poſſet, non videbamus. De Venuleio,

De Attio Dionyſio] Al. *Atteio*, al. *Accio*, al. *Attico*, & ita legendum cenſeo: ut is Dionyſius ſignificetur, qui quum Ciceronis ſervus eſſet, factus liber, ex Cicerone & Attico junctus eſt, & appellatus M. Pomponius Atticus Dionyſius. *Idem.*

A magiſtris] Auctionum: quicquid alii dicant. *Idem.* Cum bona alicujus in auctione venirent, ut inde aut hæredes aut creditores caperent partes, de eorum ſententia legebatur, qui præeſſet illi auctioni. Is dicebatur *magiſter.*

C. MEM-

lio, Latino, Horatio, valde laudo. Illud non nimium robo quod ſcribis, quo illi animo aequiore ferrent, te uis etiam legatis lictores ademiſſe. Honore enim cum nominia dignis non erant comparandi: eoque ex ſenauſconſulto, ſi non decedunt, cogendos, ut decedant, xiſtimo. Haec fere ad eas litteras quas eodem exemplo inas accepi. De reliquo velim tibi perſuadeas, non eſſe mihi meam dignitatem tua cariorem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD C. MEMMIVM, ET CETEROS,

LIBER XIII.

EPISTOLA I.

ARGVMENTVM.

Exulabat C. Memmius de ambitu biennio ante damnatus, accuſante Q. Curtio, quod ex epiſt. 2. lib. III ad Q. fr. cognoſcitur. Eum Cicero, ad Ciliciae adminiſtrationem proficiſcens, cum Athenis non reperiſſet (nam pridie Mitylenas profectus erat,) petiit ab eo per litteras, ut rediret in gratiam cum Patrone Epicureo, eique locum, ubi habitaverat Epicurus, concederet. Ser. Sulpicio Rufo, M. Claudio Marcello Coss.

Cum haec epiſtola ceteris omnibus commendaticiis, quae in hoc libro continentur, ordine & ſubtilitate antecellat; utpote quam ipſe Cicero, in quadam ad Atticum epiſtola, ſcriptam accurate fateatur; gratam ſtudioſis operam nos eſſe navaturos exiſtimavimus, ſi, diſtributo in partes argumento, quid artificii ſingulae partes habeant, quid in ſingulis animadverti cognoſcique expediat, oſtenderemus.

Acturus cum C. Memmio de parietinis Epicuri, Philoſopho Epicureo Patroni concedendis, oratorio more, prius quam aggrediatur,

tur, ejus gratiam & benevolentiam inſinuatione quadam aucupatur. Quae vero ad conciliandam benevolentiam & gratiam cauſſae valent, earum duas elicit ex amore ſuo, quas priore loco ponit, duas ex judicio, quas proxime ſubjungit. Amorem declarat ſignificatio vel moleſtiae, vel voluptatis. Nam & voluptate afficitur, qui amicum videt, & moleſtia, qui eundem videt exſulantem. Iudicium oſtenditur in eo, quia cum duo nobis optanda magnopere ſint, unum, ut culpa vacemus, alterum, ut adverſa modice feramus; utrumque Memmio tribuit: cum & injuriam appellat ejus caſum; & ſapientiam in ferendo laudat. Nec vero argumentum illud amoris obſcurum eſt, quod ait: Vidiſſe te mallem: *nec mediocre illud:* Non dubitabo dare operam, ut te videam. *Collecta Memmii gratia, aggreditur ea quae ad impetrandum pertinent. Nam cum ait:* Per litteras agam, quod, ut arbitror, confici poteſt: *aequitatem petitionis indicat. cum inſert,* A te illud primum rogabo, ne quid invitus mea cauſſa facias; *& quae ſequuntur: inutili modeſtia non utitur. magis enim apud bonum & ſapientem virum proficit verecundia petentis, quam contentio. Hoc uſus exordio, tranſit ad narrationem. ea quattuor habet partes, omnes (ut opinor) obſervatione dignas: quando non ita videmur natura praeſtare, ut, imitatione nulla, poſſimus excellere: quanquam nec imitationi & ſtudio, ſi abſit naturae vis, quidquam tribuerim. Primum de ipſo Patrone, qui commendatur, ſermo inducitur: deinde res exponitur: tum, quaſi nec in homine, nec in re multum ponatur, Attici voluntas & ſtudium oſtenditur: extremum petitio locum obtinet. Hanc diviſionem ſequitur alia, quae naſcitur e ſingulis partibus: ſingulae enim habent quod conſiderari utiliter poſſit. In prima commendandi cauſſas* Cicero *juſtas proponit, quod eum commendet, quicum ſibi omnia ſint; eum, qui ſe coluerit in primis; eum, quem ipſe cum aliis quidem, praecipua tamen cura defenderit: ut in eo nunc tuendo & commendando non ſolum amicitiae, verum etiam conſtantiae ſuae rationem habere videatur. Nec vero illud otioſum eſt, aut inculcatum temere, quod ipſum quoque Memmium a Patrone ait obſervatum eſſe. Nam ea commemoratio alienatum ejus animum fortaſſe ad lenitatem revocare poteſt. Denique fidem*

agi ſuam oſtendit: cum ſibi a Phaedro philoſopho, viro bono & ſuavi & officioſo, traditus olim Patro commendatuſque ſit. Hactenus de homine: de re ſubjunguntur, quae placare Memmium, & id, quod petitur, impetrare poſſint. Ad placandum quid valet? ſupplex voluntas ejus, qui laeſit; extenuatio culpae; interceſſio communis amici. Voluntas Patronis exſtat in iis verbis: Cum ad me litteras miſiſſet, uti te ſibi placarem. *Extenuatio culpae colligitur ex tribus cauſſis. Prima oſtenditur in eo:* Si qua offenſiuncula facta eſt animi tui. *quo delictum leviſſimum demonſtratur. Altera:* Perverſitate aliquorum: *non enim parvi refert, utrum improbitate, an perverſitate peccetur: cum perverſitas ad ſtultitiam quandam, improbitas ad vitioſam voluntatem referatur. Tertia:* novi gentem illam. *non enim unius hominis propria, ſed omnium eſt culpa communis. Accedit interceſſio Ciceronis. quae nec ipſa caret artificio: nam & petitionem & ſuaſionem continet. rurſus petitio non eſt ſimplex, ſed conſtat ex tribus partibus, quarum prima,* Velim des te ad lenitatem; *ipſa per ſe non ita multum valet, ſed quaſi vires auget acceſſione proximarum,* Vel propter tuam ſummam humanitatem, vel honoris mei cauſſa. *Suaſio petitionem adjuvat: affert enim rationem, cur negari non poſſit. Hoc, inquit, ſi a te nec humanitas tua, nec impetrat honor meus: impetret ratio. Siquidem id quod ut aſſequatur Patro contendit, ejuſmodi non eſt ut repugnare debeas. Laborare autem ſine cauſſa, tibi multo minus quam illi conceditur. quanquam ille, cur laboret, cauſſam habet, levem quidem opinione noſtra, illius tamen judicio ſatis gravem. de parietinis enim illis ideo laborat, quia ſibi honorem, officium, teſtamentorum jus, Epicuri auctoritatem, veſtigia ſummorum virorum tuenda eſſe dicit. At in hoc ipſo peccat, quod haec tanti facit (id enim objicere Memmius poterat). ſit ita: veruntamen ignoſcere fortaſſe debemus ei, qui etiamſi peccat, magis ineptiis quam improbitate peccat, Vt omittam, quod ſi errorem ſocietas minuit, quoſdam homines, quibus non valde inimici ſumus, eadem illa delectant. Haec neque ad impetrandum levia ſunt, & graviora fiunt accedente Attici voluntate. is enim & Ciceroni vehementer Patronis negotium commendaverat, & ei Cicero petenti, quem ſic ama-*

naret ut fratrem, negare nihil poterat. Claudit epiſtolam brevis r modeſta petitio. Brevitas excuſatur, quia plura verba res non eſiderat; cum ſatis multa dicta jam ſint. Modeſtia vero, tantum beſt ut nocere poſſit ut etiam ſuffragetur, & eo magis, quod ex iis uae dicta ſunt cupiditas apparet.

M.T.C. C.MEMMIO S.P.D.

ETſi non ſatis mihi conſtiterat, cum aliquane animi mei moleſtia, an potius libenter te Athenis viſurus eſſem, quod injuria, quam accepiſti, dolore me afficeret; ſapientia tua, qua fers injuiam, laetitia: tamen vidiſſe te mallem. Nam quod eſt noleſtiae, non ſane multo levius eſt, cum te non video. juod eſſe potuit voluptatis, certe, ſi vidiſſem te, plus fuiſet. Itaque non dubitabo dare operam ut te videam, cum d ſatis commode facere potero. Interea quod per litteras & agi tecum, &, ut arbitror, confici poteſt, agam nunc. Ac te illud primum rogabo, nequid invitus mea cauſſa facias: ſed id, quod mea intelliges, tua nullam in partem nultum intereſſe, ita mihi des, ſi tibi ut id libenter facias ınte perſuaſeris. Cum Patrone Epicureo mihi omnia ſunt: niſi

C. *MEMMIO*] C. Memmius Gemellus quum peteret conſulatum cum Domitio Meſſala & Scauro, ambitus, Q. Pompeio accuſante, & Cicerone defendente, condemnatus, Patras in exilium abiit. *Corrad.* Ciceronem non defendiſſe Memmium Manutius oſtendit.

Athenis] Quo poſtridie, quam tu Mitylenas es profectus, veni. *Corrad.*

Quod injuria] Damnatio injuſta. *Idem.*

Ut te videam] In Ciliciam proficiſcens. *Idem.*

Sed id quod mea intelliges, tua nullam in partem multum intereſſe] Sic Gebhardus ſecutus Victorium, duos Palatinos, ac tres Guilielmii, edidit. Nec diſſentiunt, quos ego conſului, Amſtelod. Mentel. & meus. Puto tamen excidiſſe connectendi particulam, & ſcribendum, *ſed id quod mea intelliges, & tua nullam in partem multum intereſſe, ita mihi des.* Facile præcedentis dictionis λῆξις copulam potuit abſorbere. Vulgatum ante fuit, ex conjectura puto, *ſed id quod mea intelliges multum, tua nullam in partem intereſſe.* Grævius.

Cum Patrone Epicureo omnia mihi communia ſunt] Nos *communia* delevimus, vocem a nobis in nullis antiquis inventam. Scimus autem hanc eſſe familiarem Ciceronis locutionem, ut *omnia cum aliquo ſibi eſſe* dicat, cum inter eos omnia intercedunt officia. In epiſt. ad C. Marcellum, *Si mihi tecum minus eſſet quam eſt cum tuis omnibus, alle-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

niſi quod in philoſophia vehementer ab eo diſſentio. Sed & initio Romae, cum te quoque & tuos omnes obſervabat, me coluit in primis: & nuper, cum ea, quae voluit, de ſuis commodis & praemiis conſecutus eſt, me habuit ſuorum defenſorum & amicorum fere principem: & jam a Phaedro, qui nobis, cum pueri eſſemus, ante quam Philonem cognovimus, valde ut philoſophus, poſtea tamen ut vir bonus & ſuavis & officioſus, probabatur, traditus mihique commendatus eſt. Is igitur Patro, cum ad me Romam litteras miſiſſet, uti te ſibi placarem, peteremque, ut neſcio quid illud Epicuri parietinarum ſibi concederes: nihil ſcripſi ad te ob eam rem, quod aedificationis tuae conſilium mea commendatione nolebam impediri. Idem, ut veni Athenas, cum idem ut ad te ſcriberem rogaſſet ob eam cauſſam impetravit, quod te abjeciſſe illam aedificationem conſtabat inter omnes amicos tuos. Quod ſi ita eſt, & ſi jam plane tua nihil intereſt, velim, ſi qua offenſiuncula facta eſt animi tui, perverſitate aliquorum (novi enim gentem illam) des te ad lenitatem, vel propter tuam ſummam humanitatem, vel etiam honoris mei cauſſa. Equidem ſi, quid ipſe ſentiam, quaeris: nec cur ille tantopere contendat video, nec cur tu repugnes: niſi tamen multo minus tibi

garem ad te illos a quibus intelligis me præcipue diligi. Et ad Atticum lib. XIV. *Bruto certe meo nullo loco deero, idque etiam ſi mihi cum illo nihil fuiſſet, facerem propter ejus ſingularem incredibilemque virtutem.* Victorius. Vocem *communia*, quæ eſt poſt *omnia*, quamque P. Victorius, quorundam veterum codicum auctoritatem ſecutus, delevit, ego in uno reperi. Verumtamen aſſentiatur Victorio licet, ſi quis volet, & ſequatur plurium codicum auctoritatem: non repugnabo. Sed audebo dicere, eſſe a librario omiſſam, & eſſe neceſſariam. *Lambinus.* Sed Lambinum hic hallucinari docent exempla a Victorio & Manutio, qui & ipſe Victorii lectionem amplectitur, allata.

In Philoſophia vehementer ab eo diſſentio] Ut Academicus ab Epicureo. *Corradus.*

Tuos omnes obſervabat] Pal. ſext. *obſevabit.* ſcripſit Cicero forte, *tuos omnes obſervavit.* Græv.

Et jam a Phædro] Epicureo, quem cum Attico frequenter audivi. *Corrad.*

Philonem] Academicum, epiſt. 8 lib. IX. *Idem.*

Cognovimus] Romæ, cum Mithridatico bello cum Athenienſium optimatibus domo profugiſſet, Romamque veniſſet. Al. *cognorimus*, alii legunt, *cognoviſſemus.* Idem.

Gentem illam] Græcam. *Idem.*

Teſta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

bi concedi poteſt, quam illi, laborare ſine cauſſa. Quanuam Patronis & orationem & cauſſam tibi cognitam eſſe rto ſcio. honorem, officium, teſtamentorum jus, Epicuauctoritatem, Phaedri obteſtationem, ſedem, domiciım, veſtigia ſummorum hominum, ſibi tuenda eſſe dicit. otam hominis vitam rationemque, quam ſequitur in philoſophia, derideamus licet, ſi hanc ejus contentionem vomus reprehendere. Sed, mehercules, quum illi, ceteriſie, quos illa delectant, non valde inimici ſumus, neſcio ignoſcendum ſit huic, ſi tantopere laborat: in quo etm ſi peccat, magis ineptiis quam improbitate peccat. Sed plura, (dicendum enim aliquando eſt) Pomponium Atcum ſic amo ut alterum fratrem: nihil eſt illo mihi nec caus nec jucundius. Is (non quo ſit ex iſtis: eſt enim omni erali doctrina politiſſimus: ſed valde diligit Patronem, lde Phaedrum amavit) ſic a me hoc contendit homo miime ambitioſus, minime in rogando moleſtus, ut nihil unuam magis: nec dubitat quin ego a te nutu hoc conſequi oſſem, etiam ſi aedificaturus eſſes. Nunc vero ſi audierit aedificationem depoſuiſſe, neque tamen me a te imperaſſe, non te in me liberalem, ſed me in ſe negligentem pubit. Quamobrem peto a te ut ſcribas ad tuos, poſſe tua oluntate decretum illud Areopagitarum, quem ὑπομνηατισμὸν illi vocant, tolli. Sed redeo ad prima. Prius velim ibi perſuadeas, ut hoc mea cauſa libenter facias, quam ut acias. ſic tamen habeto, ſi feceris quod rogo, fore mihi ratiſſimum. Vale.

EPI-

Teſtamentorum jus] Epicurus enim ermodoro, & ſucceſſoribus omnius Epicureis, hortum, & quæ in illo tant, legavit. *Idem.*

Quos illa delectant] Epicurea. *Idem.*

Non quo ſit ex iſtis] Jocans tamen ſæpe Cic. illum Epicureum appellat. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA II.

ARGUMENTUM.

Antequam Cicero Athenis diſcederet, ſcripſit ad Memmium de Euandro quoque ſtatuario, rogans ut ei de habitatione accommodaret.

CICERO MEMMIO SAL.

CAio Aviano Euandro, qui habitat in tuo ſacrario, & ipſo multum utor, & patrono ejus M. AEmilio familiariſſime. Peto igitur a te in majorem modum, quod ſine tua moleſtia fiat, ut ei de habitatione accommodes. Nam propter opera inſtituta multa multorum, ſubitum eſt ei remigrare Kal. Quint. Impedior verecundia, ne te pluribus verbis rogem. Neque tamen dubito, quin, ſi tua nihil aut non multum interſit, eo ſis animo quo ego eſſem, ſi quid tu me rogares. mihi certe gratiſſimum feceris.

C*Aio Aviano Euandro*] Videtur idem eſſe in epiſt. 21 & 27 hujus libri, quamvis hic Euander, ibi Hammonius dicatur. *Corradus.* *C. Avieno*, hic, & infra legendum arbitror auctoribus veteribus monumentis. *Urſinus.*

Ut ei de habitat. accommodes] Cic. IV ad Heren. *ait ſe ædes ſuas cuidam amico ad nuptias accommodaſſe.*

Subitum eſt ei remigrare] Al. *emigrare. demigrare* fortaſſe eſſet magis proprium. *Corrad.* Stewech. Amſtelod. meus ſecundus, *ſubitum eſt ejus remigrare.* forte, *ſubitum eſt ei rus migrare.* In villam voluiſſe migrare potuit. *Grævius.*

Kal. Quint.] Quod tempus finiendis locationibus conſtitutum fuiſſe videtur. *Corrad.*

EPISTOLA III.

ARGUMENTUM.

Fuſium commendat, quem antea quoque præſens præſenti commendarat. Non videtur eodem anno ſcripta, ſed ſequenti: cum ad urbem Cicero revertiſſet, Memmiumque Athenis in reditu allocutus eſſet.

M.T.C. C.MEMMIO S.P.D.

AUlum Fuſium, unum ex meis intimis, obſervantiſſimum ſtudioſiſſimumque noſtri, eruditum hominem &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

& ſumma humanitate tuaque amicitia digniſſimum, velim it tractes ut mihi coram recepiſti. Tam gratum mihi id et quam quod gratiſſimum. Ipſum praeterea ſummo offi o & ſumma obſervantia tibi in perpetuum devinxeris. Vale.

EPISTOLA IV.

ARGVMENTVM.

Volaterranos accurate commendat; Q. Fabio Max. C. Trebonio *oss. reverſo ex Hiſpania Caeſare poſt devictos Pompeii liberos.* *uod ex eo loco ſequentis epiſtolae cognoſcitur :* Hoc tempore eum aeſar in ſenatum legit.*ſenatum enim reverſus ex Hiſpania Caer ſupplevit, ut auctor eſt Dio.*

M. T. C. Q. VALERIO, Q. F. ORCAE, LEG. PROPRAET. S. D.

CVm municipibus Volaterranis mihi ſumma neceſſitudo eſt. magno enim meo beneficio affecti, cumulaiſſime mihi gratiam retulerunt. nam nec in honoribus meis aboribus unquam defuerunt. Cum quibus ſi mihi nulla cauſſa

ORCÆ] Titulum epiſtolarum ad *Quintum Valerium*, nos ex antiquis codicibus accepimus, ne parva quidem re ab illis diſcrepantes. quod præcipue notavimus, quia alii dixerunt veterem codicem ſemper *Ortæ* habere, nos autem in cunctis *Orcæ* legimus uno modo, & Mediceo & reliquis. *Victor.* Sic & Pal. ſex. Primus & Amſtelod. *Orce.*

Nec in honoribus meis laboribus unquam defuerunt] Prætuli hanc lectionem ex editione Victorii: ideo quod veriſſima & maxime genuina videtur, tum quod non longe abeunt alii MSS. Palatinus primus, Stewechianus, Peckio excerpta, editio princeps, *nec in honoribus meis laboribuſque unquam defuerunt:* ut illud *que*, copulatio ab ſciolo & ad ſenſum non penetrante adjectum videatur. Faceſſant ergo aliorum conjectationes, *nec in laboribus unquam mihi defuerunt.* Editum antehac eſt, *Nam nec in honoribus meis, nec in laboribus unquam defuerunt.* Gebhard. Certum eſt copulam non poſſe abeſſe, nec dubito quin in editione Victorii ſit negligentia librariorum omiſſa; non ſtudio. Sine illa enim ſenſus non conſtat. Firmatur quoque Amſtelod. & Mentel. cod. & meo ſecundo hæc ſcriptura. Sic inferius epiſt. 29. *In omni genere & honorum & laborum meorum.* Græv.

Nunquam defuerunt] Suffragiis. Quamvis enim municipes eſſent, qui jus ſuf-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

cauſſa intercederet, tamen, quod te vehementiſſime diligo, quodque me a te plurimi fieri ſentio, & monerem te & hortarer ut eorum fortunis conſuleres, praeſertim cum prope praecipuam cauſſam haberent ad jus obtinendum. Primum quod Sullani temporis acerbitatem, deorum immortalium benignitate ſubterfugerunt: deinde, quod ſummo ſtudio populi R. a me in conſulatu meo defenſi ſunt. cum tribuni pl. legem iniquiſſimam de eorum agris promulgaviſſent: facile S. P. Q. R. perſuaſi, ut eos cives quibus fortuna peperciſſet ſalvos eſſe vellent. Hanc actionem meam C. Caeſar primo ſuo conſulatu lege in Agraria comprobavit, agrumque Volaterranum & oppidum omni periculo in perpetuum liberavit: ut mihi dubium non ſit quin is, qui novas neceſſitudines adjungat, vetera ſua beneficia conſervari velit. Quamobrem eſt tuae prudentiae aut ſequi ejus auctoritatem, cujus ſectam atque imperium ſumma cum tua dignitate ſecutus es: aut certe illi integram omnem cauſſam reſervare. Illud vero dubitare non debes, quin tam grave, tam firmum, tam honeſtum municipium tibi tuo ſummo beneficio in perpetuum obligare velis. Sed haec, quae ſupra ſcripta ſunt, eo ſpectant ut te horter & ſuadeam. Reliqua ſunt quae pertinent ad rogandum: ut non ſolum tua cauſſa tibi conſilium me dare putes, ſed etiam quod mihi opus ſit, me a te petere & rogare. Gratiſſimum igitur mihi feceris,

ſuffragii non habent, quia tamen donati civitate fuerant, ſuffragium ferebant. *Corrad.*

Syllani temporis acerbitatem] Quo quum Sylla agros divideret, Volaterranum publicavit quidem, ſed neque dividere, neque Volaterranis civitatem eripere potuit: quum etiam tum eſſent in armis, & biennium cum proſcriptis obſeſſi fuiſſent. *Idem.*

Tribuni plebis] Rullus & collegæ. *Idem.*

Primo ſuo conſulatu] Cum Bibulo. *Idem.* Non dubito vero quin *primo*, quod multi libri veteres ignorant, ex interpretatione magiſtri irrepſerit. *Grævius.*

In perpetuum obligare velis] Tres Guilielmii libri, & tres, quibus ego utor, Amſtelodam. Mentel. & meus ſecundus, *in perpetuum obligari velis.* Pal. ſext. *in perpetuum obligari voluiſſet.* Scribendum omnino, *in perpetuum obligari velit.* Quid enim eſt, *dubitare non debes quia municipium tibi obligare velis*, aut *obligari velis.* Quis ſanus ſic loquitur? potius dicerent, *obligare poſſis.* ſed cum in libris antiquis extet *obligari* nemo puto in poſterum de hac emendatione dubitabit. *Idem.*

Neque

cis, ſi Volaterranos omnibus rebus integros incolumeſque eſſe volueris. Eorum ego domicilia, ſedes, rem, fortunas, quae a dis immortalibus, & a praeſtantiſſimis in noſtra rep. civibus, ſummo S. P. Q. R. ſtudio, conſervatae ſunt, tuae fidei, juſtitiae bonitatique commendo. Si pro meis priſtinis opibus facultatem mihi res hoc tempore daret, ut ita defendere poſſem Volaterranos quemadmodum conſuevi tueri meos, nullum officium, nullum denique certamen, in quo illis prodeſſe poſſem, praetermitterem. Sed, quando apud te nihilo minus hoc tempore valere me confido, quam valuerim ſemper apud omnis: pro noſtra ſumma neceſſitudine parique inter nos & mutua benevolentia abs te peto, ut ita de Volaterranis mereare, ut exiſtiment, eum quaſi divino conſilio iſti negotio praepoſitum eſſe, apud quem unum nos, eorum perpetui defenſores, plurimum valere poſſumus.

EPISTOLA V.

ARGVMENTVM.

Et rogat, & rationibus etiam perſuadere conatur, agrum Curtii non eſſe dividendum. Eodem anno.

M. T. C. Q. VALERIO, Q. F. ORCAE, LEG. PROPRAET. S. P. D.

NOn moleſte fero, eam neceſſitudinem, quae mihi tecum eſt, notam eſſe quam plurimis: neque tamen ob eam cauſſam (quod tu optime exiſtimare potes) te impedio, quo minus ſuſceptum negotium, pro tua fide & diligentia, ex voluntate Caeſaris, qui tibi rem magnam difficilemque commiſit, gerere poſſis. Nam cum multi a me petant multa, quod de tua erga me voluntate non dubitent,

NEque tamen ob eam cauſſam, quod tu optime exiſtimare potes, te impedio*] Mentel. *te impedire.* Hittorp. Pal. ſex. Græv. ſec. *te impediri.* Amſtelod. *impedivi.* Sed optime Pal. prim. & Stewech. *te impedii.* Græv.

Ut

tent, non committo ut ambitione mea conturbem officium tuum. C. Curtio ab ineunte aetate familiariſſime ſum uſus. Ejus & Sullani temporis injuſtiſſima calamitate dolui: & cum iis qui ſimilem injuriam acceperant, amiſſis omnibus fortunis, reditus tamen in patriam voluntate omnium concedi videretur, adjutor incolumitatis fui. Is habet in Volaterrano poſſeſſionem, cum in eam tanquam e naufragio reliquias contuliſſet. Hoc autem tempore eum Caeſar in ſenatum legit: quem ordinem ille, iſta poſſeſſione amiſſa, tueri vix poteſt. Graviſſimum autem eſt, cum ſuperior factus ſit ordine, inferiorem eſſe fortuna: minimeque convenit, ex eo agro, qui Caeſaris juſſu dividatur, eum moveri, qui Caeſaris beneficio ſenator ſit. Sed mihi minus libet multa de aequitate rei ſcribere, ne cauſſa potius apud te valuiſſe videar quam gratia. Quamobrem te in majorem modum rogo, ut C. Curtii rem meam putes eſſe: quidquid mea cauſſa faceres, ut id C. Curtii cauſſa cum feceris, exiſtimes, quod ille per me habuerit, id me habere abs te. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo.

Ut ambitione mea conturbem officium tuum] *Ambitio* hoc loco eſt gratia & demonſtratio ſtudii in clientes, ut epiſt. 17 hujus libri, *Faciamque id, quod debent facere ii qui religioſe & ſine ambitione commendant.* ſuperius lib. v, ep. 20. ubi vide notas.

Amiſſis omnibus fortunis] In proſcriptione Syllana. *Corradus.*

EPISTOLA VI.

ARGUMENTUM.

Cuſpii amicos omnes generatim commendat, nominatim L. Iulium & P. Cornelium. Incerto anno.

M. T. C. Q. VALERIO, Q. F. ORCAE, PROCOS. S. P. D.

S. V. B. E. V. Credo te memoria tenere, me & coram P. Cuſpio tecum locutum eſſe, cum te proſequerer paluda-

P. *Cuſpio*] Legendum *Ciſpio*: ita enim habent veteres libri. & opinor *Ciſpiam* familiam eam eſſe, quae in argenteis denariis CIPIA nominatur,

datum: & item poſtea pluribus verbis tecum egiſſe, ut, oſcunque tibi ejus neceſſarios commendarem, haberes s in numero meorum neceſſariorum. Id tu pro tua ſum- a erga me benevolentia, perpetuaque obſervantia, mihi eraliſſime atque humaniſſime recepiſti. Cuſpius, homo omnes ſuos officioſiſſimus, mirifice quoſdam homines ista provincia tuetur & diligit, propterea quod fuit in frica bis, cum maximis ſocietatis negotiis praeeſſet. Ita- e hoc ejus officium, quod adhibet erga illos, ego mea cultate & gratia ſoleo, quantum poſſum, adjuvare. Qua- Cuſpianorum omnium commendationis cauſſam hac tibi iſtola exponendam putavi. reliquis epiſtolis tantum fa- am ut notam apponam eam quae mihi tecum convenit, & mul ſignificem de numero eſſe Cuſpii amicorum. Sed hanc mmendationem, quam his litteris conſignare volui, ſci- eſſe omnium graviſſimam. Nam P. Cuſpius ſingulari ſtu- io contendit a me, ut tibi quam diligentiſſime L. Iulium mmendarem. Ejus ego ſtudio vix videor mihi ſatisface- poſſe, ſi utar verbis iis, quibus, cum diligentiſſime quid gimus, uti ſolemus. Nova quaedam poſtulat, & putat me us generis artificium quoddam tenere. Ei ego pollicitus m, me ex intima noſtra arte depromturum mirificum ge- us commendationis. Id quum aſſequi non poſſum, tu re elim efficias, ut ille genere mearum litterarum incredibili quid-

atur, vetere quadam ſcribendi ra- one *s* littera exploſa. *Vrſin.* Sic & . *Ciſpii* meminit Hirtius de bello A- ricano. *Guilielm.*

Societatis] Publicanorum. *Corr.* Pu- licani in multas ſocietates diviſi con- ucebant vectigalia. Etenim ut lib. VI arrat Polybius, alii conducebant, a- i cum his ſocietatem coibant, alii ponſiones faciebant, alii pro his bo- a fortunaſque ſuas reip. obligabant. Jnde Cic. in Sext. *Nulla erat Romæ ſo- ietas vectigalium, quæ non honeſtiſſime de- reviſſet de mea ſalute.* Et pro Muræna, *Quod ſi omnes ſocietates venerunt, quorum ex numero multi hic ſedent judices.* Et in Bruto, *Familia & liberi ſocietatis ejus, quæ picearias de cenſoribus redemiſſet.* Et in epiſtolis ad fratrem, *Non deſiſtunt nobis quotidie agere gratias honeſtiſſimæ & maxi- mæ ſocietates.* vide inferius ep. 9 hujus libr. C. Sigonius de antiquo jure ci- vium Romanorum lib. II, c. 4.

Quod adhibet erga illos] Duo Palati- ni, duo Guilielmiani, Amſtelodam. Mentel. Græv. ſecund. *quod adhibetur erga illos.* non male.

Ex intima noſtra arte] Rhetorica. *Corrad.*

Vultu

quiddam perfectum arbitretur. Id facies, ſi omne genus liberalitatis, quod & ab humanitate & poteſtate tua proficiſci poterit, non modo re ſed etiam verbis, vultu denique exprompſeris: quae quantum in provincia valeant, vellem expertus eſſes. Sed tamen ſuſpicor, ipſum hominem, quem tibi commendo, perdignum eſſe tua amicitia: non ſolum, quia mihi Cuſpius dicit, credo, (tametſi id ſatis eſſe debebat) ſed quia novi ejus judicium in hominibus, & amicis deligendis. Harum litterarum vis quanta fuerit, propediem judicabo: tibique, ut confido, gratias agam. Ego, quae te velle quaeque ad te pertinere arbitrabor, omnia ſtudioſe diligenterque curabo. Cura ut valeas. P. Cornelius, qui tibi litteras dedit, eſt mihi a P. Cuſpio commendatus: cujus cauſſa quanto opere cuperem deberemque, profecto ex me facile cognoſti. Vehementer te rogo ut cures ut ex hac commendatione mihi Cuſpius quam maximas, quam primum, quam ſaepiſſime gratias agat. Vale.

EPI-

Vultu denique exprompſeris] In Mediceo erat, ut notat Egnatius ad oram primæ editionis *ex proſperis*; unde credo Victorius fecit *exprompſeris* recte: idque omne totis apicibus reperi in Palatino ſexto, Vaticani excerptis, eratque ſic in Stewechiano & Hittorpiano. [nec non Amſtelod.] Vulgo *expreſſeris*. Alii addunt, *fronte, vultu denique exp.* neſcio quibus auctoritatibus. *Gebhardus.*

P. Cornelius] Ut hic credam eſſe principium, ut eſt etiam in veteribus libris, vel additionem quandam facile adducor. *Corrad.* Sane in Amſtelod. Mentel. & Græv. ſec. alia plane eſt epiſtola. ut & in Stewech. In Mentel. præfigitur, *Cicero Q. Valerio S.*

EPISTOLA VII.

ARGVMENTVM.

Petit a Cluvio ne municipii Atellani vectigalis ager dividatur, ſ[ed] integram Caeſari cauſſam reſervet. Q. Fabio Max. C. Trebo-[ni]o Coſs.

M.T.C. CLVVIO S.P.D.

CVm in Galliam proficiſcens, pro noſtra neceſſitudine tuaque ſumma in me obſervantia ad me domum ve-[ni]ſes, locutus ſum tecum de agro vectigali municipii Atel-[lan]i, qui eſſet in Gallia: quantoque opere ejus municipii [ca]uſſa laborarem, tibi oſtendi. Poſt tuam autem profe-[cti]onem, cum & maxima res municipii honeſtiſſimi mihi-[q]ue conjunctiſſimi, & ſummum meum officium ageretur, [pr]o tuo animo in me ſingulari, exiſtimavi, me oportere ad [te] accuratius ſcribere: etſi non ſum neſcius & quae tem-[po]rum ratio, & quae tua poteſtas ſit: tibique negotium [da]tum eſſe a C. Caeſare, non judicium, praeclare intelli-[g]o. Quare a te tantum peto, quantum & te facere poſſe & [li]benter mea cauſſa facturum eſſe arbitror. Et primum ve-[li]m exiſtimes quod res eſt, municipii fortunas omnis in [e]o vectigali conſiſtere: his autem temporibus hoc muni-[ci]pium maximis oneribus preſſum, ſummis affectum eſſe diffi-

[I]N *Galliam*] Ciſalpinam. *Corrad.*

Tuaque ſumma in me obſervantia] Vi-[cto]rius eumque ſecutus Gebhardus e-[di]derunt, *quæ tua ſumma in me obſervan-[tia]*, quæ lectio in Vaticani quoque ex-[ce]ptis reperitur. Sed vulgatam aſſe-[ru]nt omnes Palatini, Guilielmii, Am-[b]lod. Mentel. Grævii ſecundus. Sa-[ne] in aliis codicibus videtur *que* tranſ-[p]ſitum eſſe vitio deſcriptorum.

Municipii Atellani] *Atella* fuit civi-[tas] Campaniæ media inter Capuam & [Ne]apolim. Locus is hodie *S. Arpino*, ſive *S. Elpidio* dicitur, ubi civitatis veteris ruinæ & veſtigia conſpiciuntur, præſertim foſſæ, quæ olim mœnia cingebant. ut docet L. Holſtenius annot. ad Cluv. Ital. antiq. p.260. quem vide.

Qui eſſet in Gallia] Quamvis *Atella* ſit in Campania: ſed & Arpinates hujuſmodi agrum habebant, Epiſt. XI. hujus libri. *Corradus.*

Ejus municipii cauſſa laborarem] Quod in mea eſſet fide. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

difficultatibus. Hoc etſi commune videtur eſſe cum multis, tamen, mihi crede, ſingulares huic municipio calamitates accidiſſe. quas idcirco non commemoro, ne de miſeriis meorum neceſſariorum conquerens, homines, quos nolo, videar offendere. Itaque, niſi magnam ſpem haberem, C. Caeſari nos cauſſam municipii probaturos, non erat cauſſa cur a te hoc tempore aliquid contenderem. ſed quia confido, mihique perſuaſi, illum & dignitatis municipii, & aequitatis, etiam voluntatis erga ſe habiturum eſſe rationem: ideo a te non dubitavi contendere, ut hanc cauſſam illi integram conſervares. Quod etſi nihilominus a te peterem, ſi nihil audiviſſem te tale feciſſe: tamen majorem ſpem impetrandi nactus ſum, poſtea quam mihi dictum eſt, hoc idem a te Regienſis impetraviſſe. qui etſi te aliqua neceſſitudine attingunt: tamen tuus amor in me, ſperare me cogit te, quod tuis neceſſariis tribueris, idem eſſe tributurum meis: praeſertim cum ego pro his unis petam: habeam autem, qui ſimili cauſſa laborent, compluris neceſſarios. Hoc me non ſine cauſſa facere, neque aliqua levi ambitione commotum a te contendere, etſi te exiſtimare arbitror: tamen mihi affirmanti credas velim, me huic municipio debere plurimum: nullum unquam fuiſſe tempus neque honorum neque laborum meorum, in quo non hujus municipii ſtudium in me exſtiterit ſingulare. Quapropter a te etiam atque etiam, pro noſtra ſumma conjunctione, proque tua benevolentia, majorem in modum peto atque contendo, ut, cum fortunas agi ejus municipii intelligas, quod ſit mihi neceſſitudine, officiis, benevolentia conjunctiſſimum, id mihi des. Quod erit hujuſmodi, ut, ſi a Caeſare, quod ſperamus, impetrarimus, tuo beneficio nos id conſecutos

cutos

Homines quos nolo, videar offendere] Veteranos, & Criſpum Salluſtium, qui illis in Campania paullo ante quam Cæſar in Africam proficiſceretur, præfuit, ſignificare videtur. *Idem.*

Regienſis] A Regio Lepidi. *Idem.*

Te aliqua neceſſitudine attingunt] Ut clientes. *Idem.*

Studium in me extiterit ſingulare] In ſuffragiis: ut in epiſtola quarta hujus libri dictum eſt. *Idem.*

P. SE-

ctos eſſe judicemus. ſin minus: pro eo tamen id habea-
us, quom a te data ſit opera, ut impetraremus. Hoc cum
hi gratiſſimum feceris: tum viros optimos, homines ho-
ntiſſimos, eoſdemque gratiſſimos, & tua neceſſitudine di-
giſſimos, ſummo beneficio in perpetuum tibi tuiſque
vinxeris.

EPISTOLA VIII.

ARGVMENTVM.

Rogat Rutilium, ut in agrorum diviſione Albini praedia ne attgat. Eodem anno.

M. T. C. M. RVTILIO S. P. D.

CVm & mihi conſcius eſſem quanti te facerem, & tuam erga me benevolentiam expertus eſſem, non dubitavi e petere quod mihi petendum eſſet. P. Seſtium quanti ciam, ipſe optime ſcio: quanti autem facere debeam, & & omnes homines ſciunt. Is cum ex aliis te mei ſtudioſimum eſſe cognoſſet, petivit a me, ut ad te quam accuatiſſime ſcriberem de re C. Albinii ſenatoris: cujus ex fi natus eſt L. Seſtius, optimus adoleſcens, filius P. Seſtii. oc idcirco ſcripſi, ut intelligeres, non ſolum me pro P. Seio laborare debere, ſed Seſtium etiam pro Albinio. Res autem

Seſtium] Epiſt. 6 lib. v. *Corradus.*
Homines ſciunt] Nam cum me de nderet, a Clodianis in templo Caoris pro occiſo relictus eſt. *Idem.*
C. Albinii] Soceri ſui prioris. *Idem.*
Cujus ex familia natus eſt L. Seſtius] Sic te omnes impreſſi & antiqui codices ocul dubio corrupte, *ex filia* enim gendum eſt. C. autem hic Albinius nator, ſocer fuit P. Seſtii, ut in oraone pro P. Seſtio traditur. *Eo*, init, *auctore duxit honeſtiſſimi & ſpectatiſſimi viri C. Albinii filiam, ex qua hic eſt puer, & nupta jam filia*, &c. Cum autem quatuor locis in hac epiſtola nomen ejus ponat, ſemel tantum *Albinium* Mediceus codex nominat, cum primum de eo mentionem facit, *de re C. Albinii ſenatoris.* poſtea ſemper *Albanium*, mutato *i* in *a*, & una ſyllaba aucto nomine, niſi *Albini* etiam pro *Albinii* antiqua orthographiæ ratione ſcriptum ſit, ut puto: in orationibus tamen etiam aliis caſibus hoc nomen triſyllabum. *Victor.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

autem eſt haec: A M. Laberio C. Albinius praedia in aeſtimationem accepit, quae praedia Laberius emerat a Caeſare de bonis Plotianis. ea ſi dicam non eſſe e rep. dividi, docere te videar, non rogare. Sed tamen cum Caeſar Sullanas venditiones & aſſignationes ratas eſſe velit, quo firmiores exiſtimentur ſuae: ſi ea praedia dividentur quae ipſe Caeſar vendidit, quae tandem in ejus venditionibus eſſe poterit auctoritas? Sed hoc quale ſit, tu pro tua prudentia conſiderabis. Ego te plane rogo, atque ita ut majore ſtudio, juſtiore de cauſſa, magis ex animo rogare nihil poſſim, ut Albinio parcas, praedia Laberiana ne attingas. Magna me affeceris non modo laetitia, ſed etiam quodammodo gloria, ſi P. Seſtius homini maxime neceſſario ſatisfecerit per me, ut ego illi uni plurimum debeam. Quod ut facias, te vehementer etiam atque etiam rogo. Majus mihi dare beneficium nullum potes. Id mihi intelliges eſſe gratiſſimum.

Prædia in æſtimationem accepit] Hoc eſt, Laberii prædia pro debito accepit æſtimata tanti, quanti erant ante bellum civile. vide ſuperius lib. IX, epiſt. 16 & 18. & lib. V, epiſt. 20. Sic enim Cæſar ſatisfieri volebat creditoribus ab iis, qui non erant ſolvendo. vid. Suet. Jul. c. 44.

EPISTOLA IX.

ARGUMENTUM.

Craſſipedi, Bithyniae quaeſtori, Bithynicam publicanorum ſocietatem, inprimiſque Cn. Pupium commendat. Incertus annus.

M. T. C. CRASSIPEDI S. P. D.

QUanquam tibi praeſens commendavi, ut potui, diligentiſſime, ſocios Bithyniae: teque cum mea commendatione, tum etiam tua ſponte intellexi cupere ei ſocietati, quibuſcunque rebus poſſes, commodare: tamen cum ii quorum res agitur, magni ſua intereſſe arbitrarentur, me etiam per litteras declarare tibi qua eſſem erga ipſos voluntate,

Socios] Publicanos. *Corrad.* Vid. ad ep. 6 hujus libri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ate, non dubitavi haec ad te ſcribere. Volo enim te exiſti-
nare, me cum univerſo ordini publicanorum ſemper li-
entiſſime tribuerim, idque magnis ejus ordinis erga me
neritis facere debuerim, tum in primis amicum eſſe huic
Bithynicae ſocietati: quae ſocietas ordine ipſo, & homi-
ıum genere, pars eſt maxima civitatis. conſtat enim ex ce-
eris ſocietatibus: & caſu permulti ſunt in ea ſocietate val-
e mihi familiares: in primiſque is cujus praecipuum offi-
ium agitur hoc tempore, P. Rupilius P. F. Men. qui eſt
nagiſter in ea ſocietate. Quae cum ita ſint, in majorem
nodum a te peto, Cn. Pupium, qui eſt in operis ejus ſo-
ietatis, omnibus tuis officiis atque omni liberalitate tuea-
e: cureſque ut ejus operae, quod tibi facile factu eſt, quam
gratiſſimae ſint ſociis: remque & utilitatem ſociorum (cu-
jus

Ordine, ipſo hominum genere] Videtur ic potius diſtinguendum, *ordine, ipſo hominum genere*, ut edidimus, quam ut habent plerique libri vulgati, *ordine ipſo, hominum genere*. Lambinus. Reſcripſi ex Hittorpiano, *ordine ipſo & hominum genere*. Grævius.

P. Rupilius P. F. Men.] In vetuſtis libris ita ſcriptum offendimus, quam lectionem variare, cum nihil certi haberemus, conſilium non fuit: qua in ſententia permanemus, præſertim cum alios in hac re valde inconſtantes videamus. *Victorius*. *P. F. Menenius*] Al. *Men.* quas literas quidam ita ſeparant *M. E. N.* & interpretantur, Meus eſt neceſſarius: nos nihil hic certi habemus. *Corradus*. *P. F. An.*] Id eſt, Publii filii, ex tribu Anienſi. *Lambinus*. J. Rutgerſ. legit *P. Rupilius P. F. Antias*, lib. III Var. Lect. ſed recte libri veteres *P. F. Men.* Cives Romani a tribu oſtendi ſoliti, quæ quidem tribus plerumque in antiquis & lapidibus & libris prima tantum ſyllaba ſcripta legitur. Hinc *Men.* eſt Menenia tribu. Vide Manut. ad VIII, ep. 8.

Qui eſt magiſter in ea ſocietate] Ex ſociis unus fuit, qui magiſter ſocietatis dictus eſt, qui Romæ ſocietati ita præerat, ut & ſocios, quaſi ſenatum cogendi, & ad eos de ſocietatis negotiis referendi poteſtatem haberet, curamque omnem gereret tabularum & rationum, quæ undique ab iis, qui publicanorum ſocietati operas dabant, Romam mitterentur. Etenim, ut inquit Cic. in frumentaria, *ea eſt ratio decumarum ut ſine plurimis litteris confici non poſſit. ſingula enim nomina aratorum, & cum ſingulis pactiones decumarum litteris perſequi & conficere neceſſe eſt.* Hic porro habuit quendam *pro magiſtro* in provincia, quaſi ſui muneris vicarium, & ſocietatis præfectum. Unde Cic. Plancii patrem dixit *maximarum ſocietatum auctorem, plurimarum magiſtrum.* Cic. alio loco, *P. Terentius Hiſpo operas in ſcriptura pro magiſtro dat.* De eodem ad Att. *Terentius magnas operas in portu, & ſcriptura Aſiæ pro magiſtro dedit.* Et in Verrem, *In ſcriptura Siciliæ pro magiſtro eſt L. quidam Carpinatius.* Item, *L. Vibius eques Romanus, vir primarius, quem reperiebam magiſtrum fuiſſe eo anno.* Sigon. de antiquo Jure civ. Rom. l. II, c. 4.

Qui eſt in operis ejus ſocietatis] Hoc eſt, inter miniſtros ſocietatis, qui ejus res gerebant.

jus rei quantam poteſtatem quaeſtor habeat, non ſum ignarus,) per te quam maxime defenſam & auctam velis. Id cum mihi gratiſſimum feceris, tum illud tibi expertus promitto & ſpondeo, te ſocios Bithyniae, ſi iis commodaris, memores eſſe & gratos cogniturum.

EPISTOLA X.

ARGVMENTVM.

Caeſar, in Africam trajecturus contra Scipionem, Catonem, Iubam regem, Galliae Ciſalpinae M. Brutum, eum a quo poſtea eſt interfectus, nondum praetorium, & Pompeii partes antea ſecutum, praepoſuit. is cum in provinciam iviſſet, proficiſcentem ad eum M. Varronem, ejus quaeſtorem, Cicero familiaris utriuſque commendat. Haec autem commendatio quatuor in partes diſtribuitur. Primo loco, quaeſtoris cum praetore ſuo neceſſitudo exponitur. Deinde, origo amicitiae, & Varronis erga ſe officia narrantur. Sequitur de illius modeſtia, prudentia, moderatione, diligentia, induſtria teſtimonium. Claudit epiſtolam petitio generalis: ut Varronem Brutus omni liberalitate complectatur. ſcripta Caeſare III. & Lepido Coss. quod ex epiſt. 6 lib. VI. & libro, qui Orator inſcribitur, praeterea ex Plutarcho, Appianoque intelligitur.

CICERO BRVTO S.

CVm ad te tuus quaeſtor, M. Varro, proficiſceretur, commendatione egere eum non putabam. Satis enim commendatum tibi eum arbitrabar ab ipſo more majorum: qui, ut te non fugit, hanc quaeſturae conjunctionem, liberorum neceſſitudini proximam voluit eſſe. Sed cum ſibi ita perſuaſiſſet ipſe, meas de ſe accurate ſcriptas litteras, maximum apud te pondus habituras, a meque contenderet ut quam diligentiſſime ſcriberem, malui facere, quod meus fami-

BRVTO] M. Bruto, ep. 6 lib. VI. *Corrad.* | *Cum ad te*] In Galliam Ciſalpinam. *Idem.*

amiliaris tanti ſua intereſſe arbitraretur. Vt igitur debere ne facere hoc intelligas, cum primum M. Terentius in foum venit, ad amicitiam ſe meam contulit. Deinde, ut ſe orroboravit, duae cauſſae acceſſerunt quae meam in illum enevolentiam auxerunt. una, quod verſabatur in hoc ſtulio noſtro, quo etiam nunc maxime delectamur, & cum ngenio, ut noſti, nec ſine induſtria. deinde, quod mature e contulit in ſocietates publicanorum, quod quidem nolem: maximis enim damnis affectus eſt. ſed tamen cauſſa ommunis ordinis mihi commendatiſſimi, fecit amiciiam noſtram firmiorem. Deinde verſatus in utriſque ſubelliis optima & fide & fama, jam ante hanc commutatioıem reip. petitioni ſeſe dedit, honoremque honeſtiſſimum xiſtimavit fructum laboris ſui. His autem temporibus a ne Brundiſio cum litteris & mandatis profectus ad Caeſarem

In forum venit] Tyrocinii die. *Idem.* Cum prætexta depoſita, virilem inluit, & in virorum numerum eſt ranſcriptus, pro quo in lib. xv, ep. 6 dicitur *forum attingere.* Vide & ſuerius lib. v, ep. 8.

Vt ſe corroboravit] Poſtquam virilem ætatem attigit & primum cauſſas agee cœpit. Cic. v de Fin. *Quæ uno verbo complexi omnia, honeſta dicimus: ad quorum etiam cognitionem & uſum jam corroborati, natura ipſa præeunte deducimur,* cum viri jam ſumus. Sueton. in Tib. cap. XI. *Petiit ut ſibi ſecuro jam ab hac parte, corroboratis ſuis, & ſecundum locum facile tutantibus, permitteretur reviſere neceſſitudines.* hoc eſt, quia Caius & Lucius nunc adoleviſſent. C. Nep. Alcib. *poſtquam robuſtior eſt factus*, hoc eſt, adultior. vid. etiam Manut.

Meam in illum benevolentiam auxerunt] Sic reſcripſi ex Amſtelodam. Mentel. meo ſecundo & duobus Guilielmii. Stewech. *auſerunt.* vulgo *augerent*, quod & ipſum tamen minime ſpernendum. *Grævius.*

In hoc ſtudio noſtro] Philoſophiæ. *Corradus.*

Mature ſe contulit in ſocietates] Ut particeps eſſet publicarum conductionum.

Sed tamen cauſſa communis ordinis] Cum P. Victorius in optimo illo codice, quem tantopere probat, non reperiſſet vocem *cauſſa* (quæ eſt in libr. vulgatis omnibus), conjecerat legendum eſſe *communio ordinis:* neque tamen auſus erat, ut eſt religioſus καὶ εὐλαβὴς, ita edere. Ne ego quidem igitur audere debui, quamvis ejus conjecturam unius codicis Memmiani teſtimonio confirmatam reperiſſem. *Lamb.* Sane *cauſſa* deeſt in Pal. prim. & ſext. in Venet. in Amſtelodam. Mentel. Græv. ſec. Stewech. In Hittorpiano tamen ſe reperiſſe teſtatur Guilielmius.

Verſatus in utriſque ſubſelliis] In majoribus & in minoribus cauſſis. Etſi ſcio, quid de ſubſelliis dicat Aſconius. *Corradus.* Imo *in utriſque ſubſelliis* eſt & patronus fuit, & judex. vid. orat. pro Roſc. Amerin.

His autem temporibus] Poſt victum Pompeium. *Corrad.*

Brunduſium cum litteris] Nemo non videt legendum eſſe *Brunduſio*, ut eſt in

rem eſt: qua in re & amorem ejus in ſuſcipiendo negotio perſpexi, & in conficiendo ac renuntiando fidem. Videor mihi, cum ſeparatim de probitate ejus & moribus dicturus fuiſſem, ſi prius cauſſam, cur eum tantopere diligerem, tibi expoſuiſſem, in ipſa cauſſa exponenda ſatis etiam de probitate dixiſſe. Sed tamen ſeparatim promitto in meque recipio, fore eum tibi & voluptati & uſui. Nam & modeſtum hominem cognoſces, & prudentem & a cupiditate omni remotiſſimum: praeterea magni laboris ſummaeque induſtriae. Neque ego haec polliceri debeo, quae tibi ipſi, cum bene cognoris, judicanda ſunt: Sed tamen in omnibus novis conjunctionibus intereſt, qualis primus aditus ſit, & qua commendatione quaſi amicitiae fores aperiantur. quod ego his litteris efficere volui. etſi id ipſa per ſe neceſſitudo quaeſturae efficere debet. ſed tamen nihilo infirmius illud, hoc addito. Cura igitur, ſi me tanti facis, quanti & Varro exiſtimat & ipſe ſentio, ut quam primum intelligam, hanc meam commendationem tantum illi utilitatis attuliſſe, quantum & ipſe ſperarit, nec ego dubitarim.

veteribus libris: eo enim Cicero ſe, victo Pompeio, contulit. unde Varro poſtea ad Cæſarem eſt profectus. *Idem.*

Ad Cæſarem] Vel in Ægypto bellum gerentem, vel victo Pharnace in Italiam revertentem. *Idem.*

In ſuſcipiendo negotio] Perferendi litteras, & me Cæſari reconciliandi. *Id.*

Et prudentem, & a cupid.] Legendum fortaſſe eſt, *& pudentem*, &c. Videtur enim Cicero modeſtiam & pudorem, virtutes affineis, conjungere voluiſſe. *Lamb.* Sic & Stephanus in Schediaſm. nec refragarer, niſi renuerent veteres omnes codices.

EPISTOLA XI.

ARGUMENTUM.

Commendat Bruto & ea vectigalia quae Arpinates habebant in Gallia, & legatos, qui ad ea exigenda proficiſcebantur. Eodem anno.

M. T. C. BRUTO S. P. D.

QUia ſemper animadverti, ſtudioſe te operam dare ut nequid meorum tibi eſſet ignotum, propterea non dubito

bito quin ſcias non ſolum cujus municipii ſim, ſed etiam uam diligenter ſoleam meos municipes Arpinates tueri. uorum quidem omnia commoda, omneſque faculta- s, quibus & ſacra conficere, & ſarta tecta aedium ſacra- m locorumque communium tueri poſſint, conſiſtunt his vectigalibus quae habent in provincia Gallia. Ad viſenda, pecuniaſque, quae a colonis debentur, exi- ndas, totamque rem & cognoſcendam & adminiſtran- m, legatos equites Romanos miſimus Q. Fufidium . F. M. Faucium M. F. Q. Mamercum Q. F. Peto a te majorem modum, pro noſtra neceſſitudine, ut tibi ea s curae ſit, operamque des ut per te quam commodiſ- me negotium municipii adminiſtretur, quam primum- ue conficiatur: ipſoſque quorum nomina ſcripſi, ut uam honorificentiſſime pro tua natura & quam libera- ſſime tractes. Bonos viros ad tuam neceſſitudinem ad- inxeris: municipiumque gratiſſimum beneficio tuo de- inxeris: mihi vero etiam gratius feceris, quod cum ſem- er tueri municipes meos conſuevi, tum hic annus praeci- ue ad meam curam officiumque pertinet. Nam conſti- uendi municipii cauſſa, hoc anno aedilem filium meum ieri volui, & fratris filium, & M. Caeſium, hominem nihi maxime neceſſarium, is enim magiſtratus in noſtro nunicipio, nec alius ullus creari ſolet:) quos cohoneſta- is, in primiſque me, ſi reſp. municipii, tuo ſtudio, dili- gentia bene adminiſtrata erit. Quod ut facias, te vehe- menter etiam atque etiam rogo.

EPI-

A *Rpinates*] Arpinum Volſcorum oppidum, municipium & præfe- ctura. hodie *Arpino*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XII.

ARGVMENTVM.

Q. Fuſidium, Arpinatum legatum commendat. Eodem anno.

M. T. C. BRVTO S. P. D.

Alia epiſtola communiter commendavi tibi legatos Arpinatium, ut potui diligentiſſime: hac ſeparatim Q. Fuſidium, quo cum mihi omnes neceſſitudines ſunt, diligentius commendo: non ut aliquid de illa commendatione comminuam, ſed ut hanc addam. Nam & privignus eſt M. Caeſii, mei maxime & familiaris & neceſſarii, & fuit in Cilicia mecum tribunus militum: quo in munere ita ſe tractavit, ut accepiſſe ab eo beneficium viderer, non dediſſe. Eſt praeterea (quod apud te valet plurimum) a noſtris ſtudiis non abhorrens. Quare velim eum quam liberaliſſime complectare: operamque des ut in ea legatione, quam ſuſcepit contra ſuum commodum, ſecutus auctoritatem meam, quam maxime ejus excellat induſtria. Vult enim, id quod optimo cuique natura tributum eſt, quam maximam laudem, cum a nobis, qui eum impulimus, tum a municipio conſequi: quod ei continget, ſi hac mea commendatione tuum erga ſe ſtudium erit conſecutus.

EPI-

Quo cum mihi omnes neceſſitudines ſunt] Non ſolum amicus, ſed etiam neceſſarius, nec uno nomine, ſed omnibus. pro quo aliter dicit, *quo cum mihi omnia intercedunt jura ſummæ neceſſitudinis.*

Non ut aliquid de illa commendatione comminuam] Potius ſic, quam vulgo *diminuam*, aut cum Lambino, *deminuam*. Et annon eleganter? ſic editio princeps, Palatini, atque ipſe Victorius ſentit. *Gebhard.*

Sed ut ad hanc addam] Sic edidit Victorius & Gebhardus, quæ ſcriptura reperitur etiam in Menteliano, Pal. ſex. & meo ſecundo. Vitioſam tamen eam eſſe puto, & cum aliis codicibus, inter quos eſt Amſtelodamenſis, ac Manutio ſcribendum, *ſed ut hanc addam.* Grævius.

In Cilicia] Cum Ciliciam Proconſul adminiſtrarem.

Ita ſe tractavit] Hoc eſt, ita ſe geſſit.

Lucen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XIII.

ARGVMENTVM.

L. Caſtronium Lucenſem commendat. Eodem anno.

M. T. C. BRVTO S. P. D.

Caſtronius Paetus, longe princeps municipii Lucenſis, eſt honeſtus, gravis, plenus officii, bonus plane ir, & cum virtutibus tum etiam fortuna, ſi quid hoc ad em pertinet, ornatus: meus autem eſt familiariſſimus, ſic rorſus, ut noſtri ordinis obſervet neminem diligentius. Quare ut & meum amicum, & tua dignum amicitia, tibi ommendo. Cui quibuſcunque rebus commodaveris, tibi rofecto jucundum, mihi certe erit gratum. Vale.

Lucenſis] *Luca* primum Galliæ Ciſalpinæ oppidum.

EPISTOLA XIV.

ARGVMENTVM.

Petit ut exactionem ejus pecuniae quam L. Straboni P. Cornelius debet, ſuo ſtudio & diligentia curet. Eodem anno.

M. T. C. BRVTO S. P. D.

L. Titio Strabone, equite Romano, in primis honeſto, & ornato, familiariſſime utor. Omnia mihi cum eo intercedunt jura ſummae neceſſitudinis. Huic in tua provincia pecuniam debet P. Cornelius. Ea res a Volcatio, qui Romae jus dicit, rejecta in Galliam eſt. Peto a te hoc diligentius, quam ſi mea res eſſet, quo eſt honeſtius de amicorum pecunia laborare quam de ſua, ut negotium conficiendum cures. ipſe ſuſcipias, tranſigas, operamque des, quoad tibi

L. *Titione*] *L. Titio* eſt in libris manuſcriptis, & ita omnino legendum. *Urſinus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tibi aequum & rectum videbitur, ut quam commodiſſime conditione libertus Strabonis, qui ejus rei cauſſa miſſus eſt, negotium conficiat ad nummoſque perveniat. Id & mihi gratiſſimum erit: & tu ipſe L. Titium cognoſces amicitia tua digniſſimum. quod ut tibi curae ſit, ut omnia ſolent eſſe quae me velle ſcis, te vehementer etiam atque etiam rogo.

EPISTOLA XV.

ARGUMENTUM.

Praecilium adoleſcentem, patre natum Caeſaris amiciſſimo, commendat. Caeſare Cos. IIII *ſine collega. nam ſcripta videtur haec epiſtola, item ut ea quae ſequitur, eo tempore cum Caeſar adverſus Pompeii liberos in Hiſpania pugnaret. quod etiam doctis viris placuiſſe video. Et quia Caeſari Imperatori inſcribitur; licet intelligere, ſcriptam eſſe poſt* XI *Kal. Mart. quo die imperatorem appellatum, Ategua in Hiſpania capta, ſcribit Oppius.*

M. T. C. C. CAESARI IMP. S. P. D.

PRaecilium tibi commendo unice, tui neceſſarii, mei familiariſſimi, viri optimi filium: quem cum adoleſcentem ipſum propter ejus modeſtiam, humanitatem, animum & amorem erga me ſingularem mirifice diligo: tum patrem ejus, re doctus, intellexi & didici mihi fuiſſe ſemper amiciſſimum. Hem, hic ille eſt, de illis maxime qui irridere atque

TIbi commendo unice] Hoc eſt, ſingulariter, ut *unice amare*.

En hic eſt ille, &c.] Mediceus codex & alii veteres *em* ſine aſpiratione, ut Politiani Terentius in Adelphis, *Em tibi reſcivit omnem rem: id nunc clamat.* Victorius. *En hic ille eſt, de illis maxime*] Mediceus codex, & alii veteres, ut notat accuratiſſimus Victorius. *Em*, ut Politiani Terentius in Adelphis, *Em tibi reſcivit omnem rem: id nunc clamat.* Quod probo. ſed quid hoc quod optimus codex Palatinus ſextus, ſicut & Hittorpianus ſcribant? *Hic ille eſt maxime qui irridere* omiſſo illo *En.* Gebhardus. Recte Manutius *hem hic ille eſt.* Suſpecta mihi ſunt *de illis*, quæ nec Hittorpianus, nec Pal. ſextus agnoſcit. Ciceronem ſcripſiſſe cenſeo, *En hic eſt ille, qui maxime irridere atque objurgare me ſolitus eſt.* Græv.

Objur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

que objurgare me ſolitus eſt quod me non tecum, praeſtim cum abs te honorificentiſſime invitarer, conjungrem.

Ἀλλ᾽ ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν·

diebam enim noſtros proceres clamitantes,

Ἄλκιμος ἔσσ᾽, ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ.

Ὣς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα.

d tamen idem me conſolatur: & jam hominem peruum, etiamnum gloria volunt incendere: atque ita louuntur:

Μὴ μὰν ἀσπουδεί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην,

Ἀλλὰ

Objurgare me ſoliti ſunt] Etſi ita quæ Latina locutio, in veteribus tamen oris legitur *ſolitus eſt*, quod defendi oterit, ſi totum locum, ut nonnulli tiam deſcripſerunt, leges, *En hic ille maxime, qui irridere, atque objurgare e ſolitus eſt.* Corrad.

Ἀλλ᾽ ἐμὸν οὔποτε θυμὸν] Nunquam n animum induxi, ut me ſcilicet teum conjungerem. *Corrad.* Ex Hom. Odyſſ. H. v, 258.

Noſtros proceres] Pompeianos. *Corradus.*

Ὣς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα] Hemiſtichium hoc Homeri in veteribus cunctis exemplaribus poſt alterum eiuſdem poetæ verſum collocatum eſt: hoc inquam ordine, Ὣς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα, *Sed tamen idem me conſolatur*, &c. ut primo verſu narret nunquam ſibi probaſſe Præcilium conſilium ſuum, nec ſibi perſuaſiſſe ut ſe cum Cæſare conjungeret: poſtea addat rationem, cur optimum illius conſilium neglexerit. *Audiebam enim*, inquit, *noſtros proceres clamitanteis*,

Ἄλκιμος ἔσσ᾽ ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ.

Nunc cur accidere potuerit, ut præclarum Præcilii conſilium repudiarit, oſtendit, curque non animo ſuo ille fidem fecerit. Quoniam, inquit, atra nubes ita occulebat, ut ad eum nulla ratione penetrare potuerit. *Victorius.*

Ὣς νεφέλη, &c.] Sic nebula texit, ſic imprudens ego Pompeianos ſecutus ſum. *Corradus.* Hemiſtichium iſtud ὡς νεφέλη -- extat Odyſſ. Ω, v. 314. Prior vero verſus ἄλκιμος ἔσσ᾽ -- Odyſſ. A. v. 302.

Idem me conſolatur] Ex ſenſu & vetere libro legendum eſt, *iidem me conſolantur. iidem* Pompeiani, qui tunc in Africa fuiſſe videntur. *Corr.* Legendum, *ſed tamen iidem me conſolantur*, non ut vulgo, *idem me conſolatur*, &c. Dicuntur enim hæc de proceribus illis, & Pompeianis & optimatibus. Paullo poſt ſecutus ſum veſtigia ſcripturæ veteris, & Paulli Manutii conjecturam, in eo quod edidi, *peruſtum inani gloria, volunt incendere*, &c. non, ut habent vulgati, & Victorius probat, *peruſtum etiamnum gloria*, &c. *Lambin.*

Peruſtum etiamnum] Quidam lectionem, quam antea amarant, ſine cauſſa damnant. eam nos quoque in Mediceo invenimus, ideoque tunc recepimus: ſic enim in illo eſt, *etiam hominem peruſtum, etiam num gloria.* nam aliis quoque locis animadverti in illo exemplari hanc vocem ita ſcriptam eſſe, ut in prima epiſtola ad Brutum hujus libri, *Quo etiam nunc maxime delectamur.* Ipſi quam depravati ſint libri, quibus magnam fidem habent, nolentes oſtendunt. *Victor.*

Μὴ μὰν ἀσπουδεί γε] Omnes vulgati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι, καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.

Sed minus jam movent, ut vides. Itaque ab Homeri magniloquentia confero me ad vera praecepta Εὐελπίδου·

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.

quem verſum ſenex Praecilius laudat egregie: & ait, poſſe eundem & ἅμα πρόσσω, καὶ ὀπίσω videre, & tamen nihilominus,

Αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.

Sed, ut redeam ad id unde coepi, vehementer mihi gratum feceris, ſi hunc adoleſcentem humanitate tua, quae eſt ſingularis, comprehenderis: & ad id, quod ipſorum Praeciliorum cauſſa te velle arbitror, addideris cumulum commendationi meae. Genere novo ſum litterarum ad te uſus, ut intelligeres, non vulgarem eſſe commendationem.

EPI-

gati codices depravate, Ἀλλ' ἄγε πῶς μέμονας, &c. Noſtri veteres hac etiam parte incorrupti manent: ſunt autem Homeri verſus Ἰλ. X. ab Hectore pronuntiati. Eoſdem etiam in prima epiſtola x libri ad Attic. ponit Cicero. Generoſa autem & clariſſimo viro digna ſententia his verſibus continetur, & quæ ignavum etiam hominem ad gloriam excitaret & incenderet. Horum verſuum ſententiam vult Polybius Cleomenem illum fortiſſimum & glorioſiſſimum Spartæ regem ſecutum fuiſſe: cum omni ſpe deſtitutus, ne aliquid ſe indignum ſuſtineret, poſtremum illud auxilium tentavit, non tam ſpe conatum illum ad finem perducendi, quam pulchram mortem obeundi. Eſt autem locus egregie ab eo ſingulari auctore pertractatus: ideoque non inepte puto me facturum ſi hic ejus verba, quibus totum negotium exponit, poſuero: Εἰς ἃ βλέπων ὁ Κλεομένης καὶ μοχθηρὰς ἐλπίδας ἔχων ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος παντὸς πράγματος ἔκρινε πεῖραν λαμβάνειν· οὐχ οὕτω πεπεισμένος κατακρατήσειν τῆς προθέσεως (οὐδὲν γὰρ εἶχεν τῶν εὐλόγων πρὸς τὴν ἐπιβολὴν) τόδε πλέον εὐθανατῆσαι σπουδάζων καὶ μηδὲν ἀνάξιον ὑπομεῖναι τῆς πρὶν αὐτοῦ προγεγενημένης τόλμης, ἅμα δὲ καὶ λαμβάνων ἐν νῷ τὸ τοιοῦτον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ προστιθέμενος ὅπερ εἴωθε συμβαίνειν πρὸς τοὺς μεγαλόφρονας, τῶν ἀνδρῶν,

Μὴ μὰν ἀσπουδεί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην,
Ἀλλὰ μέγα ῥέξας καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. Victor. Ἀλλ' ἄγε πῶς μέμονας; οὐ δεῖ γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολέσθαι, Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι &c.] Sed age quid moratus es? non oportet quidem & ſine gloria perire, Sed magnum facere aliquid &c. Hos verſus Cicero forſan mutavit, vel nos habemus corruptos. Certe apud Homerum ſic leges, Μὴ μὰν ἀσπουδεί γε, &c. *Corradus.*

Minus jam movent] Pompeiani. *Idem.*

Μισῶ σοφιστὴν] Vide Ennianum carmen Epiſt. 6 lib. VII. Odi igitur iſtos Pompeianos ſapientes, qui ſibi non ſunt ſapientes, quum tecum adhuc pugnent. *Idem.*

Αἰὲν ἀριστεύειν] Il. Z. 67. & Λ. 127.

P. Craſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XVI.

ARGVMENTVM.

*Apollonium, P. Craſſi libertum, Caeſari bellum in Hiſpania con-
tra Pompeii liberos gerenti, commendat. Eodem anno.*

M. T. C. C. CAESARI IMP. S. P. D.

P. Craſſum ex omni nobilitate adoleſcentem dilexi plurimum: & ex eo, cum ab ineunte ejus aetate bene ſperaviſſem, tum per me exiſtimare coepi ex iis judiciis, quae de eo feceram, cognitis. Ejus libertum Apollonium jam tum equidem, cum ille viveret, & magni faciebam & probabam. Erat enim & ſtudioſus Craſſi, & ad ejus optima ſtudia vehementer aptus. itaque ab eo admodum diligebatur. Poſt mortem autem Craſſi, eo mihi etiam dignior viſus eſt, quem in fidem atque amicitiam meam reciperem, quod eos a ſe obſervandos & colendos putabat, quos ille dilexiſſet, & quibus carus fuiſſet. Itaque & ad me in Ciliciam venit, multiſque in rebus mihi magno uſui fuit & fides ejus & prudentia: &, ut opinor, tibi in Alexandrino bello, quantum ſtudio & fidelitate conſequi potuit, non defuit. Quod cum ſperaret te quoque ita exiſtimare, in Hiſpaniam ad te, maxime ille quidem ſuo conſilio, ſed etiam me auctore eſt profectus. Cui ego commendationem non ſum pollicitus, non quin eam valituram apud te arbitrarer: ſed neque mihi egere commendatione videbatur, qui & in bello tecum fuiſſet, & propter memoriam Craſſi de tuis unus eſſet: & ſi uti commendationibus vellet, etiam per alios eum videbam id conſequi poſſe. Teſtimonium meum de eo judicii, quod & ipſe magni aeſtimabat, & ego apud te valere eram expertus, ei libenter dedi. Doctum igitur

P. *Craſſum*] M. F. qui cum patre a Parthis interfectus fuit, epiſt. 8 lib. v. *Corrad.*

Ad te maxime] Bellum gerentem contra Pompeii filios. *Idem.*

Nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

igitur hominem cognovi, & ſtudiis optimis deditum, idque a puero. Nam domi meae cum Diodoto Stoico, homine, meo judicio, eruditiſſimo, multum a puero fuit. Nunc autem incenſus ſtudio rerum tuarum, eas litteris Graecis mandare cupiebat. poſſe arbitror: valet ingenio, habet uſum, jam pridem in eo genere ſtudii litterarumque verſatur: ſatisfacere immortalitati laudum tuarum mirabiliter cupit. Habes opinionis meae teſtimonium: ſed tu hoc facilius multo, pro tua ſingulari prudentia, judicabis. Et tamen, quod negaveram, commendo tibi eum. Quidquid ei commodaveris, erit id majorem in modum gratum.

Nam domi meæ cum Diodoto Stoico, &c.] Nos & hic & aliis multis locis emendavimus *Diodotum*. ſæpe enim de hoc mentionem facit, ut in epiſtola ad Varronem cujus initium περὶ δυνατῶν, eo loco, *quam noſter Diodotus non concoquebat.* etſi eo etiam loco impreſſi omnes, *Diodorus* mendoſe habebant. duobus autem his locis noſtri veteres inviolatam ſcripturam retinent: nec tantum horum auctoritate *Diodotus* ſemper ſcripſimus, ſed nullos unquam vidimus Ciceronis libros manuſcriptos, qui non hoc nomen recte ſcriptum haberent, quemadmodum contra, nullos formis excuſos, qui non contaminatum. Item in procemio primi libri de Natura deorum, *Quod & orationes declarant refertæ philoſophorum ſententiis, & doctiſſimorum hominum familiaritates, quibus ſemper domus noſtra floruit; & principes illi Diodotus, Philo, Antiochus, Poſidonius, a quibus inſtituti ſumus.* Diodotus autem dialecticus, de quo loquitur ſupra citata epiſtola ad Varronem, & in libello de Fato, alius ab hoc eſt, & tempore antiquior. *Victor. Diodotus*] Ep. 4 lib. IX. *Corrad.*

EPISTOLA XVII.

ARGVMENTVM.

Sulpicio, juriſconſultorum principi, Achaiae praefecto, Manium Curium, Patris negotiantem, commendat: Caeſare quartum conſule, ſine collega, pugnante in Hiſpania contra Pompeii liberos. Nam eo anno fuiſſe in Achaia Sulpicium, inde conjicio, quod Ciceronem litteris e provincia miſſis, quae lib. IV *leguntur, de obitu Tulliae filiae conſolatus eſt. Tullia vero periit Hiſpanienſi bello, ut ex ep.* 22 *ad Att. lib.* XII *cognoſcitur: & ex Hiſpania Caeſar ipſe ad Ciceronem conſolatorias litteras miſit, ut ex epiſt.* 20 *lib.* XIII *ad eundem.*

M. T.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M. T. C. SER. SVLPICIO S. P. D.

M. Curius, qui Patris negotiatur, multis & magnis de cauſſis a me diligitur. Nam & amicitia pervetus mihi cum eo eſt, ut primum in forum venit, inſtituta: & Pa- is cum aliquoties antea, tum proxime hoc miſerrimo bel- , domus ejus tota mihi patuit, qua ſi opus fuiſſet, tam ſem uſus quam mea. Maximum autem mihi vinculum ım eo eſt quaſi ſanctioris cujuſdam neceſſitudinis, quod t Attici noſtri familiariſſimus, eumque unum praeter ce- :ros obſervat ac diligit. Quem ſi tu jam forte cognoſti, ıto me hoc, quod facio, facere ſerius. Ea eſt enim huma- ıtate & obſervantia, ut eum tibi jam per ſe ipſum com- ıendatum putem. Quod tamen ſi ita eſt, magnopere a te uaeſo, ut ad eam voluntatem ſi quam in illum ante has ıeas litteras contuliſti, quam maximus poſt mea commen- atione cumulus accedat. Sin autem propter verecundiam ıam minus ſe tibi obtulit, aut nondum eum ſatis habes co- nitum, aut quae cauſſa eſt cur majoris commendationis ıdigeat, ſic tibi eum commendo, ut neque majore ſtudio quen-

ER. SVLPICIO] Græciæ a Cæſare præfecto, ep. 6 lib. VI. *Cor- dus.*

M. Curius] Ep. 29 lib. VII. *Idem.*

Patris] Quæ urbs eſt in Peloponne- , Plin. lib. IV, c. 4 & 5. *Idem.*

Ut primum in forum venit] Sic recte ittorp. Pal. ſext. & P. Manut. ed. vul- ɔ, *ut primum in forum veni.* ut in ep. 10 ujus libri, *Cum primum Terentius in rum venit.* Grævius.

Hoc miſerrimo bello] Civili inter Pom- eium & Cæſarem. *Corrad.*

Quam maximus poſt mea commendatione umulus] Sic repoſueram, conjectura uctus: quia hæc lectio mihi multo debatur & certior, & ad ſententiam ujus loci accommodatior, quam quæ icitur eſſe Faerni & Manutii, *quam axımus poteſt, mea commendatione*, &c. am vulgata, *quam maximus poſtea com- mend. cumulus acc.* &c. ferri non pote- rat. Et credibile eſt, ex *poſt mea*, factum eſſe a librario *poſtea*. Sed ſunt qui ita legi poſſe contendunt, *quam maximus poſtea, mea commend.* quæ mihi magis probatur: tametſi parum interſit. Atque ita olim operæ fecerunt, meo injuſſu. Non diſſimulabo tamen, etiam Manutio hanc ſcripturam in mentem veniſſe, *quam maximus poſt mea commend. cum. acc.* Ne hoc quidem lectorem celabo, in nonnullis libris vulgatis legi tolerabiliter hoc modo, *quam maximus poſtea commendatione noſtra cumulus accedat.* Sed quia ſuppoſita eſt, & a veſtigiis antiquæ ſcripturæ longius remota, minus probanda. *Lambinus.* Mentel. *quam maximus præterea commendationis cumulus accedat.* Sed cum Manutio & Lambino ſcribendum, *quam maximus poſt mea commendatione.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

quenquam, neque juſtioribus de cauſſis commendare poſſim. Faciamque id quod debent facere ii qui religioſe & ſine ambitione commendant: ſpondebo enim tibi, vel potius ſpondeo, in meque recipio, eos eſſe M. Curii mores, eamque tum probitatem tum etiam humanitatem, ut eum & amicitia tua, & tam accurata commendatione, ſi tibi ſit cognitus, dignum ſis exiſtimaturus. Mihi certe gratiſſimum feceris, ſi intellexero, has litteras tantum, quantum ſcribens confidebam, apud te pondus habuiſſe.

Sine ambitione] Nullam gratiam captans. vid. ad ep. v hujus libri.

EPISTOLA XVIII.

ARGVMENTVM.

Primum agit gratias de optima in Pomponium Atticum voluntate; deinde non neceſſariam commendationem addit, ut neque in Epiroticis negotiis, neque aliis in rebus Attico deſit. Eodem anno.

CICERO SERVIO S.

NOn concedam ut Attico noſtro, quem elatum laetitia vidi, jucundiores tuae ſuaviſſime ad eum & humaniſſime ſcriptae litterae, fuerint quam mihi. Nam etſi utrique noſtrum prope aeque gratae erant, tamen ego admirabar magis, te, quaſi rogatus aut certe admonitus, liberaliter Attico reſpondiſſes (quod tamen dubium nobis, quin ita futurum fuerit, non erat) ultro ad eum ſcripſiſſe, eique nec opinanti voluntatem tuam tantam per litteras detuliſſe. De quo non modo rogare te, ut eo ſtudioſius mea quoque cauſſa facias, non debeo (nihil enim cumulatius fieri poteſt quam polliceris:) ſed ne gratias quidem agere, quod tu & ipſius cauſſa, & tua ſponte feceris. Illud tamen dicam, mihi id, quod feciſti, eſſe gratiſſimum. Tale enim tuum judicium de homine eo, quem unice diligo, non poteſt mihi non ſumme eſſe jucundum. Quod cum ita ſit, eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ratum neceſſe eſt. Sed tamen, quum mihi, pro conjun- tione noſtra, vel peccare apud te in ſcribendo licet: utrum- ue eorum, quae negavi mihi facienda eſſe, faciam. Nam ad id, quod Attici cauſſa te oſtendiſti eſſe facturum, tan- ım velim addas, quantum ex noſtro amore acceſſionis fie- poteſt. Et, quod modo verebar tibi gratias agere, nunc lane ago, teque ita exiſtimare volo, quibuſcunque offi- is in Epiroticis reliquiſque rebus Atticum obſtrinxeris, ſdem me tibi obligatum fore.

N *Epiroticis*] Omnis enim Attici pecuniæ reditus conſtabat in Epiroticis & urbanis poſſeſſionibus, ut ſcribit Nepos. *Corradus.*

EPISTOLA XIX.

ARGVMENTVM.

Rogat ut Lyſonem, quem antea quoque commendaverat, in fi- em neceſſitudinemque recipiat. Eodem anno.

M. T. C. SER. SVLPICIO S. P. D.

CVm Lyſone Patrenſi eſt mihi quidem hoſpitium ve- tus, quam ego neceſſitudinem ſancte colendam puto: ed ea cauſſa etiam cum aliis compluribus: familiaritas tan- a nullo cum hoſpite: & ea cum officiis ejus multis tum et- am conſuetudine quotidiana ſic eſt aucta, ut nihil ſit fami- iaritate noſtra conjunctius. Is cum Romae annum prope ta fuiſſet ut mecum viveret, etſi eramus in magna ſpe, te neis litteris commendationeque diligentiſſime facturum, id quod feciſti, ut ejus rem & fortunas abſentis tuerere: ta- nen quod in unius poteſtate erant omnia, & quod Lyſo uerat in noſtra cauſſa noſtriſque praeſidiis, quotidie ali- uid timebamus. Effectum tamen eſt & ipſius ſplendore, k noſtro, reliquorumque hoſpitum ſtudio, ut omnia, quae velle-

CVm *Lyſone Patrenſi*] Apud hunc Cicero e Cilicia rediens, ægrum ironem reliquit, ep. 6 lib. XVI. *Corr.*

Quod in unius poteſtate] Cæſaris. *Idem.*

Quod Lyſo fuerat in noſtra cauſſa] Pompeiana. *Idem.*

vellemus, a Caeſare impetrarentur: quod intelliges ex iis litteris quas Caeſar ad te dedit. Nunc non modo non remittimus tibi aliquid ex noſtra commendatione, quaſi adepti jam omnia: ſed eo vehementius a te contendimus, ut Lyſonem in fidem neceſſitudinemque tuam recipias. cujus dubia fortuna timidius tecum agebamus, verentes, ne quid accideret ejuſmodi ut ne tu quidem mederi poſſes: explorata vero ejus incolumitate, omnia a te ſtudia ſumma cura peto. Quae ne ſingula enumerem, totam tibi domum commendo. In his adoleſcentem filium ejus, quem C. Memmius Gemellus, cliens meus, cum in calamitate exſilii ſui Patrenſis civis factus eſſet, Patrenſium legibus adoptavit: ut ejus ipſius hereditatis jus cauſſamque tueare. Caput illud eſt, ut Lyſonem, quem ego virum optimum gratiſſimumque cognovi, recipias in neceſſitudinem tuam. Quod ſi feceris, non dubito quin in eo diligendo, ceteriſque poſtea commendando, idem quod ego ſis judicii & voluntatis habiturus. Quod cum fieri vehementer ſtudeo, tum etiam illud vereor, ne ſi minus cumulate videbere feciſſe aliquid ejus cauſſa, me ille negligenter ſcripſiſſe putet, non te oblitum mei. Quanti enim me faceres, cum ex ſermonibus quotidianis meis, tum ex epiſtolis etiam tuis potuit cognoſcere.

Omn. a te ſtudia ſumma cura peto] Al. *O. a te ſummo ſtudio, ſummaque c. p.* Idem.

C. Memmius] Ep. 1 hujus lib. eundem enim exiſtimamus eſſe. *Idem.*

EPISTOLA XX.

ARGUMENTUM.

Commendat Aſclaponem medicum. Eodem anno.

CICERO SERVIO S.

Asclapone Patrenſi, medico, utor valde familiariter, ejuſque cum conſuetudo mihi jucunda fuit, tum ars etiam,

tiam, quam ſum expertus in valetudine meorum. In qua ihi cum ipſa ſcientia, tum etiam fidelitate benevolentiaue ſatisfecit. Hunc igitur tibi commendo: & a te peto, t des operam, ut intelligat, diligenter me ſcripſiſſe de ſe-, meamque commendationem uſui magno ſibi fuiſſe. Et id mihi vehementer gratum.

In valetud. meorum] Præſertim Tironis, epiſt. 9 lib. XVI. *Corrad.*

EPISTOLA XXI.

ARGUMENTUM.

Domum & rem familiarem M. AEmilii, maximeque C. Hamonium, libertum ejus, commendat. Eodem anno.

M. T. C. SER. SULPICIO S. P. D.

M. AEmilius Avianus ab ineunte adoleſcentia me obſervavit, ſemperque dilexit, vir cum bonus tum erhumanus & omni genere officii diligendus. Quem ſi aritrarer eſſe Sicyone, & niſi audirem ibi eum etiam nunc, bi ego reliqui, Cybirae commorari, nihil eſſet neceſſe plura

Ir cum bonus, tum perhumanus, & in omni officii genere diligendus] Rectum on puto, receptam lectionem cum ntiqua conſentientem immutare, uæ præſertim egregium ſenſum haeat: neque enim ſemper eodem pao loquitur Cicero, & fruſtra tam eoquens habitus eſſet, ſi elocutionem ariare non potuiſſet. *In omni igitur fficii genere diligendus*, qui ita ſe gerit n omni officii genere ut merito anari diligique poſſit, qui cumulate mnibus officiis ſatisfacit: non pauci nim in hoc aut illo officio laudari, n aliquo tamen (non enim perfecti t abſoluti ſumus) non valde comnendari poſſunt: ex iis erat Avianus, ui uno tenore in omnibus officiis reponderet. *Victorius.* *Et in o. off. g. diligendus*] Legendum fortaſſe eſt, ut Manutius opinatur *diligentiſſimus*. Lambinus. Hittorp. Pal. prim. Amſtelodam. Græv. ſec. Gebhard. *vir cum bonus, tum perhumanus, & omni officii genere diligendus.* Ment. *vir cum bonus, tum perurbanus & omni officii genere diligendus.* Conjectura tamen Manutii videtur præferenda eſſe codicum antiquorum ſcripturæ, *vir in omni officii genere diligens.*

Sicyone] Sicyon urbs Peloponneſi antiquiſſima.

Cybiræ] Eſt urbs Phrygiæ majoris ad Mæandrum, una harum trium diœceſeon Aſiaticarum, quæ præter Ciliciam Ciceroni datæ ſunt adminiſtrandæ. vid. lib. v ad Att. epiſt. ult.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

plura me ad te de eo ſcribere. Perficeret enim ipſe profecto ſuis moribus, ſuaque humanitate, ut ſine cujuſquam commendatione diligeretur abs te non minus, quam & a me & a ceteris ſuis familiaribus. Sed cum illum abeſſe putem, commendo tibi in majorem modum domum ejus, quae eſt Sicyone, remque familiarem, maxime Caium Avianum Hammonium, libertum ejus: quem quidem tibi etiam ſuo nomine commendo. Nam cum propterea mihi eſt probatus, quod eſt in patronum ſuum officio & fide ſingulari, tum etiam in me ipſum magna officia contulit, mihique moleſtiſſimis temporibus ita fideliter benevoleque praeſto fuit, ut ſi a me manumiſſus eſſet. Itaque peto a te, ut eum Hammonium, & in patroni ejus negotio ſic tueare, ut ejus procuratorem, quem tibi commendo, & ipſum ſuo nomine diligas habeaſque in numero tuorum. hominem pudentem & officioſum cognoſces, & dignum qui a te diligatur.

EPISTOLA XXII.

ARGVMENTVM.

T. Manlium ſuo Varroniſque Murenae nomine commendat. Eodem anno.

CICERO SERVIO S.

T. Manlium, qui negotiatur Theſpiis, vehementer diligo. Nam & ſemper me coluit diligentiſſimeque obſervavit, & a ſtudiis noſtris non abhorret. Accedit eo, quod Varro Murena magnopere ejus cauſſa vult omnia: qui tamen exiſtimavit, etſi ſuis litteris, quibus tibi Manlium commendabat, valde confideret, tamen mea commendatione aliquid acceſſionis fore. Me quidem cum Manlii familiaris, tum Varronis ſtudium commovit, ut ad te quam accu-

THeſpiis] *Theſpiæ* eſt Bœotiæ urbs ſub Helicone ad ſinum Criſſeum, Muſis ſacra, unde *Theſpiades* dictæ.

Vniſ-

accuratiſſime ſcriberem. Gratiſſimum igitur mihi feceris, ſi huic commendationi meae tantum tribueris quantum cui tribuiſti plurimum: id eſt, ſi T. Manlium, quam maxime, quibuſcunque rebus honeſte ac pro tua dignitate poteris, juveris atque ornaveris. Ex ipſiuſque praeterea gratiſſimis & humaniſſimis moribus confirmo tibi, te eum quem ſoles fructum a bonorum virorum officiis exſpectare, eſſe capturum.

EPISTOLA XXIII.

ARGVMENTVM.

L. Coſſinium libertum commendat.

CICERO SERVIO S.

L. Coſſinio, amico & tribuli tuo, valde familiariter utor. Nam & inter noſmet ipſos vetus uſus intercedit, & Atticus noſter majorem etiam mihi cum Coſſinio conſuetudinem fecit. Itaque tota Coſſinii domus me diligit, in primiſque libertus ejus L. Coſſinius Anchialus, homo & patrono & patroni neceſſariis, quo in numero ego ſum, probatiſſimus. Hunc tibi ita commendo, ut, ſi meus libertus eſſet, eodemque apud me loco eſſet quo & eſt apud patronum ſuum, majore ſtudio commendare non poſſem. Quare pergratum mihi feceris, ſi eum in amicitiam tuam receperis: atque eum, quod ſine moleſtia tua fiat, ſi qua in re opus ei fuerit, juveris. Id & mihi vehementer gratum erit, & tibi poſtea jucundum. Hominem enim ſumma probitate, humanitate obſervantiaque cognoſces.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XXIV.

ARGVMENTVM.

Primum agit gratias Sulpicio, quod ſe totum Lyſoni remiſiſſet: deinde rogat, ut eundem omnibus officiis omnique liberalitate complectatur. Eodem anno.

CICERO SERVIO S.

CVm antea capiebam ex officio meo voluptatem, quod meminerim quam tibi diligenter Lyſonem, hoſpitem & familiarem meum, commendaſſem, tum vero poſtea quam ex litteris ejus cognovi, tibi eum falſo ſuſpectum fuiſſe, vehementiſſime laetatus ſum, me tam diligentem in eo commendando fuiſſe. Ita enim ſcripſit ad me, ſibi meam commendationem maximo adjumento fuiſſe, quod ad te delatum diceret, ſeſe contra dignitatem tuam Romae de te loqui ſolitum eſſe. De quo, etſi pro tua facilitate & humanitate purgatum ſe tibi ſcribit eſſe, tamen primum, ut debeo, tibi gratias ago, cum tantum litterae meae potuerunt, ut, his lectis, omnem offenſionem ſuſpicionis, quam habueras de Lyſone, deponeres: deinde credas mihi affirmanti velim, me hoc non pro Lyſone magis quam pro omnibus ſcribere, hominem eſſe neminem qui unquam mentionem tui ſine tua ſumma laude fecerit. Lyſo vero cum mecum prope quotidie eſſet, unaque viveret, non ſolum quia me libenter audire arbitrabatur, ſed quia libentius ipſe loquebatur, omnia mihi tua & facta & dicta laudabat. Quapropter etſi a te ita tractatur ut jam non deſideret commendationem meam, uniſque ſe litteris meis omnia conſecutum putet,

UNiſque ſe litteris meis] Ita olim ope noſtrorum antiquorum codicum hunc locum caſtigavimus, nonnulli tamen affirmant, ſe nunc, cum in omnibus impreſſis antea *iiſque ſe litteris* legeretur, *uniſque ſe litteris* emendaſſe: in noſtro autem libello de hac, ut plana certaque animadverſione non diſputaramus. *Victorius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

...utet, tamen a te peto in majorem modum, ut eum etiam ...que etiam tuis officiis, liberalitate complectare. Scribe...m ad te, qualis vir eſſet, ut ſuperioribus litteris feceram, ...ſi eum jam per ſe ipſum tibi ſatis eſſe notum arbitrarer.

EPISTOLA XXV.

ARGVMENTVM.

Hageſaretum breviter, ſed accurate commendat.

CICERO SERVIO S.

HAgeſaretus Lariſſaeus magnis meis beneficiis ornatus in conſulatu meo, memor & gratus fuit, meque poſt...a diligentiſſime coluit. Eum tibi magnopere commendo, ...t & hoſpitem meum & familiarem, & gratum hominem ...virum bonum, & principem civitatis ſuae, & tua neceſ...tudine digniſſimum. Pergratum mihi feceris, ſi dederis ...peram ut is intelligat hanc meam commendationem ma...num apud te pondus habuiſſe.

H *Ageſaretus Lariſſaus*] *Hegeſaretus Lariſæus* ſcribendum, ἡγησάρετος ...im Græce: & λάρισα unico σ. ex veteribus numiſmatibus ſcribi debere alibi admonuimus. *Vrſinus.*

EPISTOLA XXVI.

ARGVMENTVM.

Commendat Meſcinii Achaica negotia. Eodem anno.

CICERO SERVIO S.

L. Meſcinius ea mecum neceſſitudine conjunctus eſt quod mihi quaeſtor fuit. Sed hanc cauſſam, quam ...go, ut a majoribus accepi, ſemper gravem duxi, fecit vir...ute & humanitate ſua juſtiorem. Itaque eo ſic utor, ut nec fami-

L. Meſcinius] Ep. 20 lib. v. *Corradus.* & ep. 21 L. V. it. 9, XVI.

familiarius ullo, nec libentius. Is quanquam confidere videbatur, & ſua cauſſa, quae honeſte poſſes, libenter eſſe facturum, magnum eſſe tamen ſperavit apud te meas quoque litteras. Id cum ipſe ita judicabat, tum pro familiari conſuetudine ſaepe ex me audierat, quam ſuavis eſſet inter nos & quanta conjunctio. Peto igitur a te, tanto ſcilicet ſtudio quanto intelligis debere me petere pro homine tam mihi neceſſario & tam familiari, ut ejus negotia, quae ſunt in Achaia, ex eo, quod heres eſt M. Mindio, fratri ſuo, qui Eli negotiatus eſt, explices & expedias cum jure & poteſtate, quam habes, tum etiam auctoritate & conſilio tuo. Sic enim praeſcripſimus iis quibus ea negotia mandavimus, ut omnibus in rebus, quae in aliquam controverſiam vocarentur, te arbitro, &, quod commodo tuo fieri poſſet, te diſceptatore uterentur. Id ut honoris mei cauſſa ſuſcipias, vehementer te etiam atque etiam rogo. Illud praeterea, ſi non alienum tua dignitate putabis eſſe, feceris mihi pergratum;

Magnum tamen eſſe ſperavit apud te meas litteras pondus habituras] Hic tantum admonere viſum eſt, nos hunc locum ex antiquioribus codicibus, ut in noſtro legitur, emendaſſe. Quam enim cultior ſit & elegantior a nobis reſtitutus ſenſus, & modus dicendi, nullum puto dubitaturum. Cur autem non anteponam integram & genuinam lectionem novæ & contaminatæ? *Victor.* *Magn. eſſe tamen ſper. ap. te meas quoque litteras.*] Hanc lectionem firmant codices Pall. Guilielm. Amſtelod. edit. princeps & omnes libri veteres. *Magn.* &c.] Summo cum judicio hunc locum primus P. Victorius reſtituit, cujus tamen genus dicendi Manutio non ſatisfacit; non novum, quem & certiſſimis argumentis nimis ſtrabum fuiſſe induſtriæ & gloriæ Victorianæ poſſum convincere; & præterea non ſemper teretes aures attendiſſe vel habuiſſe. Eam, ne quis de ea dubitet, lectionem reperi in Pall. duobus optimis, Vaticani excerptis, deletaque erat dudum ex Mediceo in prima editione ab Egnatio illa cauda duarum vocum *pondus habituras.* Gebhard.

Qui Eli negotiatus eſt] Nonnullis viſum eſt rectius hic *Elide* legi, quam *Eli*, adeo ut in poſteriorum editionum codicibus ita fere ſcriptum ſit: quod miror, cum frequenter hujus urbis nomen in obliquis caſibus parem ſyllabarum numerum cum recto habeat. Plinius lib. XVI. *Sunt qui fœminam Ilicem vocent, atque ubi non naſcitur ilex, pro ea ſubere utuntur, ut in carpentariis præcipue fabricis, ut circa Elim & Lacedæmonem.* ſed nec multo poſt iterum. Eadem ignorantia aliqui fortaſſe decepti ita emendarunt hunc locum in III de Natura deorum, *Venus prima Cœlo & Die nata. cujus Elide delubrum vidimus:* cum in veteribus exemplaribus ibi etiam *Eli* legatur. *Victorius.* *Eli* eſt in Pall. Hittorp. Amſtelodam. *Elis* eſt civitas Peloponneſi, a qua & ipſa regio Elis dicitur.

M. Le-

um: ſi qui difficiliores erunt, ut rem ſine controverſia onfici nolint, ſi eos, quum cum ſenatore res eſt, Romam ejeceris. Quod quo minore dubitatione facere poſſis, literas ad te a M. Lepido conſule, non quae te aliquid jubeent (neque enim id tuae dignitatis eſſe arbitramur,) ſed uodam modo quaſi commendatitias ſumſimus. Scriberem uam id beneficium bene apud Meſcinium poſiturus eſſes, iſi & te ſcire conſiderem, & mihi peterem. Sic enim veim exiſtimes, non minus me de illius re laborare quam pſum de ſua. Sed cum illum ſtudeo quam facillime ad uum pervenire, tum illud laboro, ut non minimum hac nea commendatione ſe conſecutum arbitretur.

M. Lepido conſule] Cum Cæſare, *Corradus.*

EPISTOLA XXVII.

ARGVMENTVM.

Gratias agit Sulpicio, quod AEmilium Avianum liberaliter honorificeque tractaſſet: eundemque rurſus commendat. Laudat in extremo Servium filium. Eodem anno.

CICERO SERVIO S.

LIcet eodem exemplo ſaepius tibi hujus generis litteras mittam, cum gratias agam, quod meas commendationes tam diligenter obſerves: quod feci in aliis, & faciam, ut video, ſaepius: ſed tamen non parcam operae, & ut vos ſoletis in formulis, ſic ego in epiſtolis de eadem re alio modo.

ET *ut vos ſoletis in formulis*] Antea in omnibus impreſſis legebatur, *& ut vos in veſtris formulis.* corruptus eſt hac parte Mediceus codex: ita tamen corruptus ut arbitrer ex ipſo elegantiorem vulgata lectionem elici poſſe, quam ipſe ſane probavi: an peccaverim, nunc eruditi cognita illa animadvertent, *& ut voletis in formulis.* ejus igitur auctoritatem ſecutus, tollendam cenſui dictionem *veſtris*, & ex *voletis*, *vos ſoletis*, feci. Sic etiam cum Trebatio, qui & ipſe juriſconſultus erat, locutus eſt: *Hoc (quemadmodum vos ſcribere ſoletis in veſtris libris) idem Q. Cornelio videbatur.* Victorius. *Formulæ* autem ſunt actiones. hinc *formula excidere* apud Sueton. eſt actionem perdere. *De eadem re alio modo* eſt formula Juriſconſultis antiquis uſitata in præſcri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

do. C. Avianus igitur Hammonius incredibiles mihi gratias per litteras egit, & ſuo & AEmilii Aviani, patroni ſui, nomine, nec liberalius nec honorificentius potuiſſe tractari, nec ſe praeſentem, nec rem familiarem abſentis patroni ſui. Id mihi cum jucundum eſt eorum cauſſa quos tibi ego ſumma neceſſitudine & ſumma conjunctione adductus commendaveram, quod M. AEmilius unus eſt ex meis familiariſſimis atque intimis, maxime neceſſarius homo, & magnis meis beneficiis devinctus, & prope omnium qui mihi debere aliquid videntur gratiſſimus: tum multo jucundius, te eſſe in me tali voluntate, ut plus proſis amicis meis quam ego praeſens fortaſſe prodeſſem: credo, quod magis ego dubitarem, quid illorum cauſſa facerem, quam tu, quid mea. Sed hoc non dubito quin exiſtimes mihi eſſe gratum. Illud te rogo, ut illos quoque gratos homines eſſe putes: quod ita eſſe tibi promitto atque confirmo. Quare velim, quidquid habent negotii, des operam, quod commodo tuo fiat, ut, te obtinente Achaiam, conficiant. Ego cum tuo Servio jucundiſſimo conjunctiſſime vivo: magnamque cum ex ingenio ejus ſingularique ſtudio, tum ex virtute & probitate voluptatem capio.

EPI-

ſcribendis actionibus, cum oſtenderent ejuſdem rei conſequendæ vias complures eſſe, & actiones varias poſſe inſtitui. Ideo Cicero ad S. Sulpitium, Juriſconſultum primarium ſcribens ait, *ut ſoletis in formulis, ſic ego in epiſtolis de eadem re alio modo*. Briſſonius.

Jucundiſſime, conjunctiſſime vivo] Sic ex Mediceo Victorius reſcripſit, aſſentientibus & aliis pervetuſtis codicibus. nec ignoro Ciceronem nonnunquam copulam omittere. Ut in primo Acad. *ſermones Socratis perſcripti varie, copioſe ſunt*. alia quoque exempla notavit Manutius ad præcedentem epiſtolam 24. Sed ego non dubito quin rectius longe ſcriptum ſit in Amſtelodamenſis bibliothecæ libro, *Ego cum tuo Servio jucundiſſimo conjunctiſſime vivo*. Grævius.

EPISTOLA XXVIII.

ARGVMENTVM.

Agit gratias de Meſcinio humaniſſime tractato: rogatque ut ſua eum beneficia quibus poſſit rebus augeat. Commendat etiam Ladaemonios; ſi modo una eſt epiſtola: quod non arbitror. Eodem nno.

CICERO SERVIO S.

ETſi libenter petere a te ſoleo, ſi quid opus eſt meorum cuipiam; tamen multo libentius gratias tibi ago, cum ecisti aliquid commendatione mea, quod ſemper facis. Inredibile eſt enim, quas mihi gratias omnes agant, etiam nediocriter a me tibi commendati: quae mihi omnia graa, ſed de L. Meſcinio gratiſſimum. Sic enim eſt mecum ocutus, te, ut meas litteras legeris, ſtatim procuratoribus uis pollicitum eſſe omnia, multo vero plura & majora feiſſe. Id igitur (puto enim etiam atque etiam mihi dicenlum eſſe) velim exiſtimes, mihi te feciſſe gratiſſimum. Quod quidem hoc vehementius laetor, quod ex ipſo Meſcinio te video magnam capturum voluptatem. Eſt enim n eo cum virtus & probitas, & ſummum officium ſummaque obſervantia, tum ſtudia illa noſtra, quibus antea delectabamur, nunc etiam vivimus. Quod reliquum eſt, velim augeas tua in eum beneficia omnibus rebus quae te erunt dignae. Sed duo quidem te nominatim rogo: Primum ut, ſi quid ſatiſdandum erit Amplius eo nomine non peti,

SI *quid ſatiſdandum erit, amplius eo nomine non peti*] Si cavendum erit, neminem in poſterum, quod ſolvetur, pecuniam aut hereditatem petiturum. *Amplius peti* non modo ab ipſo Meſſinio, ſed ab ullo quoque alio: quorum magis cauſſa, quam ipſius litigatoris, ſatiſdatio exigebatur, quod ſcilicet in controverſiam venire poterat, hæreditasne ad eum, qui tum peteret, pertineret, atque ideo ab aliis quæſtionem reis moveri, quaſi minus recte ſolviſſent, non juſto hæredi. Bernhard. Rutil. *Amplius eo nomine non peti* eſt ſollemnis formula Juriſconſultorum ad quam etiam Cicero alludit in Bruto,

peti, cures ut ſatiſdetur fide mea. Deinde, cum fere conſiſtat hereditas in iis rebus quas avertit Oppia, quae uxor Mindii fuit, adjuves ineaſque rationem, quemadmodum ea mulier Romam perducatur. quod ſi putarit illa fore, ut opinio noſtra eſt, negotium conficiemus. Hoc ut aſſequamur, te vehementer etiam atque etiam rogo. Illud, quod ſupra ſcripſi, id tibi confirmo in meque recipio, te ea quae feciſti Meſcinii cauſſa, quaeque feceris, ita bene collocaturum, ut ipſe judices, homini te gratiſſimo, jucundiſſimo benigne feciſſe. volo enim ad id, quod mea cauſſa feciſti, hoc etiam accedere. Nec Lacedaemonios dubitare arbitror, quin ipſi ſua majorumque ſuorum auctoritate ſatis commendati ſint fidei & juſtitiae tuae: & ego, qui te optime noviſſem, non dubitavi quin tibi notiſſima & jura & merita populorum eſſent. Itaque cum a me peteret Philippus Lace-

Bruto, *Mihi quoque, inquit Brutus, & expectanda ſunt ea quæ Attico polliceris, & fortaſſe ego a te hujus voluntarius procurator petam, quod ipſe, cui debes, ſe incommode exacturum negat. At vero, inquam, tibi ego Brute non ſolvam, niſi prius a te cavero, amplius eo nomine neminem, cujus petitio ſit, petiturum. Non mehercule, inquit, tibi repromittere iſtud quidem auſus ſum. Nam hunc qui negat video flagitatorem, non illum quidem tibi moleſtum; ſed aſſiduum tamen & acrem fore.*

*Illud quod ſupra ſcripſi, id * in meque recipio*] Sic vulgati omnes nulla defectus ſuſpicione. Nos ex vetuſtis exemplaribus cognovimus verbum aliquod deſiderari: nec tamen id auſi ſumus (quod non difficile fuiſſet) reſtituere: maluimus locum qua conſuevimus nota ſignare, & ita videmur officio noſtro ſatisfeciſſe. Qui locum mancum eſſe, ferre non poteſt, is *promitto in meque recipio* legat, ut ipſe in epiſtola, qua M. Varronem Bruto commendat, loquitur: vel *ſpondeo, in meque recipio*, ut in ea qua Sulpitio Curium: vel ut alii locum hunc ſuppleverunt *confirmo, in meque recipio*. Nos in re tam parva fidem fallere noluimus, quam dedimus ſtudioſis omnibus; nunquam de noſtro aliquid, niſi certiſſimis argumentis ductos, repoſituros: atque id quidem raro admodum, nec ſine teſtificatione licentiæ, qua uſi erimus. *Victor.* *Quod ſupra ſcripſi, id * in meque recipio*] Secuti ſumus Victorium ita hunc locum ut mancum notantem. In Palatino ſexto, ut vulgo editus eſt, ſcribitur, *id tibi confirmo, in meque recipio*. ſed ut ex optimo libro deſcriptus eſt, ita non admodum vetus eſt, ut monachus qui lacunam viderit, eam aliunde exemplaribus inſpectis implerit. prima editio, *illud quod ſupra ſcripſi, id in me recipio.* Palatinus primus, *id illud in me recipio.* Gebhard. Amſtelodam. *id illud in re recipio.* Sed quoniam Manutius in ſuis quoque libris inveniſſe *id tibi confirmo* teſtetur, neque id ſapiat deſcriptorum barbarorum ingenium, non fuit ſane repudiandum. Videtur enim ea vox in Mediceo nonnulliſque aliis exemplaribus excidiſſe.

L. PLAN-

acedaemonius, ut tibi civitatem commendarem: etſi me-
uineram, me ei civitati omnia debere, tamen reſpondi,
ommendatione Lacedaemonios apud te non egere. Itaque
c velim exiſtimes, me omnis Achaiae civitates arbitrari
ro horum temporum perturbatione felices, quod his tu
raeſis: eundemque me ita judicare, te, quod unus opti-
ne noſſes non noſtra ſolum ſed etiam Graeciae monu-
nenta omnia, tua ſponte amicum Lacedaemoniis & eſſe &
ore. Quare tantum a te peto, ut cum ea facies Lacedaemo-
iorum cauſſa quae tua fides, amplitudo, juſtitia poſtu-
at, ut his, ſi tibi videbitur, ſignifices, te non moleſte ferre,
uod intelligas, ea quae facias, mihi quoque grata eſſe. Per-
inet enim ad officium meum, eos exiſtimare, curae mihi
uas res eſſe. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo.

EPISTOLA XXIX.

ARGVMENTVM.

*Capitonem diligentiſſime commendat pro hereditate Antiſtii. Eo-
lem anno.*

M. T. C. L. PLANCO S. D.

NOn dubito quin ſcias, in iis neceſſariis qui tibi a patre relicti ſunt, me tibi eſſe vel conjunctiſſimum, non his modo cauſſis quae ſpeciem habeant magnae conjunctionis, ſed iis etiam quae familiaritate & conſuetudine tenentur: quam ſcis mihi jucundiſſimam cum patre tuo & ſummam fuiſſe. Ab his initiis noſter in te amor profectus, auxit paternam neceſſitudinem, & eo magis, quod intellexi, ut primum per aetatem judicium facere potueris quanti quiſque tibi faciendus eſſet, me a te in primis coeptum eſſe obſervari, coli, diligi. Accedebat non mediocre vinculum cum

L. *PLANCO*] Eſt ille, ad quem lib. x epiſtolæ ſunt ſcriptæ poſt Cæſaris mortem, ſed hæc multo ante. *Corradus.*

Earum-

cum ſtudiorum, quod ipſum eſt per ſe grave: tum eorum ſtudiorum, earumque artium, quae per ſe ipſae eos qui voluntate eadem ſunt, etiam familiaritate devinciunt. Exſpectare te arbitror, haec tam longe repetita principia quo ſpectent. id primum ergo habeto, non ſine magna juſtaque cauſſa hanc a me commemorationem eſſe factam. C. Ateio Capitone utor familiariſſime. Notae tibi ſunt varietates meorum temporum. in omni genere & honorum & laborum meorum, & animus, & opera, & auctoritas, & gratia, etiam res familiaris C. Capitonis praeſto fuit, & patuit & temporibus & fortunae meae. Hujus propinquus fuit T. Antiſtius: qui cum ſorte quaeſtor Macedoniam obtineret, neque ei ſucceſſum eſſet, Pompeius in eam provinciam cum exercitu venit. Facere Antiſtius nihil potuit. Nam ſi potuiſſet, nihil ei fuiſſet antiquius quam ad Capitonem, quem ut parentem diligebat, reverti: praeſertim cum ſciret, quanti is Caeſarem faceret, ſemperque feciſſet. Sed oppreſſus tantum attigit negotii, quantum recuſare non potuit. Cum ſignaretur argentum Apolloniae, non poſſum dicere eum praefuiſſe, neque poſſum negare affuiſſe, ſed non plus duobus, an tribus menſibus. Deinde afuit a caſtris: fugit omne negotium. hoc mihi ut teſti velim credas. meam enim ille moeſtitiam in illo bello videbat, mecum omnia communicabat. Itaque abdidit ſe in intimam Macedoniam, quo potuit longiſſime a caſtris, non modo ut non praeeſſet ulli

Earumque artium] Ut Rhetorices. fuit enim L. Plancus orator inſignis. *Idem.*

Res familiaris C. Capitonis præſto fuit, & paruit & temporibus & fortunæ meæ] *Patuit* pro *paruit* ſcriptum eſt in veteribus libris, meliore, ut mihi videtur, ſententia. *Urſinus.* *Etiam res familiaris C. Capitonis præſto fuit & patuit*] Sic in libris ſuis reperit Urſinus: in noſtris tamen omnibus, Palatinis ſex. Gruteriano, editione prima, *paruit.* ſed quoniam *patuit* admiſit Victorius, & ex eo Lambinus, exſtetque in Vaticani excerptis, non admodum incommodum viſum fuit eſſe ſententiæ, præſertim cum illi reſpondeat in Officiis, *Nec ita claudenda eſt res familiaris, ut eam benignitas aperire non poſſit.* Ego interim non damno τὸ *paruit*, imo jam melius placet. *Gebhardus.* Mentel. *præſto fuit & aperuit temporibus.* Amſtelod. & Græv. ſec. *& paruit.*

Pompeius in eam provinciam] Ex Italia a Cæſare pulſus. *Corradus.*

In illo bello] Civili. *Idem.*

i negotio, ſed etiam ut ne intereſſet quidem. Is poſt oelium ſe ad hominem neceſſarium, A. Plautium in Bi- yniam contulit. Ibi eum Caeſar cum vidiſſet, nihil aſpe- , nihil acerbe dixit. Romam juſſit venire. Ille in mor- m continuo incidit, ex quo non convaluit. AEger Cor- ram venit, ibi eſt mortuus. teſtamento, quod Romae ullo & Marcello conſulibus fecerat, heres ex parte dimi- a & tertia eſt Capito. in ſextante ſunt ii quorum pars ſine la cujuſquam querela publica poteſt eſſe: ea eſt ad HS x x. Sed de hoc Caeſar viderit. Te mihi Plance, pro pa- rna neceſſitudine, pro noſtro amore, pro ſtudiis, & omni rſu noſtro totius vitae ſimillimo, rogo, & a te ita peto ut ajore cura, majore ſtudio nullo poſſim, ut hanc rem ſuſ- pias: meam putes eſſe, enitare, contendas, efficias, ut ea commendatione, tuo ſtudio, Caeſaris beneficio, he- ditatem propinqui ſui C. Capito obtineat. Omnia, quae otui in hac ſumma tua gratia ac potentia a te impetrare, ſi tiiſſem, ultro te ad me detuliſſe putabo, ſi hanc rem im- travero. Illud fore tibi adjumento ſpero, cujus ipſe Cae- ſar

Is poſt prœlium] Pharſalicum. *Idem.*

A. Plancium] Non dubito quin . *Plautium* legendum ſit: opinorque . Plautium deſcribi, qui Ædilis urulis fuit, cujuſque mentio eſt in tiquis denariis. *Urſinus.* Sane ſic ittorp. Vatic. Pal. prim. & ſex. Vict. l. Amſtelod. *A. Plauſium.*

Ibi eum Cæſar cum vidiſſet] Poſt bel- m Alexandrinum. *Corradus.*

Corcyram] Inſulam maris Ionii ho- e *Corfu.*

Hæres ex parte dimidia & tertia eſt Ca- to] Semiſſe & triente, hoc eſt, dex- nte. *Corradus.* Decem partes cepit tius hæreditatis.

In ſextante ſunt ii] Reliqua aſſis arte: *quorum pars -- publica poteſt eſſe*] ublicari poteſt. *Corr.* Reliquas duas æreditatis partes cernendæ ſunt iis, uorum bona ſine ullius querela poſ- ant confiſcari. Quod hic notavit Ma- nutius de dextante, deunce, quincun- ce, ſeptunce, beſſe, pro partibus hæredi- tatis a veteribus non eſſe uſurpata, exemplis refelli poteſt. De *beſſe* ſane locus extat apud Plin. lib. VII, ep. 24. *Reliquit hæredes ex beſſe nepotem, ex tertia parte neptem.*

HS XXX] Scutatorum ſeptuaginta quinque millia, non nonaginta mil- lia, ut vult Manutius. hoc eſt, flore- norum Belgicorum ducenta viginti quinque millia.

Sed de hoc Cæſar viderit] Ad quem id pertinet. *Corradus.* Hujus rei curam Cæſari relinquamus. Ovid. II de Arte,

Viderit Atrides: Helenen ego crimine
ſolvo.

Cic. de perfecto Oratore, *Sed Græci vi- derint: nobis, ne ſi cupiamus quidem, diſ- trahere voces conceditur.*

In hac ſumma gratia tua] Apud Cæ- ſarem, quem ſecutus es. *Corradus.*

ſar eſſe optimus judex poteſt: ſemper Caeſarem Capito coluit & dilexit: Sed ipſe hujus rei teſtis eſt, novi hominis memoriam. Itaque nihil te doceo. tantum tibi ſumito pro Capitone apud Caeſarem, quantum ipſum meminiſſe ſenties. Ego, quod in me ipſo experiri potui, ad te deferam. in eo quantum ſit ponderis, tu videbis. Quam partem in rep. cauſſamque defenderim, per quos homines, ordineſque ſteterim, quibuſque munitus fuerim non ignoras. Hoc mihi velim credas: ſi quid fecerim hoc ipſo in bello minus ex Caeſaris voluntate, quod intellexerim ſcire ipſum Caeſarem, me invitiſſimum feciſſe, id feci aliorum conſilio, hortatu, auctoritate: quod fuerim moderatior, temperatiorque, quam in ea parte quiſquam, id me feciſſe maxime auctoritate Capitonis: cujus ſimilis ſi reliquos neceſſarios habuiſſem, reip. fortaſſe nonnihil, mihi certe plurimum profuiſſem. Hanc rem, mi Plance, ſi effeceris, meam de tua erga me benevolentia ſpem confirmaveris, ipſum Capitonem, gratiſſimum, officioſiſſimum, optimum virum, ad tuam neceſſitudinem, tuo ſummo beneficio adjunxeris.

Id feci aliorum conſilio] Legendum, *id feciſſe aliorum conſilio.* Lambinus. Mentelian. q^d feci melius puto, *idque feci aliorum conſilio.* Græv.

EPISTOLA XXX.

ARGUMENTUM.

L. Manlium familiariſſimum ſuum, in hereditate fraterna omnibuſque rebus commendat: & quo magis commendatio valeat, ornat eum probitatis & doctrinae laudibus. Eodem anno.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

L. Manlius eſt Soſis. is fuit Catinenſis: ſed eſt una cum reliquis Neapolitanis civis Romanus factus, decu-

L. *Manlius eſt Soſis*] Alii *Suſis.* parum quidem intereſſe, & exigua in- eſſe videtur mutatio: ſed ut nos vidimus in Palatino primo, editionibus, vetu-

decurioque Neapoli. erat enim adſcriptus in id municipium ... te civitatem ſociis & Latinis datam. Ejus frater Catinae ... per mortuus eſt. Nullam omnino arbitramur de ea he... ditate controverſiam eum habiturum: & eſt hodie in bo... : ſed quum habet praeterea negotia vetera in Sicilia ſua, ... hanc hereditatem fraternam & omnia ejus tibi commen... , in primiſque ipſum virum optimum, mihique fami... riſſimum, his ſtudiis litterarum doctrinaeque praeditum ... uibus ego maxime delector. Peto igitur abs te, ut eum, ... e aberit, ſive non venerit in Siciliam, in meis intimis, ma... meque neceſſariis ſcias eſſe: itaque tractes, ut intelligat ... eam commendationem ſibi magno adjumento fuiſſe.

...uſtiſſima, ac Florentina P. Victorii, ... bonum factum eſſe judicavimus e... e. *Gebhard.*

...atinenſis] *Catina* celebris Siciliæ ci... ...s. Hodie etiam *Catana* dicitur.

Decurioque Neapoli] Municipiorum ... coloniarum ſenatores dicuntur *de...iones:* Conſules vero *duumviri, qua...rviri, ſeviri.*

Eſt hodie in bonis] Eſt in poſſeſſio... bonorum. Sic *eſſe in ſuis nummis.* Cic. IV in Verrem, *Hominem video auctionem feciſſe nullam, vendidiſſe præter fructus nihil unquam, non modo in ære alieno nullo, ſed in ſuis nummis multis eſſe ac ſemper fuiſſe.* D. Paullus in epiſt. ad Philipp. IV, 11. ἐγὼ γὰρ ἔμαθον, ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶναι. *Ego enim didici, in quibus ſum, ſufficiens eſſe.* ut bene vertit interpres vetus, quem recentiores perperam corrigunt. *Grævius.*

EPISTOLA XXXI.

ARGVMENTVM.

Flavium, Piſonis generi ſui, cum viveret, perneceſſarium, com...endat. Eodem anno.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

C. Flavio, honeſto & ornato equite Romano, utor ... valde familiariter. Fuit enim generi mei, C. Piſonis, ...erneceſſarius, meque diligentiſſime obſervat & ipſe, & ... Flavius, frater ejus. Quapropter velim honoris mei ...uſſa, quibus rebus honeſte & pro tua dignitate poteris, ...uam honorificentiſſime & quam liberaliſſime C. Flavium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tractes. Id mihi ſic erit gratum ut gratius eſſe nihil poſſit. Sed praeterea tibi affirmo, neque id ambitione adductus facio, ſed cum familiaritate & neceſſitudine, tum etiam veritate: te ex C. Flavii officio & obſervantia, & praeterea ſplendore, atque inter ſuos gratia, magnam voluptatem eſſe capturum.

EPISTOLA XXXII.

ARGUMENTUM.

Commendat hoſpites ſuos, Archagathum & Philonem. Eodem anno.

M.T.C. ACILIO PROC. S.P.D.

IN Haleſina civitate, tam lauta, tamque nobili, conjunctiſſimos habeo & hoſpitio & familiaritate M. & C. Clodium, Archagathum, & Philonem. ſed vereor, ne, quia complures tibi praecipue commendo, exaequare videar ambitione quadam commendationes meas. quanquam a te quidem cumulate ſatisfit & mihi, & meis omnibus. Sed velim ſic exiſtimes, hanc familiam & hos mihi maxime eſſe conjunctos vetuſtate, officiis, benevolentia. Quamobrem peto a te in majorem modum, ut his, omnibus in rebus, quantum tua fides dignitaſque patietur commodes. Id ſi feceris, erit mihi vehementiſſime gratum.

EPI-

IN *Haleſina civitate*] *Haleſæ*, quæ & *Aleſa* & *Halæſa* ſcribitur, urbs Siciliæ eſt ad fluvium *Halæſum* in colle octo ſtadiis a mari remoto. hodie non niſi rudera & veſtigia quædam ejus urbi ſuperſunt, de qua vide Diodor. Sic lib. XIV.

EPISTOLA XXXIII.

ARGVMENTVM.

Naſonis libertos & negotia commendat. Eodem anno.

M.T.C. ACILIO PROC. S.P.D.

CN. Otacilio Naſone utor familiariſſime, ita prorſus ut illius ordinis nullo familiarius. Nam & humanita- ejus, & probitate in conſuetudine quotidiana magnope- delector. Nihil jam opus eſt exſpectare te, quibus eum erbis tibi commendem, quo ſic utar, ut ſcripſi. Habet in provincia tua negotia, quae procurant liberti, Hilarus, ntigonus, Demoſtratus: quos tibi, negotiaque omnia [N]aſonis non ſecus commendo ac ſi mea eſſent. Gratiſſi- [m]um mihi feceris, ſi intellexero hanc commendationem [m]agnum apud te pondus habuiſſe.

CN. *Otacilio*] Antiqua ſcribendi conſuetudo poſcit ut *Othacilio* ſcri- [b]atur: & infra *Hilarus* pro *Hilarius*, quod eſt liberti cognomen in veteribus monumentis frequens. *Urſin.*

EPISTOLA XXXIV.

ARGVMENTVM.

Commendat Lyſonem, hoſpitem ſuum. Eodem anno.

M.T.C. ACILIO PROC. S.P.D.

AVitum mihi hoſpitium eſt cum Lyſone, Lyſonis filio, Lilybetano, valdeque ab eo obſervor: cognovique [d]ignum & patre, & avo. eſt enim nobiliſſima familia. Qua- [p]ropter commendo tibi majorem in modum rem domum- [q]ue ejus: magnoque opere abs te peto, cures ut is intelli- [g]at, meam commendationem maximo ſibi apud te & ad- [j]umento & ornamento fuiſſe. Vale.

EPISTOLA XXXV.

ARGUMENTUM.

Commendat hoſpitem & familiarem ſuum Philoxenum. Eodem anno.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

C. Avianus Philoxenus antiquus eſt hoſpes meus, & praeter hoſpitium, valde etiam familiaris, quem Caeſar meo beneficio in Novocomenſes retulit. Nomen autem Aviani ſecutus eſt, quod homine nullo plus eſt uſus quam Flacco Aviano, meo, quemadmodum te ſcire arbitror, familiariſſimo. Quae ego omnia collegi, ut intelligeres, non vulgarem eſſe commendationem hanc meam. Peto igitur abs te, ut omnibus rebus, quod ſine moleſtia tua facere poſſis, ei commodes, habeaſque in numero tuorum: perficiaſque ut intelligat, has litteras meas magno ſibi uſui fuiſſe. Erit id mihi majorem in modum gratum.

IN *Novocomenſes*] *Novum comum* urbs Inſubriæ ad lacum Larinum, patria Plinii, nunc *Como.*

EPISTOLA XXXVI.

ARGUMENTUM.

Commendat Demetrium Megam in jure civitatis, omnibuſque in rebus.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

CUm Demetrio Mega mihi vetuſtum hoſpitium eſt: familiaritas autem tanta, quanta cum Siculo nullo. Ei Dolabella rogatu meo civitatem a Caeſare impetravit: qua in re ego interſui. Itaque nunc P. Cornelius vocatur. Cumque propter quoſdam ſordidos homines, qui Caeſaris beneficia vendebant, tabulam, in qua nomina civitate donatorum

orum inciſa eſſent, revelli juſſiſſet: eidem Dolabellae, me audiente, Caeſar dixit, nihil eſſe quod de Mega vereretur, beneficium ſuum in eo manere. Hoc te ſcire volui, ut eum in civium Romanorum numero haberes. Ceteriſque in rebus tibi eum ita commendo, ut majore ſtudio neminem commendarim. Gratiſſimum mihi feceris, ſi eum ita tractaris, ut intelligat meam commendationem magno ornamento fuiſſe.

EPISTOLA XXXVII.

ARGVMENTVM.

Commendat Hippiam in liberatione bonorum. Eodem anno.

M.T.C. ACILIO PROC. S.P.D.

HIppiam, Philoxeni filium, Calactinum hoſpitem & neceſſarium meum, tibi commendo in majorem modum. Ejus bona, quemadmodum ad me delata res eſt, publice poſſidentur alieno nomine, contra leges Calactinorum. Id ſi ita eſt, etiam ſine mea commendatione ab aequitate tua res ipſa impetrare debet, ut ei ſubvenias. Quoquo modo autem ſe res habet, peto a te ut honoris mei cauſſa eum expedias, tantumque ei commodes & in hac re & in ceteris, quantum tua fides dignitaſque patietur. Id mihi vehementer gratum erit.

HIppiam Philoxeni filium Calactinum] Sic invenit in ſuis libris Victorius, expreſſitque Lambin. nos in Palatino ſexto, ſicut in Hittorpiano *Calactineum* oſtendimus. Vulgo *Calatinum*. Gebhardus. Amſtelodam. *Calactinum*. Calacta eſt oppidum Siciliæ ultra Alæſam, hodie *Caroniæ*. In ſecunda etiam Verrin. *Calatini* male ſcribitur pro *Calactini*. ut docet Cluv. de Sicil. antiq. lib. 11, c. 3. quem vide.

EPISTOLA XXXVIII.

ARGVMENTVM.

Bruttii negotia, procuratoreſque commendat. Eodem anno.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

L. Bruttius, eques Rom. adoleſcens omnibus rebus ornatus, in meis familiariſſimis eſt, meque obſervat diligentiſſime: cujus cum patre magna mihi fuit amicitia jam inde a quaeſtura mea Sicilienſi. Omnino nunc ipſe Bruttius Romae mecum eſt: ſed tamen domum ejus, & rem familiarem, & procuratores tibi ſic commendo ut majore ſtudio commendare non poſſim. Gratiſſimum mihi feceris, ſi curaris ut intelligat Bruttius, id quod ei recepi, hanc meam commendationem ſibi magno adjumento fuiſſe.

EPISTOLA XXXIX.

ARGVMENTVM.

Commendat Titurnium Rufum.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

CVm familia Titurnia neceſſitudo mihi intercedit vetus: ex qua reliquus eſt M. Titurnius Rufus, qui mihi omni diligentia atque officio eſt tuendus. Eſt igitur in tua poteſtate, ut ille in me ſatis ſibi praeſidii putet eſſe. Quapropter eum tibi commendo in majorem modum: & abs te peto, efficias ut is commendationem hanc intelligat ſibi magno adjumento fuiſſe. Erit mihi vehementer gratum.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XL.

ARGVMENTVM.

L. & C. Aurelios fratres commendat: Pompeio Magno & M. Craſſo ſecundum conſulatum gerentibus, vel Domitio & Appio Coss. nam opinor epiſtolam hanc ad eum Ancharium ſcriptam eſſe, qui Macedoniae poſt Piſonem praefuit, ut Ciceronis oratio declarat. Piſo autem, auctore Pediano, e provincia rediit Pompeio & Craſſo Coss.

M. T. C. Q. ANCHARIO Q. F. PROC. S. P. D.

L. & C. Aurelios, L. filios, quibus & ipſis, & patre eorum, viro optimo, familiariſſime utor, commendo tibi majorem in modum, adoleſcentes omnibus optimis artibus ornatos, meos pernneceſſarios, tua amicitia digniſſimos. Si ulla mea apud te commendatio valuit, quod ſcio multas plurimum valuiſſe, haec ut valeat rogo. Quod ſi eos honorifice liberaliterque tractaris: & tibi gratiſſimos, optimoſque adoleſcentes adjunxeris, & mihi gratiſſimum feceris. Vale.

EPISTOLA XLI.

ARGVMENTVM.

Gratias agit & ſuo & Pompeii nomine de Lucceio benigniſſime tractato: eundemque denuo commendat. Incerto anno.

M. T. C. L. CVLLEOLO S. P. D.

QVae feciſti L. Lucceii cauſſa, ſcire te plane volo, te homini gratiſſimo commodaſſe: & cum ipſi, quae feciſti,

CVLEOLO] Videtur is in Macedonia Procos. fuiſſe. Nam Bylliones, ſive Bulliones, qui ſunt in ſequenti epiſtol. Plin. lib. IV, cap. 23. in finib. Macedoniæ collocat. *Corrad.* Sed vide Manut.

L. Lucceii cauſſa] Epiſt. 13 lib. V. *Corradus.*

ſti, pergrata ſunt, tum Pompeius, quotieſcunque me videt (videt autem ſaepe,) gratias tibi agit ſingulares. Addo etiam illud, quod tibi jucundiſſimum eſſe certo ſcio, me ipſum ex tua erga Lucceium benignitate, maxima voluptate affici. Quod ſupereſt, quanquam mihi non eſt dubium quin cum antea noſtra cauſſa, nunc jam etiam tuae conſtantiae gratia, manſurus ſis in eadem iſta liberalitate: tamen abs te vehementer etiam atque etiam peto, ut ea quae initio oſtendiſti, deincepſque feciſti, ad exitum augeri & cumulari per te velis. Id & Lucceio & Pompeio valde gratum fore, teque apud eos praeclare poſiturum confirmo & ſpondeo. De republ. deque his negotiis, cogitationibuſque noſtris perſcripſeram ad te diligenter paucis ante diebus, eaſque litteras dederam pueris tuis.

Pompeius] Cn. Pompeius Magnus, cui cum L. Lucceio pecuniæ (niſi fallor) commercium fuit. *Idem.*

Deinceps feciſti ad exitum augeri] Veteres codices, inter quos Amſtelodam. *deincepſque feciſti.* optime.

EPISTOLA XLII.

ARGVMENTVM.

Eundem Lucceium commendat. Eodem anno.

M. T. C. L. CVLLEOLO PROC. S. P. D.

L. Lucceius meus, homo omnium gratiſſimus, mirificas tibi apud me gratias egit, cum diceret, omnia te cumu-

L. *Lucceius meus familiariſſimus*] Nos ultimam dictionem in nullis antiquis exemplaribus inventam, & ſane abundantem, negleximus: ſatis fuit enim *meus* dixiſſe, majoremque omnino vim habet *meus*, per ſe, quam *meus familiariſſimus.* Quemadmodum elegantiſſimus poëta Catullus, *meus Calvus* dixit. Nam quod hoc nomen ſemper per duo *c c* ſcripſimus, dedimus hoc antiquorum exemplariorum fidei, quæ cum multis locis hoc nomen habent, nullibi non ſic ſcriptum habent. *Victorius.* Rectiſſime expunxit Victorius, poſt *meus*, τὸ *familiariſſimus*, quod æque non comparet in Palatino primo, Stewechiano, Vaticani excerptis. Palatinus tamen ſextus, & Hittorpianus, qui codices in multis conjurant, *meus familiaris*, quo errore, quoto judicio præditi vident. *Gebhardus.*

Omnino

ımulatiſſime & liberaliſſime procuratoribus ſuis pollici-ım eſſe. Cum oratio tua tam ei grata fuerit, quam gra-ım rem ipſam exiſtimas fore, cum, ut ſpero, quae pollici-ıs es, feceris? Omnino oſtenderunt Bulliones, ſeſe Luc-ɛio Pompeii arbitratu ſatisfacturos. Sed vehementer opus ſt nobis, & voluntatem & auctoritatem & imperium tuum ccedere. Quod ut facias, te etiam atque etiam rogo. Il-ıdque mihi gratiſſimum eſt, quod ita ſciunt Lucceii pro-uratores, & ita Lucceius ipſe ex litteris tuis, quas ad eum niſiſti, intellexit, hominis nullius apud te auctoritatem ut gratiam valere plus quam meam. Id ut re experiatur, terum & ſaepius te rogo.

Omnino oſtenderunt Bulliones] Impreſ-ıante meum *Belliones* mendoſe habe-ant, meus *Bulliones* ut in antiquis li-ris recte. Si litteram *u* pro *y*, frequen-er ponebant veteres, ut nonnulli ex-mplis quoque confirmant, non vi-leo cur priſcam ſcripturam damnent, x veram lectionem velint eſſe *Byllio-es*. Si Græci ſuo Sermone Bylliones ronuntiabant, nihil abſurdum ac no-um Rom. homines faciebant cum Bulliones dicebant: erat enim hæc ipſorum in Græcis nominibus conſue-tudo, ut *y* in *u* verterent. Eadem ra-tione Plinius eoſdem populos *Bulliden-ſes* appellavit. In priſcis Terentii Var-ronis exemplaribus, *Subaris* & *Subari-tanus ager*, pro *Sybaris* & *Sybaritanus* ſcriptum eſt: in Pandectis quoque Florentinis *Berutus* pro *Berytus* ſemper. *Victor*. Sunt autem *Bulliones* populi Illyridis ſupra Epidamnum. vid. Ma-nut.

EPISTOLA XLIII.

ARGVMENTVM.

Oppium Gallio commendat. Incertus annus.

M. T. C. QVINTIO GALLO S. P. D.

ETſi plurimis rebus ſpero fore ut perſpiciam, quod ta-men jampridem perſpicio, me a te amari, tamen nunc ea

Q. *GALLO*] Epiſt. 27 lib. VII. Al. *Q. Gallio*, ep. 4 lib. VIII. et-ſi de neutro quippiam certi habemus. *Corrad.* Ex Vatic. Pall. Hittorpiano, repoſuerunt Victorius & Gebhardus *Quintio Gallio*. pro qua lectione ſtat et-iam Amſtelodam. niſi quod pro *Gallio* ſcribat *Gallo*. ut & Stewech. & Pal. pr. Sic apud Sueton. Auguſt. c. 27. multi libri *Q. Gallus*, cum alii habeant *Q. Gallius*, ut Caſaub. & Torrentius notarunt, quod ultimum hi præfe-runt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ea cauſſa tibi datur, in qua facile declarare poſſis tuam erga me benevolentiam. L. Oppius, Marci filius, Philomeli negotiatur, homo mihi familiaris. eum tibi unice commendo: eoque magis, quod cum ipſum diligo, tum quod negotia procurat L. Egnatii Rufi: quo ego uno equite Romano familiariſſime utor, & qui conſuetudine quotidiana, tum officiis plurimis, maximiſque mihi conjunctus eſt. Oppium igitur praeſentem ut diligas, Egnatii abſentis rem ut tueare, aeque a te peto ac ſi mea negotia eſſent. Velim memoriae tuae cauſſa des litterarum aliquid, quae tibi in provincia reddantur: ſed ita conſcribas, ut tum, cum eas leges, facile recordari poſſis hujus meae commendationis diligentiam. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo.

runt, ut & Seb. Corrad. ad Brutum. Sed procul dubio rectius ſcribitur, *Quintio Gallo.* Quintius enim nomen familiæ eſt, *Gallus* vero cognomen. Cognominum λῆξις raro eſt *ius*, ut norunt docti. Sed vetus lapis apud Gruterum inprimis facit huic ſcriptioni probandæ:

DIVO. AVG.
SACR.
L. QVINTIVS. C. F.
GALLVS
TESTAMENTO PONI
IVSSIT.

Ex hoc ſaxo loca, in quibus *Quintiorum Gallorum* mentio fit, ſunt reſtituenda. *Gravius.*

Philomeli] Philomelium oppidum magnæ Phrygiæ. Sup. lib. III, ep. 8.

L. Egnatii Rufi] De quo in epiſtolis ad Atticum, & ſequentibus ſæpe fit mentio. *Corrad.*

EPISTOLA XLIV.

ARGVMENTVM.

Eundem Oppium rurſus eidem commendat.

CICERO GALLO S.

ETſi ex tuis, & ex L. Oppii, familiariſſimi, litteris cognovi, te memorem commendationis meae fuiſſe, idque pro tua ſumma erga me benevolentia, proque noſtra neceſſitudine minime ſum admiratus: tamen etiam atque etiam tibi L. Oppium praeſentem, & L. Egnatii, mei familiariſſimi, abſentis negotia commendo. Tanta mihi cum eo neceſſitudo eſt, familiaritaſque, ut, ſi mea res eſſet, non

magis

agis laborarem. Quapropter gratiſſimum mihi feceris, ſi iraris ut is intelligat me a te tantum amari quantum ipſe ciſtimo. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Idque ut faas, vehementer te rogo.

EPISTOLA XLV.

ARGVMENTVM.

Egnatii & ſervum Anchialum & negotia Appuleio commendat. ncertus annus.

M.T.C. APPVLEIO PROQVAESTORI S.P.D.

L. Egnatio uno, equite Romano, vel familiariſſime utor. Ejus Anchialum ſervum negotiaque, quae habet in Aſia, tibi commendo non minore ſtudio quam ſi rem meam commendarem: Sic enim exiſtimes velim, mihi cum eo non modo quotidianam conſuetudinem ſummam intercedere, ſed etiam officia magna & mutua noſtra inter nos eſſe. Quamobrem etiam atque etiam a te peto, ut cures ut intelligat me ad te ſatis diligenter ſcripſiſſe. nam de tua erga me voluntate non dubitabat. Id ut facias, te etiam atque etiam rogo.

EPISTOLA XLVI.

ARGVMENTVM.

Noſtium coheredem ſuum commendat.

M.T.C APPVLEIO PROQVAESTORI S.P.D.

L. Noſtius Zoilus, eſt coheres meus: heres autem patroni ſui. ea re utrumque ſcripſi, ut & mihi cum illo cauſſam amicitiae ſcires eſſe, & hominem probum exiſtimares, qui patroni judicio ornatus eſſet. Eum tibi igitur ſic commendo, ut unum ex noſtra domo. Valde mihi gratum erit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

erit, ſi curaris ut intelligat, hanc commendationem ſibi apud te magno adjumento fuiſſe.

EPISTOLA XLVII.

ARGVMENTVM.

Egnatium, communem amicum, commendat.

M. T. C. SILIO S. P. D.

QVid ego tibi commendem eum quem tu ipſe diligis? Sed tamen ut ſcires eum a me non diligi ſolum, verum etiam amari, ob eam rem tibi haec ſcribo. Omnium tuorum officiorum, quae & multa & magna ſunt, mihi gratiſſimum fuerit, ſi ita tractaris Egnatium, ut ſentiat & ſe a me, & me a te amari. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo. Illa noſtra ſcilicet ceciderunt. Vtamur igitur vulgari conſolatione, Quid ſi melius hoc? Sed haec coram. Tu fac, quod facis, ut me ames, teque amari a me ſcias.

SILIO] Epiſt. 61 hujus lib. eundem enim eſſe exiſtimo. *Corrad.*

Quid ſi hoc melius] Hæc eſt conſolatio illa vulgaris. *Idem.*

EPISTOLA XLVIII.

ARGVMENTVM.

Omnes Cyprios, maximeque Paphios commendat. in quo eſt admonitio quaedam tecta verbis amorem ſignificantibus, ne quid inſtituat quod alii non probent; ſed, lege Lentuli obſervata, laudi ſuae conſulat. De anno epiſtolae quod affirmem, non habeo.

M. T. C. C. SEXTILIO RVFO, QVAEST. S. P. D.

OMnis tibi commendo Cyprios, ſed magis Paphios: quibus tu quaecunque commodaris, erunt mihi gratiſſima. Eoque facio libentius ut eos tibi commendem, quod

q…d & tuae laudi, cujus ego fautor ſum, conducere arbitr…, cum primus in eam inſulam quaeſtor veneris, ea te in…ituere quae ſequantur alii: quae, ut ſpero, facilius conſe…uere, ſi & P. Lentuli, neceſſarii tui, legem, & ea quae a m… conſtituta ſunt, ſequi volueris. Quam rem tibi confid… magnae laudi fore.

…Um primus quæſtor] Poſtquam fa…ta eſt provincia a M. Catone, L. Pi… & A. Gabinio Coss. Al. *cum* …*um*: quod magis placet, ne Sex…s primus Quæſt. in Cyprum miſ…videatur, cum tot Procoss. eam provinciam prius adminiſtraſſent. *Corr.*

P. Lentuli] Libro primo. *Idem.*

A me conſtituta ſunt] Tunc Procos. in Cilicia, quam qui obtinebat, Cyprum etiam obtinebat, epiſt. 6 lib. 1. *Idem.*

EPISTOLA XLIX.

ARGVMENTVM.

Commendat Q. Pompeium.

CICERO CVRIO PROC. S.P.D.

Q. Pompeius, Sext. filius, multis & veteribus cauſſis neceſſitudinis mihi conjunctus eſt. Is, cum antea …eis commendationibus & rem & gratiam & auctoritatem …um tueri conſueverit, nunc profecto, te provinciam obti…nte, meis litteris aſſequi debet, ut nemini ſe intelligat …mmendatiorem unquam fuiſſe. Quamobrem a te majo…m in modum peto, ut, cum omnes meos aeque ac tuos …ſervare pro noſtra neceſſitudine debeas, hunc in primis … in tuam fidem recipias, ut ipſe intelligat, nullam rem ſi… majori uſui aut ornamento quam meam commendatio…em eſſe potuiſſe.

EPI-

…ICERO CVRIO] Cum tam familiariter ſcribat Cicero, ut qua…ſuo jure petere videatur, non puto dubitandum eſſe quin is ſit *Curius* quem toties aliis commendat, & ad quem ſcribit ep. 29 lib. 7. *Corrad.*

AV-

EPISTOLA L.

ARGVMENTVM.

Petit ut M. Curium ab omni incommodo, detrimento, moleſtia ſincerum integrumque conſervet. C. Caeſare V, & Antonio Coſs.

M. T. C. AVCTO PROC. S.D.

SVmſi hoc mihi pro tua in me obſervantia, quam penitus perſpexi quamdiu Brundiſii fuimus, ut ad te familiariter & quaſi pro meo jure ſcriberem, ſi quae res eſſet, de qua valde laborarem. M' Curius, qui Patris negotiatur, ita mihi familiaris eſt ut nihil poſſit eſſe conjunctius. Multa illius in me officia, multa in illum mea quoque: maximum eſt, ſummus inter nos amor & mutuus. Quae cum ita ſint, ſi ullam in amicitia mea ſpem habes: ſi ea quae in me officia & ſtudia Brundiſii contuliſti, vis mihi etiam gratiora efficere, quanquam ſunt gratiſſima: ſi me a tuis omnibus amari vides: hoc mihi da atque largire, ut M' Curium, ſartum & tectum, ut ajunt, ab omnique incommodo, detrimento, moleſtia ſincerum integrumque conſerves. Et ipſe ſpondeo, & omnes hoc tibi tui pro me recipient, ex mea amici-tia

AVCTO] *Aucto*, volunt ſcriptam fuiſſe hanc epiſtolam veteres libri, non *Ariſto*. ſic enim eſt in illis ejus inſcriptio, *Cicero S. D. Aucto Procos.* Nos nihil hic á vulgatis diſceſſimus, rem tamen licet parvam & minutam ſilentio præterire noluimus, cum parvo noſtro labore noſtræ & antiquorum librorum fidei rationem habere poſſimus. *Victorius.* AVCTO] Al. *Ariſto.* Etſi neutrum nomen memini me apud ſcriptores frequenter legere, facile tamen adducor, ut credam hunc Servii Sulpitii in Achaia ſucceſſorem fuiſſe. *Corrad.*

Quamdiu Brundiſii fuimus] Poſt victum Pompeium. ſic enim exiſtimo. *Idem.*

Multa in illum mea quoque: maximum eſt, ſummus] Ita Palat. prim. [& Amſtelodamenſis. niſi quod pro *maximum* ſcribat *maximus*], quod omnibus lineis velut perſecutus Victorius: & ſic emendavit primam impreſſionem Egnatius; cum exhiberet, *multa in illum mea quoque: & quod maximum eſt.* exegit enim inverſo calamo bigam illam alienam, *& quod*. Editum alias eſt, *multa in illum mea, quodque maximum eſt*. Gebhardus.

Moleſtia ſincerum integrumque] Catull. *ſincerum cuperes & integellum.*

Ex mea amicitia] Henric. Steph. II Schediaſm. non male legit, *ex ea amicitia,*

P. Meſ-

tiæ ex tuo in me officio maximum te fructum, ſummamque voluptatem eſſe capturum.

EPISTOLA LI.

ARGVMENTVM.

P. Meſſienum commendat.

M. T. C. P. CAESIO S. D.

P. Meſſienum, equitem Romanum, omnibus rebus ornatum, meumque perfamiliarem, tibi commendo ea commendatione, quae poteſt eſſe diligentiſſima. Peto a te pro noſtra, & pro paterna amicitia, ut eum in tuam fidem recipias, ejuſque rem famamque tueare. Virum bonum, tuaque amicitia dignum tibi adjunxeris, mihique gratiſſimum feceris.

P. *Meſſienum*] Alii *D.* pro *P.* ſubſtituunt. ſed *D.* natum ex Epigraphe nam in Palatino ſexto, & Hittorpiano, *Cicero P. Cæſio S. D. Meſſienum.* Rectius *Meſſienus* non *Meſcienus*, ut a *Meſſiis Meſſienus*, ſic ab *Alliis Allienus.* Stewechianus legit *Meſſiennum*: alii duo, quos inſpexi, *P. Moſcennium.* Guilielm.

EPISTOLA LII.

ARGVMENTVM.

Hoſpitem ſuum Ariſtotelem commendat. Incertus annus: ſed poſt Africanum bellum ſcriptam eſſe conſtat, cum dicat Cicero: Hunc ego a Caeſare liberavi: *&*, Diutius in cauſſa eſt quam nos commoratus.

CICERO REGI S. D.

A. Licinius Ariſtoteles Melitenſis, antiquiſſimus eſt hoſpes meus, & praeterea conjunctus magno uſu familia-

REGI] Alii credunt Romanum quendam *Regem* vocatum, alii Deiotarum Armeniæ minoris regem intelligi volunt: quibus ut aſſentiar, faciunt epiſtolæ verba, quibus Licinium regi, ut Pompeianum Pompeia-

miliaritatis. Haec cum ita ſint, non dubito quin tibi ſatis commendatus ſit. Etenim ex multis cognoſco, meam commendationem plurimum apud te valere. Hunc ego a Caeſare liberavi. Frequens enim fuerat nobiſcum, atque etiam diutius in cauſſa eſt quam nos commoratus: quo melius te de eo exiſtimaturum arbitror. Fac igitur, mi Rex, ut intelligat has ſibi litteras plurimum profuiſſe.

no commendat. *Corradus.* Sed vide Manut.

Melitenſis] *Melita* eſt inſula inter Africam & Siciliam, hodie *Malta*. de qua Ovidius Faſt. III.

Fertilis eſt Melite, ſterili vicina Coſuræ,
Inſula quam Libyci verberat unda freti.

Eſt & alia ejuſdem nominis inſula inter Epirum & Italiam in Ionio mari, quæ & ipſa *Malta* nunc dicitur. Sed cum illa coleretur a Græcis, & longe cultior eſſet & celebrior, vero ſimile eſt hunc *Ariſtotelem* fuiſſe hujus Libycæ Melites incolam, quæ & appulſu Paulli & Rhodiorum equitum ſede nobilis eſt. quod & nomen *Ariſtotelis* in illius plagæ terris & inſulis non inſolens videtur innuere. ſic Battus Cyrenæorum Rex fuit dictus Ariſtoteles: & alius Ariſtoteles Cyrenæus Pyctes, cujus continentiam laudat Clemens Alexand. III Stromat. *Gravius.*

Diutius in cauſſa eſt quam nos commoratus] Qui, victo Pompeio, a bello diſceſſimus. *Corrad.*

Te de eo exiſtimaturum] Ut Pompeianum. *Idem.*

EPISTOLA LIII.

ARGVMENTVM.

Curvum in omnibus rebus, praecipue vero in Helleſpontiis negotiis commendat. Scripta eſt vel Ser. Sulpicio, M. Marcello Coſs. vel anno ſequenti, Paullo & Marcello. quo enim tempore proconſul Cicero Ciliciae, eodem Aſiae Thermus praeerat: ut apparet ex ep. 54, 55, 57, & ep. 18. lib. II.

CICERO THERMO PROPR. S.

L. Genucilio Curvo jam pridem utor familiariſſime, optimo viro & homine gratiſſimo. Eum tibi penitus commendo atque trado. Primum, ut omnibus in rebus ci te commodes, quoad fides tua dignitaſque patietur: patietur autem in omnibus. nihil enim abs te unquam, quod ſit

THERMO PROPR. ÆT.] Epiſt. 18 lib. II. *Corrad.*

Quod

ſit lienum tuis aut etiam ſuis moribus, poſtulabit. Praeci- pue autem tibi commendo negotia ejus quae ſunt in Hel- leſponto, primum, ut obtineat id juris in agris quod ei Pa- riana civitas decrevit & dedit, & quod ſemper obtinuit ſi- ne ulla controverſia: deinde, ſi quid habebit cum aliquo Helleſpontio controverſiae, ut in illam διοίκησιν rejicias. Sed non mihi videor, cum tibi totum hominem diligentiſ- ſime commendarim, ſingulas ad te ejus cauſſas perſcribere debere. Summa illa ſit: quidquid officii, beneficii, hono- ris in Genucilium contuleris, id te exiſtimabo in me ipſum atque in rem meam contuliſſe.

Quod ei Patriana civitas decrevit] Nos *Pariana* ſcripſimus cum antiquis codi- cibus. *Parion* autem civitas in Helle- ſponto, Stephano, Straboni, reliquis. Parianam coloniam his locis nominat Plinius. Miror hoc mendum tanto tempore non ſublatum eſſe; cum e- nim negotia quæ in Helleſponto con- traxerat commendet, quid hoc ad Pa- tras Achaiæ urbem pertinet? ſi ulla ratione a Patris Patrianus deduci poſ- ſet. *Victor.* *Pariana civitas*] Quæ, au- ctore Plin. colonia eſt in Helleſponto. *Corrad.*

EPISTOLA LIV.

ARGVMENTVM.

Primum agit gratias Thermo, quod Marcilium liberaliſſime tra- ctaverit. deinde petit, operam det ne Marcilii ſocrus rea fiat. Paullo & Marcello Coss.

M.T.C. THERMO PROPR. S.D.

CVm multa mihi grata ſunt quae tu adductus mea com- mendatione feciſti, tum in primis quod M. Marci- lium, amici atque interpretis mei filium, liberaliſſime tra- ctaviſti. Venit enim Laodiceam, & tibi apud me, mihique propter te gratias maximas egit. Quare, quod reliquum eſt, a te peto, quum apud gratos homines beneficium po- nis, ut eo libentius his commodes, operamque des, quoad fides tua patietur, ut ſocrus adoleſcentis rea ne fiat. Ego cum

Venit Laodiceam] Ubi ego eram Procos. *Corrad.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

cum antea ſtudioſe commendabam Marcilium, tum multo nunc ſtudioſius, quod in longa apparitione, ſingularem & prope incredibilem patris Marcilii fidem, abſtinentiam, modeſtiamque cognovi.

In longa apparitione] Cum mihi Proconſuli appareret, & me præiret, quod qui faciebant *apparitores* dicti. vid. Manut.

EPISTOLA LV.

ARGUMENTUM.

Commendat Anneium, legatum ſuum, in controverſia Sardiana. Eodem anno.

M. T. C. THERMO PROPR. S. D.

Etſi mihi videor intellexiſſe, cum tecum Epheſi de re M. Anneii, legati mei, locutus ſum, te ipſius cauſſa vehementer omnia velle, tamen & M. Anneium tanti facio, ut mihi nihil putem praetermittendum quod illius interſit: & me a te tanti fieri puto, ut non dubitem quin ad tuam voluntatem magnus cumulus accedat commendationis meae. Nam cum jam diu diligerem M. Anneium, deque eo ſic exiſtimarem ut res declarat, quod ultro ei detulerim legationem, cum multis petentibus denegaſſem: tum vero poſtea quam mecum in bello atque in re militari fuit, tantam in eo virtutem, prudentiam, fidem, tantamque erga me benevolentiam cognovi, ut hominem neminem pluris faciam. Eum cum Sardianis habere controverſiam ſcis: cauſſam tibi expoſuimus Epheſi: quam tu tamen coram facilius meliuſque cognoſces. De reliquo mihi, mehercule, diu dubium fuit quid ad te potiſſimum ſcriberem. Ius enim

Epheſi] Quo veni ad XI Kal. Sext. in Ciliciam proficiſcens. *Corrad.*

De re M. Anneii] Epiſt. 4 lib. XV. *Idem.*

Cum Sardianis] Sardes Lydiæ civitas præcipua, quæ pertinebat ad præfecturam Aſiæ.

Facilius meliuſque cognoſces] Ab ipſo M. Anneio, qui iſtuc venit: Ep. 57 hujus libri. *Corrad.*

Pro

eim quemadmodum dicas, clarum & magna cum tua lau- c notum eſt. Nobis autem in hac cauſſa nihil aliud opus c, niſi te jus inſtituto tuo dicere. Sed tamen cum me non fgiat quanta ſit in praetore auctoritas, praeſertim iſta in- tgritate, gravitate, clementia, qua te eſſe inter omnes con- ſt: peto abs te pro noſtra conjunctiſſima neceſſitudine, parimiſque officiis paribus ac mutuis, ut voluntate, aucto- rate, ſtudio tuo perficias, ut M. Anneius intelligat, te & bi amicum eſſe, quod non dubitat: (ſaepe enim mecum lcutus eſt,) & multo amiciorem his meis litteris eſſe fa- ctum. In tuo toto imperio, atque provincia, nihil eſt quod mihi gratius facere poſſis. Iam, apud ipſum gratiſſimum hominem atque optimum virum, quam bene poſiturus ſis ſudium tuum atque officium, dubitare te non exiſtimo.

Pro noſtra conjunctiſſima neceſſitudine] Sæpius in MSS. pro hoc, *neceſſitate* re- pi, ſicut hic quoque in Palatino ſe- x & Hittorpiano, & credibile eſt ita Ciceronem *neceſſitatem* extuliſſe, quum ita Cæſar locutus eſſe deprehendatur in fragmentis. *Gebhardus.*

EPISTOLA LVI.

ARGVMENTVM.

Negotia commendat Cluvii Puteolani. Sulpicio & Marcello oss. vel anno ſequenti.

M. T. C. THERMO PROPR. S. D.

CLuvius Puteolanus valde me obſervat, valdeque eſt mihi familiaris. Is ita ſibi perſuadet, quod in tua pro- ncia negotii habeat, niſi te provinciam obtinente, meis ommendationibus confecerit, id ſe in perditis & deſpera- s habiturum. Nunc, quum mihi ab amico officioſiſſimo ntum oneris imponitur, ego quoque tibi imponam pro is in me ſummis officiis, ita tamen ut tibi nolim moleſtus ſe. Mylaſeis & Alabandeis pecuniam Cluvio debent. Di- xerat

Mylaſii & Alabandenſes] Nos aucto- ritate vetuſtorum codicum *Mylaſeis* & *Alabandeis* ſcripſimus. Sunt autem Græca declinatione a ſingulari

xerat mihi Euthydemus, cum Epheſi eſſem, ſe curaturum ut ecdici Mylaſii Romam mitterentur. id factum non eſt. Legatos audio miſſos eſſe, ſed malo ecdicos, ut aliquid confici poſſit. Quare peto a te, ut & eos, & Alabandeis jubeas ecdicos Romam mittere. Praeterea Philotes Alabandenſis ὑποθήκας Cluvio dedit. hae commiſſae ſunt. Velim cures, ut aut de hypothecis decedat, eaſque procuratoribus Cluvii tradat, aut pecuniam ſolvat. Praeterea Heracleotae, & Bargiletae, qui item debent, aut pecuniam ſolvant, aut fructibus ſuis ſatisfaciant. Caunii praeterea debent, ſed ajunt ſe depoſitam pecuniam habuiſſe. Id velim cognoſcas, &, ſi intellexeris, eos neque ex edicto neque ex decreto depoſitam habuiſſe, des operam ut uſurae Cluvio, inſtituto tuo conſerventur. His de rebus eo magis laboro, quod agitur res Cn. Pompeii etiam, noſtri neceſſarii, & quod is magis etiam mihi laborare videtur quam ipſe Cluvius: cui ſatisfactum

recto μυλασεῖς & ἀλαβανδεῖς deducti. *Victorius.* *Mylaſa* & *Alabanda* ſunt Cariæ urbes in Aſia minore. vide Plin. lib. v, cap. 28 & 29.

Ecdici Mylaſii] Ultores, qui eos perſequuntur qui Reip. pecunias debent. hos Quæſtores quoſdam dicere poſſumus. *Corrad.* *Ecdicus* Juſtiniano defenſor civitatis appellatur, vindex reipublicæ, qui inprimis publicas pecunias curabant & perſequebantur. Aliter dicitur Syndicus. Plin. lib. x, epiſt. 111. *Ecdicus Domine Amiſenorum civitatis petebat apud me a Julio Piſone denariorum circiter* XL *millia donata ei publice ante annos viginti, & Bule, & Eccleſia conſentiente.* dicebantur & *cognitores.* Gloſſæ: *Cognitor,* ἔκδικος. de quo vide Gronov. lib. IV de Pec. vet. c. 3.

Ὑποθήκας *Cluvio dedit*] *Hypotheca* proprie eſt pignus quodvis, quod debiti cauſſa creditori obligatur: ſed ſtrictius Latinis hypotheca dicitur, quod non traditur in manus creditori, ſed ſubjicitur ejus poteſtati & juri, poſſeſſione penes debitorem remanente: contra pignus poſſidendum traditur creditori. hinc *dare hypothecas* eſt res immobiles creditori obligare, ut multis docet Cl. Salmaſius de modo Uſurarum, cap. 12.

Hæ commiſſæ ſunt] Hoc eſt, poſſeſſiones, quoniam ad diem ſolutum debitum non eſt, venerunt in poteſtatem creditoris, ut illas poſſit vendere. *Hypothecæ* enim *committi* dicuntur, quæ ceſſante ſolutione debiti, creditoris fiunt. Sic *merces commiſſæ* dicebantur quas apud publicanum non profeſſi erant, & hanc ob cauſſam amittebantur. vide Salmaſ. de modo Uſurarum, cap. 14.

De hypothecis decedat] Eſt poſſeſſiones oppigneratas quoniam non ſolvit, creditori vendendas tradat.

Heracleotæ & Bargiletæ] Heraclea & Bargylos civitates ſunt Cariæ.

Caunii præterea debent] *Caunus* eſt Cariæ oppidum, valetudine habitantium infame, ut Mela ait lib. I, c. 16.

Bellum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

factum eſſe a nobis valde volo. His de rebus te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

EPISTOLA LVII.

ARGVMENTVM.

Petit a Thermo ut Anneium, legatum ſuum, remittat; eumque commendat in negotio ſuo. Paullo & Marcello Coss.

CICERO THERMO PROPR. S.

QVo magis quotidie ex litteris nuntiiſque bellum magnum eſſe in Syria cognoſco, eo vehementius a te pro noſtra neceſſitudine contendo, ut mihi M. Anneium legatum primo quoque tempore remittas. Nam ejus opera, conſilio, ſcientia rei militaris, vel maxime intelligo me & remp. adjuvari poſſe. Quod niſi tanta res ejus ageretur, nec ipſe adduci potuiſſet ut a me diſcederet, neque ego, ut eum a me dimitterem. Ego in Ciliciam proficiſci cogito circiter Kal. Mai. Ante eam diem Anneius ad me redeat oportet. Illud quod tecum & coram & per litteras diligentiſſime egi, id & nunc etiam atque etiam rogo, curae tibi ſit ut ſuum negotium, quod habet cum populo Sardiano, pro cauſſae veritate & pro ſua dignitate conficiat. Intellexi ex tua oratione, cum tecum Epheſi locutus ſum, te ipſius M. Anneii cauſſa omnia velle. Sed tamen ſic velim exiſtimes, te mihi nihil gratius facere poſſe quam ſi intellexero, per te illum ipſum negotium ex ſententia confeciſſe. Idque quam primum ut efficias, te etiam atque etiam rogo.

EPI-

Bellum magnum] Parthicum. *Corradus.*

Ego in Ciliciam proficiſci] Finitis juriſdictionibus Aſiaticis. *Idem.*

Circiter Kal. Mai] Prope finem anni. iverat enim in provinciam prid. Kalend. Sext. *Idem.*

Per litteras] Ep. 55 hujus libri. *Id.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA LVIII.

ARGVMENTVM.

Commendat L. Cuſtidium. Eodem anno, aut ſuperiore. ſcripſit enim hanc epiſtolam cum eſſet in provincia.

M. CICERO C. TITIO L. F. RVFO, PR. VRBANO S.

L. Cuſtidius eſt tribulis, & municeps, & familiaris meus. Is cauſſam habet: quam cauſſam ad te deferet. Commendo tibi hominem, ſicuti tua fides & meus pudor poſtulat: tantum ut facilis ad te aditus habeat: quae aequa poſtulabit, ut libente te impetret: ſentiatque meam ſibi amicitiam, etiam cum longiſſime abſim, prodeſſe in primis apud te.

Q*Væ æqua poſtulabit, ut lubente te impetret*] Secutus ſum olim codices vulgatos: cur fecerim, cauſſa hæc eſt. ſcribit Cicero ad prætorem urb. ei commendat Cuſtidii cauſſam, petitque ab eo ut, quæ æqua poſtulabit, eo *jubente* impetret. At prætoris eſt decernere & jubere. Licet tamen & legere, ut eſt in libris MSS. *te lubente*, ſeu *libente*. id eſt, te volente, tua voluntate. Ac, ne quid diſſimulem, mihi nunc hoc modo legi placet, & item in epiſtola proxima. *Lambin.* *Ut libente te impetr.*] Placet jam hæc lectio, Lambino in prima editione poſthabita vulgatæ, *ut jubente te impetret*. Eam certe in editionum primaria, Palatinis, Vaticani excerptis, Stewechiano, Hittorpiano. eandem quoque recte admiſit Victorius. *Gebhardus.*

EPISTOLA LIX.

ARGVMENTVM.

Commendat M. Fabium Curtio praetori. Eodem anno.

M. T. C. C. CVRTIO PEDVCEANO PRAETORI S. D.

M. Fabium unice diligo, ſummaque mihi cum eo conſuetudo & familiaritas eſt pervetus. In ejus controverſiis quid decernas, a te non peto (ſervabis, ut tua fides & di-

dignitas poſtulat, edictum, & inſtitutum tuum), ſed ut quam facillimos ad te aditus habeat: quae erunt aequa, libente te impetret: ut meam amicitiam ſibi, etiam cum procul abſim, prodeſſe ſentiat, praeſertim apud te. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo.

EPISTOLA LX.

ARGVMENTVM.

Commendat Livineium libertum. Incertus annus.

M. T. C. MVNATIO C. F. S. D.

L. Livineius Trypho eſt omnino L. Reguli, familiariſſimi mei, libertus, cujus calamitas etiam officioſiorem me facit in illum. nam benevolentior, quam ſemper fui, eſſe non poſſum. Sed ego libertum ejus per ſe ipſum diligo. Summa enim ejus erga me officia extiterunt his noſtris temporibus, quibus facillime bonam benevolentiam hominum & fidem perſpicere potui. Eum tibi ita commendo, ut homines grati & memores benemeritos de ſe commendare debent. Pergratum mihi feceris, ſi ille intellexerit, ſe, quod pro ſalute mea multa pericula adierit, ſaepe hieme ſumma navigarit, pro tua erga me benevolentia gratum etiam tibi feciſſe.

B*onam benevolentiam*] Id eſt, veram, & quam alicubi *fidelem* vocat, non fictam atque ſimulatam. *Bernhard. Rutilius.*

EPISTOLA LXI.

ARGVMENTVM.

Commendat Pinnium in exactione pecuniae, quam ei Nicaeenſes debent. Scripta a proconſule Cicerone: quod ex ep. 64 intelligitur.

M.T.C. P. SILIO PROPR. S.D.

T. Pinnio familiariſſime me uſum eſſe, ſcire te arbitror, quod quidem ille teſtamento declaravit, qui me cum tutorem, tum etiam ſecundum heredem inſtituerit. Ejus filio mire ſtudioſo, & erudito, & modeſto, pecuniam Nicaeenſes grandem debent, ad HS octogies: &, ut audio, in primis volunt ei ſolvere. Pergratum igitur mihi feceris, quando non modo reliqui tutores, qui ſciunt quanti me facias, ſed etiam puer ipſe ſibi perſuaſit, te omnia mea cauſſa facturum eſſe, ſi dederis operam, quoad tua fides dignitaſque patietur, ut quam plurimum pecuniae Pinnio ſolvatur Nicaeenſium nomine.

P. *SILIO PROPR.*] Bithyniæ, in qua urbs erat Nicæa, a qua *Nicaenſes* ſunt dicti. In epiſtolis vero ad Atticum oſtendit Cicero, ſe, Bibulum, Thermum, & hunc Silium in provinciis eodem tempore fuiſſe. *Corradus.*

Ad HS *octogies*] Hoc eſt, ducenta millia Philippeum, ſeu ſcutatorum, ſive ſexcenta millia florenorum Belgicorum.

EPISTOLA LXII.

ARGUMENTUM.

Primum de Atilio gratias agit, deinde Q. Fratrem commendat. Eodem anno.

M.T.C. P. SILIO PROPR. S.D.

Et in Atilii negotio te amavi: cum enim ſero veniſſem, tamen honeſtum equitem Romanum beneficio tuo conſervavi: & mehercule ſemper ſic in animo habui, te in meo aere eſſe propter Lamiae noſtri conjunctionem & ſingularem neceſſitudinem. Itaque primum tibi ago gratias quod me omni moleſtia liberas: deinde impudentia proſequor, ſed idem ſarciam. Te enim ſemper ſic colam, &

TE *enim ſemper ſic colam*] Hittorp. *te enim mihi ſemper ſic colam.* Forte, *te enim, mihi crede, ſemper ſic colam.* Græyius.

tuebor,ut quem diligentiſſime. Quintum fratrem meum, me diligis, eo numero cura ut habeas quo me. Ita ma-num beneficium tuum magno cumulo auxeris.

EPISTOLA LXIII.

ARGVMENTVM.

Commendat ſtudioſe in primis M. Laelium. Eodem anno.

M.T.C. P. SILIO PROPR. S.P.D.

NOn putavi fieri poſſe ut mihi verba deeſſent: ſed tamen in C. Laenio commendando deſunt. Itaque rem ibi exponam paucis verbis, ſed tamen ut plane perſpicere oſſis voluntatem meam. Incredibile eſt quanti faciamus & ego & frater meus, qui mihi cariſſimus eſt, M. Laenium. d fit cum plurimis ejus officiis, tum ſumma probitate & ingulari modeſtia. Eum ego a me invitiſſimus dimiſi,cum ropter familiaritatem & conſuetudinis ſuavitatem, tum uod conſilio ejus fideli ac bono libenter utebar. Sed veeor ne jam mihi ſupereſſe verba putes, quae dixeram deutura. Commendo tibi hominem, ſicut intelligis, me, le quo ea ſupra ſcripſerim, debere commendare. A teque vehementer etiam atque etiam peto, ut, quod habet in tua provincia negotii, expedias: quod tibi videbitur rectum eſſe, ipſi dicas. Hominem facillimum, liberaliſſimumque cognoſces. Itaque te rogo, ut eum ſolutum, liberum, confectis ejus negotiis per te, quam primum ad me remittas. Id mihi fratrique meo gratiſſimum feceris.

EPISTOLA LXIV.

ARGVMENTVM.

Agit gratias de Nerone honorificentiſſime tractato, & eundem Nero-

Neronem omnibus in rebus, praetereaque familiares ejus Niſaeos & Strabonem Servilium commendat. Eodem anno.

M. T. C. P. SILIO PROPR. S. D.

NEro meus mirificas apud me tibi gratias egit, prorſus incredibiles, ut nullum honorem ſibi haberi potuiſſe diceret qui a te praetermiſſus eſſet. Magnum fructum ex ipſo capies. nihil eſt enim illo adoleſcente gratius. Sed mehercule mihi quoque gratiſſimum feciſti. Pluris enim ex omni nobilitate neminem facio. Itaque, ſi ea feceris quae ille per me tecum agi voluit, gratiſſimum mihi feceris. Primum de Pauſania Alabandenſi, ſuſtentes rem dum Nero veniat. Vehementer ejus cauſſa cupere eum intellexi. Itaque hoc valde te rogo. Deinde Nyſaeos, quos Nero in primis habet neceſſarios, diligentiſſimeque tuetur ac defendit, habeas tibi commendatiſſimos: ut intelligat illa civitas, ſibi in Neronis patrocinio ſummum eſſe praeſidium. Strabonem Servilium tibi ſaepe commendavi: nunc eo facio id impenſius quod ejus cauſſam Nero ſuſcepit. Tantum a te petimus, ut agas eam rem, ne relinquas hominem innocentem ad alicujus tui diſſimilis quaeſtum. Id cum gratum mihi erit, tum etiam exiſtimabo, te humanitate tua eſſe uſum. Summa hujus epiſtolae haec eſt, ut ornes omnibus rebus Neronem, ſicut inſtituiſti atque feciſti. Magnum theatrum habet iſta provincia, non ut haec noſtra, adoleſcentis nobilis, ingenioſi, abſtinentis commendationem atque gloriam. Quare ſi te fautore uſus erit, ſicuti profecto & utetur & uſus eſt, ampliſſimas clientelas acceptas a majoribus confirmare poterit, & beneficiis ſuis obligare. Hoc

N*Iſæos*] Scribendum *Nyſæos* ex veteribus Græcis numiſmatibus, in quibus eſt ΝΥΣΑΙΩΝ. *Urſinus.* *Nyſa* hæc Lydiæ Mæoniæ urbs; opulentis & claris civibus celebris. vide Strabonem lib. x. Fuerunt autem plures hujus nominis urbes, de quibus Steph. de Urbibus.

Magnum theatrum habet iſta provincia] Hoc eſt, in omnium oculis geruntur, quæ in hac geruntur provincia, ut nemini poſſint latere. vide ad lib. XII, ep. 29.

Qui

[H]oc in genere ſi eum adjuveris eo ſtudio quo oſtendiſti, [a]pud ipſum praeclariſſime poſueris: ſed mihi etiam gratiſ[ſi]mum feceris.

EPISTOLA LXV.

ARGVMENTVM.

Hiſponem in eo commendat, ut pactiones cum civitatibus conſi[ci]at. Eodem anno.

M.T.C. P. SILIO PROPR. S.D.

CVm P. Terentio Hiſpone, qui operas in ſcriptura pro magiſtro dat, mihi ſumma familiaritas conſuetudo[q]ue eſt, multaque & magna inter nos officia paria & mu[t]ua intercedunt. Ejus ſumma exiſtimatio agitur in eo, ut [p]actiones cum civitatibus reliquis conficiat. Non me prae[t]erit, nos eam rem Epheſi expertos eſſe, neque ab Ephe[ſi]is ullo modo impetrare potuiſſe. Sed quum, quemadmo[d]um omnes exiſtimant, & ego intelligo, tua cum ſumma [i]ntegritate, tum ſingulari humanitate & manſuetudine con[ſ]ecutus es, ut libentiſſimis Graecis, nutu, quod velis, con[s]equare: peto a te in majorem modum, ut honoris mei [c]auſſa, hac laude Hiſponem affici velis. Praeterea cum [ſ]ociis ſcripturae mihi ſumma neceſſitudo eſt, non ſolum [o]b eam cauſſam, quod ea ſocietas univerſa in mea fide [e]ſt, ſed etiam quod pleriſque ſociis utor familiariſſime. Ita [e]t Hiſponem meum per me ornaris, & ſocietatem mihi con[j]unctiorem feceris: tuque ipſe & ex hujus obſervantia, [g]ratiſſimi hominis, & ex ſociorum gratia, hominum am[p]liſſimorum, maximum fructum capies, & me ſummo [b]eneficio affeceris. Sic enim velim exiſtimes, ex tota tua pro-

QVi operas in ſcriptura pro magiſtro dat] Hoc eſt, qui vicarius eſt magiſtri ſocietatis publicanorum, qui paſcuum agrum conduxerant. Hoc enim vectigal dicebatur *ſcriptura*. Cic. II in Verr. *In ſcriptura Siciliæ pro magiſtro eſt quidam Lucius Carpinarius.* vide ſupra ad epiſt. 6 hujus libri.

P.SER-

provincia omnique iſto imperio, nihil eſſe, quod mihi gratius facere poſſis.

EPISTOLA LXVI.

ARGVMENTVM.

Caecinam in colligendis Aſiaticae negotiationis reliquiis commendat. Caeſare III. *Lepido Coss.*

M. T. C. P. SERVILIO PROPR. S. D.

A. Caecinam, maxime proprium clientem familiae veſtrae, non commendarem tibi, cum ſcirem, qua fide in tuos, qua clementia in calamitoſos ſoleres eſſe: niſi me & patris ejus, quo ſum familiariſſime uſus, memoria, & hujus fortuna ita moveret, ut hominis, omnibus mecum ſtudiis officiiſque conjunctiſſimi, movere debebat. A te hoc omni contentione peto, ſic ut majore cura, majore animi labore petere non poſſim, ut ad ea quae tua ſponte ſine cujuſquam commendatione faceres in hominem tantum & talem, calamitoſum, aliquem afferant cumulum meae litterae,

terae,

P. *SERVILIO*] P. Servilii Vatiæ Iſaurici F. Propræt. Aſia enim, cui præerat, provincia prætoria erat, & in veteribus libris ita legitur. Si quis tamen *Procos.* legere malit, non valde repugnem: quando alterum pro altero poni ſæpe video. Is fuit Cos. cum Julio Cæſare in ſecundo conſulatu. *Corradus.* Imo Aſia fuit Proconſularis provincia: in quam interdum mittebantur Prætores, qui tamen tum Proconſules dicebantur.

A. Cacinam] Lib. VI. *Corrad.*

In hominem tantum, & talem] Sic omnes vulgati & antiqui codices. Quia tamen audivi nonnullos eruditos viros aliter hunc locum legiſſe, quemadmodum illi ſubtiliter magis quam vere (ni fallor) corrigebant, exponam. Legebant, inquam, illi *tam tuum, & tam calamitoſum*, maxime (ut opinor) in hoc conſilium impulſi, quod ſupra dicit ipſum *proprium clientem* ipſorum *familiæ*. Nos receptam & in cunctis veteribus noviſque eandem lectionem nunquam rejiceremus. *Tantum* autem eum appellare credimus, quoniam fuit vere ſummus vir, & maxima ingenii fama: *talem* autem, ut ingenuos & probatos mores intelligat. Laudatur autem mirifice cunctis locis a Cicerone. Seneca quantopere eum admiretur & celebret, omnibus notum eſſe arbitror. Sic etiam Balbus locutus eſt in epiſtola ad Ciceronem, *Atque hoc non ſolum in te tali & tanto viro ſatis habebit, ſed etiam mihi ipſe ſua conceſſit bonitate*, &c. *Victor.*

Calamitoſum] Opinor hanc vocem gloſſam alicujus eſſe, qui locum explica

plica

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

rae, quo ſtudioſius eum, quibuſcunque rebus poſſis, ju-es. Quod ſi Romae fuiſſes, etiam ſalutem A. Caecinae ſſemus (ut opinio mea fert) per te conſecuti. De qua ta-nen magnam ſpem habemus, freti clementia collegae tui. Nunc, quum tuam juſtitiam ſecutus, tutiſſimum ſibi por-um provinciam iſtam eſſe duxit, etiam atque etiam te ro-o atque oro, ut eum & in reliquis veteris negotiationis col-igendis juves, & ceteris rebus tegas atque tueare. Hoc mi-i gratius facere nihil potes.

licatione illuſtrare voluerit: nec e-im in omnibus libris reperitur. *Vrſinus.*

Collegæ tui] Cæſaris. *Corradus.*

In reliquiis] Epiſt. 8 lib. VI. *Idem.*

n reliquiis veteris negotiationis colligen-is] Miror hunc locum tamdiu in nendo cubuiſſe, cum & ejus emen-atio ſit facilis, & ſcriptura vulgata bſurda, & multi libri veteres veram ectionem oſtendant. Nam & in Pa-at. ſex. & in Mentel. & in meo ſe-undo ſcribitur recte: *in reliquis veteris egotiationis colligendis. Reliqua* enim, t notum, ſunt quæ rationibus ſub-ductis debita ſolvenda remanent, ut & penſiones, ac vectigalia ad diem non ſoluta. nobis *reſtanten.* Cic. XVI ad Att. ep. 2. *Sed cum videas quantum de jure noſtro deceſſerimus, qui de reſiduis* CCCC HS, CC *præſentia ſolverimus, reliqua perſcribamus.* Mox: *quanquam enim reliqua ſatis apta ſint ad ſolvendum; tamen fit ſæpe, ut ii, qui debent, non reſpondeant ad tempus.* Et lib. XVI, ep. 3. *Maxime autem me angit ratio reliquorum meorum.* In Pandectis: *Reliqua vectigalis, reliqua conductionis.* & *reliquari* ac *reliquatores* de iis qui non ad diem ſolvunt vectigal, penſionem. *Græv.*

EPISTOLA LXVII.

ARGVMENTVM.

Commendat Andronem Laodicenſem. Eodem anno.

M. T. C. P. SERVILIO PROPR. S.D.

EX provincia mea Ciliciensi, cui ſcis τρεῖς διοικήσεις Aſiaticas attributas fuiſſe, nullo ſum familiarius uſus quam Androne, Artemonis filio, Laodicenſi: eumque habui

TPεῖς διοικήσεις] Treis juriſdictiones. de quibus ad Atticum Cicero ita ſcribit, *In Aſiam profectus ſum Non. Jan. forum Id. Feb. inſtitueram agere Laodicea Cibyraticum, & Apamenſe ex Idib. Mart. ibidem Synnadenſe Pamphylium cum Seſſameno.* de his etiam Plinius lib. v, c. 28 & 29 meminit. *Corrad.*

Androne Arthemonis filio] Delenda aſpirationis nota ex nomine *Artemonis*, quod Græci Ἀρτέμων ſcribunt. *Vrſinus.*

ISAV-

habui in ea civitate cum hoſpitem, tum vehementer ad meae vitae rationem & conſuetudinem accommodatum. Quem quidem multo etiam pluris poſteaquam deceſſi facere coepi, quod multis rebus expertus ſum gratum hominem, meique memorem. Itaque eum Romae libentiſſime vidi. Non enim te fugit, qui plurimis in iſta provincia benigne feciſti, quam multi grati reperiantur. Haec propterea ſcripſi, ut & me non ſine cauſſa laborare intelligeres, & tu ipſe eum dignum hoſpitio tuo judicares. Feceris igitur mihi gratiſſimum, ſi ei declararis quanti me facias; id eſt, ſi receperis eum in fidem tuam, & quibuſcunque rebus honeſte ac ſine moleſtia tua poteris, adjuveris. Hoc mihi erit vehementer gratum: idque ut facias, te etiam atque etiam rogo.

EPISTOLA LXVIII.

ARGVMENTVM.

Significat quam ſibi gratum fuerit curſus illius navigationis cognoſcere: petit ut de ſtatu provinciae inſtitutiſque ſuis perſcribat. poſtremo ſuum officium ad omnia pollicetur. Eodem anno. ſed hanc epiſtolam ceteris ad eundem Servilium ſcriptis praeponendam eſſe, ex ipſo facile intelligitur argumento.

M. T. C. P. SERVILIO ISAVRICO PROC. COLLEGAE S. D.

GRatae mihi vehementer tuae litterae fuerunt, ex quibus cognovi curſus navigationum tuarum. Significabas enim memoriam tuam noſtrae neceſſitudinis, qua mihi nihil poterat eſſe jucundius. Quod reliquum eſt, multo etiam erit gratius, ſi ad me de repub. id eſt, de ſtatu provinciae,

ISAVRICO] P. Servilius pater cum Iſauros in Cilicia domuiſſet, *Iſauricus* eſt appellatus: unde filius nunc Iſauricus dicitur. niſi forte & ipſe id cognominis ſibi acquiſiverit. *Corradus.*

Si ad me de rep. id eſt, de ſtatu provinſia, de inſtitutis tuis] Stewech. Amſtelod,

…iae, de inſtitutis tuis familiariter ſcribes. Quae quan… n ex multis pro tua claritate audiam, tamen libentiſſi… ex tuis litteris cognoſcam. Ego ad te de reip. ſumma …l ſentiam non ſaepe ſcribam, propter periculum ejuſ… li litterarum. Quid agatur autem ſcribam ſaepius. Spe… tamen videor, Caeſari, collegae noſtro, fore curae, … ſe, ut habeamus aliquam rempub. cujus conſiliis ma… referebat te intereſſe. Sed, ſi tibi utilius eſt, id eſt, glo… ius, Aſiae praeeſſe, & iſtam partem reipub. male affe… n tueri, mihi quoque idem, quod tibi & laudi tuae … futurum eſt, optatius debet eſſe. Ego, quae ad tuam … itatem pertinere arbitrabor, ſummo ſtudio diligentia… curabo: in primiſque tuebor omni obſervantia clariſ… um virum, patrem tuum: quod & pro vetuſtate neceſ… dinis, & pro beneficiis veſtris, & pro dignitate ipſius fa… : debeo.

… Mentel. meus ſecund. *Si ad me de … & de ſtatu provinciæ, de inſtitutis …* quod vulgatæ præferendum duco. … & in codicibus, quos Lambi… xcuſſit, aberant *id eſt*. De copu… oſt non repetita non eſt quod la… mus. Nam & talia exempla ſu… s fuerunt notata. Si quis tamen … onem ſcripſiſſe cenſeat, *ſi ad me … de ſtatu provinciæ, de inſtitutis tuis*, … bri Lambiniani præ ſe ferebant, … repugnem. *Græv.*

De reip. ſumma] Mallem cum Lambino, *re publica ſumma*, quod & ſext. Pal. agnoſcit. ſed adverſantur antiquiſſimi & melioris notæ codices omnes. *Grævius.*

Cæſari collegæ noſtro] In auguratu. nam Dion teſtatur, Cæſarem etiam augurem fuiſſe. *Corrad.* Erant augures Cicero, Servilius & Cæſar. Servilii autem auguratus indicatur litui ſigno in veteribus Serviliæ gentis denariis. *Urſinus.*

EPISTOLA LXIX.

ARGVMENTVM.

Petit ut C. Curtium in fidem recipiat, habeatque in numero ſuo… Eodem anno.

M. T. C. P. SERVILIO COLLEGAE S. D.

C. Curtius Mithres, eſt ille quidem, ut ſcis, libertus C. Poſtumi, familiariſſimi mei: ſed me colit & obſer-

vat aeque atque illum ipſum patronum ſuum. Apud eum ſic Epheſi fui, quotieſcunque fui, tanquam domi meae. Multaque acciderunt in quibus & benevolentiam ejus erga me experirer, & fidem. Itaque ſi quid aut mihi aut meorum cuipiam in Aſia opus eſt, ad hunc ſcribere conſuevi, hujus cum opera & fide, tum domo & re uti, tanquam mea. Haec ad te eo pluribus ſcripſi, ut intelligeres, me non vulgariter, nec ambitioſe, ſed ut pro homine intimo, ac mihi pernecessario, ſcribere. Peto igitur a te, ut in ea controverſia quam habet de fundo cum quodam Colophonio, & in ceteris rebus, quantum fides tua patietur, quantumque tuo commodo poteris, tantum & honoris mei cauſſa commodes; etſi, ut ejus modeſtiam cognovi, gravis tibi nulla in re erit. Si & mea commendatione & ſua probitate aſſecutus erit uti de ſe bene exiſtimes, omnia ſe adeptum arbitrabitur. Vt igitur eum recipias in fidem, habeaſque in numero tuorum, te vehementer etiam atque etiam rogo. Ego, quae te velle quaeque ad te pertinere arbitrabor, omnia ſtudioſe diligenterque curabo.

EPI-

UT *intelligeres me non vulgariter, nec ambitioſe*] Omnia vetera exemplaria *vulgare*, non *vulgariter*. Quod licet non receperimus, (nec enim alibi hoc adverbium legimus) tamen hic adnotare rectum putavimus. Nam aliis etiam nominibus pro adverbiis uſos eſſe antiquos compertum eſt, ut *ſublime* pro *ſublimiter*, & *recens* pro *recenter*. Quare non mirum eſſet, ſi hic quoque *vulgare* pro *vulgariter* ſumptum eſſet. *Victorius*. *Non vulgare*] Sic edidi ex Palatinis, Hittorpiano, Stewechiano; notatque eam lectionem ad primam impreſſionem ex Mediceo Egnatius; quemadmodum Victorius quoque in omnibus ſuis legi teſtatur. Vulgo *vulgariter*, quod contra omnes libros recipi non debet, neque illud quod ignotius, ideo exturbari. *Gebhard*. Præſtat hic vulgatam lectionem ſequi cum Manutio, Lambino & ipſo Victorio, quam perverſam & a ratione abhorrentem ſcripturam nonnullorum codicum. Hinc nec ipſe Victorius eam ſuſtinuit immutare.

Cum quod. Colophonio] *Colophon* Ioniæ Aſiæ minoris urbs.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA LXX.

ARGVMENTVM.

Commendat libertum Balbi Menandrum. Eodem anno.

.I. T. C. P. SERVILIO COLLEGAE S. P. D.

QVia non eſt obſcura tua in me benevolentia, ſic fit ut ..., multi per me tibi velint commendari. Ego autem tri- ... nonnunquam in vulgus: ſed plerumque neceſſariis in ...tempore. Nam cum T. Ampio Balbo mihi ſumma fa-...ritas neceſſitudoque eſt. Ejus libertum, T. Ampium M...andrum, hominem frugi & modeſtum, & patrono & ...s vehementer probatum, tibi commendo majorem in ...um. Vehementer mihi gratum feceris, ſi, quibuſcun-...rebus ſine tua moleſtia poteris, ei commodaris. Quod ...cias, te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

...m *T. Appio Balbo*] Nos *Ampio* ...ripſimus & hic & paullo poſt, ...is etiam multis locis, eorundem codicum incontaminatam fidem ſecuti. *Victorius.*

EPISTOLA LXXI.

ARGVMENTVM.

T. Aguſium commendat, veterem amicum. Eodem anno.

M. T. C. P. SERVILIO COLLEGAE S. D.

MVltos tibi commendem neceſſe eſt, quum omnibus nota noſtra neceſſitudo eſt, tuaque erga me benevo-...ia. Sed tamen etſi omnium cauſſa, quos commendo, ...e debeo: tamen cum omnibus non eadem mihi cauſſa ... T. Aguſius & comes meus fuit illo miſerrimo tempo-...re & omnium itinerum, navigationum, laborum, pericu-...um meorum ſocius: neque hoc tempore diſceſſiſſet a ..., niſi ego ei permiſiſſem. Quare ſic tibi eum commen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

do ut unum de meis domeſticis, & maxime neceſſariis. Pergratum mihi feceris, ſi eum ita tractaris, ut intelligat hanc commendationem ſibi magno uſu atque adjumento fuiſſe.

EPISTOLA LXXII.

ARGUMENTUM.

Petit a Servilio, ut omnibus rebus Cerelliae benigne faciat. Eodem anno.

M. T. C. P. SERVILIO COLLEGAE S. D.

CErelliae, neceſſariae meae, rem, nomina, poſſeſſiones Aſiaticas commendavi tibi praeſens in hortis tuis, quam potui diligentiſſime: tuque mihi, pro tua conſuetudine, proque tuis in me perpetuis maximiſque officiis, omnia te facturum liberaliſſime recepiſti. Meminiſſe te id ſpero. ſcio enim ſolere. Sed tamen Cerelliae procuratore ſcripſerunt, te propter magnitudinem provinciae, multitudinem

CErelliæ neceſſariæ meæ] Hæc eſt *Cerellia* illa, cum qua familiaritatem habuit ſenex Cicero, ut non ceſſarint adverſarii hunc amorem, laſcivaſque epiſtolas ad illam ſcriptas ei exprobrare, maximeque Q. Fuſius Calenus perpetuus Ciceronis hoſtis, ea oratione quam apud Dionem l. XLVI habet, dum Antonium defenderet, criminaque in illum a Cicerone conlata dilueret: cujus verba non importune hic ponam, cum videantur nonnihil lucis rebus Ciceronis adferre. Eadem autem acerbitate petulanter in Ciceronem invectus eſt Calenus, qua Cicero ante Antonii peſſima conſilia, & atrocia ſcelera ſenatui expoſuit. Sunt autem hæc verba Caleni vel Dionis potius ex libris quos Antonius contra Philippicas orationes edidit (ut puto) collecta. τίς δ' οὐκ οἶδεν ὅτι τὴν μὲν γυναῖκα τὴν προτέραν τὴν τεκοῦσάν σοι δύο τέκνα ἐξέβαλες, ἑτέραν δὲ ἐπεισηγάγου παρθένον ὑπεργήρως ὤν, ἵν' ἐ τῆς οὐσίας αὐτῆς τὰ δανείσματα ἀποτίση καὶ οὐδ' ἐκείνην μέντοι κατέσχες ἵνα Κερε λίαν ἐπ' ἀδείας ἔχῃς, ἣν τοσούτῳ πρ σβυτέραν σαυτοῦ οὖσαν ἐμοίχευσας, ὅσ νεωτέραν τὴν κόρην ἔγημας, πρὸς ἣν κ αὐτὴν τοιαύτας ἐπιστολὰς γράφεις οἵας γράψειεν ἀνὴρ σκωπτόλης, ἀθυρόγλωσσ πρὸς γυναῖκα ἑβδομηκοντοῦτιν πληκτιζ μενος. Nám quod epiſtolas Cic. C relliæ ſcripſerit, etiam Quintil. l. narrat his verbis, *Etiam illud quod C cero Cerelliæ ſcripſerit, reddens ration cur illa C. Cæſaris tempora tam patien toleraret: Hæc aut animo Catonis feren ſunt, aut Ciceronis ſtomacho.* Victori *Cerelliæ*] Hanc Ciceronis amicam m levoli eſſe dicebant: quod ut creda de tanto viro, non ita facile adduc Illud quidem certe ſatis conſtat, ha Cerelliam libros Ciceronis deſcri re ſolitam, quum ſtudio Philoſop flagraret. *Corradus.*

Q. P.

..remque negotiorum, etiam atque etiam eſſe commone-..endum. Peto igitur, ut memineris te omnia, quae tua ..s pateretur, mihi cumulate recepiſſe. Equidem exiſti-.., habere te magnam facultatem (ſed hoc eſt tui conſilii & judicii) ex eo ſenatuſconſulto, quod in heredes C. Ven-..nii factum eſt, Cerelliae commodandi. id ſenatuſcon-..tum tu interpretabere pro tua ſapientia. Scio enim, ejus ..linis auctoritatem ſemper apud te magni fuiſſe. Quod ..quum eſt, ſic velim exiſtimes, quibuſcunque rebus Ce-..liae benigne feceris, mihi te gratiſſimum eſſe facturum.

EPISTOLA LXXIII.

ARGVMENTVM.

Gratulatur Philippo quod incolumi fama & rep. ſalvus ad ur-..m revertiſſet: de Egnatio & Oppio gratias quodam modo agit: ..it ut Antipatri filios ſibi condonet. Incertus annus: & haec epi-..a videtur poſt ſequentem fuiſſe collocanda. haec enim ſcripta, ..erſo ad urbem Philippo: illa, provinciam adminiſtrante.

M.T.C. Q. PHILIPPO PROCOS. S.D.

GRatulor tibi, quod ex provincia ſalvum te ad tuos recepiſti incolumi fama & rep. Quod ſi Romae fuiſ..n, te vidiſſem, coramque gratias egiſſem, quod tibi .. Egnatius, familiariſſimus meus, abſens, L. Oppius, ..aeſens, curae fuiſſet. Cum Antipatro Derbete mihi non ſolum

..Q. *PHILIPPO PROCOS.*] in Cilicia, & quia provincia ..nſularis erat, & quia L. Oppius Phi..neli, ut in epiſtola 43 hujus libri ..iptum eſt; negotiabatur: quem ..oniam ſequenti epiſtola commen-.., in hac de eo gratias agit: & in ..c gratulatur Philippum ſalvum in ..triam rediiſſe, in illa adhuc in pro-..ncia eſſe oſtendit, ſequens huic præ-..nenda videtur. *Corrad.* Sed Aſiæ ..oconſulem fuiſſe rectius oſtendit Manutius.

Incolumi fama & republica] Ergo ante bellum civile. *Corrad.*

Quod ſi Romæ fuiſſem, te vidiſſem, coramque gratias egiſſem] Sic Hittorp. Pal. ſex. nonnullique alii libri. quos ſequi ratio jubet. Amſtelod. cum vulgatis, *Quod ſi Romæ te vidiſſem, coram gratias egiſſem.* Vict. ed. & Gebhardi *quod ſi Romæ: te vidiſſem, coramque gratias egiſſem.* Græv.

ſolum hoſpitium, verum etiam ſumma familiaritas intercedit. Ei te vehementer ſuccenſuiſſe audivi, & moleſte tuli. De re nihil poſſum judicare, niſi illud, mihi certe perſuadeo, te, talem virum, nihil temere feciſſe. A te autem, pro vetere noſtra neceſſitudine, etiam atque etiam peto, ut ejus filios, qui in tua poteſtate ſunt, mihi potiſſimum condones, niſi quid exiſtimas in ea re violari exiſtimationem tuam. Quod ego ſi arbitrarer, nunquam te rogarem: mihique tua fama multo antiquior eſſet quam illa neceſſitudo eſt. Sed mihi ita perſuadeo (poteſt fieri ut fallar) eam rem laudi tibi potius quam vituperationi fore. Quid fieri poſſet & quid mea cauſſa facere poſſis (nam quin velis, non dubito), velim, ſi tibi grave non erit, certiorem me facias.

Nam quid velis non dubito] Sic Victorius & Gebhardus ediderunt ex Vaticano & Pal. ſext. quibus ſubſcribunt Amſtelodam. & Mentel. ſed nec Latina lingua, nec ſententia hanc fert lectionem. Quis enim ſenſus eſt horum verborum? *quid velis non dubito.* Scribendum potius cum vulgatis & meo ſecundo, *nam quin velis non dubito.* Idem.

EPISTOLA LXXIV.

ARGVMENTVM.

Oppium praeſentem, & Egnatii abſentis negotia commendat.

M. T. C. Q. PHILIPPO PROCOS. S. D.

ETſi non dubito, pro tua in me obſervantia proque noſtra neceſſitudine, quin commendationem meam memoria teneas, tamen etiam atque etiam eundem tibi L. Oppium, familiarem meum praeſentem, & L. Egnatii, familiariſſimi mei, abſentis, negotia commendo. Tanta mihi cum eo neceſſitudo eſt familiaritaſque, ut, ſi mea res eſſet, non magis laborarem. Quapropter gratiſſimum mihi feceris, ſi curaris ut is intelligat me a te tantum amari quantum ipſe exiſtimo. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Idque ut facias, te vehementer rogo.

EPI-

EPISTOLA LXXV.

ARGVMENTVM.

Commendat Avianum Flaccum. Cum ſcripta ſit haec epiſtola anno ſequenti poſt frumentariam Pompeii Magni curationem; quod ex ipſa liquet; & Pompeius ei muneri quinquennium praeſuerit; quod Cicero epiſt. I *lib.* IV *ad Attic. & Dio lib.* XXXIX *teſtantur; atque videtur in eum annum referri poſſe, quo conſules fuere Pompeius* III. *& Scipio, aut initio conſulatus Sulpicii & Marcelli.*

M.T.C. T. TITIO TITI F. LEGATO S.D.

ETſi non dubito quin apud te mea commendatio prima ſatis valeat, tamen obſequor homini familiariſſimo, C. Aviano Flacco: cujus cauſſa omnia cum cupio tum mehercule etiam debeo. De quo & praeſens tecum egi diligenter, cum tu mihi humaniſſime reſpondiſti, & ſcripſi ad te accurate antea: ſed putat intereſſe ſua, me ad te quam ſaepiſſime ſcribere. Quare velim mihi ignoſcas, ſi illius voluntati obtemperans, minus videbor meminiſſe conſtantiae tuae. A te idem illud peto, ut de loco, quo deportet frumentum, & de tempore, Aviano commodes: quorum utrumque per eundem me obtinuit triennium, dum Pompeius ei negotio praefuit. Summa eſt, in quo mihi gratiſſimum facere poſſis, ſi curaris ut Avianus, quum ſe a me amari putet, me a te amari ſciat. Erit id mihi pergratum. Vale.

EPISTOLA LXXVI.

ARGVMENTVM.

Petit ut C. Valgius emptam in agro Fregellano poſſeſſionem, liberam immunemque habeat. Incertus annus.

M. T. C. QVATTVOR VIRIS ET DECVRIONIBVS S.D.

TAntae mihi cum Q. Hippio cauſſae neceſſitudinis ſunt, ut nihil poſſit eſſe conjunctius quam nos inter nos ſumus.

mus. Quod niſi ita eſſet, uterer mea conſuetudine, ut vobis nulla in re moleſtus eſſem. Etenim vos mihi optimi teſtes eſtis, cum mihi perſuaſum eſſet, nihil eſſe quod a vobis impetrare non poſſem, nunquam me tamen gravem vobis eſſe voluiſſe: Vehementer igitur vos etiam atque etiam rogo, ut honoris mei cauſſa liberaliſſime C. Valgium Hippianum tractetis, remque cum eo conficiatis, ut quam poſſeſſionem habet in agro Fregellano, a vobis emtam, eam liberam & immunem habere poſſit. Id ſi a vobis impetraro, ſummo me beneficio veſtro affectum arbitrabor.

IN *agro Fregellano*] *Fregellæ* oppidum Volſcorum, ad ripas fluvii Liris, qui nunc dicitur *il Garigliano*, Fregellæ nunc vulgo *Caperano*.

EPISTOLA LXXVII.

ARGVMENTVM.

Narrat officium ſuum in ſupplicatione decernenda; ſeque nunquam ei defuturum pollicetur: commendat M. Bolanum: petit ut ſibi ſervum ſuum fugitivum Dionyſium reſtituendum curet. Caeſare IIII *Cos. ſine collega, confecto Hiſpanienſi bello: ex quo revertit in urbem, ut ait Velleius, menſe Octobri.*

M. T. C. P. SVLPICIO IMP. S. D.

CVm his temporibus non ſane in ſenatum ventitarem, tamen, ut tuas litteras legi, non exiſtimavi, me ſalvo jure noſtrae veteris amicitiae, multorumque inter nos officiorum, facere poſſe ut honori tuo deeſſem. Itaque affui, ſuppli-

P. *SVLPICIO IMPER.*] *P. Vatinio*, ex his quæ hic, & in epiſt. 9. & 10 lib. v. ſunt ſcripta, legendum eſſe cognoſcitur. Etſi in omnibus fere libris ita legitur. Illud me aliquantulum movet, quod Vatinius ſcribit, ante ſupplicationes decretas ſibi dictum, ſervum Ciceronis fugitivum cum Vardæis eſſe. hic vero Cicero ut rem novam ſignificat, atque adeo Dionyſium ipſum Narone viſum fuiſſe, unde Vatinius litteras dedit. *Corradus.* *P. SVLP. IMP.*] Quid ſi? *P. Vatinio*: propter epiſtolas quæ ſunt ab eo ad Ciceronem lib. v. in quibus & de ſupplicationibus, & de Dionyſio multa. *Bernhard. Rutil.* Sed utriuſque ſententiam refellit Manut. quem vide.

Mihi

ſupplicationemque tibi libenter decrevi, nec reliquo tempore ullo aut rei aut exiſtimationi aut dignitati tuae deero. Atque, hoc ut tui neceſſarii ſciant, hoc me animo erga te eſſe, velim facias eos per litteras certiores, ut, ſi quid tibi opus ſit, ne dubitent mihi jure ſuo denuntiare. M. Bolanum, virum bonum & fortem & omnibus rebus ornatum, meumque veterem amicum, tibi magnopere commendo. Pergratum mihi feceris, ſi curaris ut is intelligat hanc commendationem ſibi magno adjumento fuiſſe. Ipſumque virum optimum gratiſſimumque cognoſces. Promitto tibi, te ex ejus amicitia magnam voluptatem eſſe capturum. Praeterea a te peto in majorem modum, pro noſtra amicitia & pro tuo perpetuo in me ſtudio, ut in hac re etiam elabores: Dionyſius, ſervus meus, qui meam bibliothecen multorum nummorum tractavit, cum multos libros ſurripuiſſet, nec ſe impune laturum putaret, aufugit. Is eſt in provincia tua. Eum & M. Bolanus, familiaris meus, & multi alii Naronae viderunt. Sed cum ſe a me manumiſſum eſſe diceret, crediderunt. Hunc tu ſi mihi reſtituendum curaris, non poſſum dicere quam mihi gratum futurum ſit. Res ipſa parva, ſed animi mei dolor magnus eſt. Vbi ſit, & quid fieri poſſit, Bolanus te docebit. Ego ſi hominem per te reciperaro, ſummo me a te beneficio affectum arbitrabor.

Mihi jure ſuo denuntiare] Me arceſſere, advocare, ut ſuperius lib. V, ep. 11. & lib. IX, ep. 2.

Naronæ] Narona urbs Dalmatiæ. vide ad lib. IX, epiſt. 9. Pal. prim. Amſtelod. & Vict. ed. hic ſcribunt *Narone*.

EPISTOLA LXXVIII.

ARGVMENTVM.

Petit ut Democritum Sicyonium in ſuam fidem recipiat. Caeſare III & Lepido Coss.

M. T. C. ALLIENO PROC. S. D.

Democritus Sicyonius non ſolum hoſpes meus eſt, ſed etiam, quod non multis contingit, Graecis praeſertim, valde

ALLIENO PROCOS.] In Sicilia, id quod ex epiſtola ſequenti, & ex Oppii commentatio de bello Africo facile diſcas. Nec moveor ſane, quod

valde familiaris. Eſt enim in eo ſumma probitas, ſumma virtus, ſumma in hoſpites liberalitas & obſervantia: meque praeter ceteros & colit & obſervat & diligit. Eum tu non modo ſuorum civium, verum paene Achaiae principem cognoſces. Huic ego tantummodo aditum ad tuam cognitionem patefacio & munio. Cognitum per te ipſum, quae tua natura eſt, dignum tua amicitia atque hoſpitio judicabis. Peto igitur a te, ut his litteris lectis recipias eum in tuam fidem: polliceare omnia te facturum mea cauſſa. De reliquo, ſi, id quod confido, fore dignum eum tua amicitia hoſpitioque cognoveris, peto ut eum complectare, diligas, in tuis habeas. Erit id mihi majorem in modum gratum. Vale.

quod hic Democritum *Achaiæ principem* vocet: quoniam is quoque in Sicilia eſſe potuit. Itaque dictum recte fuerit in ſequenti epiſtola, *Illius dignitatem præſentis ornes.* quamvis aliter in Quæſtura, aliud ſecuti, dixerimus. *Corr.* In vetuſtis ALLIENI denariis, quos cum Siciliam obtineret, ſignavit A. ALLIENVS PROCOS. inſcriptum eſt. *Urſinus.*

Aditum ad tuam cognitionem patefacio & munio] Hanc lectionem elegantiſſimam reſtituo ex Palatinis, Vaticani excerptis, editione prima atque Victorii. Palatinus tamen ſextus majore varietate, ad quam quoque alludit Hittorpianus *patefacto* ſuo: *aditu ad tuam cognitionem patefacto.* Sed malo vulgatum, niſi putes Hittorpiani codicis ſcripturam veram & verbum frequentativum, ut vocant, *patefacto*: quod non memini. Elegantiſſimum autem eſt, *aditum munire*, ſic ipſe Tullius pro Cluentio: *Tamen ut ad hoc nefarium facinus accederet, aditum ſibi aliis ſceleribus ante munivit.* Et ſic varie ipſe Tullius. Vulgatum eſt *patefacio & innuo.* Gebhard.

EPISTOLA LXXIX.

ARGVMENTVM.

Caium & Marcum Avianos fratres commendat. Eodem anno.

M. T. C. ALLIENO PROCOS. S. P. D.

ET te ſcire arbitror quanti fecerim C. Avianum Flaccum: & ego ex ipſo audieram, optimo & gratiſſimo homi-

omine, quam a te liberaliter eſſet tractatus. Ejus filios ignisſimos illo patre, meoſque neceſſarios, quos ego nice diligo, commendo tibi ſic ut majore ſtudio nullos ommendare poſſim. C. Avianus in Sicilia eſt, Marcus eſt iobiſcum. Vt illius dignitatem praeſentis ornes, rem uriuſque defendas, te rogo. Hoc mihi gratius in iſta provincia facere nihil potes. Idque ut facias, te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

M. TVL-

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD TERENTIAM,

LIBER XIV.

EPISTOLA I.

ARGVMENTVM.

Pvlſus e patria, P. Clodii tribuni pl. rogatione iniquiſſima, deflet ſuam ſuorumque calamitatem, culpam conferens in amicorum conſilia. De reditu in patriam, licet obſtent multa, ſtudio tamen fretus tribunorum pleb. Lentuli conſulis, Pompeii & Caeſaris, non deſperat. Subjungit de familia, de peſtilentia, de Plancii, Macedoniae quaeſtoris, erga ſe officio, de Piſonis, generi ſui, humanitate, virtute, amore in ſe, ſuoſque omnes. Purgat ſe de Q. fratre. Gratias a ſe per litteras iis eſſe actas dicit, quibus agendas eſſe Terentia ſcripſerat. Vici venditionem prorſus improbat. Piſone & Gabinio Coſs.

TVL-

LIBER XIV.] In hoc libro hoc in primis adnotandum exiſtimo, nullo certo ordine epiſtolas quas continet, collocatas eſſe, quod ignoratum magnopere improvidum lectorem perturbare poſſet: & quantum ego perſpexi, tria ſunt tempora quibus ad Terentiam epiſtolas ſcripſit Cicero: de his loquor quæ nunc inveniuntur; cum in exilium pulſus eſt; cum in Provinciam Ciliciam Procos. miſſus, cum bellum civile inter Cæſarem Pompeiumque exortum, ac geſtum eſt: nam poſt adverſum in Pharſalia prœlium, cum in Italiam rediiſſet, non multo poſt uxori nuntium remiſit: primas quatuor ſine dubitatione ſcripſit, cum a Clodio e patria ejectus eſt. *Victor.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

TVLLIVS TERENTIAE SVAE, TVLLIOLAE SVAE, CICERONI SVO S.D.

ET litteris multorum & ſermone omnium perfertur ad me, incredibilem tuam virtutem & fortitudinem eſſe, teque nec animi, nec corporis laboribus defatigari. Me miſerum! te iſta virtute, fide, probitate, humanitate, in tantas aerumnas propter me incidiſſe! Tulliolamque noſtram ex quo patre tantas voluptates capiebat, ex eo tantos percipere luctus! Nam quid ego de Cicerone dicam? qui cum primum ſapere coepit, acerbiſſimos dolores miſeriaſque percepit. Quae ſi, ut tu ſcribis, fato facta putarem, ferrem paullo facilius: ſed omnia ſunt mea culpa commiſſa, qui ab his me amari putabam qui invidebant: eos non ſequebar, qui petebant. Quod ſi noſtris conſiliis uſi eſſemus, neque apud nos tantum valuiſſet ſermo aut ſtultorum amicorum, aut improborum: beatiſſimi viveremus. nunc, quum ſperare nos amici jubent, dabo operam ne mea valitudo tuo labori deſit. Res quanta ſit, intelligo: quantoque fuerit facilius manere domi, quam redire. Sed tamen, ſi omnis tribunos pl. habemus, ſi Lentulum tam ſtudioſum quam videtur, ſi vero etiam Pompeium & Caeſarem, non eſt deſperandum.

TVLLIVS TERENTIÆ SVÆ, TVLLIOLÆ SVÆ, CICERONI SVO] Uni Terentiæ, ex ſenſu, inſcribi oportuit. Quatuor vero hæ primæ epiſtolæ ita dirigendæ ſunt, ex dierum ſcilicet ac rei geſtæ ordine, ut quæ quarta nunc eſt, in primum locum veniat: quæ ſecunda, eodem maneat: quæ prima, in tertium: quæ tertia, in quartum abeat. Id ita eſſe deprehendet, qui librum tertium Epiſtolarum ad Atticum diligentius inſpiciat. Neque vero ſunt omnes ab exule Cicerone ſcriptæ libri hujus litteræ, ſed quatuor tantum primæ, in quo repueraſcit Clericus. Ego ut ante ſum teſtatus, ad ſententiam Ciceronis (quod ego unum quæro hoc opere) conſequendam, maximo arbitror ſeriem epiſtolarum per tempora ſua ſervatam adjumento eſſe, atque decori. *Bernh. Rutil.*

Ex quo patre tantas voluptates capiebat] Ante exilium. *Corrad.*

Ex eo] Exule. *Idem.*

Ab his me amari] Catone, Hortenſio & aliis. *Idem.*

Eos non ſequebar] Pompeium, Cæſarem & Craſſum, ep. 8 lib. 1. *Idem.*

Si Lentulum] Lib. 1. *Idem.*

De

randum. De familia, quomodo placuiſſe amicis ſcribis, faciemus. De loco nunc quidem jam abiit peſtilentia, ſed quamdiu fuit, me non attigit. Plancius, homo officioſiſſimus, me cupit eſſe ſecum & adhuc retinet. Ego volebam loco magis deſerto eſſe in Epiro, quo neque Hypſo veniret, nec milites: ſed adhuc Plancius me retinet. ſperat poſſe fieri ut mecum in Italiam decedat. Quem ego diem ſi videro, & ſi in veſtrum complexum venero, ac ſi & vos & me ipſum recuperaro, ſatis magnum mihi fructum videbor percepiſſe & veſtrae pietatis & meae. Piſonis humanitas, virtus, amor in omnes nos tantus eſt ut nihil ſupra poſſit. Vtinam ea res ei voluptati ſit, gloriae quidem video fore. De Q. fratre nihil ego te accuſavi; ſed vos, cum praeſertim tam pauci ſitis, volui eſſe quam conjunctiſſimos. Quibus me voluiſti agere gratias, egi, & me a te certiorem factum eſſe ſcripſi. Quod ad me, mea Terentia, ſcribis, te vicum venditurum: quid, obſecro te, (me miſerum) quid futurum eſt? Et, ſi nos premet eadem fortuna, quid puero miſero fiet? Non queo reliqua ſcribere (tanta vis lacrymarum eſt,) ne te in eundem fletum adducam. Tantum ſcribo, ſi erunt in officio amici, pecunia non deerit. ſi non erunt, tu efficere tua pecunia non poteris. Per fortunas miſeras noſtras, vide ne puerum perditum perdamus. cui ſi ali-

De familia] Ep. 4 hujus lib. *Idem.*

Plancius] Cn. Plancius in Macedonia Quæſtor, pro quo extat oratio. *Idem.*

Quo neque Hypſo veniret, nec milites] Nos vulgatorum codicum lectionem non mutavimus, quia nihilo meliorem in vetuſtis invenimus. Eſt autem nobis obſcurum quis hic *Hypſo* fuerit quem fugiebat. Mediceus & Petrarchæ codex *ipſo* habent pro *Hypſo*, eruditiores hunc locum diligentius videbunt. *Victorius.*

Nec milites] Quorum & ſuorum hoſtium refertam fuiſſe Græciam, in oratione pro Plancio ſcribit. *Corradus.*

In Italiam decedat] Id enim ſibi magno honori fore ſperabat. *Idem.*

Piſonis] Generi. *Idem.*

Quod ad me, mea Terentia, ſcribis, te vicum venditurum] Hanc elegantiam & in ſuperioribus ex manuſcriptis reddidi Tullio, & hic eandem vindicant Palatinus primus, Vaticani excerpta, Victorii editio. Plebeie Magiſtelli fecerunt, *vendituram.* Paullo poſt ſcripſi, *neque te in eundem fletum adducam.* ex Pall. prima editione, Hittorp. Stewech. Victorio. *neque* reſolveris, *&* *ne te* &c. *Gebhard.* Vide Gell. 1 Noct. Att. 7.

Vide ne puerum perditum perdamus] Hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

iquid erit, ne egeat, mediocri virtute opus eſt & mediocri ortuna ut cetera conſequatur. Fac valeas, & ad me tabelrios mittas, ut ſciam quid agatur, & vos quid agatis. Mii omnino jam brevis exſpectatio eſt. Tulliolae & Ciceroi ſalutem dic. Valete. D. a. d. VI Kalendas Decembres,)yrrachii. Dyrrachium veni, quod & libera civitas eſt: t in me officioſa, & proxima Italiae. Sed ſi me offendet oci celebritas, alio me conferam, ad te ſcribam.

ɪæc eſt omnium codicum ſcriptura: dnotatque huc Egnatius illud Virgiii, *ſubmerſaſque obrue puppes.* Andreas ero Schottus Nod. lib. III, c. I. perendit legendum, *ne puerum perditum amus*: quæ quidem conjectura autori blanditur, & alii fortaſſe prima acie; mihi excuſſa, non poteſt; imo vel decem vincam rationibus, huc non pertinere. Paullo poſt Peckio excerpta per notas ſcribunt, *Tulliolæ & Ciceroni S. D.* quas ille interpretatur, *ſalutem dico.* in his ſalus Græciæ, ut puto, non vertitur. *Gebhard.*

Dyrrachium] Urbs Epiri.

EPISTOLA II.

ARGVMENTVM.

Brevitatem ſuarum litterarum excuſat: Piſonis generi officia erga ſe laudat. Terentiae vicem dolet; rogat ut ſumptus de ſuo ne faciat, & valetudini ſerviat. Iiſdem Coss.

TVLLIVS TERENTIAE SVAE, TVLLIOLAE ET CICERONI SVIS S.D.

NOli putare me ad quenquam longiores epiſtolas ſcribere, niſi ſi quis ad me plura ſcripſit cui puto reſcribi oportere. Nec enim habeo quid ſcribam: nec hoc tempore quidquam difficilius facio. Ad te vero & ad noſtram Tulliolam non queo ſine plurimis lacrymis ſcribere. Vos enim video eſſe miſerrimas, quas ego beatiſſimas ſemper eſſe volui, idque praeſtare debui: &, niſi tam timidi fuiſſemus, praeſtitiſſem. Piſonem noſtrum merito ejus amo plurimum. Eum, ut potui, per litteras cohortatus ſum, gratiaſque egi ut debui. In novis tribunis pleb. intelligo ſpem te

IN *novis Trib. pleb. intelligo ſpem te habere*] Auxilio hujus maxime loci & alterius qui in ſequenti epiſt. huic par eſt, emendatur locus inquinatiſſimus

te habere. id erit firmum, ſi Pompeii voluntas erit. ſed Craſſum tamen metuo. A te quidem omnia fieri fortiſſime & amantiſſime video: nec miror: ſed moereo caſum ejuſmodi, ut tantis tuis miſeriis meae miſeriae ſublevantur. Nam ad me P. Valerius, homo officioſus, ſcripſit, id quod ego maximo cum fletu legi, quemadmodum a Veſtae ad tabulam Valeriam ducta eſſes. Hem, mea lux, meum deſiderium, unde omnes opem petere ſolebant! te nunc, mea Terentia, ſic vexari, ſic jacere in lacrymis & ſordibus! idque fieri mea culpa, qui ceteros ſervavi, ut nos periremus! Quod de domo ſcribis, hoc eſt, de area; ego vero tum denique mihi videbor reſtitutus, ſi illa nobis erit reſtituta. Verum haec non ſunt in noſtra manu. Illud doleo, quae impenſa facienda eſt, in ejus partem te miſeram & deſpoliatam venire. Quod ſi conficitur negotium, omnia conſequemur. ſin eadem nos fortuna premet, etiamne reliquias tuas miſeras projicies? Obſecro te, mea vita, quod ad ſumtum atti-

ſimus in epiſtola ad Q. Fratrem, qui in cunctis & impreſſis & manuſcriptis codicibus eodem pacto depravatus eſt. *Denotius autem Trib. pleb. eſt ille quidem in me officioſiſſimus Seſtius, & ſpero*, &c. Sic enim legendum eſt, *De novis autem Trib. pleb. eſt ille quidem in me officioſiſſimus Seſtius.* Quamvis conjectura tantum ac judicio ductus ita legendum eſſe viderim: non arbitror, propter claritatem quam res habet, me temerarium judicatum iri, qui omnino affirmem ita legi debere. *Victor.*

Craſſum tamen metuo] Epiſt. 8 lib. I. *Corrad.*

Ut tantis tuis miſeriis meæ miſ. ſublevantur] Sic lego ex Palat. primo & Vaticani excerptis. *Gebhardus.*

A Veſtæ ad tabulam Valeriam] Docti quidam legi volunt, *a Veſta*, id eſt, a lare & foco. *Lambinus.* *A Veſtæ*] Nihil a vulgata diſcedere volui, quam cuſtodiunt ceteri quoque MSS. præter Palatinum primum, Stewechianum, editionem principem. Victorius quoque edidit *a Veſta.* quod ſequatur qui volet. *Gebhardus.* Male, qui ſic legunt. *A Veſtæ*, eſt a templo Veſtæ. *Ad tab. Val.*] Sic *ad Tabulam Sextiam* dixit in oratione pro P. Quintio. *Corr.* *Tabula Valeria* fuit locus in foro. vid. Manut.

Etiamne reliquias tuas miſeras projicies?] Sic legendum ex Palatinis & editione primaria. Victorius tamen & vulgo *miſera projicies.* quod non improbo, veterem tamen lectionem hic regnum tenere malo. *Gebhard.* *Projicere* hoc loco eſt vili vendere. Et ſic accipiendum exiſtimo apud Florum II, 6. *Quid ſignorum, quid veſtium, quid tabularum raptum, incenſum, atque projectum eſt?* Vulgo hic locus non recte accipitur. Dicit enim milites Romanos ignorantes pretium ſtatuarum & picturarum, viliſſimo eas vendidiſſe pretio. pro hoc frequentius dicitur *abjicere.* Plautus Moſtell. III, 3.

TR. *Num nimio emptæ tibi videntur?*
TH. *nunquam edepol me ſcio*

Vidiſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

inet, ſine alios, qui poſſunt, ſi modo volunt, ſuſtinere: valetudinem iſtam infirmam, ſi me amas, noli vexare. m mihi ante oculos dies noctesque verſaris. Omnes labres te excipere video. timeo ut ſuſtineas. ſed video in te omnia. Quare, ut id, quod ſperas & quod agis, conſeamur, ſervi valetudini. Ego ad quos ſcribam neſcio, niſi eos qui ad me ſcribunt, aut ad eos de quibus ad me vos quid ſcribitis. Longius, quum ita vobis placet, non diſdam: ſed velim, quam ſaepiſſime litteras mittatis, praetim ſi quid eſt firmius quod ſperemus. Valete, mea deſiria, valete. a. d. III Nonas Octobr. Theſſalonica.

idiſſe uſquam abjectas ædes, niſi modo haſce. ædrus lib. IV. *Agros abjiciet mœcha.* ævius.

Theſſalonica] Civitas nobiliſſima Macedoniæ a Caſſandro condita, hodie *Salonichi*.

EPISTOLA III.

ARGVMENTVM.

Sua culpa factum eſſe dolet, ut & ipſe & omnes ſui maximas in iſerias inciderint. deinde ad varia litterarum Terentiae capita reondet; ſed ita dolenter ut ideo a nonnullis, jure fortaſſe, tanquam ollis reprehendatur. Iiſdem Coſs.

TVLLIVS TERENT. ET TVLL. ET CICERONI SVIS S.D.

ACcepi ab Ariſtocrito tris epiſtolas, quas ego lacrymis prope delevi. Conficior enim moerore, mea Terentia: nec meae me miſeriae magis excruciant, quam tuae, eſtraeque. Ego autem hoc miſerior ſum quam tu, quae es iſerrima, quod ipſa calamitas communis eſt utriuſque notrum, ſed culpa mea propria eſt. Meum fuit officium, vel egatione vitare periculum, vel diligentia & copiis reſiſtere, vel

Egatione vitare periculum] A Cæſare præſertim oblata. *Corrad.*

Diligentia & copiis reſiſtere] Adverſariis, & Clodio in primis. *Idem.*

vel cadere fortiter. hoc miſerius, turpius, indignius nobis nihil fuit. Quare cum dolore conficiar tum etiam pudore. Pudet enim me uxori meae optimae, ſuaviſſimis liberis, virtutem & diligentiam non praeſtitiſſe. Nam mi ante oculos dies noctesque verſatur ſqualor veſter & moeror, & infirmitas valetudinis tuae: ſpes autem ſalutis pertenuis oſtenditur. Inimici ſunt multi: invidi paene omnes. Ejicere nos magnum fuit, excludere facile eſt. Sed tamen quamdiu vos eritis in ſpe, non deficiam, ne omnia mea culpa cecidiſſe videantur. Vt tuto ſim, quod laboras, id mihi nunc faciilimum eſt: quem etiam inimici volunt vivere in his tantis miſeriis. Ego tamen faciam quae praecipis. Amicis, quibus voluiſti, egi gratias, & eas litteras Deſippo dedi, meque de eorum officio ſcripſi a te certiorem eſſe factum. Piſonem noſtrum mirifico eſſe ſtudio in nos & officio, & ego perſpicio & omnes praedicant. Dii faxint ut tali genero mihi praeſenti tecum ſimul & cum liberis noſtris frui liceat. Nunc ſpes reliqua eſt in novis tribunis pleb. & in primis quidem diebus. Nam ſi inveterarit, actum eſt. Ea re ad te ſtatim Ariſtocritum miſi, ut ad me continuo initia rerum & rationem totius negotii poſſes ſcribere: etſi Deſippo quoque ita imperavi, ſtatim ut recurreret: & ad fratrem miſi, ut crebro tabellarios mitteret. nam ego eo nomine ſum Dyrrachii hoc tempore, ut quam celerrime, quid agatur, audiam, & ſum tuto. Civitas enim haec ſemper a me defenſa eſt. Cum inimici noſtri venire dicentur, tum in Epirum ibo. Quod ſcribis, te, ſi velim, ad me venturam: ego vero, cum ſciam magnam partem iſtius oneris abs te ſuſtineri, te iſtic eſſe volo. Si perficitis quod agitis, me ad vos venire oportet. ſin autem. ſed nihil opus eſt reliqua ſcribere. Ex primis, aut ſummum ſecundis litteris tuis conſtituere pote rimus

Virtutem & diligentiam non praſtit.] Hittorpianus codex, ut experior, optimus, *virtutem & indulgentiam*, quod quale ſit, non licet librare, in hoc ictu temporis. *Gebhardus.*

Inimici noſtri] Epiſt. 1 hujus libr *Corrad.*

Aut ſummum ſecundis litteris] Sic r

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

rnus, quid nobis faciendum ſit. Tu modo ad me velim mnia diligentiſſime perſcribas: etſi magis jam rem quam iteras debeo ſpectare. Cura ut valeas, & ita tibi perſuaas, mihi te carius nihil eſſe nec unquam fuiſſe. Vale mea erentia, quam ego videre videor: itaque debilitor lacryns. Vale. Pridie Kalendas Decembr.

ex MSS reſtituerunt hunc locum docti: vulgo *aut ad ſummum ſecun-* *Summum* autem Ciceroni hoc ſenſu ponitur crebro pro *ad ſummum*, ut ſupra notatum.

EPISTOLA IV.

ARGVMENTVM.

Scripta eſt haec epiſtola non ſolum dolenter, ſed etiam molliter. umentum eſt multiplex, quia reſpondet ad diverſa capita litterum Terentiae. Iiſdem Coss.

VLLIVS TERENTIAE, ET TVLLIOLAE, ET CICERONI SVIS S.P.D.

Go minus ſaepe ad vos do litteras quam poſſum, propterea quod cum omnia mihi tempora ſunt miſera, tum ro cum aut ſcribo ad vos, aut veſtras lego, conficior laymis, ſic ut ferre non poſſim. Quod utinam minus vitae pidi fuiſſemus: certe nihil aut non multum in vita mali diſſemus. Quod ſi nos ad aliquam alicujus commodi aliando recuperandi ſpem fortuna reſervavit, minus eſt errum a nobis. ſi haec mala fixa ſunt. Ego vero te quam imum, mea vita, cupio videre, & in tuo complexu emo: quum neque dii, quos tu caſtiſſime coluiſti, neque homines,

hæc mala fixa ſunt] Sic ex veteribus libris reſcripſerunt Victorius & bhardus, adſtipulante quoque Amlodam. & Mentel. Græviano. Prætamen cum Manutio & vulgatis ere, *ſin hæc mala fixa ſunt:* quia hac ticula utuntur veteres cum res inpicatas, a quibus enarrandis abhorrent, reticere volunt. ut præcedente epiſtola: *Si perficitis quod agitis, me ad vos venire oportet. ſin autem. ſed nihil opus eſt reliqua ſcribere.* Sed exempla paſſim obvia, & a multis notata.

Caſtiſſime coluiſti] Hoc eſt, religioſiſſime. Epiſt. ſequente ſeptima, *Cui quidem tu ideo, quemadmodum ſoles, pie*

mines, quibus ego ſervivi, nobis gratiam retulerunt. Nos Brundiſii apud M. Lenium Flaccum dies XIII fuimus, virum optimum: qui periculum fortunarum & capitis ſui prae mea ſalute neglexit: neque legis improbiſſimae poena deductus eſt, quo minus hoſpitii & amicitiae jus, officiumque praeſtaret. Huic utinam aliquando gratiam referre poſſimus, habebimus quidem ſemper. Brundiſio profecti ſumus a. d. v Kalendas Mai. per Macedoniam Cyzicum petebamus. O me perditum! o afflictum! quid nunc rogem

te

& caſte ſatisfacias. Cic. II de Leg. *ad divos adeunto caſte.* Id. de Haruſp. reſponſ. *quod fanum cum Deiotarus religione ſua caſtiſſime tueretur.*

Neque homines, quibus ego ſervivi, nobis gratiam retulerunt] Hæc eſt codicum antiquiorum ac meliorum ſcriptura, Palatini ſexti, trium Guilielmio inſpectorum, Vaticani. Palatinus primus vocula auctior, *quibus ego ſemper ſervivi:* & Venetus, *quibus ego ſervivi ſemper.* ſed noſtram quoque lectionem repræſentavit Victorius: blenni ſunt, etiamſi valide acute feciſſe videri volunt, qui reſcripſerunt, *quos ego ſervavi ſemper.* Gebhard. Amſtelodam. etiam & Mentel. ſcribunt: *quibus ego ſemper ſervivi.* quos ſequi invidia nulla eſt.

M. Lemnium] Al. *M. Ennium:* ſed *M. Lænium* legere oportet ex oratione pro Cn. Plancio, in qua ita legimus, *In hortos me M. Lænii Flacci extra Brunduſii mœnia contuli, cui cum omnis metus, publicatio bonorum, exilium, mors proponeretur, hæc perpeti, ſi acciderent, maluit, quam cuſtodiam mei capitis dimittere.* Corradus.

Neque legis improbiſſimæ] Ne Cicero intra quingenta paſſuum millia hoſpitio acciperetur. *Idem.*

Brunduſio profecti ſumus a. d. v *Kal. Maii*] Vide ne mendoſa dies, cum ſubjiciat, datas haſce litteras *pridie Kalend. Maii Brunduſio*, & ad Atticum libro tertio, epiſtolam ſeptimam datam ſignificet *pridie Kalend. Maii, Brunduſio*, cum proficiſcerentur, ut & hic ita legi, ni fallor, oporteat. Nam in eadem quidem illa ad Atticum, corrupta initio aſcripta dies. Niſi vero probat quis id, quod nobis aliquando placuit: ex una ſcil. duas efficere epiſtolas, ut ſit ſuperioris hic finis, *Brunduſio ad* v *Kal. Maii*, tum ſequatur alterius hoc initium, *Brunduſio profecti ſumus per Macedoniam*, &c. Et ſane diverſarum epiſtolarum argumentum commiſtum eſſe videtur. *Bernh. Rutil.* *Ad* v *Kal.*] Si ad II Kalend. legatur, nihil erit contrarium: quia tamen in omnibus libris ſic legitur, ſunt qui cenſeant ex una duas hic epiſtolas eſſe faciendas. *Corradus.* *Brunduſio profecti ſumus a. d.* II *Kal. Maias*] Sic edidimus, Bernhardini Rutilii & Franc. Otomani conjecturam, ac veritatem ipſam ſecuti, lectione vulgata rejecta, *ad* v *Kal.* ſeu *a. d.* v *Kal* Lambinus.

Cyzicum] *Cyzicus* nobiliſſima Aſia urbs ad Propontidem.

O me perditum! o afflictum] Eject illo provocabulo *me* poſteriore; Guilielmius ex Hittorpiano legit, *o me perditum efflictim!* trahitque huc illu *mihi videbor plane periſſe.* Nos unico libro adducti, mutationis rei aut teme ritatis eſſe nolumus. Sic paullo po Palatinus ſextus legit, *& corpore & ani mo affectam.* ut apud Plautum *affect amica.* & Naſonem,

Ibit ut affectam, quæ non languebit, amicam, &c.

ut venias, mulierem aegram, & corpore & animo con-
ctam? Non rogem? ſine te igitur ſim? Opinor, ſic agam.
eſt ſpes noſtri reditus, eam confirmes, & rem adjuves.
n, ut ego metuo, tranſactum eſt, quoquo modo potes, ad
e fac venias. Vnum hoc ſcito: ſi te habebo, non mihi
debor plane periſſe. Sed quid de Tulliola mea fiet? jam
vos videte: mihi deeſt conſilium. Sed certe, quoquo
odo ſe res habebit, illius miſellae & matrimonio & famae
rviendum eſt. Quid? Cicero meus quid aget? Iſte vero
t in ſinu ſemper & complexu meo. Non queo plura jam
ribere: impedit moeror. Tu quid egeris, neſcio: utrum
iquid teneas, an, quod metuo, plane ſis ſpoliata. Piſonem,
t ſcribis, ſpero fore ſemper noſtrum. De familia liberata
hil eſt quod te moveat. Primum, tuis ita promiſſum eſt,
facturam eſſe ut quiſque eſſet meritus. Eſt autem in of-
cio adhuc Orpheus: praeterea magnopere nemo. Cete-
orum ſervorum ea cauſſa eſt, ut, ſi res a nobis abeſſet, li-
erti noſtri eſſent, ſi obtinere potuiſſent: ſin; ad nos perti-
erent, ſervirent, praeterquam oppido pauci. Sed haec mi-
ora ſunt. Tu quod me hortaris ut animo ſim magno, &
em habeam recuperandae ſalutis, id velim ſit ejuſmodi ut
ecte ſperare poſſimus. Nunc, miſer, quando tuas jam lit-
eras accipiam? quis ad me perferet? quas ego exſpectaſ-
em Brundiſii, ſi eſſet licitum per nautas, qui tempeſtatem
prae-

: Propert.
Juppiter affectæ tandem miſerere puellæ.
x quibus apparet non inconvenien-
em eſſe hanc ſcripturam. Paullo ite-
um poſt, nihil mutandum: omnes
nim libri, *ſin ut ego metuo, tranſactum*
ẽ. Sic Terentius, *acta, tranſacta omnia*.
Gebhard.

De familia] Servorum. *Corrad.*

Præterea magnopere nemo. Ceterorum
rvorum ea cauſſa eſt] Sic optime in-
erpunxit hunc locum diſertiſſimus
.Manutius, adſtipulante Amſtelo-
am. vide notas. Rutgerſ. lib. III Var.
ect. cap. 3 legit, *præterea magnopere*
Mnemo. Ceterorum ſervorum. ſed vul-
gata non eſt movenda. vide Manut.

Si res a nobis abeſſet] Bona noſtra per
Clodium publicata. *Corradus.* Ami-
cus quidam meus legendum cenſet,
ſi res a nobis abiret. ſeu *abiſſet*. Lambi-
nus.

Si obtinere potuiſſent] Ut eſſent liber-
ti. *Corrad.*

Sin ad nos pertinerent] Re noſtra in-
tegra, quam ſequi ſolent ſervi. *Idem.*
Diſtingue, *ſin; ad nos pertinerent*, ſin,
ſcilicet res non abeſſet. nota ellipſis.
Grav.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

praetermittere noluerunt. Quod reliquum eſt, ſuſtenta te, mea Terentia, ut potes. honeſtiſſime viximus, floruimus. non vitium noſtrum, ſed virtus noſtra nos afflixit. peccatum eſt nullum, niſi quod non una animam cum ornamentis amiſimus. Sed ſi hoc fuit liberis noſtris gratius nos vivere, cetera, quanquam ferenda non ſunt, feramus. Atque ego qui te confirmo, ipſe me non poſſum. Clodium Philhetaerum, quod valetudine oculorum impediebatur, hominem fidelem, remiſi. Salluſtius officio vincet omnes. Peſcennius eſt perbenevolus nobis: quem ſemper ſpero tui fore obſervantem. Sicca dixerat ſe mecum fore: ſed Brundiſio diſceſſit. Cura, quoad potes, ut valeas: & ſic exiſtimes, me vehementius tua miſeria quam mea commoveri. Mea Terentia, fidiſſima atque optima uxor, & mea cariſſima filiola, & ſpes reliqua noſtra Cicero, valete. Pridie Kalendas Mai. Brundiſio.

EPI-

Quod reliquum eſt, ſuſtenta te, mea Terentia] Elegantius meo animo abeſſet provocabulum *te*, quod video certe excludi ab optimis libris, Palatino ſexto & Hittorpiano. Plautus, *ſuſtentatum ſedulo eſt.* In fine quoque Epiſtolæ ſcribendum ex Palatt. Hittorp. Stew. Peck. *cura quod potes ut valeas.* Nam *quod* ſignificat *quoad.* in ſexto eſt gloſſa *quatenus.* Gebhardus.

Salluſtius officio vincet omnes ſpes. Cennius, &c.] Nos ex duabus dictionibus unum nomen confecimus, ſcilicet *Peſcennius*, magis receptæ lectionis vitio offenſi, quam a veteribus exemplaribus adjuti. Cum enim de officio, quod erga ſe in tam adverſa fortuna præſtabant amici familiareſque, loqueretur, dicit (ni fallor) ſe ita animatum videre Salluſtium, ut ſperet illum officio ſuperaturum eſſe reliquos amicos. Quid enim hic *ſpes* ſignificet? niſi ſatis ineptam meo judicio ſententiam ex his verbis elicias, ut dicat nunquam de Salluſtio ſe tantum ſpei habuiſſe, quantum ille oſtendit nunc re ipſa & aſſiduis officiis. Magis autem priore ſenſu delector horum verborum, ut facta comparatione officiorum cæterorum domeſticorum & Salluſtii, pronuntiet illum reliquos officio victurum. Germanus etiam codex in margine ita emendat. *Victorius.*

Sicca] De quo in epiſtolis ad Atticum ſæpe meminit. *Corrad.*

Athe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA V.

ARGVMENTVM.

Reditum ſuum ex Cilicia provincia ſignificat: Terentiae dili-ntiam in ſcribendo laudat: litterarum ejus brevitatem excuſat: andat quae fieri velit de bonorum Praetianorum auctione. Scri-a eſt aliquot annis poſt ſuperiores, L. Paullo, C. Marcello Coſs.

M.T.C. TERENTIAE ET TVLL. SVIS S.P.D.

I tu & Tullia lux noſtra valetis, ego & ſuaviſſimus Ci-cero valemus. Pridie Idus Octobres Athenas venimus, ım ſane adverſis ventis uſi eſſemus, tardeque & incom-ıode navigaſſemus. De nave exeuntibus nobis Acaſtus cum tteris praeſto fuit uno & viceſimo die, ſane ſtrenue. Accepi ıas litteras, quibus intellexi te vereri ne ſuperiores mihi dditae non eſſent. Omnes ſunt redditae, diligentiſſime-ue a te perſcripta ſunt omnia: idque mihi gratiſſimum ıit. Neque ſum admiratus, hanc epiſtolam, quam Aca-us attulit, brevem fuiſſe. jam enim me ipſum exſpectas, ve nos ipſos, qui quidem quam primum ad vos venire cu-iamus: etſi in quam remp. venimus intelligo. cognovi nim ex multorum amicorum litteris, quas attulit Acaſtus, d arma rem ſpectare: ut mihi, cum venero, diſſimulare on liceat, quid ſentiam. Sed quum ſubeunda fortuna eſt, o citius dabimus operam ut veniamus, quo facilius de to-a re deliberemus. Tu velim, quod commodo valetudinis uae fiat, quam longiſſime poteris, obviam nobis properes.

De

A*thenas venimus*] Ex Cilicia redeun-tes. *Corrad.*

Acaſtus] Servus noſter. *Idem.*

Ad vos venire cupimus] Non ſolum Lambiniani, ſed & Amſtelod. Men-el. meus ſecund. duo Pall. duo Gui-ielmii. *ad vos venire cupiamus.* quod ur ſpreverint editores non video. Quis enim ignorat Latinos ſæpe hoc modo uti, & Ciceronem inprimis, cum aliquid optant & deſiderant? Guilielmius conjiciebat, *ad vos venire cupiebamus.* Græv.

Ad arma rem ſpectare] Cæſare & Pompeio diſſidentibus. *Corrad.*

Quam longiſſime poteris, obviam nobis prope-

De hereditate Preciana, quae quidem mihi magno dolori eſt (valde enim illum amavi), ſed hoc velim cures: ſi auctio ante meum adventum fiet, ut Pomponius, aut, ſi is minus poterit, Camillus noſtrum negotium curet. Nos cum ſalvi venerimus reliqua per nos agemus. Sin tu jam Roma profecta eris, tamen curabis ut hoc ita fiat. Nos, ſi dii adjuvabunt, circiter Idus Novemb. in Italia ſperamus fore. Vos, mea ſuaviſſima & optatiſſima Terentia, & Tulliola, ſi nos amatis, curate ut valeatis. Athenis, a. d. xv Kalendas Novembr.

properes] Non auſus ſum cum Victorio hanc movere lectionem, reſtitantem in Palatino primo, & editionum antiquiſſima. Lambinus illico Victorianam lectionem recepit *prodeas*, quam tamen conſpicio in Palatino ſexto, & Hittorpiano. *Gebhard.*

EPISTOLA VI.

ARGVMENTVM.

Excuſationem affert, cur litteras raras mittat. voluntatem ſuam in aere alieno diſſolvendo ſignificat. adjungit de Terentiae meritis in Tulliolam. Pollicem ſervum ad ſe ſtatim mitti poſtulat. Scripta videtur e caſtris Pompeii, cum eſſet in Graecia, Caeſare II & Servilio Coss.

M.T.C. TERENTIAE SVAE S.P.D.

NEc ſaepe eſt cui litteras demus, nec rem habemus ullam quam ſcribere velimus. Ex tuis litteris, quas pro-

xime

N*Ec ſæpe eſt*] Noluiſſe intelligi a quo ſcripta epiſtola eſſet, ſi forte in alienas manus veniſſet, multis modis cognoſci poteſt. de hoc olim accurate diſſeruimus, titulumque ipſius inventum in optimis libris notum eſſe voluimus. Quod nunc etiam obſervatur ab iis qui ad eos ſcribunt quibus periculum crearent, ſi litteras ad eos mitti & eos reſcribere intelligeretur. Tempus quo ſcripta ſit, non affirmarim: arbitror cum in caſtris Pompeianis eſſet, vel paullo ante quam ex Italia diſcederet, ad Pompeium navigans. Quod agit de pecunia, & prædiorum venditione, tradit Plutarchus iratum fuiſſe Terentiæ Ciceronem, quod belli tempore commoda illius neglexiſſet, neque ei ſuppeditaſſet, quæ ad conſilium iterque illud neceſ-

ſaria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

…e accepi, cognovi, praedium nullum venire potuiſſe. Q…are videatis velim, quomodo ſatisfiat ei cui ſcitis me ſa…eri velle. Quod noſtra tibi gratias agit, id ego non mi…te mereri, ut ea tibi merito tuo gratias agere poſſit. Pol…m, ſi adhuc non eſt profectus, quam primum fac ex…das. Cura ut valeas. Idibus Quintil.

…erant, ut ex Italia diſceſſerit in …nis anguſtiis exiſtens, ac pene ſi…iatico. *Victor.*

…uod noſtra tibi gratias agit] Viden… accuratius locus obſcurus, nihil …a recepta diſcrepat antiqua lectio, … mendum difficilius ineſſe credi …it. Quam tamen intelligat *noſtram* … plane perſpicio, niſi Tulliam ſi…ficet, quod puto. De rebus autem …neſticis, cum uxore, ſuiſque lo…ns, non mirum eſt rem tantum …icaſſe, quod etiam ſupra facit, cum …it, *quomodo ſatisfiat ei:* nec tamen …men ponit, cui ſatisfieri cupiebat. …m, quod *videatis* & *ſcitis* ſcripſimus, …od vulgati libri unitatis numero …ebant, antiquos codices ſecuti ſumus, qui etiam hanc lectionem confirmant titulo epiſtolæ. ſic enim eſt in illis hujus epiſtolæ inſcriptio, *ſuis S. D.* Ut pene peccaſſe mihi videar, quod ab illis etiam hac parte diſceſſerim. nam dubiis temporibus ſcripta epiſtola videtur voluiſſe, ſi in alienas manus incidiſſet, a nullo cujus & ad quos ſcripta eſſet, quibuſque de rebus ageret, intelligi poſſe, ideoque non aperte, ut ſolet, ſcribit. Cum tamen ad ſuos ſcribat, qui & manum ejus agnoſcerent, & res quas innueret, optime callerent, non neceſſe fuit apertius ſcribi. *Idem.* *Quod noſtra gratias agit*] In vetere libro eſt, *quod Tullia noſtra tibi gratias agit.* Urſin.

Pollicem] Servum a pedibus. *Corrad.*

EPISTOLA VII.

ARGVMENTVM.

Quae ſibi fuerit moleſtiarum & ſollicitudinum cauſſa, quo modo …beratus ſit, exponit: ſcribit de ſua ad Pompeium profectione: hor…tur eam & monet ut forti animo ſit, bene de rep. ſperet, valetu…nem curet, militum injuriam vitet, Arpinati fundo utatur. anno …rimo civilis belli, Lentulo & Marcello Coss.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D.

OMnis moleſtias & ſollicitudines, quibus & te miſerrimam habui, id quod mihi moleſtiſſimum eſt, & Tulliolam,

O*Mnes moleſtias*] Manifeſto ſcripta epiſtola cum jam navim conſcen…iſſet, in Pompeiana caſtra navigans. Tres puſillæ quæ ſequuntur epiſtolæ nulla certa indicia habent quibus temporibus ſcriptæ ſint: arbitramur tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

liolam, quae nobis noſtra vita dulcior eſt, depoſui & ejeci. Quid cauſſae autem fuerit, poſtridie intellexi quam a vobis diſceſſi. χολὴν ἄκρατον noctu ejeci. ſtatim ita ſum levatus ut mihi deus aliquis medicinam feciſſe videatur. Cui quidem tu deo, quemadmodum ſoles, pie & caſte ſatisfacias, id eſt, Apollini & AEſculapio. Navem ſpero nos valde bonam habere, in eam ſimulatque conſcendi, haec ſcripſi. Dein-

men cum Brunduſii eſſet Ciceronem eas ſcripſiſſe. In prima agit de Cæſaris litteris, de quibus etiam ad Atticum ſcribens illis verbis (niſi fallimur) egit: *Non meo vitio fit hoc quidem tempore (ante enim eſt peccatum) ut me iſta epiſtola nihil conſoletur.* & in Oratione pro Q. Ligario, *Qui ad me ex Ægypto litteras miſit, ut eſſem idem qui fuiſſem.* Quamvis penultima hujus libri epiſtola agat de Cæſaris litteris ſibi redditis, & non antea Romam allatis: quas ſane eſſe credimus illas quas in Oratione pro Ligario intellexit, ut eæ fortaſſe de quibus Terentia & Atticus ſcripſerant, diverſæ ab illis fuerint: nam multis modis priores has Cicero ſuſpectas habebat, & a Cæſare non eſſe judicabat: de illis autem, quas accepit ipſe, vereri non videtur, ne fictæ ſint. In ſecunda, de valetudine Tulliæ, de qua etiam ad Atticum, *Tulliæ meæ morbus & imbecillitas corporis me exanimat.* In tertia jubet Terentiam cum Attico loqui, ab eo enim intellecturam eſſe quid fieri velit. Scribebat autem de omnibus rebus ad Pomponium, ut cognoſci poteſt ex epiſtolis quæ ſunt in XI lib. ad Atticum ipſum miſſis. *Victorius.*

Χολὴν ἄκρατον] Alciphron etiam χολὴν ἄκρατον appellat in epiſtola Callipidis ad Cnemonem his verbis, ἔστω δέ σοι ὁ αὐτὸς οὗτος Θεὸς καὶ Παιὼν, καὶ ἀπολύσῃ σε τῆς ἀκράτου χολῆς, οἴνῳ σβέσας τὸ τοῦ θυμοῦ ὑπέκκαυμα. Hortatur autem ut triſtitiam acerbitatemque animi deponat, quod pulchre faciet, ſi ludos Bacchi celebrans, dei illius muneribus uſus *meram bilem* diſcuſſerit. fuit autem Cnemon non minus quam Timon ille Athenienſis, humani generis oſor, ut ambo appellati ſint *μισάνθρωποι.* Ariſtoteles etiam III Meteororum Irin ἄκρατον appellat: quam tamen cur appellarit ἄκρατον, dubitat interpres ille, qui nunc Alexander Aphrodiſiæus fuiſſe creditur. ſunt autem hæc ejus verba: σημεῖον παρατίθεται, ὅταν ἡ νέφος μέλαν σφόδρα τότε μάλιστα ἄκρατον γίνεσθαι ἶριν, τουτέστι μὴ παρεμφαίνουσαν ἄλλο τι χρῶμα ἀλλ' ὅτι τ. τελείων μετέχουσαν. Et paullo poſt: δύναται δὲ ἄκρατον ἶριν λέγειν τὴν μάλιστα ἔχουσαν τρανὰ καὶ διηκριβωμένα τὰ προειρημένα χρώματα. quæ tamen diverſæ expoſitiones in unam redeunt. neceſſe eſt enim ut quæ nullis aliis coloribus permiſta ſit, ſed ſuos tantum & proprios meros, puroſque habet, clariores eos, apertioreſque habeat, & magis expreſſos. ſed hoc quidem notavimus, ut videant omnes quam proprie & eleganter Græco ſermone utatur Cicero. *Idem.*

Id eſt, Apollini & Æſculapio] Hæc verba delenda curavi, ut aliena, quod & Paullo Manutio antea viſum erat: quanquam delere non eſt auſus. *Lamb.* Ejecerunt ut gloſſam illa verba, *id eſt, Apollini* &c. emendatores: non debuiſſent. exſtant illa tum in editionibus antiquiſſimis, tum in noſtris omnibus MSS. præterea Guilielmianis quinque. paullo poſt, Pall. Vaticanus, Hittorpianus, Medic. leg. *& me aliquando cum ſimilibus noſtri remp. defenſuros.* vulgo *defenſurum.* Gebhardus.

In eam ſimulatque conſcendi] Mentel. *in eam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Deinde conſcribam ad noſtros familiares multas epiſtolas, quibus te, & Tulliolam noſtram diligentiſſime commendabo. Cohortarer vos, quod animo fortiore eſſetis, niſi vos fortiores cognoſſem quam quenquam virum. Et tamen ejuſmodi ſpero negotia eſſe, ut & vos iſtic commodiſſime ſperem eſſe, & me aliquando cum ſimilibus noſtri rempub. defenſuros. Tu primum valetudinem tuam velim cures, deinde, tibi ſi videbitur, villis iis utere quae longiſſime aberunt a militibus. Fundo Arpinati bene poteris uti cum familia urbana, ſi annona carior fuerit. Cicero belliſſimus tibi ſalutem plurimam dicit. etiam atque etiam vale. D. III Idus Iunii.

... *n ſimul conſcendi.* quod non puto ... rariis eſſe. nam *ſimul* pro *ſimul ac* po... apud Ciceronem, Livium, Horatium, Phædrum vel tyronibus notum eſt. *Grævius.*

EPISTOLA VIII.

ARGVMENTVM.

Rogat uxorem, ut valetudinem curet: laudat ejus diligentiam: quaue ut deinceps utatur, mandat. anno ſecundo civilis belli, Caeſare II. *Servilio Coss. ante Pharſalicam pugnam.*

M. T. C. TERENTIAE S. P. D.

SI vales, bene eſt: ego valeo. Valetudinem tuam velim cures diligentiſſime. Nam mihi & ſcriptum & nuntiatum eſt, te in febrim ſubito incidiſſe. Quod celeriter me feciſti de Caeſaris litteris certiorem, feciſti mihi gratum. Item poſthac, ſi quid opus erit, ſi quid acciderit novi, facies ut ſciam. Cura ut valeas. Vale. D. IIII Nonas Iunias.

EPI-

EPISTOLA IX.

ARGVMENTVM.

Dolorem ſuum, ex Dolabellae generi Tulliaeque valetudine ſuſceptum, ſignificat. Eodem anno, poſt Pharſalicam pugnam, cum in Italiam rediiſſet.

M. T. C. TERENTIAE S. P. D.

AD ceteras meas miſerias acceſſit dolor & e Dolabellae valetudine & e Tulliae. omnino de omnibus rebus nec quid conſilii capiam, nec quid faciam ſcio. Tu velim tuam & Tulliae valetudinem cures. Vale.

A*cceſſit dolor e Dolabellæ valetudine, & Tulliæ*] Pierique MSS. Amſtelod. Pal. prim. Stewech. Mentel. meus ſec. *Acceſſit dolor & Dolabellæ valetudine & Tulliæ.* Hittorp. *acceſſit dolor & de Dolabellæ* (ſic & Pal. ſex) *& de Tulliæ.* lege, *acceſſit dolor & e Dolabellæ valetudine, & e Tulliæ.* Græv.

EPISTOLA X.

ARGVMENTVM.

Mandat ut cum Attico loquatur, litteraſque mittat: tertio belli civilis anno, Caeſare dictatore II. *nondum creatis conſulibus, qui extremo anno, ut ait Dio, facti ſunt, Q. Fuſius Calenus, P. Vatinius.*

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D.

QVod fieri placeret, ſcripſi ad Pomponium ſerius quam oportuit. Cum eo ſi locuta eris, intelliges quid fieri velim. Apertius ſcribi, quum ad illum ſcripſeram, neceſſe non fuit. De ea re & de ceteris rebus quam primum velim nobis litteras mittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. ſeptimo Idus Quintil.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XI.

ARGVMENTVM.

Tulliam ad ſe veniſſe dicit; ſibi autem in animo eſſe Ciceronem ſuum ad Caeſarem mittere. Eodem anno.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D.

SI vales, bene eſt: valeo. Tullia noſtra venit ad me pridie Idus Iunii: cujus ſumma virtute, & ſingulari humanitate, graviore etiam ſum dolore affectus, noſtra factum eſſe negligentia, ut longe alia in fortuna eſſet atque ejus pietas ac dignitas poſtulabat. Nobis erat in animo Ciceronem ad Caeſarem mittere, & cum eo Cn. Salluſtium. Si profectus erit, faciam te certiorem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. XVII Kalendas Quintil.

TVllia noſtra venit ad me] Poſt victoriam Cæſaris in Pharſalia ſcripta, cum diſceſſiſſet a Pompeianis, & Brundiſii eſſet. quod multis conjecturis intelligi poteſt: & quantum ego ſuſpicor, poſt illam quæ ſequitur, datam: ea enim ſcripta eſſe videtur, cum paucos dies in Italia fuiſſet: gratulata enim erat illi Terentia de reditu in Italiam, & ſalute ipſius e tot tantiſque periculis. Cui illa epiſtola Cicero reſpondit. Tulliam ad eum, cum Brundiſii eſſet, veniſſe, multi auctores tradunt, & ipſe quoque oſtendit: quod cauſſa inimicitiarum ac divortii illi cum uxore fuit: neque enim viaticum ei dedit, neque comites præbuit, quos ætas illius, ac dignitas patris poſcere videbatur. Omne autem illud tempus Cicero ibi manſit quod in Alexandria & Aſia Cæſar conſumpſit, quod longum fuiſſe ex hiſtoria illarum rerum intelligitur, & a Plutarcho etiam aperte narratur. *Victor.*

EPISTOLA XII.

ARGVMENTVM.

Metuere ſe ait ne in Italiam, victo in Pharſalia Pompeio, temere venerit. monet uxorem ne ad ipſum eat. anno ſecundo belli civilis, Caeſare II & Servilio Coſs.

M. T. C. TERENTIAE S. P. D.

QVod nos in Italiam ſalvos veniſſe gaudes, perpetuo gaudeas velim. Sed perturbati dolore animi, magniſ-

que

que injuriis, metuo ne id conſilii ceperimus quod non facile explicare poſſimus. Quare, quantum potes, adjuva. Quid autem poſſis, mihi in mentem non venit. in viam quod te des hoc tempore, nihil eſt: & longum eſt iter, & non tutum: & non video quid prodeſſe poſſis ſi veneris. Vale. D. prid. Nonas Novemb. Brundiſio.

EPISTOLA XIII.

ARGUMENTUM.

Permittit uxori, ut de nuncio remittendo conſilium capiat ex tempore. anno tertio civilis belli, Caeſare dictatore iterum, nondum creatis conſulibus.

M.T.C. TERENTIAE S.P.D.

QVod ſcripſi ad te proximis litteris de nuntio remittendo, quae ſit iſtius vis hoc tempore, & quae concitatio multitudinis, ignoro. Si metuendus iratus eſt, quies tamen ab

Q*Vod ſcripſi ad te de nuntio remittendo*] Incertum tempus quo ſcripta ſit, & ſane nonnullis locis obſcurior epiſtola. quamvis ſuſpicer cum Brunduſii eſſet: nam in epiſtola quadam ad Atticum de quo hic etiam agit, inquit, *Placet mihi igitur, & idem etiam tibi, nuntium remitti:* non tamen affirmarim idem negotium in hac, & in illa tractari. *Victorius.*

Si metuendus iratus eſt, quies tamen ab illo fortaſſe naſcetur] Secutus ſum cod. vulgatos, quibuſcum conſentiunt nonnulli Memmiani. P. Victorius, ſecutus ſuum illum codicem antiquiſſimum, edidit, *quieſces tamen*, &c. cujus ſui facti nullam præterea rationem affert. Ego ſcripturam illam plane mendoſam eſſe puto: & tres illas litteras poſtremas, *ces.* ex annotatione natas ſuſpicor, cum aliquis adſcripſiſſet e regione horum verborum, *ſi metuendus iratus eſt, ceſ.* ſeu *cæſ.* id eſt, Cæſar: quod poſtea tranſlatum a librario eſt in contextum verborum Ciceronis, & adjunctum nomini *quies.* quæ mea ſuſpicio ſicui forte non videbitur probabilis, videat num dici poſſit, has litteras, *ceſ.* eſſe & tranſpoſitas & corruptas, & ſic debere ſcribi, *ſcil.* vel *ſc.* tantum: ut hoc totum ita ſit legendum, *quies, ſcil.* id eſt, ſcilicet. ego tamen priorem meam conjecturam, veriorem exiſtimo. *Lambinus.* *Quies tamen* &c.] In manuſcripto eſt, *quæque tamen ab illo fortuna naſcetur.* Urſin. Merito de obſcuritate loci hujus queſti ſunt homines eruditi. Hittorp. *ſed metuendus iratus eſt, quieſce tamen fortaſſe ab illo naſcetur.* Pal. ſext. *quieſces tamen ab illo: fortaſſe naſcetur totum: judicabis quale ſit.* legendum, *ſed metuendus iratus eſt. quieſce tamen. Ab illo forte naſcetur.* ſcilicet divortii cauſſa. & Dolabellam intelligit. *Guilielm.*

Veſtrum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

lo fortaſſe naſcetur. Totum judicabis quale ſit: & quod iſerrimis rebus minime miſerum putabis id facies. Vale. dus Quintil.

EPISTOLA XIV.

ARGVMENTVM.

nitio belli civilis, cum Caeſar amnem Rubiconem tranſiſſet, que adventus metueretur, Pompeius & conſules urbem reliquer. cum hic eſſet rerum ſtatus, Cicero de uxore & filia ſollicitus, et eas, ut cum amicis conſiderent, utrum Caeſaris adventum in exſpectent, aut ante diſcedant. Addit de Labieno ad Pompeii tes adjuncto, de Piſone a Caeſaris generi ſui cauſſa diſſidente. o primo civilis belli Lentulo & Marcello Coſs.

VLLIVS TERENTIAE, ET PATER TVLLIOLAE, DVABVS ANIMIS SVIS: ET CICERO MATRI OPTIMAE, SVAVISS. SORORI S.P.D.

I vos valetis, nos valemus. Veſtrum jam conſilium eſt, non ſolum meum, quid ſit vobis faciendum. Si ille Rom modeſte venturus eſt, recte in praeſentia domi eſſe teſtis, ſin homo amens diripiendam urbem daturus eſt, reor ut Dolabella ipſe ſatis nobis prodeſſe poſſit. Etiam ild metuo, ne jam intercludamur, ut, cum velitis exire, n liceat. Reliquum eſt, quod ipſae optime conſideratis, veſtri ſimiles feminae ſintne Romae. Si enim non nt, videndum eſt ut honeſte vos eſſe poſſitis. Quomodo

Eſtrum jam conſilium eſt] Importune in hunc locum inculcata hæc iſtola eſt. Quis enim non videt iln ſcriptam initio belli civilis inter mpeium & Cæſarem? *Victor.*

Si ille] Cæſar. *Corrad.*

Verendum eſt ut honeſte] Sic eſt legenm, libris omnibus invitis. Hoc em ſignificat, ſi aliæ matronæ nobiles & honoratæ non ſint Romæ, vix Terentiam & Tulliam honeſte eſſe poſſe. Sic autem loquitur, *verendum eſt ut vos honeſte eſſe poſſitis.* Id eſt, verendum eſt ne non poſſitis eſſe honeſte. Confirmat meam conjecturam verbum *verendum*, quod mox iteratur, quaſi jam ſemel ante poſitum, *etiam illud verendum eſt*, &c. *Lambinus.* Sed

recte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

modo quidem nunc ſe res habet, modo ut haec vobis loca tenere liceat, belliſſime vel mecum, vel in noſtris praediis eſſe poteritis. Etiam illud verendum eſt ne brevi tempore fames in urbe ſit. His de rebus velim cum Pomponio, cum Camillo, cum quibus vobis videbitur, conſideretis. ad ſummam, animo forti ſitis. Labienus rem meliorem fecit. Adjuvat etiam Piſo, quod ab urbe diſcedit, & ſceleris condemnat generum ſuum. Vos meae cariſſimae animae, quam ſaepiſſime ad me ſcribite, & vos quid agatis, & quid iſtic agatur. Quintus pater, & filius, & Rufus vobis ſalutem dicunt. Valete. VIII Kalend. Quintil. Menturnis.

recte codicum omnium ſcripturam defendit Manutius, quem vide.

Quomodo quidem nunc ſe res habet] *Quomodoque* eſt in vetere libro manuſcripto, & ita opinor legendum. al. *quomodocunque*. Urſin.

Hæc loca] Campaniæ, ep. 16. lib. II. *Corrad.*

Labienus] T. Labienus, qui relicto Cæſare, cujus legatus erat, ad Pompeium ſe contulit, ep. II, l. XVI. *Idem.*

Rem meliorem fecit] Eam Cæſarianæ præponens. quin multo etiam plus animi Pompeio attulit. *Idem.*

Piſo] L. Piſo Cæſaris ſocer. *Idem.*

Rufus] Fortaſſe ep. 20 lib. V. *Idem.*

Menturnis] Sic in MSS. ſcribitur. Aliter *Minturnæ*. oppidum Auruncorum paullum ſupra Liris fluvii oſtia in Latio, cujus tantum rudera ſuperſunt.

EPISTOLA XV.

ARGVMENTVM.

Conſilii ſui de mittendo ad Caeſarem Cicerone filio mutationem ſignificat: anno tertio civilis belli, Caeſare dictatore iterum, nondum creatis conſulibus.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D.

SI vales, bene eſt. Conſtitueramus, ut ad te antea ſcripſeram, obviam Ciceronem Caeſari mittere: ſed mutavimus conſilium, quia de illius adventu nihil audiebamus. De

COnſtitueramus] Hæc poſt pugnam Pharſalicam ſcripta eſt cum Brunduſii eſſet, quod ſignificatur primis verbis: dixerat enim antea, *Nobis erat in animo Ciceronem ad Cæſarem mittere.* Præterea quod inquit, *Tulliam adhuc mecum teneo.* Victor.

Etſi

D ceteris rebus, etſi nihil erat novi, tamen quid velimus, & quid hoc tempore putemus opus eſſe, ex Sicca poteris cognoſcere. Tulliam adhuc mecum teneo. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. XII Kalendas Quintil.

EPISTOLA XVI.

ARGVMENTVM.

De litteris, de Volumnia, de ſuo dolore. anno tertio civilis belli, Cæſare dictatore iterum, ſine conſulibus.

M.T.C. TERENTIAE SVAE S.P.D.

SI vales, bene eſt; valeo. Etſi ejuſmodi tempora noſtra ſunt ut nihil habeam quod aut a te litterarum exſpectem, aut ipſe ad te ſcribam: tamen neſcio quomodo & ipſe veſtras litteras exſpecto, & ſcribo ad vos, cum habeo qui ferat. Volumnia debuit in te officioſior eſſe quam fuit, & id ipſum, quod fecit, potuit diligentius facere & cautius: quanquam alia ſunt quae magis curemus, magiſque doleamus. Quae me ita conficiunt, ut ii voluerunt qui me de mea ſententia detruſerunt. Cura ut valeas. Pridie Kalend. Ianuar.

EPI-

Etſi ejuſmodi tempora] Non poſſum facile conſtituere quo tempore hæc epiſtola ſcripta ſit, utrum ne poſt victoriam Cæſaris cum Brunduſii ſederet, an multo tempore antea cum ambularet. Verba illa *ut ii voluerunt, qui me de mea ſententia detruſerunt*, aperire videntur tempus quo ſcripta ſit: nam iis in locis reprehendit conſilium ſuum, qui iis paruerit qui in vita eum retinere voluerunt, cum ipſe ſibi manus afferre cogitaret, poſtquam patria pulſus eſt. Quamvis accommodari etiam poſſint tempori, quod Brunduſii manſit, ut ſcil. queratur de illis qui invitum eum coegerunt partes Pompeian. relinquere: docet enim ſe ſupra magnis injuriis compulſum id conſilium cepiſſe quod non facile explicari poſſet. In epiſt. ad Attic. inquit, *Quæ me cauſſæ moverint, quam acerbæ, quam graves, quam novæ*, & quæ ſequuntur, ut hoc verius eſſe putem. *Victor.*

EPISTOLA XVII.

ARGUMENTUM.

Materiam ſcribendi ſibi deeſſe dicit: ſuum dolorem ex Leptae & Trebatii ſermone poſſe cognoſci. Terentiam curare & ſuam & Tulliae valetudinem jubet. Scripta videtur ante ſuperiorem, Decembri menſe, cum Cicero Brundiſii eſſet. nam quod hic de Lepta & Trebatio ſcribitur, idem epiſt. 8 *ad Attic. lib.* XI. Quantis curis afficiar, cognoſces ex Lepta & Trebatio.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. D.

S. V. B. E. V. Si quid haberem quod ad te ſcriberem, facerem id & pluribus verbis & ſaepius. Nunc quae ſunt negotia vides. Ego autem quomodo ſim affectus, ex Lepta & Trebatio poteris cognoſcere. Tu fac ut tuam & Tulliae valetudinem cures. Vale.

S*I quid haberem*] Conſtat ſcriptam fuiſſe, cum Brunduſii eſſet: nam ad Atticum nunc etiam ſcribens, inquit: *Quantis curis afficiar etſi profecto vides, tamen cognoſces ex Lepta & Trebatio.* Victorius.

EPISTOLA XVIII.

ARGUMENTUM.

Vxoris & filiae conſilio permittit, quid faciant, Romae ne ſint in adventu Caeſaris, an cum ipſo in aliquo tuto loco. anno primo civilis belli, Lentulo & Marcello Coss.

TVLLIVS TERENTIAE SVAE, ET PATER SVAVISS. FILIAE TVLLIOLAE, CICERO MATRI, ET SORORI, S. P. D.

COnſiderandum vobis etiam atque etiam, animae meae, diligenter puto, quid faciatis: Romae ne ſitis, an mecum

C*Onſiderandum vobis*] Scripta initio belli civilis, quare & ipſa huc importune inculcata. Unúm admonere volo, inſcriptiones harum epiſtolarum,

..in aliquo tuto loco. Id non ſolum meum conſilium ..ſ, ſed etiam veſtrum. Mihi veniunt in mentem haec: R..mae vos eſſe tuto poſſe per Dolabellam, eamque rem ..ſe nobis adjumento eſſe, ſi quae vis aut ſi quae rapinae ..i coeperint. Sed rurſus illud me movet quod video o..nis bonos abeſſe Roma, & eos mulieres ſuas ſecum habe.. Haec autem regio, in qua ego ſum, noſtrorum eſt cum ..pidorum tum etiam praediorum: ut & multum eſſe me..m, & cum abieritis commode & in noſtris eſſe poſſitis. M..hi plane non ſatis conſtat adhuc, utrum ſit melius. Vos ..iete, quid aliae faciant iſto loco feminae, & ne, cum veli.. exire non liceat. id velim diligenter etiam atque etiam ..biſcum & cum amicis conſideretis. Domus ut propu..cula & praeſidium habeat, Philotimo dicetis. Et velim ..ellarios inſtituatis certos, ut quotidie aliquas a vobis lit..is accipiam. Maxime autem date operam ut valeatis, ſi .. vultis valere. VIIII KL. Formiis.

.., quæ & elegantiſſimæ ſunt, & ..ris ac ſuavitatis pleniſſimæ, qua.. meo libro ſunt, tales in Medi.. inveniri: id enim ſumma dili..ia cuſtodivimus. Idem etiam in ..olis quæ ad Tironem ſcriptæ ſunt, ..rvavimus. nam illarum quoque ..iptiones, & ſuaviſſimæ & arden..mæ ſunt. *Victor.* Hæ inſcriptio.. quoque ſic leguntur in Amſtelodamenſi libro.

Hæc autem regio] Campania. *Corradus.*

Noſtrorum eſt cum oppidorum] Imperio: quoniam huic regioni ſumus præfecti. *Idem.*

Cum abieritis] A me. *Idem.*

Philotimo] Liberto. *Idem.*

Formiis] *Formiæ* municipium Latii in Auruncis, hodie *Mola.*

EPISTOLA XIX.

ARGVMENTVM.

Dolorem ſuum ex filiae valetudine, & difficultatem propius ac..endi ſignificat. Secundo belli civilis anno, Caeſare II. Servilio ..s. poſt Pharſalicam pugnam. Brundiſii.

M.T.C. TERENTIAE S.D.

IN maximis meis doloribus excruciat me valetudo Tulliae noſtrae. De qua nihil eſt quod ad te plura ſcribam: tibi

I.. *maximis meis doloribus*] Scripta, ut ..bitror, cum Brunduſii eſſet, poſt devictum Pompeium: id mihi ſignificant verba illa, *Quod me propius vultu acce-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tibi enim aeque magnae curae eſſe certo ſcio. Quod me propius vultis accedere, video ita eſſe faciendum. etiam ante feciſſem: ſed me multa impedierunt, quae ne nunc quidem expedita ſunt. Sed a Pomponio exſpecto litteras, quas ad me quam primum perferendas cures velim. Da operam ut valeas.

accedere. Nam ad Attic. etiam ſcribens, eodem tempore, inquit, *Quod ſcribis placere, ut propius accedam.* in hac etiam epiſtola narrat ſe expectare a Pomponio litteras, quid enim de hac re ille ſentiret, ſcire volebat. *Victor.*

EPISTOLA XX.

ARGUMENTUM.

Cum a Caeſare ſatis liberales litteras accepiſſet, de quibus epiſt. ult. fit mentio, propius accedere non dubitavit. Mandat igitur uxori ut in Tuſculano curet parata eſſe omnia, quae ſint ad victum & ad valetudinem neceſſaria: cum praeſertim eo cum amicis aliquot iturum ſe putet. Anno tertio civilis belli, Caeſare dictatore iterum, nondum creatis conſulibus.

M.T.C. TERENTIAE SVAE S.P.D.

IN Tuſculanum nos venturos putamus aut Nonis, aut poſtridie. ibi ut ſint omnia parata. Plures enim fortaſſe nobiſcum erunt, &, ut arbitror, diutius ibi commorabimur. Labrum ſi in balineo non eſt, ut ſit: item cetera quae ſunt ad victum & ad valetudinem neceſſaria. Vale. Kal. Octobr. de Venuſino.

IN *Tuſculanum nos venturos*] Hæc quoque non ſervato ordine hic collocata eſt, tempus etiam incertum, quo ſcripta ſit: fortaſſe cum e provincia rediit: potuit etiam cum ad urbem appropinquaret, poſt reditum Cæſaris in Italiam, nam non ante Brunduſio diſceſſit quam illum bello Alexandrino confecto, & Pharnace ſuperato, victorem Tarentum navibus appuliſſe audivit. De duabus quæ ſequuntur, nihil certi tradi poteſt, ſuſpicor tamen ſcriptas eſſe a Cicerone cum Brunduſii maneret. *Victor.*

De Venuſio] Mediceus codex *de Venſino:* nos *de Venuſino* ſcripſimus, unius litteræ defectum illum habere arbitrati. Petrarchæ ſane liber *de Venuſino* habet: nam *de Venuſio* nullo pacto probamus. *Venuſia* enim hæc urbs appellatur, non Venuſium neutro genere. Præterea non adpoſuiſſet præpoſitionem civitati, ut ſupra, *Dat. prid. Non. Novemb. Brunduſio:* & aliis infinitis locis. Quod autem in hac ipſa parvula epiſtola bis delevimus *fac*, tribuimus id & antiquorum codicum auctoritati, & familiaris ſermonis conſuetudini. Sæpe enim hujuſmodi voces elegantius deſiderantur: nam & facile intelligi poſſunt, & brevitatem ſermonis adjuvant. Quam autem ſæpe ſic Cicero, & comici maxime loquantur quia crebra ſunt exempla, non longior ero id oſtendendo. *Idem.*

EPI- No

EPISTOLA XXI.

ARGVMENTVM.

Hanc epiſtolam opinor ſcriptam eſſe anno primo civilis belli, Lentulo & Marcello Coss. ante quam Cicero in Graeciam navigaret; cum tamen, ut mihi videtur, navigationem cogitaret. quod ex iis verbis conjicio: Quod opus erit, ut res tempuſque poſtulat, provideas atque adminiſtres. *nam illud:* Ad me de omnibus rebus quam ſaepiſſime litteras mittas: *certe indicat eum eſſe in Italia.*

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D.

SI vales, bene eſt: valeo. Da operam ut convaleſcas. quod opus erit, ut res tempuſque poſtulat, provideas atque adminiſtres: & ad me de omnibus rebus quam ſaepiſſime litteras mittas. Vale.

EPISTOLA XXII.

ARGVMENTVM.

Scripta videtur poſt pugnam Pharſalicam, anno tertio civilis belli, cum Cicero, acceptis a Caeſare, ex AEgypto in Italiam redeunte, litteris iis quae nominantur ep. ult. incertus conſilii eſſet, utrum ei obviam procederet, an eum Brundiſii exſpectaret.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D.

SI vales, bene eſt: valeo. Nos quotidie tabellarios noſtros exſpectamus: qui ſi venerint, fortaſſe erimus certiores quid nobis faciendum ſit: faciemuſque te ſtatim certiorem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Kalend. Septembrib.

EPI-

N*Os quotidie tabellarios noſtros exſpectamus*] Non *veſtros* ut vulgo, ex Pall. Vaticano, Hittorpiano. addit Guilielmius: id eſt, *familiares quos tu inſtituiſti nobis.* præterea idem ille codex, ſicut & Palatinus ſextus, *Nos tota die tabell.* ſicut Plautus Sticho, *unus ſervulus tota die in portu eſt.* Gebhardus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XXIII.

ARGUMENTUM.

Haec biduo ante eam, quae ſequitur, ſcripta eſt: quod adſcripta utrique dies indicat: & in hac Caeſaris litteras exſpectat, in illa ſe accepiſſe demonſtrat.

M.T.C. TERENTIAE SUAE S.P.D.

SI vales, bene eſt: valeo. Redditae mihi tandem ſunt a Caeſare litterae ſatis liberales: & ipſe opinione celerius venturus eſſe dicitur. Cui utrum obviam procedam, an hic eum exſpectem, cum conſtituero, faciam te certiorem. Tabellarios mihi velim quam primum remittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. D. Pridie Idus Sex.

R*Edditæ mihi jam tandem*] Dubitari non poteſt, quin hæ litteræ & inferiores poſt reditum ipſius in Italiam ſcriptæ ſint, relictis partibus Pompeianis, cum jam multum tempus Brunduſii manſiſſet. Quod autem ſe adhuc non ſtatuiſſe inquit, utrum illi obviam procedat, an illic eum expectet: quid poſtea fecit narrat Plutarch. in vita ipſius: Καταχθεὶς δ' εἰς Βρεντέσιον, ἐνταῦθα διέτριβε, Καίσαρα περιμένων βραδύνοντα διὰ τὰς ἐν Ἀσίᾳ καὶ περὶ Αἴγυπτον ἀσχολίας. ἐπεὶ δὲ εἰς Τάραντα καθωρμισμένος ἀπηγγέλλετο, καὶ πεζῇ περιιὼν ἐκεῖθεν εἰς Βρεντέσιον, ὥρμησεν πρὸς αὐτόν. Victorius.

EPISTOLA XXIV.

ARGUMENTUM.

Scribit de redditis ſibi a Caeſare litteris, de fama ejus adventus, de ancipiti conſilio vel obviam procedendi, vel eum exſpectandi. anno tertio civilis belli, Caeſare dictatore iterum, cum Cicero Brundiſii adhuc eſſet.

M.T.C. TERENTIAE SUAE S.P.D.

SI vales, bene eſt: valeo. Nos neque de Caeſaris adventu, neque de litteris, quas Philotimus habere dicitur, quidquam adhuc certi habemus. Si quid erit certi, faciam te ſtatim certiorem. Valetudinem tuam fac ut cures. Vale. III Idus Sextiles.

M. TUL-

P*Hilotimus*] De quo ad Atticum ſic ſcribit, *Auguſtus quidam nuntiabat, Philotimum Rhodum V Kal. Jun. veniſſe, & habere ad me litteras.* Corrad.

A M. Bi-

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD CONSVLES, ET ALIOS,

LIBER XV.

EPISTOLA I.

ARGVMENTVM.

Vm Parthi, duce Pacoro, Orodis regis filio, maximis copiis Euphratem flumen, Romani imperii terminum, tranſiſſent; ſollicitus Cicero cum de Cilicienſi provincia, quam conſulari imperio regebat, tum de reliquis etiam ab impetu belli non longe remotis, monet conſules, praetores, tribunos pl. & ſenatum, ut majores exercitus ad earum provinciarum praeſidium primo quoque tempore mittantur. Haec epiſtola, Sulpicio, Marcello Coss. *quo anno in provinciam ivit, ſcripta eſt: ſed collocari debuit poſt eam quae ſequitur, ea vero poſt eam quae ſcripta eſt ad Catonem, hoc initio,* Cum ad me legati: *in qua, nihil adhuc ſe publice de bello Parthico ſcripſiſſe, ſignificat.*

M. TVLLIVS M.F. CICERO PROCONSVL, S.P.D. COSS. PRAETT. TRIBB. PL. SENATVI.

SI vos V. B. E. E. Q. V. Etſi non dubie mihi nuntiabatur, Parthos tranſiſſe Euphratem cum omnibus fere ſuis copiis: tamen, quod arbitrabar a M. Bibulo proconſule certiora de his rebus

A M. Bibulo Proconſule] Syriæ. *Corradus.*

bus ad vos ſcribi poſſe, ſtatuebam mihi non neceſſe eſſe publice ſcribere ea quae de alterius provincia nuntiarentur. Poſtea vero quam certiſſimis auctoribus, legatis, nuntiis, litteris ſum certior factus: vel quod tanta res erat, vel quod nondum audieramus Bibulum in Syriam veniſſe: vel quia adminiſtratio hujus belli mihi cum Bibulo paene eſt communis: quae ad me delata eſſent, ſcribenda ad vos putavi, Regis Antiochi Commageni legati primi mihi nuntiarunt, Parthorum magnas copias Euphratem tranſire coepiſſe, Quo nuntio allato, cum eſſent nonnulli, qui ei regi minorem fidem habendam putarent, ſtatui exſpectandum eſſe ſi quid certius afferretur. A. d. XIII Kalendas Octobr. cum exercitum in Ciliciam ducerem, in finibus Lycaoniae & Cap-

Regis Antiochi Commageni] Plin. lib. V, cap. 12. *Idem.* *Commagene* Syriæ pars ad Euphratem & Taurum montem ſita, poſterioribus temporibus *Euphratenſis* dicta, & *Auguſteuphratenſis*, quam Seleucidis Romani cum Syriam occupaſſent, reliquiſſe videntur, ejus Reges dicti Antiochi Commageni. Iſti, cujus hic Cicero meminit, Lucullus captis Tygranocertis, uxorem captivam reſtituit, & Cn. Pompeius Seleuciam Meſopotamiæ caſtellum donavit. Strab. lib. XVI. Huic bellum intulit Ventidius Antonii legatus, cupiditate ejus pecuniæ incenſus, quam poſſidebat. Sed cum egregie ſe tueretur, clam Antonius cum eo de pace egit, ut honeſte poſſet recedere. Ad quam ſanciendam ei tradidit Antonius Alexandrum interficiendum, qui ad Romanos transfugerat: Dio lib. XLIX. Ejus filius Antiochus Commagenus accuſatus capitis & damnatus eſt, quod legatum fratris, cum quo exercebat inimicitias, Romam miſſum perfide interfecit: Dio lib. LII. Tiberius in provinciæ formam redegit Commagenen, cum mortuus eſſet Antiochus ejus Rex, qui forte filius fuit damnati: Tacit. II Ann. c. 56. ſed Caligula Seleucidis reſtituit regnum Commagenæ adjectis Ciliciæ maritimis, & quidem Antiocho, Antiochi hujus filio, qui videtur fuiſſe pronepos hujus Antiochi, cujus hic Cicero meminit. Fuit tota vita clarus & vetuſtis opibus ingens, & inſervientium Regum ditiſſimus & feliciſſimus: Tacit. II Hiſt. cap. 81. Tandem fuit ſub Veſpaſiano accuſatus & Lacedæmonem relegatus, & Commagene iterum in provinciæ formam redacta: Joſephus lib. VII, c. 27. bell. Jud. Sueton. Veſpaſ. c. 8. *Rupertus.*

Legati primi] Ep. 3 hujus libri. *Corradus.*

In finibus Lycaoniæ & Cappadociæ] Veteres libri Pal. prim. Amſtelod. Stewech. Mentel. meus ſecundus, *in finibus Lycaoniæ e Cappadocia*; ſed vulgata ſcriptura non eſt mutanda. Lycaonum & Cappadocum fines ſunt Coropaſſus Lycaoniæ pagus & Gareathyra Cappadociæ oppidulum. inter quæ loca intervallum eſt centum viginti ſtadiorum: Strab. lib. XV. *Grævius.*

Lycaoniæ] Regio Aſiæ inter Galatiam, Cappadociam, Pamphyliam & Ciliciam, cujus caput Iconium.

Cap-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ppadociae mihi litterae redditae ſunt a Tarcondimoto, q fideliſſimus ſocius trans Taurum amiciſſimuſque populi omani exiſtimatur: Pacorem Orodi, regis Parthorum, um, cum permagno equitatu Parthico tranſiſſe Euphra-, & caſtra poſuiſſe Tybae: magnumque tumultum eſſe provincia Syria excitatum. Eodem die ab Iamblicho ylarcho Arabum, quem homines opinantur bene ſentire ami-

appadociæ] Cappadocia Aſiæ regio gna inter Armeniam minorem, iciam, Pamphyliam, Galatiam & tum Euxinum, hodie quatuor nplectens regiones, *Genech*, *Suas*, *adolen* & *Amaſiam*.

Litteræ redditæ ſunt a Tarcondimoto] on *Tarcondomotum* hunc regulum aplat: nam apud alios auctores aliantulum hoc nomen librariorum io (ut puto) variatum reperias. De ementia Cæſaris loquens Dion lib. .I. ſic argumentatur: Τεκμήριον δὲ, Σανδάλου μὲν τοῦ Θρᾳκὸς, καὶ Δηϊοτάρου τοῦ λάτου, καίτοι καὶ ἐν τῇ μάχῃ γενομένων, ρκονδομότου τε ἐν μέρει μέν τινι τῆς Κιλιας δυναστεύοντος, πλεῖστον δὲ αὐτῷ πρὸς ναυτικὰ βοηθήσαντος, ἐφείσατο. *Virius. In poſterioribus hæc addit:* Nec a tuſtis codicibus diſcedo (nam in ediceo, cui multum tribuo, nulla rietas), nec receptam lectionem mu. Res ipſa liberque meus teſtantur: ec ullo modo reprehendi debeo, ſi manuſcripto Dione oſtendi *Tarconmotum* legi: cui enim hæc puſilla in diligentia mea obeſſe poteſt? Idem men in melioribus poſtea codicibus ionis *Tarcondimotum* ſcriptum eſſe bſervavi. *Tarcondimoto*] Partis Galogræciæ, vel Ciliciæ ſecundum Dioem, tetrarcha. *Corradus.*

Pacorem] Quem poſtea Ventidius uperavit, cuique Phraartes frater ſucceſſit. *Corrad. Pacorum* alii vocant, Ciceroque ipſe ad Atticum libro quinto, rem eandem perſcribens. Nobis primam eſſe libri hujus epiſtolam placet quam ad Catonem ſcripſit priorem. in ea enim nihildum ſenatui ſcripſiſſe indicat: in ea *impetum in Cappadociam* potius legerim, quam *in Cappadocia*. Bernh. Rutil.

Orodi] Hunc Plutarchus non ſemel *Hyrodem* vocat. *Corradus.*

Tybæ] Hujus trans Euphratem ſive pagi ſive urbis, præter Ciceronem nemo veterum meminit.

Ab Iamblicho Phylarcho Arab.] *Iambl.* Sampſicerami filio: *Phylarcho*, quod nomen & gentis & dignitatis eſſe poteſt: Arabes enim quidam *Phylarchi*, Strabone auctore, nominantur. *Corr.* Ego legendum puto, *phorarcho Arabum*. Eſt autem *phararchus*, is qui præeſt turribus iis unde lumen ſublatum ſignificat navigantibus ubi loci ſint, & unde, ſi quid ſit quod ſcire opus ſit, ſublatis ignibus longo ordine, & immenſo ſpatio, dum turris turri vicinæ ſignum dat, res in disjunctiſſimis locis geſtæ cognoſcantur. Quanquam Strabo commemorat præfectos quoſdam in Arabia *phylarchos* appellatos. Quocirca neque quidquam olim mutavi, neque nunc muto. *Lambinus.* Fuit *Iamblichus Phylarchus* Emeſenorum in Syria ad Euphratem. Strabo lib. XVI. Ἀρέθουσα καὶ ἡ Σαμψικεράμου, καὶ ἡ Ἰαμβλίχου τοῦ ἐκείνου παιδὸς φυλάρχων τῶν Ἐμεσηνῶν ἔθνους. *Et Arethuſa Sampſicerami, & Iamblichi ejus filii, qui phylarchi populi Emeſſenorum fuerunt.* Illam vero regionem tenebant Arabes, ut ibidem docet Strabo. Arabum autem gens fuit in ἔθνη diviſa, ipſi φύλας vocant. unde ſuos dynaſtas vocarunt *Phylarchos*. Sicut etiam Saraceni ſuos duces ſic vocabant. vide Strabon. d. l. Joſephum antiquit. Jud. lib. 1, c. 13.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

amicumque eſſe reipub. noſtrae, litterae de eiſdem rebus mihi redditae ſunt. His rebus allatis, etſi intelligebam ſocios infirme animatos eſſe & novarum rerum exſpectatione ſuſpenſos, ſperabam tamen eos ad quos jam acceſſeram, quique noſtram conſuetudinem integritatemque perſpexerant, amiciores populo Romano eſſe factos: Ciliciam autem firmiorem fore, ſi aequitatis noſtrae particeps facta eſſet. Et ob eam cauſſam, & ut opprimerentur ii qui ex Cilicum gente in armis eſſent, & ut hoſtis is, qui eſſet in Syria, ſciret, exercitum populi Rom. non modo non cedere his nuntiis allatis, ſed etiam propius accedere: exercitum ad Taurum inſtitui ducere. Sed, ſi quid apud vos auctoritas mea ponderis habet, in iis praeſertim rebus quas vos audiſtis, ego paene cerno: magno opere vos & hortor & moneo, ut his provinciis ſerius vos quidem quam decuit, ſed aliquando tamen conſulatis. Nos quemadmodum inſtructos & quibus praeſidiis munitos ad tanti belli opinionem miſeritis, non eſtis ignari. quod ego negotium non ſtultitia obcaecatus, ſed verecundia deterritus, non recuſavi. Neque enim unquam ullum periculum tantum putavi quod ſubterfugere mallem, quam veſtrae auctoritati obtemperare. Hoc autem tempore res ſeſe ſic habet, ut niſi exercitum tantum, quantum ad maximum bellum mittere ſoletis, mature in has provincias miſeritis, ſummum periculum ſit ne admittendae ſint omnes hae provinciae, quibus vectigalia populi Romani continentur. Quamobrem autem

Suidam in φυλάρχης, & Iſ. Caſaubon. ad laudatum locum Strabonis: qui & ibi hæc addit: Quod Dionyſius Lambinus doctiſſimus alioqui vir *phararcho* legendum hoc loco putabat, indignum eſt eo homine in quo vel tantillum ſani judicii ſuperfuerit: quod mecum fatebuntur quicunque litteras Græcas penitius noverint. Porro *Iamblicho* huic fuit alius Iamblichus, & ipſe Romanorum amicitiam ſecutus, cui ab Auguſto patrium regnum eſt reſtitutum.

Quique noſtram conſuetudinem] Probo lectionem Corrigienſis, ingeniumque ac diligentiam ipſius laudo, qui *manſuetudinem* potius, quam *conſuetudinem* legendum putet. *Victorius.* *Manſuetudinem* habet vetus liber manuſcriptus, aliquanto (ut videtur) meliore ſententia. *Urſin.*

Serius vos quidem, quam decuit] Quidam legi volunt *debuit*, imperſonaliter, quod valde probo. *Lambin.*

Cybi-

tem in hoc provinciali dilectu ſpem habeatis aliquam, aſſa nulla eſt: neque multi ſunt, & diffugiunt, qui ſunt, tu oblato. Et, quod genus hoc militum ſit, judicavit fortiſſimus M. Bibulus in Aſia: qui, cum vos ei permiſtis, dilectum habere noluerit. Nam ſociorum auxilia pter acerbitatem atque injurias imperii noſtri, aut ita becilla ſunt ut non multum nos juvare poſſint, aut ita enata a nobis ut neque exſpectandum ab iis, neque committendum iis quidquam eſſe videatur. Regis Deiotari & luntatem & copias, quantaecunque ſunt, noſtras eſſe du. Cappadocia eſt inanis. Reliqui reges tyrannique nee opibus ſatis firmi, nec voluntate ſunt. Mihi in hac ucitate militum animus certe non deerit: ſpero ne conſim quidem. Quid caſurum ſit, incertum eſt. Vtinam ſalu noſtrae conſulere poſſimus; dignitati certe conſulemus.

EPISTOLA II.

ARGVMENTVM.

Exponit, audito Parthorum adventu, quid egerit pro tuenda proncia, ſociiſque in fide continendis; adjungit de rege Ariobarza ab inſidiis liberato. Eodem anno.

M. TVLLIVS M. F. CICERO PROCOS. S.P.D. COSS. PRAETT. TRIBB. PL. SENAT.

SI V. V. B. E. E. Q. V. Cum pridie Kalend. Sext. in provinciam veniſſem, neque maturius propter itinerum navigationum difficultatem venire potuiſſem, maxime onvenire officio meo reique p. conducere putavi, parare a quae ad exercitum quaeque ad rem militarem pertineent. Quae cum eſſent a me cura magis & diligentia, quam acultate & copia, conſtituta, nuntiique & litterae de bello a Parthis in provinciam Syriam illato, quotidie fere aferrentur, iter mihi faciendum per Lycaoniam & per Iſau-

ros

ros & per Cappadociam arbitratus ſum. erat enim magna ſuſpicio, Parthos ſi ex Syria egredi atque irrumpere in meam provinciam conarentur, iter eos per Cappadociam, quod ea maxime pateret, eſſe facturos. Itaque cum exercitu per Cappadociae partem eam quae cum Cilicia continens eſt, iter feci: caſtraque ad Cybiſtra, quod oppidum eſt ad montem Taurum, locavi: ut Artuaſdes, rex Armenius, quocunque animo eſſet, ſciret, non procul a ſuis finibus exercitum populi R. eſſe: & Deiotarum, fideliſſimum regem atque amiciſſimum reipub. noſtrae, maxime conjunctum haberem, cujus & conſilio & opibus adjuvari poſſet reſpub. Quo cum in loco caſtra haberem, equitatumque in Ciliciam miſiſſem, ut & meus adventus iis civitatibus, quae in ea parte eſſent, nuntiatus firmiores animos omnium faceret, & ego mature quid ageretur in Syria ſcire poſſem: tempus ejus tridui, quod in his caſtris morabar, in magno officio, & neceſſario mihi ponendum putavi. Cum enim veſtra auctoritas interceſſiſſet, ut ego regem Ariobarzanem, Euſeben & Philorhomaeum tuerer, ejuſque

CYbiſtra] Vide ad Attic. lib. v, epiſt. 20.

Artuaſdes] Vide ad epiſt. ſequentem.

Tempus ejus tridui] *Quinque dies* ſcribit & epiſt. 4 hujus libri, & lib. v ad Atticum. *Corradus.*

Veſtra auctoritas interceſſiſſet] Vos Senatuſconſultum feciſſetis, quo mihi præcipiebatur.

Ariobarzanem, Euſeben & Philorhomæum] *Ariob.* pium & amicum Romanis Græce autem rectius ſcriberetur. *Corrad.* *Philorh.* id eſt, amicum populi Ro. pro lege Manilia circa initium. unde in vett. nummis: ΒΑCΙΛΕΩΣ ΑΡΙΟΒΑΡΖΑΝΟΥ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ, quidam codd. *Philonicum.* Cl. Puteanus. Extant apud me duo antiqua numiſmata ex argento, quorum alterum habet imaginem *Ariobarzanis* circumſcripto titulo ΒΑΣΙΛΕ´ΩΣ Α´ΡΙΟΒΑΡΖΑ´ΝΟΥΣ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙ´ΟΥ. alterum Ariarathis cum litteris, ΒΑΣΙΛΕ´ΩΣ Α´ΡΙΑΡΑ´ΘΟΥ ΕΥ´ΣΕΒΟΥ͂Σ. Ex quibus inſcriptionibus intelligimus *Ariobarzanem* quidem appellatum fuiſſe *Philorhomæum*, Ariarathem vero *Euſeben.* Cicero tamen utrunque titulum ſoli tribuit Ariobarzani: niſi forte aliquod mendum ſit in his verbis, & nomen Ariarathes deſit, cum ſcriptum antea fuiſſet, *Ut ego reges Ariarathem & Ariobarzanem Euſeben & Philorhomæum*, &c. Incidi poſtea in argenteum nummum Ariobarzanis hujus, quem hic deſcribit Cicero, in cujus una parte Ariobarzanis ipſius imago, in altera inſcriptio inciſa eſt, ΑΡΙΟΒΑΡΖΑ´ΝΟΥΣ ΕΥ´ΣΕΒΟΥ͂Σ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙ´ΟΥ. *Urſin.*

A noſtro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

e regis ſalutem, incolumitatem regnumque defenderem,
gi regnoque praeſidio eſſem: adjunxiſſetiſque, ſalutem
is regis, populo ſenatuique magnae curae eſſe, quod nul-
unquam de rege decretum eſſet a noſtro ordine: exiſti-
avi me judicium veſtrum ad regem deferre debere, eique
aeſidium meum & fidem & diligentiam polliceri: ut,
uum ſalus ipſius, incolumitas regni mihi commendata eſ-
t a vobis, diceret, ſi quid vellet. Quae cum eſſem in con-
lio meo cum rege locutus: initio ille orationis ſuae vobis
aximas, ut debuit, deinde etiam mihi gratias egit: quod
permagnum & perhonorificum videbatur, S. P. Q. R.
ntae curae eſſe ſalutem ſuam: meque tantam diligentiam
dhibere, ut & mea fides & commendationis veſtrae aucto-
tas perſpici poſſet. Atque ille primo, quod mihi maxi-
aae laetitiae fuit, ita mecum locutus eſt, ut nullas inſidias
eque vitae ſuae, neque regno diceret ſe aut intelligere fie-
i, aut etiam ſuſpicari. Cum ego ei gratulatus eſſem, idque
ne gaudere dixiſſem, cohortatus, ut recordaretur caſum il-
um interitus paterni, & vigilanter ſe tueretur, atque admo-
itu ſenatus conſuleret ſaluti ſuae: tum a me diſceſſit in op-
idum Cybiſtra. Poſtero autem die cum Ariarathe, fratre
uo, & cum paternis amicis, majoribus natu, ad me in ca-
tra venit: perturbatuſque & flens, cum idem & frater fa-
ceret & amici, meam fidem, veſtram commendationem
implorare coepit. Cum admirarer, quid accidiſſet novi:
dixit, ad ſe indicia manifeſtarum inſidiarum eſſe delata,
quae eſſent ante adventum meum occultata, quod ii qui ea
patefacere poſſent, propter metum reticuiſſent: eo autem
tem-

A noſtro ordine] Senatorio. *Corradus.*

Quod ei permagnum & perhonorificum] Legendum ex antiquis libris, *quod & ei permagnum, & honorificum videbatur.* Grævius.

Atque admonitu ſenatus conſuleret ſaluti ſuæ] Quia Hittorpianus codex habebat *admonitum*, reſcribi volebat Guilielmius *ad monitum*, vel, quod Stewechianus *admoniti*, volebat *admonitis.* Sed his omnibus nihil opus. Paullo ante ſcribunt locupletius Palatinus ſextus & Hittorpianus, *idque me gaudere dixiſſem: & tamen adoleſcentem eſſem cohortatus.* Gebhardus.

Propter metum reticuiſſent] Locum non genuinum eſſe ſcripturæ varietate deprehendo. Palatinus ſextus, *tacuiſſent.*

tempore ſpe mei praeſidii compluris ea quae ſcirent, audacter ad ſe detuliſſe: in his amantiſſimum ſui, ſumma pietate praeditum, fratrem, dicere ea, quae is me quoque audiente dicebat, ſe ſollicitatum eſſe ut regnare vellet: id vivo fratre ſuo accidere non potuiſſe: ſe tamen ante illud tempus eam rem nunquam in medium propter periculi metum protuliſſe. Quae cum eſſet locutus, monui regem ut omnem diligentiam ad ſe conſervandum adhiberet: amicoſque patris ejus avique judicio probatos hortatus ſum, regis

ſent. alii *obticuiſſent*. primus vero & Stewechianus *renuntiaſſent*, unde faciendum forte *rem muſſaſſent*, ut volebat Guilielmius. *Gebhardus.*

Amicoſque in patris ejus fide, atque judicio probatos, &c.] Hoc loco veteres codices manci ſunt ad unum omnes, ut ſuſpicer hunc locum, ut multos alios, reſtitutum eſſe ſuppletumque ab aliquo arbitrio ſuo potius & conjectura, quam veterum & integrorum codicum auxilio. Nos tamen nulla re vulgatam & receptam lectionem permutavimus, ſuſpectum tamen mirum in modum habemus: nec enim valde ſincerus ſermo nobis videtur *in patris ejus fide atque judicio probatos*. Quid enim facit ibi præpoſitio illa *in*? nobis ſane omnem ſenſum (ſi legitima alia verba ſint) perturbare videtur, *Patris judicio probatos* optima nobis locutio videtur, *fide* non ita. videant, quæſo, hunc locum accuratius doctiores elegantioreſque viri: niſi fallor, parum hunc ſermonem probabunt: ἄκυρος enim profecto eſt, & male cohærens. nos tamen nihil aliud quam ſuſpicionem adferimus. cum fide tantum antiquam multorum codicum ſcripturam proponemus: quæ fortaſſe ſi diligentius animadverſa fuerit, magno erit adjumento ad veram lectionem inveſtigandam. eſt autem hæc, *Amicoſque in patris ejus, atque judicio probato hortatus ſum*, &c. *Victor.* *In patris ejus fide*] Al. *in patris ejus*. Fuit, quum ego ſuſpicatus ſum legendum eſſe *imperiis ejus*. Corr. *Amicoſq; , pat. ejus atq; avi jud. pr.*] Sic video nuper eſſe hunc locum emendatum a Tito Popmæo: & recte. nam vulgata lectio, *amicoſque in patris ejus fide, atque judicio*, &c. ferri non poteſt. *Lamb.* *Am.q; in patr. ejus atq; avi jud. pr.*] Repræſento lectionem, quam reperio in Palatino ſexto, optimo codice: nam primus, ſecund. tertius, Gruterianus, priſca editio, *amicoſque in patris ejus atque judicio probatos*: mutile. Quartus vero & quintus vulgatam & quam Victorius ſecutus eſt, prorogant, *amicoſque in patris ejus fide atque judicio probatos*. notat Egnatius in Mediceo ab aliena manu τὸ *fide* additum: quod Victorius quoque non diffitetur. mavult tamen deleri τὸ *in* Andreas Schottus lib. III Nodor. cap. 4. veſtigiis, ut ait, codicis Medicei inſiſtens, *amicoſque patris ejus avique judicio probatos*, emendabat. mihi non diſplicet Titi Popmæ conjectura quam proxima noſtro libro; *amicoſque patris ejus atque avi judicio probatos*. Gebhardus. Nihil certius eſt emendatione Andreæ Schotti. Nam τὸ *in* etiam in Menteliano non conſpicitur; in quo legitur, *amicoſque ipſius ejus atque judicio probatos*. ex *avique* vero natum eſt *atque*. Sed & ipſa ſententia poſtulat hanc lectionem. Non intellexit Manutius hunc locum. *Amici* enim ſunt conſiliarii Regum & principum, quos *purpuratos aulicos* vocat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ıgis ſui vitam, docti caſu acerbiſſimo patris ejus, omni cu- ı cuſtodiaque defenderent. Cum rex a me equitatum co- ırtiſque de exercitu meo poſtularet, etſi intelligebam, ve- ro ſenatuſconſulto non modo poſſe me id facere, ſed et- m debere: tamen, cum reſpub. poſtularet, propter quo- dianos ex Syria nuntios, ut quam primum exercitum ad iliciae fines adducerem: cumque mihi rex, patefactis jam ıſidiis, non egere exercitu populi Romani, ſed poſſe ſe ſuis pibus defendere videretur, illum cohortatus ſum, ut in ıa vita conſervanda primum regnare diſceret: a quibus erſpexiſſet ſibi inſidias paratas, in eos uteretur jure regio: oena afficeret eos quos neceſſe eſſet, reliquos metu libera- ret:

ıt Tac. qui & *comites* dicti. Suet. Tib. ap. 46 & 55. Vetus inſcriptio,

C. SENTIO
SEVERO
QVADRATO
C. V. COS.
AMICO ET
COM. AVG. N.

'ide quæ notavi ad Juſtin. lib. I, c. 4. *Amici* igitur *patris avique judicio proba-i* ſunt Conſiliarii, quorum fidem ıater avuſque in teſtamentis ſuis lau- laverant, & filiis commendaverant. Ut hic *probari judicio* ſic in lib. XIII, ɛp. 46. *ornari judicio: & hominem pro-bum exiſtimares, qui patroni judicio or-natus eſſet.* & contra *improbari judicio.* Sic dicitur eadem ratione, qui in te- ſtamento eſt præteritus, cum jure co- gnationis ei hæreditatis conſortium ac pars deberetur, *judicio improbatus.* Cic. pro domo ſua: *Cum Marci Papirii fra-tris ſui eſſet teſtamento & judicio improba-tus, nomen ejus ſe velle perſequi dixit.* pro quo dixit *judicio notari* in Orat. pro Sext. *Judicium* autem ſæpe eſt judi- cium extremum, teſtamentum. Ju- ſtin. lib. V, c. II. *Regnum Artaxerxi,* (Darius) *Cyro civitates, quarum præfectus erat, teſtamento legavit. Sed Cyro judi-cium patris injuria videbatur.* Plin. lib. VII, ep. 31. *Idem quam reverenter, quam feliciter amicos colat, multorum ſupremis judiciis credere potes.* hoc eſt, teſtamen- tis. *Græv.*

Pœna afficeret eos quos neceſſe eſſet, cæte-ros metu liberaret] Quomodo regnare oporteret, præclare intelligebat Cice- ro: ſciebatque inutile eſſe, quemad- modum non graviter animadvertere in eos qui in vitam principis conſpi- raſſent, ita etiam eos, qui non valde illi culpæ affines eſſent, in diuturnio- re metu continere: homines enim propter metum ſæpe fortia, & callida conſilia in animo verſant: ac deſpe- ratione ſuadente, ea tentant quæ niſi omnem ſpem ſuæ ſalutis abjeciſſent, nunquam attingerent. Eſt igitur con- ſilium Ciceronis, Ariobarzani ipſi, & iis qui in eum leviter peccaſſent, ſalu- tare: nam eos tantum necandos cen- ſet quos neceſſe eſſet, reliquis autem ignoſcendum: ac non ſolum igno- ſcendum, ſed etiam omnem timorem illis eripiendum. Plato in epiſtola ſua oſtendit, Dionyſium Syracuſarum ty- rannum a nullo doctum, ut valde re- gnandi peritum hoc pulchre tenuiſſe: cum enim & ſe, & alios læſiſſet, anim- advertiſſetque ipſos propter has inju- rias male affectos eſſe, veritus, ne me- tu inducti, audax aliquod facinus ag- grederentur, conabatur blandis ver- bis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ret : praeſidio exercitus mei ad eorum qui in culpa eſſent timorem potius, quam ad contentionem uteretur. fore autem, ut omnes, quum ſenatuſconſult. noſſent, intelligerent, me regi, ſi opus eſſet, ex auctoritate veſtra praeſidio futurum. Ita confirmato illo ex eo loco caſtra movi, iter in Ciliciam facere inſtitui : cum hac opinione e Cappadocia diſcederem, ut conſilio veſtro, caſu incredibili ac paene divino, regem, quem vos honorificentiſſime appellaſſetis nullo poſtulante, quemque meae fidei commendaſſetis & cujus ſalutem magnae vobis curae eſſe decreviſſetis, meus adventus praeſentibus inſidiis liberaret. Quod ad vos a me ſcribi non alienum putavi, ut intelligeretis ex iis quae paene acciderunt, vos multo ante, ne ea acciderent, providiſſe : eoque vos ſtudioſius feci certiores, quod in rege Ariobarzane ea mihi ſigna videor virtutis, ingenii, fidei benevolentiaeque erga vos perſpexiſſe, ut non ſine cauſſa tantam curam in ejus vos ſalutem diligentiamque videamini contuliſſe.

EPI-

bis, & omni genere comitatis omnem metum ex animis ipſorum pellere, ipſumque in primis Platonem bene ſperare jubebat. Verba Platonis hæc ſunt, quæ quia elegantiſſima ſunt & huic loco valde accommodata, libenter adpoſuimus : ὁ δ᾽ αἰσθανόμενος πάντας ἡμᾶς οὕτω διατεθέντας, φοβούμενος μὴ μεῖζον ἐκ τῶν φόβων γένοιτό τι, φιλοφρόνως πάντας ἀνελάμβανε, καὶ δὴ καὶ αὐτὸν ἐμὲ παρεμυθεῖτο καὶ θαρρεῖν διεκελεύετο. *Victorius.*

Ut intelligeretis ex iis quæ pæne acciderunt] Mediceus codex *ut* non habet, quod culpa librarii factum procul dubio arbitrarer, niſi in ſimili ſententia, & elocutione hoc idem non multo poſt commiſiſſet : nam in altera epiſtola ad Catonem ſic locus ille in eo libro inſcriptus eſt : *Cujus etiam interitum facile intelligerem, mihi quantum tribueres Milonis cauſſa in ſenatu defendend[a] approbaris.* Ac ne nunc quidem affir[-] marim mendo hos locos vacare : eſ[t] enim durus ſermo, & auribus mei[s] novus : hoc tamen propter libri ipſiu[s] auctoritatem adnotare volui, ſi fort[e] elocutio vera & recta (quod non puto) eſſet. diligentia mea, ſi non doctrina æquis probiſque viris ingrata non erit *Idem.*

Ut non ſine cauſſa tantam curam in eju[s] vos ſalutem videamini contuliſſe] Retrax[i] hic ex Amſtelodamenſi, Menteliano ac meo ſecundo fugitivam voculam quæ male in editionibus deſideratu[r] Sic autem in his libris ſcribitur, *ut no[n] ſine cauſſa tantam curam in ejus vos ſalutem diligentiamque videamini contuliſſe.* Græviuſ.

M.T.

EPISTOLA III.

ARGVMENTVM.

Scribit de rumore Parthici belli: & affert excuſationem, cur ...*lice nihil ſcripſerit. Eodem anno.*

MARCVS CICERO M. CATONI S.D.

CVm ad me legati, miſſi ab Antiocho Commageno, veniſſent in caſtra ad Iconium a.d. III Non.Septembr. ...ue mihi nuntiaſſent, regis Parthorum filium, quo cum ...et nupta regis Armeniorum ſoror, ad Euphraten cum ...aximis Parthorum copiis multarumque praeterea gen-...um magna manu veniſſe, Euphratenque jam tranſire coe-...ſſe: dicique Armenium regem in Cappadociam impe-...m eſſe facturum: putavi, pro noſtra neceſſitudine, me ...oc ad te ſcribere oportere. Publice propter duas cauſſas ...hil ſcripſi: quod & ipſum Commagenum legati dicebant ... ſenatum ſtatim nuntios litteraſque miſiſſe: & exiſtima-...m M. Bibulum proconſulem, qui circiter Idus Sextilis ... Epheſo in Syriam navibus profectus erat, quod ſecundos ...ntos habuiſſet, jam in provinciam ſuam perveniſſe: cu-...s litteris omnia certiora perlatum iri ad ſenatum putabam. ...lihi, ut in hujuſmodi re tantoque bello, maximae curae ...t, ut quae copiis & opibus tenere vix poſſumus, ea man-...etudine & continentia noſtra, ſociorum fidelitate te-neamus.

M. T. C. IMPER. M. CATONI] Quum hanc epiſtolam ...ipſit Cic. nondum *Imp.* fuerat ap-...llatus: ut id nomen omitti debeat. ...*rradus.* Recte animadvertit Corra-...us, Manutius & Sigonius vocem *Im-...ratoris* mendoſam eſſe. Hinc cum ...ec in Amſtelodamenſi, nec in Men-...liano nec in meo ſecundo conſpice-tur, eam delendam eſſe judicavi. ...*ævius.*

Regis Parthorum filium] Pacorum. *Corr.*

Regis Armeniorum] Artuaſdæ. qui Tigranis fuit filius: quem modo *Artuaſden*, modo *Artabaſden* appellari video. *Idem.*

Armenium regem] Ipſum Artuaſden. *Idem.*

Ut, quæ copiis & opibus vix tenere poſſumus] Nonius Marcell. in voce Continens, legit, *ferre vix poſſumus, ea manſ. & contin. noſtra, ſociorum fidelitate tueamur.* Lambin.

neamus. Tu velim, ut conſueſti, nos abſentes diligas & defendas.

EPISTOLA IV.

ARGVMENTVM.

Res a ſe in provincia geſtas ordine exponit : & , ut earum cauſſa ſupplicatio ſibi, favente Catone, decernatur a ſenatu, cupere ſe ingenue confitetur. Paullo, Marcello Coss. Tres partes hujus epiſtolae ſunt, prooemium, narratio, petitio; prooemium, cur narretur, oſtendit; narratio, cur petatur. In prima prooemii parte, Catonis benevolentia quaeritur, commemorata ejus auctoritate & virtute, utraque ſumma & ſingulari. in fine, non ſolere Catonem oſtenditur, ambitionis cauſſa quidquam concedere, ſed, quod ab eo pe tendum ſit, probari prius oportere. Narratio duo genera complecti tur, unum, res bellicas; alterum, inſtituta pacis & rationem admi niſtratae provinciae. Petitio multas habet partes. Petitur ab e cujus allatura ſummam laudem ſententia videatur. Rogare non e neceſſe: non enim patitur amicitia, mutuis officiis & ſtudiis confir mata & aucta: admonere ſatis eſt. Amovetur inanis gloriae ſuſpi cio: quod fieri neceſſe erat cum ad Stoicum hominem Catonem, q ad unam virtutem omnia referret, ſcriberetur. Preces adhibentu cum ea tamen conditione, ſi res geſtae ſupplicatione dignae videantu quanquam id, quod armis & militari virtute geſtum, ſit illuſtrius a majus cum adjungitur aequitas imperatoris & abſtinentia. Poſtr mo, quaſi haec ad impetrandum non ſufficiant, allegatur ad Cat nem Philoſophia, quae petitionem adjuvet, ſuique alumni laude alteri alumno commendet. Abſoluta petitione, opinionem & jud cium ſuum de Catonis officio, ſi eum ornare ſua ſententia & ſuppl cationis honorem decernere voluerit, ita Cicero demonſtrat, ut, aſſequatur quod cupit, id acceptum illi referre velit: quaſi reliqu rum amicorum ſtudiis aſſequi non potuerit, niſi Catonis auctorit acceſſiſſet.

M.

M. T. C. IMP. M. CATONI S.D.

SVmma tua auctoritas fecit, meumque perpetuum de tua ſingulari virtute judicium, ut magni mea intereſſe putarem, & res eas quas geſſiſſem tibi notas eſſe, & non ignorari a te qua aequitate & continentia tuerer ſocios, provinciamque adminiſtrarem. His enim a te cognitis, arbitrabar, facilius me tibi quae vellem probaturum. Cum in provinciam pridie Kal. Sext. veniſſem, & propter anni tempus ad exercitum mihi confeſtim eſſe eundum viderem, biduum Laodiceae fui, deinde Apameae quatriduum, triduum Synnadis, totidem dies Philomeli. Quibus in oppidis cum magni conventus fuiſſent, multas civitates acerbiſſimis tributis & graviſſimis uſuris & falſo aere alieno liberavi. Cumque ante adventum meum ſeditione quadam exercitus eſſet diſſipatus, quinque cohortes ſine legato, ſine tribuno militum, denique etiam ſine centurione ullo apud Philomelum conſediſſent, reliquus exercitus eſſet in Lycaonia, M. Anneio legato imperavi, ut eas quinque cohortes ad reliquum exercitum duceret, coactoque in unum locum exercitu, caſtra in Lycaonia apud Iconium faceret. Quod cum ab illo diligenter eſſet actum, ego in caſtra a. d. VII Kal. Septemb. veni: cum interea ſuperioribus diebus ex ſenatuſconſulto, & evocatorum firmam manum, & equitatum ſane idoneum, & populorum liberorum regumque ſociorum auxilia voluntaria comparaviſſem. Interim cum, exercitu luſtrato, iter in Ciliciam facere coepiſſem Kal. Septemb. legati a rege Commageno ad me miſſi, pertumultuose, neque tamen non vere, Parthos in Syriam tranſiſſe nuntiaverunt. Quo audito, vehementer ſum commotus cum de Syria tum de mea provincia, de reliqua denique Aſia. Itaque

B*Iduum Laodiceæ fui*] In his diebus, qui aliter hic atque in epiſtolis ad Atticum ſcribuntur, videtur eſſe Ciceronis μνημονικὸν ἁμάρτημα. *Corrad.*

Falſo ære alieno liberavi] *Et magno ære alieno liberavi*, videtur ſcribendum. *Urſinus.* Sed vide Manut.

Evocatorum] Vide ad epiſt. 6 lib. III.

que exercitum mihi ducendum per Cappadociae regionem eam, quae Ciliciam attingeret, putavi. Nam ſi me in Ciliciam demiſiſſem, Ciliciam quidem ipſam propter montis Amani naturam facile tenuiſſem: (Duo ſunt enim aditus in Ciliciam ex Syria, quorum uterque parvis praeſidiis propter anguſtias intercludi poteſt, nec eſt quidquam Cilicia contra Syriam munitius:) ſed me Cappadocia movebat: quae patet a Syria, regeſque habet finitimos qui etiamſi ſunt amici nobis, tamen aperte Parthis inimici eſſe non audent. Itaque in Cappadocia extrema non longe a Tauro apud oppidum Cybiſtra caſtra feci, ut & Ciliciam tuerer, & Cappadociam tenens, nova finitimorum conſilia impedirem. Interea in hoc tanto motu, tantaque exſpectatione maximi belli, rex Deiotarus, cui non ſine cauſſa plurimum ſemper & meo & tuo & ſenatus judicio tributum eſt, vir cum benevolentia & fide erga populum R. ſingulari, tum praeſentia, magnitudine & animi & conſilii, legatos ad me miſit, ſe cum omnibus ſuis copiis in mea caſtra eſſe venturum. Cujus ego ſtudio officioque commotus, egi ei per litteras

Tum præſenti magnitudine & animi & conſilii] Ego ex illis ſum qui cum *præſentia* in Mediceo ſcriptum inveniſſem, vitioſum locum putavi, minus tamen quam in impreſſis inquinatum. Quod *præſtanti* aut *præſenti magnitudine* animi, recte dici poſſe nonnulli negant, ſe ipſos quoque reprehendunt, qui in priore ſua editione *præſenti magnitudine* ſcripſerunt: nam quod multos accuſant, qui ex *præſente*, *præſtantem* faciunt: me laudent neceſſe eſt, qui contra ex *præſtanti*, *præſenti* feci. Si vetus autem ſcriptura, elocutioque recta & integra eſſe ab eruditis viris, & non dura & aſpera judicabitur, ego illam valde amabo, quippe quam in libris iis quibus multum tribuo, invenerim. *Victor.* *Tum præſtanti magnitudine*] Secutus ſum codices Memm. rejecta & vulgata lectione, *præſenti magnit.* quam Florentini probant. Non damno tamen Manutii lectionem, *tum præſentia, magnitudine & animi & conſ.* Lambinus. *Tum præſenti magnitudine*] Palatini, Hittorpianus, *tum præſentia magn.* ſicut & Mediceus. Unde recte hanc lectionem extricavit Victorius, quæ viſitur quoque in Vaticani excerptis: Manutius tamen, *tum præſentia, magnitudine & animi & conſilii.* Gebhardus. Hercule non eſt ut diſcedamus a ſcriptura librorum antiquiſſimorum, qui omnes *præſentia* legunt, etiam Amſtelodam. & Mentel. qui tamen ſcribit, *tum præſentia, tum magnitudine.* Poſtquam omnia diu conſideravi in eam diſceſſi ſententiam *magnitudine* eſſe interpretationem τῦ *præſentia*, quæ margini illita poſtea in ipſum contextum irrepſit. de quo loquendi genere alibi plura diximus. *Grævius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

:ras gratias: idque ut maturaret hortatus ſum. Cum au- :m ad Cybiſtra propter rationem belli quinque dies eſſem ıoratus, regem Ariobarzanem, cujus ſalutem a ſenatu, te uctore, commendatam habebam, praeſentibus inſidiis ec opinantem liberavi: neque ſolum ei ſaluti fui, ſed et- ım curavi ut cum auctoritate regnaret. Metram, & eum, uem tu diligenter mihi commendaras, Athenaeum, im- ortunitate Athenaidis exſilio multatos, maxima apud re- em auctoritate gratiaque conſtitui. Cumque magnum ellum in Cappadocia concitaretur, ſi ſacerdos armis ſe, uod facturus putabatur, defenderet, adoleſcens & equi- atu & peditatu & pecunia paratus, & toto, iis qui novari liquid volebant: perfeci ut e regno ille diſcederet, rexque ſine

Metram] *Mithram* opinor ſcriben- um ex antiquis lapidum monumen- s. *Urſinus.*

Importunitate Athenaidis] *Iniquitate,* ro *importunitate* habent aliquot vete- :s libri. *Idem.* Sed rectius ii qui *im- ortunitate* habent. *Importunitas* enim ſt impotens & crudelis dominatio, ut *nportuniſſimi tyranni*, alibi dixit. vide 1anut. ad lib. IX, ep. 21.

Sacerdos] *Sacerdos*, auctore Strabo- e, in Cappadocia ſecundus poſt re- em erat in honore, ſæpiuſque reges : ſacerdotes ex eadem erant gente. *orradus.* Vid. Manut.

Et toto iis, qui novari aliquid volebant] Iæc erat vulgatorum omnium, nec ıon antiquorum corrupta profecto le- tio: alii aliis modis emendarunt, ıonnulli *& pecunia paratus & ſociis* le- unt. Quidam, *& pecunia paratus, & nimo.* Nos etiam pro viribus conati umus hoc mendum corrigere, & in e tam incerta, & in qua omnes labo- arint, ſibique indulſerint, nonnihil ıobis permiſimus: abundare enim :enſuimus ex priore monoſyllabo, ac- :eptam priorem litteram ſequentis di- tionis, & eandem litteram inter duas vocales ſitam, ex *i*, importune *t* fa- ctam. Nam parvam illam lineam, quæ elementum id commutat, exiſti- mavimus ſupra tres illas vocales adpo- ni debuiſſe, ſic *ōio* ut nota eſſet quæ compendioſam illam dictionem per- ficeret, ut *omnino* ſignificaret. Nos hac conjectura ducti, auſi ſumus ita lo- cum reſtituere. Nam quin ſententia egregia ſit ſi ita legas, nullum puto contradicturum: minus etiam a pri- ſcis veſtigiis declinavimus, ut qui- vis exiſtimare poteſt. *Victorius. Idem in poſterioribus annotationibus: Et toto iis* antea legebatur, non in impreſ- ſis tantum, ſed etiam manuſcriptis codicibus, unum excipio qui *& ſo- ciis* habebat. Locum vitium habere ſuſpicati ſumus, & *omnino* non in- commode legi poſſe judicavimus: ar- bitrati locum quondam ita ſcriptum fuiſſe, *& ōio* ex qua ſcriptura poſtea ab imperitis librariis *& toto* factum ſit. Deceptine tunc ſimus eruditi judica- bunt: nos quidem, niſi aliud contra nos excogitatur, in ſententia perma- nemus. Nam quam quidam vulga- tam lectionem, a ſe quoque olim da- mnatam, tuentur, utunturque ad eam probandam loco Ciceronis ad At- ticum: verum id eſſe crederem, ſi hic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſine tumultu ac ſine armis, omni auctoritate aulae communita, regnum cum dignitate obtineret. Interea cognovi multorum litteris atque nuntiis, magnas Parthorum copias & Arabum ad oppidum Antiocheam acceſſiſſe, magnumque eorum equitatum, qui in Ciliciam tranſiſſet, ab equitum meorum turmis & a cohorte praetoria, quae erat Epiphaneae praeſidii cauſſa, occidione occiſum. Quare cum viderem a Cappadocia Parthorum copias averſas, non longe a finibus eſſe Ciliciae, quam potui maximis itineribus ad Amanum exercitum duxi. Quo ut veni, hoſtem ab Antiochea receſſiſſe, Bibulum Antiocheae eſſe cognovi: Deiotarumque confeſtim jam ad me venientem cum magno & firmo equitatu & peditatu, & cum omnibus ſuis copiis, certiorem feci, non videri eſſe cauſſam cur abeſſet a regno: meque ad eum, ſi quid novi forte accidiſſet, ſtatim litteras nuntioſque miſſurum eſſe. Cumque eo animo veniſſem, ut utrique provinciae, ſi ita tempus ferret, ſubvenirem: tum id, quod jam ante ſtatueram, vehementer intereſſe utriuſ-

ut alibi fecit, *& quod totum eſt*, dixiſſet. Semper enim inveni ita Ciceronem locutum eſſe, cum hoc ſignificare vult, ut præter exemplum ab illis adductum, hoc ad Q. Fratrem aperte oſtendit, 290. *totum in eo eſt (quod mihi erit curæ) tectorium ut concinnum ſit.* nam *& toto* hac ſententia nimis durum eſt, & niſi valde fallor, probari nullo pacto poteſt. *Toto iis*] Al. *ſociis.* alii, *omnino iis* legunt: alii *iis.* & paullo poſt, *e toto regno;* ut verbum illud e loco ſuo in alienum migrarit. *Corradus.* Cum & in vulgatis libris & in manuſcriptis legeretur *& toto iis*, Ranconetus conjectura ductus legendum putabat, *extorta iis qui*, &c. Sed Victorius melius, *& omnino iis qui*, &c. Alii, *& ſociis, qui*, &c. *Lambinus.* *Et toto, iis qui novari aliquid volebant*] Retinui lectionem Manutianam, quam & Victorius in ſuis invenit, teſtorque eam exſtare in Pal. primo, quarto, quinto, & editionum primaria. Victorius tamen ex conjectura, *& omnino iis, qui novari aliquid vol.* quam præ ſe ferunt excerpta Vaticani. Palatinus ſextus & Hittorpianus, *& tuto his.* Peckio excerpta, & alius Guilielmio inſpectus *& toto is.* legit inde *ultroneis*, vel *& vero his.* Puteanus conabatur, *pecunia paratus, extorta iis*, &c. *Gebhard.*

Epiphaneæ] *Epiphanea* eſt oppidum Ciliciæ, aliud ab illo quod ad Orontem in Syria fuit.

Ut utrique provinciæ] Syriæ & Ciliciæ. *Corrad.*

Si ita tempus ferret] Duo codices Memmiani habent, *ſi ita opus foret.* quod non placet. *Lambinus.*

Tum id, quod jam ante ſtatueram] Hæc lectio ex Mediceo eſt, ab Egnatio, ad primam impreſſionem enotata, & ab Victorio quoque uſurpata in editione: conſpicio jam eam quoque in Palatinis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

riuſque provinciae, pacare Amanum, & perpetuum ho- m ex eo monte tollere, agere perrexi. Cumque me diſce- re ab eo monte ſimulaſſem, & alias partes Ciliciae petere, eſſemque ab Amano iter unius diei, & caſtra apud Epi- aneam feciſſem: a. d. quartum Idus Octobres, cum ad- ſperaſceret, expedito exercitu ita noctu iter feci ut ad ter- um Idus Octobres, cum luciſceret, in Amanum aſcende- m: diſtributiſque cohortibus & auxiliis, cum aliis Q. Fra- r, legatus, mecum ſimul, aliis C. Pontinius legatus, reli- uis M. Anneius & L. Tulleius legati praeeſſent: pleroſque c opinantes oppreſſimus, qui occiſi, captique ſunt inter- uſi fuga. Eranam autem, quae fuit non vici inſtar, ſed bis, quod erat Amani caput, itemque Sepyram & Com- orin, acriter & diu repugnantibus, Pontinio illam par- tem

s, Vaticani excerptis. Hittorp. vulgo *men id, quo jam ante conſtitueram.* Paul- poſt Hittorpianus codex legit, *ab- ẽmque Amano iter unius diei.* putatque uilielmius legendum *abiſſemque A- ano.* Gebhardus.

A. d. IIII *Idus Octobr.*] Ita legi de- t. Nam quo profectus eſt IIII Id. III Id. pervenit. *Corradus.*

M. Annius & L. Tulleius] In epiſto- s ad Att. ſemper ſcribitur *M. Annius L. Tullius.* Idem.

Qui occiſi, captique ſunt, intercluſi reli- ui, fugeranam autem, &c.] Nos hoc oco Mediceum codicem, ut probio- em, integrioremque ſecuti ſumus: ullum enim meliorem, minuſve orruptum invenimus. Quare cum ic noſtrum librum legis, puta te mi- æ vetuſtatis exemplar ante oculos ha- ere. Confugio autem hic ad vetuſta- em, fidemque antiqui codicis. ſunt nim hæc tam minuta caſtella, ut vix libi reperias nomina eorum, ut poſ- ſit aliorum ſcriptorum teſtimonio confirmari veræ lectionis integritas. Vox illa *reliqui* in nullis eſt antiquis, & profecto abundat: dicit enim ſe pleroſque, nec opinantes oppreſſiſſe, qui occiſi, captique ſunt *intercluſi fu- ga.* Quos enim fuga ſubito adventu intercluſerunt, hi occiſi, captique ſunt. Docet autem quomodo capi, oc- cidique potuerint. Non enim illis fu- ga patuit in caſtella, obſtructis a mili- tibus viis. *Intercludi fuga*, ut *intercludi commeatibus*, dictum eſt. *Eranam* au- tem vicum, ſeu urbem (ut vult Ci- cero, ut ſe magnas res gèſſiſſe oſ- tenderet) nullibi memini me legiſ- ſe. *Victorius.* *Intercluſi reliqui fugera- nam*] Alii legunt, *intercluſi fuga. Era- nam.* Hæc autem loca, quæ a Cice- rone ſcribuntur, ſunt adeo ignobi- lia, ut non multum operæ iis perqui- rendis ſit ponendum. *Corradus.* *Qui occiſi captique ſunt, intercluſi fuga. Era- nam* &c.] In Mediceo erat, *intercluſi fugæ ranam*, ex qua recte hanc lectio- nem extricavit accuratiſſimus Victo- rius. Nam vox *reliqui* ab omnibus no- ſtris æque abeſt. Primus Palatinus & priſca editio, *intercluſi fugierant amani autem.* Gebhard.

Acriter & diu repugnantibus] Videtur legendum *repugnantes:* verumtamen nihil muto. ſubintelligi enim poteſt, hoſtibus, vel aliquid tale. *Lambin.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tem Amani tenente, ex antelucano tempore, uſque ad horam diei decimam, magna multitudine hoſtium occiſa, cepimus: caſtellaque ſex capta: complura incendimus. His rebus ita geſtis, caſtra in radicibus Amani habuimus apud Aras Alexandri quatriduum: & in reliquiis Amanì delendis agriſque vaſtandis, quae pars ejus montis meae provinciae eſt, id tempus omne conſumſimus. Confectis his rebus, ad oppidum Eleutherocilicum Pindeniſſum exercitum adduxi: quod cum eſſet altiſſimo & munitiſſimo loco, ab iiſque incoleretur qui ne regibus quidem unquam paruiſſent: cum & fugitivos reciperent, & Parthorum adventum acerrime exſpectarent: ad exiſtimationem imperii pertinere arbitratus ſum comprimere eorum audaciam, quo facilius etiam ceterorum animi, qui alieni eſſent ab imperio noſtro, frangerentur. Vallo & foſſa circumdedi, ſex caſtellis caſtriſque maximis ſepſi; aggere, vineis, turribus oppugnavi, uſuſque tormentis multis, multis ſagittariis, màgno labore meo, ſine ulla moleſtia ſumtuve ſociorum, ſeptimo quinquageſimo die rem confeci: ut omnibus partibus urbis diſturbatis, aut incenſis, compulſi in poteſtatem meam pervenirent. His erant finitimi pàri ſcelere & audacia Tibarani: ab his, Pindeniſſo capto, obſides accepi, exercitum in hiberna dimiſi. Q. Fratrem negotio praepoſui, ut in vicis aut captis aut male pacatis exercitus collocaretur. Nunc velim tibi ſic perſuadeas, ſi de his rebus ad ſenatum relatum ſit, me exiſtimaturum, ſummam mihi laudem tributam, ſi tu honorem meum ſententia tua comprobaris. Idque, etſi talibus de rebus graviſſimos homines & rogare ſolere

Apud aras Alexandri] Sup. lib. 2, ep. 10. *Corrad.*

Eleutherocilicum] Al. ἐλευθέρων Κιλίκων· hoc eſt, liberorum Cilicum. nam teſtatur Plinius, in illis locis populos plures liberos fuiſſe. *Corradus.*

Pindeniſſum] Eſt ad montem Amanum in Cilicia.

Tibarani] Scribendum opinor *Tibareni*: Græce enim Τιβαρηνοί. Urſin. Hi *Tibarani*, ſive *Tebarani*, nam & ſic veteres ſcribunt libri, quinam ſint, nondum eruditorum induſtria potuit indagare. Nam *Tibareni* ſupra Armeniam, vicini Moſſynæcis & Chalybibus longiſſime ab hoc tractu ſunt remoti.

Cum

re & rogari ſcio, tamen admonendum potius te a me quam
ogandum puto. Tu es enim is qui me tuis ſententiis ſaepiſ-
me ornaſti: qui oratione, qui praedicatione, qui ſummis lau-
ibus in ſenatu, in concionibus ad coelum extuliſti: cujus ego
emper tanta eſſe verborum pondera putavi, ut uno verbo
uo cum mea laude conjuncto, omnia adſequi me arbitra-
er. Te denique memini, cum cuidam clariſſimo atque o-
timo viro ſupplicationem non decerneres, dicere, te de-
returum, ſi referretur ob eas res quas is conſul in urbe geſ-
iſſet. Tu idem mihi ſupplicationem decreviſti togato, non
it multis, repub. bene geſta, ſed, ut nemini, rep. conſerva-
a. Mitto, quod invidiam, quod pericula, quod omnes meas
empeſtates & ſubieris, & multo etiam magis, ſi per me li-
uiſſet, ſubire paratiſſimus fueris: quod denique inimicum
neum, tuum inimicum putaris: cujus etiam interitum, ut
acile intelligerem, mihi quantum tribueres, Milonis cauſ-
a in ſenatu defendenda approbaris. A me autem haec ſunt
profecta, quae ego in beneficii loco non pono ſed in veri
eſtimonii atque judicii, ut praeſtantiſſimas tuas virtutes
non tacitus admirarer (quis enim idem non facit?) ſed in o-
mnibus orationibus, ſententiis dicendis, cauſſis agendis,
omnibus ſcriptis, Graecis, Latinis, omni denique varieta-
te

Cum cuidam clariſſimo] Cæſari, niſi fallor. Nam cum in ſenatu, ut refert Plutarchus, Cæſari ſupplicatio decerneretur, Cato cenſuit Cæſarem potius hoſtibus dedendum. *Corradus.*

Quas is conſul in urbe geſſiſſet] Antiqui mei vulgatam receptamque lectionem habent: alius codex (ut quidam tradunt) *quas conſul in urbe geſſiſſet.* Verius tutiuſque de tota hac re ſtatui poſſet, ſi vir, de quo loquitur, & negotium etiam ipſum, de quo agit, intelligeretur. Quis enim ſcit an intelligat P. Lentulum, qui cum Ciceronis cauſſam Cos. enixe adjuviſſet, poſteaque fortaſſe ob res foris geſtas ſupplicationes ſibi decerni poſtulaſſet, adverſum habuerit Catonem, qui in ea re diſputanda vocem illam conjecerit, *Se decreturum fuiſſe, ſi referretur ob eas res quas idem Cos. in urbe geſſiſſet?* Nam ita etiam Cato præclarum de Cicerone judicium fecerit: cum cenſuerit res illas quæ pro ſalute ipſius ſine armis geſtæ eſſent, dignas eſſe ſupplicatione, ac præponendas iis quas in imperio cum exercitu idem ille, qui ei quondam ſaluti fuerat, pro Rep. geſſiſſet. Neque tamen hoc quod a nobis cogitatum eſt, verum eſſe affirmamus, ſed hujuſmodi aliquid quod idoneum ſenſum habeat, conſervata recepta lectione, intelligi commode poſſe judicamus. *Victorius.*

Rep. conſervata] Conjuratione Catilinæ oppreſſa. *Corrad.*

te litterarum mearum, te non modo iis quos vidiſſemus, ſed iis de quibus audiſſemus, omnibus anteferrem. Quaeres fortaſſe, quid ſit quod ego hoc neſcio quid gratulationis & honoris a ſenatu, tanti aeſtimem. Agam jam tecum familiariter, ut eſt & ſtudiis & officiis noſtris mutuis & ſumma amicitia dignum, & neceſſitudine etiam paterna. Si quiſquam fuit unquam remotus & natura & magis etiam, ut mihi quidem ſentire videor, ratione atque doctrina ab inani laude & ſermonibus vulgi, ego profecto is ſum. Teſtis eſt conſulatus meus: in quo, ſicut in reliqua vita, fateor ea me ſtudioſe ſecutum ex quibus vera gloria naſci poſſet: ipſam quidem gloriam per ſe nunquam putavi expetendam. Itaque & provinciam ornatam, & ſpem non dubiam triumphi, neglexi. Sacerdotium denique, cum (quemadmodum te exiſtimare arbitror) non difficillime conſequi poſſem, non appetivi. Idem poſt injuriam acceptam, quam tu reip. calamitatem ſemper appellas, meam non modo non calamitatem ſed etiam gloriam, ſtudui quam ornatiſſima ſenatus populique Roman. de me judicia intercedere. Itaque & augur poſtea fieri volui, quod antea neglexeram: & eum honorem, qui a ſenatu tribui rebus bellicis ſolet, neglectum a me olim, nunc mihi expetendum puto. Huic meae voluntati, in qua ineſt aliqua vis deſiderii, ad ſanandum vulnus injuriae, ut faveas, adjutorque ſis, quod paullo ante me negaram rogaturum, vehementer te rogo: ſed ita, ſi non jejunum hoc neſcio quid, quod ego geſſi, & con-

Litterarum mearum] Hoc eſt, monumentorum ſcriptorum meorum. Livius VI, I. *quod & raræ per eadem tempora litteræ.* vide ibi Gronov.

Neſcio quid gratulationis] Supplicationis. *Corrad.*

Provinciam] Galliam, ep. 2 lib. V. *Idem.* *Prov. ornatam*] Hoc eſt, cujus præfecto in illam ituro a ſenatu decreta erant ex ærario pecunia, miniſtri, jumenta, tabernacula, aliaque neceſſaria ſumptu publico.

Sacerdotium denique] Auguratum. *Corrad.*

Poſt injuriam acceptam] Exilii. *Idem.*

Augur poſtea fieri volui] In P. Craſſi locum, Pompeio & Hortenſio cooptantibus. *Idem.*

Eum honorem] Supplicationem & triumphum. *Idem.*

Neglectum a me olim] Cum provinciam depoſui, ex qua fortaſſe triumphare potuiſſem. *Idem.*

Juſtiores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ntemnendum videbitur, ſed tale atque tantum, ut mul-
nequaquam paribus rebus honores ſummos a ſenatu con-
uti ſint. Equidem etiam mihi illud animum advertiſſe
deor, (ſcis enim quam attente te audire ſoleam) te non
n res geſtas, quam mores, inſtituta atque vitam impera-
rum ſpectare ſolere, in habendis aut non habendis hono-
bus. Quod ſi in mea cauſſa conſiderabis, reperies, me
ercitu imbecillo contra metum maximi belli, firmiſſimum
aeſidium habuiſſe, aequitatem & continentiam. His ego
bſidiis ea ſum conſecutus, quae nullis legionibus conſe-
ui potuiſſem: ut ex alieniſſimis ſociis amiciſſimos, ex in-
deliſſimis firmiſſimos redderem, animoſque novarum
rum exſpectatione ſuſpenſos, ad veteris imperii benevo-
ntiam traducerem. Sed nimis haec multa de me, praeſer-
m ad te, a quo uno omnium ſociorum querelae audiun-
ır. cognoſces ex iis qui meis inſtitutis ſe recreatos putant.
umque omnes uno prope conſenſu de me apud te ea, quae
ihi optatiſſima ſunt, praedicabunt: tum duae maximae
ientelae tuae, Cyprus inſula & Cappadociae regnum, te-
um de me loquentur: puto etiam regem Deiotarum, qui
ni tibi eſt maxime neceſſarius. Quae ſi etiam majora ſunt:
in omnibus ſaeculis pauciores viri reperti ſunt, qui ſuas
ıpiditates, quam qui hoſtium copias vincerent: eſt pro-
cto tuum, cum ad res bellicas haec, quae rariora & diffi-
liora ſunt, genera virtutis adjunxeris, ipſas etiam illas res
eſtas juſtiores eſſe & majores putare. Extremum illud eſt,
t, quaſi diffidens rogationi meae, philoſophiam ad te al-
gem: qua nec mihi carior ulla unquam res in vita fuit,
ec hominum generi majus a diis munus ullum eſt datum.
laec igitur quae mihi tecum communis eſt ſocietas ſtudio-
um atque artium noſtrarum, quibus a pueritia dediti ac
de-

Juſtiores eſſe] Manutius malit *illu-*
riores. quod non probo. *Juſtæ res* ſunt
uæ tantæ ſunt ut ſupplicationem &
iumphum mereantur. Sic *juſtum præ-*
lium, *juſta arma*, *juſta acies*, apud Liv.
juſtus miles apud Sueton. *juſta habitudo*,
magnitudo apud alios. & plura talia.
Grævius.

Admi-

devincti, ſoli propemodum nos philoſophiam illam veram & antiquam, quae quibuſdam otii eſſe ac deſidiae videtur, in forum atque in rempub. atque in ipſam aciem paene deduximus, tecum agit de mea laude; cui negari a Catone fas eſſe non puto. Quamobrem tibi ſic perſuadeas velim: ſi mihi tua ſententia tributus honos ex meis litteris fuerit, me ſic exiſtimaturum, cum auctoritate tua, tum benevolentia erga me, mihi, quod maxime cupierim, contigiſſe. Vale.

EPISTOLA V.

ARGVMENTVM.

Mirum in hac epiſtola videre licet artificium. cum enim ſe Cato excuſet, quia ſupplicationem non decreverit: idem tamen decretam eſſe gaudet. rurſus, cum ſupplicationis honorem Ciceroni ſua ſententia non tribuerit; ſe tamen de illo ſenſiſſe honorificentius, quam eos qui ſupplicationem decreverunt, probare conatur. Paullo & Marcello Coſs.

M. CATO M. T. C. IMP. S.P.D.

Qvod & reſp. me, & noſtra amicitia hortatur, libenter facio, ut tuam virtutem, innocentiam, diligentiam, cognitam in maximis rebus, domi togati, armati foris, pari induſtria adminiſtrare gaudeam. Itaque, quod pro meo judi-

ADminiſtrari gaudeam] Amſtelod. Mentel. meus ſecundus, Lambiniana & omnes editiones antiquiores, *adminiſtrare gaudeam.* Primus immutavit hanc ſcripturam P. Victorius, eumque ſecutus eſt Manutius & Gebhardus. Sed perperam. Quis enim *adminiſtrari* pro *exerceri*, ut Manutius interpretatur, unquam accepit, aut legit? *adminiſtrare* vero pervenuſte ſæpe ponitur abſolute ſubintellecto rem, aut id quod adminiſtratur. Cæſar III de bell. Civ. c. 26. *Illi adhibita audacia & virtute, adminiſtrantibus, M. Antonio & Fufio Caleno, naves ſolvunt.* Id. IV de bello Gallico: *Equiteſque in ulteriorem portum progredi, & naves conſcendere & ſe ſequi juſſit: a quibus cum paullo tardius eſſet adminiſtratum, ipſe hora circiter diei quarta cum primis navibus Britanniam attigit.* Salluſt. Jugurth: *Milites neque pro opere conſiſtere propter iniquitatem loci, neque inter vineas ſine periculo adminiſtrare.* Eadem ratione & *curare* ſæpe ſimpliciter uſurpatur. Salluſt. Catilin. cap. 59. *Caium Manlium in dextra, Fæſulanum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

licio facere potui, ut innocentia, conſilioque tuo de-fenſam provinciam, ſervatum Ariobarzanis cum ipſo rege gnum, ſociorum revocatam ad ſtudium imperii noſtri luntatem, ſententia mea & decreto laudarem, feci. Sup-cationem decretam, ſi tu, qua in re nihil fortuito, ſed mma tua ratione & continentia, reipub. proviſum eſt, s immortalibus gratulari nos, quam tibi referre acceptum avis, gaudeo. Quod ſi triumphi praerogativam putas, pplicationem, & idcirco caſum potius quam te laudari avis: neque ſupplicationem ſequitur ſemper triumphus, triumpho multo clarius eſt, ſenatum judicare, potius anſuetudine & innocentia imperatoris, provinciam, iam vi militum, aut benignitate deorum retentam at-ie conſervatam eſſe: quod ego mea ſententia cenſebam. tque haec ego idcirco ad te contra conſuetudinem meam uribus ſcripſi, ut, quod maxime volo, exiſtimes me borare, ut tibi perſuadeam, me & voluiſſe de tua ma-ſtate quod ampliſſimum ſim arbitratus: & quod tu ma-liſti, factum eſſe gaudere. Vale, & nos dilige, & inſtituto itinere

anum quendam in ſiniſtra parte curare et. & ſic alibi ſæpius. *Grav.*

Laudarem] Laudarem tantum, ſed pplicationem non decernerem, e-t. II lib. VIII. *Corrad.*

Triumphi prærogativam] Quia prærogivæ tribus vel centuriæ tantus erat ſpectus & reverentia apud jure voca- in comitiis, factum, ut vox ipſa *rogativæ* acciperetur pro ſecundo o-ne, certo ſigno, indicioque & pi-ore ac quaſi arrhabone futuræ rei o-tæ vel ſecundæ. Cic. act. I in Verr. *quam ſit iſti amicus attendite: dedit m prærogativam ſuæ voluntatis ejuſmo-, ut iſti pro prærogativis eam reddidiſſe leatur.* Liv. lib. III. *Icilius ubi audi- tribunos militum in Aventino creatos, comitiorum militarium prærogativam ana comitia iiſdem tribunis plebis ſeque-tur.* Et lib. XXI. *In Aſdrubalis locum d dubia res fuit, quin prærogativam militarem, qua extemplo juvenis Hannibal in prætorium delatus, imperatorque ingenti omnium clamore atque adſenſu appellatus erat, favor etiam plebis ſequeretur.* Gronov. IV Obſerv. c. I. apud quem vide plura.

Caſum potius, quam te laudari mavis] Lambinus reſcribendum cenſet *quam te laudari vis.* ſed cui hoc loquendi genus ignotum? Publius Terentius *Ego nunquam adeo aſtutus fui, quin quicquid poſſem mallem auferre potius in præſentia.* Sic *magis velle, rurſus redire*, & mille talia.

Inſtituto itinere ſeveritatem diligentiamque ſociis & reip. præſta] Guilielmius putabat, *inſtituto in munere.* ſed quam poſui, eſt primogenia lectio, in editione prima & in Pall. Vaticano, Peck. Stewech. Hittorp. [ut & Amſtelod.] propagata, adeo ut mirari ſubierit illam nuperam novitiam, *ſecuritatem indulgen-*

itinere ſeveritatem diligentiamque ſociis & reip. praeſta.

dulgentiamque. cum Cato nihil minus nominarit quam *indulgentiam.* o capita! Gebhard. Recte vero omnes libri, *inſtituto itinere.* hoc eſt, ut facere cœpiſti, ſecundum rationem agendi, quam adhuc ſecutus es. Sic apud Terent. Heauton. I, I.

——— cœpi non humanitus,
Neque ut animum decuit ægrotum adoleſcentuli
Tractare: ſed vi, & via pervulgata patrum.

hoc eſt, modo agendi, quem tenent vulgo patres. Auſon.

Quod vitæ ſectabor iter ſi plena tumultu
Omnia. Græviu.

EPISTOLA VI.

ARGVMENTVM.

Exponit, eximia cum Catonis laude, quantam ceperit voluptatem ex ejus ſententia, & ex litterarum gratulatione, petitque, ut, ſi favere noluerit in adipiſcendo triumpho, ſaltem, ſi adipiſcatur, gaudeat. Eodem anno.

M. T. C. M. CATONI S. P. D.

L*AEtus ſum laudari me*, inquit Hector, opinor, apud Naevium, *abs te, pater, a laudato viro.* Ea eſt enim profecto jucunda laus, quae ab iis proficiſcitur qui ipſi in laude vixerunt. Ego vero vel gratulatione litterarum tuarum, vel teſtimoniis ſententiae dictae, nihil eſt quod me non aſſecutum putem. Idque mihi cum ampliſſimum tum gratiſſimum eſt, te libenter amicitiae dediſſe quod liquido veritati dares. Et, ſi non modo omnes, verum etiam multi Catones

A*Bs te pat. laud. viro*] Al. *abs te pater a laudato viro:* ut etiam in Tuſcul. IV legitur. *Corradus.*

Et, ſi non modo unus, verum etiam multi Catones eſſent] Nos auctoritate veterum codicum, & ratione ducti, *non modo omnes* emendavimus. Si, inquit, omnes eſſent Catones in civitate noſtra, plus me putarem aſſecutum eſſe, poſtquam a te laudatus ſum, quam ſi mihi triumphus decretus fuiſſet. Sed quid dico omnes? ſi multi eſſent Catones, minus autem eſt multi, quam omnes, ejuſdem ſententiæ eſſem ut currum, laureamque præ tua laudatione contemnerem. Cum autem nedum omnes, aut multi ſint Catones, ſed vix unus fuerit, oportet etiam me reliquorum rationem habere, qui non recte, incorrupteque res judicant: nam eorum quoque exiſtimationem de me magnifacere debeo, cum velim famam & dignitatem meam Clodianis temporibus perculſam & labefactatam inſtaurare: apud quos ſi viderint me a ſenatu ornatum, triumphoque

nes eſſent in civitate noſtra, in qua unum exſtitiſſe mira-
e eſt, quem ego currum aut quam lauream cum tua lau-
tione conferrem? Nam ad meum ſenſum, & ad illud
ıcerum ac ſubtile judicium, nihil poteſt eſſe laudabilius,
ıam ea tua oratio quae eſt ad me perſcripta a meis neceſſa-
s. Sed cauſſam meae voluntatis, non enim dicam cupidi-
tis, expoſui tibi ſuperioribus litteris: quae etiam ſi pa-
ım juſta tibi viſa eſt, hanc tamen habet rationem, non ut
mis concupiſcendus honos, ſed tamen, ſi deferatur a ſe-
ıtu, minime aſpernandus eſſe videatur. Spero autem, il-
ım ordinem, pro meis ob remp. ſuſceptis laboribus, me
on indignum honore, uſitato praeſertim, exiſtimaturum.
Quod ſi ita erit, tantum ex te peto quod amiciſſime ſcribis,
ut,

ıe decoratum, rurſus ut ſolebam, orebo: ſin autem eo honore indi-ıus exiſtimabor, nunquam maculam lam delere potero. In longa autem d ipſum epiſtola cauſſam exponit, uare velit vel cupiat potius trium-hare: ad ſanandum vulnus injuriæ ilicet aptiſſimum triumphum eſſe bi judicans: quam etiam cauſſam d Atticum adfert libro VI his verbis, *Amicorum litteræ me ad triumphum vo-ant, rem a nobis (ut ego arbitror) propter anc παλιγγενεσίαν noſtram non negligen-am.* videbatur enim ſibi poſt integre ıdminiſtratam provinciam quaſi ex-riri, iterumque naſci: nec enim enſebat aliter poſſe ſe acceptas inju-ias delere ex animis hominum, niſi ſummis poſtea honoribus ornatus eſ-ſet, antiquaſque laudes ob conſerva-tam patriam ſibi merito tributas reno-vaſſet. Si autem omnes, aut multi ſaltem (gratius omnino, meliuſque fuiſſet ſi omnes) eo judicio quo Cato eſſent, non opus ſibi eſſe Cicero exi-ſtimaſſet novis Senatus populique de ſua laude judiciis. Sciret enim in ani-mis eorum nunquam ſuam laudem imminutam eſſe, caſumque illum ſuum ab ipſis Reip. calamitatem ærum-namque potius quam ſuam habitum eſſe. *Victor.*

Etſi non modo omnes, &c.] Sic legendum ex recenſione Victorii, editione primaria, Palatino ſexto, [Amſtelod.] Vaticani excerptis, Hittorpiano. Lambinus ne non ſincerum vas incruſtaret, faciebat *quod ſi non modo omnes, verum* &c. Guilielmius legebat, *&, ſi modo omnes, vel etiam multi.* Vulgo, *&, ſi non modo unus, verum.* Gebhardus.

Unum extitiſſe] Te. cum vero multi non ſint Catones, ſed plerique omnes potius ſint imperiti, iis etiam aliquid dandum eſt, & quaſi ſcenæ ſerviendum. *Corrad.*

Quem ego currum, quam lauream] Hoc eſt, quem triumphum. Flor. IV, 2. *Primum de Gallia triumphum transmiſerat Rhenus, & Rhodanus, & ex auro captivus Oceanus; alterum laurus Ægyptia*, &c. *Tertius de Pharnace currus & Ponto.* Ibid. cap. 12. *Digna res lauro, digna curru ſenatui viſa.*

Superioribus litteris] Quarta hujus lib. *Corrad.*

Non ut nimis concupiſcendus honos] Sic habent tres codices Memmiani, & Huraltinus & Clericanus. *Lambin.*

Amiciſſime ſcribis] Epiſtola ſuperiore. *Corrad.*

Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ut, cum tuo judicio quod ampliſſimum eſſe arbitraris mihi tribueris, ſi id quod maluero accidit, gaudeas. Sic enim feciſſe te, & ſenſiſſe & verius ſcripſiſſe video, reſque ipſa declarat, tibi illum honorem noſtrum ſupplicationis jucundum fuiſſe, quod ſcribendo affuiſti. Haec enim ſenatuſconſulta non ignoro ab amiciſſimis ejus cujus de honore agitur, ſcribi ſolere. Ego, ut ſpero, te propediem videbo, atque utinam repub. meliore, quam timeo.

Sic enim feciſſe te, & ſenſiſſe, & verius ſcripſiſſe video] Sic Victorius & Palatini, ſicque ex codice vetuſto primam impreſſionem emendat Egnatius. neque aliter Vaticani excerpta & Hittorpianus. Guilielmius nihilominus ariolabatur, *etſi ſic & feciſſe te.* Paullo poſt Peckio excerpta, Hittorpianus, Pall. ſcribunt, *cujus honore agitur ſcribi ſolere.* unde ille, *cujus honor agitur.* Gebhardus. Amſtelodam. Mentel. & Græv. ſec. quoque non agnoſcunt *de*, ut recte videatur conjeciſſe Guilielmius.

EPISTOLA VII.

ARGVMENTVM.

C. Marcello de conſulatu gratulatur: ſuamque illi dignitatem commendat. Sulpicio & Marcello Coss.

M. T. C. PROCOS. C. MARCELLO COS. DESIGN. S. P. D.

MAxima ſum laetitia affectus, cum audivi te conſulem factum eſſe: eumque honorem tibi deos fortunare volo, atque a te pro tua parentiſque tui dignitate adminiſtrari. Nam cum te ſemper amavi dilexique, tum mei amantiſſimum cognovi in omni varietate rerum mearum: tum patris tui pluribus beneficiis, vel defenſus triſtibus temporibus, vel ornatus ſecundis: & ſum totus veſter, & eſſe debeo:

TE *Cos. factum*] Cum L. Paullo. *Corrad.*

Parentiſque tui] Epiſtola ſequenti. *Idem.*

Secundis: & ſum totus veſter & eſſe debeo] Succinctius ac melius ſic editio prima & Victoriana, Palat. Hittorp. [Amſtelod.] Peckio, Vaticanique excerpta; emiſſo illo ſuperfluo humore ac pituita ſcholæ, *neceſſe eſt, ut & ſim totus veſter & eſſe debeam.* Gebhardus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ebeo: cum praeſertim matris tuae, graviſſimae atque o-timae feminae, majora erga ſalutem dignitatemque meam udia, quam erant a muliere poſtulanda, perſpexerim. Quapropter a te peto in majorem modum, ut me abſentem iligas atque defendas.

Matris tuæ] Juniæ: Epiſtola ſequenti. *Corradus.*

EPISTOLA VIII.

ARGVMENTVM.

Gratulatur C. Marcello de filio conſule deſignato: petitque ut ſe abſentem diligat atque defendat. Eodem anno.

M. T. C. PROC. C. MARCELLO COLLEGAE S. P. D.

Marcellum tuum, conſulem factum, teque ea laetitia affectum eſſe quam maxime optaſti, mirandum in modum gaudeo: idque cum ipſius cauſſa, tum quod te omnibus ſecundiſſimis rebus digniſſimum judico: cujus erga me ſingularem benevolentiam vel in labore meo, vel in honore perſpexi: totam denique domum veſtram vel ſalutis, vel dignitatis meae ſtudioſiſſimam cupidiſſimamque cognovi. Quare gratum mihi feceris, ſi uxori tuae Iuniae, graviſſimae atque optimae feminae, meis verbis eris gratulatus. A te id, quod ſueſti, peto, me abſentem diligas atque defendas.

EPI-

COLLEGÆ] In auguratu: quod ex lib. II de Divinat. diſces. *Corr.*

Marcellum tuum] C. Marcellum filium tuum. *Idem.*

Cos. factum] Cum L. Paullo. *Idem*

Mirandum in modum gaudeo] Sic Pall. Stewech. Vaticani & Peckio excerpta: editiones, prima atque Victorii, non *mirum.* ſicut infra introduxi ex editione prima, Victorio, Palatino primo [ſic & Amſtelod. & Mentel. & Græv. ſec.] *A te id, quod ſueſti, peto:* licet negare non poſſim, reſtare in Palatino ſexto, Stewechiano, Hittorpiano, quemadmodum & Lambinus edidit, *conſueſti:* ſed illud germanius eſſe putavi. Vulgo excuſum eſt, *quod conſueviſti.* Gebhardus.

EPISTOLA IX.

ARGVMENTVM.

M. Marcello gratulatur de fratre patruele conſule deſignato: petitque ab eo ut ſibi quamprimum, annuo provinciae imperio finito, ſucceſſor mittatur. Eod. anno.

M.T.C. PROCOS. M. MARCELLO COS. S.P.D.

TE & pietatis in tuos, & animi in rempub. & clariſſimi atque optimi conſulatus, C. Marcello conſule facto, fructum cepiſſe, vehementer gaudeo. Non dubito, quid praeſentes ſentiant. nos quidem longinqui, & a te ipſo miſſi in ultimas gentes, ad coelum mehercule tollimus veriſſimis ac juſtiſſimis laudibus. Nam cum te a pueritia tua unice dilexerim, tuque me in omni genere ſemper ampliſſimum eſſe & volueris & judicaris: tum hoc vel tuo facto, vel populi R. de te judicio, multo acrius vehementiuſque diligo: maximaque laetitia afficior, cum ab hominibus prudentiſſimis, viriſque optimis, omnibus dictis, factis, ſtudiis, inſtitutis, vel me tui ſimilem eſſe audio, vel te mei. Vnum vero ſi addis ad praeclariſſimas res conſulatus tui, ut aut mihi ſuccedat quam primum aliquis, aut ne quid accedat temporis ad id, quod tu mihi & ſenatuſconſulto & lege finiſti, omnia me per te conſecutum putabo. Cura ut valeas, & me abſentem diligas atque defendas. Quae mihi de Parthis nuntiata ſunt, quia non putabam a me etiam nunc ſcribenda eſſe publice, propterea ne pro familiaritate quidem noſtra volui ad te ſcribere: ne, cum ad conſulem ſcripſiſſem, publice viderer ſcripſiſſe.

EPI-

M. *MARCELLO COS.*] Cum Ser. Sulpitio. *Corrad.*

C. Marcello] Fratre tuo patruele. *Id.*

Cos. facto] Cum L. Paullo. *Idem.*

Et a te ipſo miſſi] Ut a Cos. *Idem.*

Hoc tuo facto] Quo C. Marcellum Cos. deſignandum curaſti. *Idem.*

Populi R. de te judicio] Suffragiis declarato. *Idem.*

Similem] Æmulum quoque & imitatorem ſtudiorum & laborum ſuorum, in Oratione pro ipſo, & in Bruto vocat. *Idem.*

Et lege] Ep. 7 lib. ſec. *Idem.*

Patris

EPISTOLA X.

ARGVMENTVM.

Commendat ſtudioſe ſuam exiſtimationem conſuli Marcello in ⟨su⟩pplicatione decernenda.

M. T. C. IMP. C. MARCELLO C. F. COS. DESIGN. S. P. D.

QVum id accidit, quod mihi maxime fuit optatum, ut
omnium Marcellorum, Marcellinorum etiam, (mi-
ficus enim generis ac nominis veſtri fuit erga me ſemper
imus) quum ergo ita accidit, ut omnium veſtrum ſtu-
io tuus conſulatus ſatisfacere poſſet, in quem meae res ge-
ae, lauſque & honos earum potiſſimum incideret: peto a
id, quod facillimum factu eſt, non aſpernante, ut con-
do, ſenatu, ut quam honorificentiſſimum ſenatuſcon-
ultum, litteris meis recitatis, faciundum cures. Si mihĩ
cum minus eſſet quam eſt cum tuis omnibus, allegarem
d te illos a quibus intelligis me praecipue diligi. Patris tui
eneficia in me ſunt ampliſſima. neque enim ſaluti meae,
eque honori amicior quiſquam dici poteſt. Frater tuus
uanti me faciat, ſemperque fecerit, eſſe hominem qui
gnoret arbitror neminem. Domus tua denique tota me
mper omnibus ſummis officiis proſecuta eſt. Neque vero
u in me diligendo cuiquam conceſſiſti tuorum. Quare a
e peto in majorem modum, ut me per te quam ornatiſſi-
num velis eſſe: meamque & in ſupplicatione decernenda,
in ceteris rebus exiſtimationem ſatis tibi eſſe commenda-
am putes.

EPI-

⟨P⟩*atris tui*] Epiſt. 8 hujus libri. *Corradus.*

Frater tuus] Patruelis M. Marcellus, ſuperiore epiſtola. *Idem.*

EPISTOLA XI.

ARGVMENTVM.

Agit gratias conſuli Marcello de ſupplicatione decreta: eo ſe propediem ad urbem fore ſignificat.

M. T. C. IMP. C. MARCELLO COS. DESIGN. S. P. D.

QVantae curae tibi meus honos fuerit, & quam idem exſtiteris conſul in me ornando & amplificando, qui fueras ſemper cum parentibus tuis & cum tota domo, etſi res ipſa loquebatur, cognovi tamen ex meorum omnium litteris. Itaque nihil eſt tantum quod ego non tua cauſſa debeam, facturuſque ſim cum ſtudioſe ac libenter. Nam magni intereſt, cui debeas. debere autem nemini malui quam tibi: cui me cum ſtudia communia, beneficia paterna tuaque jam ante conjunxerant: tum accedit, mea quidem ſententia, maximum vinculum, quod ita remp. geris, atque geſſiſti, qua mihi carius nihil eſt, ut, quantum tibi omnes boni debeant, quo minus tantundem ego unus debeam, non recuſem. Quamobrem tibi velim hi ſint exitus quos mereris, & quos fore confido. Ego, ſi me navigatio non morabitur, quae incurrebat in ipſos Eteſias, propediem te, ut ſpero, videbo.

EPI-

MEus honos] In decernenda mihi ſupplicatione. *Corrad.*

Parentibus tuis] Epiſt. 8 hujus libri. *Idem.*

L. PAVL-

EPISTOLA XII.

ARGVMENTVM.

Et gratulatur Paullo de conſulatu, ſicuti epiſt. 7. gratulatus Marcello: & ab eo petit, ut operam det, ne quid ſibi temporis ad annuum provinciale munus addatur. Marcello & Ser. ulpicio Coss.

M. T. C. IMP. L. PAVLLO COS. DESIGN. S. P. D.

ETſi mihi nunquam fuit dubium quin te populus R. pro tuis ſummis in remp. meritis, & pro ampliſſima familiae dignitate, ſummo ſtudio, cunctis ſuffragiis conſulem facturus eſſet: tamen incredibili laetitia ſum affectus, um id mihi nuntiatum eſt: eumque honorem tibi deos ortunare volo, a teque ex tua majorumque tuorum dignitate adminiſtrari. Atque utinam praeſens illum diem nihi optatiſſimum videre potuiſſem, proque tuis ampliſſinis erga me ſtudiis atque beneficiis tibi operam meam ſtuliumque navare. Quam mihi facultatem quum hic nec pinatus & improviſus provinciae caſus eripuit, tamen, ut e conſulem rempub. pro tua dignitate gerentem videre poſſim, magnopere a te peto, ut operam des, efficias, nequid mihi fiat injuriae, neve quid temporis ad meum annuum munus accedat. Quod ſi feceris, magnus ad tua priſtina erga me ſtudia cumulus accedet.

EPI-

L. *PAVLLO COS. DES.*] Cum C. Marcello. *Corrad.*

Illum diem] Comitiorum. *Idem.*

Navare] In petitione Conſulatus. *Idem.*

EPISTOLA XIII.

ARGVMENTVM.

Petit ut ſibi ſupplicationem decernendam curet: ſuamque ceteris in rebus exiſtimationem commendat. Paullo & Marcello Coss.

M.T.C. IMP. L. PAVLLO COS. S.P.D.

MAxime mihi fuit optatum Romae eſſe tecum, multas ob cauſſas, ſed praecipue, ut & in petendo & in gerendo conſulatu meum tibi debitum ſtudium perſpicere poſſes. Ac petitionis quidem tuae ratio mihi ſemper fuit explorata: ſed tamen navare operam volebam. In conſulatu vero cupio equidem te minus habere negotii: ſed moleſte fero, me conſulem ſtudium tuum adoleſcentis perſpexiſſe, te meum, cum id aetatis ſim, perſpicere non poſſe. Sed ita fato neſcio quo contigiſſe arbitror, ut tibi ad me ornandum ſemper detur facultas, mihi ad remunerandum nihil ſuppetat praeter voluntatem. Ornaſti conſulatum, ornaſti reditum meum. Incidit meum tempus rerum gerendarum in ipſum conſulatum tuum. Itaque cum & tua ſumma amplitudo & dignitas, & meus magnus honos magnaque exiſtimatio poſtulare videatur, ut a te plurimis verbis contendam ac petam ut quam honorificentiſſimum ſenatuſconſultum de meis rebus geſtis faciendum cures, non audeo vehementer a te contendere, ne aut ipſe tuae perpetuae conſuetudinis erga me oblitus eſſe videar, aut te oblitum putem. Quare, ut te velle arbitror, ita faciam: atque ab eo quem omnes gentes ſciunt de me optime meritum, breviter petam. Si alii conſules eſſent, ad te potiſſimum, Paulle, mitterem ut eos mihi quam amiciſſimos redderes, nunc, cum

MIhi ad remunerandum*] Legendum cenſeo, *mihi ad te remunerandum,* &c. *Lambinus.*

Ornaſti reditum meum] Ab exilio. *Corrad.*

Rerum gerendarum] In Cilicia. *Idem.*

Et

n tua ſumma poteſtas ſummaque auctoritas, notaque nibus noſtra neceſſitudo ſit, vehementer te rogo, ut & am honorificentiſſime cures decernendum de meis rebus tis, & quam celerrime. Dignas res eſſe honore & gratione, cognoſces ex iis litteris quas ad te, & collegam, ſenatum publice miſi: omniumque mearum reliquarum um, maximeque exiſtimationis meae procurationem ceptam velim habeas. In primiſque tibi curae ſit, quod ; te ſuperioribus quoque litteris petivi, ne mihi tempus rogetur. Cupio te conſulem videre, omniaque ſpero m abſens tum etiam praeſens te conſule aſſequi. Vale.

t collegam] C. Marcellum. *Idem.*

EPISTOLA XIV.

ARGVMENTVM.

Facturum ſe ſtudioſe Fabii cauſſa, quae Caſſius rogaverat, polliur: dolet ſe Caſſium non vidiſſe ad urbem e provincia redeunn: rogat, operam det ne quid ſibi temporis ad annuam provinciae miniſtrationem accedat: Paullo & Marcello Coss.

M.T.C. IMP. C. CASSIO PROQVAEST. S.P.D.

M. Fabium quod mihi amicum tua commendatione das, nullum in eo facio quaeſtum. multi enim anſunt cum ille in aere meo eſt, & a me diligitur proer ſummam ſuam humanitatem & obſervantiam. Sed men quod ab eo egregie diligeris, multo amicior ei ſum ctus. Itaque quanquam profecerunt litterae tuae, tamen ali-

CASSIO PROQVÆST.] Epiſt. 10 lib. VIII. *Corradus.*
M. Fabium] Epiſt. 14 lib. II. *Idem.*
Sed tamen quod ab eo egregie diligi ſenſi] c Victorius emendavit. Antea legetur, *ſed tamen quod te ab eo egregie diligi ſenſi.* Sed in MSS. abeſt *te*: ſenſus tamen id poſtulat. Itaque rectius ſcribi cenſeo in Amſtelodam. Pal. prim. Mentel. meo ſecundo, *ſed tamen quod ab eo egregie diligeris.* Grævius.

aliquanto plus commendationis apud me habuit animus ipſius erga te, mihi perſpectus & cognitus. Sed de Fabio faciemus ſtudioſe, quae rogas: tu multis de cauſſis vellem me convenire potuiſſes: primum, ut te, quem jamdiu plurimi facio, tanto intervallo viderem: deinde, ut tibi, quod feci per litteras, poſſem praeſens gratulari: tum, ut quibus de rebus vellemus, tu tuis, ego meis, inter nos communicaremus: poſtremo, ut amicitia noſtra, quae ſummis officiis ab utroque culta eſt, ſed longis intervallis temporum interruptam conſuetudinem habuit, confirmaretur vehementius. Id quum non accidit, utemur bono litterarum, & eadem fere abſentes quae ſi coram eſſemus conſequemur: Vnus ſcilicet fructus, qui in te videndo eſt, percipi litteris non poteſt. alter, gratulationis eſt, is quidem exilior quam ſi tibi te ipſum intuens gratularer. Sed tamen & feci ante, & facio nunc, tibique cum pro rerum magnitudine, quas geſſiſti, tum pro opportunitate temporis gratulor, quod te de provincia decedentem ſumma laus & ſumma gratia provinciae proſecuta eſt. Tertium eſt, ut id quod de noſtris rebus coram communicaſſemus inter nos, conficiamus idem litteris. Ego ceterarum rerum cauſſa tibi Romam properandum magnopere cenſeo. Nam & ea quae reliqui tranquilla de te erant: & hac tua recenti victoria tanta, clarum adventum tuum fore intelligo. Sed ſiqua ſunt

Convenire potuiſſes] In Cilicia. *Corradus.*

Tanto intervallo viderem] Ad annos quatuor: hoc eſt, a profectione Craſſi in Parthos ad L. Paullum & C. Marcellum Coss. *Idem.*

Vnus ſcilicet ille fructus] Secutus ſum libros vulgatos. Nam manuſcr. alii habent *unus ille fructus:* alii *unus ſcilicet fructus:* alii *unus ſcilicet uni fructus.* Lambinus. *Vnus fructus, qui in te videndo eſt*] Sic ſcripſi, quod alii libri ignorant τὸ *ille* (ſicut Pall. Hittorpianus, Peckio excerpta, editio priſca & Manutiana), alii τὸ *ſcilicet*, quæ revera duæ voculæ ab gloſſographo interjectæ ſunt. Palatinus certe ſextus, *unus ſcilicet fructus.* quod nunquam alias facere ſolet, ut inter ſcribendum voluerit conſulere captui ſuo. Nihil verius eſt hac noſtra emendatione. *Gebhard.* Amſtelod. *unus ſcilicet uni fructus. Scilicet* cum in omnibus extet libris Pall. quos Gebhardus, Guilielmius & ego inſpexi, minime delendum eſt.

Pro rerum magnitudine] Quas geſſiſti in Syria contra Parthos. *Corrad.*

Hac tua recenti victoria tanta] Contra Parthos, quos ab oppido Antiochia inſe-

…t onera tuorum, ſi tanta ſunt, ut ea ſuſtinere poſſis, …opera: nihil tibi erit lautius, nihil glorioſius. ſin majo… conſidera, ne in alieniſſimum tempus cadat adventus …is. Hujus rei totum conſilium tuum eſt. tu enim ſcis …id ſuſtinere poſſis. Si potes: laudabile atque populare …e. ſin plane non potes: abſens hominum ſermones faci…s ſuſtinebis. De me autem idem tecum his ago litteris, …od ſuperioribus egi, ut omnes tuos nervos in eo conten…s, ne quid mihi ad hanc provinciam, quam & ſenatus & …pulus annuam eſſe voluit, temporis prorogetur. Hoc a… ita contendo, ut in eo fortunas meas poſitas putem. Ha…s Paullum noſtrum noſtri cupidiſſimum: eſt Curio, eſt …urnius. Sic velim enitare quaſi in eo ſint mihi omnia. Ex…emum illud eſt de iis quae propoſueram, confirmatio no…ae amicitiae, de qua pluribus verbis nihil opus eſt. Tu …ter me appetiſti, ego autem ſemper ornamento te mihi fo… duxi. fuiſti etiam praeſidio triſtiſſimis meis temporibus. …cceſſit poſt tuum diſceſſum familiaritas mihi cum Bruto …o maxima. Itaque in veſtro ingenio & induſtria mihi …urimum & ſuavitatis & dignitatis conſtitutum puto. Id … ut tuo ſtudio confirmes, te vehementer rogo: litteraſque …l me & continuo mittas, & cum Romam veneris, quam …epiſſime.

EPI-

…ſecutus, rem bene geſſiſti, quo …mpore ego Amanum vaſtavi. *Idem.*

Prope nihil tibi erit lautius, nihil glorio…s] Recepi quidem hanc lectionem … conſenſum tot librorum: habetur …im illa in Palatino primo, Vaticani, …ckio excerptis, editionibus, prima…, Victoriana; ſed tamen ut magis …obem Palatini ſexti ſcripturam, *pro…a; nihil tibi erit lautius:* ut emenda…t recte Manutius, quod in uno Maſ…orum inveniſſe teſtatur, & in altero …no *propere.* Vulgatum eſt, *ut ea ſuſti-nere poſſis: nihil tibi erit lautius.* Gebhardus. In contextu tamen recte ſecutus eſt Manutium, quamvis & Amſtelod. & Mentel. legunt quoque *prope.*

Paullum noſtrum] Conſulem. *Corradus.*

Eſt Curio, eſt Furnius] Ambo Tribuni plebis. *Idem.*

Poſt tuum diſceſſum] Cum Craſſo. *Idem.*

Cum Bruto tuo] Cum M. Bruto, cujus tu ſororem Juniam tertiam habes uxorem. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XV.

ARGVMENTVM.

Conſilium ſuum de non renovando civili bello demonſtrat: clementiam Caeſaris laudat: Italiae gemitum, & civitatis querelas oſtendit: Caſſii ſententiam non de praeſentibus modo, ſed etiam de futuris rebus exquirit. Caeſare iterum & Servilio Coſs.

M.T.C. CASSIO S.P.D.

ETſi uterque noſtrum ſpe pacis & odio civilis ſanguinis abeſſe a belli pertinacia voluit: tamen, quum ejus conſilii princeps ego fuiſſe videor, plus fortaſſe tibi praeſtare ipſe debeo, quam a te exſpectare. Etſi, ut ſaepe ſoleo mecum recordari, ſermo familiaris meus tecum, & item mecum tuus, adduxit utrumque noſtrum ad id conſilium, ut uno proelio putaremus ſi non totam cauſſam, at certe noſtrum judicium definiri convenire. Neque quiſquam hanc noſtram ſententiam vere unquam reprehendit, praeter eos qui arbitrantur melius eſſe deleri omnino remp. quam imminutam & debilitatam manere. Ego autem ex interitu ejus nullam ſpem ſcilicet mihi proponebam, ex reliquiis magnam. Sed ea ſunt conſecuta, ut magis mirum ſit accidere illa potuiſſe, quam nos non vidiſſe ea futura: nec, homines cum eſſemus, divinare potuiſſe. Equidem fateor meam conjecturam hanc fuiſſe, ut illo quaſi quodam fatali proelio facto, & victores communi ſaluti conſuli vellent, &

A*Beſſe a belli pertinacia voluit*] Vulgo *neceſſaria pertinacia.* ſed nos tum voculam non neceſſariam & hic ineptam, tum a Palatino ſexto, Hittorpiano, Mediceo, Victoriana editione excluſam rejicere ipſi quoque voluimus. *Gebhardus.*

Voluit] Ego, Pompeio victo, in Italiam rediens: tu, claſſem in Helleſponto Cæſari tradens. *Corradus.*

Ejus conſilii princeps] Diſcedendi ab armis. *Idem.* Ejus ego rei primum conſilium cepi & dedi.

Præter eos] Intelligit eos qui bellum in Africa renovarunt. *Corradus.*

Prœlio facto] Primo, hoc eſt, Pharſalico. *Idem.*

Et victores communi ſaluti conſuli vellent, & victi ſua: utrumque autem propoſitum eſſe arbitrari in celeritate victoris] Ita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

& victi ſuae. utrumque autem poſitum eſſe arbitrabar in celeritate victoris. Quae ſi fuiſſet, eandem clementiam experta eſſet Africa, quam cognovit Aſia: quam etiam Achaia, &, ut opinor, ipſo legato ac deprecatore. Amiſſis autem temporibus, quae plurimum valent, praeſertim in bellis civilibus, interpoſitus annus alios induxit ut victoriam ſperarent, alios, ut ipſum vinci contemnerent. Atque horum malorum omnium culpam fortuna ſuſtinet. Quis enim aut Alexandrini belli tantam moram huic bello adjunctum iri, aut neſcio quem iſtum Pharnacem Aſiae terrorem illaturum putaret? Nos tamen in conſilio pari caſu diſſimili uſi ſumus. tu enim eam partem petiſti ut & conſiliis intereſſes, &, quod maxime curam levat, futura animo proſpicere poſſes. ego, qui feſtinavi ut Caeſarem in Italia viderem (ſic enim arbitrabamur,) eumque multis honeſtiſſimis viris conſervatis redeuntem, ad pacem currentem, ut ajunt, incitarem: ab illo longiſſime & abſum & afui. Verſor autem in gemitu Italiae, & in urbis miſerrimis querelis: quibus aliquid opis fortaſſe ego pro mea, tu pro tua,

In hunc orationis tractum reformavi ex Palatino primo, duobus Guilielmis, ac Mediceo; niſi quod ille conſule, pro *conſuli*, antiqua ſcriptura. Illo etiam ante *quaſe* (ſicut & Hittorpianus) ponit pro *quaſi*: ut *ſibe* pro ſibi. Vulgo editum eſt, *communi ſaluti conſulere vellent, & victi ſuæ: utrumque autem poſitum eſſe arbitrabar.* Gebhard. Quamvis etiam in Amſtelodam. legatur *propoſitum*, ſententia tamen non fert hoc verbum. Præterea quo hunc locum conſidero diligentius, tanto magis mihi perſuadeo, *arbitrari* irrepſiſſe hic, & eo remittendum, unde illum pedem tulit. Sin hæc videantur φορτικώτερα diſtinguendum & legendum cum Manutio & vulgatis, *victi ſuæ. utrumque autem poſitum eſſe arbitrabar in celeritate victoris.* Illam tamen ſcripturam, *propoſitum* & *arbitrari* omnes tres codices præ ſe ferunt. *Græv.*

Experta eſſet Africa] Ubi tunc bellum a Pompeianis renovabatur. *Corr.*

Quam cognovit Aſia, quam etiam Achaia] Cæſar enim multis, qui ſe in Aſiam aut in Achaiam contulerant, veniam dedit. *Idem.*

Ipſo legato] Cæſare. *Idem.*

Iſtum Pharnacem] Mithridatis filium, Ponti regem, quem cum Cæſar viciſſet, tria illa verba ad amicos ſcripſit, *Veni, vidi, vici.* Idem.

Illaturum putaret?] Victo Cn. Domitio Calvino, cui Cæſar Aſiam, finitimaſque provincias adminiſtrandas tradiderat. *Idem.*

Conſiliis intereſſes] Primum Alexandriam profectus, deinde Cæſarem contra Pharnacem ſecutus. *Idem.*

Miſerrimis querelis] Propter ſcelera & ſeditiones Marci Antonii, magiſtri equitum, & L. Trebelli, atque P. Dolabellæ Trib. pleb. *Idem.*

Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tua, pro ſua quiſque parte ferre potuiſſet, ſi auctor affuiſſet. Quare velim pro tua perpetua erga me benevolentia, ſcribas ad me, quid videas, quid ſentias, quid exſpectandum, quid agendum nobis exiſtimes. Magni erunt mihi tuae litterae: atque utinam primis illis, quas Luceria miſeras, paruiſſem. ſine ulla enim moleſtia dignitatem meam retinuiſſem. Vale.

Si auctor] Cæſar. *Idem.*

Luceria] Luceria eſt oppidum Apuliæ infra Teanum ad fluvium Cerbalum, qui nunc *Foggia* dicitur, ipſum vero oppidum nunc *Lucera* & *Nocera*. Fuit colonia Romanorum, quam Pompeius hoc bello civili ſibi ſedem belli elegerat. Appiano dicitur Νουκερία. ſicut & hoc loco in Amſtelodam. ſcribitur *Nuceria*, in aliis *Niceria*. Nimirum hæ litteræ facile invicem permutantur, uti & vulgata hujus temporis oſtendit appellatio. Nam & nunc *Lucera* & *Nocera* dicitur. Eſt alia in Gallia Togata ejuſdem nominis urbs, quæ itidem in antiquis monumentis modo *Luceria*, modo *Nuceria* dicitur.

EPISTOLA XVI.

ARGVMENTVM.

Iocatur in opiniones Epicureorum, id eſt, in ipſum Caßium, Epicureae philoſophiae deditum. Caeſare quartum conſule, bellum in Hiſpania contra Pompeii liberos gerente. videtur autem ſcripta poſt ſequentes duas: ut hic ſit ordo: prima, quae incipit, Longior epiſtola: *ſecunda,* Praepoſteros, *quam ipſe alteram eſſe dicit: tertia,* Puto te, *quam tertiam appellat.*

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

PVto te jam ſuppudere, cum haec te tertia jam epiſtola ante oppreſſit, quam tu ſcidulam aut litteram. ſed non urgeo.

C*Vm haec tertia jam epiſtola ante te oppreſſit*] Nos cum antiquis codicibus *ante operis ſit* ſcripſimus, eleganti (ni fallimur) ſenſu: etſi nos intelligimus eruditos viros, ut in aliis quibuſdam, receptam lectionem ſecutos, eodem modo dicendi uſos eſſe, ut qui antiquam ſcripturam non vidiſſent: illam enim, ut opinor, magis probaſſent. *Puto te ſuppudere*, inquit, *cum hæc tertia jam epiſtola ſit operis*, id eſt opus, volumenque pene conficere poſſit, quam tu ſchidam, aut litteram. Hæc enim infra poſita non reſpondent numero epiſtolarum, ſed magnitudini ſuarum jam trium: illius ſe mirari dicit ne *ſchidulam* quidem habere, aut litteram. *Scidulam* autem ut in anti-

quis

eo. longiores enim exſpectabo, vel potius exigam. Ego, mper haberem cui darem, vel ternas in hora darem. Fit n neſcio quid, ut quaſi coram adeſſe videare, cum ſcri- aliquid ad te: neque id κατ' εἰδώλων φαντασίας, ut dicunt

libris ſemper invenimus, ſcri- us ſine aſpiratione, licet a verbo videatur deductum eſſe nomen. autem ſunt nomina a Græcis de- a aſpiratam litteram habentibus, tamen non retinent. Sic autem n epiſtolis ad Atticum hoc nomen tum invenimus libro primo, *Eni- er amicos, clientes, hoſpites, libertos de- e ac ſervos tuos, ut ſcida neque deper-* Et in Plinianis vetuſtis codicibus. i autem *ſcedam* ſcribunt, ut hic o- es vulgati codices habebant, quod n tam probo. *Victorius.* In poſte- ibus annotationibus: *Cum hæc ter- jam epiſtola ante operis ſit*] Quod ita m ſcripſimus, dedimus id antiquo- n codicum auctoritati, in quibus ſcriptum offendimus. vetuſtam le- onem quibus potuimus argumentis firmavimus, quam qui non pro- , receptam ſequatur. *Idem.* Quin- e Palatini, Gruterianus, *ante operis* , *quam tu ſcedam aut litteram.* ut mi- profecto tum hic maxime Manu- m obſcævantem tam candidis Vi- rii auſpiciis. Palatinus ſextus ſolus, *m hæc te tertia jam epiſtola ante oppreſſe- quam tu cedulam.* Retinui ergo le- onem a Victorio, homine antiqui- tis & Ciceronis ſtudioſiſſimo, pri- o ex Mediceo productam, & a tot latinis libris ſtabilitam. ſed in eo illo diſſenſi, quod *ſchedulam* præ- lerim, licet non damnem illius *ſci- m* & in Vaticani excerptis propoſi- m: Lambini fidem hic merito ſu- ectam habeo, reponentis *ſyllabam ut litteram.* Vulgo, *cum hæc te tertia m epiſtola ante oppreſſit quam tu ſchedu- m*, &c. *Gebhardus.* Tres quoque odices, quibus uſus ſum, ſcribunt, *peris ſit*, ſed ſine ullo ſenſu. Nam il- um, quem P. Victorius elicuit inde, nemo deprehendere poteſt Latine ſciens in his verbis. Quis enim ita loquitur *epiſtola operis eſt*, pro *opus eſt?* Sed licet hoc loquendi genus poſſet probari, ſententiam tamen quis probabit; ut recte vidit Manutius. Itaque cum Riccii codici adſtipuletur Palatinus ſextus, & unus alterque Guilielmii & omnes editiones ante Victorianam, non dubitavi & hic Manutium potius ſequi quam Victorium. *Grævius.*

Quam tu ſchedulam aut litteram] Ego potius putavi eſſe legendum *quam tu ſyllabam aut litt.* quemadmodum reperi ſcriptum in cod. Memm. & Cleric. quam vel, ut habent excuſi, *ſcedulam*, vel, ut P. Victorius edidit, *ſcidam:* quod Chariſius interpretatur chartam. Nam præter horum librorum auctoritatem (quam non puto contemnendam præ aliorum auctoritate) longe, meo quidem judicio, concinnius & elegantius eſt ita loqui: Hæc epiſtola te oppreſſit, ante quam tu ad me ſyllabam, aut litteram miſeris: quam ſic, Ante quam tu ad me chartam, aut litteram. Supra autem legendum fortaſſe eſt, *oppreſſerit*, ubi eſt *oppreſſit*, pro *operis ſit:* quod eſt in libris manuſcriptis. *Lambinus.* Alii tamen omnes libri refragantur.

Κατ' εἴδη ἢ φαντασίας] Antiqui codices aliter, nec tamen, ut putamus, incorrupte, ſed longe minore errato, κατ' εἰδῶν φαντασίας. Nos duas litteras in medio defeciſſe arbitrati pro εἰδῶν, εἰδώλων ſcripſimus. Putabant enim Epicurei, ut infra copioſe diſputat, non aliter nos de aliquo abſente cogitare, niſi ſimulacrorum ſpectrorumve phantaſiis impulſi. Quod cum apertius hac epiſtola diſſeratur, planumque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

cunt tui amici novi: qui putant etiam διανοητικὰς φαντασίας ſpectris Catianis excitari. Nam, ne te fugiat, Catius Inſuber, Epicureus, qui nuper eſt mortuus, quae ille Gargettius, etiam ante Democritus, εἴδωλα, hic ſpectra nominat. His autem ſpectris etiam ſi oculi poſſent feriri, quod vel iis ipſa occurrunt: animus qui poſſit, ego non video. Doceas tu me oportebit, cum ſalvus veneris, in mea ne poteſtate

que omnibus mediocriter doctis ſit, à nobis longius non tractabitur. *Victor.*

Κατ' εἴδη, ἢ φαντασίας] Per ſpecies vel viſa. *per ſpecies & imagines*, videtur quaſi interpretari Cicero ipſe lib. II de Divinatione, ubi de his plura diſputat. alii tamen legunt, κατ' εἰδῶν φαντασίας. alii κατ' εἰδώλων φαντασίας. Corradus.

Tui amici novi] Epicurei. Caſſius enim, auctore Plutarcho in Cæſare & Bruto, Epicureus erat. *Idem.*

Catius inſuper Epicureus —— quæ ille Gargettius] Sic omnes vetuſti & impreſſi codices. Quidam nuper *Inſuber* emendarunt, quam nec damnamus, nec ſequimur adhuc lectionem: nuſquam enim patriam ejus, regionemve, in qua ortus eſſet, invenimus. Eſt autem *Catius* ille, de quo Horatius in Satyris: nam per *Gargettium* Epicurus intelligitur a loco ubi natus. Laertius in principio ejus vitæ, Ἐπίκουρος Νεοκλέους καὶ Χαιρεστράτης, Ἀθηναῖος, τὸν δῆμον Γαργήττιος, γένους τῶν Φιλλίδων. Statius etiam eundem, *ſenem Gargettium* appellat. *Victorius.* *Catius*] Hic ſcripſit quatuor libros de rerum natura, & de ſummo bono, de quo Quintilianus ita ſcribit: *In Epicureis levis quidem, ſed non injucundus tamen auctor eſt Catius.* Corrad. *Ille Gargettius*] Epicurus, qui τὸν δῆμον Γαργήττιος a Diogene Laertio, a Suida vero Γαργήττειος fuiſſe dicitur. *Idem.* *Gargetthius* poſcit Græca ſcribendi conſuetudo, & in veteribus etiam numiſmatibus Γ Α Ρ- Γ Η Τ Θ Ο'Σ ſcriptum reperitur. *Urſin.* Δῆμος Epicuri dicebatur *Gargettus*: hinc ipſe Statio I Sylv. 3. *ſenior Gargettius.*

Democritus] Quem ſecutus eſt Epicurus. *Corradus.*

Quod vel iu ipſa occurrunt] Quis non videat hunc locum, *quod velis ipſa currunt* depravatum eſſe? & tamen omnes codices ſic habent. Germanicus tantum pro *currunt*, *occurrunt* habet. Nos vocem illam *velis* in duas diviſimus dictiones, ut a principio fuiſſe credimus, vitioque poſtea librariorum compactas, ut ſit, *vel iis.* ſæpe autem, cum duæ hærent vocales, in antiquo codice una tantum ſcribitur, ut alibi adnotavimus. Adfert autem rationem, quare difficilius credat nos de aliquo cogitare occurſu ſimulacrorum, quam eorundem incurſu videre quippiam (videre autem nos διὰ τῆς τῶν εἰδώλων ἐμπτώσεως cenſebant Democritus & Epicurus: quod in epiſtola ad Atticum etiam oſtendit Cicero, in qua diſputat de feneſtrarum anguſtiis). Quod ſi, inquit, his ſpectris oculos feriri poſſe conceſſerim (vix autem hoc concedit, ut ſpectra cum ſint tam εὐπαθῆ oculos ferire poſſint,) ſed ſi conceſſerim inquit, videbor aliqua ratione facere, quod ſaltem oculis ſpectra occurrunt, ut poſſint τῇ ἐμπτώσει & occurſu viſionem conficere & excitare. Quomodo autem animus & διάνοια feriri poſſint, non video, non enim ſpectra animo, ut oculis occurrunt: qua enim ratione corpus penetrare poſſent? frangerentur enim εὐπαθῆ ὄντα. Libro autem primo de finibus hanc eandem rem tangit, *Imagines quæ εἴδωλα nominant,*

te ut ſit ſpectrum tuum, ut, ſimul ac mihi collibitum ſit, e te cogitare, illud occurrat: neque ſolum de te, qui i haeres in medullis: ſed ſi inſulam Britanniam coepe- ogitare, ejus εἴδωλον mihi advolabit ad pectus. Sed haec terius. tento enim te, quo animo accipias. ſi enim ſto- habere & moleſte feres, plura dicemus: poſtulabimuſ- que, ex qua haereſi, *Vi, hominibus armatis* dejectus ſis, in 1 reſtituare. In hoc interdicto non ſolet addi, *In hoc an-* Quare ſi jam biennium, aut triennium eſt, cum virtu- untium remiſiſti, delinitus illecebris voluptatis, in inte- res nobis erit. quanquam quicum loquor? cum uno tiſſimo viro: qui poſtea quam forum attigiſti, nihil fe- ciſti

, *quorum incurſione non ſolum videa-*, *ſed etiam cogitemus.* Etſi ante vul- depravate *incurſionem* legebant. it autem verba Ciceronis contra Torquatum, qui Epicuri diſcipli- a ſectabatur diſputantis. Ubi etiam ius veriſimile eſſe putat nos incur- ne & ἐμπτώσεις ſimulacrorum cogita- quam videre. De occurſu autem ſi- lacrorum hac ipſa epiſtola paullo t: ut prorſus hanc veram eſſe cre- n hujus loci lectionem, deprava- a autem ab aliquo, qui has Epicu- ationes (quod nunc amiſſis ejus di- linæ libris, obſcuræ ſunt) ne gu- ſet quidem. Qui tamen ut Cicero- infinita loca intelligat, atque Lu- tium candidiſſimum poetam lege- poſſit, non penitus rudis ejus diſci- næ eſſe vult, Epicuri vitam a Laer- perſcriptam legat, ubi fere omnes ius ſententias decretaque ipſius ver- ; explicata colligit. Liber autem mus de finibus, & non parva pars undi, ex verbis pene Epicuri con- cti ſunt, a Cicerone ſumma fide & egantia converſis. *Victorius.* Iis fa- e aſſentior, qui legunt, *quod vel iis ſa occurrunt.* Corradus. Sic reſtitui *od, cum velis, ipſa accurrunt* conje- ura ductus. Dicebat enim Epicurus, agines ſeu ſimulacra ad arbitrium noſtrum ad nos advolare, ſive ea qui- bus cerneremus, ſive quibus cogitare- mus. Præterea, quæ ſequuntur, meam conjecturam confirmant, ibi, *In mea- ne poteſtate ſit ſpectrum tuum*, &c. Poſtre- mo *accurrunt*, non *occurrunt*. Sic enim Lucret. lib. IV.

Anne voluntatem noſtram ſimulacra tuen- tur,
Et ſimulac volumus, nobis accurrit ima- go?

Et M. Tullius lib. II de Divinat. *Quid? ergo iſtæ imagines ita nobis dicto audientes ſunt, ut, ſimulatque velimus, accurrant?* Lambinus.

Ex qua hæreſi] Hoc eſt, ſecta Philo- ſophorum. *Hæreſis* enim apud Græcos & Latinos in bonam partem accipie- batur olim, ut & *ſecta*, etiam apud primos Chriſtianos. Fortaſſe autem Stoica fuit aut Academica ſecta, quam deſeruit.

Vi, hominibus armatis] Ep. 13 lib. VII. *Corrad.* Eſt formula ſollemnis in in- terdicto prætorio VNDE VI, quo aliquis in poſſeſſionem ſuam, de qua vi & armatis hominibus erat deturba- tus, reſtituebatur. de qua vide ad lib. VII, ep. 13.

Forum attigiſti] Virilem togam in- duiſti. vide ſuperius ad lib. V, ep. 11.

Αἱρέσεις

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ciſti niſi pleniſſimum ampliſſimae dignitatis. In iſta ipſa αἱρέσει metuo ne plus nervorum ſit, quam ego putarim, ſi modo eam tu probas. Quid tibi in mentem venit? inquies: quia nihil habebam aliud, quod ſcriberem. De rep. enim nihil ſcribere poſſum, neque enim quod ſentio libet ſcribere.

Αἱρέσει] Epicuream intelligit. *Corradus.*

EPISTOLA XVII.

ARGVMENTVM.

Queritur de tabellariorum importunitate: P. Sullae mortem, rumores de bello Hiſpanienſi, Panſae profectionem in provinciam ſignificat: Caſſii conſilium de manſione Brundiſina probat: officium litterarum & poſtulat & pollicetur. Eodem anno.

M.T.C. C. CASSIO S.P.D.

PRaepoſteros habes tabellarios; etſi me quidem non offendunt; ſed tamen cum a me diſcedunt, flagitant litteras, cum ad me veniunt, nullas afferunt. atque id ipſum facerent commodius, ſi mihi aliquid ſpatii ad ſcribendum darent: ſed petaſati veniunt: comites ad portam exſpectare dicunt. Ergo ignoſces: alteras habebis has breves. ſed

ALteras habebis has breves] Nos putamus punctis male diſtinctas eſſe has dictiones: ut longe diverſum ſenſum præ ſe ferant a vero, niſi fallimur: non enim *alteras habebis*, intelligimus, quod alias longiores plenioreſque nunc polliceatur, ideoque æquiore animo velit ferre illum harum brevitatem: nam id paullo poſt large promittit verbis illis, *ſed expecta πάντα περὶ πάντων.* ſed ignoſci ſibi vult, quod hæ non ſolum breves ſint, ſed alias etiam ante breves acceperit, ut hæ ſint jam ſecundæ litteræ ad eum ſcriptæ breves. Quo magis poſtea liberalius ſpondet, ſe copioſe omnia perſcripturum: videbatur enim ſibi nonnihil culpæ admiſiſſe, qui iterum jam breves miſiſſet: ut ſi *alteras has habebis breves*, dixiſſet, nullus ſcrupulus fuerit. interpoſita autem vox illa *habebis* locum obſcuriorem facit, ſed eſt elegantiſſimus modus dicendi a Cicerone crebro uſurpatus, ut lib. X ad Atticum tres dictiones in medium inculcaverit, *alteram tibi eodem die hanc epiſtolam dictavi.* Lib. autem XIII ordine permutato, *Has alteras hodie litteras,* dixit: ut etiam lib. IV. *Nam ut veni Romam, iterum nunc ſum certior factus* eſſe

ſed exſpecta πάντα περὶ πάντων. Etſi quid ego me tibi purgo, cum tui ad me inanes veniant, ad te cum epiſtolis revertantur? Nos hic (tamen ad te ſcribam aliquid) D. Syllam patrem mortuum habebamus. alii a latronibus, alii cruditate dicebant. populus non curabat: combuſtum enim eſſe conſtabat. hoc tu pro ſapientia tua feres aequo animo. quanquam πρόσωπον πόλεως amiſimus. Caeſarem putabant moleſte laturum, verentem ne haſta refrixiſſet. Mindius Marcellus & Attius pigmentarius valde gaudebant, ſe adverſarium perdidiſſe. De Hiſpania novi nihil; ſed exſpectatio valde magna: rumores triſtiores, ſed ἀδέσποτοι. Panſa noſter paludatus a. d. III Kalend. Ian. profectus eſt, ut quivis intelligere poſſet id, quod tu nuper dubitare coepiſti, τὸ καλὸν δι᾽ αὐτὸ αἱρετὸν eſſe. Nam quod multos miſeriis levavit, & quod ſe in his malis hominem praebuit, mirabilis eum virorum bonorum benevolentia proſecuta eſt. Tu quod adhuc Brundiſii moratus es, valde probo & gaudeo: & mehercule puto te ſapienter facturum, ſi ἀκενόσπουδος fueris.

eſſe cui darem literas: itaque has alteras dedi. prioribus tibi declaravi, &c. Ut nihil ſcrupuli reſtet quin hic per *has alteras*, ſecundas ſignificet. *Victorius.*

Tamen ad te ſcribam aliquid. Nos hic D. Syllam patrem, &c.] Omnino elegantius in antiquis codicibus, quemadmodum nos ſcripſimus, legitur hic locus: ut verba illa *tamen ad te ſcribam aliquid* ſint poſt duas illas dictiones *nos hic*. Cum enim ſupra dixiſſet non opus ſibi eſſe excuſatione cum Caſſio, nec debere ſe illi purgare, cum inanes ab eo veniant tabellarii, ad eumque cum epiſtolis revertantur, quaſi hoc loco finem epiſtolæ facere voluiſſet: imprudenter tamen addit, *nos hic* principium narrationis. Ideoque ſtatim cognito errore infert, *tamen ad te ſcribam aliquid.* ſe caſtigans quod propoſitum mutaverit: quaſi dicat, Non tamen potui, ut decreveram, me continere quin aliquid ad te ſcriberem. Nos profecto hanc lectionem argutiorem politioremque putavimus: inventamque in priſcis exemplaribus nullo pacto prætermittere debuimus. Speramus etiam eruditos ingenioſoſque multo hanc magis vulgata probaturos eſſe. *Victorius.* *D. Syllam*] Al. *P. Syll.* Corradus. Stephanus Pighius monuit in faſtis ſuis ad annum urbis conditæ DCCII. legendum heic & infra *D. Silanum.* Gebhard. Vide lib. IX, ep. 10.

Combuſtum] Quamvis Syllani, quorum unus fuerat *P. Sylla*, olim M. Marium comburi prohibuerint. *Corrad.*

Rumores triſtiores] De Scapula & Pompeii filiis. *Idem.*

Quod tu nuper dubitare cœpiſti] Factus Epicureus. *Idem.*

Si ἀχεῖος πίλος fueris] Nos deletis his ineptiſſimis verbis cum antiquis codicibus ἀκενόσπουδος ſcripſimus, una tantum parum perverſa littera. In

fueris. Nobis quidem, qui te amamus, erit gratum. & amabo te, cum dabis poſthac aliquid domum litterarum, mei memineris. Ego nunquam quenquam ad te, cum ſciam, ſine meis litteris ire patiar.

illis clara hæc erat ſcriptura, ut mirer unde Græcas illas voces eruerint, quæ in vulgatis nihil prorſus quod hic quadraret ſignificantes, legebantur. Cic. ad Att. prima noni libri epiſtola, nimiam ſuam diligentiam in rebus inanibus, & nullius momenti inveſtigandis taxans, *ſed hæc fortaſſe* κενόσπουδα dixit, ut non debeat majus ſtudium in illis inquirendis poni. κενόσπουδος autem Suidæ eſt, qui in rebus inanibus levibuſque ſtudium ponit: ut quid hic κενόσπουδος ſignificet, dubium non ſit, elegans prorſus verbum, & quod ſolum declaret ſententiam, quæ niſi pluribus verbis Latine exprimi non poſſet. *Victorius.* Ἀχρεῖος πηλὸς] Inutile cœnum, al. ἀχρεῖος πῖλος inutilis galea, al. Ἀκενόσπουδος minime curioſus: idque magis placet. *Corrad.*

EPISTOLA XVIII.

ARGVMENTVM.

Epiſtolae brevitatem excuſat feſtinatione tabellarii: triſtitiam temporum ſignificat: de bello Hiſpanienſi nihil ait eſſe certi, nihil novi. abſenti Caſſio gratulatur, ſua cauſſa dolet. Eodem anno.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

LOngior epiſtola fuiſſet, niſi eo ipſo tempore petita eſſet a me cum jam iretur ad te. longior etiam, ſi φλύαρον aliquem

SI *φλύαρον aliquem habuiſſet*] Antiqua exemplaria φλύαρον recte. φλύαρος enim φλήναφος καὶ λῆρος, ut docet Suidas, quod pulchre reſpondet ſequenti Græcæ dictioni. Longior, inquit, epiſtola fuiſſet, ſi nugas fabulaſque habuiſſet aliquas, quas jocoſe ſcribendo pleniorem epiſtolam feciſſem: de rebus enim ſeriis vix ſine periculo agere poſſumus, quod temporum iniquitate accidebat. Opponitur autem σπουδάζειν jocis, riſui, nugis, ut exprimit Ariſtophanes, σκώπτειν πειρᾶ καὶ κωμῳδεῖν τὸ σπουδάζειν ἀμελήσας· ut nihil de loci hujus integritate dubitari poſſit. Quod autem paullo poſt in eadem epiſtola legitur, *& quidem in culina mea moleſta eſt* verba alicujus poetæ videntur: nullibi tamen ea me legere memini: nos autem nihil mutavimus: invenimus enim hoc loco antiquos codices cum vulgatis convenire: quare tantum librorum conſenſum condemnare temerarium viſum eſſet. Scimus alios aliis modis emendaſſe: cum autem docuerint quo conſilio auctoritateque hoc fecerint, nos ſententiæ illorum ſubſcribemus: verum dum nihil certius adferunt, non peccare nobis videmur (ut in malis) qui antiquorum codicum fidem ſequamur. *Victor.*

Sins

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

iquem habuiſſet. nam σπουδάζειν ſine periculo vix poſſu-
nus. Ridere igitur, inquies, poſſumus. Non mehercule
cillime. verumtamen aliam aberrationem a moleſtiis nul-
m habemus. Vbi igitur, inquies, philoſophia? Tua qui-
dem

Sine periculo] Ne Cæſarianos offen-
imus. *Corrad.*

*Vbi igitur, inquies, philoſophia tua? Qui-
m in culina mea, moleſta eſt*] Quid de
s verbis ſentiremus antea locuti ſu-
us: operam dederunt alii, ut ex
c tam depravato loco commodus a-
quis ſenſus eliceretur, in quo mihi
borandum eſſe non putavi: in tanta
im caligine ac tenebris, me lucem
iquam diſpicere poſſe non ſperavi.
orum lectionem, ut acute excogi-
tam, non reprehendo: ut veram,
rmanamque laudare, nullo modo
ſſum: nam verba etiam illa, quæ
ljunguntur, *pudet enim ſervire* non
lde mihi videntur ſententiæ, quam
cogitarunt, convenire. *Victorius.*

ilosophia -- quidem inquilina] Quaſi a
civitate donata: hoc eſt, Latinis lit-
ris ſcripta. al. *in culina.* Corr. Li-
i omnes MSS. habent, *Vbi igitur,
juies, philoſophia tua? & quidem in cu-
a mea moleſta eſt.* Sed Paullo Manu-
non aſſentiri olim non potui, qui
cum corruptum ac mendoſum eſſe
tat. Sic autem legendum exiſtimat,
*bi igitur philoſophia? tua quidem, in cu-
a: mea, in palæſtra eſt.* ut hoc mem-
um, *mea, in palæſtra eſt*, opponatur
li ſuperiori membro, *tua quidem, in
lina eſt.* Nunc nondum conſtitui a-
d me, probare debeam, necne. Qui-
m amicus meus, vir doctus, ſic po-
us legi putat oportere, *Vbi igitur phi-
ophia? tua quidem, in culina: mea,
moleſtia eſt:* cui aſſentior. Sic autem
quitur lib. IV epiſtolarum ad P. Ni-
dium Figulum, *Id tibi affirmo, te in
s moleſtiis, in quibus es hoc tempore, non
stius futurum.* Idem lib. VI epiſt. ad
igarium, *Quare mihi crede, & memo-
manda, me tibi id affirmaſſe, te in iſtis
leſtiis diutius non futurum.* Sic eadem
epiſtola, infra, non longe, *Ne tu qui-
dem in iſtis incommodis eſſes.* Idem eod.
lib. *Atque illæ arbitrabantur, cum a te
abeſſent ipſæ, multo in graviore te cura fu-
turum.* Idem lib. IX. *Scio te ſemper me-
cum in luctu fuiſſe, &c.* Terent. in Andr.
Propterea nunc miſera in mœrore'ſt. Paul-
lo ante, hac epiſt. 18, videtur legen-
dum, *ſi φλύαρον aliquem habuiſſem*, non,
ut vulgo, *habuiſſet.* Lambin. *Vbi ig.
inquies, Philoſoph. t. Quid. in cul. m. mol.
e.*] Sic habet Palatinus ſextus, [ſic &
Amſtelodam.] ſic quoque Mediceus,
niſi quod ſuo more *moleſtaſt.* Notat-
que Egnatius illam lectionem emen-
datorum ingenio exiviſſe, *In culina
quidem mea, ſed moleſta eſt.* Manutius
putabat legendum olim, teſte Lam-
bino, *ubi igitur Philoſophia? tua quidem,
in culina: mea, in palæstra eſt.* quam
tamen conjecturam ipſe probare non
potuit, ſed hanc cujuſdam amici ſui,
*ubi igitur Philoſophia? tua quidem, in cu-
lina: mea in moleſtia eſt.* Guilielmius
pro *in moleſtia eſt*, putabat, *in moleſtra
eſt.* Videndus Feſtus. Palatinus pri-
mus [& Mentel.] *ubi igitur, inquies
Philoſophia tua? quidem in culina mea mo-
leſtaſſet:* quæ ſcriptura vitioſa nata eſt
ab Mediceo. Editio prima exhibebat,
*ubi igitur, inquies, Philoſophia tua, & qui-
dem inquilina mea moleſtia eſt.* Nos ſte-
timus ab optimo Palatino & Victorio.
Gebhard. Meus ſecundus, *ubi igitur,
inquies, Philoſophia tua, Quidem in culi-
na mea, ſed moleſta.* Sed recte videtur
omnino Manutius hunc locum inter-
punxiſſe, & verum ejus ſenſum de-
prehendiſſe. Nam Philoſophia ei mo-
leſta erat, quod ei exprobraret quaſi,
quod ſerviret, & non potius ut Cato
fortiter ſe a ſervitute vindicaret. de qua
re in aliis quoque queritur epiſto-
lis. *Grævius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

dem in culina, mea moleſta eſt. pudet enim ſervire. Itaque facio me alias res agere, ne convicium Platonis audiam. De Hiſpania nihil adhuc certi, nihil omnino novi. Te abeſſe, mea cauſſa moleſte fero, tua, gaudeo. Sed flagitat tabellarius. Valebis igitur, meque, ut a puero feciſti, amabis.

Facio me alias res agere] Pro *facio* alii leg. *ſcito*. Corr. *Facio me alias res agere*] Fingo me non philoſophiæ, ſed aliis rebus operam dare.

Convicium Platonis] Juſtos eſſe, qui in veri veſtigatione verſentur, quique ea, quæ plerique expetunt, contemnant: cum potius peccent. Nam ſtudio diſcendi impediti, quos tueri debent, deſerunt. Ego vero ne ita peccem, fingo me alias res agere, quamvis hoc tempore parum proficiam. *Corrad.* *Convic. Platonis*] Monuit Claudius Puteanus, V. Cl. Comicum intelligi, cujus hi ſunt verſus in Phaone,

Ὑμῖν γὰρ οὐδὲν καθάπερ ἡ παροιμία,
Ἐν τῷ καπήλῳ νοῦς ἐνεῖναί μοι δοκεῖ.

Gebhardus. Nihil hæc ſententia Platonis Comici ad rem facit & intelligentiam hujus loci. Rectius utroque Manutius: quia reprehendit Plato ſervientes.

EPISTOLA XIX.

ARGVMENTVM.

Reſpondet ad duas Ciceronis epiſtolas, quae ante proximam ſuperiorem leguntur. maxime autem Epicurum, & Epicureos, quorum ipſe in numero erat a ſtudio virtutis & juſtitiae laudat. Cupere videtur ut Caeſar in Hiſpania vincat, tam cognita jam ejus clementia. Eodem anno.

C. CASSIVS M. T. C. S. P. D.

S. V. B. Non mehercule in hac mea peregrinatione quidquam libentius facio, quam ſcribo ad te. videor enim cum praeſente loqui, & jocari. Nec tamen hoc uſu venit propter ſpectra Catiana: pro quo tibi proxima epiſtola tot ruſticos Stoicos regeram, ut Catium Athenis natum eſſe dicas. Panſam noſtrum ſecunda voluntate hominum paludatum

Tot ruſticos Stoicos] Ii enim & oratione, & moribus duriores ſunt habiti. *Corrad.*

Secunda voluntate hominum] Omnibus volentibus & plaudentibus. Liv. lib. VIII. *Tres leges ſecundiſſimas plebi, adverſas nobilitati tulit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

m ex urbe exiſſe, cum ipſius cauſſa gaudeo, tum meher-cle etiam omnium noſtrum. Spero enim homines intel-lecturos, quanto ſit omnibus odio crudelitas, & quanto amori probitas, & clementia: atque ea, quae maxime ma-betant & concupiſcant, ad bonos pervenire. Difficile eſt enim perſuadere hominibus, τὸ καλὸν δι' αὑτὸ αἱρετὸν eſſe: ἡδονὴν vero, & ἀταραξίαν virtute, juſtitia, τῷ καλῷ parari, & verum

Ex urbe exiſſe] Palatinus primus, Stechianus, Peckio excerpta, editio princeps, *exſurrexiſſe*. Gebhardus.

Ἡδονὴν vero & ἀταραξίαν] Sic omnes habebant vulgati codices, prorſus mendoſe. Germani videntur exemplar habuiſſe, quod minus incorruptum hunc locum conſervarit: credimus enim illos, ut teſtati ſunt, ex veteto codice collegiſſe, quas in marginibus collocarunt, lectionum varietates: *ἀταξίαν* enim legunt. Quod in medio ſyllabam unam reponas, errore librariorum (ut puto) omiſſam, rectiſſime hic locus reſtitutus erit. nec mirum videri debet in Latinis libris antiquitus exaratis Græcas voces aliquantum perverſas eſſe, & inquinatas: cum enim ſermonem illum ignorarent, vix poterant ab erroribus cavere: videmus enim illos quaſi depinxiſſe pinxiſſeque Græcos characteres non negligenter, ſi conſideres eos rerum quæ ſcribebant ſententiam non percepiſſe. Quod ſi quandoque aliqua deſunt, aut abundant, venia digni ſunt: ego potius miror quomodo potuerint tam integras Græcas voces fingere ejus linguæ rudes: ſed de hoc nimis. *ἀταραξίαν* inquam, facies, quam genuinam eſſe hic vocem puto, antiquis veſtigiis propinquam, & ſententiæ ipſi optime quadrantem. Nam diviſerat Epicurus voluptates, ut quædam illarum in motu, quædam in ſtatu eſſent: ſed hæc verbis ipſius Epicuri, quæ apud Laertium ſunt, melius declarabuntur. ſic enim Laertius dicit, Ὁ δὲ Ἐπίκουρος ἐν τῷ περὶ αἱρέσεων οὕτω λέγει, ἡ μὲν γὰρ ἀταραξία καὶ ἀπονία καταστηματικαί εἰσιν ἡδοναί, ἡ δὲ χαρὰ καὶ εὐφροσύνη κατὰ κίνησιν ἐνεργείᾳ βλέπονται. quam etiam diviſionem percurrit Cic. lib. 1 de Finibus his verbis: *Non enim hanc ſolam ſequimur, quæ ſuavitate aliqua naturam ipſam movet, & cum jocunditate quadam percipitur ſenſibus, ſed maximam illam voluptatem habemus, quæ percipitur omni dolore detracto*, &c. Sæpe autem eſt ἀταραξία in ſcriptis Epicuri: nam hoc præcipue nomine tranquillum iſtum ſtatum hominis declarat, quo vacuus omni perturbatione degit. ut qui ante nos ἀναλγησίαν emendarant, cum locum corruptum eſſe in vulgatis animadvertiſſent, nihil laborantes circa antiqua veſtigia, ſententiamque tantum ſecuti, non penitus aberrarint: noſtra tamen lectio verior, ut quæ ex antiquis exemplaribus eruta ſit: & nomen illud habeat quo præcipue uteretur ipſe Epicurus: nam qui λείαν κίνησιν emendarunt, multo audacius & improbius fecerunt: lenis enim motus, interpretatio eſt voluptatis, ut idem ſit ἡδονὴ & λεία κίνησις. voluit autem Caſſius utramque voluptatem declarare: per ἡδονὴν enim hic voluptatem in motu intelligit. neceſſe igitur eſt vocem, quæ ſequitur, voluptatem eam, quæ detractis perturbationibus percipitur, ſignificare. Qui autem ὀξεξίαν repoſuerunt, conati ſunt ex corruptis illis characteribus, qui vulgo legebantur, vicinam, & ſimilem vocem elicere: ſed nimis ſe rudes rationis Epicuri oſtenderunt. & nedum Epicuri rationem expreſſerunt, ſed vix idoneam ſententiam effinxerunt. cum

verum & probabile eſt. Ipſe enim Epicurus, a quo omnes Catii, & Amafinii, mali verborum interpretes, proficiſcuntur, dicit: οὐκ ἔστιν ἡδέως, ἄνευ τοῦ καλῶς καὶ δικαίως, ζῆν. Itaque & Panſa, qui ἡδονὴν ſequitur, virtutem retinet; & ii, qui a vobis φιλήδονοι vocantur, ſunt φιλόκαλοι, καὶ φιλοδίκαιοι, omneſque virtutes & colunt & retinent. Itaque Sulla, cujus judicium probare debemus, cum diſſentire philoſophos videret, non quaeſiit, quid bonum eſſet, omnia bona coemit: cujus ego mortem forti mehercules animo tuli. Nec tamen Caeſar diutius nos eum deſiderare patietur. nam habet damnatos, quos pro illo nobis reſtituat: nec ipſe ſectorem

enim εὐεξία ſit bona corporis habitudo: quomodo ullus unquam proferret eam virtute, juſtitia, dignitate parari: cum voluptas, ſecuritaſque ex his virtutibus in animis hominum gignatur? *Victor.* Sed amplius diſputavit de hoc loco in nota quæ in poſterioribus legitur, & nunc ſubnectitur notis Manutii in hanc epiſtolam.

Omnes Catii & Amaſinii] Vetuſti codices *Amaſinii*, etſi noſter aliter operarum vitio habet: ſcilicet *Amafanii*. C. enim Amafinius Epicuri diſciplinam ſectatus edidit libros, qui eam rationem explicarent. nam de *Catio* ex Horatio præcipue notum eſt: etſi hi videntur fuiſſe ex illis quos legitimi Epicurei σοφιστὰς (ut ait Laertius) ſoliti eſſent appellare: degenerabant enim nonnihil ab Epicuri decretis, &, ut inquit Caſſius, *mali* erant Epicuri *verborum interpretes*. Amafinii multis aliis locis Cicero mentionem fecit, etſi fere ſemper hoc nomen corruptum aliquantulum eſt. In proœmio lib. IV Tuſculanarum quæſtionum bis *Amafanium* appellat: ubi tamen manuſcripti codices *Amaſinium* habent. *Cum interim illis ſilentibus C. Amaſinius extitit dicens.* Et paullo poſt, iterum. Nos cum tot antiqui & probati codices concurrant, *Amaſinium* legi debere exiſtimamus. ſed cum hoc loco *Amaſinii* ante cunctis in libris ſcriptum eſſet, aliis vero multis locis in Cicerone *Amafanius*: quis unquam putaſſet eundem intelligi debere? Non parum igitur hæc menda, quæ alioqui minuta videntur, ſæpe tenebrarum offundunt, ut omnia animadvertere non inutile, nec ineptum negotium eſſe videatur. *Victor.* *Amaſinii*] Propter C. Amaſinium, ſive Amafanium: ut etiam in Quæſtura diximus. *Corrad.*

Mali verborum interpretes] Qui nón recte Epicuri verba ſint interpretati. *Idem.*

Qui ἡδονὴν ſeq.] Qui voluptatem ſequitur: quia & ipſe Epicureus eſt. *Idem.*

Qui a nobis] Epicureis. al. *a vobis.* Idem. Recte *a vobis* Hittorp. & Manut. ed. vulgo *a nobis.*

Itaque Sylla] Ep. 17 hujus libri. *Corr.*

Quid bonum eſſet] Jocus ex ambiguo. *Idem.*

Nam habet damnatos, quos pro illo nobis reſtituat] Ita in manuſcriptis legitur, quam lectionem Paullus quoque poſteriore ſua editione ſequitur, & illius ſenſum declarat, cum in priore *domi notos* legiſſet culpa impreſſorum, ut arbitror, cum *domi natos* ſcribi vellet. Quod ſi priſca exemplaria *domi natos* haberent, non inſulſus fortaſſe ſenſus ex illa ſcriptura duci poſſet, ut appellaſſet *domi natos* paratos, qui in manu ejus ſemper eſſent, quorum magna copia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

m deſiderabit, cum filium viderit. Nunc, ut ad remp. deam, quid in Hiſpaniis geratur, reſcribe. Peream, niſi llicitus ſum, ac malo veterem & clementem dominum abere, quam novum & crudelem experiri. Scis, Cnaeus uam ſit fatuus: ſcis, quomodo crudelitatem, virtutem utet: ſcis, quam ſe ſemper a nobis deriſum putet. Vereor, e nos ruſtice gladio velit ἀνθιμυκτηρίσαι. Quid fiat, ſi me iligis, reſcribe. Hui, quam velim ſcire, utrum iſta ſollito animo, an ſoluto legas. ſciam enim eodem tempore, uid me facere oporteat. Ne longior ſim, vale: & me, ut cis, ama. Si Caeſar vicit, celeriter me exſpecta.

pia nunquam illum deficeret: (*reſtiat* autem ſupponat ſignificare, & in us locum ſubſtituat) hic enim eſt ſiificatus illius elegantiſſimæ vocis, ebro a Cicerone uſurpatæ. nec taen hanc receptæ lectioni præponenam cenſemus. Potiuſque e genere ilrum caſtigationum eſſe cenſemus, uæ ſubtiliter magis quam vere excogitantur. *Victorius.* *Domi notos*] Al. *damnatos.* Corradus. P. Manutius in prima editione edidit, *domi natos.* Lambinus.

Malo veterem] Cæſarem. *Corradus.*

Quam novum] Cn. Pompeium filium. *Idem.*

Si Cæſar vicit] Pompeii filios in Hiſpania. *Idem.*

EPISTOLA XX.

ARGVMENTVM.

Interfecto Caeſare, Trebonius ad Aſiam regendam profectus eſt. untem Cicero amantiſſimis litteris proſequitur, miſſo jam ad eum ibro ſuo de perfecto oratore: quem librum cum Sabino neſcio cui ommendaverit, laudat in Sabina gente fidem & probitatem: pet autem a Trebonio crebras litteras, & rationem itineris. Antoio & Dolabella Coss.

M. T. C. TREBONIO P. S. D.

ORATOREM MEVM, (ſic enim inſcripſi) Sabino tuo commendavi. Natio me hominis impulit ut ei recte

TREBONIO] In Hiſpania Procos. *Corrad.* Aliud in argumeno & comment. docet Manutius.

ORAT. MEVM] Ad M. Brutum: quo Galliam Ciſalpinam obtinente, ille ſcriptus eſt liber. *Idem.*

Natio] A Sabinis, qui tetrici, ſeveri durique, & continentes etiam a ſeri-

ƈte putarem, niſi forte candidatorum licentia hic quoque uſus, hoc ſubito cognomen arripuit. etſi modeſtus ejus vultus, ſermoque conſtans, habere quiddam a Curibus videbatur. Sed de Sabino ſatis. Tu, mi Treboni, quum ad amorem meum aliquantum olim diſcedens addidiſti: quo tolerabilius feramus igniculum deſiderii tui, crebris nos litteris appellato: atque ita, ſi idem fiet a nobis. Quanquam duae cauſſae ſunt cur tu frequentior in iſto officio eſſe debeas quam nos: primum, quod olim ſolebant, qui Romae erant, ad provinciales amicos de repub. ſcribere: nunc tu nobis ſcribas oportet: Res enim publica iſtic eſt. deinde, quod nos aliis officiis tibi abſenti ſatisfacere poſſumus, tu nobis, niſi litteris, non video, qua re alia ſatisfacere poſſis. Sed cetera ſcribes ad nos poſtea. Nunc haec primo cupio cognoſcere, iter tuum cujuſmodi ſit, ubi Brutum noſtrum videris, quamdiu ſimul fueris: deinde, cum proceſſeris longius, de bellicis rebus, de toto negotio, ut exiſtimare poſſimus, quo ſtatu ſimus. Ego tantum me ſcire putabo, quantum ex tuis litteris habebo cognitum. Cura ut valeas, meque ames amore illo tuo ſingulari.

EPI-

a ſcriptoribus appellantur. *Idem.*

Hoc ſubito cognomen arripuit] De hoc more neſcio quid in Quæſtura relatum eſt. *Idem.*

Habere quiddam a Curibus] Habere ſpeciem aliquam gravitatis & ſanƈtitatis morum. *Cures* enim caput Sabinorum cives habebat antiquorum morum & diſciplinæ ac continentiæ. Virgil. Æn. VIII.

Romulidis Tatioque ſeni, Curibuſq; ſeveris.

Olim diſcedens] Ex Italia in Hiſpaniam. *Corrad.* aliter Manutius.

Iſthic eſt] Ubi ſit Cæſar. *Corrad.* ſed vide Manut.

Ubi Brutum noſtrum videris] M. Brutum, Galliam Ciſalpinam regentem. Si quis tamen hæc omnia ad profeƈtionem, de qua in epiſt. 28 lib. x. & epiſt. 16 lib. XII. diƈtum eſt referat, non video cur magnopere ſit repugnandum. *Corrad.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XXI.

ARGVMENTVM.

Rogat ut ſui abſentis deſiderium crebris & longis epiſtolis leniat: ..merat Trebonii erga ſe officia: de Calvo oratore jam mortuo, q. d ſentiat, exponit. Caeſare dictatore II. *anno* DCCVI.

M.T.C. TREBONIO S.P.D.

..T epiſtolam tuam legi libenter & librum libentiſſime: ſed tamen in ea voluptate hunc accepi dolorem, quod .m incendiſſes cupiditatem meam conſuetudinis augendae .ſtrae, (nam ad amorem quidem nihil poterat accedere) .m diſcedis a nobis, meque tanto deſiderio afficis, ut unam .hi conſolationem relinquas, fore, ut utriuſque noſtrum .ſentis deſiderium crebris & longis epiſtolis leniatur. Quod .o non modo de me tibi ſpondere poſſum, ſed de te etiam .hi. Nullam enim apud me reliquiſti dubitationem quan.m me amares. Nam, ut illa omittam quae civitate teſte .iſti, cum mecum inimicitias communicaſti, cum me .ncionibus tuis defendiſti, cum quaeſtor in mea atque in .blica cauſſa conſulum partes ſuſcepiſti, cum tribuno .eb. quaeſtor non paruiſti, cui tuus praeſertim collega pa.ret: ut haec recentia, quae meminero ſemper, oblivi.ar: quae tua ſollicitudo de me in armis, quae laetitia . reditu, quae cura, qui dolor, cum ad te curae & do.res mei perferrentur? Brundiſium denique te ad me ven.rum fuiſſe, niſi ſubito in Hiſpaniam miſſus eſſes? Vt haec

.Piſtolam tuam] 16 libri XII. Videri potest & *liber*, ex verſiculis, qui ea dicuntur: ſi modo credimus .nc epiſtolam & ſuperiorem a Cice.ne ad Trebonium in Aſiam, & non Hiſpaniam miſſas fuiſſe. *Corradus.* de Manut.

Vt hæc recentia] Fortaſſe de Cæſaris morte. *Corradus.*

In armis] In bello civili. *Idem.*

In reditu] Poſt victum Pompeium. *Idem.*

Brunduſium] Quo ego Dyrrachio veneram. *Idem.*

Miſſus eſſes] Procos. a Cæſare. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

haec igitur omittam, quae mihi tanti aeſtimanda ſunt, quanti vitam aeſtimo & ſalutem meam: liber iſte, quem mihi miſiſti, quantam habet declarationem amoris tui? primum, quod tibi facetum videtur quidquid ego dixi, quod aliis fortaſſe non item: deinde, quod illa ſive faceta ſunt ſive ſic fiunt narrante te, venuſtiſſima. quin etiam ante quam ad me veniatur, riſus omnis paene conſumitur. Quod ſi in his ſcribendis nihil aliud, niſi, quod neceſſe fuit, de uno me tam diu cogitaviſſes, ferreus eſſem, ſi te non amarem. Cum vero ea, quae ſcriptura perſecutus es, ſine ſummo amore cogitare non potueris, non poſſum exiſtimare, plus quenquam a ſe ipſo, quam me a te amari. Cui quidem ego amori, utinam ceteris rebus poſſem, amore certe reſpondebo: quo tamen ipſo tibi confido futurum ſatis. Nunc ad epiſtolam venio, cui copioſe & ſuaviter ſcriptae, nihil eſt quod multa reſpondeam. Primum enim ego illas Calvo litteras miſi, non plus, quam has quas nunc legis exiſtimans exituras. aliter enim ſcribimus quod eos ſolos quibus mittimus, aliter, quod multos lecturos putamus. Deinde ingenium ejus melioribus extuli laudibus, quam tu id vere potuiſſe fieri putas. Primum, quod ita judicabam, acute movebatur. genus quoddam ſequebatur, in quo judicio lapſus, quo valebat, tamen aſſequebatur, quod probaret. Multae erant & reconditae litterae, vis non erat. ad eam igitur adhortabar. In excitando autem & in acuendo plurimum valet, ſi laudes eum quem cohortere. Habes de Calvo judicium & conſilium meum: conſilium, quod hortandi cauſſa laudavi: judicium, quod de ingenio ejus valde exiſtimavi bene. Reliquum eſt, tuam

Sive ſic fiunt] Al. *ſive non, fiunt, ſic.* Vide an legi debeat, *ſive ſecus, fiunt.* Idem.

Quo tamen ipſo tibi confido futurum ſatis] Vel ſic legendum ut edi juſſi, *q. t. i. confido me facturum ſatis*: vel *quod tamen ipſum tibi confido futurum ſatis.* Lambinus.

Calvo] Epiſtola viceſima quinta libri ſeptimi. *Corradus.*

Ab-

uam profectionem amore proſequar, reditum ſpe exſpetem, abſentem memoria colam, omne deſiderium literis mittendis accipiendiſque leniam. Tu velim tua in ne ſtudia & officia multum tecum recordere: quae cum ibi liceat, mihi nefas ſit obliviſci, non modo virum bonum me exiſtimabis, verum etiam te a me amari plurimum udicabis. Vale.

Abſentem memoria colam] Malim legi *abſentiam*, &c. *Lambinus.*

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD TIRONEM,

LIBER XVI.

ORdinem epiſtolarum fere omnium ad Tironem oſtendit ratio temporis, ex adſcripta cuique die, & in ipſo argumento ſatis nota. Prima ſine dubio eſt, quae incipit, *Paullo facilius*: ſecunda, *Non queo*: tertia, *Nos apud*: quarta, *Varie*: quincta, *Vide*: ſexta, *Facilius*: ſeptima, *Septimum*: octava, *Nos a te*: nona, *Etſi opportunitatem*: decima, *Quo in diſcrimine*: undecima, *Magnae*: duodecima, *Omnia*: tertiadecima, *Menandrus*: quartadecima, *AEgypta*: quintadecima, *Spero*: ſextadecima, *Video*: decimaſeptima, *Sollicitat*: decimaoctava, *Exſpecto*: decimanona, *Ego vero*: vigeſima, *Quid igitur?* vigeſimaprima, *De Tirone*: vigeſimaſecunda, *Etſi mane*: vigeſimatertia, *Tu vero*: vigeſimaquarta, *Cum vehementer*: vigeſimaquinta, *Etſi juſta*: vigeſimaſexta, *Verberavi*: vigeſimaſeptima, *Mirificam*.

EPISTOLA I.

ARGVMENTVM.

SVum Cicero Tironi deſiderium ſignificat. Cum enim e Cilicia proconſul ad urbem rediret, ſervum ſibi cariſſimum Tironem, cujus praecipue opera in litteris utebatur, aegrum Patris reliquit: ad eum ſaepe ex itinere teſtes amoris ac deſiderii ſui litteras miſit. L. Paullo, C. Marcello Coss.

M. T.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M.T.C. ET CICERO MEVS, ET FR. ET FRATRIS FIL. TIRONI S.P.D.

PAullo facilius putavi poſſe me ferre deſiderium tui, ſed plane non fero: & quanquam magni ad honorem noſtrum intereſt, quam primum ad urbem me venire, tamen peccaſſe mihi videor qui a te diſceſſerim. Sed quia tua voluntas ea videbatur eſſe, ut prorſus, niſi confirmato corpore, nolles navigare, approbavi tuum conſilium, neque nunc muto, ſi tu in eadem es ſententia. Sin autem poſtea quam cibum cepiſti, videris tibi poſſe me conſequi, tuum conſilium eſt. Marionem ad te eo miſi, ut aut tecum ad me quam primum veniret, aut, ſi tu morarere, ſtatim ad me rediret. Tu autem hoc tibi perſuade, ſi commodo valetudinis tuae fieri poſſit, nihil me malle quam te eſſe mecum. ſi autem intelliges opus eſſe, te Patris, convaleſcendi cauſſa, paullum commorari, nihil me malle quam te valere. Si ſtatim navigas, nos Leucade conſequere. ſin te confirmare vis, & comites & tempeſtates, & navem idoneam ut habeas, diligenter videbis. Vnum illud, mi Tiro, videto, ſi me amas, ne te Marionis adventus & hae litterae moveant. Quod valetudini tuae maxime conducet ſi feceris, maxime obtem-

HArum epiſtolarum ordinem, in omnibus libris perturbatum, nos, rationem & judicium virorum doctorum ſecuti, reſtituimus. *Lamb.* Ordo Epiſtolarum in hoc extremo libro valde perturbatus eſt. nos eum, quem Lambinus conſtruxit, ſecuti ſumus, non multum intereſſe exiſtimantes, quo loco hæc vel illa legatur. Vitiis bellum indiximus, ut ſuum nitorem Tullio reciperemus: velitari vero, quid priore, quid poſteriore acie collocandum ſit, cum tot editionibus animum nunquam induximus. *Gebhard.* Addeſis Var. Lect. libell.

M.T.C. ET CIC. MEVS ET FR.] Ex Cilicia redeuntes. *Corrad.*

TIRONI] Patris ægro relicto. *Idem.*

Adprobavi tuum conſilium; neque nunc muto] Nihil mutandum cenſeo: Peckio excerpta, *neque nunc nuto*, ſicut & prima editio. Palatinus tertius legit *mitto*. Gebhard.

Poſteaquam cibum cepiſti] Ex Medicorum præceptis, qui de cibo ægris dando multa ſcribunt, & inter ſe etiam diſſentiunt, ut ſcribit Celſus. *Corradus.*

Patris] *Patræ* urbs Achaiæ nobilis, quæ portum habet commodum.

Leucade] *Leucas* urbs Acarnaniæ.

temperaris voluntati meae. Haec pro tuo ingenio conſidera. Nos ita te deſideramus ut amemus: amor ut valentem videamus hortatur, deſiderium, ut quam primum. Illud igitur potius. Cura ergo potiſſimum ut valeas: De tuis innumerabilibus in me officiis erit hoc gratiſſimum. III Nonas Novembres.

EPISTOLA II.

ARGVMENTVM.

Scribit de ſua ſollicitudine, ſuoque ad Alyziam acceſſu: rogat ut valetudinem diligenter curet.

TVLLIVS TIRONI SVO S.P.D.

NOn queo ad te nec lubet ſcribere quo animo ſim affectus: tantum ſcribo, & tibi & mihi maximae voluptati fore, ſi te firmum quam primum videro. Tertio die abs te ad Alyziam acceſſeramus. Is locus eſt citra Leucadem ſtadia CXX. Leucade aut te ipſum, aut tuas litteras a Marione putabam me accepturum. Quantum me diligis tantum fac ut valeas, vel quantum te a me ſcis diligi. Nonis Novembr. Alyzia.

EPISTOLA III.

ARGVMENTVM.

Rogat ut omni cura valetudini ſerviat.

TVLLIVS ET CICERO, TIRONI SVO, ET Q. PATER, ET Q. FILIVS S.D.

NOs apud Alyſiam, ex quo loco tibi litteras ante dederamus, unum diem commorati ſumus, quod Quintus nos conſecutus non erat. Is dies fuit Nonae Novembr. Inde ante lucem proficiſcentes, ante diem VIII Idus Novemb.

emb. has litteras dedimus. Tu, ſi nos omnes amas, & praepue me, magiſtrum tuum, confirma te. Ego valde ſuſenſo animo exſpecto, primum te ſcilicet, deinde Marioem cum tuis litteris. Omnes cupimus, ego in primis, uam primum te videre, ſed, mi Tiro, valentem. Quare ihil properaris: ſatis quotidie videro, ſi valebis. Vtilitabus tuis poſſum carere: te valere, tua cauſſa primum vo-, tum mea, mi Tiro. Vale.

EPISTOLA IV.

ARGVMENTVM.

Tota cohortatio eſt ad curandam valetudinem.

M. T. C. ET Q. FR. ET Q. FIL. TIRONI S.

VArie ſum affectus tuis litteris, valde priore pagina perturbatus, paullum altera recreatus. Quare nunc quiem non dubito, quin, quoad plane valeas, te neque naigationi, neque viae committas. ſatis te mature videro, ſi lane confirmatum videro. De medico & tu bene exiſtiari ſcribis, & ego ſic audio. ſed plane curationes ejus non robo. Ius enim dandum tibi non fuit, cum κακοςόμαχος ſſes: ſed tamen & ad illum ſcripſi accurate, & ad Lyſoem. Ad Curium vero, ſuaviſſimum hominem & ſummi fficii ſummaeque humanitatis, multa ſcripſi: in his etm, ut, ſi tibi videretur, te ad ſe transferret. Lyſo enim noſter

[*Vs enim tibi dandum non fuerat, cum* κακοςόμαχος] Celſus quoque l. 11, p. 24. inter ea quæ aliena *ſtomacho* nt jurulenta ponit. merito igitur lpavit Aſclaponem Medicum Cice: ſi enim firmo ſtomacho jurulen non conveniunt, quanto magis inrmum affectumque Tironis jus quod dederat, lædere potuit? κακοςόμαχ appellavit, qui ſtomacho laboraret. Idem Medicinæ candidiſſimus auctor, cum inquit, *at imbecillis ſtomacho, quo in numero magna pars urbanorum, omneſque pæne cupidi litterarum ſunt*, κακοςομάχους intellexit. *Victorius.* *Jus dand. t. non f.*] Jus enim, ut docent medici, ſtomachum languidum reddit, præſertim ſi frequentius ſumatur. *Corrad.*

noſter vereor ne negligentior ſit: primum quia omnes Graeci: deinde, quod cum a me litteras accepiſſet mihi nullas remiſit. ſed eum tu laudas. Tu igitur quid faciendum ſit judicabis. Illud, mi Tiro, te rogo, ſumtui ne parcas ulla in re, quod ad valetudinem opus ſit. Scripſi ad Curium, quod dixiſſes, daret. Medico ipſi puto aliquid dandum eſſe, quo ſit ſtudioſior. Innumerabilia tua ſunt in me officia, domeſtica, forenſia, urbana, provincialia, in re privata, in publica, in ſtudiis, in litteris noſtris. Omnia viceris, ſi, ut ſpero, te validum videro. Ego puto te belliſſime, ſi recte erit, cum quaeſtore Meſcinio decurſurum. non inhumanus eſt: teque, ut mihi viſus eſt, diligit, & cum valetudini tuae diligentiſſime conſulueris, tum, mi Tiro, conſulito navigationi. Nulla in re jam te feſtinare volo. nihil laboro niſi ut ſalvus ſis. Sic habeto, mi Tiro, neminem eſſe qui me amet quin idem te amet: & cum tua & mea maxime intereſt te valere, tum multis eſt curae. Adhuc, dum mihi nullo loco deeſſe vis, nunquam te confirmare potuiſti. nunc te nihil impedit: omnia depone, corpori ſervi. quantam diligentiam in valetudinem tuam contuleris, tanti me fieri judicabo. Vale, mi Tiro, vale, vale &

Quod dixiſſet daret medico. ipſi puto aliquid dandum eſſe] Hæc verba (niſi fallor) perperam diſtincta ſunt: &, ut arbitror, ita interpungi debent, *quod dixiſſet, daret. medico ipſi puto aliquid dandum eſſe.* ut certiorem faciat Cicero Tironem ſe ad Curium ſcripſiſſe, ut ei daret numeraretque pecuniam, quam dixiſſet ac popoſciſſet, ut illa ipſe in ſumptum uti poſſet. Admonet tamen Tironem, ut ante omnia medico ipſi partem aliquam illius pecuniæ ſolvat, quo ſtudioſior ac diligentior ille ſit. neque enim veriſimile eſt, jubere Ciceronem mercedem aliquam Curio dari, qui civis Romanus erat & locuples homo, & Ciceronis in primis familiaris, quemadmodum ex epiſtolis ipſius intelligi poteſt, quæ ſunt in libro ad Marium, nec non ex epiſtola Curii ad Ciceronem: quicquid enim ille pro ſalute & commodis Tironis faciebat, officii gratia faciebat & jure amicitiæ, qua cum patrono ipſius arcte conjunctus erat. Hanc etiam ſuſpicionem confirmant verba illa, quæ ſunt in tertia ab hac epiſtola, *Curio miſi, ut medico honos haberetur, & tibi daret quod opus eſſet: me cui juſſiſſet curaturum.* Oſtendunt enim voluiſſe Ciceronem in poteſtate Tironis nummos eſſe, quamvis ei mandet, quod prætermitti non potuit, ut medico ſtatim mercedem diſſolvat. *Victor.*

Meſcinio] Ep. 20 lib. v. *Corrad.*

Lepta]

I & ſalve. Lepta tibi ſalutem dicit, & omnes. Vale. ıı Idus Novembr. Leucade.

Lepta] Ep. 7 lib. III. *Idem.*

EPISTOLA V.

ARGVMENTVM.

Rogat Tironem ut valetudinem curet.

TVLLIVS ET CICERO, ET Q.Q. TIRONI HVMANISS. ET OPT. S.P.D.

VIde, quanta ſit in te ſuavitas. duas horas Thyrei fuimus. Xenomenes hoſpes tam te diligit quam ſi vixerit tecum. Is omnia pollicitus eſt quae tibi eſſent opus: facturum puto. Mihi placebat, ſi firmior eſſes, ut te Leucadem deportaret, ut ibi te plane confirmares. Videbis quid Curio, quid Lyſoni, quid medico placeat. Volebam a te Marionem remittere: quem, cum meliuſcule tibi eſſet, ad me mitteres: ſed cogitavi, unas litteras Marionem ferre poſſe, me autem crebras exſpectare. Poteris igitur, & facies, ſi me diligis, ut quotidie ſit Acaſtus in portu: multi erunt quibus recte litteras dare poſſis, qui ad me libenter perferant. Equidem Patras euntem neminem praetermittam. Ego omnem ſpem tui diligenter curandi in Curio

D*uas horas Thyrei fuimus*] Monet vir eruditus, (indicarunt alii, quorum verba fere pono) videamus an rectius *Thyreis*, legatur: cujus, ut Epiri inſulæ, mentionem facit Strabo. Paulo poſt legunt Palatinus ſextus, Hittorpianus, *quaſi vixerit tecum*: ſed vultum defendit Catullus, *utor tam bene, quam mihi pararim*: imo potius illum; quam ex vet. cod. oræ vulgatam editionum impreſſerunt, *quam vixerit tecum*. mihi illa genuinam ac veterem elegantiam redolere videtur. *Gebhardus.* Rectum eſt *Thyrei*. Thyreum enim oppidum eſt Acarnaniæ. Stephanus, Ἔϛι καὶ Ἀκαρνανίας Θυρεῖον διὰ τοῦ ι, ἐθνικὸν Θυρειεύς. Meminit ejus Livius etiam lib. XXXVI.

Ut te Leucadem deportaret] Sic rectius ex Pall. Vaticani excerptis, editione prima, ac Victoriana. Hittorpianus tamen *adportaret*. vulgo *deportares*. Gebh.

Curio] Ep. 29 lib. VII. *Corrad.*

Lyſoni] Ep. 19 lib. XIII. *Idem.*

Medico] Aſclaponi, ep. 20 lib. XIII. *Idem.*

rio habeo. Nihil poteſt illo fieri humanius, nihil noſtri amantius. ei te totum trade. Malo te paullo poſt valentem, quam ſtatim imbecillum videre. cura igitur nihil aliud niſi ut tu valeas: cetera ego curabo. Etiam atque etiam vale. Leucade proficiſcens VII Idus Novembr.

EPISTOLA VI.

ARGUMENTUM.

Rogat, ne quid omittat, quod ad recuperandam valetudinem ſpectet.

M. TULLIUS CIC. PATER ET FIL. ET Q. Q. TIRONI S.D.

TErtiam ad te hanc epiſtolam ſcripſi eodem die, magis inſtituti mei tenendi cauſſa, quia nactus eram cui darem, quam quo haberem quid ſcriberem. Igitur illa: quantum me diligis, tantum adhibe in te diligentiae. Ad tua innumerabilia in me officia adde hoc, quod mihi erit gratiſſimum omnium. cum valetudinis rationem, ut ſpero, habueris, habeto etiam navigationis. In Italiam euntibus omnibus ad me litteras dabis, ut ego euntem Patras neminem praetermitto. Cura, cura te, mi Tiro. quum non contigit ut ſimul navigares, nihil eſt quod feſtines: nec quidquam cures niſi ut valeas. Etiam atque etiam vale. VII Idus Novembr. Actio veſperi.

EPI-

TErtiam] Prima fuit I hujus libri, ſecunda fuit 6 hujus libri. *Corrad.* Sed vide de hoc epiſt. ordine Var. Lect. lib. XVI, ep. I.

Cura te mi Tiro] Nos auxilio vetuſtorum codicum bis *Cura* ſcripſimus, nota figura, & quæ oſtendat majore quodam affectu pronuntiata eſſe hæc verba. Quod veriſimile eſt cum tantum de ſalute Tironis ſollicitus eſſet. Ariſtoph. in Ranis non ſemel ſic locutus eſt, πρᾶγμα πρᾶγμα γὰρ κεκίνηται μέγα ἐν τοῖς νεκροῖς, καὶ στάσις πολλὴ πάνυ. Item,

Ἄρν' ἄρνα μέλαιναν παῖδες ἐξενέγκατε.

Sed tam frequens eſt apud poetas & oratores hæc figura, ut omnes ſciant vim quam habet, ejuſque elegantia capiantur. ſæpe tamen (quod incommode accidit) vitio librariorum deleta eſt: qui cum in exemplari eandem vocem repetitam viderent, mendum eſſe putantes, ſemel tantum ſcribebant. *Victorius.*

Cor-

EPISTOLA VII.

ARGVMENTVM.

Adverſis ventis Corcyrae ſe teneri ſignificat. Tironem hortatur ... curet, nec niſi confirmatus naviget.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

SEptimum jam diem Corcyrae tenebamur, Quintus autem pater & filius Buthroti. Solliciti eramus de tua va... idine mirum in modum. nec mirabamur nihil a te litte... ım. Iis enim ventis iſtinc navigatur, qui ſi eſſent, nos ...rcyrae non ſederemus. Cura igitur te & confirma: &, ...n commode, & per valetudinem & per anni tempus na... iare poteris, ad nos amantiſſimos tui veni. Nemo nos ...at qui te non diligat. carus omnibus exſpectatuſque ve... i. Cura ut valeas etiam atque etiam, Tiro noſter. Vale. ... Kalend. Novembr. Corcyra.

...*rcyræ tenebamur*] Corcyra inſula ...naris Ionii, quæ nunc *Corfu*.

...*nebamur*] Ego, filius, & reliqui ...liares. Q. autem *frater*, ſive (u...ue enim modo legitur) *pater*, & ... filius, Buthroti tenebantur. *Cor*...

...*throti*] *Buthrotum* Epiri urbs eſt.

xv *Kal. Nov.*] xv Kal. Decemb. legendum, nemo non videbit, qui epiſt. 9 hujus lib. leget, in qua a Tirone ad IV Non. Novemb. diſceſſiſſe oſtendit. *Corradus*. Videtur ſcribendum XVI. ſcribit enim in 9 hujus libri epiſtola, *Corcyræ fuimus uſque ad XVI Kal. Decembris*. Urſin.

EPISTOLA VIII.

ARGVMENTVM.

Q. Cicero, quantae ſibi Tironis valetudo curae ſit, amantiſſimis ...bis oſtendit.

Q. C. TIRONI S.

MAgnae nobis eſt ſollicitudini valetudo tua. nam, tametſi qui veniunt, ἀκίνδυνα μὲν, χρονιώτερα δὲ nuntiant,

... *CIC. TIR. S. Magnæ nobis &c.*] Nos ſecuti antiquorum codicum fidem, qui in hoc omnes conveniebant, hanc epiſtolam *Q. Ciceroni*

tiant, tamen in magna conſolatione ingens ineſt ſollicitudo, ſi diutius a nobis afuturus eſt is cujus uſum & ſuavitatem deſiderando ſentimus. Attamen quanquam videre te tota cogitatione cupio, tamen te penitus rogo, ne te tam longae navigationi, & viae per hiemem, niſi bene firmum committas, neve naviges niſi explorate. Vix in ipſis tectis & oppidis frigus infirma valetudine vitatur, nedum in mari & via ſit facile abeſſe ab injuria temporis.

ψύχος δὲ λεπτῷ χρωτὶ πολεμιώτατον,

inquit Euripides. Cui tu quantum credas neſcio. ego certe ſingulos ejus verſus, ſingula ejus teſtimonia puto. Effice, ſi me diligis, ut valeas, & ut ad nos firmus ac valens quam primum venias. Ama nos, & vale. Q. F. tibi ſalutem dicit.

ceroni reſtituimus. nam etſi quaſdam conjecturas quæ id confirmarent adferre poſſemus, ſatis eſſe putavimus librorum vetuſtatem, teſtimonium, ut ſuum unicuique reddatur. Quod autem in cunctis impreſſis ante legebatur *Q. Frater tibi Sal. dic.* Nos cum iiſdem codicibus ſcripſimus, *Qu. F. tibi Sal. dic.* F. autem filium ſignificare non fratrem, nemo eſt qui neſciat. *Victor.* T. CICERO] Al. *Q. Cicero:* itaque legendum eſt. *Corradus.*

Λεπτῷ χρωτὶ] Optime Pal. prim. λεπτόχρωτι. Heſychio eſt δρυψίχρωτι, qui exponit τρυφερός. Heſiodo vero ἀπαλόχρως, qui tenui ſive tenero eſt corpore, ac cute. Eadem ratione μελάγχρως apud Eurip. qui nigra eſt cute. *Grav.*

Q. Frater] *Q. F.* hoc eſt, *Quintus filius*, deſcribendum fuit. *Corradus.*

EPISTOLA IX.

ARGVMENTVM.

Navigationis deſcriptio, & ad curandam valetudinem benevolentiae plena cohortatio.

M. T. ET C. ET Q. TIRONI S.P.D.

Nos a te, ut ſcis, diſceſſimus a. d. IV Non. Novemb. Leucadem venimus a. d. VIII Idus Novembr. a. d. VII Actium. ibi propter tempeſtatem ad VI Idus morati ſumus. Inde a. d. quintum Idus Corcyram belliſſime navigavimus. Corcyrae fuimus uſque ad XVI Kalend. Decembr. tempeſtatibus retenti. a. d. XV Kalend. Decembr. in por-

portum Corcyraeorum ad Caſſiopen ſtadia cxx proceſ- mus. Ibi retenti ventis ſumus uſque ad IX Kalendas. In- rea, qui cupide profecti ſunt, multi naufragia fecerunt. os eo die coenati ſolvimus. Inde Auſtro leniſſimo, coelo reno, nocte illa & die poſtero in Italiam ad Hydruntem ıdibundi pervenimus: eodemque vento poſtridie (id erat d. VII Kalend. Decembr.) hora quarta Brundiſium ve- imus: eodemque tempore ſimul nobiſcum in oppidum ıtroiit Terentia, quae te facit plurimi. A. d. V Kal. De- mb. ſervus Cn. Plancii Brundiſii tandem aliquando mihi te exſpectatiſſimas litteras reddidit, datas Idib. Novembr. uae me moleſtia valde levarunt, utinam omnino liberaſ- nt. Sed tamen Aſclapo medicus plane confirmat, prope- iem te valentem fore. Nunc quid ego te horter? ut o- nem diligentiam adhibeas ad convaleſcendum. Tuam rudentiam, temperantiam, amorem erga me novi. ſcio te omnia

A *portu Corcyraeorum ad Caſſiopen*] Ve- tuſta exemplaria *Caſſioden*. Nos er- tum unius litteræ in illis eſſe exiſti- ıavimus, & *Caſſiopen* reſtituimus: de uo portu Strabo lib. I. ἐν τούτῳ δ᾽ ἐστι διάστημά τι Πάνορμός τε λιμὴν μέ- ας ἐν μέσοις τοῖς Κεραυνίοις ὄρεσι· καὶ μετὰ ταῦτα Ὄγχησμος λιμὴν ἄλλος, καθ᾽ ὃν ὰ δυσμικὰ ἄκρα τῆς Κερκυραίας ἀντίκει- ται· καὶ πάλιν ἄλλος Κασσιόπη, ἀφ᾽ οὗ ἐπὶ ρεντέσιον χίλιοι ἑπτακόσιοι στάδιοι, οἱ ᾽ ἴσοι ἐπὶ Τάραντα ἀπὸ ἄλλου ἀκρωτηρίου τικωτέρου τῆς Κασσιόπης ὃ καλοῦσι Φαλα- ρόν. Plinius etiam lib. IV, cap. 12. *nſulæ autem ex adverſo Theſprotiæ Corcy- ı, a Buthroto* XII. ∞ *paſſ. eadem ab A- roceraunüs* L. ∞. *cum urbe ejuſdem nomi- is Corcyra liberæ civitatis & oppido Caſſio- e temploque Caſſii Jovis, paſſ.* LXXXXVII. *ı longitudine patens.* Sed & A. Gellius n initio l. XXI. *Navigabamus a Caſſio- e Brunduſium.* Victor. *A portu Corcy- æorum ad*] Al. *in portum Corcyræorum, & d.* Corr. *Caſſiopen*] Ita nunc quoque ocant. *Idem.* *Ad Caſſopen* legendum x Plinio lib. IV. extant etiam numi- mata vetera ΚΑΣΣΩΠΑΙΩΝ. Urſin.

Utrumque recte dicitur *Caſſiope* & *Caſ- ſope.* Sed omnes exarati manu codi- ces, quos vidi, meus ſecundus, Men- tel. Amſtelod. & præter hos Hittorp. Pal. ſex. ſcribunt *in portum.* quam le- ctionem cur ſpreverint editores non video. Nam in Epiro vicina Corcyræi portum habuerunt ad oppidum Caſ- ſiopen, qui & *Caſſiope* dictus eſt, quem deſcripſit Strabo, & memorat Ptolem. & Ulpian. lib. XIV Pandect. *Ut ecce ſunt naves quæ Brunduſium a Caſſiopa, vel a Dyrrachio vectores trajiciunt.* Ex illo enim trajiciebant in Italiam. *Græv.*

Ad Hydruntem] *Hydrus*, ſeu Hydrun- tum, hodie *Otranto.* eſt Calabriæ op- pidum Brunduſio diſtans centum quinquaginta ſtadia, Strabone teſte.

Nunc quid ego te hortor?] Elegantiſ- ſime & rectiſſime ſic reſtituo ex Vati- cani excerptis ac Victorii editione, ſi- mulque interpungo. Nec multum me deſtituunt Palatini, duabus litteris peccantes, *nunc quidem ego te horter.* [ſic & Amſtelod.] Vulgo, *nunc equidem ego te hortor.* Gebhardus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

omnia facturum ut nobiſcum quam primum ſis. ſed tamen ita velim ut ne quid properes. Symphoniam Lyſonis velim vitaſſes ne in quartam hebdomada incideres. Sed, quum pudori tuo maluiſti obſequi, quam valetudini, reliqua cura. Curio miſi, ut medico honos haberetur, & tibi daret quod opus eſſet: me cui juſſiſſet curaturum. Equum & mulum Brundiſii tibi reliqui. Romae vereor ne ex Kal. Ian. magni tumultus ſint. Nos agemus omnia modice. Reliquum eſt ut te hoc rogem & a te petam, ne temere naviges. Solent nautae feſtinare quaeſtus ſui cauſſa. Cautus ſis, mi Tiro. Mare magnum & difficile tibi reſtat. Si poteris, cum Meſcinio. caute is ſolet navigare. ſi minus, cum honeſto aliquo homine, cujus auctoritate navicularius moveavea-

Symphoniam Lyſonis] Concentum omnes interpretantur: ſed alii ad convivium, alii ad venam referunt, quaſi venam Lyſo Tironi tetigiſſet. Nos tantum dicimus, in duobus veteribus libris aliter legi: in altero quidem *Symponiam*, ut forte ſcribi poſſit συμπονεῖν. in altero autem, *ſcis quam viam*. ut omnino ad quendam potius laborem, quam ad voluptatem accommodandum videatur. *Corradus.*

In quartam hebdomadam] Medici eos dies, quos κρισίμους vocant, in hebdomadas contrahunt, quarum hic *quartam* dici potius arbitror, quam quod quidam putarunt, unam ex illis duodecim hebdomadibus, quibus in libris Hetruſcis fatalem hominis ætatem deſcribi Varro commemorat. qua in re Cœlius Calcagninus, Ferrariæ decus atque adeo Italiæ, a me non diſſentiebat. *Idem.* Recte de diebus κρισίμοις ægrotorum intelligit, quæ hebdomadibus deſcribebantur apud Græcos Medicos. Cenſorinus de Die natali, cap. XI. *Hippocrates quoque, aliique medici in corporum valetudinibus non aliud oſtendunt. Namque ſeptimum quemque diem κρίσιμον obſervant.* Idem cap. 14. *Ut in morbis dies ſeptimi ſuſpecti ſunt ac κρίσιμοι dicuntur, ita per omnem vitam ſeptimum quemque annum periculoſum, & velut κρίσιμον eſſe & κλιμακτηρικὸν vocari.* Gell. III, cap. 10. *Diſcrimina etiam periculorum in morbis majore vi fieri putant in diebus, qui conficiuntur ex numero ſeptenario: eoſque dies omnium maxime, ita ut medici appellant, κριτικοὺς ἢ κρισίμους, cuique videri primam hebdomadam & ſecundam & tertiam.* Videtur igitur Lyſo invitaſſe Tironem ad audiendam ſymphoniam, ſed ea defatigatus, deterius ſe habuit, ut hinc Cicero vereretur ne in quartam hebdomadem ejus morbus incurreret & protraheretur. *Gravius.*

Ut medico honos haberetur] Recte Manutius de pecunia intelligit. Cæſar II de Bello civili: *quibuſdam civitatibus habitis honoribus Tarracone diſcedit.* hoc eſt, præmiis diſtributis. Curtius lib. IX, 1. *Rex copiarum duces coronis & mille aureis ſingulos donat: ceteris quoque pro portione aut gradus, quem in amicitia obtinebant, aut navatæ operæ honos habitus eſt.*

Me, cui juſſiſſet, curaturum] Romæ tantum pecuniæ, quantum mihi expenſum tuliſſet. *Corrad.*

Magni tumultus] Cæſaris cauſſa. *Idem.*

Pom-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

…atur. In hoc omnem diligentiam ſi adhibueris, teque no… …s incolumem praeſtiteris, omnia a te habebo. Etiam atque …iam, noſter Tiro, vale. Medico, Curio, Lyſoni de te ſcri… …i diligentiſſime. Vale, ſalve.

EPISTOLA X.

ARGVMENTVM.

Narrat, quam Tironi periculoſum ſit, poſt morbum in viam ſe …re: & ejus operam in ſtudiis exigit.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

EGo vero cupio te ad me venire, ſed viam timeo. graviſſime aegrotaſti, inedia & purgationibus & vi ipſius …orbi conſumtus es. Graves ſolent offenſiones eſſe ex gra…ibus morbis, ſi quae culpa commiſſa eſt. Iam ad id bi…uum, quod fueris in via, dum in Cumanum venis, acce…ent continuo ad reditum dies quinque. Ego in Formiano …d III Kalend. eſſe volo. Ibi te ut firmum offendam, mi Ti…, effice. Litterulae meae, ſive noſtrae, tui deſiderio ob…nguerunt. Hac tamen epiſtola, quam Acaſtus attulit, ocu…s paullum ſuſtulerunt. Pompeius erat apud me cum haec …cribebam. Hilare & libenter ei cupienti audire noſtra dixi, …ne te omnia mea muta eſſe. Tu Muſis noſtris para ut ope…as reddas. noſtra ad diem dictam fient. Docui enim te, fides

…) *Ompeius erat apud me*] Niſi *Pomponius* legatur, hæc epiſtola ante quam … Ciliciam Cicero proficiſceretur, …ripta fuerit neceſſe eſt. nam a Cic. …ditu ex Cilicia ad Pompeii diſceſ…m ex Italia, nec Tiro in Italia fuit, …ec Pompeius animo ita tranquillo, …t Ciceronis ſcripta audire cupierit: …el certe alius Pompeius ſignificabi…ur. *Corradus.*

Noſtra ad diem dictam fient] Modus …oquendi ſumptus a Græcis, illi enim …ς ῥητὴν ἡμέραν. Utuntur eo ſæpe Ro…nanarum rerum Græci ſcriptores, …lutarchus, Dion, Appianus. Terentius, *Ad præſtitutam diem*, inquit: quemadmodum etiam ſæpe Cicero, qui *ad præfinitam* quoque dixit. Plutarch. in Cæſare, ἂν ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ, μὴ καταθῶνται τὰ ὅπλα. Appianus in Libycis, de Scipione, qui primus Africanus eſt appellatus, Σικελῶν δ' αὖ τριακοσίους καταγράψας ὀλβίους, ἐκέλευσεν ἥκειν ἐς ἡμέραν ῥητήν. Dion lib. XLVII. de Dolabella poſt Trebonii cædem, καὶ τοῖς τε συνοῦσιν οἱ ῥητὴν ἡμέραν ἐς ἔκλειψιν τῆς φιλίας αὐτοῦ προεῖπον. Et militibus certam diem præfinierunt, intra quam illis fraudi non eſſet, ſi a Dolabella diſceſſiſſent. *Victor.* N. a. d. d. fient]

fides ἔτυμον quod haberet. Fac plane ut valeas. nos adſumus. Vale. XIIII Kal.

fient] Al. *a. d. d. fiant*; ut quaſi ex his oſtendat quod ἔτυμον *fides* habeat, quæ dicta ſit quod *fiant* dicta. *Corrad.*

Ἔτυμον] Ἐτυμολογίαν, hoc eſt, notationem. ſic enim Cicero mavult quam veriloquium transferre. *Idem.*

EPISTOLA XI.

ARGVMENTVM.

Rogat ut praeter valetudinem nihil curet: addit de ſuo ad urbem adventu, de ſtatu reip. civilibus diſcordiis perturbato, de triumpho, de praefectura Campana. Lentulo, Marcello Coss.

M. T. ET C. TERENTIA ET TVLLIA, Q. FRATER ET Q. F. TIRONI S. P. D.

ETſi opportunitatem operae tuae omnibus locis deſidero, tamen non tam mea quam tua cauſſa doleo te non valere. Sed quum in quartanam converſa vis eſt morbi (ſic enim ſcribit Curius) ſpero te, diligentia adhibita, etiam firmiorem fore. Modo fac, id quod humanitatis tuae eſt, ne quid aliud cures hoc tempore, niſi ut quam commodiſſime convaleſcas. Non ignoro, quantum ex deſiderio labores, ſed erunt omnia facilia ſi valebis. feſtinare te nolo, ne nauſeae moleſtiam ſuſcipias aeger & periculoſe hieme naviges. Ego ad urbem acceſſi pridie Nonas Ianuar. obviam mihi ſic eſt proditum ut nihil poſſit fieri ornatius. Sed incidi in ipſam flammam civilis diſcordiae vel potius belli: cui cum cuperem mederi, &, ut arbitror, poſſem, cupiditates certorum hominum (nam ex utraque parte ſunt qui pugnare

UT *nihil poſſit fieri ornatius*] Hæc eſt Pall. Vaticani, [ut & Amſtelod.] editionis Victorianæ ipſiſſima atque optima lectio. nec longe abit impreſſio prima, *ut nihil fieri potuerit ornatius.* at Hittorpianus, *ut nihil fieri poſſit ordinatius.* vulgatum eſt, *ut nihil f. potuerit honoratius.* Paullo poſt ex Pall. Hittorpiano, Peckio excerptis, editione prima ac Victoriana ſcripſi, *omnino ex hac quoque parte diligentiſſime comparatur:* cum alias editum fuerit, *ducem omnino. Ex hac quoque parte diligentiſſime bellum comparatur.* Gebhardus.

Civilis diſcordiæ] Inter Cæſarem & Pompeium. *Corradus.*

Cæſar

gare cupiant) impedimento mihi fuerunt omnino. & ipſe Cæſar, amicus noſter, minaces ad ſenatum & acerbas litteras miſerat. & erat adhuc impudens, qui exercitum & provinciam invito ſenatu teneret: & Curio meus illum incitabat. Antonius quidem noſter, & Q. Caſſius, nulla vi expulſi, ad Caeſarem cum Curione profecti erant. Poſtea quam ſenatus conſulibus, praetoribus, tribunis pl. & nobis, qui proconſules ſumus, negotium dederat, ut curaremus, ne quid reſp. detrimenti caperet, nunquam majore periculo civitas fuit, nunquam improbi cives habuerunt paratiorem ducem. Omnino ex hac quoque parte diligentiſſime comparatur. Id fit auctoritate & ſtudio Pompeii noſtri, qui Caeſarem ſero coepit timere. Nobis inter has turbas ſenatus tamen frequens flagitavit triumphum: ſed Len-

Cæſar amicus noſter] Ep. 9 lib. I. *Idem.*

Minaces ad ſenatum] Ut omnes ab exercitibus diſcederent: quod niſi fieret, ſe dignitatem ſuam armis defenſurum minabatur. *Idem.*

Curio meus] C. Curio, qui ſuperiore anno Trib. pleb. fuerat. *Idem.*

Antonius quidem] M. Antonius Trib. pleb. *Idem.*

Noſter] Epiſtola 5 lib. XI. *Idem.*

Q. Caſſius] Q. Caſſius Trib. pl. *Idem.*

Nulla vi expulſi] Expulſos tamen alii ſcribunt. *Idem.*

Poſteaquam ſenatus, conſulibus, prætoribus, tribunis plebis & nobis, qui proconſules ſumus] Præſidio hujus loci emendatur alter in Oratione pro Deiotaro rege: qui cum eandem ſententiam haberet, negligentia librariorum corruptus fuerat, vel potius vitio veteris illius ſcripturæ aliquantulum perturbatus: *Cum audiſſet ſenatus conſentientis auctoritate arma ſumpta, Coss. Prætt. Tribb. nobis imperatoribus remp. defendendam datam:* ita enim legendum eſt, non *nobis* ut nunc in omnibus impreſſis mendoſe legitur. Notum autem jam omnibus eſt, veteres librarios nullo pene diſcrimine illis litteris uſos eſſe, quæ etiam ſcriptura in lapidibus antiquis reperitur: Erat enim tunc Cicero cum imperio, & habebat faſces laureatos, quare & illum, & reliquos omnes qui cum imperio eſſent, voluit Senatus providere publicæ ſaluti. In II Philip. *Tum contra te dedit arma hic ordo Coss. reliquiſque imperiis & poteſtatibus.* Cæſar etiam in primo comment. cum de hoc SC. loqueretur, inquit: *Dent operam Coss. Præt. Trib. pleb. quique cum imperio ſunt ad urbem, nequid reſp. detrimenti capiat.* Romæ de hac animadverſione cum eruditis viris locuti ſumus. *Victor.* *Nobis q. proconſ. ſ.*] Vetus liber habet, *nobis qui pro conſulibus ad urbem ſumus.* Urſinus. *Procoss. ſumus*] Nondum urbem ingreſſi, epiſt. 6 lib. VIII. *Corrad.*

Diligentiſſime comparatur] Sic optime viri doctiſſimi ex vett. codd. reſtituerunt hunc locum. Veteres enim abſolute *comparare*, intellecto ex proximis quid comparetur, amant uti. Liv. XXXVIII, 12. *Attalum igitur fratrem ejus arceſſit a Pergamo, hortatuſque ad capeſſendum ſecum bellum, pollicetur ſuam ſuorumque operam, domum ad comparandum dimittit.* vide ibi Not. Gronov.

Lentulus conſul, quo majus ſuum beneficium faceret, ſimul atque expediſſet quae eſſent neceſſaria de rep. dixit ſe relaturum. Nos agimus nihil cupide, eoque eſt noſtra pluris auctoritas. Italiae regiones deſcriptae ſunt, quam quiſque partem tueretur. Nos Capuam ſumſimus. Haec te ſcire volui. Tu etiam atque etiam cura ut valeas, litteraſque ad me mittas, quotieſcunque habebis cui des. Etiam atque etiam vale. D. pridie Idus Ian.

Lentulus Conſul] L. Lentulus Cruſcellus Cos. cum C. Claudio Marcello. *Corrad.*

Deſcriptæ ſunt] Hoc eſt, diviſæ. Sic alibi dixit, *deſcribere civitatibus vectigalia.*

Nos Capuam ſumſimus] Sic ad Atticum, *Vult me Pompeius eſſe, quem tota hæc Campania, & maritima ora habeat* ἐπίσκοπον, *ad quem delectus & negotii ſumma referatur.* Corradus.

EPISTOLA XII.

ARGVMENTVM.

Deplorat ſtatum reip. & initia bellorum civilium exponit, tum ſuam in Tironem benevolentiam ſignificat.

M. T. C. TIRONI SVO S. P. D.

QVo in diſcrimine verſetur ſalus mea, & bonorum omnium, atque univerſae reipub. ex eo ſcire potes, quod domos noſtras, & patriam ipſam, vel diripiendam vel inflammandam reliquimus. In eum locum res deducta eſt, ut, niſi qui deus vel caſus aliquis ſubvenerit, ſalvi eſſe nequeamus. Equidem ut veni ad urbem, non deſtiti omnia & ſentire & dicere & facere quae ad concordiam pertinerent: ſed mirus invaſerat furor non ſolum improbis, ſed

SEd *mirus invaſerat furor non ſolum improbos*] Nos hic vulgatam receptamque lectionem non mutavimus, priſca tamen exemplaria ab ea diſſentiunt: quorum lectionem a recentioribus Grammaticis repudiatam fuiſſe, ob idque hinc deletam exiſtimo. Non ſum autem illam ego contra hos reſtituere auſus: nec tamen committere volui ut hujus locutionis exemplum e Latina lingua extinguatur, ſi forte doctioribus probaretur. Quare rectum me facere putavi, ſi hic eam adnotaſſem. Scias igitur optime lector *improbis*

etiam his qui boni habentur, ut pugnare cuperent, me mante, nihil eſſe bello civili miſerius. Itaque cum Cae- amentia quadam raperetur, & oblitus nominis atque ho- rum ſuorum, Ariminum, Piſaurum, Anconam, Arre- m occupaviſſet, Vrbem reliquimus: quam ſapienter, quam fortiter, nihil attinet diſputare. Quo quidem in u ſimus, vides. Feruntur omnino conditiones ab illo, ut mpeius eat in Hiſpaniam: dilectus qui ſunt habiti, & prae-

tertio multitudinis caſu in illis le- Quod quia non facile credas libra- rum negligentia accidiſſe: quod uitur, eadem ratione in illis legi- , *ſed etiam his*, non *hos* accuſandi ca- , ut in reliquis libris. Vix autem iſimile eſt imperitos librarios te- re in ambobus locis lapſos. Nos n novam, & noſtris auribus inau- am ſtructuram verborum recipere probare auſi non ſumus: nec ta- n culpam mereri nobis videmur, od hanc rem, quantulacunque eſt, monere non piguit. Quicquid de c ſtatuent elegantiores & eruditio- viri, nos libenter ſequemur. *Victo- .* *Idem in poſterioribus:* Admonui- as olim Mediceum codicem, & a- m item bonum *improbis* habere, ter- multitudinis caſu: & paullo poſt dem ratione *his*. nec tamen tanti mi- fuit auctoritas illorum ut ita ſcribe- m, quamvis non ſine cauſſa id fa- um eſſe exiſtimarim: animadverti- us poſtea optimos auctores ita locu- s eſſe. quare veterem omnino le- onem recipiendam cenſemus. Ci- tur teſtimonium Accii Meleagro, a onio Marcello in Vaſtities, *Quæ va- tudo hæc, aut unde invaſit mihi?* Item erentii Varronis e IV libro de vita opuli Rom. 1413. *Tanta porro invaſit piditas honorum pleriſque, ut vel cœlum ere, dummodo magiſtratus adipiſcantur, optent.* Aliis etiam in locis apud eun- em, niſi memoria me decipit, vete- s ſcriptores ita locuti eſſe reperiun- r, & (ut arbitror) exempla paſſim occurrerent, niſi omnia quæ contra certas quaſdam ipſorum regulas face- rent, a recentioribus grammaticis te- mere deleta eſſent. *Invaſerat -- im- probis -- his*] *Invado* enim, & ince- do, verba, tertio quoque caſui vete- res jungebant. *Corrad.* *Non ſolum im- probis, ſed etiam iis qui*] Secutus ſum codicum manuſcr. auctoritatem: qui omnes fere ſic habent: atque ita edi- dit P. Victorius. Vulgati autem ſic, *non ſolum improbos, ſed etiam eos*, &c. *Lambin.* *Improbis*, & *iis* firmant Pala- tini, Amſtelodam. Mentel. Græia- nus. *Sed. mir. invaſ. fur. non ſol. impro- bis, ſed et. his*] Hæc quoque eſt Palatt. codicum lectio, quam Victorius in- dicavit; tum etiam editionis primæ: ut flagellanda merito veniat aliorum temeritas, intrudentium caſum accu- ſandi pro tertio. nam excudebatur, *ſed mirus invaſerat furor non ſolum impro- bos, ſed etiam hos.* Timiditas tamen hic Victorii mihi non placet, rectius Lam- binus, qui fidenter eam admiſit, ſicut & Manutius. *Gebhardus.*

Ariminum] Oppidum Umbriæ per- antiquum maritimum, hodie *Rimini.*

Piſaurum] Et hoc oppidum Umbriæ maritimum, hodie *Peſaro.*

Anconam] Picentium urbs, quæ antiquum nomen retinet.

Arretium] Etruriæ urbs, colonia & municipium, hodie *Arezzo.*

Eat in Hiſpaniam] Provinciam ſuam. *Proficiſcatur*, inquit Cæſar, *Pompeius in ſuas provincias, ipſi exercitus dimittantur, diſcedant in Italia omnes ab armis, metus e civi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

praeſidia noſtra dimittantur: ſe ulteriorem Galliam Domitio, citeriorem Conſidio Noniano (his enim obtigerunt) traditurum: ad conſulatus petitionem ſe venturum, neque ſe jam velle, abſente ſe, rationem haberi ſui: ſe praeſentem trinum nundinum petiturum. Accepimus conditiones: ſed ita, ut removeat praeſidia ex his locis quae occupavit, ut ſine metu de iis ipſis conditionibus Romae ſenatus haberi poſſit. Id ille ſi ſecerit, ſpes eſt pacis non honeſtae. leges enim imponuntur. ſed quidvis eſt melius quam ſic eſſe ut ſumus. Sin autem ille ſuis conditionibus ſtare noluerit, bellum paratum eſt: ejuſmodi tamen quod ſuſtinere ille non poſſit, praeſertim cum a ſuis conditionibus ipſe fugerit: tantummodo ut eum intercludamus, ne ad urbem poſſit accedere: quod ſperabamus fieri poſſe. Dilectus enim magnos habebamus, putabamuſque illum metuere, ſi ad urbem ire coepiſſet, ne Gallias amitteret, quas ambas habet inimiciſſimas, praeter Tranſpadanos: ex Hiſpaniaque ſex legiones, & magna auxilia, Afranio & Petreio ducibus, habet a tergo. Videtur, ſi inſaniet, poſſe opprimi, modo ut urbe ſalva. Maximam autem plagam accepit, quod is qui ſummam auctoritatem in illius exercitu habebat, T. Labienus, ſocius ſceleris eſſe noluit: reliquit illum, & nobiſcum eſt: multique idem facturi eſſe dicuntur. Ego adhuc orae maritimae praeſum a Formiis. Nullum majus negotium ſuſci-

civitate tollatur, libera comitia, atque omnis Reſpub. S. P. Q. R. permittatur. Corradus.

Domitio] L. Domitio Ænobarbo. *Id.*

Conſidio Noniano] Opinor deſignari *C. Conſidium Nonianum*, qui in argenteo denario deſcriptus eſt. *Urſin.*

Ad conſulatus] Secundi. *Corradus.*

Trinundinum peteret] Al. *trinum nundinum.* mos enim fuit candidatis, in comitium nundinis venire, & in colle conſiſtere, unde coram poſſent ab univerſis videri, ut trinundino in ſuffragiis gratiores eſſent. *Idem.*

Ut removeat præſidia] Hæc conditio Cæſari viſa eſt iniqua, ob idque repudiata. *Idem.*

Leges enim imponuntur] Quod uni Favonio non placebat. *Idem.*

Tranſpadanos] Præſertim Novocomenſes, quos Cæſar non multo ante colonos deduxerat. *Idem.*

T. Labienus] Ep. 14 lib. XIV. *Idem.*

Reliquit illum] Cæſarem. *Idem.*

Ora maritimæ] Epiſt. ſuperiore. *Idem.*

A Formiis] *Formiæ* Auruncorum oppidum maritimum in Latio, hodie *Mola.*

A. Var-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſcipere volui, quo plus apud illum meae litterae cohortationeſque ad pacem valerent. Sin autem erit bellum, video me caſtris & certis legionibus praefuturum. Habeo etiam iam moleſtiam, quod Dolabella noſter apud Caeſarem eſt. Haec tibi nota eſſe volui: quae cave ne te perturbent, & impediant valetudinem tuam. Ego A. Varroni, quem cum amantiſſimum mei cognovi, tum etiam valde tui ſtudioſum, diligentiſſime te commendavi, ut & valetudinis tuae rationem haberet & navigationis, & totum te ſuſciperet ac tueretur: quem omnia facturum confido. recepit enim & mecum locutus eſt ſuaviſſime. Tu, quum eo tempore mecum eſſe non potuiſti, quo ego maxime operam & fidelitatem deſideravi tuam, cave feſtines aut committas ut aut aeger, aut hieme naviges. Nunquam ſero te veniſſe putabo, ſi ſalvus veneris. Adhuc neminem videram, qui te poſtea vidiſſet quam M. Voluſius, a quo tuas litteras accepi: quod non mirabar. neque enim meas puto ad te litteras tanta hieme perferri. Sed da operam ut valeas: &, ſi valebis, cum recte navigari poterit, tum naviges. Cicero meus in Formiano erat, Terentia & Tullia Romae. Cura ut valeas. IV Kalendas Febr. Capua.

A. Varroni] Is eſt quem ſcribit Caeſar libro tertio de Bello civili, ad colloquium pro Pompeianis venturum fuiſſe, niſi a Labieno res impedita fuiſſet. *Corrad.*

EPISTOLA XIII.

ARGVMENTVM.

Cohortatio ad valetudinem curandam.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

OMnia a te data mihi putabo, ſi te valentem videro. ſumma cura exſpectabam adventum Menandri, quem ad te miſeram. Cura, ſi me diligis, ut valeas: &, cum te bene confirmaris, ad nos venias. Vale. IV Idus April.

EPI-

EPISTOLA XIV.

ARGUMENTUM.

Tirone aegrotante, litterarum ſuavitate & fructu ſe carere dicit, eumque rogat ut omnem curam ad convaleſcendum abhibeat.

M. T. C. TIRONI S.P.D.

ANdricus poſtridie ad me venit quam exſpectaram. Itaque habui noctem plenam timoris ac miſeriae. Tuis litteris nihilo ſum factus certior quomodo te haberes: ſed tamen

ANdricus] Al. *Menandrus*, ut in præced. epiſtola. *Corradus*.

Itaque habui noctem plenam timoribus ac miſeriis] Sic omnes vulgati libri tam magno conſenſu, ut noſter etiam communem culpam ſuſtineat. ut verum enim fateamur, parum in hoc ipſo vidimus. Quod tamen tunc peccati cum aliis admiſimus, nunc omnino rejecimus, auctoreſque unicuique ſumus, ut noſter etiam liber caſtigetur, cum antiquiſque concordare cogatur, qui rectam lectionem retinent: ſic enim legunt, *Itaque habui noctem plenam timoris: ac miſerius, tuis litteris nihilo ſum factus certior*, &c. Ut meo judicio ſic prorſus legi, & intelligi debeat, duo accidiſſe quæ maxime Ciceronem cruciarint, unum, Andricum poſtridie veniſſe quam expectarat, ut ſollicitus de valetudine Tironis, multaque quæ nollet cogitans, noctem quæ interceſſit inter diem illum quo expectabat, & illum quo venit, plenam timoris habuerit. Alterum quod (*miſerius*) appellat, in litteris Tironis, quas Andricus attulit, non ſcriptum fuiſſe quomodo ſe haberet, ſe tamen recreatum dicit. Cognovit enim & adventu Andrici, & ipſius litteris illum vivere: quare majorem illum metum depulit, quem mora Andrici attulerat de morte ipſius: magnum tamen ei dolorem adportavit poſt ſollicitudinem quam ea nocte habuerat, non eſſe accurate à Tirone certiorem factum quomodo ſe haberet. Quod ipſe miſeriam quandam ſuam & infelicitatem putat. Nolumus hic amplius communem lectionem damnare, ne noſtrum judicium una condemnemus, qui primo tam contaminatam, & fœdam ſcripturam non animadvertimus: veræ tantum & incorruptæ collatio, quam beneficio priſcorum codicum nunc promulgamus, ſatis valet ad illam convincendam in hac ipſa epiſtola. *Victor*.

Plenam timoris: ac miſerius, tuis litteris nihilo ſum, &c.] Sic edidit P. Victorius: quorum verborum negare non poſſum ſententiam facilem eſſe ac planam: *miſerius* enim tantundem fere valet quantum, Quod miſerius eſt. Sed non videtur tamen codicum Memm. ſcriptura eſſe repudianda, *plenam timoris ac miſeriis. Tuis litteris*, &c. *Lambin*.

Habui noctem plenam timoris ac miſeriæ] Secutus hic ſum codicem Hittorpianum, qui fere obnoxium habet Palatinum ſextum: in illo enim, ſicut & ex Memmianis libris adnotat Lambinus, *plenam timoris ac miſeriis*. Victorii lectio mihi valde coacta videtur, *itaque habui noctem plenam timoris: ac miſerius, tuis litteris:* & revera eſt interpolatitia ex illa, quam attuli de Palatino ſexto. editum eſt, *plenam timoribus ac miſeriis*. Porro pro

nihilo

tamen ſum recreatus. Ego omni delectatione litteriſque omnibus careo, quas, ante quam te videro, attingere non poſſum. Medico mercedis quantum poſcet promitti jubeto. id ſcripſi ad Vmmium. Audio te animo angi & medicum dicere, ex eo te laborare. Si me diligis, excita ex ſomno tuas litteras, humanitatemque, propter quam mihi es cariſſimus. nunc opus eſt te animo valere, ut corpore poſſis. Id cum tua tum mea cauſſa facias, a te peto. Acaſtum retine, quo commodius tibi miniſtretur. Conſerva te mihi. dies promiſſorum adeſt. quem etiam repraeſentabo, ſi adveneris. Etiam atque etiam vale. IV Idus hora VI.

... Hittorpianus codex, *nullo modo.* Gerardus.

Scripſi ad Vmmium] Antiqui codices *Vmmium* habent, ubi vulgati *Mummium*. quod nomen noſtri librarii corrumpunt, quare corrigatur. Ne autem nomen quia rarum eſt, amplius novum repudietur, adſcribemus epitaphium quod Piſis in antiquo lapide vidimus: in quo valde ſimile huic & quaſi ab eo derivatum nomen legitur:

D. M.
VMMIDIAE CALE
FELICIO PATER
CALE MATER
MYRTILVS TATA
ET EROS CONIVX
FECER.
VIX. A. XVI. M. VIII. DIEB. VIII.
Victor.

Dies promiſſorum adeſt] Manumiſſionis. ſic enim ex epiſt. 16 hujus lib. judicamus. *Corradus.*

Id. Apr.] Al. *id. h.* III. hoc eſt, Id. hora tertia: ut interpretor. al. *Id. Jun.* Idem.

EPISTOLA XV.

ARGVMENTVM.

Suam de Tironis valetudine ſollicitudinem ſignificat.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

AEGypta ad me venit pridie Idus Apriles. Is etſi mihi nuntiavit, te plane febri carere & belle habere: tamen, quod negavit te potuiſſe ad me ſcribere, curam mihi attulit, & eo magis quod Hermia, quem eodem die venire oportuerat, non venerat. Incredibili ſum ſollicitudine de tua valetudine: qua ſi me liberaris, ego te omni cura liberabo. Plura ſcriberem, ſi jam putarem libenter te legere poſſe

poſſe. Ingenium tuum, quod ego maximi facio, confer ad te mihi tibique conſervandum. Cura te etiam atque etiam diligenter. Vale. Scripta jam epiſtola, Hermia venit. Accepi tuam epiſtolam vacillantibus litterulis: nec mirum, tam gravi morbo. Ego ad te AEgyptam miſi, quod nec inhumanus eſt, & te viſus eſt mihi diligere, ut is tecum eſſet: & cum eo cocum, quo utere. Vale.

EPISTOLA XVI.

ARGUMENTUM.

Q. Cicero Marco fratri de Tirone manumiſſo & gratias agit, & gratulatur. Haec epiſtola aut eodem tempore quo ea quae incipit, Quid igitur? *aut paullo poſt, vel ante videtur eſſe ſcripta; cum utraque Tironem paullo ante manumiſſum ſignificet.*

Q. C. M. CICERONI FRATRI S. P. D.

DE Tirone, mi Marce, ita te meumque Ciceronem, & meam Tulliolam tuumque filium videam ut mihi gratiſſimum feciſti, cum eum indignum illa fortuna, ac nobis amicum quam ſervum eſſe maluiſti. Mihi crede, tuis & illius litteris perlectis, exſilui gaudio. tibi & ago gratias & gratulor. Si enim mihi Statii fidelitas eſt tantae voluptati: quanti eſſe in iſto haec eadem bona debent, additis litteris & ſermonibus, humanitate, quae ſunt his ipſis commodis potiora? Amo te omnibus equidem maximis de cauſſis, verum etiam propter hanc, vel quod mihi ſic, ut debuiſti, nuntiaſti. Te totum in litteris vidi. Sabini pueris & promiſi omnia, & faciam.

EPI-

C*Um eum indignum illa fortuna, ac nobis amicum*] Al. *fortuna, hac nobis.* Corrad. Omnino aut ſic legendum eſt, aut *ac* cum Manutio delendum.

Statii fidelitas] Liberti mei: in epiſtolis tamen ad ipſum Q. fratrem ſemper ſcribitur, *Stathius.* Corradus.

In iſto] Tirone. *Idem.*

Deme

EPISTOLA XVII.

ARGVMENTVM.

Reprehendit, modeſte tamen, Tironem, quia ſcripſerat, Valudini fideliter inſerviendo: *eumque rogat ut omnino vale-dini ſerviat.*

M. T. C. TIRONI S. P. D.

V Ideo quid agas. tuas quoque epiſtolas vis referri in volumina. Sed heus tu, qui κανὼν eſſe meorum ſcri-orum ſoles, unde illud tam ἄκυρον, *valetudini fideli-inſerviendo*? Vnde in iſtum locum *fideliter* venit? cui rbo domicilium eſt proprium in officio, migrationes in enum multae. Nam & doctrina, & domus, & ars, & er etiam fidelis dici poteſt, ut ſit, quomodo Theo-raſto placet, verecunda tralatio. Sed haec coram. De-trius venit ad me: quo quidem comitatu ἀφωμίλησα· s ſcis. tu eum videlicet non potuiſti videre: cras aderit: ebis igitur. Nam ego hinc perendie mane cogito. Va-ndo tua me valde ſollicitat: ſed inſervi, & fac omnia: n te mecum eſſe, tum mihi cumulatiſſime ſatisfacere pu-o. Cuſpio quod operam dediſti, mihi gratum eſt. Val-enim ejus cauſſa volo. Vale.

EPI-

Emetrius] Libertus. *Corrad.*

Quo quidem comitatu ἀφωμίλησα, ſcis] Locus obſcurus, & fortaſſe avatus: nullam in priſcis exembus varietatem inveni: nam quod lo ante dixit, *doctrinam fidelem* non mmode dici poſſe, & eſſe tranſlaem quæ ferri poſſit. ipſe ea uſus cum de Oratore inquit, *& habeas qui docere fideliter poſſit.* Victor. *Quo quidem comitatu ἀφωμίλησα*] Locus eſt obſcurus & ſuſpectus. ego nihil varietatis in libris veteribus reperi. Licet dicere, hanc eſſe ſententiam, Ego me ab hoc comitatu abſtraxi ac removi, neque cum eo congreſſus aut collocutus ſum. *Lambin.*

Cuſpio] Ep. 6 lib. XIII. *Corrad.*

EPISTOLA XVIII.

ARGVMENTVM.

Cum epiſtolam ſuam Cicero, poſt manumiſſum Tironem, inſcripſiſſet hoc modo: M. Tullius Cicero M. Tullio Tironi; *veritus invidiam Tiro, non ſic inſcribendum, ſed ut ante manumiſſionem, reſpondit. Cicero non eſſe mutandam inſcriptionem contendit, quin etiam addendum,* ſuo: *quod majoris etiam eſſet benevolentiae ſignum. Tironi melius eſſe factum, gratulatur: eumque rogat ut valetudini prorſus indulgeat, & alia quoque breviter attingit.*

TVLLIVS TIRONI S.P.D.

QVid igitur? non ſic oportet? Equidem cenſeo ſic, addendum etiam, ſuo. ſed, ſi placet, invidia vitetur, quam quidem ego ſaepe contemſi. Tibi διαφόρησιν gaudeo profuiſſe. ſi vero etiam Tuſculanum, dii boni;

NOn ſic oportet] Inſcribere tam familiariter meas litteras ad te? *Corrad.*

Equidem cenſeo ſic] Inſcribi oportere. *Idem.*

Addendum etiam, ſuo] Ut inſcribam, Tironi ſuo. *Idem.*

Invidia vitetur] Quæ tibi ex ea re fortaſſe apud reliquos familiares naſci videtur. *Idem.*

Tibi διαφώνησιν gaudeo profuiſſe] Hæc eſt vetus & ſincera lectio *tibi* διαφόρησιν, &c. Quid ſit διαφόρησις, docet Galenus lib. XIII. Therapeutices, cap. de Jecoris inflammatione, his verbis, Τηνικαῦτα γοῦν ἡ μὲν ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ἔνδειξις τῶν ποιητέων ἐστὶ μία· καλοῦσι δ' αὐτὴν διαφόρησιν ἐκκενοῦσαν λόγῳ θεωρητοῖς πόροις τὸ ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ χυμόν. Latini *digeſtionem* aut *evaporationem* dixerunt. hujuſcemodi res non meum eſt hic longius declarare: ſunt enim medicorum vocabula, & ad eorum artem pertinet ea accuratius explicare. Satis mihi fuit priſcam lectionem notam facere, & quam ea huic loco conveniat, oſtendere. *Victorius.*

Διαφόρησιν] Digeſtionem: alii migrationem interpretantur, ſcil. ex urbe in Tuſculanum. Alii legunt, διαφώνησιν, declamationem, quæ etiam ſtomacho prodeſt. *Corr.* Habent ἀναφώνησιν nonnulli codices veteres: quam lectionem ſi probabimus, vocis contentionem & exercitationem intelligemus Tironi profuiſſe. *Lambin.*

Se

ii, quanto mihi illud erit amabilius! Sed, ſi me amas, quod quidem aut facis, aut perbelle ſimulas, quod tamen in modum procedit: ſed ut eſt, indulge valetudini uae: cui quidem tu adhuc, dum mihi deſervis, ſerviſti ıon ſatis. ea quid poſtulet non ignoras: πέψιν, ἀκοπίαν, ϖερίπατον σύμμετρον, τέρψιν, εὐλυσίαν κοιλίας. Fac bellus evertare. non modo te, ſed etiam Tuſculanum noſtrum plus amem. Parhedrum excita ut hortum ipſe conducat: ic olitorem ipſum commovebis. Helico nequiſſimus HS CIↃ

Sed ut eſt indulge valetudini tuæ] Sic Amſtelodam. Mentel. Græv. ſec. & omnes veteres libri. Male Lambinus & Gebhardus *ut ut eſt*, quod & Manutius malebat. *Ut* ſæpe in eodem ſenſu ponitur, pro *ut ut*, quomodocunque. Terent. Phorm. v, 4.

Lætus ſum, ut meæ res ſe ſe habent, fratri
obtigiſſe quod vult.

hoc eſt, quomodocunque meæ res ſe ſe habent. Plaut. in Pœnulo IV, 2.

—— qui habet, quod det, ut homo eſt,
Omnia genera recipiuntur.

Sic MSS. Senec. ep. 19. *Ut ſe res habet ab Epicuro verſura facienda eſt.* Gronovius Obſerv. III, c. 6. ubi vide plura.

Ἀλυπίαν] Nos emendavimus ἀκοπίαν, adjuti ab antiquis exemplaribus: quid enim ἀλυπία poteſt ad bonam valetudinem? quæ vacuitas eſt doloris. nam quod ſanitatem adjuvat lætitia animi delectatioque, paullo poſt addit, τέρψιν dicendo. ἀκοπία autem, id eſt, vitatio immodicarum defatigationum, neceſſaria eſt ei qui ſanitatem tueri vult. κόποι enim, id eſt, nimiæ defatigationes, febrim gignunt: ut recte ἀκοπίαν poſuerit inter ea quæ bonam valetudinem conſervant. Simplic. in Commentariis in Phyſicam Ariſtotelis: Τῷ γὰρ ἰσχύϊ χαίρειν γυμνασαμένῳ πλείω καὶ διὰ κόπον πυρέξαντι, ἀπροαίρετον μὲν τὸ πυρέξαι ὡς ἀπὸ τύχης μέν τοι. εἴωθε γὰρ ἐπὶ τῶν πλείστων τῶν ἀσυμμέτρων γυμνασίων κόπος ἐπιγίνεσθαι, ἐπὶ δὲ τούτῳ πυρετός. ſed tam frequens eſt hoc verbum apud medicos & alios etiam bonos auctores, ut nihil notius ſit. Remedia etiam quædam medici quæ defatigationes has ex nimiis laboribus ortas levent, ἄκοπα appellant. *Victor.* Hoc loco quidam legunt non ἀλυπίαν, ſed ἀκοπίαν, quietem quandam a magnis laboribus. *Corrad.*

Τρίψιν, εὐλυσίαν, &c.] Sic habent iidem libri, non, ut vulgati τέρψιν. quod probo. τρίψις autem, id eſt frictio. *Lambin.* Sed præſtat τέρψιν.

Ut hortum ipſe conducat] Eo tempore hortos quoſdam Cicero emere cupiebat, ut in epiſtolis ad Atticum ſæpe ſcribit. *Corrad.*

Helluo nequiſſimus ſeſtertia ducenta dabat, &c.] Vetuſti libri ſic habent *Helico nequiſſimus* HS ∞ *dabat*. Noſter tamen hic pro nota qua veteres mille ſignificabant, M habet, cum nondum typi illi, qui a nobis renovati ſunt, fabricati eſſent: aliis autem locis ſemper ubi M habebant vulgati codices, ∞ in cunctis priſcis exemplaribus a nobis inventam notam repoſuimus: neque ſolum in his vidimus epiſtolarum antiquis libris hoc ſemper ſervatum eſſe, ſed etiam in Livianis quibuſdam vetuſtiſſimis exemplaribus quæ in D. Marci bibliotheca ſervantur: quod idem & M. Varronis in eadem bibliotheca miræ antiquitatis codex retinet, & Columellæ non negligenter ſcriptus a Nicolao Nicolo liber,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

HS CIↃ dabat nullo aprico horto, nullo emiſſario, nulla maceria, nulla caſa. Iſte nos tanta impenſa derideat? calface hominem, ut ego Mothonem: itaque abutor coronis.

ber, quem olim Politianus viderat & laudat. Sed quid opus eſt hæc tam accurate vel ambitioſe potius teſtimonia colligere? nullos unquam vidi antiquiores codices, qui non ſemper loco millenarii numeri hanc notam retinerent. Non debuimus igitur licet omiſſam & obſoletam rem contemnere: cum noſtrum totum ſtudium fuerit ad priſcam & genuinam ſcripturam hos libros reducere. Nec enim caſtigare aut emendare receptos Ciceronis codices voluimus: ſed ope priſcorum exemplariorum importunas & ineptas quorundam audaciorum caſtigationes ejicere & delere: ſecuti conſilium Timonis Philaſii, qui, Diogene Laertio auctore, ab Arato interrogatus quomodo ſincerum, & integrum Homeri poema ſibi parare poſſet, reſpondiſſe fertur, ſi antiqua ejus exemplaria ſibi propoſuiſſet, non quæ ab aliquo caſtigata jam eſſent. Cenſuit ille optimi judicii vir, quo magis tractati eſſent & caſtigati antiqui auctores, eo magis contaminatos inquinatoſque eſſe: jam tum enim vigebat hæc peſtis, quæ noſtris temporibus adeo pervagata eſt, ut omnes meliores libros fœdis maculis deturpatos habeamus. Eandem igitur notam renovavimus, ut quantum a nobis fieri potuit, vetuſtatem illam & integritatem, quam ſummo noſtro labore deprehendimus, exprimeremus. Quomodo autem hæc nota conflata fuit, quia ſcimus eruditos quoſdam viros in hoc multum laboraſſe, nec tamen rem, ut erat, invenire potuiſſe, ex Priſciano docebimus, qui in libello de ponderibus & menſuris id aperit, his verbis, *Mille ſecundum Atticos per χ litteram, ſed ut ſit differentia, ad* x *circumſcriptu lateribus* (x). quod infra etiam tangit. Quam ſimile autem haberent Latini ſuum x (qua littera decem ſignificant) χ Græcæ litteræ, declaratur maxime, quia id quod Græci χιάζεσθαι ab hac littera formato verbo appellant, id ipſi a ſua itidem littera *decuſſare* dicunt. Licet igitur hac ætate omnes mille numerum prima ejus nominis littera deſcribant, cum tamen antiquos potius hac nota uſos & antiqua omnia exemplaria, & non contemnendus Grammaticus doceant: non debuimus eorum libros aliter, quam ipſis viſum ſit deſcribere: nam qui in ſuis libris morem uſumque noſtri temporis potius ſequetur, nunquam a nobis reprehendetur, quemadmodum nos culpa digna non ſumus, ſi antiquos auctores antiqua conſuetudine, & quæ uſque ad hæc fere tempora duravit, ſcribimus. nam in multis etiam non ita antiquis iiſdem notis hi numeri deſignati ſunt. modeſtiores enim librarii tunc erant, & non omnia, quæ aliquem ſcrupulum habebant rejiciebant, quod poſteriores nimis audacter fecerunt. Quod autem olim hanc notam non perciperent, intemperanter temereque aliquis pro ipſa, ducenta ſcripſit: quod erratum in omnes codices invaſit. *Victorius.*

Aprico horto] Apricus hortus eſt tepido ac leni, non torrentiſſimo Soli expoſitus. *Aprici colles*, qui Orienti Soli obverſi ſunt Ovidio. *Apricas terras* poeta ſimpliciter oppoſuit frigidioribus. Cl. Salmaſ. exercitat. Plin. p. 990, ubi vide plura.

Ut ego Mothonem] His temporibus hortos ab Othone empturus erat Cicero, ut, niſi velimus hunc ſignificari, & *M. Othonem* legamus, neſciam prorſus, quid ſit hominis. *Corradus.*

De

is. De Crabra quid agatur, etſi nunc quidem etiam nimium eſt aquae, tamen velim ſcire. Horologium mittam, libros, ſi erit ſudum. Sed tu nulloſne tecum libellos? pangis aliquid Sophocleum? fac opus appareat. A. Ligurius, Caeſaris familiaris, mortuus eſt, bonus homo, nobis amicus. Te quando exſpectemus fac ut ſciam. Cura te diligenter. Vale.

De Crabra] In Oratione ult. contra Rullum: *Ego Tuſculanis pro aqua Crabra vectigal pendam, quia a municipio fundum accepi: Si a Sulla mihi datus Rulli lege non penderem.* Quamvis impreſſis mendoſe *Crebra*. Frontinus quoque ſæpe hujus aquæ mentionem facit.

Bonus homo] Obſervatum eſt a ſtudioſis Ciceronis, raro ab eo dictum eſſe *bonus homo*, ſemper fere *bonus vir*. Itaque legendum hic fortaſſe eſt, *bellus homo*. Ego tamen nihil muto. *Lambinus.*

EPISTOLA XIX.

ARGVMENTVM.

De litteris, de Demetrio, de Aufidiano nomine.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

EXſpecto tuas litteras de multis rebus: te ipſum multo magis. Demetrium redde noſtrum, & aliud, ſi quid poteſt boni. De Aufidiano nomine nihil te hortor. ſcio tibi curae eſſe: ſed confice. Et, ſi ob eam rem moraris, accipio cauſſam: ſi id te non tenet, advola. Litteras tuas valde exſpecto. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XX.

ARGVMENTVM.

De valetudine curanda, de libris componendis, de olitore, de reditu Tironis.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

SOllicitat, ita vivam, me tua, mi Tiro, valetudo: ſed confido, ſi diligentiam, quam inſtituiſti, adhibueris, cito te firmum fore. Libros compone, indicem cum Metrodoro lubebit, quum ejus arbitratu vivendum eſt. cum olitore, ut videtur. Tu potes Kalendis ſpectare gladiatores, poſtridie redire, & ita cenſeo. verum, ut videbitur. Cura te, ſi me amas, diligenter. Vale.

EPISTOLA XXI.

ARGVMENTVM.

Propenſionem animi ad virtutem, ſtudiumque ſuum Cicero filius ſignificat: de praedio empto gratulatur. ſcripta videtur vel Antonio & Dolabella Coss. vel etiam ſuperiore anno, Fabio & Trebonio. nam aliquanto ante conſules Antonium & Dolabellam profectum eſſe Athenas, Ciceronis filium, ex ep. 51 lib. XII *ad Attic. epiſt. 24 lib.* XIII *ad eundem intelligitur.*

C. FIL. TIRONI SVO DVLCISS. S. P. D.

CVm vehementer tabellarios exſpectarem quotidie, aliquando venerunt poſt diem XL & VI. quam a vobis diſceſſerant: quorum mihi fuit adventus adoptatiſſimus.

QVorum mihi fuit adventus adoptatiſſimus*] Sic habet Palatinus prim. ſec. ſextus, [Amſtelodam.] Vaticani excerpta, editio Victorii: quod licet puſillum, tamen indicandum fuit, eo quod Hittorpianus, *exoptatiſſimus.*

ius. Nam cum maximam cepiſſem laetitiam ex humaniſ- ni & cariſſimi patris epiſtola: tum vero jucundiſſimae tae litterae cumulum mihi gaudii attulerunt. Itaque me jm non poenitebat intercapedinem ſcribendi feciſſe: ſed ptius laetabar. fructum enim magnum humanitatis tuae piebam ex ſilentio mearum litterarum. Vehementer igi- r gaudeo, te meam ſine dubitatione accepiſſe excuſa- onem. Gratos tibi optatoſque eſſe, qui de me rumores feruntur, non dubito, mi dulciſſime Tiro: praeſta- bque & enitar, ut in dies magis magiſque haec naſcens e me duplicetur opinio. Quare quod polliceris te bucci- torem fore exiſtimationis meae, firmo id conſtantique imo facias licet. Tantum enim mihi dolorem crucia- mque attulerunt errata aetatis meae, ut non ſolum ani- us a factis, ſed aures quoque a commemoratione abhor- ant. Cujus te ſollicitudinis & doloris participem fuiſſe, otum exploratumque eſt mihi; nec id mirum. Nam m omnia mea cauſſa velles mihi ſucceſſa, tum etiam a. ſocium enim te meorum commodorum ſemper eſſe olui. Quod igitur tum ex me doluiſti, nunc, ut dupli- etur tuum ex me gaudium, praeſtabo. Cratippo me ſci- o non ut diſcipulum, ſed ut filium, eſſe conjunctiſſi- um. nam cum & audio illum libenter, tum etiam pro- riam ejus ſuavitatem vehementer amplector. Sum totos ies cum eo, noctiſque ſaepenumero partem. exoro enim t mecum quam ſaepiſſime coenet. Hac introducta con- etudine, ſaepe inſcientibus nobis & coenantibus obre- pit,

ſimus. editiones aliæ, *adventus optaſimus.* ſtatim idem & Pal. ſextus, *m cum maximam cepiſſem lætitiam*; *& manisſimi & cariſſimi patris epiſtolam.* : iterum paullo poſt, *Itaque etiam n pœnitebat.* Gebhard.

Nam cum omnia mea cauſſa velles, tum iam tua] Duas has voces, *mihi ſucſa*, quæ fuerant interjectæ, dele- . Erant enim ſupervacaneæ, & ſolœciſmum gignebant. Ita enim Latini loquuntur, Omnia tua cauſſa volo: neque addunt hæc, *mihi ſucceſſa.* Lambinus. *Velles mihi ſucceſſa* pro *ſucceſſiſſe.* Sic *ſol occaſus* eſt qui occidit, in legibus XII Tabb. *homo ventus* & *adventus*, qui advenit, apud Terent. & Salluſt. *G. Scioppius.*

Cratippo] Epiſt. 16 lib. XII. *Corradus.*

pit, ſublataque ſeveritate philoſophiae, humaniſſime nobiſcum jocatur. Quare da operam ut hunc talem, tam jucundum, tam excellentem virum videas quam primum. Nam quid ego de Bruttio dicam? quem nullo tempore a me patior diſcedere: cujus cum frugi ſeveraque eſt vita, tum etiam jucundiſſima convictio. non eſt enim ſejunctus jocus a philologia, & quotidiana συζητήσει. Huic ego locum in proximo conduxi. &, ut poſſum, ex meis anguſtiis illius ſuſtento tenuitatem. Praeterea declamitare

De Bruttio] Alii legunt, *de Bruto.* & intelligunt de M. Bruto, qui interfecto Cæſare ſe Athenas contulit, & paullo poſt ſecum in Macedoniam ipſum Cic. Ciceronis F. duxit, ep. 14 lib. XII. *Corradus.* Sed MSS. & Victor. edit. *de Bruttio.* quod & Manutio probatur, quem vide ad hunc locum.

Tum etiam jucundiſſima convictio] Elegans hæc lectio debetur Mediceo, ut adnotat Egnatius, uſurpavitque ut genuinam Victorius in editione ſua; poſteaque in ſuam tranſmovit Lambinus. confirmatur jam mihi de excerptis Vaticani. Alias plebeie eſt, *jucundiſſima conjunctio.* & cur non a *convivere*, *convictio?* Gebhard.

Non eſt enim ſejunctus jocus] Sic recte Amſtelod. & editiones priſcæ. P. Victorius & Gebhardus ex quibuſdam libris ſuppoſuerunt, *non eſt enim ſejunctus locus.* quos hic ſequi nos vetat ſententia hujus loci. Dicit enim, ſeveram quidem eſſe vitam Bruttii, conſuetudinem tamen ſuaviſſimam, præcipue inter cœnandum. Philologicis enim illis quæſtionibus, & quotidianis diſquiſitionibus, quibus cœnas ſuas condiant, adſpergi ab eo jucundos jocos. Peck. codex pro *Philologia* ſcribit *Philoſophia*, quod ſi muniretur antiquiorum librorum auctoritate, non improbem. Sed vero ſimilius tamen eſt ſuper cœnam non in tetricis & ſpinoſis diſputationibus philoſophicis, ſed potius philologicis amœnitatibus illos eſſe verſatos, pro more doctorum ætatis priſcæ: ſicut convivales quæſtiones Plutarchi, & Athenæi convivantes ſapientes argumento ſunt. Hinc vulgata lectio non eſt ſollicitanda. *Jocus* vero mutari in membranis priſcis ſæpe in *locus* oſtendunt etiam Phædri verſus in Præfat. libri II.

Quicunque fuerit ergo narrandi locus,
Dum capiat aurem, & ſervet propoſitum ſuum,
Re commendatur, non auctoris nomine.

Narrandi locus ſane nec aurem capit, nec re commendatur. legendum eſt ut puer fere vidi,

Quicunque fuerit ergo narrantis jocus.

Quemcunque ego jocum his libris admiſcuero, dummodo oblectet audientes, & corrigat errores hominum, dum ridendo verum dicit, non magni fit, quod ſive a me, ſive ab Æſopo aut alio inſigni viro ſit prolatus, ſed quod ſit feſtivus, urbanus & juxta ſalutaris. Nec enim frigidi ſi qui iis exciderunt, magnorum virorum joci probantur, quod Ciceronem noſtrum expertum eſſe nemo paullo humanior ignorat. *Grævius.*

Locum in proximo conduxi] Hoc eſt, ſive ædem, ſive cubiculum, in quo habitet. Sæpe *locus* eſt diverſorium, hoſpitium, ut in illa ſollemni locutione, *locus lautiaque legatis prabita*, quæ ſæpe apud Livium legitur.

Caſſium]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

n Graece apud Caſſium inſtitui, Latine autem apud Brutum exerceri volo. Vtor familiaribus, & quotidianis convictoribus, quos ſecum Mitylenis Cratippus adduxit, hominibus & doctis, & illi probatiſſimis. Multum etiam mecum eſt Epicrates, princeps Athenienſium, & Leonides, & horum ceteri ſimiles. τὰ μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς τάδε. De Gorgia autem quod mihi ſcribis, erat quidem ille in quotidiana declamatione utilis: ſed omnia poſtpoſui, dummodo praeceptis patris parerem. διαῤῥήδην enim ſcripſerat, ut eum dimitterem ſtatim. tergiverſari nolui, ne mea nimia σπουδὴ ſuſpicionem ei aliquam importaret. Deinde illud etiam mihi ſuccurrebat grave eſſe, me de judicio patris judicare. Tuum tamen ſtudium, & conſilium, gratum acceptumque eſt mihi. Excuſationem anguſtiarum tui temporis accipio. ſcio enim quam ſoleas eſſe occupatus. Emiſſe te praedium vehementer gaudeo, feliciterque tibi rem iſtam evenire cupio. Hoc loco me tibi gratulari noli mirari. eodem enim fere loco tu quoque emiſſe te feciſti me certiorem. Habes deponendae ubi ſunt urba-

Caſſium] C. Caſſium, qui & ipſe illo venerat. *Corrad.* Male. vide Manutii notam de Bruttio.

Mitylenis] *Mitylenæ* Lesbi oppidum nobiliſſimum & amœniſſimum.

De Gorgia] Leontino, cujus libros hic Cicero filius legebat: vel *Gorgia* rhetore aliquo, qui tunc viveret. *Corradus.*

Ne mea nimia σπουδὴ ſuſpicionem ei aliquam importaret] Guilielmius ex veteri libro notat *ſuſceptionem*, ſed revera leg. *ſuſpectionem*. quæ vox & ſuperius occurrit. *Gorgias* autem hic erat Rhetor, ut notat ad primam impreſſionem Egnatius, quem Cicero ſummovit a contubernio convictuque filii; cauſſatus, quod adoleſcentes pelliceret ad voluptates & vinum, teſte Plutarcho in Cicerone. *Gebhard.*

Hoc loco me tibi gratulari] *Hoc loco* Epiſtolæ. *Corradus.* *Hoc loco*, eſt, hac parte epiſtolæ meæ, quum gratulationibus tribuere primas fere epiſtolarum partes ſoleamus. Cicero ipſe ad Cœlium: *Primum tibi, ut debeo, gratulor.* Cœlius ad Ciceronem: *Gratulor tibi affinitate viri mediusfidius optimi.* Cicero ad Appium: *Gratulor tibi primum, ſic enim ordo rerum poſtulat, deinde ad me convertar.* Et ad Balbum: *Gratulor tibi mi Balbe, vereque gratulor.* Bern. Rutil.

Habes: deponendæ tibi ſunt urbanitates] Sinceriſſima lectio hæc a Lambini libris eſt: quam quoque deprendi in Pall. Vaticani excerptis, & editione prima. Victorius edidit, *habes ubi ſunt deponendæ urbanitates.* Vulgo vero, *habes ubi deponendæ tibi ſint urbanitates.* Gebhard. *Vbi* deſideratur etiam in Amſtelodam. Mentel. & meo ſecundo: ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

urbanitates. ruſticus Romanus factus es. Quomodo ego mihi nunc ante oculos tuum jucundiſſimum conſpectum propono; videor enim videre ementem te ruſticas res, cum villico loquentem, in lacinia ſervantem ex menſa ſecunda ſemina. Sed quod ad rem pertinet, me tum tibi defuiſſe aeque ac tu doleo. Sed noli dubitare, mi Tiro, quin te ſublevaturus ſim, ſi modo fortuna me: praeſertim cum ſciam, communem nobis emtum eſſe iſtum fundum. De mandatis quod tibi curae fuit, eſt mihi gratum. Sed peto a te ut quam celerrime mihi librarius mittatur, maxime quidem Graecus: multum mihi enim eripitur operae

ſed a deſcriptoribus in *tibi* mutatum eſt, & inde non ſuo loco repetitum, quod & Victorius vidit. Reſcripſi igitur: *habes deponendæ ubi ſunt urbanitates.* Grævius.

Ruſticus Romanus] Honeſtum nomen eſt plebei ordinis: quia vera Romuli proles agreſtibus operibus exercebatur, & ruſticam plebem præponebat urbanæ, quum proceres civitatis in agris morarentur, & ubi conſilium publicum deſiderabatur, e villis arceſſebantur in ſenatum, unde qui eos evocabant, *viatores* nominati. Cic. pro Sextio in Optimatium, hoc eſt, qui conſilia ſua optimo cuique probari vellent, ſecta collocat *municipales ruſticoſque Romanos.* Id. de Senectute: *Poſſum nominare ex agro Sabino ruſticos Romanos, vicinos & familiares meos.* Lib. I de Divin. *Exin cuidam ruſtico Romano dormienti viſus eſt venire qui diceret, præſultorem ſibi non placuiſſe ludis.* Tib. Atinium *de plebe hominem* appellat Livius. *Gronovius.*

Cum villico loquentem] Quod in priſcis aliis monimentis adnotavi, in Mediceo hic obſervatum eſt, *Vilico* ſcribi conſuetudinem fuiſſe per unum *l*, tantum, quod quamvis omnino non magni momenti ſit, tamen quia admirabile eſt, cum a *villa* deducatur, præterire nolui. libri M. Varronis de re Ruſtica pleni ſunt hujus nominis, nuſquam autem non ſic ſcriptum in perantiquo illo, qui eſt in divi Marci bibliotheca, inveni. In Pandectis Florentinis quoties hoc nomen eſt, toties ita ſcriptum eſt. Romæ etiam vetere in lapide ita ſcriptum eſt *Docimo vilico.* Rei parvæ doctiſſimum & optimum virum teſtem dabimus, Ludovicum Fabrum Panenſem, qui cum hoc adnotavi præſens aderat: utebar enim judicio illius ſumme officioſi hominis, in hujuſcemodi rebus, quarum ille peritiſſimus eſt, perſcrutandis. Sed ajunt etiam Capuæ in ſacello Divi Benedicti hanc inſcriptionem inveniri,

EVTYCHVS VILICVS
A. PLVMBO EVAGOGVS
A. FLAM.
FECERVNT SIBI ET SVIS.

Victor.

In lacinia] In veſtis ſinu. *Corrad.*

Ex ſecunda menſa] Ex pomis. *Idem.*

Semina] Quæ poſtea in tuo fundo ſeras. *Idem.*

Multum enim mihi eripitur operæ] Legendum cenſeo *deripitur*, quod valet, detrahitur. *Lambin.* Nihil hic contra omnem librorum conſenſum eſt mutandum. *Opera* hoc loco eſt tempus, ut apud Plautum Trucul. IV, 4, 30.

Numquid vis? Di. fac valeas. opera ubi mihi erit, ad te venero.

Gell. I, 17. *Nunc mihi opera non eſt: cum otium*

perae in exſcribendis hypomnematis. Tu velim in primis ires ut valeas, ut una συμφιλολογεῖν poſſimus. Antheum tibi commendo. Vale.

um erit reviſes ad me, atque diſces. de c notione alia notavit exempla Joannes Schultingius, vir inſignis, em rei litterariæ & mihi, erat enim ter nos ſumma animorum & vontatis conjunctio, præceps fatum eripuit, in notis ad 1 Senec. Suaſor. *Grævius.*

Antherum tibi commendo] Delenda aſpirationis nota ex nomine *Antherum.* F. Urſin.

EPISTOLA XXII.

ARGVMENTVM.

Prima pars epiſtolae Tironem hortatur ad curandam valetudiem, reliquae variis de rebus agunt. Scripta eſt Tirone iterum egrotante: cum in agris Cicero, in urbe Tiro eſſet: quantum ex pſa licet epiſtola conjicere.

TVLLIVS TIRONI S. P. D.

SPero ex tuis litteris tibi melius eſſe: cupio certe. Cui quidem rei omni ratione cura ut inſervias: & cave ſupiceris, contra meam voluntatem te facere quod non ſis mecum. mecum es, ſi te curas. Quare malo te valetudini tuae ſervire, quam meis oculis & auribus. Etſi enim & audio te & video libenter: tamen hoc multo erit, ſi valebis, jucundius. Ego hic ceſſo, quia ipſe nihil ſcribo: lego autem libentiſſime. Tu iſtic, ſi quid librarii mea manu non intelligent, monſtrabis. Vna omnino interpoſitio difficilior eſt, quam ne ipſe quidem facile legere ſoleo, de quadrimo Catone. De triclinio cura ut facis. Tertia aderit,

TVLLIVS TIRONI] Videtur ſcribendum *M. Tironi*, quia manumiſſus Tiro a Cicerone, Marci patroni prænomen libertus aſſumpſit. *F. Vrſin.*

De quadrimo Catone] Sic omnes & antiqui & impreſſi codices habent. Aliquos tamen ſcimus *de qua primo Catone* emendaſſe: parva omnino licentia, unius ſcil. tantum litteræ converſio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

aderit, modo ne Publius rogatus ſit. Demetrius iſte nunquam

verſione, ut cum ſuperiore ſermone conjunctum ſit hoc membrum: de qua omnino interpoſitione primo Catone diximus, ſeu aliquid tale intelligentes. ſed quia nunquam ſcimus illum ſic appellaſſe librum de ſenectute, ſed ſemper Catonem majorem: ideo receptam lectionem commovere auſi non ſumus: Quia tamen res non omnino contemnenda viſa eſt, noluimus præterire, quin lectorem admoneremus, præſertim cum ſit locus obſcuriſſimus, & noſtro etiam judicio non vacuus mendo. *Victor.* *De quadrimo Catone*] Hæc eſt illa interpoſitio: & Catonem Uticenſem ſignificat, cujus laudationem ipſe Cicero ſcripſit, quam Cæſar ſæpiſſime legendo ſe dicebat copioſiorem factum, quamvis Anticatones conſcripſiſſet. Al. tamen hic legunt, *de qua primo Catone*, Nonnulli vero etiam viri docti ita legunt, *de qua primo caveto.* Corr. *Una omnino interpoſitio difficilior eſt quam ne ipſe quidem facile legere ſoleo de quadrimo Catone*] Faernus nullum his verbis ineſſe mendum exiſtimabat, ſed ex Plutarchi auctoritate ita locum explicabat, ut ad Catonis factum referret, cum in domo M. Druſi avunculi Trib. pl. Latinis petentibus civitatem, & ſe præcipitem illum daturos joco minantibus, quadrimus conſtantiſſime negavit. quod Ciceronem in laudibus Catonis non prætermiſiſſe veriſimile eſt in eo libro, qui Cato minor inſcriptus fuit; ſed quia aut totam rem, aut aliquam partem interpoſuiſſet litteris minutulis, id eſſe, quod ſcriberet, ne a ſe quidem facile legi poſſe. Quadrimum vero fuiſſe tunc Catonem, cum egit ea quæ Plutarchus ſcribit, colligere poſſumus ex ea ætate, qua mortuum Catonem Hiſtorici tradunt, & ex Druſi Tribunatus anno: Plutarchus quidem anno ætatis duodequinquageſimo obiiſſe Catonem ſcribit, Appianus pæne quinquageſimo, & Florus XLIX. Dion annum non refert ætatis, ſed mortis tempus rejicit in conſulatum C. Cæſaris tertium, & M. Lepidi, hoc eſt, ſi Faſtos Capitolinos ſequimur, annum Urbis DCCVII. Druſi Tribunatus fuit anno proximo ante bellum Marſicum L. Marcio Philippo, Sex. Julio Cæſare Cos. ann. DCLX. ut in eiſdem Faſtis eſt; quibus accedit Ciceronis auctoritas in lib. II. de Legibus, Aſcon. in Corneliana, & Val. Max. lib. IX. Itaque ſi fingamus natum Catonem ann. Urbis DCCVII. quinquennium explebit die natali an. DCLXII. & quinquageſimum annum die natali DCCVII. ſi mors fuit ante diem natalem ejus anni, erat annorum XLIX. ſi ante diem natalem ea geſſit quæ Plutarchus refert in Druſi Trib. pleb. domo, quadrimus Cato ea geſſit. Quod ſi fingamus natum ann. Urb. DLIIX. facilius dicemus in Tribunatu avunculi quadrimum fuiſſe, ſive ageret quartum annum, ſive excederet aliquot menſibus. mors vero incidet in XLIIX. exactum, & pæne quinquageſimum inchoatum. qua ratione Florus & Appianus cum Plutarcho conſentient. ſed & initium Tribunatus fuit ante Idus Decembris an. DCLXI. in quo veriſimile eſt hæc tum Catonem egiſſe, licet id Plutarchus non ſcribat. *F. Urſin.* *De quadr. Cat.*] Extat in Palatino primo, tertio, & editione antiquiſſima, *de qua primo Catone.* unde alii cum Manutio legunt, *de quo primo caveto.* Alii, *de primo Catone.* nos in hoc obſcuriſſimo loco nihil adferre adjumenti poſſumus. Palatinus ſextus videtur præferre *de quadrimio Catone.* Gebhardus.

Tertia] Fœmina, vel potius penſio. *Corrad.* Sed vid. Manut.

Publius] Non Clodius, ut quidam putant, ſed alius quiſpiam, cui Cicero ſe nummos debere in epiſtolis ad Atticum ſæpe teſtatur. *Corrad.*

Phale-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ɩam omnino Phalereus fuit, ſed nunc plane Bilienus eſt. ıque te do vicarium tu eum obſervabis. Etſi: verumnen de illis: noſti cetera. Sed tamen, ſiquem cum eo rmonem habueris, ſcribes ad me, ut mihi naſcatur epiɔlae argumentum, & ut tuas quam longiſſimas litteras lem. Cura, mi Tiro, ut valeas: hoc mihi gratius facere hil potes. Vale.

Phalereus] Similis Demetrio Phaleɪ). *Idem.*

Billienus] Al. *Bellienus*, ut epiſt. 15 lib. VIII. *Idem.*

EPISTOLA XXIII.

ARGVMENTVM.

Hortatur ut profeſſionem conficiat, ſcribitque ſibi eſſe in animo nicitiam Antonii conſervare.

TVLLIVS TIRONI SVO S. P. D.

TV vero confice profeſſionem, ſi potes. etſi haec pecunia ex eo genere eſt ut profeſſione non egeat. Veımtamen. Balbus ad me ſcripſit, tanta ſe epiphora opreſſum ut loqui non poſſit. Antonius de lege quid eget, liceat modo ruſticari. Ad Bithynicum ſcripſi. De ervilio tu videris, qui ſenectutem non contemnis. Etſi ıtticus noſter, quia quondam me commoveri πανικοῖς intel-

Erumtamen] Scilicet *confice*. Corr.

Epiphora] Oculorum morbo. *Id.*

Ut loqui non poſſit, Anton. de l. q. rit. liceat m. r.] Jocatur Cic. nam ıi ab oculis laborat, non impeditur ıo minus loqui poſſit. Balbus vero ornelius vir erat tectus, & ut Cæſaınus Antonium amabat, ob idque ıid Antonius egiſſet de lege, quam ɔſt Cæſaris mortem fixerat, loqui noɔat. *Idem.*

Liceat modo ruſticari] Quando in urbe cum dignitate per Antonium eſſe non licet. *Idem.*

Bithynicum] Ep. 16 lib. VI. *Idem.*

Non contemnis] Ut ego jam contemno. *Idem.*

Commoveri πανικοῖς] *Panica* vocantur, ut arbitror, a Græcis repentini quidam terrores & conſternationes: quales utique lymphatici metus, uſque adeo irrevocabiles, ut non ratione modo, ſed mente etiam careant. Quo item verbo Cicero idem utitur in epiſtola

intellexit, idem ſemper putat, nec videt, quibus praeſidiis philoſophiae ſeptus ſim: & hercle, quod timidus ipſe eſt, θορυβοποιεῖ. Ego tamen Antonii inveteratam ſine ulla offenſione amicitiam retinere ſane volo, ſcribamque ad eum, ſed non ante quam te videro: nec tamen te avoco a ſyngrapha, γόνυ κνήμης. Cras exſpecto Leptam. etenim ad cujus rutam pulegio mihi tui ſermonis utendum eſt. Vale.

EPI-

ſtola ad Atticum lib. v. *Scis enim*, inquit, *quadam* πανικὰ dici. Facit item Higinius de Panico terrore mentionem, quo loco de Capricorno, his verbis: *Hic enim dicitur, cum Jupiter Titanas oppugnaret, primus objeciſſe hoſtibus terrorem, qui panicos dicitur, ut ait Eratoſthenes, quam fabulam & Germanicus innuit, in Arateo commentario.* Euripides in Medea ſic ait:

Καί τις γεραιὰ προσπόλων, δόξασά του
Ἤ Πανὸς ὀργὰς, ἤ τινος θεῶν μολεῖν,
Ἀνωλόλυξε.

Panos autem vocat *iras* Euripides, ſicuti eſt apud antiquiſſimum ipſius interpretem, τὰ πανικὰ δείματα, panicos terrores, ὅτι τὴν τῶν αἰφνιδίων φόβων καὶ ταραχῶν αἰτίαν τῷ Πανὶ ἀνατιθέασιν. Quoniam, inquit, repentinorum terrorum & conſternationum cauſſam, deo Pani tribuunt. Et apud Syneſium in lib. de Providentia, ſic invenio ferme, καὶ πανικοὶ θόρυβοι μεθ' ἡμέραν τὸ στράτευμα κατελάμβανον. Et panici tumultus interdiu exercitum occupabant. Quo loco ampliter etiam, cujuſmodi eſſent hi denique terrores, explicatur. Politianus Miſcell. 28. ubi vide plura. Πανικοῖς] Repentinis terroribus vel rumoribus, ſed plerunque falſis. ut illud ad Atticum: *De Ventidio πανικὸν puto: de Sexto, pro certo habebatur, ad arma.* Corradus.

Amicitiam] Ep. 5 lib. XI. *Idem.*

Γόνυ κνήμης] Ἔγγυον. Idem.

Pulegio] Al. *puleio.* Et ſane Celſus docet, rutam & puleium herbas etiam ſomno aptas eſſe. *Idem.* *Ad cujus rutam pulegio mihi tui ſermonis ut.*] Vide Manut. Imitatus eſt Ambroſius lib. I, ep. 5. *Non mediocrem ſumſi ad convaleſcendum gratiam, quaſi quodam tui alloquii pulegio refectus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XXIV.

ARGVMENTVM.

Domeſticas res primum, deinde publicas complectitur haec epi-[ſto]la: quam poſt Caeſaris obitum ſcriptam eſſe, conſtat, conſula-[tu]m gerentibus M. Antonio, P. Dolabella.

TVLLIVS TIRONI S. P. D.

ETſi mane Harpalum miſeram, tamen cum haberem cui recte darem litteras, etſi novi nihil erat, iiſdem [d]e rebus volui ad te ſaepius ſcribere: non quin confide-[r]em diligentiae tuae: ſed rei me magnitudo movebat. [M]ihi prora & puppis, ut Graecorum proverbium eſt, [f]uit a me tui dimittendi, ut rationes noſtras explicares. [O]fillio & Aurelio utique ſatis fiat. A Flamma, ſi non [p]otes omne, partem aliquam velim extorqueas, in primiſ-[q]ue ut expedita ſit penſio Kalendis Ian. De attributione [c]onficies. De repraeſentatione, videbis. De domeſticis [h]actenus. De publicis omnia mihi certa, quid Octavius, [q]uid Antonius: quae hominum opinio: quid futurum [p]utes. Ego vix teneor quin accurram. Sed ſt! Litteras tuas

MIhi prora & puppis] Summa conſilii. *Corradus.*

Flamma] Flamma Flamminio debi-[t]ore. *Idem.*

De publicis omnia mihi certa] Antiqui [c]odices cum recepta lectione conſen-[t]iunt: cogitandum tamen an legi de-[b]eat *incerta*. Rogat enim Tironem, ut ſcribat, quæ ſtatim exponit, ut qui nihil certi de illis rebus haberet. *Victor.* *Mihi certa*] Scribas. *Corrad.*

Octavius] Qui nuper Romam ve-nerat, ut Cæſaris hæreditatem cerne-ret. *Idem.*

Ego vix teneor, quin accurram: ſed ſi] Hæc eſt Medicei codicis lectio non ſine aliqua macula, ut exiſtimare facile poſſemus. non diſplicet Paulli conjectura: nam & perverſio parva eſt, ſi ita legi debet, & idoneum ſenſum habet: jubet enim Tironem tacere, quod ante dixerat, ſe vix teneri quin accurrat. Eodem modo locutus eſt in epiſtolis ad Attic. nec tamen notam ibi poſuit, aut ſibilo hoc ſignificavit, ſed verbo expreſſit quid eum facere vellet lib. 11. *non libet fugere: aveo pugnare: magna ſunt hominum ſtudia: ſed nihil*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tuas exſpecto : & ſcito Balbum tum fuiſſe Aquini, cum tibi eſt dictum, & poſtridie Hirtium. Puto utrumque ad aquas.

nihil affirmo, tu hoc ſilebis. Victorius. *Sed litteras tuas exſp.*] Quidam libri habent, *ſed ſcil.* alii *ſed ſc.* Fort. legendum *ſed ſt.* Litteræ *ſt* autem, ſilentii nota ſunt. Ego nihil affirmo. *Lambinus.* *Sed ſ litt. t. exſp.*] Vetus liber *ſed ſt litteras tuas exſpecto.* Urſin. *Sed litt. t. exſp.*] Non aliter eſt hic locus in Mediceo. ſed Pall. aliquot & editio prima, quemadmodum & Victorius edidit, *ſed ſi litteras tuas exſpecto.* Lambinus non male, quod quidam libri haberent, *ſed ſcilicet litteras*, finxit, *ſed ſt! litteras*, &c. *Gebhard.* Non inſpexit hic notam Victorii Gebhardus, quod in aliis pluribus locis deprehendi. Mediceus enim ut Amſtelodamenſis, & plures alii libri habent, *ſed ſi*, quod recte mutatum eſt a Manutio & Lambino in *ſt. Sed ſt litteras tuas exſpecto.* quod cum in antiquo codice Fulvius invenerit, non dubitavi in ipſum recipere contextum. *Grævius.*

Aquini] Galliæ Ciſpadanæ oppidum, nunc *Acquario.* incolæ *Acquinates.*

Puto utrumque ad aquas. Sed quod eg.] Omnes vulgati codices habebant, *utrique ad aquas Semas.* Nos his neglectis, ut in veteribus libris invenimus, ſcripſimus. *Ad aquas* autem intelligit Baianas, quemadmodum in epiſtolis ad Atticum lib. XIV. *Haud amo vel hos deſignatos, qui etiam declamare me coegerunt, ut ne apud aquas quidem acquieſcere liceret.* id eſt, Baiis: nam quod in cunctis in fine epiſtolæ *Appiam* legebatur, nos iiſdem antiquis codicibus auctoribus *Papiam* ſcripſimus. *Victor. Idem in poſterioribus:* In noſtrum impreſſum codicem Medicei lectionem tranſtulimus: quæ tamen culpa impreſſorum aliquantulum perturbata eſt: ſejungere enim debebant hæc verba ab inferioribus ut diſtincta eſſent, quemadmodum res ipſæ diſtinctæ ſunt. Quod ſi hoc ſervaſſent, nihil, ut arbitror deſideraretur: intelligi ſane debet verbum, quo illa regerentur, non tamen poni, vel *nondum ſcio* vel *ad me ſcribe* aut aliquid quod ſententiam illam expleat, ut in epiſtola ante hanc in illo loco, *Antonius de lege quid egerit. Ad aquas* autem cum dicebant, quamvis nihil adderent, aquas tamen calidas Baiaſque intelligebant. *Ad aquas Semas. quid eg.*] Al. *ad aquas, ſeu quod elegerint. Aquas* autem Baianas intelligit, ſi ita legas. *Corradus.* *Puto utrumque ad aquas. Emas quid egerint*] Sic legendum putat hunc locum Adr. Turnebus in Adverſar. ubi libri vulgati habent, *Puto utrumque ad aquas Semas, quid egerint.* hac ſententia, Puto utrumque ad aquas venturum. magno pretio emas ſcire quid egerint. Manutius autem ſic, *Puto utrumque ad aquas. Sciemus quid egerint.* quod aliquanto remotius eſt a ſcriptura vulgata, eademque antiqua. Quid ſi ſic legendum dicamus? *Puto utrumque ad aquas xenias. quid egerint, ſcribam ad te, ſcilicet.* Omnino Turnebi conjectura mihi magis placet. *Lamb.* *P. utrumq; ad aq. Sed q. e.*] Victorianæ editionis lectionem tenuimus, approbatam & confirmatam a Palatino ſexto & Hittorpiano. Nam, primus [ut & Amſtelod. & Mentel. & Grævian.] ſicut & antiquiſſima editio, *puto utrimque ad aquas ſeu quod elegerint Dol. proc.* Turnebus ex conjectura emendabat, vel, *puto utrumque ad aquas. Emas quid egerint:* vel, *puto utrumque ad aquas Xenias, quid egerint, ſcribam ad te ſcilicet:* quod Lambino magis placet, quam Manutianum commentum, *puto utrumque ad aquas. ſciemus quod egerint:* quod tamen aliquanto remotius eſſe a ſcriptura vulgata eademque antiqua ait idem. Editiones

quas. Sed quod egerint Dolabellae procuratores, fac admoneantur. appellabis etiam Papiam. Vale.

nes quippe ferunt, *puto utrumque ad aquas ſemas*: unde faciendum Guilielmius eſſe putat *aquas ſenias*. Gebhard. arte ſcripſit Cicero, *Scribas quid egerit*. Sed hæc conjectura eſt, æque incerta ac aliorum.

Admoneantur] Ut nobis, quod Dolabella ſatiſdato debet, diſſolvant. *Corradus*.

Appiam] Appiam Clodiam, quæ & ipſa debet: certe cum Cicerone neſcio quid negotii habebat. Alii tamen legunt *Papiam*. Idem.

EPISTOLA XXV.

ARGVMENTVM.

Litteras a Tirone quam creberrimas M. Cicero filius requirit.

CICERO FIL. TIRONI S. P. D.

ETſi juſta & idonea uſus es excuſatione de intermiſſione litterarum tuarum, tamen id ne ſaepius facias, rogo. nam etſi de repub. rumoribus & nuntiis certior fio, & de ſua in me voluntate ſemper ad me perſcribit pater: tamen de quavis minima re ſcripta a te ad me epiſtola ſemper fuit gratiſſima. Quare cum in primis tuas deſiderem litteras, noli committere ut excuſatione potius expleas officium ſcribendi, quam aſſiduitate epiſtolarum. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XXVI.

ARGUMENTUM.

Tironem Q. Cicero & accuſat, quia litteras non miſerat, & rogat, ut omnino, etiam ſine argumento, ſcribat.

Q. CICERO TIRONI SVO S. P. D.

VErberavi te cogitationis tacito duntaxat convicio, quod faſciculus alter ad me jam ſine tuis litteris perlatus eſt. Non potes effugere hujus culpae poenam. De patrono Marcus eſt adhibendus: iſque diu & multis lucubrationibus commentata oratione. vide ut probare poſſit, te non peccaſſe. Plane te rogo, ſicut olim matrem noſtram facere memini, quae lagenas etiam inanis obſignabat, ne dicerentur inanes aliquae fuiſſe, quae furtim eſſent exſiccatae: ſic, tu etiam ſi quod ſcribas non habebis, ſcribito tamen, ne furtum ceſſationis quaeſiviſſe videaris. Valde enim mi ſemper & vera & dulcia tuis epiſtolis nuntiantur. Ama nos, & vale.

EPI-

V*Ide ut probare poſſit, te non peccaſſe*] Legendum fortaſſe eſt, *vereor ut probare poſſit, te non peccaſſe.* Lambinus.

EPISTOLA XXVII.

ARGVMENTVM.

Invehitur Q. Cicero in Conſules deſignatos A. Hirtium, C. Pan-m. Benevolentiam ſuam in Tironem ſignificat.

Q. C. TIRONI SVO S.P.D.

MIrificam mihi verberationem ceſſationis epiſtola dediſti. Nam, quae parcius frater perſcripſerat, vere-undia videlicet, & properatione, ea tu ſine aſſentatione, t erant, ad me ſcripſiſti, & maxime de conſulibus deſi-natis: quos ego penitus novi libidinum & languoris effe-inatiſſimi animi plenos: qui niſi a gubernaculis receſſe-nt, maximum ab univerſo naufragio periculum eſt. In-redibile eſt, quae ego illos ſcio, oppoſitis Gallorum ca-ris, in aeſtivis feciſſe, quos ille latro, niſi aliquid firmius ierit, ſocietate vitiorum deliniet. Res eſt aut tribunitiis, ut privatis conſiliis munienda. Nam iſti duo vix ſunt di-ni quibus alteri Caeſenam, alteri Coſſutianarum taberna-rum

Mirificam mihi verberationem] Hæc Q. Ciceronis epiſtola acerba & ſpera eſt. ſic autem illum ſolitum ribere Marcus oſtendit, cum ei præ-peret, quomodo ſe in Aſia Procos. erere deberet, in primiſque horta-etur, ut ſe in ſcribendo maledictis bſtineret. Invehitur in conſules de-ignatos, eoſque magna verborum ontumelia perſtringit. Arbitror au-em intelligere eum Hirtium ac Pan-am: multis hoc conjecturis ductus redo. ſe autem conſcium eſſe dicit multis illorum ſceleribus ac libidini-us, quibus ita dediti erant ut in ma-imis periculis vix ſibi a luxuria tem-erare poſſent: ipſe enim una cum llis in Gallia Imper. Cæſare militave-at. *Victorius.*

De Coſs. deſ.] Hirtio & Panſa. *Corr.*

Quos ego penitus novi] Quippe qui Cæſaris legatus in Gallia fui, & illos optime noſſe potui. *Idem.*

Quos ille latro] Antonium intelligit, contra quem illi bellum geſturi erant: exiſtimat enim Quintus Antonium niſi copiis ſuis viribuſque confiſus fuerit, alia via illos aggreſſurum eſſe: & omnia facturum ut illos ſibi placet, & in ſententiam ſuam traducat, putat eum id facile conſecuturum ſimilitudine vitæ & ſocietate vitiorum. *Victor. Latro*] M. Anton. *Corr.*

Quibus alteri Cæſenam, alteri Coſſutianarum tabernarum] Omnibus iniquus erat Quintus & nemini parcebat, dummodo iræ ſuæ ac furori obtemperaret. De ambobus illis Coss. deſſ. peſſime ſentiebat: verumtamen quantum ſuſpicari poſſumus, alte-rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

rum fundamenta credas. Te, ut dixi, fero oculis. Ego vos a. d. III Kalend. videbo, tuoſque oculos, etiam ſi te veniens in medio foro videro, diſſaviabor. Me ama. Vale.

rum illorum ignaviorem inertioremque altero exiſtimabat : nam quem aliquid conſilii habere putabat, vix dignum eſſe dicebat cui Cæſena committeretur. alterum, qui nullius conſilii eſſet, ſed penitus infirmi ingenii, ac intemperantiſſimæ naturæ, vix recte poſſe judicabat curare fundamenta Coſſutianarum tabernarum. Alii hunc locum procul dubio corruptum eſſe dixerunt, quibus non accedo: invenio enim vulgatam hanc lectionem nulla mendi ſuſpicione in optimis & antiquiſſimis libris. Quæ mens eum impulerit, ut poneret *Caſenam* pro ignobili, & obſcuro oppido, non facile enuntiarim : neque æquum eſſe puto de hujuſcemodi rebus quid ſentias reſpondere cogi. Furore animi & magna aſperitate verborum illum in epiſtolis ſemper uſum, prodente M. Fratre liquido poſſumus affirmare. *Victor.* *Quibus alteri Caſenam,* &c.] Locus obſcuriſſimus, ab Aldo Manutio Paulli F. nuper accurate tractatus in libro de Orthographia, ſed nondum perpurgatus. *Lambin.* *Caſena* eſt oppidum Senonum in Gallia Togata apud Rubiconem, quod etiamnum retinet antiquum nomen. Olim non fuiſſe tantum oſtendit Procop. qui φρȣ́ριον vocat *caſtellum*.

PAVLLI MANVTII

COMMENTARIVS

IN

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLAS AD FAMILIARES.

TOMVS II.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

PAVLLI MANVTII COMMENTARIVS IN EPISTOLAM I. LIBRI IX.

PAG. 3.

NON eſt inſtituti noſtri qui vir quantuſque M. Terentius Varro fuerit, quamque multis veterum teſtimoniis ejus eruditio prædicetur, o- ere. Quinctiliani tantum verba ibo, quæ ſunt libro 10. *Terentius o, vir Romanorum eruditiſſimus, plu- libros & doctiſſimos compoſuit, peri- ius Latinæ linguæ, & omnis antiqui- , & rerum Græcarum noſtrarumque, tamen ſcientiæ collaturus quam elo- tiæ.* Vixit annos centum: quod Va- s lib. 8. cap. 7. docet. *Antequam ecimam annorum hebdomadam exple- t, compoſitos a ſe libros ſeptingentos, ſcripſit in primo libro de imaginibus eri ſeptenarii.* Gellius lib. 3. cap. 10.

A *Te miſſas*] Sic antiqui libri ſeptem. nec mutationis cauſſam video.

uum adventum] Abfuit igitur ab e Varro diutius, quam Cicero, poſt ictum in Pharſalia Pompejum.

Non ſtultiſſimus] Stultiſſimum eſſe rtet, qui tam gravi reip. tempore, vationem ullam ſperare poſſit.

Pag. 4. *In urbem*] Cum Cæſar, con- to Alexandrino bello, reverſus Ci- oni, qui Pompejum ſecutus erat, pe- ciſſet, eique permiſiſſet, ut in urbem iiret.

In res turbulentiſſimas] In bellum ile.

Infideliſſimis ſociis] Pompejanis, de orum in remp. atque in me voluntate nihil mihi certum poſſem polliceri.

Præceptis illorum] Præcipiunt enim libri, non temere credendum. unde illud Epicharmi, epiſt. 17. ad Attic. l. 1.

Νῆφε, καὶ μέμνασ᾽ ἀπιστεῖν. ἄρθρα
ταῦτα τῶν φρενῶν.

Et epiſt. 20. ad Att. lib. 2. *Pragmatici homines omnibus hiſtoricis præceptis, verſibus denique cavere jubent, & vetant credere.*

In eo] Sic veteres libri omnes. fortaſſe refertur ad *Vſum.* dixit enim: *Eorum uſum dimiſeram.* quod tamen diſtat longius. Vel, *In eo:* quod præceptis illorum parueris: in quo ego non permanſi. quamquam hoc falſum videtur. nam & Varro Pompejum ſecutus eſt, fuitque una cum Cicerone & M. Catone Dyrrhachii, cum in Pharſalicis campis dimicarunt Cæſar & Pompejus. l. 1. de Divin. itaque malim accipere, *In eo*, id eſt in eorum uſu, quem ego dimiſi: ut intelligatur illud tempus, quod Pharſalicam pugnam conſecutum eſt. tunc enim Brundiſii Cicero in mœrore jacuit, nullo librorum uſu, victorem Cæſarem timens, cujus ex Alexandrino bello adventus exſpectabatur. Varro autem, victo in Pharſalia Pompejo, videtur in Italiam rediiſſe, ut ex epiſtola 6. colligitur, nec ſe mœrori, ut Cicero, ſed litteris dediſſe: quod ex hac epiſtola licet conjicere.

Quæ premant] Supra: *Tot tantiſque rebus urgemur.* Tranſlata ſunt, *Premant, Impendeant, Tranſiturum.*

Impendeant] Poſt Africanum bellum, quod Cæſar tunc gerebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Tranſiturum] Tranſeuntes vitamus ea, quæ impendent. *tranſire* etiam dicuntur ea, quæ impendent, ut epiſt. 21. ad Att. lib. 2.

Ad te] Subaudi, *venire*. &, *Ad te*, pro ad villam tuam, ſive in Tuſculano, ſive in Cumano. epiſt. 2. 4. 6.

Perficiam] Mutuo ſermone & ſtudiis communicandis.

Videatur] Sic placet, & ita legitur in duobus antiquis libris. alii habent, *Videbitur*: vel *Dividetur*: quod utrumque perſpicue mendoſum. alii, *Iudicetur*: quod minus probavimus. Nonnullis placuit, *Dijudicetur*: quos ſequi noluimus.

EPISTOLA II.

Pag. 5. C*Aninius idem tuus & idem noſter*] Sic aliquot libri veteres. quod placuit. nam eodem modo locutum eſſe Ciceronem libro 2. de Divin. animadverti. *Marcellus*, inquit, *idem imperator, idem augur*. Sic Varro Seſquiulyſſe: *Idem ſenatus, idem populi caput*. Alius liber, *Caninius tuus, & idem noſter*. non male. nam & infra, epiſt. 17. *Ego vir fortis idemque Philoſophus*. Ceteri libri, *Caninius idem & idem noſter*. quod probare nullo modo poſſum: quamquam alii probarint, qua ratione ducti, non equidem video. miror enim, eoſdem negare, *Tuus*, in veteribus libris eſſe.

Aliquid] Litterarum.

At tibi] *Tibi*, ornatus gratia & hic, & alibi addidit Cicero. epiſt. 6. ad M. Brutum, epiſt. 14. lib. 10. ad Att. & Cœlius epiſt. 2. lib. 8.

Ἕωλος] Obſoleta, non recens.

Tantis novis rebus] Victoriam Cæſaris Africanam ſignificat.

Perire meam lucubrationem nolui] Perire laborem illum nolui, quem in elucubrando ſuſceperam. Ne quis, *Lucubrationem meam*, pro epiſtolam meam, accipiat. non enim *Lucubratio* eſt id, quod remanet poſt nocturnam operam, ſive epiſtola, ſive oratio, ſive aliud; ſed actus ille, ut ita dicam, operaque illa, quæ ponitur in elucubrando: quantum quidem nobis exemplorum obſervatione colligere licuerit. Nam, quod ſubjungitur, *Et eam ipſam Caninio dedi*; ad epiſtolam refertur.

Pag. 6. *Locutus ea ſum*] Fortaſſe litteris non committenda.

Vitemus oculos hominum] Qui vitari in urbe non poſſunt.

Nos dolent vivere] Vide epiſtola 5.

Tam lynceus] Lynceum ea vidiſſe, quæ longiſſime diſtabant, memoriæ proditum eſt. unde adagium, *Lynceo perſpicacior*.

Qui in tantis tenebris nihil offendat] Ad metaphoram hæc omnia pertinent, *lynceus, tenebris, offendat, incurrat*. Inde Livius lib. 35. *Si in re navali, cujus eſſet ignarus, offendiſſet, &c.*

Calumniabar] Suſpicabar ea, quæ fortaſſe falſa ſunt.

Quoſdam homines] Victores Cæſarianos.

Oculi mei ferre non poſſent] Epiſt. 16. libro ſecundo: *Noſti oculorum meorum in hominum inſolentium indignitate faſtidium*.

Λεληθότως] Senſim.

Callum jam obduxit ſtomacho meo] Ut ea minus aliquanto ſentiat, quibus angebatur antea. Tuſcul. 2. *Ipſe labor quaſi callum quendam obducit dolori*. Epiſt. 5. lib. 4. *in illis rebus exercitatus animus callere jam debet*. Et epiſt. 18. ad Att. lib. 2. *De Statio manumiſſo, & nonnullis aliis rebus, angor equidem, ſed jam prorſus occallui*.

Deferveſcat] Quædam res, cum in ſummo ſunt, *fervere* dicuntur: unde in oratione pro Quinctio, *Fervet avaritia*. eædem *defervere*, cum imminui cœptæ ſunt: ut *Ira deferveſcit*, Tuſcul. 4. *Cupiditates deferveſcunt*, pro Cœlio.

Pag. 7. *Gratulatio*] Ob res a Cæſare in Africa contra Scipionem, Pompeji Magni ſocerum, & Iubam, Mauritaniæ regem, proſpere geſtas.

Magni intererit] Noſtra. diverſum enim conſilium, pro victoris in victos vel clementia, vel crudelitate, capiemus.

Quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

uo me conjectura ducat] Quid con-
ſe. Cicero de Cæſaris animo, non fa-
cil eſt exiſtimare. clementem tamen
eu potius, quam crudelem, fore (ut
r ror) opinatur: itaque ſubjungit,
xſpecto tamen.
mor] De victoria Cæſaris.
aucus erit factus] Raucorum vox
m us clara eſt. inde ſumptum, ut rau-
c rumorem dicat eſſe, cum homines
a e re, quæ in ore omnium fuerat, mi-
n jam loquantur.
Ad Bajas venire] Ad aquas Bajanas:
q ibant oblectationis & valetudinis
c ſa. In oratione pro Cœlio.
Videri] Nam nunc, ſi eamus ad Bajas,
r enti adhuc nuncio de Africana Cæ-
ſ s victoria, videbimur iviſſe nata-
t n lætitiæ cauſſa: quod turpe nobis
e . ſin exſpectamus, donec rumor ſit
i minutus; non natandi, ſed plorandi
c ſſa Bajas veniſſe videbimur: quod
e honeſtius.
Stet nobis illud] Ita ſtatuamus vivere
ſtudiis noſtris, ut ſententiam ne mu-
t mus.
Antea] Stante rep.
Nunc vero] Afflicta rep. cum nulla in
alia acquieſcamus. Vide eandem
ntentiam epiſt. 3. lib. 4. & 13. lib. 5.
. lib. 6.
Pag. 8. *Vt architectos*] Tamquam
ncipes cives, quales olim fuimus.
Vt fabros] Non ut conſilio & ſen-
tia, ſed opera tantum opem reip. fe-
mus.
Ædificandam] Quæ nunc everſa ja-
t. Verbo tranſlato uſus eſt, quia dixe-
t jam, *Architectos*, & *Fabros*.
Potius libenter accurrere] Non modo
on deeſſe, verum etiam libenter accur-
ere. Omnes mei libri veteres habent,
potius. unus, *Et*, non habet: quod ele-
antius videtur.
Πολιτείας] Libros de regenda rep.
In curia] Dicenda in ſenatu ſenten-
ia.
In foro] Agendis cauſſis, ut olim ſo-
ebam.
Navare remp.] Sic duo veteres li-
ri, mendoſe; mihi non diſpliceret, *In-
vare remp.* quod omnino ſententia po-
ſtulat. certe enim, quæ de optimi civis
officio ſcribuntur, utilia ſunt reip. quod
niſi ita eſſet; quorſum & ſcribere, & le-
gere πολιτείας Cicero cogitaret? In re-
liquis antiquis libris, *Gravare* eſt, non
Navare, mendo manifeſto. Quidam
opinantur legi poſſe, *Gubernare*: alii,
verbo addito, *Navare operam reip.*

EPISTOLA III.

Pag. 9. *CAninio*] Ordo poſtulat, ut hæc ſit hujus libri ſecunda epiſtola: eſt enim illa, quam Caninio ſe daturum, ſi petiiſſet, dixit in proxima ſuperiore. ſunt apud me duo veteres libri, in quibus plane ſcriptum eſt, *Caninio.* itaque conjectura nihil opus eſt in re præſenti, atque ante oculos poſita. quod ideo dixi, ne quis excogitatam putet, ideoque minus certam, correctionem; quia mendoſe in quibuſdam libris, & in Mediceo quoque illo, quem ceteris emendatiorem eſſe quidam arbitrantur, legitur, *Animo*: ex quo iidem legendum putarunt, *Caninio.*

Rectum] Non conſiderat hic *Rectum* tamquam honeſtum, ſed tamquam id, quod fieri oporteat. quaſi dicat; vide, quæſo, debeamus ne in iſtis locis eſſe, hoc tam miſero ſtatu reip. quod homines reprehendent.

Pag. 10. *Incendio*] Calamitatem publicam vocat *incendium.* nondum autem, cum hæc ſcribebat, Africanæ Cæſaris victoriæ nuncius allatus erat. quod ſignificatur in eo loco epiſtola ſecunda: *Etſi erat* ἔωλος *illa epiſtola, præſertim tantis poſtea novis rebus allatis.*

In iſtis locis] In amœniſſimis villis.

Eundem cultum, eundem victum eſſe] Mutatione loci neque cultum, neque victum mutamus: quid igitur habent, cur de nobis loquantur? *Cultus* omnia ſignificat, excepto victu, quibus utuntur homines vel commodi, vel ornamenti, vel voluptatis etiam gratia. De Divin. libro I. *Cultus atque victus ſalubris & moderatus.* De Off. lib. I. *Studeat parare ea, quæ ſuppeditent & ad cultum &*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ad victum. Cæſar lib. ſexto: *Germani eodem victu & cultu corporis utuntur.*

Quid refert? tamen in ſermonem incidemus] Modus loquendi: ut Philip. 7. *Quam turpe eſt, legiones ad ſenatum legatos mittere, ſenatum ad Antonium? quamquam illa legatio non eſt: denunciatio eſt, paratum illi exitium niſi paruerit huic ordini. quid refert? tamen opinio eſt gravior.*

Credo] Ironia. Spernendus inquit, eſt hominum ſermo, præſertim eorum qui honeſtum otium vituperent, cum eorum actiones flagitioſiſſimæ ſint. Epiſtola quinta libro quarto: *An illius vicem, credo, doles?*

Et ſcelerum & flagitiorum] Geminata copula diverſitatem indicat: omne enim ſcelus flagitium eſt, non contra: & minor in aliquo flagitio culpa, quam in ſcelere.

Volutentur] Hoc verbum actionem continet: & poſitum eſt de induſtria, ut inferiori verbo, *Ceſſatio*, opponeretur.

Nobiſcum aut inter nos] Bona correctio. nam poterat aliquis objicere, ceſſare eos etiam cum aliis: ſiquidem in urbe non viverent. Ceſſamus, inquit, inter nos, non inter alios; quia remoti a multitudine vivimus.

Barbarorum] Indoctorum. De Orat. lib. 1. *Hæc turba & barbaria forenſis dat locum vitioſiſſimis oratoribus.*

Artes noſtræ] Litterarum tractatio.

Gravitas morbi] Servitus reipub. in qua, tamquam in morbo, ad litterarum remedia confugimus.

Cum valeamus] Incolumi reip. ſtatu.

Γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας] Vide epiſtola 3. lib. 6.

Me exſpectare] Poſtea ſuam commorationem excuſavit in epiſt. ſuperiore; quam poſt hanc ſcriptam eſſe, jam dixi.

EPISTOLA IV.

Περὶ δυνατῶν] De rebus, quæ fieri poſſunt: de poſſibilibus. hoc enim verbo, quod vitaſſe Cicero videtur, Plautus in Sticho uſus eſt: & Quinctilianus, quod Græce δυνατὸν, Latine dici *Poſſibile*, quamquam appellatione duriore, auctor eſt libro tertio cap. 8.

Κατὰ Διόδωρον κρίνειν] Ex Diodori ſententia judicare. Quid ſentiret Diodorus, oſtendit Cicero in libro de Fato, his verbis: *Maxime tibi Chryſippe cum Diodoro certamen eſt. ille enim, id ſolum fieri poſſe dicit, quod aut ſit verum, aut futurum ſit: &, quidquid futurum ſit, id dicit fieri neceſſe eſſe: & quidquid non ſit futurum, id negat fieri poſſe. tu, & quæ non ſint futura, poſſe fieri dicis: ut, frangi hanc gemmam, etiamſi id numquam futurum ſit: neque neceſſe fuiſſe, Cypſelum regnare Corinthi; quamquam id milleſimo ante anno Apollinis oraculo editum eſſet.*

Venturus] In urbem.

Pag. 11. Τῶν ἀδυνάτων] Ex iis rebus, quæ fieri non poſſunt.

Vtra te κρίσις *magis delectet*] Vtrum malis, κατὰ Διόδωρον, an κατὰ Χρύσιππον judicare. Chryſippi ſententiam ideo non exponit Cicero, quia notam Varroni ſciebat, homini eruditiſſimo.

Chryſippias hac] Mendoſum locum eſſe conſtat. quidam veteres libri, *An Chryſippias hæc.* vetuſtiores autem omnes, *An*, non habent. ex quo nobis orta conjectura eſt, mendum tolli poſſe unius litteræ mutatione: ut legatur hoc modo, *Chryſippi, an hæc.*

Noſter Diodotus] Stoicus. Acad. libro ſecundo: *Diodoto quid faciam Stoico? quem a puero audivi: qui mecum vivit tot annos: qui habitat apud me: quem & admiror, & diligo.* De nat. deor. l. 1. *Cum minime videbamur, tum maxime philoſophabamur, quod & orationes declarant, refertæ Philoſophorum ſententiis; & doctiſſimorum hominum familiaritates, quibus ſemper domus noſtra floruit; & principes illi, Diodotus, Philo, Antiochus, Poſidonius, a quibus inſtituti ſumus.* Vide in Bruto.

Non concoquebat] Non probabat: cum Cicero ipſe probaret: dixit enim, Περὶ δυνατῶν *me ſcito* κατὰ Διόδωρον κρίνειν.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

… ρεῖν. A cibis tranſlatio : quorum alii …ciuntur a ſtomacho non concoquen… alii, concoctione facta, in ſuccum & … guinem convertuntur. Lib. 3. ad Q. … *A. Vatinio ita me obſervari ſcio, ut ejus … odia non ſorbeam ſolum, ſed etiam con… uam.*

De his etiam rebus] De utraque κρί- …

Hoc etiam eſt κτ̓ Χρύσιππον δυνατὸν] … fieri hoc poteſt, ut neceſſe non ſit. … od eſt e Chryſippi ſententia.

Pag. 12. *Hortum in bibliotheca*] Illa… m, non ibi natum.

EPISTOLA V.

Mihi vero] Sic incipit epiſt. 6. lib. 4. 30. lib. 7. 12. 22. libro 16.

Ad nonas] Vt nonis una ſimus in … umano.

Propter rempub.] Exſpectandum e… m, & ibidem latendum videbatur, … m deferveſceret gratulatio. alioqui … æſentem reip. ſtatum odiſſe videren… ır. epiſtola ſecunda.

Propter anni tempus] Fortaſſe vitan… caloris cauſſa non propinquam diem … robabat.

Conſilii noſtri, ne ſi eos quidem, qui id … cuti non ſunt, non pœniteret, nobis pœni… ndum putarem] Erant qui Ciceronem … arronemque reprehenderent, quod … atim, poſt devictum in Pharſalia … ompejum, ab armis diſceſſiſſent. hujus … oſtri conſilii, inquit Cicero, ne tum … uidem nobis pœnitendum putarem, ſi … eos, qui id ſecuti non ſunt, non pœni… teret. cum vero eos pœniteat, quod in … bello remanſerint: multo minus no… bis, qui ſaniores fuimus, pœnitendum puto. Libri omnes veteres habent, *Ni… ſi*, ſed mendoſe, ut ſatis liquet. itaque recte Hieronymus Ferrarius reſtituit, *Ne ſi*: a quibus particulis, cum præpo… nuntur, ad verbum infra poſitum vis negandi transfertur. quod ſi verbum præponatur, altera negatio cum eo conjungitur. id, exemplo fiet illuſtrius. hoc quidem in loco, *Ne ſi*, verbo præponuntur, & in eo tamen verbo ineſt vis negandi. nam illud, *Nobis pœnitendum putarem*, valet, non putarem, quia reſpicit ſuperiores particulas, *ne ſi*, quæ ſi poſtponantur, addenda erat eidem verbo altera negatio, ut ita dicatur: *Nobis pœnitendum non putarem, ne ſi eos quidem, &c.* Prioris generis exemplum habemus illud epiſt. 10. lib. 13. ad Att. *Purgat Cæſarem de interitu Marcelli: in quem, ne ſi inſidiis quidem ille interfectus eſſet, caderet ulla ſuſpicio.* pro, non caderet. Et in Oratore: *Nobis, ne ſi cupiamus quidem, diſtrahere vocales conceditur*, pro non conceditur. Alterum genus agnoſcitur epiſt. 22. lib. 12. ad Attic. *Enitar, ut præter me, nemo dolorem meum ſentiat, ne tu quidem.* Et ibidem epiſt. 35. *Non habeo, ne me quidem ipſum, qui cum tam audacter communicem, quam te.*

Non ſpem] Vincendi victoriam enim deſperabam. epiſt. 7. lib. 4. & 3. lib. 7.

Officium] Epiſt. 1. lib. 6. *Quoddam nobis officium juſtum, & pium, & debitum reip. videbatur.* Et epiſt. 6. ejuſdem libri: *Vel officio, vel fama bonorum, vel pudore victus, ut in fabulis Amphiaraus, ſic ego prudens & ſciens ad peſtem ante oculos poſitam ſum profectus.*

Deſperationem] Epiſt. 3. lib. 7. *Non putavi, cum integri pares non fuiſſemus, fractos ſuperiores fore.* Et epiſt. 7. lib. 4.

Amiſſis opibus] Victi Pharſalico prœlio; quo vires amiſerunt.

Severitatem otioſorum] Eos, qui cum ſe domo non commoverint, nos tamen, quia domum, relictis armis, redivimus, ſevere admodum reprehendunt: abſurde: nam neque reprehendendi omnino ſumus; &, ſi eſſemus, non ab iſtis otioſis, verum ab iis potius, qui perſequi belli civilis extrema voluerunt.

Quoquo modo res ſe habet] Pœnituiſſe eos jam ſignificavit, qui ab armis non diſceſſerint. nunc igitur, cum eos quaſi laudare velit, dicturus, *Vereor*, correctione quadam prius utitur, & ait, *Quoquo modo res ſe habet*: id eſt, quamquam parum ſapienter fecerint, qui, ſemel victi, rurſus tamen pugnare voluerint.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Vereor] Vereri dicimur parentes, & ſeniores, & qui ſunt in honore aliquo aut dignitate conſtituti. verebatur igitur nonnihil Cicero Pompejanos quoſdam vel mortuos, quaſi ei poſſent exprobrare, quod domum revertiſſet: illos autem, qui domi remanſerant, nequaquam curabat.

In bello] Africano: nam in Pharſalico ipſe etiam affuit, licet in acie non fuerit. non enim erat, cur vereretur eos, quibuſcum in bello fuerat, ſed eos, quos deſeruiſſe videri poterat, qui poſtea in Africano bello occiderunt.

Hos] Quidam otioſi, qui domi manſerant, Pompejanis partibus faventes dolebant eos vivere, qui poſt Pharſalicam pugnam domum redierant. epiſt. 2. *Qui victos eſſe noſtros moleſte ferunt, nos dolent vivere.*

Ante nonas] Quem diem probare ſe dixit.

Lavatio] In balneo. Infra: *Balneum calfacias oportebit.* Veteribus admodum familiaris, & pæne quotidiana lavatio fuit.

EPISTOLA VI.

Pag. 13. *ADventus*] Cæſaris ex Africa.

Alſienſe] Alſienſem agrum ab Alſio, quod in ſuperi maris litore Plinius & Ptolemæus conſtituunt.

Sui] Hirtius, Balbus, Oppius.

Multos] Cum ibi eſſent multorum villæ ob regionis amœnitatem.

Pag. 14. *Vbi*] Non in Alſienſi, ſed Oſtiæ. ſcripſerant enim ad Cæſarem ejus familiares, videri commodius, eum Oſtiæ exire poſſe.

Vtrubique] Ex verbo *Scires*, apte non pendet. quid enim eſt, *Vt ſcires utrubique tibi hoſpitium parares.* nam *Vtrubique* non ſignificat, utro in loco, ſed utroque in loco: at hic videtur Cicero ſignificare, utro in loco; cum incertum eſſet, quid Cæſar facturus eſſet, utrum in Alſienſe venturus, an Oſtiæ exiturus. permittit enim Varroni, qui Cæſari obviam ire cogitabat, ut ſtatuat ipſe utro in loco ſibi hoſpitium paret. cui ſententiæ non ſervit, *Vtrubique*, quod affirmationem habet utriuſque loci, ſed potius *Vtrubi*, quod dubitationem oſtendit utrius loci. hoc autem verbum ideo fortaſſe mutatum eſt, quod ejus exempla non facile invenirentur in Latina lingua. Nos, veteres Grammaticos, ut interdum ſolemus otioſi, pervolutantes, Nævium ita locutum in Tarentilla, apud Cariſium obſervavimus. *Vtrubi*, inquit, *cœnaturi eſtis, hiccine; an in triclinio?* Idem M. Catonis hæc verba recitat ex oratione pro Hiſpanis: *De frumento, utrubi bona, utrubi mala gratia capiatur, utrinde iras, utrinde factiones tibi pares.* Dixit etiam Plautus in Sticho; *Vtrubi accumbo? Sa. Vtrubi tu vis.* Et Vlpianus lib. 43. Dig. tit. 31. l. 1. Prætor ait: *Vtrubi hic homo, de quo agitur, majore parte hujuſce anni fuerit, quo minus is eum ducat, vim fieri veto.* Ac me quidem, jam pridem de mendo ſuſpicantem, hanc in conjecturam illa quoque ratio deduxit, quod in nullo vetere libro, cum prope innumerabiles inſpexerim, ſcriptum eſt, *Vtrubique*, ſed in omnibus fere, *Vtar ubique.*

Pag. 15. *Et ſimul*] Scripſi ad te duabus de cauſſis ea, quæ mihi Hirtius dixit, primum ut ſcires, hoſpitium tibi ubi parares; deinde ut oſtentarem tibi, me iſtis eſſe familiarem, & conſiliorum participem fieri.

Non enim eſt idem] Arguta ſententia. Fero, inquit, quæ ferenda ſunt: (quis enim cum temporum neceſſitate pugnet?) non ideo tamen probo, quæ probanda non ſunt. Simile illud epiſt. 3. lib. 10. *Si te ea, quæ patiebare, probaſſe etiam arbitrarer.*

Etſi quid non probem quidem, neſcio, præter initia rerum] Veteres libri: *Etſi quid non probem? quid enim jam ſcio, præter initia rerum?* Vt hoc dicatur: quid enim jam ſcio quod non probem, præter initia rerum? Vetus liber unus: *Etſi quid non probem, quid jam neſcio præter initia rerum.* Ex quo libro, & ex aliis, videtur haud inepte legi poſſe: *Etſi, quid non probem quidem, jam neſcio, præ-*

ter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

itia rerum. Initia vero rerum, quæ probabat in Cæſare, illa, ut opinor, ſunt, quod conſul Cæſar leges mulontra auſpicia tulerat: quod a populo ovinciam invito ſenatu acceperat: d abſens conſulatum petere volue- & ſimilia.

æc] Quæ poſtea conſecuta ſunt: nobis vitare licuit.

lberas] Pompeji legatus in Hiſpacum Afranio & Petreio. Cæſar l. 2. el. Civ. & Dio lib. 41.

oſtros amicos] Pompejanos.

upere bellum] Epiſt. 1. lib. 4. *Incim in hominum pugnandi cupidorum nias.* & epiſt. 21. lib. 6. & epiſt. 11. 16.

æc conſilii fuerunt] Voluntatis: nos voluimus.

eceſſaria] Neceſſe enim fuit, ut ex o calamitates orirentur, & alterutra s vinceret. non igitur hæc, quaſi fa- Cæſaris, improbanda, quæ bellorum ura peperit.

Ducum] Sive Cæſar ſive Pompejus iſſet.

Extremum malorum omnium] Epiſt. 9. 4. *Omnia ſunt miſera in bellis civilibus: miſerius nihil, quam ipſa victoria; quæ, m ſi ad meliores venit, tamen eos ipſos ciores impotentioreſque reddit.*

Crudeliter enim otioſis minabantur] Viepiſt. 14. lib. 4. & ult. libro 8. & ad ticum epiſt. 6. lib. 11. & Cæſ. libro mo de bell. civ.

Inviſa] Quia propenſior ad pacem: m ipſi bellum cuperent.

Mea oratio] Vel in ipſo bello pacem icero ſuaſit. epiſt. 3. lib. 7. *Quæ cum diſſem, deſperans victoriam, primum pi ſuadere pacem, cujus fueram ſemper ctor.*

Pag. 16. *Nunc vero*] Africano bel-

Ad beſtiarum auxilium] Ad Iubæ res elephantos; quos in aciem contra æſarem duxit. epiſt. 7. ad Att. lib. 11. *omnibus nihil magis deſideratur, quam od in Africam non ierim, judicio hoc m uſus, non eſſe barbaris auxiliis fallaßimæ gentis remp. defendendam, præſertim contra exercitum ſæpe victorem.*

Vel mori] Mori præſtitit, quam ad beſtiarum auxilium confugere. Neque hoc dicit Cicero; quod ex iis, qui ſe poſt Pharſalicam pugnam Cæſari crediderunt, quiſquam ab eo ſit interfectus: ſed ut oſtendat, etiam ſi id accidiſſet, minus tamen detrimenti rempub. fuiſſe paſſuram, quam Africano bello, ſpe beſtiarum ſuſcepto.

Vel cum ſpe, ſi non optima, at aliqua tamen vivere] Spe ſi non omnino, ſaltem aliqua ex parte reſtituendæ reip., qua cum ſpe nos vivimus.

Nulla ſibi ſubſidia] Quæ nobis magna parata ſunt. nam ſtudia ſolatium & ſalutem afferunt in adverſis rebus. epiſtola ſecunda.

Superior] Ad illud reſpicit: *Quod ego cur nolim, non video.* ideo enim fluere cœpit oratio.

His tempeſtatibus es prope ſolus in portu] Quia, cum omnes fere moleſtiis miſeriiſque vexentur, tu tamen in ſtudiis jucundiſſime conquieſcis. Epiſt. 1. *Teque, quod in eo permanſeris, ſapientiorem, quam me, dicunt fuiſſe.* Huc ſpectat & illud ex epiſt. 2. *Tu enim ipſe, qui & me & alios prudentia vincis, omnia credo, vidiſti: nihil omnino te fefellit.*

Vt ea conſideres, eaque tractes] Hi ſunt fructus doctrinæ maximi.

Iſtorum] Cæſarianos dici conſtat; qui ob victoriam lætiſſimi erant.

Inſtar eſſe vitæ puto] Tanti æſtimandos puto, quanti vitam quiſque ſuam æſtimat. Similis, ac illuſtrior etiam illa ſententia in Piſonem: *Vnus ille dies mihi quidem immortalitatis inſtar fuit, quo in patriam redii.* Nec diſſimile illud pro Sextio: *Ei, qui pendet a rebus leviſſimis, plauſum immortalitatem, ſibilum mortem videri neceſſe eſt.* *Inſtar mortis*, lib. 2. de Off. Et Virg. lib. 2. Æn. *Inſtar montis equum.*

Pag. 17. *Eam vitam*] Remotam ab actione rerum, cum ſtudiis & litterarum tractatione conjunctam.

Docti homines] Vt Plato, Theophraſtus, alii, qui ſe totos, omiſſa reip. cura, contemplationi dediderunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Fortaſſe non recte] Quia multis actio prodeſt, uni tantum, aut paucis contemplatio. Quod autem hic dicit, *Fortaſſe non recte:* nec affirmare voluit, rectum non eſſe; quia, ſublata reip. procuratione, Cæſare dominante, probanda magis contemplatio videbatur: alibi, non eſſe rectum, & actionem contemplationi præferendam, plane dixit: ut l. 3. Off. *Cognitio contemplatioque naturæ manca quodam modo, atque inchoata ſit, ſi nulla actio rerum conſequatur. ea vero actio in hominum commodis tuendis maxime cernitur. Pertinet igitur ad ſocietatem generis humani. ergo hæc cognitioni anteponenda eſt. atque id optimus quiſque re ipſa oſtendit, & judicat.* Hanc Ciceronis opinionem, in ejus fortaſſe libris de Rep. notatam, Lactantius ita refert lib. 3. cap. 6. *Recte Tullius civiles viros, qui remp. gubernant; qui urbes aut novas conſtituant aut conſtitutas æquitate tueantur; qui ſalutem, libertatem civium, vel bonis legibus, vel ſalubribus conſiliis, vel judiciis gravibus conſervent, Philoſophiæ doctoribus præfert.*

Etiam reip.] Quæ nunc nulla eſt. quo magis nos amplecti ſtudia debemus, eorum exemplo, qui etiam reip. ſtudia præpoſuerunt.

Magnorum hominum] Doctos proxime vocavit.

Etiam publici muneris] Etiam cum reſp. non concedere videtur, ut otioſi ſimus; cum ſcilicet, rebus ſalvis, quæ nunc perditæ ſunt, officium atque operam a civibus exigit.

Concedente] Quia libere adminiſtrari non poteſt, ideo concedit nobis, ut in litteris vivamus.

Abutamur] Non accipio in malam partem, ſed quaſi dictum ſit, utamur arbitratu noſtro.

Quæ tua audiero] Sic omnes libri ſcripti. rectius, *Quæque audiero.* alioqui ſubeſſe mendum videtur.

EPISTOLA VII.

M*Aturum*] Vt eamus obviam Cæſari.

Quod antea te calumniatus ſum] Abundare, *Te*, ſemper putavi, nunc eo magis, quod, opinionem meam qui comprobaret, veterem librum inveni. Conjecturam meam inde ducebam, quia Cicero numquam Varronem calumniatus erat, ſed ipſe ſecum, ea cogitans, vel potius ea ſe cogitare ſimulans, (hoc enim oſtendunt illa verba, *Indicabo malitiam meam*) quæ nullo modo cogitabat. quæ *Calumnia* recte dicitur, ut epiſt. 4. & 4. lib. 1. Significat autem illa, quæ ſcripſit epiſt. 2. *Sed calumniabar ipſe, &c.*

Pag. 18. *Volebam prope alicubi eſſe te*] Omnes libri veteres, *Eſſet*, uno excepto, in quo eſt, *Eſſe.* quo librorum conſenſu, ut legendum arbitrarer, *Eſſe te*, ſum adductus. Vel, ſi legamus, *Eſſe*, ſubaudiendum, *Te.* Non diſpliceret, *Eſſes*; quod video placuiſſe nonnullis, ſi vel unum antiquum librum, qui ſuffragaretur, invenirem.

Si quid bonæ ſalutis] Si de Pompejanorum victoria nuncius afferretur. timebat enim eos Cicero, ſi viciſſent. itaque in epiſt. 6. *Nunc vero, ait, ſi eſſent noſtri potiti, valde intemperantes fuiſſent: erant enim nobis perirati.* Quod ſi ad eos uterque ſimul iviſſent; aliquanto minus timendum exiſtimaverat. Poteſt etiam intelligi, Si quid bonæ ſalutis, ſi ſalus noſtra tutior eſſet, utroque ſimul ad Cæſarem eunte. Verum hæc ſententia ideo mihi non probatur, quia ſequitur, *Quando confecta ſunt omnia.* quod omnino pertinere videtur ad Cæſaris victoriam: de qua antea cum ſubdubitaſſet, licet allato nuncio, malitioſe calumniatus erat, non veras morandi cauſſas afferens, in ep. 2. in qua etiam dixit, *Rumor ipſe:* ut incertum adhuc eſſe oſtenderet. nunc vero moras tollit, affirmatque obviam omnino eundum Cæſari.

Σύν τε δύ' ἐρχομένω] Utroque ſimul eunte. ſumptum ex Homeri libro decimo Il. quod etiam uſurpatum eſt epiſt. 6. libro nono ad Atticum.

Quando] Sic duo veteres libri: alii, *Quoniam:* nonnulli, *Quom.* nihil rejicio:

…: ſed , *Quando* , libentius reti…

…onfecta ſunt omnia] In Africa , affli… omnino Pompejanis.

…quis viris] Omni conatu , manibus …ibuſque , ſubaudi , Cæſari obviam …ius. Tranſlatio a militari certami…, quo contenditur equis viriſque. in… manavit proverbium. cum vero ce…itas indicatur , *Equis , velis* , dici…, fugientium ſimilitudine terra ma…ue.

L. Cæſare filio] Quem Cæſar occide…. Suetonius: *Nulli periiſſe , niſi in …lio , reperiuntur , exceptis dumtaxat …franio , & Fauſto , & L. Cæſare ju…e : ac ne hos quidem voluntate ipſius …eremptos putant. quorum tamen & …ores , poſt impetratam veniam , rebel…erant : & L. Cæſar , libertis ſerviſque …s ferro & igni crudelem in modum ene…s , beſtias quoque ad munus populi com…ratas contrucidaverat.* Dio tamen li…o 43. juſſu Cæſaris occulte interem…um oſtendit , quia perpetuo contra …ũm pugnaſſet. Hujus Cæſaris pater …it L. Cæſar , vir optimus , avunculus …. Antonii. epiſt. 1. & libro duodeci…o epiſt. 2. 5.

Pag. 19. *Quid hic mihi faciet patri*] … L. Cæſarem , propinquum ſuum, ne…vit : quid mihi faciet? Sumpſit ex An…ia Terentii.

Apud iſtos] Vt eorum gratia tuear …e apud Cæſarem. Significat in primis …irtium , Balbum , Oppium , Matium, …lios.

Miſſa] Subaudi , *ſint:* vel , *faciamus.* …piſt. 12. libro ſexto.

Africa terribili tremit , horrida terra, …umultu] Ennii verſus. Africa, inquit, …fflicta bello eſt. itaque nihil eſt tam …ejectum , quod non timeam. Hic li…et Feſti verba recitare. *Metonymia*, in…uit , *eſt tropos , cum ab eo quod conti…et , ſignificatur id quod continetur : …t Ennius , cum ait , Africa terribili tre…nit , horrida terra , tumultu: aut ab eo quod …ontinetur , id quod continet : ut cum di…itur , epota amphora vini.*

Quando , qua, quo] Quando ſit Cæſar venturus , qua via , ad quem locum. De tempore Cicero reſpondit, *Nihil adhuc ſcimus :* de via, *Nonnulli dubitant, an per Sardiniam :* de loco , *Iſtuc ipſum de Bajis.* Hinc opinor hanc epiſtolam, in qua nihil certi de Cæſaris adventu Cicero ſignificat , ante ſuperiorem proximam ſcriptam eſſe , in qua Cæſaris adventum exſpectari dicit, & exiturum vel Oſtiæ , vel in Alſienſe.

Iſtuc ipſum] Quod dicitur : eum ſcilicet Bajas ire velle.

Per Sardiniam] Per quam eum veniſſe , ſcriptum eſt apud Hirtium.

Prædium ſuum] Per jocum Sardiniam vocat Cæſaris prædium: quaſi provinciæ populi R. Cæſaris eſſent prædia.

Non inſpexit] Cum cetera prædia , id eſt , ceteras provincias , inſpexiſſet. primum enim contra Pompeji legatos in Hiſpania bellum geſſerat, deinde in Theſſalia contra ipſum Pompejum, poſtremo in Africa, quo per Siciliam trajecit, contra Scipionem & Jubam regem. quibus in bellis ditionem fere omnem inſpexit populi R. nam Gallias ante ſubegerat.

Deterius] Ob inſalubre cælum. ep. 24. libro ſeptimo.

Non contemnit] Cum joco dictum. prædiorum enim domini,quæ non contemnunt , inſpiciunt.

Per Siciliam] Per Sardiniam venit, ut jam diximus.

Dolabella] P. Cornelius Dolabella, qui fuerat Ciceronis gener. is ex Africano bello redibat , Cæſare mox venturo. Phil. 2. *Ter depugnavit Cæſar cum civibus , in Theſſalia , Africa, Hiſpania. omnibus affuit his pugnis Dolabella.*

Magiſtrum] Docebit me , qua ratione amiſſam Cæſaris gratiam recuperem : cum ego eum in arte oratoria docere ſolitus ſim. Jocatur Cicero , ut epiſt. 46. lib. 13. ad Att. *Dolabella ſcribit , ſe ad me poſtridie iduum. O magiſtrum moleſtum.* epiſt. 16. lib. 7. epiſt. ult. de Dolabella , diſcipulo Ciceronis, mentio fit.

Πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων] *Multi diſcipuli meliores magiſtris.* Senarius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

rius eſt veteris Poetæ. Vtilior, inquit, erit mihi illius doctrina, quam illi mea.

Conſtitueris] De obviam itione. uterque enim revertenti ex Africa Cæſari obviam ire cogitabat. quo ſpectat illud, *Dubitandum non eſt, quin equis viris.*

EPISTOLA VIII.

Pag. 20. *Oſtenderit*] Significaverit ſe daturum. epiſt. 1. *Se acerrimum tui defenſorem fore oſtendit.* & epiſt. 41. lib. 13. *Ea, quæ initio oſtendiſti. Munus declarare*, idem eſt. vide epiſt. 2. lib. 2.

Promiſſi tui] Fortaſſe libros de ling. Lat. ſignificat, qnos poſtea Varro ad Ciceronem miſit.

Quatuor admonitores] Quattuor libros Academicos: quorum primus duntaxat exſtat: reliqui tres deſiderantur. ejuſdem argumenti libros duos antea ſcripſerat, Catulum, & Lucullum. ſic enim inſcripſerat. Catulus interiit, ſupereſt Lucullus. poſtea diſputationem illam ad Catonem Brutumque tranſtulit: poſtremo ad Varronem, Attici admonitu. qua de re vide libro tertio ad Atticum, epiſt. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 22. 23. 24. 25. 26. 35. 43.

Non nimis verecundos] Itaque metuo, ne promiſſum tuum efflagitent.

Noſti] Hoc dicit, quia veterem, non novam Academiam Varro probabat, cum Antiochi Aſcalonitæ, magiſtri ſui, ſententiam ſequeretur. ad Att. ep. 12. 16. 19. lib. 12.

Os] Impudentiam: cum auderent affirmare, nihil poſſe percipi: quam vocabant ἀκαταληψίαν: ejuſque Academiæ princeps Arceſilas contra omnia ſemper diceret, ut eſt lib. 5. de Fin. *Os* autem ideo ſumitur pro impudentia, quia pudoris indicium exortus in ore rubor eſt: qui vero nihil commovetur, os ei ſemper idem eſt, perpetuuſque naturalis color. Os igitur ita durum, ut mutetur numquam, impudentia eſt: quia naturam vincit culpa, & quaſi dominatur, infamiam contemnens: natura enim, quod dedeceat, & adverſetur honeſtati, ferre nihil ſolet. propterea apud comicos probri loco objicitur illud, *Os hominis.* Et Vatinius epiſt. 10. lib. 5. *Si Appii os haberem, tamen hoc ſuſtinere non poſſem.*

Adoleſcentioris Academiæ] Dicturi aliquid de Academiis, præponemus, quod a Sexto philoſopho traditum l. 1. Pyrrh. legimus, philoſophandi tres fuiſſe rationes, maxime diverſas: δογματικὴν, in qua fuere Ariſtoteles, Epicurus, Stoici, aliique nonnulli, qui ſe putabant ſummum bonum inveniſſe: ἀκαδημαϊκὴν, in qua Clitomachus, Carneades, aliique Academici negabant percipi quidquam poſſe: σκεπτικὴν, in qua ſemper quærebant, & in ea Pyrrho in primis excelluit. Tres autem Laertius nominat Academias, (nec tamen defuere, ut ait Sextus, qui quinque conſtituerent) veterem, mediam, novam. veteris auctorem Platonem, mediæ Arceſilam, novæ Lacydem. quinque Sextus Empiricus videtur agnoſcere, & auctorem primæ Platonem, ſecundæ Arceſilam, tertiæ Carneadem, quartæ Philonem & Charmidam, quinctæ Antiochum. Cicero duas tantum, veterem, & novam: quique in vetere floruerint, hos memorat in Lucullo, Democritum, Anaxagoram, Empedoclem, Parmenidem, Xenophanem, Socratem, Platonem, Speuſippum, Xenocratem, Polemonem, Cratetem, Crantorem: in recentiore autem Arceſilam, qui negabat eſſe quidquam, quod ſciri poſſet, ne illud quidem ipſum, quod Socrates ſibi reliquiſſet: poſt eum, Lacydem, Euandrum, Egeſimum, & quartum, ut ait Cicero, ab Arceſila, ejuſque imitatorem ſententiæ Carneadem, Clitomachum, & Philonem: qui, Arceſilam ſecuti, contra omnium ſententias diſputabant: in quo modeſtiores fuerant veteris Academiæ philoſophi. *Honeſte enim vivere, fruentem rebus iis, quas primas homini natura conciliet, vetus Academia cenſuit.* In Lucullo. Recentioris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ut principes agnoſcere Cicero vide- libro primo de leg. Arceſilam & rneadem. ſic enim ſcripſit: *Perturricem harum omnium rerum Academ, hanc ab Arceſila & Carneade entem, exoremus, ut ſileat. nam ſi aſerit in hæc, miras edet ruinas. quam idem ego placare cupio, ſubmovere non leo.* Adoleſcentiorem, cum de noloquatur, appellat Cicero lepide jons, quia ſolent adoleſcentes impuntiores eſſe, quam qui majore ſunt ate: & quia loqui cœperat de libris cademicis, tamquam de animatis; m dixit: *Miſi ad te quattuor admonies, non nimis verecundos.* qua ſimilidine ita delectatur, ut infra quoque, hil ab ea recedens, intulerit: *Qui, tuo, ne te forte flagitent: ego autem ndavi, ut rogarent.*

Ex ea igitur media excitatos] In iis im quattuor libris ea tractabantur, æ ſumpta erant de media recentiore cademia. In verbo, *Excitatos*, mittis cupiditas indicatur, ut ſuo mure Varronem ad remunerandum eliret.

Flagitent] Vt ſunt impudentes.

Mandavi, ut rogarent] Sum enim, unus ex vetere Academia, modeſtior. oc Cicero tacite ſignificat.

Exſpectabam] Excuſat ſe, quia prior l Varronem, quaſi promiſſum ejus igens, munus miſerit Academicorum rorum.

Meque ſuſtinebam] In magna ſcriendi ad te voluntate. ſic Acad. lib. timo editionis ſecundæ: *Cum ſe a reondendo ſuſtineret.*

Quam ſimillimo munere] Epiſt. 12. ad tticum, libro decimotertio: *Ego aum me parabam ad id, quod ille mihi miſet, ut αὐτῷ τῷ μέτρῳ, &c.*

Cum tu tardius faceres, id eſt, ut ego terpretor, diligentius] Acad. libro prio in prooemio ſic loquitur Varro: *Hao opus magnum in manibus: quod jamidem ad huncipſum (me autem dicebat) ædam inſtitui; quæ & ſunt magna ſa, & limantur a me politius.* Tum Cito ita reſpondet: *Et ego iſta quidem, inquam, Varro, jamdiu exſpectans, non audeo tamen flagitare. audivi enim e Libone noſtro, non ea te intermittere, ſed accuratius tractare, nec de manibus umquam deponere.* De his libris, quos arbitror, ut jam dixi, eos eſſe, qui de lingua Lat. inſcripti ſunt, hodieque exſtant, ſic epiſt. 12. ad Atticum, libro decimotertio: *Varro mihi denunciaverat magnam ſane & gravem* προσφώνησιν. *biennium præteriit, cum ille* Καλλιππίδης *aſſiduo curſu cubitum nullum proceſſerat. ego autem me parabam ad id, quod ille mihi miſiſſet, ut* αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον; *ſi modo potuiſſem.*

Antiochinas] Ut ea Varro diſputans exponeret, quæ Antiochus Aſcalonita, Academicus Philoſophus, contra Philonem dixerat, & ſcripſerat. Plutarchus in Lucullo, Bruto, Cicerone: & alii. *Antiochinas* ab Antiocho deduxit, ut a Bruto *Brutinus*, a Theopompo *Theopompinus*, a Metello *Metellinus*, & reliquis nominibus in *us* deſinentibus, antecedente tamen conſonante: nam ſi vocalis antecedit, in *anus* deſinunt, ut a Pompejo *Pompejanus*, a Tullio *Tullianus*. ſuperior tamen regula ne exceptionem habeat, interdum vereor. nam cum a Druſo *Druſinus* fieri debeat, *Druſianis* tamen *hortis*, non *Druſinis*, Cicero dixit epiſt. 24. libro duodecimo ad Att. & Tacitus lib. 2. *Druſianæ foſſæ:* ſi modo libri vulgati vacant mendo: quod eo magis licet ſuſpicari, quia Sueton. in Claudio, *Druſinæ foſſæ*, non *Druſianæ* dixit. Et apud Plinium, l. 34. cap. 18. ubi eſt in impreſſis libris: *Hujus eſt Minerva, quæ dicitur Catuliana:* ſcriptum eſt in antiquo Maffeorum *Catulina:* idque poſtulat analogia.

Pag. 21. *Philonis*] Qui novam Academiam, ex Arceſilæ ſententia, quaſi meliorem vetere tuebatur. In Bruto: *Cum princeps Academiæ Philo Romam veniſſet, totum ei me tradidi, admirabili quodam ad Philoſophiam ſtudio concitatus.*

Morem dialogorum] Scribuntur enim in dialogis ea, quæ, licet diſputata non ſint, veriſimilia tamen ſunt.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

De nobis] Non de aliis, ut in his dialogis, in quibus de Antiocho & Philone diſputamus.

Inter nos] Simul enim vivemus. epiſtola ſecunda: *Modo ſtet nobis illud, una vivere in ſtudiis noſtris.*

Superiorum temporum fortuna reip. cauſſam ſuſtineat] Quod ſero hæc inter nos ſtudia incipiamus exercere, fortunæ reipub., non nobis, adſcribi oportet: excuſat nos, quod attinet ad ſuperiora tempora, & ſuſtinet cauſſam noſtram fortuna reip. convictum enim noſtrum reip. calamitas impedivit. hæc vero tempora præſtare ipſi debemus: nobis horum temporum reddenda ratio eſt. otium enim habemus, cum in oppreſſa repub. nihil jam agere liceat. itaque ſcribamus & de nobis, & inter nos.

Saltem certo] Optat ſi non bonam, ſaltem aliquam reip. formam. non enim mitiorem tyrannum, ſed rempublicam, ſi non optimam, ſaltem tolerabilem exoptat.

Quamquam] Correctio: quia dixerat, *Hæc inter nos ſtudia exercere*. quamquam, inquit, tum quidem eſſet, quod honeſte curare poſſemus.

Vel aliæ] Etiam aliæ. nam, *Vel*, interdum valet, *Etiam*, auctore Donato, cum illud interpretatur in Andria Terentii; *Vel hoc quis non credat.* Sic Virg. ecl. 8.

Carmina vel cælo poſſunt deducere Lunam.

Et Cicero ipſe epiſt. 16. lib. 4. ad Att. *Occupationum mearum vel hoc ſignum erit, quod epiſtola librarii manu eſt.* Alibi eſt pro, *Veluti*, ut epiſt. 13. lib. 2. & 24. lib. 7.

Honeſtas] Quæ nunc honeſtæ non ſunt, rep. ſerviente.

Sine his] Studiis.

Vix] Vix eſt, cur velim vivere, cum his ipſis etiam ſtudiis.

Ne vix quidem] Sic locutus lib. 2. de Fin.

Migrationem] In domum nuper emptam.

EPISTOLA IX.

Pag. 22. *Terentia*] Vixiſſe eam annos centum & octo, auctor eſt Plinius.

Partium] Cæſaris, cum quo ipſe fuit in omnibus bellis civilibus.

Jam inclinata victoria] Jam enim Pompejus Italiam Hiſpaniaſque amiſerat.

Pie] Pro noſtra affinitate.

Nominis ſui] *Magnus* enim ob res geſtas vocabatur.

Capto] In Hiſpania.

Veterano] Legimus in Suetonio, dixiſſe Cæſarem, cum iret adverſus Pompeji legatos in Hiſpaniam, ire ſe ad exercitum ſine duce, & inde reverſurum ad ducem ſine exercitu. Quod res ipſa comprobavit. collecticio enim exercitu Pompejus in Pharſalia dimicavit. epiſt. 3. lib. 7.

Circumvallato] Ad Dyrrhachium. Suetonius, Cæſar ipſe lib. 3. de bel. civ. Plutarchus, alii.

Quod, neſcio, an ulli umquam noſtro acciderit imperatori] Pro, *fortaſſe*, uſurpat ſæpe Cicero, *Neſcio*, vel, *Haud ſcio*, majore quadam elegantia, ut infra, epiſt. 14. *Contigit enim tibi, quod haud ſcio an nemini.* Et epiſt. 15. *Eſt id quidem magnum, atque haud ſcio an maximum.* Et de Orat. lib. 2. *Videtis ne, quantum munus ſit oratoris hiſtoria, haud ſcio an flumine orationis & varietate maximum.* Ibidem: *Magnum quoddam opus eſt, atque haud ſcio, an de humanis operibus longe maximum.*

Animum adverte] Sic Plautus & Terentius locuti.

Evitaverit] Evitavit.

Abdiderit] Non abdidit, ſed tamquam victor Dyrrhachio diſceſſit.

Aliquando] Quaſi jam antea Cicero peccaſſet, cum in Græciam ad Pompejum navigavit, Cœlio in primis diſſuadente. epiſt. 16. lib. 8.

Satisfactum eſt jam a te vel officio, vel familiaritati] Sic Virg. lib. 2. Æn.

Sat patriæ, Priamoque datum. —

Officio]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Officio] Erga hominem bene meritum. epiſt. 6. lib. 6. *Veritus ſum deeſſe Pompeji ſaluti; cum ille aliquando non defuiſſet meæ.*

Familiaritati] Quæ Ciceroni cum Pompejo fuit.

Pag. 23. *Partibus*] Pompejanis, quas probaſti.

His quoque locis] Dyrrhachio, ſicuti pulſus eſt Italia.

EPISTOLA X.

S*Alvio noſtro*] Libero.

Niciam] Hic eſt Curtius Nicias Grammaticus, de quo Suetonius in libro de Grammaticis. familiaris Dolabellæ fuit. epiſt. ult. lib. 13. ad Att.

Judicem] De pecunia, quam ſibi a Nicia deberi Vidius ajebat.

Alter] Vidius.

Vt opinor] *Opinari* ſe dicit, quia Vidii codicem accepti & expenſi nondum fortaſſe viderat.

Alter Ariſtarchus] Vt Ariſtarchus olim, quos Homeri non eſſe verſus arbitrabatur, obeliſco notabat, ut inducerentur tamquam nothi: ſic Nicias verſiculos illos, expenſam ſibi pecuniam indicantes, non agnoſcebat, fictoſque a Vidio dicebat.

Pag. 24. Ὀβελίζει] Veru notat.

Criticus] Vt Ariſtarchus.

Τȣ͂ ποιητȣ͂] Poetæ, Homeri. Jocum Cicero quæſivit in ſimilitudine. nam quia, *Verſiculis*, dixerat, & mox, *Ariſtarchus*; ideo poetam nominavit; cum Vidium ipſum ſignificet, qui verſiculos illos ſcripſerat.

Παρεμβεβλημένοι] Interjecti: ſic a Vidio ficti, ut in Homeri poemate interjecti a neſcio quo verſus aliquot erant, de quibus Ariſtarchus judicavit.

Quos apud Niciam] Comediſti.

Culinarum] Lautæ cœnæ ſignificantur, quibus affuit Cicero cum Nicia, & ejus fortaſſe uxore Sophia. Hic veteres libri diſcrepant inter ſe. habent enim, *Cularum*, *Gularum*, *Tullarum*, *Gallinarum*, *Cochlearum*, *Ferculorum*: duo, *Culinarum*: quos probavi.

Septimæ] Filia. Mulieres interdum ab ordine naſcendi appellabantur, Prima, Secunda, Tertia, ſive Tertulla, & ſic deinceps.

Excuſſam] Dejectam, ereptam.

Severitatem] Pro veritate & juſtitia ponitur: in Verrem: *De quo ſi vos ſevere religioſeque judicaveritis: auctoritas ea, quæ in nobis remanere debet, hærebit. ſin iſtius ingentes divitiæ judiciorum religionem veritatemque perfregerint: &c.* Pro eo, quod dixerat, *ſevere*, *religioſeque*, reddidit, *Religionem*, *veritatemque*.

Vt ne in foro quidem] In uno tantum vetere libro, *Quidem*, invenimus. quod ideo ſignificandum duximus, quia, vel ſi tollatur, ſententia tamen conſiſtit, & fortaſſe rectius.

Priſtinæ frontis] Severitatis, quæ fronte oſtenditur.

Appareant] In judicando.

Συμβιώτην] Convictorem.

Præſtabo integellum] Efficiam, ne quid damni patiatur.

Nec committam, ut ſi ego eum condemnaro, tu reſtituas] Jocari cœpit, cum dixit: *Vt ne in foro quidem reliquiæ priſtinæ frontis appareant.* non enim de Niciæ & Vidii controverſia judicaturus erat in foro, ſed intra domeſticos parietes, judex ab utroque electus communis amicitiæ jure, parique æquitatis ejus opinione. fori vero mentionem facit, quia lites in foro judicabantur. itaque ut ingenio valebat, eratque cum familiaribus feſtivus & facetus, primum, a forenſibus judiciis ad eam, quam inter duos litigantes, perſonam ſuſceperat, ducta ſimilitudine, jocum quæſivit: deinde, ut iniquam notaret condicionem temporum, quia Cæſar damnatos lege Pompeja reſtituerat; cur ego, inquit, amicum tuum Niciam condemnem, cum vos Cæſariani judicia reſcindere, & damnatos reſtituere ſoleatis? itaque vereri poſſum, ne judicium meum, ſi tibi diſplicuerit, irritum facias, &, quem ego condemnaro, tu in integrum reſtituas.

Ne habeat Plancus Burſa] Tuo beneficio,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ficio, ob Niciam a te reſtitutum.

Apud quem litteras diſcat] Mordet veterem ſuum inimicum Burſam, ut imperitum litterarum, & Grammaticis uti ſolitum, fortaſſe etiam hoc ipſo Nicia, ut aliquid diſceret. Erat autem hic quoque Burſa, unus ex iis, quos lege Pompeja damnatos reſtituerat Cæſar. epiſt. 2. lib. 7.

Vt in bello] Hiſpanienſi.

Te libenter eſſe riſurum] Confectum eſſe bellum, nec te jam in aliqua majuſcula cura negotiove verſari.

Antequam certum ſcierit] Verebatur enim, ne falſum eſſet, quod eſſe verum cupiebat; quia P. Sulla, quod & antea dictatore propinquo ſuo L. Sulla, & poſtea Cæſare, proſcriptorum civium bona emere conſueverat, populo in primis odio erat. de ejus obitu ep. 17. & 19. libro decimoquinto. nominatur etiam libro ſecundo de Off. his verbis: *Nec vero umquam bellorum civilium ſemen & cauſſa deerit, dum homines perditi haſtam illam cruentam & meminerint, & ſperabunt, quam P. Sulla cum vibraſſet dictatore propinquo ſuo, idem ſexto & triceſimo anno poſt a ſceleratiore haſta eadem non receßit.* Opinor eſſe, quem Cicero defendit oratione, quæ exſtat.

Pag. 25. *Quo modo perierit*] Alii enim, a latronibus; alii, cruditate, dicebant. epiſt. 17. lib. 15.

Quod ſciunt] Illum eſſe mortuum.

Pag. 26. *Vnum vereor*] Cum ironia dictum. haſtam enim illam Cæſaris, ad quam bona Pompejanorum veniebant, Cicero & omnes boni vehementer oderant.

Refrixerit] *Refrigeſcere* dicuntur ea, quæ ceſſant. epiſt. 5. lib. 2. ad Q. fr. *Quod de Pompejo Caninius agit, ſane quam refrixit.* Contrario ſenſu accipitur, *Calere.* pro Plancio: *Crimen de nummis caluit re recenti, nunc in cauſſa refrixit.* epiſt. 17. libro decimoquinto: *Cæſarem putabant moleſte laturum, verentem ne haſta refrixiſſet.*

EPISTOLA XI.

DEſiderares] Petierat Dolabella per litteras a Cicerone, ut ſibi de Tulliæ obitu aliquid ſcriberet; indicaretque quam fortiter eum caſum ferret.

Et oratio tua prudens, & amor erga me ſingularis] Epiſt. 6. lib. 4. *Et ea ſcripſiſti, quæ levare luctum poſſent; & in me conſolando, non mediocrem ipſe animi dolorem adhibuiſti.*

Brevi tempore] Iam enim Hiſpanienſis belli, cui Dolabella intererat, exitus exſpectabatur.

Hominem me eſſe] Epiſtola decimaſexta libro quinto: *Homines nos ut eſſe meminerimus, ea lege natos, ut omnibus fortunæ telis propoſita ſit vita noſtra.* Et epiſt. 17. ejuſdem libri: *Vt & hominem te, & virum eſſe meminiſſes.* Et epiſtola 18. ibidem: *Qua conditione omnes homines, & quibus temporibus nati ſumus, cogites.*

Fortunæ ſuccumbendum] Quod infirmi animi eſt. In eo tamen libro, quem de luctu minuendo ad ſe ipſum ſcripſit, victum ſe a fortuna fatetur. *En* (ait) *manum tollo, cedo, viciſti.* Quæ verba recitant Lactantius & Divus Hieronymus.

Hilaritas illa noſtra, &c.] Eadem eſt ſententia de eadem re in epiſt. 39. l. 12. ad Att. *Hilaritatem*, inquit, *illam, qua hanc triſtitiam temporum condiebamus, in perpetuum amiſi: conſtantia & firmitas nec animi nec orationis requiretur.*

Prœlia ſuſtinere] Acriter concertare cum obtrectatoribus meis.

Confirmatus] Ex eo caſu, quo ſum graviſſime afflictus.

EPISTOLA XII.

Pag. 27. BAjis] Salubres Bajarum aquæ. Plinius libro 31. cap. 2.

Noſtris] Blanditur loco, quia valetudinem commodiorem amico reſtituerit.

Oratiunculam] Quæ exſtat.

Habe-

Habebam mecum] Ruſticabatur igitur icero.

Tenuem & inopem] In qua non ſupterent argumenta, quæ aliis in cauſſis eſſe non ſolent.

Munuſculum mittere volui levidenſe, aſſo filo] Verbum, *Volui*, eſt in quator antiquis libris. itaque non video, r in dubium vocetur, præſertim reirente ſententia. *Levidenſe* autem, ſi diphthongo in ultima ſyllaba, legitur omnibus antiquis libris; nec de meno ſuſpicari poſſum, cum Iſidorus libro cimonono inter nomina veſtium *Ledenſem* appellet, eamque ſic vocatam tendat, quod raro filo ſit, leviterque nſata. Deinde ſubjungit hæc: *Pavinſis, contraria levidenſi, dicta, quod aviter denſa atque calcata ſit.*

Pag. 28. *Cujuſmodi ipſius ſolent eſſe mura*] Quia non admodum liberalis at.

Aliorum] Cæſarianorum.

Injuriam] Quam inferebant viris nis, & legibus, atque inſtitutis majom.

EPISTOLA XIII.

Eptæ] Q. Leptæ, qui Ciceronis in provincia præfectus fabrum fuerat. iſt. 7. lib. 3.

Vitandi belli] Civilis, quod primum Italia geſtum eſt.

M. Varrone] Legato Pompeji in ſpania cum Afranio & Petrejo.

Pag. 29. *Ante bellum*] Quod Cæſar m legatis Pompeji geſſit in Hiſpaa.

Poſt Afranium ſuperatum] Unum de bus nominat, quia conſularis erat ſo, ideoque honore primus.

Bellum ullum fore] Quod fuit, & graſſimum omnium, cum Pompeji libe-

In ea ipſa mala] In bellum, cujus andi cauſſa profectus erat in Hiſpaam.

Scapula] T. Quinctio Scapula, equite mano. Dio lib. 43.

Nulla ratione] Ingenioſa excuſatio: quaſi Suberinus voluerit quidem, ſed nullo modo potuerit ejus belli ſocietatem vitare.

Eadem cauſſa] Quod de Suberino, idem fere de Planio dictum puta.

Heredis] Non dubito, quin ſit hoc Planii cognomen. itaque ſcripſi prima littera majuſcula.

Cura, ſtudio, ſollicitudine] Singula vim petitionis augent.

Volo ipſorum cauſſa] Nota locutio. epiſt. 1. lib. 1. *Regis cauſſa ſi qui ſunt, qui velint.*

Humanitas] Humanitatis eſt, miſereri afflictorum hominum, præſertim ſi fortuna magis, quam culpa, miſeri ſint, quod infra dicitur.

Vel, ſi pateris, oro] Non enim pati videtur amor in me tuus, ut te orem. petere ſatis eſt. Simile illud epiſt. 9. lib. 1. *Ea tantæ mihi curæ ſunt, ut me nolim admoneri, rogari vero ſine magno dolore vix poſſim.*

Quem omnibus anteponi] Non omnibus plane hominibus, (non enim Leptæ tantum tribueret) ſed omnibus Calenis. nam & Lepta ex eodem erat municipio.

Nihil obeſt dicere] Fortaſſe etiam prodeſt. nam eorum, qui commendantur, inopia miſerationem elicit.

Vix equeſtris] Vix poſſidet quadringenta millia nummum. hic enim cenſus equeſtris erat. Horatius epiſtola 1. lib. 1.

Si quadringentis ſex ſeptem millia deſunt,
Plebs eris. ———

EPISTOLA XIV.

Pag. 30. D*Olabellæ*] P. Cornelio Dolabellæ: qui cum antea gener Ciceronis fuiſſet, (epiſt. 16. lib. 2. & 13. lib. 8.) poſtea divortium fecerat. epiſt. 18. lib. 6.

Convenio autem quotidie plurimos] Sic locutus, verbo repetito, epiſtola 5. lib. 6.

In hæc loca] Bajas. epiſt. 10.

Summis laudibus] Ob everſam co-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

lumnam & aram. epiſt. 2. lib. 11. & 1. lib. 12. & ad Att. epiſt. 15. 16. 19. libro 14. & Phil. 1. præterea Suetonius, Appianus lib. 3. Lactantius lib. 1. c. 15. alii.

Conſulem] Interfecto Cæſare, Dolabella cum faſcibus tamquam conſul in forum venit. nam eum ſibi Cæſar, iturus ad bellum Parthicum, ſuffecerat.

Pag. 31. *Non alienum dignitate tua*] Sic epiſt. 53. lib. 13. nonnulli veteres libri, *A dignitate tua:* alii, *Dignitati tuæ.* omnes recte, quod attinet ad conſuetudinem Latini ſermonis. nam & dandi, & auferendi, & generandi etiam caſibus *Alienum* jungitur.

Regum regi] Quia regibus omnibus ad bellum Trojanum profectis imperabat.

Neſtorem] Quo potiſſimum conſiliario utebatur Agamemnon. Homerus Il. lib. 1.

Quaſi alumnum diſciplinæ meæ] Diſcipulum ſuum vocat epiſt. 7. & 18. & lib. 7. epiſt. ult.

L. Cæſar] Iuliæ, M. Antonii matris, frater: avunculus igitur Antonii. Hunc Antonius, oppreſſa rurſus poſt obitum Cæſaris rep. necandum Octavio tradidit; Octavius ei Ciceronem. Sed cum ad eum interficiendum milites ab Octavio miſſi veniſſent, confugit ad Iuliam ſororem: quæ fratrem, objecto percuſſoribus corpore, clamans Antonii matrem una cum fratre necandam, incolumem ſervavit. Plutarchus, Appianus.

Neapolim] Epiſt. 17. lib. 14. ad Attic.

Sororis filium] M. Antonium, Dolabellæ collegam in conſulatu.

De facto] De columna & ara ſublata.

De re geſta] De ſervis cruci affixis, liberis de rupe Tarpeja dejectis. epiſt. 15. lib. 14. ad Att. *O mirificum Dolabellam meum! jam enim dico meum: antea, crede mihi, ſubdubitabam. magnam ἀναθεώρηϲιν res habet, de ſaxo, in crucem, columnam tollere, locum illum ſternendum locare. quid quæris? heroica.* Et ad eundem, infra.

Reip. ſalutarius] Epiſt. 1. lib. 12.

Quaſi falſam hereditatem] Tu enim, quæ facis, tuo judicio & tua ſponte facis. itaque hæc non vera hereditas.

Pag. 32. *Alienæ gloriæ*] Tuæ.

Cernere] Vſitatus loquendi modus, *Cernere hereditatem*, pro adire. Feſtus. epiſt. 2. lib. 2. ad Att. & 43. lib. 13.

Transfuderim] Contraria tranſlata poſuit, *Transfuderim, exhauſerim.*

Ardentius] *Flagrare amore, incendi, inflammari, ardere,* dicimus.

Nihil formoſius, nihil pulchrius, nihil amabilius] Ex forma & pulchritudine oritur amor: ideo, *Amabilius*, tertio loco poſuit. Apparet autem, cum dicat, *Nihil formoſius, nihil pulchrius*, quiddam eſſe, quo differant inter ſe forma & pulchritudo: idque, niſi fallor, tale eſt. Forma movet, & ad venerationem quandam animum adducit, decora ſpecie, & apta partium omnium compoſitione. Pulchritudo allicit, & fruendi cupiditatem gignit. Ex hac diſtinctione poteſt aliquid eſſe formoſum, nec tamen pulchrum; & aliquid pulchrum, nec tamen formoſum. itaque, formoſus ſenex, proprie dicetur; pulcher, non item: & contra, pulchra oratio, veſtis, domus, non formoſa. Confundit interdum Cicero, ut nihil a pulchritudine differre forma videatur: hic, quia perſpicue alteram ab altera diſtinguit, utriuſque vim indicare operæ pretium fuit.

Idibus Mart.] Quo die Cæſarem Brutus occidit. epiſt. 28. lib. 10. & omnes hiſtorici.

Tantum acceſſit] Ob everſam columnam, hominesque libertatis inimicos extremo ſupplicio affectos.

Amare videar, antea dilexiſſe] *Diligere* levius eſt, quam *Amare.* in epiſtola ad M. Brutum: *Clodius valde me diligit, vel, ut ἐμφατικώτερον, valde me amat.* epiſt. 47. lib. 13. *Quid ego tibi commendem eum, quem tu ipſe diligis? ſed tamen, ut ſcires eum non a me diligi ſolum, verum etiam amari, ob eam rem tibi hæc ſcribo.* Et ad M. Brutum apud Nonium: *Aut amabis me, aut, quo contentus*

tus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tſum, diliges. Terentius quoque ut verſa poſuit in Eun. *Non pol, quo quenam plus amem, aut plus diligam, eo ſe-*

Tecum ipſe certes] Non jam ut alios, d ut te ipſum vincas. Egregius laundi mos. de Orat. lib. 3. *Sæpe inter mines ſapientiſſimos conſtare vidi; quamam hoc Craſſo, cum aliquid accuratius xiſſet, ſemper fere contigiſſet, ut numam dixiſſe melius putaretur; tamen onium conſenſu ſic eſſe tum judicatum, ceros a Craſſo ſemper omnes, illo autem die am ipſum a ſeſe ſuperatum.* Epiſtola 1. oro primo ad Q. Fr. *Non ut cum aliis, d ut tecum ipſe certes.*

Quod haud ſcio an nemini] Idem erat, *aud ſcio an cuiquam.* Et utroque mo- utitur Cicero. vide quæ diximus piſt. 9.

Summa ſeveritas animadverſionis] Hac re ſic in Philip. 1. *Cum ſerperet in be infinitum malum; idque manaret in es latius; iidemque buſtum in foro facet, qui illam inſepultam ſepulturam eferant; & quotidie magis magiſque perti homines cum ſui ſimilibus ſervis tectis templis urbis minarentur: talis animadrſio fuit Dolabellæ cum in audaces ſceleoſque ſervos, tum in impuros & nefas liberos, taliſque everſio illius exſecra- columnæ, ut mihi mirum videatur, n valde reliquum tempus ab illo uno die ſenſiſſe.*

Invidioſa] Odioſa: ut epiſt. 1. lib. 1. *gi æ largitionis invidia.*

Popularis] Grata omnibus: cum atior ſoleat eſſe clementia. epiſt. 4. . 10. ad Att. *Ipſum non voluntate aut tura non eſſe crudelem, ſed quod putaret, ularem eſſe clementiam.*

Infimo cuique] Quod mirum videtur: cum infimi homines licentia & um novitate delectentur. Eadem de in epiſt. 16. lib. 14. ad Attic. *Quis deat violare, propoſita cruce, vel ſaxo? ſertim tantis plauſibus, tanta approbane infimorum.*

Felicitati tuæ] Non virtuti.

Animi] Hoc refertur ad rem geım.

Ingenii atque conſilii] Hoc ad concionem ipſam, in qua vehementer eos accuſabat, qui columnam illam in foro Cæſari mortuo erexerant.

Pag. 33. *Acceſſus a te ad cauſſam facti*] Acceſſiſti ad rem narrandam ita pedetentim & gradatim, indeque ita receſſiſti, non ut impetu quodam & temeritate raptus ad animadvertendum videreris, ſed ut ipſa res, a te prudenter explicata, hortaretur te ad celerem animadverſionem, omnium conceſſu.

Maturitatem animadvertendi] In eos, qui columnam erexerant.

Vrbem periculo, civitatem metu] Tecta ab igne, cives a cæde. Differre *Vrbem* a *Civitate*, quis jam neſcit? Pro Sulla: *In qua civitate res tantas geſſerim, memini; & in qua urbe, intelligo.* De hoc periculo ſic epiſt. 1. lib. 12. *Manebat illud malum urbanum, & ita corroborabatur quotidie, ut ego quidem & urbi, & otio diffiderem urbano.* Et Philip. 1.

Ad tempus] Vt aliquandiu tua nobis hæc præclara actio fructum ferat.

Ad exemplum] Vt hoc exemplo ſemper homines ad bene de rep. merendum excitentur. In Vatinium: *Quo etiam majore es malo mactandus, quod non ſolum facto tuo, ſed etiam exemplo remp. vulneraſti.*

Tuendos] Ab injuria.

Ornandos] Honoribus afficiendos.

Illos viros] M. Brutum, C. Caſſium, & alios, qui Cæſarem regnantem occiderant.

Initium libertatis] Quaſi dicat: a te conſule reliqua exſpectantur; ut ſis particeps ejuſdem gloriæ. Ad hanc Ciceronis epiſtolam reſcripſit Dolabella luculente. epiſt. 21. lib. 14. ad Att.

Epistola XV.

P*Apyrio Peto*] *Pætum* ab oculis leviter declinatis, Porphyrio in Horat. Sat. 3. deductum ait: Acro, quod ejus oculi huc & illuc moverentur.

Phileros] Servorum nomina, Zethus, & Phileros.

Intellexi pergratam tibi eſſe curam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

meam valetudinis tuæ : quam tibi perſpectam eſſe gaudeo] Sic unus omnino vetus liber, & recte. reliqui omnes mendoſe, *Intellexi pergratam tibi perſpectum eſſe gaudeo.*

Pag. 34. *Reapſe*] Antique, pro *Re ipſa*, ut *Meapte*, *Suapte*. Sic Cicero, Pacuvius, Plautus, Africanus minor, Seneca loquuti ſunt. Feſtus.

Atque haud ſcio, an maximum] Et fortaſſe maximum. epiſt. ſuperiore: *Contigit tibi, quod haud ſcio an nemini:* pro, quod opinor nemini: vel, quod fortaſſe nemini. Dubitatio quædam eſt, ita rem amplificans, ut ſpecies minuatur aſſentationis. Pro Flacco: *Cujus ego civitatis diſciplinam atque gravitatem non ſolum Græciæ, ſed haud ſcio an cunctis gentibus anteponendam putem.*

Attici] Qui laudari in primis ſolent. epiſtola trigeſima prima libro ſeptimo.

Noſtratibus] Romanis, non Latinis, aut Gallicis.

Oblitas] Inquinatas.

Latio] Ex Latio.

Cum in urbem noſtram eſt infuſa peregrinitas] Cum Latinis data civitas eſt. quorum conſuetudo Romanum ſermonem infuſcavit. *Peregrini* autem ab initio Latini Romæ vocabantur: & lex lata de peregrinis urbis uſu prohibendis. & hic Cicero a peregrinis, id eſt, a Latinis, Gallos diſtinguit, quos Braccatas & tranſalpinas nationes appellat.

Braccatis & tranſalpinis nationibus] Gallia Braccata, quæ cis Alpes fuit, dicebatur provincia Narbonenſis, a genere veſtimenti: Comata vero, quæ Romanis antequam a C. Cæſare ſuperaretur, non paruit, dicta a comis alendis. Hic Cicero jocatur, non ſine ſtomacho, in Cæſarem, qui Gallis quibuſdam, non modo ciſalpinis, verum etiam tranſalpinis civitatem dederat: ex quibus nonnullos etiam in ſenatum recepit. Suetonius, *Civitate*, ait, *donatos, & quoſdam e ſemibarbaris Gallorum, recepit in curiam.* Et infra: *Illa vulgo canebantur, Gallos Cæſar in triumphum ducit. iidem in curia Galli braccas depoſuerunt, latum clavum ſumſerunt.*

Pag. 35. *Omnes mihi Granios*] Quicumque Granio ſimiles in dictis fuere. Granius præco dicax admodum fuit. nominat eum Cicero lib. 2. de Orat. & in Bruto, & in oratione pro Plancio, & Lucilius Poeta apud Gellium libro 4. cap. 17.

Conjicere in verſus dictum præconis volebam
Granii. ——

Vere ut dicam] Hoc interponit, quia tranſit ad majorem Pæti laudem. nam Craſſus & Lælius non modo faceti, ut Granius, ſed eloquentes etiam fuere.

Craſſos] L. Craſſum, oratorem ſummum, cujus mortem Cicero deplorat libro 3. de Orat.

Lælios] C. Lælium, Sapientis cognomine honeſtatum, Africani minoris amiciſſimum, cui ſermonis elegantiam Cicero tribuit in Bruto. Miror hic omiſſum eſſe Cæſarem illum, Catuli fratrem, qui dicacitate & facetiis omnes vicit: ut lib. 2. de Orat. & lib. 1. de Off.

Vernaculæ] Domeſticæ, Romanæ, non oblitæ Latio, aut braccatis & tranſalpinis nationibus.

Auctorem moderationis urbanæ] Quod ſuaſeris, ut neque ſemper in urbe maneam, neque ſemper abſim.

Neque ego aliter accepi] *Neque*, non disjungit hic, ut alibi, ſed fere valet idem, quod *Ne quidem:* ut ſi dixiſſet, *ne ego quidem aliter accepi.* Simile illud epiſt. 1. lib. 6. *Qui neque, cum id faciebamus, tam eramus amentes.* Et epiſt. 4. ad Atticum lib. 1. *Quod ſcribis, etiam ſi cujus animus in te eſſet offenſior, a me recolligi oportere: quid dicas? neque id neglexi.*

Arbitrabar] Licere mihi arbitrabar, res has ſi non omnino, ſaltem ex magna parte relinquere. quod tu mihi non exiſtimas licere.

Magnam partem] Ex magna parte. epiſt. 9. lib. 8. *Soles libenter, ut ego, majorem partem nihil curare.* Cæſar lib. 4. de bel. Gal. *Magnam partem lacte vivunt.* Terentius in Eun. & Cicero ipſe Acad. 2. & Tuſc. 4.

Catu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Catulum] Q. Catulum, ejus filium, ii cum C. Mario conſul fuit.

Mihi narras] Ais Catulum ab reip. ıſtodia numquam diſceſſiſſe.

Illa tempora] Cum viveret Catulus.

Quid ſimile] Sic epiſt. 23. lib. 7. *Bac-as iſtas cum muſis Metelli comparas: uid ſimile?*

Sedebamus in puppi] Remp. guber-abamus ut principes, dignitate & au-toritate ſumma.

Pag. 36. *Vix eſt in ſentina locus*] 'antum abeſt, ut remp. regamus, ut ix ullam ejus partem attingere nobis ceat.

An minus multa S. C.] Abeſſe mihi :et nullo reip. damno. non enim, ſi o Romæ non ſim, ideo minus multa C. fient.

Vrgeo forum] In forum ſæpe venio.

Scribuntur apud amatorem tuum] Quæ :ibi ſolebant in curia. dictis relata de ſententiis, ita ex voluntate unius o-nia geruntur: ſenatorum ſententiæ on rogantur, ſed S. C. inſcio ſenatu mi ſcribuntur. Amatorem Pæti Cæ-rem vocat; apud quem auctoritate & atia plurimum valebat Pætus.

Cum in mentem venit] Quaſi con-nnens Cæſar non cogitat, ſed, cum in entem venit, in S. C. ponit, affuiſſe e ſcribendo.

Ad ſcribendum] Opinor, ſcriptum ſſe, ADF. SCRIB. id eſt, affuiſſe ſcri-ndo. de quo more diximus epiſt. 8. li-o octavo.

Vltimis] Qui regnant in finibus im-rii Romani.

Reges appellaverim] Fingebat Cæ-r, ut adhuc reſpub. ſtare videretur, S. . eſſe factum in ſententiam Ciceronis aliquo rege appellando. epiſt. 17. li-o ſecundo.

Quid ergo eſt? tamen] Sic Cœlius iſt. 13. lib. 8.

Præfectus moribus] Cæſar, quem ſe-tus moribus in triennium præfecerat. io lib. 43.

Parebo auctoritati tuæ] Faciam, quod ades: ab urbe non diſcedam. Joci non hil eſt in hoc, *Parebo auctoritati tuæ.* Sunt enim verba minoris ad majorem.

Fungos] Fungi, ut hodie quoque, apud veteres optime conditi, inter exquiſitas epulas habebantur. epiſt. 10. & lib. 7. epiſt. 26.

Domum ſi habebo] Neapoli.

In denos dies] Quem ſumptum in ſingulos dies præſcribit ſumptuaria lex, cum in decem dies diſtribuam. ita non modo non contra legem, ſed etiam intra legem epulabor. Tulit eam legem Cæſar poſt bellum Africanum, Dione teſte. vide epiſt. 26. lib. 7. & epiſt. ult. hujus libri, & epiſt. 7. lib. 13. ad Att.

Sin minus invenero, quod placeat] Si domum non invenero, quæ placeat.

Sullanam] In urbe Neapoli.

Non abjeci] Adhuc ſpero. epiſt. 1. lib. 13. *Te abjeciſſe illam ædificationem, conſtabat inter omnes.*

EPISTOLA XVI.

Pag. 37. S*Vo nuncio*] Videtur nunciaſſe, ut ex epiſtola colligitur, Cæſarem ſalibus Ciceronis eſſe offenſum.

Pag. 38. *Ab iis, qui a Cæſare diliguntur*] Epiſt. 12. lib. 6.

Amari putem] Coli enim & obſervari aliquis poteſt, nec tamen amari.

Vt, quaſi aurum igne; ſic benevolentia fidelis periculo aliquo perſpici poßit] Sumptum fortaſſe ex Iſocratis orationo (ſcriptam ab Iſocrate Apolloniate, Harpocration putat) ad Demonicum, in qua ſic eſt: Τὸ μὲν χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ δοκιμάζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγινώσκομεν.

Signa communia] Tam eorum, qui vere amant, quam qui ficte.

Sed ego] Ratio Latini ſermonis, *Tamen* poſtulabat: verum Cicero, ſententiam ſpectans potius quam verba, *Sed*, pro *Tamen* intulit.

Noſtra fortuna] Humilis & abjecta: itaque non eſt, cur quiſquam, qui vere non amet, amare ſe ſimulet.

Illorum] Florentiſſima: cum ſit penes Cæſarem poteſtas omnis.

Præſtari] Vt certum affirmari.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Ne dicam libidine] Voluntas enim juſta poteſt eſſe, libido non poteſt.

Cujus opera] Ob Catilinæ conjurationem oppreſſam.

Acute aut facete] Quædam enim acuta, nec tamen faceta: & *facetum* latius patet, quam *acutum*.

Offenſionem] Non, læſionem; (nam ſubjungit, nihil ſe loqui, quod offendat aut Cæſaris, aut eorum, qui ab illo diliguntur, voluntatem) ſed, nonnulla dicta, in quæ vel ſine induſtria offendo & incurro. Hoc verbum eſt in antiquis libris omnibus, quibus nunc utor: & erat in iis, quibus utebar olim adoleſcens: quod ideo teſtatum volui, quia nonnulli de hoc loco ita ſcripſerant: *Nulli veteres codices, Offenſionem, habent.* poſtea, mendoſum hic eſſe librum illum, quem reliquis omnibus præferre non dubitant, iidem confeſſi ſunt. omnino valde mirabar, cur illud verbum, quod ego in cunctis veteribus libris videbam, ipſi in nullis eſſe affirmarent. ſatis igitur liquet, quod ſæpe dixi, non unum, aut paucos veteres libros, ſed multos inſpiciendos eſſe, ſi reſtituere antiquitatem cupimus. interdum enim, ubi libri ante multa ſæcula deſcripti, mendis inquinati ſunt, recentiores vacare vitio animadverti: itaque vetuſtiores quidem diligentius inquirere, nullum tamen contemnere debemus.

Pag. 39. *Fama ingenii mihi eſt abjicienda*] Quam abjicere non poſſum; itaque nec effugere acute aut facete dictorum offenſionem.

Si id poſſem] Effugere offenſionem ſupra dictam.

Tritas] Admodum exercitatas.

Notandis] Diligenter obſervandis.

Pag. 40. *Et conſuetudine legendi*] Cum aſſidue quoque Poetas legeret.

Iam confecerit] Puer cum eſſet. Suetonius.

Α'ποφθεγμάτων] Salſe dictorum a multis. Hunc librum, *Dicta collectanea*, Suetonius vocat.

Actis] Et publica, & privata erant acta: publica, ut edicta, S. C., leges: privata, quidquid privatim ageretur. Phil. 2. *In publicis actis nihil eſt lege gravius: in privatis firmiſſimum eſt teſtamentum.* Epiſt. 28. lib. 10. *Quod niſi res urbanas actaque omnia ad te perferri arbitrarer; ipſe perſcriberem.* Et ep. 15. l. 2. *In actis non erat.* Hic autem privata ſignificantur acta.

O Enomao tuo] Attii tragœdia, cujus teſtimonio utuntur Feſtus & Nonius.

Nihil utor] Verſus ex O Enomao tragœdia, a Papirio recitati, vitandam invidiam, admonebant.

Poſuiſti loco] Opportune eorum exemplum attuliſti. *Loco*, aut *in loco* dicere aliquid aut facere, ſumitur pro, ubi tempus poſtulat, non alieno tempore, cum oportet. epiſt. 16. lib. 11. *Epiſtolæ offendunt non loco redditæ.* Libro 3. de Leg. *Senatori tria juſſa ſunt: ut adſit: nam gravitatem res habet, cum frequens ordo eſt: ut loco dicat, id eſt, rogatus: ut modo, ne ſit infinitus.* Et in Partit. *Loco tu quidem quæris.* Loco igitur Pætus, cum de vitanda ageret invidia, verſus Attianos poſuit.

Pag. 41. *Fac eſſe omnia*] Eſto, ut invideatur mihi, licet invidendi cauſſa nulla ſit.

Iis] Non omnibus, Stoicis, Academicis, Peripateticis.

Vim virtutis tenere] Intelligere, in quo ſita ſit virtus.

Nihil eſſe ſapientis præſtare, niſi culpam] Hoc unum ſapientis eſſe, culpam vitare; quod poteſt: cetera eum præſtare non poſſe; quæ ſi eveniant, reprehendi eum non debere. vide infra.

Ad ea] Quæ rectiſſima fuere.

Cum valentioribus] Cum Cæſare. epiſt. 7. libro 4. epiſt. 1. & 6. libro 6. epiſt. 1. libro 7.

Id quoque puto eſſe ſapientis] Quia ſupra dixerat, *Nihil eſſe ſapientis præſtare, niſi culpam:* ne videatur in una tantum re ſapientis officium poſuiſſe, ſubjunxit, *Id quoque puto eſſe ſapientis.* ſed illud e ſententia Stoicorum dixit, qui de vitanda culpa tantum laborabant, cetera contemnebant omnia: hoc ex opinione ſua, qui non modo culpam vitare, ſed tueri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

…i etiam ſalutem vult. itaque ſupra, …dquid, ait, *arte effici potuerit*, …

…ræſtare non poſſum] Aliorum volun…m & fidem præſtare non poſſum: …am quidem præſtabo: quod unum …entis eſſe, Stoicis placuit: etiam il… quod præterea ſapientis eſſe mihi …tur, ne quid ſtulte, ne quid temere …m faciamve contra potentes.

…t illam Attii ſimilitudinem non modo … ad invidiam; ſed ad fortunam transfe…] *Similitudinem* appellat verſus At…os, in quibus imago quædam cerne…ur ſuæ ſervitutis: &, quoniam iis …ſibus præcipiebatur, vitandam eſſe …idiam, præſertim iis qui lædi facile …ſent; quo in numero, poſt Cæſaris …oriam, Cicero fuit; propterea non … invidiam potius, quam fortunam, …endam ſignificat: quam tamen …m fortiter ſuſtineri oportere, & ita …gi ab animo firmo & gravi, ut flu…s frangitur a ſaxo. in quo imitabor, …uit, eos, qui vel Athenis, vel Syra…s, ita tyrannidem tulerunt, ut, ſer…ntibus ſuis civitatibus, fuerint ipſi …dam modo liberi.

Levem & imbecillam, ab animo firmo … gravi] Antitheta, *leve* & *grave*; *im…illum*, & *firmum*: quibus admodum …atur oratio.

Sapientiſſimi viri] Athenis Socrates, …n triginta tyranni, a Lacedæmoniis …poſiti, dominarentur; Syracuſis Pla… atque etiam Ariſtippus, regnante …jore Dionyſio. Laertius, & alii.

Quodam modo] Non omnino, ſed …odam modo. non enim, ubi e ſua li…dine unus omnia moderatur, ibi per…ſta libertas eſſe poteſt. erant igitur … viri quodam modo liberi, quia quæ…m patienter ferrent, quædam autem, …æ dominantibus placerent, ipſi face… nollent, aut dicere.

Offendam] Supra bis idem dixit, pri…um his verbis: *Vt olim arbitrabar eſſe …eum, libere loqui, cujus opera eſſet in ci…tate libertas: ſic, ea nunc amiſſa, nihil …qui, quod offendat aut illius, aut eorum … ab illo diliguntur, voluntatem.* Deinde ſic: *Reliquum eſt, ne quid ſtulte, ne quid temere dicam faciamve contra potentes.*

Dignitatem] Quæ frangitur demiſſione animi, aſſentatione, mutatione ſententiarum, denique rebus omnibus indecore factis.

Secundum OEnomaum] Poſt OEnomaum. epiſt. 12. lib. 4.

Non ut olim ſolebat, Atellanum, ſed, ut nunc fit, mimum introduxiſti] Papirius in epiſtola ſua, poſt eos verſus, quos ex Attii OEnomao recitaverat, Ciceronem irriſerat, non modeſte ut ſolebant olim Attellanarum actores, ſed liberius, ut actores mimorum. multis modis enim fabula mimus ab Atellana differebat: quod parum modeſte dicax; quippe quæ dicta ſit, ut ait Donatus in Terentii vita, ab imitatione diuturna vilium rerum, & levium perſonarum. itaque Macrobius lib. 3. Saturn. mimis laſciviam tribuit: quod Romana lingua, non Oſca, ut Atellana: quod ab uno tantum agebatur: quod exodiis carebat: neque enim in quinque actus, ut Atellana, & reliquæ fabulæ, quibus actibus inſerebantur ad animos recreandos exodia, dividebatur, ſed perpetuam actionem habebat: poſtremo, ut arbitror, quod neque adhibito tibicine, neque cantu, neque cum corporis motu, ut reliquæ fabulæ, agebatur. hinc Laberii, hinc Publii mimi; e quibus argutiſſimos & pulcherrimos verſus recitant Macrobius, Nonius, & alii. apud Græcos autem Sophron, & Xenarchus, quos libro primo Poet. nominat Ariſtoteles, mimos conſcripſere: & ab iis, niſi me opinio fallit, imitatione aliqua, ut a Græcis Latinæ comœdiæ, item fluxit Latinus mimus. Atellanæ vero fabulæ jocis quidem & ipſæ, ſed aliquanto modeſtioribus, compoſitæ erant, & (ut ait Donatus) in ſe non habebant niſi vetuſtam elegantiam: id eſt, ut ego interpretor, minus dicaces erant, quam mimi. Propterea Valerius Maxim. libro ſecundo, cap. primo, genus hoc delectationis Italica ſeveritate temperatum, ideoque nota vacuum, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ab Oſcis accitum eſſe dicit. Livius autem, a quo ſumpſit Valerius, hæc prodidit lib. 7. *Poſtquam ludus in artem paulatim verterat; juventus, hiſtrionibus fabellarum actu relicto, ipſa inter ſe more antiquo ridicula, intexta verſibus, jactitare cœpit: quæ exodia poſtea appellata, conſertaque fabellis potiſſimum Atellanis ſunt. quod genus ludorum, ab Oſcis acceptum, tenuit juventus, nec ab hiſtrionibus pollui paſſa eſt. eo inſtitutum manet, ut actores Atellanarum nec tribu moveantur, & ſtipendia, tamquam expertes artis ludicræ, faciant.* Quod igitur elegantiam in Atellanis Donatus eſſe dixit: non ad ſermonis genus, quod rude, & impolitum fuiſſe duco, qualis erat Oſcorum lingua, a quibus Atellanæ acceptæ, ſed ad ſententiarum munditiam refero, jucundam auribus nobilium virorum, ſicuti mimorum laſcivia dicacitate inferiorum ordinum homines delectabantur magis. Præterea ſermone Oſco, non Romano, Atellana componebatur: a pluribus, non ab uno tantum, agebatur: habebat exodia, ut oſtendit Livius; de quo patet, in actus diſtributam fuiſſe, poſtremo cum tibicine, cantu, motu corporis agebatur: quod ex eodem Livio licet intelligere. Præter hæc, quæ mimum ab Atellana diſtinguebant, addam id quod mihi nunc in mentem venit, cives Romanos ingenuos Atellanas tantum agere ſolitos eſſe, quia genus illud nota vacuum fuit; reliquas fabulas, & in iis mimum a ſervis, aut libertis, aut a peregrinis actas eſſe: quis enim civis Romanus, præſertim ingenuus, ludicram artem exercere vellet, cum ſciret ſe tribu motum iri, nec ſtipendia deinde poſſe facere? At D. Laberius, non modo civis ingenuus, ſed etiam eques Romanus, mimum ſuum egit. Excuſatur neceſſitate: Cæſar enim juſſit, qui cogere poterat. in quo ſibi factam eſſe injuriam, queritur ipſe verſibus egregiis apud Macrobium libro tertio. Recte igitur mimum, non Atellanum, id eſt, Atellanæ fabulæ hiſtrionem, Pætus induxiſſe dicitur; quia dictis acutioribus, quam quæ inſeri olim Atellanis ſolita fuerant, in Ciceronem jocaretur.

Vt olim] Nondum inventa mimo fabula, in qua mores alicujus, ut avaritia, libido, ſuperbia, deſcribebantur.

Pag. 42. *Hirtium*] Qui ſæpe audiit Ciceronem in Rhetoricis. nam in procemio libri de Fato, *Mihi*, ait Hirtius, *rhetorica noſtra ſunt nota; teque in his & audivimus ſæpe, & audiemus.*

Dolabellam] Epiſt. 7. lib. 7. epiſtola ultima,

Pag. 43. *Declamitare*] In quo æquiſſimis Ciceronis auribus utebantur: epiſtola ult. lib. 7.

Illos apud me declamitare, me apud illos cœnitare] Ne quis hunc locum ex ingenio ſuppletum arbitretur, moneo lectorem, hoc totum eſſe in duobus antiquis libris: cum quibus olim conſenſiſſe memini librum Vincentii Riccii: idque mea Scholia, ante multos annos edita, teſtantur.

Tu autem quod mihi bonam copiam ejures, nihil eſt] Hieronymus Ferrarius, contra veteres omnes libros, legendum arbitrabatur, *Bonam copiam jures*, hoc ſenſu: non eſt, quod te mihi ſemper præſto fore, tuique bonam copiam facturum jures. ut reſpexerit ad id, quod M. Varro ſcribit lib. 6. de lingua Lat. *Debitores nonnulli pro pecunia, quam debebant, operas in ſervitutem dabant, dum ſolverent. C. Popilio rogante, L. Sulla dictatore, ſublati: & omnes, qui bonam copiam jurarent, ne eſſent nexi, diſſoluti, id eſt, qui ſui facultatem creditoribus ſemper eſſe facturos, jurejurando promitterent.* Ego autem puto hic dictum eſſe, *Quod mihi bonam copiam ejures*, pro, quod jures mihi te non habere unde ſumptum facias. Tantumque abeſt, ut ex Varrone Ciceronis locum emendem, ut potius ex Cicerone Varronis locum putem eſſe corrigendum: ut legatur, *Voluitque, ut ii bonam copiam ejurarent*: id eſt, ut jurarent, ſe non habere, unde creditoribus ſatisfacerent. Mecum faciunt, ut dixi, veteres libri omnes, præterea Sex. Pompejus; qui noſtram ſententiam ita confirmat, ut dubi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ditatio prorſus nulla relinquatur. *Ejurtio* (inquit) *ſignificat, id, quod deferetur, non poſſe præſtari.* Et Cicero lib. 2. de Orat. *Ejero, iniquus eſt.* Et in Verrem: *Prætor provinciam ſuam totam ſibi iniquam ejurat.* Et Phil. 12. *Me ...num ejurabant.* Plautus quoque: *E...ravit militiam.* Tacitus lib. 12. *Ad... Syllanus ejurare magiſtratum.* Et lib. 4. *Regulus in locum Cæcinæ, cui dies ...s ſupererat, conſulatum iniit, ejuraque.*

Nihil eſt] Nihil opus eſt. damnum ... timeas, cum me hoſpitio recipias.

Cum rem habebas] Integra tibi re domeſtica, ante æſtimationem a Cæſare decretam.

Quæſticulis] Lucellis. dandi caſu ...ius, quam auferendi, opinor dictum: ut ſit, *Attentiorem, vel ad minimos quæſtus.* Sic Terentius in Adel. *Attentiores ſumus ad rem omnes, quam ... eſt.* *Attentus* enim dicitur, qui parcus eſt & diligens in re vel augenda, vel conſervanda. Pro Quinctio: *Paterfamilias prudens & attentus.* Horatius epist. 7. lib. 1.

Durus (ait) Vultei, nimis, attentuſque videris.

Pag. 44. *Tam æquo animo*] Jocatur: ...is enim æquo animo bona perdit? ... 18. *Video te bona perdidiſſe.*

Æſtimationem te aliquam putes accipe] Alluſit ad æſtimationem poſſeſſionum, quam Cæſar per arbitros debitorum cauſſa fieri voluerat, ut ii creditoribus facilius ſatisfacerent. Qua de initio lib. 3. de bel. civ. his verbis: *...m fides tota Italia eſſet anguſtior, neque creditæ pecuniæ ſolverentur; conſtituit, arbitri darentur; per eos fierent æſtimationes poſſeſſionum, & rerum, quanti ... eque earum ante bellum fuiſſent; atque creditoribus traderentur. Hoc & ad ...orem novarum tabularum tollendum ...nuendumve, qui fere bella & civiles ...ſenſiones ſequi conſuevit, & ad debitorum tuendam exiſtimationem eſſe aptiſſimum exiſtimavit.* Suetonius etiam in Cæſare, *De pecuniis,* inquit, *mutuis, disjecta novarum tabularum exſpectatione, quæ crebro movebatur, decrevit tandem, ut debitores creditoribus ſatisfacerent per æſtimationem poſſeſſionum, quanti quaſque ante civile bellum comparaſſent, deducta ſumma æris alieni, ſi quid uſuræ nomine numeratum aut perſcriptum fuiſſet. qua condicione quarta pars fere debiti deperibat.* Cum igitur Papirius ex eo Cæſaris decreto magnam a debitoribus plagam accepiſſet, æſtimatis eorum poſſeſſionibus, non quanti eſſent eo tempore, ſed quanti ante civile bellum fuiſſent; jocans, ut ſolet, Cicero, *Ne credas,* inquit, *cum me hoſpitio recipias, æſtimationem te aliquam acceptурum.* Et dixit; *Æſtimationem aliquam,* tamquam ſi, magnum aliquod damnum, dixiſſet. Papirius enim æſtimationes, id eſt prædia per arbitros æſtimata, a debitoribus accipiens, crediti jacturam non minimam fecerat; cum quarta fere pars debiti, ut dixit Suetonius, deperiret. Deinde ſequitur: *Etiam hæc levior eſt plaga ab amico, quam a debitore:* hoc eſt, & tamen, quod ab amico bona tua comedantur, non id tibi æque grave eſſe debet, atque illud eſt, quod debitorum cauſſa deperdis: a quibus poſſeſſiones, quanti vendere numquam poteris, accipiendæ tibi ſunt. Eædem æſtimationes infra nominantur epiſt. 18.

Nec tamen eas cœnas quæro] Hoc refertur ad proxima ſuperiora verba, *Etiam hæc levior eſt plaga ab amico.*

Magnificum ſit & lautum] *Magnificum,* genere, ut pavones, attagenes, aves Phaſianæ, acipenſeres, muſtelæ, aſelli: *Lautum,* arte coci, & apparatus elegantia.

Phameæ] Qui fuit avus Tigellii tibicinis. epiſt. 24. lib. 7.

Temperius] Maturius. refero enim ad tempus, non ad frugalitatem. hoc verbum alibi ſemel dumtaxat, quod equidem legendo obſervaverim, uſurpatum invenio. Sic autem locutum eſſe Cornelium Nepotem, Ciceronis æqualem, ex Donati verbis, quæ ſunt in Terentii vita, facile poſſum conjicere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Nepos (inquit) *auctore certo comperiſſe ſe ait, C. Lælium quondam in Puteolano Kalendis Mart. admonitum ab uxore, temperius ut diſcumberet, petiiſſe ab ea, ne interpellaretur: ſerius tandem ingreſſum triclinium dixiſſe, non ſæpe in ſcribendo magis ſucceßiſſe ſibi: deinde rogatum, ut ſcripta illa proferret, pronunciaſſe verſus, qui ſunt in Heautontimorumeno:*

Satis, pol, proterve me Syri promiſſa huc induxerunt.

Ovidius & Columella, *Temporius*, dixere: quod recentius videtur, deductum a *Tempus temporis*: *Temperius* autem, antiquum, a *Tempus temperis*: quemadmodum dixere veteres, *pignus pigneris*, unde *Pignero* verbum: poſteriores autem, *Pignus pignoris*. Plautus in Perſ. *Temperi hanc vigilare oportet formulam, atque ætatulam.* Et infra: *Cedo partem, quam pepigi.* To. *temperi.* Et in Rudent. *Qui ſua vult temperi conficere negotia.*

Ad matris tuæ cœnam] Vt accipias me frugali cœna, qualem dare ſolebat mater tua.

Feram id quoque] Non illud modo, quod mihi bonam copiam ejuras, verum hoc etiam feram, tenui cœna me accipi.

Iſta] Viliſſima edulia.

Polypum] Piſcem, ita vocatum, a multitudine pedum, non magni pretii. Plinius libro nono, cap. 29.

Miniani Jovis ſimilem] Rubentem, non ſua ſponte, (nam polypus ruber non eſt) ſed jure tinctum. Jovis ſimulacri faciem in Capitolio illini minio ſolitam, ait Plinius lib. 33. cap. 7. & lib. 35. cap. 12. inde Miniano cognomen.

Non audebis] Quia putabis lautius aliquid me velle.

Promulſide] Potione ex mulſo. epiſt. 20.

Totum ſuſtuli] Prorſus rejicere ſoleo.

Pag. 45. *Delectari*] Sic in quinque libris antiquis, & duobus præterea Caroli Sigonii: nonnulli, *Debilitari*: unus, *Delibari*; quaſi leviter paſci: a *Delibo*.

Lucanicis] Notum genus ſuilli farciminis, a Lucanis populis inventum.

Iſto] Neapolim, ubi tu es.

De Villa Seliciana] Domum Sullanam in urbe Neapoli, (epiſt. 15.) villam Selicianam in agro Cicero emere cogitabat.

Curaſti] Ut eam totam noſſes, deinde ad me ſcriberes.

Prætermiſſurum] Non empturum.

Salis enim ſatis eſt, ſannionum parum] Papirii verba, vel certe ſententiam ponit, qui dixerat, Villam Selicianam, in litore poſitam, ſalinas habere: deinde ſubjunxerat: ſale quidem abundamus, ſed, quod ſale condiatur, non habemus. ut facetias non deeſſe, ſed ridendi materiam, ſignificaret: quia ridendi cauſſas adverſa reip. tempora eriperent. *Sal* pro facetiis accipi ſolitum, quis ignorat? Afranius in Compitalibus: *Quidquid loquitur, ſal merum eſt.* Sannio autem is eſt, qui ridetur. Plerique veteres libri, *Sannonum*: duo, *Sannionum*, quos probavi.

P. VICTORIVS.

Aut facete dictorum offenſionem famæ ingenii, &c.] Nulli veteres codices *Offenſionem* habent. quidam ejus loco alio atramento repoſitum habent, *Opinionem*. Nos *Famam* maluimus ſcribere. Hac conjectura ducti, quod ſæpe cum duo ſint eadem fere vocabula, librarii alterum vacare arbitrantes, relinquant. Sententia autem egregia ex hac lectione colligitur. Querebatur Cicero quod ſæpe nonnulla acute, & facete dicta ad Cæſarem adferebantur, quæ fortaſſe illum reipub. ſtatum taxarent, aut aliqua ratione Cæſarem læderent: quorum cum auctor ignoraretur, omnes ajebant a Cicerone eſſe pronuntiata, quod illi creare periculum poſſet. Dolet ſe nulla ratione poſſe id incommodum vitare. Vnam tantum viam ſibi dicit eſſe, ut effugiat famam acute, & facete dictorum (famam autem, quia uno ore omnes omnia ſalſe, & urbane dicta illi tribuebant) & hanc eſſe famam ingenii abjicere, id eſt, ex hominum mentibus firmam opinionem delere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

delere, quam de ſuo ingenio habebant. Si enim quod fieri non poterat, famam, quæ erat de ſuo ingenio extinxiſſet, non amplius hominum conſenſus omnia acute dicta in illum contuliſſet. Nos in re incerta, & in qua alii etiam ſibi non parum permiſerint, expoſita noſtri judicii ratione, nonnihil nobis indulſimus: rationem tamen noſtram patefacere voluimus, ut ſi cui quod fieri poteſt, noſtrum judicium diſplicuerit, poſſit vulgatam, communemque lectionem ſequi. nos nihil repugnabimus. Videat tamen accurate, cum una omnino dictio ſupplenda ſit, an noſtra commodior, aptiorque ſit: nam quod facilius hanc librarius negligens omittere potuerit, multo veriſimilius eſt.

EPISTOLA XVII.

B*Albus*] L. Cornelius Balbus Gaditanus, intimus Cæſaris amicus.

Iſtis] Neapoli, & aliis. nam Neapoli videtur fuiſſe Pætus hoc tempore. epiſt. 15.

Municipiis & agris] Numquid fore putem, ut municipiorum agri dividantur.

Pag. 46. *Nobis*] Non de agris, ſed de nobis ipſis, de communi ſalute.

De lucro] Quia mori debuimus anno primo civilis belli, nec ſuperſtites eſſe reip. Infra: *Quando ego, vir fortis, idemque Philoſophus, vivere pulcherrimum duxi.*

Prope jam quadriennium] *Prope*, dixit, quia nondum integer prætererat civilis belli quartus annus. nam hæc epiſtola ſcripta eſt Cæſare tertium & Lepido coss. bellum ante biennium Marcello & Lentulo coss. geri cœptum eſt.

Quid futurum ſit] Quod cum ſciam, cur iſta quæram, quæ ne fiant, prohibere non poſſum?

Valebant autem] Similis illa repetitio epiſtola quinta libro ſexto, *Video autem fere quotidie*.

Mori debuit] Vel in acie, ut multi, vel, poſt Cæſaris victoriam, ut Cato, & Pompeji ſocer Scipio.

Quando] Sic libri ſeptem veteres: duo, *Quoniam*: unus, *Cum*.

Vir fortis, idemque Philoſophus] Sic omnes, quos ego viderim, antiqui libri. & eſt pervenuſta ſententia. Cum, inquit, & viri fortes ex animi quadam præſtantia, & Philoſophi ex doctrina, patriam, honeſtatem, libertatem vitæ anteponant; ego tamen, qui utrumque profiteor, & virum fortem, & Philoſophum, vivere pulcherrimum duxi. Itidem locutus eſt epiſt. 2. *Caninius idem tuus, & idem noſter*. Et lib. 2. de Divin. *Marcellus, idem imperator, idem augur optimus.* Cum igitur & veterum librorum teſtimonium, & ſententiam ipſam, & conſuetudinem loquendi ſequar; diſſentire cogor ab iis, qui non *Idemque*, ſed, *Idem quod*, legere maluerunt. nunquam enim, quoad quidem per me liceat, ſtudioſum lectorem fraudari veritate patiar.

Cujus beneficio id conſecutus ſum] Supra: *De lucro prope jam quadriennium vivimus.*

Qualem] Nullam eſſe, jam oſtendit in eo, *Superſtitem reip. vivere.*

Ille vult] Epiſt. 4. lib. 4. *De reliquis, nihil melius ipſo eſt.*

Ita ſe cum multis colligavit] Eadem ratione Cæſarem excuſat epiſt. 9. lib. 4. *Multa victori eorum arbitrio, per quos vicit, facienda ſunt.*

Ad te] Cui hæc nota ſunt.

Pag. 47. *Non modo me*] Qui legendum opinabantur, *Non modo non me*, ſine cauſſa diſcedebant ab omnibus antiquis libris. vide, quæ diximus in locum illum epiſt. 9. lib. 1. *Non modo præmiis, ſed ne periculis quidem compulſus ullis.*

De iſto periculo] De agris dividundis.

Ferre] Ergo, ut in argumento diximus, timebat ſuis agris Pætus, quamquam apud Cæſarem gratioſus, ut ep. 15. & 25.

EPISTOLA XVIII.

O*Tioſus*] Nam, cum diſcipuli aderant, & dicebat ipſe, & declamantes

mantes audiebat. epiſt. 7. & 16. & lib. 7. epiſt. ult. & Quinctilianus l. 12. cap. 11.

Diſcipulos] Hirtium, & Dolabellam. epiſt. ult.

Obviam] Cæſari, ex Africa redeunti.

Dionyſius] Minor, qui poſt patrem Syracuſis regnavit. Juſtinus lib. 31.

Ludum] Pueros docebat in triviis: ut imaginem regni aliquam, pueris imperando, conſervaret.

Regno forenſi] Cum in cauſſis ob ſingularem eloquentiam regnare videretur.

Pag. 48. *Quid quæris*] Idem valet, *Noli quærere*. epiſt. 4. lib. 4.

Munio me ad hæc tempora] Munio me Cæſaris familiarium amicitia, Hirtii, Dolabellæ, & aliorum.

Cujuſmodi ſit] Quam firmum ſit.

In acie non fui] Dyrrhachii fuit, cum in Pharſalia dimicatum eſt. lib. 1. de Divin.

Pompejus] Magnus, juſſu Ptolemæi Ægyptii regis interfectus. nota hiſtoria.

Lentulus] L. Lentulus, qui conſul fuit anno primo belli civilis, ejuſdem regis juſſu in cuſtodia necatus. Cæſar lib. 3. de bel. civ.

Scipio] Pompeji ſocer: de quo in libro de bello Africano, quem ab Hirtio vel Oppio ſcriptum nonnulli exiſtimant, hæc leguntur: *Scipio cum Damaſippo, & Torquato, & Plætorio Cæſtiano navibus longis diu multumque jactati, cum Hiſpaniam peterent, ad Hipponem regium deferuntur, ubi claßis P. Sittii per id tempus erat: a qua pauciora ab amplioribus circumventa navigia deprimuntur: ibique Scipio interiit.* Et Epitome Liviana lib. 14. *P. Scipio, in nave circumventus, honeſtæ morti vocem quoque adjecit: quærentibus enim hoſtibus imperatorem, dixit: Imperator bene ſe habet.* Eadem fere Dio lib. 43. Ita videtur Scipio non fœde, ut Pompejus, Lentulus, Afranius, ſed præclare, ut Cato, periiſſe: cum ſe ipſe interfecerit. quod Cicero fortaſſe non credidit, ideoque conjunxit eum cum iis, qui fœde interierant.

Afranius] L. Afranius, conſularis, qui a P. Sittio cum Fauſto, L. Sullæ filio, captus, diſſenſione mox in exercitu orta, cum eodem Fauſto necatus eſt: ut in eodem libro de bello Africano, & in eadem Epitome, & apud Suetonium, & Dionem.

Cato] Qui ſibi Vticæ, ne in Cæſaris victoris poteſtatem veniret, manus intulit: unde Uticenſis vocatus. Plutarchus, & omnes hiſtoriæ.

Præclare] Quia ſervire noluit, honeſtamque turpi vitæ mortem antepoſuit, e Stoicorum ſententia. quod M. Brutus, ſororis ejus filius, edito in eum libro, cum reprehendiſſet, poſtea, mutato conſilio, voluntariam ſibi mortem prælio victus in Pharſalia conſcivit. Plutarchus.

Quam illi fuit] Neceſſe id Catoni fuit, quia Cæſarem, vetere odio incenſum, timere potuit. nos damus operam, ut ejus nobis animum reconciliemus: itaque cum ejus familiariſſimis conjunctiſſime vivimus. Paullo ante: *Id quod maxime opus eſt, munio me ad hæc tempora.*

Confeci] Conſumpſi: ut ignes conficiunt ſilvas, apud Lucretium lib. 1. Confecit autem apud Hirtium & Dolabellam, non domi ſuæ. vide ep. 16. 20.

Iſtic] Neapoli.

Ateriano jure] Videtur Pætus cum Aterio quodam cœnitaſſe.

Hirtiano] Epiſt. 16. 20.

Si vir es] Modus hortandi. Simile illud epiſt. 2. lib. 2. ad Attic. *Herodes, ſi homo eſſet, eum potius legeret, quam unam litteram ſcriberet.*

Diſce προλεγομένας, quas quæris] Sic omnes libri vereres, excepto Græco verbo, quod in uno tantum eſt. Diſce, inquit, e cœnis Hirtianis, quales tuæ futuræ ſint. Προλεγομένας vocat, quia, ſicut ἐκ τῶν προλεγομένων, quæ præponuntur libris, docemur ea, quæ ad ipſos libros attinent, ſic Hirtii cœnæ Papirium, quas cœnas dare deberet, admonere & erudire poſſent.

ag. 49. *Sus Minervam*] Uſurpatur hoc adagium in eos, qui, cujus rei ſcientiam carent, in ea peritiſſimos conantur erudire.

Quando] Sic tres antiqui libri: alii vel, *Quoniam*, vel, *Quo modo*.

Æſtimationes tuas] Ea, quæ per æſtimationem a debitoribus accepiſti. epiſt. 16. Hunc locum qui recte interpretatur, neminem video fuiſſe. Significat autem poſſeſſiones per æſtimationem a debitoribus acceptas. Et, quemadmodum ſupra, poſuit *æſtimationes* pro rebus æſtimatis.

Ollam denariorum] Fortaſſe ſcripſerat Pætus, tunc velle ſe, cum ollam denariorum, æſtimationibus venditis, implevisset, Romam redire.

Omnia perdidiſſe] Epiſt. 16.

Familiares tuos] Apud quos cœnare ſolitus es.

Cantherium] Caſtratum equum.

In ludo.] Meo. Supra: *Quaſi ludum habere cœperim.* ſed hic de ludo urbano loquitur: quia dixit proxime, *Romam redibi.* epiſt. 20.

Hypodidaſcalo] Ei, qui ſubdoceat.

Proxima] Meæ. nam ſe quaſi ludum habere cœpiſſe, jam dixit.

Eum pulvinus ſequetur] Vt in ſella commodius ſedeas, non erit ſella ſine pulvino, ſed eam pulvinus ſequetur. Plautus in Stich. *Iſtic vos ſedete: ego ſedero in ſubſellio.* Pi. *Mane pulvinum.* Et lib. 1. de Orat. *Immo vero commodius etiam: pulvinoſque popoſciſſe: & omnes in iis ſedibus, quæ erant, ſub platano, conſediſſe.*

EPISTOLA XIX.

Reges] Quaſi rex eſſet Balbus, quia potentiſſimus apud Cæſarem. epiſtola 13. lib. 12. ad Att. *Balbi regia condicio delegandi.*

Conſulares] Se ipſum ſignificat.

Pag. 50. *Balbos*] Iocatur in ambiguo Balbi nomine. *balbi* enim dicuntur, qui linguæ vitio parum expedite loquuntur. epiſt. 10. lib. 2.

Diſertos] Et hic ſe ipſum, jocans more ſuo, deſignat. Noli, inquit, minus laute diſertos accipere, quam Balbos.

EPISTOLA XX.

VT *ſcurram velitem*] Tamquam militem parum utilem. nam *velites*, tirones erant & minimam in exercitu operam præbebant, neque ſua vexilla, neque ſuos centuriones habebant. Livius haſtas, gladium, parmam iis tribuit lib. 31. & libro 38. cum tamen jacula, non haſtas, quo primum tempore ſunt inſtituti, ſeptena habuiſſent, ut idem Livius lib. 36. oſtendit.

Malis] Quæ vel miſerat fortaſſe Pætus ad Ciceronem; vel ſcripſerat, ſi ad eum iter, egregia daturum in ſecunda menſa.

Oneratum] Vt velites in itinere ſarcinis onerabantur.

Pag. 51. *Contubernalem*] Diutius enim, quam ſolent hoſpites, apud te manſiſſem.

At quem virum] Imitatus eſt Terentium, qui eodem modo eſt locutus.

Conficere] Satiatum dimittere.

Ad ovum] Quod erat cœnarum initium: mala vero finis. Horatius Sat. 3. libro primo:

—— *Si collibuiſſet, ab ovo*
Vſque ad mala citaret. ——

Itaque] Non *Itaque*, pro quamobrem, ſed, *Itaque*, pro Atque ita.

Ad aſſum vitulinum] Ad exitum cœnæ. aſſo enim veteres claudebant æſtivam cœnam: quod in libro de anima ſcriptor in primis eruditus Tertullianus docet, in eo loco: *Finita ſit in illa μετενσωμάτωσις, ut æſtiva cœna poſt aſſum.*

Opera perducitur] Strenue comeditur uſque ad finem cœnæ.

Facilem] Quovis cibo contentum. epiſt. 16. *Facilitate mea iſta ferebantur antea.*

Non gravem] Qui ſumptum exiguum afferat.

Adverſarii noſtri] Magna enim Epicuro cum Academicis de ſummo bono

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

no controverſia eſt: cum hi felicitatem honeſtis actionibus, ille ſola voluptate metiretur.

Caſtra] Apte: quia dixerat, *Adverſarii noſtri*. *Caſſatra*, in veteribus libris eſſe quidam dicunt. nos in omnibus plane, quos habemus, *Caſtra*, videmus eſſe. itaque nodum in ſcripo quærere deſinamus.

Nec tamen ad hanc inſolentiam] Plane ab iis diſſentio, qui mendum eſſe in verbo, *Inſolentiam*, exiſtimarunt. eſt enim hic *Inſolentia* nimius ſumptus, qui fiebat in cœnas: a quo ſe alienum eſſe Cicero dicit, lautitiam tantum quærere. quod etiam epiſt. 15. his verbis oſtendit: *Nec tamen eas cœnas quæro, ut magnæ reliquiæ fiant. quod erit, magnificum ſit & lautum*. *Inſolentiam* eodem ſenſu poſuit Phil. 9. *Magnifice enim* (inquit) *Ser. Sulpicius majorum continentiam diligebat, hujus ſæculi inſolentiam vituperabat*. Et in oratione pro Sex. Roſcio: *Qui in ſua re fuiſſet egentiſſimus, erat, ut fit, inſolens in aliena*. Tollatur igitur omnis mendi ſuſpicio, & elegans Latini verbi ſignificatio conſervetur.

Cum in ſumptum habebas] Vetuſtiorum librorum hæc eſt lectio: quam alii quoque receperunt, licet eam, ut ipſi dixerunt, mendoſam ſuſpicati. mihi ea vel maxime probatur, ut deſiderari nihil credam. dixit autem: *Cum in ſumptum habebas*, pro eo quod dicimus; cum ad ſumptum copiæ ſuppetebant; cum pro ſumptu facultates aderant; cum erat tibi, quod eſſet in ſumptum ſatis. ſic enim hoc loco, *In ſumptum*, id eſt, pro ſumptu, dixit, quemadmodum etiam ad Attic. epiſt. 5. lib. 8. *Tironem Curio commendes, ut ei, ſi quid opus erit, in ſumptum eroget*. Epiſtola etiam, quæ ſequitur, eodem libro, *Sed eum*, inquit, *video, in ſumptum ab aliis mutuatum*. Et ad eundem lib. 15. *Velim cures, ut permutetur Athenas, quod ſit in annuum ſumptum*. Imitamur igitur lautitiam tuam, inquit, non hanc recentem, ſatis tenuem, ſed illam veterem, cum habebas in ſumptum: etſi nunc quidem plura prædia tibi ſunt: quæ ſcil. a debitoribus pro pecunia, quam credideras, invitus accepiſti, æſtimata ex edicto Cæſaris, quanti quæque ante civile bellum fuiſſent. Hæc quaſi per jocum dicta ſunt; ut irrideatur Pætus, qui non habeat in ſumptum, ut antea; cum ei poſſeſſiones multo, quam antea, plures ſint: quas vendere cum vellet, non poterat: ut eſt in epiſt. 18.

Pag. 52. Ὀψιμαθεῖς] *Sero diſcentes*. didicerat autem ab Hirtio & Dolabella, quos *dicendi diſcipulos, cœnandi magiſtros* vocavit epiſt. 16.

Inſolentes] Inſolenter enim ſuam ſcientiam patefaciunt.

Sportellæ] Sportulæ, & ſportellæ, vel mittebantur ad amicos, vel dabantur auferendæ: ut e Suetonio, Martiale, aliiſque conſtat. hic *ſportellæ* cibi genus videtur eſſe, quod Pætus cum artolaganis apponere ſoleret.

Artolagani] Panis genus: de quo Plinius lib. 18. cap. 2. *Panis ipſius varia genera perſequi, ſupervacuum videtur, alias ab obſoniis appellati, ut oſtrearii: alias a deliciis, ut artolagani*. Athenæus, vino, pipere, lacte, oleo, aut adipe confectos, ait libro tertio. Hic omnes mei libri veteres habent, *Artolagini* mendoſe, ut ipſa compoſitio docet, ex ἄρτος, & λάγανα. præterea Plinius *artolaganos*, Athenæus ἀρτολάγανον appellat.

Ex artis] Mendum ſubeſſe quis non videt? Antiqui libri quinque habent, *Ex arcis*: unus, *Ex orcis*: reliqui, *Ex artis*. nihil horum eſt, in quo animus acquieſcat. quidam legunt, *Et artis*. non improbo conjecturam: licet particula, *Et*, otioſa videatur eſſe. poteſt hoc referri ad verbum ὀψιμαθεῖς. ut hoc dicat: quamquam ſero didicerim cœnas facere, tamen artis tantum jam ſum adeptus, ut Verrium, &c. *Ex areis*, olim placuit: nunc in dubio ſum: tum quia Cicero non abundabat hoc tempore: itaque dixit epiſt. 15. *Domum ſi habebo in denos dies, ſingulos ſumptuariæ legis conferam*. Et epiſt. ult. *Epulamur una non modo non contra legem, ſi ulla nunc lex eſt, ſed etiam intra legem, & quidem aliquanto*. Tum etiam quia non hic

ſuas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ıs copias, verum audaciam extollit: opiam autem potius indicat, cum ait fra: *In ea cœna cocus meus, præter jus vens, nihil potuit imitari.* Præterea, m invitentur ad cœnam mundi hoines & elegantes, quales hic Verrius Camillus vocantur; non tam ſumptu, ıam lautitia & ſcientia opus eſt, ut eganter potius accipiantur, quam opiıre. Hæc ſunt, cur id quod olim nos placuit, nunc pæne diſpliceat.

Verrium] Opinor hunc eſſe Verrium laccum, juris Pontificii peritiſſimum, ıem Macrobius libro primo Sat. noıinat, ejuſque libertum fuiſſe Verrium lum, a quo ſumpſit Feſtus: qui & ſe, accepto patroni cognomine, Flacıs dictus eſt. libertinum enim appelt Suetonius in libello de claris Gramıaticis.

Pag. 53. *Camillum*] Epiſt. 20. libro ıinto.

Qua munditia] Elegantis gulæ.

Sine pavone] Cum Hirtii cœnæ ſine avone eſſe non ſoleant.

Cocus] Sic ſcribendum, non *Coquus*, uctore Priſciano libro I. *Apud antiuos*, inquit, *frequentiſsime loco Cu ſyllaæ, Quu ponebatur, & e contrario, ut aruus, coquus, oquulus, pro arcus, cocus, ocuus, quum pro cum, quur pro cur.*

Ius fervens] Quod apponebatur in œnis Hirtianis.

Nihil potuit imitari] Non dedit ea, uæ cocus Hirtii. jocus eſt. non enim oci culpa fuit, ſed Ciceronis, qui peercit ſumptui.

Obſervant] Epiſt. 13. libr. 4. 7. 12. ibro 6. 24. libro 7.

Defluxit] Præteriit, ut aquæ curſus. ranſlatio. Salluſtius in Iug. *Vbi per ſoordiam vires, tempus, ætas, ingenium defluxere; naturæ infirmitas accuſatur.*

Litteris me involvo] *Abdo me in litteras*: epiſt. 33. lib. 7.

Audiant] De aliqua re diſputantem. In procemio libri de Fato loquentem hæc Cicero Hirtium inducit: *Mihi rhetorica noſtra ſunt nota: teque in his & audivimus ſæpe, & audiemus.*

Corpori omne tempus] Ambulatione, balneo, unctione, cœna, quiete. his enim rebus veteres corpora curabant.

Mater unicum filium] Mater potius, quam pater. gravius enim & diutius lugent matres amiſſos filios, quippe natura molliores, & ſpe ſenectutis alendæ deſtitutæ. nam patri, amiſſo filio, præſidii tamen aliquid in ſe ipſo relinquitur.

Iacente] Ægrotante.

Pag. 54. *Comedim*] Antique, pro *Comedam*. Plautus in Bacch. *Quod in luſtris comedim, congreget pater.* Sic *Edim*, pro *Edam*, veteres dixere. Nonius.

EPISTOLA XXI.

AIn' tandem] *Ain' tu?* &, *Ain' tandem?* dicimus, interrogantes ea de re, quæ admirationem nobis attulit. epiſt. 5. lib. 4. ad Attic. *Ain' tu? exiſtimas ab ullo malle mea legi probarique, quam a te?* Et epiſt. 1. lib. 6. *Ain' tu? Scipio hic Metellus proavum ſuum neſcit cenſorem non fuiſſe?* & epiſt. 2. ibidem; *Ain' tandem, Attice, laudator integritatis & elegantiæ noſtræ? auſus es hoc ex ore tuo?* Et epiſt. 6. lib. 12. *Ain' tu? verum hoc fuit, ſine me?* Et lib. 3. de Leg. *Ain' tandem? etiam a Stoicis iſta tractata ſunt?* Terentius in Andr. *Ain' tandem? civis Glycerium eſt?* In Phorm. *Ain' tandem carcer?* In Hec. *Ain' tu tibi hoc incommodum eveniſſe iter?*

Vt ſcribis] Niſi hoc interpoſuiſſet, arroganter facere viſus eſſet, cum ipſe etiam fulmina ſuorum verborum appellaret.

Nihil tibi opus eſt illud a Trabea] Non opus eſt, ut verba Trabeæ Poetæ in te convenire dicas; in me enim potius conveniunt. Trabeæ verſum poſuerat Pætus, quo ſignificabatur, non ſuccedere illi, quod aggreſſus erat: id eſt, non poſſe eum conſequi fulmina verborum Ciceronis. Trabeæ locum octavum in comœdia Volcatius Sedigitus aſſignat. nominatur lib. 1. de Fin. in Tuſc. 4. & a Gellio lib. 15. cap. 24. *Trabea* Poetæ cognomen eſt, non nomen. vernam enim opinor fuiſſe, deinde manumiſ-

ſum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſum. inde vetus nomen manſit pro cognomine. Dictus a genere veſtis: cujus tria genera Suetonius in libro de veſtimentis, auctore Servio libro 7. Virgilii, fuiſſe oſtendit, *unum e ſola purpura, diis conſecratum: alterum e purpura, non ſine albo, quo reges utebantur: tertium augurale e purpura & cocco. ſecundum genus ab equitibus, cum trabeati idibus Quinct. tranſveherentur; uſurpatum puto: ut regum potius, quam deorum, aut ſacerdotum amictum imitarentur.* hoc autem genere uſos eſſe etiam eos, qui triumphabant, Auſonius Poeta docet. nam, ubi Gratiano Imperatori pro conſulatu gratias agit, *In procinctu,* inquit, *& tum maxime dimicaturus, palmatæ veſtis meæ ornamenta diſponis, feliciter, & bono omine. namque iſte habitus, ut in pace conſulis eſt, ſic in victoria triumphantis. Parum eſt, ſi qualis ad me trabea mittatur, interrogas: te coram promi jubes.* Quibus ex verbis primum illud conſtat, triumphalem Romanis trabeam fuiſſe; quod alibi non legimus; triumphabant enim in toga picta: deinde conſularem, quod reip. temporibus inuſitatum fuit: prætexta enim tunc & conſules & reliqui magiſtratus utebantur: poſtremo, trabeam & palmatam veſtem idem eſſe: quod cujuſmodi ſit, conſiderandum. aut enim de palmata tunica loquitur, aut de palmata toga. Si de tunica, diſſentit a Floro, qui trabeam & palmatam tunicam in Tarquinio Priſco ſeparatim nominat: & Plin. lib. 9. cap. 49. diſtinguit a trabea tunicam lati clavi: latum clavum autem palmatam eſſe tunicam oſtendam. Plinius enim, *Purpuræ,* ait, *uſum Romæ ſemper fuiſſe video, ſed Romulo in trabea: nam toga prætexta & latiore clavo Tullum Hoſtilium e regibus primum uſum, Etruſcis devictis, ſatis conſtat.* Diverſum a trabea latum clavum aperte demonſtrat. at latus clavus ſi poſt Etruſcam victoriam in urbem venit, certe tunica palmata fuit; quam cum toga picta Romam ex Etruria allatam eſſe, non modo Florus, verum etiam Dionyſius aſſerit. & videtur Feſtus idem ſignificare, cum ait: *Tunica palmata a latitudine clavorum dicebatur, quæ nunc a genere picturæ appellatur.* Non igitur de tunica, ſed de toga palmata, quam nominat Martialis, locutus Auſonius videtur. quod ſi ita eſt; ſequitur, ut toga palmata ſit idem cum toga picta: nam eodem loco ſubjungit Auſonius: *Hæc eſt picta, ut dicitur, veſtis non magis auro, quam tuis verbis.* Sed reip. temporibus toga picta numquam conſules uſi ſunt. Aurum quoque trabeæ dat, non ſolum in hoc loco, ſed in extrema etiam gratiarum actione: ait enim: *Trabeam non magis auro ſuo, quam tuo munere ſplendidam.* At Suetonius, cum tria trabearum genera deſcriberet, nullam auri mentionem fecit. Apparet igitur, Gratiano imperante, & trabeatos in urbe conſules fuiſſe, qui prætextati antea fuerant; & trabeam fuiſſe togam auro pictam contra veterem conſuetudinem. fuerat enim aurum quidem in toga picta, non tamen in trabea: & diverſas oſtendit Plinius lib. 8. cap. 48. ſeorſum utramque nominans: *Trabeis* (ait) *uſos accipio reges: Pictas veſtes jam apud Homerum fuiſſe, unde triumphales natæ.* Quæ cum dicit, primum a trabeis pictas veſtes diſcernit: deinde illud oſtendit, pictas veſtes, non trabeas, inter ornamenta triumphalia fuiſſe. quamquam imperatorum ætate, ut prætexta, ſic toga picta conſulum in pace fuerit: quod, præter Auſonium, in Alexandro Severo Lampridius docet. Militarem habitum poſt reges crediderim trabeam fuiſſe, quo conſules in bello uterentur. id mihi venit in mentem Livii locum lib. 32. conſideranti. *Conſul,* inquit, *cum Corcyræ hibernaſſet, vere primo in continentem trabeatus ad hoſtem ducere pergit.* Propterea equeſtres turmæ, bellicam ſpeciem repræſentantes, idib. Quinct. ante cenſores tranſvehebantur. Valerius Max. lib. 2. cap. 1. *Trabeatos equites idib. Iulii Q. Fabius tranſvehi inſtituit.* Et apud Tac. lib. 3. in funere Germanici: *Præcedebant incompta ſigna, verſi faſces, atque, ubi colonias tranſgrederentur, atra plebs, trabeati equites.* Et Sueton. in Domitiano, de Equitibus R. trabea-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

…atis. Eodem veſtitu Salios quo… …acerdotes trabea uſos, Dionyſius … …. auctor eſt: ſed quia trabeas illas …ορφύρȣς, φοινικοπαρύφȣς vocat, id … purpura prætextas, puniceo colore …nis intertexto: ſatis conſtat, eum …um eſſe de tertio illo trabearum …re, quod Suetonius e purpura fa… & cocco ſacerdotibus attribuit.

…g. 55. Α᾽πότευγμα] Aberratio: … non aſſequor id, quod cupio. Cum …tius oſtendere velit Ciceroni, ſe …ta ipſius orationes imitari, Trabeæ …æ verbis id oſtenderat. Quod reji… …icero, ac potius ſibi illud ipſum a …ea opus eſſe affirmat. nam cum …ius non ſolum conſequatur, ſed …n vincat; *ſuum eſſe fruſtra conari af…t: ἀπότευγμα igitur meum*, ſub… *…eſt.* tu enim omnia, quæ vis, con…eris. quod ego non poſſum: itaque …ευγμα meum eſt, non tuum.

…ebejo] Humili, non elaborato, ſed … homines de plebe utuntur.

…btilius] Subtilitas eſt, cum accu… minuta quæque puro quodam & …lici dicendi genere perſequimur. … quæ attulimus ad illum locum epi… 4. lib. 4. *Facile cedo tuorum ſcripto… …ubtilitati & elegantiæ.*

…tpitis, aut famæ] Quæ privatæ cauſ… …on ſunt. diximus in libro noſtro …omanis Legibus.

…ilicet] Affirmantis eſt, ut epiſt. 6. … 1. & 15. lib. 15. & alibi.

…uid tibi venit in mentem] Sic libri … veteres omnes. & recte: ſic enim … quoque Cicero locutus eſt.

…atricii minorum gentium] Sic appel… …entum illi, quos in ſenatum Tar…nius Priſcus allegit. Erant autem re… … ætate ſenatores omnes, ſive majo… …, ſive minorum gentium, patricii: & … allegebatur in ſenatum, ſtatim pa… …us erat. itaque numquam dubita… …uin apud Suetonium, ubi legitur in …uſto, *Ea gens inter Romanas gentes …ta in ſenatum, mox a Ser. Tullio in …icias traducta*; verba illa, *In ſenatum*, …icenda ſint, ut plane veritati repu…ntia. nam ſi allecta eſſet in ſena-tum, quo tempore ſenatus conſtabat e patriciis: quid oportuit ſubjungere, *A Ser. Tullio in patricias traducta?* Livius.

Pag. 56. *Cum antea cenſor cum eodem fuiſſet*] Præpoſtere librarius deſcripſit. prius enim conſul, quam cenſor, Mugillanus fuit. quod Livius Dionyſiuſque declarant.

CCCXII.] Hoc ad cenſuram refero: nam conſulatus biennio anteceſſit, ut ait Livius, eoſdem, quos Cicero, auctores ſecutus. nam Verrius horum conſulatum anno urbis CCCIX, cenſuram autem anno CCCXI collocavit.

Papiſii] Antiquo more, ut *Valeſii, Fuſii.* Quinctilianus lib. 1. cap. 6.

Sella curuli] Conſules, tribuni mil., cenſores, prætores, ædiles cur. nam hi omnes curuli ſella ſedebant. prætor autem hoc toto tempore, quod a L. Papirio Mugillano ad L. Papirium Craſſum dictatorem Cicero ſignificat, unus omnino, iſque patricii generis, Romæ fuit, creari cœptus, ut faſti Capitolini teſtantur, anno urbis 387. eodemque primum anno ædiles cur. patricii creati ſunt. Dictatorem non nominavi, quia dictator ex Papiria gente ante L. Papirium Craſſum, cujus magiſter equitum fuit Papirius Curſor, nemo fuit.

Papiſius eſt vocari deſitus] *Deſiit*, cum agente verbo, *Deſitus*, cum patiente conjungitur: ſicuti *Cœpit, Cœptus eſt.*

CDXV.] Iam oſtendi, Ciceronem & Livium in annorum ſupputatione a Verrio diſſenſiſſe: itaque hic Papirius in faſtis Verrii non anno 415, ſed anno 413 dictator eſt.

K. Duilio] K, eſt *Kæſo*, unum de prænominibus Romanis, a cæſo matris utero, ut ait Feſtus, & Valerius, & Plinius. itaque ſcriberetur, C, non K: ſed, ut differret a *Cajus*, ideo ſcripſere veteres *K*: quod in faſtis Verrii videre licet. *Duilius* unica *l* ſcribo, ex lapidibus, & nummis. Cicero *Duelios*, non *Duilios*, vocatos ait in Oratore, & poſtea *Belios*. verum, ſi hoc nomen deducitur a *duis*, & a *bis*, quod idem eſt; opinari licet, in Cicerone legendum *Duilios* & *Bilios*, non *Duelios*, & *Belios*.

Curſor] Quem Alexandro Magno multi virtute æquabant; teſte Livio libro nono.

Maſo] Quartum cognomen Papiriæ gentis: jam enim Mugillanum, Craſſum, Curſorem nominavit: qui fuere omnes patricii: Turdi & Carbones plebeji, ſequentur. Ab hiſce autem Maſonibus, ſive Maſſonibus, (duplici enim *ſſ*, in veteribus libris ſcriptum hoc cognomen invenitur.) deducta eſt illuſtris familia, quæ hodieque & vivit, & viget, Maſſa. De qua permulti mentionem honeſtiſſimam fecere. Nominatur enim NICOLAVS MASSA, medica arte præſtans, a Io. Boccatio, Italico ſcriptore præcellenti. ANTONIVS MASSA, Doctor Theologus, ord. min. & pro Nicolao V. Nuncius Apoſtolicus ad Imp. Conſtantinopolitanum, honorifice nominatur in Tripartito libro Parallelorum Græce ſcripto, necdum edito, qui eſt apud Andream Londanum, I. V. C. & Equitem Ord. D. Stephani. Fuit & alter NICOLAVS, Philoſophiæ Medicinæque laude perilluſtris; a multis Principibus, Paullo præcipue III. Franciſcoque I. magnis propoſitis præmiis vocatus. qui, ſua ſorte contentus, Regum præmiis non dicam ſpretis, ſed tamen rejectis, maluit quieto otio vitam ducere, quam aulæ ſuperbos faſtus experiri. Quid ANTONIVS MASSA GALLESIVS, Iuris civilis laude præſtantiſſimus, qui Romanam civitatem conſilio ſæpe juvit, exemploque ſuo multos ad recte de patria merendum docuit? is multa ſcripſit, quæ magna ejus cum laude a ſtudioſis leguntur, I. De exercitatione juriſperitorum. II. De re frumentaria. III. De uſuris. IV. De Annatis. V. De Origine & rebus Faliſcorum. VI. De Transfugis. VII. De Exceptionibus. IIX. Contra uſum Duelli. Fuit & ANTONIVS, ejus nominis tertius, APOLLONII, qui hodieque vivit, & ſuæ virtutis medicæque artis præclara jam dedit, datque in dies expreſſa ſigna, pater. Hiſce veluti corollarium addatur LAVRENTIVS MASSA; cujus virtus quo excelſiore ſita eſt loco, eo
majus familiæ ſuæ præbet lumen. Is
apud Sereniſſ. Remp. Venetam quid
non agit, quo non & admirationem, &
ſummam conſequatur laudem? Apud
eos proceres honorificentiſſimo ſane eſt
loco. &, quod de ejus virtute, deque
eorum gratitudine libet, maxima cum
animi mei jucunditate, ominari, erit,
erit certe, cum ſuorum laborum dulces
fructus feret, &, quam ſuave ſit, ſuam
operam gratiſſimis Principibus præſta-
re, ſuopte exemplo perſpicue oſtendet.
Paucos hoſce de multis nominavi. Nam
nolui nimius eſſe in eo, in quo ſi mate-
riem ſequi vellem, charta me prius de-
ficeret. Quid militiæ laude claros?
Quot fuere? Sed hæc ſatis ſint hoc lo-
co. Ad inſtitutum noſtrum reverta-
mur.

Ædilicius] Ædilis tantum fuit: qu
vero ædilitatem honores conſequuntur
eos non eſt adeptus.

Imagines] Romani veteres majorum
imagines, e cedro factas, ut ait Servius
quod genus ligni tineas neſcit, dom
aſſervabant, eæque mortuis in funer
præferebantur.

Præter hunc Cn. Carbonem, quem Da-
maſippus occidit] L. Licinius Damaſip-
pus, prætor urbanus, qui conſulare mu
nus, abſentibus conſulibus, ſuſtineba
more majorum, convocato, velut ex ali
cauſſa, in curiam Hoſtiliam ſenatu, con
ſulares viros Q. Mucium Scævolam
pont. max. L. Domitium prætorium
C. Carbonem, Cn. Carbonis, eo ann
tertium conſulis, fratrem, ut ait Ve
lejus, ædilicium P. Antiſtium, & alic
optimatum principes, juſſu C. Marii ju
nioris conſulis, qui Præneſte obſideba
tur, occidit. Appianus hoc tribuit Bru
to prætori: ſed auctor longe certic
Cicero, præſertim in rebus, quas ipſ
vidit, aut certe per ætatem videre p
tuit. cum eo ſentit Vellejus, Valeriu
Max. & quantum ex epitome licet in
telligere, etiam Livius. Prænome
hujus Carbonis *Cajum* arbitror fuiſſ
non *Cneum*. in quo Velleji primum
deinde Ciceronis etiam teſtimonio n
tor, qui libro 3. de Orat. & Cajum a
pell.

llat, & Craſſi oratoris inimiciſſi-um. *Cui mœrori*, inquit, *qua mente il- in patriam fuit, etiam C. Carbonis, ini- ciſſimi hominis, eodem illo die mors ne- ria fuiſſet.* Quis igitur dubitare poſſit, in is Carbo, quem Damaſippus occi- t, non idem ſit, cujus Cicero nefariam ortem vocat, ipſum autem L. Craſſi imiciſſimum? quis eundem non cre- it, C. Carbonis, illius eloquentiſſimi ri, quem Craſſus accuſavit, filium iſſe? inde enim Craſſi vocatur ini- iciſſimus, quia patris inimicum ulci- i cupiebat. quod ſi quis dubitat, in- iciat Valerium Maxim. lib. 3. cap. 7. ic igitur concludo; ſi fuit ille Carbo, iem Damaſippus occidit, C. Carbonis, iem Craſſus accuſavit, filius; quod obatum ſatis, Cicerone & Valerio te- ibus, exiſtimo, neceſſe videri, ut in hac iſtola, *C. Carbonem*, non *Cneum* le- atur. Vt omittatur ea ratio, quod in ic Carbonum enumeratione, diſertus rator C. Carbo, beneque de rep. ſen- ens, quam ob cauſſam Damaſippus im juſſu Marii junioris interfecit, ſi- ntio præteriri non debuit: præteritur item, niſi hoc loco nominetur. Ad- ingam, quæ de eo ſcripta ſunt in Bru- o: *In eodem numero ejuſdem ætatis C. Carbo fuit, illius eloquentiſſimi viri filius, on ſatis acutus orator, ſed tamen orator umeratus. erat in verbis gravitas: & icile dicebat: & auctoritatem natura- m quandam habebat oratio.* Idem eſt, e quo ſic in Oratore: *Me ſtante C. Carbo C. F. tribunus pleb. in concione dixit is verbis: O M. Druſe, (patrem appel- o) tu dicere ſolebas, ſacram eſſe rempub., uicumque eam violaviſſet, ab omnibus eſſe i pœnas perſolutas. patris dictum ſapiens emeritas filii comprobavit.* Quibus duo- rum locorum teſtimoniis tria conſtant, primum de prænomine Cajo, tum de patre eloquentiſſimo, id eſt, eo, quem L. Craſſus accuſavit, poſtremo de opti- mo ejus erga remp. ſenſu. Non vereor, ne nimis prolixa narratio videatur, ſi hoc addam, verum eſſe non poſſe, quod Vellejus prodidit, hunc C. Carbonem, quem Damaſippus occidit, Cn. Carbo- nis, qui ter conſul fuit, fratrem fuiſſe: cum Cajus Cajo patre, ut jam oſtendi, Cneus, ut faſti Capitolini declarant, Cneo patre ſit natus. Patruelem fuiſſe, non germanum, fortaſſe aliquis dixerit. Quo argumento? nam Cnei pater Cneus fuit: at Caji pater Cajus fratrem nullum habuit, cui Cneo prænomen fuerit. probatur ipſo teſte Cicerone, vel in hac epiſtola, *Tres* (inquit) *illi fratres fuerunt, P. C. M.* Duos Cajo, quem in- fra dicit a Craſſo accuſatum, fratres ad- didit, Publium, & Marcum: Cnei nul- la mentio. Addo illud, quod Cnei ter conſulis pater ſeorſum a Cajo, quem Craſſus accuſavit, procul nominatur in eo loco: *Pater ejus, accuſatus a M. An- tonio, ſutorio atramento abſolutus putatur.* nam, ſi frater eſſet; ſine dubio vel ante eum proxime, vel poſt eum ſtatim, nul- lo interpoſito Carbone, nominatus eſ- ſet. Sic igitur ſtatuendum videtur; aut illa duo verba, *Conſulis fratrem*, gloſſe- ma apud Vellejum eſſe, additum ab im- perito homine; aut ipſum etiam Vel- lejum, quod tamen haud libenter cre- diderim, in hiſtoria peccaſſe, deceptum fortaſſe ſimilitudine prænominis, & in- teritus: quia C. Carbonem alterum, Cnei ter conſulis fratrem, militarem diſciplinam, corruptam civilibus bellis, emendare conantem, ab exercitu in- teremptum annalium litteræ prodide- runt: ut ex Valerio Max. lib. 9. cap. 7. licet intelligere.

Cognovimus Cn. Carbonem] Hic non eſt Cn. Carbo, ter conſul, qui nomina- tur infra. poteſt autem eſſe, quem ele- gantis conventus auribus minime di- gnum, turbulentis vero concionibus aptiſſimum fuiſſe, auctor eſt Cicero in Bruto.

Nihil dico] Parcendum amico putat; ſed, quid ſentiat, apparet ex eo, quod improbitatis, uno excepto, quem Da- maſippus occidit, Carbones omnes jam damnavit.

Illi] Cum quadam emphaſi. illi, in- ſigni omnes improbitate. ſunt autem hi tres fratres Carbonum, qui nomi- nantur in hac epiſtola, vetuſtiſſimi: adeo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ut eos Cicero per ætatem cognoſcere non potuerit.

Pag. 57. *Fugit Marcus ex Sicilia*] Cum in ea prætor, aut quæſtor, aut legatus eſſet. Hoc totum alii attexunt ad ſuperiora, & legunt, *Fur magnus ex Sicilia*; non attendentes, ſi ita legatur, de tribus fratribus Marcum prætermitti.

Cajus] Carbonum omnium eloquentiſſimus, popularis primum, deinde optimatum defenſor.

Accuſante] Iam conſularem.

L. Craſſo] Annos nato XIX. ut auctor eſt Tacitus in dialogo de Orat.

Cantharidas] Succus cantharidis, qui vermis viridis eſt, epotus interimit. Tuſc. 5. *Theodorus Lyſimacho mortem minitanti, Magnum vero, inquit, effeciſti, ſi cantharidis vim conſecutus es.* Et Ovidius in Ibin:

Cantharidum ſuccos, dante parente, bibas.

De hoc in Bruto his verbis: *Vtinam in Tib. Graccho, Cajoque Carbone talis mens ad rempub. bene gerendam fuiſſet, quale ingenium ad bene dicendum fuit. profecto nemo his viris gloria præſtitiſſet. ſed eorum alter propter turbulentiſſimum tribunatum ab ipſa rep. eſt interfectus: alter, propter perpetuam in populari ratione levitatem, morte voluntaria ſe a ſeveritate judicum vindicavit. ſed fuit uterque ſummus orator: atque id memoria patrum teſte dicimus.*

Tribunus pl. ſeditioſus] *Seditioſe*, ut ait Cicero pro Milone, *P. Africanum in concione interrogavit, quid de Ti. Gracchi morte ſentiret. Idem rogationem promulgavit, ut eundem tribunum pl. quoties quidem vellet, creari liceret. quam rogationem Africanus minor diſſuaſit, C. Gracchus ſuaſit: ſed Africanus tenuit.* Epitome. Seditioſum fuiſſe, oſtendit etiam in Lælio, cum ait: *Carbonem quoque propter recentem pœnam Tib. Gracchi ſuſtinuimus.*

Vim attuliſſe] Idem ſcripſit in epiſt. ad Q. fr. lib. 2. ſed libro 2. de Orat. non ei vim Carbonem attuliſſe, ſed conſcium ſignificat fuiſſe. ejus autem mortis culpa in Semproniam uxorem Gracchorum ſororem, a pluribus confertur. unde illud in Somnio Scipionis; *Si impias propinquorum manus effugeris.* Carbonem & Semproniam in eo ſcelere conjungere Cicero videtur in lib. de Amic. *Hunc*, inquit, *etiam poſt mortem ſecuti amici & propinqui, quid in P. Scipionem effecerint, ſine lacrumis non queo dicere.*

Hoc vero] Cn. Carbone, qui ter conſulatum adeptus acerrime contra Sullam pugnavit: poſtremo victus, & Italia pulſus, in Sicilia a Pompejo occiſus eſt. Plutarchus, Appianus, Valerius Max.

Pater ejus] Cn. Carbo, ut Capitolini lapides teſtantur. & is fortaſſe, qui cum Metello Caprario conſul fuit. nam de illius dignitate argumentum capio ex accuſatione M. Antonii, oratoria laude clari. non enim ignobilem, aut humilem civem accuſaſſet: cum præſertim & L. Craſſus conſularem virum, C. Carbonem, eloquentia præſtantem, adoleſcentulus jam accuſaſſet.

Sutorio atramento abſolutus putatur] Sutorium atramentum Græci Χάλκανθον vocant. Galenus lib. 13. meth. c. 20. nominat inter ea pharmaca, quæ non leviter nocendi vim habent: quam ille δύναμιν φθαρτικὴν appellat: ſubjungitque non tuto medicamentis immiſceri, quæ per os aſſumuntur. itaque licet opinari, Carbonem hunc, ſumpto atramento ſutorio, voluntaria morte damnationis a judicio liberatum. Non ignoro, quibuſdam, *abſolvi atramento ſutorio*, quaſi proverbium eſſe viſum: ut dixerit Cicero, abſolutum quidem, ſed (ut opinio fuit) corrupto judicio: quod, ut obſcuræ ſunt litteræ atramento ſutorio conſcriptæ, ſic obſcuræ fuerint judicum ſententiæ. Horum probanda ne ſit, an condemnanda opinio, alii viderint.

Ad patres, cenſeo, revertare] Patres dicti centum illi, ex quibus ſenatum Romulus conſtituit: qui omnes ingenui fuere. nam reliquos, qui ab initio urbis Romæ cum Romulo fuere, patrem, & avum liberos ciere non potuiſſe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Livii verba libro 10. ſignificant. q d Cincius quoque ſenſiſſe videtur in li o de Comitiis, qui non exſtat, ſed e hæc apud Feſtum mentio eſt: *Pa-os, Cincius ait in libro de Comitiis, eos llari ſolitos, qui nunc ingenui vocen-* Et quia per annos multos patriciis um gentibus curia patuit; propterea *es* appellat hic Cicero, cum de patri- loquatur: licet ejus ætate, atque o multis ante ſæculis, plebejis etiam iliis ſenatoria dignitas impertire-, & ideo patres plebejis quoque fa-iis orti dicerentur. Reſpexit igitur priſca tempora, cum aditus in cu-n ſolis patriciis daretur. Suetonius que in Iulio, *Clodium*, inquit, *a pa-us ad plebem tranſire conantem, eodem , horaque nona traduxit. A patribus* t, pro, *a patriciis*.

evertare] Quia Pætus plebejum ſe dixerat, opinatus omnes Papirios ſe plebejos; malo, inquit, patricium ſſe, ducta origine a patriciis, non a bejis. Supra: *Patriciorum imagines eas, volo.*

mportuni] Non modo qui agit ali-d alieno tempore, ſed etiam qui a-, quod non debet, *importunus* eſt. . 1. de Fin. *Filium morte multavit: ſi cauſſa, nollem me ab eo ortum, tam im-uno, tamque crudeli.* In Piſonem: *A-al ex omnium ſcelerum importunitate retum.* Pro Cluentio; *Importunita-matris a filii capite depellite.*

EPISTOLA XXII.

Mo verecundiam] Platonis, in lo-quendo.

Vel potius libertatem loquendi] Aut per jocum dicit: aut legendum, *ii potius libertatem.* Alioqui pugnan-loqueretur. nam infra, *Ego*, inquit, *o, & ſervabo (ſic enim aſſuevi) Pla-s verecundiam.* Et hanc ſententiam, rehenſa Stoicorum & Cynicorum rtate, accurate defendit lib. 1. Off. *vero audiendi ſunt* (inquit) *Cynici, ſi qui fuerunt Stoici pæne Cynici, qui rehendunt, & irrident, quod ea, quæ pia re non ſunt, verbis flagitioſa dica-mus; illa autem, quæ turpia ſint, nominibus appellemus ſuis. latrocinari, fraudare, adulterare, re turpe eſt, ſed dicitur non obſcene: liberis dare operam, re honeſtum eſt, nomine obſcenum. pluraque in eam ſententiam ab eiſdem contra verecundiam diſputantur.* Eſt igitur feſtiva correctio, ad Pæti gratiam inducta, quaſi aſſentandi cauſſa: & eodem ſpectant illa, quæ ſequuntur de ſchola Stoica, ut verbi turpitudinem, quod Pætus effutierat, Stoicorum auctoritas quodam modo tegeret.

Zenoni] Zenones octo nominat Laertius, primum Eleatem, qui Parmenidem audivit, ut ait Suidas, & Dialecticam invenit, ut Ariſtoteles. Mira fuit in cruciatibus patientia, utpote qui, detecta conjuratione, cujus ipſe auctor fuerat, perpeti omnia maluerit, quam conſcios delendæ tyrannidis indicare: quos ne nominare cogeretur, præciſam dentibus linguam in os Neoclis tyranni conſpuit. Tuſc. 2. & Laertius. Alter fuit Zeno Citiæus, e Cito, Cypri inſulæ opido, Polemonis auditor, Stoicæ ſectæ conditor, & princeps, ut inquit Cicero pro Murena, & in Orat. & lib. 3. de Fin. & Strabo lib. 14. & Laertius in vita. is Athenienſibus ita carus fuit, & auctoritatis tantæ, ut apud eum claves urbis deponerent, aureaque ipſum corona ornarent, & imagine ærea. Hic eſt, quem hic Cicero nominat, & in Lucullo his verbis: *Zeno inventor & princeps Stoicorum fuit.* Et Acad. 1. *Zeno nullo modo is erat, qui, ut Theophraſtus, nervos virtutis incideret, ſed contra, qui omnia, quæ ad beatam vitam pertinerent, in una virtute poneret, nec quidquam aliud numeraret in bonis.* Idem lib. 4. de Fin. Poſtremus a Laertio nominatur Sidonius Zeno Epicureus: quem Cicero audivit, ejuſque mentionem facit in Lucullo, & Acad. 1. in extremo, & lib. 1. de nat. deor. & Tuſc. 3.

Homini mehercule acuto] Acumen Stoici Zenonis laudat & in Acad. 1. *Zeno (inquit) cum Arceſilam anteiret ætate, valdeque ſubtiliter diſſereret, & peracute moveretur, corrigere conatus eſt diſciplinam.* epiſt. 22. lib. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Pag. 58. *Academiæ noſtræ*] Academia duplex, vetus, & nova: vetus a Platone inſtituta, mox culta a Speuſippo, Xenocrate, Polemone, Cratete, Crantore: nova, ab Arceſila, Carneade, Lacyde.

Magna rixa] De fine bonorum & malorum: cum Stoici unam virtutem ſequantur, cetera contemnant omnia; Academici vero virtutem quidem rebus omnibus præferant, honoribus tamen, divitiis, valetudini, aliiſque tum fortunæ, tum naturæ muneribus locum relinquant. Hanc rixam Cicero in Lucullo oſtendit his verbis: *Aut Stoicus conſtituatur ſapiens, aut veteris Academiæ. utrumque non poteſt. eſt enim inter eos non de terminis, ſed de tota poſſeſſione contentio; nam omnis ratio vitæ definitione ſummi boni continetur: de qua qui diſſident, de omni ratione vitæ diſſident.* Et Acad. libro primo multa in hanc ſententiam. Divus Auguſtinus lib. 3. contra Academicos recitat hæc verba Ciceronis: *Contra Stoicos potiſſimum Academicorum exarſit ingenium.*

Placet Stoicis, ſuo quamque rem nomine appellare] Attigit hoc lib. 1. Off. vide & Ariſtotelem lib. 3. Rhet.

In re non eſt] Sextus Empiricus, a Zenone Stoico ne præpoſteram quidem Venerem improbatam eſſe, lib. 3. Pyrrh. c. 24. oſtendit his verbis: *Illum Achillis erga Patroclum ardentem amorem ad hoc referunt nonnulli. quod cur mirum ulli videatur? cum & Cynici Philoſophi, & Zenon Citiæus, & Cleanthes, & Chryſippus indifferens eſſe dicant.* Et paulo poſt: *Stoicos audivimus dicentes a ratione non abhorrere, cum meretrice congredi, aut quæſtu meretricio vitam ſuſtentare.* Et infra: *Zeno Citiæus non alienum a ratione dicit eſſe, matris naturam ſuæ affricare: quemadmodum nec aliam corporis ejus partem manu fricare, malum ullus eſſe dixerit. Cum præterea deteſtabile ſit apud nos αἰχρουργεῖν, Zeno approbat.* Et cap. 25. *Stoicorum ſectæ princeps Zeno ἐν ταῖς διατριβαῖς, id eſt, in libris de inſtitutione puerorum, cum alia ſimilia, tum vero hæc dicit: Dividere nihilo magis, nec minus pueros adamatos, quam non adamatos, nec feminas, quam mares, non enim ſunt alia, quæ pueros adamatos, aut non adamatos, nec feminas, aut mares deceant: ſed eadem illos decent.*

Ille in Demiurgo modo] Ille, non eſt Poeta, qui Demiurgum tragœdiam ſcripſit, ſed hiſtrio, id eſt Roſcius. Demiurgum autem ſcripſit Turpilius: ut ex Nonio licet cognoſcere.

Modo] Si Ciceronis verbum eſt, actam paullo ante hanc tragœdiam, cogimur credere. in quo equidem hæreo. nam ex eo ſequetur, vixiſſe Roſcium paullo ante: de quo ſubjungitur: *Meminiſti Roſcium.* quod ſi ita eſt; hanc epiſtolam aliquot annis ante civile bellum ſcriptam eſſe, neceſſario putabimus. nam Roſcius ante orationem pro Archia Poeta habitam e vita deceſſit: quod ipſa indicat oratio, quæ habita eſt, quantum aſſequi conjectura licet, Silano & Murena coss. id quod ipſa oratione examinanda lector intelligens judicabit. Aut igitur hanc epiſtolam paullo poſt orationem pro Archia ſcriptam eſſe dicamus; quod mihi parum ſit veriſimile; cum cæteræ ad eundem omnes Cæſare dominante ſcriptæ ſint: aut aliter diſtinguamus, nempe ſic; *Vt ille in Demiurgo: Modo (forte noſti canticum, meminiſti Roſcium) ita me deſtituit nudum.* Vt, *Modo*, Poetæ verbum ſit.

Noſti canticum] Canticum agere hiſtrio dicebatur, cum ipſe quidem corporis motus tibicinis modis congruentes dabat, alius autem ante tibicinem canebat. id fiebat, ſi ſolus hiſtrio loqueretur: nam, ſi duo vel plures (id Livius initio libri 7. *Diverbium* vocat) tunc & canebat idem hiſtrio, & ad cantum motus accommodabat.

Roſcium] Summum in actione ſcenica. ex eo natum, ut *Roſcius* appellaretur, quicumque aliqua arte aut facultate excelleret.

Deſtituit nudum] In Demiurgo comœdia. querebatur neſcio quis nudum ſe a muliere deſtitutum.

Re impudentior] Quia ſuberat hoc: ereptam ſibi habendæ rei cum ea muliere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

re poteſtatem.

Pag. 59. *Sed etiam in tragœdiis*] In ibus major, quam in comœdiis, gra- tas requiritur.

Quæ mulier una] Quænam eſt, quæ m viro concumbit?

Vſurpata duplex cubile] Hoc proxime quitur poſt illud, *Quæ mulier una?* m verba ſunt mulieris de pellice que- ntis. & fortaſſe loquentem hæc Poe- induxerat Theben, uxorem Alexan- i, Pheræi tyranni: quem arbitror in- nominari. hæc enim, ut Cicero l. 2. ff. prodidit, propter pellicatus ſuſpi- onem virum interfecit. *Vſurpata*, ver- um deponens temporis præteriti: cum men, *Vſurpo*, ſit uſitatius, quam *Vſur- or*: ut, *Iuratus*, a *Iuro*. Legimus etiam pud Gel. & Macrob. *Q. Mucium juriſ- nſultum dicere ſolitum; Non eſſe uſurpa- m mulierem, quæ cum Kal. Ian. apud irum matrimonii cauſſa eſſe cœpiſſet, ante em quarto Kalendas Ian. ſequentes, ſurpata eſſet.*

Pheræi, &c.] Opinor hoc eſſe ex ea- em tragœdia, ſed aliquanto poſt illa uperiora. nam illa in pellicem, hæc in dulterum dicuntur.

Virginem me quondam invitam per vim iolat] Poteſt hoc eſſe ejuſdem Thebes n Alexandrum tyrannum. *Violat*, mo- eſte dixit. antiqui enim, ut lib. 5. de ing. Lat. ſcripſit Varro, *Violavit virgi- nem*, pro *Vitiavit*, &, *Cum muliere fuit*, pro *Concubuit*, modeſte dicebant.

Idem ſignificat] Alterum verbum eſt, idem ſignificans, quod *violo*: ſed, illud Poeta ſi dixiſſet, nemo tuliſſet. er- go non eſt in re flagitium: nam in co- mœdiis & tragœdiis, licet verbis tectis, res tamen ipſa narratur.

Alterum] Obſcenum verbum, quo diſſoluti homines pro *Violo* libere utun- tur.

Alieno nomine] Proprium nomen, podex: alienum, anus: a vetula: quod utrique ſimilis deformitas & fœditas. ſignificatio diverſa cognoſcitur in omni caſu, præterquam in eo qui regit, & eo qui accuſat. nam *anus*, & *anum*, pro po- dice, & vetula, æque dicitur: ceteri ca- ſus differunt.

Ne alieno quidem] Appelles.

Peniculus] In antiquis libris & *Pe- niculus* eſt, & *Penicillus*. Feſtus *Penicu- lum* appellat, quo calceamenta tergen- tur: & ait a pene deductum, id eſt, cauda. Plautus quoque in Men. act. 1. *Iuventus*, ait ſub perſona Paraſiti, *no- men fecit Peniculo mihi, Ideo quia menſam quando edo, detergeo.*

At vero] Malim, *Et vero*. non enim hoc adverſatur, ſed conſentit proximis ſuperioribus verbis. & alibi ſic Cicero locutus. unus omnino vetus liber ha- bet, *Vt Piſo.*

Ille Frugi] Qui ſine ornatu ſcripſit hiſtoriam: ut lib. 2. de Orat. & lib. 1. de leg. & Tuſcul. 3. *Frugi* autem, a mo- ribus appellatus.

In Annalibus ſuis] Quorum ex lib 5. Priſcianus verba quædam recitat li- bro 10.

Peni] Libidini, quæ pene exerce- tur.

Suo nomine] Mentulam. Infra, *Quam multa ex uno verbo tuo.*

Quia multi] Subaudi, *penem nomi- narunt.*

Pag. 60. *Cum nos*] Qui hoc pronun- ciabat, videbatur dicere, *Cunnos.* quod obſcenum eſt. hinc opinor ſatis patet, mendoſe veteres pronunciaſſe, *Cun*, pro *Cum*, ſequente littera *n.* quam ob cauſ- ſam dixere, *Nobiſcum*: ne dicerent, *Cun nobis*; & ita *Cunni* mentio probas aures offenderet. Hoc vitium Cicero notavit in Oratore. *Quid illud*, inquit, *non olet, unde ſit, quod dicitur, cum illis, cum autem nobis non dicitur, ſed nobiſcum? quia, ſi ita diceretur, obſcenius concurre- rent litteræ, ut etiam modo, niſi Autem interpoſuiſſem, concurriſſent. ex eo eſt, me- cum, & tecum, non, cum me, & cum te: ut eſſet ſimile illis, vobiſcum, atque nobiſ- cum.* Pervenit hoc vitium ad ætatem Quinctiliani: nam hæc ſcripſit lib. 8. *Iunctura deformiter ſonat: ut, ſi Cum hominibus notis loqui nos dicimus, niſi hoc ipſum, hominibus, medium ſit, in præfata videmur incidere.*

Hanc culpam majorem, an illam di- cam]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

cam] Dupliciter peccaſſe conſularem illum, quidam putant; cum dixit, *Culpam*, & *An illam:* quod in, *Culpam*, prior ſyllaba obſcenam corporis partem indicare videatur; *An illam* vero parum verecunde dictum ſit, quia tres primæ litteræ, *An i*, *anum* referant; quam corporis partem, quia turpis eſt, ideo natura avertit ab oculis. Ego in, *Culpam*, vitium nullum agnoſco. alioqui obſcene loqueretur, quicunque *Culpam* nominaret. in, *An illam*, videtur eſſe turpitudo: quam Cicero vitandam cenſet: hodie tamen vitio non datur, ſi quis ita loquitur.

Liberis dare operam] Operam in eo ponere, ut filii generentur.

Quam honeſte dicitur] Id eſt, honeſte plane dicitur: tum quod honeſta res eſt: tum etiam, quod ejus operæ nomen aperte non dicitur. lib. 1. Off. *Liberis dare operam, re honeſtum eſt, nomine obſcenum.*

Connus] Quod nomen una tantum littera diſtat a *Cunnus*, nec tamen obſcenum eſt. Plato eum nominat in Epitaphio.

Bini] Apparet, vel, *Vini*, pro *Bini*, dixiſſe veteres Romanos; quod quidem audientibus nihil differre videtur a Græco *βινῶ*: vel, cum Græca verba à *β* incipientia pronunciarent, pro *β* nominaſſe Latinam litteram *B*. nam, ſi flagitium eſt in, *Bini*, nimirum id eſt, quia non differt a Græco *βινῶ*. aut igitur *Bini*, per *β* Græcum, aut *βινῶ* per *B* Latinum pronunciabant.

Idque tu facis] Βινῶ, eſt, *Concumbe*, a *βινέω*. cum ergo tibi dico, *Bini*, tu concumbis: quaſi ego tibi Græce locutus, imperaverim, ut concumberes: cum tamen ego Latine dixerim, non Græce.

Non licet] Quia, *mentula*, dicerem: quod obſcenum eſt.

Non potes] Quia diceres, *pavimentula:* in quo verbo *mentula* nominatur.

Non honeſtum verbum eſt diviſio] Tunc eſt honeſtum cum ſimpliciter ſignificat, *ſeparatio:* obſceni enim tunc nihil ineſt, & uſurpatur conſuetudine communi: ut, *dividere lignum, fundum, hereditatem*, ſimilia. honeſtum autem tunc non eſt, cum dicimus, *dividere puerum:* ut Græci quoque loquuntur: dicunt enim διαμερίζειν τὰ παιδικά, pro, dividere & ſtuprare pueros adamatos. & ita locutum eſſe Sextum Empiricum libro 3. Pyrrh. cap. 25. animadverti. idemque cap. 24. cum ageret de maſcula Venere, ſine probro apud quaſdam gentes uſitata, ut apud Germanos, & Thebanos, hæc ſubjungit: *Merionem Cretenſem* (Merionem illum, Homerico verſu notum, Idomenei, Cretenſium ducis, aurigam appellat) *ita vocatum ajunt ad expreſſam conſuetudinis Cretenſium ſignificationem.* Hæc Sextus, ex opinione eorum, qui Merionis nomen ἀπὸ τοῦ μερίζειν τοὺς παῖδας, deductum putabant, qui Μηριόνης, Ionica lingua ε in in η converſa, ab Homero vocatur. Videtur huc ſpectaſſe Plautus in Aul. ambigua tamen ſignificatione, ut eſt in hoc genere facetus, cum dixit: *Me quidem hercle (dicam palam) non divides.* Et ibidem: *Poſt, ſi quis vellet te, haud non velles dividi.*

Cui reſpondet intercapedo] *Reſpondet*, pro ſimile eſt: ut *Reſpondet Rhetorica dialecticæ:* quod Ariſtoteles initio Rhetoricorum dixerat, ἀντίστροφον. Vt *diviſio*, inquit, ſic *intercapedo* & honeſtum, & obſcenum poteſt eſſe verbum: honeſtum, ut intercapedo temporis, litterarum, id eſt, intervallum; obſcenum, ut in patiente puero. agens enim dividit, patiens intercipit, turpiſſima & exſecranda libidine.

Pag. 61. *Num obſcena ſunt*] Non ſunt. dixit enim, *Non honeſtum verbum eſt diviſio?*

Honorem non præfamur] Cum tamen res nefaria ſit. *Præfatur honorem*, qui turpe aliquid dicturus, excuſandi ſui gratia verbis utitur veniam petentibus, ut, ignoſce, pace dicam tua, & ſimilibus.

Aurelia, aut Lollia] Scortis nobilibus.

Batuit, inquit, impudenter: depſit, multo impudentius] *Batuere*, & *Depſere*, cum

cum non obſcena proprie ſint verba; nam illud eſt, verberare, vel pugnare; hoc, ſubigendo tenerum reddere; ad obſcenam tamen ſignificationem transferuntur. *Batuere* enim ſic accipitur pro βατεύειν, ut, *bini*, pro βινεῖν. eſt autem βατεύειν, cum mares inſiliunt feminas rei Venereæ cauſſa. quo verbo Theocritus uſus eſt. *Depſere* vero, eſt ſubigere, miſcere. id perſpicue docet Nonius. *Condepſere* (ait) eſt commiſcere, a Græco tractum δέψω. Hom. Odyſſ. μ, Κηρὸν δεψήσας μελιηδέα. Pomponius Nuptiis: *Partem inſipui, concluſi, condepſui. Depſere* igitur & honeſtum, & obſcenum eſſe poteſt. honeſtum eſt, apud Catonem & Varronem; obſcenum, non agnoſcitur exemplis: ſed hic ſufficere videtur Ciceronis locus; cum ait: *Iam non etiam obſcena verba pro obſcenis ſunt, Batuit*, inquit, *impudenter: depſit, multo impudentius.* Præterea videtur Catullus dixiſſe, *Patrui perdepſuit ipſam Vxorem:* non, *Perdeſpuit.* quem locum Ioſephus Scaliger, ſummo adoleſcens ingenio, dignus plane Iulio Cæſare patre filius, emendavit. Eſt autem multo impudentius, *depſere*, quam *batuere:* quia turpius eſt, ſubigere, quam inſilire. *batuit* enim, id eſt inſilit, qui rem Veneream habere vult: *depſit* vero, id eſt, ſubigit, ἀπὸ τοῦ δεψεῖν, qui libidinem ipſam exercet.

Pag. 62. *Stultorum plena ſunt omnia*] Dicitur hoc ex perſona Stoicorum, ut illud ſupra: *Vides igitur nihil eſſe, niſi ineptias; turpitudinem nec in verbo eſſe, nec in re: itaque nuſquam eſſe.* Infra vero ut oſtendat Cicero, ſe non ea dixiſſe, quæ ipſe probet, ſed ea, quæ Stoici ſentiant, *Habes*, inquit, *ſcholam Stoicam.* Ineptias igitur & ſtultitiam Stoici putabant, ſi quis verecundiam in loquendo ſervaret, cum nec in verbis, nec in rebus turpitudo eſſe videretur, ſed eſſet rerum omnium ἀδιαφορία quædam.

Alio loco] Cum loquimur de teſtibus virilibus.

Non nimis] Etſi, *nimium*, non probatur: tamen, *non nimis*, non pro eo ponitur, quod infra *nimium* ſtatim eſt, quod eſt multum, verum pro eo, quod a nimio longe diſtat; id eſt pro parum. ſic in Divinatione in Verrem: *Statuere debetis, Q. Cæcilium non nimis hanc cauſſam ſevere, non nimis accurate, non nimis diligenter acturum.*

Colei Lanuvini] Familia Lanuvina, ſic appellata, vel familiæ cognomen.

Cliternini non honeſti] Quia familia Coleorum ibi non eſt: & ideo, *Cliterninos coleos* qui dicit, non familiam, ſed teſtes viriles dicit. Vtrique autem populi, Lanuvini & Cliternini, ſunt in Latio. *Coleorum* vocabulo uſus eſt Laberius, apud Nonium.

Suppedit, flagitium eſt] Quia, cum deducatur a *pedo*, ſignificat, crepitum ventris emittere.

Non reprehendes] Quia valetudinis gratia itur ad balneum: & ideo, in balneo pedere, flagitium non eſt.

Habes ſcholam Stoicam] Quæ a Stoicis in ſchola diſputantur.

Ὁ σοφὸς εὐθυῤῥήμων ἐστι] Sapiens recte loqueris. opinor contra ſcholam Stoicam hoc eſſe. ut dixerit Cicero: Stoici ſuperiora illa diſputant: mihi autem hoc videtur, ſapientem ita loqui debere, ut obſcenitatem vitet: quod ego facio, Platonis verecundiam ſervans.

Pag. 63 *Ex uno verbo tuo*] Quia Papirius in epiſtola ſua *mentulam* nominarat, ex eo verbo occaſionem exponendæ Stoicorum ſententiæ de libertate loquendi Cicero ſumpſit.

Adverſus me] Levius eſt, quam *contra.* nam *contra*, nocendi voluntatem oſtendit: *adverſus*, interdum eſt ſine contraria, vel etiam cum bona voluntate. Ad Attic. epiſt. 3. l. 10. *Vnum te puto minus blandum eſſe, quam me: aut, ſi uterque noſtrum eſt aliquando adverſus aliquem, inter nos certe numquam ſumus.* Terentius in Andr. *Id gratum fuiſſe adverſum te, habeo gratiam.* Quod ait Donatus eſſe, *penes te.* Et illud ejuſdem in eadem fabula: *Opus eſt aut hunc cum ipſa, aut me aliquid de illa adverſum hunc loqui: adverſum* pro *apud* eſſe poſitum, idem Donatus opinatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Audere] Et hoc indicat, Ciceroni non placere libertatem loquendi. quod ſequentibus quoque verbis declaratur.

Platonis verecundiam] Quam ſuis in ſcriptis Plato ſervavit.

Etiam crepitus] Non modo verba.

Honorem] Habere volui.

Kalendis Martiis] Quem præcipue diem matronas, Iunoni dicatum, cum religione coluiſſe, lib. Sat. 1. ſcripſit Macrobius. Hinc Plautus in Milite: *Da mihi vir, Kalendis quæ mittam, eum Martiæ venerint*: quem verſum ſine cauſſa immutarunt poſtea impreſſores tranſalpini, hoc modo: *Da mi vir Kalendis meam quod matrem juverit.* Ovidius Faſt. lib. 3. & Servius in Virg. lib. 8. cur Kalendas Martias matronæ colerent, cauſſam exponunt.

EPISTOLA XXIII.

CUm certum ſciam] De die. nam ire omnino conſtituerat: ut infra.

Silva Gallinaria] Varro lib. 3. de re r. *Silva*, inquit, *Gallinaria, a gallinis ruſticis dicta, eſt in mari Tuſco, ſecundum Italiam, contra montes Liguſticos.* Et Strabo libro 5.

Ex pedibus laborares] Quæ *podagra* dicitur: *chiragra* vero, cum ex manibus laboramus. *Pedum doloribus affici*, epiſtola 19. lib. 6.

Et viderem te, & viſerem] *Viſerem*, dixit, vel quia Pætus ægrotabat, vel quia domum crebro ad eum ire Cicero volebat, ut apud eum cœnaret.

Arthriticum] Articulis ita laborantem, ut cœnam apparare non poſſit.

EPISTOLA XXIV.

Pag. 64. *MAgnæ curæ ei ſalutem meam fuiſſe*] Quia conſilia de opprimendo Cicerone inita Rufus ad Pætum detulit, Pætus ad Ciceronem ſcripſit.

Vt debet, valet plurimum] Sic ep. 19. lib. 2.

Aquini] Opidum eſt in Latio.

Fabrateriæ] In Campania. Priſcianus lib. 2. *In teria deſinentia ſimiliter faciunt, Fabrateria, Fabraternus.*

Conſilia ſunt inita] Ab Antonio.

De me] Opprimendo.

Inaudiſſe] Inaudimus occulta. Cicero Panſæ: *Quorum erupit illa vox, de qua ego ex te primum inaudieram.* Et Plautus in Aul. *Credo ego jam illum inaudiſſe, mihi eſſe theſaurum domi.*

Moleſtus] Acerbiſſimis enim, quæ exſtant, orationibus Antonium inſectatus eſt.

Pag. 65. *Ea fortuna reip. ſit*] Occiſo enim Cæſare, nondum tamen ſuum jus reſpub. recuperaverat. epiſt. 1. lib. 12.

Itare deſiſſe] Propter frigus.

Quod ſolebas] Amicos ad cœnam invitare.

Cum habebas quos imitarere] Vivo Cæſare, cum Hirtius & Dolabella cœnas darent. epiſt. 16.

Non multum proficiebas] Quia illorum cœnæ copioſæ, tuæ pertenues erant.

Spurina] Veſtriciæ gentis, ut lib. 18. auctor eſt Tacitus, haruſpex fuit, qui futura prædiceret. Hic Cæſarem monuit, ut caveret idus Martias, quibus poſtea eſt interfectus. Suetonius.

Magnum periculum ſummæ reipub.] Iocus eſt.

Ad ſuperiorem conſuetudinem] Itandi ad cœnas.

Cum Favonius flaret] Qui flare incipit ineunte vere.

Frigus] Quod quia ferre non potes, ideo ad cœnas itare deſiiſti.

Ferre] Luſit in verborum ſimilitudine, *Ferri*, & *Ferre*.

Cum viris bonis, jucundis, amantibus tui] Sic locutus epiſt. 21. lib. 5.

Communitatem] Vt ſimul vivatur, animuſque remittatur ſermone familiari. Placet aliis, *Comitatem*: ſed libri veteres adverſantur omnes.

Philoſophando] Ab eo loco, *Nihil eſt aptius vitæ.*

Ad cœnas] Non ut cœnas ipſe des, ſed ut apud alios cœnes. Subjungit enim: *Cura ut valeas: id, foris cœnitando, facillime conſequere.*

Pag. 66. *Vt mei cives ſalvi liberique ſint*]

ſint] Scriptam eſſe epiſtolam poſt Cæſaris necem, ex hoc loco intelligitur.

Monendi, agendi, providendi] Quæ tria poſtulantur ab optimo cive.

Vita mihi ponenda ſit] Quod accidit. juſſu enim Antonii triumviri ob remp. recte adminiſtratam eſt interfectus.

Præclare actum mecum putem] *Non peßime actum*, dixit Sulpicius epiſt. 5. lib. 4. *præclare* autem *agi cum eo*, veteres dicebant, qui fortuna uteretur optima.

EPISTOLA XXV.

SVmmum me ducem] Ironia.

Pyrrhi libros, & Cineæ] Pyrrhus Epirotarum rex fuit, Cineas ejus legatus. utrumque ſcripſiſſe libros de re militari, ex Plutarcho & Æliano perſpicuum fit.

Meliorem] Jocus. equites enim contra naves nihil poſſunt.

Κύρȣ παιδείαν] Inſtitutionem Cyri Perſarum regis, quam octo libris Xenophon expoſuit, non ad hiſtoriæ fidem, ut ait Cicero in epiſtola ad Quinctum fratrem, ſed ad effigiem juſti imperii: itaque perpetuam in illo felicitatem fingit, mortemque tranquilliſſimam, & omnis expertem doloris ac moleſtiæ: cum Herodotus contra, & Juſtinus, interfectum a Tomyri, Scytharum regina, cum ducentis Perſarum millibus, memoriæ prodiderint. Scripſit autem hos libros commotus duobus primis Platonis libris de optimo ſtatu reipubl. qua de re ſic Gellius lib. 14. cap. 3. *Xenophon inclyto illi operi Platonis, quod de optimo ſtatu reip. civitatiſque adminiſtrandæ ſcriptum eſt, lectis ex eo duobus fere libris, qui primi in vulgus exierant, oppoſuit contra, conſcripſitque diverſum regiæ adminiſtrationis genus, quod, παιδεία Κύρȣ, inſcriptum eſt.*

In hoc imperio] In Cilicia adminiſtranda.

Explicavi] Re ipſa ſum exſecutus.

P.67. *Brevi*] Non igitur eo anno, quo in provinciam ivit, id eſt, Sulpicio & Marcello coss. hanc epiſtolam ſcripſit, ſed ſequenti, Paullo & Marcello coss. cum jam de diſceſſu cogitaret.

Ades ad imperandum, vel ad parendum potius: ſic enim antiqui loquebantur] Scripta veterum interiere, in quibus hic loquendi modus crebrior fuit, unius igitur Salluſtii utemur teſtimonio. *Jugurtha* (inquit) *ubi armis, viriſque, & pecunia ſpoliatus eſt, cum ad imperandum Tiſidium vocaretur, rurſus cœpit flectere animum ſuum. Ad imperandum*, id eſt, ut ei imperaretur, ad parendum: quod Cicero ſubjunxit. Hunc loquendi modum & Servius agnovit in illo Virgilii verſu:

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

Cantando, inquit, *dum incantatur.*

Controverſiis] Diſputationibus de ſummo bono, in quibus Academici, quorum ſectam Cicero probabat, vehementer ab Epicureis diſſentiebant.

Tuis] Epicureus igitur Pætus.

Combibonibus] Compotoribus.

Optima opera] Valebat enim Fabius ingenio plurimum & doctrina. ep. 14. lib. 2.

Percuſſus eſt] Epiſt. 8. ad Att. lib. 14. *Percußit animum.* Terentius: *Percuſſit illico animum.*

Proſcriptum] Vt venderetur.

Non ſapientem] Pro *ſtultum*, modeſte dictum. Similiter epiſt. 14. lib. 12. *Ab hominibus non inſulſis.*

Suorum] Mathonis & Pollionis, qui nominantur infra.

Mathonem & Pollionem] Matho, Pomponiæ gentis; Pollio, Aſiniæ cognomen. Pollionis epiſtolæ tres leguntur libro decimo.

EPISTOLA XXVI.

Pag. 68. *ACcubueram hora nona*] Qua veteres cœnare conſuevere. Unde Martialis:

Incipit exſtructos frangere nona thoros.

Harum] Litterarum: quas deinde, cum domum rediiſſem, ex codic llis in chartam tranſlatas ad te mitterem.

In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

In codicillis] Ceratis tabulis: in quibus primum oſſe ſcribi ſolitum, oſtendit illud Varronis apud Cariſium, *Oſſe ſcribebant*: & Titinii: *Velim ego oſſe arare campum cereum*; id eſt, ceratas codicillorum tabellas. Poſtea commodior ſtyli æneï eſt uſus inductus. Codicillorum uſus antiquiſſimus fuit, jam ante chartam inventam: itaque ſcripſit Homerus Il. lib. 6. Bellerophonti in Lycia codicillos eſſe datos. quo argumento, nondum eo tempore inventam eſſe chartam, Plinius lib. 13. cap. 13. probare conatur. *Codicilli* autem dicti a caudicibus, id eſt arborum libris: plures enim ligneæ tabellæ glutino jungebantur, item ut junguntur hodie noſtrates libri. Sed ante, quam in arborum libris, palmarum in foliis eſſe ſcriptum, idem Plinius auctor eſt eodem libro cap. 11. & hæc ſubjungit: *Publica poſtea monumenta plumbeis voluminibus, mox & privata linteis confici cœpta, aut ceris. pugillarium enim uſum fuiſſe etiam ante Trojana tempora, invenimus apud Homerum.* Quibus verbis *pugillaria* ſignificat codicillos eſſe, id eſt, tabellas cera illitas, in quibus pungendo, unde pugillarium nomen, ſtylo impreſſo ſcriberetur. Verum, etſi ante chartam fuere, poſt eandem tamen inventam manſere codicilli, commodi ſcilicet cauſſa: quoniam, ubi charta & atramentum non adeſſet, ut in itinere, in cœna, in ſenatu, codicilli ſtylo ſcripti mittebantur. itaque epiſt. 18. lib. 6. *Quæſivi*, inquit, *e Balbo per codicillos, quid eſſet in lege.* Et Sulpicius epiſt. 12. lib. 4. *Puer Acidini mihi obviam venit cum codicillis.* Interdum ipſi codicilli non mittebantur, ſed ſcribebatur in iis, quod in chartam deinde tranſlatum mitteretur. propterea, *Harum exemplum in codicillis exaravi*, ait Cicero.

Exaravi] Raptim ſcripſi. non enim *Exarare*, valet, ſimplicitet ſcribere: quod nonnullos opinari, eorum ſcripta declarant. epiſt. 20. lib. 12.

Apud Volumnium.] *Cœnare cum aliquo*, & *apud aliquem*, hoc differunt, quod, qui cum aliquo cœnat, non ejus domi neceſſario cœnat, ſed interdum alibi; qui vero apud aliquem, non cum eo ſemper, ſed interdum etiam ſine eo, licet ejus domi.

Eutrapelum] Ita vocatum a feſtivitate & lepore. epiſt. 32. lib. 7.

Supra me Atticus, infra Verrius] Atticus a dextra, Verrius a ſiniſtra. Locus honoratior in lecto erat medius. quem Cicero, vir conſularis, merito obtinuit; ſecundus, ſuperior, Attici; tertius, inferior, Verrii. propterea ſuper Germanicum Piſo diſcubuit, ut lib. 3. ſcripſit Tacitus: & Didoni reginæ medium locum Virgilius aſſignavit, Æneæ ſuperiorem, Achati vel Ilioneo inferiorem:

Cum venit, aulais jam ſe regina ſuperbis
Aurea compoſuit ſponda, mediamque locavit.

De ſuperiore autem Æneæ loco:

Inde thoro pater Æneas ſic orſus ab alto.

Et Plautus in Moſt. *Non omnes poſſunt olere unguenta exotica, Sicut tu ſoles, neque ſuperior accumbere.* Et in Stich. *Haud poſtulo equidem ſummo in lecto accumbere.* Et in Perſ. *Accumbe in ſummo.* Quartus locus, *imus* dicebatur: de quo Horatius, *Secutis omnibus imis.* in eo Volumnium ipſum, convivii dominum, cum Cytheride accubuiſſe arbitror, non in lecto ſeparato & proprio. Sciendum, quod Plutarchus ἐν τῷ συμποσιακῶν α. ſcriptum reliquit, conſulem non medio loco, qui ceteris civibus, ubi quis dignitate præſtaret, aſſignabatur, ſed ultimo medii lecti ſolitum accumbere, non modo propter eam cauſſam, ne reges videretur imitari, quorum actiones omnes ac mores libera civitas oderat, ſed ut audire, imperare, ſubſcribere, ſcribam, miniſtrum, cuſtodem corporis, nuncium ab exercitu venientem admittere, colloqui, interrogare, neque ſuo, neque cujuſquam convivæ impedimento, poſſet. ſecundus enim lectus primo a ſuperiore parte cohærebat, ab inferiore autem, ubi conſul accumbebat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ebat, modico intervallo ſejunctus rat a tertio, ut ad ea, quæ dixi, pergenda vacuum locum haberet conſul. Hunc morem, Plutarchi teſtimonio, oſtendendum exiſtimavi, ne quis crederet, aut medium locum medii lecti (tres enim in triclinio lecti erant) ſemper honoratiorem reliquis fuiſſe; quod hæc maxime Ciceronis epiſtola declarat; aut ultimum ejuſdem lecti locum; quod Plutarchus docet. diſtinctio enim diverſam Ciceronis & Plutarchi doctrinam conciliat: ut medius quidem locus tertii lecti, ſi privati cives accumberent, eſſet reliquis honoratior; ſin conſul adeſſet, ultimus. Verrium eſſe illum opinor, quem Varro iuris pontificii peritiſſimum ſcripſit fuiſſe, patronum ejus Verrii, quem Feſtus mutilavit.

Servitutem noſtram] Sic veteres aliquot libri; non, *Severitatem:* idque puto recte. ſervitus enim per ſe triſtis: re autem nulla magis, quam convivio, exhilaratur.

Philoſophum] Dionem, cujus conſuetudine Pætus utebatur. infra.

Haud poſſem vivere] Sic libri quattuor antiqui: reliqui omnes, *Aut.* utroque modo recte. quamquam *Haud* & *aut*, poſſunt idem eſſe: cum veteres quandoque, *Aut* pro *Haud* ſcripſerint.

Etſi minimum mihi eſt in cœna] Etſi minime cœnam curo. Fortaſſe jocus eſt ex ambiguo quæſitus. poteſt enim & hoc dici, *Minimi cœnam facio:* & hoc, *Minimum eſt quod cœnem.* ideo ſequitur, *Quod tu unum* ζήτημα *Dioni Philoſopho poſuiſti:* quia Pætus id fortaſſe quæſierat a Philoſopho, quantum illi eſſet in cœna? eodem ambiguo ſupra dicto.

Quid potius faciam] Quam ut cum amicis cœnem.

Cytheris] Volumnii liberta, & amica. quam poſtea dilexit Cornelius Gallus Poeta, & poſt eum M. Antonius: de quo Virg.

—— Tua, Galle, Lycoris
Perque nives alium, perque horrida caſtra ſecuta eſt.

Lycoris enim a Virgilio ficto nomine vocatur. & in eo loco, tres fuiſſe nobiles meretrices, eaſdemque mimas, ait Servius: Cytheridem, Originem, Arbuſculam. Cytheridem nominat etiam Cicero in epiſt. 8. lib. 10. ad Att. & in Phil. 2. Plinius lib. 8. cap. 16. Plutarchus in Antonio. Eadem honeſtiore nomine, Philip. 2. Volumnia dicta, quod Volumnii liberta. Originem Horatius appellat:

Ut quondam Marſæus amator Originis ille,
Qui patrium mimæ donat fundumque laremque.

De Arbuſcula idem:

—— Satis eſt, equitem mihi plaudere: ut audax,
Contemptis aliis, exploſa Arbuſcula dixit.

Et Cicero epiſt. 15. ad Attic. lib. 4. *Quæris nunc de Arbuſcula: valde placuit.*

Pag. 69. *Accubuit*] Quia meretrix: nam (ut dixi) honeſtæ ſedebant.

Quem adſpectabant, cujus ob os Graji ora obvertebant ſua] Opinor, Ennii verſum eſſe ex Tragœdia Telamone, quam Feſtus, Nonius, & Diomedes nominant. integra ſententia cognoſcitur apud Ciceronem Tuſc. 3. nam in Telamone, patria pulſo, exſulante atque egente, hanc admirationem ait eſſe factam:

Hiccine Telamon ille eſt, modo quem gloria ad cælum extulit,
Quem adſpectabant, cujus ob os Graji ora obvertebant ſua?

Trochaici catalectici ſunt. *Ob os*, pro *Ad os*, ait Feſtus. Cicero pro Poſthumo: *Ob oculos mihi ſæpe mors verſata eſt.* Plautus in Mil. *Experior ob os caliginem prius mihi obtigiſſe.*

Nec Ariſtippus quidem ille Socraticus erubuit] Sic tres veteres libri: octo autem, *Ariſtippus quidem ille Socraticus non erubuit.* utroque modo recte. nam, quod alii, Germanos ſecuti maluerunt, *Ne Ariſtippus quidem ille Socraticus erubuit:* diſcedunt ab antiquis libris; in quibus, *Ne*, non reperitur.

Quod

Quod autem, nullos veteres libros habere, *Non erubuit*, idem dicunt: mirari non ſatis poſſum; cum in octo, ut jam diximus, ita legatur.

Laida] Scortum nobile, paucorum hominum, magno pretio conſuetudinem illius ementium. vide Gellium lib. 1. cap. 8. Lactantium libro tertio, cap. 15. Laertium in Ariſtippi vita, Athenæum lib. 12. & 13. Clementem Alex. Strom. 2.

Græce hoc melius] Ariſtippi Græca verba ſunt, Ἔχω, καὶ οὐκ ἔχομαι: quæ recitat Athenæus. vel, ut ait Clemens, Ἔχω Λαΐδα, καὶ οὐκ ἔχομαι ὑπ' αὐτῆς. quod Ciceroni Græce melius videtur, quam Latine, non quia Græce dicatur brevius: æque enim breviter Latine dicitur: ſed quia verbum Ἔχω quiddam amplius, quam, *Habeo*, ſignificat. eſt enim *tangere*, & *hærere:* quod referri ad concubitum poteſt. ideo ſubjunxit Cicero, *Tu, ſi voles, interpretabere:* cum vitaret ipſe obſcenitatem ſententiæ, vel etiam Latine eam exprimere cum non poſſet: quod fatetur aperte, cum ait: *Græce hoc melius.*

Pag. 70. *Ne nunc ſenem*] Sic locutus eſt Livius libro tertio. *Novam* (inquit) *inexpertamque eam poteſtatem eripuere patribus noſtris: ne nunc, dulcedine ſemel capti, deſiderium ferant.* Hunc Ciceronis locum unico adhuc Livii exemplo, cum Latinorum ſcripta non omnino negligenter evolverim, confirmare mihi libuit. Differt autem, *Ne nunc*, a *Nedum:* quia, *Nedum* ad omnia tempora, *Ne nunc* ad præſens tantum accommodatur: & valet, *Nedum nunc.*

Ibi loquor, quod in ſolum, ut dicitur] Hoc proverbium, *Quod in ſolum venit*, vel, *Quodcumque in ſolum venit*, quidlibet ſignificat, & quidquid occurrit, quidquid caſus fert: non pro ratione, aut pro recta voluntate, ſed temere, caſu, fortuito. ductum fortaſſe a frugibus, quæ ſementi non reſpondent, ſed enaſcuntur inutilia quædam interdum, atque in ſolum veniunt, præter exſpectationem agricolæ. hinc illud lib. 1. de nat. deor. *Abuteris ad omnia atomorum regno & licentia: hinc, quodcumque in ſolum venit, ut dicitur, effingis atque efficis.* Pro, temere, & arbitratu plane tuo effingis atque efficis omnia. Verum aliquanto magis vim ac ſententiam hujus proverbii declarat, & (ut arbitror) comprobat opinionem noſtram Varro apud Nonium, in Satyra, Væ victis, περὶ φιλονεικίας: in qua ſcripſit hæc: *Libet, me epigrammata facere: &, quoniam omnia non memini; quod in ſolum mihi venerit, ponam.* Reperiuntur & alia duo apud Nonium exempla, ſed ab ipſo ſic obſcurata, ut ea nemo adhuc potuerit agnoſcere. nam, quod erat, *In ſolitum venit;* *Inſolum*, unico verbo, fecit, & interpretatus eſt, *In ſolum:* cum verbum *Venit*, veteris eum proverbii admonere debuerit. exempla videamus. Afranius Crimine: *Orbitatem ſenectuti tuæ malum metui: Quod in ſolum non venit cæco atque dementi:* id eſt, quod temere non accidat homini cæco ac dementi. Idem Virgine: *ne veniret, quod nunc agitur, in ſolum.* Sic enim interpungo, non, ut Junius emendator, *Agitur in ſolum.* eſt autem ſententia: ne temere ſuccederet id, quod nunc agitur.

Et gemitum & in riſus maximos transfero] Sic plerique veteres libri, nec male: ut alterum, *Et*, valeat *Etiam*; & hoc dicatur; a mœſtitia & gemitu vel maximos ad riſus me converto. Omnino planius eſſet, quod in duobus legitur antiquis libris, *Et gemitum etiam in riſus maximos transfero.*

An tu id melius] Noli me reprehendere, quaſi tu melius agas: cum a riſu & jucunditate ita non abhorreas, ut etiam in Philoſophum irriſeris.

In Philoſophum] Sic libri aliquot veteres: plerique, *In* non habent.

Si quis quid quæreret] Ex inſtituto Gorgiæ Leontini, qui primus eſt auſus in conventu poſcere quæſtionem, id eſt jubere dicere, qua de re quis vellet audire. lib. 2. de Fin. in principio.

A mane] Quæ a mane inciperet, id eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

eſt longiſſimam: cum ceteræ nona hora incipere ſolerent: ut vel hæc ipſa declarat epiſtola primis verbis, *Accubueram hora nona.*

Pag. 71. *Baro*] Octo libri ſcripti, *Vero*: unus, *Baro*: alius, *Non.* placet *Baro*, pro, fatuus. epiſt. 11. ad Att. lib. 5. *Apud Patronem, & reliquos Barones te in maxima gratia poſui.* Non diſplicet tamen eruditiſſimi viri, Hadriani Turnebi opinio, qui legendum, *Varro*, exiſtimat: ut ſit nomen contumelioſum, atque ille ſuam ſententiam confirmat Lucilii verſu, quem recitat Feſtus:

Varronum, ac rupicum ſquarroſa incondita roſtra.

Quo in verſu, *Varronum*, probri cauſſa dictum videtur. Ego autem locum addo ex epiſtola D. Bruti, quo clarius aliquanto veritas illuceſcat: *Si theſauros*, inquit, *Varronis haberem, ſuſtinere ſumptum non poſſem.* Varronem appellat M. Antonium, qui theſauros Cæſaris, ad Opis depoſitos, poſt ejus necem abſtulerat. Patet igitur contumeliæ vocabulum eſſe. & vetus liber meus in epiſtola illa ad Atticum, cujus teſtimonio ſum uſus, habet, *Varrones*, *r* geminata. Nec moveor, quod in quibuſdam libris hoc nomen a littera *B*, non ab *V*, incipiat. nam, veteres & *B* pro *V*, & viciſſim *V* pro *B* ſcripſiſſe, teſtimonio ſunt antiqua monumenta.

An innumerabilia] Ex Democriti & Epicuri ſententia: ut in Acad. de Fin. de nat. deor. *Cæli* tamen dicitur numero multitudinis, non *Cæla*: ſed hic *innumerabilia*, reſpicit illud, *Vnum cælum.*

Cœna] Quam dixiſti te a mane quærere.

Pag. 72. *Numquid ad te*] Jocus: quaſi dicat: cœna vero illa multo magis ad te pertinet, quam id, quod Philoſophus ille te putabat eſſe quæſiturum, num unum cælum ſit, an innumerabilia.

Tibi præſertim] *Tibi*, non *Ibi*, lego cum omnibus antiquis libris, duobus exceptis, quorum in altero eſt, *Mihi*, in altero, *Ad te*: mendoſe, niſi fallor, in utroque. *Tibi præſertim*, hoc ſignificat: Cœna ad te valde pertinet, tibi præſertim, quæ daretur: quam te quærere a mane dixiſti.

Contra legem] Sumptuariam Cæſaris. epiſt. 15. aut veterem legem, a Cæſare correctam, vide quæ diximus ep. 26. l. 7.

Intra legem] Intra fines lege præſcriptos, minore etiam ſumptu quam qui lege definitus eſt.

Aliquanto] Non parum.

Non multi cibi] Minime edacem, dixit epiſt. 23.

LIBRI X.

EPISTOLA I.

Pag. 73. L. *Munatio Planco*] Frater hic fuit, auctore Pediano, T. Planci Burſæ, qui cum Cicerone inimicitias geſſit, ut epiſt. 2. lib. 7. conſulatum geſſit cum M. Lepido, anno urbis DCCXI.

Imp.] Dixi jam, imperatores omnes dici ſolitos, qui exercitibus præeſſent: verum hoc nomine in litterarum inſcriptione ii tantum ornabantur, quos milites ipſi poſt aliquam victoriam imperatores appellabant. epiſt. 10. lib. 2. *Victoria juſta imperator appellatus apud Iſſum.*

Cos. des.] Cæſar, ad bellum Parthicum profecturus, magiſtratus deſignavit in triennium, ut ait Dio lib. 43. in iis conſules deſignati ſunt L. Plancus, & D. Brutus: quorum Brutus, lege Pedia damnatus, & mox interfectus, conſulatum non geſſit: Plancus, deſtituta rep. cum ad Antonium tranſiſſet, conſul cum M. Lepido fuit, in locum Bruti ſuffecto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Et abſui] Incipientium a copula, *Et*, epiſtolarum habemus exempla quattuor, præter hoc, quæ mihi quidem nunc occurrant; unum epiſt. 62. lib. 13. alterum epiſt. ult. ejuſdem libri, tertium epiſt. 9. lib. 1. ad Attic. & ep. 7. lib. 10. ad eundem.

Proficiſcens in Græciam] Deſperata libertate, Antonio conſule poſt Cæſaris necem, pro ſua libidine cuncta adminiſtrante. vide epiſt. 25. libro 12. & Philip. 1.

De medio curſu] Cur non ita legam, cum & ita ſcriptum videam in vetere libro, & hiſtoria ſuffragetur? nam in epiſtola ad M. Brutum, *In medio*, inquit, *Achaico curſu, cum Eteſiarum diebus auſter me in Italiam retuliſſet.* Et libro tertio Off. *Si ipſe veniſſem Athenas: quod quidem eſſet factum, niſi me de medio curſu clara voce patria revocaſſet.*

Numquam per M. Antonium quietus fui] Epiſt. 28. & lib. 12. epiſt. 4. 22. & in Philippicis: ut Plutarchi, Appiani, Dionis, aliorumque teſtimonia omittantur.

Pag. 74. *Ætate*] Annos jam natus erat LXII. periit enim quo anno Hirtius & Panſa conſules fuere, natus Serrano & Cæpione coss.

Factis] Maxime quidem oppreſſa conjuratione Catilinæ.

Ita longa eſt] Hoc anno conſules erant Antonius & Dolabella, interfecto idibus Martiis Cæſare, cujus locum Dolabella occupavit. his anno ſequenti ſucceſſuri erant Hirtius & Panſa, Hirtio & Panſæ Plancus & D. Brutus. propterea dicit, *Ita longa eſt, anno integro interpoſito.*

Spiritum ducere] Quod Cicero non potuit. nam, conſpirantibus contra reip. partes Antonio, Lepido, Octavio, Cicero occiſus eſt, Planco nondum conſule.

Hominis impotentiſſimi] Antonii, qui regere animum ratione, ſibique imperare non poterat. epiſt. 27. & 9. libro 4.

Nec ſenatus, nec populus vim habet ullam] Phil. 1. *Nihil per ſenatum, multa & magna per populum, & abſente populo, & invito?*

Nec omnino ſimulachrum aliquod aut veſtigium civitatis] Imaginem, aut ſignum. minus autem eſt *veſtigium*, quam *ſimulachrum*: nam *ſimulachrum*, totam rem oſtendit; *veſtigium*, minimam rei partem, ex qua rem totam cogitamus magis, quam videmus. epiſt. 14. lib. 4. *Ne veſtigium quidem ullum eſt reliquum nobis dignitatis.*

Acta] Singulorum dierum.

A tua pueritia] Epiſt. 3.

Pag. 75. *Ad tuum tempus*] Ad annum conſulatus tui.

Perducitur] Perducta non eſt, conſpirantibus in eam Antonio, Lepido, Octavio.

Fortunæ] Propterea veteres erexere Fortunæ templa, quod eam in rebus humanis valere plurimum arbitrabantur.

Aliquanto ante] Annua provinciæ adminiſtratione confecta.

Furnium] Planci legatum. epiſtola 8.

Nec miror, & gaudeo] Auget copiam locorum ſimilium obſervatio. Simile autem illud epiſt. 20. *Studia mea erga te, tibi tam grata eſſe, quam ego putavi fore, minime miror, vehementerque lætor.* Et epiſt. 10. lib. 3. *Quæ de hominum atque ordinum omnium erga te ſtudiis ſcribis ad me, minime mihi miranda & maxime jucunda acciderunt.* Quod attinet ad duas particulas, *Nec, Et*: exemplum habemus epiſt. 28. lib. 13. *Nec Lacedæmonios dubitare arbitror, quin ſatis commendati ſint fidei & juſtitiæ tuæ; & ego, &c.* Item in Hortenſio: *Nec in Philoſophia cuiquam ceſſit, & vitæ gravitate præſtitit.* Mutato autem loco, epiſt. 1. lib. 10. ad Att. *Hoc, quod agimus, & turpe, nec tamen tutum.* Et Phil. 11. *Mihi quidem & ille perveniſſe videtur quoad progredi potuit feri hominis amentia: neque Antonius ullius ſupplicii adhibendi, ſi poteſtatem habeat, ullam partem eſt relicturus.*

EPI-

EPISTOLA II.

TUto] Epiſt. 2. lib. 12. *Intelligit populus R. tres eſſe conſulares, qui, quia, uæ de rep. bene ſenſerint, libere locuti ınt, tuto in ſenatum venire non poſınt.*

Gladiatorum] Antonii militum.

Nec noſtræ dignitatis videtur eſſe] Exlanat verbum, *Honeſte*, ſupra poſiım.

Propius audiant armati] Phil. 2. *Cur rmatorum corona ſeptus eſt? cur me tui ıtellites cum gladiis audiunt?*

Pag. 76. *Et ſalutis, & dignitatis meæ*] ɩefertur hoc ad illud: *Si aut tuto in ſeatum, aut honeſte venire potuiſſem.*

EPISTOLA III.

LIberalitatem] Non largitionem, ſed ſummam quandam humanitatem c conſuetudinem gratificandi, ut ep. 7. ib. 1. & 9. lib. 5.

Etiam gratum] Ideo diſtinguit *Graım* a *Jucundo*, quia *Gratum* illud eſt, uo gratias agere debemus, *Jucunum* non item. non enim gratias age: Planco ob ejus virtutem, juſtiam, prudentiam Cicero debebat; at b liberalitatem in Furnium, cum eum iligeret, omnino debebat. Addidit ero, *Etiam*, ut oſtenderet, illud pſum non modo gratum, ſed jucunıum quoque fuiſſe. nam interdum,]uæ grata eadem jucunda non ſunt, ut ɩfficium conſolandi, quod jucunditaem in re triſti afferre non poteſt, um tamen ei, quem conſolamur, ratum ſit. locus occurrit in epiſt. 6. ıb. 4. *Cujus officia jucundiora ſcilicet ſæe mihi fuerunt, numquam tamen gratioa.* Et epiſt. 15. lib. 5. *Gratus & optaus amor tuus: dicerem, jucundus, niſi l verbum in omne tempus perdidiſſem.*

Neceſſitudinem] Maximam conjuntionem. epiſt. ult. lib. 2.

Cum domo veſtra] Cum patre Planci. piſt. 4. 5. & lib. 13. epiſt. 29.

Judicio tuo] Quod judicaret Plancus, in familiaritate Ciceronis ornamenti ſibi eſſe plurimum.

Faveo dignitati tuæ] Simile illud epiſt. 15. l. 2. *Cæſarem honeſtum eſſe cupio.*

Pag. 77. *Comite fortuna*] Hoc explanatur infra, epiſt. 5. *Fortuna ſuffragante videris res maximas conſecutus. quod quamquam ſine virtute non potuiſſes: tamen ex maxima parte ea, quæ es adeptus, fortunæ temporibuſque tribuuntur.* Conjungit autem Cicero cum virtute fortunam epiſt. 1. lib. 14. *Mediocri* (inquit) *virtute, & mediocri fortuna opus eſt, ut cetera conſequatur.*

Fregiſti] Superaſti. epiſt. 12 lib. 10.

Nemini concedentem, qui tibi vetuſtate neceſſitudinis potior poſſit eſſe] Sic locutus epiſt. 3. lib. 4. *Nemini concedo, qui majorem ex pernicie & peſte reipub. moleſtiam traxerit.* Nec diſſimile illud epiſt. 29. *Nec iis concedo, ut te ſalvum malint, quam ego.*

Ex optimo reip. ſtatu] Aculeus in Planci ſuperiorem vitam; quia Cæſaris partes ſecutus erat: quod ea, quæ ſtatim ſequuntur, magis declarant.

Nimis ſervire temporibus] Cum Cæſarem vehementer diligere videtur. fuerat autem legatus ejus in variis bellis. primum Gallico, ut ſcripſit ipſe Cæſar lib. 5. deinde Hiſpanienſi contra Pompeji legatos, ut idem lib. 1. de bell. civ. poſtremo in Africa, ut Hirtius memoriæ prodidit. ipſe etiam epiſt. 24. inſignem vocat ſuam & Cæſaris amicitiam.

Si te ea, quæ patiebare, probaſſe etiam arbitrarer] Multa enim, quæ feruntur, non probantur. epiſt. 6. *Non eſt idem, ferre, ſi quid ferendum eſt; & probare, ſi quid probandum non eſt.*

Prudenter te arbitrabar videre, quid poſſes] Ita Plancum excuſat, ut eundem excitet ad rempub. tuendam; cum id poſſit, quod antea, cum vellet non potuerit.

Summa eloquentia] Fuit Plancus in oratorum numero. Propterea Pedianus T. Plancum Planci oratoris fratrem vocat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Orbitate reip.] *Orba civitas*, epiſt. 11. lib. 3. *Patriam multis claris viris orbatam*, epiſt. 10. lib. 4.

Tot annos] Septem. nam civile bellum Marcello & Lentulo coss. geri cœptum eſt.

Vnus eſt reipubl. bene gerendæ curſus ad gloriam] Similis ſententia epiſt. 12. *Verum decus in virtute poſitum eſt, quæ maxime illuſtratur magnis in remp. meritis.*

Hæc amore magis impulſus] Eadem excuſatio epiſt. 4. lib. 2. in extremo.

Ex iiſdem te hæc haurire fontibus] Ex iiſdem libris, quibus ad laudem præcepta traduntur.

Pag. 78. *Studioſe diligenterque*] *Studium* eſt animi & voluntatis: *Diligentia* vero actionem ſignificat.

EPISTOLA IV.

TE ſcripſiſſe] Tua manu, non amanuenſis.

Profectum.] In Græciam. epiſt. 1.

Quam ego ex mea conſcientia metior] Quam eſſe meam in te fidelitatem ſcio, eam eſſe tuam in me arbitror. parem fidelitati meæ tuam puto.

Quæcumque in me bona ſunt] Reſpondet ad illud Ciceronis: *Omnia ſumma conſecutus es virtute duce, comite fortuna.* Magiſtratus honoreſque ſignificantur, quos a Cæſare dominante Plancus acceperat.

Fortunæ beneficio tributa] Modeſtiæ cauſſa priore loco fortunam, deinde ſuum laborem nominat: Cicero autem virtutem ejus primum, deinde fortunam nominarat.

Meo labore] Et in hoc vitat arrogantiam, quia laborem appellat, quam Cicero virtutem.

Carius ſunt æſtimata] Dixerat enim Cicero, *Omnia ſumma.*

Bonam famam] Hoc ad illud Ciceronis refertur: *ex optimo reip. ſtatu*, quaſi dixerit, *Ex peſſimo reipublicæ ſtatu bona fama non acquiritur.*

Pag. 79. *Reip.*] Ut bonam famam conſequar: quam deſiderant ea, quæ antea ſum adeptus.

Senſus tuus] De rep. quam ſuſcipi a me vis.

In Gallia citeriore] Ciſalpina: cui præerat D. Brutus, & ipſe conſul deſignatus, Mutinæ incluſus, obſidente M. Antonio.

Januario menſe] Videtur hoc menſe ſcripta epiſtola.

Geratur] A novis conſulibus, Hirtio & Panſa.

Aliena vitia] Noſtra ſcilicet, dum inter nos contendimus.

Proinde ut ipſe mereor] Et *Proinde*, & *Perinde*, veteres dicebant, eadem ſignificatione. epiſt. 11. 31. 34. Tuſc. 2. & apud Terentium. Sæpe etiam *Proinde*, pro quamobrem accipitur.

EPISTOLA V.

BInas litteras] Vt *binæ, ternæ, quaternæ*, non *duæ, tres, quattuor literæ*, ſic *duæ, tres, quattuor*, non *binæ, ternæ, quaternæ epiſtolæ*, dicitur.

Pag. 80. *Suavitatis*] Vere: nam jucunditas quædam eſt in amicitia, quæ non eſt eadem in propinquitate: itaque ſuavitas inter amicos major eſt, quam inter fratres: amoris autem plus inter fratres, quam inter æquales. eodem modo patria ſuavitate cedit amicitiæ, amore autem & amicitias omnes, & propinquitates etiam vincit. ex quo illud lib. 1. Off. *Omnes omnium caritates una patria complectitur.*

Paternæ neceſſitudinis] Reſpondet epiſtolæ Planci.

Attulerunt] Sic veteres libri omnes: nec mutatio placet: licet hoc verbum ad illud, *Commemoratio*, referri videatur. poteſt enim Cicero ad illa omnia, quæ proxime dixerat, paternam neceſſitudinem, benevolentiam Planci, ceteraſque res ad eam ſententiam pertinentes, hoc verbum accommodaſſe.

Tota mente omnique animi impetu] Epiſt. 1. *Omni cogitatione curaque.*

Adhuc] Licet omnia ſumma ſis conſecutus.

Fortuna ſuffragante, videris res maxi- mas

as conſecutus] Omnia ſumma conſe-
tus es, virtute duce, comite fortu-
a.

Fortunæ temporibuſque] Quia poſſunt
omines exiſtimare, ob amicitiam Cæ-
ris ea te eſſe conſecutum.

Pag. 81. *Gratiæ*] Quam ſuſcepto reip.
trocinio, inibis apud omnes bonos.
iſt. 19. *In hoc erit ſumma & gratia, &*
ria.

EPISTOLA VI.

Vrnius] Planci legatus. epiſt. 8.

Noſter] Ciceronis amiciſſimum fuiſ-
, non modo prima indicat hujus libri,
25. 26. verum etiam quam Cœlius
ripſit l. 8. ep. 11. in qua ſunt hæc de ſup-
icationibus Ciceronis, amicorum
idio & opera impetratis: *Furnius &*
ntulus, quaſi eorum res eſſet, cir-
mierunt & laborarunt.

Collega tuus] D. Brutus, conſul cum
anco deſignatus.

Latronibus] M. Antonio, ejuſque mi-
ibus.

Obſideretur] Mutinæ. epiſt. 11. 14.

Lepidi] Epiſt. 27. 35. Phil. 13. Hic
t M. Æmilius Lepidus, qui, decreta
bi Hiſpania, in Gallia tamen adhuc,
vilis belli, ab Antonio ſuſcitati, exi-
m exſpectans, morabatur. poſtea,
odita rep. triumvir cum Antonio &
ctavio fuit, evertendæ, non, ut aje-
nt ipſi, conſtituendæ reip.

Fratre tuo] Non T. Planco Burſa, qui
ominatur epiſt. 2. lib. 7. (nam cum
ntonio erat, ut in Phil. 13.) ſed eo,
i appellatur epiſt. 11.

Plurimis] Epiſt. 4.

Pag. 82. *Ampliſſimos*] Epiſt. 3. O-
nia ſumma conſecutus es.

Non dignitatis inſignia] Nullam enim
bi dignitatem afferent rempubl. non
efendenti.

Aliquando] Cæſarianus enim fuerat
ancus. epiſt. 3. 4. 25.

Conſularis] Poſt geſtum conſula-
m.

Auctorem, principem, ducem] Au-
tur ſententia ſingulis verbis. nam
Auctor eſt, non qui alios ſequitur, ſed
qui movet. *Princeps* autem plus eſt,
quam *Auctor*: & *Dux* plus, quam
Princeps.

Ea ratione] Nonnulli veteres libri,
In ea ratione. utrumque recte. *Ea ra-*
tione, dixit, pro, eo modo, iis rebus
agendis.

EPISTOLA VII.

Pag. 83. DE *meis conſiliis*] Cur non
ſtatim poſt obitum Cæſa-
ris, civile bellum Antonio concitante,
arma pro rep. ſumpſerim.

Publicis litteris] Quæ has proxime
ſequuntur.

Alii] Qui ſe libertatis defenſores
profitebantur.

Vſque mihi temperavi] Epiſtola ſe-
quenti.

Conſulatu meo] Quem geſturus erat
poſt Hirtium & Panſam hujus anni
conſules.

Quarum rerum ſpe] Honoribus pro-
poſitis.

EPISTOLA VIII.

Pag. 84. S*I cui forte videor*] Non præ-
ſtitit re ipſa Plancus, quod
litteris pollicetur. de quo Vellejus lib. 2.
Plancus, ait, diu, quarum eſſet par-
tium, ſecum luctatus, ſenatui ſe litteris
venditans, mox ejuſdem proditor.

Videri volo] Nunc remp. non ideo
tuendam aperte ſuſcipio, ut emendem
præteritam culpam: nihil enim a me
peccatum, ipſe mihi ſum conſcius: ſed
ut enunciem maturo tempore, quod
cum antea cogitarem, enunciare ta-
men alieno tempore, non debui.

Optimæ mentis cogitata jampridem]
Verbum, *Cogitata*, dupliciter conſide-
rari poteſt, & ut nomen, hoc modo,
Optimæ mentis cogitata: & ut partici-
pium, *Cogitata jampridem.* Participium
ſæpe reperitur: de nomine afferamus
exempla. In Rullum or. 1. *Vtrum*, in-
quit, *cogitata ſapientum, an optata fu-*
rioſorum videntur? Et pro Quinctio: *Di-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ctis, factis, cogitatiſque Sex. Nævii.

Cum in eum caſum me fortuna demiſiſſet] Cum de Lepidi voluntate, qui non longe aberat, dubitare poſſem.

Magna in ſpe] Sperabam enim, ſi aliquandiu meam tegerem voluntatem, poſſe me reip. prodeſſe; ſin celeriter pollicerer, fore timebam, ne impedimenta ad proficiendum opponerem. Bernardinus Rutilius, & alii locum ſine cauſſa mutant.

In ea fortuna, quæ mea eſt] Cauſſas oſtendit, quibus nova conſilia capere non debet, neque cum Antonio, & aliis remp. evertere cupientibus, conſentire. qui enim perdita fortuna ſunt, qui flagitioſe vivunt, qui ſpe vel honoris vel commodi nulla tenentur, ii novas res quærere conſueverunt.

Hominibus] Modus loquendi. ut epiſt. 14. lib. 11. *Bellum iſtic renatum homines mirantur.* De multis autem, non de omnibus accipitur.

Sordidum] Vt ſervitutem.

Perniciosum] Quæ contra libertatem fiunt, quæ legibus & judiciis adverſantur, pernicioſa ſunt.

Aliquantum nobis temporis] *Opus fuit aliquantum temporis*, ita Plancus dixit, ut Cicero epiſt. 6. lib. 2. *Dux nobis & auctor opus eſt.* Et epiſt. 1. lib. 16. *Omnia pollicitus eſt, quæ tibi eſſent opus.* Et lib. 5. de rep. *Bono patrifamilias ratiocinandi quidam uſus opus eſt.* Gellius etiam lib. 17. cap. 2. antiquum dixit eſſe, *Divitias opus eſſe*; novum, *Divitiis.*

Pag. 85. *Magni laboris*] Hoc ad verbum, *Aliquantum*, referri non poteſt. quis enim dixerit, *Aliquantum magni laboris*? referatur igitur neceſſe eſt ad, *Opus fuit*: ſi modo ferre poſſumus, ut *Opus fuit*, cum duobus caſibus, nominandi, & generandi, præſertim in eadem periodo, conjungatur. Quinctilianus tamen, ſi libri vacant mendo, *Lectionis opus eſt*, dixit lib. 12. cap. 3.

Opus fuit] Sic decem veteres libri: nonnulli, *Opus fuerunt.* quod ita probarem, ſi legeretur, *Labores*, non *Laboris*: ut omnia dicantur nominandi caſu.

Sollicitatus] A ducibus malarum partium, ut Aſinii quoque legiones. ep. 32.

Superiore anno] Antonio conſule.

Elicienda] Vt viderem, de rep. quid ſentirent.

Funeſtam orbi terrarum] Qualis eſſet, ſi plures a paucioribus vincerentur. nam, ſi pauciores a pluribus, minor calamitas.

Pag. 86. *Pareremus*] Hic magna diſſenſio eſt veterum librorum. unus habet, *Pararemus*: alius, *Pareremus*: alius, *Putaremus*: alius, *Patiremur*: reliqui omnes *Pateremur.* nam, *Partiremur*, quod quibuſdam placuit, ex ingenio eſt. Poteſt loqui Plancus vel de ſua, vel de hoſtium victoria: ſi de ſua, *Putaremus*, locum habet, aut, *Pareremus*: ſi de hoſtium, *Pateremur.* ſed malo de hoſtium victoria loqui Plancum: quæ funeſta orbi terrarum futura eſſet, afflicta repub. Quid autem, ubi veritatem ab antiquis libris petere licet, confugere ad conjecturam opus eſt? dixi, pleroſque veteres libros habere, *Pateremur.* id optime congruit cum ſuperioribus verbis. nam, *pati funeſtam orbi terrarum victoriam*, eſt, vinci magno omnium damno. præſtat, inquit, cum pluribus libertatem defendere, & victoriæ gloriam communicare, quam, dum pauci totam gloriam avide quærimus, victoriam pati omnibus calamitoſam.

Vt ad effectum horum conſiliorum pervenirem] Vt ad exitum conſilia mea perducerem.

Simulaſſe invitum, & diſſimulaſſe cum dolore] Simulantur falſa: diſſimulantur vera. ſimulabat igitur Plancus Antonio ſe favere: diſſimulabat ſuum in remp. ſtudium. Diſſimulamus autem vel ſilentio, vel ſermone, vel re ipſa.

Collegæ] D. Bruti conſulis deſignati, quem Antonius Mutinæ incluſum obſidebat.

Excubare] Nos vigilare animo pro rep. tuenda.

Cum deum benignitate ab omni re ſumus paratiores] *Sumus*, veteres libri omnes, & recte.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

recte. ſic enim alibi Cicero locu-
s.

Quinque] Quattuor nominat ep. 15. epiſt. 24.

Sub ſignis] Non ſine ordine, diſper-ꝫ quæ ducum juſſa non ſervent. ep. 33. epiſt. 7. ad Att. lib. 16. Lucretius: *ulta virum ſub ſignis millia ducta.* autus in Pſeud. *Omnes ordines ſub ſi-is ducam.*

Pag. 87. *Hæ gentes*] Galliæ tranſal-næ.

Jam expeditis omnibus rebus] Profi-ito ad Mutinam Antonio.

Eos vero] Milites.

Spe] Supra: *Confirmandus erat exer-tus nobis, magnis ſæpe præmiis ſollici-tus.*

Meam auctoritatem] Auctor enim il-fui, ut & illa, quæ ab Antonio pro-ittebantur, vana exiſtimarent, & uſdem quoque minas contemnerent.

EPISTOLA IX.

ıg. 88. LÆtor] Hoc dicit, quia jam, abjecta ſimulatio-e & diſſimulatione, quam utramque ominavit in proximis ad ſenatum lit ris, defenſorem ſe bonarum partium ofeſſus ad Mutinam iter direxerat.

Meritorum meorum] In remp.

Fieri acceſſiones] Eodem modo locu is eſt Cicero epiſt. 1. lib. 2.

Cum immortalitate] Quæ præſtare vi-etur omnibus rebus.

Pag. 89. *Concupiſco autem nihil mihi, ntra quod ipſe pugno*] Difficilis ad in-elligendum locus: nec veteres libri onſentiunt: nam plerique, *Contra uod:* unus, *Contra quam:* alius, *Con-ra quem.* fortaſſe autem hoc dicitur: & ihil mihi mea cauſſa concupiſco; cum d reip. ſalutem dignitatemque omnia eferam; & contendo tamen atque ela-oro, ut ea conſequar, quæ minime oncupiſco. hæc ſi placet ſententia; uam ego non contemno: legi pote-it, &, *Contra quam:* &, *Contra quod:* tque etiam, *Contraque*; ut olim Ru-tilio, poſt etiam aliis placuiſſe video: quamquam id quidem, quod ſciam, non eſt in meis veteribus libris.

Sed &] Sic in uno tantum antiquo libro: quod probavi. apte enim parti-cula, *ſed*, ſequentem ſententiam cum ſuperiore conjungit.

Temporis, & rei] Volo te judicare ac ſtatuere, & quando, & quid petam: vel, & quo tempore, & quibus me honoribus afficere debeatis. epiſt. 21. *Tu videris, quantum, & quando tuum munus apud me velis eſſe.*

Aut ſero, aut exigue] Hoc ad illud reſpicit, *Et temporis, & rei.*

Vienna] Alii, *Viennam*, ut habent veteres aliquot libri. quod non placet: primum, quia, cum ingreſſus in Galliam Narbonenſem Plancus non longe abſit Vienna, cur dicat, *Magnis itineribus Viennam equites præmiſi?* deinde, præmittendi equites erant, non ut Viennam, ſed ut Mutinam, obſeſſam ab Antonio, peterent: nam Viennæ præſidium imponi, hoc tempore non oportuit. Jam illud, *Via breviore*, perveniendi neceſſitatem indicat. quod omnino ad Mutinam pertinet, in qua Planci collega D. Brutus obſidebatur. Accedit, quod epiſt. 11. ſcribit Plancus transjecto Rhodano ſe fratrem cum equitibus præmiſiſſe, & ipſum ad Mutinam iter dirigere: nulla facta Viennæ mentione. Præterea, cum ſequatur, *Ipſe*; oſtenditur, via breviore mille equites Mutinam præmiſſos; ipſum Plancum via longiore cum reliquis copiis ſecuturum. Nec me tamen aliquis ita putet opinione mea delectari, ut diſcedam ab antiquis libris. nam in quattuor, ſcriptis in membrana, & in duobus communi charta, eſt, *Vienna:* in quattuor item, *Viennam:* in uno, *Vicinia:* in alio, *Vi etiam.* Eſt autem Vienna Allobrogum, quam Strabo lib. 4. principem urbem vocat. Plinius lib. 2.

Equites mille] Epiſt. 11. tria millia nominantur.

A Lepido] De cujus in remp. animo nondum conſtabat. epiſt. ſequenti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Ad tempus] Pro ratione temporis, ut tempus poſtulabit.

Et genere, & numero, & fidelitate] Quæ tria in exercitu requiruntur. *Genere* autem dixit, pro fortitudine.

Mutuo te] Libri aliquot, *Mutuo me*: non male: pro, viciſſim me.

EPISTOLA X.

L*Iquidius*] *Facilius*. epiſt. 27. lib. 11. *Alia ſunt, quæ liquido negare ſoleam*.

Pag. 90. *In uno prœlio*] Mutinenſi.

Decretum] Sic omnes libri ſcripti, & puto recte. non enim, *Decretum*, hic accipio, pro deliberatum, ſed pro pugnatum, confectum: ut dixit Livius libro 28. *Decernere pugnam*.

Conſulem] Alterum e conſulibus. nam aberat uterque conſul, Hirtius & Panſa, ad Mutinam obſidione liberandam profecti.

Ne maturum quidem etiam nunc] Adhuc enim conatus tantum audiuntur: exſpectatur ipſa res.

Invitamentum] Hoc dicit, quia voluntatem quidem Plancus, transjecto Rhodano, oſtenderat, nihil tamen adhuc re ipſa præſtiterat: ut, ſi quid ei tribueretur, invitamentum potius, quam præmium, videri poſſet.

Ad tempus] Vt aliquandiu recte fiat. epiſt. 14. lib. 9. *Neque ſolum ad tempus maximam utilitatem attuliſti, ſed etiam ad exemplum facti*.

Pag. 91. *Vetuſtate*] Noti enim alter alteri jampridem ſumus. epiſt. 15. lib. 5. epiſt. 16. lib. 11.

EPISTOLA XI.

I*Mmortales*] Pro, ſummas. nam &, *Immortaliter gaudeo*, dixit Cicero in epiſtola ad fratrem.

Reſpondere] *Aſſequi merita*, epiſt. 4. lib. 1.

Scripſiſti] Hæc Ciceronis epiſtola deſideratur.

Dignitate] Sacerdotio Pontificum minorum. nam in epiſtola quadam ad M. Brutum, *Ciceronem*, inquit, *noſtrum in veſtrum collegium cooptari volo*. Et in alia ad eundem: *Cui vos pontifices in Velabro facere ſoletis*.

Amabilius] Carius: quod ego magis amarem.

Sententiæ] Dictæ in ſenatu.

Muneribus] Quæ mihi decernebas.

Tuum munus] Quas in me tuendo atque ornando partes ſuſcepiſti.

Pag. 92. *Suſcipe*] Epiſt. 9. lib. 4. *Suſcipe me totum*.

Cum tribus millibus equitum] Epiſt. 9. *Equites mille*.

Exercitus] Lepidi. vide epiſt. 35.

Furioſa] Qui a rep. deſciſcebant, furere eos, vel inſanire dicebant. paullo poſt: *Si decima legio veterana ad eundem furorem redierit*. Propterea, ſi ſe ad reip. partes iidem converterent *redire ad ſanitatem* dicebantur.

Decima legio veterana] Quæ cum Cæſare in Gallia, non mediocri fortitudinis laude, militaverat. hæc erat in exercitu Lepidi.

Pag. 93. *Nullam reſiduam ſollicitudinem eſſe*] Nullas jam eſſe, victo ad Mutinam Antonio, belli reliquias.

Omnia ei obſequia polliceor] Quod epiſt. 4. lib. 5. Cicero dixit; *Omnibus in rebus me fore in tua poteſtate, tibi confirmo*.

Laterenſe] M. Iuventio Laterenſi, Lepidi legato, ut ait Dio lib. 46. vide epiſt. 15. 21. 23.

Inimiciſſimo] Lepido. epiſt. 15. 18. 20.

Si nihil profecero] Si conſequi non potero, ut Lepidus remp. reſpiciat.

Majore fortaſſe cum mea gloria] Quia ſocium & participem ejuſdem gloriæ Lepidum non habebo.

EPISTOLA XII.

E*Xtremis pæne temporibus*] Cum in ſummo periculo verſetur.

Pag. 94. *Tua dignitas affert*] *Afferat*, antea legebatur in omnibus vulgatis libris. nos olim, *Affert*, repoſuimus ex uno Ioannis Scalæ antiquo libro: cum quo nullum poſtea, quod equidem miror, conſentire animadverti. ſenſus eſt:

Ita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Ita mihi detur te victorem complecti rep. recuperata, ut mihi, quamquam ipſius reip. cauſſa maxime gaudere debeo, tantum ei te præſidii, tantum opis attuliſſe extremis pæne temporibus, tamen dignitas tua magnam lætitiæ partem affert. Verbum, *Complectar*, qui crediderunt eſſe indicativi modi; verbum, *Affert*, ut ipſi putabant, emendarunt; ut ego exiſtimo, depravarunt.

Meritorum tuorum] De quibus tuæ litteræ loquebantur. epiſt. 16. 19.

Pag. 95. *Promiſſa*] Promiſerat Plancus, reip. ſe non defuturum. Cœlius Rhodiginus, nodum in ſcirpo quærens, *Præmiſſa*, legendum arbitrabatur; quod nec ſententia poſtulat, nec veteres libri confirmant.

Nec, quo progredi velles] Sic omnes mei veteres libri: nec eſt obſcura ſententia. Ignorabat, inquit, ſenatus, quo exercitum ducturus eſſes.

Gaudio ſum elatus] Epiſt. 10. lib. 2. *Quæ me lætitia extulerunt.*

Munatius] T. Munatius, de quo in extrema epiſtola. hic Planci cognatus potius, quam frater, fuit. nam ille alter T. Munatius, quem Pedianus ait hujus L. Planci fratrem fuiſſe, in caſtris Antonii fuit; ut diximus epiſt. 6.

Cornutum] Dubium, Sulpiciæ gentis, an Cæciliæ. utrique enim cognomen hoc fuiſſe, Sulpiciæ in faſtis Capitolinis, Cæciliæ apud Tacitum lib. 4.

Prætorem urbanum] Qui major dicebatur, ceteri minores, ut ait Feſtus. *Vrbanus* appellatus, quia jus diceret inter cives. ejus prima dignitas erat abſentibus conſulibus. Phil. 14. *Ob res*, ait, *bene, fortiter, feliciterque geſtas C. Panſa, A. Hirtius conſules, imperatores, alter, ambove, aut, ſi abierint, M. Cornutus, prætor urbanus, ſupplicationes per dies quinquaginta ad omnia pulvinaria conſtituat.*

Convocatus] A Cornuto.

Pag. 96. *Oblata religio*] Admonitus eſt a pullariis, qui e tripudio pullorum auſpicabantur, nihil in ſenatu eo die ſalva religione decerni poſſe.

Auſpiciis] Auſpicato enim ſenatus habebatur.

A noſtro collegio] Augurum.

Servilio] P. Servilio, Iſaurici filio, qui cum Cæſare conſulatum geſſerat. In epiſtola ad Brutum: *In Planci cauſſa Servilius exarſit incredibili dolore, mecumque per biduum ita contendit, & a me ita fractus eſt, ut eum in perpetuum modeſtiorem ſperem fore.* Et ibidem: *Acerbiſſime tulit Servilius, aſſenſum eſſe mihi de Planco.*

Gratia] Cornuto prætore ei favente. nam conſularis antiquior Cicero.

In alia omnia diſceſſit] Sententiam ejus improbavit. epiſt. 2. lib. 1. *Frequentes ierunt in alia omnia.*

P. Titius] Tribunus pl. vide Dionem lib. 46.

Iovi ipſi iniquus, cujus in templo res agebatur] Figuræ ſunt in Latina lingua & verborum, & ſententiarum prope innumerabiles: quas imitari, pulchrum eſſet: verum imitari nemo poſſit, qui cognitas non habeat: quam multi autem cognoverint, ea, quæ circumferuntur, ſcripta declarant. itaque operam dabimus, quantum in nobis erit, ut eas oſtendamus in extremo Imitationis noſtræ libro: ſiquidem hoc inter Latinæ orationis ornamenta cum præſtantiſſimum eſt, tum cognitu difficillimum, ideoque a veteribus & Grammaticis, & Rhetoribus omiſſum, a recentioribus quibuſdam ſatis imperite tractatum. Sed hoc, ſi plus otii dabitur: nunc ea tantum, quæ locus hic poſtulat, attingamus. Iniquitatem Servilii, qui optimam Planci cauſſam oppugnaret, magis indicare non potuit, quam ſi ex ipſo loco, ubi res agebatur, ſententiam eliceret. Venit, inquit, paratus Servilius, non tibi tantum, ſed Iovi ipſi iniquus, cujus in templo res agebatur. Simile illud, ex tempore derivatum, epiſtola 25. lib. 12. *Quinquatribus frequenti ſenatu, cauſſam tuam egi, non invita Minerva: etenim eo ipſo die ſenatus decrevit, ut Minerva noſtra, cuſtos Vrbis, quam turbo dejecerat, reſtitueretur.* Illud egregium, ſumptum ex nomine, Tuſc. 2. *Magna mehercule res, & eo ipſo, per quem*

juravi, Hercule digna. Et alterum, ejuſdem generis, epiſt. 23. lib. 7. *Bacchas iſtas cum muſis Metelli comparas: quid ſimile? primum ipſas ego muſas numquam tanti putaſſem: atque id feciſſem, muſis omnibus approbantibus.* Interdum etiam ab exercitatione & ſtudio, cui dediti ſumus, oritur figura ſententiæ: Tuſc. 2. *Subduc cibum unum diem athletæ: Iovem Olympium, eum ipſum, cui ſe exercebit, implorabit: ferre non poſſe, clamabit.* A perſona, epiſt. 14. lib. 2. ad Atticum, *Legem de ambitu, bono auſpicio, claudus homo promulgavit.* Plura ſuo loco.

In templo] Capitolino. ſenatus in templis habebatur.

Omnium generum ordinumque] Magis exprimit, quod dixerat, *Populus univerſus.* Sunt enim & genera civium, & ordines.

Speciem gloriæ, collecta inaniſſimis ſ. i.] Non diſplicet, *Collectam ex in. ſ. i.* quod viris doctis placere video. non enim illa colliguntur ex in. ſ. i. ſed ſpecies gloriæ colligitur. quis autem ea quærat, quæ ſpeciem quidem & imaginem habent gloriæ, ipſam vero gloriam, quæ in una virtute poſita eſt, non habent?

Brevia, fugacia, caduca] Scripſi adoleſcens; cum in verbo, *Fugacia*, veteres libri diſſentirent; quorum alii, *Fugacia*; alii, *Fugatocia*; nonnulli, *Fugato*, habent; opinari me, quanquam vulgata lectio ſenſu non careret, *Fucata*, rectius eſſe: ut tranſlatio ſit a mulieribus: quarum ſæpe nitor non naturalis, ſed fucatus eſt, ideoque brevis & caducus. Noſtram conjecturam alii poſtea ſecuti ſunt.

Pag. 97. *Eam facultatem*] Acquirendi verum decus.

Quam quando complexus es] Sic quinque libri veteres: unus, *Quoniam*, pro *Quando*: reliqui. *Quom* placet, *Quando.*

Tene] Sic libri omnes, uno excepto, in quo eſt, *Et tenes.* mihi, *Tene*, placet: quia cohortantis eſt, ne oblatam occaſionem Plancus amittat.

Reip.] Cui debes omnia.

EPISTOLA XIII.

Pag. 98. *IN præmio virtutis*] In honoribus tibi decernendis. infra vocat *inſignia gloriæ.* Loquitur hic Cicero more communi: nam, virtutis honorem non eſſe præmium, ſed ſe ipſa contentam eſſe, nihil præterea ſpectare, viri ſapientes prodiderunt.

Inſignibus gloriæ] Honoribus a ſenatu decretis.

Contexes extrema cum primis] Bellum a conſulibus & Octavio magna jam ex parte profligatum, ipſe penitus, oppreſſo Antonio conficies.

Non Ajacem, nec Achillem] Vtrumque Vlyſſe fortiorem. Achillem tamen interdum πτολίπορθον appellat Homerus.

Vlyſſem] Quia bello Trojano, aſtutia ſua capto Ilio & incenſo, finem fecit.

Πτολίπορθον] Vaſtatorem urbis. ſemper eum vocat Homerus πτολίπορθον, ut ait Strabo lib. 1.

EPISTOLA XIV.

Pag. 99. *NOtiſſimi latronum duces*] Primum Antonii fratres duo, Cajus & Lucius; deinde alii, Philip. 11. nominati.

Eſt autem non minus gratum, extrema delere, quam prima depellere] Non diſſimile illud Phil. 13. *Quamquam prima præſidia utiliora reip. ſunt, tamen extrema ſunt gratiora.*

Lepidum temporibus admonitum] Vel quia rempub. in ſummum diſcrimen adductam videat: vel quia, victo jam ad Mutinam Antonio, ejus malo doceatur, quid agendum ſibi ſit.

Tecum & reipub. ſatis eſſe facturum] Conſentiunt in hoc veteres libri omnes: nec tamen, locum vacare mendo, prorſus exiſtimo: venit in mentem, hoc fortaſſe dici, *tecum eſſe facturum, & reip. ſatis*: ut idem verbum duas ad ſententias reſpiciat: *tecum facturum*, pro, tecum ſenſurum: quo loquendi modo veteres uſi ſunt: & *reip. ſatisfacturum.*

EPI-

EPISTOLA XV.

g. 100. R*Econciliata voluntate noſtra*] Epiſt. 11. 18. 21.

Abjectumque] Quia jam ad Mutinam œlio victus erat.

Laterenſem] Lepidi legatum. epiſt. . 18. 21. 23.

Sua provincia] Hiſpania, ut ait Velius lib. 2.

Ab equitatu firmus] Vide epiſt. 33. 10. lib. 11. *Paratus equitatu*, epiſt. 4. b. 15.

In curſu bonorum conſiliorum] Dum epidus bene animatus eſſet.

Pag. 101. *Equitatum ejus*] Antoi.

Eam partem] Vt veteranam decimam gionem, epiſtola undecima, & alios iſtola vigeſimaprima.

Flumine maximo] Plinius Iſaram hodano comparat lib. 3. cap. 4.

L. Antonium, præmiſſum cum equitius] Epiſt. 34.

Cohortibus] Tres manipuli, qui & nturiæ dicebantur, unus haſtatorum, ter principum, tertius triariorum, coortem faciebant. erant autem in ſinılis manipulis milites cxx. exceptis anipulis triariorum, in quibus erant x. tantum, ita fit numerus ccc. miliım in cohorte. aliter Vegetius, mutata ilitia. nos Polybium in manipulis. Ciıronem & Varronem in cohortibus: ım eas Polybius numquam nominat. Et cohors quidem, cum legio petum ſena millia habuit, id eſt, Cicerois ætate, ex quadringenis militibus nſtabat: quod ex epiſt. 1. libro 1. ad ttic. licet intelligere: cum vero quarna tantum millia, & duceni in coorte fuere, id eſt, belli ſecundi Punici mpore, & deinde aliquanto poſt, non ures quam tercenos viginti cohors ıbuit, ex tribus manipulis ſupra ditis.

Forum Iulii] Forum Iulii unum in arnis eſt, alterum, quod hic ſignificaur, in Gallia Narbonenſi, utrumque ortaſſe a C. Cæſare, cum in Gallia tranſalpina bellum gereret, conſtitutum.

Quattuor legionibus] Quinque nominat epiſt. 8. quattuor tamen Brutus epiſtola 13. lib. 11.

Bruti] Qui præerat Galliæ Ciſalpinæ.

EPISTOLA XVI.

P*Oſt hominum memoriam*] Quantum homines meminiſſe poſſunt.

Inconſtantes] Quia, modo reip. partibus, modo Antonio favere videbatur. pacem enim ſuadebat. epiſt. 27. 35.

Pag. 102. *Cum rebus enim ipſis eſſent, &c.*] Vide eandem ſententiam ep. 12. & 19.

Inſtitit] Tale illud in procemio l. 3. de Orat. *Pignoribus ablatis Craſſum inſtitit coercere.* Et apud Livium, lib. 27. *Veſtigiis inſtitit ſequi.* Et Plautus in Mil. *Dies decem continuos ire ad eundem inſtat.*

Quinque tribuni pl. retulerunt] De relatione tribunorum pl. diximus ep. 1. lib. 1.

Servilius] Epiſt. 12.

Pag. 103. *Anguſtis*] Spatium non concedentibus mittendi ad ſenatum.

Factum aliquid] Sic quinque libri veteres: alii, *Aliquod.* mihi placet, *Aliquid*: quia, cum ſequatur, *Futurum*; videtur, *Factum* participium potius, quam nomen, eſſe oportere. nomen autem eſſet, ſi legatur *Aliquod.*

EPISTOLA XVII.

V*Entidius*] P. Ventidius Picens, humili loco natus, qui hoc anno, prætor cum eſſet, conſul factus eſt in locum demortui Q. Pedii, ſuffecti in locum Hirtii ad Mutinam interfecti. Hic a Pompeji Magni patre, ut ait Valerius lib. 6. in triumphum ductus, poſtea victum ſordide quæſivit, mulis & vehiculis magiſtratibus, qui ſortiti provincias eſſent, comparandis. extulit eum deinde ſic aut fortuna, aut ejus induſtria, non modo ut præturam, & eodem anno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

conſulatum geſſerit, verum etiam de Parthis primus triumphaverit, & mortuus publico funere, quod pauciſſimis contigit, quaſi gratiam ejus virtuti populo referente, ſit elatus. Suetonius, Gellius, Plutarchus, & alii.

Abeſt ab eo] Conjunxit ſe cum Antonio. epiſt. 33. 34. & 10. lib. 11.

Integra] Vt Lepidus cum Antonio ſe conjungat. id enim Plancus veretur.

Concurſationibus] Vt qui turmis equitum præeſſet. epiſt. 11. 15.

Pag. 104. *Conſulum*] Hirtii, & Panſæ, epiſt, 33.

Tali cive pratore] Prætor erat Planci frater, & ab urbe tamen aberat, ſenatu ſcilicet concedente: urbanis enim magiſtratibus, extra pomerium egredi, niſi reip. cauſſa, non licebat. epiſt. 3. libro 11.

Fide] Pro, *Fidei:* ut Salluſtius in Iugurtha: *Decima parte die reliqua.* Gellius lib. 9. cap. 14. *C. Cæſar in libro de analogia ſecundo, hujus die, & hujus ſpecie, dicendum putat.* Vide Aldi filii Scholia in Salluſtium.

De tribus fratribus Segavianis probavit] Quattuor veteres libri, *Se Gaviano.* legendum fortaſſe, *Sex. Gaviano:* (nam Segavianæ gentis mentio non exſtat) ut ſit Sex. Atilius Gavianus, qui nominatur in oratione pro Sextio. Probavit, inquit, mihi, in Apella ad me mittendo, ſtudium ſuum Gellius; in trium autem fratrum negotio, (hoc quale fuerit, ignoratur) Sex. Gaviano.

Pag. 105. *Si mereor*] Modeſte: epiſtola 9. *Niſi in multitudine optimorum civium impetus animi mei fuerit ſingularis, & opera præcipua; nihil ad meam dignitatem accedere volo ſuffragatione veſtra.*

EPISTOLA XVIII.

Lævus] Hunc epiſt. 21. nominat *Lævum Ciſpium*, qui originem fortaſſe duxerat a Lævo illo Ciſpio Anagnino, quem Ciſpio monti nomen dediſſe, Feſtus tradit.

Interfuerunt] Epiſt. 6. lib. 1.

Pudenti] Infamiam timenti. ep. 23. *Pudor me hunc caſum coegit ſubire.*

Legatorum] Lævi & Nervæ.

Laterenſis] Lepidi legatus.

Exercitus ejus] Epiſt. 11. 15.

Pag. 106. *Etſi cautius illud erat conſilium*] Emendationem hujus loci doctiſſimo viro Lambino debemus.

Videbam] Hoc verbum ſententia non deſiderat: pendent enim omnia ex illo, *Sciebam:* ſed ob interpoſita multa, quo clarior tota res eſſet, additum videtur: quod interdum fieri ſolet.

Offenſum mihi] Pro, mihi inimicum. epiſt. 11. 15. 21. 23. Sic locutus Cicero pro Cluentio: *Invidioſus, aut multis offenſus.*

Sollicitiorem] In majore ſollicitudine. Tacitus libro 20. *Numquam apud vos verba feci, aut pro vobis ſollicitior, aut pro me ſecurior.* Sic & Seneca lib. 3. de Ben. & Quinctil. lib. 10. Suetonius in Claudio, *Sollicitiſſime.* Eadem forma *Explicitius*, dixit Cæſar libro 1. de bel. civ.

Non ſuis contractis] Aliena culpa ex iis, quæ ipſe non contraxerit. nam *Contrahere*, interdum eſt committere.

Abſit] A reip. præſidiis.

Magnum habet caſum] Magnum diſcrimen.

Pag. 107. *Ventidii*] Epiſt. 17. 33. 34.

Mulionis] Quia victum comparandis mulis, farreque in caſtra convehendo, adoleſcens ſibi comparaverat. vide Plinium lib. 7. cap. 43.

Pag. 108. *Si quid intra cutem ſubeſt vulneris*] Non bene ſperat de Lepido. epiſt. 13. 14. & epiſt. 9. lib. 11.

Niſi uno loco me tenerem] Niſi conſiſterem uno eodemque in loco, in quo exercitum Lepidus haberet. Vel pro, *Niſi*, legendum *Si:* ut hoc dicat: Si manerem in eodem loco, nec ad Lepidum prope accederem. Hoc eo magis exiſtimo, quia ſcribit idem Plancus epiſtola 23. *Si uno loco eſſem, verebar ne cui obtrectatorum viderer & nimium pertinaciter Lepido offenſus, & mea patientia etiam alere bellum.*

Quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Quæ bene de rep. ſentit] Pars enim [c]orrupta erat, epiſt. 11. 14. 21.

Conſtantiæque meæ] Hoc addidit, ne prorſus omni laude privaret, ac for[tu]næ totum tribuiſſe videtur.

Bruto] Decimo, ejus collegæ.

EPISTOLA XIX.

[Pa]g. 109. *R*E *ipſa atque animo*] Tribus modis erga bene [m]eritos officio fungimur, re, animo, [v]erbis. hoc extremum Plancus, agen[di]s gratiis, præſtiterat.

Quæ oculis cernuntur] Tranſtulit ad [a]nimum. epiſt. 12. lib. 5. *Cerno jam [a]nimo* (inquit) *quanto omnia uberiora at[q]ue ornatiora futura ſint.*

Graviſſimæ & maximæ, fortiſſimi a[ni]mi, ſummique conſilii] Animi maxi[m]æ, conſilii graviſſimæ. Hunc locum [an]te aliquot annos ita legendum & di[ſt]inguendum putavimus; cum eſſet in [p]ervulgatis omnibus libris, *Maxime [fo]rtiſſimi animi.*

Et gratia, & gloria] Epiſt. 5. *Cujus [pe]r deos, gratiæ gloriæque cave tempus [a]mittas.*

Defatigatus] Vix opinor Frontonis [e]ſſe, antiqui & eruditi Grammatici, li[b]ellum quendam, in quo *Defatigatus* & [F]*eſſus* ita diſtinguuntur, ut *Defatigatus*, [d]e animo dicatur; *Feſſus*, de corpore. [Q]uod ſecus eſſe animadverto. nam *De[f]atigari*, & de corpore uſurpatur, ut ad [T]erentiam epiſt. 1. lib. 14. *Te nec ani[m]i, nec corporis laboribus defatigari.* Quid illud libro 1. de Divin. non ad [c]orpus omnino pertinet? *Cum virgo [st]aret, & Cæcilia in ſella ſederet, puellam [d]efatigatam petiiſſe a matertera, ut ſibi [c]oncederet paullisper, ut in ejus ſella ſede[r]et.* Et illud in lib. de Sen. *Corpora qui[d]em exercitationum defatigatione ingrave[ſ]cunt; animi autem ſe exercendo levantur.* Et Phil. 5. *Cum ſemel gladium ſcelere im[b]uiſſet, nulla res ei finem cædendi, niſi de[f]atigatio & ſatietas, attuliſſet.* Vnum [i]gitur in Latino ſermone Ciceronem [d]ucem ſequamur: ceterorum præcepta [p]artim non neceſſaria, partim etiam [f]alſa exiſtimemus.

Non multo plus] Plus omnino, (præſtat enim patria rebus omnibus) verum non multo plus.

Complectere] Epiſt. 12. ſcripſit, eum jam complexum eſſe facultatem adjuvandæ reip. gloriæque ſibi comparandæ.

Oppreſſerit] Epiſt. 13.

Teterrimum] A ſceleratis civibus excitatum.

Periculoſiſſimum] Hoc ad Planci laudem pertinet: ne videatur, victo jam ad Mutinam Antonio, periculi nihil, aut parum ſupereſſe.

EPISTOLA XX.

*Q*Uæ *vellemus*] Ab eo non recipi Antonium.

Pag. 110. *Quorum alterius*] Quandam enim victoriæ partem ſibi fortuna vindicat.

A collega tuo] D. Bruto, obſidione Mutinæ jam liberato.

Te ad ſe ſcripſiſſe] Sic unus omnino vetus liber: alter, *Te ad eum ſcripſiſſe.* utrumque placet. alii libri, *Te adſcripſiſſe*: vel, *Te ſcripſiſſe*: vel, *Te conſcripſiſſe.*

Propter inanem lætitiam litterarum ſuperiorum] Inanis Planci lætitia fuit, quam ſignificavit epiſt. 15. cum dixit: *Sedulitas mea reip. tulit fructum.* quod tamen re ipſa comprobatum poſtea non eſt, Lepido neutram in partem inclinante. propterea non audes, ait Cicero, id credere de Lepido, quod quia credidiſti antea, erraſſe te ſentis.

Verum, ut errare id Plance voluiſti] In magna veterum librorum varietate hoc delegimus, quod probabile ſatis videbatur. *Errare*, eſt in duobus antiquis libris: *Erraſſem*, in reliquis omnibus. quod mendoſum eſſe conſtat. error enim ille Planci, non Ciceronis, fuit: & ea, quæ ſequuntur, aperte errorem Planci declarant. nam, quia turpius eſt decipi, quam errare; cum erremus, ut humani; decipiamur, ut incauti: propterea Plancum excuſat, & quaſi conſolatur; quod erraverit quidem, quia crediderit

ſe eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſe eſſe bono Lepido uſurum; deceptus tamen non ſit, quia prudentia valeret. Præterea verbum *Voluiſti*, Plancum liberat ab imprudentiæ culpa. ipſe, inquit, errare voluiſti, cum ea ſperaſti de Lepido, quæ vera eſſe cupiebas: non te quiſquam in errorem induxit: decipi enim non potes. Alii retinent *Errarem*, ajuntque libros omnes in eo veteres conſentire: &, quia ſententiam vident elici commodam non poſſe, ex aliquo fortaſſe Poeta ſumptum comminiſcuntur. Quod ad libros attinet, dixi jam duos eſſe, in quibus, *Errare*, non, *Errarem*, ſcriptum eſt: itaque nulla hic utor conjectura: ſequor & antiquitatis teſtimonium, & ſententiam ipſam, quæ *Errare*, poſtulat; *Errarem*, recuſat: præſertim cum ſequatur, *Sic decipi*: quod ad illud opponitur, *Vt errare*. Alluſiſſe vero Ciceronem ad locum alicujus Poetæ pervulgatum, ipſa verba, quæ Poeticum nihil olent, opinor nemini perſuaſerint. Quod ſi cui, *Errare id*, pro Errare in eo, videatur durius: non eſſe diſſimile ſciat, *Peccare multa*; pro in multis: & hujus generis alia. Quod ſi quis mutatione delectatur; ita poterit legere: *Verum, ut errare mi Plance voluiſti*. una enim tantum littera tollitur, ſi ex, *Errarem id*, quod eſt in pleriſque antiquis libris, fiat, *Errare mi*. ut omittam, quod uno etiam in libro eſt, *Errarem mi*. *Valuiſti*, pro *Voluiſti*, Faernus legebat, homo ingenioſus, verum conjecturæ interdum ſuæ nimium indulgens. Ego, ſi diſcedendum hic eſſet ab antiquis libris: quod minime neceſſarium videtur; quid enim mihi placeat, jam oſtendi: tamen, *Errare valuiſti*, probare non poſſem. *Valere* enim, & *Poſſe*, differunt in hoc, quia *Poſſe* & ad vires pertinet, & ad caſum: ad vires, ſatis notum: ad caſum, hoc modo: *poteſt errare*, quamvis excellat prudentia: *Valere* autem, ad vires interdum, ad caſum numquam refertur. nec verear, ut refellar exemplis. hic autem, ſi legatur, *Vt errare voluiſti*, caſum ſignificari quis non videt?

Etiam erroris cauſſa] Non modo decipi non potes, verum nec errare quidem amplius. nam, quia ſemel erraſti, propterea, iterum ut erres non committes, admonitus vulgari proverbio, quo reprehendi ſolet is, qui bis ad eundem lapidem offendit. Senarius Græcus de altera ad eundem lapidem offenſione a Zenodoto inter adagia refertur, Δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν αἰσχρὸν εἰσκρούειν λίθον. Simile illud Publii mimi apud Gellium & Macrobium: *Improbe Neptunum accuſat, qui iterum naufragium facit*. Et illud Horatii in epiſtola ad Piſones:

Ridetur, chorda qui ſemper oberrat eadem.

Pag. 111. *Sæpius*] Tribus, quæ exſtant, epiſt. 13. 14. 19.

Qui reliquias hujus belli oppreſſerit] Qui M. Antonium, victum jam & fugatum prœlio Mutinenſi, plane profligaverit.

Et opto eſſe, & confido futurum] Blanditur, & laudat: optat enim, amore adductus; laudat, virtute cognita. quod utrumque valet ad cohortandum.

Minime miror, vehementerque lætor] Epiſt. 1. *Furnium tanti a te fieri, quantum ipſius humanitas & dignitas poſtulat, nec miror, & gaudeo*. Epiſt. 11. lib. 5. *Grata tibi eſſe officia mea, non miror, cognovi enim te gratiſſimum omnium*.

Majora & graviora] *Majora*, ad voluntatem refertur: *graviora*, ad rem. & contendam vehementius, & majoribus in rebus.

EPISTOLA XXI.

I*Nconſtantia*] Qui de Lepido varie ſcripſerim.

Reconciliaremque me Lepido] Erant enim inter eos inimicitiæ. epiſt. 11. 15. 18. 23.

Pag. 112. *Iejuni*] Laudem appetentis.

Delibare] Decerpere. jejunus enim ægre fert delibari quidquam de ſuo.

In eiſque] Sic malo, ut eſt in quattuor antiquis libris, quam, ut in reliquis, *Meiſque*. ſic enim conjungo: *in eiſque aperte denunciat, videam ne fallar*.

Suam

uam fidem ſolutam eſſe] Se jam promiſſis non teneri. obſtrinxerat enim ſuam fidem Laterenſis, promiſeratque omnia de Lepido : mox, ubi recipi Antonium a Lepido vidit, ſcripſit Planco, ſe eſtitutum a Lepido, nec jam ea, quæ an:a, polliceri. Contrario ſenſu Terentius in Andr. dixit : *Solviſti fidem:* p, fregiſti.

ag. 113. *Lævo Ciſpio*] Epiſt. 18. & F us quendam Lævum Ciſpium nominat in verbo Septimontium.

anidios, Rufienoſque] Legatos, vel tribunos militum, aut præfectos, & centuriones.

Viri boni] Ironia ſatis manifeſta.

Duobus conſulibus] Hirtio & Panſa.

Omnibus] Antonium ſecutis.

Vindicarat] Punierat.

anarat] Correxerat.

Huc] Vbi erant Lepidus & Antonius.

Duobus] Lepidi & Antonii.

Galliæ] Vlterioris.

Pag. 114. *Ille exercitus*] Lepidi.

Deſciverit] Iam enim cum Antonii exercitu conjunctus erat.

Omnia ut integra ſervem] Nihil ut damni patiar.

Parique felicitate] Vt ad Mutinam.

Excuſem litteris] Ita poſtulat ſententia : ſed, ne lectori fraus fiat, moneo non eſſe, *Excuſem*, in ullo antiquo libro, ſed in omnibus, *Excuſes*.

Quantum & quando] Epiſt. 9. *Temporis & rei te moderatorem eſſe facile pa-tior.*

In Hirtii locum] Vt conſul in Hirtii locum ſufficeretur, conſulatumque gereret, uſque ad exitum anni. quod etiam petiit Octavius.

Et ad tuum amorem, & ad meam obſervantiam] Et amoris in me tui cauſſa, & obſervantiæ in te mei.

EPISTOLA XXII.

Pag. 115. *IN collega*] D. Bruto.

Omnis ſpes] Iam enim ceciderat uterque conſul : Octavii autem animus, ut eſſet in Cæſaris interfectores animus, id eſt, in ipſam remp., ignorabatur.

Concordia veſtra] Epiſt. 26. & ad M. Brutum : *Brutum præclare cum Planco conjunctum habemus.* & epiſtola 15. libro 11.

De re agraria] De agris militibus reip. dividendis : quam ſibi curam demandari non modo Plancus, ſed Brutus etiam, ejus collega, cupiebat. lib. 11. epiſt. 20. & 21.

Quæ conſulebantur] De quibus ad ſenatum referebatur.

Vti eo] Vel deeſt, vel certe ſubauditur, *S. C.* ut infra patet.

Tantam eſſe apud omnes bonos tui caritatem] Hæc ad minuendum Planci dolorem ob S. C. minus e ſententia compoſitum, addita ſunt.

EPISTOLA XXIII.

Pag. 116. *SI quid acciderit*] Vt fortuna fert : quædam enim vitari non poſſunt.

Pulchre noram] Non bene animatum, & natura levem. epiſtola ad M. Brutum : *Datum Lepido tempus eſt, in quo levitatem ejus, ſæpe perſpectam, majoribus in malis experiremur.*

Bello maxime eſt periculoſus] Maxime enim ad res gerendas intereſt, optime de ducum virtute & animo milites opinari. epiſtola decimaoctava.

Offenſus] Infenſus, inimicus. epiſtola 18.

Salutariter] Veteres libri, *Salutari*, *Cum ſalute*, *Salutari loco*, *Saltem*. non tamen diſplicet, *Salutariter*; etſi videtur eſſe conjectura. probo etiam illud, *Cum ſalute*.

Pag. 117. *Sub manu*] Propinqui. Græcum loquendi genus. Demoſthenes contra Philip. 11. ὁρῶ γὰρ ὡς τὰ πολλὰ ἐνίους οὐκ εἰς τοὺς αἰτίους, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπὸ χεῖρα μάλιστα τὴν ὀργὴν ἀφιέντας.

Ferventibus] Quaſi incitatis adverſus me. tranſlatio ſatis nota. quattuor libri veteres, *Furentibus* : eadem ſententia. *Furere* enim de irato homine ſæpe uſurpat Cicero : & ipſe Plancus paullo

poſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

poſt, *Veniebant*, inquit, *eodem furore in me, quo in patriam, incitati.*

Ad ſe colligendum] Ad animum recipiendum.

Laterenſis] Lepidi legati. 18. 21.

Pag. 118. *Dicitur victurus*] Non vixit: ut Vellejus libro ſecundo. Dio lib. 46. ſcriptum reliquere.

Et magno] Copulam alii ſuſtulerunt: nos eam retinendam duximus, cum ſit in antiquis libris: parvi tamen refert, abſit, nec ne.

Iis] Ipſis parricidis.

Elapſus ſum his] Dictio, *his*, cum oleret mendum, ſcripſi ad amiciſſimum meum, ut is mihi, de ea quid ſentiret, exponeret. Reſcripſit, corruptam ſe jam pridem judicaſſe: nuper autem rariſſimæ virtutis, & ſummæ nobilitatis hominem, Benedictum Accoltum, Ravennæ Cardinalem, quem ego honoris amplitudiniſque cauſa nomino, cum has Ciceronis epiſtolas ſuccifivis temporibus legendo percurreret, eam emendaſſe, nempe ſic, *Elapſus ſum bis:* ut ſe dicat Plancus periculum bis effugiſſe: ſemel, cum ad Lepidum non acceſſit, neque ſe unquam cum eo voluit conjungere: quod ſi feciſſet, ipſe cum univerſo exercitu in Antonii poteſtatem Lepido prodente deveniſſet: iterum, cum audito Lepidi Antoniique adventu, celeriter ſe recepit.

Colloquia facta] A Lepido cum Antonio, vel cum iis, quos ad eum Antonius miſerat.

Legatos] Ab Antonio miſſos ad me.

Fide Lepidi] Promiſerat Lepidus, Antonii legatos, ab eo ad Plancum miſſos, incolumes eſſe reverſuros. ii qui fuerint, non conſtat. nam C. Catium, infra ſtatim nominatum, non ad Plancum, ſed ad Lepidum eſſe miſſum ſuſpicor: & hic exceptus eſt, illi in conſpectum venire vetiti.

Miſſos] Noſtri muneris eſt, monere lectorem, hoc eſſe ex ingenio: nam libri omnes antiqui, *Dimiſſos*, habent.

Catium] Nota familia. epiſt. 17. l. 15. & Horatius Sat. 4. libro ſecundo. *Unde, & quo Catius?* Quidam libri, *Caninium, Tatium Catinum.*

Tribunum mil.] Seni erant in legione tribuni mil. ut ait Polybius.

Ad eum] Ad Lepidum. ſic duo veteres libri. reliqui, *Ad me.* quod minus placet. non enim ſubjunxiſſet, *Exceperam*, ſed potius, *Retinueram.* nam excipiuntur ad alios miſſi; retinentur autem, qui ad nos.

Nervoſe] Sic, ut in eo nervos omnes intendas.

Subornes] Inſtruas iis rebus, quæ ad bellum neceſſariæ ſunt. Cicero lib. 1. de leg. *Cum ſe ipſe perſpexerit, totumque tentarit; intelliget, quemadmodum a natura ſubornatus in vitam venerit.* Et Phil. 13. *Appulejana pecunia Brutum ſubornatis.*

Cæſar] Octavianus, ab avunculo C. Cæſare adoptatus, unde *Cæſar* poſtea dictus. epiſt. 12. lib. 14. ad Att. *Nobiſcum hic perhonorifice & amice Octavius: quem quidem ſui Cæſarem ſalutabant, Philippus non: itaque ne nos quidem.*

Firmiſſimas] Veteranos, & præterea duas legiones, Martiam, & Quartam. epiſt. 7. lib. 11. epiſt. 7. lib. 16. ad Att. & Phil. 3. 4. 5. 7. 10. 11. 13. 14. Vellejus, Suetonius, Dio, Appianus, aliique.

Pag. 119. *Cujus ipſius magnum periculum agitur*] Erat enim & Antonius inimicus. ep. 23. lib. 12.

Sollicitudines] Curas.

Exacuunt] Excitant, augent.

Pietate meorum officiorum] Meis officiis, quæ pie præſto. Quid ſit *Pietas*, & ad quos hoc nomen pertineat, diximus epiſt. 1. lib. 1.

Civarone] Suſpicor de mendo. nam & hunc locum nemo de veteribus nominat: & veteres libri alii, *Anerone*, habent: alii, *Curone:* plerique, *Civarone*, aut *Cujarone:* unus, *Cinarone:* alius hoc nomen non habet.

EPISTOLA XXIV.

Pag. 120. *Facere non poſſum*] Delectatur Plancus in principio

pro litterarum quadam grati animi ſignificatione, ut ad ſe ornandum eo magis Ciceronem alliciat. epiſtola 9. 11. 19.

Indulgentia, aßiduitate vincam] Subauditur copula. nam hæc duo ad verbum *Vincam*, referuntur.

Amor enim tuus, ac judicium de me] Amor voluptatem, judicium dignitatem affert.

Militum] Planci.

Novißime] Tiro ſcripſit in Pandectis, non recte dici *Novißime*: adjicitque, quod ſua cœperit ætate id adverbium, ubi Flavius Caper de Latinitate, *Miror*, inquit, *id dixiſſe Tironem: cum Valerius Antias libro ſecundo, Mater, cum novißime ægrotaſſet, inquit, voviſſe fertur.* Idem 22. *Quod novißime nobiſcum fœdus feciſſent.* Hæc Cariſius.

Sollicitatione] Antonii, & Lepidi. epiſt. 8.

Omnia integra ſuſtinuimus] Non, nihil damni paſſi ſumus, ſed, rempub. in diſcrimen non adduximus, prœlium vitavimus. confirmant hanc ſententiam ea, quæ ſequuntur. epiſt. 21. alio ſenſu dixit, *Omnia, ut integra ſervem.*

Offenſum] Peccatum: ſi qua jactura fiat.

Impetu] Pro, impetui: ut Virgilius Georg. 4. *Concubitu indulgent.* quod ab homine antiquitatis diligentiſſimo Pierio Valeriano notatum animadverti.

Pag. 121. *Vna*] Quattuor igitur Planci legiones, ut epiſt. 15. & ep. 13. libro undecimo. quanquam epiſt. 8. quinque nominantur.

Octo] Decem igitur Bruti legiones: quod Appianus confirmat.

Firmitate exiguus] Tirones enim multis partibus plures, quam veterani. epiſt. 10. ad M. Brutum: *Sunt exercitus boni, ſed rudes, Bruti, & Planci.*

Expertum habemus] Pharſalico maxime prœlio, ut epiſt. 3. libro ſeptimo. & Tuſcul. 2. *Expertum habemus*, pro experti ſumus: ut epiſt. ad M. Brutum: *Clodii animum perſpectum habeo, cognitum, judicatum*, pro, perſpexi, cognovi, judicavi.

Africanus exercitus] Quem C. Cæſar, victo Scipione Pompeji ſocero, in Africa reliquerat, præpoſitis Q. Cornificio, ut epiſt. 14. & 26. libro duodecimo. præterea T. Sextio, D. Lælio, ut ait Dio lib. 48.

Cæſaris] Cæſarem appellat, quod a C. Cæſare dictatore adoptatus erat.

Propius eſſe] Propiorem dicit eſſe exercitum Cæſaris, quam Africanum.

Pag. 122. *Ad alia conſilia*] Ad cogitationem conſulatus bimeſtris. infra.

Quod ad Cæſaris amorem attinet] Attinet autem hoc, ut cum exercitu ſuo veniat, in tanto reipub. periculo.

Ipſe] C. Cæſar.

Inſigni amicitia] Epiſt. 3.

Veſtro judicio] Cæſaris enim adoptionem, teſtamento factam, comprobaſtis.

Quod vivit Antonius hodie] Vide ſimilem loquendi modum epiſt. 29. libro ſeptimo: *Quod ſimus, quod habeamus.* Et ad At. ep. 12. lib. 1.

Pag. 123. *Adverſiſſimam*] Sic omnes mei libri veteres, duobus exceptis, in quibus eſt, *Averſißimam.* placet, *Adverſißimam.*

Illis] Nullo in vetere libro ita ſcriptum animadverti, ſed, *Illi*, in omnibus; *Ille*, in uno; *Illa*, in altero.

Extruſum] Emendavi locum ex ingenio. nam veteres libri, *Et rurſum*: unus tantum, *Et ruſum*: quo etiam conjectura noſtra magis adjuvatur. nam qui, *Detruſum*, legunt, longius ab antiqua ſcriptura diſcedunt.

Neceſſaria, ac ſalutari] Quia cum Antonio gerebat inimicitias, propterea epiſt. 23. dixit Plancus: *Cujus ipſius magnum periculum agitur.*

Conſulatum] Vt in Panſæ, aut Hirtii locum ſurrogaretur.

Bimeſtris] Aut, *Quinquemeſtris*, legendum; cum quinque menſes, non duo, ſupereſſent ad exitum anni, ut dies huic epiſtolæ adſcripta declarat: aut, *Bimeſtris*, dixit, pro, Exigui temporis. quod vidit etiam Rutilius.

Ter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Terrore] Petebat enim contra leges: quæ conſulatum mandari ante XLIII. ætatis annum vetabant. præterea, quid non timendum ab adoleſcente conſule, qui Cæſar vocaretur, & quem improbi multi, ad depravandum parati, ſequerentur? epiſt. 12. ad Att. lib. 14. & epiſt. 12. ad eundem lib. 15.

Exputare] Hoc verbo & Plautus in Trinummo uſus eſt.

Neceſſarii ejus] In primis L. Marcius Philippus, vitricus, & C. Claudius Marcellus, ejus ſororis vir. Phil. 3.

Tanta merita] Merita Ciceronis in Octavium vide Philip. 5. & 14. exſtat etiam præclara M. Bruti epiſtola ad Ciceronem ipſum, & altera ad Atticum, de nimia ejus in Octavium indulgentia.

Pag. 124. *Exigeret cum eo*] Ageret cum eo.

Ipſum juvero] Nam ipſius quoque periculum agitur: epiſt. 23.

Expeditiſſimam] Vtiliſſimam: a verbo, *Expedit*, utile eſt.

Dimicationem] Contra duos Antonii & Lepidi exercitus.

Africanæ] Epiſt. 15. lib. 11.

EPISTOLA XXV.

INtereſt] Erat enim Planci legatus. epiſtola octava.

Pag. 125. *Navitatem*] Diligentiam.

Celeritati præturæ] Furnius enim Romam ire cupiebat ad petendam præturam, cum ædilis nondum fuiſſet.

Fama, ſcientiaque omnium] *Sententiaque omnium*, placeret: quod in Varietatibus a me ſcriptum anno M. D. XXXIII.

Comitia] Prætorum. nam conſulum ſequentis anni neceſſaria non erant: cum Plancus & Brutus jam antea deſignati eſſent a Cæſare Parthicum bellum cogitante.

Quam conſecuti ſumus] Quam conſecutus es. conjunxit utriuſque laudem, ut oſtendat amorem ſuum: amicorum enim omnia communia.

Multi clariſſimi viri] Diſſuaſio ab exemplo: ab utili vero, in primis epiſtolæ verbis.

Cum reipub. darent operam] Foris.

Non obierunt] Non venerunt ad petendum.

Si ædilis fuiſſet] Ergo ædilis Furnius non fuerat.

Poſt biennium] Ut prætura ædilitatem, ſic præturam conſulatus poſt biennium ſequebatur. qua de re & diximus alibi, & dicemus, Deo favente, ſuo loco plenius.

Nunc nihil prætermittere, &c.] Si manebis in provincia, & ad comitia prætoria non venies.

Planco conſule] Anno ſequenti.

Rationes expeditas] Nihil impediret, quo minus præturam aſſequeris.

Cum tuum tantum conſilium judiciumque ſit] Cum tu conſilio judicioque tantum valeas.

Pag. 126. *Nolebam*] Teſtificandi amoris gratia. epiſt. 3. & libro 2. epiſt. 4.

In perpetuitate laudis] Perpetuam enim laudem, navata reipub. opera, conſequeris.

Adhibito] Adjuncto. epiſt. 7. libro undecimo: *Cum adhibuiſſet domi meæ Lupus me.*

Cæcinæ] Epiſt. 5. libro ſexto.

Calviſio] Fortaſſe illo, de quo Philip. 3. etſi ille Antonii amicus, hic reipubl. videtur. epiſt. ſeq.

Dardanus] In Dardania captus: unde nomen. liberti autem, aſſumpto nomine Romano, retinebant & priſtinum ſervile.

EPISTOLA XXVI.

DE *Planci & Bruti concordia*] Epiſtola 22.

Gallorum] Eam Galliæ partem dicit, cui Plancus præerat, id eſt, tranſalpinam. de quo diximus epiſt. 1.

Cognovimus] Tua videlicet opera excitatum, id enim Furnius modeſte ſignificaverat.

In Sextilem] Indicta ſint.

Cito te] Venturum Romam.

Ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Ne diutius cum periculo fatuus ſis] Ne liutius pericula pro rep. ſubeas nullo uo fructu: quod dementis eſt.

Pag. 127. *Qui alienas tam facile di-tas*] Patronus cauſarum ſolebat eſſe urnius.

Candidatum te putas] Putas hunc eſ- tuum annum, qui non eſt.

Iudicium meum] Qui te aliter, quam ribis, arbitrer ſentire.

Si ita adipiſcare] Cauſſa, cur ſit præ-ıra leviſſimus magiſtratus; cum poſſit lem eſſe graviſſimus, ſi & ſuo petatur ıno, & magnis rebus pro rep. geſtis.

Scilicet id agitur] Ironia. id videlicet boras.

Omni honore] Non prætura tantum.

Quam alte adſcenderis] Quantam ſis udem aſſecutus.

Tibi ignoſco] Quia ſciens non peccas, d inopia judicii.

Nos in culpa ſumus] Peccamus nos, i te, tuam cauſſam ignorantem, ra-onibus conemur in provincia retine-.

Officio] Quod patriæ debes.

Sequuntur] Tueor illud meum, ut tendam, quid ex ingenio, quid a li-is acceptum ſit. hic nullum adhuc vi-veterem librum, (& vidi quampluri-os) in quo eſſet, *Sequuntur.* habent tem, *Aſſequuntur*, omnes. jampri-m tamen duxi, quod videtur ſenten-ı poſtulare, legendum, *Sequuntur.*

Ex his pendes] Hæc ſpectas, hæc tibi opoſita ſunt.

Reip. conducere] Quo diutius alantur c ſpe, qui reip. operam dant.

Protrudimus] Plus eſt quam *produ-mus.* epiſt. 12. lib. 2. ad Q. Fr. *Pu-tur detrudi comitia in menſem Mar-m.*

EPISTOLA XXVII.

g. 128. O*Rnatus ſummis honoribus*] Supplicatione ei creta, ut Phil. 3. legimus, poſt etiam umpho, ut Phil. 13. & ſtatua eque-i inaurata: de qua ſic Phil. 5. Cen-S. C. his verbis perſcribendum: *Cum M. Lepido imp. pont. max. ſæpenumero reſp. & bene, & feliciter geſta ſit; populuſque R. intellexerit, ei dominatum regium maxime diſplicere; cumque ejus opera, virtute, conſilio, ſingularique clementia & manſuetudine bellum acerbiſſimum civile ſit reſtinctum; ejus in remp. meritorum ſenatum populumque R. memorem fore; eique ſtatuam equeſtrem inauratam in Roſtris, aut quo alio loco in foro vellet, ex hujus ordinis ſententia ſtatui placere. qui honos, P. C. mihi maximus videtur: primum, quia juſtus eſt: non enim ſolum datur propter ſpem temporum reliquorum, ſed pro ampliſſimis meritis redditur, nec vero cuiquam poſſumus commemorare, hunc honorem a ſenatu tributum judicio ſenatus ſoluto & libero.* Et Phil. 13. *Hæc cauſſa fuit, cur decerneretis Lepido ſtatuam in Roſtris, cum inſcriptione præclara, cur abſenti triumphum.* Et epiſt. ad M. Brutum: *Lepidi cauſſa durior erat, quam Antonii, quod, cum honoribus ampliſſimis a ſenatu eſſet ornatus, repente non ſolum recepit reliquias hoſtium, ſed bellum acerrimum terra marique gerit.* Et in alia ad eundem: *In Lepido reprehendimur: cui cum ſtatuam in Roſtris ſtatuiſſemus, iidem illam evertimus.*

Pacis inter cives conciliandæ te cupidum eſſe, lætor] De hac Lepidi voluntate, Phil. 13.

Pag. 129. *Perditum hominem*] Antonium.

In poſſeſſionem] Unde prœlio Mutinenſi dejectus erat.

Impotentiſſimi] In quo nihil jure, & ordine, ſed vi & ſcelere geruntur omnia. epiſt. 1. *Impotentiſſimum hominem.*

EPISTOLA XXVIII.

T*Rebonio*] Viro conſulari, Aſiam regenti, poſt obitum Cæſaris. ep. 16. lib. 12. & Plutarchus in Bruto: unus fuit ex iis, qui de Cæſare necando conjuraverant. occidit eum poſtea Dolabella. epiſt. 12. lib. 12. Dio lib. 47.

Ad illas pulcherrimas epulas] Ad facinus illud egregium, cum Cæſarem idibus Mart. occidiſtis.

Invitaſſes] Apto verbo ad ineptam tranſlationem uſus eſt.

Reliquiarum nihil haberemus] Non modo Cæſar, ſed Antonius quoque interfectus eſſet. ſimile principium ep. 4. libro ſexto: *Vellem idibus Mart. me ad cœnam invitaſſes: reliquiarum nihil fuiſſet. nunc me reliquiæ veſtræ exercent.*

Cum his] Cum Antonio.

Tantum negotii eſt] *Ita me exercent reliquiæ veſtræ* dixit, epiſt. 4. lib. 6.

Veſtrum] Particeps enim, ut dixi, conjurationis in Cæſarem Trebonius fuerat.

Querellam] Queruntur homines Antonium ſervatum eſſe. *Querella*, *ll* geminata ſcribo, ex antiquis & libris, & lapidibus.

Seductus eſt] Philip. 13. *O Spartace, ſceleratum Trebonium auſus es ſcribere? quo ſcelere, niſi quod te idibus Mart. a debita tibi peſte ſeduxit?* Idem ex Dionis lib. 44. cognovimus.

Pag. 130. *Quod mihi vix fas eſt*] Quod mihi per noſtram neceſſitudinem vix licet.

Mihi enim negotii plus reliquiſti uni, quam, præter me, omnibus] Idem ep. 4. lib. 12. *Nunc me reliquiæ veſtræ exercent, & quidem præter ceteros me.* Et illud ſimile eodem libro, epiſt. 22. *Nos hic cum homine gladiatore, omnium nequiſſimo collega noſtro, Antonio bellum gerimus, ſed non pari condicione, contra arma verbis.* Et ad Plancum, epiſt. 1. *Numquam per M. Antonium quietus fui.*

Fœdiſſimum diſceſſum] Hoc explanatur Philipp. 3. his verbis: *Cum de rep. relaturus fuiſſet, allato nuncio de legione quarta, mente concidit; & fugere feſtinans, S. C. de ſupplicatione per diſceſſionem fecit, cum id factum eſſet antea numquam. Quæ vero profectio poſtea? quod iter paludati? quæ vitatio oculorum, lucis, urbis, fori? quam miſera fuga; quam fœda, quam turpis?* Et Phil. 5. *Neque ſacrificiis ſolemnibus factis, neque votis nuncupatis, non profectus eſt, ſed profugit paludatus.* Item Phil. 13.

Tribuni pl.] Novi, qui magiſtratum de more inierant quarto idus Dec.

Vocaviſſent] Vocare ſenatum poterant dictator, conſules, prætor, tribuni pl. interrex, præfectus urbi. Varro apud Gellium.

Deque alia re referrent] Referebant de conſulum ineuntis jam anni, ſenatuſque præſidio. conſules autem futuri erant, cum tribuni pleb. retulerunt, Hirtius & Panſa. Philipp. 3.

Totam remp. ſum complexus] Significat ea, quæ dixit Philip. 3.

Conſulares] Epiſt. 3. lib. 12.

In Servio] Sulpicio; qui obierat. Philip. 9.

L. Cæſar] Epiſt. 14. lib. 9. & epiſt. 2. 4. lib. 10.

Avunculus] Antonii, Iuliæ frater, quæ proſcriptum ſervavit. Plutarchus.

Conſules] Hirtius & Panſa. ſcripta enim epiſtola, poſt initum ab iis conſulatum.

Puer Cæſar] Modo adoleſcentem, modo puerum, quo magis laudet, Cæſarem appellat. annum enim agebat XIX. ut Vellejus Tacituſque litteris mandarunt. epiſt. 7. lib. 1. *Ne adoleſcentem vel puerum potius Cæſarem judices temere feciſſe.* Et epiſt. 25. lib. 12. *Puer egregius præſidium ſibi primum, & nobis, deinde ſummæ reip. comparavit.* Et epiſt. ad M. Brutum: *Cæſaris pueri mirifica indoles virtutis.* Et Phil. 3. *C. Cæſar, adoleſcens, pæne potius puer, incredibili ac divina quadam mente atque virtute.* Et Phil. 4. & alibi.

Veteranos] Qui cum ejus adoptivo patre C. Cæſare militaverant. epiſt. 23.

Conſcripſiſſet] Privato conſilio, ſuo ſumptu.

Legioneſque duæ] Martia, & Quarta epiſt. 7. lib. 11. & in Philippicis.

Pag. 131. *Antonium*] Brundiſio cum legionibus Macedonicis redeuntem epiſt. 23. 25. lib. 12. & in Philippicis Plutarcho, Dione, aliis.

EPISTOLA XXIX.

ERga ſalutem & incolumitatem tuam Exſulaſſe hunc Ampium conſtat, & eſſe illum, ad quem ſcribit Cicero epiſtola 12. libro ſexto.

Cumulatiſſime ſatisfeciſſe] Omni offi-

o ac ſtudio, erga ſalutem, & incolu-
itatem tuam. epiſt. 1. lib. 1. *Ego omni
icio, ac potius pietate erga te, ceteris ſa-
facio omnibus, mihi ipſe numquam ſa-
facio.* Et epiſt. 11. hujus libri: *In
ute tua cumulatiſsime mihi ſatisfecit.*

*Nec iis concedo, ut te ſalvum malint;
am ego*] Epiſt. 3. lib. 4. *Nemini con-
lo, qui majorem ex pernicie & peſte
p. moleſtiam traxerit.*

Pag. 132. *Prodeſſe poſsim*] Erat enim
æſaris familiarium amiciſſimus. quod
iſt. 12. lib. 6. ad eundem ſcripſit his
rbis: *Omnes Cæſaris familiares ſatis
portune habeo implicatos conſuetudine &
nevolentia, ſic, ut, cum ab illo diſceſſe-
nt, me proximum habeant. hoc Panſa,
irtius, Balbus, Oppius, Matius, Poſtu-
us plane ita faciunt, ut me unice diligant.*
epiſt. 24. lib. 7. *Olim, cum regnare
ciſtimabamur, non tam ab ullis, quam
c tempore obſervor a familiariſsimis Cæ-
ris omnibus, præter iſtum.* & ep. 9. lib. 6.
epiſt. 20. lib. 9.

Fundamenta jeci ſalutis tuæ] Epiſt. 9.
b. 1. *Nobis conſulibus ea fundamenta ja-
a confirmandi ſenatus.*

EPISTOLA XXX.

G *Alba*] Periti rerum Romanarum, Sulpiciæ gentis cognomen eſſe Gal-
am, non ignorant. Si quis teſtimo-
ium quærit, Suetonium legat, qui ne-
otem hunc fuiſſe ait Ser. Galbæ illius,
emporum ſuorum eloquentiſſimi, pro-
vum autem Galbæ imperatoris: quem
trumque Sulpicium fuiſſe, tum Sueto-
ius ipſe, tum alii teſtantur. Addit
dem: Galbam hunc, ob repulſam con-
ulatus, infenſum Iulio Cæſari, cujus
egatus in Gallia fuerat, conſpiraſſe in
um cum Caſſio & Bruto. quod Appia-
nus lib. 2. & Antonii confirmat epi-
ſtola, ad Hirtium Octavianumque Cæ-
ſarem miſſa: cujus hæc verba Phil. 13.
Cicero recitat: *Ser. Galbam eodem pu-
gione ſuccinctum in caſtris videtis.*

Panſa] Conſul: qui, profecto Mu-
tinam Hirtio collega, Romæ aliquan-
diu manſerat, & delectus habendi gratia, & antiquandi etiam leges a conſule Antonio latas. Philip. 13. Dio lib. 46.

Pag. 133. *Millia paſſuum centum*] Sic malo, quam, *Paſſus*, auctoritate ductus octo veterum librorum, & conſuetudine Latini ſermonis. nam etſi, *Mille homines*, & *Mille hominum*, recte dicitur: non tamen eodem modo, *Millia paſſus centum*, & *Mille paſſus centum*. quod ſi me ratio fallit; monentibus libenter aures dabo.

Eduxit] E ſuis caſtris.

Duas] Tres legiones habuit Antonius, Secundam, Quinctam, Trigeſimam quinctam: quarum Quinctam in caſtris reliquit. De duabus hic, & in Philip. 5. de Quincta epiſt. 33. & Philip. 14. tres nominantur: *Viginti cohortibus Hirtius, nullo equitatu, cum tribus Antonii legionibus, equitatuque conflixit.*

Cohortes prætorias] Cohors prætoria erat, electa manus militum, & familiarium ducis, qui circa eum pugnabant. hi non numerabantur in legione, nec in haſtatos, aut principes, aut triarios dividebantur, nec legatum ſuum, ut legiones, ſed præfectum, ut opinor, habebant. nam epiſt. 6. lib. 3. præfectus evocatorum Antonius appellatur. evocatos autem, qui milites erant veterani, partem fuiſſe arbitror prætoriæ cohortis.

Silani] M. Silani, tribuni mil. qui a Lepido diſceſſerat. epiſt. 34. hac de re vide Dionem libro 66.

Quattuor] Duas eduxit adverſus Antonium, duas præſidio caſtris reliquit: quas poſtea prœlio victor Antonius oppugnavit. infra.

Tironum] Ex Panſæ delectu.

Legionem Martiam] Quæ, relicto Antonio, Octaviano ſe adjunxerat. epiſt. 7. lib. 11. & in Phil. 3. 5. & aliis, item apud Vellejum, & alios.

Præeſſe ſolebam] Vivo Cæſare, non in Gallia, (nuſquam enim inter legatos Cæſaris nominatur) ſed civili, ut opinor, bello Pompejano. hoc autem tempore, cum ſe legio Martia ad Octavianum contuliſſet, præerat ei Carfule-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

nus, Appiano teſte libro tertio.

Duas] Vnam ipſius Hirtii, alteram Cæſaris.

Equitatum] Ante hanc pugnam equites Germanos a Cæſare ad Antonium transfugiſſe, auctor eſt Dio libro 46. habuit & Mauros equites, qui nominantur in hac epiſtola. nec Romano illum equitatu caruiſſe, credibile videtur: cum & legiones tres, ut jam diximus habuerit: & legionibus ſingulis tercenorum equitum præſidium affuiſſe, perſpicuum ex hiſtoria fiat.

Levem armaturam] Tria genera militum erant in exercitu Romano, equites, pedites legionarii cum ſuis ſignis, pedites levis armaturæ ſine ſignis. hi velites vocabantur: &, ubi confligendum erat, inter utramque aciem excurrentes, levibus armis inſtructi, rotundo & levi ſcuto, quæ parma dicebatur, gladio, pilo, ut ait Polybius, prœlium committebant. mox recedentes, locum certandi legionariis dabant. de velitari pilo ſic Livius lib. 24. *Velites, quorum telum inhabile ad remittendum imperitis eſt, vix quemquam ſine vulnere conſiſtere in muro patiebantur.* Idem vero lib. 26. haſtis, non pilis, velites uſos eſſe demonſtrat. *Iacula*, inquit, *præfixa ferro, quale haſtis velitaribus ineſt.* Loquitur, ut puto, Livius de conſuetudine ſui temporis: quod ex verbo, *Ineſt*, ſuſpicari licet. nam quo tempore Polybius Romanam militiam Græcis litteris explicavit, & aliquanto ante, pilis utebantur velites, haſtis autem haſtati, qui primi haſtis pugnabant, deinde principes, poſtremo triarii. verum haſtæ haſtatorum, & principum, erant miſſiles: itaque ὑσσοὺς Polybius vocat: triariorum vero longiores, & firmiores: ideo δόρατα idem Polybius appellat. Poſt armaturæ facta mutatio: velites pro pilis, miſſiles haſtas, haſtati, & principes pro miſſilibus haſtis pila ſumpſerunt: triarii nihil mutarunt. adjuvat opinionem noſtram Cicero, cum ait in Bruto: *Haſtæ velitibus amentatæ traduntur.* Et Ovidius in Ibin:

Vtque petit primo plenum flaventis arenæ
Nondum calfacti velitis haſta ,
lum.

Præterea diſſimilitudinem non parva inter pila velitum, & haſtatorum, pri cipumque haſtas, aperte Polybius ip oſtendit. Aut igitur pila, aut haſt amentatas velites in hoſtes, antequa legionarii impetum facerent, jaculaba tur. quod genus pugnæ ſignificavit C cero, cum dixit libro 2. de Divin. *H fuerit nobis tamquam levis armaturæ pr ma orationis excurſio.* In Philippica v ro decima, hæc tria diverſis nomin bus militum genera diſtinxit. *Noſt ſunt legiones* (ait) *noſtra levis armatur noſtri equitatus.* Et in Bruto: *Omn veniebant Antonio in mentem: eaque ſ quæque loco, ubi plurimum proficere & valere poſſent, ut ab imperatore equite pedites, levis armatura, ſic ab illo maxime opportunis orationis partibus co locabantur.* Videntur autem in levi ar matura non modo velites fuiſſe, qu primum, ut oſtendi, pilis, deinde haſti amentatis pugnarunt, ſed etiam ſagit tarii, & funditores: verum velite Romani, ſagittarii Numidæ fere au Cretenſes fuere, præſertim poſt Nu midiam & Cretam devictas; fundito res Baleares, Hiſpania ſubacta. nor enim ſagittarii & funditores, iden quod velites fuere, ſed diverſi, quamquam omnes communi levis armatura nomine comprehenderentur. propter ea Livius lib. 24. ſeparatim nominavi ſagittarios, funditores, velites. Differebant etiam armatura. nam velites, ut Polybius auctor eſt, parmas habuere: quod Cicero quoque in fragmentis de Rep. confirmat, ſcuta levia velitum appellans: ſagittarios autem & funditores ſcuta non habuiſſe, veriſimile videtur. Livius autem libro octavo ſatis aperte demonſtrat, militarem rationem non eandem fuiſſe pugnante cum Latinis populo Romano, quæ poſtea fuit ſcribente Polybio, id eſt bello Punico tertio. nam, ut omittam alia, & id attingam unum, quod nunc agitur, levi armaturæ Polybius neque ſignum, neque vexillum, Livius autem vexilla dat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

. Ac mihi videor affirmare poſſe, ra fuiſſe Romanæ militiæ genera di- ſis temporibus, unum Latino bello, ivio demonſtratum, alterum Puni- , quod Polybius exponit: tertium Cæſare vivo, aucta legione, ut ex s Commentariis, Cicerone, Sallu- , & aliis intelligitur; quartum Va- tiniano imperante, ad quem ſuos ros de re militari Vegetius miſit.

Pag. 134. *Duodecim cohortium*] De- n legionis Martiæ, & duarum præ- iarum: quarum novem in dextro rnu, tres in ſiniſtro collocatæ; ita nſtat, ſine duabus tironum legioni- s, quas Panſa ſequi ſe juſſerat, di- catum eſſe. Ex hoc autem loco non ſcure intelligitur, denas in legione hortes inſtrui ſolitas, ſingulas ex ter- manipulis, uno haſtatorum, alte- principum, tertio triariorum. nam ites in manipulos non divideban- : quod Polybius docet. Hirtii quo- e viginti cohortes infra nominantur: æ fuere legiones duæ, Quarta, & ptima: ut ex Phil. 14. non dubie gnoſcitur.

Amplius paſſus quingentos] Qui to- n emendandi ſpem in uno vel alte- , quamquam pervetere libro ponunt, quam ſapienter ſtatuant, ipſi vide- t. nos quidem conſilii noſtri non enitet, quod plurimos inſpicere, li- diverſis admodum temporibus de- iptos, numquam neglleximus. ac hi quidem cum antea ſæpe fructum n mediocrem hoc inſtitutum attulit: m vero in hoc loco quaſi gratulor in- ſtriæ meæ, quod numerum paſſuum, i deſideratur in pleriſque veteribus ris, repoſui duorum antiquorum emplarium conſenſu: quorum nobis um olim, ut Scholia noſtra teſtan- , Vincentius Riccius commodavit, erum nunc habemus.

Proceſſerit] Odio Antonii, qui cen- iones ejus legionis Brundiſii truci- verat. Phil. 3. 13.

Ex caſtris] Panſæ.

In ipſa Æmilia] Via, quam ſtravit primo conſulatu M. Æmilius M. F. Lepidus, is, qui pontifex max- bis conſul cenſorque fuit, & prin- ceps ſenatus ſexies lectus. perducta eſt Arimino, ubi Flaminiæ committeba- tur, Aquilejam uſque. Livius & Stra- bo. Ab Æmilia via nomen ſumpſit Gallia togata, ut Flaminia ab ejuſdem nominis via.

Pag. 135. *Caſtra*] Vnde Panſa exie- rat.

Cohortibus viginti veteranis] Duabus legionibus, quarta, & ſeptima: qui conſularis erat exercitus. Phil. 14. *Hir- tius, re audita, e caſtris duas legiones eduxit incredibili ſtudio atque virtute, Quartam illam, quæ, relicto Antonio, ſe olim cum Martia legione conjunxit; & Septimam, quæ conſtituta ex veteranis docuit illo prœlio, militibus iis, qui Cæ- ſaris beneficia ſervaſſent, ſenatus populi- que R. carum nomen eſſe. his viginti co- hortibus, nullo equitatu, Hirtius ipſe aquilam quartæ legionis cum inferret, qua nullius pulchriorem ſpeciem imperatoris ac- cepimus, cum tribus Antonii legionibus equitatuque conflixit, hoſteſque nefarios proſtravit, fudit, occidit.* Et ibidem, paullo poſt: *Quarta victrix deſiderat neminem: ex Martia nonnulli in ipſa victo- ria conciderunt.*

Cum equitibus] Omnis Antonii equi- tatus ex prœlio integer diſceſſit. epiſt. 15. 33. 34. & lib. 11. epiſt. 10.

Duas legiones] Tironum.

Aquilæ duæ, ſigna ſexaginta ſunt re- lata Antonii] Inter ſigna militaria pri- mum locum ſemper habuit aquila, &, ut Tacitus lib. 13. aliique plane do- cent, legionis ſignum proprium fuit: cum alia ſigna manipulorum eſſent. primo, præter aquilam, quattuor ſi- gna fuere in exercitu Romano, lupus, minotaurus, equus, aper: quorum ſo- lidæ effigies ſingulis ordinibus, ut ait Plinius, id eſt (ut ego interpretor) ſin- gulis manipulis præferebantur: ut pri- mæ legionis manipuli lupis, verbi gra- tia, ſecundæ minotauris, tertiæ equis, quartæ apris uterentur. erant enim duo- rum conſulum exercitus legiones quat- tuor: totidemque ſignorum genera: ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

& ſimilia cujuſque legionis eſſent ſigna, & diverſa ab reliquarum legionum ſignis. Ætate C. Marii, paucis ante ſecundum ejus conſulatum annis, ſola in aciem aquila portari cœpta eſt, reliqua ſigna in caſtris relinquebantur. C. Marius in ſecundo conſulatu aquilam tantum in exercitu retinuit: reliqua illa ſigna ne in caſtris quidem eſſe voluit. Hic aliquis interroget: ſi lupi, minotauri, equi, apri, vetera manipulorum ſigna, tolluntur; quæ ſigna ſingulos manipulos anteeunt? carere enim ſignis manipulos, veriſimile non eſt: & apud Varronem lib. 4. leguntur hæc: *Manipulos, exercitus minimas manus, quæ unum ſequuntur ſignum.* Opinor, in eorum locum aquilas ſucceſſiſſe, differentes tamen ab aquila legionis ſigno, vel magnitudine, vel materia, vel utraque ſimul. nam aquilam legionis ſignum argenteam fuiſſe, indicat Cicero oratione 1. in Catilinam, & Porcius Latro in eundem, & Plinius lib. 33. cap. 3. Quamquam autem aquila legionis eſſet ſignum, tamen proprio nomine aquila, non generale ſignum vocabatur. quæ diſtinctio & hic agnoſcitur, cum ſcripſerit Galba: *Aquilæ duæ, ſigna ſexaginta ſunt relata Antonii.* & in Catilinam orat. 2. *Cum tubas, cum ſigna militaria, cum aquilam illam argenteam ſcirem eſſe præmiſſam.* & Hirtius de bello Hiſpanienſi: *Adverſariorum aquilæ ſunt ablatæ tredecim, & ſigna, & faſces.* Quis enim ignorat, aquilam quoque ipſam ſignum fuiſſe, licet ſignum non appelletur? cum dixerit Ovidius lib. 5. Faſt.

Romanæque aquilæ ſignifer hoſtis erat.

Vt alia omittantur exempla. Aquilas tamen a ſignis diſtinguit Plinius lib. 3. cap. 3. *Aquilæ, ac ſigna pulverulenta illa, & cuſtodiis horrida inunguntur feſtis diebus:* & Lucanus lib. 1.

—— Infeſtiſque obvia ſignis
Signa, pares aquilæ. ——

Et eodem libro:

Vt notæ fulſere aquilæ, Romanaque ſigna.

Quemadmodum autem primum in legione ſignum Aquila fuit, ſic a primo centurione, id eſt a primipilo, qui principem inter triarios locum obtinebat, in acie ferebatur. Valerius Max. lib. 1. cap. 5. *Aquilarum altera vix convelli a primipilo potuit.* Hic fortaſſe illud addendum aliquis putaverit, non legionem ſolum & manipulos, qui triginta in ſingulis legionibus fuere, ſed cohortes etiam, quæ (ut ait Varro) ex manipulis conſtant, ſignis uſas eſſe. nam ſi manipuli ſinguli ſua ſigna habent, quod Varronis teſtimonio probatum eſt; certe & cohortibus, quæ fiunt e ternis manipulis ſingulæ, ſua ſigna eſſe, credibile videtur. Huic opinioni ita reſpondeo; primum de cohortum ſignis mentionem nullam, quod ego animadverterim, veterum in libris reperiri: deinde, ne cohortes quidem ipſas a Polybio, ubi legionem in partes tribuit, nominari: non quia cohortem ignoraret, ſed quod ordinariam non eſſe legionis partem intelligeret. tunc enim cohortes a duce fiebant, cum pugnæ tempus appropinquaret: ut Plutarchus docet in Paulli vita, & Livius quoque lib. 30. idem ſignificat, Scipione contra Hannibalem copias inſtruente. Fiebant autem e pluribus manipulis cohortes: ut eſſent cohortes haſtatorum, cohortes principum, cohortes triariorum: & ſuo loco omnes pugnarent, cohortibus inſtructi. Varro lib. 5. *Cohors ut in villa ex pluribus tectis conjungitur, ac quiddam fit unum; ſic hæc ex manipulis copulatur cohors.* Porro, quamquam dixi eam eſſe copulatam ex pluribus manipulis, tamen ſciendum eſt, velites in manipulos, diſtributos non fuiſſe, verum ad manipulos haſtatorum, principum, triariorum æqua parte adjungi ſolitos eſſe. Quocirca manipulorum ſigna, & cohortium vexilla ſeparatim fuere, inſcriptis litteris, quibus cohortes internoſcerentur, ut ait Vegetius l. 2. c. 13. & Tacitus l. 1. his verbis: *Adſiſtentem concionem, quia permixta videbatur, diſcedere in manipulos jubet: ſic melius audituros reſponſum: vexilla præferri,*

ferri, ut id ſaltem diſcerneret cohortes. Legiones autem, vel milites dicuntur ſub ſignis eſſe, & ſub vexillis, ante finem legitimi ſtipendii: nam poſt licet in iiſdem caſtris, ſub vexillis tamen non eſſe dicebantur, omniumque rerum, niſi propulſandi hoſtis, onere vacabant, ſtipendio non imminuto. quod ſi domum abire vellent, licebat. Et quoniam ſextuſdecimus ſtipendii annus legitimæ militiæ finem afferebat, ut ex Polybio cognoſcitur: propterea Percennius quidam, ſeditionis in Pannonia concitator, ultra ſpatium illud retineri milites ſub vexillis apud Tacitum libro primo ita queritur: *Denis in diem aſſibus animam & corpus æſtimari: hinc veſtem, arma, tentoria, hinc ſævitiam centurionum, & vacationes muneris redimi, at me hercule verbera, & vulnera, duram hiemem, exercitas æſtates, bellum atrox, aut ſterilem pacem ſempiterna: nec aliud levamentum, quam ſi certis ſub legibus militia iniretur, ut ſingulos denarios mitterent, ſextus decimus ſtipendii annus finem afferret, ne ultra ſub vexillis tenerentur, ſed iiſdem in caſtris præmium pecunia ſolveretur. An prætorias cohortes, quæ ſuos denarios acceperint, quæ poſt ſexdecim annos penatibus ſuis reddantur, plus periculorum ſuſcipere? non obtrectari a ſe urbanas excubias, ſibi tamen apud horridas gentes e contuberniis hoſtem adſpici.* Idem infra: *Reſponſum eſt a concione, mandata Clementi centurioni, quæ præferret. is orditur de miſſione a ſexdecim annis, de præmiis finitæ militiæ: ut denarius diurnum ſtipendium foret: ne veterani ſub vexillo haberentur.* Infra quoque: *Volutatis inter ſe rationibus placitum, ut epiſtolæ nomine principis ſcriberentur, miſſionem dari vicena ſtipendia meritis, exauctorari qui ſenadena feciſſent, ac retineri ſub vexillo, ceterorum immunes, niſi propulſandi hoſtis.* Idem in extremo fere libro: *Centeſimam rerum venalium, poſt bella civilia inſtitutam, deprecante populo, edixit Tiberius, militare ærarium eo ſubſidio niti: ſimul imparem oneri remp. niſi viceſimo militiæ anno veterani dimitterentur.* ita proximæ ſeditionis male conſulta, quibus ſexdecim ſtipendiorum finem expreſſerant, in poſterum abolita.

XII. Kal. Maji] Malim, XVI. *Kal.* ut poſtridie, quam geſta res eſt, ſcripſerit Galba: quod veriſimile videtur. nam, ſi XII. Kal. id eſt quatriduo poſt prœlium ſcripſiſſet; omnino aliquid de Panſæ vulneribus, ipſoque Bononiam delato, cognoviſſet, & Ciceroni ſignificaſſet. nam Hirtius poſtea, cum Antonii caſtra oppugnaret, occiſus eſt.

EPISTOLA XXXI.

C. *Aſinius Pollio*] Cæſar, Parthicum bellum cogitans, & magiſtratus per triennium creavit, & provinciis rectores dedit, & aliis quidem alios, Hiſpaniis vero duabus duos, Lepidum citeriori, Aſinium ulteriori. Aſinius, vivo adhuc Cæſare, in provinciam ivit. Lepidus ad urbem manſit. poſt Cæſaris necem, ubi Antonium, Lepidum, Octavianum conjunctos vidit, ad eorum partes cum duabus legionibus ſe contulit, primum fortunam ſecutus, deinde amicitia quoque permotus Antonii, triumphaſſe eum de Parthinis, quos in Macedonia Plinius, in Epiro Strabo, in Illyrico Stephanus, verbo potius quam re diverſi, collocant, ex faſtis Capitolinis intelligitur. Valuit eloquentia, orationeſque ſcripſit multas: quarum has Quinctilianus nominat, pro Vrbiniæ heredibus lib. 4. & Tacitus & Cariſius: pro Scauri filio, lib. 6. pro Liburnia, lib. 9. pro Aſprenate, lib. 10. Ejuſdem inventionem & diligentiam laudat lib. 10. duobus locis, & lib. 12. ſuis orationibus inſeruiſſe veterum Poetarum verſus, ait idem lib. 1. & 9. Dictum eſſe omnium horarum hominem, quod ſeriis jociſque pariter accommodatus eſſet, lib. 6. In Livio deprehendiſſe Patavinitatem quandam, lib. 1. & 8. Triſtem & jejunum in dicendo habitum eſſe, lib. 10. Inſectatum eſſe pluribus locis, etiam inimice, vitia orationis Tullianæ, idem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

que filium ejus feciſſe, lib. 12. Suſcepiſſe ante quæſtoriam ætatem graviſſima judicia, in eodem libro. Ejus compoſitionem Seneca lib. 16. epiſt. reprehendit his verbis: *Compoſitio Ciceronis una eſt, pedem ſervat, curata, lenta, & ſine infamia mollis: at contra Pollionis Aſinii ſalebroſa & exſiliens, &, ubi minime exſpectes, relictura: Denique apud Ciceronem omnia deſinunt, apud Pollionem cadunt.* Idem lib. 1. de Tranquillitate vitæ, ait, Pollionem Aſinium, magnum oratorem, duas poſtremas diei horas, undecimam, & decimam, quieti dare ſolitum, ſic, ut ne epiſtolas quidem legeret, ne quid novæ curæ naſceretur. Eundem lib. 1. Suaſoriarum, infeſtiſſimum famæ Ciceronis permanſiſſe, auctor eſt. Idem in eodem libro verba recitat ex Aſinii hiſtoria de Cicerone. Tacitus in dialogo de Oratoribus numerat eum inter Ciceronis æquales, eloquentia præſtantes: & addit, vixiſſe ad extremum pæne Auguſti principatum: accuſatum præterea a Calvo oratore: durum & ſiccum in oratoribus fuiſſe: numeroſum, contra quam Seneca ſenſit, cujus teſtimonium jam recitavimus: accuſaſſe M. Catonem XIX. ætatis anno. Scripſit & contra maledicta Antonii, ut lib. 1. Cariſius ait. Valerius autem de eo ſic lib. 8. cap. 14. *Aſinius Pollio, non minima pars Romani ſtyli, in tertio hiſtoriarum ſuarum libro, centum & triginta annos Arganthonium Gaditanum explevisse commemorat, & ipſe numeroſæ vivacitatis haud parvum exemplum.* Vellejus l. 2. *Aſinius Pollio, firmus propoſito, & Julianis partibus fidus, Pompejanis adverſus, exercitum Antonio tradidit.* Et infra: *Non prætereatur Aſinii Pollionis factum & dictum memorabile; namque, cum ſe poſt Brundiſinam pacem continuiſſet in Italia, neque aut vidiſſet umquam reginam, aut poſt enervatum amore ejus Antonii animum, partibus ejus ſe miſcuiſſet, rogante Cæſare, ut ſecum ad bellum proficiſceretur Actiacum, Mea, inquit, in Antonium majora merita ſunt, illius in me beneficia notiora. itaque diſcrimine veſtro me ſubtraham, & ero præda victoris.* Primus bibliothecam de manubiis Romæ publicavit, & in ea M. Varronis imaginem viventis poſuit. Plinius libro 7. cap. 30. & libro 35. cap. 2.

Saltus Caſtulonenſis] Plinius lib. 3. cap. 136.

Pag. 136. *Ne movear ejus ſermonibus*] Non dubito, quin hoc de Antonio civile bellum ſuſcitante, & jam Mutinam obſidente, dicat. infert enim: *Natura mea, & ſtudia trahunt me ad pacis & libertatis cupiditatem.* Et poſt: *ſi id agitur, ut poſtea in poteſtate omnia unius ſint; quicumque is eſt, ei me profiteor inimicum.* Reſpondet ad Ciceronis epiſtolæ partem.

Inviſus mihi] Nunc inviſus, quia reip. partibus infenſus, antea vero amicus. epiſt. 33.

Nullius partis] Feciſſem libenter, ut civilibus armis me non immiſcerem: ſed veritus ſum, ne, utra pars viciſſet, male mecum ageretur, cum in utraque magnos inimicos haberem.

Ea caſtra fugi] Pompejana. Affuiſſe Aſinium Pharſalico prœlio, & poſt in Hiſpania cum Cæſare, Suetonius auctor eſt.

Fugi] Metum indicat: quo ſit major excuſatio.

Inimici] Tacitus in dialogo de oratoribus, accuſatum ab adoleſcente Aſinio, annos XIX. nato, M. Catonem, teſtatur. hic igitur fortaſſe Catonem dicit. Vel de Labieno intellige, qui Pollionem accuſaverat. Quinctil. lib. 5. cap. 20.

Quo minime volebam] Callide oſtendit ſe faviſſe Pompejo potius, cum quo Cicero fuit, quam Cæſari pro ſua potentia contra remp. pugnanti; ſed inimici metu, Pompeji caſtra fugiſſe.

Modo] Paullo ante. Et hoc indicare videtur, Aſinium in præſidiis Cæſaris fuiſſe non adductum illius amicitia, cui modo cognitus eſſet, verum inimici metu compulſum.

Invidia] Odium. epiſt. 1. lib. 1.

Pag. 137. *Conſules*] Antonius, & Dola-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Dolabella. non enim Hirtius & Panſa ignificari poſſunt, qui tantum ante duos menſes conſulatum inierant, nec multo poſt ad eum Panſa litteras miſit. oquitur autem Aſinius de toto tempore poſt idus Martias, id eſt poſt Cæſaris necem.

A Panſa] Conſule, profecto ad Mutinam obſidione liberandam ejus collega Hirtio: quem aliquanto poſt, delectus habendi gratia detentus, Panſa ſecutus eſt.

Invito illo] Præerat enim Lepidus Hiſpaniæ citeriori, & (ut ſcripſit Dio) Narbonenſi Galliæ: quod etiam confirmatur epiſt. 33.

Retinentur] Epiſt. 32.

Cordubæ] In Bætica Hiſpania. patria fuit utriuſque Senecæ, & Lucani Poëtæ.

Quantas contentiones habuerim] Lector intelligens dijudicet, utrum, *Conciones*, ut eſt in omnibus meis antiquis libris, an, *Contentiones*, ut olim ſcriptum vidi in Pauli Boti Regienſis libro, legi oporteat. Si *Contentiones* retinemus, hic erit ſenſus: quam vehementer Lepidus & Antonius literis a me contenderint. quod ſequentis epiſtolæ teſtimonio comprobatur, in qua eſt: *Lepidus urſit me & ſuis, & Antonii litteris, ut legionem trigeſimam mitterem ſibi.* Sin autem, *Conciones*, placet: vehementes litteras, quales conciones ad populum, vel ad milites ſunt, interpretemur: quod tamen paullo durius videtur: niſi ſi ferendum in Aſinio: cujus orationem duram fuiſſe Tacitus auctor eſt.

Pag. 138. *Familiarem meum*] De quo ſcripſerat Cicero. poteſt eſſe Cornelius Gallus, quem in epiſt. ſeq. idem Aſinius familiarem ſuum appellat.

Opinione tua] Simile illud epiſt. 24. lib. 14. *Opinione celerius venturus eſſe dicitur.* Et in Bruto: *Opinione omnium majorem animo cepi dolorem.*

Quæres, quanti æſtimem, ſi umquam licuerit vivere in otio, experieris] Obſervanda quædam in Latina lingua, quæ leporem & venuſtatem habent, cum tamen & ornatu verborum careant, & ſententia non admodum exquiſita ſit. ex eo genere videtur hoc exemplum Aſinii. in quo ineſt concinnitas quædam, & ſpecies duobus modis. primum quod quaſi interrogetur, ſententiam inducit: deinde, quod altero membro ſatisfacit. Tale illud Ciceronis epiſt. 15. ad Att. lib. 4. *Quæris nunc de Arbuſcula: valde placuit.* Et epiſt. 4. lib. 15. *Quæres fortaſſe, quid ſit, quod ego hoc neſcio quid gratulationis & honoris a ſenatu, tanti æſtimem. agam jam tecum familiariter, &c.* Cœlius quoque epiſt. 11. lib. 8. *Ser. Ocella*, inquit, *nemini perſuaſiſſet, ſe mœchum eſſe, niſi triduo bis deprehenſus eſſet. quæris, ubi? ubi hercules ego minime vellem.*

Vt nunc eſt] Vt nunc quidem, pro ſtatu rerum, in animo habeo. caſus autem ſæpe cogit mutare conſilium. epiſt. 28. ad Att. lib. 12. *Quæ ſi manebunt, quærenda eſt excuſatio ad Brutum; &, ut nunc eſt, manſura videntur.*

EPISTOLA XXXII.

Pag. 139. B*Albus*] Gaditanus, filius fratris L. Cornelii Balbi, pro quo exſtat Ciceronis oratio. Balbus minor, ut diſtinguatur a patre, dicitur epiſt. ad Attic. 9. lib. 8. & ad eundem in eodem libro epiſt. 11. & epiſt. 6. ad eundem lib. 9. De hoc Plin. lib. 5. c. 5. *Omnia*, inquit, *armis Romanis ſuperata, & a Cornelio Balbo triumphata, unius omnium externo curru, & Quiritium jure donato: quippe Gadibus nato civitas Romana cum Balbo majore, patruo, data eſt.* quibus verbis error eorum refellitur, qui non hunc, ſed ejus patruum Gadibus natum putant.

De publicis exactionibus] Quod quæſtoris erat munus.

Duxit ſe a Gadibus] Sic Terentius in Hecyra: *Uxor, ubi me ad filiam ire ſenſit, ſeduxit foras.* Et Plautus in Aul. *Ego me deorſum duco de arbore.* Et in Bacch. *Duc te ab ædibus.*

Ad Calpen] Hiſpaniæ mons extimus, Africæ avulſus, ut ait Plinius. *Maſcu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

lina, inquit Cariſius, *in E litteram nulla veniunt, neque feminina, niſi peregrina talia, Crotale, Eryphile, Calpe.*

Bogudis] In Mauritaniam. hunc regem nominat in libro de bello Alexandrino Hirtius, vel Oppius.

Bene peculiatus] Magno inſtructus peculio. non eſt idem, quod *Bene nummatus.* nam auri argentique pondus nummorum nomine non continetur, ſed peculii, quod latius patet.

Quæ C. Cæſar] Fecit Balbus Gadibus, in qua urbe natus erat, eadem, quæ C. Cæſar Romæ fecerat.

Summo] Vltimo.

Anulo aureo] Quem qui non habebat, eques Romanus non erat, nec in quattuordecim gradibus in theatro ſedebat. viſus eſt igitur Balbus hiſtrionem ita velle equitem creare, ut Cæſar Laberium, cui videbatur, coacto agere mimum ſuum, honorem equeſtris ordinis ademiſſe, rurſus equitem, donatis ᴅ millibus nummum, & anulo aureo, creaverat. Suetonius, & Macrobius.

Tot enim fecerat ordines equeſtris loci] Theatri Romani conſuetudinem imitatus. nam in quattuordecim proximis gradibus lege Roſcia equeſtris ordo ſeparatim conſidebat. Aſconius: *L. Roſcius Otho legem tulit, ut in theatro equitibus Romanis quattuordecim ordines ſpectandi gratia darentur.* idem epitome Liviana, idem alii. quod ignoraſſe Macrobius videtur, cum, Laberii dictum in Ciceronem referens, in quattuordecim & ſenatores conſediſſe, lib. 7. ſignificat. ſedebant enim in orcheſtra, non in quattuordecim gradibus: ut e Cicerone, Suetonio, Juvenale colligitur.

Pag. 140. *Quattuorviratum*] Qui ſummus in municipiis magiſtratus erat, ut Romæ conſulatus. erat autem municipium Gades.

Sibi] Eodem igitur tempore & quæſtor erat populi R. & quattuorvir in patria ſua.

Prorogavit] Cæſaris exemplo, qui ſibi dictaturam prorogaverat.

Comitia] Gaditanorum magiſtratuum.

Biennii] Iturus contra Parthos Cæſar, magiſtratus in tres annos creavit. quod ſupra diximus.

Renunciavit] Romæ ſequentis anni conſules renunciabantur a conſule. vide initium orationis pro Murena. idem fecit Gadibus Balbus.

Quos ei viſum eſt] Et Cæſar conſules in annos ſequentes duos creaverat, Hirtium & Panſam, Plancum & D. Brutum.

Exſules reduxit] Et Cæſar omnes fere lege Pompeja damnatos. lib. 3. de bello civ. & Phil. 13.

Senatus] Decuriones Gaditani. is enim erat ſenatus in municipiis.

Sex. Varo procos.] Qui tamen conſul non fuerat. Sed proconſules appellari eos quoque ſolere, qui poſt præturam in provincias irent, ſupra diximus. Quis hic Varus fuerit, aſſequi divinando non licet. Accium quidem Varum, de quo ſcripſit Oppius, aut Sex. Quinctilium Varum, de quo Cæſar, conſtat eſſe non poſſe: nam Accio prænomen Publio fuit: Quinctilium autem in Hiſpania fuiſſe, cum honore præſertim, ſcripſit nemo. jam illud me movet, quod Quinctilius civili proximo bello interfuerat: hic autem de tempore ſatis longinquo loquitur Aſinius, cum ait: *Non horum temporum, ſed illorum.* Vari cognomen a Cruribus derivatum, auctor eſt Plinius lib. 11. cap. 45.

Prætextam] Fabulæ genus, in qua, Romano argumento, prætextati viri, id eſt, magiſtratus, inducebantur. unde Horatius in Arte Poetica:

Et qui prætextas, & qui docuere togatas.

Infra vero: *Prætextam, ſi voles legere, Gallum Cornelium poſcito.*

De ſuo itinere ad L. Lentulum ſollicitandum] L. Cornelius Lentulus conſul primo belli civilis anno Pompejum ex urbe fugientem ſecutus eſt, & cum eo poſt in Græciam tranſiit. ad eum Balbus minor, ante quam ex Italia diſcederet, cum litteris, cum mandatis, cum

um promiſſione provinciæ, ſi Romam evertiſſet, a Cæſare miſſus eſt. ep. 9. & 11. ad Atticum lib. 8. & ad eundem epiſt. 6. lib. 9. Vellejus autem lib. 2. tranſiſſe in Græciam Balbum, & cum Lentulo conſule ſæpe collocutum, tradidit.

Poſuit] Agenda dedit.

Gladiatoribus] Obſcurior ſententia mutandi libidinem attulit. quod aliis quoque locis eveniſſe nimium ſæpe animadverti. oſtendamus igitur & breviter, & aperte, quid ſignificare voluerit Aſinius. ac primum illud ſciendum, gladiatorum & ludum fuiſſe, ubi rudibus, id eſt virgis, apud laniſtas, eorum magiſtros, exercerentur, & certamen, in quo gladiis pugnabant, ad oblectationem populi. Et, cum in veterum ſcriptis legimus, *Gladiatoribus*; quod Ciceronem legentibus occurrit, ut epiſt. 19. lib 2. ad Atticum & Phil. 1. non ludus, ſed certamen ipſum indicatur. Fadius bis gratis depugnaverat, non gladiatoribus, ſerio, & periculoſo certamine, ſed in ludo, id eſt, nullo vitæ diſcrimine, at Balbus pugnare cum auctore ſeſe, non in ludo, ſed gladiatoribus, volebat. quod Fadium recuſaſſe, quis miretur? Sententiam patere jam arbitror: nunc ſingula verba perpendamus.

Pag. 141. *Militem Pompejanum*] Pugnaverat igitur contra Cæſarem. Balbus autem Cæſarianarum erat partium: ex quo illi Pompejanos omnes odio fuiſſe, veriſimile videtur: itaque Fadii vitæ non parcebat.

Depreſſus in ludum] Depreſſus ab iis, qui ludicram gladiatorum pugnam animi cauſſa ſpectabant. Qui, *Deprehenſus*, legunt, quam apte conjungatur cum eo, quod ſequitur, *In ludum*, non attendunt.

Gratis] Nulla mercede.

Depugnaſſet] Ludicra tamen pugna. nam hoc verbum ad ludicra etiam accommodatur. Lampridius in Commodo: *Rudibus inter cubiculares gladiatores in arena depugnavit.*

Auctore ſeſe] Quæſtore. emphaſis quædam ex parte Balbi: nec abeſt Aſinii ſcribentis indignatio: quaſi ita perverſo pravoque Balbus eſſet ingenio, ut ſibi, etiam iniqua jubenti, parere homines vellet, recuſanteſque ulciſceretur. *Auctorari*, pro, *Auctore*, placet quibuſdam, alucinantibus in ſententia, nec videntibus, hic ſermonem haberi de ſeria gladiatorum pugna; quod verbo, *Gladiatoribus*, declaratur: *Auctorari* autem ſervile verbum eſſe, cum auctione veneunt, qui ſervitutem ſerviunt. quo reſpexit Pli- Plinius, cum dixit lib. 36. cap. 15. *Gladiatorum ſpectacula edebat, ipſum magis auctoratum populum Romanum circumferens*, id eſt, ſua ſtultitia ſervientem magis, quam gladiatores ipſi, libertatis expertes: qui cum auctorati eſſent, id eſt, in ſervitutem empti, imperio domini, vel cum vitæ periculo, parere cogebantur. Gladiatoribus libertos quoque interdum pugnaſſe, qui venalem ſanguinem haberent, auctor Livius lib. 28.

Defodit in ludo] Vt pars obrueretur humo, pars ſupra terram emineret, cujuſmodi exemplum a Carthanienſibus editum, Cato ſenior prodidit. *Homines*, inquit, *defoderunt in terram dimidiatos, ignemque circumpoſuerunt, ita interfecerunt*. Gellius.

Nudis pedibus] Contra morem Romanum. calceis enim in publico, domi ſoleis utebantur. Fecit igitur Balbus indecore, cum in publico, in magna populi multitudine, quæ ad gladiatorium ſpectaculum convenerat, nudis pedibus, præſertim qui eſſet quæſtor, inambularet.

Tunica ſoluta] Quod inuſitatum, ideoque laſciviæ cujuſdam, ſuperbiæve argumentum. cingi enim tunicam ſolitam eſſe, oſtendit Horatius, cum ait:

Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo.

Quiritanti] Nonius: *Quiritare*, eſt clamare, tractum ab iis, qui Quirites invocant.

Civis Romanus ſum] Vſitata vox opem implo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

implorantium civium Romanorum, quibus, in externis præſertim locis, injuria fieret. In Verrem: *Cervices in carcere frangebantur indigniſſime civium Romanorum: ut etiam illa vox, & illa imploratio, Civis Romanus ſum, quæ ſæpe multis in ultimis terris opem inter barbaros & ſalutem tulit, ea mortem illis acerbiorem & ſupplicium maturius ferret.* Et alio loco in eundem: *Nulla vox audiebatur, niſi hæc, Civis Romanus ſum.* In pleriſque & recentioribus, & antiquis libris legitur, *Civis Romanus natus ſum.* verbum tamen, *Natus*, induxi olim, auctore Hieronymo Ferrario, comprobante præſertim ejus conjecturam vetere libro, quo nunc etiam utor.

Pag. 142. *Populi fidem implora*] Quia Fadius, cum pugnare nollet, ad populum confugerat.

Circulatorem quendam auctionum] In circulis auctionari ſolitum.

Hiſpali] In Hiſpania ulteriore, Bætica dicta, cui præerat Aſinius, juridici conventus quattuor fuere, Gaditanus, Cordubenſis, Aſtigitanus, Hiſpalenſis. Plinius libro tertio cap. 1. hodie Sivilia.

Quod præſtat] Quod pluris, quam de Balbo agere.

Denarios quingenos] Quot Octavius dedit veteranis. epiſt. 7. ad Atticum lib. 16. *Veteranos perduxit ad ſuam ſententiam: nec mirum: quingenos denarios dat.* Ratione ducta, fiunt ſcutati noſtrates fortaſſe triginta ſex. [Sed nimia videtur ſumma, itaque ex vetuſto codice Vincentii Riccii, *denarios quinquagenos* emendavi. Hæc in ſuis ſcholiis Manut. ad hunc locum.]

Pag. 143. *Singulæ quædam cohortes*] Non tota ſimul legio, ſed cohortes quædam, ſejunctæ ab aliis cohortibus.

Trigeſimam] Epiſt. 31.

Quod juſſiſtis] Acceperat igitur litteras a Panſa conſule, ſenatus juſſu ſcriptas, poſt illas, quibus idem Panſa, ut eſt in ſuperiore proxima epiſtola, tantum hortatus erat, ut ſenatui ſcriberet, ſe, & exercitum in ejus poteſtate futurum. Miſſum ad Aſinium S. C. non opinor, ob illa ſequentis epiſtolæ verba: *Utinam eodem S. C. quo Plancum & Lepidum in Italiam accerſiſtis, me quoque juſſiſſetis venire.* Quod infra quoque ſignificare videtur ipſe, cum ait: *Reſpub. ſi me noviſſet, & major pars ſenatus; majores ex me fructus tuliſſet.* id eſt: ſi me in Italiam venire S. C. juſſiſſetis.

Gallum Cornelium] Opinor hunc eſſe Cornelium Gallum Poetam, quem Virgilius nominat in Bucolicis: & Dio lib. 53. quod in Auguſtum male animatus videretur, cum tamen ab eo, poſt Antonium Cleopatramque devictos, Ægypto præpoſitus eſſet, damnatum a ſenatu, ipſum ſibi manus attuliſſe tradit, quod Servius quoque ſignificat. De hoc & Ammianus Marcellinus lib. 17. his verbis: *Cornelius Gallus, Octaviano res tenente Romanas, Ægypti procurator, exhauſit civitatem, plurimis interceptis: reverſuſque cum furtorum arceſſeretur, & depopulatæ provinciæ, metu nobilitatis acriter indignatæ, cui negotium dederat imperator, ſtricto incubuit ferro.* is eſt, ſi recte exiſtimo, Gallus Poeta, quem flens quodam modo in poſtrema Bucolicorum parte Virgilius carmine leni decantat. Euphorianum, Græcum Poetam, in Latinum convertit. Quinctilianus duriorem ait in elegia fuiſſe. Nonius recitat ejus hendecaſyllabum:

Durum rus fugite, & laborioſum.

Si tamen locus mendo vacat. nam Calvo eundem verſum tribuit Gellius: & Calvi hendecaſyllabi ab aliis quoque, Galli vero non hendecaſyllabi, ſed elegiæ nominantur. Gallum, cognomen præpoſitum eſſe nomini, non mirabitur, qui legerit ea, quæ diximus ep. 8. lib. 2.

EPISTOLA XXXIII.

Pag. 144. *Retinuit*] Epiſt. 31.

Sed illis, qui prodeſſe nihil poſſunt, neque mederi] Non mihi, qui prodeſſe aliquid poſſum: itaque

maturius

aturius audire voluiſſem. Hic mihi bitationis quiddam affert omnium rorum veterum, quos ipſe viderim, nſenſus: habent enim, *Neque* mede- mihi tamen omnino magis proba- r, *Neque mederi:* ſive ſit ex ingenio, e ex aliquo antiquo libro.

Non accepiſſet reſp. hoc vulnus] Vel ia ipſius exercitu ad reip. partes addi- , facilior & minus calamitoſa victo- fuiſſet: vel quia, bellum ut compo- retur, operam dediſſet. quam vo- ntatem infra oſtendere videntur illa rba: *Ita feſtinavit uterque confligere, nquam nihil pejus timerent, quam ne e maximo reip. detrimento bellum com- eretur.*

Si qui lætantur] Pompejanarum par- um, & reip. ſtudioſi.

Duces] Duces perierant Hirtius, Pan- Aquila: qui licet ad Mutinam con- Antonium pro rep. pugnaſſent, du- s tamen antea fuerant Cæſaris par- m: ut iis, excepto tamen Aquila, am is conjurationis in Cæſarem par- eps fuerat) boni cives, qui Brutis & ſſio, id eſt libertati favebant, non nino confiderent. & ſane apud Ap- num Panſa moriens hortatur Octa- num, ne oblatam dominandi facul- em amittat, neve Pompejanis in po- rum credat.

Veterani Cæſaris partium] Nam duæ rtii legiones, Quarta, & Septima, & artia, quæ, relicto Antonio, partes p. prætulerat, & evocati a Cæſare oleſcente milites ex coloniis, & An- nii legiones tres, diu cum C. Cæſare ruerant.

Vaſtitatem Italiæ] Solitudinem Ita- , robore & ſobole militum orbatæ. de *Vaſtitas judiciorum*, in Bruto: *Va- m forum*, pro Sextio: & apud Fe- m Attius: *Hanc urbem ferro vaſtam iet.* Pro, inane forum, inanem ur- m. Virgilius lib. 8. Æn. *Vaſtant cul- ibus agros.* id eſt, abductis cultoribus, ertos agros relinquunt. Alibi *Va- m* eſt magnum, ab eo, quod inania ora videntur, quam plena, oculis ob- ta re nulla.

Reſpexerint] Proprie, quaſi de re non animadverſa: cum ad victoriam tantum gaudio præpediti nimio adſpe- xerint.

Et robur, & ſoboles militum] Et qui fortes ipſi erant, & quibus gigni fortes poſſent. *Soboles* enim eſt quaſi nova ſtirps, poſt aliam enata. & filii *ſoboles* dicuntur: ut lib. 3. de Leg. *Cenſores populi ævitates, ſoboles, familias, pecuniaſ- que cenſento.* Et lib. 1. Off. *Sequuntur connubia, & affinitates, ex quibus etiam plures propinqui. quæ propagatio & ſobo- les, origo eſt rerumpubl.* Virgilius lib. 4.

Saltem ſi qua mihi de te ſuſcepta fuiſſet
Ante fugam ſoboles. ——

Omnem cunctationem ejus diſcuſſiſſem] Effeciſſem, ne Lepidus in ſuſcipienda reip. cura cunctaretur. ſic locutus & Valerius Max. lib. 3. cap. 2. *Cunctatio- ne bonorum civium diſcuſſa, Gracchum, quas merebatur, pœnas perſolvere coegit.* Diſcutere advocationem, cædem, cali- ginem, captiones, Cicero dixit, alii alia.

Similes] *Similis*, habent veteres li- bri; quod idem eſt: vel, *Simul:* quod mendoſum videtur. Similes autem concionibus Narbone habitis Lepidi litteras dicit.

Pag. 145. *Palmarer*] Sic video eſſe in omnibus antiquis libris: & ita ſcri- ptum arbitror a Pollione. nam, licet hoc verbum alibi fortaſſe nuſquam re- periatur; non tamen ideo rejiciendum videtur: cum ejuſdem generis alia quoque ſint. quod ſi, quæ ſemel tan- tum dicta nobis occurrunt, ea mutare tamquam corrupta, & uſitata reſtituere conabimur: Latinam linguam, quæ paucis omnino libris conſervata, vix ad ætatem noſtram pervenit, majorem ad inopiam redigemus, maleque merebi- mur de ſtudiis litterarum. *Palmari* pu- to idem eſſe, quod *palpari*, id eſt adula- ri. palma enim blandimur, item ut pal- po.

Prœlium] Mutinenſe.

Raperent in contrariam partem] Secus interpretarentur, meque dicerent in Italiam veniſſe, non ut reip. ſed ut op- pugnanti

pugnanti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

pugnanti remp. Antonio opem ferrem. Terentius in prologo Adelph. ita locutus: *Poſtquam Poeta ſenſit ſcripturam ſuam ab iniquis obſervari, & adverſarios rapere in deteriorem partem, quam acturi ſumus.*

Pag. 146. *Quæ mihi cum Antonio fuit*] Vellejus lib. 2.

Non major tamen, quam Planco] Mecum, inquit, agatur iniquiſſime, ſi propter amicitiam, quæ mihi cum Antonio fuit, durius quidquam homines de me ſuſpicentur: cum eundem Antonium haud minus, quam ego, dilexerit Plancus: cui tamen vos confidere cognovi, accerſito ſimul cum Lepido in Italiam, ut Antonium bello perſequerentur. Dolet, melius erga remp. animatum inimicum ſuum exiſtimari. Inimicitias, aut certe ſimultatem, ut credam jam tunc fuiſſe inter Aſinium & Plancum, adducor iis, quæ ſcripſit Plinius in præfatione librorum ſuorum ad Veſpaſianum.

Vterque] Antonius, & Panſa. vide epiſt. 30.

Ex Gallia Lepidi] Ea Galliæ ciſalpinæ parte, per quam viam duxit M. Æmilius Lepidus conſul anno DLXVI. quæ ab eo nomen accepit.

Ex vulneribus] Epiſt. ad M. Brutum: *Hirtius in ipſa victoria occidit, cum paucis diebus magno prœlio ante viciſſet. nam Panſa fugerat, vulneribus acceptis, quæ ferre non potuit.* Creditum eſt, venenum vulneribus infuſum Glyconis medici opera. M. Brutus in epiſt. ad Ciceronem: *Tibi Glycona, medicum Panſæ, diligentiſſime commendo. audimus eum veniſſe in ſuſpicionem Torquato de morte Panſæ, cuſtodirique ut parricidam.* Tacitus lib. 1. *ubi decreto patrum, faſces, & jus prætoris invaſerit, cæſis Hirtio & Panſa, (ſive hoſtis illos, ſeu Panſam venenum vulneri adfuſum, ſive milites Hirtium & machinator doli Cæſar abſtulerat) utriuſque copias occupaviſſe.* Suetonius in Auguſto: *Cum Hirtius in acie, Panſaque poſt ex vulnere, periiſſent, rumor increbruit, ambos opera ejus occiſos: ut, Antonio fugato, rep. conſulibus orbata, ſolus victores exercitus occuparet. Panſæ quidem adeo ſuſpecta mors fuit, ut Glyco medicus cuſtoditus ſit, quaſi venenum vulneri indidiſſet.*

Mortuum] Mortuus eſt Bononiæ. Appianus lib. 2.

Pag. 147. *Carfulenum*] Quem Hirtius & Octavianus cum legione Martia Panſæ obviam miſerant. Appianus *Carfulejum* nominat. veteres libri varie, *Carfulenum, Carfuleum, Caſulenum, Carfulenium, Carfulerium, Curſulenum,* habent.

Hirtiano] Cum Panſa primum, deinde, eo victo, cum Hirtio pugnavit Antonius, & victus: poſtremo, Hirtius ipſe, cum oppugnaret Antonii caſtra, interiit.

Quartam] Cum de cæſis Antonii legionibus mentio fiat; Quarta vero non Antonii, ſed Hirtii fuerit, qui, ut in Phil. 14. legitur, eduxit e ſuis caſtris contra Antonium & Quartam, & Septimam; & hic ſtatim Hirtii Quarta nominetur, ſuſpicari de mendo facile poſſum: & fortaſſe pro *Quarta* legendum, *Secunda*, non magna mutatione: nam IV. & II. non admodum differunt. Secundam autem cum Antonio fuiſſe, patet Galbæ epiſt. 30. & Phil. 5.

Et omnes] Duas reliquas, Quinctam, & Trigeſimam quinctam.

Hirtium quoque periiſſe] Incertum, ab hoſte, an ab Octaviano interemptus.

Pontium Aquilam] unum ex percuſſoribus Cæſaris, legatum hoc tempore D. Bruti: qui T. Munatium Plancum, Antonii ducem, paullo ante prœlio vicerat: ut eſt in Phil. 13. & apud Dionem libro quadrageſimo ſexto. Hic eſt (opinor) quem ſcribit Suetonius, triumphanti Cæſari, & ſubſellia tribunicia prætereunti, unum e collegio non aſſurrexiſſe: quod adeo Cæſarem indignatum, ut proclamaverit, Repete ergo a me Aquila remp. tribunus; nec deſtiterit per continuos dies quidquam cuiquam, niſi ſub hac exceptione polliceri, ſi tamen per Pontium Aquilam licuerit. Fuerat in partibus Cæſaris civili bello

llo ſuperiore: ut is docet, qui de llo Africano librum ſcripſit. Periit in eiem pugna cum Hirtio: & honores ortuo decreti. epiſt. ad M. Brutum: *udi, ſi ita vis, honores in mortuos Hirm, & Panſam, Aquilam etiam.* Et o lib. 46. *Aquilam in pugna cæſum ua decorarunt; & quam e ſuis bonis D. ti militibus pecuniam dederat, ejus hebus reddiderunt.*

Habere equitum] Numerus equitum ſideratur in omnibus antiquis libris, eter unum minime recentem, in quo , *Equitum* v. id eſt, quinque millia. m veteres numerorum notæ, ducta ra linea, millia ſignificant. eam velineam ſæpe a librariis omiſſam eſſe, orat nemo. Equitatum ideo ſervaincolumem Antonius, quia caruit itibus Hirtius, & Germanos Cæſaequites ad Antonium paullo ante ælium transfugiſſe, Dio ſignificat.

Legiones ſub ſignis armatas tres] Faln. vide epiſt. 34. & lib. 11. ep. 10. *b ſignis autem*, pro non paſſim, ſed dinatim. Lucretius:

——*Multa virum ſub ſignis millia ducta.*

acitus libro 17. *Subſignanum militem* cat. Idem libro 18. *Quingenti Panii nondum ſub ſignis.*

P. Vagieni] Sic probo, ex Maffeom libro, quo etiam olim ſum uſus. reui omnes, *Pupilli*, non *Publii*. idem er, *Vagienii.*

Inermes bene multos] Epiſt. 34. & . 11. epiſt. 10.

Ventidium] Epiſt. 17. 18. 34. & l. 11. iſt. 10.

Septima] Fortaſſe aliter legendum: m ſeptima cum Hirtio fuit. Phil. 14.

Pag. 148. *Deſcenſurum ad extrema*] iſt. 1. lib. 11. *Ad noviſſima auxilia ſcendemus.* Et epiſt. 17. ad Att. l. 9. *ſibi conſiliis noſtris uti non liceret uſum quorum poſſet, ad omniaque deſcenſum.*

Servitia] Ergaſtula ſolvit Antonius iſt. 10. libro 11.

Parmam direptam] A L. Antonio. ilip. 14.

L. Antonium] Marci fratrem, qui tribunus pl. fuerat anno ſuperiore.

Aut nomen denique] Ne cum imperio nomen etiam ipſum exſtinguatur.

Confluant ad eum] Tranſlatio a conjunctis fluminibus. epiſt. ſeq. *Ab confluente Rhodano caſtra movi.* ſic in oratione pro Plancio, *Ad nos pleræque cauſſæ confluunt.* Et Tuſc. 2. *Si ad hæc ſtudia plures confluxerint.*

Neque ſupereſſe reip.] Neque vivere poſt interitum reip. Gellius lib. 1. c. 22. *Supereſſe* invenimus dictum pro *Superſtitem eſſe*. ita enim ſcriptum eſt in libro epiſtolarum M. Ciceronis ad L. Plancum, in epiſtola M. Aſinii Pollionis ad Ciceronem, his verbis: *Neque deeſſe reip. volo, neque ſupereſſe.* Et Plautus in Aſin. *Tuum vis unicum gnatum tuæ ſupereſſe vitæ ſoſpitem & ſuperſtitem.*

EPISTOLA XXXIV.

Pag. 149. M. *Lepidus*] Æmiliæ gentis: qui cum Cæſare conſul fuerat, & eo interfecto, pontifex max. in ejus locum a ſacerdotum collegio, Antonii conſulis opera & ſtudio, ſuffectus eſt. Dio lib. 44.

Imp. iterum] Bis igitur a militibus, ob duas victorias de hoſtibus relatas, imperator appellatus erat: propterea que ſenatus abſenti triumphum decrevit. vide Phil. 13. in qua item oratione *imperator iterum* dicitur. [In ſcholiis juvenilibus acriter tuetur his uſus argumentis, quæ refutat P. Victorius in nota quæ huic epiſtolæ eſt ſubjecta. Ideoque & Manutii ſcholion, quod poſtea repudiavit ipſe, his ſubnectimus: In codice Vincentii Riccii, & in aliis legitur, *Imperator ter*, id eſt tertium: quomodo etiam dicebatur, *Conſul tertium.* ſed ſive, *iterum*, ſive, *tertium*, legas, mihi tamen de loci integritate certum non eſt. nam quod alii dicunt in titulis & monumentis ſolitos fuiſſe veteres notare, quoties a militibus ob rem bene geſtam imperatores eſſent appellati: ſane id aſſentior, ſed factum eſſe antequam Auguſtus Rempublicam opprimeret, nondum comperi.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Provinciam meam] Vellejus lib. 2. ita ſcriptum reliquit: *Lepidus Pont. Max. in locum Cæſaris furto creatus, decreta ſibi Hiſpania adhuc in Gallia morabatur.* Sed ex ipſius Lepidi verbis, & ex Aſinii proxima ſuperiore epiſtola cognoſcitur, Galliæ Narbonenſi Lepidum præfuiſſe dubitationem Dio tollit: nam libro 43. mandatam Lepido a Cæſare narras & Galliam Narbonenſem, & ei finitimam Hiſpaniam.

Ab confluente Rhodano] Ab eo loco, ubi confluere incipiunt Arar & Rhodanus. Livius libro primo: *Ad confluentes collocat caſtra.* Vnus omnino vetus liber, *Ab confluente ab Rhodano:* reliqui nullo diſcrimine, *ab confluente Rhodano.*

Ad forum Vocontium] Malim, *Ad forum Voconium*, vel *Voconii:* quod a Plinio nominatur libro 3. cap. 4. & hic epiſt. 17. Veteres libri, *Vocontium, Vocontii, Vocatium, Vicontinum, Venticonum,* & aliter.

Pag. 150. *Ad flumen Argenteum*] Quod in provincia Narbonenſi lib. 3. cap. 4. Plinius conſtituit.

Legiones tres] Epiſt. 33.

Habebat antea] M. Antonius.

Legionem ſecundam] Epiſt. 30.

Ex reliquis] Duabus veteranis, quinta, & trigeſima quincta.

Inermorum] Pro, *Inermium*, antique. epiſt. 12. lib. 11. Et Epiſt. 14. ad M. Brutum, & Salluſtius in Iug. *Ab inermis pedibus auxilium petere.* Et Quadrigarius apud Gellium lib. 17. cap. 2.

Equitum] Equitum XXX. id eſt, triginta millia, ut in libris noſtris, linea numero ſuperducta, impreſſum eſt, olim eſſe animadverti in antiquo Vincentii Riccii libro: nunc eaſdem notas in uno Maffeorum eſſe, in reliquis numerum equitum video deſiderari. ſed mihi tantum equitatum habuiſſe Antonium, veriſimile parum videtur.

Silanus] M. Silanus tribunus mil. in exercitu Lepidi. Dio libro 46. & epiſtola trigeſima.

Culeo] Antea præpoſitus Alpibus a Lepido. Appianus libro 3.

Contra noſtram voluntatem] Immo ex ipſius voluntate: occulte enim favebat Antonio. vide Dionem lib. 46.

Neceſſitudinis] Quæ imperatori ſolet eſſe cum ſuis militibus. nam Silanus & Culeo cum Lepido militaverant, honeſtis ordinibus præpoſiti: ut demonſtratum eſt.

Pag. 151. *Summa ſtudia officii*] Officiis inter nos pari ſtudio certavimus. Duo veteres libri, *Officii*, non habent: unus, *Summa ſtudia officio mutuo:* alius, *Summa ſtudia officii mutui.* Cicero ipſe Phil. 13. ſic de Lepido: *Magna ejus in me merita, mea quædam officia in illum.*

Proinde diligenter] Æque diligenter. nam *Proinde* interdum valet *perinde.* epiſt. 4.

Memini autem] Sic probo, ut eſt in meo vetere libro, & erat in eo, quem olim habui, a Vincentio Riccio commodatum. duo præterea, *Memini etiam:* quod non placet. reliqui, *Memini enim.*

Et illa ſuperiora] Cum ei ſtatuam equeſtrem inauratam in Roſtris ponendam cenſuit. vide Phil. 5.

Quæ Lepido digna ſunt] Emphaſis eſt in nomine, propter antiquam familiæ dignitatem. Phil. 13.

Eo ampliora] Additum eſt, *Eo*, ornatus gratia, non quod neceſſe eſſet.

Proinde] Propterea.

XII. Kal.] Sic in meis antiquis libris, uno excepto, in quo eſt, XI.

P. VICTORIVS.

Imp. iterum] Cur nonnulli hanc caſtigationem tantopere criminentur, non video: ſi caſtigatio appellari poteſt, & non potius antiqua, & ſincera lectio, fideliter, in Mediceo codice quatuor locis conſervata, & nunc in ſuam ſedem in omnibus libris reſtituta. quemadmodum enim hic ante epiſtolas ipſas bis *imp. iter.* legitur, ita etiam in indice libri bis, ubi & tituli, & initia epiſtolarum adnotantur. Cur igitur credendum eſt non negligentem omnino librarium in eadem voce ſemper peccaſſe, & eodem etiam pacto peccaſſe? In quibuſdam manu ſcriptis libris

Ter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

legi, me nunquam latuit, quin ex-
cavi unde iſtud ortum eſſet accurate.
a alii hoc uſurparint ante Rempubl.
Auguſto oppreſſam: ut quoties
p. appellati ſint, ob rem bene ge-
m, toties in titulis, monumentiſque
notari voluerint, mihi compertum
n eſt. Vſurpaſſe Lepidum quamvis
llum aliud teſtimonum habeam,
am priſcorum codicum, affirmarem:
m in S. C. quod de ipſo factum eſt, &
Cicerone in oratione 5. contra Anto-
am poſitum, vidi antiquos libros, qui
ndem hunc titulum ſervarent. Quod
rgumentis in hujuſcemodi rebus lo-
s eſt, quamvis a nullis antea hoc im-
ratoribus uſurpatum eſſet, non mira-
Lepidum leviſſimum, ac ventoſiſſi-
um hominem, hoc primum uſurpaſ-
: ab aliquo enim hæc conſuetudo
xerit neceſſe eſt.

Ab confluente Rhodano] Tantæ apud
e auctoritatis eſt, ac merito quidem
ediceus codex, ut ſcripturam ejus
nquam penitus negligam, quamvis
ea, quam hic habet, macularum ali-
id omnino ſit. Sic autem in illo le-
tur, *Ab confluente, ab Rhodano*, ut
rtaſſe poſteriores duæ voces ambæ
cent: & illud *ab Rhodano* declara-
ſit priorum vocum: nam ſi tertia
llaba ex eo tollenda eſt, ut in impreſ-
nunc eſt, *Rhodani* fortaſſe melius le-
retur, ſic enim Tacit. libro 17. locu-
s eſt: *Confluentes Padi & Aduiæ flu-
inum 16. inde millium ſpatio diſtan-
s petebant.* Nihil certi habemus, &
tamen hanc tenuem, & fortaſſe inanem animadverſionem adnotaſſe quid obfuit?

EPISTOLA XXXV.

Pag. 152. IN *civibus conſervandis*] Sic duo veteres libri, & unus præterea, quo ſum uſus adoleſcens, Vbaldini Bandinelli. Reliqui omnes, *Obſervandis*: malo, *Conſervandis*; ne civium cædes fieret. quod explanatur ſequentibus verbis: *Me tantæ multitudinis civium R. ſalutis atque incolumitatis cauſſam ſuſcipere coegit.* Et infra: *Miſericordiam noſtram, exercituſque noſtri.* Ad hanc ſententiam pertinent illa Planci verba, epiſt. 21. *Acceſſit eo, ut milites ejus, cum Lepidus concionaretur, conclamarint viri boni, pacem ſe velle, neque eſſe cum ullis pugnaturos, duobus jam conſulibus ſingularibus amiſſis, tot civibus pro patria amiſſis.*

Seditione facta] De hac ſeditione Vellejus, Plutarchus, Dio.

III. Kal. Iun.] Menſis Iunii nomen eſt in duobus antiquis libris; in quibuſdam Aprilis nominatur, errore perſpicuo: in aliis neque Aprilis, neque Iunius: in pleriſque libris antiquis eſt, IV. *Kal.* in nonnullis, ut in eo Vincentii Riccii, III. *Kalend.* quod magis probo. nam etſi Lepidus IV. Kal. Iun. ſe cum Antonio conjunxit; ut ex Planci epiſt. 23. cognoſcitur: veri tamen ſimilius videtur, poſtridie Plancum ad ſenatum ſcripſiſſe, quam eodem die, in tanta rerum mutatione.

LIBRI XI.

EPISTOLA I.

ag. 153. D. *Brutus*] Juniæ gentis, adoptatus fortaſſe a
oſtumio aliquo, unde *Albini* cogno-
en acceperit. *Albinus* enim vocatur
Plutarcho, Appiano, Dione. Lati-
i ſcriptores *Brutum* ſemper, non *Al-
inum*, appellant.

Provinciam] Galliam citeriorem, a Cæſare ipſo, dum viveret, D. Bruto aſſignatam, mox, Cæſare mortuo, a ſenatu confirmatam. Suetonius in Auguſto, Appianus, Dio, alii.

Ajebat] Antonius: quippe cum eam ipſe appeteret, ſuis conſiliis aptam, quia, poſt Cæſaris necem excitare bellum civile cupiebat. Macedoniam vero, quam ei ſenatus dederat, Decimo dare cogitabat. quod factum non eſt: ideo Bru-

tum Antonius, Mutinæ incluſum, per menſes multos obſedit.

Pag. 154. *Militum*] Veteranorum, quos Cæſar beneficiis affecerat.

Si mediocre auxilium] Quod mox non mediocre habuere, Decimus Galliam Ciſalpinam, jam antea a Cæſare attributam, Caſſius Syriam, M. Brutus Macedoniam, utramque a ſenatu decretam poſt interitum Cæſaris.

Placitum eſt] Epiſt. 4. lib. 8.

Legationem liberam] Legationes liberæ privatarum rerum cauſſa ſenatoribus dabantur: tum quod iis, non permittente ſenatu, abeſſe non licebat: tum etiam, ut eſſent honoratiores apud exteras nationes, addito legationis nomine. epiſt. 18. ad Att. lib. 2. & epiſt. 11. lib. 15. ad eundem, & in orationibus in Rullum, pro Flacco.

Rhodum] Liberam civitatem. ep. 7. lib. 4.

Ad noviſſima auxilia deſcendemus] Epiſt. 33. lib. 10. *Si nihil in Lepido ſpei ſit, deſcenſurum ad extrema, & non modo nationes, ſed etiam ſervitia concitaturum.*

Sex. Pompejum] Magni filium: qui erat in ulteriore Hiſpania.

Baſſum] Qui erat in Syria. epiſt. 11. lib. 12. & epiſt. 18. ejuſdem libri, & Strabo lib. 16. Dio lib. 47.

Invidiam] *Odium*, ut epiſt. 1. lib. 1. *indignarentur*, inquit, *boni cives, vindices libertatis egere præſidio.*

EPISTOLA II.

Fide & benevolentia] Benevolentia, ut velit: fides, ut promiſſa ſervet.

Iſtum] Cui confidimus, adducti fide & benevolentia in nos tua.

Ad Kalen. Jun.] In quem diem ſenatum Antonius edixerat. Phil. 1. *Ecce Kalendis Jun. quibus, ut adeſſemus, edixerat, mutata omnia. nihil per ſenatum, multa & magna per populum, & abſente populo, & invito. veterani, qui appellabantur, quibus hic ordo diligentiſſime caverat, non ad conſervationem earum rerum, quas habebant, ſed ad ſpem novarum prædarum incitabantur.*

Velle te] Alii ex ingenio, *Velle, &c.* Sed ita referri neceſſe eſſet ad amicos Bruti & Caſſii: de quibus non ſcriberent, *Vix quiſquam*, ſed, *Prorſus nemo.* Sequamur igitur & antiquos libros, & ſententiam.

Pag. 156. *In tua poteſtate*] Percuſſores Cæſaris, data Antonio & Lepido fide, & ab eis viciſſim accepta, de Capitolio, quo poſt Cæſaris necem populi metu confugerant, deſcenderunt, Caſſiuſque ſe Antonio, Brutus Lepido credidit.

Noſtros neceſſarios] Qui, ut iis præſidio eſſent, in urbem convenerant; Philip. 10. de M. Bruto ſic: *Prætor urbanus cum eſſet, urbe caruit, jus non dixit, cum omne jus reipub. recuperaſſet: cumque concurſu quotidiano bonorum omnium, qui admirabilis ad eum fieri ſolebat, præſidioque Italiæ cunctæ ſeptus poſſet eſſe, abſens judicio bonorum defenſus eſſe maluit, quam præſens manu.*

Tui conſilii] Quid ſentiret de veteranis, noſſe cupiebant.

De reponenda ara] Erecta tamquam Deo Cæſari mortuo a ſimulato C. Marii filio, everſa a Dolabella conſule: qua de re diximus epiſt. 14. lib. 9.

Nec quidquam aliud libertate communi quæſiſſe] Genus loquendi ſumptum a Græcis, pro, Nec quidquam aliud, præter libertatem. Sic & Horatius epiſt. ad Quinctium, lib. 1.

Neve putes alium ſapiente bonoque beatum.

Et epiſt. ad Auguſtum lib. 2.

Edicto vetuit, ne quis ſe, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra.

Et Sat. 3. lib. 2.

Qui ſpecies alias veris, ſceleriſque tumultu
Permiſtas captet. —

Plato autem in Menone: Ἄλλο ἐπιστήμης, pro, diverſum a ſcientia. & Ariſt. & ἐν τοῖς τῶν ἠθικῶν· φίλος ἕτερος τοῦ κόλακος.

Denun-

nnunciatum eſſe] Vt in urbem fre- tes convenirent.

g. 157. *De commodis eorum*] Phi- . *Veterani, quibus hic ordo dili- ßime caverat, non ad conſervatio- arum rerum, quas habebant, ſed em novarum prædarum incitaban-*

n debemus cuiquam videri nimium cupidi] Vt fortaſſe tibi videmur, :onſulimus te de ſalute noſtra.

EPISTOLA III.

icti tui] Sententiam hujus edicti ire nobis non licet: neque enim : ſed contumelioſum fuiſſe con- miniſque plenum, cum ſimilli- vocetur ejus litterarum.

prætores] Et Brutus quidem præ- :banus erat, qui ceteris prætoribus tate præſtat: itaque abſentibus ilibus conſulare munus more ma- ı ſuſtinet. epiſt. 12. lib. 10.

icto] Si fuiſſent extra urbem, lit- poſtulaſſent, cum eſſent in urbe, laverunt edicto.

ſtulaſſemus] Poſtulaverant, ut ſal- gibus abeſſe poſſent ultra dies n. nam per decem licebat. hoc ıpetrari poterat, ſi conſul Anto- , ut ſolverentur legibus, ad ſena- :etuliſſet. id primum ab Antonio :tum illis eſſe, ex hac intelligitur ɔla; poſtea conceſſum, docet Phi- :a ſecunda: qua ita ſcriptum eſt: *M. Brutus, te referente, legibus eſt , ſi ab urbe plus quam decem dies ſſet?*

hoc quidem] Ne hoc quidem, quod lemus, tribui a te Bruto & Caſ- amicis tuis; quibus majora a te i, par eſſet. Si prætoribus, & inibus ea dignitate præditis, con- ratificari non vis: hoc ſaltem no- non tamquam conſul prætoribus, amquam Bruto & Caſſio, id eſt is tuis, qui & credidimus tibi, & turi ſumus, tribuere deberes. quod non facias; concede nobis, ut do- us.

De delectibus habitis] Audierant queſtum eſſe Antonium de delectibus ab ipſis habitis, de pecuniis impetratis, &c.

Nunciis trans mare mißis] Ad ſolicitandos exercitus, præſertim ſex legiones Macedonicas, quibus uti Cæſar in Parthico bello cogitaverat.

Pag. 158. *Te feciſſe*] Quod queſtus non ſis, licet audires ea de nobis.

Neque agnoſcimus quidquam eorum] *Agnoſcere*, eſt fateri: *non agnoſcere*, negare. epiſt. 4. lib. 4.

Cum hæc reticueris] Cum de delectibus habitis, aliiſque rebus, in nos falſo rumore collatis, queſtus non ſis.

Objiceres] In litteris.

Concordiæ ac libertatis cauſſa] Ideo enim abeſſe cupiebant, ne qua in urbe ſeditio propter Cæſaris mortem concitaretur. timebant autem potiſſimum veteranos. epiſt. 2.

Per edictum] Edicto propoſito ſignificaverant, velle ſe abeſſe concordiæ ac libertatis cauſſa. id eſt autem, de ſuo jure decedere. nam cum prætor ultra decem dies abeſt, de ſuo jure decedit. Hoc eſſe edictum opinor paullo ante nominatum, idem ſcilicet, quod in Phil. 1. appellatur his verbis: *Nec ita multo poſt, edictum Bruti affertur & Caſſii: quod quidem mihi plenum æquitatis videbatur.*

Arma minetur] Vt minatus erat in iis litteris, quæ contumelioſæ minaceſque dictæ ſunt.

Nobis] Qui tyrannum occidimus, ut patriam ſervitute liberaremus.

Litteræ tuæ nihil proficerent] Quibus arma minatus erat, quaſi abeſſe ideo vellent, ut bellum civile ſuſcitarent: id Hirtius quoque timuit: itaque ſcripſit ad Ciceronem his verbis: *Brutus & Caßius utinam, quam facile a te de me impetrare poſſunt, ita per te exorentur, ne quod callidius ineant conſilium, cedentes enim hæc ais ſcripſiſſe: quo? aut quare? retine, obſecro te, Cicero, illos: noli ſinere hæc omnia perire.* Et Philip. 10. *Ab hoc igitur quiſquam bellum timet, qui, ante quam nos id coacti ſuſcepimus, in*

f 3 pace

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

pace jacere, quam in bello vigere, maluit? Quamquam oratio illa eſt habita aliquanto poſt, quam hæ litteræ ſcriptæ.

Quoquam] Ad ullam rerum novitatem.

Judicium noſtrum] Judicio enim noſtro, non armorum tuorum timore, nihil novi cogitamus.

Honeſtum] Honoratum. epiſt. 15. l. 2. *Cæſarem honeſtum eſſe cupio.*

Quam non diu regnarit] Regnavit, abſoluta poteſtate, nullo Pompejanarum partium metu, poſt victos in Hiſpania Pompeji liberos, quinque tantum menſes. rediit enim Octobri menſe. occiſus eſt idibus Mart. quod Vellejus lib. 2. Faſti Capitolini, & aliorum teſtimonia docent.

EPISTOLA IV.

Pag. 159. IMp.] Appellatus a militibus ob rem bene geſtam. epiſt. 10. lib. 2.

Inalpinos] Alpium incolas: cum quibus & Metellus Celer bellum geſſerat. ep. 1. lib. 5.

Nomen captans imperatorium] Vt ex re bene geſta imperator appellarer.

Animum] Adverſus hoſtes. modeſte, *Animum*, dixit, pro *Virtutem.*

Adjuva nos tua ſententia] Vt ſupplicationes impetrem. Videtur impetraſſe. nam ſupplicationes triumphus ſequebatur: & paratum illi triumphum fuiſſe, Phil. 6. oſtendit his verbis: *An ille non potuit, ſi Antonium conſulem, ſi Galliam Antonii provinciam judicaſſet, legiones Antonio & provinciam tradere? domum redire? triumphare?*

EPISTOLA V.

Pag. 160. LVpus] Rutiliorum cognomen.

Tuto me eſſe] Timebat Antonium conſulem.

Panſam] Conſulem deſignatum.

Quæ maxime optabam] Te ſcilicet Antonio provinciam nolle tradere, optimeque erga remp. animatum eſſe.

Ne in illa quidem re] In Cæſare occidendo.

Iſte] Antonius.

Provinciam] Galliam ciſalpinam, cui præerat Decimus.

Semper amicus fui] Epiſt. 23. lib. 16.

Pag. 161. *Dominatu regio liberes*] Antonio tuæ provinciæ finibus excludendo: in quo ſita videtur ſalus reipubl. *Dominatu regio*, dicit, quia, cum rege jam liberati eſſent, dominatus tamen regius manebat. epiſt. 1. lib. 12. *Non regno, ſed rege liberati videmur.*

Vt principiis conſentiant exitus] Ut, quemadmodum rege, ita nos dominatu regio liberes.

Tuis optimis conſiliis] Quæ ſpectant ad communem libertatem.

EPISTOLA VI.

Pag. 162. TRibuni pl.] Qui poteſtatem habebant vocand[i] ſenatus. Gellius lib. 14. cap. 7.

Ad XIII. *Kal. Jan.*] Is dies eſt quo Phil. 3. habuit Cicero, Antoni[o] conſule, ſed in Galliam profecto. i[n] ep. ad Cornificium: *Ad* XIII. *Ka[l.] Jan. ſenatus frequens mihi eſt aſſenſus cum de ceteris rebus magnis & neceſſariis, tum de provinciis ab iis, qui obtinerent, retinendis, neque cuiquam tradendis, niſi qui ex S. C. ſucceſſiſſet.* [I]tem ad eundem: *Ego, quo die primum i[n] ſpem libertatis ingreſſus ſum, &, cun[c]tantibus ceteris, fundamenta reip. jec[i] eo die, &c.* Phil. 1. *Memoria tenen[t] me ante diem* XIII. *Kal. Jan. principe[m] revocandæ libertatis fuiſſe.* Quos aute[m] tribunos pl. in hac epiſt. ad Brutu[m] nominat, ii novi erant: nam mag[i]ſtratum inibant IV. id. Dec. ut ex Di[o]nyſio didicimus.

De præſidio conſulum des] Hirtii [&] Panſæ. Phil. 3. *Præclare facitis tribu[ni] pl. qui de præſidio conſulum ſenatuſque r[e]feratis.*

Ante Kal. Jan.] Antequam conſ[u]latum iniviſſent Hirtius & Panſa.

Edictum tuum] Hac de re ſic Phil.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Ante diem XIII. *Kal. Jan. decretis ve- briſ eum concidiſtis.* Et paullo poſt : *Eo- lemque die D. Bruti edicto allato, factum um collaudaſtis : quodque ille bellum pri- ato conſilio ſuſceperat, id vos auctoritate ublica comprobaſtis.* Idem Philip. quarta & ſexta.

In ſenatu] Significat ea, quæ ſcripta unt in Philip. tertia.

In concione] Ad populum. vide Phi- ip. quarta.

EPISTOLA VII.

Pag. 163. A*Dhibuiſſet*] Epiſtola 7. lib. 4. & epiſt. 25. lib. 10.

Libonem] Scriboniæ gentis.

Ex C. Sejo] Qui ad Brutum iverat.

Nondum liberi] Erant enim in ſena- u, qui Antonio faverent, in primiſque Q. Fuſius Calenus.

Tuum factum] Cum tyrannum libe- aſti.

Vel puerum potius] Annum agentem XIX. Vellejus libro ſecundo, Tacitus ib. 13. Epiſt. 28. lib. 10. *Egregius puer Cæſar.*

Privato conſilio] Epiſt. 25. lib. 12. *Puer egregius præſidium ſibi primum, & nobis, deinde ſummæ reip. comparavit; qui niſi fuiſſet, Antonii reditus a Brundiſio peſtis patriæ fuiſſet.* Et Phil. 3. *C. Cæ- ſar, adoleſcens, pæne potius puer, incredi- bili ac divina quadam mente atque virtu- te, tum, cum maxime furor arderet An- tonii, cumque a Brundiſio crudelis & pe- ſtifer reditus timeretur, nec poſtulantibus, nec cogitantibus, nec optantibus quidem nobis, quia fieri poſſe non videbatur, fir- miſſimum exercitum ex invicto genere ve- teranorum militum comparavit, patrimo- niumque ſuum effudit.* Idem in aliis Phi- lippicis, & epiſt. 7. lib. 16. ad Att. Vel- lejus autem lib. 2. *C. Cæſar*, ait XIX. *an- num ingreſſus, mira auſus, ac mira conſe- cutus, privato conſilio, majorem ſenatu pro repub. animum habuit : primumque a Ca- latio, mox a Caſilino veteranos excivit pa- ternos; quorum exemplum ſecuti alii, brevi in formam juſti coiere exercitus.* Idem Dio, Appianus, & alii.

Pag. 164. *Ruſticos*] Agros enim, aſſignatos a Cæſare tamquam diuturnæ militiæ præmia, milites veterani cole- bant. epiſt. 9. lib. 16. ad Att. *Octavia- nus magna molitur : veteranos, quique Caſilini & Calatiæ ſunt, perduxit ad ſuam ſententiam : nec mirum : quingenos de- narios dat : cogitat reliquas colonias obire. Plane hoc ſpectat, ut ſe duce bellum gera- tur cum Antonio.* Quamquam hoc, *Ho- mines ruſticos*, non ad veteranos tantum, militiæ munere jam liberatos, ſed ad duas etiam legiones, Martiam, & Quartam, infra nominatas, pertinet. milites enim legionarii rura colebant, & in 31. ruſticis tribubus, quæ conſta- bant omnes e civibus ingenuis, nullo admiſſo libertino, ſuffragium fere- bant. Cato etiam apud Ciceronem, in lib. de Senectute, qui militabant in legionibus, ruſticos fuiſſe omnes o- ſtendit. *Scripſi*, inquit, *in Originibus, legiones noſtras in eum ſæpe locum profe- ctas alacri animo & erecto, unde ſe num- quam redituras arbitrarentur. quod igi- tur adoleſcentes, & ii quidem non ſolum indocti, ſed etiam ruſtici, contemnunt, id docti ſenes extimeſcent?*

Commilitones tuos] Simul enim Cæ- ſare duce in Gallia meruerant.

Legionem Martiam, legionem Quar- tam] Vide Phil. 3. & alias, Vellejum, Appianum, Dionem.

Vt non ſit integrum] Non licet utrum- vis. arbitrii tui jam non eſt, reipub. curam vel ſuſcipere, vel omittere. bis enim te libertatis defenſorem profeſſus es.

Idibus Mart.] Cum tyrannum occi- diſti.

Exercitu novo] Vt Antonium ciſalpi- na Gallia excluderet.

EPISTOLA VIII.

POlla] Vxor Bruti, quæ Triarii fue- rat. vide epiſt. 10. lib. 8. *Paulla* eadem vocatur, ut *Olla* pro aulla.

Pag. 165. *Legatorum*] L. Marcii Phi- lippi, L. Calpurnii Piſonis. epiſt. 4. lib. 12. & Phil. 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Regno] Dominatu regio. epiſtola 5. lib. 11.

Delectus habetur] A Panſa conſule, Hirtio jam cum Octaviano ad Mutinam profecto. epiſtola 5. libro duodecimo.

Me neque deeſſe ulla in re, neque umquam defuturum dignitati tuæ] Notanda varietas verborum in eadem ſententia. epiſt. 6. *Mihi gratiſſimum facies, ſi exploratum habebis, tuis laudibus nullo loco nec conſilium, nec ſtudium meum defuturum.* Et eadem infra: *Illud tibi perſuadeas velim, me omnia, quæ ad tuam dignitatem augendam pertinebunt, quæ eſt per ſe ampliſſima, ſummo ſemper ſtudio ſuſcepturum, & defenſurum.*

EPISTOLA IX.

P*Anſa amiſſo*]Hirtium non nominat; quod in Panſa gravitas & prudentia major.

Inimici noſtri] Videtur Octavianum ſignificare: qui percuſſores parentis ſui diligere non poterat: id quod, inita cum Antonio & Lepido ſocietate, declaravit. vide illud epiſt. 10. *Quantamque cupiditatem, &c.*

Pag. 166. *Elabatur*] Elapſus tamen eſt, itinere facto difficillimo. epiſt. 10. & epiſt. 17. 33. 34. lib. 10.

Ventoſiſſimum] Leviſſimum, atque in primis mobilem. epiſt. ad M. Brutum: *Datum Lepido tempus eſt, in quo levitatem ejus, ſæpe perſpectam, majoribus in malis experiemur.*

Pollione Aſinio] Qui longius aberat, quam Lepidus; præerat enim Hiſpaniæ ceteriori. epiſt. 31. lib. 10.

Puto te perſpicere]Propter amicitiam. non dubito, quin ille tibi ſuum ſenſum patefaciat.

Multæ] Quattuor Lepidi, Aſinii duæ, Appiano teſte lib. 3. ſed ipſe Aſinius epiſt. 32. tres habere ſe legiones ait.

Recte facturum numquam] Favebat Lepidus Antonii partibus: tum quod percuſſores Cæſaris oderat, tum etiam, quod ejus filio nupſerat Antonii filia, ipſeque Antonii conſulis beneficio pontifex max. in locum Cæſaris creatus erat. Appianus, Dio, Plutarchus.

Plancum] L. Plancum, conſulem deſignatum: cujus epiſtolæ ſunt libro 10.

In Alpibus]Ne redire in Italiam poſſit.

EPISTOLA X.

N*On mihi remp. plus debere arbitror*] Quæ tamen mihi, ob tyrannum a me cæſum, plurimum debet.

Poſſe] Aliquando poſſe: cum nunc non poſſim.

Iſti perverſi] In epiſt ad M. Brutum: *Quo die decrevi, ut D. Bruti nomen in faſtis adſcriberetur, cognovi paullo plures in ſenatu malevolos eſſe, quam gratos.*

Pag. 167. *Si tamen hæc temporis videantur dici cauſſa*] Quod ſi hæc a me ideo dici videntur, ut gratiam a te ineam, cujus opera ſtudioque indigeam,

Malle me tuum judicium] Hoc refertur ad illud, *Exploratum habes.* Hunc locum olim emendavimus ex duobus antiquis libris, Vincentii Riccii, & Pauli Boti: quibus aliqua ex parte ſuffragantur ii, quibus nunc utor. in uno tamen eſt, *Videatur*, non *Videantur.* in omnibus autem *Hoc*, non *Hæc*: ut legi etiam recte poſſit, *Si tamen hoc temporis videatur dici cauſſa.*

Pag. 168. *A certo ſenſu*] Qui non errat, ſed, quale quidque eſt, tale judicat.

Conſulum] Hirtii & Panſæ.

Cupiditatem] Rerum novarum. Suſpicionem ſuam de Octaviano ſignificat; qui conſulatum petiit, non adeptus cum Antonio ſe conjunxit. Idem epiſtol. nona ſignificavit: idem & M. Brutus in ſua ad Ciceronem epiſtola: idem & Plancus epiſt. 24. libro decimo.

Vacuitas] Vacua conſulatu reſpub. Alibi Cicero, *Vacuitas ab angoribus, vacuitas ægritudinis.*

Quæ litteris commendari poſſint] Et hoc ad Octavianum pertinet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Satis magnum numerum videtur eſſe- *ſſe*] *Speciem exercitus effecit*, epiſt. 13. bro duodecimo.

Manus Ventidii] Tres legiones. e- iſt. 33. 34. libro decimo.

Ad Vada] Qui locus jacet inter Al- es & Apenninum, impeditiſſimus ad er faciendum. epiſt. 13.

Pag. 169. *Quos habet multos*] Epiſt. 3. 34. libro decimo.

Rurſus] Non, *Rurſus*, ut in Etru- iam, (neque enim fuerat Antonius ntea cum exercitu in Etruria) ſed, *Rur- us*, in Italiam.

Ad me] Ad honorem meum.

Vt ſupra ſcripſi] In eadem epiſtola. *pra*, & *antea* differunt, *ſupra*, rem gnificat: *antea* tempus. quo modo iam differunt *Adhuc*, & *Hactenus*. piſt. 9. lib. 6. *Quod tibi ſupra ſcripſi, urionem frigere: jam calet.* Et pro Cæ- ina; *Ille, quem ſupra deformavi.*

H-S mihi fuit pecuniæ CD *amplius*] CD, alet quadringenties, hoc eſt, duo- ecies centena ſcutatorum millia.

Amicos] Et in iis legatum ſuum, Q. ontium Aquilam. Dio lib. 46.

Septenum numerum] Sic placet: & c omnes habent mei veteres libri.

Pag. 170. *Varronis*] Significat An- onium, qui theſauros C. Cæſaris, ad Opis ædem depoſitos, abſtulerat. Phil. 2. & epiſt. ad Att. & omnis hiſtoria. *Var- onis* autem, pro nequam hominis & diſſoluti. vide epiſt. ult. lib. 9. *Ille Baro.*

Suſtinere ſumptum] In aliis, *Subſi- ſtere ſumptui*: in duobus antiquis, *Suffi- cere ſumptui*. Omnia recte.

Tu me amabis, ita, ſi hoc idem me in te facere ſenſeris] Blanda ſimul & in- genioſa petitio, conferenda cum illa Planci, epiſt. 9. lib. 10. *Te, ut dili- gas me, ſi mutuo te facturum ſcis, rogo.*

Dertona] Colonia inter Genuam & Placentiam. Plinius lib. 3. cap. 5. Stra- bo lib. 5.

EPISTOLA XI.

Pag. 171. *QVantum perſolvere diffici- le eſt*] *Perſolvere*, quod *debetur*; *Parem gratiam referre*; *Aſſequi merita*; eleganter dicuntur eodem ſen- ſu.

Antonius] Prœlio victus ad Muti- nam.

Ad Lepidum] Cujus exercitu ſpe- rant bellum ſe poſſe renovare. quod ac- cidit.

Spem] Ob amicitiam, quæ inter eos fuit. epiſt. 33. libro decimo.

Ex libellis] *Libelli* differunt ab epi- ſtolis, tum quia breviores, ut arbi- tror; tum etiam, quia non eodem mo- do complicabantur. ideo ſæpe legitur in antiquis lapidibus, *libertus a libellis, libertus ab epiſtolis.*

Quos ad Aſinium, quos ad Lepidum, quos ad Plancum] Hi tres & exercitibus præerant: &, quia Cæſarianarum par- tium omnes fuerant, propterea & ſpem in iis Antonius collocabat, & ab iiſdem Brutus timendum exiſtima- bat: ut epiſt. 9.

Ab Allobrogibus] Qui erant in pro- vincia Bruti.

Galliæ] Ciſalpinæ. nam tranſalpina ad Planci pertinebat imperium, exce- pta Narbonenſi, quam Cæſar, cum ei finitima Hiſpania, Lepido regendam attribuerat.

Confirmatos] Fide & animo.

Quæ iſtic opus erunt adminiſtrari] *Hæc opus ſunt*, Latine dici ſcio: *hæc opus ſunt adminiſtrari*, quam Latine dicatur, videto.

Proſpicies] Vides enim, quam non deſint, qui cauſſam reipublic. tuen- tibus obſiſtant. proſpiciendum igitur, & magna cura præcavendum, ne parum recte fiant, quæ fieri opus erit.

Occurres] Obviam ibis, reſiſtes. tranſlatio ab iis, qui occurrentes pro- gredi aliquem non ſinunt.

Statiellenſium] *Statiellos*, non *Sta- tiellenſes*, nominat, locatque in parte Liguriæ ciſalpina Plinius lib. 3. cap. 5. idem *Statiellas* urbem lib. 31. cap. 2. appellat: unde *Statiellenſes* populi dici poſſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XII.

Pag. 172. *Omnia illa*] Tria potiſſimum, necem Cæſaris, copias reip. cauſſa comparatas, Mutinenſem victoriam. epiſt. 7. 14.

Ad nihilum eſſe ventura] Partam ante gloriam amittes. *Ad nihilum recidere*, Phil. 8.

Inermis] Pro, *Inermibus*, epiſt. 34. lib. 10.

Alii facti ſunt] Non iidem ſunt, qui erant: mutati ſunt. Plautus in Trin. *Verbis paucis quam cito alium feciſti me.*

Potiſſimum abuti libertate] Monet Brutum, ne committat, ut populus de eo queri jure poſſit.

Per quem eam conſecutus ſit] Per ipſum Decimum libertatem civitas recuperaverat, Cæſare interfecto.

Is bellum confecerit, qui Antonium oppreſſerit] Idem epiſt. 13. 19. 20. libro 10.

Pag. 173. *Quam habeat vim*] Opinor, hoc dicit: plus tibi reſp. debebit, quam reliquis liberatoribus ſuis.

Apertius] Ne, ſi ſcribam apertius, lædam alios de rep. bene meritos.

EPISTOLA XIII.

Cui enim re vix referre poſſum, &c.] Accepti beneficii magnitudinem varie demonſtramus. epiſt. 11. *Tantum me tibi debere exiſtimo, quantum perſolvere difficile eſt.* Pertinet ad hanc ſententiam illud epiſt. 4. lib. 1. *Si vitam pro dignitate profundam, nullam partem videar tuorum meritorum aſſecutus.* Et epiſt. 8. ejuſdem libri: *Nullam partem tuorum meritorum non modo referenda, ſed ne cogitanda quidem gratia aſſequi poſſum.* Et epiſt. 24. lib. 10. *Cujus ille tanta merita habet, quanta nemo, præter me.*

Non credebam] Cur crederet ejus filio, quem occiderat?

Conveniſſem] Conveniri noluit. Appianus libro tertio.

Pag. 174. *Bononiam*] Quo ex pugna fugerat. Appianus, Dio.

Peſſime acceptæ] Diuturna Mutinæ obſidione.

Itinera multo majora fugiens, quam ego ſequens] Ita dixit, *Itinera fugere*, & *Itinera ſequi*, ut dicebant veteres, *Ire viam*, *Redire viam.* eſt autem, *Itinera fugere*, & *Itinera ſequi*, pro, *in itineribus fugere*, *& ſequi.* quod omnino durius: itaque malim; *Itinere multo majore.*

Ergaſtula ſolvit] Epiſt. 10.

Vada] Epiſt. 10. & Plinius libro 3. cap. 5.

Conjunxiſſet] Epiſt. 10.

Pollentiam] Plinius lib. 3. cap. 5.

Pag. 175. *Trebellius*] Is, qui tribunus pl. collegæ ſuo Dolabellæ, de tabulis novis legem ferenti, reſtiterat. Phil. 6. 10. & Dio lib. 42.

Planci quattuor legiones] Epiſtola 24. lib. 10.

Exercitum] Reipublic.

Quos ipſi adhuc ſatis arroganter Allobroges ſuſtinebant] Cum dicat, *Ipſi*, apparet Pollentiam, quæ ab Antonio oppugnabatur, opidum Allobrogum fuiſſe. Pollentiam autem cis alpes eſſe, tum hæc epiſtola demonſtrat, tum Silius Poeta lib. 12. cum ait:

Vercellæ, fuſcique ferax Pollentia villi. nam Plinius unam videtur agnoſcere Pollentiam, quam in majore Balearium inſula ſtatuit. Strabo nullam nominat. Quod ſi Pollentia, ut oſtendi, opidum Allobrogum fuit: Allobrogum ditionem & cis alpes, & in alpibus, & trans alpes etiam fuiſſe dicemus. trans alpes enim eos ponit Plinius in provincia Narbonenſi: idque confirmat lib. 18. cap. 8. *Trans alpes* (inquit) *in Allobrogum tantum Arvernorumque agro pertinax, in ceteris ibi partibus biennio in triticum tranſit.* Aſſentitur Strabo libro 4. *Arroganter*, dixit, pro animoſe, & turpiter.

Iſaram] Epiſt. 15. 21. lib. 10.

Nos] Me, & Plancum, qui trans alpes erat.

EPISTOLA XIV.

Pag. 176. *De decemviris*] Aut creatis, aut creandis, qui con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

…ſulatus ab Antonio geſti rationem …noſcerent. Appianus lib. 3. & epiſt. …21. & ad Att. epiſt. 19. lib. 15.

Adoleſcente] Octaviano.

Homini non glorioſo] Qui me jactare …n ſoleo: nihil ad veritatem addo.

Frigeo] Languidiores factæ ſunt a…ones meæ. Ὄργανον inſtrumentum, …o utebar: quo diſſoluto, quid agere …ſſum? itaque plane jam frigeo.

Mutinæ] Sic placet; quamquam o…nes antiqui libri, præter unum, ha…nt, *Mutinæ*.

Contentiones] Actiones vehementes, …iſt. 1. lib. 1. & epiſt. 6. libro ſecun….

Σκιαμαχίαι] Vmbratiles pugnæ.

Pag. 177. *Quæ illas norunt*] Male in …ecimum animatæ erant legiones illæ: …ia cum C. Cæſare, quem occiderat …ecimus, diu militaverant.

Ratio poteſt haberi] Curari tibi pecu…a poteſt. epiſt. 10.

Bruto] Marco, qui cum Caſſio mare …anſierat, copiaſque comparaverat.

Accerſendo] In Italiam.

Ad Italiæ præſidium tenendo] Vt De…mus Antonium perſequeretur, Cæſar …aliæ præſidio eſſet.

Legiones] Veteranæ. epiſt. 26. & li…o 10. epiſt. 24.

Die tuo natali] Vide epiſt. ad M. Bru…um, cujus initium *Meſſallam*.

In multa ſæcula] Sic oratione 2. in …ullum: *In hunc annum profeſſus ſum …ii me & concordiæ patronum.*

Retexunt] Mutant. tranſlatio, qua …Matius utitur epiſt. 28.

Modo] Paullo ante.

Tuæ partes ſunt] Epiſt. 21. *Vide, ne …ua jam, mi Brute, culpa futura ſit, ſi ego …uidquam timeam.*

Facere non poſſum] Vere. nihil enim …miſit, ut Antonium perderet, inſen…um libertati, quod Philippici libri te…tantur.

EPISTOLA XV.

Pag. 178. PLanco collegæ mandaſti] Iam ſe Plancus Bruto conjunxerat. Vellejus lib. 2. *Plancus dubia, id eſt, ſua fide, diu quarum eſſet partium, ſecum luctatus, ac ſibi difficile conſentiens, & nunc adjutor D. Bruti, collegæ ſui, mox ejuſdem proditor.* Et Appianus lib. 3.

Senatui populoque R. gratiſſima accidit] Idem ad Plancum epiſtola 22. libro decimo: *Concordia veſtra, quæ ſenatui declarata litteris veſtris eſt, mirifice & ſenatus, & cuncta civitas delectata eſt.*

Magiſtro brevitatis] Brevitatem in ſcribendo amabat Decimus. ep. 24. 25.

Tales] Quæ oppreſſum Antonium ſignificent.

EPISTOLA XVI.

Pag. 179. NOn loco] Non alieno tempore, cum reddendæ non ſunt, non opportune. lib. 3. de Leg. *Senatori tria juſſa ſunt, ut adſit; nam gravitatem res habet, cum frequens ordo eſt: ut loco dicat, id eſt, rogatus: ut modo, ne ſit infinitus.* Et in Partit. *Loco tu quidem quæris: ſed planius, quod vis, explicabitur, cum ad orationis ipſius quæſtionumque rationem venero.* Et Terentius in Heaut. *In loco, ego vero laudo.*

L. Lamia] Gentis Æliæ, cujus auctor antiquiſſimus fuiſſe Lamus videtur: unde Lamia cognomen gentis Horatius:

Æli, vetuſto nobilis ab Lamo.

Ejuſdem gentis Mamurra ille Formianus fuit, quo Cæſar in Gallia præfecto fabrum uſus eſt.

Vetuſtas] Epiſt. 15. lib. 5. & ep. 10. lib. 10.

Nihil mihi ejus eſt familiaritate jucundius] Epiſt. 29. lib. 12. *Ad hæc officia, vel merita potius, jucundiſſima conſuetudo accedit, ut nullo prorſus plus homine delecter.*

Cum equeſtris ordinis princeps eſſet] Hoc tempore non equeſtris, ſed ſenatorii ordinis Lamia dicebatur. minoris enim ordinis appellationem omittebat, qui majorem adeptus erat.

Relegatus eſt] Vide epiſt. 29. lib. 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

& orationem pro Sextio, & pro domo.

Summa gratia] Apud populum, qui maxime muneribus ædiliciis conciliabatur. epiſt. ſequenti.

Vſus magnificentiſſimo munere ædilicio] *Functus eſt ædilicio maximo munere*, dixit Cicero de P. Craſſo lib. 2. Off. De L. Craſſo autem: *Magnificentiſſima ædilitate functus eſt.* Fuerat autem ædilis Lamia biennio ante: quod erat legitimum ſpatium inter ædilitatem & præturam epiſt. 25. lib. 10.

Mitte ad Lupum noſtrum] Pro, *ſignifica Lupo noſtro.* Modus loquendi Tullio familiaris. ad Attic. epiſt. 10. lib. 13. *Hodie Spintherem exſpecto: miſit enim Brutus ad me.* Et ad Tironem, epiſt 9. lib. 16. *Curio miſi, ut medico honos haberetur.*

EPISTOLA XVII.

Pag. 180. NOn dico officia, *ſed merita*] Vinci meritis officia, declarat hic locus, & ille epiſt. 29. lib. 12. *Ad hæc officia, vel merita potius, jucundiſſima conſuetudo accedit.*

Nec dignitatem ei deeſſe, nec gratiam] Epiſt. ſuperiore: *Summo ſplendore, ſumma gratia eſt.*

Ambitus exſtare] Et conſuetudine Latini ſermonis adducor, & præterea quinque veterum librorum teſtimonio, ut probem, *Exſtare*, non probem, *Excitare*, quod aliis placet.

Omnibus tuis opibus] Pro eo, quantum valebis. epiſt. 21.

EPISTOLA XVIII.

Pag. 181. GAlbæ] Epiſtola 30. libro 10.

Victoria] Mutinenſi.

Fortes duces] Quorum auctoritate & conſilio regitur. Seipſum modeſte ſignificat, quod aliquanto apertius in epiſt. ad M. Brutum: *Non ſemper eundem populum habebitis, neque ſenatum neque ſenatus ducem.*

In maximo bello] Florente Antonio, ante Mutinenſe prœlium. epiſt. 27. l. 10. & Phil. 13.

Plus] Quam nos, qui Romæ ſumus: cum tu ab Antonio & Lepido non longe abſis.

Gratulatione] Gratulabantur in victoria diis immortalibus. epiſt. 4. 5. lib. 15. & Phil. 14.

Tuo nomine] Quod eſſes obſidione liberatus. epiſt. 19. ad M. Brutum.

Pag. 182. *Sin aliquid virium forte collegerit*] Epiſt. 12. *Si aliquid firmitatis nactus ſit.* Et in eadem infra: *Si ita ſe habet, ut confligi cum eo ſine periculo non poſſit.*

EPISTOLA XIX.

MEcum futuras] Poſt mortem conſulum. vide epiſt. 14.

Druſo] Senatori, Liviæ gentis, patri fortaſſe Liviæ Druſillæ, quæ Auguſti uxor fuit. epiſtola 16. ad Attic. lib. 4. *Druſus reus factus eſt.* Si modo idem eſt.

Paulloque] L. Æmilio Paullo, qui conſul fuerat cum C. Marcello. ep. 12. lib. 15. frater fuit M. Lepidi, eoque mox triumviro proſcriptus eſt.

Vobis aſſentientibus] Reliquo ſenatu.

De reliquis rebus] Quas cum peterem, non impetrabam.

Et meam, & veſtram vicem timeam] Ne quid mihi & vobis accidat adverſi. epiſt. 5. lib. 4. *An illius vicem, credo doles?* Et pro domo: *Mihi uni neceſſe erit, & meam, & aliorum vicem pertimeſcere?* *Timere vicem alicujus* eſt timere quod ad illum ſpectat.

Vernarum] Vernis comparat Vicentinorum adverſarios, ut homines nequam abjectoſque ſignificet.

Pag. 183. *Vercellis*] *Firmiſſimum tranſpadanæ regionis municipium* Tacitus appellat lib. 17.

EPISTOLA XX.

HOmo ſui ſimillimus] Idem, qui ſolet eſſe. Accipiendum in malam partem.

Cæſarem] Octavianum.

Niſi

…iſi dictum] *Dictum dicere*, eſt brevem …cutam ſententiam dicere. hic, *Di…n*, nomen eſt, pro brevi ſententia.

Adoleſcentem] Ipſum Cæſarem.

Tollendum] Ambiguum verbum. nam …ad honorem, & ad necem pertinet. …llejus lib. 2. *Hoc eſt illud tempus, quo …ero, inſito amore Pompejanarum par…m, Cæſarem laudandum & tollendum …ſebat; cum aliud diceret, aliud intelligi …let.* Suetonius in Auguſto: *Vt co…vit, Antonium poſt fugam a M. Lepido …eptum, ceteroſque duces & exercitus …ſentire pro partibus: cauſſam optima…m ſine cunctatione deſeruit, ad prætex…a mutatæ voluntatis dicta factaque quo…dam calumniatus, quaſi alii ſe puerum, …ornandum tollendumque jactaſſent, ne …ſibi, aut veteranis par gratia referretur.*

Decemviris] Ideo creatis, ut ab An…nio geſti conſulatus rationem repo…rent: epiſt. 14. & 21. Appianus li…bo 3.

Ad veſtrum arbitrium] Qui eſtis in …be, nobis neglectis, qui pro rep. pu…amus. Erat autem Cicero in decem…is. epiſt. ſeq.

In itinere] Perſequebatur M. Anto…um.

Prius ut Alpes transgrederer] Men…ſus videtur epiſtolarum ordo. nam ſi …ndum Alpes tranſgreſſus eſt, conjun… Planco nondum potuit. at conjun…us videtur epiſt. 15.

Pag. 184. *Eos*] Veteranos.

Totam iſtam cantilenam] Totum hoc …od iſti jactant, atque in te conferunt. *…ntilena* enim, & id, quod canitur, & …, quod crebris ſermonibus uſurpatur. …ad Att. epiſt. 17. lib. 1. *Crebro mihi …ſuſurrat Epicharmus cantilenam illam …tm:* Νῆφε, καὶ μέμνασ' ἀπιςεῖν. in…adagium, *cantilenam eandem canere*, …ud Terentium in Phorm. Accipitur …terdum pro convicio. nam, ut ait …ſtus, *Occentaſſint antiqui dicebant, …od nunc, convicium fecerint, dicimus: …od id clare, & cum quodam canore fit: …de Cantilenam dici, non cantus jucun…tatem, puto.*

Occurri] Vt iratos mitiges.

Quod deſiderant de decemviris] Vt in iis ego & Cæſar ſimus.

Pag. 185. *Ab utriſque nobis*] A me Cæſare.

De nummis] Quos veterani appetunt.

Lente] Agas.

Conſtituturum] Dicas.

Quattuor legionibus iis] Opinor ſignificari Martiam, Quartam, Septimam, quæ cum Hirtio & Panſa contra Antonium pugnaverant, & unam præterea Decimi, quæ nominatur epiſt. 24. lib. 10.

Ex agris Sullanis] Sic quinque libri veteres. agros dicit, quos dictator Sulla, municipiis ademptos Marianarum partium ſtudioſis, publicaverat. epiſt. 4. lib. 13.

Agro Campano] Ea ſcilicet parte, quam C. Cæſar primo ſuo conſulatu non diviſerat. vide epiſt. 9. lib. 1. & epiſt. 10. lib. 8.

Legionem] Tironum. nam veterani cum Panſa non fuere. vide epiſtola 30. lib. 1.

Eporædia] Opidum in Gallia ciſalpina, tranſpadana, Sibyllinis libris a populo Rom. condi juſſum, non procul a Vercellis. Plinius lib. 3. cap. 17. Tacitus libro decimoſeptimo, *firmiſſimum tranſpadanæ regionis municipium* vocat.

EPISTOLA XXI.

Pag. 186. *Dii iſti Segulio male faciant*] Epiſt. 11. lib. 4. *Dalmatis dii male faciant.*

Homini nequiſſimo omnium, qui ſunt, qui fuerunt, qui futuri ſunt] Modus amplificandi. Plautus in Perſ. *Qui ſunt, qui fuerunt, quique futuri ſunt poſthac, ego ſolus omnibus antideo facile, miſerrimus hominum ut vivam.* Catullus ad Aurelium: *Aureli pater eſuritionum, Non harum modo, ſed quod aut fuerunt, Aut ſunt, aut aliis erunt in annis.* Idem ad puerum: *O qui floſculus es Iuventiorum, Non horum modo, ſed quot aut fuerunt, Aut poſthac aliis erunt in annis.* Idem ad M. Tullium Cicero-

Ciceronem: *Diſertiſsime Romuli nepotum, Quot ſunt, quotque fuere, Marce Tulli, Quotque poſt aliis erunt in annis.* Cicero in oratione poſt reditum ad Quir. *Cn. Pompejus, vir omnium, qui ſunt, fuerunt, erunt, virtute, ſapientia, ac gloria princeps.*

Hanc ipſam] Vel hereditate acceptam, vel a C. Cæſare, cum viveret, donatam. quod veriſimilius videtur. nam & Octaviani amicus erat: & veteranis favebat, ut ex epiſtola ſuperiore intelligitur: & verbum, *Devoravit*, uſurpatur Philip. 12. de veteranis: *Suis* (inquit) *rebus exhauſtis, beneficiis Cæſaris devoratis; fortunas veſtras concupiverunt.* Similiter Phil. 13. *Comites Antonii, qui, poſtquam Cæſaris beneficia comederunt, conſulem deſignatum obſident.* Fortaſſe igitur & hic Segulius ex veteranis Cæſaris militibus unus fuit.

Recentem novam] Ita differunt *Recens* & *Novum*, ut *Vetus* & *Antiquum*. poteſt enim recens aliquid eſſe, quod novum non ſit. ut recens hereditas, quæ alicui nuper obtigit, non tamen nova, cum aliæ poſſint hereditates eidem antea contigiſſe. *novum* eſt enim, non quod nuper, ſed quod nunc primum habemus: *recens* vero, non quod nunc primum, ſed quod nuper. & *novum* ad rem, *recens* ad tempus refertur. propterea, ut ſimul utrumque ſignificetur, conjunguntur: ut in oratione pro Flacco: *Memineritis, quarum rerum invidia, lege hac recenti & nova, cœtus eſt inquiſitioni comitum numerus conſtitutus:* Et hic de Segulio: *Hanc ipſam recentem novam devoravit*, ideo dictum, quia nec illam habuiſſet eo tempore, cum illam accepit, nec umquam antea. nam, *Recentem*, ſpectat illud: *Non quo veterem comederit:* nullam enim habuit. ſubauditur enim, *Tum*, cum illam accepit. *Novam* autem, perpetuam vitæ ſuperioris egeſtatem deſignat. Sic apud Plautum conjunguntur *Vetus* & *Antiquum* duplex ut indicetur ſignificatio. in Amphitr. *Veterem atque antiquam rem, novam ad vos profero.* In Mil. *Quin tu iſtam orationem hinc, veterem atque antiquam, amoves?* In Perſ. *Veterem atque antiquum quæſtum ſervo, atque obtineo.* In Trin. *Hiſtoriam veterem atque antiquam hæc mea ſenectus ſuſtinet.* Patet igitur, & quæ ſit inter *novum* & *recens* differentia, & recenti rei opponi veterem, antiquam novæ. *Commemorarem* (inquit epiſtola 6. lib. 6.) *non ſolum veterum, ſed horum etiam recentium vel ducum, vel comitum tuorum graviſsimos caſus.*

Sim etenim impudens] Notandum *etenim*, ſecundo loco: quod perquam rarum. pro Cælio: *Sunt etenim iſta maledicta pervulgata in omnes.*

Pag. 187. *Culpa*] Quia perſecutus Antonium non erat. epiſt. 12. *Nonnulli etiam queruntur, quod perſecuti non ſitis.* Et epiſt. ad M. Brutum: *Erat victrix reſp. cæſis Antonii copiis, ipſo expulſo. Bruti deinde ita multa peccata, ut quodam modo victoria excideret e manibus, perterritos, inermos, ſaucios non ſunt noſtri duces perſecuti.* Hanc tamen a ſe culpam removet Decimus epiſt. 13.

Conſulatu tuo] Sequentis anni.

Ab utriſque veſtrum] Non dixit, *Ab utriſque vobis:* ut dixerat Decimus, *Ab utriſque nobis.*

Collegis noſtris] Decemviris, in quibus erat Cicero.

Agrariam curationem] Vt ipſi agros aſſignarent.

Ligurrirent] Vehementer appeterent. *Ligurrire Verrem improbiſsima lucra*, dixit Cicero.

EPISTOLA XXII.

CVm *Ap. Claudio C. F.*] Patris prænomen addidit, ut ab aliis, qui eodem prænomine & nomine uterentur, eum diſtingueret.

Pag. 188. *Conſervatum velis*] Ne hoſtis cum Antonio judicetur, quandoquidem eum ſecutus erat. epiſt. ad M. Brutum: *Hoſtes omnes judicati, qui M. Antonii ſectam ſecuti ſunt.*

Fortiſsimus] In Cæſaris nece, & Mutinenſi eruptione.

Nobiliſsimum] Infra, *Summo loco natum.* erant enim Claudii majoribus clari,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ıari, ſive Pulchri, & Nerones, id eſt, ıtricii, ſive Marcelli, id eſt, plebeji.

Propter patris reſtitutionem] Videtur ıter ejus, cum exſularet, ab Antonio ınſule in patriam reſtitutus.

Minus veram] Minus æquam. ſic ıbi locutus.

Poteris inducere] Vt cum litteris ommendes ad amicos miſſis, vel etiam l ſenatum.

EPISTOLA XXIII.

L*Epidus commode de nobis ſentire videtur.*] Nihil muto. nam, *De nobis*, ro *De rep.* dixit. Et, *Commode nobis*, in ullo reperitur antiquo. Sic locutus piſt. 18. lib. 10. *Magnum periculum ea ırs exercitus adiret, quæ bene de rep. ſenıt.*

Eſſent aliena] Vel ſi Lepidus ſe cum ıntonio conjungat.

Tribus] Decimi, Octaviani, Planci.

Pag. 189. *Fortuna adjuvante*] Proıigato jam Antonio pugna Mutinenſi.

Superioribus litteris] Eodem die ſcriıtis, id eſt IIX. Kal. Iun. quarum iniıium eſt: *Quod pro me non facio.*

Homines loquuntur] Maxime Seguıius. epiſt. 20.

Si frenum momorderis] Si eos conıempſeris. tranſlatio ab equis, qui, cum ſrenum momorderint, libero impetu ſeruntur, nec ab equitibus regi poſſunt.

Conantem loqui] Nedum loquentem.

EPISTOLA XXIV.

Q*Vam multa quam paucis*] Complexus es.

Pag. 190. *Vigiliam meam*] Tranſlatio ab excubantibus militibus, qui ſuccedunt per vigilias. nox autem in quattuor vigilias diſtributa. *Cupio*, inquit, *cum ſatis jam officio meo fecerim, curam in te meam transferre.* Phil. I. *Manendum mihi ſtatuebam, quaſi in vigilia quadam conſulari ſenatoria.*

Conſtantiæ meæ] Eſt enim inconſtantis, deſerere ſuum munus.

Multa enim Romæ] Multa dicuntur ejuſmodi, ut in Italia diutius morandum tibi non eſſe videatur.

Servilium] Iſaurici filium. favebat Decimo, infenſus Planco. epiſt. 12. libro 10.

EPISTOLA XXV.

T*E magiſtro*] Epiſt. 15.

Collega] L. Planco.

Inteſtinum urbis malum] Erant enim, qui Octavianum interfectis Panſa & Hirtio conſulibus, ad petitionem conſulatus impellerent. epiſt. 24. lib. 10. & epiſt. 14. ad M. Brutum: *Cæſarem, meis conſiliis adhuc gubernatum, præclara ipſum indole, admirabilique conſtantia, improbiſſimis litteris quidam, fallacibus interpretibus ac nunciis impulerunt in ſpem certiſſimam conſulatus.* Et epiſt. 22. ad eundem: *Quid dicam, in tanto ſenatus populique conſenſu; cum tantum reſideat intra muros mali? Maximo autem, cum hæc ſcriberem, afficiebar dolore, quod, cum me pro adoleſcentulo, ac pæne puero reſp. vadem accepiſſet, vix videbar, quod promiſeram, præſtare poſſe.* Et ibidem: *Videtur eſſe indoles, ſed flexibilis ætas, multique ad depravandum parati: qui, ſplendore falſi honoris objecto, aciem boni ingenii perſtringi poſſe confidunt.*

Λακωνισμὸν tuum] Laconicam, qua tu ſoles uti, brevitatem.

Altera jam pagella procedit] Paucos igitur verſus pagina capiebat: brevis enim admodum hæc epiſtola: & ad Attic. epiſt. 34. lib. 13. cum perpauca ſcripſiſſet, dixit, *Complere paginam volui.* Rurſus pagina, ſi modo una eſt, ſatis longe oſtenditur epiſt. 13. libro ſecundo in eo loco, *Extrema pagella pupugit me tuo chirographo.* Sed epiſtolæ Cœlianæ, cui Cicero ibi reſpondet, cujus initium eſt, *Non dubito*, non una, ſed plures pagellæ, tres fortaſſe aut quattuor fuerint, neceſſe eſt: cujus ad extremam Ciceronis illa verba reſpondent. nam, ſi una tantum, longe differret ab hac ad Brutum: cujus primam pagellam pauci verſus implebant: & altera jam procedebat, id eſt, ſcribi cœpta erat.

Eadem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Eademque brevitas pagellæ cernitur in illa, cujus teſtimonio ſum uſus, ad Att. epiſt. itaque plures omnino Cœlianarum litterarum pagellas fuiſſe, veriſimile videtur. Erant autem illæ, niſi fallor, codicillorum pagellæ, non Ægyptiacæ chartæ, ex papyro confectæ; quæ plures verſus in pagina capiebat; cum latitudo eſſet optimæ digitorum tredecim, bonitate proximæ undecim, aut decem. quod lib. 13. cap. 12. Plin. docet. De codicillis autem vide quæ diximus epiſt. 12. lib. 4.

EPISTOLA XXVI.

Pag. 191. I*Sta quæ acciderunt*] Conjunctionem Lepidi cum Antonio.

Deliberent] Ironia cum ſtomacho.

Ex Africa] Epiſt. 14. & lib. 10. epiſtola 24.

Brutum] M. Brutum, qui erat in Macedonia.

Magnum nos omnes adituros] Veriſſimum augurium. nam, Novembri menſe inita inter Lepidum, Antonium, Octavianum ſocietate, & omnes, & omnia periere. Vellejus, Plutarchus, Appianus, Dio.

III. non. Iun.] Hæc dies hanc epiſtolam ante ſuperiorem ſcriptam eſſe oſtendit.

EPISTOLA XXVII.

Pag. 192. C. *Matio*] Doctiſſimo viro. ep. 15. lib. 7.

Quantum memoria repetere præterita poſſum] Idem aliis verbis in oratione pro Archia: *Quoad longiſſime poteſt mens mea reſpicere ſpatium præteriti temporis.*

Vetuſtas habet aliquid commune cum multis] Quod ad vetuſtatem attinet, comparare tibi multos poſſum: amore non poſſum.

Diſceſſus] Cum in Galliam ivit, proconſulem C. Cæſarem ſecutus.

Ambitio noſtra] Honorum enim ſtudium conſuetudinem tollit; cum ſuam quiſque rem curet.

Vitæ diſſimilitudo] Non eſt Matius æque, ac Cicero, in foro & curia verſatus: diu enim cum Cæſare abfuit.

Veniſti ad me in Formianum] Epiſt. 9. ad Attic. lib. 9.

Pag. 193. *Temporibus illis*] Graviſſimis, cum jam armis de jure publico diſceptaretur.

Conſilii] Ne ullam belli partem attingerem.

Cæſari] Brundiſio redeunti, cum Pompejum Italia expuliſſet. De hoc Ciceronis Cæſariſque congreſſu, & ſermone inter eos habito, epiſt. 17. ad Atticum lib. 9.

In agro, ut arbitror, Trebulano] Trebulæ in agro Sabino fuerunt, ubi nunc eſt opidum *Mons Leo* vocatum, cujus ad radices antiqui lapides, inſcripta Trebularum mentione, aliquot exſtant: quibus etiam lapidibus intelligitur id, quod ait Servius in illo Virgilii verſu,

Hereti manus omnis, oliviferæque Mutuſcæ.

Prius appellatum eſſe *Mutuſcam*, quam *Trebulam:* quamquam lapides non *Mutuſcam*, ſed *Mutueſcam* Trebulam; nec *Mutuſcanos*, ſed *Mutueſcanos* Trebulanos nominant: & crediderim priſcos illos ita pronunciaſſe. nam poſteriores *Mutuſcam* dixere, ut Virgilius, & Plinius lib. 3. cap. 12. *Trebulani, qui cognominantur Mutuſcei.*

Sive pudor meus coegit, ſive officium, ſive fortuna] Pudor, ſi cum iis non conjungerer, qui rempubl. defendere putabantur: officium, vel patriæ debitum a me, vel ipſi Pompejo, qui Clodianis temporibus egregiam in me reſtituendo operam navaverat: fortuna, non conſilium, aut ratio, ſed fortuna ipſa, quæ ſæpe nos in eam partem impellit, unde labores, pericula, damnaque nobis impendent. epiſt. 6. lib. 6. *Valuit apud me plus pudor meus, quam timor. veritus ſum deeſſe Pompeji ſaluti, cum ille aliquando non defuiſſet meæ. itaque vel officio, vel fama bonorum, vel pudore victus, ut in fabulis Amphiaraus, ſic ego prudens & ſciens ad peſtem*

ante

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

anteculos poſitam ſum profectus. Et ep.3. lib. . *Pudori malui famæque cedere, quam ſalutis meæ rationem ducere.*

ui Brundiſium] Poſt pugnam Pharſalicam Cicero, armorum odio, & victoriæ deſperatione, in Italiam rediit ad Att. epiſt.5.6.lib.11.

mmunium miſeriarum metu] Metuet interitum reip. Pomponio in Thalia devicto. quod & Atticus timuit. nam ad eum ita ſcripſit epiſt. 6. lib. 1. *ſollicitum eſſe te cum de tuis, communibuſque fortunis, tum maxime de me ac de dolore meo, ſentio.*

hæc φιλοσοφέμψα] Libros de Finibus, Tuſculanas quæſtiones, & alia, quæ ſcripſit afflicta repub.

Cæſaris reditum] Confectis omnibus civilibus bellis.

Pag. 194. *Suffragium tuliſſe in illa lege*] Opinor legem ſignificari, quam Cæſar, ut ſcripſit ipſe lib. 3. de bell. civ. pro debitoribus tulit, ut arbitri darentur, per quos fierent æſtimationes poſſeſſionum & rerum, quanti quæque earum ante bellum fuiſſent, atque eæ creditoribus traderentur. Hoc eo magis exiſtimo, quod ad hanc partem reſpondens Matius, *Res*, inquit, *mea familiaris lege Cæſaris deminuta eſt.*

uid dicam, neſcio; iniquos meos] Qui mihi inique detrahunt. Differunt autem, ut mihi videtur, iniqui ab inimicis. nam & multi poſſunt eſſe iniqui, nec tamen inimici; & inimici multi, nec tamen iniqui.

quido] Facile. epiſt. 10. lib. 10.

minem doctiſſimum] Epiſt. 15. libro.

tuo officio] De tua ludorum Cæſarearum curatione.

a nonnulli utuntur] Quorum in numero fortaſſe Cicero ipſe fuit. nam epiſt. 2. ad Att. lib. 15. *Ludorum*, ait, *Octavii apparatus Matius ac Poſtumius mihi procuratores non placent.*

Pag. 195. *Non ſuſcipiendi belli civilis graviſſimum auctorem fuiſſe*] Epiſt. 9. ad Att. lib. 9. *Venit ad me Matius quinquatribus, homo mehercule, ut mihi viſus eſt, temperatus & prudens: exiſtimatus quidem eſt ſemper auctor otii. quam ille mihi quidem hæc non probare viſus eſt.*

EPISTOLA XXVIII.

PAtriam amicitiæ præponendam eſſe] Cum & ſententia pateat, & ita ſcriptum ſit in duobus antiquis meis libris; mutandum nihil duxi. alii legunt: *Patriæ amicitiam*: hoc ſenſu: patriæ amicitiam privatæ amicitiæ præponendam. quod mihi non probatur. nam, *Patriæ caritas*, dicitur: *Patriæ* vero *amicitia*, quis umquam dixit? *amicitiam* vero *patriæ præponere*, dixit hic noſter in ea pro Rabirio perduellionis reo.

Pag. 196. *Proinde ac*] Epiſt. 4. lib. 10. *Proinde ut*: epiſt. 11. & 31. ibidem. *Proinde ac*: epiſt. 34. *Proinde*, ſimpliciter dictum pro *Perinde*.

Non agam aſtute] Nihil diſſimulare placet: fateor ingenue, me ad iſtum ſapientiæ gradum non perveniſſe.

Re offendebar] Offendebar civili bello.

Naſcentem exſtingui, ſumme ſtudui] Epiſt. ſuperiore: *Te non, ſuſcipiendi belli civilis graviſſimum auctorem fuiſſe.* epiſt. 9. ad Attic. lib. 9. *Matius exiſtimatus eſt ſemper auctor otii.*

Lege Cæſaris] Diximus in epiſt. ſuperiore.

Pag. 197. *Civibus victis ut parceretur, æque, ac pro mea ſalute, laboravi*] Quod Cicero dixit: Auctorem fuiſſe moderandæ victoriæ.

Invidiæ] Odio, quod eos nimis ornaret.

Exitio] Eſt enim ab iis occiſus, in quos maxima beneficia contulerat.

Alios] Percuſſores Cæſaris.

Alii] Ipſi Matio.

Appetendam] *Fugiendam*, & *Appetendam*, opponuntur: tres Veteres libri, *Oppetendam*: ſex, *Appetendam*. utro modo legatur, diſcrimen in ſententia non erit.

Pro civili parte] Pro civis officio.

Vt rem potiorem oratione ducas] Vt meæ vitæ potius, quam aliorum ſermonibus, credas.

Expe-

Expedire] Vtile eſſe.

Recte fieri] Nihil contra remp. committere.

Cum excuſatione] Ætati enim aliquid conceditur.

Ætate præcipitata] In ſumma ſenectute; tranſlatio a rebus non modo inclinatis, ſed etiam præcipitantibus, vel jam præcipitatis. Pro Domo: *Tuo jam præcipitante & debilitato tribunatu.* Et Cæſar lib. 3. bel. civ. *Hiems jam præcipitaverat.*

Commutem] Nunc improbos amem ſenex, quos odi adoleſcens.

Me ipſe retexam] Qui retexit, mutat quod jam fecit, quaſi male factum. epiſt. 14. *Novi timores retexunt ſuperiora.*

Pag. 198. *Ludos*] Eos, ut opinor, de quibus Plinius lib. 2. cap. 45. *Cometes apparuit ludis, quos faciebat Auguſtus Veneri genitrici, non multo poſt obitum patris Cæſaris.* Et Suetonius: *Ludis, quos primos conſecratos ei heres Auguſtus edebat, ſtella crinita per ſeptem dies continuos fulſit.* Et Dio lib. 45. *Ludos fecit ſuis ſumptibus, ob perfectam Veneris ædem.*

Cæſaris victoriæ] Voverat enim Cæſar ædem Veneri genitrici, ſi Pompejum prœlio Pharſalico deviciſſet. Appianus lib. 2. 3.

Digniſsimo Cæſare] Qui patre Cæſare digniſſimus eſt. Sic olim emendavimus ex libro Joannis Scalæ, cum legeretur in omnibus & vulgatis, & ſcriptis libris, *Digniſsimo Cæſari repetenti.*

Si optata contingent] Si conſequor id, quod opto. opto autem procul a turbis in otio vitam ducere.

Pag. 199. *Rhodi*] Quæ libera civitas erat. epiſt. 7. lib. 4.

Quod eum, quem ſemper dilexi libenter, quo magis jure colere atque obſervare deberem, fecit] Similis illa Trebonii ſententia epiſt. 16. lib. 12. *Tibi, quod vere facere poſſum, libenter quoque gratulor, nec minus etiam nobis, quod eum, quem neceſſe erat diligere, qualiſcumque eſſet, talem habemus, ut libenter quoque diligamus.*

EPISTOLA XXIX.

OPpio] C. Oppio, Cæſaris amiciſſimo.

Profectionis] In Græciam. vide ep. 1. lib. 10. & epiſt. 25. lib. 12.

Pag. 200. *Amiciſsimum tuum*] C. Cæſarem: quem ſecutus eſt in bello civili, fuitque legatus ejus in Africa.

In magnis periculis] Civili bello.

De mea fide & de conſtantia] Fideliter enim atque conſtanter te eſſe a me amatum, judicaſti; licet diverſarum partium fuiſſemus.

LIBRI XII.

EPISTOLA I.

Pag. 202. QVam quidem] Spem.

Præclariſsime geſta.] Hoc quid ſit, ipſe interprete Cicerone cognoſcitur. nam Phil. 1. *Cum ſerperet in urbe infinitum malum, idque manaret in dies latius, iidemque buſtum in foro facerent, qui illam inſepultam ſepulturam effecerant; & quotidie magis magiſque perditi homines, cum ſui ſimilibus ſervis, tectis ac templis urbis minarentur: talis animadverſio fuit cum in audaces ſceleratoſque ſervos, tum in impuros & nefarios liberos, taliſque everſio illius exſecratæ columnæ, ut mihi mirum videatur, tam valde reliquum tempus ab illo uno die diſſenſiſſe.* Et epiſt. 14. lib. 9. & epiſt. 2. l. 11. & ad Att. epiſt. 15. 16. lib. 14. Iam vero Suetonius, *Plebs*, inquit, *ſolidam columnam, prope viginti pedum, lapidis Numidici, in foro ſtatuit, ſcripſitque*, PARENTI PATRIAE, *apud eandem longo tempore ſacrificare, vota ſuſcipere, controverſias quaſdam, interpoſito per Cæſarem jurejurando, diſtrahere perſeveravit.*

Pag. 203. *Compreſſum eſt*] Quia dixerat, *Manabat*, contrarium contrario reddi-

reddidit: item ut epiſt. 12. ad Attic. lib. 3. *Orationem illam ita compreſſeram, ut numquam emanaturam putarem.* Primus ego locum emendavi, ex vetere Vincentii Riccii libro: cum in omnibus impreſſis, *Compreſſa eſt*, legeretur.

Ab illo dumtaxat] Si non modo ab omni, ſaltem ab illo periculo.

Sordidiſſimo] Quod ab infima plebe, atque a ſervis etiam impendebat bonis viris.

Primum quidque] Tacite hortatur eos contra perturbantem remp. Antonium: quod proxime ſubjecta declarant.

Interfecto enim rege, regios omnes nutus tuemur] Non acta modo Cæſaris, ſed nutus etiam defendimus, id eſt, ea, quæ ſe facturum, leviter & vix oſtendit. Hoc dicit, quia, quidquid reperiretur in Cæſaris commentariis, id Antonius conſul, æque ac reliqua illius acta, ratum volebat eſſe. Phil. 1. *An in commentariolis, & chirographis, & libellis, ſe uno auctore prolatis, ac ne prolatis quidem, ſed tantummodo dictis, acta Cæſaris firma erunt: quæ ille in æs incidit, in quo populi juſſa perpetuaſque leges eſſe voluit, pro nihilo habebuntur?* Et Phil. 2. *Quid ego de commentariis infinitis, quid de chirographis loquar?* Et Phil. 12.

Tabulæ figuntur] Æreas tabulas in publico figebat Antonius, decretum aliquod Cæſaris, aut beneficium continentes: quaſi ſcriptum id reperiſſet in Cæſaris commentariis. Phil. 5. *Decreta falſa vendebat: regna, civitates, immunitates in æs, accepta pecunia, jubebat incidi. hæc ſe ex commentariis Cæſaris, quorum ipſe auctor erat, agere dicebat. Reſtituebantur exſules quaſi lege, ſine lege S. C. pecunia accepta, falſa referebat.* Et ad Attic. epiſt. 12. lib. 14. *Antonius, accepta grandi pecunia, fixit legem, a dictatore comitiis latam, qua Siculi cives Romani: cujus rei, vivo illo, mentio nulla.* Philip. 12.

Pag. 204. *Diſcribuntur*] Quæ dontur quibus velit Antonius, quaſi e Cæſaris commentariis. Eſt autem, *Diſcribere*, diverſis diſtribuere. Sic ep. 1. lib. 1. ad Q. fr. *Vectigal quod iis æqualiter Sulla diſcripſerat.* In Verr. lib. 5. *Pro numero militum, pecuniarum ſummas diſcribere.* Et Phil. 5. *Quorum bona ſtatim ſuis comitibus compotoribuſque diſcripſit.*

Exſules reducuntur] Phil. 1. & 5. epiſt. 13. ad Attic. lib. 14.

Referuntur] Ad ærarium. Phil. 5.

Beneficii veſtri] Quod eam tyranno liberaſtis.

Nihil amplius] Modus loquendi, ut de fin. lib. 5. *Virtutem ipſam inchoavit: nihil amplius.* & Acad. lib. 2. *excepit, unum tantum ſcire ſe, nihil ſe ſcire: nihil amplius.* & in Verrem lib. 3. *ſe ipſum abs te repetit: nihil amplius.* Et in eundem lib. 4. *Hactenus reprehendat ſi quis volet: nihil amplius.* Et pro Cæcina: *In poſſeſſionem in præſentia non reſtituetur: nihil amplius.* Et pro Flacco: *Qua diſputatione orationem refellam ejus, qui dicit, dedimus: nihil amplius.*

Æra] Leges æreis tabulis inciſas.

Ita decrevimus] Decrevit ipſe in primis Cicero. nam Philip. 1. *Acta*, inquit, *Cæſaris ſervanda cenſeo: non quo probem: quis enim id quidem poteſt? ſed quia rationem habendam maxime arbitror pacis & otii.*

Temporibus cedentes] Pacis & otii cauſſa. Phil. 1.

Quidam] Conſul Antonius.

EPISTOLA II.

Pag. 205. O*Rationem meam*] Secundam in Antonium, quæ exſtat.

Qua ſi ſæpius uti liceret] Si liceret in ſenatu libere loqui. epiſtola ſecunda libro decimo.

Homo amens] M. Antonius.

Quam ille ipſe] Quam C. Cæſar.

Me auctorem fuiſſe Cæſaris interficiendi] Epiſt. ſeq. *Veſtri pulcherrimi facti ille furioſus me principem dicit fuiſſe.* Et Philipp. 2. *Hæc vetera, illud vero recens, Cæſarem meo conſilio interfectum.*

Piſoni] L. Calpurnio Piſoni, C. Cæſaris ſocero.

Qui in eum primus invectus eſt, nulla

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

aſſentiente] Philipp. 1. *Ex quo primum cognovi, quæ Kalendis Sext. in ſenatu fuiſſet L. Piſonis oratio: qui quamquam parum erat, a quibus debuerat, adjutus; tamen & Bruti teſtimonio (quo quid poteſt eſſe gravius?) & omnium prædicatione, quos poſtea vidi, magnam mihi videbatur gloriam conſecutus.* & Philipp. 5. *Homo amens, qui hanc conſuetudinem libere dicendi excluderet, (fecerat enim hoc idem maxima cum laude L. Piſo, XXX. diebus ante) inimicitias mihi denunciavit.*

P. Servilio] Iſaurici filio, qui conſul fuerat cum C. Cæſare.

Tuto] Vide epiſtola ſecunda libro decimo.

Gladiator] Gladiatori ſimilis, in cædibus hominum exercitato. Philipp. 7. *Quem gladiatorem non ita appellavi, ut interdum etiam M. Antonius gladiator appellari ſolet, ſed ut appellant ii, qui plane, & Latine loquuntur.*

Ad XIII. Kalend. Oct.] Tota res ita ſe habet. Cum Cicero, poſt interitum Cæſaris, primum deſperata repub. in Græciam abire cogitaſſet; deinde, allata ſpe quadam libertatis & otii, mutato conſilio ad urbem revertiſſet; M. Antonius Conſul Kalend. Sept. de ſupplicationibus relaturus, eum de more in ſenatum vocavit. Cicero miſit, qui ſe excuſarent, quod de via langueret. ille iratus, fabros ſe miſſurum, & domum illius diſturbaturum eſſe, audiente ſenatu, dixit. venit Cicero poſtridie in ſenatum, id eſt, IV non. Sept. & locutus eſt, abſente Antonio, de rep. liberius, quam pericula minæque poſtulabant: eaque nunc exſtat oratio, Philippicarum prima. Tum Antonius, furore percitus, adeſſe eum juſſit in ſenatu ad XIII. Kal. Oct. ipſe interea totum illud ſpatium, quod eſt a quarto non Sept. ad XIII. Kal. Oct commentatus eſt in Tiburtino Metelli, quæ contra Ciceronem diceret. eo die in ſenatum, diſſuadentibus amicis, Cicero non venit; ſed mox accurate ſcripta oratione reſpondit, quæ inter Philippicas ſecunda legitur. eſt autem ita ſcripta, quaſi præſens præſenti Antonio eodem die reſponderit. quod ex eo conſtat, quia XIII. Kal. Oct. invectus eſt in Ciceronem Antonius, & eodem die habitam eſſe Philippicam ſecundam, fingit Cicero, cum ait in ea: *Neſcis heri, quartum in circo diem ludorum Romanorum fuiſſe?* Nam qui dies IV diem ludorum Romanorum proxime ſequitur, eſt XIII. Kal. Oct. ut ex Marmoreis antiquorum dierum faſtis, quod Kalendarium vocant, intelligitur. Ac ne quis in dubium vocet, quod ſcriptam eſſe dixi, non habitam: probabo ipſo teſte, non fuiſſe illum eo die in ſenatu, metu armorum Antonii. ſic enim inquit in Philipp. 5. *Cum is dies, quo me adeſſe juſſerat, veniſſet; tum vero agmine quadrato in ædem Concordiæ venit, atque in me abſentem orationem ex ore impuriſſimo evomuit. quo die ſi per amicos mihi cupienti, in ſenatum venire licuiſſet; cædis initium feciſſet a me: ſic enim ſtatuerat.* Et in hac epiſtola, cum ait: *Tuto in ſenatum venire mihi non licet: cædem enim gladiator quærit, ejuſque initium ad XIII. Kal. Oct. a me ſe facturum putavit.* nonne ſe non fuiſſe in ſenatu eo die, ſignificat? Scriptam etiam, ut dixi, non habitam ſecundam Philippicam indicat illa ad Att. ep. 10. lib. 16. *Utinam eum diem videam, cum iſta oratio libere vagetur.* nam ſi ſcriptam edere non audebat: multo minus, ipſo præſente Antonio, eam habere auſus eſſet loquitur enim eo loco de ſecunda Philippica: ut in Commentariis docuimus.

Putavit] Cum ſperaret, eo die me in ſenatum eſſe venturum.

At quam paratus venerat] Libri veteres, *Ad quem:* quod ſi probamus, ita dictum videbitur, quod eum Antonius in ſenatu affuturum putaret: ut ſit, *Venerat ad me paratus:* id eſt, ut in me diceret ea, quæ complures dies commentatus erat. Malo tamen, *At quam:* quod alii excogitarunt

Pag. 206 *In villa*] Tiburtina. Phil. 5. quam Antonius occupaverat. Phil. 2.

Metelli] Quæ fuerat Metelli Scipionis, ſoceri Pompeji Magni. Hic modo, vetere cognomine, *Scipio*, quia Corne-

liæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

æ gentis erat, appellabatur, ut Phil. 2. 5. & alibi: modo, *Metellus*, acceto cognomine a Q. Metello Pio, Nuidici filio, qui eum adoptaverat, ut ripſit Dio: interdum, utroque cog omine, *Scipio Metellus*, ut epiſt. 1. bro ſexto ad Atticum. & in S. C. in piſt. Cœlii lib. 8.

Complures dies] Dies ſeptemdecim. ide Phil. 5.

Commentatus eſſet] Declamando. nam i Phil. 5. *Septemdecim*, inquit, *dies de e in Tiburtino Scipionis declamitavit, ſim quærens: hæc enim ei cauſſa eſſe deamandi ſolet.*

Suo more]. Nam & antea, vivo Cæſa-, vomuerat in conſpectu populi Romani. Phil. 2.

Vomere] Epiſt. 25. *Sic ſum in Annium invectus, ut ille non ferret, omnemue ſuum vinolentum furorem in me unum funderet.*

Pag. 207. *Tres eſſe conſulares*] L. Pionem, qui primus; Ciceronem, qui ſeundus; P. Servilium, qui tertius in Anonium eſt invectus.

Nec eſt præterea, quod quidquam exectes] Præter hoc, quod profectum ſſe dixi; non eſt quod quidquam exſpetes de cujuſquam officiis erga remp. am Lepidus, tuus neceſſarius, affinitae nova delectatur; alter affinis novis ommentariis Cæſaris delenitus eſt: L. Cotta minus in ſenatum venit: L. Cær valetudine impeditur: Ser. Sulpiius non adeſt: quare ſpes omnis eſt in obis.

Tuus enim neceſſarius] M. Lepidus; ui ſororem M. Bruti unam habebat in natrimonio, alteram C. Caſſius.

Affinitate nova] M. Antonii: cujus iliam Lepidi filius uxorem duxerat. Dio ib. 44.

Ludorum] Quia ludis Apollinaribus, uos prætor urbanus M. Brutus de moe dederat, plaudi a populo viderat L. Caſſio tribuno pl. fratri C. Caſſii, proterea ludos non amplius amabat.

Fratris tui] Qui fratri tuo datus eſt, piſt. 2. ad Att. lib. 14. *Plauſus L. Caſſio datus etiam facetus mihi quidem viſus eſt.*

Dirumpitur] Invidia.

Alter item affinis] Hujus nomen ignoratur.

Novis commentariis Cæſaris] Nuper a M. Antonio prolatis.

Delenitus eſt] Accepta ab Antonio pecunia, tamquam e Cæſaris commentariis.

Sed hæc tolerabilia: illud non ferendum] Venuſtus tranſitus ad aliam ſententiam. Sic Phil. 2. *Sed hæc vetera, illud vero recens, Cæſarem meo conſilio interfectum.* Figura ſimilis epiſt. 10. lib. 3. *Atque hæc domeſtica: quid illa tandem popularia?*

Veſtro anno] Anno vobis deſtinato: poſt biennium: nam hoc anno præturam gerebant Brutus & Caſſius: & præturam conſulatus, interpoſito biennio, ſequebatur.

L. Cotta] Aureliæ gentis, qui conſul biennio ante Ciceronem fuerat.

L. Cæſar] Avunculus M. Antonii. epiſt. 5. epiſt. 14. lib. 9.

Optimus & fortiſſimus civis] Sic eum appellat orat. 4. in Catil. *L. Cæſar, vir fortiſſimus, & amantiſſimus reip. ſororis ſuæ virum, præſentem & audientem, vita privandum eſſe dixit.*

Deſignatis] Conſulibus, Hirtio & Panſa.

Pag. 208. *Auctores conſilii publici*] Quorum auctoritate & conſilio reſp. nititur.

Salvis nobis] Id eſt, ne ante veſtrum adventum opprimamur. quod ita contigit.

Ius ſuum recuperabit] Sic octo mei veteres libri: recte: ut bene ominetur de Caſſio & Bruto; vel ſi in Italia res male ſuccedat. ad Att. epiſt. 13. lib. 15. *Videtur reſp. jus ſuum recuperatura.*

Sive non] Hoc in uno tantum eſt vetere libro, a reliquis abeſt. in tribus etiam hoc modo legitur: *Qui ſi non ad me referent, mea tibi tamen benevolentia fideſque præſtabitur.* quod minime diſplicet. in tribus, *Qui ſe ne ad me referent, mea tibi, &c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA III.

Pag. 209. *TVus amicus*] Antonius. *In ſtatua*] C. Cæſaris.

Me principem] Epiſt. 2.

Moleſtus nobis non eſſet] Nam illum cum Cæſare, impulſu meo, occidiſſetis. epiſt. ſeq. & epiſt. 28. lib. 10.

Mortem Cæſaris perſequantur] Vlciſcantur interfectores Cæſaris.

Productus in concionem] Antonius.

Canutio] Ti. Canutio, tribuno pleb. quem poſtea necavit Octavianus. Vellejus lib. 2. Suetonius de claris Rhet. Dio lib. 48.

Turpiſſime] Vexatus a Canutio.

De vobis] Vide epiſt. 23.

Pag. 210. *Legato tuo*] Erat enim Caſſius Syriæ proconſul.

Viaticum] De publico dari ſolitum.

Dominum] Cæſarem.

Conſervo] Antonio.

Loqui tecum] Conſilium capere a te ipſo. epiſt. 7. lib. 2. *Tecum loquere; te adhibe in conſilium.*

EPISTOLA IV.

AD *cœnam*] Ad Cæſarem occidendum. Simul enim Antonium occidiſſemus. epiſt. 28. lib. 10.

Turpiſſimos conſulares] Epiſt. 5.

Philippo & Piſone] L. Marcio Philippo, vitrico Octaviani, & L. Calpurnio Piſone, qui ſocer C. Cæſaris fuerat.

Certas res] Quarum ſumma, ut Mutinæ obſidionem relinqueret: alioqui paratum illi exitum. Phil. 7.

Intolerabilia poſtulata] Hæc Antonii mandata cognoſcuntur ex Phil. 8. *Hæc tu* (inquit) *mandata L. Piſo, & tu L. Philippe, principes civitatis, non dico animo ferre, verum auribus accipere potuiſtis?*

In re ſalutari populares] Multi enim in re pernicioſa populares, ut duo Gracchi, P. Clodius, C. Cæſar.

Pag. 211. *D. Bruto*] Marco.

Propior] Quam tu. Brutus etiam in Macedonia.

Vituperabatur ab hominibus non inſulſis, quod tibi tam cito ſuccederet, cum tu vixdum triginta dies in Syria fuiſſes] Locus eſt elegans in his verbis. nam ſenatus ademptam Dolabellæ Syriam Caſſio dederat. Dolabella vero ita in Syriam iverat, quaſi Caſſio legitime ſucceſſurus. qua de re non inſulſi, nec infaceti homines, nimium cito Dolabellam Caſſio ſuccedere, cavillabantur: itaque recipiendum omnino non eſſe, quoniam legitimum tempus, quo Caſſius decedere deberet, exſpectare noluiſſet.

Conſtabat] Ideo conſtabat, eum recipi non oportere, quia tam cito ſuccederet. Iocus: non enim ſuccedere Dolabellam Caſſio ſenatus voluerat, ſed potius ereptam Dolabellæ Syriam Caſſio tradiderat.

Exiſtimamini] Nondum enim plane certum erat: quod & ſequentia declarant.

Rem cauſſamque] Vniverſum rerum tuarum ſtatum. In quo differant *res* & *cauſſa*, diximus epiſtola prima, libro primo.

Quæ ſcribo] Te eſſe in Syria, & exercitum habere.

EPISTOLA V.

RES *tantas geſſit*] Vt omittam Plutarchi, Appiani, Dionis teſtimonia, cognoſcuntur ex Philip. 10. res a M. Bruto geſtæ: quarum cauſſa in S. C. laudatus eſt his verbis: *quod ejus opera, conſilio, induſtria, virtute, difficillimo reip. tempore, provincia Macedonia, Illyricum, cuncta Græcia, legiones, exercitus, equitatus in conſulum, ſenatus, populique R. poteſtate eſſent.*

Pag. 212. *A prima enim ora Græciæ*] Quam tenebat Brutus.

Vſque ad Ægyptum] Quam partem Caſſius in poteſtate reip. continebat. Phil. 10. *Exteræ nationes a prima ora Græciæ uſque ad Ægyptum optimorum civium imperiis & præſidiis tenentur.*

Erupiſſet] Erupit, & vicit. epiſt. 14. lib. 11.

Claternæ] *Cliternam* vocant Plinius & Strabo, *Claternam* idem Cicero Phil. 8.

l.8. inde Hirtius Antonii præſidium ecit.

Forum Cornelium] Quæ poſtea Lonbardorum tempotibus *Imola* vocata.

Pag. 213. *Exceptis conſularibus*] E-.4.

L. Cæſar] Epiſt. 2. & epiſt. 28. li- 10.

orte] Miſſus a ſenatu ad Antonium, tinam obſidentem, in legatione iit: ſenatuſque ſtatuam ei pedeſtrem eam in Roſtris collocandam, ipſum im ampliſſime ſupremo die ſuo effedum, ſepulcrum in campo Eſqui- publice dandum, e Ciceronis ſentia decrevit. Phil. 9.

Populi vero R.] Epiſt. 4.

Ab iſtis Orientis partibus virtutis tuæ en eluceat] Cum quodam lepore tum: ut quaſi comparetur Soli virtus ſſii. unde, inquit, ſol terras illu-t, inde fac ut eluceat virtus tua.

EPISTOLA VI.

Idio Strabone] Malim, *Titio*: cum *Titii* noti ſint, *Tidios* autem ego dem ignorem. & epiſt. 14. lib. 13. *us Strabo* nominatur.

Si adverſi quid evenerit] Si quid offſum ſit.

Vix jam ſuſtinebat] Vix ferebat obſinem, omnium pæne rerum inopia orans. Hoc eſt, quod ad M. Brutum pſit: *Res exiſtimabatur in extremum lucta diſcrimen. triſtes enim de Bruoſtro litteræ nunciique afferebantur.*

Qui ſi conſervatus erit; vicimus] Eon modo epiſt. 20. lib. 14. ad Att. *ſi eſſe in urbe tuto licebit, vicimus.*

in] Ominis cauſſa mentionem viadverſæ fortunæ. Eadem figura, quæ σιώπησις Græce dicta, epiſt. 3. l. 14. *perficitis, quod agitis; me ad vos ve- oportet. Sin autem: ſed nihil eſt opus qua ſcribere.* Et epiſt. 12. lib. 16. ad . *Si pares æque inter ſe, quieſcendum: , latius manabit.* Et apud obſceni minis Poetam: *Sin; hæc mei te ven- arma laxabant.*

nis omnium curſus eſt ad vos] Si offenſum eſſet in prœlio Mutinenſi; civitas omnis, Antonii metu, in Græciam ad M Brutum confugiſſet. id quod ad ipſum Brutum Cicero ſcripſit his verbis: *Triduo aut quatriduo ante hanc rem pulcherrimam, timore quodam percuſſa civitas, tota ad te ſe cum conjugibus & liberis effundebat.*

EPISTOLA VII.

Pag. 214. *IN ſenatu*] Cum habuit Phil. 11.

Ad populum] Quæ concio non exſtat.

Quæ mea ſententia] Vt Caſſius obtineret Syriam.

Panſa] Conſul.

Obſtitiſſet] Cum illam ſententiam valere mallet, ut conſules, id eſt ipſe & Hirtius, perſequendi Dolabellæ cauſſa, Aſiam & Syriam ſortirentur. Philipp. undecima.

Quantum forum eſt] Quanta requiritur in foro, quantum fori magnitudo poſtulat.

Socru tua] Servilia, Catonis Vticenſis ſorore, matre M. Bruti, & Tertullæ, uxoris Caſſii.

Fratrem] L. Caſſium. ep. 2.

Pag. 215. *Fidem meam liberes*] Quod ego promiſi, tu re ipſa præſtes.

Recuperatam] Eam enim Dolabella, occiſo per fraudem proconſule Trebonio, invaſerat & occupaverat.

EPISTOLA VIII.

SCelus] Quia ſe cum Antonio conjunxerat.

Affinis tui] Epiſt. 2.

Confecto bello.] Victo ad Mutinam Antonio.

Audiebamus, quæ vellemus] Oppreſſum a te. epiſt. 9.

Hoc tibi propoſito, fac ut ad ſumma contendas] Laudationem ſequitur cohortatio. epiſt. 21. lib. 15.

EPISTOLA IX.

Pag. 216. *LEpido tuo*] Affine.

Firmus exercitus] D. Bruti & Planci.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Multum intereſt] Epiſt. 10.
Venire] In Italiam.
Deſpondetur] Promittitur.
Conſulatus tui] Et M. Bruti. eodem enim anno conſules futuri erant. ep. 2. *Anno veſtro* dixit.

EPISTOLA X.

Pag. 217. A*D ſanitatem*] Ad bonam mentem. *inſanire* enim & *furere* dicebantur, qui a rep. defeciſſent. epiſt. 11. lib. 16. *Videtur, ſi inſaniet, poſſe opprimi.*

Quæ vellemus] Epiſt. 8. 9.

Si hæc ex ſententia confecta eſſent] Epiſt. 9. *Vt omnia proſpere procedant.*

Sin quid forte titubatum eſſet] Ep. 2. *Si adverſi quid acciderit.* ep. ad M. Brutum: *Si quid offenſum ſit.*

Niteremur] Tranſlatum tranſlato reddidit, quia dixerat, *Titubatum.*

Laturus exercitus ſit] Verbum, *exercitus*, opinor abundare.

Pag. 218. *Geſta res*] Dolabella oppreſſus.

Conſules deſignatos] D. Brutum & Plancum. Cæſarem non nominat, ut epiſtola quoque octava, credo ne Caſſium, qui patrem ejus necaverat, offendat.

Brutum quidem jam jamque] Propius enim aberat, cum eſſet in Macedonia, quam Caſſius, qui in Syria.

Exſurget] Tranſlatum verbum ut infra, *Conſiſtet*: & ſupra, *Niteremur*, in eadem ſententia.

Quibus erit medendum] Domeſtica vitia notat, & inteſtinum malum.

EPISTOLA XI.

P*Rocos.*] Non quia conſul fuiſſet, verum quia proconſulari imperio Syriæ præeſſet. Multos autem poſt præturam proconſules appellatos eſſe, oſtendimus epiſt. 1. lib. 1. Syriam Caſſio prætori Cæſar, Parthicum bellum cogitans, deſtinaverat, ut prætura functus in eam iret. Cæſare mortuo, conſul Antonius effecit, ut ea collegæ ſuo Dolabellæ, ſibi autem Macedonia S. C. traderentur; Caſſius in Siciliam, M. Brutus in Aſiam, uterque emendi mittendique ad urbem frumenti gratia, proficiſcerentur. poſtea, cum Dolabella in Aſia Trebonium proconſulem occidiſſet, Antonius autem in Gallia ciſalpina Decimum Brutum oppugnaret; offenſus graviter ſenatus, cui jam utriuſque conſulis perniciosa reip. conſilia paterent, Caſſio Syriam, Bruto Macedoniam, utramque illis a Cæſare promiſſam, S. C. reſtituit, quo S. C. inſtructi, Caſſius in Syriam, Brutus in Macedoniam ivere: & Caſſius quidem Dolabellam oppreſſit, Brutus C. Antonium, Marci fratrem, conantem occupare Macedoniam, cepit. Opinor autem, cum hanc epiſtolam ſcripſit Caſſius, nondum ei Syriam a ſenatu decretam fuiſſe. decreta eſt enim poſt mortem Trebonii, ut Philipp. 11. oſtendit. Trebonius autem, cum hanc epiſtolam ſcripſit Caſſius, nondum perierat.

L. Murcum] L. Statium Murcum, qui tres legiones habebat. Phil. 11. Appianus lib. 4. Dio lib. 47. hunc poſtea Sex. Pompejus, Magni filius, cum ad eum, devictis Bruto & Caſſio, ſe contuliſſet, virtutem ejus timens occidit. Dio libro 48.

Q. Criſpum] Q. Marcium Criſpum, ipſum quoque trium legionum ducem. Phil. 11. Appianus, & Dio: quamquam Dio mendoſe *M. Criſpum* vocat.

Pag. 219. *Quæ Romæ gererentur*] Contra Antonium & Dolabellam, & pro ipſo Caſſio, tradita illi Syria S. C. Epitome Liviana lib. 121.

Legionem] Quam Murcus & Criſpus obſidebant.

Q. Cæcilius Baſſus] Qui præerat ei legioni, a Cæſare traditæ, cum de Parthico bello cogitaret. Phil. 11. *Eſt Q. Cæcilii Baſſi, privati illius quidem, ſed fortis & præclari viri, robuſtus & victor exercitus.* Strabo lib. 16. Dio lib. 47. Appianus lib. 4.

Allienus] Legatus Dolabellæ. Phil. 11.

Ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Ex Ægypto] Quo miſſus erat a Do-
[…]bella, ut ad ſe quattuor illas legiones
[…]duceret. Appianus lib. 4.
Taricheis] Opido Judææ. Plinius
[…]. 5. cap. 15. & Joſephus de bello
[…]daico.

EPISTOLA XII.

MOliri] Apparare. *moliri* enim ab-
ſolute ponitur interdum. Teren-
[…]us in Heaut. *Dum moliuntur, dum co-*
[…]*untur, annus eſt.*
Pag. 220. *Scripſi ad te*] Superiores
[…]teras ſignificat.
Trebonio] Qui Aſiæ præerat.
Occiſo] Smyrnæ: quæſtione primum
[…]rmentis habita pecuniæ publicæ, de
[…]de cervicibus fractis, abſciſſo capite:
[…]uod affixum geſtari in pilo, reliquum
[…]orpus trahi, atque laceratum in mare
[…]bjici Dolabella juſſit. Phil. 11. Ap-
[…]ianus lib. 4. Dio lib. 47.
Qui in Syria fuere] Vbi Cæſar eos
[…]ollocaverat, iturus in Parthos. e-
[…]iſt. 11.
Dignitatem meam] Cupere ſe oſten-
[…]it Syriæ adminiſtrationem.
Tyrannis] Dolabellæ & Antonio: iis
[…]nim uſi eſſent ad exitium reip.
Eripui] Effeci enim, ne ab iis occu-
[…]ari poſſet.
Quos] Sic omnes libri veteres; uno
[…]xcepto, in quo eſt, *Quam*, & in mar-
[…]ine *Quos*. *Quos* autem *exercitus* acci-
[…]io, non *tyrannos*: nam tyranni ſunt
[…]pſi Dolabella & Antonius, quibus
[…]reptum a ſe exercitum eſſe gloriatur.
[…]t, *exercitum*, dixit, non *Exercitus*.
[…]ere: tamen poſtea reſpexit ad quat-
[…]uor exercitus, quos ipſe comparaverat,
[…]Murci, Criſpi, Baſſi, Allieni.
Pag. 221. *Miſere*] Turpiter & infe-
[…]iciter. miſer, quia noluit id, quod
[…]ebuit.

EPISTOLA XIII.

CAſſius] Non is, qui ſcripſit duas
ſuperiores epiſtolas: ut infra.
Q.] Quæſtor, alterius Caſſii, ut o-
pinor, ejus qui cum Bruto in Cæſarem
conjuravit.
Victoria] Mutinenſi.
Inſtauratione] Renovantur enim tuæ
laudes victoria Mutinenſi, a tuis maxi-
me conſiliis profecta.
*Maximus conſularis maximum conſu-
lem te ipſe viciſti*] Majora enim ſunt,
quæ conſularis, quam quæ conſul effe-
ciſti: cum tamen maxima conſul geſ-
ſeris. ep. 7. *Fac in augenda gloria te ipſum
vincas*. Et lib. 3. de Orat. *Ceteros a
Craſſo ſemper omnes, illo autem die etiam
ipſum a ſeſe ſuperatum*.
Pag. 222. *Toga*] Togatus enim Ci-
cero reip. ſæpe profuit. ep. 4. lib 15.
Reip. tenebris] Cæſare dominante,
luce libertatis exſtincta.
Comperiſti] Ob mea in te officia, &
quia tum tibi ſenſus meos patefeci. in-
fra: *ſimilia illis cogitationibus, quarum
tu teſtis es*.
Taciturum] De meo, & in tyran-
num odio, & in remp. ſtudio.
Omnium judicio] Non tuo.
Noviſſima] Cum Cæſarem occidi-
mus, & cum arma pro rep. capimus.
Nec inconvenientia] Ita legitur in
quinque libris antiquis, quos nunc ha-
beo, & in aliis prætereа, quibus olim
ſum uſus: Petri Bembi, Vbaldini Ban-
dinelli, Joannis Scalæ, Pauli Boti, duo-
bus Caroli Sigonii. nec vero aliter
poſtulat ſententia. Duo veteres libri,
unus Vincentii Riccii, quem olim in
Scholiis meis nominavi. alter, qui nunc
apud me eſt, viri doctiſſimi atque opti-
mi, & mihi vetere neceſſitudine con-
juncti, Petri Pagani, habent, *Diſ-
convenientia*: nec improbo. nam &
& Horatius epiſt. 1. lib. 1. dixit:

*Æſtuat, & vitæ diſconvenit ordine
toto.*

Et epiſt. 14.

*Non eadem miramur: eo diſconvenit
inter
Meque & te ——*

Alii legunt, *Nec convenientia*, pro in-
convenientia. Sua cuique ſponſa, ut
in proverbio eſt.
Illis cogitationibus] De rep. liberanda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Non minimum] Adverbii loco, pro *Non minime.*

Producendum] Promovendum. infra: *Ad omnia producere.*

Pag. 223. *Studiorum tuorum*] Erga remp.

Quorum] Amicorum.

Copiam] Vt abundes.

Non maxima me turba puto excludi] Non puto multos eſſe, quos mihi in amore anteponas.

Quo minus tibi vacet me excipere] Vt non tibi liceat amplecti me officiis tuis: ut ob maximam amicorum turbam ornare me non poſſis.

Probavimus] In occidendo Cæſare. nam & hic eum percuſſit.

Diutina ſervitus] In qua vivendum fuit ad unius arbitrium: ingenium elucere non potuit.

Contumacia] Cum recuſarent.

Cui Lucilius præerat] Etſi nihil mutavimus, tamen indicamus placere nobis, *Lucius*, potius quam *Lucilius*, tum quod ita eſt in duobus antiquis, & in uno præterea Vincentii Riccii, quem olim habuimus: tum etiam, quod Appianus hunc nominat *L. Figulum:* & Figulus non Luciliorum, ſed Marciorum & Nigidiorum eſt cognomen.

Neque umquam non decedendo] Et interdum a portibus ita diſcedendo, ut ad me tranſire velle videretur.

Corycum] Portuoſum Pamphyliæ montem.

Pag. 224. *Anno priore*] Superiore proximo.

Bithynia] Cimbro ab ſenatu attributa. Plutarchus in Bruto, Appianus libro tertio, Dio lib. 47.

Tillius Cimber] Unus e percuſſoribus Cæſaris. epiſt. 12. lib. 6. Suetonius, Plutarchus, Dio, Appianus, Seneca, alii.

Quæſtor] Cimbri.

Speciem exercitus effecit] Non plane exercitum, ſed imaginem & ſimilitudinem. Cicero 2. in Rullum: *Neque veris comitiis, neque illis, ad ſpeciem atque ad uſurpationem vetuſtatis, per* XXX. *lictores auſpiciorum cauſſa adumbratis.* Tacitus libro decimooctavo: *Tantum ſimul peditum equitumque & æmulantium inter ſe regum paratus, ſpeciem fortunæ principalis effecerant.*

Caſſius noſter] Is, qui Cæſarem occiderat.

Caſtra habet poſita Παλτοῖ] Paltum Syriæ oppidum, a Plinio quoque Græca inflexionis forma nominatum. E vetere libro Pauli Boti ſic olim emendavimus. & ita dictum, Παλτοῖ, figura Græca, ut Κορύδαλλος Κορυδαλλοῖ, Περβάλινθος Περβαλινθοῖ, Φάληρον Φαληροῖ, Φρέαῤῥον Φρεαῤῥοῖ.

Pag. 225. *Ternis tetradrachmis triticum penes Dolabellam eſt*] Menſuram non nominat: ſed medimnum ſignificari puto. nam modius Romana menſura fuit. de medimno autem eo magis arbitror, quia tetradrachmum nummus Aſiaticus eſt: & Laodiceæ, quæ fuit in Syria, triticum veniebat. Medimnus ſex modios capit, & amphoras duas: ut ex Fannii verſibus cognoſcitur. ſed quoniam tritici plura genera, nec ejuſdem omnia ponderis; quod libro decimooctavo capite ſeptimo Plinius docet: ideo medimni menſura certo librarum numero definiri non poteſt. varia enim eſt pro varietate frumenti. Italicum quidem & candore, & pondere ceteris omnibus Plinius antepont: ſed Romanum in modio leviter æquato, non pala depreſſo, ad vicenas libras non pervenire, Latinus Latinius, vir bonitate inſigni, & peracuto præditus ingenio, mihi affirmavit, expertus ipſemet in quadrantali, ſua jam induſtria facto ad menſuram quadrati pedis Romani. quod cum amphora ſit, & amphoras duas medimnus capiat, idemque modios ſex: ſatis liquet, modios quadrantali ternos contineri. quadrantal autem frumento æquatum, pala non depreſſo, libras pendit LVII. & unius dimidium: depreſſo, libras LXIV. & unius dimidium: depreſſo, & cumulato, libras LXXII. & unius dimidium. ſed ponamus,

…us, Aſiatici tritici, de quo loquitur …ſſius, pondus fuiſſe vicenas in mo… libras, medimnum autem ternis …radrachmis veniiſſe: pretium erit, … ſingulis medimnis, id eſt libris cxx. …arii XII. qui ſunt ſeſtertii nummi …IIX. id eſt, aſſes CXCII. aſſes au…n Veneris marculis, qui quaterni …pondent ternis baioccis Romanis, …imantur. quod ſi cxx. tritici libræ …ibus CXCII. veneunt; ſequitur, ut …gulæ libræ veneant aſſe, & unius tri…s quintis partibus. ita Romana men…a, quam rubium hodie vocant, ſex…arum librarum pondere, qui me…nni quinque ſunt, ſcutatis erit VII. …aſſibus XXVI. Tetradrachmum Aſia…us nummus, atque etiam Atticus …t, ut Livius docet, quattuor drach…rum pondere; quod vel ex nomine …elligitur. reſpondere tribus fere de…iis, ait Livius lib. 34. ſed loquitur …eviore drachma, a Solone inducta, …e denarium pondere non æquabat, … tertia ſui parte, quæ denarii quarta …s erat, ſuperabatur. propterea, trium …: denariorum in ſingulis tetradrach…; argenti pondus eſſe, Livius dixit. …bent enim ſcriptores ejus rationem …poris, de quo ſcribunt, non quo …bunt ipſi. nam & Livii, & Cice…is ætate, ac Plinii poſtea, tetra…chmum trium denariorum pondere …ı erat, ſed quattuor plane denariis …ale. Nec vero, quia Livius addi…, *Fere*, notatur inæqualitas, ſed …ius officinarum conſuetudo, quæ …ı nihil interdum de legitimo dena…rum pondere detrahunt. quod for…ejam, vivente Livio, Auguſto prin…e, fieri cœptum erat.

…riticum] Tritici modius, libræ XXV.

…go] Quæſtor C. Caſſii proconſulis.

…urulius] Quæſtor Cimbri.

…atiſcbus] Cilix, proquæſtor Lentu… ut epiſt. 15. is eſt, de quo in e…. 11. lib. 2. & ep. 6. lib. 8.

…ag. 226. *Expediiſtis*] Devicto ad …tinam Antonio.

…xpediri poſſe] In opprimendo Do…ella.

A Crommyacride] Verba Græca Latine prolata. nam Κρομμύου ἄκρα Cypri promontorium eſt, auctoribus Strabone & Ptolemæo. ἀκρὶς autem deminutiva forma dictum. Caſſius, cum Latine loqui vellet, ex duobus nominibus unum fecit, omiſſa una littera *u*.

P. VICTORIUS.

Ut hæc noviſſima noſtra facta non ſubita, nec inconvenientia] Omnes antiqui codices, etiam Mediceus, *Convenientia* habent: quam vocem non recepi: nec tamen viſum eſt propter librorum vetuſtatem dignitatemque committere, ut ſi forte hæc melior eſſet lectio, amplius in tenebris, ſqualoreque jaceret. nec enim eſſe debet noſtra alicujus rei inſcientia damno huic ſcriptori: quod enim ignoramus, alios optime callere poſſe intelligimus, & credimus. Neſcio enim (ut nihil taceam eorum quæ in mentem veniunt) an hic *Convenientia*, caſu orta, & ut Græci dicunt, συμβεβηκότα ſignificare poſſit: nam & hoc etymon τῶν συμβεβηκότων videtur adferre Simplicius in commentario primi libri Ariſtot. de anima, *quod cum alio eant, & una vadant.* Hæc autem ſunt ejus verba: κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ ἴδια τὰ ἀποδεικνύμενα λέγεται κἂν οὐσιώδη ᾖ ὅτι ὡς ἄλλο ἄλλου κατηγορεῖται πᾶν δεικνύμενον, καὶ διὰ τοῦτο μὲν συμβεβηκὸς ὡς συνὼν ἄλλῳ βεβηκός. nec tamen memoria tenemus, alibi hanc vocem hoc ſignificatu legiſſe. Peritiores totam hanc rem diligentius animadvertant: nos eorum judicio libenter ſtabimus, petimuſque ne ſtudium juvandi omni ratione qua poſſumus Latinam linguam, in nobis culpetur. Quid enim hæc diligentia nocere poteſt? Dictionem autem hanc, cum ſine ullo auctore probare non poſſemus, reliquimus: nec tamen adeo ſpernendam cenſuimus, ut hic ſaltem de ea mentionem feciſſe nobis concedi non debeat. Cupidus autem laudis, & gloriæ C. hic Caſſius acute, & prudenter videri volebat, quæ tunc honeſte geſſerat, ſimilia eſſe illis ſuis cogitationibus, quarum teſtis erat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Cicero: illi enim cogitationes ſuas aperuerat, & hujus rei ab eo fidem omnibus fieri deſiderabat, ne noviſſima facta ſine conſilio, & electione facta eſſe ab hominibus exiſtimarentur. Maximum autem argumentum eſt, ſi oſtendere velis ea quæ recte feceris, a judicio, & virtute profecta, & non a fortuna & caſu (tunc enim non multum laudis adipiſcerere) proferre quæ ſæpe antea ſimilia feceris, vel ſaltem cogitaris, ſi proficere non potueris. Docet hoc Ariſtoteles libro primo Rhetor. c 9. qui vult ea quoque quæ caſu evenerint, poſſe probare avidos laudis cum conſilio ſe feciſſe, ſi multa illis ſimilia antea ſe geſſiſſe planum fecerint. Ejus verba quæ hæc declarant, & ſuſpicionem noſtram non parum augent, non importunum viſum eſt adponere: ἐπεὶ δ᾽ ἐκ τῶν πράξεων ὁ ἔπαινος, ἴδιον δὲ τοῦ σπουδαίου τὸ κατὰ προαίρεσιν, πειρατέον δεικνύναι πράττοντα κατὰ προαίρεσιν. χρήσιμον δὲ τὸ πολλάκις φαίνεσθαι πεπραχότα. διὸ καὶ τὰ συμπτώματα, καὶ τὰ ἀπὸ τύχης, ὡς ἐν προαιρέσει, ληπτέον· ἂν γὰρ πολλὰ καὶ ὅμοια προφέρηται, σημεῖον ἀρετῆς εἶναι δόξει καὶ προαιρέσεως.

Data Id. Jun. Acromani Iacride] Sic omnes vulgati codices habent, meo quidem judicio, mendoſe, & nullo intellectu: Alii *Cypro Acromania clide* emendarunt, interpretanturque his verbis caſtigationem ſuam, quaſi dixerit apud ſummam Clidem ex Ptolomæo, Plinio, & aliis. nos credere non poſſumus ſi ſummam Clidem intelligere voluiſſet, *Acromaniam* dicturum fuiſſe: quæ (niſi fallimur) vox neque Græcis, neque Latinis id habere poteſt ſignificati. Clides autem duæ parvæ inſulæ ſunt ex adverſo Syriæ. Cum autem literas datas Cypro dicat, ut certiorem locum declararet ubi eſſent (eſt enim ſatis magna inſula Cypros) locum quempiam in ea inſula narrare debuit, non extra: ſi enim extra, ut ſunt Clides, non Cypro datæ literæ eſſent. Nos ex vetuſtis noſtris codicibus, in quibus pene incorruptus hic locus eſt (legitur enim *A Cromamyu acride* una tantum abundante litera) legimus *A Crommyu acride*. Eſt autem Cypri promontorium κρουμμυου ἄκρα contra Anemurium promontorium Ciliciæ: de quo Strabo in fine XIIII. lib. τῶν γεωγραφουμένων: ἔφαμεν δὲ πρὸς τὸ Ἀνεμούριον ἄκραν τῆς τραχείας Κιλικίας ἀντικεῖσθαι τὸ τῶν Κυπρίων ἀκρωτήριον τὴν Κρομμύου ἄκραν ἐν τριακοσίοις καὶ πεντήκοντα σταδίοις. Nec multo poſt iterum: ὑπέρκειται δὲ ἐν μεσογαίᾳ Λιμηνία πόλις εἶθ᾽ ἡ Κρομμύου ἄκρα. Quod autem in Ptolemæi Latinis codicibus *Crommion extrema* appellatum eſt hoc promontorium, pudendus eſt error interpretis, qui Geographum vertere aggreſſus ſit, cum neſciret Græcis ἄκραν promontorium ſignificare. nam quod ab hoc κρομμύου ἀκρὶς vocatum eſt, diminutiva forma voluiſſe appellare credimus, ut νησῖδας etiam parvas inſulas eadem ratione nominant: ſi quis noſtram opinionem non recipit, ipſe meliorem inveniat: nobis ſane ſatis certa hæc lectio videtur, & antiquæ ſcripturæ (quod maximum eſt) ſimilis, vel potius eadem quæ illa. Quibus argumentis, auctoritatibusque cenſuerimus ita legendam eſſe, explicavimus antea diligenter. Qui *Acamantide* magis probant, non vere judicant: ſatis certum hujus rei ſignum eſt, quod quid *Acamantide* ſit ignorant: nemo enim unquam veterum auctorum Acamantida promontorium eſſe dixit, quod illi credunt. Acamas promontorium eſt, a quo, ut tradit Plinius, tota inſula quandoque Acamantis appellata fuit. Strabo lib. XIV. pag. 28. ὁ δ᾽ Ἀκάμας ἐστὶν ἄκρα δύο μαστοὺς ἔχουσα, καὶ ὕλην πολλήν. Si legeretur igitur *Acamantide*, cum ante *Cypro* dixerit, inanis, ac nimis otioſus ſermo eſſet. Non videbar mihi peccaſſe, qui recepta lectione conſervata, fideliſſimi codicis ſcripturam (præſertim cum in aliis etiam minoris auctoritatis libris eam invenerim) notam eſſe voluiſſem, deque ea non negligenter diſſeruiſſem: non deſunt tamen qui reprehendant.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XIV.

Entulus] Filius Lentuli Spintheris, ad quem ſunt lib. I. Ciceronis epi- læ, augur erat, ut lib. 39. ſcripſit o. quæſtor in Aſiam profectus erat n Trebonio proconſule. quo mor- , proprætoris nomen aſſumpſerat, majore auctoritate ſociis imperare ſſet: nec tamen quæſtoris officium ermiſerat: itaque proquæſtor voca- tur, ut inſcriptio docet epiſtolæ ſe- entis.

In Lycia] Quam poſtea Veſpaſianus, empta libertate in provinciæ for- am redegit. Suetonius.

Pag. 227. *Ampliuſque centum naves rarias*] Obſeſſas a claſſe Dolabellæ, , exercitu in eas impoſito, Italiam tere poſſet. epiſt. ſeq.

Fruſtrata] Caſſio Syriam tenente. iſt. 5.

Profligata eſt] Minus eſt, quam ad itium perducta. de hoc verbo ſupra ximus.

Quam re vera furere eos inveni. quod ro aliquid de his ſcripſi] Totum hoc n erat in impreſſis libris: ego addidi te multos annos, ex antiquo Vin- ntii Riccii libro: cum quo poſtea vi- conſentire & Sigonii librum, & attuor præterea, quos nunc habeo.

Pag. 228. *Nec in me ullæ privatim in- riæ umquam*] Subaudi, *Fuere*. ſic duo teres libri, & recte.

Fugientem] Ex Pharſalica pugna. Cæ- r libro tertio de bello civili.

Patrem meum] P. Lentulum Spin- erem.

L. Lentulum] Qui conſul cum C. Mar- llo fuit anno primo civilis belli.

Pompejum] Magnum.

Conſulibus] Panſæ & Hirtio: quos entulus, cum hæc ſcriberet, obiiſſe ſciebat.

Pag. 229. *Laodiceam, quæ eſt in Syria mare*] Laodiceæ duæ fuerunt, hæc Syria, quam lib. 5. cap. 20. Plinius lib. 11. Strabo nominat: altera in ſia, quam idem Plinius infra, & Strabo lib. 12. Syriacam numquam vi- deo ſejunctam ab ejus imperio, qui Syriæ præerat. Aſiatica vero cum ad Aſiæ juriſdictionem attineret, inter- dum tamen Ciliciæ rectoribus honoris gratia tribuebatur. notum eſt Cicero- nis exemplum: cujus verba ex epiſt. 67. lib. 13. ad Servilium Aſiæ proconſulem recitabo: *Ex provincia mea Cilicienſi, cui ſcis τρεῖς διοικήσεις Aſiaticas attributas fuiſſe, nullo ſum familiarius uſus, quam Androne Laodicenſi.* Opinor tamen hanc Laodiceam tum disjungi ſolitam ab Aſiæ imperio, & adjungi Ciliciæ, cum & Aſiam prætorius aliquis, & Ci- liciam conſularis adminiſtraret. alio- qui fuiſſet ignominia, ſi vel a conſu- lari ad conſularem, vel a prætorio ad prætorium, multo etiam major, ſi a conſulari ad prætorium transferretur.

Spero] Spem comprobavit eventus. Vellejus, & alii.

Tantum exercitum Caſſii] Decem le- giones. epiſt. 13.

Quam reliquias meæ diligentiæ conſe- quar] Hoc paullo poſt explanatur.

Qui mihi fidem, reique pub. non præ- ſtiterunt] Qui debitam pecuniam non ſolverunt. epiſt. 7. lib. 1. *ſi rex amicis tuis, qui per provinciam imperii tui pe- cunias ei credidiſſent, fidem ſuam præ- ſtitiſſet.*

Provinciæ iſtius] Aſiæ. & *iſtius*, pro *hujus*: ut alibi quoque.

Pag. 230. *Caſſius*] C. Caſſius.

Bruti] Marcus & Decimus.

Illius facti periculique ſocietate] Cum Cæſarem occidimus. Plutarchus in Cæ- ſare, quoſdam falſo gloriatos eſſe de nece Cæſaris, ait, quaſi interfuiſſent: nominatque hunc Lentulum, & Octa- vium quendam.

Leges Antonianas] Quas conſul M. Antonius tulerat.

Fregi] Quia primus contra eas fa- cere auſus eſt. abrogavit enim Panſa conſul, non Lentulus, e ſententia Ciceronis. Philip. 5.

Provinciam quoque illorum beneficio ha- bebam] Mihi non videtur ullam provin- ciam Lentulus habuiſſe, quippe qui Aſiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Aſiæ adminiſtrationem ſibi a conſulibus demandari poſtulet: dixit enim ſupra: *Rogo te, petas ab iis, ut mihi dent negotium, ut Aſiam obtineam, dum ipſorum alteruter venit.* *Provinciam* igitur uſurpat pro quæſtorio munere, ſicuti cum dixit paullo ante: *Mihi fuit iſta provincia plena laboris, periculi, detrimenti.* & infra: *Quæ extrema regio eſt provinciæ meæ.* Cum vero dicat, *Illorum beneficio:* annum ſuperiorem proximum ſignificat, quo M. Antonius conſul fuit, fratres autem ejus prætor Cajus, tribunus pl. Lucius. nec vero ante idus Martias, quo die necatus eſt Cæſar, ivit in provinciam Lentulus: nam ſe affuiſſe, cum Cæſar interficeretur, ipſe teſtatus eſt iis verbis; *Illius facti periculique ſocietate.* Ivit igitur poſt Cæſaris necem, Antoniorum beneficio: cum ex eorum voluntate adminiſtrarentur omnia.

Πατρίδα ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν] *Patriam meam magis amans.* Integrum ſenarium recitat Plutarchus ἐν τῷ πολιτικῶν παραγγελμάτων:

Φιλῶ τέκν', ἀλλὰ πατρίδ' ἐμὴν
μᾶλλον φιλῶ.

Quem dimidiatum, & parva quadam mutatione, Lentulus attulit. Hoc acceptum referatur Philoſopho præſtantiſſimo, & elegantiori doctrina perpolito, veterrimo optimoque amico, Octaviano Ferrario.

Omnibus meis] Antoniis: quibus ſe eſſe ſanguine conjunctiſſimum dixit. reſpexit fortaſſe ad prima duo verba ſupradicti ſenarii: φιλῶ τέκνα. patriam enim ille filiis, Lentulus autem ſuis omnibus anteponendam putavit.

Pag. 231. *In hiberna*] Anno ſuperiore, quo Lentulus ad Brutum venit.

Opinione] Quam ſe habere de bonorum cauſſa oſtendit.

EPISTOLA XV.

P. F.] P. Lentuli Spintheris filius: quamquam a Torquato eſſet adoptatus, ut ait Dio: a quo tamen nec prænomen, nec cognomen ſumpſit: quippe cum ea tantum cauſſa ſit adoptatus, ut augur eſſe poſſet.

Proquæſ. proprææt.] Quæſtor fuit, vivo proconſule Trebonio: eo mortuo, proquæſtoris, & proprætoris nomen aſſumpſit, præſidio comparato, ut provinciam ab injuria defendere poſſet. infra.

Scelere] Et quod alienam provinciam hoſtili more invaſit: & quod Trebonium, cum quo familiariſſime collocutus erat, violata fide occidit.

Oppreſſa Aſia] Smyrna capta.

Vir clariſſimus] Eadem laus in adoleſcentem convenit. Phil. 10.

Adduci] A me.

Ad meum officium] Quod ſequentibus verbis explanatur.

Pag. 232. *Vectigalia exigerem*] Pecuniæ cura ad quæſtorem pertinebat. epiſt. 17.

Proquæſ.] Ipſius Lentuli, poſt obitum Trebonii.

Iuraverant] Hoc in omnibus fœderibus obſervatum animadverti.

Portu, ſtatione] Differunt: nam portus tutior, quam ſtatio. Virg. libro 2. Æn.

Nunc tantum ſinus, & ſtatio male fida
carinis.

Naves onerarias] Epiſt. 14.

Duum millium amphorum] Antiquiſſimus Grammaticus Iulius Romanus admonuit, *Amphorum* dici, cum additur numerus; *Amphorarum*, per ſe: ut eſt apud Cariſium.

Pag. 233. *Trebonii*] A Dolabella occiſi. epiſt. 12.

Hæc] Non eſt, a quo verbo regatur: & ſubaudiri videtur, *faciunt.* nonnulli veteres libri habent: *Hoc ſive timor eſt, ut dictitant de agris, quos in continenti habent, ſive furor, ſive patientia paucorum, &c.* Omnes autem ſcripti libri, *Patientia*, non *Potentia*: ſed, *Potentia*, magis placet, licet (ut opinor) ex ingenio ſit.

Viros clariſſ.mos] Lentulum, & Pompejum. epiſt. 14.

Pag. 234. *Maximos magiſtratus gerentes*] Qui antea pari contumelia viros

...clariſſimos affecerant, iidem nunc ...imos magiſtratus cum gerant, nul...xemplo, &c. Infra, *ipſi magiſtratus.*

...ullo exemplo] Majorum ſuorum.

...eque veſtra ex parte] Neque ſtudio ...rarum partium.

...le parricida] Dolabella.

...ederi, cum facile poſſent, voluerunt] ...ſuo veteres libri: reliqui, *Nolue...* ſed Latini ſermonis conſuetudo ...ulat, *Voluerunt.* non enim dicitur: *...que noſtro præſentium, neque imminen...tiliæ periculo mederi noluerunt.* Nam ...ſet, *Mederi voluerunt:* cum ex gemi... negatione fiat affirmatio.

...rofugerunt] Adventus noſtri timo...deo nos demorati erant Rhodii, ut ...um fugiendi legatis Dolabellæ da...r.

...ſque Sydam] Vltra non licuit. nam ...inciæ fines præterire leges veta... Syda vero in Pamphylia fuit: & ...phylia ad imperium Aſiæ perti...: quod paullo poſt intelligitur.

EPISTOLA XVI.

...236. TRebonius] Proconſul ibat in Aſiam provin... tribunus pl. Pompejo & Craſſo ...m coss. legem tulerat de proro...is Cæſari Galliis in alterum quin...nium: poſtea prætor fuit anno ſe...lo civilis belli: conſulem ſibi eum ...r in quarto conſulatu cum Q. Fa... Maximo ſuffecit uſque ad exitum ...

...btinentibus] Conſulari imperio. ... 10. *Conſularem hominem, conſulari ...rio provinciam Aſiam obtinentem, ...ario exſuli tradidit.*

...g. 237. *Cratippus*] Qui Philoſo...m peripateticam eximia cum laude ...nis docebat. epiſt. 21. lib. 16. & ...& 3. de off.

...eno gradu] Qui, auctore Vegetio, ...m diſtat a curſu. Salluſtius in Iug. *...erſos milites in unum contrahit, dein ...os pleno gradu in collem ſubducit.* Li...utem libro 34. differre *plenum gra...* a curſu ſatis oſtendit. *Pleno* (inquit) *gradu ad caſtra hoſtium oppugnanda ſuccedere jubet: ſi quis extra ordinem avidius procurrit, interequitans ſparo percutit.* Ibidem: *ſecundam legionem, ceteris omnibus effuſis, ad ſequendos hoſtes, pleno gradu ſub ſignis compoſitam inſtructamque ſubire ad portam caſtrorum juſſit.* Idem lib. 4. *peditum inſtructam aciem pleno gradu in aciem inducit.* Et lib. 10. *Vbi nemo obvius ibat, pleno gradu ad caſtra hoſtium tendunt.*

Quædam turbulenta] Vera: nam conſul Antonius liberatam Cæſaris interitu remp. rurſus opprimere conabatur.

Laxamenti] Otii, vacui temporis a negotiis.

Munuſculum] Librum. ep. 21. lib. 15.

Dictum] Librum ſcripſerat Trebonius de dictis Ciceronis. Ejuſdem dicta in tres libros libertus ejus Tiro collegit, vel potius congeſſit. nam Quintilianus lib. 6. cap. 3. de riſu, *Vtinam,* inquit, *libertus ejus Tiro aut alius, quiſquis fuit, qui tres hac de re libros edidit, parcius dictorum numero indulſiſſent, & plus judicii in eligendis, quam in congerendis, ſtudii adhibuiſſent, minus objectus calumniantibus foret: qui tamen nunc quoque, ut in omni ejus ingenio, facilius, quid rejici, quam quid adjici poßit, inveniunt.*

Cum magno noſtro honore a te dictum] Ergo non omnia Ciceronis dicta, ſed ea tantum, quæ Trebonii cum honore dixerat, in eo libro continebantur. *Dicere dicta,* uſitatum apud Ciceronem.

Concluſi] Non ſimpliciter ipſa Ciceronis dicta poſuerat; ſed præfatus nonnulla in extremo dicta ſubjunxerat. quod epiſt. 21. lib. 15. Cicero declarat his verbis: *Ante quam ad me veniatur, riſus omnis pæne conſumitur.*

Tibi infra ſubſcripſi] Subſcripſi nomen tuum.

Verſiculis] Non Poeticis, verum oratione ſoluta. nam utrique verſus dicuntur.

Εὐθυῤῥημονέςερος] Apertior in loquendo. epiſt. 22. lib. 9. ὁ σοφὸς εὐθυῤῥήμων ἐςι.

Perſonæ ejus] Fortaſſe M. Antonii.

Vindicabit] Defendet.

Lucilio]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Lucilio] Poetæ Satyrico, in multos liberius invecto.

Par] Mihi: cum æque illos, ut ego hunc, oderit.

Ad tuos ſermones] Dialogos: in quos includi volebat.

Non dubito, quin non patiaris] Mihi certum eſt paſſurum te non eſſe.

Me minimam partem & rei, & amoris tui ferre] Non patieris extremo loco me collocari inter eos, qui Cæſarem occiderunt, & qui a te diliguntur. laudabis me neque minimum, neque vulgari cum indicio benevolentiæ tuæ.

EPISTOLA XVII.

Pag. 238. *Collegæ*] In inauguratu.

Mos eſt ita rogandi] Vide epiſt. 29. lib. 11.

Tumultuoſiora quædam] Seditionem faciente Q. Cæcilio Baſſo, qui poſtea ſe cum legione C. Caſſio tradidit. epiſtola 11. & 18. Dio lib. 47. & ad Atticum epiſtola 9. libro 14. & Strabo lib. 16.

Tibi ſunt propiora] Cum in Africa ſis. epiſt. 21. 26. 27.

Salubre] Cum ſalute reip.

Video id curæ eſſe Cæſari] Video Cæſarem de conſtituenda rep. cogitare.

De optimo genere dicendi] Quem librum, *Orator* inſcripſit. epiſt. 18. lib. 6. & epiſt. 20. lib. 15.

Pag. 239. *Vt doctum hominem*] Scripſit & Cornificius de arte Rhetorica, ut auctor eſt Quinctilianus lib. 3.

Diffidere] Non ſolum Cornificio, ſed etiam M. Bruto parum probata eſt de optimo genere dicendi Ciceronis opinio. epiſt. 20. ad Att. lib. 14. *Cum ſcripſiſſem ad Brutum de optimo genere dicendi, non modo mihi, ſed etiam tibi ſcripſit, ſibi illud quod mihi placeret, non probari.* Differebant autem, niſi fallor, in eo, quod elocutioni Cicero tribuebat plurimum, Brutus autem rebus haud paullo plus, quam verbis.

In iſta ſolitudine] Solitudine potius, quam *ſolicitudine*, e tribus antiquis libris, & e ſenſu legendum putavi. dixit enim *ſolitudine*, pro, *Summo otio:* quod apertius ſequenti epiſtola: *Etſi, (inquit) periniquo patiebar animo te a me digredi: tamen eo tempore me conſolabar, quod & in ſummum otium te ire arbitrabar, & ab impendentibus magnis negotiis diſcedere.*

EPISTOLA XVIII.

Pag. 240. *Vos magnos oratores*] Tale illud, *Novi ego vos magnos patronos*, epiſt. 14. lib. 2.

Facere nonnumquam] In agendis cauſſis: cum ad extrema primum reſpondeatis.

Cæcilius Baſſus] Totam hiſtoriam vide apud Dionem lib. 47.

Iſtic] In Syria, Cæcilii Baſſi opera.

Iis mos gerendus ſit, quibus adjutoribus parta ſit victoria] Eadem ſententia epiſt. 9. lib. 4. *Multa victori eorum arbitrio, per quos vicit, etiam invito facienda ſunt.*

Obdurui] Conſuetudine malorum. *Callere*, epiſt. 5. lib. 4. *Callum obducere*, epiſt. 2. lib 9.

Ludis] Quos Cæſar dedit victor ex Hiſpania reverſus. Suetonius.

T. Plancum] Burſam, Ciceronis inimicum, lege de vi ſtante rep. damnatum, a Cæſare reſtitutum. epiſt. 2. libro 7.

Laberii & Publii poemata] Mimos. de Laberio diximus epiſt. 11. lib. 7. contendiſſe cum Laberio ſene juvenem Publium, ait Macrobius libro ſecundo Sat.

EPISTOLA XIX.

Pag. 241. *Verebar ut redderentur*] De verbo *Vereor*, vide quæ diximus ep. 1. lib. 2.

Eandem] *Eam rem*, quo diligentius in ſententiam intueor, eo magis placet.

Induſtria] Virtus eſt, quæ verſatur in agendo. epiſt. 9. lib. 13.

M. Bibuli] Qui Syriæ præfuerat eo anno, quo Cicero Ciliciæ. epiſt. 11. 17. lib. 2. & epiſt. 1. 3. 4. lib. 15. Dio lib. 40.

Qui

Qui ſe opido munitiſſimo tamdiu te- …, quamdiu in provincia Parthi fue-ru] Eadem ſententia epiſt. 8. ad At- … lib. 6. *Ego, niſi Bibulus, qui, dum unus …es in Syria fuit, pedem porta non plus …lit, quam domo ſua, adniteretur de …mpho, æquo animo eſſem.* Et ad eun- … epiſt. 2. lib. 7. *Illum, qui pedem …, quoad hoſtis cis Euphratem fuit, non …erit.*

EPISTOLA XX.

P. 242. IN *Cumano & Pompejano*] In Cumana & Pompejana …eronis villa.

…eddideris πάντα περὶ πάντων] Vbi … eſt prætermiſſum, plena compen- …o demonſtratur his verbis, *πάντα … πάντων*, addito verbo ad ſenten- …a accommodato, ut epiſt. 17. lib. 15. …*ecta πάντα περὶ πάντων.*

…tes] Quæ tua conſuetudo eſt.

Nec tua ignavia, etiam inertiam af-fe…] Scientiam auget exercitatio, ne- …entia minuit. non agendo enim …itur, ut male agere diſcamus. qua-…pter ignavia parit inertiam, id eſt …ndi inſcientiam. ep. 8. lib. 8. *Sive …igentia, ſive inertia eſt.*

…xaravi] *Exarare*, eſt raptim ſcribe-… ep. 26. lib. 9.

EPISTOLA XXI.

P. 243. L*Egatione libera*] Senatoribus ad ſua negotia pro-…ficiſcentibus concedi ſolita. ep. 1. l. 11. … ad Att. epiſt. 18. lib. 2. & epiſt. 12. … 15.

EPISTOLA XXII.

H*Omine gladiatore*] Sanguinario, & in hominum cædem, more gladia-…rum, exercitato.

…ollega noſtro] In auguratu. epiſt. 14. … 8. & ad Att. ep. 14. lib. 10. Phil. 2. …lutarchus. Alii, *Veſtro*, legunt, hi-…ia refragante. nam veteres libri u-…mque habent.

Pag. 244. *Contra arma*] Stipatus enim armatis hominibus incedebat Antonius conſul. epiſt. 2. libro decimo. Phil. 2.

Τυραννοκτόνοι] Qui tyrannum occiderunt.

Longe gentium abſunt] M. Brutus in Græcia, C. Caſſius in Syria.

Panſa] Conſul deſignatus cum Hirtio.

Convaleſcit] Ægrotavit Hirtius graviter, paullo ante quam iniret conſulatum, ſic, ut pro ejus ſalute populus R. vota fecerit. Phil. 7. & 16.

Similem fore] In tuenda libertate.

Ad XIII. *Kal. Ian.*] Ep. 6. lib. 11. epiſt. 25. hujus lib. Phil. 14.

Mihi eſt ſenatus aſſenſus] Cenſuit hoc Cicero in Phil. 3.

De provinciis] Epiſt. 25.

Retinendæ dignitatis tuæ] Ne C. Calviſius in Africam iret, ei traditam ab Antonio, ſine S. C.

In Sempronio] Epiſtola vigeſima quinta.

Excuſes] Quod ei non reſcripſi.

EPISTOLA XXIII.

Pag. 245. S*Tratorius*] Fortaſſe legendum, *Statorius*, ex Feſto in Lacus Lucrinus.

Locis omnibus] Non modo Romæ, ſed etiam in Africa.

Quæ tibi acciderunt] Dio lib. 48. prodidit, T. Sextium, Numidiæ rectorem, impetu in Africam facto Adrumetum cepiſſe, & aliquanto poſt, Cornificiumque prœlio victum occidiſſe.

Conatum] Pro rep. vide epiſt. 28. libro decimo, epiſtola ſeptima, libro undecimo.

Multitudini fictum ab Antonio crimen videtur] Dicebat Antonius comprehendiſſe ſe domi ſuæ quos ad ſe occidendum Octavianus miſiſſet. id ab Antonio fictum vulgo putabatur, ut ex eo caperet occaſionem impetum faciendi in Octaviani pecuniam.

Pecuniam adoleſcentis] Teſtamento ei a Cæſare relictam.

Credunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Credunt factum] Fictum non putant, ut multitudo, ſed vere miſſos ab Octaviano credunt, qui Antonium domi ſuæ interficerent. quod Suetonius quoque confirmat in Auguſto. *Hortantibus* (ait) *nonnullis, percuſſores ei ſubornavit. hac fraude deprehenſa, periculum invicem metuens, veteranos ſimul in ſuum ac reipub. auxilium quanta potuit largitione contraxit.*

Quid quæris] Simile illud epiſtola 4. *Noli quærere.* Nec illud valde diverſum, epiſt. 31. lib. 10. *Quæres, quanti faciam.*

Noſter familiaris] Olim. ep. 15. l. 11. epiſt. 23. lib. 16.

Interfectores ſuos] Ab Octaviano miſſos.

Macedonicis] Ex Macedonia profectis. ibi enim Cæſar eas collocarat, ducturus in Parthos, quibus inferre bellum cogitabat.

Quattuor] Martiam, Quartam, Secundam, Trigeſimam quintam; quarum duæ, Martia & Quarta, illum ſequi noluerunt, ſeque Octaviano tradiderunt, ut epiſt. 7. l. 11. in Phil. 3. & in aliis, & in Vellejo lib. 2. & in Dione libro 45. reliquæ vero duæ, id eſt, Secunda & Trigeſima quinta, pro eo contra Panſam prœlio Mutinenſi pugnarunt: ut eſt epiſtola 30. lib. 10. Appianus lib. 3. ſcripſit, ſex fuiſſe Macedonicas legiones: quarum unam Antonium Dolabellæ, collegæ ſuo, in Syriam proficiſcenti conceſſiſſe: reliquas ipſum accepiſſe. quod ſi ita eſt; legendum hic videtur, *Quinque*, non *Quattuor*: ut Antonius duabus quidem in prœlio ad Mutinam ſit uſus, unam vero caſtris præſidio reliquerit: quæ fortaſſe fuit Alaudarum legio, quam cum Antonio fuiſſe Cicero oſtendit epiſt. 7. ad Att. lib. 16. ita quinque legionum numerus reperietur.

In cervicibus noſtris collocare] Cum libertatem armis vellet opprimere. epiſt. ſeq.

Canutium] Tribunum pleb.

Pag. 246. *Apud eos*] Apud eos, qui partibus reip. ſtuderent. ep. 3.

Locum ſibi quærere] Quia concionibus Antonium vexaret.

EPISTOLA XXIV.

Legati] Miſſi ad Antonium a ſenatu, ut Mutinæ obſidionem omitteret. ep. 8. lib. 11. ep. 4. hujus lib.

Pag. 247. *Vt primum occaſio data eſt*] XIII. Kal. Ian. ep. 22. 25.

Nec minimum tempus amiſi tuendæ ſalutis libertatiſque communis] Idem aliter ep. 24. lib. 9. *Sic tibi mi Pæte perſuade, me dies & noctes nihil aliud agere, nihil curare, niſi ut mei cives ſalvi liberique ſint.*

Pinarium] Pinarii, gens antiquiſſima, ante urbem conditam. Livius lib. 1.

Dionyſii noſtri] Opinor eſſe, qui nominatur ep. 15. lib. 4. ad Attic.

EPISTOLA XXV.

Liberalibus] XVI. Kal. Apr. qui dies Baccho dicatus erat.

Altero viceſimo die] Die viceſimo ſecundo. nam, *alter*, ſecundum obtinet locum. quod ex antiquo lapide intelligitur, in Caſinati reperto, in ruinis villæ.

MEMORIÆ
SEX. VIGELII. AQVINAT. QVI
ANN. ATTIGIT. CENTENS.
SET. ALTERVM. ET. NONAGENS.
PERPET. INOFFENSA. VALETVD.
EXEGIT. RELIQVOS. SEPTEM. ET. D.
XIIX. DECVBVIT. ET. OCCVBVIT
NAT. LVD. SAECVL. VIII. OBIIT.
SEQVENT.

Et Tacitus in Dialogo de oratoribus tres ætates adoleſcentium oratorum deſignat his verbis: *Nonodecimo ætatis anno L. Craſſus C. Carbonem, uno & XX. Cæſar Dolabellam, altero & XX. Aſinius Pollio Catonem, non multo ætate antecedens Calvus Vatinium iis orationibus inſecuti ſunt, quas hodieque cum admiratione legimus.*

Pag. 248. *Non invita Minerva*] Feliciter. jocatur autem in nomine *Minervæ*: quod ea ſibi faverit, quia ſit in eum locum ſenatus decreto reſtituta, unde eam turbo dejecerat. epiſtola 1. lib. 3.

Minerva

inerva noſtra] Minervæ ſimula-
n, a Cicerone in exſulium eunte
ſecratum in Capitolio. Dio libro
ſimo octavo.

ſtos urbis] Minervæ cognomen,
ás. Plutarchus in Demoſthene,
anus in Lapith. & Cicero ſimula-
n illud, φυλακίς, inſcripſerat. Dio.
es autem ex Minervæ liberalitate
eſſiſſe, Ariſtides auctor eſt.

ejecerat] Quod Ciceroni mortem
endit. Dio, Obſequens in libro de
digiis.

anſa] Conſul.

audio] Bonorum.

inotauri] Claviſium ſignificat con-
eliofo verbo.

d eſt, Claviſii & Tauri] Delendum
arbitror, ut gloſſema.

li] Legati duo Claviſii, qui erant in
ca.

otarentur] Quod provinciam ad-
iſtrare vellent abſentis Claviſii no-
e: in quo dignitas Cornificii læ-
tur. infra de Claviſio: *Provinciam
s obtinebat.*

d XIII. *Kal. Ian.*] Epiſt. 22. &
11. epiſt. 6. Phil. 14.

ag. 249. *Obtinendis*] Ab iiſdem,
obtinerent. ep. 22.

befactare] Debilitare, frangere.

um] Claviſium.

bſens obtinebat] Per legatos: cum
ad urbem eſſet cum imperio. rever-
utem in urbem, depoſito imperio.
epiſt. 30.

ompellationes] Crebras appellatio-
vehementioribus verbis; cum eum
ro, crebro compellans, in urbem
caret.

onvicio] Convicium fuit compella-
quotidiana. ep. 26. lib. 16.

urgas] Quod meis litteris non ob-
peraveris. epiſt. 22.

uoddam cæcum tempus ſervitutis] In
non eluceret honeſtum, in quo ho-
es recta non viderent: ut facile
quam in tenebris errarent, ac labe-
ur. Hanc ego veram eſſe hujus loci
entiam arbitror: eaque duorum
rum librorum teſtimonio compro-
batur. In aliis pro *Cæcum*, legitur *Græcum*: quod mendoſum puto. Sunt qui ex ingenio, *Egregium*, legendum exiſtiment. ex quo quænam elici apta ad hunc locum ſententia poſſit, non equidem intelligo. In aliis, *Gratum*, mendoſe.

Quoddam Græcum tempus ſervitutis] Suſpicor in voce, *Græcum*, eſſe mendum. neque tamen excogitare quicquam ipſe potui, quod pro ea reponendum videretur. Vbaldini autem Bandinelli, hominis acutiſſimi, & ſcientiarum laude præſtantiſſimi, conjecturam etiam atque etiam probo: cum enim percommodum videtur habere ſenſum, tum a veteri ſcriptura non admodum recedit. nam cum in libris quibuſdam antiquis, pro *Græcum*, ſcriptum ſit, *cecum*, ipſe nihil fere præter unam litteram immutans, legendum putat, *necum*, id eſt, *neceſſarium*: *cecum* autem in antiquo libro Vincentii Riccii ſcriptum eſt. *Hæc olim in juvenilibus notis ad hunc locum Manutius, ſed poſtea veriorem amplexus eſt ſententiam.*

Tuorum conſiliorum auctor] Auctor, ut optime de rep. ſentires.

Pag. 250. *Rapiebar*] Poſt Cæſaris necem, vexata ab Antonio conſule rep. epiſt. 1. lib. 10. Phil. 1. Off. libro primo. *Rapiebar*, ſummam voluntatem diſcedendi ex Italia demonſtrat. Diſceſſit autem ea mente, ut adeſſet Kal. Jan. quo die novi conſules, Hirtius & Panſa ſenatum habituri erant.

Eteſiæ] Venti euntibus in Græciam ſecundi, in Italiam adverſi. vide ep. 15. lib. 2.

Proſequi noluerunt] Cum ſpirare per XL. dies perpetuo, & adjuvare curſum navigantium ex Italia in Græciam ſoleant.

Auſterque adverſus maximo flatu] Epiſt. 6. lib. 16. ad Att. *Rejectus ſum auſtro vehementi ad eandem Leucopetram.*

Tribules tuos] Rhegienſes, legis Juliæ beneficio civitatem Romanam adepti, ſuffragium in tribu Attici ferebant.

Rhegium] Non Rhegium, ſed agri Rhegini promontorium Leucopetram: ut ex Phil. I. cognoſcitur.

Ventis remiſque] Phil. I. *Tanta ſum cupiditate incenſus ad reditum, ut mihi nulli neque remi, neque venti ſatisfacerent.*

Poſtridieque] IV. non. Sept. nam in patriam Kal. Sept. pervenit. quo die vocatus in ſenatum ab Antonio conſule, non ivit. poſtridie autem, abſente Antonio, venit in ſenatum, & Philippicam primam habuit: de qua loquitur, cum hic ſubjungit: *Sic ſum in Antonium invectus, ut ille non ferret.* Et Phil. 5. *Veni poſtridie: ipſe non venit. locutus ſum de rep. minus etiam libere, quam mea conſuetudo, liberius tamen, quam pericula minæque poſtulabant.*

In Antonium] Abſentem.

Vt ille non ferret] Inimicitias enim Ciceroni denunciavit. Phil. 5.

Vinolentum] Ideo ſubjungitur, *Ructantem & nauſeantem.*

Effunderet] Apte, cum dixerit, *Effunderet*, orationem Antonii ſignificat: de qua in Phil. 5. *In me abſentem orationem ex ore impuriſſimo evomuit.*

Elicere vellet ad cædis cauſſam] Nam, ad XIII. Kal. Oct. ideo Ciceronem Antonius adeſſe juſſit in ſenatu, ut ab eo cædis initium faceret. quod Cicero ſuſpicatus, in ſenatum non ivit. hoc dilucide narratur Phil. 5. & epiſt. 2. h. l.

Inſidiis] Si me elicere non poſſet ad cædis cauſſam: id eſt, ſi ego in ſenatum non irem. cædem enim meam ſenatus primum occaſione quæſivit; deinde, ſi ego in ſenatum non irem, inſidiis.

Confeci in Cæſaris Octaviani plagas] Suam laudem cum Octaviano communicat. *Confeci*, inquit, ac perdidi Antonium, in Octaviani plagas, id eſt, ut Octavianus eum & ipſe conficeret. Placeret tamen, ut olim, *Conjeci*, pro *Confeci*, unius litteræ mutatione: nam F ab I, ſi majuſculæ ſcribantur, ut olim, non admodum differt.

Pag. 251. *Puer egregius*] Epiſtola ſeptima libro undecimo.

Antonii reditus a Brundiſio] Epiſt. 23. & ad Att. epiſt. ſeptima libro decimo ſexto, & Phil. 3. 4. 5.

In tanta perturbatione] Quanta fuit vexata ab Antonio conſule rep.

Hic dies aliam vitam affert] Verba Terentii in Andr. Quidam legunt, *Hac dies*: opinor, ut tempus potius, quam certus dies oſtendatur. Mihi placet interpretatio, mutatio non placet: primum ne diſſentiam ab antiquis libris, qui conſentiunt omnes in, *Hic dies*: quod etiam Donatus probat: deinde, quia dies virili genere interdum tempus deſignat, itemque muliebri certum diem. vide epiſt. 2. lib. I. ne iterentur eadem.

Conſcende] Communem bonorum navem. tu quoque (inquit) cum bonis omnibus conſpira ad tuendam libertatem.

Vt rectam teneamus] Ne naufragium reip. fiat. epiſt. 2. lib. I. ad Q. fr. ὀρθὰν τὰν ναῦν, & ἅπαξ θανεῖν. quod ab aliquo Poeta ſumptum videtur. Ariſtides: ὦ ἴσθι ποσειδᾶν, ὅτι ὀρθὰν τὰν ναῦν κατάδωσα. quod ita vertit Seneca lib. 12. ep. *Neptune, numquam hanc navem, niſi rectam.* Inde proverbium.

Quid enim præſtare aliud virtus poteſt] Non poteſt præſtare virtus, id quod maxime vellem, ut bonorum navis proſpero curſu feratur: hoc tamen poteſt, ne gubernatoris vigilantia arteque careat: quod certe non aberit.

Cum rep. conjunctam eſſe debere] Non a paucorum potentia petendam.

P. Luccejum] Quis non videt initium eſſe alterius epiſtolæ? cum infra de Panſa mortuo, ſupra de vivo fiat mentio. De eodem Luccejo epiſtola trigeſima.

Pag. 252. *Hirtium & Panſam*] Conſules.

Collegas noſtros] In auguratu. Phil. ſeptima.

Liberata] Victo ad Mutinam Antonio.

Nondum omnino explicata] Quia fugerant ex prælio Mutinenſi notiſſimi latronum duces, ut epiſt. 14. libro decimo

no ſcripſit ad Plancum: integro Annii equitatu, ut epiſt. 34.

Si licebit] Si aberit vis. interdum ...m non licuerat. ep. 2. lib. 10.

Cn. Minucio] Vel Cornificii legato, ... finitimam ei regionem adminiſtranti.

EPISTOLA XXVI.

Oneſtus] Ad honeſtatem familiæ, non ad hominis mores, refertur.

Pag. 253. *Gratiarum actione eos magis egere, quam commendatione*] Magis ...e, cur tibi gratias agant, liberaliter ...n à te tractari, quam quod tibi a me ...mmendentur.

Liberalitate] Humanitate potius, ...am largitione: ut epiſt. 7. lib. 1. *a præſtanti in eum liberalitate.*

Erotem] Nomen ſervi, quod in li...rto remanſit.

Splendore] Specie quadam tum ex rei ...miliaris copia, tum ex quadam libe...is animi ſignificatione. ep. ſeq. & ...3. lib. 1.

EPISTOLA XXVII.

Roximos] *Propinqui*, ſunt ſanguine conjuncti: *proximi*, conjunctiores ...am propinqui. Phil. 14. *Conſolemur ...um proximos.*

Ut ſumma ſeveritas cum humanitate ...gatur] Hæ ſunt illæ virtutes, quæ ...cie diſpares, prudentia junguntur: ut ... Cicero in Oratore. inde ſumitur ad ...dandum egregia ſententia. itaque ...m Cicero M. Brutum in libro de ...rfecto oratore laudat, *Quid*, inquit, *...m diſtans, quam a ſeveritate comitas? ...is tamen umquam te aut ſanctior eſt ...bitus, aut dulcior?* Lib. 3. de Leg. *...uid eſt elegantia tua dignius? cujus & ...ta, & orațis conſecuta mihi videtur ...ficillimam illam ſocietatem gravitatis ...n humanitate.* Eodem pertinet, quod ...ipſit ad Q. Fr. epiſt. 1. lib. 3. *Qui...s ille rebus fortaſſe nimis lenis videre...r, niſi hæc lenitas illam ſeveritatem ...retur.* Et paullo poſt: *Hæc illius ſe...ritas acerba videretur, niſi multis condimentis humanitatis mitigaretur.* Et ibidem, infra: *Cyrus ille a Xenophonte non ad hiſtoriæ fidem ſcriptus, ſed ad effigiem juſti imperii: cujus ſumma gravitas ab illo Philoſopho cum ſingulari comitate conjungitur.* Et in Catone: *Erat in illo viro comitate condita gravitas.* Nec diſſimile illud in Bruto; *Sine arrogantia gravis eſſe videbatur, & ſine ſegnitie verecundus.* Hanc laudem in Pomponio Attico ſcriptor venuſtiſſimus Nepos fuiſſe oſtendit. *Ejus* (inquit) *comitas non ſine ſeveritate erat, neque gravitas ſine facilitate: ut difficile eſſet intellectu, utrum eum amici magis vererentur, an amarent.* Ciceronis etiam filius de quodam Bruttio, rhetore Latino, ep. 21. lib. 16. *Cujus*, inquit, *cum frugi ſeveraque eſt vita, tum etiam jucundiſſima convictio.* Eodem illud pertinet lib. 1. Off. *Ita probanda eſt manſuetudo atque clementia, ut adhibeatur reip. cauſſa ſeveritas, ſine qua adminiſtrari civitas non poteſt.* Tribuit hanc laudem Cicero L. Craſſo lib. 1. de Orat. cum ait: *Quo quidem in ſermone multa divinitus a tribus illis conſularibus Cotta deplorata & commemorata narrabat: ut nihil incidiſſet poſtea civitati mali, quod non impendere illi tanto ante vidiſſent. eo autem ſermone confecto, tantam in Craſſo humanitatem fuiſſe, ut cum lauti accubuiſſent, tolleretur omnis illa ſuperioris triſtitia ſermonis: eaque eſſet in homine jucunditas, & tantus in jocando lepos, ut dies inter eos curiæ fuiſſe videretur, convivium Tuſculani.* Idem de Catilina dixit in oratione pro Cœlio: *Cum triſtibus ſevere, cum remiſſis jucunde, cum ſenibus graviter, cum juventute comiter.* Nec diſſimile illud pro Murena: *Si illius comitatem & facilitatem tuæ gravitati ſeveritatique aſperſeris.* Quæ collegimus more noſtro, ut in pulcherrima ſententia Latini ſermonis copia cognoſcatur.

EPISTOLA XXVIII.

Pag. 254. *Lilybæo*] Tria Siciliæ promontoria, Pelorus in Italiam

liam ſpectans, Pachynum in Græciam, Lilybæum in Africam.

Tuo nomine] Ob ſtudia in te mea.

Appellaretur] Sic unus omnino vetus liber, & recte. quamquam &, *Appellaret*, ſententiam habet, ſed, ut arbitror, minus aptam. potius enim pro alicujus dignitate ſenatus appellatur, quam appellat.

Pag. 255. *Abſentibus*] Mutinam profectis ad D. Brutum obſidione liberandum.

H-S XX] Si, ſeſtertium viginti millia interpretemur; ſexcenti ſcutati erunt: exigua ſumma: itaque vereor, ne, vicies, melior ſit interpretatio: id eſt, ſcutatorum ſexaginta millia.

H-S DCC] Vnum & viginti millia ſcutatorum.

Tibi ex S.C. imperandum] Vt, quam tibi ſenatus imperandi poteſtatem dedit, ea utaris.

Mutuum ſumendum] Vt milites alere poſſis. epiſt. 30.

Quibuſdam] Si hæc epiſtola ſcripta eſt ante prælium Mutinenſe, notat eos, qui Antonii cauſſam in ſenatu defendebant, ut Calenum, & alios: ſi poſt, Lepidum, & eos, qui Octavianum, cæſis Hirtio & Panſa, in ſpem conſulatus impulerant.

EPISTOLA XXIX.

L. *Lamia*] Æliæ gentis. vide ep. 16. lib. 11.

Magno theatro] Palam, ut in theatro.

Relegatus] Quo tempore princeps erat equeſtris ordinis: nunc autem ſenator, ædilitate jam geſta. epiſt. 16. lib. 11. & orat. pro Sextio.

Salutem meam] A Clodio trib. pl. oppugnatam.

Pag. 256. *Officia, vel merita potius*] Epiſt. 17. lib. 11.

Familiam] Servos. epiſt. 3. lib. 1.

Omnia tum falſa S. C. deferebantur] Antonio (ut opinor) & Dolabella coſs. vide epiſt. 1.

Semproniano S. C.] Sempronii cauſſa facto. epiſt. 25.

Ne Romæ quidem tum fui] Diſceſſit, ut in Græciam iret, deſperata libertate. epiſt. 25.

Ad te ſcripſi] Significat eam partem epiſt. 25. in qua ſcripſit illa: *Ego, tuorum conſiliorum auctor, &c.*

EPISTOLA XXX.

Pag. 257. M*Vltæ iſtæ quidem*] Vel ſi verum ſit, quod ſcribis, neminem ad te, præter litigatores, meas litteras afferre: multæ tamen hæ ſunt.

Voluminibus] Paucæ enim epiſtolæ volumina ſunt. epiſtola ſeptima libro tertio.

Vacas] Otium habes. epiſt. 3. l. 8.

Nec mihi moleſtiam exhibere] Etſi, *Nec*, a verbo *Noli* pendeat: ſententia tamen propter duas negationes ad affirmationem non traducitur, ſed vim retinet negandi: quod uſitatum non modo Ciceroni, ſed aliis etiam animadverti. ep. 15. lib. 7. ad Attic. *Plerique negant, Cæſarem in conditione manſurum, poſtulataque hæc ab eo interpoſita eſſe, quo minus, quod opus eſſet ad bellum, a nobis pararetur.* Quo loco ex verbo, *Negant*, elicitur primum negatio, deinde affirmatio: ut negatio referatur ad, *Cæſarem in condicione manſurum*: affirmatio ad, *Poſtulata interpoſita eſſe*. Sic libro tertio de Orat. *Nemo extulit eum verbis, qui ita dixiſſet, ut, qui adeſſent, intelligerent quid diceret; ſed contempſit eum, qui minus id facere potuiſſet.* Pro Roſcio Com. *Adverſaria in judicium protulit nemo: codicem protulit.* Cæſar lib. 3. bel. civ. *L. Staberius obſides ab Apolloniatibus exigere cœpit: illi vero daturos ſe negare; neque portas conſuli præcluſuros, neque ſibi judicium ſumpturos contra atque omnis Italia, populuſque R. judicaviſſet.* Horatius Sat. 1.

Qui fit, Mæcenas, ut nemo, quam ſibi ſortem
Seu ratio dederit, ſeu fors objecerit, illa
Contentus vivat: laudet diverſa ſequentes.

Nam

...m verbum, *Laudet*, non reſpicit ...*mo*, ſed incluſam in *Nemo* affirma... ...nem. Et infra, in eadem Sat.

Vt enim gravius ægrotant ii] Ep. 12. ... 16. *Graves ſolent offenſiones eſſe ex* ...*vibus morbis.*

Laboramus] Non diſceſſit a verbo, ...rbis accommodato.

Profligato bello, ac pæne ſublato] *Pro*...*are* quid hic ſit, intelliget, qui le...it ea, quæ diximus epiſtola nona li...o octavo.

Renovatum bellum] Lepidi ſcelere, ... Antonium pugna Mutinenſi fra...m, inermem, fugientem recepit, ...auxilio exercitus ſui confirmavit. e... ...8.10.

Pag. 258. *Mihi aptum*] Accommo...um naturæ meæ.

Noli vereri] Vereri ſe, ſcripſerat Cor...cius.

De ſumptu] De quo epiſtola vigeſi... octava.

...*n rem militarem facere*] *Impenſam* ...*re*, epiſt. 2. lib. 14.

Nihil ſane poſſum tibi opitulari] Idem ...ſit epiſt. 28.

...*onſulibus amiſſis*] Hirtio & Panſa. ...t. 23.

...*ncredibiles anguſtiæ pecuniæ publicæ*] ...d M. Brutum: *Maximus in rep. no*...*eſt, inopia rei pecuniariæ.*

Optime meritis] Bello Mutinenſi. vide Phil. 14.

Tributo] Quod impoſitum populo non erat poſt devictam ab Æmilio Paullo Macedoniam. libro ſecundo Off. Plutarchus in Paulli vita. in epiſtola vero ad M. Brutum, *Obdureſcunt magis quotidie boni viri ad vocem tributi: quod ex centeſima collatum, impudenti cenſu locupletum, in duarum legionum præmiis omne conſumitur.*

De Attio Dionyſio] Si eſt idem, de quo in epiſt. 24. *Attico* legi malim, quam *Attio*: ut ab Attico & cognomen, & nomen acceperit. quod etiam Corrado placuit. epiſt. 15. lib. 4. ad Att.

De P. Luccejo] Epiſt. 26.

Magiſtris] Auctionum.

Die] Auctionum.

Pag. 259. *Venulejo, Latino, Horatio*] Legatis C. Calviſii, per quos Africam provinciam abſens obtinebat. epiſtola 25.

Valde laudo] Quod lictores illis ademeris.

Honore] Digni.

Ignominia dignis] *Dignus* tam in malam, quam in bonam partem accipitur. lib. 1. de Fin. *Dignus odio.* Terentius in Eun. *Contumelia digna ſum.*

LIBRI XIII.

EPISTOLA I.

P...263. C. *Memmio*] Hic eſt ille Memmius, qui Pom... Magni uxorem, miſſis per Niciam ...mmaticum codicillis, de ſtupro ap...avit. Suetonius in libro de claris ...mm. Idem L. Lucullum, ex bello ...hridatico redeuntem, tribunus pl. ...d populum dicta, triumphare ali...ndiu prohibuit. Plutarchus in Lu...o. Aliquanto poſt cum uxore M. ...ulli, Lucii fratris, adulterium com...t. epiſt. 16. lib. 1. ad Att. Biennio ... prætor de ſuperioris anni actis ad ſenatum retulit, ut C. Cæſar, qui ſuperiore anno conſul fuerat, actorum ſuorum rationem reddere cogeretur. quæſtionem cum exercere vellet in Vatinium, lege Licinia & Julia accuſatum, vi de tribunali deturbatus aufugit. Suetonius in Cæſare, interrogatio in Vatinium. Poſt triennium, cum Appio & Ahenobarbo coss. obtinendi conſulatus gratia, turpi pactione coivit: idemque poſtea pactionem illam in ſenatu recitavit. epiſt. ult. lib. 4. ad Attic. Eodem anno de ambitu accuſatus, & damnatus, Athenas in exſulium profectus eſt. erant enim quædam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

liberæ civitates, in quibus tuto Romanis exſulibus liceret eſſe, Athenæ, Mitylenæ, Rhodus, Smyrna, Dyrrhachium, Maſſilia, & aliæ. epiſt. 2. lib. 3. ad Q. fr. & Appianus lib. 3. Memmia gens plebeja fuit: quod vel uno probatur argumento; quia Memmius hic, ad quem Cicero ſcribit, tribunus pl. fuit. non licuiſſe autem homini patricio tribunatum pl. gerere, ſatis conſtat. Hanc gentem a Mneſtheo, Æneæ ſocio, originem duxiſſe, ait Servius lib. 4. Æn. in illo verſu: *Mox Italus Mneſtheus.*

Etſi non ſatis mihi conſtiterat] Simile principium epiſt. 27. lib. 11. *Nondum ſatis conſtitui, &c.*

Athenis] Pridie quam Cicero in Ciliciam proficiſcens Athenas venit, (ep. 10. lib. 5. ad Att.) Memmius Mitylenas profectus erat: (ep. 10. ad eundem) quod animi parum amici ſignum fuit. etſi perbelle quidem id Cicero diſſimulat. ac mihi cauſſam quærenti, cur Ciceronis congreſſum vitaverit Memmius, venit in mentem ſuſpicari, quia reum de ambitu Cicero defendere noluerit. nuſquam enim ſignificat, eum a ſe defenſum. quin etiam epiſt. 2. lib. 3. ad Q. fr. bene ſentire ſe oſtendit de ejus accuſatore Curtio, quem vocat bonum & eruditum adoleſcentem; peſſime autem de ipſo Memmio, cum ſubjungit; ejus abſolutionem legum interitum fore.

Injuria] Quod injuſto judicio damnatus eſſet. Ad Memmii gratiam hoc dicit. aliter enim eum ſentire, perſpicue cognoſcitur ex iis verbis, quæ ſunt in epiſt. 2. lib. 3. ad Q. fr.

Quod eſt modeſtiæ] In te exſule videndo.

Cum te non video] Quia fructu careo ſuaviſſimæ conſuetudinis tuæ.

Quod eſſe potuit voluptatis] Quaſi, non poſſit eſſe ſumma, ob amici calamitatem: ſed, quæ potuit eſſe, major, ſi te vidiſſem, fuiſſet, quam eſt, cum te non video. nam etſi cum ſapientiam tuam, qua fers injuriam, disjunctus a te cogito; voluptatem aliquam capio: tamen, ſi te vidiſſem, aliquanto majorem cepiſſem. manſiſſet enim voluptatis eadem cauſſa: & aliquid præterea, cum te præſens præſentem viderem, tuoque ſermone fruerer, acceſſiſſet.

Non dubitabo dare operam] Licet cum aliqua moleſtia te ſim viſurus: non dubitabo tamen operam dare, ut te videam.

Cum id ſatis commode facere potero] His verbis cum ſpes futuri temporis, tum excuſatio præſentis affertur. nec abeſt in Memmium aculeus, qui, cum audiret Ciceronis adventum appropinquare, diſceſſerit.

Et, ut arbitror, confici poteſt] Non enim a te petam, quod impetrare non debeam.

Cum Patrone Epicureo] Hic videtur principem locum Athenis tenuiſſe in Epicurea familia. quod infra perſpicuum fit ex iis verbis: *Honorem, officium, &c.*

Mihi omnia ſunt] Vtrum hoc ad amicitiam, an ad mutua pertinet officia? ad amicitiam, opinor. nam officia potuit quidem Cicero in patronum, & plurima, & maxima conferre: ille in Ciceronem, Græculus homo, nullis opibus, nulla auctoritate, quæ potuit? atque etiam id, quod ſequitur: *Niſi quod in Philoſophia vehementer ab eo diſſentio:* pertinere magis ad amicitiam videtur. idem intelligitur ſubjectis exemplis. nam epiſt. 10. lib. 15. *Si mihi tecum minus eſſet, quam eſt cum tuis omnibus, allegarem ad te illos, a quibus intelligis me præcipue diligi.* Et ad Att. epiſt. 17. lib. 12. *Mihi ante ædilitatem meam nihil erat cum Cornificio.* Ad eundem, epiſt. 15. lib. 15. *Bruto meo nullo loco deero: idque etiam ſi mihi cum illo nihil fuiſſet, facerem propter ejus ſingularem incredibilemque virtutem.* In Ver. lib. 5. *Non, ut quiſque maxime eſt, qui cum tibi aliquid ſit, ita tui hujuſcemodi criminis maxime eum pudet?*

Pag. 264 *Diſſentio*] Epiſt. 25. lib. 9. *Ejus opera utor in iis controverſiis, quas habeo cum tuis combibonibus Epicureis.* Summum bonum Epicurus in voluptate,

Academici, quorum ſententiam ...cero probavit, in honeſto & virtute ...locarunt: quamquam Epicurus quo... voluptatem ſuam a virtute non dis...ixit. vide epiſt. 17. lib. 15. & Laer...m.

De ſuis commodis & præmiis] Quæ...n hæc ſint commoda & præmia, di...are non licet: niſi ſi, quod inter Epi...eos excelleret, commoda ſibi aliqua ...præmia poſtulavit: qua de re lite or... Romam venit, & patrono in pri... Cicerone, quæ voluit, a ſenatu con...ſutus eſt.

A Phædro] Principes Epicureæ ſe..., Ciceronis ætate, videntur fuiſſe, ...mum Phædrus, poſt eum Philo, poſt ...ilonem Patro. Nobilis Philoſophus ...Philippica quinta *Phædrus* vocatur.

...nte quam Philonem cognovimus] Philo ...m eruditior. epiſt. 8. lib. 9. De fin. ... 5. ſic autem Tuſc. 2. *Noſtra memo... Philo, quem nos frequenter audivi...s, inſtituit alio tempore rhetorum præ...ta tradere, alio Philoſophorum. ad ...m nos conſuetudinem a familiaribus ...ris adducti in Tuſculano, quod datum ...temporis, in eo conſumpſimus.*

...ognovimus] Cognovit eum Sulla & ...mpejo coss. ut in libro de claris ...at.

Vt vir bonus] Non amplius, ut Phi...ophus. in quo notandum, virum ...num vocari, qui cum Epicuro ſen...t: cum tamen dixerit, ſe ab eo ve...menter in Philoſophia diſſentire. ſed ...ud eſt, in vita: aliud, in Philoſo...ia diſſentire.

Traditus mihi] In clientelam & fi...m.

Vti te ſibi placarem] Iratum Patroni ...emmium fuiſſe, ad Atticum ſcripſit ...iſt. 11. lib. 5. cur fuerit iratus, ne...e in illa epiſtola, neque in hac oſten.... quin etiam ſcire ſe diſſimulat, cum ...: *Si qua offenſiuncula facta eſt animi ..., perverſitate aliquorum.*

Neſcio quid illud Epicuri parietina...m] Minimam rem a ſe peti oſtendit, ...o facilius impetret; & ſimul ut pu...at Memmium de parietinis illis labo-rare. minus autem eſt, *Neſcio quid illud parietinarum*, quam ſi dixiſſet, *parietinas illas neſcio quas*. epiſt. 14. lib. 15. *Quæres fortaſſe, quid ſit, quod ego hoc neſcio quid gratulationis & honoris a ſenatu, tanti æſtimem.*

Ædificationis tuæ conſilium] Areopagitæ, decreto facto, Memmio conceſſerant, ut ædes Epicuri veteres, quas Cicero ut in contemptionem adduceret, *parietinas* vocavit, commodi ſui gratia exædificare poſſet.

Idem ut ad te ſcriberem] Mitylenas.

Abjeciſſe illam ædificationem] Pro, abjeciſſe ædificandi conſilium. infra: *Ædificationem depoſuiſſe.* & ad Atticum epiſt. 11. lib. 5. *Memmius ædificandi conſilium abjecerat.* ſic epiſt. 15. lib. 9. *Domum Sullanam non abjeci:* pro, conſilium emendi domum Sullanam non abjeci.

Si jam plane tua nihil intereſt] Siquidem ædificandi conſilium abjeciſti.

Si qua offenſiuncula facta eſt animi tui] Si qua re leviter offenſus eſt animus tuus. nam ſi graviter eſſet offenſus, petere a te non auderem, ut ad lenitatem te dares.

Perverſitate] Qui, contra quam debet, agit, perverſus eſt; pervertit enim ordinem rerum: & actio ipſa perverſitas. nec tamen ſequitur, ut, qui perverſe agit, idem improbe agat: nam perverſitas non ſemper cum peccandi voluntate conjungitur: at qui improbe, idem perverſe. epiſt. 7. libro primo: *Eſt incredibilis hominum perverſitas; (graviore enim verbo uti non libet) qui nos, quos favendo in communi cauſſa retinere potuerunt, invidendo abalienaverunt.*

Aliquorum] Removet culpam a Patrone, vel certe minuit, quia cum aliis eam communicat.

Gentem illam] Non, omnes Græcos, verum Epicureos tantum. dixit autem hoc non ſine contemptione quadam.

Des te ad levitatem] Iracundiam deponas.

Vel propter tuam ſummam humanitatem, vel etiam honoris mei cauſſa] Hoc tribue vel humanitati tuæ, quæ te non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

patitur offenſiore cuiquam eſſe animo; vel honori meo, qui hoc a te peto: ut aliquid apud te, atque adeo multum interceſſio mea valere videatur.

Niſi tamen] Pro, *Sed*, *tamen*; ut epiſt. 73. *De re nihil poſſum judicare: niſi illud mihi certe perſuadeo, te, talem virum, nihil temere feciſſe.* Et ad Atticum epiſt. 14. lib. 5. epiſt. 6. 23. libro undecimo. Terentius in Andr. *Quamobrem? neſcio: niſi mihi deos ſatis ſcio fuiſſe iratos, qui auſcultaverim.*

Pag. 265. *Laborare ſine cauſſa*] Cur enim labores de parietinis illis?

Cauſſam] Qua adducitur, ut tantopere contendat.

Honorem] Quod ibi habitaverit Epicurus.

Officium] Suum, debitum Epicuri ædibus.

Teſtamentorum jus] Tuenda enim teſtamentorum jura ſunt. hoc dicit, quia ſuos hortos Epicurus, in quibus habitare ac docere ſolitus erat, amico ſuo Metrodoro moriens teſtamento reliquerit, eo jure, ut poſt ejus obitum ad alios Epicureæ ſectæ principes poſſeſſio perveniret. Laertius.

Epicuri auctoritatem] Quæ minuitur, ſi, quibus in locis habitavit, ea deſerantur.

Phædri obteſtationem] Obteſtatus erat Phædrus, cum viveret, ne hortos Epicuri negligerent, neve occupari a quoquam ſinerent.

Sedem, domicilium] *Sedes* poſſeſſionem antiquam, *domicilium* habitationem ſignificat. poteſt autem & ſedes ſine domicilio eſſe, & domicilium ſine ſede. conjunguntur hic, & inf. ep. 4.

Veſtigia ſummorum hominum] Solum ipſum, veſtigiis impreſſum maximorum hominum Epicureorum.

Vitam] Ex Epicuri traductam inſtituto.

Rationemque] Sententiam.

Derideamus licet] Cum vero non derideamus: nam nec illi, nec ceteris, quos illa delectant, valde inimici ſumus: hanc ejus contentionem reprehendere non debemus.

Non valde inimici ſumus] Si dixiſſet, *Minime inimici ſumus*, quod erat verius; Epicuri Philoſophiam probare viſus eſſet. in quo diſcreparet a ſe ipſo. dixit enim ſupra: *Cum Patrone Epicureo mihi omnia ſunt; niſi quod in Philoſophia vehementer ab eo diſſentio.* Quare Memmio gratificans, *Non valde*, inquit, *inimici ſumus*. Tantum porro abeſt, ut Cicero Patroni & ceteris, quos Epicuri Philoſophia delectabat, valde inimicus eſſet, ut eos etiam valde diligeret. de Patrone ipſo dixit jam: *Me habuit ſuorum defenſorum & amicorum fere principem.* Atticum, Pætum, Caſſium, Panſam Ciceroni cariſſimos & jucundiſſimos fuiſſe, ſcriptæ ad eos epiſtolæ demonſtrant: qui omnes qui n idem, quod Epicurus, de voluptate ſenſerint, negari non poteſt. de Pæto ſatis plane cognoſcitur ex epiſt. 25. lib. 9. de Caſſio ex epiſt. 16. 17. 19. lib. 15. & ex Plutarchi Bruto: de Panſa ex epiſt. 12. lib. 7. ep. 19. lib. 15. ad Att. infra pluribus verbis.

Neſcio, an ignoſcendum ſit huic] Fortaſſe ignoſcendum eſt huic. Ne hic quidem audet dicere, *Ignoſcendum eſt huic*; ne vitam hominis rationemque probare videatur.

Non quo ſit ex iſtis] Hoc dicit, ut Attico petenti auctoritatem augeat; non quod is revera Epicureus non eſſet, nam epiſt. 19. lib. 5. ad eum, & lib. 1. de Leg. condiſcipulos ejus vocat Epicureos.

Omni liberali doctrina] Doctrinas adimit Epicuro lib. 1. de Fin. *Vellem* (inquit) *doctrinis fuiſſet inſtructior: eſt enim non ſatis politus iis artibus, quas qui tenent, eruditi appellantur.*

Liberali] Quæ decet hominem liberaliter educatum.

Politiſſimus] *Politus*, *Expolitus*, *Perpolitus*, dixit Cicero: *Politus e ſchola*, in Piſonem; *Politus artibus*, lib. 1. de Fin. *Expolitus vita atque cultu*, in libro de claris oratoribus: *Perpolitus non ſolum Philoſophia, ſed etiam litteris*, in Piſonem. Varro lib. 1. de re ruſt. *Politus omnibus virtutibus.*

Nutu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Nutu] Ep. 22. lib. 11. *Nutus tuus poteſt eum incolumem in civitate retinere,*

Tua voluntate] Invito enim Memmio impetrari non poterat ab Areopagitis, ut decretum illud tollerent, Polycharmo prætore factum. ep. 11. lib. 5. ad Att.

Ὑπομνηματισμὸν] Ad rei memoriam litteris mandatum.

Redeo ad prima] Sic epiſt. 10. libro primo ad Atticum: *Vt ad prima illa redeam, nihil ego illa impudentius, aſtutius, lentius vidi.*

Sic tamen habeto] Indicat ſuam cupiditatem.

Quod rogo] Plus eſt, quam peto.

EPISTOLA II.

Pag. 266. C. *Aviano Euandro*] Illud primum conſtat, libertum hunc eſſe M. Æmilii, qui poſt nominatur; deinde, cum liberti retinere ſoleant ſervile nomen, patere arbitror, Euandro nomen huic fuiſſe, cum ſerviret; Aviani autem cognomen ab eo, qui manumiſit, accepiſſe. non enim iis aſſentior, qui, *Avianio*, legunt, opinati Avianiam gentem Romæ fuiſſe. nam liberti eodem, quo patroni nomine utebantur. patrono autem Euandri, Æmilio nomen fuit, cognomen Aviano. itaque epiſt. 21. cum ejus libertum C. Avianum Hammonium Cicero commendare vellet, ſic orſus eſt: *M. Æmilius Avianus ab ineunte adoleſcentia me obſervavit.* Et ep. 27. *C. Avianus Hammonius incredibiles mihi gratias per litteras egit & ſuo, & Æmilii Aviani, patroni ſui, nomine.* Quod ſi opinionem ſuam veteris libri auctoritate defenderint: nos contra non uno, aut altero, ſed pluribus utemur teſtibus antiquis libris: quibus ipſa ratio maxime ſuffragatur. nam ſi patronus M. Æmilius Avianus vocatur; quod in dubium ne immutatores quidem iſti vocant: qui poteſt ejus libertus *Avianius* dici potius, quam *Avianus*? Id me magis aliquanto movet, quod primum hujus Euandri nomen eſt *Cajus*, non, ut ejus patroni, *Marcus*: & quod ejuſdem Æmilii libertus Hammonius item *Cajus*, non *Marcus*, appellatur; ut ex duabus epiſtolis, 21. & 27. cognoſcitur. Expediemus hunc fortaſſe nodum, ſi putabimus, Euandrum & Hammonium duobus fratribus C. & M. Æmiliis Avianis ſerviiſſe, manumiſſoſque prænomen a fratre majore Cajo accepiſſe. Nec vero de duobus fratribus Avianis incerta & inanis conjectura eſt. nam epiſtola ultima hujus libri, facta patris eorum C. Aviani Flacci mentione, ſubjunguntur hæc: *C. Avianus in Sicilia eſt: Marcus eſt nobiſcum.* Licet etiam opinari, manumiſſos Euandrum & Hammonium non ab horum fratrum altero, ſed ab utriuſque patre C. Aviano Flacco, & ab eo prænomen accepiſſe. nam, quo tempore in Ciliciam Cicero profectus eſt, vivebat Flaccus: periit autem aliquot poſt annis, Allieno Siciliam obtinente, ut ex epiſt. ult. hujus libri colligitur. Nam quod iidem in ceteris quoque, quæ infra leguntur, epiſtolis 21. 27. 35. 79. atque etiam lib. 7. epiſt. 23. *Aviani* nomen in *Avianium* mutarunt; eadem ratione refelluntur: ut omittam veterum librorum, quibus quidem ego utor, teſtimonium: quod illi tamen contemnunt, niſi ſi cum ſuo ſingulari libro conſentiat: nos tamen, contemni non debere, ſæpe ſumus experti: contra, in illo, quem ſe unum ſequi profitentur, mendoſa eſſe quamplurima non ignoramus.

Sacrario] Parte ædium urbanarum exſulis C. Memmii. nam *ſacraria* non modo in ſacris ædibus, verum in profanis etiam eſſe poterant, loca quædem conſecrata, vel ubi ſacræ res cuſtodirentur, vel ubi ſacra gentilicia fierent. In Verrem: *Erat apud Nejum ſacrarium, cum magna dignitate in ædibus, a majoribus traditum.* Suetonius in Auguſto; *Natus eſt in regione Palatina, ad capita bubula, ubi nunc ſacrarium habetur, aliquanto poſt, quam exceſſit, conſtitutum. nam cum C. Lætorius, adoleſ-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

cens patricii generis, in deprecanda graviore adulterii pœna, præter ætatem atque natales, hoc quoque patribus conſcriptis allegaret, eſſe ſe poſſeſſorem, ac velut æditUum ſoli, quod primum divus Auguſtus naſcens attigiſſet, peteretque donari quaſi proprio ſuo ac peculiari Deo; decretum eſt, ut ea pars domus conſecraretur. In Tiberio: *Codicillos e ſacrario Auguſti protulit.* Eam igitur ſuarum ædium partem locaverat, ante quam ab urbe diſcederet, Memmius Euandro ſtatuario.

Subitum eſt] Nimis anguſta præfinita dies facit, ut ſubitum ſit, incommodum ob temporis brevitatem. nam neque ante Kal. Quinct. poteſt ea, quæ inſtituit, opera perficere: neque ſuo commodo, niſi prius ea perficiat, remigrare. Eodem modo Plautus in Aul. *Verum ecaſtor non poteſt. ſubitum eſt nimis.*

Remigrare] E Memmii ſacrario in veterem domum. vel, *Remigrare*, dictum eſt, non ob reditum in priſtinam domum, ſed ob diſceſſum, in quamcumque iturus eſſet.

Kalend. Quinct.] Præfinita Euandro die, qua e ſacrario migraret. Kalendæ Quinctiles in Urbe primus erat locationum dies. Ad Q. fr. epiſt. 3. lib. 2. *Poſt Kal. Quinct. in tuam domum commigrabis.* h. e. finito locationis tempore demigrantibus iis, quibus eas locaveras. Suetonius in Tiberio: *Senatori latum clavum ademit, quem cognoviſſet ſub Kalend. Julii demigraſſe in hortos, quo vilius poſt eam diem ædes in urbe conduceret.*

EPISTOLA III.

V*Num ex meis intimis*] Ducta commendatio ab officio ejus, qui commendat, & a laude ejus, qui commendatur. debet enim Cicero, quantum in ipſo eſt, eum fovere ac juvare, qui ſit ex intimis amicis, ipſumque vehementer obſervet & colat. debet autem eo magis quod ille doctrina, humanitate, aliiſque rebus, quibus amor excitatur, excellit.

Pag. 267. *Tuaque amicitia digniſſimum*] Summa laus: & hoc ſufficere videbatur ad Fuſii commendationem: ſed nominatim addere eruditionem & humanitatem, non alienum fuit.

Summo officio] Cum amicos, & de ſe bene meritos, omni genere officii colat.

EPISTOLA IV.

L*Egato*] Præpoſito a Cæſare agris dividundis.

Proprætori] Auctoritatem & poteſtatem Valerio Cæſar auxit, addito Proprætoris nomine.

Magno enim meo beneficio affecti] Quod legem a tribunis pl. promulgatam, de agris eorum dividendis, perferri conſul non ſum paſſus. infra.

Nec in honoribus meis, nec in laboribus umquam defuerunt] Auge copiam e loco ſimili epiſt. 29. *In omni genere & honorum & laborum meorum & animus, & opera, & auctoritas, & gratia, etiam res familiaris C. Capitonis præſto fuit, & paruit & temporibus, & fortunæ meæ.* Nec alienum illud epiſt. 8. lib. 15. *Vel defenſus triſtibus temporibus, vel ornatus ſecundis.* Huc etiam illud pertinet epiſtola nona ejuſdem libri: *Cujus erga me ſingularem benevolentiam vel in labore meo, vel in honore perſpexi.*

Nulla cauſſa] Cur eos commendarem.

Pag. 268. *Monerem te*] Miſericordia commotus & æquitate.

Ad jus obtinendum] Ne agri eorum dividantur.

Sullani temporis] Cum L. Sulla dictator agros eorum, qui Marianis partibus faviſſent, publicare vellet.

Tribuni pleb.] Præſertim Rullus, in quem orationes exſtant.

Quibus fortuna peperciſſet] Tempore Sullano.

In lege agraria] Quam de agro Campano & Stellate dividundo tulit. Suetonius, & alii.

Opidum] Ne municipes vectigal umquam penderent.

Ejus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

jus] Cæſaris.

umma cum tua dignitate] Quia ſum- loco apud Cæſarem fuerat.

lli integram omnem cauſſam reſerva- Non attingere agros Volaterrano- , ſed eos voluntati & judicio Cæ- s relinquere.

Tam grave, tam firmum, tam hone-] Grave, moribus; firmum, opi- ; honeſtum, ſplendore munici- a.

Pag. 269. *Domicilia, ſedes*] Vide quæ cimus ep. 1.

A diis immortalibus] Sullanis tem- pibus.

A præſtantiſſimis in noſtra rep. civi-] C. Cæſarem, de quo proxime lo- cus eſt, ſignificat; fortaſſe etiam ſe- um, qui Volaterranos in conſulatu defenderat.

Pro meis priſtinis opibus] Amiſſis bel- civili, Cæſare victore.

Certamen] Ep. 6. lib. 2. *Omni non lo contentione, ſed etiam dimicatio-*

ſti negotio] Agrorum diviſioni.

EPISTOLA V.

QVod tu optime exiſtimare potes] Si- quidem me noſti, quam faveam nitati tuæ.

Pag. 270. *Non committo*] Captat be- volentiam a modeſtia ſua.

Sullani temporis] Cum omnes ei for- nas ademit Sulla.

Tueri vix poteſt] Nemo enim ſenator e poterat, niſi DCCC millia poſſide- . Suetonius in Auguſto.

Ne cauſſa potius apud te valuiſſe vi- r, quam gratia] Notetur locus. nam commendando, ſi de ipſa re loqui- ar, poſſumus hanc ſententiam, qua nc Cicero utitur, ſubjungere. ſin limur a commemoratione amicitiæ, æ nobis cum eo, ad quem ſcribimus, ercedit; convertere ſententiam li- , hoc modo: *ſed mihi minus libet lta de noſtra amicitia ſcribere; ne gra- potius apud te valuiſſe videar, quam ſſa.*

EPISTOLA VI.

PRocos.] Supra proprætor eſt dictus: ſed tunc præpoſitus erat a Cæſare agris dividundis: nunc Africam admi- niſtrat, & proconſul vocatur, licet conſulatum non geſſerit. vide quæ dixi- mus epiſt. 1. lib. 1.

Cum te proſequerer paludatum] Palu- dati ibant in provincias. epiſtola 17 lib. 15.

Pag. 271. *Societatis*] Publicanorum, qui Africæ vectigalia exigebant. erant autem ſingularum provinciarum ſocie- tates: & Bithynica nominatur epi- ſtola 9.

Notam] Inter Ciceronem & Vale- rium in Africam proficiſcentem conve- nerat, ut, quibus litteris ei Cicero aliquem vere, atque ex intimo animi ſui ſenſu, non ex aliorum voluntate, commendaret, ſignum quoddam ap- poneret, ut graves commendationes a levibus diſtinguerentur.

Pag. 272. *Valeant*] Cum animad- vertuntur ab aliis.

Vellem expertus eſſes] Ergo Valerius paullo ante in provinciam venerat.

Sed tamen ſuſpicor ipſum hominem] Primum poſuit liberalitatis fructum: *Quæ quantum valeant in provincia, vel- lem expertus eſſes:* alterum ſubjungit; *Ipſum tamen hominem ſuſpicor amicitia tua perdignum eſſe.*

Id ſatis eſſe debebat] Eſt enim amico credendum.

Deligendis] Sic opinor melius, quam *Diligendis*: nam in delectu judicium oſtenditur. porro, quam parum diffe- rat *Deligendis* a *Diligendis*, qui libros veteres majuſculis deſcriptos litteris norunt, facile perſpiciunt.

EPISTOLA VII.

Pag. 273. *CLuvio*] Puteolano. epi- ſtol. 56.

In Galliam] Ciſalpinam.

De agro vectigali] Vnde fructum ca- pit Atellanum municipium.

Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Qui eſſet in Gallia] Cum reliqui Atellanorum agri eſſent in Campania.

Meum officium] Atellanis a me debitum.

Negotium] Agrorum dividendorum.

Et libenter mea cauſſa facturum eſſe arbitror] Ep. 1. eadem ſententia.

Maximis oneribus] A Cæſare dominante impoſitis.

Pag. 274. *Homines, quos nolo*] Vel Cæſarem, vel Cæſarianum aliquem ſignificat.

Et dignitatis municipii, & æquitatis, & voluntatis etiam erga ſe] Tribus rebus Atellanorum cauſſa nititur, dignitate municipii, æquitate rei, ſtudio erga illum, apud quem agetur.

Aliqua neceßitudine] Erant fortaſſe in Cluvii clientela.

Neque honorum, neque laborum meorum] Ep. 4. eadem ſententia diverſe enunciata.

Pro noſtra ſumma conjunctione, proque tua in me perpetua & maxima benevolentia] Initio epiſtolæ dixit: *Pro noſtra neceßitudine, tuaque ſumma in me obſervantia.*

Pag. 275. *Quando a te data ſit opera*] Vt voluntas pro re ſit.

EPISTOLA VIII.

CVm & mihi conſcius eſſem] Munitur ad impetrandum via, mutuæ voluntatis & benevolentiæ commemoratione.

Non dubitavi a te petere, quod mihi petendum eſſet] Similis locus epiſt. 6. lib. 2. *Non dubitavi id a te per litteras petere, quod mihi omnium eſſet maximum, maximeque neceſſarium.*

P. Sextium] Qui tribunus pl. Ciceronem ab exſulio reduxit.

Albini] Poſtumiæ gentis: ut argenteus nummus indicat optimi & clariſſimi viri, Andreæ Lauretani.

Cum ex filia natus eſt L. Sextius] In oratione pro Sextio: *Duxit honeſtißimi & ſpectatißimi viri C. Albini filiam: ex qua hic eſt filius, & nupta jam filia.* In eadem oratione prænomen Sextii pueri eſt *Publius*, idem quod patris, non *Lucius*. Antea in omnibus impreſſis, *cujus ex familia, &c.* legebatur. Primi nos locum emendavimus.

Pag. 276. *In æſtimationem*] Æſtimata lege Cæſaris, quanti fuerant ante civile bellum vide, quæ diximus epiſt. 16. lib. 9.

Accepit] A Laberio debitore.

A Cæſare] In ea auctione, quam de bonis Plotii, Pompejanas partes ſecuti, Cæſar fieri juſſit.

E rep.] Ex ea, quæ tum erat Cæſare dominante.

Dividi] Militibus Cæſaris.

Sullanas] Cum tamen Cæſar Sullanam ſectam oderit.

Quale ſit] Tale enim eſt, ut, ſi dividantur Albini prædia, quæ Cæſar vendidit, in reliquis ejus venditionibus auctoritas nulla futura videatur.

Magis ex animo] Dixit jam, *Majore ſtudio*: ſed hoc ſubjunxit, quia poteſt aliquid peti maximo ſtudio, nec tamen ex animo.

Non modo lætitia, ſed etiam quodam modo gloria] Non diſſimile illud ep. 6. lib. 2. *ſtatui me in eo non officii ſolum fructum, ſed etiam pietatis laudem debere quærere.*

Homini maxime neceſſario] Albino ſocero ſuo.

Te vehementer etiam atque etiam rogo] Paullo ante: *Ego te plane rogo, atque ita, ut majore ſtudio, juſtiore de cauſſa, magis ex animo rogare nihil poßim.*

Intelliges] Aliquando ex officiis in te meis.

IDEM IN NOTIS JVVENILIBVS.

Cujus ex filia] Antea, *cujus ex familia*, in omnibus impreſſis legebatur. Nos ſeptimum abhinc annum, *filia*, correximus ex oratione pro P. Seſtio, in qua C. Albini filiam P. Seſtio nupſiſſe traditur. Hunc autem locum, aliaque item multa a nobis reſtituta, & jam impreſſa qui ſibi poſtea vendicarint video fuiſſe. quam ego laudem illis vel ultro conceſſerim, modo ne iidem noſtrum librum tertio quoque verbo reprehenderent, & quod ex illo ſumpſerunt,

int, id ſe vidiſſe diſſimularent, quod-
ıe magis doleo, Germanis acceptum
ferre mallent. Sed quoniam ab hoc
ncertationis genere natura ſemper,
unc etiam ratione abhorreo: de Ger-
ianis nihil dicam, qui, ut veterum
bros ediderint multos, & optime de
udioſis meriti ſint, certe patri meo
inquam in hoc genere videbuntur
omparandi: hunc autem, qui nos oc-
ſione undecunque arrepta perſtringe-
conatur, ut etiam varias lectiones,
ıas olim in calcem operis rejeceram,
nquam a me probatas reprehendat,
ſi de nobis male exiſtimet, amabi-
us tamen ut hominem diligentem, &
ctum, atque etiam, ſi quid opis anti-
iorum ſcriptis, quæ depravata legun-
r, attulerit, ex inſtituto noſtro gra-
as agemus.

P. VICTORIUS.

Cujus ex filia] Si aliqua in re, quæ
ſcitiam literarum, ingeniique tardi-
tem argueret reprehenderer, æquo
ıimo paterer, vel potius gratias age-
m: nihil enim tam cupio, quam
ceri, & de ſententiis illis, quibus
tea multum tribuerim, ſi falſæ ſunt,
pelli. Cum autem in rebus, quæ ad
am, moreſque pertinent injuſte ac-
ſor, ferre non poſſum: non ſum
eo anguſto, & jejuno animo, Paule,
mihi aliorum induſtria inventas res
ndicem. Ipſe potius ſi quando ali-
id labore, ac diligentia mea e tene-
is eruo, aliis deferre conſuevi: cu-
s rei mihi multi teſtes eſſe poſſunt:
eque enim in obſcuris locis viximus,
multorum etiam doctorum, claro-
mque virorum amicitia floremus.
on video cur quæ a te, ut ais, exco-
tata ſunt, mihi quoque in mentem
nire non potuerint. Ipſe ſane arbi-
or ſi quid eruditum, & acutum un-
am inveni, ab aliis prius id, me-
ſque excogitatum fuiſſe. Quod me
pide dicis librum tuum reprehende-
, falleris: nunquam enim iſtius lau-
magnopere avidus fui, neque vero
e debui. Odioſum genus hoc eſt ſcri-
ndi, mi Paule, nec poteſt ita tra-

ctari, ut non voluntas alicujus offendatur: neque ego hoc non videbam. Sed mos gerendus fuit amicis. Puto etiam me apud alios offendiſſe, poſtquam tu, contra quem dicere nunquam cogitavi, tam graviter tibi læſus videris. Falſum etiam illud eſt, me de te male exiſtimaſſe, quem ne notum quidem habebam: quod tua ſane culpa factum non eſt: omnia enim feciſti, ut ab omnibus cognoſcaris: neque ego tam negligens fui, ut non, edito tuo libro, de doctrina, & ingenio tuo percunctatus ſim: culpa illius fuit, qui interrogatus ea mihi confirmavit, quæ ipſe falſo credebat. Poſtquam te cognovi, ac de ingenio, & eruditione tua multa a melioribus auctoribus accepi, de te me hercule ſemper bene exiſtimavi, & mirifice amare cœpi, cujus rei argumentum eſſe poteſt, quod cum audiſſem te Ciceronis epiſtolarum libros imprimere, dixi me libenter tibi, ſi id ſciſſem, nonnulla traditurum fuiſſe, quæ videbar mihi non inſulſe poſt primam illam editionem animadvertiſſe: quod ſtatim tibi per viros honeſtiſſimos, amiciſſimoſque tuos ſignificatum eſt. Et nunc quoque a te provocatus, ac ſcriptis laceſſitus, non poſſum tibi non amicus eſſe, ſemperq; ero, dum te tanto ſtudio ſcripta antiquorum multis modis depravata caſtigare, & caſtigata ad communem fructum edere cognovero, quamvis mihi placatus non ſis. Quod ſi animum tuum, tam infenſum mihi, aut levi, aut nulla de cauſa ſciſſem, operam dediſſem, ut tibi ſatisfacerem: neque enim mihi unquam cum literatis & ingenioſis hominibus inimicitias eſſe gerendas putavi: ſed eos & amandos, & omni officio colendos perpetuo duxi. Nam quod quereris me nonnulla potius Germanis accepta referre, hoc me penitus omni culpa liberat, docetque, nunquam diſſimulaſſe, a quibus adjutus ſim. Cur enim potius Germanis, quam Italis hominibus? qui mecum nulla re, neque publice, neque privatim conjuncti ſunt. Amo ſane nationem illam, ut non minus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

nus belli artibus, quam pacis ſtudiis claram: nec tamen Italos homines odio proſequi debeo. Omnibus denique me magno beneficio obſtrictum fatebor, quicunque hanc partem literarum impigre adjuverint. Hic potiſſimum purgare nos voluimus, quia hoc in loco acerbiſſime nos accuſaveras.

EPISTOLA IX.

VT *potui diligentiſſime*] Quam diligentiſſime potui.

Socios Bithyniæ] Publicani erant ex equeſtri ordine: itaque ep. 65. *homines ampliſſimi* vocantur. ii dividebantur in plures ſocietates, quæ a provinciis, quarum vectigalia exigenda ſuſceperant, appellabantur.

Cupere ei ſocietati commodare] Cupere, quæ ad ejus ſocietatis commodum pertinerent. *Incommodare*, contrarium: unde apud Terentium, in Andr. *Non tam ut obſequatur gnato, quam mihi ut incommodet.*

Pag. 277. *Non dubitavi hæc ad te ſcribere*] Non recuſavi, tergiverſatus non ſum, facile ſum adductus, ut hæc ad te ſcriberem.

Ordine ipſo, hominum genere] Et quod eſt ex equeſtri ordine, & quod ex hominibus ampliſſimis conſtat.

Ex ceteris ſocietatibus] Cum eſſent multæ publicanorum ſocietates, ex omnibus Bithynica conſtabat.

Præcipuum officium] Quia magiſter eſt in ea ſocietate.

Men.] Menenia tribu. vide, quæ de tribubus diximus lib. 8.

Magiſter] Qui ceteris ſociis præſcribit atque imperat quod agant.

Qui eſt in operis ejus ſocietatis] *Operæ* modo ſunt homines mercede conducti, ut epiſt. 11. lib. 1. ad Att. *Operæ comparantur.* Et ep. 12. ad eundem, ibidem: *Operæ Clodianæ pontes occuparant.* Modo ſunt actiones ipſæ, ut hic, & ep. 65.

Ejus operæ] Ea, quæ facit.

Pag. 278. *Quæſtor*] Hinc licet intelligere, quæſtorem Bithyniæ Craſſipedem fuiſſe.

Non ſum ignarus] Quæſtor enim in Sicilia fuerat Cicero.

EPISTOLA X.

M. *Varro*] Romanorum doctiſſimus, cujus hodie libri exſtant de re ruſt. & de lingua Latina. intercidere plurimi.

Liberorum neceſſitudini] Epiſt. 26. & in Divinatione, & in Orat. pro Plancio.

Pag. 279. *Cum primum in forum venit*] Toga virili ſumpta, quæ ſumebatur ineunte ætatis anno XVII. in forum ibant, ut oratores audirent, eoſque diſcerent imitari.

Vt ſe corroboravit] Vt ad virilem ætatem acceſſit. Sic in Orat. pro Cœlio: *Cum is jam ſe corroboraviſſet, ac vir inter viros eſſet.* Et in eadem, *Non modo hæc ætas, ſed etiam corroborata*, id eſt, non modo adoleſcentes, ſed etiam viri. Et ſupra ejuſdem orationis initio, eos, qui non, ut Cœlii accuſator, adoleſcentes eſſent, ſed viri, *robuſtiores* appellavit. Alibi etiam in hanc ſententiam eodem verbo uſus eſt. Inde *Robuſta ætas.*

In hoc ſtudio noſtro] Eloquentiæ, non Philoſophiæ.

Etiam nunc] Licet afflicta rep. qua ſtante delectabamur multo magis.

Delectamur] Non agendis in foro cauſſis, ſed privatis exercitationibus, de quibus epiſt. 33. lib. 7. & epiſtola decimaoctava libro nono.

Nec ſine induſtria] Nec, ita, ut langueret in otio, domeſtico & privato ſtudio deditus, ſed cauſſas in foro ageret. induſtria enim actione cognoſcitur.

Mature] Cito: quod auxit amorem meum.

Sed tamen] Quamquam maximis damnis affectus ſit: ea tamen cauſſa fecit amicitiam noſtram firmiorem.

Sed tamen cauſſa communis ordinis] Plerique veteres libri, *ſed tamen communis ordinis*: quod mendoſum eſſe conſtat: itaque legendum putabat Vbaldinus

aldinus Bandinellus, quod item aliis lacere video: *ſed tamen communis or-linis*. Equidem nec improbo, quod lacet doctis viris; nec tamen ſtatuo, it ne hoc melius, quam illud, *Cauſſa ommunis ordinis*: quod mihi quidem deo magis placet, quia ſumptum eſt x quibuſdam antiquis libris. ſunt, qui pinentur, *Communis*, rectè legi, & ubaudiri *ſocietas*: ut publicanorum omnium tota ſocietas intelligatur. id nihi videtur durius, & accerſitum nimis longe.

In utriſque ſubſelliis] In publicis, privatiſque cauſſis, id eſt, in majoribus, & minoribus. Sunt enim ſubſelliorum, ſi habetur hominum ratio, tria genera; ſi cauſſarum, duo. nam & judices, & patroni, & accuſatores in ſubſelliis conſidebant: cauſſæ vero vel de publicis rebus erant, vel de privatis. Quod autem Pedianus majores cauſſas tribunalibus & ſellis curulibus, minores autem ſubſelliis tribuit: magiſtratus, judiciis propoſitos, non judices, diſtinguit. nam judices, ſive cum tribunis pl., triumviris, quæſtoribus, ædilibus, pleb., ſive cum prætoribus, & ædilibus cur. judicarent, in ſubſelliis conſidebant: magiſtratus autem vel in ſubſelliis, ut ii, qui curules non erant, quos proxime nominavi, vel in ſellis curulibus, ut ædilis cur. & prætor: & ædilis quidem ſine tribunali, prætor autem cum tribunali. Hæc videtur eſſe Pediani ſententia, cum ait: *alii, Alienum, non nomen proprium putant eſſe, ſed alienum & alterius judicii, & non ex auditorio prætoris, majorumque cauſſarum, ſed a ſubſelliis, hoc eſt, non a tribunalibus. ſunt enim ſubſellia tribunorum, triumvirorum, quæſtorum, & hujuſcemodi minora judicia exercentium, qui non in ſellis curulibus, nec tribunalibus, ſed in ſubſelliis conſidebant*. Dixit igitur Cicero, verſatum eſſe Varronem in utriſque ſubſelliis, id eſt, egiſſe cauſſas & apud eos judices, qui ſimul cum magiſtratu non curuli, parvis de rebus, & apud eos, qui cum curuli de majoribus cognoſcerent. Hic addam quaſi πάρεργον, tertium quoddam genus judicum fuiſſe, qui ſtantes judicarent: de quibus Cicero in Bruto, *ſi anguſte*, inquit, *& exſiliter dicere, eſt Atticorum; ſint ſane Attici, ſed in Comitium veniant, ad ſtantem judicem dicant. ſubſellia grandiorem & pleniorem vocem deſiderant.* Hos opinor levi aliqua de re, a magiſtratu mandata, ſeparatim judicaſſe. nam ſtantem judicaſſe vel triumvirum, vel alium minorem magiſtratum, credibile non eſt: & Pedianus triumvirum ſediſſe oſtendit; & idem Cicero confirmat, cum ait in Cluentiana: *Hominem ante pedes Q. Manilii, qui tum erat triumvir, conſtituunt.*

Petitioni] Petiit, & adeptus eſt triumviratum, & tribunatum pl. ut ait Gellius lib. 13. cap. 12. ſed utrum tribunatum ante quæſturam, id eſt, ante hanc epiſtolam, eo quæſtore ſcriptam, an poſt, incertum videtur. ſcimus, poſt quæſturam peti ſolitum eſſe tribunatum: idque declarat, ut alia omittam argumenta, epiſt. ult. lib. 2. verum, petiiſſe Varronem, bonum virum, bonumque civem, tribunatum poſt hoc tempus, id eſt poſt amiſſam libertatem, cum nihil jure, nihil more gereretur, ad unius voluntatem omnia referrentur, mihi quidem non fit veriſimile. rurſus, quis credat eum, geſto jam tribunatu, quæſturam potius, quam ædilitatem cur. aut etiam, ædilitate relicta, præturam petere voluiſſe? omnino, ut in re difficili aliquid ſtatuam, ſi poſt quæſturam Varro tribunatum geſſit, ut magiſtratuum ordo poſtulat, geſſiſſe Auguſto principe, libentius crediderim, quam C. Cæſare dominante.

Honeſtiſſimum] Non omnis laborum fructus honeſtus, ſed honor fructus honeſtiſſimus. Pro lege Manilia: *Meus labor in privatorum periculis caſte integreque verſatus, ex veſtro judicio fructum eſt ampliſſimum conſecutus.*

Laboris ſui] Quem ſuſcepit, cum verſaretur in utriſque ſubſelliis.

His autem temporibus] Commutata rep.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Brundiſio] Quo ſe poſt pugnam Pharſalicam Cicero contulit. epiſt. 27. l. 11. & epiſt. 6. ad Atticum lib. 11.

Mandatis] Vt ageret cum Cæſare, ut in Italia, atque etiam in urbe, ſi vellet, Ciceroni liceret eſſe.

Ad Cæſarem] Bellum in Ægypto gerentem.

Pag. 280. *Renunciando*] Mihi.

Si prius cauſſam, cur eum tantopere diligerem, tibi expoſuiſſem] Idem loquendi genus epiſt. 5. lib. 4. *Si hoc unum propoſuero, finem faciam.* Vide, quæ ibi diximus.

Vſui] Vtilitati. epiſt. 16. *Multis in rebus mihi magno uſui fuit & fides ejus, & prudentia.* epiſt. 1. lib. 1. ad Att. *Fuit & mihi, & Quincto fratri magno uſui in noſtris petitionibus.* Terentius in Heaut. *Mihi ſic eſt uſus.* In Hec. *Si eſſet ex uſu noſtro hoc matrimonium.* Interdum valet, *conſuetudo*, ut epiſt. 1. lib. 9. *Eorum uſum dimiſeram.* Interdum peritia, exercitatione parta, ut ep. 16. *Valet ingenio: habet uſum.*

Modeſtum, prudentem, a cupiditate omni remotiſſimum, magni laboris, ſummæ induſtriæ] Hæc in quæſtore requiruntur, præſertim illud, ut ſit ab omni cupiditate remotiſſimus. multi enim pecunias in provincia contra leges capiebant.

Fores aperiantur] Pergit in tranſlatione, quia dixerat, *Aditus.* Non diſſimilis illa tranſlatio apud Terentium, in Heaut. *Quantam feneſtram ad nequitiam pateſeceris.*

Et ipſe ſperarit, nec ego dubitarim] Quemadmodum, *Nec*, *Et*, dicitur, ut ep. 1. lib. 1. *Nec miror, & gaudeo:* ſic contra, *Et*, *Nec*, ut in hoc loco, & Phil. 11. *Patebat via & certa, neque longa.* Et in eadem, infra; *Mihi quidem & ille perveniſſe videtur, quoad progredi potuit feri hominis amentia; neque Antonius ullius ſupplicii adhibendi, ſi poteſtatem habeat, ullam partem eſt relicturus.*

EPISTOLA XI.

QVia ſemper animadverti] Tollit rogandi neceſſitatem, explicata commendandi cauſſa.

Pag. 281. *Sacra*] Publica.

Sarta tecta ædium ſacrarum locorumque communium] Quæ cum & conſervanda maxime ſint, nec ſine vectigalibus conſervari queant, ſummo ſtudio providendum eſt, ne qua res aut impediat agrorum vectigalium fructus, aut imminuat.

In provincia Gallia] Vt Atellani epiſt. 7.

Is enim magiſtratus] Ædilitas.

Nec ullus alius] In aliis enim municipiis vel dictator creari ſolebat, ut Lanuvii; (orat. pro Milone) vel conſul, ut Tuſculi; vel duumvir, ut Corfinii; (Cæſar lib. 1. bel. civ.) vel quattuorvir, ut Neapoli, & Cumis, (epiſt. 11. lib. 10. ad Att. & in Cluentiana) vel quæſtor, ut Sidicini, & Ferenti: (Gellius lib. 10. cap. 3.) Spartianus in Hadriano: *Per opida Latina dictator, ædilis, duumvir fieri voluit.*

EPISTOLA XII.

Pag. 282. *QVocum mihi omnes neceſſitudines ſunt*] Epiſt. 1. *cum Patrone mihi omnia ſunt.* epiſt. 14. *Omnia cum eo intercedunt jura ſummæ neceſſitudinis.*

Non ut aliquid de illa commendatione deminuam, ſed ut hanc addam] Simile illud epiſt. 10. *Nihilo infirmius illud, hoc addito.* Alii aliter. nos hic emendavimus ex vetuſto Maſæorum libro.

In Cilicia] Pro, in Ciliciensi provincia, cui tres διοικήσεις attributæ erant: ut epiſt. 67. non enim ſolam Ciliciam rexit Cicero.

Tribunus mil.] Primum in legione locum poſt legatum tribunus militum obtinebat. Sex autem in ſingulis legionibus Polybius conſtituit. Aſconius duo genera facit, unum eorum, qui *Rufuli* vocabantur, qui creari ſolebant in exercitu: alterum, qui *Comitiati*, Romæ comitiis deſignati.

Vt accepiſſe ab eo beneficium videretur, non dediſſe] Sententia ſimilis epiſt. 19. lib. 6. *In qua ille ſe dediſſe beneficium putabit,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tabit, non accepiſſe. Recitat Gellius lcherrimum Publii mimi Senarium: *neficium dando accepit, qui digno de- t.*

Secutus auctoritatem meam] Auctor im ei fui, ut eam legationem ſuſci- ret. Sequitur proxime: *Qui eum im- limus.*

EPISTOLA XIII.

g. 283. H*Oneſtus, gravis, plenus officii*] Nihil redundat: ſin- la enim ſingulis aliquid addunt. ut im poteſt eſſe aliquis honeſtus, nec men gravis, aut officii plenus: ita ntra. *honeſtus* autem refertur ad ge- is & familiam, quod honeſto loco tus: *gravis*, ad ætatem & mores: *nus officii*, ad probitatem & conſue- dinem vel bene merendi, vel remu- randi.

Bonus plane vir] Ad hanc laudem ad- nihil poteſt: & augetur ex ea majo- m in modum commendatio, præ- tim apud Brutum, inſigni bonitate cum.

Fortuna] Iis rebus, quæ ſunt in for- næ poteſtate.

Si quid hoc ad rem pertinet] Si fortu- locum habet inter ea, quæ ad com- endandum valent.

Familiariſſimus, ſic prorſus] Ratio n videtur ferre, ut, *ſic*, cum ſuper- ivo jungatur, ſed ipſa ratio refelli- r exemplis: ep. 33. *Cn. Otacilio Na- e utor familiariſſime, ita prorſus, ut ius ordinis nullo familiarius.*

Noſtri ordinis] Senatorii.

Jucundum] *Promitto, in meque re- pio, fore eum tibi voluptati.* ep. 10.

EPISTOLA XIV.

O*Mnia mihi cum eo intercedunt jura ſummæ neceſſitudinis.*] Ep. 12. *Quo- m mihi omnes neceſſitudines ſunt.*

Volcatio] Prætore urbano, qui cete- s prætoribus nobilitate præſtabat. e- ſt. 12. lib. 10. Feſtus.

EPISTOLA XV.

P. 284. P*Racilium tibi commendo unice*] Cauſſæ ſunt hujus commen- dationis duæ: quarum altera ſumitur ab adoleſcente Præcilio, qui modeſtia & humanitate excellat, Ciceronemque ipſum ſingulariter diligat: Altera ab e- jus patre, cujus & in Cæſarem Cicero- nemque non vulgaris benevolentia, & probitas eximia ſit. Præcilia gens & ple- beja, nec ullo clara conſulatu, ne præ- tura quidem, quod ſciam.

Hem hic ille eſt] Inſignis ad moven- dum locus: tum quia ſenſus Præcilii & ſtudium erga Cæſarem declaratur: tum etiam, quia Cicero, qua ſibi re offen- ſum Cæſarem putat, in ea dat operam, ut illum ſibi, erroris confeſſione, re- conciliet. *Hem*, particula non dolen- tis, ſed indicantis potius: ut Phil. 5. *Hem cauſſam, cur lex tam egregia ferre- tur, ut eos judices haberemus, quos ho- ſpites habere nemo velit.* Et Terentius in And. *Obſecro te, quamprimum hoc me libera miſeram metu.* D. *hem libero.* In And. *Hem tibi, reſcivit omnem rem.* Et alibi. Similiter Plautus in Aſin. *Hem nunc, ſi velis da, commoda homini ami- co.* Et in Capt. *Hem mihi jam otium eſt.* Et alibi.

Irridere] Initio civilis belli.

Pag. 285. *Non tecum conjungerem*] Conjunxit ſe cum Pompejo.

Honorificentiſſime] Epiſt. 9. libro no- no.

Α᾽λλ᾽ ἐμὸν ὄποτε θυμὸν] *Sed meum numquam animum in pectoribus perſuaſe- runt.* Homeri verſus, Οδ. η.

Noſtros proceres] Pompejanos. *Pro- ceres* vocat cum ironia: quia defendi a ſe remp. gloriarentur.

Α῎λκιμος ἔσσ᾽, *&c.*] *Fortis eſto, ut aliquis te & poſterorum laudet.* Homerus Οδ. α, & γ.

Ὡς νεφέλη] *Sic nebula occultavit atra.* id eſt: ita non vidi, quod utilius mihi fuit: ita mihi quaſi nebula quædam vi- dendi facultatem ademit. Οδ. ω.

Idem] Idem ſenex Præcilius, qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

me irridebat antea & objurgabat.

Conſolatur] Cum dicat me tibi eſſe cariſſimum.

Etiam, hominem peruſtum, etiamnum gloria volunt incendere] *Etiamnum*, non placet: videtur enim abundare, cum jam dictum ſit, *Etiam.* Augent mendi ſuſpicionem veteres libri. nam pro, *Etiamnum*, tres habent, *Et intimum:* unus, *Et jam non:* duo, *Et inanem:* unus, *Et inani:* unus, quo ſum uſus adoleſcens, Vincentii Riccii, *Immani:* quod in ſcholiis noſtris olim teſtati ſumus: unus omnino, *Etiamnum.* Quæ varietas dubitationem mihi quidem non parvam affert. placuit olim, *Inani gloria:* placet idem nunc, ita ſi docti viri probant. non enim is ſum, qui meas opiniones mordicus retineam.

Μὴ μὰν ἀσπουδεί γε, &c.] *Ne negligenter, & ſine gloria peream, ſed magno aliquo edito facinore, & poſteris audiendo.* Il. χ.

Pag. 286. *Vt vides*] Quia non ſequor partes eorum, ſed in urbe ſum.

Ab Homeri magniloquentia confero me ad vera præcepta Εὐριπίδου] Quid Homerus dicat, non attendo: Euripidem audio libentius. Magnifice loquitur Homerus, quia ſuperioribus verſibus ad gloriam hortatur.

Vera] Qui enim deſipiat in re ſua, ſæpere eum in aliena quis exiſtimet?

Μισῶ σοφιστὴν] *Odi ſapientem, qui non ſibi ſapit.* Cur eos, inquit, monentes audiam; cum ipſi ſibi, tecum decertantes, non optime conſulant? Senarius hic ex Euripidis Medea videtur eſſe. vide epiſtolam ſextam libro ſeptimo.

Laudat] Quaſi vere dictum, & eorum exemplo comprobatum, qui mihi conſilium dant, cum ipſis eorum conſilia non proſint.

Poſſe eundem] Poſſe, qui ſuis rationibus proſpiciat, id quod ego facio, eundem præclare agere, & aliis præſtare: cum enim proceres illi, Ciceronem incendere gloria cupientes, ita loquerentur: μὴ μὰν ἀσπουδεί γε, &c. potes, ajebat Præcilius, & præclare agere, quod iſti monent, & ſimul tamen ante & poſt videre, id eſt, conſilia tuta & ſalutaria capere: quod e Cæſaris amicitia conſequeris.

Ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω *videre*] Præterita ſimul & ſequentia inſpicere: quod qui facit, errare non poteſt. facit autem is, ajebat Præcilius, qui cum Cæſare, opibus, honoribus, gloria florentiſſimo, non contendit. Sumptum ex Homero, qui Achillem ob ereptam ſibi ab Agamemnone Briſeidem ita conquerentem inducit Il. lib. 1.

—— ἦ γὰρ ὅγ᾽ ὀλοιῇσι φρεσὶ θύει,
Οὐδέ τι οἶδε νοῆσαι ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω,
Ὅππως οἱ παρὰ νηυσὶ σόοι μαχέοιντο ἀχαιοί.

Et in Od. lib. ult.

Τοῖσι δὲ καὶ μετέειπε γέρων ἥρως ἀλιθέρσης
Μαστορίδης, ὁ γὰρ οἶος ὁρᾷ πρόσσω καὶ ὀπίσσω.

Αἰὲν ἀριστεύειν] *Semper egregie ſe gerere, & aliis antecellere.* Homerus Il. ζ. & λ.

Genere novo] Ob interpoſitos Græcos verſus.

EPISTOLA XVI.

Pag. 287. P. *Craſſum*] Liciniæ gentis, plebejæ, M. Craſſi, a Parthis interempti, filium, epiſt. 8. lib. 5.

Ex omni nobilitate] Nobiles enim & plebeji generis homines dicebantur, ob honores ab eorum parentibus & majoribus præclare geſtos. ep. 64. *Pluris ex omni nobilitate neminem facio.* Quo loco de homine patricio loquitur.

Cognitis] Robuſtiore ejus ætate.

Optima ſtudia] Eloquentiæ P. Craſſus operam dedit: ideoque Ciceronis conſuetudine perlibenter utebatur: eumque cum patre diſſidentem in gratiam reduxit. auctor Plutarchus. Cicero autem in Bruto, *Quæ quidem, inquit, etiam cum P. Craſſo M. F. cum initio ætatis ad amicitiam ſe meam contuliſſet, ſæpe egiſſe me arbitror; cum eum vehementer horta-*

arer, ut eam laudis viam rectiſſimam duceret, quam majores ejus ei tri- reliquiſſent. erat enim cum inſtitutus me, tum etiam perfecte planeque eru- is: ineratque & ingenium ſatis acre, orationis non inelegans copia: præter- ue ſine arrogantia gravis eſſe videba- , & ſine ſegnitia verecundus.

Poſt mortem autem Craſſi] Periit Pu- is cum patre in Parthis.

Ad me] Proconſulem.

In Alexandrino bello] Quod Cæſar, t Pharſalicam pugnam, cum Ptole- o puero geſſit. exſtat eo de bello vel tii, vel Oppii liber.

Propter memoriam Craſſi de tuis unus] Quia P. Craſſus in Gallia Cæſa- egatus fuerat.

Pag. 288. *Diodoto Stoico*] Epiſt. 4. 9.

Poſſe arbitror] Mos Ciceronis eſt, ua re propoſita, breviter ſuum ſen- oſtendere, ut epiſt. 1. lib. 16. *Is ia pollicitus eſt, quæ tibi eſſent opus. urum puto.* Et epiſt. 4. lib. 10. ad . *Jurabat ad ſummam, quod nullo ne- faceret amiciſſimum mihi Cæſarem: debet.*

ſum] Peritiam exercitatione par- a.

n eo genere ſtudii] In hiſtoria.

mmortalitati] Quam nulla dies ex- guet.

Judicabis] De doctrina hominis, de enio, de uſu, & an Græcis litteris tuas mandare poſſit.

t tamen quod negaveram commendo eum] Simile artificium epiſt. 18. *d modo verebar tibi gratias agere, c plane ago.*

E P I S T O L A XVII.

P. 289. M'. Manius prænomen a *Mane*, ut a *Luce* Lu- . Familiare fuit Curiorum & Aci- um prænomen.

urius] Is eſt, ad quem ſunt epiſt. 30. 31. libro ſeptimo, & ipſius m una ad Ciceronem. nominatur terea epiſt. 50. hujus lib. & epiſt. 1. 6. 9. 10. lib. 16. & ep. 2. 3. ad Att. lib. 7. & ad eundem epiſt. 5. 6. lib. 8.

Ut primum in forum venit] Sic e- piſt. 10.

Bello] Quod geſtum eſt inter Cæſa- rem & Pompejum.

Quam maximus poſtea commendatione cumulus accedat] Pro, *Poſtea*, *Poteſt mea*, mihi placere, ſcholia mea in has epiſtolas, ante triginta annos edita, & ſæpe deinde impreſſa, teſtantur. ita- que non diſputo, quam recte faciant, qui, quod noſtrum eſt, ad alios trans- ferant; cum præſertim, Scholia noſtra ſe vidiſſe, infitias ire non poſſint. equi- dem, quod ad me attinet, non labo- ro: minima enim hæc duco; & magis id ſpecto, ut ſtudioſis meo labore con- ſulam, quam ut inanem gloriam quæ- ram: ſed iniquam noſtrorum tempo- rum conſuetudinem notandam putavi. De correctione nihil addo. notus enim loquendi modus. uno tamen utar exem- plo. epiſt. 4. lib. 15. *Quam potui maxi- mis itineribus ad Amanum ire conten- di.*

Pag. 290. *Religioſe & ſine ambitio- ne*] Quaſi religioni adverſetur ambitio. nam religio veritatem exigit: ambitio ſæpe veris falſa præponit.

E P I S T O L A XVIII.

E*Latum lætitia*] Epiſt. 10. lib. 2. *Poſt comitia iſta præclara, quæ me lætitia extulerunt.*

Rogatus, aut certe admonitus] Corre- ctio, quia rogari amicus ab amico non vult. epiſt. 9. lib. 1. *quæ mihi commendas, ea tantæ mihi curæ ſunt, ut me nolim ad- moneri, rogari vero ſine magno dolore vix poſſim.* Et epiſt. 4. lib. 15. *Admonen- dum te potius, quam rogandum puto.* Et ep. 13. l. 9. *Peto a te, vel, ſi pateris, oro.*

Quin ita futurum fuerit] Te reſpon- ſurum liberaliter fuiſſe, dubium nobis non erat.

Ultro ad eum ſcripſiſſe] Ita ſcripſiſſe ad eum ultro, quaſi rogatus, aut certe, quoniam rogari amor non patitur, ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

monitus liberaliter ei reſpondiſſes.

Nec opinanti] Sic malui, quam *inopinanti. inopinatum* autem paſſive, ut Grammatici loquuntur, ſæpe dixi. Hic, *Nec* valet *Non*, ut epiſt. 4. lib. 15. *Præſentibus inſidiis nec opinantem liberavi.* Et in eadem infra: *Pleroſque nec opinantes oppreſſimus.* Et lib. 3. de Fin. *Quod cum accidiſſet, ut alter alterum nec opinato videremus, ſurrexit ſtatim.* Et lib. 3. de leg. *Senatori, qui nec aderit, aut cauſſa, aut culpa eſto.*

Quod tu & ipſius cauſſa, & tua ſponte feceris] Si enim id mea cauſſa feciſſes, gratias ipſe agere deberem: cum vero ipſius cauſſa feceris, ad eum pertinere gratiarum actio videtur. quamquam ne ille quidem gratias debet agere: non enim ab eo rogatus, aut admonitus, ſed ultro ipſe nec opinanti voluntatem ei tuam tantam per litteras detuliſti. itaque gratiarum actio nulla æquare poteſt officium tuum.

Eſſe gratum neceſſe eſt] Quia, quod jucundum, idem gratum, non contra. vide quæ diximus ep. 6. lib. 4.

Pag. 291. *Vtrumque eorum, quæ negavi mihi facienda eſſe, faciam*] Solet in commendationibus, hoc uti Cicero genere artificii, ut, quos primum negavit oportere commendari, eoſdem poſtea commendet: ut ep. 16. *Et tamen, quod negaveram, commendo tibi eum.* Et ad Catonem, ep. 4. lib. 15. cum hæc jam dixiſſet: *Etſi talibus de rebus graviſſimos homines & rogare ſolere, & rogari ſcio; tamen admonendum potius te a me, quam rogandum puto:* ſubjunxit aliquanto infra: *Huic meæ voluntati, ut faveas, adjutorque ſis, quod paullo ante me negaram rogaturum, vehementer te rogo.* Vide & initium epiſt. 47. & epiſt. 63.

Quantum acceſſionis fieri poteſt] Ep. 1. lib. 2. *Quantæcumque tibi acceſſiones fient & fortunæ, & dignitatis.*

Epiroticis] Poſſeſſiones in Epiro Atticus habuit, ut epiſtolæ ad eum ſcriptæ, & Nepos in vita demonſtrat. Epirus autem hoc tempore ad imperium Sulpicii, Achajam regentis, pertinuit: antea Macedoniæ provinciæ pars fuit: ut oſtendit oratio in Piſonem.

EPISTOLA XIX.

LYſone] Is eſt, cui Tironem ægrum commendavit. ep. 1. 6. 9. lib. 16.

Neceſſitudinem] Cujus arctiora quædam vincula ſunt, quam amicitiæ. itaque ſequitur, *Sancte colendam.* ſancta enim hoſpitii jura. unde hoſpitalis Juppiter, qui hoſpitiis præeſſet. epiſt. 10. lib. 2. ad Q. fr. & in orat. pro Dejotaro, & lib. 3. de Fin.

Abſentis] Quia Romæ, non Patris, eſſet.

In noſtra cauſſa, noſtriſque præſidiis] Pompejum ſecutus eſt in civili bello.

Timebamus] A Cæſare.

Pag. 292. *Quas Cæſar ad te dedit*] Poteſt eas litteras Cæſar in Hiſpania ſcripſiſſe: ſed veriſimilius eſt, in Vrbe: cum dicat Cicero, *Et noſtro, reliquorumque hoſpitum ſtudio.* quod ſi ita eſt; ivit Sulpicius in Achajam, antequam in Hiſpaniam; (ep. 4. lib. 4.) manſit uſque ad exitum belli. nam, ut diximus jam, Cæſar & Sulpicius, hic ex Achaja, ille miſſis ex Hiſpania litteris, in obitu filiæ conſolati ſunt.

Accideret] Voluntate Cæſaris.

C. Memmius Gemellus] Poteſt eſſe is Memmius, ad quem ſupra leguntur Ciceronis epiſtolæ. nam & prænomen idem eſt, & exſulavit uterque.

Patrenſis civis] Amiſſa Romana civitate. nam duarum civitatum civis eſſe nemo poterat.

Me ille negligenter de ſe ſcripſiſſe putet, non te oblitum mei] Simile illud ep. 1. *Non te in me illiberalem, ſed me in ſe negligentem putabit.*

EPISTOLA XX.

MEdico] Medicinam Romæ ingenui homines, ut artem illiberalem, non colebant.

Pag. 293. *Meorum*] Tironis, quem ex Cilicia decedens ægrum Patris reliquit. epiſt. 1. 6. 9. lib. 16.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XXI.

N omni genere officii diligendus] Non delector mutatione: facio tamen li-enter, ut in locis mendum redolen-bus teſtificer ſententiam meam. *In uni genere officii diligendus*, ferri po-ſt, & eo magis, quod omnes libri :teres conſentiunt; verumtamen, quia *iligens*, & *Diligendus*, non admodum verſa ſunt; ſcripſi olim, nihil tamen firmans, magis mihi placere *Dili-ns*, quam *Diligendus*: ut mentio fiat officio diligentiæ potius quam amo-s, ex conſuetudine Ciceronis: quam quis contemnit, eum a me diſſentire :c miror, nec moleſte fero. Cicero-s hæc ſunt, pro Plancio: *In omni of-io diligentiſſimus*. Pro Cœlio: *Viro mis officii diligentiſſimo*. Pro Cluentio: *omnibus officiis retinendis diligentior e nemo poteſt.*

Pag. 294. *C. Avianum*] Ep. 27. mi-r a nonnullis, *Avianium*, legi: cum men initio epiſtolæ, *M. Æmilius A-anus*, legant. cur autem liberti no-en a patroni nomine diſſentiat?

Moleſtiſſimis temporibus] Cum exſula-: a Clodio pulſus.

Eum Hammonium] Fortaſſe abundat *ammonium.*

EPISTOLA XXII.

VArro Murena] Varro Terentiæ gentis, Murena Liciniæ cognomen. hic :tur vel ex Terentia in Liciniam, vel, od magis arbitror, ex Licinia in Te-ntiam adoptatus, novum cognomen cepit, vetere conſervato: ut Pom-ji Magni ſocer Scipio Metellus, ado-atus a Q. Cæcilio Metello Pio, cum ſet antea Corneliæ gentis: ut Varro ıcullus, qui anno Vrbis 680. Conſul it, accepto Terentiæ gentis cogno-ine, Liciniæ retento. Hunc ego Var-nem Murenam facile crediderim ejus rronis Murenæ patrem fuiſſe, qui m Auguſto anno 730. conſulatum ſſit. *Murænа* vero ſcribendum eſſe, non *Murena*, cum a μύραινα piſce deducatur, ut alia Romanarum gentium cognomina, licet adverſante lapidum antiquorum auctoritate, libenter exiſtimaverim.

Pag. 295. *Quibuſcumque rebus honeſte ac pro tua dignitate poteris*] Eodem modo epiſt. 31. Similiter epiſt. 32. & epiſt. 67.

EPISTOLA XXIV.

Pag. 296. *VNis litteris*] Epiſt. 19.

Pag. 297. *Tuis officiis, liberalitate complectare*] Omiſit copulam, ut ep. 28. *Homini gratiſſimo, jucundiſſimo.* & lib. 3. epiſt. 8. 10. 12. lib. 5. epiſt. 17. lib. 7. epiſt. 5. lib. 8. epiſt. 6. lib. 9. ep. 1. item alibi ſæpe.

EPISTOLA XXVI.

QVæſtor fuit] In Cilicia. epiſt. 20. 21. & lib. 5. & 6. lib. 16.

Gravem duxi] Epiſt. 10.

Pag. 298. *Libenter te eſſe facturum*] Ab omnibus antiquis libris, uno excepto, abeſt *Te*; nec ſane neceſſarium videtur.

Meas quoque litteras] Etſi neque numerus, neque genus loquendi admodum mihi ſatisfacit: quid enim eſt, *Meæ litteræ magnum ſunt apud te*? conſenſus tamen facit veterum librorum, ut acquieſcam. in vulgatis legebatur, *Meas quoque litteras pondus habituras*; apte: ſed antiquitatis, ut arbitror, nullo teſtimonio.

M. Mindio] Ep. 20. lib. 5.

Elide] In qua urbe delubrum Jovis Olympii fuit. Plinius lib. 4. cap. 5.

Quod commodo tuo fieri poſſet] *Quod ſine moleſtia tua fiat*, epiſt. 23. & epiſt. ſeq. *Quod commodo tuo fiat.*

Diſceptatore] Rei, quæ in controverſiam vocatur, moderatore. In Partitionibus hoc verbum Cicero ipſe interpretatur: *Aut auſcultator eſt modo, qui audit, aut diſceptator, id eſt rei ſententiæque moderator.* Eo uſus eſt Aſinius, cujus hæc recitat Quinctil. lib. 9. cap.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ult. *Si, Cæſar, ex omnibus mortalibus, qui ſint ac fuerint, poſſet huic cauſſæ diſceptator legi, non quiſquam te potius optandus nobis fuit.*

Alienum tua dignitate] Sic locutus epiſt. 14. lib. 9.

EPISTOLA XXVII.

Pag. 299. NOn *parcam operæ*] Commendare non deſinam.

Vt vos ſoletis in formulis] Sic plane in antiquo Fulvii Vrſini libro, & recte: alii duo, *Vt ſoletis in formulis*: reliqui mendoſe, *Vt voletis in formulis*. Notæ ſunt juriſconſultorum formulæ.

Pag. 300. *Commendaveram*] Ep. 21.

Cum tuo Servio] Epiſt. 3. lib. 4.

Virtute & probitate] Hic & epiſt. ſequenti, & 4. lib. 4. & 5. lib. 6. *virtus* non pro doctrina, ſed pro quadam præſtantia ſumitur.

EPISTOLA XXVIII.

Pag. 301. L*Ibenter*] Spe impetrandi.

Virtus, & probitas] Epiſt. 27.

Studia illa noſtra] Philoſophiæ, ut patet ſequentibus verbis.

Quibus antea delectabamur, nunc etiam vivimus] Epiſt. 2. lib. 9. *Stet nobis illud, una vivere in ſtudiis noſtris, a quibus antea delectationem modo petebamus, nunc vero etiam ſalutem.* vide epiſtol. 3. lib. 4. epiſt. 13. lib. 5. epiſt. 12. lib. 6. epiſt. 3. lib. 9. copiam enim auget locorum ſimilitudo.

Quæ te erunt dignæ] *Quas tua fides, amplitudo, juſtitia poſtulat*: epiſt. 28. *Quibuſcunque rebus honeſte ac pro tua dignitate poteris*: ep. 22. *Quantum tua dignitas fideſque patietur*: ep. 32. 37. 53.

Duo, quæ te nominatim rogo] *Duo quidem te*, in omnibus fere veteribus libris. quod placet.

Amplius eo nomine non peti] Neminem eo nomine in poſterum eſſe petiturum, neque Meſcinium, neque alium quemquam.

Pag. 302. *Negotium conficiemus*] Ad quas enim condiciones, id eſt ad ea, quæ avertit, reſtituenda ſi putabit ſibi Romam eſſe veniendum, facile adducetur.

Illud quod ſupra ſcripſi, id tibi confirmo] *Id*, non abundat, ſed additum confirmationis gratia: ut epiſtola quinquageſima ſeptima: *Illud, quod tecum & coram, & per litteras diligentiſſime egi, id & nunc etiam atque etiam rogo.* Et lib. 7. epiſt. 26. *Lex ſumptuaria, quæ videtur λιτότητα attuliſſe, ea mihi fraudi fuit.* Et pro Cœlio: *Illud tempus ætatis, quod ipſum ſua ſponte infirmum, aliorum libidine infeſtum eſt, id hoc loco defendo.* Plautus in Pſeud. *Tibicinam illam, tuus quam gnatus deperit, eam circumducam lepide.* Varro lib. 3. de re ruſt. *Thebæ, quæ ante cataclyſmon Ogygi conditæ dicuntur, eæ tamen circiter duo millia annorum & centum ſunt.* Duo verba, *Tibi confirmo*, ſumpſimus ex antiquis libris: quod ideo teſtificamur, quia, locum ex ingenio ſuppletum, alii crediderunt, hoc argumento ducti, quod in ſuo vetere libro deeſſe aliquid cernerent.

Gratiſſimo, jucundiſſimo] Omiſſa copula, ut epiſt. 24. *officiis, liberalitate complectare.*

Nec] Sequitur, *Et*, ut epiſt. 1. l. 10. *Nec miror, & gaudeo.* Opinor autem hoc eſſe principium alterius epiſtolæ.

Qui te optime noviſſem] Paullo poſt: *Quod unus optime noſſes non noſtra ſolum, ſed etiam Græciæ monumenta omnia.*

Et jura, & merita populorum] *Jura*, quæ illis tueri, non imminuere, debemus: *merita*, erga populum R. quibus commendati nobis eſſe debent.

Pag. 303. *Pro horum temporum perturbatione*] Quantum licet per hæc tempora, quibus plane felix eſſe nemo poteſt. *Pro malis temporum*, epiſt. 2. lib. 6. *Vt in tantis malis*, epiſt. 2. lib. 12.

Monumenta] Veteres hiſtorias.

Tua ſponte] Propter antiquam Lacedæmoniorum nobilitatem: principes enim Græciæ fuerunt.

Te non moleſte ferre] Tibi non ingratum eſſe.

Per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Pertinet ad officium meum] Cum illis nnia debeam.

EPISTOLA XXIX.

Lanco] Cum Cæſare in Africa contra Scipionem & Jubam regem pugnte. Hic eſt, ad quem ſunt epiſtolæ . 10.

Qui tibi a patre relicti ſunt] Vide eſt. 3. & 4. lib. 10.

Pag. 304. *Varietates meorum tempom*] Exſulium ſuum ſignificat.

Honorum, & laborum meorum] Vide iſt. 4. & lib. 15. epiſt. 8. 9.

Paruit, & temporibus, & fortunæ eæ] Similiter pro Dejotaro: *Teque lexandrinum bellum gerente, utilitaus tuis paruit.*

Sorte] Quæſtores quoque provincias ctiebantur. epiſt. ult. lib. 2. pro Muna, Suetonius in Claudio.

Oppreſſus] Subito Pompeji adventu aſi captus.

Cum ſignaretur argentum] Juſſu Pomji.

Affuiſſe] In quo Cæſaris animum fendit.

A Caſtris] Pompeji.

Non modo ut non præeſſet ulli negotio, d etiam ut ne intereſſet quidem] Con, epiſt. 6. lib. 1. *Omnibus negotiis n interfuit ſolum, ſed præfuit.*

Pag. 305. *Poſt prælium*] Pharſalim, quo victus Pompejus Ægyptum tiit.

A. Plancium] Qui Bithyniæ præerat, æſaris partium fautor & adjutor.

Ex parte dimidia, & tertia] Tota heditas nomine aſſis vocatur, partes item hereditatis partibus aſſis. dividitur in unciam, ſextantem, quadranm, trientem, quincuncem, ſemiſm, ſeptuncem, beſſem, dodrantem, xtantem, deuncem. Pars igitur heretatis dimidia, & tertia, ſi ab aſſis rtibus vocetur, erit, ſemis, & triens, l, unico vocabulo, dextans. quamam neque dextantem, neque deunm, neque quincuncem, ſeptuncem, ſſem, pro partibus hereditatis uſurpari a veteribus video: ſed tantum hæc, unciam, ſextantem, quadrantem, trientem, ſemiſſem, dodrantem, aſſem.

Publica poteſt eſſe] Antiſtii bona, ut Pompejani, publica eſſe, victore Cæſare, debebant. partem Capitoni relictam Cicero conſervare conatur, adjutore Planco. reliquum ſextantem, ait, poſſe Cæſarem capere, nulla cujuſquam querella, fortaſſe quod ii, quibus ſexta hereditatis pars legata fuerat, Pompejanarum partium fuiſſent: cum Capito abſtinuiſſet omnino ab armis, Cæſaremque potius quam Pompejum dilexiſſet.

H-S xxx] Non, ſeſtertium triginta millia (nam parva pecunia fuiſſet, ſcutati noſtrates nongenti) ſed, ſeſtertium tricies, id eſt, ſcutatorum nonaginta millia: de qua ſumma jure ſubjungit: *ſed de hoc Cæſar viderit.*

Cæſar viderit] Ad quem ſextans ille, Pompejanis ab Antiſtio relictus, videtur jure belli pertinere.

Potentia] Apud Cæſarem.

Cujus] Neutro genere, haud ſatis uſitate.

Pag. 306. *Ipſum meminiſſe*] De Capitonis erga illum amore & obſervantia.

In me ipſo experiri] Quanti Cæſarem fecerit Capito, in me ipſo ſum expertus. quod enim fuerim moderatior, ac temperatior in civili bello, quam quiſquam Pompejanus; id auctore Capitone potiſſimum feci.

Ad te deferam] Conferam ad arbitrium tuum: ut ipſe judices, id quanti ſit. *Deferre aliquid ad aliquem*, eſt illius arbitrio committere. nam ep. 9. lib. 1. cum dixiſſet: *Iſtam partem vitæ conſuetudiniſque noſtræ totam ad te defero:* ſubjunxit: *Quantum litteris, quantum ſtudiis conſequi poterimus, id omne ad arbitrium tuum libentiſſime conferemus.*

Quibuſque munitus fuerim] Hunc locum vacare mendo, perſuaderi mihi vix poteſt. antiquus liber unus, *Quibus & munitus:* alius, *Quibuſque monitus:* reliqui omnes, *Quibuſque munitus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

nitus fuerim. mihi placeret, *Quibuſque inimicus fuerim.* Vt in eo Pompejani ſignificentur, *Per quos homines ordineſque ſteterim*; Cæſariani in hoc, *Quibuſque inimicus fuerim.*

Quod intellexerim ſcire ipſum Cæſarem] Hoc refer non ad ſuperiora, ſed ad ea, quæ ſequuntur.

Aliorum conſilio] Culpam ſuam aliorum culpa tegit.

Auctoritate Capitonis] Auctore Capitone. ſuaſit enim, ut, quam minimum poſſem, Cæſarem offenderem. Sane Cicero, ſumptis armis, nullam belli partem attigit in Italia: Pharſalico autem prœlio non interfuit.

Reipub. fortaſſe non nihil] Quia manſiſſem in Italia, & quaſi medius inter utramque partem agere de pace potuiſſem.

Mihi certe plurimum] Non enim ad Pompejum in Græciam navigaſſem: quod feci diſſuadente Capitone, reliquis neceſſariis hortantibus.

Adjunxeris] Adjunxit, & ita quidem, ut ejus apud Plancum opera in Attici re Cicero ſit uſus: quod ejus ad Capitonem epiſtola declarat, lib. 16. ad Attic.

EPISTOLA XXX.

A*Cilio*] Præerat Siciliæ proconſulari imperio, licet conſulatum non geſſiſſet. vide quæ diximus epiſt. 1. libro primo.

L. Manlius eſt Soſis] In litteris commendaticiis primum locum obtinet vel narratio, vel prooemium: hoc, ut exponantur cauſſæ, quibus ad commendandum adducimur: illa, ut ſtatim res ipſa, nullo exculta artificio, perſpicua veritate ſtudium & patrocinium boni viri conſequatur. Hic narratio incipit a nominibus. ut in Divinatione, *Agonis eſt quædam Lilybetana:* & lib. 1. in Verrem, *C. Sulpicius Olympus fuit:* lib. 3. in eundem, *Nympho eſt Centuripinus*; & alibi. *L. Manlius Soſis*, duo ſunt Romana nomina, tertium Siculum. qui enim peregrini Romanam civitatem aſſequebantur, eorum aſſumebant & prænomina, & nomina, quorum opera & beneficio cives Romani facti erant, vetere nomine conſervato. exemplum exſtat illud epiſt. 36. *Cum Demetrio Mega mihi vetuſtum hoſpitium eſt, familiaritas autem tanta, quanta cum Siculo nullo. ei Dolabella, rogatu meo, civitatem a Cæſare impetravit: qua in re ego interfui: itaque nunc P. Cornelius vocatur.* Et in Verrem lib. 4. *Tu maximam & pulcherrimam menſam citream a Q. Lutatio Diodoro, qui Q. Catuli beneficio a L. Sulla civis Romanus factus eſt, abſtuliſti.*

Is fuit Catinenſis] Eſſe deſiit, poſteaquam in municipium Neapolitanum adſcriptus eſt. civis enim duarum civitatum eſſe nemo poteſt. Nepos in Attici vita. Catina in Sicilia: opidum locuples, honeſtum, copioſum Cicero appellat lib. 4. in Verrem.

Pag. 307. *Erat enim adſcriptus in id municipium ante civitatem ſociis & Latinis datam*] Rationem affert, quo modo, Catinenſis cum fuerit, civis Romanus factus ſit. Quo tempore, inquit, ſociis & Latinis data civitas eſt, (datam eſſe lege Julia, oſtendit Cicero in oratione pro Balbo) adſcriptus jam erat Manlius in municipium Neapolitanum: ita cum reliquis Neapolitanis civitatem eſt adeptus. Hæc verba Ciceronis factum eſſe civem Romanum Manlium beneficio legis Juliæ, videntur oſtendere, non ejus legis, quæ a tribunis pl. Silvano & Carbone poſtea lata eſt, cujus hæc ſententia fuit, ut adſcriptis in fœderatos populos civitas daretur, ita, ſi tum, cum lex ferebatur, in Italia domicilium haberent, & ſi ſexaginta diebus apud prætorem eſſent profeſſi. Nam ſi ad hanc Silvani & Carbonis legem Cicero reſpexiſſet, non hoc argumento uſus eſſet, quod in id municipium eſſet adſcriptus ante civitatem ſociis & Latinis datam, ſed hoc potius, quod in Italia domicilium habuiſſet, cum eam legem Silvanus & Carbo tulerunt. Non negaverim, eam legem ad peregrinos attinuiſſe, & peregri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

...inorum in numero Catinenſes fuiſ-
... verum ea lege non eſt uſus Man-
..., qui aliquanto ante civis Roma-
... legis Juliæ beneficio factus eſſet.
...id igitur ſpectavit, aut quorſum lata
... Silvani lex & Carbonis: ſi quidem
...cripti fœderatas in civitates jura ci-
...m Romanorum lege Julia adepti
...a erant? Primum confirmabat eis
...is Juliæ beneficium, ſed ita, ſi tum
...n hæc poſterior lex ferebatur, in Ita-
... domicilium haberent, & ſi ſexa-
...ta dies apud prætorem profeſſi eſ-
...t: alioqui datam antea civitatem
...piebat: deinde, ne certatim in po-
...rum peregrini homines fœderatis ci-
...atibus adſcribi vellent, ut ea mox
...ione in civitatis Romanæ cenſum ir-
...erent, ademit eis hanc ſpem, dato
... tantum civitatis jure, qui tum, cum
... ferebatur, in Italia domicilium ha-
...ent: nam, ſi poſt latam legem, nihil
...derat.

Decurio] Decuriones in municipiis ...nt, ut ſenatores Romæ.

Id municipium] Italici juris muni-...ium fuiſſe, oſtendit & oratio pro ...chia.

Sociis & Latinis] Cum Latio Italici ...nes deſignantur. Italiam appello, ...n quam alpibus natura terminavit, ... quæ jure civili duobus municipiis, ...imino a ſupero mari, Luca ab infe-..., a Gallia ciſalpina disjungitur. & ...amquam pars Italiæ Latium fuerit, ...jus Latii differat a jure Italico: quod ...gumentum vir excellentis doctrinæ ...rolus Sigonius tribus libris pleniſſi-...e tractavit: ſæpe tamen & Livius, & ...i, cum Italos omnes una cum Latio ...nificare vellent, *ſocii Latini nominis*, ...t *ſocii Latini*, dixere. cujus generis ...empla multa non afferam, uno con-...ntus ero. Livius enim libro nono ...m dixiſſet: *In omni defectione ſociorum ...tini nominis, urbano prope delectu de-...nſcribebantur legiones:* infra, qui eſ-...nt ſocii Latini nominis, oſtendit his ...rbis: *Latium omne, cum Sabinis, & ...lſcis, & Æquis, & omni Campania, ...parte Vmbriæ Etruriæque, & Picentibus, & Marſis, Pelignisque, ac Veſtinis, atque Apulis, adjunctaque omnis ora Græcorum inferi maris a Thuriis Neapolim, & Cumas, & inde Antio atque Oſtia Samnites.*

Et eſt hodie in bonis] Argumentum, cur nullam ſit habiturus de ea hereditate controverſiam: quia nemo prohibuit, quo minus eam adiret: cum facilius eſſet excludere, quam de poſſeſſione dejicere. *Eſſe in bonis, eſſe in poſſeſſione bonorum, bona poſſidere,* & idem ſunt, & æque Tulliana.

Virum optimum] Dignum igitur amore tuo.

Mihique familiariſſimum] Quo potes intelligere, quantum ejus cauſſâ cupiam.

Iis ſtudiis litterarum doctrinæque præditum, quibus ego maxime delector] Vtrum Philoſophiæ ſtudia ſignificat, an eloquentiæ? hominem Siculum ab eloquentia laudari vix arbitror: de Philoſophia potius adducor, ut credam: cum præſertim eam Cicero oppreſſâ rep. maxime coluerit.

EPISTOLA XXXI.

HOneſto & ornato] Cum dicit *Ornato*, ipſum laudat, cum *Honeſto*, genus.

C. Piſonis] Calpurniæ gentis. ep. 2. ad Att. lib. 1. *Tulliolam C. Piſoni L. F. Frugi deſpondimus.* Hic primus fuit Ciceronis gener: alter Craſſipes, qui nominatur epiſt. 7. lib. 1. & epiſt. 5. lib. 2. ad Q. fr. tertius Dolabella, de quo epiſt. 16. lib. 2. ep. 12. lib. 3. ep. 6. & 12. & lib. 8. & alibi.

EPISTOLA XXXII.

Pap. 308. *Lauta*] Eleganti, & omnibus rebus ornata, qualis hodie Florentia.

Archagathum, & Philonem] M. Clodium Archagathum, C. Clodium Philonem. horum cognomina Græca ſunt, prænomina vero & nomina Romana. primum enim Siculi cum eſſent, civi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tatis Romanæ jus adepti, ſimul appellationem ſuſceperunt, vetere nomine retento, more libertorum. Sic, *L. Manlius Soſis*, ep. 30.

Ambitione quadam] Vt oſtendam iis, quos tibi præcipue commendo, me apud te valere plurimum.

Vetuſtate] Vetuſta notitia. ep. 15. lib. 5. epiſt. 10. lib. 10. epiſt. 16. lib. 11.

EPISTOLA XXXIII.

Pag. 309. I*Ta prorſus*] Vide epiſt. 13.

Illius ordinis] Non hic ſenatorius, aut equeſtris ordo ſignificatur, ſed condicio quædam. ut enim diverſa hominum genera, ſic diverſi ordines. epiſt. 2. lib. 1. *Cum ejus familiares omnium ordinum video.* Et lib. 3. Off. *qui eſſet, ut argentarius, apud omnes ordines gratioſus.* Et de Amic. *Numquam ſe ille Philo, numquam Rupilio antepoſuit, numquam inferioris ordinis amicis.*

EPISTOLA XXXIV.

D*Omumque ejus*] Domeſticos ejus. ep. 38.

EPISTOLA XXXV.

Pag. 310. M*Eo beneficio*] Me rogante.

In Novocomenſes retulit] In eos, quos Novumcomum deductos in primo conſulatu civitate donavit. ii fuere quinque millia, & Græci maxime illuſtres quingenti. Philoxenus autem Græcus, quia Siculus. Suetonius & Strabo. poſtea vero dictator idem Cæſar transpadanos omnes, ut ait Dio, civitate donavit.

Nomen Aviani] Immo & prænomen. vide epiſt. 79.

Homine nullo plus eſt uſus] *Eſt uſus* dixit, quia perierat Avianus Flaccus.

EPISTOLA XXXVI.

D*Olabella*] P. Cornelius Dolabella, qui gener fuerat Ciceronis. nam divortium fecit poſt pugnam Pharſalicam.

P. Cornelius vocatur] Aſſumpto prænomine & nomine Dolabellæ, cujus beneficio civitatem impetraverat.

Tabulam] Æneam, in publico fixam.

Pag. 311. *Revelli*] Ne valeret.

EPISTOLA XXXVII.

C*Alactinum*] A Calacta, Siciliæ urbe. Ptolemæus.

Publice poſſidentur] Legem apud Calactinos fuiſſe crediderim, quæ vetaret, ne quidquam publice, niſi publico nomine poſſideretur. Hippiæ autem bona alieno nomine, puta cujuſpiam abſentis, vel pupilli, publice poſſidebantur.

EPISTOLA XXXVIII.

Pag. 312. I*am inde a quæſtura mea Sicilienſi*] Siculi igitur erant hi Bruttii, pater, & filius. quæſtor in Sicilia fuerat Cicero prætore Sex. Peducæo, ut ait Pedianus.

EPISTOLA XL.

Pag. 313. Q. *Anchario*] Tribunus pl. fuerat Cæſare & Bibulo coss. prætor, Marcellino & Philippo.

Procos.] Non geſto tamen conſulatu. vide quæ diximus ep. 1. lib. 1.

L. & C. Aurelios] Oreſtas. duos enim Aurelios Oreſtas, ſuperioris tamen ætatis, Cicero nominat in Bruto.

Quod ſcio multas plurimum valuiſſe] Notandum, *Quod*, ita uſurpatum, ut ep. ult. ad Att. lib. 9. quo loco genus hoc loquendi probavimus exemplis.

EPISTOLA XLI.

L. *Culleolo*] Videtur Culleolus Illyrico præfuiſſe: quia nominantur in epiſtola ſequenti *Bylliones* Illyrici populi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

pi. quod ſi ita eſt, præfuit ante pri-
um Cæſaris conſulatum. nam Cæ-
i primum conſuli, Galliæ utriuſque,
Illyrici adminiſtratio mandata eſt.
c vero poſt Cæſarem Culleolus in Il-
icum ire potuit. nam vivo Pompejo
gno epiſtolam ſcriptam eſſe con-
t.

Pag. 314. *Videt autem ſæpiſſime*] Non
et elegantia ejuſdem verbi repetitio.
53. & ep. 2. lib. 3. ep. 5. lib. 6. ep. 6.
. 10.

Tuæ conſtantiæ gratia] Epiſt. 5. & 8.
. 5. eadem conſtantia nominatur.

Oſtendiſti] Te facturum. ep. 8. lib. 9.
uamvis quis oſtenderit.

EPISTOLA XLII.

Vccejus meus] Summam benevolen-
tiam & familiaritatem pronomen
dicat. epiſt. 64. *Nero meus mirificas*
id me tibi gratias egit. epiſt. 12. lib. 7.
dicavit mihi Panſa meus Epicureum te
e factum. Epiſt. 9. lib. 11. *Quid ipſe*
as, quid noſter Hirtius, quid Cæſar
us. epiſt. 10. lib. 16. *Curio meus illum*
itabat.

Pag. 315. *Bulliones*] Sic omnes libri
teres, pro *Bylliones.* interdum tamen
ræca littera Υ, ſervatur, ut in *Pyrrhus,*
ryges: quod Cicero, contra veterem
nſuetudinem, probat in libro de per-
cto oratore. Populi ſunt ſupra Epi-
mnum, a Byllide, ſive Bullide ur-
, quæ eſt in Illyrico. Plinius lib. 7.
ephanus.

Satisfacturos] Pecuniam Luccejo de-
bant.

EPISTOLA XLIII.

Q. *Gallio*] Fortaſſe hic eſt ille Q.
Gallius, quem M. Calidius ac-
ſavit de veneficio, ut eſt in Bruto. fue-
nt autem duo fratres Gallii, M. &
& Quinctum accuſatum a Calidio
fendit Cicero, ut ait Valerius lib. 8.
. 10. ejuſque orationis verba quæ-
m recitat ipſe Cicero in Bruto, alia
uinctilianus lib. 8. cap. 3. lib. 11.
cap. ult. & Nonius, Cariſius, Aquila.
Is hoc tempore cum Philippo, Aſiæ
proconſule, legatus, ut exiſtimo in
provinciam ibat. vide epiſt. 45. & 73.

Pag. 316. *Ea cauſſa*] Vide quæ diximus epiſt. 1. lib. 1.

Egnatii Rufi] Epiſt. 44. 45. 73. 74. & ad Attic.

EPISTOLA XLV.

Pag. 317. P*Roquæſt.*] Q. Philippi procos. nam utrique Egnatium Cicero commendat. ep. 73. 74.

EPISTOLA XLVII.

Pag. 318. Q*Vid ego tibi commendem eum*] Simile artificium ep. 16. in eo loco: *Et tamen, quod negaveram, commendo tibi eum.* & ep. 18. *Quod modo verebar, tibi gratias agere, nunc plane ago.* & epiſt. 4. lib. 15. *Quod paullo ante me negaram rogaturum, vehementer te rogo.*

Non a me diligi ſolum, verum etiam amari] Epiſt. 14. lib. 9. *Tantum acceſſit ad amorem, ut mihi nunc denique amare videar, antea dilexiſſe.* Et ad M. Brutum: *Clodius valde me diligit, vel, ut ἐμφατικώτερον, valde me amat.*

Illa noſtra ſcilicet ceciderunt] Abierunt illa tempora, cum & dignitate, & honoribus, & hominum ampliſſimorum amicitiis in rep. florebamus. conſolemur igitur nos, non exquiſita aliqua ratione, ſed quo modo ſolet vulgus: cujus hæc fere in adverſis rebus eſt ſententia: *Quid, ſi hoc melius? Cecidit auctoritas principum*, in oratione de aruſp. reſp. *Cecidit gravitas optimatum*, lib. 3. de Leg.

EPISTOLA XLVIII.

Pag. 319. C*Vm primus in eam inſulam quæſtor veneris*] Antea enim Cyprus regnum fuerat, non provincia. ſed cum in eam lege Clodia M. Cato veniſſet; rexque Ptolemæus, audito ejus adventu, mortem ſibi conſciviſſet;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

viſſet ; regnò publicato, provincia prætoria facta eſt , manſitque ad Strabonis ætatem: ut ipſe lib. decimoquinto ſcriptum reliquit. Nec vero P. Lentuli, qui Cyprum cum Cilicia primus rexit : ut ex epiſtola ſeptima lib. primi cognoſcitur, quæſtor fuit hic Sextilius. nam ſi Lentulus quæſtorem ſuum ad jus dicendum in Cyprum miſiſſet ; feciſſet idem poſtea Cicero , qui eandem provinciam rexit. at ille non modo neutrum e quæſtoribus ſuis , (duos enim habuit, Meſcinium, & Cœlium) ſed nec ullum e quattuor legatis miſit : Q. Voluſium, unum e ſuis familiaribus , ei muneri præpoſuit : quod in epiſt. 21. lib. 5. ad Att. ſcripſit. Deinde , ſi quæſtor Lentuli Sextilius fuiſſet; dixiſſet potius Cicero , *ſi P. Lentuli , proconſulis tui legem ſequi volueris* : quam , *ſi P. Lentuli , neceſſarii tui.* Jam legis Lentuli obſervationem cur Sextilii permittat arbitrio? quis crederet quæſtorem a ſui proconſulis lege in ea juriſdictione, quam idem ſibi proconſul demandaſſet, diſceſſurum fuiſſe ? quo animo Lentulus ferret, contra eam legem, quam ipſe conſul tuliſſet , jus dicere quæſtorem ſuum ? Poſtremo illa verba , *Ea , quæ a me conſtituta ſunt* , ſatis conſtat eſſe dicta de Cicerone Ciliciæ proconſule , cujus provinciæ pars Cyprus fuit. Cum igitur poſt Ciceronem proconſulem ſcripta ſit epiſtola , ſuſpicari aliquis poſſit, primo ſcriptam eſſe belli civilis anno, id eſt Lentulo & Marcello coss. antequam Cicero ad Pompejum in Græciam navigaret , vivo P. Lentulo : qui ex Pharſalica pugna fugientem Pompejum ſecutus, ut lib. 3. bel. civ. Cæſar ſcripſit, obiiſſe paullo poſt videtur. nam neque poſt Pharſalicam pugnam commendaticias litteras Cicero, confectus omni miſeria, miſiſſet : nec poſtea quam in Græciam navigaſſet, ardente bello : potius eum ſcripſiſſe , cum adhuc in Italia maneret , integra adhuc auctoritate , & apud Cæſarem gratia, credibile eſt. Vt omittam , quod illa verba , *ſi P. Lentuli , neceſſarii tui , legem ſequi volueris* , mihi quidem de vivo potius Lentulo quam de mortuò , videntur eſſe dicta. Quod ſi de epiſtolæ tempore non erramus : quærendum relinquitur , a populo ne , an a proconſule aliquo miſſus venerit in Cyprum Sextilius. Vtrumque nego. nam nec imperium quæſtori populus dare, nec ſine imperio præeſſe quiſquam provinciæ ſolebat. Proconſul vero poſt Ciceronem , impedita propter bellum civile provinciarum ſucceſſione , aliquandiu nemo fuit. Itaque cogimur credere, miſſum eſſe a Cæſare , urbe Roma potito : cum ejus voluntas pro legibus eſſet , Cicerone nondum in Græciam ad Pompejum profecto.

EPISTOLA L.

Pag. 320. A*Vcto*] Videtur hic eſſe Acilius Auctus , qui Ser. Sulpicio adminiſtraturus Achajam, ſucceſſit. ep. 30. lib. 7.

Brundiſii] Vbi Cicero aliquandiu fuit poſt pugnam Pharſalicam , reditum Cæſaris ex bellò Alexandrino exſpectans. epiſt. 10. *His temporibus a me Brundiſio cum litteris & mandatis profectus eſt ad Cæſarem.* Et epiſt. 27. lib. 11. *Veni Brundiſium.* Et epiſt. 6. ad Att. lib. 11.

Curius] De quo epiſt. 17.

Multa in illum mea ; quodque maximum eſt , ſummus inter nos amor] Quanto hoc venuſtius , quam ut eſt in vulgatis libris, *Multa in illum mea quoque maximum eſt , ſummus inter nos amor.* Sic autem ante multos annos ex antiquo libro Vincentii Riccii emendavimus. nunc eo magis confirmor in ſententia, quia video ſic & legi & diſtingui in Petri Pagani libro : in alio autem , *Multa in illum mea , quod maximum eſt , &c.*

Sartum & tectum , ut ajunt] Quod rei eſt inanimatæ, ad hominem tranſtulit. nam *ſarta tecta* , ut ait Feſtus , vocabantur , *quæ locabant cenſores , ut ea deinde integra exigerent.* epiſt. 11. *Sarta tecta ædium ſacrarum* nominantur. cum vero , addita copula , dicitur , *ſartum & tectum* , pleniorem eſſe locutionem

na ait Aſconius. quid autem hic Cice[ro] ſignificet, ſequentibus verbis oſtenditur.

EPISTOLA LII.

P.321. *Regi*] Cognomen gentis Marciæ: ut e Salluſtio, [Val]erio, Suetonio conſtat, addito et[iam] teſtimonio Ciceronis epiſt. 14. ad [Att]. lib. 1. & Plutarchi in vita Cicero[nis]. Abſurde nonnulli putant hunc eſſe [De]jotarum regem: cum tamen, *Dejo[taro] regi*, non ſit in titulo, ſed tantum [Regi]. præterea inepta familiaritas illa [eſſe]t in iis verbis, quæ infra: *Fac igi[tur], mi Rex, &c.*

Pag. 322. *A Cæſare liberavi*] Venia [im]petrata.

Nobiſcum] In partibus Pompeja[nis].

In cauſſa] Cauſſa Pompeji, & cauſſa [Cæ]ſaris, vocatur id, quod Pompejus [&] Cæſar defendunt.

Quo melius te de eo exiſtimaturum ar[bitr]or] His verbis adducor, ut ſuſpicer, [in] cauſſa Pompeji Regem fuiſſe.

EPISTOLA LIII.

[U]*t te commodes*] Malim, *Ei commodes*. Sic enim Cicero locutus epiſt. 9. 13. 35. 37. 41. 54. 69. 70. 75. hujus [lib]ri.

Patietur autem in omnibus] Similis [p]etitio, in qua ineſt quiddam ele[ga]ntiæ, epiſt. 41. & lib. 3. ep. 2. lib. 6. [ep.] 5. lib. 10. ep. 6.

Pag. 323. *In Helleſponto*] Helleſpon[tu]m ad Aſiæ adminiſtrationem atti[nu]iſſe, hic locus oſtendit.

Pariana civitas] Parion civitas in [He]lleſponto. Plinius, Strabo, Stepha[nus].

In illam διοίκησιν rejicias] Helle[ſpo]ntiam: ne in Epheſina διοικήσει, [E]pheſus enim primaria urbs erat eo[ru]m, qui Aſiæ provinciæ præerant. e[pi]ſt. 55. & ad Atticum epiſt. 13. libro [qui]nto,) incommodo ſuo, litigare co[ga]tur.

Singulas ejus cauſſas] Singula ejus negotia.

EPISTOLA LIV.

Interpretis mei] Interpretes præibant proconſulibus. infra: *In longa apparitione.*

Laodiceam] Quæ fuit in imperio Ciceronis, caput unius Aſiaticæ διοικήσεως. ibi Cicero forum egit ex idib. Febr. uſque ad Kal. Maj. inde in Ciliciam profectus eſt. epiſt. 1. 2. ad Att. lib. 6.

Mihique] Qui tibi eum commendaſſem.

Propter te] Propter tuum in ſe officium.

Pag. 324. *Marcilium*] Patrem.

In longa apparitione] In ſuo munere multorum menſium. nam Laodiceam primum venit prid. Kal. Sex. eodem rediit ineunte menſe Februario, ut conjicere licet ex epiſt. 21. ad Att. lib. 5. manſit uſque ad idus Maji, ut ex eadem conſtat. ad eum igitur, cum eſſet iterum Laodiceæ, Marcilius adoleſcens venit. ex quo de anno epiſtolæ conjecturam fecimus.

In longa apparitione] Omnes, qui apparebant, id eſt, præibant magiſtratibus, *apparitores* dicebantur: & *apparitio* munus ipſum. *apparitores* autem erant ſcribæ, interpretes, accenſi, præcones, lictores, viatores, ſtatores, & hujus generis alii. quos omnes ut libertos fuiſſe putem, multis adducor exemplis.

EPISTOLA LV.

M. *Anneji, legati mei*] Quattuor legatos habuit Cicero in provincia, Q. fr. C. Pontinium, utrumque prætorium, Pontinium etiam triumphalem, præterea L. Tullium, M. Annejum. epiſt. 4. lib. 15. & ep. 15. libro ſecundo, & alibi.

In bello] Quod exponitur ſatis glorioſe epiſt. 4. lib. 15.

Cum Sardianis] Cum populo Sardiano.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

no. epiſt.57. Sardis autem urbs Lydiæ. Plinius, & alii.

Coram] Cum apud te cauſſa hæc agetur.

Pag. 325. *In prætore*] Dixi jam, *Prætores* etiam eos appellari, qui poſt præturam, aut etiam conſulatum provinciam regerent. epiſt.17. lib.2.

EPISTOLA LVI.

C*Luvius*] Is fortaſſe, ad quem ſcribit ep.7.

Mylaſii, & Alabandenſes] Sic diſerte ſcriptum eſt in meo vetere libro: in aliis, *Mylaſii, & Alabandes:* in quibuſdam, *Mylaſis, & Alabandes,* Græco more. Mylaſa, & Alabanda nominantur a Plinio, & aliis.

Pag. 326. *Ecdici*] Quaſi quæſtores quidam, rationem numinariam curantes.

Ὑποθήκας Cluvio dedit] Pignoris loco quædam Cluvio creditori ſuo aſſignavit, ea conditione, ut, niſi ei pecuniam, quam debebat, certa quadam die, de qua inter eos convenerat, ſolviſſet, hypothecæ Cluvii propriæ efficerentur. propterea ſubjungit Cicero, *Hæ commiſſæ ſunt:* id eſt, cum aberit dies, qua ſe Philotes Cluvio pecuniam ſoluturum promiſerat, amiſit jus, quod habebat in hypothecis, eæ Cluvii factæ ſunt. Sic, *fiduciam tibi commiſſam* dicit, pro, fundum, fiduciario nomine acceptum, tui juris factum eſſe dicis, in orat. pro Flacco. Et, *commiſſam hereditatem Veneri Erycinæ, commiſſam palæſtræ,* in Ver. lib. 1. & 2.

De hypothecis decedat] Cedat hypothecis, jus hypothecarum relinquat: quandoquidem commiſſæ ſunt, id eſt, nihil jam ad eum pertinent, elapſa die ſolutionis.

Aut pecuniam ſolvat] Æqua condicio. nam cum hypothecæ commiſſæ eſſent; Cluvius tamen, ſi ſibi pecunia ſolveretur, contentus erat, & hypothecis cedere volebat.

Heracleotæ, & Bargiletæ] Populi Cariæ, de quibus Plinius lib.5. cap.29. Heracleæ autem plures.

Fructibus] Quos ex agris colligunt.

Caunii] Et hi Cariæ populi. Plinius, Strabo.

Neque ex edicto, neque ex decreto] Edicto prætoris, decreto ſenatus.

Cn. Pompeji] Magni.

EPISTOLA LVII.

Pag. 327. B*Ellum magnum*] Parthicum. ad Att. ep.3.4.5. lib.6.

In Ciliciam] Nunc enim erat Laodiceæ, in Aſia: ibique, ut diximus jam, forum egit ex idib. Feb. ad Kal. Maji.

Illud, quod tecum & coram, & per litteras diligentiſſime egi, id & nunc etiam atque etiam rogo] Cum dixerit, *Illud,* ſubjungit, *Id.* ſic locutus ep. 28. *Illud, quod ſupra ſcripſi, id tibi confirmo.* & epiſt.26. lib.7. *Lex ſumptuaria ea mihi fraudi fuit.*

EPISTOLA LVIII.

Pag. 328. C*Um longiſſime abſim*] Erat enim in Cilicia.

EPISTOLA LIX.

P*Educæano*] Ex Peducæa gente in Curtiam adoptato. Excipiatur hoc nomen a regula nominum Romanorum, in *ius* deſinentium. omnes enim & lapides, & libri, *Peducæus* habent.

M. Fabium] Opinor eundem eſſe, quem commendat Cœlio lib. 2. ep.14. & Pæto lib. 9. ep. 25. & Caſſio lib. 15. ep. 14.

Pag. 329. *Cum procul abſim*] Scripſit igitur, cum eſſet in provincia.

EPISTOLA LX.

L. *Reguli*] Livineji: ejus enim gentis cognomen Regulus fuit: quod argentei nummi teſtantur.

Calamitas] Fortaſſe exſulium. nam & epiſt. 19. *calamitatem exſulii* nominavit: & epiſt. 4. lib. 15.

Etiam officioſiorem me facit in illum: nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

a benevolentior, quam ſemper fui, eſſe n poſſum] Eodem fere modo ad Ap-pin, epiſt. 12. lib. 3. *Benevolentior ti-bi quam fui, nihilo ſum factus, diligentior qulem ad declarandam benevolentiam nto.*

is noſtris temporibus] Cum exſula-r quod hic dicitur, comprobatur teſti-nio ep. 17. ad Att. lib. 3. *Livinejus, uit, L. Reguli libertus, ad me a Regulo ſus venit, &c.*

Bonam benevolentiam] *Fidelis bene-ntia*, dixit ep. 16. lib. 9.

EPISTOLA LXI.

P. 330. PRopræt.] Bithyniæ: in qua ſant Nicæenſes, qui ninantur in epiſtola.

Mire ſtudioſo] *Studioſus*, interdum ito generandi caſu dicitur, interdum pliciter, ut hic, & in epiſtola ad Ti-tium: *Quod ſtudioſiſſimus quiſque d eum exerceretur.*

Ad H-S octogies] Ducenta quadra-gita millia ſcutatorum.

EPISTOLA LXII.

[T]*in Atilii negotio te amavi*] Ab ea-dem particula orditur epiſt. ult. & li 10. ep. 1. & ad Att. ep. 9. lib. 1. eſt. 7. lib. 10.

Sero veniſſem] In provinciam.

Te in meo ære eſſe] Meum eſſe. ducta ſimilitudine a nummorum poſſeſſione. eſt. 14. lib. 15. *Multi ſunt anni, cum in ære meo eſt.*

Lamiæ] L. Lamiæ, de quo vide epi-ſtola 16. libro 11. & epiſt. 29. lib. 12.

Impudentia proſequor] Quia tibi a-lios quoque commendo, ut Q. fratrem.

Sarciam] Remunerabor officia tua.

Pag. 331. *Magnum beneficium tuum*] Quod Atilium adductus commendatio-ne mea conſervaſti.

EPISTOLA LXIII.

N*On putavi fieri poſſe, ut mihi verba deeſſent, ſed tamen in M. Lanio com-mendando deſunt*] Simile illud ep. 11. lib. 2. *Putares ne umquam accidere poſſe, ut mihi verba deeſſent? deſunt autem pro-pter hanc cauſſam, &c.*

M. Lænio] Brundiſino, de cujus offi-cio in Ciceronem vide ep. 4. lib. 14. & in oratione pro Plancio, & pro Sextio.

Dimiſi] Ex provincia.

EPISTOLA LXIV.

Pap. 332. N*Ero meus*] Non vulga-rem benevolentiæ ſi-gnificationem habet pronomen *Meus.* vide epiſt. 42. Hic eſt T. Claudius Ne-ro, cujus uxorem Liviam Druſillam Au-guſtus poſtea prægnantem abduxit. Ma-trimonium Tulliæ, Ciceronis filiæ, hoc ipſo tempore videtur expetiſſe: nec re-cuſavit Cicero, ſed, quos homines ea de re ad uxorem & filiam miſerat, ii Ro-mam venerunt factis cum Dolabella ſponſalibus ep. 6. lib. 6. ad Att. Quæ-ſtor fuit C. Cæſaris Alexandrino bello: pontifex in locum P. Scipionis ſubſtitu-tus: Colonias Narbonam & Arelate duxit: occiſo Cæſare, de præmiis ty-rannicidarum referendum cenſuit: præ-turam geſſit: Antonios in diſſenſione ci-vili ſecutus eſt: poſtremo pace facta, in urbem reverſus, uxorem ſuam Liviam, ante jam Tiberium, qui poſtea impera-tor fuit, enixam, petenti Auguſto con-ceſſit: nec multo poſt e vita ceſſit. Sue-tonius, Vellejus, Dio, alii. *Nero* Sabi-num vocabulum eſt, pro, fortis ac ſtre-nuus: ut ait Suetonius.

Ex omni nobilitate] Nerones Claudii, & Pulchri, patricii; Marcelli vero ple-beji. Sed nobilitas non a genere patri-cio, (multi enim patricii nullos geſſere, aut male geſſere, magiſtratus: itaque nobiles non fuere) ſed a parentum aut majorum virtute ſumitur, unde plebeji multi nobiles. ep. 16. *P. Craſſum ex omni nobilitate, adoleſcentem dilexi pluri-mum.*

Impenſius] Vehementius. unde *Im-penſum pretium*, pro magnum, dixit & hic noſter ep. 13. lib. 14. ad Att. & Cæſar lib. 4. bel. Gal.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Magnum theatrum] Vt in theatro ſpectantur ea, quæ delectant: ſic iſta provincia ſpectare & noſſe Neronis virtutes, iiſque frui poteſt.

EPISTOLA LXV.

Pag. 333. *Operas in ſcriptura pro magiſtro dat*] Negotia publicanorum curat. Eodem ſenſu dixit epiſt. 9. *Eſt in operis ſocietatis. Scriptura* vero eſt ratio tota publicanorum, qui vel decumas, vel portoria, vel paſcua redimunt. Sed hic Terentius videtur non in decumis aut paſcuis, verum in portu tantum operas dediſſe. nam epiſtola 10. lib. 11. ad Att. *P. Terentius, meus neceſſarius, operas in portu, & ſcriptura Aſiæ pro magiſtro dedit.*

Pactiones] Pro pecunia publicanis debita. nam inter ſociorum civitates & publicanos Romanos controverſia fere ſemper oriebatur in exactione vectigalium.

Nos] Cum in provinciam venirem.

Nutu, quod velis, conſequare] Ep. 22. *Nutus tuus poteſt hominem in civitate retinere.*

Hiſponem meum] Epiſt. 42. 64.

EPISTOLA LXVI.

Pag. 334. *P. Servilio Iſaurico*] Cognomen accepit a patre, qui de Iſauris triumphaverat.

Procos.] Aſiæ.

A Cæcinam] Liciniæ gentis. Plinius lib. 20. cap. 18. ep. 5. lib. 6.

Patris ejus] Patrem Cæcinæ nobiliſſimum, optimumque virum vocat ep. 6. lib. 6.

Hujus fortuna] Exſulabat, quia Pompejanas partes ſecutus erat, & Cæſari præterea, ſcripto libro, maledixerat. ep. 7. lib. 6.

Pag. 335. *Si Romæ fuiſſes*] In Aſia enim fuit, cum Cæſari de ſalute Cæcinæ, id eſt, de reditu in urbem, ſupplicatum eſt, nec impetratum.

Collegæ tui] Cæſaris, qui ſecundum conſulatum cum Servilio geſſit.

Provinciam iſtam] Aſiam.

Veteris negociationis] Aſiaticæ. vide ep. 8. lib. 6.

EPISTOLA LXVII.

Ex provincia mea Ciliciensi] *Ciliciensi*, non *Cilicia*, dixit, quia non Cilicia tantum, ſed Aſiæ quoque pars ad ejus imperium pertineret. ipſe τρεῖς διοικήσεις Aſiaticas vocat. eæ fuere, Laodicea, Cibyra, Apamea, quas Appius quoque rexerat, ut ex epiſtolis lib. 3. licet intelligere. quattuor præterea διοικήσεις cum ea provincia tum fuere, Cilicia ipſa, unde tota adminiſtratio nomen accipiebat, Pamphylia, Lycaonia, & Phrygiæ majoris pars ultra Mæandrum: qua de re diximus uberius ep. 1. lib. 5. ad Att.

Pag. 336. *Ad meæ vitæ rationem & conſuetudinem accommodatum*] Epiſt. 30. lib. 1. *Hominem mihi aptum.*

Quam multi] Id eſt, quam pauci. eſt enim dictum cum ironia.

EPISTOLA LXVIII.

Collegæ] In auguratu.

Pag. 337. *Cæſari, collegæ noſtro*] Non poteſt eſſe Cæſar, niſi in auguratu, collega Ciceronis. habuit igitur duo ſacerdotia: nam & pontifex maximus erat: quod ex hiſtoria patet. auguratus autem cognoſcitur ex oratione 2. in Antonium, & Dionis libro 42. Sic Q. Fabius Maximus, ille cunctator, pontifex & augur fuit. Livius lib. 30. *Augur in locum ejus inauguratus Q. Fabius Maximus, filius ejus: in ejuſdem locum pontifex (nam duo ſacerdotia habuit) Ser. Sulpicius Galba.*

Tuebor] Non, defendam, ſed colam.

Patrem tuum] Qui cognomen Iſaurici, capta Iſauro, adeptus eſt. periit extrema ſenectute, eodem anno, quo Cæſar eſt occiſus.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA LXIX.

lbertus Poſtumii] Et *Poſtumii*, & *Poſtumi*, eſt in veteribus libris. Si, *umii*, legas; non videbitur Mithres *trono* ſuo nomen accepiſſe, cum vo-r Curtius: itaque fortaſſe rectius, *umi*, legetur; quod fuerit C. Curtii nomen: unde poſtea libertus G. rtius Poſtumus Mithres dictus ſit. mquam ſiletur interdum novum nomen, & vetus nomen ponitur, ic C. Curtius Mithres, & ep. 70. T. pius Menander.

Pag. 338. *In Aſia*] Epheſus autem habitabat Mithres, in Ionia eſt, Io- vero in Aſia. Varro lib. 4. de ling. . *Vt Aſia, ſic cœlum dicitur duobus is. nam & Aſia, quæ non Europa, ua eſt Syria; & Aſia dicitur prioris Aſiæ, in qua eſt Ionia, & provincia ra Cilicia.*

Hæc ad te eo pluribus ſcripſi, ut intelli-s, &c.] Sic epiſt. 68. cum præpo-et commendandi cauſſas, intulit: *propterea ſcripſi, ut me non ſine cauſſa are intelligeres.*

ravis] In petendo. epiſt. 76. *Num-n me gravem vobis eſſe voluiſſe.*

EPISTOLA LXX.

. 339. T*Ribuo non numquam in vulgus*] Alienos etiam rdum commendo.

T. Ampio Balbo] Ep. 12. lib. 6.

rugi] *Frugi* & *nequam*, opponun- eſt autem propria laus in ſervo, & iberto: ſed transfertur etiam ad enuos: & in rege quoque Dejotaro alitatem Cicero laudavit. nam in tione pro illo habita, *Omnes*, inquit, *in illo regiæ virtutes, ſed præcipue ſin-ris & admiranda frugalitas.*

EPISTOLA LXXI.

M*Vltos tibi commendem, neceſſe eſt*] Sententia eadem, non iiſdem ver- initio ſuperioris epiſtolæ.

llo miſerrimo tempore] Exſulii mei.

EPISTOLA LXXII.

Pag. 340. C*Ærelliæ*] Hæc mulier, Philoſophiæ dedita, valde Ciceronem obſervavit, ejuſque ſcripta libenter legit. epiſt. 21. ad Att. lib. 13. *Mirifice Cærellia, ſtudio videlicet Philoſophiæ flagrans, deſcribit a tuis: iſtos ipſos de finibus habet.* Dio lib. 46. Caleni verba recitat, laſcivam, ac libidinoſam cum Cærellia conſuetudinem Ciceroni exprobrantis.

Nomina] Pecuniam illi debitam.

Pag. 341. *Quæ tua fides pateretur*] Qui juſtitiam & dignitatem reip. tuetur, fidem ſervat.

Interpretabere] Judicabis, an eam, quam ego arbitror, facultatem habeas ex eo S. C. Cærelliæ commodandi.

EPISTOLA LXXIII.

Q. *Philippo*] Marciæ gentis, opinor eum eſſe, qui belli civilis anno primo tribunus pl. fuit. Cæſar lib. 1. bel. civ.

Procos.] Suſpicor hoc verbum abundare, & additum ab aliquo, qui putavit, cum in ſequentis epiſtolæ inſcriptione *Proconſul Philippus* vocetur, multo magis in hac, quæ ordine antecedit, vocari debere: cum perverſus (ut jam diximus) ordo ſit, & illam, quæ ſequitur, huic omnino præponendam eſſe conſtet. Quo modo enim proconſul appellari poteſt, cum in urbem, depoſito imperio, redierit? in urbe enim potius Philippum eſſe, quam ad urbem, facile credo: cum dicat Cicero: *Quod ſi Romæ te vidiſſem, coram gratias egiſſem:* & quia qui ad urbem morabantur, triumphum expetebant: cujus rei nulla fit mentio in epiſtola: nec vero triumphavit umquam hic Q. Philippus.

Ex provincia] Aſia: in qua negotiabatur L. Oppius, qui nominatur in hac, & commendatur in ſequenti epiſtola. ſupra, epiſt. 43. *L. Oppius Philomeli negotiatur.* Philomelum autem

quis neſcit in Aſia fuiſſe? præterea L. Egnatii, qui cum Oppio hic nominatur, Aſiatica negotia nominantur epiſt. 45.

Pag. 342. *Niſi illud*] *Niſi*, pro *Sed*, ut epiſt. 1. *Niſi tamen multo minus tibi concedi poteſt, quam illi, laborare ſine cauſſa.*

Facere poſsis] Quid tibi liceat per exiſtimationem tuam: nam de voluntate non dubito.

EPISTOLA LXXV.

Pag. 343. LEgato] Rei frumentariæ præpoſito: ut infra cognoſcitur.

Obſequor homini familiariſsimo] Infra, *Illius voluntati obtemperans.*

De loco, & de tempore] Vtrumque cupiebat Avianus, ut frumentum ſuum in oportunum locum deferre, tantumque temporis habere poſſet, quantum ad eam rem ſatis eſſe videretur.

Dum Pompejus iſti negotio præfuit] Non triennium, ſed quinquennium frumentario negotio præfuit Pompejus. notat igitur Cicero tempus, non quo Pompejus eam curam geſſit, ſed quo beneficium Aviano impetravit.

EPISTOLA LXXVI.

QVattuorviris & decurionibus] Fregellanis. Fregellæ, colonia fuit deducta, ut oſtendit Vellejus, anno urbis 424. quattuorviri igitur non modo municipiis, verum coloniis quoque præerant, item ut conſules Romæ: quamquam & duumviri in pleriſque coloniis, atque adeo in nonnullis municipiis fuere. quod lib. 1. de Antiquo Italiæ jure Carolus Sigonius egregie docuit.

Decurionibus] Vide epiſt. 18. lib. 6.

Pag. 344. *C. Valgium Hippianum*] Q. Hippii, ſupra nominati, filium naturalem, adoptatum autem a C. Valgio, a quo prænomen & nomen, vetere producto nomine, accepit.

EPISTOLA LXXVII.

P. *Sulpicio*] Bernardinus Rutilius, qui opiniones quaſdam ſuas in Familiares, ut vocant, Ciceronis epiſtolas, me puero, edidit, legendum arbitrabatur, *P. Vatinio*, adductus in hanc ſententiam ea ratione, quia Cicero de ſervo ſuo Dionyſio ſcribit in hac epiſtola: de quo item Vatinius ad Ciceronem in duabus, 9. 10. lib. 5. & ad eum Cicero epiſt. 11. ibidem. Senſit idem poſtea Corradus in ſuis ſcholiis. Mihi non ſatis neque Rutilii, neque Corradi ſententia, quam alii poſtea ſecuti ſunt, probatur. nam, ut illud omittam, quod hæc hujus epiſtolæ verba: *Salvo jure noſtræ veteris amicitiæ:* & quæ ſunt infra: *Pro tuo perpetuo in me ſtudio:* non videntur in Vatinium convenire, cujus erga Ciceronem perpetuum certe ſtudium non fuerat, inimicitiis, oratione adverſus eum notiſſimis, interruptum: ut hoc, inquam, omittam, quod exigui ponderis non eſt: valde me movet ea ratio, quod poſt ſupplicationem decretam ſcribit Cicero de ſervo ſuo ad Sulpicium: at Vatinio decreta ſupplicatio videtur Octobri menſe, ut ex epiſt. 10. lib. 5. non dubiam facere conjecturam licet. Scripſit enim Vatinius Nonis Dec. eam epiſtolam, cum de ſupplicatione decreta jam e Ciceronis litteris cognoviſſet. ante Novembrem autem alteram ejuſdem epiſtolam acceperat Cicero, datam v. id. Quinct. in qua de fuga ſervi Dionyſii ſe audiviſſe ſignificavit. quod cum ita ſit; cui veriſimile videatur, hanc epiſtolam, Sulpicio inſcriptam, in qua de ſupplicatione decreta fit mentio, ad Vatinium de Dionyſii fuga, multo ante ſupplicationem ei cognita, ut ignota de re miſſam eſſe? Ad hanc rationem accedit altera, ipſa quoque, ut arbitror, non contemnenda. Nam cum Cicero ſupplicationem decretam Sulpicio ſignificat, eodem tempore M. Bolanum commendat. Vatinius autem in epiſtola ſua de ſupplicatione

ione ſibi decreta reſpondens, ver-
n de Bolano nullum facit. Conſen-
n omitto veterum librorum, quibus
omnibus perſpicue ſcriptum video,
una quidem littera veritatem obſcu-
ite, *P. Sulpicio.* Reſtat illa dubita-
: cum in Vatinii imperio urbs Na-
a fuerit, ut ex ipſius epiſtolis intel-
tur, qui poſſit eadem urbs eſſe in
perio Sulpicii. Placere video doctis
is, id quod ego quoque ſemper exi-
navi, Vatinii, qui tribunatum e
ſaris primum conſulis voluntate
ſerat, & Sulpicii, qui ejuſdem Cæ-
is legatus fuerat in Gallia, commu-
n fuiſſe provinciam Illyricum: &
magis, quod iidem in re quoque
ritima, contra Octavium Pompe-
ium in Illyrico præclare geſta, col-
æ fuerant: ut apud Oppium ſcriptum
. At Vatinium de Illyrico ſine Sul-
io triumphaſſe, faſti docent: ex
o ſequi videtur, ut ſolus Illyrico præ-
rit. Hoc refellere non difficile eſt.
tuit enim toto triennio, quo Vati-
s Illyricum adminiſtravit, id eſt
uarto Cæſaris conſulatu ad Lepidum
Plancum conſules, aliquid in pro-
icia Sulpicius offendere, aut a Cæſa-
ipſo revocari, aut poſt obitum Cæ-
is ab Octaviano rerum potito: po-
t ante Lepidi & Planci conſulatum
erire: fortaſſe etiam hunc honorem
tavianus, cum omnia non jure, non
ore, ſed ex dominantium libidine
erentur, uni Vatinio gratiæ cauſſa
giri voluit.

His temporibus] Amiſſa libertate: ut
no civi, quæ de rep. ſentit, ſine pe-
ulo dicere non liceat.

Pag. 345. *Exiſtimationi, aut digni-
i*] Plus eſt *dignitas*, quam *exiſtima-*
. nam *dignitas* honoribus compara-
: *exiſtimatio* ad privatæ quoque vitæ
idem ſpectat. itaque diſtinguuntur
epiſtola quoque ad M. Brutum: *Re-
ndi id, quod ſentiebam & dignitati,
exiſtimationi tuæ maxime conducere.*

Servus meus] Anagnoſtes. epiſt. 9.
. 5.

Multorum nummorum] Magni pretii. ita locutus & in Ver. lib. 4. *Signum a ſociis pecuniæ magnæ ſuſtulit.*

Naronæ viderunt] Hoc Vatinius non audivit, cum Naronæ tamen ſatis diu fuerit, ſed eum cum Vardæis eſſe. quod mirari licet. quamquam & fieri poteſt, & ſæpe contingit, ut longinqua ſciamus, quæ propinqua neſcimus.

EPISTOLA LXXVIII.

Allieno procos.] Proconſul vocatur, nondum tamen geſto conſulatu. Oppius in libro de bello Africo modo prætorem, modo proconſulem vocat, utrumque more. epiſt. 17. lib. 2. Præerat autem Siciliæ Allienus, ut idem Oppius oſtendit, & ex epiſtola ſequenti cognoſcitur. Allienus opinor gentis nomen eſſe, ex iis, quæ a deſinentibus in *ius* excipiuntur, ut a Vibio *Vibienus*, a Matio *Matienus*, ſic ab Allio *Allienus*. Alliam autem gentem in Commodo Lampridius nominat.

Sicyonius] A Sicyone, Achajæ urbe.

Pag. 346. *Et colit, & obſervat*] *Colit*, honore: *obſervat*, aſſiduitate & officio. Colimus etiam ea, quæ oculis non cernimus, ut Deum; obſervamus tantum ea, quæ ſub oculos cadunt, ut homines. itaque, & Deum homines colere, proprie dicitur; *obſervare Deum*, non dicitur.

Munio] Pro Cluentio: *Ut ad hoc nefarium facinus accederet, aditum ſibi aliis ſceleribus ante munivit. Munire viam*, proprie dicitur: ad alia multa transfertur: quod Ciceronis exempla declarant.

Quæ tua natura eſt] Simile illud epiſt. 5. lib. 4. *Qui illius amor in te fuit.* Ad quem locum exempla contulimus.

Complectare, diligas, in tuis habeas] Nihil otioſum. plus enim eſt, *Diligas*, quam *Complectare*: plus, *In tuis habeas*, quam *Diligas*. non enim, quos complectimur, ſemper diligimus: neque, quos diligimus, ſemper in noſtris habemus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA LXXIX.

Et te ſcire arbitror] Simile principium epiſt. 62. & ad Att. epiſt. 9. libro primo. epiſt.7.lib.10.

C. Avianum Flaccum] *Avianus* Æmiliorum cognomen fuit, epiſt. 21. *Flaccus* Valeriorum. fortaſſe igitur hic gemino cognomine utebatur, quia, cum eſſet Valeriæ gentis, adoptione tranſiit in Æmiliam, ita & vetus remanſit, & novum cognomen acceſſit. Perierat autem, cum hæc epiſtola ſcripta eſt. epiſt.35.

Quanti fecerim] Suum familiariſſimum vocat epiſt.35.

Pag. 347. *Quam a te liberaliter eſſet tractatus*] Vixit igitur Allieno Siciliam obtinente.

Dignitatem] Vel ipſius propriam, vel familiæ.

LIBRI XIV.

TIRONEM patroni ſui Ciceronis epiſtolas eo, quo paſſim leguntur, ordine collocaſſe, proditum eſt. id ego non libenter credo: libenter enim eum, quem Cicero ipſe & vehementer dilexit, & laudavit ſæpe ut litteratum, ac diligentem, gravi negligentiæ culpa libero. Feramus illud, atque etiam probemus conſilium, quod eas epiſtolas, quæ ad unum ſcriptæ ſunt, puta ad Lentulum, Cœlium, Appium, alioſve, ſimul omnes voluerit conjungere, & rationem habere perſonarum potius, quam temporum: cum ſatis conſtet, ſi tempora ſpectentur, interponi debuiſſe multas: ſed peccaſſe eum in iis ipſis, quas eidem inſcriptas aggregabat, nec vidiſſe ordinem, quem vel adſcripta cuique dies, vel argumentum oſtendebat, magnopere miror. quid, quod in iis diſponendis, quas ad ipſum ſcripſerat Cicero, item ut in aliis peccavit? quod vitium quia non licet excuſare; libenter, ut dixi Tirone abſoluto, quemvis alium condemnaverim. quis eſt autem, qui neſciat, cum ad intelligentiam, tum ad memoriæ diuturnitatem pertinere plurimum, ſi, quo geſtæ ſcriptæve ſunt, eodem res ordine cognoſcantur? itaque operæ pretium eſſe duxi, has ad Terentiam epiſtolas per annos digerere, ordine ſervato, quem docti homines ante nos & viderunt, & rationibus probarunt. Prima eſt, quam ſcripſit in exſulio, anno urbis

DCXCV. Piſone & Gabinio coss. *Ego minus ſæpe*] pridie Kal. Maj.

Noli putare. In exſulio, III. non. Oct.

Et litteris multorum. In exſulio, VI. Kal. Dec.

Accepi. In exſulio, pridie Kal. Dec.

DCCIII. Paullo & Marcello coss. *Si tu, & Tullia, lux noſtra.* Cum ex provincia rediret, XV. Kal. Nov.

DCCIV. Lentulo & Marcello coss. *Conſiderandum.* Cum ortum eſſet civile bellum, & oræ Campanæ Cicero præeſſet. IX. Kal. Feb.

Veſtrum jam conſilium eſt. Poſtridie, Minturnis.

Omnes moleſtias. Cum ad Pompejum in Græciam navigaturus eſſet. VII. id. Iun.

DCCV. Cæſ. II. Servilio coss. *Valetudinem tuam.* In caſtris Pompeji. IV. non. Iun.

Da operam. In caſtris Pompeji.

Nec ſæpe eſt. In caſtris Pompeji. idibus Quinct.

Quod nos. Brundiſii, cum in Italiam Cicero poſt Pharſalicam pugnam veniſſet. pridie non. Nov.

In maximis. Brundiſii.

Ad ceteras. Brundiſii.

Si quid haberem. Brundiſii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

CVI. Cæſare dictatore iterum, nondum creatis conſulibus. *Et ſi ejuſmodi* Brundiſi, pridie non. Ian.

Tullia noſtra.	Brundiſii,	XVII. Kal.	Quinct.
Conſtitueramus.	Brundiſii,	XII. Kal.	Quinct.
Quid fieri placeret.	Brundiſii,	VII. id.	Quinct.
Quod ſcripſi.	Brundiſii,	VI. id.	Quinct.
Nos neque.	Brundiſii,	IV. id.	Quinct.
Redditæ.	Brundiſii,	pridie id.	Sext.
Nos quotidie.	Brundiſii,	Kalendis	Sept.
In Tuſculanum.	Brundiſii,	Kalendis	Oct.

EPISTOLA I.

P. 349. T*Erentiæ*] Hæc quater nupſit, Ciceroni, Salluſtio ...orico, Meſſallæ Corvino, Vibio Ru... Dio lib. 57. & divus Hieronymus ... I. adverſus Jovinianum. Vixit an... CIII. Plin. lib. 7. cap. 48.

...*um primum ſapere cœpit*] Hoc tem...: annum agebat ætatis ſuæ Cicero ...s octavum. natus enim erat Cotta ...orquato coss. ut ex epiſt. I. lib. I. ...tticum licet intelligere.

...*b iis me amari putabam, qui invide*...] Carpit Pompejum, Hortenſium, ...um, & alios; qui auctores ei fue..., ut Clodio tribuno pleb. cederet, ... vilis contentionis cauſſa eſſet. hos ...gnat epiſt. 10. lib. 3. ad Attic. cum *Hic utrum tandem ſum accuſandus, ... doleo, an, quod commiſi, ut hæc aut ...etinerem; quod facile fuiſſet, niſi in...arietes meos de mea pernicie conſilia ...ntur, aut certe unus amitterem?* Et ...em, ep. 13. *Quod ſcribis, te audire, ...tiam mentis errore ex dolore affici: mi...ero mens integra eſt, atque utinam ... in periculo fuiſſet, cum ego iis, quibus ...m ſalutem cariſſimam eſſe arbitrabar, ...iciſſimis, crudeliſſimiſque ſum uſus: ...ut me paullum inclinari timore vide..., ſic impulerunt, ut omni ſuo ſcelere & ...dia abuterentur ad exitium meum.* Et ...t. 15. ibidem: *Quod ſi quiſquam ...t, qui me, Pompeji minus liberali re...o perterritum, a turpiſſimo conſilio re...ret; aut occubuiſſem honeſte, aut victo...odie viveremus.* Et in eadem, infra: ...*litus, inductus, conjectus in fraudem, ...a mea præſidia neglexi, totam Italiam, in me erectam ad me defendendum, deſtitui & reliqui.* Et epiſt. 19. ibidem: *Si me a meis conſiliariis proditum & projectum vides.* Et epiſt. 3. lib. I. ad Q. fr. *Quantum Hortenſio credendum ſit, neſcio, me ſumma ſimulatione amoris, ſummaque aſſiduitate quotidiana ſceleratiſſime inſidioſiſſimeque tractavit, adjuncto quoque Arrio: quorum ego conſiliis, promiſſis, præceptis deſtitutus in hanc calamitatem incidi.*

Eos non ſequebar, qui petebant] L. Lucullum præcipue ſignificat, qui ſuaſit, ut armis cum Clodio decertaret potius, quam in exſulium iret. Plutarchus. Vel hoc de Cæſare dixit: a quo delatam legationem accipere noluit. ep. 3. *Meum fuit officium, legatione vitare periculum.* & ad Atticum epiſt. 18. lib. 2.

Noſtris conſiliis] Vt pugnarem potius, quam e patria diſcederem.

Dabo operam, ne mea valetudo tuo labori deſit] Dabo operam, ut valeam: ne tu pro mea ſalute fruſtra laborem ſuſcipias.

Quanto fuerit facilius, manere domi, quam redire] Epiſtola tertia: *Ejicere nos magnum fuit, excludere facile eſt.*

Omnes tribunos pl.] Deſignatos. nondum enim magiſtratum inierant, octo tribuni pl. Ciceroni opem tulerunt, T. Milo, P. Sextius, C. Sextilius, M. Ciſpius, T. Fadius, M. Curtius, C. Meſcinius, Q. Fabricius: qui nominantur in oratione poſt reditum in ſenatu: duo reliqui, partium Clodianarum, Sex. Atilius Serranus, Numerius Quinctius fuere: quos in oratione in Piſonem, de lapide emptos Cicero ait: quia mercede id faciebant, ut Aſcon. interpretatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Lentulum] P. Lentulum, conſulem deſignatum: qui poſtea de reditu Ciceronis legem centuriatis comitiis tulit.

Pag. 350. *De familia*] De ſervis: quos poſtea liberavit, veritus ne cum ceteris bonis publicarentur. epiſt. 4.

Plancius] Cn. Plancius, quæſtor in Macedonia: pro quo exſtat oratio. vide & eam poſt reditum in ſenatu habitam.

Me cupit eſſe ſecum & adhuc retinet] Epiſt. 22. lib. 3. ad Atticum: *Me adhuc Plancius liberalitate retinet, jam aliquoties conatum ire in Epirum. ſpes homini eſt injecta, non eadem, quæ mihi, poſſe nos una decedere: quam rem ſibi magno honori ſperat fore. ſed jam cum adventare milites dicentur; faciendum nobis erit, ut ab eo diſcedamus.*

Loco magis deſerto] Vt ignoraretur a militibus.

Hiſpo] Centurionis fortaſſe nomen. Hiſponem quendam nominat Quinctilianus lib. 6. cap. de riſu. Hic nonnulli veteres libri habent, *Ipſo*: alii *Ipſe*: quinque noſtri, *Hiſpo*. Ex hac varietate legendum fortaſſe, *Piſo*, vel potius, *Ipſe*: ut de eodem accipiatur: cujus nomen omitti potuit, cum Terentiæ litteris, L. Piſonem, Ciceronis inimicum, ejus anni conſulem, ad Macedoniam regendam propediem iturum ſignificantibus, reſponderet. nominare enim, qui conſul adhuc erat, non audebat.

Milites] A L. Piſone in Macedoniam præmiſſi, quorum ipſe opera proconſul uteretur. epiſt. 3. *Cum inimici noſtri venire dicentur, tum in Epirum ibo.*

Piſonis] C. Calpurnii Piſonis L. F. Frugi, Ciceronis generi: qui periit ante reditum, quam ab exſulio Cicero rediret: ut in duabus poſt reditum orationibus.

Et voluptati ſit] Quam voluptatem capiat me reſtituto. quod non evenit.

Volui eſſe quam conjunctiſſimos] Diſcordiæ igitur aliquid inter Q. fratrem & Terentiam extiterat.

Agere gratias] Quod optime ſint erga me animati, operamque ſuam conferant ad ſalutem meam.

Vicum vendituram] Vt mihi pecuniam ſuppeditare poſſis.

Quid puero miſero fiet] Quibus facultatibus, me afflicto, ſuſtentabitur?

Efficere] Id quod effici opus eſt, ut ego in hac miſera fortuna non egeam.

Per fortunas miſeras noſtras] Vide, quæ diximus epiſt. 16. lib. 8.

Ne puerum perditum perdamus] Perditum, calamitate noſtra: perdamus, vico vendito, & rei familiaris jactura.

Pag. 351. *Et mediocri fortuna*] Virtuti fortunam adjungit; ut epiſt. 3. lib. 10. *Omnia conſecutus es, virtute duce, comite fortuna.*

Iam brevis exſpectatio eſt] Fore arbitror ut brevi litteras veſtras accipiam.

Libera] Sui juris: ut in ea Romani exſules tuto eſſe poſſent.

In me officioſa] Quia ſemper a me defenſa. epiſt. 3. & ad Att. epiſtola 22. lib. 3. *Ego, quod mei ſtudioſos habeo Dyrrhachinos, ad eos perrexi; cum illa ſuperiora Theſſalonicæ ſcripſiſſem.* In oratione pro Plancio: *Dyrrhachium, quod erat in fide mea, petere contendi.*

Alio me conferam] In Epirum ſe contulit. epiſt. 3. & epiſt. 22. 23. ad Atticum libro 3.

EPISTOLA II.

NEc hoc tempore quidquam difficilius facio] Abhorret enim a ſcribendo fractus malis, & dejectus mœrore animus.

Præſtare] Efficere.

Niſi tam timidi fuiſſemus] Timorem ſuum accuſat, quod e patria diſcedere maluerit, quam armis decertare.

Piſonem noſtrum] Generum.

Cohortatus ſum] Ne intermittat officia ſua.

Novis] Deſignatis.

Pag. 352. *Craſſum*] Quem Publius filius cum Cicerone in gratiam reduxit. Plutarchus.

Fortiſſime] Superiore epiſtola Terentiæ virtutem & fortitudinem laudavit,

quæ nec animi, nec corporis labori- defatigaretur.

Mæreo caſum ejuſmodi] Cum accu- di caſu, ut Tuſc. 1. *Cum graviter filii tem mœreret.*

t tantis tuis miſeriis meæ miſeriæ ſub- ntur] Non diſſimile illud epiſt. 21. 16. *Ex meis anguſtiis illius ſuſtento itatem.*

. Valerius] De hoc Phil. 1. *Cum mpeſta nox eſſet; manſiſſemque in villa Valerii, comitis, & familiaris mei.*

A Veſtæ] A templo Veſtæ. Plautus Pœn. *Quo te agis?* Ad. *ego ne? in Ve- is.* Terentius in Adel. *Vbi ad Dianæ eris, ito ad dextram.* & pro Milone: *n falcibus ad Caſtoris, cum gladiis toto volitarunt.* Græca figura.

Ad Tabulam Valeriam] Locus in fo- fuit, quo tribuni pleb. convenire ſo- ſunt. In Vatinium: *Cum eum tu ſulem in vincula duceres, & a Tabula leria collegæ tui mitti juberent.* Fuit am *Tabula Sextia*, quæ nominatur in tione pro Quinctio, his verbis: *Ipſe s neceſſarios ab atriis Liciniis, & a fau- us macelli corrogat, ut ad Tabulam Sex- n ſibi adſint hora ſecunda poſtridie. ve- nt frequentes: teſtificatur iſte, P. Quin- um non ſtitiſſe, & ſe ſtitiſſe. tabulæ ximæ ſignis hominum nobilium conſi- ntur. diſceditur.* Quibus verbis lo- m fuiſſe cognoſcitur, ubi jus dicere- . quod ſi ita eſt: de Tabula Valeria em exiſtimare poſſumus.

Opem petere] Vt, ea intercedente, trocinio Ciceronis uterentur.

Et ſordibus] Sordes mœrorem conſe- untur. affecto enim graviter animo, c de munditie corporis, nec de nitore elegantia veſtis laboramus.

Qui ceteros ſervavi, ut nos periremus] um indignatione dictum. nam, ſi rit is, qui ceteros ſervavit; quid ini- ius? ſervatos autem a ſe cives ſuos atilinæ conjurationis tempore, & hic, alibi vere Cicero gloriatur.

De area] Everſa enim domo, area pererat: quæ poſtea reverſo in pa- iam Ciceroni reſtituta eſt, & ſuperfi- es æſtimata.

Hac] Vt reſtituantur nobis ea, quæ amiſimus.

Quæ impenſa facienda eſt, in ejus par- tem te, miſeram & deſpoliatam venire] Veteres libri, quos quidem ego vide- rim, *Te*, non habent, & videtur ſubau- diri poſſe.

Si conficitur negotium] Si reſtituor.

Omnia conſequemur] Reſarcietur o- mnis jactura.

Reliquias tuas] Quæ tibi facultates reliquæ ſunt, amiſſis meis.

Pag. 353. *Valetudinem iſtam infir- mam*] Vixit tamen ultra centum annos: ut diximus.

Timeo, ut ſuſtineas] Timeo, ne ſuſti- nere non poſſis. eodem modo ep. 14. *Vereor, ut Dolabella ipſe ſatis vobis pro- deſſe poßit.* pro: Vereor, ne non ſatis prodeſſe poſſit. Vide illud ep. 1. lib. 2. *Non enim vereor, ne non ſcribendo te ex- pleam.*

III. non. Oct.] Ergo ſcripta eſt ante ſuperiorem, ſicuti ante hanc ea, quæ in- cipit, *Ego minus*: ut quartus locus ei tri- buatur, cujus initium eſt, *Accepi.* quod adſcripta dies indicat.

EPISTOLA III.

L*Egatione vitare periculum*] Nam ſi legationem, a Cæſare, Galliæ pro- conſule, delatam, accepiſſet; Clodii tri- buni plebis furorem vitaſſet. diem enim ei dicere, qui reip. cauſſa abeſſet, non licebat. epiſt. 18. ad Attic. libro 2. *A Cæſare valde liberaliter invitor in le- gationem illam, ſibi ut ſim legatus: atque etiam libera legatio voti cauſſa datur. Sed hæc & præſidii apud furorem Pulchelli non habet ſatis, & a fratris adventu me able- gat: illa & munitior eſt, & non impe- dit, quo minus adſim, cum velim.*

Pag. 354. *Virtutem*] In reſiſtendo.

Ejicere nos magnum fuit, excludere fa- cile eſt] Epiſt. 1. *Intelligo, quanto faci- lius fuerit, manere domi, quam redire.*

Frui liceat] Non licuit. ante reditum Ciceronis obiit.

In primis quidem diebus] Primus dies tribunatus pl. erat, quarto idus Dec. ut Dionyſius docet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Vt quam celerrime, quid agatur, audiam] Eſt enim civitas Italiæ proxima. epiſt. 1.

Si perficitis, quod agitis] Epiſt. 2. *Si conficitur negotium.*

Sin autem: ſed nihil opus eſt plura ſcribere] 'Αποσιώπησις: ut Virg. lib. 1. Æn.

Quos ego: ſed motos præſtat componere fluctus.

Pag. 355. *Magis jam rem, quam litteras*] Dixit ſupra: *Spes reliqua eſt in novis tribunis pl. & in primis quidem diebus: nam ſi inveterarit, actum eſt.*

EPISTOLA IV.

QVod utinam minus vitæ cupidus fuiſſem] *Quod* pro *Sed*: ut ep. 14. lib. 8. *Quod non dubito, quin te quoque hæc deliberatio ſit perturbatura.* Et Philip. 10. *Quod qui ab illo abducit exercitum, & reſpectum pulcherrimum, & præſidium firmiſſimum adimit reip.* Et in Ver. lib. 1. *Quod vos oblitos non arbitror, quæ multitudo ſe ipſum accuſat, qui Clodianis armis ceſſerit.* Infra: *Peccatum eſt nullum, niſi quod non unam animam cum ornamentis amiſimus.* epiſt. 2. *Niſi tam timidi fuiſſemus, præſtitiſſem.*

Fixa ſunt] Perpetuo eadem futura. infra: *Sin, ut ego metuo, tranſactum eſt.*

Quos ego ſervavi ſemper] Sic unus antiquus liber: omnes reliqui: *Quibus ego ſervivi ſemper.* quod magis placet.

Pag. 356. *Nobis gratiam retulerunt*] Qui nos immerentes opprimi paſſi ſunt.

M. Lænium Flaccum] Vide epiſt. 63. lib. 13. & in oratione pro Plancio, & pro Sextio.

Legis improbiſſimæ] Clodiæ: quæ pœnam irrogabat iis, qui Ciceronem tecto recepiſſent intra CD. millia paſſuum. ep. 4. ad Att. lib. 3. & in oratione pro domo.

Ad v. Kal. Majas] Ad 11. *Kal. Majas*, legendum eſſe conſtat ex die extremæ epiſtolæ adſcripta. & ex ep. 7. ad Att. l. 3.

Per Macedoniam Cyzicum petebamus] Epiſt. 6. ad Att. lib. 3. *Nobis iter eſt in Aſiam, maxime Cyzicum.*

Pag. 357. *Eam confirmes, & rem adjuves*] Sic veteres libri, & recte. *Confirmare ſpem*, dixit Cicero in Divinatione.

Tranſactum eſt] Actum eſt: ſpes nulla ſupereſt. ſupra: *Sin hæc mala fixa ſunt.*

Quid de Tulliola mea fiet] Cum ita ſit in meis omnibus antiquis libris; non video, cur mutem. Etſi ſcio, *Quid Tulliola mea fiet*, quod ad Latini ſermonis conſuetudinem attinet, recte legi poſſe: ut epiſt. 1. ad Atticum libro ſexto: *Quid illo fiet, quem reliquero?*

Matrimonio] Dixi jam, hoc tempore uxorem C. Piſonis Tulliolam fuiſſe. ejus doti, & famæ, ſe abſente, Cicero timebat.

Ceterorum ſervorum ea cauſſa eſt] Veritus Cicero amiſſionem ſervorum cum tota re, manumiſit eos hac condicione, ut, ſi per legem Clodiam bonis omnibus privandus eſſet, ii ſuo beneficio liberti eſſent, ſi modo id obtineri poſſet: ſin autem lex ſervos non adimeret, &, ut ad veterem dominum pertinerent, concederent; ſervirent, ut antea, præterquam pauciſſimi, quos ob fidem & diligentiam omnino liberatos vellet. Dixit autem, *ceterorum ſervorum*, cum de ſuis loqueretur. nam ex Terentiæ ſervis neminem manumiſerat: (neque enim poterat) tantum iis, eam facturam eſſe, ut quiſque eſſet meritus, promiſerat. Hic locus in omnibus libris impreſſis mendoſe legebatur. nos eum diſtinctione tantum reſtituimus.

Tempeſtatem] Facultatem navigandi.

Pag. 358. *Clodium Philetærum*] Libertum, qui cum ſerviret, Græco nomine Philetærus, quaſi amator amicorum, vocabatur.

Salluſtius] Fortaſſe is, de quo epiſtola 11.

Officio vincet omnes ſpes] Mutationem ſententia non requirit, præſertim confirmata non uno, aut altero, ſed omnibus veteribus libris. bene ſperavimus, inquit, de Salluſtio: ſed ille officio vincet omnes ſpes. Novum autem, vel abſurdum videri non debet, *Vincere ſpes*, neque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

...que quod ad ſententiam, neque quod ...loquendi genus attinet. Eodem mo-...ſpem ſummam civium virtute ſuperare, ...t in libro de Amicitia. *Spes* autem, ...nero multitudinis, & apud Cicero-...n ipſum, & apud alios uſitatum eſt.

Sica] Cujus in fundo Vibonenſi fue-... vide ep. 2. & 4. ad Att. lib. 3.

EPISTOLA V.

...g. 359. A*Caſtus*] Servus Cicero-nis. epiſt. 9. libro 6. ad ...t. *In Piræea cum exiſſem pridie idus* ...*accepi ab Acaſto, ſervo meo, litteras.*

Vno & vigeſimo die ſane ſtrenue] Si-...liter epiſt. 18. lib. 14. ad Atticum: ...*as litteras veſperi acceperam in Pom-...iano, ſane celeriter, tertio abs te die.* Ad ...tic. epiſt. 5. lib. 16. *Magis commode, ...am ſtrenue, navigavi.*

Sive nos ipſos] Erant enim cum ipſo, ...us, frater, fratris filius.

Ad arma rem ſpectare] Propinquum ...deri bellum, quod poſtea geſtum eſt ...ter Cæſarem & Pompejum.

Quando ſubeunda fortuna eſt] Cum ...tunam impendentem vitare non li-...at. *Fortunam* vocat, quia cum offen-...nem vel Cæſaris, vel Pompeji non ...ſſit effugere, aleæ ſe committere vi-...tur in dicenda de rep. ſententia.

Pag. 360. *Camillus*] Epiſt. 15. & ... 20. lib. 5.

EPISTOLA VI.

C*Icero S. D. Terentiæ ſuæ*] Sic quat-tuor veteres libri, quos ſecuti ſu-...us: unus, *Terentiæ*, & *Tulliæ*: duo, ...*is S. D. M. Cicero*: quos non proba-...us. cur enim aut eorum nomen, ad ...os ſcribit, aut etiam ſuum Cicero oc-...ltaret, non video. quaſi vero manus ...lius a multis agnoſci non poſſet: aut ...jus ſervus eſſet Pollex, qui nomina-...r in extrema epiſtola, reperire diffici-... eſſet. præterea cur inſcribatur, *Suis:* ...m ad unam Terentiam epiſtola mit-...tur? quod illa indicant, *Ex tuis litte-...is:* &, *Noſtra tibi gratias agit:* &, *Polli-cem extrudas.* Non enim huic ſenten-tiæ illud adverſatur, quod, quaſi plures alloquatur, ait; *Videatis, velim, quo modo ſatisfiat ei, cui ſcitis me ſatisfieri velle.* vult enim Terentiam ea de re cum ami-cis conſilium capere.

Pag. 361. *Noſtra*] Fortaſſe Tullio-la.

Pollicem] Epiſt. 45. ad Att. lib. 13. *Pollex, ut dixerat, mihi Lanuvii præſto fuit, ſed plane Pollex, non index.* Placuit hunc locum recitare: ne, *Pollucem*, ut antea legendum aliquis putaret.

EPISTOLA VII.

Pag. 362. Χολὼ ἄκρατον] *Bilem puram*, ex qua oriebantur moleſtiæ & ſollicitudines.

Ejeci] Evomui.

Pie & caſte] Pia mente, caſto corpore.

Id eſt Apollini & Æſculapio] Gloſſema hoc eſſe interdum putavi. Apollinem vero & Æſculapium ideo nominat, quia præeſſe illos curandis morbis antiquitas credidit.

Pag. 363. *Cicero*] Filius. nam & is ad bellum cum patre profectus eſt; eumque Pompejus alæ equitum alteri præfecit. Off. lib. 2.

EPISTOLA VIII.

IV. non. Iun.] Hæc dies oſtendit, epiſtolam ſcriptam eſſe altero belli civilis anno, cum eſſet in caſtris Pompeji. nam hæc omnino poſt ſuperiorem videtur ſcripta. quod ſi ita eſt: certe anno ſequenti. alioqui dies utrique ad-ſcripta priorem hanc eſſe indicaret. prior autem non eſt, quia, poſtea quam a Terentia diſceſſit, ſtatim de vomitione ſua ſignificavit VII. id. Iun.

EPISTOLA IX.

Pag. 364. T*Vlliæ*] Ep. 6. ad Attic. lib. 11. *Tulliæ meæ morbus, & imbecillitas corporis me exanimat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XI.

Pag. 365. VEnit ad me] Brundiſium. vide epiſt. 17. ad Att. lib. 11. Plutarchus ait, præter alias cauſſas, quibus adductus Cicero divortium cum Terentia fecit, hanc maxime fuiſſe, quod nec ipſa ad eum Brundiſium iverit, & euntem Tulliolam tenui viatico inſtruxerit.

Neglegentia] Curare enim diligenter debui, ut meliore fortuna talis filia uteretur. epiſt. 17. ad Att. lib. 11. *Incredibili ſum dolore affectus, tale ingenium in tam miſera fortuna verſari, idque nullo ipſius delicto, ſumma culpa mea.*

Pietas] Erga patrem: ad quem longo itinere profecta eſt, ut animi dolore perturbatum adſpectu & ſermone ſuo conſolaretur. *Pietas* quam late pateat, diximus ep. 1. libro 1.

Dignitas] Dignitas eſt in feminis ob claritatem virorum; ut cum uxores, aut filiæ, aut ſorores conſulum, aut conſularium ſunt. ep. 14. ad Att. lib. 7. *De mulieribus noſtris quæſo videas, ut ſatis honeſtum nobis ſit, eas Romæ eſſe; cum ceteræ ulla dignitate diſceſſerint.*

Ciceronem ad Cæſarem mittere] Qui peteret; ut ei, quod Pompejum in bello ſecutus eſſet, ignoſceret. epiſt. 17. 18. ad Atticum libro 11. *Ego cum Salluſtio Ciceronem ad Cæſarem mittere cogitabam. Tulliam autem, non videbam eſſe cauſſam, cur diutius tanto in communi mœrore retinerem.*

XVII. Kal. Quinct.] Scripta igitur eſt ante ſuperiorem.

EPISTOLA XII.

PErturbati dolore animi, magniſque injuriis] Epiſtol. 6. ad Attic. libro 11. ſuam in Italiam nimis celerem profectionem excuſat his verbis: *Quæ me cauſſæ moverint, quam acerbæ, quam graves, quam novæ, coegerintque impetu magis quodam animi uti, quam cogitatione, non poſſum ad te ſine maximo dolore ſcribere.* Injurias, quas hic ſignificet, non intelligo: niſi ſi, quod ei filius Pompeji Magni, quia victi exercitus dux eſſe recuſaret, mortem minitatus eſt, ut ait Plutarchus. Vel injurias vocat fratris, ejuſque filii in ſe malevolentiam (epiſt. 5. ad Atticum libro undecimo.) Vel interpretatur, injuria ſe affectum ab iis, quorum conſilio in Italiam venerit, detruſus de ſua ſententia: ut epiſt. 16.

Pag. 366. *Quod non facile explicare poßimus*] Quod exitum non habeat, quod e ſententia non ſuccedat. epiſt. 1. ad Att. lib. 14. *Nihil perditius: explicari rem non poſſe. etenim ſi ille tali ingenio exitum non reperiebat, quis nunc reperiet?*

Adjuva] Vt mihi Cæſar ignoſcat, quod & adverſus eum arma ceperim, & ejuſdem injuſſu in Italiam venerim. epiſt. 6. ad Att. lib. 11. *In opido mallem reſediſſe, quoad arceſſerer.*

EPISTOLA XIII.

DE nuncio remittendo] Vt doti Terentiæ caveretur, convenerat inter eos de nuncio remittendo, id eſt, de divortio faciendo: quod tamen poſtea revera factum eſt: quia res domeſticas Cicero nihilo meliores, quam publicas, poſt bellum Pharſalicum ad urbem reverſus offendit. epiſt. 14. lib. 4. & ad Attic. epiſt. 23. lib. 11. *Placet mihi, & idem tibi, nuncium remitti.*

Iſtius] Cæſaris ex Ægypto redeuntis.

Vis] Impetus. non enim de Cæſaris potentia loquitur, quam ſummam eſſe non ignorabat, victo Pompejo Magno, urbe & Italia in illius poteſtatem redacta. epiſtola decima octava: *Si qua vis, & ſi quæ rapinæ fieri cœperint.* & ad Att. epiſt. 11. lib. 7. *Te puto jam videre, quæ ſit ὁρμὴ Cæſaris, qui populus, qui totius negotii ſtatus.*

Multitudinis] Vrbanæ.

Si metuendus iratus eſt; quies tamen ab illo fortaſſe naſcetur.] Proponit quod objici poteſt: & idem confutat. Si quis dixerit, metuendum eſſe Cæſarem iratum:

n: non negabo: veruntamen quies illo fortaſſe naſcetur. poſita enim nt omnia in illius voluntate. idem & itium, & otium afferre poteſt. quare menda pernicies, nec tamen deſpenda ſalus. Equidem valde miror, oburam quibuſdam hanc ſententiam, & endoſum locum videri. nam quod o, *Quies*, eſt in uno vetere libro, *uieſces*; id me quidem parum movet. ibeo enim ſex antiquos libros, in ibus nulla varietate, *Quies*, legitur: ſententia patet: itaque mutationem ne cauſſa non quæro.

Pag. 367. *Totum*] Hoc totum, quod go diſputo, judicabis.

Minime miſerum] Divortium ſibi non iſplicere ſignificat: ſed id non ſatis perte: ne Terentiam non amare viatur, & ideo divortium ſuadere.

EPISTOLA XIV.

VEſtrum jam conſilium eſt, non ſolum meum] Epiſt. 18.

Vereor, ut] Pro, *vereor ne non.* vide uæ diximus epiſt. 1. lib. 2.

Dolabella ipſe] Gener Ciceronis, qui um Cæſare erat.

Veſtri ſimiles] *Iſto loco*, dixit ep. 18. c ep. 14. ad Att. lib. 7.

Videndum eſt] Dubitandi vim habet: uaſi dicat, Vereor, ne non poſſitis: t epiſt. Q. Ciceronis, lib. 16. *Vide, t probare poſſit, te non peccaſſe.* id eſt: ereor, ne non poſſit. Alii utrumque ocum ſine cauſſa mutant.

Pag. 368. *Quo modo quidem nunc ſe es habet*] Vt ſe nunc res habet: pro tatu rerum præſenti. epiſt. 2. lib. 2. ad Q. fr. *Quo modo ſe res habet, non eſt facillima.* ad Att. epiſt. 2. lib. 13. *Quo modo nunc eſt, pedem ubi ponat in ſuo, non habet.* lib. 2. de Orat. *Quo modo nunc ſe iſtorum artes habent, pertimeſcenda eſt multitudo cauſſarum.*

Hæc loca] Oram Campanam, & maritimam. epiſt. 10. lib. 16. *Italiæ regiones deſcriptæ ſunt, quam quiſque partem tueretur: nos Capuam ſumpſimus.* & epiſt. 11. ejuſdem libri: *Ego adhuc oræ maritimæ præſum a Formiis.* & epiſt. 11. ad Att. lib. 7.

Tenere liceat] Metuebat, ea ne loca Cæſar occuparet.

Belliſſime vel mecum, vel in noſtris prædiis eſſe poteritis] Cupiebat omnino ſecum eas eſſe; etſi videatur earum conſilio permittere. nam epiſt. 14. ad Att. lib. 14. *Velim*, inquit, *eas cohortere, ut exeant; præſertim cum ea præſidia in ora maritima habeamus, ut in his pro re nata non incommode poſſint eſſe.* Ivere poſtea ad Ciceronem Formias. epiſt. 17. ad Att. lib. 7.

Etiam illud verendum eſt, ne brevi tempore fames in urbe ſit] Impedita re frumentaria, ut in bellis. Quinque cauſſas colligit Cicero, quibus mulieres ſuas, ut exeant, impellat: etſi, quid ipſe velit, plane non aperit. Prima eſt illa: *ſin homo amens diripiendam urbem daturus eſt: vereor, ut Dolabella ipſe ſatis vobis prodeſſe poſſit.* Altera: *Etiam illud metuo, ne jam intercludamini, ut, cum velitis, exire non liceat.* Tertia: *Reliquum eſt, quod ipſæ optime conſiderabitis, veſtri ſimiles feminæ ſint ne Romæ.* Similes autem earum feminas, ac minore etiam dignitate, diſceſſiſſe non ignorabat. itaque epiſt. 18. *Illud*, inquit, *me movet, quod video omnes bonos abeſſe Roma, & eos mulieres ſuas ſecum habere.* & ad Att. epiſt. 14. lib. 7. *De mulieribus noſtris quæſo, videas, ut ſatis honeſtum nobis ſit, eas Romæ eſſe; cum ceteræ ulla dignitate diſceſſerint.* Quarta: *Belliſſime vel mecum, vel in noſtris prædiis eſſe poteritis.* Poſtrema: *Verendum eſt, ne brevi tempore fames in urbe ſit.*

Camillo] Poſt Atticum amiciſſimo Ciceronis. ut epiſt. 5. & epiſt. 20. lib. 5.

Labienus] T. Atius Labienus, qui multos annos Cæſaris legatus in Gallia fuerat, egregiamque in re militari virtutem oſtenderat, orto civili bello ad Pompeji partes tranſiit. epiſt. 11. lib. 16. *Maximam plagam accepit, quod is, qui ſummam auctoritatem in illius exercitu habebat, T. Labienus ſocius ſceleris eſſe noluit,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

noluit, reliquit illum, & nobiſcum eſt. Et epiſt. 13. ad Att. lib. 7. *Labienum ἥρωα judico: facinus jamdiu nullum civile præclarius.*

Piſo] L. Calpurnius Piſo, in quem extat oratio. epiſt. 13. ad Att. lib. 7. *Amo enim Piſonem: cujus judicium de genero ſuſpicor viſum iri grave.*

Ab urbe diſcedit] Non contulit ſe ad Pompejum, ſed ab urbe diſceſſit: in quo non probare Cæſaris, generi ſui, conſilia viſus eſt. nam ſi probaret, eum in urbe exſpectaret.

Rufus] Fortaſſe M. Cœlius Rufus: quem ad Ciceronem in Cumanum veniſſe conſtat ex epiſt. 16. lib. 2. Vel, ſi hoc non probatur, dictum putemus de Meſcinio Rufo, qui Ciceronis quæſtor in provincia fuerat, epiſt. 19. 20. libro 5.

IIX. *Kal. Quinct.*] Recte Sigonius conjecit, legendum eſſe, IIX. *Kal. Febr.* quod ex epiſt. 18. & ex II. libro 16. colligitur. Præterea, cum ad Att. ſcriberet, *L. Cæſarem*, inquit, *vidi Minturnis* IIX. *Kal. Febr.*

EPISTOLA XV.

VT ad te antea ſcripſeram] Epiſt. 11.

Cæſari] Ex Ægypto ad urbem redeunti.

Mutavimus conſilium] Epiſt. 18. ad Att. lib. 11. *De illius ab Alexandria diſceſſu, nihil adhuc rumoris, contraque opinio, valde eſſe impeditum: itaque nec mitto, ut conſtitueram, Ciceronem, &c.* Miſit autem Cicero Philotimum ad Cæſarem: ut ex ep. 23. intelligitur, & ad Att. ep. 19. 24. lib. 11.

Pag. 369. *Quid velimus*] Volebat diutius Brundiſii non eſſe. ep. ad Att. ſupradicta, quæ eſt eodem, quo hæc, die ſcripta; *Te rogo ut me hinc expedias. quodvis enim ſupplicium levius eſt hac permanſione.*

Sica] Epiſt. 4.

Tulliam adhuc mecum teneo] Tullia Brundiſium ad eum venerat XVII. Kal. Quinct. id eſt ante quattuor dies, quam hæ litteræ ſcriptæ ſunt. epiſt. 11.

EPISTOLA XVI.

EJuſmodi tempora noſtra ſunt] Brundiſii jacebat in mœrore. nam & Pompejanos offenderat, & victorem Cæſarem timebat. temere enim, quod ipſe epiſt. 8. ad Att. lib. 11. fatetur, non arceſſitus a Cæſare in Italiam venerat. nam neque palam cum lictoribus ad urbem audebat accedere, ne quis impetus Cæſarianorum militum fieret: & lictores, ante bellum civile ſibi a populo datos, omnino dimittere nolebat. in hoc ſtatu, nec habebat quod ſcriberet, nec a Terentia cur litteras exſpectaret.

Volumnia] Quæ ſe parum officioſe in Terentiam geſſerat.

Et cautius] Nec debuit Volumnia facere, quod fecit: & id ipſum, quod fecit, facere diligentius & cautius: quo minus exiſtimationi tuæ noceret. Fortaſſe ob debitam ſibi pecuniam Volumnia Terentiam appellaverat. Eguiſſe autem hoc tempore Terentiam, illud oſtendit epiſt. 7. lib. 11. ad Att. *Alterum eſt, cur te nolim diſcedere, quod ſcribis Terentiam flagitare.* Et ibidem ep. 26. *Tempora monent, ut videat, ut ſatisfaciat quibus debeat.* Et ibidem ep. 23. *Te oro, ut de hac miſera cogites, & illud, de quo ad te proxime ſcripſi, ut aliquid conficiatur ad inopiam propulſandam.*

Alia ſunt, quæ magis curemus] Suam vicem dolet, quod Brundiſii jaceat.

Vt ii voluerunt] Tacite Dolabellam accuſat, cujus conſilio in Italiam venerit. epiſt. 7. ad Att. lib. 11. *Miſi ad Antonium L. Lamiam, qui demonſtraret, Cæſarem Dolabellæ dixiſſe, ut ad me ſcriberet, ut in Italiam quamprimum venirem: ejus me litteris veniſſe.* Hoc etiam queritur epiſt. 12. *Perturbati*, inquit, *dolore animi, magniſque injuriis metuo, ne id conſilii ceperimus, quod non facile explicare poſſimus.*

EPISTOLA XVIII.

Pag. 371. *HÆc autem regio*] Campana & maritima ora, cui præ-

erat. ep. 14. lib.16. ep.11.

Noſtrorum opidorum] Opida ſua vocat, bus præpoſitus erat.

Eſſe mecum] In opidis noſtris.

Iſto loco] Iſta dignitate, *veſtri ſimi-* ep. 14. & ad Att. ep. 14. lib. 7. pro Cluentio; *Pro loco, pro antiqui-e generis.* Terentius etiam in Eun. *veni quendam mei loci atque ordinis.* *us* enim ad ſtatum & conditionem ertur, ſive ſit obſcurior, ſive clarior.

Philotimo] Terentiæ liberto. ep. 2. .4.

IX. *Kal. Feb.*] Pridie quam illas al-as litteras dedit, quarum initium : *Veſtrum jam conſilium.*

EPISTOLA XIX.

maximis meis doloribus] Quod in taliam venerim non arceſſitus.

Valetudo Tulliæ] Ep. 6. ad Att. l. 11. æ ſcripta eſt IV. Kal. Dec. de Tullia : *Tulliæ meæ morbus, & imbecillitas poris me exanimat.*

Pag. 372. *Me multa impedierunt*] Præcipue lictores: quos non nominat; quia cautius agit cum femina, quam cum prudenti viro Attico. ad quem enim ſcribens ep.6. lib.11. *Propius*, inquit, *accedere, ut ſuades, quo modo ſine lictoribus, quos populus dedit, poſſum? qui mihi incolumi adimi non poſſunt.*

EPISTOLA XXIII.

Pag.374. S*Atis liberales*] In oratione pro Ligario: *Cæſar ad me ex Ægypto litteras miſit, ut eſſem idem, qui fuiſſem.*

EPISTOLA XXIV.

D*E Cæſaris adventu*] Ex Ægypto.

De litteris] Cæſaris, Philotimo ad Ciceronem datis. Philotimum Cicero, mutato mittendi filii conſilio, ad Cæſarem miſerat. epiſt.24. ad Atticum lib. 11.

LIBRI XV.

EPISTOLA I.

g. 375. E*Vphratem*] Meſopotamiæ flumen, ex Niphate, ut ait abo, Armeniæ monte ortum, impe- Romani terminum, qui ad Traja-m imperatorem permanſit. nam is, menia, Meſopotamia, Aſſyriaque ad puli Romani ditionem adjectis, ad men Tigrim fines imperii protulit. ox Hadrianus, invidens Trajani glo-, veterem imperii terminum Euphra-n eſſe voluit, captaſque a Trajano vincias Perſis reſtituit.

Cum omnibus fere ſuis copiis] Ep. 18. Att. lib. 5. *Parthi Euphratem tranſie-t duce Pacoro, Orodis Parthorum regis , cunctis referto copiis.*

Procos.] Syriæ.

Certiora] Quia Parthis propinquior bulus, quam Cicero.

Pag. 376. *De alterius provincia*] De Syria, quam a Parthorum ditione dividebat Euphrates.

Pæne] Quia Syriæ finitima Cilicia, quæ Ciceronis erat provincia. epiſt. 10. lib. 2. *Cum veniſſem ad Amanum, qui mons mihi cum Bibulo communis eſt, diviſus aquarum divortiis.*

Regis Antiochi Commageni] Cujus ſoror uxor fuerat Orodis Parthorum regis. Dio lib. 49. Commageni citra Euphratem Aſiæ regio eſt: cujus caput Samoſatam urbem Plin. nominat l. 5. c. 24.

Tranſire] In Syriam. epiſt. 4.

In Ciliciam] Erat enim in Aſia: cujus tres diœceſes adminiſtrabat. epiſt. 67. lib. 13. De hoc itinere epiſt. 20. ad Att. lib. 5. his verbis: *Ad caſtra veni ad* VII. *Kal. Sept. ad* III. *exercitum luſtravi apud Iconium. ex his caſtris, cum graves de Parthis nuncii venirent, perrexi in Ciliciam, per Cappadociæ partem eam, quæ Ciliciam attingit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Pag. 377. *A Tarcondimoto*] Regulo in Ciliciæ parte, qui Civili bello contra Cæſarem pro Pompejo pugnavit: eique poſtea victor Cæſar ignovit. poſt interitum Cæſaris, copias pro reip. partibus comparante C. Caſſio, cum eo ſe conjunxit. Caſſio mortuo, ſecutus Antonium cum Octaviano dimicantem, ab Agrippa navali prœlio cæſus eſt. Dio lib. 41. 47. 50. Strabo lib. 14. Florus l. 4.

Pacorum] Dux eſſe videbatur, quia regis filius: revera autem copias Oſaces ducebat: quem poſtea C. Caſſius prœlio victum occidit. Pacorus autem hoc tempore nondum ex ephebis exceſſerat. Dio. lib. 40. Eum poſt aliquot annos cum omnibus copiis cæſum a Ventidio, qui de Parthis primus triumphavit, idem Dio lib. 49. Iuſtinus lib. 42. & alii prodiderunt.

Ab Iamblicho] Strabo lib. 16. Tarcondimoti filium appellat. Dio videtur aliter ſenſiſſe lib. 50. & 54. Occiſum autem ait a M. Antonio, de proditione ſuſpectum.

Phylarcho] Regem fuiſſe in quadam Arabiæ parte, auctor eſt Dio libro 50. ejus filio paternum principatum ab Auguſto reſtitutum, lib. 54. *Phylarchum* dignitatis apud Arabas nomen fuiſſe, Strabo docet.

Pag. 378. *Noſtram conſuetudinem integritatemque*] Etſi neque veteres libri mutant; & *Conſuetudinis* verbo ſignificari laudem conſtat: probo tamen conjecturam Hieronymi Ferrarii, qui legendum putabat, *Manſuetudinem*, adductus in hanc opinionem ſimilitudine locorum. nam ep. 3. *Mihi maxime curæ eſt, ut, quæ copiis & opibus tenere vix poſſumus, manſuetudine & continentia noſtra, ſociorum fidelitate teneamus.* Et epiſtola 5. *Manſuetudine & innocentia imperatoris, provinciam retentam, atque conſervatam.* Epiſt. 9. ad Att. lib. 5. *Faciam, ut ſumma modeſtia, & ſumma abſtinentia munus hoc extraordinarium traducamus.* Et ep. 16. ad eundem: *Sociis incredibilis videtur & noſtra manſuetudo, & abſtinentia.*

Ciliciam] Provinciæ ſuæ partem, in quam nondum pervenerat.

Æquitatis noſtræ] Duo veteres libri, *Equitatus noſtri*. & ep. 2. *Cum equitatum in Ciliciam miſiſſem.* Malo tamen, *Æquitatis noſtræ.* plus enim præſidii, ad continendos in fide ſocios, in æquitate ſua, quam in univerſo exercitu, non modo in equitatu, Cicero ſibi eſſe conſtitutum exiſtimabat: ut epiſt. 3. & hic proxime, quid profecerit integritas ſua, jam oſtendit.

Qui ex Cilicum gente in armis eſſent] Amanienſes ſignificat. vide epiſt. 4. & lib. 2. ep. 10.

Nos quemadmodum inſtructos] Ep. 2. & lib. 8. ep. 5.

Quibus vectigalia populi R. continentur] Aſiæ vectigalia maxima erant. Pro lege Manilia, *Ceterarum*, inquit, *provinciarum vectigalia tanta ſunt, ut his ad ipſas provincias tutandas vix contenti eſſe poſſimus: Aſia vero tam opima eſt, & fertilis, ut & ubertate agrorum, & varietate fructuum, & magnitudine paſtionis, & multitudine earum rerum, quæ exportantur, facile omnibus terris antecellat.*

Pag. 379. *In Aſia*] Nondum in Syriam pervenerat Bibulus, ſed erat adhuc in Aſia.

Dejotari.] Galatiæ regis.

Quantæcumque ſunt] Fuere cohortes triginta, quadringenorum peditum ſingulæ, id eſt, peditum duodecim millia, legiones videlicet duæ: equitum vero duo millia. epiſtola prima ad Att. lib. 6. & ad eundem epiſt. 18. lib. 5.

Inanis] Vacua præſidio. in ea regnabat Ariobarzanes, qui nominatur epiſtola 2. lib. 4. & lib. 2. epiſt. 17. ad Attic. epiſt. 20. lib. 5.

In hac paucitate] Duas tantum legiones habebat. epiſt. 15. ad Attic. lib. 5. & Plutarchus.

Dignitati certe conſulemus] Nihil indecore faciemus; nihil turpiter.

EPISTOLA II.

CVm pridie Kal. Sext. in provinciam veniſſem] Epiſt. 4. & lib. 3. ep. 6. & ad Atticum epiſt. 13. lib. 5.

Navi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

avigationum difficultatem] Ad Att. 12. lib. 5. *Negotium magnum eſt na-* *re, atque id menſe Quinct. Sexto die* *um Athenis venimus. pridie non.* *inct. a Piraeo ad Zoſtera, vento mole-* *&c.*

acultate & copia] Epiſt. 3. Opibus opiis.

ſauros] De quibus anno 679. trium- verat P. Servilius, & Iſaurici cogno- n acceperat.

Pag. 380. *Quod ea maxime pateret*] ſt. 4. *Cappadocia patet a Syria.*

Per Cappadociæ partem eam] Ep. 6. 3.

Quæ cum Cilicia continens eſt] Quæ iciam attingit. ep. 4.

Cybiſtra] Opidum Cappadociæ, ubi nque dies caſtra habuit. ad Att. epi- la 20. lib. 5.

Artuaſdes, rex Armenius, quocumque *imo eſſet*] Cujus ſoror Pacoro, regis rthorum filio, nupta erat; filia vero jotari regis filio pacta. ep. 3. & ad t. ep. 21. lib. 5. Appianus in Parthi- *Artavaſdes*, non *Artuaſdes*, voca- ep. 20. 21. lib. 5. ad Att. & a Pa- culo. Dicit autem, *Quocumque ani-* *eſſet*, quia propter affinitatem cum e Parthorum contractam dubitari terat. idque ſignificat apertius ep. 20. 5. *Perrexi* (ait) *in Ciliciam per Cappa-* *iæ partem eam, quæ Ciliciam attingit,* *onſilio, ut Armenius Artavaſdes, &* *Parthi Cappadocia ſe excludi putarent.*

Regem] Cappadociæ.

Euſeben, & Philoromæum] Pius, & icus Romanorum. Sic appellaba- , Græcis nominibus ad Latinam nſuetudinem tranſductis.

Pag. 381. *A noſtro ordine*] A ſena- .

In conſilio meo] Præſentibus qui ajoris apud eum dignitatis erant, æſtore Meſcinio, legatis quattuor, . Pontinio, Q. Cicerone, M. An- jo, L. Tullio, præfecto fabrum Le- a, tribunis mil. & aliis fortaſſe.

Caſum illum interitus paterni] Hujus iobarzanis patrem, quem regno ex- ſum a Mithridate Pompejus Magnus reſtituerat, per inſidias interfectum, hæc verba & alia inferiora declarant.

Pag. 382. *Amicoſque in patris ejus fide atque judicio probatos*] Sic habent duo veteres libri: unus, *Amicoſque pa-* *tris ejus atque judicio probatos*: reliqui omnes, *Amicoſque in patris ejus atque judicio probatos.* Fortaſſe legendum: *A-* *micoſque patris ejus fide atque judicio pro-* *batos.* id eſt, quibus pater ejus fidem haberet, de quibus optime judicare ſolitus erat.

Pag. 383. *Regnare diſceret*] Non multo enim ante rex a ſenatu appellatus erat, Cicerone conſule. epiſt. 17. lib. 2.

In eos uteretur jure regio] Hoc, & quæ ſequuntur, ſignificavit, cum dixit: *Regnare diſceret.*

Pag. 384. *Conſilio veſtro*] Qui, facto S. C. de Ariobazanis ſalute, & incolumitate regni a me defendenda, providiſtis, ne acciderent ea, quæ pæne acciderunt. infra.

Nullo poſtulante] Cicerone tamen conſule referente. epiſt. 17. lib. 2.

Tantam curam diligentiamque] Cum decreveritis de eo, quod nullo umquam de rege. ſupra.

EPISTOLA III.

Pag. 385. M. *Cicero imp.*] Imperator Cicero appellatus eſt III. id. Oct. cæſis Amanienſibus, ut epiſt. 20. ad Att. lib. 5. Ea res geſta nondum erat, cum hæ litteræ ſcriptæ ſunt, ac ne tum quidem, cum illæ ſuperiores ad ſenatum, quas poſt has miſſas eſſe ſatis liquet: ait enim in his Cicero: *Publice propter duas cauſſas nihil ſcripſi.* Quare mendoſam hanc imperatoris appellationem ſemper duxi: & (opinor) librarius, cum videret in titulo ſequentis epiſtolæ, *Cicero imperator*; eodem modo hanc eſſe inſcribendam, ignarus temporum, exiſtimavit. Hoc & Sigonium video ſuſpicatum eſſe.

Ab Antiocho Commageno] Ep. 1. 4.

Ad Iconium] In caſtra venit Cicero, quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

quæ fuere apud Iconium VII. Kal. Sept. cum Iconii decem dies fuiſſet: ut epiſt. 20. ad Att. lib. 5. Ab Iconio caſtra movit pridie Kal. Sept. ep. 6. lib. 3. Itaque legendum videtur, III. *Kal. Sept.* eodemque modo in ep. ſeq. ubi nunc legitur; *Kal. Sept. legati a rege Commageno ad me miſſi.*

Regis Parthorum filium] Pacorum. epiſt. 1.

Regis Armeniorum] Artuaſdis. epiſt. 2.

Multarumque præterea gentium] Arabum. ep. 4. *Magnas Parthorum copias & Arabum ad opidum Antiochiam acceſſiſſe.*

Ad te] Cujus in clientela Cappadocia eſt. epiſtol. quarta: *Duæ maximæ clientelæ tuæ, Cyprus inſula, & Cappadociæ regnum.*

Certiora] Quia Syria, Bibuli provincia, Parthis finitima.

Ut in ejuſmodi re] Rei difficultatem hic loquendi modus indicat. ſic ep. 9. lib. 4. *Adhuc & factum tuum probatur, ut, in tali re, etiam fortuna laudatur.*

EPISTOLA IV.

Pag. 387. *SUmma tua auctoritas*] Tanta fuit Catonis auctoritas ob ſingularem ejus integritatem, ut, quæ illi placerent, ea demum & recta, & honeſta omnes ducerent. argumentum illud inſigne, quod, ambitus cum eſſet maximus, tribunicii candidati jurarunt ſe arbitrio Catonis petituros, depoſitis apud eum H-S quingenis; ut, qui a Catone damnatus eſſet, id perderet, & competitoribus tribueretur. ita viſus eſt Cato plus unus poſſe, quam omnes leges, omneſque judices. ep. 15. ad Att. lib. 4. & epiſt. 14. ad Q. fr. lib. 2.

Propter anni tempus] Ut ante hiemem geri aliquid poſſet.

Exercitum] Quo Appius proconſul uſus erat. eæ fuere legiones duæ. ep. 3. 5. lib. 3. & ad Att. ep. 15. lib. 7.

Biduum Laodiceæ fui, deinde Apameæ quattriduum, &c.] Aliter ad Att. ep. 16. *Moratus triduum Laodiceæ, triduum Apameæ, totidem dies Synnade.* Et ibidem, ep. 20. ait ſe moratum eſſe biduum Laodiceæ, quinque dies Apameæ, triduum Synnadis, Philomeli quinque dies, Iconii decem.

Magni conventus] Jus enim dixit in iis opidis, tributaque ademit ab Appio impoſita. epiſt. 16. ad Att. lib. 5. *Audivimus nihil aliud, niſi imperata ἐπικεφάλαια ſolvere non poſſe: poſſeſſiones omnium venditas: civitatum gemitus, ploratus, monſtra quædam non hominis, ſed feræ neſcio cujus immanis. levantur tamen miſeræ civitates, quod nullus fit ſumptus in nos.* Et ad eundem, epiſt. 20. *Injurias revellimus ſuperiores. nihil ea juriſdictione æquabilius, nihil plenius, nihil gratius.* Et epiſt. 17. *Satis habeo negotii ſanandis vulneribus, quæ ſunt impoſita provinciæ. quod, do operam, ut faciam quam minima illius contumelia.* Et ad eundem, epiſt. 1. 2. libro ſexto.

Falſo ære alieno] Quod vere non debebatur: erat enim contractum ob ſolutionem tributorum: quibus liberatæ civitates, ære ſimul alieno liberatæ ſunt.

Quinque cohortes] Opinor eſſe eas, de quibus epiſt. 6. lib. 3.

Sine legato, ſine tribuno mil. denique etiam ſine centurione] In ſingulis legionibus erant ſinguli legati, interdum tamen bini, (nam Cicero proconſul duas tantum legiones, quattuor legatos habuit) tribuni mil. ſeni, centuriones triceni. auctor Polybius.

M. Annejo] Epiſt. 57. lib. 13. hoc nomen varie legitur in antiquis libris.

Evocatorum] Præfecto Antonio. epiſt. 6. lib. 3.

Exercitu luſtrato] Cum exercitum duces educere in expeditionem vellent, prius, quam caſtra moverent, exercitum luſtrabant, id eſt, recognoſcebant.

Kal. Sept.] III. *Kal. Sept.* legendum eſſe, jam oſtendimus.

Syria] Bibuli provincia.

Mea provincia] Et Aſiaticis tribus diœceſibus. ep. 67. lib. 13.

Duo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Duo aditus] Vterque per Amanum ontem.

Pag. 388. *A Tauro*] De hoc monte inius lib. 5. c. 17.

Opidum Cybiſtra] Cappadociæ. ep. 20. Att. lib. 5.

Præſentia, magnitudine, & animi, consilii] Pro, *Animi præſentia, gnitudine conſilii*: præſenti animo, agno conſilio. In oratione pro Mi-ne, *Præſentiam animi*, dixit Cicero, Cæſar lib. 5. bel. Gal. Interdum ita mmiſcentur conſilium & animus, ut animo conſilium pendeat: quia me-s conſilium impedit. Cic. lib. 1. Off. æſentis animi uti conſilio.

Cum omnibus ſuis copiis] Cohortibus ginta quadrigenariis, equitum duo-s millib. ad Att. epiſt. 18. lib. 5. & 1. .6.

Pag. 389. *Cum auctoritate regnaret*] oc explanatur infra.

Athenaidis] Malo nomen eſſe mu-ris, quam civitatis: ut regis uxor aterve fuerit. nam, *Importunitate*, tius de muliere dici puto, quam de vitate. Suffragatur huic opinioni an-ua inſcriptio, quam Romæ vidimus hortis Carpenſibus.

C. POPILIVS. ALBAEVS
VIX. AN. XXXV.
ATHENAIS. AVGVSTAIS. VNCT
POSIT. FRATRIS

Sacerdos] Comanorum ſacerdos Ar-elaus, a Pompejo Magno, ut ſcri-Appianus, Mithridate devicto, præ-tus: poſt quem ſacerdos fuit Nico-des, a Cæſare, poſt ſuperatum Pom-ium, præpoſitus. Ejus ſacerdotis po-tas, quæ fuerit, oſtendit Hirtius de llo Alexandrino, his verbis: *Coma-, vetuſtiſſimum & ſanctiſſimum in ppadocia Bellonæ templum, quod tanta gione colitur, ut ſacerdos ejus deæ, jeſtate, imperio, & potentia ſecun-a rege conſenſu gentis illius habeatur: homini nobiliſſimo Nicomedi Bithynio udicavit.* Videndus & Strabo li-12.

Adoleſcens & equitatu, & peditatu, pecunia paratus] Latine quoque di-cebant cum præpoſitione, *a*, vel *ab*. Plancus epiſt. 8. lib. 10. *Cum, Deum benignitate, ab omni re ſumus paratiores.* Cœlius epiſt. 8. lib. 8. *Qui ſcirem, quam paratus ab exercitu eſſes. Imparati cum a militibus, tum a pecunia*, epiſt. 15. l. 2. ad Attic. Cicero dixit. *Imparatiſſimus omnibus rebus*, ſine præpoſitione, libro primo bel. civ. Cæſar.

Toto] Ignoratio Latini ſermonis quoſ-dam induxit, ut hoc mendoſum puta-rent, & inepta quædam comminiſce-rentur. Sed, *Toto*, Cicero dixit, pro ea re, quæ ſumma eſt, & in qua ſunt omnia. Ad Att. epiſt. 20. lib. 5. *Eſt totum, quid Kalendis Mart. futurum ſit.* Et epiſt. ad Capitonem: *Totum hoc, ut, quod ſemper exiſtimavi, nunc plane in-telligam, me a te multum amari.* Et e-piſt. 1. lib. 3. ad Q. fr. *Totum in eo eſt, tectorium ut continuum ſit.*

Pag. 390. *Antiochiam*] Quæ erat in Syria, Bibuli provincia. epiſt. 10. lib. 2.

Equitum meorum] Equitatum a ſe in Ciliciam eſſe miſſum, dixit ep. 2.

Cohorte prætoria] Quæ firmiſſima in exercitu manus erat. epiſt. 30. lib. 10.

Epiphaneæ] Plinius lib. 5. cap. 24.

Occidione occiſum] Phil. 14. *cum A. Hirtius M. Antonii copias occidione occi-derit, ſuo exercitu incolumi.* Sic & Li-vius & Tacitus, & alii locuti.

Hoſtem ab Antiochia receſſiſſe] Caſſio inſequente. epiſt. 20. lib. 5. ad Att. *Ru-more adventus noſtri & Caſſio, qui An-tiochia tenebatur, animus acceſſit, & Parthis timor injectus eſt. itaque eos ce-dentes ab opido Caſſius inſecutus, rem bene geſſit. qua in fuga magna auctorita-te, Oſaces, dux Parthorum, vulnus ac-cepit, eoque interiit paucis poſt diebus.*

Cum magno, & firmo equitatu, & peditatu] Equitum duobus millibus. epiſt. 1. lib. 6. ad Att.

A regno] Galatia.

Vtrique provinciæ] Syriæ, & Ciliciæ.

Intereſſe utriuſque provinciæ] Eſt enim terminus inter utramque, & utrique communis, aquarum divortio diviſus. epiſt. 10. lib. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Pag. 391. *Perpetuum hoſtem*] Ep. 10. lib. 2. *cum meis copiis omnibus vexavi Amanienſes, hoſtes ſempiternos. multi occiſi, capti: reliqui diſsipati.*

L. Tullius] Cujus avaritiam carpit epiſt. ult. lib. 5. ad Att.

Sepyram, & Commorim] Obſcura vicorum potius, quam opidorum nomina.

Pag. 392. *Apud Aras Alexandri*] Iterare eadem non oportet. vide ep. 10. lib. 2.

Eleutherocilicum] Liberorum Cilicum, qui ſuis legibus utebantur. ep. 2. lib. 5. ad Att.

Qui ne regibus quidem umquam paruiſſent] Quod eſt argumentum ſummæ pervicaciæ. Tacitus de Thracibus lib. 4. *Ne regibus quidem parere, niſi ex libidine, ſoliti.*

Turribus] Vnica turri: ep. 20. lib. 5. ad Att.

Tebarani] Ignota geographis gens: nimium enim negotii fuiſſet, latronum Amani montis nomina perſequi. Latrocinia enim exercebant ejus montis incolæ. Tibarenos & Plutarchus in Lucullo nominat, & Plinius lib. 6. capite quarto. ubi Themiſcyræ regionis gentes perſequitur.

Aut captis, aut male pacatis] Ep. 20. libro quinto ad Atticum: *Exercitum in hiberna agri male pacati deducendum Quincto fratri dabam.*

Relatum ſit] Vt mihi ſupplicationes decernantur.

Graviſsimos homines] Hoc dicit, quia gravitas reſpuere preces, ut indecoras, videtur, & *L. Craſſus, ille orator ſummus, cum petere magiſtratum blandius, id eſt rogare vellet, ſocerum ſuum Scævolam dimittebat; cum ei ita diceret, ſe velle ineptum eſſe: id erat petere blandius: quod niſi inepte fieret, bene non poſſet fieri.* De orat. lib. 1. *Admonendum potius te a me, quam rogandum, puto. rogamus enim eos, quorum voluntati parum confidimus: admonemus tantum, quos erga nos optime animatos eſſe credimus.* epiſt. 9. libro primo. *Quæ mihi commendas, & tantæ mihi curæ ſunt, ut me nolim admoneri, rogari vero ſine magno dolore vix poſsim.* epiſt. 18. lib. 13. *Ego admirabar magis te, quaſi rogatus, aut certe admonitus, liberaliter Attico reſpondiſſes.*

Pag. 393. *Cum cuidam clariſsimo atque optimo viro ſupplicationem non decerneres*] Cæſarem ſignificari, nonnulli arbitrantur: quod ego non ſentio. virum enim optimum Cæſarem non vocaret, Catonis inimicum, præſertim cum in hac tota epiſtola gratiam Catonis aucupetur. C. Antonium, collegam Ciceronis in conſulatu, deſignari potius opinor. nam ei decretam ob victum Catilinam ſupplicationem, indicat Dio libro 37. *Clariſsimo*; ob victoriam de Catilina relatam.

Quas conſul in urbe geſsiſſet] Ex quattuor antiquis libris ita lego. alii: *Quas is conſul in urbe geſsiſſet.* Ego Catonem, cujus in ſe officia hic Cicero commemorat, cum C. Antonio ſupplicationem ſua ſententia non decerneret, dixiſſe puto, decreturum ſe, ſi referretur ob res a conſule, id eſt a Cicerone, in urbe geſtas: cum ea pluris æſtimaret, quæ togatus Cicero conſul in urbe geſſiſſet, quam quæ foris armatus Antonius. Hanc ſententiam confirmant ea, quæ ſequuntur.

Mihi ſupplicationem decreviſti togato, non, ut multis, rep. bene geſta, ſed, ut nemini, rep. conſervata] Idem gloriatur in oratione in Piſonem: *Mihi togato ſenatus non, ut multis, bene geſtæ, ſed, ut nemini, conſervatæ reipub. ſingulari genere ſupplicationis deorum immortalium templa patefecit.* Et oratione ſecunda in Antonium: *Senatus clariſsimis civibus bene geſtæ reip. teſtimonium multis, mihi uni conſervatæ dedit.* In eundem XIV. *Mihi conſuli ſupplicatio, nullis armis ſumptis, non ob cædem hoſtium, ſed ob conſervationem civium, novo & inuſitato genere decreta eſt.*

Invidiam] Odium. epiſt. 1. lib. 1.

Meas tempeſtates] Clodianis temporibus.

Subieris] Sponte: quod me vexari innocentem judicares, quia remp. domeſtico

meſtico malo liberaſſem.

Si per me licuiſſet] Si armis contra Clodium certare voluiſſem. epiſt. 9. lib. 1. *Qui meos cives & a me ſervatos, & me ſervare cupientes, ſervis armatis objici noluerim.*

Inimicum meum] P. Clodium.

Milonis] Qui Clodium occiderat.

In ſenatu defendenda] Inter Milonis patronos Catonem Pedianus nominat, eumque ait ſtuduiſſe in petitione conſulatus Miloni, & reo adfuiſſe, nec diſſimulaſſe, bene actum eſſe cum rep. morte P. Clodii.

A me autem hæc ſunt profecta] Hoc verbum interdum Cicero ad beneficiorum & ſtudiorum commemorationem accommodat, ut epiſt. ult. lib. 2. *Quæcunque a me ornamenta in te proficiſcentur.* Et epiſt. 14. lib. 9. *Si omnis tua laus a meis conſiliis profecta videatur.*

Græcis] Græce etiam Cicero ſcripſit, ut commentarium de conſulatu ſuo. ep. 1. lib. 2. ad Att.

Pag. 394. *Hoc neſcio quid gratulationis & honoris*] Honorem ſupplicationum: quem ſe ſua ſponte non magnifacere oſtendit, cum ait: *Hoc neſcio quid.* ut epiſt. 1. lib. 13. *Neſcio quid illud parietinarum.* Gratulabantur autem diis immortalibus ob victoriam, decreta a ſenatu ſupplicatione. epiſt. 5. *Si tu diis immortalibus gratulari nos, quam tibi referre acceptum, mavis.* Et ep. 18. lib. 11. *Tam recenti gratulatione, quam tuo nomine ad omnia deorum templa fecimus.* Phil. 14. *Supplicationem decernitis; hoſtem non appellatis. gratæ vero noſtræ diis immortalibus gratulationes erunt, gratæ victimæ.*

Et natura, & magis etiam ratione atque doctrina] Magis laudandi, qui ratione & doctrina aliquid agunt, quam qui natura. itaque Nepos in Attici vita, *Neque id fecit*, inquit, *natura ſolum, (quamquam omnes ei parere debemus) ſed etiam doctrina.* ſic pro Cluentio: *nihil tam remotum ab accuſatione, quam Cluentius, & natura, & voluntate, & inſtituta ratione vitæ.* Jacet enim natura, niſi voluntas accedat, & conſuetudo: & hæc omnia ratio & doctrina vehementer adjuvat.

Ego profecto is ſum] Similiter locutus, in re diverſa, epiſt. 14. libro ſexto: *Si quiſquam eſt timidus in magnis periculoſiſque rebus, ſemperque magis adverſos rerum exitus metuens, quam ſperans ſecundos; is ego ſum.*

Et natura, & magis etiam, ut mihi quidem ſentire videor, ratione atque doctrina] Lib. 1. in Ver. *Ab hominibus & natura, & conſuetudine, & diſciplina leviſſimis.*

Per ſe] Gloriam non ſpectavi, cum recte agerem: ſed ea ſtudioſe geſſi, ex quibus gloria naſci poſſet.

Provinciam] Quam in concione depoſuit. epiſt. 2. lib. 5. & Phil. 11. *Inſtructam ornatamque a ſenatu provinciam depoſui.* Ea vero provincia, Gallia citerior fuit. nam in oratione in Piſonem, *Provinciam*, inquit, *Galliam, ſenatus auctoritate, exercitu & pecunia inſtructam & ornatam, in concione depoſui, reclamante populo Romano.* Et ad Att. epiſt. 1. lib. 2.

Spem non dubiam triumphi] Triumphare poterat e Salaſſis, & inalpinis gentibus, quæ populo Romano non parebant. cum his bellum geſſit & Metellus Celer, ut epiſt. 1. lib. 5. & D. Brutus, ut epiſt. 4. lib. 11.

Sacerdotium] Auguratum.

Injuriam] Exſulium ſuum ſignificat.

Augur poſtea fieri volui] In locum P. Licinii Craſſi, M. F. qui a Parthis occiſus eſt.

Eum honorem] Triumphum.

Nunc mihi expetendum puto] Vt, ſi quam antea, pulſus in exſulium, dignitatis jacturam feciſſet, honore novo ita ſarciret, ut de priſtino ſtatu detractum nihil, additum potius aliquid ad gloriam videretur. cauſſam hanc attigit ep. 6. lib. 6. ad Att. his verbis: *Amicorum litteræ me ad triumphum vocant, rem a nobis, ut ego arbitror, propter hanc* παλιγγενεσίαν *noſtram, non negligendam.*

Ad ſanandum vulnus injuriæ] Inju-

ria, id eſt exſulium, injuſte mihi irrogatum, quaſi vulnus fuit, cujus medicina triumphus erit.

Vt faveas] In ſupplicatione adipiſcenda, quæ triumphi prærogativa erat. epiſt.4.

Quod paullo ante me negaram rogaturum, vehementer rogo] Dixi jam de hoc artificii genere, epiſt. 16. 18. 47. lib. 13.

Pag. 395. *Honores ſummos*] Triumphos.

Equidem etiam mihi illud, &c.] Cognita Catonis conſuetudine, ne totum ponere videatur in bellicis rebus, quæ plerumque a fortuna pendent, æquitatem & continentiam ſuam commemorat; eaque ſibi ait contra metum impendentis Parthici belli, & ad ſociorum animos recuperandos, firmiſſima præſidia fuiſſe.

Quam attente te audire ſoleam] Cum de habendis, aut non habendis honoribus in ſenatu ſententiam dicis.

In mea cauſſa] In hoc negotio, de quo tecum ago.

Exercitu imbecillo] Duabus legionibus. epiſt. 15. libro quinto ad Atticum. & Cœlius epiſt. quinta libro octavo: *Si Parthus movet aliquid, ſcio non mediocrem fore contentionem. tuus porro exercitus vix unum ſaltum tueri poteſt.*

Maximi belli] Parthici, quod, poſt Craſſum interfectum, cæſaſque ejus copias, formidoloſum in primis erat.

Veteris imperii] Imperii Romani, cui parere ſoliti erant.

Præſertim ad te] Cum enim omnes ſocii ſuas querellas ad te deferant; nimirum nihil eorum ignoras, quæ in provinciis geruntur. itaque narrari hæc a me de me ipſo, neceſſe non videtur.

Qui meis inſtitutis ſe recreatos putant] Cum Appii inſtitutis afflicti eſſent. epiſt. 16. libro quinto ad Atticum, & epiſt. 1. lib. 6. ad eundem.

Duæ maximæ clientelæ tuæ, Cyprus inſula, & Cappadociæ regnum] Cyprus ea cauſſa, quia lege P. Clodii, Ciceronis inimici, Piſone & Gabinio coss. profectus in eam inſulam Cato, regis Ptolemæi, qui ſibi veneno mortem conſcivit, publicatis bonis, maximam pecuniæ vim in ærarium intulerat. mos autem veterum fuit, ut, quorum opera natio aliqua in populi Romani poteſtatem veniſſet, eorum in clientela perpetuo eſſet. itaque Siculi Marcellorum, Pœni Scipionum clientes. Citicos quoque, qui erant in Cypro inſula, Catonis clientes, lib. 4. de Fin. Cicero vocat. Cappadociæ regnum ideo clientela Catonis erat, quia regem Ariobarzanem vehementer diligebat, auctorque ſenatui fuit, ut eum Ciceroni commendaret. de quo ſupra, *Regem Ariobarzanem*, inquit, *cujus ſalutem a ſenatu te auctore commendatam habebam, præſentibus inſidiis nec opinantem liberavi.* Maximas autem clientelas appellat, quia privatæ quoque tenuiorum hominum erant.

De me loquentur] Cyprum enim inſtitutis meis recreavi: Cappadociæ regem inſidiis liberavi.

Quæ ſi etiam majora ſunt] Quam res geſtæ. ſupra enim dixit: *Equidem etiam mihi illud animadvertiſſe videor, te non tam res geſtas, quam mores, inſtituta, atque vitam imperatorum ſpectare ſolere in habendis, aut non habendis honoribus.*

In omnibus ſæculis pauciores viri reperti ſunt, qui ſuas cupiditates, quam qui hoſtium copias vincerent] Fortaſſe hanc ſententiam e Xenophontis Ageſilao ſumpſit. Πολὺ πλέονες, inquit, τῶν πολεμίων, ἢ τῶν τοιούτων, δύνανται κρατεῖν. Et infra: Καλὸν μὲν δοκεῖ εἶναι, τείχη ἀνάλωτα ἢ τίθεσθαι ὑπὸ πολεμίων· πολὺ μέντοι ἔγωγε κάλλιον κρίνω, τὸ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν ἀνάλωτον κατασκευάσαι, καὶ ὑπὸ χρημάτων, καὶ ὑπὸ ἡδονῶν, καὶ ὑπὸ φόβου.

Hæc genera virtutis] Æquitatem & continentiam.

Juſtiores] Profecto, qui ſententiam attenderit, legendum, *Illuſtriores*, intelliget. bellicis enim rebus non juſtitiam, ſed ſplendorem addunt æquitas & continentia.

Allegem] Mittam. epiſt. 10. *Allegarem ad te illos.*

Pag.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Pag. 396. *In forum, atque in remp.*] Cum uterque locos graves ex Philoſophia, abhorrentes ab uſu forenſi & publico, magna cum laude in judiciis, in concionibus, in ſenatu tractaret. vide prooemium Paradoxorum.

In ipſam aciem pæne deduximus] Otio & deſidiæ, forum, remp. aciem opponit. *aciem* autem pro ſumma contentione poſuit, non quaſi tertium quiddam, a duobus proxime dictis, id eſt foro & a rep. diverſum, ſed quod & foro, & reipub. jungatur: quaſi dixerit, in majores & fori, & reip. contentiones. qua ſimilitudine lib. 1. de Orat. *forenſem aciem* appellavit.

Negari] Negavit tamen. epiſt. ſeq. & lib. 8. epiſt. 11. & ad Att. epiſt. 1.2. lib. 7.

A Catone] Ab eo, qui Philoſophiam ipſam vehementer amat. vis eſt in nomine: ut ad Curionem epiſt. quarta libro ſecundo: *Quid eſt, quod poſſit graviter a Cicerone ſcribi ad Curionem, niſi de rep.*

Ex meis litteris] Ex his litteris quibus a te peto, ut mihi tua ſententia faveas, adjutorque ſis.

Auctoritate tua] Quam ſummam eſſe dixit initio litterarum.

Mihi quod maxime cupierim, contigiſſe] Supplicationem ipſam.

EPISTOLA V.

[*Nnocentiam*] Hoc addidit, quia poteſt eſſe virtus ſine innocentia: nam hic virtus eſt præſtantia quædam & animi, & ingenii: qualem in multis fuiſſe disjunctam ab innocentia, hiſtoriæ teſtantur.

Cognitam in maximis rebus domi togati] Cum remp. Catilinæ conjurationis exitio togatus liberaſti. epiſtola decima tertia libro duodecimo: *Tua toga omnium armis felicior.*

Adminiſtrari] Exerceri.

Pro meo judicio] Non laudavi te gratiæ cauſſa, ſed adductus judicio meo: cum ii, qui ſupplicationem tibi decreverunt, gratiæ fortaſſe potius id tribuerint, quam judicio.

Pag. 397. *Innocentia conſilioque tuo*] Vt ſupra cum virtute innocentiam, ita conjungit hoc in loco cum innocentia conſilium. nam ut reip. ſine innocentia virtus, ita ſine conſilio innocentia nihil prodeſt.

Defenſam] Contra metum Parthici belli, non quod Cicero cum Parthis pugnaverit. & ipſe in epiſtola ſuperiore, *Reperies*, inquit, *me exercitu imbecillo contra metum maximi belli firmiſſimum præſidium habuiſſe æquitatem & continentiam.*

Qua in re nihil fortuito] Fortuito geri eas res oſtendit, quarum cauſſa ſupplicatio decerni, & diis immortalibus gratulatio fieri ſoleret. ita bellicas victorias fortunæ tribuit, Ciceronis autem continentiæ & æquitati defenſam provinciam, ſervatum Ariobarzanis cum ipſo rege regnum, ſociorum revocatam ad ſtudium imperii voluntatem. qua ſententia videri volebat, plus decreviſſe Ciceroni, quam ſi ſupplicationem decreviſſet. ſed Cicero aliter accepit, dolorem tamen ſuum diſſimulavit, ut intelligitur ex epiſtola ſequenti: ad Atticum autem cum ſcriberet: *Aveo ſcire*, inquit, *Cato quid agat: qui quidem in me turpiter fuit malevolus; dedit integritatis, juſtitiæ, clementiæ, fidei mihi teſtimonium, quod non quærebam; quod poſtulabam, negavit. itaque Cæſar iis litteris, quibus mihi gratulatur, & omnia pollicetur, quo modo exultat Catonis, in me ingratiſſimi, injuria? at hic idem Bibulo dierum viginti: ignoſce mihi, non poſſum hæc ferre, nec feram.* Et epiſtola tertia ibidem, invidiſſe ait Catonem ſuæ dignitati.

Gaudeo] Si tu mavis, ea, quæ pro repub. feciſti, non rationi & continentiæ tuæ, ſed diis immortalibus tribui; ſupplicationem decretam gaudeo.

Triumphi prærogativam] Quæ tribus, quæque centuria ſuffragium ferebat, prærogativa dicebatur, *quod prima rogaretur*, ut ait Aſconius, *quos vellet conſules fieri.* Et quoniam prærogativæ tanta auctoritas erat, ut eam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ceteræ tribus & centuriæ ſequerentur: inde factum, ut prærogativa pro certo acciperetur ſigno, futuram rem prænunciante.

Caſum potius, quam te, laudari vis] Fortuitum eventum, beneficio deorum immortalium, potius quam æquitatem & continentiam tuam. Lib. 3. de nat. deor. *Hoc quidem omnes mortales ſic habent, omnem commoditatem proſperitatemque vitæ a diis ſe habere: virtutem nemo umquam acceptam deo retulit. nimirum recte: propter virtutem enim jure laudamur, & in virtute recte gloriamur: quod non contingeret, ſi id donum a deo, non a nobis, haberemus. at vero honoribus aucti, aut re familiari, aut ſi aliud quippiam nacti ſumus fortuiti boni, aut depulimus mali; cum diis gratias agimus, tum nihil noſtræ laudi aſſumptum arbitramur, &c.*

Contra conſuetudinem meam] Stoicorum enim brevis oratio. Stoicus autem Cato: ut indicat oratio pro Murena, Plutarchus, & alii.

Quod maxime volo] Maxime volo exiſtimes, laborare me, &c.

De tua majeſtate] De tua dignitate.

Quod ampliſſimum ſum arbitratus] Duxi ampliſſimum eſſe, rationi & continentiæ tuæ acceptam referri defenſionem provinciæ, quod mea ſententia cenſui; non benignitati deorum immortalium; quod cenſuerunt ii, qui ſupplicationem decreverunt.

Quod tu maluiſti] Maluiſti, ſupplicationem decerni: quod factum eſſe gaudeo.

Pag. 398. *Severitatem*] Ne quid contra leges committatur, qua virtute Cato ipſe in primis excelluit.

EPISTOLA VI.

L*ætus ſum laudari me*] Senarii finis eſt, *Lætus ſum*: alter ſenarius integer, *Laudari me, pater, abs te laudato viro.* Tuſc. 4.

Opinor apud Nævium] Opinor, ait, memoriæ vitium ſimulans dignitatis cauſſa: ne videatur homo conſularis, & jam ſenior Poetas lectitare. quod eo videri turpius putabat, quia non ad juvenem quendam ſcribebat, fabellis poeticis deditum, non ad eum, qui mediocrem prudentiam conſecutus eſſet, verum ad graviſſimum & ſapientiſſimum virum Catonem, ab omni abhorrentem voluptate, addictum Philoſophiæ, eamque vita & moribus exprimentem. C. Nævius Poeta Campanus, ut ex Gellii libro primo capite vigeſimo quarto licet conjicere, ſcripſit carmine bellum Punicum primum, & in eo bello ipſe militavit: fabulas præterea multas, quarum exemplis utuntur ſæpe Varro, Feſtus, Nonius, alii.

Laudato viro] Quæ enim laus eſt a non laudato? Recte Plautus in Epid. *Strenuiori deterior ſi prædicat ſuas pugnas, de illius ore fiunt ſordidæ.*

Ampliſſimum] Vſus eſt Catonis verbo, qui ſcripſerat: *Me voluiſſe de tua majeſtate, quod ampliſſimum ſum arbitratus.*

Libenter amicitiæ dediſſe] Et hic, ut opinor, ad Catonis verba reſpexit. dixerat enim initio epiſtolæ ſuæ: *Quod & reſp. me, & noſtra amicitia hortatur, libenter facio, ut tuam virtutem, &c.* Laudaſti, inquit, me amicitiæ cauſſa. libenter enim amicitiæ tribuiſti, quod veritati facile tribueres.

Et ſi non modo unus, verum etiam multi Catones eſſent, &c.] Vnus es vere Cato, iſto plane dignus cognomine, antiqua majorum virtute decorato: verum, ſi multi præterea Catones eſſent; ego tamen ſententiæ tuæ teſtimonium omnibus triumphis anteponerem: quanto magis, cum ſis unus: quo tua major eſt auctoritas, tua virtus illuſtrior. Cum vero dixit; *Si non modo unus, verum etiam multi Catones eſſent:* Catonum præſtantiam, non numerum, cogitavit. nam alii quoque Catones erant, ut C. Cato, qui ep. 2. 4. 5. libro primo nominatur. Video quoſdam legere, *Omnes*, non *Vnus*: quorum opinionem non improbo. eodem enim fere ſpectat, & adſtipulatores habet veteres libros; quorum teſtimo-

nio

…io noſtra quoque ſententia compro-…atur.

Pag.399. *Quem ego currum, aut quam …uream*] Quem triumphum. nam & …urrus, & laurea corona ſunt inſtru-…nenta triumphantium.

Ad meum ſenſum] Vt quidem ego …entio. alii fortaſſe pluris faciunt ſup-…licationem decretam: mihi tamen …ententia tua, quæ ſupplicationem non …lecrevit, nihil videtur laudabilius & …ræſtantius eſſe poſſe.

Ad illud ſincerum ac ſubtile judicium] Quaſi non ſincere, nec ſubtiliter judi-…cent, qui aliter ſentiunt. Pronomen, *Illud*, non commune, ſed ſingulare …uiddam hic deſignat: ut epiſt.9. lib.8. *Si ad illam ſummam veritatem legitimum …us exegeris.* Et pro Marcello: *Illa ipſa …erum humanarum domina fortuna.* Et …libi.

Cauſſam meæ voluntatis] Dixit enim …n ſuperioribus litteris, cupere ſe ſup-plicationem, non quia delectetur ina-ni laude, ſed ut acceptam ab inimicis injuriam novis honoribus compen-ſet.

Parum juſta tibi viſa eſt] Quia ſup-plicationem non decreviſti.

Honos] Et ſupplicatio, & trium-phus.

Honore, uſitato præſertim] Trium-pho: nam ſupplicationem ſenatus jam decreverat.

Tantum ex te peto] Non peto, ut mihi triumphum decernas: ſed illud tantum peto, ſi triumphum ſenatus de-tulerit, ut gaudeas.

Quod ampliſſimum eſſe arbitraris] Am-pliſſimum eſſe judicaſti, virtutem, in-nocentiam, diligentiam meam laudari; idque mihi tribuiſti.

Pag. 400. *Quod maluero*] Malebat triumphum, quam ſine triumpho lau-dari.

Sic enim feciſſe te video] Video te ſup-plicatione mihi decreta gaviſum eſſe: quia, cum S. C. ſcriberetur, affuiſti.

Et ſenſiſſe] Senſu intimo, non vultu ſolum, qui ſæpe mentitur, gaviſum eſſe.

Scripſiſſe] Gaudere enim ſe, factum eſſe, quod Cicero maluiſſet, id eſt, ſupplicationem decretam, in ſuis litte-ris Cato dixerat.

Scribendo affuiſti] Vide illud, *ſcri-bendo affuerunt*, ep. 8. lib. 8.

Quam timeo] Emergebat jam inter Cæſarem & Pompejum diſcordia, quæ civile bellum, reip. pernicioſum, ex-citavit.

EPISTOLA VII.

C. *Marcello*] Hic locus, non ſem-per credendum veteribus libris, facile probat. ſcriptum eſt enim in o-mnibus, *Marco*, non *Cajo*, falſo, ut oſtendam, prænomine. Tres Marcelli, unus Marci, duo Caji prænomine, per triennium deinceps conſules fuere: pri-mo anno Marcus, M. F. ut ait Dio, Ser. Sulpicio collega: quibus non con-ſulibus deſignatis, ſed conſulatum ge-rentibus, Cicero in provinciam pro-fectus eſt, ut e ſuperiore epiſt. & ex epiſtola tertia libri tertii, perſpicuum fit: altero anno cum L. Paullo Cajus, C. F. Ciceronis in auguratu collegæ, Marci vero non frater germanus, ſed ut perſpicue narrat Suetonius, patrue-lis. nam ſi germani eſſent fratres, in patris prænomine congruerent. at Mar-cus Marco patre, Dione teſte, natus eſt: Cajus autem Cajo: quod ex epi-ſtola, quæ ſequitur hoc initio, *Mar-cellum tuum*, intelligitur. atque his con-ſulibus Cicero, abſoluto annuo impe-rio, ex provincia deceſſit. Tertio an-no alter Cajus, M. F. ut lapides Capi-tolini, & Dio ſignificat, Marci, bien-nio ante conſulis, frater germanus, quod ex parentis prænomine cognoſci-tur, cum L. Lentulo, anno civilis belli primo, conſul fuit. cujus anni primis diebus, id eſt pridie non. Jan. Cicero procos. ad urbem acceſſit: ut epiſtola decima libro decimo ſexto. Hæc ad in-firmandum conſenſum veterum libro-rum, & veritatem hiſtoriæ teſtimonio reſtituendam, arbitror ſufficere. Eſt enim hic (ut ἐν ἐπιτομῇ ſupra dicta col-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ligantur) C. non M. Marcellus, ut quidam crediderunt, M. Marcelli, ad quem ſuperior eſt epiſtola, frater patruelis, Caji, ad quem ſequens, filius.

Fortunare] Etſi *Fortunæ* vocabulum ſit ambiguum; proptereaque adverſa, vel ſecunda, diſtinctionis gratia, appellari ſoleat; *fortunare* tamen verbum, & *fortunatus*, in bonam partem ſemper accipiuntur. ep. 2. l. 2. *Tibi patrimonium dii fortunent.*

Volo] Pro *Cupio*: ut epiſt. 19. lib. 12. *Eandem rem tibi volo bene & feliciter evenire.* Et epiſt. 1. lib. 1. *Regis cauſſa, ſi qui ſunt, qui velint.* Hanc ſententiam expreſſit aliis verbis ep. 11. *Tibi velim ii ſint exitus, quos mereris: quos fore confido.* Et ep. 7. lib. 2. *Ut ſempiternæ laudi tibi ſit iſte tribunatus, exopto.*

Parentiſque tui] C. Marcelli, ad quem ſcribit Cicero epiſtolam ſequentem.

In omni varietate rerum mearum] Ep. ſeq. *Vel in labore, vel in honore meo.* & ep. 4. 29. lib. 13.

Veſter] Tuus, & parentis tui.

Pag. 401. *Matris tuæ*] Juniæ, ep. ſeq.

Erga ſalutem] In laboribus meis, ep. 11.

Dignitatem] In honoribus. Proxime utrumque dixit; *In omni varietate rerum mearum.*

Diligas, atque defendas] Præſertim in conſulatu. timebat enim Cicero, ne ſibi, propter Galliarum controverſiam, Pompejo eas Cæſari ante legitimum tempus eripere cupiente, vel ſuccederet nemo, vel etiam provinciæ tempus prorogaretur. epiſt. 7. & lib. 8. epiſt. 5. 6. 8.

EPISTOLA VIII.

COllegæ] In auguratu. hoc ipſe docet Cicero lib. 2. de Divin. & Cariſius.

Marcellum tuum] Filium.

Vel in labore meo, vel in honore] Idem aliis verbis in epiſtola ſuperiore: *Patris tui pluribus beneficiis, vel defenſus triſtibus temporibus, vel ornatus ſecundis.* & ep. 10.

Vel ſalutis, vel dignitatis meæ]. Proxime dixit: *vel in labore meo, vel in honore.*

Juniæ] Matri C. Marcelli, conſulis deſignati.

EPISTOLA IX.

Pag. 402. C. *Marcello conſule facto*] Deſignatus erat conſul in annum ſequentem C. Marcellus: qui ſi frater germanus fuiſſet M. Marcelli, addidiſſet Cicero, *fratre tuo.* erat autem frater patruelis: poſt quem conſul fuit alter C. Marcellus, Marci frater germanus: de quo epiſt. 9. lib. 4.

A te ipſo miſſi] A te conſule, & Ser. Sulpicio, collega tuo. epiſtola tertia libro tertio. infra: *quod tu mihi & S. C. & lege finiſti.*

Ultimas gentes] Inter ultimas imperii Romani. nam ultra Ciliciam Syria eſt. epiſtola nona libro primo: *Recordare, quibus laudationem ex ultimis terris miſeris:* cum Hiſpaniam citeriorem, non ulteriorem ſignificet.

Dilexerim] Et, *Dilexi*, uſitatum erat. utrique enim modo ſervit particula *Cum*, ſequente *Tum.* ut ep. 6. lib. 9. *Cum enim te ſemper magnum hominem duxi; tum quod his tempeſtatibus es prope ſolus in portu.*

Tuo facto] Quod opera, gratia, ſtudio tuo factum ſit, ut conſul crearetur C. Marcellus patruelis frater tuus.

Populi R. de te judicio] Quid enim populus de te judicet, fratre tuo conſule facto declaravit.

Vel me tui ſimilem eſſe audio, vel te mei] Comparari ſolitum Ciceroni M. Marcellum, & judicari ſimillimum, hic locus, & alter in Bruto declarat. interroganti enim Ciceroni, quid de Marcello judicas, quem ſæpe audiſti? reſpondet Brutus: *Quid cenſes, niſi id, quod habiturus es ſimilem tui?* Et infra: *Itaque cum eum ante tui ſimilem in dicendo viderim; tum vero nunc, a doctiſſimo viro Cratippo inſtructum omni copia, multo videbam ſimiliorem.*

Aut mihi ſuccedat quamprimum aliquis]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

…is] Quamprimum, id eſt poſt abſo…tum annuum imperium.

Aut ne quid accedat temporis] Aut ſi …mo ſuccedat, ſaltem diſcedere mihi …eat, eo tempore decurſo, quod tu …hi & S. C. & lege finiſti. quod ita …ntigit. nemine enim ſuccedente, …elium, quæſtorem ſuum, decedens …cero provinciæ præpoſuit.

Tu mihi] Immo uterque conſul. Sed …um, ad quem ſcribit, affatur, ut ſu…, *A te ipſo miſſi.*

Et S. C. & lege] Lex curiata ſignifi…ur; de qua diximus ep. 9. lib. 1. in … loco: *Si licitum eſſet legem curiatam …re.*

Non putabam a me etiam nunc ſcriben… eſſe publice] Nondum enim ſatis cer…: quæ poſtea legatis primum Antio… regis Commageni, deinde litteris …rchondimoti, & Jamblici confir…ta ſunt. epiſtola prima hujus libri. …nquam primus locus, habita ra…ne temporum, huic epiſtolæ debetur.

EPISTOLA X.

…. 403. QVando id accidit] Sic …mei quinque veteres li…: reliqui, *Quomodo, Cum, Quom:* pla…, *Quando.*

Marcellinorum etiam] Eorum etiam, … ex familia veſtra in alias adoptione …nſierunt. deſignat maxime Cn. Cor…ium Lentulum Marcellinum: de quo … e quæ diximus ep. 1.

…eneris] Claudiæ gentis.

Nominis] *Nomen* interdum accipitur … familia, interdum & pro prænomi…, vel cognomine. hic videtur eſſe di…m de familia.

Lauſque & honor eorum] Vt laudari, …onorari, te conſule poſſent, ſuppli…ione decreta.

Si mihi tecum minus eſſet] Diximus … de genere loquendi, ep. 1. lib. 13.

Allegarem] Mitterem. ep. 4. *Philo…iam ad te allegem.*

Neque enim ſaluti meæ, neque honori …cior quiſquam dici poteſt] Idem aliis …bis, ep. 8. 9.

Frater tuus] Patruelis, M. Marcellus. epiſt. 7.

Neque vero tu in me diligendo cuiquam conceßiſti tuorum] Paullo ante dixit: *Si mihi tecum minus eſſet, quam eſt, cum omnibus tuis.*

In ſupplicatione decernenda] Vterque conſul, magis tamen Paullus, Ciceroni ſtuduit in ſupplicatione decernenda; vide ep. 11. lib. 8.

EPISTOLA XI.

Pag. 404. MEus honos] Supplicatio.

Cum parentibus tuis] Matrem quoque ſignificat: de qua vide epiſt. 8.

Res ipſa loquebatur] Cum decreta mihi ſupplicatio eſſet.

Magni intereſt, cui debeas] Cauſſam affert, cur dixerit, *Tum libenter.* non enim omnibus libenter debemus.

Iam ante] Ante quam conſul eſſes.

Vt, quantum tibi omnes boni debeant, quo minus tantundem ego unus debeam, non recuſem] Simile illud ep. 18. lib. 6. *Non recuſo, quin, quantum de illo libro, tantumdem de mei judicii fama detrahatur.*

Tibi velim, ii ſint exitus, quos mereris] Epiſt. 8. *Eum honorem tibi deos fortunare volo.*

In ipſos Eteſias] De his ventis, certo anni tempore flantibus, unde nomen accepere, diximus epiſt. 15. lib. 2.

EPISTOLA XII.

Pag. 405. L. *Paullo*] Æmiliæ gentis, patriciæ. videtur is eſſe, qui Catilinam lege Plautia, ut ait Salluſtius, interrogarat.

Coſ. deſ.] Cum C. Marcello.

Nec opinatus, & improviſus] Hæ duæ particulæ, *Nec, Et,* ſic uſurpantur interdum, ut antecedat ea, quæ negat, ſequatur, quæ affirmat. epiſt. 1. lib. 10. *Nec miror, & gaudeo.*

Provinciæ caſus] Epiſt. 2. lib. 3. *Cum & contra voluntatem meam, & præter opinionem accidiſſet, ut mihi cum imperio in provinciam proficiſci neceſſe eſſet.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XIII.

Pag. 406. F*Vit explorata*] Numquam dubitavi, quin te populus R. conſulem cunctis ſuffragiis facturus eſſet.

Ornaſti] Studiis & officiis tuis.

Reditum meum] Ab exſulio.

Rerum gerendarum] In provincia.

Amplitudo, & dignitas] Quæ conſulis eſt.

Omnes gentes] Significat, prædicari a ſe etiam in provincia, quantum Paullo debeat.

Pag. 407. *Honore*] Supplicationis.

Gratulatione] Vt gratulatio fiat diis immortalibus ob res proſpere geſtas.

Ad collegam] C. Marcellum. eæ litteræ non exſtant.

Procurationem, ſuſceptam, velim habeas] Quam antea ſuſcepiſti, eam velim habeas.

Cum abſens, tum etiam præſens] Abſens ſupplicationem, præſens triumphum.

EPISTOLA XIV.

C. *Caßio*] Qui poſtea Cæſarem occidit.

Proquæſ.] Quæſtor cum M. Craſſo procos. in Syriam iverat. eo mox a Parthis interfecto, proquæſtor uſque ad Bibuli procos. adventum in provincia remanſit.

M. Fabium] Fortaſſe is eſt, quem Cœlio commendat epiſt. 14. lib. 2. Pæto epiſt. 25. lib. 9. Curtio epiſt. 59. libro 13.

In ære meo eſt] Inter meos. ep. 62. lib. 13. *Semper in animo habui, te in meo ære eſſe propter Lamiæ noſtri conjunctionem.*

Pag. 408. *Me convenire potuiſſes*] Ante quam ab urbe diſcederem, in provinciam proficiſcens.

Tanto intervallo] Poſt triennium. nam Caſſius cum Craſſo proconſule in Syriam iverat Domitio & Appio coss. Cicero autem Sulpicio & Marcello.

Gratulari] Ob rem bene geſtam. infra: *Hac tua victoria tanta.* Et ep. 10. lib. 2. & ad Att. epiſt. 20. lib. 5.

Tum] Cum de duabus rebus agit Cicero, *primum*, *deinde*, ſolet uſurpare: cum de tribus, *primum, deinde, poſtremo*: cum de quatuor, tertio loco *Tum* inſerit.

Bono litterarum] Commodo litterarum.

Vnus ſcilicet fructus] Etſi video eſſe in aliquot antiquis libris, *Vnus ſcilicet uni fructus*: mihi tamen magis arridet, *Vnus ſcilicet fructus*: ut eſt in tribus item antiquis libris. verbum enim, *Vni*, quem hic locum habeat, non ſatis intelligo. quid enim eſt, *Vnus uni fructus percipi litteris non poteſt*? quaſi vero non id omnium commune ſit. nemo enim ex amici litteris eum fructum, quem ex præſentis conſpectu & ſermone, percipit.

Pro opportunitate temporis] Hoc videtur dicere, quia parabatur in eum accuſatio, fortaſſe de repetundis. nam avaritiæ nomine male audiit Caſſius. quod & Plutarchus in Bruti vita narrat: & Cœlii quoque teſtimonio cognoſcitur. ait enim ep. 10. lib. 8. *In eam opinionem Caßius venerat; quæ diripuiſſet ipſe, ut viderentur ab hoſte vaſtata, finxiſſe bellum & Arabas in provinciam immiſiſſe, eoſque Parthos eſſe, ſenatui renunciaſſe.* ſatis igitur Caſſii patet avaritia. accuſationem autem demonſtrant illa verba: *Si quæ ſunt onera tuorum; ſi tanta ſunt, ut ea ſuſtinere poßis: &c.* Recte igitur gratulatur Cicero pro opportunitate temporis, quia ſummam in eum decedentem provincia benevolentiam oſtenderat: quod inimicorum ſermones refellebat.

Ea, quæ reliqui] Cum ab urbe diſceſſi, turbulenti nihil erat adverſus te: ſed allatus poſtea victoriæ tuæ nuncius clariorem faciet adventum tuum.

Hac tua recenti victoria] Parthos enim Caſſius fudit, fugavitque poſt adventum Ciceronis in provinciam. id oſtendit ep. 10. lib. 2. fudit tamen Parthos Caſſius ante Bibuli Syriæ proconſulis adventum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

…itum. qua de re ſic in Philip. 11. *Ma-…us ille res geſſit ante Bibuli, ſummi viri, …entum, cum Parthorum nobiliſſimos …es, maximaſque copias fudit, Syriam-…t immani Parthorum impetu liberavit.* …: hac victoria Dio lib. 40. & alii.

Si quæ ſunt onera tuorum] Quæ ſunt …c onera? opinor vel propinquus ali-…is Caſſii, vel amicus, qui cum eo fuiſ-…t in provincia, pecuniæ contra leges …ptæ, aut ereptæ accuſabatur: qui ſi …mnatus eſſet, manifeſtum præjudi-…um fuiſſet in Caſſium.

Pag. 409. *Si tanta ſunt*] *Tanta*, mi-…it hic potius, quam auget magnitudi-…m: ut epiſt. 8. lib. 8. *Sin aut non erit …ic bellum, aut tantum erit, ut vos, aut …ceſſores, parvis additis copiis, ſuſtinere …ſint.*

Ea ſuſtinere] Efficere, ne damnentur. …anſlatio, quia dixerat, *Onera.*

Propera: nihil tibi erit lautius] Ex …nnibus antiquis libris unus omnino …affeorum eſt, in quo ita legatur. nam …iqui mei, *Prope*; Mediceus, *Propere*, …bet. ex quo patet, qui veritatem e te-…bris velit educere, multos ei conſu-…ndos eſſe veteres libros. Sententia …is aperta.

Lautius] Elegantius.

Scis, quid ſuſtinere poſsis] Scis, an tuis …ibus efficere poſſis, ut abſolvantur …i. Tecta admonitio: quaſi dicat: ſi …mnantur tui: tibi quoque periculum …pendet.

Senatus] Senatuſconſulto.

Populus] Lege epiſt. 7.

Paullum] Conſulem. epiſt. 13.

Eſt Curio: eſt Furnius] Vterque tri-…nus pl. ep. 11. lib. 8. & ad Att. epi-…ola 18. lib. 5.

Enitare] Supra: *Omnes tuos nervos …eo contendas.*

Quaſi in eo ſint mihi omnia] Supra: *Vt …eo fortunas meas poſitas putem.*

Triſtiſsimis meis temporibus] Clodia-…: cum in exſulium Cicero pulſus eſt.

Cum Bruto tuo] M. Bruto: cujus ſo-…t uxor erat Caſſii. Plutarchus, & alii.

Suavitatis] Habet rationem ætatis: …m erant Cicerone multis annis ju-…res.

EPISTOLA XV.

Pag. 410. *Vterque noſtrum*] Vterque enim, victo in Pharſalia Pompejo ab armis diſceſſit, verum prior Cicero: propterea ſubjungit: *Ejus conſilii princeps ego fuiſſe videor.*

Spe pacis] Fore enim ſperabam, ut, illo in Pharſalia quaſi quodam fatali prœlio facto, pax conſequeretur. ſed, cum homines eſſemus, ea futura, quæ acciderunt, divinare non potuimus.

Odio civilis ſanguinis] Verum: tamen illud verius, *ſpe pacis.* nam bellum in Africa renovatum iri non putavit. quod infra ſignificat: & ad Atticum aperte, epiſt. 16. lib. 11.

Plus fortaſſe tibi præſtare ipſe debeo, quam a te exſpectare] Efficere ipſe debeo, ne te pœniteat conſilii tui, non a te exſpectare, ut ea ſcribas ad me, quibus in ſententia confirmer. Hoc præponit, quia dicturus erat, quod in extremo poſuit: *Velim ſcribas ad me, quid videas, quid ſentias, quid exſpectandum, quid agendum nobis exiſtimes.* Hanc enim ob cauſam ſcripſiſſe videtur has litteras.

Si non totam cauſam] Fieri enim poſſet, ut Pompejana cauſa uno prœlio victa, tamen afflicta & perdita plane non eſſet.

Noſtrum judicium definiri convenire] Vt arma deponeremus. judicare enim ex una pugna potuimus, perſequi nos belli civilis extrema non debere.

Deleri] Deletur enim reſp. cum de communi jure, pace contempta, diſceptatur armis.

Imminutam] Vno prœlio.

Scilicet] Eleganter uſurpatum pro *nimirum.* ep. 6. lib. 1. & 21. lib. 9. & ad Att. ep. 10. lib. 13.

Nos non vidiſſe] Non enim fore putavimus, ut in Africa tantum bellum, tantis Pompejanorum copiis, excitaretur. Videtur ſignificare, ab armis fortaſſe diſceſſurum neque ipſum, neque Caſſium fuiſſe, ſi vidiſſent ea futura, quæ poſtea præter utriuſque opinionem acciderunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ciderunt. jam enim dixit, utrumque ſpe pacis abeſſe a belli pertinacia voluiſſe. quod apertius ad Attic. ſcripſit, ep. 16. lib. 11. *Qui ex Aſia* (inquit) *veniunt, nihil auditum eſſe dicunt de pace: cujus ego ſpe in hanc fraudem incidi.*

Cum homines eſſemus] Quibus divinare non licet.

Et victores communi ſaluti conſulere vellent] Pace facta, victis ignoſcendo.

Pag. 411. *Et victi ſuæ*] Depoſitis armis, venia præteritorum petita.

Africa] Pompejani, qui ſe poſt Pharſalicum prœlium in Africam contulerant. Metonymia: nam ab eo, quod continet, ſignificatur id, quod continetur.

Quam cognovit Aſia, quam etiam Achaia] Quam cognoverunt ii, qui poſt Pharſalicam pugnam ſe in Aſiam, & in Achaiam receperunt. Videtur autem hic locus indicare, ſcriptam eſſe hanc epiſtolam poſtea quam Cæſar ex Alexandrino bello per Aſiam, & Achaiam in Italiam revertit. Ego aliter ſentio. nam, ante reditum ſuum in Italiam, Pompejanis multis, vel in Aſia, vel in Achaia commorantibus, Cæſar ignovit. hoc probatur verbis ep. 14. lib. 11. ad Att. cum adhuc Cæſar eſſet Alexandriæ; tamen in illa epiſtola ſcribit Cicero ignotum eſſe quibuſdam Pompejanis, qui vel in Achaia, vel in Aſia conſederant. Præterea cum ait in hac ad Caſſium epiſtola: *Qui neſcio quem iſtum Pharnacem Aſiæ terrorem illaturum putaret?* num dubie ſignificat, Cæſarem cum Pharnace bellum gerere? Iam illud, *Ego, qui feſtinavi, ut Cæſarem in Italia viderem:* ſatis aperte, ut mihi videtur, demonſtrat, Ciceronem Brundiſii adhuc eſſe, necdum Cæſarem vidiſſe.

Ipſo] Cæſare.

Legato, ac deprecatore] Non exſpectaſſet, ut Pompejani legatos ad eum, qui deprecarentur, mitteret: ſed ipſe ad eos, quæ eſt ejus humanitas & clementia, ultro iviſſet, atque ut pace facta reconciliarentur, deprecatus eſſet.

Temporibus] Occaſionibus.

Quæ plurimum valent] Nam neque res eædem ſemper ſunt, neque hominum voluntas.

Interpoſitus annus] Inter pugnam Pharſalicam, & id tempus, quo Cæſar, conſumptis (ut ait Appianus) in Alexandrino bello novem menſibus, Pharnacem devicit.

Alios induxit, ut victoriam ſperarent, alios, ut ipſum, vinci, contemnerent] Pompejanorum, bellum in Africa renovantium, duo genera ponit: quorum alii, anno poſt Pharſaliæ cladem interpoſito, in ſpem victoriæ venerant: alii, licet victoriam non ſperarent, pugnare tamen ſtatuerant, ita animati, ut, etiam ſi contigiſſet, ut vincerentur, non laborarent.

Culpam fortuna ſuſtinet] *Culpam* vocat, quia bellum in Africa renovetur, ſed fortunæ culpam, non hominum.

Tantam moram] Novem menſium. Appianus.

Neſcio quem iſtum Pharnacem] Quem nemo tanti roboris putavit, ut Aſiæ terrorem inferret. Mithridatis filius fuit: quo Cæſar mox unica pugna ſuperato, ſcripſit ad amicos: *Veni, vidi, vici:* ut Pompejum carperet, qui tantum mulierculis in Aſia pugnaſſet. Hic locus nondum victum eſſe Pharnacem oſtendit, ex quo licet epiſtolæ annum invenire. Fuiſſe autem, cum Pharnaces Aſiam terreret, Ciceronem Brundiſii, duæ ad Atticum epiſtolæ, 21. 22. lib. 11. clariſſime demonſtrant.

In conſilio pari] Diſcedendi ab armis, & ſpe pacis, & odio civilis ſanguinis.

Caſu diſſimili] Hoc explanatur ſequentibus verbis: quorum ſententia, collecta breviter hæc eſt: Tu te ad Cæſarem ipſum contuliſti, ut cum eo eſſes: ego me Brundiſium, ut eum exſpectarem.

Conſiliis intereſſes] Cæſaris. Caſſius enim cum claſſe in Helleſponto Cæſari occurrens, non ſolum ei ſe tradidit, verum etiam apud eum manſit. Dio libro 42.

Futura animo proſpicere poſſes] Quod iis non licet, qui conſiliis non interſunt. Propterea dixit infra: *Velim ſcribas ad me,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

…,quid videas,quid ſentias, quid exſpe-…ndum, quid agendum nobis exiſtimes.

Feſtinavi] Cujus eum conſilii gravi-… pœnituit, ad Att. epiſt. 6. & 9. li-…o 11.

Sic enim arbitrabamur] Nam neque … Alexandrino bello, neque de Pharna-… ſuſpicari poteramus.

Longiſsime] Cicero enim Brundiſii, …ſar in Ponto, confecto jam, ut arbi-…ror, Alexandrino bello.

In gemitu Italiæ, & in urbis miſerrimis …vellis] Abſente Cæſare, M. Anto-…us multa contra leges, moremque …jorum tyrannico more commiſit. …que Cicero oratione ſecunda in il-…n, *Italiæ*, inquit, *percurſatio, comite …na: in opida militum crudelis & mi-…a deductio: in urbe auri, argenti, maxi-…que vini fœda direptio.* Et paulo poſt: *…id ego iſtius decreta, quid rapinas, quid …editatum poſſeſsiones datas, quid ere-…s proferam? cogebat egeſtas: quo ſe ver-…et, non habebat: erat ei vivendum la-…num ritu; ut tantum haberet, quantum …ere potuiſſet.*

Pag. 412. *Si auctor affuiſſet*] Cæſar: …o auctore publicis vulneribus mede-…nur.

Quid videas, quid ſentias] Potes …im, cum interſis conſiliis, futura ani-…o proſpicere. ſupra.

Primis illis] Quibus ſuadebas, ut …nnino ab armis abſtinerem.

EPISTOLA XVI.

…Vm hæc te tertia jam epiſtola ante op-…preſsit] Sic olim emendavimus ex …tiquo libro Vincentii Riccii a Spe:id-…e teſtati ſumus ante aliquot annos in …holiis noſtris: nam quod eſt in aliis …teribus libris: *Cum hæc tertia jam epi-…la ante operis ſit:* id mihi prorſus non …cet. ſenſus enim videtur eſſe du-…r, nec tamen, niſi fallor, verus. quid …im? adeo ne longa eſt hæc epiſtola, … opus videri poſſit? cum præſertim …m, quæ ſequitur, Cicero brevem ap-…llet: quæ tamen brevior, quam hæc, …n eſt.

Pag. 413. *Exigam*] Quaſi debitas: cum ego tres epiſtolas jam ad te miſe-rim. Nonius in, *Exigere*, addit: *Quando hercle ego temere exigam.*

Neque id κατ' εἰδώλων φαντασίας] Quod Græce φαντασία, Latine *viſum* dici poſſe, ait Cicero Acad. 1. hic igi-tur interpretamur, *per ſpectrorum viſa.* Putabant igitur Epicurei, ſi quis ali-quam rem cogitaret, ejus rei ſpectrum & imaginem ad cogitantis animum ad-volare. de qua opinione dubitat Cice-ro, & in eo jocatur.

Pag. 414. *Tui amici novi*] Epicurei, quorum dogmata Caſſius ante bien-nium probare cœperat.

Διανοητικὰς φαντασίας] Mentis, vel intelligentiæ viſa.

Spectris Catianis] Cogitationibus il-lis, quæ ſpectra Catius vocabat, Epicu-rus & Democritus εἴδωλα.

Hic ſpectra nominat] Tacite, nec ſine joco, Catium accuſat, qui, quod Græce εἴδωλον, *ſpectrum* Latine converterat. Et Caſſius in epiſtola ſua, quaſi jocum joco reddens, *Nec tamen*, inquit, *hoc uſu venit propter ſpectra Catiana.* Et quia ſenſerat, Catium a Cicerone reprehenſum, quaſi Græci verbi malum interpretem, ægre ferens Epicureos ſuos ut barbare lo-quentes morderi, tanquam ad ulciſcen-dam injuriam ſubjunxit: *Pro quo tibi proxima epiſtola tot ruſticos Stoicos rege-ram, ut Catium Athenis natum eſſe dicas.*

Excitari] Commoveri. dicebant enim Epicurei, ſi quis aliquid cogitaret, ejus animum cogitatæ rei ſpectro feri-ri. id Cicero infra explanat, cum ait: *Doceas tu me oportebit, cum ſalvus veneris, in mea ne poteſtate ſit ſpectrum tuum, ut, ſimul ac mihi collibitum ſit de te cogitare, illud occurrat.* Et proxime: *Si inſulam Britanniam cœpero cogitare, ejus εἴδωλον mihi advolabit ad pectus?* Hic igitur, a-perte Cicero oſtendit, Epicureorum hanc opinionem fuiſſe, ut ſpectra non modo in oculos, ſed in animum quo-que, ſi quam rem cogitare cœpiſſemus, incurrerent. Libro autem de Fin. 1. ex Epicuri ſententia non cogitatione ſpe-ctra in animo gigni, ſed ſpectrorum in-curſione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

curſione adduci nos ad cogitandum, non obſcure docet. *Imagines* (inquit) *quæ εἴδωλα nominant, quorum incurſione non ſolum videamus, ſed etiam cogitemus.* Eodemque ſpectat illud epiſt. 3. lib. 2. ad Att. *Si καὶ τ' εἰδώλων ἐμπλώσεις videremus, valde laborarent εἴδωλα in anguſtiis.*

Catius] De quo Quinctilianus l. 10. cap. 1. *In Epicureis levis quidem, ſed non injucundus tamen auctor eſt Catius.*

Inſuber] Sic olim placuit: quanquam videremus in antiquis omnibus libris eſſe, *Inſuper.*

Gargettius] Epicureus, ex ignobili pago Gargetto: unde Cicero lib. 2. de Nat. deor. *Quam volet,* inquit, *Epicurus jocetur, homo non aptiſſimus ad jocandum, minimeque reſpiciens patriam.* Laertius, Suidas.

Democritus] Abderites, Pythagoræ imitator, quamquam eum non audiverit. Laertius.

His autem ſpectris] Et hic jocum quærit, iterato ſpectrorum vocabulo.

Etiamſi oculi poſſent feriri] Quæ fuit Epicuri ſententia.

Quod velis ipſa currunt] Vincentii Riccii a Spe liber habet: *Quod in his incurrat:* reliqui; *Quod velis ipſa currunt.* unus hoc totum non habet, ſed amplam lacunam, quantam ſcilicet implerent hæc ipſa verba: ut fortaſſe Græcum aliquid deſit. nam eodem modo, qui librum illum deſcripſit, ubi Græcum aliquid occurrit, inane ſpatium reliquit. Hæc mihi varietas mendi ſuſpicionem affert, & libenter legerem, *Quod, cum velis, ipſa incurrunt,* id eſt in animum.

Pag. 415. *Inſulam Britanniam*] Si, quam numquam vidi, cœpero cogitare.

Si enim ſtomachabere] Quod irridere videar Epicuri dogmata.

Ex qua hæreſi] E Stoica, ut ex ep. 19. intelligitur.

Vt hominibus armatis] Per jocum verba mutuatur ex juriſconſultorum formulis. nam hoc ſignificat: poſtulabimus, ut, omiſſa voluptate, referas te ad virtutem, a qua diſceſſiſti. Vide epiſtola 13. lib. 7.

In hoc anno] Quod addi ſolebat in omnibus interdictis.

Cum virtuti nuncium remiſiſti] Cum virtutem amare deſiiſti. translatio ab iis, qui divortium faciunt.

In integro res nobis erit] In integro non eſſet, ſi, ut in ceteris interdictis, item in hoc adderetur, *In hoc anno.* Sed tibi annuum ſpatium definitum non eſt: conceditur, ut vel poſt biennium, aut etiam triennium cum virtute in gratiam redeas.

Quamquam qui cum loquor] Quamquam, cum te noverim, ſperare poſſe videor, te ad virtutem eſſe rediturum. nihil enim umquam feciſti, niſi pleniſſimum ampliſſimæ dignitatis.

Pag. 416. *In iſta ipſa αἱρέσει*] In Epicurea ſecta, quam probare cœpiſti.

Nervorum] Cum ego eam mollem & imbecillam putarim.

Quid tibi in mentem venit, inquies] Cur hæc ſcribis? inquies.

Neque enim, quod ſentio, libet ſcribere] Epiſt. 4. lib. 2. *In hoc genere hæc mea cauſſa eſt, ut neque ea, quæ ſentio, velim ſcribere.*

P. VICTORIVS.

Quod vel iis ipſa occurrunt] Locum inquinatiſſimum ita purgari poſſe cenſuimus, non inſulſe (ut opinor) neque ineleganter: alii ſtudioſos in iiſdem volutari ſordibus voluerunt. Magnas labes in antiquis ſcriptoribus factas eſſe, quod ab imperitis librariis, quandoque ex duabus una dictio facta ſit, aut contra, ex una duæ, fatebuntur. Quod ſi quis hic quoque factum eſſe concedit, nullus labor eſt reliqua reſtituere. Infinitis locis in Mediceo codice duarum vocalium, quas appellant altera abſorpta eſt. ad Pætum: *Salis enim ſatis eſt, ſanorum parum.* ad eundem: *Tenuculo apparatu* ſignificans Balbum fuiſſe contentum, pro *Samnionum* & *Tenuiculo.* Poſſemus infinita alia exempla afferre, & hoc frequentius: eſt, cum eædem literæ ſunt, ut in epiſtola Q. Ciceronis: *Res eſt aut Tribunicis, aut privatis conſiliis munienda,* pro Tribuniciis. Nam de Germanorum fide bene exiſtimo: video enim illos epiſtolarum antiquos codices

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

s habuiſſe, multaque adnotaſſe, quæ ‍ta non eſſe & commentitia auſim af‍rmare. De ſententia horum verbo‍um non laboro: puto enim me affa‍m oſtendiſſe citatis teſtimoniis ma‍norum virorum, decretiſque illorum ‍xplicatis, ſi ita legatur, omnia opinio‍ibus illius familiæ reſpondere.

EPISTOLA XVII.

ag. 417. EXſpecta πάντα περὶ πάντων] Omnia de omni‍us: longiſſimas litteras de omnibus ‍ebus.

P. Sullam patrem] Corneliæ gentis, ‍um, ut opinor, pro quo extat Cicero‍is oratio. vide ep. 19. & lib. 9. ep. 10. ‍ lib. 2. de Off.

Mortuum] Extra urbem. nam ſub‍ungit: *Alii a latronibus, alii, cruditate,* ‍*icebant.*

Habebamus] Audiebamus.

Non curabat] De genere mortis. mor‍um autem eſſe lætabatur. Eodem mo‍o jocatus eſt Cicero de Sullæ morte ‍p. 10. lib. 9.

Combuſtum enim eſſe conſtabat] Ita‍ue de morte dubitari jam non pote‍at. in hac familia combuſtum eſſe ne‍minem, ante Sullam dictatorem, lib. 7. ‍ap. 14. Plinius prodidit.

Pro tua ſapientia feres æquo animo] ‍ronia. ſatis enim ſciebat non dolere ‍Caſſium ejus hominis morte, qui bona ‍Pompejanorum emere in auctione ſoli‍us eſſet. infra.

Haſta] Signum auctionis. epiſt. 10. ‍ib. 9. *Ego cetera qui animo æquo fero:* ‍*unum vereor, ne haſta Cæſaris refrixerit.*

Adverſarium] In emendis Pom‍pejanorum bonis.

De Hiſpania] In qua Cæſar cum ‍Pompeji liberis pugnabat.

Triſtiores] Adverſis Cæſaris rebus.

Ἀδέσποτοι] Sine auctore.

Panſa] C. Vibius Panſa, qui poſtea ‍um Hirtio conſul fuit.

Paludatus] Epiſt. 10. lib. 8.

Profectus eſt] In Galliam citeriorem, ‍M. Bruto ſucceſſurus. ep. 26. l. 12. ad Att.

Vt quivis intelligere poſſet] Ex hominum benevolentia, quæ diſcedentem proſecuta eſt.

Nuper] Ante biennium, vel triennium, Epicureus factus. epiſt. 16.

Dubitare cœpiſti] Honeſtum enim non propter ſe ipſum; ſed ita, ſi cum voluptate jungeretur, Epicurei expetebant.

Τὸ καλὸν δι' αὐτὸ αἱρετὸν] Honeſtum propter ſe expetendum.

Miſeriis levavit] Valebat enim apud Cæſarem auctoritate.

Hominem præbuit] Humaniſſime ſe geſſit: afflictis opem tulit. ſic Terentius in Heaut. *Homo ſum: humani nihil a me alienum puto.* Sic locutus epiſt. 18. lib. 5. *Te colligas, virumque præbeas.*

Ἀκενόσπουδος] Minime curioſus, inanium rerum ſtudio vacans, rumuſculos cujuſque rei non captans.

Pag. 418. *Erit gratum*] Brundiſii enim Caſſius, remotus ab omni negotio.

EPISTOLA XVIII.

Φλύαρον] Garrulum, nugacem. ego autem nugis & garrulitate non delector.

Pag. 419. Σπουδάζειν] Serio agere, graves res tractare.

Non mehercule facillime] Ne Cæſarianos offendamus: quaſi de bello Hiſpanienſi bene ſperemus, & ideo rideamus.

Aberrationem a moleſtiis] Epiſt. 37. lib. 12. ad Att. *Aberrationem a dolore.*

Vbi igitur, inquies, Philoſophia] Non ea tibi moleſtias adimit.

Tua quidem in culina, mea moleſta eſt] Mordet Caſſium, ut Epicureum, cujus Philoſophia voluptatem rebus omnibus præponeret. *In culina:* in epulis. Varie legitur hic locus in antiquis libris: *Tua quidem in culina tua moleſtat:* vel, *Tua quidem in culina mea moleſtaſſet:* vel, *Et quidem in culina mea moleſta eſt:* vel, *Tua eſt? quidam, in culina mea moleſtaſſet:* in uno pro *Moleſta, Moleſtia* legitur.

Pag. 420. *Pudet enim ſervire*] Reprehendit me, quia ſerviam.

Facio me alias res agere] Fingo me non ſervire, ſed aliis rebus operam dare.

Ne convitium Platonis audiam] Servientes objurgantis.

De Hiſpania] In qua Cæſar contra Pompeji filios bellum gerebat.

Mea cauſſa] Quia careo conſuetudine tua.

Tua] Quia ſolutus omni cura frueris otio jucundiſſimo, ἀκενόσπουδος, epiſtola 17.

EPISTOLA XIX.

SPectra Catiana] Vide ep. 16.

Ruſticos] Indocte & barbare loquentes.

Stoicos] Quorum ſectam probas, ut Epicurea meliorem.

Regeram] Contra objiciam. tu Catium notaſti ut ruſticum & indoctum: ego contra, tot ruſticos tibi Stoicos nominabo, ut Catius, cum iis collatus, urbaniſſimus eſſe videatur. *Regerere*, eſt ei, qui aliquid reprehendat, aliquid contra objicere. Plinius lib. 13. cap. 15. *Confines ei Mauri: quibus plurima arbor cedri, & menſarum inſania: quas feminæ viris contra margaritas regerunt.*

Athenis] In urbe totius Græciæ humaniſſima, & eruditiſſima. epiſt. 1. lib. 6. *In ea urbe es, ubi nata & alta eſt ratio ac moderatio vitæ.*

Panſam] Epiſt. 17.

Pag. 421. *Ad bonos pervenire*] Ut ad Panſam, probum & clementem virum, pervenit honor Galliæ adminiſtrandæ.

Difficile eſt enim hominibus perſuadere] Quod nunc perſuadebitur exemplo Panſæ. propterea dixit: *Spero homines intellecturos, quanto ſit omnibus odio crudelitas, & quanto amori probitas & clementia.*

Τὸ καλὸν δι' αὐτὸ αἱρετὸν *eſſe*] Honeſtum per ſe expetendum. hoc ſignificat: multi cum honeſtum ſequuntur, honorem & utilitatem ſpectant: Panſa vero honeſtum amat propter ipſum. ideo jure perveniunt ad eum, quæ mali concupiſcunt.

Ἡδονὴν *vero &* ἀταραξίαν] Voluptatem & ſtatum mentis perturbatione carentem. in his enim duobus felicitatem locabat Epicurus: quod Plutarchi, Laertii, & aliorum teſtimoniis probatur.

Virtute, juſtitia, τῷ καλῷ *parari*] Hoc ſenſiſſe Epicurum, affirmat Caſſius: quamquam Catius, & Amafinius, Epicuri verba perperam interpretati, ſecus opinarentur. quod ſi virtute, juſtitia, honeſto voluptas tranquillitaſque mentis paratur: quis Epicuri, hoc ſentientis, dogma non probet?

Pag. 422. *Omnes Catii, & Amafinii*] Omnes ii, qui ſimiles Catii ſunt & Amafinii. de Catio epiſt. 16. de Amafinio Tuſc. 4.

Mali verborum interpretes] Vel quia εἴδωλα Catius verteret *ſpectra*: vel quod Epicureorum duo genera, unum eorum, qui Epicuri mentem ſenſu falſo interpretabantur, opinati voluptatem eam, quam rebus omnibus præponebat Epicurus, non virtute, juſtitia, honeſto, ſed obſcenis turpibuſque rebus parari: quod Catius, Amafinius, & horum ſimiles alii ſenſerunt, σοφισταὶ a Laertio vocati. Alterum genus eorum erat, qui voluptatem ab honeſto & virtute disjungendam non putabant: quod apertis verbis Epicurus oſtendit, cum ſcriptum reliquiſſet: οὐκ ἔστιν ἡδέως ἄνευ τοῦ δικαίως καὶ καλῶς ζῆν: *non licet ſuaviter vivere, niſi juſte & honeſte vivatur.* ex hoc genere Caſſius & ſe ipſum eſſe, & Panſam, & alios præterea ſignificat.

Dicit] In ſuis ſententiis, quæ Græce κύριαι δόξαι, a Cicerone *ratæ ſententiæ* vocantur, lib. 1. de Nat. Deor. lib. 2. de Fin.

Οὐκ ἔστιν ἡδέως ἄνευ τοῦ καλῶς καὶ δικαίως ζῆν] Non poteſt jucunde vivi, niſi honeſte & juſte vivatur. quam ſententiam l. 2. de Fin. ſic attigit Cicero: *Cum diceres clamare Epicurum, non poſſe*

jucunde

unde vivi niſi honeſte, & ſapienter, *juſte viveretur.* Et Tuſc. 3. *Negat* *icurus jucunde poſſe vivi, niſi cum vir-* *e vivatur.* Et Tuſc. 5. *Epicurus negat* *emquam jucunde poſſe vivere, niſi idem* *neſte, ſapienter, juſteque vivat.* Ex- nt apud Laertium Epicuri aliquot epi- olæ: quarum in tertia ſunt hæc: Διὸ φιλοσοφίας τιμιώτερον ὑπάρχει φρό- νησις, ἐξ ἧς αἱ λοιπαὶ πᾶσαι πεφύκασιν ἀρεταὶ, διδάσκουσαι, ὡς οὐκ ἔστιν ἡδέως ῦ, ἄνευ τοῦ φρονίμως, καὶ καλῶς, καὶ καίως· οὐδὲ φρονίμως, καὶ καλῶς, καὶ καίως, ἄνευ τοῦ ἡδέως. Et infra, ubi citat ejus ſententias: οὐκ ἔστιν ἡδέως ῦ, ἄνευ τοῦ φρονίμως, καὶ καλῶς, καὶ καίως· οὐδὲ φρονίμως, καὶ καλῶς, ὶ δικαίως, ἄνευ τοῦ ἡδέως· ὅτῳ δὲ τοῦτο ὑπάρχει, οὐ ζῇ φρονίμως, καὶ κα- ῶς, καὶ δικαίως· καὶ ᾧ τοῦτο οὐχ ὑπάρ- , οὐκ ἔστι τοῦτο ἡδέως ζῆν. Quod Ci- ro lib. 1. de Fin. Latine ſic expreſſit: *amat Epicurus, non poſſe jucunde vivi,* *i ſapienter, honeſte, juſteque vivatur;* *c ſapienter, honeſte, juſte, niſi ju-* *nde.*

A vobis] Epicureos irridentibus, nquam voluptatis, nulla virtutis cu- , ſtudioſos. itaque vocatis eos φιλη- νους tantum, non, ut oporteret, et- m φιλοκάλους, καὶ φιλοδικαίους.

Φιλήδονοι] Amatores voluptatis.

Φιλόκαλοι, καὶ φιλοδίκαιοι] Ama- res honeſti, & juſti.

Sulla] Cujus mortem Cicero ſigni- averat, epiſt. 17.

Cujus judicium probare debemus] Quaſi æſtantis viri. Ironia.

Diſſentire] De ſummo bono: quod ii ponerent in ſola voluptate, alii in rtute, quidam in divitiis, aut in alia re.

Quid bonum eſſet] Quod eſſe varium idebatur ex varia Philoſophorum ſen- ntia.

Omnia bona coëmit] Ne erraret in de- ctu, omnia bona ſumpſit. Ludit in nbigua bonorum ſignificatione. nam hiloſophi de ſummo bono diſputa- unt: Sulla vero Pompejanorum bona mnia, cum in auctione venderentur, oëmit.

Forti mehercule animo] Et hic jocatur. nullam enim Caſſius moleſtiam cepit ex obitu Sullæ.

Deſiderare] Nemo Sullam deſidera- bat: ſed, quaſi deſideraretur, ita fore Caſſius dicit, ut alios ei ſimiles reſtituat Cæſar.

Habet damnatos, quos pro illo nobis re- ſtituat] Arguta in primis & feſtiva ſen- tentia. lege Pompeja damnatos reſti- tuerat Cæſar: ut legimus apud eum l. 3. de bel. civ. hoc latenter Caſſius notat: cum tamen de iis loquatur, quos Cæ- ſar ad ſectiones faciendas, ne haſta re- frigeſceret, Sullæ mortuo ſuffecturus eſſet. Jocus eſt in verbo, *Reſtituat*, am- bigua ſignificatione, ad majorem Cæ- ſaris contumeliam.

Ipſe] Cæſar, cujus erat pecunia, quæ de venditis Pompejanorum bonis colli- gebatur.

Sectorem] *Sector* is eſt, ut Pedianus ait, qui condemnati bona emit in au- ctione: & *ſecari* autem, & *cædi* bona dicuntur. unde illud Craſſi oratoris in procemio lib. 3. de Orat. *Non tibi illa* *ſunt cædenda, ſi Craſſum vis coërcere.*

Pag. 423. *Filium*] P. Sullæ, qui pa- trem imitabitur: itaque ſectore non carebimus. epiſt. 3. lib. 3. ad Q. fr.

Niſi ſollicitus ſum] De belli eventu.

Clementem] Cæſarem.

Crudelem] Cn. Pompejum, Magni filium.

Ἀντιμυκτηρίσαι] Viciſſim deridere, ſed ruſtice gladio. nam urbani homines facetiis & ſalſis dictis, non gladio, de- rident.

Soluto] Curis vacuo, non impe- dito.

Quid me facere oporteat] Utrum ſol- licito, an ſoluto me animo eſſe opor- teat.

P. VICTORIUS.

Ἡδονὴν *vero &* ἀταραξίαν] Ita ac- curate de hoc loco diſſeruimus, ut ali- quid nunc addere ſupervacaneum exi- ſtimemus. Mediceus veræ lectionis ve- ſtigia & ipſe retinet: habet enim *Aiaxian*, ut ſi ſecundæ literæ apicem ad- das, ἀταξίαν facias, quod in aliis et-

m iam

iam manu ſcriptis invenitur. Animadvertimus autem librarium, qui eum codicem ſcripſit, in hoc ſæpe peccaſſe. Et ut imperitum Græci ſermonis I pro T, crebro ſumpſiſſe, ut paulo ſupra, *ιοκαλον*, &ad Fabium *γελωια καρδώνιον*. In cunctis autem media ſyllaba defecit. Præclara etiam vox Epicuri a Clemente in VI. commentario de vera Philoſophia adducitur: qua docuit ille non parvum juſtitiæ fructum eſſe, quod ea reddit animum omni perturbatione vacuum: in ea autem explicanda ille hoc nomine uſus eſt, *δικαιοσύνης καρπὸς μέγιστος ἀταραξία*. Sed altera etiam ejuſdem a Plutarcho in commentario adverſus Colotem Epicureum, qua dignitatem hujus ſecuritatis mirum in modum celebraverat. Plutarchi ipſius verba ſunt: *ἀλλὰ τίνες εἰσὶν οἱ ταῦτα συγχέοντες καὶ ἄρδην ἀναιροῦντες οὐχ οἱ τὸν ἀταραξίας στέφανον ἀσύμβλητον ταῖς μεγάλαις ἡγεμονίαις λέγοντες.* Hanc & ſuperiorem illam, de incurſione ſimulacrorum, caſtigationem, quæ non parvam doctrinam continent, & ab eo qui Epicuri ſententiarum rudis ſit, intelligi non poſſunt, expoſui nuper Franciſco Medici optimo ac nobiliſſimo juveni, ut quid de hac omni re ſentiret, intelligerem: non quod Epicureus ille ſit: eſt enim omni liberali doctrina eruditiſſimus: ſed cum omnes Peripateticorum ſententias cognitas habere voluerit: non ſprevit etiam hujus familiæ decreta, in primiſque Romanum Poëtam, qui inventa Epicuri politiſſime expreſſit, amavit: eamque operam in eo poſuit, quæ & illi neceſſaria erat, & omnibus ipſius ſtudioſis grata eſſe debebit. Ita autem loquor, quia ſpero illum cum per graviora ſtudia, quibus deditus eſt, ei licuerit, non paſſurum tot, tamque utiles ſuos labores fruſtra ab aliis deſiderari. Ut autem omnes intelligant, me non ſine cauſa de illius doctrina & ſedulitate tam egregie ſentire, locum e multis ab ipſo feliciſſime reſtitutis, qui nunc mihi ſuccurrit, exponam. In II. lib. Lucretius, ubi docet corpora individua, cum multitudine infinita ſint, figuris eſſe finita: narratque quod incommodum ſequeretur, ſi formæ illorum ſine fine eſſent: quod Democritus, & Leucippus voluerant, inquit (ut Franciſci opera cognoſcimus)

Aurea pavonum ridenti imbuta lepôre
Secla, novo rerum ſuperata colore, jacerent.

Qui verſus, quam deformati antea in omnibus libris eſſent, & quam planam elegantemque nunc ſententiam habeant, omnibus notum eſſe poteſt. Præſidio autem ille antiquorum codicum, adhibito etiam judicio, quo plurimum valet, omnes illinc maculas delevit. Hanc libenter ipſius hic caſtigationem adjunxi, quia non parvo ornamento huic meo libello fore putavi. Conſultus igitur ille a me ſuper duobus his locis, judicium meum probavit, & hanc dixit ſe veram eſſe illorum lectionem arbitrari.

EPISTOLA XX.

O*Ratorem meum*] Sic appellat librum ſuum de perfecto oratore. ep. 18. lib. 6. *Oratorem meum tantopere a te probari, vehementer gaudeo.*

Sabino] Nomen proprium, a regione tamen deductum. pro Sext. *Maledicto Sabino homini Rheatino.*

Natio hominis] Nota enim Sabinorum probitas & fides. Livius de Numa: *Suopte ingenio temperatum animum virtutibus fuiſſe opinor magis, inſtructumque non tam peregrinis artibus, quam diſciplina tetrica, ac triſti Sabinorum: quo genere nullum quondam incorruptius fuit.*

Pag. 424. *Candidatorum*] Qui magiſtratum petentes, populo ſe, quæſita interdum fictis cognominibus gratia, commendant.

Etſi modeſtus ejus vultus] Altera cauſa, cur ei librum recte committi putaret. Impulit me, inquit, non ſolum hominis natio, quia Sabinus, verum etiam modeſtus ejus vultus, ſermoque conſtans, Sabinam integritatem quadam ex parte referens.

A Cu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

A Curibus] Numæ regis patria, Sabinorum olim urbe nobili.

Ad amorem meum aliquantulum diſce-s addidiſti] Pro, *Aliquantulum*, veteres libri omnes *Aliquantum olim*, uno excepto, in quo eſt, *Aliquantulum olim*, quo placuit, *Aliquantulum*. nam, *n*, locum non habet: cum Treboſ paulo ante diſceſſiſſet: quod illud ra demonſtrat; *Iter tuum cujuſmodi ſ, ubi Brutum noſtrum videris.*

Igniculum deſiderii tui] Eam, qua endimur, tui videndi cupiditatem.

Iſtic eſt] In vobis reipubl. liberatorius, te Caſſio, Marco & Decimo itis: quibus provincias ſenatus decverat. nam in urbe, dominantibus tonio & Dolabella conſulibus, reſp. non eſſe videbatur.

Brutum noſtrum] M. Brutum; qui, tu plebis ab Antonio concitatæ, miumque veteranorum, urbe exceſſer.

De bellicis rebus] Pro liberanda rep. Antonio conſule oppreſſa.

Quo ſtatu ſimus] Eſt enim in vobis p.

EPISTOLA XXI.

g. 425. EPiſtolam tuam] Quæ non exſtat. nam illa, quæ eſt imaſexta lib. 12. de Ciceronis filio, de Antonio ſignificat: de quibus in : nulla mentio. & hæc de Calvo reſpondet: illa mentionem Calvi nullam bet. præterea, illa poſt interitum eſaris, hæc ante ſcripta eſt.

Librum] De quo infra.

In ea voluptate hunc accepi dolorem] milis figura epiſt. 9. lib. 1. *In moleſtia ideo.* Quo loco vide, quæ diximus.

Diſcedis a nobis] In provinciam Am proficiſcens. epiſt. 16. lib. 12.

Vt illa omittam, quæ civitate teſte, iſti, cum mecum inimicitias communiſti: cum me concionibus defendiſti] Ella figura, brevem commemorationem diſſimulationis arte inducens eam rerum, quarum producta narratio ſatietatem potius, quam delectationem afferret. ἀντίφρασις Græce vocatur: cum quædam nos dicere negamus, & tamen dicimus: ut epiſt. 3. lib. 8. ad Att. *Omitto illa vetera: quod iſtum in remp. ille aluit, auxit, armavit.* Et Terentius in Eun. *Vt omittam, quod ei amorem difficillimum & cariſſimum ab meretrice avara, virginem, quam amabat, eam confeci ſine moleſtia.* Et Virg. 2. Georg.

An memorem portus, Lucrinoque addita clauſtra?

Feciſti] Temporibus Clodianis.

Concionibus] Quas, ut opinor, privatus habuit, concedente magiſtratu. nam ſi eas tribunus pl. habuiſſet; non ante quæſturam, cujus mentio proxime ſequitur, ſed poſt nominatus eſſet. nam tribunatus pl. poſt quæſturam dabatur. geſſit autem tribunatum Trebonius Pompejo II. Craſſo II. conſulibus, id eſt biennio poſt quæſturam, quam geſſit Piſone & Gabinio coſs.

In mea, atque in publica cauſa] Quo tempore Ciceronem conſules Gabinius & Piſo, eodem remp. prodiderunt. communis igitur & Ciceronis, & reip. cauſa fuit. ſiquidem ille in conjuratos, indicta quidem cauſa, ſed jubente ſenatu, animadverterat. quo facto lege Clodia in exſilium abiit.

Tribuno pl.] P. Clodio, fortaſſe jubenti, ut omnes magiſtratus in legem ſuam jurarent.

Tuus collega] Alter quæſtor urbanus. nam duo ærarium curabant.

In armis] Civili bello.

In reditu] Cum poſt Pharſalicam pugnam in Italiam redii.

Curæ & dolores mei] Vehementer enim Ciceronem pœnituit, in Italiam veniſſe, non arceſſitum a Cæſare. vide epiſt. 6. lib. 11. ad Att.

Brundiſium] Ubi Cicero tam diu moratus eſt, donec Cæſar, confecto Alexandrino bello, in Italiam rediit.

In Hiſpaniam] Ut Hiſpaniæ præeſſet, poſt præturam, quam geſſit anno ſuperiore proximo, Cæſare iterum & Servilio coſs.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Pag. 426. *Liber iſte*] Quem ſcripſerat Trebonius de dictis Ciceronis.

Sive ſic] *Sic*, minuendi vim habet, ut epiſt. 13. lib. 15. ad Att. *Cautum Marcellum, me ſic, ſed non tamen cautiſſimum.* Et apud Terentium in Heaut. *Sic ſatis.*

De uno me] Alii, *de uno, de uno me.* quæ geminatio mihi non admodum probatur: non quod ea ſæpe Cicero non utatur, idque graviter & ornate: ſed etiam ſententia, niſi opinione fallor, hoc in loco requirere non videtur.

Si te non amarem] Quia de me uno tamdiu cogitaſſes.

Futurum ſatis] Malim, *facturum ſatis*: ut ſubaudiatur, *Me.* alioqui, *Quo tamen ipſo*, unde regatur, non erit. nam, *futurum*, nullo modo cum auferendi caſu conjungi poteſt.

Illas Calvo litteras miſi] Videtur ad Ciceronem ſcripſiſſe Trebonius, ſibi non probari, quod Calvum tantopere laudaſſet. id Cicero excuſat, quod ad ipſum Calvum cum ſcriberet, aliter ſcripſerit, quam ſi multos lecturos putaſſet. laudaverat enim illum aliquanto plus, quam veritas concederet. Hic eſt Licinius Calvus, C. Licinii Macri filius; qui de repetundis apud Ciceronem prætorem accuſatus, voluntaria morte pœnam præcurrit. auctor Valerius Max. & Plutarchus.

Acute movebatur] Quod eſt ingenii. Sic Acad. lib. 1. *Zeno, cum valde ſubtiliter diſſereret, & peracute moveretur, corrigere conatus eſt diſciplinam.*

Genus quoddam] Dicendi.

Quo valebat tamen] Qua tamen parte valebat, id eſt ingenio, conſequebatur id quod optimum putabat. quam puto fuiſſe exſilitatem orationis. nam Calvus Atticum ſe oratorem videri volebat: & nimia quadam religione orationem attenuans, dum verebatur, ne quaſi vitioſum ſanguinem colligeret, verum etiam deperdebat. hoc enim de illo Cicero ſcripſit in Bruto. laudatur tamen & a Cicerone, & a Quinctiliano, Tacito, & aliis.

Vis non erat] Exſiliter enim, ſicce, jejune dicere, id eſſe Calvus putabat, Attice dicere. quod & in libro, quem Oratorem inſcripſit, & alibi Cicero reprehendit.

Plurimum valet, ſi laudes eum, quem cohortere] Id obſervat epiſt. 1. lib. 2. epiſt. 8. lib. 2. & alibi.

Exiſtimavi bene] Bene judicavi: id enim valet, *exiſtimare*, hoc in loco, ut epiſt. 7. lib. 1. *Ex eventu homines de tuo conſilio exiſtimaturos.*

Pag. 427. *Profectionem*] In Hiſpaniam.

Judicabis] Si tua in me officia multum tecum recordabere.

LIBRI XVI.

Ordinem epiſtolarum fere omnium ad Tironem oſtendit ratio temporis, ex adſcripta cuique die, & in ipſo argumento ſatis nota. Prima ſine dubio eſt, quæ incipit, *Paullo facilius*: ſecunda, *Non queo*: tertia, *Nos apud*: quarta, *Varie*: quincta, *Vide*: ſexta, *Facilius*: ſeptima, *Septimum*: octava, *Nos a te*: nona, *Etſi opportunitatem*: decima, *Quo in diſcrimine*: undecima, *Magnæ*: duodecima, *Omnia*: tertiadecima, *Menandrus*: quartadecima, *Ægypta*: quintadecima, *Spero*: ſextadecima, *Video*: decimaſeptima, *Sollicitat*: decimaoctava, *Exſpecto*: decimanona, *Ego vero*: vigeſima, *Quid igitur?* vigeſimaprima, *De Tirone*: vigeſimaſecunda, *Etſi mane*: vigeſimatertia, *Tu vero*: vigeſimaquarta, *Cum vehementer*: vigeſimaquinta, *Etſi juſta*: vigeſimaſexta, *Verberavi*: vigeſimaſeptima, *Mirificam.*

EPISTOLA I.

Pag. 429. *AD honorem noſtrum*] Ad triumphum, quem ſperabat; ſed, eum ne diſcordiæ civiles impedi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

pedirent, verebatur: id quod evenit, propterea dicit: *Quamprimum ad urbem venire.*

Peccaſſe mihi videor, qui a te diſceſſerim] Simile illud epiſt. 13. lib. 4. *Vt hoc ipſum, quod maneam in vita, peccare me exiſtimem.*

Cibum cepiſti] Stomacho non, ut antea, reſpuente. ideo ſcripſit epiſt. 6. *Ius tibi dandum non fuit, cum κακοςόμαχ@ eſſes.*

Tuum conſilium eſt] Tui conſilii ſit, velis navigare necne. hoc tuæ permitto voluntati. epiſt. 8. lib. 8.

Marionem] Servum.

Pag. 430. *Hæc pro tuo ingenio conſidera*] Vt tibi faciundum videbitur, ita facies.

Illud igitur potius] Vt valentem videamus.

De tuis innumerabilibus in me officiis] Epiſt. 4. *Innumerabilia tua ſunt in me officia; domeſtica, forenſia; urbana, provincialia; in re privata, in publica; in ſtudiis, in litteris noſtris. omnia viceris, ſi, ut ſpero, te validum videro.* & epiſt. 3.

III. non.] III. non. diſceſſerat a Tirone, ut in epiſt. ſequenti, & 9.

EPISTOLA II.

QVo animo ſim affectus] Quia te careo.

Tertio die abs te] Diſceſſerat igitur a Tirone III. non. nam hæc epiſtola ſcripta eſt nonis, ſuperior III. non.

Alyziam] Qui eſt Acarnaniæ locus, a mari diſtans quindecim ſtadiis, ut ait Strabo lib. 10.

Leucadem] Quondam Neritum dictum. Plinius lib. 4. c. 1.

Stadia CXX.] Stadia Columella & Plinius metiuntur paſſib. CXXV. id eſt pedib. DCXXV. Gellius pedib. DC. Suidas e ſtadiis ſeptem & dimidio milliarium conſtituit. qua ratione milliarium mille paſſibus, unde nomen ſumpſit, non conſtabit. Videtur autem Plutarchus idem fere ſenſiſſe. nam in Gracchi vita milliarium ait e ſtadiis eſſe paullo minus quam octo. cum ex octo integris conſtare debeat: ſi modo in ſtadio paſſus fuere CXXV. in milliario mille.

EPISTOLA III.

ANte diem IIX. id. Nov.] Hic locus aperte demonſtrat, *ante diem IIX id.* idem eſſe, quod IIX. id. quod aliis probavimus exemplis epiſt. 7. lib. 8.

Pag. 431. *Magiſtrum tuum*] Quem propterea magis, quam alios, amare debes. epiſt. 10. *Docui te*, inquit.

Marionem] Epiſt. 1.

Vtilitatibus tuis poſſum carere] *Vtilitates* hic non pro rebus utilibus accipiuntur, ſed pro operis quas Tiro, cum valeret, Ciceroni præbere ſolitus erat: ut ab eo, quo utimur, non ab eo, quod utile eſt, deducatur. Sic ad Att. ep. 5. lib. 7. *Tironem, etſi mirabiles utilitates mihi præbet, cum valet, in omni genere vel negotiorum, vel ſtudiorum meorum, tamen propter humanitatem & modeſtiam malo ſalvum, quam propter uſum meum.* Et Lucretius lib. 6. *Vtilitatem*, pro, uſum dixit; *Nihil adeo poſſet cuiquam leve, tenueque membris Vertere in utilitatem.* Manſit hæc ſignificatio uſque ad venerabilis Bedæ tempora: nam in quadam homilia, *An tu*, inquit, *calumniaris ea, quæ oculis vides, manu tenes, utilitate ſentis?*

EPISTOLA IV.

DE medico] Aſclapone ep. 9.

Cum κακοςόμαχ@ eſſes] Stomacho cibum non appetente: quæ dicitur ἀνορεξία. non enim, quicumque κακοςόμαχ@ eſt, jure læditur. Ius autem pulli gallinacei, quo æquari humores videmus, & alii prodidere, non dubito, quin ſignificet.

Lyſonem] Patrenſem, de quo epiſt. 1. & 9. & lib. 13. ep. 19.

Curium] Ad quem ſcribit lib. 7. ep. 3. nominatur & in hoc libro ep. 5. & 9. & ad Att. ep. 2. 3. lib. 7.

Suaviſſimum hominem] *Suavitatem* ejus ep. 28. lib. 7. *urbanitatem* epiſt. 31. nominat, & ep. 2. lib. 7. ad Att.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Pag. 432. *Quod ad valetudinem opus ſit*] Quæcumque res ad valetudinem opus ſit, in ea ſumptu ne parcas.

Daret] Tibi. ep. 5. lib. 8. ad Attic. *Tironem Curio commendes; ut ei, ut petiit, ſi quid opus erit, in ſumptum eroget.* Et epiſt. 6. *Tironem video in ſumptum ab aliis mutuatum. ego autem Curium noſtrum, ſi quid opus eſſet, rogaram. malo Tironis verecundiam in culpa eſſe, quam illiberalitatem Curii.* Et ad Tironem, ep. 9. *Curio miſi, ut medico honos haberetur, & tibi daret, quod opus eſſet.*

Innumerabilia] Epiſt. 1. 6.

Si recte erit] Si valebis. ep. 5. *Cum meliuſcule tibi eſſet.* Epiſt. 22. *Spero tibi melius eſſe.*

Quaſtore Meſcinio] Qui poſt Ciceronem in Italiam venit. epiſt. 20. de quæſtoribus Ciceronis diximus epiſt. 3. l. 3.

Decurſurum] Maritimo curſu ad me venturum.

Conſulito navigationi] Ep. 6. *Cum valetudinis rationem habueris, habeto etiam navigationis.* Et epiſt. 1. *Comites, & tempeſtates, & navem idoneam ut habeas, diligenter videbis.*

Nullo loco] Dum mihi nullam ſerviendi occaſionem prætermittis, valetudini tuæ ſervire non potuiſti. ep. 18.

Pag. 433. *Lepta*] Præfectus fabrum apud Curionem proconſulem. epiſt. 7. lib. 3.

EPISTOLA V.

T*Hyrei*] Locus inter Alyziam & Leucadem. nam Patris Alyziam, inde Thyreum, Thyreo Leucadem Cicero venit: unde proficiſcens hanc epiſtolam ſcripſit. Thyreo nullas litteras dedit: quia duas tantum horas ibi manſit.

Facturum puto] Aliqua re propoſita, cum Cicero ſubjungit ſententiam ſuam, utitur hac figura, quam & gravitas, & brevitas commendat, ut hic: *Is omnia pollicitus eſt, quæ tibi eſſent opus. facturum puto.* Et epiſt. 16. lib. 13. *Incenſus ſtudio rerum tuarum, eas litteris Græcis mandare cupiebat. poſſe arbitror. valet ingenio.* Ad Att. epiſt. 4. lib. 10. *Iurabat ad ſummam, quod nullo negotio faceret amiciſſimum mihi Cæſarem. eſſe debet.*

Marionem remittere] Quem antea miſerat. epiſt. 1.

Cum meliuſcule tibi eſſet] Epiſt. 4. *ſi recte erit.* epiſt. 22. *ſpero tibi melius eſſe.* Tuſc. 1. *Pompejo melius factum eſt.*

Acaſtus] Servus Ciceronis eſt. epiſtola 10. 14. & ad Att. epiſt. 9. lib. 6.

Patras] Vbi ægrum Tironem reliquerat. epiſt. 2. lib. 7. ad Att.

EPISTOLA VI.

Pag. 434. T*Ertiam*] *Primam*, hoc initio, *Varie*: ſecundam, *Vide.*

Eadem die] Pro, *Eodem die*, contra Aſconium, qui *Diem* fœminini generis a *Die* maſculini diſtinguit: ut illa ſit tempus, hic XXIV. horarum ſpatium. In epiſt. ad Q. fr. lib. 3. *Antiquior dies adſcripta erat in tuis litteris, quam in Cæſaris.* Et Virg. lib. 2.

Iamque dies infanda aderat. —

Cariſius eandem diſtinctionem Varroni tribuit: a quo ipſe diſſentiens adjungit: *Quod nemo ſervavit.*

Igitur illa] Scribamus eadem, quæ antea: quæ mihi in primis curæ ſunt.

Innumerabilia] Idem ep. 1. 6.

Cum valetudinis rationem, ut ſpero, habueris, habeto etiam navigationis] Ep. 4. *Cum valetudini tuæ diligentiſſime conſulueris; tum, mi Tiro, conſulito navigationi.*

Actio] Ad hoc Acarnaniæ promontorium Antonius ab Auguſto maritima pugna victus.

EPISTOLA VII.

Pag. 435. N*On ſederemus*] *Sedere* interdum eſt nihil agere, ut hic, & apud Terentium: *Sedere domi virginem tam grandem.*

Per anni tempus] Abeunte hieme, epiſt. 33. lib. 10. *Anni tempus libertatem majorem mihi dat.* Plautus in Merc. *Itidem ut tempus anni, ætatem aliam aliud*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

iud factum convenit. ſic alibi *tempus ei, tempus ætatis.*

XV. Kal. Nov.] Si attendimus, quod iſt. 9. ſcriptum eſt: cogemur crede-, *Dec.* non *Nov.* legere.

E P I S T O L A VIII.

Ἀκίνδυνα μὲν, χρονιώτερα δὲ] Tuta quidem, ſed diuturniora: id eſt, te iidem non ægrotare periculoſe, ſed orbum fore diuturniorem.

Pag. 436. *In magna conſolatione in-ens ineſt ſollicitudo*] Eſt quædam non venuſta figura, cum contrarium con-ario jungitur, ut alterum altero leve-ur. exemplum exſtat epiſt. 9. lib. 1. *In oleſtia gaudeo.* Quo loco plura hujus eneris oſtendimus.

Si diutius a nobis abfuturus es, is, cujus ſum, &c.] Eadem figura lib. 2. de orat. *Quorum princeps Socrates, is, qui, &c.* Et libi, *Vſum* pro *conſuetudine* poni, ut iis quoque locis, quivis, opinor, intel-igit.

Explorate] *Caute*, dixit Cicero epi-tola 9.

Ψῦχος δὲ] Frigus autem tenui cuti nimiciſſimum. Senarius Euripidis; ſed amiſſæ tragœdiæ.

E P I S T O L A IX.

Pag. 437. AD *Caßiopen*] De quo loco Plinius & Strabo.

Ludibundi] Ludentibus ſimiles, navigatione jucundiſſima.

Cn. Plancii] Pro quo exſtat oratio.

Omnino liberaſſent] Quod eſſet factum, ſi te plane valere ſignificaſſent.

Aſclapo] Quem Sulpicio commendat ep. 20. lib. 13.

Pag. 438. *Symphoniam Lyſonis vellem vitaſſes*] Συμφωνεῖν, eſt *concinere*: per tranſlationem *obſequi*, ut hic. nam cum Tiro in aliqua re valetudini contraria, Lyſoni eum invitanti, obſecutus eſſet, verebatur Cicero, ne in quartam hebdomadem ejus morbus perduceretur. nam eorum morborum, qui cito terminantur, magna pars, vel ſecunda, vel tertia hebdomade finem invenit. quod ſi qui ad quartam pervenerint, metuenda diuturnitas.

Hebdomadem] Si *hebdomadem*, Græco more legas: Gellium corrige, ubi legitur quibuſdam locis, *Hebdomada*, &c, *Hebdomadam.*

Pudori tuo] Qui te adduxit ad ſymphoniam Lyſonis, id eſt, ad obſequium.

Curio] Quem nominavit 4. 5. 11.

Miſi] Pro, *mandavi.* ep. 4. *Scripſi ad Curium, quod dixiſſes, daret.* ad Att. epiſtola 7. lib. 13. *Miſi equidem ei nunciari, te exſpectaſſe ejus adventum.*

Vt medico honos haberetur] De pecunia intellige, non de honore: unde *Honorarium*, præmium honoris cauſſa datum.

Ex Kal. Ian.] Novis conſulibus magiſtratum ineuntibus.

Magni tumultus] Conſulibus in eam curam una cum Pompejo contendentibus, ut Cæſari Galliæ ante decennii tempus, lege jam conceſſum adimerentur; tribunis vero plebis pro Cæſare pugnantibus: quæ belli civilis origo fuit.

Agemus omnia modice] Sic, ut neque Pompeji, neque Cæſaris animum offendamus.

Caute] *Explorate*, dixit Q. Cicero, epiſt. 8.

Honeſto aliquo homine] *Honeſto*, non ad mores, ſed ad dignitatem refertur.

Pag. 439. *Incolumem ſliteris*] Recte alii verbum *Stiteris*, mutatione minima, cum ſit in antiquis libris *Steteris*, repoſuerunt. Sic ad Att. epiſt. 14. libro 10. *Te vegetum nobis in Græcia ſiſte.*

E P I S T O L A X.

EGo vero] *Vero*, in principio epiſtolæ, reſponſionem ſignificat. epiſt. 23. & lib. 4. epiſt. 6. lib. 7. epiſt. 30. libro 9. epiſt. 5.

Hac tamen epiſtola] In qua, te ſatis belle habere, ſignificas.

Acaſtus] Servus. epiſt. 5. 14.

Oculos paullum ſuſtulerunt] Contrarium contrario reddidit, quia dixerat, *oblanguerunt.* nam languore oculi demittuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Pompejus] Obierat jam Pompejus Magnus, quem Cicero, cum non addit prænomen, ſignificare ſolitus eſt. itaque, *Pomponius* pro Pompejus, reponendum eſſe, jampridem ſuſpicatus ſum. non enim, Pompejo Magno mortuo, quemquam præterea Pompejum, ita Ciceroni familiarem invenimus, ut, prænomine omiſſo, tamen indicaretur.

Cupienti audire noſtra] An aliquid ſcriberem.

Muta eſſe] Tacere enim litteræ videntur, cum nihil ſcribimus. In Bruto: *Quod huic debes, ego a te peto. Quidnam id, inquam? Ut ſcribas, inquit, aliquid. jampridem enim conticuerunt tuæ litteræ.* Et lib. 2. Off. *Cum reſp. in qua omnis mea cura, cogitatio, opera poni ſolebat, nulla eſſet omnino, illæ ſcilicet litteræ conticuerunt, forenſes & ſenatoriæ.*

Muſis noſtris] Communem a nobis operam exigentibus.

Operas] Quas præbere conſueſti.

Reddas] Intermiſſas tuo morbo.

Noſtra] Quæ ad me pertinent, quæ me eſſe facturum tibi promiſi. Manumiſſio ſignificatur. ep. 14.

Docui enim te, fides ἔτυμον quod haberet] Docui te, *Fidem* inde dictam, quia fiat id, quod promittitur. lib. 1. de Off. *Docui tamquam magiſter.* epiſt. 3. *ſi nos amas, & præcipue me magiſtrum tuum.* ἔτυμον, *notationem, quod rem, de qua prædicatur,* ut ait Boetius, *notam faciat.*

EPISTOLA XI.

Pag. 440. *Etiam firmiorem fore*] Quam fuiſti ante morbum; hoc ideo dicit, quia pituitam, & melancholicum humorem quartana febris exſiccat. Galenus in primo de arte cur. ad Glauconem.

Ex deſiderio] Mei.

Labores] Epiſt. 14. *Audio te animo angi, & medicum dicere, ex eo te laborare.*

Nauſeæ] Quæ navigando præſertim inſolentibus, & ſtomacho infirmis, excitatur.

Ad urbem acceſſi] Non enim urbem, niſi triumphans, ingredi volebat.

Cupiditates certorum hominum] Ep. 12. *Mirus invaſerat furor non ſolum improbis, ſed etiam iis, qui boni habentur, ut pugnare cuperent, me clamante, nihil eſſe bello civili miſerius.* Et lib. 4. epiſt. 1. *Incideram in hominum pugnandi cupidorum inſanias.* Et lib. 6. epiſt. 6. *Cauſſa belli orta eſt: Quid ego prætermiſi aut monitorum, aut querellarum? cum vel iniquiſſimam pacem juſtiſſimo bello anteferrem, victa eſt auctoritas mea, non tam a Pompejo, (nam is movebatur) quam ab iis, qui duce Pompejo freti, peropportunam & rebus domeſticis, & cupiditatibus ſuis illius belli victoriam fore putabant.*

Pag. 441. *Exercitum & provinciam*] Quæ ſenatus populuſque conceſſerant.

Invito ſenatu] Qui, coitione conſulum & Pompeji, decreverat, ut Cæſar, exercitu dimiſſo, provinciam ſucceſſori ante tempus traderet. Cæſar lib. 1. bel. civ. Suetonius, Plutarchus, Appianus, Dio, & alii.

Curio meus illum incitabat] Vellejus lib. 2. diſcuſſas ait, ac ruptas a Curione pacis conditiones, quas & Cæſar juſtiſſimo animo poſtulabat, & Pompejus æquo recipiebat.

Antonius quidem noſter, & Caſſius] M. Antonius, Q. Caſſius, tribuni pl.

Nulla vi expulſi] Imo expulſi, injuſto S. C. ut queritur Cæſar lib. 1. bel. civ. & Suetonius pulſos plane ait.

Cum Curione] C. Curione, ſuperioris anni tribuno pl.

Ne quid reſp. detrimenti caperet] Quo uno verſiculo ſumma in cives poteſtas committebatur. vide orationem pro Dejotaro, Cæſarem lib. 1. bel. civ. Salluſtium in Catil.

Paratiorem ducem] Cæſarem laudat invitus, ut epiſt. 9. lib. 8. ad Att. *Hoc* τέρας *horribili vigilantia, celeritate, diligentia eſt.*

Comparatur] Quidquid ad bellum pertinet.

Sero cœpit timere] Cum eum ipſe aluiſſet. quod ſæpe queritur Cicero.

Flagitavit] A conſulibus, ut referrent.

Pag.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Pag. 442. *Lentulus*] Cognomento, ...*us*, vel *Cruſcellus*. ep. 4. lib. 8.

Nihil cupide] De rep. ut arbitror, ...tius, quam de triumpho. quod ex ...rbo ſequenti, *Auctoritas*, intelligitur, ex eo, quod in epiſtola ſuperiore di...um eſt: *Romæ, vereor, ne ex Kal. Ian. ...gni tumultus ſint. nos agemus omnia mo...ce.* Aut igitur hæc temperantiæ ſi...ificatio ad remp., non ad trium...um, aut ad utrumque ſimul ſpectat.

Nos Capuam ſumpſimus] Ep. 12. *Ego ...lhuc oræ maritimæ præſum a Formiis. ...llum majus negotium ſuſcipere volui.* Et ...l Att. ep. 11. lib. 7. *Ego negotio præſum ...n turbulento. vult enim me Pompejus ...ſe, quem tota hæc Campana & mariti...a ora habeat ἐπίσκοπον, ad quem dele...us, & ſumma negotii referebatur.*

EPISTOLA XII.

DOmos noſtras, & patriam ipſam vel diripiendam, vel inflammandam re...quimus] Epiſt. 1. lib. 4. *Vrbem reli...tam direptioni & incendiis.* Hoc Pom...eji conſilium de urbe relinquenda, ſæ...e reprehendit Cicero, ut epiſt. 16. l. 2. ...x ad Att. epiſt. 10. lib. 7. & alibi. non ...nim aggregare placet exemplorum co...iam.

Mirus furor] Epiſt. 11. *Cupiditates ...ertorum hominum, &c.*

Improbis] *Invado* cum dandi caſu, ut ...ic, apud Salluſtium, Varronem, At...ium; cum accuſandi caſu, addita præ...oſitione *In*, ſæpe apud Ciceronem; ſi...ne præpoſitione, apud eundem, ſed raro; ...ullo caſu, apud Terentium: *An mor...bus invaſit?*

Pag. 443. *Amentia*] Qui a rep. de...ciſcunt, amentes, inſani, furioſi dicun...ur. Infra: *Videtur, ſi inſaniet, poſſe op...primi.*

Nominis] Quod antea magnis rebus ...pro rep. geſtis adeptus eſt.

Honorum] Epiſt. 9. lib. 1. *Cum Cæ...ſar, ſingularibus ornatus & novis honori...bus, ad eam cauſſam accederet.* Quo lo...co ſupplicationes, novo numero auctæ ...ignificantur. hic autem non tam ſupplicationes, quam magiſtratus & imperia.

Quam ſapienter, aut quam fortiter] Id eſt, nec ſapienter, nec fortiter.

Hiſpaniam] Pompeji provinciam. quod Cicero, vitandi belli civilis cauſſa, cenſuit. epiſt. 6. lib. 6. *Eundum in Hiſpaniam cenſui: quod ſi feciſſet, civile bellum nullum omnino fuiſſet.* Hac de re in epiſtolis ad Att. & in omnibus fere hiſtoriis.

Pag. 444. *Domitio*] L. Domitio Ahenobarbo, Cæſaris inimico, quem Suetonius ait ſucceſſorem ei per tumultum eſſe nominatum. Conſul fuerat cum Ap. Claudio.

Conſidio] Q. Conſidium ſenem nominat ep. 24. lib. 2. ad Att.

Noniano] Ex Nonia gente in Conſidiam adoptato. Hic nondum conſul fuerat: itaque Gallia citerior prætoria facta provincia.

Ad conſulatus] Secundi, quem geſſit cum P. Servilio, Iſaurici filio.

Abſentis rationem haberi ſui] Quod ei lege permiſſum erat, ipſo Pompejo conſule pugnante. vide epiſt. 6. lib. 6. ut omittam hiſtorias omnes. Hic a vulgatis libris antiqui diſſentiunt. nam pro, *Sui*, omnes habent *Suam*: pro *Abſentis*, nonnulli, *Abſente ſe.*

Trinundinum] Lex, ad populum ferenda, promulgabatur prius, ut per trium nundinarum ſpatium populo pateret; quo poſſet, lege ſatis conſiderata, quid ſentiret, ſuffragiis oſtendere. Eadem, opinor, in magiſtratibus creandis ratio fuit, promulgatis per tres nundinas eorum nominibus, qui petebant: ut populus, de quibus ſuffragium laturus eſſet, tanto ante noſſet. Atque hic *Trinundinum*, pro Trinundini ſpatio dictum puto, ut Phil. 5. *Promulgatio trinundinum.* Et pro domo: *Sit accuſatio trinum nundinum.* Ibidem: *Si quod in ceteris legibus trinum nundinum eſſe oportet, id in adoptione ſatis eſt, trium eſſe horarum: nihil reprehendo.* Pro C. Cornelio, apud Priſcianum: *Ex promulgatione trinundinum dies, poteſtaſque veniſſet.* Et Varro γεροντοδιδάσκαλῳ: *Ru-*

ſticus Romanus internundinum barbam alebat. pro, internundini ſpatio. Servari a ſe velle conſuetudinem veterem in petendo, modo Pompejus iret in Hiſpaniam, Cæſar oſtendebat.

Vt removeat præſidia ex iis locis, quæ occupavit] Occupaverat Ariminum, Piſaurum, Anconam, Arretium. ſupra, & Cæſar lib. 1. bel. civ.

Sic eſſe, ut ſumus] Vagi, relicta patria, in ſummo diſcrimine. ſupra: *Domos noſtras, & patriam ipſam vel diripiendam, vel inflammandam reliquimus.*

Præter tranſpadanos] Quibus Cæſar & ædilis, & conſul civitatem dare cogitaverat: quod poſtea dictator effecit. Dio. Tranſpadanos autem Cæſari ſtuduiſſe, auctor eſt Cicero ep. 7. lib. 7. ad Att. & ep. 2. lib. 5. ad eundem.

Afranio & Petrejo] Legatis Pompeji, quos poſtea Cæſar devicit.

Modo ut urbe ſalva] Timebat propinquum malum: ne Cæſar, priuſquam opprimeretur, urbem vel diriperet, vel inflammaret. ideo proxime dixit: *Tantummodo ut eum intercludamus, ne ad urbem poßit accedere.*

T. Labienus] Aſiæ gentis, plebejæ: qui cum legatus Cæſaris in Gallia res præclaras geſſiſſet, poſtea, Pompejum ſecutus, nihil parta gloria dignum adminiſtravit. ep. 14. lib. 14. *Labienus rem meliorem fecit.* Et ad Att. ep. 13. lib. 7. *Labienum ἥρωα judico. facinus jamdiu nullum civile præclarius: qui ut aliud nihil, hoc tamen profecit: dedit illi dolorem: ſed etiam ad ſummam profectum aliquid puto.* Idem alii.

Oræ maritimæ] Vide epiſt. 11. & ad Att. ep. 11. lib. 7.

A Formiis] Præfecturæ meæ primum opidum Formiæ ſunt.

Nullum majus negotium ſuſcipere volui] Epiſt. 7. lib. 4. *Neque tu multum interfuiſti rebus gerendis; & ego id ſemper egi, ne intereſſem.* Epiſt. 6. lib. 6. *ſuſceptum bellum eſt, quieſcente me.*

Pag. 445. *Video me caſtris, & certis legionibus præfuturum*] Non præfuit, ac ne interfuit quidem Pharſalico prælio. epiſtola decima octava libro nono: *In acie non fui.* De Divin. lib. 1. Plutarchus.

Dolabella noſter] Sic ep. ult. lib. 7. *Caßius tuus, & Dolabella noſter. Noſter* autem, quia gener. ep. 16. lib. 2. ep. 12. lib. 8.

EPISTOLA XIII.

MEnandri] Servi, quem ad Tironem miſerat, ut antea quoque Marionem.

EPISTOLA XIV.

Pag. 446. ANdricus] Non dubito, quin hic ſit idem, qui *Menander* in epiſtola 13. nominatur. itaque cum putarem, vel in ea epiſtola, *Andrici*, non *Menandri*, vel in hac *Menandrus*, pro *Andricus*, reponendum eſſe: conſului veteres libros; quorum in uno corrupte quidem, unde tamen veritas elici poſſit, *Atandrius*; in altero, *Mandricus*; in tertio clariſſimis litteris, *Menandrus*, legitur. utroque enim modo, *Menandrus*, & *Menander*, uſitate dicitur. Propertius lib. 3. el. 21:

Librorumque tuos docte Menandre ſales.

Et Ovidius:

Dum fallax ſervus, durus pater, improba lena,
Vixerit, & meretrix blanda, Menandrus erit.

Ex hoc loco, non unum aut alterum, quod ſæpe jam dixi, ſed multos ad tollenda menda inſpiciendos eſſe veteres libros, plane conſtat. nam in quibuſdam, etiam antiquitate celebratis, legitur *Andricus.*

Habui noctem plenam timoris ac miſeriæ] Sic lego ex veteribus aliquot libris: placere aliis video: *Habui noctem plenam timoris, ac miſeriis. tuis litteris nihilo ſum factus certior, quo modo te haberes: ſed tamen ſum recreatus.* Quod minime placet. Quo modo enim miſeria major eſt, quæ naſcitur ex litteris Tironis; cum, iis acceptis, recreatum ſe dicat, id eſt, priore miſeria liberatum, aut certe valde levatum?

Pag.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Pag. 447. *Medico*] Aſclaponi. ep. 9. lib. 13. ep. 20.

Mercedis] Hoc eſt, quod dixit ep. 4. *edico ipſi puto aliquid dandum eſſe, quo ſtudioſior.* Et epiſt. 9. *Curio miſi, ut dico honos haberetur.*

Id ſcripſi ad Mumium] Veteres libri rie, *Mumium*, *Munium*, *Numium*, *ummum*, *Vatinium*, *Vmmium*; omnes, ego ſuſpicor, mendoſe. Quis enim e eſt vel *Vmmius*, vel *Mumius*, vel *Muus*, vel *Numius*, vel *Nummus*, vel *Vatius*, a quo pecuniam medico promitti icero vult? is enim nuſquam neque his ad Tironem, neque in iis, quæ ad tticum ſcriptæ ſunt, epiſtolis nomiatur, ad Curium quidem ſe ſcripſiſſe, Tironi, quidquid opus eſſet, in ſumtum erogaret, utique ſignificat, ut epiola 4. *Scripſi ad Curium, quod dixiſſes, aret. medico ipſi puto aliquid dandum ſe, quo ſit ſtudioſior.* Et epiſt. 9. *Curio iſi, ut medico honos haberetur, & tibi aret quod opus eſſet.* Et ad Attic. ep. 5. b. 8. *Faſciculum qui eſt M'. Curio inſcritus, velim cures ad eum perferendum. Tionemque Curio commendes; ut ei, ut peit, ſi quid opus erit, in ſumptum eroget.* Et ibidem epiſt. 6. *Tironem video ſumtum ab aliis mutatuum, ego autem Cuium noſtrum, ſi quid opus eſſet, rogaram.* Quare videtur in hac etiam ad Tironem epiſtola Curius omnino ſignificari. &, ut dicam quod ſentio, legendum opinor ſic: *Id ſcripſi ad Manium:* mutatione fere nulla: cum in vetere libro ſcriptum ſit, *Munium*. Fuiſſe autem *Manius*, Curiorum prænomen, nemo fere paullo eruditior ignorat. Nec mirum videatur, ſolo prænomine quemquam indicari. nam, cum ad Tironem ſæpe Cicero de Curio & hac ipſa de re ſcripſiſſet: prænomen poni, cum de homine notiſſimo loqueretur, ſatis eſſe duxit: ut interdum *Servium*, *Appium*, *Sextum* nominat, neque addit, *Sulpicium*, *Claudium*, *Peducæum*. Prænomen autem *Manius*, quia non admodum erat uſitatum, iccirco librariorum incuria ſæpe tranſiit in *Marcus*, eo facilius, quod M', quo *Manius* oſtenditur, minimum diſtat a M. Hinc M. Acilius Glabrio, M. Aquilius, M. Curius, mendoſe ubique pro M'. quod mendum ſuſtulimus ex epiſt. 17. lib. 13. & ad Att. epiſtola 2. 3. lib. 7. & epiſt. 5. lib. 8. ad eundem.

Ex eo te laborare] Epiſt. 11. *Non ignoro, quantum ex deſiderio labores.*

Humanitatemq;] Non dubito, quin *humanitatem* hic Cicero, non pro facilitate quadam & benevolentia erga homines, ſed pro eruditione poſuerit: ut lib. 1. de Orat. *In omni recto ſtudio atque humanitate verſarentur.* lib. 2. *Homini non hebeti, non exercitato, neque communium litterarum, & politioris humanitatis experti.* In Verrem: *Tu ſine ulla bona arte, ſine humanitate, ſine ingenio, ſine litteris intelligis & judicas?* Gellius autem libro 13. cap. 16. *Qui verba*, inquit, *Latina fecerunt, quique iis probe uſi ſunt, Humanitatem non id eſſe voluerunt, quod vulgus exiſtimat, quodque a Græcis φιλανθρωπία dicitur, & ſignificat dexteritatem quandam, benevolentiamque erga omnes homines promiſcuam; ſed humanitatem appellaverunt id propemodum, quod Græci παιδείαν vocant, nos eruditionem, inſtitutionemque in bonas artes dicimus; quas qui ſinceriter cupiunt, appetuntque, ii ſunt vel maxime humaniſſimi. hujus enim ſcientiæ cura & diſciplina ex univerſis animantibus uni homini data eſt, iccircoque humanitas appellata. Sic igitur eo verbo veteres eſſe uſos, & cum primis Varronem, & Tullium, omnes ferme libri declarant. quamobrem ſatis habui unum interim exemplum afferre. itaque verba poſui Varronis e libro rerum humanarum primo: cujus principium hoc eſt: Praxiteles, qui propter artificium egregium nemini eſt, paullum modo humaniori, ignotus.*

Animo valere] Quo non valet, qui angitur. epiſt. 11. *Non ignoro, quantum ex deſiderio labores.*

Dies promiſſorum adeſt] Manumiſſionem ſignificari puto, ut etiam epiſt. 10. *Noſtra ad diem dictam fient. docui enim te, Fides ἔτυμον quod haberet.* Et ep. 15. *Ego te omni cura liberabo.*

Repræſentabo] Non exſpectabo diem dictam;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

dictam: manumittam te etiam ante, ſi adveneris.

EPISTOLA XV.

ÆGypta] Nomen ſervi, ad Att. epiſtola 15. lib. 9. Miſit ad Tironem Cicero quinque ſervos ſuos, ut & benevolentiam in eum oſtenderet, & de ejus valetudine certior fieri poſſet: Marionem primum, epiſt. 1. deinde Menandrum, epiſt. 13. poſtremo Hermiam & coquum, epiſt. 15. Acaſtum autem non miſit, ſed cum eo reliquit, epiſtola 5.

Belle habere] Epiſt. 9. lib. 9. *Terentia minus belle habuit.*

Omni cura liberabo] Manumittam te. epiſt. 10. 14.

EPISTOLA XVI.

Pag. 448. *INdignum illa fortuna*] Indignum, qui ſerviret.

Amicum] Manumiſſus enim, incipit eſſe in amicorum numero.

Exſilui gaudio] Alibi, *Exſultat gaudio*, vel *exſultat*, ſimpliciter. ad Attic. lib. 7. epiſt. 2. *Quo modo exſultat Catonis in me ingratiſſimi injuria?* ep. 7. l. 2. *Inceſſi omnibus lætitiis.*

Et ago gratias, & gratulor] Hæc interdum conjunguntur, ut epiſt. 9. lib. 2. *Cum gratulor, tum vero, quibus verbis tibi gratias agam, non reperio.*

Statii] A Q. Cicerone manumiſſi. epiſt. 18. 19. lib. 2. ad Attic. & ep. 2. lib. 1. ad Q. F.

Fidelitas] Differre arbitror *fidelitatem* a *fide*: ut *fides* in mente ſit, *fidelitas* re declaretur: propterea Plautus Trin. *Probo, & fideli, & fido, & cum magna fide.*

His ipſis commodis] Fidelitate: de qua dixit jam, *Hæc eadem bona:* quaſi in una fidelitate multa commoda, multaque bona ſint.

Propter hanc] Quod Tironem liberaveris.

Vel quod] Hoc etiam nomine. Tale illud ep. 13. lib. 2. *Vel quas proxime acceperam, quam multi, & officii, & conſilii.* Et ep. 24. lib. 7. *Vel quas proxime de Tigellio.*

Sic] Verbis lætitiam ſignificantibus: ut plane te totum in litteris viderim.

Sabini] Cognomen Romanæ familiæ. ep. 20. lib. 15.

Pueris] Servis.

EPISTOLA XVII.

Pag. 449. *VIdeo quid agas*] Opinor hoc ſignificari: Tironis epiſtolas ita diligenter ſcriptas eſſe, ut cupere videretur eas quoque in volumina referri. De voluminibus epiſtola 7. lib. 3.

Tuas quoque] Ita ut meæ referuntur. Fuit enim hæc ipſius Tironis opera: quod & Nepos in Attici vita oſtendit: & Cicero ipſe ep. 4. lib. 16. ad Attic. negat quidem eas a ſe in volumina referri, a Tirone tamen ait aliquot ſervari. *Mearum* (inquit) *epiſtolarum nulla eſt* συναγωγὴ: *ſed habet Tiro inſtar ſeptuaginta. & quidem ſunt a te quædam ſumendæ. eas ego oportet perſpiciam, & corrigam: tum denique edentur.*

Κανὼν] Regula. utrum hoc ad judicium Tironis, qui ſcripta Ciceronis examinare, atque interdum etiam corrigere ſolitus eſſet, an ad diligentiam pertinet, qui ſummam in iis cuſtodiendis ordinandiſque curam poneret? ad judicium potius, ut opinor: quod indicant ea, quæ ſequuntur. miratur enim Cicero, parum aperte tranſlato verbo Tironem uſum eſſe, quem ipſe judicem ſuis in ſcriptis habere conſueviſſet.

Ἄκυρον] Improprium, alieno loco poſitum.

Verecunda tranſlatio] *Vt in ſuum locum verba immigraſſe, non in alienum irruiſſe videantur:* quod ait Cicero lib. 3. de Orat. & in Bruto. vide Ariſt. de Arte Poetica, & lib. 3. Rhetoricorum.

Demetrius] Is de quo ep. 19. 22.

Quo quidem comitatu ἀφωμίλησα, *ſatis ſcis*] Qui vident acutius, iis examinandum hunc locum relinquo. nam mihi quidem tenebræ ſunt. putavi interdum

terdum

telum, ἐφομιλήσας, legendum: pro, : verbo compoſito ab ἐπὶ & ὁμιλ.

EPISTOLA XVIII.

P. 450. *NOn ſic oportet*] Inſcribi epiſtolas meas.

Διαφόρησιν] Animi relaxationem. bi eſt, ut medici loquuntur, evapora- . ſic διάχυσις, proprie cum ſit hu- rum diffuſio, accipi tamen inter- n non modo a Græcis, verum etiam atinis, ut a Cœlio Aureliano, pro ilaratione, ſolet.

Tuſculanum] Quo ſe Tiro contulerat, mi & valetudinis cauſa. Si tibi, in- t, Tuſculanum quoque profuerit, m ut profuit διαφόρησις, cum ex urbe iſti: longe mihi erit amabilius, quam tea.

Pag. 451. *In modum procedit*] Satis ocedit. nam ego vere exiſtimo me a amari. *Modus* moderatum quid o- ndit: unde *Modice* propterea inter- m dicitur, *Mirum in modum*, *Majorem modum*, & ſimilia.

Vt eſt] Malim, *Vtut eſt*: pro, quo- o modo res ſe habet: ſive me vere nas, ſive ſimulas. nam, *Vt eſt*, *Quo do eſt*, *Quo modo ſe res habet*, affirma- videntur, & præſentem rei ſtatum dicare. Cicero autem hic jocans du- tare ſe fingit.

Indulge] *Indulgere*, eſt nimium ob- qui. plus concedere, quam deceat: ut . 4. lib. 10. ad Att. *Q. filius indulgen- a noſtra depravatus, eo progreſſus eſt, quo n audeo dicere.* Et ep. 6. ibidem: *Pa- r, nimis indulgens, quidquid ego ad- inxi, relaxat.* Eſt etiam filii in pa- em laudabilis indulgentia, in lib. 3. ff. *Qui perindulgens in patrem, idem erbe ſeverus in filium.*

Cui quidem adhuc, dum mihi deſervis, rviſti non ſatis] Epiſt. 4. *Adhuc, dum ibi nullo loco deeſſe vis, nunquam te nfirmare potuiſti.*

Πέψιν, ἀκοπίαν, περίπατον σύμμετρον, τέρψιν, εὐλυσίαν κοιλίας] Concotionem, vitationem laſſitudinis, ambulationem moderatam, oblectationem, facilitatem alvi.

Bellus] Recuperata valetudine. epiſtola 15. *Belle habere.*

Non modo te] Qui, pro amore in me tuo, diligentiam omnem ad convaleſcendum adhibueris.

Tuſculanum] In quo morbum depuleris.

Plus amem] Pro, plus amabo. Paullo ante: *Quanto mihi illud erit amabilius.*

Parhedrum] Proprie, πάρεδρος, *Aſſeſſor* eſt: transfertur ad alia, & conſiliarium, aut cuſtodem ſignificat. fortaſſe loquitur Cicero de olitoris vicino.

Hortum] In agro Tuſculano, ubi Tiro erat.

Ipſe conducat] Conducere hortum in Tuſculano, poſſeſſum a quodam olitore, Cicero cupiebat; ille nimium petebat: ut fere fit, empturis, aut conducturis aliquid iis, qui opibus abundant. fallere igitur olitorem Cicero cum vellet; Parhedrum, hominem non divitem, vicinum olitoris, vel ſuum, qui hortum ipſum minoris conduceret, deinde Ciceroni traderet, ſummittendum cogitabat.

Olitorem] De quo epiſt. 20.

Commovebis] Calfacies. hoc enim verbo infra utitur in eadem ſententia: *Commovebis olitorem.* Opinor, dictum, pro moleſtia illum afficies: nam *calfacere*, id valet hoc in loco: ut epiſt. 9. lib. 8. *Si Parthi vos nihil calfaciunt, nos hic frigore frigeſcimus.* Et epiſt. 2. lib. 3. ad Q. Fr. *Gabinium ad populum luculente calefecerat Memmius.*

Helico] Sic veteres libri omnes, & opinor, mendoſe, obſcure quidem certe. obſcura autem omnia ſi mutare conemur, ultro implicabimur difficili cura, nec ſemper neceſſaria.

Nequiſſimus] Qui rem familiarem temere diſſipat.

Pag. 452. *H-S* CIↃ] Seſtertium mille, noſtratis monetæ ſcutatis triginta.

Dabat] Reprehendit Cicero nequitiam illius Heliconis, qui pro eodem horto, quem ipſe conducere volebat,

dederat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

dederat olim ſcutatos annuos triginta. ex quo olitor in ſpem venerat, non minus Ciceronem daturum. Fortaſſe etiam alio de horto, quem Helico ille magna mercede conduxerat, loquitur Cicero: cujus exemplo velle dicit inſanire, neque paſſurum, ut ab olitore tanta impenſa, id eſt tanta mercede horto illo conducto, derideatur. atque in hanc opinionem eo venio libentius, quia veriſimile non videtur, eum hortum Ciceronem conducere voluiſſe, qui nec apricus eſſet, & careret emiſſario, maceria, caſa.

Calface] Commove. loquitur enim de olitore: de quo dixit jam: *Olitorem ipſum commovebis*.

Vt ego] Calfeci.

M. Othonem] *Mothonem*, antiqui libri omnes. placet vel *M. Othonem*, cujus crebra mentio lib. 12. ad Attic. vel *Mathonem*, eum fortaſſe, qui nominatur epiſt. 25. lib. 9. vel *Motonem*, de quo epiſt. 50. ad Att. lib. 12. vel *Mutonem* in oratione pro Fundanio.

Abutor coronis] Mihi ab olitore donatis. *Abutor* autem, quia calefieri cum a te volo, in quo videor ei malam gratiam referre.

Pag. 453. *De Crabra*] Agri Tuſculani aqua. In Rullum orat. 3. *Ego Tuſculanis pro aqua Crabra vectigal pendam, quia a municipio fundum accepi: Si a Sulla mihi datus eſſet, Rulli lege non penderem.* Et Frontinus de aquæ duct.

Sudum] Serenum tempus, quaſi ſine udo.

Pangis] Scribis. de verſibus dictum, non de ſoluta oratione, putat Feſtus, & Probus. Cicero tamen epiſt. 6. lib. 2. ad Att. ad orationem ſolutam, niſi fallor, tranſtulit. Ἀνέκδοτα, inquit, *a nobis, quæ tibi uni legamus. Theopompino genere, aut etiam aſperiore multo, pangetur.* Proprie, *Pangere*, eſt figere. unde *pangere clavum, plantam, ſtylum in cera*. inde factum, ut *Pangere*, ſit ſcribere: quia verſus in cera pangebantur.

Sophocleum] Simile Sophoclis verſibus, qui excellunt inter alios. unde Virgilius:

Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno.

Fac opus appareat] Fac ut videam. *Opus* eſt id, quod poſt operam remanet, ut ex aliqua re quaſi fructus enaſcitur. itaque interdum libri, opera dicuntur, ut hic: quia fructus otii ſignificatur. & ad Att. epiſt. 6. lib. 2. *Tibi ſuperioribus litteris promiſeram, fore, ut opus exſtaret hujus peregrinationis.* & lib. 3. Off. *Nulla ejus ingenii monumenta, mandata litteris, nullum opus otii, nullum ſolitudinis munus exſtat.* Accipitur igitur pro quacunque re, quæ poſt operam exſtat, non ſimpliciter pro eo, quod ſcribitur. itaque male Latine loquuntur, qui, *Platonis opera*, dicunt.

A Ligurius] Is eſt, de quo epiſt. 9. lib. 11. ad Att.

Exſpectemus] Romæ.

P. VICTORIVS.

Helico nequiſſimus] Sic omnes quos vidi manu ſcripti, Mediceus in primis: impreſſi enim *Helluo*. Ex vetere ſcriptura libenter legerem *Salaco nequiſſimus*: qua Græca voce uſus eſt in epiſtolis ad Gallum, *Cognoviſti meam cauſſam, & iſtius Salaconis iniquitatem*, & in epiſtolis ad Atticum. Declaratio hujus vocis qua naturam ipſius Græci interpretantur, mire quadrat huic ſententiæ Ciceronis: ait enim Salaconas dici θρυπτομένους, qui delicate vivunt. καὶ οὐ μὴ δεῖ δαπανῶντας. & qui ſumptum faciunt, ubi minime oportet: Cicero enim inquit, HS. CIↃ dabat nullo aprico loco, nullo emiſſario, nulla maceria, nulla caſa: grandem igitur pecuniam pendebat, ubi non decebat, & in rebus quæ nihil haberent commoditatis, aut oblectationis. Ariſt. lib. 11. Rhetor. ubi de moribus divitum diſſerit, & in quibus fere peccent, oſtendit, inquit: τρυφεροὶ δὲ καὶ σαλάκωνες. quo etiam in loco aperit, cur illi his vitiis obnoxii ſint. Mire igitur exprimit Græca vox hujuſcemodi ingenium, quale in eo quem acerbe accuſat, Cicero deſcribit. S, autem ultima erat litera antecedentis dictionis, quæ cum geminata eſſe deberet (conſequens enim vox ab eadem litera incipiebat)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

...at) negligentia librarii relicta eſt. ...ulæ plurimæ hujuſcemodi ſunt. Par ...eſt, & eodem pacto conformata, ... fœdavit locum Taciti in primo li-..., ea autem tanti incommodi fuit, ut ...uaſerit docto, & diligenti viro lo-... illum ſtellula, ut deſperatum no-... ſic autem legendus totus eſt: *At-...idem cum Valerius Meſſalinus ſignum ...eum in æde Martis ultoris, Cæcina Se-...s aram ultioni ſtatuendam cenſuiſſent, ...ibuit ob externas eas victorias ſacrari, ...itans domeſtica mala triſtitia operien-...* Potuit etiam hæc in Cicerone per-...ſio naſci, quod ſuperioribus tempo-...s mala quædam conſuetudo erat li-... s corrigendi: non pauci enim fue-...t, neque hi omnino imperiti, nec ...um in hoc munere jactati homines, ... cuncta, quæ ſtatim non intellige-...t, tollerent: a quibus multæ, quæ ...c in bonis auctoribus maculæ ſunt, ...erunt. Oſtendimus alias, non pauca ...Lucretio quondam ab eo, qui corri-...e voluit, depravata fuiſſe: idem et-... de Catullo dicimus: cum enim il-...vetuſtate ex majore parte dilapſus eſ-..., non pauca præterea vulnera ab his ...ſtris correctoribus accepit. De una ...us plaga nunc mentionem faciam, ...e ab eo impoſita eſt, qui rariorem ...em ignorabat, & malo conſilio uſus ...n delevit, ac communem pervulga-...aque repoſuit: illum autem nomine ...am appellare poſſem, quod tamen ...n faciam, parcamque dignitati homi-... Verſiculi Catulli ſunt in carmine ... Atti,

Ait hæc minax Cybele: religatque ju-
ga manu.
Ferus ſe ipſe adhortatus rapidum inci-
tat animum.

...n ſolum autem manu ſcripti codices, ... nonnulli etiam formis excuſi primis ...is annis, quibus hæc ratio ſcribendi ...ros inventa eſt, habent: *Ferus ſeſe ...hortatus: lis, rapidum incitat animum,* ...æ vera ac germana lectio eſt. *Lis* au-...n Græcis leo: quod qui ignorant, ...rum in lectione Græcorum Poetarum ...ſati ſunt, qui ea voce frequenter u-tuntur. Theocritus certe in Idyllio, quem appellavit Hylam, ter ipſa uſus eſt. Libenter autem uſurpare Poetas peregrina verba, & ea etiam ratione ſolere fabulas ſuas ornare, quis neſcit? Hanc quondam, cum Romæ eſſem, caſtigationem expoſui Franciſco Mario Molſæ, maximi ingenii, ac eruditionis viro, ut ejus judicio potiſſimum uterer in eo Poeta expurgando, quem ille plurimum amat, ac politiſſimis ſuis verſibus divinitus exprimit.

EPISTOLA XIX.

D*Emetrium*] De quo epiſt. 17. 22.

Redde noſtrum] Sic locutus epiſtola 32. lib. 7. *Dolabellam redde plane meum.*

De Aufidiano nomine] Vt exigas ab Aufidio, quod debet.

EPISTOLA XX.

C*Ompone*] Ordina, & diſpone, ſuo quemque loco ſtatue.

Indicem] Quem componere, majoris laboris eſt.

Cum Metrodoro] Medico.

Cum olitore] Epiſt. 18.

Spectare] In urbe.

Redire] In agros.

EPISTOLA XXI.

Pag. 454. A*Doptatiſsimus*] Pro *exoptatiſsimus.* ſic Vatinius epiſt. 9. lib. 5. *Quem potius adoptem, aut invocem, quam eum, quo defendente vincere didici?* Alibi, *Adoptare*, eſt eum, quem optamus, aſſumere: ut, *Adoptare filium.*

Pag. 455. *Buccinatorem*] Qui quaſi buccina canens, divulgas laudes meas. in oratione pro Archia, *præconem*, dixit Cicero pater: *O fortunate adoleſcens, qui tuæ virtutis præconem inveneris.*

Mihi ſucceſſa] Pro *ſucceſsiſſe.* quod Latini ſermonis conſuetudo ferre vix videtur. Omnino mirari ſatis non poſſum, non modo ab elegantia & copia, ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſed interdum etiam a proprietate paterni ſermonis longe diſtare orationem filii: quod voluntatis potius, quam naturæ vitium eſſe arbitror.

Cratippo] Philoſophorum principi in peripatetica doctrina: de quo diximus epiſt. 16. lib. 12.

Pag. 456. *Bruttio*] Latino ſermone: plerique tamen veteres libri, *Bruto*: mendoſe ſcilicet. opinor enim, qui ſubſequi mentionem Caſſii viderunt, eos hunc eſſe M. Brutum, illum C. Caſſium putaſſe. quaſi vero poſt Cæſaris necem ita vacuo animo eſſent, itaque otio abundarent Brutus & Caſſius, ut apud alterum Græce declamitare, apud alterum Latine exerceri Cicero filius arbitratu ſuo poſſet. Præterea, quis credat hoc ad M. Brutum pertinere? *Quem nullo tempore a me patior diſcedere.* Et illud? *Huic ego locum in proximo conduxi & ut poſſum, ex meis anguſtiis illius ſuſtento tenuitatem.* Non enim ut arbitror, ita loqueretur adoleſcentulus Cicero de claro viro, & ejus anni prætore, M. Bruto. nec ita Brutus ab amicis imparatus erat, ut a Ciceronis filio, cui pater in annuum ſumptum non ſatis large ſuppeditaret, ſuſtentandus in Athenarum urbe nobiliſſima fuerit. numquam id (ut matrem Serviliam, propinquos, familiares reliquos omittam) Atticus tuliſſet; qui etiam, ut in ejus vita Nepos ait, Bruto Italia cedenti H-S c. muneri miſerit, eidem in Epiro abſenti ccc. juſſerit dari.

Cujus cum frugi, ſeveraque eſt vita, tum etiam jucundiſſima convictio] Quæ ſumma laus eſt; ſeveritatem humanitate temperare. epiſt. 27. lib. 12. *Eſt autem ita temperatis moderatiſque moribus, ut ſumma ſeveritas ſumma cum humanitate jungatur.* Quo loco plura diximus.

Philologia] Diſputatione de litteris.

Συζητήσει] Mutua quæſtione.

Pag. 457. *Mitylenis*] Cratippi patria.

Adduxit] Non multo ante. nam Pompejus eum, ex pugna Pharſalica fugiens, Mitylenis vidit.

Leonides] Qui cum ad Ciceronem de filio ſcriberet, certi nihil auſus eſt polliceri. epiſt. 16. lib. 14. ad Att. *Cupio excurrere in Græciam, magni intereſt Ciceronis, vel mea potius, vel mehercule utriuſque, me intervenire diſcenti. nam epiſtola Leonidæ quid habet quæſo, in quo magnopere lætemur? numquam ille mihi ſatis laudari videbitur, cum ita laudabitur, Quo modo nunc eſt. non eſt fidentis hoc teſtimonium, ſed potius timentis.* Et epiſt. 16. lib. 15. *Leonidas retinet ſuum illud, Adhuc. ſummis vero laudibus Herodes.*

Τὰ μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς, τάδε] Quæ igitur ad nos pertinent, hæc ſunt.

De Gorgia] Græco rhetore.

Διαῤῥήδην] Aperte.

Vt eum dimitterem ſtatim] Cauſſam, cur eum á filio dimitti Cicero voluerit, Plutarchus hanc narrat, quod ad potum & voluptates adoleſcentem alliceret. Hoc fortaſſe magiſtro didicit ſtrenue bibere Cicero filius. nam binos congios ſimul haurire ſolitum ſcribit Plinius lib. 14. cap. ult.

Σπουδὴ] Propenſa voluntas ad Gorgiam retinendum, ſtudium de non dimittendo Gorgia. ad Attic. lib. 13. epiſtola 27. *Nec in hac quidem re quicquam magis ut vellem accidere potuit, quam quod σπουδὴ noſtra non eſt probata.*

Grave eſſe me de judicio patris judicare] Non recte facere me, ſi de patris judicio ita judicare vellem, quaſi falli poſſet in eo, quod exiſtimaret de Gorgia.

Studium & conſilium] *Studium*, quia cupis: *conſilium*, quia ſuades, ne Gorgia utar.

Hoc loco] Hac parte epiſtolæ.

Noli mirari] Cum gratulatio primum in epiſtola locum poſtulet, exempla ſunt in epiſt. 7. 9. lib. 2. epiſt. 12. lib. 3. epiſt. 12. lib. 6. epiſt. 12. lib. 8.

Habes ubi deponendæ tibi ſint urbanitates] Nihil muto: nec enim neceſſe eſt. Habes, inquit, ubi mores urbanos deponas, animumque liberiore vitæ genere, nulla gravi occupatione, remittas, ac relaxes. Vel, *Deponendæ urbanitates*, omittendæ res urbanæ: ut ep. 17. lib. 7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

b. 7. *Mihi interdum levis in urbis ur-nitatiſque deſiderio videbare.*

Pag. 458. *Ruſticus Romanus factus*] Ioco dictum: quaſi Tironi, qui ullo ante ſervierat, gratuletur, quod ſticus Romanus, empto prædio, ſit ctus. nam veteres illi ruſtici Romani lmodum laudabantur, utpote conſula-s multi ac triumphales. Varro γερον-διδασκάλω: *Quoties priſcus homo, ac ſticus Romanus internundinum barbam debat.*

Videre enim videor ementem te ruſticas ſ] Modus transferendi conjecturam oculos; quo plus fidei noſtra conſe-iatur opinio. epiſt. 15. lib. 9. *Te cum deo, omnes mihi Granios, omnes Lucilios, re ut dicam, Craſſos quoque, & Lælios dere videor.* In Lælio: *Videre jam deor populum Romanum a ſenatu disjun-em.* Pro Q. Gallio: *Videbar mihi vide-alios intrantes, alios autem exeuntes.* mile illud epiſt. 12. lib. 5. *Cerno jam imo, quanto omnia uberiora, quantoque natiora futura ſint.*

In lacinia ſervantem ex menſa ſecun-ſemina] *Laciniam* Feſtus dixit eſſe rtem veſtimenti. id Plauti teſtimo-o confirmatur. ait enim in Aſinaria: *crumantem lacinia tenet lacrumas.* Ma-obius quoque lib. 2. Sat. *Poſt victo-am, inquit, Cæſaris, interrogatus Cicero r in electione partis erraſſet, reſpondit: æcinctura me fefellit. jocatus in Cæſa-n, qui ita toga præcingebatur, ut trahen-laciniam, velut mollis incederet.* Sue-nius in Nerone: *Circuitis templis, m in æde Veſtæ reſediſſet, conſurgenti ei imum lacinia obhæſit: deinde, &c.* em Servius Honoratus, cum illud rgilii explanaret, *Cinctuque Gabino,* c poſuit: *Cinctus Gabinus eſt toga, ſic tergum rejecta, ut una ejus lacinia, a go revocata, hominem cingat.* Hæc de inia, veſtimenti parte. Pro linteolo, t ſudario quadrato, aut oblongo, autus accepit in Mercatore. *Sume,* in-it, *laciniam, atque abſterge ſudorem ti-* Nec alia, niſi fallor, in hac Cicero-s filii epiſtola ſignificatio eſt. quid im? an e ſecunda menſa Tiro ſemi-na exciperet in veſte, cum eadem & honeſtius multo, & commodius in linteolo ſervare poſſet? Tertio modo laciniam uſurpavit Columella pro definita loci parte: dixit enim lib. 7. cap. 5. *male affectum gregem in lacinias diſtribuendum: quia particulatim facilius, quam univerſus, convaleſcat.* Ad hanc ſimilitudinem ſpectavit Plinius lib. 8. c. 50. de capris cum dixit: *laciniæ e cervice binæ dependentes.* Et lib. 5. cap. 10. *Lacinioſam Alexandriam:* id eſt, in urbanas inſulas, tamquam in lacinias quaſdam, diviſam ac diſtinctam. Et lib. 25. cap. 10. *Lacinioſa folia:* pro, partibus conciſa, lacinias imitantibus. *Laciniatim,* pro particulatim, dixit Apulejus: *Non laciniatim diſperſo, ſed cuneatim ſtipato grege.* Eodem modo ſæpe uſurpavit Frontinus, in lib. de Coloniis. *Hic in lacinia,* dixit Cicero filius, pro, in veſtimenti parte. fingit enim Tironem, empto prædio, ruſticos prorſus imitari: eamque ſpeciem familiari joco deſcribit.

Servantem] Quod ruſtici ſolent.

Semina] Pomorum, quæ comeduntur in ſecunda menſa.

Pag. 459. *Hypomnematis*] Commentariis, ex tempore & ſine cura ſcriptis. epiſt. 23. lib. 15. ad Att. *Silium expectabam: cui ὑπόμνημα compoſitum.* Vide illud epiſt. 3. lib. 8. *Aliquod ad me σύνταγμα conſcribas.* Hæc Hypomnemata fortaſſe Cratippi commentarii fuere: qui nominantur lib. 3. Off. in extremo. *Hypomnematis,* ex conſuetudine dictum eſt: nam ratio poſtulabat *Hypomnematibus:* cum ſit in nominativo *Hypomnema,* non *Hypomnematum.* Sic, *Poematis* dicebant veteres, pro *Poematibus:* & *Poematorum,* pro *Poematum.* ideo librum ſuum Varro inſcripſit *de Poematis:* & Annæus Florus ad divum Hadrianum: *Poematis delector.* Et Cicero pro Gallio: *Poematorum,* dixit: in Oratore, *Poematis.* Sed & Q. Lælius, ex principibus Grammaticis, librum ſuum ita inſcripſit: *De vitiis, virtutibuſque Poematorum.* Attius quoque Didaſcaliorum IX. *Quam varia*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſunt genera Poematorum, Bæbi, quamque longe diſtincta ab aliis, noſce. Et Varro ad Ciceronem undecimo: *Horum Poematorum, & his Poematis, oportere dici, affirmat.* Hæc Cariſius. Eandem conſuetudinem a Nonio obſervatam video. ait enim, Ciceronem libro 3. de off. dixiſſe: *Quod idem in Poematis & in picturis uſu venit.* Vt Plautus quoque dixit in Aſinaria: *Neque fictum umquam eſt, neque pictum, neque ſcriptum in Poematis. Poematorum* autem, pro *Poematum*, dixit Afranius, in Privigno.

Συμφιλολογεῖν] De litteris inter nos diſputare.

Antherum] Servum. ἀνθηρὸς, floridus.

EPISTOLA XXII.

T*Ibi melius eſſe*] Epiſt. 1. *Cum meliuſcule tibi eſſet.* epiſt. 6. *ſi recte erit.* epiſt. 33. lib. 12. ad Att. *Ego hic vel ſine Sica (Tironi enim melius eſt) facilime poſſem eſſe, ut in malis.*

Cupio quidem certe] Præpoſita re non ſatis certa, cum ſequitur affirmatio, hæc duo verba, *Quidem certe*, ut omnino tollatur dubitatio, ſubjungimus: ut epiſt. 9. lib. 1. cum vereretur Cicero, ne conſilium ſuum, quia ſe cum Cæſare & Pompejo conjunxerat, non ſatis probaſſe videretur, hæc ſubjecit: *Illud quidem certe noſtrum conſilium jure laudandum eſt, quod meos cives, ut a me conſervatos, & me ſervare cupientes, ſervis armatis objici noluerim.* Et epiſt. 14. lib. 4. *De mea in te voluntate ſic velim judices, me, quibuſcumque rebus opus eſſe intelligam, quamquam videam, quis ſim hoc tempore, & quid poſſim; opera tamen, & conſilio, ſtudio quidem certe, rei, famæ, ſaluti tuæ præſto futurum.* Ad Att. epiſt. 1. lib. 1. *Spero me tibi cauſſam probaſſe, cupio quidem certe.* Pro Quinctio: *Vt ſumma haberem cetera, temporis quidem certe vix ſatis habui.*

Ego hic ceſſo] Cum dicit, *Hic*, ſe non eſſe in urbe ſignificat. ut ep. 33. lib. 12. ad Att. *Ego hic vel ſine Sica facilime poſſem eſſe, ut in malis.*

Librarii] Qui libros deſcribebant.

Facile legere ſoleo] Sic antiqui libri omnes. Interdum abundare verbum, *Legere*, ſuſpicatus ſum: ut ſubaudiatur, *Intelligere*: cum paullo ante dictum ſit, *Non intelligent.*

De quadrimo Catone] De puero Catone, quattuor annos nato. Hæc eſt illa interpoſitio, quam ne ipſe quidem legere facile ſolebat. nec dubito, quod aliis quoque viſum eſt, librum ſignificari, quem ſcripſit de laudibus Catonis Vticenſis: cujus libri teſtimonio utuntur veteres Gammatici. Non tamen deſunt ſcripti libri, in quibus eſt, *De qua prima*: ex quo creditum eſt, legi poſſe: *De qua primo caveto.*

Tertia] Mulier poſt duas ſorores nata, unde nomen: ſoror M. Bruti, uxor C. Caſſii, *Tertia* vocata, & *Tertulla.*

Pag. 460. *Aderit*] In cœna, quæ dabitur in illo triclinio.

Rogatus ſit] Ut ad cœnam veniat.

Demetrius] De quo ad me ſcribis, fortaſſe is, de quo epiſt. 17. 19.

Pag. 461. *Nunquam omnino Phalereus fuit*] Jocatur in Demetrii nomine, nunquam, ait, elegans, urbanus, Phalereo Demetrio ſimilis fuit.

Plane Billienus eſt] Non Phalereo, ſed improbo homini Billieno ſimilis, qui nominatur epiſt. 15. lib. 8. quanquam ibi non *Billienus*, ſed *Bellienus* vocatur. hic veteres libri diſſentiunt. habent enim, *Billenus*, *Bullenus*, *Bilienus*, *Billienus.*

Te do vicariam] Vt vicariam mihi operam præſtes: ut ea diligentia in eo obſervando & cavendo utaris, qua ego uterer, ſi adeſſem. *Vicarius* eſt, qui facit id, quod alius facere debebat.

Etſi, Veruntamen: De illis] Brevitas locum obſcurat: opinor tamen Demetrii illius, quem obſervari a Tirone jubet, conciſum perplexumque ſermonem repræſentarit.

Noſti cetera] Quæ ille ſolet dicere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA XXIII.

T*U vero*] Epiſt. 12. *Ego vero.* quo loco vide quæ diximus.

Profeßionem] *Profiteri*, eſt hic, publice denunciare, quidquid pecuniæ, agri, aliarumve rerum Cicero poſſideat. & videtur, ut hæc per Tironem, ſic altera ſuperioris anni profeſſio per Philotimum eſſe facta. nam epiſt. 33. lib. 13. ad Att. *Negligentiam*, ait, *miram! ſemelne putas mihi dixiſſe Balbum, & Faberium, profeßionem relatam? quin etiam eorum juſſu miſeram, qui profiteretur. profeſſus eſt Philotimus.*

Hæc pecunia] Quæ nobis debetur.

Ut profeßione non egeat] Quia, cum nondum ſit apud nos, profiteri eam non debemus.

Veruntamen] Subaudi, *confice*: & hanc ipſam pecuniam profitere.

Balbus] Idem, qui epiſt. 21.

Epiphora] Oculorum morbo.

Ut loqui non poſſit] Jocus: nam epiphora officium oculorum impedit, non linguæ. *Non poßit* autem dixit, id eſt, nolit: quia ſtudioſus Antonii, & homo tectus. epiſt. 21. lib. 14. ad Attic.

Antonius de lege quid egerit] Hoc malo cum ſuperioribus conjungere, quam, ut nonnullis placet, ſeparatim conſtituere. lex Antonii fortaſſe illa ſignificatur, de qua ſic epiſt. 12. lib. 14. ad Attic. *Antonius, accepta grandi pecunia, fixit legem, a dictatore comitiis latam, qua Siculi cives Romani: cujus rei, vivo illo mentio nulla.*

Liceat modo ruſticari] Quod urbanis rebus, quas Antonius conſul e ſua libidine adminiſtrat, antepono.

Bithynicum] Epiſt. 17. lib. 6.

De Servilio tu videris] Iſauricum ſignificari arbitror. is enim hoc anno periit, ut oſtendit Dio lib. 45. Reſpondet Tironi, qui Servilii mortem ſignificaverat. Tu cogita, inquit, & cura, ne ex hac vita, niſi ultima ſenectute, diſcedas: quod Servilio contigit.

Senectutem non contemnis] Jocus non abeſt. ſignificat enim Cicero, Tironem non contemnere ſenectutem, ſed magni etiam facere: qui fortaſſe ſcripſerat, id ſibi curæ eſſe, ut ætate Servilium æquaret. Poteſt autem hoc tacite dicere, ſenectutem ego non tanti facio, quanti tu: vel quia neque mortem, neque caſum ullum extimeſco: (ad quam ſententiam ſpectant ea, quæ ſequuntur) vel quia ſatis jam videor vixiſſe. annum enim, cum hæc ſcripſit, agebat Cicero LXII. & occiſus eſt anno ſequenti.

Etſi Atticus noſter] Etſi Atticus, quia me quondam, antequam præſidio Philoſophiæ ſeptus eſſem, repentinis terroribus perturbari ſenſit, nunc item timidum eſſe putat: cum Philoſophia prorſus me liberet ab omni metu, quæ docet, timendum nihil eſſe, præter culpam, unde illa vox epiſt. 9. lib. 14. ad Attic. *O Socrates, o Socratici viri, nunquam ego vobis gratiam referam. Dii immortales, quam mihi iſta pro nihilo.*

Πανικοῖς] Repentinis terroribus: quorum cauſam Pani deo tribuit antiquitas: unde πανικά. Hoc ſatis eſt ad intelligentiam loci. Plura ſi quis poſtulat, Politianum legat Miſcell. cap. 28.

Pag. 462. Θορυβοποιεῖ] Tumultum facit: terrorem in aliis gignit. vult enim timere me ab Antonio.

Ego tamen Antonii, &c.] Etſi nihil timeo, Antonii tamen inveteratam ſine ulla offenſione amicitiam retinere volo.

Inveteratam] Jam ante multos annos occidere Antonius P. Clodium Ciceronis cauſa conatus eſt. Phil. 2. & Cicero ſic ad eum ſcribit lib. 4. epiſt. ad Att. *ſemper te amavi, primum tuo ſtudio, poſt etiam beneficio provocatus.*

Nec tamen te avoco a ſyngrapha] Etſi videre te cupio: nolo tamen te ab urbe diſcedere, priuſquam conficias eam rem, cujus rei cauſa te miſi. Miſerat eum Cicero, ut pecuniam, ſibi per ſyngrapham debitam, exigeret.

Γόνυ κνήμης] Genu tibia propius eſt. nam ſubauditur ἔγγιον. Integrum pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

verbium recitat Ariſtoteles Moralium lib. 9. Theocritus autem in Idyllio, quod Charites inſcripſit, eodem ſenſu dixit, ἀπωτέρω ἢ γόνυ κνήμα, id eſt, longius, quam genu, tibia. Terentius autem in Andria: *Heus proximus ſum egomet mihi. Tunica pallio propior.* Plautus in Trin. dixit. Hoc proverbio ſignificatur, curanda magis eſſe, quæ magis ad nos pertinent.

Etenim] Abeſt ab uno vetere libro. placeret, *Eum:* ſed, *Etenim*, ferri tamen poteſt. quaſi hoc dicat Cicero: *Quippe ad cujus rutam.*

Ad cujus rutam pulegio mihi tui ſermonis utendum eſt] Amarus, ut ruta, Leptæ ſermo; ſuavis, ut pulegium, Tironis. Lepida ſimilitudo. amaritudo, inquit, ſermonis Leptæ, ſermonis tui ſuavitate, quaſi ruta pulegio, condietur. Notiſſima eſt utraque herba.

EPISTOLA XXIV.

Pag. 463. *Harpalum*] Servum.

Miſeram] Romam, ubi Tiro erat.

Rei magnitudo] Rationes meæ, quas explicari a te cupio.

Prora & puppis] Summa conſilii mei. nam prora & puppis totam navem continent. unde natum proverbium apud Græcos, πρώρα καὶ πρύμνη.

Offilio & Aurelio] Creditoribus.

A Flamma] Debitore. hic eſt Flaminius Flamma, nominatus epiſt. 16. lib. 14. ad Att. & epiſt. 1. 2. lib. 15. ad eundem. Hoc & Calpurniæ gentis cognomen fuit.

Ut expedita ſit penſio Kal. Ian.] Ut Kal. Jan. ſolvat id, quod debet.

De attributione] De aſſignatione pecuniæ, quam Ciceroni Dolabella, divortio facto cum Tulliola, ejus filia, debebat. vide epiſt. 13. lib. 15. ad Att. & epiſt. 3. lib. 16. ad eundem. Varro lib. 1. ling. Lat.

De repræſentatione] De pecunia ante diem ſolvenda. id enim eſt *Repræſentare.* unde, *Repræſentare diem promiſſorum*, μεταφορικῶς, epiſt. 14.

Omnia mihi certa] Perſcribe. verbum omittit, ut infra, *Sed quod egerint:* & ſæpe in epiſtolis ad Att. figura eſt, quæ Græce ἀποσιώπησις dicitur. in epiſtolis quæ ad familiares mittantur, uſurpata.

Quid Octavius] Agat. Poſt Cæſaris necem, ſororis ejus nepos Octavius, ab eo adoptatus, hereſque relictus ex dodrante, Apollonia, ubi ſtudiis operam navaverat, ad urbem profectus, cum Antonio conſule in contentionem venit, primum pecuniæ Cæſaris cauſa, in quam Antonius impetum facere cogitabat, (epiſt. 23. lib. 12) deinde propter ipſam remp. quam Antonius opprimere conabatur. epiſt. 25. lib. 12. epiſt. 7. lib. 16. ad Attic.

Sed ſi] Sic veteres libri omnes. Ego legendum arbitror, *ſed ſt*; id eſt, ſed hoc ſilebis. eſt enim, *St*, nota ſilentii. Idem olim ex lib. 2. de Orat. mendum ſuſtulimus. In Plauto etiam ubi legendum *St*, modo *Si*, modo *Aſt*, modo *At*, mendoſe legitur. Terentius quoque in Phormione hac nota uſus eſt. Et Nævius in Corollaria apud Cariſium: *St: tale verbum cave faxis.*

Pag. 464. *Balbum tuum*] L. Cornelium Balbum, Gaditanum, pro quo exſtat oratio.

Hirtium] Conſulem cum Panſa deſignatum in annum ſequentem.

Ad aquas] Bajanas. epiſt. 12. lib. 14. ad Attic.

Pag. 465. *Sed quod egerint*] Fac ut ſciam: vel, *Sciemus*, ſubaudiendum; amat enim hic Cicero brevitatem, ut paulo ante: *De publicis omnia mihi certa:* ſubaudi, ſignifica. Mei tamen veteres libri, *Seu*, non *Sed*, omnes habent. itaque cogor de mendo ſuſpicari.

Dolabellæ procuratores fac, ut admoneantur] Qui conſul erat hoc anno. gener antea Ciceronis fuerat: & dimiſſa jam ante Hiſpanienſem Cæſaris victoriam Tulliola, dotem reddere debebat. Ideo utitur Cicero hoc verbo, *Admoneantur:* quod ad pecuniam pertinet, quam ei Dolabella debebat. epiſt. 18. lib. 6.

Me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

: Romæ tenuit omnino Tulliæ meæ par- *: ſed, cum ea, quemadmodum ſpero, is firma ſit, teneor tamen, dum a Do-ellæ procuratoribus exigam primam ſionem.*

Appellabis] Et hoc verbum eorum t, qui pecunias a debitoribus petunt. *ppellare* autem, plus eſt, quam *Ad-mere.* utriuſque verbi vis & notio pa-t ex oratione pro Quinctio: *Cum tibi otidie poteſtas hominis fuiſſet admonen-, verbum nullum facis: biennio jam rfecto fere, appellas.*

Papiam] Mulierem Papiæ gentis, ebejæ, quæ Ciceroni pecuniam de-bat. Hic apparet, valde Ciceronem rebus domeſticis laborare. nam, cum iſſet jam, *De domeſticis rebus hacte-s:* & publicas attigiſſet: rurſus in rema epiſtola redit ad domeſticas.

EPISTOLA XXVI.

g. 466. *VErberavi te*] Accuſavi: ut in epiſt. ſequenti: *irificam mihi verberationem ceſſationis ſtola dediſti.* modo a verberibus de-catur *verbero*: quod Nonius animad-rtit.

Te patrono] Si tu cauſam tuam velis ere. quod ſi Marcum fratrem adhi-as patronum, fortaſſe ne is quidem, curata licet oratione, probabit, vacare culpa.

Lagenas etiam inanes obſignabat] Nam quas non obſignatas, ut inanes, reli-iſſet; dici potuiſſet, eas quoque, quæ rtim eſſent exſiccatæ, inanes fuiſſe. ea ro ideo etiam inanes obſignabat, ut ſignatio lagenarum communis, ple-s pariter eſſe omnes oſtenderet: & ita llus excuſandi locus iis, qui eas fur-n exſiccaſſent, relinqueretur. *Lagena,* s vinarium fuit, quo vinum a cupa menſam ferebatur. opinor eſſe, quem mmuni lingua *fiaſcum* vocamus. id detur oſtendere Plinius epiſt. 6. *Cum nabere*, inquit, *licebit auctore me, ut narium, & lagunculam, ſic etiam pu-lares ferat.* Et epiſt. 30. *Vinum par-lis lagunculis in tria genera deſcripſerat.* Eodem ſpectant divi Auguſtini verba, quæ legimus confeſſionum lib. 9. c. 8. *Cum de more*, ait *de matre ſua, tanquam puella ſobria juberetur a parentibus de cu-pa vinum depromere, ſubmiſſo poculo, qua deſuper patet, priuſquam in lagunculam funderet merum, primoribus labris ſor-bebat exiguum: quia non poterat amplius, ſenſu recuſante.* Horatius in Satyra de Naſidieni cœna:

Convivæ reliqui minimum nocuere la-genis.

Idem epiſt. 2. lib. 2.

—— Poſſet qui ignoſcere ſervis,
Et ſigno læſo non inſanire lagenæ.

Martialis videtur idem facere *lagenam, matellam, œnophorum*; & lagenam ab uno Panareto epotam ait. Lagenas e radicum filis tum fici, tum etiam ſil-veſtrium, fieri ſolitas, auctor Plinius lib. 16. cap. 31.

EPISTOLA XXVII.

Pag. 467. *MIrificam mihi verberationem ceſſationis epiſtola dediſti*] Quid poteſt eſſe durius, aut magis di-verſum a Marci fratris puriſſimo ſer-mone? Dicit hoc: valde me, quia ceſ-ſaverim in litteris ad vos mittendis, verberaſti in epiſtola tua: pro, tacite reprehendiſti.

Verecundia] Qua factum eſt, ut par-cius quædam ſcriberet, quæ ne fratris animum offenderent, verebatur.

Penitus novi] Cum legatus eſſet Cæ-ſaris in Gallia.

A gubernaculis] A reip. adminiſtra-tione. tranſlatio a navi, quæ guberna-toris imperiti culpa naufragium facit.

Oppoſitis Gallorum caſtris] Quo tem-pore in Gallia cum Cæſare militabant.

Ille latro] M. Antonius, cum quo Hirtius & Panſa, ſequentis anni con-ſules, bellum geſturi videbantur. *La-tronem* & Plancus vocat epiſt. 15. lib. 10. Et Phil. 6. *ſemper eum duo diſſimilia ge-nera tenuerunt, lenonum & latronum.*

Deleniet] Sibi conciliabit, ad ſuas partes traducet.

Tribuniciis] Vt Tribuni pl. totam

n 3 remp.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

remp. præſidio conſulari deſtitutam, ſuſcipiant.

Privatis] Vt privatus aliquis civis ducem ſe bonarum partium contra M. Antonium profiteatur. quod fecit Octavius. vide epiſt. 7. lib. 11.

Quibus alteri Ceſenam] Hunc locum carere mendo nunquam non ſum arbitratus. neque enim adeo tum ignobilis, aut obſcura Ceſena fuit, quæ nunc in primis lauta & honeſta civitas eſt, ut, tamquam abjecta res, nominari debuerit. nam quod Sidonius Apollinaris furnum ait eſſe potius, quam oppidum: jocari videtur, ut amico, qui Lugdunum, patriam ſuam, accuſaverat, familiariter cavillans par pari referret. Auxit hanc ſuſpicionem vetus liber viri optimi nec litterarum expertis, condiſcipuli olim mei, Vincentii Riccii a Spe: quo in libro eſt, *Quibus geſta, vel quibus ſutianarum*. Alter liber, e Cypro advectus, quo olim ſum uſus, habebat, *Quibus alteri Cenſenam*. Atque hoc teſtati ſumus ante multos annos in Scholiis noſtris. Nunc video ſcriptum eſſe in antiquo exemplari Fulvii Urſini: *Quibus alteri Cunſanarum, alteri Coſſutmarum*: ut ſint nomina tabernarum, quæ tunc ædificarentur. quod non diſplicet, licet ignotæ mihi tabernæ ſint. In aliis, *Conſuntinarum*, *Conſutianarum*, *Coſſutianarum*.

Pag. 468. *Ut dixi*] Non in hac epiſtola, ſed in ſermone, cum ſimul eſſent.

Fero oculis] Mirifice diligo. *Reliqua exempla in oculis habent*, ut epiſt. 17. ad Q. fr. lib. 3. *Balbum in oculis fero*. Phil. 6. *Trebellium fert in oculis*. & alibi.

In medio foro] In urbe igitur Tiro, in agris erat Quinctus.

Diſſaviabor] Et hic amor oſtenditur. nam *Suaviari*, id eſt oſculari, plus eſt, quam Complecti: *oculos*, plus quam malas: *in foro*, plus quam domi, vel, in via: *in medio foro*, plus quam in alia fori parte: *diſſuaviari* autem, plus quam ſuaviari: iteratio enim ſuaviorum indicatur. Veteres libri omnes, *Diſſaviabor*, detracta littera *V*: ut *Savium* quoque & *Suavium* veteres dicebant, a *Suavitate* tamen deducto vocabulo.

P. MANVTII IN CICERONIS EPISTOLAS AD FAMILIARES COMMENTARII

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

NOTAE
SIVE
OBSERVATIONES
IN
QUOSDAM AUCTORUM
Locos qui citantur.

Tom.I. Pag. 300. col. b, v. 11.

EX Polybio, ſententiæ complendæ gratia, inſerere poteris, Καρχη-δνίυς μ̃, τὺς θεὺς τὺς πατρῴυς. (ſ. ‹κ›υνύειν ἔδ{.) Ρ'ωμ. P. 316,a, ver-‹ſ›us hic, Πολλ' ἐν κακοῖσι θυμὸς δύνη-‹γ›εὶς ὁρᾷ, a Stobæo citatur non ex Eu‹ri›pidis Medea, ſed e Sophoclis Tyro. ‹N›ec ex eodem loco petitos eſſe verſus ‹is›tos, diverſitas metri ſatis indicat. ‹D›einde ex tribus verſibus, quos ab Eu‹r›ipidis Medea, quæ nunc eſt in mani‹b›us, (id eſt, quæ hoc ſeculo extat) ‹ab›eſſe ſcribit, unus tantum abeſt. nam ‹q›ui ſecundus eſt, Μεγαλόσπλαγχν© ‹δ›υσκατάπαυς© Ψυχὴ, δηχθεῖσα κα-‹κ›οῖσι, in Stephanea, Plantiniana & ‹H›ervagiana editione legitur non pro‹c›ul a principio, in colloquio Nutricis ‹e›t Medeæ. Itidemque primus, quem ‹e›x Ariſtophanis ſcholiaſte adducit, ‹p›aullo intervallo antecedit: ſed aliter ‹i›n hodiernis editionibus legitur, in ‹q›uos verſus diſtinctus: Δύστην© ἐγὼ ‹μ›ελέα τε πόνων· Ι'ώμοι μοι, πῶς ἂν ‹ὀ›λοίμαν; Tum in Ariſtophanis loco ‹q›ui præcedit, Baſileenſis & Florentinus ‹c›odex habent, Ω'λόμαν ὠλόμαν, ἀπο-‹χ›ειρωθεὶς τὰς ἐν τοῦτλοισι λοχδυομένας. ‹E›x mox, ὢ δύς. pro ὦ. nam ὢ eſt ‹σ›ετλιαστικόν. Pro ἀποχειρωθεὶς vero ſi ‹q›uis ἀποχηρωθεὶς reponendum ſuſpice‹t›ur, non improbaverim.

Infra Tom. II. pag. 104, b, verſ. 14. ‹p›ro φάλνερον, quod Stephanus quoque ‹a›gnoſcit, apud Suidam legimus φαλη-ρόν. itemque pro φρέαῤῥον apud Stephanum eſt φρέαῤῥος. Pag. 130. b. μασορ.] Οἶ© ὄρα πρ. Et hæc quidem de Græcis. In Latinis vero non minorem ſæpe deprehendi diverſitatem: & ſunt alia nonnulla de quibus lector monendus erat. Sed quia pleraque in Commentario in epiſtolas ad Att. recurrunt, commodius ad finem illius reſervabuntur. Nunc quædam exempli gratia adduxiſſe ſufficiat.

Tom. I. pag. 26, b. v. 16. 11, a, v. 29. pro *Ergo dies*, in omnibus quæ inſpexi Virgilii exemplaribus legitur, *Jamque dies.* Pag. 41. *diſceſſum eſt* habent libri Com. Cæſ. impreſſi.

Pag. 73. b, v. 25. Joſ. Scaliger ſic legit, *Dea quoque ipſa Damia, & ſacerdos ejus Damiatrix appellabatur*, rejectis Græcis vocibus, ut ineptis. P. 182, b, v. 34. eſt *Iguvium*, ut Aldus repoſuit in Cæſare: nam apud alios invenies *Tignium.* Pag. 210, b, v. 17. ὑπὲρ Μαλέαν Steph. in ſua editione legit, ep. 26. lib. 10. non Μαλέας: nec alterius lectionis meminit. citatur in plurali a quibuſdam ex Plut. Arato. P. 430, a. v. *duumvir Ven.*] *Unchas* pro *Vachas*, & verſ. ſeq. *cum quibus ad*, Curtii quædam exemplaria habent. Porro p. 72, a, v. 6. *adjurat.* Pag. 194, b, v. 27. *ſuadeam.* Pag. 310, a, v. 20. *ſperare.* Pag. 376, a, v. 37. *oſtendebant*, rectius contra exemplar legeris.

Unum hic prætereundum non fuit: Hanc epiſtolarum editionem longe di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

verſam a Manutiana illa quæ ante multos annos prodiit, adeo ut aliqua etiam loca prorſus ſint mutila & aperte depravata; quæ tamen in veteribus codicibus omnino ita ſint & legantur: & hoc eo conſilio factitatum, ut lectione antiquorum exemplarium fideliter oſtenſa, ſit quo niti conjectura poſſit, ſi quis ingenio veritatem veſtigare voluerit. Sed ne cuipiam ea res fraudi ſit, in explanatione plerunque probata lectio, eademque opera utriuſque editionis diſcrimen indicatur. De quibuſdam vero dubium eſt, an eo modo in vet. lib. legantur, quo hic impreſſa ſunt; cum præſertim nulla de iis in Scholiis fiat mentio, quæ tamen neceſſaria eſſet. Ejuſmodi eſt locus lib. I. ep. 5. ubi pro *nimium magno ſilentio*, Aldina editio vetus habet *Omnium mag. ſil.* Sic lib. I. ep. 7. *animo in te ſingulari*, pro *animo ſingulari*: Lib. v. ep. 16. *Homines nos ut*, pro *homines ut*. Ibidem, *conditione vitæ videretur*, pro *conditione videretur*. Lib. VII. ep. 29. *ad urbem lubentes*, pro *ad ver lub.* etiam in vet. cod. eſſe crediderim. Præterea in citatione locorum ex epiſtolis deſumptorum, Manutius fere lectiones veteris illius editionis ſequi ſolet: ut, cum lib. I. ep. 7. hujus editionis ſit, *qui per provinciam atque imperii tui provincias ei credidiſſent*, infra Tom. II. p. 107, b, v. 30. quo modo olim editum eſt, legit, *qui per provinciam imperii tui pecunias ei credidiſſent*. De cæteris volente Deo alias dicetur.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

HIERONYMI RAGAZONII

COMMENTARIVS

IN

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLAS FAMILIARES.

In quo breviſſime, quo quæque earum ordine ſcripta ſit, ex ipſa potiſſimum hiſtoria demonſtratur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

AMPLISSIMO VIRO,

VINCENTIO RICCIO,

Illuſt. Decemviralis Conſilii Venetæ reip. Secretario digniſſimo

HIERONYM. RAGAZONIUS S.D.

SI, quantum ingenii M. Cicero, VINCENTI clariſſime, ad epiſtolas eas quæ familiares vocantur, ſcribendas adhibuit, tantum, qui ab initio ſexdecim earum volumina collegerunt, ad eas illuſtrandas induſtriæ attuliſſent: profecto iidem multo melius nobis, quam fecerunt, in hac tota literarum ratione conſuluiſſent. Cum autem res ita, neſcio quo fato, ceciderit, ut quo magis Cicero in his epiſtolis excelluerit, eo minorem illi noſtræ in iis componendis intelligentiæ rationem habuerint: propterea factum eſt, ut qui poſtea in iis aut emendandis, aut explanandis, aut quoquo modo illuminandis elaborarint, (quod multi hac ætate iique eruditi viri fecerunt) ii merito magnam laudem incredibili omnium hominum conſenſione adepti ſint. Etenim ſummam illam, quæ pleroſque ab hujuſmodi ſtudio deterrebat, obſcuritatem, ſi non penitus, at certe magna ex parte ſuſtulerunt. Ego autem illud in hac re præcipue dolere ſoleo, quod maximas ſemper his epiſtolis tenebras offudit, id neminem hucuſque, qui aliqua ratione diſcuſſerit, extitiſſe. Id eſt, ut, quoniam nullo ſervato temporum ordine compoſitæ quondam fuerunt, ipſæ per tempora ſua digererentur, atque deſcriberentur. Quo ex labore cum alia multa commoda conſequuntur, tum illa in primis, ut propter negotiorum temporumque conjunctionem, & facilius alteram ex altera intelligamus, & ipſius Ciceronis eorumque annorum contextam hiſtoriam habeamus. Quorum non, perinde atque in epiſtolis ad Atticum colligendis factum eſt, rationem habitam eſſe demiror. Hoc autem ita eſſe, cum ipſe antea ſemper, ubi me ad hæc ſtudia contuli, intellexi, tum meam hanc opinionem proximis hiſce annis, multo etiam vehementius Caroli Sigonii auctoritas confirmavit: quem a me ſæpe hac de re interrogatum, ita differentem audivi, ut non multis ſolum laudibus conſilium, fructumque laboris hujus efferret, ſed etiam qua id potiſſimum ratione perduci ad exitum poſſet, ſigillatim oſtenderet. Quamobrem cum in quotidianæ vitæ conſuetudine multa ab eo in hanc rem ſubtiliter & erudite dicta attente collegiſſem, jamque juſtum quaſi eorum commentarium ad meum uſum confeciſſem, tum me rem facturum eſſe omnibus harum epiſtolarum ſtudioſis non ingratam putavi,

ſi quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſi quæ ipſe vel per me vel ab eo plurima in hoc genere didiciſſem, ea ſummo ſtudio atque multorum dierum lucubratione conſcripta, ad eorum qui illum non audiverunt, utilitatem, literis memoriaque mandarem.

Id autem totum in tuo potiſſimum nomine apparere, VINCENTI *ampliſſime, volui, ut ipſe intelligeres, quam tuis fideliſſimis rectiſſimisque conſiliis diligentiſſime paruiſſem: quo præſertim auctore, Sigonio ipſi, poſtquam ille Venetiis publice profiteri cœpit, aſſiduum me in hac litterarum ratione auditorem addixi. Accedit, quod quanquam tu gravioribus in ſtudiis perpetuo ita verſatus es, ut nullum honeſtioris diſciplinæ genus ſit quod non plane perceperis, nulla inſignia ad laudem ornamenta, quæ non abunde retuleris: tamen cum te publicis negotiis, quibus maxime diſtineris, aliquantulum relaxaris, his noſtris etiam ſtudiis ſummopere delectaris: præſertim vero cum has ipſas epiſtolas ita ames, ut eas quotidie in manibus habeas: ita, ſi res ferat, in iſto tuo ampliſſimo apud Decemvirale Conſilium munere gerendo imiteris, ut plane exprimas: literatos autem homines ita omni ſtudio atque officio complectaris, ut cuncti propterea magnum ſuorum ſtudiorum præſidium in tua potiſſimum opera collocarint. Neque mehercule injuria. nam cum tu virtute, integritate, ac quotidiana officii aſſiduitate, præterea prudentia ac fide, (quibus rebus excellis,) effeceris ut apud principes in hac rep. viros auctoritate plurimum poſſis: idem etiam humanitate atque officio aſſequutus es, ut te non minus poſſe quam velle ſibi prodeſſe homines intelligerent. Epiſtolas igitur familiares, in ſuum quamque annum, ut a me fieri potuit, relatas, ac brevi, cur ita faciendum ſit, commentario illuſtratas, in tuo, ut dixi, nomine edo: ut eas, ſi probaveris, adverſus obtrectatores tua auctoritate defendas: ſin minus, eas tamen perpetuum meæ erga te ſingularis obſervantiæ teſtimonium habeas. Vale. Venetiis, prid. Idus Quinctil.*

HIERO-

HIERONYMI RAGAZONII IN EPISTOLAS CICERONIS FAMILIARES COMMEMTARIUS:

In quo breviſſime, quo quæque earum ordine ſcripta ſit, ex ipſa potiſſimum hiſtoria demonſtratur.

Numerorum marginalium prior ad tomum, poſterior ad paginas remittit.

M. TVLLIO CICERONE.
C. ANTONIO COSS.
Anno ab Urbe condita DCXC.

Nullæ neque hoc anno, neque ante hunc annum, a Cicerone ſcriptæ extant epiſtolæ, de quibus affirmari pro certo poſſit.

D. IVNIO SILANO.
L. LICINIO MVRENA COSS.
Anno ab Urbe cond. DCXCI.

I. 241 M. Tullius M. F. Cicero S. D. CN. Pompejo CN. F. Magno Imp.

Si tu exercituſque valetis, bene eſt. Ex literis tuis] Hæc epiſtola ſcripta eſt Silano & Murena coss. anno poſtquam Cicero conſul fuit. erat autem in Aſia Pompejus, Mithridatico bello confecto. Itaque voluptatem ſe accepiſſe ait Cicero ex illa victoria: graviter autem tuliſſe, quod Pompejus de rebus a ſe in conſulatu, pulſo ex urbe Catilina, geſtis, ſibi non fuerit gratulatus. Res hæ a Cicerone conſule extremo conſulatus ſui menſe geſtæ erant. Pompejus autem, Piſone & Meſſalla coss. id eſt ſequenti anno, ex Aſia Romam rediit, & triumphavit, Plinio, cæteriſque, auctoribus. Cicero quidem etiam libro primo ad Att. in epiſtola, quam K. Jan. ſcripſit, Piſone & Meſſalla coss. prodromos Pompejanos de adventu Pompeji nunciare ſcribit. qua de re nihil in hac epiſtola ait: ut omnino ante K. Jan. quibus conſulatum Piſo & Meſſalla inierunt, ſcripta eſſe videatur.

Q. Metellus Q. F. Celer Procos. S. D. M. T. Ciceroni. I. 225

Si vales, bene eſt. Exiſtimaram] Hic Metellus prætor priore anno, conſule Cicerone, fuit: hoc autem anno Galliam proconſule adminiſtravit, quam Cicero conſul in concione depoſuerat. Auctores, Salluſtius, Dio, & alii. Queritur Q. Metellum Nepotem fratrem a Cicerone in Senatu, ſe abſente, fuiſſe oppugnatum. Hanc epiſtolam hoc anno ſcriptam eſſe, ſequens Ciceronis reſponſio demonſtrabit. Eandem autem ex provincia miſſam eſſe hæc verba indicant, *qui provinciæ exercituique præſum.*

M. T.

I. M. T. Cicero Q. Metello
226 Q.F. Celeri Procos. S.D.

Si tu exercituſque valetis, bene eſt. Scribis ad me] Reſpondet Cicero ſuperiori Q. Metelli Celeris proconſulis epiſtolæ. Hanc hoc anno ſcriptam eſſe, hinc intelligi poteſt, quod in hac agitur de rebus recens actis a Q. Metello Celeris fratre, tribuno plebis, qui fuit (Plutarcho, Appiano, Dione, & ipſo etiam Cicerone auctoribus,) Silano & Murena coss. Id eſt, de iis rebus, quas ille tribunus contra ſe egit, prid. K. Jan. K. Jan. III. Non. Jan. quo tempore Celer ipſe Roma abfuiſſe videtur. Quibus de rebus agit etiam Dio in conſulatu Silani & Murenæ.

I M. T. Cicero S. D.
237 C. Antonio M.F. Imp.

Etſi ſtatueram] Hic eſt C. Antonius, qui priore anno collega Ciceronis conſulis fuit, & hoc anno provinciam Macedoniam, quam in conſulatu obtinuerat, proconſule regebat: Dione, & aliis auctoribus. Hanc epiſtolam hoc anno ſcriptam eſſe, apparet ex eo quod in hac commendat ei T. Pomponium Atticum in Græciam proficiſcentem, qui ante K. Jan. Piſone & Meſſalla coss. profectus Roma fuiſſe videtur: cum ad eundem lib. primo ad Att. ſcribat epiſtolam K. Jan. his conſulibus. Itaque in utraque epiſtola eadem fere continentur. nam quod in hac ait, *ne id dicam quod ajunt falſo in me ſolere conferri abs te*, ad Att. eſt, *Antonium in cogendis pecuniis dictitare, partem mihi quæri, & a me cuſtodem communis quæſtus libertum eſſe miſſum.* Item quod in hac ait, *Sed reliqua multo majus meum ſtudium deſiderant*, id eſt quod ad Att. ſcribit, *prodromi Pompejani nunciant aperte Pompejum acturum Antonio ſuccedi oportere.* idem confirmant verba epiſtolæ ad Att. cujus initium eſt, *Accepi tuas:* datæ VI. K. Feb. Meſſalla & Piſone coss. quæ ſunt hæc, *neque idipſum certum habeo, quando ad Antonium proficiſcare.*

M. VALERIO MESSALLA.
M. PVPIO PISONE COSS.
Anno ab urbe condita, DCXCII.

M. Cicero S. D. P. Sextio I.
L. F. Procos. 239

Quum ad me Decius] Hic P. Sextius quæſtor C. Antonio conſuli ac deinde proconſuli in Macedonia fuit: hoc autem tempore cum eodem in provincia erat. Itaque cum C. Antonio proconſuli ſuccedendum eſſet, P. etiam Sextio quæſtori ejus ſuccedendum erat. De ſucceſſore autem ipſi Antonio mittendo egit in epiſtola ſuperiore, agit etiam in hac, cum ait *Antonium in ſenatu graviſſime defendi.* intelligit enim, ne ei ſuccederetur. poſt autem Cæſare & Bibulo coss. in judicio eum defendit de repetundis jam ex Macedonia reverſum, Dione auctore libro XXXVIII. & Cicerone in oratione pro Cœlio: quo judicio damnatus eſt, quod ſuſpicio erat ne cum Catilina olim conjuraſſet. Hæc autem epiſtola ſcripta eſt Meſſalla & Piſone coss. quia Q. Fufius, de quo hic mentio fit, tribunus pleb. his conſulibus fuit, Dione auctore lib. XXXVIII. Item quod de domo a ſe empta ſcribit, de qua ſcribit etiam ad Att. in epiſtola VI. K. Feb. data, Meſſalla & Piſone coss. Quæ cum ita ſint, puto in titulo epiſtolæ P. Sextium P. F. quæſtorem, aut proquæſtorem eſſe ſcribendum. quod oratio ipſa Ciceronis pro P. Sextio oſtendit, in qua eum Romæ & in Macedonia C. Antonio conſuli & proconſuli quæſtorem ait fuiſſe. de proconſulatu autem nihil.

L. AFRA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

AFRANIO.
METELLO CELERE COSS.
nno ab urbe condita, DCXCIII.

s conſulibus nullæ extant ſcriptæ iſtolæ.

IVLIO CAESARE.
CALPVRNIO BIBVLO COSS.
nno ab urbe condita, DCXCIIII.

s conſulibus ne ullæ quidem ſcriptæ tant epiſtolæ.

CALPVRNIO PISONE.
GABINIO COSS.
nno ab urbe condita, DCXCV.

I. Cicero Terentiæ, & Tulliolæ, & Ciceroni, Suis. S.P.D.

Ego minus ſæpe] Hoc anno Cicero lſus eſt a P.Clodio Trib. pleb. men- Martio (ut puto) extremo. nam ſe, quemadmodum ſcriptum eſt). III. ad Att. cum hoc tempore Macedoniam tenderet, Naryce ocridis ſcripſit Id. Aprilis: poſt Vionem venit: inde III. Id. Aprilis, ripſit Thurii, & XIIII. K. Maji, arenti. inde Brundiſium venit XIII. . Maji. Brundiſii vero fuit XIII. ies, ut in hac epiſtola ſcriptum eſt. rid. autem K. Maji hanc epiſtolam 'erentiæ ſcripſit Brundiſii, quemadnodum in extrema epiſtola adſcritum eſt. Quæ cum ita ſint, ſane aparet, cum ait in hac eadem epiſtola, *rundiſio profecti ſumus a. d. v. K. Maus*, legendum eſſe, a. d. II. K. Mais. alioquin nec XIII. dies Brundii fuerit, & dies epiſtolæ datæ repunabit. Eſt autem intelligendum hanc b eo epiſtolam ſcriptam eſſe tum um a Brundiſio proficiſcebatur. quod gnificat cum ſubjungit, *per Macedoiam Cyzicum petebamus.*

M. Cicero Terentiæ, & Tulliolæ, & Ciceroni, Suis, S.P.D. II. 351

Noli putare] Hanc epiſtolam ſcripſit iiſdem conſulibus, cum adhuc exularet, III. Non. Oct. Theſſalonicæ. Theſſalonicam autem venerat a. d. X. K. Jun. ut ſcribit ad Att. lib. III. 42.

M. Cicero Terentiæ, & Tulliolæ, & Ciceroni, Suis, S.P.D. II. 349

Et literis multorum] Scripta eſt iiſdem conſulibus a. d. VI. K. Decemb. Dyrrhachii. Dyrrhachium autem ſe a Theſſalonica paulo ante recepiſſe videtur, tum ex hac epiſtola, tum ex epiſtola ad Att. lib. III. 50. hoc eodem die Dyrrhachii data.

M. Cicero Terentiæ, & Tulliolæ, & Ciceroni, Suis, S.P.D. II. 353

Accepi ab Ariſtocrito] Iiſdem conſulibus, pridie K. Decemb. Dyrrhachii data: eodemque die ſcripſit epiſtolam ad Att. lib. III. 51.

P. LENTVLO SPINTHERE.
Q. METELLO NEPOTE COSS.
Anno ad urbe condita, DCXCVI.

M. Tullius Cicero S. D. Q. Metello Nepoti Cos. I. 235

Literæ Q. fratris] Hic eſt Q. Metellus Nepos, de quo trib. pleb. ante diximus, qui hoc anno conſul cum P. Lentulo Spinthere fuit. petit ab eo Cicero ut ſe in patriam reſtituat: quod impetravit. nam lib. IV. epiſt. ad Att. ſe prid. Non. Sept. hoc anno in urbem rediiſſe ſcribit. Itaque ante illud tempus hæc epiſtola ſcripta eſt.

CN.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

CN. LENTVLO MARCELLINO.
L. MARCIO PHILIPPO COSS.
Anno ab urbe cond. DCXCVII.

I. 3 M. Cicero P. Lentulo Procos.

Ego omni officio] P. Lentulus, qui priore anno conſul Ciceronem de exilio reſtituerat, hoc anno, id eſt, Marcellino & Philippo conſulibus, proconſul in Cilicia erat, cupiebatque Ptolemæum regem a ſuis pulſum in regnum reducere. hac de re quid actum ſit Cicero ſcribit Id. Jan. quemadmodum ex epiſtola elicitur. ex quo intelligi poteſt, Lentulum extremo ſuo conſulatu eſſe Roma profectum. quod ex Feneſtella etiam colligitur, auctore Nonio, qui ſic ſcribit, *Ut magiſtratum tribuni inierunt, C. Cato turbulentus adoleſcens, nec imparatus ad dicendum, concionibus aſſiduis invidiam & Ptolemæo ſimul, qui jam profectus ex urbe erat, & P. Lentulo conſuli, paranti jam iter, concitare ſecundo quidem populi rumore cœpit.* C. autem Catonem hoc anno tribunatum plebis geſſiſſe, apparebit ex ſequentibus etiam ad Lentulum epiſtolis. Tribunos vero plebis IIII. Id. Decemb. inire ſolitos eſſe, ſatis ex Livio Dionyſioque perſpicuum eſt.

I. 8 M. Cicero P. Lentulo S. D.

Id. Jan. in ſenatu] Eidem Lentulo proconſuli narrat, quid de Ptolemæo reducendo ſit actum ab Id. Jan. uſque ad XVI. K. Feb. quo die hæc epiſtola data eſt, in qua meminit Lentuli Marcellini conſulis, & Lucilii tribuni pleb. qui fuerunt hoc anno.

I. 13 M. Cicero P. Lentulo S. D.

A. Trebonio] Eidem Lentulo proconſuli commendat negocia Trebonii, quæ multa in provincia Cilicia habebat. Hanc epiſtolam ſubſequi ſuperiorem ex eo intelligi poteſt, quod in quibuſdam libris manuſcriptis conjunctæ reperiuntur.

M. Cicero P. Lentulo S. D. I. 14

A. d. XVI. *K. Feb.*] Eidem Lentulo narrat quæ acta ſint poſt diem XVI. K. Feb. de re Ptolemæi. ſcripta tamen eſt ante K. Feb. quod inde intelligi poteſt, cum ait *Senatus haberi ante K. Feb. per legem Pupiam non poteſt.* Et quoniam iiſdem de rebus ſcripſit ad Q. Fratrem lib. II. XIIII. K. Feb. ſuſpicari quis poſſet, eodem die hanc etiam ſcriptam eſſe, aut non ita multo poſt.

M. Cicero P. Lentulo S. D. I. 16

Tametſi nihil] Eundem Lentulum de eadem re quid actum ſit certiorem facit. Haud ita multo poſt VIII. Id. Feb. ſcripta eſt, cujus diei in hac epiſtola meminit, & rerum quæ illo die actæ ſunt. cum, ſi poſt eum diem multis diebus ſcripta fuiſſet, pluribus aliis de rebus actis eum certiorem facere potuerit, de quibus agit in epiſtola ad Q. Fratrem XV. K. ſcripta.

M. Cicero P. Lentulo S. D. I. 19

Quæ gerantur] Cum eodem agit de eadem re Alexandrina. procul dubio hoc anno ſcripta eſt, præſertim cum eadem impedimenta, de quibus paulo ante ſcripſit, commemoret.

Q. Metellus Nepos S. D. M. Ciceroni. I. 23

Hominis importuniſſimi] Q. Metellus, qui priore anno conſul Ciceronem

nem reſtituit, hoc anno proconſul cum imperio in Hiſpania erat, Plutarcho in Cæſare, & Dione, auctoribus. Itaque idem in hac epiſtola ait, *Ad Lollium perſcripſi de rationibus provinciæ quid vellem fieri, ut is vos doceret, & commonefaceret.* Agit cum Cicerone de rebus a Clodio fratre hoc anno contra ſemetipſum & Ciceronem actis. Has res fuiſſe puto, de quibus agitur in oratione de Aruſpicum reſponſis, quæ hoc anno dicta eſt, teſte ipſo Cicerone, qui in oratione ipſa, Philippi & Lentuli conſulum meminit.

M. Cicero S. D. L. Lucejo Q. F.

Coram me tecum] Lucejus Romanam hiſtoriam ſcribebat. petit igitur ab eo Cicero, ut de conſulatu deque reſtitutione ſua in patriam ſeparatim ſcribat. Hanc epiſtolam Marcellino & Philippo conſulibus eſſe ſcriptam, epiſtola quædam ad Att. indicat, his conſulibus data: in qua hæc verba ſunt, *Epiſtolam Lucejo quam miſi, qua res meas ut ſcribat rogo, fac ut ab eo ſumas, valde bella eſt. eumque ut approperet adhorteris, & quod mihi ſe ita facturum reſcripſit, gratias agas.*

CN. POMPEIO MAGNO II.
M. LICINIO CRASSO II. COSS.
Anno ab urbe condita DCXCVIII.

M. Cicero P. Lentulo Procos. S. D.

Legi tuas literas] Initio ſecundi conſulatus Pompeji & Craſſi, qui hoc anno ex interregno conſules facti ſunt, (App. & Dione auctoribus) ſcripta eſt hæc epiſtola. quod inde intelligi poteſt, cum inquit, *ſtipendium Cæſari datum, & ne ſuccederetur.* hoc enim initio conſulatus ſui ſecundi Pompejum egiſſe ſcribit App. & Dio. Scripta autem videtur ante menſem Aprilis, quia lib. IV. ad Att. ſcribit Aprili menſe rumorem fuiſſe Puteolis, Ptolemæum eſſe in regno. in hac autem epiſtola reductionem ejus Lentulum habere poſſe ait. Reductum autem eſſe Pompejo & Craſſo coss. tradit Dio lib. XXXIX. Præterea quod ait in hac epiſtola, *quod mihi de filia & de Craßipede gratularis*, ad Q. Fratrem lib. II. ſcribit. prid. Non. Aprilis, Marcellino & Philippo coss. Tulliam Craſſipedi deſponſatam.

M. Cicero P. Lentulo Procos. S. D. I. 29

De omnibus rebus] Hæc etiam ſcripta eſt Craſſo, & Pompejo coss. hos enim notat, cum ait, *res omnes ſunt in amicorum noſtrorum poteſtate.* item, *otium nobis exoptandum eſt, quod ii qui potiuntur rebus, præſtaturi videntur.* item, *Pompejum tibi amicum eſſe cognovi, & eo tu conſule, quantum ego perſpicio, quæ voles obtinebis*, adhuc non reductum regem ſignificat: quem tamen hoc eodem anno reductum eſſe a Gabinio Procos. Syriæ ſcribit (ut dixi) Dio.

M. Cicero M. Mario S. D. I. 361

Si te dolor] Marius in agris erat, Cicero Romæ. minuit ei voluptatem ludorum, quos Pompejus Conſul II. id eſt hoc anno, edidit, quibus Marius non affuit. de quibus ludis latius ſcribit Dio lib. XXXVIII. in ſecundo conſulatu Pompeji.

M. Cicero C. Sextilio Rufo Proquæſtori S. D. II. 318

Omnes tibi commendo Cyprios] Hic C. Sextilius primus Cyprum proquæſtore rexit, ut hac epiſtola ſcribit Cicero. Cum autem M. Cato, Dione auctore, ſuper ore anno, Philippo & Marcellino coss. ex Cypro redierit, in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

in quam Gabinio & Piſone coſs. profectus erat, eamque interim in provinciæ formam redegerat: profecto apparet, hunc Sextilium hoc anno in Cypro fuiſſe: præſertim vero, cum mentionem faciat legis P. Lentuli, qui biennio ante conſul fuit. huic ergo commendat Cicero omnes Cyprios, ſed maxime Paphios. Neque vero pro certo rem affirmamus.

L. DOMITIO AHENOBARBO,
AP. CLAVDIO PVLCHRO COSS.
Anno ab urbe condita DCXCIX.

I. M. Tullius Cicero M. Licinio P.F. Craſſo S.D.

244

Quantum meum ſtudium] M. Craſſus priore anno conſul Syriam provinciam adeptus, in eam eodem anno invitis & obnunciantibus tribunis plebis profectus erat, auctore Dione, & Plutarcho. Cicero autem hujus anni initio pro eo egit in Senatu, cum conſulibus Ap. Claudio & L. Domitio. quid autem egerit, ad Craſſum hac epiſtola in provinciam ſcribit. De eadem etiam contentione & defenſione Craſſi loquitur in epiſtola longa ad Lentulum, (quæ extremo hoc anno, ut oſtendam, ſcripta eſt) ita, *Craßi cauſam, magna illius commendatione ſuſceptam, defendi in Senatu.*

I. M. Tullius Cicero C. Cæſari Imp. S. D.

373

Vide, quam mihi perſuaſerim] C. Cæſar jam quintum annum proconſule bellum gerebat in Gallia, cum ad eum cum his literis C. Trebatium miſit Cicero. Miſſum autem eſſe Domitio & Claudio coſs. hinc intelligi poteſt, quod cum hanc epiſtolam ſcripſit, Balbus erat Romæ. quod ſignificat, cum ait, *ſuſtulimus manus & ego & Balbus.* Idem autem Balbus erat Romæ his conſulibus, Id. Januariis: quemadmodum ex epiſtola ad Q. fratrem lib. II. intelligi poteſt, cujus initium eſt, *Gaudeo tibi jucundas eſſe.* At Trebatius iiſdem conſulibus eſt in Gallia, menſe Majo: ut elicitur ex epiſt. ad Q. fratrem, quæ incipit, *A. d.* III. *Non. Jun.* ubi hæc verba ſunt, *Cæſar, Trebatium quod ad ſe miſerim, perſalſe & humaniter etiam mihi gratias egit.* profectus eſt autem iiſdem conſulibus Q. frater ad Cæſarem poſt Trebatium, ante menſem Junium. quod indicat epiſtola ad eum proficiſcentem ſcripta, cujus initium eſt, *Duas adhuc.* In qua extrema hæc verba ſunt, *Trebatium ut valde ames, te valde rogo.*

M. Cicero Trebatio S. D. I. 377

In omnibus meis epiſtolis] Cum hæc epiſtola ſcripta eſt, Trebatius erat in Gallia cum Cæſare, itemque Balbus, quia ait, *in omnibus meis epiſtolis, quas ad Cæſarem aut ad Balbum mitto.* Hortatur eum ut deſiderium urbis deponat, monetque ne in Britannia ſe decipi patiatur. Bis autem in Britanniam trajecit Cæſar: primum priore anno Pompejo & Craſſo coſs. Dione auctore lib. XXXIX. iterum hoc anno, Domitio & Claudio coſs. Dione auctore lib. XL. Itaque cum ſuſpicaretur Trebatium cum Cæſare in Britanniam trajecturum, hæc ſcribit. ſiquidem in epiſtola quadam ad Att. lib. IV. his coſs. data, ait, *ex Q. fratris litteris jam ſuſpicor Cæſarem eſſe in Britannia.*

M. Cicero Trebatio S. D. I. 379

Ego te commendare non deſiſto] Trebatium item de Britannia monet, ut ſi utile ſit in eam trajicere, trajiciat: ſin minus, in Gallia maneat. Meminit item literarum, quas a Q. fratre multas accipit: de quibus ante diximus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Cicero Trebatio S. D.

30 *Scripſit ad me Cæſar*] Scribit ſe accepiſſe literas a Cæſare, quibus eum ſibi familiarem futurum affirmat. has autem epiſtolas ſe accepiſſe ait a. d. III. Non. Jan. ad Q. fratrem ſcribens, his verbis, *Cæſar, Trebatium quod ad ſe miſerim, perſalſe & humaniter etiam mihi gratias egit*. Videtur ſuſpicari, eum aut profectum jam, aut profecturum in Britanniam. quia ait, *ego veſtras Britannicas literas expecto.*

Cicero Trebatio S. D.

35 *Ex tuis literis*] Hæc epiſtola ſuperiorem ſequitur: quia in illa ſuſpicari videbatur eum profecturum eſſe in Britanniam: in hac vero profectum eum non eſſe, videtur ſcire, cum ait, *in Britanniam te non eſſe profectum gaudeo. ubi ſis hiematurus, ſcribas ad me velim.* Cæſarem porro a.d. VI. K. Oct. exercitum Britannia reportaſſe ſcribit Cicero ad Att. lib. IV.

Cicero Trebatio S. D.

I *Jamdiu ignoro quid agas*] Quærit item ab eo ubi ſit hiematurus.

Cicero Trebatio S. D.

3 *Legi tuas literas*] Extremo hoc eodem anno videtur ſcripta hæc epiſtola: quia ait, *metuo ne frigeas in hibernis: quamobrem camino luculento utendum cenſeo.* In Britanniam item eum non eſſe profectum, ſe ſcire ſignificat, cum ait, *quod ſi in Britanniam quoque profectus eſſes, nemo te in illa tanta inſula peritior fuiſſet.*

Cicero Trebatio S.D.

4 *In equo Trojano*] Hæc item prope anni finem ſcripta videtur: quia ait, *nunc vero in hibernis injectus mihi videris.* item, *ecquid in Italiam venturi ſitis hac hieme, fac plane ſciam.* Item non tranſiſſe eum in Britanniam, ſe ſcire ſignificat, cum inquit, *In Britannia non nimis φιλοθέωρον te præbuiſti.*

M. T. Cicero P. Lentulo Procos. S. P. D. I. 34

Perjucundæ] P. Lentulus proconſule adhuc Ciliciam regebat. Ap. Claudio conſule ſcripta eſt: ex his verbis, *Appius dixit, ſeſe, ſi licitum eſſet, legem Curiatam ferre, ſortiturum eſſe cum collega provinciam: ſi curiata lex non eſſet, comparaturum cum collega, tibique ſucceſſurum. Legem curiatam conſuli ferre opus eſſe, neceſſe non eſſe.* Hac eadem de re ſcribit etiam ad Q. fratrem V. Id. Oct. his coss. ut omnino extremo hoc anno hæc epiſtola ſcripta eſſe videatur. Exponit quærenti Lentulo, cur Vatinium, Craſſumque inimicos ante ſuos, defenderit.

M.T. Cicero S.D. L. Valerio Juriſconſulto. I. 64

Cur enim tibi hoc non gratificer neſcio] Commendat Lentulo proconſuli Ciliciæ Valerium, qui in Cilicia erat. Credo autem commendaſſe eum in extremo conſulatu ejus: nam eundem commendat etiam Ap. Claudio proconſuli, ſucceſſori Lentuli, in prima ad eum epiſtola.

INTERREGNVM SEX MENSIVM
ANTE CN. DOMITIVM CALVINVM,
M. VALERIVM MESSALLAM COSS.
Anno ab urbe condita DCC.

Cicero Trebatio S. D. I. 389

Niſi ante Roma] Trebatius item in Gallia erat. hoc autem anno per ſex menſes interregnum fuit ſine conſulibus, ut ait Dio lib. XL. Inde in reliquum anni creati ſunt conſules, CN. DOMITIVS CALVINVS, & M. VALERIVS MESSALLA. Hanc autem epiſtolam per interregnum illud ſcriptam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

eſſe, ex his verbis intelligi poteſt, *quis enim tot interregnis juriſconſultum deſiderat?*

I. 67 M. T. Cicero C. Curioni S. P. D.

Quanquam me nomine] C. Curio in Aſia erat, ut ex ea epiſtola apparet, cujus initium eſt, *Nondum erat auditum.* cum ait, *& te jam ex Aſia Romam verſus profectum eſſe conſtaret.* Fuiſſe autem in Aſia cum poteſtate, declarant verba illius epiſtolæ quæ incipit, *Hæc negotia:* quæ ſunt, *Vel quod excelſo & illuſtri loco ſit laus tua, in plurimorum & ſociorum & civium conſpectu.* Veriſimile autem eſt quæſtorem fuiſſe, quia paucis poſt annis fuit Tribunus plebis: ante tribunatum autem capiebatur quæſtura. Quantopere autem & ſocios, & cives Romanos publicanos, qui in Aſia negociabantur, juvare & vexare poſſent quæſtores, apparet ex P. Rutilio, quæſtore Q. Mucii Scævolæ: quem iccirco equites Romani damnarunt, quod Aſianos a publicanorum injuriis defenderat. Priores hæ epiſtolæ, quo anno ſcriptæ ſint, ex earum verbis non liquet: illud tantum conſtat, epiſtolam illam, *Nondum erat auditum,* ſcriptam eſſe hoc anno, Calvino & Meſſalla coss. quia in ea commendat Curioni ex Aſia Romam decedenti Milonem, conſulatus candidatum hoc anno: Dione, Appiano, & Pædiano, auctoribus. Cum autem in omnibus epiſtolis ante illam agat de reditu ejus, eodem forte anno omnes ſcriptæ eſſe videri poterunt, antequam Curio ex Aſia decederet. ſiquidem in hac ait, *ego te abfuiſſe tamdiu a nobis gaudeo.* Hæc certe præcedit reliquas, quod in ea Curionem a ſe requiſiviſſe literas ſcribit.

I. 70 M. T. Cicero C. Curioni S. P. D.

Gravi teſte] Agit cum Curione abſente de obitu patris ejus.

M. T. Cicero C. Curioni S. P. D. I. 71

Rupæ ſtudium] Hujus epiſtolæ cum ſuperioris conjunctum fere argumentum eſt. agit enim de ludis funebribus in honorem patris Curionis edendis, eoſque in adventum ejus differendos ſuadet. Ludorum ſpectandorum ſatietate omnes defeſſos ait, propter magnificentiſſimos (ut puto) ludos, quos Pompejus in ſecundo ſuo conſulatu paulo ante dedit.

M. Cicero Trebatio S. D. I. 387

Mirabar quid eſſet] Epicureum factum eſſe Trebatium ſe audiſſe ait a Panſa. Rogat item ut ad ſe ſcribat quid agat: ut in ſuperiore ad eundem Trebatium.

M. Cicero Trebatio S. D. I. 385

Adeone me injuſtum] Hæc epiſtola his certe conſulibus ſcripta eſt. nam monet Trebatium ut vitet Treviros, quibuſcum bellavit Cæſar hoc anno, Dione auctore. Scripta eſt autem a. d. III. Non. Mart. ergo per interregnum.

Cicero Trebatio S.D. I. 39

Quam ſint moroſi] Ante, ſe moleſte tuliſſe ait quod Trebatius in Gallia invitus eſſet: nunc, dolere quod illic ſit libenter. Invitum autem fuiſſe ibi Trebatium, intelligitur fere ex omnibus ſuperioribus epiſtolis.

Cicero Trebatio S.D. I. 39

Accepi a te aliquot epiſtolas] In hac item ſignificat, ſe cognoviſſe quam forti animo militiam ferat, contra quam ille antea fecerat. Data eſt VI. Id. Ap. de Pontino.

M. T.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M. T. Cicero C. Curioni S. P. D.

3

Epiſtolarum genera] Hortatur Curionem ad laudem, & maximam eſſe ejus expectationem ait. Remp. afflictam eſſe innuit: forte quod ſine conſulibus eſſet, nec comitia conſularia haberi civili contentione poſſent. Scripta eſt certe poſt ſuperiores: quia inquit, *utar ea clauſula qua ſoleo, teque ad ſtudium ſummæ laudis cohortabor.* hac autem clauſula uſus eſt prima & tertia ante epiſtola.

M. T. Cicero C. Curioni S. P. D.

4

Hæc negotia] Admirabilem expectationem ejus reditus eſſe ait. de Rep. afflicta eadem repetit.

M. Cicero S. P. D. P. Sextio P. F.

I. 74

Non oblivione] Hæc epiſtola ſine dubio ſcripta eſt poſt reditum Ciceronis ab exilio: quia ait, *Et proxime, recenti adventu meo, cum rem aliter inſtitutam offendiſſem ac mihi placuiſſet, ſi affuiſſem, tamen nulla re ſaluti tuæ defui: cumque eo tempore invidia annonæ inimici non ſolum mei, verum etiam amicorum tuorum, plus valuiſſet, &c.* Nam invidiam annonæ, quæ gravior facta erat poſt reditum Ciceronis, fecit Claudius & Ciceroni & amicis ejus. Eſt autem intelligendum, tria judicia commemorari in hac epiſtola a Cicerone: unum, quo, cum eſſet Sextius Quæſtor C. Antonii proconſulis Macedoniæ, accuſabatur una cum proconſule ſuo de repetundis: ut ſupra dictum eſt: alterum, de ambitu: tertium, de vi: ut ſcribit ad Q. fratrem, Marcellino & Philippo coss. In primo judicio ait ſe defendiſſe eum: cum inquit, *& primis illis temporibus, quibus in invidiam abſens & in crimen vocabare, defendi.* Judicio de vi eſt abſolutus, defendente Cicerone: quia ſcribit ad Q. fratrem, epiſtola ſcripta Lentulo & Philippo coss. ita, *Sextius noſter abſolutus eſt III. Id. Martias.* Tertio judicio de ambitu eſt condemnatus, de quo eum conſolatur in hac epiſtola: cum ait, *iniquitas totius judicii, multaque alia reip. vitia, plus quam cauſa ipſa veritaſque, valuiſſent.* Cum ergo damnatus illo judicio exularet Sextius, ad eum ſcripſit hanc epiſtolam Cicero conſolandi cauſa. Quia vero ait, *non oblivione amicitiæ noſtræ, neque intermiſſione conſuetudinis meæ, ſuperioribus temporibus ad te nullas literas miſi.* Et paulo poſt, *cum vero & intervallum jam ſatis longum fuiſſet,* ſignificat aliquot tempora interceſſiſſe poſt ejus exilium, quibus non ſcripſerat. Item quia ait, *illud utinam ne vere ſcriberem, ea te rep. carere, in qua neminem prudentem res ulla delectet:* propterea in eam opinionem adducor ut credam, ſcriptam eſſe hanc epiſtolam biennio poſt quam Sextius damnatus fuerat: cum propter ſeditiones civiles conſules creari non poſſent, ſed interregna alia ex aliis inirentur. quod hoc tempore factum eſt. Quamobrem hic ponendam eſſe hanc epiſtolam, nihil tamen affirmantes, duximus.

CN. DOMITIO CALVINO,
M. VALERIO MESSALLA, COSS.
in reliquum anni.

Cicero Trebatio S. D.

I. 392

Chryſippus Vectius] Adventante æſtate ſcripta eſt, Calvino & Meſſalla coss. quia ait, *ſin æſtivus timor te debilitat, aliquid excogita, ut feciſti de Britannia.* in quam ſcilicet trajicere cum Cæſare anno ſuperiore noluit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

I. 76 M. T. Cicero C. Curioni S.P.D.

Nondum erat auditum] Superioribus proximis ad Curionem literis magnam eſſe reditus ejus expectationem ſignificavit: in hac autem eum ipſum Romam adventare ait. Itaque huic adventanti Milonem commendat, qui in annum ſequentem conſulatum petebat, Dione, Appiano, Pædiano, auctoribus.

CN. POMPEIO MAGNO III. COS. SINE COLLEGA.
Anno ab urbe condita DCCI.

I. 368 M. Cicero M. Mario S. D.

Mandatum tuum] Hoc anno cum civili contentione conſularia comitia haberi non potuiſſent, quibus Milo, Hypſæus & Scipio petebant, interregnum fuit uſque ad V. K. Martias: quo die Cn. Pompejus Magnus conſul creatus ſtatim iniit, auctore Pædiano in Milonianam. Hæc igitur epiſtola Pompejo III. cos. ſcripta eſt, quia de nece Clodii agit, hoc anno per interregnum commiſſa, & de novis legibus, quas tulit Pompejus, III. conſul: ut ait Pædianus his verbis, *Pompejus ſtatim conſulatum iniit, deinde ante diem tertium de legibus novis ferendis retulit.* Eadem & de legibus & de judiciis App. lib. II. & Dio lib. XL. quæ nunc Cicero. Præterea de T. Munatio Planco Burſa damnato agit: de quo etiam Dio in tertio conſulatu Pompeji. Damnatus eſt autem quod curiam incenderat in funere Claudii, teſte Dione.

I. 278 M. Cicero S. D. T. Fabio.

Etſi egomet] Quanquam non admodum certa eſt hujus epiſtolæ ſedes, tamen ante bellum civile Cæſaris ſcripta eſſe videtur. quod ex his verbis intelligi poteſt, *Ea denique videtur conditio impendere legum, judiciorum, temporum, ut optime actum cum eo videatur eſſe, qui quam leviſſima pœna ab hac rep. diſceſſerit.* Conſolatur autem Fabium de repulſa lata: quam repulſam ipſe videtur tuliſſe Pompejo III. Conſule, remp. extraordinaria cum poteſtate adminiſtrante. quod videtur his verbis ſignificari, *& cum unum ſit judicium ex tam multis quod reprehendatur, ut quod una ſententia eaque dubia potentiæ alicujus condonatum exiſtimetur, omnibus his de cauſis debes iſtam moleſtiam quam leniſſime ferre.*

M. T. Cicero T. Titio, T. F. Legato S. II. 343

Etſi non dubito quin] T. Titius legatus erat rei frumentariæ curandæ. commendat ei C. Avianum, ut commodet ei de loco quo deportet frumentum: ut puto in Sicilia. nam &, *C. Avianus in Sicilia eſt*, charta 232. & Sicilia horreum populi R. ſolet eſſe. Sedes hæc videtur eſſe hujus epiſtolæ, quod ait ſe hoc idem obtinuiſſe per triennium, dum Pompejus ei negotio præfuit. Pompejus autem, Lentulo & Metello coss. rem frumentariam in quinquennium eſt adeptus, Dione auctore: quo expleto, facile hoc anno alius ſucceſſit cum hoc Titio legato. conjectura tamen eſt.

SER. SVLPICIO RVFO,
M. CLAVDIO MARCELLO, COSS.
Anno ab urbe condita DCCII.

M.T. Cicero Ap. Pulchro Imp. S. P. D. I. 121

Si ipſa reſp.] Ap. Claudius proconſul erat in Cilicia, ſucceſſeratque ante biennium Lentulo: Cicero Romæ erat. Hujus autem epiſtolæ quanquam in-

certa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

certa ſedes eſt, tamen illud affirmari poſſe videtur, non initio proconſulatus Appii miſſam eſſe, cum Imperator, non proconſul, in titulo epiſtolæ nominetur. Scripta eſt certe antequam Ciceroni obtigiſſet ut Appio in provincia ſuccederet. Succeſſit enim his iiſdem conſulibus, ut infra apparebit. De reconciliata gratia agit, quæ P. Clodii fratris ejus cauſa fuerat interrupta. Redierat autem in gratiam cum eo tum cum conſul eſſet. ut eodem anno in epiſtola longa ſcripſit ad Lentulum.

M. T. Cicero Procos. Ap. Pulchro Imp. S.P.D. 13

Quum & contra] Nunciat Ap. Claudio proconſuli Ciliciæ, ſibi obtigiſſe ut ei in provincia ſuccederet. Rogat eum ut ſibi provinciam quam expeditiſſimam tradere velit. Romæ adhuc erat Cicero, ut in ſequenti ait. Non videtur autem proconſul eſſe nominandus, niſi poſteaquam aut in provinciam pervenit, aut certe imperium ad urbem accepit.

M. T. Cicero Procos. Ap. Claudio Pulchro Imp. S. D. P. 4

A. d. XI. *K. Jun.*] Scripta eſt tum cum in Ciliciam proficiſcebatur ſucceſſurus Appio, menſe Majo: quemadmodum ex epiſtolarum ad Att. l. v. intelligi poteſt. Fuit autem in Tuſculano cum Attico Non. Maji. Inde Arpino, Arcano, Aquino, Cumano, Pompejano, Trebulano peragratis, Beneventum venit a. d. v. Id. Maji, Tarentum autem, a. d. xv. K. Jun. At vero Brundiſium, a. d. XI. K. Jun. quemadmodum in hac epiſtola ſcribit. ergo poſt XI. K. Jun. Scripta eſt tamen ante K. Jun. ſiquidem ait, ſe C. Pontinium legatum expectare Brundiſii, eumque ante K. Jun. venturum arbitrari. de quo ſic ſcribit etiam ad Att. lib. v. *De Pontinio recte ſcribis. eſt enim ita, ut ſi ante K. Jun. Brundiſii futurus ſit, minus urgendi fuerint M. Annius & Tullius.*

M. Coelius M. Ciceroni S. D. I. 440

Quod tibi decedenti] Cœlius Ciceronem proconſulem in provinciam proficiſcentem certiorem facit de rebus urbanis, quemadmodum ei decedenti pollicitus erat ſe facturum. Scripta eſt poſt IX. K. Jun. ſed tamen ante K. Jun. quia ait, *te a. d.* IX. *K. Jun. ſubroſtrani diſſiparant periiſſe.* item, *Marcellus conſul provinciarum relationem in K. Jun. diſtulit.*

M. T. Cicero Procos. Ap. Pulchro Imp. S.P.D. I. 127

Prid. Non. Jun.] Scripta eſt poſt diem prid. Non. Jun. quo die ſe fuiſſe etiam Brundiſii ſignificat in epiſtola ipſa.

M. Cicero C. Memmio S. D. II. 263

Etſi non ſatis] C. Memmius Pompejo III. cos. de ambitu condemnatus, Athenis nunc exulabat. Quo Cicero venerat a. d. VI. K. Quint. ut eſt in epiſtolis ad Att. Ibi cum videre Memmium exulantem non potuiſſet, (quod ſe prid. quam Athenas venerat Cicero, Mitylenas contuliſſet) ſcribit ad eum, doletque ſe non potuiſſe eum Athenis videre: petit autem ab eo ut Patroni cuidam commodet. qua de re ſic ad Att. l. v. *Commodius viſum eſt & Xenoni, & poſt ipſi Patroni, me ad Memmium ſcri-*

bere, (qui prid. quam ego Athenas veni, Mitylenas profectus erat) ut is ad ſuos ſcriberet, poſſe id ſua voluntate fieri.

II. 266 M.Cicero C.Memmio.

C. Aviano Euandro] Ad eundem Memmium ſcribit, atque ei commendat Avianum ſtatuarium, ut ei de habitatione accommodet. Scripta eſt ante K. Quint. quia inquit Aviano ſubitum eſſe remigrare K. Quint.

I. 82 M. T. Cicero procos. M. Coelio S.P.D.

Quid? ut me hoc tibi] Cicero Athenis profectus eſt prid. Non. Quint. cum ibi decem dies ipſos fuiſſet. ad Att. eo die Athenis proficiſcens hanc epiſtolam ſcripſit, ut ex ipſa epiſtola apparet. Reſpondet epiſtolæ Cœlii ſuperiori, cujus initium eſt, *Quod tibi.*

I. 446 M.Coelius M.Ciceroni S.D.

Certe inquam] Certiorem facit Ciceronem abſentem de rebus urbanis. id eſt, Meſſallam abſolutum, Marcelli impetus reſediſſe, Hirrum ſecum ædilitatem petere. Mandat ut, ſi ædilis creatus fuerit, ſibi curet pantheras: & ſyngrapham Sitianam ei commendat.

I. 448 M. Coelius M. Ciceroni S. D.

Eſt ne? vici] Nunciat item ſe in ædilitate competitorem habere Hirrum.

I. 229 M. T. Cicero Procos. Ap. Pulchro Imp. S. P. D.

Tralles veni] Cicero proficiſcens in Ciliciam, Epheſum venit, XI. K. Sext. Att. Tralles, VI. K. Sext. ex hac epiſtola. Laodiceam in provinciam prid. K. Sext. Att. Fam. Hanc ſcripſit poſt VI. K. Sext. ante prid. K. Sext. quia ait ſe putare illo die futurum Laodiceæ. De conveniendo in provincia Appio agit.

M. Coelius M. Ciceroni S. D. I. 451

Invideo tibi] Scripta eſt K. Sext. ut adſcriptum eſt in extrema epiſtola. Nunciat de rebus urbanis: ut C. Marcellum conſulem deſignatum eſſe, Curionem petere tribunatum plebis: comitia ædilitia, quibus ipſe petebat, nondum eſſe habita. Pantheras & ſyngrapham Sitianam ei commendat.

M. Coelius M. Ciceroni S. D. I. 456

Qua tu cura ſis] Timere ſe ait de copiis Ciceronis, ſi Parthi moveant. Optat ei tantum belli, quo triumphum conſequi poſſit. Curionem deſignatum Trib. pleb. nunciat. Nihil de ſuis comitiis ædilitiis ait: nondum autem habita fuiſſe videntur.

M. Coelius M. Ciceroni S. D. I. 476

Sic tu inquis] Nunciat ſe viciſſe competitorem Hirrum, & ædilem ſe factum. Rogat item eum de pantheris: ſeque a. d. IV. Non. Sep. hanc dediſſe ait.

M. Cicero Procos. S. D. M. Marcello Cos. II. 402

Te & pietatis] Cum accepiſſet a Cœlio comitiis conſularibus C. Marcellum conſulem factum, gratulatur M. Marcello conſuli de C. Marcello fratre ejus patruele in inſequentem an-

num;

num conſule deſignato. Quia vero de Parthis nuntiari aliquid ait, neque ſe publice adhuc ea de re ſcribere velle, propterea hæc epiſtola videtur præcedere eam quam publice miſit, in qua de Parthis nunciat.

M.Cicero Procos. C.Marcello Cos. Deſ. S.D.

Maxima ſum lætitia] Gratulatur ei quod conſul deſignatus ſit.

M.Cicero Procos. C.Marcello Collegae S.D.

Marcellum tuum] Gratulatur C.Marcello collegæ in auguratu de C. Marcello filio conſule deſignato.

M. Cicero Imp. L. Paullo Cos. Deſ. S. D.

Etſi mihi nunquam] Gratulatur L. Paullo cos. deſ. de conſulatu. Hæ quatuor epiſtolæ gratulationis eodem (ut puto) die ſcriptæ ſunt. non videtur autem in titulo epiſtolæ Imperator appellandus, quod nondum in Amano rem geſſerit.

M.T.M.F. Cicero Procos. S.D. Coss. Praet. Trib. Pl. S. P. Q. R.

Si vos bene valetis, bene eſt: ego quidem valeo. Cum prid. K. Sext.] Quod negarat paulo ante, cum ſcriberet ad M. Marcellum conſulem, ſe adhuc de Parthico metu publice ſcribere velle, id nunc facit. nunciat enim Senatui, ut venerit in provinciam prid. K. Sext. ut accepto nuncio de bello a Parthis in Syriam illato, iter in Ciliciam per Cappadociam facere cœperit. Cum autem hæc ſcripſit, in Ciliciam per Cappadociam tendebat.

M.T. Cicero Procos. Ap. Pulchro Imp. S.P.D. I. 134

Cum meum factum] Eodem tempore ſcripta eſt atque ſuperior: quia ait, ſe prid. K. Sext. in provinciam veniſſe, prid. K. Sept. ab Iconio caſtra moviſſe, iter in Ciliciam per Cappadociam facere. Agit cum Appio de ratione conveniendi eum in provincia.

Cicero Imp. S. D. M. Catoni. II. 385

Quum ad me legati] Nunciat quemadmodum legati ab Antiocho Commageno ad ſe venerint in caſtra ad Iconium a. d. III. K. Sept. & nunciarint regis Parthorum filium cum magnis Parthorum copiis ad Euphratem veniſſe: ſe tamen de hac re nihil publice ſcribere. Non videtur autem Imperator eſſe appellandus in titulo epiſtolæ, ſed Proconſul, ob cauſam quam ante diximus. Præterea vero mendoſe eſt in epiſtola, ſe in caſtris ad Iconium conventum eſſe a legatis, a. d. III. Non. Sept. Siquidem ad Att. ſcribit ſe luſtraſſe exercitum apud Iconium III. K. Sept. & ad Appium, caſtra moviſſe ab Iconio prid. K. Sept.

M.T.M.F. Cicero Procos. S.P.D. Coss. Praet. Trib. Pl. S. P. Q. R. II. 375

Si vos bene valetis, bene eſt: ego quidem valeo. Etſi non dubie] Ter ante Romam ſcripſit de metu Parthico: primo ad M. Marcellum conſulem obſcuriſſime, qua in epiſtola negavit ſe ad eum de ea re ſcribere velle, ne publice, cum ad conſulem ſcriberet, ſcribere videretur: deinde eadem illa ad Senatum, id eſt, quemadmodum de bello a Parthis in Syriam illato quotidie & nuncii & literæ afferrentur,

tur. Qua in epiſtola ait, ſe cum exercitu, per Cappadociæ partem eam quæ cum Cilicia continens eſt, iter feciſſe, caſtraque ad Cybiſtra, quod oppidum eſt ad montem Taurum, locaſſe. Tertio in epiſtola ad Catonem, qua ait, ſe in caſtris ad Iconium a. d. III. K. Sept. accepiſſe a legatis Antiochi Commageni regis Parthorum filium Euphratem tranſire cœpiſſe: ea tamen de re nihil publice ſcripſiſſe. Quarto nunc ad Senatum ſcribit, aitque ſe non ſolum a legatis Commageni regis, Parthos Euphratem tranſire cœpiſſe, audiſſe, ſed etiam a. d. XIII. K. Oct. cum exercitum in Ciliciam duceret, a Tarcondimoto accepiſſe Parthos item Euphratem tranſiſſe. Ergo quæ negarat Catoni ſe publice ſcripſiſſe, nunc quia certiora habet, ſcribit. Se ad Taurum inſtituiſſe ducere ait. Hanc epiſtolam de Parthico tumultu recitatam in Senatu Non. Oct. ſcribit ad Att.

I. M. Coelius M. Ciceroni S. D.
465

Etſi de rep.] Narrat S.C. facta prid. K. Oct. ut C. Marcellus, L. Paullus coſs. deſ. ad K. Martias (quæ futuræ eſſent in ſuo conſulatu) de provinciis Galliis referrent ad Senatum.

I. M. T. Cicero Procos. M. Coelio Rufo Aedili Cur. Deſ. S.P.D.
84

Plurimum tibi] Reſpondet epiſtolæ Cœlii, cujus initium eſt, *Sic tu, inquis, Hirrum tractaſti?* Gratulatur ei quod ædilis factus ſit; & ſerius ſe hoc facere ait, quia ſero audierit. in iis enim & locis eſſe, quo & propter longinquitatem & propter latrocinia tardiſſime omnia perferantur. Erat autem fortaſſe ad montem Taurum, de quo ſuperiore epiſtola.

M.T. Cicero Procos. S.D. Ap. Pulchro. I. 143

Etſi quantum] Cicero Tarſum venit, Ciliciæ urbem, III. Non. Oct. Att. Tarſo Amanum verſus profectus eſt Non. Oct. ex hac epiſtola. Poſtridie ejus diei hanc epiſtolam ſcripſit, ut in hac ait. Querelis quibuſdam Appii reſpondet. De Parthis quod falſo nunciatum erat Romæ, ita quærenti Appio reſpondet, *de Parthis quod quæris, fuiſſe nullos puto. Arabes qui fuerunt admixto Parthico ornatu, dicuntur omnes revertiſſe. Hoſtem eſſe in Syria negant ullum.*

M.T. Cicero Imp. M. Coelio Rufo Aedili Cur. Deſ. S. P. D. I. 87

Tu vide] Cicero a. d. III. Id. Oct. in Amanum montem venit: in eo rem bene geſſit, apud Iſſum Imperator appellatus eſt. Fam. Att. Cum hanc epiſtolam ſcripſit, in eo quintum & vigeſimum jam diem Pindeniſſum oppidum oppugnabat, id eſt XVI. K. Decemb. nam Pindeniſſum captum eſt Saturnalibus, ut ſcribit ad Att. id eſt XIV. K. Jan. cum per ſeptem & quinquaginta dies illud oppugnaſſet, ut ait in epiſtola ad Catonem. Nullas ſe a Cœlio accepiſſe literas ait, poſtea quam ædilis factus eſt. Neque enim dum accepiſſe videtur eas, quarum initium eſt, *Etſi de republica.*

M. Coelius M. Ciceroni S. D. I. 480

Sane quam] Hæc epiſtola ſcripta eſt a. d. XIV. K. Decemb. ut ex ipſa apparet, in qua agit de falſo metu Parthico à Caſſio nunciato, qui Arabas ornatu Parthico in provinciam immiſiſſe credebatur. Qua de re ſcripſit ſuperiore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

periore etiam epiſtola ad Appium, poſtr. Non. Oct.

M. T. Cicero Procos. C. Curioni Trib. Pl. S. P. D.

Sera gratulatio] Gratulatur Curioni de tribunatu plebis, ſerius, ut ait, quia longius abeſt. Scripta eſt hæc epiſtola poſt captum Pindeniſſum, id eſt, poſt XIV. K. Jan. Quod intelligi poteſt ex his verbis, *Paucis diebus eram miſſurus domeſticos tabellarios, ut quoniam ſane feliciter & ex mea ſententia remp. geſſimus, unis literis totius æſtatis res geſtas ad Senatum perſcriberem.*

I 4 M. Cicero Volumnio S. D.

Quod ſine prænomine] Hæc epiſtola ſcripta eſſe videtur Decembri menſe: quia meminit Curionis Trib. pleb. cum ait, *Cupio noſtrum illum amicum in Tribunatu quamplurimum habere gravitatis.* Dolet, poſt diſceſſum ſuum omnia omnium dicta in ſe conferri.

2 M. Cicero Q. Thermo Propraet. S.

L. Genucilio Curvo] Q. Thermus proprætor erat Aſiæ tum cum Cicero proconſul erat Ciliciæ, quemadmodum ex ſequentibus epiſtolis aperte apparebit. Commendat ei hac epiſtola L. Genucilium. Quo autem menſe eam ſcripſerit, ex verbis ejus non liquet.

I. 25 Cicero Thermo Propraet. S.

Cluvius Puteolanus] Incertum eſt an hæc epiſtola ſcripta ſit ante rem geſtam a Cicerone in Amano, an vero poſteaquam geſſit. Illud non dubium eſt, ſcriptam eſſe poſtquam Epheſo profectus eſt. Epheſum autem venit XI. K. Sext. Att. ſiquidem ait, *Dixerat mihi Euthydemus cum Epheſi eſſem.*

Cicero Thermo Propraet. S. II. 324

Etſi mihi videor] M. Annejus legatus Ciceronis rei ſuæ cauſa profectus erat ad Thermum proprætorem Aſiæ, quemadmodum apparet ex epiſtola ad Thermum, cujus initium eſt, *Quo magis.* Profectus autem videtur eſſe poſt rem a Cicerone in Amano monte geſtam: quia ait, *Tum vero poſteaquam mecum in bello ac in re militari fuit, tantam in eo virtutem, prudentiam, fidem, tantamque erga me benevolentiam cognovi, ut hominem neminem pluris faciam.* Hunc ergo commendat Thermo.

M. Cic. P. Silio Propraet. S. D. II. 330

T. Pinnio] Illud ſatis conſtare videtur, hunc Silium in provincia eodem tempore fuiſſe, atque Ciceronem: quia ait ipſe Cicero ad Silium, *magnum theatrum habet iſta provincia, non ut hæc noſtra.* Item videtur eodem tempore fuiſſe in provincia quo Cicero & Thermus in Cilicia & Aſia, & Bibulus in Syria, erant: quia ſcribit ad Att. *Thermum, Silium vere audis laudari. valde ſe honeſte gerunt. adde M. Nonium, Bibulum, me, ſi voles.* Quanquam eo in loco mendoſe legitur *Silvium*, meo quidem judicio. Provincia vero in qua erat Silius, videtur fuiſſe Bithynia, in qua ſunt Nicæenſes, quorum in hac epiſtola meminit. Itaque hæ omnes epiſtolæ ſcriptæ ad Silium proprætorem, ſcriptæ ſunt a Cicerone ex provincia; quibus vero menſibus, non liquet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

II. 330 M. Cicero P. Silio Propraet. S. D.

Et in Atilii negotio] Gratias agit Silio de Atilio, & commendat Q. fratrem. Oſtendit autem ſe in provincia eſſe, cum ait, *cum enim ſero veniſſem.*

II. 331 M. Cicero P. Silio Propraet. S.D.

Non putavi] Commendat ei C. Lenium. Oſtendit ſe eſſe in provincia, cum ait, *Ego eum a me invitiſſimus dimiſi, quod conſilio ejus fideli ac bono libenter utebar.* Rogat eum ut ad ſe confectis ejus negotiis quam primum remittat.

II. 332 M. Cicero P. Silio Propraet. S.D.

Nero meus] Commendat Silio Neronem, & quoſdam ejus familiares.

II. 276 M. Cicero Craſſipedi S.P.D.

Quanquam tibi præſens] Difficile eſt de vera hujus epiſtolæ ſede aliquid affirmare: ſed tamen duplici conjectura ducor ut credam hoc tempore ſcriptam eſſe: altera, quod is Craſſipes, quæſtor Bithyniæ fuiſſe videtur, cum ait, *cujus rei quantam poteſtatem Quæſtor habeat, non ſum ignarus.* ut Quæſtor eſſe C. Silii proprætoris Bithyniæ videatur. Altera eſt, quod utrique commendat ſocios Bithynicos, familiares ſuos: in primis autem Craſſipedi P. Rupilium, magiſtrum in ea ſocietate: C. vero Silio P. Terentium Hyſponem, qui operas in ſcriptura pro magiſtro daret, ut in ſequenti epiſtola. Ex quibus intelligi poteſt id quod initio diximus, cum hoc tempore quo Silius proprætor erat in Bithynia, ſcriptam eſſe hanc epiſtolam, tum vero Craſſipedem Silii in Bithynia fuiſſe quæſtorem.

M. Cicero P. Silio Propraet. S.D. II. 333

Cum P. Terentio Hyſpone] Commendat P. Terentium Hyſponem, qui in Bithynica ſocietate operas in ſcriptura pro magiſtro daret. De cujus negotio ſe egiſſe ait cum Epheſiis tum cum fuit Epheſi in Ciliciam veniens.

Cicero Silio S.P.D. II. 318

Quid ego tibi commendem eum] Commendat ei Egnatium. Quanquam non eſt adſcriptum *Proprætori*, tamen idem Silius videtur eſſe. Videturque hæc epiſtola ſubſequi ſuperiores, quia ait, *ſed hæc coram.*

L. AEMILIO PAVLO,
C. CLAVDIO MARCELLO, COSS.
Anno ab Urbe condita DCCIII.

M. Cicero Imp. C. Catoni S. D. II. 387

Summa tua auctoritas] Jam Cicero æſtivis confectis Q. fratrem legatum hibernis & Ciliciæ præfecerat. Inde in Aſiam Tarſo Non. Jan. reverſus erat, Att. Tum igitur hanc epiſtolam ſcripſit, in qua omnes res a ſe geſtas in Amano monte exponit. Se Pindeniſſum cepiſſe nunciat, exercitum in hiberna dimiſiſſe, Q. fratrem provinciæ præfeciſſe. Supplicationem propterea ut ſibi Cato decernat petit.

M. Cicero Imp. C. Marcello C.F. Cos. S.P.D. II. 403

Quando id accidit] Petit item a conſule ut de ſupplicatione ſibi de rebus a ſe in provincia geſtis decernenda referat.

M.Ci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

II. 406 M. Cicero Imp. L. Paullo Cos. S. D.

Maxime mihi fuit] Petit idem a ...aullo conſule quod petiit ſupra a col...ga Marcello. Miſit etiam hoc eodem ...mpore de eadem re literas ad Sena...um, quæ interciderunt: de quibus ...quitur in ſuperiore epiſtola ad Mar...ellum, cum ait, *Peto a te ut quam ...norificentiſſimum S. C. literis meis re...tatis, faciendum cures.* Non ſcripſiſſe ...utem ſe ſtatim poſt res geſtas, indi...at in epiſtola ad Appium, cum ait, *...lque a me recte factum puto, quod non ...atim ut imperator appellatus ſim, ſed ...liis rebus additis, aſtiviſque confectis, ...teras miſerim.* Atque hæ tres epiſto...æ eodem fere die ſcriptæ eſſe viden...ur.

46 M.Coelius M.Ciceroni S. D.

Non dubito] Hæc epiſtola ſcripta ...idetur principio hujus anni, quia ...it, *conſules adhuc S. C. nullum niſi de ...eriis Latinis facere potuerunt.* Nam ...juſmodi S. C. primis anni menſibus ...iebant. Item, *Curioni noſtro tribuna...natus conglaciat.* Et poſt, *pro Cæſare ...oqui cœpit.* Inierat autem IV. Id. De...emb. qui dies ſolennis erat.

46 M.Coelius M.Ciceroni S. D.

Quam cito] Hæc epiſtola ſcripta vi...detur poſtridie quam ſuperior. nam ait, *tuo liberto pluribus verbis ſcriptas pridie dederam.* Item audiſſe videtur rem a Cicerone bene geſtam: quia ait, *quo adhuc felicius rem geßiſti.*

M.Cicero Procos. S. D. Ap. Pulchro.

Pluribus verbis] Hæc epiſtola ſcri...pta eſt dum Cicero eſſet Laodiceæ. ubi moratus eſt a III. Id. Feb. uſque ad Non. Maji, Att. & Fam. inquit enim in hac epiſtola, *Hæc ſcripſi ſubito cum Bruti pueri Laodiceæ me conveniſſent, & ſe Romam properare dixiſſent.* Item ſcripta eſt poſt brumam: quia ait, *tametſi id quidem fecerunt ridicule: quas enim literas afferebant, ut opus æſtate facere poſſent, eas mihi poſt brumam reddiderunt.* Ex quo intelligi poteſt, imperatorem, non proconſulem, in titulo epiſtolæ eſſe appellandum: cum priore anno imperator ſit appellatus. Querelis item quibuſdam Appii reſpondet.

M. Cic. C. Caſſio Proquaeſ. S. D. II. 407

M. Fabium] C. Caſſius proquæſtor erat Syriæ: eum hortatur ut Romam properans, curet ne quid ſibi temporis in provincia prorogetur. Se de M. Fabio ſtudioſe facturum quæ rogavit ait.

M. T. C. Imp. M. Coelio Aedili Cur. S.P.D. I. 100

M. Fabio] Commendat Cœlio rem M. Fabii. Scripta videtur per hiemem, quia ait, *Jamdiu propter hiemis magnitudinem nihil novi ad nos afferebatur.* Hoc feciſſe C. Caſſii rogatu videtur, ex ſuperiore ad eum epiſtola.

M. Cicero C. Curtio Peduceano Praet. S.P.D. II. 328

M. Fabium] Commendat item huic rem M. Fabii. Oſtendit etiam ſe in provincia eſſe, cum ait, *etiam cum procul abſim.*

M. Cicero C. Titio L. F. Rufo Praet. Urb. S. II. 328

L. Cuſtidius] Commendat huic L. Cu-

L. Cuſtidium. Oſtendit etiam ſe in provincia eſſe, cum ait, *etiam cum longiſſime abſim.*

I. 153 M.T.C. Imp. Ap. Pulchro S. D.

Vix tandem] Literas ab Appio jam placato, poſtquam ad urbem acceſſerit, ſe accepiſſe ait: rogat eum ut ſe adjuvet in ſupplicatione decernenda. Hæc aliquanto poſt ſuperiores de ſupplicatione videtur ſcripta: quia ait, *Omnino ſerius miſi literas quam vellem. in quo cum difficultas navigandi fuit odioſa, tum in ipſum diſceſſum ſenatus incidiſſe credo meas literas.*

I. 91 M.T.C. Imp. Coelio Aed. Cur. S.P.D.

Putareſne unquam] Reſpondet de pantheris. Se ſolicitum eſſe quid de provinciis decernatur, & Romam redire cupere ait. Scripta eſt Megalenſibus. id eſt, Non. Apr. ex epiſtola.

II. 323 Cicero Thermo Propraet. S.

Cum mihi multa] Commendat Thermo M. Marcilium. Scripta eſt hoc tempore, quia ait Marcilium ad ſe veniſſe Laodiceam, ubi hoc tempore erat Cicero, ut oſtendimus.

II. 327 Cicero Thermo Propraet. S.

Quo magis] Ante K. Majas ſcripta eſt. quia ait, *Ego in Ciliciam proficiſci cogito circiter K. Majas. ante eum diem redeat Annejus legatus oportet.* Erat autem Annejus ad Thermum profectus rei ſuæ cauſa, ut diximus. quæ cum ita ſint, & ſuperiori & huic epiſtolæ in titulo addendum eſt IMP.

M. T. C. Imp. M. Coelio Aedili Cur. S. P. D. I. 96

Raras tuas quidem] Scripta eſt ante Non. Maji, quia ait, *Proficiſci in Ciliciam cogitabam Non. Maji, &c, cum primum æſtiva attigiſſem, militaremque rem collocaſſem, decedere.* Reſpondet epiſtolæ Cœlii, cujus initium eſt, *Non dubito.*

M.T. Cicero Imp. Q. Thermo Propraet. S.P.D. I. 115

Officium meum] Scripta eſt tum cum in Ciliciam revertebat ex Aſia: quia ait, *quod in Ciliciam proficiſcebar.* Monet ut provinciæ quæſtorem nobilem potius quam legatos præficiat.

M. T. Cicero Imp. Ap. Pulchro S.P.D. I. 156

Cum eſt ad nos allatum] Appius accuſatus a Dolabella, opem Ciceronis per literas implorarat. Pollicetur ei opem Cicero, cum ait, *Promitto me pro tua dignitate in hac provincia, cui tu præfuiſti, rogando, deprecatoris: laborando, propinqui: auctoritate, cari hominis (ut ſpero) apud civitates: gravitate, imperatoris ſuſcepturum officia atque partes.* Intelligit autem, ut legatos ex Cilicia mittendos ſuadeat periculi Appii deprecatores. Scripta videtur, vel cum Laodiceæ erat, vel poſtquam in Ciliciam reverſus eſt: quia ait, *Pontinus conſcendens jam navim Epheſo Laodiceam revertit.* Sperat eum propediem Cenſorem auditurum. Petit ne quid ſibi temporis addatur in provincia.

M.T. Cicero Imp. Papirio Paeto S. D. II. 66

Summum me ducem] Hæc epiſtola ſcripta videtur poſtquam Laodicea diſceſſit: quia ait, *Is cum ad me Laodiceam veniſſet.* Commendat Papirio item rem M. Fabii: quam ſupra commendavit etiam Cœlio.

M.T.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M.T. Cicero Imp. C.Coelio L. F. Quaeſt. Deſ. S.P.D.

Cum optatiſſimum] Scripta eſt poſt . Quint. quia ait, *Accepi a te miſſas teras in Cilicia, cum eſſem in caſtris, . d. x. K. Quint.* Item quod ait, *Graſſimum mihi feceris, ſi ad me in Ciliiam quamprimum veneris.*

M. T. Cicero Imp. Coelio Rufo Aedili Cur. Deſ. S. P. D.

Solicitus equidem] De deceſſione ogitat: quod ait, *quare etſi cum æc leges, ego jam annuum munus conecero: tamen obviam mihi velim ſint iteræ tuæ, quæ me erudiant de omni rep. e hoſpes plane veniam.* Eum videre ædiem ſe cupere ait.

M.T.Cicero Imp. Ap.Pulchro, ut ſpero, Cenſori S. P. D.

Cum eſſem in caſtris] Adhuc in Ciicia eſt Cicero: quod inde intelligiur, cum ait, *Cum eſſem in caſtris ad luvium Pyramum, redditæ mihi ſunt no tempore a te epiſtolæ duæ.* Fuit auem in caſtris a. d. x. K. Quint. ut ſuora diximus. Item cum ait, *fiet a me um per Aſiam decedam.* Gratulatur um abſolutum eſſe de majeſtate, cenorem jam illum eſſe ſperat.

M. Cato M. Ciceroni Imp. S.

Quod & reſp.] Reſpondet Cato epiſtolæ Ciceronis, cujus initium eſt, *umma tua auctoritas.* in qua ſupplicaionem petierat.

M. Coelius M. Ciceroni S. D.

Non diu] De ſupplicatione ejus quid egerit Curio Trib. pleb. Paullus, & Marcellus, coss. Cato, Favonius, Furnius, Lentulus, Balbus, nunciat. Item, ut Pompejus cum ſenatu incubuerit ut Cæſar ante Id. Novemb. decedat e provincia.

M.T. Cicero Imp.Caninio Saluſtio Proquaeſt. S. P. D. I. 111

Literas a te mihi ſtator] Saluſtius erat proquæſtor Bibuli proconſulis Syriæ. Scripta eſt poſt XVI. K. Sext. quia ait, *literas a te mihi ſtator tuus reddidit Tarſi, a. d. XVI. K. Sext.* Se prid. K. Sext. deceſſurum putat: quia ait, *quin ad diem decedam nulla cauſa eſt, præſertim ſublato metu Parthico.*

M.Coelius M.Ciceroni S. D. I. 490

Gratulor tibi affinitate] Gratulatur Ciceroni filiam Dolabellæ nupſiſſe. Nunciat ei mortem Q. Hortenſii, cum ait, *Q. Hortenſius, cum has literas ſcripſi, animam agebat.* Videtur ſcripta hæc epiſtola quo tempore Cicero e Cilicia deceſſit: quia ſcribit in Bruto, *cum e Cilicia decedens Rhodum veniſſem, & eo mihi de Q. Hortenſii morte eſſet allatum.*

M. T. Cicero Imp. Ap. Pulchro S.P.D. I. 169

Gratulabor tibi prius] Gratulatur Appio, quod abſolutus ſit de ambitu: excuſat ſe quod Tulliam Dolabellæ accuſatori ejus collocaverit. Scripta eſt paulo poſt quam diſceſſit: quia ait, *Decedenti mihi, & jam imperio annuo terminato a. d. III. Non. Sext. cum ad Sidam navi accederem, literæ a meis ſunt redditæ.*

M. T. Cicero M. Catoni S. D. II. 398

Lætus ſum] Agit gratias Catoni de ſup-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſupplicatione. Jam autem propius acceſſiſſe videtur : quia ait, *ego, ut ſpero, propediem te videbo.*

II. M. Cicero Imp. C. Marcello C. F. Cos.
404
S. P. D.

Quantæ tibi curæ] Agit gratias de ſupplicatione. Eodem tempore quo ſuperior, ſcripta videtur: quia ait, *ego, ſi me navigatio non morabitur, quæ incurrebat in ipſos Eteſias, propediem te, ut ſpero, videbo.*

I. M. T. Cicero Imp. Ap.
173
Pulchro S. D.

Quaſi divinarem] Agit gratias de ſupplicatione: eum jam ſperat Cenſorem.

I. M.T. Cicero Imp. M.Coelio Aedili Cur.
101
S. P. D.

Non potuit accuratius agi] Agit gratias de ſupplicatione, & quod ſibi gratulatus ſit de matrimonio Tulliæ. Reſpondet epiſtolis ſuperioribus Cœlii, *Quam cito*, &, *Gratulor tibi affinitate.*

I. M. Coelius M. Ciceroni
487
S. D.

Pudet me] Queritur de injuriis Appii, jam Cenſoris: & ſe Ciceronem expectare ait, atque eum quamprimum videre cupere.

I. M. Coelius M. Ciceroni
492
S. D.

Tanti non fuit] In hac etiam de Appio Cenſore agit, rogatque Ciceronem ut quamprimum veniat. Ad arma rem ſpectare ait, propter contentionem Cæſaris & Pompeji de exercitibus dimittendis. Item ait, *ſcis Appium Cenſorem hic oſtenta facere? de ſignis, de tabulis, &c.* At ad Att. ſcribit Id. Oct. ita, *ſcribe de cenſoribus, maximeque de ſignis, tabulis, quid fiat.* Ergo hæc ante Id. Oct. ſcripta.

M. Cicero Terentiae, & Tul. Suis, S.D. II.
359

Si tu, & Tullia lux noſtra] Cicero Epheſo diſceſſit K. Oct. Att. Athenas venit prid. Id. Oct. ex hac epiſtola, quæ ſcripta eſt xv. K. Novemb. Se ad arma rem ſpectare audiſſe ait.

Tullius, & Cicero meus, & Frater, & Fr.F.Tironi Suo S. D. II.
429

Paulo facilius] Cicero diſcedens Patris ægrotum ibi Tironem reliquerat. ad eum igitur de valetudine ſcribit, III. Non. Novemb.

Tullius Tironi Suo S. II.
430

Non queo ad te] Scripta eſt Non. Novemb. Alyzia. De valetudine item Tironis agit.

Tullius, & Cicero Tironi Suo S. D. & Q. Frater & Filius. II.
430

Nos apud Alyziam] Scripta eſt VIII. Id. Novemb. quia ait, *nos apud Alyziam diem unum commorati ſumus. is dies fuit Non. Novemb. Inde ante lucem proficiſcentes a. d.* VIII. *Id. Novemb. has literas dedimus.* De valetudine Tironis item agit.

Tul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Tullius Tironi ſuo S.P.D. & Cicero, & Q. Frater, & Q. F.

Varie ſum affectus] Data eſt VII. Id. Novemb. Leucade. De valetudine Tironis item agit.

Tullius, & Cicero F. & Q.Q. Tironi Humaniſs. & Optimo S.P.D.

Vide quanta in te ſit] Scripſit hanc epiſtolam Leucade proficiſcens, VII. Id. Novemb. De valetudine Tironis agit.

Tullius, & Cicero, & Q.Q. Tironi S.P.D.

Tertiam ad te] Scripta Actio veſperi, VII. Id. Novemb.

Tullius, & Cicero, S.D. Tironi ſuo.

Septimum jam diem] Data XV. K. Decemb. Corcyræ. Mendoſe autem legitur XV. K. Novemb. quia ait in epiſtola ſequenti, *Corcyræ fuimus uſque ad* XVI. *K. Decemb. tempeſtatibus retenti. a. d.* XV. *K. a portu Corcyræorum ad Caßiopen ſtadia* CXX. *proceſſimus.* De ægritudine agit.

Tullius & Cicero Tironi ſuo S.P.D.

Nos a te] Corcyra ad Caſſiopen ſe proceſſiſſe ait a. d. XV. K. Decemb. ibi fuiſſe uſque ad IX. K. Poſtridie in Italiam ad Hydrunten perveniſſe. VII. autem K. Decemb. Brundiſium veniſſe, & ſecum in oppidum Terentiam introiſſe, a. d. V. K. Decemb. Brundiſii Tironis literas accepiſſe, quibus cognovit Tironem convaluiſſe. Rogat igitur eum ne temere naviget: videturque Brundiſio diſceſſiſſe: quia ait, *equum & mulum Brundiſii tibi reliqui.*

C. CLAVDIO MARCELLO,
L. CORNELIO LENTVLO, COSS.
Anno ab urbe condita DCCIV.

Tullius & Cicero, Terentia, Tullia, Q.Q. Tironi S. P. D. II. 440

Etſi opportunitatem] Cicero a. d. VIII. Id. Decemb. in Trebulanum venit: Att. De Formiano vero Taracinam venit prid. K. Jan. Inde in Albanum Pompeji. Ita a. d. III. Non. Jan. ad urbem cogitabat, Att. Hanc autem epiſtolam Tironi ſcripſit prid. Id. Jan. qua certiorem Tironem facit (qui adhuc ægrotus erat Patris) quemadmodum ad urbem acceſſerit prid. Non. Jan. Item quemadmodum Cæſar ad ſenatum minaciter ſcripſerit, & ut ſenatus conſulibus, prætoribus, tribunis plebis, & ſibi proconſuli remp. commendarit. Italiæ regiones, quas quiſque tueretur, deſcriptas eſſe: ſe Capuam ſumpſiſſe. Hoc autem S. C. factum eſſe VII. Id. Jan. ſcribit Cæſar lib. primo De bello civili.

Cicero Rufo S. I. 282

Quoquo modo potuiſſem] Videtur hæc epiſtola ſcripta tum cum Cicero ad urbem erat: primum quia ait, ſe tribunos militum, contubernales & præfectos, detuliſſe: (quæ delatio non niſi ad urbem fiebat) deinde quia addit, *cum Tullius rure redierit, mittam eum ad te.* Agit cum quæſtore ſuo Rufo de relatis provinciæ rationibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

II. Tullius Terentiæ, & Pater
367 Tulliolæ, duabus animis ſuis: & Cicero Matri optimae, ſuaviſſimae Sorori S. P. D.

Si vos valetis, nos valemus] Data eſt VIII. K. Feb. Minturnis: nam mendoſe legitur VIII. K. Quint. fuit enim Minturnis hoc die, ut ſcribit ad Att. Accedit quod agit cum uxore, & filia, an debeant Roma cedere adventu Cæſaris: an ibi tuto eſſe per Dolabellam poſſint. qua de re agit etiam in ſequenti epiſtola, VII. K. Feb. data Formiis.

II. Tullius Terentiae, & Pa-
370 ter ſuaviſſimae Filiae: Cicero Matri & Sorori S. P. D.

Conſiderandum] Data eſt VII. K. Feb. Formiis. Agit de eadem re atque in ſuperiore egit.

M. Tullius S. D. Tironi
442 ſuo.

Quo in diſcrimine] Cicero VI. K. Feb. venit Capuam, Att. Hanc ſcripſit IV. K. Feb. Capua. Tiro adhuc erat Patris: ſe adhuc præeſſe oræ maritimæ a Formiis ait. Cæſarem Ariminum, Piſaurum, Anconam, Aretium occupaſſe ait, urbem a ſe relictam eſſe. Hortatur Tironem ne aut æger aut hieme naviget.

II. Q. Cicero Tironi
435 S. D.

Magnæ nobis] Q. Cicero rogat Tironem ne ſe tam longæ navigationi committat, & viæ per hiemem, niſi bene firmus ſit. quod ab eo petiit etiam ſuperiore epiſtola M. Cicero.

M. Coelius Ciceroni I.
S. D. 496

Ecquando] Cicero Capua profectus eſt Formias III. K. Feb. Inde a conſulibus juſſus rediit prid. Non. Att. Capua vero diſceſſit VII. Id. Att. Pompejus X. K. Mart. Canuſii erat, Att. Canuſio profectus eſt VIII. K. Att. V. K. Mart. Brundiſium veniſſe poterat. expeditus enim anteceſſerat legiones Luceria. Att. Cæſar K. Arpis fuit. VII. Id. Brundiſium venit, perſequens Pompejum. Att. Pompejus Brundiſio conſcendit Id. Mart. Att. vel a. d. XVI. K. Apr. Att. Hoc autem tempore hæc epiſtola ſcripta videtur, quia ait, *Cæſar me, cum expuliſſet ex Italia Pompejum, conſtituit ad urbem vocare. id quod jam exiſtimo confectum: niſi maluit Pompejum Brundiſii circumſedere.*

Tullius Tironi S. II.

445 *Omnia a te data*] Data eſt IV. Id. Apr Monet ut convaleſcat.

Tullius Tironi S. D. II.

446 *Andricus*] Data III. Id. Apr. De ægritudine agit.

Tullius Tironi S. II.

447 *Ægypta*] Data eſt poſt prid. Id. Apr. quia ait, *Ægypta ad me venit prid. Id. Apr.* Se accepiſſe ab eo epiſtolam vacillantibus literulis ait: ex quo apparet jam Tironem convaleſcere: præſertim cum addat ſibi nunciatum, eum febri carere, & belle habere.

M. T. Cicero Ser. Sulpi- I.
cio S. D. 175

C. Trebatius] Cæſar, pulſo ex Italia Pompejo, poſt Id. Mart. Romam redie-

redierat, ad ſenatum de rep. retulerat, ærarium diripuerat. Itaque hac epiſtola rationem affert Cicero cur rogante Cæſare non venerit in ſenatum. Poſt fugam Pompeji ſcriptam eſſe, hæc verba indicant, *Vides orbem terrarum imperiis diſtributis ardere bello, urbem ſine legibus, ſine judiciis, ſine jure, ſine lege, ſine fide, relictam direptioni & incendiis.* Scripta tamen eſt ante diem illum qui dicitur III. K. Majas, ex ſequenti ad eundem epiſtola. Agit cum eo de conveniendo illo, ſeque cogitare ait ab urbe longius diſcedere.

M. Coelius M. Ciceroni S. D.

Exanimatus] Rogat Ciceronem Cœlius ne ſe ad Pompejum Italia pulſum conferat, ne Cæſarem offendat. Itaque ait, *Cæſar iratus Senatui exiit.* Intelligit autem extra urbem, ut in Hiſpaniam contra Afranium & Petrejum, legatos Pompeji, eat. Et poſt addit, *Quod ſi totum tibi perſuadere non poſſum, ſaltem, dum quid de Hiſpaniis agamus, ſcitur, expecta, quas tibi nuncio adventu Cæſaris fore noſtras. quam iſti ſpem habeant amiſſis Hiſpaniis, neſcio.* Non videtur autem adhuc diſceſſiſſe Italia Cæſar: quod ait, *me ſecum in Hiſpaniam ducit. nam niſi ita faceret, priuſquam ad urbem acceſſiſſem, ubicunque eſſes, ad te percurriſſem.* Meminit harum literarum Cœlii, in epiſt. ad Att. in qua ait ſe in Cumano Sulpicium expectare.

M.T. Cicero Ser. Sulpicio S. D. 79

A. d. III. K. Majas] Agit cum eodem de conveniendo, & de conſilio profectionis ad Pompejum, qui in Epiro erat cum conſulibus. Scripta eſt poſt III. K. Majas, ut ex epiſtolæ primis verbis apparet. Ad Att. etiam ait ſe Servium expectare ad Non. quod in Cumano ſe facturum eſſe, in hac epiſtola ſcribit.

M.T. Cicero Imp. M. Coelio Aedili Cur. S.P.D. I. 105

Magno dolore] Reſpondet epiſtolæ Cœlii, qua ſe deterruerat ne Pompejum Italia pulſum ſequeretur.

M. Cicero Rufo S. I. 280

Etſi mihi] Scripta eſt paulo ante quam iret ad Pompejum: quia ait, *mihi conſilium captum eſt jamdiu.* Item, *quare ſi ſimul placebit, ſtatim ad me venias.* Intelligit autem profectionem ad Pompejum, ut aperte apparet ex epiſtola.

M. Cicero Terentiae ſuae S. P. D. II. 361

Omnes moleſtias] Cæſare in Hiſpaniam profecto Cicero ſe ad Pompejum in Græciam contulit, auctore Plutarcho in Cicerone. Ex itinere autem hanc epiſtolam ſcripſit. quod intelligitur, cum ait, *Navim ſpero nos valde bonam habere. in eam ſimulatque conſcendi, hæc ſcripſi. deinde conſcribam ad noſtros familiares multas epiſtolas, quibus te & Tulliam noſtram diligentiſſime commendabo. Tu velim iis villis utare quæ longiſſime abſint a militibus.* Data eſt VII. Id. Jun.

Cæſar hoc eodem anno, Hiſpaniis victis, Placentina militum ſeditione compreſſa, Romam iterum reverſus eſt: & Dictator creatus comitia habuit, quibus ſe & Iſauricum conſules in inſequentem annum creavit, atque intra undecim dies Dictatura abdicavit. Auctor App. & Cæſar lib. III. De bello civili.

C. IVLIO CAESARE II.
P. SERVILIO ISAVRICO, COSS.
Anno ab urbe condita DCCV.

Cæſar hoc anno prid. K. Jan. trajecit in Epirum, adverſus Pompejum, eum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

eumque per quatuor fere menſes obſedit. Auctores, Suetonius in Cæſare, & Cæſar lib. III. De bello civili.

I. 503 M. Coelius M. Ciceroni S. D.

Ergo me potius] Quo tempore Pompejus ad Dyrrhachium in Epiro, & Cæſar ad flumen Tapſum caſtra habebant, Cœlius Romæ Prætor hanc epiſtolam ſcripſit. Cæſar De bello civili lib. III. Hoc indicare etiam Cœlius in epiſtola videtur, cum ait, *Quid iſtic facitis? prælium expectatis, quod firmiſſimum eſt.*

II. 21 Dolabella Ciceroni S. D.

Si vales, gaudeo] Scripta eſt cum Pompejus ad Dyrrhachium obſeſſus eſt a Cæſare: quia ait, *Pulſo Italia Pompejo, amiſſis Hiſpaniis, capto exercitu veterano, circumvallato nunc denique.* Hortatur eum ut Pompejum tanquam victum relinquat. Terentiam minus belle habuiſſe nunciat, ſed eam jam convaluiſſe.

II. 363 M. Cicero Terentiae ſuae S. P. D.

Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. Valetudinem tuam] Cicero cum Pompejo erat. in caſtris ſibi nunciatum ait, Terentiam in febrim ſubito incidiſſe. Data IV. Non. Jun.

II. 373 Tullius Terentiae ſuae S. D.

Si vales, bene eſt: ego valeo. Da operam] Monet eam ut det operam ut convaleſcat.

II. 360 M. Cicero Terentiae ſuae S. P. D.

Nec ſæpe eſt] De prædio vendendo agit. Data Id. Quint.

Pompejus hoc anno in Pharſalia, media æſtate (ut ait Plut. in Bruto) ſummo prælio cum Cæſare decertavit. ex qua victus in Ægyptum ſe recepit, atque ibi interfectus eſt, eodem die quo de Mithridate triumphaverat, Dione auctore: id eſt, prid. K. Oct. Plinio & Capitolinis lapidibus teſtibus. Itaque Cicero IV. K. Decemb. ſcribit ad Att. de exitu Pompeji.

M. Cicero Terentiae ſuae S. P. D. II. 365

Quod nos in Italiam] Data eſt prid. Non. Novemb. Brundiſio. Nunciat ſe rediiſſe in Italiam, & a bello receſſiſſe ſignificat, cum ait, *perturbati dolore animi magniſque injuriis, metuo ne id conſilii ceperimus quod non facile explicare poſſimus.* Qua de re etiam ad Att. Hoc eſt autem tempus illud quo Cicero Brundiſii per multos menſes moratus eſt. Cæſarem autem poſt prælium Pharſalicum in Ægyptum ſe contuliſſe, atque ibi per novem menſes fuiſſe, tradit Appianus. De quo tempore ſic Cicero in Oratione pro Q. Ligario, *Apud quem igitur hoc dico? nempe apud eum, qui cum hoc ſciret, tamen me antequam vidit, reip. reddidit; qui ad me ex Ægypto literas miſit, ut eſſem idem qui fuiſſem: qui, cum ipſe imperator in toto imperio populi R. unus eſſet, eſſe me alterum paſſus eſt: a quo, hoc ipſo C. Panſa nuncium perferente, conceſſos mihi faſces laureatos tenui, quoad tenendos putavi. qui mihi tum denique ſe ſalutem putavit reddere, ſi eam nullis ſpoliatam ornamentis redderet.*

Tullius Terentiae ſuae S. D. II. 371

In maximis] Agit de valetudine Tulliæ, de qua agit etiam in epiſt. ad Att. quæ data eſt IV. K. Decemb. De convenienda illa loquitur his verbis, *Quod me propius vultis accedere, video ita eſſe faciendum. etiam ante feciſſem, ſed me multa impedierunt, quæ ne*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ne nunc quidem expedita ſunt. Qua de re agit etiam in epiſtola ad Atticum, de qua dixi.

M. Cicero Terentiae ſuae S. P. D. 34

Ad cæteras] Agit de valetudine Dolabellæ, & item Tulliæ, ut ante.

Tullius Terentiae ſuae S. D. 30

Si quid haberem] Agit item de valetudine Tulliæ.

C. IVLIO CAESARE DICTATORE II.
Anno ab urbe condita DCCVI.

Hoc anno Cæſar in Ægypto alteram dictaturam iniit, ſine conſulibus, magiſtro equitum M. Antonio. Auctore Dione.

Tullius Terentiae ſuae S. D. 30

Si vales, bene eſt: ego valeo. Etſi ejuſmodi tempora] Data eſt prid. Non. Jan. Videtur ſcripta poſteaquam reliquit Pompejum: ex his verbis, *Quanquam alia ſunt quæ magis curemus, magiſque doleamus: quæ me ita conficiunt ut ii voluerunt qui me de mea ſententia detruſerunt.* Quod videtur de iis dictum qui illum invitum coegerunt partes Pompejanas relinquere.

M. Cicero Terentiae ſuae S. P. D. 35

Si vales, bene eſt: ego valeo. Tullia noſtra] Data eſt XVII. K. Quint. Cogitabat Ciceronem filium obviam Cæſari mittere: quem deceſſiſſe Ægypto fama erat, ut ait ad Att. Tulliam ad ſe veniſſe prid. Id. Jun. ait. itemque ad Att.

Tullius Terentiae ſuae S. D. II. 368

Si vales, bene eſt: ego valeo. conſtitueramus] Data eſt XII. K. Quint. Ait ſe mutaſſe conſilium de mittendo Cicerone Cæſari obviam: ſecum adhuc habere Tulliam.

Tullius Terentiae ſuae S. P. D. II. 364

Quid fieri placeret] Data VII. Id. Quint.

M. Cicero Terentiae ſuae S. P. D. II. 366

Quod ſcripſi ad te] Data VI. Id. Quint.

Tullius Terentiae ſuae S. D. II. 374

Si vales, bene eſt: ego valeo. Nos neque] Data IV. Id. Sext. Se nihil habere certi de Cæſaris adventu ait.

Tullius Terentiae ſuae S. D. II. 374

Si vales, bene eſt: ego valeo. Redditæ mihi] Data prid. Id. Sext. Redditas ſibi jam tandem a Cæſare literas ſatis liberales ait. Intelligit autem illas de quibus ait in oratione pro Q. Ligario, hoc modo, *qui ad me ex Ægypto literas miſit, ut eſſem idem qui fuiſſem.* Incertum ſe eſſe ait an Cæſari venienti obviam procedat, an ibi ubi eſt, eum expectet; id eſt, Brundiſii.

Tullius Terentiae ſuae S. D. II. 373

Si vales, bene eſt: ego valeo. Nos quotidie] Data K. Sept. Se ex literis

Terentiæ capturum conſilium ait quid ſit agendum. id eſt, an Cæſari obviam eundum, an eum Brundiſii expectandum: an propius Romam accedendum.

II. 372 Tullius Terentiae ſuae S. D.

In Tuſculanum] Jam Cicero acceptis a Cæſare litteris, de quibus ſupra dictum eſt, Romam propius acceſſerat. ſiquidem ſcripſit hanc epiſtolam v. K. Oct. de Venuſino: in qua, ſe venturum in Tuſculanum ait Non. aut poſtridie.

II. 425 M. Cicero Trebonio S. P. D.

Et epiſtolam tuam] C. Trebonius in Hiſpaniam miſſus fuerat a Cæſare poſt prælium Pharſalicum, ut Longino ſuccederet, auctore Dione, & Cicerone in hac epiſtola. Quæ ſcripta ad eum videtur in Hiſpaniam hoc tempore, id eſt ante bellum Africanum, quod initio ſequentis anni geri cœptum eſt: quia legiones Trebonii cum ab eo ad Scipionem, qui in Africa erat, defeciſſent, eumque mortuum bello Africano audiſſent, Scapula & Aponio ducibus lectis Trebonium ex Hiſpania exegerunt; Dione auctore. ex quo apparet hanc epiſtolam ſcriptam eſſe ante defectionem legionum paulo poſt factam. Hic autem C. Trebonius priore anno prætor urbanus fuerat, Servilio conſule. Cæſar lib. III. De bello civili.

Q. FUFIO CALENO,
P. VATINIO, COSS.

Cæſar, qui ſine conſulibus alteram Dictaturam hoc anno geſſit, Romam tertium ſ. ex Ægypto & Ponto reverſus, ſibi in ternos noviſſimos menſes Q. Fufium Calenum, P. Vatinium, conſules ſubrogavit. Dio, Suetonius.

C. IULIO CAESARE III,
M. AEMILIO LEPIDO, COSS.
Anno ab urbe condita DCCVII.

Cæſar cum extremo ſuperiore anno XIV. K. Jan. Lilybæum ab urbe perveniſſet, atque a Lilybæo in Africam VI. K. Jan. conſcendiſſet, hujus demum anni initio bellum Africanum aggreſſus eſt cum Scipione, Catone, & Juba rege.

M. Cicero S. D. Cn. Plancio. I. 221

Binas a te accepi] Jam Cicero in urbem reverterat, in gratiam cum Cæſare redierat: quanquam illum in Italiam venientem non viderat, ut ipſe ſcribit ad Caſſium, Terentiam uxorem repudiarat, Publiliam alteram duxerat. Reſpondet hac epiſtola Plancio Corcyræ exulanti, qui gratulatus erat Ciceroni, & quod Cæſar ei veniam dediſſet, & quod alteram uxorem duxiſſet. Scripta videtur dum Africanum bellum gerebatur: quia ait, *ut ea quæ partim jam adſunt, partim impendent, moderate feramus. quod eſt difficile in hujuſmodi bello, cujus exitus ex altera parte cædem oſtentat, ex altera ſervitutem.*

M. Cicero M. Terentio Varroni S.D. II. 3

Ex iis literis] Varro videtur Roma abfuiſſe aliquandiu: cum autem adventus ejus appropinquare diceretur, Cicero ſcripſit ad eum hanc epiſtolam, poſtquam venit in urbem. quia ait, *me ſcito, poſteaquam in urbem venerim.* Item per bellum Africanum: quod intelligitur, cum ait, *videor ſperare debere, ſi te viderim, & ea quæ premant, & ea quæ impendeant, me facile tranſiturum.* Cupit cum eo congredi, ſive in Tuſculano, ſive in Cumano, ſive Romæ.

M. Ci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M. Cicero S. D. C. Caſſio. o

Etſi uterque noſtrum] C. Caſſius Brundiſii morabatur, ut ſcribit paulo poſt. Se reliquiſſe arma ait, & in gemitu Italiæ, & in urbis miſerrimis querelis verſari. Properaſſe, ut Cæſarem in Italia videret, nec potuiſſe. Scripta eſt per bellum Africanum: quia ait, *utrunque autem poſitum eſſe arbitrabar in celeritate victoris. quæ ſi fuiſſet, eandem clementiam experta eſſet Africa, quam cognovit Aſia, quam etiam Achaja.* id eſt, priore anno, Cæſare e Ponto per Aſiam & Græciam decedente, & veniam omnibus dante.

Cicero Domitio S.D. 7

Non ea res me deterruit] Conſolatur Domitium Cicero de everſa repub. pollicetur que ei operam ſuam, quacunque in re ei prodeſſe poſſit. De bello, quod gerebatur, neſcio quid intelligere videtur, cum ait, *Hæc quanquam nihilo meliora ſunt, nunc etiam atque etiam multo deſperatiora.* Videtur item Romæ eſſe, ex epiſtola.

I. 23 M. Cicero S. D. Cn. Plancio.

Accepi perbreves] Conſolatur iterum Plancium de exilio. Scripta eſt multo poſt alteram ad eundem Plancium, quia ait, *ſed tamen etſi antea ſcripſi quæ exiſtimavi ſcribi oportere.*

I. 03 M. Cicero L. Planco S.P.D.

Non dubito] Satis conſtat hanc epiſtolam ſcriptam eſſe poſt bellum Alexandrinum a Cæſare ſuperiore anno confectum. Videtur autem Plancus eſſe cum Cæſare in bello, Africanone, an Hiſpanienſi? Africano certe, in quo, auctore Oppio, fuit, cum Romæ per bellum Hiſpanienſe fuerit, ex Philippica 2. ubi ait M. Antonium ex itinere Romam revertiſſe, ne L. Plancus prædes ſuos venderet. Commendat ei hereditatem Capitonis apud Cæſarem.

M. Cicero S.D. A.Torquato. I. 300

Etſi ea perturbatio] A. Manlius Torquatus cum pro Pompejo contra Cæſarem ſtetiſſet, hoc tempore exulabat Athenis. eum igitur Cicero conſolatur. Scripta eſt hæc epiſtola quo tempore bellum Africanum gerebatur: quia ait, *cumque omnium bellorum incerti exitus ſint, ab altera victoria tibi periculum nullum eſſe perſpicio, quod quidem ſejunctum ſit ab omnium interitu: ab altera te ipſum nunquam timuiſſe certo ſcio.* item, *Hoc vero tempus quo exanimati omnes & ſuſpenſi ſumus, hoc moderatiore animo ferre debes, quod & in ea urbe es, ubi nata & alta eſt ratio ac moderatio vitæ.* item, *& habes Ser. Sulpicium, quem ſemper unice dilexiſti:* qui Sulpicius tunc Achajæ præerat, cum bellum in Africa gerebatur. De Cæſare ita ait, *nec enim is, qui adhuc in te injuſtior, quam tua dignitas poſtulabat, fuit, non magna ſigna dedit animi erga te mitigati.*

Cicero Allieno Procos. S. D. II. 345

Democritus] Allienus prætor erat in Sicilia, ut apparet ex epiſtola ſequenti, atque dum bellum Africanum gerebatur, ut ſcribit Oppius de bello Africo, his verbis, *deinde Allieno prætori, qui Siciliam obtinebat, de omnibus rebus præcipit, & de re reliquo exercitu celeriter imponendo.*

Cicero Allieno Procos. S.D. II. 346

Et te ſcire arbitror] Eodem tempore ſcripta videtur quo ſuperior: quia ait, *C. Avianus in Sicilia eſt.*

M. Cicero S.D. A. Torquato.

I. 307

Superioribus literis] Et hæc etiam Africani belli tempore ſcripta: quia ait, *quotidie aliquid audimus rerum earum.* item, *quem exitum acies habitura ſit divinare nemo poteſt.* item, *nihilo te nunc majore in diſcrimine eſſe, quam quemvis aut eorum qui diſceſſerint, aut eorum qui remanſerint. alteri dimicant, alteri victorem timent.* Superiores literas intelligit eas, quarum initium eſt, *Etſi ea perturbatio.* quibus ſe eum conſolatum eſſe ait. Cicero adhuc Romæ eſt, Torquatus Athenis.

M. Cicero S.D. L. Meſſinio.

I. 295

Gratæ mihi] Romæ ſcripta eſt belli Africani tempore: quia ait, *me nulla res alia Romæ tenet, niſi expectatio rerum Africanarum. videtur enim mihi res in propinquum adducta diſcrimen.*

Cicero Thoranio S.D.

I. 356

Etſi cum hæc ad te] Extremo hoc bello ſcripta videtur: quia ait, *appropinquare exitus hujus calamitoſiſſimi belli, aut aliquid actum & confectum, cum hæc ſcriberem, videbatur.* quanquam de Hiſpanienſi bello poteſt etiam intelligi. Conſolatur eum de exilio.

Cicero Thoranio S.D.

I. 353

Dederam] Scripta eſt triduo poſt ſuperiorem, in qua illum ſe tum conſolatum eſſe ait. adventum Cæſaris innuit, cum ait, *non eſt quod te advenientibus offerre geſtias*, item, *quod ſi recipiet ille ſe, ad tempus aderis.*

M. Cicero S.D. A. Torquato.

I. 319

Novi, quod ad te] Hoc eodem tempore ſcripta eſt, quia ait, *cum hæc ſcribebam, aliquid jam actum putabam, non quod ego certo ſcirem, ſed quod non difficilis erat conjectura.* item, *equidem quod nos Romæ ſumus, miſerrimum duco.* De Cæſare autem ſcribit hoc modo, *ejus enim qui tardior in te levando fuit, non eſt mihi dubia de tua ſalute ſententia.* Torquatus autem adhuc erat Athenis: quia ait, *reliquum eſt quod te angat, quod abſis tandiu a tuis.* item, *Servium diſceſſiſſe Athenis moleſte tuli.*

Cicero Varroni S.D.

II. 5

Caninius, idem tuus] Agit cum Varrone, quemadmodum convenire poſſint. Rationem affert cur Romæ ſit, non autem abſit, ut ille. Extremo Africano bello ſcripta eſt: quia ait, *cenſeo latendum tantiſper ibidem, dum deferveſcat iſta gratulatio, & ſimul dum audiamus quemadmodum negotium confectum ſit. confectum enim eſſe exiſtimo.* Cæſar a. d. XI. K. Apr. in acie contra Scipionem conſtitit. Oppius lib. V.

Cicero Varroni S.D.

II. 9

Etſi quid ſcriberem] Agit de conveniendo illo. videtur autem eſſe adhuc in urbe, quia ait, *ſcribam, quod te velle puto, me ad te cito eſſe venturum. etſi vide quæſo ſatis ne rectum ſit, nos hoc tanto incendio civitatis in iſtis locis eſſe.*

Cicero Varroni S.D.

II. 10

Περὶ δυνατῶν] De conveniendo illo item agit: quia ait, *tu ſi minus ad nos, nos accurremus ad te.*

Ci-

Cicero Varroni S.D.

Mihi vero ad Non.] De conveniendo illo etiam agit: quia ait, *mihi ſi ſpatium fuerit in Tuſculano ante Non. veniendi, iſtic te videbo: ſin minus, perſequar in Cumanum.*

Cicero Varroni.

Caninius noſter] Scripta eſt quo tempore Cæſar, confecto bello Africano, Romam redibat; quia ait, *nec qua venturus ſit ſciri.* Hirtium familiarem Cæſaris ſecum Romæ eſſe ſignificat.

Cicero Varroni S.D.

Cœnabam apud Sejum] Agit item de adventu Cæſaris: quia ait, *quando, qua, quo, nihil adhuc ſcimus.* item, *adventat Dolabella: eum puto magiſtrum fore.* Fuit autem in Africa Dolabella cum Cæſare, auctore Plutarcho, Cicerone in ſecunda Philippica. Præceſſit autem Cæſarem. Itaque ad Att. ait, *Ego miſi Tironem Dolabellæ obviam.* Quod autem ait, *nonnulli dubitant an per Sardiniam veniat*, idem eſt apud Hirtium, qui ait Cæſarem Romam per Sardiniam veniſſe. Item, *non deſino apud iſtos qui nunc dominantur cœnitare.* Agit de conveniendo eo.

M. Cicero Papirio Paeto S. D.

Delectaverunt] Nondum Cæſar rediiſſe Romam videtur. quod intelligitur ex his verbis, *Hæc ad illum cum reliquis actis perferuntur. ita enim ipſe mandavit.* Item in urbe ipſum eſſe apparet, quod ait, *Hirtium & Dolabellam dicendi diſcipulos habeo, cœnandi magiſtros. puto enim te audiſſe, illos apud me declamitare, me apud illos cœnitare.*

M. Cicero Volumnio S. D. I. 437

Quod declamationibus] Eodem tempore ſcripta eſt, cum adhuc eſſet in urbe. meminit enim declamationum, meminit item Hirtii, Dolabellæ, Caſſii, diſcipulorum. Inquit præterea, *quanquam venies, ut ipſe intelligo, in maximum quaſi concurſum occupationum, quas ſi, ut volumus, exceperimus, ego vero multam ſalutem & foro dicam & curiæ.*

M. Cicero Papirio Paeto S. D. II. 47

Cum eſſem otioſus] Cicero jam Roma exierat. quod ſe facturum indicaverat ſuperioribus epiſtolis. erat autem in Tuſculano apud Hirtium, quia ait, *cum eſſem in Tuſculano.* item, *ego me hic Hirtiano jure delecto*, cœnas ſignificans Hirtianas. Scripta eſt quo tempore Cæſar redibat ex Africa: quia ait ſe miſiſſe diſcipulos obviam Cæſari venienti. Diu autem in expectatione fuit adventus Cæſaris: nam qui Id. Jun. Uticæ conſcendit, nonniſi VII. K. Sext. Romam pervenit. Oppius lib. V.

M. Cicero S.D. A. Torquato. I. 305

Peto a te] Eodem tempore ſcripta eſt quo ſuperior, quod & ab urbe abſit, & de recreata valetudine, ut in ſuperiore, agat. ſic enim ſupra, *ipſe melior fio, primum valetudine, quam intermiſſis exercitationibus amiſeram.* hic autem, *peto a te ne me putes, oblivione tui, rarius ad te ſcribere quam ſolebam, ſed aut gravitate valetudinis (qua tamen jam paululum videor levari) aut quod abſim ab urbe, ut qui ad te proficiſcantur, ſcire non poſſim.* Videtur propius acceſſiſſe Torquatus: quia ait, *fac ſciam quid agas, & ubi futu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

rus ſis: ut quo veniam ſcire poßim. Et videtur ei Cæſar ignoviſſe: quia ait, *nec eos a quibus reciperis, vereri debes, nec eos quos adjuviſti.*

II. 49 M. Cicero Papirio Paeto S. D.

Tamen a malitia] Jam Cæſar quartum Romam reverterat, id eſt ex Africa. Narrat quemadmodum Balbus, qui cum Cæſare inde venerat, recta a porta domum ſuam venerit. videturque Cicero in urbem rediſſe, credo propter Cæſaris adventum, cum ex verbis his, tum ex iis quæ ſequuntur, *ſed ſi me expediero, ut in iſta loca venire poßim, non committam ut te ſero a me certiorem factum putes.*

I. 368 M. Cicero M. Mario S. D.

Perſæpe] Reddit rationem cur ante ad Pompejum venerit, poſtea eum reliquerit. Scripta videtur confecto bello Africano: quia ait, *diſceßi ab eo bello in quo aut in acie cadendum fuit, aut in aliquas inſidias incidendum, aut deveniendum in victoris manus, aut ad Jubam confugiendum, aut capiendus tanquam exilio locus, aut conſciſcenda mors voluntaria.* Innuit autem Catonem, qui hoc bello ſibi mortem conſciverat. Videtur eodem tempore in urbe ſcripta quo ſuperior, quia ait, *Ego ſi quæ volo expediero, brevi tempore te, ut ſpero, videbo.*

II. 45 M. Cicero Papirio Paeto S. D.

Non tu homo] Reſpondet quid de agris futurum ſperet, quos diviſurum militibus ſuis Cæſarem fama erat. Itaque ait, *Vejentem quidem agrum & Capenatem metiuntur. hic non longe abeſt a Tuſculano: nihil tamen timeo.* In urbe autem eſſe videtur cum Cæſare: quia ait, *Hoc tamen ſcito, non modo me, qui conſiliis non interſum, ſed ne ipſum quidem principem ſcire quid futurum ſit.* Apparet præterea hoc anno ſcriptam eſſe: quia ait, *de lucro prope quadriennium vivimus.* ſiquidem hic erat quartus belli civilis annus.

M. Cicero S. D. Papirio Paeto. II. 50

Dupliciter] Romæ ſe eſſe ſignificat, cum ait, *mane ſalutamus domi & bonos viros multos, ſed triſtes, & hos lætos victores.* Hircio cœnam dediſſe ſine pavone ait. item ſe non potuiſſe venire ad Papirium, ut conſtituerat: venturum tamen, & cum eo cœnaturum.

M. Cicero Papirio Paeto S. D. II. 63

Heri veni in Cumanum] Agit de conveniendo Papirio, & cœnando cum eo, ut ſupra. Se vero veniſſe in Cumanum nunciat.

M. Cicero M. Mario S. D. I. 37

A. d. VIIII. *K.*] In Cumanum ſe veniſſe ait, quod etiam ſcripſit in ſuperiore epiſtola ad Papirium. Monet Marium ut ſe biduo aut triduo expectet, quia in epiſtola ad eundem, cujus initium eſt, *Perſæpe*, dixerat, *ego, ſi quæ volo expediero, brevi tempore te, ut ſpero, videbo.* Hoc eodem tempore fingit ſe cum Varrone in Cumano ſermonem illum habuiſſe, quem ſcripſit lib. IV. Academicorum ad Varronem.

M. T. C. Ser. Sulpicio S. D. I. 18

Vehementer] Ser. Sulpicius Achajam proconſule regebat præfectus a Cæſare, antequam in Africam iret: quemadmodum ſcribit ad Cæcinam,

Brutum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Brutum Galliæ præfecit, Sulpicium Græciæ. & ad Torquatum exulantem Athenis, *& habes Ser. Sulpicium, quem ſemper unice dilexiſti.* Item, *Servium diſceſſiſſe Athenis moleſte tuli.* Conſolatur eum de communibus miſeriis. Scripta videtur hoc tempore cum Cicero Romæ cum Cæſare eſſet: quia ait, *Cæſar ipſe ita de te judicat, & omnes cives ſic exiſtimant, quaſi lumen aliquod, extinctis cæteris, elucere ſanctitatem, prudentiam, & dignitatem tuam.* Illa autem indicant Servium abeſſe, quæ ſequuntur, *quod autem a tuis abes, id eo levius ferendum eſt, quod eodem tempore a multis ac magnis moleſtiis abes.*

M. Cicero P. Servilio Iſaurico Procos. Collegae S. D.

Gratæ mihi vehementer] P. Servilius Iſauricus, qui biennio ante conſul fuit, Aſiam proconſule regebat. Hoc tempore hæc epiſtola ſcripta videtur: quia Ciceronem cum Cæſare Romæ fuiſſe apparet, qui nunquam cum eodem per bellum civile antea fuerat: ex his verbis, *Ego ad te de reip. ſumma quid ſentiam non ſæpe ſcribam, propter periculum ejuſmodi literarum. quid agatur autem ſcribam ſæpius. Sperare tamen videor, Cæſari collegæ noſtro fore curæ, & eſſe, ut habeamus aliquam remp. cujus conſiliis magni referebat te intereſſe: ſed ſi tibi utilius eſt, id eſt glorioſius, Aſiæ præeſſe, & iſtam partem reip. male affectam tueri, &c.*

7 M. Cicero P. Nigidio Figulo S. D.

Quærenti] Idem dico de hac epiſtola ac de ſuperioribus proximis: quod ex his verbis intelligitur, *nec mihi quicquam tali tempore in mentem venit optare, quod non ultro mihi Cæſar detulerit.* Item, *obtinemus ipſius Cæſaris ſummam erga nos humanitatem.* Item, *ego, quod intelligere, & ſentire, quia ſum Romæ, & quia curo attendoque, poſſum, id tibi affirmo, te in iſtis moleſtiis, in quibus es hoc tempore, non diutius futurum.* Item ſcripta videtur antequam Marcellus reſtitueretur: quia ait, *ipſius conſuetudinem, quam adhuc meus pudor mihi clauſit, inſinuabo.* Neque enim niſi poſt Marcelli reſtitutionem Cicero in rep. loqui cœpit, ex oratione pro Marcello. Conſolatur Nigidium de exilio.

T. Cicero Trebatio S. D. I. 333

Antea miſiſſem] Exulabat pariter Trebatius, atque Torquatus, & Nigidius. Hinc igitur conſolatur, eique operam ſuam pollicetur, ut illis. Quoniam autem eaſdem ſententias ponit in his duabus epiſtolis ad Trebatium, quas uſurpavit in iis fere quæ ſcriptæ ſunt ad Torquatum & Nigidium, propterea eo adducti ſumus ut putaverimus eas eodem tempore ſcriptas eſſe. Sententiæ autem potiſſimum ſunt hæ, *& ipſe qui plurimum poteſt, quotidie mihi delabi ad æquitatem & ad rerum naturam videtur, &c.* Item, *Neque ipſe Cæſar (ut multis rebus intelligere potui) eſt alienus a nobis: & omnes fere familiariſſimi ejus caſu devincti magnis meis veteribus officiis, me diligenter obſervant & colunt. Itaque ſi quis mihi erit aditus, de tuis fortunis, id eſt de tua incolumitate, agam per me ipſe, & moliar.* itemque alia ejuſmodi. Præcedit autem hæc inferiorem: quia in hac ſignificat, ſe nunquam antea ad illum ſcripſiſſe: cum ait, *antea miſiſſem ad te literas.* Hic autem non eſt Trebatius ille, ad quem Cicero ſcripſit lib. VII. quoniam ille Cæſari amicus fuit, hic inimicus.

M.T.

I. 200 M. T. Cicero S.D. M. Marcello.

Etſi eo te adhuc conſilio] M. Marcellus, quia in conſulatu ſuo Cæſari inimiciſſimus fuerat, & partes Pompejanas ſecutus erat, nec Cæſari victori ſupplex ire voluerat, Mitylenis morabatur. hortatur eum Cicero ut Romam veniat, & ſe Cæſari ſummittat. neque enim adhuc ei Cæſar ignoverat: ex his verbis, *ſic enim intellexi, nihil aliud eſſe quod dubitationem afferret ei penes quem eſt poteſtas, niſi quod vereretur ne tu illud beneficium omnino non putares.*

I. 341 M. Cicero Q. Ligario S. D.

Etſi tali tuo tempore] Docet Ligarium quid de ſalute ejus a Cæſare petenda ſperet. nam & ipſe, quod contra Cæſarem ſtetiſſet in Africa, exulabat. ſe cum Cæſare Romæ eſſe ſatis aperte in ipſa epiſtola oſtendit.

I. 331 M. Cicero Trebatio S. D.

Ego quanti te faciam] De hac epiſtola ſupra dictum eſt.

I. 204 M. Cicero S.D. M. Marcello.

Neque monere] Iterum hortatur Marcellum ut ſe Cæſari ſummittat, ſui ipſius exemplo: cum ait, *ut quod ego facio, tu quoque in animum inducas.* item, *is etiam qui omnia tenet, favet ingeniis, nobilitatem vero, & dignitatem hominum, quantum ei res & ipſius cauſa concedit, amplectitur.* quæ verba oſtendunt nondum Cæſarem ignoviſſe Marcello.

M. Cicero Gallo S.D. I. 424

Miror] Scripta videtur dominante Cæſare: quia ait, *& ais fore ut te Cæſar reſtituat.* quia vero ſubjungit, *negas me audere quod ſentiam dicere,* hoc anno ſcripta videtur, antequam loqui in rep. cœpiſſet. Cujus rei initium fecit cum pro Marcello in ſenatu dixit: ex oratione ipſa.

M.T. Cicero Ser. Sulpicio S. D. I. 185

Accipio excuſationem] Adhuc Ser. Sulpicius Achajæ præerat. nunciat ei Cicero ut Cæſar in Senatu dixerit, ſe M. Marcello redeundi poteſtatem facere: atque ut ipſe Cæſari propterea pluribus verbis gratias egerit, cum ſilere in perpetuum ſtatuiſſet.

M. Cicero S.D. M. Marcello. I. 206

Etſi perpaucis] Hortatur Marcellum ut domum redeat. Scripta eſt poſtquam Cæſar Marcello ignovit: quia ait, *denique ſi fuit magni animi non eſſe ſupplicem victori, vide ne ſit ſuperbi, aſpernari ejuſdem liberalitatem.* Oſtendit præterea, ſe paucis ante diebus ad eum literas dediſſe, quibus doceret quid ei faciendum eſſet. Fuerunt autem illæ, quibus nunciavit Cæſarem in ſenatu peperciſſe: quæ non extant.

M. Cicero Ampio Balbo S. D. I. 336

Gratulor tibi mi Balbe] Gratulatur Balbo quod a Cæſare reſtitutus ſit. Erat in urbe Cicero cum Cæſare: quia ait, *omnia promiſſa, confirmata, certa & rata ſunt, quæ ad reditum & ſalutem tuam pertinent. vidi, cognovi, interfui.*

M.Ci-

M. Cicero Trebatio S. D. I. 335

Dolabellam] Gratulatur Trebatio ıod a Cæſare per Dolabellam reſti-ıtus ſit.

M. Cicero A. Caecinae S. D. I. 31

Vereor] Cæcina ſcripſerat librum con-raCæſarem, & ea de re exulabat. nun-at ſe brevi gratulaturum eſſe quod Cæſar ignoverit, polliceturque ea ı re operam ſuam. Scripta eſt poſtea-uam Cæſar Marcello pepercit: quia it, *Marcellum, cui maxime ſuccenſe-at, cum maxima illius dignitate reſti-uit.* Oſtendit præterea ſe Romæ cum Cæſare eſſe, cum ait, *me amiciſſime uotidie magis Cæſar amplectitur.*

M. Marcellus M. Ciceroni S. I. 21

Plurimum] Reſpondet Marcellus iteris Ciceronis, quæ interciderunt: uibus Cicero gratulatus erat quod ei Cæſar ignoviſſet, & ſuaſerat ei ut Romam rediret. quod ex his verbis olligitur, *Res quemadmodum acta ſit, eſtræ literæ declarant.* Item, *gratula-io tua, &c.*

M. Cicero Curio S. D. I. 34

Memini] Curius hoc tempore mo-abatur Patris, urbe Achajæ, quem-ıdmodum ex epiſtola, cujus initium ſt, *M. Curius*, intelligi poteſt: in qua M. Curium Ser. Sulpicio Achajæ ıoc tempore procos. commendat. Laudat eum quod abſit ab urbe, everſa rep. De Cæſare autem, & de ſe, qui Romæ una eſſe videntur, ita ait, *nec vero nunc culpa in eo eſt, in cujus poteſtate omnia ſunt.* Item, *cum ſalutationi nos dedimus amicorum (quæ fit hoc etiam frequentius quam ſolebat, quod quaſi avem albam videntur bene ſentientem civem videre) abdo me in bibliothecam.*

Cicero Papirio Paeto S. D. II. 33

Duabus] Scripta eſt antequam Cæſar in Hiſpaniam proficiſceretur (profectus eſt autem extremo hoc anno) item, cum idem præfectus eſſet moribus (præfectus eſt autem poſtquam ex Africa rediit, auctore Dione.) Hæc autem ex his verbis intelliguntur, *quandiu hic erit noſter hic præfectus moribus, parebo auctoritati tuæ: cum vero aberit, ad fungos me tuos conferam.*

M. Cicero Papirio Paeto S. D. II. 68

Accubueram] Eodem tempore ſcripta videtur quo ſuperior: quia ait ſe ad eum venturum, & cum eo cœnaturum, ut in ſuperiore: cum inquit, *nihil eſt quod adventum noſtrum extimeſcas. non multi cibi hoſpitem accipies, ſed multi joci.* Item in utraque legis ſumptuariæ meminit. ſupra enim, *domum ſi habebo, in denos dies ſingulos legis ſumptuariæ conferam.* hic vero, *epulamur una non modo contra legem, ſi ulla nunc lex eſt, ſed etiam intra legem, & quidem aliquanto.*

M. Cicero Q. Ligario S. D. I. 343

Me ſcito] Nunciat ſe pro eo ſupplicaſſe domi Cæſari. Extremo autem anno ſcripta eſt, quia ait, *Ego idem tamen cum ad* II. *K. intercalares priores rogatu fratrum tuorum veniſſem mane ad Cæſarem.* Intelligit autem II. K. intercalares priores, ultimum diem prioris menſis, ex duobus illis quos interpoſuit Cæſar, ſe & Lepido coſs. inter Novembrem & Decembrem men-

menſes, ut annum confuſum ordinaret: auctore Macrobio lib. primo Saturnalium.

I. 328 M. Cicero A. Caecinae S. D.

Cum eſſet] Quia K. Jan. præfinitæ erant a Cæſare Cæcinæ, quibus ille eſſe in Sicilia poſſet, idque ex Largo Cæcinæ amico Cicero audierat, propterea, profecto in Hiſpaniam Cæſare, a Balbo & Oppio, qui Romæ remanſerant, impetrarat, ut ultra K. Jan. eſſe poſſet. qua de re Cæcinam hac epiſtola certiorem facit. Monet præterea ne ad reliquias Aſiaticæ negotiationis proficiſcatur: datque ei literas commendatitias, quas Furſano proconſuli in Siciliam profecturo reddat: quæ ſequuntur.

I. 330 M. Cicero T. Furſano S. D.

Cum A. Cæcina] Hæ literæ cum ſuperioribus conjunguntur.

I. 323 A. Caecina M. Ciceroni S. D.

Quod tibi non tam cito] Excuſat filium quod librum non tam cito Ciceroni reddiderit. De Aſiatica negotiatione ita reſpondet, *De Aſiatico itinere, quanquam ſumma neceſſitas premebat, ut imperaſti, feci.* Oratoris Ciceronis meminit quem ſcripſit ad M. Brutum hoc anno in Galliam, abſoluto Catone: ex Oratore.

I. 314 M. Cicero A. Caecinae S. D.

Quotieſcunque] Reſpondet ſe legiſſe librum, eumque, ut ille ſuperiore epiſtola præceperat, diligentiſſime cuſtodire. Conſolatur de exilio.

Huic loco ſubjungere placuit epiſtolas quaſdam commendatitias ad Ser. Sulpicium, M. Brutum, P. Servilium, L. Acilium, qui in provinciis erant hoc anno. Quod fecimus hoc conſilio, ne, cum difficilis earum diſpoſitio eſſet (quia nihil præter commendationem continerent) reliquarum ſuperiorum hiſtoriam impedirent.

Quæ ad Ser. Sulpicium in Achajam ſcriptæ ſunt.

M. Cicero Ser. Sulpicio S. D. II. 289

M. Curius] Ser. Sulpicium hoc anno Achajæ præfuiſſe, ſatis ante demonſtravimus: huic commendat M. Curium, qui Patris negotiabatur.

M. Cicero Ser. Sulpicio S. II. 290

Non concedam] Commendat res Attici Epiroticas.

M. Cicero Ser. Sulpicio S. P. D. II 29

Cum Lyſone Patrenſi] Commendat Lyſonem Patrenſem.

M. Cicero Ser. Sulpicio S. P. D. II 25

Aſclapone Patrenſi.] Commendat Aſclaponem Patrenſem.

M. Cicero Ser. Sulpicio S. P. D. II 2

M. Æmilius] Commendat domum Aviani, & rem familiarem, quæ eſt Sicyone.

M. Ci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M. Cicero Ser. Sulpicio S.P.D.

T. Manlium] Commendat Manlium, qui negotiatur Theſpiis.

M. Cicero Ser. Sulpicio S.P.D.

L. Coßinio] Commendat libertum L. Coſſinii.

M. Cicero Ser. Sulpicio S.P.D.

Cum antea] Rurſus commendat Lyſonem Patrenſem.

M. Cicero Ser. Sulpicio S.P.D.

Hageſaretus] Commendat Hageſaretum Lariſſæum.

M. Cicero Ser. Sulpicio S.P.D.

L. Meſcinius] Commendat negotia L. Meſcinii, quæ erant in Achaia. Scriptam autem eſſe hoc anno hanc epiſtolam quo conſul fuit M. Lepidus, apparet ex eo quod ait, *quod quo minore dubitatione facere poßis, literas ad te a M. Lepido conſule, &c.*

M. Cicero Ser. Sulpicio S.P.D.

Licet eodem exemplo] Commendat rurſus rem Aviani, & meminit Ser. Sulpicii filii.

M. Cicero Ser. Sulpicio S.P.D.

Etſi libenter] Commendat rurſus rem Meſcinii.

Quæ ad M. Brutum in Galliam ſcriptæ ſunt.

M. Cicero Bruto S.P.D. II. 278

Cum ad te tuus Quæſtor] M. Brutus præfectus fuerat a Cæſare Galliæ citeriori, eo tempore quo in Africam profectus eſt, teſte App. & Plutarcho in Bruto. Itaque ſcribit Cic. ad Cæcinam lib. VI. *Brutum Galliæ præfecit, Sulpicium Græciæ.* Apparet etiam ex Oratore Ciceronis M. Brutum præfuiſſe Galliæ, poſt bellum Africanum. quia in eo ait, ſe Catone abſoluto aggreſſum eſſe ſcribere Oratorem ad M. Brutum, qui tum erat in Gallia. Addit præterea, *Ergo ex omnibus terris una Gallia communi non ardet incendio, in qua frueris ipſe te, cum in Italiæ luce cognoſceris.* Succeſſit autem Bruto hoc anno III. K. Ian. Panſa. Fam. Huic Cicero commendat Varronem quæſtorem, tum cum Galliæ præerat.

M. Cicero Bruto S.P.D. II. 280

Quia ſemper] Commendat Arpinates.

M. Cicero Bruto S.D. II. 282

Alia epiſtola] Commendat Q. Suffidium Arpinatum legatum.

M. Cicero Bruto S.D. II. 283

L. Caſtronius] Commendat L. Caſtronium.

M. Cicero Bruto S.D. II. 283

L. Titio] Commendat Strabonem.

Quæ ad P. Servilium Iſauricum ſcriptæ ſunt.

M. Cicero P. Servilio S.D. II. 334

A. Cæcinam] P. Servilium Iſauricum in Aſia proconſule fuiſſe ante de-

mon-

monſtratum eſt. ei commendat A. Cæcinam.

II. 335 M. Cicero P. Servilio S. D.

Ex provincia] Commendat Andronem Laodicenſem.

II. 337 M. Cicero P. Servilio Collegae S.

C. Curtius] Commendat rem C. Curtii, quam habet cum quodam Colophonio.

II. 339 M. Cicero P. Servilio Collegae S.

Quia non eſt obſcura] Commendat T. Ampium Menandrum.

II. 339 M. Cicero P. Servilio Collegae S. D.

Multos tibi commendem] Commendat T. Aguſium.

II. 340 M. Cicero P. Servilio Collegae S. D.

Cerelliæ] Commendat poſſeſſiones Aſiaticas Cerelliæ.

Quæ ad Acilium proconſulem Siciliæ ſcriptæ ſunt.

II. 306 M. Cicero Acilio Procos. S.

L. Manlius] Acilius hic proconſul erat in Sicilia, quemadmodum ex epiſtolis ſequentibus omnibus apparet: erat autem quo tempore Cæſar dominabatur: quia in una harum epiſtola, cujus initium eſt, *cum Demetrio Mega*, ait, *ei Dolabella rogatu meo civitatem a Cæſare impetravit, qua in re ego interfui.* Ex his verbis intelligi poteſt, & Cæſarem obtinere hoc tempore remp. & Ciceronem cum illo fuiſſe in gratia. quod fieri non potuit niſi poſtquam bellum Africanum confectum eſt, & Cæſar Romam rediit. nam niſi poſt bellum Africanum Cæſarem Cicero non vidit. Huic Acilio forte ſucceſſit Furfanus, de quo in epiſtola ad Cæcinam. Acilius autem forte is eſt qui ſequenti anno Ser. Sulpicio in Græciam ſucceſſit. Commendat ei L. Manlium.

Cicero Acilio Procos. S. D. II. 307

C. Flavio] Commendat Flavium.

Cicero Acilio Procos. S. II. 308

In Aleſina] Commendat M. & C. Clodios ex Aleſina civitate, quæ eſt in Sicilia.

Cicero Acilio Procos. S. II. 305

Cn. Otacilio] Commendat negotia Naſonis, quæ habet in Sicilia.

Cicero Acilio Procos. S. II. 30

Avitum] Commendat Lyſonem Lilybætanum. Lilybæum autem in Sicilia eſt.

Cicero Acilio Procos. S. II 31

C. Avianus] Commendat negotia Aviani.

Cicero Acilio Procos. S. II. 31

Cum Demetrio Mega] Commendat Demetrii Siculi negotia.

Cicero Acilio Procos. S. II 31

Hippiam] Commendat Hippiam Calatinum. Calate autem in Sicilia eſt.

Cice-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Cicero Acilio Procos. S.

L. Brutius] Commendat L. Brutium, amicum ſuum jam inde a quæſtura ſua Sicilienſi.

Cicero Acilio Procos. S.

Cum familia Titurnia] Commendat M. Titurnium.

CAESARE DICTATORE III. DES. IIII. ET COS. IIII. SINE COLLEGA.
Anno ab urbe condita DCCVIII.

M. Cicero Leptae S. D. 37

Simul accepi] Cæſar hoc anno cum Pompeji liberis pugnavit in Hiſpania, cum eo extremo ſuperiore anno Romа XXVII. diebus perveniſſet (Appiano auctore) & in caſtris tertiam Dictaturam iniiſſet, auctore Dione. Hoc igitur tempore ſcripſiſſe videtur hanc epiſtolam Cicero: quia ait, *de Hiſpaniis novi nihil. magnum tamen exercitum Pompejum habere conſtat. nam Cæſar ipſe ad nos miſit exemplum Patieti literarum, in quo erat, illi* XI. *eſſe legiones.* Præterea meminit Oratoris ſui, ita, *Oratorem meum tantopere a te probari vehementer gaudeo.* Se Romæ eſſe ſignificat, cum ait, *me Romæ tenuit omnino Tulliæ meæ partus: ſed cum ea, quemadmodum ſpero, ſatis firma ſit, teneor tamen, dum a Dolabellæ procuratoribus exigam primam penſionem.*

M. Cicero C. Caſſio S. P. D. 8

Longior epiſtola] Scripta eſt initio belli Hiſpanienſis: quia ait, *de Hiſpania nihil adhuc certi, nihil omnino novi.*

M. Cicero S. D. C. Caſſio. II. 416

Præpoſteros] Scripta eſt eodem tempore quo ſuperior: quia ait, *de Hiſpania novi nihil: ſed expectatio valde magna, rumores triſtiores. Panſa noſter paludatus a. d.* III. *K. Jan. profectus eſt.* id eſt, in Galliam Ciſalpinam, ut M. Bruto ſuccederet: ex epiſtola ad Att. Nunciat P. Sullam mortuum. Hanc ſecundam eſſe ad Caſſium epiſtolam indicat, cum ait, *alteras habebis has breves.*

Cicero P. Dolabellae S. D. II. 23

Non ſum auſus] Dolabella erat in Hiſpania cum Cæſare, ex Philip. ſecunda. Scripta hæc eſt eodem tempore quo ſuperior: quia ait, *te ſcire volo, vehementer populum ſolicitum fuiſſe de P. Sullæ morte.* cujus meminit in ſuperiore.

M. Cicero C. Caſſio S. P. D. II. 412

Puto te jam ſuppudere] Hanc tertiam epiſtolam vocat: ſeque eam ſcripſiſſe ait antequam ab illo ne ſchedulam quidem acceperit. ex quo intelligi poteſt, non multo poſt ſecundam eſſe ſcriptam. De ſpectris Catianis agit.

C. Caſſius S. D. M. Ciceroni. II. 420

Non mehercule] Reſpondet ſuperioribus epiſtolis, quibus Cicero nunciarat de Panſa, & de ſpectris Catianis egerat. Eodem tempore ſcripta eſt: quia ait, *in Hiſpaniis quid geratur reſcribe. ſi Cæſar vincit, celeriter me expecta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

II. 28 Cicero Dolabellae S. D.

C. Suberinus] Commendat Dolabellæ (qui in Hiſpania erat cum Cæſare) C. Suberinum, quem repentino bello oppreſſum eſſe ait in Hiſpania: in qua poſt Afranium ſuperatum, nemo bellum fore putarat.

II. 284 Cicero C. Caeſari Imp. S.

Præcilium] Cæſar in bello erat, ut puto, Hiſpanienſi, cum Præcilium hac epiſtola ei Cicero commendavit. Quoniam autem in titulo eſt *Imp.* videtur ſcripta poſt XI. K. Mart. nam eo die Cæſar Imp. appellatus eſt, Ategua in Hiſpania capta, auctore Oppio.

II. 287 M. Cicero C. Caeſari Imp. S.

P. Craſſum] Commendat Cæſari P. Craſſum. eundem eſſe in Hiſpania, hinc intelligitur, quod ait, *in Hiſpaniam ad te maxime ille quidem ſuo conſilio, ſed etiam me auctore, eſt profectus.*

II. 26 Cicero Dolabellae ſuo S. D.

Vel meo] Cicero hoc anno, menſe (ut puto) Januario, filiam amiſit, quæ ex partu periit, ut ait Pædianus in Piſonianam. Itaque Cæſar ſcripſit literas conſolatorias ex Hiſpania ad Ciceronem, prid. K. Maji datas, ut ait ad Att. Cum autem ejus rei ignarus Dolabella deſideraret literas Ciceronis, ipſe ei hac epiſtola ita reſpondet, *Vel meo ipſius interitu mallem literas meas deſiderares, quam eo caſu quo ſum graviſſime afflictus: quem ferrem certe moderatius, ſi te haberem.* Non ſcribit autem aperte de obitu Tulliæ, quia fama jam accepiſſe eam putat, quemadmodum Cæſar acceperat. Quod autem addit, *ſed quoniam brevi tempore, ut opinio noſtra fert, te ſum viſurus:* item, *celeriter una futuros nos arbitror*, id ait, quia finem belli Hiſpanienſis adeſſe intelligebat. Sic enim ſcribit ad Att. *Hirtius literas dedit Narbonæ XIII. K. Maji. in quibus ſcriptum erat Sex. Pompejum Corduba exiſſe, & fugiſſe in Hiſpaniam citeriorem, Cneum fugiſſe neſcio quo: nihil præterea novi.* Hirtius autem lib. V. tradit, Cn. Pompejum interfectum eſſe a Cæſare prid. Id. Apr. at Dio ſcribit victoriam Cæſaris Hiſpanienſem Romæ nunciatam eſſe pridie Parilia, id eſt X. K. Maji.

Ser. Sulpicius M. Ciceroni S. I. 190

Poſteaquam] Ser. Sulpicius ex Græcia conſolatur Ciceronem de obitu filiæ. Certiorem ſe eſſe facturum eum de provincia ait, ubi tranquilliore eum eſſe animo cognoverit.

M. Cicero S. D. L. Lucejo Q. F. I. 262

Quanquam] Lucejus (ut cæteri) conſolatus erat literis Ciceronem de obitu filiæ. quæ literæ interciderunt. his reſpondet Cicero, cum ait, *ergo & domeſtica feremus, ut cenſes, & publica paulo etiam fortius fortaſſe quam tu ipſe, qui præcipis.* item, *ut mones, quantum potero, me ab omnibus moleſtiis & angoribus abducam.* Sic ad Att. de morte filiæ, *vellem tam domeſtica ferre poſſem, quam iſta contemnere.*

Tullius Tironi S. II. 459

Spero ex tuis literis] Tiro hoc tempore iterum ægrotaverat. quantum autem intelligi poteſt ex XII. epiſtolarum ad Att. menſe Majo convaluerat. inquit enim, *Ego hic vel ſine Sica, (Tironi enim melius eſt) facillime poſſem*

eſſe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

eſſe, ut in malis. In hac autem inquit, *ſpero ex tuis literis tibi melius eſſe.* item, *Ego hic ceſſo. quia ipſe nihil ſcribo.* In agris Cicero erat, Tiro Romæ.

Tullius Tironi S.

49 *Video*] Nondum firmus erat Tiro: quia ait, *valetudo tua me valde ſolicitat, ſed inſervi, & fac omnia: tum te meum eſſe, tum mihi cumulatiſſime ſatisfacere putato.* Idem autem ſcripſit in ſuperiore, cum inquit, *mecum es, ſi te curas.* Docet eum, non recte dici, *Fideliter inſervire valetudini.*

Tullius Tironi S.

4 *Solicitat*] Sperat Tironem cito firmum fore, ſi diligentiam adhibuerit. Item ait, *tu potes K. ſpectare gladiatores, poſtridie redire: & ita cenſeo.*

Tullius Tironi S.

I. 3 *Expecto*] Se ait expectare literas Tironis, Tironem magis. In hac, ut in ſuperiore, meminit Demetrii.

Tullius Tironi S.

I. 9 *Ego vero cupio*] Jam firmior eſſe videtur Tiro: quia ait, *ego vero cupio te ad me venire: ſed viam timeo: graviſſime ægrotaſti.* Item, *jam ad id biduum quod fueris in via, dum in Cumanum venis, accedent continuo ad reditum dies quinque. Ego in Formiano a. d. III. K. eſſe volo: ibi te ut firmum offendam, mi Tiro, effice.* Scripta eſt poſt epiſtolam, cujus initium eſt, *Video.* quia ait, *docui te, fides* ἔτυμον *quod haberet.* Quod autem ait, *Pompejus erat apud me cum hæc ſcribebam,* videtur legendum *Pomponius.* Data eſt XIIII. K. ut puto, Junias.

Tullius Ciceroni S.

I. 50 *Quid igitur*] Jam Tiro videtur in Tuſculanum veniſſe: quia ait, *ſi vero etiam Tuſculanum tibi profuerit, dii boni, quanto illud mihi erit amabilius.* Item, *fac bellus revertare: non modo te, ſed etiam Tuſculanum noſtrum plus amem.* Item, *te quando expectemus, fac ut ſciam.*

M.T. Cicero S.D. Ser. Sulpicio. I. 197

Ego vero] Reſpondet epiſtolæ qua Sulpicius ſe conſolatus eſt de morte filiæ. Jam Sulpicius decedere cogitabat e Græcia: quia ait, *ſperabam tuum adventum (ſic enim audiebam) appropinquare.* Quod idem ſignificat etiam Sulpicius in epiſtola, cujus initium eſt, *Etſi ſcio,* prid. K. Jun. Athenis data. In agris eſſe ſe oſtendit, cum ait, *Itaque & domo abſum & foro.*

M.Cicero M.Marcello S. I. 211

Etſi nihil novi] Jam Cicero expectabat Marcellum, qui ſe illius conſilio uſurum eſſe reſcripſerat. quod intelligitur ex his verbis, *magiſque tuas literas expectare incipiebam, vel te potius ipſum.* Veretur autem ne, quanquam Marcellus redire decreverat, tamen tardius decedat: ſiquidem ait, *venit mihi in mentem ſubvereri interdum ne te delectet tarda deceſſio.* Scripta eſt autem multo poſt ſuperiorem illam, *Etſi perpaucis:* quia ambas has literas ait ſe dediſſe Theophilo liberto ejus ad eum proficiſcenti. Oportet enim Theophilum poſt ſuperiores illas literas in Græciam allatas Romam rediiſſe, nunc autem ad Marcellum iterum in Græciam proficiſci.

Ser. Sulpicius Ciceroni S. I. 213

Etſi ſcio] Has literas dedit Sulpicius prid. K. Jun. Athenis, quibus certiorem facit Ciceronem, M. Marcellum Italiam verſus navigaturum, antequam conſcenderet, a P. Chilone eſſe interfectum.

I. L. Lucejus Q.F. S.D.
265 M.T. Ciceroni M.F.

Si vales, bene eſt: ego valeo, ſicut ſoleo] Cicero in ſolitudine erat, menſe Junio, ut eſt ad Att. Ut autem Brutus conſolatus eſt Ciceronem de morte filiæ, tum cum in ſolitudine erat, (ut eſt ad Att.) ſic Lucejus eodem tempore eundem iterum conſolatus eſt, ut apparet ex epiſtola.

II. M. Cicero L. Lucejo Q.F.
267 S. D.

Omnis amor tuus] Reſpondet ſuperiori epiſtolæ, qua ſe conſolatus eſt Lucejus.

I. P. Vatinius Imp. M. Cice-
248 roni ſuo S.D.

Si vales, bene eſt, ego valeo. Si tuam conſuetudinem] P. Vatinius hoc anno cum imperio a Cæſare miſſus eſt in Illyricum, hac occaſione, (auctore Appiano in Illyrico) cum Q. Cornificius quæſtor Cæſaris pro prætore in Illyrico a M. Octavio Pompeji duce, qui ſe ex fuga Pharſalici prælii magna claſſe in illum ſinum contulerat, premeretur, Gabiniuſque mandato Cæſaris in Illyricum cum legionibus novis profectus, ibi mortuus animum Octavio addidiſſet, tum Vatinius Brundiſio cum aliquot navibus adverſum Octavium miſſus eſt: qui victo demum fugatoque Octavio, & provincia recepta, ac Cornificio reddita, victor cum toto exercitu & claſſe Brundiſium ſe recepit, ut tradit Oppius lib. IV. Has deinde Illyriorum, qui cum Octavio ſteterant, injurias cum Cæſarem ulturum eſſe, confectis omnibus bellis, Illyrii timerent, ad Cæſarem legatos miſerunt, qui ſe ut in amicitiam fidemque reciperet peterent. Quibus Cæſar reſpondit, ſe, ſi tributa penderent, obſideſque darent, veniam illis eſſe daturum. Utrunque autem pollicentibus ipſis, Vatinium cum legionibus & magno equitatu ad eum miſit. Hoc autem factum eſt, quantum ex Appiano & ex his epiſtolis intelligi poteſt, hoc anno, victis quidem Hiſpaniis, verum nondum Cæſare Romam reverſo. Qua in provincia, oblata belli gerendi occaſione, cum Vatinius bene rem geſſiſſet, atque imperator appellatus fuiſſet, de rebus geſtis ad Senatum miſit literas, petiitque per has etiam literas a Cicerone ut ſupplicationem ea de cauſa ſibi decerneret. Epiſtola data eſt III. Id. Quint. Naronæ. Ergo ante reditum Cæſaris. Nunciat præterea ſe audiſſe, ſervum ejus fugitivum eſſe cum Vardæis, de quo nihil Cicero ſibi mandarit: ſe illum inventurum, niſi in Dalmatiam aufugerit. ex quo apparet eum nunc in Illyrico eſſe.

Cicero Varroni S.D. II.
20

Etſi munus] Mittit ad Varronem quatuor libros Academicos. Apparet hanc epiſtolam ſcriptam eſſe hoc anno circa Id. Quint. ex epiſt. ad Att.

M. Cicero Sulpicio II.
Imp. S. 344

Cum his temporibus] Plerique exiſtimant in titulo hujus epiſtolæ ſcribendum eſſe VATINIO pro SULPICIO, atque his literis Ciceronem Vatinii ſuperiori epiſtolæ reſpondere, quod ſe ei lubenter ſupplicationem decreviſſe dicat. Quibus & ipſe aſſentirem, niſi hæc verba ſubſequerentur, *præterea a te peto majorem in modum pro noſtra amicitia, & pro tuo perpetuo in me ſtudio, ut hac etiam in re elabores. Dionyſius ſervus meus, qui meam bibliothecam multorum numorum tractavit, cum multos libros ſumpſiſſet, nec ſe impune laturum putaret, aufugit. is eſt in provincia tua. eum & M. Bollanus & multi alii Naronæ viderunt. ego ſi hominem*

nem per te recuperavero, ſummo me a te beneficio affectum arbitrabor. Neque enim intelligi poteſt cur Cicero ad Vatinium ita ſcripſiſſet, cum ille in ſuis literis ita nunciaſſet, *dicitur mihi ſervus tuus anagnoſtes fugitivus cum Vardæis eſſe, &c.* Accedit, quod ſi ad Vatinium ſcripſiſſet, non videtur veriſimile ita loquuturum fuiſſe, *Non exiſtimavi me ſalvo jure noſtræ veteris amicitiæ, multorumque inter nos officiorum, facere poſſe ut honori tuo deeſſem,* cum quo inimicitiæ fuerunt. Itaque vereor ne hic P. Sulpicius alter, proconſul Illyrici ſit, pari cum Vatinio imperio a Cæſare miſſus. quandoquidem Vatinius in re geſta contra Octavium collegam habuit etiam Sulpicium. Quod intelligitur ex his verbis Oppii l. v. *Cæſar cum cohortibus ſeptem, quæ ex veteranis legionibus in claſſe cum Sulpicio & Vatinio rem geſſerant, ex oppido Ruſpina egreſſus, proficiſcitur ad portum.* Quod ſi ita eſt, ergo ut Vatinius, ſic Sulpicius ob rem bene geſtam de ſupplicatione a Cicerone petierat. Ut autem Vatinii literæ extant, ſic Sulpicii exciderunt: ut ad Vatinium reſponſio deſideratur, ſic ad Sulpicium habetur: ut Vatinius ſe ſine literis Ciceronis de ſervo ejus curaturum ſcripſerat, ſic Sulpicius de eodem ſervo inveſtigando rogatur.

Cicero Leptae S.

I. 50

Maculam] Scripta eſt dum expectabatur Cæſar ex Hiſpania: quia ait, *Ego me Aſturæ diutius arbitror commoraturum, quoad ille quandoque veniat.* meminit etiam Oppii & Balbi, qui Romæ remanſerant, Cæſare in Hiſpaniam profecto. Balbum autem ægrum fuiſſe, & in hac epiſtola ait, & ad Att. in epiſtola hoc tempore ſcripta.

M. Cicero M. Fabio Gallo S. D.

I. 414

Amoris quidem tui] Judicium P. Sextii, de quo fit in hac epiſtola mentio, oſtendit eam hoc tempore ſcriptam eſſe, quia eadem de re ſcribit ad Att. menſe Sextili, antequam Cæſar Romam venerit.

Cicero M. Fabio Gallo S. D.

I. 418

Quod epiſtolam] Apparet ſcriptam eſſe adventante Cæſare ex Hiſpania: quia ait, *Magiſter adeſt citius quam putaramus.* Magiſtrum autem dictatorem Cæſarem intelligit. Sic in epiſt. ad Att. ſcripta menſe Sextili ait, *Cæſar adeſt.*

Q. FABIO MAXIMO,
C. TREBONIO COSS.

Hoc anno Cæſar poſtquam ex Hiſpania rediit, Conſules ſibi ſuffecit in reliquum anni Q. Fabium Maximum, & C. Trebonium. auctore Dione.

M. Cicero Q. Cornificio Collegae S.

II. 238

Grata mihi vehementer] Jam Cæſar quintum & ultimum a bello Romam reverterat, id eſt, ex Hiſpaniis. revertit autem Octobri menſe, auctore Vellejo, lib. 2. Q. Cornificium in provincia Syriæ finitima eſſe apparet: quod ait, *Ex Syria tumultuoſiora quædam nobis nunciata ſunt: quæ quia tibi ſunt propiora quam nobis, tua me cauſa magis movent quam mea.* Scripta videtur epiſtola, cum, reverſo ex Hiſpania Cæſare, populus R. variis ſpectaculis operam dabat: quia ait, *Romæ ſummum otium eſt, ſed ita ut malis ſalubre aliquod & honeſtum negocium: quod ſpero fore, quia vides id curæ eſſe Cæſari.* Significat autem bellum Parthicum, quod parabat Cæſar antequam interficeretur. Meminit etiam Oratoris ſui, cum ait, *me ſcito, dum tu abſis, quaſi occaſionem quandam & licen-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

licentiam nactum, ſcribere audacius: & cætera quidem fortaſſe, quæ etiam tu concederes: ſed proxime ſcripſi de optimo genere dicendi. Hanc autem epiſtolam primam eſſe ex iis quas ad Cornificium ſcripſit in provinciam, ex his verbis colligitur, *grata mihi vehementer eſt memoria noſtri tua, quam ſignificaſti literis, &c.*

II. M. Cic. Q. Valerio Q. F. Orcae Legato Propraet. S. D.
267

Cum municipibus] Q. Valerius præpoſitus erat a Cæſare agris dividendis, credo poſtquam ex Hiſpania rediit, quia Cicero in epiſtola, qua commendat ei C. Curtium, ait ita, *Hoc autem tempore eum Cæſar in ſenatum legit.* Senatum autem ſuppleviſſe Cæſarem, poſtquam rediit ex Hiſpania, ſcribit Dio. Hac epiſtola commendat municipes Volaterranos, quorum agris dividendis Valerius præfectus erat.

II. M. Cic. Q. Valerio Q. F. Orcae Legato Propraet. S. P. D.
269

Non moleſte fero] Commendat Valerio C. Curtium, qui poſſeſſionem habebat in agro Volaterrano.

II. M. Cicero C. Cluvio S. P. D.
273

Cum in Galliam] Cluvius item videtur, ut Valerius, præpoſitus fuiſſe a Cæſare dividendis agris: quia ait, *Etſi non ſum neſcius, & quæ temporum ratio & quæ tua poteſtas ſit, tibique negocium datum eſſe a C. Cæſare, non judicium.* Commendat ei agrum vectigalem municipii Attellani.

M. Cicero M. Rutilio S. P. D. II. 275

Cum & mihi] Item M. Rutilius præpoſitus erat agris dividendis a Cæſare, ut ex ipſa epiſtola apertiſſime apparet. Commendat ei prædia Laberii.

Cicero Cornificio Collegae S. D. II. 239

Quod extremum] Loquitur de tumultu in Syria excitato (ut in ſuperiore ad eundem) cum ait, *quod mihi videor ex tuis literis intelligere, te nihil commiſſurum eſſe temere, nec antequam ſciſſes quo ille neſcio quis Cæcilius Baſſus erumperet, &c.* Hic enim Baſſus tumultuatus eſt in Syria, Dione auctore. Loquitur etiam de ludis Cæſaris, cum ait, *equidem ſic jam obdurui, ut ludis Cæſaris noſtri æquiſſimo animo viderem T. Plancum, &c.* de quibus ludis ſupra diximus.

M. Cicero P. Vatinio Imp. S. D. I. 253

Grata tibi] Cicero ut Sulpicio ſupplicationem decreverat, ſic etiam Vatinio. Ut autem deſiderantur literæ quibus Cicero decretam ei a ſe ſupplicationem eſſe nunciaverat, ſic etiam Vatinianæ, quibus Ciceroni gratias agebat. Hæc enim epiſtola reſcripta eſt ad literas Vatinii, quibus ille gratias egerat, & Pompejam uxorem ei commendaverat. Quod autem ait, *Dalmatis dii maleſaciant, qui tibi moleſti ſunt: ſed tamen, ut ſcribis, brevi capientur, & illuſtrabunt res tuas geſtas*, oſtendit, Vatinium ex Illyrico jam tum, cum eas literas ſcripſit, in Dalmatiam profectum eſſe, quod a Dalmatis laceſſeretur: ſperatque res Dalmaticas acceſſionem futuras Illyricæ victoriæ, ob quam ei ſupplicatio decreta fuerat. Monet de Dionyſio.

M. Cu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M.Curius M.Ciceroni ſuo S. D. 47

Si vales, bene eſt. ſum enim] Data eſt a.d. IIII.K. Novemb. a M.Curio, qui Patris erat. Rogat Ciceronem ut Sulpicii ſucceſſori ſe commendet, qui menſe Junio ex Achaja deceſſit. Huic epiſtolæ reſpondet Cicero initio ſequentis anni.

P.Vatinius Imp.M.Cic.ſuo S. D. 30

Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. De Dionyſio] Data eſt Non. Dec. Naronæ. P. Vatinius, cum in Dalmatiam profectus bellum gerere cœpiſſet, inde recedere propter frigora coactus fuerat. Petierat tamen a Cæſare ob res Dalmaticas geſtas ſupplicationem. de ea vero adhuc non retuliſſe Cæſarem moleſte fert. Petit a Cicerone ut apud Cæſarem cauſam ſuam agat. ſic enim ait, *Cæſar adhuc mihi injuriam facit. de meis ſupplicationibus, & rebus geſtis Dalmaticis adhuc non refert. quaſi vero non juſtiſſimi triumphi in Dalmatia res geſſerim, &c.* Quod autem addit, *Ego poſt ſupplicationes mihi decretas in Dalmatiam profectus ſum*, intelligitur poſt ſupplicationes de rebus Illyricis. De Dionyſio ſe nihil adhuc extricare reſpondet. In Illyricum vero receſſiſſe oſtendit, cum ait, *quod me frigus Dalmaticum, quod illinc ejecit, etiam hic refrigeravit.* Item, *indigneque oppidum captum, & bellum jam confectum relinquere ſum coactus.*

II. 27 Cicero Dolabellae S. D.

Gratulor Bajis noſtris] Dolabella ad Bajas erat, ac orationem pro Dejotaro a Cicerone requiſierat, quam dixit Cicero domi apud Cæſarem ex Hiſpania reverſum. quod ex his verbis orationis intelligitur, *Non dubito quin Dejotarus tuis literis, quarum exemplum legi, quas ad eum Tarracone dediſti, ſe magis etiam erexerit.* Eſt enim Tarraco urbs Hiſpaniæ. Ad eum orationem hanc ſe mittere ait. Et ipſe Cicero ruſticari videtur, cum ait, *Oratiunculam pro Dejotaro, quam requirebas, habebam mecum: quod non putaram.* Cæſarem porro cum Dolabella ad Bajas fuiſſe hoc anno, poſt tertia Saturnalia, id eſt, XII.K.Jan. intelligitur ex epiſtola ultima l. XIII. ad Att.

C. IVLIO CAESARE V.
M. ANTONIO COSS.
Anno ab urbe condita DCCIX.

Cicero Curio S. D. I. 430

Ego vero jam te nec hortor] Scripta eſt hæc epiſtola initio anni hujus, ex his verbis, *In campo certe non fuiſti, cum hora ſecunda comitiis quæſtoriis inſtitutis, ſella Q. Maximi, quem illi conſulem eſſe dicebant, poſita eſſet. quo mortuo nunciato, ſella ſublata eſt. Ille autem, qui comitiis tributis eſſet auſpicatus, centuriata habuit, conſulem hora* VII. *renunciavit, qui uſque ad K. Jan. eſſet, quæ erant futuræ mane poſtridie.* Hic autem fuit C. Caninius Rebilus, qui in locum Q. Maximi ſuffectus eſt. Dio, Macrob. Reſpondet epiſtolæ Curii ſuperiori.

M. Cicero Ariſto Procos. S. D. II. 320

Sumpſi hoc mihi] Petierat Curius a Cicerone ut ſe commendaret ſucceſſori Sulpicii: qui videtur fuiſſe Acilius. Itaque in ſuperiore ad Curium epiſtola ita reſpondet, *Acilio, qui in Græciam profectus eſt cum legionibus, de te ſcripſi, eamque epiſtolam cum hac conjunxi.* Hæc autem epiſtola videtur eſſe quæ ad Ariſtum ſcripta eſt, cui commendat M.Curium. fortaſſe enim appellatus eſt Acilius Ariſtus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

II. 241 M. Cicero Cornificio S.

Libentiſſime] Ex ſuperioribus ad Cornificium epiſtolis apparet eum fuiſſe cum imperio non longe a Syria provincia, & bellum Parthicum ſuſpectum fuiſſe. Ex hac autem conſtat eum Syriam & bellum Parthicum a Cæſare obtinuiſſe, quod Cæſar parabat hoc anno antequam interficeretur. Hanc rem ei hac epiſtola gratulatur.

I. 433 Cicero Curio S.D.

Facile perſpexi] Hæc epiſtola multo poſt ſuperiorem ad Curium ſcripta eſt: quia ait, *Acilio non fuiſſe neceſſe meas dari literas, facile patior.* Hunc Acilium ſucceſſorem fuiſſe Sulpicii intelligi poteſt, cum addit, *Sulpicii tibi operam intelligo ex tuis literis non multum opus fuiſſe.*

M. ANTONIO,
P. DOLABELLA COSS.

Cæſar cos. v. Id. Mart. interfectus eſt, cum quinque menſes Romæ poſt reditum ex Hiſpania fuiſſet, (auctore Vellejo) in cujus locum ſuffectus eſt P. Dollabella.

II. 153 D. Brutus M. Bruto, & C. Caſſio S.D.

Quo in ſtatu ſimus, cognoſcite] M. Brutus & C. Caſſius, prætores urbani, poſt necem Cæſaris armis Antonii cos. diffidentes Roma aberant. D. Brutus ſocius ejuſdem conjurationis Romæ erat. quod ex his verbis intelligitur, *Heri veſperi apud me Hirtius fuit: qua mente eſſet Antonius demonſtravit. peſſima ſcilicet. nam neque provinciam mihi dare poſſe ajebat, neque tuto quenquam noſtrum in urbe eſſe.* Quæ verba indicant non multo poſt necem Cæſaris hanc epiſtolam eſſe ſcriptam. Ad Att. certe ſcribit, M. Brutum viſum eſſe ſub Lanuvio, poſt prid. Id. Apr.

Tullius Tironi S.D. II. 463

Etſi mane] Cicero ruſticabatur eo tempore quo Octavius ex Apollonia ad cernendam hereditatem Cæſaris Romam venit. Mandat Tironi, (quem a ſe, ut ait, Romam dimiſerat) ut ſibi pecuniam curet: & ut omnia certa ſibi reſcribat, quid Antonius, quid Octavius, quæ hominum opinio, quid futurum putet. Addit præterea, vix teneri quin accurrat. Item Aquini fuiſſe Hirtium, qui tum Romæ erat cum ſuperior epiſtola ſcripta eſt. Scripta autem hæc videtur poſt XIIII. K. Majas: quia Octavius ex Apollonia Romam venit illo die, ad Att.

M. Cicero Bithynico S. I. 346

Cum cæterarum] Non eſt dubium quin hæc epiſtola extremis iis bellis civilibus quibus Cicero interfuit, ſcripta ſit: cum ita ſcribat, *cum cæterarum rerum cauſa cupio eſſe aliquando remp. conſtitutam.* Item quod ait, *eos qui temporibus valuerunt, aut valeant, &c.* nam *qui valuerunt*, referre videtur ad Cæſarianos: *qui valeant*, ad Antonianos & Octavianos. Præterea ſcribit ad Tironem in ſequenti epiſtola, *ad Bithynicum ſcripſi.* quod tamen an de hac epiſtola & de hoc Bithynico dictum ſit, affirmare non auſim.

Tullius Tironi S. II. 461

Tu vero confice] Mandat item ut pecuniam curet. Scripta eſt hoc tempore: quià ait, *Balbus ad me ſcripſit, tanta ſe epiphora oppreſſum, ut loqui non poſſit, Antonius de lege quid egerit.* legem autem intelligit, quam fixerat Antonius poſt mortem Cæſaris, qua Siculi cives Romani facti ſunt. ad Att. Adhuc etiam ruſticabatur,

tur,

tur, cum ait, *liceat modo ruſticari.* Neque dum amicitiam cum Antonio diremerat: quia ait, *ego Antonii inveteratam ſine ulla offenſione amicitiam retinere ſane volo: ſcribamque ad eum.*

Cicero Dolabellae Cos. S. D.

Etſi contentus eram] Gratulatur Cicero Dolabellæ Conſuli de rebus ab eo præclare geſtis. Intelligit autem columnam in foro Cæſari mortuo erectam, quam ipſe proſtraverat. Scripta videtur VIII. Id. Majas ex epiſt. ad Att. ubi ait, *epiſtolæ ad Dolabellam exemplum tibi miſi. Ego ad Dolabellam* VIII. *Id. dederam literas.*

C. Trebonius M. Ciceroni S.

Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. Athenas] C. Trebonius in Aſiam proficiſcebatur provinciam, cum has literas dedit VIII. K. Jun. Athenis. Narrat Ciceroni ut viderit Athenis filium ejus literis operam dantem. ſe item audiſſe turbulenta quædam de rep., quæ cupit eſſe falſa.

M.Cicero C.Trebonio S.D.

Oratorem meum] Eodem tempore quo Trebonius ad Ciceronem ſcripſit epiſtolam ſuperiorem, Cicero hanc ad illum. Mittit ad eum Oratorem ſuum, petit ut ad ſe crebro ſcribat, in primiſque ut doceat cujuſmodi iter ſuum fuerit: ubi Brutum viderit, quandiu ſimul fuerit. M. autem Brutum intelligit, qui per hæc tempora in agro Antiati erat.

M. Cicero C.Matio S. D.

Nondum ſatis conſtitui] Agit cum Matio de ludis Octavii ab eo curatis in honorem Cæſaris mortui. Scripta vero hoc tempore videtur: quia ad Att. in epiſtola data poſt XV. K. Jun. ita ait, *de ludorum apparatu Matius mihi diſplicet.* item, quia in hac epiſtola ait, *cum in Tuſculanum veſperi veniſſem.* nam ad Att. ſcribit in Tuſculanum ſe venturum VI. K. Jun.

M. Brutus, & C.Caſſius Praet. M.Antonio Cos. S.P.D. II. 155

De tua fide] Brutus, & Caſſius prætores (ut dixi) urbani cum Roma abeſſent, petunt ab Antonio an Romæ K. Iun. tuto eſſe poſſint in magna veteranorum frequentia, quæ conventura erat. Ex quo apparet hanc epiſtolam ante K. Jun. ſcriptam eſſe.

M.T.Cicero C. Caſſio S.P.D. II. 202

Finem nullum facio] Hoc tempore ſcripta eſt: quia ait, *rep. a Dolabella meo præclariſſime geſta. manabat enim illud malum urbanum, & ita corroborabatur quotidie, ut ego quidem & urbi & otio diffiderem urbano.* Intelligit autem columnam everſam a Dolabella, de qua ſupra. Addit præterea, *tabulæ figuntur, immunitates dantur, pecuniæ maximæ deſcribuntur, exules reducuntur, S. C. falſa referuntur.* item, *cujus æra refigere debebamus, ejus etiam chirographa defendimus.* quæ verba indicant hanc epiſtolam ſcriptam eſſe poſt K. Jun. quia ſcribit in prima Philippica, poſt illum diem hæc acta eſſe ab Antonio. Caſſius adhuc non longe ab urbe aberat: quia ait, *verum hæc propediem, & multa alia coram.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

II. C.Matius M.Ciceroni
195 S. P. D.

Magnam voluptatem] Reſpondet Matius epiſtolæ ſuperiori, cujus initium eſt, *Nondum ſatis conſtitui.* Rationem affert cur Cæſaris ludos curarit, cum ait, *At ludos quos Cæſaris victoriæ Cæſar adoleſcens fecit, curavi. at id ad privatum officium & ad honeſtatem reip. pertinebat.* Addit præterea ſæpe ſe veniſſe domum Antonii conſulis.

II. M.Cicero M.Oppio S.
199

Dubitanti mihi] Scripta eſt cum Cicero proficiſceretur in Græciam: quia ait, *Dubitanti mihi de hoc toto conſilio profectionis, quod in utranque partem in mentem multa veniebant: magnum pondus acceſſit ad tollendam dubitationem, judicium & conſilium tuum.* Item quia ait, *graviſſimum judicium de mea fide feciſti, cum poſt mortem Cæſaris te ad meam amicitiam contuliſti.* Profectus eſt autem in Græciam menſe Quintili, ut infra apparebit.

I. Cicero Trebatio S.D.
405

Amabilior mihi Velia] Data XIII. K. Sext. Velia, cum in Græciam proficiſceretur. quod & ex hac epiſtola & ex proœmio Topicorum apparet.

I. Cicero Trebatio S. D.
403

Vide quanti] Data eſt V. K. Sext. Rhegio. Ait ſe, ut primum Velia navigare cœperit, inſtituiſſe Topica Ariſtotelica conſcribere, eumque librum Rhegio ad eum mittere.

Brutus & Caſſius Praet. II.
Antonio Cos. S.D. 157

Literas tuas legimus] Data eſt prid. Non. Sext. a M. Bruto, & C.Caſſio, prætoribus urbanis, qui Roma aberant, ſed tamen in Italia. Conqueruntur de minis Antonii, & de edicto quodam, quo Antonius minabatur idem ſupplicium optimis civibus, quod Cicero ſumpſerat de ſceleratiſſimis. Philip. III.

M. T. Cicero L. Planco II.
Imp. Cos. Deſ. S. D. 73

Et abſui] Scripta eſt poſtquam rediit e Græcia: quia ait, *Et abſui proficiſcens in Græciam, & poſteaquam de medio curſu reip. ſum voce revocatus, nunquam per M. Antonium quietus fui.* Reverſus eſt autem in urbem prid. K. Sept. quod ex prima Philippica intelligitur.

M. T. Cicero S. D. I.
Titio. 275

Etſi unus] Conſolatur Titium de morte filii. Difficile eſt autem intellectu, an impendente civili bello Cæſariano an Antoniano hanc epiſtolam ſcripſerit, cum ſcribat ita, *neque tantum hæ proficere videntur debere, quantum ſtatus ipſe noſtræ civitatis, & hæc perturbatio temporum perditorum: cum beatiſſimi ſint qui liberos non ſuſceperunt, minus autem miſeri qui his temporibus amiſerunt, quam ſi eoſdem bona, aut denique aliqua rep. perdidiſſent.* Item, *hoc tamen non dubitans confirmare poſſum, ea miſceri, parari, impendere reip. quæ qui reliquerit, nullo modo mihi deceptus eſſe videatur.* Item, *non mehercule quenquam audivi hoc graviſſimo & peſtilentiſſimo anno adoleſcentulum aut puerum mortuum, qui mihi non a diis immortalibus ereptus ex his miſeriis videretur.*

D. Bru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

II.)D. Brutus Imp. M. Ciceroni S. 159

Si de tua in me voluntate] D.Brutus allliæ citeriori a Cæſare (auctore ppiano) præfectus, in eam provinam aliquanto poſt necem Cæſaris ofectus erat: atque in ea nunc bellm gerebat. Cum autem rem præare geſſiſſet, literas ad Senatum ripſerat, fortaſſe de ſupplicatione etit a Cicerone ut ſuam cauſam in enatu defendat. inquit autem, *proreſſus ſum ad Inalpinos cum exercitu, on tam nomen captans imperatorium, uam cupiens militibus ſatisfacere, firoſque eos ad tuendas noſtras res efficee.* Item, *cum omnium bellicoſiſſimis ellum geßi, multa caſtella cepi, multa aſtavi. non ſine cauſa ad ſenatum literas miſi. adjuva nos tua ſententia.* Itaque Philip. VI. ait, *Annon D.Brutus otuit legiones Antonio & provinciam radere? domum redire? triumphare?*

II M. Cicero D. Bruto Imp. S. D. 17

Permagni intereſt] Jam Brutus Imp. appellatus erat, ex ſuperiore epiſtola. Commendat duabus epiſtolis Bruto L. Lamiam, præturam petentem: credo, veritus ne altera earum intercepta periret. Hoc autem anno petiit præturam Lamia, quia ædilis fuit ſub victoriam Cæſaris Africanam. Inter ædilitatem autem & præturam biennium intercedebat. Petit autem Cicero a Bruto, ut ad Lupum Romam mittat, ut equitum ſibi centurias, in quibus ille regnat, conficiat.

I M. Cicero D. Bruto Imp. S. D.

Lamia] Eodem tempore ſcripta eſt quo ſuperior, ut ibi dictum eſt. Commendat iterum ei præturam Lamiæ.

M. Cicero C. Caſſio S.P.D. II. 205

Vehementer lætor] Scripta eſt poſt XIII. K. Oct. poſtquam Philippicam ſecundam in Antonium dixerat. Se tuto in Senatum venire non poſſe ait. cædem enim eum quærere, ejuſque initium a. d. XIII. K. Oct. a ſe facturum putaſſe. Caſſius adhuc cum M. Bruto abeſſe ab urbe in Italia videtur: quia ait, *Quare ſpes eſt in vobis: qui ſi iccirco abeſtis ut ſitis in tuto, ne in vobis quidem: ſin aliquid dignum veſtra gloria cogitatis, velim ſalvis nobis. ſin id minus, res tamen publica per vos brevi tempore jus ſuum recuperabit.*

M. Cicero L. Planco Imp. Cos. Deſ. S. D. II. 75

Meum ſtudium] L.Plancus petierat a Cicerone ut cauſam ſuam ageret in Senatu. reſpondet Cicero, ſe id facturum fuiſſe, ſi aut tuto in Senatum aut honeſte venire potuiſſet. Ex quo intelligi poteſt, hanc epiſtolam eodem tempore ſcriptam eſſe quo ſuperior eſt.

M.T. Cicero C.Caſſio S. P. D. II. 209

Auget tuus amicus] Nondum videtur Caſſius in Syriam provinciam profectus, quod ſe, quid conſilii ei det, non habere Cic. dicat. Scripta eſt poſt VI. N. Oct. quia ait, *itaque a. d. VI. Non. Oct. productus in concionem a Canuſio, turpiſſime ille quidem diſceßit, ſed tamen ea dixit de conſervatoribus patriæ, quæ dici deberent de proditoribus.*

M.T.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

II. 245 M.T.Cicero Cornificio S.D.

Omnem conditionem] Cornificius Africæ hoc tempore prætor erat, quod ſequentes epiſtolæ indicant. Scripta hæc eſt poſt VII. Id. Oct. quia ait, *A. d. VII. Id. Oct. Antonius Brundiſium venerat, profectus obviam legionibus Macedonicis quatuor, quas ſibi conciliare pecunia cogitabat, eaſque ad urbem adducere, & in cervicibus noſtris collocare.*

II. M. Cicero Cornificio S.

242 *C. Anicius*] Extant epiſtolæ quædam ad Cornificium ſcriptæ, tum cum in Africa erat: quarum quia ſedes incerta eſt, earum aliquot huic epiſtolæ ſubjiciemus. Hac ei commendat C. Anicium, legatum in Africa legatione libera.

II. 252 M.T. Cicero Cornificio S.

Q. Turius, qui in Africa negotiatus eſt] Commendat Q. Turium, qui in Africa negotiatus erat.

II. M. Cicero Cornificio.

253 *Sex. Aufidius*] Commendat Aufidii negotia, quæ erant in Africa.

II. 160 M. Cicero D. Bruto Imp. S.

Lupus, familiaris noſter] Scripta eſt poſt V. Id. Decemb. quia ait, *Romam veni a. d. V. Id. Decemb.* Nondum videtur Antonius provinciam Galliam a populo obtinuiſſe: quia ait, *ſi iſte provinciam nactus erit, ſpem reliquam nullam video ſalutis.* Hortatur præterea ut Antonio reſiſtat, & libertatem recuperet.

M. Cicero D. Bruto Imp. S.

Cum adhibuiſſet] M. Antonius edixerat ut adeſſet Senatus frequens a. d. VIII. K. Decemb. eo die ipſe non affuit, in a.d. IIII. K. Decemb. diſtulit: adeſſe in Capitolio juſſit: quod in templum ipſe neſcio qua per Gallorum cuniculum aſcendit. Cum de rep. relaturus fuiſſet, allato nuncio de legione quarta, mente concidit: effugere feſtinans, S.C. de ſupplicatione per diſceſſionem fecit: inde paludatus urbe fœde ac miſere fugit, cum veſperi illo ipſo die S. C. de provinciis feciſſet. Cum igitur Antonius in Galliam, quam a populo obtinuerat, D. Bruti provinciam, irrupturus cum exercitu videretur, hortatur Brutum Cicero ne in ſalute & libertate populi R. conſervanda auctoritatem Senatus expectet, nondum liberi. Meminit Cæſaris adoleſcentis, qui exercitum privato conſilio contra Antonium paraverat, item legionis Martiæ & quartæ, quæ Antonium Cos. reliquerant.

M. Cicero D. Bruto Imp. S.

Lupus noſter] Scripta eſt poſt XIII. K. Jan. quia ait, *Cum Tribuni pl. edixiſſent, ſenatus adeſſet a. d. XIII. K. Jan. haberentque in animo de præſidio cos. deſ. referre, quamquam ſtatueram in Senatum ante K. Jan. non venire, tamen cum eo die ipſo edictum tuum propoſitum eſſet, nefas eſſe duxi, aut ita haberi ſenatum, ut de tuis divinis in remp. meritis ſileretur (quod factum eſſet, niſi ego veniſſem) aut etiam, ſi quid honorifice de te diceretur, me non adeſſe. Itaque in Senatum veni mane, &c.* Eo autem die in Senatu dixit tertiam Philippicam, & ad populum quartam: in quibus D. Brutum laudavit, quod edictum fecit quo ſe Galliam in

S.P.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

S. P. Q. R. poteſtate retenturum pollicebatur.

M. Cicero S. P. D. Cornificio. II. 24

Nos hic cum homine] Scripta & hæc eſt poſt XIII. K. Jan. quia ait, *a. d. XIII. K. Jan. ſenatus frequens mihi eſt aſſenſus de provinciis ab iis qui obtinerent retinendis, neque cuiquam tradendis, niſi qui ex S.C. ſucceßiſſet.* Quod idem Cornificii cauſa ſuaſiſſe ait, ne ſcilicet C. Calviſio, cui Antonius Africam tradiderat, provincia cederet. Suaſit autem hoc Cicero in tertia Philippica, his verbis, *cenſeo ſenatum ad ſummam reip. pertinere arbitrari, ab iis qui provincias obtinent obtineri ex lege Julia, quoad ex S.C. cuique eorum ſucceſſum ſit.*

Q. Cicero Tironi ſuo S. D.

Mirificam mihi verberationem] Scripta videtur hoc anno: quia reprehendit conſules deſ. Hirtium & Panſam.

Cicero F. Tironi ſuo dulciſſ. S. D.

Cum vehementer] Cicero F. erat Athenis cum M. Bruto & Caſſio, ſequenti autem anno cum Bruto proficiſcitur in Macedoniam. Erat autem hoc tempore Athenis, ut in epiſt. Trebonii. Hoc vero tempore epiſtolam hanc ſcriptam eſſe apparet, quia nunquam amplius fuerit Brutus Athenis quam nunc. eo enim Macedoniam proficiſcens profectus eſt.

Cicero F. Tironi ſuo S.

Etſi juſta] Scripta videtur cum eſſet Cicero F. Athenis, ut ſuperior.

Bithynicus Ciceroni S. D. I. 346

Si mihi tecum] Bithynicus (ut ait Appianus) poſt mortem Cæſaris in Sicilia prætor erat. petit igitur a Cicerone tunc in Senatu potente, ut ſe abſentem defendat.

A. HIRTIO,
C. VIBIO PANSA, COSS.
Anno ab urbe condita DCCX.

M. Cicero Cornificio. II. 246

Ego nullum] M. Antonius a. d. IV. K. Decemb. cum de legione quarta nuncium in Senatu accepiſſet, ex urbe fugit paludatus: in provinciam Galliam cum exercitu irrupit, D. Brutum reſiſtentem Mutinæ obſedit: Cicero Philip. III. & V. Ad Antonium deinde legatos de pace Senatus miſit prid. Non. Ian. Cicero Philip. VI. Antequam legati reverterentur hæc epiſtola ſcripta eſt: quia ait, *cum hæc ſcribebam, in expectatione erant omnia. nondum legati redierant, quos Senatus non ad pacem deprecandam, ſed ad bellum denunciandum miſerat, niſi legatorum nuncio paruiſſet.*

M. Cicero D. Bruto Imp. S. II. 164

Eo tempore Polla] Eodem tempore ſcripta eſt quo ſuperior: quia ait, *omnia erant ſuſpenſa propter expectationem legatorum, qui quid egiſſent nihil dum nunciabatur.* Jam Hirtius & Cæſar exercitum contra Antonium duxerant: itaque ait, *De reliquis rebus jam a te literas expectare debemus, quid ipſe agas, quid noſter Hirtius, quid Cæſar meus: quos ſpero brevi tempore ſocietate victoriæ tecum copulatos fore.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

II. M. Cicero L. Planco
76 Imp. Cos. Deſ. S. D.

Cum ipſum Furnium] Hortatur L. Plancum ad remp. & libertatem populi R. defendendam. Scriptam autem menſe Januario eſſe declarat reſponſio Planci, quæ ſequetur.

II. C. Cicero C. Caſſio
210 S. P. D.

Vellem Id. Mart.] Jam C. Caſſius in Syriam procos. venerat. Scripta eſt poſtquam legati ab Antonio redierant: quia ait, *nihil fœdius Philippo & Piſone legatis, nihil flagitioſius: qui cum eſſent miſſi ut Antonio ex ſenatus ſententia certas res nunciarent, cum ille earum rerum nulli paruiſſet, ultro ab illo ad nos intolerabilia poſtulata retulerunt.* Dolabellam vituperari ait, quod Caſſio, qui vix triginta dies in Syria fuiſſet, ſuccederet.

II. M. T. Cicero C. Trebonio
129 S. D.

Quam vellem] Trebonius in Aſia procos. erat. Scripta eſt poſt mortem Ser. Sulpicii, qui in legatione ad Antonium obierat, ex IX. Philippica. quod ex his verbis colligitur, *magnum damnum factum eſt in Servio. L. Cæſar optime ſentit: conſules egregii, præclarus D. Brutus, egregius puer Cæſar.*

II. M. Cicero C. Caſſio
211 S. P. D.

Hiemem credo prohibuiſſe] Scripta eſt poſt mortem Ser. Sulpicii, dum adhuc Brutus obſideretur: ex his hujus epiſtolæ verbis, *Res ſic ſe habebat, ut totius belli omne diſcrimen in D. Bruto poſitum videretur: qui ſi, ut ſperabamus, erupiſſet Mutina, nihil belli reliquum fore videbatur. parvis omnino jam copiis obſidebatur, quod magno præſidio Bononiam tenebat Antonius. Erat autem Claternæ noſter Hirtius, ad forum Cornelium Cæſar, uterque cum firmo exercitu: magnaſque Romæ Panſa copias ex delectu Italiæ compararat. hiems adhuc rem geri prohibuerat. Hirtius nihil niſi conſiderate (ut mihi crebris literis ſignificat) acturus videbatur. præter Bononiam, Regium Lepidi, Parmam, totam Galliam tenebamus. erat firmiſſimus ſenatus, exceptis conſularibus: ex quibus unus L. Cæſar firmus eſt & rectus: Ser. Sulpicii morte magnum præſidium amiſimus.*

Plancus Ciceroni II.
S. D. 78

Gratiſſimæ mihi tuæ literæ fuerunt] Reſpondet epiſtolæ Ciceronis, cujus initium eſt, *Cum ipſum Furnium.* Scripta videtur Februario menſe: quia ait, *Sum in expectatione omnium rerum, quid in Gallia citeriore, quid in urbe Januario menſe geratur, ut ſciam.* Optimo ſe in remp. animo eſſe ait.

M. Cicero Papirio Paeto II
S. D. 6.

Ruſum iſtum] Hæc epiſtola extrema hieme ſcripta eſt: quia ait, *te ad cœnas itare deſiiſſe moleſte fero. Spurina magnum periculum ſummæ reip. demonſtrabat, niſi ad ſuperiorem conſuetudinem, tum cum Favonius flaret, revertiſſet. hoc tempore ferri poſſe, ſi forte tu frigus ferre non poſſes.* Addit præterea, quod hanc epiſtolam Antonianis temporibus ſcriptam eſſe probare poteſt, *cave exiſtimes me, quod jocoſius ſcribam, abjeciſſe curam reip. ſic tibi perſuade, me dies & noctes nihil aliud agere, nihil curare, niſi ut mei cives ſalvi liberique ſint. nullum locum prætermitto monendi, &c.*

M. Cice-

M. Cicero C. Caſſio S. P. D.

Quanto ſtudio] Nunciat ſe dignitatem ejus defendiſſe in ſenatu. hoc autem (ut arbitror) fecit in undecima Philippica, cum bellum contra Dolabellam Caſſio mandandum cenſuit: idem ſe ad populum etiam egiſſe ait. quæ tamen oratio non extat.

C. Caſſius Procos. M. Ciceroni S.

Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. In Syriam] Data eſt Non. Mart. ex caſtris Taricheis. Nunciat ſe accepiſſe exercitum a L. Murco & Q. Crispo Imperatoribus, & legionem, quam Q. Cæcilius Baſſus habuit, quatuorque legiones, quas A. Allienus ex Ægypto duxit, poſteaquam illi audiverunt quæ Romæ gererentur. Intelligit autem S. C. factum in ſententiam Ciceronis undecima Philippica.

C. Aſinius Pollio M. T. Ciceroni S. P. D.

Minime mirum] C. Aſinius Hiſpaniæ præerat cum exercitu: quid ſibi agendum ſit Ciceronem conſulit. Data eſt XVII. K. Apr. Cordubæ.

Cicero Planco Imp. Cos. Deſ. S. P. D.

Binas a te accepi literas] Reſpondet epiſtolæ Planci, cujus initium eſt, *Gratiſſimam mihi*. & gratulatur, eum optimo eſſe in remp. animo: hortaturque ut perſiſtat.

Liberalibus, i. XVI. K. Apr. nec poſtero die fuit ſenatus. Quinquatribus, i. XIV. K. Apr. frequens fuit, decrevitque ut Minerva Ciceronis, cuſtos urbis, quam turbo dejecerat, reſtitueretur. Panſa literas Cornificii recitavit. ſumma approbatio conſecuta eſt, cum offenſione Calviſii, qui Africam petebat, ut ait Cicero in Philip. III. Factum de Cornificio S. C. honorificum, ex epiſt.

Cicero Planco Imp. Cos. Deſ. S.D. II. 81

Quæ locutus eſt Furnius] Data eſt XIII. K. Apr. Hortatur Plancum, ut D. Brutum collegam ſuum ab Antonio Mutinæ obſeſſum exercitu juvet, neque pacis auctor ſit, quæ poſitis armis ab Antonio petenda ſit.

T. Cicero M. Lepido S. P. D. II. 128

Quod mihi pro mea ſumma] Monet Lepidum, qui decreta ſibi Hiſpania adhuc in Gallia ulteriori morabatur cum exercitu (auctore Vellejo) ne ſe interponat in pacificationem Antonii & ſenatus, de qua hoc tempore agebatur, auctore Dione. quod idem etiam ſuaſit in ſuperiori epiſtola Planco.

L. Plancus Imp. Cos. Deſ. S. D. Cos. Praet. Trib. Pl. S. P. Pl. Q. R. II. 84

Si cui forte] Rationem affert cur non adhuc arma contra Antonium pro rep. ceperit: ſe paratum eſſe vel provinciam tueri, vel ire quo reſp. vocet, vel tradere exercitum, auxilia, provinciamque, C. Furnium, legatum cum mandatis ad Senatum ante miſiſſe ait. cujus rei meminit Cicero in epiſtola cui initium eſt, *Quæ locutus eſt Furnius*. Cum autem hanc epiſtolam ſcripſit, Brutus adhuc obſidebatur. quod inde intelligi poteſt, cum ait, *quod prætmatura denunciatio boni civis imparati quam periculoſa eſſet, ex caſu collegæ videbam.*

Planc.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

II. 83 Planc.Imp.Cos.Deſ. Ciceroni S. D.

Plura tibi] Hæc epiſtola cum ſuperiore conjuncta eſt: quia ait ſe breviorem eſſe, quod publicis literis omnia perſecutus ſit.

II. 89 Cicero Planco Imp.Cos. Deſ. S.D.

Etſi ſatis ex Furnio] Reſpondet ſuperiori epiſtolæ Planci, cujus initium eſt, *Plura tibi.* Gratas literas ejus ſenatui fuiſſe ait: hortatur ut in ſuſcepta ſententia perſiſtat. Data eſt IV. K. Apr. antequam prælium ad Mutinam fieret. quod ex his verbis cognoſcitur, *quamobrem quanquam uno in prælio omnis fortuna reip. diſceptat: quod quidem, cum hæc legeres, jam decretum arbitrabar fore, &c.*

II. 93 M. Cicero Planco Imp. Cos. Deſ. S.

Etſi reip. cauſa] Data eſt III. Id. Apr. Reſpondet literis quibuſdam Planci, quæ interierunt: alias item literas Planci ad Senatum, quæ non extant, recitatas fuiſſe ait. Se pro Planco VII. VI. V. Id. Aprilis in Senatu cum Servilio & Titio Tribunis pleb., qui S. C. interceſſerant, contendiſſe ait.

II. M. Cicero Cornificio.

254 *Aſſentior tibi*] Scripta eſt hoc tempore, cum ambo conſules ad Mutinam erant: quia ait, *ſenatus ſæpius pro dignitate tua appellaretur, ſi abſentibus conſulibus unquam niſi ad rem novam cogeretur.* Hoc autem idem ſcripſit etiam in ſuperiore ad Plancum epiſtola, cum Senatum abſentibus conſulibus a prætore urbano Cornuto habitum eſſe dixit.

M. Cicero Cornificio. II. 255

Non modo te] Commendat res L. Lamiæ. Scripta hoc anno videtur: quia ait, *quanquam erat nobis dictum, te exiſtimare alicui S. C. quod contra dignitatem tuam fieret, ſcribendo Lamiam affuiſſe, qui omnino conſulibus illis nunquam affuit ſcribendo: deinde omnia tum falſa S. C. deferebantur. Intelligit autem conſules Antonium & Dolabellam.*

M. Cicero C. Caſſio S. P. D. II. 213

Qui ſtatus rerum fuerit] Scripta eſt paulo ante quam ad Mutinam pugnaretur: quia ait, *res, cum hæc ſcribebam, erat in extremum adducta diſcrimen. Brutus enim Mutinæ vix jam ſuſtinebat.*

Ser. Galba M. Ciceroni S. II. 13

XVII. *K. Maji*] Data eſt a. d. XII. Maji, ex caſtris. Nunciat rem bene geſtam cum Antonio.

Plancus Imp. Cos. Deſ. Ciceroni S.P.D. II. 88

Nihil me tibi temere] Poſt VI. K. Majas ſcripta eſt, tum cum Plancus properaret in Galliam citeriorem, ut ſubveniret Decimo Mutinæ obſeſſo; ait enim, *exercitum a. d. VI. K. Majas Rhodanum trajeci: ipſe, ſi a Lepido non impediar, celeritate ſatisfaciam: ſin autem in itinere meo ſe oppoſuerit, ad tempus conſilium capiam. copias adduco & genere & numero & fidelitate firmiſſimas.* In hanc ſententiam in epiſtola etiam cujus initium eſt, *Immortales*, ſcripſit, *Cum Rhodanum copias trajeciſſem, ipſeque iter Mutinam dirigerem, de prælio facto, Brutoque & Mutina obſidione liberata audivi.*

D.Bru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

15 ## D. Brutus M. Ciceroni S. D.

Panſa amiſſo] Data eſt IV K. Maji ex caſtris Regii. D. Brutus obſidione liberatus mortuos conſules nunciat: pollicetur ſe daturum operam ne Antonius in Italia commoretur: rogat ut Lepidum, Aſinium, Plancum confirmet, de quorum voluntate erga temp. dubitabat,

27 ## M. Cicero Cornificio.

Liberalibus] Scripta eſt poſt conſules ad Mutinam interfectos: quia ait, *Hirtium quidem & Panſam, collegas noſtros, homines in conſulatu reip. ſalutares, alieno ſane tempore amiſimus, rep. Antoniano quidem latrocinio liberata, ſed nondum omnino explicata.*

16 ## D. Brutus M. Ciceroni S. D.

Non mihi remp.] Data eſt III. Non. Maji ex caſtris, Dertone. Nunciat ut Antonius omne genus hominum arripiendo, ſatis magnum numerum effecerit, ut cum eo Ventidius ad Vada ſe conjunxerit. Antonium aut ad Lepidum ſe collaturum, aut Appennino Alpibuſque retenturum, aut rurſus ſe in Etruriam recepturum.

11 ## D. Brutus Imp. Cos. Deſ. M. Ciceroni S.D.

Eodem exemplo] Data eſt prid. Non. Maji ex caſtris, finibus Statiellenſium. *In itinere eſt* (inquit) *Antonius, ad Lepidum proficiſcitur. ne de Planco quidem adhuc ſpem abjecit, ut ex libellis ejus animadverti, qui in me inciderunt. in quibus, quos ad Aſinium, quos ad Lepidum, quos ad Plancum mitteret, ſcribebat.*

C. Caſſius Procos. M. Ciceroni S.D. II. 219

Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. Legi tuas literas] Rogat ut ſe & Murcum & Criſpum imperatores, qui ſibi exercitum tradiderunt, militeſque ipſos ſua auctoritate defendat atque ornet. Se audiſſe ait, Dolabellam, qui nefarie Trebonio occiſo Aſiam occupavit, in Ciliciam veniſſe cum ſuis copiis. Itaque ſe item in Ciliciam profecturum. Data eſt Non. Maji, ex caſtris.

Plancus Ciceroni S.P.D. II. 91

Immortales ago tibi gratias] Reſpondere videtur epiſtolæ Ciceronis, cujus initium eſt, *Etſi reip. cauſa.* qua Cicero ſcripſerat, quantam contentionem pro ejus dignitate ſuſcepiſſet. Nunciat ſe, audito Mutinenſi prælio, in Allobrogibus conſtitiſſe: audiviſſe autem VI. K. Majas, ſupra diximus. Se paratum eſſe ait, ut quoquo modo poſſit reſiſtat Antonio, ſi in Galliam ſe contulerit.

Cic. Planco Imp. Cos. Deſ. S. D. II. 99

O gratam famam] Data eſt III. Id. Maji. Reſpondet epiſtolæ ſuperiori Planci, cujus initium eſt, *Nihil me tibi temere.* hortatur eum ut fuſum Antonium perſequatur.

M. Cicero D. Bruto Imp. S. D. II. 187

Cum Ap. Claudio] Commendat Bruto Ap. Claudium, qui ſe cum Antonio conjunxerat, rogatque ut eum ſua auctoritate ſervet incolumem.

II. 100
Plancus Imp. Ciceroni S. D.

His literis ſcriptis] Nunciat ſe, in Iſara flumine, quod eſt in finibus Allobrogum, ponte uno die facto exercitum a. d. IV. Id. Maji traduxiſſe, fratrem cum equitum quatuor millibus prid. Id. Maji L. Antonio præmiſſo cum equitibus ad forum Julium obviam miſiſſe: ipſum maximis itineribus cum quatuor legionibus expeditis, & reliquo equitatu, ſubſequuturum.

II. 105
Plancus Imp. Ciceroni S. D.

Antonius Id. Maji] Nunciat Id. Maji Antonium ad forum Julium veniſſe, Ventidium bidui ſpatio ab eo abeſſe, Lepidum ad forum Voconii caſtra habere: ibi ſe expectare conſtituiſſe.

II. 101
Cicero Planco S. D.

Nihil poſt hominum memoriam] Literas quaſdam Planci in Senatu recitatas eſſe, eaſque gratiſſimas ſenatui fuiſſe, deque his S. C. factum eſſe in ſententiam ſuam ait. Suadet præterea ut in rebus agendis conſilium ſenatus non petat, ſed ipſe ſibi ſit ſenatus. Nondum videtur Antonius ſe conjunxiſſe cum Lepido.

II. 257
M. T. Cicero S. P. D. Cornificio.

Itane] Scripta eſt hoc tempore: quia ait, *orbus ſenatus conſulibus amiſſis.* item, *cum Panſæ mortem ignorares, ſcripſiſti quæ per nos ab eo conſequi te poſſe arbitrarere.* item, *ſic vehementius nos laboramus, quia profligato bello, ac pene ſublato, renovatum bellum gerere conamur.*

M. Cicero D. Bruto Imp. S. D. II. 181

Etſi ex mandatis] Data eſt XIII. K. Iun. De bello renovato Antonii agit, his verbis, *etenim cum te incluſo ſpem maximam omnes habuiſſent in tua virtute, florente Antonio: quis erat qui quidquam timeret, profligato illo, te liberato? Nec vero Lepidum timebamus. quis enim eſſet qui illum tam furioſum arbitraretur, ut, qui in maximo bello pacem velle ſe dixiſſet, is in optatiſſima pace bellum reip. indiceret?* Item paulo poſt, *quare velim equidem (id quod ſpero) ut plane abjectus & fractus ſit Antonius. ſin aliquid virium forte collegerit, ſentiet, nec ſenatui conſilium nec populo R. virtutem deeſſe, nec reip. te vivo, imperatorem.*

D. Brutus M. Ciceroni S. D. II. 182

Ad ſenatum] Data eſt XII. K. Jun. Vercellis. Dolet, ſe cum tironibus egentiſſimis eſſe: rogat ut quas ad ſenatum miſit literas, perlegat, & ſi qua videbuntur, commutet.

M. Lepidus Imp. II. Pont. Max. M. T. Ciceroni S. P. D. II. 14

Si vales, bene eſt: ego quoque valeo. Cum audiſſem] Data eſt XII. K Jun. ex caſtris, ex Ponte Argenteo. Nunciat ſe veniſſe ad forum Voconium contra L. Antonium: Silanum & Culeonem ab eo diſceſſiſſe: ſe neque Senatui, neque reip. in hoc bello defuturum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M.T. Cicero C. Furnio S.P.D.
14

Si intereſt] Deterret Furnium legatum Planci a petenda prætura: hortatur autem ut reliquias belli conficiat. id eſt, ut Antonium perſequatur, poſt fugam Mutinenſem bellum renovantem.

Plancus Ciceroni S.
5

Quid in animo habuerim] Se accerſitum eſſe nunciat a Lepido. itaque a. d. XII. K. Iun. ab Iſara caſtra moviſſe: pontem tamen reliquiſſe, & præſidia firma ibi poſuiſſe, ut advenienti Bruto exercituique ejus ſine mora tranſitus eſſet paratus: ipſum ſe diebus octo cum Lepidi exercitu conjuncturum.

Plancus Ciceroni S.
I. II

Puderet me] Scripta eſt biduo poſt ſuperiorem: quia ait, *Scripſi tibi biduo ante, me confidere bono Lepido eſſe uſurum, communique conſilio bellum adminiſtraturum. credidi chirographis ejus, affirmationi præſentis Laterenſis, qui tum apud me erat, reconciliaremque me Lepido, fidemque haberem orabat.* De hac autem re ſic in epiſtola ſuperiori, *itaque poſt diſceſſum legatorum, cum binis continuis literis & Lepidus me ut venirem rogaret, & Laterenſis multo etiam magis prope implorans obteſtaretur, &c.* Se, cum ad Lepidum iret, juſſu ejus conſtitiſſe, ac propterea ſuſpectam ejus fidem habere ait.

Cicero Planco S.D.
II. 15

In te, & in collega] Scripta eſt antequam Lepidus Antonium reciperet: quia ait, *concordia veſtra, quæ ſenatui declarata eſt.* Intelligit autem conſenſum Planci & Bruti ad perſequendum Antonium. Scribit autem Appianus, cum hoc tempore, antequam Antonius reciperetur a Lepido, D. Bruti exercitus laboraret morbo, Plancum cum exercitu propius acceſſiſſe.

M. Cicero D.Bruto Imp. S. D.
II. 178

Etſi mihi tuæ literæ] Eadem ſententia, qua utitur, oſtendit eodem tempore hanc epiſtolam ſcriptam eſſe, quo ſuperior eſt: quæ eſt hæc, *conjunctio tua cum collega, concordiaque veſtra, quæ literis communibus declarata eſt, S. P. Q. R. gratiſſima accidit.*

Cicero Planco Imp. Cos. Deſ. S.P.D.
II. 98

Ut primum] Nunciat S. C. factum eſſe in ſuam ſententiam, in laudem Planci. hortatur ut Antonium opprimat: cum ait, *qui M. Antonium oppreſſerit, is bellum confecerit.*

Cicero Planco Imp. S. D.
II. 109

Quanquam gratiarum actionem] Idem agit atque in ſuperiore, cum ait, *Incumbe ut belli extrema perficias. qui M. Antonium oppreſſerit, is hoc teterrimum bellum periculoſiſſimumque confecerit.*

M. Cicero D. Bruto Imp. Cos. Deſ. S. D.
II. 172

Tres uno die] Reſpondet literis Bruti, quarum initium eſt, *Non mihi remp.* & eodem exemplo hortatur ad perſequendum Antonium, cum ait,

is bellum confecerit qui Antonium oppreſſerit. addit præterea, *itaque homines alii fracti ſunt: nonnulli etiam queruntur quod perſecuti non ſitis: opprimi potuiſſe, ſi celeritas adhibita eſſet, exiſtimant.*

II. 144 C. Aſinius Pollio M.T. Ciceroni S.P.D.

Quo tardius] Hoc tempore ſcripta videtur: quia ait Antonium habere equitatum, ac legiones ſub ſignis armatas tres: Ventidium cum eo ſe conjunxiſſe. ſi nihil in Lepido ſpei ſit, deſcenſurum ad extrema. Parmam direptam, L. Antonium Alpes occupaſſe; anni tempus majorem ſibi libertatem dare, propterea quod frumenta aut in agris aut in villis ſint: ſe deeſſe reip. nolle.

II. 126 M. T. Cicero C. Furnio S.P.D.

Lectis tuis literis] Suadet hac etiam epiſtola Furnio ut præturæ petitionem in alterum annum differat: nunc autem in bellum incumbat. quod de Planci & Bruti concordia ſcribat, in eo ſe vel maximam ſpem ponere victoriæ.

II. 176 M. Cicero D. Bruto Imp. S. D.

Mirabiliter mi Brute lætor] Reſpondet literis quibuſdam, quas Brutus Id. Maji dederat, his verbis, *Scripſiſti autem ad me iis quas Id. Maji dediſti, modo te accepiſſe a Planco literas, non recipi a Lepido Antonium. id ſi ita eſt, omnia faciliora: ſin aliter, magnum negotium: cujus exitum ne extimeſcam, tuæ partes ſunt.*

D.Brutus Imp. M. Ciceroni S.D. II. 183

Quod pro me non facio] Labeonem ait ſibi nunciaſſe, Cæſarem de Cicerone queſtum, quod diceret, eum dixiſſe, Cæſarem ornandum & tollendum eſſe: non commiſſurum ut tolli poſſit. Se, niſi valde neceſſe fuerit, ex Italia non exceſſurum ait. legiones armare, parare, ſperare ſe non peſſimum exercitum habiturum ad omnes caſus, & impetus hominum. Data VIII. K. Jun. Eporædia. Mendoſe enim vulgo legitur VII. *K. Jun.* ex manuſcripto libro.

D.Brutus M. Ciceroni S. D. II. 18

Nos hic valemus recte] Scripta videtur eodem die quo ſuperior. Itaque ait, *quæ tibi ſuperioribus literis mea manu ſcripſi, terrendi tui cauſa homines loquuntur.* Lepidum commode de ſe videri ſentire ait, ſeque, dum a Cicerone literas accipiat, in Italia moraturum.

Cicero Planco S.D. II. 10

Ita erant omnia] Data eſt IV. *K. Jun.* Se accepiſſe a Bruto literas ait datas Id. Maji, in quibus erat, Plancum ad ſe ſcripſiſſe, a Lepido non recipi Antonium. Præterea ait, *qui reliquias hujus belli oppreſſerit, eum totius belli confectorem fore.*

Lentulus Ciceroni ſuo S. D. II. 22

Cum Brutum] Quæſtor erat Aſiæ Lentulus. De Caſſio & de Dolabella nunciat. Data IV. Jun. Pergæ.

P. Len-

21 P.Lentulus P.F.Proquaeſt. Propraet. S.D. Coſs. Praett. Tribb. Pl. Sen.P. Q. R.

Si valetis, liberique veſtri valent, bene eſt] Nunciat eadem de Dolabella, & de Caſſio, quæ in ſuperiori epiſtola nunciaverat Ciceroni. Data eſt IV. Non. Jun. Pergæ. niſi malimus legere IV. K. Jun. ut ſit eadem die ſcripta qua ſuperior.

3 D.Brutus Imp. Cos. Deſ. M.Ciceroni S.D.

Jam non ago tibi gratias] Reſpondet epiſtolæ ſuperiori Ciceronis, cujus initium eſt, *Tres uno die.* Rationem affert cur non ſtatim perſequutus ſit Antonium. Pollicetur, ſi quo caſu Iſaram trajecerit, reip. non defuturum. Addit præterea, *vos magnum animum, optimamque ſpem de ſumma reip. habere volumus, cum & nos & exercitus noſtros ſingulari concordia conjunctos, ad omnia pro vobis videatis paratos.*

1 M. Lepidus Imp. II. Pont. Max. S.P. Pl. Q. R.

Si vos liberique veſtri] Data eſt III. K. Jun. Excuſat ſe quod Antonium receperit. recepit autem a. d. IV. K. Jun.

1 D.Brutus Imp. M.Ciceroni S.D.

In maximo meo dolore] Data eſt III. Non. Jun. ex caſtris. Lepidus Antonium recepit a. d. IV. Jun. ex epiſtola Planci, cujus initium eſt, *Nunquam mehercule.* hoc autem ſignificare videtur Brutus in hac epiſtola, cum ait, *hoc ſolatio utor, quod intelligunt homines me timuiſſe iſta quæ acciderunt.* & paulo poſt, *ad ſenatum literas miſi.*

M. Cicero D. Bruto Imp. S. II. 186

Dii iſti Segulio] Reſpondet epiſtolæ Bruti, cujus initium eſt, *Quod pro me non facio.* Data eſt prid. Non. Iun.

M. Cicero D. Bruto S. D. II. 189

Narro tibi] Data eſt VIII. Id. Jun. Reſpondet epiſtolæ Bruti, cujus initium eſt, *Nos hic valemus recte.* Suadet ut in Galliam contra Antonium trajiciat. neque enim adhuc audierat Antonium eſſe receptum a Lepido.

Plancus Ciceroni S. II. 116

Nunquam mehercule] Data eſt VIII. Id. Jun. Civarone, ex finibus Allobrogum. Nunciat a. d. IV. K. Jun. Antonium ſe conjunxiſſe cum Lepido, vix ſe e manibus eorum eſſe elapſum.

C. Aſinius Pollio M. Ciceroni S. II. 139

Balbus quæſtor] Data eſt VI. Id. Jun. Cordubæ. Narrat quæ Balbus quæſtor geſſerit: petitque ut quid ſibi agendum ſit, ad ſe ſcribat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

II. 215 M. Cicero C. Caſſio S. P. D.

Scelus affinis tui Lepidi] Scripta eſt poſt conjunctionem Lepidi & Antonii. quod ex his verbis intelligitur, *Scelus affinis tui Lepidi, ſummamque levitatem & inconſtantiam, ex actis quæ ad te mitti certo ſcio, cognoſſe te arbitror.* Addit præterea nunciata quædam fuiſſe de oppreſſo Dolabella.

II. 216 M. Cicero C. Caſſio S. P. D.

Brevitas tuarum literarum] Scripta eſt eodem tempore quo ſuperior: quia ait, *tanquam clauſa ſit Aſia, ſic nihil perfertur ad nos, præter rumores de oppreſſo Dolabella.* & paulo poſt, *nos confectum cum putaremus, repente a Lepido tuo in ſummam ſolicitudinem adducti ſumus.*

II. 221 C. Caſſius S. D. M. Ciceroni.

Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. Cum reip.] Data eſt Id. Jun. Cypro, Acromani Iacride. Nunciat ſe perſequutum eſſe Dolabellam.

II. 190 M. Cicero D. Bruto S. D.

Expectanti mihi] Data eſt XIV. K. Quint. Se vocare quotidie M. Brutum in Italiam ait.

II. 216 M. Cicero C. Caſſio S. P. D.

Lepidus affinis tuus] Scripta eſt poſt prid. K. Quint. quia ait, *Lepidus affinis tuus prid. K. Quint. ſententiis omnibus hoſtis a ſenatu judicatus eſt, cæterique qui una cum illo a rep. defecerunt. quibus tamen ad ſanitatem redeundi ante K. Sept. poteſtas facta eſt.* & paulo poſt, *Nos de Dolabella quæ volumus: ſed adhuc ſine capite.* Nondum autem ſuperiores Caſſii de Dolabella literas acceperat.

C. Cicero Ampio S. D. II. 131

De meo ſtudio] Data eſt prid. Non. Quint. Videtur ſcripta hoc tempore, quo plurimum poterat in rep. Cicero: quia ait: *illi mihi neceſſe eſt concedant, ut tibi plus quam ipſi, hoc tempore prodeſſe poſſim.* item, *fundamenta jeci ſalutis tuæ.*

Plancus Imp. Cos. Deſ. Ciceroni S. D. II. 120

Facere non poſſum] Data eſt v. K. Sext. ex caſtris. Hoc tempore petebat Octavius conſulatum in locum conſulum occiſorum. quod in hac etiam epiſtola ſignificat Plancus, cum ait, *quod vivit Antonius, quod Lepidus una eſt, quod exercitus habet non contemnendos, id omne Cæſari acceptum refero. quæ mens eum a tanta gloria avocarit, & ad cogitationem conſulatus bimeſtris tranſtulerit, exputare non poſſum.*

Hoc anno C. Cæſar Octavianus prid. quam xx. annos impleret x. K. Oct. cum Q. Pedio conſulatum iniit in locum A. Hirtii, & C. Panſæ, qui in prælio Mutinenſi ceciderant. atque haud ita multo poſt Cicero, inito inter Cæſarem, Antonium, & Lepidum, triumviratu, juſſu Antonii interfectus eſt.

EPISTOLAE ALIQUOT, QUIBUS HAUD ITA CERTA SEDES INVENITUR.

M. Ci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M.Cicero M.Fabio Gallo S. D.

Tantum ex Arpinati veneram] Hæc epiſtola eodem tempore ſcripta videtur, quo epiſtolæ quædam in primo lib. ad Att. quia cum utroque de ſignis ſibi curandis agit. nam in epiſtola, cujus initium eſt, *Quanto dolore*, ita ait, *quæ tibi mandavi, & quæ tu intelliges convenire noſtro Tuſculano, velim, ut ſcribis, cures. nam nos ex omnibus moleſtiis & laboribus uno illo in loco conquieſcimus, quo fratrem quotidie expectamus.* & in ea quæ incipit, *Non committam*, ſcribit, *Q. frater cum uxore nunc in Arpinati prædio erat. tu velim, ſi ornamenta γυμνασιώδη reperire poteris, quæ loci ſint ejus, quem non ignoras, ne prætermittas. Nos Tuſculano ita delectamur, ut nobiſmet ipſis tunc denique cum illo venimus, placeamus.* Et in ea, cujus initium eſt, *Apud te eſt, ut volumus*, ſcribit, *Hermæ tui Pentelici, de quibus ad me ſcripſiſti, jam nunc admodum delectant. quare velim & eos, & ſigna, & cætera, quæ tibi & ejus loci, & noſtri ſtudii, & tuæ elegantiæ eſſe videbuntur, quamplurima quamprimumque mittas, & maxime, quæ tibi gymnaſii xyſtique videbuntur eſſe.* & in ea, cujus initium eſt, *cum eſſem in Tuſculano*, legimus, *ſigna noſtra, & Hermeraclas, ut ſcribis, cum commodiſſime poteris, velim imponas. & quod aliud οἰκεῖον ejus loci, quem non ignoras, reperies, & maxime quæ tibi palæſtræ gymnaſiique videbuntur eſſe.* & in ea, cujus initium eſt, *Crebras expectationes*, ſcribit, *quod mihi de Hermathena ſcribis, per mihi gratum eſt, ornamentum Academiæ proprium meæ, quod & Hermes commune omnium, Minerva ſingulare eſt ejus gymnaſii.* In his ergo locis meminit Cicero Tuſculani, quod exornare cupiebat, & quo fratrem expectabat: Arpinatis, ubi frater erat. Signa præterea ſibi curari cupit ea quæ gymnaſio, palæſtræ, & xyſto, & cuidam alii loco quem ille ſcit, congruant, ut Mercurium, & Minervam. Eadem autem fere in hac epiſtola ſcribit ad Fabium. meminit enim Arpinatis, unde forte in Tuſculanum redierat, cum ibi Q. fratrem reliquiſſet: meminit Tuſculani, ubi tunc erat. ſigna præterea ſe cupere ait, quæ gymnaſium & palæſtram exornent: cum inquit, *ea ſigna emere ſoleo, quæ ad ſimilitudinem gymnaſiorum exornent mihi in palæſtra locum.* meminit etiam xyſti, & alterius illius loci: cum ait, *exedria nova mihi quædam ſunt inſtituta in porticula Tuſculani: ea volebam tabellis ornare.* xyſtum enim porticulam, locum illum exedria intelligit. Baccharum præterea & Martis ſigna loco illi convenire negat, Mercurium probat. cum ergo tanta ſit argumenti ſimilitudo, jure eodem tempore hæc ſcripta eſſe videri poterit, atque illæ ad Att. quæ ante conſulatum Ciceronis, auctore Paulo Manutio viro eruditiſſimo, ſcriptæ ſunt. Hoc tamen opinantes dicimus.

Cicero Gallo S.D. I. 421

Cum decimum] Meminit cœnæ auguralis apud Lentulum. P. autem Lentulus Spinter filium in conſulatu ſuo, Dione auctore, in adoptionem Manlio Torquato dedit, ut Augur fieri poſſet, ſalva lege, quæ duos ex eadem gente fieri Augures prohibebat. Erat autem Augur Cornelius Fauſtus Sullæ F. ex quo apparet hanc epiſtolam ſcriptam eſſe poſt conſulatum Lentuli.

M. Cicero C. Munatio C. F. S. D. II. 329

L. Livinejus] Scripta videtur poſt exilium Ciceronis: quia ait, *ſumma enim ejus erga me officia extiterunt iis noſtris temporibus, quibus facillime bonam*

nam benevolentiam hominum & fidem perſpicere potui.

II. 313 M. Cicero L. Culleolo S. D.

Quæ feciſti] Videtur Culleolus procos. in Illyrico eſſe: quia meminit in ſequenti Bylionum populorum Illyrici. Scripta eſt vivente Pompejo: quia ait, *tum Pompejus quotieſcunque me videt (videt autem ſæpiſſime) gratias tibi agit ſingulares.* Id ſi ita eſt, profecto ante primum conſulatum Cæſaris ſcripta eſt. nam Cæſar primum conſul Illyricum ac Gallias a populo obtinuit in quinquennium: ac deinde prorogandum ſibi imperium curavit in ſecundo conſulatu Pompeji.

II. 314 M. Cicero L. Culleolo Procos. S.

L. Lucejus] Meminit in hac etiam Pompeji: cum ait, *ſeſe Lucejo Pompeji arbitratu ſatisfacturos.*

II. 342 M Cicero Q. Philippo Procos. S.

Etſi non dubito pro] Q. Philippus proconſule Aſiam regebat. in hac enim epiſtola fit mentio L. Oppii, & L. Egnatii, qui negotia habuerunt Philomeli, urbe Aſiæ, ut apparet ex epiſtolis ſequentibus ad Gallium. Commendat ergo ei abſenti L. Oppium, & L. Egnatium, quos etiam præſentes oſtendit ſe commendaſſe tum cum Philippus diſcederet in provinciam.

II. 315 M. Cicero Q. Gallio S. D.

Etſi plurimis rebus] Puto Gallium fuiſſe legatum Q. Philippi proconſulis in Aſia. Commendat ei L. Oppium, & L. Egnatium, qui negotia habebant Philomeli. Non videtur autem adhuc Gallius in provinciam perveniſſe: quia ait, *velim memoriæ tuæ cauſa des aliquid literarum, quæ tibi in provincia reddantur.*

M. Cicero Q. Gallio S. D. II. 316

Etſi ex tuis] Commendat iterum Gallio L. Oppium.

M. Cicero Appulejo Proquaeſt. S. P. D. II. 317

L. Egnatio] Appulejus videtur Quæſtor fuiſſe Q. Philippi proconſulis in Aſia. Commendat ei negotia ejuſdem Egnatii, de quo ante.

M. Cicero Appulejo Proquaeſt. S. P. D. II. 317

L. Noſtius] Eidem Appulejo proquæſtori commendat L. Noſtium.

M. Cicero Q. Philippo Procos. S. II. 341

Gratulor tibi] Q. Philippus procos. ex provincia Aſia Romam redierat. gratulatur ei Cicero quod ſalvum ſe Romam receperit.

M. Cicero C. Memmio. II. 266

A. Fuſium] Commendat A. Fuſium. Hanc epiſtolam inter eas quæ ad Memmium ſcriptæ ſunt, non collocavimus: quia ait, *ut mihi coram recepiſti.* quæ vero ad Memmium ſcriptæ ſunt, oſtendunt Ciceronem nuſquam cum Memmio loquutum eſſe, cum Athenis exulabat.

M. Ci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

M. Cicero Cornificio Collegae S.

Gratæ mihi tuæ literæ] Hæc epiſtola ſeparata eſt a reliquis, quas Cicero ad Cornificium ſcripſit. nam cum reliquas ſcripſit, in provincia eſſe videtur Cornificius: cum hanc autem dedit, ruſticari videtur. quod quando fecerit, non liquet.

M. Cicero Papirio Paeto S. D.

Ain' tandem] Hæc epiſtola nihil ex ſe ſuppeditat, ex quo in ſuſpicionem venire poſſimus, quo præcipue anno ſcripta ſit. multas etiam alias ad Pætum ſcripſit epiſtolas, ſed non omnes uno anno, ut oſtendimus.

M. Cicero Papirio Paeto S. D.

Amo verecundiam] Quod dixi de priore epiſtola, idem de hac judicandum eſt.

Cicero Trebatio S. D.

Illuſeras heri inter ſcyphos] Incerta omnino ſedes eſt hujus epiſtolæ.

Cicero Trebatio S. D.

Silii cauſam] Item hujus.

M. Cicero Q. Valerio Q.F. Orcae S. II. 270

Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. Credo] Reliquæ epiſtolæ ad Valerium Orcam ſcriptæ ſunt, cum eſſet præfectus a Cæſare dividendis agris. hæc autem ſcripta eſt cum eſſet in provincia: in qua quo tempore fuerit, obſcurum eſt.

Cicero Baſilio S. D. I. 345

Tibi gatulor, mihi gaudeo] Incertiſſimum tempus eſt hujus epiſtolæ.

Quintus M. Fratri S. D. II. 448

De Tirone] Laudat fratrem Quintus quod Tironem in libertatem vindicaverit.

Q. Cicero Tironi ſuo S. D. II. 466

Verberavi] Incertum epiſtolæ tempus, ut etiam ſequentium.

M. Cicero Q. Anchario Q.F. Procos. S.D. II. 313

L. & C. Aurelios]

II. M. Cicero Quattuorviris
343 & Decurionibus
S. D.

Tantæ mihi]

II. Cicero Regi S.
321 *A. Licinius Ariſtoteles*]

M. Cicero P. Caeſio II.
S. D. 32

P. Meſſienum]

Cicero Curio Procos II.
S. D. 31

Q. Pompejus.

EPISTOLARUM
VETUS ET VULGATUS ORDO,

Cum numeris, quibus unaquæque earum in hoc volumine indicatur: ut ſi quis aliquam epiſtolam in noſtro libro velit invenire, hoc indice utatur.

Ex Primo Lib.

Ego omni officio. 208.a
Id. Jan. ibid.
A. Trebonio. ibid.
A. d. XVI. *K. Feb.* ibid.b.
Tametſi nihil. ibid.b
Quæ gerantur. ibid.b
Legi tuas literas. 209.a
De omnibus rebus. ibid.b
Perjucundæ. 211.b
Cur enim tibi hoc non gr. ibid.

Ex Secundo.

Quanquam me nomine negligentiæ. 212.a
Gravi teſte. ibid.
Rupæ ſtudium. ibid.b
Epiſtolarum genera. 213.a
Hæc negotia. ibid.
Nondum erat auditum. 214.a
Sera gratulatio. 219.a
Quid? tu me hoc tibi. 216 a
Plurimum tibi. 218.a
Tu vide. ibid.b
Putareſne unquam. 222.a
Solicitus equidem. 223.a
Raras tuas quidem. 222.b
M. Fabio. 221.b
Non potuit accuratius agi. 224.a
Magno dolore. 227.b
Literas a te mihi ſtator tuus. 223.b
Officium meum erga Rhod. 222.b
Cum optatiſſimum. 223.a

Ex Tertio.

Si ipſa reſp. 214.b
Quum & contra voluntatem. 215.a
A. d. XI. *K. Jun.* ibid.
Prid. Non. Jun. ibid.b.
Tralleis veni a. d. VI. *K. Sext.* 216.a
Cum meum factum cum tuo comp. 217.b
Pluribus verbis ad te ſcribam. 221.a
Etſi, quantum. 218.b
Vix tandem. 222.a
Cum eſt ad nos allatum. ibid.b
Cum eſſem in caſtris. 223.a
Gratulabor tibi prius. ibid b
Quaſi divinarem. 224.a

Ex Quarto.

C. Trebatius. 226 b
A. d. III. *K. Majas.* 227.a
Vehementer te eſſe ſolicitum. 234.b
Accipio excuſationem tuam. 236.b
Poſteaquam. 242.b
Ego vero, Servi, vellem. 243.b
Etſi eo te adhuc conſilio. 236.a
Neque monere te audeo. ibid.
Etſi perpaucis ante diebus. 236.b
Etſi nihil novi. 243.b
Plurimum valui ſſ apud me. 237.a
Etſi ſcio non jucundiſ. 243.b
Quærenti mihi jamdiu. 235.a
Binas a te accepi literas. 230.b
Accepi perbreves tuas literas. 231.a

Ex Quinto.

Si vales, bene eſt. Exiſtimaram. 205.b
Si tu exer. val. bene eſt. Scribis ad me. 206.a
Hominis importuniſſimi. 208.b
Literæ Q. fratris. 207.b
Etſi ſtatueram. 206.a
Cum ad me Decius. 206.b
Si tu exer. val. bene eſt. Ex literis tuis. 205.a

Quan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Quantum meum ſtudium. 210.a
Si vales, bene eſt: ego valeo. Si tuam con. 244.a
Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. De Dionyſio. 247.a
Grata tibi eſſe officia mea. 246.b
Coram me tecum. 209.a
Quanquam ipſa conſolatio. 242.b
Si vales, bene eſt: ego valeo ſicut ſoleo. 244.a
Omnis amor tuus. ibid.
Etſi unus ex omnibus. 250.b
Non oblivione amicitiæ noſtræ. 213.a
Etſi egomet qui te conſ. 214.a
Etſi mihi nunquam dubium fuit. 227.b
Quoquo modo potuiſſem. 225.b
Gratæ mihi tuæ literæ fuerunt. 232.a

EX SEXTO.

Etſi ea perturbatio. 231.b
Peto a te ne me putes. 233.b
Superioribus literis. 232.a
Novi, quod ad te ſcriberem. ibid.b
Quotieſcunque fil. tuum video. 238.a
Vereor ne deſideres. 237.a
Quod tibi non tam celeriter. 238.a
Cum eſſet mecum Largus. ibid.
Cum A. Cæcina. ibid.
Ego, quanti te faciam. 236.a
Antea miſiſſem. 235.b
Dolabellam antea. 237.a
Gratulor tibi, mi Balbe. 236.b
Etſi tali tuo tempore. 236.a
Me ſcito omnem meum laborem. 237.b
Tibi gratulor, mihi gaudeo. 265.b
Si mihi tecum. 253.b
Cum cæterarum rerum cauſa. 248 b
Simul accepi a Seleuco. 241.a
Maculam officio functum eſſe. 245.a
Dederam triduo ante. 232.a
Etſi cum hæc ad te ſcriberem. ibid.
Non ea res me deterruit. 231.a

EX SEPTIMO.

Si te dolor aliquis corporis. 209.b
Mandatum tuum. 214.a
Perſæpe mihi cogitanti. 234.a
A. d. VIII. K. in Cumanum. ibid.b
Vide quam mihi perſuaſerim. 210.a
In omnibus meis epiſtolis. ibid.b
Ego te commendare non deſiſto. ibid.b
Scripſit ad me Cæſar. 211.a
Jamdiu ignoro quid agas. ibid.
Legi tuas literas. ibid.
Niſi ante Roma. ibid.b.
Mirabar quid eſſet. 212.b
Adeone me injuſtum. ibid.
Chryſippus Vectius. 213.b
Quam ſint moroſi. 212.b
In equo Trojano. 211.a
Ex tuis literis. ibid.
Accepi a te aliquot epiſtolas. 212.b
Vide quanti apud me ſis. 250.a
Amabilior mihi Velia fuit. ibid.
Silii cauſam te docui. 265.b
Illuſeras heri inter ſcyphos. 265.a
Tantum ex Arpinati veneram. 263.a
Amoris quidem tui. 245.a
Quod epiſtolam conſciſſam doles. ibid.b
Cum decimum jam diem. 263.b
Miror cur me accuſes. 236.b
Memini cum mihi deſipere videbare. 237.a
Si vales, bene eſt: ſum enim χρήσει μ̃ *tuus.* 247.a
Ego vero jam te nec hortor. 247.b
Facile perſpexi. 248.a
Quod ſine prænomine. 219.a
Quod declamationibus. 233.b

EX OCTAVO.

Quod tibi decedenti. 215.b
Certe inquam abſolutus eſt. 216.a
Eſtne? vici. ibid.
Invideo tibi. ibid.b
Qua tu cura ſis. ibid.
Non dubito quin perlatum. 221.a
Quam cito. ibid.
Etſi de rep. 218.a
Sic tu, inquis. 216.b
Sane quam. 218.b
Non diu, ſed acriter. 223.a
Pudet me tibi confiteri. 224.a
Gratulor tibi affinitate. ibid.b
Tanti non fuit. 224.a
Ecquando. 226.b
Exanimatus. 227.a
Ergo me potius. 228.a

EX NONO.

Ex iis literis. 230.b
Caninius, idem tuus. 232.b
Etſi, quid ſcriberem. ibid.
Περὶ δυνατῶν. ibid.
Mihi vero ad Nonas. 233.a
Caninius noſter. ibid.
Cœnabam apud Sejum. ibid.
Etſi munus flagitare. 244.b
Si vales, gaudeo: & ipſe valeo, & Tullia. 228.a
Non ſum auſus. 241.b
Vel meo ipſius interitu. 242.a
Gratulor Bajis. 247.b
C. Suberinus Calenus. 242.a
Etſi contentus eram. 249.a
Duabus tuis epiſtolis. 237.b
Delectaverunt me literæ. 233.a
Non tu homo ridiculus es. 234.a
Cum eſſem otioſus. 233.b
Tamen a malitia. 234.a
Dupliciter. ibid.b
Ain' tandem? 265.a
Amo verecundiam. ibid.
Heri veni in Cumanum. 234.b
Rufum iſtum. 254.b
Summum me ducem. 222.b
Accubueram hora nona. 237.b

EX DECIMO.

Et abfui. 250.b
Meum ſtudium. 251.b
Cum ipſum Furnium. 254.a
Gratiſſimæ mihi tuæ literæ. 254.b
Binas a te accepi literas. 255.a
Quæ loquutus eſt Furnius. ibid.b
Plura tibi. 256.a
Si cui forte. 255.b
Nihil me tibi temere. 256.b
Etſi ſatis ex Furnio. 256.a
Immortales. 257.b
Etſi reip. cauſa. 256.a
Ut primum. 259.b
O gratam famam. 257.b
His literis ſcriptis. 258.a
Nihil poſt hominum memoriam. ibid.
Antonius. ibid.
Quid in animo habuerit. 259.a
Quanquam gratiarum. ibid.b.
Ita erant omnia. 260.b
Puderet me. 259.a
In te, & in collega. ibid.
Nunquam mehercule. 261.b
Facere non poſſum. 262.b
Si intereſt. 259.a
Lectis tuis literis. 260.a
Quod mihi. 255.a
Quam vellem. 254.a
De meo ſtudio. 262.b
XVII. K. Maji. 256.b
Minime mirum. 255.a
Balbus Quaſtor. 261.b
Quo tardius. 260.a
Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. Cum audiſſem. 258.b
Si vos, liberique veſtri valetis, bene eſt: ego quoque valeo. 261.a

EX UNDECIMO.

Quo in ſtatu. 248.a
De tua fide. 249.b
Literas tuas legimus. 250.b
Si de tua in me voluntate. 251.a
Lupus familiaris noſter. 252.a
Lupus noſter. ibid.b
Cum adhibuiſſet. ibid.
Eo tempore Pulla. 253.b.
Panſa amiſſo. 257.a
Non mihi remp. ibid.
Eodem exemplo. ibid.
Treis uno die. 259.b
Jam non ago. 261.a
Mirabiliter. 260.a
Etſi mihi tuæ literæ. 259.b
Permagni intereſt. 251.a
Lamia uno omnium. ibid.
Etſi ex mandatis. 258.b
Ad Senatum. ibid.
Quod pro me non facio. 260.b
Dii iſti Segulio. 261.b
Cum Ap. Claudio. 257.b
Nos hic valemus recte. 260.b
Narro tibi. 261.b
Expectanti mihi. 262.a
In maximo meo dolore. 261.b
Nondum ſatis conſtitui. 249.a
Magnam voluptatem. 250.a
Dubitanti mihi. ibid.

Ex

EX DUODECIMO.

Finem nullum facio. 249.b
Vehementer lætor. 251.b
Auget tuus amicus. ibid.
Vellem Id. Mart. 254.a
Hiemem credo. ibid.
Qui ſtatus rerum. 256.b
Quanto ſtudio. 255.a
Scelus affinis tui. 262.a
Brevitas tuarum literarum. ibid.
Lepidus tuus affinis. ibid.
Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. In Syriam. 255.a
Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. Legi tuas literas. 257.b
Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. Cum reip. 262.a
Quum Brutum. 260.b
Si valetis, liberique veſtri valent. 261.a
Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. Athenas. 249.a
Grata mihi vehementer. 245.a
Quod extremum fuit. 246.b
Libentiſſime. 248.a
Gratæ mihi tuæ literæ. 265.a
C. Anitius. 252.a
Nos hic cum homine. 253.a
Omnem conditionem. 252.a
Ego nullum locum. 253.a
Liberalibus. 257.a
Q. Turius, qui in Africa negotiatus eſt. 252.a
Sex. Aufidius. ibid.
Aſſentior tibi. 256.a
Non modo te. ibid.
Itane? præter. 258.a

EX DECIMO ET TERTIO.

Etſi non ſatis. 215.b
C. Aviano. 216.a
A. Fuſium. 264.b
Cum municipibus Volateranis. 246.a
Non moleſte fero. ibid.
Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. Credo. 265.b
Quum in Galliam. 246.a
Quum & mihi. ibid.b
Quanquam tibi praſens. 220.a
Quum ad te tuus Quaſtor. 239.b
Quia ſemper. ibid.
Alia epiſtola. ibid.
L. Caſtronius. ibid.
L. Titio. ibid.
Præcilium. 242.a
P. Craſſum. ibid.
M. Curius. 238.b
Non concedam. ibid.
Cum Lyſone Patrenſi. ibid.
Aſclapone. ibid.
M. Æmilius. ibid.
T. Manlium. 239.a
L. Coſſinio. ibid.
Quum antea capiebam. ibid.
Hageſaretus Lariſſæus. ibid.
L. Meſcinius. ibid.
Licet eodem exemplo. ibid.
Etſi libenter. ibid.
Non dubito quin ſcias. 231.a
L. Manlius. 240.a
C. Flavio. ibid.b
In Aleſina civitate. ibid.
Cn. Otacilio Naſone. ibid.
Avitum mihi hoſpitium. ibid.
C. Avianus. ibid.
Cum Demetrio Mega. ibid.
Hippiam. ibid.
L. Brutius. 241.a
Cum familia Titurnia. ibid.
L. & C. Aurelios. 265.b
Quæ feciſti L. Luceji. 264.a
L. Lucejus. ibid.
Etſi plurimis rebus. ibid.b
Etſi ex tuis, & L. Oppii. ibid.
L. Egnatio. ibid.
L. Noſtius. ibid.
Quid ego tibi commendem cum. 220.b
Omnes tibi commendo Cyprios. 209.b
Q. Pompejus. 266.b
Sumpſi hoc mihi. 247.b
P. Meſſienum. 266.b
A. Licinius Ariſtoteles. ibid.a
L. Genucilio Curvo. 219.a
Cum mihi multa. 222.a
Etſi mihi videor. 219.b
Cluvius Puteolanus. 219.a
Quo magis quotidie. 222.a

L.Cu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

L. Cuſtidius. 221.b
M. Fabium. ibid.
T. Livinejus. 263.b
T. Pinnio. 219.b
Et in Atilii. 220.a
Non putavi fieri poſſe. ibid.
Nero meus. ibid.
Cum P. Terentio. 220.b
A. Cæcinam. 239.b
Ex provincia mea Cilicienſi. 240.a
Gratæ mihi vehementer. 235.a
C. Curtius. 240.a
Quia non eſt obſcura. ibid.
Multos tibi commendem. ibid.
Cerelliæ. ibid.
Gratulor tibi quod ex provincia. 264.b
Etſi non dubito, pro. 264.a
Etſi non dubito quin. 214.b
Tantæ mihi. 266.a
Cum his temporibus. 244.b
Democritus. 231.b
Et te ſcire arbitror. ibid.

Ex Decimo et Quarto.

Et literis multorum. 207.b
Noli putare. ibid.
Accepi ab Ariſtocrito. ibid.
Ego minus ſæpe. 207.a
Si tu, & Tullia lux noſtra. 224.b
Nec ſæpe eſt. 228.a
Omnes moleſtias. 227.b
Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. Valetudinem. 228.a
Ad cæteras meas miſerias. 229.a
Quid fieri placeret. ibid.b
Si vales, bene eſt: ego valeo. Tullia noſtra. ibid.a
Quod nos in Italiam. 228.b
Quod ſcripſi ad te. 229.b
Si vos valetis, nos valemus. 226.a
Si vales, bene eſt: ego valeo. Conſtitueramus. 229.b
Si vales, bene eſt: ego valeo. Etſi ejuſmodi. ibid.a
Si quid haberem. 229.a
Conſiderandum. 226.a
In maximis. 228.b
In Tuſculanum. 230.a
Si vales, bene eſt: ego valeo. Da operam. 228.a
Si vales, bene eſt: ego valeo. Nos quotidie. 229.b
Si vales: bene eſt: ego valeo. Nos neque. ibid.
Si vales, bene eſt: ego valeo. Redditæ mihi. ibid.

Ex Decimo et Quinto.

Si vos bene valetis, bene eſt: ego quidem valeo. Etſi. 217.b
Si vos bene valetis, bene eſt: ego quidem valeo. Cum pr. ibid.a
Quum ad me legati. ibid.b
Summa tua auctoritas. 220.b
Quod & reſp. me. 223.a
Lætus ſum. ibid.b
Te & pietatis. 216.b
Maxima ſum lætitia affectus. 217.a
Marcellum tuum. ibid.
Quando id accidit. 220.b
Quantæ tibi curæ. 224.a
Etſi mihi nunquam fuit dubium. 217.a
Maxime mihi fuit optatum. 221.a
M. Fabium. ibid.b
Etſi uterque noſtrum. 231.a
Puto te jam ſuppudere. 241.b
Præpoſteros. ibid.
Longior epiſtola fuiſſet. ibid.a
Non mehercule. ibid.b
Oratorem meum. 249.a
Et epiſtolam. 230.a

Ex Decimo et Sexto.

Vide quanta in te ſit ſuavitas. 225.a
Septimum jam diem. ibid.
Paulo facilius. 224.b
Non queo ad te. ibid.
Nos apud Alyziam. ibid.
Varie ſum affectus. 225.a
Tertiam ad te hanc epiſtolam. ibid.
Magnæ nobis eſt ſolicitudini. 226.a
Nos a te, ut ſcis, diſceſſimus. 225.a
Etſi opportunitatem. ibid.b
Quo in diſcrimine. 226.a

Ego

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Ego vero cupio. 243.a
Ægypta. 226.b
Andricus. ibid.
Omnia a te data. ibid.
D Tirone. 265.b
Video quid agas. 243.a
Quid igitur. ibid.
Expecto tuas literas. ibid.
Solicitat, ita vivam. ibid.
Cum vehementer. 253.a
Spero ex tuis literis. 242.b
Tu vero confice. 248.b
Etſi mane. ibid.
Etſi juſta. 253.a
Verberavi. 265.b
Mirificam verberationem. 253.a

JOAN. FRID. GRONOVII

NOTAE

IN

EPISTOLAS M. TULLII CICERONIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

JOAN. FRID. GRONOVII
NOTAE
IN
EPISTOLAS M. TULLII CICERONIS.

Liber I.

Epistola II.

Pag. 9. CUI *rei*] Ita ſcrib. quia ſcil. Senatus, ut ſupra dixit, calumniam illam religionis comprobarat: vel illud e fatis Sibyllinis jactatum, etſi multis ſuſpectum eſſet, pro vero oraculo agnoverat, eique parendum decreverat.

Pag. 10. *Lupus*] Obſcurus hic locus eſt: neque enim apparet cauſſa hæc, an occaſio tantum fuerit poſtulati tribunicii; & ſi cauſſa, quæ cauſſa hujus cauſſæ. Suſpicor autem rem invidioſe magis (ut Oratorum mos eſt in iis, quibus adverſantur) quam ſimpliciter a Cicerone propoſitam. Et accipiendum, non quaſi omnino tribunus pl. jus vindicet ante Conſules, quod abſurdum verba ſonant; ſed quia quam Conſules tertiam fecerant ſententiam (ſatis oſtendentes eo ſe non valde inclinare, & ſperantes ex duabus prioribus utique alteram victuram, ita ut ad tertiam non perveniretur) quia igitur, quam illi tertiam fecerant ſententiam, eadem erat relatio tribuni pl. Lupi, hic contendiſſe videtur, quoniam de prima ſententia conceſſiſſet ipſe Conſulibus, & ea irrita eſſet; nunc oportere ſe diſceſſionem facere, & præponi relationem tribuni, qui eſſet magiſtratus P. R., ſententia Hortenſii nihil aliud tum, quam conſularis viri.

Iniqua & nova] Quia ſemper Conſulum jus fuit ſententiam primam, poſtremam pronunciare, quamcunque libuiſſet: atque hæc eorum præcipua vis & poteſtas in Senatu.

Concedebant] Sc. ſui juris ſuæque dignitatis cauſſa.

Repugnabant] Libidinis ergo, & voluntatis ſuæ, & in præſenti cauſſa, ne ſtatim Hortenſianam ſententiam, a qua abhorrebant, pronunciandam haberent.

Rogabantur] A tribuno Lupo ſcil. de diſceſſione facienda.

Invitis] Quod credibile eſt & ipſos & factionem illorum demonſtraſſe Lupo & Lupinæ factioni obſtrependo.

Ducta] Ultro citroque jactata & agitata: ut *ſerram ducere* pro litigare dicebant. Vide IV Obſerv. c. 5.

Is dies] Id eſt, auditus fueram ab applaudentibus, aſſurgentibus, acclamantibus, mirificas dantibus ἐπισημασίας vel ſignificationes favoris.

Pag. 11. *Corruptam.*] Id eſt, eſſe factionem comparatam, quæ ad Pompejum rem deferri velit: eſſe non amplius integram, inclinatam, exulceratam, ut ſupra locutus eſt.

Pag. 12. *Omni mea*] Gruteri editio *omnia*, ſed melius *omni*, & efficacius. id eſt, omni adhibita cura, ita ut nihil curæ, &c. reliquum faciam, vel nulli curæ, &c. parcam.

EPISTOLA IV.

P. 14. UNum certamen] Id eſt, & ſola jam nobis Vulcatii ſententia obſtaret, expugnanda eſſet. Sic Virg.

Et certamen erat Corydon cum Thyrſide magnum.

Extracta eſt] Id eſt, eluſa, fruſtratui habita. Vid. ad Liv. XXII, 18. & ibidem in addendis. Perinde eſt ac ſi diceret: *dies exemtus eſt.*

Rejectis] In aliud tempus dilatis. Menſe autem Februario poſtulata & legationes Provinciarum audiri ſolitas confirmat Cic. in Verrem I, 35. lib. II, cap. 31. item ad Atticum I, ep. 14.

Pag. 15. *Propter cupiditatem*] Quia ambitio potentium tum temporis maxime optabat magnum imperium, validum exercitum, ſplendidum triumphum; atque ea de cauſſa excitarent ſæpe bella, ubi non eſſent; ne exardeſcerent ad rem Alexandrinam affectandam, quia cum exercitu conjuncta eſſe videbatur.

Populi nomine] Ita ſcrib. Voce *Romani* carere poſſumus. id eſt, per tribunos pl. ſubornatos & factionem eorum veluti operas, viliſſimam plebis partem, P. R. nomen præferentem. Vid. Obſerv. III, c. II.

Latrocinio] Quippe quo non tantum magiſtratui provinciali Lentulo, ſed & Senatui jus ſuum eripiebatur.

EPISTOLA V.

P. 16. FIdem & benevolentiam] Quum referuntur ad *meam*, retinent ſuam nativam ſignificationem: ſi ad *ceterorum*, notat perfidiam & malignitatem.

Pag. 17. *Amantiorem tui*] Procul dubio poſt hæc verba debet incipi nova epiſtola, & valde probabilis eſt hæc ſententia Manutii.

EPISTOLA VII.

P. 22. NOn ſæpe in Senatu] Erat enim ad urbem extra mœnia ſimulatione curæ provincialis: Hiſpaniam enim provinciam regebat abſens per tres legatos: ſed ex pacto triumvirorum Senatum per ſuos e vicino obſidebat & oppreſſum habebat clementi jugo, ſic ut ſæpe erumperet timefacta libertas, & frenum morderet.

Pag. 24. *Qui per provinciam atque imperii tui provincias*] Lego, *amicis ſuis, & per Ciliciam*, cujus interpretatio eſt τὸ *provinciam*: ſi rex, inquit, ab amicis ſuis per Ciliciam, & alias imperii tui provincias (velut Lycaoniam, Pamphyliam, Phrygiæ majoris partem) fide ſua obligata, pecuniis acceptis exercitum coegiſſet, & per ſe repetere Ægyptum cœpiſſet. Si quis omnino malit, *amicis tuis*, intelligendi ſunt publicani & negotiatores legati ſive Romani in provincia.

Pag. 27. *Quanquam te*] Plerique Mss. *quam*. Lege: *Quare te ita.*

EPISTOLA VIII.

P. 30. SEnſum in rep.] Quod ſemel imbiberis & ſtatueris de forma, jure, cauſſa, commodo reip., præſertim ſi bene longaque die ſic imbutus ſis, id mutare & ejurare. *changer des maximes.* XV Att. 7. *Valde mihi placebat quum ſenſus ejus de rep., tum ſcribendi cura.* 10 Philipp. 2. *Quis eſt iſte tuus ſenſus, Brutos ut non probes, Antonios probes?*

Conformo ad ejus voluntatem] Præſto me conſentientem & concordem. *conformare* & *formare* idem. I de fin. 7: *ad majora quædam natura nos genuit & conformavit.* Utrumque autem idem quod *fingere.* Dixit igitur *conf. ſ. ad vol. alicujus*, ut Orat. I, 8: *Omnes enim qui probari volunt, voluntatem eorum, qui audiunt, ad eamque & ad eorum arbitrium & nutum totos ſe fingunt & accommodant.* III Orat. 45: *Verba ſicut molliſſimam ceram ad noſtrum arbitrium formamus & fingimus.*

Pag. 31. *Quod ego is ſum*] Quod mihi vel maxime concedere oportet. Vid. not. ad Senec. VII de benef. 24.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPISTOLA IX.

P. 37. M*Inimi putabantur*] Diſtingue: *tamen a me minimi putabantur in meis damnis.* Significat quod in fama & exiſtimatione paſſus ſit, ſibi gravius fuiſſe, quam ruinas tectorum. nam ad τὸ *reſarciendis* intelligendum ex ſuperiore: *neque hercle in iis ipſis rebus reſarciendis.*

Laudaret] Laudatione judiciali. Sueton. Octav. 56. II Verr. 4 & 5.

Eodem teſte] Quum iterum alio in judicio teſtis Vatinius adverſus clientem meum eſſet.

Pag. 38. *Donatione regnorum*] Titulo Regis & ſocii dato externis Dynaſtis pro pecunia. Sueton. Jul. c. 54.

Agro Campano] Quem Cæſar invitis omnibus bonis diviſerat & aſſignaverat ærario fraudato.

Referretur.] Et ſic rurſus ea res, quam Cæſar pro confecta habebat, in deliberationem mitteretur.

SC. in meam ſententiam facto] Quum mea ſententia viciſſet; quum ſicut ego cenſueram, decreſſet Senatus, ut rurſus ageretur de agro Campano.

P. 42. *Jecit caſus quidam*] Iniqua quædam fortuna comparavit, ut de meo capite ac ſalute, tumultu excitato, certaretur & partes exiſterent, dum improbi me perditum, boni ſalvum cupiunt. Forte: *quaſi certaminis cauſſam.*

Pag. 49. *Superaſſet*] Nam Scaurus in legem Appulejam juravit, Metellus jurare noluit, etiamſi ſtatutum eſſet, ut ei, qui non juraſſet, aqua & igni interdiceretur.

Pag. 50. *Quaſi deſciverim*] Mss. *deſciſcerem.* Lege: *deſciſſem.*

Pag. 57. *Opibus*] Pecuniis. Nam & pecuniam ingentem Cæſar Ciceroni poſt reditum ab exſilio mutuam dederat. VII ad Att. 3. Male Man.

Pag. 59. *Sed quia verebar.*] Manut. intelligit, *non miſi.* alioqui locum eſſe mancum. Ego delendum puto τὸ *quia*, nec rationem reddi quare non miſerit, ſed quare non putarit edendos. *Sed verebar non eos*, id eſt, non edendos putavi, qui verebar.

Pag. 60. *Poſteritas omnis intelligat*] Ex ſcriptis, quæ duratura in poſteros ſpero. Diſtingue autem: *ſed ut omnes gentes etiam, ut omnis poſteritas intelligat.* Conſtruendum enim: *ſed etiam, ut omnes gentes, ut omnis poſter.*

Pag. 61. *Lege Cornelia*] Qua cautum erat, ut quibus poſt magiſtratum ex SC. imperium prorogatum eſſet, illud non minore jure, quam Procos. donec in urbem revertiſſent, haberent, etſi lex Curiata non eſſet lata.

Pag. 62. *Quibus æquitatem tuam non potui non probare*] Videtur alterum *non* delendum eſſe.

Felicitate quidem vellem] Sic Grut. Lego: *Felicitate quadam, vellem conſequi.* Vellem ſic faviſſet tibi Fortuna, ut neceſſe non fuiſſet aliquid abs te ſtatui, quo illi aut vectigalia ſua deteriora, aut gratiam contemtam putarent. *Felicitate quadam*, ut Floro, *quadam Fortunæ induſtria.*

EPISTOLA X.

P. 64. A*Udacia pro ſapientia.*] Vivimus eo ſeculo, quo ſapiens habetur, qui plurimum audet. Ludit in vocabulo *ſapientiæ.* nam JC. κατ' ἐξοχὴν *Sapientes.* de amicit. c. 1 & 2. II de Off. II. Sic Lælius ſapiens, M. Cato ſapiens II Verr. 2. Pro Mur. II: *& ab ipſis cautis JC. eorum ſapientiam compilavit.*

Pag. 65. *Deſinas literis noſtris uti*] Commendatitiis. deſinas abeſſe & procul vagari meis commendationibus.

Ubi aliquo numero ſis] Ludit rurſum in verbis; nam *aliquo numero eſſe* eſt in dignatione eſſe, & eſſe ubi plures ſint ſimiles tibi.

Solus ſapere] Significat eum ibi eſſe, ubi nulli ſunt alii JC. nam JC., ut dictum, ſapientes.

Superbum eſſe, quod nihil reſpondeas] Liv. XXIII, 12: *Nunc interroganti Senatori, pœniteatne me ſuſcepti belli? ſi reticeam, aut ſuperbus aut obnoxius videar.*

Florus ſuperbiam vocat Tarquinii, quod ſine voce papaverum capita excutiens reſpondit. I, 7. Sed ludit rurſus Tullius. Nam *reſpondere* JC. dicuntur, pro jus dictare conſulentibus. unde *reſponſa prudentum* in Juris Inſtit. Pro Mur. 13. Suet. Calig. 34. Sic *quod nihil reſpondeas*, eſt, quod non conſularis, utpote cum in provincia Cilicia eſſet, non Romæ. At Cicero Juris artem dicit prudentiam, quæ neque extra Romam uſquam, neque Romæ rebus prolatis, quicquam valeat: pro Mur. d. l. lib. VII, ep. 16 ſimilis jocus.

Quod male reſpondeas] Et hic ſimilibus ludit. nam *male reſpondere* poteſt intelligi reſponſum inhumanum dare, reſponſare: ſed & *male reſpondet*, qui non ad dictum diem præſto eſt. I Verr. I. II Fin. 16. item qui reliquatur & non ſolvit debita. Vid. Obſerv. II, 4. Male Man.

Apuliam tuam] Vel quod hæc ei patria eſſet, vel quod ibi prædia & poſſeſſiones haberet. Videtur autem eo tempore ibi peſtilentia fuiſſe graſſata.

Cognoſces tuorum neminem] Quaſi ſignificat omnes periiſſe.

LIBER II.

EPISTOLA I.

Pag. 68. V*El animi vel ingenii*] Tam præclara exſpectant homines de te & ob iſtum animum ſenſumque de rep. & ob facundiam. Liv. 39, 40: *in hoc viro tanta vis animi ingeniique fuit*.

EPISTOLA III.

Pag. 71. A*Ut ne ad ea*] Sic legendum, ſcilicet plura, quæ ſcribere poteram, quæque ſcripturus eſſem, ſi ſcriberem. Aut etiam non ſcribam quid de iſtis muneribus ſentiam, ut venias ad me non præmeditatus, non commentatus, nec habeas quicquam cogitati, quo ſententiam meam oppugnes.

Pag. 72. *Contra iſtam rationem*] Iſtud genus ambitionis, plebem muneribus demulcendi quid mihi videatur tibi exponam.

EPISTOLA VIII.

Pag. 83. C*Hreſti compilationem*] Vel ut Chreſtum compilaverint, id eſt, fraudaverint fures: vel ut Chreſtus fur alios compilaverit. *Compilare aliquem*, beſtehlen. I de nat. D. 31: *Alii omnia quæ poſſunt, fana compilant.*

Sermonibus verſatus ſum, quæ] Generis mutatio, per intellectum τ͂ *de negotiis, quæ*. Vid. Obſerv. III, 2.

EPISTOLA X.

Pag. 87. T*U vide, quam ad me litteræ non*] Man. ex vet. *Quamobrem ipſe ait ſe malle, quare.* potius videtur delenda negatio. *Vide quam perferantur*, eſt, vide ut non perferantur, vel, quam non perferantur, id eſt, quam male perferantur.

Pag. 88. *Eveniat in meas literas*] Accidat meis. ſic *expetere in aliquem* Plaut. Amph. III, 2, 5.

Sed balbi non ſumus] Sic ludit, quia ſequitur, *rem* & *redire*: quaſi balbi ad rem redire metuant, quod pronunciare non poſſunt. Terent. Adelph. II, I, 3. *Mitte iſta, atque ad rem redi.*

Pag. 90. *Tantis operibus*] Ita leg. Suet. Jul. 33: *maximis obſeſſum operibus.*

EPISTOLA XI.

Pag. 91. N*On tam acceſſio*] Hoc eſt, quod Scipionem monet Hannibal apud Liv. XXX, 30: *Non tantum ad id, quod data pace habere jam potes, ſi prælio vincas, gloriæ adjeceris, quantum ademeris, ſi quid adverſi eveniat.* Vide & Orat. II de Provinc. Conſ. 14.

Pag. 92. *Cuiquam inſidiarum.*] Ludit ele-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

eleganter, & ſuæ laudis aliquid admiſcet, quaſi hæ feræ doleant ſe non ſentire ſolas felicitatem provinciæ præſide Cicerone, & cum latronem aut inſidiatorem nemo ibi metuat ob vigilantiam & juſtitiam proconſulis, ſibi tranquillis eſſe non licere, ſed inſidiis patere venantium.

Sedulo fit] Formula excuſandi negligentiam. Plaut. Merc. II, 3, 126: *At tu excuſato te fuiſſe ſedulo.* Cato de R. R. 2: *Si domino opus non apparet, dicit villicus ſedulo ſe feciſſe.* X Att. ep. 6.

EPISTOLA XII.

Pag. 95. *SAtis glorioſe*] Pro omni triumpho duco, non tam diu abeſſe a meis. *eſſe in deſiderio ſuorum*, abeſſe a ſuis. Deſiderium, abſentia. Petron. 70. *deſiderium exſtincti non poſſe fœminam pati.*

EPISTOLA XIII.

Pag. 96. *VEl quas proxime*] Uſus elegans particulæ, hac vi, *ne de aliis dicam, ut alia taceam.* Ter. And. III, 2, 9: *Vel hoc quis non credat qui te norit, abs te eſſe ortum.* Virg. II Æn. 406:

Vel cum ſe pavidum contra mea jurgia fingit.

Te audiſſe aliquid] Quaſi acta ejus in provincia ſucceſſor reſcidiſſem, & ſic ei me parum æquum & benevolum demonſtraſſem.

Pag. 98. *Genus inſtitutorum*] Eſt quædam diverſitas inter meum & illius propoſitum atque inſtitutum in regenda provincia. VI Att. I.

Me ab eo diſcrepare] Me bonum eſſe in illius invidiam, & aliter facere, quam ille fecit, non quod ita faciendum putem, ſed quod cupiam illi dare dolorem.

Amicum noſtrum congelaſſe] Curionem Tribunum plebis adeo nihil movere, nullas rogationes novas ferre, nihil certaminis ſuſcipere adverſus potentes, ut videatur defixus vel immobilis factus, inſtar aquæ congelatæ vel conglaciatæ.

Pag. 99. *Civitates locupletaram*] Nihil ipſe ab iis accipiendo, meos accipere vetando, quæ decem proximis annis ſuffurati fuerant Græculi magiſtratus; reddere cogendo, ære alieno liberando, V Att. ep. 21. VI Att. 2.

Prima æſtiva attigiſſem] Initium æſtivorum feciſſem. Vide I Obſ. 7.

EPISTOLA XIV.

Pag. 100. *OMnia relinques*] Quicquid aliud erit negotii, ſepones, & in alium diem differes. Ut ap. Ter. *rebus relictis*, And. II, 4, II. Plaut. Epid. IV, 2, 35: *alienatis rebus.* Virg. VIII Æneid.

Tollite cuncta, inquit, cœptoque auferte labori.

EPISTOLA XV.

Pag. 101. *TEmperari*] Imminui & mutari. Sidonius V, 7: *Temperat Lucumonem noſtrum Tanaquil ſua.*

Sic vivitur] Ut modo oderimus aliquem, modo amemus. Petron. *Quod hodie non eſt, cras erit, ſic vita truditur.*

EPISTOLA XVI.

Pag. 107. *QUi convenit*] Quam conſultum? quam credibile eſt? ſupple, *ad bellum*, in quo me ſtare oporteret contra eum.

Ab eo cui] Et in quo ſtandum mihi eſſet ab eo, vel ab ejus partibus, nempe Pompejo, apud quem tamen veniendo nullam gratiam inibo, quia ſerius veni. I Inv. 3: *A mendacio contra verum ſtare.* Brut. 79: *Nemo contra civium perditorum popularem turbulentamque dementiam a Senatu & bonorum cauſſa ſtetit conſpectius.*

Non enim te celavi ſermonem T. Ampii] Balbi, ad quem ſcribit lib. VI ep. 12: haud dubie minacem, & immoderatum de bello utique gerendo. unde Cæſariani hunc T. Ampium *Tubam belli civilis poſt victoriam* appellabant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Pag. 108. *Vidiſti quam abhorrerem ab urbe relinquenda, cum audiſſem. Nonne tibi, &c.*] Sic diſtinguendum.

Nihil aliud me quærere] Harum ærumnarum unum me fructum putare. Suſpectum tamen, quia in Mss. deeſt τὸ *me*. Forte: *me his in miſeriis*, id eſt, me ſic affligendo me, & querendo & ſubducendo non quærere occaſionem elabendi ex Italia, ſed hoc unum.

Pag. 109. *Ab eis moleſtiis*] A vexantibus creditoribus, propter æs alienum, cui eum immodici ſumtus illigarant. ceſſabant enim judicia bello civili.

Pag. 110. *Togam prætextam texi Oppio*] Veſtem conſularem. paravi conſulatum Oppio uni comitum Cæſaris: quem ſalva Rep. non erat habiturus.

Pag. 111. *Suadeo videas*] Velim cures præberi, vel dari nummorum quod ſcripſi: nam his ſine dubio egebat. ut Ter. Heaut. III, I, 50: *aliud lenius, ſodes, vide.* V Att. I: *ut prandium nobis videret.*

EPISTOLA XVII.

IN inſcriptione legendum vel *Caninio Salluſtiano*, vel *Salluſtio Caniniano*, vel alterum nomen delendum, quum utrumque ſit gentile: tum *Proquæſtori*, non *Procos.*

Pag. 112. *Certa quadam ratione*] Publica, quia leges, Cæſaris leges non putat, tanquam contra auſpicia, & ſe collega obnunciante latas; dein privata, quia inimicus Cæſaris erat, ex ædilitate Curuli & Conſulatu.

De præda mea] Manubiis, manubiali pecunia, quæ ex præda vendita redacta erat.

EPISTOLA XVIII.

Pag. 116. LEgatis *Quæſtoriis*] Qui antehac quidem Quæſtores fuere, nunc tamen ſunt tantummodo legati: ut merito Cos. præcedat, qui in præſens Quæſtor eſt. Sic Legatus Quæſtorius Cic. I Verr. 21.

LIBER III.

EPISTOLA I.

Pag. 121. QUod *juvet*] Utiliter & in rebus dignis curioſus; Eſt enim id verbum ambiguum, & ſæpe in vitio ponitur, & ambigue. Or. pro Dom. 13. Suet. Oct. 27.

Pag. 122. *Non invita Minerva*] Haud imperite, cum benevolentibus Diis, atque adeo non infeliciter. ſimul alludit ad vulgare proverbium, quo & utitur I Off. 31. & XII fam. ep. 21. & quod ipſe Minervæ, ut patronæ ac peculiaris Deæ conſilio Catilinariam conjurationem extinxiſſe videri volebat, dedicaveratque in Capitolio ſignum: ΑΘΗΝΑ ΡΩΜΗΣ ΦΥΛΑΚΙ. Vide Plutarch. in Cic. vit. Unde & inimici objiciebant, quaſi gloriaretur Minervam omnes eum artes docuiſſe, ut apparet ex declam. ſub nomine Salluſtii. Sed latet ἀλληγορικόν τι. Nam ſi priora inſpicias, *non invita Minerva* eſt approbante ipſa Rep. quaſi adderet, quod prius non poteram, quum tu hoſtem Reip. & bonorum fratrem tuum foveres. Ille autem tum, quum hæc ſcribebantur, jam perierat, quippe A. U. C. DCCI. Pompejo III. ſine collega a Milone occiſus. Sed hoc ne nimium pateret, offenderetque Appium, ſubjungit, quæ ſequuntur: ad quæ ſi referas τὸ *non invita Minerva*, explicari poteſt; non ſine literis noſtris, & tacite promittit, ſe eum honoraturum dedicatione alicujus ſcripti, perinde ut Appius ad Ciceronem de Auguratu ſcripſerat.

De tuis ſumſero] Ambiguum relinquit, monumentis intelligi velit, an literis vel ſcriptis. Erat monumentum Claudiorum in foro, in quo eſſent ſtatuæ Dearum, & ut videtur, inter illas Minervæ, quæ *Appiades* dicebantur. Ovidius III de arte, vſ. 452: *-- Appiades*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

piadeſque Deæ. & 1 de arte, ℣ſ.81. de remedio, ℣ſ.660. Convenit etiam intelligere *literis.* Quaſi enim ſibi domi non eſſet Minerva, ſed contra curta ſcribendi ſuppellex, dicit ſe ab Appio Minervam mutuam ſumturum, hoc eſt, ex illius ſcriptis animum, & facultatem ſcribendi (ut Poetæ ex Homero, quaſi quodam Helicone) accepturum, & deinde Deam, quæ ſubminiſtraverit ingenium ſibi, non Pallada, ſed Appiada vocaturum, quippe quam Appio deberet.

EPISTOLA IV.

Pag. 127. T*Uam mihi exiſtimationem*] Merito hoc promittit: erat enim in poteſtate ſucceſſoris, ſi vellet, deceſſorem graviter onerare ac lædere acta ejus reſcindendo, quod & fecit Cicero, dum juſtitiæ ſtudet, ſed quam leniſſime poterat.

Pag. 128. *Tam honorifice a te approbata*] Cui præſertim tutum, honorificum & luculentum teſtimonium dederis, libro De augurali diſciplina mihi dicato.

EPISTOLA V.

Pag. 130. N*Eque enim obſcuris perſonis*] Proprie *obſcuris perſonis.* In theatrum enim veniunt hiſtriones larvas induti, quæ quos ſignificent, ignorant ſpectatores. Ubi occaſio erit demonſtrandi, quis tibi vere faveat, quis ſimulet: partes geremus, quas omnes facile intelligent eſſe amici.

Quod claſſe tu velles decedere per fore] Id eſt, quoniam claſſe tu velis decedere. Sed σολοικίζει, nam *dixit quod velles,* pro *dixit te velle*, Latinum non eſt. Senſus eſt, dixit me ſerviturum commodo tuo, ſi acceſſiſſem ad maritimam provinciæ partem, quoniam tibi conſtitutum eſſet mare tranſire. *Per fore accommodatum tibi* eleganti tmeſi, pro, *Peraccommodatum*, ut 1 Orat. 47: *nobis vero iſta pergrata ſunt perque jucunda.*

Pag. 131. *Pridie Kal. Sext. puto*] Ms. *propter Kalend. Sextiles,* id eſt, circiter, vel prope.

EPISTOLA VII.

Pag. 138. Æ*Dificationem*] Monumenti vel templi in honorem Appii, quaſi Appius quidam ſervator & Deus provinciæ fuiſſet: ut fieri ſolebat. v Att. 21: *nullos honores mihi, niſi verborum, decerni ſino, ſtatuas, fana, τέθριππα prohibeo.* Suet. Tib. 26. Oct. 52.

Pag. 139. *Ad me aditum eſſet*] Quum me conveniſſent, quum apud me nonnulli queſti eſſent. Cæſar 1 Civ. 87: *Quaſcunque poſtea controverſias inter ſe milites habuerant, ſponte ad Cæſarem in jus adierunt.* Sen. Hercul. Fur. 733: *Aditur illo Gnoſſius Minos foro.*

EPISTOLA VIII.

Pag. 145. C*Um magna ſollicitudine, ſignificatione*] Sic Mss. lege, *Sollicitaque.* in quibus & luculente & diligenter ſignificarem. Sic apud Senecam, *vir cum cura dicendus*, de Prov. c. 5.

Pag. 147. *Venditionem tributorum*] Eſt locationem & redemtionem, quum univerſa ſumma tributi præſens ſumitur a publicanis ad haſtam invitatis.

Ne in illam inducerentur ſumtus] Ne propter ſumtus minime neceſſarios, illæ per ſe ſatis graves exactiones onerarentur. ne in eas ſumtus inutiles imputarentur. 11 Agrar. 26: *Hic ager omnis, quoquo pretio emtus erit, tamen ingens pecunia vobis inducetur.* 1 Verr. 41: *Pecuniam grandem, quemadmodum in rationem inducerent.* infr. ep. 10.

Pag. 148. *Non ad generum tuum libertum Brundiſii*] Sic Ms. Videtur leg. *non ad Phaniam tuum libertum Brundiſii,* ſupra ep. 6. Nam Lentulus ille gener Appii nuſquam alibi commemoratur. Vide & Manutium.

De amicitia gerenda] Colenda. ut *graves inimicitias geſſiſſe*, dixit in Cæcil. 20. pro Dejot. 11: *inimicitias horum more gerere potes.*

Pag. 151. *Mea cauſſa quidquam aut ſenſit*] In meam gratiam ſtatuit, ani-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

mo ſuo probavit, aut cenſuit in Senatu.

EPISTOLA IX.

Pag. 154. NOn *inſtituta*] F. *non inſtituta jam, ſed inveterata.*

EPISTOLA XI.

Pag. 166. ET *jam mihi ipſe*] Ita leg. jamque non modo, ut cujus amico tibi res grata eveniſſet, ſed ut cui ipſimet, lætitia affectus ſum.

De ambitu vero] Dices forſan: majeſtatis abſolutus ſum, ſed adhuc de ambitu periclitor: quid intereſt, in ambitu hæream, an in majeſtatis crimine? Reſpondet Cicero πρὸς προσδοκίαν· ad ſummam rei nihil intereſt: nam utriuſque idem erit exitus: abſolveris ambitus perinde, ut abſolutus es majeſtatis.

Pag. 166. *Alteram auxiſti*] Majeſtatem vero P. R. adeo non minuiſti, ut etiam auxeris; vel, Tuam ipſius majeſtatem auxiſti, poſtquam judicio majeſtatis abſolutus es.

Pag. 167. *Veruntamen eſt majeſtas*] Videat adverſarius tuus, ne ipſe majeſtatis reus ſit: nam hujus legis caput eſt, ne viros honeſtos liceat contumelioſe compellare. Atque in ea re Auguſtus diſcipulus Sullæ fuit. Tac. I A. 72: *Primus Auguſtus cognitionem de famoſis libellis ſpecie legis ejus tractavit: tam tenui principio dira illa peſtis irrepſit.*

Ab ipſa Rep.] Ab omnibus magiſtratibus & bonis. hi enim Remp. & patriam præſentant. Liv. V,4: *At nos tanquam cum civibus agere volumus, agique tanquam cum patria nobiſcum æquum cenſemus.*

Pag. 168. *Notandis*] Infamia, pſephiſmate, vel SC. aut decreto civitatum. Vide me ad Liv. 27,25.

Pag. 169. *Præter omnes meos*] Contubernales, vel de cohorte mea.

Fuerunt diſertæ] Ludit in hoc vocabulo, quod & facundos, & expreſſos, apertoſque & ſimplices ſignificat. Liv. XXXIV, 59: *diſerte latæ conditiones.*

EPISTOLA XII.

Pag. 170. SEd *ita cecidiſſe*] Scribendum cenſeo: *& ita cecidiſſe.* Sic enim cohæret oratio: proſpere ea evenire volo, & ſic cecidiſſe ſpero & opto. ubi adverſativa particula locum non habet.

Agerentur eo tempore] Quo tu cum illo colliſus es, ita ut viceris, quo facilius fore ſpero, ut me medio & interprete redeatis in gratiam.

Spero omnino cum aliqua] Ms. membr. *omnimodis.* Eleganter. Lucr. I, 683: *Ignis enim fovet omnimodis, quodcunque crearet.* Lib. II, 493: *omnimodis expertus eris.* & 704: *Nec tamen omnimodis connecti poſſe putandum eſt, Omnia.* Sic Cic. II Fin. 26: *hoc etſi multimodis reprehendi poteſt.*

Pag. 171. *Unum non vereor, ne tu parum*] Una res leviorem curam meam facit, quod non dubito, quin ſatis intelligas, Tulliam eſſe deſponſatam Dolabellæ me abſente & ignorante, quum ut id fieret reperto commodo genero, Terentiæ & amicis Romæ relictis permiſiſſem.

EPISTOLA XIII.

Pag. 173. AUctoritate, *oratione, ſententia tua*] Sic videtur ſcripſiſſe Cicero. Juvit enim Ciceronem Appius & ipſa auctoritate, ſive gravitate ac dignitate ſua, qua quoſdam commovit, & oratione, id eſt, multis verbis diſputando, & denique cenſendo & decernendo. II Or. 37. *Imminuit enim & Oratoris auctoritatem, & orationis fidem.* Infr. l. IV, ep. 6: *Non oratio ſolum tua & ſocietas pœne ægritudinis, ſed etiam auctoritas conſolatur.*

Quam his artibus ſtudiiſque colimus] Sic Ms. Grævii. & videtur multo elegantius. Quis enim neſcit bonis artibus & ſtudiis, vitam coli & ornari.

LI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

LIBER IV.

EPISTOLA I.

Pag. 177. REm vides quomodo] Antiptoſis. Vid. not. ad Senec. IV de Benef. 32.

EPISTOLA III.

Pag. 180. ET meum quodammodo agnoſco] Accipio non maſculino genere, ut intelligatur *dolorem*, quod vult Manutius: ſed neutro, ut ſit aliquid mei moris. Plaut. Trin. III,2,5: *Neque meum eſt, neque facere didici.* Bacch. V,2,34: *Tu tuum facito, ego quod dixi, haud mutabo.*

EPISTOLA IV.

Pag. 186. UT is cuique locus, ubi ipſe ſit, ut ſibi quiſque miſerrimus eſſe videatur] Sic Mss. Lege, *& ſibi*: ita *miſerrimus* & ad locum & ad hominem eleganter refertur.

Pag. 187. *Ne ominis quidem cauſſa*] Sic legend. Ne malum omen daret futuris actionibus, ſi qui Senatui roganti negaviſſet.

Pag. 188. *Me hanc remp. non putare*] Me hanc remp. quæ nunc eſt in illius manibus, non habere pro rep., me præſentem ſtatum averſari & abominari. Vide notas ad Senec. de Tranq. animi cap. 10.

Intra modum] Minus quam modice: rarius quam licet etiam cum modo facientibus. Vid. Obſ. I, 10.

EPISTOLA V.

Pag. 191. PEr quos ea confieri debet] Sic Ms. hoc eſt confici. Virg. IV Æn. 116: *Nunc qua ratione quod inſtat, Confieri poßit.* Cæſ. VII de B.G. 58: *poſtquam id difficilius confieri animus vidit.* Plaut. Trin. II, 4, 7.

Pag. 193. *Libertate ſua uti*] Sic Ms. lege, *Uſuri.* acturi, ut ingenuum & civem Romanum decet.

Conſolationem attulit] Lege: *attulerit.*

Pag. 194. *Vis ne Tu te, Servi*] Ita leg. non *tute.* An non debes compeſcere & auferre querelas. Vid. not. ad Sen. III de Ira 38.

EPISTOLA VI.

Pag. 198. QUæ conſanuiſſe videbantur] Duxiſſe cicatricem ac deſiiſſe dolere. Ulpian. l. X. §. 1. D. Ædil. edicto: *Si homini digitus ſit abſciſus, membrique quid laceratum, quamvis conſanuerit.* Sic *reſaneſco* ap. Ovid. vid. II Obſ. 21.

EPISTOLA VII.

Pag. 201. SUmme diffidere] Vehementer, admodum. II de Orat. 72: *Quod me ſollicitare ſumme ſolet.* Sic alibi, *ſumme contendere, concupiſſe.*

Pag. 202. *Cujuſmodi res eſſet*] Qualiſcunque ſtatus eſſet Reip. Cenſeo autem Ciceronem ſcripſiſſe: *cuicuimodi res eſſet.* Ut pro Sext. Roſc. 34: *Vereor enim cuicuimodi es, T. Roſci, ne ita hunc videar voluiſſe ſervare, ut tibi omnino non pepercerim.* Sic advocat Priſcian. l. 13. lib. III de Finib. 9: *his tamen omnibus eos antepono, cuicuimodi ſunt, qui ſummum bonum in animo atque in virtute poſuerunt.* nam in membranis *cuimodi.* vulgo *cujuſmodi.*

EPISTOLA VIII.

Pag. 204. UNumque fortiſſimum] Sic l. XV, ep. 16: *quanquam quicum loquor? cum uno fortiſſimo viro.* Philipp. II, 3: *Tanquam mihi cum M. Craſſo contentio eſſet, non cum uno gladiatore nequiſſimo.*

Pag.

Pag. 205. *Me tuum eſſe, fore cum tuis*] Sic Mss. & elegans putant; ego corruptiſſimum & nihili. Senſus Marci fuit: me ad nutum præſto fore etiam tuis. alludit enim ad id quod ſupra dixerat: *ut ad omnia, quæ tui velint, ita ſim præſto. ad nutum*, ut Or. de haruſp. 28: *bonorum animus ad nutum noſtri ordinis expeditus jam non erit.*

EPISTOLA IX.

Pag. 207. *IIſdem igitur de rebus etiam*] Sic Mss. ſine τῷ *te* inter *rebus* & *etiam*. Lege: *Iiſdem igitur te rebus*. rationibus, argumentis.

EPISTOLA XII.

Pag. 216. *MEtu perterritos, quod dominus*] Tac. XIII Ann. 32: *Factum & SC. ultioni juxta & ſecuritati, ut ſi quis a ſuis ſervis interfectus eſſet, iis quoque, qui teſtamento manumiſſi ſunt, eodem tecto manſiſſent, inter ſervos ſupplicia penderent.* Vid. D. ad SC. Silanianum, quod ſub Auguſto, Dolabella & Silano Coſſ. A. U. C. 762 factum: quodque ſub Nerone repetitum & productum etiam ad ſervos manumiſſos teſtamento: ſed id jus, ut ſervi, qui interfecto Domino iiſdem in ædibus fuiſſent, plecterentur, antiquius fuiſſe ex hoc loco patet. Exemplum apud Tac. XIV, 43.

EPISTOLA XIII.

Pag. 217. *IN quo debeat*] Sic Ms. id eſt, quippe in quo hoc agendum ſit mihi, ut aut opem aliquam tibi pollicear, aut ſolando minuam dolorem.

Pag. 218. *Pari fortuna adfectus*] Sic Ms. non *abjectus*. Sic alibi apud Ciceronem, *magna deſperatione adfectus, magna moleſtia adfectus, tot tantiſque difficultatibus adfectus.*

Nulla me pepulit injuria] II de Fin. 10: *nec ullum habet ictum, quo pellat animum, ſtatus hic non dolendi.* Liv. XXX, 14: *Eo fœdiora hæc videbantur Scipioni, quod ipſum in Hiſpania nullius forma pepulerat.* hoc eſt, commoverat, affecerat.

Pag. 220. *Orem & obſecrem*] Sic etiam Ms. Grævianus, invito Manutio. Plus enim eſt *obſecrare*, quam *orare*. II Verr. 17: *Quod ab eo pridie, multis lacrimis quum eum oraret atque obſecraret Heraclius, impetrare non potuerat.* Inferius X, 34: *Ego vos, P. C. oro atque obſecro.*

LIBER V.

EPISTOLA II.

Pag. 228. *QUum par voluntas accipitur*] Quum amamus & redamamus. Varro: *ſi datur, quod reddatur mutuum.* Vid. III de Pec. Vet. I, 25 I.

Ea præſcriptione eſt] Præſcriptio ejus SC. fuit:

QUOD M. TULLIUS CICERO COS. V. F. DE PROVINCIA GALLIA, QUAE Q. CAECILIO METELLO EVENIT, ORNANDA, D. E. R. I. C.

ut intelligere eſt ex lib. 8, ep. 7. Ex qua formula manifeſtum eſt ſtudium & officium Ciceronis erga Metellum, in cujus gratiam ille hæc verba feciſſe, atque ad Senatum retuliſſe, dicitur. Mirifice fallitur hoc loco Manutius. De præſcriptione neceſſitatis nugæ: ap Feſtum *perſcribi* legendum eſt. Ex auctoritatibus autem præſcriptis, non poterat eſſe officium Ciceronis clarum, quia non ſolebat in iis poni ipſe Conſul.

Pag. 230. *In aliquo magiſtratu*] Ms. Græv. *in aio. magiſtratu.* L. *in minimo*, ut quidam voluerunt. De magiſtr. majorib. & minor. Gell. XIII, 15. Liv. XXXII, 26.

Pag. 232. *Qui in alios animadvertiſſet*] Ms. *animum advertiſſet.* qui ſupplicium ſumpſiſſet de nobiliſſimis civibus non auditis, non ſervato ordine judiciorum. Hoc ſemper objecerunt

poſtea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

poſtea Ciceroni inimici, quaſi non convicti fuiſſent illi, quaſi tempus Reip. ordinem & mores judiciorum pateretur, quaſi non omnis Senatus, non tantum Cicero, de illo ſupplicio decreviſſet.

Dicendi poteſtatem] Ms. *adiciendi*; Lege, *ad dicendum*, ut eſt in Pal. *poteſtas ad dicendum*, ut Terent. Andr. I, I: *Canes ad Venandum*. Livio: *argentum ad veſcendum*.

EPISTOLA VI.

Pag. 240. H*Omini prudenti*] Hæc laudatio major eſt perſona Ti. Varii. Lege: *pudenti*, id eſt, modeſto & probo. Sic ſupra II, ep. 6. Sic *miles pudens* II Tuſc. Quæſt. 21.

Pag. 241. *Omni ſemiſſibus*] Leg. *Bonis*, id eſt iis, quorum fides non laborat, parata facultas eſt pecuniæ mutuæ ſub ſemiſſibus uſuris, vel fœnore ſex nummorum in centenos. Uſuræ centeſimæ, vel aſſes ſunt unus nummus menſtruus in centum, & ſic duodecim annui: Uſuræ deunces eſt nummus menſtruus in centenos minus duodecima parte, & ſic undecim nummi annui. Uſuræ dextantes, decem in centenos annui. Uſuræ dodrantes, novem. Uſuræ beſſes, octo. Uſuræ ſeptunces, ſeptem. Uſuræ ſemiſſes, ſex. Uſuræ quincunces, quinque. Uſuræ trientes, quatuor. Uſuræ quadrantes, tres. Uſuræ ſextantes, duo. Uſuræ unciæ, unus in centum annuus. Vid. IV Obſ. 9.

EPISTOLA VII.

Pag. 242. T*Uos veteres hoſtes, novos amicos*] Craſſum & Lucullum, Manutius. Ego vero intelligo reliquias Catilinariæ conjurationis, de quibus I Att. ep. 14: *Barbatuli juvenes, totus ille grex Catilinæ*. Hos dicit veteres hoſtes Pompeji, quod ille omnibus Remp. turbare volentibus fortiſſime olim reſtiterat. Novos amicos, quia Pompejus in epiſtola de rep. per Ciceronem vindicata, & punitis ſupplicio ſontibus nullum verbum poſuerat, ne offenderet homines populares, eoque illis reconciliatus & amicus videbatur.

EPISTOLA VIII.

Pag. 246. V*Iolatum*] Quod violaret. In fragmentis pro Gabinio: *poſt reditum in gratiam ſi quid eſt commiſſum, id non neglectum, ſed violatum putatur*: id eſt, non per negligentiam, ſed per fraudem commiſſum.

In Marco benevolentia imparum] Suſpectum. neque enim videtur poſſe dicere Marci erga ſe non eſſe parem benevolentiam, quum jam dixit, Craſſos ambos conſiliis, monitis, ſtudiis, actionibus ipſius niti. F. *ut Marco benevolentiam impertio, ſic magis ſum Publio*. Att. II, 18: *Tunc per multa ſigna benevolentiæ a bonis impertiuntur*. Ut ſic Ovid. I Met. 370.

EPISTOLA X.

Pag. 251. I*N cujus locum ſuffectus ſum*] Cui ſucceſſi in provincia Illyrico. Non eſt autem hic Appius, ad quem Cicero lib. III ſcribit, quippe qui bello civili periiſſet. Val. Max. I, 6. ſed alius, qui rexit Illyricum A. U. C. 706, Cæſare Dictat. II.

EPISTOLA XII.

Pag. 260. I*Gnotis*] Iis qui eos non norant. Terent. Eun. V, 2, 4: *notus mihi quidam obviam venit*. ubi Don. *qui poſſet me agnoſcere, an qui me noverat*. Plaut. Pſeud. IV, 2, 39: *novi, notis prædicas*. Nævius Lycurgo: *Ignotæ iteris ſumus*. Ovid. IX Met. 108: *Neſſus adit, membriſque valens, ſcituſque vadorum*.

Qui in eo genere laborarunt] Scribe: *elaborarunt*, qui operam dederunt, ut ſuæ ſtatuæ & imagines exſtarent. II, 4.

EPISTOLA XIV.

Pag. 266. A*D conſuetudinem vel noſtram*] Luſus elegans in voce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

voce *conſuetudo*, quæ quum refertur ad τὰ *noſtram communem*, ſignificat familiarem uſum, converſationem; quum ad τὰ *tuam ſolius ac propriam*, ſignificat morem ac rationem vivendi.

EPISTOLA XVII.

Pag. 276. QUæ *animo complectitur*] Ex jure civili, ubi docetur & animo quædam poſſideri. l. III. §. 7. & plur. de adquir. poſſ.

EPISTOLA XVIII.

Pag. 279. POtentiæ *alicujus condonatum*] In quo reus non ob culpam, ſed ob potentiam adverſarii, vel alicujus judicum damnatus ſit. Vid. IV Pec. Vet. 9.

EPISTOLA XX.

Pag. 284. CUi *potius id negotii darem, quam dedi*] Sic Ms. Lege: *quam cui dedi.* hoc eſt, tibi. Nemo fuit, cui tutius ac fidelius hoc negotium committi potuerit.

Pag. 285. *Rationes referre properarim*] Ita legendum. ad ærarium puta. Etſi cauſſæ impellerent atque urgerent graves, ut primo quoque tempore hoc officio edendarum ad ærarium rationum defungerer: tamen id dilaturum fuiſſe uſque in adventum tuum, niſi putarem fruſtra exſpectari, ut conferremus, quum jam in provincia confectæ & depoſitæ eſſent. nihil enim jam poterat mutari: quum utrumque codicem concordari oporteret.

Pro latis haberem] Videtur ſcribendum, *pro collatis.* ſupra: *Niſi tecum pro c. n. n. contuliſſem.*

Pag. 286. *Ex quareliquum, quod erat, in rationibus retuli*] Ita diſtingue. Ejus, quo uſus non eram, quodque reſtabat inconſumtum, id retuli, populo ſcilicet, in rationibus ſcripſi vel ſcribi curavi, ſeu teſtatus ſum & reſiduum ſalvum eſſe. Manut. vult ſimul cum rationibus eam pecuniam ad ærarium relatam: quod fieri poteſt, ut quandoque factum fuerit: ſed hoc proprie verbis his non explicatur.

Pag. 291. *Ita efferri*] Sic lege. ex rationibus a me relatis cauſſam capere cur mihi ſuccenſeres. Pro Cœl. 9: *læſi dolent, irati efferuntur.* De haruſp. reſp. 2: *dolore me elatum & iracundia longius prope digreſſum.*

Pag. 293. *Deceſſemus*] Sic recte Man. pro *deceſſiſſemus.* quam ſententiam male poſtea mutavit. Silius II, 457:

Tum Deus, ut liquidi diſcuſſet ſtagna profundi.

Jam abierat e provincia Cicero: itaque in rationibus, quas ſecum deportabat, Romæ referendis id corrigere non poterat, quia has cum depoſitis in provincia conſentire oportebat.

Quod ſi mihi expenſa iſta HS. centum tuliſſes] Si mihi ea mutua dediſſes, aut in rem meam expendiſſes juſſu meo, ut juſtus tibi debitor forem. *Quod* eleganter παρέλκει. Vide not. ad Liv. XXVII, 7.

EPISTOLA XXI.

Pag. 298. VIta *ingenua*] Ovid. I Triſt. 4:

Illi corpus erat durum patienſque laborum:
Invalidæ vires ingenuæque mihi.

III Amor. 10:

Ergo ego ſuſtinui foribus tam ſæpe repulſus,
Ingenuum dura ponere corpus humo.

Martial. III, 46:

In turbam incideris? cunctos umbone repellet:
Invalidum eſt nobis ingenuumque latus.

Homines enim liberi & liberaliter educati neque animo, neque corpore conſueverunt tam multa indigna iniqua pati, quam ſervi per fortunam in omnia obnoxii, ut Florus III, 20.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

LIBER VI.

EPISTOLA IV.

Pag. 311. A*Lteros propemodum jam ſumus experti*] Cæſarianos. Et ait *propemodum*, quaſi ſignificet non omnino, & ad hæc modeſtiores fuiſſe, dum ſupererant, quos timere poterant.

De altero] Pompejo filio, præſagiunt omnes, ſi fuerit ſuperior, victoria crudeliſſime uſurum. Sen. Troad. 278:

Sed regi frenis nequit
Et ira ardens hoſtis & victoria
Commiſſa hoſti.

EPISTOLA V.

Pag. 315. E*Ximium ingenium ſummamque virtutem*] Legendum: *ſummam eruditionem.* II de Div. 63: *& ingenio præſtanti & eruditione perfecta.*

Ita eductus] Sic Græv. Ms. pro *educatus.* Liv. XXI, 43: *in prætorio patris clariſſ. imp. prope natum, certe eductum.* Ter. Eun. I, 2, 37: *Cœpit ſtudioſe omnia docere, educere, ita ut ſi eſſet filia.*

EPISTOLA VII.

Pag. 325. L*Audo aliquem*] Alium. Forte quemquam alium honeſte appello: quid ſcio an eum laudari ferat?

Quum porro offendam] Forte quid dixi in alicujus præjudicium aut contumeliam: unde ſcio, an illum taxari nolit?

EPISTOLA XII.

Pag. 337. Q*Uod ſi mihi pro te efficiendum*] Qui ſi nunc demum conciliandi mihi fuiſſent, ut tibi per eos conſulerem.

Non me pœniteret] Non faſtidiſſem illorum gratiam ambire, ut quidem nunc ſunt tempora, quibus multis indignis etiam adulandum eſt.

Nihil eſt a me inſervitum] Neminem colui, aut delinivi, nunc demum ob præſentem neceſſitatem.

EPISTOLA XIV.

Pag. 343. A. *D. Kal. intercalares priores*] Ante diem pridie Kal. menſis intercalaris prioris, ex duobus quos interjecit Cæſar, cum annum emendaret & faſtos corrigeret.

EPISTOLA XVIII.

Pag. 349. E*Xigam primam penſionem*] Tertiam partem dotis, quæ primum debebatur. Annua, bima, trima die numerabatur dos uxoris marito, hoc eſt, tribus penſionibus: & ſi divortium factum eſſet, eodem modo reddebatur. Vide not. ad M. Senecæ ſuaſor. I.

Ædificia mea me delectabant] In prædiis meis eſſe gaudeo, & quiete frui, vitatis negotiis. Videtur autem legendum *delectant.*

EPISTOLA XIX.

Pag. 352. A*Liquid videbimus, in quo ſit ſpecies*] Aliquid inveniemus, comparabimus tibi officii vel negotii, quod ſit ſolidum, non inane, ſine corpore & ſpecie, ut loquitur Sueton. Jul. 77. *Videre*, ut II, 16.

EPISTOLA XXI.

Pag. 356. S*I viciſſes, ſervitutem*] Injuſtos Dominos eramus habituri, Pompejum & paucos, quos ille audiebat: quanquam potius mallem, *ſi viciſſes*, propter proſcriptiones & cædes denuntiatas a Pompejanis: *aut ſi victus eſſes, ſervitutem*, nempe ſub Cæſare, quod evenit.

LI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

LIBER VII.

EPISTOLA I.

Pag. 361. EX *quo tibi Stabianum perforaſti*] Ex quo in Stabiano prædio tuo, prope Stabias Campani agri, feneſtram feciſti.

Pag. 363. *Græcos aut Oſcos*] Nam hos quoque Pompejus dedit ſua quoſque lingua. Similiter Brutus prætor XVI Att. 5: *commiſſione Græcorum frequentiam non fuiſſe.* Sueton. Oct. 45. *nullique Græco certamini interfuit, quo non, &c.* Suet. Jul. 39: *Ludos regionatim urbe tota, & quidem per omnium linguarum hiſtriones.* Oſci vetus gens Campaniæ, & vicinæ regionis. Tacit. IV An. 14: *Oſcum quondam ludicrum leviſſimæ apud vulgum oblectationis, quas alioquin Atellanas vocant.* Liv. VII, 2. & *Atellanum exodium* Suet. Tib. 45. Cal. 27. Galb. 13.

Pag. 364. *Vel in Senatu noſtro*] Arpini (unde ortus erat Cicero, & ab inimicis *municeps Arpinas* vocabatur) inter decuriones ubi erant reliquiæ Oſcorum. non quod in Senatu agerentur fabulæ, ſed quia ei conſilio interveniebant Oſci, hoc eſt, Oſcorum poſteritas, (homines in veterum Oſcorum ſedibus habitantes.) Ipſam eorum conſultationem de rebus non magnis *ludos* vocat.

Ad villam quidem tuam via Græca] Jocus elegans. Erat ibi viæ publicæ pars, quæ vocabatur via Græca, octo ſtadiorum, quam Hercules muniiſſe credebatur. Eam vitabat Marius, quod quacunque de cauſſa parum commoda eſſet. Id calumniatur lepide Cicero, quaſi id faceret odio Græcorum.

EPISTOLA V.

Pag. 374. VEl *hunc Lepte delega ſicut tu*] Sic Ms. Forte: *vel Iynge Lerinæ deligabo.* id eſt, commorationem in inſula Lerina vel Lerone tam dulcem & gratam reddam, ac ſi philtrum vel amatorium medicamentum ibi bibiſſet; ac ſi ad Lotophagos Homericos veniſſet. Lerine, inſula circa Rhodani oſtia. Plin. III, 5. de Galliæ ora: *Lero & Lerina adverſus Antipolim.* Strabo IV, 185: Μετὰ δὲ τὰς Στοιχάδας ἡ Πλανασία, καὶ Λήρων, ἔχουσα κατοικίας· ἐν δὲ τῇ Λήρωνι ἐστὶ τὸ ἡρῷον τοῦ Λήρωνος· κεῖται δ' αὕτη πρὸ τῆς Ἀντιπόλεως. In ea prædia vel poſſeſſiones hic M. Orfius habuiſſe videtur. Iynges omne philtri, vel ἐλκυστικοῦ magici genus, ab avicula Iynge ſive motacilla, quæ a ſagis in hunc uſum adhibebatur. Vide Salmaſ. ad Solin. p. 943. *deligare*, quod alias *defigere*. Plin. XXVIII, 2: *defigi diris imprecationibus.* Paulus JC. V Recept. Sent. 23: *ut quem obcantarent, defigerent, obligarent.* Tibull.

—— *magico religatum brachia nodo.*

Tertull. de Spectac. *devinctiones magicas.* Auctor Ciris:

Iolciacis animum defigere votis.

Vide Salm. ad Solin. p. 1088.

EPISTOLA VI.

Pag. 377. ILla *manibus gypſatiſſimis*] Illa, ut perſona Comica, manibus gypſo, ut candidiores eſſent, illitis gubernans vocem, ut Petron. c. 87.

EPISTOLA X.

Pag. 383. TE *Cæſari valde Jureconſultum videri*] Jocus quem non ſatis intelligimus, quia neſcimus, quid ſcripſerit Trebatius. nam quod ejus levitatem, neſcio quam argui notat Manutius, alienum videtur. Potius *valde Jureconſultum videri* eſt ſapere videri & ſcire, quid ex uſu ſit. Pro hoc autem dixit illud, quod alio ſenſu τὸ *ſapere* tribuebatur Juriſperitis, qui Sapientes dicebantur.

Ubi aliquid ſapere viderere] Ubi non habea-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

habearis de vulgo, non publici ſaporis.

Ne frigeas in hibernis] Ne per hiemem parum commodis tuis ſervire poſſis.

Camino luculento utendum cenſeo] Quaſi de vero frigore locutus eſſet. Sed & allegoricus ſenſus eſt, eam hibernorum partem eligas, ubi frigus, hoc eſt, paupertatem, camino luculento, id eſt, fructibus provincialibus pellere poſſis.

Pag. 384. *In re militari multo es cautior*] A præliis attingendis multo melius tibi caves, quam aliis cavere ſoles adhibitus in contractibus & teſtamentis ſignandis. non ob inſcitiam Trebatii, ut ruſtice Manutius, ſed quia plerunque accidit, utcumque caveant JC., tamen ne ſic tutos.

Spectare eſſedarios] Britannos ex eſſedis prælia ntes. Sed loquitur, ut de gladiatoribus eſſedariis, de quibus Lipſ. II. Satur. 12.

Ne andabatis quidem defraudari] Qui adeo delectaris ſpectaculis amphitheatralibus & muneribus gladiatorum, ut ne Andabatis quidem, in quibus minima voluptas eſt, introductis abeſſe ſpectaculo velis. Andabatæ oculis obſutis cæci pugnabant. unde proverbium, *Andabatarum more pugnare*, in illos, qui litigant de re, quam ambo non intelligunt.

EPISTOLA XI.

Pag. 386. *Satiſne tibi videor*] Non intelligis me loqui etiam poſſe ut JC.? nec fruſtra fuiſſe noſtram conſuetudinem, quum per eam mihi jam adhæſerit aliquid de veſtro jure civili. Erat autem genus interrogandi frequens antiquis per *Satin'*, vel *ſatiſne*. Plaut. Amph. II, 2, 1: *Satin' parva res eſt voluptatum in vita.* Epid. V, 2, 1: *Satin' illic homo ludibrio nos habet?* Moſtell. I, 1, 73: *Satin' abiit, neque quod dixi flocci exiſtumat?* Sic *Satin' ſalvæ?* Ter. Eun. V, 6, 8. Liv. I, 58. & XLI, 8.

Hæc ſigna meliora ſunt] Hoc indicium eſt animi hilaris & rebus ſuis contenti, non ſpe carentis. Ter. Andr. III, 2, 2: *quæque oportet ſigna ad ſalutem eſſe, omnia huic eſſe video.* Dein Cicero *hæc ſigna* ἀντὶ τοῦ *hoc ſignum.* IV Heren. 5: *Eum uſque adeo præmeditatum fuiſſe, ut confidentiſſime reſiſtens reſponderet, quæ ſigna confidentiæ non innocentiæ ſunt.* XIV ad Att. 5: *ſigna bona quod Calvena moleſte fert ſe ſuſpectum eſſe Bruto.* denique ludit in τῷ *ſigna*; quod ſi referatur ad præcedens, ſignificat indicia: ad quod ſequitur, ſonat, quaſi pro ſtatuis dictum fuiſſet: iis enim prætoria & villas ornabant.

Pag. 387. *Valerium*] Volunt L. Valerium JC., ad quem ſcribit I, 20, & Appio commendat III, 1. quem ſi accipimus, quare eum pertimeſcat, ignoramus. ſi Valerium Catullum, quem nolunt, facilis eſt explicatio, nempe ne is epigrammate ſe traducat: & eum fuiſſe amicum Ciceronis apparet ex epig. I: *Diſertiſſime Romuli nepotum, Quot ſunt, quotque fuere, Marce Tulli.*

Perſona induci] Fingi in mimo vel epigrammate aut proponi. Suet. Ner. II. *Inducta eſt & Afranii togata.*

EPISTOLA XII.

Epicureum te eſſe factum] Te ſectam Epicuri adamaſſe, id eſt, te omnia referre ad tui ipſius utilitatem. Erat enim dogma Epicuri, ſapientem omnia facere propter ſeſe. Qua ſententia abutebantur, qui ſe juvabant damno & publico & alieno. ſupra III, 9.

O caſtra præclara] In quibus ſcilice homines Epicurei & voluptarii fiunt.

Pag. 388. *Jus civile defendes*] Eſt enim juſtitia virtus extra ſe patens, & magis conſulens alii, quam ſibi. Ariſt. V Ethic. 3: Διὰ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἀλλότριον ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι, ἡ δικαιοσύνη μόνη τῶν ἀρετῶν, ὅτι πρὸς ἕτερον ἐστί. Ἄλλῳ γὰρ τὰ συμφέροντα πράττει. Quomodo poteris retinere auctoritatem, tutari locum JC.?

Formula fiduciæ] In pignore vel hypotheca conſtituenda, excludens omnem fraudem. III Off. 17: *Quam illa aurea, ut inter bonos bene agier oportet & ſine fraudatione.* Ibidem: *Idque ver-*

ſari in tutelis, ſocietatibus, fiduciis, mandatis, rebus emtis venditis, conductis locatis.

Quis eſt enim qui facit nihil niſi ſua cauſſa?] Sic Mss. nempe fur aut latro, utique non bonus.

Quod jus ſtatues communi dividundo] Ubi quod commune eſſe cœpit (ut ſi duo rem eandem emerint, aut duobus idem legatum, eadem hereditas obvenerit) oportet dividi, & adhibeberis JC. An ſuadebis utrique, ut ſe tantum reſpiciat, ſocium fraudet?

EPISTOLA XIII.

Pag. 391. *De veſtris cautionibus*] Mentionem aliquam faciam cautionum, quibus vos JC. uti ſoletis.

EPISTOLA XV.

Pag. 393. *Deportare*] Juſtin. xx, 2: *ſolatia ſuis pro auxiliis deportant.* Vide I Obſerv. 12.

EPISTOLA XVI.

Pag. 394. *Mi vetule*] Vetus amicule. *Vetulus ſenex* Plaut. Merc. 2, 2, 43.

Primas illas] Nam te ſapere argumentum ſunt illæ literæ, quas poſtquam illuc veniſti (nondum cognito Cæſare, nondum & loco & conditione, qua uſurus eſſes) ſcripſiſti primas, illas plenas indignationis & inficetæ pœnitentiæ. Oſtendebant enim te nolle in bello perire.

Pag. 395. *In hibernis injectus*] Lego *illectus*, vel *inlectus*. id eſt, delinitus, ineſcatus, captus aliqua illecebra. Lucr. 5

EPISTOLA XVIII.

Pag. 400. *Miſi tibi Græculam cautionem*] Ego tibi cavere volui miſſo, quod mea manu Græce ſcripſi. Manutius epiſtolam ad Cæſarem ſignificari vult; Turnebus hanc ipſam Latinam ad Trebatium, XII, Adv. 18. Sic *Græculum ferrum* Flor. II, 7.

Quam hæc ſcribere] Hæc ab aliquo imperito adjecta videntur. Intelligitur enim, quam ſervare & alia charta ad ſcribendam epiſtolam uti. Sic & Mur. & Lamb.

Tuas formulas] Sc. delere maluiſti, quas vos JC. multas ſcribitis. *Formulas componendarum actionum.* III Off. 14: *nondum Aquilius protulerat de dolo malo formulas.*

Pag. 402. *Fremitum clientum meorum*] Coaxationem ranarum in paludibus Pomptinis profectarum (ut fingit) ex Ulubrano, quod oppidum Ciceroni commendaverat Trebatius, effeceratque ut neſcio quam eorum cauſſam apud Senatum ageret.

Honoris mei cauſſa] Quaſi ut mihi obviam prodirent venienti. III, 7.

Se commoſſe] Ab Ulubris in Pomptinum ſaltitando ſe contuliſſe. *Commoſſe*, ut *cognoſſe*, *decreſſe*.

EPISTOLA XIX.

Pag. 405. *In qua nos te continebimus*] Ego tibi præceptor ero. Verbum proprium de magiſtris. Petron. *Nondum juvenes declamationibus continebantur.* Gell. XIX, 1: *Non parva virum auctoritate, ſatiſque attente diſcipulos juvenes continentem.*

EPISTOLA XX.

Ruſio medius fidius] Hujus Rufionis meminit etiam ad Att. V, 2.

Unus e nobis] Vel Senator Romanus, ut ego, vel JC. ut tu.

Te non reprehendo] Utcumque illi eum requirant, tu bene feciſti, quod illum pellexiſti Romam, ut præſit domui ſtruendæ, quam paras in Lupercali.

Lupercal] Locus in urbe Roma, ſic appellatus a Lupercali ſive fano Panis Luperci. Varro 4 d. L. L. 24: *Luperci, quod Lupercalibus in Lupercali ſacra faciebant.* Juſtin. XLIII, 1.

Tamen iſtoc malo] Nempe ut domus tibi

tibi ſit, in qua nobiſcum vivas Romæ.

Pag. 407. *Te quidem non videtur*] Ita ſine metu morbi eſcæ maximæ videris.

EPISTOLA XXI.

S*Ilii cauſſam te docui*] Silio quæ lis eſſet, tibi diligenter expoſui. II Verr. 42: *Cn. Lentulum patronum Siciliæ dicere audiſtis, Siculos, cum ſe cauſſam, quæ pro his ſibi in Senatu agenda eſſet, docerent.* Pro Cluent. 70: *P. Helvidium Rufum, quum me hanc cauſſam doceat.*

Sponſionem illam] Judicialem, ut judicio viciſſe credatur adverſarius, ni ita ſit. Vide Pithœi Adverſ. 18.

Pag. 408. *Si bonorum*] Man. *ni*. ea enim particula propria Sponſionum. Cic. III Off. 19: *Quum is ſponſionem feciſſet, ni vir bonus eßet.* Pro Quinct. c. 8: *Jubet P. Quinctium ſponſionem eam Sex. Nævio facere, ni bona ſua ex edicto P. Burrieni prætoris* XXX *dies poſſeſſa eſſent.*

EPISTOLA XXII.

Pag. 409. I*D caput*] Eam partem libri de jure civili quæſivi. Vid. de Pec. Vet. IV, 7.

EPISTOLA XXIII.

Pag. 411. N*Omina ſe facturum*] Se nobis crediturum, tradit urumque ſtatuas, quas ab eo emimus, non præſenti pecunia, ſed in diem. *Facere nomen* eſt credere alicui, vel cum aliquo in creditum ire, ſive pecunia mutua data, ſive merce tradita, pro qua pretium non præſens, ſed in diem dictam ſolvatur. Nomen facit creditor, quum ſcribit in libro expenſi ſe alicui tantum crediſſe, aut mercem tradidiſſe, quam pecuniam mutuam, quave pro merce pecuniam ad diem placitam recipiat. Sen. II de benef. 23: *Idque fiebat præſente & vidente debitore.* Cic. pro Sex. Roſc. c. 1. debitor dicebatur *locare nomen* Phæd. 1, 16. etſi eundem *facere nomen* etiam dicat Cic. III Off. 14. Vid. Salm. de Uſur. p. 146, 147.

Rogare die] Ita videtur legendum. Emere pro quo non ſolvas, niſi ad diem. *Rogare*, puta emtum. nam quum conveniſſent, rogabat emtor: *Eſtne mihi emtum hoc?* Plaut. Epid. III, 4, 35: *Eſtne mihi emta hæc?* Pe. *iſtis legibus habere licet.* *Die*, ut Cato de R. R. 151: *die lanam & agnos vendat.*

Deinde plus annua poſtulare?] Nam & bima & trima die, id eſt, ut poſt biennium, poſt triennium ſolveretur, interdum paciſcebantur. quod ſibi non convenire judicat Cicero.

Pag. 412. *Cui plane res certas*] Cui ſic expoſueram ſententiam meam, ut ſi ille mandata tibi recte edidiſſet, errare non poſſes. Vide notas ad Sen. de morte Claud.

EPISTOLA XXIV.

Pag. 416. Q*Ui ſciret*] Quaſi ob hoc criſtas erigeret, & Ciceronem putaret negare ſibi nihil debere, quia Tigellii avus eſſet.

Pag. 417. *Cognoſti cauſſam meam*] Intellexiſti & approbas juſtiſſimam meam excuſationem. Vide de Pec. vet. IV, 3.

EPISTOLA XXVI.

Pag. 423. A *beta & malva deceptus ſum*] Ab iſtis plantis parum cavi. Mart. x, 48:

Exoneraturas ventrem mihi villica malvas
Attulit, & varias quas habet hortus opes.

Idem XIII, 10:

Fatuæ fabrorum prandia betæ.

EPISTOLA XXVII.

Pag. 424. C*Ur me accuſes*] Ludit in hoc verbo, quod poſuit pro culpes, arguas, reprehendas: at quæ ſequuntur ſonant, quaſi id poſuiſſet de accuſatione in foro coram judice.

Quum tibi id non liceat] Male Man. Pighius propter ſortis quæſtoriæ neceſſitudi-

ſitudinem. Divin. in Cæcil. c. 19. Fuerat autem quæſtor Ciceronis Cos. A. V. 690. pro Sextio. Sed & alia poteſt cauſſa dari, quia erat exſul.

Ego enim te in Conſulatu obſervaram] Credibile eſt his verbis uſum Fadium in ſua epiſtola. Sed hic Cicero reddit ei ſua verba aliter accepta. Nam Fadius imputat Ciceroni cultum & officia, quæ ei præſtiterit. Cicero & ſic videtur accipere, cum ponit tanquam cauſſam, propter quam non conveniat Fadio ipſum accuſare. Intelligit autem ſe intentum in eum fuiſſe, & actiones ejus ſpeculatum, ne quæſtor de pecunia publica quid ſuffuraretur. Sic Att. VIII, 19: *tibi eſſe in animo obſervare Cæſarem.* Sueton. Jul. 65: *ſubinde obſervandum ſe admonens.*

Nemo credit] Vel aliquid dicenti, vel pecuniam.

Interceſſorem non quæreres] Nam qui Tribunus eſt, ipſe habet jus intercedendi. Manut. non rogares, ut ego pro te apud Cæſarem intercederem. Atqui *intercedere pro aliquo*, pro deprecari, Latinum non eſt. Immo hoc confirmat, quod diximus de τοῦ *nemo tibi credit*. *Intercedere pro aliquo pecuniam*, eſt, fidejubere. Phil. II, 18: *Orabat, ut contra ſuum patrem, ſi ſeſtertium ſexagies peteret, defenderem. tantum enim ſe pro te interceſſiſſe dicebat.* VI Att. 1: *interceſſiſſe ſe pro iis magnam pecuniam.* Sen. ep. 119: *nolo per interceſſorem mutueris.* Hoc igitur ait, non quæreres, cujus fide & quo ſponſore quiſquam tibi crederet nummos.

Pag. 425. *Iſto ipſo in genere*] Acerborum ſalium, jocandi cum morſu, pungendi ſpecie urbanitatis.

EPISTOLA XXVIII.

M*Emini, quum deſipere*] Fuit tempus, quum improbarem conſilium tuum, quum mihi parum pro ſano agere videbare. Sic autem Ms. *quum*, non *quod*, ut Manut.

Quod cum iſtis] Sic Mss. non, *quod iſtic.* ſc. Græculis.

Quum quidem hæc urbs] Quaſi nunc non ſit urbs, ubi dominatur tyrannus cum ſatellitibus ſuis, latronibus, exſulibus, lex nulla, mos nullus, nullus pudor.

EPISTOLA XXIX.

Pag. 428. A*T illa noſtra prædicatio quanti eſt*] At tuus ille fructus ex me longe majoris eſt. Alludit ad præcones auctionibus adhiberi ſolitos.

Quod ſimus] Quod non fuerimus, quod non ſimus nulli.

Quod homines] Id eſt, homo alicujus pretii & ponderis, non deſpectus & nihili. Ter. Adelph. I, 2, 28: *Si homo eſſes.* Plaut. Epid. III, 4, 57: *pugnaviſti, homo es.* IV Att. 15: *Si vis homo eſſe, recipe te ad nos.*

Pag. 429. *Noſtra refigere*] Sic legendum. id eſt, pecunias, quas hic habeo collocatas & fundatas & quaſi fixas liberare & redigere. nam *refigere* contrarium τοῦ *figere*. Infr. XII, 1. Juſtin. IX, ult. at *defigere* eſt idem, quod *figere*.

EPISTOLA XXXI.

Pag. 433. R*Es tuas ita contractas*] Valde implicatas, quia illi cum triconibus & hominibus non ſolvendo res eſt.

Nec caput, nec pedes] Nec initium nec finis appareat; quin ſic turbatæ ſunt, ut neſcias, unde incipias, ubi finias.

Uti pedes haberent] Uti exitum earum reperire poſſes.

EPISTOLA XXXII.

Pag. 435. P*Er Antonii perſonam*] Immo Julii Cæſaris Strabonis, II de Orat. 58. & ſeqq. Sed quia Antonii perſona primas ibi partes agit, quod in toto libro eſt, adſcribit Antonio.

Pag. 436. *Trahantur per me pedibus*] Formula loquendi de iis, quæ ſuſque deque habemus: in quibus nihil moramur, quid fiat. IV Att. 17: *per me iſta pedibus trahantur.*

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Epistola XXXIII.

Pag.438. *Vivam cum communibus noſtris amatoribus*] Forte legendum: *noſtri*. Oblectabo me cum illis, qui & te & me inſigniter, & præ cæteris amant.

LIBER VIII.

Epistola I.

Pag.440. *Quod tibi decedens*] Sic quidem Mss. ſed *diſcedens* legendum, id eſt, me a te ſeparans, cum te proficiſcentem proſecutus fuiſſem, & valere dixiſſem.

Pag.441. *Tuæ memoriæ dare operam*] In tuam gratiam ſcribere, aut ſcriptum dare. Nam quæ ſcribuntur, eorum exſtat memoria, ea memoriæ traduntur. Or. pro Murœn. c.28. Male Manutius.

Fabulæ] Comœdiæ, tragœdiæ, mimi in ſcena repræſentati.

Quæ exiſtimatio conſecuta] Quid de re aliqua acta judicarint, aut opinati ſint homines.

Pag.442. *Quod ad Cæſarem*] Ita Mss. ſine τῷ *attinet*, quod ſatis intelligitur.

Quod opinor certe factum] Ms. *quod opinor certe factum eſt alius*, leg. *quod opinor, & certe factum eſt*. Ut ad Att. VI, 3: *Q. Cicero puer legit, ut opinor, & certe, epiſtolam inſcriptam patri ſuo.*

Pag. 444. *Baulis eni beneticam facere*] Sic Ms. locus vexatus inſanum in modum. Forte, *Baulis* ἐμετικὴν *facere*, id eſt, curare ſe vomitoriis, vel vomendo. XIII ad Att. ep.ult. Eam autem Campaniæ oram valetudinis cauſa petebant. Huic convenit illud eſuriei, id eſt, jejunitatis, famis, eſuriginis, ut Varro loquitur.

Pag.445. *Nec bene inſtructus, nec beatus*] Nec lautam habet ſupellectilem, nec dives. Cæterum eſt ἀλληγορικόν τι, & latet jocus, quem ignoramus: perinde ut in illis, ἐμετικὴν *facientis eſurie.*

Epistola II.

Pag.446. *Me repræſentante*] Sic Ms. lege, *Me in repræſenti. Me*, id eſt, ἐμοῦ ὄντος. Cic. I Off. 10: *Si conſtitueris cuipiam te advocatum in rem præſenti eſſe venturum*, id eſt, in foro præſto fore.

Omnibus ordinibus.] Abſolventibus omnibus decuriis judicum, Senatoribus, Equitibus, Tribunis ærariis.

Sed ſingulis] Id eſt, ut & in Senatoria decuria, & inter Equites, interque Tribunos ærarii abſolventes una ſententia vincerent, pluresque eſſent iis, qui condemnabant. Vereor ut Manutius ceperit.

Pag. 447. *Lege Licinia*] Lex Licinia a M. Craſſo, una cum Pompejo ſecundum Coss. lata in δεκάζοντας τινὰς, id eſt, qui judices corrupiſſent. Dio l. XXXIX. Itaque *relictus*, id eſt, itaque ſtatim iterum delatus, & in reos receptus (hoc vult τὸ *relictus*, non expunctum eſſe nomen ejus in albo reorum, poſt abſolutionem de ambitu, ſed in eo relictum & ſervatum) nunc magis laborare, quam prius videtur. *Majore periculo eſſe*, pro, in periculo eſſe majore, IV Famil. 15. Male Man.

Hic tibi ſtrepitus, fremitus, clamor.] At ille paſtoritia fiſtula, ut loquitur ad Atticum, ſive ſibilo exceptus eſt, exſibilatus eſt. II Att. 12: *Gladiatoribus, qua dominus, qua advocati ſibilis conſciſſi ſunt.* Sed hoc eleganter explicat Cœlius verſu Pacuvii, quo ille tumultum in navi oborta tempeſtate deſcripſerat. Plin. IX, ep. 26: *Quum ſtridunt funes, curvatur arbos, gubernacula gemunt. Rudentes* ſunt funes nautici, unde Plauti Comœdia *Rudens.* Proprie ſibilant rudentes flatu vehementi ventorum. Male Man. *Tibi* eleganter παρέλκει.

Epistola III.

Pag.449. *Forſitan cum locupletiore referam*] Domum ſcilicet de Comitiis. *Cum locupletiore*, cum collega, qui me eſt opulentior, & ſumtum in ludos & ſpectacula faciendo, me poteſt ſuperare.

Sed hoc uſque eo ſuave eſt] Sed Hirrum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

repulſam pati tantum habet ſuavitatis, ut per omnem vitam, quoties nobis ridere libebit, cauſſam ſimus habituri, hujus repulſæ recordationem.

Sed tanti, ſed mehercule] Ita Ms. Lege, *Sed tanti. Eſt mehercule*, id eſt, Sed tantine putas, o Cœli, hoc quod dicis, forte cogites. Eſt profecto tanti.

Octavius non multum ſublevat] Id eſt, non leviora in ſeſe reddit & habet odia eorum, quæ Hirrum premunt, i. e. ea, quæ in Hirro homines oderunt, & propter quæ minus ei favent: ut non multo majorem fiduciam in his Comitiis habeat. Male Man. qui ait Latini ſermonis rationem requirere *Qui*.

Pag 450. *Et ſecundum fidem & ſedulitatem ejus*] Et primum tua exiſtimatio & fama, dein Philotimi fides & diligentia ſalva & inviolata eſſet. lib. v Att. ep. 5: *Ut & tu non videreris hominem amiciſſimum in ſua calamitate premere, & libertus tuus feciſſe, quod ex officio debebat.*

EPISTOLA IV.

Pag. 452 *Totus, ut nunc eſt, hoc ſcaturit*] Hoc effundit, ebullit, fervide jactat, ut fons aquas ejaculatur. Etſi belle Lambinus, *hic ſenaturit.*

Infimorum hominum amicitias] Nulli pecuniæ parcere, etiam in humilibus promerendis, quibus tamen aliquis aditus ad potentes eſſet. Suet. Jul. c. 27.

Pag. 454. *Hirrum cuncti jam non faciendum flagitare*] Hoc velut præjudicium de Hirro fuit, qui & ipſe auctor Dictatoris creandi fuerat. Non faciendum, ſc. Ædilem Curulem, in quo erat eadem culpa, quæ in Viniciano.

Quo appeteretur] Forte: *quando repeteretur*, quando vellet eam revocare, ac recipere a Cæſare.

EPISTOLA V.

Pag. 457. *Qui niſi libere*] Si Cæſari relinquentur Galliæ, nec in alias provincias ſucceſſorem deſtinari, nec de iis decerni ſinet.

Sane tanquam in quodam incili omnia adhæſerunt] Omnia ſtupent ac ceſſant, ut aqua quæ non currit obturato incili. Feſtus: *Inciles foſſæ, quæ in viis fiunt ad deducendam aquam, ſive derivationes de rivo communi factæ.* Cato de R. R. 155: *Per hiemem aquam de agro depelli oportet. In monte foſſas inciles puras habere oportet.* Mox: *Quum pluere incipiet, familiam cum ferreis ſarculis exire oportet, incilia aperire.* Columella 8, 9: *Ut a ſuperiore parte, ſi olla in clivo ſit, incilia excitentur.* Huc pertinet proverbium a clepſydra vel incili petitum: *Aqua hæret.* Cic. III ad Q. ep. 8: *In hac cauſſa mihi aqua hæret*, id eſt, ceſſat conſilium. Neſcio quid agere debeam. III Off. extremo.

Pag. 459. *Hoc ſi præterito anno*] Sic Ms. non *Quod*. Si poſt elapſum hunc annum Curione tribuno rurſus introducetur & agitabitur actio de ſucceſſione provinciarum.

Et quam hoc Cæſari, qui ſuam cauſſam, remp. non curet, ſuppetat] Ita leg. Et Cæſari, qui curet ſuum commodum, non curet quid ex uſu ſit Reip. quam hinc ſuppetat, in promtu ſit, nempe ut omnia impediantur, non ignoras.

EPISTOLA VI.

Pag. 460. *Sane non ea qua exiſtimaveram invidia*] Non ita approbantibus hominibus & faventibus vapulanti, ac periculo ejus tanquam ſontis & noxii gaudentibus.

Ad illam ſummam veritatem] Summa veritas, quod in Officiis *Summum jus*, quum ait, *Summum jus, ſumma injuria. Exigere legitimum jus ad ſummam veritatem*, eſt ſtatuere, quod rigor legum & ſtrictum jus requirit. Si cum eo agis, ut ſtricto & ſevero jure agere deberes.

Inter poſtulationem & nominis delationem] Primum poſtulabat accuſator a Prætore, ut ſibi liceret nomen deferre, ubi permiſerat, conſtituebatur dies. Poſtquam is dies veniſſet, deferebat accuſator nomen, i e. petebat, ut adverſarius reciperetur in reos. Medio igitur tempore uxor nuncium remiſit Dolabellæ,

Pag.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Pag. 461. *Tribunatus conglaciat*] Tranſit ſine ullo motu, aut ſingulari actione, quaſi frigore devinctus & immobilis ſit.

Ego cum tabernariis & aquariis pugnarem] Erat enim ædilis, & iis, qui tabernas circa forum habebant, item, qui aquas publicas in urbem deducebant, & partiebantur inter vicinias, ob neſcio quod peccatum mulctam videtur dixiſſe, de qua certarunt ad populum.

Pag. 462. *Nam hic frigore frigeſcimus*] Forte, *ſeneſcimus*, in ſegnitiem & torporem reſoluti ſumus.

Potuit ſine Parthis] Forte: *tamen, quoquo modo hic omnia jaceant, potius ſine Parthis.*

EPISTOLA VIII.

Pag. 465. *Calumniam tuliſſe*] Ut *præmium ferre.* Calumniæ ſeu litis falſæ & calumnioſæ intentatæ damnatum, & id ſuæ temeritatis præmium tuliſſe. Mal. Man.

Maximo plauſu] Omnibus, qui in foro erant, lætis & gaudentibus infortunio ejus.

Pag. 466. *Si extraordinarius nemo*] Cui ſtatim, aliis judiciis ſepoſitis, cauſſa eſſet dicenda. Ut erat judicium de vi, quod unum, & diebus feſtis ludiſque publicis, omnibus negotiis forenſibus intermiſſis, exerceretur, ut ait Cicero pro Cœlio I.

Si quid injuriis ſuis eſſet] Lege, *Si quid in Thuriis ſuis eſſet.* quemadmodum conceſſerit Veſtorio & in eum tranſtulerit poſſeſſiones & res, quas habebat in Thuriis, prope veterem Sybarin, non tanquam ob debitum, (quod ab eo exigebat Veſtorius, Sempronius abjurabat) ſed in gratiam Ciceronis arbitri inter eos ſumpti.

Pag. 467. *Omnibus in rebus turbarat*] Id eſt, conturbarat, decoxerat. *Conturbaſſe*, & *conturbaſſe rationes* dicuntur decoctores. Juvenal.

Sic Pedo conturbat, Matho defuit.

Martial. 4:

Conturbabit Atlas, & non erit uncia tota,
Dicidat tecum qua Pater ipſe Deum.

Et ſic conturbator eidem VII, 26. X, 96.

Maxima nobis traditus erat invidia] Suſceptus erat a me defendendus in reatu, admodum adverſo rumore hominum.

Pag. 470. *SC. factum, auctoritateſque perſcriptæ*] SC., inquit, factum, reſpiciens ad primum, cui interceſſum non eſt: tribus, quæ ſequuntur, decretis interceſſum eſt, ideo non vocantur SCta, ſed auctoritates perſcriptæ. Vide ad lib. I ep. 2. Mal. Man. *præſcriptæ.*

SC. auctoritates] Hic aliter ſumitur vocabulum *auctoritas:* ſignificat enim nomina eorum, qui præſentes fuere, quum SC. in æs incideretur, & ejus rei teſtes, auctoreſque ſunt.

Pag. 471. *L. Paullus, C. Marcellus Coss. deſ. cum Magiſtratum iniſſent, ex Kal. Mart.*] Ita leg. Paullus & Marcellus non erant Coss., ſed in proximum annum deſignati. Neque autem *ad ex* Latinum eſt, neque *ex a. d. Kalendas.* Nam illo *ex* ante *d*, non utebantur, niſi appoſito numero: velut *ex ante diem* IV *Kalendas, ex ante diem* III *Kalendas. Ex Kalendis* eſt aut eodem die, aut ubi primum referrent quid ad Senatum poſt eum diem.

Pag. 472. *Sex abducere licet*] *Sex* vitioſum eſt. Haud dubie enim multo major numerus fuit. Abducere, e foro a tribunali Prætoris, ut ſcilicet frequentiorem redderent Senatum, & ejus numeri, per quem SC. poſſet confici.

Si qui de ea re] Ita ſcribendum: *quo eſt, ſi quo*, refertur enim ad *τὸ lato.* Si qui lato opus eſſet, ſi quid ferre opus eſſet, ſi qua rogatione lata opus eſſet.

Pag. 473. *I.V. vel L.V*] Forte: *AV.* id eſt, auctoritates, aut *A.D.* id eſt, ante diem pridie Kalendarum. ſic enim quoque loquebantur. Male Man. *IN.* quod ſignificet interceſſum, nam huic interceſſum non eſt, ideo ſupra SC. appellatur.

Pag. 474. *Ut eorum ratio habeatur*] Ut exauctorentur honeſta miſſione. Hoc addiderunt, ut veteranos Cæſaris,

in quibus præcipuæ vires erant, ab eo alienarent, & ad ſe pertraherent.

Et de ea re ad Senatum populumque referri] Ms. *& de ea re p. ad hunc ordinem referri.* Melius, modo deleatur τὸ *p.* Cur enim ad populum? Niſi forte quia populare erat gratumque in vulgus, ideo etiam ad populum ea de re agi volunt.

Prætorii proprætores] *Prætorii*, qui præturam in urbe geſſiſſent. Ms. *Proprætore*, f. *Proprætoribus*. Proprie enim qui ex Prætura in provinciam abibant *Proprætores* dicebantur, ut qui ex Conſulatu, *Proconſules*. Æque autem dicebant, *Pro conſule obtinere provinciam* & *Proconſulem*; *Pro Prætore obtinere*, & *Proprætorem*; immo illud elegantius.

EPISTOLA IX.

Pag. 476. *EXſpectationem corripit*] Quantum in ſe eſt, vult reddere breviorem: vetat tamdiu exſpectari in Cæſare tolerando in Galliis. Suet. Tib. 34: *Ludorum ac munerum impenſas corripuit.*

Non mediocriter objurgavit] Ita leg. acriter reprehendit.

Hac repulſa ſe mutavit] Poſt hanc repulſam, alius, quam fuit, factus videtur.

Pag. 477. *Agit cauſam liberalis*] Forte *libertatis*, ſc. publicæ, contra Cæſarem, qui eam vult opprimere.

Sed raro poſt meridiem] Quaſi dicat, ita prandere luxurioſe ſolitum, ut deinde magnarum curarum oblivi ſceretur.

Pag. 478. *Prædia ruſtica donare ſcire*] Agros pauperioribus de plebe. Alludit ad actionem Curionis de agro Campano ep. 10. Male Man.

Pag. 479. *A columnariis*] A vulgo otioſorum urbanorum, qui conſiſterent multum circa columnas, & ſub periſtyliis fori. Ut ſupra dixit *ſubroſtranos*.

Pompejus tuus aperte] Sc. dixit indignum eſſe Cæſarem velle, dum tenet provinciam cum exercitu, Conſulem deſignari.

EPISTOLA X.

Pag. 481. *EX SC. privatos*] Qui in præſens Magiſtratum non gererent, nomine Procoſs. ut Scipio in Hiſpaniam bello Punico ſecundo miſſus.

Sed honeſte] Quicquid ſit vitii, quod eas impediat, id velant prætextu moderationis in appetenda provincia, quæ inter tam cupidos vulgo laus habebatur.

EPISTOLA XI.

Pag. 484. *SE in his ſupplicationibus ſpem non habere*] Alia ſibi eſſe adverſus Curionem præſidia, quibus confidat. Mal. Man.

Si, ut numeraretur] Feſtus: *Numera Senatum, ait quivis Senator Conſuli, cum impedimento vult eſſe, quo minus faciat SC.* Quia ſcilicet raro convenerant juſto numero, præcipue tali negotio. Phil. 1, 5

Pag. 485. *Quod tantam voluntatem oſtenderunt*] Sic lege: ſe tibi tam benevolos oſtenderunt.

Decrerant, qui inique tranſigi] Sic lege: qui nequaquam tranſigi volebant; vel qui mire tranſigi nolebant. Hoc enim dicit. Erant, qui ſententia ſua tibi decreviſſent ſupplicationes: cupiebant autem revera nihil fieri, & quocumque modo rem impediri.

Quibus hac re ad interceſſionem evocandam] Quibus ea de cauſa obturbantibus & laceſſentibus per amara dicta Curionem, ut is iracundia ablatus intercederet poteſtate tribunicia, & ſic SC. fieri non pateretur.

Ad interceſſionem evocandam] Eliciendam a Curione irato. Vid. notas noſtras ad Senec. ep. 47.

Pag. 486. *In unam cauſam omnis contentio conjecta, de provinciis, inquam, adhuc eſt*] Ita legendum. Quicquid erat antea diſſenſionum, ceſſat & quieſcit, dum ducitur ſerra de provinciis.

Cæſar defendebatur] Non ab amicis, ut Manutius, ſed ab ipſo Curione, interceſſuro, quicquid in Cæſarem ſtatuent.

EPISTOLA XII.

Pag. 487. *COmperi eum collegium tentaſſe*] *Augurum* interpretantur. Sed multo probabilius illi, quos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

quos rejicit Manutius, *Collegam*, nempe in cenſura L. Calpurnium Piſonem, ut ſcilicet is ſecum conſentiret in notando Cœlio & infamando.

Pag. 488. *Quid ergo eſt?*] Formula connectendi. Petronius c. 2: *quid ergo eſt? Parentes objurgatione digni ſunt.* Cic. Or. pro Quint. 18. pro Roſc. Amer. 19. lib. v, ep. 5.

Is poſtquam reſciit, incanduit] Legendum, *excanduit*, id eſt, ira exarſit.

Pag. 489. *Cœpi ſacellum*] Quaſi quod publicum eſſet, ac male occuparetur a privato. Liv. 40, 51: *Complura ſacella publica, occupata a privatis, publica ut eſſent, paterentque populo, curarunt.*

Pag. 490. *Domitio diem timori eſſe*] Quæ a neſcio quo ei dicta erat ad judicium ſubeundum. Et illud *ſcis*, ut ep. 14: *Scis Appium Cenſorem hic oſtenta facere!* quaſi eſſet, *numquid audiſti?*

EPISTOLA XIII.

ÆTate jam ſunt decuſſa] Ita leg. Vitia fuerunt adoleſcentiæ, quibus jam ſe liberant. tranſlatio a veſte, de qua decutiuntur ſordes.

Pag. 491. *Quidnam Reip. futurus ſit*] Sic Mſs. nempe Pompejus, utrum præſidium & defenſor, an deſertor & proditor.

Si aut non curet] Sic legendum. Et integrum eſſet: *Si curet, aut non curet.* Et eſt ellipſis, qualis apud Tac. 13 Ann. 56: *Deeſſe nobis terra, in qua vivamus; in qua moriamur, non poteſt.*

EPISTOLA XIV.

Pag. 493. *PEr injuriam ſibi putet ereptum*] Adeo deſponderat ſibi auguratum & unum deberi putabat, ut non accepiſſe injuriam interpretetur. Forte, *ſibi putet ereptum auguratum.*

Cujus ego auctor fuerim] Videtur excidiſſe τὸ *rei*. Me auctorem fuiſſe putet repulſæ, quoniam & ipſe laboravi pro Antonio.

Nunc in exſpectatione eſt] Tenet arrectos & ſuſpenſos homines: & tamen evaſurum reum putant: præſertim quum abſolutus ſit Sex. æque aut gravius nocens.

Pag. 494. *Omnino ſat ſpatii ſit*] Forte: *Opto.* Dii velint, ne citius hoc malum nobis ſuperveniat, quam ſat temporis habuerimus ad æſtimandas utriuſque vires.

EPISTOLA XV.

Pag. 496. *QVid? tum glorioſe, inquis, omnia*] Sc. apud vos ſeſe habent? Ita autem legendum, non *jam.*

Pag. 497. *Quæ tibi exponere*] Τὸ *quæ* non habet, cui reſpondeat. Et eſt tale, quale Salluſt. Catil. 35: *Satisfactionem ex nulla conſcientia de culpa proponere decrevi: quæ medius fidius vera licet recognoſces.* Vid. librum III Obſerv. c. 2: Intelligitur: *quippe in iis negotiis, quæ.*

EPISTOLA XVI.

Pag. 499. *EXanimatus ſum tuis*] Vehementer perturbatus. Videtur autem delendum τὸ *ſum.* Ita enim cohæret oratio: *Exanimatus tuis literis (quibus te nihil niſi triſte cogitare oſtendiſti; neque id quid eſſet perſcripſiſti; neque tamen, quale eſſet quod cogitares aperuiſti) has ad te illico literas ſcripſi.*

EPISTOLA XVII.

Pag. 504. *QVod utinam non Ap. Claudius in iſta, aut in hac parte Cajus Curio*] Sic legendum & intelligendum *fuiſſet.* τὸ *quod* παρέλκει. Significat ſe odio Appii abſtinuiſſe Pompejanorum ſocietate, amore Curionis Cæſari adhæſiſſe.

Pag. 505. *Irritari in me Catonem*] Mſs. *Arruntanum me Catonem.* Forte: *Alterum me Catonem*, ſc. videtis, tam ſtrenuum & implacabilem adverſarium Cæſari, quam Cato eſt.

Pag. 506. *Quod firmiſſimum eſt*] Lege: *quo firmiſſimus eſt*, nempe Cæſar, quo invictus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

LIBER IX.

EPISTOLA I.

Pag. 4. *ME in res turbulentiſſimas demiſiſſem*] Quum ſuſcepiſſem Remp. undique conquaſſatam fulciendam, fretus ſubſidio eorum, qui me turpiter prodiderunt.

EPISTOA II.

Pag 8. *NAvare Remp.*] Efficere aliquid Reip. utile, juvare. VI, I: *navare aliquid & efficere.*

EPISTOLA V.

Pag. 12. *UT lavatio parata ſit*] Inſtrumentum balneare. Phædrus *lavationem argenteam*, Fab. LXIII.

EPISTOLA VI.

Pag. 16. *AT in perturbata republica vivimus*] Objectio: Vivimus ubi viris vivere indignum eſt republica in tyrannidem prolapſa.

Quis negat? ſed hæc viderint] Fateor. Sed hæc objectio tantum valet adverſus eos, qui ſe non inſtruxere ad utramque fortunam tolerandam.

Hos Tuſculanenſes dies tuos] Sic agere, quemadmodum tu hos proximos dies in Tuſculano tuo egiſti inter libros, quos vel legis vel facis, eam demum ego veram vitam puto.

Pag. 17. *Patria non poſſit uti*] Quia nemini patebant honores aut procurationes publicæ, præterquam ex profeſſo Cæſareanis.

Cur non abutamur] In bonam partem. ita tamen, ut plus ſit, quam utamur. lib. X, 15: *obſequioque meo, ſi ita faceret, ad omnes res abuteretur.* Pro Milone 2: *quanquam in hac cauſſa T. Annii tribunatu, rebuſque omnibus pro ſalute Reip. geſtis, ad hujus defenſionem non abutemur.*

EPISTOLA VII.

INdicabo malitiam meam] Fatebor tibi, quod aſtute cogitaram. VIII ad Att. ep. 25: *Mihi impoſuiſſet aliquid, niſi tua malitia affuiſſet.*

Pag. 19. *Illud enim adhuc prædium tuum*] De Cæſare domino Reip. loquitur, ut de domino privatarum poſſeſſionum, & de provinciis, tanquam prædiis ejus. Sic Juvenalis præfectum Urbi vocat *villicum* Sat. IV, 77:

Pegaſus attonitæ poſitus modo villicus urbi.

Quaſi urbs ſit villa Cæſaris. Sic interpretabantur illud ex Attellana de Galba: *Venit Io, ſimus a villa*, Sueton. Galb. 13. per villam intelligentes Hiſpaniam, ut hic Cicero Sardiniam per prædium.

Eum puto magiſtrum fore] Is docebit, qua ratione amiſſam Cæſaris gratiam recuperem, quum ego eum in arte oratoria docere ſim ſolitus. Sic Manutius. Sed ſuſpicor Ciceronem reſpicere etiam ad Magiſtros auctionum, de quibus I Att. I, & Theoph. 3 Inſtit. 12: & ſignificare, Dolabellam præſtiturum Cæſari operam, qualem præſtitit P. Sulla & propinquo ſuo & Cæſari, quem ait vibraſſe illam cruentam haſtam, II Off. 8: hoc eſt præfuturum auctionibus confiſcatorum, & ſubhaſtatorum bonorum, quæ inimicorum Cæſaris fuiſſent.

Πολλοὶ μαθηταὶ] Reſponſio ad tacitam objectionem. At Cæſar ipſe magiſter eſt atque auctor, ut omnis hujus mali, ſic & proſcriptionum; Dolabella Cæſaris diſcipulus. At (reſpondet) multi diſcipuli potiores magiſtris.

EPISTOLA VIII.

Pag. 21. *SUperiorum temporum fortuna*] Quod adhuc ceſſavimus, condonetur Reip., quæ nos alio rapuit.

Hanc ipſi præſtare debemus] Sc. cauſſam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſam vel horum temporum cauſſam. nunc ſublatus eſt iſte Reip. obtentus: & ſi peccemus, non poſſumus delegare culpam, ſed ipſi ea tenemur.

EPISTOLA X.

Pag. 23. A*Lter duobus verſiculis*] Vidius a Nicia petit nummos quos eum ſibi debere dicit, quos in Calendario ſuo, vel tabulis expenſi ei crediſſe ſcriptum profert. *Expenſum ferre alicui* eſt imputare alicui, erogatum alicui teſtari, ſcribere, dicere. *Duobus verſiculis* eſt duobus titulis vel nominibus.

Pag. 24. *Ingentium culinarum*] Ms. *cularum.* lege, *ſquillarum.* Plin. II, ep. 17: *Mare non ſane pretioſis piſcibus abundat, ſoleas tamen & ſquillas optimas egerit.* Martial. XIII, 83:

Cæruleus nos Liris amat, quem ſilva Maricæ
Protegit: hinc ſquillæ maxima turba ſumus.

Juven. V, 82:

Quæ fertur Domino ſquilla.

Cum Sopia Septimiæ] F. *Cum ſepia.* Plaut. Caſin. II, 8, 59:

Emito ſepiolas, lepadas, lolligiunculas.

Plin. IX, 29.

Συμβιώτην] Convictorem noſtrum non ſinam jacturam facere: ſignificat, ſi pronunciaturus ſit, debere videri, ſe pro eo pecuniam numeraturum. Suet. Oct 4.

Nec committam] Nec dabo tibi occaſionem, ſi damnatus fuerit, per Cæſarem eum reſtituendi in integrum Tacite reprehendit multa judicia a Cæſare reſciſſa & reſtitutos exſules.

Ne Plancus Burſa] Ne ille tuo hoc beneficio devinctus Planco veſtro Burſæ ſe dedere compellatur, & illum barbarum literarum elementis imbuere. Nam & hic fuerat inimicus Ciceronis, & quum melioribus temporibus damnatus eſſet, a Cæſare civitatem receperat

EPISTOLA XII.

Pag. 27. G*Ratulor Bajis noſtris*] Meæ villæ in Bajeno.

Salubres repente] Ludit in vocabulo *ſalubris*, id enim nonnunquam adverſum habet, non conducens ſanitati: & ſic Bajæ ſemper ſalubres. Sed nonnunquam *ſalubre* opponitur *luxurioſo*, ut *ſalubrem Principem* dicit Suetonius Oct. 42. & ita hic accipit Cicero.

EPISTOLA XV.

Pag. 34. P*Rimum oblitas Latio*] Deſiiſſe Latium noſtrum, & ſuavitate prævalere. Sup. VII, 31: *Exaruiſſe jam veterem urbanitatem.*

Pag. 36. *Quum in mentem venerit ponor ad ſcribendum*] Ubi lubuit, ubi fert animus, præſcribitur SC. meum nomen, quaſi ſcribendo adfuerim, etiamſi haudquaquam præſto fuerim.

EPISTOLA XVI.

Pag. 43. Q*Uæſticulis te faciebam attentiorem.*] F. *patiebar*, vel *ferebam*, non exigebam, quas mihi debes cœnas, quod ferrem te quæſtui ſervire, ac minus effundere in convivia. II de Div. 15: *quæ ex cogitatione naturæ convenire poteſt, aut fiſſum jecoris cum meo lucello, aut meus quæſticulus cum cœlo, terra, rerumque natura.* Horat. *Aſper & attentus quæſitis.*

Pag. 44. *Cum tam æquo animo bona perdas*] Per legem Cæſaris, qui decrevit, ut creditoribus ſatisfacerent per æſtimationem poſſeſſionum, quanti quiſque ante civile bellum comparaſſent: deducto ſummæ æris alieni, ſi quid uſuræ nomine numeratum aut perſcriptum fuiſſet: qua conditione quarta pars fere crediti deperibat. Sueton. Jul. 42: *cum tam facile amittas, quod ab aliis tibi debetur, nec ægre ferre debes, ſi quid in me impendas.*

Pag. 45. *Salis enim ſatis eſt*] Alludit ad nomen villæ: & ſimul ſignificat, ſatis eſſe materiæ ſalibus ſeu dictis facetis dicendis in Cæſareanos; ſed parum eſſe Sannionum ſeu deriſorum, quod propter potentiam eorum & violentiam nemo libere jocari audeat. *Sanna* eſt

deriſio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

deriſio cum aliquo geſtu, ut ſi quis digitis alicui cornua faciat. Unde *Sannio*, deriſor.

EPISTOLA XVII.

N*Æ tu homo ridiculus es*] Ita ſcribendum invitis omnibus libris. VII, I: *Næ tu haud paullo plus delectationis habuiſti.* Profecto tu ridicule & lepide mecum agis.

EPISTOLA XVIII.

Pag. 47. M*E quam maxime conciliarent*] Molliſſimum mihi aditum ad Cæſarem pararent, qui eos habet familiares.

Syracuſis expulſus eſſet] A Timoleonte.

Pag. 48. *Tu iſtic te Ateriano jure delectato*] Ludit in voce *jus*, quod & liquidum cibi & leges ſignificat. Videtur Aterium JC. penes ſe habuiſſe Pætus.

Pag. 49. *Ollam*] Qualis eſt Euclionis in Aulularia Plauti.

Denariorum] Nummis ex venditione redactis. ut apud Plautum in Merc. *implere fores elogiorum.*

Cruditate] Laute cœnando & nimiis cibis, ex quibus exiſtit cruditas.

Spero idem iſthic familiares tuos] Paſſos, parem jacturam feciſſe.

Actum igitur de te eſt] Quum nec res tibi ſuperſit, nec familiaritas, qui egeſtati tuæ ſuccurrere poſſent.

Sella tibi erit in ludo] Quem me aperuiſſe dixeram.

EPISTOLA XIX.

Q*Uum reges*] Illi qui omnia poſſunt, inter quos Balbus, tam parca & frugali cœna excipi non graventur.

EPISTOLA XX.

Pag. 50. U*T ſcurram velitem malis*] Ludit in voce *mala*, quæ & poma ſignificat & maledicta. Pætus Ciceroni miſerat multa poma: ideo ait ſe ab eo malis oneratum. Sed quum addit, *ut ſcurram velitem oneratum malis* videtur accepiſſe, ut Plautus, cum ait *onerare maledictis*: & *ingerere multa mala*. *Veles* eſt levis armaturæ miles. *Veles ſcurra*, qui ad alios laceſſendos promtus eſt, & qualia dicit, audire cogitur. Male Man.

Pag. 51. *Integram famem ad ovum affero*] Quaſi nihil guſtaſſem in promulſide juxta jejunus & eſuriens aggredior caput cœnæ.

Ad aſſum vitulinum opera perducitur] Nec minus ſtrenue ad carnes aſſas accedo.

Commendationem cauſſarum] Meditationem litium forenſium, quæ omnia ſcilicet antehac me parci cibi faciebant.

Pag. 52. *Dediſcendæ tibi ſunt*] Alii cibi apponendi ſunt, quam quos in ſportulis apponere ſoles, artolaganos, panes mellitos, placentarum inſtar.

Nos jam ex areis] Hortis in areolas diſtributis tantum delicatorum oluſculorum.

EPISTOLA XXI.

Pag. 56. T*Redecim fuerunt ſella curuli*] Sc. uſi, qui Magiſtratus Curules geſſerunt.

EPISTOLA XXII.

Pag. 62. C*Olei Lanuvini*] Sacci de corio facti, qui & cullei: qui optime Lanuvii fiebant, & inde portabantur Romam.

Cliternini] Ut in Priapp. 13:

Nos pudore pulſo
Stamus ſub Jove coleis apertis.

Cliternum quoque Italiæ oppidum, & incolæ Cliternini. Sed videtur aliquis ſic luſiſſe, reſpiciens ad vocabulum κλειτορὶς, quæ & νύμφη & μύρτον appellatur.

Ὁ σοφὸς εὐθυῤῥήμων ἔση] Sapiens proprie & ſimpliciter loqueris. XII, 16: *Si tibi quibuſdam verbis* εὐθυῤῥημονέστερος *videbor.* Male. Man.

EPI-

EPISTOLA XXIV.

Pag. 65. *SI tu frigus*] Nocturnum, quod revertenti a cœna ſubeundum erat. Manutius ait ludere Ciceronem in *ferri* & *ferre*, quod eſt puerile atque ineptum. Immo ludit in *frigus ferre*, quod eſt & quod ſonat, & faſtum pati & inſolentiam dominantium ſatellitum Tyranni poſt Tyrannum occiſum. Suet. Octav.

LIBER X.

EPISTOLA I.

Pag. 75. *QUicquid in eum judicii*] Id eſt, beneficii. nam beneficia honoratorum hominum argumentum ſunt, illos bene de rebus judicare.

EPISTOLA IV.

Pag. 78. *UT præter bonam famam*] Ut unicum, quod iis addere poſſum, ſit bona hominum de his exiſtimatio. Tacite ſignificat propter mala tempora, & quod ſerviendum eſſet Cæſari, nondum eum mereri ſe potuiſſe.

EPISTOLA VIII.

Pag. 84. *SEd optimæ mentis*] Quum optimum propoſitum nunquam non habuerim, nunc demum id palam præferendi maturum & commodum tempus apparuit.

Pag. 85. *Et multæ impenſæ opus fuerunt*] Sic Mss. Sed & legendum *magni labores*. Dicimus enim, *hæc res opus eſt*, & *hanc rem opus eſt*, & *hac re opus eſt*. Cic. 2 fam. ep. 6: *Dux & auctor nobis opus eſt*. Itaque τὸ *fuerunt* reſpondet propioribus *labores* & *impenſæ*, quæ ſunt nominativi plurales.

EPISTOLA XIV.

Pag. 99. *TEcum & reip. ſatis eſſe facturum*] Exaudiendum τὸ *facturum*, quaſi bis poſitum eſſet hoc modo: *facturum tecum* (id eſt, tuum exemplum & ſectam ſecuturum) & *ſatisfacturum reip.*, talem ſe præſtiturum, ut Reſp. eo ſit contenta.

EPISTOLA XVIII.

Pag. 106. *VIdebam*] Hoc ſupervacuum eſt verbum, non delendum tamen, valet enim tantum, ac ſi repetiiſſet τὸ *ſciebam*, cum verbo *inquam*. Hoc, inquam, ſciebam. Vide quæ notavi ad Senec. de Ira 1, 3.

Magnam affert ſollicitudinem] Ingentem mihi ſubjicit curam, ne ſcilicet Antonius recipiatur ab exercitu Lepidi, quod evenit.

Pag. 108. *Si quid intra cutem ſubeſt vulneris*] Suppuratum, quod ſub ſana cute lateat. Intelligit autem perfidiam Lepidi.

Uno loco metaremur] Sic lege cum Rutilio. Caſtra poſita haberemus.

EPISTOLA XXI.

Pag. 111. *NE mea credulitate Reſp. ſumma fallatur*] Sic leg. ut lib. 8 ep. 14: *ne credulitas mea omnem Remp. in periculum ſummum conjiciat.*

EPISTOLA XXVI.

Pag. 126. *ILlud magis timui*] Ut omitteretis Narbonenſes, quod non feciſſe vos lætor.

Pag. 127. *Officio quod pauci ſequuntur*] Honeſtati, quam in omnibus rebus, non niſi emendatiſſimi propoſitam habent.

EPISTOLA XXX.

Pag. 133. *AD forum Gallorum*] Videtur intelligere forum Lepidi, quod & *Regium Lepidum*, & *Regium Lepidi* appellabant. Vide Cluver. Ital. Antiq.

Pag

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Pag. 134. *Scuto rejecto*] In humerum, ut ita pectore non munito intelligerent tirones me amicum & ſuarum partium eſſe, & ab illis nihil mali metuere.

EPISTOLA XXXI.

Pag. 136. Q*Via utrobique*] Non videtur hæc ratio eſſe commoda, ſed potius contrarium ſuadere, ſive præcedentia, ſive ſubſequentia rejicias. Nam ſi utrobique erant inimici, conſultius utrimque abeſſe. Lego, *qui.* ut tantummodo exponat æſtum, in quo fuerit.

Pag. 138. *Quæres, quanti æſtimem?*] Ita diſtinguendum. Mirabere forſan & rogabis: quanti æſtimem illud ambulare & jocari cum Cicerone?

EPISTOLA XXXII.

Pag. 141. D*Epreſſus in ludum*] Per vim & fraudem arenæ addictus, gladiator fieri coactus. Vide notas meas ad Sen. III de Ira 8.

Auctore ſeſe] Id eſt, auctorante ſeſe (& forte ita ſcripſerat Aſinius) vel auctoramentum promittente.

Pranſus nudis pedibus, &c.] Signa in tanto facinore ſummæ inſolentiæ & ſecuritatis. *Pranſus*, ut de Nerone dicitur, dum inſpiceret corpus matris ſuo juſſu occiſæ, ſiti interim oborta bibiſſe, Suet. 34. *Nudis pedibus*, id eſt, ſine calceis, vel in ſolea, ut in convivio eſſe ſolebant. *Tunica ſoluta*, diſcinctus, quod parum virile. Sen. ep. 92 de Mecœnate: *Altecinctum putes dixiſſe. habuit enim ingenium & grande virile, niſi illud ſecum diſcinxiſſet.* Et 114: *Non oratio ejus æque ſoluta eſt, quam ipſe diſcinctus. Manibus rejectis ad tergum*, converſis retro & complicatis circa ſummos lumbos, ut nunc quoque ſolemus.

Defodit] Parte corporis in terram fixa, ut commovere ſe miſer non poſſet. Vide me ad Sen. de Ira III, 3.

Pag. 142. *Circulatorem quendam auctionum*] Solitum circumeundo & ab una ad aliam ſe convertendo, neſcio quam operam auctionibus dare.

Pag. 143. *Si quod juſſiſtis, feci*] Conjicio: *Quodcunque imperaſſetis facturum fuiſſe, ſicut, quod non juſſiſtis feci*, nempe eo animo erga Remp.

EPISTOLA XXXV.

Pag. 152. C*Onſuetudinem ſuam in conſervandis civibus*] Egregia tantæ proditionis excuſatio. Sed alludit, quod refert Suetonius, Julium acie Pharſalica victorem, proclamaſſe, ut civibus parceretur, & cuique ſuorum, quem vellet, unum partis adverſæ ſervare conceſſiſſe, c.75.

LIBER XI.

EPISTOLA III.

Pag. 157. E*Dicto poſtulaſſemus*] Licebat enim magiſtratibus de eo, quod ad officium eorum pertinet, edicere. Poſtulaverant autem, quia ultra decem dies eſſent ab urbe abfuturi, ut Conſule ad Senatum referente legibus ſolverentur, quod niſi factum eſſet, ultra decem dies peregre eſſe non poterant. Phil. II, 13.

EPISTOLA X.

Pag. 166. G*Ratiorem me eſſe*] Videtur excidiſſe particula, *Nec*, ut fuerit: *nec gratiorem*; hoc ſenſu: nec arbitror, me tam gratum poſſe eſſe tibi, quam iſti malevoli ſunt in me perverſi.

Pag. 167. *Exploratum habes (ſint, an hæc temporis videantur dici cauſſa) malle me tuum judicium*] Sic videtur legendum. Quæ iſti, qui mihi obtrectant, prætexunt, hæc ſive revera ita ſe habeant, ſive ab eis fingantur temporis cauſſa: Tu dubitare non debes, quin ego placere tibi malim, quam iſtis omnibus.

Pag.

Pag. 169. *Neque Cæſari imperari po-
eſt*] Qui jus imperii habeat ipſe, & nullum ſit imperium majus, quia con-
ſules non ſunt.

Nec Cæſar exercitui ſuo] Quia non juſto delectu ſcriptus eſt, ſed tumul-
tuarie collectus & ſine diſciplina.

Homines interpellent] Videntur pro-
hibuiſſe, ne pecunia in ſtipendium mi-
litum ex ærario decerneretur. ep. 26.

*Ut meæ rei familiaris ſit liberum quic-
quam*] Ut rationes explicatas habeam, ut ære alieno vacem. Vide lib. II de Pecunia Vetere cap. 7.

EPISTOLA XIV.

Pag. 176. D*E decemviris*] Creandis, qui ab Antonio conſu-
latus geſti rationem repoſcerent.

EPISTOLA XVIII.

Pag. 180. I*S ambitus inſtare videtur*] Ii homines & tanta conten-
tione petituri videntur, ut nihil ſatis tutum, ſatiſque proviſum putem.

EPISTOLA XXI.

Pag. 186. I*D pro me facere, ut de me ti-
meas aliquid*] Παρεμβεβλη-
μένα cenſeo, *de me*. Sufficit enim: *Te quod pro te ipſo non facias, id pro me fa-
cere, ut timeas aliquid*, præſertim quum ſequatur: *Omni te de me metu libero.*

EPISTOLA XXIII.

Pag. 189. P*Ropriis Reip.*] Fidis & certis in defenſione cauſſæ publicæ. Sed opinio eum fefellit. mox enim Octavianus & Plancus acceſſerunt Antonio. *Proprium* eleganter conſtans, perpetuum. Terent. Andr. IV, 3, 1: *Nihilne eſſe proprium cuiquam?* Plaut. Moſtell. I, 3, 68: *Atque illum amatorem tibi proprium futurum in vita.*

Si frenum momorderis] Id eſt, ſi noſtris invidis & malevolis, qui velut freno coercere te volunt, oſtenderis te reſiſtere & coerceri nolle. Ab equis contumacibus & refractariis deſumta tranſlatio. libertatem experiri. Sall. Jug. 31.

EPISTOLA XXVIII.

Pag. 195. U*T par erat, tuæ ſingulari bonitati & amicitiæ noſtræ*] Ita leg. & diſtinguendum eſt. Sic 2 de Divin.: *Caſum autem prœlii nemo noſtrum erat, quin timeret, ſed ita ut conſtantibus hominibus par erat, non aperte.*

Patriam amicitiæ præponendam eſſe] Sic legendum, *aut certe patriæ amicitiam poſtponendam eſſe*. Amicum, quem perire interſit patriæ, lugendum non eſſe.

EPISTOLA XXIX.

Pag. 200. A*Tque ita in magnis periculis eſſem*] Vererer, ne quicquid reliqueram Romæ, militum Cæſareanorum præda eſſet: periclitarer, quicquid reliqueram, perdere.

LIBER XII.

EPISTOLA I.

Pag. 203. I*Mmunitates dantur*] Homines & populi ſtipendiarii & vectigales tributis liberantur. Phil. V, 4: *Decreta falſa vendebat Antonius: regna, civitates, immunitates in æs, accepta pecunia, jubebat incidi: hæc ſe ex commentariis Cæſaris, quorum ipſe auctor erat, agere dicebat.*

Pecuniæ maximæ deſcribuntur] Vel indicuntur & colliguntur. Juſtin. XVI, 3. vel aſſignantur & ex ærario tribuuntur, ut fere & Manutius, ſed exemplis utitur non convenientibus. Terent. Phorm. V, 8, 30: *Illud mihi argentum jube raptim reſcribi Phormio.* Ph. *Quodque ego deſcripſi porro illis, quibus debui.*

EPISTOLA II.

Pag. 207. N*Ec eſt præterea*] Hoc tamen effecimus, multi ut doleant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

doleant tam malo exemplo, ſed nihil ultra, quia nemo aliquid audet, & qui maxime potentes fovere veſtram cauſſam deberent, ſilent.

EPISTOLA IV.

Pag. 210. *Certas res denuntiarent*] Ita legendum. juberent eum abſtinere Mutina, dimittere exercitum, &c. ep. 24.

EPISTOLA VIII.

Pag. 215. *Et in meo Bruto*] F. *in M. Bruto.*

EPISTOLA X.

Pag. 217. *Tamen literis tuis ita perſuaſum*] F. *tum literis tuis.* Ex tuis literis nemo non ſibi promiſit, jam oportere actum eſſe de Dolabella.

EPISTOLA XIII.

Pag. 222. *Reducendum*] Ut Sen. ep. 110: *etiamſi videatur eorum cura & favore produci.* Forte, ad optimam ſpem patriæ, non minimam tibi ipſi me provehas, tanquam de quo optima quæque patria, & tu quoque non minima ſperare poſſis pietatis officia.

Pag. 223. *Eſſe cupio tibi copiam*] Quos eſſe multos cupio.

Me excipere] Suſcipere in curam tuam, & mihi ſuffragari ad honores, quibus me dignum putabis.

Spem tranſitionis præbendo] Qui ſimulabant identidem ſeſe jam dediturum & ad nos acceſſurum, & tamen, quum audiret me venire, ulterius ſemper recedebat. lege, *recedendo.*

Pag. 224. *Græcorum militum numero*] Sc. coacto tantam multitudinem paravit, ut ſit inſtar juſti exercitus.

Pag. 225. *Poſita* Παλτεῖ] Stephanus Πάλτος πόλις Συρίας. ὁ πολίτης Παλτηνός. Terminatio adverbium loci ſignificat, ut: οἴκοι, Μεγαροῖ, ἔνδοι.

EPISTOLA XIV.

Pag. 227. *Nos & Remp. quam valde deſperaverint*] Quam inſolentes erga nos fuerint, quod de rep. & bonis partibus actum putarent. Vide me ad Plin. XXII, 25.

EPISTOLA XV.

Pag. 233. *Potentia paucorum*] Sall. Catil. 30: *Hi utrique ad urbem Imperatores erant, impediti, ne triumpharent, calumnia paucorum.* Jugurth. 31: *nam illa quidem piget dicere, his annis* XV *quam ludibrio fueritis ſuperbiæ paucorum.* Sic loquuntur, quum ſignificant pro Ariſtocratia ὀλιγαρχίαν invaſiſſe.

Pag. 234. *Neque veſtra ex parte*] Legendum *veſtro.* ut referatur ad τὸ *periculo.* quod quodammodo ad vos quoque pertinebat.

Neque noſtro præſentium] Cic. pro Planc. 10: *Cui nomen meum abſentis honori fuiſſet, ei meas præſentes preces non putas profuiſſe.* lib. 11 ad Att. 15: *Solius enim mei peccatum corrigi non poteſt.*

EPISTOLA XXIV.

Pag. 246. *Non modo laudandi tui, ſed ne ornandi quidem*] Quid ſi tranſponas: *Non modo ornandi tui, ſed ne laudandi quidem.* Nam *ornare* eſt per SC. aliquid decernere in honorem ejus: idque plus, quam laudare.

EPISTOLA XXV.

Pag. 248. *Cum offenſione ſumma Minotauri*] Quod valde doluit Calviſio, qui tuam provinciam ſibi deſponderat, & ejus individuo ſodali Statilio Tauro. Sed priuſquam eos nominet, junctim ambos vocat Minotaurum, id eſt portentum, quod Paſiphae Minois uxor edidiſſe ferebatur, & confeciſſe in Labyrintho Theſeus, ſignificans, hos duos non minus malum & portentum eſſe in rep. quam Minotaurus in Creta inſula.

Pag. 249. *Meo juſtiſſimo honeſtiſſimoque convicio*] Ad Att. 1, 14: *Cato advolat, convicium Piſoni Conſuli mirificum facit, ſi id eſt convicium, vox plena gravitatis.*

LIBER

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

LIBER XIII.

EPIST. I.

P. 264. *ANtequam Philonem cognovimus*] Bruto 89. *eodemque tempore quum princeps Academiæ Philo cum Athenienſium optimatibus Mithridatico bello domo profugiſſet, Romamque veniſſet, totum me ei tradidi.* Manutius Epicureum facit.

EPIST. XV.

Pag. 285. *HOminem peruſtum inani gloria*] Ardentem cupidine famæ. Valer. Flacc. I, 76.

—— Tu ſola animos mentemque peruris Gloria.

EPIST. XVI.

Pag. 287. *ET ex eo cum ab ineunte*] Forte, *& de eo quum.*

Teſtimonium mei de eo judicii] Ita legendum videtur, non *meum.* Ut infra, *opinionis meæ teſtimonium.* Quid ipſe de illo ſentirem, pro teſtimonio libens ei ſcripſi.

EPIST. XXI.

Pag. 293. *IN omni genere officii diligens*] Ita leg. vel *diligentiſſimus*, omnibus officii muneribus ſtudioſe fungens. Pro Cœl. 30. *Caſtiſſimo viro, atque omnis officii diligentiſſimo.*

EPIST. XL.

Pag. 313. *QUod ſcio multas*] Poteſt legi *quas ſcio:* poteſt & τὸ *plurimum* deleri. poteſt & *quod* accipi ſupervacuum, ut in *quod niſi, quod ſi, quod utinam.* Nam Manutius errat.

EPIST. LIX.

Pag. 328. *SErvabis edictum & inſtitutum tuum*] Nihil facies aliter atque edixiſti, & adhuc ſolitus es. Solebant autem Prætores & in urbe publice proponere, & provinciales, antequam in provinciam venirent, præmittere edictum de ſummis capitibus juriſdictionis. Superius VI, 9. ad Att. V, 21. *Poſſumne contra meum edictum?* Erat C. Curtius Peducæanus Prætor peregrinus, quum C. Titius Ruffus Prætor urbanus eſſet.

EPIST. LXIII.

Pag. 331. *REm tibi exponam paucis verbis*] Videtur inſiticium & delendum eſſe τὸ *verbis.*

EPIST. LXIV.

Pag. 332. *MAgnum theatrum*] Plus ex iſta provincia petit Tiberius, quam ex noſtra, magiſque in illa conſpicietur, quam hic, ubi aſſecutus eſt ſane quæ poteſt adoleſcens. Vel valde conſpectum te facit & illuſtri loco ponit hæc provincia: vel, quam celſus & potens es, quum adoleſcens ſummo genere natus, ingenio florentiſſimo, ſanctis & priſcis moribus in tua provincia peregrinatur, & per te producitur atque oſtentatur, digna ipſo gloria, apud avitos familiæ clientes: ut 12, 29.

Commendationem atque gloriam] Ita lego. II de Offic. 13. *Prima igitur eſt adoleſcenti commendatio ad gloriam, ſi qua ex bellicis rebus comparari poteſt.*

EPIST. LXVIII.

Pag. 337. *DE Reip. ſumma quid ſentiam*] Lego, *de Rep. ſumma.* de univerſo ſtatu imperii Romani, quid mihi videatur.

EPIST. LXXVII.

Pag. 344. *P. SVLPICIO*] Rutilius & Corradus, *P. Vatinio,*

ex lib. v, epiſt. 9, 10, 11. contra quos diſputat Manutius. Placet conjectura Rutilii & Corradi. Vatinium enim tum Illyrico, Sulpicium Achaiæ præfuiſſe, præter adducta loca oſtendunt lib. IV, ep. 5 & 6.

Salvo jure noſtræ veteris amicitiæ] Hoc convenire in Vatinium negat Manutius, ut & *pro tuo perpetuo in me ſtudio*: Sed ſic etiam loquebantur, qui amici olim, dein inimici fuiſſent, poſt reconciliatam gratiam, quaſi medio odiorum tempore memoriæ exemto.

LIBER XIV.

EPIST. II.

Pag. 351. IN *novis*] Deſignatis in proximum annum.

EPIST. IV.

Pag. 357. S*In ad nos pertinerent*] Relinquerentur nobis, nec abriperentur cum ceteris bonis. Poſſet & legi *pertineret* nempe res, ſi reciperemus bona. Item, *ſin ad nos pertinerent*, *præterquam oppido pauci*: nam τὸ *ſervirent* ſcholion videtur τῶ *ad nos pertinerent*.

EPIST. XIII.

Pag. 366. D*E nuncio remittendo*] Divortio faciendo inter Tulliam & Dolabellam, II Attic. 2 & 23.

Quæ ſit iſtius vis hoc tempore] Quantum poſſit & valeat cum maxime Dolabella.

Quæ concitatio multitudinis] Quum legem ferret de tabulis novis, & mercedibus ædium. Dio lib. XLII.

Quies tamen] Manutius ait in uno libro inventum, *quieſces*. Forte, *ſi metuendus iratus*, *quieſces*. Si putes nobis metuendum fore Dolabellam irritatum divortio, melius non remitti nuncium. Dein breviter, *Tamen ab illo fortaſſe naſcetur*. ſcilicet cauſſa divortii. Ipſe luxurioſus & perditus offenſus moribus longe diverſis uxoris nuncium illi remittet.

LIBER XV.

EPIST. I.

Pag. 378. N*Oſtram conſuetudinem, integritatemque*] Mei imperii placidum morem & abſtinentiam. X, epiſt. 28. *ad priſtinam virtutem conſuetudinemque revocavi*. II Verr. 66. *videtis igitur conſuetudinem religionemque Græcorum*.

EPIST. IV.

Pag. 389. E*T toto iis, qui novari*] Et quod ſummam rem continet, iis, quoque, qui ipſo in regno quærebant mutationem, paratus & ſuccinctus. lib. V Att. 20. *Eſt totum, quid Cal. Martiis futurum ſit*. III ad Q. ep. 1. *Totum in eo eſt tectorium ut continuum ſit*. *Totum hi, qui aliquid novi*, per appoſitionem, quam dicunt Grammatici.

P. 391. *Acriter & diu repugnantibus*] Videtur leg. *repugnantes*, nempe urbes illæ Sipyram & Commorin. Deinde *Pontinio-- illam partem Amani -- tenenti*.

EPIST. XV.

Pag. 411. E*T, ut opinor, ipſo legato*] Cæſarem hic legatum fingit Manutius, quod nullo modo procedit. Forte, *Te, ut opinor, ipſo allegato ac deprecatore*. Te apud Cæſarem pro iis interveniente. De verbo *allegare* hoc lib. ep. 4 & 10.

EPIST. XVI.

Pag. 412. Q*Vum hac te tertia*] Pronomen *te* non eſt in MSS.

MSS. lego, *quem hac tertia epiſtola jam ante oppreſſit.* cui ſupervenit, *quam tu ſchedam aut literam* intellige ad me miſeris.

Pag. 414. *Quod velis ipſa currunt*] Sic MS. Gruteri editio, *quod vel iis ipſa currunt.* Lego, *quo velis, ipſa currant.* Hæc, inquit, εἴδωλα, vel ſpectra, quamvis oculis ſe poſſent objectare, tamen [moveant licet & curſitent ipſa, quamcunque in partem velitis vos Epicurei] animum noſtrum qui vel qua ratione percutere poſſint, non exputo, nec cogitando reperio.

EPIST. XVII.

Pag. 417. Πρόσωπον πόλεως] Specimen civitatis. Videtur laudari, ut apud Senec. *ſpecimen antiquum imperii.* ſed revera ſignificat, vel amiſimus hominem unde ſcire poſſes, quam corrupta civitate utamur; vel ſine ullo ad hunc reſpectu, omnem faciem bene conſtitutæ reip. perdidimus per Cæſareanos.

EPIST. XVIII.

Pag. 420. *TUa in culina, mea in palæſtra*] Ad gravem quæſtionem ne nihil dicat, ridicule reſpondet. *In culina*, quia voluptatem ſequens Epicuri: *in palæſtra*, quia mihi placent, qui virtutem & laborem præferunt.

Pudet enim ſervire] Aliquid agere publice, quia qui partem reip. tractat, is ſe componere ad nutum unius neceſſe habet.

Facio me alias res agere] Fingo me rerum mearum ſatagere, & abſtineo negotiis.

Ne convicium Platonis audiam] Volunt Comici, cujus fragmentum ponunt. Non video, quid ad rem faciat. Videtur potius alludere ad id, quod refert epiſt. 9, l. 1. *Atque hanc quidem ille cauſſam ſibi ait non attingendæ reip. fuiſſe, quod quum offendiſſet pop. Athenienſem prope jam deſipientem ſenectute*, &c. Ne Plato me arguat, quod tali tempore attingere velim rempublicam.

EPIST. XIX.

Pag. 423. *FIlium*] Antonium, quem ſecundum hæredem in teſtamento ſcripſerat, Flor. IV, 4. *Sectorem Pompeianorum bonorum*, II Phil. 26.

EPIST. XXI.

Pag. 425. *QUum inimicitias mecum communicaſti*] Adverſus inimicos meos ſimultates ſuſcepiſti. vide IV Obſerv. 2.

LIBER XVI.

EPIST. I.

Pag. 430. *HÆc pro tuo ingenio conſidera*] Si ſcriberet ad unum alicujus auctoritatis, dixiſſet, pro tua ſapientia. Diligenter expende, ut ſoles. male Manutius.

EPIST. IV.

Pag. 432. *SUmtui ne parcas, ulla in re, quod*] Pecuniæ erogandæ. De hac locutione veterum, *re quod*, vid III Obſerv. 2.

EPIST. IX.

Pag. 438. *SYmphoniam Lyſonis*] Vellem non interfuiſſes convivio Lyſonis, in quo Symphonia cecinit, ut loquitur III Verr. 44. vel Symphoniaci pueri cecinere, V Verr. 31. pro Cœl. 15.

EPIST. XI.

Pag. 441. *ET erat adhuc impudens*] Forte, *ad hoc*, i. e. eouſque impudens, ut parere Senatui recuſaret jubenti exercitum & provinciam deponere.

Nulla vi expulſi] Sed vim interpretabantur SC. quo removebantur a rep. Cæſar B. Civ. 5.

EPIST. XIV.

Pag. 447. *QUem etiam repræſentabo*] Non exſpectabo, ſed ante-

antevertam. niſi leg. *quæ.* ſtatim præſtabo, nec opperiar diem.

Epist. XVII.

Pag. 449. Q*Vo quidem comitatu ἀνομιλήσους*] Sic videtur legendum. quibus comitibus inſtructus. Ἀνομιλεῖν eſt conſuetudine alicujus uti, verſari cum aliquo.

Epist. XVIII.

Pag. 450. Δ*ιαφόρησιν*] Ventris purgationem, ponunt ad marginem. Medicorum vox, humorum in φλεγμονῇ ſive fervida collectione digeſtio & eductio: unde διαφορητικὰ, medicamenta diſcuſſoria, & humores ebibentia.

Pag. 452. *Itaque coronis abutor*] Ut ego Mothonem, ſimilem triconem, & alium hortum male colentem incitavi; itaque tantum inde florum decerpo, ut abundem coronis & iis non parcam & quodammodo luxuriem.

Pag. 453. *Fac opus appareat*] Exſtet, II Att. 9. in publicum exeat, aut ſaltem videamus. Cato de R R. 2. *Si ei opus non apparet, dicit villicus ſedulo ſe feciſſe.*

Epist. XXI.

Pag. 457. U*Bi deponendæ tibi ſint*] Ubi moleſtias & ineptias, quæ multæ ſunt in urbe ferendæ, quoties earum tædium te ceperit, fugias & abjicias.

Epist. XXII.

Pag. 459. Q*Vam ne ipſe quidem facile legere ſoleo*] In qua, quoties eam relegi, hæſitare & ipſe me ſenſi. male delet τὸ *legere* Manut.

Pag. 461. *Nunc plane Billienus eſt*] Dignus ſuo nomine: vitio laborat ejus, cujus nomen gerit. Videtur enim Graius homo Demetrius cognomen ſumſiſſe Billieni, quod per Billienum quendam libertatem & civitatem accepiſſet.

Etſi. veruntamen. De illis] Hæc facile ſupplere Tiro potuit, cui notæ erant Patroni cogitationes. Similis brevitas ad Att. XIII, 2. XIV, 8 & 12.

Epist. XXIII.

Pag. 461. U*T loqui non poſſit*] Jocus. ut neminem admittat. Hoc tantum reſponderat Balbus per litteras roganti de ea lege Ciceroni. Sed Cicero lepido cavillo hoc interpretatur ita, ut expreſſit.

De Servilio] Iſaurico, quem hoc anno obiiſſe teſtatur Dio lib. XLV. quem felicem videtur ſcripſiſſe Tiro, qui effugerit Antonii minas & gladios. Id ad me, inquit Cicero, non pertinet, qui cædem non timeo, & vitæ obſaturatus ſum, ſed ad te.

Epist. XXIV.

Pag. 463. S*Ed ſi literas*] Sic Manutiani: unde ille *ſi*, quæ nota ſilentii eſt. Idem colligit Lambinus ex ſcriptis, in quibus: *Sed ſcilicet tuas literas exſpecto.* At hæc vera lectio eſt, ut V, ep. 5. Ego valde ſuſpenſo animo exſpecto, primum te, ſcilicet, deinde Marionem.

Pag. 465. *Sed quod egerint*] MSS. *ſeu.* lege, *ſeu quid egerint.* Sive etiam quid aliud, & ſerium egerint, poſterius noſcemus.

Epist. XXVI.

Pag. 466. V*Ide ut probare poſſit*] Id eſt, vix eſt ut probare poſſit. III de Off. 29. *Videant ne latebra quæratur perjurio*; id eſt, vix eſt ut non quæratur.

F I N I S.

VA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

VARIARUM LECTIONUM

TOMUS SECUNDUS.

LIBER IX.

EPIST. I.

P. 3. EX his litteris] *al.* ex iis litteris. *Stewech.* ex his litteris tuis.

A te miſſas] *ſic Amſtelod. aliique. al.* ad te miſſas. *quint. Pal.* ad ſe miſſas.

Ex iiſdem] *al.* ex eiſdem. *al.* ex hiſdem.

In ſpem tamen venio] *ſext. Palat.* venit.

Appropinquare tuum adventum] *v. c.* appropinquare adventum tuum.

Ut nullam allevationem] *Pal. ſex.* nullam alleviationem. *ſic & alibi libri* allevio, *pro* allevo *ſcribunt. Palat. prim.* nullam ut allevationem.

P. 4. Te fortaſſe aliqua re] *Stewech.* te fortaſſis aliqua re.

Aliqua re juvare] *ſext. Pal.* aliquid rejuvare.

Rediſſe cum veteribus amicis] *ſic Amſtelod. prim. Pal. multique alii. vulgo,* rediiſſe c. v. a. *Stewech.* rediſſe cum veteribus amicis noſtris.

Uſum dimiſeram] *Pal. ſex.* uſum demiſeram.

Iis ſuccenſerem] *Vict. ed.* iis ſuſcenſerem.

Eorum me ſuppudebat] *Hittorp.* ſubpigebat.

Videbar enim mihi, cum me in res turbulentiſſimas infideliſſimis ſociis demiſiſſem] *Pal. prim.* videbam enim me in res turbulentiſſimas infideliſſimis ſociis demiſſum. *ſic & duo Guilielmii libri, niſi quod pro* videbam *legunt* videbant. *Amſtelod.* videbar enim mihi, cum me in res turbulentiſſimas infidiſſimis ſociis demiſſum.

Et revocant in conſuetudinem] & *deeſt in ſext. Pal.*

Quod in eo permanſeris] *ſic mſſ. vulgati,* quod in ea permanſeris.

Quum placatis his utor] *ſic Victor. Amſtelod. & vulg.* quando placatis his utor. *alii duo mſſ.* quoniam p. h. u.

Et ea, quæ impendeant, me facile tranſiturum] *vid. Not.*

Sive in Cumano ad te placebit] *al.* adire te. *al.* ſive in Cumano apud te placebit. *vid. Not.*

Sive quod minime velim] *Stewech.* ſive quod minus velim.

Ut id utrique noſtrum] *Stewech.* ut hic utrique n.

Commodiſſimum] *Stewech.* commodiſſimus.

Eſſe dijudicetur] *vulgo* videatur. *vid. Not. Victor. Manut. & Gebhard.*

EPIST. II.

P. 5. Caninius idem & idem noſter] *Pal. ſex.* Caninius idem & frater cum ad me perveſperi veniſſet. *v. Not.*

Perveſperi] *edd.* nuper veſperi.

Dixi ei, me daturum aliquid mane; ut peteret rogavi] *ſic Pal. pr. Amſtelod. duo Guilielm. ed. Vict. ſed Pal. ſext. ac edit. prim.* dixi ei, me daturum litterarum aliquid: mane ut peteret rogavi. *vulgati,* daturum aliquid mane, & ut peteret rogavi.

Attamen eam ipſam] *Peck.* & tamen eam ipſam.

Eam ipſam tibi epiſtolam miſiſſem] *ſic Amſtelod. Pal. prim. Vict. edd. vulgo,* eam ipſam epiſtolam miſiſſem.

At tibi repente] *ſic Vict. aliique meliores libri. vulgo*, at ibi repente. *Palat. ſext.* at ubi repente.

Venit ad me Caninius mane] *Peck.* venit Caninius ad me mane.

Proficiſci ad te ſtatim] *Peck.* proficiſci ſtatim ad te. *Lamb.* p. ſe a. t. ſt.

Tantis poſtea novis rebus allatis] *al.* tot & tantis poſtea novis rebus allatis.

Perire meam lucubrationem] *Peck.* perire lucubrationem meam.

Eam ipſam Caninio dedi] ipſam *deeſt in Peck.*

P. 6. Tui amantiſſimo] *ſic Vict. al.* amantiſſimo tui.

Linguas minus facile poſſimus] *ſic Vict. ed. Vatic. prim. Pal. aliique mſſ. vulgo* poſſumus.

Qui autem victos noſtros moleſte ferunt] *ſic Victor. Vatic. Amſtelod. aliique. vulgo*, qui autem victos eſſe noſtros moleſte ferunt. *Hittorp.* qui autem victos nos moleſte ferunt.

Nihil omnino te fefellit] *Peck. ſext. Pal. Amſtelodam.* nihil te omnino fefellit.

Quis eſt tam lynceus, qui tantis tenebris nihil offendat] *ſic Palat. Stew. Peck. Amſtelod. Vict. ac prim. edd. al.* qui in tantis. *vulgati*, quamvis quis eſt tam lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat.

Ac mihi quidem] *MS.* at mihi quidem.

Calumniabar ipſe] *MSS.* calumpniabar.

Qui obviam mihi veniſſet] *Pal. ſext.* qui obviam veniſſet.

Me optime noviſſet] *al.* me noviſſet optime.

Habes rationem mei conſilii] *al.* habes rationem conſilii mei.

Tibi igitur hoc cenſeo, latendum] *ſic prim. Pal. Amſtelod. ed. Victor. vulgo,* tibi igitur hæc: cenſeo, latend. *al.* tibi autem hæc cenſeo: latend.

Dum deferveſcit hæc gratulatio] *MSS.* dum efferveſcit hæc gratulatio. *al.* dum deferveſcat hæc gratulatio.

P. 7. Niſi ipſe rumor jam raucus erit] *Pal. ſex.* niſi ipſe jam rumor raucus erit.

In illa loca ploratum potius quam natatum] *Pal. prim.* in illa loca ploratum potius natatum. *ſext. Pal.* ploratum potius natatu. *in ora vero*, nataturi.

A quibus antea delectationem modo petebamus, nunc vero etiam ſalutem] *ſic Amſtelod. Vict. ed. aliæque. vulgo,* ex quibus antea delectationem, modo ſolatium petebamus, nunc vero etiam ſalutem. *mſ.* nunc vero ſalutem etiam.

P. 8. Si nemo utetur opera] *ſic mſſ. prim. & ſex. Pall. Amſtelod. vulgo*. ſin nemo utetur opera.

Navare remp.] *ſic duo mſſ. Medic. Amſtelod.* gravare remp. *Maff. cod.* juvaret remp.

EPIST. III.

P. 9. Caninio ad te eunti] *Amſtelod. aliique mſſ.* amico ad te eunti. *Medic.* animo ad te eunti.

P. 10. Cito me ad te eſſe venturum] *ſext. Pal.* cito eſſe futurum.

Ut medicinæ egeamus] *ſic omnes mſſ. Lamb. forte* ut medicina egeamus.

EPIST. IV.

Sin autem non es, τῶν ἀδυνάτων] *ſic mſſ. vulgo,* ſin autem non, τ ἀδυνάτων.

P. 11. Eſt te venire] *Peck.* eſt te venturum.

Χρυσιππεία ne an hæc] *Amſtelodam. aliique mſſ.* Chryſippeias hæc.

Diodotus non concoquebat] *al.* Diodorus

dorus non concoquebat. *al.* Diodotus non coquebat.

Hoc etiam κατὰ Χρύσιππον δυνατὸν eſt] *Hittorp.* hoc κατὰ χρύσιππων δυνατὸν etiam.

De Coctio] *al.* Coſtio. *al.* Ceſtio. *Amſtelod.* detectio.

P. 12. Tu ſi minus ad nos, accurremus ad te] *ſic Amſtelod. aliique. vulgo,* tu ſi minus ad nos, nos accurremus ad te.

Deerit nihil] *al.* nihil deerit.

EPIST. V.

Neque ſolum propter reip. ſed etiam propter anni tempus] *ſic Amſtelod. prim. Pal. Peck. Vict. ed. vulgo*, neque ſolum propter remp. ſed etiam propter anni tempus. *al.* neque ſolum propter rem, ſed e. p. a. t.

Eundem ipſe ſequar] *al.* euntem ipſe ſequar.

Conſilii noſtri, ne ſi eos quidem, qui id ſecuti non ſunt, non pœniteret, nobis pœnitendum putarem] *Amſtelod.* conſilii noſtri, nimis eos quidem, qui inſecuti non ſunt, non pœniteret, niſi pœnitendum putarem. *al.* conſilii noſtri, niſi eos quid. *&c. vid. Not.*

Ita verecundiores] *ſic mſſ. vulgo,* itaque verecundiores.

Severitatem otioſorum] *Hittorp.* ſi veritatem ocio ſolus. *Pal. ſext.* ſi veritatem otio ſolvo.

Quo quo modo ſe res haberet] *al.* quo quo m. ſ. r. habeat. *al.* quoquo modo res ſe habeat. *al.* habeant. *Lambin.* quo quo modo ſe res habet.

Magis illos vereor] *al.* magis illos veneror.

Ut lavatio] *MS.* ut lautio.

EPIST. VI.

P. 13. Eſt igitur adventus in exſpectatione] *Amſtelod.* eſt igitur adventus Cæſaris ſcilicet in exſpectatione. *al.* eſt igitur adventus Cæſaris in expectatione. *vid. Not.*

Se in Alſienſe venturum] *duo mſſ.* futurum.

P. 14. Oſtiæ videri eum commodius exire poſſe] *ſic Hittorp. aliique mſſ. Amſtelod.* optime videri commodius eum exire poſſe. *al.* Oſtiam videri c. e. e. p. *vulgo*, in Pomptinum videri commodius eum exire poſſe. *Lamb.* in Oſtienſe vid. c. e. e. p.

Homines amantes tui] *duo mſſ.* amantis tui.

Ubi utrique] *vid. Not.*

Quid enim ille facturus ſit incertum eſt] ſit *in vulgatis pleriſque deeſt.*

P. 15. Simul oſtentavi tibi] *ſic Amſtelod. Var. prim. Pal. Vict. ed. vulgo deeſt* tibi. *Hittorp.* ſimul oſtentatui. *latet hic aliquid.*

Etſi quid non probem? quid enim jam ſcio præter initia rerum] *ſic & Amſtelod. vid. Not.*

Ergo hæc conſilii fuerunt] *in primo Pal.* hæc *deeſt.*

Aut illos neceſſe eſſe] *ſic Amſtelod. Vatic. Grut. alii,* aut illos neceſſe eſt.

Cum videremus, quam illud ingens malum alterius utrius exercitus & ducum interitu] *Amſtelod. aliique duo mſſ.* cum viderimus. *id. Amſtelod.* alterutrius *retinet. vide Not. al.* quum videremus ill. ing. mal. alterutrius exerc. & duc. interitum.

P. 16. Quam vel emori] *Amſtelod.* velle mori. *vid. Not.*

At aliqua tamen vivere] *Pal. ſext.* aut aliqua.

Sed hoc viderint] *ſic mſſ. & Victor. vulg.* ſed hæc viderint.

Magnum hominem duxi; tum quod his] *Amſtelod. aliique mſſ.* cum enim te ſemper magnum hominem duxerim, quod his.

Inſtar eſſe vitæ puto] *al.* inſtar eſſe victoriæ puto. *al.* i. vict. p.

P. 17. Multi etiam] *Pal. ſext.* multi eam.

Vacationem etiam habent publici muneris] *Vict.* vacationem, eadem habent p. m. *Amſtelod. aliique mſſ.* vacationem, eandem habent p. m.

Iis concedente rep.] *MSS.* his c. rep.

Sed plus facio] *Peck.* ſed facio plus.

Quam ipſe qui narro] *Grut.* quam ego ipſe qui narro.

Quæve audiero] *MSS.* quæ tua audiero. *edd.* quæ tua intereſſe audiero.

EPIST. VII.

Cœnabam apud Seium] *MSS.* Sevium.

Quod antea calumniatus ſum] *MSS.* quod ante a te calumniatus ſum. *al.* quod antea te calumniatus ſum.

P. 18. Volebam prope alicubi eſſe, ſi quid] *ſic mſ. alii mſſ.* eſſet. *Manut.* eſſe te. *al.* alicubi ſiquid.

Quum confecta ſunt omnia] *ſic Victor. vulgo*, quando confecta ſ. o. *al.* quoniam c. ſ. o.

Quin equis viris] *al.* quin æquis viris. *al.* quin equis velis.

De L. Cæſare F.] *nonnulli mſſ.* de L. Cæſaris F.

P. 19. Non deſino] *nonnulli mſſ.* non deſiſto.

Nihil adhuc ſcimus] *Palat. ſext. & Hittorp.* ſoſmus, *unde Guilielm.* ὀσμὸς *vel* σεισμός.

De Bajis] *al. leg.* de dubiis.

Adventat enim Dolabella] *Stewech.* advenerat ei Dolabella. *Amſtelod.* adventat ei Dol.

Quid tu conſtitueris] *ſic mſſ. vulgo*, quid tum conſtitueris.

Expecto tuas litteras] *ſext. Pal.* expecto litteras tuas.

EPIST. VIII.

P. 20. Quamvis quis oſtenderit, ne populus] *tres mſſ.* quamvis quis oſtenderet, ne populus. *Amſtelod.* quamvis quis oſtenderet, & ne populus.

Miſi autem ad te] *MSS.* miſi enim ad te.

Os ejus adoleſcentioris Academiæ] *vid. Not.*

Cum eſſet una Pomponius] *Amſtelodam. & duo alii*, cum eſſet una Pompeius.

Partes Antiochinas] *ſic mſſ. vid. Not. al.* Antiochenas. *Hittorp.* Antiocenas. *Stewech.* Antiochias. *vulgo* Antiochianas.

P. 21. Nos id locutos eſſe] *al.* id nos locutos eſſe.

Si videtur, & de nobis inter nos] *ſic duo Pall. Vatic. Stewech. Hittorp. Amſtelod. edd. prim. & Vict. vulgo*, ſi videbitur, & de nobis & inter nos.

Aut ſaltem certo] *Hittorp.* aut ſaltim certo.

Sine his cur vivere] *Hittorp. & ſext. Palat.* cur ſine his vivere.

Mihi vero cum his ipſis vix] *ſext. Pal.* mihi vero dum his ipſis vix.

EPIST. IX.

S. V. G. V.] *ſic Vat. prim. Pal. Vict. ed. vulgo*, Si vales, gaudeo: & ipſe valeo. *Amſtelod. & Hittorp.* ſi vales, gaudeo, valeo. *alius mſ.* ſi vales gaudeo, ego valeo.

Minus belle habuit] *Stewech.* minus bene habuit.

P. 22. Rectiſſime ſunt apud te omnia] *duo mſſ.* rectiſſima ſunt apud te omnia.

Etſi nullo tempore] *al.* ſi nullo tempore.

Nobiſcumque conjungeres] *Hittorp.* nobiſcum conjung.

Præcipue nunc jam inclinata victoria] *Hittorp.* præcipue cum jam inclinata ſit victoria.

In qua ſcilicet tibi ſuadere videar] *vid. Not.*

Tacere non poſſum] *Hittorp.* poſſim.

Tu autem mi Cicero] *Hittorp.* tu vero mi Cicero.

Sive probabuntur tibi] tibi *in Stewech. deeſt.*

Neque etiam regum ac nationum] *ſic Vict. ac mſſ. vulg.* nec etiam regum aut nationum.

Quod infimo cuique contigit] *Stewech.* contingit.

Honeſte effugere] *Stewech.* honeſte fugere.

Illud autem te peto] *ſic mſſ. vulgo*, a te peto.

P. 23. Et ei reip.] ei *in nonnullis mſſ. deeſt. al.* & ei patri.

Cum illam veterem ſequamur] *ſic Victor. prim. & ſext. Pal. Amſtelod. vulgo*, dum illam veterem ſequimur.

Mi jucundiſſime Cicero] *ſic prim. & ſext. Palat. Peek. Amſtelodam. Victor.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ctor. ed. vulgo, mihi jucundiſſime Cic.

Ut tu te] *Peck.* tu ut te.

Non minimum auctoritatis] *ſext. Pal.* non minimum auctoris.

Erit tuæ quoque fidei] *Hittorp. & ſext. Pal.* erit quoque tuæ fidei.

Mihi litteras referat] *ſext. Pal.* mihi litteras referre.

EPIST. X.

Niſi te a me] *Pal. ſext.* me a te.

Litteræ expectandæ] *al.* expetendæ.

Quod te putem ſcire curare] *Palat. ſext.* ſcire putem cupere. *Stewech.* q. t. p. ſ. oportere.

P. 24. Puto te nunc dicere] *deeſt* te *in Vict. & nonnullis mſſ.* puto nunc dicere.

Ingentium culinarum cum] *al.* ingent. coclearum quas. *vid. Not. Manut.*

Cum Sophia Septimiæ] *al.* Septimia. *al.* Septimæ.

Tu adeo mihi] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulgo*, adeon' tu mihi. *al.* an adeo mihi.

Ne habeat Burſa Plancus] *ſic Palat. prim. & ſext. Amſtelod. Hittorp. Peck. vulgo*, ne habeat Plancus Burſa.

In aliqua majuſcula cura] *Pal. ſext.* aut in aliqua majuſcula cura.

P. Sullæ] *al.* Syllæ, *& alibi.*

Certam ſcierit] *Lamb.* certum ſciret.

P. 25. Ego ceteroqui] *ſic Vat. prim. Pal. Peck. Vict. vulgo*, cetera qui. *al.* ego certe qui. *al.* ego, certa q. *al.* ego inter cetera, quæ.

EPIST. XI.

Sed quum brevi tempore] *ſic Victor. Amſtelodam. & alii libri*, ſed quoniam brevi tempore.

Non quo ita ſim fractus] *al.* non quod ita ſim fractus.

Erepta mihi omnis eſt] *ſic Pall. duo Amſtelod. Vat. Peck. Vict. & prim. edd. vulgo*, erepta nihil omnino eſt.

Si qui mihi obtrectent] *prim. Pal.* ſi qui me obtrectent.

Brevitati litterarum mearum] *ſic Vict. prim. Pal. alii*, brevitati mearum litterarum.

EPIST. XII.

Cœlum etiam & terras] etiam *deeſt in uno mſ.*

Quam velim ſic legas] quam *quidam libri non habent.*

Magno opere dignam] *ſic mſſ. vulgo*, magnopere dignam.

Munuſculum mittere volui] volui *in multis libris deſideratur.*

EPIST. XIII.

P. 28. C. Subernius] *un. mſ.* C. Uberinus. *al.* C. Suberinus.

Ullum fore putarat] *quat. mſſ.* putaret.

P. 29. Qui eſt item ut Calenus] *ſic duo mſſ. vulgo*, qui eſt item Calenus.

Hoſce igitur ambo] *ſic Vatic. Victor. vulgo* ambos.

Majore cura] *duo mſſ.* majori cura.

Sic velim tibi perſuadeas] *al.* ſic velim perſuadeas tibi.

Tum municipio Caleno] *prim. Pal.* cum municipio Caleno.

Quocum mihi magna neceſſitudo] *Amſtelod. Victor. ed. al.* qui cum mihi m. n.

Nihil obeſt dicere] Dicere *deeſt in ſext. Pal. & Hittorp.*

Quum his Cæſar] *ſic Victor. vulgo*, quando his Cæſar.

EPIST. XIV.

P. 30. Convenio autem quotidie plurimos] *Peck.* convenio autem plurimos quotidie.

Valetudinis cauſa veniant] *vid. Not. mſ.* valitudinis.

P. 31. Ne imminuam tuam laudem] *ſic mſſ. & Victor. vulgo*, laudem tuam.

Non alienum dignitate tua] *ſic mſſ. vid. Not.*

Te juvenem] *Hittorp.* te viventem.

Neapolim veniſſem] *Stewech.* Neapolim venirem.

Plane ſalutavit] *duo mſſ.* plane ſalutaverit.

Gratulor tibi cum tantum vales] *ſic*

ſic Amſtelod. aliique. vulgo, gratulor tibi quod tantum vales.

Jam ſalvi eſſe poſſemus] jam *deeſt in nonnullis libris. prim. Palat.* tam ſalvi eſſe poſſemus. *al. vet. cod.* tum ſalvi eſſe poſſemus. *ſic & Amſtelod.*

Vere Conſulem dicere] *MS.* vere dicere Conſulem.

A te autem peto] *Palat. ſext.* æſtate autem peto. *correctum erat* ex te autem peto.

P. 32. Hæc enim jocatus ſum] *duo mſſ.* hic enim jocatus ſum.

Ad te transfuderim] *Stewech.* ad te transfunderim. *al.* ad te tranſtulerim.

Tum his tuis factis] *al.* tum tuis his factis.

In amore fuerit ardentius] *vid. Not.*

Nihil pulchrius, nihil amabilius] *MS.* nil pulchrius, nil amabilius.

Ut ſcis] *Stewech. & Amſtelod.* ut tu ſcis.

Locum fuiſſe augendi] fuiſſe *deeſt in Pal. ſext.*

Cumulatum etiam videbatur] *Lambin.* cumulatum eſſe videbatur.

Quod ego te horter] *Pal. ſext.* hortor.

Proponam tibi claros viros] *Amſtelodam. Pal. prim. & ſext. Peck. Hittorp. Stewech.* proponas tibi claros viros.

Te imitere oportet] *Palat. ſext.* te imitari oportet.

Ne licet quidem jam] *ſic Vatic. pr. Pal. Vict. vulgo*, nec licet quidem jam. *Amſtelod. & Stewech.* non licet quidem jam.

Contigit magnitudine cum animi] *Peck.* contingit. *aliud mſ.* magnitudine tum animi.

P. 33. Maturitatem tibi animadvertendi] *al.* auctoritatem tibi animadvertendi.

Omnium conceſſu] *MSS.* omnium ſenſu. *al.* o. conſenſu.

Maximam utilitatem] *MS.* magnam utilitatem.

In te poſitam eſſe rempublicam] *ſic Vict. alii libri, tam mſſ. quam editi*, in te repoſitam eſſe rempublicam.

EPIST. XV.

Duabus tuis epiſtolis reſpondebo] *Hittorp.* duabus epiſtolis tuis reſpondebo.

A Zetho] *Hittorp.* a Letho. *Stewech.* Cetho. *ſext. Pal.* Retho.

Phileros tabellarius] *duo mſſ.* Pileros tabellarius.

Pergratam tibi * perſpectum eſſe gaudeo] *vid. Not.*

P. 34. Non perinde ut eſt reapſe] *vid. Not. al.* ut eſt re, ab iis.

Tamque in omni genere jucundus] *al.* atque in omni genere jucundus.

Exiſtimes licet quod lubet] *MSS. nonnulli* quidlibet.

Maxime noſtratibus] *MS.* maximeve noſtratibus.

Nunc vero etiam bracatis] *ita Pall. Guilielmiani, editio princeps, tum Victorii & Gebh. al.* bracchatis & braccat.

P. 35. Omnes mihi Granios, omnes Lucilios (vere ut dicam) Craſſos quoque *&c.*] *ita Pal. primus, Vict. ac tres Guilielmiani. prima editio & Peckio excerpta*, o. m. gratias. *vulgatum*, o. m. Gracchos, o. L. & (ut v. d.) C. q.

Auctorem moderationis urbanæ] *ita Pal. quatuor Guilielmiani, ed. princeps, Vict. Manut. al.* commorationis.

Intelligo litteris] *Hittorp.* intellego litteris.

Ne mi quidem ipſi] *ſic duo mſſ. vulgo*, ne mihi quidem ipſi.

P. 36. Vix eſt in ſentina locus] eſt *deeſt in mſſ.*

Mentionem ullam de ea re eſſe factam] *Peck.* mentionem ullam de ea re ſciam eſſe factam. *Stewech.* mentionem ullam de ea re eſſe factum. *Amſtelod.* facta.

Hoc nolim me jocari putes] *Stewech.* hoc nolim jocari me putes.

Noſter hic præfectus moribus] hic *deeſt in antiquis libris.*

Parebo auctoritati tuæ] *nonnulli mſſ.* probo auctoritati tuæ.

Cum vero aberit] *MS.* quam vero aberit. *al.* quum vero abierit.

Conferam. Domum ſi habebo, in denos dies] *Palat. ſextus*, conferam de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

domum : ſi habebo. In denos dies.

Singulos ſumtuariæ legis dies conferam] dies *non extat in multis mſſ. & edd.*

Sin autem minus invenero] autem *in nonnullis libris deeſt.*

Me nihil tibi gratius] *al.* me nihil gratius tibi.

Domum Sullanam] *ſic Vict. vulgo* Syllanam. *al.* Sillanam. *al.* Silianam, *quod probat Corradus.*

Si enim nihil eſt in parietibus] eſt *non extat in Stewech.*

EPIST. XVI.

P. 37. Delectarunt me tuæ litteræ] *ſic Vict. & mſſ. al.* delectaverunt me litteræ tuæ.

De quo & tu mihi antea ſcripſeras] *ſic mſſ. & Vict. vulgo*, de quo etiam tu mihi antea ſcripſeras.

Ut quoquo modo] *quidam mſſ.* ut quomodo.

Sed quum proximis] *al.* ſed quando proximis. *al.* ſed quoniam prox.

Quantæ curæ tibi ſit] *MSS.* quantæ tibi curæ ſit.

P. 38. Vereque arbitrer diligi] *ſic mſſ. vulgo*, vereque arbitror diligi.

Quia & noſtra fortuna] *al.* quod & noſtra fortuna.

Cum a jure diſceſſum eſt] *Hittorp.* cum jure diſceſſum eſt.

Nec præſtari quicquam poteſt quale futurum ſit] *Stewech. & Amſtelod.* nec præſciri quicquam p. q. f. ſ. *al.* nec præſtari quicquam poteſt, quale futurum ſit id.

Eſſet in civitate libertas] *Hittorp.* eſſet incitata libertas.

P. 40. Et conſuetudine legendi] *al.* ex c. l.

Volumina jam confecerit ὑποθεσιμάτων, ſi quod afferatur] *ſic mſſ. vid. Not. ed. prim. & Peck. pro* afferatur, deferatur. *vulgo pro* ſi quod *ſcribitur* ſi quid.

In ſermone vario] *Stewech.* in ſermones varios.

Poſuiſti loco] *ſic mſſ. vulgo*, poſuiſti joco.

Accianos] *al.* Attianos. *ſext. Pal.* Actianos.

P. 41. Qua mihi videor dupliciter carere] *al.* qua videor mihi dupliciter carere.

Ne quid temere dicam aut faciam] *ſic Victor. & mſſ. vulgo*, ne quid temere dicam faciamve.

Conſiliorum ſuperiorum] *al.* ſuperiorum conſiliorum.

Levem & imbecillam] *al.* levem & imbecillem.

Quum tu ſecundum OEnomaum] *al.* quando tu ſecundum OEnomaum. *prim. Palat.* quomodo te ſecundum OEnomaum.

OEnomaum Accii] *al.* Attii.

Quem tu mihi Popilium] *al.* quem tu mihi Pompilium. *al.* Polypum.

P. 42. Quem denarium narras] *al.* thynnarium. *ſed vide Not.*

P. 43. Quod mihi bonam copiam ejures] *ſic mſſ. etiam Amſtelod. al.* jures. *al.* cures.

Cum rem habebas] *al.* augebas.

Quæſticulis te faciebam] *ſic Vatic. excerpta & Medic. alii mſſ. & edd.* quæſtiunculis te faciebam.

P. 44. Æſtimationem aliquam te putes accipere] *ſic mſſ. edd.* exiſtimationem aliquam te p. a.

Etiam hæc levior plaga eſt] *ſic Victor. mſſ. al.* & jam hæc levior plaga eſt.

Memini te mihi Phameæ cœnam narrare] *MSS. quidam*, memini mihi te Phameæ c. n. *al.* Phaniæ.

Temperius fiat] *al.* temperatius f.

Ad matris cœnam revocare] *al.* ad matris cœnam vocare. *vid. Not.*

Polypum] *prim. Pal.* Philippum.

Solebam enim antea delectari] *alii*, debilitari. *vid. Not.*

P. 45. Ad tyrotarichum] *Amſtelod.* ad tirotaricum. *Stewech.* tirotariodium.

Balneum calfacias] *al.* balneum calefacias.

De villa Seliciana] *al.* de villa Feliciana. *al.* de villa Se--ciliana. *al.* Siliana. *al.* Cæciliana.

Sannionum] *prim. Palat.* Samnonum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

num. *al.* Sannonum. *al.* Samnionum *&* Samiorum.

EPIST. XVII.

Non tu homo ridiculus es] *ſic Amſtelod. aliique mſſ. vulgo*, num tu homo ridiculus es?

P. 46. Immo vero ſi me amas] *ſic mſſ. & Victor. ed. alii*, immo, ſi me amas.

Satis igitur nobis eſſe debet, quidquid conceditur] *MSS.* nobis igitur ſatis eſſe debet, quicquid conceditur.

Hoc ſi qui pati non potuit] *ſic mſſ. vulgo*, ſi quis p. n. p.

Hoc non longe abeſt a Tuſculano] *ſic Vatic. Amſtelod. Palat. prim. & ſext. Vict. ed. vulgo*, hic non longe abeſt a Tuſculano.

Quando ego, vir fortis] *ſic libri ſeptem veteres. duo* quoniam, *unus* cum.

Vir fortis, idemque philoſophus] *al.* vir fortis, idem quod philoſophus.

Se cum multis colligavit] *MS.* ſe cum multis conligavit.

P. 47. Non modo me, qui] *al.* non modo non me, qui.

Ipſe temporibus] *MSS.* ille temporibus.

Non quo ceſſator eſſe ſolerem] *al.* non quod ceſſator eſſe ſolerem.

EPIST. XVIII.

Quod diſcipulos obviam miſeram] *ſic mſſ. & Vict. ed. al.* quod diſcipulos obviam miſeram Cæſari.

Ut iidem me quam maxime conciliarent] *al.* ut me quam m. c.

Probari tibi meum conſilium] *al.* conſilium meum.

Cum Syracuſis expulſus eſſet] *Vatic. ſext. Pal. Victor. ed.* cum Syracuſis pulſus eſſet.

P. 48. Scipio Afranius] *al.* Scipio Africanus.

Id quod agimus] *MS.* idque agimus.

Pluris jam pavones confeci] *al.* plures jam pavones confeci.

Te Atheriano jure delectato] *al.* Atteriano. *al.* Hateriano. *al.* Athenano.

Ego me hic Hirtiano] *Pal. ſext.* ego mihi Hitiano.

P. 49. Etſi ſus Minervam] *Peck.* etſi iis Minervam.

Idem iſtuc familiares tuos] *Peck.* idem iſtos familiares tuos.

Quem tibi reliquum dicis eſſe] *Peck.* quem tibi reliquum fuiſſe dicis.

Cantherium] *al.* canterium.

Pulvinus ſequetur] *duo mſſ. al.* pulvillus ſequetur.

EPIST. XIX.

Tamen a malitia non diſcedis] *Peck. Amſtelod. & alii quatuor mſſ.* tamen malitia non diſcedis.

Tenuiculo apparatu] *ſic mſſ. vulgo*, tenuiſſimo apparatu. *v. c.* tenuculo.

Cum reges tam ſint continentes] *Pal. unus*, cum res geſtæ ſint con.

P. 50. Neſcis me ab illo omnia expiſcatum] omnia *deeſt in mſ.*

Recta enim a porta] *MS.* recta eum a porta.

Quod non ad tuam potius, ſed illud quod non ad ſuam] *prim. & ſext. Pal. & Hittorp. Stewech.* quod non ſuam potius, ſed illud quod non ad ſuam. *al.* quod nec ad ſuam.

Primis tribus verbis] *al.* tribus primis verbis.

Quid noſter Pætus] *Pal. ſext.* quid nunc Pœtus.

Nuſquam ſe umquam libentius] *prim. Pal.* nuſquam ſe eum quam libentius.

Auris ad te afferam] *ſic prim. & ſext. Pal. & Hittorp. al.* aureis ad te afferam.

Elegantes] *Hittorp.* elegantis.

EPIST. XX.

Malis oneratum] *Hittorp.* malis honeratum.

P. 51. Itaque uſque ad aſſum vitulinum opera perducitur] *al.* ita uſque ad aſſum vitellinum o. p. *alii*, vitilinum.

Opera perducitur] *al.* producitur.

Nam omnem noſtram] *in uno mſ. deeſt* nam.

Hanc inſolentiam] *al.* indolentiam.

Quum

Quum in ſumtum habebas] *al.* quum mecum ſumptus habebas. *al.* quum in ſumptus habebas.

Etſi nunquam plura prædia habuiſti] *al.* etſi nunquam plura prœlia habuiſti.

P. 52. Dediſcendæ] *al.* deducendæ.

Sportellæ] *ſext. Pal. & Hittorp.* ſportulæ.

Artolagani] *MSS.* artholagini. *al.* artolagyni. *Mentel.* arthogalani.

Nos autem artis tantum habemus] *vid. Not.*

Ut Verrium tuum & Camillum] *Pal. ſext.* ut Verrum tuum & Camillum. *Amſtelodam.* ut Verum tuum & Camillum. *Mentel.* ut Atorinium tuum habemus & Camillum.

P. 53. Etiam Hirtio cœnam dedi ſine pavone, tamen in ea cœna] *alii,* c.H.c.dedi,ſine pavone tamen. in ea c. *mſſ. duo,* Hirtio cœnam dedi ſine pavone. *Stewech.* ſine pavore.

Hæc igitur eſt nunc vita noſtra] *al.* noſtra vita.

Hos lætos victores] *Pal. ſext.* hos lætos auctores.

Bona tua comedim] *ſic Medic. & Non. Marcell. vulgo* comedam. *vid. Not.*

EPIST. XXI.

P. 54. Verborum meorum, ut ſcribis, fulmina ?] *Amſtelod. Stewech. prim. Pal.* verborum meorum, ut ſcribis, fulminatum ?

P. 55. Sed potius ἀπότευγμα meum] *ſic mſſ. vulgo,* ἀπόφθεγμα. *vid. Not.*

Eas tenuis] *ſic mſ. vulgo,* eas tenues.

Qui tibi venit] *MSS.* quid tibi venit.

L. Papirius Mugillanus] *Stewech.* Migillanus.

P. 56. Cum L. Sempronio Atratino] *Hittorp.* cum L. Simpronio. *al.* cum L. Sempronio Atracino.

Cum antea cenſor] *MSS. quinque,* cum ante. *Pal. ſext.* cum anteceſſor.

Poſt hunc XIII fuerunt] *duo Guilielm. codd.* poſt hunc XIIII fuerunt.

Qui primum Papiſius eſt vocari deſitus] *ſic mſſ. al.* qui primus Papiſius eſt vocari deſitus.

Conſul cum C. Duilio] *al.* cum C. Duilio. *al.* cum C. Duillo. *ſic Vatic. ſext. & prim. Pal. Vict. & Gebh. edd.*

L. Maſſo] *al.* L. Maſo.

Ædilitius] *MS.* ædilicius.

Quorum quidem tu] *MS.* quorum tu quidem.

Omnium patriciorum imagines habeas] *MS.* habeas imagines.

Præter hunc C. Carbonem] *ſic Peck. Vict. prim. & ſext. Palat. vulgo,* præter hunc Cn. Carbonem.

Tres illi fratres fuere C. Cn. M.] *al.* tres illi fratres fuere P. C. M. *Amſtelod.* tres illi fratres fuerunt Gaius, Cn. Marcus.

Flacco accuſante condemnatus, fur magnus ex Sicilia] *vid. Not.*

P. 57. Eſt interfectus] *al.* interfectus eſt.

Sutorio atramento abſolutus] *al.* ſutorio a tormento.

Ad patres] *ſic mſſ. vulgo,* ad patricios.

EPIST. XXII.

Atqui hoc Zenoni placuit] *al.* atque hoc Zenoni placuit.

P. 58. In Demiurgo] *Stewech.* Detrivirgo. *al.* in Trinummo.

Ita me deſtituit nudum. Totus eſt ſermo] *vid. Not.*

Re impudentior] *margo vet. edit.* re impudicentior.

P. 59. Uſurpata duplex cubile] *tres mſſ.* uſurpat duplex cubile. *alii quinque,* uſurpato duplex cubile.

Quid ? hujus Pherei hic cubile inire eſt auſus] *ſic Vatic. aliique mſſ. & Vict. ed. vulgo,* quid illud ? Pherci hic cubile inire eſt auſus. *Stewech.* hujus ferrei. *al.* hujus Pheræi.

Jupiter bone] *quatt. mſſ.* Jupiter bene.

Ex quo eſt propter ſimilitudinem penicillus] *Grut.* ex qua eſt ſimilitudine peniculus.

Sed quia multi, factum] *al.* ſed jam multis factum eſt tam obſcœnum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

P. 60. Viden' igitur nihil eſſe] *ſic Vatic. Vict. vulgo*, vides igitur.

Itaque nuſquam eſſe] *Peck. & alii nonnulli mſſ.* ita nuſquam eſſe.

Igitur in verbis honeſtis] *al.* ergo in verbis honeſtis.

Non honeſtum verbum eſt diviſio?] *ſic mſſ. vulgo*, num honeſtum verbum eſt diviſio? *al.* diviſor. *mſſ.* diviſior.

At ineſt obſcenum] *Pal. ſext.* aut ineſt obſcenum.

P. 61. Et quidem jam] *Peck.* equidem jam.

Jam etiam non obſcena verba] *Victor. ed. & Pal. ſext.* jam non etiam obſcena verba.

Depſit multo impudentius] *prim. Pal. & Amſtelodam.* dempſit. *ſext.* demſit.

P. 62. Ipſa res modo honeſta, modo turpis] *ſic prim. & ſext. Pal. Amſtelod. ed. Vict. vulgo*, ipſa res non modo honeſta, modo turpis.

Suppedit, flagitium eſt] *Amſtelod.* ſuppedet flagitium eſt. *al.* ſuppendet. *al.* ſuſpendet. *al.* ſuſpendit. *al.* ſuſcipitur. *al.* ſuppellere. *al.* ſuppellit.

Habes ſcholam Stoicam] *Pal. ſext.* habes ſtolam Stoicam.

Εὐθυῤῥημονέστη] *Hittorp.* ἐὐθυῤῥημονήσαι.

P. 63. Honorem igitur Kalendis Mart.] *ſic Vatic. Vict. ed. vulgo*, honor eſt igitur Kal. Mart.

EPIST. XXIII.

Etſi M. Ceparius] *MS. Hittorp.* ut ſis Ceparius. *ſext. Palat.* ut ſis Cœpanus.

Sed tamen conſtitui] *Stewech. & Amſtelod.* ſed tamen inſtitui.

Arthriticum] *al.* arthricum.

P. 64. Cum minime edacem] *Peck.* tum minime edacem.

EPIST. XXIV.

Rufum iſtum] *Peck.* Rufum iſtum.

Cum te tantopere viderem] *v. c.* cum te magnopere viderem.

Fabrateriæ] *Stewech.* Fabateriæ.

Iſte tuus amicus] *al.* i. t. animus.

Apud me non eget commendatione] *ſic Vict. & mſſ. vulgo*, apud me commendatione non eget. *Stewech.* apud me non indiget commend.

P. 65. Magna enim te delectatione] te *deeſt in Hittorp.*

Spurina] *MSS. & Vict. ed.* Spurinna.

Periculum ſummæ reip.] *al.* periculum ſummæ rei.

Hoc tempore ferri poſſe] *ſic mſſ. vulgo*, hoc tempore fieri poſſe. *al.* h. t. ferre te p.

Sed mehercule] *Stewech.* & mehercule.

Nihil eſt aptius vitæ] *Hittorp. & ſext. Pal.* nihil aptius vitæ.

Ad communitatem vitæ] *al.* comitatem.

Perſuade, me dies] *Pal. ſext.* perſuade de me, dies.

P. 66. Locum prætermitto monendi] *duo mſſ.* movendi.

EPIST. XXV.

Pyrrhi te libros] *Hittorp.* Pirri t. l.

Παιδείαν Κύρου] *al.* Κύρου παιδείαν.

Quam contriveram legendo] *vid. Not.*

Explicavi] *Hittorp.* implicavi.

P. 67. Et, ut ſpero, brevi tempore] *MSS.* & *omittunt, vulgati vero* tempore.

Mihi ſummus uſus eſt] *al.* uſus eſt mihi ſummus.

Combibonibus Epicureis] *MSS. quat.* combibonibus epicuris.

Laodiceam] *Hittorp.* Laodiciam.

Mecumque eum ego eſſe vellem] *prim. & ſext. Pal. Vict. ed.* mecumque ego eum eſſe vellem.

Impulſu inimicorum] *Hittorp.* inpulſu inimicorum.

Et moleſtia Fabium libera] *ſic mſſ.* & *deeſt in vulgatis.*

Noli pati litigare fratres] *MS.* noli litigare pati fratres.

Matonem] *Vict.* Mahonem.

EPIST. XXVI.

P. 68. Harum exemplum] *MSS. aliquot* litterarum exemplum.

Exhilaratam eſſe ſervitutem noſtram]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſtram] *al.* ſeveritatem noſtram. *al.* ſenectutem noſtram.

Excruciem ne me?] *Hittorp. & Pal. ſext.* excruciem me?

Aut poſſem vivere] *ſic mſſ. vulgo*, haud poſſem vivere. *al.* aut poſſe me vivere niſi. *al.* a. poſſem metui.

Etſi minimum mihi eſt in cœna] *duo mſſ.* etſi minimum mihi eſſet in cœna.

P. 69. Quem adſpectabant] *MSS. nonnulli*, quem adſpectabam. *al.* exſpectabant.

Sed tamen ne Ariſtippus quidem] ne *deeſt in prim. Pal. vid. Not.*

Cum eſſet objectum] *Lamb.* cum eſſet ei objectum.

Habeo, inquit, non habeor] *vid. Not.*

P. 70. Ne nunc ſenem] *vid. Not.*

Ibi loquor quod in ſolum, ut dicitur] *ſic mſſ. vulgo*, ibi loquor aliquid, quod in ſolum, ut dicitur. *al.* ibi loquor aliquid, quid in ſolum, ut dicitur.

Et gemitum, & in riſus maximos transfero] *vid. Not.*

Qui etiam philoſophum irriſeris] *MSS.* qui etiam in philoſophum irriſeris.

Si quis quicquam quæreret] *ſic mſſ. vulgo*, ſi quis quid quæreret.

Cœnam te quærere a mane] *ſic Pal. ſext. & Vict. ed. ſed Pal. prim. & Amſtelod.* cœnam te quærere a me ne. *al.* cœnam te quærere a me. *Mentel.* cœnam te quærere amœne.

P. 71. Ille baro te putabat quæſiturum] *ſic Amſtelod. aliique. vid. Not.*

Unum cœlum eſſet] *al.* num unum cœlum eſſet.

At hercule cœna numquid ad te?] *Hittorp.* ad te hercule cœna. *Stewech.* at cœna numquid ad te? *Grut.* at cœna non ad te. *Amſtelod. & Mentel.* at hercule cœna non quid ad te.

P. 72. Ibi præſertim] *Amſtelod.* tibi præſertim. *ſic & Mentel. & fere alii omnes.*

Non multi cibi hoſpitem accipies, ſed multi joci] *MSS. plerique omnes omittunt* ſed.

LIBER X.

EPIST. I.

CICERO PLANCO] *ſic Amſtelod. aliique. vulgo*, M. T. C. Cn. Planco Imp. Conſ. deſig. S. D. *Manut.* Cicero S. D. L. Munatio Planco, imp. Cos. deſ.

Et abſui proficiſcens] *Hittorp.* & affui proficiſcens. *al.* afui.

De meo curſu] *al.* de medio curſu.

P. 74. Non de mea quidem vita] *Lamb.* non mea quidem vita.

Imprimiſque, mi Plance] *prim. Pal. & Amſtelod.* inprimiſque me Plance.

Hominis impotentiſſimi] *ſic mſſ. vulgo*, impudentiſſimi. *al.* impudiciſſimi. *v. c. N. Scalſ.* hominis imperioſiſſimi.

Aut veſtigium civitatis] *MSS.* ac veſtigium civitatis.

P. 75. Magnæ cum diligentiæ eſt] *ſic Amſtelod. Pal. ſext.* cum magnæ diligentiæ eſt. *duo Guilielm.* magnæ tum diligentiæ.

Tum etiam fortunæ] *deſiderantur hæc verba in Amſtelodam.*

Sed & te aliquando ante, ut ſpero, habebimus] *v. c. N. Scælſ.* ſed & te aliquando, ut ſpero, habebimus.

Et præterquam quod reip. conſulere debemus] *non extant in ſexto Palatino.*

Ipſius & humanitas & dignitas] *ſic Victor. & Pal. ſext. vulgo*, ipſius humanitas & dignitas.

Te putem contuliſſe] *Pal. ſext.* reputem contuliſſe.

EPIST. II.

Honori tuo pro neceſſitudine noſtra non defuiſſet] *ſic Victor. Palat. prim. ſext. Amſtelod. vulgo*, honori tuo non defuiſſet pro neceſſitudine noſtra.

Quiſquam libere] *MS. Guilielm.* quiſque libere.

In ſumma impunitate gladiorum] *v. c. N. Scælſ.* in ſumma immunitate gladiatorum.

P. 76. Nullum neque officium, neque

neque ſtudium] *Hittorp.* nullum æque officium neque ſtudium. *al.* nullum eque o. n. ſt.

Unquam deero] *Palat. prim.* nunquam deero.

In iis autem rebus] *duo mſſ.* in his autem rebus.

EPIST. III.

Per ſe vidi libentiſſime] *Pal. ſext.* per ſe vidi diligentiſſime.

Mihi non ignotam in conſuetudine] *Palat. ſext. & Hittorp.* mihi non ignaram in conſuetudine.

Ante quam tu natus es] *MS.* ante quam natus es.

Quam mihi tecum ſtatuo eſſe communem] *unus Guilielm.* quamquam mihi tecum ſtatuo eſſe communem. *al.* quam mihi tecum ſtatuo ſtudeoque eſſe communem. *vid. Not.*

P. 77. Ex optimo reip. ſtatu acquires] *Hittorp. & Palat. ſext.* ex optimo reip. ſtatu acquire.

Te ſi ea quæ patiebare probare etiam] *vid. Not.*

Te arbitrabar videre] *al.* prudenter te arbitrabar videre.

Nunc alia ratio eſt. omnium rerum tuum judicium eſt, idque liberum] *al.* n. a. r. eſt omnium rerum. tuum judicium eſt, i. l.

Optima ætate] *Hittorp.* optuma ætate.

Rep. devexata] *al.* divexata. *al.* dejecta. *vid. Not.*

Quam quo te arbitrarer monitis & præceptis meis] *al.* q. quod arb. te m.

EPIST. IV.

P. 78. Ex Furnii ſermone te ſcripſiſſe] *Pal. ſext.* ex Furnii te ſermone ſcripſiſſe.

Te profectum audieram] *Pal. ſext.* te profectus audieram.

Rediſſe ſcivi] *ſic mſſ. vulgo,* rediiſſe ſcivi. *Amſtelod.* rediſſe ſcii.

Meæ a pueritia obſervantiæ] *Lambin.* vel meæ in te a pueritia obſervantiæ.

Patriam mihi conſtituerim] *al.* paternam m. c.

Si aut aliter ſentirem] *fort.* aut ſi aliter ſentirem, *Lamb.*

P. 79. Auctoritate movere potuero] *Pal. prim.* auctoritate monere potuero.

Non eſt ignotus mihi ſenſus tuus] *Hittorp.* non eſt ignotus ſenſus tuus.

Si facultas] *Hittorp.* ſic facultas.

Nec nunc committam] *Palat. ſext.* nec nunc omittam.

Quid in urbe Januario menſe geratur ut ſciam] *MSS.* quid in urbe menſe Januario geratur.

Curamque ſuſtineo] *duo Guilielm.* curamque ſuſtinebo. *Amſtelodam.* curamque ſubſtineo.

Hæ gentes noſtra mala] *prim. Pal.* agentes noſtra mala.

Quod ſi proinde ut ipſe mereor] *ſic Vict. ſext. Pal. Hittorp. Amſtelod.* quod ſi provide ut i. m. *vulgo*, quod ſi perinde u. i. m.

EPIST. V.

Ut ad me mihi expectatiſſimæ litteræ perferrentur] *ſic mſſ. vulgo,* ut ad me tuæ exſpectatiſſimæ litteræ perferrentur. *Pal. ſext.* ut ad me t. e. litteræ ferrentur.

P. 80. Animum in remp. pluris] *Hittorp. Stewech. ſext. Pal. prim. ed.* animum repub. pluris. *Amſtelodam.* animum in rep. pluris.

Voluntatiſque conjunctio] *ſic mſſ. vulgo,* voluptatiſque conjunctio.

Commemoratio tua paternæ] *ſic mſſ. vulgo*, commemoratio tuæ paternæ.

Lætitiam attulerunt] *vid. Not.*

Declaratio animi tui] *in Pal. ſext. deeſt* tui.

Erat hæc lætitia] *MS.* erat lætitia hæc.

Te non hortor ſolum mi Plance] *MS.* te non hortor mi Plance ſolum.

Quod feci his litteris] *ſic Vict. ed. & mſſ. vulgo,* quod feci iis litteris.

In rempublicam incumbas] *Hittorp. Stewech. Pal. ſext. Amſtelod.* in rep. incumbas.

Quod tibi majori fructui] *MSS. Amſtelod. Mentel. Grav. ſec. Stewech. ed. prima,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

prima, quod tibi majoris fructus gloriæque eſſe poſſit. *hanc lectionem in ſuis etiam reperit Corradus, aliique.*

Quod quanquam ſine virtute non potuiſſes] *Hittorp. & ſext. Palat.* quod quanquam ſine virtute fieri non potuiſſet.

Ea, quæ adeptus es] *in Stewech. deeſt* ea.

His temporibus difficillimis] *Pal. ſext.* his fortunis difficillimis.

Id erit totum & proprium tuum] *v. c.* id erit totum proprium & tuum.

P. 81. Ut & pro patria] *ſic Hittorp. aliique mſſ. Amſtelod.* ut pro patria.

EPIST. VI.

CICERO PLANCO IMP. CONS. DES. S.D.] *MSS.* Cicero Planco.

Populoque R. probatiſſima] *vid. Not.*

Quæ autem recitatæ litteræ ſunt in ſenatu] *al.* quæ autem recitatæ ſunt litteræ in ſenatu.

Cum Furnii oratione] *Palat. prim.* Furii oratione.

Poſitis armis] *Pal. ſext.* poſſunt armis.

Pro plurimis noſtris neceſſitudinibus] *Pal. ſext.* neceſſitatibus.

Crede igitur mihi, Plance, omnis] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo*, crede igitur, mi Plance, omnes. *al.* crede igitur mihi, mi Plance, omnes.

P. 82. Es autem adeptus ampliſſimos] *hæc deſiderantur in Hittorp.*

Niſi te cum libertate populi R.] *Pal. ſext.* niſi tecum libertatem P. R. *in Stewech. deſideratur* R.

Sejunge te, quæſo, aliquando ab iis] *MSS.* ab his.

Temporum vincla] *ſic prim. Palat. Amſtelod. Victor. ed. vulgo*, temporum vincula.

Qui animo exiſtit in remp. Conſularis] *vid. Not.*

Deinde & ſenatui] *vid. Not.*

Non in armis poſitis] *duo mſſ.* non armis poſitis.

Armorum & ſervitutis metu] *Pal. ſext.* armorum, etiam ſervitutis metu.

Hæc ſi & ages] *Hittorp.* hæc ſi ages.

Magnus etiam Conſul & conſularis] *Pal. ſext.* magnus etiam & Conſul & conſularis.

Tam in iſtis ampliſſimis] *Pal. ſext. & vulgati nonnulli*, tum in iſtis ampliſſimis, *ſic & legend. conjecit Lambinus.*

Quæ tu in experiendo in ea ratione] *ſic mſſ. vulgo*, quæ tu in experiendo ea ratione. *al.* expendendo.

D. XIII Kal. Aprilis] *ſic mſſ. alii*, d. III K. Apr. *vulgo*, datum XIII Kal. April.

EPIST. VII.

Quæ & tua exhortatione] *Pal. ſext.* quæ & tua & exhortatione.

Ipſum ad te tranſire] *edd.* ad te ipſum tranſire.

Mediocri dolore] *Stewech.* mediocre dolore.

Dum perducerem eo rem] *al.* dum producerem eo rem.

Dignum aliquid & conſulatu meo] *Pal. ſext.* dignum aliquid ex conſulatu meo.

EPIST. VIII.

P. 84. Quidquam ulli pollicendum] *MS.* quidquam illi pollicendum.

Optimæ mentis cogitata] *duo mſſ.* optime mentis cogitata. *al.* optima mentis cogitata. *v. c.* optima mentis excogitata.

Fortuna demiſiſſet] *Hittorp.* fortuna dimiſiſſet.

Magna in ſpe ad proficiendum] *Mentel.* magna in ſpe ad perficiendum.

Si in eo mihi temperaviſſem] *Pal. prim. & ſext.* ſi in eo mihi obtemperaviſſem.

Sed aliquantum nobis temporis, & magni laboris, & multæ impenſæ opus fuerunt] *vid. Not.*

P. 85. Ut ab republica potius] *Pal. ſext.* ut ab ea republica potius.

Superiore anno] *Palat. ſext.* ſuperiori anno.

Eliciendæ etiam voluntates] *v. Not.*

Exercitibuſque præfuerunt] *Palat. ſext.* exercitibus præfuerunt.

P. 86. Invitis quibuſdam] *prim. & ſext. Palat. & Mentel.* invictis quibuſdam.

Ita nunquam diffitebor] *ſic mſſ. vulgo*, itaque nunquam diffitebor.

Denuntiatio boni civis imparati] *duo mſſ.* enunciatio boni civis imparati. *unus mſ.* imperati.

Viro forti atque ſtrenuo] *MS.* ſtrennuo.

Curam reip. ſummæ defendendæ] *al.* curam reip. ſumme defendendæ. *al.* curam rei ſummæ defendendæ.

Ab omni re ſumus paratiores] *edd.* ab omni re ſimus paratiores.

Bene ſperare de nobis] *Pal. ſext.* bene de nobis ſperare.

P. 87. Noſtra liberalitate] *Pal. ſext.* noſtra libertate.

Quantas hæ gentes] *MS.* quantas eæ gentes. *Pal. ſext.* quantas hee gentes.

Ipſe ita ſum animo paratus] ita *deeſt in duobus mſſ. pro* ſum *Amſtelodam.* ſunt.

Periculum poſſim morari] *ſic mſſ. al.* periculum morari poſſim.

Hæc ſi jam expeditis omnibus rebus] *MSS.* hoc ſi jam expeditis o. r.

EPIST. IX.

P. 88. Nihil me tibi temere aut te ceteris] *vid. Not.*

Certe hoc majus habes teſtimonium] *Hittorp.* certe hoc magis habes teſtimonium.

Prævidere te ſpero] *vid. Not.*

Ita ab imminentibus malis reſp.] *Palat. ſext.* ita ut ab imminentibus malis reſpublica.

Præmiaque veſtra ſuſpicio] *Hittorp. & Pal. ſext.* præmiaque veſtra ſuſcipio.

P. 89. Contra quod ipſe pugno, & temporis] *ſic prim. Palat. Amſtelodam. Mentel. Vict. ed. vulgo.* contraque ipſe pugno, ſed & temporis & rei.

Rhodanum trajeci] *prim. Palat.* Rhodanum trajecti.

Vienna equites mille via breviore] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo*, Viennam equites mille via breviore.

Si a Lepido non impediar] *duo mſſ.* ſi ab Lepido non impediar.

Sin autem itineri meo ſe oppoſuerit] *vid. Not.*

Copias adduco & numero, & genere, & fidelitate] *al.* copias adduco & genere, & numero & fidelitate firmiſſimas.

EPIST. X.

P. 89. Etſi ſatis ex Furnio cognoram] *ſic mſſ. vulgo* cognoveram.

Tuis litteris lectis] *ſic mſſ. vulgo*, lectis tuis litteris.

P. 90. De tua voluntate percrebruit] *ſic Amſtelod. Hittorp. & edd. ſed Pal. pr. & ſext. Græv. ſec.* percrebuit. *ſext. Pal. in marg.* percrepuit.

Declaratum eſſet a ſenatu] *Hittorp. & Palat. ſext.* claratum eſſet a ſenatu. *mſſ. alii*, declaratum eſſet ab ſenatu.

Apparatus tuus] *Stewech.* apperatus tuus.

Cujus rei non modo non præteriit tempus] *Hittorp.* cujus rei modo præteriit tempus.

Ne maturum quidem etiam nunc] *Pall. prim. & ſext. Hittorp. Stewech.* ne maturum quidem etiam ne. *Amſtelod.* ne maturum quidem etiam. Nunc.

Honoribus abundabis] *Pall. ſext. & prim.* honoribus habundabis.

P. 91. Conſpirationem adjuva] *Palat. ſext.* adlua.

III Kl. April.] *ſic Amſtelod. Palat. ſext. Vict. ed. vulgatæ*, IIII Kl. April.

EPIST. XI.

Immortalis ago tibi gratias] *Stew.* innumerabiles ago tibi gratias.

Tantis enim tuis officiis] *quidam libri non habent* tuis.

Non videor mi reſpondere poſſe] *ſic prim. Pal. & Vict. ed. alii*, non videor mihi r. p. *in Hittorp. & Pal. ſext. deeſt* mihi.

Ut tu graviſſime diſertiſſimeque] *MSS.* ut tu diſertiſſime graviſſimeque.

Non mediocris adhibenda mihi eſt cura] *ſic mſſ. Hittorp. Stewech. Pal. ſext. Amſtelodam. vulgo*, quare non mediocris

-eris adhibenda mihi eſt cura. *Stewech.* *pro* adhibenda *ſcribit* adhibita. *Pal. ſext.* adhibenda eſt mihi cura. *al.* adhibenda mihi cura eſt.

Dignum tuis laudibus] *duo mſſ.* dignum meis laudibus.

Si exitu rebuſque cognoſcis] *Stew.* cognoſces.

P. 92. Cum Rhodanum copias trajeciſſem] *duo mſſ.* cum Rhodanum copias omnes trajeciſſem.

Duaſque ei ſpes eſſe propoſitas] *MS.* duaſque eſſe ſpes ei. *in Hittorp. deeſt* ſpes.

Unam Lepidi ipſius, alteram exercitus] *vid. Not.*

Alteram exercitus. Quod quædam pars exercitus non minus furioſa eſt quam qui cum Antonio fuerunt, equitatum revocavi. Ipſe] *al.* a. exercitus, quod quæd. ---- fuerunt. Equitatum revocavi. ipſe. *al.* fuer. ſtaimque eq. r.

In Allobrogibus conſtiti] *al.* in A. ter conſtitui.

Ut proinde ad omnia] *ſic mſſ. vulgo*, perinde.

Ac res moneret] *ſic mſſ. & Vict. vulgo*, ac res me moneret, *quod tamen in pluribus quoque reperitur membranis.*

Si nudus huc ſe Antonius conferet] *Palat. prim.* ſi nudus hoc ſe Antonius conferet. Hoc *pro* huc *ſæpe ſcribitur in veteribus libris, ut Rivius notavit ad Terentium. alius mſ.* ſi nudus huc Antonius ſe conferet.

Facile mi videor] *ſic mſſ. vulgo* mihi: *deeſt in Hittorp.*

Si vero copiarum aliquid ſecum adducet] *in Hittorp. deeſt* ſecum.

Quæ noſtra opera revocata cum requis eſt] *Stewech.* quæ veſtra opera c. r. e.

Idque me præſtaturum] *ſic mſſ. alii,* præſtiturum.

Nec animum, nec diligentiam mihi defuturam] *Stewech.* nec animum nec diligentiam mihi defuturum. *alii,* neque animum, nec diligentiam mihi defuturam. *al.* neque animum, nec dil. m. d.

Cupio mehercules nullam] *al.* cupio mehercule nullam.

P. 93. Pro vobis cedam] *Stewech.* pro nobis cedam. *quidam codices non habent* pro vobis.

EPIST. XII.

Tantum opis attuliſſe] *Hittorp.* adtuliſſe.

P. 94. Ita te victorem complectar] *Hittorp.* amplectar.

Ut magnam partem mihi lætitiæ tua dignitas affert] *Hittorp.* ut magnam mihi partem lætitiæ tua dignitas afferat. mihi *deeſt in ſext. Pal.*

Cave enim putes ullas unquam litteras graviores] *ſic mſſ. vulgo*, cave enim putes ullas litteras unquam gratiores. *Pal. ſext.* putas.

Quam tuas] *MSS. nonnulli non habent hæc verba.*

P. 95. Quam erant exſpectata] *vid. Not.*

Non quo unquam de tua voluntate dubitaſſet] *ſic mſſ. alii tamen ut & edd.* non quod unquam de tua voluntate dubitaſſet.

Sed nec, quantum facere poſſes] *Hittorp.* ſed nec quantum poſſes facere.

Nec quo progredi velles] *Victor. & Gebh. edd. ut & Vatic.* nec quoad progredi velles.

Cum a. d. VII Idus Aprilis] *al.* cum ad VIII Idus Aprileis.

Me domo deduceret] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo*, me de domo deduceret.

Munatius noſter] *Hittorp.* Numatius noſter.

Ut conſuerat: at ego ei litteras tuas] *vid. Not. al.* tuas litteras. *al.* litteras tuas oſtendi.

Et eas quas publice] *vid. Not.*

Placuit nobis] *in libris nonnullis deſideratur* nobis.

Senatus eſt continuo convocatus, frequenſque convenit] *duo Guilielm.* ſenatus continuo convocatus frequens convenit.

P. 96. Itaque res dilata eſt in poſterum] res *non eſt in Pal. ſexto.*

Magna mihi fuit pro dignitate tua contentio] fuit *deſideratur in Hittorp. Stewech. prim. & ſexto Pall. Amſtelodam. Mentel. Græv. ſec.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Cum frequenter aſſentiretur ſenatus] *ſic duo Guilielm. prim. & ſext. Pal. Vatic. Vict. ed. alii ut Amſtelod. Mentel. & edd. vulgatæ*, cum frequens aſſentiretur ſenatus.

Hunc quemadmodum fregerim] *duo mſſ.* hunc quidem quemadmodum fregerim.

Ex aliorum te litteris malo cognoſcere] *Pal. ſext.* ex aliorum te malo litteris cognoſcere.

Senatus gravior] *duo mſſ.* ſenatus gratior.

Perge igitur, ut agis] *Lamb.* ut facis.

Collecta inaniſſimis ſplendoris inſignibus] *vid. Not.*

Brevia, fugacia, caduca exiſtima] *vid. Not. nonnullæ edd.* brevia, fugacia, & cad. e.

P. 97. Quam quando complexus es & tenes, perfice] *Hittorp.* quam quoniam complexus es & tenes, perfice. *Stewech. Pal. ſext. Amſtelod. Græv. ſec. pluresque alii*, quam, quando complexus es, tene, perfice. *vid. Manut. in Palat. ſext. pro* quando, quoniam *ſcribitur. Mentel.* quam quoniam complexus es & tenes, profice.

Ne minus reſp. tibi] *Stewech.* ne minus quidem reſp. tibi.

Id cum reip.] *ſic mſſ. vulgo*, id tum reip.

Quæ mihi vita eſt mea carior] *ſic ſext. Pal. & Victor. Amſtelod. & vulgatæ*, quæ mihi eſt mea vita carior.

III Id. April.] *ſic Palat. prim. ſext. Amſtelod. & Vict. vulgo*, IV Id. April.

EPIST. XIII.

Augendæ dignitatis tuæ] *duo Guilielm.* augendæ dignitatis tuæ a ſenatoribus.

Quod poſitum eſt aut in præmio virtutis] *ſic Vatic. Pal. prim. Amſtelod. ed. Vict. vulgo*, quod poſitum eſſet aut in præmio virtutis.

Quam ſenatus frequens ſecutus eſt] *deſunt hæc verba in Palatino ſexto.*

Quam inſignibus gloriæ delectari] *Pal. ſext.* lætari.

Conſiderandum nobis] *in Pal. ſext. deeſt* nobis.

Ulyſſem πτολίπορθον] *Hittorp. & nonnulli alii* πτολιπόρθιον. *al.* πολιπόρθον. *Pal. ſext.* phtoliporthion.

EPIST. XIV.

Atque etiam hoſtibus fuſis] *ſic mſſ. vulgo*, atqui etiam hoſtibus fuſis. *mſ.* atquin e. h. f.

Dicuntur notiſſimi] *in Hittorp. deeſt* dicuntur.

Latronum duces] *Amſtelod.* latrones duces.

Expectabam jam tuas litteras] *vid. Not.*

Lepidum reip. temporibus admonitum] *vid. Not.*

Tecum & reip. ſatis eſſe facturum] *Lambin. conjicit*, tecum reip. ſatis eſſe facturum. *Guilielm.* tecum reip. ſatis eſſe acturum. *vid. Not.*

Ne quæ ſcintilla] *ſic Pal. ſext. Vat. Victor. ed. alii & vulgatæ*, ne qua ſcintilla.

D. III Non. Mai.] *ſic Palat. ſext. Hittorp. Amſtelodam. vulgo*, tertio Idus Maii.

EPIST. XV.

P. 100. Sedulitas mea] *Palat. ſext.* ſed utilitas mea.

Communi conſilio] *Pal. ſext.* communi concilio.

Se, liberos, urbemque] *ſic mſſ. vulgo* que *deeſt*.

Prohibere provincia ſua] *al.* prohibere ſua provincia.

Copiaſque conjungerem] *duo Guilielm.* copiaſque ut conjungerem.

Ad me tranſierunt] *MSS. nonnulli*, tranſiverant.

Cunctatus non ſum in curſu bonorum conſiliorum] *vid. Not.*

P. 101. Adjuvandum putavi] *Pal. ſext.* adluandum putavi.

Et corrigere & coercere] *Hittorp.* & coercere & corrigere.

Præſentia mei exercitus poſſem] *abeſt a codice vetere Lambini* τὸ poſſem.

In Iſara flumine] *Stewech.* in Hyſura fl.

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Ad quartum Idus Maii] *Stewech.* ad v Idus. *Hittorp.* ad IIII Idus.

Cum vero mihi nunciatum eſſet] mihi *deeſt in duobus mſſ.*

Ad Forum Julii] *MS.* Junii. *al.* Livii.

A. d. v Idus Mai.] *ſic Vatic. Palat. prim. & ſext. Amſtelod. & Victor. vulgo,* ad pridie Idus Mai.

Equitatu ſubſequar] *duo mſſ.* obſequar.

Italiam a vaſtatione defendat] *ſic prim. Pal. Stewech. Amſtelod. Victor. ed. vulgo*, Italiamque a vaſtatione defendat.

EPIST. XVI.

Ne tempore quidem ipſo opportunius] *in uno mſ. deeſt* ipſo.

P. 102. Non ſine magnis quidem clamoribus] *deeſt* quidem *in Hittorp.*

Tum erant graviſſimis verbis & ſententiis] *vid. Not. al.* tum erant graviſſimæ verbis & ſententiis.

Ille ſe conſiderare velle] *ſic duo Pall. duo Guilielm. Amſtelodam. Vict. ed. vulgo*, ille ſe conſiderare ait velle.

Quinque tribuni plebei] *ſic Pal. pr. Amſtelod. vulgo*, quinque tribuni plebis.

P. 103. In rebus tam ſubitis] *duo mſſ.* ſubditis.

Factum aliquod] *Amſtelod.* factum aliquid. *vid. Manut.*

Futurum putarimus] *MS.* putaverimus. *alii duo*, putaremus.

EPIST. XVII.

Idibus Maii] *Palat. ſext.* ad Idus Maias. *Amſtelod. Stewech.* Idus Maias. *Græv. ſec.* Idibus Maias.

Viginti millia paſſus abeſt] *ſic Vat. Hittorp. Stewech. prim. & ſext. Pal. Græv. ſec. Vict. & Gebh. edd. vulgo*, paſſuum. *vid. Not.*

Fortuna ſervarit] *ſic mſſ. vulgo*, fortuna ſervaverit. *Stewech.* ſervarint.

Concurſationibuſque confectum] que *deeſt in mſ.*

P. 104. Antea tibi ſcripſi] *Pal. ſext. Hittorp.* ante tibi ſcripſi.

Reipublicæ ſe convaluiſſe] *ſic Amſtelod. Pal. ſext. vulgo*, reipublicæ convaluiſſe ſe.

Non recuſabat] *v. c.* non recuſavit.

Iſto proficiſci] *v. c.* illo proficiſci.

Illa valitudine] *ſic mſſ. vulgo* valetudine.

Quam me juvare poſſet in caſtris] *ſic Pal. ſext. Vict. vid. Not. vulgo*, quam me tueri poſſet in caſtris. *ſic & Amſtelodam. Hittorp.* quam me juvare in caſtris poſſit.

In urbanis officiis] *deeſt* in *in Pal. ſext.*

Quod ſi qui veſtrum non probabit] *ſic Vatic. Hittorp. Pal. ſext. Vict. ed. vulgo*, quod ſi quis veſtrum non probabit. *in Palat. ſext. deeſt* non. Q. V. C. quod ſi quis veſtrum improbabit. *ſic & in margine Pal. ſext.*

Defuiſſe ſciat] *Pal. prim.* defuiſſe ſciam.

Lepidus tamen] *ſic duo Pall. Hittorp. Stewech. Amſtelodam. vulgo*, Lepidus tandem.

Obſide fide illius] *Pal. ſext. & Hittorp.* obſide fidei illius.

Et ſocietatis] *ſic Pal. prim. Vatic. & Stewech. ſed Amſtelod. & vulgatæ*, fide illius & ſocietate.

Studium ſuum mihi L. Gellius] *ſic Amſtelod. Pal. prim. Vict. ed. aliique mſſ. Vatic.* ſtudium mihi L. Gellius. *Pal. ſext.* in ea re ſtudium mihi ſuum L. Gellius de t. fr. eganiano. *vulgo*, ſtudium in ea re ſuum mihi. L. Gellius.

De tribus fratribus Segaviano] *vid. Not. al.* de tribus fratribus Segavianis.

P. 105. Amicum eum reip. cognoſſe videor] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo* cognoſcere.

Libenterque ei ſum teſtimonio] *deeſt in mſc.* ſum.

EPIST. XVIII.

Cum Lævus] *al.* Lernus. *al.* Lerinus. *al.* Leernus.

Quas eis dedi] *Stewech. & Vict. ed.* quas ei dedi. *ſed pro vulgata ſtant Amſtelod. aliique veteres libri & ipſa ratio.*

Non ullam rem aliam extimeſcens]

ſic Vatic. prim. Palat. Hittorp. Amſtelod. Vict. ed. vulgo, nullam rem aliam extimeſcens.

Quæ mihi quoque facit timorem] *ſic mſſ. omnes. vulgatæ*, quæ mihi nunc quoque f. t.

P. 106. Sciebam enim, & cautius illud erat conſilium, expectare me ad Iſaram, dum Brutus trajiceret exercitum, & cum collega conſentiente, ſicut milites faciunt, hoſtibus obviam ire] *hunc locum ſic refinxit Lambin.* ſciebam enim, etſi cautius illud erat conſilium, expectare me ad Iſaram, dum Brutus trajiceret exercitum, & cum collega conſentiente, exercitu concordi, & bene de rep. ſentiente, hoſtibus obviam ire. *& ſic edidit Manut. vid. Not. Amſtelod.* expectare me ad inſulam. *v. c. N. Scælſ.* dum Brutus trajiceret exercitu concordi, ac bene de rep. ſentiente.

Sicut milites faciunt] *delet ex veteri codice Lambinus hæc verba. ſed extant in Pall. Medic. Vatic. Amſtelod. Græv. ſec. Vict. ed.*

Non ſuis contractis] *al. legunt*, in ſuis contractis. *Lambinus ex conjectura*, rationibus ſuis male contractis.

Nullam habebat dubitationem] *al.* nullam habeat, *vel* nullam habet.

Si exercitus Lepidi abſit] *v. c.* ſi exercitus Lepidi abeſſet.

P. 107. Non mehercules horam conſtitiſſet] *ſic Pal. prim. Hittorp. Vict. ed. vulgo*, mehercule. *Amſtelod.* non me hercule horam conſtituiſſet.

Sic perculſas illius copias] *Amſtelod.* ſic perculas illius copias.

P.108. Niſi uno loco me tenerem] *al.* hærerem. *al.* metaremur.

Quæ ad hanc experientiam excitavit] *ſic Pal. prim. Amſtelod. Græv. ſec. Vict. ed. vulgo*, quæ ad hanc experientiam me excitavit.

A. d. XII Kal. Jun.] *ſic mſſ. vulgo*, ad XII Kal. Jun. *Hittorp.* ad XV K. Jun.

Caſtellis duobus ad capita poſitis] duobus *deeſt in Hittorp. Amſtel.* catellis duobus.

Me conjungam. Vale] *deeſt in Medic. Amſtelod.* Vale.

EPIST. XIX.

Semper equidem] *ſic Pal. prim. & Hittorp. alii mſſ. & edd.* ſemper quidem.

Et maximæ, fortiſſimi animi] *vid. Not.*

Ut belli extrema perficias] *unus Guilielm.* conficias.

Mehercules, in ea conſervanda] *ſic prim. Pal. & Vict. vulgo*, mehercule in ea conſervanda.

Patriæ faveo] *ſic Pal. prim. & Vict. vulgo*, faveo patriæ.

Is hoc bellum teterrimum perculoſiſſimumque confecerit] *ſic mſſ. al.* Is hoc teterrimum bellum p. c.

EPIST. XX.

P. 110. De te tamen fama conſtans] *al.* de te tamen conſtans fama.

Te adſcripſiſſe] *ſic Pal. prim. Amſtelod. & Vict. ed. Mentel. & Græv. ſec.* te ſcripſiſſe. *vulgatæ*, te ad ſe ſcripſiſſe.

Ut errare id Plance voluiſti] *Amſtelod. & plures alii*, ut errarem id Plance voluiſti. *Mentel.* ut errarem id Plance noluiſti. *vid. Not.*

Quis enim id effugerit] *ſic pr. Pal. & Vict. vulg.* quis enim id effugeret.

Etiam jam erroris cauſſa] *ſic Amſtelod. & Vict. ed. vulgatæ*, etiam erroris jam cauſſa. *in quibuſdam vet. cod.* jam *abeſt.*

P. 111. Quibus certe nulla eſſe majora] certe *deeſt in Hittorp.*

EPIST. XXI.

Si non hæc ex aliena levitate penderent] *ſic prim. Pal. Vatic. Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. Vict. ed. vulgo*, ſi non ex aliena l. p.

Omnia ei & petenti recepi] *Vict. ed.* omnia ei petenti recepi.

Cum in Iſara flumine] *al.* cum Iſaram flumen. *vid. Not.*

Effecto ponte] *ſic mſſ. vulgg.* confecto ponte.

P. 112. Se poſſe per ſe conficere] *ſic Vict. ed. & mſſ. al.* ſe poſſe conficere per ſe. *al.* ſe conficere poſſe per ſe.

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Ad Iſaram exſpectarem] *Amſtelod.* ad Yſeram ſpectarem.

Ire decreram] *ſic Vatic. & Vict. vulgatæ*, ire decreveram.

Nec de laude jejuni hominis delibare quicquam] *ſic Mentel. ſed Amſtelod.* nec laude jejuni hominis deliberarem quicquam. *Græv. ſec. aliique*, nec de laude jejuni hominis deliberare quicquam.

In eiſque deſperans] *al.* meiſque deſperans. *vid. Not.*

De Lepidi fide] *Hittorp.* de fide Lepidi.

P. 113. Titio miſi] *ſic mſſ. al.* dedi.

Et quibus credidi] & *deeſt in Hittorp. Pal. prim.* ex quibus credidi. *Lambin. mallet*, & ea, quibus credidi.

Ut milites ejus] *Hittorp.* qui milites ejus.

Viri boni] *al.* ut viri boni.

Conſulibus ſingularibus] *vid. Not.*

Omnibus judicatis] omnibus *deeſt in Hittorp.*

Huc me venire] *Hittorp. Pal. prim. Amſtelod.* hoc me venire.

Objicere exercitum] *Q. V. C.* obicere exercitum.

Auxilia maxima] *ſic Vict. ed. vulgo*, maxima auxilia.

Remque publicam mecum prodidiſſem] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo*, remque publicam mecum perdidiſſem.

Miſericordiam quoque defuturam] *ſic Vat. vid. Not.*

P. 114. Ut exercitum locis habeam opportunis] *ſic Hittorp. Victor. editio. alii*, exercitum locis ut habeam opportunis. *Amſtelod. & Pal. prim.* exercitum locis habebo opportunis.

Etiamſi ille exercitus deſcierit] *ſic Vatic. Pal. ſext. Vict. ed. vulgo*, deſciverit. *Amſtelod.* deſierit.

Omniaque integra ſervem] *ſic Pal. ſext. Amſtelod. & Vict. ed. vulgo*, omnia ut integra ſervem. *Q. V. C.* omniaque ut integra ſervem.

Huc ſubmittatis] *nonnulli mſſ.* hoc ſubmittatis.

Rempublicam hic vindicetis] *in pr. Pal. deeſt* hic. *ſext. Pal.* remp. hic vim vindicetis.

Paratior fuit quiſquam] *ſic Pal. pr. & ſext. Vatic. Vict. ed. alii*, paratior fuerit quiſquam.

Exercitum huc trajiciendum] *MSS. Georg. Fabric.* hoc trajiciendum.

Excuſem litteris] *ſic Vict. ed. Amſtelodam. & Mentel. & Stewech.* excuſes. *Hittorp.* excuſa. *vulgati* excuſo.

Ex labore in febriculam incidit] *Stewech.* ex labore febriculam incidit.

Non dubitabit] *Stewech.* dubitabis.

EPIST. XXII.

In te & in collega omnis ſpes eſt] *Palat. ſext.* in te & collega omnis ſpes eſt.

Quod ad me ſcripſeras] *Stew.* quod ad me ſcribis.

De re agraria] *Amſtelodam. tres Guilielm. & nonnulli alii*, de lege agraria.

Honorificentiſſimam de te] *ſic Pal. ſext. & Vict. ed. Amſtelod. & vulgg.* de te honorificentiſſimam.

Honorif. de te ſententiam dixiſſet] *Stewech.* dixiſſent.

Quæ conſulebantur] *Pal. ſext.* conſulabantur.

Uti eo] *Amſtelod.* ut eo.

Ne noſtro arbitratu componeretur] *Stewech.* te veſtro ar. c.

In ſenatuſconſulto] *Palat. ſext.* in ſenatuſconſultu.

Talis, qualis maxime opto] *ſic Palat. & Hittorp. aliique nonnulli. vulgo*, tales, quales maxime opto. *& pro* & quidem *unus Guilielm. & Amſtelod.* equidem.

EPIST. XXIII.

P. 116. Nunquam mehercules] *ſic mſſ. vulgo*, mehercule.

Me pœnitebit] *Hittorp.* me penitebit.

Imprudentia me lapſum] *Pal. ſext.* me lapſum imprudentia.

Error eſt magis] *MS.* error magis eſt.

Pulchre noram] *MSS.* pulcre noram.

Hunc caſum coegit ſubire] *Pal. pr. & ſext. Hittorp. Amſtelod.* hunc caſum cogit ſubire.

Nam ſi uno loco eſſem] *ſic Pal. pr. & ſext. Amſtelod. Mentel. Græv. ſecund. vulgg.* nam niſi uno loco eſſemus.

Lepido offenſus] *ſic mſſ. vulg.* Lepido infenſus. *in Hittorp. deeſt* Lepido.

Mea patientia etiam alere bellum] etiam *deeſt in Hittorp.*

In conſpectum Lepidi] *ſic mſſ. vulg.* in adſpectum Lepidi.

Vel ſalutariter recipere me] *v. Not. Manut. & Victor.*

P. 117. Mihi fideliter pateret iter] *vid. Not.*

A. D. IV Kl. Jun.] *vulg.* ad IV K. Jun.

Ad me caſtra moverunt] *in Hittorp. & Pal. ſext. deeſt* ad me.

Nihil fugæ ſimile] *Hittorp.* fugæ nihil ſimile.

Amitteretur] *Pal. ſext.* omitteretur.

Ut ſpatium ad colligendum ſe homines haberent] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulg.* ut & ſpatium ad ſe colligendum h. h. *Pal. ſext.* ut & ſpatium & ad ſe colligendum.

Animum ſingularem in remp.] *Hittorp.* animum ſingularem in rep.

P. 118. Et adhuc vivit] *ſic Hittorp. Pall. duo Amſtelod. ed. Vict. vulg.* adhuc vivit.

Magno cum dolore parricidarum elapſus ſum his] *ſic Hittorp. Pal. ſext. Victor. ed. ſed Amſtelod. & Manut. ed.* & magno cum dolore parr. elapſus ſum iis. *vulgg.* ego magno cum dolore parricidarum elapſus ſum iis. *Pal. ſext.* paricidarum.

Recentis habebant] *ſic Amſtelodam. Pal. ſext. Victor. ed. vulgo,* recentes habebam.

Fide Lepidi miſſos ad me] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo,* fide Lepidi dimiſſos, ad me in conſpectum.

C. Catium Veſtinum] *ſic Hittorp. duo Pall. Vict. vulgo,* quod C. Catinium Veſtinum.

Tribunum militum] *ſic mſſ. Amſtelod.* tr. mil. *vulgo,* tribunum militarem.

Ad me cum litteris] *ſic Amſtelod. & tres Guilielm. ut & Victor. ed. vulgo,* ad eum cum litteris.

Exceperam] *ſic Amſtelod. aliique mſſ. vulg.* interceperam.

P. 119. Exercitus mittatur] *ſic Hittorp. Amſtelod. Vict. ed. vulgo,* exercitus ejus mittatur.

Magnum agitur periculum] *ſic Victor. vulg. & mſſ. alii,* magnum periculum agitur.

Non omnibus facultatibus, quas habemus, utamur] quas habemus *deſunt in Hittorp.*

In dies mehercules habeo cariorem] *ſic mſſ. vulgo,* mehercule h. c.

Ex judicio tuo perdam] *Lambinus conjicit leg. eſſe* deperdam.

Vale. Octavo Idus Jun.] Vale *deeſt in mſſ.*

Cujarone] *ſic Hittorp. Pal. prim. & ſec. Vat. Vict. ed. Med.* Cujuarone. *Amſtelod.* Civarrone. *vulg.* Civarone.

EPIST. XXIV.

P. 120. Mehercules facio cum pudore] *ſic Pal. prim. ſext. & Hittorp. vulgo* mehercule.

Pro maximis tuis beneficiis] *Palat. ſext.* pro eximiis tuis beneficiis.

Indulgentia, aſſiduitate] *Lamb.* diligentia, aſſiduitate.

Omnes gratas amicitias] *Stewech. & Pal. prim.* omnes gratias amicitias.

In tua obſervantia] *ſic Hittorp. Stewech. Amſtelod. Vict. ed. vulgo,* in tui obſervantia.

Quotidie ſit allaturus] *Amſtelod.* alaturus.

Quos ego non potentiæ meæ cauſſa] *deeſt in Stewech.* ego.

Nihil enim me non ſalutariter cogitare] *duo Guilielm.* nihil enim non ſalubriter cogitare.

Deinde quod ad omnes caſus] *Pal. ſext.* deinde ut ad omnes caſus.

Conjunctiores reip.] *unus Guilielm.* conjunctioris reip.

Quales adhuc fuerunt] *MS.* fuerint.

Subito impetu] *ſic mſſ. vulgo* impetui.

Parricidarum] *Pal. ſext.* paricidarum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

P.121. Octo tyronum] *duo Guilielm.* octo militum tyronum.

Africanus exercitus] exercitus *deeſt in Hittorp.*

Summam remp. in diſcrimen deduceremus] *ſic Vatic. Hittorp. Pal. ſext. Amſtelod. niſi quod pro* ſummam *ſcribat* ſumma, *& Vict. ed. vulg.* ſummam reip.

P. 122. Si quid forte proficere poſſet] *Stewech.* poſſit.

Jam tueri eum & diligere fuit mihi neceſſe] *ſic Hittorp. Pal. ſext. Vict. ed. al.* mihi fuit neceſſe.

Hunc filii loco] *Stewech.* hunc Genianum filii loco.

Non proinde habere] *ſic Vatic. prim. & ſext. Pal. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* non perinde habere. *Stew.* non pium habere.

Turpe mihi videtur] *ſic Pal. ſext. & Amſtelod. al.* mihi turpe videtur.

Quod exercitus habent non contemnendos] *MSS.* complures quod exercitus habent non contemnendos habent.

Omne Cæſari acceptum referre] *ſic prim. & ſext. Pal. duo Guilielm. Amſtelod. vulgo*, id omne acceptum Cæſari referre.

P. 123. Referre poſſunt] *Hittorp.* referre poſſum.

Si venire voluiſſet] *duo mſſ.* ſi voluiſſet.

In adverſiſſimam illi Hiſpaniam] illi *extat in Vatic. Hittorp. Stewech. Palat. prim. & ſext. Vict. ed. al.* in averſiſſimam illi Hiſpaniam. *al.* in adverſiſſimam illis Hiſpaniam.

Cum detrimento eorum maximo detruſum] *Hittorp. & Palat. ſext.* cum detrimento eorum maximo extruſum. *Amſtelod. Pal. prim. Stewech.* & rurſus.

A tanta gloria] *in Hittorp. deeſt* a.

Ac ſalutari avocarit] *ſic Vat. Palat. ſext. Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. Vict. ed. vulgo* avocarint.

Conſulatus bimeſtris] *Hittorp.* conſulatus bimenſtris.

Cum efflagitatione tranſtulerit] *ſic Vat. Pal. ſext. Vict. ed. ſed Amſtel. Mentel. Græv. ſec. cum vulgatis* tranſtulerint.

Exputare non poſſum] *al.* explicare n. p.

Mihi videntur neceſſarii ejus] *Pal. ſext.* mihi videtur neceſſarii ejus.

P. 124. Præter me] *Q. V. C.* poſt me.

Nunquam enim obliviſcar] *ſic mſſ. vulg.* nunquam vero obliviſcar.

Plurimum ipſum juvero] *Hittorp.* tueor. *Pal. ſext.* juero.

Duriore conditione] *ſic Victor. ed. vulg.* duriori conditione. *Amſtelodam.* tutiori conditione.

Proprieque tuum] *tres Guilielm.* propriumque tuum.

v Kal. Sextiles ex caſtris] *in Pal. pr. Amſtelodam. nonnulliſque aliis, quos vidit Corradus, ſcribitur* v Kal. ex caſtris.

EPIST. XXV.

Navare operam] *al.* operam navare.

Rebuſque maximis] *Hittorp.* maxumis, *& ſic ille liber fere ſemper.*

P. 125. Nihil videris melius] *al.* nihil videris neque melius.

Operam tuam, navitatem, animum] *Amſtelod.* nativitatem, animum. *al.* maturitatem, animum. *al.* tuam navatam, animum.

Celeritati præturæ anteponendam] *ſic mſſ. alii* anteponendum.

Idque ipſius Planci teſtimonio] *Palat. ſext.* quod ipſius Planci teſtimonio. *Hittorp.* idque ipſius teſtimonio.

Præterea fama ſcientiaq; omnium] *al.* p. f. ſententiaque o.

Id maximo opere cenſeo] *ſic Amſtelod. duo Guilielm. Vict. ed. vulgo*, id maximopere cenſeo perſequendum.

Quid honeſto anteponendum] *v. c. N. Scælſ.* quid honeſto melius anteponendum.

Sin autem ſatisfactum reip. putas] *Hittorp. & Pal. ſext.* ſin autem ſatisfactum officio, reip. ſatisfactum putas.

Quum mature futura ſunt] *ſic Victor. Pall. omnes, omnes Guilielm. & quos Grævius vidit*, quando mature futura ſunt. *al.* quoniam mat. f. ſ.

Tamen ſplendidiorem petitionem tuam] *ſic Hittorp. Stewech. Palat. ſext.*

Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. vulgatæ, tamen ſplendidiorem petitionem tuam fore.

P. 126. Arbitrabar non ita neceſſe] *ſic Stewech. & Vict. ed. al.* non ita neceſſe arbitrabar. *Pal. ſext.* non ita arbitrabar neceſſe.

Domi meæ] *Stewech.* domui meæ.

Et Cæcina] *Pal. ſext. Victor. ed.* & Cecina. *Amſtelod.* & Cecinna.

Omnibus probari videbatur] *ſic mſſ. & Vict. ed. al.* omnibus videbatur probari.

EPIST. XXVI.

S. D. FURNIO] *ſic mſſ. Hittorp. Stewech. Amſtelod. Mentel. vulg.* S. D. C. Furnio.

Quibus declarabas] *Pal. ſext.* quibus dictabas.

Aut omittendos Narbonenſes] *Pal. ſext.* aut obmittendos Narbonenſ. *qui ultimus cum Hittorpiano* Narbonenſis. *al.* aut dimittendos Narbonenſes.

Stomachatus ſum in extremo] *Stewech.* in extremis.

Cito te] *ſic Hittorp. & Pal. ſext. deeſt* te.

O mi Furni] o *deeſt in Stewech.*

P. 127. Domi tuæ ſis, ne cum maximo periculo] *vid. Not.*

Non arbitror te ita ſentire] *v. c.* iſta ſentire.

Omnis enim tuos] *ſic Hittorp. vulgo*, omnes e. t.

An proxima] *Hittorp.* an proxuma.

Quum ex his pendes] *in Hittorp. Pal. ſext. ed. Victor. ſed Amſtelod. aliique mſſ. cum vulgatis*, quando ex his pendes.

In Januar. menſem protrudimus] *ſic Vatic. Stewech. Amſtelod. Pal. prim. Vict. ed. al.* protendimus. *Hittorp.* producimus. *vid. Not.*

EPIST. XXVII.

CICERO LEPIDO SALUTEM] *al.* M. T. C. M. Lepido S. P. D. *Hittorp.* Cicero H. Lepido.

Pro ſumma erga te benevolentia] *ſic Pall. pr. & ſext. Amſtelod. Vict. ed. al.* pro mea ſumma erga te benevolentia.

Cum eſſes ab eo ordine ornatus ſummis honoribus] *duo Guilielm. aliique codd. nonnulli*, cum eſſes quotidie ab eo ordine o. ſ. h.

Inter civis] *ſic Hittorp. & Pal. ſext. vulgg.* cives.

P. 129. Eam ſi a ſervitute ſejungis] *ſic Hittorp. Pal. ſext. Mentel. Victor. ed. ſed Amſtelod. Græv. ſec. cum vulgg.* pacem eam ſ. a. ſ. ſ. *Stewech.* pacem eam ſ. a. ſ. ſejunges.

Reſtitutura eſt] *Pal. prim. & Amſtelod.* reſtituere eſt. *Pal. ſext. & Græv. ſec.* reſtitura eſt. *Mentel.* reſtituta eſt.

Hoc animo ſcito omnes ſanos] *ſic Amſtelod. Palat. ſext. Mentel. Græv. ſec. & Vict. vulgg.* hoc animo ſcito eſſe omnes ſanos.

Sapientius facies] *Hittorp. & Palat. ſext.* ſapientius faceres.

Non interpones] *Pal. prim. & ſext. Hittorp. Stewech. Amſtelod.* non interponeres.

Neque ſenatui, nec populo, neque cuiquam bono] *ſic Amſtelod. Hittorp. Pal. ſext. vulgo*, neque ſenatui, neque populo, neque cuiquam bono. *alii libri vetuſti*, neque ſenatui, neque populo, nec cuiquam bono.

Aut certior fies litteris] *Hittorp.* aut fies certior litteris.

Quid optimum factu ſit videbis] *Hittorp.* quid optimum factu videbis.

EPIST. XXVIII.

CICERO TREBONIO SAL.] *ſic Hittorp. Amſtelod. aliique. vulgo*, M. T. C. Trebonio S. D.

Seductus eſt] *deeſt in Stewech.* eſt.

P. 130. Interdum, quod mihi vix fas eſt] *deeſt in Stewech.* interdum.

Cum civi acerrimo] *ſic Hittorp. & Vict. ed. al.* cum cive acerrimo.

Totam remp. ſum complexus] *Q. V. C.* ſum complexus totam remp. egique.

Spem primum populo Romano attulit] *Stewech.* ſpeciem primum populo Romano attulit.

Libertatis recuperandæ] *Q. V. C.* reciperandæ.

Male

Male ſentientes] *MS.* male ſentientis.

In Servis] *Hittorp. & Palat. ſext.* in ſervitio.

Puer egregius Cæſar] *ſic Victor. ed. vulgo,* egregius puer Cæſar.

P. 131. Plura ſcribam ſi plus otii habuero] *ſic Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. Pal. ſext. Vict. ed. vulgg.* plura ſcribam cum plus otii habuero.

EPIST. XXIX.

CICERO APPIO SAL.] *ſic Amſtelod. Hittorp. aliique. nonnulli libri & edd.* Cicero S. D. Ampio Balbo. *ſic Manut.*

Credo te cognoſſe] *ſic Hittorp.* (*niſi quod pro* te & *legat*, *& Stewech. ac Amſtelod.* te &) *Amſtelod. Pal. prim. & ſext. Vict. ed. vulgo,* credo te cognoſcere. *Stewech.* te cognoſce.

Certo ſcio] *Stewech.* certe ſcio.

EPIST. XXX.

GALBA CIC. SAL.] *vid. Not.*

XVII Kal. Maii] *vid. Not.*

In caſtris Hirtii erat futurus] *Vatic.* in caſtris & Hirtii. *Stewech. & Græv. ſec.* in caſtris & Hirtius. *Mentel.* in caſtris Hirtius. *prim. Pal. & Amſtelodam.* in caſtris Hircius.

P. 133. Millia paſſuum centum] *ſic Mentel. & Græv. ſec. pluresque alii. ſed Amſtelod. aliique vetuſtiores libri*, milia paſſus centum.

Quintam trigeſimam] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. ſext. Amſtelodam. Vict. ed. vulgg.* trigeſimam quintam. *mſſ. nonnulli,* quintam triceſimam.

Alteram Silani evocatorum partem] *ſic Pal. prim. & ſext. Hittorp. Amſtelod. Mentel. niſi quod hic* Sillani *ſcribat. Stewech.* alteram S. illam, & evocatorum partem. *Græv. ſec.* alteram Sillam & e. p. *vulgg.* alteram Sillani & evocatorum partem.

Quattuor legiones tironum habere ſolum arbitrabatur] *Stewech.* quattuor legiones tironum ſolum arbitrabamur. *Amſtelod.* quattuor legiones tironum habere ſolum arbitrabamur.

Quo tutius venire in caſtra poſſemus] *Hittorp.* q. t. in caſtra venire poſſemus.

Quum eas retinere non poteramus] *ſic Vict. ed. vulgg. & mſſ. quidam,* quando eas retinere non poteramus. *Hittorp. & Pal. ſext.* quoniam retinere eas non potueramus. *Mentel. quoque* potueramus.

Tantum equitatum & levem armaturam oſtendebat] *Hittorp.* tantum levem armaturam oſtendebat. *Amſtelod.* tamen equitatum & l. a. o.

P. 134. Repente in aciem Antonius ſuas copias] *ſic Pal. prim. & ſext. Hittorp. Stewech. Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. Vict. ed. vulgo*, cum repente in aciem Antonius ſuas copias. *Stewech.* c. r. in acies A. ſ. c.

Sine mora concurrit] *al.* ſine mora cucurrit.

Primo ita pugnatum eſt] *Stewech.* primo itaque pugnatum eſt. *Amſtelodam.* prima itaque pugnatum eſt.

Et ſi dexterius cornu] *ſic Vatic. quatuor Guilielm. duo Pall. Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. Vict. ed. vulgg.* ſed dexterius cornu. *al.* & ſic dexterius cornu.

Amplius paſſus *ultra aciem] *Mentel. & duo Manut. mſſ.* amplius paſſus quingentos ultra aciem. *al.* a. paſſus ducentos. *al.* amplius paſſus centum.

Cornu circuire] *MSS. quid.* cornu circum ire. *hic & paullo poſt* circum ibatur *iidem ſcribunt* pro circuibatur.

Quod cito ſum a noſtris cognitus] *Hittorp. Stewech. Pal. prim. & ſext.* quod ſum cito a noſtris cognitus.

P. 135. Quo vel plurimum valet] *in Stewech. deeſt* vel.

Copiaſque ejus omnes delevit] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* copiaſque omnes ejus.

Fugavit, eodemque loco] *ſic Vatic. Hittorp. Amſtelod. Victor. ed. Mentel.* fugavit, eo denique loco. *vulgg.* fugavitque eodem loco.

Ubi erat pugnatum ad Forum Gallorum] *Amſtelod.* ubi erat fugatum ad forum Gallorum.

Cohortium prætorianarum] *ſic Vat. Hittorp. Vict. ed. ſed Amſtel. Mentel. cum vulgg.* cohortium prætoriarum.

Signa

Signa ſexaginta] *Stewech.* xl ſigna.

A. D. XII Kal.] *al.* ad XII Kal.

EPIST. XXXI.

Minime mirum tibi debet videri] *Hittorp. & Pal. ſext.* minime tibi mirum debet videri. *al.* minime mirum debet tibi videri.

P. 136. Ne moveare ejus ſermonibus] *ſic Hittorp. Pal. ſext. & prim. Amſtelod. ed. Vict. vulgg.* ne movear ejus ſermonibus.

Nequaquam proinde ac dignus eſt] *ſic Vatic. Hittorp. Stewech. Amſtelod. Pall. duo. Vict. ed. vulg.* nequaquam perinde ac dignus eſt.

Adeo eſt enim inviſus mihi] *Hittorp. & Pal. ſext.* adeo enim inviſus eſt mihi.

In quibus plane tutum] *Stewech.* in quibus tutum.

Ita feci] *in Stewech. deeſt* ita. *alii*, ita geſſi.

Atque ita feci] *ſic prim. & ſext. Pal. Amſtelod. Victor. ed. Hittorp.* atqui ita feci. *vulgg.* id ita feci.

Injuſtiſſima invidia] *Amſtelod.* invitiſſima invidia.

P. 137. Aut refugiam aut deprecer] *v. c.* aut fugiam aut deprecer. *al.* defugiam.

Litteris præceperant mihi] *v. c.* litteris ſuis præceperant mihi.

Si cetera tranſiſſem] *Amſtelod.* ſi cetera tranſirem. *non male. Palat. ſext. marg.* ſic etera.

Alpes poteram tranſvolare] *Palat. ſext.* Alpis poteram tranſvolare. *mſſ.* travolare.

Præſidio illius tenentur?] *ſic Amſtelod. Pal. ſext. Vict. ed. vulg.* tenerentur.

Nulla conditione potuerunt] *Hittorp.* nulla potuerunt conditione.

Retinentur a Lepido] *Hittorp.* retinentur ab Lepido.

Nemo vocabit in dubium] *Palat. prim. & ſext.* nevocabit in dubium. *Amſtelodam. Mentel.* ne vocabit in dub.

Niſi qui a ſenatu] *Hittorp.* ab ſenatu.

Miſſus veniſſet] *Mentel.* veniſſem.

Legione trigeſima] *al.* triceſima.

Habuerim conciones] *al.* contentiones.

P. 138. Quidquam putare] *vid. Not. vulg.* quidquam putare eſſe.

Quare eum me exiſtima] *ſic mſſ. vulgg.* quare me eum exiſtima.

Omnes cives] *Hittorp.* o. civis.

Vindicare in libertatem] *Hittorp. & Stewech.* v. in libertate.

In tuorum numero habes] *ſex mſſ. delent* in.

Quæres quanti exiſtimem] *ſic Vat. Hittorp. Pal. prim. & ſext. ſed Stewech. Amſtelodam. Mentel. Græv. ſec.* quas res quanti æſtimem. *Mentel. & Stewech.* exiſtimem. *Lambin.* quæres, quanti æſtimem.

Abs te diſceſſurus] *Pal. ſext.* abs te receſſurus.

Illud vehementer admiror] *al.* miror.

Manendo in provincia] *ſic Pal. ſext. Stewech. Amſtelodam. Mentel. Græv. ſec. Vict. ed. vulgo*, manendo in provinciane. *Lambin. conjicit*, manendone in provincia.

Quas Panſæ miſi] *Stewech.* quas Panſa mihi. *al.* q. Panſa mihi miſit.

Nam tibi earum exemplar] *ſic Stewech. Hittorp. aliique cum Vict. ed. vulgg.* nam earum tibi exemplar miſi.

XVII Kal. April.] *Hittorp.* XV Kal. April.

Cordubæ] *al.* Corduba.

EPIST. XXXII.

P. 139. Majore argenti coacto] *Stewech.* majore argento coacto.

In regnum Bogudis] *Stewech.* Bogutis.

Utrum Gadis referatur] *ſic Hittorp. vulgo*, utrum Gades referatur.

Turpiſſime conſilia mutat] *Hittorp.* turpiſſime mutat conſilia.

Anulo aureo] *ſic Pal. prim. & ſext. & Vict. ed. vulgo*, annulo aureo.

In XIIII] *ſic Amſtelodam. Mentel. Pall. duo. Vict. ed. vulgo*, in quartum decimum.

P. 140. Gladiatoribus] *ſic Amſtelod. pluresque alii vett. codd. vulgo* gladiatoriis.

P. 141.

P. 141. Fadium quendam] *Hittorp.* ob Fabium quendam.

Auctore ſe ſe] *ſic Hittorp. Amſtelod. Vict. ed. vulg.* auctorari ſe ſe nolebat.

Collecti enim lapides ſunt in eum] *ſic tres Guilielm. duo Pall. Amſtelod. Grav. ſec. vulgg.* conjecti enim ſunt lapides in eum.

Cum arriperetur Fadius] *Hittorp. Stewech. Pal. ſext. & prim. Mentel.* cum abriperetur Fadius. *Amſtelod. & Grav. ſec. ſtant pro vulgata.*

Inambularet] *Stewech.* ambularet.

C. R. natus ſum] *ſic tres Guilielm. ſext. Palat. Amſtelod. Mentel. Grav. ſec. vulg.* civis Romanus ſum.

P. 142. Civis Romanos] *ſic Hittorp. vulg.* cives Rom.

Circulatorem quendam auctionum] *Hittorp. Stewech. & Amſtelod.* circumlatorem quendam auctionum. *Vict. ed. & Grav. ſecund. mſ.* circulatorem actionum. *vid. Not.*

Cum hujuſcemodi portento res mihi fuit] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. prim. & ſext. Amſtelod. vulgg.* cum hujuſmodi p. r. m. f.

Nunc, quod præſtat] *al.* reſtat. *vid. Not.*

Arceſſiſſet] *ſic mſſ. vulg.* acceſſiſſet. *al.* accerſiſſet.

Quingenos denarios] *MS.* denarios quinquagenos.

Ullam finem] *ſic Hittorp. Stewech. Amſtelod. Vict. ed. vulg.* ullum finem. *al.* illam finem. *al.* ullam fidem.

P. 143. Modum futurum putavit] *al.* putaret.

Incitatiſſimam retinui] *Mentel.* incitatiſſimam retinuiſſem.

Ægre me hercules] *ſic Hittorp. Amſtelod. Vict. ed. vulgo*, ægre mehercule.

Utpote cum ſingulæ] *Stewech.* ut puta cum ſingulæ.

Cum ſingulæ quædam cohortes] *ſic Vatic. duo Pall. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* cum ſingulæ cohortes.

Trigeſimam] *al.* triceſimam.

Nec eorum periculorum metu, quæ victoribus illis portendebantur, diminuere] *al.* nec eorum periculorum, quæ victoribus illis portendebantur, metu deminuere.

Si quod juſſiſtis feci] *Hittorp. Stewech. Amſtelod.* ſi quod juſſiſſetis feci. *Lamb.* ſi quod non juſſiſtis.

Majores ex me fructus tuliſſet] *Pal. ſext.* majoris ex me fructus tuliſſet.

Cum etiam nunc in provincia eſſet] *ſic mſſ. vulgg.* etiam num.

Corduba] *ſic Hittorp. & Victor. ed. alii cum vulgg.* Cordubæ.

EPIST. XXXIII.

POLLIO CICERONI S. P.] *ſic mſſ. vulgg.* C. Aſinius Pollio M. T. C. S. P. D.

S. V. B. E. E. Q. V.] *ſic Vatic. Pal. prim. & ſext. Vict. ed. ſed Amſtelod. Stewech. Gruter. Mentel.* ſi vales bene eſt, ego quidem valeo. *al.* ego quoque valeo. *in vulgatis hæ notæ & verba deſunt.*

Tametſi tantam calamitatem reip.] *Stewech.* tamen ſi tantam c. r.

Illis qui prodeſſe nihil poſſunt, neque mederi] *MSS. omnes, quos inſpexerunt Manutius & Grævius, Corradus*, illis qui prodeſſe nihil poſſunt nequeo mederi.

Plancum & Lepidum in Italiam arceſſiſtis] *ſic prim. & Pal. ſext. Vict. ed. Amſtelod.* arceſſiſti. *vulgg.* accerſiſtis.

In præſentia] *al.* in præſenti.

Poſtmodum] *al.* poſtea.

Siquidem quæ nunciantur] *Hittorp.* ſiquidem quæ exnuntiantur.

Quas leges, & concionibus, videlicet quas Narbone habuiſſe dicitur, ſimilis, palmarer plane neceſſe erat] *al.* quas Narbonæ habuiſſe. *al.* ſimiles *pro* ſimilis. *Mentel.* quas leges in concionibus, videlicet quas Narbone habuiſſe dicitur. ſimul parere ei neceſſe erat. *Amſtelod.* ſimilis palmarer, plane. *vid. Not. Grav. ſec.* ſimul palmarer plane.

P. 145. Si vellem commeatus] *ſic Vict. ed. alii* commeatum.

P. 146. Quam Planco fuit] *al.* q. cum Pl. f.

Binis tabellariis in duas naves impoſitis] *ſic Vatic. Hittorp. Pal. prim. & ſext.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſext. & Vict. ed. ſed Amſtelodam. Mentel. Græv. ſec. cum vulgg. Binos tabellarios in duas naves impoſui.

Plurimum poſſem prodeſſe] *al.* primum p. p.

Quo die prœlium Panſa commiſit] *al.* quo die prœlium commiſit.

Fuit ante eam diem navigatio] *Hittorp.* fuit ante navigatio.

Et hercules longe remotus] *ſic prim. Pal. Amſtelod. & Vict. ed. Hittorp.* ego mehercules longe remotus.

Nihil non ſummi ducis conſilio geſſiſſe] *Pal. ſext.* nihil ſummi ducis conſilio ceſſiſſe. *Hittorp.* nihil ſummi judicis conſilio ceſſiſſe.

Nunc hæc mihi ſcribuntur] *ſic Vatic. Amſtelod. ed. vulgg.* nam hæc mihi ſcribuntur.

P. 147. C. Peducæum] *al.* C. Peduceum.

D. Carfulenum] *Varie vett. codd. vid. Manut.*

Hirtino autem prœlio] *ſic Vat. duo Pall. Grut. Amſtelod. Vict. ed. al.* Hircino. *al.* Hirtiano.

Omnes peræque Antonii] *ſic Amſtelod. aliique mſſ. vulgg.* omnes per equites Antonii.

Quartam vero] *ſic Vatic. Pal. ſext. & Vict. ed. vulgg. & mſſ. alii,* item Hirtii quartam.

Caſtra Antonii cepiſſet] *deeſt* Antonii *in Stewech.*

A quincta legione conciſam eſſe] *in Hittorp. deeſt* legione.

Pontium Aquilam : dici etiam Octavianum] *Hittorp. & Pal. ſext.* Pontium : quidam dicunt Octavianum.

Octavianum cecidiſſe] *Hittorp.* Octavianum quoque cecidiſſe.

Mutinæ obſeſſionem reliquiſſe] *in Hittorp. deeſt* reliquiſſe.

Habere equitum * ac legiones] *vid. Not.*

P. Bagienni] *MSS.* pupilli Bagienni. *vid. Not. Vict. & Manut.*

Inermes bene multos] *Q. V. cod.* inermos bene multos.

P. 148. Si nihil in Lepido ſpei ſit] *ſic Hittorp. & Pal. ſext. Amſtelodam. al.* ſi nihil de Lepido ſpei ſit.

Parmam direptam] *Hittorp.* dereptam.

Nec exſpectandum] *ſic Pal. prim. & ſext. Stewech. Victor. ed.* neque exſpectandum.

Salvum volunt eſſe] *ſic Hittorp. Palat. ſext. Amſtelod. Vict. ed. vulgo* , ſalvum eſſe volunt.

Cohortes decem & ſeptem] *MSS.* cohortes XVII. *Hittorp.* cohortes XVIII.

Superſint de Hirtii exercitu] *Stewech.* de exercitu Hirtii.

In delectu] *Lamb.* in dilectu.

Conſilium meum expedietur] *Stewech.* expeditur.

Omnia nuntientur] *fort.* omnia mihi nuncientur. *Lambin.*

Vale] *non eſt in mſſ.*

EPIST. XXXIV.

IMP. ITER. PONT. MAX.] *ſic Medic. vulg.* Imp. item Pont. Max. *Amſtelodam.* Imp. & tunc Pont. Max.

S. V. B. E. E. V.] *ſic Vict. ed. & mſſ. al.* ſi vales bene eſt , ego quoque valeo. *in Hittorp. deſunt hæc verba.*

Ab confluente Rhodano] *ſic mſſ. vulgg.* a confluente Rhodano. *Hittorp.* Rhodano ab confluente.

P. 150. Contra Antonianos feci] *al.* contra Antonianos ſteti. *Vat.* contra Antoninos ſtetit.

Habebat antea legionem ſecundam] *Vict. ed.* habebat ante legionem ſecundam. *Amſtelod.* habebat autem antea legionem ſecundam. *Hittorp.* habebat antea legionem V.

Sed inermorum] *ſic mſſ. al.* inermium.

Equitatum habet magnum] *Stewech.* e. habebat m.

Ut ſint amplius equitum *] *ſic mſſ. etiam Amſtelod. al.* ut ſint amplius equitum XXX. *vid. Manut.*

Silanus] *al.* Syllanus.

Quod contra noſtram voluntatem] *Stewech.* quod noſtram contra voluntatem.

P. 151. Summa ſtudia officii] *ſic Hittorp. Stew. pr. Pal. Amſtelod. & Vict. al.* ſumma ſtudia officiaque. *al. mſſ.* ſumma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſumma ſtudia officio mutuo. *al.* ſumma ſtudia officii mutui.

Tam repentino reip. motu] *ſic Vict. vulgg.* tam repentino reip. motu.

Magno opere moverunt] *ſic Victor. ed. vulgo*, magnopere moverent.

Temere credendum judicaſſe] *fort.* temere credenda judicaſſe. *Lamb.*

Memini enim & illa ſuperiora] *ſic Hittorp. Stewech. pluresque alii & Victor. ed. vulgg.* memini autem & illa ſuperiora. *duo mſſ.* memini etiam illa ſuperiora. *unus mſ.* maxime autem.

Quæ abs tua voluntate] *ſic Pall. duo, Hittorp. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* quæ ab tua voluntate. *Stewech.* quæ a tua voluntate.

Animo meo fixa manebant] *Lamb.* fixa animo meo manebunt.

Si meam vitam & ſtudium diligentiſſime ſuperioribus temporibus] *Q. V. C.* ſi meam vitam, ſtudium & diligentiam ſuperioribus temporibus.

Perſpecta habes] *Stewech.* perſpecta habeas.

Vale. D. XI Kal. Jun.] *al.* V. XII Junias.

Ex ponte Argenteo] *in Stewech. deeſt* Argenteo.

Argenteo] *al.* Argentei.

EPIST. XXXV.

Hæc epiſtola in nonnullis editionibus eſt XXXIV.

M. LEPIDUS IMP. ITER.] *duo mſſ.* Imp. item.

S. D. SENAT. POP. PL. Q. R.] *Hittorp.* S. D. R. P. Tr. Pl. Senat. Pl. Q. R.

S. V. liberique veſtri V. B. E. E. Q. V.] *Stewech. Gruter. & Amſtelod.* ſi valetis, liberique veſtri valent, bene eſt, ego quidem valeo. *Mentel.* ſi valetis bene eſt, liberique noſtri valent, ego quidem valeo. *in Græv. ſecund. deſunt hæc verba.*

P. 152. Exercitus cunctus] *Amſtelod.* exercitus tantus.

Conſuetudinem ſuam in civibus obſervandis] *Hittorp. & Pal. ſext.* conſuetudine ſua in civibus obſervandis. *vulgg. & ſic tres mſſ.* in civibus conſervandis.

Summæ reip. conſulatis] *al.* ſummæ rei conſulatis.

Data III Kal.] *ſic Palat. prim. ſext. Amſtelod. Vict. ed. Stewech.* Datum IIII Kal. April. *in Hittorp. & Grut. hæc omnia verba deſiderantur. Lambin.* IIII Kal. Jun.

A ponte Argenteo] *ſic Amſtelodam. Pall. Guilielm. Vict. vulgg.* ex ponte Argenteo. *al.* ex ponte Argentei.

LIBER XI.

EPIST. I.

D. BRUTUS M. BRUTO ET C. CASSIO S. D.] *Hittorp. & Stewech.* Brutus Bruto ſuo & Caſſio S. D. *Amſtelod.* D. Brutus Bruto ſuo & Caſſio Salutem, *al.* & C. Caſſ.

P. 154. Adeo eſſe militum animos] *in Pal. tert. deeſt* eſſe.

Quod utrumque eſſe falſum] *Pal. prim. Amſtelodam.* quorum utrumque eſſe falſum.

Eſſe falſum, puto vos animadvertere] *Pal. tert.* puto eſſe falſum animadvertere.

Hæc ſe impetraturum] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. tert. & prim. Vict. ed. vulgg.* hoc ſe impetraturum.

Noſtri inſectatio] *Pal. tert.* noſtra inſectatio.

Ac ſi dederint] *ſic Hittorp. Pal. tert. Amſtelodam. aliique. vulgg.* at ſi dederint.

Aut aqua & igni interdicamur] *ſic Stewech. Pal. tert. Grut. Amſtelod. vulgg.* aqua & igni nobis interdicatur. *Hittorp.* aqua & ignis nobis interdicatur.

Dandus eſt locus fortunæ] *Hittorp.* dandus eſt fortunæ locus. *Palat. tert. Amſtelod. Mentel. totum hunc locum ſic diſtinguit*, dandus eſt locus. fortunæ cedendum. Ex Italia migrandum Rhodum. *Grævii vero ſecund.* quid ergo eſt, inquis: tui conſilii dandus eſt locus. fortunæ cedendum. Ex Italia migrandum. Rhodum aut aliquo terrarum.

Succurret fortaſſe] *Pal. tert.* ſuccurreret fortaſſe.

Quia ubi conſiſtamus] *Palat. tert.* quia niſi conſiſtamus.

Deſcen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Deſcendemus ad extrema] *al.* diſcedemus ad extrema.

P. 155. Satis tempore] *vid. Not.*

Si quid me velitis recipere] *al.* ſi quid velitis me recipere.

Quin de his rebus] *Pal. tert.* quin his rebus.

Certiorem me ſit factūrus] *Pal. tert. aliique*, me certiorem ſit factūrus.

Quo me venire velitis reſcribite] *Pal. tert.* quo me venire reſcribere velitis.

Ut liceret nobis eſſe Romæ] *Vict. ed.* Romæ eſſe.

Quod illos nobis conceſſuros non puto] *in tert. Pal. deeſt* quod.

Magnam enim invidiam iis facere-mus] *Pal. prim.* magnam enim inquam iis faciemus. *Hittorp. Stewech. Amſtelod.* magnam enim unquam iis faciemus. *Mentel.* magnam enim invidiam his faciemus. *Græv. ſec.* magnam enim invidiam unquam his faciemus.

Valete] *deeſt in mſſ.*

EPIST. II.

Non ſcripſiſſemus] *vid. Not. Stewech. & Amſtelodam.* non conſcripſemus.

Quum iſtum animum habes] *ſic Victor. ed. Hittorp.* q̄m iſtum animum habes. *vulgg.* quando iſtum animum habes.

P. 156. In tanta frequentia militum veteranorum] *Amſtelod. aliique vett. codd. nec non Victor. ed. vulgg.* in tanta frequentia veteranorum.

De reponenda ara] *Amſtelod.* de repetenda ara.

Quod velle te probare vix quiſquam poſſe videtur] *vid. Not. Amſtelod. & Græv. ſec.* quod velle probare vix quiſquam credere poſſe videtur. *Mentel.* quod velle te probare vix quiſquam credere poſſe videtur.

Nec quicquam aliud libertate] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. prim. & tert. aliique & Vict. ed. vulgo*, nec quicquam aliud a libertate. *al:* n. q. a. libertati.

Quod certe abeſt a tua virtute] *ſic Hittorp. (niſi quod pro* a abs *ſcribat) Stewech. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* q. c. abeſt a virtute tua.

Tibi enim uni credidimus] *ſic Vat. Pall. duo, Amſtelod. Vict. ed. vulg.* tibi enim uni credimus.

Maximo de nobis timore afficiuntur] *Amſtelod. aliique vett. codd.* maximo timore de nobis afficiuntur.

Impelli ab aliis quolibet] *vid. Not.*

Valde leve eſt ac nugatorium] *Hittorp. & Stewech.* valde eſt leve a. n.

P. 157. Nimium vitæ cupidi] *Hittorp. Stewech. & alii codd. nec non Victor. ed.* nimium cupidi vitæ.

Vale] *non extat in vett. libb.*

EPIST. III.

BRUTUS ET CASSIUS PRÆTT. S. D. ANTONIO COS.] *ſic Hittorp. alii vero cum vulgg.* M. Brutus & C. Caſſius Prætt. M. Antonio Cos. S. P. D.

S. V. B. E. Litteras] *ſic Amſtelod. pluresque alii mſſ. & Victor. ed. Hittorp.* S. V. B. *vulgg. omittunt* S. V. B. E.

Litteras tuas legimus] *Hittorp.* litteras legimus tuas.

Te nulla laceſſiimus injuria] *ſic mſſ. vulgg.* te nulla laceſſivimus injuria.

Neque miraturum credidimus] *Hittorp.* neque miraturum credimus.

A Conſule] *deeſt in Hittorp.*

Concede nobis ut doleamus] *al.* ut doceamus. *mſſ. duo*, concede nobis ut non doleamus.

Nam de delectibus habitis] *Hittorp. & Pal. prim.* nam de dilectibus habitis. *Pal. tert.* nam dilectibus habitis.

P. 158. Neque agnoſcimus] *Pal. tert.* neque cognoſcimus.

Et te miramur] & *deeſt in Hittorp.*

Continere iracundiam] *Pal. tert.* retinere iracundiam.

De morte Cæſaris objiceres] *Amſtelod.* obiceres. *Hittorp.* objeceris. *Stewech. Pal. prim. & tert.* objeceris.

Quemadmodum ferendum ſit] *Palat. tert.* quemadmodum ferundum ſit.

Quod nos terreas] *Stewech.* quod nos terreat.

Periculo ulli ſubmittere animum no-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

noſtrum] *Hittorp.* periculo illi ſubmittere animum noſtrum. *in Stewech. & Pal deſunt* noſtrum.

Neque eſt Antonio poſtulandum] *Pal. tert.* neque enim Antonio poſtulandum.

Nulla enim minantis auctoritas] *Stewech. & Pal. tert.* nulla enim minacis auctoritas.

Et fortaſſis] *al.* & fortaſſe.

Etiam in libera rep. magnum] etiam *deeſt in mſſ. & Vict. ed.*

Sed tamen pluris] *Stewech.* ſed etiam pluris.

Amicitiam æſtimemus] *Pal. prim.* exiſtimemus.

Neque quam diu vixerit] *MS.* nec quam d. v.

Quam non diu regnarit] *Hittorp.* quam diu regnarit.

Deos quæſimus] *ſic Vatic. & Stew. al.* deos quæſumus.

Salutaria ſint, ac tibi] *Pal. tert.* ſalutaria tibi atque ſint.

Si minus] *ſic Amſtelod. Pal. tert. Victor. ed. vulgg.* ſin minus.

Salva atque honeſta rep.] *Hittorp.* ſalva atque rep. honeſta.

Vale] *non extat in mſſ.*

EPIST. IV.

DESIGN. S.D. CICERONI] *ſic Hittorp. Amſtelod. aliique. vulgg.* deſign. M.C. S.P.D.

Profecto eſt ita] *Hittorp.* profecto ita eſt. *Pal. tert.* profecta eſt, ita perſuaſi.

Progreſſus ſum ad Inalpinos] *ſic mſſ. vid. Not. Amſtelod.* progreſſus ſum ad Alpinos. *Mentel.* progreſſus ſum ad Ciſalpios. *vulgg.* progreſſus ſum ad tranſalpinos.

Non tam nomen imperatorium captans] *ſic mſſ. vulgg.* non tam nomen captans imperatorium.

Liberalitatem noſtram] *Palat. tert.* libertatem noſtram.

Cum omnium bellicoſiſſimis] *prim. & Vat.* cum omnium bellicoſis.

Multa vaſtavi] *MS.* vaſtavi multa.

Ex magna parte] *Palat. tert.* & magna parte.

Vale] *deeſt in mſſ.*

EPIST. V.

P. 160. Ego eram in iis locis] *MS.* ego eram in hiis locis.

Maxime me tuto] *MS.* maxime tuto me. *Stewech. & Palat. tert.* maxime me tute.

A. d. v Idus] *al.* ad diem v Idus.

Statim convenirem] *Hittorp.* convenirem ſtatim.

Si ne illa quidem in re] *Hittorp. Stewech.* ſi ne in illa quidem re.

Recuperandæ libertatis] *Q. V. C.* reciperandæ libertatis.

Sed etiam libenter] etiam *deeſt in codd. vett.*

Spem reliquam nullam video ſalutis] *Hittorp.* reliquiam nullam video ſalutis. *Pal. tert.* ſpem nullam video ſalutis.

P. 161. Obſecro iiſdem precibus] *Hittorp.* obſecro hiſdem precibus.

Cum hortatione non egeas] *Palat. tert.* cum cohortatione non egeas.

Non utar ea pluribus verbis] *Palat. tert.* non utor ea pluribus verbis.

Omnia mea officia] *Hittorp.* omnia officia. *Amſtelodam.* ut omnia officia mea.

Tum reip. cauſſa] *Amſtel. Hittorp. Stewech. Palat. tert. Mentel.* cum reip. cauſſa.

Quæ mihi vita mea eſt carior] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* quæ mihi vita mea carior eſt.

Tum quod tibi ipſi faveam] *Stew. Pal. tert. & prim.* tum quod tibi ipſe faveam.

Tuis optimis conſiliis] *Hittorp. & Stewech.* me tuis optimis conſiliis.

EPIST. VI.

M. CICERO D. BRUTO IMP. COS. DES. S. P. D.] *ſic mſſ. alii*, M. T. C. Bruto Imp. Cos. Deſ. S. P. D.

Tuaque mihi mandata] *Pal. prim. & tert. Hittorp. Stewech. Amſtelod.* tua mihi mandata.

P. 162. Quare mihi gratiſſimum] *Stewech.* quare mi gratiſſimum.

Si quid honorifice de te diceretur] *prim. & tert. Palat. Hittorp. Victor. ed.*

etiam ſi quid de te honorifice diceretur.

Quæ in concione maxima dixerim] *Hittorp.* quæ in conventione maxima dixerim.

Appetam hujus rei] *Hittorp.* adpetam hujus rei.

EPIST. VII.

P. 163. Cum adhibuiſſet domi meæ] *Palat. prim.* cum adiviſſet domi meæ. *Hittorp. & Stewech.* cum adiviſti domi meæ.

Et Libonem] *Pal. tert.* & Libono.

Cognoſſe te ex M. Seio arbitror] *ſic Vatic. & Vict. ed. vulgg.* cognoſcere te ex Cn. Seio arbitror.

Meminiſſe volam] *ſic Vatic. Palat. prim. Victor. ed. ſed Mentel.* meminiſſe volumus. *Amſtelod. cum vulgg.* meminiſſe velim. *vid. Not.*

Quo etiam res illa major & clarior] *ſic Hittorp. Stewech. Pall. duo. Victor. ſed Amſtelod. nonnullique alii*, quo etiam & res illa major & clarior.

Vel puerum potius] *ſic mſſ. vulgg.* vel potius puerum.

P. 164. Dementes fuiſſe] *Hittorp.* clementes fuiſſe.

Legionem quartam] *in Hittorp. deeſt* quartam.

Seque ad ſalutem reip. defendendam] *in tert. Pal. deeſt* que.

Deinde proxime exercitu] *Hittorp.* deinde proximo exercitu.

Ita paratus & animatus] *ita Hittorp. & Vict. ed. Stewech.* ita paratus ſeu ita animatus. *Amſtelod. Mentel. & Gruter. ed.* ita paratus ſeu animatus. *vulg.* ita paratus atque animatus. *al.* ita paratus, ita animatus. *al.* ſeu armatus.

Debes eſſe] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* eſſe debes.

EPIST. VIII.

P. 164. Eo tempore Polla tua] *Hittorp.* eodem tempore Polla tua.

Miſit ut ad te] *ſic Amſtelod. aliique. vulg.* miſit ad me ut ad te.

Cum quid ſcriberem non habebam] *al.* cum quod ſcriberem non habebam.

P. 165. Nihil dum nunciabatur] *al.* nihil denunciabatur.

Admirabilis enim eſt] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulgg.* admirabilis eſt enim.

Quædam tui nominis caritas] *Hittorp.* tui quædam nominis caritas.

Romæ dilectus habetur] *al.* delectus, *& ſic ſtatim.*

Totaque Italia] *al.* totaque in Italia.

Occupavit animos hominum] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulg.* animos hominum occupavit.

Odioque diutinæ ſervitutis] *duo mſſ.* odioque diurnæ ſervitutis.

Quid Cæſar meus] *in Hittorp. deeſt* meus.

Me neque deeſſe] *deeſt in Hittorp.* me.

Deeſſe ulla in re] *Hittorp.* deeſſe in ulla re.

EPIST. IX.

D. BRUTUS S. D. M. CICERONI] *ſic Hittorp. aliique mſſ. vulgg.* D. Brutus M. T. C. S. P. D.

Quantum detrimenti] *Hittorp.* detrementi.

Proſpicias oportet] *Hittorp.* proficias oportet.

Se convaleſcere poſſe] *fort.* poſſe convaleſcere. *Lamb.*

P. 166. Nobis redintegrare] *al.* nobis reintegrare.

Puto te perſpicere] *ſic Hittorp. Stew. Vatic. Pal. prim. & tert. Vict. ed. vulgg.* puto te proſpicere.

Quid ſit facturus] *Hittorp. duo Pal.* quid facturus ſit.

Te non eadem animadvertere] *Hittorp.* te non eadem advertere.

Quod mihi perſuaſiſſimum eſt] *vet. quid. codd.* quod mihi perſuaſi Aſinium & Lepidum. *Pall. tamen, Guilielm. Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. ſtant pro vulgata. Hittorp.* quod mihi perſuaſiſſimum ſit.

Si vobis id de hoc] *al.* ſi vobis hoc.

III Kal. Maias] *ſic Amſtelod. Stewech. Vict. ed. vulgg.* quarto Kal. Maias. *Amſtelod.* III K. Mai. *ſic & Stewech.*

Ex caſtris Regii] *ſic Palat. prim. & Vict.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Vict. ed. Hittorp. Stewech. Amſtel. ex caſtris regiis. *al.* ex caſtris Rhegii. *al.* Rhegiis.

EPIST. X.

Quam iſti perverſi ſint in me] *Stewech.* quam iſti perverſi ſunt in me.

P. 167. Si autem hoc tempore ab his videatur dici cauſſa ſimulationis, malle] *vel* mallem *quæ eſt vulgata. Palat. prim.* ſit an hoc tempore is videatur dici cauſſa malle me tuum. *tert.* ſi tamen hoc tempore ab iis videantur dici ea mallem me hercule. *Stewech.* ſit an hoc temporis videatur , dicis cauſſa. *Amſtelod.* ſit an hoc tempore id videatur dici cauſſa , mallem. *Mentel.* ſic an hoc tempus non videatur cauſſa mallem. *Græv. ſec.* ſin autem hoc tempore his videantur dici cauſſa ſimulationis, mallem. *vid. Not.*

Malle mehercule tuum judicium] *Pal. prim.* malle me tuum judicium. *tert.* mallem mehercule tuum judicium. *Amſtelod.* mallem me tuum judicium.

Tuum judicium quam] *al.* tuum judicium ſequi quam.

P. 168. Summa malivolentia] *ſic Amſtelod. aliique vett. codd. vulgg.* ſumma malevolentia.

Rerum urbanarum afferat] *Hittorp.* rerum humanarum afferat.

Quantamque cupiditatem hominibus injiciat vacuitas, non te fugit] *ſic* injic. vacuit. *Vatic. Medic. ſed Pal. pr. Stewech. Hittorp.* injiciat *vel* initiat vacivitas. *Amſtelodam.* initia tua civitas. *Mentel.* injiciat civitas. *Græv. ſec.* injiciat tua rerum novitas. *Pal. tert.* quantamque cupiditatem hominibus incitat tua novitas. *al.* injiciat novitas. *al.* injiciat tua charitas. *quod recipiendum putat Corradus, ut* charitas *intelligatur, inquit, erga Octavium, qui Ciceronis amicitia fretus conſulatum petebat. perperam. vid. Not. al.* q. c. hominibus honoris, non te f.

Quæ litteris commendari poſſint] *Vat.* quæ litteris commendari poſſunt. *Pal. tert.* quæ litteris commentari poſſit. *Pal. prim.* quæ litteris commentari poſſint.

Cum parvulam manum militum haberet inermium] *ſic duo Pall. & Grævii ſecund. vulgg.* cum parvulam manum peditum haberet inermium. *vid. Not.*

Omne genus hominum arripiendo] *Hittorp. Stewech. Amſtelod.* omne genus hominum abripiendo. *ſed Mentel. & Græv. ſec.* arripiendo.

Huc acceſſit manus Ventidii] *MS. Werterii,* hoc acceſſit manus Ventidii. *cui accedit Pal. prim. & Hittorp.*

P. 169. Atque ibi ſe] *al.* atque ſe ibi.

Si recipitur] *Palat. tert. & alii vet. cod.* ſi recipiatur.

Apenninum tranſiſſet] *Hittorp. & Pal. tert.* in Apenninum tranſiſſet.

Antonium compuliſſem] *al.* compuliſſet.

Cæſar exercitui ſuo] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo,* Cæſar ſuo exercitui.

Liberandam acceſſi] *Pal. prim. tert. & Mentel.* acceſſiſſem.

HS mihi fuit pecuniæ cccc amplius] *ſic Vatic. Vict. ed. Amſtelod. niſi quod deſit in his* HS. *ſed latet in præced. vocabulo* acceſſiſſem , *ſic n. ſcribunt pro* acceſſi. *vulgg.* mihi fuit ſeſtertium quattuor millibus amplius. *Mentel.* cum fuit pecuniæ caritas amplius.

Tantum abeſt, ut meæ rei fam.] *MS.* tantum obeſt ut ne meæ rei fam.

Septenum numerum nunc legionum] *ſic Vatic. & Vict. ed. ſed Amſtelod. cum vulg.* ſeptenum numerum legionum. *Hittorp.* ſeptem nunc numerum legionum alo. *Stewech.* ſeptennium numerum legionum alo.

Pag. 170. Subſiſtere ſumtui] *ſic Amſtelod. Hittorp. Stewech. Pal. prim. & tert. Vatican. Victor. ed. vulgg.* ſuſtinere ſumtum.

Si hoc idem me in te facere ſenſeris] *ſic duo Pall. & Vict. ed. vulgg.* ſi me hoc idem in te f. ſ.

Dertona] *al.* Derthona. *Gebh.* Derthoma. *Pal. tert.* de Rhoma. *Amſtelodam.* der thoma.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPIST. XI.

A te mi litteræ ſunt redditæ] *ſic Hittorp. & Vict. ed. vulgg.* litteræ a te mihi redditæ ſunt.

In itinere eſt Antonius] eſt *deeſt in Stewech.*

Totius Galliæ legatos] *al.* totius Galliæ populis legatos.

Quæ iſtic opus erunt adminiſtrari] *al. leg.* quæ iſtic opus erit adminiſtrari.

Proſpicies] *Stewech.* perſpicies.

Hoc conſolabere] *ſic Stewech. Hittorp. Amſtelodam. Vict. ed. vulg.* hoc te conſolabere.

Prid. Nonas Maii] *Palat. tert.* prid. Nonas.

EPIST. XII.

Duas pleniores] *Hittorp.* duas plenioris.

Tabellarius T. Vibii] *Hittorp.* tabellarius Vibullinus.

Omnia tua illa præclara] *ſic Hittorp. Stewech. Vict. ed. vulgg.* omnia illa tua præclara.

Cum paucis inermis] *ſic Hittorp. Amſtelodam. aliique. vulgo*, cum paucis inermibus.

Locum belli gerendi mutaſſe] *Stewech.* ſolum belli gerendi mutaſſe.

Homines alii fracti ſunt] *omnes mſſ.* alii facti ſunt.

Exiſtimant] *MSS. nonnulli*, exiſtimatur.

Sed tamen providendum ſit] *ſic Amſtelod. & Vict. ed. vulgg.* ſed tamen providendum eſt.

Ne quæ juſta querela] *ſic Vatic. & Victor. ed. vulgg. cum mſſ. aliis*, ne qua juſta querela.

Res ſe ſic habet] *ſic mſſ. alii*, res ſic ſe habet.

Hoc quam vim habeat] *ſic mſſ. & Vict. ed. al.* hoc quam habeat vim.

EPIST. XIII.

P. 173. Attendere te volo] *Hittorp.* attendere volo.

Si meas litteras diligenter] *Hittorp.* ſi litteras meas diligenter.

Hirtium periiſſe neſciebam: Cæſari non credebam] *Hittorp.* Hirtium periiſſe neſciebam: Aquilam periiſſe neſciebam, Cæſari non credebam.

P. 174. Hic dies hoc modo abiit] *duo Guilielm.* hic dies hoc loco abiit.

Poſtridie mane a Panſa] *Vatic. duo Guilielm. Vict. ed.* poſtero die a Panſa. *ſed Amſtelod. & Pal. tert.* poſtero die ad Panſam.

Itinera multo majora fugiens] *ſic Stewech. Amſtelod. Pal. tert. Hittorp. & Mentel.* itinera fecit multo majora fugiens, quam ego ſequens. *vulgg.* itinere multo majore fugiens.

Quacunque iit] *ſic Hittorp. & Vict. ed. vulg.* quacunque ivit.

Homines arripuit] *Hittorp. & Pal. prim.* homines abripuit.

Volo tibi eſſe notum] *Hittorp.* tibi eſſe notum volo.

Se jam Ventidius conjunxiſſet] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* ſe jam Ventidio conjunxiſſet.

Et orare cœperunt] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulgg.* etiam orare cœperunt.

P. 175. Ne quod detrimentum] *ſic Vatic. Pall. duo, Vict. ed. vulgg.* ne quid detrimenti.

De ſumma rep.] *ſic Vatic. Pall. duo, Vict. ed. vulgg.* de ſumma reip.

Ad omnia pro vobis videatis] *Hittorp.* ad omnia videatis pro vobis.

Quam paratiſſimi & ab exercitu] *ſic Vatic. Pal. tert. duo Guilielm. Vict. ed. vulgg.* ut quam paratiſſimi ab exercitu.

Pro veſtra ſalute] *Hittorp. Stewech. duo Pall. Vict. ed.* pro noſtra ſalute.

Simulatione reip. comparabant] *ſic Amſtelod. aliique mſſ. vulgg.* ſimulatione reip. compararant.

EPIST. XIV.

P. 176. Probari de decemviris] *Palat. tert. & Amſtelod.* probari decemviris.

De ornando adoleſcente] *Vatic. Amſtelod. duo Pall. Vict. ed.* de ornando adoleſcente.

Ὄργανον enim erat meum ſenatus] *Amſtelod. & Pal. tert.* opta non enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

erat meum ſenatus. Id eſt jam diſſolutum. *Pal. tert.* conſultum.

Exploratæ victoriæ tua præclara Mutina eruptio] *Pal. tert.* explorata tua victoria, tua præclara Mane eruptio. *Pal. prim.* Mutina eruptio.

P. 177. De Bruto arceſſendo] *ſic Vatic. Pal. prim. Amſtelod. Vict. ed. Palat. tert.* de Bruto arceſcendo. *vulgg.* de Bruto accerſendo.

Bellum iſtic renatum] *duo Guilielm. duo Pall. Amſtelod. Græv. ſec.* bellum iſtuc renatum.

Mirantur homines] *ſic mſſ. vulgg.* homines mirantur.

Novi timores retexunt ſuperiora] *Hittorp. & Stewech.* hi novi timores retexunt ſuperiora. *Palat. prim.* novi timoris r. ſ. *Amſtelod.* n. t. r. ſuperioſa.

Scripſiſti autem ad me iis, quas Idibus Maiis dediſti] *Hittorp.* ſcripſiſti autem ad me litteris his, quas Idibus Maiis dediſti.

Magnum negotium, cujus exitum] *Q. V. C.* magnum negotium reſtat: cujus exitum.

Cujus exitum non extimeſco, tuæ partes ſunt] *ſic Vatic. duo Pall. Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. Victor. ed. vulgg.* cujus exitum ne extimeſcam tuæ partes ſunt.

EPIST. XV.

Quod fecit ille diligenter] *Hittorp.* quod diligenter ille fecit.

EPIST. XVI.

P. 179. Satis ſcite & commode] *Q. V. C.* ſatis ſcite atque commode.

Me, quod velim, a te facile impetraturum] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. pr. Vict. ed. al.* me quod velim a te facile impetraturum.

Ejus eſt familiaritate jucundius] *Hittorp. Stewech.* eſt ejus familiaritate jucundius.

A Gabinio Conſule relegatus] *Pal. tert.* conſulari ligatus eſt. *al.* conſulare legatus.

Civi Romano Romæ contigit] *vid. Not.*

Cum pop. Romanus meminit] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. tert. & prim. Vict. ed. vulgg.* cum pop. Rom. meminerit.

Magnificentiſſimo munere ædilitio] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. tert. Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. Vict. ed. vulgg.* uſus magnificentiſſimo munere ædilitio.

Quum equitum centurias tenes] *ſic Vict. ed. Hittorp.* q̄m. eq. c. t. *Pal. prim.* quomodo quando equitum centurias tenes. *Amſtelodam. Mentel. aliique cum vulgatis,* quando eq. c. t.

In queis regnas] *ſic Vatic. & Vict. ed. Hittorp. Stewech. Amſtelod.* in quis regnas. *Mentel.* iniquis regnas. *vulgg.* in quibus regnas.

P. 180. Ponam in extremo] *Hittorp.* ponam te extremo. *Vict.* ponam extremo.

Cum omnia a te exſpectem] *Hittorp.* omnia cum a t. e.

EPIST. XVII.

Magna ejus in me non dico officia] *Hittorp.* magna ſunt ejus in me non dico officia.

Sed merita, eaque ſunt pop. Rom. notiſſima] *Lambin.* ſed merita ſunt, eaque Pop. Rom. notiſſima.

Sed is ambitus excitare videtur] *ſic Vatic. Hittorp. Vict. ed. ſed Amſtelodam. Mentel. Græv. ſec. Pal. tert.* ſed is ambitus extare videtur. *vulgg.* ſed is ambitus excitari videtur.

Vehementer te rogo] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* vehementer rogo.

EPIST. XVIII.

Pacem velle ſe] *tres mſſ.* pacem ſe velle.

Quin tu plus provideas] *in Pal. tert. deeſt* tu.

EPIST. XIX.

P. 182. In ſenatu] *al.* a ſenatu.

Vicetini] *al.* Veicetini. *al.* Vicentini, Vincetini.

Officium in remp. ſummum] *ſic Pal. prim. & Victor. ed. vulgg.* officium in rep. ſummum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Genus hominum adverſariorum] *Pal. prim.* genus adverſariorum.

P. 183. Inertiſſimum] *Palat. prim. & Hittorp.* incertiſſimum. *Palat. tert.* ineptiſſimum. *Amſtelodam.* inextiſſimum.

Epist. XX.

Homo ſibi ſimillimus] *ſic Vatican. Hittorp. Victor. ed. vulgg. cum Amſtelod. & aliis libris*, homo ſui ſimillimus.

Narrat mihi] *Hittorp. Stewech. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* narravit mihi.

Niſi dictum] *al.* n. quod d.

Tibi ab iis inſtare periculum] *Hittorp. & Stewech.* tibi ab his inſtare periculum.

Hæc cum audiſſem] *ſic Pal. prim. & tert. Vict. ed. al.* hæc cum audiviſſem.

Committendum nondum putavi] *ſic Vatic. & Vict. ed. Amſtelodam.* committendum numdum putavi. *vulgg.* committendum non putavi.

P. 184. Te pertimefacto] *ſic Vatic. Pal. tert. Amſtelodam. Vict. ed. vulgo*, te perterrefacto.

Inſidias vitantem] *Lambin. fort.* vitare.

Deinde de præmiis. ſi tibi videbitur] *Lambin.* deinde de præmiis, ſi tibi videtur, agros. *Vatic. duo Pall. Victor. ed.* deinde de præmiis. Si tibi videtur.

P. 185. Agros eorum militum] *ſic mſſ. vulgg.* agros militum eorum.

Ab utriſque nobis] *al.* ab utriſque noſtrum.

Ex agris Silani & agro Campano] *ſic Vatic. & Victor. ed. Pall. prim. & tert. Amſtelod.* ex agris Sillani. *vulgg.* ex agris Syllanis.

Legiones armo, paro] *Hittorp.* legiones paro.

Spero me non peſſimum exercitum] *Hittorp.* ſpero non peſſimum me exercitum.

Reconditum magis erit] *al.* reconditum magis fuerit.

Opus eſſe putaris] *al.* putaveris.

IIX Kal. Jan.] *ſic Hittorp. Pal. tert. & prim.* VI Kal. *al.* IX Kal. Jan. *vulgg.* VII Kal. Jan.

Epist. XXI.

P. 186. Dii iſti Segulio malefaciant] *al.* Dei iſti Segulio malef.

Cum Cæſare, qui neminem prætermiſerit] *Pal. tert. & nonnulli alii*, cum Cæſare locutum putas, qui neminem prætermiſerit. *Stewech. & Amſtelodam.* cum Cæſare, qui neminem prætermiſit.

Quod idem Segulius veteranos] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. tert. Amſtelod. Victor. ed. vulgg.* quod idem Segulius ait, veteranos.

Non quo veterem comederit] *Pal. tert. & nonnulli alii*, non quod veterem comederit.

Sed hanc ipſam recentem] *al.* ſed quia hanc ipſam recentem.

Id pro me, ut de me timeas aliquid] *vid. Not.*

Sim enim impudens] *ſic Hittorp. & Victor. ed. vulgg.* ſim etenim impudens.

P. 187. Omnem timorem abjiceremus] *Hittorp. Stewech. Amſtelodam. aliique*, omnem timorem abiceremus.

A te nos unice diligi] *ſic Hittorp. & Vict. ed. vulgg.* nos a te unice diligi.

Ab utriſque veſtrum] *forte*, ab utroque veſtrum. *Lambin.*

De collegis noſtris] *Stewech. & Pal. tert.* de collegis veſtris.

Curationem ligurrirent] *ſic Vatic. Pal. prim. & tert. plureſque alii. vulgg.* curationem ligurirent.

Quo fidelius ad te litteræ perferantur] *Hittorp.* quo ad te fidelius litteræ perferantur.

Epist. XXII.

P. 188. Se cum Antonio conjunxit] *omnes mſſ.* me cum Antonio conjunxit. *vid. Not.*

Nutus tuus poteſt] *al.* unde, queas. *al.* nam tu potes. *al.* nutu ſolo potes.

Epist. XXIII.

Commode de nobis] *al.* commode nobis.

P. 189.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

P. 189. Quot ſunt] *Vatic. Pal. prim. & tert.* quotquot ſunt.

Ferre poterunt] *Vict. ed.* ferre poterint.

EPIST. XXIV.

Narro tibi] *Pal. tert.* parum tibi.

Si timidus eſſem] *Mentel.* ſi timendus eſſem.

Iſta epiſtola mi omnem metum abſterſiſſes. Sed, ut mones] *ſic Pal. pr. & Vict. ed. Pal. tert.* mihi iſta epiſtola omnem m. a. S. u. m. *Stewech.* iſta epiſtola mihi omnem metum abſterſiſſet. Sed, ut mones. *Mentel.* iſta epiſtola mi Brute omnem abſterſiſſes ſermones, fremum *&c. vulgg*, iſta epiſtola mihi omnem m. a. S. u. m.

P. 190. Sed ita, ut ne deſim conſtantiæ] *ſic Vatic. Hittorp. Vict. ed. al. cum vulgg.* ſed ita ut non deſim conſtantiæ.

VIII Idus Junias] *ſic Amſtelodam. aliique mſſ. al.* vale VIII Calend. Jun.

EPIST. XXV.

Ut ad te ſcriberem ſi quid vellem] *Hittorp.* ſi quid vellem ut ad te ſcriberem.

Spem omnem eſſe] *Hittorp.* omnem ſpem eſſe.

Nihil adhuc certi] *Hittorp.* nihil certi adhuc.

Quod eſt non mediocre] *Hittorp.* quod non eſt mediocre.

EPIST. XXVI.

Maximo meo dolore hoc ſolatio utor] *ſic Pal. prim. tert. Hittorp. Stewech. Amſtelod. Victor. ed. vulgg.* In maximo meo dolore hoc ſolatio utor.

Quod intelligunt homines] *Hittorp.* quod intellegunt homines.

Deliberent utrum trajiciant] *ſic mſſ. vulgg.* deliberant utrum trajiciant.

Et Brutum arceſſant] *ſic Amſtelod. & Vict. ed. Pal. tert.* te & Brutum ex Sardinia accerſant. *vulgg.* Brutum accerſant.

Et mihi ſtipendium dent] *ſic Amſtelod. Pal. Hittorp. Vict. ed. vulgg.* mihi ſtipendium dent.

An decernant] *ſic Victor. ed. & Hittorp. ac Stewech. ſed Amſtelod. cum vulgg.* an non decernant. *vid. Not.*

EPIST. XXVII.

P. 192. Nondum ſatis conſtitui] *poſtponitur ſequenti epiſtolæ in Vaticano, Palatino primo & tertio, Amſtelodam.*

Homo cum plenus officii] *ſic Vict. ed. al.* tum pl.

Parum valetudini parceret] *v. c.* parum valitudini. *in Stewech. deeſt* parceret.

Nihil ſibi longius fuiſſe] *ſic Palat. tert. & Victor. ed.* nihil ſibi fuiſſe longius.

Pauca præponam] *Pal. prim. & tert. Amſtelod.* pauca proponam.

Nemo eſt mihi te amicus] *Hittorp.* nemo eſt te mihi amicus.

Tuus deinde diſceſſus] *Hittorp.* tuus denique diſceſſus.

Communicata ſint] *ſic Stewech. Pall. duo, Amſtelodam. ſed Mentel. aliique,* communicata ſunt.

Graviora enim conſecuta ſunt] *ſic Hittorp. Amſtelod. Victor. ed. vulgg.* graviora enim ſunt conſecuta. *al. v. c.* graviora enim ſecuta ſunt.

P. 193. Nec vero ſum oblitus litterarum] *ſic mſſ. & Vict. ed. al.* nec vero oblitus ſum litterarum.

Cum Cæſari obviam veniſſes] *ſic Vatic. & mſſ. alii, nec non Vict. ed. vulgg.* cum Cæſari obviam veniſſet.

Vel in abſentem me, vel in præſentes meos] *vid. Not.*

Quæ tua fuerit aſſeſſio] *al.* acceſſio.

Communium miſeriarum metu] *Hittorp.* communi miſeriarum metu.

Quonam modo me gererem] *Hittorp. & Victor. ed.* quonam modo gererem me.

P. 194. Quod eſſet alienum noſtra amicitia] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* quod eſſet alienum a noſtra amicitia.

Et illuſtria] *Hittorp.* & inluſtria.

Habeo multo occultiora] *Vatic. Palat.*

lat. tert. Vict. ed. habeo multa occultiora.

Maxima cum fides in amicitia] *Stewech.* maxima tum fides amicitia.

Gravitas, conſtantia] conſtantia *deeſt in Stewech. & Pal. tert.*

Malevolentia autem hominum] *al.* malivolentia autem hominum.

Ea tu ſi non audis] *ſic Hittorp. & Vict. ed. vulgg.* ea ſi tu non audis.

Quam me ſcio a te contra iniquos] *Hittorp.* quam me ſcio a te æque contra iniquos.

Contra iniquos meos] *al.* contra inimicos meos. *vid. Not.*

Quæ liquido negare ſoleam] *al.* quæ aliquando negare ſoleam. *vid. Not.*

De iſto ipſo ſuffragio] *Pal. tert.* de ipſo iſto ſuffragio.

Qua ego uti ſoleo] *Hittorp. & Vict. ed.* qua ego ſoleo uti.

Ex his ſermonibus] *Hittorp.* ex his ergo ſermonibus.

P. 195. Maxima ſunt laudum tuarum] *MSS. quidam,* maxima ſunt laudium tuarum.

Me omnis officii] *Hittorp.* a me omnis officii.

Nec te alienius] *deeſt in Hittorp. & Vict. ed. vulgo,* nec a te alienius.

EPIST. XXVIII.

MATIUS CICERONI S.] *MS.* Macius Ciceroni Sal. *al.* C. Matius M. T. C. S. P. D.

Ex tuis litteris cepi] *Hittorp.* cœpi.

Quia maximi æſtimabam] *Pal. pr. & tert.* quia maximi exiſtimabam.

Quod quum, ut volui, ſcio eſſe] *al.* quod quando, ut volui, ſcio eſſe. *al.* quod quoniam, ut volui, ſcio eſſe.

Patriæ amicitiam præponendam eſſe] *al.* patriam amicitiæ præponendam. *Pal. ſext.* patriam amicitiæ præferendam.

P. 196. Proinde ac ſi jam vicerint] *ſic Palat. tert. & Vict. ed. vulg.* perinde ac ſi jam vicerint.

Ad iſtum ſapientiæ gradum non perveniſſe] *ſic mſſ. al.* a. i. ſ. g. non veniſſe.

In diſſenſione civili ſum ſecutus] *Hittorp.* in diſſenſione civili ſecutus ſum.

Quanquam re offendebar] *Hittorp.* re quanquam offendebar. *Stewech.* quanquam re offendebat.

Tamen non deſerui] *in Hittorp. deeſt* tamen.

Diminuta eſt] *al.* deminuta eſt.

P. 197. Civibus victis ut parceretur] *deeſt* ut *in Pal. ſext.*

Periſſe non indignari] *ſic mſſ. vulgo,* periiſſe non indignari.

Cum præſertim iidem homines] *MSS.* præſertim cum iidem homines.

Plecteris ergo, inquiunt] *al.* plectêris ergo.

In facinore gloriari] *Pal. ſext.* in facinore ſingulari.

Ne dolere quidem impunite licere] *ſic Hittorp. Palat. prim. Vatic. Vict. ed. vulg.* ne dolere quidem impune liceret.

Gauderent, dolerent ſuo potius] *v. c.* dolerent, gauderent ſuo potius.

Nunc iſti, ut quidem dictitant] *Palat. prim. tert. Hittorp.* nunc, ut quidem iſti dictitant.

Nullius unquam periculi] *Hittorp.* nullis unquam periculi.

Ab humanitate deſciſcam] *al.* a. h. deſiſtam.

Sæpe etiam oppetendam] *ſic prim. Pal. Vat. Vict. ed. vulgo,* ſæpe etiam appetendam.

Quid mihi ſuccenſent] *v. c. & Victor. ed.* quid mihi ſuſcenſent.

Credas communionem] *MS.* credas comunionem.

Id nunc ætate præcipitata commutem] *Hittorp.* id nunc præcipitata ætate commutem.

Ac me ipſe retexam] *Stewech.* at me ipſe retexam.

P. 198. At id ad privatum officium, non ad ſtatum reip. pertinet] *ſic Amſtelod. Vatic. Vict. ed. vulg.* at id ad privatum officium non ad ſtatum reip. pertinebat. *Hittorp.* id ad privatum officium non ad ſtatum reip. pertinere.

Ac honoribus præſtare, etiam mortui,

tui, debui] *Stewech. Pal. prim. & tert. Amſtelod.* atque honoribus præſtare, etiam mortuo deb.

Digniſſimo Cæſare] *al.* Cæſari. *vid. Not.*

P. 199. Domum ſæpe] *ſic mſſ. al.* ſæpe domum.

Frequentis ventitare reperies] *ſic Hittorp. Amſtelod. Vict. ed. al.* frequenter venditaſſe r. *vulg.* frequentes ventitaſſe reperies.

Sed quæ hæc eſt arrogantia] *Hittorp.* ſed quæ eſt hæc arrogantia.

Tamen iis uterer] *Stewech.* tamen his uterer.

Aut ne etiam ii, qui me non amant] *Hittorp. Stewech.* ne etiam hi, qui me non amant. *Lamb.* aut etiam ii, qui me non amant.

Magnas ago gratias] *ſic Hittorp. & Vict. ed. vulgo*, magnas gratias ago.

Lubenter dilexi] *ſic Vict. ed. al.* dilexi lubenter. *Pal. tert.* dilexi libenter. *in Hittorp. deeſt* lubenter.

EPIST. XXIX.

CICERO APPIO S.] *al.* Cicero Oppio S. *vid. Not.*

P. 200. Et totum te ad amicitiam meam contuliſti] *ſic Vatic. Pal. prim. Amſtelod. Vict. ed. vulgo*, totum te ad amicitiam meam contuliſti.

Me hominem non putabo] *Hittorp.* hominem me non putabo.

P. 201. Ne ignota eſſent] *Pal. tert. Stewech. Amſtelod.* ne incognita eſſent.

LIBER XII.

EPIST. I.

P. 202. FInem nullam] *ſic mſſ. vid. Not. vulg.* finem nullum.

Id eſt de tota rep. cogitandi] *Amſtelod. Grævii ſecund. aliique*, & de tota rep. cogitandi.

P. 203. Sed ita compreſſum eſt] *Pal. prim. Amſtelod. Græv. ſec. ed. prima & Victor.* ſed ita compreſſa eſt. *Gruter.* ita comprenſa eſt. *Mentelian. ſtat pro vulgato* compreſſum.

Ut mihi videamur] *Vatic.* ut mihi videatur omne. *Amſtelod. & editi nonnulli*, ut mihi videamur omne.

Ab illo dumtaxat] *Amſtelod.* ab alio dumtaxat.

Tuti futuri] *Pal. prim. Grut. Hittorp. Stewech. Amſtelod.* tute futuri.

Sed poſita omnia in vobis] *ſic mſſ. vulgo*, ſed poſita ſunt omnia in vobis.

Quanquam primum quidque explicemus] *Mentel.* quanquam primum quid explicemus non videamus. *al.* quanquam primum quidem quæ explicemus non videamus.

Regios omnis nutus tuemur] *al.* intuemur. *Grut.* regios omnes nutu tuemur.

Tabulæ figuntur] *Pal. ſec.* franguntur.

Pecuniæ maximæ deſcribuntur] *ſic Medic. Hittorp. aliique mſſ. vulgo male* diſtribuuntur, & diſcribuntur.

P. 204. Vobis ſunt expedienda] *Hittorp.* vobis expedienda ſunt.

Quantum nunquam mihi venit optare] *Hittorp.* quantum mihi nunquam venit.

Cujus æra refigere] *Pal. ſec.* cujus era refugere. *prim. & quart.* ejus era refugere. *Gruter.* ea era refrigere. *duo Guilielm.* eram reſtringere, *unde ille conjicit* aram refringere. *Lambinus vero mallet*, an quod, cujus æra refigere.

Fecimus id quidem] *Hittorp.* fecimus quidem id.

EPIST. II.

P. 205. Nihil eſſet negotii] *Grut.* nil eſſet negotii.

Libertatem & remp. recuperare] *Stewech. & Grut.* libertatem & remp. recuperari. *Hittorp.* libertatem recuperare.

Ut in me veterani incitentur] *Grut.* ut inter me veterani incitentur. *Pal. prim. & Amſtelod.* ut contra me veterani incitentur.

Veſtri facti gloriam cum mea laude communicet] *ſic Vatic. prim. Pal. Grut. duo Guilielm. Vict. ed. vulgo*, facti veſtri gloriam cum mea laude communicem.

At quam paratus] *MSS.* ad quam paratus. *al.* ad quem paratus.

P.206. Vomere ſuo more, non dicere] *ſic mſſ. & Vict. ed. Amſtel. vulgg.* ſuo more vomere. *Pal. ſec. & quint.* vomere non dicere. *Grut. & Pal. pr. tert.* ſcripſi, vomere, vomere non dicere.

P. 207. Qui, quia de rep. bene ſenſerint] *ſic Vatic. Pal. prim. Grut. Amſtelod. Grav. ſec. Victor. ed. vulgg.* qui quia quæ de rep. bene ſenſerint.

Plauſu dirumpitur] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* plauſu diſrumpitur.

Filium ſuum conſulem futurum] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* conſulem filium ſuum futurum.

Si non numero conſulares] *quat. mſſ.* ſed non numero conſulares.

EPIST. III.

P.209. Parenti optime merito] *vid. Not.*

Sed jam etiam patricidæ] *vulgo* parricidæ. *Hittorp.* ſed jam patricidæ etiam.

Sed hoc veſtrum eſt] *ſic prim. Pal. Grut. Amſtelod. Vict. ed. vulgo,* ſed hoc veſtrum fuit.

Quod quum præteriit] *ſic Hittorp. alii libri,* quod quando præteriit.

Utinam haberem, quid vobis darem conſilii] *ſic mſſ. al.* utinam haberem quid darem vobis conſilii. *alii,* utinam haberem quod darem vobis conſilii.

Conſilium omne autem] *ſic Palat. prim. Amſtelodam. Grut. Vict. ed. vulg.* conſilium autem omne.

Hoc eſt illorum] *Hittorp.* hoc illorum eſt.

De me quidem non dubitanter, quin] *ſic Vatic. prim. Pal. Grut. Amſtelod. vulg.* de me quidem non dubitant, quin.

P. 210. Loqui tecum] *Pal. pr.* tecum loqui.

Quam noſtra dicta] *ſic Hittorp. Amſtelod. & Vict. ed. vulgo,* quam dicta noſtra.

EPIST. IV.

Reliquiarum nihil fuiſſet] *Gruter.* reliquiarum nil fuiſſet.

Nunc me reliquiæ veſtræ exercent] *in Grut. deeſt* nunc. *Lambinus ſic conjicit legendum,* nunc reliquiæ nos exercent.

Sed infimo quemque honore] *vid. Not. Hittorp.* ſed infimum quemque honore fortiſſimum.

Nihil autem fœdius Philippo & Piſone legatis] *vox* legatis *abeſt a veteribus codicibus.*

P. 211. Te iſſe in Syriam] *ſic mſſ. vid. Not. vulgo,* te eſſe in Syria.

EPIST. V.

Quo minus de te certum haberemus] *Hittorp.* quo minus certum de te haberemus.

Quia ſimile vero videbatur] *Hittorp.* quia veri ſimile videbatur.

P. 212. Tum ornatiores propter celeritatem] *ſic mſſ. vid. Not. vulgo,* tum gratiores propter celeritatem.

Magnis ſubſidiis fulta reſpublica eſt] *Hittorp.* magnis ſubſidiis reſp. fulta eſt.

A prima enim ora Græciæ] enim *deeſt in Hittorp.*

Res ſic ſe habebat] *Hittorp. prim. Pal. Vict. ed.* res ſe ſic habebat.

Ut totius belli omne diſcrimen] *al.* ut omne totius belli diſcrimen.

Nihil belli reliqui fore] *ſic Hittorp. Stewech. Grut. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* nihil belli reliquum videbatur.

Ex dilectu Italiæ comparat] *ſic mſſ. vid. Not. vulgg. & nonnulli mſſ.* comparat. *Amſtelod.* comperarat.

Tuos etiam clientes] *ſic prim. Pal. Grut. Vict. ed. vulg.* tuos enim clientes.

EPIST. VI.

P. 213. Si, quod nolim, adverſi quid evenerit] *Amſtelod.* ſin quod velim adverſi quid evenerit. *Mentel.* ſin quod nollem adverſi quid evenerit. *Grut.* ſi, quod nollem, adverſi quid advenerit.

In extremum edducta diſcrimen] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* deducta.

P. 214. Ex tuis te malo, quam ex me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ne cognoſcere] *Grut. Stewech.* quam x meis cognoſcere.

EPIST. VII.

Tanta contentione] *al.* t. concione.

P. 215. Eſſent opes copiæque] *ſic* mſſ. *& Vict. ed. al.* eſſent opes copiasque.

Reciperatam] *ſic mſſ. al.* recuperatam.

EPIST. VIII.

Certos auctores non habebamus] *Hittorp.*certos auctores non habeamus.

EPIST. IX.

Perferri ad te certo ſcio] *Hittorp.* perferri ad te certe ſcio.

In te & in tuis copiis eſſe] *Hittorp.* in te & in copiis eſſe tuis.

Exigua enim ſpes eſt reip.] *ſic mſſ. & Victor. ed. al.* exigua eſt enim ſpes reip.

EPIST. X.

P. 217. Sed maxime ſpe ſubſidii tui] *vid. Not.*

Quotidie quæ volumus] *Hittorp.* cotidie quæ volumus.

Nonis Maiis] *al.* Nonis Mai.

Conſilio atque auctoritate tua] *vulg.* conſilio atque auctoritate tua roboraremur. *vid. Not.*

Sin quid forte titubatum, ut fit] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* ſin quid forte titubatum eſſet, ut fit in bello.

Exercitum quibuſcunque potuero rebus] *ſic Vatic. Pal. prim. Hittorp. Amſtelod. alii mſſ.* exercitum verbis, quibuſcunque potero, rebuſque ornabo. *vulg.* exercitum quibuſcunque potero rebus.

Reip. laturus is exercitus ſit] *ſic Vatic. & Vict. ed. vulg.* reip. laturus exercitus ſit. *vid. Not.*

P. 218. Tua virtute & magnitudine animi nihil eſt nobilius] *Gruter. Hittorp. Stewech. Amſtelodam. Vict. ed.* tua virtute, magnitudine animi nihil eſt nobilius.

Quamprimum te in Italia videamus] *Gruter.* quamprimum in Italia videamus.

Huic oppoſitos conſules] *Hittorp.* huic expoſitos conſules.

In quibus eſt magna illa quidem ſpes] *ſic Vatic. Stewech. Amſtelod. Vict. ed. vulg.* in quibus eſt magna quidem ſpes.

Sed anceps cura propter] *al.* ſ. anceps propter.

In aliquo ſtatu tolerabili conſiſtet] *Hittorp.* in aliquo ſtatu tolerabili exiſtet.

EPIST. XI.

Si vales bene eſt, ego quidem valeo] *Lambin.* S. V. B. E. E. Q. V. *ſic idem ſequ. epiſtola. & ſic Amſtelod. mſ.*

Et Q. Criſpum] *Stewech.* quoque Criſpum. *Hittorp.* atque Criſpum.

P. 219. Una fortiſſimo animo remp. adminiſtrant] *Hittorp.* una fortiſſime remp. adminiſtrant.

Ad me veniſſe ſcito] *in nonnullis mſſ. deeſt* ſcito.

A. Allienus] *Stewech.* A. Alienus.

Ex Ægypto eduxit] *Hittorp.* ex Ægypto duxit.

Quantum eſt in te] *ſic Vatic. Hittorp. Vict. ed. vulgg.* quantum opus eſt. *& ſic Amſtelod. & Mentel.*

Ut optima ſpe, & maximo animo] *Hittorp.* ut optima ſpe maximoque animo.

EPIST. XII.

Id quod & noſtri & reip. cauſſa] *ſic Grut. Stewech. Amſtelod. Vict. ed. Pal. prim.* id quod & noſtræ reip. cauſſa. *vulgg.* id quod & noſtra & reip. cauſſa.

Quod te ſollicitum eſſe] *ſic Pall. pr. Grut. Hittorp. Stewech. Vict. ed. vulgg.* & te ſollicitum eſſe. *Amſtelod.* quod te ſolitum eſſe.

P. 220. Quas A. Allienus eduxerat] *Hittorp.* quas A. Alienus.

Tabellarioſque complures] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* ac tabellarios complures.

Obtemperare mihi voluerint] *duo mſſ.*

mſſ. mihi obtemperare voluerint. *Lambin.* m. o. voluerunt.

Nefarie Trebonio occiſo] *Hittorp.* nefario Tribonio occiſo.

Tabellarios meos deprehenderit] *Amſtelodam.* tabellarios noſtros deprehenderit. *Hittorp.* tabellarios meos deprenderit. *Stewech.* tabellarios noſtros deprehenderit.

Exercitus omnes, qui in Syria fuere] *Q. vet. codd.* exercitus omnes qui in Aſia fuere. *al.* fuerunt.

Commendatam tibi habeas] *ſic mſſ. & Vict. ed. al.* tibi commendatam habeas.

Te hortante] *al.* te hortatore.

Exercitus ad remp.] *ſic Vatic. & Victor. ed. al.* exercitum ad remp.

Quos ſi occupaſſet Dolabella] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* quem ſi occupaſſet Dolabella.

P. 221. Baſſus miſere noluit] *al.* Baſſus miſer noluit.

Legionem tradere] *al.* legiones tradere.

Maximeque tuum] *Hittorp.* maxime tuum.

Curæ tibi eſſe] *v. c.* tibi curæ eſſe.

Debere etiam ſe tibi] *Hittorp.* debere etiam tibi ſe.

Audii Dolabellam] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* audivi etiam Dolabellam.

Celeriter ut ſcias dabo operam] *Q. V. C.* ut ſcias celeriter dabo operam.

Ex caſtris] *al.* ex caſtris. Vale.

EPIST. XIII.

CASSIUS Q.] *al.* C. Caſſius. *al.* Q. Caſſius. *vid. Not.*

S. V. B. E. E. Q. V.] *ſic Amſtelod. & alii mſſ. ut & in præcedentibus epiſtolis notas præ ſe ferunt.*

Te ipſe viciſti] *al.* te ipſum viciſti.

P. 222. Idque ſæpe jam experti ſumus] *vid. Not.*

Pæne victam remp.] *Gruter.* pene vinctam remp.

Nunc te omnium maxime civis & mihi cariſſime] *ſic Vict. ed. al.* nunc te omnium maxime civis & mihi cariſſime. *al.* nunc te omnium maximum civem & mihi cariſſimum.

Id quod maxime reip. tenebris comperiſti] *Gruter. Amſtelodam. Græv. ſec.* id quod maxime reip. tenebaris comparaſti. *Mentel.* id quod maxime reip. tenebaris comparaſti *vel* comperiſti. *al.* ad quod max. reip. tenebaris.

Nunc te habebimus teſtem] *Hitt.* nunc te habemus teſtem.

Dum ſerviremus] *Medic.* dum ſerviſſemus. *Stewech. & Grut.* dum ſervi eſſemus. *Hittorp.* dum ſervis haberemus. *ſupra* haberemus *ſcriptum erat* heremus.

Nunc illa non ego quidem dici tantopere deſiderabo] *al.* nunc non illa ego quidem dici t. d.

Non ſubita nec inconvenientia] *Medic. & Hittorp.* non ſubita nec convenientia. *alii legunt, teſte Fulvio Urſino,* non ſubita obvenientia.

Tibi ipſi producendum] *Hittorp.* tibi producendum.

P. 223. Proxime hos cari] *Hittorp.* proxume cari.

Quo minus tibi vacet me excipere] *Hittorp.* quo minus vacet me tibi excipere.

Ingenium certe diutina ſervitus] *MSS. & Victor. ed.* ingenium diutina ſervitus certe.

Dilectum remigum] *ſic mſſ. al.* delectum. *pro* remigum *Hittorp.* remigium.

Cui Lucilius præerat] *Grut.* cui Lucillius præerat. *quidam mſſ.* Lucius.

Neque unquam non decedendo] *al.* deducendo. *al.* neque unquam decedendo.

Noviſſime Corycum ſe contulit] *Stewech.* Corinthum. *Grut.* Corintum. *al.* circum.

P. 224. Quod & in caſtra perveni-re] & *deſideratur in Hittorp.*

Ita Laodiceni] *Hittorp. & Amſtel.* ita Laudiceni. *ſic & paullo poſt idem cum Grut.* Laudiceam. *& inf.* navibus Laudicenorum *Amſtelod.*

Caſtra oppido conjunxit] *Hittorp.* caſtra opido conjunxit.

Quatuor millium equitatu] *al.* quatuor millibus equitum.

Caſtra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Caſtra habet poſita πάλτῳ] *al.* παλτοῖ. *al.* cum vallo. *vid. Not.*

P. 225. Triticum apud Dolabellam eſt] *ſic mſſ. al.* triticum penes Dolabellam eſt. *ſic Græv. ſec.*

Apud Dolabellam eſt. niſi quid navibus] *ſic mſſ. Amſtelod. Vict. ed. aliique. vulgo*, apud Dolabellam eſt, ut niſi quid navibus. *al.* apud Dolabellam eſt, niſi quid navibus.

Sextilius Rufus] *vid. Not.*

Ego, Turulius, Patiſcus] *ſic mſſ. Amſtelod. Hittorp. Grut. Vict. ed. vulgo*, ego, Taurulius, & Patiſcus.

P. 226. Et volo bene ſperare] *ſic mſſ. omnes. vulgo*, & volo vos bene ſperare. *al.* volo igitur vos bene ſperare.

Ut vos iſtic expediſtis] *ſic Vict. ed. al.* ut & vos iſthic expediſtis. *Amſtelod.* ut & nos iſtic expediiſtis.

Pro noſtra parte celeriter nobis expediri poſſe confidere] *ſic Hittorp. Gruter. Vict. ed. ſed Amſtelod. & Græv. ſec.* pro noſtra parte celeriter iter vobis expediri poſſe confidere.

A Crommyu acride] *al.* ac Romam yacride. *vid. Not.*

EPIST. XIV.

LENTULUS CICERONI SUO] *ſic Hittorp. al.* Lentulus Ciceroni S. P. D.

P. 227. In Lycia eſſe claſſem] *ſic Vatic. Pal. prim. Vict. ed. Grut.* initia. *vulg.* in Cilicia.

Ampliuſque centum naves] *al.* amplius quam c. n.

Quum quidem claſſis] *ſic Vatic. & Vict. ed. vulgati*, quando quidem claſſis.

Ut non poſſit Dolabella in Italiam pervenire] *ſic mſſ. vulg.* ut non poſſit claſſe Dolabella in Italiam pervenire. *vid. Not.*

Nec ſociis ſuis] *Hittorp. Stewech.* nec ſuis ſociis.

Equidem multo parcius ſcripſi. Mirari noli. mira eſt eorum amentia] *ſic mſſ. vid. Not. vulgg.* multo parcius ſcripſi, quam revera furere eos inveni. quod vero aliud de his ſcripſi, mirari noli. mira eſt *&c. Amſtelodam. & Mentel.* equidem multo parcius ſcripſi. mirari nolim, iras te horum amentia. *al.* equidem multo apertius ſcripſi.

P. 228. Nec me meæ ullæ privatim injuriæ unquam] *ſic mſſ. ſic Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. Pall. aliique. vid. Not. vulg.* nec mea ullæ privatim injuriæ moverunt unquam.

Malus animus eorum in noſtram ſalutem] *al.* in noſtra ſalute.

Qui ceteros viros clariſſimos non receperunt] *al.* qui ceteros clariſſimos viros non receperunt.

In ſua habent poteſtate] *Gruter.* in ſuam habent poteſtatem.

Non pati impunitate augeri] *Pal. prim. Grut. Hittorp. Stewech.* & non putari impunitate augeri.

Velim tibi ut ſemper curæ ſit] *al.* velim tibi ſemper curæ ſit.

Et in ſenatu, & in ceteris rebus] *Hittorp.* in ſenatu, & ceteris rebus.

Quando Conſulibus decreta eſt Aſia] *Vict. ed.* quum Conſulibus decreta eſt Aſia.

P. 229. Quod huc properent in magiſtratu venire] *Hittorp. & Pal. prim.* quod hoc properent.

Proſpexiſti & prædicaſti] *al.* proſpexiſti & prædixiſti.

Dum iſti veniunt] *ſic primus Pal. & Vict. ed. al.* dum iſti venient. *Stewech.* dum iſti venirent.

Ibi ſpero celeriter eum pœnas daturum] *Stewech. & Grut.* ubi ſpero celeriter eum pœnas daturum.

Neque diutius ibi poterit] *Hittorp.* neque diutius poterit ibi.

Confectum eſſe jam] *Hittorp.* jam confectum eſſe.

Quam reliquias meæ diligentiæ] *Hittorp.* reliquia meæ diligentiam.

Qui mihi fidem reiquepublicæ non præſtiterunt] *Hittorp.* qui fidem mihi reique publicæ non præſtiterunt.

Ego me de rep. puto eſſe meritum] *ſic Vatic. Grut. Hittorp. Stewech. aliique. vulgo.* me de rep. ita puto eſſe meritum. *Hittorp.* meritum eſſe.

P. 230. Caſſius & Bruti] *Hittorp.* Brutus.

Leges Antonias fregi] *ſic Hittorp. & Vict.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Vict. ed. Vatic. leges Antoninas. *Amſtelod. vulgg.* leges Antonianas fregi.

Qui & ſodalis & familiariſſimus Dolabellæ eram] *Pal. prim. Grut. Vatic. Vict. ed.* qui ſodalis & familiariſſimus Dolabellæ eram.

Omnibus meis bellum primus indixi] *Grut.* meis bellum primus indixi. *prim. Pal.* induxi.

In labore & periculis] *Hittorp.* in labore & periculo.

P. 231. Majore cum auctoritate apud ceteros erimus] *Stewech. & Grut.* majore animi auctoritate. *Lambin.* & majore auctoritate apud ceteros erimus.

IIII Kalend. Jun.] *Grut.* III Kalend. Jun.

EPIST. XV.

S. V. L. V. V. B. E. E. V.] *al.* ſi valetis liberique V. V. B. E. V.

Per quos celerrime poſſent] *ſic Vict. ed. al.* per quos celerrime poſſet.

Vaſtata provincia] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo*, & vaſtata provincia.

Præcipue civibus Romanis omnibus crudeliſſime denudatis] *in Hittorp. deeſt* omnibus.

Ac divenditis] *al.* ac divexatis.

Celeriuſque Aſia exceſſiſſet] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* celerius Aſia exceſſiſſet.

Ut & reliqua vectigalia] *Pal. prim.* & ut reliqua vectigalia.

P. 232. Quicquid ex ea correptum eſſet] *forte*, quid ex ea correptum eſſet.

Claſſem Dolabellæ in Lycia eſſe] *Hittorp.* claſſem Dolabellæ eſſe in Lycia.

Navis compluris] *ſic Hittorp. vulg.* naveis complureis. *ſic & inferius* in navis cum omnibus, *idem.*

Cum his navibus] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo*, cum iis navibus.

M. Marcello, Servio Sulpicio renovatum] *ſic Pal. prim. Gruter. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* M. Marcello, Servio Sulpicio Coſs. renovatum.

Tantum enim afuit] *ſic Hittorp. al.* tantum enim abfuit.

Diminutionemque majeſtatis] *Lambin.* deminutionemque majeſtatis.

Conſcendere eſſe paratum] *al.* conſcendere paratum eſſe.

Duum millium amphorum] *ſic Victor. ed. vulg.* amphorarum. *vid. Not.*

Cum contumelia etiam noſtra] *Stewech. Pal. prim. Grut.* cum contumelia etiam veſtra.

P. 233. Cum omnibus ſuis navis conſcendiſſet] *Victor. ed.* cum ſuis omnibus navis conſcendiſſet.

Tanta in pravitate animadverti] *Amſtelodam.* tanta imparvitate. *Mentel. cum vulgg.* tanta importunitate. *al.* tanta pravitate. *vid. Not.*

Magis vera exiſtimarent] *Stewech.* magis vero exiſtimarent.

Quæ vere facta erant] *v. c.* quæ vere facta eſſent.

A nobis docebantur] *MSS. nonnulli*, a nobis dicebantur.

Qui tum magiſtratus gerebant. Hæc ſive timore, ut dictitant, de agris, *&c.*] *al.* q. t. magiſtratus. Gerebant hæc. *vid. Not.*

P. 234. Neque noſtra ex parte] *vid. Not. Mentel.* neque ex parte, neque noſtrarum partium.

Neque noſtro præſentium] *Stewech. & Grut.* neque noſtrum præſentium.

Italiam petiſſet] *ſic prim. Pal. Grut. vulg.* Italiam petiiſſet.

Cum facile poſſent, noluerunt] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo*, cum facile poſſent, voluerunt.

Veniebant in ſuſpicionem] *Amſtelod.* veniebat in ſuſpicionem.

Detinuiſſe nos] *Medic.* detenuiſſe nos.

Et demorati eſſe] *ſic Vatic. Pal. pr. Grut. Mentel. Græv. ſec. Vict. ed. vulgo*, demoratos eſſe. *Amſtelodam.* demorari eſſe.

Laboriſque conſumſerunt] *al.* l. conſumpſerant.

Cum a Rhodo] *Amſtelod. Hittorp. & Pal. prim.* cum ab Rhodo.

Idemque, quod maxime verebamur] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* iidemque q. m. v.

Uſque

Uſque Sidam] *ſic mſſ. & Vict. ed. al.* uſque in Sydam.

Cyprumque petiiſſe] *al.* Ægyptumque petiiſſe.

Fore præſto in Syria, ad meum officium reverti] *Grut. Medic. edit. princeps*, fore præſto in Syriam, ad meum officium reverti. *Vict. ed.* fore præſto, in Syriam ad meum officium reverti.

P. 235. Ut meum ſtudium, diligentiam vobis] *ſic Amſtelod. & Victor. ed. vulgo*, ut meum ſtudium & diligentiam.

Scelere ultro deferentes] *L.* ſcelerate ultro deferentes. *Lamb.*

Præſidium neceſſarium voluntariumque comparavi] *Hittorp.* præſidium voluntarium neceſſariumque comparavi.

E Syria fugientes] *Hittorp.* & Syria fugientes. *Stewech.* de Syria fugientes.

Antiocheam] *ſic Vict. ed. al.* Antiochiam.

Vi introire] *Hittorp.* ut introiret.

Centum circiter amicis, *&c.*] *vid. Not.*

Ab eo diſceſſiſſe] *Stewech.* ab eo diſceſſiſſe.

Laodicea] *Hittorp. Grut.* a Laudicia.

Abfuiſſe] *Grut.* affuiſſe.

EPIST. XVI.

S. V. B. E.] *Amſtelod.* S. v. b. *vulgg.* ſi vales bene eſt, ego quidem valeo.

A. d. XI Kal.] *vulg.* ad XI Kal.

Pro noſtro veterrimo] *Stewech.* veterano.

Atque adeo noſtro] *Stewech.* atque ideo noſtro.

Nihil enim mihi] *Grut.* nil enim mihi.

Eſſe ſejunctum] *Grut.* eſſe ſciendum.

Aut amabilius omnibus iis] *Hittorp. Stewech. Grut.* aut amabilius his omnibus.

Quod vere facere poſſum] *Hittorp.* quod facere vere poſſum.

P. 237. In quæ tua cohortatione incitatur] *ſic mſſ. & edd. Vatic. & Vict. ed.* incitatus. *male.*

Vos quid ageretis] *al.* egeritis.

Adhuc mihi contigit] *Vatic. Hittorp.* mihi adhuc contigit.

Εὐθυῤῥημονέστερος] *al.* ἀσχημονέστερος. *in Amſtelodam. lacuna erat; ſed in margine explicatio erat adſcripta omiſſi Græci verbi*, magis ſiniſter. *vid. Not.*

In ejuſmodi & homines & civis] *Q. V. C.* in ejuſmodi & civis & homines.

Etiamſi odio par fuerit in eos] *ſic mſſ. Amſtelod. Pal. prim. Grut. Hittorp. Stewech. Victor. ed. vulgo*, etiamſi odio pari fuerit in eos.

Sicut mihi pollicitus es] *Hittorp.* ſicut pollicitus es mihi.

Meoſque] *al.* fratreſque meos.

D. VIII Kalendas Junias] *ſic mſſ. & Vict. ed. al.* VIII Kalendas Junias.

EPIST. XVII.

P. 238. Non quo de tua conſtantia dubitem] *Hittorp. Vatic. Pal. ſext. Victor. ed.* non quod de tua conſtantia dubitem.

Video id curæ eſſe Cæſari] *vid. Not.*

Me ſcito] *Pal. ſext.* merito.

Dum tu abſis] *Lamb. malebat* dum tu abes.

P. 239. Te a judicio noſtro] *Palat. ſext. & Hittorp.* te judicio noſtro.

A non indocto] *Hittorp. Stewech. Pal. ſext.* ab indocto.

Si minus] *Lamb.* ſin minus.

Gratiæ cauſſa ſuffragere] *Pal. prim.* ſuffragare.

In iſta ſolitudine] *ſic Amſtelod. aliique mſſ. vid. Not.*

Cum amori] *Hittorp.* cum amore.

Plurimum tribuam] *al.* tribuere.

De ſtudiis tuis optimis] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* de optimis tuis ſtudiis.

EPIST. XVIII.

In ea epiſtola] *Q. V. C.* in illa epiſtola.

Animum advorti enim] *ſic mſſ. vulg.* animadverti enim. *vid. Not.*

P. 240. Ire aliquem] *Hittorp.* ire aliquam.

Nec ante quam ſciſſes] *Hittorp.* quam ſcires.

Quid-

Quidquam certi conſtituturum] *Stewech.* conſtiturum.

Tuæ gratiſſimæ mihi litteræ] *ſic mſſ. & Vict. ed. vid. Not. vulg.* tuæ graviſſimæ litteræ. *Amſtelod.* tuæ gratiſſimæ litteræ.

Idque ut facias] *Pal. ſext.* idque ut feceras.

Te a me digredi] *Lamb.* degredi.

Sed tamen ejuſmodi pax] *ſic Vatic. Hittorp. aliique mſſ. nec non Vict. ed. vulgg.* ſed ejuſmodi pax.

Quæ ne ipſum quidem Cæſarem] *Hittorp. & Pal. ſext.* quæ nec ipſum quidem Cæſarem.

Hi ſemper exitus] *Stew. & Pal. ſext.* hii ſemper exitus.

Iis mos gerendus] *Hittorp. Stewech. Pal. ſext.* ut his mos gerendus ſit.

Sit parta victoria] *ſic Pal. ſext. & Victor. ed. al.* parta ſit victoria.

Ludis Cæſaris] *Hittorp. Stew. Pal. ſext.* ludos Cæſaris.

Nihil mihi tam deeſſe ſcito] *Palat. ſext.* nil m. t. d. ſ.

EPIST. XIX.

P. 241. Verebar ut redderentur] *ſic mſſ. vulg.* verebar ne redderentur. *vid. Not.*

Eandem rem] *Lamb.* eam rem.

Quantum copiarum haberes] *Hittorp. Stewech. Pal. ſext.* quid enim copiarum haberes.

Ex tuis litteris] *Hittorp.* ex litteris tuis.

Eæ perducantur] *Hittorp. Vict.* hæ perducantur. *in Stewech.* eæ *deeſt.*

Pares copias] *Hittorp.* paris copias.

Uſque curæ erit] *Hittorp.* uſque curæ eris.

P. 242. Tuum ſciant eſſe] *al.* tuum ſentiant eſſe.

EPIST. XX.

CORNIFICIO COLLEGÆ] Collegæ *deeſt in Hittorpiano & Stewech. & Amſtelod.*

Sinueſſanum diverſoriolum] *Pal. prim.* deverſiolum. *ſext.* diverſiolum. *Amſtelod.* diverſiorum.

Reddideris πάντα περὶ πάντων] *Stewech.* redieris πάντα περὶ πάντων. *Hitt.* reddideris πάντα περὶ πάντων.

Quodſi, ut es, ceſſabis] *vid. Not.*

Ne tua ignavia etiam inertiam afferat] *Lamb.* etiam mihi inertiam afferat. *al.* nec t. i. e. i. afferet & afferat.

Plura otioſus] *Stewech.* plura otioſius.

EPIST. XXI.

Caius Anicius] *Pal. prim. & ſext.* Caius Anitius.

P. 243. Rebus omnibus adjuves] *duo mſſ.* rationibus omnibus adjuves.

Quod idem acceperam & cognoveram] *Stewech. Amſtelodam. Ven.* quod idem acceperam, & id cognoveram. *Mentel.* quod id acceperam, & cognoveram.

EPIST. XXII.

Collega veſtro] *ſic mſſ. vid. Not. Græv. ſec. & vulgg.* collega noſtro. *Mentel.* collega meo.

Sed non pari conditione] *mſſ. nonnulli,* ſed non pari contentione.

P. 244. Acta ad te omnia arbitror perſcribi] *Hittorp.* acta ad te omnia arbitrabar perſcribi. *Pal. ſext.* acta ad te omnia arbitrabor perſcribi.

Abſunt. Panſa] *al.* abſunt. De Conſulibus creatis Panſa.

Spes tamen una eſt] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* ſpes tamen eſt una.

Aliquando populum Romanum] *Hittorp.* aliquando R. P.

A. d. XIII Kalend. Januar.] *duo mſſ.* a. d. XVIII Kalend. Januar. *vulg.* ad XIII Kal. Jan.

Senatus frequens mihi eſt aſſenſus] *Hittorp. & Palat. ſext.* ſenatus aut frequens mihi eſt aſſenſus. *Stewech. & Pal. prim.* ſenatus autem frequens mihi eſt aſſenſus.

EPIST. XXIII.

P. 245. Omnem conditionem imperii tui] *in Amſtelodamenſi cod. hic non eſt initium novæ epiſtolæ, ſed cum præcedente cohærent.*

Mihi demonſtravit Stratorius] *MSS. multi,* mihi demonſtravit Tratorius.

Quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Quo tua major dignitas, eo quæ] *al.* quo tua major dignitas eſt, eo quæ.

Etiamſi non ſunt dolenda] *ſic ſex mſſ. & Victor. ed. vulg.* etiamſi non ſint dolenda.

Rerum urbanarum acta] *in lib. vulg. hic eſt principium novæ epiſtolæ. ſic & in Mentel.*

A. d. VII Idus Octobres] *ſic mſſ. & edd. antiqua. vulgo*, itaque ad VII Id. Octob.

Brundiſium erat profectus, obviam legionibus] *ſic Vatic. Pal. ſext. Vict. ed. al.* Brundiſium venerat obviam legionibus. *Lambin. mallet*, Brundiſium ierat obviam legionibus.

Et in cervicibus noſtris collocare] *Stewech.* etiam in cervicibus noſtris collocare.

P. 246. Nunc etiam id ereptum eſt] *ſic Amſtelod. Pal. prim. & ſext. Vict. vulgo*, nunc etiam illud ereptum eſt.

Quæ enim eſt ſpes] *ſic Hittorp. aliique, & Vict. ed. vulg.* quæ enim ſpes eſt.

Cannutium] *ſic Hittorp. & Vict. ed. vulg.* Canutium.

Ut philoſophiæ magnam habeam gratiam] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulg.* ut philoſophiæ habeam magnam gratiam.

Ab ſollicitudine abducit] *ſic Amſtelod. Hittorp. Stewech. Pal. prim. vulg.* a ſollicitudine abducit. *Stewech.* ab ſollicitudine adduxit. *Hittorp.* ab ſollicitudine adducit. *Amſtelod.* ab ſollicitudine abduci.

Stratorium noſtrum] *MSS.* Tratorium noſtrum.

Nihil potes] *Hittorp.* nihil poteſt.

EPIST. XXIV.

Hoc eſt animi, hoc eſt ingenii tui] hoc eſt animi *deſideratur in Hittorp. & Pal. ſext.*

Hoc ejus ſpei] *ſic Pal. prim. & ſext. Amſtelod. nec non Vict. ed. vulgg.* hoc eſt ejus ſpei.

P. 247. Sed hæc quoque] *al.* ſed hoc quoque te ex aliis.

Dionyſii noſtri] *al.* mei.

Ea tibi ego non debeo commendare] *vid. Not.*

Facies igitur, ut ex Pinarii] *ſic Hittorp. Pal. prim. & ſext. Amſtelod. Victor. ed. vulgg.* facias igitur ut ex Pin.

EPIST. XXV.

Liberalibus] *hæc quoque epiſtola in Amſtelodam. priori annectitur.*

Altero viceſimo die] *Grut.* vicem ſum hodie.

P. 248. Cauſam tuam egi] *Pal. ſext.* cauſam tuam ego.

Minotauri, id eſt Calviſii & Tauri] *omnes mſſ.* Minotauri id eſt clavis & tauri. *Palatin. tamen ſext.* Minotauri, id eſt Calviſi & tauri.

Factum de te ſenatuſconſultum honorificum] *ſic nonnulli mſſ. al.* factum de te eſt SC. honorificum.

Poſtulabatur ut etiam illi notarentur] *ſic Amſtelod. & edd. Pal. prim. Victor. & Gebh. edd.* poſtulabatur autem etiam illi notarentur. *Mentel.* poſtulabatur etiam aut illi notarentur. *Græv. ſec.* poſtulabatur etiam aut illi ut vocarentur.

Fundamenta reip. jeci] *ſic Pal. ſext. Amſtelod. Vict. ed. al.* fundamenta jeci reip.

P. 249. Deturbatus eſt. Meo juſtiſſimo honeſt.q; convicio te tuam] *al.* d. eſt, meo j. h. convicio. Te t.

Provinciæque honoribus ampliſſimis affectum] *Hittorp. & Pal. ſext.* provinciæ honoribus ampliſſimis affectum.

Quoddam cæcum tempus ſervitutis] *vid. Not.*

Dignitatiſque fautor] *v. c.* dignitatis fautor. *Hittorp. Stewech. Pal. prim. Amſtelod.* dignitatique fautor.

P. 250. Auſterque adverſus] *Pal. ſext.* Auſterque averſus.

Me ad tribules tuos] *Stew.* ad Tribullos ſuos. *Amſtelodam.* ad tribulos tuos.

Regium retulit] *ſic Palat. prim. & Amſtelod. Stewech.* Rhegium retulit. *Hittorp. & Pal. ſext.* Rhegium attulit. *unde Guilielm.* appulit *conjicit.*

Ventis remis in patriam] *ſic Hitt. & Vict. ed. al.* ventis remiſque in patriam omni feſtinatione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Liber unus fui] *Hittorp.* liber fui unus.

Vinolentum furorem] *al.* violentum f.

Cum elicere vellet] *Hittorp. & Stewech.* tum elicere vellet.

Conjeci in Cæſaris Octaviani plagas] *Hittorp. Stewech. Pal. prim. ſext. Ven. Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. edd.* confeci in Cæſaris Octaviani plagas.

P. 251. Peſtis patriæ fuiſſet] *in Pal. prim. deeſt* peſtis.

Sed redeamus ad illud unde divertimus] *v. c.* ſed redeamus illuc unde divertimus. *Vatic.* ſed redeamus ad illud unde devertimus.

Hic dies aliam vitam defert] *al.* affert. *vid. Not.*

Noſtra non aberit] *Stewech.* noſtra non deerit.

Tu fac magno animo ſis & excelſo] *ſic Pal. prim. ſext. Vict. ed. vulgo*, tu fac ut animo magno ſis & excelſo.

P. Lucceium mihi] *Pal. prim. Vict. & Gebhard. ed.* P. Luccium m. *Hittorp.* P. Luctium mihi. *Pal. ſext.* P. Lutium.

P. 252. Quibuſcunque rebus potero] *Hittorp.* quibuſcunque potero rebus.

Salutaris] *ſic Hittorp. al.* ſalutares.

Rep. Antoniano] *Stewech.* reſp. Antoniano. *bene.*

Quanquam admodum ſumus defatigati] *ſic Hittorp. & Palat. ſext. vulg.* quanquam admodum ſimus defatigati.

De Cn. Minucio] *ſic Vict. ed. al.* de Cn. Minutio.

EPIST. XXVI.

Q. Turius] *MSS. nonnulli*, Q. Curius. *vid. Not. iſta epiſtola in multis mſſ. cohæret priori. vid. Not.*

Cn. Saturninum] *Pal. ſext.* Cn. Saturnium.

C. Anneium] *ſic Hittorp. Stewech. Vict. ed. vulgo*, Cn. Anneium.

C. Rubellinum] *prim. & ſext. Pal.* C. Rubelium. *Ven. & Mentel.* C. Rubellium.

P. 253. Quam ego te auderem rogare] *ſic Hittorp. Stewech. Palat. ſext. Vict. ed. vulgo*, quam ego auderem te rogare.

Sit habitura] *Vict. ed.* habitura ſit.

Erotem Turium] *Amſtelod. Stew. & Pal. ſext.* Eroten Turium.

Hæreditatem Turianam] *Hittorp.* Turianam hereditatem.

Habeas eos a me commendatiſſimos] *Hittorp. & Pal.* habeas eos commendatiſſimos.

EPIST. XXVII.

Equiti R.] *Stewech.* equitis Romani.

Eſt autem ita temperatis] *Hittorp.* eſt ita temperatis.

EPIST. XXVIII.

P. 254. Adſentior tibi] *iſta epiſtola in Amſtelodam. adhæret priori.*

Ne nimis liber in ulciſcendo] *Palat. prim. Græv. ſec. Stewech. Amſtelod.* ne minus liber in ulciſcendo.

Ne gravis civis] *Stewech.* ne minus gravis civis.

Ne minus fortis, ne minus te dignus] *ſic mſſ. vulg.* ne nimis fortis, ne nimis te dignus.

Quod mihi tuo nomine] *Hittorp.* mihi quod tuo nomine.

Senatus ſæpius pro dignitate tua appellaret] *ſic Amſtelod. aliique mſſ. al.* appellaretur. *vid. Not.*

P. 255. Res neque nunc] *al.* res nunc.

Fuiſſet facillimo] *al.* facillima.

Si culpa a quibuſdam abfuiſſet] *Hittorp. & Stewech.* ſi culpa a quibuſdam fuiſſet. *Amſtelod.* ſi culpa a quibuſdam affuiſſe.

EPIST. XXIX.

Non modo tibi, cui omnia noſtra] *ſic Hittorp. Stewech. Amſtelod. Vatic. Victor. ed. al.* non modo te, cui omnia noſtra.

P. 256. Plus homine delecter] *Hittorp.* plus homine delectet?

Quibus eum tibi verbis commendem] *Hittorp.* quibus hunc tibi verbis commendarim. *vid. Not.*

Cauſas enim] *Pal. prim. Amſtelod. Vict.*

Vict. cauſa enim tanti amoris. *vulg.* cauſam enim.

Procuratores, libertos] *ſic Amſtelod. Pal. ſext. Vict. ed. vulgg.* procuratores, liberos.

Quod tuum eſt judicium de hominibus] *Hittorp. & Stewech.* quod tuum judicium eſt de omnibus.

Conſulibus illis] *al.* illis conſulibus.

Nunquam fuit ad ſcribendum] *al.* nunquam affuit ſcribendo.

Ne Romæ quidem tum fui] *Amſtelodam. & alii mſſ.* ne Romæ quidem fui.

Deque eo ad te ſcripſi] *ſic Vatic. Hittorp. Vict. ed. vulg.* ut de eo ad te ſcripſi. *Amſtelod.* ut tum de eo ad te ſcripſi.

Re recenti] *in Hittorp. deeſt* re.

EPIST. XXX.

P. 257. Itane præter litigatores] *Palat. ſext.* ita præter litigatores.

Quis unquam tuorum mihi dixit] *Pal. ſext.* quis unquam mihi tuorum dixit. *Victor.* quis unquam mihi dixit.

Quid mihi jucundius] *deeſt* mihi *in Pal. ſext.*

Tuas legere litteras] *v. c.* tuas litteras legere.

Mihi ſolet eſſe moleſtum] *al.* ſolet mihi eſſe moleſtum.

Provocari oportebat] *v. c.* provocari oporteret.

Cum tu mihi raro mittas] *ſic Pal. ſext. Vatic. Vict. ed. vulgo*, cum tu mihi raras mittas.

Diſtinebar] *Pal. ſext.* deſtinabar. *& ſic idem ſtatim* deſtineor.

Ægrotant ii] *Hittorp. & Palat. ſext.* ægrotantur ii.

Cum levati morbo videntur] *ſic Amſtelod. Pal. ſext. Vict. ed. vulg.* cum levati morbo viderentur.

Gerere conamur] *al.* g. cogamur.

P. 258. Non eſſe me tam imbecillo animo] *Hittorp. & Pal. ſext.* me non eſſe tam imbecillo animo.

Amorem tuum effecit Chærippus] *al.* Cheripp. *Hittorp.* tuum amorem effecit Cherippus.

Expreſſit omnis] *ſic Pal. ſext. vulgo*, expreſſit omnes.

Verba pertulit] *al.* verba protulit.

Ad me unum a te litteras] *Hittorp. Pal. ſext. & prim.* ad me unum litteras.

Quod & orbus ſenatus] *Lamb.* quod & orbus eſt ſenatus.

Quæ conquiritur undique] *Hittorp.* quæ conquiruntur undique.

De Accio Dionyſio] *duo Guilielm.* de Ateio Dionyſio. *Vatic. Amſtelod. & Vict. ed.* de Attio Dionyſio. *Palat. ſext.* de Actio Dionyſio.

Quoniam mihi nihil dixit Stratorius] *quatuor mſſ.* Tratorius. *ut ſupra.*

De P. Lucceio] *Vict. & Gebh. ed.* de P. Luccio. *Hittorp.* de P. Luctio.

Quo ſtudioſior ejus ſis] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* quod ſtudioſior ejus ſis. *Hittorp. & Pal. ſext.* quo ſtudioſior tu ejus ſis.

Si meis litteris obtemperavit] *ſic Amſtelod. Palat. prim. & ſext. Victor. ed. vulg.* ſi meis litteris obtemperaverit.

P. 259. Honore enim digni cum ignominia dignis] *ſic Palat. prim. & ſext. al.* ignominia non. *Amſtelodam. Manut. ed. aliæque*, honore enim cum ignominia dignis.

LIBER XIII.

EPIST. I.

P. 263. Injuria, quam accepiſti] *Peck. & Stewech.* injuria, quam recepiſti.

Sapientia tua] tua *deeſt in Stewech.*

Cum id ſatis commode facere potero] *Peck.* cum etiam id ſatis commode facere potero. *Hittorp. & Stewech.* cum id ſatis commode facere potuero.

Confici poteſt, agam nunc. Ac te illud] *ſic Vatic. duo Guilielm. Victor. ed. vulgo*, confici poteſt agam. Nunc a te illud.

Sed id quod mea intelliges, tua nullam in partem multum intereſſe] *vid. Not.*

Cum Patrone Epicureo mihi omnia ſunt] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* cum Patrone

 trone

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

trone Epicureo mihi omnia ſunt communia. *al.* o. comm. ſ.

P. 264. Sed & initio Romæ] *Peck.* ſed initio Romæ.

Tuos omnes obſervabat] *Pal. ſext.* obſervabit.

Me coluit] *Vict. ed.* me me coluit.

De ſuis commodis & præmiis conſecutus eſt] *v. c.* de ſuis præmiis & commodis conſecutus eſt.

Me habuit ſuorum defenſorum] *Hittorp. Peck. Stewech.* me habuit ſociorum defenſorum. *al.* m. h. ſ. defenſorem. *Amſtelodam.* me habuit otiorum defenſorum. *Græv. ſec.* me me habuit ſociorum defenſorum.

Et jam a Phædro] *v. c.* & a Phædro.

Antequam Philonem cognovimus] *ſic mſſ. & Vict. ed. Stewech.* cognorimus. *vulgo,* cognoviſſemus.

Valde, ut Philoſophus] valde *deſideratur in Hittorp.*

Traditus mihique commendatus] *Pal. ſext.* traditus mihi, commendatuſque eſt.

Ut neſcio quid] *in Hittorp. deeſt* ut.

Nihil ſcripſi ad te] *Hittorp. & Stewech.* nihil tibi ſcripſi.

Et ſi jam plane tua nihil intereſt] *v. c.* & plane tua nihil intereſt. *Palat. ſext.* & ſi jam tua plane nihil intereſt.

Nec cur ille tantopere contendat] *Hittorp. Stewech.* ne cur ille tantopere contendat.

Nec cur tu repugnes] *Hittorp. Stewech.* ne cur tu repugnes.

P. 265. Volumus reprehendere] *v. c.* volumus reprendere.

Quum illi] *ſic Vatic. Pal. ſext. Hittorp. al.* quando illi.

Non quo ſit ex iſtis] *ſic mſſ. al.* non quod ſit ex iſtis.

Eſt enim omni liberali doctrina politiſſimus] *v. c.* eſt enim omni liberali arte politiſſimus.

Minime in rogando moleſtus] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo,* minime in rogitando moleſtus.

Nec dubitat] *Hittorp. Pal. ſext.* nec dubitabat.

Etiamſi ædificaturus eſſes] *ſic Hittorp. Peck. Pal. prim. & ſext. Amſtelod. Vict. ed. vulgo*, ita etiam, ſi ædificaturus eſſes.

Ὑπομνηματισμὸν] *Hittorp.* ὑμνηματισμόν.

Ut hoc mea cauſa libenter] *Hittorp.* ut mea hoc cauſa.

EPIST. II.

Qui habitat] *al.* qui habitabat.

In tuo ſacrario] *Hittorp.* in tuo ſacratario.

M. Æmilio] *v. c.* M. Aimilio.

Peto igitur a te in majorem modum] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* peto igitur a te majorem in modum.

Quod ſine tua moleſtia fiat] *al.* quod ſine moleſtia tua fiat.

Ut ei de habitatione] *al.* ut te ei de habitatione.

EPIST. III.

P. 266. Aulum Fufium] *ſic Vatic. Pal. prim. & ſext. Victor. ed. vulg.* Aulum Fuſium.

Ex meis intimis] *Hittorp.* ex meis intumis.

P. 267. Tam gratum mihi id erit] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* tam mihi gratum id erit.

Summo officio] *v. c.* ſummo ſtudio.

EPIST. IV.

Q. F. ORCÆ] *al.* Ortæ.

Cum municipibus Volaterranis] *Palat. prim. & ſext.* cum municipibus Volaterraneis.

Magno enim meo beneficio affecti] *Lamb.* magno enim a me beneficio affecti.

P. 268. Præſertim cum prope] *Peck.* Cum præſertim prope.

Ad jus obtinendum] *Lamb. fort.* ad jus ſuum obtinendum.

Cum tribuni plebis] *ſic Peck. Palat. prim. ſext. Vict. ed. vulg.* cum enim tribuni plebis.

Promulgaviſſent] *ſic mſſ. vulg.* promulgaſſent.

C. Cæſar primo ſuo Conſulatu] *Hittorp. Stewech. Pal. ſext.* C. Cæſar ſuo conſulatu.

In lege Agraria] *v. c.* lege in agraria. *Hittorp.* legem agrariam.

Eſt tuæ prudentiæ] *Hittorp.* eſt tuæ providentiæ.

Quæ ſupra ſcripta ſunt] *ſic mſſ. & Vict. ed. al.* quæ ſcripta ſunt ſupra.

Et ſuadeam] *Q. V. C.* & tibi perſuadeam. *unde Lamb.* & tibi ſuadeam.

P. 269. Eorum ego domicilia] *Peck.* eorum ergo domicilia.

Sed quando apud te] *Hittorp. & Gebh. ed.* ſed quum apud te.

EPIST. V.

Te impedio] *al.* te impediri velim. *vid. Not.*

P. 270. Ut ambitione mea conturbem officium meum] *Peck.* ut ambitione mea turbem officium tuum. *Palat. prim.* ut ambitione mea conturbent officia tua. *ſic & Pal. ſext. Mentel.* ut ambitione mea corrumpant officium tuum.

Injuſtiſſima calamitate dolui] *Peck.* injuſtiſſima calamitate condolui.

Et cum iis, qui ſimilem injuriam] *Hittorp. & Stewech.* & cum his, q. ſ. i.

Tanquam e naufragio] *Stewech.* tanquam in naufragio.

Cum ſuperior factus ſit ordine] *al.* factus ſis.

Ex eo agro] *Hittorp.* ex agro.

De æquitate rei ſcribere] *Mentel. & Stewech.* de æquitate rei p. perſcribere.

In majorem modum rogo] *ſic Peck. Pal. prim. ſext. Vict. ed. al.* majorem in modum rogo.

Quicquid mea cauſa faceres, ut id C. Curtii cauſſa cum feceris, exiſtimes, quod ille per me habuerit] *ſic Vatic. Pal. prim. & ſext. Vict. ed. vulgati cum nonnullis mſſ.* quicquid mea cauſa faceres, ut id C. Curtii cauſa cum feceris meum exiſtimes. quod ille per me habuerit. *ſic & Amſtelod. & Græv. ſecund. ſed Mentel.* quid cum mea cauſa faceres: ut id C. Curcii cauſa meum cum feceris exiſtimes.

Habere abs te.] *al.* habere a te putato.

EPIST. VI.

ORCÆ S. P. D.] *MSS. & Victor. ed.* Orcæ Procos. S. P. D. *Stewech.* Orcæ prope. *unde Guilielm.* Orcæ Propræt.

S. V. B. E. V.] *al.* Si vales bene eſt, ego quidem valeo.

P. Cuſpio] *Q. V. C.* P. Ciſpio.

Me & coram P. Cuſpio tecum] *al.* me & coram de P. Cuſpio tecum.

P. 271. Et item poſtea pluribus verbis] *ſic prim. & ſext. Pal. Amſtelod. Victor. ed. vulgg.* & idem poſtea plurimis verbis.

In numero meorum neceſſariorum] *Hittorp. & Stewech.* in numero neceſſariorum meorum.

Quod adhibet erga illos] *Pall. prim. & ſext. Hittorp. Stewech. Amſtelod. Mentel. Græv. ſec.* quod adhibetur erga illos.

Omnium graviſſimam] *al.* omnium gratiſſimam.

Id quum aſſequi non poſſim] *ſic Hittorp. Pal. ſext. & Vict. ed. vulgo*, id quando aſſequi non poſſum.

P. 272. Quiddam perfectum arbitretur] *al.* quodam perfectum arbitretur.

Et poteſtate tua] *Lambin. fort.* & a poteſtate tua.

Vultu denique expromſeris] *ſic mſſ. vid. Not. vulg.* expreſſeris. *& ſic Mentel. Græv. ſec.*

Non ſolum quia] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* nec id ſolum, quia.

Quia mihi Cuſpius dicit] *Hittorp.* quia mi Cuſpius dicit.

In amicis deligendis] *v. c.* in amicis diligendis.

Ad te pertinere arbitrabor] *Hittorp. & Pal. ſext.* ad te arbitrabor pertinere.

P. Cornelius] *hic in libris antiquis eſt initium novæ epiſtolæ. vid. Not.*

Qui tibi litteras dedit] *ſic Vatic. Pal. prim. & ſext. Vict. ed. Amſtelod.* qui tibi litteras dedi. *al.* qui tibi has litteras reddidit.

Quanto opere cuperem] *ſic Vict. ed. vulgo*, quantopere cuperem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPIST. VII.

CLUVIO] *Vatic.* Clunio.

Neceſſitudine, quæ tua ſumma in me obſervantia, ad] *ſic Vatic. & Vict. ed. vulg.* n. tuaque ſumma in me obſervantia a.

Mihique conjunctiſſimi] *deſunt in Pal. ſext.*

Libenter mea cauſſa] *Pal. pr. Amſtelod. & Stewech.* libenter mei cauſa.

Fortunas omnis] *ſic Hittorp. & Amſtelod. al.* omnes.

P. 274. Etſi commune videtur] *Lamb.* etſi commune ei videtur.

Etiam voluntatis erga ſe habiturum] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. ſext. Victor. ed. Amſtelod.* & etiam voluntatis. *vulg.* & voluntatis etiam.

Integram conſervares] *forte* reſervares. *Lamb.*

Regienſis] *ſic Hittorp. Amſtelod.* Regeſſes. *vulg.* Rhegienſes.

Sperare me cogit] *Hittorp.* ſperare cogit.

Qui ſimili cauſſa laborent] *Hittorp.* qua ſimili cauſſa. *forte*, qui a ſimili cauſſa laborent. *Guilielm.*

Compluris neceſſarios] *ſic Hittorp. vulg.* complures.

Quod ſperamus impetrarimus] *ſic Vict. ed. vulg.* impetraverimus.

P. 275. Quom a te data ſit opera] *ſic Pal. ſext. & Vict. ed. vulg.* quando a te data eſt opera. *Amſtelod.* quando a te data ſit opera.

Hoc cum mihi gratiſſimum feceris] *Vict. ed.* hoc tum mihi gratiſſimum feceris.

Eoſdemque gratiſſimos] *Hittorp.* eoſdem gratiſſimos.

EPIST. VIII.

P. Seſtium] *ſic Vatic. Pal. pr. & ſext. Hittorp. Vict. ed. vulgo*, P. Sextium. *& ſic ſemper.*

Te mei ſtudioſiſſimum eſſe] *ſic Vatic. Pal. prim. & Vict. ed. vulgo*, te mihi ſtudioſiſſimum eſſe.

Cognoſſet] *ſic Vatic. Vict. ed. Hittorp. ed.* cognoſcet. *al.* cognoſceret.

C. Albini] *Hittorp. & Vict.* C. Albinii. *ſic ſemper.* Albinio, Albinius.

Res autem eſt hæc] *Hittorp. Stew. Pal. prim. & ſext. Victor. ed. vulgg.* res autem hæc eſt.

P. 276. Prædia in æſtimationem acceperit] *Hittorp.* prædia in æſtimatione acceperit.

Eſſe velit ratas] *ſic Vict. al.* ratas eſſe velit.

Laberiana ne attingas] *Hittorp. & Pal. ſext.* Lab. ne tangas.

Satisfecerit per me] *ſic Hittorp. & Vict. ed. Stewech.* ſatisfecerit pro me, ut ego illud. *Amſtelodam.* ſatisfecerit pro me, ut ego. *vulg.* per me ſatisfecerit, cum ego.

Ut ego illi uni plurimum debeam] *ſic Pal. prim. ſext. Vict. ed. Amſtelodam.* ut ego uni plurimum debeam. *Stew.* ut ego illud uni plurimum debeam. *Mentel.* ut ego plurimum debeam illud. *vulgg.* cum ego illi uni plurimum debeam.

Dare beneficium] *Vict. ed.* beneficium dare.

EPIST. IX.

Cum mea commendatione] *ſic Pal. prim. ſext. Hittorp. Victor. ed. vulgg. & Amſtelod. & Mentel.* cum ea commendatione. *Græv. ſec. & alius Guilielm.* tum ea commendatione.

Quibuſcunque rebus poſſes] *Vatic.* quibuſcunque poſſes rebus.

Qua eſſem erga ipſos voluntate] *Hittorp.* qua eſſem erga illos voluntate. *Stewech.* qua eſſem erga eos voluntate.

P. 277. Univerſo ordini] *Hittorp.* univerſo ordine.

Publicanorum ſemper libentiſſime tribuerim] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulg.* publicanorum multum ſemper libentiſſime tribuerim.

Idque magnis ejus ordinis, erga me meritis] *ſic Amſtelodam. Mentel. Pal. prim. & ſext. Hittorp. Stewech. Victor. ed. al.* idque pro magnis ejus ordinis erga me meritis.

Inprimiſque is] *Stewech.* inprimis is.

In majorem modum a te peto] *ſic*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

mſſ. & Vict. ed. vulgo, majorem in modum a te peto.

Cn. Pupium] *ſic Pal. ſext. & Victor. ed. vulgo* Cn. Puppium.

Quod tibi facile factu eſt] *Hittorp.* quod tibi factum facile eſt.

EPIST. X.

P. 279. Meam in illum benevolentiam auxerunt] *vid. Not. vulgo* augerent.

Quo etiam nunc maxime delectamur] *al. leg.* quo etiam nunc maxime delectatur.

Sed tamen cauſſa communis ordinis] *ſic Hittorp. & edd. vulgg. ſed alii mſſ.* ſed tamen communis ordinis. *vid. Not. al.* ſ. t. ratio c. o.

Reipublicæ petitioni ſeſe dedit] *Victor.* ſe dedit petitioni. *alii*, R. P. ſe ſe dedit.

Profectus ad Cæſarem eſt] *ſic Hittorp. Stewech. Amſtelod. vulg.* profectus eſt ad Cæſarem.

P. 280. Et in conficiendo ac renuntiando fidem] *ſic Vatic. quatuor Guilielm. Amſtelod. Vict. ed. vulgo*, & fidem in conficiendo ac renuntiando.

Summæque induſtriæ] *Hitt.* ſummæ induſtriæ.

Neque ego hæc polliceri debeo] *Hittorp. & Stewech.* neque hæc ego polliceri debeo.

Cum bene cognoris] *ſic Pal. ſext. & Vict. ed.* cum bene cognoveris.

Quaſi amicitiæ fores aperiantur] *al.* amicitiæ quaſi fores aperiantur.

EPIST. XI.

P. 281. Municipes Arpinatis] *ſic Hittorp.* municipes Arpinates.

Q. Fufidium] *ſic Pal. prim. & ſext. Hittorp. Stewech. Amſtel. Vict. ed. vulgo*, Q. Suffidium.

M. Faucium] *Hittorp.* M. Lucium.

Q. Mamercum] *Hittorp.* Q. Mamercium. *Stewech.* Q. Manercium.

In majorem modum] *ſic mſſ. ut ſupra. vulgo*, majorem in modum.

Ut tibi ea res curæ ſit] *ſic Pal. ſext. & Vict. ed. al.* ut ea res tibi curæ ſit.

Etiam gratius feceris] *ſic Pal. prim. Amſtelod. ed. Vict. vulg.* etiam eo gratius feceris.

Tuo ſtudio, diligentia] *ſic tres Guilielm. duo Pall. Amſtelod. Mentel. Græv. ſec. Victor. ed. vulg.* tuo ſtudio & diligentia.

EPIST. XII.

Q. Fufidium] *ſic mſſ. ut ſupra. vulg.* Q. Suffidium.

De illa commendatione comminuam] *ſic Ven. prim. & ſext. Pal. Stew. Amſtelod. vulgo*, diminuam. *Lambin.* deminuam.

Ut ad hanc addam] *ſic Palat. ſext. Mentel. & Victor. ed. vulgo*, ut hanc addam, *& ſic Amſtelod. al.* ut ad hanc accedam.

Ut in ea legatione] *Hittorp. & Pal. ſext.* operamque des, in ea legatione.

Contra ſuum commodum] *Hittorp. & Pal. ſext.* contra commodum ſuum.

EPIST. XIII.

Meus autem eſt familiariſſimus] *Hittorp.* meus autem quam familiariſſimus.

Quare & ut meum amicum & tua dignum amicitia] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulgg.* quare & ut meum amicum, & ut tua dignum amicitia.

EPIST. XIV.

L. Titio Strabone] *al.* Titione Strabone. *ſic poſt* L. Titionem, *nonnulli mſſ. & Amſtelod.*

Quam ſi mea res eſſet] *Stew.* quam mea res eſſet.

Quoad tibi æquum] *ſic Stewech. Palat. ſext. Amſtelod. Vict. ed. vulgo*, quod tibi æquum.

EPIST. XV.

P. 284. Præcilium] *Mentel.* P. Rutilium. *Græv. ſec.* P. Retilium.

En hic eſt ille] *Mod.* em hic eſt ille. *Hittorp. & Pal. ſext.* hic eſt ille, *omiſſo* en. *al.* hem h. i. e.

Hic eſt ille de illis maxime, qui irridere atque objurgare me ſoliti ſunt] *Hittorp. & Palat. ſext.* hic eſt ille, qui irri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

irridere atque objurgare me ſolitus eſt. *Amſtelod.* en hic illi eſt, de illis maxime, qui irridere atque objurgare me ſolitus eſt. *Mentel.* ſed hic ille eſt de aliis maxime, qui inde obligare me ſolitus eſt. *Græv. ſec.* en hic eſt ille, de illis maxime, qui irridere atque objurgare me ſolicitus eſt. *al.* em hic ille eſt maxime, qu. ir. a. o. m. ſolitus eſt.

P. 285. Cum abs te honorificentiſſime] *ſic Pall. Amſtelod. Vict. ed. vulg.* cum ab te honorificentiſſime.

Idem me conſolatur] *Lamb.* iidem me conſolantur.

Et jam hominem peruſtum, etiamnum gloria volunt incendere] *Amſtelod.* etiam hominem peruſtum & inanem gloriam volunt incendere. *vid. Not. Manut.*

	Edit. Pariſ. & Gebh.
Ἀλλ' ἐμὸν ---	Ἀλλ' ἐ-
audiebam ---	Ὡς νεφ.
Ἄλκιμος ---	aud-
Ὡς νεφέλη ---	Ἄλκ-
Sed tamen ---	Sed-
Μὴ μὰν ἀσπουδεί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην,	Ἀλλ' ἄγε, πῶς μέμονας; οὐ δεῖ γε καὶ ἀκλ. ἀπολέσθαι,
P. 286. Ἀλλὰ μέγα --	Ἀλλὰ μ-.

Sed minus jam movent, ut vides] *ſic Vatic. & Vict. ed. al.* ſed minus me jam movent, ut vides.

Addideris cumulum commendationi meæ] *Hittorp. & Stewech.* addideris cumulum commendationis meæ.

EPIST. XVI.

P. 287. Et ex eo] *ſic omnes mſſ. Lambin. tamen,* & de eo.

Tum per me exiſtimare cœpi] *ſic Hittorp. Stewech. Amſtelodam. Græv. ſec. Vict. ed. Mentel.* cum per me exiſtimare cœpi. *vulgg.* cum optime exiſtimare cœpi.

Cum ſperaret te quoque ita exiſtimare] *Hitt.* cum te ſperaret quoque.

Non ſum pollicitus] *Hittorp.* non ſolum pollicitus.

Teſtimonium meum de eo judicii] *Lambin.* teſtimonium mei de eo judicii.

Quod & ipſe magni æſtimabat] *Amſtelodam.* quod & ipſe magni æſtimat.

EPIST. XVII.

M. Curius] *Manut.* M' Curius. *Lamb.* Marcus Curius, L. M' Curius. *& infra.*

P. 289. Qui Patris negotiatur] *Hittorp.* qui negotiatur Patris.

In forum veni] *Hittorp. & Pal. ſext.* in forum venit. *vid. Not.*

Mihi vinculum cum eo eſt] *Hitt.* vinculum mihi cum eo eſt.

Forte cognoſti] *ſic Pal. prim. & Vict. ed. al.* forte cognoviſti.

Ea eſt enim humanitate] *ſic Palat. ſext. & Vict. ed. vulg.* ea enim eſt humanitate.

Jam ipſum per ſe commendatum] *Stewech. & Victor. ed.* jam per ſe ipſum commendatum.

Aut nondum eum ſatis habes cognitum] *Pal. prim. ſext. Amſtelod. Vict. vulg.* aut eum nondum ſatis habes cognitum.

Aut quæ cauſſa eſt] *fort.* aut ſi quæ cauſſa eſt. *Lamb.*

P. 290. Debent facere ii] *in Hittorp. & Stewech. deſunt*, facere ii.

Eos eſſe M' Curii] *Hittorp. & Stewech.* eſſe eo M' Curii.

EPIST. XVIII.

Quaſi rogatus] *Hittorp.* q ſi rogatus. *ſext. Pal.* qui ſi rogatus. *Mentel.* quam rogatus. *al.* quam ſi r.

Quem unice diligo] *ſic Hittorp. Palat. ſext. Gebhard. ed. al.* quem ego unice diligo.

Eſſe gratum neceſſe eſt] *Hittorp.* gratum eſſe neceſſe eſt.

P. 291. Quum mihi pro conjunctione noſtra] *ſic Vict. ed. al.* quando mihi pro conjunctione noſtra.

Negavi mihi facienda eſſe] *Palat. prim. & ſext. Hittorp.* negavi mihi faciunda eſſe.

Ex noſtro amore] *Stewech.* ex meo amore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPIST. XIX.

Sed ea cauſſa etiam cum aliis compluribus] *al.* ſed ea cauſſa communis ei eſt cum aliis compluribus.

Fortunas abſentis] *Pal. quint. & ſext.* fortunas præſentis.

Effectum tamen eſt & ipſius] *Hittorp.* effectum tamen & ipſius.

P. 292. Omnia a te ſtudia ſumma cura peto] *Hittorp. & Pal. ſext.* omnia a te ſummo ſtudio & cura peto. *Stew. Pal. prim. Amſtelod.* omnia a te ſtudio ſummo cura peto. *Mentel. & Græv. ſec.* omnia a te ſummo ſtudio curaque peto.

C. Memmius] *Amſtelod. Hittorp. Pal. prim. & ſext. Amſtelod. Mentel. & Græv. ſec.* C. Menius. *ſed Stewech.* C. Memmius. *Vatic. & Vict. ed.* C. Mænius.

In calamitate exilii ſui] *al.* exſulii ſui.

Ut Lyſonem] *Hittorp. & Palat. ſext.* & Lyſonem.

Quod ſi feceris] *Hittorp. & Pal. ſext. ad marg.* quod ſi legeris.

Quod cum fieri vehementer ſtudeo] *Pal. ſext.* quod tum fieri vehementer ſtudeo.

Minus cumulate videbere feciſſe] *ſic Stewech. Amſtelodam. & Vict. ed. Palat. prim.* minus cumulate videre effeciſſe. *Hittorp.* minus cumulate viderere feciſſe. *Mentel.* ſi minimus cumulato jubere feciſſe. *vulg.* ſi minus cumulate videberis feciſſe.

Negligenter ſcripſiſſe] *al.* neglegenter ſcripſiſſe.

Scripſiſſe putet] *ſic mſſ. omnes & Victor. ed. vulgo,* ſcripſiſſe de ſe putet.

Quanti tamen me faceres] *ſic Vatic. alii*, quanti enim me faceres. *Amſtelod.* quanti enim me feceris.

EPIST. XX.

Ejuſque cum conſuetudo] *ſic Hittorp. Pal. ſext. & Vict. ed. vulg.* ejuſque tum conſuetudo.

Tum ars etiam] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* tum etiam ars.

P. 293. Cum ipſa ſcientia] *ſic Victor. ed. & mſſ. vulg.* tum ipſa ſcientia.

Scripſiſſe de ſe ſe] *Hittorp. & Stewech.* ſcripſiſſe de ſe.

EPIST. XXI.

M. Æmilius] *v. c.* M. Aimilius. *al.* M. Emilius.

Avianus] *Hittorp. & Pal. ſext.* Avinianus.

Et omni genere officii diligendus] *ſic Hittorp. Pal. prim. Amſtelod. vulg.* & in omni genere officii diligendus.

Cibyræ commorari] *Stewech.* Tibur. *al.* Tibure commorari.

P. 294. In majorem modum] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulg.* majorem in modum.

C. Avianium Hammonium] *ſic Palat. ſext. Hittorp. & Vict. ed. al.* C. Avianum Hammonium. *L.* Ammonium. *Lamb.*

Tum etiam in me ipſum] *ſic Pal. prim. & ſext. & duo Guilielm. & Vict. ed. vulg.* tum etiam quod in me ipſum.

Ut eum Hammonium & in] *al.* ut eum & in.

Hominem pudentem] *ſic Amſtelod. Pal. prim. & Vict. ed. vulgg.* hominem prudentem.

EPIST. XXII.

T. Manlium] *unus Guilielm.* T. Aulium. *Græv. ſec.* T. Manilium.

Qui ita exiſtimavit] *Pal. prim. ſext. Hittorp. Stewech. Victor. ed.* qui tamen exiſtimavit.

P. 295. Ex ipſiuſque præterea] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. prim. & ſext. Amſtelodam. Vict. ed. vulgg.* ex ipſius præterea.

Te eum quem ſoles] *ſic Amſtelod. Pal. prim. & ſext. Vict. ed. vulg.* eum te quem ſoles.

EPIST. XXIII.

L. Coſſinio] *Stewech.* L. Coſinio. *Hittorp.* L. Coſpinio.

Tribuli tuo] *Pal. prim. & ſext. Hittorp. Vict. ed.* tribuli meo.

L. Coſſinius Anchialus] *ſic Pal. pr. & ſext.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

& ſext. Vatic. Victor. ed. al. Anchilaus. *unde Guilielm.* Archilaus.

Quo eſt apud patronum ſuum] *ſic prim. & ſext. Pal. & Vict. ed. vulg.* quo & eſt apud patronum ſuum.

EPIST. XXIV.

P. 296. Ex officio meo voluptatem] *Pal. ſext.* ex officio voluptatem.

Quod meminerim] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* quod memineram.

Ex litteris ejus cognovi] *Stewech.* ex litteris tuis.

Tibi gratias ago] *al.* t. maximas g. a.

P. 297. In majorem modum] *Hittorp. & Stewech.* majorem in modum.

Tibi ſatis eſſe notum] *ſic Pal. prim. & ſext. Hittorp. Stewech. Amſtelod. Vict. ed. vulgo*, ſatis tibi eſſe notum.

EPIST. XXV.

Ut & hoſpitem meum & familiarem] *ſic Palat. prim. & ſext. & Victor. vulg.* ut & hoſpitem & familiarem meum. *Amſtel.* ut & hoſpitem meum & familiarem meum.

EPIST. XXVI.

L. Meſcinius] *ſic Hittorp. Pal. prim. & ſext. & Vict. ed. Amſtelodam.* L. Meſcennius. *vulg.* L. Meſſinius.

P. 298. Et ſua cauſſa] *ſic Hittorp. Stewech. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* te ſua cauſſa.

Libenter eſſe facturum] *ſic mſſ. vulgati nonnulli cum uno mſ.* libenter te eſſe facturum.

Magnum tamen eſſe ſperavit apud te meas quoque litteras] *ſic omnes mſſ. vulgati*, magnum tamen eſſe ſperavit te meas quoque litteras.

Id cum ipſe ita judicabat] *Pal. prim.* id tum ipſe ita judicabat. *Hittorp.* id cum ipſe judicabat.

Sæpe ex me audierat] *Stewech.* ex me ſæpe aud.

Pro homine tam mihi neceſſario] *Stewech.* pro homine tam neceſſario.

Qui Eli negotiatus eſt] *ſic Hittorp. Pal. prim. & ſext. Amſtelodam, Stewech.* Helii. *vulgg.* Elide.

Tum jure & poteſtate] *Hittorp.* cum jure & poteſtate.

Quod commodo tuo fieri poſſet] *ſic vett. codd.*

Si non alienum tua dignitate] *ſic mſſ. & Vict. vulgo*, ſi non alienum a tua dignitate.

P. 299. Quum cum ſenatore res eſt] *ſic Palat. ſext. & Victor. ed. al.* quando cum ſenatore res eſt.

Neque enim id tuæ dignitatis eſſe arbitramur] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. ſext. & prim. Vict. ed. vulg.* neque enim id tuæ dignitatis eſſe arbitrabamur.

Quaſi commendaticias] *fort.* & quaſi commendatitias. *Lamb.*

EPIST. XXVII.

Tam diligenter obſerves] *Vict.* diligentes.

Sæpius: ſed tamen] *al.* ſæpius tamen.

Ut vos ſoletis in formulis] *Stewech. Palat. prim. & ſext. Amſtelod. Medic.* ut volet is in formulis. *al.* & volet is in f. *Hittorp.* ut videtis in formulis. *vulgg.* ut vos in veſtris formulis ſoletis.

P. 300. C. Avianus igitur] *Hittorp. & Stewech.* Cavinius igitur.

Incredibilis mihi] *ſic Hittorp. al.* incredibiles mihi.

Æmilii Aviani] *Hittorp. & Stewech.* Æmiliani. *v. c.* Aimilii Aviani.

Potuiſſe tractari] *ſic mſſ. & Vict. ed. al.* tractari potuiſſe.

Quos tibi ego] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulg.* quos ego tibi.

Atque intimis] *Hittorp. Stewech.* atque intumis.

Qui mihi debere aliquid videntur] *ſic Palat. ſext. & Vict. ed. al.* qui mihi aliquid debere videntur.

Jucundiſſime conjunctiſſime vivo] *ſic Stewech. & Vict. ed. vulgo*, jucundiſſime conjunctiſſimeque vivo. *al. mſſ.* jucundiſſime & conjunctiſſime vivo. *Amſtelodam.* jucundiſſimo conjunctiſſime vivo.

EPIST. XXVIII.

P. 301. Quæ mihi omnia grata] *ſic Pal. prim. Amſtelod. vulgo*, quæ omnia mihi grata.

Studia illa noſtra] *Vict. ed.* ſtudia noſtra.

Sed duo ſunt, quæ te nominatim rogo] *Pal. prim. Stewech. Amſtelod. plurimique alii mſſ. Vict. ed.* duo quidem te nominatim rogo.

P. 302. Illud quod ſupra ſcripſi, id tibi confirmo in meque recipio] *vid. Not.*

Homini gratiſſimo jucundiſſimo benigne feciſſe] *ſic Amſtelod. Pal. pr. & ſext. Vict. ed. al.* gratiſſimo jucundiſſimoque benigne feciſſe. *al.* gratiſſimo & jucundiſſimo benigne feciſſe.

P. 303. Quod his tu præſis] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* quod tu his præſis.

Ut his, ſi tibi videbitur, ſignifices] *ſic Vatic. Pal. prim. & ſext. Amſtelod. Victor. ed. Hittorp. & Stewech.* ut is ſi tibi videbitur. *forte*, uti ſi tibi videbitur. *vulgo*, his ſi tibi videbitur. *ſine* ut.

EPIST. XXIX.

L. PLANCO] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* Cn. Planco.

Non his modo cauſſis] *al.* n. iis m. c.

Quæ ſpeciem habeant magnæ conjunctionis] *ſic Vatic. Palat. prim. ſext. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* quæ ſpeciem habent magnæ conjunctionis.

P. 304. Quæ per ſe ipſæ eos, qui voluntate eadem ſunt] *Hittorp. & Pal. ſext.* quæ per ſe ipſas eos.

In omni genere & honorum & laborum meorum] *Hittorp.* in omni genere honorum & laborum.

Præſto fuit & patuit] *MSS.* paruit.

Quam ad Capitonem, quem ut parentem diligebat] *Palat. prim. & ſext.* quam ut Capitonem. *al. v. c.* quam ut ad Capitonem, quem ut parentem diligebat, reverteretur.

Præſertim cum ſciret] *Pal. prim. & ſext.* præſertim ſciret.

Tantum attigit negotii] *Hittorp.* tantum attigit negotium.

Non poſſum dicere eum præfuiſſe] *Hittorp.* poſſum dicere eum non præfuiſſe.

Neque poſſum negare affuiſſe] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* neque poſſum negare eum affuiſſe.

Duobus an tribus menſibus] *ſic Vatic. Pal. prim. Amſtelod. Stewech. Vict. ed. vulgo*, duobus aut tribus menſibus.

Afuit a caſtris] *Hittorp.* afuit caſtris.

P. 305. A. Plautium] *al.* A. Plancium. *vid. Not.*

Ad HS XXX] *ſic mſſ. & Vict. ed. al.* ad XXX LLS. *Stewech. & Amſtelod.* ad XXX. *Hittorp.* enim HS. XXX.

Pro ſtudiis] *Stewech.* pro ſtudio.

Omni curſu noſtro] *Lamb.* noſtræ.

Majore ſtudio nullo poſſim] *ſic Amſtelod. Stewech. Vict. ed. Hittorp. & duo Pall.* majore ſtudio nullam poſſim. *unde conjicit Guilielm.* majore ſtudio nullus poſſim. *vulg.* majore ſtudio non poſſim.

Meam putes eſſe] *nonnulli mſſ. non habent* eſſe.

In hac ſumma tua gratia] *al.* in hac ſumma gratia tua.

Si petiiſſem] *Hittorp. Palat. prim. & ſext.* ſi potuiſſem.

P. 306. Cæſarem coluit & dilexit] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulgg.* Cæſarem & dilexit & coluit.

Itaque nihil te doceo] *ſic Vict. ed. & mſſ. vulgg.* itaque te nihil doceo.

Quantum ipſum meminiſſe ſenties] *Pal. ſext.* quantum ipſe m. ſ.

Quod intellexerim] *al.* q. intellexi.

Quod fuerim moderatior] *tres mſſ.* quo fuerim moderatior. *al.* quod fuim.

Cujus ſimilis] *ſic Hittorp. vulgo* ſimiles.

Hanc rem, mi Plance, ſi effeceris] *Hittorp.* hanc mi rem Plance, ſi effeceris.

Ipſum Capitonem] *ſic Victor. ed. & Pall. duo. Hittorp. Amſtelodam. vulgo*, ipſumque Capitonem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPIST. XXX.

Eſt Soſis] *ſic Pal. prim. Ven. Amſtel. Vict. ed. al.* eſt Suſis.

P. 307. Sed quum habet præterea] *ſic Hittorp. Pal. ſext. Vict. ed. vulgo*, ſed quando habet præterea.

His ſtudiis litterarum] *al.* iis ſt. l.

Doctrinæque præditum] *Pal. ſext.* doctriniſque. *al.* doctrinæque deditum.

Sive aberit] *ſic Vatic. & Vict. ed. al.* ſive aderit. *Hittorp. & ſext. Palat.* ſive abierit.

Meam commendationem ſibi] *Hittorp.* meam ſibi commendationem.

EPIST. XXXI.

Honeſto & ornato equite] *al.* ornato & honeſto equite.

P. 308. Ut gratius eſſe nihil poſſit] *Hittorp.* u. g. nihil eſſe poſſit.

Neque id ambitione adductus] *Hittorp.* neque id ambitione ductus.

Sed tum familiaritate] *Hittorp.* ſed cum familiaritate.

EPIST. XXXII.

Tam lauta] *duo mſſ.* tam laudata.

Quam nobili] *MSS. & Victor. ed.* tamque nobili.

M. & C. Clodios] *Palat. ſext.* & Gaium Clodium. *Amſtelod.* M. & Clodium. *Mentel.* M. & C. Clodium.

Hos mihi maxime eſſe conjunctos] *al.* & hos homines mihi maxime eſſe conjunctos.

Peto a te in majorem modum] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo*, peto a te majorem in modum.

Ut his omnibus in rebus] *in multis mſſ. deeſt* ut.

Tua fides dignitaſque] *ſic mſſ. & Vict. ed.* tua dignitas fideſque.

EPIST. XXXIII.

Ut illius ordinis] *Stewech.* ut ulli ordinis.

Quo ſic utar] *ſic mſſ. vulgo*, quo ſic utor.

Hilarus] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo*, Hilarius.

Demoſtratus] *quatt. mſſ.* Demonſtratus.

Quos tibi negotiaque omnia Naſonis] *Stewech.* quos tibi omnes n. o. N.

EPIST. XXXIV.

Lilybetano] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* Lilybætano. *Hittorp.* Lilibitoni. *alii tres libri*, Libitoni. *al.* Lylibætano.

Majorem in modum] *Hittorp.* in majorem modum.

Cures ut is intelligat] is *deeſt in Pal. ſext. & Stew. in aliquibus deſideratur* cures.

Maximo ſibi apud te & adjumento & ornamento] *in Hittorp. deſunt hæc verba*, maximo ſibi ornamento fuiſſe.

EPIST. XXXV.

Antiquus eſt hoſpes meus] *Stewech.* antiquus hoſpes meus.

In Novocomenſes] *Hittorp.* Novocomeſis.

Nomen autem Aviani ſecutus eſt] *ſic duo Guilielm. prim. Pal. Amſtel. Vict. ed. Hittorp.* nomen autem Aviani hic ſecutus eſt. *Vatic.* nomen autem Avianii conſecutus eſt.

Flacco Aviano] *Vict.* Flacco Avianio.

EPIST. XXXVI.

P. 310. Mihi vetuſtum hoſpitium eſt] *Pal. ſext.* mihi vetus hoſpitium eſt. *Stewech.* mihi vetuſtiſſimum hoſpitium eſt.

P. 311. Quod de Mega vereretur] *Hittorp. & Palat. ſext.* quod Demetrio gravaretur.

Magno ſibi ornamento fuiſſe] *Vatic. prim. Pal. Amſtelod. Vict. ed.* magno ornamento fuiſſe.

EPIST. XXXVII.

Philoxeni filium] *Hittorp.* Philaxeni filium.

Calactinum hoſpitem] *ſic Amſtelod. & Vict. ac Lamb. edd. vulgo*, Calatinum hoſpitem. *Hittorp. & Pal. ſext.* Calactineum hoſpitem.

In majorem modum] *ſic Hittorp. Am-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Amſtelod. ut ſæpe alibi. vulgo, majorem in modum.

Ad me delata res eſt] *Stewech.* delata ad me res eſt.

Leges Calactinorum] *Pal. ſext.* Calactianorum. *vulgo*, Calatinorum.

Autem ſe res habet] *Stewech.* autem res ſe habet.

EPIST. XXXVIII.

L. Bruttius] *ſic Vatic. & Vict. ed. Amſtelodam. & Hittorp.* L. Brutius. *Stewech.* L. Brutus. *& ſic poſtea.*

EPIST. XXXIX.

Ex qua reliquus eſt] *Hittorp. & Pal. ſext.* in qua reliquus eſt.

M. Titurnius Rufus] *Hittorp.* M. Tyburnius Rufus.

In majorem modum] *ſic Hittorp. Palat. prim. & ſext. vulgo*, majorem in modum.

Hanc intelligat ſibi] *Stewech.* intelligat hanc ſibi.

EPIST. XL.

Q. Anchario] *Hittorp.* Q. Achario. *Stewech.* Q. Arcario. *al.* Q. Archario. *al.* Q. Acilio. *Amſtelod.* Q. Ancario.

Familiariſſime utor] *Hittorp.* familiariſſimo utor.

Hæc ut valeat rogo] *Hittorp. & Pal. ſext.* hæc valeat rogo.

EPIST. XLI.

CULLEOLO] *Hitt. & Pal.* Culiolo.

P. 313. L. Lucceii cauſſa] *al.* L. Luceii.

P. 314. Videt autem ſæpe] *ſic Vatic. Hittorp. Stewech. Amſtelod. Vict. ed. vulgo*, videt autem ſæpiſſime.

Deinceps feciſti, etiam] *Vatic. Hittorp. Stewech. Amſtelod.* deinceps feciſti, *omiſſo* etiam. *Amſtelod. aliique libri veteres*, deincepſque feciſti. *non male.*

EPIST. XLII.

L. Lucceius meus, homo omnium gratiſſimus] *ſic mſſ. vulg.* L. Lucceius meus familiariſſimus, h. o. g. *vid. Not.*

P. 315. Oſtenderunt Bulliones] *ſic Vatic. Pal. prim. & ſext. Amſtelod. quatuor. Guilielm. vulgo* Byliones. *al.* Buliones.

Ita ſciunt Lucceii procuratores] *duo mſſ.* ita faciunt Lucceii procuratores.

Ex litteris tuis, quas ad eum miſiſti] *v. c.* ex litteris quas ad eum miſiſti.

EPIST. XLIII.

Q. GALLIO] *MSS.* Quintio Gallio. *duo Guilielm.* Q. Gallo. Gallo *habet etiam Amſtelod. & Pal. prim.*

P. 316. Philomeli negotiatur] *Hittorp.* Philomeni negotiatur.

Quod cum ipſum diligo] *Lambin.* quod cum per ſe ipſum diligo.

Tum quod negotia procurat] *Stewech.* tum quo negotia procurat.

Et qui conſuetudine quotidiana] *ſic Pal. prim. Amſtelod. & Vict. ed. vulgg.* & qui cum conſuetudine quotidiana.

EPIST. XLIV.

Et ex L. Oppii] *ſic Pal. prim. & ſext. Hittorp. Victor. ed. vulg.* & *deeſt. nonnulli mſſ.* ex L. Opii.

Familiariſſimi mei] *deeſt in Pal. ſext. & Vict. ed.* mei.

P. 317. Gratiſſimum mihi feceris] *Pal. prim. & ſext. Vict. ed.* mihi gratiſſimum feceris.

EPIST. XLV.

PRO QUÆSTORI] *al.* Pro quæſtore.

Ejus Anchialum] *Stewech.* Anchillaum. *al.* Anchilaum.

Non minore ſtudio] *Hittorp.* minori.

Rem meam commendarem] *Hittorp.* commendarem meam.

Ut intelligat] *ſic Vatic. & alii mſſ. & Vict. ed. vulgo*, ut is intelligat.

Non dubitabat] *duo mſſ.* non dubitat.

EPIST. XLVI.

Noſtius Zoilus] *quatuor mſſ.* Noſcius Zoilus. *Stewech.* Noſtius Coilus. *al.* Noſtius Etrilius.

P. 318.

P. 318. Hanc commendationem] *ſic mſſ. al.* hanc meam commendationem.

EPIST. XLVII.

SILIO S.P.D.] *Pal. ſext.* Sillio S.P.D.

Tibi hæc ſcribo] *Stewech.* hæc tibi ſcribo.

Hoc te vehementer] *v. c.* vementer.

Quid ſi hoc melius] *Hittorp. & Stewech.* quid ſi melius hoc.

EPIST. XLVIII.

C. SEXTILIO RUFO] *in Hittorp. & Stewech. & nonnullis editis deeſt* C.

Omnis tibi commendo] *ſic Hittorp. Amſtelod. aliique. vulgo*, omnes t. c.

Quæcunque commodaris] *Hittorp.* commodaveris.

Eoque facio libentius] *Hittorp.* facio libentius.

P. 319. Quod & tuæ laudi] *Stewech.* quo & tuæ laudi. *alii mſſ.* quod tuæ laudi, *ſine copula.*

Cum primus in eam inſulam Quæſtor veneris] *ſic mſſ. vulgg.* cum primum in eam inſulam Quæſtor veneris.

Ea te inſtituere] *Hittorp.* ea tibi inſtituere.

Quæ a me conſtituta ſunt] *Hittorp.* quæ a me inſtituta ſunt.

EPIST. XLIX.

CURIO PROCONS. S.] *Pal. ſext.* Curioni Proc. S.

EPIST. L.

M.T.C. AUCTO] *ſic Pal. prim. ſext. Hittorp. Victor. ed. vulg.* M. T. C. Ariſto. *Amſtelod.* Cicero S.D. Achico. *Mentel.* Aveto.

Si quæ res eſſet] *Vatic. & Vict. ed.* ſi qua res eſſet.

M' Curius] *al.* M. Curius.

Multa in illum mea quoque, maximum eſt] *ſic Amſtelod. Pal. prim. ed. Venet. & Vict. vulgg.* multa in illum mea, quodque maximum eſt. *Amſtelod.* multa in illum mea quoque. Maximus eſt.

EPIST. LI.

P. Meſſienum] *vid. Not.*

Meumque perfamiliarem] *Stewech.* meumque familiarem.

EPIST. LII.

P. 321. Et præterea conjunctus] *Lamb.* & præterea mihi conjunctus.

P. 322. Atque etiam diutius] etiam *deeſt in mſ.*

Quam nos commoratus] *Hittorp. Pal. ſext.* qua nos commoratus. *Stew.* qua vos commoratus.

EPIST. LIII.

L. Genucilio Curvo jam pridem] *Hittorp.* L. Genucio Sal. jampridem. *al.* L. Gemicilio Curvo. *al.* A. Gemicilio.

Jam pridem] *unus mſ.* pridem.

Utor familiariſſime] *ſic mſſ. & Vict. vulg.* familiariſſime utor.

EPIST. LIV.

P. 323. Cum mihi multa grata ſunt] *Pal. prim.* tum mihi multa grata ſunt. *al. mſſ. & Vict.* cum multa mihi grata ſunt.

M. Marcilium] *Hittorp.* M. Marcellium. *Pal. ſext.* M. Marcellum.

Gratias maximas egit] *v. c.* maximas gratias egit.

Quum apud gratos homines] *Vict. ed.* quando apud gratos homines.

P. 324. In longa apparitione] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* apparatione.

EPIST. LV.

De re M. Anneii] *Amſtelodam.* de re M. Annei. *al.* de re M. Anicii.

Cum multis petentibus denegaſſem] *Lamb.* quam multis petentibus denegaſſem.

Tantam in eo virtutem, prudentiam, fidem] *v. c.* tantam in eo prudentiam, virtutem, fidem. *al.* tantam in eo fidem, virtutem, prudentiam.

Mihi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Mihi mehercule] *v. c.* mihi hercule.

P. 325. Peto abs te] *mſſ. duo* peto a te.

Pro noſtra conjunctiſſima neceſſitudine] *Hittorp. & Pal. ſext.* pro noſtra conjunctiſſima neceſſitate.

Plurimiſque officiis] *Pal. ſext.* pluriſſimiſque officiis.

Locutus eſt mecum] *ſic Stewech. al.* mecum locutus eſt. mecum *deeſt in tribus mſſ.*

Atque provincia, nihil eſt] *Hittorp.* atque provincia & nihil eſt.

EPIST. LVI.

Cluvius Puteolanus] *ſic Pal. prim. & Vict. ed. al.* C. Livius, *ubique. vulg.* C. Cluvius Puteolanus.

Valdeque eſt mihi familiaris] *Hittorp.* valdeque mihi eſt familiaris.

Negotii habeat] *Pal. prim.* negotia habet.

Nunc quum mihi] *ſic Hittorp. Pal. ſext. & Victor. ed. vulg.* nunc quando mihi.

Milaſeis & Alabandeis] *vid. Not.*

P. 326. Ecdici Mylaſii] *Hittorp. & Pal. ſext.* ecdici a Mylaſinis.

Legatos audio miſſos] *Hittorp.* legatos miſſos audio eſſe.

Peto a te, ut & eos, & Alabandes] *ſic Pal. prim. & ſext. Hittorp. Amſtelod. Victor. ed. vulgg.* ut & eos & Alabandenſes.

Philotes Alabandenſis] *Hittorp.* Philocies. *Pal. prim. & ſext.* Philoties. *Amſtelod.* Phyloties.

Velim cures ut] *ſic mſ. & Victor. ed. vulg.* cures velim.

EPIST. LVII.

Circiter Kalendas Mai.] *al.* circiter Kalendas Maias.

Id & nunc etiam atque etiam rogo] *ſic Pall. Hittorp. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* id te nunc etiam rogo.

Curæ tibi ſit] *ſic Pal. prim. & Victor. al.* curæ ſit tibi.

EPIST. LVIII.

L. Cuſtidius] *Hittorp. & Palat. ſext.* L. Cuſtodius.

Ut facilis aditus habeat] *ſic Hittorp. vulgo* faciles.

Ut libente te] *al.* ut jubente te. *vid. Not.*

EPIST. LIX.

P. 328. Quid decernas] *fort.* ut aliquid decernas. *Lamb.*

Ut tua fides & dignitas poſtulat] *v. c.* ut tua dignitas & fides poſtulat.

P. 329. Ut libente te] *al.* jubente te. *vid. Not. ad præced. ep.*

Etiam cum procul abſim] *v. c.* & cum procul abſim.

Hoc te vehementer] *ſic mſſ. & Vict. vulgg.* hoc vehementer.

EPIST. LX.

Bonam benivolentiam hominum, & fidem perſpicere potui] *forte,* benivolentiam hominum & bonam fidem perſpicere potui.

Hieme ſumma navigarit] *Hittorp.* hieme ſumma navigaverit.

EPIST. LXI.

SILIO PROPR.] *Pal. ſext.* Silio Propr.

T. Pinnio] *al.* C. Pinnio.

Qui me cum tutorem] *ſic Vict. ed. Hittorp. & Pal. ſext.* cum me cum tutorem. *vulg.* qui me tum tutorem.

Inſtituerit] *Stewech.* inſtituit.

Nicæenſes] *Hittorp.* Nicenſes.

Quando non modo] *Vict. ed.* quum non modo.

Ut quamprimum pecunia] *Vatic. tres Guilielm. Pal. prim. Amſtelod. Victor. ed.* ut quam plurimum pecuniæ.

EPIST. LXII.

P. 330. Et in Atilii negotio] *vet. edd.* & ſi in Atilii negotio.

Te in meo ære eſſe] *Stewech.* te in meo here eſſe.

Te enim ſemper ſic colam] *Hittorp.* te enim mihi ſemper ſic colam.

Ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Ut quem diligentiſſime] *Pal. ſext.* ut quam diligentiſſime.

EPIST. LXIII.

In C. Lænio] *al.* C. Lenio.

Sed tamen, ut plane perſpicere poſſis] *forte*, ſed ita tamen ut plane perſpicere poſſis.

M. Lænium] *ſic Palat. prim. & ſext. Vat. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* C. Lænium.

Tum ſumma probitate] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* tum ſumma ejus probitate.

Cum propter familiaritatem] *Pal. ſext. & Vict. ed.* tum propter familiaritatem.

Conſilio ejus fideli ac etiam bono] *Lamb.* atque etiam bono. *al.* c. e. f. ac bono.

Ne jam mihi ſupereſſe] *Hittorp.* ne jam ſupereſſe mihi.

Me, de quo ea ſupra ſcripſerim] *Palat. prim. & ſext. Hittorp. Stewech. Amſtelod.* me quo ea ſupra ſcripſerim. ſupra *quoque abeſt a q. v. c.*

Solutum liberum] *Q. V. C.* ſolutum liberumque.

EPIST. LXIV.

Nihil eſt enim] *Stewech.* nihil enim eſt.

De Pauſania Alabandenſi] *Hittorp. & Pal. ſext.* de Pauſania Alabade ſi.

Vehementer enim ejus cauſſa] *Pal. prim. ſext. Hittorp. Stewech. Vict.* vehementer ejus cauſſa.

Quod ejus cauſſam Nero ſuſcepit] *Stewech.* quo ejus cauſſam N. ſ.

Ne relinquas] *ſic Pal. prim. Hittorp. Stewech. Amſtelod. Vict. ed. vulg.* nec relinquas.

Id cum gratum mihi erit] *Hittorp. Palat. ſext. Victor.* id tum gratum mihi erit.

Summa hujus epiſtolæ hæc eſt] *Vict. ed.* ſumma ejus epiſtolæ hæc eſt.

Sicut inſtituiſti] *Stewech.* ſicuti inſtituiſti.

Sicuti profecto & utetur] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* ſicut & profecto utetur.

Et uſus eſt, ampliſſimas clientelas] *ſic Vatic. Pal. prim. & ſext. Amſtelodam. Vict. ed. vulg.* & uſus eſt ampliſſime, clientelas. *al.* uſus eſt, ampliſſime cl.

Vale] *abeſt in mſſ.*

EPIST. LXV.

P. 333. Sed quum] *ſic Hittorp. Pal. ſext. vulgo*, ſed quando.

Tua cum ſumma integritate] *Hittorp.* tum cum ſumma integritate.

Peto a te in majorem modum] *ſic Pal. prim. ſext. Amſtelod. Stewech. Hitt. niſi quod in hoc etiam* a te *abſit. vulg.* peto a te majorem in modum.

Et ex ejus obſervantia] *Hittorp. Stewech. Pal. prim. & ſext. Victor. ed.* & ex hujus obſervantia.

Ex tota tua provincia] *Hittorp.* ex tua tota provincia.

P. 334. Omnique iſto imperio] *Hittorp.* omnique imperio iſto.

EPIST. LXVI.

Familiæ veſtræ] *Hittorp.* veſtræ familiæ.

Movere debebat] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* debeat.

Calamitoſum] *fort.* & calamitoſum. *Lamb.*

P. 335. Quum tuam juſtitiam ſecutus] *ſic Hittorp. Pal. prim. & ſext. Victor. ed. vulg.* quando juſtitiam tuam ſecutus.

Tutiſſimum ſibi portum] *al.* portum ſibi tutiſſimum.

Etiam atque etiam te rogo] te *deeſt in Hittorp.*

In reliquiis veteris negotiationis] *v. c.* in reliquiis negotiationis veteris.

Et ceteris rebus tegas] *forte*, & in ceteris rebus tegas. *Lamb.*

EPIST. LXVII.

Τρεῖς διοικήσεις] *v. c.* treis diœceſes.

P. 336. Cum hoſpitem, tum vehementer] *ſic Hittorp. Pal. ſext. Vict. ed. vulgo*, tum hoſpitem tum vehementer. *v. c.* vementer.

Non enim te fugit] *ſic Hittorp. & al. v. c. al.* non te enim fugit.

Quam multi grati reperiantur] *Hittorp.*

torp. quam non multi grati reperiantur.

Ut & me non ſine cauſſa] *ſic Vatic. Amſtelod. Hittorp. Pall. Vict. ed. vulgg.* ut me non ſine cauſſa.

Et tu ipſe] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* & ut tu ipſe.

Mihi erit vehementer gratum] *ſic Pal. prim. & ſext. Vict. ed. al.* hoc mihi vehementer erit gratum.

EPIST. LXVIII.

Gratæ mihi vehementer] *v. c.* gratæ mihi vementer. *Pal. prim.* gratæ vehementer mihi.

Multo etiam erit gratius] etiam *deeſt in Hittorp.*

Id eſt de ſtatu provinciæ] *hoc totum* id eſt *abeſt a Q. V. C. Amſtelod. & Stewech. Mentel. Grav. ſec.* & de ſtatu provinciæ.

P. 337. De reip. ſumma] *Hittorp.* de r. p. ſumma. *Pal. ſext.* de rep. ſumma. *& ſic malebat Lambinus.*

Quid agatur autem] *Hittorp.* quid autem agatur. *in aliis codicibus abeſt* autem.

Scribam ſæpius] *Hittorp.* ſæpius ſcribam.

EPIST. LXIX.

C. Curtius] *Pal. prim. & Amſtelod.* Gaius Curtius. *Mentel.* C. Curcius.

Mithres] *Mentel.* Michares.

Ille quidem, ut ſcis, libertus] *Hittorp.* eſt ille libertus.

Poſtumi] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulg.* Poſtumii.

P. 338. Atque illum ipſum patronum ſuum] *Hittorp.* atque patronum ipſum ſuum. *Pal. prim.* atque ipſum illum patronum ſuum.

Erga me experirer] *Hittorp.* erga me expertus ſum.

Cuipiam opus eſt in Aſia] *ſic Vict. ed. al.* cuipiam in Aſia opus eſt.

Me non vulgariter] *Hittorp. Stew. Pal. prim. & ſext. Amſtelodam.* me non vulgare.

Sed ut pro homine intimo] *Stewech.* ſed pro homine intimo.

Tantum & honoris mei cauſſa commodes] *ſic Pal. prim. & Vict. ed. vulg.* tantum ei honoris mei cauſſa commodes.

Omnia ſe adeptum arbitrabitur] *Hittorp.* omnia ſe adeptum arbitratur. *Pal. prim.* omnia ſe ademptum arbitrabitur.

Recipias in fidem] *forte*, fidem tuam. *Lamb.*

EPIST. LXX.

P. SERVILIO COLLEGÆ] *Amſtelod. & vulgg.* P. Servilio Sulpitio Collegæ.

In hoc tempore] *ſic Pall. Stewech. Hittorp. Amſtelod. Vict. ed. Q. V. C.* ut in hoc tempore. *vulgg.* ut hoc tempore.

Cum T. Ampio Balbo] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* cum T. Appio Balbo.

Te vehementer etiam] *ſic Amſtelod. & Vict. ed. vulgo*, vehementer etiam *ſine* te.

EPIST. LXXI.

P. 339. Quum omnibus nota] *ſic Vict. ed. Hittorp. & alii quidam vet. cod.* quoniam omnibus nota. *vulgo*, quando omnibus nota. *ſic Amſtelod.*

Tuaque erga me benivolentia] *ſic Vatic. aliique mſſ. & Vict. ed. vulgo*, tuaque in me beniv.

Sed tamen etſi omnium cauſſa] *ſic Palat. prim. ſext. Hittorp. tres Guilielm. Amſtelod. vulgo*, ſed tametſi omnium cauſa.

T. Aguſius] *Hittorp.* L. Auguſius. *alii tres*, T. Auguſius.

Sic tibi eum commendo] *ſic Vict. ed. & Q. V. C. vulgg.* ſic eum tibi commendo.

P. 340. Sibi magno uſui, atque adjumento fuiſſe] *Vatic. & Vict. ed.* ſibi magno uſu atque adjumento fuiſſe. *Hittorp. & Pal. ſext.* ſibi uſu magno atque ad. f.

EPIST. LXXII.

Pro tuis in me perpetuis] *MSS. & Vict. ed.* proque tuis in me perpetuis.

Omnia te facturum] *Hitt.* omnia te eſſe facturum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Meminiſſe te id] *Hittorp. Pal. ſext.* meminiſſe id te.

P. 341. Habere te magnam facultatem] *ſic Pal. pr. ſext. Vict. ed. vulgg.* te habere magnam facultatem.

In hæredes C. Vennonii] *Hittorp.* in heredes Vennoni. *Pal. prim. Mentel.* in hæredes C. Venonii. *Amſtelod.* in hæredes C. Unonii. *Vatic.* in hæredes C. Venovii. *Grav. ſec.* in hæredes Caii Venonii.

Id ſenatuſconſultum] *Hittorp.* idem ſenatuſconſultum.

Tu interpretabere] *Pal. prim.* tu impetrabere.

Cerelliæ benigne feceris] *Hittorp. & Pal. ſext.* Cerelliæ bene feceris.

EPIST. LXXIII.

Quod ſi Romæ te vidiſſem, coram gratias egiſſem] *ſic Amſtelod. & vulgg. Hittorp. & Palat. ſext.* quod ſi Romæ fuiſſem, te vidiſſem, coramque gratias egiſſem. *Pal. ſext. & Vict. ed.* quod ſi Romæ: te vidiſſem, coramque gratias egiſſem.

P. 342. Succenſuiſſe audivi] *Q. V. C.* ſuſcenſuiſſe audivi.

Quod ſi fieri poſſit] *Victor.* quid fieri poſſet. *Gebhard. ed.* quid fieri, & quid mea cauſſa facere poſſis.

EPIST. LXXIV.

Tanta mihi cum eo] *Hittorp.* tanta enim mihi cum eo.

EPIST. LXXV.

Apud te mea commendatio] *Pal. prim.* apud te mea obſervantia commendatio.

C. Aviano Flacco] *Pal. prim. ſext. Vict. ed.* C. Avianio Flacco.

Cum cupio, tum] *ſic Hittorp. Palat. ſext. & Victor. ed.* cujus cauſſa omnia tum cupio, tum mehercule etiam debeo.

A te idem illud peto] *Q. V. C.* a te illud idem peto.

De loco, quo deportet frumentum] *Pal. ſext.* de loco quoque deportet frumentum. *al.* de loco, quid d. f.

Aviano commodes] *Pal. ſext.* Avianiano commodes.

Quum ſe a me amari] *ſic Hittorp. Pal. ſext. & Vict. vulg.* quando ſe a me amari.

EPIST. LXXVI.

P. 344. Nunquam me tamen gravem] *Stewech.* nunquam me tam gravem.

Cauſſa liberaliſſime] *Hittorp.* cauſſa quam liberaliſſime.

C. Valgium Hippianum] *duo mſſ. Guilielm.* C. Valigium. *Hittorp. & Pal. ſext.* C. Vallium. *duo alii mſſ. Guilielm. Amſtelod. Mentel. & Grav. ſec.* C. Valignium. *Pal. prim.* C. Valignum.

EPIST. LXXVII.

P. 345. Supplicationemque tibi libenter decrevi] *v. c.* ſupplicationemque libenter tibi decrevi.

Hoc ut tui] *Victor. ed. & Pal. prim. vulgg.* ut hoc tui.

M. Bolanum] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulg.* M. Bollanum. *Amſtelod.* M. Bellanum.

Ipſumque virum optimum] *leg.* ipſum virum optimum. *Lamb.*

In majorem modum] *ſic Amſtelod. Pal. ſext. Victor. ed. vulgg.* majorem in modum.

Meam bibliothecen] *ſic Vatic. & Vict. ed. vulg.* meam bibliothecam.

Naronæ] *al.* Narone. *vid. Not.*

EPIST. LXXVIII.

ALLIENO] *al.* Alieno.

P. 346. Meque præter cæteros] *ſic Hittorp. Pall. Vatic. alii & Victor. ed. & Amſtelod. vulgg.* meque præ cæteris.

Verum pæne Achaiæ principem] *ſic Pal. prim. & ſext. Vatic. Vict. ed. vulgg.* verum etiam pæne Achaiæ principem.

Aditum ad] *Pal. ſext.* aditu ad.

Patefacio & munio] *ſic Vatic. Palat. prim. ſext. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* patefacio & innuo. *vid. Not.*

EPIST. LXXIX.

C. Avianum Flaccum] *Pal. prim. & ſext. Hittorp. & Vict. ed.* C. Avianium. *al.* C. Avinium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

LIBER XIV.

EPIST. I.

TULLIUS TERENTIÆ SUÆ, TULLIOLÆ SUÆ, CICERONI SUO S. D.] *ſic Vatican. Amſtelod. Hittorp. Stewech. Pal. prim. & ſext. Vict. ed. vulg.* Tullius Terentiæ. *al.* M. T. C. Terentiæ, & Tulliæ, & Ciceroni ſuis.

Qui ab iis me amari putabam] *MS.* qui ab his me amari putabam.

Quum ſperare nos amici jubent] *ſic Hittorp. Pal. ſext. Vict. ed. vulgo*, quando ſperare amici nos jubent.

P. 350. Scribis, faciemus] *al.* ſcribis, faciendum.

Nunc quidem jam abiit] *Q. V. C. non habent adverbium temporis* nunc.

Me cupit eſſe ſecum] *Pal. ſext.* ſecum me cupit eſſe. *Hittorp.* mecum cupit eſſe ſecum.

Quo neque Hiſpo veniret] *Hittorp.* quo nec ipſo veniret. *duo Guilielm.* quo ne Hypſo veniret. *Amſtelod.* quo neque ipſo veniret. *Palat. ſext.* quo nec ipſe veniret.

Plancius me retinet] *Pal. ſext.* retinet me Plancius.

Ut nihil ſupra poſſit] *ſic Amſtelod. Pal. ſext. Vict. ed. vulg.* ut nihil ſupra poſſit eſſe.

Cum tam pauci ſitis] *Q. V. C. non habent particulam* tam.

Certiorem factum eſſe] *Victor. ed.* certiorem eſſe factum.

Te vicum venditurum] *al.* vendituram. *vid. Not.*

Ne te in eundem fletum adducam] *Pall. prim. & Vict. ed.* neque te in eundem fletum adducam.

P. 351. Salutem dic] *Q. V. C.* dicito. *al.* dices. *al.* S. D.

D. a. d. VI Kal.] *al.* D. ante diem VI. *al.* D. ad diem VI.

Si me offendet] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* ſi offendet me.

Ad te ſcribam] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. ſext. Amſtelod. Vict. ed. vulgo*, & ad te ſcribam.

EPIST. II.

TULLIUS TERENTIÆ SUÆ, ET TULLIOLÆ, ET CICERONI SUIS S. P. D.] *Amſtelodam.* Tullius ſalutem dicit Terentiæ ſuæ, & Tulliolæ, & Ciceroni ſuis. *Hittorp. & Stewech.* Tullius Terentiæ S. & Tulliolæ, & Ciceroni. *ed. Gebh.* Tull. Ter. ſuæ, Tull. & C. ſuis S. D.

Me ad quenquam longiores epiſtolas ſcribere] *vulgo*, ad quenquam me longiores epiſtolas.

Quidquam difficilius facio] *Palat. ſext.* factu. *Hittorp.* facto.

Niſi tam timidi fuiſſemus] *Hittorp. & Pal. ſext.* niſi tam timidi eſſemus.

Merito ejus amo] *Stewech.* merito amo.

P. 352. Si Pompeii voluntas erit] *forte*, acceſſerit. *Lamb.*

Sed Craſſum tamen metuo] *Q. V. C.* ſed tamen Craſſum metuo.

Meæ miſeriæ ſubleventur] *Pal. pr. Mentel. Græv. ſec. Vatic. Amſtelod.* meæ miſeriæ ſublevantur. *probat Gebhardus.*

A Veſtæ ad tabulam Valeriam] *Pal. prim. & Stewech. Amſtelod. Victor. ed.* a Veſta ad tabulam Valeriam.

Unde omnes opem petere] *Stewech.* unde omnes petere opem.

Si illa erit nobis reſtituta] *MSS. & Vict. ed.* ſi illa nobis erit reſtituta. *quidam ex conjectura*, ſi villa nobis erit reſtituta. *male.*

In noſtra manu] *Hittorp.* in manu noſtra.

Miſeram & ſpoliatam] *ſic mſſ. Pal. ſext. cum vulgg.* te miſeram & ſpoliatam.

Eadem nos fortuna premet] *Stew.* eadem vos fortuna premet.

Etiamne reliquias tuas miſeras projicias?] *al.* etiamne reliquias tuas miſera projicies. *al.* etiam reliquias tuas miſera. *Amſtelod.* etiamne reliquias tuas miſeras projiceras.

Obſecro te, mea vita] *Q. V. C.* vita mea.

P. 353. Sine alios qui poſſunt] *al.* & ſine alios qui poſſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Timeo ut ſuſtineas] *al.* timeo ne ſuſtineas.

Ut id quod ſperas] *Q. V. C.* ut & id quod ſperas.

Niſi ad eos] *ſic Hittorp. Peck. Palat. prim. & ſext. Vict. ed. vulgg.* niſi aut ad eos.

Vos aliquid ſcribitis] *Hittorp.* aliquid vos ſcribitis.

Quum ita vobis placet] *ſic Vict. ed. vulgg.* quoniam vobis ita placet. *Hittorp.* qm v. i. p.

Theſſalonica] *ſic Pal. prim. ſext. & Vict. ed. vulgg.* Theſſalonicæ. *Amſtelod.* Theſſalonice.

EPIST. III.

Tris epiſtolas] *ſic Amſtelod. Pal. pr. & ſext. Hittorp. & alius Guilielmii. vulgo,* tres epiſtolas.

Nec meæ me miſeriæ] *ſic mſſ. al.* nec me meæ miſeriæ.

Magis excruciant] *Palat. ſext.* plus excruciant. *in Vict. ed. deeſt* magis.

Mea propria eſt] *forte*, mea proprie eſt. *Lamb.*

P. 354. Nobis nihil fuit] nobis *abeſt in v. q. c.*

Cum dolore conficiar] *ſic Vatic. Palat. ſext. Victor. ed. vulgo*, cum dolore conficior.

Virtutem & diligentiam præſtitiſſe] *Hittorp.* virtutem & indulgentiam præſtitiſſe.

Mi ante oculos] *ſic Pall. & Victor. vulgo*, nam mihi ante oculos.

In tantis miſeriis] *Vatic. & Vict. ed.* in his tantis miſeriis.

Deſippo dedi] *ſic mſſ. vulgo*, Dexippo dedi. *& ſic poſtea.*

Statim Ariſtocritum miſi] *deeſt in Stewech.* ſtatim.

Poſſes ſcribere] *Hittorp.* poſſet ſcribere. *forte*, poſſetis ſcribere. *Guilielm.*

Ita imperavi, ſtatim ut recurreret] *Hittorp. & Pal. ſext.* ita ſtatim ut recurreret imperavi.

Et ſum tuto] *ſic Vatic. Pall. tres Guilielm. Amſtelod. vulgo*, & ſim tuto.

Civitas enim hæc ſemper] *ſic Pall. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* civitas enim ſemper.

Te, ſi velim] te *in Stewech. deeſt.*

Sed nihil opus eſt] *ſic mſſ. al.* ſed nihil eſt opus.

At ſummum ſecundis litteris tuis] *ſic Pall. Hittorp. Stewech. Vict. ed. vulg.* aut ad ſummum ſecundis litteris. *Amſtelodam.* ut ſummum ſecundis litteris. tuis *abeſt in Hittorp.*

P. 355. Magis jam rem] *v. c. non habent particulam* jam.

Debeo ſpectare] *ſic Palat. prim. duo Guilielm. Amſtelod. vulgg.* debeo exſpectare. *Pal. ſext.* debeo ſperare.

Debilitor lacrymis] *Stewech.* delibitor lacrymis.

Decembr. Dyrrachii] *in mſſ. & Victor. ed. non legitur* Dyrrachii.

EPIST. IV.

Aut veſtras lego] *al.* aut veſtras litteras lego.

Vitæ cupidi fuiſſemus] *ſic Vatic. Hittorp. Pal. ſext. Amſtelodam. Vict. ed. vulgg.* vitæ cupidus fuiſſem.

Si hæc mala fixa ſunt] *ſic Pal. prim. ſext. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* ſin hæc mala fixa ſunt.

Quando neque dii] *Vict. ed.* quum neque dii. *Hittorp.* qm neque dii.

P. 356. Quibus ego ſemper ſervivi] *al.* quos ego ſervavi ſemper. *vid. Not.*

Apud M. Lenium Flaccum] *ſic Vatic. & plures alii mſſ. & Victor. ed. vulg.* M. Lemnium Flaccum.

Præ mea ſalute] *ſic Vatic. & Vict. ed. Pal. prim. & ſext.* pre mea ſalute. *Amſtelod. & vulgg.* pro mea ſalute.

Profecti ſumus a. d. v Kal. Mai.] *al.* p. ſ. ad v. *al.* ad 11 Cal. Maias.

O me perditum! o afflictum] *al.* o me afflictum. *vid. Not.*

P. 357. Et corpore & animo confectam] *Pal. ſext.* affectam. *q. v. c.* & animo & corpore confectam.

Et rem adjuves] *ſic Pall. Hittorp. Peck. Vict. ed. vulg.* & re adjuves.

Plane periſſe] *ſic Pal. prim. & ſext. vulgo*, periiſſe.

Quid de Tulliola mea fiet] *Stewech.* quid Tulliola mea fiet.

Mihi deeſt conſilium] *Peck.* mihi non eſt conſilium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Se res habebit] *ſic mſſ. & Vict. vulgg.* res ſe habebit.

Quid? Cicero meus quid aget?] *al.* quid Cic. meus, quid aget?

Non queo plura jam ſcribere] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* jam plura ſcribere.

Ita promiſſum eſt] eſt *abeſt in mſ.*

Quiſque eſſet meritus] *Palat.* quiſque eſſet maritus.

Id velim ſit ejuſmodi] *Hittorp.* id velim ut ſit ejuſmodi.

Nunc miſer] *Hittorp.* & nunc miſer. *leg.* ſed nunc miſer.

P. 358. Atque ego] *al.* itaque ego.

Philetærum] *Hittorp.* Philotærum. *al.* Philaterum.

Hóminem fidelem remiſi] *ſic mſſ. al.* fidelem hominem remiſi.

Salluſtius officio vincit omnes. Peſcennius] *MSS.* Salluſtius officio vincit omnes ſpes. Cennius. *ſic & Pall. & Amſtelod. vid. Not.*

Me vehementius tua miſeria] *Pal. prim. & ſext. & Victor. ed. vulgg.* vehementius me tua miſeria.

Kalendas Maii] *abeſt in duobus mſſ.* Maii.

EPIST. V.

P. 359. De nave exeuntibus] *ſic Amſtelod. Pal. prim. & ſext. Hittorp. Stewech. vulgg.* de navi exeuntibus.

Quibus intellexi] *al.* ex quibus intellexi.

Neque ſum admiratus] *Hittorp.* neque enim ſum admiratus. *al.* neque ſum miratus.

Venire cupimus] *Amſtelodam. Pal. prim. & ſext. Hittorp. Stewech. Mentel. Græv. ſec.* venire cupiamus.

In quam remp. venimus] *v. c.* in quam remp. veniamus.

Ex multorum litteris] *q. v. c. non habent præpoſitionem* ex.

Sed quum ſubeunda fortuna eſt] *ſic Hittorp. & Pal. ſext. Vict. vulgg.* ſed quando ſubeunda fortuna eſt.

P. 360. De hereditate Preciana - - - ſed hoc velim cures] *al.* d. h. Prætiana - - - - hoc v. c. *omiſſo* ſed.

EPIST. VI.

M.T.C. TERENTIÆ ET TULLIÆ S.P.D.] *al.* Cic. S. D. Ter. ſuæ. *Amſtelod. & plures alii veteres libri*, ſuis S. D. *vid. Not. Manut. Palat. prim. & ſext.* M. T. C. ſuis S. D. *Hittorp.* M. Cicero S. D. ſuis. *al.* Tullius Ter. ſuæ S. *al.* Tullius ſuis S.

P. 361. Prædium nullum venire potuiſſe] *Hittorp.* prædium venire potuiſſe.

Videatis velim] *ſic Vatic. Pal. prim. & ſext. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* videas velim.

Cui ſcitis me ſatisfieri velle] *ſic mſſ. omnes. vulgg.* cui ſcis me ſatisfieri velle.

Pollicem] *ſic mſſ. vulgg.* Pollucem.

Vale] *deeſt in Hittorp. Stewech. Amſtelod. aliiſque vett. codd.*

EPIST. VII.

ET TULL.] *abſunt in quatuor Guilielmii, Amſtelod. Mentel.*

Omnis moleſtias] *ſic Pal. prim. & ſext. vulgo*, omnes mol.

Quibus & te miſerrimam habui] *Vict.* quibus & te miſerrimam habuit. *Stewech.* quibus te miſerrimam habui.

Tulliolamque, quæ nobis] *Pal. ſext. & Victor. ed.* Tulliolam, quæ nobis. *Amſtelod.* Tulliolam quæque nobis. *Hittorp.* & Tulliolam. *recte.*

P. 362. Quam a vobis diſceſſi] *Hittorp.* quam a nobis diſceſſi.

Ut mihi Deus aliquis medicinam] *Stewech.* ut Deus mihi aliquis.

Satisfacias] *Lamb.* ſatisfacias velim. *al.* velim facias.

Navem ſpero] *ſic mſſ. vulgg.* navim ſpero.

Simul atque conſcendi] *Venet.* ſimul ac conſcendi. *Mentel.* in eam ſimul conſcendi.

P. 363. Quo animo fortiore] *Pal. prim. & Vict. ed.* quod animo fortiore eſſetis. *Amſtel.* & quod animo fortiſſimo eſſetis. *ſupra ſcriptum erat*, quod animo fortiores eſſetis. *& ſic Mentel. & Græv. ſec.*

Fortiores cognoſſem] *Pal. ſext. & Vat.* fortiores cognoſcerem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Sperem eſſe] *v. c.* ſperem fore.

Remp. defenſurum] *Hittorp. Pall. duo. Vat. Vict. ed.* remp. defenſuros. *ſed Amſtelod. Mentel. & Grav. ſec. ſtant pro vulgata.*

Villis iis utere] *ſic Amſtelod. & tres Guilielm. Victor. ed. vulgg.* villis iis utare.

Bene poteris uti] *Hittorp.* uti bene poteris. *Pal. ſext.* uti poteris, *ſine* bene.

Dat. III Idus] *Hittorp.* Dat. VII Idus.

EPIST. VIII.

Ego valeo] *ſic Pal. prim. ſext. Amſtelod. Hittorp. vulgg.* ego quidem valeo.

Me feciſti de Cæſaris litteris] *Q. V. C.* me feciſti de litteris Cæſaris.

EPIST. IX.

Dolor e Dolabellæ valetudine] *Amſtelod. Pal. prim. Stewech. Mentel. Grav. ſec.* acceſſit dolor, & Dolabellæ valetudine. *Hittorp. & Pal. ſext.* & de Dolabellæ.

Et Tulliæ] *Hittorp.* & de Tulliæ.

EPIST. X.

Cum eo ſi locuta eris] *Stewech.* cui ſi locuta eris.

Quum ad illum ſcripſeram] *ſic Vict. ed. vulgg.* quando ad illum ſcripſeram.

De ea re] *in Hittorp. abeſt* re.

EPIST. XI.

XVII Kalend. Quinctil.] *ſic Amſtelod. & Vict. ed. vulg.* XIV Kal. Quintil.

EPIST. XII.

P. 366. Hoc tempore nihil eſt] *Hittorp.* hoc tempore nihili eſt.

Non video] *Hittorp.* non videbo.

EPIST. XIII.

Ignoro. Si metuendus] *ſic Amſtelod. Pal. prim. Vict. ed. vulgo,* non ignoro. Si metuendus. *Hittorp.* ignoro. ſed ſi metuendus.

Si metuendus iratus eſt, quies tamen ab illo fortaſſe naſcetur. Totum judicabis quale ſit] *Hittorp.* ſed metuendus iratus eſt, quieſce tamen ab illo. *Pal. ſext.* ſi metuendus iratus eſt, quieſces tamen ab illo: fortaſſe naſcetur totum: judicabis quale ſit.

EPIST. XIV.

P. 367. Quid ſit vobis faciendum] *Hittorp.* quid ſit nobis faciendum.

Satis vobis prodeſſe] *Vatic. Pal. pr. & ſext. Amſtelodam. Vict. ed.* ſatis nobis prodeſſe.

Ne jam intercludamini] *Pal. prim. & ſext. & Mentel.* ne jam intercludamur. *Vatic.* ne jam intercludamus. *Amſtelod.* ne jam intercludam. *Grav. ſec. ſtat pro vulgata.*

Quomodo quidem nunc ſe res habet] *ſic Pal. prim. duo Guilielm. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* quomodocunque nunc res ſe habet. *al.* quoquo modo quidem nunc.

P. 368. Eſſe poteritis] *Peck.* eſſe poteris.

Animo forti ſitis] *Q. V. C.* forti animo ſitis.

Ab urbe diſcedit] *Hittorp.* ab urbe diſceſſit.

Quinctus pater] *al.* Quinctus frater.

Menturnis] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo* Minturnis.

EPIST. XV.

P. 369. Etſi nihil erat novi] *Hittorp.* nihil erit novi.

EPIST. XVI.

Tamen neſcio quomodo & ipſe veſtras litt. exſpecto, & ſcribo ad vos] *al.* t. n. q. & veſtr. l. e. & ſ. ipſe a. v.

Ut ii voluerunt] *Hittorp.* ut ei voluerunt.

Qui me de mea ſententia] *Hittorp. Stewech. Pal. ſext.* qui me de ſua ſententia.

Pridie Kalend. Januar.] *hac verba in Amſtelod. abſunt & in Peck.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPIST. XVII.

Nunc quæ ſunt negotia vides] *Lambin.* nunc quæ ſint negotia vides.

Quomodo ſim affectus] *Peck.* quomodo ſim afflictus.

EPIST. XVIII.

P. 370. Conſiderandum vobis] *Hittorp.* nobis.

An mecum] *Vatic.* aut mecum.

P. 371. Poſſe nobis adjumento] *al.* poſſe vobis adjumento.

Si quæ vis] *ſic Vict. ed. vulg.* ſi qua vis.

Rurſus illud] *Hittorp.* rurſum illud.

In qua ego ſum] *v. c.* in qua ſum ego.

Cum oppidorum] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* tum oppidorum.

Commode & in noſtris eſſe poſſitis] *ſic Palat. prim. & Victor. ed. vulgo,* commode & in noſtris prædiis eſſe poſſitis. *al.* c. e. i. n. poſſitis eſſe.

Mihi plane non ſatis conſtat] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo*, mihi non plane ſatis conſtat.

VIIII Formiis] *ſic Palat. prim. & ſext. & Vict. ed. vulgo,* octavo Kalendas Febr. *in Hittorp. & Stewech. hæc verba deſiderantur. Amſtelod.* XIIII K. Formiis. *Mentel.* VIII Kal. Formiis. *Grævii ſecundus* octavo Kalendas Formiis.

EPIST. XIX.

P. 372. Video ita eſſe faciendum] *Stewech.* video ita faciendum.

Etiam ante feciſſem] *Q. V. C.* & jam ita fec.

EPIST. XX.

Nos venturos] *al.* n. futuros.

Ibi ut ſint omnia parata] *ſic Palat. ſext. & Vict. ed. vulg.* ubi fac ut ſint omnia parata.

In balineo] *ſic Vatic. vulg.* in balneo.

Fac ut ſit] *Vatic. Palat. prim. & ſext. Vict. ed. non habent* fac.

Et ad valetudinem] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* & valetudinem.

Kal. Octobres] *ſic Amſtelod. Pal. pr. & ſext. Victor. ed. vulgo*, IIII Kalend. Octobres. *al.* V Kal. O.

De Venuſino] *quatuor Guilielm.* de Venuſio. *Pal. ſext.* Devenuſino.

EPIST. XXII.

Nos quotidie] *Hittorp. Stewech.* nos tota die.

Tabellarios veſtros] *Victor. ed. Hittorp. Stewech. Amſtelod.* tabellarios noſtros.

Kalendis Septembribus] *Stewech.* Kalendis Septembris.

EPIST. XXIII.

Redditæ mihi tandem] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo*, redditæ mihi jam tandem.

Opinione celerius] opinione *non eſt in Hittorp.*

Pridie Idus Sext.] *Peck.* Pridie Kl. Sext. *Hittorp.* Prid. Sex. *Amſtelod.* D. pr. K. Sextiles.

LIBER XV.

EPIST. I.

M. TULLIUS M. F. CICERO] *ſic mſſ. vulgo,* M. T. C. M. F.

SENATUI P. Q. R.] *hæ notæ* P. Q. R. *abſunt a mſſ.*

Si vos B. V. B. E. E. Q. V.] *Stewech.* Si vobis bene eſt ego quoque valeo.

Cum omnibus fere ſuis copiis] fere *abeſt a quibuſdam v. c.*

P. 376. Qui ei regi minorem fidem] *Hittorp. & Palat. ſext.* qui ei rei minorem fidem. *Amſtelod.* qui eo regi minorem fidem.

In finibus Lycaoniæ & Cappadociæ] *Pal. prim. Amſtelod. Stewech. Mentel. Græv. ſec.* in finibus Lycaoniæ e Cappadocia.

P. 377. Tarcondimoto] *codex Guilielm.* Tharchondimoto. *duo alii Guilielm.* Tarcendimoto. *al.* Tarchond.

Pacorum Orodis, regis Parthorum] *Hittorp. Pal. ſext. Amſtelod. Vict. ed.* Pacorem Orodi Regis Parthorum.

Ab Iamblicho] Iamblico *Victor. & Gebh. edit. Peck.* ab Lamblicho. *Hittorp.*

torp. abi amphico. *Palat. ſext.* Abiamplicho.

Arabum phylarcho] *Pal. prim.* Arabum philarcho.

P. 378. De eiſdem rebus] *Hittorp. & Pal. ſext.* de hiſdem rebus.

Si æquitatis noſtræ] *ſic Vatic. Peck. Hittorp. Stewech. Vict. ed. ſed Amſtelod. cum vulgatis*, ſi equitatus noſtri particeps.

Magno opere vos hortor] *ſic mſſ. vulgo*, magnopere vos hortor.

Nos quemadmodum inſtructos] *Peck. Palat. ſext. Stewech.* vos quemadmodum inſtructos.

Non ſtultitia obcæcatus] *Pal. ſext.* obſecatus.

Res ſeſe ſic habet] *Vict. ed.* res ſe ſic habet.

Quamobrem autem in hoc] *Peck. Stewech. Pal. prim.* quamobrem ut. in hoc.

P. 379. Et diffugiunt] *Q. V. C.* & diffugerunt.

Quod genus hoc militum ſit] *Q. V. C.* quod genus militum hoc ſit.

Judicavit vir fortiſſimus] *ſic Palat. ſext. & Vict. ed. vulgg.* indicavit vir fortiſſimus.

Cum vos ei permiſiſtis] *ſic Vatican. Pal. prim. & ſext. Victor. ed. vulg.* cum ei permiſiſſetis.

Aut ita imbecilla ſunt] *Hittorp.* aut ita imbella ſunt.

Nos juvare poſſint] *Hittorp. & Pal. ſext.* nos tutare poſſint.

Nec voluntate ſunt] *ſic mſſ. edd. nonnullæ*, neque voluntate ſunt.

Animus certe non deerit] *Q. V. C.* certe animus non deerit.

EPIST. II.

SENAT. P. Q. R.] *abſunt in mſſ.* P. Q. R.

P. 380. In meam provinciam] *Vatic. Hittorp. Victor. ed.* in eam provinciam.

Conjunctum haberem, cujus] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* conjunctum haberem hominem, cujus.

Adjuvari poſſet reſpublica] *Q. V. C.* juvari p. r.

Firmiores animos omnium faceret] *ſic Hittorp. Stewech. Vatic. Pall. pr. & ſext. Vict. ed. vulg.* firmiores animos hominum faceret.

Philorhomæum] *al.* Philoromæum.

P. 381. Incolumitatem regnumque def.] *Lamb.* & incolumitatem. *al.* & incolumitatem regni defenderem.

Regi regnoque præſidio eſſem] *Stewech.* regno regique præſidio eſſem.

Salutem ejus regis] *Vatic.* ſalutem ejuſque regis.

Populo, ſenatuique magnæ curæ eſſe] *ſic Pall. & Vict. ed. vulgo*, populo ſenatuique R. m. c. e.

A noſtro ordine] *al.* a veſtro ordine.

Quum ſalus ipſius, incolumitas regni mihi commendata eſſet] *ſic Hittorp. Pal. ſext. & prim. Amſtelod. Victor. ed. vulgo*, quando ſalus ipſius & incolumitas regni. *in Pal. ſext. abeſt* ipſius, *& in Amſtelodam.* quando *non* quum.

Quod ei permagnum] *Hittorp. & Pal. ſext.* quod & permagnum. *Stewech.* quod & ei permagnum.

Permagnum & perhonorificum] *Amſtelodam. & Mentel.* permagnum & honorificum.

Atque illo primo] *ſic Vatic. Pal. ſext. Hittorp. Stewech. Amſtelod. vulgg.* ille primo.

Quod mihi maximæ lætitiæ fuit] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. ſext. Victor. ed. vulgo*, quod mihi maxime lætitiæ fuit.

Cum ego ei gratulatus eſſem] *ſic Pal. prim. & ſext. Vict. ed. vulg.* cum ei ego gratul. eſ.

Idque me gaudere dixiſſem, cohortatus] *Pal. ſext. & Hittorp.* idque me gaudere dixiſſem: & tamen adoleſcentem eſſe cohortatus.

Atque admonitu ſenatus] *Amſtelod. & Stewech.* atque admoniti. *Guilielm.* atque admonitum.

Poſtero autem die] *Stewech.* poſtremo autem die.

Cum Ariarate fratre] *ſic Vict. ed. vulgo*, cum Ariarathe fratre.

Et cum paternis amicis] *al.* & paternis amicis.

Veſtram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Veſtram commendationem] *al.* veſtramque commendationem.

Occultata] *Hittorp.* ocultata.

Propter metum reticuiſſent] *Q. V. C.* propter metum obticuiſſent. *Palat. ſext.* tacuiſſent. *Stewech.* renunciaſſent.

P. 382. Compluris ea] *ſic Peck. vulgo,* complures ea.

Audacter ad ſe detuliſſe] *in Hittorp. abeſt* audacter. *Stewech.* audacte.

Amantiſſimum ſui] *Hittorp.* amantiſſimum ſibi. *Stewech.* amantiſſimum ſuum.

Dicere ea, quæ is me quoque] *Stewech.* dicere ea, quæ me is quoque. *Lamb.* dicere, ea quæ is me quoque.

Amicoſque patris ejus avique judicio probatos] *vid. Not.*

P. 383. Docti caſu acerbiſſimo] *Hittorp.* edocti caſu acerbiſſimo.

Cohorteſque de exercitu] *Hittorp.* cohortiſque de exercitu.

Veſtro ſenatuſconſulto] *Pal. prim. & ſext.* veſtro ſenatus conſilio.

Poſſe me id facere] *Hittorp.* poſſe id me facere.

Propter quotidianos] *Hittorp. & Stewech.* propter cotidianos.

Cumque mihi rex] *Q. V. C.* cumque rex mihi.

Pœna afficeret eos, quos neceſſe eſſet] *ſic Hittorp. Stewech. Pal. ſext. vulgg.* pœna afficeret, quos neceſſe eſſet.

P. 384. Quum ſenatuſconſultum noſſent] *ſic Vict. ed. vulgg.* quando ſenatuſconſultum noſſent. *Hitt.* quum SC. noviſſent.

Præſidio eſſe futurum] eſſe *abeſt a v. c. & Pal. ſext. ac Vict. ed.*

Iter in Ciliciam facere inſtitui] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* & iter in Cil. f. i.

Quemque meæ fidei commendaſſetis] *Hittorp.* quem & meæ fidei mandaſſetis.

Magnæ vobis curæ eſſe] *Q. V. C.* magnæ curæ vobis eſſe.

Præſentibus inſidiis liberaret] *ſic Pal. prim. & ſext. Victor. ed. vulgg.* præſentibus inſidiis liberaſſet.

Tantam curam in ejus vos ſalutem videamini contuliſſe] *ſic Pal. prim. & ſext. & Vict. ed. ſed Amſtelod.* tantam curam in ejus vos ſalutem diligentiamque videamini contuliſſe. *Mentel.* tantam curam in ejus nos ſalute diligentiaque videamini contuliſſe. *vulgati,* tantam curam benevolentiamque in ejus vos ſalutem videamini contuliſſe. *al.* t. c. dilig.q; i. e. v. ſ. v. c.

EPIST. III.

MARCUS CICERO M. CATONI S. D.] *ſic mſſ. vulg.* M. T. C. Procos. Imp. M. Catoni S. D. *vid. Not.*

Ad Euphratem] *Hittorp.* Euphraten. *Pal. ſext.* Eufraten. *& ſic poſt.*

Magna manu veniſſe] *Hittorp.* magna veniſſe manu.

Circiter Idus Sextilis] *ſic Hittorp. & Pal. ſext. vulgg.* circiter Idus Sextiles.

Omnia certiora perlatum iri] *in Peck. deeſt* certiora.

Maximæ curæ eſt] *ſic Vict. ed. vulgo,* maxime curæ eſt.

Tenere vix poſſumus] *v. c.* vix tenere poſſumus.

Defendas. Vale] Vale *in mſſ. abeſt.*

EPIST. IV.

P. 387. Eſſe eundum] *Vatic.* eſſe eundem.

Triduum Synnadis] *al.* Synade. *Lamb.* Synadæ.

Denique etiam ſine] *Hittorp. & Pal. ſext.* denique ſine centurione.

Apud Philomelum conſediſſent] *Amſtelod.* apud Philomeleum. *Hittorp. & Pal. ſext.* apud Philomeneum.

M. Anneio legato] *Palat. prim. & ſext.* Manneio legato. *al.* Maneio l.

Diligenter eſſet actum] *Hittorp. & Pal. ſext.* diligenter eſſet factum.

Equitatum ſatis idoneum] *Pal. pr. ſext. Hittorp. Stew.* equitatum ſane idoneum.

Et populorum liberorum] *Amſtelod.* & populum liberorum.

Regumque ſociorum] *al.* Regumque & ſociorum.

Cum de Syria] *al.* tum de Syria.

P. 389. Quinque dies eſſem commoratus] *Vatic. Hittorp. Q. V. C. Vict. ed.* quinque dies eſſem moratus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Metram & eum] *Peck.* & Metram & eum.

Et toto iis] *al.* & ſociis iis. *al.* & tuto. *al.* & iis. *vid. Not.*

P. 390. Antiochiam] *Pal. prim. & Amſtelod.* Antiocheam.

Quo ut veni] *al.* quo cum veni.

Si quid forte novi accidiſſet] *Q. V. C.* ſi quid novi forte accidiſſet.

Utrique provinciæ] *al.* utrinque provinciæ.

Si ita tempus ferret] *duo Memm.* ſi ita opus foret.

Tum id, quod jam ante ſtatueram] *ſic Vatic. Pal. prim. Victor. ed. vulgo*, tamen id, quod jam ante conſtitueram. *Q. V. C.* tamen id quod jam ante ſtatueram.

P. 391. Abeſſemque ab Amano] *al.* abeſſemque Amano.

A. d. IIII Id. Octob.] *al.* ante diem Idibus Octob.

M. Anneius] *al.* Manneius.

Interclusi fuga. Eranam] *Amſtelod.* interclusi fugerunt. amavi autem. *al.* reliqui interclusi fuga. Eranam autem. *vulgg.* interclusi reliqui. Fugeranam autem.

Sepyram & Commorin] *ſic Vatic. Pal. ſext. Vict. ed. Pal. prim.* Sepyram & Comminorim. *Amſtelod.* Sepiram & Commori. *al.* Sepyram & Commori. *vulgg.* Sepyram & Ceminorim. *Manut.* S. & Commorim.

Pontinio illam partem] *Hitt.* Pomtinio illam partem. *Amſtelod.* Pomitinio illam partem. *al.* Pontino, *etiam paullo ante.*

P. 392. Magna multitudine hoſtium occiſa] *Peck.* magna multitudine hominum exciſa.

His rebus ita geſtis] *Hittorp.* his ita rebus geſtis.

In reliquiis Amani] *Pal. ſext.* in reliquis Amani.

Eleutherocilicum] *Hittorp.* Eleutherorum Cilicum.

Uſuſque tormentis multis] *Palat. prim. & ſext.* uſuſque multis tormentis.

Tibarani] *ſic Vict. ed. tres Guilielm.* Tiburani. *Peck.* Thebani. *Palat. ſext.* Toberani. *Pal. prim.* Thebarani. *Amſtelod. & Grav. ſec.* Tebarani. *al.* Tabarani. *Mentel.* Treba.

P. 393. Tu enim is] is *deeſt in mſſ.*

Omnia conſequi me arbitrarer] *Vatic. Pal. prim. & ſext. Amſtelod.* omnia adſequi me arbitrarer. *Q. V. C.* omnia me aſſequi arbitrarer.

Quas is conſul] *ſic Hittorp. & Vict. ed. vulgg.* quas conſul in urbe geſſiſſet.

Et multo etiam magis ſi] *tres Guilielm. & Pal. ſext.* & multo magis etiam, ſi. *Q. V. C.* & multo magis, ſi.

Ut præſtantiſſimas tuas virtutes non tacitus admirarer] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulgg.* non ut præſtantiſſimas tuas virtutes tacitus admirarer.

P. 394. Ut mihi quidem ſentire videor] *Vict. ed.* ut ſentire quidem mihi videor.

Non modo non calamitatem] *Pal. ſext.* meam non modo calamitatem.

In qua ineſt aliqua vis deſiderii] *Hittorp. & Palat. ſext.* in qua ineſt aliquid vis deſiderii.

P. 395. Sed tale] *Hittorp.* ſi tale.

Paribus rebus] *Palat. ſext.* partibus rebus.

A ſenatu conſecuti ſint. Equidem] *Palat. ſext.* a ſenatu conſecutis. In te quidem. *ſic & Hittorp.*

Etiam mihi illud animum advertiſſe videor] *ſic Hittorp. Pal. prim. & ſext. Vict. ed. vulgg.* etiam mihi illud animadvertiſſe videor.

Aut non habendis honoribus] aut non habendis *deſunt in Hittorp. & Pal. ſext.*

Exercitu imbecillo] *Hittorp.* imbello. *Pall. ſext.* in bello.

Duæ maximæ clientelæ] *al.* duæ maxime clientelæ.

Pauciores viri reperti ſunt] *Vox* viri *abeſt ab aliquot v. c.*

P. 396. In forum atque in rempublicam] *ſic Hittorp. Pal. prim. & ſext. Vict. ed. vulg.* in forum atque rempublicam.

Quamobrem tibi ſic perſuadeas] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* quamobrem ſic tibi perſuadeas.

Me ſic exiſtimaturum] *ſic duo Guilielm.*

elm. Pall. Vat. Amſtelod. Vict. ed. vulg. ne exiſtimaturum.

Vale] *deeſt in mſſ.*

EPIST. V.

M. CATO M. T. C. IMP. S. P. D.] *Hittorp.* M. Cato C. Imp. S. D.

Pari induſtria adminiſtrari] *ſic Vatic. Pal. ſext. Vict. & Manut. edd. vulgg. Amſtelod. Mentel. & Græv. ſec.* adminiſtrare.

P. 397. Sed ſumma tua ratione] *Hittorp.* ſumma tua ratione.

Et continentia] *Hittorp.* & conſcientia.

Si triumphi prærogativam putas] *al.* ſi triumphi prærogativam putas eſſe.

Idcirco caſum potius, quam te laudari] *in Hittorpiano deeſt* potius.

Quam te laudari mavis] *Lamb.* vis.

Quod ampliſſimum ſim arbitratus] *ſic Hittorp. & Vict. ed. al.* quod ampliſſimum ſum arbitratus.

P. 398. Severitatem diligentiamque] *ſic Vatic. Pall. Peck. Stewech. Hittorp. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* ſecuritatem indulgentiamque.

EPIST. VI.

Abs te pater, laudato viro] *Vatic. Pal. ſext. prim. Peck. Vict. ed.* abs te pater, a laudato viro.

Idque mihi cum ampliſſimum] *ſic Pal. prim. & ſext. & Vict. ed. vulg.* tum ampliſſimum.

Et ſi non modo omnes, verum etiam multi Catones eſſent] *vid. Not.*

P. 399. Quam ea tua oratio] *Pal. ſext.* quam ea tua æſtimatio.

Non ut nimis concupiſcendus honos] *ſic Palat. prim. ſext. & Victor. ed. vulg.* ut non nimis c. h.

Spero autem illum ordinem] *ad marg. Pal. prim.* ſpero autem illum honorem.

P. 400. Sic enim feciſſe te, & ſenſiſſe, & verius ſcripſiſſe video] *ſic Vat. Pall. & alii mſſ. & Victor. ed. vulg.* ſic enim feciſſe te, & ſcripſiſſe, & verius ſenſiſſe video.

Jucundum fuiſſe] *al.* fuiſſe jucundum.

Cujus de honore agitur] *Hittorp. Peck. Pal. prim. & ſext. Amſtelod.* cujus honore agitur.

EPIST. VII.

C. MARCELLO] *al.* M. Marcello.

Atque a te pro tua] *al.* atque a te peto pro tua.

Cum te ſemper amavi dilexique] *ſic Pal. prim. & ſext. & Vict. ed. vulgg.* cum te ſemper dilexi amavique.

Tum mei amantiſſimum cognovi] *ſic Pall. prim. ſext. Vict. ed. Hittorp.* tum te mei amantiſſimum cognovi. *al.* quum mei jam amantiſſ. cognovi. *vulgg.* quod mei amantiſſimum cognovi.

Secundis, & ſum totus veſter, & eſſe debeo] *al.* ſecundis: & neceſſe eſt ut ſim totus veſter, & eſſe debeam. *vid. Not.*

P. 401. Peto in majorem modum] *ſic mſſ. & Vict. ed. ut ſupra ſæpe. vulgo,* peto majorem in modum.

EPIST. VIII.

C. MARCELLO] *al.* M. Marcello.

Mirandum in modum] *ſic mſſ. al.* mirum in modum. *vid. Not.*

Vel in labore meo, vel in honore] *Q. V. C.* vel in honore meo, vel in labore.

EPIST. IX.

Hæc epiſtola hunc locum tenet in Gebhardi & Lambini editione. in mſſ. tamen & aliis edd. numero eſt VII.

Non dubito quid præſentes ſentiant] *Hittorp.* & non dubito quid præſentes ſentiant.

Nos quidem longinqui] *deeſt in Hittorp. & Pal. ſext.* longinqui.

Ad cœlum mehercule tollimus] *ſic Hittorp. Amſtelodam. Mentel. Græv. ſec. Vict. ed. vulgg.* ad cœlum mehercule te tollimus.

In omni genere ſemper] *Hittorp. Pal. ſext.* omni in genere.

EPIST.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPIST. X.

MARCELLO C. F. CONSULI DESIGN.] *al.* Marc. C. F. Conſuli. *etiam ſeq. ep.*

Quando id accidit] *Hittorp. & Pal. ſext.* quoniam id accidit. *Victor. ed.* quum id accidit. *& ſic ſtatim.*

Et honos earum] *ſic Hittorp. Palat. ſext. & prim. Vict. ed. vulgg.* & honor earum.

Id quod facillimum factu eſt] *ſic Victor. ed. vulg.* quod facillimum factu ſit.

Ut quam honorificentiſſimum] ut *abeſt a q. v. c.*

Faciundum cures] *ſic Hittorp. vulgo,* faciendum.

Neque honori amicior] *Hittorp. Pal. ſext.* honoris.

Cuiquam conceſſiſti] *Hittorp.* cui nunquam conceſſiſti.

In majorem modum] *ſic Pal. ſext. & Victor. ed. vulgo,* majorem in modum.

Commendatam putes] *Hittorp.* commendata putes.

EPIST. XI.

Quantæ curæ tibi meus honos fuerit] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* quantæ tibi curæ meus honor fuerit.

Conſul in me ornando] *Hittorp. & Pal. ſext.* in me Conſul ornando.

Cum ſtudioſe ac libenter] *ſic Vatic. Pall. prim. ſext. Amſtelod. Vict. ed. vulg.* cum ſtudioſe tum libenter.

Jam ante conjunxerant] ante *deeſt in Peck.*

Ego unus debeam] *Palat. ſext.* ego ſolus debeam. *Hittorp.* ego debeam.

Vale] *deeſt in Hittorp.*

EPIST. XII.

Etſi mihi nunquam fuit dubium, quin te] *Q. V. C.* etſi mihi nunquam dubium fuit, quin te.

A teque ex tua] *Peck.* atque ex tua.

Quando hic nec opinatus] *Pal. ſext.* quoniam hic nec opinatus. *al.* quum h. n. o.

Et improviſus] *Pal. ſext.* eſt improviſus.

Ut operam des, efficias] *Pal. prim. & ſext.* ut operam des, efficiaſque.

EPIST. XIII.

P. 406. Sed tamen navare operam volebam] *Pal. ſext.* ſed tamen eo navare operam volebam. *Lamb. forte*, tibi navare operam.

Studium tuum adoleſcentis] *ſic Victor. ed. vulgo*, tuum ſtudium adoleſcentis.

Sed ita fato neſcio quo contigiſſe] *Vict. ed.* ſed id fato neſcio quo contigiſſe.

Honorificentiſſimum ſenatuſconſultum] *Peck.* honorificentiſſime ſenatuſconſultum.

P. 407. Notaque omnibus ſit noſtra neceſſitudo] *Q. V. C.* notaque ſit omnibus noſtra neceſſitudo.

Ut & quam honorificentiſſime] quam *abeſt in Peck.*

Dignas res eſſe honore] *ſic Hittorp. Pal. ſext. quidam alii vett. codd. Vict. ed. vulgg.* dignas res eſſe & honore, & gratulatione.

Omniaque ſpero] *ſic Vict. ed. vulgo*, omniaque quæ ſpero.

EPIST. XIV.

M. T. C. CASSIO] *Hittorp.* M. T. C. Imp. Caſſio.

PROQUÆST.] *abeſt in mſſ.*

Sed tamen quod ab eo egregie diligi ſenſi, multo] *ſic Pal. ſext. & Victor. ed. vulgg.* ſed tamen quod te ab eo egregie diligi ſenſi, multo. *Pal. prim. & Amſtelod. Mentel. Græv. ſec.* ſed tamen quod egregie ab eo diligeris, multo.

Quanquam profecerunt tuæ litteræ] *ſic Vatic. aliique mſſ. & Vict. vulg.* profecerint.

P. 408. Quem jam diu facio plurimi] *ſic Victor. ed. vulg.* quem jam diu plurimi facio.

Id quum non accidit] *ſic Hittorp. Pal. ſext. Vict. ed. vulgg.* id quando non accidit.

Et feci ante] *al.* & feci antea.

Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Quod te de provincia] *in Hittorp. abeſt* te.

P. 409. Si tanta ſunt] *MS.* ſi tanta ſint.

Propera. nihil tibi erit lautius] *MSS.* prope nihil tibi erit lautius. *vid. Not.*

Tu enim ſcis] *ſic Pal. prim. ſext. aliique mſſ. & Victor. ed. vulgo*, tu enim ſentis.

Quid ſuſtinere poſſis] *Pal. ſext.* quod ſuſtinere poſſis.

Annuam eſſe voluit] *Palat. prim.* annuam eſſe volunt.

Hoc a te ita contendo] *Q. V. C.* hoc ita a te contendo.

Me appetiiſti] *Palat. ſext.* me petiiſti.

Semper ornamento te mihi fore] *Pal. ſext.* ſemper te ornamento mihi fore.

Litteraſque ad me] *Peck.* litteras ad me.

Cum Romam veneris] *Palat. ſext.* Roma veneris.

EPIST. XV.

P. 410. A belli pertinacia voluit] *ſic Hittorp. Palat. ſext. Medic. Victor. ed. vulg.* a belli neceſſaria pertinacia voluit. *Amſtelod.* a belli neceſſari pertinacia. *in Mentel. & Græv. ſecundo eſt* neceſſaria.

Quando ejus conſilii princeps] *Victor. ed.* quum ejus conſilii princeps.

Tibi præſtare ipſe debeo] *Q. V. C.* tibi ipſe præſtare debeo.

Definiri convenire] *Hittorp. & Stewech.* diffiniri convenire.

Reprehendit, præter eos] *Ven. Pal. prim. & ſext. Amſtelodam.* reprehendit. Prætereo.

Homines cum eſſemus] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* cum homines eſſemus.

Quaſi quodam fatali prœlio] *Hittorp.* quaſe quodam fatali prœlio. *vid. Quintil.*

Victores communi ſaluti] *Pal. ſext.* victores & omnium communi ſaluti.

Conſuli vellent] *ſic Vatic. & Vict. ed. Pal. prim.* conſulere.

P. 411. Utrumque autem poſitum eſſe arbitrabar in celeritate victoris] *Pal. prim. duo Guilielm. Medic. Amſtelod.* utrumque autem propoſitum eſſe arbitrari in celeritate victoris.

Ipſum vinci contemnerent] *al.* ipſum vinci contenderent.

Horum malorum omnium] *Q. V. C.* malorum horum omnium.

Ut Cæſarem in Italia viderem] *Hittorp.* qui Cæſarem in Italia viderem. *Stewech.* ut Cæſarem in Italiam viderem.

Et abſum, & afui] *ſic Hittorp. Pal. ſext. alii. vulgo*, & abſum, & abſui.

Et in urbis miſerrimis] *al.* & urbis miſerrimis.

P. 412. Si auctor affuiſſet] *Hittorp. & Pal. ſext.* ſi actor affuiſſet.

Pro tua perpetua erga me benivolentia] *ſic v. c. & Stewech. al.* pro tua erga me perpetua benevol.

Quas Luceria miſeras] *ſic tres Guilielm. Vict. & aliæ edd. Pal. prim. Mentel. Græv. ſec. & Stewech.* Niceria. *al.* Nicerria. *Amſtelod.* Nuceria.

Sine ulla moleſtia dignitatem meam retinuiſſem] *Hittorp.* ſ. u. m. d. m. retinuiſſemus.

EPIST. XVI.

Puto te jam ſuppudere] *MS.* puto jam ſuppudere.

Cum hæc te tertia jam epiſtola ante oppreſſit] *ſic Ricc. & Pal. ſext. Manut. & vulgg. edd. Pall. aliique libri cum Vict. & Gebhard. edd.* cum hæc tertia jam epiſtola ante operis ſit. *vid. Not. unus Guilielm.* cum hæc tertia jam epiſtola ante te oppreſſit.

Quam tu ſchedulam] *Victor.* ſcidulam. *Amſtelod. Hittorp. Stewech.* quam tu ſcedam aut litteram. *Mentel. & Peck.* quam tu ſecundam aut litteram. *Græv. ſec.* quam tu Zetam aut litteram. *Memm.* quam tu ſyllabam aut litteram.

P. 413. Longiores enim exſpectabo] *Hittorp.* longiores enim ſpectabo.

Fit enim neſcio quid] *forte*, neſcio quomodo. *Lambin.*

P. 414. Catius Inſuber] *Vatic. Pal.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

prim. & ſext. Amſtelod. Vict. ed. Catius inſuper.

Ille Gargettius] *Hittorp.* Gargetius. *Stewech. Peck.* Gargatius. *Amſtel.* Gargacius.

Quod vel iis ipſa occurrunt] *vid. Not. vulg.* quod velis ipſa currunt. *Hittorp. & Pal. ſext.* quod velis ipſa incurrunt.

In mea ne poteſtate ut ſit ſpectrum] *ſic Pal. prim. & ſec. Hittorp. Stewech. Vatic. Amſtelod. al.* in mea poteſtate ut ſit. ſp. *vulgg.* in mea ne poteſtate ſit ſpectrum.

P. 415. Illud occurrat] *Lamb.* accurrat.

Ejus εἴδωλον mihi advolabit] *ſic Palat. prim. ſext. unus Guilielm. Victor. ed. Amſtelod. Hittorp. Stewech.* advolabat. *vulgg.* advolet.

Si jam biennium] *al.* etiamſi biennium.

Poſtea quam] *Palat. ſext.* poſſeſſa quam.

P. 416. Libet ſcribere] *alii malunt* licet ſcribere.

EPIST. XVII.

Sed petaſati veniunt] *Hittorp. Pal. ſext.* ſed petunt ſtatim ut veniunt.

Comites ad portam expectare] *Hittorp. & Stewech.* comites ad portas exſpectare.

Alteras habebis has breves] *Palat. ſext.* alteras habebis jam has breves.

P. 417. Cum tui ad me inanes veniant] *Hittorp.* veniunt.

Cum epiſtolis revertantur] *Hittorp.* revertuntur.

Nos hic (tamen ad te ſcribam aliquid) D. Sullam patrem] *ſic Hittorp. Stewech. Vat. & Vict. ed. al.* tamen ad te ſcribam aliquid. Nos hic D. Syllam patrem.

D. Sullam] *al.* P. Syllam.

Alii a latronibus, alii cruditate dicebant] *Q. V. C.* alii a latronibus interfectum, alii.

Alii cruditate] *Hittorp. & Peck.* alii crudelitate.

Enim eſſe conſtabat] *al.* tamen eſſe conſtabat.

Hoc tu pro ſapientia tua feres] *Q. V. C.* hoc tu pro tua ſapientia feres.

Quanquam πρόσωπον πόλεως amiſimus] *Pal. primus*, quanquam πρόσωπον καλὸν καὶ αὐτὸ αἱρετόν. *al.* πρόσωπον καλὸν καὶ αὐτὸν αἱρετὸν (*faciem pulchram & ipſam optabilem, Corrad.*) *al. legunt*, πρόσωπον καλοῦ (*faciem pulchri ſive honeſti, Corr.*)

Ne haſta refrixiſſet] *Hittorp.* ne haſta refrixeret.

A. d. III Kalend. Jan.] *ſic Hittorp. Pal. prim. & ſext. vulgo*, ad III Kalend. Jan.

Si ἀκενόσπουδος fueris] *ſic mſſ. al.* ſi ἀρχεῖος πίλος fueris. *vid. Not.*

EPIST. XVIII.

P. 418. Si φλύαρον aliquem habuiſſet] *al.* φαιδρὸν aliquem. *vid. Not. pro* habuiſſet *Lambinus conjicit ſcribendum* habuiſſem.

P. 419. Ubi igitur, inquies, philoſophia tua? quidem in culina mea] *ſic mſſ. vid. Not.*

P. 420. Itaque facio] *al.* itaque ſcito *legunt.*

EPIST. XIX.

Paludatum ex urbe exiſſe] *Pal. pr. Stewech. Vatic. alii*, paludatum exurrexiſſe.

P. 421. Perſuadere hominibus] *ſic mſſ. & Vict. ed. al.* hominibus perſuadere.

Ἡδονὴν vero & ἀταραξίαν] *al.* ἡδονὴν vero & ἀναλγησίαν (*voluptatem -- indolentiam, Corr.*) *al.* δι' ἀξίαν (*propter dignitatem, Corr.*) *vid. Not.*

Et verum & probabile eſt] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulg.* & verum & præterea probabile eſt.

P. 422. Omnes Catii & Amafinii] *vid. Not.*

Iis qui a nobis φιλήδονοι] *Hittorp. & Man. ed.* qui a vobis φιλήδονοι.

Φιλόκαλοι καὶ] *hæc verba deſiderantur in Hittorp. Pal. ſext. & prim. Vict. ed.*

Non quæſiit] *ſic Vatic. & Victor. ed. al.* non quæſivit.

Omnia bona coëmit] *ſic mſſ. vulgg.* & omnia bona coëmit.

Forti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Forti mehercules] *ſic mſſ. al.* forti mehercule.

Habet damnatos] *al.* domi natos.

Sectorem deſiderabit] *Hittorp.* ſectatorem deſiderabit.

P. 423. Nunc ut ad rempublicam] *Stewech.* nunc ad remp. redeam.

Ac malo veterem] *Stewech.* aut malo veterem.

EPIST. XX.

P. 424. Quum ad amorem meum aliquantum olim diſcedens addidiſti] *ſic Pall. prim. & ſext. Hittorp. Stewech. unus Guilielm. Amſtelod. Vict. ed. vulgo,* quando ad amorem meum aliquantulum olim diſcedens addidiſti. *vid. Not. Man.*

Quo tolerabilius] *forte* tolerantius. *Lambin.*

Nunc tu nobis ſcribas oportet] *Peck.* nunc te nobis ſcribere oportet.

Nunc hæc primo cupio cognoſcere] *Hittorp. & Pal. ſext.* nunc hæc prima cupio cognoſcere.

Iter tuum cujuſmodi ſit] *Q. V. C.* tuum iter c. ſ. *Stewech. & nonnulli editi,* iter tuum cujuſmodi ſit ad nos.

Ubi Brutum noſtrum videris] *Hittorp.* utrum Brutum noſtrum videris.

EPIST. XXI.

P. 425. Hunc accepi dolorem] *Lambin.* hunc cepi dolorem.

Quum incendiſſes cupiditatem] *Hittorp.* cum accendiſſes cupiditatem meam.

Inimicitias communicaſti] *Pal. pr. & ſext. Hittorp.* inimicitias communicaviſti.

In mea atque in publica cauſſa] *Hittorp.* in m. atque publ. c.

Conſulum partes ſuſcepiſti] *Stew.* conſilium partes ſuſcepiſti.

Cum ad te curæ] *Pal. ſext.* quam ad te curæ.

P. 426. Quæ mihi tanti æſtimanda ſunt] *Pal. ſext.* quæ mihi tanta æſtimanda ſunt.

Quanti vitam æſtimo] *Palat. ſext.* quantam vitam æſtimo.

Quod aliis fortaſſe non item] *Stewech. & Pal. ſext.* quod alii fortaſſe non item.

Sive faceta ſunt] *Q. V. C.* ſive faceta ſint.

Sive ſic fiunt] *ſic Pal. ſext. Hittorp. Stewech. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* ſive ſecus fiunt.

De me tamdiu cogitaſſes] *ſic Hittorp. al.* cogitaviſſes.

Quæ ſcriptura perſecutus es] *Stew.* quæ ſcripta perſecutus es.

Quod ita judicabam] *al. legunt,* ita judicabam quod.

Quo valebat] *Stewech.* quod valebat.

Tamen aſſequebatur] *Peck.* tamen exequebatur.

Ad eam igitur adhortabar] *al.* ad eam igitur hortabar.

Quem cohortere] *Hittorp.* quem cohortare.

P. 427. Tuam profectionem] *Peck.* ut tuam profectionem.

Colam, omne deſid.] *al.* c. commune deſiderium.

Multum tecum recordere] *Pal. pr. & ſext.* multum tecum recordare.

Mihi nefas ſit obliviſci] *Q. V. C.* mihi ſit nefas obliviſci.

LIBER XVI.

ORDO EPISTOLARUM.

		Manut. & Pariſ. editt.
1	Paullo facilius.	Vide quanta ſit in te.
2	Non queo ad te.	Septimum jam diem.
3	Nos apud Alyziam.	Paullo facilius.
4	Varie ſum affectus.	Non queo ad te.
5	Vide quanta ſit in te.	Nos apud Alyziam.
6	Tertiam ad te ſane.	Varie ſum affectus.
7	Septimum jam diem.	Tertiam ad te hanc.
8	Magnæ nobis eſt ſollic.	Magnæ n. e. ſ.

9 Nos

		Manut.& Pariſ. editt.
9	Nos a te, ut ſcis.	Nos a te, u. ſ.
10	Ego vero cupio.	Etſi opportunit.
11	Etſi opportunitatem.	Quo in diſcrim.
12	Quo in diſcrimine.	Ego vero cupio.
13	Omnia a te data.	Ægypta ad me v.
14	Andricus poſtridie.	Menandrus poſtrid.
15	Ægypta ad me venit.	Omnia a te.
16	De Tirone mi Marce.	De Tir. mi M.
17	Video quid agas.	Video quid a.
18	Quid igitur?	Quid igitur?

EPIST. I.

M. T. C. ET CICERO MEUS] *al.* Tull. & Cic. meus. *omiſſis* M. C.

Qui a te diſceſſerim] *Lamb.* qui abs te diſc.

Neque nunc muto] *Palat.* neque nunc mitto.

Sin autem poſtea] *ſic Pal. prim. & ſext. & Vict. ed. vulg.* ſin poſtea.

Videris tibi me poſſe conſequi] *Pal. prim. ſext. Vict. ed.* videris tibi poſſe me conſequi.

Si tu morarere] *Hittorp. Pal. ſext.* ſi tu morareris.

Si autem intelliges opus eſſe] *ſic Pal. ſext. Amſtelod. Victor. ed. vulgg.* ſin intelliges opus eſſe.

Paullum commorari] *Peck.* pullum commorari.

Leucade conſequere] *Q. V. C. ut & Pal. ſext.* Leucade conſequeris.

Hæ litteræ] *Pal. ſext.* hæc litteræ.

Maxime obtemperari] maxime *deeſt in Hittorp. & Pal. ſext.*

EPIST. II.

TIRONI SUO] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgo,* Tironi, *omiſſo* ſuo.

Apud Alyziam] *Pal. ſext.* apud Aliziam. *Peck.* apud Aluciam, *& ſic ſemper.*

EPIST. III.

TULL. ET CIC. TIRONI SUO S. D. ET Q. PATER, ET Q. FIL.] *al.* Tull. & Cic. & Q. pat. & fil. S. D. Tir. ſuo.

Unum diem commorati ſumus] *Hittorp.* ut unum diem commorati ſumus.

Is dies fuit Nonæ Novemb.] *Q. V. C.* is enim dies fuit.

P. 431. Tua cauſſa primum volo] *Peck.* tua cauſſa volo primum.

EPIST. IV.

M. T. C. ET Q. FR. ET Q. FIL. TIRONI S.] *al.* Tull. Tironi ſuo S. D. & Cic. & Q. Pat. & Q. F.

Varie ſum affectus] *Pal. ſext.* valde ſum affectus.

Pagina perturbatus] *Pal. ſext.* priore pagina deturbatus.

Quoad plane valeas] *Pal. pr.* quod plane valeas.

Satis te mature videro] *al.* ſatis enim te mature videro.

Cum κακοςόμαχος] *Pal. ſext.* quem κακοςόμαχος. *Pal. prim.* quum κακοςόμαχος.

P. 432. Sed eum tu laudas] *Hittorp. & Pal. ſext.* ſed eum tu laudaſti.

Tu igitur quid faciendum] *Pal. pr. & ſext.* igitur quid faciendum.

Sumtui ne parcas] *Hittorp. Pal. ſext. Vatic.* ſumtu ne parcas.

Qua ad valetudinem] *Palat. prim. ſext. Vict. ed.* quod ad valetudinem. *al.* quæ ad valetudinem.

Quod dixiſſes, daret medico] *Pal. ſext.* quod dixiſſes dare medico. *Lambin. conjicit*, quod dixiſſes daret medico ipſi.

Aliquid dandum eſſe] *Hittorp. & Pal. ſext.* dandum aliquid eſſe.

Meſcinio] *Pal. ſext.* Meſſinio.

Jam feſtinare volo] *Pal. ſext.* tam te feſtinare volo. *Lambin.* jam te feſtinare volo.

Adhuc, dum mihi nullo loco] *unus Guilielm.* adhuc cum mihi.

Corpori ſervi] *Vat.* corpori ſervire.

Vale, vale, & ſalve] *Pal. ſext.* vale & ſalve.

EPIST.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

EPIST. V.

TULL. ET CIC. ET Q. Q. TIRONI HUM. ET OPT. S. P. D.] *al.* Tull. & Cic. F. & Q. S. D. Tir. hu. & opt. *al.* M. T. C. & Cic. F. Tir. hu. & opt. S. P. D. *al.* M. T. C. & Cic. F. & Q. fr.

Vide quanta ſit in te ſuavitas] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* quanta in te ſit ſuavitas.

Quam ſi vixerit tecum] *Hittorp. & Pal. ſext.* quaſi vixerit tecum. *Q. V. C.* quam vixerit tecum.

Ut te Leucadem deportares] *Venet. Vatic. Pal. prim. & ſext. Victor. ed.* ut te Leucadem deportaret. *Hittorp.* ut te Leucadem adportaret.

Marionem remittere] *Hittorp.* volebam ad te Marionem mittere.

Ad me mitteres] *Hittorp. & Palat. ſext.* ad me remitteres.

Ut quotidie ſit Acaſtus] *Hittorp.* ut quod cottidie ſit Acaſtus.

P. 434. Leucade proficiſcens] *Pal. ſext.* Leucadem proficiſcens.

VII Idus Novemb.] *hæc verba deſunt in Hittorp. & Pal. ſext.*

EPIST. VI.

M. TULL. CIC. PAT. ET FIL. ET Q. Q. TIRONI S. D.] *al.* Tull. & Cic. & Q. Q. S. D. Tir. *al.* Tull. & Cic. & Q. & Q. F. Tir. S. P. D.

Eodem die] *ſic Hittorp. Peck. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* eadem die.

Quam quo haberem quid ſcriberem] *ſic Hittorp. & Victor. ed. al. Guilielm.* quam quo haberem quod ſcriberem. *vulgg.* quam quod haberem, quid ſcriberem.

Quum non contigit] *ſic Pal. ſext. & Victor. ed. vulgg.* quando non contigit.

EPIST. VII.

M. T. CICERO TIRONI S. P. D.] *al.* Tull. & Cic. S. D. Tir. S. *al.* M. T. & Cicero F.

Quinctus autem Pater & filius] *Palat. prim. & ſext. & Victor. ed.* Quinctus autem frater & filius.

Nihil a te litterarum. iis] *al.* n. a te litt. his. *al.* n. a. t. litt. dari. his.

Qui ſi eſſent] *quædam edd.* qui ſi non eſſent.

Qui te non diligat] *Hittorp.* qui te non diligit.

Tiro noſter] *hæc verba deſunt in Hittorpiano.*

XV Kalend. Nov.] *Hittorp.* A. V K. Novemb. *al.* XV Cal. Dec.

Corcyræ] *Hittorp. & Pal. ſext.* Corcyra.

EPIST. VIII.

Q. CICERO TIRONI S.] *al.* S. D. *al.* M. T. C. Tironi.

Magnæ nobis eſt ſollicitudini] *Peck.* magnæ eſt nobis ſollicitudini.

P. 436. Ingens ineſt ſollicitudo] *Peck.* ingens eſt ſollicitudo.

Si diutius a nobis afuturus eſt is] *ſic mſſ. vulgo*, abfuturus. *Amſtelod. & Peck.* ſi diutius nobis futurus es is. *Hittorp. & Pal. ſext. Peck.* ſi diutius a nobis futurus es is.

Videre te tota cogitatione] *Hittorp.* videre de tota cogitatione.

Cupio] *Pal. prim.* percupio.

Ne te tam longæ navigationi] *Q. V. C.* ne tam longæ navigationi.

Λεπτῷ χρωτὶ] *Pal. prim.* λεπτόχρωτι.

Singula teſtimonia puto] *Q. V. C.* ſingula ejus teſtimonia puto. *ſic & Palat. prim. Peck. Vict. ed.*

Q. F.] *al.* Q. Frater.

Tibi ſalutem dicit] *ſic mſſ. & Victor. ed. vulgg.* tibi ſalutem plurimam dicit.

EPIST. IX.

A. d. IIII Non.] *ſic Hittorp. vulgg.* ad IIII Non. *& ſic ſemper in hac epiſtola.*

Uſque ad XVI Kal. Decemb.] *Lambin.* uſque ad XV Kal. Decemb.

P. 437. A portu Corcyræorum] *Hittorp. Pal. ſext. Amſtelodam. Mentel. Græv. ſecund. Vict. ed.* in portum Corcyræorum.

Ad Caſſiopen] *al.* ad Caſſiodem. *al.* ad Caſſiopem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Retenti ventis ſumus] *Palat. prim.* retenti veniſſemus.

Uſque ad IX Kalendas] *Lamb.* uſque ad a. d. IX Kal.

Multi naufragia fecerunt] *Hittorp.* multa naufragia fecerunt.

Nocte illa] *Hittorp.* nocte ex die illa.

Et die poſtero] *Hittorp.* & die poſtera.

Moleſtia valde levarunt] *Hittorp.* moleſtia valde levaverunt.

Plane confirmat] *al.* ſane confirmat.

Nunc quid ego te horter] *vid. Not.*

Scio te omnia facturum] *Q. V. C.* ſcio omnia te facturum.

P. 438. Ne in quartam hebdomadam incideres] *Vict. ed.* hebdomada. *al.* hebdomadem. *Amſtelodam.* ne in quartam edomadam incederes.

Sed quum pudori tuo maluiſti obſequi] *ſic Victor. ed. vulgg.* quando pudori tuo maluiſti obſequi.

Equum & mulum] *Palat. ſext.* metum & mulum. *Hittorp.* medicum & mulum.

Ut te hoc rogem] *Hittorp.* ut hoc te rogem. *al.* ut te rogem.

P. 439. Incolumem præſtiteris] *Palat. ſext.* incolumem ſteteris. *Peck. & Ven.* incolumem feceris.

Noſter Tiro, vale] *Hittorp.* noſter Tiro ſalve. *Peck.* noſter Tiro vale ſalve.

EPIST. X.

Ex gravibus morbis] *Q. V. C. non habent hæc verba.*

Si quæ culpa commiſſa eſt] *ſic Hittorp. Pal. ſext. & Vict. ed. vulgg.* ſi qua culpa commiſſa eſt.

Jam ad id biduum] *Hittorp.* jam ad illud biduum.

Dum in Cumanum veneris] *Palat. prim. & ſext. & Victor. ed.* dum in Cumanum venis.

Para ut operas reddas] *Hittorp. & Pal. ſext.* ut operas noſtras reddas.

Ad diem dictam fient] *Hittorp. Peck. Pal. prim. & ſext.* ad diem dicta fient.

P. 440. Nos adſumus] *al.* ad ſummum.

XIIII Kal.] *al.* XIV Kal. Jan. *al.* IX Kal. Jan. *Pal. ſext.* XIV Kal. Feb.

EPIST. XI.

M. T. ET C. TERENT. ET TULLIA, QU. FR. ET QU. F. TIRONI S. P. D.] *al.* Tull. & Cic. Ter. & Tull. Q. Q. S. D. Tir. *al.* M. Tull. & Cic. & Terentia, Tull. Q. & Q. F. Tir. S. D.

Quum in quartanam converſa vis eſt morbi] *ſic Vict. ed. vulgg.* quando in q. c. v. e. m. *Hittorp.* quando i. q. converſa eſt vis morbi.

Sic enim ſcribit Curius] *Hittorp.* ſic enim ſcripſit Curius.

Ut nihil poſſit fieri ornatius] *vide Notas.*

P. 441. Impedimento mihi fuerunt. Omnino & ipſe Cæſar] *Pal. ſext. & prim. Amſtelod. Hitt. & Vict. ed.* impedimento mihi fuerunt omnino. Et ipſe Cæſar.

Qui Proconſules ſumus] *al.* qui Procoss. ſumus.

Ne quid reſp. detrimenti] *V. C.* ne quid detrim. reſp.

Majori in periculo] *Lamb.* majore in periculo.

Paratiorem ducem. Omnino ex hac quoque parte] *ſic Pal. prim. ſext. Vict. ed. vulgg.* paratiorem ducem omnino. Ex hac q. p.

Diligentiſſime comparatur] *ſic Pall. Hittorp. Peck. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* diligentiſſime bellum comparatur.

EPIST. XII.

P. 442. Atque univerſæ reip. ex eo ſcire potes] *Hittorp.* atque univerſæ reip. & ſenatus ex eo ſcire potes.

Ut niſi qui deus] *ſic Vatic. Pal. ſext. Vict. ed. vulgg.* ut niſi quis deus.

Vel caſus aliquis] *Q. V. C.* aut caſus aliquis.

Equidem ut veni ad urbem] *Hitt.* & quidem ut veni ad urbem.

Inva-

Invaſerat furor non ſolum improbis, ſed etiam his] *ſic mſſ. niſi quod nonnulli* iis. *vulg.* invaſerat furor non ſolum improbos, ſed etiam hos. *vid. Not.*

P. 443. Qui boni habentur] *Hittorp.* qui boni habebantur.

Arretium occupaviſſet] *Hittorp.* Aritium. *Lamb.* occupaſſet.

Oblitus nominis atque honorum ſuorum] *al.* o. n. a. bonorum ſ.

Quo quidem in caſu ſimus, vides. Feruntur omnino conditiones ab illo] *Lamb.* quo in caſu ſimus vides. Feruntur omnino quidem condit.

P. 444. Conſidio Noniano] *al.* Conſidio Noviano.

Neque ſe jam velle abſente ſe rationem haberi ſui] *ſic Amſtelod. Pal. pr. & ſext. Vict. ed. vulgg.* neque jam velle, abſente ſe, rationem h. ſ. *Pal. ſext.* haberi ſuam.

Se præſentem trinundinum] *Hitt.* ſe præſente trinundinum.

Accepimus conditiones] *Hittorp.* accipimus conditiones.

Spes eſt pacis non honeſtæ. leges] *al.* ſ. e. p. non enim honeſtæ leges.

Sin autem ille ſuis conditionibus ſtare noluerit] *ſic Pal. prim. ſext. Hittorp. Vict. ed. al.* inſtare nol. *vulgg.* ſin autem ille conditionibus ſtare voluerit.

Quod ſuſtinere ille non poſſit] *ſic mſſ. & Vict. ed. vulgg.* quod ille ſuſtinere non poſſit.

Ut eum includamus] *Hittorp.* ut eum intercludamus.

Sperabamus fieri poſſe] *Hittorp.* ſperabamus poſſe fieri.

Dilectus enim magnos] *al.* delectus enim magnos.

Ex Hiſpaniaque ſex legiones] *Hitt.* ex Hiſpania tres legiones.

Habet a tergo] *Hittorp.* habemus a tergo.

Poſſe opprimi] *Hittorp.* poſſe obrui.

Modo ut urbe ſalva] *deeſt in Hittorp.* modo urbe ſalva.

In illius exercitu habebat] *v. c.* in ejus exercitu habebat.

Socius ſceleris eſſe noluit] *Hittorp.* ejus ſocius ſceleris eſſe noluit. *alius v. c.* ſocius ejus ſceleris e. n. *Pal. ſext.* ſocius ſceleris eſſe nolebat.

P. 445. Cave ne te perturbent] *ſic Hittorp. Pal. prim. & ſext. Vatic. Vict. ed. Amſtelod.* quæ cave te ne perturbent. *vulgg.* cave te perturbent.

Quem cum amantiſſimum mei] *ſic Vict. ed. vulgg.* quem tum amantiſſimum mei.

Quum eo tempore] *ſic Vict. ed. Pal. ſext. vulgg.* quando eo tempore.

Quo ego maxime operam] *forte*, quo ego tempore maxime operam. *Lambin.*

Ad te litteras tanta hieme] litteras *deeſt in Peck.*

Tum naviges] *Q. V. C. non habent* tum.

EPIST. XIII.

Vale IIII Idus April.] *Hittorp.* Vale VII Idus April. *in Pal. ſexto hac verba non reperiuntur, nec in Mentel.*

EPIST. XIV.

P. 446. Andricus] *Palat. tert.* Menandrius. *al.* Menander. *Amſtelodam.* Nandricus. *Mentel.* Ænandrius. *al.* Menandrus. *vide Manut.*

Plenam timoris ac miſeriæ] *ſic Hittorp. al.* plenam timoris, ac miſerius. *al.* plenam timoris ac miſeriis. *al.* plenam timoribus ac miſeriis. *ſic & Mentel. & Græv. ſec. Amſtelod.* plenam timoribus ac miſteriis.

Tuis litteris nihilo certior factus ſum] *Hittorp.* tuis litteris nullo modo certior factus ſum. *Palat. tert.* tuis litteris nullo certior factus ſum.

P. 447. Ad Ummium] *ſic mſſ. Palat. prim.* ad Mummium. *Pal. ſext.* ad Numium.

IV Idus hora ſexta] *Pal. ſext.* VII Idus April. hora ſexta. *Amſtelod.* III Id. h. III. *vulg.* IIII Idus Apriléis hora tertia. *in Hittorp.* hora III *abeſt.*

EPIST. XV.

P. 448. Tibique conſervandum] *al.* confirmandum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Scripta jam epiſtola] *Pal. ſext. & Hittorp.* ſcripſi jam epiſtolam.

Ægyptam miſi] *Lamb.* Ægyptam remiſi.

EPIST. XVI.

Cum eum indignum illa fortuna, ac nobis amicum] *al.* quod eum ind. i. f. *Amſtelod.* cum eum ind. f. hac. *al.* cum e. i. illa fortuna, nobis am. *al.* cum e. i. illa fortuna, hac nobis am.

Ac nobis amicum, quam ſervum eſſe maluiſti] *ſic Hittorp. Pal. ſext. Vatic. vulgg.* nobis amicum, quam ſervum eſſe maluiſti.

Illius litteris perlectis] *Palat. ſext.* perlatis.

Tibi & ago gratias & gratulor] *ſic Hittorp. Amſtelod.* & tibi ago gratias, & gratulor. *vulgg.* & tibi & ago gratias & gratulor.

Statii fidelitas eſt tantæ voluptati] *al.* Statii fidelitas & frugalitas eſt tantæ voluptati.

Quanti eſſe in iſto hæc] *Hittorp.* quanti eſt in iſto hæc.

Additis litteris, ſermonibus] *Pal. prim. & ſext. Vat. Vict. ed.* additis litteris, & ſermonibus.

Quæ ſunt his ipſis commodis potiora] *Hittorp.* quæ ſunt his ipſis potiora.

Equidem, de maximis cauſis] *ſic Hittorp. Peck. Pal. prim. & ſext. Vict. ed. vulgg.* equidem maximis de cauſſis.

EPIST. XVII.

Video quid agas] *Amſtelodam.* vide quid agas.

Tuas quoque epiſtolas vis referri] *ſic Hittorp. Pal. ſext. Vatic. Victor. ed. al.* tuas quoque epiſtolas vis referam.

Ἀφωμίλησα] *Pariſ. edit. margo,* ἀφωνηχπήσα.

Satis ſcis. Tu eum] *Hittorp. & Pal.* ſatis ſcire. tu eum. *Amſtelod.* ſatis ſcis. & tu eum.

Tu eum videlicet non potuiſti] *Pal. prim.* tu eum ſcilicet non potuiſti.

Nam ego hinc perendie mane cogito] *Hittorp.* perendie manere cogito.

Sed inſervi] *Lamb.* ſed ei inſervi.

Tum te mecum eſſe, tum mihi cumulatiſſime ſatisfacere putato] *Hittorp. & Pal. ſext.* tum & mecum eſſe, tum & mihi cumulatiſſime ſatisfacere putato. *al. pro* putato *legunt* putabo.

EPIST. XVIII.

P. 450. Dii boni] *Hittorp.* dei bonei.

P. 451. Quanto mihi illud erit amabilius] *Q. V. C.* quanto illud mihi erit amabilius.

Quod tamen in modum procedit] *Mentel.* quod tamen in modum proceſſit. *Lamb.* quod tamen mirum in modum procedit. *Guilielm.* quod talem in modum procedit.

Sed ut eſt] *al.* ſed ut ut eſt.

Ἀκοπίαν] *al.* ἀκείπαν.

Parrhedrum excita] *Hittorp.* Parhedrum excitavi.

Ut hortum ipſe conducat] *Hittorp.* hortum ipſe conducat.

Helico nequiſſimus] *al.* Elico, *al.* Helluo, *&* Heluo nequiſſimus. *Lamb.* Salaco nequiſſimus. *al.* commovebis Helico n.

HS CIↃ] *al.* ſeſtertia ducenta.

P. 452. Nulla caſa] *Hittorp.* nulla cauſſa.

Ut ego Mothonem] *Hittorp.* Mamentonem.

P. 453. An pangis aliquid] *Hittorp.* an plangis aliquid.

Fac opus appareat] *Hittorp.* fac ut opus appareat.

EPIST. XIX.

Si quid poteſt boni] *Hittorp. Palat. prim. Vict. ed.* ſi quid potes boni.

Si te id non tenet] *MSS. & Vict. ed.* ſi id te non tenet.

EPIST. XX.

Indicem cum Metrodoro lubebit] *ſic Vatic. Pall. Vict. ed. vulgg.* videlicet cum Metrodoro lubebit.

Quum ejus arbitratu vivendum eſt] *ſic Vict. ed. vulgo,* quando ejus arbitratu vivendum eſt.

EPIST. XXI.

C. FIL. TIRONI] *Hittorp.* Tullius Tironi.

Quam

Quam a vobis diſceſſerant] *Hittorp.* quam a nobis diſceſſerant.

Adventus adoptatiſſimus] *al.* optatiſſimus. *al.* exoptatiſſimus. *vid. Not.*

P. 455. Ex humaniſſimi & cariſſimi patris epiſtola] *Pal. prim. ſext. Hittorp.* & humaniſſimi & cariſſimi patris epiſtolam.

Me jam non pœnitebat] *v. c.* me non jam pœnitebat.

Quare quod polliceris] *Hitt.* quare quod pollicetur iſte.

Quando igitur tum ex me doluiſti] *Pal. prim. & Vict. ed.* quod igitur tum ex me doluiſti.

Cratippo me ſcito] *Hittorp.* Gratis me ſcito.

Nam cum & audio] *forte* nam cum audio ill. *Lambin.*

Propriam ejus ſuavitatem] *ſic Hittorp. Pal. prim. & ſext. Vict. ed. vulgg.* ejus propriam ſuavitatem.

Et cœnantibus obrepit] *al.* & jocantibus obrepit.

P. 456. Quid ego de Bruto dicam] *Hittorp. & Pal. ſext.* quid ego de Brutio dicam.

Non eſt enim ſejunctus jocus] *Hittorp. Pal. ſext. Victor. ed.* non eſt enim ſejunctus locus.

P. 457. Apud Bruttium] *ſic Victor. ed. vulg.* apud Brutum.

Illi probatiſſimis] *Hittorp.* illis probatiſſimis.

Ne mea nimia σπȣδὴ] *al.* ne mei animi σπ.

Habes ubi deponendæ tibi ſunt urbanitates] *al.* Habes ubi ſunt deponendæ urbanitates. *al.* Habes. deponendæ tibi ſunt urbanitates. *vid. Not.*

P. 458. Quomodo ego mihi nunc ante oculos] *ſic mſſ. alii*, quum ego nunc ante oculos. *Pal. ſext.* quomodo enim ego mihi nunc ante oculos. *al.* cum & quum ego m. n. a. o.

Videor enim videre ementem te ruſticas res] *ſic Pall. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* videor videre ementem te r. r. *Hittorp.* videor enim videre emente te r. r.

Si fortuna me: præſertim] *aliqui*, ſi f. me juverit, præſert.

Quod tibi curæ fuit] *Lambin.* quod tibi curæ fuerunt.

Eripitur operæ] *Pal. ſext.* eripitur ex opere.

P. 459. Antherum tibi commendo] *al.* Anterum t. c.

EPIST. XXII.

Cupio certe] *ſic Pall. duo Guilielm. Amſtelod. Vict. ed. vulgg.* cupio equidem certe.

Cura ut inſervias] *Hittorp.* cura ut ſervias.

Cave ſuſpiceris] *Hittorp.* cave ut ſuſpiceris.

Contra meam voluntatem te facere] *ſic mſſ. & Vict. ed. al.* contra voluntatem meam te facere.

Si te curas] *Hittorp.* ſi te cures.

Et video libenter] *Hittorp.* & video te libenter. *Pal. ſext.* & video lubenter.

De quadrimo Catone] *Pal. ſext.* de quadrivio Catone. *Pal. prim. tert. Hittorp. ed. prim.* de qua primo Catone.

P. 461. Billienus eſt] *vid. Not. Manut.*

Si quem cum eo ſermonem] *Hitt.* ſiquidem cum eo ſermonem.

EPIST. XXIII.

P. 462. Præſidiis Philoſophiæ ſeptus] *al.* præſ. ſeptus.

Et hercule, quod timidus ipſe eſt] *Pal. prim. & ſext. & Vict. ed.* & hercle quod timidus eſt.

Syngrapha, γόνυ κνήμης. Cras] *al.* Syngr. cras.

Etenim ad cujus rutam pulegio] *Hittorp.* & ad cujus rutam puleio. puleio *extat etiam in Pal. pr. & ſext. Amſtelodam.* pleio. *Peck.* etenim ad curam plero.

EPIST. XXIV.

P. 463. Harpalum miſeram] *Hittorp.* Harpulum miſeram.

Iiſdem de rebus] *Hittorp.* his de rebus. *Peck.* iiſdem rebus.

Volui ad te ſæpius ſcribere] *deeſt in Hittorp.* ſæpius.

Non quin confiderem diligentiæ tuæ] *Vatic.* non quia confiderem diligentiæ tuæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Rei magnitudo me movebat] *v. c.* rei me magnitudo movebat.

Ofillio] *al.* Offilio.

Si non potes omne] *Hittorp.* ſi non potes omnem.

De domeſticis hactenus] *ſic Hittorp. & Pal. ſext. vulgg.* de domeſticis rebus hactenus. *Pal. prim.* de domeſticis ejus hactenus.

Quid Octavius, quid Antonius] *Hittorp.* quid Octavianus, quid Antonius.

Sed litteras tuas expecto] *MSS.* ſed ſi litteras tuas expecto. *unus mſſ.* ſed ſt! litteras tuas expecto. *vid. Not.*

P. 464. Balbum tum fuiſſe Aquini] *alii*, B. tuum f. A.

Poſtridie Hirtium] Hirtium *deeſt in Hittorp.*

Puto utrumque ad aquas] puto *abeſt in Pal. prim. Venet.* utrimque. *al.* puto utrumque ad aquas Semas quod egerint. *vid. de hoc loco Notas. varie enim legitur in mſſ.*

P. 465. Fac admoneantur] *al.* f. ut a. Papiam] *al.* Appiam.

Epist. XXV.

Excuſatione intermiſſionis litterarum] *Vatic. Hittorp. Vict.* excuſatione de intermiſſione litterarum.

De rep. rumoribus] *al.* de reip. rumoribus.

Aſſiduitate epiſtolarum] *ſic mſſ. fere omnes, & Vict. ed. vulgg.* aſſiduitate litterarum.

Epist. XXVI.

Non potes effugere hujus culpæ pœnam. De patrono Marcus] *ſic Vatic. & Victor. ed. Q. V. C.* non potes effugere hujus culpæ pœnam. Tibi patronus Marcus. *vulgg.* non potes effugere hujus culpæ pœnam, te patrono. Marcus.

Sicut olim matrem noſtram] *Peck.* ut ſicut olim matrem noſtram.

Lagenas etiam inanis] *ſic Hittorp. vulg.* inanes.

Valde enim mi ſemper] *ſic Pal. pr. & ſext. & Victor. ed. vulgg.* valde enim mihi ſemper.

Epist. XXVII.

P. 467. Quæ ego illos ſcio] *in Hittorp. deeſt* ſcio.

Quibus alteri Ceſenam] *Peck.* Ceſanam. *Pal. ſext.* Cæſenam. *mſ. Vincentii Riccii*, quibus geſa. *alius mſ. Manut.* quibus alteri Cenſenam. *Gravii ſec.* quibus Ceſanam. *F. Urſin. v. c.* quibus alteri Cunſanarum.

Alteri Coſſutianarum tabernarum] *Vinc. Riccii mſ.* vel quibus Sutianarum. *Mentel.* quibus alteri Coſcitiarum.

P. 468. A. d. III Kalend.] *ſic Hittorp. & Mentel. ſed Amſtelod. & Græv. ſec. cum vulgg.* ad IIII Kal.

Diſſaviabor] *ſic Hittorp. Peck. Palat. prim. & ſext. Amſtelod. Victor. ed. vulgg.* diſſuaviabor. *Mentel.* diſſaniabor.

FINIS.

VERBA GRÆCA

Quæ in utroque Epiſtolarum tomo occurrunt Latinis expreſſa.

TOM. I.

LIB. II.

Epist. VIII.

Pag. 83. ΠΟλιτικώτερον, peritiorem adminiſtrandæ Reip.

Epist. XIII.

P. 96. Κωμικὸς μάρτυς, comicus teſtis.

LIB. III.

Epist. VII.

P. 142. Εὐγένεια, nobilitas.

P. 143. Παρ' ἐμοί γε καὶ ἄλλοι Οἵ κ' ἐμὲ τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς· apud me quidem & alii, qui me colent, maxime vero conſiliarius Jupiter.

Φιλαίτιος, querulus.

Epist. IX.

P. 154. Ἐπικούρειον, Epicureum.

LIB. IV.

Epist. IV.

P. 186. Εἰρωνεύεσθαι, diſſimulare.

Εἰρωνευόμενος, ſimulans.

LIB. VI.

Epist. III.

P. 309. Γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας, noctuam Athenas.

Epist. XVIII.

P. 350. Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα, virtutis vero ſudorem.

LIB. VII.

Epist. XII.

P. 389. Πολιτεύεσθαι, res publicas regi.

Epist. XVI.

P. 394. Φιλοθέωρον, ſpectandi cupidum.

Epist. XX.

P. 407. Νίκωνος περὶ πολυφαγίας, Niconis de edacitate.

Epist. XXV.

P. 419. Γέλωτα Σαρδώνιον, riſum Sardonium.

Epist. XXVI.

P. 422. Δυσουρικὰ καὶ δυσεντερικὰ πάθη, veſicæ & viſcerum tormina.

Δυσεντερίαν, viſcerum morbum.

Λιτότητα, frugalitatem.

P. 423. Διάῤῥοια, profluvium.

Epist. XXIX.

P. 427. Χρήσει μὲν, uſu quidem.

Κτήσει δὲ, mancipio autem.

Epist. XXXII.

P. 434. Εὐτραπελία, feſtivitas.

P. 435. Ἀκύθηρον, invenuſtum.

Ἀμφιβολία, ambiguum.

Ὑπερβολὴ, ſuperlatio.

Παράγραμμα, commutatio litteræ.

Παρὰ προσδοκίαν, præter exſpectationem.

Ἔντεχνα, artificioſa.

LIB. VIII.

Epist. III.

P. 450. Σύνταγμα, opus.

Διδασκαλίαν, diſciplinam.

TOM. II.

LIB. IX.

Epist. II.

P. 5. Ἔωλος, obſoleta.

P. 6. Λεληθότως, ſenſim.

P. 8. Πολιτείας, rerum publicarum rectiones.

Epist. III.

P. 10. Γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας, noctuam Athenas.

Epist. IV.

Περὶ δυνατῶν, de iis, quæ fieri poſſunt.

Κατὰ Διόδωρον κρίνειν, ex Diodori ſententia judicare.

P. 11. Τῶν ἀδυνάτων, ex iis, quæ fieri nequeunt.
Κρίσις, judicium.
Κατὰ Χρύσιππον δυνατὸν, e Chryſippi ſententia, quod fieri poſſit.

EPIST. VII.

P. 18. Σύν τε δύ' ἐρχομένω, ſimulque duo euntes.
P. 19. Ἀποπεφρηγμένον, rejectum.
Πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων, multi diſcipuli meliores magiſtris.

EPIST. X.

P. 24. Ὀβελίζει, veru notat.
Τοῦ ποιητοῦ, poetæ.
Παρεμβεβλημένοι, interjecti.
Συμβιώτην, convictorem.

EPIST. XVI.

P. 40. Ἀποφθεγμάτων, dictorum.

EPIST. XVIII.

P. 48. Προλεγομένας, antedicta.

EPIST. XX.

P. 52. Ὀψιμαθεῖς, ſero diſcentes.

EPIST. XXI.

P. 55. Ἀπότευγμα, quod non ſucceſſit.

EPIST. XXII.

P. 62. Ὁ σοφὸς εὐθυρρήμων ἔσῃ, ſapiens rectiloquus eris.

EPIST. XXIV.

P. 65. Συμπόσια, compotationes.
Σύνδειπνα, concœnationes.

EPIST. XXV.

P. 66. Κύρου παιδείαν, Cyri diſciplinam.

EPIST. XXVI.

P. 68. Ζήτημα, quæſtionem.

LIB. X.

EPIST. XIII.

Πτολίπορθον, urbis direptorem. *Homerus in Od.* 1. 81.

LIB. XI.

EPIST. XIV.

P. 176. Ὄργανον, inſtrumentum.
Σκιαμαχίαι, umbratiles pugnæ.

EPIST. XXV.

Λακωνισμὸν, brevitatem.

EPIST. XXVII.

P. 193. Φιλοσοφήματα, diſputationes de Philoſophia.

LIB. XII.

EPIST. XIII.

P. 225. Παλτοῖ, nomen proprium loci.

EPIST. XIV.

P. 230. Πατρίδα ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν, patriam magis amans.

EPIST. XVI.

P. 237. Εὐθυρρημονέστερος, apertior in loquendo.

EPIST. XX.

Πάντα περὶ πάντων, omnia de omnibus.

EPIST. XXII.

P. 244. Τυραννοκτόνοι, tyrannicidæ.

LIB. XIII.

EPIST. I.

P. 265. Ὑπομνηματισμὸν, decretum, quod ad rei memoriam litteris mandatum ſit.

EPIST. XV.

P. 285. Ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν, ſed meum nunquam animum in pectore perſuadebat.
Ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ, fortis eſto, ut aliquis te & poſterorum laudet.
Ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα, ſic nebula involvit atra.
Μὴ μὰν ἀσπουδεί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι, καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι, ne negligenter & ſine gloria peream, ſed magno aliquo edito facinore & poſteris audiendo.
P. 286. Εὐριπίδου, Euripidis.
Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφὸς, odi ſapientem, qui non eſt ſibi ſapiens.
Ἅμα πρόσσω, καὶ ὀπίσσω, ſimul ante & pone.
Αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

λων, ſemper antecellere, & princi-pem eſſe aliorum.

EPIST. LIII.

P. 323. Διοίκησιν, juriſdictionem.

EPIST. LVI.

P. 326. Ὑποθήκας, pignora.

EPIST. LXVII.

P. 335. Τρεῖς διοικήσεις, tres juriſdictiones.

LIB. XIV.

EPIST. VII.

P. 362. Χολὴν ἄκρατον, bilem meram.

LIB. XV.

EPIST. XVI.

P. 413. Κατ' εἰδώλων φαντασίας, per ſpectrorum viſa.

P. 414. Διανοητικὰς φαντασίας, intelligentiæ viſa.

P. 415. Εἴδωλον, imago.

P. 416. Αἱρέσις, ſecta.

EPIST. XVII.

P. 417. Πάντα περὶ πάντων, omnia de omnibus.

Πρόσωπον πόλεως, faciem civitatis.

Ἀδέσποτοι, ſine auctore.

Τὸ καλὸν δι' αὐτὸ αἱρετὸν, honeſtum per ſe optabile.

Ἀκενόσπουδος, non inanis homo ſtudii.

EPIST. XVIII.

P. 418. Φλύαρον, garrulum.

P. 419. Σπουδάζειν, ſerio agere.

EPIST. XIX.

P. 421. Τὸ καλὸν δι' αὐτὸ αἱρετὸν, honeſtum per ſe expetendum.

Ἡδονὴν, voluptatem.

Ἀταραξίαν, tranquillitatem.

Τῷ καλῷ, honeſto.

P. 422. Οὐκ ἔστιν ἡδέως ἄνευ τοῦ καλῶς καὶ δικαίως ζῆν, non poteſt jucunde, niſi honeſte & juſte vivi.

Φιλήδονοι, cupidi voluptatis.

Φιλόκαλοι καὶ φιλοδίκαιοι, cupidi honeſti, & cupidi juſti.

P. 423. Ἀντιμυκτηρίσαι, viciſſim deridere.

LIB. XVI.

EPIST. IV.

P. 431. Κακοστόμαχος, ſtomacho non bono.

EPIST. VIII.

P. 435. Ἀκίνδυνα μὲν, χρονιώτερα δὲ, tuta quidem, ſed diuturniora.

P. 436. Ψύχος δὲ λεπτῷ χρωτὶ πολεμιώτατον, frigus autem tenui cuti inimiciſſimum.

EPIST. X.

P. 440. Ἔτυμον, notationem.

EPIST. XVII.

Κανὼν, regula.

Ἄκυρον, improprium.

EPIST. XVIII.

P. 450. Διαφόρησιν, geſtationem.

P. 451. Πέψιν, εὐκοπίαν, περίπατον σύμμετρον, τέρψιν, εὐλυσίαν κοιλίας, concoctionem, hilaritatem, ambulationem modicam, oblectationem, facilitatem alvi.

EPIST. XXI.

P. 456. Συζητήσει, mutua quæſtione.

P. 457. Τὰ μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς, τάδε, quæ igitur ad nos ſpectant, hæc ſunt.

Διαῤῥήδην, aperte.

Σπουδὴ, contentio.

P. 459. Συμφιλολογεῖν, de litteris inter nos diſputare.

EPIST. XXIII.

P. 461. Πανικοῖς, panicis terroribus.

P. 462. Θορυβοποιεῖ, tumultuatur.

Γόνυ κνήμης, genu tibia, *ſubaudi*, propius eſt.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

DEDICATIO
Aldi Manutii PAULLI filii.

Illuſtriſſimo atque Excellentiſſimo

D. JACOBO BONCOMPAGNO,
Vineolæ Marchioni & generali S. R. E. Gubernatori.

VEllem, Illuſtriſſime atque Excellentiſſime JACOBE BONCOMPAGNE, tantum in me eſſet ad dicendum facultatis, quantum eximiis tuis erga me meritis aliqua ſaltem ex parte reſpondere poſſet. Non ingratum profecto me, neque indignum in quem beneficia conferrentur, experireris: efficeremque, ſi qua ratione poſſem, ut incitamento eſſem hominibus ad exercendam beneficentiam: cum ex beneficiis apud gratos ac memores animos collocatis tantum percipi gloriæ fructum viderent. Ego, cum te multos abhinc annos ad ſumma omnia natum cognoviſſem, eximia naturæ tuæ ornamenta prædicare nunquam deſtiti. Ad quæ cum poſtea (quæ ſumma eſt Dei providentia) acceſſiſſet maxima poteſtas, Tu, mores tuos veteres retinens, nihil unquam egiſti in quo ſummus ſplendor non eluceſceret, nihilque prætermiſiſti in quo ſolidæ laudis ſpecimen non appareret. Quæque virtutes Principum propriæ eſſe debent, eas Tu, iſtam fortunam nactus, ſemper coluiſti, & ita coluiſti ut, qui cæcam eſſe Fortunam & immerentibus ſemper favere ſolitam conqueruntur, eorum ſtultam opinionem re ac factis facile confutares. Facis enim, quod raro admodum contigit, eoque præclarius exiſtimandum eſt, ut litterarum ſtudia nunquam in ſummis negotiis dimittas. ex quibus cum ea hauſeris, quæ Te valde illuſtrant, vis eis gratiam referre; optimeque refers. Tu litteratos homines litterarumque ſtudia cum perpetuo Tibi fovenda in animum induxeris, quid eſt, quod Tibi earum nomine a litteratis hominibus non debeatur? Si Tu de tuo detrahis ut eorum commodis inſervias, æquum eſt eos viciſſim de ſuis commodis detrahere, nomini ut conſulant tuo. Et quamvis non Tu id agis ut aliquam Tibi laudem ex beneficiis compares, qui omnia in ipſa virtute fixa & locata habeas, nihilque aliud a ſolida virtutis laude quæras; eſt tamen, quod hoc ipſo nomine majores quoque Tibi laudes debeantur. Ego certe & Venetiis, & ubicunque eſſe mihi contigit, & ex aliis audivi tuam eximiam prædicari humanitatem, & ipſe aliis dicentibus ſilere tamen non poteram. Venetiis multi cum ſint, Maphæus Venerius in primis eſt ex Patriciis qui tua egregia facta dictaque in ore ſemper habeat, Tui recordatione mirum in modum moveatur, mirifico quodam Tui amore ac ſtudio flagret. Contigit mihi ſuperiore anno, his propemodum diebus, Parentium adire, Civitatem in Iſtria portu celebrem, multiſque de cauſſis ſatis illuſtrem. graſſabatur in iis locis tum temporis peſtis. eo Marcus Venerius ex Veneta nobilitate, magni ingenii vir & ſummæ cujuſdam prudentiæ, Xvirum decreto ad eam exſtinguendam publice

publice miſſus fuit. cui adjunctus ego Secretarii munere ſum. Credas affirmanti, nihil mihi magis placuit, nullave alia re magis ſum affectus, quam Cæſaris Denores, illius Civitatis Epiſcopi, ſanctiſſima conſuetudine. homo integerrimus, cui divina ita curæ ſunt ut, omnibus aliis poſthabitis, nullam in aliam curam incumbat quam ut ſuo muneri ſatisfaciat, quo tempore vel ab hujuſmodi curis, in quibus totus eſt, vel a ſacrorum librorum lectione, in qua ita horas locat ut ſuorum ſtudiorum fructum non vulgarem ſuis civibus, publice eos admonendo & cohortando, impertiat, Te ita ſemper decantabat, tuaſque virtutes ita extollebat, ut ipſum me, qui Tibi plurimum debeo, Teque ita colo & obſervo ut nihil ardentius fieri poſſit, vincere interdum videretur. Ita, quos dies peſtilentiæ vis inſuaves reddebat, ii Tui honeſtiſſima mentione hilariores accidebant, ad meumque ſingulare erga Epiſcopum ſtudium tantum hoc nomine acceſſit, quantum accedere poſſe vix ſperaſſem. Materiam habebamus tam amplam tamque uberem, dies potius ut ipſi horæque nos deficerent, quam tuarum laudum exitum noſtra reperire oratio poſſet. cumque multi de Te iique perhonorifici ſermones forent, nunquam tamen mirum accidit nobis, Te Tui ſimilem eſſe, in Teque, tanquam in ſpeculo, GREGORIUM XIII agnoſci: qui cum omnes ſuas cogitationes ad ſumma quæque a prima ætate inſtituerit, beneficentiamque, unam inter virtutes Principe dignas præcellentem, ſemper adamaverit, jure nunc & merito anteactæ vitæ fructus fert, & in ſupremo dignitatis gradu poſitus, de hominibus benemereri non deſiſtens, Te ſecundum ſe habet; qui eum imitans iiſdem gradibus ad ſummam gloriam contendas, eamque Tibi unam ob oculos ponens jam aſſecutus ſis ut omnes, qui aliquid ſapere videntur, Te ſuſpiciant, obſervent, tanquam alterum Mæcenatem in omni ſcripto prædicent. Me quidem tuarum laudum præconem nunquam ſenties in iis celebrandis defeſſum, nunquam defatigatum. Accidit quoque mihi mirabile admodum ac jucundiſſimum, ut, cum Romam veniſſem eo potiſſimum nomine ut Te præſentem præſens viderem, Tibique gratias vultu ſaltem referrem, (qui index animi certus eſt) quando per tenuitatem meam aliud non licet, Romam pæne in ipſa urbe Roma quæſiverim. Ea enim ſe oculis obtulit meis ut novæ Urbis faciem oſtenderet, ita publicorum ædificiorum ſplendore, viarum amplitudine, pontium magnificentia, incredibili fontium ubertate GREGORIUS Pont. quem omnis Chriſtiana reſp. ſanctiſſimum colit, eam exornavit, ut ad publicam commoditatem ornamentumque permultum additum atque adjunctum eſſe videatur. Sed, cum quæ Pontifex Maximus peregit præclara conſidero, video difficilius ea a me poſſe recenſeri quam ab ipſo fieri. Faciant id qui ingenio valent, quique Romanam civitatem ſua præſentia honeſtant, Hippolytus Capilupus Epiſcopus, M. Antonius Muretus, Latinus Latinius, P. Angelius, Bargæus, Laurentius Gambara. ii ſint qui ſuis & ſermonibus & ſcriptis præclara hæc, unaque virtutes tuas egregias, ad cælum ſuis laudibus ferant. Ut Julium Jacobonium meum ſileam, fide atque obſervantia in Te ſingulari: qui, quantum ei per fortunam licet, certare etiam vel cum ſummæ doctrinæ viris in tuæ amplitudinis laude videtur. Excepiſti me igitur ea benignitate, quæ tua propria eſt, quæ Te & privatis hominibus, Regibus quoque ipſis carum reddit. qua Tu, præter cæteras virtutes quibus excellis, ita hominum Tibi voluntates devinxiſti, ita omnium in te ſtudia convertiſti, ut a Veneta rep. in Venetam nobilitatem jamdudum ſis adlectus. qui honos cum iis tantum tribuatur, qui ipſum eximio aliquo merito promerentur, facis ut jure omnes optimo in te collatum exiſtiment. Incredibile eſt quantum omnes bonos, quantum omnes Italiæ populos ac longinquas

ginquas

ginquas nationes, tui ampliſſimi nominis ac famæ ornamenta in Tui amorem ſtudiumque alliciant. Ut omittam quanta ſit eorum qui Romæ adſunt, quibus in oculis es, quibus imperas, ad te diligendum propenſio. Ex me cauſſæ impulerunt, ut Paulli patris mei Commentarium in Epiſtolas M. Tullii Ciceronis, quæ Familiares vocantur, tuo nomini dicarem. Quid eſt autem quod tuo maximo celeberrimoque nomini non maxime debeatur, vel Tibi propter eximiam iſtam tuam in me beneficentiam a me non vel maxime deberi homines intelligant? Vel quis non æquiſſimum arbitretur ut qui parentis mei in omni vita amantiſſimus ac patronus ſemper exſtiteris, ejuſdem quoque lucubrationes, quæ ad poſterorum utilitatem proderentur, in tuam fidem ac patrocinium commendentur? in quas ipſe univerſæ fere vitæ ſtudium atque induſtriam contulit: quarum eam quam in eruditorum animis (ut, ni fallor, ſcis) exſpectationem commovit, ſcriptorum præſtantia facile, ut ſpero, ſuſtinebit. Quæ ſi tibi, eruditiſſimo in primis ac celeberrimo Principi, probabuntur, una opera & Pater meus ſtudiorum ſuorum fructum ſatis amplum accepiſſe nulli non videbitur, & mihi, qui pro virili parte in his ingenuis artibus paternæ laudis fieri æmulator ſtudeo, ad non inferiora in dies animum addideris. Deus Opt. Max. dignitatem iſtam tuam perenni felicitate ſecundet. Romæ. Id. Jun. ∞ D L X X I X.

Amplitudini tuæ obſequentiſſimus, atque in perpetuum devinctiſſimus

ALDUS MANUTIUS, PAULLI F. ALDI N.

PAUL-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

PAULLI MANUTII

ARGUMENTUM

Epiſtolæ primæ Ciceronis ad Lentulum.

P*Artes argumenti duæ ſunt, una & extrinſecus, & ſatis longe petita, quæ ad regem Ptolemæum proprie pertinet; altera, quæ ſumitur ex ipſa epiſtola, & regiæ cauſſæ ſtatum explicat; prior non aliena, poſterior etiam neceſſaria. Rex Ægypti Ptolemæus, Auletes dictus, quia tibiis canere, præter dignitatem regiam, ſolitus eſſet, pater Cleopatræ, notiſſimæ feminæ, & ejus Ptolemæi, cujus eſt juſſu interfectus Pompeius Magnus, ſocietatem & amicitiam populi Romani diu expetitam impetravit aliquando, Cæſare & Bibulo Coss. qua de re ſic ipſe Cæſar lib. 3 de Bell. civ.* Controverſias regum ad populum Romanum, & ad ſe, quod eſſet Conſul, pertinere exiſtimans, atque eo magis officio ſuo convenire, quod ſuperiore conſulatu cum patre Ptolemæo & lege, & SC. ſocietas erat facta. *Et in Oratione pro Poſthumo:* Non ei regi pecuniam credidit, qui alienus ab hoc imperio eſſet, ſed ei, qui cum fœdus feriri in Capitolio viderat. *Eam autem ſocietatem diu exoptatam eſſe a Ptolemæo, nec niſi Cæſare Conſule obtineri potuiſſe, intelliget, opinor, qui perpendet illud in epiſt. 16 lib. 2 ad Atticum.* De rege Alexandrino, placuiſſe ſibi, aliquando confici. *Nam verbum,* aliquando, *negatam antea Ptolemæo ſocietatem, ſatis, ut opinor, oſtendit. Nec vero minimam ejus impetrandi honoris difficultatem Suetonius demonſtrat, cum ait in Cæſaris vita:* Societates, ac regna pretio dedit, ut qui uni Ptolemæo prope ſex millia talentorum ſuo Pompeiique nomine abſtulerit. *Porro cupiditas Ptolemæi tanta ſocietatis, & amicitiæ populi Romani, non ſolum ex eo nata, quia ſuperiores fere omnes Ægypti reges, eundem honorem adepti, præſidium adverſis temporibus in fide ac tutela Romanorum ſæpe maximum invenerant, verum etiam quod ipſe, niſi ſocius amicuſque populi Romani appellaretur, ſtabilem ſibi atque tutam regni poſſeſſionem non putabat: idque duabus cauſſis, primum quod Alexandri regis, qui proximus regnaverat, teſtamento Ægyptus Romanis relicta dicebatur. itaque ait Cicero in Oratione prima in Rullium:* Dicent Decemviri, id quod dicitur a multis & ſæpe dictum eſt, regis Alexandrini teſtamento regnum illud populi Romani eſſe factum. *Et in ſecunda in eundem:* Quis veſtrum ignorat, dici, illud regnum teſtamento regis Alexandrini populi Romani eſſe factum? *Et paullo poſt,* Video qui teſtamentum factum eſſe confirmat: auctoritatem ſenatus exſtare hereditatis aditæ ſentio, tum quando Alexandro mortuo legatos Tyrum miſimus, qui ab illo pecuniam depoſitam noſtris recuperarent. *Hac igitur de cauſſa, ne ſibi regnum populus Romanus adimeret, Ptolemæus timebat. Accedebat altera, quod ipſe, non modo Alexandri regis mortui filius, verum nec e regio eſſe genere putabatur. itaque ſubjungit ibidem Cicero:* Eum qui regnum illud teneat hoc tempore, neque genere, neque animo regio eſſe, inter omnes fere video convenire. *Ptolemæum deſignat: de quo etiam paullo poſt,* Qui ſunt, *inquit,* iſti decemviri, quos perſpiciamus regnum Alexandriæ Ptolemæo gratis adjudicaturos? *Honor igitur ille ſocietatis & amicitiæ populi Romani, vehementer optatus confirmandi regni cauſſa, magnoque emptus, neceſſitatem quandam Ptolemæo attulit Ægyptios offendendi. nam, cum ab eis intolerabilia tributa exigeret, incurrit in eorum odia: ex quo multitudine concitata, vitæ ſuæ timens, e regno Romam profugit Lentulo Spinthere, Metello Nepote Cos. id eſt, biennio poſtquam in ſocietatem amicitiamque populi Romani receptus erat. Queſtus injuriam petiit ut reſtitueretur, impetravitque non magno negotio, vel Pompeii gratia, ejus cauſſam adjuvantis, ob amicitiam Mithridatico bello contractam, vel*

ſuffra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſuffragante pecunia, clam multis data, vel etiam, quod regis bene de rep. meriti, (nam, ut Plinio referente cognoſcitur, Pompeio circa Judæam rem gerenti octo equitum millia Ptolemæus ſuo ſumptu miſerat) & ejus regis, quem ſenatus, populuſque Romanus biennio ante, Cæſare & Bibulo Coss. ſocium atque amicum appellaſſet, injurias ulciſci, non modo juſtum, ſed exemplo etiam utile, ſpecioſumque videbatur. His cauſſis factum eſt SC. referente Conſule P. Lentulo ut ſortirentur Conſules, uter eorum regem reduceret, id eſt, ut is reduceret cui Cilicia provincia obtigiſſet: quæ obtigit Lentulo. nam ſi Ciliciam Lentulus antea ſortitus eſſet, conjici poſtea in ſortem reductionem regis non oportuit; quippe cum ea Ciliciæ Proconſuli, cui prope in conſpectu Ægyptus eſſet, ob facultatem rei perficiendæ prorſus deferenda videretur. Hiſpania vero, quæ obvenit Metello, ut in Appiano legimus, longiſſime ab Ægypto remota, omnino cum reductione regis Alexandrini conjungenda non fuit. Hujus & SC. & ſortis in Oratione in Piſonem mentio fit his verbis: Auderet Gabinius, ſi non acerrime fureret, quam provinciam P. Lentulus cum & auctoritate ſenatus & ſorte haberet, interpoſita religione, depoſuiſſet, eam ſibi tum adſciſcere, cum, etiamſi religio non impediret, mos majorum tamen, & exempla, & graviſſimæ legum pœnæ vetarent? *Et in ea pro Poſthumo:* Non latroni, ſed regi credidit; nec regi inimico populi Romani, ſed ei cujus reditum Conſuli datum a ſenatu videbat. *Et in eadem:* Non ad Gabinii, cujus id negotium non erat, ſed ad P. Lentuli, clariſſimi viri, auctoritatem a ſenatu profectam, & conſilio certo, & ſpe non dubia Romam contenderat. *Accedit hujus epiſtolæ teſtimonium ſatis apertum his verbis:* Hortenſii, & mea, & Luculli ſententia, ex illo SC. quod te referente factum eſt, tibi decernit ut regem reducas. *Et in ep. 7.* Nullum exſtat SC. quo reductio regis Alexandrini tibi adempta ſit. *Quæ confirmat lib. 39 hiſtoria Dionis:* Exeunte anno, cum Lentulus nondum in provinciam iviſſet, per C. Catonem tribunum pl. objecta ſenatui religio eſt, prolato e Sibyllinis verſibus oraculo, ne rex cum multitudine reduceretur; ſi fieret, malo publico futurum. *Tum factum eſt alterum SC. referente de religione Marcellino Conſule, regem cum multitudine reduci periculoſum reipublicæ videri. De hoc SC. ſic in epiſt. 2 lib. 2 ad Q. Fr.* De rege Alexandrino factum eſt SC. cum multitudine eum reduci periculoſum reipublic. videri. *Atque illam epiſtolam cum videam* XIIII *Kal. Febr. ſcriptam eſſe, facile poſſum ſuſpicari hoc SC. antequam hæc ad Lentulum mitteretur, eſſe factum. nam neque Idibus, quo hæc die ſcripta eſt, neque poſtridie, id eſt,* XVII *Kal. neque* XVI *factum eſſe, ex duabus conſtat epiſtolis, ſecunda & quarta. Quod ſi quis* XV *Kal. id eſt, pridie quam illam ad fratrem Cicero ſcripſit, decerni potuiſſe dixerit: antiqua conſuetudine refelletur. ſenatum enim haberi per dies comitiales non licuit. comitialem autem fuiſſe diem* XV *Kal. Jan. non ſolum Faſti dierum veteres, ſed etiam Cicero ipſe in quarta docet epiſtola. nam, cum de ſenatu ad* XVI *Kalend. habito locutus eſſet, ſubjunxit:* Senatus haberi ante Kalend. Febr. per legem Pupiam, id quod ſcis, non poteſt. *In ea etiam ad fratrem, cujus proxime ſum uſus exemplo, extractam ait rem obtrectatorum Lentuli calumnia, deinde comitiales dies eſſe conſecutos: cum de ſenatu* XVI *Kalend. habito loquatur, ut in quarta ſignificat hujus libri: ubi, iiſdem fere verbis utens,* Res, *inquit,* ab adverſariis noſtris extracta eſt variis calumniis. *Ergo, ut redeam unde diverti, SC. de religione ante hanc epiſtolam, id eſt, ante Idus Jan. factum erat. Tertium SC. cum fieret, ne quis omnino regem reduceret, id quod, ut hæc docet epiſtola, P. Servilius Iſauricus cenſuerat, interceſſum eſt. Senatus tamen voluntas perſcripta, quod, impedito SC. fieri ſolitum eſt, ut memoria traderetur, atque exſtaret in publicis tabulis, quid ſenatus niſi obſtitiſſet interceſſio fieri voluiſſet. Hac de re ſic in epiſt. 7.* Nullum exſtat SC. quo reductio regis Alexandrini tibi adempta ſit, eaque quæ de ea ſcripta eſt auctoritas, cui ſcis interceſſum eſſe, ut nequis omnino regem reduceret, tantam vim habet, ut magis iratorum hominum ſtudium, quam conſtantis ſenatus conſilium eſſe videatur.

Sublato

Sublato igitur a religione exercitu, cum de rege reducendo deliberaretur, & alii eum honorem Lentulo, quem jam antea & SC. & ſortis beneficio acceperat, conſervarent, alii Pompeio mandandum, alii aliter cenſerent, varietas opinionum rem extraxit; Catonis deinde tribuni pl. audacia diſturbavit penitus atque pervertit. nam & ab initio tribunatus, ut Feneſtella docet apud Nonium, *concionibus aſſiduis invidiam regi, ac Lentulo concitavit; & mox, lege etiam de abrogando Lentulo Ciliciæ imperio promulgata, animos eorum, qui Lentulo favebant, a minore cura ad ſummum timorem traduxit: Pompeium vero in ſenatu aſpere & acerbe accuſatum eo redegit, ut conſilium reducendi regis abjiceret. itaque rex, deſperato ſenatus auxilio, confugit ad Gabinium Syriæ Proconſulem: a quo, promiſſis ei decem talentorum millibus, (ea ſunt* HS *bis millies quadringenties, ut oſtendit Cicero in Oratione pro Poſthumo) Pompeio etiam, qui cum Craſſo tum conſulatum gerebat, admodum pro eo contendente, facile impetravit ut reſtitueretur. Ex eo poſtea Gabinius majeſtatis accuſatus, quod provinciæ ſuæ finibus contra legem Corneliam exceſſiſſet, corruptis judicibus abſolutus eſt; mox tamen de repetundis in judicium vocatus, defendente, Pompeii rogatu, Cicerone, qui priore judicio accuſaverat, odio maxime prioris judicii damnatus, publicatis bonis, in exſulium abiit: quem poſtea dictator Cæſar reſtituit. Hinc illa in eum oblique conjecta in Oratione contra Piſonem:* Se ipſum, faſces ſuos, exercitum populi Romani, numen, interdictumque deorum immortalium, reſponſa ſacerdotum, auctoritatem ſenatus, juſſa populi, nomen ac dignitatem imperii regi Ægyptio vendidit: in Ægyptum venit: ſigna contulit cum Alexandrinis: cepit Alexandriam. *Atque hoc loco fœdam Appiani negligentiam diſſimulare non poſſum, qui Gabinium, Pompeio tertium Conſule, de majeſtate damnatum putat. in quo dupliciter peccat, primum temporis, deinde criminis inſcientia. nam Gabinius biennio ante Pompeii tertium Conſulatum, Domitio & Appio Coss. non de majeſtate, ſed de repetundis damnatus eſt. utrumque docet Dionis hiſtoria: cui ſi fides abrogatur, ipſe certe non refelletur Cicero, quo ego, præſertim in rebus illius ætate geſtis, locupletiorem teſtem non quæro. is in epiſt. 16 ad Atticum lib. 4. & in epiſt. 4 ad Q. Fr. lib. 3. prorſus patefacit ἀνιστορησίαν Appiani. Sed, ut redeam ad Auletem, pecuniæ tantam vim Cæſari primum ab eo datam, ut ſocietatem populi Romani conſequeretur, deinde Gabinio, ut ejectus reſtitueretur, forſitan mirari aliquis poſſit, qui ſi ejus regis annua vectigalia noverit, non dubito quin mirari deſinat. capiebat enim ex Ægypto, ut in quadam Oratione Ciceronem ſcripſiſſe gravis auctor Strabo libro 17. memoriæ tradidit, talenta annua duodecim millia quingenta. In tantis opibus magni negotii non fuit, aut Cæſari ſex millia talentorum, aut Gabinio decem millia largiri, aut etiam, id quod a Varrone proditum Plinius narrat, octona millia equitum, Pompeio circa Judæam res gerente, ſua pecunia tolerare, mille convivas, totidem aureis potoriis, mutantem vaſa cum ferculis ſaginare. Hactenus de Ptolemæo. Nunc, quæ ſit epiſtolæ ſententia, quo principio inducta, quibus diſtincta partibus, quo fine concluſa, videamus. Ac primum; quod iis, qui aliena negotia curant, amovenda in primis negligentiæ ſuſpicio eſt, orditur Cicero ab officio ſuo, operamque a ſe in regio negotio navatam ita ſignificat, ut eximiam in Lentulum benevolentiam præ ſe ferat. mox regis & ejus amicorum ſtudium, conſulis & conſularium ſententias, Pompeii familiarium contentionem, perfidiam amicorum exponit. quæ qui attendat, rei difficultatem, ex Lentuli ſententia conficiendæ, maximam videat. nam ad regis voluntatem, qui reduci a Pompeio, civitatis principe, cupiebat, Hammonius ejus legatus, clam pecunia data, ſenatorum animos traducere conabatur. Senatorum autem alii, illius largitionis invidia, regem oderant, reducendumque prorſus negabant, ut Marcellinus, Servilius, ſenatus major pars: alii Pompeio rem deferri malebant, ut Volcatius, Afranius, Lupus, Lybo, Hypſæus, omnes præterea Pompeii familiares, quos, pro ſumma ejus auctoritate & gratia, plurimos fuiſſe par eſt: nonnulli, ut Craſſus, reducendum quidem regem, ſed ſine exercitu, Sibyllæ verſibus admoniti, cenſebant. Horum tria video genera fuiſſe. nam, cum omnes in tuenda religione conſentirent, non tamen omnium in ratione reducendi ſenſus idem erat. Placebat Craſſo conſulari, a tribus legatis, vel privatis, vel iis etiam qui cum imperio eſ-*

ſent,

ſent, regem reſtitui: ita neque Pompeius, neque Lentulus, qui cum imperio erant, excludebantur. Placebat Bibulo, item conſulari, a tribus privatis: ita Pompeio, & Lentulo locus erat. Contra Hortenſius, Lucullus, Cicero, ipſi quoque conſulares, ab uno Lentulo, Ciliciam cum imperio adminiſtrante, reducendum cenſebant: quod anno ſuperiore, ipſo Lentulo Conſule referente, ſenatus decreverat. Quæ ſi perpendantur ſingula: pæne res a Lentulo remota videbitur. nam, ſi Marcellini & Servilii de non reducendo rege valeat opinio, jacet negotium. Si Pompeii familiares vincunt, Lentulo rejecto Pompeius decernitur. Si de legatis privatis Bibuli ſententia probatur, æque Lentulus & Pompeius, qui cum imperio erant, rejiciuntur. Si Craſſus auditur, ut inter legatos locum habeant ii qui cum imperio ſunt, oritur inter Lentulum & Pompeium de reductione contentio: nec dubium quin Pompeius obtineat, honoribus, & meritis in remp. civitatis facile princeps. unicum igitur in Hortenſii, Luculli, Ciceronis ſententia perfugium. Sed hic etiam adverſantur multa: primum, ſenatus voluntas, a rege, propter apertam largitionem, alienior; deinde, corrupti ab Hammonio regis legato non pauci, qui rem ad Pompeium deferri omnes volebant; poſtremo, ipſius Pompeii familiares, & in iis tribuni pleb. aliquot, parati ad intercedendum, ſi pro Lentulo S C. fieret. Addo illud quod Ciceronis, quia Lentuli beneficio obſtrictus videbatur, in cauſſa regia minor erat auctoritas; gratia vero ejus ut magna eſſet, majore tamen Pompeii gratia vincebatur. Nec vero, *adempto exercitu, quod Cicero etiam, Hortenſius, Lucullus religionis cauſſa probare cogebantur, magnopere erat cur eam reductionem Lentulus expeteret: quippe qui vereretur ne reſpuentibus regem Alexandrinis, quos cogere ſine armis nequiret, infecta re cum aliquo dedecore diſcederet. Quocirca præclarum in hac epiſtola Ciceronis artificium licet animadvertere: qui neque ſperare Lentulum jubet, cum deſperandum potius intelligat; neque tamen prorſus eum abducit a ſpe, veritus ne hominis amiciſſimi optimeque de ſe meriti, fortaſſe etiam ipſius opera Ciceronis optatum rei exitum exſpectantis, animum offendat. nam in eo loco,* In ſenatu ſic egit cauſſam tuam, ut neque eloquentia majore quiſquam, neque gravitate, nec ſtudio, nec contentione agere potuerit: *Pompeium optime animatum erga Lentulum ſignificat. Infra vero cum ſubjungit,* Quæ res auget ſuſpicionem Pompeii voluntatis. *Et paullo poſt,* In eam opinionem rem adduxerunt ut Pompeius cupere videatur. *Et in eo,* Quod Pompeio ſe gratificari putant: *idipſum, quod promiſerat, in dubium revocat. Quod ſi qui erant qui Pompeii cauſſa nollent, ii nec Lentulo, qui antea Pompeium ornaverat, favebant. Ita Lentulo ſpes omnis infirmatur: cum vel amicos Pompeii adverſarios habeat: vel, qui alieniores Pompeio ſint, amicos ipſe habere non poſſit. Callide autem, ne ſua culpa res inclinaſſe videatur, inducit illa quaſi excuſationis loco,* Ut in rebus multo ante quam profectus es, ab ipſo rege & ab intimis ac domeſticis Pompeii clam exulceratis, deinde palam a conſularibus exagitatis, & in ſummam invidiam adductis, ita verſamur. *Scripta eſt epiſtola, Cn. Cornelio Lentulo Marcellino, L. Marcio Philippo Coss.*

D E-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

DEDICATIO PETRI VICTORII AD BARTHOLOM. CAVALCANTEM.

Petrus Victorius Bartholomæo Cavalcanti ſuo Sal.

VEram ſemper putavi nobiliſſimi tragici ſententiam illam, πόνος πόνῳ πόνον φέρει, nunc vero etiam expertus ſum. Poſtquam enim negare non potui rogantibus ſatis multis, ut quædam, quæ ex antiquiſſimis exemplaribus ſincere, ut arbitror, reſtitueram in Epiſtolis Ciceronis, divulgarem: cupiens omni ratione, qua poteram, voluntati illorum morem gerere, & eruditis hominibus ſtudium meum probare, in magnam turbam incidi moleſtiarum: nam & dum ea colligerem non parum laboravi, & cum mihi viſus eſſem nonnihil utilitatis libris illis adtuliſſe, me quaſi teneri arbitratus ſum, eos etiam, quibus idem auctor philoſophiam explicavit, & quibus oratorum præcepta elegantiſſime perſecutus eſt, ſi poſſent, meliores reddere. Quare multis priſcis exemplaribus comparatis, id opus, magnum ſane & arduum, adgreſſus ſum, & quam accuratiſſime potui abſolvi atque ad exitum perduxi. Sed cum poſtea animadverterem multa eſſe loca, maxime in Epiſtolis, quæ niſi aperirentur, obſcura futura eſſent, cum aut hiſtoria illarum rerum a multis ignoratur, aut verſus reconditi aliquorum poetarum citantur, nonnulla etiam parum certa, & in variis libris varie ſcripta, quædam ſuſpecta, alia autem prorſus mendoſa, quæ omnino oporteret indicare, neceſſe eſſe duxi quaſdam adnotationes conficere, quæ obſcura illuſtrarent, incerta & ſuſpecta oſtenderent, depravata & manca, ne quempiam nulla utilitate exerceant, denotarent. Verum in prioribus adhuc negotiis implicatus, aliud commodius tempus expectare cogitabam, cum ſtatim quibuſdam impreſſorum impedimentis hoc opere intermiſſo, ſatis idoneum tempus nactus ſum, ut quæcunque mihi declaratione aliqua indigere viderentur, colligerem, & breviter explicata in parvum hoc volumen conferrem. Ea autem ſine fucis (ut natura mea fert) expoſui: nec enim meum conſilium unquam fuit, hac occaſione doctrinam aliquam (quæ in me nulla eſt) aut multarum rerum ſcientiam oſtentare: tantum conatus ſum, quæ in his libris majoris alicujus momenti immutavi, tueri: rationes, quibus ductus id fecerim, adferendo, & teſtimonia priſcorum codicum adducendo. Suſpiciones etiam multas, quæ mihi occurrerunt, & aliquantulum viſæ ſunt poſſe ſtudioſos adjuvare, libere protuli: nec in ulla re veritus ſum ſimplicitatem mei ingenii aperire, dum quæcunque mihi in mentem veniunt, narro: tanta cupiditate exarſi clariſſimum hunc ſcriptorem fœdiſſimis maculis inquinatum purgandi. Quantum autem in hoc profecerim, alii judicabunt: ſtudium quidem certe & egregia quædam voluntas non defuit. Sed quia fieri poteſt, imo potius neceſſe eſt, ut in quibuſdam decepti ſimus (cognoſcimus enim ingenii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

noſtri infirmitatem, & lubricam periculoſamque harum rerum tractationem) petimus ab eruditis, ut errores noſtros, ſi quos animadvertent, non paucorum locorum non ineleganter illuſtratorum meritis compenſent, nec me arrogantiæ condemnent, quod hoc onus minime mearum virium in me receperim: nec enim id unquam expetivi, ſed potius ab aliis mihi impoſitum, valde cupiens, ſubterfugere non potui, ut ſiquid in hoc a me peccatum ſit, facilitate potius quadam & naturæ bonitate peccatum ſit, quod ea quæ juſte repudiare poteram, onera ſubierim. nam (ut ſupra a me expoſitum eſt) paulatim, & non uno conſilio hoc munus ſuſcepi: a primo enim ex occaſione quadam tibi nota cœpi ſummo ſtudio Epiſtolas ad Atticum ſcriptas ad meum & amicorum uſum mendis purgare. Quum enim domi tuæ antiquum illud ab Angelo Politiano laudatum illarum epiſtolarum exemplar vidiſſem (quod diſparem ſortem ab ea quam ille ei tributam dicit, multos ſane annos expertum fuerat: eripueras enim tu illud e manibus ignobilis Grammatici, apud quem diu latuerat) a te ſumſi illud, & ſumma cura, quæ in eo a vulgari lectione diſcrepabant, notàvi: ex quo tempore cum eam jam, quæ a me capi poterat, utilitatem ab eo accepiſſem, & nonnihil quoque illud ſuæ dignitatis ac nominis per me recepiſſet, cito priſtinam fortunam recuperavit: in manus enim clariſſimorum & doctiſſimorum virorum, poſtquam a me exiit, pervenit. Cum igitur a te ortum ſit hujus mei laboris initium, non vacare omnino culpa mihi viſus eſſem, niſi parvo hoc munere tibi grati animi memoriam oſtendiſſem: quare ſemper cogitavi ad te hunc libellum, quemadmodum nunc facio, mittere: quamvis (ut verum fatear) majora fuerint ea quæ me ad hoc impulerunt. Cum enim a teneris (ut ajunt) unguiculis, ætatibus noſtris non multum differentibus jocundiſſima familiaritate conjuncti inter nos fuerimus, nec unquam noſtræ benevolentiæ iter interruptum ſit, ſed cotidie potius aliquid acceſſerit ad amorem, nunquamque ego excellens ingenium tuum, incredibilem doctrinam, ſuaviſſimos mores, ſingularem probitatem admirari & amare deſtiterim, cur non debui primos tibi ingenii mei fructus largiri? ſimulque, cum noſtra amicitia civibus noſtris notiſſima, & (ut ſpero) probatiſſima ſit, quantum per me fieri poteſt eniti ut externis etiam gentibus non incognita eſſet? Quod ſi multi opibus potentiaque illuſtres perſonas quærunt, quibus labores ſuos commendant, rectius ego eſſe putavi, eum cum quo familiariſſime vivo, cunctis animi & ingenii muneribus clarum non præterire, & cui fortuna potius defuiſſe videatur, ad præclaras & honeſtas res gerendas, quam aut ea quæ ipſi ſibi ſummo ſtudio & diligentia homines ad laudem & gloriam nati parare ſolent, aut illis a natura, ut ampliſſimi viri evadant, tribui. Accipies igitur hoc, qualecunque eſt, læto animo munuſculum, & quæ a te ingenii tui monimenta expectantur, ne patiare diutius ea ingenuis artibus deditos deſiderare. Vale.

A D-

ADLOCUTIO PETRI VICTORII,

Quam calci ſuarum Notarum adjecit,

AD LECTOREM.

HÆc ſunt quæ in meis caſtigationibus mihi aliqua explicatione egere viſa ſunt: reliqua vero haud his ſane pauciora, per ſe patebunt, ac, niſi fallor, eruditis probabuntur. Hæc autem ipſa pæne, ut nunc edidi, olim in marginibus mei libri cum attentius illum legerem, adnotaram. Cum enim nunc longius mihi tempus dari non poſſe ſcirem, quomodo ſatis ſpatii habuiſſem ad tot Ciceronis volumina relegenda, nedum accurate conſideranda? Accedebat eo, quod aliis poſtea literis deditus, hæc ex animo dimiſeram: ut ſatius fuiſſe putarim ad eas me cogitationes & judicia referre, quæ tunc, cum hæc acriore ſtudio & diligentia pertractabam, de his locis feceram, quam nunc poſt tot annos pæne in his ſtudiis novus, aliquid non ſatis mature cogitatum adſerre. Eo autem ſermone hæc expoſui qui mihi ex ore fluxit, quod quidem facile me omnibus probaturum puto. Nihil enim minus mihi elaborandum eſſe exiſtimavi, quam quibus verbis hæc enarrarem, dummodo illis quod vellem complecterer: quæ tantiſper in vita permanſura putarim (atque ita velim) donec fidem meam liberaverint, ac (ſi modo id facere potuerint) lectionem a me inductam comprobarint. Nec enim ullam ea reconditam eruditionem continent, aut alia quapiam re commendantur ut valde amari caraque haberi debeant, ob idque etiam cum ſuum munus peregerint, longius detineri. Propter hoc autem ſcripta ſunt, quia neminem volui in hoc meo negotio falli, qui aut nimis crederet, aut magis quam oporteat, contra veritatem pugnax eſſet. & hæc cauſſa fuit, quod ſemper teſtimonia veterum codicum produxi, exempla quæ caſtigationes confirmare viderentur protuli, atque omnes denique rationes & argumenta in medium attuli, ut aut illis crederetur, aut qui eis non moveretur, minimeque ea digna exiſtimaret quibus fides haberetur, poſſet aliam quæ magis idonea viſa eſſet lectionem ſequi. Nonnulla ſane ex his, ac multa fortaſſe, ab aliis quoque animadverſa eſſe potuiſſe non nego: nec enim occultis quibuſdam auxiliis uſus ſum, ſed vetera exemplaria quæ mihi præcipue adjumento fuerunt, ſemper omnibus in promtu fuere. Quædam enim eorum ſunt in nobili illa & nunquam ſatis laudata Mediceæ familiæ bibliotheca, quam ampliſſimi illi ac ſapientiſſimi viri Coſmus & Laurentius Medices, plurimis e Græciæ ruinis Italiæque latebris, non ſine ingenti labore & ſumtu erutis libris, confecerunt: quæ etſi nondum explicata eſt, ſtudioſorum tamen commodis privatim ſervit. Reliqua vero in Divi Marci altera, non minus priſcis voluminibus referta, quæ omnibus omni tempore patet: uno tantum ex privata domo uſi ſumus: quod tamen & ipſum eruditiſſimi & accuratiſſimi quidam viri habuerunt, quantumque ſibi commodum fuit tractaverunt. Cæteris vero quæ in hujuſcemodi negotio neceſſaria ſunt, quemlibet paratiorem eſſe puto. Utinam autem qui ea quæ me præterierunt, præſtantibus ſuis ingeniis inveſtigarint (ſi ulli ſunt, quemadmodum ego ſuſpicor) velint ea ceteris impertire: ſic enim ſuus huic ſcriptori ſplendor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

quandoque reddetur, & cum a multis nunc cupide legatur, majore adhuc voluptate in eo undique purgato & nitido, ſtudioſi omnes commorabuntur. Nam ego tantum abeſt ut offendar ſi aliquis plura & meliora attulerit, & me quoque ubi opus fuerit, refellerit: ut tum denique labores quos in hac re ſuſcepi, large compenſatos putem: ſi quemadmodum ego nonnullos ſtudio & opera mea ex erroribus in quibus erant eripui: ſic ipſe in quibus deceptus ſim, quæque non viderim, amice & benevole docear. ſcire enim cupio; nec res ulla eſt in qua, ſi juver, tantopere gaudeam. In collatione autem veterum librorum uſus valde ſum fideli diligentique Ludovici Bonaccurſii opera, eruditi ſane juvenis, & in arte grammatica, quam publice hic Florentiæ maxima cum laude profitetur, acutiſſimi. Cum igitur ipſum hujus mei negotii ſocium habuerim nec inſuavem nec inertem, multaque ille, ut mihi inſerviret, incommoda in hoc perpeſſus ſit, meas partes eſſe exiſtimavi hoc teſtimonio ſtudium, operamque ejus commendare, ut ſi qua ipſi laude ex noſtro hoc labore digni ſumus, ipſe quoque debitam ſibi inde partem auferat.

PRÆ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

PRÆFATIO EJUSDEM

Quam præmiſit poſterioribus Notis.

VICTORIUS CAMPANO Sal.

HUjuſmodi eſt ſtudium illud, cui nos quatuor ab hinc annos operam dedimus, Franciſce Campane, ut finem nullum habeat, nec unquam ad certum aliquem terminum perduci poſſit. Et ſi id antea non ignorabam, multo tamen certius cognovi ſtatim ut libri ipſi e manibus exierunt. Animadverti enim quadam a me relicta eſſe, quæ ſi adnotaſſem, non ingrata ſtudioſis fuiſſent. Hoc autem facilius ſcire potui, quia ipſe perſpexi deſideria plurimorum, nec non quia ad me multæ multorum voces ab amicis ſcriptæ ſunt: qui quamvis labores meos non inutiles putarent, hoc tamen aut illud adjungi voluiſſent. Cum enim in primis laboraſſem, ut quæ a me immutata fuerant conſtituerem: non pauci voluiſſent etiam obſcuriores aliquos locos illuſtrari, quamvis ſcripturæ immutatio facta eſſet nulla. Statui igitur horum ſtudio quantum poſſem, ac cum primum poſſem, ſatisfacere: maxime cum ex aſſidua Ciceronis lectione cognoſſem, non ſine cauſſa id a me poſtulari. Quamvis autem mihi hoc perficiendi, totumque præſtandi, facultatem deeſſe pulchre intelligerem: ſi tamen huic rei diligenter ſtuduiſſem, ſperavi me, ſi non deſideria illorum extinguere, ſaltem lenire, & aliquantulum mitigare poſſe. Huic igitur ſtudio intentus, ſeponebam cotidie aliquid, & eodem tempore omnibus Ciceronis libris opem aliquam adferebam: non enim uni aut alteri tantum operi addictus eram, & in eo totas cogitationes meas conſumebam, intelligebamque quanto diutius in hoc inſtituto meo perſeveraſſem, tanto plura ac meliora a me inventum iri. Verum cum ſemper in omni mea vita ſtatuerim, aliorum potius amicorum ac prudentum hominum de me judiciis, quam meis ſtare: cum ſæpe ab amicis poſcerer ut, quæ ad eam diem animadvertiſſem, pervulgarem: non potui diutius has ipſorum flagitationes ſuſtinere, decrevique cupiditati eorum morem gerere. Nactus autem tempus a cotidianis meis laboribus vacuum, quo etiam ab illis magis premebar, & ad hoc nunc agendum impellebar, accurate Epiſtolas Ciceronis relegi: & quæcunque jam in illis adnotaram, & nonnulla quoque quæ nunc mihi ſuccurrerunt, collegi, ex iiſque parvum quoddam volumen confeci. Additus etiam eſt labor, nonnulla quæ olim a me animadverſa erant confirmandi: quæ res majus volumen ipſum effecit. nam ad me perlatus eſt liber, nuper Venetiis impreſſus, Epiſtolarum, quas familiares vocant: in quo ſcholia quædam ſunt doctorum & ingenioſorum virorum: quorum nonnulla contra me, ac judicium meum ſtudioſe facta videntur. Commodum igitur viſum eſt, de illis rebus, in quibus reprehendebar, iterum diſſerere. Non minus enim utile eſſe puto, vetera confirmare quam nova contexere. Non quo ſententiam meam, ſi forte falſa eſt, tueri ac pertinaciter defendere velim: (nunquam enim hoc ſciens faciam. nam quamvis rebus meis, quemadmodum natura cogit, amicus ſim: magis tamen veritatem ipſam amo) ſed ne forte ſiquando obſcurior, aut brevior in illis explicandis, quam oportebat, fui, culpa ingenii mei vera ac bona cauſſa periret, eodemque tempore de opinionibus ac judiciis aliorum diſputavi, quemadmodum mihi viſus ſum, modeſte ac temperanter: nunquam enim alicujus injuria naturam conſuetudinemque meam obliviſcar. Eruditi nunc ac ſapientes viri, quid rectum ſit, videbunt: quibus ego, quemadmodum æquum eſt, totam rem permitto: & a quorum judicio auctoritateque nunquam declinabo. Quod ſi potuiſſem ullo pacto ſine exiſtimationis meæ jactura, aut, quod majus

eſt, ſine optimi ſcriptoris detrimento opiniones nonnullorum tacitus præterire, libenter feciſſem: ne viderer ex aliorum erratis, laudem mihi velle comparare, aut concertandi cupiditate teneri, a qua re natura mirifice abhorreo: quod prioribus meis ſcriptis, & plurimorum clarorum ac prudentium virorum, qui me bene cognitum habent, teſtimonio cognoſci poteſt. Quemadmodum autem nunc in Epiſtolis Ciceronis laboravi, ac non pauca in illis animadverti: ita cogito, atque id Diis adjuvantibus præſtabo, reliqua ejuſdem ſcripta eodem ſtudio atque diligentia perlegere: ut Orationes etiam, de quibus olim nullas curas ac cogitationes ſuſcepi, non relinquam: ſed quicquid in illis aut ope vetuſtorum codicum, aut accurata ipſarum lectione animadvertero, omne perſcribam. Et quamvis putem alios doctos & acutos viros, huic quoque ſtudio navare operam: quod tamen a diligentia & mediocri eruditione mea expectari poteſt, non patiar id magnopere deſiderari. Sed hæc erunt cum per moleſtas occupationes licebit: e quibus tamen quodcunque vacuum tempus eripere potero, perire non patiar. Statui enim omne reliquum tempus ætatis meæ, quod curſu ſane naturæ non parvum eſt, nec culpa aut vitio meo minus aut deterius fiet, in communibus utilitatibus collocare: ut quandoque etiam majora gravioraque, quam hæc ſunt, in manus eruditorum meo ſtudio ac diligentia elaborata ventura ſperem. Sed hæc etiam, ut antea diximus, alias erunt. Nunc autem hujus mei laboris, qui pæne abſolutus eſt, primam partem, Campane, ad te mitto: & eo potiſſimum ad te mitto, quia tu præcipue me ad hoc nunc agendum incitaſti: æſtimans non eſſe has illius generis literas, quæ diu multumque in manibus haberi ac premi debeant: nec etiam me impediri dixeris, ſi quid poſtea, quod lucem aliquam Ciceronis ſcriptis adferat, in mentem venerit, quin tertio, & quarto quoque idem opus aggredi poſſim: præſertim cum paucis diebus quicquid eſt, quod in his rebus fieri poſſit, abſolvatur. Quemadmodum igitur tuam in primis auctoritatem ſecutus, hoc aggreſſus ſum: ita nunc ad eandem tuam auctoritatem confugio, ac volo hoc quicquid eſt libelli tuo nomine commendari, ſi tu edendum id ſtatueris: nam de hoc quoque a te deliberari volo. Poſtquam enim ego impoſitum a te mihi hoc onus non recuſavi, ita nunc tu hoc non parum oneris ac moleſtiarum imponi tibi a me æquo animo patiere. & ut meus in his colligendis & explicandis labor fuit, ita nunc tuus erit in ſtatuendo, quid illis faciendum ſit. Quod ſi tu hanc curam ſuſcipere volueris, quemadmodum cupio & opto: confido te id conſilii capturum eſſe, quod mihi ſemper ac tibi honeſtum futurum ſit. (nam tua quoque in hoc negotio non mediocris res agitur) Cognovi enim aciem ingenii tui: & quum aliis omnibus in rebus libenter judicium tuum ſequar, in hac ne digitum quidem ab ea decedere rectum eſſe non putarem. Scio enim in hoc literarum genere quantum valeas, & quantam etiam laudem apud omnes merito conſecutus ſis, qui doctiſſimos & acutiſſimos viros imitatus multas ſubtiles & eruditas quæſtiones in Vergilii poema confeceris: & non pauciora, quam Græci homines in ſuo poeta fecerant, quem omnibus ingenii viribus ornarunt, in Latino, qui turpiter pæne ab omnibus deſtitutus erat, adnotaris. In eodem igitur ſtadio, ſed majore cum laude verſatus, quid de meis his nugis faciendum ſit, tecum ipſe deliberabis. Et ut accuratius de tota re tecum ipſe quæras, cogita illas tibi quemadmodum divulgandas, ita etiam defendendas eſſe. Quod ſi tanta prœlia pro me aut ſubire non vis, aut ſuſtinere te non poſſe putas, ſapientius facies, ac mihi quidem gratius, ſi aut eas ſupprimes, aut ne unquam emanare poſſint, conſcindes igneve combures. Vale VI ID. *Septemb.* M. D. XL.

A D-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ADDENDA
ET
CORRIGENDA IN NOTIS.
TOMO I.

P. 6. col. a, verſ. 35. *ſi commodo reip.*
P. 9. b, v. 24. Et init. lib.
P. 23. b, v. 5. *Cui adoleſcentia.*
P. 29. a, v. 1. *Ex Emplatorio.*

P. 30. b, v. 9. Præmittenda Nota Gebhardi: *Verumtamen me ipſum confirmo*] Guilielmius indicat hanc ſcripturam inveniri in quatuor MSS. neque aliter in Gruteriano aut Pall. quatuor, quorum duo a manu ſequiori reformati in *conformo*, exhibitum eſt primæ, receptumque Manutio, denique placitum Lamb. *conformo* (addit Manut.) *quaſi rem novam: non tam ut ſaluti ſerviam, quod antea non feci, quam ut optime de me merito gratiam referam.* Imo melius *confirmo* ex Medic. & Victor. noſtriſque, quia Cic. animos & robur ſumebat contra adverſarios atque æmulos, quia certo propoſito ſe illi addicebat, non ſimulatione: quia ſequitur *animi inductio.*

P. 42. b, v. 18. poſt *F. Urſinum* adde: Errat F. Urſinus qui exiſtimat Lentulum Quæſtorio imperio Hiſpaniam tenuiſſe. Primo Quæſtorium imperium nullum eſt, nec fuit unquam in Republica Romana. Si Quæſtores aliquando in provinciam miſſi ſunt cum imperio, intelligendum eſt prætorium imperium iis mandatum. Deinde Cæſar lib. 1 Belli civilis diſerte ait Lentulum Cæſaris beneficio Hiſpaniam provinciam ex prætura habuiſſe. Henr. Valleſius in notis quas ex Ciceronis ſui margine deſcriptas benigne mecum communicavit ingeniorum noſtræ memoriæ princeps, nuperius extinctus acerba morte maximo cum detrimento reipublicæ litterariæ.

P. 58. a, v. 32. *dele hæc verba:* Sed merito P. Victorius prætulit Medicei codicis lectionem, *& pro iis ſuppone hæc:* quod non immutandum eſt, non tam multæ ſunt orationes, ut pertimeſcendum tibi ſit illarum lectioni multum temporis eſſe impendendum.

P. 59. a, poſt v. 7. adde hanc annotationem:

Tres libros de temporibus meis] Dio lib. XXXIX. *βιβλίον μέν τοι τι ἀπόῤῥητον συνέθηκε· καὶ ἐπεὶ* (forte *ἔπη*) *ἐπέγραψεν αὐτῷ, ὡς καὶ περὶ τῶν ἑαυτοῦ βουλευμάτων ἀπολογισμόν τινα ἔχοντι. πολλὰ δ' ἤδη καὶ δεινὰ ἐς αὐτὸ καὶ περὶ ἐκείνων, καὶ περὶ ἄλλων τινῶν συνήνεσε, καὶ διὰ τοῦτο φοβηθεὶς μὴ καὶ ζῶντος αὐτοῦ ἐκφοιτήσῃ, κατεσημήνατό τε αὐτὸ, καὶ παρέδωκε τῷ παιδὶ, προστάξας οἱ μήτ' ἀναγνῶναι, μήτε δημοσιεῦσαι τὰ γεγραμμένα, πρὶν ἂν μεταλλάξῃ.* Vertit Leunclavius: *Librum quendam occultum conſcripſit, cujus erat inſcriptio, de ſuorum conſiliorum rationibus. In eum multa acerba contra Cæſarem Craſſumque alioſque nonnullos dicta congeſſit: metuenſque ne ſe vivo emanaret, obſignatum filio tradidit, cum mandato, ne eum ſe ſuperſtite aut legeret aut ederet.* Henr. Valleſius.

P. 62. b, v. 26. poſt *Gebhardus* adde: Rectius hic viderunt Lambinus & Manutius. Pertinere enim hoc ideo ad ejus liberalitatem ſignificat, quia ſi ſtatim provinciam tradiderit ſucceſſori, ſit oſtenſurus, ſe non cupidum eſſe pecuniæ, quam notam non poſſit effugere, ſi in provincia tradenda ſucceſſori ſit cunctaturus. *Grævius.*

P. 95. b, v. 4. librorum friget.

P. 101. b, v. 7. poſt iſta *epiſtola ſemper præceſſerit* adde: Senſus autem eſt, cujus argumentum petii & hauſi ex tuis litteris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

P. 102. a, v. 13. poſt *alii omittunt eſſe*, adjice: Non deflectendum eſt a Mediceo & meo primo. Nam *Cæſarem honeſtum eſſe cupio*, eſt, volo Cæſaris dignitatem ſalvam & inviolatam manere; ſic alibi quoque loquitur, ut pridem docti monuerunt. *Grav.*

P. 107. b, v. 22. *ad eum* ſcil. Pompeium.

P. 109. b, v. 5. cui, ſenſu poſtulante, merito ſubſcribimus.

P. 111. a, v. 11. Non erat Manutii.

P. 116. b, v. ult. adde poſt *præbuerit:* Nullus tamen dubito Ciceronem ſcripſiſſe: *qui ſi ſe dignum majoribus ſuis præbuerit.* præcedens *ſi* ſequens abſorpſit *ſe* ut ſæpe affinitas & ſimilitudo ſyllabarum hunc errorem in antiquis libris peperit.

P. 118. b, v. 8. vidi eandem allibuiſſe.

P. 128. a, v. 16. *poſt* Tac. 1 Ann. 26. *adde:* Malim autem quod in marginibus nonnullis conſpicitur: *mea in te omnia ſummæ neceſſitudinis officia conſtabunt. ſumma neceſſitudo*, ut ſuperius epiſtola 2 hujus libri *ſumma conjunctio.* alibi *amicitia ſumma.* nihil certius. *Gravius.*

P. 133. a, v. 5. ſecundus autem meus.

P. 142. b, v. 39. emendationem firmant MSS.

P. 143. a. παρ' ἐμοί γε] dele totam iſtam notam Corradi, ut & ſequentem.

P. 144. b, v. 7. tot monſtroſæ lectiones. *Grævius.* Ibid. v. 12. quæ de diverſis rebus agunt.

P. 157. b, v. 19. perſuaſionibus. *Grav.*

P. 161. a, v. 4. poſt *ex epictote* adde: Litteræ ſunt tranſpoſitæ. Non fruſtra hæc in antiquis codicibus leguntur. Recte vidit in hac aſſerenda ſcriptura Victorius. *Grav.*

P. 171. a, v. 7. *poſt* præferenda *adde:* Meus primus quoque pro vulgato, *ſpero omnino cum aliqua felicitate*, ſcribit *ſpero omnimodis cum aliqua felicitate*, quod merito probavit Gronovius, cujus notas vide.

P. 193. b, v. 30. *Megare*, ſicut & paullo ante.

P. 195. a, v. ult. poſt *avoca* adde: Imo verior eſt Vaticani libri ſcriptura, *etiam tu ab hiſce rebus animum ac cogitationem tuam avoca.*

P. 203. b, v. 15. *adhibere* pro *conſulere.*

P. 210. argum. v. 1. *vel unam certe, quæ.*

P. 214. b, v. 16. quam, quia longior erat, quam ut hic commode poſſet legi, ſubjecimus commentario Manutii. Conjecturam Victorii receperunt omnes fere editiones, & id quidem merito. Nihil enim eſt certius & liquidius, ſi quis Plutarchi Pliniique loca conſideret, quæ is attulit. Videtur autem locutio fuiſſe trita Græcis Latiniſque, qua ſignificabant curſum ex Aſia & Græcia in Italiam per *Maleam*, ſive ad *Maleam* appellerent naves, ſive illic conſcenderent ex Græcia in Italiam profecturi, ſive ita navigationem inſtituerent ut illud promontorium prætervcherentur non longe. Similis idiotiſmus eſt familiaris Germanis & Belgis, cum dicunt, *over Braband of Engelland in Vranckrijck gaen*, hoc eſt, ſupra Brabantiam, aut Angliam in Galliam contendere, ſive ut communius loquuntur, per Brabantiam aut Angliam proficiſci in Gallias. *Grav.*

P. 217. fini adjiciatur hæc nota:

In quo debebat] Meus primus, *in quo debeat.* quod Gronovio merito probatur. & mox idem codex: *pari fortuna adfectus* pro vulgato *abjectus.*

P. 220. b, v. 13. locus ſit. *Grav.*

P. 240. a. Notæ *Cornelia tua*] præmittatur hæc:

Non ſatis credidi homini prudenti] Roberti Stephani editio rectiſſime ſcribit, *homini pudenti*, hoc eſt, homini frugi ut ante ipſum appellat. *Grav.*

Ibid. b, v. 14. octoginta ſeptem millia quingenti coronati.

P. 241. b, v. 25. hi annui ſunt duodecim aſſes & duodecim trientes, h. e. denarius unus ſedecim aſſium.

P. 243. b, v. 9. *poſt* Gebhard. *adde:* Grævii tamen primus, *quod verebare.* non male ſane.

P. 251.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

P. 251. a, v. 18. *Actione expoſtulant*] Victorius, *&c.* His præmittantur iſta: *Actiones expoſtulant*] Ita legendum eſt quemadmodum etiam vetuſti codices habent: non ut Manutii in priore & poſteriore ſua editione ſcripſerunt, *actione expoſtulant*. In Verrem, *actionem ejus rei poſtulant*. P. Victorius.

P. 255. b, v. 17. Plutarchum.

P. 257. b, v. 19. ſic & Corpus Juris eodem ſenſu.

P. 258. b, v. 3. *quis eſt qui non cernat quanta*. v. 5. *pompa, ludis*. ib. v. 16. *vehementer animos hominum in legendo tenere poſſit*.

P. 259. b, v. 5. *complecteris*. Lambinus.

P. 264. b, v. 1. *poſt* Grævii primus liber *addatur*: Præſtat tamen lectio veteris codicis, *in omnium deſperatione*.

P. 271. a, v. 9. pro *me tacere* in Nota Gebh. procul dubio reſcribendum *non tacere*.

P. 285. a, v. 7. poſt *Victor.* adde: Nuper cum Mediceum codicem accuratius ſuper hac caſtigatione conſulerem, nunquam enim mihi illa penitus ſatisfecit, cognovi veterem ſcripturam me fefelliſſe. Quare cum ea tantum nixus *conſolutas* legerim, & ipſa quoque titubet, diligentius eſſe puto totam rem conſiderandam, & fortaſſe ad priorem lectionem redeundum. Antiquam hic ponemus, quæ ſane valde manca & incerta eſt. nam & copula deeſt, quæ videtur tamen neceſſaria, *rationes confectas conſolatas deponeremus*. Idem in Addendis.

P. 288. b, v. 4. ſi modo ſit ſanus. ſed dubito. Prim. Pal.

P. 295. b, v. 5. *τὸ omnia*. ib. v. 20. *poſt* ita ſcripſiſſe *adde:* Præſtat tamen Victorium ſequi. Nam erat ſollemnis formula jurisjurandi. Sueton. Octav. 28. *Ita mihi ſalvam ac ſoſpitem rempublicam ſiſtere in ſua ſede liceat, atque ejus rei fructum percipere quem peto, ut optimi ſtatus auctor dicar.*

P. 324. a, v. 25. editt. prima & Victor.

P. 326. a, v. 13. *Cum porro non offendam* deleto.

P. 334. a, v. 4. *dele*, quod non fuit mutandum, quamvis -- uſus, *pro iis ſuppone*, ſenſus tamen *at* deſiderat.

P. 339. a, v. 23. imo iſtam locutionem quæ in editis extat, plane repudiat Latina lingua. ibid. a, v. ult. *ſequentia inſere.* Videtur mihi nunc ſic reſtituendus: *Minus enim te firmum ſermo Epuleiæ tuæ, lacrymæque Ampiæ declarabant, quam ſignificant tuæ litteræ, atque illæ arbitrabantur cum apud te eſſent.* Ipſe multo *in graviore te cura*, &c.

Ibid. b, v. 3. poſt *perſcripſi* ſequentia ſic refinge: Tranſpoſui ſolum *magnopere*, & pro *cum ad te adeſſent*, reſcripſi, *cum apud te eſſent*. quamvis non ignorem *ad* nonnunquam pro *apud* accipi. Friget *τὸ ipſæ* in editionibus, & nihil facit ad ſententiam hujus loci. Nullus dubito quin Cicero ita ſcripſerit, *&c.*

P. 344. b, v. 11. turbatus erat hic annus, eum rurſus correxit Jul. Cæſar, & inſtituit annum 365 dierum.

P. 346. ep. 17. b, v. 6. *pro his verbis*, Velim, inquit, mihi credas, *&c. pone:* Cum propter alia multa vellem, inquit, rempublicam collapſam reſtitui & recreari, tum hanc quoque ob cauſſam ut tui promiſſi te poſſem admonere.

P. 348. a, v. 23. æque ut codex Mediceus. Ibid. b, v. 21. non male, ſed præferenda videtur.

P. 363. a, v. 33. *poſt* equo fuiſſe incluſos? *adde hæc:* aut in illa fabula tot plauſtra ruſtica, quibus ſenes & ægroti vectabantur, ex tabulis compacta fuiſſe ſpectanda exhibita, quæ quotidie Romæ & in agris videbantur. Rara & inviſitata in ludis producebantur, non vulgaria. Prim. Græv. *&c.*

Ibid. b, v. 19. Curtius lib. III de Barcanis.

P. 375. b, v. *poſt* Turnebus, *adde:* Ego nulla propemodum licentia ſcribo: *vel Leptide Legatum.* Cum enim Leptis non nobiliſſima tantum omnium eo tempore Africæ urbium, ſed & colonia Julia fuerit, credibile eſt, Cæſarem eam potiſſimum delegiſſe, in qua ejus regionis præfecti ſedem atque domicilium ſuum collocarent. J. Rutgerſ. Var. Lect. 1, 5.

P. 384. b, v. 29. quia in equis pugnabant andabatæ, galea frontem oculoſque tecti.

P. 387. a, v. 13. hinc *Samarobriva.*

P. 400. b, v. 3. poſt *Victorius* adde: Ego potius crediderim epiſtolam eſſe eam ipſam Latinam quam ad Trebatium mittit ſuo chirographo ſcriptam, quam *Græculam cautionem* vocat propter Græcam fidem, de qua apud Plautum in Aſinaria, Sc. Unumquodque iſtorum, *Græca mercamur fide.* & apud Auſon. epiſt. 8. *mutuatur ad Græcam fidem.* Iterum ep. 2. *non Pœna, ſed Græca fide.* Ut enim Græca fides certa eſt, ſic Græca cautio certa firmaque intelligenda eſt. Nam in cautionibus noſtram obligamus fidem, ut Cicero ſuam ea epiſtola obſtringit, cum promittat Trebatium multa aſſecuturum. Turneb. Adverſ. XII, 18.

P. 401. b, v. 12. more ſui ingenii facit.

P. 404. b, v. 36. *hæc verba*, Optime meus primus *uſque ad* vel pluribus. *dele, & pro iis ſubſtitue:* Grævii primus *doctorem unum quem deſiderant.* Sed Manutii conjecturam certiſſimam eſſe duco.

P. 406. a, v. 3. Heles XXIV millia a Pæſto remotus.

P. 452. a, v. 17. poſt *non deſcendit Antonius*, adde: inferius epiſtola 8 hujus libri: *Itaque ſine ullo ſubſcriptore deſcendit, & Tuccam reum fecit.*

P. 467. b, v. 3. *poſt* maximo odio *adde:* & male homines de eo loquebantur.

P. 485. b, v. 16. *poſt* ut lib. VII, ep. 31. *adde:* Sed rectius alii *tantam voluntatem* ſcribunt.

P. 486. b, v. 5. *dele* perperam *& ſcribe:* quæ vera eſt hujus loci ſcriptura. *Ad evocandam interceſſionem* eſt ad eliciendam interceſſionem. X ad Attic. ep. 8. *Sed ſuper hac re nimis, ne meam συμπάθειαν jam evocem.* Hortenſio: *quod dedecus quod non evocetur atque eliciatur voluptate?* Sic apud Senecam *evocare lacrymas.* ad quem plura congeſſit Gronovius exempla. *Grævius.*

P. 488. a, v. 32. *poſt* ſcilicet me notare, *hæc ſubnecte:* Senſus totius loci eſt: Poſtquam comperi illum collegam ſuum, Cenſorem, Piſonem ſollicitare, ut mihi notam inureret, & cum meo inimico Domitio conſilia in meam perniciem inire, volui hoc in illius gratiam facere, ut ipſum precarer & obteſtarer, ne tam inique mecum ageret, ſed non potui hoc a me impetrare, ut ei quem ſervaveram, fierem ſupplex.

P. 492. a, v. 16. pauci, inquit officium præſtiterunt *&c. dele uſque,* ab officio deſciverunt, *& pro iis ſuppone:* pauci, inquit, iis ſunt ſuffragati, quibus cognatione & amicitia fuerunt conjunctiſſimi & debebant ſuffragari propter cognationem, ſi officium præſtare, & facere quod ſe decebat, voluiſſent, ſed potius in ſuffragiis ferendis partes, quibus ſtudebant, ſunt ſecuti.

P. 493. b, v. 25. editiones aliæ habent.

P. 496. b, v. 4. *Si ſcias quam ſollicitus ſim.* totam iſtam animadverſionem expunge.

P. 498. b, v. 1. Dion etiam lib. XLIIII hiſtoriarum.

P. 505. b, v. 25. *Irritavi in me Catonem*] Aliter hæc verba leguntur in libris veteribus. & v. 28. *irritavi in me crabrones.*

TOMO II.

P. 3. a, v. 2. *a te, ad ſe.*

P. 5. a, v. 12. *Can. id. & id. noſter.*

P. 6. a, v. 5. *Quis eſt tam lynceus qui tantis.* Ibid. b, v. 7. *conſuetudo diuturna.*

P. 7. a, v. 26. *poſt* hos patiamur demoveri *adde:* Virg. XII Æn.

Stat conferre manum Æneæ, ſtat quicquid acerbi eſt
Morte pati.

P. 8. b, v. 36. Idem. *Navare operam reip.*] Al. aliter.

P. 14. a, v. 20. *poſt* F. Urſinus *adde:* Non eſt ipſum oppidum Cære, ſed Alſium eſt caſtellum gentis Urſinæ, quod nunc *Palo* dicitur. Villa fuit jam Rutilii tempore, qui illius meminit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

in itinerario. vide Cluv. Italiam antiquam.

P. 21. a, v. ult. Pal. ſext. Vulgati, *Antiochenas.*

P. 37. b, v. 3. id in corpus.

P. 38. a, v. 6. ſunt ſupra ſummos.

Ibid. b, v. 8. ut omnis dies, quem vivat pro lucro deputandus ſibi ſit.

P. 39. b, v. 12. Hæc Gebhardus. Quantum.

Ibid. b, v. 36. quæ ſibi excidant, ſe id non poſſe impedire, niſi.

P. 43. a, v. 17. librariorum incuria. Ibid. v. 30. *Quod mihi bonam copiam jures.*

P. 44. a, v. 17. *dele* quia majoris æſtimata ſunt prædia quam vendi poſſint, *& pro iis ſubſtitue:* quia quarta pars ſortis tibi perit.

P. 46. a, v. 4. vide notas ad præcedentem.

P. 48. b, v. 4. apud Hipponem.

P. 50. ep. 20. in Notis hæc addatur: *Me autem a te ut ſcurram velitem malis oneratum eſſe*] Poſidonius apud Athenæum lib. VI ait Celtas ſecum in exercitu circumducere paraſitos, qui ſuas laudes ubique decantent, quos Bardos vocabant. Eoſdem etiam commemorat Diodorus Siculus lib. V. Dominos ſuos ac reges quorum menſas ſectabantur Bardi laudabant: inimicos vero hoſteſque regum ſuorum conviciis inceſſebant. Cujus rei exemplum illuſtre eſt apud Athenæum lib. IV ex Poſidonii hiſtoriis. Appianus etiam in Celtico id ipſum confirmat, de Bituiti regis Arvernorum legato loquens. Ex his Bardos nil aliud fuiſſe quam paraſitos, planeque ſimiles eorum quos Latini *Scurras* vocabant. Ut enim ſcurræ exercitum ſequebantur, jocis ac geſticulationibus milites inter convivia delinire ſoliti, ita etiam Bardi. De his ſcurris ſic Spartianus in Severo ſcribit, *Æthiops quidam e numero militari claræ inter ſcurras famæ, & celebratorum ſemper jocorum.* Et Plautus Truculento:

Non placet quem ſcurræ laudant, manipulares muſſitant.

De iis intelligere ſoleo Ciceronis locum in epiſt. 20 lib. IX. & Hieronymum in lib. 2 contra Jovianum, c. 49. H. Valleſius ad XV Amm. Marcell. ubi plura vide.

P. 55. a, v. 2. quamvis ſatis aliena ſint.

Ibid. b, v. 29. poſt *G. Canter.* adde, Male. Rectius Victorius & Manutius.

P. 57. a, v. 10. Male. vide Manut.

P. 68. b, v. ult. *dele* Cicer.

P. 87. b, v. 4. margini irrepſerit.

P. 90. a, v. penult. de bell. Gall. τῶ.

P. 106. b, v. 13. *poſt* non Tullii *hæc adde:* Hunc locum ubi diligentius conſideravi, ſatius duxi fidem codicis Lambiniani cum Manutio ſequi, ſententia ſuffragante, quam aliorum minus emendatorum librorum ſcripturam exprimere.

P. 121. a, v. 20. nominibus *i* litteram.

P. 157. a, v. ult. poſt *Idem.* adde, Male. vide Manut.

P. 167. b, v. 43. Guilielmius, puto, Stewechianum reſpiciens.

P. 174. a, v. 4. in hac quidem notione. Ibid. v. 8. & merito improbatur poſt ab ipſo Manutio.

P. 179. a, v. ult. τὴν περίοδον.

P. 194. a, v. 11. etiam in Amſtelodam. & Mentel.

P. 197. a, v. 3. *dele* Adde Var. Lect.

P. 206. b, v. 19. πιτάνυσο.

P. 220. b, v. *pen.* eſt ſceleſtiſſimus. ſic.

P. 224. b, v. 7. Tarſus Ciliciæ metropolis.

P. 263. b, 1. dele *Puto tamen excidiſſe,* uſque, *in partem intereſſe.* Pro iis hæc ſubjice: Et recte quidem. In hac re, quam a te peto, mihi ſic indulgeas, ſi ſenſeris mea multum intereſſe rem eam ſic, ut volo, confici, tua vero non multum intereſſe, ſive ſic fiat, ſive non, ſique libenter id facere volueris. Poteris enim hoc mihi concedere ſine tuo detrimento.

P. 266. b, v. 6. migrare potuit. Sed vulgata non eſt ſollicitanda.

P. 267. b, v. poſt *laborum meorum,* adde: & in ep. 7. *Nullum unquam fuiſſe tempus neque honorum, neque laborum meorum.*

P. 268. b, v. 7. poſt *voluiſſet*, dele, Scribendum omnino: *in perpetuum obligari &c.* uſque *dubitabit.* & pro iis ſup-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſuppone : Reponenda lectio veterum librorum manu exaratorum & editionum, ut Manutii & aliorum, *in perpetuum obligari velis.* quam perperam recentiores mutarunt.

P.302. b, v.11. ut vulgo editum eſt.

P. 306. ep. 29. b, v. 1. *Hunc locum ſic reſingo :* Mentelianus q̄d feci. ſed nulla opus eſt mutatione. Tollantur modo intempeſtivæ diſtinctiones ſententiam turbantes. Sic enim ſcribendum : *Hoc mihi velim credas, ſi quid fecerim hoc ipſo in bello minus ex Cæſaris voluntate, quod intellexerim ſcire ipſum Cæſarem, me invitiſſimum feciſſe, id feci aliorum conſilio, hortatu, auctoritate : quod fuerim moderatior*, & quæ ſequuntur.

P. 319. a, v. 3. *poſt* Gabinio Coss. *adde*, miſſus eo fuit a Cæſare, cum antea regeretur a Proconſulibus Ciliciæ. vide Manut.

Cum primus] Al. *cum primum* &c.

P. 320. b, v. 12. *poſt* Gebhardus *adde*, Sed venuſtior eſt lectio duorum librorum, quos inſpexit Manutius, qui vulgatam firmant.

P. 332. b, poſt v. 1. ſequatur *Magnum theatrum habet iſta provincia*] Senſus eſt, niſi fallor, Licet tibi amplius re ipſa inſervire, & commodare Neroni, quam ego verbis explicare. provincia igitur tua ſuſcipiendi adoleſcentis multas variaſque cauſſas habet, magnum latumque theatrum, id eſt, ſpatium atque aream. nam ego quidem uno verſiculo expedire meam commendationem poſſum, ut ſcilicet adoleſcentem tibi confirmem, nobilem, ingenioſum, abſtinentem. *Bernhard. Rutil.* Tum ſequatur : *Magnum theatrum*] &c.

P. 335. a, v. 7. *ante* Miror *hæc præmitte*, Vulgatam ſcripturam non probo. *Adde fini hujus Notæ*, Nullus dubito quin & in lib. VI, ep. 8 ſcribendum ſit *in Siciliane ſubſidas, an ad reliqua Aſiaticæ negotiationis proficiſcare*, niſi dicas *reliquias* in his locis ead. notione accipi qua *reliqua* ſolent. Si uſus non repugnat, nihil moveo. Nunc quidem præter hæc duo alia mihi nulla ſuccurrunt exempla.

P. 378. a, v. 7. quod me-

P. 384. b, v. 19. poſt *videamini contuliſſe.* adde : Vidi poſtea in aliis editionibus hanc etiam vocem extare, male vero in recentioribus omiſſam ; rectius autem poni poſt *τὸ curam* quam in noſtris libris poſt *ſalutem*.

P. 388. b, v. 20. *poſt* plura diximus. *adde :* Aut ſi *magnitudine* retinendum, legerim potius : *præſentia & magnitudine animi & conſilii.*

P. 392. a, v. 7. *Pindeniſſum*] Pindeniſſus eſt ad montem.

P. 411. a, v. ult. omnes tres noſtri codd.

P. 435. ad ep. 7. b, præcedat hæc Nota :

Iis enim ventis iſtinc navigatur, qui ſi eſſent, nos Corcyræ non ſederemus] Iſte locus corruptus eſt, ſi recte perpendatur. Cicero, qui Patris reliquerat tyronem ægrum, in Italiam navigaverat, ſed Corcyræ ventis adverſis retinebatur. Hinc dicit ſe non mirari nihil ſibi litterarum afferri a Tyrone, quia iſtis ventis, qui tunc flabant, commode Corcyra Patras poſſit curri, non vero Patris Corcyram. Quid vero eſt, *qui ſi eſſent, nos Corcyræ non ſederemus.* Atqui erant ii venti, qui Patras propellebant naves Corcyra ſolventes; propter illas ſedebat in illa inſula invitiſſimus. Legendum cenſeo, ut huic loco ſententia conſtet, *qui niſi eſſent, nos Corcyræ non ſederemus.* Ultimæ litteræ præcedentis voculæ *qui* videntur primam ſyllabam τοῦ *niſi* imbibiſſe. Si hi venti non eſſent, nos Corcyræ non moraremur. *Grævius.*

P. 450. a, v. 14. Galenus lib. XIIII.

P. 463. a, præmitte reliquis notis hanc :

Conſiderem tuæ diligentiæ] In editione pervetuſta, quam cum MSS. ab Italo collatam mecum communicavit Nicolaus Heinſius, vir ſummus & mihi amiciſſimus, emendatum erat : *non quin diffiderem tuæ diligentiæ.* ſic omnino legendum. quod & Gronovio τῷ πάνυ probabatur. *Græv.*

P. 468. b, v. ult. φρούριον vocat, *caſtellum.*

A D-

ADDENDA ET CORRIGENDA
IN
NOTIS MANUTII.

TOM. I.

P. 17. b, v. 2. lib. 2. cap. 15.

P. 105. b, v. 1. *præmittenda hæc verba:* Quæ Victorius & Lambinus carpunt in Manutio pertinent ad hæc, quæ ex ejus Scholiis brevioribus hic ſubjecimus, quamvis poſtea ipſe Manutius correxerit.

Quodque in omnibus tuis ——]

P. 152. a, v. 2. quæſtor obtigit.

P. 192. a, v. 18. anno DCXLVI. L. Caſſio.

P. 308. b, *in med.* memoria, vivis eripi ſcientia.

P. 342. b, in med. *Faginus adſtabat cum.*

P. 358. a, v. antep. *Opera efficio tanta*]

P. 379. a, v. 32. Gellius lib. 1. c. 19.

P. 397. a, v. 19. pœnam afferebat.

TOM. II.

P. 106. b, v. 45. Non videbar mihi peccaſſe *&c. hæc verba uſque ad hæc:* non deſunt tamen qui reprehendant, *pertinent ad notam præcedentem, & ſubjicienda ſunt Græcis verbis,* δόξῃ καὶ προαιρέσεως, *præmiſſis tantum iſtis:* Idem in poſterioribus animadverſionibus hæc adjecit.

P. 115. a, fini epiſtolæ 25 Notis Manutii ſubjiciatur,

P. VICTORIUS.

Ut Minerva noſtra cuſtos urbis] Libro II de Legibus, de Pallade hac cuſtode urbis egit: Ita autem illam appellavit, opinor, ut memoria ſuorum beneficiorum ſemper recens eſſet, qui ope hujus ſapientiſſimæ Deæ patriam conſervarat. Nominabantur autem Dii à priſcis illis, quemadmodum a nobis etiam in noſtra religione, vel a munere aliquo, quo putarentur juvare mortales: vel a locis, in quibus templa illis erecta eſſent, & ubi præſentiores eſſe conſueverant. Cicero Minervam ſuam *Cuſtodem urbis* appellavit. Ciſalpinæ Galliæ Populi Minervam, quam & ipſi valde colebant, *Memorem* appellabant, quod vota preceſque mortalium audire, nec oblivisci ſoleret. Templum autem illi in agro Placentino ædificaverant, putabantque eam morbos curare. Infra Cabardiacum, non longe a Trebia, lapides plures viſuntur, in quibus vota huic Deæ ſoluta inciſa ſunt. E remotis etiam locis ad opem illius confugiebant, nec tantum vicinæ gentes præſidio ipſius fidebant, quod ex epigrammatibus illis intelligitur: unius lapidis inſcriptionem ponemus:

MINERVÆ
MEMORI
COELIA JULIANA
INDULGENTIA
MEDICINARUM
EJUS INFIRMITATE
GRAVI LIBERATA
D. P.

Sed etiam alterius, quæ oſtendit eandem illam Cabardiacenſem appellatam, quam mulier quæ voti compos facta erat, dedicaverat:

MINERVÆ
CABARDIACENSI
MARIA. C. MARI
UMBONIS F.
V. S. L. M.

Ut autem hæc Minerva a ſede Cabardiacenſis appellabatur, ita Diana quædam Limnatis dicebatur, de qua potiſſimum nunc mentionem facimus: ubi enim de ipſa agitur in IV libro

historiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

hiſtoriæ Taciti, ſcripturæ perverſio eſt: volumus autem eam tollere: *Audite dehinc Lacedæmoniorum & Meſſeniorum legationes de jure templi Dianæ Limenitidis:* legendum enim eſt *Limnatidis:* priſcum ſane illud exemplar, unde exſcripti ſunt primi quinque libri, quod in Medicea bibliotheca ſervatur, *Liminatidis* habet. Quamvis autem a diligente & erudito viro libri editi ſunt, mendum tamen hoc cavere ille non potuit: manu enim ipſius in margine veteris codicis Ἄρτεμις Λιμενῖτις, ſcriptum eſt, quam putavit veram eſſe lectionem. Quantopere autem deceptus ſit, oſtendunt Græci auctores, Pauſanias in Meſſeniacis 89. Ἔστιν ἐπὶ τοῖς ὅροις τῆς Μεσσηνίας ἱερὸν Ἀρτέμιδος καλουμένης Λιμνάτιδος. Item 109. Ἔστι δὲ ἐν τῇ μεσογαίᾳ κώμη Καλάμαι καὶ Λίμναι χωρίον· ἐν δὲ αὐτῷ Λιμνάτιδος ἱερὸν Ἀρτέμιδος. Sed etiam Strabo lib. VIII, pag. 158. Superiores duas, & nonnullas alias voti ſolutiones e vetuſtis lapidibus acceptas dedit mihi Hieronymus Fondulus excellentis ingenii & multarum litterarum vir, qui paucis his menſibus morte obita magnum ſui deſiderium amicis reliquit.

Sed locum Taciti vindicavit J. Meurſius, qui docuit Limenatidem Minervam Dorice dici, quæ vulgo dicatur Λιμενῆτις, Limenetis, quæ ab utroque populo Meſſenio, & Lacedæmonio fuerit culta in confinio. Aliam vero eſſe Λιμνάτιδα Minervam, quæ a Lacedæmoniis pariter & Meſſeniis loco proprio fuerit culta, quam perperam Strabo cum Limenetide confundat. vide ejus Miſcell. Lacon. lib. I, cap. I.

P. 132. a, v. 4. ſæpe dixit.

P. 147. b, v. 29. & Deum & homines colere.

EMENDANDA
IN
CONTEXTU.

TOM. I.

P. 21. v. 15. *& eos, qui te & maxime debuerunt.*

P. 23. v. 11 & 14. *Alexandream.*

P. 29. v. 3. *ex Emplatorio.*

P. 35. v. 4. *mirificum me tibi comitem præbuiſſem.*

P. 55. v. 16. *pro mea parte capeſſenda ſtatus.*

P. 56. v. 9. *quo velis tandem.*

P. 58. v. 6. *neque ita multa ut pertimeſcas.*

P. 62. v. 2. *dignitatem, liberalitatem.*

P. 68. v. 3. *Ego te afuiſſe.* Ibid. v. 7. *In omnibus tuis rebus meis optatis.*

P. 77. v. 3. *ne nimis cito mitteremus.*

P. 81. v. 18. *magnitudo & vis amoris mei.*

P. 87. ep. 10. v. 1. *Tu vide quam ad me.*

P. 89. v. 11. *diviſus aquarum divortiis, Caſſius noſter.*

P. 111. ep. 17. v. 1. *Tarſi a. d.* XVI *Kal. Sextiles.*

P. 112. v. 2. *Quin ad diem decedam nulla cauſſa eſt.* Ibid. v. 20. *quæſtoris nec verum fuit me tibi mittere.*

P. 113. v. 5. *De drachmis* CCCIƆƆƆ, *nihil eſt.*

P. 130. v. ult. *decedere perſore.*

P. 133. v. 9. *potuiſſet obſequi.*

P. 140. v. ult. *addo urbanitatem.*

P. 145. v. 10. *proficiſcentium notum non erat.*

P. 161. v. 1. *memini, nimirum ex Epicteto, qui dicerent.*

P. 162. v. 14. *diligentia mea vicerim.*

P. 171. v. 1. *in hac ſpe tua ſapientia & humanitas conſolatur.*

P. 177.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

P. 177. v. 5. *de Hiſpaniis.*

P. 180. v. 13. *ſi habes jam ſtatutum quid tibi agendum putes,*

P. 184. v. 19. *illi arti, cui ſtudueram, nihil eſſe loci.* Ibid. v. 22. *Tuæ ſcientiæ excellenti ac ſingulari non multo plus.*

P. 186. v. 17. *At contra nobis non tu quidem vacuus moleſtiis.*

P. 187. v. 7. *de Marcello ne hominis.*

P. 194. v. 6. *projecta jacerent.*

P. 195. v. 3. *animum ac cogitationem tuam avoca.* Ibid. v. 5. *opus ei, vixiſſe.*

P. 198. v. ult. *etiam illa, quæ conſanuiſſe videbantur.*

P. 204. v. 8 & 9. *quæ tui velint ita adſim præſto, ut.*

P. 214. v. 7. *ſupra Maleas.*

P. 239. v. 14. *Cum ad me Decius librarius veniſſet.*

P. 240. v. 3. *homini pudenti.*

P. 245. v. 15. *Virtute, gratia tui Craſſi, meis conſiliis.*

P. 257. v. 16. *in legendo tenere poſſit.*

P. 264. v. 1. *In omnium deſperatione.*

P. 276. v. ult. *& maxime animi tui conſcientia.*

P. 277. v. 2. *non caſu, & delicto.*

P. 283. v. 2. *me antelaturum fuiſſe, ſi ad me.* Ibid. v. 3. *Ad ea quæ ſcripſiſti commodius.*

P. 295. v. 4. *Nam tecum eſſe, ita mihi omnia, quæ opto contingant.*

P. 304. v. 7. *quod evenit, exploratius poſſem promittere.*

P. 315. v. 15. *accedunt tua præcipua, propter eximium ingenium ſummamque virtutem. cui mehercules hic, cujus in poteſtate ſumus, multum tribuit.*

P. 317. v. 5. *imbecillem eſſe & audio & ſpero.*

P. 318. v. 17. *quam ut quum ipſo conſule pugnante populus juſſerat haberetur.*

P. 334. v. 5. *at in rebus.*

P. 339. v. 1. *Sermo Epuleiæ tuæ.*

P. 343. v. ult. *cum a. d. v Kal. intercalares.*

P. 404. v. 3. *quam planiſſime res illa ſcribi potuit.* Ibid. v. 4. *nullam artem litteris.*

P. 421. v. 1. *ex inteſtinis laborarem, neque iis.*

P. 422. v. 1. *πάθη ſibi moleſta eſſe.*

P. 430. v. 7. *tamen audire tolerabilius eſt.*

P. 454. v. 7. *a. d.* XI *Kalend. Sext.*

P. 485. v. 4. *quod tantam voluntatem oſtenderunt.* Ibid. v. ult. *ad interceſſionem evocandam.*

P. 505. v. 7. *immo vero reliqua exſpecta.*

TOMO II.

P. 6. v. 20. *conſuetudo diuturna.*

P. 35. v. 9. *auctorem rationis urbanæ.* Ibid. v. 13. *ne mihi quidem ipſi.*

P. 38. v. 1. *benevolentiam conciliandam & colligendam.*

P. 45. v. 7. *puto me prætermiſſurum. ſalis enim ſatis eſt.*

P. 49. v. 10. *Tamen a malitia non diſcedis.*

P. 51. v. 8. *commentationem.*

P. 53. v. 3. *ſine pavone tamen. In ea cœna.*

P. 56. v. 8. *cum K. Duilio.*

P. 66. ep. 25. v. ult. *quam contriveram.*

P. 68. v. ult. *quid potius faciam priuſquam me dormitum conferam non reperio.*

P. 80. v. 20. *parte ea, qua es adeptus.*

P. 87. v. 11. *In damno meæ laudis reip. commodo lætabor.* Ibid. v. 16. *eſt paratus: Eos.*

P. 89. v. 6. *Exercitum a. d. ſextum.*

P. 106. v. 2. *Sciebam enim, etſi cautius illud erat conſilium.* Ibid. v. 4. *cum collega conſentiente, exercitu concordi, & bene de rep. ſentiente, hoſtibus obviam iri.*

P. 108. v. 8. *quæ me ad hanc experientiam excitavit.*

P. 116. v. 10. *ſi uno loco eſſem, verebar.*

P. 117. v. 5. *Kal. Junias, eodemque die ad me caſtra moverunt: viginti millia paſſuum.*

P. 123. v. 5. *maximo extruſum.*

P. 136. v. 7. *Ne movear ejus ſermonibus.* Ibid. v. 18. *quod me in tanta fortuna modo cognitum vetuſtiſſimorum familiarium loco habuit.*

P. 138. v. 1. *Hac enim legione noli acrius.*

P. 155. ep. 2. v. 5. *conveniſſe jam, & ad Kalendas Junias.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

P. 156. v. 8. *quod velle te & probare.*

P. 168. v. 1. *quod iſti ne faciant ſumma.*

P. 171. v. 4. *in itinere eſt Antonius, ad Lepidum.*

P. 192. v. 1. *moleſtiane.*

P. 194. v. 24. *libertatem patriæ vitæ amici anteponendam.*

P. 203. v. 2. *Sed ita compreſſum eſt.*

P. 208. v. 1. *qui numerus etiam bonis rebus exiguus eſſet.*

P. 214. ep. 7. v. penult. *Sed me hæc non movebant.*

P. 221. v. 9. *Qui ſi intellexerit commoda ſua.*

P. 226. v. 3. *a Crommyu acride.*

P. 234. v. ult. *fore præſto in Syria, ad meum officium reverti.*

P. 240. v. 20. *ſic jam obdurui.*

P. 243. ep. 22. v. ult. *collega noſtro.*

P. 251. v. 3. *a Brundiſio peſtis patriæ fuiſſet.*

P. 252. v. 3. *in conſulatu reip. ſalutares.* Ibid. v. 6. *ſed nulla laſſitudo.* Ib. ep. 26. v. 2. *Cn. Saturninum.*

P. 253. ep. 27. v. 2. *& ſplendore equiti R.*

P. 254. v. 1. *Aſſentior tibi eos,*

P. 255. v. 1. *abſentibus conſulibus unquam.*

P. 259. v. 4. *eoſque ex ſenatuſconſulto.*

P. 267. ep. 4. v. 3. *nec in honoribus meis, nec in laboribus unquam.*

P. 268. v. 5. *quod Sullani temporis acerbitatem deorum immortalium benignitate.* Ib. v. 20. *in perpetuum obligari velis.*

P. 279. v. 10. *commendatiſſimi fecit amicitiam.*

P. 285. v. 9. *peruſtum inani gloria.*

P. 301. v. ult. *ſi quid ſatiſdandum erit amplius.*

P. 305. v. 10. *Te, mi Plance.*

P. 306. v. 9. *velim credas, ſi quid.*

P. 314. v. 4. *benignitate maxima voluptate.*

P. 320. v. 6. *multa in illum mea. quodque maximum eſt.*

P. 328. inſcript. ep. 59. C. CURTIO PEDUCÆANO.

P. 334. ep. 66. v. 5. *ut hominis omnibus mecum ſtudiis officiiſque conjunctiſſimi.*

P. 342. ep. 73. v. 12. *nam quin velis non dubito.*

P. 349. v. 14. *aut improborum, beatiſſimi viveremus.* Ibid. v. 17. *intelligo, quantoque fuerit facilius.*

P. 351. v. 1. *aliquid erit ne egeat.*

P. 352. v. ult. *miſera projicies?*

P. 353. v. 9. *ſed velim quam ſæpiſſime.*

P. 355. ep. 4. v. 8. *ſin hæc mala fixa ſunt.*

P. 356. v. 5. *amicitiæ jus officiumque.*

P. 357. v. 11. *Tu quid egeris neſcio.* Ibid. v. 22. *Nunc miſer quando.*

P. 363. v. 6. *rempub. defenſurum.*

P. 371. v. 14. *habeat Philotimo dicetis.*

P. 374. v. 4. *conſtituero faciam te.*

P. 384. v. 17. *curam diligentiamque in ejus vos ſalutem.*

P. 394. v. 7. *& natura & magis.*

P. 397. v. 1. *innocentia conſilioque.* Ib. v. 8. *putas ſupplicationem.*

P. 402. v. 5. *mehercule te tollimus.*

P. 415. v. 7. *ex qua hæreſi vi hominibus.*

P. 426. v. 6. *faceta ſunt, ſive.* Ibid. v. 16. *ſcriptæ nihil eſt.*

P. 461. ep. 23. v. 4. *loqui non poſſit, Antonius de lege quid egerit. Liceat.*

P. 349. col. 1, v. 14. in VAR. LECT. leg. *Turulius*, & *Patiſchus* aut *Patiſcus.*

FINIS.

P. MANUTII
In Epiſtolas Ciceronis ad Familiares
INDEX
RERUM ET VERBORUM
locupletiſſimus.

Numerus paginam ſignat, littera a, *tomum priorem,* b *poſteriorem.*

A Teneris unguiculis. 20. a. a vi præſtare tibi nihil poſſum 15. a
ab ineunte ætate 287. b. ab initio ætatis ſumme omnium doctrinarum ſtudioſus fuiſti 184. a
abalienaverunt nos invidendo 25. a
abdo me in bibliothecam 426. a. abdidit ſe in intimam Macedoniam quam potuit longiſſime a caſtris 304. b. abdere ſe totum in litteras 438. a
abducit me a ſollicitudine philoſophia 246. b. abducunt animum a ſollicitudine litteræ 184. a. abducam me, quantum potero ab omnibus moleſtiis & angoribus 264. a. abducere a rep. virum bonum non debet injuria 226. a. abducere aliquem a moleſtiis 264. a. abducere te non debet a tantis laudibus feſtinatio magiſtratus adipiſcendi 127. b. abduci a ſtudio negotiis 188. a
Abeo. Abire magiſtratu 231. a
aberrationem a moleſtiis nullam aliam habemus 419. b
Abhorreo. Quam valde Bibuli voluntas a me abhorret 113. a. a ſtudiis noſtris non abhorret 294. b. abhorret non ſolum animus, ſed etiam aures a commemoratione 455. b. abhorrent a communibus præceptis libri tres de Oratore 59. a
Abjicio. Abjeciſti cum ſpe vincendi ſimul etiam certandi cupiditatem 201. a. abjecit triumphi poſtulationem 460. a. abjicere omnem timorem 187. b. abjicere ſe ad pedes alicujus 187. a. abjeciſſe te illam ædificationem conſtabat inter omnes amicos tuos 264. b. abjeciſſe curam de rep. 51. b. abjectus pari fortuna 218. a. abjiciendus eſt omnis dolor 263. a
abſolvere reliquam juriſdictionem 214. a
abſtergere animi tui metum volo 45. b. abſtergere metum alteri 189. b
Abſum. Abeſt bidui ſpatio 103. b. abeſſem ab Amano iter unius diei 391. b. abèſſe a reprehenſione temeritatis 116. b
abundantia quædam amoris 34. a
Abundare ingenio. Non ita abundo ingenio, ut te conſoler 204. a. abundas conſilio 103. b. abundabis omnibus ampliſſimis honoribus 90. b
abutuntur quidam ingrate facilitate noſtra 204. b. abuti libertate potiſſimum in eo per quem eam conſecutus ſit, eſt populi Rom. 172. b. abuti obſequio alicujus ad omnes res 100. b. abuti ſtudiis bonarum artium 17. b

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Academiæ adoleſcentioris os 20. b

Accedo. Ne quid mihi ad hoc negotii, aut oneris accedat, aut temporis 151. a. accedat maximus ad eam voluntatem quam in illum contuliſti mea commendatione cumulus 289. b. accedere ad deſperatos 501. a. accedere ad fugatos quos reſiſtentes ſequi nolueris, ſummæ ſtultitiæ eſt *ibid.* accedere ad ſocietatem integerrimorum periculorum 87. b. magni videbatur intereſſe ad eam neceſſitudinem quam ſors attuliſſet, conſuetudinem quoque accedere 117. a

accenſus meus 140. a

Acceſſio. Eam videmur famam conſecuti, ut non tam acceſſio quærenda quam fortuna metuenda ſit 91. a. acceſſiones meritorum meorum in dies fieri, pervidere te ſpero 88. b

accidebant mihi acerba 37. a. accidit ea res ejus ſpei perquam opportuna 461. a. minime mihi miranda, & maxime jucunda acciderunt 158. a. nolim accidiſſet tempus in quo perſpicere poſſes quanti te facerem 157. a. *accidiſſe gratiſſima.* Intelligo omnia, quæ a me profecta ſunt in te, tibi accidiſſe gratiſſima 122. a

accipio tuam excuſationem qua uſus es, cur ſæpius, *&c.* ſed accipio ex ea parte 185. a. accipimus quod dat 5. a. accepi nuntium optatiſſimum 117. a. accepit a M. Laberio prædia in æſtimationem 276. b. accepit duo vulnera, unum in ſtomacho, alterum in capite ſecundum aurem 215. a. accepimus conditiones 444. b. acceperunt falſam opinionem de Q. Metello L. Filio 48. a. accipe ad omnia & cognoſce æquitatem expoſtulationis tuæ 139. a. accipere alterius ſatisfactionem 390. a. de aliqua re nuncium 449. a. detrimentum 124. b. in optimam partem 155. b. *accipere in partem hanc & vel illam.* Ut quam in partem accipiam minus laborem 143. a. accipere injuriam 203. a. prædes 113. a. provinciam ab altero 123. a. accipitur ſatis male a Curione Pompeius 486. a. Male acceptus 229. b. acceptus peſſime inopia omnium rerum 174. b. accepta inſigni injuria 231. a. acceptæ literæ in hanc vel illam partem 81. b

accommodabo meum conſilium potiſſimum ad tuum 19. b. accommodes ei velim de habitatione 266. b. accommodaſſem meas litteras ad id 224. a. accommodandum eſt hoc totum tempus ad unius voluntatem & prudentis & liberalis 199. a. accommodatus ad vitæ meæ rationem & conſuetudinem 336. b

accubueram hora nona, cum, *&c.* 68. b

accurate agere cum aliquo de aliqua re 101. a

Ἀκενόσπουδος 417. b

acerbitas Marcelli 187. a. acerbitas ſummi luctus 271. a

acerbum habuimus eo die Curionem 14. a. acerbam mihi eſſe vitam putem 3. a

acerrimum ſe fore tui defenſorem oſtendit 5. a.

Achilles fortunatus, qui Homerum præconem laudum ſuarum nactus ſit 261. a

acies ingenii 105. a

acies inſtructa a Panſa duodecim cohortium 133. b. acies quem exitum habitura ſit divinare nemo poteſt 308. a

acquievi aliquantum tuis litteris lectis 197. a. acquieſcere in re aliqua 10. b. acquieſcere in ſapientum præceptis ad bene beateque vivendum 184. a

Acquirere. Nihil mihi acquirendum putabam, neque ad honorem, neque ad gloriam 141. a

acta mitti ad te ſciebam 190. b. acta rerum urbanarum tibi mitti certo ſcio 245. b

Acumen. Tu ſolus aperta non videbis, qui propter acumen occultiſſima perſpicis? 266, a

acute videre 452. a

ad alieni ſenſus conjecturam non ad ſuum

ſuum judicium ſcribere 326. a. ad Apollinis 454. a. ad arbitrium tuum 362. a. ad diem decedere de provincia 112. a. ad meum ſenſum, & ad illud judicium ſincerum ac ſubtile nihil poteſt eſſe laudabilius, quam tua oratio, *&c.* 399. b. *ad numerum eſſe.* Non eſſe ad numerum 474. a. ad ſummam, animo forti ſitis 368. b. ad tempus aderis 355. a
addere cumulum 286. b
addubitare 322. a
adduxit ejus fidem in ſuſpicionem 485. a. adduxerunt rem in eam opinionem, ut Pompeius cupere videatur 7. a. adducam te in meam ſententiam 72. a. adducere aliquem ad ſuum arbitrium 283. a. adducere in honorem 422. a. adducere ſalutem alicujus in diſcrimen 342. a. adducere te videtur nonnullam in dubitationem itinerum meorum ratio, viſuruſne me ſis in provincia 130. a. adductus ambitione 308. b. benevolentia 307. a. mea commendatione, *&c.* 323. b. adductus non ſolum juſtitia, ſed etiam miſericordia 148. a. adductus pacis ſpe, non cupiditate belli 222. a. adductus ſum voluntate ut facerem ea quæ tua cauſſa feci poſteaque conſtantia 239. a. adducta res erat in extremum diſcrimen 213. b. adducta res in eum locum, *&c.* 297. a. adducti in ſummam ſollicitudinem a Lepido 216. b. adductæ res in ſummam invidiam 7. a
Ἀδέσποτοι rumores 417. b
adhæſerunt omnia tanquam in ſilice quodam 458. a
adhibui magnam curam 81. a. adhibuiſti in me conſolando non mediocrem animi dolorem 197. a. adhibe illum animum quo me tum eſſe oportere cenſebas 304. a. adhibe in te tantum diligentiæ quantum me diligis 434. b. adhibe omnem diligentiam ad convaleſcendum 437. b. adhibere omnem diligentiam ad ſe conſervandum 382. b. adhibere aliquam conſolationem 271. a. adhibere in conſilium cogitationum ſuarum deſperationem aut timorem 301. a. *adhibere officium.* Ejus officium quod adhibet erga illos mea facultate & gratia adjuvare ſoleo 271. b. adhibere ſe in conſilium, loqui ſecum 81. a. adhibenda mihi eſt non mediocris cura ut reip. me civem dignum tuis laudibus præſtem 91. b. adhibita eſt nobis ſumma moderatio 38. b
Adipiſcor. Adeptus eſſes maximam laudem ab omnibus, *&c.* 244. b. adeptus gradus dignitatis ampliſſimos 82. b
Aditus. Si quis erit mihi aditus de tuis fortunis, id eſt, de tua incolumitate in qua ſunt omnia, agendi, *&c.* 333. a
Adjumentum. Scripſit ad me maximo adjumento ſibi meam commendationem fuiſſe 296. b. *adjumento & ornamento eſſe.* Cura ut is intelligat meam commendationem maximo ſibi apud te, & adjumento, & ornamento fuiſſe 309. b. adjumento eſſe magno alicui homini 78. a
adjungo me ad ejus rationes quem tu in meis rationibus tibi eſſe adjungendum putaſti 29. a. adjunxeris gratiſſimum virum tuo ſummo beneficio ad tuam neceſſitudinem 306. b. adjunxeris tibi optimos adoleſcentes, ſi eos liberaliter tractaveris 313. b. ſi te mea ſumma erga te ſtudia parum mihi adjunxerunt, reſp. nos inter nos conciliatura & conjunctura eſt 243. a. adjungere aliquem ad ſuam neceſſitudinem 281. b. aliquid ad dolorem 192. a. novas neceſſitudines 268. b. ſe ad aliquorum cauſſam 41. a. adjunctus Pompeius ad cauſſam Ciceronis 46. a
adminiſtrare negotium & conficere, 281. b
adminiſtratio belli 376. b
admiſſum dedecus 157. a
admonendum potius te a me quam rogandum puto 393. b. admoni-

tus & memoria veteris noſtræ amicitiæ & virtute atque obſervantia filii tui 277. a. admonitus temporibus 99. b
admonitores non nimis verecundi 20. b
adoleſcens errare cum excuſatione poteſt 197. b
adoptare patronum 248. a
adſcriptus in municipium 307. b
adſum, *vide* affuiſſe.
adventare ad Italiam 76. a
adverſaria gravis tibi conſtituta eſt incredibilis exſpectatio 74. a
Adverſus. Adverſa fortuna. Non ſolum adverſa, ſed etiam funditus everſa fortuna 298. a. adverſis ventis uſi ſumus 359. b
advertere animum 22. b
Advocationes. Cautior in re militari quam in advocationibus Trebatius 384. a. ut a ſingulis interregibus binas, advocationes poſtulent 386. a
Advolare ad pectus. Advolabitne nobis ſpectrum alicujus rei ad pectus ſimul ac nobis collibitum ſit de ea cogitare 414. b
Ægina 193. a
ægrotant gravius qui cum levati morbo videntur, in eum de integro inciderunt 257. b
Æmilia 134. b
æmuli ſtudiorum tuorum 223. b
æquitas expoſtulationis. Iniquitas 139. b
Æquus. Æquiſſimis meis utuntur auribus 438. a
æs alienum ampliſſimorum virorum 370. a. æs alienum falſum 387. b
Æſopus 366. a
æſtimare lites 468. a
Æſtimatio. Accipere prædia ab aliquo in æſtimationem 276. b. æſtimationem accipere 294. a. æſtimationes tuas vendere non potes 49. b
Æſtiva. Cum primum æſtiva attigiſſem 99. a. æſtivorum timor te debilitat 392. a. æſtivis confectis 155. a
æſtuare non imbecillitate animi ſed deſiderio alicujus 399. a
ætas ingraveſcens 69. a. ætas præcipitata 197. b
affero excuſationem præteriti temporis 78. b. affert mihi novam curam cavendi ne quid, *&c.* 172. a. afferebas mihi ſpem non dubiam mei conveniendi 135. a. afferebat mihi magnam ſpem ſummæ probitatis 330. a. attulit mihi curam 447. b. attulit mihi non mediocrem conſolationem urbium proſtratarum ac dirutarum aſpectus 193. a. *affero confidentiam.* Maxime confidentiam attulerunt hominibus 474. a. afferant aliquem cumulum meæ litteræ 334. b. afferre conſolationem alteri 357. a. *afferre dubitationem.* Nihil aliud eſſe quod afferret dubitationem ei, penes quem eſt poteſtas 202. a. afferre magnam ſollicitudinem 106. b. afferre moram 473. a. *afferre vinculum.* Collegii conjunctio non mediocre vinculum mihi attuliſſe videtur ad voluntates noſtras copulandas 128. a. afferre alicui moleſtiam 182. b. *afferre alicui ſollicitudinem, ſpem.* Nec tibi ſollicitudinem ex dubitatione mea, nec ſpem ex affirmatione afferre volui 47. b. afferre aliquid ſollicitudinis alteri 37. b. allatum eſt ad te, *&c.* 227. a
afficeret eos pœna, quos neceſſe eſſet 383. b. affecerunt pari contumelia viros clariſſ. 233. b. affeceris me magna non modo lætitia ſed etiam gloria, ſi, *&c.* 276. b. afficere aliquem deſiderio 425. b. afficere plurimis maximiſque muneribus & amicos, & cives ſuos univerſos 72. a. afficior ſummo dolore, ejuſmodi tempora poſt tuam profectionem eſſe conſecuta, *&c.* 16. a. affici lætitia 154. a. pari moleſtia 191. a. affectus acerbiſſima morte ab homine teterrimo Marcellus 215. a. affectus ignominia 116. a. affectus ſumma cupiditate videndi mei 295. a. affectum ſummis difficultatibus municipium 273. b. affecta ita ſunt omnia ut ea deleta exſtinctaque fateare 263. a
affixum me ſibi in iis rebus habebit 32. a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Afflictus. Nemo tam afflictus, qui ſi nihil aliud ſtudeat, niſi id quod agit, non poſſit navare aliquid 305. a. afflictiore conditione quam ceteri 304. a

Affligere. Non vitium noſtrum, ſed virtus noſtra nos afflixit 358. b

affuiſſe ſcribendo 36. b. 256. b

Afranius ſuperatus 29. b. fœde periit 48. b

Africa terribili tremit horrida terra tumultu 19. b

Agamemnoni regum regi fuit honeſtum habere in conſiliis capiundis Neſtorem 31. b

ager Campanus 38. a

Ageſilaus Spartiates neque pictam neque fictam imaginem paſſus eſt eſſe 260. a

aggregare ſuam voluntatem ad ſummi viri, de ſeque optime meriti dignitatem 41. a

Agitare animo. Eſt tuum ſic agitare animo 301. a

agnoſco me non eſſe verborum admodum inopem 186. a

Ago. Agis civem mirificum 504. a. agit cauſſas liberales ſed raro poſt meridiem 476. a. egi omnes illos adoleſcentulos quos ille jactitat 85. a. ages victor ex inimicorum dolore triumphum juſtiſſimum 156. a. agere cauſſam alicujus magna eloquentia, gravitate, ſtudio, contentione 4. a. agere aliquid cum aliquo fruſtra 162. a. cogita quemadmodum adhuc fortuna nobiſcum egerit 191. a. agere Medeam 378. a. agere cum populo 11. a. agere te forum Tarſi, ſtatuere multa, decernere, judicare dicebant 136. a. acturi ſunt Romæ conſulatum Panſa & Hirtius 229. b. agitur ipſius magnum periculum 119. b. agitur præclare, ſi noſmetipſos regere poſſumus 222. a. agitur res Pompeii 326. b. agitur ſumma ejus exiſtimatio 333. b. ageretur maxima res municipii honeſtiſſimi 273. b. *agi, confici.* Quid agi tecum & (ut arbitror) confici poteſt 263. b. acta jam vita 313. a. *actum peſſime cum.* Non peſſime cum iis actum eſt quibus ſine dolore licitum eſt mortem cum vita commutare 192. a

Ἀγῶνες 360. a

Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων 286. b

Ἀκίνδυνα μὲν, χερνιώτερα δὲ 435. b

Ἀκοπία 451. b

Ἀκύθηρον 435. a

Ἄκυρον, valetudini fideliter inſervire 449. b

alacres animo ſumus 262. a

Alarii Tranſpadani 114. a

Alexander cum in Sigæum veniſſet, fortunatum dixit Achillem, qui talem præconem laudum ſuarum Homerum nactus eſſet 261. a. Alexander Magnus ab Apelle potiſſimum pingi & a Lyſippo fingi volebat 260. a

Alexandrina cauſſa a Pompeio depoſita 18. a

alienare conabantur a te voluntatem meam 136. a

alienum inſtitutis meis non putavi hæc ad te ſcribere 275. a. alienum mihi tempus tecum expoſtulandi, purgandi neceſſarium 160. a

Aliptæ, medici. Medici ſalutis habent rationem: Aliptæ etiam virium & coloris 48. a

Alitis volatus 319. a

Aliud. Nec quidquam aliud a libertate communi quæſiſſe, *&c.* 156. b

Ἄλκιμος ἔσσ' ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ 285. b

Ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν *ibid.*

allegabo ad te Philoſophiam quaſi meæ rogationi diffidens 395. b. allegarem ad te illos, a quibus intelligis me præcipue diligi 403. b

allicere. Alienare 104. a. allici in ſenſum aliquem beneficiis hominum & compelli injuriis 56. a

A. Allienus legiones, quas eduxit ex Ægypto, Caſſio tradidit 219. b

Alo. Alere bellum ſua patientia 116. b

Alſienſe prædium 13. b

Alter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Alter ego. Vide quam mihi perſuaſerim te me eſſe alterum 373. a
altitudo animi 219. a
Alyzia eſt citra Leucadem ei qui in Italiam e Græcia navigat 430. b
Ἄμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω videre 286. b
Amantius. Nihil fieri potuit amantius 135. a
Amanus mons 89. a. Amanus cum Bibulo Ciceroni communis, diviſus aquarum divortiis *ibid.* mons Ciliciæ 390, 391. b
ambitioſæ rogationes 338. a
ambitioſe pro aliquo ſcribere 338. b
Ambulatiuncula. Cum una mehercule ambulatiuncula atque uno ſermone noſtro omnes fructus provinciæ non confero 94. a
amicitia non inſtituta ſed jam inveterata 154. a. amicitia ſummis officiis ab utroque culta 408. b. amicitiæ fructus eſt ipſa amicitia 173. a. amicitiæ noſtræ vetuſtas 200. a
Amicus. Amici eſt hoc querellæ genus quo te diligenter purges, amicum leviter accuſes 169. a
amiſſio rerum omnium & deſperatio recuperandi 183. a
Amittere. Amiſi vires & corpus 423. a. Nec poſteaquam ſuſcepi cauſſam libertatis, minimum tempus amiſi tuendæ ſalutis communis 247. b. cave ejus gratiæ gloriæque tempus amittas 81. b. amittere animam una cum ornamentis 358. b. amiſſis temporibus 411. b
Amo. Ama me amore illo tuo ſingulari 424. b. *amare, diligere.* Nunc mihi amare videor, antea dilexiſſe 32. b. amantes moroſi 393. a
Amor. Nihil eſt quod ſtudio, benevolentia, vel amore potius effici non poſſit 153. a. amor verus & fictus non facile dijudicatur, niſi, &c. 38. b. amor voluntatiſque conjunctio, plus habet ſuavitatis quam patriæ caritas 80. b. amorem meum erga te a tua pueritia ſuſceptum, non ſervavi ſolum ſed etiam auxi 74. b
Amphiaraus prudens & ſciens ad peſtem ante oculos poſitam profectus eſt 319. a
Ἀμφιβολία 435. a
Amplecti alterius animum. Libenter amplector talem animum 281. a. amplectitur me amiciſſime quotidie Cæſar 323. a. amplecti alicujus amplitudinem ſuis officiis 254. a
amplexari aliquem familiariter atque hilare 53. a. amplexari, habere in manibus, fovere 40. a
amplificare ſuam dignitatem 245. b
amplitudini tibi futura eſt iſta ſollicitudo 158. a
Anagnoſtes ſervus 249. a
ancipites variique caſus viri excellentis habent admirationem 259. a
Andabata 384. a
angi deſiderio multarum rerum 301. a. angi animo 447. b. dolore 182. a
anguſtiæ pecuniæ publicæ incredibiles 258. b. anguſtiæ temporis 457. b
anguſtior liberalitas 151. a
animatus melius quam paratus Pompeius bellum civile ſuſcepit 321. a. quod ſi aliter eſſem animatus 198. b. animati infirme 378. b
Animula. In unius mulierculæ animula jactura facta 194. a
animus apertus & ſimplex 57. a. animus poſſit ne feriri imaginibus 414. b. animus promptus & alacer ad defendendam Remp. 168. a. animi cauſſa 367. a. *ſeu* VII. 2. animi ingenui eſt, cui multum debeas, eidem plurimum velle debere 77. a. animum tibi fortaſſe noſtrum probavimus, ingenium certe diutina ſervitus, qualecunque eſt, minus tamen, quam erat, paſſa eſt videri 223. b. eo animo veneram ut utrique provinciæ ſubvenirem 390. b
annalium ordo mediocriter nos retinet 258. a
annona carior 363. b
annua dies 411. a
Annus. Anni tempus 137. a
Antelucanum tempus 392. b
Ἀντιμυκτηρίσαι aliquos gladio 423. b
Antiochus Commagenus 385. b
Antiquius. Nec habui quidquam antiquius,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tiquius, &c. 160. b. nihil antiquius communi ſalute, ac libertate judicavi 151. b. antiquius tibi officium meum quam illius voluntas fuit 200. b
Antonius a Trebonio ſeductus 129. b. elicere Ciceronem voluit ad cædis cauſſam 250. b. Antonius ex turbulenta Rep. Lepidus ex pace & victoria bellum excitavit 218. b. firmus ab equitatu 100. b. gladiator omnium nequiſſimus 243. b. mente peſſima, & infideliſſima 153. b. plurimum valet equitatu 135. b. tanto ſe odio eſſe intelligit ut cum interfectores ſuos domi comprehenderit, rem proferre non audeat 245. b. Antonii aquilæ duæ, ſigna ſexaginta relata 135. b. Antonii litteræ ad Brutum, contumelioſæ & minaces 157. b. Antonio duæ ſpes propoſitæ; una Lepidi ipſius, altera exercitus 92. b. legati ad Antonium miſſi, Philippus & Piſo, ut ei ex ſenatus ſententia certas res nunciarent, cum ille earum rerum nulli paruiſſet, ultro ab illo ad nos intolerabilia poſtulata retulerunt 210. b. qui Antonium oppreſſerit, is hoc teterrimum bellum periculoſiſſimumque confecerit 109. b. is bellum confecerit qui Antonium oppreſſerit 172. b
anus pars obſcena alieno nomine appellatur 59. b
Apelles Veneris caput & ſumma pectoris politiſſima arte perfecit, reliquam partem corporis inchoatam reliquit 48. a
Aperire reditum. Quando tibi virtus & dignitas tua reditum ad tuos aperuit 335. a. aperire ſibi venas & viſcera 495. a
apertus & ſimplex animus 57. a
Ἀπροσμίλητα eo comitatu 449. b
Ἀποφθεγμάτων volumen a Cæſare confectum 40. b
Ἀποπροηγμένον 19. b
Ἀπότευγμα 55. b
apparatiſſimi ludi 362. a
Apparitio. In longa apparitione ſingularem Marcilii fidem cognovi 324. b
appellare reges 36. b
appetam hujus rei principatum 162. b.
appetere aliquem. Tu puer me appetiſti 409. b
Appias, Pallas 122. a
Appietas, Lentulitas 141. a
Appius a Dolabella reus factus 460. a. abſolutus majeſtatis 166. a. floret ætate, opibus, honoribus, ingenio, liberis, propinquis, affinibus, amicis 97. a. judicio ambitus abſolutus 166. a
applicare ſe ad alicujus ductum 168. a
apponam notam reliquis commendationibus eam, quæ mihi tecum convenit 271. b. apponere licitatorem 368. a. apponere Polypum Miniani Jovis ſimilem 44. b
approbavi tuum conſilium 429. b. Id quod egeris velim dii approbent 116. a
appropinquare tuus adventus putabatur 76. a
Aquilius Gallus filium amiſit 197. a
Aræ Alexandri 392. b
arbitratu ſuo vivere 366. a
ardeo cupiditate incredibili, nomen ut noſtrum ſcriptis illuſtretur tuis 255. a. ardet bello orbis terrarum 177. a
Ardor. Tantus ardor animos hominum occupavit 165. b
argumentum, unde quis ſe ex animo, vereque arbitretur diligi 38. b
arguta ſedulitas 440. a
Ariobarzanes Rex ad Ciceronem venit in caſtra, perturbatuſque & flens dicit ei ad ſe indicia manifeſtarum inſidiarum eſſe delata 381. b. Ariobarzanes Rex a ſenatu per Ciceronem appellatus 115. a
Ariobarzanes Rex Euſebes, & Philoromæus 380. b
Ariobarzanem Regem præſentibus inſidiis nec opinantem Cicero liberavit 389. b
Ariſtarchus 23. b
Ariſtarchus Homeri verſum negat, quem non probat 169. a
Ariſtippus Socraticus non erubuit,

cum eſſet ei objectum habere eum Laïda 69. b
Ariſtotelico more tres libros de Oratore ſcripſit Cicero 59. a
Arma. Armorum & victoriæ facta, non Cæſaris 321. a
armatura optima contra equitem Parthum 66. b
Armatus. Armati in curia ab Antonio collocati 75. b
Armo. Armat me philoſophia contra omnes fortunæ impetus 246. b
Arpinates Ciceronis municipes 281. b
arripere ſtatim cauſſam illam totam & tempus 256. a
Ars. Artes liberales uberiores fructus ferunt in rebus adverſis 10. b
Arſaces 492. a
Arthriticus cocus 63. b
artifex lætatur ſuis operibus 25. a
Aſclapo medicus 437. b
Aſinius Pollio in caſtris Pompeii & Cæſaris magnos inimicos habebat 136. b. Cæſarem dilexit ſumma cum pietate & fide *ibid.* nullum eſſe periculum ſcribit quod pro libertate aut defugiat, aut deprecetur 137. b. pacis cupidiſſimus 138. b
aſpectus urbis tibi tuam priſtinam urbanitatem reddidit 153. a
Aſpergo. Hæc aſperſi, ut ſcires me tamen in ſtomacho ſolere ridere 110. a. aſperſus leviter ex aliquo fonte 321. a
aſpernari benevolentiam florentiſſimi hominis 172. a. aſpernari liberalitatem victoris, ſuperbi eſt 210. a
aſpirare ad eum propter ejus occupationes ceteri non poſſunt 383. a
Aſſenſor. Tu unus ex toto exercitu mihi fuiſti aſſenſor & ego tibi 356. a
aſſentiendum nulla cum gravitate paucis, aut fruſtra diſſentiendum 31. a
Aſſequi. Nullam partem videar tuorum meritorum aſſecutus ſi vitam pro te profundam 15. a
aſſignare aliquid pertinaciæ alicujus 106. b. aſſignare agros 185. b. aſſignatum iri omne detrimentum captum alicujus pertinaciæ aut timori 106. b
aſſignationes Sullanæ 276. b
aſſuefecit me his rebus natura, & voluntas, & conſuetudo 218. a
Aſſum vitulinum. Ad aſſum vitulinum opera perducitur 51. b
Aſſumo. Neque vero ego mihi poſtea quidquam aſſumpſi, neque hodie aſſumo 49. a. aſſumere hoc libertatis 237. b
aſtringor his vinculis libentiſſime 162. a
aſtute aliquid cogitare 110. a
aſtutus & occultus homo 161. a
Atellanus 41. b. Atellanum municipium 273. b
Athenæ. In ea es urbe in qua hæc, vel plura & ornatiora, parietes ipſi loqui poſſe videantur 308. a. Athenis nata & alta eſt ratio ac moderatio vitæ 304. a
Athenienſem populum ſenectute deſipientem offendit Plato 50. a. ab Athenienſibus locum ſepulturæ intra urbem ut darent M. Marcello impetrare non potuit Ser. Sulpicius, quod religione ſe impediri dicebant 216. a
Athenodorus Sandonis filius 142. a
Attiani verſus 40. b
Attinet. De quo quid ſentiam, nihil attinet dicere 202. a. nihil attinet me plura ſcribere 330. a
attingunt te aliqua neceſſitudine 274. b. attigit tantum negotii, quantum recuſare non potuit 304. b. Non attingere remp. 50. a
Attius pigmentarius 417. b
attribuere aliis quæ nobis in mentem veniunt 148. a
attributio 463. b
auctor ſum tibi ut &c. 64. a. auctores conſilii publici 208. b
auctoritas ſenatus 12. a. 23. a. auctoritates perſcriptæ 470. a
Auctoritas. Si ea prædia dividentur, quæ ipſe Cæſar vendidit, quæ tandem in ejus venditionibus eſſe poterit auctoritas? 276. b. auctoritate omni aulæ communita 390. b
aucupari alicujus gratiam aſſentatiuncula 259. a
audacia pro ſapientia, his temporibus licet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

licet uti 64. a
audire malim quam videre 189. a. *audire ſeipſum.* Nunquam labere, ſi te audies 81. a. audire tolerabilius eſt quam videre 430. a
Auditionem accipere de re aliqua. Ne tenuiſſimam quidem auditionem de ea re accepi 442. a
avertere a miſeriis cogitationem non ſinunt oculi 301. a. averſus ab hac cogitatione 122. b
Auferre. Ne te auferant aliorum conſilia 80. a
augere debes animum 189. b. augere dolorem, levare *opp.* 311. a. augere & cumulare 314. b. auxeris beneficium tuum magno cumulo 331. b
auguralis liber 128. a. augurales libri 168. a
augurari ex alitis volatu, aut e cantu ſiniſtro oſcinis, aut e tripudiis ſolliſtimis, aut ſomniis 319. a
augures & aſtrologi ex ſuis ſuperioribus prædictis conſtituere ſolent apud alios auctoritatem augurii, & divinationis ſuæ 319. a
augurium Ciceronis 322. a
avide exſpecto tuas litteras 211. b
avis alba 426. a
A. Cæcina cliens Serviliorum 334. b
avocare animum & cogitationem tuam debes ab hiſce rebus 195. a
Aurelia. Lollia 61. b
aures ad te afferam non minus elegantes 50. b
aurum igne perſpicitur, ſic & benevolentia fidelis periculo aliquo cernitur 38. b
auſtro leniſſimo, cœlo ſereno, nocte illa, & die poſtero ad Hydruntem ludibundi pervenimus 437. b
auxiliarii equites 114. a

B.

BAcchæ 412. a
Baiæ. Ad Baias venire ploratum potius, quam natatum 7. b. Baiæ repente ſalubres factæ 27. b
Balbus. De Hillo, balbus enim ſum 87. a
Balbus & Oppius 328. a
Balbus quæſtor quæ flagitia & ſcelera admiſerit, narrat Pollio epiſt. ad Cic. lib. x. 139. b. quatuorviratum ſibi prorogavit 140. b. Fadium quendam vivum combuſſit 141. b
batuit, impudenter 61. b
Beatus. Non ſolum ſapiens, ſed etiam beatus 425. a
belle habere 447. b
bellum non modo reſtinctum, ſed etiam inflammatum 172. b. bellorum incerti exitus & eventus 322. a. bellorum omnium exitus incerti ſunt 301. a
bellum Alexandrinum 287. b
Bellum civile. Nihil eſſe bello civili miſerius 443. b. ſapiens & bonus civis initia belli civilis invitus ſuſcipit, extrema non libenter perſequitur 201. a. bellum civile ſuſceptum eſt quieſcente Cicerone 319. a. belli civilis victoria allatura erat interitum Pompeianis, ſi victi eſſent, ſi viciſſent, ſervitutem 356. a. *bella civilia.* Omnia ſunt miſera in bellis civilibus, *&c.* ſed miſerius nihil eſt quam ipſa victoria 209. a. bellorum civilium ii ſemper exitus ſunt, ut non ea ſolum fiant quæ velit victor, ſed etiam, ut iis mos gerendus ſit, quibus adjutoribus parta ſit victoria 240. b
bellus homo 395. a. bellum eſt aliquo exire, *&c.* 6. b
bene ſentire recteque facere ſatis eſt ad bene beateque vivendum 302. a. bene ſentire de rep. 108. b
beneficia alicujus in alterum ampliſſima 403. b
benevolentiam certo judicio ſuſceptam conſervabo 143. a
Benigna. Nec benigna, nec copioſa 94. a
benigne alicui polliceri 219. a. benigne facere plurimis 336. b
beta & malva 423. a
Bibulus in Amano neſcio quid cohorticularum amiſit 462. a. Procos. in Syria 375. b. ſolitus dicere; quidvis ſe perpeſſurum quam videri eguiſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

eguiſſe auxilio Ciceronis 113. a.
Bibuli malevolentia & animi puſillitas 115. a
Bibulum iidem exire domo prohibuerunt & Ciceronem coegerunt 37. a
bima ſententia. Per quam Hortenſius cenſebat, ut Cicero biennium provinciam obtineret 151. a
Bini Græce obſcenum 60. b
Bis ad eundem, culpa vulgari reprehenſa proverbio 110. b
Bogudis regnum 139. b
bonus civis, bonus vir 39. a. bonus non eſt qui nihil facit niſi ſua cauſſa 388. a. bona mens iracundia & amore ablata 504. a. bona aut fortunæ beneficio tributa, aut labore meo parta 78. b. bonum nomen exiſtimor 241. a. *adde* melior.
Bracchatæ, & tranſalpinæ nationes 34. b
Britannia. In Britannia nihil eſſe audio neque auri neque argenti 379. a
Brutus cogitat Rhodum migrare 154. b. Brutus & Mutina obſidione liberati 92. b. Brutus nunquam extimeſcebat, nunquam perturbabatur 187. b. Brutus princeps juventutis 168. a. Brutus ſuos omnes amicos ære alieno obſtrinxit 169. b. Bruti & Planci concordia 178. b. Bruto magiſtro brevitatis uti cogitat Cicero *ibid.*
buccinatorem te meæ exiſtimationis fore polliceris 455. b
Burſa damnatus Cicerone accuſante 367. a. *ſeu* VII, 2.

C.

CAdavera oppidorum projecta jacent 194. a
Cado: caderet melius. Quod melius caderet nihil vidi 489. a. Verebar ne id ita caderet, *&c.* 117. a. ita cecidit ut illa eo tempore agerentur 170. a. cecidit venuſte 452. a. illa noſtra ſcilicet ceciderunt 318. b. cum aliter res cecidiſſet ac putaſſes 281. a. ſi cecidiſſet ut volumus & optamus, *&c.* 23. a. cadere ita animis non debemus 303. a. aliter rem cecidiſſe exiſtimas atque opinatus ſis 186. a. quid caſurum ſit, incertum eſt 379. b
Cæcæ ſuſpicionis tormentum 326. a
Cæcilius Baſſus 154. b. 240. b
Cæcina cum eſſet in Aſia confirmabat Ciceronem celeriter & glorioſe in patriam rediturum 317. a
Cæſar ad alterutram conditionem deſcendere volebat, ut aut maneret, neque eo anno ſui ratio haberetur, aut ſi deſignari poſſet, decederet 475. a. Africanæ cauſſæ iratior 341. a. agrum Volaterranum omni periculo in perpetuum liberavit 268. b. ambas Gallias habet inimiciſſimas præter Tranſpadanos 444. b. Cæſar amentia quadam rapiebatur *ib.* Cæſar Caſſium ſibi legavit, Brutum Galliæ præfecit, Sulpicium Græciæ 321. a. Cæſar favet ingeniis 205. a. 321. a. habet peracre judicium 39. b. homo valde acutus & multum providens 321. a. Cæſar imperator liberaliſſimus 379. a. impudens qui exercitum & provinciam invito ſenatu teneret 441. b. in rebus gerendis acerrimus, idem in victoria temperatiſſimus 496. a. ipſe neſcit quid futurum ſit. nos enim illi ſervimus, ipſe temporibus 47. b. M. Marcello maxime ſuccenſebat 322. a. Cæſar minaces ad Senatum miſit litteras 441. b. Cæſar mirifice ingeniis excellentibus delectatur 321. a. Cæſar multa queſtus eſt de ſententia Ciceronis 38. a. nunquam niſi honorificentiſſime Pompeium appellabat 321. a. Cæſar occupavit Ariminum, Piſaurum, Anconam, Aretium 443. b. Rex fuit 194. b. ſolebat infimorum hominum amicitias ſibi qualibet impenſa adjungere 452. a. Venere prognatus 498. a. ultro detulit Ciceroni omnia, quæ ei tali tempore veniſſent in mentem optare 218. a. volumina confecit ἀποφθεγμάτων 40. b. Cæſar utitur conſilio ne ſuorum quidem, ſed ſuo 207. a. Cæſaris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſaris familiares Panſa, Hirtius, Balbus, Oppius, Matius, Poſtumius 337. a. Cæſaris in M. Ciceronem & Q. fratrem liberalitas 51. a. Cæſaris memoria 306. b. natura qualis 320. a. Cæſari ſtipendium decretum eſt, & decem legati: & ne lege Sempronia ſuccederetur, facile perfectum eſt 27. a. Cæſari concordia erat utilis 179. a. Cæſari perſuaſum eſt, ſe ſalvum eſſe non poſſe, ſi ab exercitu receſſerit 493. a. mortuo paret reſp. quem vivum ferre non poterat 204. b. nunquam improbi cives paratiorem habuerunt ducem 441. b. rumores de Cæſare non belli 442. a. conditiones a Cæſare latæ 443, 444, b

Cæſar junior. Brutum non audivit, *id eſt, ejus conſilium non eſt ſecutus* 169. b. Cæſar Octavianus puer egregius præſidium ſummæ rei comparavit 251. b. Cæſaris Octaviani conatus de Antonio interficiendo 245. b. quod vivit Antonius, quod Lepidus una eſt, quod exercitus habent non contemnendos, quod ſperant, quod audent, id omne Cæſari acceptum ferre poſſunt 122. b. dictum Ciceronis in eum, Laudandum adoleſcentem, ornandum, tollendum 183. b

C. Carbo accuſante L. Craſſo cantharidas ſumpſiſſe dicitur. idem P. Africano vim attuliſſe exiſtimatus eſt 57. b

Caius Catius Veſtinus Tribunus mil. 118 b

C. Curtius 270. b

C. Marcellus ſe ad Cæſaris pedes abjecit 187. a

C. Marcell. Cos. factus 451. a

C. Marcellus M. Marcelli frater pro M. Marcello deprecatur 203. a

C. Memmius Gemellus 292. b

C. Pontinius legatus Ciceronis 391. b

C. Sempronius Rufus 465. a

calamitatem reip. quam tardiſſime audire optandum eſt: ſed illis qui prodeſſe nihil poſſunt neque mederi 144. b. calamitates ſingulares huic municipio acciderunt 274. b

Calenum municipium 29. b

Caleo. Caluerunt rumores de comitiis Tranſpadanorum Cumarum tenus 441. a

Calidius 479. a

callere jam debet animus in illis rebus exercitatus 192. a

Calliſthenes ſcripſit bellum Troicum ſeparatim 255. a

Callum obducere. Conſuetudo diuturna callum jam obduxit ſtomacho meo 6. b

Calpe 139. b

calumnia timoris 326. a. calumniam tuliſſe 465. a

Calvus. In Calvo vis non erat 426. b. judicium Ciceronis de Calvo *ibid.* Calvus Licinius 415. a

Camino luculento utendum cenſeo 383. a

candidatorum licentia 424. b

Candide. Parum candide inimicitias poſuiſſe 460. a

Caninius conſul ſuo toto conſulatu ſomnium non vidit 431. a. Caninio conſule neminem prandiſſe jocus *ibid.*

Cantharidas ſumpſiſſe dicitur C. Carbo 57. b

Cantherium comediſti 49. b

canticum 58. b

cantus oſcinis ſiniſter 319. a

capeſſere rempubl. 51. a

capio mei conſilii majorem in dies ſingulos fructum & voluptatem 228. a. capis magnum fructum ſtudiorum tuorum 333. a. capies maximum fructum ſummamque voluptatem ex tuo in me officio 321. b. cepi ex litteris tuis incredibilem voluptatem 242. a. capere aliquid detrimenti 106. b. *Capere bello.* Eum bello cepi 251. a. capere conſilium facilius ipſe poſſum, quam alteri dare 179. a. capere dolorem 425. b. capere, & gerere imperia 141. a. capere ex alicujus officio voluptatem 296. b. capere fructum ex re aliqua 295. b. *Capere fructum.* Magnum cepi fructum & judicii, & officii tui 281. a. capere gratiam in accipiendo beneficio poteſt animus meus vel in remunerando, cumulandoque illuſtrare 77. a. capere

pere tempus 179. b. capturum te ex ejus amicitia magnam voluptatem promitto 345. b. captus honoris & pecuniæ dulcedine 196. b.
Captum conſilium. Mihi conſilium captum jamdiu eſt 281. a
Cappadocia patet a Syria 388. b
captare alicujus adventum 117. b
Caput. Primum Appio Claudio, deinde imperatori, deinde more majorum, deinde, quod caput eſt, amico 140. a. caput meæ commendationis 253. b. quod illorum capiti ſit 443. a. prima duo capita epiſtolæ tuæ tacita mihi quodammodo relinquenda ſunt 144. a. capitum & oſtiorum exactio 147. a
Carbones tres P. C. M. fratres 56. b
carui fructu jucundiſſimæ conſuetudinis tuæ 68. a. carere febri 447. b
caſtella munita improviſo adventu capta 89. a. caſtellis duobus ad capita Iſaræ poſitis 108. b
caſtra in Lycaonia apud Iconium faceret 387. b. caſtra movi 137. a. caſtra movi ex eo loco 384. b
caſus & natura in bonis dominantur 213. a. caſus mirificus quidam intervenit 374. a. caſum communem & incertum nec vitare quiſquam noſtrum neque præſtare ullo pacto poteſt 275. a
Catius Inſuber Epicureus ſpectra appellat quæ Democritus εἴδωλα 414. b. Catii & Amafinii mali verborum interpretes 422. b
Cato Ciceroni ſupplicationem decrevit non ut multis, repub. bene geſta, ſed ut nemini, repub. conſervata 393. b. Cato Ciceroni ſupplicationem non decrevit 397. b. Cato de Cicerone honorifice locutus, ei ſupplicationes non decrerat 484. a. Cato præclare periit 48. b
Catonis nefaria promulgatio 16. a. irritavi in me Catonem 505. a
cauda, penis 59. b
cavere aliquibus 378. a. Melius ei cavere volo quam ipſe aliis ſolet 122. a
cauſſa tenuis & inops, nec ſcriptione magnopere digna 27. b. cauſſam præcipuam habent ad jus ſuum obtinendum 268. b. Debere alicujus cauſſa 143. a. ſi quid noſtra cauſſa vis 266. a. velle alicujus cauſſa 4. a. cauſſæ juſtiſſimæ, tuaq; & auctoritate & prudentia digniſſimæ 186. a. cauſſas capitis aut famæ agimus ornatius 55. b. cauſſas privatas & eas tenues agimus ſubtilius *ibid.*
Cautio. Quæ cautionem non habebunt, de iis non ita valde laboro 186. b
Cautus, um. Ut & mihi & populo cautum ſit ſine vecturæ periculo 113. a. cautior in re militari, quam in advocationibus 384. a
cedere pudori & famæ 369. a. cedere tempori 205. a. Tempori cedere, id eſt, neceſſitati parere, ſemper ſapientis eſt habitum 207. a. cedere temporibus 204. b
Celare. Baſſus noſter me de hoc libro celavit 407. a. celatus es a fratre de maximis rebus 232. a
celebritas loci 351. b
Centurias equitum tenes 179. b
cerno jam animo quanto omnia uberiora & ornatiora futura ſint 256. a. cernere hereditatem 32. b. cernuntur oculis 109. b
Certamen. Nullum certamen prætermitterem, in quo illis prodeſſe poſſem 269. b
certamen in theatro vel ſcenicum erat vel gymnicum 360. a
certare ad officia ſumma contentione 87. b. certare officiis 433. a. certandum non eſt viribus cum valentioribus 41. b
Certus. Gravis homo & certus 338. a. *certorum hominum poteſtas.* Quoties mihi certorum hominum poteſtas erit, quibus recte dem, non prætermittam 21. a. certior candidatus, quam tu 449. a
ceſſator in litteris 47. b
Chirographum 98. a. mittit mihi litteras ſuo chirographo 112. b
Χολὴν ἄκρατον noctu ejeci 362. b
Χρυσιππεία κρίσις 11. b

Cicero

Cicero abiens magiſtratu cum ei nihil niſi ut juraret Clodius trib. pl. permitteret, juravit remp. per ſe eſſe ſalvam 231. a. Amanienſes omnibus ſuis copiis vexavit, occidit, cepit, diſſipavit 89. a. appellatus imperator 89. a. 155. a. ad Pompeium profectus 503. a. apud Hirtium & Dolabellam cœnitabat 42. b. Cic. avidior, quam ſatis eſt gloriæ 31. b. augur fieri voluit poſt reditum ab exſilio, quod antea neglexerat 394. b. Cic. Bibuli fortunam, quam alii afflictam putabant, omnium triumphis victoriiſque anteferebat 37. a. Cæſaris officiis devinctus 51. a. 57. a. Catonem omnibus, non modo iis, quos vidiſſet, ſed iis, de quibus audiſſet, anteferebat 394. b. Cic. in concione provinciam depoſuit 228. a. conformat ſe ad Pompeii voluntatem 30. a. cum Cæſare, & cum Appio eſt in gratia 36. a. cum fratre per vim nefariam domo expulſus *ibid.* Cicero, cum pacem ſuaderet inter Pomp. & Cæſarem, rudis eſſe videbatur in cauſſa: inciderat enim in hominum pugnandi cupidorum inſanias 176. a. cum prædiceret belli civilis eventum in caſtris Pomp. timidus exiſtimabatur magis, quam prudens 222. a. Cic. cur Vatinium laudarit, & defenderit 52. a. deprecatore eguit apud Cæſarem 302. a. dies & noctes nihil aliud agit, niſi ut ſui cives ſalvi, liberique ſint 66. b. diſjungit ſe ab orationibus, & refert ſe ad manſuetiores muſas 59. a. dolet ſe a Trebonio ad illas pulcherrimas epulas Idibus Martiis, id eſt, ad cædem Cæſaris, non eſſe invitatum 129. b. dolebat pilis & gladiis, non conſiliis & auctoritatibus de jure publico diſceptari 304. a. Cic. eſt in maritimis 106. a. Cicero & Appius collegæ in auguratu 97. a. 128. a. Cic. & Cato philoſophiam veram & antiquam, in forum atque in remp. atque in ipſam aciem pæne deduxerunt 396. b. Cicero exſpectabat rerum ſuarum geſtarum aliquam in litteris Pompeii gratulationem 243. a. expulſus ex rep. ab iis qui illam cadere poſſe ipſo ſtante non putarant 317. a. feneratores ex obſidione exemit 241. a. gratia & opibus Cæſaris ſic fruitur, ut ſuis 57. a. honorificentiſſime a Cæſare invitabatur 285. b. Cicero ille, quem adſpectabant, cujus ob os Graii ora obvertebant ſua 69. b. Cic. in acie non fuit 48. b. in Antonium ſic invectus eſt, ut ille non ferret 250. b. initio monuit Pompeium ne ſe cum Cæſare conjungeret, & poſtea ne ſejungeret 318. a. in reditu nihilo meliores res domeſticas, quam remp. offendit 223. a. tres libros de Oratore ſcripſit Ariſtotelico more 59. a. jubet Terentiam operam dare, ut domus propugnacula & præſidia habeat 371. b. judex inter Niciam & Vidium 23. b. Cicero maluit pudori famæque cedere ad bellum proficiſcendo, quam ſalutis ſuæ rationem ducere in Italia manendo 369. a. Cic. maximus conſularis maximum conſulem ſe ipſe vicit 221. b. nihil maluit, quam pacem: ea deſperata, nihil tam fugit, quam arma civilia 108. a. Cic. non defenſus, atque adeo relictus 44. a. Cic. non reputans quid Pompeius vellet, in omnibus de rep. ſententiis priſtinis, poſteaquam reſtitutus fuit, permanebat 37. a. nunquam plus quemquam valere voluit, quam univerſam Remp. 371. a. omnia ſumma ſtudia Lentulo debebat 36. a. Cicero oræ maritimæ præeſſe juſſus 444. b. in Oratore ſuo cavet ſibi per Brutum 326. a. patriam, liberos, ſalutem, dignitatem, ſeipſum per Pompeium reſtitutum putat 163. a. petit ab Appio det operam ut ſupplicatio ſibi quam honorificentiſſime decernatur 154. a. pluribus verbis Cæſari gratias egit, ob Marcellum reſtitutum 188. a. plurimum Pompeio debebat 37. a. plurimi fecit Pompeium 163. a. Pompeio victo diſceſſit a bello 370. a. Ci-

a. Cicero poſteaquam illi arti, cui ſtuduerat, nihil eſſe loci neque in curia, neque in foro vidit, omnem ſuam curam atque operam ad philoſophiam contulit 184. a. præcipue adjutus a Milone in ſalute 79. a. Cic. provinciam ornatam & ſpem non dubiam triumphi neglexit 394. b. Cic. quæ acciderunt, omnia dixit futura 370. a. Cic. quam honorifice, quamque glorioſe revocatus, ac reſtitutus 49. a. Cic. quamvis parvis Italiæ latebris contentus 106. a. quidvis ſe potius perpeſſurum affirmat, quam ex Italia ad bellum civile exiturum 108. a. remotus & natura & magis ratione atque doctrina ab inani laude & ſermonibus vulgi 394. b. reſtrictior natura ad largiendum ex alieno 151. a. cum ſacerdotium haud difficile conſequi poſſet, non appetivit 394. b. ſcripſit de optimo genere dicendi 238. b. ſcripſit tres libros de temporibus ſuis 59. a. Cic. etiam ſecundas res Pompeianorum, non modo adverſas, pertimeſcebat 222. a. 370. a. ſemper Bibulo amiciſſimus fuit 114. a. ſuaſit Pompeio, ut bellum duceret 370. a. timidus in magnis periculoſiſque rebus, ſemperque magis adverſos rerum exitus metuens, quam ſperans ſecundos 343. a. Cicero totus eſt Pompeii 97. a. Cic. Vatinium defendit, & laudavit 36. a. 52. a. Vatinii tribunatum reprehendit 37. a. 38. Cic. vel iniquiſſimam pacem juſtiſſimo bello anteferebat inter Pompeium & Cæſarem 319. a. vel officio, vel fama bonorum, vel pudore victus, Pompeium ſecutus eſt *ibid.* verecundior fuit, quam qui ſe domo non commoverunt, ſanior quam qui amiſſis opibus domum non reverterunt 12. b. videtur ſibi cum ſe in res turbulentiſſimas infideliſſimis ſociis demiſiſſet, præceptis librorum non ſatis paruiſſe 4. b. vir bonus, dignus iis ſtudiis eaque doctrina, cui ſe a pueritia dedidit, *&c.* 161. a. Cicero, ut Dionyſius tyrannus, qui cum Syracuſis expulſus eſſet, Corinthi dicitur ludum aperuiſſe, ſic amiſſo quaſi regno forenſi & ſublatis judiciis, ludum quaſi habere cœpit 47. b. Ciceronis amor erga Pompeium 31. a. amor in Tironem 433, 34. b. Ciceronis conſilium jure laudandum eſt, qui ſuos cives & ab ipſo conſervatos & ipſum ſervare cupientes, ſervis objici noluerit 44. a. Ciceronis & Pompeii amicitia conjunctiſſima 163. a. Ciceronis injuriam, Cato reip. calamitatem, appellabat 394. b. Ciceronis inſtituta & rationes diſſimilitudinem nonnullam habuerunt cum Appii adminiſtratione provinciæ 98. a. res geſtæ in Cilicia 387. b. Ciceronis omnia muta ſine Tirone 439. b. Ciceronis toga omnium armis felicior 222. b. Cic. Orator 349. a. Ciceroni cupienti mederi diſcordiæ civili certorum hominum cupiditates impedimento fuerunt 440. b. Ciceroni decreta ſupplicario a Catone, non ut multis rep. bene geſta, ſed ut nemini, rep. conſervata 393. b. e provincia ad urbem accedenti, ſic obviam eſt proditum, ut nihil fieri potuerit honoratius 440. b. Ciceroni inter turbas flagitavit triumphum ſenatus 441. b. Ciceroni negotium provinciale non videtur dignum ipſius viribus 91. a. 92. nulla cauſſa viſa eſt, cur ſibi mortem conſciſceret, cur optaret, multæ 371. a. quænam propoſita fuerint 31. a. Ciceronem ad Pompeium proficiſci coegit ſive pudor ipſius, ſive officium, ſive fortuna 193. b. Ciceronem in cœna augurali maxime διάῤῥοια arripuit 423. a. mirum deſiderium tenet urbis, ſatietas provinciæ 91. a. ne juvenem quidem amores muliebres unquam moverunt, ne nunc ſenem 70. b. Ciceronem quidam putabant abjectiore animo poſt reditum futurum 49. a. relinquentem remp. Eteſiæ quaſi boni cives proſequi noluerunt 250. b. timidum dice-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

dicebant Domitii & Lentuli 356. a. Cicerone non potuit carere reſp. 49. a. Cicerone conſule fundamenta jacta ex Kal. Januariis confirmandi ſenatus 42. a

Ciceronis mater lagenas etiam inanes obſignabat, ne dicerentur inanes aliquæ fuiſſe quæ furtim eſſent exſiccatæ 466. b

Ciceronis F. deditus optimis ſtudiis, ſumma modeſtiæ fama 236. b. Ciceronem filium erratorum ætatis pœnitet 455. b

Cilicia contra Syriam munitiſſima 388. b. duo ſunt aditus in Ciliciam ex Syria *ibid.* Ciliciæ provinciæ tres διοικήσεις Aſiaticæ ſunt attributæ 335. b

Cineæ libri 66. b

Cipius pararenchon, Non omnibus dormio 414. a

Circenſes ludi 489. a

circulator quidam actionum 142. b

circumdare oppidum hoſtium vallo & foſſa 392. b

circumierunt & laborarunt una nobiſcum 485. a

circumſpice omnia membra reip. 263. a. circumſpectis rebus omnibus 40. a

circumvallatus undique Pompeius 22. b

citeriora 93. a

civilium commutationum ſcientia 257. a

Civis. Quem bonum civem ſemper habuiſſet, bonum virum eſſe pateretur 39. a

Civis Romanus ſum. Quiritanti civis Romanus ſum, reſpondebat, Abi nunc, populi fidem implora 141. b

clarius apparet 493. a

claſſe decedere 130. a

clauſit adhuc mihi ejus conſuetudinem pudor 220. a

Clauſula. Utar ea clauſula qua ſoleo 74. a

Clitarchus hiſtoricus 89. a

Clodius furta muliebrium religionum 46. a

Clodius impunitatem ſceleris aſſecutus ſententiis judicum 47. a. non pluris fecit bonam deam, quam tres ſorores 46. a. perennis inimicus amicorum ſuorum 35. a. Clodium inimicum Ciceronis amplexabantur quidam ipſo Cicerone præſente 40. a

Clytæmneſtra. Sexcenti muli in Clytæmneſtra 363. a

Cn. Pompeius Appii filiæ ſocer 128. a. princeps in repub. 41. a

Cn. Pompeius fatuus crudelitatem virtutem putat 423. b

codicilli 68. b

Cœlius quæſtor Ciceronis 102. a

cœlum unum ſit, an innumerabilia 71. b

coemtionales ſenes 427. a

cœna auguralis 423. a. cœnam quærere a mane 70. b. te ad cœnas itare deſiſſe moleſte fero: magna enim te delectatione & voluptate privaſti 65. b. cœnas facere 65. b

cœnitare foris 395. a

cogere ſenatum 254. b. pecuniam 235. b. cogendam non eſſe patriam 50. a. 51

Cogitat omnia ſæva. Nihil niſi atrox & ſævum cogitat, atque etiam loquitur 500. a. cogitare male de aliquo 487. a. *Cogitare omnia triſtia.* Nihil niſi triſte cogitare 499. a. cogitare toto animo de te ac de tuis ornamentis, perſpectus eſt a me 22. a. cogitanti mihi de rationibus tuis, placet illud meum conſilium 116. a

cogitatio de dicenda in ſenatu ſententia 51. b

cognoſcere rem, & cauſſam 139. a

cohibere ſeipſum 194. a

cohorticularum neſcio quid 462. a

colei Lanuvini. Cliternini non honeſti 62. b

collata omnia ad veſtrum arbitrium 183. b

colligavit ſe cum multis Cæſar 46. b

Colligere. Collegi ipſe me 39. a. colligere aliquid virium 182. b. illa, quæ eleganter, copioſeque collegiſti, valent ad conſolandum 263. a. te rogo atque oro te colligas 279. a. colligere reliquias ſui laboris 227. b. colligere reliquias veteris neceſſitu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſitudinis 335. b. colligere ſe 156. a. collectam gratiam effundere 106. a. collectæ a te rationes 263. a
collocare bene ea, quæ facimus alicujus cauſſa 302. b. collocare in cervicibus noſtris legiones cogitat 245. b. collocare rem militarem 99. a
Collocutiones. In noſtris ſermonibus collocutionibuſque vidiſti 36. a
colloquar tecum quam ſæpiſſime per litteras 21. a
Colo. Urbem mi Rufe cole, & in iſta luce vive 94. a. colit me ſumma obſervantia 188. a. colere alicujus abſentiam memoriæ, reditum ſpe exſpectare, deſiderium literis mittendis accipiendiſque lenire 427. b. colere amicitiam ſanctiſſime 75. b. colere artes & ſtudia 173. a
columnarii 479. a
combibones 67. b
comedere rem ſuam 186. b
comites idonei 429. b
comitia centuriata 431. a. comitia quæſtoria inſtituta 430. a. comitia tributa 431. a
commeatum habere per alicujus provinciam 145. b
commemoratio officiorum confirmata amicitia & perfecta fide ſupervacanea eſt 130. a
Commendatiſſimus. Mea omnia tibi commendatiſſima eſſe cupio 84. a
commendo me totum tibi atque trado 79. a. commendo eum tibi majorem in modum 311. b. commendo tibi Meſſienum ea commendatione, quæ poteſt eſſe diligentiſſima 321. b. commendo tibi eum penitus atque trado 322. b. commenda nomen tuum immortalitati 96. b. commendare aliquem alicui & tradere 398. a. *Commendare monumentis res geſtas.* Cuperem quam celerrime res noſtras monumentis commendari tuis 255. a. commendari ſempiternæ gloriæ per aliquem ſcriptorem 260. a
Commentatio. Quæ autem in luſtris, & in vino, commentatio poteſt eſſe 206. b. commentatio cauſſarum 51. b
committere alicujus viri fidei ſuos liberos, id eſt, ſuam filiam 193. a. *Committere litteras.* Ejus generis meæ litteræ ſunt, ut eas non audeam temere committere 21. a. committere prœlium 146. b. committere ſe navigationi aut viæ 431. b. committere te noli tam longæ navigationi, & viæ per hiemem, niſi bene firmum 436. b. commiſſum facinus 157. a. commiſſa omnia ſunt mea culpa 349. b
commode ſentire de aliquo 188. b
commodes ei tantum abs te peto, quantum tua fides dignitaſque patietur 311. b. *Commodare alicui.* Quibuſcunque rebus ei commodaveris, tibi profecto erit jucundum, mihi certe erit gratum 283. b. nihil eſt quod cuiquam poſſim commodare 113. a. quæ commodare poteſt ſucceſſori amiciſſimo is, qui provinciam tradit alteri, *&c.* 125. a. commodare ſe alicui 322. b. commodare te ei ſocietati cupere tua ſponte, intellexi 276. b
Commodi ſermones. Minus commodos malevolorum ſermones de ea re dolebam fuiſſe 112. a
Commodo tuo. Quod commodo tuo fieri poſſit 132. a. da operam, quod commodo tuo fiat, ut, te obtinente Achaiam, negotia ſua conficiant 300. b. quod commodo tuo fiat, quamprimum velim venias 180. a. *Commodo reip.* Quod commodo reip. facere poſſis 5. a. *Commodo valetudinis.* Si commodo valetudinis tuæ fieri poſſit 429. b
commonefacere 341. b
commoratus eſt diutius in cauſſa quam nos 322. b
commotus aliqua ambitione levi hoc a te contendit 274. b
commune nihil poteſt eſſe inter eos, qui omnia voluptate ſua metiuntur 388. a. commune officium civium 36. a. communi dividundo 388. a
communicare mecum de te ſolet 22. a. communicare te velle de officio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ficio utriuſque noſtrum 176. a
communitas vitæ, atque victus 65. b
commutare mortem cum vita 192. a. commutata perſona te mihi fratris loco eſſe duco 235. a
comparare copias 175. b
compellare aliquem aliqua lege 489. a
Compellationes. Crebras compellationes meas non tulit 249. b
compilatio Chreſti 83. a
Complecti animo. Non minus noſtra ſunt, quæ animo complectimur, quam quæ oculis intuemur 276. a. complectuntur omnẽ antiquorum & Ariſtotelicam, & Iſocraticam rationem 59. a. complectar Cæſaris familiariſſimos 220. a. complectere eum tuis officiis & liberalitate 297. b. complectere gloriæ facultatem, quam tibi dii immortales dederunt 109. b. complecti aliquem omni comitate 375. a. aliquem quam liberaliſſime 282. b. aliquid cura & diligentia ſua 125. a. complecti debet tales tutores tam orba civitas 168. a. complecti & tenere facultatem 97. b. complecti litteris gratulationem, quam confirmationem animi tui malo 317. a. complexa eſt orbem terrarum Cæſaris poteſtas 203. a. complexus ſum cogitatione te abſentem 166. a. complexus ſum fratres tuos ſumma benevolentia 343. a. complexus ſum totam remp. 130. b
componere bellum 146. b. edictum 146. a. *Componi quippiam.* Quod ne noſtro arbitratu componeretur, quis fuerit impedimento 115. b
compoſitæ ad arbitrium amicorum meorum ſententiæ tuæ 91. b
compoſitiones gladiatorum 82 a
compotationes 65. b
comprehendere memoria & ſcientia 358. a
comprobantur orbis terræ judicio & teſtimonio, quæ geſſimus 243. a
conatus adhuc audiuntur tantum, optimi illi quidem, ſed geſta res exſpectatur 218. b
Concedo. Nemini concedo, qui majorem ex pernicie & peſte reip. moleſtiam traxerit 182. a. nemini concedo qui tibi vetuſtate neceſſitudinis potior poſſit eſſe 77. b. neque vero tu in me diligendo cuiquam conceſſiſti tuorum 403. b. *Concedo tibi uni, præterea nemini.* A me ſic diligitur filius tuus, ut tibi uni concedam, præterea nemini 184. a. ſi tibi, cui juſtius videtur iraſci poſſe, conceſſerit, non putat ſe poſſe ſuſtinere cauſas multorum 321. a
conciliarat nobis hominum benevolentiam per me quondam te ſocio defenſa reſp. 218. a. conciliare cum aliquo conjunctionem novam 160. a. conciliare & colligere benevolentiam aliquorum 38. b. conciliare pecunia legiones cogitat 245. b. conciliatum bonorum ſtudium ex tribunatu 78. a
concinnavi tibi munuſculum 237. b
concitaſti tui exſpectationem 69. a. concitare ſervitia 148. b. *Concitare bellum.* Cum magnum bellum in Cappadocia concitaretur, *&c.* 389. b
Concluduntur notabili exitu. Si notabili exitu concluduntur ancipites variique caſus, expletur animus jucundiſſimæ lectionis voluptate 259. a
concœnationes 65. b
Concoquere. Κρίσις, quam noſter Diodotus non concoquebat 11. b
Concurſus occupationum. Venies in maximarum quaſi concurſum occupationum 438. a
Condicere. Cum mihi condixiſſet, cœnavit apud me 55. a
conditio ea videtur impendere legum, judiciorum, temporum, *&c.* 279. a. conditio vivendi 358. a. vivendi optima 371. a. nulla conditione litteræ perferri potuerunt 137. b. *Conditio commodiſſima.* Operam da ut quam commodiſſima conditione negotium conficiat 283. b. conditione afflictiore quam ceteri 304. a. *Conditione meliore eſſe.* quia non vides res moleſtas, mihi videris eſſe meliore conditione, quam nos qui videmus 184. a. conditiones feruntur a Cæſare, ut Pompeius eat in Hiſpaniam, *&c.* 443. b

Condonatum. Judicium potentiæ alicujus condonatum 279. a
Conduco. Conducit rationibus meis 56. a. 57. conducere tuæ laudi arbitror 319. b. ea ſcriberem ad te, quæ ſaluti tuæ conducere arbitrarer 201. a. quæcunque ſaluti dignitatique tuæ conducere arbitrabor ſummo ſtudio ſum facturus 358. a
confector totius belli 111. b
conferimus omne noſtrum conſilium, ſtudium, officium, operam, laborem, diligentiam ad amplitudinem tuam 75. b. conferimus id omne ad arbitrium tuum 59. a. contuliſti te totum ad amicitiam meam 200. b. contuliſti tribunatum tuum in ipſum diſcrimen rerum 81. a. contulit in te vim illam ſuam fractam ac debilitatam. 35. a. contulit in me magna officia 294. b. contulit iter ſuum in poſterum diem 174. b. contul. reliquias ſuas tamquam e naufragio in eam poſſeſſionem 270. b. contulit ſe ad alia conſilia 122. b. *Conferre diligentiam in valetudinem ſuam.* Quantam diligentiam in valetudinem tuam contuleris, tanti me fieri a te judicabo 432. b. quidquid in eum judicii officiique contuleris, *&c.* 75. b. conferre ſe ad alicujus amicitiam 279. b. conferre aliquid in alterum 160. a. conferre cum aliquo omnia intima 497. a. conferre officium, beneficium, honorem in hominem aliquem, & in rem 323. b. conferre omnem ſuam curam atque operam ad philoſophiam 184. a. plurimum ſtudii, officii, liberalitatis in aliquem 380. a. conferre ſe in amicitiam & fidem alicujus 397. a. conferre ſuas curas ad dignitatem alicujus 97. b. *Conferre ſe dormitum.* Quid potius faciam, prius, quam me dormitum conferam, non reperio 68. b. *vide &* collata.
Conficio. Confeci plures pavones, quam tu pullos columbinos 48. b. confice his omnibus reditum 29. b. Mitte ad Lupum, ut is nobis eas centurias conficiat 179. b. *Conficere ſua negotia.* Operam da, ut commodiſſime Anicius ſua negotia conficiat 243. b. conficere annuum munus 94. a. copias 87. b. conficere pactiones cum civitatibus 333. b. conficere rationes 283. a. conficior eis curis, ut, *&c.* 218. a. conficior dolore & pudore 354. b. lacrumis ſic, ut ferre non poſſim 355. b. confici 301. a. confectus corpore & animo 357. b. languore & fame 421. a. confectum negotium 7. b. confectæ rationes 284. a
Confido. Confiſus auctoritate veſt. 232. b
Confirmo. Non ſolum confirmavit, verum etiam recepit 338. a. confirmaveris meam de tua erga me benevolentia ſpem ſi hoc effeceris 306. b. confirmare alterum 308. a. hoc non dubitans confirmare poſſum 272. a. confirmatur in dies ſingulos illa hominum opinio 311. a
confirmatione noſtra non egebat virtus tua 307. a. 308
conflictari judiciis turpibus 67. b. conflictatus diuturnioribus moleſtiis 341. a
Conflo. Conflare alicui invidiam, *ſive, ut nunc legitur*, facere 155. b
Confluens Rhodanus. Cum exercitu ab confluente Rhodano caſtra movi 149. b
conformo me ad ejus voluntatē, a quo honeſte diſſentire non poſſum 30. a
congelaſſe otio lætabar amicum noſtrum 98. a
Congiarium. Magno congiario donatus a Cæſare Plancus 445. a
Conglaciare. Curioni noſtro tribunatus conglaciat 461. a
conglutinantur voluntates hominum conſuetudine 192. b
congreſſio vel ſevera, vel jocoſa 385. a
Congruentes fuerunt litteris tuis aliæ poſtea multorum 64. b
conjectura conſequi 315. a. 241. b. conjectura propius accedere poſſimus ad cognitionem rerum futurarum, cum res eſt ejuſmodi, cujus exitus provideri poſſit 310. a
Conjicio. Conjecit remp. in perturbationes 204. b. conjici in ſortem 474.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

474. a. conjecta eſt omnis contentio in unam cauſſam 486. a
conjunctus eſt mihi magno uſu familiaritatis 321. b. conjunctus mihi multis & veteribus cauſſis neceſſitudinis 319. b. conjuncta cum aliquo adoleſcente primario ætatem ageret 192. a. conjuncti mihi vetuſtate, officiis, benevolentia 308. b. conjunctiſſimus mihi cum familiaritate, tum etiam ſenſibus in rep. 232. b. conjunctiſſimos habeo & hoſpitio & familiaritate 308. b
Connus fidicen docuit Socratem fidibus 60. b
conquaſſatæ omnes provinciæ 194. a
Conquieſco. Ut ætas noſtra jam ingraveſcens in amore, atque in adoleſcentia tua conquieſcat 69. a
Conſanuiſſe. Vulnera, quæ conſanuiſſe videbantur, hoc vulnere recrudeſcunt 198. a
conſcendere in naves 232. b
conſcientia factorum & conſiliorum tuorum te vehementer conſolatur 333. a. conſcientia rectæ voluntatis maxima conſolatio eſt rerum incommodarum 311. a. conſcientia recte facti debet eſſe magno ſolatio 322. a. conſcientia factorum & conſiliorum tuorum fortiſſimo & maximo animo, ſi omnia adverſa eſſent, ferre deberes 342. a. conſcientia meæ conſtantis erga te voluntatis 153. a. *Conſcientia meorum officiorum.* Nulla re tam lætari ſoleo, quam meorum officiorum conſcientia 243. a
conſcindere epiſtolam 402. a
conſciſcere mortē voluntariam 370. a
conſcius mihi eram quanti te facerem 275. b
conſcribere milites 235. b
conſenſio mira pop. Rom. totiuſque Italiæ 213. b
conſenſus bonorum a Cicerone effectus 297. a
conſentaneum erat cum iis litteris quas ego Romæ acceperam 134. a. conſentaneum temporibus genus litterarum 217. a
Conſentire. Ut principiis conſentiant exitus 161. b
conſequi aſſiduitate & virtute id conſilium quo quis profectus ſit 377. a. conſequi cognitionem juris cupio 154. a. conſequi & reficere volo, quod morte Trebonii amiſimus 229. b
Conſequi partem meritorum. Nullam partem meritorum tuorum non modo referenda, ſed ne cogitanda quidem gratia conſequi poſſum 33. a. conſequi volo reliquias meæ diligentiæ 229. b. conſecutus egregiam laudem 211. b. conſecutus eſt nomen Aviani 310. b
conſervaram reliqua ſuperioris luſtri 99. a. conſervabo benevolentiam erga te meam certo judicio ſuſceptam 143. a. conſervabo tuorum triſtiſſimo meo tempore meritorum erga me memoriam 221. a. conſervares illi cauſſam integram 274. b. conſervare ſua vetera beneficia 268. b. ſuam erga alterum priſtinam voluntatem 235. a
Conſignare litteris. Hanc commendationem, quam conſignare his litteris volui, ſcito eſſe omnium graviſſimam 271. b
conſiliarius non imperitiſſimus, fidelis quidem, & benevolus certe 34. a
conſilium fidele ac bonum 331. b. conſilium periculoſum, tutum 105. b. conſilium capiam ad tempus 89. b. conſilio pugnare non eſt ſatis: artificium quoddam excogitandum eſt 37. b
Conſolabilis. Dolor vix conſolabilis 183. a
conſolatio quid 189. a
conſolatio levis eſt ex miſeriis aliorum 309. a. conſolatio magna eſt, cum recordere, etiam ſi ſecus acciderit, te tamen recte vereque ſenſiſſe 356. a. conſolatio pervulgata, quam ſemper in ore, & in animo habere debemus, homines nos ut eſſe meminerimus 271. a. conſolationis genus miſerum atque acerbum, ſuum dolorem mœrentibus declarare, & pari moleſtia affici 190. a
conſolidatæ rationes 285. a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Conſolor. Conſolatur te aliqua ſpes, ut ſcribis 263. a. conſolabor deſiderium tui ſpe commodorum tuorum 386. a. conſolari ſe & ſuperiorum conſiliorum conſcientia & præſentis temporis moderatione 41. b
Conſpectus. Tuo prope in conſpectu Ægyptus eſt 23. a
Conſpiratio. Omnium gentium conſenſum, & incredibilem conſpirationem adjuva 91. b. conſpiratio omnium ordinum ad defendendam libertatem 233. b
conſpiravit populus R. univerſus & omnium generum ordinumque conſenſus ad liberandam rempublicam 96. b
conſponſor 349. a
conſtans & paratus animus ad omnes caſus ferendos 340. a. conſtans fama de aliquo 110. b
conſtantiæ cauſſa, non ſolum amicitiæ, permanebo in defenſione dignitatis tuæ, quam te abſente ſuſcepi 247. a
conſtitueram omnia ſic mihi agenda 96. a. perſuade tibi te unum eſſe, in quo ego colendo patriam mihi conſtituerim ſanctitatem 78. b. conſtituere aliquem maxima apud regem auctoritate & gratia 389. b. conſtituere de aliquo graviter 235. b. conſtitutam remp. eſſe cupio 346. a. conſtitutæ legationes 147. a. conſtitutum aliquid habere cum podagra 372. a. in te non minus conſilii, quam in tuo collega, mihi conſtitutum putavi 235. a. conſtitutum mihi puto plurimum ſuavitatis & dignitatis in veſtro ingenio & induſtria 409. b
Conſto. Conſtat inter omnes 325. b. conſtant ſumma eorum in me merita 41. a. conſtitit tibi fructus otii tui 361. a. conſtabunt mea in te omnia officia non ſecus ac ſi te vidiſſem 133. a. mea in te omnia ſumma neceſſitudinis officia conſtabunt 128. a. non ſatis mihi conſtiterat cum aliquane animi mei moleſtia an potius libenter te Athenis viſurus eſſem 263. b. conſtare certa aliqua in ſententia 396. a
conſuetudo longis intervallis temporum interrupta 408. b. conſuetudo quotidiana 157. a. 309. b. conſuetudine quotidiana & officiis plurimum conjunctus 316. b
Conſulere aliquid de. Obſecro te, ne quid gravius de ſalute & incolumitate tua conſulas 500. a. conſulere temporibus, incolumitati, vitæ, fortunis 210. a. conſuli te a Cæſare ſcribis, ſed ego tibi ab illo conſuli mallem 386. a
conſules quorum nemo conſularis habitus 82. b
Conſulto. Viſum eſſe quibuſdam edictum meum quaſi conſulto ad iſtas legationes impediendas eſſe accommodatum 146. a
conſumo omne tempus in litteris 269. a. omnem meum laborem, ſtudium in tua ſalute 343. a. conſumis ſtudium tuum in virorum fortium factis memoriæ prodendis 340. a. *Conſumere diem.* Diem conſumi volebant 10. a. conſumptus dies altercatione conſulis & trib. pleb. 8. a. conſumptus inedia & purgationibus & vi ipſius morbi 439. b
contemnere res humanas 262. a
contemplans te abſentem 85. a
contendere nervos omnes ſuos in aliqua re 409. b
contentio diſpar, diſſenſio ſumma 27. a. Res fuit ne contentionis minimæ 476. a. contentionem fieri cum, *&c.* 41. a
Contero. Contriveram ejus omnes graviſſimas injurias voluntaria quadam oblivione communis concordiæ cauſſa 53. a
conteſtans omnes deos 156. a
contexes conjuncte cum ceteris rebus noſtras 255. a. contexere extrema cum primis 98. b
Continens. Pars Cappadociæ cum Cilicia continens 380. b
continere iracundiam 158. b. continentur his provinciis vectigalia populi Romani 378. b
Contra Rempublicam facere. Si quis huic SC. in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

SC. interceſſerit, eum, ſenatum exiſtimaturum, contra Rempub. feciſſe 473. a. contra voluntatem meam & præter opinionem accidit 123. a
contrahere ſibi moleſtias 109. a
contremiſco toto corpore 325. a
contriſtavit hæc ſententia Balbum 479. a
Contubernalis. Habuiſſes non hoſpitem, ſed contubernalem 51. b
contumelia affecerunt viros clariſſ. 233. b
conturbare eorum fortunas velle non debes 501. a. conturbare officium alicujus ambitione ſua 270. b
conventus meus erat Apameæ 148. a.
Conventus ſenatorum. Senatus ſive potius conventus ſenatorum 177. a
converterunt eas copias ad patriæ periculum, quas diu ſimulatione reip. compararant 175. b. converterem me totum ad ejus viri ita de me meriti nutum ac voluntatem 164. a. convertere in ſe omnem impetum belli 87. b. converſa eſt vis morbi in quartanam 440. b
convicium ei cum fieret cuncto a ſenatu 102. b
convictio Bruttii jucundiſſima 456. b
convivia dicta, quod tum maxime ſimul vivitur 65. b
Copiolæ. Recurri ad meas copiolas 174. b
coram, & per litteras tecum egi 327. b
Corduba 137. b
Corinthus 194. a
Cornificius. Cic. epiſtolæ ad Cornif. 238. b
Cornutus prætor 95. b. urb. 102. b
corpus quoddam modicum confici poteſt a principio conjurationis uſque ad reditum 257. a
corripit exſpectationem 476. a. corripuerunt judices clamoribus maximis 446. a
Corroborare ſe. Ut ſe corroboravit, *&c.* 279. b
Crabra 453. b
Craſſipes gener Ciceronis 28. a
Craſſus. Cur cum Craſſo redierit in gratiam Cicero 53. a
Cratippus Ciceronem F. docebat 237. b. Cratippus philoſophus 455. b
credulitas, error eſt magis, quam culpa 116. b
crepitus æque liberos, ac ructus, eſſe oportere ajunt Stoici 63. b
Criticus antiquus 24. b
cruciabor, dum iſtic eris, de belli Parthici periculo 464. a
cruditate mortuus 417. b. cruditate hic ſatius eſt quam iſtic fame 49. b
cujuſmodi res eſſet 202. a
Culpa. Nihil, a quo culpa abſit, in malis numerandum 246. b. ſi iſta quæ alios loqui dicis ipſe ſentis, tua ſumma culpa eſt, ſin alii tecum hæc loquuntur, tua tamen, quod audis, culpa nonnulla eſt 149. a. *Culpa & peccatum.* Præter culpam & peccatum, homini nihil poteſt accidere quod ſit horribile aut pertimeſcendum 298. a. nihil in vita præſtandum putemus, præter culpam 303. a. nullum eſt magnum malum præter culpam 311. a. omnia, quæ non noſtra culpa nobis accidunt, fortiter ferre debemus 355. a. culpa vacare, gravis conſolatio eſt 309. a. culpa vacare, magnum eſt ſolatium 371. a
cum nos te volumus convenire 60. b
Cumanum. Cum eſſem in Cumano, *&c.* 179. a
cumulari maximo gaudio 30. b. *Cumulatum.* Mirabar locum fuiſſe augendi in eo, quod mihi jampridem cumulatum eſſe videbatur 32. b
cumulate facere 292. b. cumulatiſſime aliquibus ſatisfacere 131. b. cumulatiſſime alicui ſatisfacere 449. b. cumulatiſſime mihi gratiam retulerunt 267. b
Cumulus accedat. Petam a te, ut ad eam voluntatem, quam tua ſponte erga Cæcinam habiturus eſſes, tantus cumulus accedat commendatione mea, quanti, *&c.* 330. a. cumulum mihi gaudii attulerunt tuæ litteræ 455. b
cunctator Servius 481. a
Cupiditates ſuas vincere. In omnibus ſæculis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

culis pauciores viri reperti ſunt, qui ſuas cupiditates, quam qui hoſtium copias vincerent 395. b

cupio valde, & debeo ejus cauſſa 272. b. cupio omnia ejus cauſſa, & debeo 343. b. cupio omnia reipub. cauſſa 109. b. cupimus te honeſtum eſſe 158. b

cura anceps propter incertos exitus prœliorum 218. b

Curio Cæſarem defendit 98. a. Cæſarem incitabat 441. b. contra Cæſarem ſe totum parabat 475. a. quia de intercalando non obtinuerat, confugit ad populum & pro Cæſare loqui cœpit 462. a

Curioſus 441. a. ad inveſtigandum 219. a. ita eſt non modo prudens, verum etiam quod vidi, curioſus 121. a

Curo. Curabo tuum mandatum diligenter 366. a. *ſeu* VII. 2. cura te & confirma 435. b. curare ſe non poſſunt mali medici 195. a. curata nobis erat pecunia Valerii mancipis nomine 286. a

curſus ad gloriam unus eſt 77. b. curſus honorum 167. a. meæ vitæ 49. a. curſus vitæ bene confectus 313. a. curſus navigationum 336. b. curſus noſtræ totius vitæ ſimillimus 305. b. qui curſus rerum, qui exitus futurus ſit, vides 180. a. curſus temporum 315. a

P. Curtius juſſu Pompeii inſpectante exercitu interfectus, quod conſenſiſſet cum Hiſpanis quibuſdam eum comprehendere, ad Cæſaremque deducere 348. a

Cybiſtra oppidum ad montem Taurum 380. b

Cyprus, & Cappadociæ regnum, duæ maximæ Catonis clientelæ 395. b

Cytheris 69. b

D.

DAlmatiæ oppida antiqua viginti 252. a

Damaſippus 411. a

Damaſippus Cn. Carbonem occidit 56. b

damna rei familiaris Ciceronis ex auctoritate ſenatus ſarta 37. a

Dare. Das mihi jucundas recordationes conſcientiæ noſtræ 264. a. dedi cœnam Hirtio ſine pavone 53. b. dediſti ſtudium tuum bonis artibus a primis temporibus ætatis 184. a. dedit mihi cauſſam harum litterarum 195. b. da te homini: complectetur, mihi crede 83. a. *Dare mandata.* Omnibus ei de rebus, quas agi, quas curari a me voles, mandata des velim 122. a. dare ſermonem hominibus 10. b. *Dare alicui majorem animum.* Cum reſp. majorem etiam mihi animum, quam umquam habuiſſem, daret 49. a. dare alicui negotium, ut, *&c.* 228. b. *Dare auribus.* Noli putare me hoc auribus tuis dare 236. b. dare mihi majus beneficium nullum potes 276. b. dare negotium hominibus certis 191. b. operam liberis 60. b. operam memoriæ alicujus 441. a. pœnas ſtyli 323. a. dare ſe in viam 366. b. dare ſe ſalutationi amicorum 426. a. dare teſtimonium debitum virtuti 276. a. vitio alicui quippiam 195. b. data opera 440. a. dandus eſt locus fortunæ 154. b

Darius ab Alexandro apud Iſſum ſuperatus 89. a

de lucro prope jam quadriennium vivimus 46. b. de medio curſu revocatus 73. b. de meliore nota 429. a

debeo omnia tua cauſſa quæ poſſum 204. a. debere alicujus cauſſa 143. a. debere alicui vitam 488. a

Debilitare. Dies debilitat cogitationes inimicorum & proditorum 20. a. æſtivorum timor te debilitat 392. a. debilitor lacrumis 355. b

decedat de hypothecis 326. b. decedat Hortenſius ab hac ſententia bima 151. a. decedere de provincia 102. a. 117. a. decedere de ſuo jure 158. b

decernere alicui ſupplicationem 393. b. decernere ſumptus legatis nimis magnos 161. a. dum hæc decernuntur 502. a. cum hæc legeres, jam decretum arbitrabar fore 90. b

decer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

decertavi cum multis tanta contentione, quanta nunquam antea ulla in cauſſa 244. a
D. Brutus. Si D. Brutus Mutina erupiſſet, nihil belli reliquum fore videbatur 212. b. D. Bruti epiſtolæ ad Ciceronem 153. b
declaraveram litteris ſuperioribus, quo te animo cenſerem eſſe oportere 206. a. declarabo meum erga te ſtudium & officium in iis maxime, quibus plurimum ſignificare potuero, tuam mihi exiſtimationem cariſſimam eſſe 127. a. *Declarare munera.* Rupæ non defuit ſtudium declarandorum munerum 71. a. declarare voluntatem & ſententiam ſuam alteri 341. a. declarari tibi domeſticorum litteris puto, quæ acta ſint 245. a
Decurrere. Ego puto te belliſſime, ſi recte erit, cum quæſtore Meſcinio decurſurum 432. b. decurſa ſunt ætate cetera, quibus parum ſibi utilis fuit 490. a
decurſus mei temporis mihi erit facilior 124. a
deditus optimis ſtudiis 288. b. deditus omnibus litteris a pueritia 28. a. deditiſſimus tibi animus 22. b
deducere philoſophiam in aciem 396. b. rem ad extremum certamen 486. a. ſummam reip. in diſcrimen 121. b. deduci non poteſt ab eo, quod inſtituit 5. a. deductus in fraudem 117. b. deducta eſt res in eum locum ut, niſi quis deus vel caſus aliquis ſubvenerit, ſalvi eſſe nequeamus 442. b. deducta res in eum locum eſt 180. a
Defatigor. Non defatigor permanere in ſtudio libertatis 230. b. nec animi nec corporis laboribus defatigari 349. b
defendere patriam & ab armatis hoſtibus, & ab occulta conjuratione 227. a
defero ad te totam hanc partem vitæ conſuetudiniſque noſtræ 59. a. univerſum meum ſtudium & benevolentiam ad te defero 333. a. detuli ei ultro legationem, quam multis denegaram 324. b. detuli meam voluntatem ad matrem tuam 358. a
deferre alicui munuſculum 488. a. deferre alicui ultro omnia 305. b. deferre alicui voluntatem per litteras nec opinanti 290. b. exiſtimavi me judicium veſtrum ad regem deferre debere 381. b. deferre hoc munuſculum nemini maluit quam &c. 466. a. deferebantur falſa SC. 256. b. deferri rem ad Pompeium omnes volunt 4. a. poſtea certior ſum factus triginta diebus deferri neceſſe eſſe 292. a. delata res eſt ad me 311. b. delati ad te ſermones 148. a. ſcito a me tribunos mil. & præfectos, & contubernales duntaxat meos delatos eſſe 292. a. delata ad unum ſunt omnia 207. a
Defervescere. Dum deferveſcat hæc gratulatio 6. b
defeſſus ſatietate 72. a
deficis a nobis 389. a
deficiunt me ea ſolatia, quæ ceteris non defuerunt 197. a. quamdiu vos eritis in ſpe, non deficiam 354. b. deficere a ſeipſo 106. a
Definiri. Uno prœlio putaremus ſi non totam cauſſam, at certe noſtrum judicium definiri convenire 410. b. definitum lege non erat genus hoc beneficiorum 293. a
deflexit de ſuarum actionum curſu tua cauſſa 485. a
Defluere. Ubi ſalutatio defluxit, litteris me involvo, & aut ſcribo, aut lego 53. b
Defraudare. Ne andabatam quidem te defraudare poteramus 384. a
defugere periculum, aut deprecari 137. b
Defungi. Et hoc mendacio, ſi qua pericula tibi impenderent, ut defungeremur, optavi 444. a. defungi munere orationis, quod vile eſt, pro maximis alicujus beneficiis 120. b
Dejicere aliquem. Mentio illa fatua M. Cœlium Vicinianum ſubito dejecit, & dejectum magno clamore inſecuta eſt 453. a. dejectus de aliqua hæreſi vi hominibus armatis 415. b

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Deiotarus Rex, cui non ſine cauſſa plurimum ſemper & meo, & tuo, & ſenatus judicio tributum eſt, vir benevolentia & fide erga populum Rom. ſingulari 388. b. Deiotarus Rex fideliſſimus, atque amiciſſimus reipub. *al.* pop. R. 380. b. Deiotari copiæ 379. b
delabi mihi quotidie ad æquitatem & ad rerum naturam videtur 334. a
Delector meo facto. Hoc ego meo facto valde delector 134. a
delectum remigum habuimus 223. b
delegavi alteri hunc laborem 441. a
delenitus illecebris voluptatis 415. b. delenitus commentariis Cæſaris 207. b
Delere. Tuorum erga me meritorum memoriam nulla unquam delebit oblivio 69. a. delere epiſtolas lacrumis 353. b
delibare aliquid de laude alicujus 112. b
Deliberatio. Magnæ deliberationis eſt, quæ ratio ſit ineunda nobis non agendi aliquid, ſed illius conceſſu quieſcendi 199. a
Deliberatum. Neque illi quidquam deliberatius fuit, quam, *&c.* 232. a
deminutio magna de Imperio facta 194. a
deminutum erit permultum ex mœrore tuo 273. a
demiſit me in eum caſum fortuna, ut, *&c.* 84. b. demittere ſe ſcientem & prudentem eo, unde exitum videat nullum 502. a
Demo. Demptum de fortuna. Plus additum ad memoriam nominis noſtri, quam demptum de fortuna videretur 26. a
Democritus εἴδωλα appellat, quæ Catius ſpectra 414. b
Demolitus eſt partem muri 224. b
Denegare. Poteſt mihi denegare occupatio tua 256. a. nullum neque periculum, neque laborem patriæ denegaſſe 220. b
Denunciare. Velim tuos facias certiores, ut, ſi quid tibi opus ſit, ne dubitent mihi ſuo jure denunciare 345. b
Depello. Depulit omnes moleſtias ipſa ratio 105. a. depellere morbum 423. a. depelleretur multa tam gravis Valerianis prædibus 288. a. depulſi de vetere ſententia 25. a
dependendum tibi eſt quod mihi pro illo ſpopondiſti 39. a
depoſui & ejeci omnes moleſtias & ſollicitudines, *&c.* 361. b. depoſuimus ſimultatem 96. a. depone ineptias iſtas 377. a. deponere omnem offenſionem ſuſpicionis quam de Lyſone habueras 296. b. deponere omnes curas & dolores in alicujus ſermone & ſuavitate 198. a. deponere perſonam 438. a. provinciam 228. a. deponere ſenſum rectum in rep. difficile 30. a. depoſuiſſe ædificationem 264. b. depoſito omni timore 188. b. depoſita a Pompeio cauſſa Alexandrina 18. a. deponendæ tibi ſunt urbanitates 457. b
deprecari ab aliquo injuriam 488. a
deprecatorem me pro illius periculo præbeo 98. a
depſit, impudenter 61. b
deſcendere ad extrema 148. b. deſcendimus ad pactionem 483. a. deſcendere ad noviſſima auxilia 154. b. deſcendere alterutram ad conditionem 475. a
deſciſcere a priſtina cauſſa 50. a. ab excitata fortuna ad inclinatam & pæne jacentem 105. a
deſertus ab officiis tuis 233. a
deſiderare animum alicujus ex ejus libris 426. a
deſiderium rerum cariſſimarum 95. a. deſiderium tuæ præſentiæ meo labore minuetur 247. a
deſinere artem 366. a
deſipere nimio gaudio 86. a
deſiſtere ab illa mente 232. a
deſperarunt nos & rempub. Rhodii 227. b. deſperatis rebus 297. a
deſpondetur ſpes Reip. anno conſulatus tui 216. b
deſtinaras tibi trapezophorum 412. a.

non

non eſt hic annus tibi deſtinatus 125. b
deſtituit me nudum 58. b. querens ſe deſtitutum 112. b
Deſum. Non defueram ejus periculis 335. a. deeſſe mihi nolui quin te admonerem, ut, *&c.* 255. a
deterreo te a dimicatione 24. a. deterrere aliquem ab injuria 230. a. deterrere me de ſtatu meo nullis contumeliis poſſunt 171. b. *Deterritus verecundia.* Hoc ego negotium, non ſtultitia obcæcatus, ſed verecundia deterritus, non recuſavi 378. b
detrahere de alicujus fama 148. a. ſi quid de iis rebus quas tibi fortuna largita eſt nonnullorum hominum perfidia detraxerit, id majori illis fraudi, quam tibi futurum eſt 17. a. detrahatur tantundem de mei judicii fama 349. a. detractus eſt mihi labor unius menſis 136. a. detractum aliquid de amore 172. a
Detrimentum accipere. Quantum detrimenti reſp. acceperit, non te præterit 165. b
detruſerunt me de mea ſententia 369. b. detruſum eſſet bellum in adverſiſſimam Antonio & Lepido Hiſpaniam, ſi Cæſar junior ſe cum Planco conjunxiſſet 123. b
deturbatus eſt non ſpe ſolum, ſed certa re 249. b. deturbati ex magna ſpe jacent 243. a
devenimus in eam fortunam 196. a
devinxeris tibi homines honeſtiſſimos in perpetuum ſummo beneficio 275. b. devinctus magnis meis beneficiis 300. b. devinctus officiis alicujus 51. a. devinctus ſtudiis 173. a. devinctus tua præſtanti in eum liberalitate 22. a
Deus. Dii approbent quod actum eſt 101. a. *Diis approbantibus.* In te & in collega omnis ſpes eſt diis approbantibus 115. b. diis hominibuſque approbantibus aliquid facere 53. a
dexterius cornu 134. b
Dialogorum mos. Noſti morem dialogorum 21. b
διανοητικὰς φαντασίας ſpectris Catianis excitari 414. b
διαῤῥήδην ſcripſerat 457. b
διάῤῥοια Ciceronem arripuit 423. a
διαπόρησις 450. b
dibaphum 110. a
dictitabat in ſermonibus 60. a
dicare ſuum ſtudium alicujus laudi 79. a
Dicier. Cauſſam pro ſe dicier vult 248. a. dicto audiens futurus non eſſet ſenatui 475. a
dicta Sextiana 435. a
διδασκαλία 450. a
dies debilitat cogitationes inimicorum 20. a. dies honeſtiſſimus nobis fuerat 10. a. dies ſtultis quoque mederi ſolet 427. a. *Dies annua.* Eſtne aut tui pudoris, aut noſtri, primum rogare de die, deinde plus annua poſtulare? 411. a. *Dies conſtituta.* Si ad diem conſtitutam decedemus 92. a. dies acerbi, non honeſti 110. a
differo in aliud tempus illud epiſtolæ argumentum 317. a. differre aliquem in tempus aliud 262. a. rem aliquam in alium diem 373. a
Difficile ad judicandum. Cepi ex tuis litteris fructum duplicem, mihique in comparatione difficilem ad judicandum, *&c.* 79. b
difficultas itinerum & navigationum 379. b
Digne, ac mereor. Neque enim omnium judicio malim me a te commendari, quam ipſe tuo judicio digne, ac mereor, commendatus eſſe 222. b
dignitas conſularis amiſſa eſt culpa eorum, qui a ſenatu & ordinem conjunctiſſimum & hominem clariſſimum abalienaverunt 31. a. *Dignitas: deformitas.* Tunc in iſtis ampliſſimis nominibus honorum non modo dignitas nulla erit, ſed erit ſumma deformitas 82. b. *Dignitas & ſalus.* Neque ſalutis rationem habendam eſſe ſine dignitate, neque dignitatis ſine ſalute 28. a. dignitas in ſententiis dicendis, & libertas in rep. capeſſenda 31. a
Dijudicare. Non facile dijudicatur amor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

amor verus & fictus, niſi incidat ejuſmodi tempus, ut, quaſi aurum igne, ſic benevolentia fidelis periculo aliquo perſpici poſſit, *&c.* 38. b
Dilapſa. Res communis dilapſa 427.a
dilationes comitiorum occupatiorem me habebant 453.a
Diligere, amare. Ad eum amorem, quem erga te habebam, tantum acceſſit, ut mihi nunc denique amare videar, antea dilexiſſe 32. b. *Eodem modo dixit*, Nihil eſt, quod ſtudio, & benevolentia, vel amore potius effici non poſſit 153.a. ut ſcires eum a me non diligi ſolum, verum etiam amari 318. b
Diligens commendatio. Valet id quidem apud te multum, ſicut debet hominum amiciſſimorum diligens commendatio 118. a. diligentior multo factus ſum ad declarandam benevolentiam 172.a
dimicationem non putamus expeditiſſimam 124. b
dimittunt vim ſuam cœlum & terra 27. b. dimiſi exercitum in hiberna 392. b. dimiſi præſidia omnia, quæ paraveram 112. a. *Dimittere pudorem ſuum in rogando.* Non dimittam pudorem in rogando meum 281.a. *Dimittere adverſarios.* Si exiſtimas eandem rationem fore Cæſari in dimittendis adverſariis, & conditionibus ferendis, erras 500. a. *Dimittere ſenatum.* Senatus eſt dimiſſus 10. a. dimiſſi milites 126.a
Diodotus 11. b. Diodotus Stoicus 288. b
Diœceſis. Omnium illarum diœceſium magiſtratus 147.a. rejice in illam διοίκησιν 323. b
Dion philoſophus 68. a
Dionyſius Tyrannus cum Syracuſis expulſus eſſet, Corinthi dicitur ludum aperuiſſe 47. b
Diploma 338. a
dirigerem iter ad Mutinam 92. b
dirimere conjunctionem veterem cum aliquo 160. a
dirupi pæne me, *&c.* 366. a. dirumpitur infinito fratris tui plauſu 207. b
Diſcedere a malitia. A malitia non diſcedis 49. b. diſcedebam hac opinione e Cappadocia, ut conſilio veſtro caſu incredibili ac pæne divino regem Ariobarzanem meus adventus præſentibus inſidiis liberaſſet 384. b. diſceſſi in hanc opinionem, ut mihi tua ſalus dubia non eſſet 345. a. diſceſſit in alia omnia 96. b. diſceſſit turpiſſime 209. b. cum ab illo diſceſſerunt me proximum habent 337. a
diſceptat omnis fortuna reip. in uno prœlio 90. b. diſceptare armis de jure publico 187. a. diſceptabatur armis magno periculo de jure publico 222. a. diſceptabatur de jure publico inter Cæſarem & Pomp. pilis & gladiis, non conſiliis neque auctoritatibus 304. a
diſceſſio fieret 15. a. diſceſſionem facere 10. a. *Diſceſſus a nobis longus.* Quam longum iſtum diſceſſum tuum a nobis futurum putes 385.a.
diſcipuli dicendi 42. b
Diſco. Didici vincere te defendente 248. a. didici ſummo ſtudio curaque omnia quæ a ſapientiſſimis ad bene beateque vivendum tradita ſunt 184. a
Diſcrepare. Nunquam a conſiliis tuis diſcreparem, ſi mihi facultas tui præſentis eſſet 79. b. diſcrepare ab aliquo opinionum diſſenſione, non animorum contentione 98.a
diſcribuntur, *alias*, deſcribuntur pecuniæ maximæ 203. b
diſcrimen omne belli in D. Bruto poſitum 212. b
diſcupio 497. a
diſcutere alicujus cunctationem 144.b
disjungo me ab orationibus 59. a. disjuncti intervallo locorum ac temporum 21. a
diſpar contentio 27. a
diſpertitum officium 227. a
diſputabant: ego contra diſſerebam, *&c.* 148. a. diſputare de alicujus officio in utramque partem 194. b
Diſſenſio domeſtica. Homines in diſſenſione domeſtica debent, quamdiu civiliter ſine armis certetur, honeſtiorem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſtiorem ſequi partem; ubi ad bellum & ad caſtra ventum ſit, firmiorem 494. a
diſſimilitudo inſtitutorum 150. a
Diſſimulanter. Non diſſimulanter irati 19. a
diſſipari nolumus tuam rem familiarem 203. a. diſſipatus exercitus 387. b
diſſolutio animi in acerbiſſima injuria 233. a
diſtinemur multitudine & crebritate judiciorum & novis legibus 368. a. diſtinebar antea maximis occupationibus 257. b
diſtraxit familiares meos fuga 218. a
diſtributis imperiis 177. a
diſtrictus mihi videris, quod & bonus civis, & bonus amicus es, *&c.* 102. a
diſturbavi rem 187. b
Dives Romano more bene nummatus 396. a. Divites ex Stoicorum ſententia, omnes qui cœlo & terra frui poſſunt *ibid.*
Dividere ſententiam. Poſtulatum eſt ut Bibuli ſententia divideretur 9. a
Divinatio Ciceronis. Notantur mihi ad divinandum ſigna duplici quadam via 320. a
diviſio, verbum honeſtum 60. b
divitias orationis habere 186. a
do, *vide* dare.
doctrina ac litteræ unum perfugium in malis 340. a
doctus re intellexi & didici, patrem illius mihi fuiſſe amiciſſimum 284. b. docti caſu acerbiſſimo patris, *&c.* 383. b
Dolabella apud Cæſarem erat belli civilis initio 445. b. Ciceronem hortatur, vel ſe cum Cæſare conjungat, vel in otium referat, præſertim pulſo Italia Pompeio & amiſſis Hiſpaniis 22. b. duobus capitis judiciis a Cicerone defenſus 159. a. gener Ciceronis 101. a. nefarie Trebonio occiſo Aſiam occupavit 220. b. Dolabellæ concio 32. b. Dolabellæ ſcelere oppreſſa Aſia 231. b. Dolabellam Antiochiæ non receptum, Laodiceam verſus profugiſſe 235. b. Dolabellam omnes laudibus ad cœlum efferunt 30. b. de Dolabella audiebamus, quæ vellemus, ſed certos auctores non habebamus 215. b. nihil ad nos perfertur præter rumores de oppreſſo Dolabella 216. b
dolere alterius injurias, & ulciſci 490. a
dolor nullus eſt, quem non longinquitas temporis minuat, atque molliat 195. a
domeſticus & intimus familiaris 123. a. domeſtica ſede nulla eſt jucundior 205. a. domeſtici tabellarii 81. a
Dominatus. Nullus locus hoc dominatu vacat 205. a
Domitius quidam nobilis Cæſaris hoſpes, a Bellieno Demetrii verna comprehenſus, & ſtrangulatus 497. a
Domus. Domi naſcuntur 10. b
donare ſuas inimicitias reipubl. 236. a
dubia fortuna 292. b. dubiis rebus 297. a. 501. a
Ducere rationem. Hanc autem nemo ducit rationem 457. a. duxit ſe a Gadibus Balbus 139. b. duces eum captivum in triumpho 253. a. ducere bellum 370. a. rationem ſalutis ſuæ 369. a
ducere ſui commodi rationem 397. a ducere ſpiritum reip. ad aliquod certum tempus 74. b. hac controverſia uſque ad noctem ducta 10. a
ducti præmiis victoriæ 302. a
dulcedo honoris, pecuniæ 196. b
Duo, duæ. Duæ res quibus Cicero ſe ſuſtentabat, optimarum artium ſcientia, & maximarum rerum gloria 371. a
duplicantur ſollicitudines 266. a. *Duplicetur opinio.* Enitar ut in dies magis magiſque hæc naſcens de me duplicetur opinio 455. b. *Duplicari gaudium.* Ut duplicetur tuum ex me gaudium præſtabo 455. b
Durus. Omnia mihi dura imperas 250. a. non erit in te Cæſar durior 341. a. duriore conditione bellum ſuſtinemus 124. b. durius efficere aliis negotium 227. b. duriores de Minucio rumores 252. b. duriſſimis & frigidiſſimis locis bellum ambu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ambulando confecerunt 496. a
Δυσεντερικὰ καὶ δυσουρικὰ πάθη 422. a

E.

E Veſtigio eo ſum profectus 215. a
Edax. Hoſpes minime edax 64. b
educere legiones e caſtris 133. b
effeminatiſſimi animi languor 467. b
Effero. Extuliſti me in cœlum ſummis laudibus 393. b. extulerunt me lætitia comitia iſta præclara 88. a. efferre aliquem ſummis laudibus ad cœlum 30. b. efferre ingenium alicujus melioribus laudibus quam, *&c.* 426. b. elatus incredibili gaudio 95. b. elatus lætitia 290. b
Efficax. Parum efficax Marcellus 481. a
Efficere frequentiam. Ne frequentiam quidem efficere potuerunt 477. a. effecit ſpeciem exercitus ex iis civitatibus 224. b
Effluo. Ex intimis potius aliquis effluit, quam novo ſit aditus 351. a. *Effluere ex animo alicujus.* Iſtuc veniam antequam plane ex animo tuo effluam 392. a
effugere hujus culpæ pœnam non potes 466. b. effugere acute aut facete dictorum offenſionem 38. b. effugere alicujus offenſionem 188. a
effundere collectam florentiſſimi hominis gratiam 106. a. effundere omne odium 54. a
Εἰρωνεύεσθαι 186. a. εἰρωνευόμενος *ibid.*
ejurare bonam copiam 43. b
elaborare in aliqua re omni non modo contentione, ſed etiam dimicatione 79. a. elaborandum eſt in iis artibus, quibus eæ laudes comparantur, quarum laudum gloriam adamamus 74. a
Elegantius. Quid a me fieri potuit elegantius, aut juſtius, *&c.* 145. a.
elegantiſſimus homo 411. a
elephanti in ſcena 365. a. elephantis quandam eſſe cum genere humano ſocietatem *ibid.*
elevare ſollicitudines 266. a
Eleutherocilices 392. b
elucet quaſi lumen aliquod, exſtinctis ceteris, ſanctitas tua 183. a. Opto ut ab iſtis Orientis partibus virtutis tuæ lumen eluceat 213. b
eluxi patriam & gravius & diutius quam ulla mater unicum filium 53. b
Emanare. Ne qua invidioſum ſit tibi ſi emanarit 460. a
embæneticam facere 444. a
emiſſarius 367. a. de vi reus a quodam emiſſario ſuo factus eſt 470. a
eniti, efficere, contendere, ut, *&c.* 305. b. quantum viribus eniti, conſilio providere, auctoritate monere potero 79. b
Ἔντεχνα & arguta 435. a
enunciare optimæ mentis cogitata 84. b
eo, *vide* ire.
Ἕωλος epiſtola 5. b
Epaminondas moriens apud Mantineam, *&c.* 258. a
Epicrates princeps Athenienſium 457. b
Ἐπικούρειον eſt ſua cauſſa quidque facere 154. a
Epicurus dicit οὐκ ἔστιν ἡδέως, ἄνευ τοῦ καλῶς καὶ δικαίως, ζῆν 422. b. Epicurus Gargettius 414. b
Epiphanea 391. b
epiphora oppreſſus Balbus 461. b
epiſtola nihil ſimile habet, aut judicio aut concioni 55. b. epiſtola non erubeſcit 255. a. epiſt. verboſior 372. a. epiſtolam conſcidi innocentem 402. a. epiſtolæ cujus rei cauſſa inventæ ſunt 73. a. epiſtolarum multa ſunt genera *ibid.* epiſtolarum genus unum familiare & jocoſum, alterum ſeverum & grave *ibid.* epiſtolas quotidianis verbis texere ſolemus 55. b
epulæ pulcherrimæ Id. Mart. 129. b
eques Parthus 66. b
equus Trojanus 394. a. in equo Trojano ſcis eſſe in extremo, Sero ſapiunt *ibid.*
equis, viris 18. b
erectum Themiſtoclis fuga retinetur ſtudium lectoris 258. a
ergaſtula ſolvit Antonius quacunque ivit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ivit 174. b
Eripuit facultatem caſus. Quam facultatem ſi quis caſus eripuerit 132. a. eripere ſe ab illa miſeria nullo modo poſſet 29. b. multum mihi eripitur operæ in deſcribendis hypomnematis 458. b. ereptus ex miſeriis & ex iniquiſſima conditione vitæ 272. a
errare poſſumus, quis enim id effugerit 110. b
Error. Mediocris riſus eſt conſecutus non in te, ſed in errorem meum 227. a
erudi filium tuum imitatione tui 28. a eruditus animus ſemper aliquid ex ſe promit quod alios delectet, ipſum laudibus illuſtret 266. a
Eruere. Et inde tamen eum aliquando eruam 250. a
Eſſe in exſpectatione omnium rerum. Sum in exſpectatione omnium rerum, quid geratur in urbe ut ſciam 79. b eſt in exſpectatione adventus Cæſaris 13. b. eſt mihi in animo 99. a. eſt mihi in optatis 97. a. *Eſſe in ſinu & complexu.* Ille vero (Cicero filius) ſit in ſinu ſemper & complexu meo 357. b. eſſe alicui teſtimonio 105. b. in ære alicujus 407. b. in aliquem ſingulari benevolentia 132. b. eſſe in deſiderio rerum cariſſimarum 95. a. in eadem navi 74. a. eſſe in ſumma exſpectatione 72. a. in magna ſpe 291. b
eſſedarii 378. a. 384. a
eſſedum aliquod ſuadeo rapias 379. a
Eteſiæ. Ego, niſi quid me Eteſiæ morabuntur, celeriter, ut ſpero, vos videbo 104. a. Eteſiæ quaſi boni cives Ciceronem relinquentem remp. proſequi noluerunt 250. b
Ἔτυμον fidei 440. b
Evenire in. Ex quo vereor ne idem eveniat in meas litteras 88. a. Scripſeras velle te bene evenire quod de Craſſo domum emiſſem 240. a. Eam rem tibi volo bene & feliciter evenire 241. b. evenire proſpere mihi velim, quæ me inſciente a meis facta ſunt, & Tulliæ 170. a. evenire tibi volo feliciter emptionem 21. b. evenire tibi rem iſtam feliciter cupio 457. b
eventum conſilii magis quam conſilium reprehendunt homines 311. a. homines de tuo conſilio ex eventu judicabunt 23. a. facti tui judicium non tam ex conſilio tuo quam ex eventu homines facturi ſunt 24. a. eventa communia 27. a
evertere aliquem non judicio, neque diſceptatione, ſed vi atque impreſſione 232. a. evertere funditus ſe, ſuoſque omnes 502. a
Εὐχρόεια quid 142. a
Εὐλυσία κοιλίας 451. b
evocati 133. b. evocatorum firma manus 387. b. evocatorum præfectus 136. a
evolare me altius noluerunt 26. a
Euripidis verſus ſingula teſtimonia putat Quinctus 436. b. Εὐριπίδου vera præcepta: Μισῶ σοφιστὴν, *&c.* 286. b
Εὐθυῤῥημονέστερος 237. b
Εὐτραπελία litterarum 434. a
evulſa ſint ex omni memoria vitaque noſtra 246. a
ex altera parte cædem oſtentat, ex altera ſervitutem hujus belli exitus 222. a. ex ea parte accipio tuam excuſationem, quatenus, *&c.* 185. a. ex omnibus partibus ſe oſtendit amor tuus in his litteris quas proxime accepi 267. a. ex opinione hominum ſcribo atque fama 211. b. ex ſententia mea confecta res eſt 101. a. ex mea ſententia rempub. geſſi 81. a. ex ſententia negotium conficere 103. b. ex ſententia rem gerere 24. a. *Ex voluntate.* Siquid fecerim hoc ipſo in bello minus ex Cæſaris voluntate 306. b
exactio capitum atque oſtiorum 147. a
Exacuere. Sollicitudines meas quotidie magis tua merita exacuunt 119. b
exæquare ambitione quadam commendationes 308. b
exagitare res palam 7. a
exanimatus ſum tuis litteris 499. a. exanimati omnes & ſuſpenſi 304. a
Exardeo. Exarſi non ſolum præſenti iracun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

iracundia, *&c.* 54. a

Exareo. Exaruit jam vetus urbanitas 433. a. exaruiſſet ipſa illa, ſi qua fuit in me facultas orationis, niſi, *&c.* 48. b

Exaro. Exaravi harum exemplum in codicillis 68. b

Excedo. Exceſſiſſe vita 195. a

Excelſo & illuſtri loco ſita laus tua 74. a

exceptio, quantum valeam, quantumque poſſim 314. a. polliceor filio tuo ſtudium meum & operam ſine ulla exceptione, aut laboris, aut occupationis, aut temporis *ibid.*

Excidit cogitatio. Quæ cogitatio cum mihi non omnino excidiſſet, *&c.* 263. a

Excipio. Tum me a rep. mœſtum domus excipiebat 199. a. excipere res aliquas alterius exhortatione 83. b. excipere alterius factum aut dictum illuſtri gratia 57. a. excipere labores 353. b

excitare aliquem poſſumus, maxime ſi eum laudemus 426. b. excitare afflictum 45. a. excitare riſum 167. a. *Excitare ſermones.* De Parthorum tranſitu nuncii varios ſermones excitarunt 481. a

Excitata fortuna. Improvidi eſt ab excitata fortuna ad inclinatam fortunam & prope jacentem deſciſcere 105. a

excludere a portu & perfugio 269. a. *Excludi maxima turba.* Non maxima me turba excludi puto, quo minus tibi vacet me excipere, & ad omnia quæ velis & probes producere 223. b

excubat apud nos cura reip. ſummæ defendendæ 86. b

Excurrere. Mandavi utrique eorum ut ante ad me excurrerent, *&c.* 140. a

excuſationem anguſtiarum tui temporis accipio 457. b

excutiuntur litteræ ſexcentis locis 137. b. excuſſa ſeveritas vetus 24. b

exemplum earum litterarum infra ſcriptum eſt 329. a. exemplum litterarum 126. a. exemplum præclariſſimum in poſterum vindicandæ ſeditionis de rep. tollere 47. a. quod exemplo fit id etiam jure fieri putant, & aliquid atque adeo multa addunt & afferunt de ſuo 182. a.

Exeo. Quemadmodum exeat ex hac cauſſa 460. a. non plus quam has litteras, quas nunc legis, exiſtimans exituras 426. b

Exercere ſe. Ad hæc te exerceas 27. a. exercere ſtudia 21. b

exercitus ſatis probe ornatus auxiliis & quadam auctoritate apud alios nominis imperatoris 89. a

exhaurire aliquam partem ex alterius laudibus 32. b. *Exhaurire dolorem.* Non facile exhauriri tibi ipſum dolorem poſſe univerſum puto 272. a

exhedria 413. a

exhibere alicui moleſtiam 257. b. exhibere alicui moleſtiam cum impenſa 441. a

exigere legitimum jus ad ſummam ſeveritatem 460. a. exigere magis, quam rogare 77. a. exigere tributa 139. a. exigere vectigalia 232. b

eximere ex obſidione 241. a

exiſtimabunt homines de tuo conſilio ex eventu 23. a. exiſtimare bene de aliquo 338. b. exiſtimare optime de aliquo 287. b. exiſtimari bene de medico ſcribis 431. b

exiſtimatio de comitiis conſularibus incertiſſima 447. a. exiſtimatio & dignitas tua mihi cariſſima eſt 127. a

exitus exſtitit tui judicii glorioſus 166. a. quem exitum acies habitura ſit, divinare nemo poteſt 308. a. exitus omnium bellorum incerti ſunt 301. a. meliores habebunt exitus 110. a

exortum iſtic bellum eſt 240. b

Expedit. Quid rectum ſit, apparet; quid expediat, obſcurum 281. a. expedire exitum inſtitutæ orationis 171. a. expedienda vobis ſunt hæc omnia 204. b

expedito exercitu 391. b. expedita ſit penſio Kal. Jan. 463. b. expeditæ legiones 101. b. expeditæ rationes 125. b. expedita negotia 13. a. expeditis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

peditis rebus omnibus tranquilloque ſtatu civitatis 87. b. expeditius iter communis ſalutis quam meæ laudis eſſe volui 84. b. expeditiſſima pecunia 190. b. expeditiſſimam provinciam tradere ſucceſſori 123. a
expenſum ferre 293. a. expenſum Niciæ proferre 23. b. expenſam tulit legionem C. Cæſari Pompeius 454. a
Experientia. Quæ conſtantia me ad hanc experientiam excitavit 108. b
expertem te video fore omnium periculorum 223. a
expiſcatus ſum ab illo omnia 50. b
explebo te ſcribendo 68. a. explere officium ſcribendi non excuſatione, ſed aſſiduitate litterarum 465. b. expletur animus jucundiſſimæ lectionis voluptate 259. a
Explicare. Primum quidque explicemus 203. b. me ita conturbatum vidiſti, ut non explicarem, quid eſſet optimum factu 369. a. *Explicare conſilium captum.* Metuo ne id conſilii ceperimus, quod non facile explicare poſſimus 366. b. explicare & expedire negotia alicujus, tum jure & poteſtate, tum auctoritate & conſilio 298. b. explicare rationes 463. b. explicatam aut exploratam rationem habere ſalutis 301. a
explorata ejus incolumitate 292. b. explorata victoria 303. a. explorata victoria arma ſumere 322. a
Explorate. Ne naviges, niſi explorate 436. b. exploratius hoc poſſem promittere 304. a
exponam tibi conſilium meum 131. a. *Exponere de.* De qua ratione videtur jam tota mihi exponendi tempus dari 36. a. exponebatur a me, quæ mea exſpectatio fuiſſet orationis tuæ 227. a
expreſſiora, & illuſtriora 27. a
exprimere omne genus liberalitatis in aliquem non modo re, ſed verbis, fronte, vultu 272. b. expreſſit mihi tuos vultus omnes 258. b
exputare non poſſum, quæ mens eum a tanta gloria avocaverit 123. b
exquiris meum conſilium 179. a
exquiſita quædam ratio & doctrina 219. a
Exſequi verbis. Quæ vix exſequi verbis poſſum 194. b
exſiccare lagenas 466. b
exſolvere ſe occupationibus 367. a
exſpectare alicujus adventum ſumma cura 445. b. exſpectare reditum alicujus, abſentem memoria colere 427. b
exſpectatio vel animi, vel ingenii tui magna eſt 68. a. exſpectatio incredibilis gravis adverſaria tibi conſtituta & parata 74. a. exſpectationem ſui concitatam ſuſtinere ac tueri 69. a. *Exſpectatio reliqui temporis.* Magnum hominem ſcito te eſſe, & præſenti judicio, & reliqui temporis exſpectatione 215. b
exſpectatiſſimas litteras mihi a te reddidit 437. b
Exſtinguere gratiam. Gratiam noſtram exſtinguit hominum ſuſpicio, quod Pompeio ſe gratificari putant 7. a. exſtinguere incendium 218. a. *Exſtinctus ardor.* Cum hic ardor exſtinctus eſſet 339. a
Exſto. Noſtrum ſtudium exſtabit in conveniendis magiſtratibus 33. a
exſulium tolerabile, præſertim innocenti, ubi nulla eſt adjuncta turpitudo 370. a
exſurget auctoritate veſtra reſpublica 218. b
extenuatiſſimæ copiæ & inopia omnium rerum peſſime acceptæ 174. b
Extollere. Repente frangi, atque ita cadere, ut nulla res te ad æquitatem animi poſtea poſſit extollere 336. a
extorſit mihi proprium conſilium fortuna 152. b. extorqueas a Flamma partem aliquam velim, ſi non potes omnem 463. b
extra ordinem 315. a
extracta res eſt variis calumniis 14. a
extraordinarius reus 466. a
extremis pæne temporibus 93. b
Extrico. De Dionyſio tuo adhuc nihil extrico 250. a

Extru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Extrudere. Pollicem fac extrudas 361. b. extrudere aliquem 378. a
exulceratæ res 7. a

F.

Fabula. Quaſi fabula rerum eventorumque noſtrorum 259. a
Faceſſere alicui negotium 156. a
Facetum videtur Trebonio quidquid dixit Cicero 426. b
Facilitas. Qua facilitate, qua humanitate Pompeius tulit contentionem Ciceronis pro Milone 163. a
facinus facere 86. a
facit riſus 476. a. feci ſermonem inter nos habitum 20. b. fecit mihi hæc res timorem 105. b. fac nos certiores tuæ voluntatis in nos 156. b. faceret animos hominum firmiores adventus meus 380. b. qui facerent præconium, vetabantur eſſe in decurionibus 348. a. facere aliquid in hominem calamitoſum 334. b. facere aliquem reum 493. a. facere caſtra 317. b. 388. b. facere contra aliquem 501. a. facere damnum 437. a. facere embæneticam 444. a. facere modum lugendi 273. a. *Facere judicium*. Ut primum per ætatem judicium facere potuiſti, quanti tibi quiſque faciendus eſſet, ego a te in primis cœptus ſum obſervari 303. b. facere oſtenta 494. a. *Facere medicinam*. Statim ita ſum levatus, ut mihi deus aliquis medicinam feciſſe videatur 326. b. facturum te ſcribis omnia, ut conficias negotium fratris 60. a
Factio contraria. A contraria factione nummis acceptis 497. a. factionem teſtamenti non habere 408. a
factitatum 243. b
facultas alterius conſolandi 219. a. facultas orationis exaruiſſet, niſi, *&c.* 48. b. facultatem magnam habes illi commodandi ex eo ſenatuſconſulto quod factum eſt, *&c.* 341. b
fæx tanta eſt in urbe 435. a
Fallo. Niſi quid me fallit 292. a. ſi quid nunc me fallit in ſcribendo (procul enim aberam ab re ipſa & a locis) *&c.* 132. a. nihil omnino te fefellit 6. b. nihil nos in his tam obſcuris rebus unquam omnino fefellit noſtra divinatio 318. a. *Fallere opinionem alicujus*. Non fallam opinionem tuam 20. a. *Fallit ſpes*. Ea ſpes nunquam te fallet 123. a. nec nos quidem noſtra divinatio fallet, quam tum ſapientiſſimorum virorum monumentis atque præceptis, plurimoque doctrinæ ſtudio, tum magno etiam uſu tractandæ reip. magnaque meorum temporum varietate, conſecutus ſum 317. a. quæ ne ſpes eum fallat, vehementer te rogo 13. a
fama bonorum 319. a. fama nunciabat te eſſe in Syria 211. b. *Fama inconſtantiæ*. Non putavi famam inconſtantiæ mihi pertimeſcendam, ſi quibuſdam in ſententiis paullum me immutaſſem 41. a. famam ingenii abjicere non recuſat Cicero, ſi poſſit 39. b
famem integram ad ovum affero 51. b
familiam ducit 375. a
Faſti. Faſtorum enumeratio 259. a
faſtidium non modo ſtomachi, ſed etiam oculorum in hominum inſolentium indignitate 106. a
fatale neſcio quid virtuti Ciceronis datum 222. b. fatale prœlium 410. b
Fatum. In hac re ſingulari ſum fato 323. a. fato neſcio quo ita id contigiſſe arbitror, ut, *&c.* 406. b
fatuum eſſe cum periculo 126. b
Faveo mihi. Etſi non magis mihi faveo in noſtra amicitia tuenda quam tibi, *&c.* 134. a
Favonius. Cum Favonius flaret 65. b
fautor ſum tuæ laudis 319. b. cujus ego dignitatis ab adoleſcentia fautor 41. a. *Fautor dignitatis*. Non modo fautorem dignitatis, ſed etiam amplificatorem me cognoſces 97. b
feriatus a ſtudiis 237. b
fero te oculis 468. b. quantum tua fert voluntas 236. a. ut opinio mea fert 57. a. *Ferre fructum*. Sedulitas mea mihi & reip. tulit fructum 100. b. meæ rationes ita tulerunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

lerunt 228. a. quid res, quid cauſſa, quid tempus ferat, tu facillime perſpicies 25. a. ſi ita tempus ferret 390. b. *Fert occaſio.* ſi occaſio tulerit 114. b. velim ita fortuna tuliſſet 173. a. *Ferre fructum.* Cum ea contentio mihi magnum foris fructum tuliſſet 54. a. ferre aliquid remiſſius & placatius 341. a. ferre aliquem in cœlum laudibus 127. b. ferre animo moderatiore 304. a. ferre conditionem 493. b. ferre fructus uberes 10. b. *Ferre partem.* Non patieris me minimam partem & rei, & amoris tui ferre 237. b. ferre ſuffragium 194. b. *Ferre fructum.* Hæc adhuc non magnopere mihi fructum tuliſſe animadverto 230. b. ferre ſi quid ferendum eſt, & probare, ſi quid probandum non eſt, non ſunt idem 15. b

ferreus eſſem, ſi te non amarem 426. b

ferventer de damnatione loqui cœptum eſt 467. a. ferventiſſime concerpitur 462. a

feſtivitas antiqua & vernacula 35. b

Fidelia. Duos parietes de eadem fidelia dealbare 429. a

fidelis doctrina, domus, ars, ager 449. b. ſi quem tuorum fidelium ad me mittere voles 178. a

fideliter valetudini inſervire ἄπυρον 449. b

fides ἔτυμον quod habeat 440. b. *Fides minus certa.* Homines fide minus certa 487. a

fiduciæ formula, inter bonos bene agier 388. a

figere & locare omnia ſua ſtudia, omnem operam in alicujus magiſtratu 77. a. figuntur tabulæ 203. b. fixa animo meo perpetuo manebunt tua in me beneficia 151. b. fixa mala 355. b

filius imago animi & corporis paterni 322. a

Fingere. Sin autem me aſtutum & occultum lubet fingere, &c. 161. a

Finis. Finem nullum facio de te & de Bruto noſtro cogitandi 202. b

firmare urbem aliquam pace & præſidiis 23. a

firmitas & conſtantia 26. b

firmitudo gravitaſque animi 263. a

firmus ab equitatu Antonius 100. b. firmo animo ferre militiam 399. a. cum eſſet nondum ſatis firmo corpore 192. b

flagitat tabellarius 420. b. flagitabam tua promiſſa per litteras 168. a. flagitare ſenatus inſtituit Cornutum, ut referret ſtatim de tuis litteris 102. b

flexibiles hominum voluntates 81. a

Florere artibus. Artes quibus a pueritia floruiſti 219. a. florere gratia, auctoritate, & gloria 218. a. florere laudibus 31. b. floruiſſemus in omni actione atque adminiſtratione reip. 34. a. florentiſſima quondam fuerunt hæc opida 194. a

fluxit longius oratio quam volui 16. b

fœderis vim habituras eſſe has litteras exiſtimes velim 247. a

fœdiſſimi latrones 81. b

fores amicitiæ 280. b

Forma reip. Ut ex tuis litteris cum formam reipub. viderim, quale ædificium futurum ſit, ſcire poſſim 83. a. formam communium temporum, & totius reip. ad me miſiſti expreſſam 168. a

formula fiduciæ, inter bonos bene agier 388. a. *Formulæ.* Ut vos in veſtris formulis, ſic ego in epiſtolis, de eadem re alio modo 299. b

fortuna afflicta 37. a. fortuna horum malorum omnium culpam ſuſtinet 411. b. fortuna hujus rei partem habet quandam 110. b. fortunæ impetus 246. b. dandus eſt locus fortunæ 154. b. fortunæ non eſt ſuccumbendum 26. b. fortunam exiſtimare debemus levem & imbecillam ab animo firmo & gravi, tanquam fluctum a ſaxo, frangi oportere 41. b

Fortunare. Tibi patrimonium dii fortunent 70. a. fortunare tibi hunc honorem deos volo 400. b

forum agere 136. a

Forum Julii 101. b. 103. b. Forum Voconii 103. b. Forum Vocontium 149. b

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

frangunt te mala reip. 204. a. *Frangere ſe.* Cum frangerem ipſe me, cogeremque illa ferre toleranter 198. a. fregeramus ſententiam Bibuli de tribus legatis 14. a. frangere de te conſilia hominum perditorum 57. a. frangere invidos ingenio & induſtria 77. b. frangerentur eorum animi, qui alieni eſſent ab imperio noſtro 392. b. fracto impetu leviſſimi hominis 19. a. fracta ac debilitata vis 35. a
frater alter ego 103. a
Fraternus amor. Meus amor, quanta vis fraterni ſit amoris, admonet 233. a
fraudi eſſe 422. a. id majori illis fraudi, quam tibi, futurum 17. a
frequens ſenatus 244. b. frequentior in iſto officio eſſe debes quam nos 424. b
Frequentare. Qui frequentant domum meam 296. a
Frigeo. Plane jam, Brute, frigeo 176. b
friget Curio. Jam calet 462. a. ſin iſta frigebunt, recipias te ad nos 387. a
frigidæ litteræ Lepidi 102. b
frigore frigeſcimus 462. a
fronte atque vultu ſimulatio facillime ſuſtinetur 50. a
fruor dum licet, opto ut ſemper liceat 46. b. frui liberalitate 62. a. frui otio 298. a
fruſtrata eſt cum ſpes Syriæ 227. b
Fugere. Non me fugit quanta ſit in prætore auctoritas 325. b
Fulcio. Fulta magnis ſubſidiis reſp. 212. b
fulmina verborum 54. b
fundamenta jeci reip. 248. b
fungi officio ſuo ſumptu 146. a. functus officio 350. a
fungi 423. a. ad fungos me tuos conferam 36. b
funus alicui amplum faciendum curare 216. a
Furnius 76. b
furta muliebrium religionum 46. a
Futura res. De futuris rebus etſi ſemper difficile ſit dicere, tamen poſſis conjectura propius accedere 310. a

G.

GAdes 139. b
Gallia citerior 79. b
Gallinæ ingentes, *al.* culinæ ingentes 24. b
Gargettius Epicurus 414. b
gaudeo in moleſtia te cognoſſe eandem fidem hominum, *&c.* 35. a. gaudere alterius dolorem 493. a. gaudere gaudium alterius 447. a
Γέλως Σαρδόνιος 419. a
genus litterarum uſitatum 217. a. genus litterarum temporibus conſentaneum *ibid.* genere novo litterarum ſum uſus, ut intelligeres non vulgarem commendationem eſſe 286. b
gerere negotium ſuſceptum 269. b. gerere ſe adverſus aliquem hoc vel illo modo 193. b. *Gerere amicitiam.* Libri de amicitia gerenda 148. a
Γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας 309. a
gloria per ſe non eſt expetenda 394. b. gloriam ſequuntur omnes 127. b
Γόνυ κνήμης 462. b
Gradus dignitatis. Conſecutus gradus dignitatis: adeptus ampliſſimos 82. b. *Gradus ſapientiæ.* Fateor me ad iſtum gradum ſapientiæ non perveniſſe 196. b
Græci. Quia omnes Græci, Ἀποσιώπησις 432. b. Democritus Sicyonius non ſolum hoſpes meus eſt, ſed etiam quod non multis contingit, Græcis præſertim, valde familiaris 345. b
grandem pecuniam ei debent 330. b
gratia & neceſſitudo mihi eſt cum his hominibus 494. a. gratia ficte reconciliata 172. a. gratiam nos inire a Cæſare defendenda pace arbitramur 179. a
gratioſi in ſuffragiis 78. a. gratioſiſſimus in provincia fuit 13. a
gratulor tibi affinitatem viri optimi 490. a. gratulare uxori tuæ meis verbis 401. b. gratulari magis virtuti tuæ debeo, quam conſolari dolorem 204. a
gratulatio ad omnia deorum templa facta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

facta Bruti nomine 181. b. ſera gratulatio reprehendi non ſolet, præſertim ſi nulla negligentia prætermiſſa eſt 80. a. gratulationem quam confirmationem animi tui complecti litteris malui 317. a

Gratus, jucundus. Gratus & optatus, dicerem jucundus, niſi id verbum in omne tempus perdidiſſem 267. a

gravis tibi nulla in re erit 338. b. grave eſt homini pudenti petere aliquid magnum ab eo, de quo ſe bene meritum putet 77. a. graviſſimum eſt, cum quis ſuperior factus ſit ordine, inferiorem eſſe fortuna 270. b. graviſſimus & peſtilentiſſimus annus 272. a

gravitas valetudinis 305. a

Guſtare. Nullam partem per ætatem ſanæ & ſalvæ reip. guſtare potuiſti 246. b

H.

HAbeo Laida, non habeor 69. b. habet cauſſam, quam ad te deferet 328. b. habet ea res magnum caſum 106. b. habet uſum, valet ingenio 288. b. habent animum meum ſollicitum tempora 105. a. habent ſpeciem magnæ conjunctionis 303. b. habebant exiguam ſignificationem tuæ erga me voluntatis litteræ tuæ 243. a. *Habere ambiguum.* Ego tamen non habui ambiguum 171. b. habui paululum moræ dum promiſſa militibus perſolvo 220. b. habui præcipuum metum 480. a. *Habere gratiam, referre.* Nec enim tu mihi gratiam modo habuiſti, verum etiam cumulatiſſime retuliſti 253. a. habuiſti rationem in omnibus rebus, ut mihi conſuleres 130. a. habebis me ſocium & comitem omnium tuarum actionum, ſententiarum, voluntatum 57. a. habe eum in tuorum numero 479. a. habeas eum in numero tuorum, abs te peto 294. b. 310. b. 338. b. haberem in animo proficiſci ab Athenis 214. a. haberes eos in numero neceſſariorum meorum 271. b. habere videtur majorem auctoritatem officii, quam ſententiæ noſtræ, propugnatio dignitatis tuæ 22. a. *Habere aliquem dignum.* Non habere dignum cui ſatisfacias 488. a. habere aliquid in animo 105. b. habere aliquid in rebus perditis ac deſperatis 325. b. habere aliquid ſtatuti in tanta perturbatione 251. b. habere de aliquo hanc aut illam opinionem 195. b. habere eandem ſpem de mea erga te voluntate 123. a. habere faciles aditus ad aliquem 328. b. habere fidem debet noſtra prædictio 319. a. habere impiam cupiditatem contra ſalutem bene de nobis meritorum 501. a. habere in manibus, fovere, oſculari 40. a. habere in ſumptus 51. b. habere magnum animum debes 189. b. habere rationem ut poſſis, quo loco me ſalva lege Cornelia convenias 137. a. habere ſe graviter 104. b. *Habere ſollicitum.* Cæſar diutius velle videtur eos habere ſollicitos, a quibus ſe putat diuturnioribus moleſtiis eſſe conflictatum 341. a. habere ſpem aliquam in manibus 84. b. habuiſſe lautum alicujus rei exitum 491. a. habiturum te video ſtudia innumerabilia 158. a

hæres mihi in medullis 415. b. hærere non poteſt in tam bona cauſſa & tam bonis civibus tam acerba injuria 315. a

Hæſitatio. Noli ignoſcere hæſitationi meæ 170. a

Hammonius, regis Alexandrini legatus 3. a

Haruſpicinam facere. Qui haruſpicinam facerent, in ſenatum Romæ legebantur 348. a

haſta Cæſaris refrixit 26. b

Have. Simul atque have mihi dixit, *&c.* 501. a

hauris hæc ex iiſdem fontibus, ex quibus ipſe hauſeram 77. b. haurire laudes ſuas eodem fonte e quo ſit quis leviter adſperſus 321. a

hebes ad id, quod melius ſit, intelligendum 490. a

Hector apud Nævium 398. b. Hector Nævianus 261. a
Ἡδονὴν & ἀταραξίαν virtute, juſtitia, τῷ καλῷ parari, & verum, & probabile eſt 421. b
Heles nobilis amnis 405. a
Heluellæ 423. a
Herculanenſis fundus 67. b
Hercules Xenophontius 257. a
heres ex parte dimidia & tertia 305. b. heres poſſitne quod furtum antea factum ſit, recte furti agere? 409. a
Herodotus Themiſtoclem laudat 261. a
hieme ſumma navigavit pro ſalute mea 329. b
Hipponacteum præconium 415. a
Hirtianum jus 48. b
Hirtius 153. b. tardius convaleſcit 244. b. cum cohortibus veteranis viginti redeunti Antonio in ſua caſtra occurrit, copiaſque omnes ejus delevit 135. b. periit in prœlio ad Mutinam 173. b. Hirtium & Panſam alieno tempore amiſimus 252. b
Hiſpaniis amiſſis, quam ſpem habeant Pompeiani, neſcio 501. a
Hiſpanienſis caſus 110. a
Hiſpo 350. b
Hiſtoriæ leges negligere 286. a
Homeri magniloquentia 286. b. Homeri verſus, παρ' ἐμοί γε, &c. 143. a
homo nata fuerat Tullia 195. a. homines nos eſſe meminiſſe debemus, ea lege natos, ut omnibus telis fortunæ propoſita ſit vita noſtra 271. a. hominum vita brevior eſſe debet, quam urbium 194. a
homunculi *ibid.*
honeſtiſſime cupio Cæſari 101. a
honeſtum otium 297. a
Honos haberetur medico. Curio miſi, ut honos haberetur medico 438. b. is denique honos mihi videri ſolet, qui non propter ſpem futuri beneficii, ſed propter magna merita, præclaris viris defertur 90. b. honos non nimis concupiſcendus, ſed, ſi deferatur a ſenatu, non aſpernandus 399. b. qui vere appellari poteſt honos, non invitamentum eſt ad tempus, ſed perpetuæ virtutis præmium 90. b. honores ampliſſimi *ibid.*
honorificum & contumelioſum, *opp.* 228. a
Hortenſius intactus a ſibilo ad ſenectutem pervenerat 447. a
hortus in bibliotheca 12. b
hoſpes cum minime edax, tum inimicus cœnis ſumptuoſis 64. b. hoſpes non multi cibi, ſed multi joci 72. b. obviæ mihi ſint velim tuæ litteræ, quæ me erudiant de omni rep. ne hoſpes plane veniam 94. a. hoſpitum neceſſitudo ſancte colenda eſt 291. b
hoſpitium eſt mihi vetus cum eo 291. b
humanæ conditionis & communis quaſi legis recordatio levat dolorem 322. a
humaniter vivere 367. a
humile & jejunum quiddam in amicitia 161. a

I.

JAcere ad pedes alicujus 344. a. in lacrumis & ſordibus 352. b
Jacio. Jecit quidam caſus caput Ciceronis quaſi certaminis cauſſa in mediam contentionem, diſſenſionemque civilem 42. a
jactatio verborum 183. b. jactationem nonnullorum hominum ferre poſſum 502. a
Jactitare. Egi omnes illos adoleſcentulos, quos ille jactitat 85. a
Iamblichus phylarchus Arabum 377. b
Iconium 132. a
idonei comites, idoneæ tempeſtates, idonea navis 429. b
Idus Martiæ. Vellem Idibus Martiis me ad Cœnam invitaſſes, reliquiarum nihil fuiſſet 129. b
jejunus homo 112. b. ſi non jejunum hoc neſcio quid, quod ego geſſi, & contemnendum videbitur 394. b
igniculus deſiderii 424. b
illuſeras inter ſcyphos 409. a
illuſtrare gratiam in remunerando cumulan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

mulandoque beneficio 77. a
imago temporum Ciceronis in rebus Lentuli 20. a
Imbecillo animo. Non ſum tam imbecillo animo 258. b
imminutum de noſtra conjunctione 237. a
immiſit Gallos equites in populum Balbus 141. b. immiſiſſe Arabas in provinciam 481. a
immoderatius ferre caſum incommodorum ſuorum 273. a
immunis poſſeſſio 344. b
Impedio. Non amicorum negotiis, non reip. procuratione impediebantur cogitationes meæ 198. a. impediri malevolentia & livore, ne *&c.* 168. b. impediri religione 216. a
impeditus dolore minus ea perſpicis, quæ minuere luctum poſſint 191. a. impeditus maximis occupationibus 130. b. impeditiſſimus locus ad iter faciendum 174. b
impellere aliquem in hanc mentem 42. a. impulſus benevolentia 82. b
Impenſius. Nunc eo facio id impenſius 332. b
Imperandum. Ades ad imperandum 67. b
impetrare a me non potui, ut ab eo deprecarer injuriam, quem vitam mihi debere putarem 488. a
impetus ad laudem 127. b. impetum facturus in Cappadociam 385. b. impetum prædonum in tuas fortunas fieri nolim 203. a
impiger in ſcribendo 67. a
Impingere fuſtem alicui. Quid ſi filius meus fuſtem mihi impingere velit? 475. a
implacabilis in aliquem 162. a
implicatus tenebar 51. a. implicatos habeo ſatis opportune omnes Cæſaris familiares conſuetudine & benevolentia 337. a
Impono. Impoſui duos tabellarios in naves 146. b. impoſuit mihi negotium 475. a. imponere alicui coronam 261. a. imponere onus 132. a. 256. a. imponuntur leges a Cæſare 444. b
importare alicui aliquam ſuſpicionem 457. b
impotentiſſimus homo 74. b
impreſſa tot veſtigiis, ut in his errari non poſſit 289. a
impugnare aliquem 170. a
Impune ferre. Nec ſe impune laturum putaret 345. b
impunitas gladiorum 75. b. impunitatem ſcelerum aſſecutus Clodius 47. a
in ære alicujus eſſe 330. b. in ære meo eſt 407. b. in alia omnia iit 491. a. *In amoribus eſſe alicui.* Eſt mihi in amoribus 436. a. in aqua habere naves inſtructas 232. b. in armis eſſe 378. b. in cauſſa hæc ſunt 3. a. *In cura graviore eſſe.* Arbitrabantur, cum a te abeſſent ipſæ, multo in graviore te cura futurum 339. a. in curſu bonorum conſiliorum Lepidum adjuvandum putavi 101. b. in exſpectatione erant omnia 246. b. in exſpectatione eſt hoc judicium, etiam in bona ſpe 493. a. in hanc partem errare malo 487. a. *In integro.* Res eſt in integro 293. a. in integro res nobis erit 415. b. in luce vivere 94. a. in luctu & ſqualore ſum 226. a. *In manibus eſſe.* Attendere te volo quæ in manibus ſunt 173. b. *In officio eſſe.* Si in officio erunt amici, *&c.* 350. b. in ore atque animo habere 271. a. in ore & amore habere 130. b. in ſermonibus dictitabat 60. a. in tua manu eſt, quam velis eum obligare 460. a. in voluntate ſunt initia rerum, reliqua neceſſaria 15. b
inanes eſſe meas litteras, quam nullas malui 358. a.
inaudiſſe 64. b
Inaurari. Puto te malle a Cæſare conſuli, quam inaurari 390. a
Incedo. inceſſi omnibus lætitiis 86. a.
incenderas cupiditatem meam conſuetudinis augendæ noſtræ 425. b. incenſus ſtudio rerum tuarum 288. b
incerti exitus eventuſque bellorum 322. a

incidi in competitorem nobilem 447. a. incidi in ipſam flammam civilis diſcordiæ 440. b. non repentina aliqua voluntate, aut fortuito ad tuam amplitudinem meis officiis amplectendam incidi 245. a. incidit ex labore in febriculam aſſiduam & ſatis moleſtam 114. b. incidit in ea ipſa mala, quæ ſummo ſtudio vitaverat 29. b. incidit in eum temporum ſtatum tuus reditus, ut conſequi poſſis omnia, quæ ſunt in rep. ampliſſima 72. a. incidit in morbum, ex quo non convaluit 305. b. incidit meum tempus rerum gerendarum in ipſum conſulatum tuum 406. b. incidit noſtra ætas in ea tempora caſu neſcio quo, *&c.* 268. a. incidimus in eadem reip. tempora 246. a. inciderat Cicero in hominum pugnandi cupidorum inſanias 176. a. incideramus in difficilem nodum 483. a. *Incidere in tempus.* In id reip. tempus non incideris, ſed veneris 81. a. incidere in hiemem 139. a. incidere in cogitationem 192. a. incidere in opinionem 22. b. incidere in ſermonem 10. b. incidere in vituperatores alicujus 372. a. incidiſſe credo meas litteras in ipſum diſceſſum ſenatus 155. a. incidiſſe in ipſa diſcrimina ſalutis fortunarumque communium 340. a. incidiſſe ſubito in febrim 363. b

inciſa in tabula nomina civitate donatorum 310. b

incitare currentem 411. b. incitatus amore 27. a

inclinata fortuna & prope jacens 105. a. inclinata victoria 22. b

inclinationes parvæ temporum 334. a

incolumi fama te ad tuos recepiſti 341. b

incolumitas regni 381. b

inconſtantia litterarum 111. b. inconſtantiæ famam non putavi mihi pertimeſcendam, ſi quibuſdam in ſententiis paullum me immutaſſem 41. a

inconvenientia facta 222. b

incumbe in remp. omni cura 246. b. incumbe toto pectore ad laudem 91. b. incumbe ut belli extrema perficias 109. b. incumbere omni cogitatione curaque in remp. 75. b. incumbere tota mente, omnique animi impetu in remp. 80. b. incumbere in cauſſam 486. a

Incurrit in difficultatem. Nihil conſtitui poteſt, quod non incurrat in magnam aliquam difficultatem 180. a. incurrebat navigatio in ipſos Eteſias 404. b. incurrere in aliquos magna libertate verborum 237. b

incutere metum 452. a

indixi bellum omnibus meis 230. b. indixit mihi bellum occultum 487. a.

inducis in amicitiam genus ſermonis minime liberale 148. a. induxit datum legatis tuis, quantum quæque civitas voluit 161. a. inducere cauſſam aliquam probabilem 188. b. inducere perſonam 387. a. inductum nomen fictæ religionis ab invidis & obtrectatoribus tuis 15. a. inducti odio me excludunt, & aperte vindicem conjurationis oderunt 240. a

inductio animi 30. a

indulge valetudini tuæ 451. b

Induſtria. Omni cura atque induſtria 27. a

Ineo. Inire cubile alterius 59. b. inire cum aliquo conſilia 489. a. gratiam ab aliquo 179. a. inire rationem 146. b. rationem quemadmodum, *&c.* 302. b. inire ſocietatem cum aliquo 235. b. ſocietatem defendendæ libertatis cum pluribus 85. b. inita a me ratio eſt, ut, *&c.* 288. a. ineunda nobis eſt ratio 199. a

ineptiæ, Appietas, Lentulitas 140. a. ineptiis magis, quam improbitate peccat 265. b

Infector. Curtius noſter dibaphum cogitat, ſed eum infector moratur 110. a

inferis ſi quis eſt ſenſus, *&c.* 195. a

infeſtus latrociniis locus 136. b

infimus honos 210. b

infirme animati ſocii 378. b

inflammatus ad gloriam 27. a

Inflectere. Ut ne unquam magnitudinem

nem animi tui, quam ego ſemper ſum admiratus, ſemperque amavi, ne unquam inflectas cujuſquam injuria 27. a
infringatur hominum improbitas conſiliis tuorum amicorum & ipſa die 20. a
infuſa peregrinitas in urbem 34. b
Ingraveſco. Hoc ſtudium quotidie ingraveſcit ad *&c.* 188. a
ingredior ad explicandam rationem ſententiæ meæ 72. a. ingredientibus nobis in cauſſam hoc fuit propoſitum accidere poſſe, *&c.* 303. a. ingreſſus in bellum 340. a. ingreſſus pleno gradu 237. b. ingreſſus ſum in ſpem libertatis 248. b
injicit hominibus magnam cupiditatem vacuitas 168. b. injicere in ſermone 236. b
Inimici laudis. Non tam memores eſſent virtutis tuæ, quam laudis inimici 22. a
Inimicitiæ apertæ. Aut obſcuro odio oſtendere apertas inimicitias, aut, in quo nihil noceas, ſummam oſtendere voluntatem nocendi, ſtultitiæ eſt 160. a. *Inimicitiæ vitandæ.* Vitabis inimicitias, & poſteritatis otio conſules 117. a
iniquus ipſi Jovi Servilius 96. b. iniqui obſcurius 19. a
initium libertatis a Bruto & ceteris profectum 33. b. initio orationis ſuæ vobis maximas, ut debuit, gratias egit 381. b
injungere detrimentum reip. 175. b.
injuria temporis 436. b. injuriam mihi fieri putabam, cum rogabar 157. a
injuſſu meo proficiſcerentur 147. a
inops verborum 186. a
inſequi aliquem magno clamore 454. a
inſerviebam honori tuo 173. a. inſervire valetudini 449. b. inſervitum eſt nihil a me temporis cauſſa 337. a
Inſideo. Inſederat penitus ea cogitatio 263. a
inſigne indicium benevolentiæ 377. a. *Inſignes ad laudem viri.* Nihil de inſignibus ad laudem viris obſcure nunciari ſolet 166. a
inſignia gloriæ 98. b. inſignia virtutis multi ſine virtute aſſecuti ſunt 173. a
inſinuabo me in Cæſaris conſuetudinem 220. a
Inſolentia, lautitia. Nec tamen ad hanc inſolentiam, ſed ad illam tuam lautitiam 51. b
Inſtar vitæ. Hos tuos Tuſculanenſes dies inſtar eſſe vitæ puto 16. b
inſtauratione tuarum laudum gaudemus 221. b
Inſtituere. Quod inſtituit referre de religione, ab eo deduci non poteſt 5. a. inſtituto itinere 397. b
inſtituti mei tenendi cauſſa magis quam quod haberem quid ſcriberem, tertiam hanc epiſtolam ſcripſi 434. b
Inſto. Inſtarent a Dolabella non minora pericula quam ab Antonio 230. b
inſulſa, illitterata 40. b
intactus a ſibilo Hortenſius 447. a
integellus 24. b
Integer & incolumis. Gratiſſimum mihi feceris, ſi Volaterranos omnibus rebus integros, incolumeſque eſſe volueris 268. b. integer militum numerus 126. a. integram cauſſam alicui conſervare 274. b. integram famem ad ovum affero 51. b. integrum tibi ſerves, ſuadeo 463. a. non placuit cuiquam tuorum quidquam te abſente fieri, quod tibi, cum veniſſes, non eſſet integrum 71. a. reſpondit ſibi non eſſe integrum 232. a. integerrima & maxima pericula 87. b
intercalare 368. a
intercapedo 60. b
intercedit inter nos uſus vetus 295. b. intercedit mihi cum eo quotidiana conſuetudo 317. b. intercedit mihi cum illo non ſolum hoſpitium, verum etiam ſumma familiaritas 341. b. intercedit mihi neceſſitudo vetus cum familia Titurnia 312. b. intercedunt mihi omnia cum eo jura neceſſitudinis 283. b

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

interceſſor 424. a
Intercipio. Intercepit litteras meas Dolabella 220. b
Intercludi. Etiam illud metuo, ne jam intercludamini 367. b. intercludi parvis præſidiis uterque aditus, qui eſt in Ciliciam, poteſt propter anguſtias 388. b. intercludi fuga 391. b
interdicetur nobis aqua & igni 154. b
interdictum Unde vi, hominibus armatis 415. b. interdictis defendere poſſeſſionem 436. a
Intereſſe, præeſſe. Non ſolum interfuit his rebus, ſed etiam præfuit 19. a
Interpellare. Cæſar nunquam interpellavit, quin, quibus vellem, atque etiam quos ipſe non diligebat, tamen iis uterer 199. b. interpellent me homines, quo minus honoratus ſim, dum ne interpellent quo minus a me reſp. commode adminiſtrari poſſit 168. b. interpellatus in eo caſu 118. b. quæ res, ſi non eſſem a Rhodiis interpellatus, fortaſſe tota ſublata eſſet 227. b
Interponere ſe in pacificationem. Sapientius facies, ſi te in iſtam pacificationem non interpones 129. b
Interruptum. Officium multa varietate temporum interruptum 245. a
interſum, *vid.* intereſſe.
intervallum longius litterarum 401. a. intervallo locorum ac temporum disjuncti 21. a
inteſtinus dolor 191. a. inteſtinum ſcelus 227. a. inteſtinum urbis malum 190. b
intima omnia cum aliquo conferre 497. a
intra cutem aliquid ſubeſt vulneris 108. b
introibit Curio, & eadem actio de provinciis 459. a
invaſerat mirus furor non ſolum improbis, ſed etiam iis, qui dicuntur boni, ut pugnare cuperent 442. b. invadere in arcem illius cauſſæ 38. a
invenit facile obtrectatores mea fortuna 249. a
invidia annonæ 275. a
invidioſus a ſuperiore vita 493. a
Invito. Invitare aliquem ad cœnam 383. a. *Invitare ad vivendum.* Quid fuit, quod illam hoc tempore ad vivendum magnopere invitare poſſet? 192. a. invitare aliquem ad epulas 129. b. invitatu tuo 375. a
Invitus. Invita Minerva 122. a. 248. b
invocatus ad ſubſellia rei accurro 466. a
involvere ſe litteris 53. b
jocoſius ſcribere 65. b
jocus non eſt ſejunctus a philologia, & quotidiana συζητήσει 456. b
Jovi ipſi iniquus Servilius 96. b. Jovem lapidem jurare 388. a
Ipſe. Decem ipſos dies Athenis fuit 84. a
Irati. Tres fratres ſummo loco natos nolo te habere iratos 116. a
ire ad arma 497. a. ire in alia omnia 9. a. 491. a. ire in alterius ſententiam 10. a
Is. Id ætatis ſumus 355. a
Iſara flumen maximum in finibus Allobrogum 101. b
Iſauri 379. b
Iſtinc. Iſtinc te ne temere commoveas 355. a
ita ab imminentibus malis reſp. me adjuvante liberetur 88. b. ita vivam 98. a
Iter. Itinerum ratio 130. a
iterum & ſæpius te rogo 315. b
Ito. Itare ad cœnas 65. b
judicium capitis 432. a. judicium limatulum & politulum 438. a. judicium ſincerum ac ſubtile 399. b. judicio, non caſu 81. a. *Judicia injuſta.* Multis fortiſſimis atque optimis viris, injuſtis judiciis adverſi caſus acciderunt 275. a
Judico. Video magnas impendere diſcordias, quas ferrum & vis judicabit 495. a
juravi veriſſimum jusjurandum 231. a. jurare calumniam 469. a. jurare Jovem lapidem 288. a
Jus. Omnia ſunt incerta, cum a jure diſceſſum eſt 38. b
jus dandum non fuit, cum κακοστόμαχος eſſes 431. b. jus Aterianum, Hirtianum 48. b

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

juſta & idonea excuſatione uſus es intermiſſionis litterarum 465. b. juſtiorem habuimus Bibulum 14. a. juſtiſſimæ cauſſæ 186. a

K.

Κακοςόμαχος 431. b
Κανὼν ſcriptorum Ciceronis Tiro 11. b
Κατὰ Διόδωρον κρίνειν περὶ δυνατῶν 10. b. κατ' εἰδώλων φαντασίας 413. b. κατὰ Χρύσιππον δυνατὸν 11. b
Κρίσις *ibid.*
Κτῆσις ſum Attici noſtri 427. a
Κύρου παιδείαν contriveram legendo 66. b
Κωμικὸς μάρτυς 96. a

L.

LAbefactata cogitatio vi tempeſtatum, & concurſu calamitatum 263. a
Labeo Segulius 183. b
Laberius 387. a
Labienus rem meliorem fecit 368. b
Labor. Nunquam labere, ſi te audies 81. a. lapſus imprudentia 116. b. lapſus judicio 426. b
laborat valde pro Appio 461. a. laborare alienis malis 182. a. laborare ex deſiderio 440. b. laborare ex inteſtinis 421. a. laborare ex pedibus 63. b. laborare valde de re aliqua 320. b. laborare de re alicujus 299. b. laborare de amicorum pecunia, honeſtius eſt, quam de ſua 283. b. laboratur vehementer 7. a
labrum, ſi in balneo non eſt, fac ut ſit 372. b
laceſſerem te non epiſtolis, ſed voluminibus 257. b. laceſſere aliquem injuria 157. b. laceſſere aliquem ſcripto 242. b
Lacinia. In lacinia ſervare ex ſecunda menſa ſemina 458. b
lætor maxime officiorum meorum conſcientia 243. a
Λακωνισμὸς 190. b
languenti ſtomacho eſſe 491. a
Laodicea 113. a
Laſſitudo. Nulla laſſitudo impedire officium & fidem debet 252. b
late patet malevolentia, & eſt in multis 135. a
latebra tabellæ 170. a
Laterenſis affirmat Lepidum bonum futurum 111. b. cum ſe in fraudem deductum Lepidi perfidia videret, ſibi manus afferre conatus eſt 117. b. Laterenſis & Furnius, adjutores & interpretes Planci 93. b. Laterenſis vir ſanctiſſimus 112. b. Laterenſem nimia indulgentia in Lepidum fecit minus ſagacem ad perſpiciunda pericula 117. b
lavatio parata 12. b
laudare aliquem plurimum valet ad excitandum & acuendum 426. b. laudare alterum, ſolum liberum eſt: de quo quidquid detrahas, neceſſe eſt aut infirmitati, aut invidiæ aſſignetur 325. a. laudari a laudato viro 261. a
Laureola. Velles, ais, tantummodo ut haberem negotii, quod eſſet ad laureolam ſatis 89. a
laus ea jucunda eſt, quæ ab iis proficiſcitur, qui ipſi in laude vixerunt 398. b. laus naſcens 25. a. laus inimici 22. a. *Laudum gloria*. Quarum laudum gloriam adamaris, quibus artibus eæ laudes comparantur, in iis eſt laborandum 74. a
lautus rei exitus 491. a. valde jam lautus es, qui gravere litteras ad me dare 392. a. nihil tibi erit lautius, nihil glorioſius 409. b
laxa te iſtis moleſtiis, & ad convictum noſtrum redi 366. a
legatio libera 243. b
legati Appiani 138. a
legio bima 121. b. legio luculentiſſima *ibid.* legiones decretæ in Syriam 113. a. legiones habet Plancus quinque ſub ſignis 86. b
legit eum Cæſar in ſenatum 270. b
Λεληθότως 6. b
lenire aut levare alterius dolorem oratione 341. a. leniatur utriuſque noſtrum abſentis deſiderium crebris & longis epiſtolis 425. b

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Lentulitas 141. a
Lentulus Appii gener 148. a
Lentulus commemorat ſua in remp. merita 229. b
Lentulus Crus repulſus 451. a
Lentulus fœde periit, at Cato præclare 48. b
Lentulo agente de reliqua Ciceronis dignitate, aut occulta nonnullorum odia, aut obſcura ſtudia cernebantur 36. a
Lentulo & Marcello Coſs 368. a
Lepidus 111. b. bonum civem agit in epiſt. ad Ciceronem 149. b. Caſſii affinis 215. b. majori odio eſt civitati, quam Antonius 218. b. Planci adventum captabat 117. b. ſe cum Antonio conjungit *ibid.* ſpoliatum, inermem, fugientem recepit Antonium 218. b. prid. Kal. Quinct. ſententiis omnibus hoſtis judicatus a ſenatu eſt 216. b. Lepidi & Aſinii multæ, & bonæ, & firmæ legiones 166. b. Lepidi litteræ frigidæ & inconſtantes 102. b. Lepidi perfidia & levitas 112. b. ſcelus, levitas, & inconſtantia 215. b. Lepidum non erat veriſimile in optatiſſima pace bellum reip. indicturum, qui in maximo bello pacem ſe velle dixiſſet 181. b. Lepidum recte facturum nunquam, Bruto perſuaſiſſimum erat 166. b. Lepido concionante milites conclamarunt, pacem ſe velle, neque eſſe cum ullis pugnaturos 113. b
Levatio. Major mihi levatio afferri nulla poteſt, quam conjunctio conſuetudinis, ſermonumque noſtrorum 199. a
levidenſe munuſculum 27. b
leviſſime ferre injuriam 279. a
Levitas. Tanta eſt in pleriſque levitas, ut eos non tam conſtantia in rep. noſtra delectet, quam ſplendor offendat 25. a
Levo. Levat dolorem communis quaſi legis & humanæ conditionis recordatio 322. a. levarunt me moleſtia litteræ tuæ, utinam omnino liberaſſent 437. b. leva me hoc onere 171. a. levare animum moleſtiis nulla res alia poteſt 188. a. levare alterum ægtitudine cogitatione rerum ipſius præclare geſtarum 264. a. levare curam 411. b. levare dolorem, ſi minus ſanare 271. a. levare fortunam alicujus 277. a. levare luctum poſſunt quæ ſcripſiſti 197. a. levare moleſtias 183. a. levari gravitate valetudinis 305. a. levari me putabam moleſtia 136. a. levari poſſent moleſtiæ tuæ 183. a. levati maxima calamitate 286. a
lex alimentaria 463. a. *Lex Cornelia.* Cenſui ſumptus quam maxime ad legem Corneliam decernendos 161. a. lex Julia 112. a. Licinia 447. a. Plotia de vi 466. a. Pupia 14. a. *Lex Scantinia.* Poſtulandum me lege Scantinia curavit 489. a. lex Sempronia 28. a. lex ſumptuaria 36. b. viaria 463. a. lege Cornelia habere imperium 61. a. lege Cornelia triginta dies conſtituti ſunt ad decedendum 135. a. lege Julia relinquere rationes in provincia neceſſe erat, eaſdemque totidem verbis referre ad ærarium 283. a. leges hiſtoriæ negligere 256. a
Libens. Libentiſſimis Græcis nutu quod vis conſequeris 333. b
Libentius. At ille adjurans, nuſquam ſe unquam libentius 50. b
Liber. In ulciſcendo nimis liber 254. b. libera & immunis poſſeſſio 344. b
liberalibus litteras accepi tuas 247. b
liberaliter alicui reſpondere 290. b. liberaliſſime atque humaniſſime id mihi recepiſti 271. b
Liberi. Liberos amittere malum 193. a
libero eum omni ſuſpicione cupiditatis 11. a. liberavi civitates acerbiſſimis tributis, & graviſſimis uſuris, & falſo ære alieno 387. b. liberavi hunc a Cæſare 322. b. liberarem te iſta cura, aut certe levarem 37. b. liberare alicujus fidem 215. b. liberata reſp. Antoniano latrocinio, ſed nondum explicata 252. b
libertas jucunda 136. b
licitatorem apponere 368. a. VII. 2.
ligurrirent curationem agrariam 187. b

lima-

limatulum & politulum judicium 438. a
limavit aliquid poſterior annus de tua prolixa beneficaque natura 151. a
liquido quædam negare ſoleo 194. b.
liquidius de toto ſenſu judicavit 89. b
Λιτότης 422. a
Littera. Bibulus ad me litteram nunquam miſit 114. a. litteræ a Cæſare Ciceroni redditæ ſatis liberales 374. b. litteræ commendaticiæ 237. a. minaces & acerbæ 441. b. plenæ amoris & officii 122. b. litteras mea manu ſcriptas ad te miſi 134. a
Litteræ. Doctrina ac litteræ unum perfugium 348. a. litteræ in rebus adverſis magnæ delectationi eſſe debent 322. a. litteræ interiores 438. a. litteræ perfugium homini ſpoliato & domeſticis & forenſibus ornamentis 268. a. litterarum eſt etiam non ſatietas, ſed quidam modus 68. b. litteris me involvo, & aut ſcribo, aut lego 53. b. litteris uti 269. a. haud poſſem vivere niſi in litteris viverem 68. a
litterulæ vacillantes 448. b
locare caſtra 380. b
Locus. Et ex ſuperiore, & ex æquo loco 145. a. locus videtur eſſe tecum expoſtulandi 113. a. loci non nihil dediſſe videris iniquis ſecus exiſtimandi de tuo in me animo 137. a
lomentum aut nitrum 495. a
Longinquitas. In his ſum locis, quo & propter longinquitatem, & propter latrocinia tardiſſime omnia perferuntur 84. a. longinquitas temporis omnem dolorem minuit ac mollit 195. a. longinquitas temporis me mitigavit 313. a
Longinquus. Longinqui & a te ipſo miſſi in ultimas gentes 402. b
Longus. Longi ſubſellii judicatio & mora 154. a. longius fiebat 372. a. longiorem orationem tua humanitas non exſpectat 124. a
loqui ſecum, adhibere ſe in conſilium, ſibi obtemperare 81. a
lubente te 328. b
lucanicæ 45. b
Lucilius 237. b
L. Cæſar optime ſentit, ſed quod avunculus eſt, non acerrimas dicit ſententias 130. b. valetudine impeditur 207. b
L. Cotta fatali quadam deſperatione minus in ſenatum venit *ibid.*
L. Lamia ab A. Gabinio conſule relegatus, quod libere & fortiter ſalutem Ciceronis defendiſſet 255. b. L. Lamia præturam petit 179. b
L. Lucilius 129. a
L. Murcus, & Q. Criſpus Imp. 218. b
L. Papirius Curſor magiſter equitum 56. b. L. Papirius Mugillanus Conſul cum L. Sempronio Atratino 55. b
L. Paullus duos filios ſeptem diebus amiſit 197. a
L. Sempronius Atratinus 56. b
L. Tullius legatus Ciceronis 391. b
L. Valerius jureconſultus 122. a
Luculentiſſima legio 121. b
Ludibrio lædere aliquem. Neque me abſentem ludibrio læſum iri exiſtimaram 225. a
Ludibundi ad Hydruntem pervenimus 437. b
Ludo. Luſimus illa ſuperiora 45. b
Ludus. Ludi Circenſes 489. a. Romani 466. a. ſcenici 360, a. 365. a. ludi ubi dari ſoliti 360. a. a Pompeio dati 359, 60. a
lugere reip. tempora, & aliorum victoriam 196. a. nulla unquam fuit liberis amiſſis tam imbecillo mulier animo, quæ non aliquando lugendi modum fecerit 273. a
Lupercal 405. a
luſtrato exercitu 387. b
Luſtrum. Reliqua ſuperioris luſtri 99. a
Lux. In iſta luce vive 94. a
Lynceus. Quis eſt tam Lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat, nuſquam incurrat? 6. b
Lyſippus 260. a

M.

Magiſtri cœnandi Hirtius & Dolabella 42. b

ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

magnificum ſit & lautum quod erit 44. b
magnitudo & vis amoris 81. a
Magnitudo hiemis. Propter hiemis magnitudinem tamdiu nihil novi ad nos afferebatur 100. a
magnopere vellemus 77. a
magnus amicus 429. a. magna tibi hæc eſſe debent ad levandas moleſtias tuas 183. a. majorem in modum a te peto 297. b. majorem partem nihil curare ſoles 478. a. maximis itineribus 390. b
Majeſtatis crimen 167. a
male pacati vici 392. b
Maledicere alteri. Solutum exiſtimatur eſſe alteri maledicere, tamen cavendum eſt, ne in petulantiam incidas 324. a
Malefacere. Dalmatis dii malefaciant 253. a
malevolentia in tabellæ latebra abſcondita 170. a
Malum: Mala orbiculata. Malis orbiculatis paſti 496. a
malus animus eorum in noſtra ſalute 228. b. mala temporum 305. a
manabat illud malum urbanum, & ita corroborabatur quotidie, ut ego urbi & otio diffiderem urbano 202. b
manceps 286. a
mancipium 427. a. mancipio & nexu proprium alicujus 432. a
mandare alicui negotium 298. b. alicui res certas 412. a. mandare Græcis litteris res tuas cupit 288. b
mandatum tuum curabo diligenter 368. a. VII, 2. mandato meo 92. a. mandata dedimus Furnio plura verbo quam ſcriptura 86. b
maneo in voluntate 233. a. *Manere in vita*. Conficior eis curis, ut hoc ipſum, quod maneam in vita, peccare me exiſtimem 218. a. ſi rationum referendarum jus vetus & mos antiquus maneret 283. a. manere in ea vita, in qua nihil inſit niſi propagatio miſerrimi temporis 269. a
Man. Curius 320. b
manſio, deceſſio, *oppon*. Is mecum ſæpe de tua manſione aut deceſſione communicat 188. a
Manubiæ 48. a
Manum de tabula. Magiſter adeſt citius quam putaramus 419. a. cum manus ad os appoſuit 443. a. manibus ad tergum rejectis 141. b. manibus gypſatiſſimis 377. a
Marcellinus Lentulo iratus 4. a
Marcellino & Philippo Cos. 38. a
Marcellus diem ſuum obiit ex vulneribus a P. Cilone acceptis 215. a. Marcelli ſalute impetrata Cæſari omnes ſenatores gratias egerunt, præter Volcatium 187. a. Marcello ſalus a Cæſare data 186. a
M. Anneius legatus Ciceronis 391. b
M. Antonius vir prudentiſſimus infelicem exitum timebat, jam tum cum magna mala inſtare ſuſpicabatur 306. a
M. Antonii non dicam inſolentia, ſed immanitas 73. b
M. Bibuli conſilio uti non te fugiet, qui ſe opido munitiſſimo & copioſiſſimo tenuit, quamdiu in provincia Parthi fuerunt 241. b
M. Brutus Appii gener 128. a
M. Brutus juriſconſ. 409. a
M. Bruti ſummum ingenium, ſuaviſſimi mores, ſingularis probitas 32. b
M. Cato filium amiſit 198. a
M. Lenius Flaccus. Apud eum fuit Brundiſii Cicero dies XIII. 356. b
M. Manilius 409. a
M. Marcellus poſt cœnæ tempus a P. Magio Cilone familiari ſuo pugione percuſſus eſt, & duo vulnera accepit 215. a. in Academiæ gymnaſio ſepultus 216. a. M. Marcello, Ser. Sulpicio Cos. 232. b
M. Variſidius 95. b
Mars omnis belli communis 310. a. Martis ſignum quo mihi pacis auctori 412. a
Maſſones cognomen Papiriorum quorundam 56. b
Mattius. Epiſtola Cicer. ad Mattium 192. b. Mattius reſpondet criminibus quæ in eum poſt mortem Cæſaris

ſaris conferebantur 195. b
Maturare. Succeſſor tuus non poteſt ita maturare ullo modo, ut tu me in Aſia poſſis convenire 112. a
maturitas ætatis 349. a. maturitas ætatis ad prudentiam 188. a
Maturum. Mihi vero ad Nonas bene maturum videtur fore 12. b
Μὴ μὰν ἀσπουδεί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι 285. b
medicina temporis 273. a
medico ut honos haberetur, Curio miſi 438. b. noli imitari malos medicos, qui in alienis morbis profitentur ſe tenere medicinæ ſcientiam, ipſi ſe curare non poſſunt 195. a
Megaleſia 92. a
Megara 193. a
mel ac deliciæ tuæ C. Sempronius Rufus 465. a
melior fio valetudine, quam intermiſſis exercitationibus amiſeram 48. b. *adjice* optimus.
Meliuſcule. Marionem, cum meliuſcule tibi erit, ad me mittes 433. b
memoria teneo, meam obſervantiam tibi non defuiſſe 246. a. memoriæ tuæ cauſſa velim des aliquid litterarum quæ tibi in provincia reddantur, *&c.* 316. b
mendum ſcripturæ litura tollitur 324. a
Mens. Hac me fuiſſe mente ſenatus te conſule audivit 36. a
mentam puſillam appellare ut rutulam non licet 60. b
mercatores provinciarum, non conſules 42. a
mercenarii teſtes 168. a
merces una laborum & vigiliarum Ciceroni: ſtudia omnium erga fortes viros 159. a. tamen in moleſtia gaudeo, te eandem fidem cognoſcere hominum non ita magna mercede, quam ego maximo dolore cognoram 35. a
merita alicujus magna habere 123. b
Meſcinius Ciceronis quæſtor 297. b
Meſſalla abſolutus 451. a
Metellus trib. pl. dixit in concione, ei qui in alios animadvertiſſet indicta cauſſa, dicendi ipſi poteſtatem fieri non oportere 232. a
metior tuam fidelitatem ex mea conſcientia 78. b. metiri omnia dignitate magis quam ambitione 126. b
Metuere. Plus in metuendo mali eſt, quam in eo ipſo quod timetur 313. a
migrationes in alienum domicilium 449. b
Miles legionarius, auxiliarius 143. b
mimum introduxiſti 41. b
Mindius Marcellus 417. b
Minerva cuſtos urbis, quam turbo dejecerat 248. b
Minor. Minantis nulla auctoritas eſt apud liberos 158. b
minorum gentium patricii 55. b
Minotaurus, id eſt Claviſius & Taurus 248. b
minuere dolorem eadem res poſſit 193. a. minuere ſumptus egentiſſimarum civitatum 145. a
Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός 286. b
Miſſio ludorum. Ante ludorum miſſionem 261. a
mitigavit me longinquitas temporis 313. a. *Mitigatus animus.* Signa magna dedit animi erga te mitigati 301. a
mittit in conſilium eoſdem illos, qui lites æſtimarant judices 468. a
mobilis animus, & ſtabilis opponuntur 233. a
Moderatio vitæ. Ratio & moderatio vitæ nata & alta Athenis 304. a
moderator eris conſiliorum meorum 57. a
Moderatus. Moderatiore animo ferre 304. a. moderatiſſimi atque humaniſſimi fuit ſenſus Cæſar junior 122. b
modeſtus vultus 424. b
modice aut etiam intra modum 188. a
mœreo caſum ejuſmodi 352. b. mœrere ſuarum rerum cogitatione 272. a
mœſtitia & deſperatio 426. a.
moliri aliquid 154. b
Mollio. Mollit dolorem tempus 195. a
mollis & liberalis oratio alicujus 345. a

moneo

moneo ut filium 81. b
monitis & præceptis meis non eges 77. b
monumentum Senatus 48. a
Mopſuheſtia 152. a
moræ quædam inciderunt prætoriis comitiis 453. a
morbus edacitatis δυσεντερία 422. a
morbi ſeneſcentis remiſſio *ibid.*
Mordere. Neque non me tamen mordet aliquid 171. a. mordere frænum 189. b
mori nemo ſapiens miſerum duxit, ne beato quidem 308. a
moroſi qui amant 393. a
Mors. Si non ero, ſenſu omnino carebo 309. a. mors nullum ſenſum eſt habitura 298. a. omnium rerum extremum 356. a. mors honeſta non eſt fugienda, ſæpe etiam appetenda 197. b. *Mortem oppetere.* Si oppetenda mors eſſet, domi atque in patria mallem, quam in externis atque alienis locis 203. a. mortem contemnere etiam beati debemus 298. a. nihil eſt mali in morte: in qua ſi reſideat ſenſus, immortalitas illa potius ducenda eſt: ſin ſit amiſſus, nulla videri miſeria debet, quæ non ſentiatur 272. a
Mos. Morem eis geſſi 329. a. more Romano 375. a. more Romano aliquem commendare 401. a
Motus animorum. Magnus animorum motus eſt factus 38. a
Movere aliquid. Si Parthus movet aliquid 457. a. movere caſtra 108. b. *Moveri ſermone.* Horum ego ſermone non movebar 136. a
multiplicatis auxiliis 86. b
Multus. Multi ſuam rem & publicam bene geſſerunt patria procul 378. a
Munditia. Qua munditia homines, qua elegantia 53. b
munio me ad hæc tempora 48. b. munire ſe novarum neceſſitudinum affinitate contra veterem perfidiam 223. a
munus ædilicium magnificentiſſimum 180. b. munerum facultatem nemo admiratur: eſt enim copiarum, non virtutis: neque eſt quiſquam, quin ſatietate jam defeſſus ſit 72. a
munuſculum levidenſe, craſſo filo 27. b
Muſæ Metelli 412. a. Muſis omnibus approbantibus *ibid.*
mutare conſilium 134. a. non muto conſilium 429. b. mutata ratio 397. a. mutati voluntate 296. a
mutuum in amicitia quid ſit 228. a

N.

NÆ tu videris, *&c.* 430. a
Nævius 398. b
Nanciſcor. Nactus occaſionem 136. b. nactus eram cui darem litteras 434. b. nactus occaſionem & licentiam 238. b. cum plus otii nactus ero 138. a. nactus puſillum laxamenti in navigatione noſtra 237. b. nactus ſpem impetrandi majorem 274. b. nacti probabilem materiam ſermonis 135. a. nacta ſunt opinionem incredibilem mea comitia 453. a
naſcuntur domi 10. b. natus ad agendum ſemper aliquid dignum viro Cicero 219. a
naufragia & bonorum direptiones 218. a. naufragia rei familiaris 36. a
Navicularius. Navigato cum honeſto aliquo homine, cujus auctoritate navicularius moveatur 438. b. navigare tarde & incommode 359. b
navigatio incurrebat in ipſos Eteſias 404. b. navigatio longa, & hiemalis, & minime portuoſa 353. a
navis bonorum omnium una eſt 251. b. navis idonea 429. b. in eadem eſſe navi 74. a. navim rectam ut teneamus, operam damus, utinam proſpero curſu 251. b. navi longa profugerunt onerariis relictis 234. b. naves inſtructæ & paratæ 232. b. onerariæ *ibid.*
naviter eſſe impudentem 256. a
Navo: Navare aliquid. Nemo eſt tam afflictus, qui ſi nihil aliud ſtudeat, niſi id quod agit, non poſſit navare aliquid 305. a. navare operam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ram 124. b. navare poſſimus in te noſtram benevolentiam 158. a
nautæ ſolent feſtinare quæſtus ſui cauſſa 438. b
ne vivam, ſi, *&c.* 414. a
Nec caput, *nec pedes.* Res tuæ ita contractæ, ut nec caput, nec pedes 433. a. nec opinatus & improviſus provinciæ caſus hanc mihi facultatem eripuit 405. b
neceſſitudo nobis cum aliquo multis ejus officiis & noſtris mutuis conſtituta 187. b. neceſſitudinem conſtitutam habui cum domo veſtra ante aliquanto quam natus es 76. b
Nedum. Quam tota Peloponneſus, nedum Patræ 425. a. vix in ipſis tectis & opidis frigus infirma valetudine vitatur: nedum in mari & via ſit facile abeſſe ab injuria temporis 436. b
negligens in ſcribendo 154. a
negotium horum temporum, horum hominum, atque morum 170. a
nervoſe nos ſuborna 118. b
Neſcius. Non ſum neſcius, *&c.* 273. b
Neſtor Agamemnoni conſiliarius 31. b
Nicias & Vidius 23. b
Nigidius Figulus 217. a. Nigidius doctiſſ. & ſanctiſſimus 219. a
nihil eſt præcipue dolendum in eo, quod accidat univerſis 307. a
Νίκωνος liber περὶ πολυφαγίας 407. a
nituntur meis conſiliis, monitis, & ſtudiis 245. a. nitebamur maximo conſilio, ſtudio, labore, gratia, de cauſſa regia 16. a
nodus difficilis 483. a
nomen Aufidianum 453. b. nominis delatio 460. a. nomine amicitiæ noſtræ hæc a te peto 221. b. nomine negligentiæ me tibi ſuſpectum eſſe doleo 67. a. nomina facere 411. a. nomina nobilium non admirabatur Cicero 141. a
Nominatim. Duo te nominatim rogo 301. b
non dubitabat de tua erga me voluntate 317. b. non ex jure manu conſertum, ſed magis, *&c.* 390. a. non omnibus dormio 414. a
noſtratia verba 91. a
Nota. De meliore nota Sulpicii ſucceſſori nos commenda 429. a
notati ignominia cives 322. a
noviſſime Corycum ſe contulit 223. b
novitas 26. a
Novus. *Novi tribuni pleb.* Spes erat Ciceronis in novis tribunis pleb. 354. b. *Novæ conjunctiones.* In omnibus novis conjunctionibus intereſt, qualis primus aditus ſit, & qua commendatione amicitiæ quaſi fores aperiantur 280. b. noviſſimus ſe recepit ad caſtra Galba 135. b. poſt noviſſimum Hirtii ſermonem placitum eſt, *&c.* 155. b. noviſſima auxilia 154. b. noviſſima noſtra facta 222. b
Nox. Noctes te aliquid jam adjuvabunt 188. a
nudum cum bona voluntate ad auxilium patriæ accedere, *&* cum facultatibus, *oppon.* 85. b. nudis pedibus, tunica ſoluta 141. b
nulla ars litteris ſine interprete, & ſine exercitatione percipi poteſt 404. a
numerare in mercedis potius, quam in beneficii loco 77. a. ſapientem civem me & eſſe, & numerari volo 50. a
Numerus. Et ibi malis eſſe, ubi aliquo numero ſis, quam iſtic, ubi ſolus ſapere videaris 65. a
nunciavit mihi ſalutem tuis verbis 392. a
nutus tuus poteſt hominem ſummo loco natum incolumem in civitate retinere 188. b. nutu conſequeris quod vis 333. b. nutu & ſignificatione quoſdam homines appello 54. a. nutus regios tuemur interfecto rege 203. b

O.

Ὁ, ἡ, τὸ, *vide* Τῆς, Τό.
obcæcatus ſtultitia 378. b
obduruit animus ad dolorem novum diuturna deſperatione rerum 105. a
ὀβελίζω 24. b

Obce.

Obeo. Non obire annum petitionis ſuæ 125. b
objecti ſumus ad omnes caſus ſubitorum periculorum 312. a
oblanguerunt litterulæ meæ tui deſiderio: hac tamen epiſtola, quam Acaſtus attulit, oculos paullulum ſuſtulerunt 439. b
oblata religio Cornuto eſt pullariorum admonitu 96. b. oblato metu diffugiunt 379. b
obligatus ſum magno ejus beneficio, magnoque merito 179. b. obligatæ largitionibus, conceſſionibuſque præmiorum civitates 85. b
Obſcenum. Nihil eſſe obſcenum, nihil turpe dictu, ſententia Stoicorum 58. b
obſecro te iiſdem precibus, quibus Senatus pop.q; Rom. ut, *&c.* 161.b. obſecraret me precibus 212. a
obſequi pudori tuo maluiſti, quam valetudini 438. b. obſequi voluntati tuæ non potui 133. a
obſervabo ſanctiſſime, faciamque diligentiſſime quæ tibi promitto ac recipio 247. a. obſervare aliquem vehementer 432. a. obſervare diligenter alicujus commendationem 299. b
obſes fidei 104. b
obſtrepere tibi litteris non auſus ſum 236. a
obtinebat ſorte Macedoniam provinciam 304. b. obtinuit ſemper id juris ſine ulla controverſia 323.b. *Obtinere locum ſuum.* Tua dignitas ſuum locum obtinebit 154. a. obtinere jus ſuum in aliqua re 323. b. obtinere potes ſummum atque altiſſimum gradum civitatis 27. a. obtinere provinciam 34. a. provinciam cum imperio 42. a. obtinere regnum cum dignitate 390. b. ſuam dignitatem alicujus commendatione 387. a. obtinere omnes ſuas fortunas 202. a
obtingere mihi quæſtor optatior nemo potuit 118.a. obtigit mihi quæſtor 117. a
Obtrectatio. Conſilium tutum quod habere poteſt obtrectationem 105. b. conſilia mea æquis judicibus ab obtrectatione invidorum defendenda commendo 87. b. obtrectationes & invidias puſillorum ac malevolorum proſternat atque obterat 248. a. obtrectationes malevolentiſſimæ 25. a
Obtrectatores. Invidi, & obtrectatores 15. a
Obtundere. Cupio non obtundere te 266. a
obvertebant ob ejus Graii ora ſua 69.b
obviæ mihi ſint velim litteræ tuæ 94.a
obviam ire hoſtibus 106. b
Occaſio data. Ut primum occaſio data eſt, meo priſtino more remp. defendi 247. b. ſi occaſio tulerit 114. b. Ne hæ gentes noſtra mala ſuam putent occaſionem 79. b
Occidere hominem. Novi ego vos magnos patronos: hominem occidat oportet, qui veſtra opera uti velit 100. a
occidenti reip. opem ferre 176. a
occidione occiſus equitatus 390. b
occulta conjuratio 227. a
Occupatus. Occupatiorem me habebant comitiorum dilationes 453. a
Occupo. Occupabit hæc cauſſa primos menſes 482. a. occupare poſſeſſionem laudis 83. b
Occurrit. In hoc autem illud mihi occurrit 171. a. occurrebat hæc una conſolatio in multis ac variis moleſtiis 123. a. occurrere malevolentiæ hominum in aliquem 171.b
Ocella 104. a
oculi augent dolorem 301. a. oculi feriuntur ſpectris, quia cum velis, ipſa occurrunt 414. b
odium incluſum alicujus injuriarum 54. a
OEnomaus 40. b. OEnomaus Attii 41. b
offendam te imparatum 71. a. non offendes eundem bonorum ſenſum; quem reliquiſti 50. a. offendere alicujus animum 243. a. alterius animum 177. a. offendere animos aliquorum 328. a. non offendere animum cujuſquam 41. b. offendere alicujus voluntatem 63. a.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

63. a. nihil offendere, nuſquam incurrere 6. b. ille ſi omnibus eſt malevolus, minus offendor in me 114. a. ſi quid offenſum 23. a
offenſiones ex gravibus morbis graves eſſe ſolent, ſi qua culpa commiſſa eſt 439. b
Offenſiuncula. Si qua offenſiuncula facta eſt animi tui perverſitate aliquorum 264. b
offenſus mihi 106. b
offerre ſe communi periculo *ibid.* *vide &* oblat.
officio ac potius pietate erga te 3. a
Offilius 408. a
Ollam denariorum implere 49. b
Omen. Ne ominis quidem cauſſa ſe non negaturum dixit. *rectius leg.* ne hominis quidem, *&c.* 187. a. quod dii omen avertant 213. b
onerarunt te mendaciis homines leviſſimi 161. a. oneratus malis 50. b
operam & oleum perdidiſſe 364. a
Opinio. Ut opinio noſtra eſt 302. b. opinione celerius venturus eſſe dicitur Cæſar 374. b
opponere ſibi ipſi magna ad proficiendum impedimenta 84. b
opportunitas temporis 171. a. opportunitatem operæ tuæ omnibus locis deſidero 440. b
opportuno tempore 118. a
opprimere armis remp. 182. a. opprimere reliquias belli 111. b. opprimor interdum, & vix reſiſto dolori 197. a. oppreſſus bello repentino 29. b. oppreſſus epiphora Balbus 461. b. oppreſſus tantum attigit negotii, quantum recuſare non potuit 304. b. oppreſſus totius corporis doloribus L. Cæſar 31. b. oppreſſa ſunt omnia armis 74. b
oppugnat Cicero opidum munitiſſimum Pindeniſſum aggeribus, vineis, turribus 90. a. oppugnare aliquem capite ac fortunis 225. a. oppugnare aliquos aperte pecunia 4. a. oppugnare exiſtimationem alicujus 162. a. oppugnare urbem aggere, vineis, turribus 392. b
Ὀψιμαθεῖς homines ſunt inſolentes *Tom. II.* 52. b
optimates 50. a
optimus reipub. ſtatus 77. b
Opto. Optare optima, cogitare difficillima 47. b. optatum magis quam ſperatum 245. a. mihi quidem ſi optata contingant, *&c.* 199. b. meis optatis fortuna reſpondit 68. a. mihi eſt in optatis 97. a
Opus eſt. Dux nobis & auctor opus eſt 79. a. Sulpitii tibi operam intelligo ex tuis litteris non multum opus fuiſſe 433. a
Opus facere. Ut opus æſtate facere poſſent 139. a
oratiuncula pro Deiotaro 27. b
orator Ciceronis 423. b. quidquid habuit judicii Cicero in dicendo, in illum librum contulit 349. a
Oratores. Magni oratores ſæpe ad extremum primum reſpondent 239. b
orbatus omni ſpe ſalutis 317. a
orbiculata mala 496. a
Orbis terrarum ardet bello 177. a
orbus iis rebus omnibus, quibus & natura me, & voluntas, & conſuetudo aſſuefecerat, *&c.* 218. a. orbus ſenatus conſulibus amiſſis 258. b. tam orba civitas taleis tutores complecti debet 168. a
ordiri reliquas res 255. a
ὄργανον Ciceronis ſenatus 176. b
ornavit res noſtras divinis laudibus 101. a. ornare aliquem certis gloriolæ inſignibus 376. a. ornatus ſummis honoribus 128. b. ornatus tuis maximis beneficiis 35. a. ornatus virtutibus & fortuna 283. b. ornati omnibus optimis artibus 313. b
os adoleſcentioris Academiæ 20. b. ſi mehercule Appii os haberem, hoc ſuſtinere non poſſem 251. a
Oſci ludi 363. a
oſculatus ſum epiſtolam tuam 166. a
Oſtendere. Si feceris id, quod oſtendis, magnam habebo gratiam 281. a. oſtendiſti magnam ſpem otii 242. a. oſtenderas hoc mihi quibuſdam litteris 281. a. ut nihil de tua voluntate oſtendas 460. a. cum mihi ſæpe oſtenderis te noſtrorum tem-

temporum conſilia litteris mandaturum 262. a. quam oſtenderit voluntatem, *&c.* 442. a. oſtendere in ea re animum inimicum, in qua nihil obſis, *&c.* 162. a. oſtendere in obſcuro odio apertas inimicitias, in quo nihil noceas, ſummam voluntatem nocendi 160. a. oſtendere quid ſentiam, meum eſſe puto 62. a. oſtendere ſpem ſalutis exploratam 339. a. oſtendere tibi volui potius amorem meum, quam prudentiam 78. b

Oſtento. Oſtentat cædem hujus belli exitus 222. a

Oſtentum. Oſtenta facere 494. a

oſtiorum exactio 147. a

oſtrea & murenæ 423. a

Otiolum. Cum otioſus ſum, plane, ubi delectem otiolum meum, non habeo 448. a

otioſum Fabium reddideris 67. b

otium cum dignitate 56. a

P.

PAcorus Orodi regis Parthorum filius 377. b

Palimpſeſtus 400. a

Παλτοῖ 225. b

paludatus 370. b. paludatus profectus eſt Panſa 417. b. paludati exeunt 481. a

pangis aliquid Sophocleum 453. b

Πανικοῖς me commoveri intellexit 461. b

Panſa 132. b. qui ἡδονὴν ſequitur, virtutem retinet 422. b. & ſentit bene, & loquitur fortiter 244. b. prœlium commiſit cum Antonio 146. b. ex vulneribus mortuus 146. b. Panſa amiſſo, reſp. magnum detrimentum accepit 165. b

pantheræ 92. a. in Pamphylia capiuntur 478. a

Papiriana domus 405. a

Papirii alii Craſſi, alii Mugillani, alii Curſores, alii Maſones, alii Carbones, alii Turdi 56. b. Papirii ne fuerint omnes plebeii an aliqui patricii 55. b. Papirii quondam dicti Papiſii 56. b

παρὰ προσδοκίαν 435. a

παραβάλλω. παρεμβεβλημένοι verſus 24. b

παράγραμμα 435. a

parce & molliter lædere quempiam 59. a

parcere operæ 299. b. parcere valetudini 192. b

parenti, aut patriæ vim non eſſe afferendam 50. a

parietinæ 264. b. reip. 183. a

Pario. Pareremus victoriam cum paucioribus 85. b. parienda pax victoria, non pactione 81. b

Paro. Parabat ac meditabatur omnem ſui tribunatus conatum in meam perniciem 229. a. para muſis noſtris, ut operas reddas 439. b. parare *ſeu* comparare cum collega 60. a. bene paratus ad ſecundam fortunam fuit, adverſam ferre nullo modo poteſt 322. a. paratus ab exercitu 480. a. ad omnia quæ providenda ſunt in rep. & animo & conſilio paratus 83. a. paratus animo quidvis facere 87. b. paratus & armatus optime contra fortunam 262. a. paratus & equitatu, & peditatu, & pecunia 389. b. parati ab omni re 86. b

pars civilis 197. b. partem hanc vitæ conſuetudiniſque noſtræ totam ad te defero 59. a

parvus, *vide* minor.

Πᾶς, πᾶν. πάντα περὶ πάντων 242. b. 417. b.

paſſim, ordinatim, *oppon.* 174. b

patefacio huic aditum ad tuam cognitionem & munio 346. b. liberto tuo totum me patefeci 332. a. patefactæ inſidiæ 383. b

Pateo. Si cujus aures ad hanc diſputationem patent 146. a. liberalitas tua latius in provincia patuit 151. a. patuit meis temporibus res familiaris Capitonis 304. b. patuit mihi tota ejus domus 289. b. Pompeius valde vult agrum Campanum viritim dividi, ne vacuus pateat advenienti Cæſari 482. a. per quorum loca mihi fideliter pateret iter 117. b. ut intelligant omnia Ciceronis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ronis patere Trebiano 333. a
Patiſchus Curioni decem pantheras miſit 478. a
Patiſchus proquæſtor 232. b
Patræ 425. a
patria amicitiæ præponenda 195. b. patriæ caritas maxima 80. b. patriam non eo minus diligere quis debet, quod deformior eſt, ſed miſereri potius 210. a. patria carere ſapientis, non deſiderare duri 210. a. nihil aut ſero aut exigue a patria, civi tributum poteſt videri 89. b
patrimonium fratris erit per te conſtitutum 60. a. patrimonium ſatis amplum relinquit Cicero filio, memoriam nominis ſui 109. a
Πατρίς. πατρίδα ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν 230. b
Patro Epicureus 263. b
Paulla Valeria divortium ſine cauſſa fecit 464. a
Paullo & Marcello Coſs. 305. b
Pavones. Plures jam pavones confeci, quam tu pullos columbinos 48. b
Paupertas orationis. Illam partem excuſationis, qua te ſcribis, orationis paupertate iiſdem verbis epiſtolas ſæpius mittere, non agnoſco 185. a
pax non eſt in armis poſitis, ſed in abjecto armorum & ſervitutis metu 82. b. Cicero vel iniquiſſimam pacem juſtiſſimo bello anteferebat 319. a. pace tua dixerim 396. a
Peculiatus. Plane bene peculiatus 139. b
pecunia expeditiſſima quæ erat, tibi decreta eſt 190. b
pedetentim & gradatim acceſſus a te ad cauſſam facti 32. b
Pelopidarum nomen & facta 426. a. 430. a
pendeo animi 456. a. *Pendere aliunde.* laudem ſapientiæ ſtatuo maximam non aliunde pendere, nec extrinſecus aut bene, aut male vivendi ſuſpenſas habere rationes 262. a
Pendere aliquem ex ejus virtute. Nos te non ex fortuna, ſed ex virtute tua pendimus, ſemperque pendemus 276. a
penes quem eſt poteſtas. Cæſar 262. a
penis hodie eſt in obſcenis 59. b
penitus perſpexi tuam in me obſervantiam 320. b
penuria fortium virorum, copia *oppon.* 167. a
πέψις 451. b
Per anni tempus. Cum commode & per valetudinem, & per anni tempus navigare poteris ad nos amantiſſimos tui veni 435. b. per jocum dicis me divitias orationis habere 186. a. per ſpeciem ſimultatis aliquem conſectari 489. a
peracute querebare 139. a
perbelle ſimulas 451. b
Percellere. Nulla meipſum privatim perculit inſignis injuria 218. a. perculſi ſunt vehementer tuis litteris 242. a. perculſæ copiæ 107. b. perculſa & proſtrata fœdiſſimo bello jacent omnia 186. a
percipere aliquid auribus 207. a. percipere tantos luctus ex aliquo, ex quo tantas voluptates capiebamus 349. b
percitus rei alicujus timore 232. b
percrebuit fama de tua voluntate 90. b
percuſſus repente atrociſſimis litteris 67. b
perditus abjectuſque latro 100. b
perducere ad exitum 327. a. perducere remp. ad certum tempus 75. b. perducitur opera ad aſſum vitulinum 51. b
peregrinantibus omnibus valde gratum eſt minimarum quoque rerum, quæ domi gerantur, fieri certiores 441. a
Peregrinatio. Omnis peregrinatio, quod ego ab adoleſcentia judicavi, obſcura & ſordida eſt iis, quorum induſtria Romæ poteſt illuſtris eſſe 94. a
Peregrinator. Non tam ſum peregrinator, quam ſolebam 349. a
perfectum de te 338. a. perfecta ſunt omnia de ſalute ac reditu tuo 340. a
perfer noſtri deſiderium 387. a. perferre omnem adeundi & conveniendi alicujus indignitatem ac moleſtiam 344. a. pertulimus ſollicitudines 356. a
Perfidioſum. Nihil in me perfidioſum, & inſidioſum, & fallax in amicitia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſed ne humile quidem & jejunum debes agnoſcere 161. a
perforaſti tibi Stabianum 361. a
perfruamur vivi gloriola noſtra 262. a
perfugium omnium bonorum in Caſſio & Bruto poſitum 213. b
perfunctum eſſe omnibus bonis 195. a. perfuncti honoribus ampliſſimis & laboribus maximis 31. a. nulla perfuncti propria moleſtia 258. a
Pergo. Perrexi ad ejus tabernaculum 215. a
περὶ δυνατῶν 10. b
periclitari 106. b
periculum maximum ab univerſo naufragio 467. b. periculis moventur etiam fortiſſimi viri 41. a
περίπατος σύμμετρος 451. b
peritiſſimus exemplorum & omnis vetuſtatis 334. a
permanſi in mea erga te voluntate 233. a. permanebit reſp. in poſſeſſione victoriæ 114. b. utinam in ſententia permanſiſſem 94. a. permanere in incepto 267. a. permanendum non eſſe in una ſententia, converſis rebus, ac bonorum voluntatibus mutatis 55. a
permanſio in una ſententia præſtantibus in rep. gubernanda viris nunquam laudata eſt 56. a
permotus neſcio qua animi divinatione 174. a
Permutare pecuniam. Se ait curaſſe, ut cum quæſtu populi pecunia permutaretur 114. a
Permutatio. Dum pecunia accipitur, quæ mihi ex publica permutatione debetur 131. a
perſequar omnes vias, quibus putabo ad id, quod volumus, pervenire poſſe 220. a. ea quæ perſecutus es ſcriptura 426. b. perſequi aliquem bello 100. b. & extrema ſapienter perſequi nolueris 210. a. perſequi opus, quod reſtat 125. b. perſequi pœnas judicio a ſeditioſo cive 47. a.
perſeverantia in contemptione optimi cujuſque 228. b
Perſonam inducere. Mira perſona induci poteſt Britannici juriſconſulti 387. a
perſonare aures ejus talibus ſcriptis non eſt inutile 349. a
perſpicere ſententiam meam facile potuiſti 107. a
perſuaſiſſimum mihi eſt 166. b
perterriti metu 216. a
pertinacia belli 410. b
Pertinet ad officium meum, eos exiſtimare curæ mihi ſuas res eſſe 303. b. ad me intelligebat ejus belli periculum pertinere 114. a
pertumultuoſe 387. b
perturbatio animi 389. a. perturbatio & confuſio rerum 186. a. perturbatio orbis terrarum 109. a. perturbatio temporum perditorum 271. a
perturbatus priore pagina, paullum altera recreatus 431. b
pervenirent in meam poteſtatem 392. b. *Pervenire ad exitum.* Cum ea quæ conſulebantur, ad exitum non pervenirent 115. b. pervenire ad effectum conſiliorum ſuorum 86. b. pervenire ad nummos 284. b. pervenire ad ſuum facillime & ſine controverſia 299. b. pervenire in alicujus ſcripta 260. a. vellem meæ quoque auctoritatis præceptum aliquod ad te pervenire 81. b
perverſitas hominum 25. a
peruſtum inani gloria volunt incendere 285. b
Pes. Pedum doloribus affici 351. a
peſtilentia abiit 350. b
Peſtis. Peſtes hominum laude aliena dolentium 245. a
petaſati tabellarii veniunt 416. b
petivimus Cyprum 224. b. petere a litteris non medicinam perpetuam, ſed exiguam doloris oblivionem 269. a. petere honores ordinatim 193. a
Phameæ cœna 44. b
Pharnaces Aſiæ terrorem intulit 411. b
φιλαίτιος 143. a
Philo 264. b
Philoctetes apud Attium 438. a
φιλοδίκαιοι 422. b
φιλοθέωρος 394. a
φιλόκαλοι 422. b
Philomelum 147. a

Philoſophia Epicurea deridenda 265.b

Philoſophiæ magnam gratiam habeo, quæ me non ſolum a ſollicitudine abducit, ſed etiam contra omnes fortunæ impetus armat 246. b. nec mihi carior ulla unquam res in vita fuit, nec hominum generi majus a diis munus ullum eſt datum 395.b

Philoſophis qui Ciceroni ſoli videntur vim virtutis tenere, placet nihil eſſe ſapientis præſtare, niſi culpam 41. b

φιλοσοφούμενα 193.b

φλύαρος 418. b

pietatis & graviſſimum & ſanctiſſimum nomen 34. a

pigerrimus ad litteras ſcribendas 441.a

pigmentarius 417. b

Pilius Attici neceſſarius 467. a

Pindeniſſum oppidum Eleutherocilicum 392. b

pinnigero, non armigero in corpore, tela exercere 437. a

Piræeus 194. a

Piſo Frugi queritur adoleſcentes peni eſſe deditos 59. b

Piſo gener mirifico fuit ſtudio & officio in Ciceronem abſentem, & in Terentiam 354. b

Piſo ſceleris condemnat generum ſuum 368. b

plaga levior ab amico, quam a debitore 44. b

Plancius officioſus in Ciceronem in ejus exſulio 350. b

Plancus Burſa 24. b

Plancus Imperator Cos. deſig. 74. b. Conſul deſignatus optima ætate, ſumma eloquentia, maxima orbitate reip. virorum talium 77. b. magna promittit & recipit Ciceroni 92. b. omnia obſequia Lepido pollicetur ſi modo remp. reſpicere volet 93. b. Planci epiſtola de Lepidi levitate 111. b. Planci & Bruti concordia 126. b

Plato jubet tantum contendere in rep. quantum probare tuis civibus poſſis 50. a. *Plato.* Quales in rep. principes ſunt, tales reliqui ſolent eſſe cives 42. a. Plato quamobrem non attigerit remp. 50. a. Platonis verecundia 63. b. Platonem auctorem vehementer ſequitur Cicero 50. a

plebeius ſermo 55. b

Plenior epiſtola. Brevis una epiſtola, altera plenior 172. b

Plutarchus Attice non locutus 360. a

Pœnitet. Me meæ fortunæ ne nimis pœniteret, tua virtute perfectum eſt 26. a. ea perturbatio eſt omnium rerum, ut ſuæ quemque fortunæ maxime pœniteat 300. a

Πολιτείαν. Scribere & legere πολιτείας 8. b

πολιτεύεσθαι non oportere dicunt Epicurei 389. a

πολιτικώτερον te neminem cognovi 83. a

politiſſimus omni doctrina 265. b

Pollicem, ſi adhuc non eſt profectus, quam primum fac extrudas 361. b

polliceri aliquid alicui de inſequenti officio 84. b. polliceri & deferre alicui ſtudium, officium, operam, laborem 323. a

Πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων 19. b

Polybius ſcripſit bellum Numantinum ſeparatim 255. a

polypus Miniani Jovis ſimilis 44. b

pompa lictorum 106. a

Pompeianum 372. a

Pompeius ſolet aliud ſentire & loqui: neque tamen tantum valere ingenio, ut non appareat, quid cupiat 442. a. in Sardiniam & Africam profectus eſt, eoque itinere Lucam ad Cæſarem venit 38. a. ut laudaret P. Sextium introiit in urbem 37. a. ſumma facilitate & humanitate tulit contentionem Ciceronis pro Milone 163. a. Pompeius cum pro Milone diceret, clamore convicioque jactatus eſt 18. a. Ciceronem conſilio, auctoritate, armis denique texit ſuis 164. a. cum apud Ciceronem eſſet, hilare & libenter cupiit audire ejus ſcripta 439. b. civis egregius, & ad omnia quæ providenda ſunt in rep. & animo & conſilio paratus 83. a. omnium ſæculorum

lorum & gentium princeps 168. a. abhorrebat a pace 370. a. animatus melius, quam paratus, bellum civile ſuſcepit 321. a. aperte non vult Cæſarem provinciam tenere cum exercitu, & conſulem eſſe 479. a. ſero Cæſarem cœpit timere 441. b. conſtituit non pati C. Cæſarem conſulem aliter fieri, niſi exercitum & provincias tradiderit 493. a. honeſte effugere non poteſt, pulſus Italia, amiſſis Hiſpaniis, circumvallatus 22. b. ineptus & nugax 496. a. quadam ex victoria cœpit ſuis militibus confidere 370. a. re dubia, & ante victoriam Cæſaris certorum hominum minime prudentium conſilio utebatur 207. a. ſigna tirone & collectitio exercitu cum legionibus robuſtiſſimis contulit 370. a. nullus imperator 370. a. nec rerum geſtarum gloria, nec regum, aut nationum clientelis tutus eſt 22. b. victus turpiſſime amiſſis etiam caſtris ſolus fugit 370. a. Pompeius, Lentulus, Scipio, Afranius fœde perierunt, at Cato præclare 48. b. Pompeii ſecundus conſulatus exagitatur 486. a. Pompeii tarditas & taciturnitas 19. a. omnes vires civitatis ſe ad Pompeii ductum applicaverunt 168. a. Pompeii & Cæſaris amores & invidioſa conjunctio non ad occultam recedit obtrectationem, ſed ad bellum erumpit 493. a. Cn. Pompeii copias, & genus exercitus non probabat M. Marcellus, ſemperq; ſumme diffidebat 201. a. Pompeio ſatisfieri nullo modo poteſt a Cicerone 107. a. Pompeium unum ex omnibus, facio, ut debeo, plurimi 157. a. Pompeium, Senatum, quique res judicant, ſecum habiturum: ad Cæſarem omnes, qui cum timore, aut mala ſpe vivant, acceſſuros 494. a. Pompeio victore crudelis fuiſſet victoria 208. a

Pompeiana & Cæſariana cauſſa. Inter cauſſas armorum multum intererat, inter victorias non multum erat interfuturum 311. a. Pompeiani cupiebant bellum, Cæſar non tam cupiebat, quam non timebat 15. b. crudeliter otioſis minabantur *ibid.* ſi rerum potiti eſſent, valde intemperantes fuiſſent 16. b. præſtabant iis rebus, quæ non prodeunt in aciem: uſu autem armorum & militum robore, inferiores erant 304. a. non pugnabant iis rebus, quibus poterant valere, conſilio, auctoritate, cauſſa, quæ erant in eis ſuperiora: ſed lacertis, & viribus, quibus pares non erant 201. a. erant Ciceroni & Varroni perirati 16. b. in bello rapaces, in oratione crudeles 369. a. poſt pugnam Pharſalicam, aut inciderunt in inſidias, aut devenerunt in victoris manus, aut ad Jubam confugerunt, aut cœperunt tanquam exſulio locum, aut conſciverunt ſibi mortem voluntariam 370. a. qui extrema belli civilis perſecuti ſunt, alii in Africam ſe contulerunt, alii victori ſeſe crediderunt 201. a. Pompeianorum caſtrorum vitia 369. a. Pompeianorum maximum æs alienum 370. a. Pompeianos nemo eſt qui dicere audeat malos cives, aut homines improbos 321. a

Pomponius Atticus omni liberali doctrina politiſſimus 265. b. Pomponium Atticum diligebat Cicero, ut alterum fratrem *ibid.*

Pomtinus Ciceronis legatus 301. a. Pomtinus Ciceronis legatus ab Appio tractatur præſtanti ac ſingulari fide 157. a

Ponderari officia. Mea in te officia magis a te ipſo prædicari quam a me ponderari ſolent 77. a

Pondus. Si quid apud vos auctoritas mea ponderis habet 378. b. ſcio quantum ponderis mea commendatio ſit habitura 253. b. tuæ litteræ maximi ſunt apud me ponderis 118. a. da operam, ut intelligat, meas litteras maximum apud te pondus habituras 123. a

pono in lucris 415. a. ponis beneficium apud gratos homines 323. b. poſuiſti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

poſuiſti loco verſus Attianos 40. b. poſuiſti ζήτημα Dioni philoſopho 68. b. ponito me in gratiam 463.a. ponere alicui accuſatorem 489. a. ponere beneficium apud aliquem bene 299. b. ponere majorem fructum in perpetuitate laudis, quam in celeritate præturæ 126. b. ponere multum induſtriæ in ſcribendo 154. a. ponere non in beneficii loco ſed in veri teſtimonii atque judicii 393. b. ponere præclare apud aliquem beneficium 314. b. ponere ſceleris loco miſericordiam 152. b. ponere ſpem in re aliqua vel maximam 126. b. ponere tempus aliquod in officio neceſſario 380. b. ponere vitam in aliqua cura 66. b. poſuiſſe inimicitias parum ſimpliciter & candide 460. a. poſita ſunt in conjectura 18. a. poſitis armis pacem petere debent 81. b. poſiturus es bene ſtudium tuum apud illum, gratiſſimum hominem atque optimum virum 325. b

Popilius 41. b.

populi eſt Rom. in eo potiſſimum abuti libertate, per quem eam conſecutus ſit 172. b

portendebantur pericula 143. b

Portuoſa. Minime portuoſa navigatio 353. a

Portus. Eſſe in portu 16. b

poſſidentur ejus bona publice alieno nomine 311. b

poſt hominum memoriam 101. b

Poſtulare. Vincere dicendo non poſtulo 197. b. poſtulavit eum de repetundis 467. a. nihil abs te unquam, quod ſit alienum tuis, aut etiam ſuis moribus poſtulabit 322. b. poſtulare aliquem lege aliqua 489. a. poſtulare propriam & præcipuam fortunam non debes 224. a. poſtulante Pauſania, nobis patronis 467. a. poſtulatus de pecuniis repetundis à Serviliis 469. a

poſtulatio & nominis delatio 460. a

Poſtumia Servii Sulpicii uxor 179. a

poteſtas data eſt augendæ dignitatis tuæ 98. b. poteſtas ejus, quem veremur, ita late patet, ut orbem terrarum complexa ſit 203. a. quocunque tempore mihi poteſtas præſentis tui fuerit, tu eris omnium moderator conſiliorum meorum 57. a. in unius poteſtate erant omnia 291. b

Potiri regni 24. a. rerum 493. a

præ me fero me eſſe omnibus inimicis reip. acerrimum hoſtem 255. b. præ nobis beatus 186. a. præ te ferebas amorem tuum 67. a

præbuit ſe in his malis hominem 417. b. præbe te ducem, principem, auctorem bonis omnibus 82. b. præbe te virum 279. a. præbuiſſem me tibi mirificum comitem 35. a. præbere ſe deprecatorem pro alterius periculo 98. a. præbere ſe dignum majoribus ſuis 116. a. præbere ſpem tranſitionis 223. b. præbere te mihi æquum debebis 68. a

præcepta doctiſſimorum virorum te non fugiunt 176. a

præceptor fortitudinis 263. a

præcipere aliis & dare conſilium 195. a. ut tute mihi præcepiſti 29. a

præcipue dolere non debes 311. a. præcipue dolendum non eſt in eo, quod accidat univerſis 307. a. unum illud te præcipue rogo 151. a. ut ne quid tibi præcipue timendum putes 223. a

præcipuum metum habui 480. a. præcipuam fortunam poſtulare 301. a. præcipuo dolore angi in communibus miſeriis 182. a

præclare mecum actum putem, ſi in hac cura mihi vita ponenda ſit 66. b. præclare intelligo 273. b. præclare memini 201. a

Præcones ludorum gymnicorum 261. a

prædicatorem te meorum meritorum paravi, & in culpa defenſorem 83. b

prædictio noſtra debet habere fidem 319. a

præditus ſtudiis litterarum 307. b

præfari honorem 61. b

præferre ſenſus aperte 86. b

præficere aliquem negotio 150. b. præfectus moribus 36. b

præmatura denunciatio boni civis imparati, periculoſa 86. b
præparavi me ad dolendum 446. a
Præpono. Præpoſuit provinciæ Cœlium Cicero quæſtorem ſuum 102.a. præpoſitus negotio 269. b. negotio publico 457. a
præpoſteri tabellarii 416. b
præpropera feſtinatio adipiſcendi magiſtratus 127. b
præripere conſilio prudenti debemus quod diuturnitas allatura eſt 273. a
prærogativa triumphi ſupplicatio 397.b
Præs. Prædes pecuniæ publicæ 113. a. prædes Valerianos teneri 286. a
præſagiebat hæc mihi exiguitas copiarum receſſum, non dimicationem tuam 489. a
Præſcriptio. Illud SC. quod eo die factum eſt, ea præſcriptione eſt 228. a
præſens tecum egi 82. a
præſidium firmiſſimum contra metum maximi belli in provincia æquitas & continentia 395. b. præſidium ſummum ſibi eſſe intelligat in Neronis patrocinio 332. b. præſidio ſummo eſſe ſuis omnibus 162. a
præſtat tibi memoriam benevolentiamque quam debet 158. a. præſtabant Pompeiani iis rebus, quæ non prodeunt in aciem: uſu armorum & militum robore inferiores erant 304. a. non præſtiterunt eam voluntatem quam exſpectabam 37. a. præſtabo illud, ne quid amplius prorogetur 482. a. præſtabo integellum συμβιώτην noſtrum 24. b. præſtabo tibi ultima jucunda & honeſta 398. a. *Præſtare fidem, dare.* Quamcunque ei fidem dederis, præſtabo 253. a. præſta mihi tuam conſuetudinem & liberalitatem in me abſente defendendo 249. a. præſta te eum qui mihi a teneris, ut Græci dicunt, unguiculis es cognitus 20 a. præſtare fidem fratris mei 39. a. præſt. aliis officium ſuum 191. a. nihil eſt ſapientis præſtare niſi culpam 41. b. præſtare culpam debemus, nihil præterea 303. a. communem incertumque caſum, neque vitare quiſquam noſtrum, neque præſtare ullo pacto poteſt 275. a. præſtare fidem 24. a. præſtare munus memoriæ atque honoribus hominis amiciſſimi 198. b. præſtare nemo poteſt qua ſecum fide vivant ii qui ipſum aſſidue colunt & obſervant 41. b. præſtare officium 492. a. præſtare reip. exitu quæ pollicitus 85. b. præſtare ſuum ſtudium & diligentiam 235. b. præſtare tibi nihil poſſum á vi 15. a. præſtare tibi plus debeo quam abs te exſpectare 410. b. nec præſtari quicquam poteſt quale futurum ſit, quod poſitum eſt in alterius voluntate, ne dicam libidine 38. b
præſto futurus ſum rei, famæ, ſaluti tuæ opera & conſilio, ſtudio quidem certe 223. a. legatus tuus mihi præſto fuit 124. a. præſto mihi fuit Trallibus Lucilius cum litteris mandatiſque tuis 129. a. præſto ſemper futurus ſum tibi, ſaluti tuæ, liberiſque tuis 356. a
præter opinionem accidit 446. a. præter opinionem meam accidit 156. a. præter opinionem mihi acciderat 86. a. præter opinionem meam accidit ut 123. a
Prætereo. Non te præterit 165. b. te non præterit quam ſit difficile ſenſum in rep. præſertim rectum & confirmatum deponere 30. a. non me præterit nos eam rem expertos eſſe, *&c.* 333. b. *Præterire officium.* Nullum in te officium ne minimum quidem ſine maxima culpa videor poſſe præterire 78. b. præterire ſilentio 244. a. præteriti doloris ſecura recordatio habet delectationem 258. a
prætergreſſus caſtra 140. a
Prætermitto. Euntem Patras neminem prætermitto 434. b. prætermiſi neminem quem quidem ad te perventurum putarem cui litteras non dederim 67. a. *Prætermittere tempus.* A me nullum tempus prætermittitur de tuis rebus & agendi & cogitandi 17. a
Prætor urbanus conſulare munus ſuſtinebat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tinebat more majorum 95. b
prævaricator cauſſæ publicæ 483. a
prævidere alicujus rei exitum 310. a
premebat me ſumma neceſſitas 327. a. ſi nos premet eadem fortuna 350. b. videor ſperare debere & ea, quæ premant, & ea, quæ impendeant, me facile tranſiturum 4. b. premebaris magnis oneribus ſuſceptarum rerum 255. a. preſſum maximis oneribus municipium 273. b
prendere aliquem 484. a
primo quoque tempore 327. b
Princeps ejus conſilii 410. b. quales in rep. principes ſunt, tales reliqui ſolent eſſe cives 42. a
Principatus ſummorum civium 55. a
principiis conſentiant exitus 161. b
privas me fructu liberalitatis & diligentiæ 286. a
Pro amore noſtro. Te pro amore noſtro rogo atque oro te colligas 279. a. a te maximopere pro noſtra ſumma conjunctione peto & quæſo 123. a. pro certo habetur 456. a. pro civili parte debeo velle remp. eſſe ſalvam 197. b. pro ea copia, quæ Athenis erat, funus ei ſatis amplum faciendum curavi 216. a. pro eo id habeamus 275. b. pro eo quanti te facio, quicquid feceris approbabo 127. a. pro illis rebus nullam mihi abs te relatam eſſe gratiam tu es optimus teſtis 238. a. pro malis temporum, non eſt quod moleſte feras 305. a. pro mea parte adjuvi ut ita fieret 233. a. pro mea parte, pro tua, pro ſua quiſque parte 411. b. quaſi pro meo jure ad te ſcriberem 320. b. pro mutuo inter nos animo 225. a. 226. a. pro noſtra conſtantiſſima voluntate erga te 125. a. pro tribunali 144. a. pro tuo ingenio hæc conſidera 430. b. pro viribus copiarum tuarum 457. a
probabimus fortaſſe tibi animum noſtrum 223. b. probare ſe alicui bene merito memorem ſua in eum obſervantia, diligentia, aſſiduitate 120. b. animus tuus mihi vehementer probatur 229. a
procax in laceſſendo 390. a
Procedit. Altera jam pagella procedit 190. b. proceſſimus ſtadia centum 437. b. procedat in dies longius diſcendo 237. b. quibus cum parum procederet, ut ulla lege mihi ponerent accuſatorem, *&c.* 489. a. ut omnia, ut ſpero, proſpere procedant, multum intereſt te venire 216. b. procedere alicui obviam 140. a
procurare negotia 309. b
procurationem Aſiæ nobis ut dent ſi petieris ſpero te poſſe impetrare 229. b. procurationem rerum mearum maximeque exiſtimationis meæ ſuſceptam velim habeas 407. b
Prodeo. Prodire alicui obviam 140. a
proditum memoriæ & litteris 271. a
producere copias in aciem 134. b. produci longius ſpatium volo, non cupiditate provinciæ, ſed ut 229. b. productus in concionem 209. b. in concionem a tribun. pleb. 214. b. ut me ad optimam ſpem patriæ non minimum tibi ipſi producendum putes 222. b
prœlia alicujus cauſſa ſuſtinere 26. b. prœliorum incerti exitus 218. b
Proferre in medium 382. b
profeſſio bonæ voluntatis in tanta ſollicitudine hominum, & tam perturbato ſtatu civitatis, fructuoſiſſima eſt 84. b. tu vero confice profeſſionem 461. b
Proficere. Perpetua ſalutis tuæ cura tantum proficit, ut nihil ſit quod non ipſum Cæſarem tributurum exiſtimem 341. a. cum habebas quos imitarere non multum proficiebas 65. b. profeci per Laterenſem internuntium 100. b. hæc adhuc parum profecerunt 321. a. quid proficiam ex te ſcire cupio 379. a. id feci. quid profecerim, facias me velim certiorem 385. a. his ego litteris ſi quid profeciſſem, exiſtimabam optandum quiddam me eſſe aſſecutum 273. a. proficere 271. a. Furnium noſtrum ad eum cum mandatis litteriſque miſi, ſiquid forte proficere poſſet 122. b. confidis auctoritate & eloquentia noſtra aliquid profici poſſe 206. b.

profici conſilio nihil poteſt 356. a
Proficiſci. Omnia a me in te profecta ſunt, quæ ad tuum commodum pertinerent 238. a. profectus ab his initiis amor 303. b. intelligo omnia quæ a me profecta ſunt in te, tibi accidiſſe gratiſſima 122. a
profligata res eſt magna ex parte 227. b. profligatum bellum, ac pæne ſublatum 257. b. cum ad eum diem ne profligatum quidem quidquam eſſet 477. a
profundere vitam pro altero 15. a. ſi non profundere ac perdere videbor, quæ tua cauſſa feci, omnibus meis viribus ſuſtinebo 239. a
prognatus Venere Cæſar 498. a
progredior longius 46. b
prohibiti ſunt noſtri milites a Rhodiis urbe, portu, ſtatione, commeatu, aqua, *&c.* 232. b
projicitur hoc vento Appius 467. a
προλεγομένας diſce 48. b
prolixe alicui promittere de aliena voluntate, *vel* de ſua 374. a
promittere exploratius 304. a. ſi mihi alterutrum de eventu atque exitu rerum promittendum eſſet 304. a
Promo. Animus tuus eruditus, qui ſemper aliquid ex ſe promat, quod alios delectet, teipſum laudibus illuſtret 266. a
promptus animus & alacer ad defendendam remp. 168. a. nihil tibi tam promptum aut paratum eſt, quam in omnibus rebus, quæ ad te pertinebunt, opera, cura, diligentia, auctoritas mea 245. a. cætera, quæ tibi a multis promta eſſe certo ſcio, a me ſunt paratiſſima 220. a
promulgatio Catonis nefaria 16. a
promulſis 44. b. quem tu ſolitus es promulſide conficere 51. b
pronuntiatum eſt omnibus ordinibus, ſed & ſingulis in unoquoque ordine ſententiis 446. a
propagatio miſerrimi temporis 269. a
propenſus eſt animus Cæſaris ad ſalutem tuam 219. a. propenſa & perpetua in aliquem benevolentia 195. b
properavi Rhegio ventis remiſque in patriam omni feſtinatione 250. b
propono mihi ante oculos tuum jucundiſſimum conſpectum 458. b. propono mihi eorum exempla 197. a. proponere ſibi ante oculos 194. a. proponuntur ad timorem 308. a. proponuntur mihi abs te ad timorem 108. a
proprium alicujus mancipio & nexu 432. a. id cujuſque eſt proprium, quo quiſque fruitur atque utitur *ibid.*
Propugnacula. Domus ut propugnacula & præſidium habeat, Philotimo dicetis 371. b
propugnatio & defenſio noſtra dignitatis tuæ 22. a. propugnatio tua ſalutis meæ 35. a
prora & puppis 463. b
prorogavit ſibi quatuorviratum 140. b. ne quid mihi temporis prorogetur 90. a. enitere ne quid nobis temporis prorogetur 158. a. ne tempus nobis provinciæ prorogetur 84. a. velim tibi curæ ſit ne mihi tempus prorogetur 407. b. rogo atque oro ne patiare mihi quidquam ad hanc provincialem moleſtiam temporis prorogari 82. a
proſcriptus fundus 67. b
proſequar te paludatum 270. b. te de provincia decedentem ſumma laus & ſumma gratia proſecuta eſt 408. b. proſecuta eſt me domus tua ſummis officiis 403. b. proſequi aliquem impudentia 330. b. proſequi optimis ominibus rem aliquam 171. a. proſequi paternam amicitiam multis officiis 346. a
πρόσωπον πόλεως amiſimus 417. b
proſpexi tanquam ex aliqua ſpecula tempeſtatem futuram 182. a. proſpexiſti divina tua mente 229. b. proſpice & conſule rationibus meis 123. a. proſpicere futura animo 411. b
πρόσσω καὶ ὀπίσσω 286. b
proſternere atque obterere obtrectationes & invidias puſillorum ac malevolorum 248. a. proſtrata & diruta opida 194. a
protrudere comitia in aliud tempus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

pus 127. b
providentius eſt ad reliquas res 121. a
Providere. Quantum conſilio providere potuero 79. b. proviſum a te fuerit rationibus meis 124. a
Provincia. Proficiſci in provinciam cum imperio 123. a
provocatus a me, ſua ſponte, *opp.* 22. a
proxime hos cari debent eſſe 223. b
prudens & ſciens 319. a
prudentia in capiendo conſilio 200. b. prudentia litterarum tuarum valde eſt mihi grata 168. a
pſecade natus 498. a
PſeudoDamaſippus 413. a
Ψύχος ὃ λεπτῷ χρωτὶ πολεμιώτατον 436. b
Ptolemæus 23. a
Ptolemais *ibid.*
πτολίπορθος Ulyſſes 98. b
P. Curtius juſſu Pompeii inſpectante exercitu interfectus, quod conſenſiſſet cum Hiſpanis quibuſdam eum comprehendere, ad Cæſaremque deducere 348. a
P. Dolabella quindecimvir factus 451. a
P. Titius tribunuspl. ſententiæ Ciceronis interceſſit 96. b
P. Ventidius 150. b
P. Syllæ mors 24. b
pudor adhuc mihi clauſit ejus conſuetudinem 220 a. pudor in bello maxime eſt periculoſus 116. b
pugna inter Antonium & Panſam 132. b. *& ſeqq.* illud pugna & enitere 158. a
pugnax in vitiis 490. a
Pugno: pugnare conſilio. Non enim iis rebus pugnabamus, quibus valere poteramus, conſilio, auctoritate, cauſſa, quæ erant in nobis ſuperiora: ſed lacertis, *&c.* 201. a. pugnandum non eſſe contra magnas opes 55. a
pulcher dies mihi viſus eſt 187. a
pulegium ſermonis 462. b
pullariorum admonitu oblata Cornuto religio eſt 96. b
punctum temporis 315. a
pungit me quod ſcribis, te eſſe iſtic libenter 393. a. pupugit me extrema pagella 98. a
Puppis. Conſcende nobiſcum & quidem ad puppim 251. b
puſillus animus & ipſa malevolentia jejunus atque inanis 115. a. puſillum laxamenti 237. b
putidiuſculi ſumus, quam per te vix licet 376. a
Pyramus fluvius 166. a
Pyrrhi & Cineæ libri 66. b

Q.

QUærit cædis initium 205. b. quærere cauſſam inimicitiarum 488. b. Pompeius ait Curionem quærere diſcordias 486. a. quærere non ſolum officii fructum in aliqua re, ſed etiam pietatis laudem 78. a. quærere res novas 186. b. quærere ſocium ad excuſationem 326. a. quæſiviſſe furtum ceſſationis videaris 466. b
Quæſtor cum prætore magna neceſſitudine conjunctus 297. b. Quæſtoris conjunctio cum Prætore, more majorum, liberorum neceſſitudini eſt proxima 278. b. Quæſtorem ſine cujuſquam reprehenſione legatis poteſt quis anteferre 116. a. Quæſtorum officium 112 *&* 113. a
quæſtura Sicilienſis Ciceronis 312. b
Quæſtus: quæſtum facere. Quod mihi M. Fabium amicum tua commendatione das, nullum in eo facio quæſtum 407. b
querella temporum 105. a
Queror. Multa nos queſti ſumus 125. a
Qui maxime. Tam ſum amicus reip. quam qui maxime 229. a. quem ad finem? 68. b. quæ tua natura eſt 346. b. quæ mea negligentia eſt 449. a. qua prudentia es, nihil te fugiet, ſi meas litteras diligenter legeris 173. b. qua eſt humanitate Cæſar 23. b. quid enim? 59. b. quid enim? ad amicoſne confugiam? 267. a. quid enim? tu ſolus aperta non videbis, *&c.* 266. a. quid ergo eſt? 488. a. 36. b. quid multa? 355. a. quid multa? benevolentior tibi, quam fui, nihilo ſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſum factus, *&c.* 172. a. quid multa, queſtus eſt graviter 39. a. quid quæris? 86. a. 370. a. 245. b. quid quæris? biduo factus eſt mihi familiaris 122. a. quid quæris? me quoque delectat conſilium 48. b. quod ad te attinebat, præcipuum metum habui 480. a. quod reliquum eſt, a te peto, ut, *&c.* 323. b. *Quod res eſt.* Velim exiſtimes, quod res eſt, municipii fortunas omnes in iſto vectigali conſiſtere 273. b. quod ſine moleſtia tua facere poſſis 310. b

quietis temporibus 21. b

Quinctus Cæcilius Baſſus 219. b

Quinctus Fabius Appii legatus 124. a

Quinctus frater legatus Cæſaris 57. a. Quincto fratri vetus amicitia fuit cum Cæſare 41. a

Q. Hortenſius gloriari ſolitus, quod nunquam bello civili interfuiſſet 108. a. Quinctus Hortenſius animam agebat 492. a

Q. Lepta præfectus fabrum Ciceronis 140. a

Q. Maximus filium conſularem amiſit 197. a

Q. Maximus conſul mortuus nuntiatus 431. a

Q. Metellus L. filius & ſumma voluntate ceſſit, & egregia animi alacritate abfuit 48. a

Q. Servilius 157. a

Quinquatrus moleſtæ 93. a. Quinquatribus cauſſam tuam egi non invita Minerva 247. b

quiritari 141. b

quo ea pecunia perveniſſet 467. a

quoad ejus fieri poſſit 247. a. quoad fides tua patietur 322. b

quoquo me verti, amoris veſtigia 414. a

R.

RAbioſulæ litteræ 394. a

rapaces in bello 369. a

rapit me ad ſpem quandam immortalitatis, commemoratio poſteritatis 255. a. rapere in contrariam partem pium alterius conſilium 145. b

rapiebatur amentia Cæſar 443. b

ratio ut haberetur abſentis Cæſaris, Cicero pugnavit 318. a. ut tibi nota ſit omnis ratio dierum atque itinerum meorum 132. a. ratio mea facilior & ſolutior eſſe poſſet 130. a. ratio tota ſenatus, judiciorum, reip. commutata 31. a. rationes confectæ, & conſolidatæ 285. a. rationes nondum confectæ 112. a

Ratus. Sullanas venditiones vult eſſe ratas Cæſar, quo firmiores exiſtimentur ſuæ 276. b

raucus rumor 7. b

reapſe 34. b

receptus 92. b

receſſum, non dimicationem mihi tuam præſagiebat hæc exiguitas copiarum 480. a

recipio in me 280. b. recipio vobis, celeriter me negotium ex ſententia confecturum 103. b. recipe te ad nos 386. a. quid ſibi is de me recepiſſet, in memoriam redegit 39. a. pro Caſſio & te ſi quid velitis me recipere, recipiam 155. b. recipere aliquem hoſpitio 44. b. recipere alicui fruſtra de altero, aut temere de ſe 88. b. recipere aliquem in fidem & amicitiam ſuam 287. b. recipere, excludere *opp.* 240. b. recipere quædam ſua affirmatione 83. b. ſi modo tecti ſatis eſt ad comitatum noſtrum recipiendum 350. a

recognovi mirificum tuum erga me amorem 219. b

reconciliare aliquem offenſum, aut mitigare 64. a. non intelligo cur reconciliatam gratiam dicas, quæ nunquam immutata eſt 229. a. reconciliata nobis videbatur voluntas ſenatus 9. a. reconciliata voluntate noſtra 100. b

reconditum 185. b. reconditæ litteræ in Calvo 426. b

recreati fuerunt boni viri Lentuli conſulatu 45. a. recreati ſunt meis inſtitutis 395. b

recrudeſcit vulnus 198. a

Recte committere. Siquem, cui recte committam invenero, curabo libros ad te perferendos 59. a. recte dari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

dari litteras 21. a. ſi recte iſtic erit 111. b. recte fieri 197. b. rectiſſime ſunt apud te omnia ....
Rectum & honeſtum. Sin hi ſumus, qui profecto eſſe debemus, ut nihil arbitremur expedire, niſi quod rectum, honeſtumque ſit: non poteſt eſſe dubium, quid faciendum nobis ſit 179. a. rectam navim tenere 251. b. recta ſtudia, bonæ artes 272. a
recuperare jus ſuum 208. b
recuſavi negotium. Non recuſavi 378. b. recuſare communem fortunam 301. a
reddidi officium veteri noſtræ neceſſitudini jamdiu debitum 245. a. reddemus vos ab hac parte ſecuros 124. b
Redeatne quiſquam in gratiam bona fide, an omnino nemo redeat 150. a. redire ad ſanitatem 217. b. rediiſſe cum libris in gratiam 4. b
redigere in memoriam 39. a. redigerentur in veſtram poteſtatem vectigalia 231. b
Redimo. Redemiſſem libentiſſime acerbitatem illam a rep. meis privatis incommodis 109. a. redimere præteritam culpam 84. b
reductio regis Alexandrini 23. a
redundas omnibus ornamentis, vel præſidiis 159. a
Referre ſua locupletiora. Nam mea, ſi fio ædilis, non locupletiora referam 449. a. retuli ad generum tuum Lentulum quem in locum me venire velles 148. a. retulit eum Cæſar in Novocomenſes 310. b. mandaram meis ut, cum tam longe abfuturus eſſem, ad me ne referrent 171. a. referre gratiam pro aliquibus rebus 238. a. referre me gratiam ut putes tum cum memoria tenebo 91. b. referre omnia ad dignitatem 244. b. omnia ad ſuam utilitatem aſtuti eſt 162. a. referre pedem 134. b. referre ſe ad ſtudia litterarum 31. a. ſe ad bonas artes 184. a. referebantur ad me certorum hominum ſermones 39. a
refigere æra 204. b
refricare litteris deſiderium ac dolorem alterius 276. a
refrigerato jam leviſſimo ſermone hominum provincialium 144. a
Refrixiſſet haſta. Cæſarem putabat moleſte laturum, verentem ne haſta refrixiſſet 417. b
Refugere. Non habet quo refugiat 229. b
refutare alterius cupiditatem non potes ſine ſuſpicione tuæ cupiditatis 62. a
regeram tibi pro Catio tot ruſticos Stoicos, ut Catium Athenis natum dicas 420. b
regnas in centuriis equitum 179. b
regna quemadmodum tulerint ſapientiſſimi viri, vel Athenis, vel Syracuſis 41. b
rejicere aliquos Romam 299. b. rejicere controverſiam in aliam διοίκησιν 323. b. rejecta cauſſa eſt in Kal. 477. a. rejecta res in Galliam eſt 283. b. omnino res tota in menſem Januarium rejecta erat 240. a
relaxare ſe occupationibus 367. a
relaxatio animi 422. a
religioſe, & ſine ambitione aliquem commendare 390. b
Relinquere locum. Sed plane nec precibus noſtris, nec admonitionibus reliquit locum 4. a. *Relinquere ſibi aliquam, nullam partem dignitatis.* Nullam ſibi in poſterum non modo dignitatis, ſed ne libertatis quidem, partem reliquit 35. a. nullam reliquiſti dubitationem quantum me amares 425. b. relinquere hominem innocentem ad alicujus quæſtum 332. b
reliquiæ nos exercent 210. b. reliquiæ priſtinæ dignitatis 333. a
Reliquum facere. Nullum officii onus reliquum feciſſe 173. a. reliqua ſuperioris luſtri 99. a
remiſſio animi ac diſſolutio in acerbiſſima injuria 233. a. remiſſio animorum 65. b
remitto tibi & condono eam animadverſionem, qua in eum uſurus eram 251. a. remittere aliquid populo 114. a. remittere nihil debetis de diligentia 175. b. remittere nun-

nuntium 366. b. ſine præmiis veſtris, nihil ſum de meo ſtudio, perſeverantiaque remiſſurus 88. b
remotus longe ab omni ſuſpicione futuri civilis tumultus 146. b. remoto joco 387. a. remotiſſimus ab omni cupiditate 280. b
remunerari alterum aliquo genere 154. a. ut poſſem te remunerari quam ſimillimo munere 20. b. nihil mihi ad te remunerandum ſuppetit præter voluntatem 406. b
renovatum bellum gerimus 215. b. renovatum bellum gerere conamur 257. b
Repello. Repulſi eſſe videamur 17. a
repetere altius rationem conſiliorum ſuorum 36. a. repetere initia amicitiæ a parentibus ſuis 346. a. repetere memoria præterita 192. b
Repono. Ne tibi ego idem reponam 52. a
repræſentare diem 447. b. repræſentare ratione, temporis medicinam 273. a
repræſentatio 463. b
repreſſit eos ſermones, qui de eo fuerant 442. a
repungere leviter animos aliorum 53. a
Reputare. Non reputans quid Pompeius vellet, in omnibus meis ſententiis de repub. priſtinis permanebam 37. a
requiem quærit animus tuus ex magnis occupationibus 266. a
res hæc eſt 275. b. rebus omnibus relictis 227. b. rebus tam ſubitis, tamque anguſtis 103. b
reſcribam tibi ad omnia, quæ quæris 34. a
reſervare alicui integram cauſſam 268. b
Reſidet in te aliquid amoris. Si quid reſidet in te amoris erga me 239. a. reſidet ſpes in virtute tua 210. b. reſederant Marcelli impetus 447. a. apud me plus officii reſidere facillime patior 243. a
Reſpicere. Quod rogas, ut reſpiciam generum meum, &c. 109. a
reſpirabit civitas, armis aut conditione poſitis, aut defatigatione abjectis, aut victoria detractis 306. a
Reſpondeo. Uni epiſtolæ reſpondi, venio ad alteram 113. a. reſpondit fortuna meis optatis 68. a. reſpondebo ordine tuis litteris 111. a. reſpondebo tuo in me amori, utinam ceteris rebus, amore certe 426. b. reſponderem brevi tuis litteris 144. a. reſpondere mihi tantis officiis poſſe non videor 91. b. reſpondere mutuo alterius ſtudiis 229. a. reſpondere mutuo alterius officiis 243. a
Reſp. Reip. ſumma 337. b
reſtrictior ad largiendum ex alieno 151. a
retexunt ſuperiora novi timores 177. b. retexere ſeipſum 197. b
Retinere. Virum excellentem, non nihil ſuſpicantem propter aliquorum opinionem ſuæ cupiditatis, te ab ſe abalienatum, illa epiſtola retinuiſti 22. a. nos, quos favendo in communi cauſſa retinere potuerunt, invidendo abalienaverunt 25. a. retinere ſuam amplitudinem 16. a. retinetur erectum ſtudium lectoris Themiſtoclis fuga & reditu 258. a.
retudit eo facto ſermones 460. a. retundi eorum improbitatem, & non pati impunitate augeri, reip. utile eſt 228. b
revelli juſſit tabulam, in qua nomina civitate donatorum inciſa eſſent, Cæſar 310. b
reviviſcet ſimul cum rep. & recreabitur tua cauſſa 334. a
revocare aliquem jam languentem & defeſſum ad priſtinam conſuetudinem 130. b. aliquem in conſuetudinem priſtinam 4. b
Rex Antiochus Commagenus 376. b
Rhegium Lepidi 212. b
Rhodii. De Rhodiis queritur apud Ciceronem Lentulus 227. b
ridere cum aliquo familiariter & docte 240. b. ridere γέλωτα Σαρδόνιον 419. a
riſus facit 476. a
Robur atque nervi. Quantum in cujusque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

que animo roboris eſt, atque nervorum 302. a
rogo atque oro 82. a
Romano more locutus 396. a
rudentum ſibilus 447. a
rumor raucus factus 7. b. rumores conſtantes illi quidem, ſed adhuc ſine auctore 216. b. rumores non belli de Cæſare, ſed ſuſurrationes duntaxat 442. a. rumores triſtiores, ſed ἀδέσποτοι 417. b
Ruta. Ad Leptæ rutam pulegio mihi tui ſermonis utendum eſt 462. b

S.

SAbinorum natio 423. b
Sacerdotii ampliſſimi collegium, in quo non modo amicitiam violari, apud majores noſtros fas non erat, ſed ne cooptari quidem ſacerdotem licebat, qui cuiquam ex collegio eſſet inimicus 163. a
Sacramento contendere 435. a
Sagax. Minus ſagax ad perſpiciunda pericula 117. b
Sal. Salis ſatis eſt: ſannionum parum 45. b. ſales Attici, Romani 34. b
Salaco nequiſſimus, *al.* helico 451. b
Saltus Caſtulonenſis 135. b
ſalubre & honeſtum aliquod negotium 238. b
Salus. Salutem multam dicere alicui rei 438. a
ſalutationi amicorum ſe dare 426. a
Saluto. Saluta Tironem noſtris verbis 429. a
Salvus. Salvis auſpiciis 11. a. ſalvis legibus 11. a. 293. a. ſalvis rebus 176. a
Samarobrinæ 386. a
ſanare vulnus injuriæ 394. b
ſanctior neceſſitudo 289. b
ſannionum parum 45. b
ſapere uſquequaque oportet. id erit telum acerrimum 395. a
ſapiens, qui ipſe ſibi prodeſſe nequit, nequicquam ſapit 379. a. ſapientes turpitudine, non caſu, & delicto ſuo, non aliorum injuria, commoventur 277. a
ſapienter ferre quæ accidunt, debemus 220. a
ſarciam longi temporis uſuram, qua caruimus, crebritate, & magnitudine officiorum meorum 122. a. ſartum & tectum, ut ajunt, ab omnique incommodo, detrimento, moleſtia ſincerum, integrumque conſerva Man. Curium 320. b. ſarta tecta ædium ſacrarum 281. b
Sardi venales 417. a
Satiſdare fide ſua. Cura ut ſatiſdetur fide mea 302. b
ſatiſdatio, amplius eo nomine non peti 301. b
ſatisfacio omnibus officio, ac potius pietate, erga te 3. a. ſatisfeci vitæ vel ætate, vel factis, vel gloria 74. b. ſatisfacere immortalitati laudum tuarum, mirabiliter cupit 288. b. ſatisfit mihi cumulate abs te 308. b. ſatisfactum officio, familiaritati, partibus 22. b
ſatisfactionem alterius accipere 390. a
ſcalarum gradus 325. a
ſcenici ludi 360. a
Schola Stoica 62. b
σκιαμαχέω 176. b
ſcientia medicinæ 195. a. ſcientia civilium commutationum 257. a
Scintilla belli. Nequa ſcintilla teterrimi belli relinquatur 99. b
Scipio fœde periit 48. b
ſcribere de ſeipſo 261. a. ſcribendo affuiſti 400. b. ſcribendo affuerunt 470. a
Scriptura. Operas in ſcriptura dat pro magiſtro 333. b. ſcripturæ genus, non modo liberum, ſed incitatum, atque elatum 324. a. ſcripturæ ſocii 333. b
ſcrutari tabellarios & retinere 136. b
ſcurra veles 50. b
ſecundum heredem me inſtituit 330. b. ſecundam fortunam pulcherrime ferre 196. a. ſecunda fere vigilia 140. a. ſecunda voluntate hominum 420. b
Secus. Secus exiſtimare de aliquo 137. a. de tuo in me animo iniquis ſecus exiſtimandi videris non nihil loci dediſſe *ibid.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſedebamus in puppi, clavumque tenebamus 35. b
ſeditionem facere 143. b
ſeducere aliquem ſevere 53. a
ſedulitas 100. b. nimium arguta 440. a. ſedulitate mihimet ipſe ſatisfacere poſſum, re non poſſum, *&c.* 32. a
ſejunge te ab impiorum civium tui diſſimillimorum ſocietate 82. b
Seleucia 492. a
ſella tibi erit in ludo, tanquam hypodidaſcalo, proxima 49. b
ſemiſomni 362. a
ſemiſſes uſuræ 241. a
Sempronianum SC. 256. b
Senatores omnes Cæſari gratias egerunt ob ſalutem Marcelli impetratam, præter Volcatium 187. a
Senatus conſulibus, prætoribus, negotium dedit, ut curarent nequid reſp. detrimenti caperet 441. b. ſenatus eſt continuo convocatus, frequenſque convenit 95. b. ſenatus frequens 244. b. ſenatus eum frequens reliquit, & in alia omnia diſceſſit 96. b. ſenatus non poteſt haberi ante Kal. Feb. per legem Pupiam, *&c.* 14. a
SC. in ſententiam Cic. factum 38. a.
ſenatuſconſultorum formulæ 470. a. *ſeqq.*
ſeneſcens morbus 422. a
Senex. Senum deſperationes 110. a
ſenſus bonorum 42. a. non eſt ignotus mihi ſenſus tuus 79. b. ſenſus oculorum 211. a. difficile eſt ſenſum in rep. præſertim rectum & confirmatum deponere 30. a. ſenſu omni caret qui non eſt 309. a. ſenſu uno oculorum ſolum moveri 207. a
ſententia prima Bibuli pronunciata 9. a
ſentire bene de rep. 106. b. conſulares male ſentientes 530. b. ſentire quæ rectiſſima ſunt 41. b
Sepſi Pindeniſſum ſex caſtellis, caſtriſque maximis 392. b. ſeptus philoſophiæ præſidiis 462. b
Sequi. Quod conſilium in diſceſſu, quæ loca ſequamur 180. a. ſequi neceſſitudinem 492. a. ſequi officium juſtum, pium, debitum reip. 302. a. ſequi officium, non ſpem 12. b. ſequi ſpem prædæ & rapinarum 220. b
ſermo litterarum tuarum mihi jucundus eſt 436. a. ſermo familiaris in conviviis dulciſſimus eſt 65. b. ſermo verbis tectus, re impudentior 58. b. ſermones minus commodi 112. a
ſero ſapiunt 394. a
Servilius gratia effecit, ut ſententia ſua prima pronunciaretur 96. b
ſervire temporibus 77. b
Servius Ciceronem conſolatur de Tulliæ obitu 190. a. Servius collectis omnibus bellis civilibus accuratiſſime monuit ſenatum, ut & illa timerent quæ meminiſſent, & ſcirent quicunque poſtea remp. oppreſſiſſet armis, multo intolerabiliorem futurum 182. a. Servius Sulpicius, & in conſulatu ſuo, & poſt conſulatum, defenſor pacis fuerat 176. a. Servii Sulpicii morte magnum præſidium amiſſum 213. b. Servii ſententia in bello civili cavendo & prædicendo 182. a
Servo. Cum populus ſuum ſervaret 288. a. ſervare omnia integra 114. b. omnibus officiis amicitiæ ſancte diligenterque ſervatis 275. a
Sextans. Ex ſextante ſunt ii quorum pars ſine juſta querella publica poteſt eſſe 305. b
Sextiana dicta 435. a
Sextus Ælius 409. a
Sextus Pompeius 154. b
Sibyllæ placere regem Alexandrinum ſine multitudine reduci 23. a
ſic habeto 171. a
Sida maritima pars provinciæ Ciliciæ 131. a
ſignare argentum 304. b
ſignificaſſe vultu & taciturnitate 144. a
ſignum magnum amoris dediſti 186. b. ſigna meliora, quam quæ in Tuſculano 386. a
Silva Gallinaria 63. b
ſimile ab Apelle, qui Venerem inchoavit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

choavit 48. a. ſimile ductum ab auro, quod igne perſpicitur 38. b. a fluctu qui ſaxo frangitur 41. b. a gradibus ſcalarum 325. a. ab iis qui intempeſtive ad nos adeunt 179. b. a malis medicis 195. a. a morbo corporis 192. b. a navigatione & tempeſtate 56. a
Simiolus 367. a. II, 7.
ſimius, non ſemiſſis homo 250. a
ſimulacra corporis etiamſi nulla ſint, nihilo ſunt tamen obſcuriores clari viri 260. a
ſimultates Ciceroni cum Appio fuerunt 460. a. ſimultates cum eo ſi tibi non fuiſſent *ibid.*
ſincerum ac ſubtile judicium 399. b. ſincerum integrumque ab omni incommodo aliquem conſervare 320. b
ſine ulla dubitatione 19. a
ſiniſterius cornu 134. b
Siſtere ſe incolumem. Si te nobis incolumem ſtiteris, omnia a te habebo 439. b
ſita eſt laus tua excelſo & illuſtri loco 74. a
ſocietas pæne ægritudinis 197. a
ſocium me habebis tuarum actionum, ſententiarum, voluntatum 57. a. ſocii ſcripturæ 333. b
Socratem nobiliſſimus fidicen docuit Connus 60. b
ſolatium animi 192. a. in maximo meo dolore hoc ſolatio utor 191. b
ſollicitat me tua valetudo 454. b
ſollicitudines, quas pertulimus, *&c.* 356. a
ſollicitus eram de rebus urbanis 93. a. ſolliciti eramus de tua valetudine mirum in modum 435. b. ſollicitior 106. b
Solum. Loquor aliquid quod in ſolum (ut dicitur) 70. b
Solvo. Solvere beneficia 487. a. ergaſtula 168. b. ſolvendo civitates non erant 145. a
Soluta fides. Suam fidem ſolutam eſſe 112. b. *Solutiſſima.* Si eſſent omnia mihi ſolutiſſima 56. a
Σοφὸς οὐ ϑυῤῥήμων ἔσῃ 62. b
ſordidi homines, qui Cæſaris beneficia vendebant 310. b
Sors. Eo jucundiorem mihi ſortem ſperabam fore, quo diutius in provincia mecum fuiſſes 117. a
ſortiri provinciam 60. a
ſpecies gloriæ, collecta ex inaniſſimis ſplendoris inſignibus 96. b. ſpecies quaſi reviviſcentis reip. 187. a
Spectare. Hæc eo ſpectant, ut te horter, & tibi ſuadeam 268. a. omnia utriuſque conſilia ad concordiam ſpectaverunt 179. a. quo ſpectent tam longe repetita principia 304. b. ſpectare ad arma rem intellexi 259. b. ſpectare gladiatores 454. b
ſpectra Catiana 414. b
Specula. Hac tamen in communibus miſeriis oblectabar ſpecula, Dolabellam, *&c.* 109. a
Specula. Multo antea tanquam ex aliqua ſpecula proſpexi tempeſtatem futuram 182. a
Sperare, optare. Nihil mihi in mentem venire poteſt, non modo quod ſperem, ſed vix jam quod audeam optare 177. a
ſpes firmiſſima 316. a. minime dubia, & plane explorata triumphi 153. a. ſpes reliqua noſtra Cicero 358. b. ſpes ſalutis pertenuis oſtenditur 354. b
Spiſſius. Sin id erit, ut ſcribis, ſpiſſius, *&c.* 90. a
ſplendorem & ſpeciem hujus vitæ intuentur, ſollicitudinem autem & laborem perſpicere non poſſunt 50. a
ſpoliatus & domeſticis, & forenſibus ornamentis atque ſolatiis 268. a
ſponſio, ſi bonorum Turpiliæ poſſeſſionem Q. Cæpio prætor ex edicto ſuo mihi dedit 408. a
ſponſor humanitatis tuæ 374. a
Sponte. Homo ſua ſponte laudatus non aliorum teſtimonio 145. a
ſportellæ, & artolagani tui 52. b
σπουδάζειν ſine periculo vix poſſumus 419. b
Spurina 65. b
ſtator 111. a. ſtatores, & lictores 118. a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Statuo : ſtatutum habere. Si habes jam ſtatutum quid agendum putes 180.a
ſtatus reip. 92.a. ſtatus hic reip. me non delectat 28.a. ſtatus rerum communium 29.a
ſtilus dicendi opifex 420.a
ſtimulabat me vetus noſtra ſimultas, ut caverem ne cui ſuſpicionem ficte reconciliatæ gratiæ darem 172.a
ſtipendium Cæſari decretum 27.a
Sto. Cum in ſenatu pulcherrime ſtaremus 14.a. ſtare ſuis conditionibus 444.b
Stoici agunt verbis apertiſſimis 63.b. Stoici ruſtici 420.b. Stoicorum ſententia, divites ſunt omnes, qui cœlo & terra frui poſſunt 396.a. Stoicis placet ſuo quamque nomine rem appellare 58.b
ſtomachari 126.b
Stomachoſus. Stomachoſiores litteræ 169.a
Stomachus. Stomachi faſtidium 106.a. ſtomachum alicui facere 40.a. ſtomacho languenti eſſe 491.a
ſtrangulavit patrem 61.b. ſtrangulare 497.a
ſtruere ruinæ periculum, non aſcenſum parare 325.a
Studioſus. Mire ſtudioſus, & eruditus, & modeſtus 330.b. ſtudioſus ſtudiorum meorum 96.a
ſtudium bonorum conciliatum ex tribunatu 78.a. ſtudia bonarum artium vacationem habent etiam publici muneris 17.b. ſtudia & artes, quæ per ſe ipſæ eos, qui eadem voluntate ſunt, etiam familiaritate devinciunt 304.b. ſtudia mihi eorum placent, conſilium totum mihi videtur minime neceſſarium 146.a. ſtudia, quibus antea delectabamur, nunc vero etiam vivimus 301.b. ſtudiorum parium conjunctio 316.a. ſtudiorum vinculum 303.b
ſtultorum plena ſunt omnia 62.b
Sub. Sub eas litteras ſtatim recitatæ ſunt tuæ litteræ 102.b. ſub manu 117.b. *Sub ſignis.* Legiones quinque ſub ſignis habet Plancus 86.b
Subdere aliquem in alterius locum. Tantum te rogo, ut in Hirtii locum me ſubdas, & ad tuum amorem & ad meam obſervantiam 114.b
ſubdubitare 98.a
ſubductis rationibus 40.a
Subeo. Subire alicujus pericula & tempeſtates 393.b. ſubire caſum 116.b. ſubire potentiam togati potius, quam victoriam armati 304.a. ſubire vultum alicujus 488.a. *Subire offenſionem.* Denique illud cogita, te, quod offenſæ fuerit, in iſta cunctatione ſubiſſe 501.a
ſubimpudens 396.a
ſubinvideo tibi 383.a
ſubiraſcebar brevitati tuarum litterarum 189.b. reſcripſi tibi ſubiratus 153.a
ſubitum eſt ei remigrare Kalendis Quinctilis, propter opera inſtituta multa multorum 266.b
ſubmittere animum periculo 158.b
Subornare aliquem. Ut vigilanter nervoſeque nos ſubornes 118.b
Subſellia. Verſatus in utriſque ſubſelliis optima & fide & fama, *&c.* 279.b
Subſequi. Subſecutus eſt mirifice ſuo ſermone humanitatem tuarum litterarum 122.a
ſubſidium ſibi parare ad omnes vitæ ſtatus 16.b
ſubterfugerunt Sullani temporis acerbitatem, deorum benignitate 268.b
ſubterfugere periculum 378.b
ſuccedere, provinciam tradere, *oppon.* 125.a
ſucclamatum eſt 174.b
ſuccurrebat mihi illud 457.b. ſuccurret fortaſſe alicui veſtrum, cur, *&c.* 154.b. ſuccurrere incendio 148.b
Sudare. Vides ſudare me 171.a
Sudum. Horologium & libros mittam, ſi erit ſudum 453.b
ſuffectus ſum in ejus locum 251.a
Suffragari. Suffragere noſtræ laudi velim 228.b. ſuffragere velim huic libro, maxime quidem ex animo; ſin minus, gratiæ cauſſa 239.b. ſuffragari alicujus dignitati 83.b. ſuffragante fortuna videris res maximas conſecutus 80.b

ſuffra-

ſuffragatio gratioſa 78. a
ſuffragium ferre 194. b
Suffuſus. Animus nulla in ceteros malevolentia ſuffuſus 57. a
Sulla pater mortuus 417. b. Sulla non quæſivit quod bonum eſſet, ſed omnia bona coëmit 422. b
ſum, *vide* eſſe, eſt, *it.* futura.
ſumma eadem eſt, & idem exitus 308. a. ſumma eſt hæc ſententiæ meæ, ut te omnia metiri dignitate malim 126. b. ſummam feci cogitationum mearum omnium 40. a
ſumma reſp. 65. b. 175. b. ſummam remp. deducere in diſcrimen 121. b. ſummo genere natus 382. a. ſummo loco nati, prompti, non indiſerti 116. a. ſumma pectoris 48. a
ſummittere exercitus 114. b
Sumo. Non mihi ſumo, ut plus ipſe proſpiciam, quam te videre mihi ipſe perſuaſerim 315. a. ſumpſi mihi partes Philonis 21. b. ſumito tibi tantum pro Capitone apud Cæſarem, quantum ipſum meminiſſe ſenties 306. b. ſumere arma explorata victoria 322. a
ſumptui ne parcas ulla in re, qua ad valetudinem opus ſit, rogo 432. b
Superbus juriſconſultus qui non conſulitur, *per jocum* 396. a. partim te ſuperbum eſſe dicunt, quod nihil reſpondeas, partim contumelioſum, quod male reſpondeas 65. a
ſuperior honoris gradu 116. a. ex ſuperiore loco, & ex æquo loco, *opp.* 145. a
Supero. Superaſſet te filio omnium fortunam, ſi ei contigiſſet, ut te videret, antequam e vita decederet 70. a
ſuperſede hoc labore itineris 180. a. ſuperſedere potuit 475. a
ſuperſtitem reip. vivere 46. b
Superſum. Supereſſe, deeſſe *opp.* 331. b. *Supereſſe reip.* Neque deeſſe neque ſupereſſe reip. volo 148. b
ſuppedit, flagitium eſt 62. b
Suppeto. Nihil mihi ad remunerandum ſuppetit præter voluntatem 406. b
ſupplementum meis & Bibuli legionibus ſcriberetur 125. a
Supplicatio. Prærogativa triumphi 397. b. ſupplicatio ſibi ut decernatur petit Cicero 154. a. ſupplicationis honos Ciceroni decretus a ſenatu 400. b. ſupplicationem non ſemper ſequitur triumphus 397. b. ſupplicationem tibi lubenter decrevi 345. b
Supportare. Niſi quid navibus Laodicenorum ſupportarit, fame pereat neceſſe eſt 225. b
ſurrexit illico magna fama 467. a
Sus Minervam 49. b
ſuſcepi mihi perpetuam propugnationem pro omnibus ornamentis tuis 245. a. ſuſcepi totum negotium 179. b. ſuſcepiſti gravem curam, vehementerque de nobis ſollicitus es 219. b. ſuſcipe pauliſper meas partes 170. a. ſuſcipe totum negotium 67. b. feſtinare te nolo, ne nauſeæ moleſtiam ſuſcipias 440. b. ſuſcipere alicujus inimicitias 159. a. ſuſcip. graves inimicitias 116. a. ſuſcipere officia atque partes deprecatoris, rogando; propinqui, laborando, *&c.* 157. a
ſuſcitare bellum civile 158. b
ſuſpenſam tenuiſſe diutius hominum exſpectationem & ſpem reip. de ſua voluntate 84. b. ſuſpenſo animo te expecto 431. b. ſuſpenſi novarum rerum exſpectatione 378. b. ſuſpenſi animi novarum rerum exſpectatione 395. b. ſuſpenſa erant omnia propter expectationem legatorum 165. b
ſuſpicioſiſſimum tempus Caninianum 22. a
Suſpicor. Valde ſuſpicor fore 20. a
ſuſtento illius tenuitatem ex meis anguſtiis 456. b. ſuſtenta iſtam imbecillitatem valetudinis 367. a. ſuſtenta te mea Terentia 358. b. perditis rebus omnibus ipſa virtus ſe ſuſtentare poteſt 303. a. ſuſtentare ſe conſcientia optimorum conſiliorum 302. a. ſuſtentare ſe firmitudine animi, & ſpe optima 323. a. ſuſtentare ſe optimarum artium ſcientia, & maximarum rerum glo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ria 371. a. ſuſtentare ſe ſua virtute 314. a
ſuſtineo maximam curam & ſollicitudinem 79. b. nos interea duriore conditione bellum ſuſtinemus 124. b. ſuſtinebant ſe ſatis arroganter Allobroges 175. b. ſuſtinui me 325. a. ſuſtinebis abſens facilius hominum ſermones 409. b. velim quæras quos ille dies ſuſtinuerit, in urbe dum fuit, quam acerbos ſibi, *&c.* 110. a. ſuſtinere in ſe innumerabilia alterius officia 77. a. ſuſtinere beneficia ſua in alterum omnibus viribus 239. a. ſuſtinere culpam 411. b. ſuſtinere eos non poterat 174. b. ſuſtinere & tueri exſpectationem ſui concitatam 69. a. ſuſtinere majora onera poſſimus 92. a. ſuſtinere omnia integra 120. b. ſcis quid ſuſtinere poſſis 409. b. ſuſtinere ſe 20. b. ſuſtinere ſe non putat poſſe cauſſas multorum, ſi tibi conceſſerit 321. a. ſuſtinere ſumptum 170. b. ſuſtinere te prœlia mea cauſſa ſcribis 26. b. ſuſtinere totum negotium 327. a. ſuſtinendam mihi puto totam petitionem Lamiæ 180. b
ſuſurratores rumores, *alii*, ſuſurrationes 442. a
ſutorio atramento abſolutus 57. b
Suus. Scripſerunt ad eum ſui 13. b
Syda extrema regio provinciæ Pamphyliæ 234. b
συμβιώτης 24. b
συμφιλολογεῖν 459. b
ſymphoniam Lyſonis velim vitaſſes 438. b
συμπόσια 65. b
σύν τε δύ' ἐρχομένω 18. b
σύνδειπνα *ibid.*
ſyngrapha Sittiana 456. a. tanquam ſyngrapham ad imperatorem, non epiſtolam attuliſſet, ſic pecunia ablata domum redire properabas 397. a. ſyngrapham Sittianam tibi commendo 475. a
Synnadis 145. a
σύνταγμα 450. a

T.

TA' *μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς, τάδε* 457. b
tabellæ latebra 170. a. tabella docuerunt 50. a
tabernaculum 215. a
tabernarii & aquarii 461. a
tabulæ teſtamenti 408. a
Tacitus. Prima duo capita epiſtolæ tuæ tacita mihi quodammodo relinquenda ſunt 144. a
tæterrima hieme 496. a
tantum quod 410. a
Tantus. Sed tanti 449. a
Tarcondimotus populi Rom. ſocius, trans Taurum 377. b
tarda deceſſio 211. a
tarde & incommode navigavimus 359. b
Tarſus 111. a
telum acerrimum 395. a
temperatis, moderatiſque moribus homo 253. b
temperius fiat 44. b
Tempeſtati obſequi. Ut in navigando tempeſtati obſequi artis eſt, etiam ſi portum tenere non queas: cum vero id poſſis, *&c.* ſic cum omnibus nobis in adminiſtranda rep. propoſitum eſſe debeat cum dignitate otium, non idem ſemper dicere, ſed idem ſemper ſpectare debemus 56. a. tempeſtates idoneæ 429. b
tempus anni 435. b. tempus anni idoneum 137. a. tempus idoneum nactus 10. a. tempus ſuſpicioſiſſimum 22. a. tempus uſitatum & quaſi legitimum ad petendum 125. b. temporis longinquitas omnem dolorem minuit ac mollit 195. a. non debemus exſpectare temporis medicinam, quam repræſentare ratione poſſimus 273. a. tempori ſerviendum eſt 19. b. tempore meo triſtiſſimo 221. a. tempora in republ. plurimum valent 204. b. tempora reipub. turbulenta 116. a. vides quanta vis in rep. temporum ſit, quanta varietas rerum, quam incerti exitus, quam flexibiles hominum voluntates 81. a. temporum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

meorum recordatio 20. a. Cæſar ſervit temporibus 47. b. temporibus eſſe aſſentiendum 56. a. temporibus miſeris & luctuoſis, tranquillis & optatis, *opp.* 266. a. temporibus his difficillimis 80. b. quæ ſunt in fortuna, temporibus regentur, & conſiliis noſtris providebuntur 334. a

tenebræ & quaſi parietinæ reip. 183. a. tenebræ reip. 222. b

Teneo. Tenet me deſiderium urbis, ſatietas provinciæ 91. a. etiam is qui omnia tenet, favet ingeniis 205. a. illa, quæ requiris, ſuum ſtatum tenent 301. a. *Tenere locum apud aliquem.* Videtur mihi noſſe locum, quem apud te is teneret 134. a. tenere curſum, quem ceperis 56. a. tenere & ſtatum & famam dignitatis ſuæ honeſto otio 210. a. tenere medicinæ ſcientiam 195. a. tenere memoria 42. a. tenere provinciam in otio, exercitum in ſua poteſtate 143. b. tenere ſuum inſtitutum 434. b. teneri iiſdem ſtudiis 438. a. teneri non potui 20. b. teneri te ulla ſpe mirum eſt 263. a

teneriore mihi animo videbare 298. a

tentare aliquem inſidiis 250. b

tenuiculo apparatu contentus Balbus 49. b

Tenus. Cumatum tenus rumores illi caluerunt 441. a

Terentia a Veſtæ ad tabulam Valeriam ducta 352. b

Terentius ait, Nunc hic dies aliam vitam affert, alios mores poſtulat 251. b. Terentii verſus ex Eunucho 52. a

terminatum imperium annuum 171. a

τέρψις 451. b

terræ filius 383. a. terra nata lege erant excepta 422. a

teruncius 113. a

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα 350. a

Teſtata gratia. Ut quaſi teſtata pop. Rom. eſſet gratia noſtra 55. a. teſtatum apud animum tuum relinquam 72. a. teſtata & illuſtria 194. b. teſtata graviſſimis certiſſimiſque monumentis 289. a

Teſtes. Verbum honeſtiſſimum in judicio 62. b

teſtificor deos homineſque, me, *&c.* 500. a

teter, *vide* tæter.

tetradrachmæ 225. b

theatrum Curionis 447. a

Themiſtocles ab Herodoto laudatus 261. a. Themiſtoclis fuga 258. a

θορυβοποιεῖ 462. b

Tigellius 414. a

Timæus ſcripſit bellum Pyrrhi ſeparatim 255. a. Timæus Timoleontem laudavit 261. a

timere alienam vicem 182. b. timere, gaudere, dolere ſuo potius quam alterius arbitrio, unicuique liberum eſt 197. b

Tiro κανὼν ſcriptorum Ciceronis 449. b. Tiro angitur animo 447. b. Tiro ſuas epiſtolas in volumina referri volebat 449. b. Tironis ſuavitas 433. b

Titium interceſſorem abjecit Cicero 96. b

Titubare. Sin quid forte titubatum eſſet, ut fit in bello, exercitu tuo niteremur 217. b

T. Annio Miloni conſulatum petenti ſtudet Cicero 77. a. *ſeqq.*

T. Labienus Cæſarem reliquit 444. b

τὸ καλὸν δι' αὐτὸ αἱρετὸν eſſe 417. b.

τῶν ἀδυνάτων eſt te venire 11. b

togam prætextam texi Oppio audiſſe te arbitror 110. a

tolerabilius ferre igniculum deſiderii 424. b

toleranter ferre 198. a

tolerare forti animo militiam 399. a

Tollo. Suſtulimus manus 374. a. ſuſtulerunt oculos paullulum tuæ litteræ 439. b. tollere aliquem ad cœlum veriſſimis ac juſtiſſimis laudibus 402. b. tollere manus 374. a

tormentum cæcæ ſuſpicionis 326. a

torſerunt nos acriter tuæ ſupplicationes 483. a

totum me eſſe Pompeii ſcis 97. a. tota cogitatione te videre cupio 436. b

trabea 54. b

tractes eum velim quam liberaliſſime 307. b. nunquam video me tra-

ctaſſe cauſſam difficiliorem 171. a
trado tibi totum hominem de manu, ut ajunt, in manum 376. a. tradere alteri vigiliam ſuam 190. b. tradere medicinam 340. a. tradere provinciam ſucceſſori maxime aptam atque explicatam 123. a. tradere provinciam ſucceſſori quam expeditiſſimam *ibid.* tradere ſe lacrumis & triſtitiæ 266. a
traducere ſocios infideles, ad veteris imperii benevolentiam 395. b. traducere animos a minore cura ad ſummum timorem 16. a. traducere animum ejus ab omni alia cogitatione ad dignitatem tuam tuendam viderer 11. a. traducere exercitum 101. b. qua ratione nobis traducendum ſit tempus 199. a
trahere moleſtiam ex, *&c.* 182. a. quid eſt, quod me in aliam partem trahere poſſit? 78. b. trahantur per me pedibus omnes rei 436. a
trajiciunt legiones ex Africa 191. b. trajeci copias Rhodanum 92. b. trajecit omnes ſuas copias Iſaram Plancus 117. b
tralatio verecunda debet eſſe 449. b
tralatitium eſt 146. a. tralatitia 457. b
Tralles 129. a
tranquilliore animo 196. a
Tranſeo. Tranſirent Taurum 147. a. tranſire verecundiæ fines 256. a
transferetur cauſſa integra in proximum annum 477. a. transferri nomen ad Voluſium a Valerio non potuiſſe 286. a
transfugit ad populum Curio 463. a
tranſgredi Alpes 183. b. tranſgreſſus ſum Taurum 147. a
tranſigeretur aliquid 455. a
Tranſverſum unguem. Nec tranſverſum unguem a ſtilo 420. a
Tranſvolare. Num etiam Alpes poteram tranſvolare, quæ præſidio illius tenentur 137. b
trapezophoros 412. a
Trebonius Athenas venit ad XI Kal. Jun. 236. b. Trebonii indigniſſima cædes 233. b
Treviri 391. a
Tribulis, & municeps, & familiaris meus 328. b
tribuo nonnunquam in vulgus 339. b. tuo dolori non ſolum ignoſco, ſed etiam ſummam laudem tribuo 233. a. tribuere alicui aliquam dignitatem 228. b. tribuere partem aliquam alteri voluntatis mutuæ 227. a. tribuere officium homini amiciſſimo 213. a. tributam mihi ſummam laudem putabo, ſi de his rebus ad ſenatum relatum ſit 392. b. tributum eſt hoc optimo cuique natura laudem a ſua civitate conſequi velle 282. b
tributa acerbiſſima 387. b
Tricæ. Plus biennium in his tricis morabitur 457. a
triginta dies conſtituti ſunt ad decedendum lege Cornelia 135. a
tripudia ſoliſtima 320. a
Triſtis. Triſtius aliquid dicere aliqua de re 171. a. triſtia tempora 400. b
triſtitia temporum 151. a
tritas aures habere notandis generibus poetarum, & conſuetudine legendi 39. b
Triumviri, ſeu Treviri capitales 391. a
Tuba belli civilis 338. a
tuere tuum munus 91. b. tueri officia omnia 153. a. tueri ſuam rem, & gratiam, & auctoritatem alicujus commendationibus 319. b. tueri ſuum ſtatum 41. b
Tulliæ Ciceronis obitus 190. a
tumultuoſæ conciones 93. a. tumultuoſiora quædam nuntiata ex Syria 238. b
tumultus in Syria excitatus 377. b
turbidiſſima ſapienter tuliſti: tranquilliora læte ut feras, facito 345. a
Turbulenter. Nos nihil turbulenter, nihil temere faciemus 111. a
turpitudo nec in verbo eſt, nec in re, *&c.* 58. b. turpitudo non eſt in re, non eſt in verbis: nuſquam igitur eſt 60. b
Τυραννοκτόνοι noſtri longe gentium abſunt 244. b
Tyrotarichus. Ad tyrotarichũ antiquum redi 45. b. tyrotarichi patina 42. b

Vacil-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

V.

VAcillantes literulæ 448. b
vacuitas magnam cupiditatem hominibus injicere ſolet 168. b
vacuus moleſtiis 186. a. vacuus ab omni moleſtia 179. b. vacuum a bello opidum 502. a
vadimonia dilata 82. a
Valerius Catullus 387. a
valet hoc in omnes partes 211. a. valuit cauſſa potius apud te, quam gratia 270. b. valent ad conſolandum, quæ eleganter collegiſti 263. a. valere animo 361. a. valere plus opibus, armis, potentia, auctoritate 27. a
valetudo quas res poſtulet 451. b. valetudinem amittere intermiſſis exercitationibus 48. b
varietas caſuum vehementer animos hominum in legendo ſcripto retinere ſolet 257. a. varietas temporum, fortunæ viciſſitudines, aptiſſimæ ad delectationem lectoris 258. a. varietates temporum meorum 304. b
Variſidius 95. b
Varro contulit ſeſe in ſocietates publicanorum 279. b
Varro fructus doctrinæ percipit eos, qui maximi ſunt, *&c.* 16. b
Varro Murena 294. b
Varro quæſtor Bruti 278. b
Varronis theſauri 170. b
Vaticinari 110. a
Vatinius in Appii locum ſuffectus 251. a
Vatinius juſtiſſimi triumphi res geſſiſſe ſcribit 252. a
Vatinius ſex opida Dalmatiæ vi oppugnando cepit 252. a
Vatinius teſtis in Sextium 37. a. Vatinii tribunatus a Cicerone reprehenſus 38. a. Vatinium defendit & laudavit Cic. 36. a. reditus in gratiam Ciceroni cum Vatinio per Pomp. primum interceſſit, deinde per Cæſarem 52. a
ubi non ſis qui fueris, non eſt cur vivere velis 371. a
vecturæ periculum 113. a
Velia 403. a
Velificari alicui. Ne alicui velificatus dicaris 481. a
velificatio mutata 56. a
Venerari deos multa. Ignovit omnibus Cæſar, qui multa deos venerati ſunt contra ejus ſalutem 324. a
venio in ſpem appropinquare tuum adventum 3. b. veniebant in ſuſpicionem nonnullis detinuiſſe nos, *&c.* 234. b. veniebant mihi in mentem multa in utramque partem 199. b. venerat in eam opinionem Caſſius, quæ diripuiſſet ipſe, ut viderentur ab hoſte vaſtata, finxiſſe bellum 481. a. omnia illa tua præclara in remp. merita ad nihilum venient 172. b. venire alicui in ſuſpicionem 22. b. venire in cogitationem aliquam 192. a. in complexum alicujus 350. b. venire in diſcrimen 29. b. venire me in ſocietatem tuarum laudum patiare 32. b. veniſſe tempus vides, quo neceſſe ſit de nobis conſtitui 327. a
Ventidius 168. b
ventitare domum alicujus 193. b
Venus Apellis 48. a. Venere prognatus, id eſt, Cæſar 498. a
verberatio ceſſationis 467. b
verberavi te tacito cogitationis duntaxat convicio 466. b
verboſior epiſtola 372. a
verboſius ad te ſcripſi 371. a. verboſius tibi redderem omnium rerum rationem 83. b
Verbum. Verba non ſolum oratoria, ſed etiam levia deeſſe Ciceroni 91. a
vere dicam 136. a
verſor in civium naufragiis 218. a. verſaris mihi ante oculos dies noctesque 353. b. verſatur in omnibus ingenuis artibus ita ut excellat 184. a. verſamur tot annos in miſeriis 368. a. verſatus ſum cum Pompeio complures dies, nullis in aliis, niſi de rep. ſermonibus 83. a. verſatus ſum in magno errore 227. a. verſata eſt tua cauſſa

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

in majore varietate, quam homines aut volebant, aut opinabantur 305. a. ſi in uno argumento, unaque in perſona, mens tua tota verſabitur, *&c.* 256. a. verſari in aliqua majuſcula cura 24. b. verſari in anguſtiis 154. b. verſari inter manus 450. a

vertentur inter hos fines quæcunque acciderint 482. a

Verus. Minus veram cauſſam 188. b. Rationes quæſtoris mei nec verum fuit me tibi mittere, nec tunc erant confectæ 112. a

Veſtigium. Ne veſtigium quidem ullum eſt reliquum noſtræ dignitatis 222. a. nullum veſtigium abs te diſceſſurus ſum 138. b. e veſtigio eo ſum profectus 215. a

veternus civitatis 98. a. veternus civitatem occupaſſet, niſi, *&c.* 461. a

vetuſtas habet aliquid commune cum multis, amor non habet 192. b. vetuſtas amoris 316. a

vicem alterius dolere 192. a. vicem tuam doleo 245. b. noſtram vicem ultus eſt ipſe ſeſe 35. a

victor armatus iratus metuendus 311. a

victoria belli civilis etiam ſi ad meliores venit, tamen eos ipſos ferociores impotentioreſque reddit 209. a. victoria belli civilis: malorum omnium extremum 15. b. victoria civilibus bellis ſemper eſt inſolens 186. a. victoria crudelis erat futura Pompeianorum, iratorum hominum, & cupidorum, & inſolentium 222. a

Videre animo. Exitum tam video animo, quam ea quæ oculis cernimus 308. a. vidiſti multum 368. a. VII, 2. aliquid videbimus, in quo ſit ſpes 352. a. aut non multum mali in vita vidiſſemus 355. b. videre, audire 207. a. videre, in omnibus malis acerbius eſt, quam audire 312. a. videre moleſtias, grave eſt 184. a

vincam meis officiis cogitationes tuas 157. a. vincam omnium ſtudia 329. a. vincet omnes ſpes officio 358. b. vici exſpectationem tuam diligentia mea 162. a. vicit opinionem meam genus ſcriptorum tuorum 255. a. vincere dicendo 197. b. vincere exſpectationem 74. a. vincere ſeipſum 221. b

Vinculum. Quod vinculum deeſt noſtræ conjunctioni? 268. a. vinculum mihi cum eo maximum eſt, quaſi ſanctioris neceſſitudinis 298. b. vinculum ſtudiorum 303. b. *Vincula magna.* Studiorum ſimilitudo, ſuavitas conſuetudinis, delectatio vitæ atque victus, ſermonis ſocietas, litteræ interiores 163. a

vindicare remp. 114. b. vindicare remp. in libertatem 138. b

violat me virginem invitam, per vim 59. b. violare alicujus exiſtimationem 342. b

vir optimus & homo doctiſſimus 100. a

virtus, perditis rebus omnibus, ſe ſuſtentare poteſt 303. a. nihil eſt virtute formoſius, *&c.* 32. b. verum decus in virtute poſitum eſt: quæ maxime illuſtratur magnis in remp. meritis. 97. b. omnia ſumma conſecutus es virtute duce, comite fortuna 77. b

Vis. Quid eſt, quod contra vim ſine vi fieri poſſit 209. b. vires & corpus amiſi 423. a

vita ſub dominatione, miſera 136. b. vitæ ſatisfeci vel ætate, vel factis, vel (ſi quid etiam hoc ad rem pertinet) gloria 74. b. vitam mihi eſſe acerbam puto 3. a. quid vanitatis in vita ſit, non dubito quin cogites 81. a

vitium in parietibus, in tecto 36. b

Vito. Vitemus oculos hominum, ſi linguas minus facile poſſimus 6. b

vivimus in magna turba, magnaque in confuſione rerum omnium 322. a. ita vivere, ut non ſit vivendum, miſerrimum eſt 308. a. vivere cum viris bonis, & jucundis, & amantibus ſui, pertinet ad beate vivendum 65. b. vivere pulcherrimum duxit Cicero 46. b

ulciſcenda ſunt quæ tibi acciderunt,

etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

etiam ſi non ſint dolenda 245. b
Ultro polliceri. Omnia ei & petenti recepi, & ultro pollicitus ſum 111. b
Ulubræ 402. a
Ulubranus populus 389. a
Ulyſſes. Illo ſi veneris, tanquam Ulyſſes, cognoſces tuorum neminem 65. a
Unde petitur. Omnibus, unde petitur, hoc conſilii dederim, ut a ſingulis interregibus binas advocationes poſtulent 385. a
vocamus te ad nullas inimicitias 158. b. vocabare abſens in invidiam & in crimen 275. a. in omnibus rebus, quæ in aliquam controverſiam vocarentur, te arbitro & diſceptatore uterentur 275. a. vocari ad exitum vitæ 313. a. vocari in eandem conditionem 477. a
Vocontii 117. b
Volaterrani municipes defenſi a Cicerone, cum tribuni pl. legem iniquiſſ. de eorum agris promulgaſſent 268. b
volo ipſorum cauſſa 29. b. vult magnopere ejus cauſſa omnia 294. b. nec vero quantum mea cauſſa velis dubito 180. b. velle alicujus cauſſa 4. a. 398. a. velle omnia alicujus cauſſa 324. b. velle omnium, quos commendo, cauſſa debeo 339. b
volumen plenum querellæ iniquiſſimæ 138. a
Volumnius Eutrapelus 69. b
voluntas ſenatus pro auctoritate haberi debet, cum auctoritas impeditur metu 164. b. voluntate ac judicio meo 64. b. voluntates juſtæ, & officio incenſæ, non inanes, aut ambitioſæ 321. a
voluptatem animi nimiam ſummum errorem etiam puto 86. a. commune nihil poteſt eſſe inter eos, qui omnia voluptate ſua metiuntur 388. a
volutari in omni genere & ſcelerum & flagitiorum 10. b
vomere, non dicere 206. b
vota facere victoriæ ſuæ 324. a. vota quotidie facimus, ne intercaletur 368. a
urbanitas, virtus eſt ſententia Stoicorum 140. a. urbanitatis poſſeſſionem quibuſvis interdictis defendamus 436. a
Urbanus. Homo non ſolum ſapiens, verum etiam (ut nunc loquimur) urbanus 145. a. urbani ſales, Romani 34. b
urgere occaſionem aut facultatem 380. a. urgetur reſp. armis ſempiternis, aut his poſitis recreabitur aliquando, aut funditus interibit 306. a
uſque mihi temperavi dum perducerem eo rem, *&c.* 83. b
uſura falſi gaudii te frui nolim 336. a. uſura longi temporis 122. a
uſurpata duplex cubile 59. b
Uſus. Quocum mihi eſt magnus uſus 434. a. ſummus mihi eſt uſus cum M. Fabio 67. b. uſus magnus tractandæ reipub. 317. a. uſus vetus inter nos intercedit 295. b
ut leviſſime dicam 135. a. 159. a. ut nunc eſt, nulla magnopere exſpectatio eſt 441. 8. ut opinio mea fert 335. b. ut opinio noſtra eſt 302. b
Utile. Nihil utile, niſi quod rectum honeſtumque ſit 281. a
utilitatibus tuis poſſum carere 431. b
utor familiariſſime M. Fabio 100. a. utuntur meis æquiſſimis auribus 438. a. utemur bono litterarum 408. b. uterer mea conſuetudine, *&c.* 344. b. uteretur in eos jure regio 383. b. uti ætatis vitio 110. a. uti aliquo fautore 332. b. uti in ſuis rebus omnibus aliquo arbitro & diſceptatore 298. b. uſus es eo conſilio, ut id reprehendere non audeam 200. a. *Uſus es liberalitate.* Ut ad eam liberalitatem, qua ſine meis litteris uſus eſt, quam maximus meis litteris cumulus accedat 253. b. in conſilio pari, caſu diſſimili uſi ſumus 411. b. noſtris conſiliis uſi eſſemus, *&c.* 349. b. uſos ſe eſſe tua liberalitate prædicabant 253. b
Utrubi. Ut ſcires hoſpitium tibi ubi para-

parares, vel potius utrubi 14. b

X.

XEnophon Ageſilaum regem laudavit 260. a

Y.

Y'Περβολὴ 435. a

ὑποθήκας Cluvio dedit 326. b

ὑπομνηματισμὸς 265. b

Z.

ZEnoni placuit, homini acuto, libertas loquendi 57. b

FINIS.

INDEX
RERUM ET VERBORUM
Quæ in
PAULLI MANUTII
Commentario in Epiſtolas Ciceronis Familiares continentur.

Prior numerus paginam, alter tomum, a, b *columnas indicant*.

A teneris unguiculis 39. 1. a. *A Veſtæ* pro a templo Veſtæ 151. 2. a
abjicere ædificationem 119. 2. b
abſolvebatur reus æquo ſententiarum numero 396. 1. b. abſolutus ſutorio atramento 36. 2. b
Academia unde dicta 212. 1. a. Academia duplex, vetus & nova 38. 2. a. Academiæ quot fuerint 12. 2. b
accenſi unde dicti 159. 1. b. accenſi munus libertis deferri ſolitum fuit *ibid.*
accumbebant meretrices in lecto, honeſtæ ſedebant 45. 2. b
Accuſare officium alicujus 103. 1. a. accuſantibus erant qui ſubſcriberent 393. 1. a. in aliquo accuſando prima, poſtulatio; ſecunda, nominis delatio; poſtrema, accuſatio fuit 388. 1. a
accuſativus pro nominativo, ut, *rem vides, quomodo ſe habeat* 182. 1. a. accuſativo in *im* tria ſola nomina exire volebat Plinius, *febrim, tuſſim, ſitim* 351. 1. b
accuſator judices in conſilium mittebat 395. 1. b
Achaia duplex 209. 1. a & b
acta & publica & privata 22. 2. a. in actis urbanæ res ſingulorum dierum ſcribebantur 135. 1. a
actionem Cicero contemplationi præfert 10. 2. a
ad Alpes verſus, *&c.* 430. 1. a. *ad Apollinis*, &c. pro, ad ædem Apollinis, Ἀττικισμὸς 382. 1. b. *ad imperandum*, paſſive 43. 2. b. ad tempus, ad Nonas 207. 1. a. *ad urbem eſſe* qui dicebantur 162. 1. a. 167. 1. a. 180. 1. a. *ad*, loci proprio nomini præpoſitum 156. 1. b
adeſſe ſcribendo 399. 1. a
adhuc & *hactenus* quomodo differant 103. 1. b
adjuvare, & *auxiliari* 44. 1. b
admirandus, admirabilis, mirus, mirandus, mirabilis, mirificus, ſynonyma 310. 1. a
admirantis eſt, *manum tollere* 311. 1. a
adniti minus eſt, quam *pugnare* 278. 1. a.
adoleſcentes, declamando vel in ſcholis rhetorum, publice profitentium, vel domeſtica diſciplina exercebantur 96. 1. a. gratia valere poſſunt, auctoritate non poſſunt 290. 1. a. adoleſcentes nobiles cum conſulibus, & proconſulibus, & prætoribus etiam, ut rerum uſu mature inſtruerentur, in provincias exibant 259. 1. a. adoleſc. Romani gloriæ comparandæ cauſſa, viros nobiles, honoribuſque functos accuſare ſolebant 386. 1. b. adoleſcentes vel

ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ad eos, qui jus civile profitebantur, vel in forum, ut oratores audirent, ire ſoliti erant 228. 1. b. *adoleſcentes* vocabantur etiam poſt annum XXX. 107. 1. a
adoptare pro *exoptare* 191. 2. b
adoptiones. Cognominum ratio in adoptionibus 381. 1. a, b
adſpectu, vel cogitatione rei præſentis, in memoriam ſæpe, aut voluntatem, opinionemve deducimur abſentis 127. 1. a
adſpirare, ad quæ pertinet 321. 1. b
adſtringere & *relaxare* opponuntur 303. 1. a
adverſarius. Artis eſt ex adverſarii perſona nobis objicere, quod ejus tueri cauſſam videatur, nec tamen ad tuendum ſatis valeat 194. 1. b
adverſus, levius eſt quam *contra* 41. 2. b
advocatus, & *advocatio* 323. 1. b
Ædes ſacra, Templum, Curia diverſa eſſe poſſunt 200. 1. b
Ædiles. Ad ædiles curules pertinebat aquarum publ. cura 389. 1. a. Ædiles binos ludos dabant, Megaleſia, & Romanos 376. 1. a. Ædiles plebis quando crearentur, & qua cauſſa inſtituti 381. 1. a
Ædui fratres populi Rom. appellati 324. 1. a
ægrotatio & *ægritudo* ut differant 199. 1. b
Ægypti reges magnum præſidium in fide ac tutela populi Romani inveniebant 397. 2. Ægyptus Romanis dicebatur relicta teſtamento Alexandri regis *ibid.*
Æmilia tribus 401. 1. a. Æmilia via 69. 2. a
ærarium. Populi erat quod in ærarium referebatur 256. 1. a
æs. Eſſe in ære alicujus 143. 2. a
æſtimationem accipere 261. 1. a
æſtiva quæ vocarentur 118. 1. a
æſtus quid 336. 1. b
ætas ingraveſcens 106. 1. b. ætas præcipitata 96. 2. a
affixus 55. 1. b
agitare animo, *agitare in mente*, idem 265. 1. a
agnoſco, pro *fateor* 171. 1. b. 185. 1. a. 256. 1. b. agnoſcimus quæ antea novimus 187. 1. b
ago. *Agere* & *facere* ut differant 327. 1. b. agere animam 424. 1. b. agere cum populo 27. 1. b. agere cum populo non licebat, cum de cœlo ſervabatur 416. 1. b. agere per aliquem 290. 1. a. agi præclare cum aliquo 43. 2. a
Ahenobarbus, non Ænobarbus 400. 1. a
ain' tu? ain' tandem? ubi uſurpentur 31. 2. b
Ala equitum 148, 1. a
Alarii equites *ibid.*
Albertus Ferrus 123. 1. b
Aldi ſenioris eximia conſervandæ antiquitatis cura fuit 196. 1. a
Ales. Alites aves quæ 279. 1. b
Alexandri regis teſtamento Ægyptus Romanis relicta dicebatur 397. 2.
alienus 82. 1. a. *alienus, a, um*, & dandi, & auferendi, & generandi etiam caſibus jungitur 18. 2. a
aliptæ 79. 1. a
aliter ac vellem, recte dicitur 158. 1. a
alius. Nec quicquam aliud libertate communi quæſiſſe 82. 2. b
alo. Ab *alo* deducebant veteres *altum* & *alitum* 268. 1. a
alter viceſimus, pro *viceſimus ſecundus* 112. 2. b
amicitia a benevolentia differt 247. 1. a. apud majores non modo amicitiam violari fas non erat, ſed ne cooptari quidem ſacerdotem licebat, qui cuiquam ex collegio eſſet inimicus 156. 1. a. neceſſitudinis arctiora vincula, quam amicitiæ 132. 2. b. cum omnes amicitiæ tuendæ ſumma religione & fide, tum eæ maxime, quæ ſunt ex inimicitiis revocatæ in gratiam 172. 1. b
amicus. Suavitas quædam inter amicos major eſt, quam inter fratres 50. 2. b
amo. Amamus amicorum filios, qualeſcunque ſunt, parentum cauſſa 52. 1. b. Rogari ſe, qui amant, non patiuntur 96. 1. a. *amare* plus eſt, quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

quam *diligere* 166. 1. b, amantes, boni, jucundi 262. 1. a
amor & ſtudium 59. 1. b. non amor ob utilitatem, ſed utilitas ob amorem æſtimanda 179. 1. a. major eſt in amore vis, quam in benevolentia 166. 1. b
Amphiaraus vates 279. 1. a
Ἀμφιβολία 364. 1. b
Amphorum, pro *Amphorarum*, quando dici debeat 108. 2. b
amplitudo 34. 1. a. amplitudo, & dignitas 35. 1. b
andabata. Ne andabatam quidem defraudare 323. 1. b
Andreas Londanus 34. 2. a
Angelus Politianus 313. 1. a
Anienſis tribus 401. 1. a
animam agere 424. 1. b
animus jejunus 148. 1. b. animi voluntas 260. 1. a. animum loqui 284. 1. b. duobus modis animi, ſine ratione & ſcientia, motu ipſi ſuo ſoluto & libero incitantur, uno furente, altero ſomniante 280. 1. b
Annales Villii unde dicti 400. 1. b
annua dies 293. 1. b
annulum aureum qui non habebat, eques Romanus non erat 74. 2. a
ante diem III *Non.* veteres dicebant, id eſt, die tertio ante Nonas 178. 1. a
antea & ſupra differunt 87. 2. a
Ἀντεισαγωγὴ 194. 1. b
Anticato Cæſaris 349. 1. b
Ἀντίφρασις figura 179. 2. b
antiquus, & *vetus*, ut differant 92. 2. a. antiqui. in antiquis omnia ferenda, non omnia tamen imitanda 174. 1. a
Antithetis maxime ornatur oratio 23. 2. a
Antonius Auguſtinus, Epiſcopus Ilerdenſis 251. 1. a
Antonius Maſſa 34. 2. a
anus finita, derivantur a nominibus in *us*, antecedente vocali 13. 2. b
Apage te. Hac voce rejicimus a nobis eos, qui moleſti ſunt 230. 1. b
Apamea a quo condita, & ita appellata 141. 1. a
Apelles pictor 79. 1. a
apotheca differt a taberna 389. 1. b
apparitores qui eſſent 141. 2. b
appellare 197. 2. a
Appiani error 399. 2
Ap. Claudius inter oratores nominatus 176. 1. a. Appius a Dolabella accuſatus 386. 1. b. Appii liber de jure augurali 167. 1. a. 176. 1. a
apud aliquem cœnare 26. 1. b. 90. 1. a
aqua. Aquarum pub. cura ad ædiles curules pertinebat 389. 1. a
aquarii 389. 1. a, b
aquarioli *ibid.* b
aquila a primipilo ferebatur 70. 2. a, b. aquila inter ſigna militaria primum locum ſemper habuit *ibid.* aquila legionis argentea fuit 70. 2. a
Arbuſcula nobilis meretrix 45. 2. b
arceſſere & *accerſere*, unde dicta 345. 1. b
ardere bello 182. 1. b
argutus 370. 1. b
Ariſtarchus Grammaticus 176. 1. b
Ariſtotelis libri de ratione dicendi plures fuere, quam nunc exſtant 94. 1. b
ars. Artium diſtinctio 328. 1. a
Arſaces generale nomen fuit regum omnium apud Parthos 424. 1. b
Artolagani 30. 2. b
as. Aſſis nomine tota hereditas vocatur 135. 2. a. aſſis partes *ibid.*
Aſconii Pediani indiligentia 193. 1. b
Aſia tota Græce loquebatur 391. 1. a. Aſiæ vectigalia maxima erant 158. 2. b
Aſinius Pollio 71. 2. b
aſſequi plus eſt quam imitari 274. 1. a. aſſequi merita 34. 1. a
Aſtrologi. Contra Aſtrologos 345. 1. a
aſtute agere 95. 2. b
Atellanæ fabulæ 23. 2. b
Aternius unde dictus 274. 1. b
Athenodori duo 161. 1. a
atque, quomodo capiatur aliquando 172. 1. a. eleganter interdum a particula *atque* ſententiam ordimur 267. 1. b
attentus qui dicatur 25. 2. a
Attica ſubtilitas quæ 188. 1. a. Attici ſales omnibus præſtabant 363. 1. b
Atticus Epicureus fuit 120. 2. b. Attico

tico Cicero nihil occultabat 296.1.a
auctor 19.1.a. minus quam *princeps* 51.2.a, b
auctorari, ſervile verbum 75.2.b
auctoritas quid 290.1.a. *valere apud ſenatum auctoritate, apud populum gratia* proprie dicitur 91.1.b. *auctoritas ſenatus*, a *ſenatuſconſulto* quomodo differat 28.1.b. auctoritates perſcriptæ 399.1.a
audio. Audivi cum diceret 159.1.b. audientem eſſe dicto alicui 384.1.a
auditionem de aliqua re accipere 371.1.b
Aufidius unde dictus 274.1.b
auguralis cœna 353.1.b
auguratus inter ampliſſima ſacerdotia 172.1.b
augures fieri duos ejuſdem gentis lex vetabat 353.1.b
D. Auguſtini liber de Grammatica 214.1.a
avis alba 358.1.a
aures. Oculorum ſenſum oratorie Cicero modo auget, aurium imminuit, modo contra 264.1.b
aurum. Ut aurum igne, ſic benevolentia fidelis periculo aliquo perſpici poſſit 21.2.b
auſpicari poſt mediam noctem licebat 361.1.b
auſpicium fieri veteres opinabantur, alitum volatu, & oſcinum cantu, aut tripudiis 279.1.b
aut quandoque veteres pro *haud* ſcripſerunt 45.2.a
auxiliari, & *adjuvare* 44.1.b
auxiliarii equites 148.1.b

B.

B pro V, & V pro B veteres ſcribere ſolebant 47.2.a
Baiæ. Baiarum aquæ ſalubres 16.2.b
Baianæ aquæ. Ad aquas Baianas ibant, oblectationis & valetudinis cauſſa 5.2.a
Balbi quattuor 288.1.b
batuo, verbum obſcenum eſſe poteſt 40.2.b
beate vivere 266.1.a
bellax & *bellicoſus* ut differant 233.1.a
bellum Italicum, *Marſicum*, *Sociale*, idem tot nominibus dictum 233.1.a. bello ardere 182.1.b
bellus 333.1.a
bene ſentire de aliquo 93.2.a
beneficii accepti declarandi formulæ 88.2.a. non qui beneficium accepit, ſed qui dedit gaudere ſolet 85.1.b
benemeriti. Erga benemeritos officio fungimur tribus modis 59.2.a
benevolentia ab amicitia differt 247.1.a. benevolentia ſimulare aut diſſimulare non patitur 161.1.b. minor eſt in *benevolentia* vis, quam in *amore* 166.1.b
bima dies 293.1.b
Βινέω 40.2.a
bini, verbum obſcenum aliquando *ibid.*
bona Dea 73.1.b. bonum virum a bono cive diſtinguit Cicero 66.1.a. bonam copiam ejurare 24.2.b. boni, jucundi, amantes 262.1.a. *adde* melius.
brevi & *breviter*, eodem ſenſu Cicero dixit 71.1.b. *brevi*, modo rei, modo temporis brevitatem notat 192.1.2
Bruti laus 175.1.a, b. Bruto parum probata eſt de optimo genere dicendi Ciceronis opinio 110.2.a
Brutus in ſcribendo brevitatem amabat 89.2.b. 93.2.a

C.

C*adimus animo*, & *cadit animus* 267.1.a. ſi cecidiſſet, ut volumus, *&c.* 43.1.b
Cæcina, cognomen Liciniæ gentis 274.1.b. Cæcinæ liber criminoſiſſimus in Cæſarem 281.1.a
Cæſar optimatibus erat inviſus 411.1.a. nihil melius, quam regnare, exiſtimabat 183.1.b. Cæſaris ἀποφθεγμάτων liber 22.2.a. Cæſaris ſumma vigilantia ac celeritas 429.1.a. Cæſaris factio bello civili quæ fuerit 380.1.a. Cæſaris victoriæ 85.1.a. Cæſaris poteſtatem ſummam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

mam varie oſtendit Cicero 276.1.a. 287.1. a, b. Cæſari columna erecta a plebe R. 96.2.b
calceis Romani in publico utebantur 75.2.b
calefacere aliquem 189.2.b.190.2.a
calere & *refrigeſcere* opponuntur 16.2.a
callere metaphorice 193.1.a. 4.2.b
Calliſthenes philoſophus 233.1.b
Calpurnii Patricii, & admodum antiqui 196.1.b
calumnia 13.1.b. calumnia timoris 284.1.b. calumniam jurare 398.1.a
Caminum pro quo uſurpabant veteres; & quis ejus locus, & forma 321.1.b
candidati, antequam ſua comitia fierent, aliorum quoque magiſtratuum comitiis prenſabant 381.1.a
cantharidis ſuccus epotus interimit 36.2.a
canticum agere quid 38.2.b
cantilena quid 91.2.a. cantilenam eandem canere *ibid.*
capeſſere remp. 54.1.a
capi, metaphoricῶs 285.1.a
caput, pro toto corpore 71.1.a. capitis judicium quod eſſet 362.1.b
Carolus Sigonius 3.1.a.374.1.a
Carus filio pater dicimus, jucundus non item 108.1.a, b
Caſſius avaritiæ nomine male audiit 170.2.b. Parthos fudit *ibid.* Epicureus fuit 120.2.b
Caſtellum a *Caſtro* 125.1.a, b
Caſtra. Dignitatum gradus in caſtris 319.1.a
caſus & *natura* quomodo diſtinguuntur 207.1.b. minuitur culpa, cum a voluntate in caſum transfertur 286.1.a. laus a conſilio pendet, non a caſu 221.1.b
Catius & Amafinius Epicuri mali verborum interpretes 176.2.b
Cato Uticenſis 308.1.a. qui pro ipſo & contra ipſum ſcripſerint 349.1.a, b. Cato Stoicus fuit 166.2.a. Catonis auctoritas maxima fuit 160.2.a
cavere aliis dicuntur JC. 315.1.a. 323.1.b. 330.1.b. *cavere populo* quid 256.1.a
caupona & taberna idem 295.1.a
cauſſa & *res* quid differant 12.1.a. 44.1.b. 90.1.a. 116.1.a. cauſſæ de vi ante alias extra ordinem agebantur 392.1.b. cauſſæ & ante & poſt meridiem agebantur 411.1.b. cauſſarum genera quatuor 229.1.b
celeres Metelli unde dicti 217.1.a
Cenſores 20.1.a. non habebant jus ferendi leges 428.1.a. neque jus dicebant, nec imperium habebant 173.1.b. omnium civium notandorum poteſtatem habebant *ibid.* Magiſtri morum vocati 180.1.b. Cenſorum erat curare, ut ſacella non in domo cujuſquam eſſent, ſed populo paterent 422.1.b
cenſus equeſtris 17.2.b. cenſus ſenatorum 123.2.a
centeſima uſura omnium graviſſima 225.1.b
cernere hereditatem 18.2.b
certiorem reddere aliquem, Latinum non eſt 110.1.a
Chariſius Grammaticus 217.1.b
Chartæ Ægyptiacæ 94.2.a
Χολὴ ἄκρατος 153.2.b
Chryſippi ſententia περὶ δυνατῶν 6.2.a, b
Cicero quo anno natus 192.1.a. Cicero libros maxime pervolutabat Iſocratis 82.1.a. 109.1.b. Platonis verecundiam amabat in loquendo 37.2.a. Cicero Demoſthenem vicit in conſcribendis epiſtolis 10.1.a. cum de duabus rebus agit, *primum*, *deinde* ſolet uſurpare; cum de tribus, *primum*, *deinde*, *poſtremo*; cum de quatuor, tertio loco *tum* inſerit 170.2.b. ſæpe quærit copiam, non ut augeat, immutetve ſententiam, ſed ut explanet magis 92.1.a. diverſo modo in re diverſa argumentatur 273.1.a. in commendationibus hoc uti ſolet artificii genere, ut quos primum negavit oportere commendari, eoſdem poſtea commendet 132.2.a. hac prudentiæ laude excellit, ut in ſcribendo, quaſi ſcopulum, vitet arrogantiam 149.1.a. de laudibus Catonis ſcripſit 349.1.a. multo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

multo plus, quam ſatis eſt, avidior gloriæ fuit 240. 1. b. Attico nihil occultabat 296. 1. a. decrevit Cæſari in ſenatu ſupplicationes quindecim dierum 59. 1. a. 62. 1. a. Clodio tribuno pleb. ceſſit auctoribus Pompeio, Hortenſio, & Arrio 149. 2. a. augur fuit 376. 1. b. cur Terentiam dimiſerit 216. 1. b. Ciceronis ἀνιςορησία 176. 1. b. mos in Græcis convertendis 84. 1. a. Ciceroniana eſt conſuetudo non ejus quod prope adeſt, ſed quod longius diſtat, nominis habere rationem; ut, *lucus ille, & hac Arpinatium quercus agnoſcitur ſæpe a me lectus in Mario* 51. 1. b. Ciceronis conſuetudo in ſignificanda re proxime nominata 104. 1. b. Ciceronis mos, aliqua re propoſita, ſuum ſenſum oſtendere 131. 2. a. Ciceronis de Oratore libri tres, Ariſtotelico more conſcripti 93. 1. b. liber de Auguriis 167. 1. a. libri de Philoſophia quando ſcripti 353. 1. a. libri de Rep. 374. 1. a. Ciceronis ſecunda Philippica in Antonium ſcripta fuit, non habita 98. 2. b. de jocis Ciceronis Tiro librum compoſuit 364. 1. a. librum ſcripſit Trebonius de dictis Ciceronis 109. 2. b. Ciceronis prudentia, qui, cum everſam remp. queratur, Cæſarem culpa liberat 214. 1. b. Ciceronis ſtomachus 67. 1. a. Ciceronis in provincia quæſtores, legati, præfecti evocatorum & fabrum; ſcriba, accenſus, interpres 155. 1. a. Ciceronis conſulis jusjurandum 221. 1. a. ejus oratio de provinciis conſularibus 59. 1. a. & in Vatinium *ibid.* Ciceroni uſitatum, ut omiſſa ſubtiliore annorum computatione, ſummatim tempus comprehendat 406. 1. a. Ciceroni togato ſupplicatio decreta 162. 2. b. Cicerone florentior nemo eſt, verborum copia, & ornamentis Latinæ linguæ 112. 1. a

Ciceronis filia ter nupſit 51. 1. b. Ciceronis filius binos congios ſimul haurire ſolitus, ita ſtrenue bibebat 192. 2. b

Cicerones unde dicti 3. 1. b

Cilones unde dicti 211. 1. a

Cincius de comitiis 37. 2. a

civis Romanus oſtendebatur a prænomine ſuo, a nomine, a patris prænomine, a tribu, a cognomine 400. 1. b. civem bonum a bono viro diſtinguit Cicero 66. 1. a. ab optimo cive tria poſtulantur 43. 2. a. major in privato cive virtutis fieri ſignificatio non poteſt, quam ſi fortunam illius cum reip. fortuna conjunctam eſſe dicamus 276. 1. b. cives diſtinguuntur vel familiis, vel ordine, vel jure 111. 1. b

civitates quædam liberæ erant, in quibus tuto Romanis exſulibus liceret eſſe 118. 2. a

Claudia tribus 401. 1. a

Claudiæ familiæ ſuperbia inſita 160. 1. a

clauſula 110. 1. b

clementer & *iracunde* opponuntur 409. 1. a

clementia popularis 19. 2. a

clientela. Mos veterum fuit, ut quorum opera natio aliqua in populi Rom. poteſtatem veniſſet, eorum in clientela perpetuo eſſet 164. 2. a, b

Clitarchus hiſtoricus 125. 1. b

Clodia lex de Ciceronis exſulio 152. 2. a

Clodius tres ſorores ſtupravit 73. 1. b

Cluſtumina tribus 401. 1. a

clypeus unde dictus, & cujus generis 235. 1. a

Clytæmneſtra tragœdia Attii poetæ 300. 1. b

cocus, non coquus 31. 2. a

codicillorum uſus 211. 1. a. 44. 2. a

Cœlius antiquitatem plus quam decuit imitatus eſt 375. 1. b. 390. 1. a. ut in ſententiis brevitatem, ſic in verbis contractionem amat 434. 1. b. M. Cœlii Rufi vita, hoc eſt, honores, quos geſſit, eloquentia, mores, obitus 367. 1. a. Cœlii iracundia 432. 1. b. Cœlii urbanitas 376. 1. b. Cœlii durum & aſperum dicendi genus 377. 1. a. Cœlii in nonnullis locutionibus, ſolœciſmi

ſpecies

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſpecies *ibid.*
coemptionem facere 359. 1. a
cœna auguralis 353. 1. b. cœnam æſtivam veteres claudebant aſſo 29. 2. b. cœnarum initium ova, finis mala *ibid.* cœnarum uſus ap. veteres 26. 1. b
cœnabant veteres hora nona 43. 2. b. cœnare ap. aliquem 26. 1. b. cœnare cum aliquo, *&* apud aliquem 44. 2 a, b
cogitatione vel adſpectu rei præſentis in memoriam ſæpe, aut voluntatem, opinionemve deducimur abſentis 127. 1. a
cognomen aliquando ante nomen gentis ponebatur 121. 1. a. 285. 1. b. cognominibus raro mulieres utebantur 391. 1. b. cognominum ratio in adoptionibus 381. 1. a, b
cohors. De cohorte 157. 1. b. cohors prætoria quæ 67. 2. b. cohortes denæ in legione inſtrui ſolitæ 69. 2. a. cohortem tres manipuli faciebant 57. 2. a. cohortium vexilla & manipulorum ſigna ſeparatim fuere 70. 2. b
cohortari & *deterrere* opponuntur 220. 1. b. quem cohortamur, eum laudare debemus 105. 1. b
colei Lanuvini 41. 2. b
colligere ſe 65. 1. b
Collina tribus 401. 1. a
collocutio & *ſermo* ut differant 60. 1. a
colo. *Colere* proprie *Deum* & *homines* dicimur, obſervare Deum non dicimur 147. 2. b
coloniarum jus 373. 1. b
columna Cæſari erecta a plebe Rom. 96. 2. a, b
columnarii qui 414. 1. a
Comanorum ſacerdotis poteſtas 161. 2. a
comedim, pro comedam 31. 2. b
comes, & *ſocius*, ut differant 92. 1. b
comiſſatio 27. 1. a
comitia tributa minorum, centuriata majorum magiſtratuum erant 361. 1. b. comitia prætoria quando fierent 380. 1. b. comitia quæſtoria poſtrema omnium comitiorum fuere 361. 1. a. comitiorum tria genera 81. 1. b. comitia protrudere, *&c.* 65. 2. a
comitialibus diebus haberi ſenatus non poterat 405. 1. b
commendare aliquem de meliore nota 359. 1. b. commendare more Romano 311. 1. b
commendaticiæ epiſtolæ. In iis primum locum obtinet vel narratio, vel prooemium 136. 2. a. commendaticiarum litterarum partes 413. 1. a
commentarii qui ſint 238. 1. b
committi aliquid 142. 2. a
commodare & *incommodare* opp. 126. 2. a
commodo. Quod commodo reip. facere poſſis 18. 1. a
commovere aliquem 189. 1. b
communes res, pro, publicæ 261. 1. b
comparandi adverbia interdum efficacitatis minus habent, quam quæ ſimpliciter enunciantur 14. 1. b
comparationes poetis potius, quam ſoluta oratione ſcribentibus conveniunt 284. 1. a
compellari 422. 1. a
compoſitiones gladiatorum 119. 1. b
compreſſum eſſe & *manare* opp. 96. 2. b
conari ut uſurpetur 233. 1. a. conari aliquid 192. 1. b
concedere nemini 185. 1. a
concio, an *contio*, ſcribendum 128. 1. a
concoquere, metaphoricωs 6. 2. b
condicere 90. 1. a
confeſſio culpæ ingenua fidem facilius invenit in aliis rebus 291. 1. b
confluere metaphorice 79. 2. b
congiarium 373. 1. b
conjectura & divinatio quomodo differant 36. 1. b
conjuncta mea cauſſa cum tua eſt 183. 1. b
connexio diverſarum rerum vulgare non requirit ingenium 268. 1. b
conſiliarius. Fides & amor a conſiliario poſtulatur 57. 1. a
conſilium publicum orbis terræ 163. 1. a. conſilia inire cum aliquo 422. 1. a
conſolatio a ſtatu temporum 244. 1. b. conſolatio illa gratior eſt, quæ cum laude conjungitur 35. 1. b. conſolatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

lationem affert anteactæ vitæ conſcientia 185. 1. b
conſolor. Conſolantur tria 199. 1. b. ad conſolandum quid valeat 185. 1. a. 192. 1. b
conſtantia a gravitate ut differat 115. 1. b
conſtitutum, nominis in vim tranſiens 309. 1. b
conſul ultimo loco lecti diſcumbebat 44. 2. b. conſulis majus imperium, quam prætoris 20. 1. a. conſules alternis menſibus faſces habebant 17. 1. a. conſules vel ſortiebantur provincias, vel comparabant inter ſe 97. 1. b. conſulum jusjurandum 221. 1. a
conſulares provinciæ quæ 407. 1. b
conſulatus petendi tempus legitimum 64. 2. a. inter duos conſulatus decem anni interponebantur 409. 1. b
conſulere alicui *&* aliquem 325. 1. b
conſuli dicuntur juriſconſulti *ibid.*
contemplationi Cicero actionem præfert 10. 2. a
contendere 112. 1. b
contentio plus eſt, quam ſtudium 16. 1. a
contra. Adverſus levius eſt quam *contra* 41. 2. b
conturbare, & turbare, decoctorum eſt 393. 1. b
convellere plus eſt aliquanto, quam labefactare 239. 1. b
copiam ſæpe quærit Cicero, non ut augeat, immutetve ſententiam, ſed ut explanet magis 92. 1. a
Corinthi everſionis cauſſa 195. 1. a
Cornelia lex de rectoribus provinciarum 157. 1. b. Cornelia lege datum imperium tam diu manet, donec proconſul in urbem introeat 98. 1. b
Cornelia tribus 401. 1. a
Cornelii patricii, & admodum antiqui 197. 1. a. Cornelii, & patricii, & plebeii 3. 1. b. horum familiæ multæ *ibid.*
Cornelius Gallus poeta 76. 2. b
Cornificius de arte rhetorica ſcripſit 110. 2. a
corpora quibus rebus veteres curarent 31. 2. a, b
corroborare ſe 126. 2. b
Crabra, aqua agri Tuſculani 190. 2. a
Craſſus. M. Licinius Craſſus 19. 1. b
Crater, *&* Cratera 300. 1. b
creditorem debitor non amat 420. 1. b
culpæ ingenua confeſſio fidem facilius invenit in aliis rebus 291. 1. b. culpam non ſemper ſequitur pudor 420. 1. a
cultus quid 5. 2. b
cum meis, & *in meis* ut differant 308. 1. a. *cum muliere eſſe*, pro, cum muliere concumbere, veteres modeſte dicebant 39. 2. a
cum particula, ſequente tum, & indicativo, & ſubjunctivo modo ſervit 168. 2. b
cun pro cum, veteres mendoſe pronunciabant 39. 2. b
cunctationem diſcutere 77. 2. b
cupere. Sero nimis videtur fieri quod vehementer cupimus 166. 1. a
curia *&* forum 243. 1. b. *curia*, *templum*, *ædes ſacra*, diverſa eſſe poſſunt 200. 1. b
Curiata lex quibus de rebus, & a quo magiſtratu ferebatur 97. 1. b. Curiata comitia *ibid.*
curioſus quis 370. 1. b
currus, & *laurea*, pro triumpho 167. 2. a
Curuli ſella qui ſederent 33. 2. b
Cyprus quo pacto provincia prætoria facta fuerit 139. 2. b
Cyri pædia 43. 2. a
Cytheris meretrix nobilis 45. 2. a

D.

DAre. Quod dat accipio 16. 1. b. dare ſe alicui 120. 1. b. dare teſtimonium 249. 1. b
Dativus. A dandi caſu Cicero narrationem ordiri interdum ſolet 306. 1. a
de, pro A: ut, *de Craſſo domum emiſſem* 224. 1. b. D. E. R. I. C. 404. 1. a. de meliore nota aliquem commendare

dare 359. 1. b. *de*, valet propter 286. 1. b
deberi. Quod ab amicis petitur, id, donec tribuamus, *deberi* a nobis dicimus: cum vero id omnino a nobis tribuendum ſignificare volumus, *deberi non poſſe* dicimus 339. 1. b
debilitari. Frangi & debilitari 57. 1. b. debilitatus. Fractus ac debilitatus 240. 1. a
debitor creditorem non amat 420. 1. b
decedere, de magiſtratibus e provincia decedentibus 370. 1. b
decipi turpius eſt, quam errare 59. 2. b
decuriones 145. 1. a. decuriones in municipiis erant, ut ſenatores Romæ 137. 2. a. decuriones vocabantur ſenatores coloniarum, vel municipiorum 137. 2. a
dedecus. *Facinus* gravius eſt, quam *dedecus* 169. 1. a
defatigatus, *&* feſſus 59. 2. a
deferre ad aliquem 135. 2. b
defervere, *&* fervere 4. 2. b
defluere, metaphorice 31. 2. a
delectare. Pluribus verbis ea, quæ nos delectant perſequimur 51. 1. b
delegare 371. 1. a
deliciæ 300. 1. a
deminutis nominibus jactura levior oſtenditur 196. 1. a
Demiurgus, tragœdia Turpilii 38. 2. b
deprecamur vel cum expetimus aliquid, vel cum recuſamus 203. 1. a. 370. 1. b
depſo verbum obſcenum eſſe poteſt 41. 2. a
depugnare, plus quam pugnare 434. 1. a. ad ludicra etiam accommodatur 75. 2. a
deſiderio alicujus rei affici 132. 1. a
deſitus cum patiente verbo conjungitur 33. 2. b
deterrere & *cohortari* opponuntur 220. 1. b
διάχυσις pro exhilaratione 189. 2. a
dialogi. In dialogis quæ ſcribantur 13. 2. b
διαφόρησις, pro animi relaxatione 189. 2. a
Dibaphus 139. 1. b
dicacitas 159. 1. b
dicto audientem eſſe alicui 384. 1. a. dictum dicere 91. 2. a
dies, quando maſculine, quando feminine uſurpetur 26. 1. b. diem dicere ei, qui reip. cauſſa abeſſet, non licebat 151. 2. b. dierum plura genera 360. 1. b
dignitas quid 193. 1. a. dignitas & amplitudo 35. 1. b. *dignitas* pro honore 151. 1. b. dignitas plus eſt, quam exiſtimatio 147. 2. a. dignitas in feminis quæ dicatur 154. 2. a. *dignitatem* pro honore uſurpari falſo negant aliqui 121. 1. b. dignitatum gradus in caſtris 319. 1. a
dignus tam in bonam, quam in malam partem capitur 117. 2. b
Dii immortales. Hac phraſi, verbis fides additur 118. 1. a. Diis hominibuſque approbantibus 87. 1. b
diligentia minus eſt quam ſtudium 105. 1. a. diligentia re ipſa præſtatur, ſtudium animi eſt 274. 1. a
diligere. Plus eſt *amare*, quam *diligere* 166. 1. b
Dionis error 21. 1. b
Dionyſius Corinthi ludum aperuit 28. 2. a
Diploma 290. 1. a
diſcedere a vita 108. 1. a. *cum a te diſceſſero*, pro, te excepto 85. 1. b. 289. 1. a. diſcedere in alia omnia 25. 1. b
diſceptare quid 189. 1. b. diſceptare de jure publico 267. 1. b
diſceptator 133. 2. b
diſcribere quid 97. 2. a
diſcupere 429. 1. b
diſcutere cunctationem 77. 2. b
diſſolutus 222. 1. a
diſſuaviari 198. 2. b
diverbium quid 38. 2. b
diverſorium, *hoſpitium*, *taberna* differunt 294. 1. b
dividere quando ſit verbum obſcenum 40. 2. a, b
divinandi ratio ab Etruſcis in urbem inducta 277. 1. a
divinatio *&* conjectura 36. 1. b

 divor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

divortiis aquarum diviſus locus 125. 1. a
do, *vide* dare.
dolorem doloris alicujus ferre 305. 1. b. dolorem levat fortunæ ſocietas 213. 1. b. *quanto fuerim dolore*, recte dici 273. 1. a
domicilium *&* ſedes 120. 2. a
Domitia gens duobus tantum prænominibus uſa, Lucio, & Caio 426. 1. a. Domitiæ gentis duæ claruerunt familiæ, Ahenobarborum & Calvinorum 400. 1. a
domus pro patria 314. 1. a
drachmarum genera, pondera, *&c.* 141. 1. b. *ſeq.*
ducere familiam 312. 1. a. ducere ſe ab aliquo loco 73. 2. b
duos parietes de eadem fidelia inalbare 360. 1. a
duumviri in pleriſque coloniis, atque adeo in nonnullis municipiis fuere 146. 2. a
dux plus eſt quam princeps 51. 2. a
δυνατά. Chryſippi ſententia περὶ δυνατῶν 6. 2. b
δυσουρικὰ καὶ δυσεντερικὰ πάθη ſibi moleſta eſſe dicebat Epicurus 352. 1. a

E.

Ec, ecs 338. 1. b
E, ecdici 142. 2. a
ἔχω quiddam amplius, quam *habeo*, ſignificat 46. 2. a
effigies ab imagine & ſimulacro ut differat 236. 1. b
ego vero, &c. quando hoc principio utamur 199 1. a. *ego*. Sæpe narrationem orditur Cicero ab hoc pronomine 248. 1. a
ejurare bonam copiam 24. 2. b
elegantia differt ab ornatu 189. 1. a
Eleutherocilices 162. 2. a
embæneticam facere 373. 1. a
emoneo 47. 1. a
Ennius tres linguas habebat, Oſcam, Latinam, & Græcam 301. 1. a
eo, *vide* ire.
Epaminondæ mors 235. 1. a
Epheſus primaria urbs erat eorum, qui Aſiæ provinciæ præerant 141. 1. a
Epicurus ſummum bonum in voluptate collocabat 118. 2. b. negabat, jucunde poſſe vivi, niſi cum virtute viveretur 176. 2. b. Epicurus dicebat ſibi moleſta eſſe δυσουρικὰ καὶ δυσεντερικὰ πάθη 352. 1. a. Epicuro Cicero doctrinas adimit 120. 2. b
Epicurei honeſtum non propter ſe ipſum, ſed ita, ſi cum voluptate jungeretur expetebant 175. 2. b. 176. 2. b. putabant, ſi quis aliquam rem cogitaret, ejus rei ſpectrum & imaginem ad cogitantis animum advolare 173. 2. b. Epicureorum de deis opinio 327. 1. a
epiſtola, non epiſtula 41. 1. b. epiſtola. Morale quiddam eſt, & decet in primis epiſtolas claudere ſignificatione benevolentiæ 39. 1. a, b. *epiſtolam ſcindere*, *conſcindere*, & *concerpere*, eodem ſenſu 261. 1. b epiſtolæ negotiales moralibus fere clauduntur ſententiis 23. 1. a. *epiſtolæ duæ*, *tres*, *quatuor*, non binæ, ternæ, quaternæ, dicendum 50. 2. b. epiſtolæ, a libellis differunt 87. 2. b. epiſtolæ plicabantur, libri involvebantur 158. 1. b. quis epiſtolarum ſermo, & quæ ſententiæ 9. 1. b. epiſtolarum genera 6. 1. b. in epiſtolarum clauſula ſolet excuſationem Cicero aliquam afferre, vel quia longior fuerit, vel quia liberior in ſcribendo 303. 1. b. epiſtolas Ciceronis patroni ſui Tiro facile alio, quam quo paſſim leguntur ordine collocavit 148. 2.
eques Romanus non erat, qui annulum aureum non haberet 74. 2. a. equites Romani qui dicerentur 413. 1. a. equites a ſenatu alienati 54. 1. b. equitum duo genera in exercitu 148. 1. a. equites auxiliarii, alarii, legionarii *ibid.*
equeſtris cenſus 17. 2. b. equeſtris ordinis dignitas 413. 1. a. equeſtris ordo in theatro, lege Roſcia, ſeparatim in XIV proximis gradibus ſedebat 74. 2. a
Equus Trojanus tragœdia Livii Andronici 300. 1. b
equis viris, *&* equis velis 11. 2. a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Errare. Turpius eſt decipi, quam errare 59. 2. b
erumpere active 426. 1. b
eſſe alicui omnia cum aliquo 118. 2. b
eſſe in bonis 137. 2. b
eſſedorum uſus 315. 1. b
Et, ſequente Nec: ut, *& ipſe ſperarit, nec ego dubitarim* 128. 2. a
Eteſiæ venti 135. 1. b
etiam atque etiam 119. 1. b
etſi, quater in primis epiſt. ad Torquatum comprehenſionibus repetitum 264. 1. b
eventu poſterior eſt exitus 268. 1. a
evocati milites 158. 1. a. evocati milites pars erant cohortis prætoriæ 67. 2. b
Euphrates imperii Romani ad Orientem terminus fuit 141. 1. a
Euripidis majoris altera Medea tragœdia, minoris altera item Medea exiſtimanda eſt 317. 1. a
ex ante diem Non. Jun. 404. 1. b
exagitare 23. 1. a
exardeo. *Exarſi iracundia*, vel *dolore: exarſit iracundia*, vel *dolor: exarſi*, abſolute 88. 1. b
exarere, metaphoricῶs 363. 1. a
exaro. Exarare, eſt raptim ſcribere 111. 2. a
excitare 72. 1. b
exhaurire & *transfundere* metaphoricῶs, oppoſita 18. 2. b
exhedria 345. 1. b
exiſtimatio. Dignitas plus eſt, quam exiſtimatio 147. 2. a
exitus eventu poſterior eſt 268. 1. a
explicare aliquid 154. 2. b
expreſſum, & illuſtre 47. 1. b
exputare 64. 2. a
Exquilina tribus 401. 1. a
exſilire gaudio 188. 2. a
exſpectare plus eſt, quam ſperare 310. 1. a
exſulibus Romanis in fœderatis civitatibus per leges licebat eſſe 373. 1. a
exſulium quid 308. 1. a
extiſpicina & haruſpicina artes re vera non ſunt 293. 1. a, b
exulceratæ res 22. 1. b

F.

FAber. Fabri in exercitu 159. 1. b
Fabia tribus 401. 1. a
Fabii unde dicti 155. 1. a
facile patior 91. 1. b. hoc loquendi genere neque lætitia, neque moleſtia ſignificatur 227. 1. a. *faciliime*, pro libenter 137. 1. a
facinus gravius, quam dedecus 169. 1. a
Facio. *Facere* & *agere* ut differant 327. 1. b
factio teſtamenti 342. 1. b
facultas plus eſt, quam occaſio 319. 1. b. facultatum nomen late patet 260. 1. a
Faernus conjecturæ ſuæ interdum nimium indulgebat 60. 2. a
Falerina tribus 401. 1. b
Fallo. Non me fallit 184. 1. a
fama omnium 281. 1. b
familiam ducere 312. 1. a
fatum. De fato Peripateticorum opinio 229. 1. b
Favonii ſcomma in Pompeium 414. 1. a
febris quartana pituitam & melancholicum humorem exſiccat 184. 2. a
felicitas juxta Stoicos 266. 1. a
feliciter tranſigere 345. 1. a
feneſtella 12. 1. b
fenus unciarium 225. 1. a, b
feriæ Latinæ 389. 1. b
ferre ad populum 17. 1. a. ferre oculis 198. 2. b
ferventer 390. 1. a. 394. 1. b
fervere, & defervere 4. 2. b
feſſus, & defatigatus 59. 2. a
feſtivitas laudari ſolet in pueris 272. 1. b
fides quid, & ejus etymon 23. 1. b. 184. 2. a. *fides* & *fidelitas* differunt 188. 2. a. *fide*, pro fidei 58. 2. a. fidem ſolvere 61. 2. a. fidem præſtare 44. 1. b
figura ex miſtione contrariorum orationi venuſtatem concilians: ut, *in moleſtia gaudeo* 58. 1. a. figurarum aliquot ſententiarum exempla 55. 2. b

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

filii. Cum omnes filii parentibus cari, tum ii maxime, qui corpore eos & animo referunt 282. 1. b
flagitium a ſcelere ut differat 6. 2. a
Flaminia via 69. 2. b
fœderatæ civitates. In his Romanis exſulibus per leges licebat eſſe 373. 1. a
forenſia ornamenta 243. 1. a
fores amicitiæ aperiantur 128. 2. a
foris 89. 1. b
forma & pulchritudo ut differant 18. 2. b. *forma* multifariam capitur 120. 1. a
formulæ juriſconſultorum 332. 1. a. 134. 2. a
fortaſſe potius, quam fortaſſis 129. 1. a, b
fortuna & virtus 49. 2. b. fortuna a ratione diſtinguitur 299. 1. a. fortuna optatur, non laudatur 205. 1. b. fortunæ bona quæ 109. 1. b
fortunæ pro re familiari uſurpantur 114. 1. a
fortunare, ſemper in bonam partem accipitur 168. 2. b
forum & curia 243. 1. b. forum agere 157. 1. b
frangi & debilitari 57. 1. b. fractus ac debilitatus 240. 1. a
frater, quaſi fere alter 135. 1. a. fratres duo aliquando eodem prænomine uti ſolebant 394. 1. b. ſuavitas quædam inter amicos major eſt, quam inter fratres 50. 2. b
fraudi eſſe 36. 1. a. 353. 1. b
frenum mordere 93. 2. a
frigere, pro nihil agere 321. 1. b
frons libri 159. 1. a
Frontonis Grammatici liber 59. 2. a
fructus 89. 1. a
frugi & *nequam* opp. 145. 2. a. *frugi* nomine proprie ſervi laudantur, & liberti *ibid.*
Fulvius Urſinus 137. 1. b. 251. 1. b
fungi apud veteres quoque inter exquiſitas epulas habebantur 21. 2. b
Furii patricii, & admodum antiqui 196. 1. b. 197
furti actionem an heres habeat, adverſus eum, qui furatus eſſet, antequam ipſe heres eſſet 343. 1. a

G.

GAlba, Sulpiciæ gentis cognomen 67. 2. a
Galeria Copiola Emboliaria mima 299. 1. b
Galeria tribus 401. 1. b
Gallia Braccata, & Comata 20. 2. a
Gallinaria ſilva 42. 2. a
gaudeo, & *gratulor* quomodo differant 292. 1. a
Genitivus. Non eſt inuſitatum Ciceroni duobus uti generandi caſibus: ut, *iis artibus, quarum judicium eſt oculorum* 249. 1. a
gladiatorum compoſitiones 119. 1. b. gladiatorum & ludus erat, & certamen 75. 2. a. gladiatoribus liberti interdum pugnabant 75. 2. b
gloriæ nomen interdum quomodo accipiatur 329. 1. a
γόνυ κνήμης 195. 2. b
Gorgias Leontinus primus auſus in conventu poſcere quæſtionem 46. 2. b
Græci ludi 301. 1. a
Grammatici. Contra Grammaticos 152. 1. a. 171. 1. a. 219. 1. a
gratia. Qui in gratiam inviti redeunt, rurſus amicitiam facile diſcindunt 171. 1. b. gratia adoleſcentes valere poſſunt, auctoritate non poſſunt 290. 1. a. *valere apud ſenatum auctoritate*, apud *populum gratia*, proprie dicitur 91. 1. b
gratioſum, de inanimatis rebus non dicitur 257. 1. b
gratulatio primum in epiſtola locum poſtulat 192. 2. b. poſt gratulationem veteres agebant gratias, & contra 122. 1. b. gratulationem facere 207. 1. a
gratulor & *gaudeo* quomodo differant 292. 1. a. quibus gratulamur iiſdem bene precari ſolemus 116. 1. a. gratulabantur diis immortalibus ob victoriam, decreta a ſenatu ſupplicatione 163. 2. a. gratulari vere 288. 1. a
gravitas a conſtantia ut differat 115. 1. b

gravi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

gravitas preces reſpuit 162. 2. a
Guilielmus Sirlettus 318. 1. b
gymnaſium a palæſtra quid differat 344. 1. b. Gymnaſia tria Athenis 212. 1. a
gymnaſtæ aliptæ interdum ſunt appellati 79. 1. a
gypſatæ manus 314. 1. a

H.

Habere expertum, *perſpectum*, *cognitum*, &c. pro experiri, perſpicere, cognoſcere 63. 2. a. *habere ſollicitum*, vel *infeſtum*, pro, infeſtare, & ſollicitare 136. 1. a. *habere*, pro habitare 313. 1. b
hactenus, & *adhuc*, quomodo differant 103. 1. b
Hadrianus Turnebus 47. 2. a
Hammonii nomen unde 12. 1. b
haruſpicina & extiſpicina artes re vera non ſunt 293. 1. a, b
haſta ſignum auctionis 175. 2. a
haud paullo melior, Ciceronis loquendi modus in exprimendis rebus perſpicue majoribus 301. 1. a. *haud ſcio, an*, pro fortaſſe, uſurpat Cicero 14. 2. b. 20. 2. a
have matutina ſalutatio fuit 432. 1. a.
hem, particula indicantis 129. 2. b
Hercules Xenophontius 234. 1. b
hereditas tota nomine aſſis vocabatur 135. 2. a. hereditatem cernere 18. 2. b
heres an habeat furti actionem contra eum, qui furatus eſſet, ante quam ipſe heres eſſet 343. 1. a
hic, *hæc*, *hoc*, pro, iſte, iſta, iſtud 171. 1. a
hic, rationem temporis aliquando notat 67. 1. a
Hieronymus Ferrarius 235. 1. b
Hiſpaniæ duæ 87. 1. a
hiſtoriæ leges tres 234. 1. a
hiſtorici veteres varie prooemiis uſi ſunt *ibid.*
homo, incerti ſexus 196. 1. a. Valde hominem diligo 27. 1. a. *homo adoleſcens*, pro abſoluto, adoleſcens 135. 1. a. homo, & vir 203. 1. b. homo probus, vir bonus 311. 1. b. hominem præbere 175. 2. b. homines & ordines 169. 1. b. hominum ut diverſa genera, ſic diverſi ordines 138. 2. a. hominum tria genera, ſummi, medii, infimi 132. 1. a
honeſtatis definitio 193. 1. a
honor, virtutis præmium non eſt 56. 2. b. honorem præfari 40. 2. b. honorum ordo 194. 1. a
honorarium præmium 183. 2. b
hora nona cœnabant veteres 43. 2. b. horarum diei & noctis ratio apud veteres 210. 1. b
Horatia tribus 401. 1. b
hortari & monere 14. 1. b. hortari & orare *ibid.*
hoſpitalis Juppiter unde 295. 1. a
hoſpitium, diverſorium, & taberna differunt 132. 2. b
humane potius, quam humaniter 303. 1. a
humanitas, & liberalitas 69. 1. b. humanitas quid apud veteres 187. 2. b
humaniter vivere quid 303. 1. a
hypomnema 193. 2. b. *hypomnematis* pro hypomnematibus *ibid.*

I.

Jacobus Taurellus 128. 1. b
jactari in vulgus quæ dicantur 372. 1. b
jactura levior oſtenditur deminutis nominibus 196. 1. a
id, confirmationis gratia additum; ut, *illud, quod ſupra ſcripſi, id tibi confirmo* 134. 2. b
idem, in plurali quoque veteres uſurpabant 89. 1. a
jejunus animus 148. 1. b
jentaculum 27. 1. a
ignavia inertiam parit 111. 2. a
ignorantia recte dicitur pro ignoratione 122. 1. a
ignotus, active 237. 1. a
ille: de celeberrimis viris, & apud omnes fama cognitis, hoc pronomen uſurpamus 236. 1. a
imago & ſimulacrum ab effigie ut differant. *ibid.* b. imagines majorum veteres Romani e cedro factas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

domi aſſervabant 34. 2. b
imitari minus eſt, quam aſſequi 274. 1. a
Imitationis libri Paulli Manutii 55. 2. b
immolare quid 283. 1. b
immortalis, pro ſummus 54. 2. a
impenſus, pro magnus 143. 2. b
Imperator. Re bene geſta qui ab exercitu imperator erat appellatus, litteras ſuas imperatoris nomine inſcribebat 56. 1. a. 47. 2. a. Imperatoris nomen ut conſequerentur, certum hoſtium numerum cædere oportuit 125. 1. b
Imperium duplex, urbanum, & provinciale 20. 1. a. imperium in urbem ingredientibus deponere neceſſe erat, niſi eſſent triumphaturi 98. 1. b. 136. 1. b. Imperii Romani terminus ad Orientem Euphrates flumen fuit 141. 1. a. iis, qui cum imperio erant, ingredi in Urbem, niſi depoſito imperio, non licebat 15. 1. b. ii, qui cum imperio ad urbem erant, petebant interdum a ſenatu, & obtinebant, ut ſalvis legibus ingredi Urbem poſſent 383. 1. b.
impero. Imperare ſibi quis dicatur 412. 1. b. 420. 1. b
impetrare. Munitur ad impetrandum via, mutuæ voluntatis, & benevolentiæ commemoratione 124. 2. a. Opportunitates temporum vel parvæ ad impetrandum ſæpe adjuvant 287. 1. b
impetu, pro impetui 63. 2. a
importunus qui 37. 2. a
impreſſionem facere 221. 1. b
in. Ad temporis & nomen ipſum, & ſignificationem utimur particula *in* 242. 1. a. *in aliquem ſcribere*, in bonam quoque partem accipitur 350. 1. a. in conſilium ire 347. 1. b. in eo ſunt mihi omnia 121. 1. a. *in meis*, & *cum meis*, ut differant 308. 1. a. *in mentem venire* modo cum dandi, modo cum generandi caſu 306. 1. b. in omnes partes 206. 1. b. *in præſenti*, pro hoc tempore 126. 1. a. in ſumptum habere 30. 2. a
inaudire 42. 2. b
incedere lætitia 123. 1. a
incilia quid 386. 1. a
incolumitas 206. 1. b
incommodare & commodare opp. 126. 2. a
increbeſco potius, quam increbreſco, dicendum 341. 1. a
inducere, pro expenſa perſcribere 170. 1. b
indulgere quid 189. 2. a
induſtria excellunt ii, qui & prompte res aggrediuntur, & diligenter perficiunt 177. 1. a
inertia ut a negligentia differat 415. 1. b. inertiam quomodo pariat ignavia 111. 2. a
infeſtum habere, pro, infeſtare 136. 1. a
inflammare 111. 1. b
ingenium animo ſpecies quædam eſt, & pulchritudo 152. 1. b
ingraveſcens ætas 106. 1. b
inimici ab iniquis differunt 95. 2. a
inimicitias ſuſcipere, & *deponere* 149. 1. a
innocentia, & veritas ſuis freta viribus, animos addit 161. 1. b
inquit. Nec Cicero, nec Terentius, nec omnino quiſquam reip. temporibus, *inquit* uſurparunt, niſi præpoſito aliquo verbo 65. 1. a
inſervire 178. 1. b
inſinuare, abſolute, pro, inſinuare ſe 215. 1. a
inſolentia 30. 2. a
integrum ſe de aliqua re ſervare 65. 1. b
intercedere 29. 1. b. *intercedere* proprium erat tribunorum pl. 30. 1. a. intercedere SC. quibus licebat 407. 1. a
interdictum quid ſit 330. 1. a
interitus opidorum, eſt everſio 195. 1. b
interkalandi poteſtas penes pontifices fuit 390. 1. a. interkalabant pontifices arbitratu ſuo 306. 1. a
intermori quid ſit 292. 2. b
interpretes præibant conſulibus 141. 2. b
interregni tempus 324. 1. b
interrex cur crearetur, & ex quibus creabatur 324. 1. b

intra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

intra modum quid 191. 1. b
intueri minus eſt quam perſpicere 82. 1. a
invado, quibus caſibus conſtruatur 185. 2. a
invehens & *invectus* ſignificatione idem 305. 1. a
invidia, & invidentia 14. 1. a
invitatus, & invitatio, *&c.* 311. 1. a
invitus ſervari quis dicatur 222. 1. b
involare & *volare* differunt 279. 1. b
inus finita, derivantur a nominibus in *us*, antecedente conſonante 13. 2. b
Joannes Turritianus 327. 1. a. Joannes Vincentius Pinellus 253. 1. b
Jocundus, perperam ſcribitur 124. 1. a
jocus Cic. de pantheris 127. 1. a
Joſephus Scaliger 41. 2. a
ipſud cur non dicamus 214. 1. a
iracundiæ confeſſio, ſatisfactio quædam eſt 166. 1. b
ire in alia omnia 25. 1. b. ire in conſilium 347. 1. b
ironia late patet 187. 1. b
iſtim pro iſthinc 297. 1. a
Italia aliter jure naturæ, aliter juriſdictione terminatur 333. 1. b
iter. Itinera fugere & ſequi 88. 2. b
iteratio verbi habet ornamentum 153. 1. b
Jubæ regis filius ſcriptor doctiſſimus 307. 1. b
jubet populus, decernit ſenatus 278. 1. a
jucundum & *gratum* ut differant 199. 1. b. jucundi, boni, amantes 262. 1. a
judex. Judices in conſilium mittebat accuſator 395. 1. b. judices ſtantes qui 127. 2. b
judicare. *Qui res judicant*, pro judices 427. 1. b. judicare Romæ quando tres ordines cœperint 374. 1. b
judicium capitis quod eſſet 362. 1. b
Julia lex de rationibus provinciarum referendis 140. 1. b
Julius Romanus antiquiſſimus Grammaticus 108. 2. b
Juppiter hoſpitalis unde 132. 2. b. Juppiter Minianus 26. 2. a
juriſconſulto memoria neceſſaria eſt 312. 1. a. juriſconſulti reſpondere dicuntur 334. 1. a. juriſconſulti ſcribebant formulas ſponſionum, actionum, *&c.* 331. 1. b. juriſconſultorum eſt proprium, de jure conſulentibus reſpondere 101. 1. b. juriſconſultorum opinio ſolebat, præſertim in re dubia, aliorum teſtimonio confirmari 323. 1. a. 336. 1. a
juro. Jurare calumniam 398. 1. a. juraturi per Jovem, quæ dicerent verba 300. 1. a
jus. De jure publico diſceptare 367. 1. b

K.

K*Æſo* cur cum K ſcribendum 33. 2. b
Kalendæ Quinctiles in Urbe primus erat locationum dies 122. 2. a. Kalendas Martias matronæ colebant 42. 2. a

L.

L*Abefactare* minus eſt aliquanto, quam convellere 239. 1. b
Laberii mimi 325. 1. b
Labi 116. 1. b
laborare, pro, cum labore facere 179. 1. b
lacinia quot ſignificet 193. 2. a, b
lætitia incedere 123. 1. a
lagena quid 197. 2. a
Lais nobile ſcortum 46. 2. a
Laodiceæ duæ 107. 2. a
lares a *penatibus* quomodo differant 90. 1. a
Latina lingua multa habet, quæ quis imitari malit, quam docere 333. 1. a. *Latini nominis ſocii*, pro, Itali 137. 2. a. Latini ludi 301. 1. a. Latinæ feriæ 389. 1. a
lavatio veteribus admodum familiaris fuit 8. 2. a
laudamus nihil, quod non probemus; at multa probamus ſine laude 256. 1. a. laudabant reos viri nobiles, patroni defendebant 59. 1. a. 86. 1. b. laudandi mos egregius, *tecum certes* 19. 2. a. laudabantur etiam rei per litteras ab iis qui aberant 87. 1. a. laudari in pueris & adoleſcentibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tibus ſolet ſpes, facta non poſſunt 52. 1. a
Laurentius Maſſa 34. 2. a
laureola 124. 1. b
laus vera quæ 321. 1. a. laus vera a laudato viro proficiſcitur 166.2.a,b. laudis cupiditatem profiteri, arrogantiæ non eſt 229. 1. a
lecticarii qui 211. 1. b
lectus. In lecto locus honoratior, privatis diſcumbentibus, erat medius; diſcumbente conſule, ultimus 44. 2. b
legationes liberæ ſenatoribus cur dabantur 82. 2. a
legatorum numerus a ſenatu decernebatur, deligebantur autem ii, & nominabantur ab illis, quibus provinciæ imperium demandabatur 49. 1. b. legatorum munus & dignitas *ibid.*
legio. Primus in legione ordinarium ſex millium & ducentorum militum numerum C. Marius fecit 146. 1. b. legiones ſingulæ ſingulos habebant legatos, tribunos mil. ſenos, centuriones tricenos 160. 2. b. legiones hiemabant diverſis in locis, ut commodius utiliuſve putabat imperator 319. 1. b
legionarii equites 148. 1. a
Lemonia tribus 401. 1. b
Lentuli filius 52. 1. a. P. Cornelius Lentulus 3. 1. b. unde cognomen habuit Spintheris 4. 1. a
Lepido ſummi honores a ſenatu decreti 65. 2. a, b
lepor, metaphoricūs 302. 1. b
Levidenſis veſtis 17. 2. a
lex Clodia de Cicer. exſulio 152. 2. a. lex Cornelia de rectoribus provinciarum 157. 1. b. lex Cornelia ſumptum videtur definiiſſe, cum ad eorum laudem, qui provinciis præfuiſſent, legationes Romam mitterentur 170. 1. b. lege Cornelia datum imperium tamdiu manet, donec in urbem proconſul introeat 98. 1. b. lex Curiata, comitiis Curiatis ferebatur 96. 1. b. *ſeq.* lex Curiata ni ferretur, rem militarem attingere non licebat 97. 1. b. lex Gabinia 33. 1. b. lex Julia de rationibus provinciarum referendis 140. 1. b. lex Pupia 33. 1. b. lex Roſcia 74. 2. a. lex Scantinia 422. 1. a. lex Sempronia 50. 1. a, b. lex Sumptuaria 352. 1. a. leges promulgari ſolebant per trinas nundinas, antequam ferrentur 34. 1. b. leges judiciarias duas tulit Pompeius 305. 1. b
libelli ab epiſtolis differunt 87. 2. b
liber nullus tam antiquus eſt, qui omni prorſus vacet mendo 220 1. b. libri involvebantur, epiſtolæ plicabantur 158. 1. b. libri Ciceronis de rep. 374. 1. a. libris veteribus non ſemper credendum 167. 2. b
liberalis quis 130. 1. a
liberalitas & humanitas 69. 1. b. liberalitatis vera laus in eo ſita eſt, cum ita beneficium damus, ut ab eo qui accipit, non modo fructum aut mercedem ullam non exigamus, ſed ne exſpectemus quidem 56. 1. a
liberis operam dare 40. 1. a
liberti patronorum prænomine & nomine utebantur 119. 1. a. liberti retinebant ea nomina, quæ ſervi habuerant, aſſumpto præterea patroni prænomine & nomine 108. 1. b. libertorum jus & genera 31. 1. a
librarii unde dicti 154. 1. b
Licinia lex de ſumptibus 352. 1. b
lictores habebant, quicunque erant cum imperio 136. 1. b
ligurrire 92. 2. b
limitare de alicujus prolixa natura 165. 1. b
lites æſtimabantur in cauſſis repetundarum 395. 1. b
litigantium ſponſio quæ fuerit 341. 1. b
littera. Ne litteram quidem ſcribere 147. 1. b. *litteræ binæ*, *ternæ*, *quaternæ*, non duæ, tres, quatuor 50. 2. b. litteræ nominatæ a loco, unde dantur 319. 1. b. litterarum commendaticiarum partes 413. 1. a. litterarum viciſſitudo 110. 1. a
litteræ perfugium ſunt duobus modis 263. 1. a. quaſi aberramus a moleſtiis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſtiis dum litteras tractamus 187. 1. a
locationum primus dies erat in Urbe Kalendæ Quinctiles 122. 2. a
loco. *Locare* plus quam ponere 113. 1. b
locus, pro conditione vel dignitate 157. 2. a. locus honoratior in lecto, privatis diſcumbentibus erat medius, diſcumbente conſule, ultimus 44. 2. b. locum non relinquere precibus 15. 1. a. ſi ego iſto loco eſſem 191. 1. a. loco poſuiſti 22. 2. b. *loci* in Topicis quid 340. 1. a
logeum, fanum in quo pecuniæ deponebantur 256. 1. a
longinquitas de loco & tempore 122. 1. b
longum ſubſellium 167. 1. a
loqui paſſive 394. 1. b. *locutus*, non loquutus 27. 1. a
luctus. De ſedando luctu qui ſcripſerint 265. 1. b
lucubratio quid 4. 2. a
lucus quomodo recte, & ſine piaculo cædi poſſit 340. 1. b
ludi feſtis diebus fiebant 302. 1. a. ludi gymnici qui 238. 1. b. ludi Latini, Oſci, Græci 301. 1. a. ludi Megalenſes & Romani ubi & quo tempore darentur 422. 1. a. ludi a Pompeio dati 301. 1. a. ludi Auguſti Veneri genitrici 96. 2. a
lugere in funere, & in reliquis calamitatibus, quo quiſque nobilior & præſtantior eſt vir, eo minus licet 197. 1. a
Lynceo perſpicacior 4. 2. b
Lyſiæ ſubtilitas in dicendo 188. 1. a

M.

MAculæ nitro tolli ſolebant 428. 1. a
Mæcia tribus 401. 1. b
Mæcius poemata a mimis in ſcena recitanda prius judicabat 299. 1. b
magiſter. Magiſtri morum vocati Cenſores 180. 1. b
magiſtratus. Vocare in judicium non licuit eos, qui magiſtratum gerebant 74. 1. b. magiſtratus deſignabantur menſe Sextili 33. 1. b. magiſtratus minores 20. 1. a. majores & minores 196. 1. b. magiſtratuum minorum tributa, majorum centuriata comitia 361. 1. b. in magiſtratibus creandis facile eadem ratio fuit, quæ in ferendis legibus, ut promulgarentur per tres nundinas eorum nomina, qui petebant 185. 2. b
maledicere alicui quid 164. 1. b
malum. Mala cœnarum finis 29. 2. b
malum ſe dare 430. 1. a, b
manceps qui dicatur 254. 1. a
mancipi res 362. 1. a
Manlia gens patricia 264. 1. a
mano. *Manare*, & *compreſſum eſſe*, opp. 96. 2. b
manſuetiores muſæ 93. 1. a
manubiæ 146. 1. a
manus pro fide 312. 1. b. *manum conſerere*, & *manu conſertum vocare*, non eſſe idem 329. 1. a. manum de tabula 349. 1. b. manum tollere, admirantis eſt 311. 1. a
Marcelli eloquentia a Cic. laudata 207. 1. a. Marcelli, Claudiæ gentis 152. 1, a
Marius Græcos ludos oderat 301. 1. b
Martis & Saturni ſigna infauſta 345. 1. a
mater. *Matris familias* nomen quot modis capiatur 230. 1. b. matres amiſſos filios gravius & diutius lugent, quam patres 31. 2. b
C. Matius vir doctiſſimus 332. 1. a
Medea Corinthum exſul venit 313. 1. b. Medeam tragœdiam varii poetæ ſcripſerunt 318. 1. a
medicinam Romæ ingenui homines non colebant 132. 2. b
Medimni menſura 104. 2. b
Megalenſes ludi 127. 1. b. 167. 1. b. Megalenſes, & Romani ludi ubi & quando darentur 422. 1. a
mehercule, potius, quam mehercules 127. 1. a
melancholicum humorem quartana febris exſiccat 184. 2. a
melius eſſe alicui 182. 2. b
memoria jucunda eſt præteritorum malorum 234. 1. b. memoria J.C. neceſſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

neceſſaria eſt 312. 1. a
Menandrus & *Menander* utroque modo uſitate dicitur 186. 2. b
Mentina tribus 401. 1. b
merenda 26. 1. b
meretrices tres nobiles, Cytheris, Origo, Arbuſcula 45. 2. b
merita pluſquam officia 11. 1. b. 90. 2. a
Meſſalla cognomen unde 378. 1. b
Metellus. Q. Metellus Celer 217. 1. b. Metellus Celer, & Nepos a quo originem ducebant *ibid.*
milites omnes, qui militabant in legionibus, ruſtici erant 85. 2. b. milites evocati 158. 1. a. *milites emeriti ſtipendia* qui dicerentur 407. 1. b. militum tria erant genera in exercitu Romano 68. 2. a
militiæ legitimæ finem afferebat ſextuſdecimus ſtipendii annus 71. 2. a. militiæ Romanæ genera plura fuere diverſis temporibus 68. 2. b
milliarium quot ſtadiis conſtet 181. 2. a
Mimus ab Atellana ut differret 23. 2. b
Minervæ cognomen πολιὰς 113. 2. a. Minerva invita 153. 1. a
mirificus, *mirus*, *mirandus*, *admirandus*, *mirabilis*, *admirabilis*, ſynonyma 310. 1. a
miſericordia proprie de hominibus 302. 1. a
mittere ad aliquem interdum quid ſignificet 252. 1. b. *mittere ad aliquem*, pro *ſignificare* 90. 2. a
moderatio & temperantia, idem 92. 1. a
modo ut, *&c.* 299. 1. a
moliri interdum abſolute 103. 2. a
monere, & hortari 14. 1. b. monendi partes qui ſuſcipit, vitare debet arrogantiam 201. 1. b
monumenta tria, treſque eorum inſcriptiones 75. 1. b
mordere frenum 93. 2. a
mori ſine dolore qui dicantur 193. 1. b
moror. *Moretur*, paſſive 385. 1. b
moroſi qui 332. 1. a
mors. In morte ſenſum reſidere alii, alii amitti putarunt ex veteribus 246. 1. a. ſenſum amitti in morte aliquando, affirmat Cic. 271. 1. b. mortis genera 207. 1. b. mortem cum vita commutare 193. 1. b
mos. Mores & tempora 112. 1. a
mulieres raro cognominibus utebantur 391. 1. b. mulieres interdum ab ordine naſcendi appellabantur, ut Prima, Secunda, Tertia 15. 2. b
multitudinis numerus pro ſingulari ab oratore interdum uſurpatur, ut rem augeat 11. 1. b
multum. Multa, adverbii loco poſitum, ut, *multa deos venerati* 283. 1. b. multa queri, peccare, *&c.* 154. 1. b. multa probamus ſine laude, laudamus nihil quod non probemus 256. 1. a
municipiorum jus 371. 1. a, b
munus oſtendere 108. 1. b. munus oſtendere, & declarare idem 12. 2. a. munera populo dabant, cum vel gladiatorum certamina præberent, vel nummos dividerent, vel epulum darent, aut aliquid ejuſmodi 108. 1. b
Muræna ſcribendum, non Murena 133. 2. a, b
Muræna duplex, marina, & fluviatilis 353. 1. b
Muſæ manſuetiores 93. 1. a
mutare rationem 335. 1. b

N.

NAm, quam aliquando vim habeat 175. 1. b. *nam* particula, ſæpe lectorem commode traducit ad diverſam ſententiam 256. 1. a
narrare, pro, ſcribere 125. 1. b
narratio a nominibus aliquando a Cicerone inchoatur 136. 2. a
natura & caſus quomodo diſtinguantur 207. 1. b
naufragium metaphoricῶs 214. 1. b
navis. In eadem eſſe navi 111. 1. b
ne illud quidem non &c. modus loquendi ſingularis apud Ciceronem 296. 1. b. *ne nunc* a *nedum* differt 46. 2. a. *ne quid reſp. detrimenti capiat:* hoc verſiculo ſumma poteſtas in cives committebatur 184. 2. b. *ne ſi* particulæ uſus 7. 2. a

nec, ſequente & 48. 2. b. nec opinans 132. 2. a
neceſſarii diſtinguuntur ab amicis, & propinquis 207. 1. a
neceſſitas, & *neceſſitudo* idem 151. 1. a, b. neceſſitudinis arctiora vincula, quam amicitiæ 132. 2. b
negatio. Quædam ex negatione, & affirmatione compoſita, ut *nemo*, ex non, & homo, *nolo*, ex non, & volo, in prima ſententiæ parte vim habent negandi, in ſecunda affirmant 197. 1. b. 116. 2. b. verbo geminato, & negatione poſteriori præpoſita, ſuavitate quadam afficiuntur aures 11. 1. a
negligentia ut ab inertia differat 415. 1. b
negotium faceſſere 168. 1. a
nequam & *frugi* opp. 145. 2. a
neque particulæ vis quædam 145. 2. a. *neque*, pro, ne quidem 386. 1. a
Nerones, Claudiæ gentis fuere 152. 1. a
neſcio quid, in diverſis locis quam vim habeat 119. 2. a
Nicolaus Maſſa 34. 2. a
nihil amplius. *Virtutem ipſam inchoavit, nihil amplius* 97. 2. b
niſi, pro, ſed 120. 2. a
nitro maculæ tolli ſolebant 428. 1. a
nobilis non opponitur plebeio, ſed novo 46. 1. a. nobiles non tantum patricii, ſed plebeii etiam homines appellabantur 134. 1. b
nobilitas juxta Athenodorum, a majoribus non accipitur, ſed virtute comparatur: ab Ariſtotele in majorum claritate, & opibus ponitur 161. 1. a
nobiſcum quare, & non cum nobis 39. 2. b
nolo tibi 13. 1. a
nomen interdum accipitur pro familia, interdum & pro prænomine, vel cognomine 169. 2. a. pondus eſt in nominis proprii repetitione 119. 1. a. nomini interdum cognomen anteponitur 285. 1. b. *nomina*, pro creditoribus 225. 1. b. nomina aliquot propria in *enus* 286. 1. b. nomina facere 343. 1. b. nominum Romanorum doctrina 3. 1. a, b
non modo, pro, *non modo, non*, vel pro, *nedum* 67. 1. b
noviſſime 63. 2. a
novitates rerum in rep. periculoſæ 117. 1. b
novum & *recens* ut differant 92. 2. a
nox in quatuor vigilias diſtributa erat 93. 2. a
numerare. Veteres ultra centum millia non numerabant 144. 1. a
numerorum notæ antiquæ 143. 2. b. *ſeq.*
nunc, pro, ſed 79. 1. a

O.

OBjicere nobis ex adverſarii perſona, quod ejus tueri cauſſam videatur, nec tamen ad tuendum ſatis valeat, artis eſt 194. 1. b
objurgatus, pro objurgavit 411. 1. a
oblivio memoriam delet, & oblivione memoriam delemus 106. 1. a
obſecrare, majorem habet vim, quam rogare, & orare *ibid.*
obſervare minus, quam colere 355. 1. a. obſervare Deum non dicimur 147. 2. b
obtinere, optinere 48. 1. a
occaſio minus eſt, quam facultas 319. 1. b
occidione occidere 161. 2. b
Ocellæ unde dicti 135. 1. a
Octavianus Ferrarius 108. 2. a
Octavianus Populus Mediolanenſis 330. 1. b
Octavius Cæſar, *puer* a Cic. vocatus 66. 2. b
Octavius Pantagathus 430. 1. b
oculi dolent 425. 1. a. oculi ſunt indices animi 292. 1. a. oculorum ſenſum oratorie Cicero modo auget, aurium imminuit, modo contra 264. 1. b. oculis ferre 198. 2. b
odiſſe. Male odiſſe aliquem 305. 1. a
offendere, quinque modis accipitur 241. 1. b. *offendere*, pro peccare 149, 1. b
offenſus alicui 58. 2. b
officina differt a taberna 389. 1. b
officium 8. 1. a. officium, & ſtudium 39. 1. a. officio res, ſtudio volun-

tas

tas declaratur 155. 1. a. officio fungimur erga benemeritos tribus modis 59. 2. a. *officia* minora, quam merita 90. 2. a. præclara eſt in eos conſuetudo, qui mutuis officiis amicitias ita colunt, non ut paria paribus; ſed ut majora, quam acceperint, reddere conentur 178. 1. b. *ſeq.*
ὁμοιοτέλευτα 127. 1. a
operam dare alicui 301. 1. a. *operam alicui dare* dicitur judex 347. 1. b
opes 126. 1. a
oppidum, pro, urbs 195. 1. a
opportunitas temporum, vel parva, ad impetrandum ſæpe adjuvat 287. 1. b
optimas qui 314. 1. a. optimates 83. 1. a
opto. Optare potius, quam ſperare 228. 1. a
opus pro quacumque re, quæ poſt operam exſtat 190. 2. b. *opera* non recte dici alicujus ſcripta 358. 1. a
opus eſſe, cum nominativo 52. 2. a. 87. 2. b
orator quare dicatur 250. 1. a. eſt hoc in oratoris artificio ut eaſdem res temporis cauſſa modo oppugnet, modo defendat 204. 1. b. Oratores magni in agendis cauſſis nonnunquam ad extrema primum reſpondent 110. 2. b
ordo honorum 194. 1, a. ordines, & homines 169. 1. b. ordines tres in civitate Romana erant, patricius, equeſtris, plebeius 24. 1. b. ordines tres Romæ quando judicare cœperint 374. 1. b. augere ſententiam Cicero videtur, cum facta *hominum* mentione *ordines* ſubjungit, ut, *quæ de hominum atque ordinum omnium erga te ſtudiis ſcribis ad me* 81. 1. b
Origo, nobilis meretrix 45. 2. b
ornamenta foreníia 243. 1. a
ornatus differt ab elegantia 189. 1. a
oro. *Orare* & *rogare* quomodo differant 250. 1. a. hortari & orare 14. 1. b
Os, pro impudentia 231. 1. b. 12. 2. a
os. Oſſe ſcribi primum ſolebat 44. 2. a
Oſci ludi 301. 1. a
oſcines aves quæ 279. 1. b
oſtendere 16. 1. b. oſtendere munus 108. 1. b
oſtenta facere 427. 1. b
otium pro pace 146. 1. b
Ottonellus Diſcalcius 137. 1. b
ova cœnarum initium 29. 2. b
Oufentina tribus 401. 1. b

P.

PAciæci vetus cognomen Hiſpanorum 293. 1. b
Pætus unde 19. 2. b. Pætus Epicureus fuit 120. 2. b
pagellarum magnitudo 94. 2. a
palæſtra a gymnaſio quid differat 344. 1. b
Palatina tribus 402. 1. a
palimpſeſtus 337. 1. a
palmari quid 77. 2. b
paludamentum 415. 1. b
pangere, pro ſcribere 190. 2. a
πανικὰ 195. 2. b
Panſa Epicureus fuit 120. 2. b
Papiria tribus 402. 1. a
Papiriæ gentis & patriciæ, & plebeiæ cognomina 33. 2. b
par gladiatorum 119. 1. b. 398. 1. b
παρὰ προσδοκίαν 364. 1. b
παράγραμμα *ibid.*
paratus ab aliqua re 161. 2. b
Parhedrus 189. 2. b
parietinæ 186. 1. a
pars. *Majorem partem*, &c. pro ex majore parte 412. 1. b
Parthorum origo, & nominis cauſſa 124. 1. b. Parthorum reges 424. 1. b
πᾶς, πᾶν. Πάντα περὶ πάντων 111. 2. a
pater. Patris prænomine appellabantur filii primo loco nati 183. 1. b
patriæ charitas recte dicitur, patriæ amicitia non item 95. 2. b
Patricii majorum, & minorum gentium 33. 2. a
pavidenſis veſtis 17. 2. a
Paulli Manutii liber de Imitatione 55. 2. b
Pax Scala 137. 1. b
peculiatus 74. 2. a
pecuniam permutari 148. 1. a. pecuniarum

niarum effuſiones ad multitudinem deleniendam nec iis, quorum cauſſa fiunt, nec iis, a quibus fiunt, honorificæ ſunt 109. 1. a
Peducæus nomen excipitur a regula nominum Romanorum in ius deſinentium 142. 2. b
Pelopidæ 358. 1. a
Penates a Laribus quomodo differant 90. 1. a
peniculus 39. 2. b
pennigerum corpus 366. 1. a
per aliquando cauſſam efficientem ſignificat 311. 1. a. per aliquem agere 290. 1. a. *per fortunas tuas*, Quomodo hic loquendi modus uſurpetur 430. 1. b
perditi, & *improbi* quomodo differant 67. 1. b
peregrini, qui civitatem Romanam aſſequebantur, eorum aſſumebant & prænomina, & nomina, quorum opera & beneficio cives Romani facti erant, vetere nomine conſervato 136. 2. a, b
perfungi cum accuſativo 66. 1. a. perfunctus 54. 1. a
perhiberi aliquid 237. 1. a
perinde, & *proinde* apud veteres eadem ſignificatione 50. 2. b
Peripatetici. Contra Peripateticos, naturam & fatum idem eſſe dicentes 207. 1. b
permutari pecuniam 148. 1. a
perſona. In hoc verbo honorificum quiddam ineſt 196. 1. b
perſpicere plus eſt, quam intueri 82. 1. a
perverſitas 45. 1. a
perverſus quis dicatur 119. 2. b
Peſſinus opidum 128. 1. b
peſtes hominum, pro, peſtiferi homines 228. 1. a
petere. Qui petit, ſpem impetrandi ſi oſtendit, eo ipſo impetrat facilius 286. 1. a
Petrus Angelius Bargæus 123. 1. b. Petrus Daneſius 170. 1. a. Petri Bembi epiſtola 331. 1. a
φαντασίαι 173. 2. b
Philippus Tertius 123. 1. b
philoſophandi tres rationes, δογματικὴ, ἀκαδημαϊκὴ, σκεπτικὴ 12. 2. b
Phylarchus, dignitatis nomen apud Arabes 158. 2. a
Pierius Valerianus 63. 1. a
pietas 8. 1. a. 53. 1. a
pituitam quartana febris exſiccat 184. 2. a
placitum eſt, antique 383. 1. b
plane 15. 1. a
plebes, ei 356. 1. a
plenus gradus quis ſit 109. 2. a
πλεονασμὸς 48. 1. a. 56. 1. a, b
Plinii ἀνιστορησία 218. 1. a
Poblilia tribus 402. 1. a
podex, quare anus dicatur 39. 2. a
Poematorum, pro poematum 193. 2. b. *Poematis*, pro poematibus *ibid.*
pœnas perſequi ab aliquo 75. 1. a
poetæ Melici præcones erant in ludis gymnicis 231. 1. a. poetarum verſus a pueris ediſci debere 294. 1. a
ποιεῖν & πράττειν diſtinguunt Græci 328. 1. a
πολιὰς Minervæ cognomen 113. 2. a
Politus homo 79. 1. b
Pollia tribus 402. 1. a
Pollio duarum gentium cognomen 38. 1. a
Polybii locus mendoſus 300. 1. b
Pompeius duas judiciarias leges tulit 305. 1. b. Pompeius initio belli civilis multa peccavit 429. 1. a. Pompeii natura 37. 1. b. 64. 1. a. Pompeii laus 175. 1. a. Pompeii factio, bello civili quæ fuerit 380. 1. b. Pompeii magnæ copiæ, civili bello, adverſus Cæſarem 307. 1. a. Pompeii conſilium de urbe relinquenda ſæpe reprehendit Cicero 185. 2. a. Pompeio Magni cognomen dedit Sullæ ſalutatio 226. 1. b
Pompeiani inſolentes & crudeles 216. 1. a
Pomptina tribus 402. 1. a
ponere cum accuſandi caſu 304. 1. a
Pontifex. Pontifices poteſtatem habebant interkalandi 390. 1. a. Pontifices interkalabant arbitratu ſuo 306. 1. a
Pontificatus ampliſſimum ſacerdotium 172. 1. b
populus de reis judicabat, accuſante tribuno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

tribuno pleb. aut ædili 36. 1. b.
populi erat, quod in ærarium inferebatur 256. 1. a
portus differt a ſtatione 108. 2. b
poſſe & *valere* ut differant 60. 2. a.
poſſe, pro oportere 410. 1. b
poſſibile. Verbum hoc vitavit Cicero, pro eo, Græco uſus 6. 2. a, b
poſt hominum memoriam 57. 2. b
poſteritas, pro poſteris, & poſtero tempore 150. 1. a
poſtridie, ut conſtruatur 375. 1. a
præbere ſe, & præſtare 203. 1. b. præbere ſe ſuperbum, credulum, *&c.* 149. 1. b
præcipitata ætas 96. 2. a
præda quid diceretur 144. 1. b
prædium urbanum, & ruſticum 412. 1. b
præeſſe. Omnibus negotiis non interfuit ſolum, ſed præfuit 38. 1. a. 52. 1. b
præfari honorem 40. 2. b
præfecti turmæ, alæ equitum, evocatorum, fabrum, in Ciceronis provincia 144. 1. b, *ſeq.*
præfecturarum jus 327. 1. b
præmium honorarium 183. 2. b
prænomen ſolum aliquando uſurpatum 24. 1. a. Prænomine appellabantur filii primo loco nati 183. 1. b. prænomine eodem aliquando duo fratres uti ſolebant 394. 1. b
prærogativa pro ſigno futuram rem prænunciante 165. 2. a. prærogativa tribus & centuriæ, quæ 165. 2. b
præs, vas, & ſponſor differunt 254. 1. a. 311. 1. b
præſtare 34. 1. a. 60. 1. a. præſtare culpam 267. 1. a. præſtare fidem 107. 2. b. præſtare ſe, & præbere 203. 1. b
præteriri quid 413. 1. b
præteritorum malorum jucunda memoria 234. 1. b
Prætexta fabula 74. 2. b. prætexta toga quot hominum genera uterentur 139. 1. a
Prætor. Qui poſt conſulatum in provinciam ibat, Prætor vocabatur 6. 1. a. Prætor, latis ſententiis, pronunciabat ex lege quod judicum major pars pronunciaſſet 374. 1. b. Prætor urbanus cur ita dictus 55. 2. a. Prætor urbanus ceteris prætoribus nobilitate præſtabat 129. 2. a. Prætoris & Quæſtoris conjunctio 147. 1. a. 152. 1. a. Prætores interdum vocabantur, qui provinciis præeſſent ſive conſulatu ſive prætura functi 147. 1. a, b. 149. 1. a. Prætores publicis judiciis præfuerunt 387. 1. a
Prætoria comitia quando fierent 380. 1. b
Prætoriæ provinciæ quæ 407. 1. b
prævaricationis cauſſa tanquam appendix eſt rei judicatæ 396. 1. a. ad quod crimen pertineret *ibid.*
prandium 26. 1. b
πράττειν & ποιεῖν diſtinguunt Græci 328. 1. a
precibus locum non relinquere 15. 1. a. preces reſpuit gravitas 162. 2. a
prendere, pro, rogare 417. 1. b
primum, ſine apodoſi 121. 1. b
Princeps plus, quam auctor, & dux plus, quam princeps 51. 2. a, b
pro tribunali, pro roſtris, pro æde 162. 1. a
Probus interpres Virgilii 316. 1. b
proclive pro facili 288. 1. a
Proconſul magis ſcribendum, quam pro conſule 4. 1. b. *ſeq.* *Proconſules* dici interdum ſoliti; qui ex prætura in provinciam profecti eſſent 5. 1. b. 147. 1. b. *Proconſules* interdum appellabantur Quæſtores, a decedentibus Proconſulibus provinciæ præfecti, interdum etiam *Proprætores* 6. 1. a, b. Proconſules, Proprætores, & Quæſtores, cum ad urbem a provinciis revertiſſent, eorum nomina poſt relatas rationes ad ærarium deferebant, quorum ſtrenua fidelique opera uſi eſſent 258. 1. b
proficiſci. Hoc verbum interdum Cicero ad beneficiorum & ſtudiorum commemorationem accommodat 163. 2. a
profiteri 195. 2. a
profligatum plus eſt, quam *cœptum*; minus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

minus, quam *confectum* 411. 1. b
proinde, & *perinde*, apud veteres eadem ſignificatione 50. 2. b
προλεγομέναι 28. 2. b
promittendi officii locus, quo maxime ſolamur afflictos, extremæ fere datur epiſtolæ 250. 1. a
promontoria Siciliæ tria 115. 2. b
proœmiis varie uſi ſunt hiſtorici veteres 234. 1. a
propinqui, & affines 136. 1. a
propinquitatis nomen ut capiatur 212. 1. a
Proprætores, Proconſules, Quæſtores, cum ad urbem a provinciis revertiſſent, eorum nomina poſt relatas rationes ad ærarium deferebant, quorum ſtrenua, fidelique opera uſi eſſent 258. 1. b
propterea quia, & propterea quod 192. 2. b
πρῶρα καὶ πρύμνη 196. 2. a
protrudere comitia, *&c.* 65. 2. a
proverbiis ubi locus ſit 350. 1. b
proverbium, Avis alba 358. 1. a. cantilenam eandem canere 91. 2. a. de eadem fidelia duos parietes dealbare 360. 1. a. equis viris & equis velis 11. 2. a. & operam, & oleum perdere 301. 1. b. γόνυ κνήμης 195. 2. b. Lynceo perſpicacior 4. 2. b. manum de tabula 349. 1. b. ne Andabatam quidem defraudare 323. 1. b. nec caput, nec pedes habere 363. 1. a. nec tranſverſum unguem diſcedere, *&c.* 350. 1. a. non omnibus dormio 347. 1. a. πρῶρα καὶ πρύμνη 196. 2. a. quod in ſolum venit 46. 2. a. ridere γέλωτα Σαρδόνιον 349. 1. b. Sardi venales 348. 1. b. ſero ſapiunt Phryges 332. 1. b. ſus Minervam 29. 2. a. te ipſum laudas, tanquam Aſtydamas 238. 1. a. tunica pallio propior 196. 2. a
provincia. Mos fuit, ut ii qui decedebant, ſucceſſorem exſpectarent in prima provincia 157. 1. a. provinciæ rationes & a Proconſule, & a Quæſtore ſeparatim referri ſolitæ 257. 1. a. provinciæ ſine imperio nemo præeſſe ſolebat 140. 2. b. provinciæ erant annuæ 6. 1. b. provinciarum rectores materiam triumphandi ex finitimarum gentium bellis quærebant 57. 1. a
proximi conjunctiores, quam propinqui 115. 2. a
Ptolemæus, non Ptolomæus, dicendum 42. 1. b. Ptolemæus rex Ægypti cur Auletes dictus 397. 2. Ptolemæus amicitiam populi R. expetitam impetravit aliquando 397. 2. cur eam amicitiam expetiverit *ibid.* de eo reducendo factum S. C. P. Lentulo Spinthere, & Metello Nepote Cos. *ibid. & ſeq.* Ptolemæi regis annua vectigalia 399. 2
Publicani Ciceronis amantiſſimi, eique cariſſimi 260. 1. b
P. rudes antiquitatis librarii, acceperunt prænomen P. pro nomine Pompeii 257. 1. a
pudor nimius agreſte quiddam significat 233. 1. a
pueri. Feſtivitas laudari ſolet in pueris 272. 1. b. pueri quoque nominabantur annum ingreſſi XVII. 106. 1. b
pugillaria 44. 2. a
pugio 211. 1. a
pugnare plus eſt, quam adniti 278. 1. a
Pulchri, Claudiæ gentis 152. 1. a
pulchritudo, & *forma* ut differant 18. 2. b
pungere, pro, commovere 131. 1. b
Pupinia tribus 402. 1. a
putidus quis 312. 1. b
Pyrrhus libros ſcripſit de re militari 43. 2. a

Q.

Quæcunque, pro, omnia 152. 1. a
Quærere. Quando utamur his dicendi modis, *noli quærere*, &, *quid quæris?* 191. 1. a. quæres quanti æſtimem. experieris, *&c.* 73. 2. a
Quæſtor honoris gradu legatos ſuperabat 149. 1. b. Quæſtoris & Prætoris conjunctio 147. 1. a. 152. 1. a. Quæſtores. In pleraſque provincias cum Procos. aut Proprææt. ſinguli

ſinguli Quæſtores ibant, in nonnullas bini 150. 1. b. Quæſtores ſtatoribus uſi ſunt, lictoribus & viatoribus caruerunt 140. 1. a, b. Quæſtores urbani curabant pecuniam populi Romani 141. 1. a. Quæſtores non comparabant inter ſe provincias, ſed ſortiebantur; interdum a Proconſulibus eligebantur 151. 1. a
Quæſtoria comitia poſtrema omnium comitiorum fuere 361. 1. a
quanquam & indicandi, & ſubjunctivo modo jungitur 102. 1. b
quaſi. Lenitur interdum tranſlatio præpoſito verbo, quaſi 153. 1. b
Quatuorviri non modo municipiis, verum coloniis quoque præfuerunt 146. 2. a
querella *ll* geminata ſcribendum 66. 2. a
qui, quis. Qui meus in te amor eſt, *&c.* 304. 1. a. *qui* repetitum 13. 1. a. *qui res judicant*, pro Judices 427. 1. b. *qui ſunt*, *qui fuerunt*, *quique futuri ſunt*, amplificandi modus 91. 2. b. *quid multa?* Cum rem conferre volumus in pauca, utimur hoc loquendi genere, *quid multa? quid plura? quid quæris?* &c. 65. 1. a. *quid quæris?* Quando utamur hac interrogatione 123. 1. a. quid refert? tamen, *&c.* 6. 2. a. quid ſimile? 344. 1. a
quidam. Cum ſingulare quiddam notamus, hoc utimur pronomine 184. 1. b. hoc verbo rei magnitudo tanta declaratur, quantam verbis exprimere non licet: ut, *incredibilis quædam exſpectatio* 59. 1. b
quidem certe, vel, quidem profecto 35. 1. a. 52. 1. b. *quidem certe*, quando utamur 194. 2. a
Quindecimviri cuſtodiebant libros Sibyllinos 379. 1. a
Quinquatrus 128. 1. a
quinquertium 301. 1. b
Quirina tribus 402. 1. a
quiritare 75. 2. b
quiſquam, quot modis accipiatur 393. 1. b
quiſquis, pro, *quiſque* interdum veteres uſurparunt 264. 1. b
quo pro quamobrem 236. 1. a
quod, pro ſed 427. 1. a. 152. 2. a. recte dici, *memini quod videbare*, &c. 356. 1. b
quoniam 129. 1. b
quotiens 39. 1. b
quum, pro cum 13. 1. a

R.

Rapere in contrariam partem 77. 2. b
ratio, unico verbo explicari non poteſt 156. 1. b. *ratio* verbum multis rebus eleganter communicat Latina lingua 84. 1. b. *ratio* a *fortuna* diſtinguitur 299. 1. a. rationem mutare 335. 1. b
raucus rumor 5. 2. a
reapſe 20. 2. a
recens, & *novum*, ut differant 92. 2. a
recipere plus eſt, quam promittere 290. 1. a
reconciliatio. Poſt reconciliationem nonnunquam reſident veteris odii reliquiæ 156. 1. a
redimere 137. 1. b
referre ad ſenatum 17. 1. a. *referre in rationes*, &, *in rationibus*, differunt 254. 1. b
refrigere, & *calere* oppoſita, metaphorice 162. 1. a. *refrigeſcere*, & *calere* opponuntur 16. 2. a
regerere quid 176. 2. a
Reges Ægypti magnum præſidium in fide ac tutela populi R. inveniebant 397. 2. regum omnium apud Parthos Arſaces generale nomen erat 424. 1. b
regio & natura 44. 1. b. regiones urbis Romæ quando diſtinctæ 295. 1. b
relaxare & *adſtringere* opponuntur 303. 1. a
repetundæ. In cauſſis repetundarum lites æſtimabantur 395. 1. b
reprimere ſermones 165. 1. a
res, & *cauſſa* quid differant 12. 1. a. 44. 1. b. 90. 1. a
reſpondere dicuntur juriſconſ. 334. 1. a. *reſpondere*, pro, convenire 133. 1. b
retexere, pro mutare 96. 2. a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

retineri, metaphoricῶς 236. 1. a
reus æquo ſententiarum numero abſolvebatur 396. 1. b. reum facere 426. 1. a. reos patroni defendebant, laudabant viri nobiles 59. 1. a
rex, *vide* reges.
ridere γέλωτα Σαρδόνιον 349. 1. b
rogamus eos, quorum voluntati parum confidimus 162. 2. a. *rogare*, & *orare* quomodo differant 250. 1. a. rogari ſe, qui amant, non patiuntur 96. 1. a
Romano more commendare 311. 1. b. Romani ludi 127. 1. b. 167. 1. b. Romani veteres illi ruſtici admodum laudabantur 193. 2. a. Romanæ res 132. 1. b
Romilia tribus 402. 1. a
Roſcia lex 74. 2. a
Roſcius Comœdus 38. 2. b
rubium, Romanæ menſura 105. 2. a
rudere quando homines dicantur 375. 1. b
rumor 120. 1. a. rumor raucus 5. 2. a

S.

SAbatina tribus 402. 1. b
Sabinorum probitas, & fides nota 178. 2. b
ſacerdotis Comanorum poteſtas 161. 2. a
ſacramentum quid 365. 1. a
ſacraria non modo in ſacris ædibus, verum in profanis etiam eſſe poterant 121. 2. b
ſagittarii a velitibus differebant 68. 2. b
ſagum, veſtitus militaris 323. 1. b. *ſal* pro facetiis 26. 2. b. ſales Attici omnibus præſtabant 363. 1. b
Salaco 349. 1. a. 190. 2. b
Salluſtii locus 98. 1. a
ſalve, veſpertina ſalutatio fuit 432. 1. a
ſalutem multam dicere foro & curiæ 366. 1. b
ſalvus. Salvis rebus 180. 1. b
ſanctitas 186. 1. a
ſanniones 26. 2. b
ſapientis eſt inania contemnere 162. 1. b. ſapientem Zeno non ſolum beatum, ſed etiam divitem dicere auſus eſt 333. 1. b
ſapientia alia naturalis, alia quæ ab arte proficiſcitur 100. 1. a. ſapientia in puerum non cadit: ſed elucere tamen in illa ætate ſigna quædam futuræ ſapientiæ poſſunt 246. 1. a
Sardi venales 348. 1. b
Sardiniæ peſtilens cœlum 347. 1. a
ſatisfacere 421. 1. b
ſatisfactionem accipere 329. 1. a
Saturni ſignum infauſtum 345. 1. a
ſavium, & ſuavium 198. 2. b
Scantinia lex 422. 1. a
Scaptia tribus 402. 1. b
ſcaturire aliquid 379. 1. b
M. Scaurus 80. 1. a
ſcelus a *flagitio* ut differat 6. 2. a
ſcientia vivis eripi morbo tantum, perturbata memoria, poteſt 308. 1. b. *ſcientiæ* multitudinis numero 187. 1. a
ſcilicet 38. 1. a. *ſcilicet*, pro nimirum 171. 2. b
ſcribæ nulli ſervi erant ſed liberti 253. 1. a
ſcribendo adeſſe 399. 1. a
ſcriptura publicanorum 144. 2. a
ſcyphi 342. 1. b
ſector 177. 2. b
ſecundo loco, pro, deinde 38. 1. b
ſecus, pro, male 158. 1. a
ſed. Unica particula *ſed*, pro, *ſed etiam*, nonnunquam Cicero contentus eſt 38. 1. a
ſedebant honeſtæ mulieres in lecto 45. 2. b. *ſedere*, pro, nihil agere 182. 2. b
ſedes, & domicilium 120. 2. a
σεμνὸς ut ab Ennio interpretetur 314. 1. a
Senator eſſe non poterat, niſi DCCC millia poſſideret 123. 2. a. Senatores omnes regum tempore patricii erant 33. 2. a. Senatores vel coloniarum, vel municipiorum, *Decuriones* vocabantur 293. 1. a. Senatorum qui judicabant, numerus 406. 1. a. Senatoribus cur dabantur legationes liberæ 82. 2. a
Senatoria dignitas prius non niſi patriciis

triciis patuit 37. 2. a
Senatus appellari non debet, in quo nec ſenatores multi, nec eorum libera, metuque ſoluta voluntas eſt 181. 1. b. Senatus in quibus locis haberetur 399. 1. a. in templis habebatur 56. 2. a. haberi comitialibus diebus non poterat 405. 1. b. diſcedebat Aprili menſe 167. 1. b. ſtipendium, & legatorum numerum, & ſupplicationes decernebat ſine populi ſuffragio 48. 1. b. Senatui poteſtas erat, quos vellet, in provincias mittendi, ſive conſulares, ſive prætorios 407. 1. b. Senatum vocare qui poterant 66. 2. a. plures quadringentis in ſenatu raro aderant 32. 1. b
SC. ab auctoritate ſenatus quomodo differat 28. 1. b. SC. fieri non poterat, niſi certus ſenatorum numerus adeſſet 63. 1. b. Senatuſconſulti impedimenta 406. 1. a. SC. adeſſe ſcribendo ſoliti, qui ſenatuſconſultum fieri vellent 403. 1. b. SC. impedito, Senatus tamen voluntas perſcribebatur 398. 2. in ſenatuſconſulto duplex erat præſcriptio, neceſſitatis una, honoris altera 219. 1. b. SC. duobus modis fieri ſolita 191. 1. a
ſenectus. In ſenectute friget ſanguis, & animus 139. 1. a
ſeneſcere metaphorice 201. 1. a
ſenſum amitti in morte, aliquando affirmat Cicero 271. 1. b
ſententia. In hanc ſententiam ſcriberem plura 111. 1. a. cum aliquis in dicenda ſententia duas, pluresve res complecteretur, eæ ſi non omnes probabantur, poſtulabatur ut divideretur 25. 1. a. ſententiæ etiam a privatis rogabantur in ſenatu 24. 1. b. ſententiarum, non ordinum numeri, cum tres ordines judicarent, ratio habebatur 397. 1. a. ſententias in ſenatu rogabat magiſtratus is, qui ad ſenatum retulerat 24. 1. b. meliore conditione cur eſſent ii, qui in ſenatu primi ſententias rogabantur 25. 1. a
ſepeliri, vel uri mortuos intra urbem, Solonis lege vetitum erat 212. 1. a
Sergia tribus 402. 1. b
ſermo, & *collocutio* ut differant 60. 1. a.
ſermones retundere 372. 1. a
ſero nimis videtur fieri quod vehementer cupimus 166. 1. a. Sero ſapiunt Phryges 332. 1. b
Servius Sulpicius Rufus 154. 1. a. Ser. Sulpicius Dialecticam egregie cognovit 187. 1. b
ſervo. Servare de cœlo 27. 1. b. ſervare de cœlo qui ſolebant 416. 1. b. cum de cœlo ſervabatur, nihil agi cum populo poterat 63. 1. a. 416. 1. b. ſervari invitus quis dicatur 223. 1. a.
ſervus. Servi ſæpe a patria appellabantur 153. 1. a. ſervis capitale erat, qui dominum non defendiſſent 211. 1. b. ſervis quod nomen fuerat, idem liberti retinebant 153. 1. a
ſeveritas, pro veritate, & juſtitia 15. 2. b. ſeveritas & humanitas ſpecie diſpares, prudentia jungi ſolent 115. 2. a
ſi. Cum ita nos aliquid dicturos eſſe oſtendimus, ut aliquid tamen præponere velimus, utimur, *ſi*, hoc modo: *aggrediamur jam quod ſuſcepimus*, *ſi prius expoſuerimus quæ cauſſa in judicium deducta ſit* 198. 1. a. S. Q. D. E. R. A. P. P. V. L. O. E. 406. 1. b. *ſi quiſquam eſt*, &c. concinna figura 291. 1. b. *ſi vir es*, hortandi modus 28. 2. b
Sibyllina carmina 14. 1. a. Sibyllinos libros quindecimviri cuſtodiebant 379. 1. a
ſic, junctum ſuperlativo 129. 2. a. *ſic*, minuendi vim habet 180. 2. a
ſigna. Inter ſigna militaria primum locum ſemper habuit Aquila 69. 2. b. ſigna quatuor fuere in exercitu Romano, præter Aquilam, Lupus, Minotaurus, Equus, Aper 69. 2. b. manipuli ſua habebant ſigna. *ibid. &* 70. 2. b
Silva Gallinaria 42. 2. a
ſimilia. Nihil jucundius, atque etiam nihil utilius, quam in legendo ſimilia conferre 90. 1. b

ſimi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſimilitudine locorum indaganda, copia alitur, & ingenium excitatur 303. 1. a
ſimius & *ſimia* appellari ſolebant per contemptum 231. 1. b. 305. 1. a
ſimul, ſimul atque, ſimul ac, ſimul ut 293. 1. a
ſimulacrum, & *imago* ab *effigie* ut differant 236. 1. b. *veſtigium* minus, quam *ſimulacrum* 48. 2. b
ſimultas quid 178. 1. b. 387. 1. b
ſin, abſque redditione, per ἀποσιώπησιν 101. 2. a. *ſin*, ſæpius antecedente *ſi*, interdum ſimpliciter uſurpatur 183. 1. a
ſingularis, interdum valet minus, quam *incredibilis*, interdum plus 185. 1. a. *ſingulare*, & *ſummum* ut differant 59. 1. b
ſiniſter cantus pro læto ac proſpero 280. 1. a
Siſennæ ratio de nominibus *materfamilias*, & *paterfamilias* 231. 1. b
ſoboles 77. 2. b
ſocius, & *comes* ut differant 92. 1. b. ſociorum plura genera, Latini, Itali, provinciales 111. 1. b
Socratis εἰρωνεύεσθαι 187. 1. b
ſoleis Romani domi utebantur 75. 2. b
ſollicitum habere, pro, ſollicitare 136. 1. a. ſollicitior, ſollicitiſſime 58. 2. b
Solonis lege ſepeliri vel uri mortuos intra urbem vetitum erat 212. 1. a
ſolvere fidem 61. 2. a. ſolvendo non eſſe 162. 1. b
ſordes mœrorem conſequuntur 151. 2. a
ſpecies pro imagine, vel ſimilitudine 104. 2. a
ſpecula 138. 1. a
ſperare minus eſt quam exſpectare 310. 1. a. ſperare. Hoc verbo aliquando utimur in rebus, quas minime volumus 218. 1. b
ſpes. Spem vincere 152. 2. b. ex ſpe deturbari 227. 1. a
ſpiſſius, pro, ſerius 126. 1. a
ſplendorem ſæpe Cicero tribuit equitibus Romanis 30. 1. b
ſponſio litigantium quæ fuerit 341. 1. b. ſponſor, vas, & præs differunt 254. 1. a. 311. 1. b
ſportellæ cibi genus 30. 2. b
ſt, ſilentii nota 196. 2. b
ſtadia quot paſſibus conſtent 181. 2. a
ſtatio differt a portu 108. 2. b
Stellatina tribus 402. 1. b
ſto. *Stans*, pro incolumis 72. 1. b
Stoici de vitanda culpa tantum laborabant 22. 2. b. Stoicorum ἀδιαφορία 41. 2. a. Stoicorum brevis oratio 166. 2. a
ſtomachum facere, *&c.* 139. 1. b
ſtudioſus, abſolute 143. 2. a
ſtudium quid 285. 1. a. ſtudium, & amor 59. 1. b. ſtudium, & officium 39. 1. a. *ſtudium* plus eſt, quam diligentia 105. 1. a. ſtudium eſt animi, diligentia re ipſa præſtatur 274. 1. a. ſtudio voluntas, officio res declaratur 155. 1. a
ſtulte. Qui ſtulte aliquid fecit, famæ illi pœna eſt, & ſtultus eſſe dicitur 283. 1. a
ſtylus dicendi opifex 350. 1. b
ſuavium, & ſavium 198. 2. b
ſub manu 61. 2. b. ſub ſignis 53. 2. a. 79. 2. a
ſubitum eſſe 122. 2. a
ſubornare 62. 2. b
ſubroſtrani 372. 1. b
ſubſelliorum tria genera 127. 2. a
ſubtilitas in ſententiis, elegantia in verbis 187. 1. b. *ſeq.* pro puritate & venuſtate ſermonis *ibid.* 188.
ſubtiliter cauſſas agere quid 188. 1. b
Suburana tribus 402. 1. b
ſum, *vide* eſſe.
ſummum, & *ſingulare* ut differant 59. 1. b. *ſummum*, & *ad ſummum*, dicitur Ciceronis exemplo 262. 2. b. ſummum bonum Epicurus in voluptate, Academici in honeſto & virtute collocabant 118. 2. b
ſuppedere 41. 2. b
ſuppeditare, abſolute 337. 1. b
ſupplicatio Conſularibus decerni ſolita, quinque dierum longior non fuit 132. 1. b. ſupplicatio decreta Ciceroni togato 162. 2. b. ſupplicationes quibus dari ſolitæ 418. 1. b.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

ſupra, & *antea* differunt 87. 2. a
Sus Minervam 29. 2. a
ſuſtentare caſus, & cadentem 213.1.b
ſutorio atramento abſolutus 36. 2. b
ſyngrapha quid 335. 1. a
σύνταγμα quid 378. 1. a

T.

T*Abellarii* unde dicti 154. 1. b
taberna differt ab officina, & apotheca 389. 1. b. *taberna*, & *caupona* idem 295. 1. a
tabula Valeria 151. 2. a
tamen, quater in primis ep. ad Torquatum comprehenſionibus repetitum 264. 1. b. quid refert? tamen, *&c.* 6. 2. a. *tamenetſi*, pro, tametſi 216. 1. b
tantum quod 343. 1. b. *tantundem*, non tantumdem, dici debere 293. 1. b
tantus, a, um: Aliquando minuit potius, quam auget 42. 1. a. *tantus, & tam præclarus*, recte dici, contra Grammaticos 218. 1. b
Tarentini molles 326. 1. b
Tarracinarum vetus nomen Anxur fuit 345. 1. b
Telamo Ennii tragœd. 45. 2. b
temperantia, & moderatio, idem 92. 1. a
temperius, & temporius 26. 2. a
tempeſtas metaphorice 239. 1. a
templum, ædes ſacra, curia, diverſa eſſe poſſunt 200. 1. b
tempus, pro calamitate 199. 1. b. temporis longinquitas dolorem minuit 273. 1. a. tempore, & tempori 336. 1. b. tempora & mores 112. 1. a. temporum vis quantum valeat 116. 1. b. temporum varietas 277. 1. a. *temporum* nomine adverſos caſus aliquando appellat Cicero 89. 1. b
tenere, pro, obtinere 18. 1. a
tenues qui dicantur 320. 1. a
Terentina tribus 402. 1. b
terræ filii qui dicerentur 320. 1. a. terra nata 352. 1. a. 353. 1. b
teruncius, argenteus nummus 141. 1. b
teſtamenti factio 342. 1. b
teſtimonium dare 249. 1. b
tetradrachmum 104. 2. b
theatrum Curionis in funere patris 375. 1. a. ingredientes in theatrum, ſibilo excipiebantur ii, de quibus bene populus non exiſtimaret 375. 1. b. 420. 1. a
Thomas Leonicus 225. 1. a
Tiberius unde dictus 274. 1. b
tibi, ornatus cauſſa poſitum 4. 2. a
Tigellius Hermogenes 346. 1. b. 348. 1. b
Timæi duo 233. 1. b
Tiro Ciceronis epiſtolas collegit 188. 2. b. Tiro facile epiſtolas Ciceronis patroni ſui alio, quam quo paſſim leguntur ordine, collocavit 148. 2.
toga picta 32. 2. b. ſumpta virili toga pueri a magiſtris diſcedentes, in forum cum parentibus prodibant: a parentibus autem ad claros viros deducebantur 106. 1. b
tollere, ambiguum verbum 91. 2. a
Torquati unde dicti 264. 1. a
totum, pro ea re, quæ ſumma eſt 161. 2. b
Trabea poeta 31. 2. b
trabeæ veſtis tria genera 32. 2. b
tradere 116. 1. a
tragœdia, Clytæmneſtra, Attii poetæ 300. 1. b. tragœdia Ennii Telamo 45. 2. b. tragœdia, equus Trojanus, Livii Andronici 300. 1. b. tragœdia Turpilii Demiurgus 38. 2. b
tranſactum eſt 152. 2. b
tranſeo. Tranſire aliquid 4. 2. a. tranſire in alia omnia 25. 1. b
transfero. Tranſlata verba plus habent jucunditatis, quam propria 23. 1. a. quiddam habent magnificentius, quam propria, & orationem, quaſi ſtellæ quædam, illuſtrant 56. 1. b. tranſlata verba ne aſperitatem habeant alieno loco, molliuntur, præpoſitis adverbiis, *quaſi, tanquam, veluti*, &c. 175. 1. b. 186. 1. a
transfundere, & *exhaurire*, metaphoricas opp. 18. 2. b
tranſigere feliciter 345. 1. a
tranſlaticium, hoc eſt, uſitatum 163. 1. a
tranſverſum unguem non diſcedere 350. 1. a
Trebulæ 94. 2. b

Treviri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Treviri Galliæ populi 330. 1. b
Treviri monetales 331. 1. a
Tribunatus mil. poſt conſulem, & legatos honor erat in caſtris maximus 312. 1. a. 319. 1. a
tribunicia comitia ante prætoria, & ædilicia fiebant 379. 1. b
tribunus. Tribuni militum ſeni erant in legione 62. 2. b. tribunorum mil. duo genera, Rufuli, & Comitiati 310. 1. b. 128. 2. b
Tribunus pl. habebat jus referendi in ſenatu 21. 1. a. an fuerit magiſtratus 40. 1. a, b. ad plebem, non ad populum, ferre dicebatur 406. 1. a, b. tribuno pl. intrare curiam non licebat 24. 1. a. tribuni pl. poteſtatem habebant vocandi ſenatum 84. 2. b. tribunis pl. primus magiſtratus dies fuit IV Id. Decembr. 221. 1. a
tribus urbanæ quatuor 403. 1. a. tribuum Romanarum numerus & nomina 401. 1. & 402
tributorum collatio alia ex capite, alia ex cenſu, *&c.* 163. 1. b
trima dies 293. 1. b
trinundinum, pro trinundini ſpatio 185. 2. b
tripudium ſolliſtimum 280. 1. b
triumphandi materiam provinciarum rectores ex finitimarum gentium bellis quærebant 57. 1. a
triumphus quo pacto impetrabatur 167. 1. a. triumpho quis hoſtium cæſorum numerus ſatis 417. 1. b
Tromentina tribus 402. 1. b
tu, *vide* tibi *&* vobiſcum.
tueri 106. 1. a. *tueri* eſt colere 166. 1. b
Tullii patricii primum, deinde plebeii generis fuere 3. 1. a. unde dicti *ibid.*
tunica cingi ſolita erat 75. 2. b. Tunica pallio propior 196. 2. a. tunica palmata 32. 2. a
turbare, & *conturbare* decoctorum eſt 393. 1. b

V.

V pro B & B pro V veteres ſcribere ſolebant 47. 2. a
vadimonium differre 119. 1. b
valere, & *poſſe*, ut differant 60. 2. a
Valerii nomen boni ominis apud Romanos habebatur 99. 1. b
vanitas pro inconſtantia 117. 1. a
varietas temporum 277. 1. a
Varro contumelioſum nomen 47. 2. a
Varro veterem, non novam Academiam probabat 12. 2. a. Varronis ſcripta 3. 2. a. libri de lingua Latina ad Ciceronem 13. 2. a, b
vas, præs, & ſponſor differunt 254. 1. a. 311. 1. b
vaſorum vinariorum menſuræ & nomina 342. 1. b
vaſtitas, pro ſolitudine 77. 2. a
vaticinari, pro alucinari 139. 1. a
Vatinii oratio in Ciceronem 62. 1. a. Vatinii unde dicti 229. 1. b
vectigalia quincto quoque anno perſolvebantur 132. 1. a
Veientina tribus 402. 1. b
vel, præcipuum quiddam notans 129. 1. b. *vel*, pro etiam 14. 2. a
veles. *Velites* qui 29. 2. b. velites quibus armis uterentur 68. 2. a
veliſicari, pro aſſentari 415. 1. b
Velina tribus 402. 1. b
venire in mentem, modo cum nominandi, modo cum generandi caſu 150. 1. a. 306. 1. b
Venus Apellis 79. 1. b
verbi iteratio habet ornamentum 153. 1. b. verbo geminato, & negatione poſteriori præpoſita, ſuavitate quadam afficiuntur aures 11. 1. a. verba: Tribus verbis copula nulla interpoſita, vis ſumma perficitur 289. 1. a
V. F. 403. 1. b
vere gratulari 288. 1. a
verecundiam Platonis amabat Cicero in loquendo 37. 2. a
vereor, &, vereor ne 266. 1. a. vereor. Hoc verbo cum negatione quot modis uterentur veteres 104. 1. a. 113. 1. a. vereri quos dicimur 8. 2. a
vero εἰρωνικῶς 80. 1. a. *vero*, ſecundo loco poſitum, vel negationem demonſtrat vel aſſenſum 360. 1. a
verſus. In Italiam verſus 210. 1. b
veſperna 26. 1. b
veſtigium minus, quam ſimulacrum 48. 2. b
Veturia tribus 402. 1. b
vetus, & *antiquus*, ut differant 92. 2. a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Via Æmilia 69. 2. a. via Flaminia *ib.*
vicem. Doleo tuam vicem 57. 1. b. 193.1.a. vicẽ alicujus timere 90.2.b
victoria inſolentes facit victores 189.1. b. victoria ſemper incerta eſt 271.1. b. victorias bellicas fortunæ tribuit Cato 165. 2. b
victus & vita 346. 1. b
video. Poſtea videro 333. 1. b. *videre*, pro curare 340. 1. b. *videre*, metaphoricῶς 303. 1. b. *videre videor*,&c. modus transferendi conjecturam ad oculos, quo plus fidei noſtra conſequatur opinio 193. 2. a. *videndum eſt*, dubitandi aliquando vim habet 155. 2.a. *eſſe videatur*: numerus, quem in Cicerone ejus obtrectatores notabant 53. 1. a
vigilia, metaphoricῶς 93.2.a. vigiliæ. Nox in tres vigilias dividebatur 159. 1. b
villæ aliquot nomen ſumentes a propinquis opidis 294. 1. b
vinariorum vaſorum menſuræ, & nomina 342. 1. a
Vincentius Riccius a Spe 198. 2. a
vindico dicendum, non vendico 112.1.b
vinea inſtrumentum bellicum 126.1.a
violare virginem, pro vitiare, veteres modeſte dicebant 39. 2. a
vir, & homo 203. 1. b. vir bonus, homo probus 311. 1. b
virtus dupliciter capitur 275.1. b. virtus & fortuna 49. 2. b. *virtus*, aliquando pro præſtantia quadam in omnibus rebus 192.1.a. virtutis præmium non eſt honor 56. 2. b. virtutis ſpectatæ durior eſt conditio, quam incognitæ 276. 1. a. virtuti nuncium remittere 174. 2. b
vis, pro natura 175. 1. a
vita, & victus 346. 1. b
vivere beate 266. 1. a
ultro, jungitur verbis & activis & paſſivis 321. 1. a, b
Ulubrani cives, Ranunculi a Cicerone per jocum vocati 338. 1. a
umbilicus. Unde dictum, *ad umbilicum pervenire* 158. 1. b
unciarium fenus 225. 1. a
unde petitur, & *debitor*, non omnino idem 324. 1. b
vobiſcum quare potius, quam cum vobis dicamus 39. 2. b
vocalium concurſus in oratione non ſemper reprehendendus 9. 1. a
vocare ſenatum qui poterant 66.2. a, b
volo, pro cupio 168. 2. a. volo tua cauſſa 13. 1. a. vellem cum infinitivo: ut, *vellem potuiſſe obſequi* 157. 1. a
Voltinia tribus 402. 1. b
volumen epiſtolarum 158. 1. b
voluntas animi 260. 1. a. voluntatis optimæ ſignificatio parem elicit voluntatem 153. 1. b
voluptas non minus, quam moleſtia, mentem adimit 123. 1. a
vota facere 306. 1. a. vota imperatores pro victoria faciebant 283. 1. b
urbanitas 159. 1. b. 313.1.a. urbanitas quatuor nominibus appellata 363.1.a
Urbanus homo quis 162. 1. b
urbs. *Ad urbem eſſe* qui dicebantur 162. 1. a. 176. 1. a. 180. 1. a
uſura centeſima omnium graviſſima 225. 1. b
uſurpari quid dicatur 245. 1. a. *uſurpatus, a, um*, in præterito, active 39. 2. a
uſus plura ſignificata 128. 2. a
ut in tali re, corrigit ſententiam hic loquendi modus 205. 1. b. ut inter bonos bene agier oportet 327. 1. a. ut nunc eſt 371. 1. a. ut nunc quidem eſt 204. 1. b
utilitas. Non amor ob utilitatem, ſed utilitas ob amorem æſtimanda 179. 1. a. *utilitas* pro uſus 181. 2. b
utrubi 8. 2. b

X.

XEnophontis libellus de Ageſilai laudibus 237. 1. b

Y.

Y Græca littera interdum ſervatur 139. 2. a
ὑπὲρ Μαλέας 210. 1. b
ὑπερβολή 364. 1. b

Z.

Zenones octo 37. 2. b

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 G 19